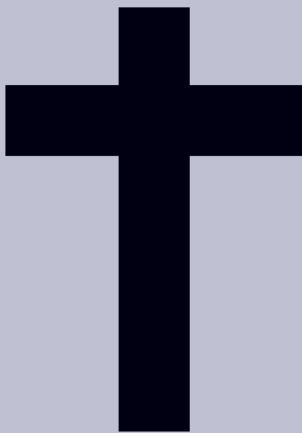

Luda yã takada kũ
Bisã yãõ

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

Luda yá takada kú Bisá yáo

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3

Contents

NAANAA	1
BONAA	49
Sāarun Wooda	74
NARONAA	108
DOKAGBESISINAA	121
YƆSUA	124
YĀGƆGƆRINƆ	137
RUTU	149
1 SAMUƐLI	153
2 SAMUƐLI	183
1 KINANƆ	211
2 KINANƆ	241
Bandun Gari I	270
Bandun Gari II	307
EƐƐRA	349
NEƐMAYA	356
ESITA	365
AYUBA	373
ZABURA	390
YAASINƆ	527
LAASUNDE	569
Womu Duro	581
Yeremi	589
Swī	678
Esekieli	688
Danieli	745
Osee	763
Yoeli	778
Amosu	785
Abudiasi	797
Yonasi	799
Misee	802
Nahumu	811
Habakuku	815
Sofoni	820
Asee	825
Sakari	827
MALAKI	842
MATIU	845
MAAKU	883
LUKU	906
YUHANA	946
ZĪRINƆ	973

ROMUDENÇ	1007
1 KƏRINTIDENÇ	1024
2 KƏRINTIDENÇ	1038
GALATIANÇ	1048
ƏFESUDENÇ	1054
FILIPIDENÇ	1059
KOLƏSEDENÇ	1063
1 TƏSALONIKADENÇ	1067
2 TƏSALONIKADENÇ	1070
1 TIMÇTI	1072
2 TIMÇTI	1077
TITU	1080
FILIMÇ	1082
EBERUNÇ	1083
YAMISI	1095
1 PITA	1099
2 PITA	1104
1 YUHANA	1107
2 YUHANA	1111
3 YUHANA	1112
Yudu	1113
ZIA YÄ	1115

NAANAA

Musa takada káaku

Adamu 1:1-5:32

Nuhu 6:1-11:32

Ibrahī 12:1-20:18

Isaaku 21:1-26:35

Yakubu 27:1-36:43

Yusufu 37:1-50:26

Andunia naanaa

¹ Zaa káaku Luda musu kú zīteoo kè. ² Gu da pāme à kekenaro, gusira mé à da ísiralá, akū Luda Nini ten yàa ke í pila. ³ Akū Luda pì: Gupura kù! Akū gupura kù. ⁴ À è gupura pì kè mana, akū à gupura kèkōa kú gusirao. ⁵ À tó kpà gupurane fānantē, gusira sō gwāani. Gu sī gu dō, a gɔɔ káakun gwe.

⁶ Akū Luda pì: Sarapura gō kú ino dagura de à í pino kèkōa. ⁷ Akū à sarapura kè le, à í kú à kú sarapura gbáru kèkōa kú í kú à kú a musuo. ⁸ Akū à tó kpà sarapura pìine ludambe. Gu sī gu dō, a gɔɔ pladen gwe.

⁹ Akū Luda pì: Í kú à kú zīte kakara gu dokōno, gukori bo. Akū à kè le. ¹⁰ À tó kpà gukori pìine zīte, akū a tó kpà í kú à kàkarane ísira. Akū à è à kè mana.

¹¹ Akū Luda pì: Lánno bote zīte kú sè wédeno kú lí nédeno, baadi kú a burio. Akū à kè le, ¹² lánno bote zīte kú sè wédeno kú lí nédeno, baadi kú a burio. Akū Luda è à kè mana. ¹³ Gu sī gu dō, a gɔɔ aakōden gwe.

¹⁴ Akū Luda pì: Pó gupurakūrinō gō kú musu ògō fānantē kèkōa kú gwāanio, ògō wè sēedanō kú gɔɔno kú wèno moñne. ¹⁵ Ògō kú pó gupurakūrinō ũ musu de ògō andunia pura kú. Akū à kè le. ¹⁶ À pó gupurakūri zōkōno kè mèn pla, a kú à gbāna digō kí ble fānantē, a kú à buse digō kí ble gwāani. À susunenō kè dō. ¹⁷ À n pēpe musu de ògō andunia pura kú ¹⁸ ògō kí ble fānantē kú gwāanio, ògō gupura kèkōa kú gusirao. Akū à è à kè mana. ¹⁹ Gu sī gu dō, a gɔɔ siikōden gwe.

²⁰ Akū Luda pì: Pō wèndidenō í pa yérere, bāno dagula musu ògō vura sarapuran. ²¹ Akū à pó wèndide kú òdi í panō kè kú kpò gbèntēno pínki, baadi kú a burio. À bāno kè pínki dō, baadi kú a burio. Akū à è à kè mana. ²² À arubarikaa dàngu à pì, ògō né í ògō ke dasi, kpòno ísira pa, bāno ke dasi zīte. ²³ Gu sī gu dō, a gɔɔ soɔroden gwe.

²⁴ Akū Luda pì: Pó wèndidenō bote zīte, be pókādenō kú pó kú òdi taa o kú kúaono kú nòbōsēntēno, baadi kú a burio. Akū à kè le. ²⁵ Luda nòbōsēntēno kè baadi kú a burio. À be pókādenō kè baadi kú a burio. À pó kú òdi taa o kú kúaono kè baadi kú a burio. Akū à è à kè mana.

²⁶ Akū Luda pì: Ó bisāsiri ke ó taka ũ, ògō de lán ó bà, ògō kí ble kpònoa kú bāno kú be pókādenō kú nòbōsēntēno kú pó kú òdi taa o kú kúaono pínki. ²⁷ Akū Luda bisāsiri kè a zīda taka ũ. A zīda takan à n ké a ũ. À n ké gōgbē kú no gbēo.

²⁸ À arubarikaa dàngu à pìinne: Àgō né í àgō ke dasi àgō andunia pa àgō gbāna blea. Àgō kí ble kpònoa kú bāno kú pó wèndide kú òdi taa o zītenō pínki. ²⁹ Akū Luda pì: Pó wéde kú ò kú zītenō ma kpāáwa á pòble ũ pínki kú lí nédenō pínki.

³⁰ Ma sēno kú lánno kpà pó wèndidenōa pínki n pòble ũ, nòbōno kú bāno kú pó kú

òdi táa o kù kùaaonò pínki. Akù à kè le. ³¹ Luda pò kù à kènò è pínki, à kè mana swáswa. Gu sì gu dò, a gɔɔ suddoden gwe.

2

¹ Len Luda musu kù zíteo kè le kù a pónò pínki. ² Ari a gɔɔ supplade zì gò ká, à zì kù àten ke pìi làka. A gɔɔ supplade pì zì à kámma bò kù zì kù a kènò pínki. ³ Akù à arubarikaa dà gɔɔ supplade pìn à dìte a pò ù, kù gɔɔ bire à kámma bò kù zì kù a kènò pínki yáí.

Edeni swadakoo

⁴ Musu kù zíteo naana yán dí. Gɔɔ kù Dikiri Luda zíte kù musuoo kè, ⁵ pówè ke dí bute zíte kòro, bee sèe, zaakù Dikiri Luda dí tó legù màro, akùsò gbèke kun à bura zì kero. ⁶ Suka mé àdi kpá andunia gùn, akù àdi mɔto pisi zíteo pínki.

⁷ Dikiri Luda gɔgbè í kàsa kù bùsutitio, akù à ìa wèndide vù a yìn, akù gɔgbè pìi gò gbè bène ù. ⁸ Dikiri Luda swadakoo kèke ifáboki kpa gu kù òdi pì Edeni, akù à gɔgbè kù à kèe pìi dà gwe. ⁹ Dikiri Luda tò lí buri sinda pínki bùte zíte. Lí pìnò kè mana, akùsò ñ né blena nna. Lí wèndide kù dàkoo pìi dagura. Lí kù àdi dɔna mana kù a vānio ìñne kù gwe dɔ.

¹⁰ Swa kù Edeni àdigò mɔto pisi dàkoo piia. Bona gwe à ɔne kè siikò. ¹¹ A káaku tón Pisò, àkù mé à lika Avila bùsuui pínki. Wura kù bùsuu pìi gùn, ¹² wuraa pì mana. Gbè bèeredenon kù gwe dɔ. ¹³ Swa pì ɔne plade tón Giò, à lika Kusu bùsuui pínki. ¹⁴ A ɔne aakòde tón Tigiri, a dɔɔ tà Asiria bùsu ifáboki kpa. Swa pì ɔne siikòde tón Yuflati.

¹⁵ Dikiri Luda gɔgbè pìi dìte Edeni dàkoo pìi gùn de àgò a zì ke àgò gwa. ¹⁶ Akù à yá dìtene à pì: Ìni fò ñ dàkoo pì lí néno ble pínki, ¹⁷ ama ñsun lí kù àdi dɔna mana kù a vānio ìñne né blero. Tó n blè, ìni game.

¹⁸ Dikiri Luda pì: Gɔgbè kunna ado manaro. Mani kpanyiri keke a gbèndo ù. ¹⁹ Akù Dikiri Luda bùsuu sè à nòbɔnò kèo pínki kù bānò pínki, akù à sù kùñwo gɔgbè pì kīnaa de à e deran ani tó kpáñne nà. Tó kù gɔgbè pìi kpà pò wèndide pìnɔne pínki gò ñ tó ù. ²⁰ Gɔgbè pì tó kpà be pókadenɔne pínki kù bānò kù nòbɔsèntenò pínki, ama adi kpanyiri e ñ té a gbèndo ùro. ²¹ Akù Dikiri Luda i zòkò dà gɔgbè pìla. Kù àten i o, akù à a gbànterewa mèn do bò, akù à a mèbaasi tàta a gbèn. ²² Akù à gɔgbè gbànterewa kù à bòo pìi lite nɔgbè ù, akù à gèe kaaò a kīnaa. ²³ Akù gɔgbè pìi pì: Adikīna wá bò ma wá gūmme, a mè sò à bò ma mèe gūmme.

Oni a sísi nɔgbè, kù Luda a bò gɔgbè gùn yáí.

²⁴ A yá mé à tò gɔgbè dì bo a de kù a dao bea, àdi nakòsa kù a nanɔò ò gò mè do ù. ²⁵ Gɔgbè kù a nanɔò kù pótompo ñ pla ñ pínki, wé'i sò àdi ñ kùro.

3

Bisasi kèkšana kù Ludaò

¹ Mlè mé à manafiki ví de pò kù Dikiri Luda kènɔla pínki, akù à nɔgbè là à pì: Luda pì àsun dàkoo pì lí ke né blenloo? ² Akù nɔgbè wè mlèe piia à pì: Óni fò ò dàkoo pì líne ble, ³ ama lí kù à kù dàkoo pìi guragura, Luda pì òsun a né blero òsun ɔ naa sero, de òsun garo yáí. ⁴ Akù mlèe pìne: Áni garo fá! ⁵ Zaakù Luda dɔ tó a blè, á wé ni kè áni gò lán a bà, áni gò a mana dɔ kù a vānio.

⁶ Kū nɔgbɛ è lí pì né mana, akūs a blena nigɔ nna ani tó gbɛ wé kɛ, akū à a né kɛ à blè. À kpà a zã dɔ, akū à blè se. ⁷ Ní pla ní pínki ní wé kɛ, akū ò dɔ sà kú ò kun pótompò. Akū ò gboroda lá nàbí ò yímma.

⁸ Kū gɔgbɛ kú a nanɔ Dikiri Luda kīni mà àtɛn kure dákoo pìi gūn ɔkosi, akū ò ùtɛnɛ dákoo pìi lán. ⁹ Akū Dikiri Luda lé zù gɔgbɛi à pì: Ní kú mámeɛ? ¹⁰ À wèa à pì: Kú ma n kīni mà, akū vīna ma kú kú má kun pótompò yāi, akū ma ute. ¹¹ Akū Dikiri Luda a là à pì: Dí mé à ònne ní kun pótompoo? Lí kú ma ginne ò a né ble, n blèn yá? ¹² À wèa à pì: Nɔgbɛ kú n kpàma àgɔ kú kúmao mé à lí pì né kpàma ma blè. ¹³ Akū Dikiri Luda nɔgbɛ là à pì: Bóyāi n kè lɛɛ? À wèa à pì: Mlè mé à ma keke, akū ma blè. ¹⁴ Akū Dikiri Luda pì mlèɛnɛ:

Kū n kè lɛ, ìnigɔ láaribona pɔ ũ
de be pókádenɔ kú nòbɔsɛntɛnɔla pínki,
ìnigɔ táa o n kùua,
bùsutitin ìnigɔ ble ari n wèndi lén.

¹⁵ Mani ibɛɛ da mɔkɔn kú nɔgbɛo dagura,
n buri kú a burio dagura.

A buri ni n mì wí,
ìni a gbátoki kīnna.

¹⁶ Akū à pì nɔgbɛnɛ:
Mani n nòsinaa wari karanne,
ìnigɔ né i kú wāwāo.
N zã ni nigɔ kúmmame,
anigɔ kí ble n musu.

¹⁷ Akū à pì gɔgbɛnɛ:
Lákū n n nanɔ yā mà nà,
lí kú ma ginne ò a né ble n blè,
ma láari bò zítɛa n yāi,
ɔsi kú ɔsioon ìnigɔ pɔble en
ari n wèndi lén.

¹⁸ Ani lènɔ kú lá ùkádɛnɔ butɛnɛ,
gbasa ò burapɔnɔ ble.

¹⁹ Ísimmawaranaa gūnn ìni pɔble en
ari ò era ò gɛo bùsun,
zaakū gwen ma n bon.
Bùsutitime n ũ,
ìni era ò gɔ bùsutiti pìi ũmɛ.

²⁰ Adamu tɔ kpà a nanɔnɛ Awau, zaakū gbɛ pínki daimɛ. ²¹ Dikiri Luda bára uta kè Adamunɛ kú a nanɔ, akū à dànnɛ. ²² Akū à pì: Bisásiri a mana kú a vānio dɔ sà, à gò lán ó bà. Óni gíne à lí wèndide né kɛ à ble de àsungɔ kun gɔɔ sīnda pínkiro yāi. ²³ Akū Dikiri Luda pèa à a bò Èdɛni dákoo pìi gūn. Akū Adamu gɛɛ à zíte kú Luda a bòn zī ke. ²⁴ Kū Dikiri Luda pèa, akū à kerubunɔ kàtɛ Èdɛni dákò ifáboki kpa, de ògɔ lí wèndide zé dákpa kú fɛnɛda kú àtɛn té kè àtɛn litelitɛo.

4

Kainu kú Habilao

¹ Adamu a nanɔ Awau dɔ nɔgbɛ ũ, akū à nòɔ sɔ à Kainu ì. Akū à pì: Ma gɔgbɛ ì kú Dikiri gbānao. ² Akū à a dakūna Habila ì dɔ. Habila kè sadāri ũ, Kainu

s5 à kè búbari ũ. ³Zíkea Kainu sù kù a burapɔɔɔ gba ũ Dikirine. ⁴Habila s5 à sù kù a sáne káaku mèkpanaa. Habila yá kà Dikirigu, akū à a gba sù. ⁵Kainu s5 a yá dí ke Dikirinero, akū adi a gba síro. Akū Kainu pɔ fè manamana a ãnn sisi. ⁶Akū Dikiri pi Kainune: Bóyáí n pɔ fèe? À kè dera n ãnn yàkaa? ⁷Tó n yá mana kè, mani n síroo? Tó ñdi yá mana ke s5ro, durunna natenne n kpélelea. N ni teni a de, séde ñ zì blea.

⁸Akū Kainu pi a dakūna Habilane: Ò gé sèn. Kū ò kà gwe, akū à fùte a dakūnai à a dè. ⁹Dikiri Kainu là à pi: Mán n dakūna Habila kunn? À wèa à pi: Má d5ro. Ma dakūna dākpāriin ma ũ yá? ¹⁰Akū Dikiri pi: Bón n kèe? N dakūna aru ten lé zumai zaa zíte gūn mà ze káao. ¹¹Tera sà ñigō láari pó ũme, ñigō zà kù zíte kù à n dakūna aru mìn n ɔo. ¹²Tó n bú bà, zíte ni kararo. ñigō s5s5 gu kù guo ñgō likara andunia gūn. ¹³Akū Kainu pi Dikirine: Wari bire gbāna demala, mani f5ro. ¹⁴Nten péma zíte la gbārame sà. Mani kēk5a kúnwo sà. Manigō s5s5 gu kù guo mágō likara andunia gūn, gbē kù à kpākūn kūmao ni ma de. ¹⁵Akū Dikiri pine: Lenlo! Tó gbē n de, oni mōra káa gèn supplame. Akū Dikiri wānzān ke kè Kainua, de gbē kù à kpākūn káao sún a dero yáí. ¹⁶Akū Kainu dà zén à kè Dikiria. À gèe à vùte Nodu busun Edeni ifáboki kpa.

¹⁷Kainu wùte kù a nanɔ, akū à nɔ sù à Enoku i. A gbera Kainu wēte kàte, akū à a né pi t5 kpà wēte pine. ¹⁸Enoku Irada i, Irada Meuyaeli i, Meuyaeli Metusaeli i, Metusaeli Lameki i. ¹⁹Lameki nɔ sè mèn pla, a do t5n Ada, a do Zila. ²⁰Ada Yabala i. Akūme pódari kù òdigō kù bizakata gūnnɔ dizi káaku ũ. ²¹A dakūna t5n Yubala. Akūme mōrɔlerinɔ kù ũraperinɔ dizi káaku ũ. ²²Zila s5, akū mé à Tubala Kainu i. Siaame a ũ. Àdi pɔ pínki pi kù mōsio kù mōgotēo. A dāre t5n Naama. ²³Akū Lameki pi a nɔnɔne:

Ada kù Zilao, à ma yá ma,
ma nɔnɔ, à sá kpá ma yáí.
Gbēke ma kīna, akū ma a dè,
kefenna pi ma leme, akū ma a wèndii bò.

²⁴Tó oni Kainu fīna bone gèn suppla,
makū Lameki ma p5 s5,
gèn baaak5 akuri awēesupplame.

²⁵Adamu wùte kù a nanɔ dɔ, akū à négōgbē i. À t5 kpàne Seti à pi, Luda a gba né pānde Habila kù Kainu a dè gēne ũme. ²⁶Seti s5 à négōgbē i, akū à t5 kpàne Enosu. Zaa zī birean ò nà Dikiri sísināaa.

5

Adamu burinɔ

¹Adamu burinɔ yān dí. Gɔɔ kù Luda bisāsirinɔ kè, à ní ké lán a bàme. ²À ní ké gōgbē kù nɔgbēo, akū à arubarikaa dāñne. À t5 kpāñne bisāsiri.

³Adamu wè basuddo akuride gūn à né i a taka ũ à bòk5a káao, akū à t5 kpàne Seti. ⁴Seti inaa gbera à kè wè wàa siik5 à né pāndenɔ i dɔ gōgbēnɔ kù nɔgbēnɔ. ⁵Kū à kà wè wàa siik5 kpé basuddo akuri, akū à gā.

⁶Seti wè basɔɔro awēesɔɔrode gūn à Enosu i. ⁷A gbera à kè wè wàa siik5 awēesuppla à né pāndenɔ i dɔ gōgbēnɔ kù nɔgbēnɔ. ⁸Kū à kà wè wàa siik5 kpé basɔɔro akuri awēepla, akū à gā.

⁹ Enɔsu wɛ̀ basiikɔ akuride gūn à Kenana ì. ¹⁰ A gbera à kè wɛ̀ wàa siikɔ kù gɛ̀roo à né pāndenɔ ì dɔ gɔ̀gbɛ̀nɔ kù nɔ̀gbɛ̀nɔ. ¹¹ Kù à kà wɛ̀ wàa siikɔ kpé basɔ̀ro awɛ̀sɔ̀ro, akù à gà.

¹² Kenana wɛ̀ baaakɔ akuride gūn à Malaleli ì. ¹³ A gbera à kè wɛ̀ wàa siikɔ kpé bupla à né pāndenɔ ì dɔ gɔ̀gbɛ̀nɔ kù nɔ̀gbɛ̀nɔ. ¹⁴ Kù à kà wɛ̀ wàa siikɔ kpé basɔ̀ro akuri, akù à gà.

¹⁵ Malaleli wɛ̀ baaakɔ awɛ̀sɔ̀rode gūn à Yaredi ì. ¹⁶ A gbera à kè wɛ̀ wàa siikɔ kù mèn baraakuri à né pāndenɔ ì dɔ gɔ̀gbɛ̀nɔ kù nɔ̀gbɛ̀nɔ. ¹⁷ Kù à kà wɛ̀ wàa siikɔ kpé basɔ̀ro sɔ̀rosari, akù à gà.

¹⁸ Yaredi wɛ̀ basɔ̀raakɔ awɛ̀plade gūn à Enɔku ì. ¹⁹ A gbera à kè wɛ̀ wàa siikɔ à né pāndenɔ ì dɔ gɔ̀gbɛ̀nɔ kù nɔ̀gbɛ̀nɔ. ²⁰ Kù à kà wɛ̀ wàa siikɔ kpé basɔ̀raakɔ awɛ̀pla, akù à gà.

²¹ Enɔku wɛ̀ baaakɔ awɛ̀sɔ̀rode gūn à Metusela ì. ²² A gbera à táa ò kù Luda ari wɛ̀ wàa do kpé basɔ̀ro à né pāndenɔ ì dɔ gɔ̀gbɛ̀nɔ kù nɔ̀gbɛ̀nɔ. ²³ À kà wɛ̀ wàa do kpé basɔ̀raakɔ awɛ̀sɔ̀ro. ²⁴ À táa ò kù Luda, akù ò kùrai, kù Luda a sè à bò káao andunia gūn yáí.

²⁵ Metusela wɛ̀ bakɛ̀ndo awɛ̀supplade gūn à Lameki ì. ²⁶ A gbera à kè wɛ̀ wàa aakɔ kpé bakɛ̀ndo awɛ̀pla à né pāndenɔ ì dɔ gɔ̀gbɛ̀nɔ kù nɔ̀gbɛ̀nɔ. ²⁷ Kù à kà wɛ̀ wàa siikɔ kpé basɔ̀raakɔ akuri donsari, akù à gà.

²⁸ Lameki kè wɛ̀ bakɛ̀ndo awɛ̀pla, akù à négɔ̀gbɛ̀ ì. ²⁹ À tɔ̀ kpàne Nuhu à pì: Gbɛ̀ bire mé ani ó laakari kpátewere zì gbàna kù óten ke yáí. Odi zì gbàna pì ke Dikiri láaribona zítea yáime. ³⁰ Nuhu inaa gbera Lameki kè wɛ̀ wàa aakɔ sɔ̀rosari à né pāndenɔ ì dɔ gɔ̀gbɛ̀nɔ kù nɔ̀gbɛ̀nɔ. ³¹ Kù à kà wɛ̀ wàa aakɔ kpé basɔ̀raakɔ akuri awɛ̀suppla, akù à gà.

³² Kù Nuhu kà wɛ̀ wàa pla kpé basɔ̀ro, à Semu kù Hamuo kù Yafetio ì.

6

Bisásirinɔ yakanaa

¹ Kù bisásirinɔ nà kena nà óten dagula óten néngɔ̀gbɛ̀nɔ ì, ² akù Luda néno è bisásiri néngɔ̀gbɛ̀ pínɔ mana, akù óteni n̄ sé n̄ pɔ̀yeinaaa. ³ Akù Dikiri pì: Ma Nini nigɔ̀ kù bisásirinɔ gūn gɔ̀ro s̄inda pínkiro, zaakù mèbarademe. N̄ gɔ̀ro n̄o nigɔ̀ wɛ̀ basuddome. ⁴ Gbɛ̀ gbànanɔn kù andunia gūn gɔ̀ro birea kù gɔ̀ro bire gberao dɔ, gɔ̀ro kù Luda né pínɔ bisásiri néngɔ̀gbɛ̀nɔ dɔ nɔ̀gbɛ̀nɔ ù ò néno ì kùnwɔ. N̄ né pínɔme ḡsa gbàna kù n̄ tɔ̀ bò zaa káakunɔ ù.

⁵ Dikiri è kù bisásirinɔ yá vāni kena dasi andunia gūn. Gɔ̀ro s̄inda pínki yá bɛ̀ne laasunn òdigɔ̀ lé ado, ⁶ akù a pɔ̀ yàka bisásiri kù à kè zíte yá musu. À laasun pānde lè, ⁷ akù à pì: Mani bisásiri kù ma kè zíte wara, bisásirinɔ kù n̄bɔnɔ kù pɔ̀ kù òdi táa o kù kùaaonɔ kù bānɔ, zaakù ma pɔ̀ yàka n̄ kena yá musu. ⁸ Ama Nuhu Dikiri pɔ̀nna lè.

Nuhu ya

⁹ Nuhu burinɔ yān dí. Nuhu bi gbɛ̀ maname. Kù à kun, a mèn do mé à taari v̄iro à táa ò kù Luda. ¹⁰ Nuhu négɔ̀gbɛ̀nɔ ì gbɛ̀nɔn aakɔ, Semu kù Hamuo kù Yafetio. ¹¹ Luda è andunia gbɛ̀nɔ yàka n̄ pínki, taarikena andunia pà. ¹² Kù Luda andunia gwà, à è à yàka, zaakù gbɛ̀ s̄inda pínki zà zéa.

¹³ Akū Luda pì Nuhune: Mani gbē sīnda pínki kakate, kú n̄ yāin taarikena dà anduniala. Mani n̄ kakate lēlē kú anduniaome. ¹⁴ N̄ gó'ite keke kú lí lēketeeo n̄ kpéneño ke a gūn n̄ òda maa a gūn kú a kpēo. ¹⁵ In̄i gó pì ke lán dí bà. A gbàna gāsákuru wàa do kpé basooro, a yàasa gāsákuru bupla akuri, a lei s̄o gāsákuru baraakuri. ¹⁶ N̄ gó pì musu pápa, gbaso n̄ guforo tó a dagura gwe gāsákuru do zaa a musu kpa. N̄ gbà da gó pì kpado n̄ gó pì ke didikšana leu aakō.

¹⁷ Makū s̄o mani tó í da anduniala, de mà p̄ wèndide kú òdi wesa bono kakate n̄ pínki. P̄ kú ò kú andunia gūnno ni gaga pínki. ¹⁸ Ama ma bàka nigō kú kúnwo. In̄i gē gó pì gūn kú n̄ nēgōgbēno kú n̄ nanoo kú n̄ nēno n̄no. ¹⁹ In̄i p̄ wèndide pínki sé n̄ gē kúnwo mèn plapla de onigō kun kú wèndiio. ²⁰ Bā burino kú n̄bō burino kú p̄ kú òdi taa o kú kùao burino pínki oni su n̄ kīnaa mèn plapla de ògō kun. ²¹ N̄ p̄oble kú òdi ble sīnda pínki s̄ete n̄ kakara á zàna ū, ákōno kú p̄o p̄ino. ²² Akū Nuhu kè lē à yā kú Luda ònē kè pínki.

7

Í dana anduniala

¹ Akū Dikiri pì Nuhune: N̄ gē gó gūn kú n̄ bedeno, zaakū m̄okōmme ma n̄ e yānnade ū gbāragbēno té. ² N̄ n̄bō kú à de sa'opo ūno sé n̄ gē kúnwo da kú a s̄aao mèn supplapla, n̄ n̄bō kú òdi sa ooronō sé mèn plapla da kú a s̄aao. ³ N̄ bāno sé n̄ gē kúnwo do da kú a s̄aao mèn supplapla de n̄ burino gō kú andunia gu sīnda pínkia. ⁴ Zaakū goro suppla gbera mani tó legū ma zīte ari goro bupla fānantē kú gwāanio, de mà p̄ wèndide kú ma kēno wara zīte pínki.

⁵ Nuhu yā kú Dikiri ònē kè pínki. ⁶ Goro kú í dà anduniala, Nuhu kun wè wàa aakōme. ⁷ À gē gó'ite gūn kú a nēno kú a nanoo kú a nēno n̄no de ò bo í pì yān. ⁸ Akū n̄bō kú ò de sa'opo ūno kú n̄bō kú òdi sa ooronō kú bāno kú p̄ kú òdi taa o kú kùao. ⁹ Sù Nuhu kīnaa gó gūn mèn plapla da kú a s̄aao lākū Luda ònē nà. ¹⁰ Goro suppla gbera í da pì dà anduniala. ¹¹ Nuhu wè wàa aakōde gūn a m̄o plade goro gero awēplade zī, akū í kú à kú zīte gbārūno pūtā pínki, akū ludambe guforono f̄. ¹² Legū mà ari goro bupla fānantē kú gwāanio.

¹³ Goro birea Nuhu gē gó gūn kú a nēno Semu kú Hamuo kú Yafetio kú api nanoo kú a nēno n̄no gbēno aakō, ¹⁴ kú n̄bōsēnteno pínki n̄ buria kú be p̄kādēno pínki n̄ buria kú p̄ kú òdi taa o kú kùao pínki n̄ buria kú p̄ vuranano pínki n̄ buria, bāno kú p̄ dēmbereḍeno pínki. ¹⁵ P̄ kú òdi wesa bono sù Nuhu kīnaa gó gūn buri kú burio mèn plapla. ¹⁶ P̄ wèndidenō buri pínki gē da kú a s̄aao lākū Luda ditene nà. Akū Dikiri gbà tātānle.

¹⁷ Legū mà ari goro bupla. Kú í ten kara, akū à gó pì s̄e zītela. ¹⁸ Í fùte à kàra manamana à dà zītela, akū gó pì fù íla. ¹⁹ Í kàra à dà zītela láí, à dà kpi lei kú ò kú andunia gūnno la m̄io. ²⁰ Í fùte à dà kpi p̄ino la ari gāsákuru gero. ²¹ P̄ wèndide kú òdi taa o zīteno gaga pínki, bāno kú be p̄kādēno kú n̄bōsēnteno kú p̄ kú òdi taa o kú kùao kú bisāsirino n̄ pínki. ²² P̄ kú òdi wesa bo kú ò kú s̄s̄iano gaga pínki. ²³ Luda p̄ wèndide kú ò kú s̄s̄iano kàkate pínki. À bisāsirino kú n̄bōno kú p̄ kú òdi taa o kú kùao kú bāno kàkate andunia gūn. Nuhu mé à bò ado kú p̄ kú ò kú k̄ao gó gūno. ²⁴ Akū í gō da anduniala ari goro basuppla akuri.

8

Í gona anduniala

¹ Nuhu kú nòbòsèntenò kú be pòkàde kú ò kú káao gó gūnnò pínki yá dò Ludan. Kú à ìa gbàre zíteá, akú í nà babanaaa. ² Í kú ò kú zíte gbárunò kú ludambe guforonò tàta, akú legù kè. ³ Í pì ten baba busebuse àten lago ari gòrò basuppla akuri. ⁴ A mò supplade gòrò gèro awèeplade zì gó pìi dì kpi kú òdi pì Ararataa. ⁵ Í pì ten lago ari mò kuride gūn. Mò kuride pì gòrò káaku zì kpino misòntenò bòbo.

⁶ Gòrò bupla gbera Nuhu gó wondo kú à bòn yá wè, ⁷ akú à káakáanna gbàre. Àten vura àten gé àten su ari í bàba zíteá. ⁸ À potène gbàre dò de à le à dš tó í lago zíteá. ⁹ Kú potène dí diki lero, akú a èra à sù Nuhu kīnaa gó gūn, zaakū í da anduniala pínkime. Nuhu ò bò à a kú à gèò gó gūn. ¹⁰ À kámma bò ari gòrò suppla, akú à èra à potène gbàre dò. ¹¹ Potène pìi èra à sù à kīnaa òkòsì à kú lá kè à kpá a léi. Akú Nuhu dš kú í lago zíteá. ¹² À kámma bò gòrò suppla dò, akú à èra à potène pìi gbàre, adi era à sù a kīnaa dorò. ¹³ Nuhu wè wàa aakò awèedode gūn a mò káaku gòrò káaku zì, í bàba zíteá, akú à gó pìi musu gò. Kú à gu gwà, à è í làka zíteá. ¹⁴ A mò plade gòrò baraasòro awèeplade zì í bàba zíteá.

¹⁵ Akú Luda yá ò Nuhune à pì: ¹⁶ Ñ bo gó gūn kú n nanò kú n négògbènò kú n nòkò. ¹⁷ Ñ pò wèndide kú ò kú kúnwonò bote pínki, bānò kú nòbòkò kú pò kú òdi taa o kú kùaonò pínki, de ò fákòsa zíte ògò né í ògò kara andunia gūn. ¹⁸ Akú Nuhu bò kú a néno kú a nanò kú a né pino nòkò. ¹⁹ Nòbòkò pínki kú pò kú òdi taa o kú kùaonò pínki kú bānò pínki kú pò kú òdi taa o zítèno pínki bòte gó gūn burì kú burio.

²⁰ Akú Nuhu Dikiri gbagbaki bò. À nòbò kú bá kú òdi sa oonò kú, akú à sa'opò kú òdi ká tén à té kú òa. ²¹ Kú Dikiri a gbī mà, à kènè nna, akú à laasun lè à pì: Mani era mà láari bo zíteá bisāsiri yāi dorò, zaakū bisāsiri laasun ògò vāni zaa a kefennakegòrame. Mani era mà pò wèndidenò kakate lākū ma kè nà dorò. ²² Ari andunia gé àgò kunwo pòtòna kú pòkekenaao, ìa kú guwānao, bunsire kú sakareo, fānantè kú gwāanio, n ke ni lākaro.

9

Luda bàka kunna kú Nuhuo

¹ Akú Luda arubarikaa dà Nuhugu kú a néno à pìrine: Àgò né í àgò kara à andunia pa. ² Nòbòkò kú bānò kú pò kú òdi taa o kú kùaonò kú kpònò nigò á vīna vī pínki. Ma n nááre á òi. ³ Pò kú òdi taa onò pínki nigò de á pòble ù. Ma n kpááwa pínki lākū ma pòble kú òdi bute zíteano kpááwa nà yá. ⁴ Ama àsun nòbò kú odi a kùtu kpáro sóro, zaakū a arume a wèndi ù. ⁵ Mani á aru kú à de á wèndi ù fīna boáre. Tó nòbò gbē dè ke tó gbē a gbēdake dè, mani a aru fīna bonè. Mani fīna bo gbē kú à a gbēdake dèea. ⁶ Tó gbē a gbēdake dè, oni a de, zaakū ma bisāsiri kè ma taka ùme. ⁷ Àgò né í àgò kara, à da anduniala àgò ke dasi.

⁸ Luda pì Nuhune kú a néno dò: ⁹ Ma bàka nigò kú kááo kú á burino ¹⁰ kú pò wèndide kú ò kú kááo kú ò bò gó gūnnò pínki, bānò kú be pòkàdenò kú nòbòsèntenò kú pò kú ò kú zíteano pínki. ¹¹ Ma bàka nigò kú kááo. Mani í da anduniala mà pò wèndidenò kakate pínki dorò. Í ni da anduniala à a kakate dorò. ¹² Akú Luda èra à pì: Ma bàka nigò kú kááo kú pò wèndide kú ò kú kááo

ari gɔɔ sɪnda pɪnkime. A sɛdaan dɪ. ¹³ Mani ludambefɛnɛda bo legɔa ma baka kunna kɔ anduniaio sɛda u. ¹⁴ Tɔ ma tɔ legɔ sisi ludambefɛnɛda bɔa, ¹⁵ lɔkɔ ma baka kɔ kɔaɔ na kɔ pɔ wɛndide buri sɪnda pɪnkio, a yɔ ni dɔmagu. Mani tɔ ɪ da anduniala à pɔ wɛndide kakate pɪnki doro. ¹⁶ Tɔ ma ludambefɛnɛda è legɔa, ma baka kunna kɔ pɔ wɛndide buri sɪnda pɪnkio ari gɔɔ sɪnda pɪnki yɔ ni dɔmagu. ¹⁷ Akɔ Luda pɪ Nuhunɛ: Ma baka kunna kɔ pɔ wɛndide kɔ ò kɔ andunia gɔnnɔ pɪnki sɛdaan gwe.

Nuhu nɛnɔ

¹⁸ Nuhu nɛ kɔ ò bɛte gɔ gɔnnɔ tɔn dɪ: Sɛmu, Hamu, Yafeti. Hamumɛ Kanaa de u. ¹⁹ Nuhu nɛnɔn gwe gbɛnɔn aakɔ. Nɪ burinɔ mɛ ò dɔgula andunia gɔn pɪnki.

²⁰ Nuhu bi bɔbariime, akɔ à geepi likpe bɔ. ²¹ Kɔ à sɛwɛ mɪ à kɔ, akɔ a wutɛna pɔtɔmpo a kpɛn. ²² Kɔ Kanaa de Hamu a de pɔtɔmpo è, à bɔ à gɛɛ à ò Sɛmunɛ kɔ Yafetio. ²³ Akɔ Sɛmu kɔ Yafetio uta zɔkɔ sɛ ò dɪ nɪ gɔaa nɪ pla ò taa ò kɔ kpɛo. Nɪ arɛ dɔna gu pɔndea de òsun nɪ de pɔtɔmpo ero yɔi, ò gɛɛ ò kɔ nɪ de pɔtɔmpola. ²⁴ Kɔ wɛ wɛre Nuhua à vɔ, à mɔ lɔkɔ a nɛ kpɛde kɛarɛ nà, ²⁵ akɔ à pɪ:

Kanaa nigɔ lɔari pɔ ɔme,
àkɔ mɛ anigɔ a gbɛnɔ zɔ kpɛde u.

²⁶ Akɔ à pɪ:

Arubarikademe Dikiri, Sɛmu Luda u,
Kanaa nigɔ de Sɛmu zɔ u.

²⁷ Luda karana kɛ Yafetie,
a burinɔ nɪ baka le Sɛmu burinɔ arubarikaa gɔn,
Kanaa nigɔ de Yafeti zɔ u.

²⁸ ɪ dana anduniala gbera Nuhu kɛ wɛ wɛa do kpɛ basuppla akuri. ²⁹ À kɛ wɛ wɛa siikɔ kpɛ basuppla akuri, akɔ à gɔ.

10

Nuhu burinɔ

¹ Nuhu nɛgɔgbɛnɔ Sɛmu kɔ Hamu kɔ Yafetio kɔ nɪ nɛgɔgbɛ kɔ ò ɪ ɪ dana anduniala gberanɔ yɔn dɪ. ² Yafeti nɛgɔgbɛnɔ tɔn dɪ: Goma, Magɔgu, Midia, Girisi, Tubala, Mesɛki kɔ Tirasao. ³ Goma nɛgɔgbɛnɔ tɔn dɪ: Asakenaza, Rifa, Tɔgama. ⁴ Girisi nɛgɔgbɛnɔ tɔn dɪ: Elisa, Tasisi, Sipiru, Rodanimu. ⁵ Buri pɪnɔ mɛ ò dɔgula ɪsira gɛrɛɪ, ò kɔ kpɔatete bɔsu kɔ bɔsuuo buri kɔ burio danedane, baadi kɔ a buriyɔo.

⁶ Hamu nɛgɔgbɛnɔ tɔn dɪ: Etiopia, Misila, Libia kɔ Kanao. ⁷ Etiopia nɛgɔgbɛnɔ tɔn dɪ: Seba, Avila, Sabata, Raama kɔ Sabatekao. Raama nɛgɔgbɛnɔmɛ Seba kɔ Dedɔo u. ⁸ Nimlɔdu bi Etiopia burime dɔ. Àkɔmɛ andunia gbɔnazɔkɔde tɔde kɔaku u. ⁹ Tofɛ sɔame Dikiri kɪnaa. A yɔ mɛ à tɔ òdi pɪ: Lɔkɔ Nimlɔdu de tofɛ sɔ u Dikiri kɪnaa nà. ¹⁰ Babilɔnia bɔsu kɔ à kɪ blɛa kɔaku wɛranɔmɛ Babeli kɔ ɛrɛkio kɔ Akadao kɔ Kalanɛo u. ¹¹ Bona gwe à gɛɛ Asiria bɔsun, akɔ à Nineva kɔtɛ kɔ Reob'irio kɔ Kalao ¹² kɔ Resɛ kɔ à kɔ Nineva dagura kɔ Kalao. Ninevame wɛra zɔkɔ u.

¹³ Misila burinɔn dɪ: Ludunɔ, Anamunɔ, Leabanɔ, Nafatunɔ, ¹⁴ Patarusinɔ, Kasalunɔ kɔ Kereti kɔ Filisitininɔ bɔ nɪ gɔnnɔo.

¹⁵ Kanaa daudu Sidɔ burinɔn dɪ: Itinɔ, ¹⁶ Yebusinɔ, Amɔrinɔ, Gigasinɔ, ¹⁷ Ivinɔ, Akinɔ, Sininɔ, ¹⁸ Avadanɔ, Zɛmarinɔ kɔ Amatanɔo. Kanaa pɪnɔ dɔgula

kpεkpε. ¹⁹ N̄ b̄usu l̄eze kin dí. Bona zaa Sid̄5 gena Gera k̄u à k̄u Gaza sare ari S̄oɔɔmu k̄u Ḡom̄rao k̄u Adamao k̄u Zeboimu k̄u à k̄u Lasa sareo. ²⁰ Hamu n̄éḡgb̄ēn̄o gwe buri k̄u burio b̄usu k̄u b̄usuuo dan̄edane, baadi k̄u a buriȳāo.

²¹ Yafeti dak̄una Semu buri k̄e d̄o. Àk̄ūme Eberun̄o dizi k̄áaku ũ. ²² Semu n̄éḡgb̄ēn̄o t̄on dí: Elamu, Asiria, Apasada, Ludu k̄u Aramuo. ²³ Aramu n̄éḡgb̄ēn̄o t̄on dí: Uzu, Hulu, Geta k̄u M̄esekio. ²⁴ Apasada mé à Sela ì, ak̄u Sela Eberu ì. ²⁵ Eberu n̄éḡgb̄ēn̄o ì gb̄ēn̄o pla. A do t̄on Pelegi, zaak̄u a gar̄on ò k̄ék̄sa andunia ḡun. A dak̄una t̄on Ȳok̄ot̄a. ²⁶ Ȳok̄ot̄a n̄éḡgb̄ēn̄o t̄on dí: Alam̄dada, S̄elefi, Azamave, Yera, ²⁷ Adoramu, Uzala, Dikala, ²⁸ Obala, Abimaeli, Seba, ²⁹ Ofi, Avila k̄u Yobabuo. Ȳok̄ot̄a n̄éḡgb̄ēn̄o gwe p̄inki. ³⁰ Bona M̄esa gena Sefa k̄u k̄pi k̄u ò k̄u if̄aboki kpan̄o, àk̄ūme n̄ b̄usu ũ. ³¹ Semu n̄éḡgb̄ēn̄o gwe p̄inki buri k̄u burio b̄usu k̄u b̄usuuo dan̄edane, baadi k̄u a buriȳāo.

³² Nuhu n̄éḡgb̄ēn̄o burin̄o gwe dan̄edane b̄usu k̄u b̄usuuo. N̄ k̄inaan andunia buri s̄inda p̄inki b̄on ò dàgula í dana anduniala gbera.

11

Babeli kp̄édidik̄šanaa

¹ Andunia ḡun ȳa p̄inki buri m̄ēn dome, ȳa dok̄n̄on òdi o. ² Lák̄u gb̄ēn̄o ten s̄s̄s̄ if̄aboki kpa n̄a, k̄u ò k̄a Babil̄onia b̄usu gusaran, ak̄u ò v̄ute gwe. ³ Ò pik̄ne: Ò gé ò k̄unku bo ò kp̄ata manamana. K̄unkume n̄ gb̄è ũ, òdaame n̄ simiti ũ. ⁴ Ak̄u ò pi: Ò w̄era k̄ate ò kp̄édidik̄šana bo a m̄is̄nte z̄s̄ ludambea. Ò ó z̄ida t̄s̄ bo de òsun̄ḡ f̄ák̄šana dodo andunia ḡunlo ȳai.

⁵ Ak̄u Dikiri kipa à w̄era pii gw̄a k̄u kp̄é lei k̄u bis̄asirino b̄ōo. ⁶ Ak̄u à pi: N̄ p̄inki n̄ buri dok̄n̄ome, ȳa dok̄n̄on òdi o, ak̄u ȳa k̄u òten boon dí ȳa? Ȳa k̄u ò a laasun l̄ē tera s̄a oni kem̄e, p̄óke ni kp̄án̄ne a kenaa ḡun doru. ⁷ Ò kipa ò gé gwe ò n̄ ȳa ȳakateñe de òsun k̄s̄ ȳa ma doru. ⁸ Ak̄u Dikiri n̄ f̄ák̄sa gwe dodo andunia ḡun p̄inki, ak̄u ò n̄ w̄era katēnaa tò. ⁹ A ȳa mé à tò, ò t̄s̄ kp̄a w̄ete piine Babeli, zaak̄u gwen Dikiri tò andunia buri s̄inda p̄inki ȳa b̄on. Zaa gwen à n̄ f̄ák̄sa andunia ḡun p̄inki.

Semu k̄u Terao burin̄o

¹⁰ Semu burin̄o ȳan dí. Semu w̄è bas̄oode ḡun à Apasada ì idana anduniala gbera w̄è pla. ¹¹ A gbera à k̄è w̄è w̄aa pla kp̄é bas̄oro à né p̄and̄en̄o ì d̄o ḡōgb̄ēn̄o k̄u n̄ōgb̄ēn̄o.

¹² Apasada w̄è baraa k̄uri aw̄es̄oode ḡun à Sela ì. ¹³ A gbera à k̄è w̄è w̄aa pla k̄u aak̄so à né p̄and̄en̄o ì d̄o ḡōgb̄ēn̄o k̄u n̄ōgb̄ēn̄o.

¹⁴ Sela w̄è baraa k̄uride ḡun à Eberu ì. ¹⁵ A gbera à k̄è w̄è w̄aa pla k̄u aak̄so à né p̄and̄en̄o ì d̄o ḡōgb̄ēn̄o k̄u n̄ōgb̄ēn̄o.

¹⁶ Eberu w̄è baraa k̄uri aw̄es̄iik̄ode ḡun à Pelegi ì. ¹⁷ A gbera à k̄è w̄è w̄aa pla k̄u baraa k̄urio à né p̄and̄en̄o ì d̄o ḡōgb̄ēn̄o k̄u n̄ōgb̄ēn̄o.

¹⁸ Pelegi w̄è baraa k̄uride ḡun à Reu ì. ¹⁹ A gbera à k̄è w̄è w̄aa do aw̄ek̄endo à né p̄and̄en̄o ì d̄o ḡōgb̄ēn̄o k̄u n̄ōgb̄ēn̄o.

²⁰ Reu w̄è baraa k̄uri aw̄eplade ḡun à Serugu ì. ²¹ A gbera à k̄è w̄è w̄aa do aw̄es̄uppla à né p̄and̄en̄o ì d̄o ḡōgb̄ēn̄o k̄u n̄ōgb̄ēn̄o.

²² Serugu w̄è baraa k̄uride ḡun à Nao ì. ²³ A gbera à k̄è w̄è w̄aa do à né p̄and̄en̄o ì d̄o ḡōgb̄ēn̄o k̄u n̄ōgb̄ēn̄o.

²⁴ Nao wè baraaakuri donsaride gūn à Tera i. ²⁵ A gbera à kè wè basuddo donsari à né pāndenɔ̀ i dɔ̀ gɔ̀gbēnɔ̀ kū nɔ̀gbēnɔ̀.

²⁶ Tera kè wè baaakɔ̀ akuri, akū à Abramū kū Nao kū Aranao i. ²⁷ Tera burinɔ̀ yān dī. Tera Abramū kū Nao kū Aranao i, akū Arana Lutu i. ²⁸ Arana gā a de Tera wāra zaa Urume Kaladia būsun, gu kū ò a in. ²⁹ Abramū kū Nao nɔ̀ sè. Abramū nanɔ̀ tɔ̀n Sarai, Nao nanɔ̀ sɔ̀ tɔ̀n Milika, Arana né. Arana pì mé à Isika i dɔ̀. ³⁰ Sarai sɔ̀ parame, adi né iro.

³¹ Akū Tera a né Abramū kū a daikore Lutuo kū Abramū nanɔ̀ Saraio sè bona Uru, Kaladia būsun, òten gé Kanaanɔ̀ būsun. Kū ò kà Arana, ò vùte gwe.

³² Tera wè wāa do awεεsɔ̀rode gūnn à gā zaa Arana.

12

Dikiri ona Abramune à bo a būsun

¹ Dikiri pì Abramune:

Ń bo n būsun n danenɔ̀ té n de bea,
 ñ tá būsū kū mani mɔ̀nnen.

² Mani tó n buri ke dasi,
 mani arubarika dangū mà n tó bo,
 n kīnaan onigɔ̀ arubarika len.

³ Mani arubarika da gbē kū oni sa mana onnenɔ̀n,
 mani gbē kū oni sa vāni onnenɔ̀ ká.

Andunia buri sīnda pīnki ni arubarika le n gāi.

⁴ Akū Abramū dà zén lākū Dikiri òne nà. Lutu gèε kāao. A wè baaakɔ̀ akuri awεεsɔ̀rode gūn à bò Arana ⁵kū a nanɔ̀ Saraio kū a vīni né Lutuo kū ní aruzεke kū ò vīnɔ̀ kū gbē kū ò sè gwenɔ̀. Len ò bò Arana le ò dà Kanaa zén. Kū ò kà gwe, ⁶ akū ò gète būsū pīn ari ò kà Mɔ̀re gbiri lí kīnaa Sekemu. Kanaanɔ̀n kú būsū pīn gɔ̀ɔ̀ birea. ⁷ Akū Dikiri bò à sù Abramua à pì: Mani būsū dí kpá n burinɔ̀ame. Akū à Dikiri gbagbaki bò gwe. ⁸ Kū à fùte gwe, à mii pè kpi kú ò kú Beteli ifáboki kpanɔ̀a, akū à buraa kàte gwe, Beteli kú ifálete kpa, Ai kú ifáboki kpa. À Dikiri gbagbaki bò gwe dɔ̀, akū à a sisi. ⁹ Akū à dà zén dɔ̀ à mii pè Negevía.

¹⁰ Kū nàa kà būsū pīn, akū Abramū gèε gɔ̀ɔ̀ pla ke Misila, zaakū nàa pii gè ɔ̀la. ¹¹ Kū à kà kāni kú Misilao, à pì a nanɔ̀ne: Má dɔ̀ nɔ̀ maname n ũ. ¹² Tó Misilanɔ̀ n e, oni pì ma nanɔ̀me n ũ, oni ma de oni n tó. ¹³ Ń pīrīne ma dāremε n ũ de ò ma sí ɔ̀plapla n yāi. Lākū ĩni ma mī sí nān gwe. ¹⁴ Kū ò kà Misila, Misilanɔ̀ è nɔ̀gbē pì mana gè. ¹⁵ Kū Misilanɔ̀ kīna Firi'auna ibanɔ̀ a è, ò a mana gègōne, akū ò a sè ò gè kāao Firi'aunanε a bea. ¹⁶ Akū à Abramū gwā manamana a yāi, à sānɔ̀ kpāa kú zūnɔ̀ kú zaakinɔ̀ kú gōgbē zikerinɔ̀ kú nɔ̀gbē zikerinɔ̀ kú lakuminɔ̀. ¹⁷ Akū Dikiri gyā pāsīnɔ̀ kà Firi'aunagu kú a bedenɔ̀ Abramū nanɔ̀ pì yāi. ¹⁸ Akū Firi'auna Abramū sisi à pīne: Bó yā n kēmene gwee? Bó yā mé à tò ndi omene kú n nanɔ̀nloo? ¹⁹ À kè dera n pì n dāremε, akū ma a sè nɔ̀ ũu? N nɔ̀n di! Ń n pɔ̀ sé ñ táo. ²⁰ Firi'auna yā ò a gbēnɔ̀ne Abramū yā musu, akū ò gèε ò zēne kú a nanɔ̀ kú a aruzεkenɔ̀ pīnki.

13

Abramu kēkšana kú Lutuo

¹ Akū Abramū bō Misila à sù Negevi kú a nanɔ kú a aruzekeno pínki kú Lutuo. ² Abramū bi aruzekedeme, à pókadenɔ vī dasi kú andurufuuo kú wuraa. ³ Bona Negevi à sòsò gu kú guo ari à gèe à kào Beteli, gu kú à bùraa kàten káaku Beteli dagura kú Aio, ⁴ gu kú à sa'oki bòn yā. Akū à Dikiri sisi gwe.

⁵ Lutu digɔ té kú Abramuo lele. À sánɔ kú zúnɔ kú bizakutanɔ vī se. ⁶ N pókadenɔn dasi, gu pli sè dí mórúma n pínkiro. A yā mé à tò oni fɔ ògɔ kú gu dokɔn lele doru. ⁷ Akū lékpakɔa gè Abramū pódárinɔ kú Lutu pódárinɔ dagura. Zī kúa sɔ Kanaanɔ kú Perizinɔn kú búsuu pin. ⁸ Akū Abramū pi Lutune: À mana lékpakɔa gɔ kú ó daguraro, ke ma pódárinɔ kú n pódárinɔ dagura, zaakū danenɔn ó ú. ⁹ N búsuu gwa da n are pínki. Ò kèkɔa. Tó n ge ɔzei, mani gé ɔplai. Tó n ge ɔplaimé sɔ, mani gé ɔzei. ¹⁰ Kú Lutu gu gwà, à è Yoda guvute pínki mɔtɔ vī manamana. Ari Dikiri gɔ gé Sɔdɔmu kú Gómɔrao kakate, guvute pi de lán Dikiri swadakoo bà, lán Misila búsuu bà, ari à gèe pé Zoaa. ¹¹ Akū Lutu Yoda guvute sè pínki. Ò kèkɔa, akū Lutu dà zén à tà ifáboki kpa. ¹² Abramū gè Kanaanɔ búsun, Lutu sɔ à kú Yoda guvute wètenɔ dagura. À bùraa kàte Sɔdɔmu sare. ¹³ Sɔdɔmudenɔ sɔ ò vāni, durunnakeri sànomé n ú Dikiri kīnaa.

¹⁴ Lutu tanaa gbera Dikiri pi Abramune: Gu kú n zén n wé sé n gugbanduru kú gènomidɔkio kú ifábokio kú ifáleteo gwa. ¹⁵ Zīte kú n è pínki, ma kpamma, anigɔ de mɔkɔn kú n burinɔ pɔ ú ari gɔɔ sīnda pínki. ¹⁶ Mani tó n burinɔ ke dasi lán búsua'té bà. Tó gbéke ni fɔ à búsua'té naru, de ani fɔ à n burinɔ naru. ¹⁷ N fute n gè búsuu pìn n a gbàna kú a yàasaa gwa, zaakū ma kpammame. ¹⁸ Abramū fute à gèe à vute Mamare gbiri lí kú ò kú Eblonunɔ sare, akū à Dikiri gbagbaki bō gwe.

14

Lutu surabanaa

¹ Zīkea Babilonia búsuu kīna Amarafeli kú Elasa búsuu kīna Ariokio kú Elamu búsuu kīna Kedɔlaomεεo kú Goimu búsuu kīna Tidalao ² ten zī ká kú Sɔdɔmu kīna Berao kú Gómɔra kīna Bisao kú Adama kīna Sinabuo kú Zeboimu kīna Semebao kú Bela kú òdi pi tera Zoa kīnao. ³ Kīna gbènon sɔɔɔo pínɔ kɔ kàkara n pínki Sidimu guvuten. Akūme Sèbe Wiside ú tera. ⁴ Wè kuri aweepla dagura òdigɔ táfe bo Kedɔlaomane. A wè kuri awee'aakɔde gūnn ò gi bonéi. ⁵ A wè gero donsaride gūnn Kedɔlaoma kú kīna kú ò kú káaonɔ sù ò zī blè Refaimunɔa zaa Asetero Kanaimu, ò zī blè Zuzinɔa zaa Hamu, ò zī blè Eminɔa zaa Save Kiriataimu, ⁶ ò zī blè Orinɔa n kpi kú òdi pi Seia ari à gèe pé Eli Parana gbáranaa. ⁷ Akū ò èra ò sù Emisipa. Akū òdi pi tera Kadesi. Ò zī blè Amaleki búsuaa pínki kú Amɔri buri kú ò kú Azazɔ Tamanɔa dɔ.

⁸ Akū Sɔdɔmu kīna kú Gómɔra kīnao kú Adama kīnao kú Zeboimu kīnao kú Bela kú òdi pi tera Zoa kīnao fute ò gèe ò zī ká kú nwo Sidimu guvuten. ⁹ Oten zī ká kú Elamu búsuu kīnao kú Goimu búsuu kīnao kú Babilonia búsuu kīnao kú Elasa búsuu kīnao. Kīna gbènon siikɔ pínɔ ten zī ká kú kīna gbènon sɔɔɔonɔ. ¹⁰ Sidimu guvute òda wèe vī dasi. Kú Sɔdɔmu kīna kú Gómɔra kīnao ten bàa lé, akū ò si a gūn, akū n gbè kparanɔ bàa lè ò gèe gusisiden. ¹¹ Zīblerinɔ Sɔdɔmu kú Gómɔrao aruzekeno kú n pɔblenɔ sète pínki ò tào. ¹² Gɔɔ kúa Abramū vīni né Lutu kú Sɔdɔmu, akū ò a kú ò tà káao kú a aruzekeno.

¹³ Akū gbē kū à bò ñ òĩ gēe à ò Eberu buri Abramunε zaa Mamare gbiri lino sare. Mamare kū à dakūnanε Esekolu kū Anεo bi Amōri burinεme, ò de kō gbē ū kū Abramuo. ¹⁴ Kū Abramuo mà ò a danε kū ò tà kāao, akū à a be zikarinε sēte gbēnεn wāa do kpé basuddo plansari à pēte kina pinōi, akū à ñ lé Da. ¹⁵ Akū à a gbēnε kpàatete, akū ò siŋgu gwāani. Ò zli blēm̄ma ò pēm̄ma ari Oba, Damasuku gubānduru kpa. ¹⁶ À era à sù kū aruzεke pinε pínki kū a v̄ni né Lutuo kū a aruzεkenε. À sù kū nεgbēnεo kū gbē pāndenε do.

¹⁷ Kū Abramuo zli blē Kedolaomaa kū kina kū ò kú kaaonε àten su, akū Sodomu kina bò à dàale Save Guvute kū òdi pi tera Kina Guvuten. ¹⁸ Akū Salemu kina Melekizedeki sù kú burodiiio kú sèwεo. Àpi bi Luda Musude gbāgbariime. ¹⁹ Akū à sa mana ò Abramunε à pi: Luda Musude musu kū ziteo Kēri arubarika da Abramun.

²⁰ Arubarikaden Luda Musude kū à n ibereεnε nānne n òĩ ū.

Akū Abramuo aruzεke kú àten sunε pínki kuride kpàa. ²¹ Sodomu kina pi Abramunε: Ñ ma gbēnε kpàma ñgō aruzεke kúna n pō ū. ²² Akū Abramuo pinε: Ma si kú Dikiri Luda Musude musu kú ziteo Kēriio, ²³ mani n pōke séro, bee kyateyiba, de ñsun pi n ma ke aruzεkede ūro yāi. ²⁴ Mani pōke séro, sé pōble kú ma gbēnε blēe baasiro. Ama Anε kú Esekoluo kú Mamare kú ò gēe kumaonε, ñ tó ò ñ baka sé.

15

Luda bàka kunna kú Abramuo

¹ Abire gbera Dikiri yā ò Abramunε wégupu'ena gūn à pi:

Abramu! Ñsun vīna kero.

Makūme n ségbako ū,

n láada ñigō zōkō manamana.

² Akū Abramuo pi: Dikiri Luda, bōn ñni ma gbaa? Má né vīro. Damasuku gbē Elieza mé anigō de ma be túbibleri ū. ³ Kū ñdi ma gba néro, ma be zikeri pi mé anigō de ma túbibleri ū. ⁴ Akū Dikiri pinε: Àpi mé anigō de n túbibleri ūro. Né kú ani bo n wóplen mé anigō de n túbibleri ū. ⁵ Akū à bò kaaō bàai à pi: Ñ musu gwa ñ susunenε naro, tó ñni fō. Lemε n burinε ñigō de le. ⁶ À Dikiri náani kē, akū Dikiri tò yā bò kaaō nna a náani kú à kē yāi. ⁷ À pinε do: Dikirime ma ū, makū mé ma n bo Uru, Kaladia b̄sun, de mà b̄su dikina kpamma yāi. ⁸ Akū Abramuo pi: Dikiri Luda, deran manigō dō kú anigō de ma pō ū? ⁹ À wēa à pi: Ñ z̄ununu wē aakō sé kú blē wē aakō kú sākaro wē aakō kú potēnetēnao kú lukulukuo. ¹⁰ Akū à pō pinε sē à s̄uo pínki à p̄arapara à gōgokōa, akū à k̄ate à ñ are d̄ōd̄okōa, ama ad̄i b̄n̄o parapararo. ¹¹ Kū yumburukunε sù ò didi n̄b̄o k̄o, akū Abramuo pēm̄ma.

¹² Kū ifantē ten gē kpén, i zōkō Abramuo kú, akū gusira zōkō vīnade dàala.

¹³ Akū Dikiri pinε: Ñgō dō kú n burinε ñigō nibō ble b̄su kú à de ñ pō ūro gūn, onigō zō ble gwe, onigō wé t̄r̄f̄ma ari wē wāa pla. ¹⁴ Ama mani wari do buri kú òten zō bleñnea, n burinε ni b̄ote kú aruzεke zōkōo. ¹⁵ M̄k̄n̄ s̄ō, ñigō aafiame ari ñ gé z̄i k̄ūo, gbasa ñ ká n dizin̄la oni n v̄i. ¹⁶ N nasionε mé oni era ò su la, zaakū Amōrinε durunna dí papa k̄oro.

17 Kū ifantē gē kpén, gu sî, akū Abramū è kīni kū àtèn túsukpe bo kū sètēo ten gē nòbɔ kū à pàrapara pìnɔ dagura. 18 Zī birea Dikiri pì a bàka nigō kú kú Abramuo à pì: Mani bùsu díkīna kpá n burinɔ za Misila bùsu lézeki swai ari swada kú òdi pì Yuflati, 19 bùsu kú Keninɔn kun kú Kenizinɔ kú Kadamɔnunɔ 20 kú Itinɔ kú Pèrizinɔ kú Refaimunɔ 21 kú Amòrinɔ kú Kanaanɔ kú Gigasinɔ kú Yebusinɔ.

16

Hazara kú a né Sumailao

1 Abramū nanɔ Sarai dí né iro. À nɔgbē zīkeri vī Misila gbē ũ kú òdi pine Hazara. 2 Akū Sarai pì Abramunɛ: Lákū Dikiri ma ke para ũ nà, ñ wúte kú ma zīkeriio. Ma sî kú mani néné le a gāi. Akū Abramū Sarai yā mà. 3 Abramū wè kúri kena Kanaanɔ bùsun gberan Sarai a zīkeri Hazara kpàa nɔ ũ. 4 Abramū wúte káao, akū à nòbɔ sî. Kú à è á nòsinaa, à òkè kú a dikiriio. 5 Akū Sarai pì Abramunɛ: Taari kú ò kèmenɛ gō n yā ũmɛ. Ma a zīkeri kpàmma. Kú à è á nòsina, akū àdigō òkè kúmao. Mòkɔn kú makúo, Dikiri mé ani yā gōgōwɛrɛ. 6 Akū Abramū wè a pì: N zīkeri kun n pò ũmɛ. Ñ kenɛ lákū ñ yei nà. Kú Sarai wari dɔa, akū à bàa lènɛ.

7 Dikiri Malaika a è ísēbokia gbárannan, ísēboki pì kú Suru zé sareme. 8 Akū à a là à pì: Sarai zīkeri Hazara, n bo mámeɛ? Ntɛn gé mámeɛ? Akū à wè a pì: Matɛn bàa lé ma dikiri Saraineme. 9 Akū Dikiri Malaikaa pine: Ñ era ñ tá n dikiri pì kīnaa ñgō mî natenɛ.

10 Mani n buri kara ògō dasi,
oni fō ò ñ lé dōro.

11 Ñ nòsina, ñni né i gōgbē ũ,
ñni tó kpáne Sumaila,
zaakū Dikiri n yā mà n wétamma gūn.

12 Anigō de lán zaakisente bà,
ani ibere sé kú gbē sīnda pínkio,
gbē sīnda pínki ni ibere sé káao se.
Anigō kú kō yán kú a gbēnoro.

13 Akū Hazara pì: Ma wé sî Luda kú àdi ma ele. Akū à tó kpà Dikiri kú à yā ònɛnɛ Ludakūadima'e. 14 A yā mé à tò ò tó kpà lògɔɔ pine Ludabēnekūadima'e lògɔɔ. À kú Kadesi kú Beredio dagurame.

15 Hazara négōgbē ì kú Abramuo, akū Abramū tó kpáne Sumaila. 16 Gɔrɔ kú Hazara Sumaila ì, Abramū wè basiikō awɛsuddome.

17

Tšzɔya

1 Kú Abramū kà wè basɔɔro donsari, Dikiri bò à sù a pì: Luda Gbānasīndapinkiden ma ũ. Ñ taa o kúmao ñgō kun taari sari. 2 Ma bàka konna kúnwo nigō gé, mani n buri karanne manamana. 3 Abramū wúte a gberɛa Luda are, akū Luda pine: 4 Lákū ma bàka kú kúnwo nà, ñni gō buri dasinɔ dizi ũ. 5 Onigō pinne Abramū doro, sé Ibrahimī, zaakū mani n ke buri dasinɔ dizi ũ. 6 Mani tó n buri ke dasi, burinɔ kú kīnanɔ ni bo n kīnaa. 7 Ma bàka nigō kú kúnwo kú n burinɔ ari gɔrɔ sīnda pínki. Manigō de n Luda ũ kú n burinɔ n gbera. 8 Mani Kanaanɔ bùsu kú ñ kú a gūn nibɔ ũ kpàmma pínki kú n burinɔ n gbera, de ògō vī gɔrɔ sīnda pínki, manigō de ñ Luda ũ.

⁹ Luda èra à pì Ibrahim̄ine: Mòkòn kù n burinò, àḡs ma bàka kunna kááo yá kùna ari á buria. ¹⁰ Ma bàka kuna kááo yá kù ániḡs kùnan dí, mòkòn kù n burinò. Séde á ḡsḡbē s̄inda pínki t̄s z̄s. ¹¹ À t̄s z̄s ma bàka kunna kááo s̄eeda ù. ¹² Séde n buri néḡsḡbēnò t̄s z̄s n̄ ḡrò s̄oraak̄s̄de z̄i ari n̄ buria, né kù ò n̄ í n̄ beanò kù z̄ikeri kù ò n̄ lú buri p̄anden̄anò n̄ pínki. ¹³ Ò a ì n̄ bean̄ yá kes̄ò ò a lù z̄ikeri ùn yá, sé à t̄s z̄s. Abire niḡs̄ de ma bàka kunna kááo ḡrò s̄inda pínki s̄eeda ù á mèea. ¹⁴ Oni ḡȳf̄ròde bo a ḡbēnò té, zaakù ḡbē kù adi t̄s z̄rò yá kù ma diteáre kùnarò.

¹⁵ Akù Luda èra à pì Ibrahim̄ine: Ñsun pi n nan̄ne Sarai dorò, ñḡs̄ pin̄e Sara sà. ¹⁶ Mani arubarika dan mà tó à né í ḡs̄ḡbē ù, ani ḡ burinò dai ù, bùsu k̄inanò ni bo a k̄inaa. ¹⁷ Akù Ibrahim̄i wùte a n̄esele kutena Luda are à yáa d̄ò à pì a n̄esele ḡn̄: ḡbē kù à kà w̄e bas̄orò ni né í yá? Lákù Sara kà w̄e basiik̄s̄ akuri nà, ani né í yá? ¹⁸ Akù à èra à pì Ludane: Ñ sùru ke ñ Sumaila gwa. ¹⁹ Luda pì: Yápura n nan̄ Sara ni né í ḡs̄ḡbē ù, ñni t̄s̄ kp̄áne Isaaku. Ma bàka niḡs̄ kù k̄aao kù a burinò ari ḡrò s̄inda pínki. ²⁰ Sumaila yá musu, ma n̄ yá mà. Mani arubarika dan, ani né í à kara manamana. Ani néḡs̄ḡbēnò í ḡbēn̄on̄ kuri aw̄eεpla, oni ḡs̄ k̄inanò ù, a buri ni ke dasi. ²¹ Bee kù abireo ma bàka kunna kùnwò ni ḡs̄ Isaakuame. Ziki mandara'i Sara ni a i. ²² Kù Luda yá ò Ibrahim̄ine à làka, akù à a tò à tà musu.

²³ Akù Ibrahim̄i a né Sumaila s̄e kù a be ḡs̄ḡbē kù ò n̄ í a beanò kù z̄ikeri kù ò n̄ lúnò n̄ pínki, akù à t̄s̄ò z̄b̄ine ḡrò b̄irea ḡñnò lákù Luda òne nà. ²⁴ Ibrahim̄i kà w̄e bas̄orò donsari, ḡbasa à t̄s̄ò z̄s̄, ²⁵ a né Sumaila s̄ò w̄e kuri aw̄eε'aak̄s̄. ²⁶ ḡrò dok̄on̄ pì z̄i Ibrahim̄i t̄s̄ò z̄s̄ kù a né Sumailao ²⁷ kù a be ḡs̄ḡbē kù ò n̄ í a beanò kù z̄ikeri kù ò n̄ lú buri p̄andeanò n̄ pínki. Ò t̄s̄ò z̄s̄ ḡrò dok̄on̄ z̄ime.

18

Nib̄on̄o suna Ibrahim̄i k̄inaa

¹ Dikiri b̄ò à sù Ibrahim̄i Mamare ḡbiri l̄inò sare. Ibrahim̄i vutena a bizakuta kp̄éleleá f̄anant̄e. ² Kù à w̄é s̄e musu, à ḡbēn̄on̄ aak̄s̄ è zena. Kù à n̄ é le, akù à f̄ute kp̄éleleá kù bàao à ḡe à dàñle à wùte a n̄esele kutena ³ à pì: Dikiri, tó ma n̄ p̄onna l̄e, ñsun ḡe makù n̄ z̄òblerilarò. ⁴ Mani suáre kù ío à ḡbá pípi à kámma bo lí ḡbáru la. ⁵ Lákù a b̄ote ma be kpa nà, mani suáre kù p̄óbleo fiti de à ḡbána le ḡbasa à da z̄én. Akù ò pì: T̄s̄, ñ ke lákù n̄ ò nà. ⁶ Akù à ḡe Sara k̄inaa kutan à pì: Ñ flawa dá zaka lé aak̄s̄ ñ burodì ke likalika. ⁷ Akù à bàa l̄e à ḡe à z̄unò té à z̄une b̄orò mana kù à kp̄a à z̄ikeriia, akù z̄ikerii p̄i ḡe à k̄eke likalika. ⁸ Akù Ibrahim̄i víf̄aani kù ví'ipuo kù zù kù ò k̄eke piioo s̄e à ḡe à diteñne. ḡrò kù òten p̄ó ble, api ze n̄ sare lí ḡbáru gwe.

⁹ Akù ò a là ò pì: N nan̄ Sara kù mámeε? À pì: À kù kutan gwe. ¹⁰ Akù Dikiri pì: Mani era mà su n̄ k̄inaa ziki mandara'i, n̄ nan̄ Sara ni né í ḡs̄ḡbē ù. Sara kù a kpe kuta kp̄éleleá àten ma. ¹¹ Ibrahim̄i kù Sarao z̄i kù, Sara ò n̄ ḡbēn̄on̄ p̄o ke dorò. Akù Sara yáa d̄ò à pì a sw̄eε ḡn̄: ¹² Ma z̄i kù, akù ma dikiri z̄i kù d̄o. Mani p̄onna yá pì d̄s̄ d̄o yá? ¹³ Akù Dikiri Ibrahim̄i là à pì: À k̄e dera Sara yáa d̄ò? À pì akù kù a z̄i kù áni f̄s̄ à né í d̄o yá? ¹⁴ Yake diḡs̄ z̄i'umenero. Ziki mandara'i tó a ḡrò kà, mani su n̄ k̄inaa, ḡbasa Sara né í ḡs̄ḡbē ù. ¹⁵ Akù Sara ledi kp̄a à pì ádi yáa d̄orò, zaakù vína a kù. Akù Dikiri pì: É! N̄ yáa d̄ò.

Ibrahim̄i aduakena S̄od̄mun̄e

16 Kū gbē pīno fūte, Ibrahī gēè à zéñne, akū ò Sòḍomu kpa gwà. 17 Akū Dikiri pì: Mani yā kū má ye mà ke ute Ibrahīnero. 18 A burinò nigṣ zṣkṣ onigṣ gbāna vī. Andunia buri sīnda pīnki nī arubarika le a gāime. 19 Zaakū ma a sè, de à o a nénone kū a burinò a gbera òḡṣ ma yā kūna ò yā mana zéde ke, de mà yā kū ma a lé sènne kene. 20 Akū Dikiri èra à pì: Yā kū òten o Sòḍomu kū Gómrao musu dasi, n durunna gè ɔla. 21 Mani gé gwe sà mà gwa, tó yā kū òten ke vāni lākū ma mà nà. Tó ò de le sōro, mani dō.

22 Kū n gbēnon pla pīno dà zén òten gé Sòḍomu, akū Dikiri ḡḡ kū Ibrahīo gwe. 23 Akū Ibrahī nāi à pì: Ìni gbē manano wara leele kū gbē vāninon yá? 24 Tó gbē mananon kú wēte pìi ḡn ò kà gbēnon bupla akuri, Ìni n waran yá? Ìni sūru ke kú wēte pìio gbē mana gbēnon bupla akurii pīno yāiroo? 25 Ìn sūru ke! Ìnsun ke lero. Ìnsun gbē manano dēde leele kú gbē vāninoro, zaakū ò dokōoro. Ìn sūru ke! Ìnsun ke lero. Mòkōn kū n de andunia pīnki yákpatekeri ũ, Ìni yā ke a zéaroo? 26 Akū Dikiri pì: Tó ma gbē manano è Sòḍomu gbēnon bupla akuri, mani sūru ke kú wēte pìio n yāi. 27 Akū Ibrahī èra à pì dō: Makū kú má de būsutiti kú túbuo ũ, n gaafara kemene mà yā onne, Dikiri. 28 Tó gbēnon soro kīa gbēnon bupla akurii pìi ḡn, gbēnon soro pīno yāi Ìni wēte pì kakate yá? Akū Dikiri pì: Tó ma gbē manano è gbēnon bupla awesoro, mani wēte pì kakatero. 29 Akū Ibrahī kpé àten yā onè à pì: Tó gbē manano kà bupla sō bi? Akū Dikiri pì: Mani yāke kero gbēnon bupla pīno yāi. 30 Akū à pì: Dikiri, n yā nna! Ìnsun pō fero, má ye mà yā o dō. Tó gbē manano kà baraakuri sō bi? À wèa à pì: Tó ma gbē manano è ò kà gbēnon baraakuri, mani yāke kero. 31 Akū à pì: Ìn gaafara kemene dō Dikiri, mà yā onne. Tó gbē manano kà gbēnon baro sō bi? À wèa à pì: Mani wēte pì kakatero gbēnon baro pīno yāi. 32 Akū à pì: Dikiri, Ìnsun pō fero, yā dīkīna baasi mani yā o doro. Tó gbē manano kà gbēnon kuri sō bi? À wèa à pì: Mani wēte pì kakatero gbēnon kurii pīno yāi. 33 Kū Dikiri yā ò Ibrahīne à lāka, à gē zéla, akū Ibrahī èra à tà be.

19

Sòḍomu kú Gómrao kakatēnaa

1 Kū malaika gbēnon pla pīno kà Sòḍomu ɔkōsi, Lutu vutena Sòḍomu bīni kpélelea. Kū à n é, à fūte à gèè à dāñle à kùteñne à wūte a nēsēle kutena 2 à pì: Ma dikirinò, á yā nna! À mós à gé kipa makū à zḡbleri bea. À zú o à i la, zia kōnko káakukaaka á da zén. Ò pì: Oi, óni i gānuleame. 3 Lutu nākarañma manamana, akū ò gè a kpén. À n yārii kè manamana à masaa kéñne, akū ò sò.

4 Ari òḡṣ gé wūte, Sòḍomodunò lika Lutu kpéi. Wēte pì ḡḡgbēno kākara gwe māmman, kefennano kú gbē zṣkōno n pīnki. 5 Ò lé zù Lutui ò pì: Gḡgbē kú ò kipa n bea ɔkōsialanon kú máa? Ìn bote kūñwowerè, ò pāpā ke kūñwo. 6 Lutu bō à zè kpélelea n kīnaa, à gbàa tàta kú kpeo 7 à pì: Á'a ma gbēno, àsun yā bène kero. 8 Má nénogbēno vī gbēnon pla kú ò ḡḡgbē dōro, mani n boteáre. Lākū á yei nà à ke kūñwo, ama àsun yāke ke ḡḡgbē dīkīnanonero, zaakū ò kipa ma beame. 9 Ò pīne: Ìn gowerè gwe! Akū ò pì dō: Gbē dí bi gbē zītōme, akū à ye à ke ó yákpatekeri ũ. Óni yā vāni kenne de n pōla. Akū ò kūsia kú gbānao, òten su kpé gbàa gboro. 10 Akū gbēnon pla pīno ɔ bō ò Lutu kú ò gè káao kpén, akū ò zé tàta. 11 Ò tò vīna gbē kú ò kú kpe areno kú n pīnki né fīti gbē zṣkṣ, akū òten kpé

gbà wete ari ò kpàsa. ¹² Gbēnɔn pla pìno pì Lutune: Dí n̄ vī la dɔɔ? Nég̃gbēnɔ, nénɔgbēnɔ, n né anzurenɔ kù gbē kù ò de n gbē ūnɔ wēte gūn n̄ pínki. N̄ bote kúnwo, ¹³ zaakù o su ò gu dí kakateme. Yá vāni kù òten o wētepidenɔ musu gè Dikiri sán, akù à ó zī ò wēte pì kakate. ¹⁴ Lutu bò à gèe à ò a nénɔ anzurenɔne à pì: À fute ò bote, zaakù Dikiri ni wēte dí pì kakate terame. Akù òten da àten fāai bome.

¹⁵ Kù gu d̄ malaikaa pìno nàkara Lutua ò pì: N̄ fute n̄ n nanɔ kù n nénɔgbē gbēnɔn pla dínɔ sète n̄ bote kúnwo la, de ñsun ga wēte pì kakatenaa gūnlo yāi. ¹⁶ Kù Lutu ten sika ke, Dikiri a wēnda bò, akù gbēnɔn pla pìno a kù a ɔa kù a nanɔ kù a nénɔgbē gbēnɔn planɔ, ò bote kúnwo wēte kpe. ¹⁷ Kù ò bote kúnwo le, akù malaikaa pìno do pì Lutune: N̄ bàa lé n̄ n zīda mì sí. Ñsun kpe gwaro. Ñsun ze guvute pì gūnlo. N̄ bàa lé n̄ mì pé kpínɔa de ñsun garo yāi. ¹⁸ Akù à pìr̄ne: Oi ma dikiri! N yā nna! ¹⁹ Makù n z̄bleri ma n p̄nna lè, n gbēke kèmene manamana n ma mì sì. Ama mani f̄s mà bàa lé mà kpi pìno kīnaa lero. Ari màg̃ gé ká gwe, kakatenaa pì ni ma le mà ga. ²⁰ N̄ lakutu ke gwa zà dire. Lákù à káni nà, mani f̄s mà bàa lé mà gé gwe. Lakutu f̄time s̄s. N̄ tó mà bàa sí mà tá gwe, manig̃ aafia. Asa à f̄tiroo? ²¹ Akù à p̄ne: Ma n gba zé, mani lakutu kù nten o pì kakatero. ²² N̄ bàa lé n̄ tá gwe likalika, zaakù mani yāke ke ḡaro ari n̄ gé káo gwe. A yā mé à tò, ò t̄s kpà lakutu p̄ine Zoa.

²³ Kù Lutu Zoa lè, ifant̄ ten bo, ²⁴ akù Dikiri tò té kù ifant̄gb̄ɔɔ bò musu à kà Sɔd̄mu kù Gɔm̄raola. ²⁵ À wēte pìno kàkate kù gbēnɔ kù guvute p̄io kù línɔ kù s̄nɔ pínki. ²⁶ Kù Lutu nanɔ a kpe gwà, akù à li à ḡò zena wisi gbē ū.

²⁷ Kù gu d̄, Ibrah̄i f̄te k̄nk̄k̄nk̄, à gèe gu kù à kun yā kù Dikiri o p̄in. ²⁸ Kù à Sɔd̄mu kù Gɔm̄rao kpa gwà kù guvute p̄io pínki, à è t̄sukpe ten fute z̄ite lán t̄amate t̄sukpe bà. ²⁹ Leme kù Luda guvute kù Lutu kunwa wēt̄enɔ kàkate le, Ibrah̄i yā d̄n, akù à Lutu bò wēte kù à kàkate p̄inɔ gūn.

Lutu burinɔ

³⁰ Kù Lutu bò Zoa, à gèe à w̄te kp̄inɔ té kù a nénɔgbē gbēnɔn planɔ, kù à kunna Zoa vīna vī yāi. Akù à ḡò kù gbēw̄en kù a nénɔgbē p̄inɔ. ³¹ Akù Ȳɔ pì Bānane: Ó de zī kù, akù ḡgbē ke kù b̄sun à w̄te k̄oo lákù òdi ke n̄aro. ³² N̄ m̄s ò s̄w̄e kákane ó w̄te káao, de òḡs ó buri le a ḡai. ³³ Gwāani b̄rea ò w̄e kákane, akù Ȳɔ ḡe à w̄te káao. Lutu dí d̄s ḡɔɔ kù à w̄te káao ke ḡɔɔ kù à f̄terero.

³⁴ Kù gu d̄ Ȳɔ pì Bānane: Ma wute kù ma deo ḡa. Ò w̄e kákane ɔk̄siala d̄, ñni gé n̄ w̄te káao, de òḡs ó buri le a ḡai. ³⁵ Gwāani b̄rea d̄ ò w̄e kákane, akù Bāna ḡe à w̄te káao. Lutu dí d̄s ḡɔɔ kù à w̄te káao ke ḡɔɔ kù à f̄terero. ³⁶ Leme Lutu nénɔgbē gbēnɔn pla p̄inɔ kè le ò n̄ɔ sì káao. ³⁷ Ȳɔ né ì ḡgbē ū, akù à t̄s kp̄an̄e M̄abu. Àk̄m̄e M̄abu buri kù ò kun ari gb̄aranɔ dizi káaku ū. ³⁸ Bāna né ì ḡgbē ū se, akù à t̄s kp̄an̄e Am̄ine. Àk̄m̄e Am̄oni buri kù ò kun ari gb̄aranɔ dizi káaku ū.

20

Ibrah̄i kù Abimeleki

¹ Akù Ibrah̄i f̄te gwe à gèe Neḡevi b̄sun Kad̄esi kù Suruo dagura. Kù à gèe à w̄te Gera, ² à pì a nanɔ Sara bi a d̄areme, akù Gera kína Abimeleki gbē z̄l à a s̄e à s̄u káao. ³ Akù Luda bò à s̄u Abimeleki nana gūn gwāani à p̄ine: Ñni ga n̄ kù n s̄e p̄i yāi, zaakù noz̄areme. ⁴ À s̄u à lè Abimeleki dí w̄te káao k̄ro,

akū à pì: Dikiri, ìni buri kū odi yāke keronɔ dɛden yá? ⁵ Akū mé à pìmɛnɛ a dārenloo? Nɔgbɛ̀ pì s̄s̄ à pì a dāḡs̄mɛ. Ma yá kè a zéame, má taari víro. ⁶ Akū Luda pìnɛ nana pii ḡn: Èe, má d̄s̄ kū n yá kè a zéame. A yá mé à tò, ma kpannɛ ò durunna kɛmɛnɛ, mádi we n ɔ̀ nà nɔgbɛ̀ piiaro. ⁷ Tera sà, à ḡs̄gbɛ̀ pì nɔ̀ kpáa, zaakū annabiime. Kū adua kɛnnɛ de ò ḡs̄ aafia. Tó ñdi a nɔ̀ pì kpáa s̄s̄ro, ñḡs̄ d̄s̄ kū n game, mɔk̄n̄ k̄n̄ n gb̄ɛ̀nɔ̀ à pínki.

⁸ Akū Abimeleki fùtɛ kɔnkɔkɔnkɔ, à a gb̄ɛ̀nɔ̀ sisi à yá pì bàbañnɛ ñ pínki, akū vīna ñ kū manamana. ⁹ Akū Abimeleki Ibrahim̄ sisi à pìnɛ: Bóyāi n k̄wɛrɛ lɛɛ? Bó taarin ma k̄nnɛ gbasa n tò ma ḡs̄ durunnade ũ kū ma b̄usuuo? N yá kū à de ò kero k̄mɛnɛ. ¹⁰ Bó laasun n lɛ̀ gbasa n yá pii k̄ɛɛ? ¹¹ Ibrahim̄ w̄ɛ̀ à pì: Maten da yá gb̄ɛ̀ke Luda vīna v̄i b̄usu d̄ik̄ina ḡnlo, oni ma de ma nanɔ̀ yāime. ¹² Abire gb̄ɛ̀ra nɔgbɛ̀ pì bi ma dāremɛ yāpura. Ó de dok̄nɔ̀mɛ, baadi kū a dao, akū à ḡs̄ ma nɔ̀ ũ. ¹³ Kū Luda ma bo ma de bea yá, maten likara, akū ma pì ma nɔ̀ piine gu kū òni ḡn pínki, à gb̄ɛ̀ke kɛmɛnɛ àḡs̄ pì a dāḡn ma ũ. ¹⁴ Akū Abimeleki s̄u kú s̄anɔ̀ kú z̄unɔ̀ kú ḡs̄gbɛ̀ z̄ikerinɔ̀ kú nɔgbɛ̀ z̄ikerinɔ̀ à kpà Ibrahim̄, akū à a nanɔ̀ ɛranɛ. ¹⁵ Akū Abimeleki pì: Ma b̄usun dí, ñ vute gu kú ñ yein. ¹⁶ Akū à pì Saranɛ: Ma andurufu ɔ̀ḡ w̄aa s̄ɔ̀ro kpà n dāḡsa k̄utekebo ũ, de gb̄ɛ̀ kú ò kú k̄unwonɔ̀ d̄s̄ ñ pínki kú ñdi taari kero. ¹⁷ Akū Ibrahim̄ w̄ɛ̀ k̄ɛ̀ Ludaa, akū Luda Abimeleki gb̄a aafia kú a nanɔ̀ kú a nɔ̀ yigisaridenɔ̀, de ò né ñ, ¹⁸ zaakū Dikiri tò Abimeleki bɛ̀ nɔgb̄ɛ̀nɔ̀ para kú yá Ibrahim̄ nanɔ̀ yá musu.

21

Isaaku inaa

¹ Dikiri arubarikaa dà Saragu lākū à ò nà, à k̄nɛ lākū à lɛ̀ s̄ɛnɛ nà. ² Akū à nɔ̀ si à né ñ kū Ibrahim̄o ḡs̄gbɛ̀ ũ a z̄ik̄unaa ḡn ḡɔ̀ɔ̀ kú Luda d̄itenɛɛa. ³ Ibrahim̄ tó kpà né piine Isaaku. ⁴ À t̄ɔ̀ z̄nɛ a ḡɔ̀ɔ̀ s̄ɔ̀raak̄ɔ̀de z̄i lākū Luda d̄itenɛ nà. ⁵ À kà w̄ɛ̀ bas̄ɔ̀ro a né pì iḡɔ̀ɔ̀a. ⁶ Akū Sara pì: Luda yáad̄yā k̄mɛnɛ, gb̄ɛ̀ kú à mà pínki ni yáa d̄o k̄umao. ⁷ À pì d̄o: Oni we ò pì Ibrahim̄nɛ yá mani ḡs̄ n̄rande ũ yá? Akū ma n̄eḡs̄gbɛ̀ ñ k̄aa a z̄ik̄unaa ḡn.

⁸ Kū né pì z̄ɔ̀k̄ k̄ú à k̄ɛ̀ ȳsa, akū Ibrahim̄ a k̄ɛ̀na ȳsa p̄onna k̄ɛ̀. ⁹ Sara è né kú Misila nɔgbɛ̀ Hazara ñ kú Ibrahim̄o d̄iḡs̄ Isaaku yáa d̄ɔ̀mɛ, ¹⁰ akū à pì Ibrahim̄nɛ: Ñ pé z̄ò piia kú a néo, zaakū z̄ò né pì ni t̄ubi ble kú ma né Isaakuoro. ¹¹ Yá pii Ibrahim̄ p̄o yāka manamana, zaakū a n̄mɛ, ¹² akū Luda pìnɛ: Ñsun tó n p̄o yaka n né kú n z̄nɔgbɛ̀ piio yá musuro. Yá kú Sara ten onne pínki ñ ma, zaakū Isaaku burinɔ̀ oniḡs̄ piine n burinɔ̀ ũ. ¹³ Mani tó z̄ò né pii buri k̄ɛ̀ se, zaakū n n̄mɛ. ¹⁴ Akū Ibrahim̄ fùtɛ kɔnkɔkɔnkɔ, à p̄oble s̄ɛ̀ kú í t̄uruuo à kpà Hazaraa. À d̄inɛ, akū à a né kp̄aa d̄o. À a gb̄are, akū à ḡɛ̀ ɛ̀ten likara z̄s̄ Besɛba gb̄arannan. ¹⁵ Kū í làkam̄ma, à kɛfenna pii tò lí gb̄aru, ¹⁶ akū à ḡɛ̀ à v̄ute are k̄azuletɛki z̄à lén, zaakū à pì á ye à a né gana ero. Kū à ḡɛ̀ à v̄ute z̄à le, akū à nà s̄ɔ̀d̄n̄aa.

¹⁷ Luda kɛfenna pì s̄o d̄o mà, akū Luda Malaika lɛ̀ z̄u Hazarai zaa musu à pì: Bó mé à n lee Hazara? Ñsun vīna kero, zaakū Luda né pì s̄o d̄o mà gu kú à kunwa. ¹⁸ Ñ fute ñ n né pì sé ñ a kú a ɔ̀a, zaakū mani tó à ḡs̄ buri z̄ɔ̀k̄ ũ. ¹⁹ Luda nɔgbɛ̀ pì w̄ɛ̀ k̄ɛ̀nɛ, akū à l̄ḡɔ̀ ɛ̀. À ḡɛ̀ ɛ̀ à í t̄o a t̄uru pa, akū à s̄u à kpà a né piia à m̄i.

²⁰ Luda kú kú né piio ari à z̄ɔ̀k̄ k̄ú. Àd̄iḡs̄ kú gb̄arannan, akū à ḡs̄ tofekari ũ.

²¹ Ḡɔ̀ɔ̀ kú à kú Parani gb̄aranna pii ḡunn̄ a da Misila b̄usu nɔ̀ s̄ɛnɛ.

Ibrahī kū Abimelekiò lédokōnōkenaa

²² Gɔɔ birea Abimeleki kú a zīkarinɔ gbē zōkō Fikuloio gèe Ibrahī kīnaa ò pìne: Luda kú kúnwo yá kú nten ke gūn pínki. ²³ Ñ la damene la gōnɔ ñ si kú Ludao kú ñni bo ma kpero ke ma nēnɔ ke ma burinɔ. Lákú ma gbēke kēnne nà, ñ kemene le kú bùsu kú ñ kú a gūn gbē zītɔ uo. ²⁴ Akú Ibrahī pìne: Ma la dànnē. ²⁵ Akú Ibrahī lǒgɔ kú Abimeleki gbēnɔ sia yá sètē à òne. ²⁶ Abimeleki pì: Má gbē kú ò yá bire kēnɔ dōro, ñdi omēne yáro, gbāran ma mà. ²⁷ Akú Ibrahī sānɔ kú zùnɔ kú à kpà Abimelekià, akú ò lédokōnɔ kè kú kōo. ²⁸ Akú Ibrahī sánunu mēn supplanɔ bò à kàte ñdona. ²⁹ Abimeleki a là à pì: Sā mēn suppla kú n ñ kàte ñdona pìnɔ yá de deramēe? ³⁰ Akú à wèa à pì: Ñ sā mēn suppla pìnɔ sí sèeda ù kú makú mé ma lǒgɔ pìi yò. ³¹ A yá mé à tò ò tó kpà gu pìine Besēba, zaakú gwen ò la dànkōne. ³² Len ò lédokōnɔ kè Besēba le, akú Abimeleki kú a zīkarinɔ gbē zōkō Fikuloio èra ò tà Filisitini bùsun. ³³ Ibrahī sāma lí tō Besēba, akú à Dikiri Luda Gɔɔsīndapinkide sisi gwe. ³⁴ Akú à gɔɔ pla kè Filisitini bùsuu pìi gūn.

22

Isaaku kpāna sa'opɔ ù

¹ Abire gbera Luda Ibrahī yò à gwà à pìne: Ibrahī! Akú à wèa à pì: Makú di! ² Akú Luda pìne: Ñ n né mēn do kú ñ yei Isaaku sé ñ géo Mɔria bùsun, ñ sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò káao kpi kú manì onnea. ³ Kú à fùte kōnkōkōkō, à gàarii yá a zaakine, akú à a zīkerinɔ sè gbēnɔn pla kú a né Isaaku pìio. À sa'oyakaa pàra, akú à dà zén, àten gé gu kú Luda ònen. ⁴ A gɔɔ aakōde zī kú à wé sè, à gu pìi è zāa. ⁵ Akú à pì a zīkeri pìnɔne: À gō kú zaakio la. Makú kú kefenna dio óni gé are ò donyī ke Ludane, óni era ò su ò á le la. ⁶ Ibrahī sa'oyakaa sè à di a né pìine, akú à té kúna kú fēneɔ, òten gé lēle. ⁷ Akú Isaaku yá ò a dene à pì: Baal! À wèa à pì: Bóme né? Akú à pìne: Ó té kúna kú yàkaao, sāne bōrɔ kú óni ká tén à té kú kú māmēe? ⁸ Akú Ibrahī pì: Ma né, Luda mé ani sa'osá kpá. Akú ò tēkōi òten gé. ⁹ Kú ò kà gu kú Luda ònen, à sa'oki bò gwe à yàkaa kpàkpaala, akú à a né pìi yá à di yàkaa pìia sa'oki musu. ¹⁰ Kú à fēne sè à ò bò de à a né pìi kùtu kpá, ¹¹ akú Dikiri Malaika lé zù zaa musu à pì: Ibrahī! Ibrahī! À wèa à pì: Makú di! ¹² Akú à pì: Ñsun ɔ na né pìiaro ñsun yáke kēnero. Má dō sà kú ñ ma vīna ví, ñdi gīmene kú n né mēn dooro. ¹³ Ibrahī wé sè, akú à sákaroo è líwaka kà a bēnei. Akú à gèe à a kú à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú òo a né gēne ù. ¹⁴ Akú à tó kpà gu pìine Dikirinikpa, akú òdigō ari kú a gbārao òdi pì: Dikiri ni kpá a kpi musu.

¹⁵ Dikiri Malaikaa èra à lé zù Ibrahī zaa musu dɔ ¹⁶ à pì: Makú Dikiri ma la dà kú ma kunnao ma pì, lákú n yá pìi kè nà, ñdi gí kú n né mēn dooro, ¹⁷ manì arubarika dangu mà n buri karanne lán susunenɔ bà, onigō dasi lán ísirale bùsu'atē bà. N burinɔ nigō gbāna ví n íberenɔa. ¹⁸ Manì arubarika da andunia buri sīnda pínkigu n buri gāi, kú n ma yá mà yāi.

¹⁹ Kú Ibrahī èra à sù a zīkerinɔ kīnaa, ò fùte ò tà Besēba, akú à gɔɔ pla kè gwe.

²⁰ Abire gbera ò ò Ibrahīne ò pì: N vīni Nao nanɔ Milika négōgbēnɔ ì. ²¹ A daudu tón Uzu. A dakūnanɔ tón dí: Buzu, Aramu de Kemueli, ²² Kesēdi, Azo, Pilidasa, Yidilafa kú Betuelio. ²³ Betueli pì mé à Rebeka ì. Négōgbē gbēnɔn

sɔraakɔ kũ Milika ì kũ Ibrahĩ vĩni Naon gwe. ²⁴ A nɔ danyĩ Ruma néno tón dí: Teba, Gaamu, Tasa kũ Maakao.

23

Sara ganaa

¹ Sara kè wè basuddo awɛɛsuppla, ² gbasaa à gà zaa Kiriataba kũ òdi pi tera Eblonu, Kanaanɔ bũsun. Akũ Ibrahĩ a wènda kè à sɔ dɔ a gana yã musu. ³ Kũ à gò a nanɔ gè kĩnaa, à gèè à pì Iti burinɔne: ⁴ Nibɔ kũ gbè zĩtɔɔon ma ũ á té. À zĩte yĩama ma gèvĩki ũ mà gè vĩn. ⁵ Akũ Iti burinɔ pìne: ⁶ Mare, ò yã ma. Luda gbè arubarikademe n ũ ó té. Ñ n gè vĩ gbèwɛɛ kũ à kènne mana gũn. Ó gbèke ni n tɛ gbèwɛɛ kũ ìni n gè vĩ a gũnlo. ⁷ Akũ Ibrahĩ fùte à kùte bũsupidenɔne ⁸ à pĩrĩne: À ma yã ma, tó a we mà a gè vĩ la. À wé kemene Zoa né Eflonua ⁹ à Makpela gbèwɛɛ kũ à kũ a bú léi yĩama a ɔɔa, ani gɔ ma gèvĩki ũ á bũsun.

¹⁰ Eflonu vutena ñ té a wète bĩnilea gwe, akũ à ò Ibrahĩne Itinɔ wára ñ pĩnki à pi: ¹¹ Oi mare, ñ ma yã ma. Ma n gba bura pi kũ gbèwɛɛ kũ à kũ gweo. Ma n gba ma gbènɔ wára. Ma n gbame, de ñ n gè vĩn. ¹² Ibrahĩ kùte bũsupidenɔne, ¹³ akũ à pi Eflonune ñ pĩnki wára: Ñ sã kpá ñ ma yã ma. Mani bura pi fĩna bonne. Ñ ma ɔɔo sí, mani ma gè vĩn. ¹⁴ Akũ Eflonu pìne: ¹⁵ Mare, ñ ma yã ma. Zĩte kũ a ɔɔo kà andurufu wàa plame, bɔn abire ũ ó daguraa? Ñ n gè vĩn. ¹⁶ Ibrahĩ a yã mà, akũ à andurufu kũ à òo yɔne gbènɔ wára lagatarinɔ zakaaa. ¹⁷ Lemɛ Eflonu bú kũ à kũ Makpela, Mamare sare, gò Ibrahĩ pò ũ le kũ gbèwɛɛ kũ à kũ gweo kũ lí kũ ò kũ gweno zaa bú pi léi pĩnki. ¹⁸ À gò Ibrahĩ pò ũ Iti kũ ò sũ wète bĩnileanɔ pĩnki wára.

¹⁹ Abire gbera Ibrahĩ a nanɔ vĩ Makpela bura gbèwɛɛ pìi gũn Mamare kũ òdi pi tera Eblonu sare, Kanaanɔ bũsun. ²⁰ Len bú kũ gbèwɛɛ kũ à de Itinɔ pò ũ yãoo gò Ibrahĩne gèvĩki ũ le.

24

Nɔwɛtena Isaakune

¹ Ibrahĩ zĩ kũ a gɔɔɔnɔ kà zã, akũ Dikiri arubarikaa dàagu yã sĩnda pĩnki gũn. ² Akũ à ò a zĩkerinɔ gbè zɔkɔ kũ à de a pò sĩnda pĩnki yãgɔgɔri ũne à pi: Ñ ɔ sɔɔ ma gbáda gbáru, ³ mani tó ñ la da kũ Dikiri, musu kũ zĩteo Luda tɔo kũ ìni Kanaa kũ má kũ ñ ténɔ nɔ sé ma nénero. ⁴ Ñ gè ma be bũsun ma danenɔ gũn, ñ nɔ sé ma néne gwe. ⁵ Akũ a zĩkerii pi à là à pi: Tó nɔgbè pi dí we à tɛmai à sũ kũmao bũsu díkĩnan sɔro bi? Mani gé kũ n néo bũsu kũ n bonn yá? ⁶ Ibrahĩ pìne: Ñ laakari ke! Ñsun gé kũ ma néo gwero. ⁷ Dikiri Luda Musude ma bo ma de bea ma danenɔ bũsun, akũ à yã òmene à la dà à pi, ani bũsu díkĩna kpá ma burinɔame. Àkũ mé ani a Malaika zĩ à donne are. Gwen ìni nɔ sɛn ma néne. ⁸ Tó nɔgbè pi dí we à tɛnyĩro, n bo ladana kũ n la dàmene dí gũn. Ñsun gé gwe kũ ma néoro fá! ⁹ Akũ a zĩkerii pi a ɔ sɔɔ a dikiri gbáda gbáru, à la dàne yã pi musu.

¹⁰ Zĩkerii pi a dikiri lakuminɔ sè mèn kuri kũ a dikiri aruzɛke buri pĩnkio, akũ à fùte à gèè Nao be wèten zaa Siria Mesɔpɔtamia bũsun. ¹¹ Kũ à kà gwe, à tò lakuminɔ kámma bò lɔgɔo sare wète kpe. Kũ ɔkɔsi kè, gɔɔo kũ nɔgbènɔ di bote í tɔ, ¹² akũ à adua kè à pi: Dikiri, ma dikiri Ibrahĩ Luda, ñ gbèke ke ma dikiriine ñ tò ma tá ke nna ɔkɔsiala. ¹³ Ñ gwa, má zena lɔgɔo sare. Tó wète nɔkparenɔ bòte

í tó, ¹⁴ nɔkpare kú ma ònè à a lo kipa à í tómenè mà mi, tó à pìmenè mà mi, akú à kpà ma lakuminɔa dɔ, de mani dɔ kú n gbèkè kè ma dikiriine, nɔgbè kú n dite n zòbleri Isaaku pɔ ùn gwe. ¹⁵ Adi yá pi o à làkaro, akú Betueli né Rebeka bò kú loo dina a gǎn. Betueli bi Ibrahī v̄ni Nao né kú à ì kú a nanɔ Milikaome. ¹⁶ Né pì mana akúsɔ à b̄nume, gɔgbè ke dí wute kǎao zikiro. À sù lɔgɔ k̄inaa, à í tò à a lo pà, akú à èra àten tá. ¹⁷ Akú z̄ikerii p̄i bàa lè à gèe à zé z̄òne à pi: Ñ ma gba í mà mi, bee fiti. ¹⁸ Nɔgbè p̄i pi: Ñ mi Baa! Akú à a lo kipa ḡòno, à í kpàa à mì. ¹⁹ Kú à í kpàa à mì à làka, à pi: Mani tó n lakuminɔne dɔ, ò mi ari ò kǎ. ²⁰ Akú à a lo í kà p̄òno ìmibon ḡòno, à èra à bàa lè à gèe à í tó lɔgɔn, akú à í tó lakuminɔne p̄inkí. ²¹ Gɔgbè p̄i zena àteni a gwa t̄ii, de à le à dɔ tó Dikiri ni tó a tá ke nna, ke ani ke nnaro. ²² Kú lakuminɔ í mì ò làka, akú gɔgbè p̄i wura t̄anka mana dà nɔ p̄iine a ȳia, à wura z̄à d̄ane mèn pla. T̄anka p̄i tikisii kà giramu s̄ɔɔro, z̄à p̄ino s̄ɔ giramu bas̄ɔɔro. ²³ Akú à a là à pi: Ñ omene, dí néme n ùu? Óni iki e n de bea yá? ²⁴ Akú à wèa à pi: Betueli nén ma ù, Milika kú Nao daikore. ²⁵ Sè kú t̄aragao din ó bea, akú ìkí kun dɔ. ²⁶ Akú gɔgbè p̄i kùte à donyī kè Dikiriine à pi: ²⁷ Dikiri ma dikiri Ibrahī Luda arubarika v̄i kú adi gí gbèkè kú náanio yá k̄enero ȳai. Makú s̄ɔ, Dikiri d̄omene ar̄e ma dikiri danenɔ bea.

²⁸ Akú nɔkpare p̄i bàa lè à gèe à yá pi gb̄a a ɔndenɔne. ²⁹ Rebeka p̄i d̄agɔ v̄i kú òdi p̄ine Labā. À bò w̄ete kpe kú bàao à gèe à gɔgbè p̄i lè lɔgɔ léa, ³⁰ zaakú à è a d̄are t̄anka kú z̄ao dana, akú à yá kú gɔgbè p̄i òn̄e mà. Kú à gèe à a lè kú lakuminɔ lɔgɔ léa, ³¹ à pi: Ñ m̄ó m̄ok̄n kú Dikiri arubarikaa d̄angu! À kè dera ñ zena w̄ete kpe? Ma k̄é k̄enne kú lakuminɔ bàd̄okio. ³² Gɔgbè p̄i ḡè ɔnn, akú Labā lakuminɔ aso p̄oro à s̄èla kori kú t̄aragao kp̄àmma à í kpà gɔgbè p̄iia à a gbá p̄ipio kú a gb̄enɔ ñ p̄inkí.

³³ Ò p̄òble ditene, akú à pi: Mani p̄òble ḡiara ari mà yá kú ma suo o. Akú Labā pi: Ñ o. ³⁴ Akú à pi: Ibrahī z̄ikeriime ma ù. ³⁵ Dikiri arubarikaa dà ma dikiriine manamana, akú à ḡò aruzekede ù. À a gbà s̄ano kú z̄uno kú andurufuuo kú wurao kú gɔgbè z̄ikerino kú nɔgbè z̄ikerino kú lakuminɔ kú zaakinɔ. ³⁶ Ma dikirii p̄i nanɔ Sara né ì gɔgbè ù a z̄ik̄unaa ḡun, akú ma dikiri p̄ò kú à v̄i kpà né p̄iia p̄inkí. ³⁷ Ma dikirii tó ma la dà, zaakú à p̄i m̄asun Kanaa kú à kú ñ t̄eno nɔ sé a n̄enero. ³⁸ À p̄i mà gé a de bea a buri ḡun mà nɔ sé a n̄ene gwe. ³⁹ Akú ma a dikirii là ma p̄i, tó nɔgbè p̄i dí we à t̄ema s̄oro bi? ⁴⁰ À wèma à pi, Dikiri kú a t̄aa ò kǎao mé ani a Malaika z̄i à gé zemene, de ma tá ke nna, mani nɔ sé a n̄ene a de be danenɔ té. ⁴¹ À p̄i tó ma ge a buri k̄inaa, tó odi wero, mani bo ladana kú ma la d̄are ḡun. ⁴² Kú ma ka lɔgɔ k̄inaa gb̄ara ma pi: Dikiri, ma dikiri Ibrahī Luda, tó n we, ñ tó ma tá ke nna. ⁴³ Má kú lɔgɔ léa. Nɔkpare kú à sù í tó, akú ma p̄ine à ma gba í fiti mà mi, ⁴⁴ tó à p̄i mà mi, akú à t̄ò ma lakuminɔne dɔ, mani dɔ kú nɔkpare kú n dite à ke ma dikiri né p̄ò ùn gwe. ⁴⁵ Ari màḡò yá pi o ma n̄ese ḡun mà láka, akú Rebeka bò kú loo dina a gǎn à sù lɔgɔ léa à í t̄ò. Akú ma p̄ine à ma gba í mà mi. ⁴⁶ À a lo kipa ḡòno, à p̄i mà mi áni kpà ma lakuminɔa dɔ. Kú ma mì, akú à kpà ma lakuminɔa. ⁴⁷ Akú ma a la, dí nén a ùu? À pi Betueli nén a ù, Milika kú Nao daikore. Akú ma t̄anka d̄ane a ȳia, ma z̄à d̄ane a ɔna. ⁴⁸ Akú ma kute ma donyī kè Dikiri ma dikiri Ibrahī Ludane ma s̄abu kpàa, zaakú à d̄omene ar̄e zé s̄usu ḡun, de mà a dikiri v̄ni daikore sé a n̄ene. ⁴⁹ Tera sà tó áni we à gbèkè kú náanio yá ke ma dikiriine, à omene. Tó ádi we s̄oro, à omene,

mani gé gu pāndea. ⁵⁰ Labā kū Betuelio wèa ò pì: Yā pìi bò Dikiri kīnaame, ó yáke ona vīro, a mana ke a vāni. ⁵¹ Rebekan dí, ñ a sé ñ tá kāao, à gō n dikiri né nanò ù lākū Dikiri ò nà. ⁵² Kū Ibrahimī zīkerii pì ñ yā mà, à wūte zīte Dikirine. ⁵³ Akū à nomanablebò kū ò kè kū andurufuuo kū wurao kū pókasanò bòte à kpà Rebekaa. À a vīni kū a daoo gbà pò ɔgɔdenò dɔ. ⁵⁴ Akū àpìi kū gbē kū ò kū kāaonò pò blè ò í mì, akū ò ì gwe.

Kū ò fūte kɔnkɔ à pì: À ma gbare mà tá ma dikiri kīnaa. ⁵⁵ Nò vīni kū a dao pì: Ñ tó né pì gō kūoo bee gɔɔ kuri, á gbasa à tá. ⁵⁶ Akū gōgbē pìi pìrīne: Lākū Dikiri ma tá kè nna nà lán dí bà, àsun ma dādā doro. À ma gbare mà tá ma dikiri kīnaa. ⁵⁷ Akū ò pì: Ó né pì sīsì ò a la. ⁵⁸ Akū ò Rebeka sīsì ò a là ò pì: Ñni tá kú gbē pìio yá? Akū Rebeka pì: Mani tá kāao. ⁵⁹ Akū ò Rebeka gbare kú a gwari kú à a gwà zaa a fítinna zīo, òten tá kú Ibrahimī zīkeriio kú a gbēnò. ⁶⁰ Ò sa mana ò Rebekane ò pì:

Né, Luda tó ñ gō gbē dasinò dai ũ,
n burinò gō gbāna vī ñ zāngurinòa.

⁶¹ Akū Rebeka fūte kú a nɔgbē zīkerinò, ò ò lakuminò kpɛ ò té gōgbē pìii, akū à tà kūrīwo.

⁶² A sù à lè Isaaku sù kū lògò kū òdi pì Ludabēnekūadima'eo à vūte Negevi būsun. ⁶³ À bò à gèè à laasun lé sèn ɔkɔsi, akū kú à wé sè, à è lakuminò ten su. ⁶⁴ Rebeka wé sè à Isaaku è se, akū à kīpa a lakumi kpɛ likalika ⁶⁵ à zīkerii pìi là à pì: Dín gōgbē kú àten kure sèn àten su daole zā dire ũu? Akū zīkerii pìi wèa ò pì: Ma dikiriime. Akū Rebeka a pódangānn sè à kú a ānnwa. ⁶⁶ Kū ò kà Isaaku kīnaa, zīkerii pì yā kú à kèè bābane pínki. ⁶⁷ Isaaku gè kú Rebekao a da Sara bizakutan, akū à a sè à gō a nò ũ. À ye nò pìii, akū a laakari kpatena a da gbera.

25

Ibrahimī ganaa

¹ Ibrahimī nò pānde sè dɔ a tón Ketura. ² Né kú à ì kāaonò tón dí: Zimlā, Yɔkɔsā, Mɛdā, Midiā, Isibaki, Sua. ³ Yɔkɔsā mé à Seba kú Dedā ò. Dedā burinòn Asirianò kú Letusinò kú Lɛuminò ũ. ⁴ Midiā négōgbēnò tón dí: Efa, Efa, Anòku, Abida, Eleda. Ñ pínki Ketura burinòme.

⁵ Ibrahimī a aruzekɛ kpà Isaakua pínki, ⁶ akū à gba dà a nò yìgisaride nénonè à ñ gbare ifāboki kpa de à kpɛ à ga, de òsungō kú kú Isaakuoro yāi.

⁷ Ibrahimī kè wè bakēndo ɔɔro sari, ⁸ akū à gā. À zī kú yúkuyuku, gbasa à kà a gbēnòla gyāwān. ⁹ A néno Isaaku kú Sumailao a vī Makpela gbèwɛɛ gūn, Mamare ifāboki kpa, bura kú à de Iti buri Zoa né Eflonò pò ũ yā ¹⁰ kú Ibrahimī pìi lù Itinòa. Gwen ò a vīn kú a nanò Sarao. ¹¹ Ibrahimī ganaa gbera Luda arubarikaa dà a né Isaakun. À vutena Ludabēnekūadima'e lògɔɔ sare.

Sumaila burinò

¹² Ibrahimī né Sumaila burinò yān dí. Sara zīkeri Hazara, Misila nɔgbē mé à né pìi ì kāao. ¹³ Sumaila négōgbēnò tón dí lākū ò ñ í nà. A daudu tón Nebayo. A dakūnanò tón dí: Keda, Adabeli, Mibisamu, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetu, Nafisi kú Kedemao. ¹⁶ Sumaila négōgbēnò tón gwe. Ñ baadi a tó kpà a lakutu ke a buraane. Mókōnòme a buri kuri awɛɛplanò kīnanò ũ.

¹⁷ Sumaila kè wè basuddo akuri awéesuppla, akū à gà à kà a gbēnɔla gyāwān. ¹⁸ A burinɔ vùte zaa Avila ari à gèe pé Surua, Misila ifáboki kpa gena Asiria būsū kpa. Òdi kɔ́ tɛ́ kpákpa kú Ibrahī buri kparanɔ.

Isau kú Yakubuo inaa

¹⁹ Ibrahī né Isaaku burinɔ yān dí. Ibrahī Isaaku ì. ²⁰ Kú Isaaku kà wè bupla, akū à Labā dāre Rebeka sè. Àkūmɛ Siria būsū gbē Betueli kú à bò Mesopotamia būsūn né ũ. ²¹ Isaaku wé kè Dikiria a nanɔnɛ, zaakū paramɛ, akū Dikiri a adua sɪ, a nanɔ pìi nɔ sɪ. ²² Sikanɔ ten ɔsi ká a gbɛɛn, akū à pì: Bó yā mé à tò yā bire taka ma lee? Akū à gèe à Dikiri là. ²³ Dikiri pìnɛ:

Buri mèn pla kú n né'isɔn,
gbēnɔn pla kú ò kú n gbɛɛn pìnɔ ni kèkɔ́a.
Buri mèn do gbāna nigɔ́ de a dola,
a kú à bò káaku nigɔ́ né ũ gbē kpɛdenɛ.

²⁴ Kú a né'igɔ́ kà, akū à sikanɔ ì gɔ́gbēnɔ ũ. ²⁵ Kú gbē káaku ten bo, à bò tɛɛ zónzon. À mèkà vī lán uta káde bà, akū ò tɔ́ kpànɛ Isau. ²⁶ Abire gbera kú né plade ten bo, à dɔ́ Isau gbátokia, akū ò tɔ́ kpànɛ Yakubu. Isaaku wè baaakɔ́de gūnn à né pìnɔ ì.

²⁷ Né pìnɔ zɔ́kɔ́ kú. Isau kè tofekari gbāna kú àdi kè sɛ̀ntearo ũ. Yakubu sɔ́ begwariime. ²⁸ Isaaku ye Isau kú à nɔ̀bɔ lé'i vī yāi. Rebeka sɔ́ à ye Yakubui.

²⁹ Zíkea Yakubu ten dòo kuku, akū Isau sù kú sɛ̀ntɛo nà teni a de. ³⁰ Akū à pì Yakubunɛ: N yā nna! Ñ tó mà dò tɛ̀ra bire ble, zaakū nà teni ma demɛ. A yā mé à tò, ò tɔ́ kpà Isaunɛ Edomu. ³¹ Yakubu pì: Ñ n daudukeze kpáma gīa. ³² Akū Isau pì: Má kú ga léi, bón ma daudukeze ni kemɛnɛ? ³³ Akū Yakubu pìnɛ: Ñ la damɛnɛ gīa. Akū à la dàne à a daudukeze kpàa. ³⁴ Akū Yakubu burodii kpàa kú bládoò pìio. À blè à í mì, akū à fùtɛ à bò. Lemɛ Isau kè le, à a daudukeze dite pā.

26

Isaaku kú Abimeleki

¹ Naa kà būsū pìn a káakupɔ́ kú à kà Ibrahī gɔ́ɔa baasi, akū Isaaku fùtɛ à gèe Filisitininɔ kīna Abimeleki kīnaa Gera. ² Akū Dikiri bò à sùà à pì: Ñsun tá Misilaro, ñ vutɛ gu kú mani onnen. ³ Ñgɔ́ kú būsū díkīnan gīa, manigɔ́ kú kúnwo mà arubarika danne. Mani būsū díkīna kpámma pínki kú n burinɔ, mani lé kú ma kè n denɛ kenne. ⁴ Mani n buri kara lán susunenɔ bà, mani būsū díkīna kpámma pínki. Buri kú à kú zitenɔ ni arubarika le n buri gāi n pínki ⁵ kú Ibrahī ma yā mà yāi. À ma ɔ̀ɔki gwā, akū à yā kú ma ditɛnɔ kūna kú ma yádannenɔ kú ma dokayānɔ.

⁶ Akū Isaaku gɔ́ Gera. ⁷ Kú wɛ̀tɛpidenɔ teni a la a nanɔ yā musu, à pì a dàremɛ. Àten vīna ke, zaakū àten da tó à pì a nanɔmɛ, oni a de nɔ pì yāi, zaakū nɔ pì bi nɔ maname. ⁸ Kú a gɔ́ɔ pla kè gwe, Filisitininɔ kí Abimeleki wé kpàte wondoo gūn, akū à è Isaaku ten bāndara gá kú a nanɔ. ⁹ Akū à Isaaku sɪsɪ à pì: Ase n nanɔmɛ! À kè dera n pì n dàremɛ? À wèa à pì: Matɛn da oni ma de a yāime. ¹⁰ Abimeleki pì: Bó yā n kèwɛɛɛ leɛ? Fítì mé à gɔ́ kú ó gbēke ni wùtɛ kú n nɔ pìio, de ñ ó da taarin. ¹¹ Akū Abimeleki gbēnɔ sá gbè'ínɛ pínki à pì: Gbē kú à ɔ́ nà gɔ́gbē piia kú a nanɔ, oni a de.

12 Isaaku pò t̄̀ b̄̀usuu p̄̀in, akū à pò lè wè b̄̀irea l̄̀eu bas̄̀oro, k̄̀u Dikiri arubarikaa d̄̀an ȳ̀ai. 13 À k̄̀ara, a aruzek̄̀e ten kara ari à k̄̀e aruzek̄̀ede z̄̀k̄̀5 ũ. 14 À s̄̀an̄̄o k̄̀u z̄̀un̄̄o v̄̀i dasi k̄̀u z̄̀ikerin̄̄o, akū Filisitinin̄̄o z̄̀an. 15 Akū ò l̄̀oḡ̄o k̄̀u a de Ibrah̄̀i gb̄̀en̄̄o ȳ̀ò a ḡ̀or̄̄an̄̄o tàta k̄̀u b̄̀usuuo p̄̀inki. 16 Akū Abimeleki p̄̀i Isaakune: Ñ fute ó k̄̀inaa, zaakū ñ gb̄̀ana deóla manamana.

17 Akū Isaaku bò gwe à bùraa k̄̀ate Gera guvuten, akū à ḡ̀oro pla k̄̀e gwe. 18 L̄̀oḡ̄o k̄̀u ò ȳ̀ò a de Ibrah̄̀i ḡ̀or̄̄a akū Filisitinin̄̄o tàta a de ga gberan̄̄on à èra à b̄̀òb̄̀o à t̄̀ dok̄̀on̄̄o k̄̀u a de kp̄̀añne ȳ̀an̄̄o kp̄̀añne d̄̀o. 19 Isaaku z̄̀ikerin̄̄o l̄̀oḡ̄o p̄̀ande ȳ̀ò guvute p̄̀in, akū ò bò í manaa. 20 Akū Gera p̄̀ódarin̄̄o fiti k̄̀e k̄̀u Isaaku p̄̀ódarin̄̄o ò p̄̀i: Ó íme. Akū à t̄̀ kp̄̀a l̄̀oḡ̄o p̄̀iine Fitii, k̄̀u ò fiti k̄̀e k̄̀āao ȳ̀ai. 21 Ò l̄̀oḡ̄o p̄̀ande ȳ̀ò, akū ò fiti k̄̀e l̄̀oḡ̄o p̄̀i ȳ̀a musu d̄̀o, akū à t̄̀ kp̄̀ane Íbete. 22 À bò gwe, akū à l̄̀oḡ̄o p̄̀ande ȳ̀ò d̄̀o, odi fiti ke a ȳ̀a musu doró. Akū à t̄̀ kp̄̀ane M̄̀eporoki, zaakū à p̄̀i: Dikiri tò ò m̄̀e p̄̀oro, óni dagula s̄̀a.

23 Abire gbera à ḡ̀e Bes̄̀eba. 24 Dikiri bò à s̄̀ua gw̄̀aani b̄̀irea à p̄̀i: Makūme n de Ibrah̄̀i Luda ũ, ñsun v̄̀ina k̄̀ero zaakū má kú k̄̀unwo. Mani arubarika dangu mà n buri kara ma z̄̀òbleri Ibrah̄̀i ȳ̀ai.

25 Gwen à sa'oki b̄̀on à Dikiri sisi. Akū à bùraa k̄̀ate gwe à gb̄̀en̄̄o ten l̄̀oḡ̄o ȳ̀ò. 26 Akū Abimeleki bò Gera à s̄̀u Isaaku k̄̀inaa k̄̀u a kp̄̀aasi Auzao k̄̀u a z̄̀ikarin̄̄o gb̄̀e z̄̀k̄̀5 Fikoluo. 27 Isaaku ñ lá à p̄̀i: K̄̀u a z̄̀amagu a pema á bea, à k̄̀e dera a su ma k̄̀inaa? 28 Ò wèa ò p̄̀i: O è Dikiri kú k̄̀unwo, akū ò p̄̀i à mana ò l̄̀édok̄̀on̄̄o ke ò la dak̄̀one a ȳ̀a musu 29 k̄̀u ñni ȳ̀a v̄̀ani ke k̄̀ewerero, zaakū ódi wé t̄̀ammaro. Ȳ̀a manan ò k̄̀enne ò n gbar̄̀e aafia, akū Dikiri arubarikaa dangu. 30 Akū Isaaku ñ ȳ̀arii k̄̀e, ò p̄̀ò bl̄̀e ò í mi. 31 K̄̀u ò fute k̄̀onk̄̀o, ò la dak̄̀one, akū Isaaku z̄̀en̄̄ne, ò bò a k̄̀inaa aafia. 32 Z̄̀i b̄̀irea Isaaku gb̄̀en̄̄o s̄̀u ò l̄̀oḡ̄o k̄̀u ò ȳ̀ò ȳ̀a òne ò p̄̀i: O í è. 33 Akū à t̄̀ kp̄̀ane Seba. A ȳ̀a mé à tò òdi w̄̀ete p̄̀i sisi Bes̄̀eba ari k̄̀u a gb̄̀arao.

34 K̄̀u Isau k̄̀a wè b̄̀upla, à Iti n̄̄o s̄̀e m̄̀en pla, Beri né Yudi k̄̀u El̄̀oni né Bas̄̀emao. 35 Isaaku k̄̀u Rebekao n̄̀es̄̀e diḡ̀o yakana ñ ȳ̀aime.

27

Isaaku sa'olekena Yakubune

1 Isaaku z̄̀i k̄̀u a wé gb̄̀ana doró, àten gu e manaro. Akū à a dauduu sisi à p̄̀i: Né! Akū à wèa à p̄̀i: Makú dí. 2 Isaaku p̄̀i: Ma z̄̀i k̄̀u má a gaḡ̄oro d̄̀oro. 3 Ñ n s̄̀a sé k̄̀u n gb̄̀atao ñ gé ñ n̄̀òs̄̀ente w̄̀etemene. 4 Ñ ma p̄̀oyeina d̄̀oo kuku ñ m̄̀ómene mà ble, mani sa'ole kenne de mà kp̄̀é mà ga.

5 Rebeka ȳ̀a k̄̀u Isaaku ò Isaune p̄̀i mà. K̄̀u Isau fute à ḡ̀e tofe k̄̀a, 6 akū à ḡ̀e à ò Yakubune à p̄̀i: Ma mà n de ȳ̀a ò n v̄̀inine à p̄̀i 7 à gé à n̄̀òb̄̀o deare à a p̄̀oyeina d̄̀oo kukuoare à ble, ani sa'ole kene k̄̀u Dikiri t̄̀so de á kp̄̀é à ga. 8 Akū Rebeka èra à p̄̀ine: Ñ ma ȳ̀a ma ñ ȳ̀a k̄̀u ma d̄̀anne ke. 9 Ñ gé bl̄̀e kp̄̀asaa ḡ̀un ñ bl̄̀ene mana k̄̀u m̄̀en pla ñ suo. Mani n de p̄̀oyeina d̄̀oo kukune, 10 ñ géone à ble, ani sa'ole kenne de à kp̄̀é à ga. 11 Akū Yakubu p̄̀i a dane: Ma v̄̀ini mèk̄̀a v̄̀i, akū ma mè p̄̀or̄̄p̄̀or̄̄o. 12 Tó ma de ò k̄̀ema, tó à ma d̄̀o, ani pi mateni a ke p̄̀ap̄̀ame, ani lé kemene sa'ole ḡ̀ene ũ. 13 Akū a da p̄̀ine: Luda tó lékennena p̄̀i ḡ̀omene. Ñ ma ȳ̀a ma dé! Ñ gé ñ de ñ suomene.

14 Akū Yakubu ḡ̀e à bl̄̀e p̄̀in̄̄o d̄̀e à s̄̀uo a dane, akū à a de p̄̀oyeina d̄̀oo k̄̀ukune. 15 Akū à a daudu p̄̀ókasa mana k̄̀u à k̄̀u a kp̄̀é ḡ̀un̄̄o s̄̀e à dà a né sabidene. 16 À

blène bára pìno fífi a ɔnoa kú a waka pórɔpɔɔ. ¹⁷ Akú à dò kú burodi kú à kèeoo kpàa.

¹⁸ Yakubu gèe a de kīnaa à pì: Baa! Akú a de pì: Makú di! Ma né kpatemee? ¹⁹ Yakubu wèa à pì: Makúme Isau n dauduu. Lákú n òmene nà, ma kè le. Ñ fute ñ vute ñ ma ɔ'i ble de ñ sa'ole kemene. ²⁰ Akú Isaaku pì a néne: O'ò! N lè kò yá? À wèa à pì: Dikiri n Luda mé à ma tá kè nna. ²¹ Akú Isaaku pìne: Ñ namai mà ɔ kemma de mà dō tó ma né Isaume yápura. ²² Yakubu nà a dei, akú à ɔ kèa à pì: Kòto dikīna bi Yakubu kòtoome, ɔ dikīna sō Isau ɔme. ²³ Akú adi a dōro, kú a ɔno kā vī lán Isau pó bà yāi. À ye à sa'ole kene, ²⁴ akú à a la gīa: Ma né Isaume n ú yápura yá? À wèa à pì: Makúme! ²⁵ Akú à pì: Ñ pó kpáma mà n ɔ'i ble, mani sa'ole kenne. Kú à ditene, akú à blè. À sùne kú wèo, à mì dō. ²⁶ Akú a de pì pìne: Ñ namai ñ lé péma. ²⁷ Akú à nài à lé pèa. Kú Isaaku a pókasanɔ gbī mà, akú à sa'ole kène à pì: Ma né gbī de

lán bura kú Dikiri arubarikaa dàn bà.

²⁸ Luda n gba mɔɔ bona musu,
à n gba zīte mana.

Póblewe kú sèwèo nigō dinyī.

²⁹ Gbēno ni zò blenne,
burino ni kúte n are,
īnigō de n gbēno dikiri ū,
n da néno ni kútenne.

Luda ni lé ke gbē kú ò lé kènnenone,
ani arubarika da gbē kú ò sa mana ònnenngu.

³⁰ Kú Isaaku sa'ole kè Yakubune à làka, akú Yakubu gò a kīnaa. Kú a vīni sù kú tofekaogōno, ³¹ akú à pòble kè a dene dɔ à gèene, akú à pìne: Baa! Ñ fute ñ ma ɔ'i ble ñ sa'ole kemene. ³² Akú a de a la à pì: Mòkōmme dí ūu? À wèa à pì: Makúme n daudu Isau. ³³ Yā pì Isaaku swèe zò àten lukaluka à pì: Dí mé à nòbɔɔ dè à sùomene yā ari ñgō gé su ma sòo? Ma sa'ole kène kò, akú mé ani arubarika le. ³⁴ Kú Isau a de yā pì mà, à pütā à ɔ gbāna dō à kè wènda, akú à pì: Baa! Ñ sa'ole kemene dɔ. ³⁵ Akú à pì: N dakūna sù kú ɔndōo à n sa'ole sè kò. ³⁶ Akú Isau pì: A tón Yakuburoo? À ma keke à kè gèn plan gwe sà. À ma daudukèze sima yā, akú à ma sa'ole sima tera dɔ. Mani sa'ole e doroyá? ³⁷ Isaaku wèa à pì: Ma a dite n dikiri ū, ma a daneno kè a zikerino ū ñ pínki, ma pòblewe kú sèwèo kpàa. Bón mani le mà kenne dɔ? ³⁸ Isau pì a dene: Baa, sa'ole biren ñ vī ado yá? Ñ sa'ole pānde kemene dɔ Baa. Akú Isau wiki gbāna lè. ³⁹ Akú a de wèa à pì: Zīte kú īnigō kun nigō manaro, mɔɔ ni bonne zaa musuro.

⁴⁰ Īnigō fēneda kūna,

īni zò ble n dakūnane.

Leme dɔ n laakari ni gō kpatenaro,
īni a gbāngo gonla.

⁴¹ Isau ibere sè kú Yakubuo sa'ole kú a de kène yāi, akú à pì a nèsee gūn: Ma de ga zāro, gbasa mani ma dakūna de. ⁴² Ō yā kú Isau ò kɔɔmɔɔ kè Rebekane, akú à Yakubu sisi à pì: Isau ye à fīna bomma à n de. ⁴³ Ñ ma yā ma sà. Ñ fute ñ bàa lé ñ gé ma dāgō Labā bea zaa Arana ⁴⁴ ñgō kú káao gwe gīa ari n vīni pì

poŋe kpâte. ⁴⁵ Tó a nèsee kpâte, tó yá kú n kènnee sàagu, mani gbē zī ò n gbese. Má ye mà kura á gbēnon planɔi pínki gɔɔ dorɔ.

⁴⁶ Akú Rebeka pì Isaakune: Iti nɔgbēno ni bòmagu. Tó Yakubu Iti nɔ sè bùsu díkīnan lán Isau nɔgbē birenɔ bà, ma kunna nigɔ nnamene dorɔ.

28

Yakubu tana Labā kīnaa

¹ Akú Isaaku Yakubu sisi à sa'ole kènne à yá dàne à pì: Ñsun nɔ sé Kanaa nɔgbēno téro. ² Ñ fute ñ gé Mesopotamia bùsun n da de Betueli bea, ñ nɔ sé gwe n disē Labā néno té. ³ Luda Gbānasīndapinkide arubarika dangu à tó ñ né i manamana, ògɔ kara de ñ gɔ burino dizi ũ. ⁴ Luda arubarika kú à dà Ibrahīn dangu kú n burino, de bùsu kú nten nibɔ blen gɔnne, bùsu kú à kpà Ibrahīa. ⁵ Akú Isaaku Yakubu gbàre à gé Labā kīnaa Mesopotamia bùsun. Labā bi Siria bùsu gbē Betueli néme, Yakubu kú Isauo disēme.

⁶ Isau mà Isaaku sa'ole kè Yakubune à a gbàre Mesopotamia de à nɔ sé gwe. Kú à sa'ole pìi kènne, à pì àsun nɔ sé Kanaa nɔgbēno téro. ⁷ À tàasii kà kú Yakubu a de kú a dao yá mà à dà Mesopotamia zén. ⁸ Akú à dɔ sà kú a de pɔ nna kú Kanaanɔ bùsu nɔgbēnoɔ. ⁹ Akú à gèe Ibrahī né Sumaila kīnaa à a né Maala sè à nà a nɔ káakunɔa. Maala bi Nebayo dàreme.

Yakubu nana'ona Beteli

¹⁰ Yakubu bò Beseba à dà Arana zén. ¹¹ Kú à kà gukea, à ye à i gwe kú ifantē gè kpén yāi. Akú à gbèe sè gu pìn a midibo ũ à wùte gwe. ¹² Akú à nana ò à gára è petena zīte ari à gèe à zò ludambea, Luda malaikanɔ ten didia òten kipa. ¹³ À Dikiri è zenaala à pì: Makúme Dikiri n dizi Ibrahī kú n de Isaakuo Luda ũ. Mani bùsu kú ñ wùtea díkīna kpámma, mòkɔn kú n burino. ¹⁴ Ñ burino nigɔ dasi lán bùsutiti bà, oni dagula ifáboki kpa kú ifáleteo kú gugbānduru kú gèno midɔkio. Andunia buri sīnda pínki ni arubarika le mòkɔn kú n burio gāi. ¹⁵ Manigɔ kú kúnwo, manigɔ n dākpá gu kú nten gén pínki, mani era mà su kúnwo bùsu díkīnan, zaakú mani n tónlo mani yá kú ma ònne ke.

¹⁶ Kú Yakubu vù kú io à pì: Dikiri kú gu dí, akú mádi dɔro! ¹⁷ Vīna a kú à pì: Gu dí ma ká fùte. Luda beɛ, ludambe zéme.

¹⁸ Yakubu fùte kɔnko à gbè kú à kè midibo ũ pìi sè à pète dɔngupo ũ, akú à nísi kù. ¹⁹ Akú à tɔ kpá gu pīne Beteli, ama wēte kú ò kàte gwe tɔ káakun Luzu. ²⁰ Yakubu lé kè Dikiria à pì: Tó ñ kú kúmao, tó ñni ma dākpá ma wēte díkīna genaa gūn, tó ñni ma gba pòble kú pòkasanɔ ²¹ ari ma ge ma su ma de bea aafia, ñigɔ de ma Luda ũ, ²² gbè kú ma pète dɔngupo ũ pì ni gɔ n gbagbaki ũ, pò kú n ma gba pínki mani a kuride kpámma.

29

Yakubu kana Labā bea

¹ Yakubu era à dà zén à gèe ifábokikpadeno bùsun. ² Kú à kà gwe, à lɔgɔ è sèn sà kpása leu aakɔ katena a sare, zaakú lɔgɔ pì in òdi kpámma. Gbè zɔkɔ ta lɔgɔ pìle. ³ Tó kpásaa pino kàkara gwe pínki, akú òdi gbèe pì go lɔgɔ pì léa, ò í kpámma, akú òdi era ò gbèe pì tare a gbèn. ⁴ Akú Yakubu sādārinɔ là à pì: Gbēno, a bo māmee? Ò wèa ò pì: O bo Araname. ⁵ Akú à ñ lá à pì: Á Nao daikore Labā dɔ yá? Ò wèa ò pì: Ó a dɔ. ⁶ Akú à ñ lá à pì: Á aafia yá? Ò pì: Á aafia. Ñ a né Rahila gwa, àten su kú sãno zã dire. ⁷ Akú Yakubu pì: Ifantē kpé gbāna,

sãno tágoro dí ká kòro. À í kpámma à gé n dá. ⁸ Akú ò pi: Óni f̄soro. Tó adi ke sã kpásano kákara pínki baasiro, òdi gbè go lógoo pi léa ò í kpámmaro.

⁹ Kú àten yá oñne le, Rahila sù kú a de sãno, zaakú sádariime a ù. ¹⁰ Kú Yakubu a disè Labā nénogbē Rahila è kú a de sãno, à nà lógooi à gbèè gò lógoo pi léa, akú à í kpà a disè sãno. ¹¹ Akú à lé pè Rahilaa à ponna sò dò. ¹² Akú à òne kú a de dane Rebeka nén a ù. Akú Rahila bàa lè à gèè à ò a denè. ¹³ Kú Labā a dāre né Yakubu baaruo mà, à bàa lè à gèè daale. Kú à kà, akú à kùsia à lé pèa à tà káao a bea. Akú Yakubu yá kú ò kèno òne pínki. ¹⁴ Akú Labā pìne: Ma arume n ù yápura.

Yakubu Lea kú Rahilao senaa

Yakubu kè Labā bea mo do, ¹⁵ akú Labā pìne: Kú n de ma danè ù yāin ìni zī kemene pā yá? Dera mani fina bonne nà ñ omene. ¹⁶ Labā s̄ à nénogbēno vī gbēnon pla. Ȳsò t̄n Lea, Bāna s̄ Rahila. ¹⁷ Lea wé busana, Rahila s̄ nokpare maname, akú a kakana mana. ¹⁸ Yakubu ye Rahilai, akú à pi Labāne: Mani zī kenne wè suppla n né bānade Rahila yāi. ¹⁹ Labā pi: À s̄ana mà a kpámma de mà a kpá gbē pādeala. Nḡsò kú ma bea la.

²⁰ Akú Yakubu zī kène wè suppla Rahila yāi, ase à kène lán goro pla bàme kú à yei yāi. ²¹ Akú à pi Labāne: Kú ma z̄goro pāpa, ñ ma no kpāma mà sé. ²² Akú Labā gwedenò kákara n̄ pínki à nosepoble kèñne. ²³ Kú okosi kè, akú à a né Lea sè à kpāa, akú Yakubu wùte káao. ²⁴ Labā a no gbē z̄ikeri Zilipa kpà Leane z̄ikeri ù. ²⁵ Kú gu dò Yakubu è Leame, akú à pi Labāne: B̄yāi n kèmene leè? Rahila yāin ma zī kèneroo? B̄s̄ mé à tò n ma kèkèe? ²⁶ Labā pi: Ó k̄inaa òdi Bāna kpá ḡsa Ȳsò āro. ²⁷ Ñ azuma do ke kú gbē dio ḡia, mani a gbēndo kpámma zī kú ìni era ñ kemene wè suppla pānde p̄s̄ ù. ²⁸ Yakubu wè à azuma do p̄i kè kú Leao, akú Labā a né Rahila kpāa no ù. ²⁹ Labā a no gbē z̄ikeri Bila kpà Rahilaa z̄ikeri ù. ³⁰ Yakubu wùte kú Rahilao s̄, akú à yei de Leala. Akú à èra à zī kè Labāne ari wè suppla do.

Yakubu n̄no

³¹ Dikiri è Yakubu ye Leairo, akú à a kè nérande ù, Rahila s̄ paramè. ³² Lea n̄no si à né i ḡs̄gbē ù, akú à t̄s̄ kpāne Rubeni, zaakú à pi: Dikiri ma warikēnaa gwà. Ma zā niḡs̄ yemai sà. ³³ Kú à n̄no si do, à né i ḡs̄gbē ù, akú à pi: Dikiri mà ma zā yemairo, akú à èra à né dik̄ina kpāma do. Akú à t̄s̄ kpāne Simè. ³⁴ Kú à èra à n̄no si do, à né i ḡs̄gbē ù à pi: Adik̄ina sà ma zā ni ma diteki ero, zaakú ma néḡs̄gbē i káao mèn aak̄s̄. Akú à t̄s̄ kpāne Levi. ³⁵ À èra à n̄no si do à né i ḡs̄gbē ù à pi: Adik̄ina sà ma Dikiri s̄aabu kpà, akú à t̄s̄ kpāne Yuda. Akú a né' i zè.

30

¹ Kú Rahila è àten né i kú Yakubuoro, à ḡs̄ba kpà kú a v̄nio. Akú à pi Yakubune: Ñ nò domagu. Tó mádi e s̄oro, mani game. ² Yakubu p̄o f̄i à pi: Makúme Luda ù kú à n t̄né yá? ³ Akú Rahila pi: Ma z̄ikeri Bilan dí. Ñ gé i káao à n̄no imene, mani buri le se a ḡai. ⁴ Akú à a z̄ikeri Bila kpāa no ù. Yakubu wùte káao, ⁵ akú à n̄no si à né i ḡs̄gbē ù. ⁶ Akú Rahila pi: Luda tò yá b̄o kúmao nna à ma yá mà à ma gba néḡs̄gbē. Akú à t̄s̄ kpāne Dā. ⁷ Rahila z̄ikeri pii èra à n̄no si à né i ḡs̄gbē ù do, ⁸ akú Rahila pi: Ma osi z̄s̄k̄s̄o kà kú ma v̄nio ma osi nè. Akú à t̄s̄ kpāne Nafatali.

⁹ Kú Lea è a né' i zè, akú à a z̄ikeri Zilipa kpà Yakubua no ù do. ¹⁰ Akú Lea z̄ikeri pi né i ḡs̄gbē ù kú Yakubuo. ¹¹ Akú Lea pi: Minname. Akú à t̄s̄ kpāne

Gada. ¹² Akū Lea zīkerii pì né ì gōgbē ũ dō kū Yakubuo. ¹³ Akū Lea pì: Ma pō kē nna, zaakū nōgbēnō ni pì pōnnaden ma ũ. Akū à tó kpàne Asa.

¹⁴ Rubeni bō ésekēgōrō à yenyī eze è sēn, akū à bōbo à sūo a da Leane. Akū Rahila pine: N n né yenyī eze pì dāmene. ¹⁵ Lea pine: Kū n ma gō sīma, abire dí mōmmaro, akū n ye n ma né yenyī eze sí dō yá? Rahila pi: Tó n kpàma, mōkōmme ìni i káao gbàra.

¹⁶ Kū Yakubu ten su kū burao okosi, Lea bō à gēè à dàale à pì: Makūme mani wute kúnwo gbàra, zaakū ma n sáká ma né yenyī eze yáime. Akū à ì káao gwāani birea. ¹⁷ Luda Lea wéke sì, akū à nō sī à Sāani i kū Yakubuo. ¹⁸ Akū Lea pì: Luda láada kpàma, kū ma a zīkerii kpà ma zāa yá. Akū à tó kpàne Isaka. ¹⁹ Lea èra à nō sī dō à Tori i, ²⁰ akū à pì: Luda gba mana dāmene. Adikīna sà ma zā ni ma kpe ta, zaakū ma négōgbēnō ì káao mèn suddo. Akū à tó kpàne Zebuluni. ²¹ Kū à kè saa à nénōgbē ì, akū à tó kpàne Dina.

²² Akū Rahila yā dō Ludan à a wéke sì, akū à kè nérande ũ. ²³ À nō sī à négōgbē ì, akū à pì: Luda wé'i bōmene. ²⁴ Akū à tó kpàne Yusufu à pì: Dikiri era à négōgbē pānde karamene dō.

Yakubu póno dāna Labāne

²⁵ Kū Rahila Yusufu ì, Yakubu pì Labāne: N ma gbare mà tá ma būsun. ²⁶ Ma zī kēnne ma nōnō kū ma nēno yá. N n kpàma mà tá, zaakū n dō lākū ma zī kēnne nà. ²⁷ Akū Labā pine: Tó ma n pōnna lè, n gō kūmao la. Ma māsoo kè ma è Dikiri arubarikaa kēmagu n yá. ²⁸ N n làada omene, mani kpámma. ²⁹ Yakubu pine: N dō lākū ma zī kēnne nà. N dō lākū n pókādēnō kè ma oī nà, ³⁰ zaakū a fīti kū n vī zaade mádi suro kàra manamana. Dikiri arubarikaa dāngu gu kū ma gen n bea pínki. Bōren mani ma zīda be zī ke sō? ³¹ Labā à là à pì: Bón mani fīna boonne? Yakubu wèa à pì: Nsun pōke kpámaro, ama n yā dí kemene, manigō n póno dānne. ³² N tó mà gē n póno té gbàra mà sà bakibakīnō kū a totontotonō pleple ma làada ũ kū sāne bōrō siranō kū blè bakibakīnō kū a totontotonō. ³³ Tó n ma làadaa gwà gena gōrō are, ìni dō tó má yāpura vī. Blè kū à kun bakibakīro akū à totontotonlo, ke sāne bōrō kū à siraro, èhē ma kpāni òme. ³⁴ Labā pi: Tò! Àgō de lākū n ò nà. ³⁵ Zī kua Labā a blèkofīni bakibakīnō sè kū a wānzāndēnō kū blèda totontotonō kū a bakibakīnō, pō kū ò pura vīnō pínki kū sāne bōrō siranō pínki, à n ná a négōgbēnōne n oī. ³⁶ Akū à zàaa bō n dagura kū Yakubuo lán gōrō aakō tá bà, akū Yakubu ten Labā pō kparanō dā.

³⁷ Yakubu lí buri aakō gā būsunō zōzō à n wānzān kpákpa à n wānzān kè pū. ³⁸ Akū à lí kū à lí kū à n wānzān kēaa pīnō pētepete pónō gō ímibōnō gūn, pō kū òten su í minō wén, zaakū gwen òdi kpákpa on. ³⁹ Tó ò kpákpa ò lí pīnō sare, akū òdigō né wānzāndēnō ì kū a totontotonō kū a bakibakīnō. ⁴⁰ Yakubu ò pōne pīnō pleple adona àdi a wānzāndēnō kū a siranō ká Labā pónō gūn. Leme à a zīda kpāsaa bō le, adi ká Labā pónō gūnlo. ⁴¹ Tó pōburi mananō fūte kū kpákpa'onaao, Yakubu ò lí pīnō pētepete pónō are gō ímibōnō pīnō gūn, de ò kpákpa ò n sare. ⁴² Tó pō ginanōme sō, àdi lí pētepeteñero. Len pō ginanō gō Labā pō ũ le, akū pōburi mananō gō Yakubu pō ũ. ⁴³ Akū Yakubu aruzeke digō kara manamana, a pónō dasi kū kū nōgbē zīkerinō kū gōgbē zīkerinō kū lakuminō kū zaakinō.

1 Yakubu yá kú Labā nénɔ ten o mà kú ò pì: Yakubu ó de pónɔ sìa pínki. Ó de aruzeké gūnn à karanaa lèn. 2 Yakubu d̄s̄ Labā wéa, kú a yá kú a nèsen lán yá bà doró. 3 Akú Dikiri pìne: Ñ era ñ tá n dizi b̄sun n danenɔ bea, maniḡs̄ kú kúnwo. 4 Akú Yakubu Rahila kú Leaoo sisi ò m̄s̄ a pónɔ kīnaa s̄n. 5 À p̄inne: Ma d̄s̄ á de wéa kú ma yá kú a nèsen lán yá bà doró. Bee kú abireo ma de Luda kú kúmao. 6 Á d̄s̄ á z̄idane kú ma z̄i k̄è á denɛ ma gbāna lémmɛ. 7 Á de ɔnd̄s̄ k̄emene, à ma làadaa lite ḡn̄n kuri, akú Luda dí tó à yáke k̄emenero. 8 Tó à p̄i s̄a bakibakinɔmɛ ma baka ũ, s̄anɔ diḡs̄ né bakibakinɔ i. Tó à p̄i a wānzādenɔmɛ ma baka ũ, s̄anɔ diḡs̄ né wānzādenɔ i. 9 Luda á de s̄anɔ sìa à kp̄ama.

10 Ḡrɔ kú bl̄nɔ ten kp̄akpa o, ma nana ò, akú nana gūn ma è bl̄kofini kú òten kp̄akpa onɔ bi bl̄e wānzādenɔmɛ kú a bakibakinɔ kú a totontotonɔ. 11 Akú Luda Malaikaa pimene nana p̄i gūn: Yakubu! Akú ma wea ma p̄i: Makú di! 12 À p̄i: Ñ wé sé ñ gwa. Bl̄kofini kú òten kp̄akpa onɔ pínki bl̄e wānzādenɔmɛ kú a bakibakinɔ kú a totontotonɔ, zaakú ma yá kú Labā k̄enne è pínki. 13 Makúme Luda kú à bò à s̄un̄yī Beteli ũ, gu kú n gb̄e p̄eten n n̄isi k̄ua n lé k̄ema. Tera s̄a ñ fute ñ bo b̄sun d̄in ñ tá n̄ b̄sun. 14 Akú Rahila kú Leaoo p̄ine: Ó t̄ubi v̄i ó de bea d̄o yá? 15 Adi ó dite gb̄e z̄it̄nɔ ũnloo? A ó ȳamma, akú à a ɔḡo bl̄e pínki. 16 Aruzeké kú Luda si ó dea ḡs̄ ó p̄s̄ ũ p̄inkime kú ó n̄nɔ. Ñ yá kú Luda òmne ke pínki s̄a.

17 Akú Yakubu f̄ute à a n̄nɔ kú a n̄nɔ di lakuminɔ kpe. 18 À a p̄okādenɔ kú aruzeké kú à l̄e Mesopotamianɔ s̄ete pínki, akú à dà z̄en àten tá a de kīnaa Kanaanɔ b̄sun. 19 Kú Labā ḡe a s̄anɔ k̄á z̄s̄z̄s̄, akú Rahila a t̄ananɔ s̄e kp̄ani a kpe. 20 Yakubu s̄s̄ à ɔnd̄s̄ k̄e Siria buri Labāne adi lé zaaro. 21 À f̄ute à bàa l̄e kú a pónɔ pínki à bik̄ù Yuflatia, akú à m̄i p̄e Giliada gus̄is̄idea.

Labā petena Yakubui

22 A ḡrɔ aak̄s̄de z̄i ò p̄i Labāne Yakubu bàa l̄e. 23 À a gb̄enɔ k̄ākara, akú à p̄etei. À táa ò ḡrɔ suppla, akú à a l̄e Giliada gus̄is̄iden. 24 Akú Luda bò à s̄ua gwāani nana gūn à p̄ine: Ñ laakari ke yá kú ñni o Yakubunei a mana ke a v̄ani.

25 Labā Yakubu b̄ura l̄e katena Giliada gus̄is̄iden, akú à b̄ura k̄ate gwe kú a gb̄enɔ se. 26 Akú Labā ḡe à p̄i Yakubune: B̄oyāi n̄ ɔnd̄s̄ k̄emene n ma n̄nɔ s̄ete n ta k̄ūnwo lán z̄iz̄nɔ bàa? 27 B̄oyāi n̄ ɔnd̄s̄ k̄emene n woto kp̄ani n̄di lé zamaro, de ma ḡe zenne kú p̄onnakēnaao kú l̄esinaao kú ḡaḡāo kú m̄rɔɔo. 28 Ñdi tó ma lé z̄a ma n̄nɔ kú ma daikoren̄aro. N ȳnk̄oyā k̄e. 29 Ma gbāna k̄a mà yá v̄ani k̄eāre, akú n de Luda yá òmene gwāani à p̄i mà laakari ke yá kú mani onnei a mana ke a v̄ani. 30 N̄ten tá s̄a, kú n̄teni n de be bege ke yāi. À k̄e dera n ma t̄ananɔ s̄e kp̄anii? 31 Yakubu w̄e à p̄i: Ma v̄ina k̄e, maten da ñni n n̄nɔ s̄imame. 32 Gb̄e kú n n̄ t̄ananɔ l̄e a kīnaa, ò a de. Ñ ma pónɔ gwagwa ó gb̄enɔ w̄ara. Tó n n̄ p̄s̄ l̄e, ñ sé. Yakubu s̄s̄, à d̄s̄ kú Rahila Labā p̄s̄ s̄e kp̄aniro. 33 Labā ḡe Yakubu bizakutan à ḡe Lea kutan à ḡe n̄ogb̄e z̄ikeri m̄en pla p̄inɔ kutan, adi p̄oke lero. Kú à bò Lea kutan, à ḡe Rahila kutan. 34 Rahila t̄ana p̄inɔ s̄e à ùte lakumi ḡarii ḡumme, akú à v̄utea. Labā a kuta gūn gwāga pínki, adi p̄oke lero. 35 Rahila p̄i a dene: Baa, ñsun p̄o f̄emairo, zaakú m̄adi le mà futero kú má ɔ k̄una yāi. Leme Labā a t̄ananɔ w̄ete le adi lero. 36 Akú Yakubu p̄o p̄à à l̄éf̄o k̄a Labāi à p̄i: B̄ó d̄aan ma k̄e? B̄ó durunnan ma k̄e akú n petemai wānawāna lán dí bàa? 37 Kú n ma pónɔ gwāga pínki, n n̄ be pónɔ l̄e gwe yá? Ñ boo gupuraa ma gb̄enɔ kú n

gbɛ̃nɔ wára, ò yá nna kpá gbɛ̃ kú a yá nnaa. ³⁸ Ma ke n be wè baro. N sãno kú n blèno dí nò bɔtero, mádi n sã ke sóro. ³⁹ Mádi sunne kú pɔ́ kú nòbɔ pãsíno kú keoro, mádi a fína bonne ma zídame. Ndi pɔ́ kú ò a kpáni ò gwãani ke fãnantɛ fína lama. ⁴⁰ Ifãntɛ di ma le fãnantɛ, ãa di ma de gwãani, mádi itɛ ke. ⁴¹ Len ma ke n bea le ari wè baro. Wè gɛro donsari ma zĩ kenne n nɛngbɛ gbɛ̃nɔn planɔ yáí. Ma wè suddo kè n kpása yá musu. N ma laadaa lite gɛ̃n kuri. ⁴² Tó adi ke ma dizi Ibrahĩ Luda kú ma de Isaaku a vĩna vĩ zè kũmao baasiro, de n ma gbare ɔkori. Luda zĩ kú ma kè kú warioo è, akú à kpákɛnyĩ gĩa gwãani.

⁴³ Akú Labá wè Yakubua: Nɔgbɛ̃ díkĩnãno bi ma nɛnɔme. Né díkĩnãno sɔ ma daikorenɔme. Pókãde díkĩnãno sɔ ma pókãdenɔme. Pɔ́ kú n è la pínki ma pómɛ. Bón mani ke ma nɛngbɛ̃nɔ kú né kú ò ìnɔne gbãraa? ⁴⁴ Ñ tó ò lédokɔno ke àgɔ de sèeda ù ó dagura. ⁴⁵ Akú Yakubu gbɛ̃ sè à pète yá pì dɔngupɔ ù. ⁴⁶ À pì a gbɛ̃nɔne ò gbɛ̃nɔ sɛte, akú ò sɛte ò didikɔa, akú ò pɔ́ blè a sare. ⁴⁷ Akú Labá tɔ́ kpá gbɛ̃didikɔanaa piine Yega Saduta. Yakubu tɔ́ kpàne Galɛdi. ⁴⁸ Labá pi: Gbɛ̃didikɔana díkĩname sèeda ù ó dagura gbãra. Abire yáí ò tɔ́ kpàne Galɛdi. ⁴⁹ Òdi pi dɔ Mizipa, zaakú Labá pì: Dikiri ó dákpa ó kɛkɔanaa gbera de òsun zãkɔno yáí. ⁵⁰ Tó n wari dò ma nɛngbɛ̃nɔa ke tó n nɔ pãndenɔ sè dɔ, bee tó ó kú kɔ kĩnaaro, ñgɔ dɔ sãnsãn kú Ludan ó yá pì sèedade ù. ⁵¹ Akú Labá piine dɔ: Ñ gbɛ̃didikɔana díkĩna gwa kú gbè kú ma pète ó daguraa. ⁵² Anigɔ de sèeda ù kú mani vĩala mà su mà a vãni kennero, mɔkɔn sɔ Ìni vĩala ò su ò a vãni kemenero. ⁵³ Ibrahĩ kú Naoo kú ñ deo Ludame ó yãkpatɛkeri ù.

Akú Yakubu la dà kú Luda kú a de Isaaku a vĩna vĩ tóo. ⁵⁴ À sa ò gusĩsiden gwe, akú à a gbɛ̃nɔ sisi ò pɔ́ ble. Kú ò pɔ́ blè, akú ò ì gwe. ⁵⁵ Labá fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à lé zà a daikorenɔa kú a nɛnɔ à sa mana ónne, akú à èra à tà a bea.

32

Yakubu gbɛ̃nɔ zĩna Isaua

¹ Yakubu dà zén, akú Luda malaikanɔ dàale. ² Kú à ñ é, à pì: Luda bùraan dí. Akú à tɔ́ kpá gu piine Manaimu. ³ À zĩrinɔ zĩ a are a vĩni Isaua Sei bùsu kú ò pi dɔ Eɔɔmu bùsun. ⁴ À pì a zĩrinɔne: À gé à o ma dikiri Isaune a zòbleri Yakubu gɔrɔ pla kè Labá bea àten su sà. ⁵ À one má zùnɔ vĩ kú zaakinɔ kú sãno kú blèno kú gɔgbɛ̃ zikerinɔ kú nɔgbɛ̃ zikerinɔ. Makú mé ma á zĩ à one de ma a pɔnna le.

⁶ Kú zĩrinɔ èra ò sù Yakubu kĩnaa, ò pì: O ge n vĩni kĩnaa, àten su à danle kú gbɛ̃nɔn waa planɔ. ⁷ Vĩna Yakubu kú àten bídi ke manamana, akú à gbɛ̃ kú ò kú kãaonɔ kpàate leu pla kú sãno kú blèno kú zùnɔ kú lakuminɔ ò pì: ⁸ Tó Isau sù à sì a leu doa, a leu do kú à gɔ̃ ni bo. ⁹ Akú à adua kè à pì: Dikiri, ma dizi Ibrahĩ kú ma de Isaakuoo Luda, n òmene mà su ma bùsun ma danɛno kĩnaa, Ìni arubarika damagu. ¹⁰ N gbɛ̃ke kú náani yáoo kɛmɛne manamana, ma bèɛɛɛ dí káro. Gɔrɔ kú ma bikú Yodaa, gò mé à na ma ɔĩ ado. Tera sà ma su kú aruzɛke leu pla díkĩnãno. ¹¹ Ma wé kɛmma n ma sí ma vĩna, zaakú maten vĩna kene kú ani sí ó tɛ à nɔgbɛ̃nɔ kú nɛnɔ dede yáí. ¹² Mɔkɔn sɔ, ñ Ìni arubarika damagu Ìni ma buri kara lãn Isirale bùsu'atɛ bà oni fɔ ñ naroro ñ dasi yáí.

¹³ Gwen Yakubu ìn. Pɔ́ kú à plèple à a vĩni gbanɔn dí: ¹⁴ Blèda mèn waa do, a kofĩni mèn baro, sãda mèn waa do, a karo mèn baro, ¹⁵ lakumida mèn baraaakuri kú ñ né bɔrɔno, zùda mèn bupla, a sà mèn kuri, zaakida mèn baro,

a sà mèn kuri. ¹⁶ À n ná a zikerinɔne n ɔɔ buri kú burio, akú à pìlɔne: Àgɔ té ma are à kpango da á dagura gá kú gáao. ¹⁷ À pì gbɛ káakune: Tó ma vɔni dānle à n la à pì: Díme n dikiri úu? Nten gé mámeɛ? Dí mé à pɔ kú nten dá dínɔ vɔi? ¹⁸ Ñ one a zòbleri Yakubu pómɛ, pɔ kú à a dikirii gbà à kpàzānenɔn gwe, àpii ten su kpɛ. ¹⁹ A yā dokɔnɔ pii ò gbɛ pladene kú gbɛ aakɔdeo kú pɔdārinɔ n pínki à pì: Tó a da Isaulɛ, à one le. ²⁰ À one a zòbleri Yakubu ten su kpɛ. Zaakú à laasun lè à pì: Mani a laakari kpáte kú pɔ kú ma kpà are dínɔ, óni wé sikɔle. Ani gí gbānake kpāmai sà yā? ²¹ Gba pìnɔ dōne are, akú à gɔ̀ búrān gwāani kúà à ì gwe.

Yakubu ɔsikana kú Ludaɔ

²² À fúte gwāani à a nɔ mèn planɔ sète kú a nɔgbɛ zikeri mèn planɔ kú a nɛgɔgbɛ gbɛnɔn kuri awɛɛdonɔ, akú à bikú kúnwo Yaboku bikúkia. ²³ Kú à bikú kúnwo, akú à pɔ kú à vɔnɔ sète à bikúò pínki. ²⁴ Yakubu gɔ̀ ado, akú gɔ̀gbɛ ke sù àten ɔsi ká káao ari gu kà dɔna. ²⁵ Kú gɔ̀gbɛ pii è áni fɔ̀ à a nɛro, à a lè a gisipekerɛkia, akú a gisi bòkūn ɔsikanaa pii gūn. ²⁶ Gɔ̀gbɛ pii pì: Ñ ma gbarɛ, zaakú gu ten dɔ. Akú Yakubu pìne: Tó adi ke ñ arubarika damagu baasiro, mani n gbarero. ²⁷ Gɔ̀gbɛ pì a là à pì: N tɔn deraa? À wèa à pì: Ma tɔn Yakubu. ²⁸ Akú à pì: Oni pinne Yakubu doro, séde Isaraila, zaakú n ɔsi ká kú Ludaɔ kú bisásirinɔ, akú n ɔsi nè. ²⁹ Yakubu pìne: Ñ n tɔ omene se. A wèa à pì: Bóyāi nteni ma tɔ gbekaa? Akú à arubarikaa dān gwe. ³⁰ Yakubu tɔ kpà gu piine Penieli, zaakú à pì: O wé sikɔle kú Ludaɔ, akú mádi garo. ³¹ À bò Penieli ifāntɛbona àten tɔɔte a gisi wāwā yāi. ³² A yā mé à tò ari gbāra Isarailanɔ dī nòbɔ tugisi soro, kú Luda Yakubu lè a tugisia yāi.

33

Yakubu wésina Isaulɛ

¹ Kú Yakubu wé sè, à è Isau ten su kú gbɛnɔn wāa planɔ. À a nɛnɔ kpàatete Leane kú Rahilao kú nɔgbɛ zikeri mèn planɔ. ² Akú à nɔgbɛ zikerii pìnɔ gbārɛ ò do are kú n nɛnɔ. Abire gbera Lea kú a nɛnɔ, akú Rahila kú Yusufuo té n kpɛ. ³ À dōrine are à kùte zíte gèn suppla ari à gɛɛ à kào a vɔni pì kīnaa. ⁴ Akú Isau bàa lè à sù à dàale à mlɛa à ɔ̀ dà a gān à lé pɛa, akú ò ɔ̀ dɔ. ⁵ Isau wé sè à nɔgbɛnɔ è kú nɛnɔ, akú à pì: Dínɔ mé ò kú kúnwo laa? Yakubu wèa à pì: Né kú Luda ma gbanɔme. ⁶ Akú nɔgbɛ zikerii pìnɔ nānyī kú n nɛnɔ ò kùte. ⁷ Akú Lea kú a nɛnɔ nānyī dɔ ò kùte. Abire gbera Yusufu kú Rahilao nānyī ò kùte. ⁸ Isau pì: Pɔ kú ma dañle dínɔ de derameɛ? Yakubu wèa à pì: De mà n pɔnna le yāime. ⁹ Isau pì: Ma gbɛ, ma pónɔ mɔma, ngɔ̀ n pónɔ kúna. ¹⁰ Akú Yakubu pì: Oi! N yā nna! Tó ma n pɔnna lè, ñ ma gba sí, zaakú ó wésikɔlɛnaa kèmenɛ lán wésikɔlɛna kú Ludaɔo bàme, akú n gbānake kpāmai. ¹¹ Ñ gba kú ma suonne sí, zaakú Luda arubarikaa dāmagu, pɔke dí kīamaro. Leme à nākaraa le, akú à sì.

¹² Akú Isau pì: Ó da zén ò tá. Mani gé kúnwo. ¹³ Akú à wèa à pì: Ma dikiri, n dɔ kú nɛnɔn gbāna vɔro, akú má sá kú zùne bɔrɔnɔ vɔ. Tó ò tá gbāna ò gɔrɔ do, pɔkādɛnɔ ni gaga pínkime. ¹⁴ Ñ domene are ma dikiri, makú n zòbleri manigɔ̀ té pónɔ kpɛ kú nɛnɔ busebuse ari mà su mà n le Sei. ¹⁵ Isau pì: Mani ma gbɛkenɔ tó kúnwo. Yakubu pì: À kè dera ñni ke le dɔɔ? Ñ tó mà n pɔnna le dikiri. ¹⁶ Zī kúan Isau dà Sei zén. ¹⁷ Akú Yakubu gɛɛ Suko. À be bò gwe, akú à lá kutanɔ dɔ pónɔne. A yā mé à tò, ò tɔ kpà gu piine Suko.

¹⁸ Kū Yakubu sù kù Mesopotamiao, à kà wēte kù òdi pinē Sekemu, Kanaano būsun aafia, akū à buraa kàte wēte pīi sare. ¹⁹ À a buraakūki lù Sekemu de Amō nēnōa andurufu basōro. ²⁰ Gwen à sa'oki bòn, à tó kpàne Luda Isarailano Luda.

34

Sekemu kusina Dinaa

¹ Lea nēnōgbē Dina kù à ì kù Yakubuo bò à wé kpáte būsuu pì nōgbēnoi. ² Kù būsuu pì kīna Amō né Sekemu, Ivi buri a è, à a sè kù gbānao, akū à wùte kāao. ³ A pō dō nōkpare pīia à yei, akū à yā nnanna òne. ⁴ Akū Sekemu pì a dene: N nēnōkpare bire wetemene mà sé. ⁵ Kù Yakubu mà ò a nēnōgbē kpe bò, a nēnōn kù sèn kù a pōkādēnō, akū à yīte ari ò sù. ⁶ Akū Sekemu de Amō gēè à Yakubu le à yā pì one. ⁷ Kù Yakubu nēnō bò sèn ò sù, akū ò yā pīi mà gōnō. N nēsēè yàka ò pō fē manamana, kù Sekemu wé'yā kè Isarailanōne yāi, à wùte kù Yakubu nēnōgbēo à yā kù à de ò kero kè. ⁸ Akū Amō pīinne: Ma né Sekemu pō dō á nēnōgbēa. Á yā nna. Á a kpáa nō ũ. ⁹ Ó lédokōnō ke ògō ó nēnōgbēnō kpázakōa. ¹⁰ Àgō kù kūoo, ó būsuu kun á pō ũme. À vuten àgō laga tán àgō zīte vī. ¹¹ Akū Sekemu ò Dina de kù a dāgōnōne à pì: À tó mà á pōnna le. Pō kù a pì mà kpááwa mani kpá. ¹² À anzureblebō lé damene zōkō kù gbano dasidasi. Pō kù a ò mani kpá. À nēnōkpare pì kpáma nō ũ.

¹³ Akū Yakubu nēnō wē Sekemu kù a de Amōoa kù manafikio kù Sekemu n dāre kpe bò yāi. ¹⁴ Ó pīinne: Óni fō ò abire kero, óni fō ò ó dāre kpá gyōfōrōdearo, zaakū wé'yāme ó kīnaa. ¹⁵ Óni we á yāiro, séto à gō lán ó bà á gōgbēnō tō zō n pīnki. ¹⁶ Tó a tō zō, óni ó nēnō kpāzāawa óni á nēnō sé nō ũ. Ónigō kù kááo, óni gō buri dokōnō ũ. ¹⁷ Ama tó ádi we ó yāiro, tó ádi tō zōro, óni ó dāre sé ò tá káaome. ¹⁸ Yā pīi kè Amō kù a né Sekemuone nna. ¹⁹ Kefenna pì yā pīi gōgō likalika, kù Yakubu nēnōgbē yā kàne yāi. À bèere vī deñla a de bedeno té.

²⁰ Amō kù a né Sekemuo gēè n wēte bīnilea, akū ò yā ò kù wētedeno ò pì: ²¹ Gbē pīnō yāke vī kūooro. Ó tó ògō kù ó būsun ògō laga tá, zaakū būsuu pīi yāasa ani mōwá. Óni n nēnōgbēnō sé óni ó nēnō kpámma. ²² Gbē pīnō sō, oni we ògō kù kūoo de ò gō buri dokōnō ũro, séto adi ke ó gōgbē sīnda pīnki tō zō lán n bà baasiro. ²³ N pōkādēnō kù n aruzekēnō kù n zùnō pīnki ni gō ó pō ũroo? Ó weñne de ògō kù kūoo. ²⁴ Wētepideno Amō kù a né Sekemuo yā mà, akū n gōgbēnō tō zō n pīnki.

²⁵ A gōrō aakōde zī, kù ò kù kù wāwāo ò kù kù yāke laasunnworo, Yakubu né gbēnōn planō Simēo kù Levio, Dina vīnino, n baadi a fēneda sè ò si wēten ò gōgbēnō dēde n pīnki. ²⁶ Ó Amō kù a né Sekemuo dēde, akū ò Dina sè ò bōo Sekemu kpén ò tá káao. ²⁷ Wētedeno dedēnaa gbera Yakubu nēnō sù ò wēte pōnō nākōa kù ò wé'i dà n dārea yāi. ²⁸ Ó n sānō kù n blēnō sēte kù n zùnō kù n zaakinō, pō kù ò kù wēte gūnnō kù pō kù ò kù n buranō pīnki. ²⁹ Ó n aruzekēnō sēte pīnki kù n nēnō kù n nōgbēnō kù pō kù ò kù n beanō pīnki.

³⁰ Akū Yakubu pì Simēone kù Levio: A sumene kù yā vānio. Kanaano kù Perizino kù būsuu díkīna buri pāndenō nigō ye ma kairo. Lākū ó dasiro nà, tó ò likawái, tó ò siōgu, oni ma de kù ma burino pīnki. ³¹ Akū ò wēa ò pì: Kù à ó dāre dīte karua ũ, abire manan gwe yá?

35

Luda arubarikadana Yakubugu Beteli

¹ Luda pi Yakubune: Ñ fute ò tá Beteli ñ vute gwe. Ñ ma gbagbaki bo gwe, zaakū ma bo ma summa gwe gɔɔ kú nten bàà lé n v̄n̄ine. ² Akū Yakubu pi a ɔndenɔne kú gb̄e kú ò kú k̄aaonɔ ní pínki: À buri z̄itɔnɔ t̄ana kú á v̄n̄o kóte à zú o à á pókasanɔ lilin ke. ³ Óni fute ò tá Beteli. Mani Luda gbagbaki bo gwe, zaakū à kp̄amai ma warikegɔɔ z̄i, àdigō kú kūmao gu kú ma gen pínki. ⁴ Akū ò buri z̄itɔnɔ t̄ana kú ò v̄n̄o kp̄aa kú p̄osá kú ò dananɔ, akū à p̄ó p̄inɔ v̄l̄ gbiri lí gb̄aru Sekemu sare. ⁵ Kū Yakubu kú a n̄enɔ dà z̄én, Luda tò v̄ina w̄ete kú ò kú n̄ sareɔ denɔ kú manamana, akū n̄ gb̄eke dí p̄eteñȳiro. ⁶ Akū Yakubu kú gb̄e kú ò kú k̄aaonɔ ní pínki kà Luzu kú òdi pi tera Beteli, Kanaanɔ b̄usun. ⁷ À sa'oki bò gwe, akū à t̄s̄ kp̄a gu p̄ine Beteli Luda, zaakū gwen Luda bò à s̄uan gɔɔ kú àten bàà sí a v̄n̄ine. ⁸ Debora kú à de Rebeka gw̄ari ũ ȳà ḡa gwe, akū ò a v̄l̄ gbiri lí gb̄aru Beteli sare. Akū ò t̄s̄ kp̄a lí p̄ine Ɔɔɔlii.

⁹ Luda bò à s̄u Yakubua d̄o a suna kú Mesopotamiao gbera, à arubarikaa dàagu ¹⁰ à p̄i: N t̄n̄ Yakubu, ama oni pinne Yakubu dorɔ, sé Isaraila. Leme à t̄s̄ kp̄ane Isaraila le. ¹¹ Luda p̄ine d̄o: Luda Gb̄anas̄indapinkideme ma ũ. Àgō né i àgō kara. Buri ni bo n k̄inaa kú buri dasinɔ d̄o, n buri kenɔ nigō de k̄inanɔ ũ. ¹² Mani b̄usu kú ma kp̄a Ibrah̄i kú Isaakuoaa kp̄amma kú n burinɔ n ga gbera. ¹³ Akū Luda fute à bò gu kú à ȳà ò k̄aaon. ¹⁴ Yakubu gb̄e p̄ete gu kú Luda ȳà ònen d̄ongup̄o ũ. À í t̄à à n̄isi k̄ua. ¹⁵ Akū Yakubu t̄s̄ kp̄a gu kú Luda ȳà ònen p̄ine Beteli.

Rahila kú Isaakuo ganaa

¹⁶ Akū ò fute Beteli ò dà z̄én. Kú ò kà k̄ani kú Eflatao, Rahila né'igɔɔ kà, akū né'i k̄ea z̄i'ū. ¹⁷ Né'iwāwā a kú gb̄ana, akū n̄ogb̄e n̄eseterii p̄ine: Ñsun v̄ina kero, n n̄égōgb̄e ò d̄o. ¹⁸ Rahila gb̄ana v̄i dorɔ àten ga, akū à t̄s̄ kp̄a a né p̄ine Ben̄oni, akū a de t̄s̄ kp̄ane Biliaminu. ¹⁹ Kū Rahila ḡa, ò a v̄l̄ Eflata kú òdi pi tera Betilihamu z̄én. ²⁰ Yakubu gb̄e d̄ongup̄o p̄ete a miraa. Rahila mira gb̄e pi kú gwe ari kú a gb̄arao.

²¹ Isaraila èra à dà z̄én, akū à b̄uraa k̄ate Migidaleda are kpa. ²² Gɔɔ kú à kú b̄usu pin Rubeni ḡe à w̄ute kú Bilao, Yakubu n̄o ȳigisaride, akū Yakubu ȳa p̄i mà.

Yakubu n̄égōgb̄enɔ ò m̄en kuri aw̄eep̄la. ²³ Lea n̄égōgb̄enɔn dí: Yakubu daudu Rubeni, Simeɔ, Levi, Yuda, Isaka kú Zebulunio. ²⁴ Rahila n̄enɔn Yusufu kú Biliaminu ũ. ²⁵ Rahila z̄ikeri Bila n̄enɔn D̄a kú Nafatalio ũ. ²⁶ Lea z̄ikeri Zilipa n̄enɔn Gada kú Asao ũ. N̄égōgb̄e kú ò ní í kú Yakubuo Mesopotamianɔn gwe.

²⁷ Akū Yakubu kà a de Isaaku k̄inaa Mamare. À kú Kiriataba kú òdi pi tera Eblonu sare, gu kú Ibrah̄i kú Isaakuo v̄uten. ²⁸ Isaaku kà w̄e bak̄endo ²⁹ à z̄i kú ȳukuyuku, akū à ḡa à k̄akara kú a gb̄enɔ, akū a n̄enɔ Isau kú Yakubuo a v̄l̄.

36

Isau burinɔ

¹ Isau kú òdi p̄ine d̄o Edomu burinɔ ȳan dí. ² Isau Kanaa n̄ogb̄enɔ s̄e, Iti buri Elni né Ada kú Ivi buri Ana né Ɔolibama, Zib̄eɔ daikoreo. ³ À Sumaila né Basema, Nebayo d̄are s̄e d̄o. ⁴ Ada Elifaza ò k̄aa, akū Basema Rueli ò. ⁵ Ɔolibama Yeusu kú Yalamuo kú Korao ò. Isau n̄égōgb̄e kú ò ní í Kanaanɔ b̄usunɔn gwe.

⁶ Isau a nɔnɔ sètɛ kù a nɛgʒgbɛnɔ kù a nɛnɔgbɛnɔ kù a bedɛnɔ n̄ pínki kù a pɔkádɛnɔ kù a aruzekɛ kù à lè Kanaanɔ b̀sununɔ pínki, akù à g̀ɛɛ Sei b̀sun, à zà kù a dakùna Yakubuo, ⁷ zaakù n̄ aruzekɛ z̀s̀k̀m̄ é à tò oni f̄s̀ òg̀s̀ kù kù k̄soro. B̀su kù ò kun dí m̄m̄maro kù n̄ p̄nɔn dasi yài. ⁸ Isau v̀tɛ Sei gus̄s̄iden kù òdi pì tera Èd̄mu.

⁹ Isau kù à de Èd̄munɔ dizi káaku ù burinɔn dí. ¹⁰ Isau nɛgʒgbɛnɔ t̄n dí: Ada né Elifaza kù Basema né Ruelio. ¹¹ Elifaza nɛgʒgbɛnɔn Temana, Omaa, Zefo, Gatamu kù Kenazio ù. ¹² Elifaza nɔ ỳgisarideme Timina ù. Àkù mé à Amaleki ì k̄áo. Isau nɔ Ada daikorenɔn gwe. ¹³ Rueli nɛgʒgbɛnɔn dí: Naata, Zera, Sama kù Mizao. Isau nɔ Basema daikorenɔn gwe. ¹⁴ Isau nɔ ̀olibama nɛgʒgbɛnɔn dí: Yeusu, Yalamu kù Korao.

¹⁵ Isau buri ḱnanɔn dí. Isau daudu Elifaza buri ḱnanɔn Temana, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kora, Gatamu kù Amaleki ù. Elifaza buri ḱnanɔ, Ada daikorenɔn gwe. Ò kù Èd̄mu b̀sun. ¹⁷ Isau né Rueli buri ḱnanɔn dí: Naata, Zera, Sama kù Mizao. Rueli buri ḱnanɔ, Basema daikorenɔn gwe. Ò kù Èd̄mu b̀sun. ¹⁸ Isau nɔ ̀olibama buri ḱnanɔn dí: Yeusu, Yalamu kù Korao. Ana né ̀olibama daikorenɔn gwe. ¹⁹ Isau kù òdi pine d̄ Èd̄mu nɛgʒgbɛnɔn gwe, a buri ḱnanɔn gwe.

Sei burinɔ

²⁰ Sei, Ori buri kù à kù Èd̄mu b̀sun zaa káaku nɛgʒgbɛnɔn dí: Lotana, Sobala, Zibɛs̄, Ana, ²¹ Dis̄, Eza kù Dis̄o. ²² Lotana nɛgʒgbɛnɔn dí: Ori kù Omamuo. Lotana daren Timina ù. ²³ Sobala nɛgʒgbɛnɔn dí: Alavã, Manaa, Ebala, Sefo kù Onamuo. ²⁴ Zibɛs̄ nɛgʒgbɛnɔn dí: Aya kù Anao. Ana pì mé à b̀ò is̄boki wãnaa zaa gbárannan ḡɔɔ kù àteni a de zaakinɔ dã. ²⁵ Ana nɛgʒgbɛn Dis̄ ù, a nɛnɔgbɛ s̄s̄ ̀olibama. ²⁶ Dis̄ nɛgʒgbɛnɔn dí: Emedã, Esebã, Itirana kù Keranao. ²⁷ Eza nɛgʒgbɛnɔn dí: Bilana, Zavã kù Akanao. ²⁸ Dis̄ã nɛgʒgbɛnɔn dí: Uzu kù Aranao. ²⁹ Ori buri ḱnanɔn dí: Lotana, Sobala, Zibɛs̄, Ana, ³⁰ Dis̄, Eza kù Dis̄o. Ori buri ḱnanɔ kù n̄ buri kù ò kù Sei b̀sununɔn gwe.

³¹ Kína kù ò kí blè Èd̄mu b̀sun Isarailanɔ ḱnanɔ ãnɔn dí. ³² Bɛɔ né Bela, Dinaba gbɛ mé à kí blè Èd̄mu káaku. ³³ Kù à gà, akù Zera né Yobabu, B̄z̄ɔra gbɛ kí blè a ḡɛɛ ù. ³⁴ Kù à gà, akù Temana b̀su gbɛ Usamu kí blè a ḡɛɛ ù. ³⁵ Kù à gà, akù Bedada né Adada, Avi gbɛ kí blè a ḡɛɛ ù. Àkù mé à z̄li blè Midian̄a M̄abunɔ b̀sun. ³⁶ Kù à gà, akù Masareka gbɛ Samala kí blè a ḡɛɛ ù. ³⁷ Kù à gà, akù Reobo kù à kù Yuflati sarɛ gbɛ Saulu kí blè a ḡɛɛ ù. ³⁸ Kù à gà, akù Akabo né Baali Ana kí blè a ḡɛɛ ù. ³⁹ Kù à gà, akù Pau gbɛ Adada kí blè a ḡɛɛ ù. A nɔ t̄n Metabeli, Matarɛdi néme, Mezaba daikoreme.

⁴⁰ Isau buri ḱnanɔ t̄n dí kù n̄ b̀sunɔ: Timina, Alava, Yete, ⁴¹ ̀olibama, Ela, Pinc̄, ⁴² Kenazi, Temana, Mibiza, ⁴³ Magadieli kù Iramuo. Èd̄mu ḱnanɔ t̄n gwe w̄tɛ kù w̄tɛo b̀su kù ò v̀tɛn. Isau kù à de Èd̄munɔ dizi ù burinɔn gwe.

37

Yusufu nana'onaa

¹ Yakubu kù Kanaanɔ b̀sun gu kù a de v̀tɛn. ² Yakubu burinɔ yãn dí. Yusufu bi kefnname. A w̄ɛ ḡɛro awɛɛplade ḡun kù àten s̄anɔ dã kù a v̄ninɔ, a de nɔnɔ Bila kù Zilipao n̄nɔ, akù à dà v̄ni kù ò k̄ɛ k̄ɔɔm̄ɔɔ k̄ɛ a denɛ. ³ Isaraila ye Yusufui de a né kparanɔla kù à a ì a z̄ik̄unaa ḡun yài, akù à utagyabaa z̄nɛ. ⁴ Kù a v̄ninɔ è n̄ de ye Yusufui deñla, akù ò z̄ãgu òdi we ò yã nna o k̄aoro.

⁵ Yusufu nana ò, akū à bàba a v̄ninɔne, akū ò èra ò zàagu de zī p̄s̄la. ⁶ À p̄l̄n̄e: À nana kū ma ò ma. ⁷ Ma è óten ése yīyī bura, akū ma ése baka f̄t̄e à zè. À p̄n̄o likai, akū ò n̄at̄ene. ⁸ Akū a v̄ninɔ pine: Īni kí blewán yá? Īni gbāna ble wán yá? Akū ò èra ò zàagu de yā p̄s̄la nana kū à òo p̄i yāi.

⁹ Yusufu èra à nana ò d̄o, akū à bàba a v̄ninɔne à p̄i: Ma era ma nana ò d̄o. Ma è ifántē kū m̄ovuraaoo kū susune m̄en kuri aw̄edon̄o ten nat̄emene. ¹⁰ À nana p̄ii bàba a dene d̄o, akū a de p̄ataa à p̄i: Nana kpate takan n ò l̄e? Makū kū n dao kū n v̄ninɔ, óni su ò kúte n aren yá? ¹¹ A v̄ninɔ n̄es̄eḡbaa s̄e k̄aoo. A de s̄o à nana p̄i yā k̄ūna a n̄es̄e ḡūn.

¹² A v̄ninɔ ḡeé n̄ de s̄ān̄o d̄ā Sekemu. ¹³ Akū Isaraila p̄i Yusufune: N v̄ninɔ ten s̄ā d̄ā Sekemu. Mani n zī n̄ k̄īnaa. À w̄eà à p̄i: Ma laka. ¹⁴ Akū à p̄ine: N̄ gé n̄ n v̄ninɔ gwa kū s̄ān̄o, tó ò aafia. N̄ era n̄ sumene kū n̄ baaruuo. Akū à a gb̄are, à b̄o Ebl̄no guvuten à ḡeé Sekemu. ¹⁵ Àten likara s̄en, akū ḡōgb̄e ke dàale à a là: Bón nten wetee? ¹⁶ À w̄eà à p̄i: Mateni ma v̄ninɔ weteme. Tó n̄ n̄ s̄ād̄aki d̄ō, n̄ omene. ¹⁷ Ḡōgb̄e p̄ii p̄i: Kū ò b̄o gu d̄ín, ma mà ò p̄i óten gé Dot̄ame. Akū Yusufu p̄et̄enyī à n̄ lé Dot̄ā.

¹⁸ Kū ò a è z̄à dire, ari àḡō gé ká n̄ k̄īnaa, ò lé kp̄ak̄üst̄i ò p̄i ò a de. ¹⁹ Ò pik̄ōne: À gwa, nana'ori ten su z̄à dire. ²⁰ À tó ò a de ò a zu l̄ōḡo d̄ín̄o doke ḡūn. Óni p̄i n̄b̄o p̄ās̄i mé à a d̄è à s̄ò. Eh̄e óni e l̄ákū a nanan̄o ni m̄i de n̄a. ²¹ Kū Rubeni yā p̄ii mà, à ye à a m̄i sí, akū à p̄i: Òsun a dero, ²² àsun aru boaro. À a zu l̄ōḡo d̄ík̄inan gb̄arannan la. Àsun a dero. Rubeni ón̄e le, kū à ye à a m̄i sí à a kp̄á a dea yáime. ²³ Kū Yusufu kà a v̄ninɔ k̄īnaa, ò a uta b̄o, a utagyaba mana p̄ii. ²⁴ Akū ò a s̄è ò a z̄u l̄ōḡo pin. L̄ōḡo p̄i da korime à í v̄iro. ²⁵ Akū ò v̄ute óten p̄ó ble. Kū ò w̄é s̄è, ò Sumaila buri lagatarin̄o è, ò b̄o Giliada b̄usun óten gé Misila. N̄ lakumin̄on do p̄n̄o kū lí'ò ez̄eo kū lí'ò gb̄i n̄nao sena. ²⁶ Akū Yuda p̄i a gb̄ēn̄o: Tó ò ó dak̄ūna d̄è, akū ò a ḡeé ùte, b̄ó àreen óni lee? ²⁷ À tó ò a yía Sumaila buri pin̄o. Òsun a dero, ó dak̄ūnanloo? Ó aru dok̄ōn̄ome. Akū a gb̄ēn̄o a yā mà. ²⁸ Kū M̄idiá lagatari pin̄o ten su ḡé z̄éla, akū ò Yusufu ḡà ò b̄o l̄ōḡon, ò a yia Sumaila buri pin̄o andurufu baro, akū ò tà k̄aoo Misila.

²⁹ Kū Rubeni s̄u l̄ōḡo p̄i k̄īnaa, adi Yusufu e gwe doro, akū à a p̄ókasan̄o ḡà à k̄èk̄e, ³⁰ akū à ḡeé a dak̄ūnan̄o k̄īnaa à p̄i: Né p̄i kú gwe doro. Mani gé má kú abireoo? ³¹ Ò bl̄ek̄of̄in̄ii k̄ù ò d̄è, akū ò Yusufu uta p̄ii s̄è ò màte a aru ḡūn. ³² Akū ò a utagyabaa p̄ii s̄è ò ḡeé ò n̄ dene ò p̄i: P̄ó k̄u ò èn d̄í. N̄ né utan yá, ke a p̄n̄lo? ³³ À d̄s̄, akū à p̄i: Ma né utame, n̄b̄o p̄ās̄i mé à a s̄ò. Waiyoo, ò ma né Yusufu k̄e yákiyakime. ³⁴ Akū à a uta z̄k̄ō ḡà à k̄è à p̄ókasa s̄è à dà, akū à a né p̄i w̄enda k̄e ḡik̄ena. ³⁵ A n̄éḡōgb̄ēn̄o kū a n̄én̄ōgb̄ēn̄o s̄u a laakari kp̄átene n̄ p̄ínki, ama à ḡi a laakari kp̄át̄e à p̄i: Maniḡō ma né p̄ii ḡè ò d̄ome ari mà gé táo a k̄īnaa gyāwān. Akū àten w̄enda òo d̄o a né p̄i yā musu.

³⁶ M̄idiá pin̄o s̄ō ò Yusufu yia P̄ot̄ifaa Misila. Firi'auna iba keme, àk̄ūme a dogarin̄o gb̄ē z̄k̄ō ū.

38

Yuda k̄u Tamao

¹ Z̄i k̄ua Yuda b̄o a gb̄ēn̄o k̄īnaa à ḡeé à v̄ute Adulamu gb̄e k̄u òdi pine Ira bea. ² Gwen à d̄akare k̄u Kanaan̄o b̄usu gb̄e k̄u òdi pine Sua n̄én̄ōgb̄ēo, akū à a s̄è n̄o

ũ. ³ À nɔɔ sɪ à né i gɔgbē ũ, akū à tɔ kpàne Ee. ⁴ À èra à nɔɔ sɪ dɔ à nэгɔgbē ì, akū à tɔ kpàne Ona. ⁵ À èra à nэгɔgbē ì dɔ, akū à tɔ kpàne Sela. Gɔɔ kū à né pìi ì, à kú Kezibime.

⁶ Akū Yuda nɔgbē kū òdi pine Tama sè a daudu Eene. ⁷ Ee kè Dikirine vāni, akū à a dè. ⁸ Akū Yuda pì Onane: Ñ n vñi gyaanɔ sé ñ buri ke n vñine, lākū òdi ke nà. ⁹ Kū Ona dɔ kū né kú áni i kú a vñi gyaanɔ nigɔ de a buri ũro, tó à wùte káao akū à ye à a zīda e, àdi a gɔgbē pɔ kótème, de àsun buri ke a vñinero yāi. ¹⁰ Yā kū àten ke pìi kè Dikirine vāni, akū à a dè dɔ. ¹¹ Akū Yuda pì a né gyaanɔ Tamane: Ñ gé ngɔ gyaanɔ ble n de bea ari ma né Sela zɔkɔ kū. Zaakū àten da Sela ni ga lán a vñino bàme. Akū Tama gèe à wùte a de bea.

¹² Kū a gɔɔ gii kè, akū Yuda nanɔ gā. Kū a nèsèe kpàte, à dà zén àten gé a sākākērɛrɛrɛnɔ kīnaa Timina kū a gbēnaa Irao. ¹³ Akū ò a baaruu kpà Tamane ò pì: N zā de ten gé Timina a sānɔ kā kēre. ¹⁴ Akū à a gyaanɔblepɔnɔ bò a pɔdangānn sè à kú a ānnwa, akū à gèe à wùte Enaimu bīnilea Timina zén. Zaakū à è Sela zɔkɔ kū, odi a kpāa nɔ ũro. ¹⁵ Kū Yuda a è, akū à a dite karua ũ kū à pɔ kú a ānnwa yāi. ¹⁶ Akū à nāi zé sare à pì: Ñ tó mà wùte kúnwo. Adi a dɔ a né gyaanɔ ũro. Akū nɔgbē pìi pì: Tó n wùte kúmao, bón ñni kpāmaa? ¹⁷ À wèa à pì: Mani ma kpāsa blène mèn do kpāzānne. Akū à pì: Ñ tɔɔma ditemene ari ngɔ gé kpāzā. ¹⁸ Akū à a là à pì: Bó tɔɔman mani ditennèe? A pì: Ñ n sèedakebɔ kú a bàao kú gò kú ñ kūnao kpāma. Akū à kpāa à wùte káao à nɔɔ dɔagu. ¹⁹ Akū nɔgbē pìi fùtè à tà be à a pɔdangānn bò à a gyaanɔblepɔnɔ sè à dà. ²⁰ Yuda a gbēnaa Adulamu gbē zì kú blèneo à tɔɔma boo nɔgbē piia. Kū à kà, adi a lero. ²¹ Akū à gwedenɔ lāla à pì: Karua kú à kú Enaimu zé sare la yā kú máa? Ò wèa ò pì: Karua ke kú laro fá! ²² Akū à èra à tà à pì Yudane: Mádi a ero. Gwedenɔ pì o karua ke dɔ gwe yā sero. ²³ Akū Yuda pì: Àgɔ pɔ pìno kūna. Óni tó gbēnɔ ó yāa dɔro. Ma n zī kú blèe pìio, ñdi a lero.

²⁴ Mɔ aakɔ gbera ò sù ò ò Yudane ò pì: N né nanɔ Tama karua kà, akū à nɔɔ sɪ a pāpākenaa pìi gūn. Yuda pì: À bo káao ò té sɔa. ²⁵ Kū òten bo káao bàai, à légbázā kè a zā dene à pì: Gbē kú à pɔ dīkīnanɔ vī mé à nɔɔ dɔmagu. Ñ sèedakebɔ kú a bàao kú gò dīkīnao gwa, tó ñ a de dɔ. ²⁶ Yuda pɔ pìno dɔ, akū à pì: Nɔgbē pì yā nna demala, zaakū mádi a kpā ma né Selaaro. Yuda dí wùte káao doro. ²⁷ Kū à kà né'ina, à sù à lè sikanɔ mé ò kú a gberɛ gūn. ²⁸ Gɔɔ kú àten né i, ñ gbē dɔɔ bò, akū nɔgbē néseteri wɔnɔ tēra dɔa à pì: Né dīkīna mé à bò káaku. ²⁹ Kū né pì a ɔ sūkpa, akū né plade bò, akū nɔgbē pìi pì: N bo buime fá! Akū ò tɔ kpàne Perezì. ³⁰ Abire gbera kú a gbēndo kú ò wɔnɔ tēra dɔa ɔaa bò, akū ò tɔ kpàne Zera.

39

Yusufu kú Pɔtifa nanɔ

¹ Kū Sumaila burinɔ kà kú Yusufuo Misila, akū Misila gbē Pɔtifa a lùmma. Firi'auna ìba keme, àkūme a dogarinɔ gbē zɔkɔ ũ. ² Dikiri kú kú Yusufuo, akū à sa'a kú. À kú a dikiri Misila gbē pì bea. ³ Kú a dikiri pìi è Dikiri kú káao àdigɔ a dakare kú sa'ao yā kú àten kenɔ gūn pínki, ⁴ akū Yusufu a ponna lè. Pɔtifa a dite a azia ũ à pɔ kú à vñi nàne a ɔí pínki. ⁵ Zaa gɔɔ kú à a dite a azia ũ, Dikiri arubarikaa dà a ben Yusufu yāi. Dikiri arubarikaa dà pɔ kú à de a pɔ ũnɔgu pínki, be pɔnɔ kú burapɔnɔn yā. ⁶ Akū Pɔtifa a pɔ sīnda pínki nà Yusufune a ɔí.

A bàka kú yákeoro, tó adi ke póble baasiro. Yusufu s̄ bi ḡs̄ kefenname, akú a zena mana.

⁷ Zíkea Yusufu ni ḡē a dikiri nanoḡu, akú à p̄ine: Ñ wúte kúmao. ⁸ Akú à ḡi à p̄i: Ñ gwa, ma dikiri bàka kú yákeo on dí ḡun doro, à p̄o kú à v̄ino nàmen̄e ma ōi p̄ínki. ⁹ A gb̄ana demala on dí ḡunlo, adi ḡimen̄e kú p̄ókeoro, sé m̄ok̄on, kú ñ de a no ũ yāi. Mani f̄s̄ mà yā vāni b̄ire taka ke mà durunna ke Ludanero. ¹⁰ Bee kú n̄ogb̄e p̄ii diḡo one baabore, adi we à wúte k̄aaoro, à ye àḡo kú k̄aaoro sero.

¹¹ Zíkea kú Yusufu ḡē kp̄en̄ a z̄i ke, à s̄u à l̄e on z̄ikeri ke kú kp̄e ḡunlo. ¹² Akú n̄ogb̄e p̄i a kú a utaa à p̄i: Ñ wúte kúmao. Akú Yusufu a uta t̄one gwe à bàa l̄e à b̄o bàai. ¹³ Kú n̄ogb̄e p̄ii è a a uta t̄ore à bàa l̄e à b̄o bàai, ¹⁴ akú à on z̄ikerino sisi à p̄inne: À gwa, ò s̄uwer̄e kú Eberuo, akú àten d̄ake k̄uoo. À ḡemai à wúte kúmao, akú ma wiki l̄e. ¹⁵ Kú à mà ma wiki d̄awa, akú à a uta t̄o katena ma sare à bàa l̄e à b̄o bàai. ¹⁶ Akú n̄ogb̄e p̄ii uta p̄ii k̄ate a sare ari Yusufu dikirii s̄u, ¹⁷ akú à p̄ine: Eberu z̄o kú n su k̄aowere d̄ak̄e kúmao à ḡemai. ¹⁸ Kú ma wiki d̄a, akú à a uta t̄o katena ma sare à bàa l̄e à b̄o bàai. ¹⁹ Kú n̄ogb̄e p̄i yā p̄ii ò a z̄ane à p̄i, l̄ákú n z̄o k̄emen̄e n̄an gwe, akú Yusufu dikiri p̄of̄e manamana. ²⁰ Akú à p̄i ò Yusufu kú ò a da kp̄ésiran, gu kú gb̄e kú k̄ina bàa d̄b̄imano k̄aten, akú à ḡoro pla k̄e gwe.

²¹ Bee kú abireo Dikiri kú k̄aaoro à gb̄eke k̄ene à t̄o a yā kà purusunano d̄akp̄arigu. ²² Akú d̄akp̄arii p̄i purusunano nà Yusufune a ōi ñ p̄ínki, òdi yáke ke a sariro. ²³ Purusunano d̄akp̄arii p̄ii bàka diḡo kú Yusufu yāoro, kú Dikiri kú k̄aaoro yāi, akú àdiḡo a dakare kú sa'ao yā kú àten ke ḡun p̄ínki.

40

Yusufu purusunano nana b̄ok̄tenaa

¹ Abire gbera Misila kina Firi'auna w̄ekpaateri kú a burodikeriio taari k̄ene. ² A p̄of̄e à iba gb̄en̄on pla p̄inoi, a w̄ekpaateriki kú a burodikerikio. ³ Akú à ñ ká kp̄ésiran a dogarino gb̄e z̄ok̄s̄ bea, kp̄e kú ò Yusufu dàn. ⁴ Dogarino gb̄e z̄ok̄s̄ p̄i Yusufu dite àḡo ñ gwa, akú ò ḡoro pla k̄e kp̄e p̄in gwe.

⁵ Gwāani dok̄ona Misila kina w̄ekpaateri kú burodikerii p̄iio nana ò ñ gb̄en̄on pla ñ p̄ínki, baadi kú a p̄o kú a b̄ok̄tenaao. ⁶ Kú Yusufu s̄u ñ gwa k̄onko, à è ñ ànn sisi. ⁷ Akú à ñ lá à p̄i: B̄o yā mé à t̄o á àn sisina gb̄araa? ⁸ Ò w̄e à p̄i: Nanan ò ò, gb̄eke kú la kú à a àlesi owerero. Akú à p̄inne: Luda mé à nana àlesi b̄ok̄tena v̄iroo? À à nana p̄ino omene mà ma. ⁹ Akú w̄ekpaateriki a p̄o òne à p̄i: Ma nana ḡun ma geepi lí è ma sare. ¹⁰ Geepi lí p̄i òne aak̄ome. À lá b̄o à v̄u k̄e à né ì à mà. ¹¹ Má Firi'auna toko k̄una, akú ma geepi né p̄ino s̄e ma f̄e a toko p̄ii ḡun ma kp̄aa. ¹² Yusufu p̄ine: Nana p̄ii b̄ok̄tenan dí. Lí'one aak̄o p̄ino bi ḡoro aak̄ome. ¹³ Ḡoro aak̄o gbera Firi'auna ni n m̄i sí. Ani era à n da n z̄i ḡun, ñni era ñḡo w̄e bone l̄ákú ndiḡo ke nà yā. ¹⁴ Tó yā b̄o k̄unwo nna, ñ tó ma yā ḡo d̄ongu. Ñ gb̄eke kemene ñ ma yā o Firi'aunane de à ma bo kp̄ésira dí ḡun. ¹⁵ Zaakú ò ma kú kp̄ani zaa Eberu b̄usun, akú bee Misila la mádi yáke ke à kà ò ma da w̄e dí ḡunlo.

¹⁶ Kú burodikeriki è Yusufu nana p̄ii àlesi'onaa b̄o kú w̄ekpaateriio nna, akú à p̄ine: Ma nana ḡun s̄o ma è má burodi sena t̄anko aak̄o dik̄onana. ¹⁷ T̄anko kú à kú musu, burodi buri dasi kú ma k̄e Firi'aunane ká a ḡun, akú b̄ano ten ble ma musu. ¹⁸ Yusufu p̄ine: A b̄ok̄tenan dí. T̄anko aak̄o p̄ino ḡoro aak̄ome. ¹⁹ Ḡoro aak̄o gbera Firi'auna ni n m̄i z̄o à n loko lía, b̄ano ni n ble.

²⁰ A gɔɔ aakɔde sɔ Firi'auna igɔɔ là kɔkɔme, akū à pɔble kè a ibanɔne. À wɛkpaateriki kū burodikerikio bɔte kpɛn a ibanɔ wára. ²¹ Akū à èra à wɛkpaateriki dà a zɛn à era àgɔ í boare. ²² Akū à burodikeriki lòko lía lákū Yusufu n̄ nananɔ bɔkɔtenaa ònne nà. ²³ Yusufu yà dí dɔ wɛkpaaterikin doro, a yà sàagu.

41

Yusufu Firi'auna nana bɔkɔtenaa

¹ Wɛ pla papanaa gbera Firi'auna nana ò, à è á zena Nili léa. ² À è zùda mana mèkpananɔ bɔte swa pìi wɛen mèn suppla òten sè ble tàfee gūn. ³ Akū à zùda fɛfɛna wɔkɔwɔkɔ è mèn suppla dɔ. Ó bò swawɛen ò tè a káakupɔnɔ kpɛ ò zè n̄ sarɛ swa léa. ⁴ Akū zù fɛfɛna wɔkɔwɔkɔ pìnɔ zù mana mèkpana pìnɔ mòmɔ, akū Firi'auna vù.

⁵ À èra à i ò, akū à nana ò dɔ. À è èse sáko mana wéde pia èse lí dokɔnɔa sáko suppla. ⁶ Akū à èse sáko wé kɔgɔkɔgɔ kū legū'i klámmanɔ è, à pia n̄ gbera dɔ sáko suppla. ⁷ Akū èse sáko wé kɔgɔkɔgɔ pìnɔ èse sáko mana wéde pìnɔ mòmɔ. Kū Firi'auna vù, à è nanan a ò.

⁸ Kū gu dɔ, à kú bídi gūn, akū à Misila māsokerinɔ kū wézɛrinɔ sisi n̄ pínki. À a nananɔ bàbañne, ama n̄ gbɛke dí fɔ à a bɔkɔtenaa ònero. ⁹ Akū wɛkpaateriki fùte à yà ò Firi'aunanɛ à pi: Taari kū ma kè yà dòmagu gbára. ¹⁰ Kí, n pɔ fɛn zòblerinɔi yá, akū n ma da kpésiran n dogarinɔ gbɛ zɔkɔ bea leele kū burodikerikio. ¹¹ Gwáani dokɔnɔa o nana ò, ó baadi kú a pɔo kú a àlesii. ¹² Eberu kefenna ke kú kúoo gwe, n dogarinɔ gbɛ zɔkɔ zòzòme. Kū o ó nananɔ bàbanɛ, akū à ó baadi pɔ bɔkɔtenaa òne. ¹³ Yá pìnɔ kè lákū à òwere nà. N era n ma da ma zɛn, akū n burodikeriki pìi lòko lía.

¹⁴ Akū Firi'auna gbɛ zɛ ò Yusufu sísi, akū ò gɛè ò a bò wɛen likalika. À mì bò à a pɔkasano lite, akū à gɛè Firi'auna kīnaa. ¹⁵ Akū Firi'auna pìnɛ: Ma nana ò, gbɛke dí fɔ à a bɔkɔtenaa òmɛnero. Ma mà ò pì, tó ò ònne, ndi fɔ n̄ a àlesi ònne. ¹⁶ Yusufu pìnɛ: Adi ke makūmero, Luda mé ani a àlesi onne, kí. ¹⁷ Akū Firi'auna pìnɛ: Ma nana gūn ma è má zena Nili léa. ¹⁸ Ma è zùda mana mèkpana mèn supplanɔ bɔte swawɛen òten sè ble tàfee gūn. ¹⁹ Akū ma zùda pāndɛnɔ è dɔ mèn suppla ò fɛfɛna wɔkɔwɔkɔ, mádi zù fɛfɛna bire takanɔ e Misila la zikiro. ²⁰ Akū zùda fɛfɛna wɔkɔwɔkɔ pìnɔ zù mèkpana káakupɔ mèn suppla pìnɔ mòmɔ. ²¹ Bee kū ò n̄ mómɔ, ò gɔ fɛfɛna lán yá bàme, gbɛke ni dɔ kú ò n̄ mómɔ sero. Akū ma vu. ²² Nana gūn dɔ ma è, èse sáko mana wéde pia èse lí dokɔnɔa sáko suppla. ²³ Akū ma è èse sáko térére wé kɔgɔkɔgɔ kū legū'i klámmanɔ pia n̄ gbera dɔ sáko suppla. ²⁴ Akū èse sáko wé kɔgɔkɔgɔ pìnɔ èse sáko wéde pìnɔ mòmɔ. Kū ma ò māsokerinɔne, n̄ gbɛke dí fɔ à a bɔkɔtenaa òmɛnero.

²⁵ Akū Yusufu pìnɛ: Kí, nana kū n òo pìnɔ àlesi dokɔnɔme. Luda yá kú à ye à ke mɔnneme, kí. ²⁶ Zù mana mèn suppla pìnɔ bi wè supplame. Èse sáko wéde sáko suppla pìnɔ sɔ wè supplame. Nana pìnɔ àlesi dokɔnɔme. ²⁷ Zù fɛfɛna wɔkɔwɔkɔ mèn suppla kú ò bɔte ò tè a káakupɔnɔ kpɛ pìnɔ bi wè supplame. Leme èse sáko wé kɔgɔkɔgɔ kū legū'i klámma sáko suppla pìnɔ de le dɔ. Abirekūnɔme wè suppla kú nà ni ká ũ. ²⁸ Lákū ma ònne nà tera, kí, ma pì Luda ten yá kú à ye à ke mɔnneme. ²⁹ Pɔblewe nigɔ di Misila gu sinda pínkia manamana ari wè suppla. ³⁰ Abire gbera nà ni gɛ ari wè suppla, kána gbana pì yá ni sà

Misilanɔgu. Nàa pì ni bùsuu pì de. ³¹ Nà kù ani su pì nigõ pásĩ manamana, kàna gbàna pì yà ni dɔ gbēkegu doro. ³² Kí, kù gèn plame n nana pìi ò, kù Luda mé à dite yáime. Ani ke terame, à sika víro. ³³ Tera sà kí, ò wézèri òndòde wete ò dite àgõ de gbánade ù Misila. ³⁴ Kí, ò gbēno dite gbē zòkòno ù Misila ògõ pòblewe sɔrode kakara wè suppla kù pòblewe nigõ din pii gùn. ³⁵ Oni pòble kakara wè mana kù àten sunɔ gùn ò pòblewe ká dño gùn wete kù weteo kù n tso, onigõ dákpa. ³⁶ Tó nà kù ani ke wè suppla pìi kà Misila, pòble pì nigõ de zàna ù de nàa pì sùn Misilano dèdèro yáí.

Yusufu kíblena Misila

³⁷ Yá pìi kà Firi'aunagu kù a ibanɔ ò pínki, ³⁸ akù à pìinne: Gbē dí Luda Nini ví. Óni gbēke e lán a bà dɔ yá? ³⁹ Akù à pì Yusufune: Lákù Luda tò ò yá bireno dõ pínki nà, wézèri òndòde ke kun lán n bàro. ⁴⁰ Mòkòn mé ònigõ de ma òn gbē zòkò ù, ma gbēno nigõ mì natenne ò pínki. Kpata mé ani tó màgõ denla ado. ⁴¹ Akù à èra à pine: Ònigõ gbàna ví Misila bùsu gu sinda pínkia. ⁴² Akù à tánka sèedakebɔ bò a ònea à dà Yusufune a ònea, à taasaa uta dāne à wura gèrèe dāne a wakaaa. ⁴³ À a sōgo plade kpàa táa'obɔ ù, akù gbē kù ò done areno digõ pata: À kúte! À kúte! Leme Firi'auna tò Yusufu gbàna ví Misila bùsun le. ⁴⁴ À pine dɔ: Makù Firi'auna, gbēke ni fɔ à yake ke Misila la n lé sariri. ⁴⁵ À tó kpàne Zafena Panea, akù à Eliɔpili wete sa'ori Potifera nénogbē Asena kpàa no ù.

⁴⁶ Gɔrɔ kù Yusufu zĩ lè Misila kina Firi'auna bea, a wè baraakurime. Akù à bò Firi'auna kinaa à gèe à kurè Misila gu sinda pínkia. ⁴⁷ Kàna gbàna kun ari wè suppla, pòblewe din manamana. ⁴⁸ Akù Yusufu pòblewe kù à di Misila wè suppla pino kàkara wete kù weteo zàna ù, wete sinda pínki kù a bura kù ò likainɔ pɔo. ⁴⁹ A pòblewe kàkara zòkòzòkò lán isirale bùsu'atè bà, akù ò zè a zaka lé yōnaaa, kù oni fɔ ò a lé dōro yáí.

⁵⁰ Ari nà gõ gé ká Yusufu nanɔ Asena, Potifera né, négõgbēno ò mèn pla. ⁵¹ Yusufu tó kpà a dauduune Manase à pì: Luda tò ma de bedenɔ kù wari kù ma kèeo yá sàmagu pínki. ⁵² Akù à tó kpà a pladene Eflaimu à pì: Luda tò ma gõ néde ù bùsu kù ò wé tãman.

⁵³ Kù kàna gbàna kù à kù Misila wè suppla pii làka, ⁵⁴ akù wè suppla kù nà ni ká dāte lákù Yusufu ò nà. Nàa kà bùsu kù bùsuuo pínki, ama pòblewe di Misila gu sinda pínkiamè. ⁵⁵ Kù nàa gè Misilanɔgu pínki, ò wiki lè Firi'aunane à pòble kpámma. Akù à pìinne ò pínki: À gé Yusufu kinaa à ke lákù ani oāre nà. ⁵⁶ Nàa dà bùsuu pila pínki, akù Yusufu dño wèwè à pòblewe yia Misilanoa, kù nàa pì gbàna kù ò bùsun yáí. ⁵⁷ Akù gbēno bò andunia gu pínkia ò sù Misila pòblewe lú Yusufua, zaakù nà gbàna kù andunia gùn pínkime.

42

Yusufu vñinɔ suna pòblewe lú Misila

¹ Kù Yakubu mà pòblewe kù Misila, à pì a nènɔne: Ànigõ káte la pã yá? ² Ma mà pòblewe kù Misila. À gé lúwèrè gwe, de òsun garo, ògõ kun aafia yáí. ³ Akù Yusufu vñi gbēno kurino gèe Misila pòblewe lú. ⁴ Yakubu dí Yusufu dakūna Biliaminu zĩ kúnworo, zaakù à pì: Òdigõ dōro tó yá vñi ni a le. ⁵ Akù Isaraila né pino gèe pòblewe lú kù gbē pāndenɔ, zaakù nàa pii kà Kanaanɔ bùsun dɔ.

⁶ Yusufu mé à bùsuu pì gbē zōkō ũ. Àkū mé àdì pòblewē yía gbē sīnda pínkia. Akū a v̄ninō sù ò kùtene ò ñ are pète zīte. ⁷ Kū à a v̄ninō è, à ñ dō, akū à a zīda kēñne nìbō ũ. Akū à yā òñne pāsīpāsī à ñ lá à pì: A bo máa? Ò wèa ò pì: O bo Kanaanò bùsun ò su pòblewē lúme. ⁸ Yusufu a v̄ninō dō, ama odi a dōro. ⁹ Nana kū à ò yā ñ yā musu dōagu, akū à pìñne: Gu'asirigwarinōn á ũ, a su ó bùsu kīaki gwame. ¹⁰ Ò wèa ò pì: Oi dikiri! N z̀b̀blerinōn ó ũ, ò su pòblewē lúme. ¹¹ Dedokōnōdenōme ó ũ ò pínki. Náanidenōme ó ũ. Ókōnō n z̀b̀blerinō, gu'asirigwarinōme ó ũro. ¹² Akū à pìñne: Ekeme! A su ó bùsu asiri dōme. ¹³ Ò pì: Ókōnō n z̀b̀blerinō, dedokōnōdenōme ó ũ, ó gbēnōn kuri awēplame. Kanaanò bùsu gbēnōme ó ũ. Ó dakūna gò be kù ò deo, ó gbē do kunlo. ¹⁴ Akū Yusufu pìñne: Lákú ma óáre nà, gu'asirigwarinōme á ũ. ¹⁵ Yā kù ani tó mà á yāpura dōn dí. Kū Firi'auna kunnaao ànì bote laro, séto á dakūna pii su la baasiro. ¹⁶ Á á gbē do zī à á dakūna sé, á gbē kparano ni gō kpésiran la, mani dō tó á yā yāpurame. Tó lenlo, kū Firi'auna kunnaao gu'asirigwarinōn á ũ. ¹⁷ Akū à ñ ká kpén ari gōrō aakō. ¹⁸ A gōrō aakōde zī à pìñne: Má Luda vīna vī. Á yā kū mani óáre ke ànì bo aafia. ¹⁹ Tó náanidenōme á ũ, à á gbē do tó da kpén la, á gbē kparano ni tá kù pòblewēo á bede nàderinōne, ²⁰ ànì era à sumene kù á dakūna pii, mani dō kù á yā yāpurame, oni á dede doro. Akū ò wèi le.

²¹ Ò pikōne: Yāpurame taaridenōn ó ũ yā kù ò kè ó dakūnane yā yāi. O è gōrō kù àten kùte kèwēre, à kè wēnda, akū ódi a yā maro. Abire yāin yā dí ó lé. ²² Akū Rubeni pìñne: Kū ma óáre àsun yáke ke né piinero, ádi ma yā maro. A aru fīnan Luda ten bowá dí. ²³ Ò dō Yusufu ten maro, zaakū kù àten yā òñne, òten litēñneme. ²⁴ Akū à gò ñ kīnaa à gèe à sō dō. Kū à sù, à yā òñne, akū à Simeō bò ñ gūn à a yì ñ wára. ²⁵ Yusufu pì ò pòblewē káñne ñ asasano pa ò ñ baadi ogo dane a pōn ò zé kusuna kēñne. Kū ò kēñne le, ²⁶ ò ñ pòblewēnō di ñ zaakinōne, akū ò dà zén.

²⁷ Kū ò kà gu kù òten in, kù ñ gbē do a asasa pòro de à pò kpá a zaakia, akū à a ogo è a asasa lén. ²⁸ Akū à pì a gbēnōne: Á ma asasa gūn gwa, ò ma ogo sùkpaмене! Akū swèe kēñgu, ò pikōne kù lukanaao: Bó yān Luda kèwēre lee? ²⁹ Kū ò kà ñ de Yakubu kīnaa Kanaanò bùsun, ò yā kù à ñ lé bàbanē pínki ò pì: ³⁰ Bùsu gbē zōkō pì yā òwēre pāsīpāsī, a ó dite gu'asirigwarinō ũ. ³¹ O pìne náanidenōme ó ũ, gu'asirigwarinōme ó ũro. ³² Dedokōnōdenōme ó ũ, ó gbēnōn kuri awēplame, ó gbē do kunlo, ó dakūna gò Kanaanò bùsun kù ó deo. ³³ Akū bùsu gbē zōkō pii pìwēre yā kù ani tó á ó dō náanidenō ũn dí. Á pì ò ó gbē do tó káao, ò pòblewē sé ò táo ó bede nàderinōne, ³⁴ ò era ò suáre kù ó dakūnao, ànì dō sà kù gu'asirigwarinōme ó ũro, náanidenōme ó ũ, ànì ó gbēndo kpáwá, óni laga tá bùsuu pìn.

³⁵ Kū òten pòblewē bote ñ asasano gūn, ñ baadi a ogo sōnōnō è a pò gūn. Kū ò ñ ogoñ è le, vīna ñ kù ñ pínki kù ñ deo. ³⁶ Akū ñ de pìñne: Á ye mà gō né sarin yá? Yusufu kunlo, Simeō kunlo, akū á ye à Biliaminu síma dō yá? Yā sīnda pínki ten bomene vānime. ³⁷ Akū Rubeni pì a dene: Tó mádi su káaonnero, ñ ma négōgbē planō dede. Ñ a kpáma, mani su káaonne. ³⁸ Akū Yakubu pì: Ma né ni gé kááoro, zaakū a v̄ni dadokōnōde gà, àkū à gō ado. Ma zī kù. Tó yáke a lè tá kù àten ò gūn, ani tó mà tá miran kù pōsiraome.

Yusufu v̄n̄in̄o era ò gena Misila kù Biliaminuo

¹ Nà pāsī kù Kanaanò b̄usun. ² Kù ò p̄oblewe kù ò hòo Misila blè ò làka, ñ de p̄iñne: Á era à gé p̄oblewe lú fiti d̄o. ³ Akù Yuda p̄ine: Ḡōgbē p̄i òwere s̄ans̄amme à p̄i, tó ó dak̄una kù k̄uoro, óni wé sik̄lero. ⁴ Tó Ìni we ó dak̄una gé k̄uoo, óni gé ò p̄oblewe l̄unne. ⁵ Tó ñdi we s̄oro, óni géro, zaakù gbē p̄i òwere, tó ó dak̄una kù k̄uoro, óni wé sik̄lero. ⁶ Akù Isaraila p̄i: B̄ó yá mé à tò a wari d̄ōma, kù a ò gbē p̄ine á dak̄una v̄i? ⁷ Ò wèa ò p̄i: Àkù mé à yá gbèkawá kù ó beden̄o yāo à p̄i: Á de kun ari tera yá? Á dak̄una v̄i yá? Yá biren̄o musun o wea. Ó d̄s̄ yá ani p̄i ò su kù ó dak̄unaon yá? ⁸ Akù Yuda p̄i a dene: Ñ tò né p̄i gé k̄ūmao. Óni fute ò gé ḡōn̄ome, de ók̄ōn̄o kù m̄ok̄n̄wo kù ó n̄én̄o òsun gagaro yāi, óniḡō kun aafia. ⁹ Á ḡō ma yá ūme. Ma a z̄ida w̄end̄ii d̄ite a p̄ó ḡēne ū. Tó mádi su k̄āonne aafiaro, ma ḡō n taaride ūme. ¹⁰ Tó ódi sika ke yāro, de o ge kù ḡèn pladeo o su. ¹¹ Akù ñ de p̄iñne: Tó Ìeme, à yá d̄ik̄ina ke. Á ó b̄usu p̄ó manan̄o s̄ete à ká á asasan̄o ḡūn à gé à ḡōgbē p̄i gba. Á lí'ò eze sé fiti kù z̄ó'io fiti kù do p̄ón̄o kù lí'ò gb̄i nnannao kù ḡōr̄o kù s̄io. ¹² Á gé kù ɔḡo leu pla à ɔḡo kù ò dàare á asasan̄o ḡūn erañne. Ke ò s̄aten yá, á d̄oro. ¹³ Á á dak̄una sé à era à gé ḡōgbē p̄i k̄inaa. ¹⁴ Luda Gb̄anas̄indapinkide tó gbē p̄i á w̄enda gwa à á gb̄endo kù Biliaminuo gbar̄e ò su k̄ááo. Makù s̄o, tó Luda ma n̄én̄o simame, à siman gwe.

¹⁵ Ò p̄ó kù oni gé ò a gba p̄in̄o s̄ete kù ɔḡo leu pla kù Biliaminuo ò f̄ute ò ḡèe Misila, akù ò ḡèe Yusufu k̄inaa. ¹⁶ Kù Yusufu Biliaminu è ñ té, à p̄i a begwariine: Ñ gé kù gbē biren̄o ma bea. Ñ n̄òb̄o de ñ keke, zaakù gbē p̄in̄o ni p̄ó ble k̄ūmao fanant̄earame. ¹⁷ Begwarii p̄i yá kù Yusufu d̄an̄e k̄è à ḡèe k̄ūñwo a bea. ¹⁸ Kù òten gé k̄ūñwo Yusufu bea le, v̄ina ñ kù ò p̄i: ɔḡo kù ò dà ó asasan̄o ḡūn yá mé à tò òten su k̄uoo la. Ò ye ò létewá ò gb̄ana m̄owere ò ó k̄uk̄u z̄ōn̄o ū ò ó zaakin̄o s̄eteme. ¹⁹ Kù ò kà Yusufu be kp̄elelea, ò nà a begwarii p̄i ò p̄i: ²⁰ Mare, n yá nna! O su ò p̄oblewe lú la yá k̄aaku. ²¹ Kù o ka gu kù óni in, o ó asasan̄o p̄oro, akù ó baadi a ɔḡo lè a asasa lén papana. Akù o su kù ɔḡo p̄io ò ɔi. ²² O su kù ɔḡo p̄and̄eo de ò p̄oble p̄and̄e lúo. Ó d̄s̄ gbē kù à ɔḡo p̄i dà ó asasan̄o ḡūnlo. ²³ Begwarii p̄i p̄i: Àsun damu kero, àsun v̄ina kero. Á Luda, á de Luda mé à ɔḡo p̄i dàare á asasan̄o ḡūn. Á ɔḡo ma ki lè. Akù à Simeo b̄òñne. ²⁴ Begwarii p̄i ḡè k̄ūñwo Yusufu ɔnn, à í kp̄àñma ò zú oo, akù à s̄èe kp̄à ñ zaakin̄o. ²⁵ Akù ò p̄ó kù oni Yusufu gba p̄i yá k̄èke ari àḡō gé su fanant̄e, zaakù ò mà oni p̄ó ble a beame.

²⁶ Kù Yusufu sù be, ò a gbà p̄ó kù ò s̄uoo p̄in̄o ò w̄ute z̄iṭe a are. ²⁷ Á ñ aafiaa gbèka, akù à p̄i: Á de z̄ik̄una kù a a yá òo p̄i gb̄ana yá? Á kù kù w̄end̄iio yá? ²⁸ Ò wèa ò p̄i: Ó de n z̄òbleri gb̄ana à kun ari tera. Akù ò k̄utene ò are p̄ète z̄iṭe. ²⁹ Yusufu wé s̄è à a dak̄una dadok̄ōn̄o de Biliaminu gwà à p̄i: Á dak̄una kù a a yá òmene p̄iin dí yá? Akù à p̄i Biliaminune: Luda arubarika dangu. ³⁰ Kù à a dak̄una gwà, a p̄ó k̄è nna z̄ōk̄s̄ à ye à ɔo d̄o, akù à ḡè kp̄ènen likalika à ɔo d̄ò gwe. ³¹ Kù à ann p̄ipi, akù à b̄ò à a z̄ida kù à p̄i ò su kù p̄obleo.

³² Ò p̄oble d̄itene ado, ñ p̄ó s̄o adona, Misila kù ò kù k̄āon̄o p̄ó adona d̄o, zaakù Misilano d̄i p̄ó ble kù Eberun̄oro òdi kakara k̄ūñwo. ³³ Ò ñ v̄utevute a are ñ s̄arakea, zaa dauduua ari ñ gbē kp̄edeade, akù ò lé àte ò k̄ō gwàgwa. ³⁴ Akù ò p̄oble kù à kù Yusufu are kp̄àtet̄eñne. Biliaminu p̄ó z̄ōk̄s̄ de gbē kparano p̄óla leu ɔoro. Akù ò p̄ó blè ò í mì kù Yusufuo ari ò k̄à.

44

Andurufu toko dana asasan

¹ Yusufu pì a begwariine: Ñ pòblewe káka gbē pìnɔne ní asasanɔ pa lákú oni f̄s ò sé nà. Ñ baadi ɔɔɔ dane a asasa lén ² ñ ma andurufu toko sé ñ da ní dakúna asasan kú a pòblewe ɔɔɔ. Akú à kè lákú Yusufu òne nà. ³ Kú gu d̄b̄ ḡɔɔ, ò ní gbàre kú ní zaakinɔ. ⁴ Ari òḡs̄ gé ká zà, akú Yusufu pì a begwariine: Ñ fute ñ pétefyĩ. Tó n ní lé, ñ ní lá ñ pì b̄s̄ yá mé à tò ò f̄inaa b̄òmene kú a v̄anio a mana ḡēne ũu? ⁵ B̄s̄ yá mé à tò ò ma toko kú madì í mio mà màso keoo sè kp̄anii? Ñ òñne kú ò yá v̄ani kè.

⁶ Kú à ní lé, à yá p̄ii òñne, ⁷ akú ò wèa ò p̄i: Mare, à kè dera n ò lee? Kúku! Ók̄ɔnɔ n z̄òblerinɔ, odì yá bire taka kero. ⁸ ɔɔɔ kú o lè yá ó asasanɔ lé ḡun, ódi era o suonne bona zaa Kanaaroo? Óni f̄s̄ ò andurufu ke wura sé kp̄ani n dikiri bea yá? ⁹ Mare, ó gbē kú n lè a k̄inaa, ade gà, ó p̄inki óni ḡs̄ n z̄òn̄ ũ. ¹⁰ À p̄i: T̄s̄, à ke lákú a ò nà. Gbē kú ò lè a k̄inaa ni ḡs̄ ma z̄ò ũme, á gbē kparanɔ ni ḡs̄ taari sari. ¹¹ Akú ní baadi a asasa k̄ipa à p̄oro ḡòɔ. ¹² Akú begwarii p̄i ní asasanɔ gwàgwa. À nà ní v̄ini p̄sa ari à ḡe à k̄ao ní dakúna p̄sa, akú à toko p̄ii lè Biliaminu p̄s̄ ḡun. ¹³ Ò ní utanɔ gà ò k̄ek̄e, akú ní baadi a aso ȳl̄ a zaakine ò era ò ḡe w̄ete ḡun. ¹⁴ Kú Yuda kú a gbēnɔ kà Yusufu bea, ò a lè gwe, akú ò kùte a are z̄ite. ¹⁵ À p̄inne: B̄s̄ȳain a kè lee? Á d̄s̄ kú ma taka di màso kero? ¹⁶ Yuda wèa à p̄i: Dikiri, óni pinne deramee? Á yake ona v̄iro. Óni ke dera ò ó z̄ida bo yann? Luda mé à bò ò taaria. Dikiri, o ḡs̄ n z̄òn̄ ũ dí, ók̄ɔnɔ kú gbē kú ò toko p̄ii lè a k̄inaa. ¹⁷ Akú Yusufu p̄i: Kai! Mani f̄s̄ mà abire kero. Gbē kú ò toko p̄ii lèa mé ani ḡs̄ ma z̄ò ũ, á gbē kparanɔ áni era à tá á de k̄inaa aafia.

Yuda wékena Yusufua Biliaminune

¹⁸ Akú Yuda nài à p̄i: N yá nna dikiri! Ñ tó makú n z̄òbleri mà yá onne. Ñsun p̄o f̄emairo dikiri, zaakú ní sára kú Firi'aunaome. ¹⁹ Dikiri, n ó lá yá tó ò de v̄i ke dakúna. ²⁰ Akú o p̄i ó de z̄i kú, akús̄s̄ ó dakúna kun d̄s̄, ó de a ì a z̄ikúnaa ḡumm̄e. Né p̄ii v̄ini dadok̄ɔnde gà, àkú mé à ḡs̄ ado, akú ó de p̄i yei manamana. ²¹ N ò ók̄ɔnɔ n z̄òblerinɔne ò a sé ò su k̄aonne de ñ wé siale. ²² Dikiri, o pinne né p̄i ni f̄s̄ à a de tóro. Tó à a tò, de p̄i ni game. ²³ Akú n p̄iwere, tó ódi su kú ó dakúna piioro, óni wé sik̄ɔlero. ²⁴ Kú o ta ó de k̄inaa, o n yá òne. ²⁵ Akú ó de p̄i p̄i ò era ò gé pòblewe lú fiti d̄s̄. ²⁶ O p̄i, tó adi ke ó dakúna kú k̄oo baasiro, óni f̄s̄ ò géro, zaakú tó à kú k̄oooro, óni wé sik̄ɔlero. ²⁷ Akú ó de p̄iwere, ó d̄s̄ kú a nan̄ né ì mèn pla. ²⁸ Kú a do bò a bea, adi a e doro ari gb̄ara. À p̄i n̄b̄ò p̄as̄i mé à a sò. ²⁹ À p̄i tó o né bire slawa, akú yá v̄ani a lè, lákú a z̄i kú nà, óni tó à tá miran kú p̄siraome. ³⁰ Tera sà, tó ma ta ma de k̄inaa, akú a né p̄i kú k̄oooro, ani game, zaakú a p̄o kúame. ³¹ Tó ò de dí né p̄i e ó téro, ani tá miran a z̄ikúnaa ḡun kú p̄siraome. ³² Ma a z̄ida kp̄a ma dea né p̄i ḡēne ũme, ma p̄i tó mádi sun̄e k̄aoro, mani ḡs̄ a taaride ũ ari ma wèndi lén. ³³ Dikiri, n yá nna! Ñ tó mà ḡs̄ n z̄ò ũ né p̄ii ḡēne ũ de à tá kú a v̄ininɔ. ³⁴ Tó adi ke kú né piioro, mani f̄s̄ mà tá ma de k̄inaaro. Ñsun tó mà yá v̄ani kú ani ma de le ero.

45

Yusufu z̄ida babana a v̄ininɔne

¹ Yusufu dí f̄s̄ à a z̄ida k̄ù a ìba k̄ù ò kú gwen̄o ar̄e doro, ak̄ù à p̄t̄à à p̄i: Ák̄õn̄o k̄ù á kú lan̄o, à b̄oṭe á p̄ínki! Kú gb̄eke kú gwe doro, ak̄ù à a z̄ida bàba a v̄in̄in̄oṇe sà. ² Àten̄ s̄o d̄o gb̄anagb̄ana ari Misilan̄o mà, ak̄ù Firi'auna beden̄o a baaruu mà. ³ Ak̄ù à p̄i a gb̄ē p̄in̄oṇe: Yusufume ma ù. Ma de kun ari tera yá? Ak̄ù sw̄ēe k̄ēngu, odi f̄s̄ ò w̄earo. ⁴ Ak̄ù Yusufu p̄inne: Á namai. Kú ò n̄ai, ak̄ù à p̄i: Mak̄ume á dak̄una Yusufu kú a ȳla ò s̄ù k̄āao Misila la ù. ⁵ Tera sà àsun tó á nèsēe yakaro. Àsun p̄o f̄e ma yiana yā musuro, zaak̄ù gb̄ēn̄o surabana yāin Luda ma z̄í á ar̄e la. ⁶ Nà kana b̄usun la w̄ē pladen dí. Oni bú baro oni p̄ó k̄ēro ari w̄ē s̄oṛo. ⁷ Luda tò ma doár̄e ar̄e de ó buri bo aafia andunia ḡun, mà á sura ba manamana. ⁸ Adi ke ák̄õn̄o mé a ma z̄i laro, Ludame. À ma dite Firi'auna lédammari ù, a begwari ù, Misila gu s̄inda p̄ínki gb̄ē z̄ōk̄ō ù. ⁹ À ke likalika à gé ó de k̄inaa à on̄e a né Yusufu p̄i Luda a dite Misila b̄usu gb̄anade ù. À su ma k̄inaa la ḡõn̄o. ¹⁰ Áḡō kú k̄umao k̄ani à vute Gos̄ē b̄usun kú a n̄én̄o kú a daikoreno kú a s̄āno kú a bl̄ēno kú a z̄ūno kú p̄ó kú à v̄in̄o p̄ínki. ¹¹ Mani a gwa la, zaak̄ù nà niḡō kun ari w̄ē s̄oṛo d̄ome. Tó lenlo, àk̄ù kú a beden̄o kú p̄ó kú à v̄in̄o ni kakate p̄ínki. ¹² Ák̄õn̄o kú Biliaminuo, a è kú w̄éno kú mak̄ù Yusufu mak̄ù mé maten yā oár̄e. ¹³ À bèere kú má v̄i Misila la yā o ma den̄e kú p̄ó kú a èo p̄ínki. À gé à su k̄āao la likalika. ¹⁴ À v̄i à lòko a dak̄una Biliaminu wakaaa à s̄o d̄ò, ak̄ù Biliaminu ml̄ēa à s̄o d̄ò se. ¹⁵ Ak̄ù à lé p̄ēpe a v̄in̄in̄o a n̄ p̄ínki kú s̄oṛo. Abire gbera a v̄in̄in̄o yā ò k̄āao.

¹⁶ Kú Yusufu v̄in̄in̄o suna baaruu kà Firi'auna bea, à k̄ēne nna kú a ìban̄o. ¹⁷ Ak̄ù à p̄i Yusufune: Ñ ò n̄ v̄in̄in̄oṇe ò n̄ aso ȳi n̄ zaakin̄oṇe ò fute ò gé Kanaa, ¹⁸ ò n̄ de sé kú n̄ beden̄o ò su k̄ur̄iwo ma k̄inaa la. Mani Misila b̄usu gu mana kp̄àmma òḡō nna ma. ¹⁹ Ñ òn̄ne d̄o ò Misila z̄ūgono sé n̄ né fitino kú n̄ n̄ogb̄ēno yāi, ò n̄ de sé ò su k̄āao. ²⁰ Òsun laasun lé p̄ó kú oni tó gwen̄oaro, zaak̄ù Misila gu mana ni ḡō n̄ p̄ó ūme.

²¹ Ak̄ù Isaraila né p̄in̄o k̄ē le. Yusufu z̄ūgono kp̄àmma lāk̄ù Firi'auna ò nà. À zé z̄ānaa k̄ērine d̄o. ²² À n̄ gb̄á uta z̄ōk̄ōn̄o n̄ p̄ínki, ak̄ù à Biliaminu gb̄a andurufu oṛo m̄èn w̄aa do kp̄é bas̄oṛo kú uta z̄ōk̄ōn̄o m̄èn s̄oṛo. ²³ À Misila p̄ó manano kp̄az̄á a den̄e zaaki aso kuri kú p̄óblew̄eo kú p̄óbleo zaaki aso kuri a de zé z̄àna ù. ²⁴ Kú à n̄ gb̄ár̄e à p̄i: Àsun fiti ke z̄énlo! Ak̄ù ò tà.

²⁵ Ò hò Misila, ak̄ù ò kà Kanaan̄o b̄usun n̄ de Yakubu k̄inaa. ²⁶ Ò p̄ine: Yusufu kú w̄ēndiio ari tera, àk̄ume Misila b̄usu gb̄ē z̄ōk̄ō ù. Ak̄ù Yakubu k̄ē s̄āii, adi síro. ²⁷ Ak̄ù ò yā kú Yusufu òn̄ne òn̄e p̄ínki. Kú Isaraila z̄ūgo kú Yusufu gb̄ār̄e à a s̄én̄o è, ak̄ù a laasun k̄ē do sà, ²⁸ ak̄ù à p̄i: Adik̄ina mò! Ma né Yusufu kú kú w̄ēndiio ari tera. Mani gé mà w̄é siale de má kp̄é mà ga.

46

Yakubu tana Misila kú a n̄én̄o

¹ Isaraila dà z̄én̄ kú p̄ó kú a v̄in̄o p̄ínki. Kú à kà Beseba, à sa ò a de Isaaku Ludaa. ² Ak̄ù Luda hò à s̄ua w̄égupu'ena a ḡun gw̄āani à p̄i: Yakubu! Yakubu! À w̄ea à p̄i: Mak̄ù di! ³ Ak̄ù à p̄i: Mak̄ume Luda ù n̄ de Luda. Ñsun Misila gena damu k̄ero, zaak̄ù gwen mani n̄ buri karan manamana. ⁴ Mani gé k̄unwo Misila mà era mà su kú n̄ burin̄o. Yusufu gb̄adan Ìni gan.

⁵ Akū Yakubu fùte Beseba. A nénò a dà zùgo kú Firi'auna gbàre ò a sèónò gūn kú n̄ nénò kú n̄ nanòno. ⁶ Ò n̄ pókādèno kú aruzekè kú ò lè Kanaano bùsunno sètè ò tào Misila. ⁷ Yakubu tà gwe kú a nэгōgbèno kú a nénōgbèno kú a daikorenò n̄ pínki. ⁸ Isaraila kú ò tà Misilano tónon dí, Yakubu kú a burino:

Yakubu daudu Rubeni. ⁹ Rubeni nэгōgbèno Anòku, Palu, Ezeronu kú Kaamio. ¹⁰ Simeo nэгōgbèno Yemueli, Yami, Oada, Yakí, Zoa kú Sauluo kú à a ì kú Kanaa noḡbèo. ¹¹ Levi nэгōgbèno Gesomu, Koa kú Merario. ¹² Yuda nэгōgbèno Ee, Ona, Sela, Pèzezi kú Zerào, ama Ee kú Onao gà Kanaame. Pèzezi nэгōgbèno Ezeronu kú Amuluo. ¹³ Isaka nэгōgbèno Tola, Pua, Yasubu kú Simirònuo. ¹⁴ Zebuluni nэгōgbèno Seredi, Eloni kú Yalelio. ¹⁵ Nэгōgbè kú Lea n̄ ì kú Yakubuo Mesopotamianon gwe. Àkū mé à a nénōgbè Dina ì do. N̄ buri pino n̄ pínki gbènon baraakuri awee'aakòme.

¹⁶ Gada nэгōgbèno Zefò, Agi, Suni, Ezebò, Eri, Arodi kú Arelío. ¹⁷ Asa nэгōgbèno Imina, Isiva, Isivi, Beria kú n̄ dàre Serào. Beria nэгōgbèno Eberu kú Malakielio. ¹⁸ Labà mé à Zilipa kpà Lea. Buri kú Zilipa kè kú Yakubuo gwe. Ò gbènon gèro aweedome.

¹⁹ Yakubu nanao Rahila nэгōgbèno Yusufu kú Biliaminuo. ²⁰ Yusufu Manase kú Eflaimuo ì Misila kú a nanao Asena, Eliopoli sa'ori Potifera néo. ²¹ Biliaminu nэгōgbèno Bela, Beke, Asabeli, Gera, Naama, Ehi, Rosu, Mupimu, Upimu kú Adao. ²² Buri kú Rahila kè kú Yakubuo gwe. Ò gbènon gèro donsarime.

²³ Dà nэгōgbè Usimu. ²⁴ Nafatali nэгōgbèno Yazielì, Guni, Yeze kú Silèmuo. ²⁵ Labà mé à Bila kpà Rahilaa. Buri kú Bila kè kú Yakubuo gwe. Ò gbènon supplame.

²⁶ Yakubu buri kú ò tà kúnwo Misilanon gwe. Ò gbènon baaakò aweesuddome a né nono baasi. ²⁷ Kú Yusufu né ì Misila gbènon pla, akú Yakubu buri kú ò tà gwenò kè gbènon baaakò akuri.

²⁸ Yakubu Yuda zì à done are Yusufu kinaa de à Gosè bùsu zé mone. Kú ò kà gwe, ²⁹ akú Yusufu gè a sōgon à gèe da a dele gwe. Kú à a lè, à mlèa à só dò à gi kè. ³⁰ Akú Isaraila pì Yusufune: Lákū ma wé sinle nà ma è n̄ kú wèndiio, ga ni f̄ à ma sé sà.

³¹ Yusufu pì a v̄ninone kú a de bedenò: Mani gé mà o Firi'aunane ma v̄ninò kú ma de bede kú ò kú Kanaano bùsunno sù ma kinaa. ³² Mani one kú sādārinome á ú, á pókādèno v̄i, akú a su kú á sāno kú á blèno kú á zùnò kú p̄ kú á v̄no pínki. ³³ Tó Firi'auna á sisi, akú à á lá b̄ zīn adi ke, ³⁴ à one à pì á pókādèno ù zaa á kefennakegɔɔa ari kú a gbārao lán á dizino bà. Tó a òne le, áni le à vute Gosè bùsun, zaakú Misilano dì kakara kú sādārinoro.

47

Isarailano vutena Misila

¹ Yusufu gèe à yà ò Firi'aunane à pì: Ma v̄ninò bò Kanaano bùsun kú n̄ sāno kú n̄ blèno kú n̄ zùnò kú p̄ kú ò v̄no pínki, ò sù Gosè bùsun. ² Akú à a v̄ninò sè gbènon sooro à n̄ m̄ Firi'aunane. ³ Firi'auna n̄ lá à pì: B̄ zīn adi kee? Ò wèa ò pì: Ókōno n̄ zòblerino, sādārinon ó ù lán ó dizino bà. ⁴ Akú ò pine: O su vute bùsun la gɔɔ plame, zaakū nà kú Kanaano bùsun manamana, sè kun kú ó sāno blero. Ókōno n̄ zòblerino, ò ó gba zé ò vute Gosè bùsun. ⁵ Akú Firi'auna pì Yusufune: Lákū n̄ de kú n̄ v̄ninò sù n̄ kinaa nà, ⁶ ò n̄ kátè Misila gu manan. Ò vute Gosè bùsun. Tó laakaridenon kú n̄ té, ò ma p̄no nañne ò c̄i.

7 Akū Yusufu a de Yakubu sè à gèe à mò Firi'aunanɛ. Akū Yakubu sa mana ònɛ. 8 Firi'auna a là à pì: N ka wèn gbaa? 9 À wèa à pì: Ma konna andunia gūn wè basuddo akuriden dí. Ma wè dí ká ma dizinɔ pɔ ũro, akū à yá'ummana vī. 10 À sa mana ò Firi'aunanɛ dɔ, akū à bò a kīnaa.

11 Yusufu a de kū a vīninɔ kàtɛ Misila būsū gu manan à n gba būsū kū Ramese de a wéra ũ lākū Firi'auna ò nà. 12 Yusufu pɔblewɛ kpà a dea kū a vīninɔ kū a de bedenɔ n pinki ɔn kū ɔnnwo n dasi lén.

Nà gbānakūnaa

13 Nāa kè gbāna, pɔblewɛ kú gukearo. Misilanɔ kū Kanaanɔ gbāna làka. 14 Òten pɔblewɛ lú, akū Yusufu ɔɔ kū à kú Misila kū Kanaao sī pinki à tào Firi'auna bea. 15 Kū Misilanɔ kū Kanaanɔ ɔɔ làka, Misilanɔ sū Yusufu kīnaa n pinki ò pì: ɔɔ kun doro. N ó gba pɔblewɛ. Nsun tó ò ga n wáraro. 16 Yusufu pì: Lākū ɔɔ kunlo nà, à su kú à pɔkādɛnɔ, mani pɔblewɛ kpááwa a musu. 17 Akū ò sū Yusufunɛ kú pɔkādɛnɔ, akū à pɔblewɛ kpámma sɔnɔ kú sánɔ kú blènɔ kú zúnɔ kú zaakinɔ musu. Wè birea à pɔblewɛ kpámma n pɔkādɛnɔ musumɛ.

18 Kū wè bira gètɛ, akū ò sū a kīnaa a wè làa ò pine: Dikiri, óni fɔ ò yake utennero. ɔɔ làka, akū ó pɔkādɛnɔ gɔ n pɔ ũ. Póke dí gɔ ò kpámmaro, ókɔnɔ kú ó buranɔ baasiro. 19 Nsun tó ò ga n wára kú ó buranɔro. N ó lú kú ó buranɔ n fina bo kú pɔblewɛ ò gɔ Firi'auna zónɔ ũ, ókɔnɔ kú ó buranɔ. N ó gba pɔblewɛ de òsun garo ògɔ kun, akūsɔ de ó buranɔ sún gɔ tāraga ũro. 20 Akū Yusufu Misila buranɔ lù Firi'aunanɛ pinki, zaakū Misilanɔ baadi a bura yia, kū nà n kū gbāna yāi, akū būsū gɔ Firi'auna pɔ ũ. 21 Yusufu Misilanɔ sī zónɔ ũ n pinki zaa n būsū lén la gɛna a lé dire. 22 Ama adi sa'orinɔ buranɔ lúro, zaakū Firi'auna dite àgɔ pɔblewɛ kpámma gɔrɔ sīnda pinki. Lākū ò kú kú pɔblewɛ kú Firi'auna di kpámmao nà, odi n buranɔ yiaro.

23 Akū Yusufu pì gbɛnɛ: Ma á lú kú á buranɔ sà, a gɔ Firi'auna pɔ ũ. Pɔblewɛn dí. À gé à tɔ. 24 Pókégɔrɔ àgɔ a leu sɔɔrode kpá Firi'aunaa, a kpara ni gáre pówɛ ũ kú pɔbleo. Àgɔ abire ble kú á nɛnɔ kú á bedenɔ á pinki. 25 Akū ò pì: N ó sura bà. N tó ò n ponna le dikiri, ò gɔ Firi'auna zónɔ ũ. 26 Akū Yusufu yā dite Misila à pì, burapɔ leu sɔɔrode nigɔ de Firi'auna pɔ ũ. Yā pì kun ari kú a gbārao. Sa'orinɔ būsū mé adi gɔ Firi'auna pɔ ũro ado.

Yakubu wékena za

27 Isarailanɔn kú Gosɛ būsūn zaa Misila. Ó n zīda zīte vī gwe, akū ò né ò kàra manamana. 28 Yakubu kè wè gɛro awɛɛpla Misila, a wè pinkipinki basuppla awɛɛsupplame. 29 Kū à kà gana, à a né Yusufu sisi, akū à pine: N yā nna! Tó ma n ponna lè, n n ɔ da ma gbáda gbáru n gbèke kú náanio yā kemene. Nsun n ma vī Misilaro. 30 Tó ma ka ma dizinɔla, n ma sé ò bo kūmao Misila la n ma vī ma dizi pìnɔ miran. Akū Yusufu pine: Mani yā kú n ò kenne. 31 Akū Yakubu pì: N la damene. Kū à la dàne, akū Yakubu gbāna lè a gòoa à donyī kè.

48

Yakubu Eflaimu kú Manaseo ditena a zīda nɛnɔ ũ

1 Gɔrɔ pla gbera ò ò Yusufunɛ a de ten gyá ke, akū à a né gbɛnɔn planɔ Manase kú Eflaimuo sète à gèe kúŋwo. 2 Kū ò ò Yakubunɛ a né Yusufu sū a gwa, à kokari kè à fùtɛ à vùtɛ a gádo musu. 3 À pì Yusufunɛ: Luda Gbānasīndapinkide bò à

sùma zaa Luzu, Kanaanò bùsun, à arubarikaa dàmagu ⁴ à pìmenε áni tó mà né i manamana, áni ma kara mà gō burinò dizi ù áni bùsuu pì kpá ma burinò ma gbera n̄ p̄ ù ari ḡrò s̄inda p̄ínki. ⁵ Tera sà né gb̄en̄on pla kù n̄ n̄ í Misila ari màḡs̄ su n̄ k̄inaan̄o ma p̄ón̄ome. Eflaimu kù Manaseo ḡs̄ ma n̄én̄o ù lákù Rubeni kù Simeon̄o de nà. ⁶ Né kù Ìni n̄ n̄ í n̄ gberan̄o mé oniḡs̄ de n̄ p̄ ù, oni n̄ túbi ble n̄ v̄in̄in̄o k̄inaa. ⁷ Zaakù kù maten̄ su kù Mesopotamiao, n̄ da Rahila gà z̄én̄ Eflata kù òdi pi tera Betilhamu léi zaa Kanaanò bùsun, akù ma a v̄l̄ z̄én̄ gwe.

⁸ Akù Isaraila Yusufu n̄én̄o gwà à pì: Dín̄on gwee? ⁹ À pì a dene: Né kù Luda ma gba lan̄on gwe. Akù Isaraila pì: N̄ m̄ó kùñwo ma k̄inaa mà sa'ole k̄éñ̄e. ¹⁰ Zikùna Isaraila wé bùsa àten̄ gu e manaro, akù Yusufu n̄ai kù né pin̄o. Isaraila lé p̄ep̄éñ̄ma à n̄ kpá a kùla, ¹¹ akù à pì Yusufune: Madi da yā mà wé sin̄le doro, akù Luda tò ma n̄ e kù n̄ n̄én̄o d̄o. ¹² Yusufu n̄ gó a de gbála, akù à kùtene à a ar̄e p̄ete. ¹³ Akù Yusufu a n̄én̄o kù n̄ pla n̄ p̄ínki. À Eflaimu kù kù ɔplao Yakubu ɔze kpa, akù à Manase kù ɔze kpa Yakubu ɔpla kpa, akù à n̄ai kù né pin̄o. ¹⁴ Akù Yakubu a ɔ p̄ák̄ola à a ɔpla nà Eflaimu kù à de dakùna ù m̄ia, à a ɔze nà Manase kù à de daudu ù m̄ia. ¹⁵ Akù à sa'ole k̄é Yusufune à pì:

Luda kù ma dizin̄o Ibrahim̄i
kù Isaakuo t̄aa ò k̄aa,
Luda kù à dòmene ar̄e
ma kunnaa ḡñ̄ ari kù a gb̄arao,
¹⁶ a Malaika kù à ma bo a v̄an̄in̄ p̄ínki
à arubarika da né d̄ik̄inan̄ogu,
à tó òḡs̄ n̄ s̄isi ma t̄aa,
kù ma dizin̄o Ibrahim̄i kù Isaakuo t̄oo,
à tó òḡs̄ k̄s̄ manamana andunia ḡñ̄.

¹⁷ Kù Yusufu è a de a ɔpla nà Eflaimu m̄ia, adi kene nnaro. À a de ɔ kù de à go Eflaimu m̄ia à na Manase p̄aa ¹⁸ à pì: Lenlo Baa, gb̄é d̄ik̄ina mé à daudu ù. N̄ n̄ ɔpla na a m̄ia. ¹⁹ Akù a de ḡl̄ à pì: Má d̄s̄ ma né, má d̄s̄. Àp̄i s̄s̄ ani ḡs̄ buri ù, aniḡs̄ z̄k̄s̄, ama a dakùna z̄k̄s̄ niḡs̄ deala, a buri niḡs̄ dasi. ²⁰ Z̄i kùla à sa'ole k̄éñ̄e à pì:

Isarailan̄o ni sa mana ok̄s̄ne kù á t̄oo
oni pi Luda tó ò ḡs̄
lán̄ Eflaimu kù Manaseo bà.
Leme à Eflaimu dò Manasene ar̄e le.

²¹ Akù Isaraila pì Yusufune: Ma ka gana, ama Luda niḡs̄ kù k̄aaó, ani era à tá k̄aaó á dizin̄o bùsun. ²² Sekemu bùsu mana kù ma si Am̄orin̄o kù ma f̄en̄edao kù ma s̄ao, ma n̄ gba, mòk̄on̄ kù n̄ de n̄ v̄in̄in̄ola.

49

Yakubu sa'olek̄ena a n̄én̄o

¹ Yakubu a n̄én̄o s̄isi, akù à pì:

À k̄s̄ kakara
mà yā kù ani á le z̄iakp̄ez̄i oáre.

² À k̄s̄ kakara ma n̄én̄o à s̄ā kpá,
à á de Isaraila yā ma.

³ Rubeni ma daudu ma gb̄ana,
ma kana ḡs̄ léi né k̄aaku,
n̄ bèere deñla kù n̄ gb̄anao.

4 N̄ pāsī lán ísō bà,
ama ìnigō deńlaro,

zaakū n didi n de gádo,
n wute kū ma n̄n̄o dokeo.

5 Simeō kū Levio mé ò kō gbēnō ũ,
ò pāsī kū fēnedao.

6 Ma lé kú n̄ kakaranaa gūnlo,
ma baka kú n̄ yāgōgōnaa gūnlo,
zaakū ò gbēnō dèdè pofē gūn,
ò zù gbátinō zōzō lākū ò yei nà.

7 Luda láari bońma n̄ pofē zōkō yāi,
à lé keńne n̄ pāsike yāi.

Mani n̄ kēkōa Yakubu burinō té,
mani n̄ burinō fākōa Isarailanō gūn.

8 Yuda, n gbēnō ni n tó kpá.

Īni n iberenō kū n̄ wakaaa,
n de nēnō ni kútenne.

9 Yuda de lán músu bà,
ma né p̄i d̄i su kū tofekao
àdi gáte àdi wúte a tòn.

Dí mé ani f̄ō à a futee?

10 Kpata ni go Yudalaro,
a burinō mé onigō gò kūna
ari Silo gé su,
buri s̄inda p̄inki ni m̄i natene.

11 Ani a zaaki d̄o geepi lía,
ani a zaakine ȳi geepi lí manaa.
Sèwē nigō dime

ani a p̄okasanō p̄ipio,
ani a uta p̄ipi kū geepi'io.

12 Sèwē ni a wé t̄era kū,
v̄i ni a saka pura kū.

13 Zebuluni nigō kú ísira sare,
a bùsu nigō de gó'iteno bàd̄oki ũ.
A bùsu lé ni ze Sid̄o.

14 Isaka de lán zaaki gbāna
kū à wutena aso m̄en pla dagura bà.

15 Tó a burinō è n̄ kámmaboki mana,
akūsō n̄ bùsu p̄i vutena nna,
oni nate asosenaane ò zōz̄i ke.

16 Dā ni a gbēnō bo yān
Isaraila burinō doke ũ.

17 Dā nigō de lán ml̄ē kū à kú zé sare bà,
lán pitiko kū à kú zéwewe gūn bà.

Àdi s̄ō lé a gbáa,
de gbē kū à di a musu léte a kpedangara.

18 Dikiri, mad̄i wé d̄o n surabanaai.

19 Gada s̄ō, z̄ikarinō ni sińgu,
ama oni léte n̄ kpeden̄o.

²⁰ Asa pɔblewε nigɔ nɪsi vɪ,
pɔble kũ a blena nna kɪnanɔnεen ani kpá.

²¹ Nafatali de lán gbētē lí
kũ àdi gá mananɔ bo bà.

²² Yusufu de lán lí né'iri
kũ à kú ísɛboki sare bà,
a gánɔ dì poro à da gbɪla.

²³ Kázurino ni ibere séo,
ò péa kũ káao.

²⁴ Anigɔ a sá kũna yīgānaa sari
Yakubu Luda gbānade gāi,
a ɔ gbāna nigɔ wāna
Isarailanɔ Gbèsi kũ àdi done are yāi.

²⁵ N de Luda pi ni kpányi,
Gbānasīndapinkide pì ni arubarika dangu
kũ legū'i kũ àdi bo musuo,
kũ arubarika kũ à katena zíte gbáruo,
de n nɔnɔ kũ n pónɔ gɔ de nérandenɔ ũ.

²⁶ Sa'ole kũ n de kènne
de ma dizinɔ póla,
à zɔkɔ de kpi zínɔla.
Luda tó arubarika dínɔ gɔ Yusufu mīa,
gbē kũ ò dīte adona a gbēnɔ té musu.

²⁷ Biliaminu de lán lɛwanna pásī bà,
àdi léte gbēnɔa kɔnkɔ,
àdi n pónɔ kpàate ɔkɔsi.

²⁸ Isaraila buri mèn kuri awεεplanɔn gwe n pínki. Sa'ole kũ n de kèínen gwe
baadi kũ a pɔo.

Yakubu gana kũ a vīnaao

²⁹ Akũ à pìinne: Tó ma andunia tò, à ma vī ma dizinɔ gbèwεε kũ à kú Iti buri
Eflɔnu bura gūn. ³⁰ Gbèwεε pi kú Makpelame, Mamare ifáboki kpa Kanaanɔ
bùsun, bura kũ Ibrahim lù Iti buri Eflɔnua gèviki ũ. ³¹ Gwen ò Ibrahim kũ a nanɔ
Sarao vīn. Gwen ò Isaaku kũ a nanɔ Rebekao vīn. Gwen ma Lea vīn. ³² Ò
bura pi kũ a gbèwεεεoo lù Itinɔame. ³³ Kũ Yakubu lé dīte a nénɔne à laka, à èra
à wùte, akũ à gá.

50

¹ Yusufu kùsi a dea à ɔɔ dɔ a musu à lé pèpɛa. ² Akũ à ò a zíkɛri ezɛdenɔne ò
eze kũ àdi tó gè vāro máma a de gèɛa. Akũ ò máma Isaraila gèɛa ³ ari gɔɔɔ bupla
de àsun yagi kero yāi, zaakũ len Misilanɔ dì ke le, akũ ò a gè ɔɔ dɔ gɔɔ baaakɔ
akuri. ⁴ Kũ ò a gè ɔɔ dɔ ò laka, Yusufu pì Firi'auna ɔndenɔne: Á yā nna! Tó ma
à ponna lè, à omenɛ Firi'aunane à pi: ⁵ Kũ ma de ten ga, à tò ma la dane à pi mà
a vī mira kũ à kèke a zīda pɔ ũ Kanaanɔ bùsun. Ñ ma gba zé mà gé mà a de vī
sà, mani era mà su. ⁶ Akũ Firi'auna pìne: Ñ gè ò n de vī, zaakũ à tò n la dàare.

⁷ Kũ Yusufu ten gé a de vī, Firi'auna ibanɔ kũ a be gbē zɔkɔnɔ kũ Misila bùsu
gbānadenɔ gèɛ káao n pínki. ⁸ Yusufu bedenɔ kũ a vīninɔ kũ a de bedenɔ
gèɛ káao n pínki dɔ. Ñ né fítinɔ kũ n sánɔ kũ n blènɔ kũ n zùnɔ mé ò gɔ Gose
bùsun ntène. ⁹ Sɔgonɔ kũ sɔdenɔ gèɛ káao dɔ. Gbē kũ ò gèɛ zeneε pinɔn dasi

manamana. ¹⁰ Kū ò kà Atada póweghēkia Yoda bara, gwen ò wiki gbāna lèn ari, ò gè ɔ̀ d̀ manamana, akū Yusufu a de wēnda kè ari gɔ̀ɔ̀ suppla. ¹¹ Kū Kanaanɔ̀ b̀sudenɔ̀ è lākū òten gè ke nà Atada póweghēkia, akū ò pì: Mísilanɔ̀ gèkena z̀kɔ̀n dí. Abire yāi ò t́ kpà Yoda bara gu p̀ine Abeli Mísila.

¹² Len Yakubu nénɔ̀ kè le lākū à ònne nà. ¹³ Ò a gèe sè ò gèeɔ̀ Kanaanɔ̀ b̀sun, akū ò a v̀i Makpela bura gbèwεε kū Ibrahī l̀i Iti buri Eflɔ̀nua mira ũ g̀n Mamare ifāboki kpa. ¹⁴ Kū Yusufu a de v̀i à lāka, à era à tà Mísila kū a v̀ininɔ̀ kū gbē kū ò gèe zεne a de gè v̄inɔ̀ n̄ pinki.

Yusufu náanikpana a v̀ininɔ̀a

¹⁵ Kū Yusufu v̀ininɔ̀ è n̄ de gà, akū ò pì: Tó Yusufu ibεεε sè kūoo, akū à ye à a vāni kū ò kēne pinki fīna bowεε s̄ bi? ¹⁶ Akū ò légbázá kēne ò pì: De n de kpé à ga à pì ¹⁷ ò onne n̄ ó taari kū ó durunnao kēwá, zaakū a vānin o kēne. N yā nna! N̄ ó taarinɔ̀ kēwá. N de Luda z̀bberinɔ̀me ó ũ. Kū ò yā p̄i ò Yusufune, akū à ɔ̀ d̀. ¹⁸ Akū a v̀ininɔ̀ s̀u a kīnaa ò kùte a are ò pì: N z̀nɔ̀me ó ũ. ¹⁹ Akū Yusufu p̀inne: Àsun v̄ina kero. Ludame ma ũ yá? ²⁰ Á ye à a vāni kemene yā, akū Luda lite a mana ũ, de à le à gbēnɔ̀ sura ba dasi lán àten ke nà tera. ²¹ Àsun v̄ina kero. Mani á gwa kū á nénɔ̀. Akū à náani kpà́mma à n̄ laakarīi kpàte.

Yusufu ganaa

²² Yusufu kú Mísila kú a de bedenɔ̀ ari à kà wè basɔ̀ɔ̀ro akuri. ²³ À wé s̀i Eflaimu sākpenɔ̀le, akū à wé s̀i Manase né Maki nénɔ̀le d̀. ²⁴ Akū Yusufu p̄i a gbēnɔ̀ne: Ma ka gana. Luda mé ani su kpáái à bo kāáo b̀usu dín à ǵé kááo b̀usu kū à a lé sè Ibrahīne kū Isaakuo kū Yakubuoo g̀n. ²⁵ Akū Yusufu tò Isarailanɔ̀ la dàare à pì: Gɔ̀ɔ̀ kū Luda ni su kpáái, à ma wánɔ̀ sέte à boo gu dín. ²⁶ Yusufu wè basɔ̀ɔ̀ro akuriden à gà. Akū ò eze kū àdi tó gè vāro màma a gèeà ò dà àkpatii g̀n Mísila.

BONAA

Musa takada plade

Musa kunna Misila 1:1-11:10

Luda bona kù Isarailanɔ Misila 12:1-15:21

Isarailanɔ kurena gbáranan 15:22-18:27

Luda baka kunna kù Isarailanɔ 19:1-20:26, 23:1-24:18

Bizakuta yá 31:1-18

Isarailanɔ Luda bàka kunna kùnwɔ yághorona 32:1-34:35

Bizakutadɔna 40:1-38

Waridɔna Isarailanɔ Misila

¹ Isaraila né kù ò tà Misila kù n̄ de Yakubuo, baadi kù a be gbēnɔ tɔn dí:

² Rubēni, Simē, Levi, Yuda, ³ Isaka, Zēbuluni, Biliaminu, ⁴ Dā, Nafatali, Gada kù Asao. ⁵ Yakubu buri p̄nɔ n̄ p̄nki gbēnɔn baaakɔ akurime. Yusufu s̄ a ḡnake à kù Misila k̄. ⁶ Akù Yusufu ḡa kù a v̄ninɔ kù gbē kù ò kun a ḡɔɔanɔ n̄ p̄nki.

⁷ Isarailanɔ né ì ò kè dasi ò kàra ò dasi kù manamana, ò dà bùsuu p̄la p̄nki.

⁸ Kína dufu kù à Yusufu d̄ɔro kpata blè Misila, ⁹ akù à p̄i a gbēnɔne: À Isarailanɔ gwa, ò dasi kù ò dàóla. ¹⁰ Ò gé ò ɔndɔ keñne de ɔsun kararo yáí. Tó z̄li f̄tē, ò na ó iberenɔ ò z̄li ká k̄uoo ò b̄te ó bùsun.

¹¹ Akù ò gbēnɔ diteñne n̄ dikirinɔ ù ò wé tárma kù z̄i gbāna kenaa. Leme ò Pitomu kù Rameseo kàte Firi'aunanɔ a p̄oblekatekianɔ ù le. ¹² Ama lán òten wari d̄ɔrma nà, leme òdigɔ kara le òten dagula, akù swèe kè Misilanɔgu n̄ yá musu. ¹³ Akù ò n̄ dá z̄òz̄i p̄as̄n̄ ¹⁴ ò n̄ p̄o yàka ò ɛ z̄i gbāna dàñne kù kúnkubonaa kù bura z̄i s̄inda p̄inkio. Ò z̄i p̄nɔ dàñne p̄nki p̄as̄ip̄as̄i.

¹⁵ Akù Misilanɔ kína Eberu néseterinɔ s̄isi, a do tɔn Sifira, a do Pua. ¹⁶ À p̄inne: Tó áni né ò Eberu n̄gbēnɔne tera sa, tó ḡɔgbēme, à a de. Tó n̄gbēme s̄, à a tó. ¹⁷ N̄gbē p̄inɔn Luda v̄ina v̄i, odi yá kù à òñne kero, òten néḡɔgbēnɔ tó.

¹⁸ Akù kína p̄i n̄ s̄isi à n̄ lá à p̄i: À kè dera a kè le a néḡɔgbēnɔ t̄oo? ¹⁹ Ó wèa ò p̄i: Eberu n̄gbēnɔ de lán Misila n̄gbēnɔ bàro, ò wana òdi né ò ari òḡo ká. ²⁰ Leme Isarailanɔ ten kara le òten dasi kù. Akù Luda yá mana kè néseterii p̄inɔne ²¹ à n̄ gbá n̄nɔ, kù ò a v̄ina v̄i yáí. ²² Akù Firi'auna yá dite a gbēnɔne n̄ p̄nki à p̄i: À Eberu néḡɔgbē kù ò n̄ inɔ ká Nili ín n̄ p̄nki, ama à n̄nɔgbēnɔ tó.

2

Musa inaa

¹ Levi buri ḡɔgbē Levi buri n̄gbē s̄e. ² N̄o p̄ii n̄o s̄i à né ò ḡɔgbē ù. Kù à è né p̄i mana, akù à a ùte m̄o aakɔ. ³ Kù adi f̄s̄ à a ùte doru, à kepu t̄anko s̄e à òdaa l̄ea de ò s̄un ḡe a ḡunlo yáí. Akù à né p̄ii dàn à ḡe à dite Nili í l̄ea kanda ḡun. ⁴ Né p̄i dàre ze z̄a dire, àten gwa yá kù ani a le.

⁵ Akù Firi'auna n̄nɔgbē ḡe z̄ú o swai, a gbēnɔ ten kure swa p̄i l̄ea. À t̄anko è ditena kandan, akù à a z̄nɔkp̄are z̄l̄ à ḡe à a s̄e. ⁶ Kù à wè, à è né mé à dan, àten ɔɔ d̄o. À kènne w̄enda à p̄i: Eberu néḡɔgbēme. ⁷ Akù né p̄i dàre s̄u à p̄i Firi'auna né p̄inne: N̄ ye mà gé mà Eberu n̄gbē s̄isinne aḡo ȳo kp̄anne né p̄ian yá? ⁸ À wèa à p̄i: N̄ gé! Akù n̄nɔgbē p̄ii ḡe à né p̄i da s̄isi. ⁹ Firi'auna n̄nɔgbē p̄ii p̄inne: N̄ né p̄i s̄é ò tá k̄ao òḡo a gwamene, maniḡo fina bonne. Akù à né p̄ii s̄e à tà k̄ao,

àteni a gwa. ¹⁰ Kū né pì z5k5 kù, à a sè à gèe káao Firi'auna nénogbē pìine, akū à a sà a né ũ. À tó kpàne Musa, zaakū à pì, a a bò í gūmme.

Musa bàa lé à tana Midia busun

¹¹ Zikea kù Musa z5k5 kù, à gèe a buri Eberunogwa, akū à zī gbāna kù òten ke è. À è Misila gbē teni a buri dake gbē. ¹² Kū à gu gwàgwa, adi gbēke ero, akū à Misila gbē pìi dè à a ùte būsua'tēn.

¹³ Kū gu dō, à bò à Eberunogwa è gbēnōn pla, òten fiti ke. Akū à gbē kù a yā nnaro là à pì: Bóyāi nteni n gbēndo gbē? ¹⁴ À wèa à pì: Dí mé à n dite kína yāgōgōri ũwēre? N yē n ma de lākū n Misila gbē dè nān yá? Akū vīna Musa kù à pì: Ò yā kù ma kèe dō fá!

¹⁵ Kū Firi'auna yā pìi mà, àten wete à Musa de, akū à bàa lène à tà Midia busun, akū à vùte lōgō sare gwe. ¹⁶ Midia sa'ori kun à nénogbēnō vī gbēnōn suppla, akū ò sù ò í tō ò kà pókādenō gó ímikin n de pókādenōne. ¹⁷ Kū sādāri kenō sù òten périma, akū Musa fùte à yā sī kūrwo, akū à í kpānne n pókādenōa.

¹⁸ Kū ò tà n de Rueli kīnaa, à n lá à pì: À kè dera a su káaku le gbāraa? ¹⁹ Ò wèa ò pì: Misila gōgbē ke mé à ó sí sādārinōa. Àkū mé se à í tō à kpāwēre ó pókādenōa.

²⁰ Akū à n lá à pì: Ade pì kú máa? Bó yā mé à tò a gōgbē pìi tò gwee? À a sísi à su à p'ble kúoo. ²¹ Musa sù, akū à wè à vùte kù gōgbē pìio, akū gōgbē pì a nénogbē Zipora kpāa nō ũ. ²² Akū Zipora né ì gōgbē ũ, akū Musa tó kpāne Gēsōmu, à pì: Buri zītōn ma ũ gbē pāndenō busun la.

²³ Kū à gii kè, akū Misilanō kína gā. Isarailanō teni nda zōzī kù òten ke yāi, òten wiki lé, akū n wiki pìi kà Luda kīnaa. ²⁴ À n ndanaa mà, a bàka kù à kú kù Ibrahimō kù Isaakuo kù Yakubuo dí saaguro. ²⁵ Luda Isarailanō gwà, akū ò kène wēnda.

3

Luda Musa sisinaa

¹ Musa teni a anzure Midia būsua sa'ori pókādenō dā à vī gbārannala ari à kà kpi kù òdi pì Orebu kīnaa. ² Akū Dikiri Malaikaa bò à súa tévurraa gūn tariankpān. Musa tariankpā pìi gwà à è té kúa, ama àten té kuro. ³ Akū à pì: Mani gé mà daboyā pì gwa de mà dō p' kù à tò tariankpā pì ten té kuro.

⁴ Kū Dikiri è à sù gwa, akū à lé zui zaa tariankpā pìi gūn à pì: Musa! Musa!

Akū à wèa à pì: Makū di! ⁵ Luda pìne: Nsun nairo. N n kyate bobo, zaakū gu kù n zen kun adoname.

⁶ Akū à pì: Makūme n dizinō Ibrahimō kù Isaakuo kù Yakubuo Luda ũ. Akū Musa p' kù a wéa, kù à wé kena pla kù Ludao vīna vī yāi. ⁷ Akū Dikiri pì: Ma yā'ummana kù ma gbēnō ten ke Misila è, ma wiki kù n wétāmmarinō tò òten lé mà. Má n wāwākenaa dō.

⁸ Ma kipa mà n sí Misilanōa mà n bote būsua pìn mà gé kūrwo būsua mana yāasan, gu kù vī kù z'io dīn, būsua kù Kanaanōn kun kù Itinō kù Amōrinō kù Perizinō kù Ivinō kù Yebusinō. ⁹ Isarailanō wikilena kà ma kīnaa tera sà, ma warī kù Misilanō ten dōrma è. ¹⁰ N gé tera sà, ma n zī Firi'aunaame de n ma gbē Isarailanō bote Misila. ¹¹ Akū Musa pì Ludane: Dín ma ũ kù mani gé Firi'auna kīnaa mà Isarailanō bote Misilai? ¹² Luda pìne: Manigō kù kūrwo. Zīna kù ma n zī sēdaan dí. Tó n n bote Misila, áni donyī kemene kpi dí p'otea.

¹³ Akū Musa pì Ludane: Tó ma ge ma ò Isarailanōne ma pì, n dizinō Luda mé à ma zīmma, tó ò ma la n tōi sō bi? Mani piñne deramee? ¹⁴ Luda wèa à pì: Makūme gbē kù má de a ũ ũ. N oñne makū mé ma n zīmma. ¹⁵ Luda pìne dō:

Ñ n Isarailanone makū Dikiri n dizinō Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda mé à n zīm̄ma. Ma tōn gwe gōrō sīnda pīnki. Agō ma sīsī le ari á buria. ¹⁶ Ñ gé n Isaraila gbē zōkōnō kakara n oñne makū Dikiri n dizinō Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda mé à bò à sūmma. Ñ oñne mateni n e ma yā kū òten keñne Misila è. ¹⁷ Mani n bote Misila gu kū òten wé tār̄mma pìn, mani gé kūr̄wo būsū kū Kanaanōn kun kū Itinō kū Amōrinō kū Perizinō kū Ivinō kū Yebusinō, gu kū vī kū z'io din. ¹⁸ Oni n yā ma. Mōkōn kū Isaraila gbē zōkōnō à gé à Misila kīna le à one makū Dikiri Eberunō Luda ma bo ma suáwa, ma pì à á gba zé à gé gōrō aakō ke gbárannan de à sa o makū Dikiri á Ludaa. ¹⁹ Má dō kū Misila kīna nī we à gēro, tó adi ke ma à dà tilasiro. ²⁰ Mani o tō Misilanōa, mani daboyānō ke mà wé tām̄mma, gbasā à á gbarē. ²¹ Mani tó Misilanō á wé gwa, de tó átēn tá, áni tá okoriro. ²² Á nōgbē sīnda pīnki andurufu ke wura nōmanablebōnō kū pōkasanō gbeka a Misila nōgbē dakea kū n nōgbē kū ò kú a beanō, à da á nēgōgbēnōne kú á nēnōgbēnō. Len áni Misilanō pōnō sīr̄mma le manamana.

4

Luda Musa gbana daboyākena zé

¹ Musa wèa à pì: Tó odi ma náani kero, akū odi ma yā maro, tó ò pì mōkōn mé n bo n sumaro sō bi? ² Akū Dikiri a là à pì: Bón n kūna gwee? À wèa à pì: Gōm̄e. ³ Dikiri pīne: Ñ gōo pì pāte zīte. Kū à pāte, akū à li ml̄è ū, akū Musa a zīda gā gwe. ⁴ Dikiri pīne: Ñ o bo n a kū a vl̄aa. Kū à kū, akū à era à li gō ū a oī. ⁵ Dikiri pīne: Len ñni ke le, de ò sí kú makū Dikiri n dizinō Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda mé à bò à sūmma.

⁶ Dikiri era à pīne dō: Ñ n o sōtō n utan. Akū à sōtōn. Kū à bò, à è a o li kusu ū, à kē pūu lán buu bà. ⁷ Dikiri pīne: Ñ era n n o sōtō n utan. À era à sōtōn. Kū à bò, à è à kē a gbēn. ⁸ Dikiri pīne: Tó odi n náani ke ò sēeda káaku sīro, ò kpekpe pō sí. ⁹ Tó odi sēeda pla pīnō sí ò n yā mà sōro, n Nili í tō n kōte zīte, ani li aru ū.

¹⁰ Akū Musa pīne: N yā nna Dikiri! Zaa zī yā'ona a araga kūmaoro. Bee zaa gōrō kū n yā òmene, ma lé tikisime. ¹¹ Akū Dikiri pīne: Dí mé à lé dō bisāsirinēe? Dí mé àdi a nēne nate ke àdi a sáto kūu? Dí mé àdi tó à gu e ke àdi a vl̄na kūu? Makū Dikiri, makūroo? ¹² Ñ gé! Mani kpányī kū yā'onaa, mani yā kū ñni o danne. ¹³ Akū à pì: N yā nna Dikiri! N yā nna! Ñ gbē pānde zī. ¹⁴ Akū Dikiri pō fē kū Musao à pì: N v̄ni Haruna Levi buri kunloo? Má dō kū yā'ona zī'ū káaoro. Áten su danle. Tó á wé kē pla, a pō ni ke nna. ¹⁵ Ñ yā o káao n yā kú ani o dane. Makū, manigō kpáí kú yā'onaa, manigō yā kú áni ke daaré. ¹⁶ Ani yā o gbēnōne n gēne ū, anigō de n légbekpari ū, ñnigō denē lán Luda bà. ¹⁷ Ñ gō dí sé ñgō kūna n sēedanō keo.

Musa erana Misila

¹⁸ Musa tà a anzure Yetoro kīnaa à pīne: Ñ ma gba zé mà tá ma gbēnō kīnaa Misila, mà e tó ò kpé kú kú wēndiio ari tera. Yetoro pīne: Ñ kipa aafia. ¹⁹ À sù à lè Dikiri ò Musane Midia būsun à pì: Ñ fute n tá Misila, zaakū gbē kú òteni n wete ò n de yānō gāga n pīnki. ²⁰ Akū Musa a nanō sè kú a nēgōgbēnō à n dí zaakia, à era àten tá Misila à Luda gōo pì kūna. ²¹ Akū Dikiri pīne: Tó n ka Misila, n daboyā kú ma a gbāna kpāmmanō ke Firi'auna are pīnki. Ama mani a kùgbāna kú, ani gí gbēnō gbarēi. ²² Ñ one makū Dikiri ma pì, Isaraila burime

ma daudu ũ, ²³ akū ma pìne à ma daudu gbare à gé donyĩ kemene. Lákū à gí a gbareì nà, mani a daudu de sà.

²⁴ Zé gūn Musa ten i gukea, akū Dikiri a lè gwe à ye à a de. ²⁵ Akū Zipora gbè fēne sè à a né t̄so z̄so à a ḡyof̄ro nà Musa gbáa à pi: Yapurame, n̄ demene ḡs arude ũ. ²⁶ T̄z̄s̄na bire yáin à pine ḡs arude. Akū Dikiri Musa tò.

²⁷ Dikiri pi Harunane: Ñ gé da Musale gbárannan. Akū à ḡe à a lè Luda kpi kīnaa, à lé p̄eà. ²⁸ Musa yā kū Dikiri a zī à o bàba Harunane kū sēda kū à pine à keno. ²⁹ Akū Musa kū Harunao tà Misila ò Isaraila gbē z̄sk̄o kākara. ³⁰ Haruna yā kū Dikiri ò Musane bàbañe n̄ p̄inki, akū Musa daboyā p̄ino kē Isarailano wāra. ³¹ Ō yā pii si. Kū ò mà Dikiri mé à sū n̄ gwa à n̄ yā'ummanaa è, akū ò k̄ute ò donyĩ kēne.

5

Musa kū Harunao gena Firi'auna are

¹ Abire gbera Musa kū Harunao ḡe ò Firi'auna lè ò pine: Yā kū Dikiri Isarailano Luda òon dí. À pi n̄ a gbēno gbare ò gé dikpe keare gbárannan. ² Firi'auna wēm̄ma à pi: Díme Dikiri ũ kū mà a yā ma mà Isarailano gbaree? Má Dikiri d̄ro. Mani Isarailano gbarero. ³ Akū ò pine: Eberuno Luda b̄o à sūwá. Ñ ó gba zé ò gé ò ḡro aak̄s ke gbárannan ò sa o Dikiri ó Luda piia, de àsun gyā káwairo kes̄ z̄i. ⁴ Akū Misila kīna pii pi Musane kū Harunao: À kē dera a tò gbēno laakari ten go n̄ z̄iaa? À era á z̄ia. ⁵ Akū à èra à pi: Kū gbēno dasi kū sà, akū á ye ò kámma bo kū n̄ z̄io yá?

⁶ Zī birea Firi'auna yā dìte Isaraila wētāmmarinone kū n̄ don'aredeno à pi: ⁷ Àsun s̄buru kpám̄ma ò kúnku keo lákū adì ke nà yā doru. Ō gé ò n̄ p̄s kē n̄ z̄ida. ⁸ Ama ò kúnku ke lákū òdi ke nà yā lén. Àsun lagoñero, zaakū ma'adenome. A yā mé à tò n̄ wiki diḡs d̄o, òten pi ò ye ò gé sa ò n̄ Ludaame. ⁹ À zī karañe de òsun òampaki le ò laakari kpá ékeyāna doru.

¹⁰ Akū n̄ wētāmmarii p̄ino kū n̄ don'aredeno sū ò piñne: Firi'auna pi òsun s̄buru kpááwa doru. ¹¹ À gé à wete á z̄ida gu kū áni len. Bee kū abireo óni zī lagoárero, bee fiti. ¹² Akū ò fāk̄sa ò ḡe Misila gu s̄inda p̄inki s̄e kē s̄buru ũ. ¹³ Ñ wētāmmarii p̄ino diḡs nakaram̄ma lákū gu diḡs d̄o nà, de ò n̄ z̄i láka lákū òdi láka nà ḡro kū òdi s̄buru kpám̄ma. ¹⁴ Ō gbēnaa kē Isaraila don'arede kū n̄ wētāmmarinò ditenone ò piñne: À kē dera ádi kúnku ke gbāra ke ḡia à kà lákū ò a lé d̄iteare nà yároo? ¹⁵ Akū Isaraila don'aredeno ḡe ò wiki lè Firi'aunaa ò pi: À kē dera nten ke ók̄o n̄ z̄b̄lerinone lee? ¹⁶ Ōteni s̄buru kpáwá doru, akū òten pi ò kúnku ke. Ōteni ó gbē, ama n̄ gbēno mé ò taari v̄i. ¹⁷ Akū à pi: Ma'adenon á ũ. Len á de le! A yā mé à tò adiḡs pi áni gé sa o Dikiria. ¹⁸ À gé z̄i ke. Oni s̄buru kpááwa doru, bee kū abireo áni kúnku ke lákū ò dàare nà léa.

¹⁹ Kū ò ò Isaraila don'aredenone òsun ḡro do kúnkubona lagoro, ò d̄s kū ò yā è sà. ²⁰ Kū ò b̄o Firi'auna kīnaa, ò dàkare kū Musao kū Harunao, òteni n̄ dá, ²¹ akū ò piñne: Dikiri á yā gwa à yákpate ke kááo, zaakū a tò Firi'auna kū a gbēno ye ó káiro. A ó dena zé kpám̄man gwe. ²² Akū Musa èra à ḡe à pi Dikirine: Dikiri, b̄oyai n̄ wari d̄o gbē p̄inooa? Abire yáin n̄ ma z̄i yá? ²³ Zaa ḡro kū ma ge ma yā ò Firi'aunane kū n̄ t̄so, akū àten wari d̄o n̄ gbēnoa, akū n̄di n̄ bo s̄ro bi!

6

Dikiri lésena Musane Isarailanɔ surabana ya musu

¹ Akú Dikiri pìne: Ìni yá kú mani kẹ Firi'aunane e tera. Ani n̄ gbarẹ ma gbána z̄sk̄ yáí. Ani pém̄ma a b̀sun ma gbána z̄sk̄ yáí. ² Akú Luda ẹra à yá ò Musane à pì: Makúme Dikiri ù, ³ ma bo ma su Ibrahim̄ kú Isaakuo kú Yakubuoaa Luda Gb́anas̀ndapinkide ù, ama odi ma d̄s ma t̄s Dikiriaro. ⁴ Ma bàka kú kúnwo, ma pì mani Kanaano b̀su kú ò kú a gún buri z̄l̄t̄ ù kpám̄ma. ⁵ Ma Isarailanɔ ndanaa mà n̄ z̀blena Misilanɔne yáí, akú ma bàka kú à kú kúnwoo pì yá dí sámaguro. ⁶ A yá mé à tò n̄ o Isarailanɔne makúme Dikiri ù. Mani á bo z̄í gbána kú Misilanɔ dááre gún, mani á bo z̀blen. Mani yákpate kẹ kúnwo mani a bo kú ma g̀sá gb́nao. ⁷ Mani á sé ma gb̄enɔ ù màḡ de á Luda ù, ániḡ d̄s kú makúme Dikiri á Luda kú à á bó Misila z̄í gbána gún ù. ⁸ Mani gé kááo b̀su kú ma a la dà Ibrahim̄ne kú Isaakuo kú Yakubuo gún. Mani á gba áḡ v̄í. Makúme Dikiri ù.

⁹ Musa yá pìi ò Isarailanɔne, ama odi a yá maro kú z̀z̄í pásí n̄ m̄e yò yáí. ¹⁰ Akú Dikiri ò Musane à pì: ¹¹ Ñ gé n̄ o Misilanɔ kína Firi'aunane à Isarailanɔ gbarẹ ò b̄te a b̀sun. ¹² Akú Musa w̄e Dikiri a pì: Lákú Isarailanɔ di ma yá maro ná, makú kú ma lé tikisi, deran Firi'auna ni ma yá ma s̄w̄?

Musa kú Harunao buri bozire

¹³ Dikiri yá ò Musane kú Harunao Isarailanɔ yá musu kú Misila kínao, à òn̄ne ò b̄te kú Isarailanɔ Misila. ¹⁴ Ñ buri ɔmbede káakunɔ t̄n dí. Isaraila daudu Rubeni néḡḡgb̄enɔn dí: An̄ku, Palu, Ezer̄onu, Kaami. Rubeni burinɔn gwe danedan̄e. ¹⁵ Simeɔ néḡḡgb̄enɔn dí: Yemueli, Yami, Oada, Yakí, Zoa kú Kanaa n̄gb̄e né Soluo. Simeɔ burinɔn gwe danedan̄e. ¹⁶ Levi néḡḡgb̄enɔn t̄n dí n̄ burin̄a: Ges̄omu, Koa, Merari. Levi k̄e w̄e basuddo akuri aw̄esupplame. ¹⁷ Ges̄omu néḡḡgb̄enɔn dí n̄ burin̄a danedan̄e: Libini kú Simeio. ¹⁸ Koa néḡḡgb̄enɔn t̄n dí: Amlamu, Iza, Ebl̄onu, Uzieli. Koa k̄e w̄e basuddo akuri aw̄e'aak̄ome. ¹⁹ Merari néḡḡgb̄enɔn Mali kú Musio ù. Levi burinɔn gwe danedan̄e.

²⁰ Amlamu a das̄e Ȳokebedi s̄e n̄o ù, akú à Haruna kú Musao ì káao. Amlamu k̄e w̄e basuddo akuri aw̄esupplame. ²¹ Iza néḡḡgb̄enɔn Kora kú Nefegio kú Zikiri ù. ²² Uzieli néḡḡgb̄enɔn Misaili kú Elezafao kú Sitirio ù. ²³ Haruna Aminadabu né Eliseba, Nas̄ dáre s̄e n̄o ù, akú à Nadabu kú Abiuo kú Elezao kú Itamao ì káao. ²⁴ Kora néḡḡgb̄enɔn Asi kú Elekanao kú Abiasafao ù. Kora burinɔn gwe danedan̄e. ²⁵ Haruna né Eleaza Putieli n̄n̄ngb̄enɔ doke s̄e n̄o ù, akú à Fineasi ì káao. Levi buri ɔmbede káakunɔn gwe danedan̄e.

²⁶ Haruna kú Musa kú Dikiri òn̄ne ò Isarailanɔ b̄te Misila ḡá kú ḡaon gwe. ²⁷ M̄k̄n̄o mé ò yá ò Misilanɔ kína Firi'aunane de ò Isarailanɔ b̄te Misila. ²⁸ Kú Dikiri yá ò Musane Misila, ²⁹ à pì akáame Dikiri ù, yá kú áten onen à o Firi'aunane pínki. ³⁰ Akú Musa p̄ine a lé tikisi, deran Firi'auna ni a yá maa?

7

Kisira m̄en kuri z̄ina Misilaa

¹ Akú Dikiri pì Musane: Ñ gwa! Ma n̄ kẹ lán ma bà Firi'aunane, akús̄o n̄ v̄ni Haruna de n̄ légb̄ekpari ù. ² Ñ yá kú ma òn̄ne pínki o n̄ v̄ni Harunane, ani o Firi'aunane à Isarailanɔ gbarẹ ò b̄te a b̀sun. ³ Bee kú abireo mani a kú kẹ gbána. Mani s̄edan̄o kú daboȳan̄o kẹ Misila dasi, ⁴ ama Firi'auna ni á yá

maro. Mani ɔ tɔ Misilaa mà yákpate ke kúnwo pásīpāsī, mani bo kú ma zíkari Isarailanɔ gá kú gáao. ⁵ Tó ma bo kú ma gbānao Misilaa, mani Isarailanɔ bɔten, Misilanɔ ni dɔ sà kú makúme Dikiri ũ. ⁶ Akú Musa kú Harunao kè lákú Dikiri óñne nà. ⁷ Gɔɔ kú ò yá ò Firi'aunanɛ, Musa kun wɛ̀ basiikɔ, Haruna sɔ wɛ̀ basiikɔ awɛɛ'aakɔ.

⁸ Akú Dikiri pì Musanɛ kú Harunao: ⁹ Tó Firi'auna daboyá gbèkamma, ñ o Harunanɛ à a gò sé à pàte a are, ani li mlè ũ. ¹⁰ Kú Musa kú Harunao gèe Firi'auna kīnaa, ò kè lákú Dikiri óñne nà. Haruna a gòo sè à pàte Firi'auna kú a ibanɔ are, akú à li mlè ũ. ¹¹ Akú Firi'auna Misila wéẓérino kú ezedenɔ sisi, akú ò daboyá dokɔnɔ pino kè se ñ ezedeke gūn. ¹² Kú ñ baadi a gòo pàte, akú ñ gòo pino li mlèno ũ, akú Haruna gò ñ pónɔ mòmɔ. ¹³ Firi'auna sá gbāname, adi ñ yá maro lákú Dikiri ò nà.

Íno linaa aru ũ

¹⁴ Dikiri pì Musanɛ: Firi'auna kú gbāna à gí gbēno gbareɪ. ¹⁵ Ñ gé ñ a le zia kɔnkɔ gɔɔ kú àten gé swai. Ñgɔ a dà Nili sare gwe. Ñgɔ n gò kú à li mlè ũ pì kūna. ¹⁶ Ñ pine makú Dikiri Eberunɔ Luda ma n zīa, n òne à ma gbēno gbare ò gé donyī kemene gbárannan, ama ari tera à gīmai. ¹⁷ Makú Dikiri ma pì, yá kú ani tó ágɔ dɔ kú makúme Dikiri ũn dí. Tó n Nili í lè kú gò kú ñ kūnaao, ani li aru ũ. ¹⁸ Kpò kú ò kú í pīi gūnnɔ ni gaga, Nili í ni gbī sɔ, Misilanɔ ni fu í pì minaa.

¹⁹ Akú Dikiri èra à pì Musanɛ: Ñ o Harunanɛ à a gò sé à dɔ Misila íno la, ñ swanɔ kú ñ swa'onenɔ kú ñ ísɛbokino kú ñ íkakinɔ pínki ni gɔ aru ũ. Aru nigɔ dagula Misila, bee kú kpēnenɔ kú orozá gūnnɔ.

²⁰ Akú Musa kú Harunao kè lákú Dikiri óñne nà. Haruna a gòo pì sè, à Nili í lèo Firi'auna kú a ibanɔ wára, akú í pīi gɔ aru ũ pínki. ²¹ Kpò kú ò kú a gūnnɔ gaga, akú Nili í pì gbī sɔ, Misilanɔ fūa ò mi. Aru dagula Misila. ²² Misila ezedenɔ kè le se ñ ezedeke gūn, akú Firi'auna kùgbāna kù, adi ñ yá maro lákú Dikiri ò nà. ²³ Firi'auna èra à tà a bea, adi yá pì da sero. ²⁴ Misilanɔ bia yýy Nili bara de ò í mi, zaakú odi fɔ ò swada'i mīro. ²⁵ À kun le ari gɔɔ supplame Dikiri Nili lenaa gbera.

8

Blɔnɔ dagulanaa

¹ Akú Dikiri pì Musanɛ: Ñ gé ñ o Firi'aunanɛ, makú Dikiri ma pì à ma gbēno gbare ò gé donyī kemene. ² Tó à gí ñ gbareɪ sɔ, mani tó blɔnɔ da a būsua gu sīnda pínki la. ³ Blɔnɔ ni Nili pa ari ò bikú bara, ò gē a onn ari a kpén, ò didi a gádoa. Ò gē a ibanɔ onnɔ gūn kú a gbēno onnɔ. Ò ká a kīninɔ kú a gónɔ gūn. ⁴ Blɔnɔ ni didia kú a gbēno kú a ibanɔ ñ pínki.

⁵ Dikiri èra à pì Musanɛ: Ñ o Harunanɛ à a gò sé à dɔ swanɔla kú swa'onenɔ kú ísɛbokino, blɔnɔ ni da Misila būsula. ⁶ Kú Haruna a gòo dɔ Misila ínɔla, akú blɔnɔ bɔte ò dà būsua pīla. ⁷ Akú ezede pino kè le se ñ ezedeke gūn, ò tò blɔnɔ dà Misilala.

⁸ Akú Firi'auna Musa kú Harunao sisi à pì: À kúte ke Dikirine à blɔnɔ kēma kú ma gbēno, mani á gbēno gbare ò gé sa oa. ⁹ Akú Musa pì Firi'aunanɛ: Ñ gɔɔ ditemenɛ mà kúte kenne Dikirine kú n ibanɔ kú n gbēno, de à blɔnɔ kēmma kú n onnɔ ògɔ kú swai ado. ¹⁰ Firi'auna pì: Zia. Akú Musa pì: Ani ke lákú n ò nà,

de ñgõ dõ kũ gbẽke de lán Dikiri ó Luda bàro. ¹¹ Blòno ni kemma kũ n onno kũ n ibanõ kũ n gbẽno ògõ kũ swai ado.

¹² Kũ Musa kũ Harunao bò Firi'auna kĩnaa, Musa wéke kè Dikiria blò kũ ò dà Firi'aunalano yá musu. ¹³ Dikiri Musa wéke sì, akũ blòno gàga kpéno gũn kũ onno kũ burano. ¹⁴ Ó ñ kákara, akũ bùsu gbĩ sò pínki. ¹⁵ Kũ Firi'auna è à kè sàna, a sá kpé gbàna, akũ à gi Musa kũ Harunao yá mai lákũ Dikiri ò nà.

Sàa dagulanaa

¹⁶ Dikiri pì Musane: Ñ o Harunane à a gò sé à zĩte léo, bùsutiti ni li sàa ù Misila gu sında pínkia. ¹⁷ Akũ ò kè le. Haruna a gòo sè à zĩte léo, akũ bùsutiti li sàano ù, ò dà bisāsirinola kũ nõbõno. Misila bùsutiti li sàano ù pínki. ¹⁸ Ezedeno yò ò gwà se ñ ezedeke gũn, akũ ò fua. Sàano dà bisāsirinola kũ nõbõno. ¹⁹ Akũ ezedeno pì Firi'aunane: Luda ogbeme. Ama Firi'auna sá kpé gbàna, à gi ñ yá mai lákũ Dikiri ò nà.

Ífinino dagulanaa

²⁰ Dikiri pì Musane: Ñ fute kònkòkòno ñ gé ñ Firi'auna le goro kũ àten gé swai, ñ one makũ Dikiri ma ò, à ma gbẽno gbare ò gé donyĩ kemene. ²¹ Tó à gi ñ gbarèi, mani ífinino daala kũ a ibanõ kũ a gbẽno kũ a kpéno. Misila kpéno ni pa kũ ífinino, bee zĩte oni daala. ²² Goro birea mani Gosè bùsu gu kũ ma gbẽno kun bo ado. Gwen ífinino ni dan gularo, de àgõ dõ kũ makũme Dikiri ù a bùsun. ²³ Mani ma gbẽno dõkõne kũ a gbẽno. Zian sèedaa pì ni ke.

²⁴ Akũ Dikiri kè le. Ífinino kà Firi'auna onno kũ a ibanõ onno. Misila yàka pínki ífinino yá. ²⁵ Akũ Firi'auna Musa kũ Harunao sisi à pì: À gé sa o á Ludaa bùsun la. ²⁶ Akũ Musa pine: Ani sí ke ò ke lero, zaakũ pò kũ óni sa o Dikiri ó Ludaa pì de Misilano tẽ ùme. Tó o sa ò kũ pò kũ à deñne tẽ ùo ñ wára, oni ó pápa kũ gbèso ò ó dederoo? ²⁷ Óni táa o gbárannan goro aakõme, gbasa ò sa o Dikiri ó Ludaa lákũ à òwere nà. ²⁸ Akũ Firi'auna pì: Mani á gbarèi à gé sa o Dikiri a Ludaa gbárannan, ama àsun gé záro. À kúte kenemene. ²⁹ Musa pine: Tó ma ta, mani kúte kene, ani ífinino kemma zia kũ n ibanõ kũ n gbẽno. Ama ñsun manafiki ke doro. Ñ tó gbẽno gé sa o Dikiria. ³⁰ Kũ Musa bò Firi'auna kĩnaa, a kúte kène Dikirine. ³¹ Dikiri a wéke sì, akũ ífinino kè Firi'aunaa kũ a ibanõ kũ a gbẽno. Adi gõ gukearo, bee mèn do. ³² Ama Firi'auna sá kpé gbàna ari tera, à gi ñ gbarèi.

9

Pókádeno gaganaa

¹ Dikiri pì Musane: Ñ gé ñ Firi'auna le ñ one Dikiri Eberuno Luda pì, à ma gbẽno gbarèi ò gé donyĩ kemene. ² Tó à gi ñ gbarèi, tó à kpé ñ kũna ari tera, ³ mani ò tã a pókádeno a buran. Mani gagayá pásĩ ká a sònon kũ a zaakino kũ a lakumino kũ a zũno kũ a sãno kũ a blèno. ⁴ Mani Isaraila pókádeno dõkõne kũ Misilano póno. Isarailano pókádeno ke ni garo. ⁵ Makũ Dikiri ma a goro dite. Zian mani abire ke bùsun la.

⁶ Kũ gu dõ, akũ Dikiri kè le. Misilano pókádeno gàga pínki, ama Isarailano pókádeno ke dí garo. ⁷ Firi'auna yá kũ à kè pìi gbèka, à mà Isarailano pókádeno ke dí garo, ama a sá kpé gbàna, à gi gbè pino gbarèi.

Bòbunu kana Misilangu

⁸ Dikiri pì Musane kù Harunao: À tãmakpe túbu dá okù dodo, Musa fá Firi'auna are. ⁹ Ani da Misila búsula pínki lán lukutē bà, ani ke bisásirinone kù nòbòno bòbùnu ù gu sinda pínkia. ¹⁰ Akù ò tãmakpe túbu sète ò gèe Firi'auna kīnaa. Kù Musa túbu pii fá musu, akù à kè bisásirinone kù nòbòno bòbùnu ù. ¹¹ Ezedeno dí f̄ ò gèe Musa kīnaaro bòbùnu pino yāi, zaakù à dàña kù Misilano ñ pínki. ¹² Akù Dikiri Firi'auna kùu kè gbāna, lākù à ò Musane nà, akù à ḡ ñ yā mai.

Legūgbē manaa

¹³ Dikiri pì Musane: Ñ fute kònkònkò ñ ḡ ñ Firi'auna le, ñ one makù Dikiri Eberuno Luda ma pì, à ma gbēno gbare ò ḡ donyī keme. ¹⁴ Tera sà mani yā pāsī pínki daala kù a ibanò kù a gbēno, de aḡ d̄ kù andunia gūn pínki gbēke de lán ma bàro. ¹⁵ Zaakù tó ma ò t̄m̄ma ma gagagyā kàngu yā, de akù kù a gbēno lāka andunia gūn. ¹⁶ Ma a kà kpatan de mà a gbāna mone, ò ma tó kpá andunia gūn pínki. ¹⁷ Lākù àteni a zīda bi, à ḡ ma gbēno gbarei ari tera, ¹⁸ zia mandara'i mani tó legūgbē pāsī ma manamana, legūgbē kù a taka buri dí ma Misila zikiro zaa lākù ò a kàte nà ari kù a gbārao. ¹⁹ Ñ one à gbēno zī ò a pòkādenu kù pò kù à vī burano sète ò káka kpén pínki. Bisásirino kù pò kù ò kù bàaino, tó òdi ḡ kùwò kpénlo, legūgbē ni marfuma oni gagame.

²⁰ Firi'auna iba kenò vīna kè Dikiri yāne, ò ñ zīkerino kù ñ pòkādenu kàka kpén. ²¹ Ama gbē kù odi Dikiri yā darono ñ zīkerino kù ñ pòkādenu tò bàai.

²² Akù Dikiri pì Musane: Ñ ò sé musu, legūgbē ni ma bisásirino kù pòkādenu kù burapona Misila būsu gu sinda pínkia. ²³ Kù Musa a gòo d̄ musu, Dikiri tò legū ten pūtā, àten ma kù gbēe, àten pí, akù sura ten kipa zīte. Dikiri legūgbē kà Misilango. ²⁴ Legūgbē ten ma, legū ten pí. Legūgbē pì pāsī. Zaa lākù Misila būsu kun nà, legū dí taka buri dí ma zikiro. ²⁵ Legūgbēe pì pò kù ò kù bàai Misila būsu gūnno ásarù kè pínki, bisásirino kù pòkādenu kù burapono pínki. À sènte lino è'e pínki. ²⁶ Gosē būsu gu kù Isarailano kunn legūgbēe pì dí kánlo ado.

²⁷ Firi'auna Musa kù Harunao sisi à p̄inne: Tera sà ma durunna kè. Dikiri yā mé à nna, makù kù ma gbēno taaridenon ó ù. ²⁸ À kúte ke. Legūpūtāna kù legūgbē dikīnao mò le. Mani á gbare sa, mani gíare doru. ²⁹ Musa pine: Tó ma bo wēte kpe, mani ma onò sé lei gena Dikiri kīnaa, legūpūtāna ni ze, legūgbē ni lāka, de ñḡ d̄ kù zīte bi Dikiri p̄ome. ³⁰ Ama má d̄ kù m̄k̄on kù ñ ibanò, àten vīna ke Dikiri Ludanero ari tera.

³¹ Nagā kù gbadoo yàka, zaakù nagā gīnake à pia, gbado mure bò. ³² Èse kù werao dí yakaro, kù òdi ma kpekpe yāi. ³³ Musa bò Firi'auna kīnaa à ḡe wēte kpe, à a onò sé lei gena Dikiri kīnaa, akù legūpūtāna kù legūgbēe zè, legū dí ma doru. ³⁴ Kù Firi'auna è legū kù legūgbēe kù legūpūtānao zè, akù à kpé àten durunna ke, a s̄ kpé gbāna, akù kù a ibanò. ³⁵ A kù kpé gbāna à ḡ Isarailano gbarei, lākù Luda dà Musane à òne nà.

10

Kwan dagulanaa

¹ Dikiri pì Musane: Ñ ḡ Firi'auna kīnaa, zaakù ma a kù ke gbāna kù a ibanò, de mà a daboyā dino ke ñ té, ² de ñ le ñ o n nēno kù n daikoreno lākù ma wé t̄ Misilano nà kù daboyā kù ma kè ñ tēno, aḡ d̄ kù makūme Dikiri ù.

³ Akù Musa kù Harunao ḡe ò pì Firi'aunane: Dikiri Eberuno Luda pì, ñiḡ

kun mìnatenaaare sari ari bɔremɛɛ? Ñ a gbɛ̀nɔ gbare ɔ gé donyĩ keare. ⁴ Tó n gi ní gbareí, zia ani kwanɔ ká n b̀sun. ⁵ Ọ da zítela, oni gu ero. Ọ lété pɔ kú ɔ g̀nnɛ legũgbɛɛ gberanɔa kú línɔ pínki. ⁶ Ọ pa n kpénɔ gũn kú n ìbanɔ pónɔ kú Misilanɔ pónɔ pínki. N denɔ kú n dizinɔ dí a taka e zikiro, zaa gɔɔ kú ɔ vùte b̀su dín ari kú a gbáaro. Akú Musa ɛra à b̀ Firi'auna kĩnaa.

⁷ Firi'auna ìbanɔ pìnɛ: Gbɛ̀ pìnɔ nigɔ kisira dawá le ari bɔrɛɛ? Ñ gbɛ̀ pìnɔ gbare ɔ gé donyĩ ke Dikiri ní Ludanɛ. Ñ dɔ kú Misila kàkateroo? ⁸ Akú ɔ ɛra ɔ sù kú Musao kú Harunao Firi'auna kĩnaa, à pìnɛ: À gé donyĩ ke Dikiri á Ludanɛ. Á dínɔ mé oni géɛ? ⁹ Musa wɛa à pì: Né fítí gbɛ̀ zɔkɔ. Óni gé ɔ pínkime kú ɔ négbɛ̀nɔ kú ɔ nénɔgbɛ̀nɔ kú ɔ sánɔ kú ɔ blénɔ kú ɔ zùnɔ, zaakú Dikiri dikpen óten gé ke. ¹⁰ Akú à pìnɛ: Tó ma á gbáre kú á nɔgbɛ̀nɔ kú á nénnɔ á pínki, ásarume, Dikiri á bo! Á laakari ke! Áten wete à fɛ̀ kumaome. ¹¹ Oi! Á g̀gbɛ̀nɔ mé oni gé donyĩ ke Dikirine, zaakú len a gbèka le. Akú ɔ pè̀mma Firi'auna are.

¹² Dikiri pì Musanɛ: Ñ n ɔ dɔ Misila b̀sula, kwanɔ ni ká ɔ sè kú lá kú ɔ b̀te legũgbɛɛ gberanɔ ble pínki. ¹³ Kú Musa a g̀o dɔ Misilala, Dikiri b̀ kú ìao ifáboki kpa, àten pá b̀suu pìia fánantɛ kú gwáanio zena sari. Kú gu dɔ, ifáboki ìa pìi sù kú kwanɔ. ¹⁴ Akú kwa pìnɔ sù ɔ dà Misila b̀sula pínki. Ñ dasi de a yá pónɔla, a taka ni ke ziki doro. ¹⁵ Ọ dà zítela gu s̀inda pínki, akú zíte sira kú. Ọ sè kú lánɔ kú líne kú ɔ b̀ legũgbɛɛ gberanɔ blè pínki. Sèe kú láo kú Misila b̀sun doro.

¹⁶ Gwe g̀nɔ Firi'auna Musa kú Harunao sisi à pì: Ma durunna kè Dikiri á Ludanɛ kú ákɔnɔ. ¹⁷ Á sùru g̀n do dí kemene kú ma durunnao, à kúte kemene Dikiri á Ludanɛ à gaga dí kema. ¹⁸ Kú à b̀ Firi'auna kĩnaa, à kúte kè Dikirine. ¹⁹ Akú Dikiri b̀ kú ìa gbānao ifálete kpa, à sù à kwanɔ sète à kà Isira Tɛran. Bee kwa mèn do dí g̀ Misila doro. ²⁰ Ama Dikiri Firi'auna kùu kè gbāna, akú à g̀ Isarailanɔ gbareí.

Gusira dana Misilala

²¹ Dikiri pì Musanɛ: Ñ ɔ sé musu, gusira kú oni fɔ ɔ kea ni da Misilala. ²² Kú Musa a ɔ dɔ musu, akú gusira níkiniki dà Misila gu s̀inda pínkia ari gɔɔ aakɔ. ²³ Ọdi kɔ ero, gbèke dí bo a gbènlɔ ari gɔɔ aakɔ pìia. Ama gupura kú gu kú Isarailanɔn kun pínki.

²⁴ Akú Firi'auna Musa sisi à pì: À gé donyĩ ke Dikirine kú á nɔgbɛ̀nɔ kú á nénnɔ á pínki, ama à á sánɔ kú á blénɔ kú á zùnɔ tó. ²⁵ Musa pì: Ñ tó ògɔ ɔ sa'opɔnɔ kú sa'opɔ kú ọdi ká tén à té kúnɔ kúna, de ɔ le ɔ Dikiri ɔ Luda gbagbao. ²⁶ Séto ɔ gé kú ɔ pókadenɔ, bee mèn do ni g̀ro, zaakú ñ tén óni sa'opɔnɔ bon ɔ Dikiri ɔ Luda gbagbao. De ɔ kpé ɔ ká gwe, ɔ dɔ pɔ kú óni sé, ɔ sa ooa g̀aro. ²⁷ Dikiri Firi'auna kùgbāna kú, akú adi we à ní gbarero. ²⁸ Firi'auna pì Musanɛ: Ñ gomeɛ gwe! Ñsun tó ɔ wé ke pla doro. Zi kú ɔ wé kè pla, n game. ²⁹ Akú Musa pì: Lákú n ɔ nà, óni kɔ e doro.

11

Misila daudunɔ gagana ya

¹ À sù à lè Dikiri g̀nake à pì Musanɛ: Mani wari dɔ Firi'aunaa kú Misila b̀suuo g̀n do dɔ, ani gbasa à á gbare. Tó àteni á gbare, ani péáwame! ² Ñ ɔ gbènnɛ ní baadi g̀gbɛ̀ kú nɔgbèo andurufu pónɔ kú wura pónɔ gbeka á Misila

gbēdakea. ³ Mani tó Isarailanɔ ke kú Misilanɔ nna. Musa sɔ, àdigɔ bèere vī Misila gūn Firi'auna ibanɔne kú a gbēnɔ.

⁴ Akú Musa pì Firi'aunanɛ: Dikiri pì, gwāani lizāndo áni vī Misila būsula, ⁵ Misila daudunɔ ní gaga ñ pínki sɛna zaa Firi'auna kú à vutena kpataa néa ari à gèe pé nɔgbē zíkɛri kú òdi wísi línɔ néa kú pókāde né sà káakunɔ ñ pínki. ⁶ Oni wēnda s gāna dɔ Misila gu sīnda pínkia, a taka dí ke yāro, ani ke ziki doro. ⁷ Ama Isarailanɔ té bee gbē ni won ke bisāsiri ke pókādearo, de ñgɔ dɔ kú Dikiri Misilanɔ dɔkɔne kú Isarailanɔ yāi. ⁸ N ìba dínɔ ni su ma kīnaa ñ pínki ò kútemenɛ, ò pi mà gé kú ma gbēnɔ ñ pínki. Abire gbera sà mani gé. Akú Musa bò Firi'auna kīnaa kú pɔfē zɔkɔɔ.

⁹ Dikiri pì Musanɛ yā: Firi'auna ni n yā maro, de ma daboyākenanɔ ke dasi Misila. ¹⁰ Musa kú Harunao daboyā pínɔ kè Firi'auna are pínki, akú Dikiri a kùgbāna kù. À gì Isarailanɔ gbarei ò bo a būsun.

12

Vīnla dikpe

¹ Dikiri yā ò Musanɛ kú Harunao Misila à pì: ² Mɔ díkīna nigɔ deáre mɔ káaku ù wē kú wēɛo. ³ À o Isarailanɔne ñ pínki, mɔ díkīna gɔɔ kuride zī ò sá bobo mèn dodo ɔn kú ɔnnwo pínki. ⁴ Tó ɔn gbēnɔ dasi dí ká ò sá mèn do só sɔro, ò kpàate kú ɔn kú ò kú kɔ sareo a gbēnɔ lén, de a kpara sún gɔro yāi. ⁵ À sākaro ke blèkofini fiti kú à mamberu vīro bo. ⁶ Isarailanɔ pínki, baadi a pɔ gwa ari mɔ díkīna gɔɔ gēro donsaride zī. Ɔkɔsin oni de, ⁷ oni a aru má kpé kú oni a nòbɔ sòn kpélele gbīnɔa, ɔplai kú ɔzeo kú musuo. ⁸ Gwāani dokɔnɔ piia oni nòbɔɔ pì kpá téa, oni só kú burodi futenasario kú lá kyàkyāao. ⁹ Àsun só būsú ke fufukenaro. À kpá téa kú a mīo kú a gbánɔ kú a pógūnnɔ. ¹⁰ Àsun tó gu dɔ a kparaaro. Tó a kpara gɔ, à a kpáta à té kú. ¹¹ Tó áten só, à asa dɔwáa à kyate kpá, á gò gɔ nana á ɔ. À só likalika, zaakú Dikiri Vīnla sa'opɔmɛ.

¹² Gwāani piia mani vī Misilala mà daudunɔ dede būsuu pì gu pínkia kú pókāde né sà káakunɔ ñ pínki, mani wé'i da Misila tānanɔa. Makūme Dikiri ù. ¹³ Aru pì nigɔ de sēeda ù kpé kú á kú a gūnnɔwa. Tó maten ɔ tɔ Misilanɔa, tó ma aru pii è, mani gēála, gaga pì ni á lero. ¹⁴ À gɔɔ pì dite ma dikpe gɔɔ ù dɔngu yāi, àgɔ dikpe pì ke kèotokɔne ù ari á buria.

Burodi Futenasari dikpe

¹⁵ Gɔɔ suppla gūn à burodi futenasari só. A gɔɔ káaku zī à lùbene kú à kú á kpé gūnnɔ kóte, zaakú gbē kú à pófutēnaa sò gɔɔ suppla pii gūn, oni a bo Isarailanɔ té ò a demɛ. ¹⁶ A gɔɔ káaku zī kú a gɔɔ suppladeo à kɔ kakara à donyī kemene. Àsun zī ke ke gɔɔ kúnɔaro, sé pòblekena gbē sīnda pínkine baasiro, a lén gwe. ¹⁷ À Burodi Futenasari dikpe ke, zaakú zī birean ma á bóte Misila lán zīkarinɔ bà. Á burinɔ gɔ dikpe pì ke kèotokɔne ù. ¹⁸ Mɔ káaku gɔɔ gēro donsaride zī ɔkɔsi, àgɔ burodi futenasari só ari a gɔɔ baro awɛedode zī ɔkɔsi. ¹⁹ Gɔɔ suppla gūn lùbene sún gɔ kú á bearo, zaakú gbē kú à pófutēnaa sò, gbē zītɔɔn yò, beden yò, oni a bo Isarailanɔ té ò a demɛ. ²⁰ Àsun pófutēnaa sò gɔɔ piiaro. Gu kú á kun pínki, àgɔ burodi futenasari só.

Vīnla dikpe káaku

²¹ Musa Isaraila gbē zōkōnō sīsī nī pínki à pìnnē: À gé à á ɔn sã kũ à de Vĩnla dikpekepe u. ²² À sēsōvlã sé à zō aru kũ à kũ ta gũnwa à máma á kpélele gbĩnɔa, ɔplai kũ ɔɛo kũ a musuo. Á gbēke sún bo bàairo ari gu dɔ. ²³ Tó Dikiri ten pã bùsula àten Misilano dede, tó à aru è kpélele gbĩnɔa, ani gēalamē. Ani tó gbēdederi gēái à á dedero. ²⁴ Ákōnō kũ á burinō àgō yã pì kũna kèotokōnē ũ ari á buria. ²⁵ Tó a gē bùsu kũ Dikiri nī à gban lákũ à a lé sèáre nà, àgō donyĩyã pì kũna. ²⁶ Tó á nénō donyĩyã pìi m̀i gbēkaáwa, ²⁷ à orĩne kũ Vĩnla sa kũ òdi o Dikiriaamē, zaakũ kũ à Misilano dède, à gē ó Isarailano kpéla, adi ó dedero. Akũ gbēnō kùtē ò donyĩ kē Dikirine. ²⁸ Kũ ò tà, ò kē lákũ Dikiri ò Musa kũ Harunaoonē nà.

Misila daudunɔ gaganaa

²⁹ Gwãani lizãndo Dikiri Misila daudunɔ dède nī pínki, sena zaa Firi'auna kũ à vutena kpataa néa ari à gēe pé purusunanō nénɔa kũ pókãde né sã káakunō nī pínki. ³⁰ Firi'auna fute gwãani kũ à ibanō kũ Misilano nī pínki, akũ wēnda ɔ dà Misilala, zaakũ ɔn ke kun gēe sariro. ³¹ Gwãanin Firi'auna Musa kũ Harunao sīsī à pìnnē: À fute kũ Isarailano à bɔte ma gbēnō té. À gé donyĩ ke Dikirine lákũ a ò nà. ³² À á blēnō kũ á sãnō kũ á zùnō sété lákũ a ò nà. À gé à sa mana omene se.

³³ Misilano nàkara gbē pìnɔa ò bɔteĩne nī bùsun likalika, zaakũ ò pì: Óni gaga ó pínkime. ³⁴ Isarailano nī flawadenano kã tanɔ gũn lùbenēe sari, ò nī utano fífia ò dàda nī gàn. ³⁵ Ò kē lákũ Musa òĩne nà, ò andurufu pónō kũ wura pónō kũ pókasanō gbēka Misilanoa. ³⁶ Dikiri tò Misilano nī wé gwã, akũ ò kpàĩma. Leme ò Misilano pónō sĩĩma le.

Isarailano dana zén

³⁷ Isarailano dà zén gēse, ò bɔte kũ Rameseo ò tà Suko. Gōgbēnō gbēnōn dúbu wàa aakōme, nénō kũ nɔgbēnō baasi. ³⁸ Buri žĩtɔnō tà kũĩwo dasi dɔ. Blēnō kũ sãnō kũ zùnɔn dasi manamana. ³⁹ Ò burodi futenasari kē kũ flawadana kũ ò bɔo Misilao. Ò kē lùbenēe sari, zaakũ ò pèĩma Misila kãntome. Odi le ò pòble kē ò sè zãna ũro.

⁴⁰ Isarailano kunna Misila kē wè wàa pla kũ baraaKurio. ⁴¹ Wè wàa pla kũ baraaKurio pì papanaa gbɛra, dikpe pì zĩn Dikiri žĩkarii pìnō bɔte Misila nī pínki. ⁴² Gwãani pì kun Dikiri pɔ ũme. Isarailano nigō ibēne kea ari nī buria, zaakũ gwãani piin Dikiri Isarailano bona Misila ibēne kē.

Vĩnla dikpe

⁴³ Dikiri pì Musane kũ Harunao: Vĩnla yã kũ ma diten dí. Buri žĩtɔ ke sún a nòbɔ sóro, ⁴⁴ ama zò kũ a lù, tó a tš zōna, ani só. ⁴⁵ Nibɔ ke gbasekeri sún sóro. ⁴⁶ À só kpén, àsun bo kũ a nòbɔ pìio bàairo. Àsun sã pì wá ke éro. ⁴⁷ Isarailano pínki gō dikpe pì ke. ⁴⁸ Tó gbē žĩtɔ kũ á té, tó à ye à Vĩnla dikpe ke Dikirine, à a be gōgbēnō tš zō nī pínki à gō bede ũ gbasa à ke. Gyɔfɔrɔde sún sóro. ⁴⁹ Bede kũ gbē žĩtɔ kũ à kũ kááo, doka dokōnō piime. ⁵⁰ Akũ Isarailano kē lákũ Dikiri ò Musane nà kũ Harunao nī pínki. ⁵¹ Žĩ birean Dikiri Isarailano bɔte Misila gã kũ gãao.

¹ Dikiri yā ò Musane à pi: ² Àgõ Isaraila daudunò kù pòkàde né sà káakunò kpáma, zaakù ma pónòme ñ pínki.

³ Musa pi Isarailanòne: Á bona Misila zòblen gɔɔ díkína yā gõ dɔágu, zaakù Dikiri mé à á bôte Misila kù a ɔ gbánao. Ásun pófutena só gɔɔ piaro. ⁴ Áten bôte Misila gbárame mɔ káaku kù òdi pi Abibu gún. ⁵ Dikiri lé sè á dizinòne à pi áni bùsu kù à vī kù zó'io din, kù Kanaanò kù Itinò kù Amɔrinò kù Ivinò kù Yebusinòn kun kpááwa. Tó à tò a ka, à dikpe pi ke mɔ dín. ⁶ Àgõ burodi futenasari só ari gɔɔ suppla. A gɔɔ supplade pi zī nigõ deáre Dikiri dikpe gɔɔ ù. ⁷ Àgõ burodi futenasari só ari gɔɔ suppla pi papa. Pófutena ke lùbene ke súnigõ kù on ke gún á bùsunlo. ⁸ Zī piia àgõ o á nэгõgbēnòne áten ke le yā kù Dikiri kēáre kù à á bôte Misila yáime. ⁹ Dikpe pi nigõ deáre sèeda ù lán pò dana ɔaa bà, ke lán dɔngu pò yīna mi'areaa bà, de Dikiri doka gõ kù á lén, zaakù àkù mé à á bôte Misila kù a ɔ gbánao. ¹⁰ Àgõ dokayā pi ke a gɔɔa wè kù wèeo.

¹¹ Tó Dikiri tò a ka Kanaanò bùsun, akù à kpááwa lákù à a lé sèare ná kù á dizinò, ¹² àgõ á daudunò kpáa ñ pínki. Á pòkàde né sà káakunò digõ de a pò ù ñ pínki. ¹³ Àgõ á zaaki né sà káaku tɔɔma bo kù sáneo. Tó ádi boro, à a waka fi. Àgõ á daudunò tɔɔma bo ñ pínki. ¹⁴ Tó á nэгõgbēnò á lá a mii zia ò pi, bó yān gwee, à piñne Dikiri á bôte zòblen Misila yā kù a ɔ gbánao yáime. ¹⁵ Kù Firi'auna kùgbána kè à gi ó gbareí, akù Dikiri Misila daudunò dèdè ñ pínki kù pòkàde né sà káakunò ñ pínki. A yā mé à tò odi sa oa kù pòkàde né sà káakunò pínki, odi ó daudunò tɔɔma bo. ¹⁶ Adikína nigõ de sèeda ù lán pò dana ó ɔaa bà ke pò yīna ó mi'areaa bà, zaakù Dikiri mé à ó bôte Misila kù a ɔ gbánao.

Isarailanò bona Misila

¹⁷ Kù Firi'auna Isarailanò gbàre, Luda dí bo kúnwo Filisitini bùsu zé kparo, bee kù a kánikeo, zaakù à pi: Tó ò fùteñyí kù zliò, oni ñ nèse lite ò era Misila.

¹⁸ Luda pà zé piine, akù à gbáranna zé sè kúnwo Isira Tèra kpa. Isarailanò bôte Misila ò ñ zìkabòno kùna.

¹⁹ Musa Yusufu wánò sè áten táo, zaakù Yusufu tò Isarailanò lé sèare yā à pi, tò Luda sù ñ bo, oni a wánò sète ò boo gwe.

²⁰ Kù ò bò Suko, ò gèe ò bùraa kàte gbáranna léa zaa Etamu. ²¹ Dikiri digõ doñne are téluku gún fánantè de àgõ zé mɔñne. Gwāani sō àdigõ doñne are ténene gún, de àgõ gu puñne ògõ táa o fánantè kù gwāanio. ²² Téluku pii di go ñ are fánantèro, ténene pii di go ñ are gwāaniro.

14

Misilanò petena Isarailanò

¹ Dikiri pi Musane: ² Ñ o Isarailanòne ò lite ò gé bùra kàte Pi'airo sare Migidolu kù ísiraò dagura, aredòkòana kù Baali Zefòo. À bùra kàte ísira sare gwe. ³ Firi'auna nigõ da a sàte, gbáranna á kùkùme. ⁴ Mani a kùgbána kù, ani péteáí, mani tó bo Firi'auna kù a zìkarinò yā sabai, Misilanò nigõ dō kù makùme Dikiri ù. Akù Isarailanò kè le.

⁵ Kù ò ò Misilanò kína Firi'aunane gbē pinò bàa lè, akù àpii kù a ibanò nèse lite Isarailanò yā musu ò pi: Bón o kè, akù o tò ò bò zòblenawerenn? ⁶ Akù Firi'auna gó dō a sōne à a zìkarinò kàkara. ⁷ Á sōgo mananò sè mèn wàa aakõ kù Misila sōgonò pínki kù zìkari gbē zòkòno ká ñ gún. ⁸ Dikiri Misilanò kína Firi'auna kùgbána kù, akù à pète Isaraila kù òten bôte kù swègbánaonoi. ⁹ Akù

Misilanɔ pɛtɛnyĩ kũ Firi'auna sɔnɔ kũ a sɔgonɔ kũ a sɔdenɔ kũ a zɔkarinɔ ń pínki, akũ òten su ń le ń búran ísira sare kãni kũ Pi'airoo arɛdɔkɔana kũ Baali Zɛfɔ.

¹⁰ Kũ Firi'auna kà kãni, Isarailanɔ wé sè, akũ ò Misilanɔ è té ń kpe. Vĩna ń kũ manamana, akũ ò wiki lɛ Dikiria. ¹¹ Ò pì Musanɛ: Miranɔn kũ Misilanloo? Bɔ yã mé à tò n su kũoo gbáranan la ò gagaa? À kè dera n bo kũoo Misilai? ¹² Asa o ònne Misila ò pì ñ ó tó tɛnɛ ò zɔ ble Misilanɔne! Zɔblennena manawɛɛ de gagana gbáranna dínlá. ¹³ Musa pínne: Àsun tó vĩna á kũro. À ze tɛnɛ áni e lákũ Dikiri ní á sura ba ná gbára, zaakũ Misila kũ áteni ń e gbára díno, áni ń e ziki doro. ¹⁴ Dikiri mé ani zĩ kááre. Àgɔ yĩtena kítikiti dé!

Isarailanɔ bikuna Isira Tɛrala

¹⁵ Dikiri Musa là à pì: Bɔ wikin nten lémaa? Ñ n gbɛnɔne ò fute ò bo kũ táo. ¹⁶ Ñ n gò dɔ ísiralá à zɔkɔre, de Isarailanɔ le ò gɛte a dagura gukoria. ¹⁷ Makũ, mani Misilanɔ kũgbána kũ, oni gɛn ń gbera, mani tɔ bo Firi'auna kũ a zɔkarinɔ kũ a sɔgonɔ kũ a sɔdenɔ yã sabai. ¹⁸ Tó ma tɔ bò Firi'auna kũ a sɔgonɔ kũ a sɔdenɔ yã sabai, Misilanɔ nigɔ dɔ sà kũ makũmɛ Dikiri ũ. ¹⁹ Luda Malaika kũ à do Isarailanɔne arɛ èra à gɛɛ ń kpe kpa, akũ tɛluku kũ à kũ ń arɛ èra à gɛɛ ń kpe dɔ ²⁰ mɔkɔnɔ kũ Misilanɔ dagura. Tɛluku pì gu pù Isarailanɔne à gusira kpà Misilanɔne, akũ ń gbɛke dí le à nà a dakei gwãani kũaro.

²¹ Kũ Musa a ɔ dɔ ísiralá, akũ Dikiri bò kũ ía gbánao ifáboki kpa. À kàka ari gu gɛɛ a dɔ ò ísira lɛ à kpàatekɔre, akũ gukori bò. Kũ í zɔkɔre, ²² akũ Isarailanɔ táa ò gukoria ò bikũ. Í bĩni bò ń ɔplai kũ ɔzeo. ²³ Akũ Misilanɔ pɛtɛnyĩ. Firi'auna sɔnɔ kũ a sɔgonɔ kũ a sɔdenɔ pínki té ń kpe ísira gũn. ²⁴ Gudɔnaao Dikiri Misila zɔkarinɔ gwà zaa ténene gũn, akũ à tò ò likara. ²⁵ À tò ñ sɔgonɔ vlɛ, à tò ń táa'onaa kè zĩ'ũ, akũ ò pì: Ò bàa lé Isarailanɔne, zaakũ Dikiri ten zĩ kááne kũoome.

²⁶ Dikiri pì Musanɛ: Ñ n ɔ dɔ ísiralá, í ni da Misilanɔla kũ ń sɔgonɔ kũ ń sɔdenɔ. ²⁷ Akũ Musa a ɔ dɔ ísiralá, akũ í ten su a gbɛn gudɔnaao. Lákũ í ten su ná, akũ Misilanɔ bàa si ò ye ò bɔte. Gwen Dikiri tò ísira dànlán. ²⁸ Í sù a dà sɔgonɔla kũ sɔdenɔ kũ Firi'auna zɔkari kũ ò gɛ ísira gũn Isarailanɔ gberanɔ ń pínki. Ñ gbɛke dí boro, bee mèn do. ²⁹ Isarailanɔ sɔ ò táa ò í dagura gu koriamɛ. Í bĩni bò ń ɔplai kũ ɔzeo. ³⁰ Zi birean Dikiri Isarailanɔ si Misilanɔa, akũ Isarailanɔ Misila pínno gèno è ísira bara. ³¹ Kũ Isarailanɔ Dikiri gbána zɔkɔ kũ à mɔ Misilanɔne è, ò vĩna kènɛ, akũ ò a náani kè kũ a zɔbleri Musao.

15

Isarailanɔ lɛɛ

¹ Akũ Musa kũ Isarailanɔ ń pínki lɛ dí si Dikirine ò pì:

Mani lɛ sí Dikirine, zaakũ a tɔ bona,
à sɔdenɔ kũ ń sɔnɔ kà ísiran.

² Dikiri mé à ma gbána ũ, mani a táaki lé,
àkũ mé à ma sura bà.

Àkũmɛ ma Luda ũ, mani a tɔ kpá.

Àkũmɛ ma de Luda ũ, mani a tɔ sé lei.

³ Dikiri bi zɔkariimɛ, a tɔn Dikiri.

⁴ À Firi'auna sɔgonɔ kũ a zɔkarinɔ kà ísiran,
à zɔkari gbɛ zɔkɔnɔ vlɛ Isira Tɛran.

5 Í lòkotoo pìi dàńla,
ò kpàte zĩte lán gbèe bà.

6 Dikiri, n ɔplan gbána kun kú zòkòkeo,
Dikiri, n n ibereno kàkate kú n ɔplao.

7 N n zāngurinɔ nè n gakuri zòkò gūn,
n pɔ fè n n náte lán sèe bà.

8 N pɔ bò n yīn, akú í zòkòre,
à gò zena lán bīni bà,
ísira ì ari a guragura.

9 Ó ibere pìnɔ pì,
oni pètewái ò ó leme,
oni ó pónɔ sète lákú ò yei nà,
oni n fēnedanɔ bo ò ó dedeo.

10 N n lé'ia vù, akú ísira dàńla,
ò kpàte lán darumaa bà í zòkò pìn.

11 Dikiri, tānanɔ té a kpate mé à de lán n bàa?
Dín oni lekɔa kúnwoo?
Yābonsarekeri, n zòkòke adona,
n gakuri naasi vī.

12 N n ɔpla pòro, akú zĩte n mómɔ.

13 Ókòɔnɔ kú n ó bó zòblennɔ
ĩni dowere are n gbèke gūn,
ĩni gé kúoo n būsun kú n gbánao.

14 Tó burinɔ mà, oni lukaluka,
í wána ni ká Filisitini būsudenɔ pɔa.

15 Edɔmunɔ kínanɔ ni vīna ke,
swè ni kē Mɔabu don'arēdenɔ,
Kanaanɔ būsudenɔ mè ni y'ó n pínki.

16 Vīna zòkò ni n kú, swè ni kēngu,
oni gò kítikiti lán gbèe bà
n gbána zòkò yāi Dikiri,
ari ókòɔnɔ kú n ó sé n pɔ ũnɔ ni gēte.

17 Dikiri, ĩni gé kúoo kpi kú n sè n pɔ ũ kīnaa,
ĩni ó zīni pēte gu kú n dite n vuteki ũn,
n kúki kú n kèke n zīdanee pìi.

18 Dikiri nigò kí ble gɔrɔ sīnda pínkime.

19 Kú Firi'auna sɔnɔ kú a sōgonɔ kú a sōdenɔ gè ísira gūn, akú Dikiri sù kú
ío à dàńla, ama Isarailanɔ taa ò gukoria ísira pìi gūn. 20 Akú annabi Miriamu,
Haruna dāre, a sègèe sè, akú nɔgbēnɔ bò ò téi n pínki, òten sègè pà òten ũ wā.

21 Miriamu lèe sīnne à pì:

À lè sí Dikirine, zaakú a tɔ bona,
à sōdenɔ kú n sōnɔ kà ísiran.

Í kyàkyaa

22 Musa dà zén kú Isarailanɔ, ò kèkɔa kú Isira Tērao ò gè Suru gbáranan. Ò
táa ò gɔrɔ aakò gbáranna pìn odi í ero. 23 Kú ò kà gu kú odi pi Mara, odi fɔ ò a
í m̀ro kú à kè kyàkyà yāi. A yā mé à tò ò tɔ kpà gu pìine Mara. 24 Akú gbēnɔ
zuka kà Musai ò pì: Bón óni m̀i? 25 Musa wiki lè Dikiria, akú Dikiri lí m̀nne.
Kú Musa lí pìi zù ĩn, akú í pìi kè nna. Gwen Dikiri yā diteñne kú dokao à n yò

à ñ gwá ²⁶ à pì: Tó a laakaríi d̀ò makú Dikiri á Luda yáa áten yá kú má yei ke, tó a yá kú ma ditenò mà, akú á ma dokanò kúna pínki, mani gyá kú ma kà Misilanòn ke kááguro, zaakú makúme Dikiri kú àdi á gba aafia ù. ²⁷ Abire gbera ò kà Elimu, gu kú ísèboki mèn kuri awèeplanòn kun kú domina lí mèn baaakò akurinò. Akú ò bùraa kàte í pi sare gwe.

16

Mana kú kpekperewinò

¹ Isarailanò fùte Elimu ñ pínki, akú ò kà Sini gbáranna kú à kú Elimu kú Sinaio dagura ñ bona Misila m̀ò plade gún g̀òrò g̀èrode zĩ. ² Akú ò zuka kà Musai kú Harunao gbárannan gwe ñ pínki ³ ò pìñne: Bó yá mé à tò Dikiri dí ó dede Misilaroo? Gwe òdi vute ò pò ble kú ǹòb̀ò ari ò ká, akú a su kúoo gbárannan kú à ó dede kú ǹàao.

⁴ Dikiri pì Musane: Bona musu mani pòble fááre. Gbè̀nò ni b̀òte ò g̀òrò do pò sète lákú gu digò d̀ò nà ñ blena lén, de mà ñ yò mà gwa tó ò ma doka kúna. ⁵ G̀òrò suddode zĩ g̀òrò pla pón oni sète ò a pòble ke. ⁶ Akú Musa kú Harunao pìñne ñ pínki: ̀̀k̀siala áni d̀ò kú Dikiri mé à á b̀òte Misila, ⁷ zia k̀nk̀ò áni Dikiri gakuri e. À zuka kú a k̀ai mà. Bón ó ù kú áni gbasá a zuka k̀awáii? ⁸ Musa era à pì: Dikiri ni á gba ǹòb̀ò à só ̀̀k̀siala, zia k̀nk̀ò ani pòble kpááwa á blena lén, kú à zuka kú á k̀ai mà yá. Póken ó ùro. Adi ke ók̀nò a zuka k̀awáiro, Dikirime.

⁹ Akú Musa pì Harunane: Ñ o Isarailanòne ñ pínki ò na Dikiri, zaakú à ñ zukakanaa mà. ¹⁰ Kú Haruna ten yá oñne, ò are d̀ò gbáranna kpa, akú ò è Dikiri gakuri b̀ò à sùmma t̀eluku gún. ¹¹ Akú Dikiri yá ò Musane à pì: ¹² Ma Isarailanò zukakanaa mà. Ñ oñne ̀̀k̀siala oni ǹòb̀ò só, zia k̀nk̀ò oni pò ble ò ká, oni d̀ò kú makúme Dikiri ñ Luda ù.

¹³ ̀̀k̀si kpekperewinò sù ò dà ñ bùrala. Kú gu d̀ò plí kpà à likańyĩ. ¹⁴ Kú plí k̀è, akú pò g̀ò katena zĩte púu ketekete lán pò koto bà. ¹⁵ Kú Isarailanò è, ò pikòne: Bón díi? Zaakú odi d̀ò pò kú à de a ùro. Musa pìñne: Pó kú Dikiri kpááwa à blen gwe. ¹⁶ Yá kú Dikiri d̀iteáren dí: Á baadi sète a blena lén. Á sète á baadi zaka lé dodo á ̀ndenò dasi lén. ¹⁷ Isarailanò k̀è le. Ò sète, gbèkenò pò zòkò, gbèkenò pò fíti. ¹⁸ Kú ò zakaa dàn, gbè kú à sète zòkò pò dí dialaro, gbè kú à sète fíti pò dí k̀iáaro. ¹⁹ Musa pìñne: Gbèke sún a kpara tó ari gudòoro. ²⁰ Gbèkenò dí Musa yá maro, ò a kpara tò ari gu d̀ò, akú à k̀k̀ò kà à v̀à, akú Musa pò f̀è gbè p̀inoi.

²¹ Lákú gu digò d̀ò nà baadi di sète a blena lén. Tó ifantè gbà, pò kú à g̀ò zĩte di yóme. ²² G̀òrò suddode zĩ ò pòble sète leu pla, baadi zaka lé plapla. Akú ñ gbè zòkò g̀è è ò Musane ñ pínki. ²³ Á pìñne: Len Dikiri d̀ite le. Zia bi kámmabog̀òrò zĩme, Dikiri g̀òròme. Á pò kú á ye à kpá téa kpá téa. Á pò kú á ye à disa disa, à a kpara kú à g̀ò d̀ite ari gu d̀ò. ²⁴ Ò d̀ite ari gu d̀ò lákú Musa ò nà. Adikú dí v̀aro adi k̀k̀ò káro. ²⁵ Akú Musa pìñne: Á ble gbàra, zaakú kámmabog̀òrò zĩme, áni e gukea gbáaro. ²⁶ Àgò sète ari g̀òrò suddo. A g̀òrò supplade bi kámmabog̀òrò zĩme, anigò kun zĩ k̀aro.

²⁷ G̀òrò supplade zĩ gbèkenò b̀ò ò g̀è sète, akú odi lero. ²⁸ Akú Dikiri pì Musane: Áni g̀ò kú kú doka kú ma ditenò manaa sario ari b̀òremee? ²⁹ Àgò d̀ò kú makú Dikiri ma kámmabog̀òrò d̀iteáre. A yá mé à tò g̀òrò suddode zĩ madì g̀òrò pla pòble kpááwa. Baadi g̀ò kú a gbèn, gbèke sún bo gu kú à kun g̀òrò supplade

pì zīro. ³⁰ Akū ò kámma bò gɔɔ supplade zī. ³¹ Isarailanɔ tɔ kpà pɔble piine mana. À de lán pɔwe pura keteketenɔ bàme. A í nna lán kàra zóde bà.

³² Musa pi: Yá kú Dikiri diten dí: Ò mana zaka lé do dite ó burinɔne, de ò pɔble kú à kpàwá ò blè gbáranan ó bona Misila gbera e se. ³³ Akū Musa pi Harunanɛ: N lo sé n̄ mana zaka lé do kán n̄ dite Dikiri are, de àgɔ ditena ó burinɔne. ³⁴ Akū Haruna dite gbè anlonɔ sare de àgɔ ditena lákū Dikiri ò Musanɛ nà. ³⁵ Isarailanɔ mana blè wè bupla ari ò gèè ò kào bùsu kú gbēnɔn kún. Ò mana pìi blè ari ò gèè ò kào Kanaanɔ bùsu léa. ³⁶ Zaka lé do bi lita plame.

17

Í bona gbèn (Nar 20:2-13)

¹ Isarailanɔ fùte Sini gbáranan í pínki, òten bùra kátékate lákū Dikiri ònne nà, akū ò gèè ò bùraa kàte Refidimu. Odi í le ò mì gwero, ² akū ò zuka kà Musai ò pi: N̄ ó gba í ò mi. À piinne: Bóyái áten lékpakɔana ke kúmaoo? A kè dera áten Dikiri lé à gwaa? ³ Kú ími teni n̄ de, akū ò zuka kà Musai ò pi: Bóyái n̄ bo kúoo Misilai? N̄ ye ími ó de kú ó nénɔ kú ó pókádenɔon yá? ⁴ Akū Musa wiki lè Dikiria à pi: Deran mani ke kú gbē pìnɔ nàa? À gɔ̄ fiti kú oni ma pápa kú gbēe ò ò ma de. ⁵ Dikiri pìne: N̄ Isaraila gbē zókɔnɔ sète à do gbē pìnɔne are. N̄ n gò kú n̄ Nili lèo sé dɔ. ⁶ Mani ze n̄ are Orebu gbēsi sare gwe. N̄ gbēsi pi lé, í ni bo de ò mi. Akū Musa kè le Isaraila gbē zókɔnɔ wára. ⁷ Akū ò tɔ kpà gu piine Masa, zaakū gwen ò Dikiri lèn ò gwà ò pi: Dikiri kú kúoomɛ gwe yá? Ò tɔ kpàne Meriba dɔ, kú Isarailanɔ zuka kà gwe yái.

Zìkana kú Amalekinɔ

⁸ Amalekinɔ sù zì ká kú Isarailanɔ Refidimu. ⁹ Akū Musa pi Yɔsuanɛ: N̄ gbēnɔ sé ó té à gé zì ká kú Amalekinɔ. Zia manigɔ zena s̄s̄í dí mìs̄n̄tea kú Luda gòoo kúna. ¹⁰ Yɔsua kè lákū Musa òne nà, à gèè zì ká kú Amalekinɔ. Akū Musa kú Harunao kú Uruo didi s̄s̄íi pìi mìs̄n̄tea. ¹¹ Tó Musa a ɔnɔ sè, Isarailanɔ dīgɔ zì ble Amalekinɔame, ama tó à a ɔnɔ dite s̄s̄, Amalekinɔ dīgɔ zì ble Isarailanɔa. ¹² Kú Musa ɔnɔ wà, ò gbēe sè ò dite a gbáru à vùtea, akū Haruna kú Uruo a ɔnɔ kúkúna, gbē do ɔplai, gbē do ɔzei, akū a ɔnɔ gɔ̄ zena ari ífántè gèè à gèo kpén. ¹³ Akū Yɔsua z̄i blè Amalekinɔa à n̄ dede kú fēnedao.

¹⁴ Dikiri pi Musanɛ: N̄ adikina kē takada gūn de àgɔ de dɔngu p̄s̄ ũ ò ò Yɔsuanɛ, zaakū mani Amalekinɔ buri bo andunia gūn í pínki. ¹⁵ Musa gbagbaki bò, akū à tɔ kpàne Dikirimɛ ma tuta ũ ¹⁶ à pi: Ma ɔ sè Dikiri kpata kpa. Dikiri nigɔ zì ká kú Amalekinɔ gɔɔ s̄inda pínki.

18

Yɛtoro gɛna Musa gwa

¹ Musa anzure Yɛtoro, Midia sa'ori, yá kú Luda kè Musanɛ kú a gbē Isarailanɔ mà, lákū Dikiri í bóte Misila nà. ² À sù à lè Musa ḡnake à a nano Zipora z̄i be ³ kú a négɔgbē mèn planɔ. A do t̄n Gesɔmu, zaakū Musa pi gbē z̄it̄n a ũ dakenɔ bùsun. ⁴ A do t̄n Elieza, zaakū Musa pi a de Luda a faaba kè à a bo Firi'auna fēneda léi. ⁵ Akū Yɛtoro fùte áten su Musa kinaa kú a nénɔ kú

a nanɔ gu kù à bùraa kàten Luda kpi sare gbàrannan. ⁶ À légbázá kè Musane à pi: Maten su n kīnaa kù n nanɔ kù n né mèn planɔ. ⁷ Musa bò à gèe à dà a anzurele à kùte à lé pèa. Ò k̄s̄ aafiaa gbèka, akù ò gè kpén. ⁸ Musa yá kù Dikiri kè Firi'aunane kù Misilano Isarailano yáì bàbane pínki kù wari kù à ñ lé zé gūnnɔ pínki kù lákù Dikiri ñ bó nàò. ⁹ Yetoro pɔ kè nna yá mana kù Dikiri kè Isarailanonee pínki kù lákù à ñ bó Misilano ɔì nàò. ¹⁰ Akù à pi: Ò Dikiri sáabu kpá lákù à á bó Firi'auna kù Misilano ɔì nà. ¹¹ Má d̄s̄ sà kù Dikiri z̄k̄s̄ de t̄ananola ñ pínki. Kù Misilano ïa dàáwa, à yá m̄óñne. ¹² Akù Yetoro sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù ò Ludaa kù sa'opɔ p̄andenɔ dɔ. Akù Haruna kù Isaraila gbè z̄k̄onɔ ñ pínki ò sù ò pó blè k̄aao Luda are.

Yaḡs̄ḡrinɔ d̄itena

¹³ Kù gu d̄ò Musa v̄ute àten yá ḡs̄ḡñne, ò katenai zaa k̄onkɔ ari ɔk̄osi. ¹⁴ Kù Musa anzure yá kù àten keñne è pínki, akù à a là à pi: B̄ón nten ke kù gbè d̄inɔ lee? B̄yáì nten yákpate keñne ndo, gbè s̄inda pínki katenanyĩ zaa k̄onkɔ ari ɔk̄osii? ¹⁵ Musa wèa à pi: Gb̄enɔ di su ma kīnaa ò Luda p̄yenyina yá mame. ¹⁶ Tó ò yáketé v̄i, òdi su ma kīnaa mà yá pi ḡs̄ḡñne mà Luda doka kù à d̄itenɔ oñne.

¹⁷ Musa anzure p̄ine: Yá kù nten ke manaro. ¹⁸ Ìni k̄pasa, gbè kù ò kù k̄unwonɔ ni k̄pasa dɔ, zaakù z̄i p̄i denla, Ìni f̄s̄ ñ ke ndoro. ¹⁹ Ñ ma yá ma sà, mani lé damma, Luda niḡs̄ kù k̄unwo. Ìniḡs̄ deñne yá ḡs̄ḡri ù, Ìniḡs̄ gé kù ñ yānɔ Luda kīnaa, ²⁰ Ìniḡs̄ doka kù Luda d̄itenɔ dañne, Ìniḡs̄ zé kù à de ò sé m̄óñne kù yá kù oni kenɔ. ²¹ Ñ gbè laakaride náanide kù ò Luda v̄ina v̄i akù òdi gusaregba s̄ironɔ sé ñ té, ñ ñ dite gb̄enɔn w̄aa s̄os̄onɔn don'aredeɔ ù kù gb̄enɔn bas̄os̄oro kù gb̄enɔn bupla akurio kù gb̄enɔn kurikurio, ²² de òḡs̄ yá ḡs̄ḡ gbè p̄inone ḡɔɔ s̄inda pínki. Oni su n kīnaa kù yá z̄i'ũnɔ pínki, ama oni yá fitinnano ḡs̄ḡ ñ z̄ida. Abire mé ani n aso lagonne. ²³ Tó Dikiri w̄enne, tó n kè le, ñi fuaro, gbè p̄inɔ ni tá be kù laakariio k̄patena.

²⁴ Musa a anzure yá mà à kè lákù à òare na pínki. ²⁵ À gbè laakaridenɔ sè Isaraila burinɔ té pínki à ñ dite gb̄enɔn w̄aa s̄os̄onɔn don'aredeɔ ù kù gb̄enɔn bas̄os̄oro kù gb̄enɔn bupla akurio kù gb̄enɔn kurikurio. ²⁶ Akù òdiḡs̄ yá ḡs̄ḡñne ḡɔɔ s̄inda pínki. Yá z̄i'ũn òdi suo Musa kīnaa, akù òdi yá fitinnano ḡs̄ḡ ñ z̄ida. ²⁷ Musa ḡe à zè a anzurene, akù à tà a b̄usun.

19

Sinai kpi sare

¹ Isarailano bona Misila m̄o aak̄ode ḡun ² ò f̄ute Refidimu. Kù ò kà Sinai gbàrannan, akù ò bùraa kàte gwe Sinai kpi sare. ³ Musa didi à gèe Luda kīnaa kpi p̄i musu, akù Dikiri lé z̄u à pi: Ñ yá dí o Yakubu buri Isarailanone: ⁴ A è lákù ma kè Misilanone nà, lákù ma á sé ma su k̄áao ma kīnaa, lákù v̄au di a né sé a demberēa nà. ⁵ Tó a ma yá mà á ma bàka kunna k̄áao yá k̄una tera sà, aniḡs̄ de ma gbè yenyidenɔ ù buri s̄inda pínki té. Bee kù andunia de ma p̄ó ù pínki, ⁶ ániḡs̄ demene k̄inano kù sa'orinɔ ù, ma gbè kù ò kù adonano ù. Yá kù ñi o Isarailanoneen gwe.

⁷ Musa k̄pa à gbè z̄k̄onɔ s̄isi, akù à yá kù Dikiri òneè bàbañne pínki. ⁸ Gb̄enɔ wèa ñ pínki ò pi: Yá kù Dikiri òw̄ere pínki óni ke. Akù Musa ḡe à yá kù ò òo bàba Dikirine. ⁹ Dikiri pine: Mani su n kīnaa t̄usukpe gègetee ḡun, de ḡɔɔ kù maten yá onne, oni ma oniḡs̄ n náani v̄i ḡɔɔ s̄inda pínki. Akù Musa yá kù gb̄enɔ òo

bàba Dikirine. ¹⁰ Akú Dikiri pìne: Ì gé ñ kīnaa ñ oñne ò gbà bo ñ zīdane gbāra kú ziao, ò ñ pókasanɔ pīpi. ¹¹ Ògō kú soru gūn ziando, zaakú a gɔɔ aakōde zīn mani kipa mà ze Sinai kpi musu gbē sīnda pínki wára. ¹² Ì zīte lé sēeda dañne kpi pìi pòɔ léa ari à likai pínki. Ì oñne ò laakari ke. Òsun didi kpi pìiario. Ì gbēke sún ɔ kea sero. Gbē kú à ɔ kèa, ò ade de. ¹³ Òsun ɔ ke adearo. Ò a pápa kú gbēe ke ò a pápa kú kàao ò de. Pókaden yá, bisásirin yá, à gāme. Tó ò mà ò kuru pè ò a yīsām pà, ò na kpi pìi.

¹⁴ Musa kipa kpi pìia à sù à gbēno lè à òñne ò gbà bo ñ zīdane ò ñ pókasanɔ pīpi. ¹⁵ À èra à pìrine: Àgō kú soru gūn gɔɔ aakōde zī yāi. Àsun wúte kú nɔgbēoro. ¹⁶ Kú gu dō a gɔɔ aakōde pìia, akú legū ten pūtā àten pí, akú legū sisi kpi musu. Kú ò kuru yīsāmpānaa mà, akú vīna gbē kú ò kú búrannɔ kú ñ pínki òten lukaluka. ¹⁷ Musa bò kúñwo búrān à gēe kúñwo Luda kīnaa, akú ò zē zīte kpi pìi sare. ¹⁸ Túsukpe dà Sinai kpila kú Dikiri kīpaa kú téo yāi. Túsukpe pìi fùte lán tāma túsukpe bà, akú kpi pì ten yīgāyīgā manamana. ¹⁹ Kuru yīsāmpāna ten kara. Kú Musa yā ò, akú Luda wèa legūpūtānaa gūn.

²⁰ Dikiri kipa à zē Sinai kpi misōntea à Musa sisi, akú à didi à gēe gwe. ²¹ Dikiri pìne: Ì kipa ñ kpākē gbēno, òsun vī gulezekila ò su ò ma gwaro, de ñ parideno sún gagaro yāi. ²² Bee sa'ori kú òdi namainɔ, ò gbà bo ñ zīdane de màsun fēñyīro yāi. ²³ Musa pì Dikirine: Oni didiro, zaakú ñ kpākēwái ñ pì ò zīte lé sēeda da kpi pìi pòɔ léa à gō ñ pō ũ. ²⁴ Akú Dikiri pìne: Ì kipa ñ Haruna sé ñ su kàao, ama sa'orinɔ kú gbē kparanɔ sún vī bara ò su ma kīnaaro de màsun fēñyīro yāi. ²⁵ Akú Musa kipa gbē pìno kīnaa à yā pìi òñne.

20

Dokayā mèn kurinɔ

¹ Luda yā dikīna ò pínki à pì: ² Makūme Dikiri á Luda ũ. Ma á bóte zòblen Mísila.

³ Àsunō dikiri ke vī ma gberaro.

⁴⁻⁵ Àsun pōke taka ke à kúte à donyī kenero, pō kú à kú musu ke zīte ke í gūnn yā, zaakú makú Dikiri á Luda, nēsēgōbademe ma ũ. Madì gbē kú à yemaironɔ yā vāni wí ñ burinɔ musu ari à gé pé ñ sákpenɔa kú ñ nasionɔ. ⁶ Gbē kú ò yemai ò ma dokayānɔ kūnanɔ sō, madìgō gbēke vī kúñwome ari ñ buria.

⁷ Àsun makú Dikiri á Luda tó sí pāpāro, zaakú gbē kú à ma tó sí pāpā mani tó à bo pāro.

⁸ Àgō dōn kámmabogɔɔ bi ma pōme. ⁹ Àgō á bura zī kú á zī sīnda pínki ke gɔɔ suddo, ¹⁰ a supplade gō deáre kámmabogɔɔ ũ, zaakú makú Dikiri á Luda ma pōme. Àsun zī ke ke gɔɔ pì zīro, ákōnɔ ke á négōgbē ke á néngōgbē ke á zīkeri gōgbē ke nɔgbē ke á pókāde ke nibɔ kú à kú á bea. ¹¹ Zaakú gɔɔ suddon ma musu kú zīteo kè kú ísiraokú pō kú ò kú ñ gūnnɔ pínki, akú ma kámma bò a gɔɔ supplade zī. A yā mé à tò ma arubarikaa dà kámmabogɔɔ pìn ma dìte ma pō ũ. ¹² Àgō á de kú á dao bèere dō, de à gì ke bùsu kú makú Dikiri á Luda maten kpááwan.

¹³ Àsun gbē dero.

¹⁴ Àsun zina kero.

¹⁵ Àsun kpāni oro.

¹⁶ Àsun yā dí á gbēdakearo.

17 Àsun á gbēdake ɔn ni dero. Àsun a nɔ ni dero ke a zīkeri gōgbē ke nɔgbē ke a zū ke a zaaki ke pɔ kū à vīnɔ pínki.

18 Gbē sīnda pínki legūpūtanaa mà kū kuru yīsāmpanaao, ò legūpinaa è kū túsukpɛo dɔ kpɪ musu, akū vīna ní kū òten lukaluka ò ze zà dire. 19 Ò pì Musane: Ñ yā owere n zīda, óni ma. Ñsun tó Luda yā owereero, de òsun gagaro yāi. 20 Musa pīnne: Àsun tó vīna á kuro, zaakū kū à á yō à gwa yāin à sù, de àgō a vīna vī akūsō àsun durunna kero yāi. 21 Ò ze zà dire, akū Musa nà túsukpɛ gēgetee pīi, gu kū Luda kun pìn.

Dikiri gbagbaki ya

22 Akū Dikiri pì Musane: Ñ yā dí o Isarailanɔne: A mà kū á zīdao lākū ma yā òáre zaa musu nà. 23 Àsun tāna ke ke à namaro. Àsun andurufu ke wura pì tānanɔ ũro. 24 À ma gbagbaki bo kū ēo à sa oa kū sānɔ kū zùnɔ, sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū kū kennakúkɔ sa'opɔ. Gu kū ma dīteáre àgō ma sīsín, mani su á kīnaa mà arubarika daágu. 25 Tó áteni ma gbagbaki pì bo kū gbēeo, àsun bo kū gbē anaaro, zaakū tó a gā pètea, a tò à gbāa lèn gwe. 26 Àsun ma gbagbaki bo à a didiki kero, de à pótompoke sún bo gbagbaki piaro yāi.

23

Yakena a zéa

1 Àsun òpì baaru kpáro. Àsun ze kū gbē vānio éke sèedade ũro. 2 Àsun té parii yāvānikena gūnlo. Àsun ze kū pario yákpate gūn à bo yāzede kperɔ. 3 Tó takaside yā nnaro, àsun ze káaro. 4 Tó n íberɛɛ zū ke a zaaki sáte akūsō n kpakú káao, n à kú n géone be. 5 Tó n n zānguri zaaki è àten fu asoa, n kpáí, ñsun a tónlo.

6 Tó takaside yā nna, àsun bo a kperɔ. 7 À ke zà kū manafikio. Àsun taarisaride ke gbē mana dero, zaakū mani tó taaride bo páro. 8 Àsun gusaregba síro, zaakū gusaregba dì tó wédenɔ vīna kūme, akūsō àdi gbē mananɔ yā lite kpɛdangara. 9 Àsun bòasu wé táro. Á bòasuke dō, zaakū bòasunɔn á ũ yā Misila. 10 Àgō pɔ tō á buranɔa à keke ari wè suddo, 11 a wè suppladen à tó zīte kámma bo à íam pá, de á takasidenɔ le ò a zà kū à bùte gwenɔ kōnɔ wɛ, nòbɔsɛntenɔ le ò a kpara só. Á ke le dɔ kū á geepi búo kū á kùkperɔ. 12 Àgō zī ke ari gɔɔ suddo, a suppladen àgō kámma bo, de á zùnɔ kú á zaakinɔ le ò kámma bo, akūsō á zɔnɔ kú bòasunɔ ni le ò íam pá. 13 Àgō yā kú ma òárenɔ kúna pínki. Àsun tānanɔ tó síro. Òsun ní tó ma á lén sero.

Dikpe mèn aakōn (Bon 34:18-26)

14 Wè kú wèeo àgō su dikpe kemene gèn aakō. 15 Àgō Burodi Futenasari dikpe ke lākū ma dīteáre nà, àgō burodi futenasari só ari gɔɔ suppla mɔ kú òdi pì Abibu gūn a gɔɔa, zaakū mɔ pìi gūnn a bɔten Misila. Gbēke sún su ma kīnaa ɔkoriro. 16 Àgō Pókēna dikpe ke gɔɔ kú a na pókēnaaa, à á burapɔ káakunɔ kpáma. Àgō Pódufublena dikpe ke wè lakanaaa, gɔɔ kú a á burapɔnɔ kākara pínki. 17 Wè kú wèeo gèn aakō á gōgbē sīnda pínki su kōkakarana ke makū Dikiri á Luda are. 18 Àsun pófutena kpáma lēle kú sa'opɔ aruoro. Àsun dikpe sa'opɔ nīsi dīte gu dɔaro. 19 Àgō gé ma Dikiri á Luda ɔnn kú á burapɔ káakunɔ. Àsun blēne nòbɔ kuku kú a da yō'ioro.

Luda Malaika ni do a gbēnṅe arē

²⁰ Mani malaika gbare à doáre arē à á dákpá zén à ká kááo gu kú ma kèken. ²¹ À laakari dṅ a yāa à a yā ma. Àsun bo a kpero, zaakū ani sùru ke kááo á taari yā musuro kú ma tó kúa yāi. ²² Tó a a yā mà akúsṅ a yā kú ma òáre kè pínki, manigṅ de á ibereṅ ibere ṁme, á weteriṅ weteri ũ. ²³ Ma malaika pì ni doáre arē à gé zeáre bùsu kú Amorinṅ kun kú Itinṅ kú Perizinṅ kú Kanaanṅ kú Ivinṅ kú Yebusinṅ, mani n̄ kakate. ²⁴ Àsun kúte n̄ tãnanṅne à doñyĩro, àsun n̄ kena kero. À n̄ gboro à n̄ gbēnṅ wíwi. ²⁵ À dṅ Dikiri á Ludai, ani arubarika daáre á pòblen kú á pómínaao, ani gyāṅ kēáwa. ²⁶ Nṅgbēṅ ni n̄ bote á busunlo akúsṅ para nigṅ kunlo. Mani á wēndi bà doáre kú mòkakṅanaao. ²⁷ Mani v̄ina dada gbē kú ò kú á arenṅ, mani tó bídi gē buri kú a ka n̄ k̄inaanṅgu, mani tó á ibereṅ kpe liáre. ²⁸ Mani zúmantēṅ gbare á arē ò ká Ivinṅgu kú Kanaanṅ kú Itinṅ ò périmaáre. ²⁹ Adi ke mani périmaáre wē do gūn ḡṅṅnlo, de búsuu pì sún gṅ lákpe ũ n̄bṅsēntēṅ daálaro yāi. ³⁰ Manigṅ périmaáre busebuseme ari à ke dasi à ká à bùsu sí. ³¹ Mani á bùsu lé daáre zaa Isira Tēra léa ari Filisitininṅ Isira léa, zaa gbáranna lén ari Yuflati léa. Mani búsupidēṅ naáre á ɔ̄ à périma. ³² À bàka sūngṅ kú n̄ yān ke n̄ tãnanṅ yānlo. ³³ Àsun tó ògṅ kú á busunlo, de òsun tó à durunna kemenero, zaakū tó a n̄ tãnanṅ gbàgba, a tankute kpàkpa à zīdaneme.

24

Luda bàka kunna kú Isarailanṅ sèedaa

¹ Dikiri pì Musane: Mòkṅn kú Harunao kú Nadabuo kú Abiuo kú Isaraila gbē zṅkṅ gbēṅn baaakṅ akurinṅ, à didi kpia à mó ma k̄naa, à donyĩ kemene zaa zà. ² Mòkṅme ñni namai ndo, gbē kparanṅ sún su k̄niro akúsṅ pari sún didi kúñwo kpi dik̄na musuro.

³ Musa gèe à yā kú Dikiri òo gbàñne pínki kú dokayāṅ pínki. Ò wè lèlè n̄ pínki ò pì: Yā kú Dikiri ò pínki óni ke. ⁴ Akú Musa yā kú Dikiri òo pìnṅ kē takada gūn pínki.

À fùte kṅnkṅkṅkṅ à gbagbaki bò kpigerēei, akú à gbèe pètepete mèn kuri awēpla Isaraila buri mèn kuri awēplanṅ pṅ ũ. ⁵ À Isaraila kefennanṅ z̄l kú zusanēṅ, akú ò sa'opṅ kú òdi ká tén à té kú òo Dikiri kú sáabukpana sa'opṅ.

⁶ Akú Musa zùu pìnṅ aru si à kpàate leu pla. À a leu do dite kú tao à a leu do àtē gbagbakia. ⁷ Akú à Dikiri bàka kunna kúñwo takada sè à a kyó kēñne. Akú ò pì: Yā kú Dikiri ò pínki óni ke óni m̄i natene. ⁸ Akú à aru pì sè à f̄m̄ma à pì: Dikiri bàka kunna kááo arun gwe lākū a mà nà pínki.

⁹ Musa kú Harunao kú Nadabuo kú Abiuo kú Isaraila gbē zṅkṅ gbēṅn baaakṅ akurinṅ didi kpia. ¹⁰ Ò Isarailanṅ Luda è. Safia gbē gusara katena a gbá gēi, a í de búgu swáswa lán ludambe búgu bà. ¹¹ Luda dí yāke ke Isaraila gbānade pìnṅero. Ò wé siàle, akú ò pṅ blè ò í m̄i.

Musa kunna Sinai kpi musu

¹² Dikiri pì Musane: Ñ didi kpia n̄ mó ma k̄naa n̄gṅ kú gwe. Mani gbè anlo kú ma a dokayāṅ kēanṅ kpámma, de n̄ le n̄ dañne. ¹³ Akú à fùte kú a kpàasi Yṅsuao, òten gé didi Luda kpia. ¹⁴ Akú Musa pì gbē zṅkṅṅne: Àgṅ ó dā la, óni era ò su á k̄naa. Haruna kú Úruo nigṅ kú kááo. Tó gbēke yāke v̄i, à géo n̄ k̄naa. ¹⁵ Akú Musa didi kpi p̄ia. Túsukpe dà a m̄is̄ntela, ¹⁶ akú Dikiri gakuri k̄pa

Sinai kpi piia. Túsukpe pi daala le ari gɔɔɔ suddo, a gɔɔɔ suppladen Dikiri lé zú Musai zaa túsukpe pi gūn. ¹⁷ Isarailanɔ Dikiri gakuri è lán té kú àdi n̄ ble bà kpi pi misɔntea. ¹⁸ Akú Musa gɛ̀ téluku pi gūn à era à didi kpi piia. À kú gwe ari gɔɔɔ bupla fánantɛ̀ kú gwáanio.

31

Luda bizakuta

¹ Dikiri yá ò Musane à pi: ² N̄ ma! Ma Uri né Bezaleli, Uru daikore, Yuda buri sè. ³ Ma tò ma Nini kúa, akú à ɔ̀ndɔ̀ kú gonio kú d̄naao lè ɔ̀zĩ pínki gūn. ⁴ À z̄able p̄nɔ̀a d̄s kú wuraa kú andurufuuo kú m̄ɔ̀got̄eo. ⁵ À gbè bèere de ana d̄s kú a dana p̄s gūnwɔ̀ kú lí'anaao kú ɔ̀zĩ s̄inda pínki. ⁶ Abire gbera ma Aisamaki né ɔ̀liabu, Dá buri d̄ite a kpanyiri ũ. Ma ɔ̀z̄ikerinɔ̀ gbà ɔ̀ndɔ̀ n̄ pínki, de ò le ò p̄s kú ma d̄itennɛ̀n̄ ke pínki: ⁷ Dakareki kuta kú doka àkpatiio kú a nékpareo kú kpé pi p̄s ketenɔ̀ pínki, ⁸ teburu kú a p̄s ketenɔ̀, wura at̄ene fitiladibɔ̀ kú a p̄s ketenɔ̀ pínki, turaretitikpataki, ⁹ sa'op̄o kú òdi ká tén à té kú oki kú a p̄s ketenɔ̀ pínki, dàga kú a dibɔ̀ɔ̀, ¹⁰ p̄skasa kú ò t̄ãno, sa'ori Haruna p̄skasa kú ani naomainɔ̀ kú a n̄enɔ̀ sa'op̄okasanɔ̀ pínki, ¹¹ p̄s sakenisi kú bizakuta turaretiti gbĩ nnanao. Ò p̄s pinɔ̀ ke lákú ma d̄itenne nà pínki.

Kámmabogɔɔɔyá

¹² Dikiri yá ò Musane à pi: ¹³ N̄ o Isarailanɔ̀ne ò kámmabogɔɔɔ kú ma d̄ite yá da, zaakú à de s̄eeda ũ makú kú ákɔ̀nɔ̀ dagura ari á buria, de à le à d̄s makú Dikiri ma á sé ma gb̄enɔ̀ ũ. ¹⁴ Àḡs kámmabogɔɔɔ pi yá da, zaakú gɔɔɔ pi kúáre adoname. Gb̄e kú à gɔɔɔ pi t̄eè kè, ade ḡame. Gb̄e kú à z̄ĩ kè gɔɔɔ piia, ò ade bo a gb̄enɔ̀ té ò a de. ¹⁵ Àḡs z̄ĩ ke gɔɔɔ suddo, a gɔɔɔ suppladen áni kámma bo, zaakú makú Dikiri ma p̄sme. Gb̄e kú à z̄ĩ kè kámmabogɔɔaa ḡame. ¹⁶ Isarailanɔ̀ ḡs kámmabogɔɔɔ pi yá kúna ò d̄ite gɔɔɔ z̄sk̄ ũ ari n̄ buria ma bàka kunna kúńwo yá ũ. ¹⁷ Aniḡs de s̄eeda ũ makú kú Isarailanɔ̀ dagura gɔɔɔ s̄inda pínki, zaakú makú Dikiri ma musu kú anduniao kè gɔɔɔ suddome, akú ma laka ma kámma bò a gɔɔɔ supplade z̄ĩ. ¹⁸ Kú Dikiri yá ò Musane Sinai kpi musu à laka, akú à dokayá kè gbè anlonɔ̀a m̄en pla kú a z̄ida ɔ̀neo à kpaa.

32

Wura z̄usane b̄ɔ̀ɔ̀

¹ Kú gb̄enɔ̀ è Musa dí kipa kpia likalikaro, ò kàkara Harunai ò pine: N̄ fute n̄ t̄ana kenɔ̀ kewere ò dowere are, zaakú Musa kú à ó b̄ote Misila pi, ò d̄s yá kú à a l̄ero. ² Akú Haruna pinne: À á n̄gb̄enɔ̀ wura p̄sánɔ̀ b̄ote kú á néḡs gb̄enɔ̀ p̄nɔ̀ kú á n̄enɔ̀ gb̄enɔ̀ p̄nɔ̀ à suomenɛ̀. ³ Akú n̄ pínki a wura p̄sánɔ̀ b̄obo ò kpà Harunaa. ⁴ À si à kàsa lán z̄usane bà, akú à l̄l̄o. Akú ò pi: Isarailanɔ̀, á t̄anan d̄i! Àkú mé à á b̄ote Misila. ⁵ Kú Haruna è le, à sa'oki bò z̄uu pi are, akú à kpàkpaa kè à pi: Dikiri dikpe kun zia. ⁶ Kú gu d̄b, gb̄enɔ̀ fute ò sa'op̄o kú òdi ká tén à té kú òa kú kennakúk̄o sa'op̄o. Gb̄enɔ̀ v̄ute òten p̄s ble òten í mi, akú ò fute òten pápá ke.

⁷ Akú Dikiri pi Musane: N̄ kipa n̄ gé! N gb̄e kú n bo kúńwo Misilanɔ̀ yaka. ⁸ Ò kè zé kú ma m̄ón̄nea likalika, ò wuraa kàsa t̄ana ũ lán z̄usane bà, ò kùtene ò sa òa ò pi, Isarailanɔ̀ t̄ana kú à n̄ b̄ote Misilan gwe. ⁹ Akú Dikiri era à pi Musane: Ma è gb̄e pinɔ̀ s̄a gb̄aname. ¹⁰ N̄ gomala de mà a p̄f̄e kipańma mà n̄ kakate,

ama mani n burinɔ kɛ dasi. ¹¹ Akū Musa kúte kè Dikiri a Ludanɛ à pì: Dikiri, bɔyāin nten pɔfɛ kipa n gbɛnɔa kū n n bɔte Misila kū n gbāna purao kū n gāsà gbānao? ¹² Misilanɔ ni pi n kakatena yāin n n bɔte, de n le n n dede kpino musu n n lāka andunia gūn. N n pɔfɛ kpáte n yā kū n ye n kipa n gbɛnɔaa pi bo n nɛsɛn. ¹³ N dɔ n zɔblerinɔ Ibrahim kū Isaakuo kū Isarailao yān, zaakū n la dānne kū n zīdao n pi, ini n buri kara lān susunenɔ bà, ini būsū kū n a yā ònne kpá n burinɔa ògɔ vī gɔrɔ sīnda pínki. ¹⁴ Akū Dikiri yā kū à pì áni kipa a gbɛnɔaa pì bò a nɛsɛn.

¹⁵ Musa ɛra à kipa kpia, à doka gbè anlo mèn pla pino kūna a ɔl. Yā kēna gbèe pino kpa plapla pínki. ¹⁶ Luda mé à gbè anlo pino à, akū mé à yā kēmuma. ¹⁷ Yɔsua gbɛnɔ wiki mà, akū à pì Musane: N zì wiki ma dɔ búrān. ¹⁸ Musa pì: Kūwiki mé à dɔ gwero, wēnda ɔɔ dɔn gwe sɔro, gbɛnɔ lɛsinaan maten ma. ¹⁹ Kū à kà kāni kū buraao, à è òten ũ wā zusa pì are, akū à pɔ fɛ. À gbè anlo kū à kūnaa pino pàte kpigerɛei gwe, ò wīwi. ²⁰ Akū à zusa kū ò pì pì sè à dà tén. À a títì bò, akū à kà ín à kpà Isarailanɔa, ò mì. ²¹ Akū Musa Haruna là à pì: Bɔn gbɛ pino kènne, gbasa n tò ò durunna zɔkɔ dí taka kèe? ²² Akū à wèa à pì: Nsun pɔ fɛro, mare. N gbɛ pino dɔ, kū ò vāni. ²³ Mɔkɔnɔ mé ò pimenɛ mà tāna ke ke à doñne are. Ò pì Musa kū à á bɔte Misila pìi, ò dɔ yā kū à a lèro. ²⁴ Akū ma piñne gbɛ kū ò wura vīnɔ bɔte ò suo. Kū ò sùo, akū ma kà tén, akū à bò zusanɛ bɔrɔɔ pì ũ.

²⁵ Musa è Haruna tò gbɛnɔ teni n pɔyeina ke, akū ò gɔ lalandi pɔ ũ n iberenɔne. ²⁶ Akū à zè bura zéle à pì: Gbɛ kū ò kú Dikiri kpanɔ su ma kuru. Akū Levi burinɔ kākara a kuru. ²⁷ À piñne: Dikiri Isarailanɔ Luda pì, á baadi a fɛneda loko à dodo buraai zéle kú zéle, á baadi a gbɛnɔ kú a gbɛnnanɔ kú a gbɛdakenɔ dede. ²⁸ Levi burinɔ kè lākū Musa dānne nà. Gbɛ kū ò n dede zī piianɔ kà gbɛnɔn dúbú aakɔ taka bà. ²⁹ Akū Musa pì Levi buri pinoɔne: Lākū a bo á néno kú á gbɛnɔ kpe nà, a á zīda kpà Dikiria gbāra, Dikiri arubarikaa dàagu gbāran gwe.

Musa kutɛkɛna Dikirine Isarailanɔne

³⁰ Kū gu dɔ Musa pì Isarailanɔne: A durunna zɔkɔ kè, bee kú abireo mani era mà didi kpia mà gé Dikiri kīnaa dɔ, òdigɔ dɔro ke mani le mà kúte keneáre á durunna yā musu. ³¹ Akū à ɛra à gèe Dikiri kīnaa à pì: N yā nna! Gbɛ pino durunna zɔkɔ kè, ò tāna ke kè n zīdanɛ kú wuraao. ³² N sùru ke! N n durunna kēmuma. Tó lenlo, n ma tɔ warawara takada kū n kèe gūn. ³³ Dikiri pine: Gbɛ kú à durunna kèmenɛ tɔn mani warawara ma takada gūn. ³⁴ N gé kú gbɛnɔ gu kú ma ònnen sà. Ma Malaika ni donne are. Bee kú abireo tó ma wétammana gɔrɔ kà, mani wé tāmna n durunna yāi. ³⁵ Akū Dikiri gagagyá kà gbɛnɔgu zusanɛ kú ò tò Haruna pìi pì yāi.

33

¹ Dikiri pì Musane: N fute n go la, mɔkɔn kú gbɛ kú n bo kūnwo Misilanɔ, n gé kūnwo būsū kú ma la dà Ibrahim kú Isaakuo kú Yakubuo ma pi mani kpá n burinɔan. ² Mani malaika gbarɛ à doáre are mani péáre Kanaanɔa kú Amórino kú Itinɔ kú Perizinɔ kú Ivinɔ kú Yebusinɔ. ³ À gé būsū kú vī kú z'io din pìi gūn. Ama mani gé kááoro, de māsūn á kakate zénlo yāi, zaakū ságbānadenɔn á ũ. ⁴ Kú gbɛnɔ yā pásì pìi mà, ò ɔɔ dɔ, akū gbɛke dí a zāblebɔnɔ da doru. ⁵ Zaakū

Dikiri gīnake à yā ò Musane à o Isarailanɔne à pi: Sāgbānadenɔme ñ ũ, bee tó ma taa ò kūrwo gēse do, mani ñ kakate. Ñ baadi ñ zāblebɔno bobo, manigɔ dɔo deran mani ke kūrwo nà. ⁶ Akū Isarailanɔ ñ zāblebɔno bōbo, odi da doroo zaa Orɛbu kpi kīnaa.

⁷ Musa di bizakuta sé à gé dɔ bura kpe boruna kū buraa piio fīti. À tɔ kpà kuta piine dakareki kuta. Gbē kū à ye Dikiri yāi ade di bo à gé dakareki kuta pi kīnaa bura kpe gwe. ⁸ Tó Musa bō àten gé kpé pi kīnaa, baadi di bo à ze a kpélelele àgɔ a gwa ari à gé à gēn. ⁹ Tó Musa gē kpé pìn, tɛluku di kipa àgɔ dɔ kpélelele, akū Dikiri di yā o kaaoo. ¹⁰ Tó gbēnɔ è tɛluku pi dɔ kpélelele piia, baadi di donyī ke a kpélelele. ¹¹ Dikiri di yā o kū Musao tētētē, lākū gbē di yā o kū a gbēnnao nà. Musa di era à su buran, ama Nuni né Yɔsua a kpāasi di bo kpé pi gūnlo.

Dikiri bo à suna Musaa

¹² Musa pi Dikirine: N pīmene mà gé kū gbē pìnɔ, ama ñdi gbē kū nten damene omenero. Ñ pīmene yā ñ ma dɔ n gbēnna ũ akūsɔ ma n pɔnna lè. ¹³ Zaakū ma n pɔnna lè, ñ tó mà n laasunnɔ dɔ sà, de mà le màgɔ n dɔ màgɔ nna kūrwo yāpura. Ñgɔ dɔ kū buri dikīna bi n gbēnɔme. ¹⁴ Akū Dikiri wèa à pi: Ma wé nigɔ téái mà á gba kammabonaa. ¹⁵ Musa pi: Tó ñdi wé tɛwáiro, ñsun ó futɛ laro. ¹⁶ Tó ñdi gé kúooro, deran oni le ò dɔ kū makū kū n gbē pìn ó nna kūrwoo? Oni ó dɔkɔne kū buri pādenɔ andunia gūn derame? ¹⁷ Dikiri pine: Yā kū n gbékama pi mani ke, zaakū n ma pɔnna lè, má n dɔ ma gbēnna ũ.

¹⁸ Musa pi: Ñ n gakuri mɔmene. ¹⁹ Akū Dikiri wèa à pi: Mani tó ma manake pínki gē n are, mani ma tɔ Dikiri sísi n are, zaakū gbē kū má ye mà sūru ke kaaon mani ke kaaoo, akūsɔ gbē kū má ye mà wēnda dōnen mani dōne. ²⁰ Akū à pi: Ìni fɔ ñ ma àn gwaro, zaakū bisāsiri ni fɔ à wé simale àgɔ kunlo. ²¹ Dikiri pi: Ñ gu gwa da ma sare la. Ñ ze gbèe musu gwe. ²² Tó ma gakuri pi ten gē, mani n sɔɔ gbèsɔkɔn mà a ɔ kúnla ari mà gēte. ²³ Tó ma a ɔ gònla, ñni ma kpe kpa e sà, ama oni fɔ ò ma àn ero.

34

Gbè anlo dufunɔ

¹ Dikiri pi Musane: Ñ gbè anlo ke mèn pla lán a káakunɔ bà, mani yā kū ò kú a káakupɔ kū n winoo kēřma. ² Ñgɔ kú soru gūn konkɔ. Ñ didi Sinai kpia ñ ze ma are a mīsɔntɛa. ³ Gbēke sún su kūrwooro. Òsun gbēke e gukea kpi piia sero. Bee sá ke zù sún su pɔ ble a gēiro.

⁴ Musa gbè anlo à mèn pla lán a káakunɔ bà. À futɛ konkɔ káakukaaku, akū à didi Sinai kpia à gbè anlo mèn pla pìnɔ kūna a ɔ lākū Dikiri òne nà. ⁵ Dikiri kipa túsukpe gūn à zè a sare, akū à a zida tɔ sísi. ⁶ Kū Dikiri ten gē a are, à a tɔ sísi à pi: Dikiri, Dikiri Luda wēndadōnneri sūruden ma ũ. Ma pɔ di fɛ likaro, má gbēke kū náanio vī zɔkɔ. ⁷ Madigɔ gbēke vī kū gbēnɔ ari ñ buri lémmɛ, mani ñ yā vāninɔ kēřma kū ñ taarinɔ kū ñ durunnɔ. Ama madì tó taaride bo pāro. Madì denɔ yā vāni wí ñ néno musu kū ñ daikorenɔ kū ñ sákpɛnɔ kū ñ nasionɔ. ⁸ Musa wùte a nēsɛle kutena à donyī kène gōnɔ ⁹ à pi: Dikiri, zaakū ma n pɔnna lè, ñ gé kúoo. Bee kū gbē pìnɔ sá gbāna, ñ sūru ke kúoo ó yā vāninɔ kū ò durunnɔ musu ñ ó sé n pónɔ ũ.

Luda bàka kunna kū Isarailanɔ
(Bon 23:14-19)

¹⁰ Dikiri pì: Ma bàka nigõ kú kááome. Mani yábonsare ke á pínki wára, kú gbēke dí a taka ke buri ke gūn andunian zikiro. Buri kú ò likaáinõ ni ma yákena e, zaakú mani yá naaside ke kááo. ¹¹ Àgõ yá kú ma òáre gbára kúna, mani péáre Amarinõa kú Kanaanõ kú Itinõ kú Perizinõ kú Ivinõ kú Yebusinõ. ¹² À laakari ke! Àsun lédokõnõ ke kú búsu kú áten gé gēn denõoro, de àsun tankute kpákpa á zìdanero yáí. ¹³ À n sa'okinõ gboro à n tana gbēnõ wíwí à Asera línõ zõzõ. ¹⁴ Àsun kúte tãnanero, zaakú makú Dikiri ma tón Gõba, madí gõba kpá. ¹⁵ À laakari ke! Àsun lédokõnõ ke kú búsupidenõoro, zaakú tó òten pãpã ke n tãnanõ yá musu, òten sa om̃ma, oni á sísi à n sa'ona nòbõ só kúnwome. ¹⁶ Àsun nò sé á nēnõne n tēro, zaakú tó n nēnõgbēnõ ten pãpã ke n tãnanõ yá musu, oni tó á nēnõ pãpã ke kúnwose. ¹⁷ Àsun mò pi tana úro.

¹⁸ Àgõ Burodi Futenasari dikpe ke. Àgõ burodi futenasari só gɔɔ suppla mɔ kú òdi pi Abibu gūn lákú ma díteáre nã, zaakú mɔ pìi gūn a bote Misila. ¹⁹ À daudunõ bi ma pónome n pínki kú á pókãde né sà káakunõ n pínki, zù ke pó ketenõ. ²⁰ Àgõ zaaki né sà káaku bo kú são. Tó ádi boro, à a waka fí à de. Àgõ á daudunõ bo. Gbēke sún su ma kīnaa ɔkoriro. ²¹ Àgõ zī ke gɔɔ suddo à kámma bo a gɔɔ supplade zī, bee búwígɔɔ ke pókēgɔɔn yá.

²² Àgõ Pókēna dikpe ke gɔɔ kú a na burapɔ káaku kekēnaaa. Àgõ Pódufublena dikpe ke wē lakanaaa. ²³ Wē kú wēeo gōgbē sīnda pínki gō su makú Dikiri Isarailanõ Luda are gēn aakõ. ²⁴ Mani péáre burinõa mani á búsu lé karaáre. Gbēke ni á búsu ni de gɔɔ kú áten su makú Dikiri á Luda are wē kú wēeo gēn aakõro. ²⁵ Àsun pófutena kpáma lele kú sa'opɔ aruoro. Àsun Vīnla sa'ona nòbõ díte gu òdaro. ²⁶ Àgõ gé makú Dikiri á Luda ɔnn kú á burapɔ káakunõ. Àsun blēne nòbõ kuku kú a da yõ'ioro.

²⁷ Akú Dikiri pì Musane: Ñ yá pìnõ kē takadan, zaakú ma bàka kunna kúnwo kú Isarailanõ yánõn gwe. ²⁸ Musa kú kú Dikirio gwe ari gɔɔ bupla fánantē kú gwáanio póblenaari pómīnaa sari. Akú Dikiri a bàka kunna kúnwo yá mèn kurinõ kē gbē anlo pinõa.

Musa an tēkenaa

²⁹ Kú Musa kipa Sinai kpia, à gbē anlo mèn pla kú doka kēaa pìnõ kúna a ɔí. À dõ kú a an ten té ke n yá'ona kú Dikirio yáiro. ³⁰ Kú Haruna kú Isarailanõ a è n pínki, a an ten té ke, vīna n kú ò nai. ³¹ Akú Musa n sísi. Haruna kú gbē zókõnõ era ò sù a kīnaa, akú à yá ò kúnwo. ³² Abire gbera Isarailanõ nài n pínki, akú à yá kú Dikiri díteare Sinai kpi musu ònne pínki. ³³ Kú à yá ònne à lãka, à fáta kú a añnwa. ³⁴ Tó à gē à yá o kú Dikirio, àdi fáta go ari à era à bo. Tó à bò, àdi yá kú Dikiri díteare o Isarailanõne, ³⁵ akú òdi e a an ten té ke. Musa di era à fáta kú a añnwa ari à era à gē à yá o kú Dikirio.

40

Bizakuta sakenaa

¹ Dikiri pì Musane: ² Ñ kuta ɔ kú à de dakareki kuta ũ mɔ káakun gɔɔ káaku zī ³ ñ àkpati kú doka gbē anlonõn kú a gūn diten n lábure kpái. ⁴ Ñ gē kú teburuo n a tanõ kátea zéazea. Ñ gē kú fitiladibõõ n a fitilanõ keke. ⁵ Ñ wura turaretitikpatakí díte doka àkpati are ñ kuta kpélele lábure kpá ñ tataale. ⁶ Ñ sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú oki díte dakareki kuta kpélele, ⁷ ñ dàga díte

dakareki kuta dagura kù sa'okio ò í kán. ⁸ Ñ kara kpá ò likai, ò lábure kpá karaa pì léa.

⁹ Ñ pò sakenísi sé ò kù kpé piia kù pò kù ò kù a gūnno pínki ò dite ma pò ù kù a zíkèbɔɔ, oni gò ma pò ù. ¹⁰ Ñ nísì pì kù sa'oki piia kù a zíkèbɔɔ pínki. Ñ sa'oki pì dite ma pò ù, anigò de ma pò ù deñla. ¹¹ Ñ nísì pì kù dàga piia kù a dibɔɔ, oni gò ma pò ù. ¹² Ñ su kù Harunao kù a nénɔ dakareki kuta kpélelele ò ñ zú o gwe. ¹³ Ñ sa'ori pòkasano da Harunane, ò nísì kù a ò dite ma pò ù, ani gò ma gbàgbari ù. ¹⁴ Ñ su kù a nénɔ dɔ ò utagyabano dadañe, ¹⁵ ò nísì kù kùrñma lákù ò kù ñ dea nà, oni ma gbagba. Nísikummanaa pì mé ani tó ògò de ma gbàgbarino ù ari ñ buria. ¹⁶ Musa kè lákù Dikiri òne nà pínki.

¹⁷ Ñ bona Misila wè plade mɔ káaku gɔɔ káakua ò kuta pì dè. ¹⁸ Kù Musa ten kuta pì dɔ, à a zebɔɔ pètepete gía, akù à a lípeteno pèpen à a lípakpano kpàkpan, akù à lípeteno pètepete. ¹⁹ À biza kù, akù à bára kùtea lákù Dikiri òne nà. ²⁰ À sèeda gbè anlonɔ sè à kà àkpatii pì gūn, à àkpatii pì sélinɔ dà a zánɔ gūn, akù à a né kùtea. ²¹ À gèò kpén, akù à lábure kpá sèeda àkpatii pìii lákù Dikiri òne nà. ²² À teburuu dite dakareki kutan lábure pì kpélelele kpa gugbānduru kpa. ²³ À burodii kàtea Dikirine zéazea lákù à òne nà. ²⁴ À fitiladibɔɔ dite dakareki kutan aredɔkšana teburuu gèno midɔki kpa, ²⁵ à fitilano nana Dikiri are lákù à òne nà. ²⁶ Akù à wura turaretitikpataki pì dite dakareki kutan lábure sare, ²⁷ akù à turaretiti gbī nnanna kpàtaa lákù Dikiri òne nà. ²⁸ Akù à lábure kpá kuta pì léa.

²⁹ À sa'opo kù òdi ká tén à té kù oki dite dakareki kuta kpélelele, akù à sa'opo kù òdi ká tén à té kù òa kù flawaao lákù Dikiri òne nà. ³⁰ À dàгаа pì dite dakareki kuta dagura kù sa'okio, akù à í kán. ³¹ Gwen Musa kù Harunao kù a négògbèno di ñ ɔno kù ñ gbánɔ pìpin. ³² Tó òten gè dakareki kutan, ke tó òten na sa'okii, òdi ñ ɔno kù ñ gbánɔ pìpin lákù Dikiri ò Musane nà. ³³ Akù à karaa kpá à lika kuta pìii kù sa'okio, akù à lábure kpá karaa pì léa. Len Musa zī pìi kè à laka le.

Dikiri gakuri kipana bizakutan
(Nar 9:15-23)

³⁴ Akù téluku pìi dà dakareki kuta pila, Dikiri gakuri kuta pìi pà. ³⁵ Musa dí fɔ à gè dakareki kuta pìi gūnlo, kù téluku dàala akúsò kù Dikiri gakuri kuta pìi pà yái.

³⁶ Isarailano taa'onaa gūn, tó téluku pìi gò kuta piia, akù òdi fute kù táo. ³⁷ Tó téluku pì dí goaro, òdi fute kù táoro, sé zī kù à gò. ³⁸ Fānantē Dikiri téluku di da kuta pila, gwāani sò té digò kù téluku pìi gūn. Len Isarailano di e le ñ pínki ñ taa'onaa gūn pínki.

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun s̄om̄o wooda ye Isireliba ba swī ba ka Gusun̄o s̄awa. Yāku kowoba ba t̄ambu wooda ye s̄osi. Wooda ye, ya bu s̄osim̄owa ḡāa ni nu disi m̄o ka ni nu ñ̄ disi m̄o. Ya maa n̄e, n̄ ween̄e Isireliba ba n̄ d̄ere bu sere Gusun̄o susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun s̄, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi m̄o ka ye ya ñ̄ disi m̄o, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yākunu, wiru 16.
5. D̄erasiabu ka s̄aarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku d̄ō mwaararuginu

¹ Yinni Gusun̄o u M̄owisi soka saa win kuu bekurugii t̄en mi ba ra n̄un s̄an di. ² U n̄un s̄ōwa u n̄e, a Isireliba s̄ōw̄o a n̄e, ben goo ù n̄ kī u n̄e, Yinni Gusun̄o yākuru kua, u koo kp̄i u ket̄e go, ñ̄ kun m̄e yāaru. ³ N̄ n̄ yāku d̄ō mwaararugira ȳero u m̄ò ka ket̄e, ket̄e ye, ya ko n̄ s̄awa ket̄e kineru te ta ñ̄ alebu gaa m̄o. U koo yāku te kowa n̄en s̄aa yerun k̄onn̄w̄o, kpa u ka n̄e, Yinni Gusun̄on̄ durom wa. ⁴ U koo win n̄ama s̄andiwa ket̄e yen wiru w̄oll̄o ye n̄e Gusun̄o na wuru ya ka win durum wukiri. ⁵ U koo ket̄e ye gowa n̄e, Yinni Gusun̄on̄ wuswaā n̄en kuu ten k̄onn̄w̄o. Aronin bibu be ba s̄aa yāku kowobu, beya ba koo yen yem sua kpa bu mu ȳka bu ka yāku yee ten n̄o b̄aka sikerena. ⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa kpa bu ten yaa b̄otiri. ⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku d̄aa yi yi kpa bu d̄ō doke. ⁸ D̄ō wi s̄ora ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum. ⁹ Ba koo yen b̄os̄o yānu ka yen w̄obunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro d̄ō doke. Ya ko n̄ s̄awa yāku d̄ō mwaararuginu n̄in nubura koo n̄e, Yinni Gusun̄o dore.

¹⁰ Goo ù n̄ maa yāku d̄ō mwaararugiru m̄ò ka yāaru, ñ̄ kun m̄e ka boo, yāa kineru u koo go, ñ̄ kun m̄e boo kineru te ta ñ̄ alebu gaa m̄o. ¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun s̄ō ȳesan n̄om geu gia Yinni Gusun̄on̄ wuswaā kpa yāku kowobu bu ten yem sua bu ȳka ȳka bu ka yāku yerun n̄o b̄aka sikerena. ¹² U koo yaa ye b̄otiriwa kpa u kp̄ē yāku d̄ō s̄o ka yen wiru ka yen gum sannu. ¹³ U koo yen b̄os̄o yānu ka yen w̄obunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u d̄ō doke, yu d̄ō mwaara mam mam. Ya ko n̄ s̄awa yāku d̄ō mwaararugiru t̄en nubura koo n̄e, Yinni Gusun̄o dore.

¹⁴ Goo ù n̄ yāku d̄ō mwaararugiru m̄ò ka gun̄osu, kparukona u koo ka tu ko, ñ̄ kun m̄e totob̄ere. ¹⁵ Yāku kowo u koo ka gun̄o ge na yāku yer̄o. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yem ȳka yāku yee ten ȳes̄a. ¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen ȳaru w̄ia u k̄o yāku yerun s̄ō yari yeru gia m̄i ba ra torom wisi. ¹⁷ Kpa u gu bera b̄esi yiru u kun s̄osiane. Yen biruwa u koo gu d̄ō kp̄ē, kpa gu d̄ō mwaara. Ya ko n̄ s̄awa yāku d̄ō mwaararugiru t̄en nuburu ta koo n̄e Yinni Gusun̄o dore.

2

Yāku ni ba kua ka d̄ia binnu

¹ Goo ù n̄ kī u Yinni Gusun̄o yākuru kua ka win d̄ia binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra d̄ō doke yāku yer̄o. ² U koo ka

ye dawa Aronin bibun mi be ba sāa yāku kowobu. Ben turowa u koo som men nām wōo teeru saka u doke yāku yerun wōllo ka turare ye kpuro kpa u dōo doke. Yera ya koo de Gusunō u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunō dore. ³ Som mē mu tie mu ko n sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuawa mi dīa dēeranu, domi ba ka nu Yinni Gusunō yākuru kua.

⁴ À n Yinni Gusunō yākuru kuamme ka kira ni ba wōowa, kaa nu kowa ka som mē ba gum yēka n kun mē mē ba ka gum burina ba n seeyatia doke.

⁵ Bà n koo yāku te kon na ka kira ni ba sōnwa, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari. ⁶ Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yēka nin wōllo. Ya ko n sāawa yākuru.

⁷ Bà n koo yāku te kon na, ka kira te ba koo wō, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸ Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusunōn sāa yerō. Kpa u tu yāku kowo wē u ka tu da yāku yerō. ⁹ U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunō u n yēro yaaye kpa u tu dōo doke yāku yee ten mi, kpa tu dōo mwaara. Ta ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunō dore. ¹⁰ Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mō. Nu kuawa mi dīa dēeranu domi ba ka nu Gusunō yāku dōo mwaararugiru kua.

¹¹ Kira ni ba koo ka yāku dōo mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke. ¹² Kaa kpī a ka wunen dīa gbiikinu Yinni Gusunō naawa. Adama a n ka nu yāku dōo mwaararuginu mō yāku yerō.

¹³ Dīa ni a ka yākuru mō kpuro, kaa nu bōru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi bōru ta sāawa wunē ka Gusunōn arukawanin yīreru. Yen sōna ba ko n da tu doke yākuru baatera sōo.

¹⁴ I n kī i ka bēen gberun dīa gbiikinu na Yinni Gusunōn mi, i ko i nu sōmewa kpa i nu nam i sere ka na. ¹⁵ Kpa i ka nu gum burina, i turare sōndi nin wōllo. Ya ko n sāawa yākuru. ¹⁶ Yāku kowowa u koo som mē mu sāa Gusunōgim dōo doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusunō u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru Yinni Gusunōn sō.

3

Siarabun yākuru

¹ Goo ù n siarabun yākuru mō Yinni Gusunōn mi ka kete kineru, n kun mē ka kete nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu mō. ² U koo win nōmu sōndiwa kete yen wiru wōllo kpa u ye saka kuu ten kōnnōwō mi ba ra Yinni Gusunō sā. Kpa yāku kowo Aronin bibu bu yen yem yēka bu ka sāa yerun nōo bōka sikerena. ³ Wee ye ba koo Yinni Gusunō dōo dokea, yera gum mē mu bōsō yānu tēke, ⁴ ka gabu swii yiru ka yin gum mē mu yi tēke yēsi yēsikāo, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wāwa ka gabu swii sannu. ⁵ Yāku kowoba ba koo ye kpuro dōo doke yu dōo mwaara ka yāku dōo mwaararugiru sannu. Ya ko n sāawa yāku tēn nubura koo Yinni Gusunō dore.

⁶ Goo ù n siarabun yākuru mō ka yāaru, yāa te u wa kpurowa u koo ka na, baa n n nirun na, ta kun gesi alebu mō. ⁷ N n yāa kpendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunōn wuswaao. ⁸ Kpa u win nōma sōndi ten wiru wōllo u sere tu saka Yinni Gusunōn kurun kōnnōwō. Saa yera yāku kowobu ba koo ten yem sua bu yēka bu ka yāku yee ten nōo bōka sikerena. ⁹ Wee ye ba koo Yinni Gusunō dōo dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu wāan di, ka gum mē mu bōsōnu wukiri, ¹⁰ ka ten gabu swii, ka ten gum mē mu wāa yēsāo ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wāa ka gabu swii sannu. ¹¹ Yāku kowo

u koo ye kpuro dɔɔ dokewa yāku yera, kpa ya n sāa yāku dɔɔ mwaararugiru Yinni Gusunɔn sɔ.

¹² Goo ù n maa ka boo yāku mɔ, u koo ka gu dawa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹³ U koo win nɔma sɔndiwa boo gen wiru wɔllɔ kuu ten kɔnnɔwɔ, kpa u sere gu saka. Kpa yāku kowobu bu gen yem sua bu yēka yāku yerun nɔɔ bɔkaɔ bu ka sikerena. ¹⁴ Wee ye ba koo Yinni Gusunɔ dɔɔ dokea, yera gum me mu gen bɔsɔ yānu tēke, ¹⁵ ka gabu swii yiru ka gum me mu yi tēke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹⁶ Yāku kowowa u koo ye kpuro dɔɔ doke mu dɔɔ mwaara. Kpa ya n sāa yāku dɔɔ mwaararugiru tèn nubura koo Yinni Gusunɔ dore.

Yen gum kpuro mu ko n sāawa Yinni Gusunɔ gim. ¹⁷ Yen sɔna baa ñ n saa yeren na, mi i wāa kpuro, i wooda yeni mem nɔwɔ sere ka baadommaɔ, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

4

Toranun yāku

1. Yāku kowo tɔnweron

toranun yāku

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwɔwa u nɛɛ, ² a Isireliba wooda yeniba sɔwɔ a nɛɛ, goo ù n Yinni Gusunɔn wooda gaa tora u kun yē, wee ye u koo ko.

³ N n yāku kwon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka ketɛ kinɛ kpembu nawa ge ga ñ alebu gaa mɔ, u go u ka win tora ten suuru wa. ⁴ U koo ka ketɛ ye dawa Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ, kpa u win nɔma sɔndi yen wiru wɔllɔ u sere ye saka Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁵ Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten sɔwɔ. ⁶ U koo ka mu win niki bia dɛkawa, kpa u mu yēka nɔn nɔɔba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁷ Yen biru u koo yem me yēka kpakoro tèn mi ba ra turare dɔɔ doken kãanɔ te ta wāa kuu ten sɔwɔ, kpa u mɛn sukum wisi yāku yerun temɔ te ta wāa kuu ten kɔnnɔwɔ. ⁸ U koo yaa yen gum kpuro wuna me mu wāa bɔsɔ yānu sɔɔ, ⁹ ka yen gabu swii, ka gum me mu gabu swii yi wukiri yēsi yēsikaɔ, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹⁰ Ye ba ra wīe bà n siaraban yāku mɔ gesi, yera ba koo maa wīa yeni sɔɔ. Yen biru yāku kowo tɔnwerowa u koo ye dɔɔ doke yāku yerun wɔllɔ. ¹¹⁻¹² U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biruɔ mi ba gɔsa ba n da yāku dɔɔ mwaararugirun torom kube. Miya u koo yen gɔna ka yaa ye ya tie kpuro dɔɔ doke torom mɛn wɔllɔ, ka yen wiru ka yen wɔbunu ka yen bɔsɔ yānu.

2. Yāku te ba koo ko

Isireliba kpuron torarun sɔ

¹³ Isireliba kpuro bà n Gusunɔn wooda gaa sara ba ñ ka baaru, ba torawa mi. ¹⁴ Adama bà n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kinɛ kpembu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kinɛ te dawa Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. ¹⁵ Kpa Isireliban wirugibu bu ben nɔma sɔndi naa yen wiru wɔllɔ kpa ben turo u ye saka Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁶ Yāku kowo tɔnwerowa u koo yen yem fiiko sua u ka da kuu ten mi. ¹⁷ Saa ye sɔɔra u koo yem me dɛka ka win niki bia kpa u mu yēka nɔn nɔɔba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru. ¹⁸ Yen biru, kpa u maa kpakoro tèn mi u ra turare dɔɔ doken kãanu yem yēka. Yem me tie, kpa u mu wisi yāku yerun temɔ te ta wāa kuu ten kɔnnɔwɔ. ¹⁹ Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u dɔɔ doke yāku yerun wɔllɔ. ²⁰ Nge me u raa kua win tiin torarun sɔ, nge meya u koo ko Isireliba kpuron tora ten sɔ

kpa Gusunɔ u sere bu suuru kua. ²¹Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biruɔ kpa bu ye doke dɔɔ sɔɔ nge mɛ ba raa kua wi, yāku kowon torarun sɔ. Yāku te, ta sāawa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yāku te Isireliban wirugii

u koo ko win torarun sɔ

²²Isireliban wirugii goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi. ²³Adama ù n tuba ma u tora, boo kinera u koo go te ta ñ alebu gaa mɔ u ka yāku ko. Kpa Gusunɔ u nùn win tora te suuru kua. ²⁴U n ka boo ge na, u koo win nɔma sɔndiwa boo gen wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginun yaa sake. Yāku te, ta sāawa torarun suurugiru. ²⁵Yāku kowo wi, u koo ka win niki bia yem mɛ dekawa kpa u mu yēka yāku yerun kāanu sɔɔ. Yem mɛ mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten temɔ. ²⁶U koo yaa yen gum kpuro suawa u dɔɔ doke nge mɛ ba ra siarabun yāku ko. Nge mɛya yāku kowo tɔnwerɔ wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye sɔɔ, Gusunɔ u koo nùn tu suuru kua.

4. Yāku te ba koo ko

tɔn diron torarun sɔ

²⁷Tɔn dirɔ goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi. ²⁸Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga ñ alebu gaa mɔwa u koo ka yāku ko Gusunɔ u ka nùn win toraru suuru kua. ²⁹U koo win nɔma sɔndiwa boo gen wiru wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa sake. ³⁰Yen biru, yāku kowo u koo na u yem mɛ deka ka win niki bia, kpa u mu yēka yāku yerun kāanɔ, kpa u yem mɛ mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ³¹Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro wīawa nge mɛ ba ra siarabun yākurugim wīe. Kpa yāku kowo u mu dɔɔ menɔ, kpa men nuburu tu Yinni Gusunɔ dore. Nge mɛya yāku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye sɔɔ, Gusunɔ u koo nùn suuru kua.

³²Toro wi, ù n maa kīn na, u ka yāa kpendu yāku ko, yāa nira u koo ka na u go, te ta ñ alebu mɔ, u ka win torarun suuru wa. ³³U n kī u tu go, u koo win nɔma sɔndiwa ten wiru wɔllɔ kpa u tu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa go. ³⁴Yen biru yāku kowo u koo yem mɛ deka ka win niki bia u mu yēka yāku yerun kāanɔ. Yem mɛ mu tie kpa u mu wisi sāa yee ten temɔ. ³⁵Yen biru u koo yen gum wīawa nge mɛ ba ra siarabun yākurugim wīe. Yāku kowowa u koo mɛ kpuro dɔɔ doke ka yāku dɔɔ mwaararugiru sannu. Nge mɛya yāku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u koo nùn win tora te suuru kua.

5

5. Tora bwese bwesekan

yākunu

¹Su tē nɛɛ, goo u bōrua ma u koo seeda di gāa ni u wan sɔ, adama u ñ gerua ye u wa, ñ kun mɛ ye u yē. Saa ye sɔɔ, yēro u torawa mi.

²Su tē kpa m nɛɛ, goo u gāanu baba ye ya disi mɔ u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra din gora? N kun mɛ gbeeku yaa ye ba ku ra din gora? N kun mɛ yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye sɔɔ, yēro u disi duurawa mi.

³Su maa tē nɛɛ, goo ù n win winsim baba wi u disi gɛɛ mɔ yi yi koo nùn tia, n deema u ñ yē, ma u ra ye tuba, yēro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su tē nεε, goo u bōrua u win winsim kōsa kua n̄ kun mε u n̄n̄ gea kua, u n̄ bwisika, ù n̄ deema gari yi, gari giriya u gerua, yēro u torawa mi.

⁵ Goo ù n̄ tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa. ⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru n̄ kun mε boo niu gowa u ka Yinni Gusun̄o yākuru kua. Yen biru yāku kowo u koo n̄n̄ suuru kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. Bwēebwēebun

toranun yākuru

⁷ Goo ù kun kpē u yāa niru n̄ kun mε boo niu wa u ka torarun yākuru ko, u koo kpī u kparukonu yiru n̄ kun mε totoberenu yiru kasu. Gun̄o gen teuwa ba koo ka torarun yākuru ko. Kpa bu maa ka teu geni yāku dōo mwaararugiru ko.

⁸ Ba koo gina yāku kowo wi gun̄o ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wīiru bua u kun sāsie. ⁹ Kpa u gen yem deka u yēke yāku yerun n̄o bōka, mε mu tie kpa u wisi ten tem̄o. Ya ko n̄ sāawa torarun yākuru. ¹⁰ Yen biru yāku kowo u koo gun̄o yiruse sua nge mε wooda ya gerua u ka yāku dōo mwaararugiru garu ko. Kpa u n̄n̄ suuru kanabun wororu koosi. Nge mēya Gusun̄o u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ù kun kpē u kparukonu yiru ye wa, n̄ kun mε totoberenu yiru ye, u ka som buuru kilo n̄n̄e na u ka yākuru ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa. ¹² U koo ka som mε dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u men n̄m kure teeru saka u dōo doke mi ba ra yāku dōo mwaararugiru ko. Som n̄m kure tee te, ta koo de Yinni Gusun̄o u n̄ yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa. ¹³ Saa ye sōo, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusun̄o u n̄n̄ win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u mε mu tie sua win tiin sō, nge gberun dianun yākunu.

Yāku ni ba ra ka toranu sōmε

¹⁴ Yinni Gusun̄o u Mōwisi sōwa u nεε, ¹⁵ goo ù n̄ gāanu neni ni n̄ weenε u Yinni Gusun̄on wē, ma u n̄ yē ma Yinni Gusun̄ogina, wee ye u koo ko win tora ten sō. Kaa n̄n̄ yāa kineru te ta n̄ alebu gaa m̄n̄ geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun sōmbun yākuru ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusun̄on kuu bekurugir̄o. ¹⁶ Kpa u ka gāa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin b̄onu n̄o busen tia na. Yāku kowowa u koo ye wē. Yāku kowo wiya u koo n̄n̄ torarun yākuru kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ù n̄ Yinni Gusun̄on wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n̄n̄n̄ wāasiwa. ¹⁸ Yen sō, u koo ka yāa kineru te ta n̄ alebu gaa m̄o dawa yāku kowon mi, win tora ten sō nge mε n̄ weenε u kōsia. Kpa yāku kowo u n̄n̄ suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sōra Gusun̄o u koo n̄n̄ suuru kua. ¹⁹ Ya ko n̄ sāawa torarun sōmbun yākuru. Domi yēro u Yinni Gusun̄o torariwa.

²⁰ Yinni Gusun̄o u kpa Mōwisi sōwa u nεε, ²¹ goo ù n̄ win winsim weesu kua gāa ni u n̄n̄n̄ berusie sōo, n̄ kun mε u bōkura, n̄ kun mε u gbena, n̄ kun mε u kawa, ²² n̄ kun mε u gāanu dōba ma u siki, n̄ kun mε u bōri weesugii kua, ²³ t̄onu win bweseru u Yinni Gusun̄o torariwa mi. U koo gāa ni u gbena mi wesia, n̄ kun mε ni u kawa mi, n̄ kun mε ye ba n̄n̄ berusia mi, n̄ kun mε ye u dōba ma u siki, ²⁴ n̄ kun mε yēn bōri u kua mi. Adama n̄ n̄ m̄o ye t̄ona u koo wesia. U koo maa yen b̄onu n̄o busen tia kōsiawa dōma te u koo win torarun sōmbun yākuru ko. ²⁵ U koo ka yāa kineru dawa yāku kowon mi, te ta gāa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusun̄o yākuru kua. ²⁶ Yinni Gusun̄on wuswaaara

yáku kowo u koo nùn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusunə u koo yēro suuru kua, baa ñ n meren na win torara ne.

6

Yá kunun woodaba

1. Yáku dṣṣ mwaararugii

te yáku kowobu ba ko n da ko

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sṣṣwa u neɛ, ² a Aroni ka win bibu wooda yeni wēɛyṣ a neɛ, wee ye ya sṣa yáku dṣṣ mwaararugirun wooda.

Ten yáku yaa ya ko n wāawa dṣṣ sṣṣ wáku giriru, kpa bu ku de dṣṣ wi, u gbi sere yam mu ka sára. ³ Yen biru yáku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yáku dṣṣ mwaararugii ten torom gura u yi yáku yee ten bákua. ⁴ Yen biruwa u koo win yāa ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom mɛ sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba gṣa mɛn sṣ u yi mi. ⁵ Dṣṣ wi u mwaaramə yáku yee ten mi, ba ñ koo de u gbi pai! Bururu baatere yáku kowo u ko n da tu dāa dokewa. Yen wəlləwa u koo yáku yaa sṣndi ka sere siarabun yáku gum. ⁶ Dṣṣ u ko n wāawa yáku yee te sṣṣ sere ka baadommaṣ, ba ñ koo de u gbi.

2. Yáku te ba ra ko

ka gberun dīanu

⁷ Yáku te ba ra ko ka gberun dīanun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yáku yerṣ Yinni Gusunən wuswaaṣ. ⁸ Kpa ben wi u yáku mṣ dṣma te, u som nṣm kure teeru sṣka mɛ ba ka yáku bu mɛ ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro menna bu dṣṣ doke kpa ten nuburu tu Gusunə dore kpa u n yēro yaaye. ⁹⁻¹⁰ Som mɛ mu tiara Aroni ka win biba ba koo mɛ di. Yera ya ko n sṣa begia yáku dṣṣ mwaararugiru sṣṣ. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusunən kuu bekurugirun yaaraṣ. Ba ñ mɛ pṣɛ seeyatia dokemṣ. Ya sṣawa nenem nge yáku te ba kua bu ka torarun suuru wan dīanu, ñ kun mɛ te ba ra ka toraru sṣmɛn dīanu. ¹¹ Aronin bii tṣn durṣ baawurewa u koo dīa ni di. Yeni ya ko n sṣawa wooda win bibun bweseru sṣṣ sere ka baadommaṣ. Tṣn tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹² Yinni Gusunə u kpaam Məwisi sṣṣwa u neɛ, yáku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusunə kua wee.

¹³ Bā n Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nen yáku kowobu, saa dṣma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yáku ko tṣṣ baatere, tia ka bṣnu bururu, yoka maa tia ka bṣnu. ¹⁴ Ba koo som mɛ mṣmwa buturu buturu, kpa bu mɛ sṣmɛ siru sṣṣ ka gum, kpa mɛn nuburu tu ne, Yinni Gusunə dore.

¹⁵ Yáku kowo wi ba gum tāre ba gṣa Aronin bibu sṣṣ u ka nùn kṣsire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n sṣawa wooda sere ka baadommaṣ ne, Yinni Gusunən sṣ. Ba koo som mɛ dṣṣ dokewa kpuro. ¹⁶ Yáku te yáku kowon tii u kua, ba koo de tu dṣṣ mwaarawa mam mam, ba ñ koo tu di.

3. Yáku te ba koo ko

bu ka suuru kana

¹⁷ Yinni Gusunə u maa Məwisi sṣṣwa u neɛ, ¹⁸ a Aroni ka win bibu sṣṣwa a neɛ, yáku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yáku dṣṣ mwaararugirun yáku yaa sake, miya ba koo yáku tenin yaa saka. Ya ko n sṣawa gāa dɛɛranu. ¹⁹ Yáku kowo wi u koo yáku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam dɛɛramṣ, kuu ten yaaraṣ. ²⁰ Tṣn tuko wi u koo yáku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yáku yaa yen yem mù n wisi win

yaberɔ u koo tu teawa yam deeram mi. ²¹ Bā n tu sawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu, ba koo weke te korawa. N n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teawa sāa sāa ka nim. ²² Yāku kowo tɔn durɔ baawurewa u koo kpī u tu di domi ta sāawa dīa deeranu. ²³ Adama ba n koo torarun yāku yaa tem tèn yem ba ka dua sāa yerɔ. Ba koo ye dɔɔ dokewa yu dɔɔ mwaara mam mam.

7

4. Yāku te ba ra ko

bu ka toraru sɔmɛ

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, yāku te ba ra ko bu ka toraru sɔmen wooda wee.

Yāku te, ta ko n sāawa yāku deerarɔ. ² Mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yem yēka yāku yerun nɔɔ bɔkaɔ bu ka sikerena. ³ Yaan mi ba koo ka Yinni Gusunɔ yākuru kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka bɔsɔ yānun gum, ⁴ ka yen gabu swii yiru, ka gum mɛ mu yi tēke yēsi yēsika, ka yen buro ge ga woru wukiri. ⁵ Yāku kowo u koo ye kpuro dɔɔ dokewa yāku yerɔ Yinni Gusunɔn sɔ. Yāku te, ta sāawa te ta koo toraru sɔmɛ. ⁶ Yāku kowo tɔn durɔ baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa yam deeramɔ domi ta sāawa dīa deeranu. ⁷ Yen wooda ye, ya sāawa tia ka torarun yākurgia. Yāku kowo wi u yāku te kua, wiya u yen yaa mɔ.

5. Ye ya ko n sāa

yāku kowobugia

⁸ Goo ù n yāku dɔɔ mwaararugiru kua, yāku kowo wi u nùn tu kua wiya u ten gɔna mɔ. ⁹ Yāku te ba kua ka gberun dīanu ba wɔɔwawa? Aawo, ba sɔnwawa? Yāku kowo wi u tu kua wiya u tu mɔ. ¹⁰ Adama ni ba ka gum burina ka ni ba n yeesie, ba koo nu Aronin bibu bɔnu kuawa.

6. Siarabun yākuru

¹¹ Siarabun yākurun wooda wee.

¹² Goo ù n siarabun yākuru mɔ, u koo kira bwesenu ita kowa. U koo gbiikinu ko ka gum nu kun seeyatia mɔ, kpa u yirusenun som gum yēka nu kun seeyatia mɔ, kpa u itasenun som burina ka gum u sɔmɛ. ¹³ Kira nin biru, u koo pēɛ ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yākunun yaa. ¹⁴ Ba koo yāku dīa nin baaniren sukum suawa wɔllɔ bu Yinni Gusunɔ sɔasi. Yera ya ko n sāa wi u yem yēkaginu. ¹⁵ Dɔma te ba siara bin yākuru kua, yen dɔma tera ba koo ten yaa di, ba n koo de ten yaa yu yam sāra.

¹⁶ Adama goo ù n yākuru kua u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia n kun mɛ win tii ù n gōru doke u ka ne, Yinni Gusunɔ kēru wē, u koo kpī u ten yaan sukum di yen tɔɔ te, kpa u sukun yi sere sisiru. ¹⁷ Adama yà n maa wure ya tiara sɔɔ itaseru ba koo ye dɔɔ meniwa. ¹⁸ Goo ù n siarabun yāku yaa ye ya tiara sere sɔɔ ita tema, Gusunɔ kun maa yēron yāku te mwaamɔ. U win yākuru garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wi u maa ye tema, yēro u torawa mi. ¹⁹ Meya bā n maa ka yāku yaa gāanu baba ni nu disi mɔ, ba koo ye dɔɔ meniwa, ba n ye dimɔ.

Wi u kun disi mɔ, wiya koo yāku yaa tem, ²⁰ adama goo ù n wāa disi gɛɛ sɔɔ u ka siarabun yākuru dimɔ te ba Yinni Gusunɔ kua, ba koo yēro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di. ²¹ Goo ù n maa tɔnu baba wi u disi mɔ, n kun mɛ yaa gaa ye ya sāa seseru, n kun mɛ gāanu ganu ni nu disi mɔ, ma u ka siarabun yākuru di te ba Yinni Gusunɔ kua ba koo yēro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

Wooda Isireliban sō

²² Yinni Gusunō u maa Mōwisi sōōwa u nee, ²³ a Isireliba sōōwō a nee, bu ku yaa gaan gum di nge yāaru n̄ kun me kete, n̄ kun me boo. Bu ku yen gaan gum di. ²⁴ Sabe te gbeeku yaa ya go, n̄ kun me te ta gu, i ko i kpī i ka ten gum gāanu ko. Adama i n̄ mu dimō. ²⁵ Goo ù n̄ yākuru yaan gum di me ba ka Yinni Gusunō yāku dōō mwaararugiru kua, ba koo yēro girawa wigibun suunu sōon di. ²⁶ I ku gunō gagun yem di n̄ kun me yaa gaa, baa mi i da kpuro. ²⁷ Wi u mu di, ba koo yēro girawa win tambun suunu sōon di.

²⁸ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nee, ²⁹ a Isireliba wooda yeni wēeyō a nee, goo ù n̄ ne Yinni Gusunō siarabun yākuru kuamme, u koo wunawa ye ya sāa negia. ³⁰ Win tiiwa u koo ka ne, Yinni Gusunō yen gum ka yen guro gurōru naawa u kpara nen wuswaaō. ³¹ Yāku kowowa u koo yen gum me dōō doke yāku yerō. Adama yaa guro guro te, ta ko n̄ sāawa Aroni ka win bibugiru. ³² Yāku yaa yen nōmu nōm geuguu ga ko n̄ maa sāawa Aroni ka win bibuguu. ³³ Yaa nōmu ge, ga ko n̄ sāawa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum me doke yāku yerō. ³⁴ Yaa nōmu ge, ge ba man sōōsi, ka yen guro guro te ba kpara nen wuswaaō sanam me ba siarabun yākuru mō mi, yera ya ko n̄ da n̄ sāa Aroni ka win bibugia sere ka baadommaō.

³⁵ Yāku dōō mwaararuginu sōō, yeniwa ya ko n̄ sāa Aroni ka win bibugia dāma tēn di ba koo bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. ³⁶ Wooda yera Yinni Gusunō u Isireliba wēemō bu ka Aroni ka win bibu yaa ye wē saa dāma tēn di ba bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n̄ da bu ye kuewa sere ka ben bibun bweserō.

³⁷ Nge mēya ba ko n̄ da ko bā n̄ yāku dōō mwaararugiru mō, n̄ kun me bā n̄ yākuru mō ka gberun dīanu, n̄ kun me bā n̄ torarun yākuru mō, n̄ kun me bā n̄ yākuru mō te ba ra ka toraru sōme, n̄ kun me te ba ra ko bu ka tōnu gum tāre u sere sōmburu tore, n̄ kun me bā n̄ siarabun yākuru mō. ³⁸ Yinni Gusunōwa u Mōwisi wooda yeni wē ghaburō, Sinain guurō, tōō te u bu wooda wē bu ka n̄n̄n̄ yākunu kua.

BA YĀKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

8

Woro te ba koo ko

yāku kowobun sō bu sere

sōmburu tore

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nee, ²⁻³ a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusunōn kurun kōnōwa. Kpa a de bu ka ben yāku yānu na ka gum me ba ra gāanu tāre bu ka nu gōsi Yinni Gusunōn sō ka naa kinē te ba koo ka torarun yākuru ko ka yāa kinēnu yiru ka bire te ta pēe mō ye ba n̄ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro mēnnō mi.

⁴ Ma Mōwisi u Yinni Gusunōn gari yi wura u Isireliba kpuro mēnna sāa yee ten kōnō mi. ⁵ Ma u bu sōōwa u nee, wee ye Yinni Gusunō u gerua su ko. ⁶ Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura. ⁷ Ma u Aroni win tako sebusia ka sēkatia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbinisi yabe boogugii te sōō ka gen sēkatia. ⁸ Ma u bōō bara ye sōndi win tororu wōllo. Ma u urimu ka tumimu doke bōō bara yen sōōwō. ⁹ Ma u dawani ye bōkua win wirō. Ma u wuran batani ye mani nge me Yinni Gusunō u n̄n̄n̄ sōōwa.

¹⁰ Mōwisi u gum me sua u sāa yee te yēka ka ten dendi yānu kpuro, ma ta kua nenem Yinni Gusunōn sō. ¹¹ Ma u mu yēka nōn nōōba yiru yāku yerun wōllo, ka ten dendi yānō ka boo sii ganduguu ge, ka gen yōratiiyō, ye kpuro ya n̄ ka

sāa Gusunən kuu bekurugirugia. ¹² Ma u Aroni gum me tāre wirō u ka nūn wuna nenem u ko yāku kowo. ¹³ Yen biru Mōwisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka sēkatii ka furōsu nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

¹⁴ Mōwisi u maa ka naa kineru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi naa kinē ten wiru wollo. ¹⁵ Ma Mōwisi u ye saka u yen yem deka ka win niki bia u tēni yāku yerun kāanu wollo ka sere maa ten nōo bōkaō u ka sikerena. Nge meya u ka kuu te kua nenem tēn mi ba ko n da toranun yākuru ko. ¹⁶ Ma u yen gum me sua me mu bōsō yānu tēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u dōo doke yāku yerun wollo. ¹⁷ Adama u naa kinē ten tii ka ten bisu ka ten gōna yarawa tōwō u dōo doke nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

¹⁸ U maa ka yāa kineru na yāku dōo mwaararugirun sō. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wollo. ¹⁹ Ma Mōwisi u tu saka u ten yem yēka u ka yāku yee ten nōo bōka sikerena. ²⁰ Ma u yāa ten yaa bōora, yen biru u ten wiru dōo doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi. ²¹ Ma u ten nuki ka ten kōri tea ka nim. Ma u yāa kinē ten yaa doke dōo sōo yāku yeru wollo u ka yāku dōo mwaararugiru kua nge me Yinni Gusunō u gerua. Ma yāku ten nubura Yinni Gusunō dore.

²² Yen biru u maa ka yāa kineru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba sāa yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wollo. ²³ Ma Mōwisi u tu saka, u ten yem sua u tēni Aronin soo nōm geuguuō ka nōm geun niki bii bakaō ka maa win nōo nōm geuguun niki bii bakaō. ²⁴ Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yem me tēni ben soo nōm geugisō, ka maa nōm geun niki bii bakanō ka ben naa nōm geugisun niki bii bakanō. Ma u yem me mu tie yēka yāku yee ten nōo bōkaō. ²⁵ Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen nōm geu. ²⁶ Ma u pēe sua bireru sōo ye ba n seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira sōndanu. Ma u ye kpuro sōndi yaa gum men wollo ka yāa nōmu gen wollo. ²⁷ Yen biru u ye Aroni ka win bibu wē. Ma u nee, bu ye Yinni Gusunō wēeyō. Kpa bu ye sōosi beri berika. ²⁸ Yen biru u ye kpuro mwa ben nōman di u dōo menī yāku dōo mwaararugii ten wollo. Ma yen nubura Yinni Gusunō dore. Nge meya ba ka Aroni ka win bibu wuna nenem. ²⁹ Ma Mōwisi u yāa ten guro guroru sua u tu sōosi beri berika Yinni Gusunən wuswaaō. Ma ta kua Mōwisigiru nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

³⁰ Mōwisi u gum me sua ka yem fiiko me mu wāa yāku yeru wollo, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yānō ka sere maa win bibun wollo ka ben sāa yānu sōo. Nge meya u ka ye kpuro deerasia u yi nenem.

³¹ Ma Mōwisi u Aroni ka win bibu sōowa u nee, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusunən wuswaaō. Miya i ko i ye di ka pēe ye ya wāa bire te sōo. Bēeya i ko ye di nge me Yinni Gusunō u gerua. ³² Yaa ka pēe ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dōo sōo yu dōo mwaara. ³³ I ko i n wāawa kuu ten kōnnō mi sere sōo nōoba yiru. I n yariō min di. Domi sōo nōoba yiruwa i ko i ko ba n bēe tusalem. ³⁴ Yinni Gusunōwa u yenin wooda wē i n da ko nge me i wa sa kua gisō i ka bēen toranun suuru wa. ³⁵ N n men na, i ko i sinawa kuu ten kōnnō mi sere sōo nōoba yiru, wōkuru ka sōo sōo. Kpa i win woodaba mem nōowa i ku ra ka gbīn sō. Wooda be Yinni Gusunō u man wē bera mi.

³⁶ Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunō u bu yiire saa Mōwisin min di.

9

*Aroni ka win bibu**ba sɔmburu torua*

¹ Sɔɔ nɔɔba itase, Mɔwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu. ² U Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a naa kine kpɛndu suo a ka yāku ko wunen torarun sɔ, kpa a yāa kineru kasu a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. A n̄ kaa de yen gaa ya n alebu mɔ. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusunɔ yāku kua sɔa yero. ³ Yen biru kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, bu boo kineru suo ben torarun yākurun sɔ ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n wɔɔ tia tia mɔ, kpa ya kun alebu gaa mɔ. Ba koo ka ye yāku dɔɔ mwaararugiru kowa. ⁴ Kpa a maa ka naa kineru ka yāa kineru na bu ka siarabun yāku ko Yinni Gusunɔn mi, ka som mɛ ba bura ka gum. Domi Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ kure mi gisɔ.

⁵ Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye Mɔwisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁶ Mɔwisi u nɛɛ, i koowo ye Yinni Gusunɔ u gerua. Kpa u de win yiiko yu bɛɛ kure.

⁷ Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yāku ko ka yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen tɔmbu Isireliban toranun yāku ko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

⁸ Ma Aroni u susi yāku yee ten bɔkuɔ. Ma u naa kine kpɛm te go win torarun sɔ. ⁹ Ma win biba n̄n̄n̄ yen yem wɛ. Ma u mu deka ka niki bia u tɛeni sɔa yerun kaaɔn sɔɔ, ma u mɛ mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ¹⁰ Yen biru u yaa yen gum sua u dɔɔ doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. ¹¹ Adama yen yaa ka yen gɔna, tɔɔwɔwa u da u ye dɔɔ doke.

¹² Yen biru Aroni u yāa te saka bu ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Ma win biba ten yem sua ba n̄n̄n̄ wɛ. Ma u mu yēka u ka yāku yee ten nɔɔ bɔka sikerena. ¹³ Yen biru ba yāa ten yaa bɔɔra ba Aroni wɛ ka ten wiru. Ma u ye kpuro dɔɔ doke. ¹⁴ U ten nuki tea ka ten k̄ri u sɔndi yāku dɔɔ mwaararugii ten wɔllɔ u dɔɔ doke.

¹⁵ Yen biru u Isireliban yāku kua. U boo ge saka ge ba koo ka yāku ko tɔmbun toranun sɔ ma u kua nge mɛ u raa yāku gbiikii te kua ka naa kine kpɛmbu ge. ¹⁶ Yen biru u yāku dɔɔ mwaararugiru kua nge mɛ wooda ya gerua. ¹⁷ Ma u gberun dīanu sua u ka yāku kua. U som n̄m kureru sua u dɔɔ doke yāku yerun wɔllɔ buru baateren yāku dɔɔ mwaararugii te baasi. ¹⁸ U ketɛ ye ka yāa kine te saka ba ka siarabun yāku kua Isireliban sɔ. Ma win bibu ba n̄n̄n̄ yen yem wɛ u ka mu yēka yāku yerun nɔɔ bɔkɔɔ u ka sikerena. ¹⁹ Ma ba maa n̄n̄n̄ ketɛ yen gum wɛ ka yāa ten siru ka maa ten gum mɛ mu ten bɔɔɔ yānu tēke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri. ²⁰ Ma u yaa yen gum sɔndi yen guro gurorun wɔllɔ. Yen biru u gum mɛ dɔɔ doke yāku yeru wɔllɔ. ²¹ Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen n̄m geu ge, u sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua.

²² Sanam mɛ Aroni u toranun yāku ka yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yāku kua u kpa, yera u noma sua wɔllɔ u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

²³ Mɔwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba tɔmbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunɔ u bu win yiikon girima sɔɔsi. ²⁴ Ma dɔɔ yari yara win wuswaan di yi da yi yāku dɔɔ mwaararugii te mwa kua yāku ni nu tien yaa gum mɛ. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku doɔn yāku wari ba yiira sere temɔ.

dama te, nà n torarun suurun yáku ten yaa di, ya koo Gusunò dore? Aawo! Ya ñ Gusunò doremò.

²⁰ Ma Aronin wisi bi, bu Mòwisi dore.

YE YA DÈÈRE KA YE YA N DÈÈRE

11

Yaa ye ya sãa seseru

¹ Yinni Gusunò u Mòwisi ka Aroni sòowa u ñee, ² bu Isireliba sòowa bu ñee, yee yi ba koo kpí bu di wee. ³ Ba koo kpí bu yaa di ye ya naa kaburosu mò ma ya ra tuka ko. ⁴ Adama ba ñ yee dimò yi yi ra tuka ko tona ma yi ñ naa kaburosu mò. Nge meya ba ñ yooyoo temmò yèn sò ga ñ naa kaburosu mò baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁵ Ba ñ koo yaa ye ba mò damaa* tem baa me ya ra tuka ko yèn sò ya ñ naa kaburosu mò. ⁶ Meyà ba ñ koo maa wukun yaa tem domi ga ñ naa kaburosu mò baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁷ Meyà ba ñ koo maa kurusò di. Ga naa kaburosu mò adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁸ Bu ku yee yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹ Yee yi yi maa wãa daanò ka nim wòkuò, yi yi wãa nim sò gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi kèeritii mò ka kokosu sannu. ¹⁰ Adama yi yi kun kèeritii mò ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii. ¹¹ Ba ñ koo yi di. Meyà bu ku maa yin gonu baba. ¹² Yee yi yi gesi wãa nim wòku sòò, ka daanò, ma yi ñ kèeritii ka koko si mò, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³ Gunòsu sòò, si ba koo garisi disigisu wee, siya gunò bakeru ka sere maa si su ra swèe di ka si su ra yaa di ¹⁴ ka yaberekunu ka sere si su ka nu weene ¹⁵ ka gbanangbaanu ka maa si su ka nu weene ¹⁶ ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weene ka kasa ka si su ka ye weene, ¹⁷ ka booro bweseru garu ka nim kpakpaye, ka booro dāa kòoru ¹⁸ ka gunò gbangbayaku ka gunò si su ra swèe òò din bweseru ¹⁹ ka swāa wāaku ka si su ka ye weene ka kōò.

²⁰ I ku maa kəkəmii ni nu kasa ka naasu mò di. ²¹ Adama ni sòò, i ko i kpí i di ni nu ra yòòku tem sòò ²² nge twea ka gbòò ka ni nu ka ye weene. ²³ Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mò mi, i ku nu di.

Ye ya ra tónu ko disigii

²⁴ Yee gee wãa yin goru tónu ù n baba u koo ko disigii. U ko n disi mowa sere ka tōò ten yokaa. ²⁵ Wi u yin goru sòowa, u koo win yānu teawa. Kpa u n wãa disi sòò sere ka yokaa. ²⁶⁻²⁸ Yee yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi ñ naa kaburosu mò ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mò yi sīimò ka naa sēnu. Wi u yin gaa baba u disi duurawa mi sere ka tōò ten yokaa. Wi u maa yin goru sòowa u koo win yānu teawa kpa u n disi mò sere ka tōò ten yokaa.

²⁹ Yee yi yi kabirimò sòò wee yi i ko i garisi disigii. Yiya gunò yantaru ka gunò kiikiiru ka deba ka ye ya ka ye weene kpuro ³⁰ ka duurubeeeku ka sureru ka korombòoru ka sokoro ka sunò naki. ³¹ Yi kpurowa i ko i garisi disigii yee yi yi kabirimò sòò. Wi u yin gaan goru baba u ko n disi mowa sere ka tōò ten yokaa. ³² Yin gaan goru tà n wòri dendi yānu sòò ni ba kua ka dāa ñ kun me ka bekuru ñ kun me ka gōna ñ kun me ka saaki, dendi yāa ni, nu disi duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim sòò sere ka tōò ten yokaa. Yen biru nu sere dēera. ³³ Yen gaa yà n wekeru garu wòri te ba kua ka sòndu, ye ya wãa mi sòò kpuro ya disi duurawa mi. Ba koo weke te kòrawa. Bà n nim doke weke te sòò, ma nim me, mu tãra dīanu sòò ñ kun me nòrura gaa sòò, ba koo ye kpuro garisiwa

* 11:5 damaa - Damaa ye, ya ka saataburu weene.

disi. ³⁴ Bā n nim doke weke te sɔɔ, ma nim mɛ, mu dāare dīanu sɔɔ n̄ kun mɛ n̄rura gaa sɔɔ, ba koo ye kpuro garisiwa disi baa n̄ n weke tere sɔɔn na ya wāa. ³⁵ Mi yaa yen goru ta w̄ri kpuro gesi, doo koo yerɔ n̄ kun mɛ p̄ɛ w̄ɔ yerɔ, ba koo ye kpuro kɔsukuwa. Domi ye kpuro ya disi duurawa mi. ³⁶ Yaa goo te, t̄a n w̄ri d̄kɔ sɔɔ n̄ kun mɛ daara, i n̄ k̄o i nim mɛ garisi disi. Adama wi u tu baba u disi duurawa. ³⁷ T̄a n w̄ri d̄ia bwese te ba koo duure sɔɔ, d̄ia bwese te, ta n̄ disi duure. ³⁸ Adama b̄a n daa d̄ia bwese te wasan na bu ka di, ta disi duurawa mi.

³⁹ Yaa ye ba ra di ȳa n ka tii gu, wi u yen goru baba, ȳero u disi duurawa mi sere n ka ko t̄ɔ ten yoka. ⁴⁰ Wi u yen yaa tema n̄ kun mɛ u yen goru sɔɔwa, u koo win ȳanu teawa kpa u n disi m̄o sere ka t̄ɔ ten yoka.

⁴¹ I ku yɛɛ yi yi kabirim̄n yaa tem ⁴² ka yi yi ra ka nukuru s̄i ka yi yi kabirim̄o ka naasu n̄n̄ n̄ kun mɛ yi yi naa dabinu m̄o. I ko ye kpuro deriwa mam mam. ⁴³ I ku de yɛɛ yin bweseru yi bɛɛ ko disigibu. ⁴⁴ Domi nɛ Gusun̄o na s̄aawa bɛɛn Yinni. I ko i tii dɛerasia kpa i n dɛere. Domi na s̄aawa Dɛero. Yen s̄na i n̄ ko i tii disi doke ka yɛɛ yi yi kabirim̄o. ⁴⁵ Nena na bɛɛ yarama Egibitin di na n ka s̄a bɛɛn Yinni. Yen s̄o, i de i n dɛere. Domi na dɛere.

⁴⁶ Wooda yeni kpurowa na yi yɛɛ kpuron s̄o ka gun̄osu ka yɛɛ yi yi w̄a nimo ka sere yi yi kabirim̄o. ⁴⁷ Yera ya koo de i n da yaa wunane ye ba koo ka ȳakuru ko ka ye ba n̄ ka ȳakuru m̄o. Meya maa ya koo bɛɛ s̄ɔsi yaa ye i ko i di ka ye i n̄ dimo.

12

T̄on kur̄o ù n maran wororu

¹ Yinni Gusun̄o u M̄wisi wooda w̄ɛ u nɛɛ, ² a Isireliba s̄ɔw̄o a nɛɛ, t̄on kur̄o ù n gura sua ma u bii t̄on dur̄o mara, u ko n̄ disi m̄owa s̄ɔ n̄ɔba yiru nge sanam mɛ u yasa m̄o. ³ S̄ɔ n̄ɔba itase, kpa bu win bii wi bango kua. ⁴ Adama kur̄o wi, u ko n̄ w̄aawa disi s̄ɔ s̄ɔ t̄ena ka ita kpa u sere dɛera yem mɛ u yarin s̄o marubun saa. U ku raa s̄a ȳanu ganu baba, u ku raa maa da Gusun̄on̄ kuu bekurugir̄o sere t̄ɔ te, tu ka turi.

⁵ N n̄ maa t̄on kur̄on na u mara, u ko n̄ w̄aawa disi s̄ɔ alusuma yiru. Ya ko n̄ s̄aawa nge sanam mɛ u yasa m̄o. Yen biru u koo kowa s̄ɔ wata ka n̄ɔba tia u sere dɛera win yem mɛ mu yarin s̄o marubun saa.

⁶ T̄on kur̄o wi u mara, win dɛerasiabun saa ȳa n tura, u koo ka ȳaru w̄o tiagiru nawa u ka ȳaku d̄ɔ mwaararugiru ko. Kpa u totobereru n̄ kun mɛ kparuku sua u ka win torarun ȳakuru ko. ⁷ Ȳaku kowowa u koo ka ye ȳakuru ko. Kpa u n̄n̄ win torarun suuru kana. Saa ye s̄ɔra u koo dɛera win yem mɛ mu yarin s̄o.

Wooda yeniwa nɛ, Yinni Gusun̄o na w̄ɛm̄o t̄on kur̄o wi u bii maran s̄o.

⁸ U kun ȳaru wa, u koo totoberenu yiru n̄ kun mɛ kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka ȳaku d̄ɔ mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun ȳakuru ko. Ȳaku kowowa u koo n̄n̄ ȳaku te kua. Saa ye s̄ɔra u koo dɛera.

13

Ḡonan bararun wooda

¹ Yinni Gusun̄o u M̄wisi ka Aroni s̄ɔwa u nɛɛ, ² goo ù n m̄osiru m̄o wasi s̄ɔ, n̄ kun mɛ debu, n̄ kun mɛ bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo ka ȳero dawa ȳaku kowo Aronin mi n̄ kun mɛ win bibun turon mi. ³ Ȳaku kowo wiya u koo bara te m̄ɛri. U n deema bau ge, ga san kpikisu m̄o, ma ga w̄ru m̄o, saa ye s̄ɔra u koo gere ma ȳero u bara disigiru bar̄o. ⁴ U n maa bau kpiku gagu m̄o ma ga n̄ w̄ru m̄o, ma gen sansu kun buriri, ȳaku kowo u koo ka ȳero dawa

diru garu sɔɔ u kenusi sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵ Sɔɔ nɔɔba yiruse, yáku kowo ù n wa bau ge, ga ñ yabi, u koo maa nùn kenusiwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁶ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, yáku kowo u koo maa nùn yarawa u mɛeri. U n deema ga ñ yabi baama, u koo yɛro sɔɔwa ma u dɛere, ya sáawa debu, kpa u win yánu tea u dɛera. ⁷ Amɛn biru, debu ye, yà n yabi gɔna ye sɔɔ, yɛro u koo maa wurawa yáku kowo u nùn mɛeri. ⁸ Yáku kowo wi, ù n nùn mɛera ma u deema ya yabi win gɔna sɔɔ, u koo yɛro sɔɔwa ma u ñ dɛere, u bara disigiru mɔwa.

⁹ Goo ù n bara disigiru barɔ, ba koo ka nùn dawa yáku kowon mi. ¹⁰ Yáku kowo wiya u koo nùn mɛeri. U n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma gɔna ye, ya boo kua, ¹¹ ya sáawa bara disigii te ta torumɔ yɛron gɔna sɔɔ. Yáku kowo u koo yɛro garisiwa disigii. U ñ maa nùn kenusimɔ. ¹² Adama yáku kowo ù n mɔsi mɔsiminu wa nu yabi yɛron gɔna kpuro sɔɔ, saa win wirun di sere ka naasɔ, ¹³ u koo yɛro garisiwa u dɛere, domi win wasi kpuro yi burura. ¹⁴ Adama dɔma te ba boo swáɔ wa win wasi sɔɔ, ba koo nùn garisiwa disigii. ¹⁵ Yáku kowon tiwa u koo nùn mɛeri. U n deema boo swáɔ u wáa mi, u koo nùn garisiwa disigii, domi ya sáawa bara disigiru. ¹⁶ Adama win wasi yi, yi n kɔsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yáku kowo wa. ¹⁷ Yen biru, yáku kowo u koo ye mɛeriwa. U n wa ya burura, saa ye sɔɔ, u koo yɛro garisiwa u dɛere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka sɔɔ ¹⁹ mɔsiru garu wa, ma u deema ta buriri, ñ kun mɛ ta sɛri, yɛro u koo dawa u tii sɔɔsi yáku kowon mi. ²⁰ Yáku kowo wi, u koo nùn mɛeriwa. U n deema mɔsi te, ta wɔru mɔ, ma win wasin sansu su burura, saa ye sɔɔra yáku kowo u koo nùn garisi disigii. Bara disigira ta yarimɔ saa bwisi kpaka yen min di. ²¹ Adama yáku kowo ù n wa ma san kpikisu sari mɔsi ten wɔllɔ, yen biru mɔsi te, ta ñ wɔru mɔ, ma ta buriri fiiko, u koo durɔ wi kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ²² Mɔsi te, tà n gɔna yabi, yáku kowo u koo nùn garisiwa disigii domi bara disigira ta nùn deema. ²³ Adama mɔsi te, ta kun yabi, ta sáawa bwisi kpaka. Saa ye sɔɔ, yáku kowo u koo gere ma yɛro kun disi mɔ.

²⁴ Goo ù n dɔɔ mwaara ma yen boo kpaka sɔɔ bau kpiku ga yara, ñ kun mɛ bau sɔɔ, yáku kowo u koo yɛro mɛeriwa. ²⁵ Gen sansu sù n kua kpikisu ma wɔru ga sɔɔsire gɔna ye sɔɔ, saa ye sɔɔ bara disigira ta sɔɔsira mi. Yáku kowo u koo nùn garisiwa disigii. ²⁶ Adama yáku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge sɔɔ, ga ñ maa wɔru mɔ, ma ga buriri fiiko, u koo yɛro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ²⁷ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo nùn mɛeri. U n wa bau ge, ga yabi win gɔna sɔɔ, u koo nùn garisiwa disigii. Ta sáawa bara disigiru. ²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, dɔɔ mwaara kpaka yera. Saa ye sɔɔ, yáku kowo u koo nùn garisiwa u dɛere.

²⁹ Tɔn durɔ ñ kun mɛ tɔn kurɔ ù n bau gagu mɔ win wirɔ, ñ kun mɛ win tonkurorɔ, ³⁰ yáku kowo u koo gu mɛeriwa. Gà n wɔru mɔ ma gen sansu su ñ sinum mɔ, ma su swɛrama nge dɔm buuru, yáku kowo u koo yɛro garisiwa disigii. Ya sáawa wii kpaka ye ya wáa wirɔ, ñ kun mɛ tonkurorɔ. ³¹ Yáku kowo wi, ù n wa ya wɔru mɔ, ma san wɔkusu sari, u koo yɛro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³² Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo maa yɛro mɛeriwa. U n deema wii kpaka ye, ya ñ yabi ma ya sansu mɔ si su ka dɔm buuru weene, ma su ñ wɔru mɔ, ³³ yɛro u koo win sansu kɔniwa. Adama u ñ kpaka ye kɔnimɔ. Yen biruwa yáku kowo u koo maa nùn kenusi dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³⁴ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo ye mɛeriwa. Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma ya ñ tɛre ya gɔna kere, yáku kowo u koo nùn garisiwa u dɛere. U koo win yánu tea. Saa ye sɔɔ, u dɛerawa mi. ³⁵ Adama wii kpaka ye, yà n dákuru yabi, yáku kowo u koo maa nùn mɛeriwa.

³⁶ U n wa ya yabi gona ye sɔɔ, yāku kowo u n maa kasumɔ yēro ù n san dɔm buuru mɔ. U koo nùn garisiwa disigii. ³⁷ Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma yen sansu tīra, yēro u bekurawa mi. U n maa disi mɔ. Yāku kowowa u koo gere ma u dɛere.

³⁸ Tɔn durɔ goo n kun mɛ tɔn kurɔ goo ù n win gona sɔɔ bau kpikisu wa, ³⁹ yāku kowowa u koo nùn mɛeri. U n bausu gasu wa si su n buriri sāa sāa, bau si, su n sē. U koo yēro garisiwa u dɛere.

⁴⁰ Goo ù kun seri mɔ wirɔ, wii kpararugiiwa ba koo yēro garisi. U dɛere wa mi. ⁴¹ N n wuswaa gian na u n seri mɔ, yēro u sāawa wii kpararugii. Ka mɛ, yēro u dɛere wa. ⁴² Adama wii kpara te sɔɔ, bau gagu gà n sɔɔsira ga sōri, bara disigira ta torumɔ mi. ⁴³ Yāku kowowa u koo gu mɛeri. U n deema wii kpara te, ta bau kpikisu mɔ su ka bara disigiru weene, wi u su mɔ mi, u bara disigiru barɔwa mi. U n dɛere. ⁴⁴ Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii win wii bau gen sɔ.

⁴⁵ Wi u bara disigiru mɔ kpuro, u koo yānu dokewa ni nu gēere, u ku furɔ doke, kpa u win wuswaa wūkiri kpa u n nɔɔguru sue u n mɔ, disigii, disigii.

⁴⁶ U ko n sāawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen sōna u ko n wāa yeru mɔ bee tia u n ka tɔmbu dɛsire.

Disi gomi yānu sɔɔ

⁴⁷⁻⁴⁹ Bā n disi gomi gɛɛ wa yi sōri n kun mɛ yi sāa nge wuru biresu yānu ganu sɔɔ, ni ba kua ka yāa sansu n kun mɛ kīa si ba kua ka wēɛ dangii n kun mɛ yaa gona, bau ge, yāku kowo u koo gu mɛeriwa. ⁵⁰ Yāku kowo wi, ù n yāa ni mɛera u koo nu yīwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵¹ Yen sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni mɛeriwa. U n deema disi gomi yi, yi yabi baama, ma ba n kpɛ bu yi wīa, sɔa ye sɔɔ, u koo nu garisiwa yāa disiginu. ⁵² Saa ye sɔɔra yāku kowo u koo yāa ni dɔɔ mɛni. Baa bā n nu kua ka wēsu n kun mɛ ka wēɛ dangii n kun mɛ ka yāa sansun wēɛ n kun mɛ ka mam gona, ka mɛ, ba koo ye kpuro dɔɔ mɛniwa. Domi ba n kpɛ bu disi gomi yi wīa. Dɔɔwa u koo ye go. ⁵³ Adama yāku kowo ù n wa gomi yi, yi n yabi yāa ni sɔɔ, ⁵⁴ u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵⁵ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa nu mɛeriwa. U n deema disi gomi yi n kɔsa, yi n maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu dɔɔ doke. Domi disi gomi yi, yi nu di biruɔ n kun mɛ wuswaaɔ. ⁵⁶ Adama yāku kowo ù n deema disi gomi yi, yi burura, u koo ye wɔkawa yāa nin min di. ⁵⁷ Yen biru yi n maa wurama yāa ni sɔɔ, yi ko n sāawa disi gomi. Ba koo yāa ni dɔɔ mɛniwa.

⁵⁸ Bā n yānu ganu tea ni nu disi gomi kpia, ma disi gomi yi, yi wīara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu dɛere.

⁵⁹ Yeniwa ya sāa disi gomin wooda yi yi ra kpi yānu sɔɔ ye ba kua ka wēsu n kun mɛ ka wēɛ dangii n kun mɛ ka gona. Wooda yera ya koo sɔɔsi yāa ni nu dɛere ka ni nu kun dɛere.

14

Wi u raa bara disigiru mɔn

dɛerasiabu

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² wee nge mɛ ba koo ka tɔnu dɛerasia wi u raa bara disigiru mɔ. Ba koo ka nùn dawa yāku kowon mi, ³ kpa yāku kowo u ka nùn yari sansanin di u nùn mɛeri. U n deema u bekura, ⁴ yāku kowo u koo nùn sɔwa ye ba koo ka nùn dɛerasia. U koo gunɔminu yiru sua ni ba ra ka yākuru ko ka sere dāa ye ba mɔ seduru ka wēɛ wunɔngii ka dāa kiku gagun kāasa ge ba mɔ isɔpu. ⁵ Yāku kowo u koo de bu gunɔ gen teu sakawa wekeru

səɔ te ba kua ka səndu te ta nim gem mə. ⁶ Yen biru u koo gunə ge ga wasi mi, ka sɛdurun dāa ye, ka wēe wunəmgii yi, ka isəpun kāasa ye dokewa yem me sɔə, me ba wisi nim sɔə mi. ⁷ U koo ye yēkawa nən nəɔba yiru wi ba koo dɛerasian wəllə. Yen biru u koo nən gariswa u dɛere kpa u gunə ge yəsu gu doona. ⁸ Wi u koo ti dɛerasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu kəni, kpa u wobure nim sɔə. Saa ye sɔəra ba koo nən garis u dɛere. Yen biru, u koo kpī u wurama sansaniə. Adama u koo kowa sɔə nəɔba yiru tɔəwə u kun due win kuu bekurugirə. ⁹ Sɔə nəɔba yiruse te, u koo win sansu kəniwa ka win seri ka win toburu ka win nəni burosu. Ye ya sāa sansu kpuro gesi, u koo kəniwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u dɛera.

¹⁰ Sɔə nəɔba itase, u koo yānu yiru sua ni nu n̄ alebu mə ka yāa nii teeru wɔə tiagiru ka som kilo nəɔba nne me ba burina ka gum ka sere maa gum litirin bənu. ¹¹ Yāku kowo wi u koo tɔnu wi dɛerasia u koo nən tusia Yinni Gusunən wuswaaə kuu ten kənnəwə ka maa win yāku dīanu. ¹² Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yākuru ko te ba ra ka toraru sɔme ka sere gum litirin bənu ye, kpa u ye kpuro sɔsi beri berika Yinni Gusunən wuswaaə. ¹³ Kpa u tu saka yam dɛeram mi, mi ba ra torarun yākuru ka yāku dɔə mwaararugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu sɔmegia ya sāawa dīa dɛeranu ni nu koo ko yāku kowoginu. ¹⁴ Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u tɛeni wi u dɛerasiamən soo nəm geuguuə ka win nəm geun niki bia bakaa ka sere win nəɔ nəm geuguun niki bia bakaa. ¹⁵ Yāku kowo u koo maa gum litirin bənu ye wisiwa win nəm dwarun nəm wəɔrə. ¹⁶ Kpa u ka win nəm geun niki bia gum me deka u mu yēka nən nəɔba yiru Yinni Gusunən wuswaaə. ¹⁷ Yen biru, kpa u gum me mu tie tɛeni wi u dɛerasiamən soo nəm geuguuə ka maa win nəm geun niki bia bakaa ka win nəɔ nəm geuguun niki bia bakaa. U koo mu tɛeniwa mi u raa yem me doke. ¹⁸ Kpa u maa me mu tie win noma sɔə doke yēron wiru wəllə kpa u nən dɛerasiabun wororu koosi Yinni Gusunən wuswaaə. ¹⁹ Kpa u nən torarun yākuru kua. Nge meya u koo ka nən dɛerasia. Yen biruwa u koo yāku dɔə mwaararugirun yaa go. ²⁰ Kpa u ye dɔə doke yāku yerə ka kənu. Nge meya u koo ka yēro torarun yākuru kua kpa u dɛera.

Bwēebwē wi u raa

bara disigiru mən dɛerasiabu

²¹ Wi u bara disigiru mə ma u n̄ dam mə u ka yāku yaa saberu wa, yāa teera u koo kasu u ka yākuru ko te ta sāa torarun sɔmbugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunən wuswaaə. Yen biru durə wi, u koo som kilo ita wē me ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bənu. ²² U koo maa ka kparukonu yiru na n̄ kun me totoberenu yiru nge me win waara ne. Ba koo gen teu go win torarun suurun sɔ. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku dɔə mwaararugiru ko. ²³ Win dɛerasiabun sɔ itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa sāa yerun kənnəwə Yinni Gusunən wuswaaə. ²⁴ Yāku kowo wi, u koo yāa te mwa ka gum litirin bənu ye, kpa u ye kpuro sɔsi beri berika Yinni Gusunən wuswaaə. ²⁵ Yen biru u koo yāa te saka kpa u ten yem sua u tɛeni wi u raa bara disigiru mən soo nəm geuguuə ka win nəm geun niki bia bakaa ka sere maa win nəɔ nəm geuguun niki bia bakaa. ²⁶ Yen biru yāku kowo wi, u koo gum me wie win nəm dwarun nəm wəɔrə. ²⁷ Kpa u ka win nəm geun niki bia gum me deka u yēka nən nəɔba yiru Yinni Gusunən wuswaaə. ²⁸ U koo maa gum me tɛeni wi u raa bara disigiru mən soo nəm geuguuə ka nəm geun niki bia bakaa ka sere win nəɔ nəm geuguun niki bia bakaa. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem tɛeni. ²⁹ Yen biru gum me mu tie win nomaə, u koo

mu wisiwa wi u raa bara disigiru mən wirə u sere nūn deerasiabun wororu kua Yinni Gusunən wuswaaə. ³⁰ Yen biru, u koo gunə gen teu go, gən bweseru u wa. ³¹ Ba koo ka gen teu torarun suurun yākuru ko. Teu maa yāku dōə mwaaarugiru ka som me, ka gum me. Kpa yāku kowo wi, u wi u raa bara disigiru mə deerasiabun wororu kua Yinni Gusunən wuswaaə.

³² Wooda yenīwa wi u bara disigiru mə ma u n dam mə u koo swīi u ka deerasiabun yākuru ko.

Disi gəmi dirun gani səə

³³ Yinni Gusunə u Məwisi ka Aroni səəwa u nee, ³⁴ sanam me i ko i du Kananin temə me kon bee wē, nà n dera disi gəmi yi kpia diru garu səə tē səə i wāa, ³⁵ wi u dii te mə, u koo dawa u yāku kowo sō u nee, wee u gāanu waamə win dirə nge disi gəmi. ³⁶ Yāku kowo wi, u sere du u ka dii te meeri, u koo dewa bu ten yānu kpuro yara kpa yāa nin tii nu ku raa disi duurā. Yen biru u koo du kpa u disi gəmi yi meeri. ³⁷ U n deema gəmi yi sāa nge wuru bekusu, n kun me yi səri, kpa yi n sāa nge wəru gana ye səə, ³⁸ u koo yariwa kpa u dii te ke ne səə nəəba yiru. ³⁹ Səə nəəba yiruse, yāku kowo u koo wura diru mi. U n deema disi gəmi yi yabi dii ten gani səə, ⁴⁰ u koo de bu dii ten kpenu wəriwa nən mi disi gəmi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu kō mi n kun deere. ⁴¹ U koo dewa bu dii ten səəwə kpuro kera kpa bu yanim me ba kera mi yari wuun birə mi n kun deere. ⁴² Yen biru kpa bu kpee kpaanu kəsire ko. Kpa bu wure bu dii te tāwa.

⁴³ Amen biru, disi gəmi yi, yi n maa wurama dii te səə, ⁴⁴ yāku kowo u koo maa sewa u da u tu meeri. U n deema disi gəmi yi, yi maa kpia dii ten gani səə, saa ye səə, n n maa koorə bu yi wā min di. Dii te, ta disi duurawa mi. ⁴⁵ Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka dāa ka tem gura bu ka da wuun birə mi n kun deere.

⁴⁶ Wi u dua diru mi sanam me ba tu kenusi, u disi duurawa mi sere ka yokaa. ⁴⁷ Wi u kpuna mi, n kun me u gāanu di mi, u koo win yānu teawa.

⁴⁸ Sanam me ba dii te sənwa ba kpa, yāku kowo u n wura u ka tu meeri, ma u deema disi gəmi yi sari, u koo dii te garisīwa ta deere. Domi disi gəmi yi, yi doona.

⁴⁹ Bu ka dii ten deerasiabun woronu ko, ba koo gunəsu yiru kasuwa ka dāa ye ba mə səduru ka kiku ge ba mə isəpu ka wēe wunəngii. ⁵⁰ U koo gunə gen teu sakawa wekeru səə te ba kua ka səndu ta nim gem mə. ⁵¹ Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka səduru ye, ka isəpu ye, ka wēe wunəngii yi, kpa u ye kpuro doke gunə ge ba sakan yem me səə, me ba wisi nim səə mi, kpa u mu yēka nən nəəba yiru dii te səə. ⁵² U koo ka gunə gen yem me ba wisi nim səə mi, disi wəka ka gunə ge ga wasi ka səduru ye, ka isəpu ka wēe wunəngii yi. ⁵³ Kpa u gunə ge ga wasi yəsu gu doona yakasə. Saa ye səəra u koo dii te deerasiabun wororu koosi kpa tu deera.

⁵⁴ Wooda yenībara ba ko n da swīi bara disigiru ka wii kpakin sō ⁵⁵⁻⁵⁶ ka māsiru ka debu ka disi gəmi yi yi ra kpi yānu səə ka dia səə. ⁵⁷ Wooda yera ya koo sōsi gāa ni nu deere ka ni nu kun deere.

15

Tən durərun disi

¹ Yinni Gusunə u Məwisi ka Aroni səəwa u nee, ² i Isireliba səəwə i nee, ben goo u n kentū kpika mə, u kuawa mi disigii. ³ Ya ra wī? Ya ku ra wī? Ka me, u kuawa mi disigii. ⁴ Kpin yee tē səə u kpuna kpuro, ta disi duurawa mi, ka sere maa gāa ni u sinari kpuro. ⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win

yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, yēro u ko n disi mōwa sere ka yokaa. ⁶ Wi u maa sina mi barō wi, u sina, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ⁷ Wi u barō wi baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ⁸ Barō wi, ù n goo yāatam sie, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ⁹ Gāa ni barō wi, u sōni kpuro, nu kuawa mi disiginu. ¹⁰ Gāa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yēro u kuawa mi disigii sere ka yokaa. Wi u maa nu sōwa yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mōwa sere ka yokaa. ¹¹ Wi u dera barō wi, u nùn baba, ma u ñ nie, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, yēro u ko n disi mōwa sere ka yokaa. ¹² Barō wi, ù n dendi yānu baba ni ba kua ka sōndu ba koo nu kōsukuwa. Nù n maa sāan na ni ba kua ka dāa, ba koo nu teawa.

¹³ Sanam me kentū ye, ya wīibu yōra, u koo kowa sōo nōōba yiru u sere deera. U koo win yānu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sōo, u deerawa mi. ¹⁴ Sōo nōōba itase u koo kparukonu yiru ñ kun me totoberenu yiru sua u ka da Gusunən kurun kōnnōwō kpa u nu yāku kowo wē. ¹⁵ Yāku kowo u koo nin teu gowa torarun sō. Kpa u ka teu geni yāku dōo mwaararugiru ko kpa u nùn deerasiabun wororu kōosi Yinni Gusunən wuswaa kpa u deera.

¹⁶ Goon sen nim mù n yari, u koo woburewa. Adama ka me, u ko n disi mōwa sere ka yokaa. ¹⁷ Mù n yānu ganu tāre, ñ kun me gōna ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka me, ya ko n disi mōwa sere ka yokaa.

¹⁸ Kurō ka durō bà n mēna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka me, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokaa.

Tōn kurōrun disi

¹⁹ Tōn kurō ù n yasa mō, ba koo nùn garisiwa disigii sōo nōōba yiru. Wi u nùn baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokaa. ²⁰ Kpin yee tē sōo u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia. ²¹ Wi u maa kurō win kpin yeru baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ²² Goo ù n baba ye kurō wi, u sinari, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mōwa sere ka yokaa. ²³ Gāa ni nu wāa win kpin yee ten wōllo ñ kun me ye u sinarin wōllo, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokaa. ²⁴ Tōn durō goo ù n ka nùn mēna, ma win yem mu nùn tāre, durō wi, u kuawa mi disigii sere sōo nōōba yiru. Kpin yee tē sōo u gesi kpuna ta maa disi duurawa mi.

²⁵ Tōn kurō wi u yem wīimō, win yasan saa baasi, ñ kun me, mu wīimō mu win yasan saa kera, ba koo nùn garisiwa disigii yem wīi bin saa kpuro sōo nge win yasan saa. ²⁶ Kpin yee tē sōo u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam me u win yasa mō. ²⁷ Wi u kpin yee te baba, ñ kun me sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u kuawa mi disigii sere ka yokaa.

²⁸ Sanam me yem me, mu yōra u koo kowa sōo nōōba yiru bu sere nùn garisi wi u deere. ²⁹ Yen sōo nōōba itase sōora u koo kparukonu yiru ñ kun me totoberenu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusunən kuu ten kōnnōwō. ³⁰ Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yākuru ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku dōo mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kurō wi deerasiabun wororu kōosi Yinni Gusunən wuswaa kpa u deera.

³¹ Yinni Gusunō u kpm Mōwisi ka Aroni sōowa u nee, i Isireliba sōwō i nee, bu de bu ka nen kuu te ta wāa ben suunu sōo tonda sanam me ba disi mō kpa bu ku raa gbi.

³² Wooda yeni ya wāawa kentugibun s̄s̄ ka win sen nim mu yari ³³ ka t̄n kur̄ wi u yasa m̄d̄ ka t̄n dur̄ wi u yem w̄im̄ win t̄n dur̄run di ka t̄n kur̄ wi yem w̄im̄ win t̄n kur̄run di ka maa t̄n dur̄ wi u ka t̄n kur̄ disiḡi kpuna.

16

W̄ō ka w̄ōn yāku te ba ra ko

Isireliba kpuron toranun s̄s̄

¹ Aronin bii be ba gu Yinni Gusun̄n kur̄ ȳn̄ s̄s̄ ba ka turare tuka da mi, ben ḡōn biruwa Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄ōwa u n̄e, ² a wunen m̄ō Aroni s̄ōw̄ a n̄e, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta d̄ere gem gem s̄ō mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa ḡbin s̄s̄. Domi kpakoro ten wukiritian w̄ll̄wa kon tii s̄ōsi guru wii wuroru s̄ō.

³ D̄oma te u dū mi, u koo ket̄e kin̄e k̄p̄endu kasuwa u ka win torarun yākuru ko. Kpa u maa yāa kineru kasu u ka yāku d̄ō mwaaruguru ko. ⁴ Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto k̄piribu doke ka s̄ekatia. Ye kpuro ya ko n s̄āwa ye ba kua ka w̄ē damḡii kpa u dawani b̄ake. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke. ⁵ Isireliba ba koo maa boo kin̄enu yiru w̄ē u ka ben toranun yākunu ko kpa bu n̄n̄ yāa kineru w̄ē u ka yāku d̄ō mwaaruguru ko.

⁶ U n koo yākuru tore, u koo gina win tii ka win ȳn̄ugibun toranun yākuru kowa ka ket̄e kin̄e te. ⁷ Yen biru kpa u boo kin̄enu yiru ye sua u ka da Yinni Gusun̄n wuswaā kuu ten k̄ōn̄ōw̄. ⁸ Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga s̄āa Yinni Gusun̄guu ka ge ba koo ȳs̄u ḡbabur̄. ⁹ Boo ge ga s̄āa Yinni Gusun̄guu, gera u koo ka torarun yākuru ko. ¹⁰ Ge ba koo maa ȳs̄u ḡbabur̄, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusun̄n wuswaā bu sere gu ȳs̄u gu doona ḡbabur̄.

¹¹ Aroni u koo gina ḡbiwa u win tiin ket̄e kin̄e te go win toranun s̄s̄ ka sere maa win ȳn̄ugibuginun s̄s̄. ¹² Kpa u d̄ō ḡē gura s̄āa yāku yerun di yi ba yibie d̄ō guratīi s̄ō kpa u turare buuru s̄ōka n̄m̄ kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta d̄ere gem gem s̄ō. ¹³ U koo turare ye doke d̄ō ḡē yi s̄ō Yinni Gusun̄n wuswaā kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka ḡbin s̄s̄. ¹⁴ Yen biru kpa u ket̄e yen yem sua u d̄eka ka win niki bia kpa u mu ȳka kpakoro ten wukiritia s̄ō s̄ō yari yeru gia. Kpa u maa ko m̄e kpakoro ten wuswaā n̄n̄ n̄ōba yiru. ¹⁵ Yen biruwa u koo maa boo ge ga s̄āa Yinni Gusun̄guu mi go Isireliba kpuron toranun s̄s̄ kpa u gen yem sua u ka da dii te ta d̄ere gem gem s̄ō kpa u mu ȳka woodan kpakoro ten wukiritia w̄ll̄ka maa ten wuswaā n̄ge m̄e u kua ka ket̄e yen yem. ¹⁶ Kpa u dii te ta d̄ere gem gem d̄erasiabun wororu koosi u ka ten disi w̄ka yi ta duura Isireliban toranu ka ben m̄em̄ n̄ōbu sarirun s̄s̄. Nge m̄eya u koo ko u ka dii d̄era ten disi w̄ka, domi ta wāa disigibun suunu s̄ō. ¹⁷ Goo kun ko n wāa dii ten s̄ōw̄ sanam m̄e Aroni u koo du mi, u ka toranun yākuru ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win ȳn̄ugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpuroguru ko. ¹⁸ U n yarī, u koo dawa yāku yer̄ kpa u tu d̄erasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u ket̄e ye, ka boo gen yem sua u t̄eni yāku yerun k̄ānu n̄n̄e yen baayere s̄ō. ¹⁹ U koo yem m̄e d̄ekawa ka win niki bia u ȳka n̄n̄ n̄ōba yiru yāku yee ten w̄ll̄. Nge m̄eya u koo ka tu d̄erasia Isireliban toranun di kpa u tu yi n̄en̄em Yinni Gusun̄n s̄s̄.

²⁰ Sanam m̄e u dii te ta d̄ere gem gem d̄erasia u kpa, ka dii d̄era te, ka yāku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa. ²¹ Aroni u koo win n̄ma kpuro s̄ondiwa boo gen wiru w̄ll̄ kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka m̄em̄ n̄ōbu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro s̄ōbi kpa u de goo u gu

gira u ka da gɓaburɔ. ²² Nge meya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu sɔbe gu ka doona gɓaburɔ mi goo kun wāa.

²³ Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win s̄aa yāa ni u doke potiri u nu yi mi. ²⁴ Kpa u wobure yam d̄eeramɔ kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku d̄ɔ mwaararugiru ko win tiin s̄ɔ ka sere maa Isireliban s̄ɔ. Yen biru kpa u torarun yāku ru ko win tiin s̄ɔ ka sere Isireliban s̄ɔ. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban s̄ɔ. ²⁵ Yen biru kpa u yaa yen gum d̄ɔ doke yāku yerɔ ye ba ka torarun yāku ru kua mi.

²⁶ Wi u boo ge gira u ka da gɓaburɔ u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansaniɔ. ²⁷ Kεε ye, ka boo gen yem me ba ka da dii te ta d̄eere gem gem s̄ɔ toranun s̄ɔ, ba koo yen yaa ka yen ḡoni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu d̄ɔ doke. ²⁸ Wi u ye kpuro d̄ɔ m̄eni u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniɔ.

²⁹ Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommaɔ. Suru n̄ɔɔba yirusen s̄ɔ w̄okuruse, i n̄ɔɔ b̄akuo kpa i b̄een s̄oma deri sere ka s̄ɔɔ be ba wāa b̄een suunu s̄ɔ. ³⁰ Domi t̄ɔ te s̄ara ba koo b̄ee torarun yāku ru kua bu ka b̄ee d̄erasia. Nge meya i ko i ka d̄era b̄een durum kpuron di Yinni Gusun̄on wuswaaɔ. ³¹ T̄ɔ te, ta koo kowa t̄ɔ w̄erarugiru kpa i n da n̄ɔɔ b̄ake. Kpa ya n s̄aa wooda sere ka baadommaɔ.

³² Am̄en biru yāku kowo wi ba gum tāre ba ḡosa u ka ko yāku kowo t̄anwero win baaban k̄osire, wiya u koo s̄aa yāa ni doke ni ba kua ka w̄εε damgii. ³³ Wiya u ko n da yāku ru ko u ka dii te ta d̄eere gem gem d̄erasia ka sere dii d̄era te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴ Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommaɔ. W̄ɔɔ tia s̄ɔ, ba ko n da yāku ru kowa Isireliba kpuron toranun s̄ɔ n̄on teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ɔwa.

NGE M̄E ISIRELIBA BA KO N KA D̄EERE

17

Gusun̄o u yina bu yem di

¹ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ɔwa u n̄εε, ² a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro s̄ɔw̄a a n̄εε, wooda wee ye n̄ε, Yinni Gusun̄o na w̄εem̄o.

³ Isireliba s̄ɔɔ goo ù n k̄i u saberu garu saka sansaniɔ ñ kun me mi u wāa kpuro, u koo ḡina ka tu nawa nen kuu bekurugirun k̄onn̄w̄o u ka tu yāku ru ko n̄ε, Yinni Gusun̄on wuswaaɔ. ⁴ Ȳero u kun kue me, ba koo n̄un sabe ten yem bikiawa domi u yem yariwa mi. Saa ye s̄ɔ, ba koo ȳero yarawa Isireliban suunu s̄ɔɔn di. ⁵ Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yāku kowon mi nen kuu ten k̄onn̄w̄o bu go n̄ε, Yinni Gusun̄on wuswaaɔ. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n s̄aa siarabun yāku ru. ⁶ Yāku kowowa u koo ten yem me ȳeka yāku yerɔ kuu ten k̄onn̄w̄o. Kpa u ten gum d̄ɔ doke m̄en nuburu ta koo n̄ε, Yinni Gusun̄o dore. ⁷ Nge meya Isireliba ba ñ maa ka b̄unu yāku ru kuamm̄e n̄in bw̄arokunu nu ka bonu weene. Yeni ya ko n wāawa ben tiin s̄ɔ ka ben bibun bibun s̄ɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ N n m̄en na, Isireli goo, ñ kun me s̄ɔɔ goo wi u wāa ben suunu s̄ɔ, ù n yāku d̄ɔ mwaararugiru m̄ɔ, ñ kun me yāku ru ganu, ⁹ ma u ñ ka nu n̄ε n̄ε, Yinni Gusun̄on kurun k̄onn̄w̄o u ka nin yaa go, ba koo ȳero yarawa ben suunu s̄ɔɔn di.

¹⁰ Wee wooda ye n̄ε, Yinni Gusun̄o na maa w̄εem̄o. Isireli goo, ñ kun me s̄ɔɔ goo wi u wāa ben suunu s̄ɔ ù n yem di, baa ñ n m̄eren na mu s̄aa, n̄ε, Yinni Gusun̄owa kon ȳero w̄arima n n̄un yara win t̄ambun suunu s̄ɔɔn di. ¹¹ Domi yem s̄ara hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendim̄o yāku yerɔ

i ka bēen toranun suuru wa. Yem meya mu ra de tōnu u win torarun suuru wa. ¹²Yen sōna na nēē, Isireliban goo ñ kun me sōo goo bēen suunu sōo u ñ yem dimo.

¹³Bēē Isireliban goo ñ kun me sōo goo wi u wāa bēen suunu sōo, ù n yaa gaa mwa taasoru sōo ñ kun me guno gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun me guno gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri. ¹⁴Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem sōo. Yen sōna na nēē, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem sōora wāara wāa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yēro wanawa wigibun suunu sōon di.

¹⁵Bēē Isireliban goo, ñ kun me sōo goo wi u wāa bēen suunu sōo, ù n yaa goru di ñ kun me yaa ye gbeeku yaa ya go, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka tōo ten yokaō u sere dēera. ¹⁶U kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

18

Kōo mennā bi bu ñ bēere mō

¹Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nēē, ²a Isireliba sōowō a nēē, nēna na Gusunō bēen Yinni. ³I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiō mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mō mi na ka bēē dōo. I ku ben komanu swīi. ⁴Adama i nen woodaba ka nen yīirebu mem nōowō kpa i ye swīi. Domi nēna na sāa Gusunō bēen Yinni.

⁵N n men na, i nen gere ka nen woodaba mem nōowō. Wi u ye mem nōowa u ko n wāawa yen sō. Nē Yinni Gusunōwa na yeni gerumō.

⁶Nēna na wooda yeniba wēemō. Na nēē, bēen goo u ku raa ka win dusi tōn kurō kōo mennā.

⁷I ku bēen tundo sekuru doke i ka bēen mero kōo mennā. Domi u sāawa bēen mero.

⁸I ku ka bēen meron nisi goo kōo mennā, domi ñ n kua me, i bēen tundo sekuru dokewa mi.

⁹I ku ka bēen sesu tundo turosi ñ kun me mero turosi kōo mennā baa bà kun bēē seeye yenu teu sōo.

¹⁰I ku ka bēen nikurōbu kōo mennā baa ù n sāan na tōn durōn bii, ñ kun me tōn kurōn bii. Domi wi u kua me, u tii sekuru dokewa mi.

¹¹I ku ka bēen tūdon kurō goon bii kōo mennā domi u sāawa bēen sesu.

¹²I ku ka bēen tiō kōo mennā, domi u sāawa bēen tūdon dusi.

¹³I ku maa ka bēen meron wōnō ñ kun me win mōo kōo mennā. Domi u sāawa bēen meron dusi.

¹⁴I ku maa bēen tūdon wōnō ñ kun me win mōo sekuru doke i ka win kurō kōo mennā. Domi kurō wi, u sāawa nge bēen tiin mero.

¹⁵I ku ka bēen bigii kurō kōo mennā, domi u sāawa bēen biin kurō.

¹⁶I ku ka bēen wōnō ñ kun me bēen mōon kurō kōo mennā. I n kua me, i nūn sekuru dokewa.

¹⁷I ku ka tōn kurō kōo mennā kpa i maa ka win bii kōo mennā, ñ kun me win nikurōbu, domi ba sāawa mi dūsinu. I n kua me, ya sāawa mi tora bakaru.

¹⁸I ku bēen kurōn wōnō ñ kun me win mōo sua kurō sanam me kurō win tii u wāa wāaru sōo. Domi ya koo nisinu ma.

¹⁹I ku ka tōn kurō mennā sanam me u yasa mō, domi u sāawa disigii.

²⁰I ku ka bēen winsim kurō kōo mennā. I n kua me, i tii disi koosiwa mi.

²¹I ku ka bēen bii yākuru ko būu wi ba mō Mōlōkun mi. Domi ñ n kua me, nē, Yinni Gusunōn yīsira i sanka mi. I n yē ma nēna na sāa Gusunō bēen Yinni.

²²I ku ka bēen tōn durōsi kōo mennā nge me i ra ka tōn kurō ko. Domi ya sāawa seku bakaru.

²³ I ku ka yaa saberu kɔɔ mɛnna nge tɔn kurɔ. Domi ò n kua mɛ, i tii disi dokewa. Nge mɛya maa tɔn kurɔ goo u ku raa de yaa saberu tu ka nùn mɛnna. Ya sáawa seku bakaru.

²⁴ I ku de koma ninin bweseru nu bɛɛ ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira bɛɛn suunu sɔɔn di. ²⁵ Ba tem mɛn tii disi doke, ma na mu sɛɛyasia ma mu mɛn tɔmbu yarinasia.

²⁶ Bɛɛ Isireliba ka bɛɛ sɔbu bɛɛ be i wáa Isireliba sɔɔ, i nɛn gere ka nɛn wooda ye mɛm nɔɔwɔ. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri. ²⁷ Be ba raa sina tem mɛ sɔɔ i sere na, ba koma ni kua ma tem mɛ, mu disi duura. ²⁸ N n mɛn na, bɛɛn tii i ku mu disi doke kpa mu ku raa maa bɛɛ yarinasia nge yellugibu. ²⁹ Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sɔɔ, ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di.

³⁰ Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni. I de i nɛn gere ka nɛn wooda ye mɛm nɔɔwa mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu swíi ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disi doke.

19

Nge mɛ n weenɛ bu Gusunɔ sá

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Isireliba kpuro sɔɔwɔ a nɛɛ, i de i n dɛɛre, domi nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni na dɛɛre.

³ Yen sɔ, bɛɛn baawure u win tundo ka win mero bɛɛɛ wɛɛyɔ kpa u n da wɛre tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni.

⁴ I ku tii búnu wɛ, i ku ra maa bwáaroku gagu seku.

⁵ I n nɛ, Yinni Gusunɔ siarabun yákurú kuamme, i tu koowo nge mɛ ta koo ka man wɛre. ⁶ I ko ten yaa diwa dɔma te i ka ye yákurú kua ñ kun mɛ sisiru. Adama ye ya tiara sɔɔ itase, i ko ye dɔɔ meniwa. ⁷ I n ye di sɔɔ itase, na ñ yáku te mwaamɔ. Domi yaa ye, ya disi duurawa mi. ⁸ Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u ñ ye garisi nɛgía. Ba koo yɛro wunawa bɛɛn suunu sɔɔn di.

⁹ I n bɛɛn dīanu gɛɛmɔ, i ku gɛ ye ya wáa gbee goorɔ. I ku maa bɛɛn gberun dīanu kunɔnu ko. ¹⁰ Mɛya i ku maa resɛm gberu sɔɔ resɛm kunɔnu ko ka maa resɛm ye ya woruma. I ko ye deriwa sáarobu ka sɔbun sɔ. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na yeni gerua.

¹¹ I ku gbɛni, i ku maa bɛɛn winsim weesu kua ñ kun mɛ i nùn nɔni wɔke.

¹² I ku bɔri weesugii ko ka nɛn yísiru. Domi ò n kua mɛ, i nɛn yísiru sankawa. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na yeni gerua.

¹³ I ku bɛɛn winsim dam dɔre. I ku maa nùn gáanu mwaari ka dam. I ku bɛɛn sɔm kowon kɔsiaru nɛnɛ sere yam mu ka sára. ¹⁴ I ku soso wɔmɛ. I ku maa gáanu yi wɔkon wuswaaɔ ni nu koo nùn sura. I de bɛɛn daa yu sɔɔsi ma i man nasie nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni.

¹⁵ I ku murafitiru ko siribu sɔɔ. I ku goon bwɛɛbwɛɛru ñ kun mɛ win dam mɛɛri i ka nùn siri. Adama i ko i bu siriwa nge mɛ baawuren gem mu nɛ. ¹⁶ I ku gari weesugii kpara bɛɛn tɔnusin sɔ. I ku maa nùn gari mani yi yi koo nùn go.

¹⁷ I ku bɛɛn winsim tusi gɔruɔ. Adama i nùn gerusio kpa i ku ra tii durum sɔbi win sɔ. ¹⁸ I ku bɛɛn winsim mɔru kɔsie. I ku maa ka goo mɔru nɛnɛ. I bɛɛn tɔnusi kɔɔ nge bɛɛn tii. Nɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁹ I de i nɛn wooda yeniba mɛm nɔɔwa. I ku de yeɛ bwese bweseka yu yɔɔna. I ku dīa bwesenu yiru duure gbee teeru sɔɔ. I ku yānu doke ni ba kua ka wɛɛ bwesenu yiru.

²⁰ Goo ù n ka yoo tɔn kurɔ kɔɔ mɛnna wi ba durɔ ká, adama ba ñ gina nùn yakie win yorun di, yɛro u koo yen gobi kɔsiawa, adama ba ñ bu goomɔ.

Domi kurɔ wi, u gina s̄aa yoo. ²¹ Durɔ win torarun s̄s, u koo ka ȳaa kineru na Yinni Gusunɔn wuswaaɔ win kurun kɔnnɔwɔ u ka torarun sɔmbun yākuru ko. ²² Kpa yāku kowo u n̄n torarun suurun wororu koosi ne Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Saa ye s̄ɔra u koo win torarun suuru wa.

²³ Sanam me i dua Kananin temɔ i kpa, ma i d̄aa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisiwa disigim, w̄ɔ ita. I n̄ mu dimɔ. ²⁴ W̄ɔ n̄nesen marum me ya koo ma, mu ko n̄ s̄aawa ne Yinni Gusunɔgim, i ka man siara t̄ɔɔ bakarun saa. ²⁵ Saa w̄ɔ n̄ɔɔbusen diya beɛn tii i ko i n̄ da d̄aa marum me s̄ori i di. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

²⁶ I ku ḡaanu ganu di ka yem. I ku weɛ n̄ kun me guru wiru meeri i ka bikiaru ko. ²⁷ I ku beɛn wirun goo gookan seri k̄oni bwereke. I ku maa beɛn toburun beri berika k̄oni. ²⁸ I ku beɛn wasi muriri goon ḡɔn s̄s. I ku maa beɛn wasi yore. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁹ I ku beɛn bii w̄andiaba sekuru doke i bu kurɔ tanaru kp̄e s̄āru garun s̄s, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem me s̄ɔ. ³⁰ I n̄ da t̄ɔ w̄eraguru yaaye kpa i nen kuu bekuruguru beere w̄e. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹ I ku da be ba ra ḡaribu sokun mi n̄ kun me s̄arobun mi kpa i ku ra ka tii disi doke. Domi n̄ena na s̄aa Gusunɔ beɛn Yinni.

³² I wi u seri kpiki m̄o kpuro kpunɔ kpa i durɔ tokɔ beere w̄e. I maa ne, Yinni Gusunɔ nasio. Domi n̄ena na s̄aa beɛn Yinni.

³³ S̄ɔ goo ù n̄ w̄aa beɛn tem s̄ɔ, i ku n̄n dam d̄are. ³⁴ I ko i n̄n kuawa nge kpa ȳero, kpa i n̄n k̄ia nge beɛn tii. Domi beɛn tii i raa s̄oru di Egibitiɔ. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

³⁵ I ku murafitiru ko siribu s̄ɔ, ka ḡaa ȳirubu s̄ɔ, ka kiloba s̄ɔ ka sakakunu s̄ɔ. ³⁶ I de beɛn kiloba ka beɛn sakakunu ye kpuro ya n̄ s̄aa dee dee. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na ye gerua, ne wi na beɛ yara Egibitin di.

³⁷ I nen woodaba kpuro mem̄ n̄ɔwɔ kpa i ye sw̄i. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

20

S̄aa ni Gusunɔ u yina

¹ Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa u neɛ, ² a Isireliba s̄ɔwɔ a neɛ, ben goo n̄ kun me s̄ɔ wi u w̄aa be s̄ɔ ù n̄ win bii sua u ka b̄uu wi ba m̄d̄ M̄lɔku yākuru kua, ba koo n̄n kasukuwa bu go. ³ Ne, Yinni Gusunɔwa kon n̄n w̄ari kpa n̄ n̄n wuna nen t̄mbun suunu s̄ɔn di ȳen s̄s u ka win bii M̄lɔku yākuru kua ma u nen kuru disi doke u nen ȳisi deɛraru sank̄a. ⁴ Isireliba b̄a n̄ yina bu durɔ win bweseru go, ma ba n̄n m̄era u daa yen bweseru m̄d̄, ⁵ nen tiywa kon n̄n w̄ari wi ka win yenugibu kpuro kpa n̄ n̄n yara win t̄mbun suunu s̄ɔn di ka sere be ba maa M̄lɔku ye s̄aama.

⁶ Goo ù n̄ bikiaru da ḡari sokobun mi n̄ kun me s̄arobun mi, kon n̄n w̄ariwa kpa n̄ n̄n wuna win t̄mbun suunu s̄ɔn di.

⁷ I de i n̄ deere, domi nen tii na deere. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na ye gerua.

K̄ɔ m̄enna bi Gusunɔ u yina

⁸ N̄ena Yinni Gusunɔ wi u beɛ ḡɔsa i n̄ ka deere. I ko i nen woodaba mem̄ n̄ɔwawa kpa i s̄i ye s̄ɔ.

⁹ Goo ù n̄ win tundo n̄ kun me win m̄ero b̄ɔrusi, ba koo ȳero gowa kpa win yem mu w̄ari win tii s̄ɔ.

¹⁰ Goo ù n̄ ka goon kurɔ kpuna, ba koo kurɔ wi ka durɔ wi gowa.

¹¹ Goo ù n ka win tondon kurɔ kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo yēro gowa ka kurɔ wi sannu kpa ben yem mu wəri ben tii sɔɔ.

¹² Goo ù n ka win biin kurɔ kpuna, ba koo yēro gowa ka kurɔ wi sannu. Domi seku bakara ba kua mi. Ben yem mu koo wəriwa ben tii sɔɔ.

¹³ Tɔn durɔ ù n ka win tɔn durɔsi kpuna nge me ba ra ka tɔn kurɔ menna, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Domi gāa kāsuna ba kua mi. Ben yem mu koo wəriwa ben tii sɔɔ.

¹⁴ Goo ù n bii ka mero sua kurɔ, tora bakara mi. Ba koo be kpuro dɔɔ meniwa. Kpa yen bweseru ya kun wāa beɛn suunu sɔɔ.

¹⁵ Goo ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn kurɔ menna, ba koo yēro gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶ Tɔn kurɔ ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn durɔ menna, ba koo nɔn gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu wəri ben tii sɔɔ.

¹⁷ Goo ù n win sesu tundo turosi n kun me mero turosi sua kurɔ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di. Durɔ wi, u koo win torarun are sɔbewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸ Goo ù n ka tɔn kurɔ menna wi u yasa mɔ, ma yen yem me mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu sɔɔn di.

¹⁹ I ku ka beɛn meron wɔnɔ n kun me win mɔɔ n kun me beɛn tiɔ kɔɔ menna. Domi i sāawa dusinu. Wi u kua me, u koo yen are wa.

²⁰ Goo ù n ka win tondon wɔnɔ n kun me tondon mɔɔn kurɔ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba n bii marumɔ sere bu ka gbi.

²¹ Goo ù n win wɔnɔ n kun me win mɔɔn kurɔ sua, u torawa mi. U win wɔnɔ n kun me win mɔɔ wi sekuru dokewa mi. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba n bibu marumɔ.

²² I de i nen woodaba ka nen yiirebu mem nɔɔwa kpa i ka ye sɔmburu ko, kpa tem mi na ka beɛ dɔɔ mu ku raa beɛ yarinasia. ²³ I ku bwese nin komanu swi ni na kon beɛ gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina. ²⁴ Na beɛ sɔɔwa na neɛ,

beɛya i ko i n ben tem me mɔ.

Neɛna kon beɛ mu wē.

Tem me, mu tim ka bom yiba.

Neɛna Gusunɔ beɛn Yinni ne wi na beɛ wuna saa bwese ni nu tien di. ²⁵ Yen sɔna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimɔ ka sere maa gunɔ si i ko i di ka si i n dimɔ kpa i ku ra beɛn tɔmbu disi doke yeɛ yi, ka gunɔ sin sɔ ye na gesi neɛ, i ku di mi.

²⁶ I de i n deere i n wāa nen sɔ, domi na deere. Ne, Yinni Gusunɔwa na beɛ wuna nenem bwese ni nu tien suunu sɔɔn di i n ka sāa negibu.

²⁷ Goo ù n wāa beɛn suunu sɔɔ, tɔn kurɔ n kun me tɔn durɔ ma u ra gɔribu soku n kun me u ra sɔroru ko, ba koo yēro kpenu kasukuwa kpa win yem mu wəri win tii sɔɔ.

21

Yāku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka

yāku kowon tii yā

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a Aroni ka win bibu sɔɔwɔ a neɛ, yāku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba ² ma n kun mɔ win mero ka win tondon goru ka win tiin biigiru ka win wɔnɔ ka win mɔɔguru ³ ka sere win

sesu wi u kun durɔ yēguru wi ba ñ gina sue. ⁴ Isireliban suunu sɔɔ, yāku kowo wi, u sāawa ben guro guro. Yen sɔ, u ñ koo tii disu doke ka ben goon goru.

⁵ Goo ù n gu, yāku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kɔni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kɔni. ⁶ Meya bu ku raa maa tii muriri wasi sɔɔ. Ba ko n wāawa ne Gusunɔ ben Yinnin sɔ. Ba ñ nen yisuru sankumɔ. Domi beya ba ko n da man yākunu kue ni nu sāa nen dīanu. Yen sɔ, ba ko n deereawa.

⁷ Ba ñ koo kurɔ tanɔ ñ kun me wi ba gaba ba ka kpuna sua kurɔ. Ba ñ maa kurɔ wi u win durɔ yina suamɔ. Domi ba ko n deereawa ba n wāa ne, Yinni Gusunɔn sɔ. ⁸ Isireli baawurewa u koo yāku kowo garisi tɔn deero. Domi wiya u ra ka beɛn yākunu ne, ne, Yinni Gusunɔn mi. Yen sɔ, ba ko n deereawa, domi ne, Yinni Gusunɔ na deere. Nena na beɛ gɔsa i n ka maa deere.

⁹ Yāku kowo goon bii wɔndia ù n tii sekuru dokemɔ u kurɔ tanaru dimɔ, win tundo wa u sekuru dokemɔ. Ba koo bii wɔndia wi dɔɔ meniwa.

¹⁰ Yāku kowo wi ba gum tāre wirɔ u kua yāku kowo tɔnwero, ma ba nùn sāa yānu doke, u ku maa win seri sanku goon gɔn sɔ. Meya u ku maa win yānu gēeku. ¹¹ U ku raa goru garu susi u tii disu doke, baa ñ n win tundo ñ kun me win meron gorun na. ¹² U ñ maa yariɔ nen kurun di goon gorun sɔ, u ku ka kuu te disu doken sɔ. Domi ba nùn gum tāre u n ka sāa nenem. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

¹³ Wɔndia wi u kun durɔ yēwa yāku kowo tɔnwero u koo sua kurɔ. ¹⁴ U ñ koo gɔmini goo sua kurɔ ñ kun me kurɔ wi ba yina ñ kun me kurɔ wi ba gaba ba ka kpuna ñ kun me kurɔ tanɔ. Adama wɔndia wi u kun durɔ yēwa u koo sua win dusibu sɔɔ. ¹⁵ Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru sɔɔ. Ne Yinni Gusunɔwa na nùn gɔsa u n ka deere.

2. Wi u kun kpɛ u ko yāku kowo

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁷ a Aroni ka win bibu sɔɔwa a neɛ, baa ka win bibun bweserɔ goo ù n alebu gaa mɔ win wasi sɔɔ, yēro kun kpɛ u da nen kuu te sɔɔ u ne, Yinni Gusunɔ dīanu ganu yākuru kua. ¹⁸ Alebugii goo kun kpɛ u nen sɔmbu te ko, aa wɔkowa? Aa kɔri barɔwa? N kun me yēron wuswaa ya kɔsikirewa? ¹⁹ N kun me yēron naasu ñ kun me win gāsera bɔɔrewa? ²⁰ N kun me yēro u kundu kpiawa? N kun me u sāawa tɔn kɔmiakubu? N kun me yēron nɔni kpiawa? N kun me yēro taataaru ñ kun me debu mɔwa? N kun me win tīa bii kɔsikira? ²¹ Wi u alebu gaa mɔ wasi sɔɔ gesi Aronin bweseru sɔɔ, u ñ kpɛ u ne, Yinni Gusunɔ yākuru kua. U ñ maa kpɛ u ka dīanu ganu na u ka yākuru ko nen kuu te sɔɔ. ²² Adama u koo kpɛ u ne, Yinni Gusunɔn dīa deeranu di. ²³ Win alebun sɔna u ñ kpɛ u susi yāku yerɔ ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa nen kuu te disu doke. Ne, Yinni Gusunɔwa na ra yāku kowobu gɔsi ba n ka deere.

²⁴ Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi sɔɔwa.

22

3. Be ba koo yāku dīanu di

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ² a Aroni ka win bibu sɔɔwa a neɛ, ba n tii se dīa ni Isireliba ba ka man naawamme sɔɔ, kpa bu ku raa nen yisi deera te sanku. Nena na sāa Yinni Gusunɔ.

³ Ben bweseru sɔɔ, goo ù n nu susi, ma u disu gee mɔ, ba koo yēro yarawa nen sɔmburun di. ⁴ Aronin bweseru sɔɔ, goo ù n bara disiguru mɔ, ñ kun me ù n kentū kpika mɔ, u ñ yāku dīa ni dimɔ sere ù n deera, ⁵ ka sere wi u goru baba ñ kun me win sen nim mu wīa ñ kun me wi u yaa gaa baba ye ya disu mɔ ñ kun

mε wi u goo baba wi u disi mō. ⁶ Wi u yen gaa baba gesi, u disi duurawa mi sere ka yokaō. U ñ kpē u yāku dīa ni di ma n kun mō u wobura mam mam. ⁷ U n wobura, yokan di u dεera, u koo kpī u nen dīa ni di. Domi niya nu sāa win dīanu. ⁸ Meya yāku kowo goo kun yaa goru temmō ñ kun me yaa ye gbeeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disi doken sō. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁹ Ba koo nen woodaba mem nōowawa domi bā n nen dīanu disi doke, ba koo ben torarun are sōbe kpa bu gbi. Ne, Yinni Gusunōwa na bu gōsa ba n ka dεere.

¹⁰ Tōn diro kun yāku dīa ni dimō baa yāku kowon sōm kowo ñ kun me win sōō. Yēro kun yāku dīa ni dimō. ¹¹ Adama yoo wi yāku kowo u dwa ka wi ba mara win yenuō, ba koo kpī bu dīa ni di. ¹² Yāku kowon bii tōn kurō ù n tōn diro sua durō, ù ku raa yāku dīa ni di. ¹³ Adama bii wi, ù n sāa gōmini ñ kun me win durō u nūn yina, ma u ñ ka durō wi mara, ma u gōsira win tundon yenuō u sō nge sanam me u ñ durō sue, u koo kpī u dīa ni di. Ma n kun me, tōn diro u ku dīa ni di.

¹⁴ Tōn tuko goo ù n nu di u ñ ka baaru, u koo nin kōsire yāku kowo wēwa. Yen biru kpa u nūn nin bōnu nōobun tia sosia.

¹⁵ Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disi doke ñ Isireliba ba ka yākuru kua Yinni Gusunōn wuswaaō. ¹⁶ Bā n nu di sanam me n ñ weene bu nu di, ba Isireliba toranu sōbimōwa. Nena Yinni Gusunō, ne wi na ra yākunu dεerasie.

Sabe te ba koo ka yākuru ko

¹⁷ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nee, ¹⁸ a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sōōwō a nee, goo be sōō ñ kun me sōō goo wi u wāa ben suunu sōō, ù n kī u yāku dōō mwaararugiru ko ka kīru, ñ kun me u ka nōō mwεεru garu yibia, ¹⁹ ne, Yinni Gusunō n sere tu mwa, yaa sabe dōō ge ga ñ alebu mō gera u koo ka na, naa, ñ kun me yāaru, ñ kun me boō, ya n gesi sāa dwa. ²⁰ U ñ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mō. Domi ù n ka tu yākuru kua, na ñ mwaamō. ²¹ Goo ù n siarabun yākuru mō ka kīru ñ kun me u ka nōō mwεεru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta ñ alebu gaa mō n sere win yāku te mwa. ²² N n men na, bu ku ka sabe wōko na, ñ kun me te ta kōri bōore, ñ kun me te ba so ba kōsiki, ñ kun me te ta boō boōsu ñ kun me taataru mō gōnaō. Bu ku ka yen gaa yāku dōō mwaararugiru ko. ²³ Ba koo kpī bu ka yaa sabe tēn wasin bee tia kpāaru bo kērun yākuru ko. Adama bu ku ka tu nōō mwεεrugiru ko. ²⁴ Bu ku raa ka yaa sabe tēn tiara kōra ñ kun me ba wīa ne, Yinni Gusunō yākuru kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua bā n dua ben temō. ²⁵ Bu ku ka ne, Yinni Gusunō sabe ten bweseru yākuru kua te ba wa sōbun mi. Domi sabe tēn wasi ba mεεra kua, ta sāawa nge sabe te ta alebu mō. Ne, Yinni Gusunō, na ñ yāku ten bweseru mwaamō.

²⁶ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nee, ²⁷ bā n ketε buu mara ñ kun me yāaru ñ kun me boō, ga koo kowa sōō nōōba yiru ka gen mero. Adama saa sōō nōōba itasen di, ba koo kpī bu ka gu yāku dōō mwaararugiru ko. ²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sōō teeru.

²⁹ Bā n ne, Yinni Gusunō siarabun yākuru kuamme, bu tu koowo nge me kon ka tu mwa. ³⁰ Yen dōma tera ba koo ten yaa di. Ba ñ yen gaa tiamō sere sisiru.

³¹ Ba koo nen wooda ye mem nōowawa kpa bu ye swīi. ³² Bu ku raa nen yīsiru sanku kpa bu wa bu man beere wē ben suunu sōō. Nena na Yinni Gusunō wi u beε gōsa i n ka dεere. ³³ Nena na beε yara saa Egibitin di na n ka sāa Gusunō beεn Yinni.

1-2 Yinni Gusunō u Isireliba sōōwa saa Mōwisin nōon di u nee, tōō baka nì sōō i ko i n da mēnne i man sã, ni wee.

Tōō wērarugiru

3 Alusuma tia sōō, sōō nōōba tia i ko i n da sōmburu ko, sōō nōōba yiruse, i ko i wēra kpa i mēnna i ka man sã. Yen tōō te, i ku ra sōmburu garu ko. I ko i tu diwa neñ sōō baa mi i wāa kpuro gesi.

4 Tōō baka ni nu maa tie, ni sōō i ko i mēnna i ka man sã, nin tōnu wee.

Gōō sararibun tōō bakaru

5 Yinni Gusunō u nee, wōōn suru gbiikoon sōō wōkura nneesen yokan di, i Gōō sararibun tōō bakaru dio ne, Yinni Gusunōn sō.

6 Yen sōō wōkura nōōbuse sōōra i ko i pēe ye ba kun seeyatia doken tōō bakaru tore. I ko i kowa sōō nōōba yiru i n pēe dimō ye ba kun seeyatia doke. 7 Alusuma yen tōō gbiikuru sōōra i ko i mēnna i man sã. Yen tōō te, i ku ra sōmburu garu ko. 8 Alusuma yen tōō baatere i ko i n da man yāku dōō mwaararugiru kuewa. Sōō nōōba yiruse, i ko i kpam mēnna i man sã. Yen tōō te, i ku sōmburu garu ko.

Gberun dīa gbiikinun

tōō bakaru

9-10 Yinni Gusunō u maa Isireliba sōōwa saa Mōwisin nōon di u nee, i n dua tem mē kon bēe wē sōō, ma i dīanu gā, i ko i ka dīa gbiikii ni i gā mi yāku kowo daawawa. 11 Kpa yāku kowon tii u man nu tusia tōō wērarugirun sisiru kpa n wa n ka bēe nōnu geu mēeri. 12 Yen tōō te, i ko i man yāku dōō mwaararugiru kua ka yāru wōō tiaguru te ta ñ alebu gaa mō. 13 I ko i maa som kilo nōōba tia mē i ka gum burina sōndi kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunō dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka bōnu tāre som mēn wōllō. 14 I ñ ko i dīa gbiikii nin pēe di ñ kun mē nin bima ye ba sōnwa ñ kun mē ye ba kōsuka sere dōma te i ka ne, Yinni Gusunōgia na. I ko wooda yeni mēn nōōwawa mi i wāa kpuro sere ka baadommaō.

Gēebun tōō bakaru

15 Yinni Gusunō u maa Isireliba sōōwa saa Mōwisin nōon di u nee, i ko i maa alusuma gariwa nōōba yiru saa tōō wērarugirun sisirun di dōma tēn di i ka bēen dīa gbiikii ni, ne, Yinni Gusunō naawa. 16 I ko i gariwa sōō weeraakuru sere n ka ko tōō wērarugiru nōōba yirusen sisiru. Kpa i maa ne, Yinni Gusunō yākuru kua. 17 I ko i ka pēe yiru na saa bēen yenun di yēn baayere ba kua ka som kilo ita ka pēe seeyatia. Bēen gberun dīa gbiikii niya i ko i ka yen som mē ko, kpa yāku kowo u ye sōōsi beri berika. 18 Yen biru, i ko i ne, Yinni Gusunō yāku dōō mwaararugiru kua ka yānu nōōba yiru ni nu wōō tia tia mō kpa nu kun alebu gaa mō ka maa kete kinē kpem teeru ka yāa kinenu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunō dore. 19 I ko i maa boō go bēen toranun yākurun sōō ka maa yānu yiru ni nu wōō tia tia mō siarabun yākurun sōō 20 ka pēe ye sannu. Yāku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusunō daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n sāa ne, Yinni Gusunōgia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yāku kowogia. 21 Yen tōō te, i ko mēnawa bēe kpuro i man sã. I ñ maa sōmburu mō dōma te. Mi i wāa kpuro, i ko i wooda yeni mēn nōōwawa sere ka baadommaō.

22 I n bēen gberun dīanu gēemō, i ku ni nu wāa bēen gbee goōō gē. Yen biru i ku maa nu kunōnu ko. I ko i nu sāarobu ka sōbu deriawa. Ne Gusunō bēen Yinniwa na ye gerua.

Tōō baka tē sōō

ba ra kōbi wure

23-24 Yinni Gusunō u Isireliba sōwā saa Mōwisin nōn di u nē, wōn suru nōba yirusen tōo gbiikuru sōo, i ko i wērāwa kpa i kōbi so Gusunō u ka bēe yaaya. Tōo te, i ko i mennāwa kpa i man sā. 25 I ku ra sōmburu garu ko. Kpa i man yāku dōo mwaararuginu kua.

Torarun suurun tōo bakaru

26 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwā u nē, 27 wōn suru nōba yirusen sōo wōkurusewa i ko i yākuru ko bēen toranun suurun sō. I ko i mennāwa kpa i nōo bōke kpa i man sā. Kpa i man yāku dōo mwaararuginu kua. 28 I ku ra sōmburu garu ko tōo te sōo. Domi tōo fe sōora ba koo bēe toranun suuru kobun woronu koosi Gusunō bēen Yinnin wuswāa. 29 Wi u kun nōo bōkue yen tōo te, ba koo nūn wunāwa win tōmbun suunu sōon di. 30 Wi u maa sōmburu kua tōo te sōo, kon de bu yēro gowa. 31 I ku ra sōmburu garu ko tōo te. Ya ko n sāawa wooda ka baadommoa ka bēen bibun bweserō. Mi i wāa kpuro, i ko ye mem nōwawa. 32 Ya ko n sāawa nge tōo wērarugiru kpa i nōo bōke. I ko i wērāwa saa surun sōo nōoba nnen yokan di sere ka yen sisirun yokāo.

Kunun tōo bakaru

33-34 Yinni Gusunō u Isireliba sōwā saa Mōwisin nōn di u nē, saa wōn suru nōba yirusen sōo wōkura nōobun di, i ko i Kunun tōo bakaru diwa sōo nōoba yiru i ka nē, Yinni Gusunō sā. 35 Yen tōo gbiikuru, i ko i mēna i man sā. I ku ra sōmburu garu ko tōo te. 36 Tōo baatere i ko i n da man yāku dōo mwaararugiru kuēwa sere n ka ko sōo nōoba yiru ye. Yen sōo nōoba itase, i ko i kpam mennāwa i man sā kpa i man yāku dōo mwaararuginu kua. Tōo te, i ku ra sōmburu garu ko. Ta sāawa gāa girinu.

37 Yeniba kpuro ya sāawa tōo baka ni i ko i di nē Yinni Gusunōn sō. Kpa i man yāku dōo mwaararuginu kua ka bēen gberun dīanu ka siarabun yākunu ka tam. Yākuru baatere ka ten tōru. 38 Mēya i ku maa tōo wērarugiru duari ka yāku ni i ra man kue ka sere maa kēē ni i ra ka nē ka maa nōo mwēerun yākuru.

39 Suru nōoba yirusen sōo wōkura nōobuse sōo, i n bēen gberun dīanu gā, i ko i tōo bakaru diwa sōo nōoba yiru i ka man bēere wē. Yen tōo gbiikuru ka yen tōru nōoba itase, i ko i wērāwa i ku sōmburu garu ko. 40 Yen tōo gbiikii te, i ko i dāa marum buram sua ka kpakpa wurusu ka dāa wuru bakasu si su ra n wāa daarō kpa i n nuku dobu mō nēn wuswāa sōo nōoba yiru ye. 41 Wōo baagere i ko i n da tōo baka te diwa i ka man bēere wē suru nōoba yiruse ye sōo. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommoa. 42 Bēe Isireliba kpurowa i ko i n wāa kunu sōo sere sōo nōoba yiru. 43 Kpa bēen bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia kunu sōo sanam mē na bu yarama Egibitin di. Nē Gusunō bēen Yinniwa na ye gerua.

44 Nge mēya Mōwisi u Isireliba tōo baka ni sōwā ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunō bēere wē.

24

Gusunōn kuu bekurugirin

dabu

1 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwā u nē, 2 a Isireliba sōwā a nē, bu nūn olifin gum kasuo mē mu gea bo kpa fitilanu nu n ka sōre yoka baayere. 3 Aroni u koo ka gum mē dawa nē, Yinni Gusunōn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswāa te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sōre yokan di sere yam mu ka sāra. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka ben bibun bweserō. 4 Aroni u koo fitila ni sōndiwa dabu wuraguun wōlō kpa nu n sōre wōkuru baatere sere yam mu ka sāra.

Pēɛ ye ba ra Yinni Gusunɔ wē

⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a pēɛ wɔkura yiru wɔɔwɔ yen baayere ya n sāa kilo nɔɔba tia. ⁶ Kaa ye yorewa nen wuswaaɔ tabulu wuragia yen wɔllo sīa yiru, yen baayere sɔɔ pēɛ nɔɔba tia. ⁷ Sīa baayeren wɔllo kaa turare gea sɔndi kpa bu ye dɔɔ meni nen sɔ pēɛ yen ayero kpa n beɛ yaaya.

⁸ Tɔ wērurugiru baatere, ba ko n da man pēɛ yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sāawa wooda beɛn bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaɔ. ⁹ Pēɛ ye ba kɔsire kua mi, ya ko n sāawa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam dɛɛramɔ. Pēɛ ye, ya sāawa nenem domi nena ba ye wē sanam me ba yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadommaɔ.

*Wi u Gusunɔ gari kam**gerusin seɛyasiabu*

¹⁰⁻¹¹ Sɔɔ teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wi u ka Isireli tɔn kuro mara ba sanna. Kuro Isireli win yīsira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sɔɔ. Selomitin bii wi, u Gusunɔn yīsiru gari kam gerusimɔ u bɔrusimɔ. Yera yande ba ka nɔn da Mɔwisin mi. ¹² Ma ba nɔn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunɔ u koo gere.

¹³ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁴ i ka durɔ wi yario sansanin di. Be ba maa nua u ne Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi, kpa bu ben nɔma sɔndi win wirɔ bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nɔn kpenu kasuku bu go. ¹⁵ Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wē a neɛ, wi u ne, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, yēro u koo yen are wa. ¹⁶ Wi u gesi ne, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, ba koo yēro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nɔn kpenu kasuku bu go. Baa ù n sāan na sɔɔ, ba koo nɔn gowa yèn sɔ u ne, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi.

¹⁷ Goo ù n win winsim go, ba koo maa yēro gowa. ¹⁸ Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kɔsire wēwa wasiru. Hundewa ya hunden kɔsire.

¹⁹ Goo ù n maa win winsim mɛɛra kua, mɛɛra yen bwesera ba koo yēro ko. ²⁰ Wi u goo bua, ba koo maa yēro buawa. Wi u goon nɔni wīa, ba koo maa yēron nɔni wīawa. Wi u goon dondu bua, ba koo maa yērogru buawa. Kōsa ye tɔnu u win tɔnusi kua kpuro, yera ba koo maa nɔn kɔsie.

²¹ Wi u yaa saberu go, u koo ten kɔsire wēwa. Wi u maa tɔnu go, ba koo maa yēro gowa.

²² Wooda tia yera ba koo ka beɛ ka beɛn sɔbu siri. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na ye gerua.

²³ Ma Mɔwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma ba durɔ wi u Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nɔn kpenu kasuka ba go. Nge meya ba ka kua ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

25*Tem wērasiabu*

¹⁻² Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua guu te ba mɔ Sinain wɔllo u neɛ, beɛ Isireliba ì n dua tem me sɔɔ, me kon beɛ wē mi, i ko i dewa beɛn gbean tem mu wēra nen sɔ. ³ Wɔɔ nɔɔba tia sɔɔra i ko i beɛn gbea duure kpa i beɛn resem gbaanu sɔme i nin dānu kɔni. Kpa i yen marum sori. ⁴ Adama wɔɔ nɔɔba yiruse, ya ko n sāawa wɔɔ wēraruguu Yinni Gusunɔn sɔ. Beɛn gbenu nu koo wērawa mam mam. I ku ra nu dānu duure, ì n ko i maa beɛn resem kɔni. ⁵ Baa dīa ni nu woruma sanam me i gɛɛmɔ ma nu kpia ka tii, ì n nu gɛɛmɔ. I n maa resem sɔrimɔ ye ya ka tii mara. Domi beɛn gbea ya koo wērawa mam mam wɔɔ ge sɔɔ.

6 Adama wōo wēraruguu ge sōo, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di beε ka beεn som kowobu ka beεn yobu ka sere maa sōo be ba wāa beεn suunu sōo 7 ka beεn yaa sabenu ka gbeku yeε. Ye tem me, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wōo

8 I ko i wōo nōoba yirun suba nōoba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sāawa mi, wōo weeraakuru tia sari. 9 Yen wōo dāakun suru nōoba yirusen sōo wākuru, tōo te ba torarun yākuru kua mi, i ko i kōbi wurawa ka kuuki tem me kpuro sōo. 10 Wōo weeraakurusen wōo ge, ga ko n sāawa ne ne me, Yinni Gusunōn sō. Kpa i kpara ma baawure u tii mō. Wōo ge sōo, ba koo gbee te goo u raa dōra n kun me te ba nūn mwaari wesiawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimō, u koo yakia ra u wura win yenuō. 11 Nge meya i ko n da wōo weeraakuru baateren yakiabun tōo bakaru di. I ko i wērawa wōo ge sōo. I n dīanu ganu duurumō. I n maa dīanu ganu gēmō ni nu ka tii kpia. Meya i n maa resem sōrimō ye ya mara resem gbaarō te ba n sōnwa. 12 Domi nuku dobun wōowa ge i ko i wuna ne ne me Yinni Gusunōn sō. Adama beεn gbean dīana i ko i di.

13 Wōo ge sōo, baawure u koo win tem mwawa me ba raa nūn mwaari. 14 I n tem dōramō, n kun me i n dwemō, beεn goo u ku raa win winsim nōni wōke. 15 Wi u kī u win gberu dōra, u koo gina lasabu kowa u wa mēn nōo ta koo dīanu ma sere wōo weeraaku te, tu ka yibu tē sōo ba ra yakiabun tōo bakaru ko tē sōo yēro u koo tu wesia. 16 Nge me wōsu su dabiru ne, nge meya gbee ten gobi yi ko n kpāaru ne. Wōsun sukum me mu tie mū kun dabi sere wōo weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi n ko yi n kpā. Domi ye ba koo gē gbee te sōo, yera u dōramō. 17 Beεn goo u ku raa win winsim nōni wōke. I ko i man nasiawa domi nēna na sāa Gusunō beεn Yinni. 18 I nēn woodaba mem nōowō kpa i sī ye sōo. Saa ye sōra i ko i sina tem me sōo ka bōri yendu. 19 Tem me, mu koo dīanu ko ni nu koo beε turi kpa i n ka wāa bōri yendu sōo.

20 Sōrōkudo i ko i tii bikia i neε, mba i ko i di wōo nōoba yiruse te. Domi i n wōo ge sōo dīanu duurumō, i n maa gēmō. 21 Kon beε domaru kua wōo nōoba tiase kpa beεn gbea yu wōo itan dīanu ma. 22 Wōo nōoba itase sōo, i ko i dīanu duure kpa beεn dīa gurunu nu n tie sere i ka wōo nōoba nne sen dīanu gē.

Tem ka dian yakiabu

23 Goo kun tōnu tem dōremō kpa yēro u n mu mō sere ka baadommaō, domi ne, Yinni Gusunōwa na tem mō, i maa wāawa nen mi nge sōbu. 24 Yen sōna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mem nōowawa.

25 Beε sōo, goo ù n kua sāaro, ma u win tem sukum dōra, win dusi goo ù n gobi mō, u koo kpī u mu yakia. 26 Yēro ù kun maa dusi goo mō wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia. 27 U koo wōsu gariwa si su tie wōo weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kasia kpa tem me, mu ko wigim. 28 U kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem me dwa deria sere yakiabun tōo bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpī u wura tem me sōo.

29 Yinni Gusunō u neε, goo ù n win diru dōra te ta wāa wuu gbāraruguu sōo, wōo tia u mō u ka tu yakia. 30 Yēro ù n kpana u dii te yakia wōo tia yen baa sōo, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommaō. U n maa tu wesiamō baa yakiabun tōo bakaru tā n tunuma. 31 Adama dii te ta wāa wuu ge ga n gbāraru mō sōo, ba koo tu yakia nge me ba ra tem yakie. Baa n n meren na, wi u raa dii te mō, ba koo nūn u wesiawa yakiabun tōo bakaru sōo.

32 Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpī bu ye yakie saa kpuro. 33 Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun tōo bakaru tā n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya sāawa ben tiiginu

Isirelibaginun suunu sɔɔ. ³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kpɛ u nu dɔra. Domi bera ba nu mɔ sere ka baadommaɔ.

Bɔkurabun wooda

³⁵ Yinni Gusunɔ u neɛ, wunen Isirelisi u n sāaru duura, ma u n kpɛ u tii nɔɔri, a de a nùn somi u ka win wāaru di. Nge meya kaa maa sɔɔ kua kpa u wa u sina tem me sɔɔ wunen bɔkuɔ. ³⁶ À n nùn gāanu bɔkura, a ku nùn are kasusi. A de a ne Gusunɔ wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n wāa wunen bɔkuɔ. ³⁷ À n nùn gobi bɔkura n kun me dīanu, a ku nim doke. ³⁸ Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na ye gerua. Nena na beɛ yara saa Egibitin di n ka beɛ Kananin tem wɛ kpa na n sāa beɛn Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, wunen Isirelisi u n sāaru duura ma u nun tii dɔre, a ku nùn yoo sɔma koosia. ⁴⁰ U ko n sāawa wunen sɔm kowo, u n wāa wunen yenuɔ sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka na. ⁴¹ Yakiabun tɔɔ baka te, tã n tunuma, kaa nùn yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yenugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di. ⁴² Domi ba sāawa nen yobu be na yarama Egibitin di. Ba n koo bu dɔra nge me ba ra yobu dɔre. ⁴³ A ku nùn dam dɔre. A sɔsio ma a ne Gusunɔ wunen Yinni nasie.

⁴⁴ A n yobu kī, bwese tuku ni nu ka nun sikereneɔwa kaa yoru mwɛeri ba n sāa wunegibu. ⁴⁵ Kaa kpī a sɔbun bibu dwe be ba wāa wunen yenuɔ ka sere be ba mara beɛn tem sɔɔ. À n bu dwa, ba ko n sāawa wunegibu. ⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kpī tu bu tubi di sere ka baadommaɔ. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam dɔre.

⁴⁷ Sɔɔ goo u n wāa wunen yenuɔ, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u sāaru duura, ma u tii sɔɔ wi dɔre, n kun me sɔɔ win dusi goo, ⁴⁸ Isireli wi, u koo kpī u tii yakia n kun me win dusi goo u nùn yakia ⁴⁹ n kun me win baan mɔɔ n kun me win baan wɔnɔ n kun me ben bii goo n kun me win dusi goo gesi. Wi u maa tii dɔra mi, u n dam wa u ka tii yakia, u koo kpī u tii yakia. ⁵⁰ Ba koo wɔsun geeru gariwa wi ka wi u nùn dwa saa mìn di u tii dɔra sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n sāawa nge gobi yi ba koo sɔm kowo kɔsia wɔɔ si sɔɔ. ⁵¹ Wɔsu sù n maa tie su kpā yakiabun tɔɔ bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi kɔsiawa nge me wɔɔ sin geera ne. ⁵² Wɔsu sù kun maa dabi sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi kɔsiawa nge me wɔɔ sin geera ne. ⁵³ U n wāa win yinnin mi, yinni wi, u koo nùn kowa nge me ba ra sɔm kowo kue. U n koo nùn dam dɔre. ⁵⁴ U kun kpīa u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakiera wi ka win bibu yakiabun tɔɔ bakaru sɔɔ.

Nena Gusunɔ beɛn Yinni

⁵⁵ Isireliba ba sāawa ne, Yinni Gusunɔn yobu be na yara Egibitin di. Ne Gusunɔ na sāawa ben Yinni.

26

¹ Na neɛ, i ku bwāaroku gagu sã. I ku ra maa gāanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba gāanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i sã. Domi nena na Gusunɔ beɛn Yinni.

² I tɔɔ wɛrarugiru yaayo kpa i nen kuu bekurugiru beere wɛ. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Domanu

³ I n nen woodaba mem nɔɔwa ma i ye swīi, ⁴ kon de gura yu ne yen saa sɔɔ kpa tem mu dīanu wɛ kpa dānu nu binu ma. ⁵ I ko n dīanu gɛɛmɔwa sere beɛn resem yu ka sɔribu turi. Kpa resem ye, ya n maa wāa duurubun saa. I ko i di i

debu kpa i n wāa ka b̄ari yendu b̄een tem s̄o. ⁶ Kon de alafia ya n wāa tem me s̄o. Goo kun b̄ee baasim̄o i n d̄o. Kon de yee ḡo bi yi doona. Meya tabu kun maa dua tem me s̄o. ⁷ I ko i b̄een yiber̄eba naa girawa kpa i bu takobi s̄okiri i kamia. ⁸ B̄een n̄ōbu ba koo kp̄i bu t̄ambu wun̄abu (100) naa sw̄i bu go. Kpa b̄een wun̄abu bu t̄ambu n̄ōbun suba w̄akuru (10.000) naa sw̄i bu go ka takobi. ⁹ Kon ka b̄ee n̄onu geu m̄eri kpa n de i marura i k̄owara kpa n de nen arukawani ya n wāa sere ka b̄een bibun bib̄o. ¹⁰ I ko i b̄een d̄ia gurunu di sere nu tiara kpa i kpaanu k̄asire ko b̄een biran̄o. ¹¹ Kon de bu nen wāa yeru gira b̄een suunu s̄o. Na ñ maa b̄ee biru kisim̄o. ¹² Na kon s̄im̄owa b̄een suunu s̄o kpa na n s̄aa b̄een Yinni kpa i n maa s̄aa nen t̄ambu. ¹³ N̄ena Gusun̄o b̄een Yinni, ne wi na b̄ee yara saa yorun di Egibit̄o. N̄ena na Egibitigibun dam d̄orebu kpeerasia. T̄ē i ko i kp̄i i si n kun ka sekuru.

B̄ari

¹⁴ Yinni Gusun̄o u nee, i kun nen woodaba mem n̄owe, ma i ñ s̄im̄o ye s̄o, ¹⁵ ma i nen arukawani yina, i nen woodaba biru kisi, i ñ ka bu s̄amburu kue, ¹⁶ wee ye kon b̄ee kua.

Kon b̄ee berum tia kpa n de wasi sun bakararu tu b̄ee w̄ari i woora sere b̄een n̄ani yi tonda kpa i n wahala m̄d. Kam s̄ora i ko i b̄een d̄ianu duure. Domi b̄een yiber̄ebara ba koo nu di. ¹⁷ Kon b̄ee biru kisi kpa b̄een yiber̄eba bu b̄ee kamia. Kpa be ba b̄ee tusa bu b̄ee dam d̄ore. I ko i duki yakikirawa baa b̄a kun b̄ee naa gire.

¹⁸ Yeniba kpuron biru, i kun man mem n̄owe, kon b̄ee seeyasia too too b̄een torarun s̄o. ¹⁹ Kon b̄een dam bua m̄en s̄o i tii sue. Kon de w̄ollu tu b̄obia nge sisu kpa gura yu ku ne. Kpa tem mu b̄obia nge sii gand̄u. ²⁰ I ko i b̄een dam d̄orawa kam s̄o. Domi tem mu ñ d̄ianu m̄d. Meya d̄anu nu ñ maa marum̄o.

²¹ I n man seesim̄o, kon b̄ee seeyasia too too b̄een toranun s̄o. ²² Kon b̄ee gbeeku yee surema yi b̄een bibu go sere ka b̄een yaa saben̄o kpa i kun maa dabi kpa b̄een sw̄e yi gbi.

²³ Seeyasia bini b̄u kun maa dere i ḡoru ḡosie, ma i man seesim̄o, ²⁴ nen tii kon b̄ee seesi kpa n maa b̄ee seeyasia too too n kere yellu b̄een toranun s̄o. ²⁵ Kon de tabu bu b̄ee w̄ari ȳen s̄o i nen arukawani kusia. I n menna i kukua b̄een wus̄o, kon de bararu tu b̄ee w̄ari kpa yiber̄eba bu b̄ee n̄oma turi. ²⁶ Kon de ḡoru tu na. Saa ye s̄o, t̄on kur̄abu w̄akuru ba koo p̄ee w̄owa doo teu s̄o kpa bu ka b̄ee naawa ye ya ñ b̄ee debum̄o.

²⁷ Yeniban biru i kun man mem n̄owe, ma i man seesim̄o, ²⁸ nen tii kon b̄ee seesi ka m̄oru kpa n b̄ee seeyasia n̄on n̄ōba yiru n kere yellu b̄een toranun s̄o. ²⁹ I ko i ḡoru wa sere i b̄een bibu tem. ³⁰ Kon b̄ee tusi sere n b̄ee gunguu nin mi i ra ȳakuru ko k̄asuku ka bw̄aarokunu ni i ra ka s̄o s̄a. Kon b̄een gonu s̄andi bw̄aaroku nin k̄ekin w̄oll̄o. ³¹ Kon b̄een wusu gosia bansu kpa n b̄een s̄aa yenu k̄asuku. Na ñ maa b̄een ȳakunu mw̄aam̄o. ³² Kon b̄een tem kam koosia. B̄een yiber̄e be, ba koo na bu sina mi, kpa biti yu bu mwa. ³³ Kon de bu b̄ee tabu w̄ari kpa i yarina i da tem tukum̄o. Kpa b̄een wusu su ko bansu.

³⁴⁻³⁵ Saa ye s̄o i ko i n wāa tem tukum̄o mi, b̄een tem me, mu koo w̄era, w̄era bi i ñ daa mu w̄ere.

³⁶ Be ba koo tiara ba n wāa yiber̄eban tem̄o, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yiber̄eba wa ba tabu ȳanu neni ba ka bu naa gire. Ba koo worukuwa baa goo ù kun bu naa sw̄i. ³⁷ Ba koo w̄arikinawa nge be ba goonam̄o tabu s̄o ka takobi. Ba ñ kp̄e bu ȳora bu ben yiber̄eba ma. ³⁸ Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu s̄o. Kpa yiber̄eba bu bu kam koosia. ³⁹ Be ba koo tiara yiber̄eban tem

mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun sō ka ben baababaginun sō.

Gusunō u koo win arukawani

yaaya

⁴⁰ Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua ne, Yinni Gusunōn wuswaaō ka sere seesi bi ba man seesi. ⁴¹ Ba koo gia ma nēna na bu seesi ma na ka bu da tem tukumō ben yiberēban mi. Saa ye sōara ba koo tii kawa ben naane sarirun sō kpa bu gia ma nēna na bu seeyasiama ben toranun sō. ⁴² Saa ye sō, kon nēn arukawaniba yaaya ye na bōkua ka ben baababa. Bera Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu. Kon maa nēn nōō mwēeru yaaya te na kua ben tem sō. ⁴³ Ben biru, tem me, mu koo wēra. Saa ye sōara ba koo seeyasiabu wa yēn sō ba nēn woodaba deri. ⁴⁴ Adama baa bā n wāa tem tukumō ben yiberēban mi, na n bu derimō mam mam. Na n bu biru kisimō, na n maa bu kpeerasiamō. Na n nēn arukawani ye kusiamō. Domi na sāwa Gusunō ben Yinni. ⁴⁵ Ben arufaanin sō kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bōkua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron nōni biru, ma na kua ben Yinni. Nēna Yinni Gusunō.

⁴⁶ Wooda ka sōōsi niniwa Yinni Gusunō u Mōwisi wē Sinain guurō u ka Isireliba sō.

27

Nōō mwēenun yibiabu

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nē, ² a Isireliba wooda yeni sōōwō a nē, goo ù n nōō mwēeru kua u nē, u koo ne, Yinni Gusunō tōnu kē, u koo kpī u gobi kōsia tōnu win ayerō nge mēni u ka win nōō mwēeru yibia.

³ Saa tōn durō wi u wōō yendu mōn di n ka da wōō watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kōsia nge me ba ra sāa yerun gobi kōsi. ⁴ N n tōn kurōn na, sii geesun gobi tena.

⁵ Tōn durō wi u mō wōō nōōbu n ka da wōō yendugii, sii geesun gobi yenda u koo kōsia. N n maa tōn kurōn na, sii geesun gobi wōkuru.

⁶ Saa tōn durō suru tiagii sere n ka da wōō nōōbugii, sii geesun gobi nōōbuwa u koo kōsia. N n maa tōn kurōn na, sii geesun gobi itawa u koo kōsia.

⁷ Goo ù n maa wōō wata mō n kun me ù n kere me, sii geesun gobi wōkura nōōbuwa u koo kōsia. N n maa tōn kurōn na, sii geesun gobi wōkura u koo kōsia.

⁸ Goo ù n sāa sāaro too, ma u n kpē u kōsia me ba gerua, ba koo ka yēro dawa yāku kowon mi, kpa yāku kowo wi, u nūn sō mēn nōō u koo kōsia nge me win waara nē.

⁹ Goo ù n ne, Yinni Gusunō nōō mwēeru kua ma u koo man yaa saberu kē te ba ra ka yākuru ko, yaa sabe te, ta ko n sāawa negiru. ¹⁰ Ba n ka tu garu kōsinamō te ta kun wā. Baa tā kun maa wā, ba n ka tu garu kōsinamō te ta wā. Ka me, bā n maa ka tu kōsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa neginu.

¹¹ Goo ù n ka yaa saberu na te ba ku ra ka yākuru ko, ba koo ka tu dawa yāku kowon mi. ¹² Kpa yāku kowo u tu mēeri u ten geeru bura. ¹³ Wi u ka yaa sabe te na, ma u kī u tu yakia, gee te yāku kowo u nūn bure, tera u koo kōsia. Kpa u maa gee ten bōnu nōōbun tia sosi.

¹⁴ Goo ù n win diru Yinni Gusunō kā, yāku kowowa u koo da u tu mēeri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka samburu ko. ¹⁵ Adama ù n kī u win dii te yakia, u koo gina gee te yāku kowo u bura mi kōsiawa kpa u ten wōllo bōnu nōōbusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

¹⁶ Goo ù n maa win gberu Yinni Gusunɔ wɛ, ba koo ten geeru burawa. Dīa ni ba koo duuren kpāara ba koo mɛeri. Nge tɛ̀ bā̀ n dīa ni ba mɔ̀ ɔ̀su duura, ma nu kilo gooba wunɔbu (300) kua, sii geesun gobi weerakura ba koo kɔsia. ¹⁷ N n sāan na yakiabun tɔ̀ɔ̀ bakarun diya u gbee te wɛ̀, ten gobi kpurowa u koo kɔsia. ¹⁸ U n gbee te Yinni Gusunɔ wɛ̀ yakiabun tɔ̀ɔ̀ bakarun biru, yāku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wɔ̀ɔ̀ si su tie sere yakiabun tɔ̀ɔ̀ bakaru tu ka turin gobi kɔsiawa.

¹⁹ Yero ù n kī u win gbee te yakia, u koo kɔsiawa ye ba bura mi, kpa u yen bɔnu nɔɔbun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ U kun tu yakie, ma ba tu goo dɔre, u n maa kpɛ̀ u tu yakia win tii.

²¹ Yakiabun tɔ̀ɔ̀ bakaru tà n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunɔgiru. Yāku kowoba ba ko n tu mɔ̀ sere ka baadommaɔ.

²² Goo ù n Yinni Gusunɔ gberu wɛ̀ te u dwa, n n mɔ̀ te u tubi di, ²³ yāku kowowa u koo tu mɛeri kpa u ten geeru bura. U koo wɔ̀su gariwa si su tie yakiabun tɔ̀ɔ̀ bakaru tu ka turi. Wɔ̀ɔ̀ si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunɔgii. ²⁴ Adama yakiabun tɔ̀ɔ̀ bakaru tà n tunuma, gbee te, ta ko n sāawa wi u raa nùn tu dɔregiru.

²⁵ Ba koo gāanu kpuron geeru burawa nge mɛ̀ ba ra sāa yerun gobi kɔsi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sāawa garamu wākuru.

Kɛ̀ɛ̀ bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunɔ kɛ̀. Domi ga sāawa Yinni Gusunɔguu ko yèn sɔ̀ ga sāa buu gbiikuu. Baa n n yāarun na n kun mɛ̀ ketɛ̀, ga sāawa Yinni Gusunɔguu. ²⁷ Gā̀ n maa sāan na sabe te ba ku ra ka yākuru kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kpī u tu yakia ù n gee te yāku kowo u nùn bure kɔsia kpa u maa ten bɔnu nɔɔbun tia sosi. U n kpāna u tu yakia, yāku kowo u koo kpī u tu goo dɔre nge mɛ̀ u ten geeru bure.

²⁸ Gā̀a ni ba Yinni Gusunɔ kā sere ka baadommaɔ, aa tɔnuwa? N kun mɛ̀ yaa sabera? N kun mɛ̀ gbee te u tubi diwa? Gā̀a ni ba gɔsa ba yi Yinni Gusunɔn sɔ̀ gesi, n n maa koorɔ u nu yakia n kun mɛ̀ u nu dɔra. Nu ko n sāawa Yinni Gusunɔginu sere ka baadommaɔ. ²⁹ Baa n n tɔnun na n n koorɔ u nùn yakia. Ba koo yero gowa.

³⁰ I ko i n da Yinni Gusunɔ bɛɛn gberun dīanun suba wākuru sɔ̀ɔ̀ tia yiyewa sere ka dāa marumɔ. ³¹ Goo ù n kī u ye yakia, u koo yen gee te kɔsiawa kpa u maa yen bɔnu nɔɔbun tia sosi. ³² Mɛya maa yaa sabenu sɔ̀ɔ̀. Yāara? Ketɛwa? Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, wākuru baateren wəllɔ̀ Yinni Gusunɔ u teeru mɔ. ³³ Wi u sabe ni mɔ, u n koo gɔsi te ta wā̀ n kun mɛ̀ te ta kun wā̀. U n maa ka tu garu kɔsinamɔ. Baa ù n ka tu garu kɔsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa Yinni Gusunɔginu. N n koorɔ bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunɔ u Məwisi wɛ̀ Isireliban sɔ̀ Sinain guurɔ.

NARONAA

Musa takada siikōde

Isarailanɔ kunna gbáranan 9:1-14:45, 20:1-21:35

Balamu 22:1-24:25

9

Vīnla dikpekenaa

¹ Dikiri yā ò Musane Sinai gbáranan Isarailanɔ bona Misila wè plade mo káaku gūn à pì: ² Isarailanɔ gō Vīnla dikpe ke a gɔɔa. ³ À dikpe pì ke mo díkīna gɔɔ gēro donsariden ɔkosi. À ke lākū ma dàáre nà pínki kū a dokayā kū ma dàárenɔ.

⁴ Musa ò Isarailanɔne ò Vīnla dikpe ke, ⁵ akū ò dikpe pì kè Sinai gbáranan mo káaku gɔɔ gēro donsariden ɔkosi. Ò kè lākū Dikiri ò Musane nà pínki. ⁶ Gbēkenɔ kú gwe ò gbāsī vī kú ò ɔ nà gēea yāi, akū odi le ò Vīnla dikpe kè zī birearo. Akū ò gēe ò Musa kū Harunao lè zī birea gōnɔ ⁷ ò pì Musane: Gè yā musu o gbàa lè. Bóyāi ò giwēre ò su kū gbanɔ Dikirine kú ò gbēnɔ a gɔɔaa? ⁸ Musa wēnma à pì: À ze ari mà ma lākū Dikiri ni o á yā musu nà. ⁹ Akū Dikiri pì Musane: ¹⁰ Ñ o Isarailanɔne, tó n gbēkenɔ ke n burinɔ kpé gbāsī vī gè yā musu, ke ò gēe wēte zāzā ken, oni fō ò Vīnla dikpe kemene kpekpe. ¹¹ Mo plade gɔɔ gēro donsaride ɔkosi oni dikpe pì ke. Oni sã nɔbɔ só kú burodi futenasario kú lá kyàkyāao. ¹² Òsun a ke tó gu d̄baro akūsō òsun sã pì wá ke éro. Oni Vīnla dikpe pì ke lākū ma dīteáre nà pínki. ¹³ Gbē kú adi gbà léro akūsō adi gé wēte kearo, tó à gī Vīnla dikpe pì kei, ò ade bo a gbēnɔ té, zaakū adi sumene kú gbao a gɔɔaro. A taari ni wí a musu. ¹⁴ Bòasu kú à kú á té akūsō à ye à Vīnla dikpe kemene, séde à ke lākū ma a doka dīteáre nà. Bòasu kú bedeo n pínki yā dokōnɔme.

Téluku dana bizakutala (Bon 40:34-38)

¹⁵ Zī kú ò bizakuta kù d̄, téluku pìi dà sèeda kuta pila. Naana zaa ɔkosi ari gu gèe à d̄o téluku pì kú kuta pìi musu lán té bà. ¹⁶ Len àdigō kun le gɔɔ s̄inda pínki, àdigō kú kuta pila fānantē, gwāani s̄o lán té bà. ¹⁷ Tó à gò kuta pìia, akū Isarailanɔ di fute kú táo. Gu kú téluku pìi zèn, gwen òdi bùra káten. ¹⁸ Tó Dikiri m̄ónne le, òdi bùra fute. Tó à m̄ónne d̄, òdi era ò bùra káte. Tó téluku pì da kuta pila s̄, n bùraa digō katename. ¹⁹ Tó téluku pì ten gɔɔ pla ke kuta pila, òdigō Dikiri yā ma, òdi bùra futero. ²⁰ Zīkenɔa téluku pìi di gɔɔ pla ke kutalaro. Tó Dikiri m̄ónne, òdi bùra káte, tó Dikiri èra à m̄ónne d̄, akū òdi bùra fute. ²¹ Zīkenɔa s̄o téluku pìi di ze gu dokōnɔ fiti zaa ɔkosi ari kōnkɔ. Tó à gò kōnkɔ, akū òdi bùra fute. Fānantē ke gwāanin yā, tó téluku pìi gò, òdi bùra futeme. ²² Tó téluku pìi gò zena kuta pila gɔɔ do ke mo do ke wè don yā, òdigō katena bùran, òdi futero. Tó à gò, akū òdi bùra fute. ²³ Òdi bùra káte ke ò bùra fute Dikiri lé sariro. Òdigō Dikiri yā ma lākū à dà Musane à órine nà.

10

Andurufu kakaki mèn planɔ

¹ Dikiri yā ò Musane à pì: ² Ì kākāki pi mèn pla kù andurufu kù ò gbègbè manamanao gbēno kakarabo ũ de ò bura fute. ³ Tó ò kākāki pino pè, gbēno ni su ò kakaranyī ñ pínki dakareki kpélele. ⁴ Tó kākāki mèn don ò pè, Isaraila buri don'arede kù ò de kina ũno mé oni su ò kakaranyī. ⁵ Tó ò kākāki pino pè kù yīsāmpanaao, gbē kù ñ bura kù ifāboki kpano mé oni bura fute káaku. ⁶ Tó ò a gèn plade pè kù yīsāmpanaao, gbē kù ñ bura kù gènomidoki kpano mé oni bura fute. Kākākipena kù yīsāmpanaao piime gbēno dana zén sèeda ũ. ⁷ Tó ò ye ò gbēno kakara, ògō pé yīsāmpanaa sari.

⁸ Haruna né sa'orino mé oni kākāki pino pé. Anigō deáre doka ũ goro sinda pínki, ákono kù á burino. ⁹ Goro kù á ka á busun, tó áten gé zì ká kù á ibere kù oni sù ò fute kááono, àgō kākāki pino pé kù yīsāmpanaao, de á yā le à dō makù Dikiri á Ludagu, maní á bo á ibere pino ò. ¹⁰ Goro kù áten ponna ke sō, dikpen yá, mō dufu goro káaku zīn yá, àgō kākāki pino pé á sa'opo kù òdi ká tén à té kúnca kù á saábukpana sa'opono, á yā ni dōmagu. Makūme Dikiri á Luda ũ.

Isarailano futena Sinai

¹¹ Wè plade mō plade goro barode zī, téluku gò sèeda kutala, ¹² akù Isarailano bura fute Sinai gbáranan, òten bura sōsō ari téluku gèe à zè Parani gbáranan. ¹³ Ì bura futena káakun gwe. Ò kè lākù Dikiri dà Musane à óne nà.

¹⁴ Yuda zikarino mé ò bura fute gá kù gáao káaku kù ñ tutaao. Aminadabu né Nasōme ñ don'arede ũ. ¹⁵ Zua né Netanelime Isaka zikarino don'arede ũ. ¹⁶ Eloni né Eliabume Zebuluni zikarino don'arede ũ. ¹⁷ Gesōmu burino kù Meari burino kuta pi gbōro, akù ò sè ò dào zén.

¹⁸ Akù Rubeni zikarino bura fute gá kù gáao kù ñ tutaao. Sedeu né Elizume ñ don'arede ũ. ¹⁹ Zurišadai né Selumielime Simeo zikarino don'arede ũ. ²⁰ Deweli né Eliasafame Gada zikarino don'arede ũ. ²¹ Akù Koa burino Luda pōno sè ò dào zén. Ò kuta pi dō ari ògō ká.

²² Akù Eflaimu zikarino bura fute gá kù gáao kù ñ tutaao. Amiudu né Elisamame ñ don'arede ũ. ²³ Pedazu né Gamalielime Manase zikarino don'arede ũ. ²⁴ Gideoni né Abidame Biliaminu zikarino don'arede ũ.

²⁵ Akù Dā zikarino bura fute gá kù gáao kù ñ tutaao. Mókono mé òdigō té kpekpe. Amisadai né Ayezame ñ don'arede ũ. ²⁶ Okrana né Pagielime Asa zikarino don'arede ũ. ²⁷ Enana né Airame Nafatali zikarino don'arede ũ. ²⁸ Lākù Isarailano di bura futefute ògō tétékōi nān gwe gá kù gáao.

²⁹ Obabume Musa anzure Rueli né ũ, Midiā burime. Musa pine: Óten da zén ò gé busu kù Dikiri pì áni ó gban. Ì mō ñ gé kúoo, óni yā mana kenne, zaakù Dikiri nmanana gwe lé sèwete. ³⁰ Akù à pine: Mani géro, mani era ma busun ma bedeno kinaame. ³¹ Musa pi: N yā nna. Ìsun ó tónlo, zaakù ñ bura kateki mana dō akūsō mōkōn mé Ìni ke ó wéde ũ. ³² Tó n ge kúoo, óni yā mana kù Dikiri ni kewete kenne se.

³³ Isarailano bura fute Dikiri kpi sare ò taa ò goro aakō. Ò dō are kù Dikiri baka kunna kúnwo ákpatiio de à bura kùki mōne. ³⁴ Tó ò fute ò dà zén, Dikiri téluku pi digō kúfila fānantē. ³⁵ Tó ò dà zén kù ákpatiio, Musa di pi:

Ì fute Dikiri, de n ibereno fakōa,
n zāngurino baa lénne.

³⁶ Tó ò dite, Musa di pi:

Dikiri, ñ era ñ su Isaraila dūbu ũgbanganca.

11

Dikiri té futenaa

¹ Isarailanɔ zuka kà Dikirii ñ warikena yâi. Kù Dikiri mà, à pɔ fɛ̃, akù a té fùtè ñ té, ñ bùra kpado té kù. ² Akù gbɛ̃nɔ wiki lè Musaa. Kù à wé kè Dikiria, akù té pii zè. ³ Akù ò tó kpà gu pìine Tabera, kù Dikiri té fùtè ñ té gwe yâi.

Dikiri kpekperewinɔ gbarɛnaa

⁴ Buri pândɛnɔn kù Isarailanɔ té, òtɛn pòble pãnde ni de, akù Isarailanɔn ten sɔ do se ò pì: Mán òni nòbɔ len ò sóo? ⁵ Òtɛn kpò kù o sò Misila ó pɔyeinaaa bege ke kù plɛnɔ kù gbɛzɛnɔ kù efɔnɔ kù arubasanɔ kù arubasa gizonɔo. ⁶ Tera sà ó lé gà, zaakù òdi pòke lero, séde mana dí baasiro.

⁷ Manaa pì wé kete, à de lán lí'ɔ bàme. ⁸ Isarailanɔ di sɛtè ò ló gbɛ̃n ke òdi zɔ gón. Òdi disa ò kàra keo. A nna lán kàra asãnaa bà. ⁹ Tó plí kpà bùran gwãani, akù manaa pii di kòtɛ se.

¹⁰ Musa mà òtɛn sɔ do ɔnle kù ɔnleo. Dikiri pɔ fɛ̃ manamana, akù à kè Musane ìni ¹¹ à pìne: Bóyáin nten wé támaai? Ma yã kpate mé à kɛ̃nne vãni, akù n gbɛ̃ pìnɔ gwana aso òmɛnɛ? ¹² Makù mé ma gbɛ̃ pìnɔ nò si yá? Makù mé ma ñ í yá? Bóyáin n pìmenɛ mà ñ kù kpɛ lán nérande bà mà gé kùñwo bùsu kù n la dà ñ dizinɔnɛn? ¹³ Mákpan mani nòbɔ len mà kpà gbɛ̃ pìnɔ ñ pínkii? Zaakù òtɛn sɔ òmɛnɛ òtɛn pì mà ñ gba nòbɔ ò só. ¹⁴ Mani fɛ̃ mà gbɛ̃ pìnɔ aso sé ñ pínki madoro, zaakù ñ aso demala. ¹⁵ Tó len ìni kɛmɛnɛ le, ñ tó ma n pɔnna le ñ ma de gòɔn. Ñsun tó mà wari pì ke doro. ¹⁶ Akù Dikiri pìne: Ñ Isaraila gbɛ̃ zɔkɔ kù ñ ñ dɔ don'arɛde ùnɔ kakara gbɛ̃nɔn baaakɔ akuri ñ su kùñwo dakareki kuta kia ògɔ kù kùñwo gwe. ¹⁷ Mani kipa mà yã onne gwe mà a Nini kù à kúmma kpado go mà diñne, oni gbɛ̃nɔ gwana aso sé kùñwo de ñsungɔ ñ sɛna ndo doro yâi. ¹⁸ Ñ o gbɛ̃nɔnɛ ò gbã bo ñ zidane zia yâi, oni nòbɔ le ò só. Zaakù ò sɔ òmɛnɛ ò pì, mán òni nòbɔ len la ò sóo? Ò pì ò sàna Misila. Abire yáin mani ñ gba nòbɔ ò só. ¹⁹ Oni só adi ke gɔɔ donlo, gɔɔ planlo, gɔɔ sɔɔronlo, gɔɔ kurinlo, gɔɔ baronlo. ²⁰ Oni só mɔ do gbãngbãn ari à bo ñ yïn a ni bo ñ pɔn. Zaakù makù Dikiri má kù ñ té, akù ò pã kpãmai. Ò zuka òma ò pì, bóyáin ò bò Misilai? ²¹ Akù Musa pì: Gɔgbɛ̃nɔn kù kúmao tá gùn gbɛ̃nɔn dúbu wàa aakɔ, akù n pì ìni nòbɔ kpárima ò só ari mɔ do gbãngbãn yá? ²² Bee tó ò sãnɔ kù zùnɔ dɛdɛ dasidasi, ani móríma yá? Tó ò ísira kpòɔn sɛtɛ pínki, ani móríma yá? ²³ Dikiri wèa à pì: Ma gbãna ni kánloo? Ìni e tera, tó yã kù ma ònne ni ke ke ani kero.

²⁴ Musa bò à Dikiri yã pìnɔ òrɛnɛ. À Isaraila gbɛ̃ zɔkɔnɔ kàkara gbɛ̃nɔn baaakɔ akuri à ñ zé ò lika kuta pii. ²⁵ Akù Dikiri kipa téluku gùn à yã ò kãao. À a Nini kù à kúa kpado gò à di gbɛ̃ zɔkɔ gbɛ̃nɔn baaakɔ akurii pìnɔnɛ. Kù à a Nini pii diñne le, ò annabikeyã ò, abire gbera odi era ò kè doro. ²⁶ Gbɛ̃ kù Musa ñ sé gbɛ̃nɔn planɔ gɔ̃ bùran, gbɛ̃ do tɔn Eledada, gbɛ̃ do sɔ Medada. Odi gé kuta kãnaaro, ama Nini pii sùrima se, akù ò annabikeyã ò bùran. ²⁷ Kefenna ke bàa lè à gèe à pì Musane: Eledada kù Medadao ten annabikeyã ò bùran. ²⁸ Nuni né Yosuame Musa kpãasi ú zaa a kefennakegɔɔa, akù à pì: Baa Musa, ñ gíine. ²⁹ Akù Musa pìne: Nten nɛsɛgɔba ke kùñwo ma yã musun yá? Tó Dikiri a Nini di a gbɛ̃nɔnɛ ò gɔ̃ annabinɔ ù ñ pínki, à manaroo? ³⁰ Akù Musa èra bùran kù Isarailanɔ gbɛ̃ zɔkɔ pìnɔo.

³¹ Dikiri tò Ìa bò ísira kpa à sù kù kpekperewinɔ, ò dà bùrala. Ò lika bùraai gu sīnda pínki à kà tágorɔ do ù, akùsɔ́ n̄ vurana lei kà gàsákuru pla. ³² Fānantē birea kù gwāanio kù a gu lāa dōnaao ò fùtē ò gēē ò kpekperewinɔ kùkù. Gbē kù adi kùkù dasiro kùkù bùruma baro. Akù ò fāte à kori kē. ³³ Kù ò a nòbɔɔ dà n̄ lén gōnɔ, odi le ò só dasiro, akù Dikiri pɔ fēñyī à gagagyā kàngu. ³⁴ Akù ò tó kpà gu pīine Lé'idenɔ Mira, zaakù gwen ò gbē kù nòbɔ lē'i n̄ kùnɔ v̄n. ³⁵ Akù Isarailanɔ fùtē gwe ò gēē Azero ò gɔɔ pla kē gwe.

12

Miriamu kù Harunao Musa taari'ena

¹ Miriamu kù Harunao Musa taari è Etiopia nɔ kù à sè yā musu, zaakù à Etiopia nɔ sè. ² Ò pì: Musa adon Dikiri dīte à yā ò a gāi yá? Adi o ó gāi seroo? Dikiri yā pìi mà. ³ Musa bi gbē busεεε, a sára kù andunia gūnlo. ⁴ Gwe gōnɔ Dikiri pì Musa kù Harunao kù Miriamuone: À bɔte à gé dakareki kuta kia á gbēnɔn aakɔ. Akù ò gēē n̄ gbēnɔn aakɔ n̄ pínki. ⁵ Dikiri kīpa tēluku gūn à zè kuta pì kpélele. À Haruna kù Miriamuo sisi, akù ò nàì n̄ pla n̄ pínki. ⁶ À pīine: À ma yā ma. Tó ma annabi ke kù á té, madi bo mà sua wégupu gūn madi yā one nana gūmme. ⁷ Ama à de le kù ma zòbleri Musaoro. Zikeri nāanideme ma ɔn gbēnɔ té n̄ pínki. ⁸ Odi yā bo kō lén. Madi yā one mà a ke utenero. Àdi wé si ma takale. À kē dera ádi ma zòbleri Musa taari'ena vīna keroo? ⁹ Akù Dikiri pɔ fēñyī à a tá o.

¹⁰ Kù tēluku pìi gò kuta pila, kusu dà Miriamula gōnɔ, à pura kù lán buu bà. Kù Haruna līte à a gwà, à è kusu dàala, ¹¹ akù à pì Musane: N yā nna Baa! Ñsun tò ò yōnkɔyā taarikenaa gbē lero. ¹² Ñsun tò àgɔ de lán né kù ò ì gè ù a mè kpado yàkanaa bàro. ¹³ Musa ɔɔ dɔ Dikirine à pì: Luda, n yā nna! Ñ a werekɔa. ¹⁴ Akù Dikiri pīine: Tó a de mé à lé'i fā à ānnwa, ani keε wé'iyā ù ari gɔɔ supplaroo? Ò bo káao bùra kpe gɔɔ suppla gīa, gbaso ò a sí. ¹⁵ Miriamu kù bùra kpe ari gɔɔ suppla. Isarailanɔ dí da zénlo sé kù ò èra ò a sí. ¹⁶ Abire gbera ò fùtē Azero ò gēē ò bùraa kàte Parani gbárannan.

13

Gu'asirigwari gbēnɔn kuri awεplanɔ zīna

¹ Dikiri pì Musane: ² Ñ gbēnɔ zī ò gé Kanaanɔ bùsu kù maten kpá Isarailanɔa yake. Ñ n̄ dizinɔ buri gbē kù ò de don'arede ùnɔ sé mèn dodo ñ n̄ zī. ³ Akù à ñ gbàre le bona Parani gbárannan lākù Dikiri ò nà. Gbē pīnɔ bi Isaraila don'arede n̄ pínki. ⁴ Ñ tónɔn dí: Rubeni burinɔ gūn Zaku né Samua, ⁵ Simεɔ burinɔ gūn Ori né Safata, ⁶ Yuda burinɔ gūn Yefune né Kalebu, ⁷ Isaka burinɔ gūn Yusufu né Igali, ⁸ Eflaimu burinɔ gūn Nuni né Osea, ⁹ Biliaminu burinɔ gūn Rafu né Paliti, ¹⁰ Zεbuluni burinɔ gūn Sodi né Gadieli, ¹¹ Yusufu né Manase burinɔ gūn Susi né Gadi, ¹² Dá burinɔ gūn Gemali né Amieli, ¹³ Asa burinɔ gūn Mukaila né Setu,

¹⁴ Nafatali burinɔ gūn Vofosi né Nabi,

¹⁵ Gada burinɔ gūn Maki né Gueli.

¹⁶ Gbē kū Musa n̄ zī būsū yakɛnɔn gwe. Musa tɔ kpà Nuni né Oseane Yɔsua.

¹⁷ Kū Musa teni n̄ zī Kanaanɔ būsū yake, à piñne: À bɔte kū Negevi gbárannaɔ à dí būsū gusísídea. ¹⁸ À gwa lákū būsūu pi de nà, tó a gbēnɔn gbāna kesɔ ò buse, tó ò dasi kesɔ ò dasiro, ¹⁹ tó n̄ būsū mana kesɔ à vāni, tó n̄ wētenɔn bīni vī kesɔ à vīro, ²⁰ tó a zīte gbāna kesɔ à būsū, tó à līnɔ vī kesɔ à vīro. À kokari ke à būsūu pi līnenɔ sēte à suo. Zaakū geepe n̄ káakunɔ mana gɔɔn dí. ²¹ Akū ò gēe ò būsūu pii yakē zaa Zini gbárannan ari Reobo, Lebo Amata kpa. ²² Kū ò bɔte kū Negevi gbárannaɔ, ò kà Eblɔnu, gu kū Anaki burinɔ Aima kū Sesaio kū Talamaio kún. Eblɔnu katena Zoã kū à kú Misila ā wē supplame. ²³ Kū ò kà Esekɔlu guvuten, ò geepe līneyɔ do z̄s̄ gwe ò lòko lía, akū gbēnɔn planɔn sēna. Ò bīsi kū kakapuraɔo sè dɔ. ²⁴ Ò tɔ kpà gu piine Esekɔlu guvute, geepe līneyɔ kū Isarailanɔ z̄s̄ gwe yāi. ²⁵ Kū ò būsūu pii yakē gɔɔ bupla, akū ò ɛra ò sù.

Gu'asirigwarinɔ baarukpanaa

²⁶ Kū ò sù Kadesi, Parani gbárannan, ò gēe Musa kū Harunao kū Isarailanɔ kīnaa pínki. Ò sù kū baaruuo Isarailanɔne n̄ pínki, akū ò būsūu pi līnenɔ mɔñne. ²⁷ Ò yā pii gbà Musane ò pi: O ge būsū kū n ó zīn. Vī kū z'io di gwe. A līnenɔn dí. ²⁸ Ama būsupidenɔn gbāna. N̄ wētenɔn bīni vī akūsɔ n̄ wēte pīnɔn z̄sk̄ manamana. O Anaki burinɔ è gwe se. ²⁹ Amalekinɔn kú Negevi gbárannan. Itinɔ kú Yebusinɔ kú Amarinɔn kú būsū gusísíden, akūsɔ Kanaanɔn kú ísira sare kú Yoda sareo. ³⁰ Kalebu gbēnɔ lé ȳl̄te Musa are, akū à pi: Ò gé ò būsū pi sí, zaakū óni f̄s̄ ò z̄l̄ bleríma. ³¹ Akū gbē kū ò gēe káaonɔ pi: Óni f̄s̄ ò léte gbē pīnɔro, zaakū n̄ gbāna deóla. ³² Akū ò būsū kú ò yakēe pi gya bò Isarailanɔne ò pi: Būsū kú ò yakēe pi bi būsū kú àdi a gbēnɔ mómome. Gbē kú o n̄ é gwenɔ n̄ pínki bi gbē gbànanome. ³³ O gbē gbànanome ò gwe Anaki burinɔ ũ. O ó zīda è lán babanenɔ bà, len ó de le n̄ wén se.

14

Isarailanɔ bona Dikiri kpe

¹ Isarailanɔ ten wiki gbāna lé n̄ pínki, òten s̄o dɔ gwāani pia. ² Ò zuka d̄s̄ Musaa kú Harunao n̄ pínki ò piñne: Tó o gaga Misila kesɔ gbárannan la, de à kè mana. ³ Bóyain Dikiri ten tá kúoo būsūu pīnn? Oni ó dede kú f̄nedaome, oni ó nɔgbēnɔ kú ò néno kúkú. Ó ɛrana Misila s̄anaroo? ⁴ Akū ò pik̄s̄ne: Ò don'arede bo ò ɛra ò tá Misila.

⁵ Musa kú Harunao wùte n̄ nèsele kutena pari are. ⁶ Akū būsuyakerino gbēnɔn pla Nuni né Yɔsua kú Yefune né Kalebuo n̄ utano gaga ò k̄k̄e ⁷ ò pi gbēnɔne: Būsū kú ò bɔten o yakēe pi mana manamana. ⁸ Tó ó yā kà Dikirigu, ani gé kúoo būsūu pīn, būsū kú vī kú z'io din piia, à ó gba. ⁹ Àsun bo Dikiri kpeɔ. Àsun vīna ke būsupidenɔnero, zaakū ò p̄b̄lenome, ò uteki vī doru. Dikiri kú kúoo, àsun vīna kero.

¹⁰ Gbē s̄inda pínki teni pi ò n̄ pápa kú gb̄eɔ, akū Dikiri gakuri bò à sù Isarailanɔ dakareki kuta kia. ¹¹ Dikiri pi Musane: Gbē pīnɔ niḡs̄ ma gya bo gɔɔ s̄inda pínkin yá? Bee kú daboyã dasi kú ma kè n̄ ténɔ, oniḡs̄ gí ma náani kei gɔɔ s̄inda pínkin yá? ¹² Mani gagagyã kányī mà n̄ kakate, mani n burinɔ ke dasi, n̄ gbāna niḡs̄ de gbē pīnɔla. ¹³ Akū Musa pi Dikirine: M̄k̄n̄ mé n gbē pīnɔ

bòte Misila kù n gbānao. Tó Misilano mà, ¹⁴ oni gí o bùsu dí denoñeiro. Zaakù ò d5 kù n kù kùoo, ndi bo ò suwá tētēntē. Ò d5 kù n tēluku dig5 kù ó musu, ndi dowere are a gūn fānantē, gwāani s5 té gūn. ¹⁵ Tó n gbē pinò dē kānto gñò, buri kù ò yā pii mànò ni pi: ¹⁶ Dikiri fūa à gé kù gbē pinò bùsu kù à la dànnen, abire yāin à n dede gbārannan. ¹⁷ Dikiri, n n gbāna z5k5 moñne sà, lākù n ò nà n pì ¹⁸ ndi pò fē likalikaro, n gbēke vī z5k5, ndi gbēno yā vānino kù n taarino kēñma, ama ndi tó taaride bò páro. Ndi deno yā vānino wí n burino musu ari à gé à pé n sākpeno kù n nasiono. ¹⁹ Lākù n sūruu kē kù gbē pinò nà zaa Misila ari ò gēe ò kào la, n n durunna kēñma n gbēke z5k5o gūn.

Zukakarino wētāmmanaa

²⁰ Akù Dikiri pì: Lākù n wé kēma nà, mani sūru ke kùñwo. ²¹ Ama lākù madig5 kun nà akus5 ma gakuri dà anduniala pinki, ²² gbē kù ò ma gakuri è kù daboyā kù ma kē Misila kù gbāranna gūnwo kù ò ma le ò ma gwa gēn kuri ò gí ma yā maino, ²³ n gbēke ni wé sí bùsu kù ma la dà n dizinoñe pilero. Gbē kù ò ma gya bòno ke ni wé sialero. ²⁴ Lākù ma z5bleri Kalebu nēseè bò ado nà, à témai kù nēse doo, mani tó à gē bùsu kù à gēen pii gūn, a burino ni le túbì ũ. ²⁵ Zaakù Amalekinò kù Kanaanò kù guvuten gwe, à era à da gbāranna zén zia Isira Tēra kpa.

²⁶ Dikiri pì Musane kù Harunao: ²⁷ Gbē vāni dīno ni zuka kámai goño sīnda pinkin yá? Ma zuka kù òten kámai mà. ²⁸ N piñne makù Dikiri ma pì má kun. Lākù ò wé kēma nà, len mani kēñne le. ²⁹ N gēno ni g5 káte gbārannan la, n gbē kù ò kà wē baro ke à dealano pinki. N gbē kù ò n náro akus5 ò zuka kāmaino ³⁰ ni gē bùsu kù ma a la dànnenlo, séde Yefune né Kalebu kù Nuni né Yosuao baasiro. ³¹ N né kù ò pì oni n kükünòni mani gē kùñwo, de ò bùsu kù n deno gù pì nna ma. ³² M5k5no s5, n gēno ni g5 katena gbārannan lame. ³³ N nēno ni póno dādā gbārannan la ari wē bupla, ò n deno náani sari gbē le. N deno gēno ni g5 gbārannan la n pinki. ³⁴ Lākù ò bùsuu pii yakè goño bupla nà, len onig5 n yā vāni gbē le le ari wē bupla, wē dodo goño dodo, onig5 d5 lán iberesena kūmao de nà. ³⁵ Makù Dikiri makù mé ma yā pii ò, leme s5 mani ke gbē vāni kù ò kākaramai pinòne le. Oni gaga gbārannan la n pinki.

³⁶ Gbē kù Musa n zī ò bùsuu yakè kù ò sù ò bùsuu pì gya bò ò tò ò zuka d5ano, ³⁷ Dikiri gagagyā kà gbē pinògu, akù ò gāga. ³⁸ Gbē kù ò gēe ò bùsuu yakēe pinò té, Nuni né Yosuua kù Yefune né Kalebuo mé ò g5 kù wēndiio.

³⁹ Musa yā pinò gbā Isarailanoñe pinki, akù ò 5o d5 manamana. ⁴⁰ Ò fūte konko káakukaaku, ò mii pè kpino ò pì: A gwa, òten gē gu kù Dikiri òn. O ó durunna d5 sà. ⁴¹ Musa pì: Bóyāi áten pà Dikiri yāne? Abire ni sí kero. ⁴² Àsun géro, zaakù Dikiri kù kááoro. Á ibereño ni á ble kù zliio. ⁴³ Amalekinò kù Kanaanò kù á are gwe. Oni á dede kù fēnedao. Dikiri nig5 kù kááoro, kù a gí téii yāi. ⁴⁴ Akù ò sāgbāna kē ò mii pè kpino, bee kù Dikiri bāka kunna kùñwo àkpatii g5 bùran kù Musao. ⁴⁵ Akù Amalekinò kù Kanaa kù ò kù gus5ide pinno lēteñma ò n blé kù zliio ò pēñma ari 5oma.

20

¹ Isarailanɔ kà Zini gbàrannan ní pínki mɔ káaku gūn, akū ò vùte Kadési. Gwen Miriamu gàn, ò a vù. ² Í kun ò miro, akū ò kàkara Musa kù Harunaoi. ³ Ò zuka kà Musai ò pì: Tó o gaga yá kù gbē kù ò gàga Dikiri arenɔ, de abire sàna. ⁴ Bóyáí a su kúoo gbàranna díkínan de ò gaga la kù ó pókádenoo? ⁵ Bóyáí a bɔte kúoo Mísila a su kúoo gu vāni díkína gūnn? Póblewε ke kaka lí ke geeppi né ke bísi kù laro, akūsɔ í kù la ò miro. ⁶ Musa kù Harunao gò paria ò gèe dakarεki kpélelea ò wùte n nèsele kutena, akū Dikiri gakuri bò à sùmma. ⁷ Dikiri yá ò Musanε à pì: ⁸ N gò sé, mɔkɔn kù n vīni Harunao à gbē pìnɔ kakara à yá o gbèsi direne n wára, í ní bon. Len ìni í boñne gbē pìn ò mī lε kù n pókádenɔ.

⁹ Musa gòo sè Dikiri are lákū à òne nà. ¹⁰ Musa kù Harunao n kàkara gbèsi pì are, akū à pìñne: À ma á sàgbānadenɔ! Á ye ò í boáre gbè dínn yá? ¹¹ Akū Musa ɔ sè musu à gbèe pì lε kù a gòoo gènn pla. Í bò manamana, akū ò mī kù n pókádenɔ. ¹² Akū Dikiri pì Musanε kù Harunao: Zaakū ádi ma náani ke a ma tó bò Isarailanɔero, áni gē kúñwo búsu kù maten kpámmanlo. ¹³ Meriba ísébokin gwe, gu kù Isarailanɔ zuka kàn Dikirii, akū à a ludakenaa mórñe.

Edɔmunɔ gina Isarailanɔne ò gēte n būsula

¹⁴ Musa gbēnɔ zì ò bò Kadési ò gèe Edɔmunɔ kína kīnaa ò pì: Ókɔnɔ n dane Isarailanɔ pì, n wari kù à ó léno dɔ pínki. ¹⁵ Ó dizinɔ gèe Mísila, akū o gūi kè gwe. Mísilanɔ wari dɔwá kù ó dizinɔ. ¹⁶ O wiki lε Dikiria, akū à yá si kúoo. Á a Malaikaa zì à bò kúoo Mísila. Tera sà ó kù Kadési, n búsu lézekin. ¹⁷ N ó gba zé ò gēte n búsuua. Óni gēte buranɔ ke geeppi búnoaro, óni á lɔgɔ'i miro. Ónigɔ té kína zéda gūmme. Óni lite ɔplai ke ɔzeiro ari ò gé gēteo n búsula. ¹⁸ Akū Edɔmunɔ pìñne: Áni le à gēte ò búsuuaro. Tó a gi, óni bo ò daále kù fēnedao. ¹⁹ Isarailanɔ pìñne: Óni gēte zédaame. Tó ókɔnɔ ke ó pókádenɔ á í mī, óni a fīna bo. Gētēnaan óten wete ado. ²⁰ Edɔmunɔ pì: Áni le à gētero. Akū n zìkarinɔ bɔte dasidasi ò sù danlε kù gbānao. ²¹ Zaakū Edɔmunɔ gi Isarailanɔne ò gēte n búsuua, akū Isarailanɔ pāñne.

Haruna ganaa

²² Isarailanɔ bò Kadési n pínki ò kà Oru kpia ²³ Edɔmu búsu lézekin. Gwen Dikiri yá òn Musanε kù Harunao à pì: ²⁴ Haruna ni ká a dizinɔla tera, ani gē búsu kù maten Isarailanɔ gba gūnlo, kù á gbēnɔn pla a gi ma yá ma zaa Meriba yáí. ²⁵ N Haruna kù a né Elεazao sé n didi kúñwo Oru kpia ²⁶ n Haruna pókasanɔ bɔtea n da a né Elεazane gwe. Gwen Haruna ni gan à ká a dizinɔla.

²⁷ Musa kè lákū Dikiri òne nà. Á didi Oru kpia gbē sīnda pínki wára ²⁸ à Haruna pókasanɔ bɔtea à dà a né Elεazane, akū Haruna gá kpi pìi musu gwe. Kù Musa kù Elεazao kpa kpi pìia ²⁹ akūsɔ Isarailanɔ mà kù Haruna gà, akū ò a gē wēnda kè gɔɔ baraaakuri.

21

Zìblena Kanaanɔ Negevi búsun

¹ Aradi kù à kù Negevi búsun kína bi Kanaa gbēme. Kù à mà Isarailanɔn tē Atarimu zén òten su, akū à bò à dàñlε kù zìio à n gbēkenɔ kùkù. ² Akū Isarailanɔ lé sè Dikirine ò pì: Tó n gbē pìnɔ nàwere ó ɔ, óni n wētēno kakate mámmam. ³ Dikiri Isarailanɔ yá mà, akū à Kanaa pìnɔ kpámma. Ò n kákate kù n wētēno pínki, akū ò tó kpà gu pìine ɔma.

Mògotē ml̄ē

⁴ Kū ò fùte Oru kpi pì kīnaa, ò Isira Tēra zé sè de ò pā Ed̄mun̄o b̄usuune. Akū ò fū menaa zén ⁵ ò Luda kú Musao taari è ò pi: Bóyáí a ó bóte Misila de ò gaga gbárannann? Póble kunlo, í kunlo, o zā póble gina dín. ⁶ Akū Dikiri ml̄ē pāsín̄o z̄l̄íma ò ñ l̄ele, akū ò gāga dasidasi. ⁷ Gbēn̄o sù Musa kīnaa ò pi: O durunna kē, zaakū o Dikiri kú m̄ok̄n̄woo taari è. Ñ kúte k̄enewere de ò ó k̄ek̄sa kú ml̄ē dín̄o. Akū à kúte k̄enēñe. ⁸ Dikiri p̄ine: Ñ ml̄ē pi ñ loko lía ñ p̄ete. Tó ml̄ē gb̄ē l̄è, tó à wé sè ò a gwà, ani aafia le. ⁹ Akū à mògotē pi ml̄ē ù à lòko lía ñ p̄ete. Tó ml̄ē gb̄ē l̄è akūs̄ ò wé sè ò mògotē ml̄ēe p̄i gwà, àdi aafia le.

Isarailan̄o p̄ana Ed̄mun̄o kú M̄abun̄o b̄usun̄o

¹⁰ Isarailan̄o dà zén, akū ò b̄uraa k̄ate Obo. ¹¹ Bona Obo ò ḡe ò b̄uraa k̄ate Iye'abarimu gbárannan M̄abun̄o b̄usu if̄aboki kpa. ¹² Bona gwe ò ḡe ò b̄uraa k̄ate Zeredi guvuten. ¹³ Bona gwe ò b̄uraa k̄ate An̄o bara dire, gbáranna kú à kú Am̄orin̄o b̄usu l̄ézekin. An̄o p̄ime M̄abun̄o kú Am̄orin̄o b̄usun̄o l̄ézeki ù. ¹⁴ Abire yáin ò pi Dikiri z̄l̄katakada gūn:

W̄aebu kú à kú Sufa b̄usun̄o kú An̄o swa'on̄e

¹⁵ kú ñ guvute kú ò tà ari Aran̄o

M̄abun̄o b̄usu l̄ézekin.

¹⁶ Bona gwe d̄o ò ḡe L̄òḡo, gu kú Dikiri p̄in Musane: Ñ gbēn̄o kakara mà í k̄p̄áíma. ¹⁷ Gwen Isarailan̄o l̄è d̄ik̄ina s̄in:

Í bo l̄òḡon, gbas̄a ò l̄è síne,

¹⁸ l̄òḡo kú ó don'areden̄o ȳò kú líno,

l̄òḡo kú k̄in̄e p̄a kú ñ ḡon̄o.

Bona gbárannan ò ḡe Matana. ¹⁹ Matana gb̄era Nalieli, Nalieli gb̄era Bam̄o.

²⁰ Bam̄o gb̄era guvute kú à kú M̄abun̄o b̄usun̄o, gu kú Pisiga mis̄onte are d̄o gbáranna.

Z̄iblena S̄is̄ kú Oguooa

²¹ Isarailan̄o gbēn̄o z̄l̄ Am̄orin̄o k̄ina S̄is̄a ò pi: ²² Ñ ó gba zé ò ḡete n b̄usuua. Óni p̄a buran̄o ke geepi líkp̄elaro, óni á l̄òḡo'í miro. Óniḡó té k̄ina z̄éda ḡum̄me ari ò gé ḡēteo n b̄usula. ²³ S̄is̄ dí ñ gba zé ò ḡete a b̄usuaro. À a z̄l̄karin̄o k̄akara ñ p̄ínki, ò b̄ote òten ḡéñȳí gbárannan. Kú ò k̄a Yaza, ò z̄l̄i k̄a kú Isarailan̄o, ²⁴ akū Isarailan̄o ñ dede kú f̄ēnedao ò ñ b̄usuu s̄im̄ma zaa An̄o ari Yabokui Am̄onin̄o b̄usun̄o, zaakū Am̄onin̄o b̄usu l̄ézeki pi pás̄i, àdi sí ḡen̄lo. ²⁵ Isarailan̄o Am̄ori w̄eten̄o si p̄ínki kú Eseb̄o kú a lakutun̄o p̄ínki, akū ò v̄uten. ²⁶ Eseb̄ome Am̄orin̄o k̄ina S̄is̄ w̄era ù. S̄is̄ z̄l̄i k̄a ȳa kú M̄abun̄o k̄ina k̄aakuo, akū à a b̄usuu s̄ia ari An̄o swai. ²⁷ Abire yáin k̄eren̄o ò pi:

À m̄ó Eseb̄o,

ò S̄is̄ w̄era pi k̄eke ò k̄ate!

²⁸ T̄é b̄ò Eseb̄o ȳa,

z̄l̄karin̄o b̄ò S̄is̄ w̄ete p̄i gūn,

ò M̄abun̄o b̄usu w̄era Ara k̄akate

An̄o m̄i s̄is̄i gb̄ē p̄in̄o.

²⁹ Waiyoo M̄abun̄o!

Kem̄osi gb̄agbarin̄o, a kakateme!

Kem̄osi tò á ḡgbēn̄o f̄ák̄sa,

à á n̄gbēn̄o kp̄a Am̄orin̄o k̄ina S̄is̄a z̄l̄z̄on̄o ù.

³⁰ Akū o n̄ fú,

o n̄ dede zaa Esebō ari Dibō.

O n̄ kákate ari Nōfa kū Mēdebaō.

³¹ Len Isarailano vùte Amorino būsun le. ³² Musa gbēno zì Yaza asiri gwa, akū Isarailano gwe si kú a lakuturo pínki, ò pè Amōri kú ò kú gwenōa.

³³ Akū Isarailano lite ò Basā zé sè. Akū Basā kína Ogu gēh̄yī kú a z̄ikarino n̄ pínki ò z̄i kà kúñwo Ederēi. ³⁴ Dikiri pì Musane: Ñsun vīna kenero, zaakū ma a n̄anne n̄ ōi kú a gbēno kú a būsuo pínki. Ñkene lākū n̄ kè Amorino kína Siō kú à kí blè Esebōne nà. ³⁵ Akū ò Ogu dè kú a n̄eno kú a z̄ikarino n̄ pínki, bee gbē mēn do dí boro, akū ò a būsuo p̄i si.

22

M̄abunō kína Balaki Balamu s̄isinaa

¹ Isarailano dà zén, akū ò b̄uraa k̄ate M̄abunō b̄usu s̄en̄ Yoda bara dire kú à are d̄o Yerikoa. ² Zipo né Balaki M̄abunō kína è lākū Isarailano kè Amorino n̄, ³ akū sw̄ē kè M̄abunōgu, vīna n̄ kú Isarailano dasike yāi. ⁴ Akū M̄abunō pì Midia gbē z̄k̄ōno: Pari d̄ikina ni p̄o kú à likawaino ble pínki lán z̄u di s̄è só nà. ⁵ Akū Balaki gbēno z̄i Beo né Balamua ari Peto, Yuflat̄i sare a be b̄usun. À p̄inne ò a s̄isi à su, ò pine: Gbē kenō b̄o Misila ò dàgula ò k̄ate ma sare. ⁶ N̄ yā nna! Ñ m̄o ñ lé keñemene, zaakū n̄ gbāna demala. Ōdiḡ d̄oro ke mani le mà z̄i b̄ler̄ma mà p̄er̄ma b̄usu d̄in̄ gw̄e. Má d̄o kú gbē kú n̄ sa mana òne niḡ de arubarikade ūme. Gbē kú n̄ sa v̄ani òne s̄s, aniḡ de l̄aribona p̄o ūme.

⁷ M̄abu kú Midia gbē z̄k̄ōno dà zén, ò m̄asokena gba kú oni da Balamune k̄una. Kú ò kà a k̄inaa, ò yā kú Balaki n̄ z̄ioo òne. ⁸ À p̄inne: À i la, mani yā kú Dikiri ni omene oāre. Akū M̄abu k̄inane p̄ino i Balamu bea. ⁹ Akū Luda b̄o à s̄u Balamua à a là à p̄i: D̄ino gbē kú ò kú k̄unwo d̄ik̄inan̄ ū? ¹⁰ À w̄e à p̄i: Zipo né Balaki, M̄abunō kína mé à n̄ z̄ima. Ō p̄i ¹¹ gbē kenō b̄o Misila ò dàgula. Akū à p̄i mà su mà lé keñeare de à le à z̄i b̄ler̄ma à p̄er̄ma. ¹² Akū Luda pine: Ñsun téh̄yīro. Ñsun sa v̄ani oñero, zaakū ma arubarikaa d̄an̄gu k̄o. ¹³ Kú Balamu f̄ute k̄onko, à p̄i Balaki k̄inan̄eno: À tá á b̄usun, zaakū Dikiri ḡi mà téai. ¹⁴ Akū M̄abu k̄inane p̄ino f̄ute ò tà Balaki k̄inaa ò p̄i: Balamu ḡi su k̄ooi.

¹⁵ Balaki èra à k̄inane p̄andeno z̄i d̄o, n̄ dasi kú n̄ gakurio de gbē k̄akunō p̄ola. ¹⁶ Kú ò kà Balamu k̄inaa, ò p̄i: Zipo né Balaki p̄i ñsun t̄o p̄s̄e kp̄anne kú suna a k̄inaoro, ¹⁷ zaakū áni gba kenne manamana. P̄o kú n̄ òare pínki, áni ke. N̄ yā nna! Ñ m̄o ñ lè keare gbē p̄ino. ¹⁸ Akū Balamu p̄i Balaki z̄rii p̄ino: Bee t̄o Balaki andurufu kú wura kú à kú a beaoo kp̄ama pínki, mani f̄s mà bo Dikiri ma Luda yā kpero, bee f̄iti. ¹⁹ À i la gw̄aniala lākū gbē k̄akunō kè nà ari mà ma d̄o yā kú Dikiri ni karamene. ²⁰ Luda b̄o à s̄ua gw̄ani à pine: Zaakū gbē d̄ik̄inan̄o s̄u n̄ s̄isi, ñ fute ñ gé kúñwo, ama yā kú mani on ñ ke.

Balamu zaaki ya'onaa

²¹ Balamu f̄ute k̄onko à ḡaarii ȳi a zaakine, akū à ḡe kú M̄abu k̄inane p̄ino. ²² Luda p̄o f̄e kú à ḡe yāi, akū Dikiri Malaikaa ḡe à z̄e à z̄e z̄ōne. Balamu di a zaaki kpe, a z̄ikeri gbēnon planon té k̄aao. ²³ Kú zaaki p̄i è Dikiri Malaika zena z̄e ḡun à f̄eneda w̄oto à k̄una, akū à lite s̄en̄. Balamu a lè, akū à èra à dà zén. ²⁴ Dikiri Malaikaa ḡe à z̄e z̄e tererennan geepi líkpe kú gbè karaa likaino

dagura. ²⁵ Kū zaaki pì Dikiri Malaikaa è, à nà gbàia à Balamu gbá l̄a. Akū Balamu èra à a lè d̄o. ²⁶ Dikiri Malaikaa èra à gèe ar̄e d̄o à zè gu kpakoto k̄ū à lit̄eki v̄iron. ²⁷ Kū zaaki pì Dikiri Malaikaa p̄ii è, à kùt̄e k̄ū Balamuo. Akū Balamu p̄o f̄è à a lè k̄ū ḡoo. ²⁸ Akū Dikiri zaaki p̄ii gbà lé à yā ò Balamun̄e à p̄i: B̄ón ma k̄ènne n ma le ari ḡèn aak̄ō? ²⁹ Balamu w̄eà à p̄i: Kū n ȳonk̄oyā k̄èmen̄e yāime. Tó má f̄ene k̄ūna, de ma n de ḡōn̄o. ³⁰ Akū zaaki p̄ii p̄ine: N zaaki k̄ū ndiḡō dia ḡor̄o s̄inda p̄inkia ari suna gb̄aram̄e ma ūroo? Ma k̄ènne le yā yā? À p̄i: Oi. ³¹ Akū Dikiri Balamu w̄e k̄ènne, à a Malaikaa è zena z̄én à f̄eneda w̄oto à k̄ūna. Akū à kùt̄e à m̄ii p̄ete.

³² Dikiri Malaika a l̄à à p̄i: B̄oyāin n n zaaki l̄e ari ḡèn aak̄ō? Ma su z̄é z̄ōnn̄eme, zaak̄ū n w̄āmen̄e. ³³ Kū zaaki p̄i ma e, akū à lit̄emen̄e ari ḡèn aak̄ō. Tó adi lit̄emen̄e yāro, de ma n de ma a t̄o. ³⁴ Balamu p̄i Dikiri Malaikaa p̄ine: Ma durunna k̄è, zaak̄ū má d̄ō k̄ū n z̄é z̄ōmen̄ero. Zaak̄ū ma genaa k̄ènne ìni, mani era mà tá. ³⁵ Akū Dikiri Malaikaa p̄i Balamun̄e: Ñ gé k̄ū gb̄e p̄in̄o, yā k̄ū mani dann̄en ñ o. Akū Balamu ḡe k̄ū Balaki k̄inan̄e p̄in̄o.

³⁶ Kū Balaki mà Balamu t̄en su, akū à ḡe à dàale w̄ete k̄ū à kú An̄o bara, M̄abun̄o b̄usu l̄ezekin. ³⁷ Akū à p̄i Balamun̄e: Kū ma gb̄en̄o z̄ì ò n sisi yā, à k̄è dera ñdi suroo? Mani f̄ō mà gba k̄ennen̄loo? ³⁸ Balamu w̄eà à p̄i: Ma su sà, ama má yā s̄inda p̄inki ona z̄é v̄iro. Yā k̄ū Luda ni dam̄enen̄ mani o. ³⁹ Akū Balaki ḡe k̄ū Balamuo Kiria'uzo. ⁴⁰ À sa ò k̄ū z̄un̄o k̄ū s̄an̄o à a n̄òb̄o kpà Balamua k̄ū k̄inan̄e k̄ū ò k̄ū k̄āao l̄eelen̄o. ⁴¹ Kū gu d̄ò, à Balamu s̄è à ḡe k̄āao Bam̄obaali. Gwen Balamu Isarailan̄o b̄ura kpado èn.

23

Balamu ya káaku kù à è onaa

¹ Balamu p̄i Balakine: Ñ gbagbaki bom̄en̄e la m̄èn suppla, ñ sum̄en̄e k̄ū z̄usan̄o m̄èn suppla k̄ū s̄akaron̄o m̄èn suppla. ² Balaki k̄è l̄ákū Balamu òn̄e nà, akū ò sa ò k̄ū z̄usaa k̄ū s̄akarooo gbagbaki p̄in̄o p̄inki. ³ Akū Balamu p̄ine: Ñ ze n sa'op̄oi. Mani gé mà gwa tó Dikiri ni su yā om̄en̄e, mani yā k̄ū ani om̄en̄e on̄ne. Akū à ḡe à z̄é gulei gb̄agbaaa. ⁴ Luda s̄u à a l̄e, akū Balamu p̄ine: Ma gbagbaki b̄o m̄èn suppla, akū ma sa òm̄ma p̄inki k̄ū z̄usaa k̄ū s̄akarooo. ⁵ Dikiri yā dàn̄e a l̄én, akū à p̄i: Ñ era ñ gé ñ Balaki le ñ on̄e l̄ákū ma dàn̄ne nà. ⁶ Akū à èra à ḡe à a l̄e zena a sa'op̄oi k̄ū M̄abu k̄inan̄en̄o ñ p̄inki, ⁷ akū à yā k̄ū à èe ò à p̄i:

M̄abun̄o k̄ina Balaki ma sisi Siria b̄usun, akū ma bo if̄aboki kpa kp̄in̄o k̄inaa ma su.

À p̄i mà boare Isarailan̄o kpe, mà su mà sa v̄ani oare Yakubu buri p̄in̄on̄e.

⁸ Mani k̄e dera mà gb̄e k̄ū Luda dí ñ k̄aron̄o k̄āa?

Mani k̄e dera mà bo gb̄e k̄ū Dikiri dí bo ñ k̄peron̄o k̄p̄e?

⁹ Zaa kpi mis̄n̄tea mateni ñ e, zaa gu lei musu maten w̄e siñle.

Gb̄e p̄in̄on̄ kú ñdona,

ò ñ z̄ida d̄ite ñdona k̄ū buri p̄ānd̄en̄o.

¹⁰ Yakubu burin̄on̄o dasi l̄án b̄usu'at̄e bà, oni f̄ō ò Isarailan̄o n̄aro ò ñ lé d̄ōro.

Luda tó ma ga ḡō de l̄án a gb̄en̄o p̄ó bà,

ma lakana gɔ̃ de lán n̄ pɔ̃ bà.

¹¹ Akū Balaki pìne: N kèmenɛ deran gwee? Ma su kúnwo de n̄ ma ibereɛɔ kámene, akū sa manan n̄ òíne yá? ¹² À wèa à pì: Yá kú Dikiri dàmene ma lénn mani oroo?

Balamu yá plade kú à è onaa

¹³ Balaki pìne: N̄ mɔ̃ ò gé gu pàndea, gu kú ìni n̄ en. N̄ n̄ kámene gwe, zaakú n̄ kpadome ìni e, ìni n̄ e n̄ pinkiro. ¹⁴ Akū à gèe káao gudákpárinɔ buran Pisiga kpi mìsɔ̃ntea. À gbagbaki bò gwe mèn suppla, akū à sa òm̄ma pínki kú zùsaa kú sákaroo. ¹⁵ Akū Balamu pìne: N̄ ze n sa'opɔ̃i la, mani gé mà a le gwe. ¹⁶ Akū Dikiri sù à yá dāne a lén, akū à pìne: N̄ era n̄ gé n̄ Balaki le n̄ one lákū ma dāne nà. ¹⁷ Akū à era à gèe à a lè zena a sa'opɔ̃i kú Mɔ̃abu kínaneɛɔ. Balaki a là à pì: Dikiri pì derameɛ? ¹⁸ Akū à yá kú à èe ò à pì: Zipo n̄ Balaki,

n̄ sá kpá n̄ ma yá ma!

¹⁹ Luda bi bisásirinlo kú à gbasa à éke to, àdi n̄se lite lán bisásiri bàro. Aní gí yá kú à ò kei yá?

Ani gí lé kú à gbè́n̄ne papai yá?

²⁰ À pìmene mà sa mana ón̄eme.

À arubarikaa dàngu, mani f̄s mà gíro.

²¹ Mádí yá v̄ni ke e Yakubu burinɔaro, mádí yá ùmmana ke e Isarailanɔaro.

Dikiri n̄ Luda kú kúnwo, òdi a kíkè t̄s sé lei n̄ té.

²² Luda n̄ b̄ote Misila, ò gbāna v̄i lán zùsēnte bà.

²³ Oni f̄s ò pɔ̃ da Yakubu burinɔaro, oni f̄s ò àlesi b̄ene kpá Isarailanɔero.

Zaa gbāra oniḡs o n̄ yá musu, yá kú Luda kèn gwe.

²⁴ Buri pì di fute lán músuda bà,

àdi a z̄ida bi lán músusaa bà.

Àdi wútero ari à gé pɔ̃ kú à só, ari à gé pɔ̃ kú à d̄eno aru mi.

²⁵ Balaki pìne: N̄sun n̄ káro. N̄sun sa mana ón̄e sero. ²⁶ Balamu pìne: Mádí onne kú yá kú Dikiri dāmenen mani oroo?

Balamu yá aak̄sde kú à è onaa

²⁷ Balaki pì Balamune: N̄ mɔ̃ sà, mani gé kúnwo gu pānden. Òdiḡs d̄sro tó ani ke Ludane n̄ gb̄e p̄inɔ kámene gwe sà. ²⁸ Akū Balaki gèe káao Peo kpi musu kú à are d̄s gbárannaa. ²⁹ Balamu pìne: N̄ gbagbaki bomeɛ la mèn suppla, n̄ m̄mene kú zùsanɔ mèn suppla kú sákaronɔ mèn suppla. ³⁰ Balaki kè lákū à one nà à sa òm̄ma kú zùsaa p̄inɔ kú sákaroo p̄inɔ.

24

¹ Kū Balamu è sa mana ona Isarailanɔne kà Dikirigu, adi gé màso ke lán yá bà doro, akū à are d̄s gbárannaa. ² Kū à wé zù, akū à Isarailanɔ è katena n̄ buria. Luda Nini kipaa, ³ akū à yá kú à èe ò à pì:

Beo né Balamu yān dí,

makū kū ma wé kēna yān dí.

⁴ Makū kū madì Luda yā ma yān dí.

Ma Gbānasīndapinkide wégupu è,
ma wute nèsele kutena, ma wé wēna.

⁵ Yakubu burinò b̀urakatena mana f̀a!
Isaraila bizakutanon mana!

⁶ O katena lán guvute d̀akonò bà,
lán swa d̀orò kara búno bà.

O de lán zà lí k̀ú Dikiri b̀anò bà,
lán sida lí k̀ú ò k̀ú í sarenò bà.

⁷ Í ni ní orozāno pa yéere,
ní p̀ótōnanon ni í le manamana.

Ní kina gbāna nigō de Agaga póla,
ní kpata ni tó bo.

⁸ Luda ní b̀óte Misila,
ò gbāna vī lán z̀usēnte bà.

Òdi z̀ì ble buri k̀ú ò ibereεε kpà k̀uríwonon,
òdi ní wánò wíwi òdi ní pápa k̀ú k̀aao.

⁹ Òdi s̀ōpete ò wúte lán músuu bà,
dí mé ani f̀ō à ní futεε?

Luda arubarika da gbē k̀ú oni sa mana ońnenon gu,
à gbē k̀ú oni sa vāni ońnenon ká.

¹⁰ Balaki p̀ō f̀ē Balamui à onε d̀ò à p̀ì: Ma iberenon kana yāin ma n sisi, akū n sa
mana ońne gēn aakō yá? ¹¹ Ní tá n bea g̀ōnò. Ma p̀ì mani gba kenneme yá, akūs
Dikiri ginne ní láada le. ¹² Balamu pine: Mádì o gbē k̀ú n ní z̀imanoneroo! ¹³ Ma
p̀ì bee tó n ma gba n be k̀ú à pana k̀ú andurufuuo k̀ú wuraa, mani bo Dikiri
yá kpe mà yá ke k̀ú ma z̀ida p̀oyeinaaoro, a mana ke a vāni. Yá k̀ú Dikiri p̀ì mà
on mani o. ¹⁴ Maten tá ma gbēno kinaa sà. Ní mós mà onne lákū gbē p̀ino ni ke n
gbēnonε nà zia.

Balamu yā siikōde k̀ú à è onaa

¹⁵ Akū Balamu yā k̀ú à èe ò à p̀ì:

Beo né Balamu yān dí,

makū kū ma wé kēna yān dí.

¹⁶ Makū kū madì Luda yā ma yān dí.

Má Luda Musude nèsegūnyā d̀ō.
Ma Gbānasīndapinkide wégupu è,
ma wute nèsele kutena, ma wé wēna.

¹⁷ Maten Isarailano e, adi ke teranlo,
mateni ní gwa, a g̀orò dí ká g̀iaro.

Susune ni bo Yakubu burinò té,
kpatableri ni bo Isarailano té,

ani M̀abunon m̀ì wíwi,
ani zukakari p̀ino m̀itoko f̀ōf̀ō.

¹⁸ Edomu búsu ni gō a p̀ó ũ,
a ibere Sei búsu ni gō a p̀ó ũ,
Isarailano gbāna nigō karamε.

¹⁹ Yakubu buri ke ni kí bleńma,
ani gbē kpára k̀ú ò g̀ōnò kakate.

²⁰ Balamu Amaleki burinɔ è, akū à yā kū à èe ò à pì:
Amaleki burinɔ bi burinɔ m̀ideme,
ama oni kakatε zā.

²¹ Kū Balamu Keninɔ è, akū à yā kū à èe ò à pì:

Á kúki gbāna ǵingín,
á sà kú gbè musu.

²² Bee kū abireo oni á kakatεme,

Asirianɔ ni á kúkū z̀izɔnɔ ũ.

²³ Balamu yā kū à èe ò dɔ à pì:

O'o, tó Luda kè lε, dí mé ani boo?

²⁴ Gó'itεnɔ ni bo Sipiru b̀usun,

oni z̀l ble Asirianɔ kú Eberunɔa,
ama m̀ókɔnɔ ni kakatεme se.

²⁵ Balamu f̀ute à tà a bea, akū Balaki dà z̀én se.

DOKAGBESISINAA

Musa takada sɔɔrode

30

Dikiri Isarailanɔ erana ní gwena zĩn

¹ Tó arubarika kú láari yá kú ma diteáre dínɔ á lé pínki, àgɔ dɔn buri kú Dikiri á Luda ni péáwa à á fákɔa ní ténɔ gún. ² Tó ákɔnɔ kú á néno èra ò are dɔ Dikiri á Ludaa, tó a a yá kú maten diteáre gbára mà pínki kú nèse doo kú pɔyeinaao, ³ Dikiri á Luda ni á wènda gwa, ani era à á kakara zaa buri kú à á fákɔa ní ténɔ gún à su kááó á gwena zĩn. ⁴ Bee tó à péáwa à á fákɔa bùsu kú ò kú ari andunia léanɔ gún, ani á burinɔ kakara gwe à su kúńwo. ⁵ Ani era kúńwo bùsu kú à de ní dizinɔ pɔ ũ gún. Tó ò bùsuu pìi kù, ani arubarikaa dańgu, ani tó ò dasi kú de ní dizinɔla. ⁶ Dikiri á Luda ni á swè pípiáre kú á burinɔ, á nini nigɔ yei kú nèse doo de àgɔ kú kú wèndiio. ⁷ Dikiri á Luda ni láari dínɔ bo á ibere kú ò zàágu òten wé tááwanɔ, ⁸ áni era à Dikiri yá ma àgɔ zĩ ke kú a yáditena kú maten oáre gbáranɔ. ⁹ Dikiri á Luda ni arubarika daágu kú á zĩ sinda pínki, ani tó á néno kɔ kú á pókádenɔ kú á burapɔnɔ. A pɔ ni era à keáwa nna, ani yá mana keáre lákú a pɔ kè nna á dizinɔ ná. ¹⁰ Tó a Dikiri á Luda yá mà a a ɔɔki gwà akúsɔ á a yáditena kú ò kú doka takada díkina gúnno kúna, tó a are dɔ Dikiri á Ludaa kú nèse doo kú pɔyeinaao, ani abirenɔ keáre pínki.

Wèndi ke ga

¹¹ Yá kú maten diteáre gbára pì zĩ'ũ de á gbána lélaro. À zà kááoro. ¹² À kú ludamero, gbasá à pi, dí mé ani gé ludambe à kipao de à ma à zĩ kea. ¹³ À kú ísira bara direro, gbasá à pi, dí mé ani bikú ísira bara à suo de à ma àgɔ kúna. ¹⁴ Yá pì kú kááó kánikáni, à kú á lén kú á nèseɔe de à le à zĩ kea. ¹⁵ À ma! Maten wèndi kú yá manao dite á are gbára kú gao kú yá vánío. ¹⁶ Maten diteáre gbára, àgɔ ye Dikiri á Ludai àgɔ té a gèsegbèèi, à a ɔɔki gwa àgɔ a yáditenanɔ kú a dokayánɔ kúna, de àgɔ kun à kè dasi, Dikiri á Luda ni arubarika daágu bùsu kú áten gé sí gún. ¹⁷ Ama tó a kpe line akúsɔ ádi a yá maro, tó a kèa akúsɔ a tánanɔ gbàgba a donyĩ kèńne, ¹⁸ maten oáre gbára, a kakaten gwe! Áni gí ke bùsu kú áten bikú Yodaa áten gé sí gúnlo. ¹⁹ Ludambe kú zíteome ma sèedadeno ũ gbára á yá musu. Ma wèndi kú gao dite á are, arubarika yánɔ kú láaribona yánɔ. À wèndi sé de ákɔnɔ kú á néno le àgɔ kun. ²⁰ Àgɔ ye Dikiri á Ludai àgɔ a yá ma à naa, zaakú àkúme á wèndi ũ. Ani tó à gí ke bùsu kú à la dà á dizi Ibrahí kú Isaakuo kú Yakubunɔne, à pì áni kpáńma gún.

31

Yɔsua ditena Musa gène ũ

¹ Kú Musa yá dínɔ ò Isarailanɔne à láka, ² à pì: Tera dí bà ma ka wè basuddo, mani fɔ mà doáre are doro. Dikiri pìmene mani bikú Yodaaro. ³ Dikiri á Luda mé ani doáre are à bikú. Ani buri kú ò kú gweno kakateáre de à ní bùsu sí. Yɔsua mé anigɔ doáre are sà lákú Dikiri ò ná. ⁴ Dikiri ni ke buri pìnɔne lákú à kè Amɔrinɔ kínanɔne ná Sís kú Oguo kú ní bùsuuo kú à ní kákate. ⁵ Dikiri ni ní naáre á ɔí áni keńne lákú ma diteáre ná pínki. ⁶ À á laakari kpáte àgɔ wɔrɔgɔ vĩ! Ásun

tó vīna á kũro, àsun tó swè kèágu ní yairo, zaakũ Dikiri á Luda mé àten gé kááo. Ani á tónlo ani pá kpááiro.

⁷ Akũ Musa Yɔsua sɔsi Isarailanɔ wára ní pínki à pìne: Ñ ze gbãna ñgɔ wórɔgɔ vī, zaakũ mɔkɔn mé ñni gé kũ gbè dínɔ bùsu kũ Dikiri la dà ní dizi káakunɔne à pì áni kpámma gũn. Mɔkɔn mé ñni bùsuu pìi kpaateteñne. ⁸ Dikiri mé ani donne are. Àkũ mé anigɔ kũ kũnwɔ, ani n tónlo ani pá kpányi zikiro. Ñsun tó vīna n kũro ñsun bídi kerɔ.

⁹ Musa doka pìi kè takada gũn à kpà sa'ori Levi buri kũ òdigɔ Dikiri bàka kunna kũnwɔ àkpati senanɔa kũ Isaraila gbè zɔkɔnɔ ní pínki. ¹⁰ Musa yá diteñne à pì: Wè supplapla gbera, wè kũ òdi finadenɔ kè Kutadɔna dikpeɔɔɔa, ¹¹ tó Isarailanɔ sù ò ní zida mò Dikiri ní Ludane ní pínki gu kũ ani sé gũn, àgɔ doka takada díkĩna kyó kèñne ò ma. ¹² Àgɔ ní kakara, gɔgbèno kũ nɔgbèno kũ né fitinɔ kũ bòasu kũ ò kú á wètenno, de ò ma ò dada, ò le ògɔ Dikiri á Luda vīna vī, ògɔ dokayá pìnɔ kũna pínki ògɔ zī kea. ¹³ Ní né kũ ò yá pì dɔronɔ ni ma, onigɔ vīnakena Dikiri á Ludane dada ɔrɔ kũ á kũ bùsu kũ áten bikũ Yodaa à gé sí pìi gũn.

Dikiri gĩnake à Isarailanɔ bona a kpe yá ò

¹⁴ Dikiri pì Musane: N gagɔrɔ kà kĩni. Ñ Yɔsua sɔsi à gé ze dakarekia, mani zī nane a ɔĩ. Akũ Musa kũ Yɔsuaò gèe ò zè dakarekia. ¹⁵ Dikiri bò à sùmma gwe tɛluku kũ à zena kuta pì kpéleleaa gũn. ¹⁶ Akũ Dikiri pì Musane: Tó n ka n dizinɔla, gbè pìnɔ ni fute ò pápá ke ò do bùsu kũ òten gèn tãnanɔi. Oni pá kpámai ò ma bàka kunna kũnwɔ yá gboro. ¹⁷ Zī piia mani pɔ fènyĩ mà pá kpányi, mani kpe liñne ò ní kakate. Kisianɔ ni wí ní musu dasi ò wari ke. Zī piia oni pì: Kisira pìnɔ wí ó musu kũ ó Luda kũ kũooro yainloo? ¹⁸ Zī piian mani kpe liñne yá vání kũ ò kè yái, ò are dɔ tãnanɔa.

¹⁹ Ñ lè díkĩna kè takadan sà ñ dada Isarailanɔne ò sí, de àgɔ demene ní bona ma kpe sèeda ũ. ²⁰ Tó ma ge kũnwɔ bùsu kũ ma la dà ní dizi káakunɔne gũn, bùsu kũ vī kũ zɔ'io din pìi, tó ò kà ò mèe kpà, oni are dɔ tãnanɔame ò ñ gbagba. Oni pá kpámai ò ma bàka kunna kũnwɔ yá gboro. ²¹ Tó kisira pìnɔ ní lé dasi òten wari ke, lèe pì mé ani ní yá vání káñne ní ɔĩ, zaakũ a yá ní sá ñ burinɔgɔ. Má yá kũ à kũ ní nèsen gbãra dɔ ari màgɔ gé kũnwɔ bùsu kũ ma la dàñne gũn. ²² Musa lèe pìi kè takadan zī piia, akũ à dà Isarailanɔne.

²³ Dikiri yá dite Nuni né Yɔsuanè à pì: Ñ laakari kpáte ñgɔ wórɔgɔ vī! Mɔkɔn mé ñni gé kũ Isarailanɔ bùsu kũ ma la dàñne gũn, akũsɔ makũ manigɔ kũ kũnwɔ.

²⁴ Kũ Musa dokayá pìnɔ kè takadan à làka pínki, ²⁵ à yá dite Levi buri kũ òdigɔ Dikiri bàka kunna kũnwɔ àkpati senanɔne à pì: ²⁶ À doka takada díkĩna sí à dite Dikiri á Luda bàka kunna kááo àkpatii sare, àgɔ kũ gwe á bona Dikiri kpe sèeda ũ. ²⁷ Zaakũ má á sãgbãna dɔ, lákũ adi gí yái nà. Zaa ɔrɔ kũ má kũ kááo adigɔ bò Dikiri yá kpe me ari kũ a terao. Oni ma ga gbera pɔ ò do yá? ²⁸ Á buri gbè zɔkɔnɔ kũ á don'aredeɔ kakaramene, de mà yá dínɔ dañne ní sãn, ludamɛ kũ zĩteò nigɔ de ma sèedadenɔ ũ á yá musu. ²⁹ Zaakũ má dɔ kũ áni á zida yaka ma ga gbera, áni kè zé kũ ma mòárea. Abire gbera kisira ni á le, zaakũ áni yá kũ à vání Dikirine ke, ani pɔ fèái tãna kũ a kèno yái.

³⁰ Akũ Musa lèe pì yá dà Isaraila kũ ò kakarananɔne ní sãn mámmam.

34

Musa ganaa

¹ Musa bò Mɔabunɔ̀ b̀usu s̀ɛ̀ntɛ̀ à d̀ìdì Nɛbo kpia ari Pisiga kpi mìs̀ɔ̀ntɛ̀ k̀ū à arɛ̀ d̀ɔ̀ Yɛrikɔa, ak̀ū Dikiri b̀usu p̀i m̀ɔ̀nɛ̀ p̀ĩnkĩ zaa Giliada b̀usun ari Daninɔ̀ b̀usun ² k̀ū Nafatalinɔ̀ b̀usu p̀ĩnkĩ k̀ū Ɛflaimunɔ̀ b̀usu k̀ū Manasenɔ̀ b̀usu k̀ū Yudanɔ̀ b̀usu p̀ĩnkĩ ari Ísira k̀ū à k̀ú if̀alɛ̀tɛ̀ kpa ³ k̀ū Nɛgɛvɔ̀ k̀ū Yɛriko ẁɛ̀tɛ̀ dominalide guvutɛ̀o ari Zoa. ⁴ Ak̀ū Dikiri p̀inɛ̀: B̀usu k̀ū ma la dà Ibrahimɛ̀ k̀ū Isaakuo k̀ū Yakubuo ma p̀i manĩ kpá n̄ burinɔ̀aa p̀iin gwe. Ma t̀ò n ẁɛ̀ s̀ialɛ̀, ama ĩni bik̀ū Yodaa ñ g̀ɛ̀nlo.

⁵ Ak̀ū Dikiri z̀òbleri Musa gà Mɔabunɔ̀ b̀usun gwe lákū Dikiri ò nà. ⁶ Ak̀ū Dikiri a v̀ĩ guvutɛ̀n gwe Betɛpeo kpa. Gb̀ɛ̀kɛ̀ a mira ki d̀ɔ̀ro ari k̀ū a gb̀arao. ⁷ Musa gà a ẁɛ̀ basuddode g̀ĩmmɛ̀. A ẁɛ̀ nna ak̀ūs̄ a gb̀ana dí lagoro. ⁸ Isarailanɔ̀ a g̀ɛ̀ɛ̀ k̀è g̀ɔ̀rɔ̀ barakuri Mɔabunɔ̀ b̀usu s̀ɛ̀ntɛ̀, ak̀ū a g̀ɛ̀kɛ̀na k̀ū ɔ̀d̀ɔ̀ l̀àka.

⁹ Ɔ̀nd̄ɔ̀ p̀àpa Nuni né Ỳɔ̀suaa k̀ū Musa ɔ̀ ǹàa ỳai. Isarailanɔ̀ a ỳa mà, ò k̀è lákū Dikiri dà Musanɛ̀ nà. ¹⁰ Annabi ke dí bo Isarailanɔ̀ g̀ĩn lán Musa bà doro. Àdi ỳa o k̀ū Dikirio t̀ɛ̀t̀ɛ̀nt̄ ¹¹ ak̀ūs̄ à s̀èedanɔ̀ k̀ū daboỳa k̀ū Dikiri à z̀ionɔ̀ k̀è Mísila, Firi'auna k̀ū a ĩbanɔ̀ k̀ū a gb̀ɛ̀nɔ̀ arɛ̀ n̄ p̀ĩnkĩ. ¹² Gb̀ɛ̀kɛ̀ dí ỳa naasi z̀ɔ̀k̄ɔ̀ kɛ̀ k̀ū iko gb̀anao lán Musa bà Isarailanɔ̀ ẁɛ̀ s̀ialɛ̀ doro.

YOSUA

Zìblena Kanaano bùsuaa 1:1-11:23
Yosua lézammaa kú a ganao 23:1-24:33

Dikiri yaditena Yosua

¹ Dikiri zòbleri Musa ga gbera Dikiri yá ò Musa kpàasi Yosua, Nuni néne à pì: ² Ma zòbleri Musa gà. Ñ fute ñ bikú Yodaa la sà, mòkòn kú Isarailanò ñ pínki, à gē bùsu kú ma kpàáwan. ³ Gu kú á gbá pèten pínki, ma kpàáwa lákú ma ò Musane nà. ⁴ Sena zaa gbárannan ari gena Lebana bùsun, sena zaa swa zòkò kú òdi pi Yuflati ari gena Isira kú à kú ifálete kpa, Itinò bùsuu pì ni gò á búsu ù pínki. ⁵ Ari ñ gé gao gbēke ni le à n gá firo. Lákú má kú kú Musao nà, len manigò kú kúnwo le. Mani n tónlo, mani pà kpányí zikiro.

⁶ Ñ ze gbàna ñgò wórògò vī, zaakú mòkòn mé Ìni bùsu kú ma a la dà á dizi káakunone ma pì mani kpámma sí ñ kpá gbē dínoa. ⁷ Ñ ze gbàna ñgò wórògò vī dé! Ñ laakari dò doka kú ma zòbleri Musa danna ñgò kúna pínki. Ñsun kēa ñ na ɔplai ke ɔzeiro, n tá ni ke nna. ⁸ Ñ tó Musa doka takada pì yá gò da n lén, ñgò laasun léa fánantē kú gwāanio. Ñ laakari dò yá kú à kú a gúnnoa pínki ñ zī kea, n tá nigò nna n yá ni bo mana. ⁹ Makú mé ma yá ditenneroo? Ñ ze gbàna ñgò wórògò vī. Ñsun tó vīna n kúro, ñsun bídi kero, zaakú makú Dikiri n Luda, manigò kú kúnwo gu kú nten gén pínki.

¹⁰ Akú Yosua pì Isaraila don'arēdenone: ¹¹ À gēte bùran à o gbēnōne ò zàna soru ke, zaakú gòrò aakò gbera oni bikú Yodaa la, oni gé bùsu kú Dikiri ñ Luda kpámma ògò vī sí. ¹² Yosua pì Rubeninōne kú Gadano kú Manaseno kpadoo: ¹³ À dò yá kú Dikiri zòbleri Musa ditéare dín, à pì Dikiri á Luda ni tó à kámmaboki le à bùsu díkīna kpàáwa. ¹⁴ Abire yáí á nōgbēno kú á né fitino kú á pòkādēno gò bùsu kú Musa kpàáwan Yoda bara la, á zikarinò do ñ gbēnōne are ò bikú ñ pínki, ògò ñ gōkebonò kúna ò kpányí ¹⁵ ari Dikiri gò tó á gbēno kámmaboki le lákú à kēare nà, mòkònò sò onigò bùsu kú Dikiri á Luda ten kpámma vī. Abire gbera áni su bùsu kú à gò á pò ù díkīna gún, áni vute bùsu kú Dikiri zòbleri Musa kpàáwa Yoda bara la ifaboki kpa pìn. ¹⁶ Akú ò wèa ò pì: Yá kú n ditewere pínki óni ke. Gu kú n ò zīn pínki óni gé. ¹⁷ Lákú o zī kè Musa yá nà pínki, len óni zī ke n yáa le se. Dikiri n Luda gò kú kúnwo, lákú à kú kú Musao nà. ¹⁸ Gbē kú à bò n yá kpè à gì yá kú n ditene kei, ade gāme. Ñ ze gbàna ñgò wórògò vī dé!

2

Gu'asirigwarinò zīna Yeriko

¹ Zaa Sitimu Nuni né Yosua gu'asirigwarinò zī gbēnōn pla asiri gún à pì: À gé à wé kpáte bùsuu pii, atēnsa Yeriko. Akú ò gēe gwe, ò gēe ò kipa karua kú òdi pinē Rahabu ben. ² Akú ò pì Yeriko kīnane: Isaraila kenò gē la ɔkɔsiala de ò ó bùsu asiri gwa. ³ Akú kīna pì gbēno zī Rahabua ò pì: Ñ bo kú gōgbē kú ò sù n kīnaano, zaakú ó bùsu pínki asiri gwana yāin ò sù. ⁴ Àkú sò nōgbē pì gīnake à gbēnōn pla pìnò úte kò, akú à pì: Gbē pìnò sù ma kīnaa la yāpurame. Má dō gu kú ò bōnlo. ⁵ Kú gu sī bīnizetataro, ò bōte. Má dō tó gu kú ò tånlo. Á ñ gbese likalika, áni ñ le. ⁶ Àkú sò à gīnake à ñ sé à gēe kúnwo kpé musu à ñ úte bāwisi lí

kū à katena gwen kò. ⁷ Zìrinò pèteńyĩ zén ari Yoda bikúkia, akū ò bīnize tàta ñ kpe g̃n̄n̄.

⁸ Ari gu'asirigwarii p̄n̄n̄ g̃ wúte, Rahabu didi ñ kīnaa kpé musu ⁹ à p̄inne: Má d̄s kū Dikiri b̄usu d̄ikīna kp̄aáwa. Á vīna ó kū, akū b̄usu dí denò kā gà ñ p̄ínki á yāi. ¹⁰ O mà lākū Dikiri Isira Tēra z̄k̄r̄eáre nà ḡr̄o kū a b̄ote Misila kū yā kū a k̄e Siō kū Oguone, a Am̄orin̄o kīna gb̄en̄on pla p̄in̄o k̄e d̄ugudugu Yoda bara dire. ¹¹ Kū o mà, sw̄e k̄eògu, ó nini kòko á yāi, zaakū Dikiri á Ludame musu kū z̄iteo Luda ū. ¹² Zaakū ma gb̄eke k̄eáre, ák̄n̄o s̄s̄ à la damene sà kū Dikiri t̄so kū áni gb̄eke ke ma de beden̄one. Á s̄eda kemene de màg̃ d̄s̄ s̄ans̄an̄ ¹³ kū áni ma de kū ma dao kū ma v̄in̄in̄o kū ma dakūnan̄o kū ó gb̄en̄o mì sí ñ p̄ínki à ó bo ga léi. ¹⁴ Akū g̃gb̄e p̄in̄o w̄eà ò p̄i: M̄ok̄mm̄e ó w̄endi ū, ók̄n̄ome n w̄endi ū se. Tó ndi ó yā ó gb̄eke màro, tó Dikiri b̄usu d̄ikīna kp̄awá, óni gb̄eke kenne yāpura.

¹⁵ Akū à ñ b̄ote wondoo ḡn̄ à ñ k̄ipa b̄ini kpe kū bàao, zaakū a be kū à kun kū w̄ete b̄ini musume. ¹⁶ À p̄inne: À mì pé kp̄in̄o de á gb̄eserin̄o s̄un dakare k̄aáoro yāi. Àg̃ utena gwe ḡr̄o aak̄s̄ ari á gb̄eserin̄o su, gbasà à da zén. ¹⁷⁻¹⁸ Akū g̃gb̄e p̄in̄o p̄ine: Tó o era o ḡé á b̄usun, ñ w̄on̄o t̄era d̄ikīna d̄o wondo kū n̄eni ó b̄oten dia, ñ n de kū n dao kū n v̄in̄in̄o kū n dakūnan̄o kū n de beden̄o kakaranyĩ ñ p̄ínki n kpé d̄ikīnan. Tó ndi ke lero, ó bàka nig̃ kú ladana kū n tò o la d̄annen doró. ¹⁹ Tó ñ gb̄eke b̄o n kp̄én à ḡe ḡanulea, à a z̄ida d̄en gwe, ó yān doró. Tó ñ gb̄eke kú k̄unwo kp̄én, akū ò a d̄e, ók̄n̄on a gana yā ni wí ó musu. ²⁰ Tó ñ ó k̄or̄m̄o k̄e gb̄en̄one s̄s̄, ó bàka nig̃ kú ladana kū n tò o la d̄anne p̄in doró. ²¹ Akū Rahabu p̄i: Àg̃ de lākū a ò nà. Akū à ñ gb̄are ò tà. Akū à w̄on̄o t̄era p̄i d̄s̄ a wondooa.

²² Kū ò k̄ipa b̄inia le, ò mì p̄e kp̄in̄o, akū ò ñ gwe ḡr̄o aak̄s̄ ari ñ gb̄eserin̄o ḡe s̄uò. Ñ gb̄eserii p̄in̄o ñ w̄ete zé sare p̄ínki odi ñ lero. ²³ Akū gb̄en̄on pla p̄in̄o dà zén ò k̄ipa kp̄i p̄in̄o ò bik̄ swaa. Kū ò k̄a Nuni né Yosua kīnaa, ò yā kū à ñ lé gb̄ane p̄ínki ²⁴ ò p̄i: Dikiri b̄usuu p̄i n̄awere ó w̄i p̄ínki. B̄usupideno kā gà ñ p̄ínki ó yāi.

3

Isarailan̄o bikuna Yodaa

¹ Yosua f̄ute k̄onk̄onk̄o kú Isarailan̄o ñ p̄ínki. Bona Sitimu ò ḡe Yodai, akū ò b̄uraa k̄ate gwe ari òg̃ ḡé bik̄. ² Ḡr̄o aak̄s̄ ḡbera Isaraila gb̄e z̄k̄n̄o kurèkure b̄uraai ³ ò yā dite gb̄en̄one ò p̄i: Tó a è Levi buri sa'orin̄o Dikiri á Luda bàka kunna k̄uoo àkp̄ati sena, à da zén àg̃ té ñ kpe, ⁴ de à le à d̄s̄ zé kū áni sé, zaakū ádi zé p̄i sé zikiro. Àg̃ té z̄az̄á lán kiloo do taka bà yoo! Àsun na àkp̄atii piiiro. ⁵ Akū Yosua p̄i gb̄en̄one: À gb̄a bo á z̄idane, zaakū Dikiri ni yābonsare ke á té zia. ⁶ Akū à era à p̄i sa'orin̄one: À Dikiri bàka kunna k̄uoo àkp̄ati sé à do gb̄en̄one are à bik̄uò. Akū ò àkp̄atii p̄i s̄è ò d̄oo gb̄en̄one are.

⁷ Dikiri p̄i Yosuan̄e: Mani na n sena leia Isarailan̄one gb̄ara, onig̃ d̄s̄ kū má kú k̄unwo lākū má kú kú Musao nà. ⁸ Ñ o sa'ori kū ò ma bàka kunna k̄aáo àkp̄ati senan̄one, tó ò k̄a Yodai, ò ḡé ò ze a ín. ⁹ Akū Yosua p̄i Isarailan̄one: Á m̄o la à Dikiri á Luda yā ma. ¹⁰ Akū à era à p̄i: Len ánig̃ d̄s̄ kū Luda W̄endide kú k̄aáo le, ak̄us̄ ani péare Kanaan̄o kū Itin̄o kū Ivin̄o kū Perizin̄o kū Gigasin̄o kū Am̄orin̄o kū Yebusin̄o. ¹¹ Á gwa! Andunia s̄inda p̄ínki Dikiri bàka kunna k̄uoo àkp̄ati ni doáre are ari Yoda ín. ¹² À gb̄en̄on kuri aw̄eeplan̄o sé á té, buri kū

burio gbɛ̀ mèn dodo. ¹³ Tó sa'ori kù ò andunia sɛ̀nda pínki Dikiri àkpati senano gbá pɛ̀te Yoda ín, í pì ni zòkòre, í kù àten bo swa musu ni ke bɛ̀ni ù à gò zena a gbèn.

¹⁴ Kù gbɛ̀no bùra fùte ò dà zén, òten gé bikù Yodaa, sa'ori kù ò Dikiri bàka kunna kùnwò àkpati senano té ñ are le. ¹⁵ Burapɔ̀no kekegɔ̀ɔ̀ sɛ̀nda pínki swa pù di pa ari à dà sɛ̀sɛ̀la, ama gɔ̀ɔ̀ kù àkpatiserii pìno kà swa pùii, kù ò gbá pɛ̀te ín, ¹⁶ akù í kù àten bo swa pùii musu zòkòre à bɛ̀ni kè à gò zena a gbèn zaa zàzà wɛ̀te kù òdi pì Adamu sare Zaretá bùsun. Í kù àten ta sèbe wisiden zòkòre míómio, akù gbɛ̀no bikù aredòkòsana kù Yerikoo. ¹⁷ Sa'ori kù ò Dikiri bàka kunna kùnwò àkpati senano gò zena Yoda wèen zíte koria gíngin, akù Isaraila buri sɛ̀nda pínki té gukori pin ari ò gɛ̀e ò bikù ñ pínki ò làka.

4

Gbè mèn kuri awɛ̀eplanɔ̀ didikòsana sèeda ù

¹ Kù Isaraila buri sɛ̀nda pínki bikù Yodaa ò làka, akù Dikiri pì Yosuanɛ̀: ² Á buri mèn kuri awɛ̀eplanɔ̀ té à gbɛ̀no sɛ̀n dodo ³ ñ onne ò gbè sɛ̀te swawɛ̀en mèn kuri awɛ̀epla gu kù sa'orinon zen súsu, ò bikùto ò kàte gu kù áni in gwàaniála. ⁴ Akù Yosua gbɛ̀nonn kuri awɛ̀eplanɔ̀ dìte Isaraila burinɔ̀ té dodo, akù à ñ sísí ⁵ à pínne: À gé Yoda wèen Dikiri á Luda àkpati are, á baadi gbè sé à di a gàn á Isaraila burinɔ̀ dasi lén. ⁶ Gbè dínɔ̀ ni gòáre sèeda ù. Tó á néno á lá zia, bòn gbè dínɔ̀ deáre a ùu, ⁷ à pínne, kù ò ye ò bikù kù Dikiri bàka kunna kùno àkpatiio, akù a í zòkòre, akù gbèe pìno gò Isarailanɛ̀ a dɔ̀ngu pò ù ari gɔ̀ɔ̀ sɛ̀nda pínki. ⁸ Len Isarailanɔ̀ kè le lákù Yosua òrine nà. Ò gbèe sɛ̀te Yoda wèen mèn kuri awɛ̀epla Isaraila burinɔ̀ dasi lén lákù Dikiri ò Yosuanɛ̀ nà. Ò bikùto ò kàte gu kù ò ín. ⁹ Gbè mèn kuri awɛ̀epla kù ò sɛ̀te swawɛ̀en sa'ori kù ò àkpati senaa pìno zekian Yosua didikòsà, ò kù gwe ari kù a gbàrao.

¹⁰ Sa'ori kù ò àkpati pì senano gò zena swawɛ̀en ari yá kù Dikiri dìte Yosuanɛ̀ à ò gbɛ̀nonne gèe à làkao pínki lákù Musa ditenɛ̀ nà. Gbɛ̀no kè likalika ò bikù. ¹¹ Kù ò bikù ñ pínki ò làka, gbasaa sa'orinɔ̀ bikù kù Dikiri àkpatiio gbɛ̀no wára. ¹² Rubeni buri gògbɛ̀no kù Gada buri gògbɛ̀no kù Manasenɔ̀ kpado gògbɛ̀no mé ò dò Isaraila buri kparanɔ̀ne are ò bikù lákù Musa òrine yá nà. Ò ñ zìkabɔ̀no kùna. ¹³ Ñ zìkarinɔ̀ kà gbɛ̀nonn dúbu bupla taka. Ò bikù Dikiri are ò gèe Yeriko gbàrannan kù zì soruo. ¹⁴ Zì birean Dikiri Yosua sè lei Isarailanɛ̀ ñ pínki, akù ò a yá mà ari à gèe à gào lákù ò Musa yá mà nà.

¹⁵ Akù Dikiri pì Yosuanɛ̀: ¹⁶ Ñ ò sa'ori kù ò doka àkpati senanɔ̀ne ò bo swawɛ̀en. ¹⁷ Akù Yosua òrine ò bo swawɛ̀en, ¹⁸ akù ò bòn. Kù ò gbá pɛ̀te sɛ̀sɛ̀la, akù swa'í era à sù a gbèn gòno. À pà à dàgula ari à dà sɛ̀sɛ̀la lán káakupo bà.

¹⁹ Mò káaku gɔ̀ɔ̀ kuride zɛ̀n Isarailanɔ̀ bò Yoda swawɛ̀en ò gèe ò bùraa kàte Giligala, Yeriko ifáboki kpa. ²⁰ Yosua gbè mèn kuri awɛ̀epla kù ò sɛ̀te Yoda wèen pìno didikòsà Giligala gwe. ²¹ À pì gbɛ̀nonne: Tó á néno sù ò ñ deno là zia ò pì, gbè dínɔ̀ yáasi deramee? ²² À pínne, á bikùna Yodaa gukoria sèedaame, ²³ zaakù Dikiri á Luda a í bàbaáre á zén, akù a bikù lákù a bikù Isira Tera kù à a í bàbaárea nà. ²⁴ Dikiri kè le, de andunia buri sɛ̀nda pínki gò dɔ̀ kù à gbàna ví, àkɔ̀no sò ágò Dikiri á Luda vína ví gɔ̀ɔ̀ sɛ̀nda pínki.

5

1 Kū Amōrinŋ kína kū ò kú Yoda ifālete kpanŋ kū Kanaanŋ kína kū ò kú Ísira sareŋ mà lākū Dikiri Yoda í zŋkŋre Isarailanŋne ò bikū nà, akū swēe kēŋgu n̄ ká gā n̄ pínki Isarailanŋ yāi.

Tšzšna Isarailanŋne Giligala

2 Gŋrŋ birea Dikiri pì Yŋsuanē: N̄ gbè fēnenŋ ke n̄ era n̄ tš zš Isarailanŋne. 3 Akū Yŋsua pì ò gbè fēnenŋ ke, akū ò tšŋ zš Isarailanŋne gu kū òdi pi tera gyŋfŋrŋ Šisī. 4 Yā kū à tò à tšŋ zš n̄nen dí. Isarailanŋ bŋtena Misila gbera, n̄ tá gūn, gš gbāna kū ò tšŋ zšŋ gāga gbārannan n̄ pínki. 5 Gbē kū ò bŋte Misilanŋ tšzšna n̄ pínki. Gbē kū ò n̄ í gbārannan zé gūn bona Misila gberanŋ, mŋkŋn̄ mé òdi tš zšro. 6 Isarailanŋ té gbārannan wē bupla ari gbē kū ò de gš gbānanŋ ū gŋrŋ kū ò bŋte Misilanŋ gēe ò gāgao n̄ pínki, zaakū odi Dikiri yā maro. Dikiri piŋne oni wé si bŋsu kū a lē sē n̄ dizinŋne à pì áni kpámmlero, bŋsu kū vī kú zš'io din pii. 7 N̄ né kú Dikiri tò ò fŋte n̄ gberanŋ Yŋsua tšŋ zš n̄ne, zaakū gyŋfŋrŋdenŋme, odi tš zš n̄ne zénlo. 8 Kū Isarailanŋ tšŋ zš n̄ pínki ò lāka, ò gš gu kū ò bŋraa kāten gwe ari n̄ bŋŋ gēe à lāka. 9 Akū Dikiri pi Yŋsuanē: Ma wé'í kú Misilanŋ dàawa bŋare gbāran gwe. Akū ò tš kpà gu piŋne Giligala ari kú a gbārao.

10 Isarailanŋ bŋra katena Giligala akū ò Vīnla dikpe kē Yeriko gbārannan gwe mŋ pì gŋrŋ gēro donsaride zī ŋkŋsi. 11 Kū ò dikpe pii kē gu dš ò bŋsuu pì burapŋnŋ blē, burodi futenasari kú pŋblewe kpatanaao. 12 N̄ bŋsuu pì burapŋnŋ blēnaa gbera, kú gu dš, manakŋtenaa zē, adí kŋteŋne dorŋ, akū ò Kanaanŋ bŋsu pš blē wē birea sà.

Dikiri zškarinŋ don'arēde

13 Kū Yŋsua kà káni kú Yerikoo, à wé sē à gu gwà, akū à gšgbē ke è zena a are kú fēnedao na a šī. Akū Yŋsua nài à a lā à pì: N̄ kú ó kpen yā, ke ó iberenŋ kpe? 14 À wēa à pì: Lenlo. Dikiri zškarinŋ don'arēden ma ū, ma kanan dí. Akū Yŋsua kŋtenē à m̄i pēte, akū à a lā à pì: Yā kpaten ma Dikiri ni o makū a zšbleriineē? 15 Dikiri zškarinŋ don'arēde pii wēa à pì: N̄ n kyate bobo, zaakū gu kū n̄ zén kú adona. Akū Yŋsua kē le.

6

Yeriko b̄ni letenaa

1 Ó Yeriko b̄nize gbānŋ tàta gīngin Isarailanŋ yāi. Gbēke dí boro, gbēke dí gēro. 2 Akū Dikiri pi Yŋsuanē: N̄ gwa, ma Yeriko nānne n̄ ŋī kú a kīnao kū a zškarinŋ. 3 Mŋkŋn̄ kú n̄ zškarinŋ à gé à lika wēte pii gēn do á pínki à su. Àgš likai gēn dodo le ari gŋrŋ suddo. 4 Sa'ori gbēnŋn̄ supplanŋ do àkpatiine are ògš kuru kūna. A gŋrŋ supplade zī à lika wēte pii gēn suppla gŋrŋ kū sa'orii pīnŋ teni n̄ kuru pé. 5 Tó ò kuru pé òteni a yīsām pá, akū a a ū mà, gbē sīnda pínki wiki lé gbānagbāna, wēte b̄ni ni sikŋn, á baadi ni sin.

6 Akū Nuni né Yŋsua sa'orinŋ sīsī à piŋne: À Dikiri bàka kunna kŋtoŋ àkpati sé, a gbēnŋn̄ supplanŋ ni done are, á baadi nigš kuru kūna. 7 Akū à pì gbēnŋne: À fute à gé à lika wēte gēn do. Zškarinŋ mé ò do Dikiri àkpatiine are. 8 Kū Yŋsua yā ò gbēnŋne, akū sa'ori gbēnŋn̄ suppla kū ò kuru kūnaa pīnŋ fŋte ò dš Dikiri bàka kunna kŋn̄wo àkpatiine are, òteni n̄ kuru pé. 9 Zškarinŋ té sa'orii pīnŋ are, pari té àkpati kpe, akūsŋ kurunŋ ū dš. 10 À sù à lē Yŋsua ò gbēnŋne à pì: Àsun

wiki léro. Àsun tó ò á kīni maro. Àsun tó yáke bo á lénlo ari gɔɔ kú mani oáre à wiki lé, gbasa à lé. ¹¹ Ò gèè ò lika wēte pīii kú àkpatii gèñ do le, akú ò èra ò tà ñ bùran ò ì gwe.

¹² Yosua fùte kɔnkɔkɔnkɔ, akú sa'orinɔ Dikiri àkpatii sè. ¹³ Sa'ori gbēnɔn suppla kú ò kuru kúnaa pīnɔ dò Dikiri àkpatiine are, òten pé. Žikarinɔ dòñne are, pari te àkpatii pì kpe, akúsɔ kurunɔ ũ dɔ. ¹⁴ Ò lika wēte pīii gèñ do a gɔɔ plade zī, akú ò èra ò tà ñ bùran. Ò kè le ari gɔɔ suddo. ¹⁵ A gɔɔ supplade zī ò fùte kɔnkɔ gudɔnaao, akú ò èra ò gèè ò lika wēte pīii lákū òdi ke nà. Ama zī birea ò likai gèñ supplame. ¹⁶ A gèñ supplade pīia gɔɔ kú sa'orinɔ ten gé ñ kuru yīsām pá, akú Yosua pì gbēnɔne: À wiki lé, zaakú Dikiri wēte pīi kpàáwame. ¹⁷ Dikiri wēte pì kú pɔ kú ò kunnɔ dìte a pɔ ũme. Ò ñ kakate ñ pínki. Karua Rahabu kú gbē kú ò kú káao a beanɔ mé oní bo ñtēne, zaakú àkú mé à gu'asirigwari kú ò ñ zīnɔ ũte. ¹⁸ À laakari ke! Àsun pɔ kú Dikiri dìte a pɔ ũ ke séro, de àsun kakatero yāi. Tó a sè, áni yā gáte á bùraane à gɔ kakatena pɔ ũ. ¹⁹ Andurufu kú wuraa kú m̀gotē pɔnɔ kú m̀sɔi pɔnɔ pínki bi Dikiri pɔme. Séde ò ká Dikiri aruzeke utekin.

²⁰ Kú ò kuru pè, akúsɔ Isarailanɔ wiki lè gbānagbāna le, wēte bīninɔ sīkūn. Akú ñ baadi sīn sūsú, akú ò wēte pīi sī. ²¹ Ò pɔ kú ò kunnɔ dìte Dikiri pɔ ũ, akú ò gbēnɔ kákate ñ pínki kú fēnedao, gɔgbēnɔ kú nɔgbēnɔ, né fitinɔ gbē zɔkɔnɔ kú zūnɔ kú sānɔ kú zaakinɔ.

²² Yosua pì gbēnɔn pla kú ò gèè ò būsuu pīi asiri gwānɔne: À gē karuaa pì kpén à bo káao kú a gbēnɔ, lákū a a la dāne nà. ²³ Akú kefenna pīnɔ gèè ò bò kú Rahabuo kú a deo kú a dao kú a v̀ninɔ kú a dakūnanɔ kú a gbēnɔ ñ pínki. Ò sù káao kú a danenɔ ñ pínki, akú ò ñ káte Isarailanɔ bùraa sare. ²⁴ Akú ò té s̀ wēte pīia kú pɔ kú ò kunnɔ pínki, tó adi ke andurufu kú wuraa kú m̀gotē pɔnɔ kú m̀sɔi pɔ kú ò s̀ete ò kàte Dikiri bizakuta aruzeke utekin baasiro. ²⁵ Yosua tó karua Rahabu bò aafia kú a de bedenɔ kú a gbēnɔ ñ pínki, kú à gu'asirigwari kú Yosua ñ zī Yeriko asiri gwānɔ ũte yāi, akú ò g̀ Isarailanɔ té ari kú a gbārao. ²⁶ Gɔɔ birea Yosua lé kè à pì: Dikiri láari bo gbē kú ani fute à Yeriko wēte dí keke à kátea.

Tó à a bīni ē pète, a daudu ni ga.

Tó à a gbànɔ pète s̀, a né kpede ni ga.

²⁷ Dikiri kú kú Yosua, akú a tɔ dà būsuu pīla pínki.

7

Aka durunna ya

¹ Isarailanɔ tē pɔ kè. Kaami né Akā, Zimiri daikore, Zera sākpe, Yuda buri mé à tē pɔ kenɔ sè, akú Dikiri pɔ fē Isarailanɔi.

² Yosua gbēnɔ zī à pì, ò bo Yeriko ò gé Ai kú à kú Betavē sare Beteli ifāboki kpa de ò būsuu pī asiri gwa. Akú ò gèè ò Ai asiri gwà. ³ Kú ò sù Yosua kīnaa, ò pīne: Aidenɔn dasiro, adi ká ò gé gwe ó pínkiro. Tó gbēnɔn wàa kuri ke gēro gèè, oni wēte pì sí. Nsun wari dɔ gbēnɔa ñ pínkiro. ⁴ Kú gbēnɔn wàa gēronɔ gèè gwe, akú Aidenɔ ñ fú ⁵ ò pèñma bona zaa ñ wēte bīnilea ari gbēwikia, ò ñ dede s̀s̀igereei gbēnɔn baraakuri aweesuddo. Akú swèe kè Isarailanɔgu ñ nini kòko.

⁶ Yosua a uta gá à kè à wùte a nèsele kutena Dikiri àkpati are ari ɔkɔsi. Àpì kú Isaraila gbē zɔkɔnɔ būsuu kùku ñ mīia. ⁷ Akú Yosua pì: É'e! Dikiri Luda! À kè

dera n ó bikú Yodaa n ó ná Amɔrinɔne ní ɔ́ ò ó kakatεε? Tó ó vutena Yoda bara dire yá dé! ⁸ N yá nna Dikiri! Zaakú Isarailanɔ bòru kpe ní iberenɔne, mani pí dera sàa? ⁹ Kanaanɔ kú bùsu dí denɔ ni yá pí ma ní pínki, ò likawái ò ó kakatε andunian. N tɔ zɔ́kɔke sɔ́ bi? Ìni keo deramεε? ¹⁰ Akú Dikiri pí Yosua ne: Ñ fute ñ ze! À kè dera n wute n nèsele kutenaa? ¹¹ Isarailanɔ durunna kè, ò ma bàka kunna kúnwo yá gbòro. Ò tè pò kenɔ sè, ò kpáni ò, ò manafiki kè, ò pò pí dà ní pónɔ gūn. ¹² Abire yáí odi fɔ ò ní iberenɔ gá fíro. Ò bòru kpeñne, kú ò gɔ́ kakatena pò ù yáí. Manigɔ́ kú kááo doro, séto a tè pò kú à kú á ténɔ kàkate. ¹³ Ñ fute ñ gé gbà bo n gbènɔne. Ñ piñne ò gbà bo ní zídane ari gu gɔ́ dɔ, zaakú makú Dikiri Isarailanɔ Luda ma pí, tè pò kú á tème. Áni fɔ à ze á iberenɔ arero séto à pò pí bò á té. ¹⁴ Tó gu dɔ, à namai buri kú burio. Buri kú ma sè ní namai danɛdanɛ, danɛ kú ma sènɔ ni namai ɔn kú ɔnnwo, ɔn kú ma sè sɔ, a gɔ́gbènɔ ni namai dodo. ¹⁵ Gbè kú ò sù ò tè pò pí lèa, oni ade kpata kú pò kú à vīnɔ pínki, zaakú à ma bàka kunna kááo yá gbòro, à wé'i dà Isarailanɔa.

¹⁶ Yosua fúte konkɔ káakukaaku, à tò Isarailanɔ ná Dikirii buri kú burio, akú gbè Yuda buri sè. ¹⁷ Akú à tò Yudanɔ nài danɛdanɛ, akú gbè Zera danɛnɔ sè. À tò Zera danɛnɔ nài ɔn kú ɔnnwo, akú gbè Zimiri ɔnn sè. ¹⁸ Akú à tò a ɔn gɔ́gbènɔ nài dodo, akú gbè Kaami né Aká, Zimiri daikore, Zera sákpe, Yuda buri sè. ¹⁹ Akú Yosua pí Akáne: Né, n yápura o ñ bèere lí Dikiri Isarailanɔ Ludane. Ñ yá kú n kè omene. Ñsun a ke utemenero. ²⁰ Akú à wèa à pí: Yápurame, ma durunna kè Dikiri Isarailanɔ Ludane. Yá kú ma kèn dí. ²¹ Ma Babilonia arukimba mana è ní pónɔ té kú andurufuuo kiloo pla kú wura kiloo kusuo, akú ma a ni dè ma sè. À utena wèen ma kpén, andurufu kú zíte. ²² Akú Yosua gbènɔ zì gwe. Ò kè likalika ò gèe ò gèe a kpén, akú ò è utena gwe, andurufu kú zíte. ²³ Akú ò sète ò sùo Yosua ne kú Isarailanɔ ní pínki, ò kàte Dikiri are. ²⁴ Akú Yosua kú Isarailanɔ Zera sákpe Aká sè kú andurufuuo kú arukimbaa kú wuraa plio kú a négɔgbènɔ kú a nénɔgbènɔ kú a zúnɔ kú a zaakinɔ kú a sánɔ kú a bizakutao kú a pónɔ pínki, ò gèe kúnwo Ako guvuten. ²⁵ Akú Yosua pí: N yá gátwere fá! Dikiri ni yá mɔnne gbára sɔ. Akú Isarailanɔ a pàpa kú gbèe ò ní pínki, ò a dè kú a gbènɔ ní pínki, akú ò ní kpáta. ²⁶ Ò gbè kàkara a musu, gbèdidikɔana zɔ́kɔɔ pí kú gwe ari kú a gbárao. Akú Dikiri pɔfè kpàte. Abire yáin òdi pí gu piine Akoo guvute.

8

Ai kakatena

¹ Dikiri pí Yosua ne: Ñsun tó vīna n kúro, ñsun bídi kero. Ñ zìkarinɔ sète ñ gé kúnwo ní pínki à léte Aia, zaakú ma Ai kína nánne n ɔ́ kú a gbènɔ kú a wèteo kú a búsuuo. ² Ñ ke Aine kú a kínao lákú n kè Yerikone nà kú a kínao. Áni fɔ à ní pónɔ kú ní pòkádénɔ sète á pò ù sà. Ñ nateñne ní wète kpe. ³ Akú Yosua kú a zìkarinɔ gèe ò léte Aia ní pínki. Á gɔ́sa gbánanɔ sè gbènɔn dúbu baraakuri, akú à ní gbàre gwaani ⁴ à piñne: À sá kpá! À nateñne ní wète kpe. Àsun ke zà kú wète piioro. Agɔ́ kú soru gūn á pínki. ⁵ Makú kú gbè kú ò kú kúmaonɔ óni na wète pii. Tó ò bò daóle, ónigɔ́ bàa léñne lán káaku bà. ⁶ Oni péwá ari oni kè ní wètea zà, zaakú onigɔ́ da óten bàa léñne lán káaku bàme. Tó óten bàa léñne le, ⁷ à fute á utekia à wète pí sí. Dikiri á Luda nàare á ɔime. ⁸ Tó a wète pí sí, à té sɔa lákú Dikiri ò nà. À laakari ke, à ke lákú ma díteare nà.

⁹ Akú Yosua n gbáre, ò gèe gu kú oni le ò n zamba ken. Ò nàte Beteli kú Aio dagura Ai ifálete kpa. Gwāani birea Yosua i búran gwe kú a gbēnɔ. ¹⁰ À fúte kɔnkɔkɔnkɔ à gbēnɔ kàkara, akú àpii kú Isaraila gbē zókɔnɔ dōrine are ari ò gèe ò kào Ai. ¹¹ Zikari kú ò kú káaonɔ nà wēte pii n pinki. Kú ò kào kani, ò búraa kàte a are gugbānduru kpa. Guvute kú n dagura kú Aio. ¹² Yosua gbēnɔ sè dúbu sɔɔro. À gīnake à n úte Beteli kú Aio dagura kò Ai ifálete kpa. ¹³ Isarailanɔ búraa kàte wēte gugbānduru kpa, akús gbē kú ò natena pìnɔn kú wēte ifálete kpa. Gwāani birea Yosua i guvutemme.

¹⁴ Kú Ai kina Isarailanɔ è le, àkú kú a wētedenɔ fúte ò kè likalika ò gēēnyī kú zlio gu kú à are dò Araba gbáranna. À dō kú gbēnɔ natena a wēte kpero. ¹⁵ Yosua kú Isarailanɔ ten ke lākú Aidenɔ teni n fu bà, òten bàa léfne ò mùi pè gbáranna. ¹⁶ Aidenɔ kō sisi n pinki ò bote ò pé Yosuanɔ, akú ò pēm̄ma ari ò gèe ò kē n wētea zázá. ¹⁷ Gōgbē ke dí gō wēte gūnlo, ò bote ò pè Isarailanɔ n pinki, akú ò n wēte bīnile tò wēna, òten pé Isarailanɔ.

¹⁸ Dikiri pi Yosuan: Ñ sári kú n kúna dɔ Aia, zaakú ma nānne n ɔ̄me. Akú Yosua a sári pii dò Aia. ¹⁹ Kú à ɔ pòro le, akú gbē kú ò natenanɔ fúte ò si wēten gōnɔ ò si, akú ò kè likalika ò té s̄s̄a. ²⁰ Kú Aidenɔ lite ò n kpe gwà, akú ò è túsukpe fúte à dà n wētela, akú odi géki le doro, zaakú Isaraila kú ò bàa lè ò mùi pè gbáranna lite ò are dō n pēm̄mariii pìnɔ. ²¹ Kú Yosua kú Isarailanɔ è n gbē kú ò natenanɔ wēte si akús ò è túsukpe fúte à dà wētela, akú ò èra ò lète Aide pìnɔ. ²² Isaraila kparanɔ bote wēte pìn ò gèe Aidenɔi kú zlio, akú ò likańyī. Ò lèterma, akú n gbēke dí le à boro, n gbēke dí le à bàa lèro. ²³ Ama ò Ai kina kú bēne ò gèe káo Yosuan.

²⁴ Isarailanɔ Aidenɔ dède mómio bura kú sēnteo gu kú ò n lén. Kú ò Aidenɔ dède kú fēnedao le, akú ò èra ò gè wēte pìn, ò gbē kú ò gō gweno dède dɔ. ²⁵ Gbē kú ò gāga zī pīanɔ gōgbēnɔ kú nōgbēnɔ n pinki gbēnɔn dúbu kuri awēplame. Aidenɔ lén gwe. ²⁶ Yosua ɔ kú à sári kúnao pii kpé dɔna ari ò gèe ò Aidenɔ dúgu z̄o. ²⁷ Isarailanɔ wēte pi pókadenɔ kú a pónɔ nāk̄s̄a ò tào lākú Dikiri ò Yosuanè. ²⁸ Len Yosua té s̄s̄ Aia le, à tò à gō bezi ū, akú à gō dana kori ari kú a gbārao. ²⁹ Akú à Ai kina loko lía ari ɔk̄osi. Kú ifantē ten gē kpén, à pi ò a gè kipa lía ò zu wēte bīnilea gwe. Akú ò gbēe kàkaraa dasidasí, gbēdidik̄s̄anaa pi kú gwe ari kú a gbārao.

Dikiri bàka kunna kú Isarailanɔ kēkena Ebalá kpi musu

³⁰ Yosua Dikiri Isarailanɔ Luda gbagbaki bō Ebalá kpi musu ³¹ lākú Dikiri zòbleri Musa dite Isarailanɔne nà. À bō lākú Musa kè a doka takada gūn nà, à pi ò bo kú gbē kú odi gā pétea ò àronɔ. Akú ò sa'opo kú òdi ká tén à té kú ò Dikiria gwe kú saábukpana sa'oponɔ. ³² Akú Yosua dokayā kú Musa kēe pii kè gbēe pìnɔa gwe Isarailanɔ wára. ³³ Isaraila sīnda pínki, bedenɔ kú bōasunɔ kú n gbē zókɔnɔ kú n don'aredenɔ kú n yákpatekerinɔn zena àkpatii sare ɔplai kú ɔzeo. Ñ are dɔna Levi buri sa'ori kú òdigō Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati senanɔa. Gbē kpadonɔ are dɔna Gerizimu kpia, gbē kpadonɔ s̄s̄ Ebalá kpia, lākú Dikiri zòbleri Musa gīnake à dite nà ò sa mana ò Isarailanɔne. ³⁴ Abire gbera Yosua dokayā pìn kyó kēfne pínki, arubarika kú Dikiri di dańgunɔ kú láari kú àdi bor̄manɔ lākú à kú Musa doka takada gūn nà. ³⁵ Yā kú Musa ditenɔ té pínki, a ke dí gō kú Yosua gi a kyó kei parinero. Bee nōgbēnɔ kú né fitino kú bōasu kú ò kú n ténɔn kú gwe n pinki.

9

Gibiḡdeno ɔndɔkena Isarailanɔne

1 Buri kù ò kù Yoda ifálete kpanɔ, s̄s̄idenɔ kù gusaradenɔ kù ísiraladenɔ ari à ḡe pé Lebana b̄usuu, Itinɔ kù Amɔrinɔ kù Kanaanɔ kù Perizinɔ kù Ivinɔ kù Yebusinɔ, kù n̄ k̄inanɔ Ai yá pii baaruu mà, ² akù ò k̄ kàkara n̄ p̄inki de ò gé ò z̄i ká kù Yosua kù a gb̄e Isarailanɔ.

³ Kù Gibiḡdeno yá kù Yosua k̄e Yerikonɔ kù Aio baaruu mà, ⁴ ò ɔndɔ kpàteñyĩ. Ò kusuna kàka asasa z̄ik̄unanɔ ḡun ò didi zaakinɔne kù s̄ew̄e t̄uru z̄i parana nabinabinanɔ. ⁵ Ò kyate nambata nanananɔ kpákpana, ò uta kasanɔ dadana. N̄ burodi kusuna korik̄una akus̄ à pukpana.

⁶ Ò f̄ute ò ḡe ò Yosua lè kù a gb̄enɔ Giligala b̄uran, akù ò piñne: B̄usu kù o bon z̄á. Ó ye à lédok̄nɔ ke k̄oo. ⁷ Akù Isarailanɔ pi Ivi pinɔne: Tó á be kù la k̄anime, óni lédok̄nɔ ke k̄áoro yoo! ⁸ Akù ò pi Yosuanɔ: N̄ z̄b̄lerinɔn ó ũ. Akù Yosua n̄ lá à pi: Dínome á ũ? A bo mámee? ⁹ Ò w̄eà ò pi: Ók̄nɔ n z̄b̄lerinɔ, o bo b̄usu z̄áz̄amme Dikiri n Luda t̄s̄ kù à dàgula yá. O a baaruu mà kù yá kù à k̄e Misilanɔ p̄inki ¹⁰ kù yá kù à k̄e Amɔrinɔ k̄ina gb̄enɔn pla kù ò kù Yoda bara direnɔne, Eseb̄ k̄ina S̄is̄ kù Basá k̄ina Ogu kù à kù Asataroo. ¹¹ Ó gb̄e z̄ók̄nɔ kù ó b̄usudenɔ pi ò kusuna sé ò su ò á le, ò piáre á z̄b̄lerinɔme ó ũ. Abire yá à lédok̄nɔ ke k̄oo. ¹² Ó kusunan dí. O boo be burodi w̄ana ũme ḡoro kù ò da z̄én óten su á k̄inaa. À gwa deran à kori kù nà à p̄uu kpà. ¹³ Ó w̄e t̄urunɔn dí. O w̄e k̄an t̄uru dufu ũme. À gwa deran ò p̄arapara nà. À ó utanɔ kù ó kyatenɔ gwa. Ò yàkayaka tá gb̄ana kù ò ò yá. ¹⁴ Akù Isarailanɔ n̄ kusuna blè k̄unwo Dikiri lé sari. ¹⁵ Yosua lédok̄nɔ k̄e k̄unwo à pi áni n̄ dedero, akù Isaraila don'aredenɔ la dà a yá musu.

¹⁶ N̄ lédok̄nɔkena k̄unwoo gbera a ḡoro aak̄ode z̄i, akù ò mà kù n̄ be z̄á k̄unworo, ò kù k̄ sareme. ¹⁷ Akù Isarailanɔ dà z̄én, a ḡoro aak̄ode z̄i ò kà n̄ w̄etenɔ k̄inaa, Gibiḡ kù Kefirao kù Beroo kù Kiriayarimuo. ¹⁸ Odi léter̄imaro, zaakù n̄ don'aredenɔ la dàñne kù Dikiri n̄ Luda t̄s̄ome. Gb̄e s̄inda p̄inki ten yáketé ká n̄ don'aredenɔ, ¹⁹ akù don'arede pinɔ piñne: Ók̄nɔ mé ò la dàñne kù Dikiri ó Luda t̄s̄o. Adi kù ò ò nar̄uma doroo. ²⁰ Yá kù óni keñnen dí. Óni n̄ tó gwe ladana kù o keñne yá, de Dikiri s̄un p̄o f̄e k̄oooro. ²¹ Akù ò era ò pi: Ó n̄ tó, oniḡ de ó yàkawerinɔ ũ kù ó it̄orinɔ. Akù Isarailanɔ z̄e kù n̄ don'aredenɔ yá pii.

²² Akù Yosua Gibiḡdenɔ sisi à piñne: B̄oyá à éke tòweree lee? Ase ó katena k̄e gb̄álame, akù a pi á kúki z̄á k̄oo yá? ²³ Ma Luda láari b̄óáwa sà. Ániḡ de a kpé yàkawerinɔ ũ kù a it̄orinɔ ḡoro s̄inda p̄inki. ²⁴ Akù ò pine: Ò pi ók̄nɔ n z̄b̄lerinɔne s̄usu lákù Dikiri n Luda ò a z̄b̄leri Musane nà. À pi áni b̄usu pi kpááwa p̄inki à gb̄e kù ò kunno kakateáre n̄ p̄inki. Abire yá v̄ina ò kù manamana ò w̄endi yá musu, akù o yá pii k̄e. ²⁵ Ó kù n̄ ɔime sà. Yá kù à k̄enne mana akus̄ à z̄é v̄in̄ kewere. ²⁶ Len Yosua k̄e le à n̄ bó Isarailanɔ ɔĩ, odi n̄ dedero. ²⁷ Z̄i birean à n̄ díte Isarailanɔ yàkawerinɔ kù n̄ it̄orinɔ ũ, òdiḡ yàka w̄e òdiḡ í t̄s̄o Dikiri gbagbakine gu kù Dikiri ni diten. Akù ò kun le ari kù a gb̄arao.

10

¹ Yurusalemu kina Adonizedeke ma ku Yosua Ai si à kène dúgudugu, à kè Aine ku a kinao lákú à kè Yeriko ku a kinaoone ná. À mà dɔ ku Gibiɔdenɔ kɔ yá mà ku Isarailanɔ akúsɔ ò kú kɔ sare. ² Akú vīna Yurusalemudenɔ kú manamana, zaakú Gibiɔ bi wérame lákú kina wēte ke bà. A zɔkɔ de Aila akúsɔ a gɔgbēnɔ bi zɔkari gbānanɔme. ³ Akú Yurusalemu kina Adonizedeke légbázà kè Eblonu kina Oamune ku Yamu kina Pirmuo ku Lakisi kina Yafiao ku Egelbni kina Debio à pi: ⁴ À mɔ à kpámai ò gé léte Gibiɔdenɔ, zaakú ò kɔ yá mà ku Yosua ku Isarailanɔ. ⁵ Akú Amorinɔ kina gbēnɔn sɔɔro pinɔ, Yurusalemu kina ku Eblonu kinao ku Yamu kinao kú Lakisi kinao ku Egelbni kinao kú n zɔkarinɔ kɔ kàkara. Ò gèè ò bùraa kàte Gibiɔ sare, akú ò gèenyī kú zliɔ.

⁶ Akú Gibiɔdenɔ gbēnɔ zli Yosuaa Giligala bŭran ò pi: Nsun pá kpá ókɔnɔ n zɔblerinɔiro. N ke likalika n mɔ n ó sura ba. N mɔ n kpáwái, zaakú Amorinɔ kina kú ò kú gusisidenɔ kɔ kàkarawái n pínki. ⁷ Akú Yosua kú a gɔsa gbānanɔ kú a zɔkarinɔ bôte Giligala, òten su n pínki. ⁸ Akú Dikiri pi Yosua: Nsun vīna keñnero. Ma n nánne n ɔi, n gbēke ni fɔ à n gà firo. ⁹ Bona Giligala Yosua taa ò gwāani ari gu gèè à dɔò à sùmma kánto zēnaa sari. ¹⁰ Akú Dikiri tò ò kè giri ò lèkɔa Isarailanɔ are, akú Isarailanɔ lètemma ò n dede manamana Gibiɔ gwe, akú ò pèmma Betoroni zēn dɔ. Ò n dede ari à gèe pé Azeka kú Makeda. ¹¹ Kú òten bàa lé Isarailanɔne zé kú à bò Betoroni kú à gèe Azeka gūn, Dikiri legūgbe gbèntēe sīngu. Gbē kú legūgbe pi n dedenɔn dasi de gbē kú Isarailanɔ n dede kú fēnedaonla.

¹² Gɔrɔ kú Dikiri Amori pinɔ nà Isarailanɔne n ɔi, akú Yosua yá ò kú Dikirio Isarailanɔ wára à pi:

N tó ifántē ze a gbèn Gibiɔla!

N tó mɔ ze teene Ayalɔni guvutela!

¹³ Akú ifántē zè a gbèn le, akú mɔ zè dɔ ari Isarailanɔ gèè ò fīnaa bò n iberenɔa. Yá pi kú Yasa takadan. Ifántē gɔ zena midangura, adi go a gbēnlo ari gɔrɔ do gbāngbān. ¹⁴ Odi gɔrɔ dí taka e zikiro, akúsɔ odi e a gberaro. Dikiri bisāsiri yá mà, zaakú àten zli ká Isarailanɔneme. ¹⁵ Akú Yosua tà Giligala bŭran kú a gbēnɔ n pínki.

Yosua Amori kinao dedenaa

¹⁶ Kú kina gbēnɔn sɔɔro pinɔ bàa lè, ò gèè ò ùte gbèween zaa Makeda, ¹⁷ akú ò pi Yosua: Ò bò kina gbēnɔn sɔɔro kúnɔa gbèween zaa Makeda. ¹⁸ Akú Yosua pi: À gbè gbèntēnɔ yīpa à ta gbèweee pile, à gbēnɔ dite gwe ògɔ dākpā. ¹⁹ Àsun zero. À péte á iberenɔi à lètemma kpe kpa. Àsun tó ò n wētenɔ lero, zaakú Dikiri á Luda n náare á ɔime.

²⁰ Yosua kú a gbēnɔ n dede ari ò ye ò láka, n gbē kú ò bònɔ kà n wēte bīnidenɔ gūn. ²¹ Akú Isarailanɔ sù Yosuaa bŭran Makeda aafia n pínki. Gbēke dí fɔ à yáke ò Isarailanɔ yá musu dorɔ. ²² Akú Yosua pi: À gbè go gbèwee piia à botemene kú kina gbēnɔn sɔɔro pinɔ. ²³ Akú ò kè le, ò bōtene kú kina gbēnɔn sɔɔro pinɔ, Yurusalemu kina kú Eblonu kinao kú Yamu kinao kú Lakisi kinao kú Egelbni kinao. ²⁴ Kú ò n bôte le, akú à Isaraila zɔkarinɔ sisi n pínki à pi n don'arede kú ò gèe kaaonɔne: À na kani à gbá zeze kina díkinanɔ wakaaa. Akú ò sù ò gbá zèze n wakaaa. ²⁵ Yosua pinne: Àsun tó vīna á kuro, àsun bídi kero. À ze gbāna àgɔ wɔrɔgɔ vī, zaakú len Dikiri ni ke le kú á ibere kú ani zli ká

kūñwɔŋó ń pínki. ²⁶ Abire gbera Yosua ń dède à ń lóko lía, baadi kū a lío, akū ò gò lokolokona gwe ari ɔkɔsi. ²⁷ Kū ifantē ten gē kpén, à pì ò ń gèno kipa lí pìnoa ò ń zu gbèwɛɛ kū ò ùten pìn. Akū ò kè le, ò gbè gbèntēno tàta wèɛɛ pile, à kú gwe ari kū a gbārao. ²⁸ Zì birean Yosua Makeda sì. À a kína kū a gbēno dède ń pínki kū fēnɛdao à ń kákate. Bee gbē mèn do dí boro. Akū à kè Makeda kínane lákū à kè Yeriko kínane nà.

Yosua zìblena Amòrino būsua

²⁹ Yosua kū Isarailano bòte Makeda ń pínki, akū ò gèe Libina ò lètea. ³⁰ Dikiri wète pì kū a kínaoo nàñne ń ɔí, akū ò ń dède kū fēnɛdao ń pínki, ń gbēke dí boro. Akū ò kè a kínane lákū ò kè Yeriko kínane nà. ³¹ Akū Yosua kū a gbēno bòte Libina ò gèe Lakisi. Ò likai ò lètea. ³² Dikiri Lakisi nàñne ń ɔí, a gɔɔ plade zì ò sì. Ò gbē kū ò kunnɔ dède kū fēnɛdao ń pínki lákū ò kè Libinane nà. ³³ Kū Geza kína Oramu sù à kpá Lakisidenɔi, akū Yosua zì blèa kū a zìkarino, ń gbēke dí boro. ³⁴ Ò bò Lakisi, akū ò gèe ò lika Egelonii ò lètea. ³⁵ Ò wète pìi sì zì birea gòno, akū ò gbē kū ò kunnɔ dède kū fēnɛdao ò ń kákate lákū ò kè Lakisine nà. ³⁶ Kū ò bòte Egeloni, akū ò gèe Eblonu ò lètea. ³⁷ Ò wète pìi sì ò a gbēno kū a kínao dède kū fēnɛdao kū a lakutudenɔo. Ò gbē kū ò kunnɔ kákate, ń gbēke dí boro, lákū ò kè Egelonine nà. ³⁸ Akū ò gèe Debi ò lètea. ³⁹ Ò wète pìi sì kū a kínao kū a lakutuno pínki. Akū ò ń dède kū fēnɛdao ò gbē kū ò kunnɔ kákate lákū ò kè Eblonune nà, ń gbēke dí boro. Ò kè Debine kū a kínao lákū ò kè Libinane kū a kínao nà.

⁴⁰ Yosua būsupideno kū a kínano dède ń pínki, gusísidenɔ kū Negevideno kū gusaradeno kū sísiɛredeno ń pínki. Adi gbēke tó bēnero, à gbē kū ò kú gweno kákate lákū Dikiri Isarailano Luda òne nà. ⁴¹ À ń dède sena zaa Kadesi Banɛa ari à gèe pé Gazaa, zaa Gosē būsuno pínki ari à gèe pé Gibiɔa. ⁴² Yosua zì blè kína pìnoa kū ń būsuno gèn do gòno, kū Dikiri Isarailano Luda ten zì káñne yāi. ⁴³ Akū à èra kū a gbēno bùran zaa Giligala.

11

Yosua zì ble à lakana Kanaano būsua

¹ Kū Azo kína Yabí a baaruu mà, à gbēno zì Madó kína Yobabua kū Simirɔnu kínao kū Akasafa kínao ² kū kína kū ò kú gugbánduru kpano ń pínki, kína kū ò kú gukpidenɔ kū sèntepɔɔtu kū à kú Galili gèno midɔki kpao kū gusarao kū Dɔru gusíside kū à kú ifálete kpao. ³ Akū à èra à gbēno zì do Kanaa kū ò kú ifáboki kpano kū ifálete kpano ń pínki, Amòrino kū Itino kū Perizino kū Yebusi kū ò kú gukpidenno kū Ivi kū ò kú Mizipa būsuno Eɔno gbè sareno. ⁴ Ò bòte kū ń zìkarino ń pínki dasidasi lán ísirale būsua'atē bà. Ń sɔno kū ń sɔgonɔn dasi. ⁵ Akū kína pìno kɔ kákara ò sù ò bùraa kàte leelee Meromu ino sare, de ò zì ká kū Isarailano.

⁶ Akū Dikiri pì Yosuanɛ: N̄sun vīna keñnero. Zia mandara'i mani ń na Isarailanone ń ɔí ò ń dède. N̄ ń sɔno gbátino zɔzɔ n̄ ń sɔgonɔ kpata. ⁷ Akū Yosua kū a zìkarino gèeñyi kū zìio kanto ń pínki ò dāñla Meromu ino sare gwe. ⁸ Dikiri n̄ nàñne n̄ ɔí, akū ò ń dède ò pè n̄ gbēkeno ari Sidó wéran kū Misirefomaimuo kū Mizipa guvute kū à kú ifáboki kpao. Ò ń dède, ń gbēke dí boro. ⁹ Yosua keñne lákū Dikiri òne nà, à ń sɔno gbátino zɔzɔ à ń sɔgonɔ kpàta.

¹⁰ Zì pìia Yosua lite à gèe à Azo sì, akū à a kína dè kū fēnɛdao. Azo pìme kína pìno wète mide ù gɔɔ birea. ¹¹ Isarailano gbē kū ò kunnɔ dède kū fēnɛdao ò ń

kákate, n gbēke dí g̃ro, akū ò tē s̃a. ¹² Yosua wēte pin̄o s̄i p̄nki k̄u n̄ k̄inan̄o, à n̄ dede k̄u f̄enedao à n̄ kákate lákū Dikiri zòbleri Musa ò nà. ¹³ Ama Isarailan̄o dí tē s̄o wēte k̄u ò era ò kàte n̄ bezī gb̄enn̄aro, séde Azo k̄u Yosua tē s̄aa pii baasiro. ¹⁴ Isarailan̄o wēte pin̄o p̄on̄o nàk̄sa n̄ p̄o ũ k̄u n̄ p̄skaden̄o ò tào. Ò n̄ gb̄en̄o dede k̄u f̄enedao n̄ p̄nki ari ò n̄ kákate, odi gbēke tó b̄en̄ero. ¹⁵ Yā k̄u Dikiri ò a zòbleri Musane, Musa yā pii ò Yosuan̄e, akū Yosua k̄e lē p̄nki, adi yā k̄u Dikiri ò Musane ke tó kper̄o.

¹⁶ Len Yosua b̄usuu pii si lē p̄nki, a gukpide k̄u Negevio p̄nki k̄u Gosē b̄usuu p̄nki k̄u gusarao k̄u s̄entep̄ortuo p̄nki. À Isaraila gukpide k̄u gusarao s̄i ¹⁷ sena zaa Alaki gb̄e k̄u à k̄u Sei b̄usun ari à ḡe pé Baali Gada k̄u à k̄u Lebana b̄usu guvuten Em̄o gb̄e sare. À n̄ k̄inan̄o k̄uk̄u n̄ p̄nki à n̄ dede. ¹⁸ À z̄ikanaa ḡii k̄e k̄u k̄ina pin̄o n̄ p̄nki. ¹⁹ Ivi k̄u ò k̄u Gibīno baasiro wēte ke dí k̄o yā mà k̄u Isarailan̄oro, ò n̄ blé k̄u z̄iio p̄nki. ²⁰ Dikiri mé à tò n̄ s̄a gb̄agb̄a, akū ò z̄i k̄a k̄u Isarailan̄o, de Isarailan̄o lē ò n̄ kakate n̄ w̄endagwanaa sari, à láka k̄uñwo m̄amam lákū à ò Musane nà.

²¹ Goro pian Yosua ḡe à Anakin̄o dede gukpiden k̄u Ebl̄nuo k̄u Debio k̄u Anabuo. À n̄ kákate à n̄ w̄eten̄o k̄e dúgudugu Yuda gukpiden k̄u Isaraila gukpideo p̄nki. ²² Anaki buri ke dí ḡo Isarailan̄o b̄usun doro, séde Gaza k̄u Gatao k̄u Asad̄odio. ²³ Yosua b̄usuu pii si p̄nki lákū Dikiri ò Musane nà, akū à kp̄a Isarailan̄o à kp̄ateteñe danedan̄e t̄ubi ũ. Akū b̄usuu pii ḡo katena aafia z̄i sari.

23

Yosua l̄ezana Isarailan̄o

¹ À goro pla k̄e k̄u Dikiri tó Isarailan̄o k̄amma b̄o n̄ ibere k̄u ò likañȳino yā musu, akūs̄o Yosua z̄i k̄u yúkuyuku. ² Akū à Isarailan̄o sisi, n̄ gb̄e z̄ok̄on̄o k̄u n̄ m̄iden̄o k̄u n̄ yākpatekerin̄o k̄u n̄ don'areden̄o n̄ p̄nki, à piñe: Ma z̄i k̄u yúkuyuku. ³ Á wé è yā k̄u Dikiri á Luda k̄e buri d̄in̄one á yāi. Dikiri á Luda mé à z̄i k̄aáre. ⁴ Ma buri k̄u ò ḡo Yoda dagura k̄u if̄al̄ete kpa ísira z̄ok̄on̄o b̄usuu kp̄aate á burin̄one t̄ubi ũ k̄u buri k̄u ma n̄ kákaten̄o p̄o. ⁵ Dikiri á Luda ni n̄ ȳipaáre ani p̄émmaáre, áni n̄ b̄usun̄o símma de àḡo v̄i lákū à a lē s̄eáre nà. ⁶ À ze gb̄ana manamana. À laakari ke àḡo z̄i ke yā k̄u à k̄u Musa doka takada ḡunwa. Àsun p̄ane oplai ke zōeiro. ⁷ Á bàka s̄unḡo k̄u k̄u buri k̄u ò ḡo á tē pin̄oro, àsun n̄ t̄anan̄o t̄o sísiro, àsun la da k̄uñworo. Àsun donȳi à k̄uteñero. ⁸ Àḡo na Dikiri á Ludai ado lákū át̄en ke nà ari k̄u a gb̄arao. ⁹ Dikiri buri z̄ok̄o gb̄anaden̄o ȳipaáre, gb̄eke dí f̄o à á ḡa f̄iro ari k̄u a gb̄arao. ¹⁰ Á gb̄e m̄en do di gb̄en̄on w̄a s̄oron̄o fu, k̄u Dikiri á Luda ten z̄i k̄aáre lákū à a lē s̄eáre nà yāi. ¹¹ À laakari ke manamana àḡo ye Dikiri á Ludai.

¹² Tó a kpe l̄ine, akū a na buri k̄u ò ḡo á tē pin̄o, tó a n̄ n̄ogb̄en̄o s̄e akūs̄o a kakara k̄uñwo, ¹³ àḡo d̄s̄ s̄ans̄an̄ k̄u Dikiri á Luda ni péare buri pin̄o doro. Oni ḡoáre tankute ke m̄o ũ ke fl̄an̄o ũ á kp̄edagura kes̄o k̄ok̄on̄o ũ á w̄en ari a ge lákao b̄usu mana k̄u Dikiri á Luda kp̄áawa dí ḡun. ¹⁴ À gwa! Ma ka gena gb̄e s̄inda p̄nki ḡekia tera s̄a. Á d̄s̄ á n̄esen k̄u á laasunnwo p̄nki k̄u sa mana k̄u Dikiri á Luda òáren̄o ḡun, bee m̄en do dí ke p̄aro. À p̄apa p̄nki, n̄ ke dí l̄ete p̄aro. ¹⁵⁻¹⁶ Lákū sa mana k̄u Dikiri á Luda òáre p̄apa a musu nà p̄nki, tó a Dikiri á Luda bàka kunna k̄aáo yā k̄u à diteáre gb̄oro, a ge a do t̄anan̄o a kuteñe,

Dikiri ni tó sa vāni kú à òo pìno pínki á le ari à gé à á kakateo bǔsu mana kú à kpàáwa dí. Dikiri ni pɔfɛ kipaáwa, áni láka gǔno bǔsu mana kú à kpàáwa dí pín.

24

Yosua gbēno gbana laakari zaa Sekemu

¹ Yosua Isaraila burino kākara Sekemu. À Isaraila gbē zōkōno kú n̄ mideno kú n̄ yākpatekerino kú n̄ don'aredeno sisi, akú ò sù ò zē Luda are. ² Akú Yosua pìne: Yá kú Dikiri Isarailano Luda òon dí: Á dizino kú Yuflati bara dire yá, ò dò tǎnanoi. Ibrahim̄ kú Naono de Tera kú n̄ té. ³ Akú ma á dizi káaku Ibrahim̄ sè zaa Yuflati bara dire, ma gēte káao Kanaan̄o bǔsun pínki, akú ma tò a buri kò. Ma a gbà Isaaku, ⁴ akú ma Isaaku gbà Yakubu kú Isauo. Ma Isau gbà Sei gusīde. Yakubu kú a nēno sō ò tà Misila.

⁵ Ma Musa kú Harunao zì, akú ma wé tà Misilanoa kú yá kú ma kè n̄ tēno, akú ma á bōten. ⁶ Kú ma á dizino bōte Misila, kú a ka ísirai, akú Misilano pēteái kú sōgono kú sōdeno ari Isira Tērai. ⁷ Kú a s̄o dōmene, akú ma gusira dà á dagura kú Misila pino, akú ma tò ísira dàníla míomi. Á wé yá kú ma kè Misilanoe è. Abire gbera a goro pla kè gbáranan.

⁸ Ma su káao Am̄ori kú ò kú Yoda ífáboki kpano bǔsun. Kú ò fùteái kú z̄lio, akú ma n̄ nááre á oí. Ma n̄ kákate, akú n̄ bǔsuo ḡs̄ á p̄ó ũ. ⁹ Kú Zipo né Balaki, M̄abuno kína fùteái kú z̄lio, à Beo né Balamu sisi à láari boáwa. ¹⁰ Akú ma gi Balamu yá mai ma tò à sa mana òáre, ma á bó Balaki oí. ¹¹ Abire gbera a bikú Yodaa a ka Yeriko. Akú Yerikodeno z̄li kà kááo. Am̄orino kú Perizino kú Kanaan̄o kú Itino kú Gigasino kú Ivin̄o kú Yebusino z̄li kà kááo do, akú ma n̄ nááre á oí. ¹² Ma zúmantēno gbàre á are, ò pēare Am̄orino kína gbēnon planoa. Adi ke á fēneda ke á kà mé à pèmm̄aro. ¹³ Ma z̄ite kú ákōno mé a a z̄i k̄ero kpàáwa kú wēte kú ákōno mé a kàterono, akú á kú wēte pino gūn. Áten geepe lí kú kú lí kú ákōno mé a b̄arono b̄e ble.

¹⁴ Akú Yosua pì: Aḡs̄ Dikiri vīna vī aḡs̄ doi yāpura kú n̄es̄eoo m̄en do. À tana kú á dizino dònyī Yuflati bara dire kú Misilano bo á té à do Dikirii. ¹⁵ Tó z̄b̄blena Dikirine dí keáreero, à ze kú tana kú á ye à doiiio gbāra, tana kú á dizino dònyī Yuflati bara direno, Am̄ori kú á kú n̄ bǔsunno pón yá. Makú kú ma bedeno s̄s̄, Dikirin óniḡs̄ doi. ¹⁶ Akú gbēno w̄ea ò pì: Gyam! Óni f̄s̄ ò p̄a kpá Dikirii ò do tǎnanoi. ¹⁷ Dikiri ó Luda mé à ó bó z̄b̄blen Misila bǔsun kú ó deno. Akú mé à daboyá z̄k̄s̄o pino kè ó wára, à ó dákpa ó taa'onaa gūn pínki à ó bó buri kú ó gēte n̄ gūnno oí n̄ pínki. ¹⁸ Dikiri mé à p̄ewere Am̄orinoa kú buri kú ò kú bǔsu dik̄nan̄no. Abire yāi óniḡs̄ do Dikirii se, zaakú àkūme ó Luda ũ.

¹⁹ Akú Yosua pì gbēnoe: Áni f̄s̄ à do Dikiriiro. Zaakú à kú adona, Luda n̄es̄eḡs̄bademe. Ani á taarino kú á durunnano keáwaro. ²⁰ Bee kú à yá mana keáre yá, tó a p̄a kpàa a do buri z̄it̄no tǎnanoi, ani era à kisira z̄iáwa à á kakate.

²¹ Akú gbēno pì Yosuan̄e: Lenlo! Dikirin óniḡs̄ doi. ²² Akú Yosua pìne: Ákōno me á z̄ida s̄eedadeno ũ, kú a z̄eo aḡs̄ do Dikirii. Akú ò pì: Ee! A s̄eedadeno me ó ũ.

²³ Akú Yosua pì: Tó l̄eme, à buri z̄it̄no tana kú ò kú kááono bo á té à á sw̄e kpá Dikiri Isarailano Ludaa. ²⁴ Akú gbēno pìne: Dikiri ó Ludan óniḡs̄ doi òḡs̄ a yá ma.

²⁵ Z̄i birean Yosua era à Dikiri bàka kunna kúnwo yá k̄eke gbēnoe. Zaa Sekemu gwe à dokayano kú yāditenano zé kp̄ateine, ²⁶ akú à yá pino kè Luda

doka takadan. Akū à gbè gbèntē sè à pètē gbiri lí gbáru Dikiri gbagbakia gwe. ²⁷ Akū à pì gbēnōnē: À gwa! Gbè díkīna mé anigō dewere sèedade ũ. Gbèe pì yā kū Dikiri òwēre mà pínki. Anigō deáre sèedade ũ de àsun manafiki ke á Ludanero. ²⁸ Yosua gbēnō gbàre, akū baadi tà a bùsu kū ò kpàa túbi ũ gūn.

²⁹ Yā birenō gbera Dikiri z̀bleri Yosua, Nuni né gà. À kè wè basoro akuri. ³⁰ Ò a v̀ gu kū à de a túbi ũ gūn Timina Sera, Eflaimunō gukpiden Gaasi kpi gughānduru kpa. ³¹ Isarailanō z̀bò blè Dikirinē Yosua goroa pínki kū gbē z̀kō kū ò kun a gberanō goroaao d. Gbē z̀kō pìnō wé si yā kū Dikiri kè Isarailanōele pínki.

³² Yusufu wānō kū Isarailanō bōo Misila sō, ò v̀ Sekemu z̀tē gūn, kū Yakubu lù Sekemu de Amō nēnōa andurufu mèn basoro. Z̀tē pì kū Yusufunō túbi gūmmē. ³³ Kū Haruna né Eleaza gà, akū ò a v̀ zaa Gibea, wētē kū ò kpà a né Fineasia túbi ũ Eflaimunō gukpiden.

YĀGŌGŌRINŌ

Isarailanŋ pākpana Dikirii 1:1-3:6

Yāgŋgŋri kākunŋ 3:7-3:31

Debora 4:1-4:24

Gidion 6:1-8:35

Samusi 13:1-16:31

Isarailanŋ zikana kŋ Kanaa buri kŋ ò gŋnŋ

¹ Yŋsua ga gbera Isarailanŋ Dikiri gbèka ò pì: Dínŋ mé oni gé zì káwεε kŋ Kanaanŋ kākaku? ² Akŋ Dikiri pì: Yudanŋ mé oni gé. À ma! Ma bùsuu pìi nàñne n̄ òime. ³ Akŋ Yudanŋ pì n̄ dane Simeŋnŋne: À mŋ ò gé zεwεε gu kŋ Luda kpàwá túbì ū gŋn, ò zì ká kŋ Kanaanŋ gbasá ò gé zεáre gu kŋ à kpàáwan. Akŋ Simeŋnŋ gèε kŋñwo. ⁴ Kŋ Yudanŋ gèε le, Dikiri Kanaanŋ kŋ Perizinŋ nàñne n̄ òi, akŋ ò n̄ dede zaa Bezeki dúbu kuri. ⁵ Gwen ò Adonibezeki lèn ò zìi kà káao, akŋ ò Kanaanŋ kŋ Perizi pìnŋ dède. ⁶ Kŋ kína pì ten bàà lé, akŋ ò pèa. Ò a kŋ, akŋ ò a ònemidanŋ kŋ a gbánemidanŋ zŋzŋ. ⁷ Akŋ Adonibezeki pì: Ma kína gbēnŋn baaakŋ akurinŋ ònemidanŋ kŋ n̄ gbánemidanŋ zŋzŋ, akŋ ò pŋble kŋ à lète ma teburu gēi kŋnŋ wè. Lákŋ ma kè gbē pìnŋne nà, a finan Luda bŋmεne. Akŋ ò gèε káao Yurusalemu, gwen à gàn.

⁸ Kŋ Yudanŋ lète Yurusalemu, ò sì, akŋ ò a gbēnŋ dède kŋ fēnedao ò té sŋa. ⁹ Abire gbera Yudanŋ gèε ò zì ká kŋ Kanaa kŋ ò kŋ gusŋsidenŋnŋ kŋ Negevio kŋ gusarao. ¹⁰ Ò gèε ò lète Kanaa kŋ ò kŋ Eblŋnŋnŋ. Eblŋnu tŋn Kiriataba yā. Gwen ò zìi blèn Sesai kŋ Aimaŋ kŋ Talamaiooa.

¹¹ Bona gwe ò gèε lète Debidenŋ. Debi tŋn Kiriasefa yā. ¹² Akŋ Kalebu pì: Gbē kŋ à lète Kiriasefa piia à sin, mani ma nénŋgbē Akasa kpáa nŋ ū. ¹³ Kalebu dakŋna Kenazi né Ōtŋnieli mé à sì, akŋ Kalebu a nénŋgbē pìi kpáa. ¹⁴ Kŋ à a sè, akŋ à nàkaraa à gé zīte wé ke a dea. Kŋ nŋgbē pìi kipa a zaakia, akŋ Kalebu a là à pì: Bŋn n̄ yeii? ¹⁵ Akŋ à wèa à pì: N̄ gbēke kemεne. Zaakŋ gu kŋ n ma gba kŋ Negevi gbārannan, n̄ ma gba a ísēbokide dŋ. Akŋ Kalebu a gbà gu kŋ a ísēboki kŋ sŋsŋi musu kŋ gu kŋ a ísēboki kŋ guvute gŋnwo.

¹⁶ Musa anzure buri kŋ òdi pi Keninŋ bŋ wēte dominaliden kŋ Yudanŋ, ò gèε ò vŋte kŋñwo n̄ bùsun Aradi sare Negevi gbārannan. ¹⁷ Akŋ Yudanŋ kŋ n̄ dane Simeŋnŋ gèε ò lète Kanaa kŋ ò kŋ Zefanŋ. Ò wēte pìi kàkate mámmam, akŋ ò tŋ kpāne Ōma. ¹⁸ Yudanŋ Gaza kŋ Asakelbniŋ kŋ Ekerŋnuo kŋ n̄ guncŋ sì. ¹⁹ Dikiri kŋ kŋñwo, akŋ ò n̄ gukpide sì, ama odi fŋ ò pè gusaradenŋaro, kŋ gbē pìnŋn sŋgo mŋpŋnŋ vī yāi. ²⁰ Ò Eblŋnu kpà Kalebu lákŋ Musa a lé sè nà, akŋ à pè Anaki buri gbēnŋn aakŋnŋa gwe. ²¹ Biliaminŋnŋ sŋ odi pé Yebusi kŋ ò kŋ Yurusalemunŋaro, akŋ Yebusinŋn kŋ kŋñwo Yurusalemu ari kŋ a gbārao.

²² Yusufunŋ sŋ ò lète Betelia akusŋ Dikiri kŋ kŋñwo. ²³ Beteli tŋn Luzu yā. Kŋ ò gbēnŋ zì Beteli asiri gwa, ²⁴ gu'asirigwarii pìnŋ gŋgbē ke è àten bo wēte pìn, akŋ ò pìne: N̄ owεε deran óni ke nà ò gē wēte gŋn óni gbēke kenne. ²⁵ Kŋ à zé mŋñne, akŋ ò wētepidenŋ dède kŋ fēnedao, akŋ ò gŋgbē pìi tò kŋ a danenŋ n̄ pínki. ²⁶ Gŋgbē pìi gèε Iti bùsun à wēte kàte gwe, akŋ à tŋ kpāne Luzu. Tŋ bire mé à gŋne ari kŋ a gbārao.

²⁷ Manasenŋ dí pé Kanaa kŋ ò kŋ Betesā kŋ Tanakio kŋ Dŋruo kŋ Ibleamuo kŋ Megidoo kŋ n lakutunŋaro, zaakŋ ò gi ò kpé vute bŋsuu pimme. ²⁸ Kŋ Isarailanŋ gbāna lè, akŋ ò Kanaanŋ dà zŋzŋn, odi pémma n pinkiro. ²⁹ Leme se Eflaimunŋ dí pé Kanaa kŋ ò kŋ Gezanŋaro, akŋ ò kŋ gwe leele. ³⁰ Leme dŋ Zebuluninŋ dí pé Kanaa kŋ ò kŋ Kitironu kŋ Naloluonŋaro, akŋ ò n dá zŋzŋn. ³¹ Leme dŋ Asanŋ dí pé gbē kŋ ò kŋ Ako kŋ Sidŋo kŋ Alabuo kŋ Akazibuo kŋ Elēbao kŋ Afekio kŋ Reobuoaro, ³² akŋ ò vŋte leele kŋ Kanaanŋ bŋsude pinŋo. ³³ Leme dŋ Nafatalinŋ dí pé Bešemesidenŋ kŋ Betanadenŋaro, akŋ ò vŋte leele kŋ Kanaanŋ bŋsude pinŋ ò n dá zŋzŋn. ³⁴ Amŋrinŋ Dānŋ yŋpa ò n kpā gukpiden, odi weŋne ò su vute gusaranlo. ³⁵ Amŋri pinŋ gi ò kpé vute Eresi kpia kŋ Ayalŋnio kŋ Salabimuo. Kŋ Yusufunŋ gbāna kàra, akŋ ò n dá zŋzŋn. ³⁶ Amŋrinŋ bŋsu lézeki nāa zaa Fí Gbèkpakotozen ari à gèe pé Selaa ari à gèeo are kpa.

2

Dikiri Malaika bo à suna Isarailanŋa zaa Bokimu

¹ Dikiri Malaikaa bŋ Giligala à gèe Bokimu à pi: Ma á bŋte Misila, ma gē kááo bŋsu kŋ ma la dà á dizinŋe dí gŋn. Ma pi mani ma bàka kunna kááo yā gboro zikiro. ² Ma óaré á yā sŋn kakara kŋ bŋsu dí denŋoro. Ma óaré à n sa'okinŋ gboro, akŋ ádi ma yā maro. À kè dera a kè lee? ³ Tŋ! Maten óaré, mani pémmaaré doru. Onigŋ deáre lè ŋ á gbānterēea akŋsŋ n tānanŋ nigŋ deáre tankute ŋ. ⁴ Kŋ Dikiri Malaika yā pi ò Isarailanŋe, ò sŋ dŋ gbānagbāna. ⁵ Akŋ ò tŋ kpā gu pinne Bokimu, akŋ ò sa ò Dikiria gwe.

Isarailanŋ kpelina Ludanē

⁶ Yŋsua gbēnŋ gbarēna gbera baadi gèe à gu kŋ ò kpāa tŋbi ŋ kŋ. ⁷ Ò dŋ Dikirii Yŋsua gŋrŋa pinki kŋ gbē zŋkŋ kŋ ò kun a gberanŋ gŋrŋo dŋ. Gbē zŋkŋ pinŋ wé si yā zŋkŋ kŋ Dikiri kè Isarailanŋele pinki. ⁸ Kŋ Dikiri zŋbleri Nuni né Yŋsua kè wē basŋoro akuri, akŋ à gā. ⁹ Ò a vŋ gu kŋ à de a tŋbi ŋ gŋn zaa Timina Eresi, Eflaimunŋ gukpiden, Gaasi kpi gugbānduru kpa.

¹⁰ Kŋ Yŋsua gŋrŋ gbēnŋ gāga n pinki, né kŋ ò fŋte n gberanŋ Dikiri dŋro, akŋsŋ ò yā kŋ à kè n dizinŋe dŋro. ¹¹ Akŋ ò yā kŋ à vāni Dikirinee kè ò dŋ tānanŋi. ¹² Ò pā kpā Dikiri n dizinŋ Luda kŋ à n bŋte Misilai, ò tē buri kŋ ò likaŋyŋnŋ tānanŋi ò donyŋ kēŋne, akŋ ò Dikiri pŋ fē. ¹³ Ò pā kpāi ò dŋ Baalii kŋ Asatorēo. ¹⁴ Akŋ Dikiri pŋ fēŋyŋ à n ná n wētāmmarinŋe n ŋ ò n wāra. À n kpā n ibere kŋ ò likaŋyŋnŋ, akŋ odi fŋ ò gi kŋ n zŋdao n iberee pinŋ ŋro. ¹⁵ Gŋrŋ kŋ ò gèe zŋ ká pinki, Dikiri di bo n kpe de yā sŋn bo kŋŋwo nnaro yāi, lākŋ à dàŋne n sán nā, akŋ ò gŋ wētāmma zŋkŋ gŋn.

¹⁶ Akŋ Dikiri yāgŋgŋrinŋ bobo n té de ò n sí n wētāmmarinŋa. ¹⁷ Ama òdi n yāgŋgŋrii pinŋ yā maro, ò pāpā kè ò donyŋ kè tānanŋe. Ò kè zé kŋ n dizinŋ sēea likalika, òdigŋ yā kŋ Dikiri dŋtēŋnenŋ kŋna lán n dizi pinŋ bàro. ¹⁸ Tŋ Dikiri yāgŋgŋrii bŋ n té, àdigŋ kŋ kŋ yāgŋgŋrii piio, akŋ àdigŋ n sí n ibereŋ ŋ ari yāgŋgŋrii pi wēndi lén, zaaku tŋ ò n dà gbē kŋ òtenŋ tŋŋma òtenŋ wari dŋŋmanŋ yāi, Dikiri di n wēnda gwame. ¹⁹ Tŋ yāgŋgŋrii gā sŋ, òdi era ò yaka de n denŋla. Òdi do tānanŋi, òdi n gbagba, òdi donyŋ kēŋne. Òdi n yāvānikēnaa pinŋ kŋ n sāgbānao tŋro.

²⁰ Akŋ Dikiri pŋ fēŋyŋ à pi: Zaakŋ buri dí ma bàka kunna kŋ n dizinŋ yā gbŋro odi ma yā maro, ²¹ manŋ péŋne buri kŋ Yŋsua gā à n tŋ n bŋsunŋ kea doru.

²² Mani n̄ suu ke Isarailan̄a de mà n̄ ȳs mà gwa, tó oni ma zé sé òḡs ma yā kūna lākū n̄ dizin̄o kù nà, ke tó oni ke lero. ²³ Abire yāin Dikiri buri pin̄o tó gwe. Adi n̄ na Ȳsuan̄e a ɔ̄i à p̄em̄ma ḡn̄oro.

3

¹ Dikiri buri pin̄o tó gwe de à Isaraila kū odi Kanaan̄o b̄usu z̄i ká n̄ wárono ȳs à gwao ² de d̄o à z̄ikana dada gb̄e kū ò z̄ikana d̄s yáro pin̄one. Buri pin̄on d̄i: ³ Filisitini kína gb̄en̄on s̄oron̄o kú Kanaan̄o pínki kú Sid̄deno kú Ivi kú ò kú Lebana gukpiden̄no zaa Baali Em̄o kpia ari à ḡèe pé Lebo Amata. ⁴ À n̄ tó de à Isarailan̄o ȳs à gwao, tó oniḡs yā kú à dite n̄ dizin̄one Musa gáin̄o kūna. ⁵ Abire yāin Isarailan̄o v̄ute Kanaan̄o té kú Itin̄o kú Am̄orin̄o kú Perizin̄o kú Ivin̄o kú Yebusin̄o. ⁶ Ò n̄ n̄en̄ogb̄en̄o s̄e n̄o ũ akūs̄o ò n̄ n̄en̄ogb̄en̄o kp̄az̄a buri pin̄o n̄eḡs̄gb̄en̄o, akū ò d̄ò n̄ t̄anan̄o.

Ɖ̄onieli

⁷ Isarailan̄o yā kú Dikiri yeiro k̄e. Dikiri n̄ Luda yā sāngu, akū ò d̄ò Baalii kú Asator̄eo. ⁸ Akū Dikiri p̄o f̄ēnȳi à n̄ ȳia Mes̄opotamia b̄usu kína Kus̄arisataimua, akū ò z̄ò bl̄ene ari w̄e s̄oraak̄s. ⁹ Kū ò s̄o d̄s̄ Dikirin̄e, akū à surabarii b̄òrne, àkūme Kalebu dakūna Kenazi né Ɖ̄onieli ũ. Àkū mé à n̄ bó. ¹⁰ Dikiri Nini s̄ua, akū à yā ḡs̄ḡs̄ Isarailan̄o à d̄òrne are z̄i ḡun. Dikiri Mes̄opotamia b̄usu kína Kus̄arisataim̄u n̄ane a ɔ̄i, akū à gb̄ana m̄one. ¹¹ Akū n̄ b̄usuu ḡs̄ katena aafia w̄e bupla ari Kenazi né Ɖ̄onieli ḡèe à ḡào.

Eudu

¹² Isarailan̄o èra ò yā kú Dikiri yeiro k̄e d̄o, akū Dikiri tò M̄oabu kína Egel̄oni gb̄ana m̄òrne yā v̄ani kú ò k̄e pi yāi. ¹³ Egel̄oni Am̄onin̄o kú Amalekin̄o n̄awa, akū ò s̄u ò l̄ete Isarailan̄o ò w̄ete dominalide si. ¹⁴ Isarailan̄o z̄ò bl̄e M̄oabu kína Egel̄onine ari w̄e baro plansari. ¹⁵ Akū ò s̄o d̄s̄ Dikirin̄e, akū à surabarii b̄òrne, àkūme Gera né Eudu, Biliaminu buri ũ. Ɖ̄edeme. Isarailan̄o a z̄i t̄afe bo M̄oabu kína Egel̄onine. ¹⁶ Eudu f̄ene lékpaplade pi a gb̄ana kà ḡas̄akuru do. À n̄ a gb̄ada ɔplaa a uta z̄ite, ¹⁷ akū à ḡèe à t̄afe b̄o Egel̄onine. Egel̄oni s̄s̄ bi gb̄e m̄edeme manamana. ¹⁸ Kū Eudu kú gb̄e kú ò t̄afe s̄e ò ḡeono t̄afe b̄one ò l̄aka, akū Eudu a gb̄e pin̄o gb̄are z̄en. ¹⁹ Akū à èra t̄ana kú à kú Giligala sare à s̄u kína pi k̄inaa d̄o à pi: Má asiriyā v̄i mà onne. Akū kína pii pi: À tó mà yā ma, akū a iba kú ò kú k̄aon̄o b̄òte. ²⁰ Egel̄oni vutena ado kp̄e musu ĩampakia, akū Eudu n̄ai à pi: Má yā kú à b̄o Luda k̄inaa v̄i mà onne. Kú kína pii f̄ute a gb̄aa, ²¹ akū Eudu a f̄ene ḡà à w̄oto a ɔpla gb̄adaa kú ɔzeo, akū à a z̄ò a gb̄erea. ²² Akū f̄ene pii ḡe a gber̄en kú a páo pínki ari à b̄o a kp̄e. Eudu dí f̄ene pi wotoro ari a gber̄e n̄isi d̄aala. ²³ Eudu b̄o kp̄élelea à kp̄é ĩampaki pi z̄é t̄ata à m̄oda k̄à.

²⁴ A bona gber̄a Egel̄oni z̄irin̄o s̄u ò è ĩampaki pi z̄é tatana ò k̄à, akū ò pi: Ke àten b̄in̄ikpe ke kp̄é ĩampakian yā? ²⁵ Ɖ̄teni a d̄a ari ò bídi k̄e. Kū ò è adi z̄é w̄ēñero, akū ò m̄one s̄e ò w̄e ò ḡe ò n̄ dikiri è wutena z̄ite ḡe ũ. ²⁶ Ḡoro kú ɔten kina d̄a le, Eudu bàa l̄e à d̄ò t̄ana pin̄o à t̄a Seira. ²⁷ Kū à kà gwe, à tò ò kuru p̄e Eflaim̄o gukpiden, akū Isarailan̄o k̄ipa k̄aao kp̄in̄o, Eudu d̄òrne are. ²⁸ À pīn̄e: À t̄emai, zaakū Dikiri á ibere M̄oabun̄o n̄aare a ɔ̄i. Ò t̄ei, akū ò Yoda bik̄uki kú adi gé M̄oabun̄o b̄usun̄o si, odi we gb̄eke bik̄u doro. ²⁹ Z̄i b̄irea ò M̄oabu ḡs̄ gb̄anan̄o d̄ede d̄ubu kuri taka bà, n̄ gb̄eke dí boro. ³⁰ Z̄i k̄ua Isarailan̄o gb̄ana m̄ò M̄oabun̄one, akū n̄ b̄usuu ḡs̄ katena aafia ari w̄e basiik̄s.

Samaga

³¹ Eudu gbera Anata né Samaga Filisitininɔ dèdè gbɛ̀nɔn wàa aakɔ̀ kù zùdāgooo. À Isarailanɔ sura bà se.

4

Debora kù Barakio

¹ Kù Eudu gà, Isarailanɔ èra ò yā kù Dikiri yeiro kè dɔ. ² Akù Dikiri ní yía Kanaa kína Yabī kù à wutena Azoa. A z̄lkarinɔ gbɛ̀ z̄kɔ̀ tɔn Sisera. A ben Arose Goyimu. ³ À s̄go m̀pɔ̀nɔ vī mèn wàa siikɔ̀ kù basɔ̀roo. À gbāna m̀ Isarailanɔnɛ pāsīpāsī ari wè baro, akù Isarailanɔ ɔ̀ d̀ Dikirine.

⁴ Gɔ̀ birea nɔgbɛ̀ annabi kù òdi pine Debora, Lapido nanɔ de Isarailanɔ yāgɔ̀rī ũ. ⁵ Àdi yā ḡḡɔ̀nɛ a domina lí gbáru Rama kù Betelio dagura Eflaimunɔ gukpiden. Isarailanɔ digɔ̀ gé a kīnaa gwe. ⁶ Akù à Abinɔamu né Baraki kù à kù Kedesi, Nafatalinɔ b̄sun sisi à pine: Dikiri Isarailanɔ Luda pì ò fute ò gé Nafatalinɔ kù Zebuluninɔ s̄ gbɛ̀nɔn dúbu kuri ò gé kùwo Tabo kpia. ⁷ Dikiri ni Yabī z̄lkarinɔ gbɛ̀ z̄kɔ̀ Sisera gáte à su k̄ao Kisɔ̀ swai kù a s̄gonɔ kù a z̄lkarinɔ dasidasi, gwen ani a nanne n ɔ̀n. ⁸ Akù Baraki pine: Tó òni gé kúmao dé, mani gé. Tó òni gé kúmao s̄ro, mani géro. ⁹ Akù Debora pì: Mani gé kùwo, ama kù ò lè, adi kè n tó mé ani boro. Nɔgbɛ̀n Dikiri ni Sisera nane a ɔ̀ sà. Akù Debora fùte à ḡe k̄ao Kedesi. ¹⁰ Akù Baraki Zebuluninɔ kù Nafatalinɔ k̄kara Kedesi, akù à dà z̄n ḡe kù gbɛ̀nɔn dúbu kurii pinɔ. Debora kù ní té.

¹¹ Keni buri Eberu b̀ Keninɔ b̄sun yā, à sù à b̄raa k̄ate gbiri lí kù à kù Zananimu gbáru Kedesi sare. Keninɔ bi Musa anzure Obabu burinɔ dome.

¹² Ò pì Siserane Abinɔamu né Baraki ḡe Tabo kpia, ¹³ akù à a s̄go m̀pɔ̀nɔ k̄kara mèn wàa siikɔ̀ kù basɔ̀roo kù z̄lkarī kù ò kù k̄aonɔ. Bona zaa Arose Goyimu, ò ḡe Kisɔ̀ swai. ¹⁴ Akù Debora pì Barakine: Ñ gé, zaakù gb̄aran Dikiri ni Sisera nanne n ɔ̀. À de Dikiri d̄nne are k̀ fá. Akù Baraki k̄pa Tabo kpia kù z̄lkarī gbɛ̀nɔn dúbu kurii pinɔ. ¹⁵ Dikiri tò Sisera kù a s̄gonɔ kù a z̄lkarinɔ f̄k̄sa Baraki f̄nedane, akù Sisera b̀ a s̄gon à bàa lè. ¹⁶ Baraki p̄te Sisera z̄lkarinɔ kù ní s̄gonɔi ari Arose Goyimu. Gwen à ní deden kù f̄nedao ní pinki, bee gbɛ̀ mèn do adi ḡro. ¹⁷ Akù Sisera bàa lè ḡe à ḡe Keni buri Eberu nanɔ Yaeli kuta kīnaa, zaakù Azo kína Yabī kù Eberu bedenɔ k̄s yā mà yā. ¹⁸ Yaeli b̀ ò dàale à pì: Ñ m̀s ò ḡe kpén, Baa. Ñ ḡe! Ñsun tó vīna n k̄uro. Kù à ḡe, akù nɔgbɛ̀ p̄i b̄ɔ̀ḡo dàala, ¹⁹ akù Sisera pine: Ími teni ma de. Ñ ma gba í mà mi. Akù à vī túruu s̄e à d̄ane à mì, akù à èra à b̄ɔ̀ḡo dàala. ²⁰ Sisera pine: Ñ ze kpélele. Tó gb̄eke sù à n la à pì, gb̄eke kù la yā, ò pine, oi. ²¹ Kpasa'í a s̄e, a gbāna l̄ka, akù Eberu nanɔ Yaeli kuta káro s̄e kù éreo à n̄o Siserai t̄ene, akù à káro p̄i p̄e à mì'are kpadoa à pà ari à ḡe à ḡe à z̄ite kù, akù à gà. ²² Baraki s̄s àten p̄te Siserai, akù Yaeli b̀ ò à ḡe à dàale à pì: Ñ m̀s mà gbɛ̀ kù nteni wete m̄nne. Kù à ḡe kpén, akù à Sisera è wutena, à gà kù káro pena a mì'are kpadoa. ²³ Zī birea Luda Kanaa kína Yabī b̄sa Isarailanɔnɛ. ²⁴ Akù Isarailanɔ pāsīke ten kara ari ò ḡe ò Kanaa kína Yabī d̄eo.

Akù ní b̄suu ḡs à laakariia ari wè bupla.

6

Midianɔ t̄sna Isarailanɔ

¹ Isarailanɔ ɛra ɔ yā kū Dikiri yeiro kɛ dɔ, akū Dikiri n ná Midiānɔne n ɔi ari wɛ suppla. ² Kū Midiānɔ ten ɔ tɔrma, akū Isarailanɔ utekinɔ kɛkɛ gukpidenɔn kū gbɛwɛɛnɔ kū sɛntɛpɔrɔtuɔ. ³ Tó ɔ pɔ tɔ, Midiānɔ kū Amalekinɔ kū ifāboki kpa buri pāndenɔ di su ɔ lɛtɛrnmame. ⁴ Ōdi su ɔ bura káte n bɔsun, akū Ōdi n burapɔnɔ yakaɔne ari à gé péo Gaza. Ōdi pɔke tó Isarailanɔnero ke sá ke zù ke zaaki. ⁵ Ōdi su kū n pɔkadenɔ kū n bizakutanɔ dasidasi lán sutɛnɔ bà. Gbɛke digɔ mɔkɔnɔ kū n lakuminɔ lé dɔro. Ōdi su ɔ bɔsuu yakame. ⁶ Midiānɔ Isarailanɔ dà takasi gūn, akū ɔ wiki lè Dikiria.

⁷ Kū ɔ wiki lè Dikiria Midiānɔ yā musu le, ⁸ akū Dikiri annabii bònne à pì: Makū Dikiri Isarailanɔ Luda ma pì ma á bó zɔblen ma á bóte Misila. ⁹ Ma á bó Misilanɔ ɔi kú gbɛ kú ɔ ɔ tɔáwanɔ n pínki ma pɛrmaare, akū ma n bɔsuu kpááwa. ¹⁰ Kū ma piare makume Dikiri á Luda ũ, asun Amɔri kú á kú n bɔsunɔ tɔnanɔ gbagbaro, akū á gi ma yā mai.

Dikiri Malaika bo à suna Gidiɔnwa

¹¹ Dikiri Malaikaa sù à vùte gbiri lí gbáru zaa Ōfla, Abieza buri Yoasi be wɛte. A né Gidiɔn ten pɔwe gbɛ geeɔi'ifeki wɛen de Midiānɔ sún a ero yāi. ¹² Kū Dikiri Malaikaa bò à súa, à pìne: Gɔ gbāna, Dikiri kú kúnwo. ¹³ Akū Gidiɔn pìne: Baa, tó Dikiri kú kúoo, bɔyāi yā dínɔ ó lé pínkii? Daboyá kú ó denɔ a yā bàbawɛɛnɔn kú mámɛɛ? Ō pì Dikiri ó bóte Misila, ama tera à pā kpàwái, akū à ó ná Midiānɔne n ɔi. ¹⁴ Akū Dikiri are dɔa à pì: N gé kú gbāna kú n vɔo n Isarailanɔ bo Midiānɔ ɔi. À de makū mé ma n zī fá. ¹⁵ Akū Gidiɔn a là à pì: Baa, mani fí mà Isarailanɔ bo deramɛɛ? Ma ɔn mé à kíana Manasenɔ té akúɔ makúme fíti deŋla ma de bedenɔ té. ¹⁶ Dikiri wɛa à pì: Manigɔ kú kúnwo, Ìni Midiānɔ ne lán gbɛ mèn do bà. ¹⁷ Akū Gidiɔn pìne: Tó ma n pɔnna lè, n sèeda mɔmɛne de màgɔ dɔ kú mɔkɔn mé nten yā o kúmao. ¹⁸ Nsun go laro ari mà su. Mani sunne kú gbao mà ditenne. Akū à wɛa à pì: Manigɔ kú la ari n su.

¹⁹ Gidiɔn gɛɛ à blène dè à kɛkɛ, à burodi futenasari kè kú wísiti kiloo kuriio. À nɔbɔ kà tánkɔn à dɔo kà dɔ'oron à sùo gbiri lí pì gbáru gwe, akū à ditene. ²⁰ Luda Malaikaa pìne: N nɔbɔ kú burodiio sé n káte gbè dīkīna n dɔ kúa. Akū à kè le. ²¹ Akū Dikiri Malaikaa gò kú à kúnaa zò nɔbɔ kú burodii piioa, akū té bò gbèe pìi gūn à kú nɔbɔ kú burodii piioa, akū Dikiri Malaikaa pì dibi lè. ²² Kū Gidiɔn dɔ Dikiri Malaikaame, à pì: É'e! Dikiri Luda, ase n Zìrin ma wé siàle tɛtɛntɛ yá? ²³ Akū Dikiri pìne: Nngɔ kú aafia! Nsun tó vīna n kúro. Ìni garo. ²⁴ Gidiɔn Dikiri gbagbaki bò gwe, akū à tɔ kpà gu piine Dikiri Aafiade. À kú Ōfla Abieza gwe ari kú á gbárao.

Tana gbagbaki gboronaa

²⁵ Zì birea gwāani Dikiri pìne: N n de zùsa kú à kà wɛ suppla kú n Baali gbagbaki kú n de vī gboro n Asera lí kú à zɛ a sare zɔ n nɛ. ²⁶ N makū Dikiri n Luda gbagbaki bo a zéa sɔsɔ dīkīna musu. N Asera lí kú n zò sɛte yàka ũ n sa'opɔ kú Ōdi ká tén à té kú oma kú zùu piio. ²⁷ Akū Gidiɔn a zikerinɔ sè gbɛnɔn kuri à kè lākū Dikiri òne nà. Kū àten vīna ke a de bedenɔne kú wɛtedenɔ yāi, adi we à kè fānantɛro, sé gwāani.

²⁸ Kū wɛtedenɔ fùte kɔnkɔ, ɔ è ɔ Baali gbagbaki gbòro ɔ Asera lí kú à zɛ a sare zò ɔ nè ɔ sa ɔ kú zùuo sa'oki dufu kú ɔ bòoa. ²⁹ Akū ɔ kɔ lala: Dí mé à kè lɛɛ? Kú ɔ dɔnyī ɔ gbɛkagbeka, akū ɔ mà ɔ pì: Yoasi né Gidiɔn mé à kè. ³⁰ Akū wɛtedenɔ

gèè ò pì Yoasine: Ñ bo kù n néo ò a de, zaakù à Baali gbagbaki gbòro akùs5 à Asera lí kù à ze a sare z5 à nè. ³¹ Akù Yoasi pì gbē kù ò likaaainone: Ákōno mé áni yā sí Baalīne yá? Ákōno mé áni a bo yá? Oni gbē kù à yā sīne de ari gu g5 gé dō. Tó tñan a ũ, à gí kù a zīdao a gbagbaki kù ò gbòro yāi. ³² Zī birean ò t5 kpà Gidionne Yerubaali ò pì: Ò à tó kù Baalio, zaakù a gbagbakìn à gbòro.

Gidion sèedagbekana Dikiria

³³ Midianò kù Amalekinò kù ifāboki kpa gbē pāndenò k5 kākara n pínki ò bikù Yodaa, akù ò bùraa kàte Yezerili guvuten. ³⁴ Dikiri Nini gè Gidion gūn, akù à Abiezanò sisi kù kuruo de ò su ò téai. ³⁵ À gbēno zī Manasenò bùsu gu sīnda pínkia ò n sisi se ò su ò téai. Akù à gbēno zī Asanò bùsun kù Zebuluninò bùsuuo kù Nafatalinò bùsuuo. Akù ò sù ò kākara kūñwo.

³⁶ Gidion pì Ludane: Tó ñni Isarailanò bo ma gāi lākū n a lé sēmene nà, ³⁷ ñ gwa, maten sākā kàte pówegbēkia. Tó plí kpà sākā piia ado akùs5 zīte g5 kori, mani d5 sà kù ñni Isarailanò bo ma gāi lākū n ò nà. ³⁸ Akù à kè le. Kù gu d5, akù à fūte kōnkōkōnkō à sākā pii fē, a í ta pà. ³⁹ Akù Gidion pì Ludane: Ñsun pō fē kūmaoro. Má ye mà yā gbekamma gèn do dō. Ñ tó mà gwa sākāa gèn do dō. Adikina sà, ñ tó plí kpà zītea ado, sākā g5 kori. ⁴⁰ Gwāani birea Luda kè le. Plí kpà zītea gu sīnda pínkia, sākā mé à g5 kori ado.

7

Gidion kù a gbēno zīblena Midian-a

¹ Gidion kù gbē kù ò kù kāaonò fūte kōnkō kākukaaku ò gèè ò bùraa kàte Arodi ísēbokia. Midianò bùra kù guvuten gugbānduru kpa Mōre sīsigerēei. ² Akù Dikiri pì Gidionne: Gbē kù ò kù kūnwonò kè dasi, mani Midianò nañne ñ zīro. Tó ma n nánne ñ zī, oni ña dā ò pì n zīda gbāna mé à n bó. ³ Ñ kpàkpa ke gīa ñ piñne, gbē kù swèè kèagu àten lukaluka, ade era. Akù gbēnon dūbu baro awēepla èra, gbēnon dūbu kuri mé ò g5. ⁴ Akù Dikiri pì Gidionne: Ò kpé dasi ari tera. Ñ gé kūñwo í kīnaa, mani n pleplenne gwe. Gbē kù ma ònne oni gé kūnwonò mé oni gé, gbē kù ma ònne oni gé kūnworonò s5 mé oni g5. ⁵ Kù à gèè kūñwo í kīnaa, Dikiri pine: Ñ gbē kù n è ò lé pète ía lán gbē bànò sé kpado kù gbē kù ò kùte n kosoa ò í dā kù zō òten minò. ⁶ Gbē kù ò lé pète íano gbēnon wàa do kpé basōrome. Gbē kparanò s5 ò kùte n kosoa ò í mī. ⁷ Akù Dikiri pì Gidionne: Mani Midianò naáre á zī kù gbēnon wàa do kpé basōro kù ò lé pète íanò sà mà á bo. Ñ gbē kparanò gbare, n baadi tá a bea. ⁸ Akù Gidion gbēnon wàa do kpé basōro pinò sè, ò gbē kù òten tá benò zānanò kù n kurunò sīnma, akù à n gbáre.

Gidion kù sīsī musu, Midianò bùra kù guvuten a gēi. ⁹ Gwāani birea Dikiri yā òne à pì: Ñ fute ñ gényī n būran, zaakù ma n nánne n zī. ¹⁰ Tó vīna teni n kù ñ gényīme, ñ kipa ñ gé lele kù n zīkeri Purao ¹¹ ñ sà kpá yā kù òten oi. Yā pì ni n gba swè de ñ gényī n būran. Akù à kipa kù a zīkeri Purao ò nà n būra léi. ¹² Midianò kù Amalekinò kù ifāboki kpa gbē pāndenò katena guvuten n pínki, ò kpá lán sutēno bà. Odi f5 ò n lakuminò nāroro, ò dasi lán ísirale bùsu'atē bà.

¹³ Kù Gidion kà gwe, à gbēke lè, àteni a nana baba a gbēndonè à pì: Ñ nana kù ma ò ma. Ma è burodi bundurunna ten gbigiri ke, akù à lète ó būran à sì bizakutaa, akù kuta pii lète kpédangara à g5 katena. ¹⁴ Akù a gbēndo pii

pìne: Yoasi né Gidiŋ, Isaraila buri fēnedan n è gwe, adi ke pò pāndenlo. Luda Midiān kù ó bùraao nàne a ɔĩ pínki.

¹⁵ Kù Gidiŋ nana pi yā mà kù a bokotenaao, à donyī kè Dikirine. Akù à èra Isarailanò bùran à pi: À fute! Dikiri Midiānò nàwɛɛ ó ɔĩ. ¹⁶ À gbēnɔn wàa do kù basɔroo pìno kpàate gā aakō, akù à kuru kù lo korio kpà ní baadia. Akù ò sètɛ sòtsòto lo pìno gūn. ¹⁷ À piñne: Maten gé ari ní bùra léa. Àgō ma gwa. Lákù a è ma kè nà, à ke le se. ¹⁸ À lika ní bùraai pínki. Tó makù kù gbē kù ò kù kùmaonò ó kuru pè, à á pò pé se à wiki lé à pi: Dikiri pómɛ kù Gidiŋwo. ¹⁹ Gidiŋ kù gbēnɔn basɔro kù ò kù káaonò kà bùra léa lizāndo gudākpārinò kō lilinkenaa gbera gōnò. Akù ò ní kuru pè ní pínki, ò lo kù ò kùnanò wìwi. ²⁰ Akù gā aakō pìno baadi a kuru pè ò ní lonò wìwi. Ò sètɛnò kùna ɔzen, ò kuru kù òten pèno kùna ɔplan. Akù ò wiki lè ò pi: Dikiri kù Gidiŋwo fēnedame. ²¹ Baadi zɛ a gbèn likana bùraai, akù bùradenò fùtɛ ò lèkōa kù wikio ò bàa lè. ²² Kù ò kuru mèn wàa do kù basɔronò pè le, Dikiri tò bùraa pi denò kō dèdɛ kō tēne kù fēnedao. Zikarii pìno bàa lè ò tà Betesita kù Zererao ari Abeli Mɛɔla léa Taba kpa. ²³ Ò Nafatalinò kù Asanò sisi kù Manasenò ní pínki, akù ò pètɛ Midiānɔi. ²⁴ Akù Gidiŋ gbēnò zì ò gèɛ Eflaimunò gukpiden pínki, ò piñne: À kipa à gé Midiānɔi. À zé zōñne Yoda bikükinɔa ari Betebara. Akù ò Eflaimunò sisi ní pínki ò gèɛ ò zé zōñne Yoda bikükinɔa ari Betebara. ²⁵ Akù Eflaimunò Midiā kìnano kù gbēnɔn pla, Orebu kù Zebu. Ò Orebu dè gbèɛ sare, kù òdi pi tera Orebu gbèɛ. Ò Zebu dè do, gu pìn òdi pi tera Zebu geepi'ifèki. Akù ò èra ò pè Midiānɔa. Akù ò kína pìno mùi zōzō ò gèɛo Gidiŋne Yoda bara dire.

8

¹ Eflaimunò Gidiŋ là ò pi: Bó yā mé à tò n kèwɛɛ leɛ? Kù nten gé zì ká kù Midiānò, akù nidi ó sísiroo? Akù ò yáketɛ kài le manamana, ² akù à piñne: Bón ma kè kù à kà á pò úu? Ákōnò Eflaimunò geepi kōnɔwena mana de ókōnò Abieznanò geepikekenala. ³ Luda Midiā kìnano Orebu kù Zebuoo náare á ɔĩ. Bón ma fō ma kè kù à kà á pò úu? Kù à òñne le, gbasa ní pɔfɛ kpàtɛ sà.

Zeba kù Zalamunao dɛdenaa

⁴ Gidiŋ kù a gbē gbēnɔn wàa do kù basɔronò kpé òten pètɛ Midiānɔi, bee kù ní gbāna bùsa. Kù ò kà Yodai, akù ò bikù. ⁵ Akù à pi Sukodenɔne: À ma gbēnò gba pòble. Ní gbāna bùsa akūsō má kpé maten pètɛ Midiā kìnano Zeba kù Zalamunaoi. ⁶ Akù Suko gbē zōkōnò pi: Zeba kù Zalamunao gè n ɔĩ kōn yá? Bón tò óni n zikarinò gba pòblee? ⁷ Gidiŋ wèmmà à pi: Zaakù a ò le, tó Dikiri Zeba kù Zalamunao nàmenɛ ma ɔĩ, mani á ke yákiyaki kù gbāranna lèɛo. ⁸ Zaa gwe à gèɛ Penieli, akù à wé kèrɔma le do. Penielidenò wèa lákù Sukodenò wèa nà do, ⁹ akù à piñne se: Tó ma gɛ ma su aafia, mani gudākpāki lei díkɔna gboro.

¹⁰ Zeba kù Zalamunao kù Kako kù ní zikarinò gbēnɔn dúbú gèro. Ifáboki kpa zikari kù ò gōnɔn gwe. Ní fēnedadenò gāga gbēnɔn dúbú basuddo. ¹¹ Gidiŋ lagatarinò zé sè Nɔba kù Yɔgbɛao ifáboki kpa, akù à sì zikarii pìno tɛ gɔrɔ kù ò sà ní zida yān. ¹² Midiā kína pìno Zeba kù Zalamunao bàa lè, akù à pètɛnyī à ní kükù, akù à tò ní zikarinò lèkōa ní pínki.

¹³ Kù Yoasi né Gidiŋ bò zllan àten su, à bòtɛ Èresi Gbèkpakotozen, ¹⁴ akù à Suko kefenna ke kù à a lala yāi, akù kefenna pi Suko gbē zōkōnò tō kène takadan

gbēnɔn baaakɔ akuri awɛɛsuppla. ¹⁵ Akū Gidiɔn gɛɛ à Sukodenɔ lè à pi: Zeba kū Zalamunaon dí. A ma lalandii kè yā a pi, Zeba kū Zalamunao dí gē ma ɔĩ kɔro. Áni fɔ à ma gbē kū n gbāna būsano gba pɔblero. ¹⁶ Akū à wēte pi gbē zɔkɔ pino kúkú à n kè yákiyaki kū gbáranna lɛɔ, ò dɔ. ¹⁷ Akū à gɛɛ à Penieli gudákpáki lei gbòro à wēte gɔgbēno dɛde.

¹⁸ Akū à Zeba kū Zalamunao là à pi: Gbē kū a n dɛde Tabonɔn de derameɛ? Ò wèa ò pi: Ò de lán n bàme, n bona de lán kínaneno bà. ¹⁹ Akū Gidiɔn piɔne: Ma v̄ni dadokɔndenɔn gwe. Tó a n tó yā, kū Dikirio mani á dɛdɛro. ²⁰ Akū à pi a daudu Yetane: N̄ fute n̄ n dɛde. Né pi dí a fēneda wotoro, v̄ina a kú, zaakū né fitinname. ²¹ Akū Zeba kū Zalamunao pi: N̄ fute n̄ ò dɛde n zida. Baadi kū a gbānaome. Akū Gidiɔn fute à n dɛde à mɔzā kū ò dada n̄ lakuminɔ wakaanɔ bɔte.

²² Isarailano pi Gidiɔnne: N̄ gɔ ó mide ũ kū n burino. Zaakū mɔkɔn mé n ó bó Midiāno ɔĩ. ²³ Akū Gidiɔn piɔne: Mani gɔ á mide ũro, bee ma né. Dikirime á kina ũ. ²⁴ Akū à èra à piɔne: Maten wé keáwa: Á baadi pɔsā kū à sirima kpáma mèn dodo. Midiāno ògɔ wura pɔsā dana, zaakū Sumaila burino. ²⁵ Ò piɔne: Óni kpámma kū n̄ɛɛɔ do. Ò biza kpàte, akū baadi pɔsā kū à sirimano dàn mèn dodo. ²⁶ Wura pɔsā kū à gbèkaɔma pino tikisii kà kiloo baro, mɔzāno kū pɔsāno kū arukimba t̄era kū Midiā kínanɔ danano kū mɔzā kū ò dada n̄ lakuminɔ wakaanɔ baasi. ²⁷ Akū à pi m̄sokɛbo ũ à p̄te a be w̄eten zaa ɔfla. Akū Isarailano p̄p̄a kè ò dò n̄ p̄nki, akū à ḡɔ tankute ũ Gidiɔnne kū a bedenɔ.

²⁸ Len Isarailano Midiāno gbāna b̄usa le. Midiāno dí le ò m̄i b̄o doro. Akū Isarailano b̄usu ḡɔ katena aafia Gidiɔn ḡɔ ari w̄e bupla.

Gidiɔn ganaa

²⁹ Yoasi né Gidiɔn gɛɛ à v̄ute a bea. ³⁰ A négɔgbē kū à n̄ ino gbēnɔn baaakɔ akurime, zaakū a nɔnɔn dasi. ³¹ À nɔpose v̄i dɔ zaa Sekemu kū à négɔgbē i k̄aao, akū ò tɔ kp̄ane Abimeleki. ³² Yoasi né Gidiɔn gà a w̄emanagɔɔa, akū ò a mira kp̄ak̄us̄u kū a de p̄o zaa ɔfla Abieza.

³³ Kū Gidiɔn gà ḡɔno, akū Isarailano èra ò p̄p̄a kè ò dò Baalii. Akū ò t̄ana kū òdi pi Baalibakakuk̄oo p̄te n̄ dikiri ũ, ³⁴ akū Dikiri n̄ Luda kū à n̄ bó n̄ ibere kū ò likaɔȳi kpa s̄inda p̄nkiano ɔĩ yā saɔgu. ³⁵ Odi gbēke ke Gidiɔn kū òdi pine dɔ Yerubaali bedenone yā mana kū à k̄enne p̄nki musuro.

13

Samusi inaa

¹ Isarailano èra ò yā kū Dikiri yeiro kè dɔ, akū Dikiri n̄ ná Filisitininone n̄ ɔĩ ari w̄e bupla. ² Gɔgbē ke kú Zora, Dā burime, a t̄on Manɔa. A n̄ano bi parame, adi né iro. ³ Dikiri Malaikaa b̄o à s̄u nɔgbē piia à pi: N̄ ma! Parame n̄ ũ, n̄di né iro, ama ïni n̄o sí n̄ né i gɔgbē ũ. ⁴ N̄ laakari ke! N̄sun w̄e ke i gbāna ke miro. N̄sun t̄e ke b̄lero. ⁵ ïni n̄o sí n̄ né i gɔgbē ũ. Gē s̄un na né pi m̄iario, zaakū aniḡɔ de Luda p̄o ũme zaa a iḡɔ. Àkū mé ani na Isarailano bonaaa Filisitininɔ ɔĩ.

⁶ Akū nɔgbē pi gɛɛ à ò a zāne à pi: Luda gbēke s̄u ma kínaa. Tó n a è, à de lán Luda Malaikaa bà à naasi v̄i manamana. Mádi a la tó máme à b̄onlo, akus̄o adi a t̄o om̄enero. ⁷ À p̄imene mani n̄o sí mà né i gɔgbē ũ. À p̄imene m̄asun w̄e ke i gbāna ke miro, akū dɔ m̄asun t̄e ke b̄lero, zaakū né pi niḡɔ de Luda p̄o ũme zaa

a ina gŵŵŵ ari a wēndi lén. ⁸ Akū Manŵa wé kè Dikiria à pì: N yá nna Dikiri! Ñ tó gbē kū n zì era à su dŵ à yá kū óni kē kū né pìio a inaa gbera dawere. ⁹ Luda Manŵa yá mà, akū Luda Malaikaa pìi era à sù nŵgbē pìia gŵŵŵ kū à kú bura. A zā Manŵa kú káao gwero, ¹⁰ akū à kè likalika à bàa lè à gèe à òne à pì: Gŵgbē kú à bò à sùma zī kúà kù dí dŵee! ¹¹ Manŵa fùte à tè a nanoi. Kú à kà gŵgbē pì kīnaa, à a là à pì: Mòkŵn mé n yá ò kú ma nanŵo yá? À wèa à pì: Makúme! ¹² Akū Manŵa a là à pì: Tó n yá pìi pàpa, né pì nigŵ de deramee? Bŵ zīn anigŵ kee? ¹³ Dikiri Malaikaa wèa à pì: N nanŵ gŵ yá kú ma òne kúna pínki. ¹⁴ Àsun geepi lí pŵke blero. Àsun wē ke í gbāna ke miro. Àsun tē ke blero. Àgŵ yá kú ma ditene kúna pínki. ¹⁵ Akū Manŵa pìne: N yá nna, ñ ze gīa ari ò blène bŵŵŵ kekenne. ¹⁶ Dikiri Malaikaa wèa à pì: Bee tó ma gŵ la, mani n pŵke blero. Tó n sa'opŵ kú òdi ká tén à té kú soru kē, ñ ò Dikiria. Manŵa dí dŵ kú Dikiri Malaikaamerŵ, ¹⁷ akū à a là à pì: N tŵn deramee? Tó yá kú n òo pìi kē, óni sáabu kenne. ¹⁸ Dikiri Malaikaa wèa à pì: Bŵyāin nteni ma tŵ gbekaa? Tŵ bonsareme. ¹⁹ Akū Manŵa blène bŵŵŵ kú à flawaa sè à Dikiri gbàgbao gbè ke musu. Kú Manŵa kú a nanŵo ten gwa, akū Dikiri yābonsare kē ²⁰ à tò té bò sa'okì pìn à fùte musu, akū Dikiri Malaikaa fùte tévuraa pìi gūn à tà musu. Kú Manŵa kú a nanŵo è le, akū ò wùte nēsele kutena.

²¹ Dikiri Malaika dí era à sù Manŵa kú a nanŵoŵa doro, akū Manŵa dŵ sà kú Dikiri Malaikaame. ²² Manŵa pì a nanŵne: O gan yee! Zaakú o Luda è kú wéŵ. ²³ Akū a nanŵ pìne: Tó Dikiri ye à ó demē, de adi sa kú o òa kú flawaaŵ síro, de adi yá dínŵ owerero, akúsŵ adi yá pì mŵwerero.

²⁴ Nŵgbē pì né ì gŵgbē ū, akū à tŵ kpāne Samusi. Né pì zŵkŵ kù, akúsŵ Dikiri arubarikaa dànē. ²⁵ Dikiri Nini nà zīkenaa a gūn gŵŵŵ kú à kú Dānŵ buran, Zra dagura kú Esetaoluo.

14

Samusi nŵsena Filisitiniŵ té

¹ Samusi gèe Timina, akū à Filisitini nénŵkpāre ke è gwe. ² Kú à sù, akū à pì a de kú a daone: Ma Filisitini nénŵkpāre ke è zaa Timina. À gé à a wetemene mà sé nŵ ū. ³ Akū a de kú a dao pìne: Nŵ kú n danenŵ ke n burinŵ ténloo? Akū ñni gé ñ nŵ sé Filisitini gyŵŵŵŵdenŵ té yá? Akū Samusi pì a dene: Ñ gé ñ a wetemene dé, zaakú nŵkpāre pìn má yei. ⁴ A de kú a dao dí dŵ kú yá pìi bò Dikiri kīnaanlo, zaakú Dikiri ten zé wete à yá mŵ Filisitininŵneme. Gŵŵŵ birea Filisitininŵ mé òten kí ble Isarailanŵa.

⁵ Akū Samusi ten gé Timina kú a deo kú a dao. Kú ò kà Timina geepi bura, músune bŵŵŵ bò Samusii àten pütá. ⁶ Dikiri Nini sùu, akū à músuu pìi kú à kēkŵre lākū blène bŵŵŵŵn à kēkŵre bà. À pŵke kúna a ŵī sŵro. Adi yá kú à kēe pì o a de ke a danero. ⁷ Akū à gèe à yá ò kú nŵkpāre pìio, nŵkpāre pì sŵ à kène mana.

⁸ Kú à gŵŵŵ pla kē, à fùte àten gé nŵ pì sé, akū à lite à gèe músu gèe pì gwa. Akū à è zŵnŵ sàa dŵ a gèea ari ò í kē. ⁹ Akū à ŵ dàn à a sàa gā à wŵto àten ble, akū àten táo. Kú à kà a de kú a dao kīnaa, à lírñe ò blè, ama adi oñne kú a bò músu gèe gūmmero.

Samusi gara kutu dana Filisitininŵne

¹⁰ A de gèe nŵkpāre pì kīnaa, akū Samusi pŵnna pŵble kèrñne lākū nŵserii dí ke nà. ¹¹ Kú à sù, ò kefennanŵ sisi gbēnŵn baraakuri ògŵ kú káao. ¹² Akū Samusi pìñne: Má gara kutu ke vī mà daáre. Ari pŵblena gŵŵŵ suppla dí gé

papao, tó a f̄ à gara p̄i b̄òmen̄e, mani biza kpááwa pi baraaakuri k̄u utao waka baraaakuri. ¹³ Tó ádi f̄ à b̄òmen̄e s̄ro, ák̄ōn̄o mé áni biza pi baraaakuri k̄u uta waka baraaakuriio kpáma. Akū ò p̄ine: Ñ ñ gara p̄i dawere ò ma. ¹⁴ À p̄ín̄e: Póble b̄ò p̄osorii ḡun,

p̄o nna b̄ò p̄o gb̄ana ḡun.

Akū odi f̄ ò gara p̄i b̄oro ari ḡoro aak̄ō. ¹⁵ A ḡoro siik̄odea ò p̄i Samusi nan̄one: Ñ ònd̄ō k̄e n z̄ane à gara p̄i bowere. Tó lenlo, óni n kpata k̄u n de beden̄o. Ase a ó sísi de à ó p̄ōn̄o síwám̄e? ¹⁶ Akū Samusi nan̄o ten s̄o òne à p̄i: N z̄amagu! Ñ yemairo! N gara ke dà ma gb̄ēn̄e, akū s̄ō nídi a bona omenero. Akū à p̄ine: Mádi o ma de ke ma danero. B̄ó mé à tò mani onn̄e? ¹⁷ Àten s̄o òne ari ḡoro suppla p̄i ḡe à p̄apao. A ḡoro supplade p̄in akū Samusi gara p̄i b̄ōne k̄u à n̄akarara ȳai, akū a n̄o p̄i ḡe à ò a gb̄ēn̄e. ¹⁸ A ḡoro suppladea ari if̄ant̄ē ḡō ḡē ḡē kp̄én w̄ete p̄i kefennan̄o p̄ine:

B̄ó nna mé à de z̄laa?

B̄ó gb̄ana mé à de músulaa?

Akū Samusi p̄ín̄e: Tó adi k̄e a bú w̄i k̄u ma z̄ununuoro, de ádi f̄ a ma gara p̄i b̄oro. ¹⁹ Dikiri Nini s̄ua, akū à ḡe Asakeloni à ḡōgb̄ēn̄o d̄ede gb̄ēn̄on baraaakuri à ní p̄okasan̄o b̄obor̄mma, akū à ḡe à kp̄a gb̄ē k̄u ò a gara p̄i b̄ōnen̄o. Akū à p̄o f̄ à tà a de bea. ²⁰ Akū ò Samusi n̄o p̄i k̄u ò kp̄a a gb̄ēna k̄u à z̄e a sara n̄o p̄i séḡoro.

15

Samusi t̄és̄na Filisitinin̄o buraa

¹ Kū à k̄e ḡoro pla, burap̄ōn̄o k̄ek̄eḡoro k̄a, akū Samusi bl̄ene b̄ōr̄o k̄u à ḡe a n̄o p̄i gwao. À p̄i: Má ye mà ḡē ma nan̄o kp̄én. Akū a n̄o p̄i de dí a gba z̄éro ² à p̄i: Maten da n yeimero, akū ma a kp̄a n gb̄ēn̄aa. A dak̄ūna mana deala. Ñ a sé a ḡēne ū. ³ Samusi p̄ín̄e: Tó ma ȳa v̄ani k̄e á Filisitinin̄one s̄a, maniḡō taari v̄i dorō.

⁴ Samusi ḡe à gb̄ēgbonn̄o k̄ūkū w̄aa do k̄u bas̄oro, akū à s̄ē ȳiȳi t̄eret̄eret̄ere. À gb̄ēgbon p̄in̄o vl̄a ȳiȳik̄ōa pl̄apla, akū à s̄ē p̄i ȳiȳi ní vl̄a p̄in̄o.

⁵ À t̄e n̄a s̄ē p̄in̄o, akū à gb̄ēgbon p̄in̄o gb̄are Filisitinin̄o bura. Ñ p̄ōwen̄o t̄e k̄u p̄ínki k̄u ní p̄ōwe gb̄an̄o k̄u ní geepi búno k̄u ní k̄ūkp̄en̄o p̄ínki. ⁶ Akū Filisitinin̄o p̄i: Dí mé à ȳa dí taka k̄ewere? Akū ò p̄i: Samusim̄e, Timina gb̄ē anzuree. À anzuree p̄i a n̄o siame, akū à kp̄a a gb̄ēn̄aa. Akū Filisitinin̄o ḡe ò t̄e s̄ō n̄o p̄ia k̄u a deo. ⁷ Samusi p̄ín̄e: Zaakū a k̄e le, mani k̄amma boro ari ma ge f̄ina boóawa. ⁸ À sí ní t̄e à ní k̄e dúgudugu, ní dedenaa p̄i ḡē onala, akū à ḡe à v̄ute Etamu gb̄ew̄en̄.

Filisitinin̄o dedena k̄u zaaki ger̄ewao

⁹ Filisitinin̄o ḡe ò búraa k̄ate Yudan̄o búsun, ò dàgula ari Ger̄ewa sare. ¹⁰ Akū Yudan̄o ní lá ò p̄i: B̄oȳai a suw̄ai k̄u z̄liio? Akū ò p̄i: O su ò Samusi k̄ume, de ò k̄ene l̄akū à k̄ewere n̄a. ¹¹ Akū Yudan̄o gb̄ēn̄on d̄ubu aak̄ōn̄o ḡe Etamu gb̄ew̄e k̄inaa ò p̄i Samusine: Ñ d̄ō k̄u Filisitinin̄o mé òten kí blew̄ar̄oo? B̄ó ȳan n̄ k̄ewere gw̄ee? À w̄em̄ma à p̄i: P̄ó k̄u ò k̄emen̄en ma k̄ēn̄e. ¹² Akū ò p̄i: O su ò n̄ ȳi ò n̄ kp̄ám̄ma. Akū Samusi p̄i: À la dam̄ene k̄u áni ma de á z̄idarō. ¹³ Akū ò p̄ine: Oi! Óni n̄ dero. Óni n̄ ȳi k̄u bàaome ò n̄ nañ̄e ní ōi. Akū ò a ȳi k̄u bà dufuo m̄en̄ pla ò b̄ò k̄aao gb̄ew̄ee p̄i ḡun. ¹⁴ Kū ò k̄a k̄aao Ger̄ewa, akū Filisitinin̄o s̄u ò daale,

òten wiki léa. Dikiri Nini sù Samusia, akú bà kú ò a ylo a ɔɔa muna kú, akú bàa pino z̄z̄k̄ɔ̄e a ɔa. ¹⁵ À zaaki gè dufu gerewa è, akú à nàtè à sè à gbēnɔn wàa sɔɔronɔ dèdèo. ¹⁶ Samusi pì:

Zaaki gerewan ma gbēnɔn wàa sɔɔronɔ dèdèo,
zaaki gerewan ma n̄ t̄t̄k̄ɔ̄a.

¹⁷ Kú à yā pì ò à làka, akú à gerewa pì zùkūna. Akú ò t̄ kpà gu piine Gerewa S̄s̄i.

¹⁸ Ími a kú gbāna, akú à ɔɔ d̄ Dikirine à pì: N tò makú n z̄ɔbleri ma z̄i blè manamana, akú n̄ ye mà ga kú ímio mà léte Filisitini gyɔfɔɔdenɔ ɔ̄ yá? ¹⁹ Luda Gerewa guwɛɛ lòkotoo pàra, akú í bòn. Samusi m̄, akú a wèndii sù à gbāna lè. Abire yāin òdi gu pì s̄isi Enakore. À kú Gerewa ari kú a gbārao. ²⁰ Samusi yā ḡḡɔ̄ Isarailanɔne ari wè baro Filisitininɔ kiblemmanagɔɔ.

16

Samusi Gaza ḡeki gbà gboronaa

¹ Samusi ḡe Gaza à karua ke è gwe, akú à ḡè à wute k̄aao. ² Ò pì Gazadenɔne: Samusi kú la. Akú ò lika z̄ɔ gu pii, òteni a d̄a w̄te ḡekia gwāani. Ò ȳl̄te gwāani piia ò pì: Tó gu d̄, óni a dem̄. ³ Samusi w̄te gwe ari liz̄ando, akú à f̄t̄te à ḡè à w̄te ḡekia gbàa kú kú a lípetena m̄n planɔ à ḡà à wò kú a gbāngao l̄l̄l̄. À dà a ḡan à ḡè à zùkūna s̄s̄i kú à ar̄e d̄ Eblɔnua musu.

Samusi kú Delilao

⁴ Abire ḡera Samusi yè nɔgb̄ kei zaa Sɔreki guvuten, a t̄n Delila. ⁵ Akú Filisitini k̄inanɔ ḡè ò nɔgb̄ pì lè ò pine: N̄ ɔnd̄ kp̄atei de n̄ le n̄ a gbāna z̄k̄ɔ̄ pì asiri d̄ɔ kú l̄ákū óni ke n̄ ò gbāna m̄n̄e. Tó o a ȳl̄ bàao a gbāna b̄usa, ó baadi ni n̄ gba andurufu ɔɔ m̄n̄ wàa sɔɔro kú basɔroo. ⁶ Akú Delila pì Samusine: N̄ n̄ gbāna z̄k̄ɔ̄ asiri om̄ene kú deran oni ke n̄ ò n̄ ȳl̄ kú bàao ò n̄ gbāna busao. ⁷ À w̄e à pì: Tó ò ma ȳl̄ kú kyā ȳida m̄n̄ suppla, abire mé ani ma busa m̄ḡɔ̄ de lán baadi bà. ⁸ Filisitini k̄inanɔ sù Delilane kú kyā ȳida kú adi kori keroo m̄n̄ suppla, akú à a ylo. ⁹ A kùrinɔn utena kp̄enen, akú Delila pì Samusine: Samusi! Filisitininɔn ze la díe! Akú à kyā pino k̄èk̄e lán bà mùkumukuu bà, odi a gbāna asiri d̄ɔro.

¹⁰ Akú Delila pine: Nteni ma lalandi ke, nten éke tomeneme. N̄ om̄ene sà l̄ákū oni n̄ ȳl̄ n̄. ¹¹ Akú à pine: Tó ò ma ȳl̄ kú bà ḡbigiri dufu kú odi z̄i keo k̄ɔro, ani ma busa m̄ḡɔ̄ de lán baadi bà. ¹² Akú Delila bàa pì sè à a ylo. A kùrinɔn utena kp̄enen, akú à pì: Samusi! Filisitininɔn ze la díe! Akú Samusi bà kú à d̄ɔ a ɔaa pì k̄èk̄e lán buu bàa bà. ¹³ Delila pine: Nteni ma lalandi ke ari tera. Nten éke tomeneme. N̄ om̄ene sà l̄ákū oni n̄ ȳl̄ n̄? Akú à pine: Tó n̄ ma mikā gbāna m̄n̄ supplanɔ kú n̄ dà àsan n̄ t̄ lán gòdoo bà, tó n̄ káro p̄ea, mani busa m̄ḡɔ̄ de lán baadi bà. Delila tò i a sè, akú à a mikā gbāna m̄n̄ suppla pino kú à t̄ lán gòdoo bà ¹⁴ à káro p̄ea. Akú à pì: Samusi! Filisitininɔn ze la díe! Akú à vù à àsa pì ḡà à wò kú a mikāo.

¹⁵ Delila èra à pine d̄: Ndiḡɔ̄ pi n̄ yemai, akūs̄ ndi ma náani keroo? N ma lalandii kè à kà ḡen aak̄. N̄di n̄ gbāna z̄k̄ɔ̄ asiri om̄enero. ¹⁶ Len àdiḡɔ̄ nakaraa l̄e kú yā pì takao lakanaa sari. Àteni a z̄ida ȳȳɔne ari à ḡè à f̄u menaa à ye à ga. ¹⁷ Akú à yā kú à kú a swèn òne p̄inki sà à pì: Ḡé dí na ma m̄ia zikiro,

zaakū ò ma ke Luda pò ũme. Tó ò ma m̀i b̀ò, ma gb̀ana ni bo ma g̀un, mani busa màg̃ de lán baadi bà. ¹⁸ Kū Delila è à yá kú à kú a swèn òare pínki, akú à légbázá kè Filisitini ḱnanɔne à pì: À era à su gèn do dɔ, zaakū à a s̀inda pínki òmene sà. Akú ò era ò s̀u a ḱnaa, ò andurufuu pì k̀una. ¹⁹ Delila tò i Samusi sè a gbála, akú à g̃gbē ke sisi. À a mikā gb̀ana mèn suppla pìnɔ b̀ò, akú à nà busanaaa a gb̀ana p̀i b̀ò. ²⁰ Delila pì: Samusi! Filisitininɔn ze la díee! Akú à v̀u àten da áni ke lán yá bà à a z̀ida bome. À d̃s kú Dikiri a tonlo. ²¹ Akú Filisitininɔ a k̀, ò a wénɔ hòbo, akú ò g̃e káao Gaza. Ò m̀gotē kp̀atii kp̀ane, akú ò a dà àten wísi ló kp̀ésiran. ²² A mikā p̀i era à nà kunaa dɔ a bonaa g̀bera.

Samusi ganaa

²³ Filisitini ḱnanɔ k̃ k̀kara de ò ñ t̀ana Dagɔni gbagba, akú òten p̀onna ke ò pì: Ó t̀ana ó ibere Samusi ǹawere ó ɔ̃. ²⁴ Kú Filisitininɔ a è, ò ñ t̀ana s̀ábu kp̀a ò pì:

Ó ibere ó b̀usuu dè,
à ó gb̃enɔ d̀ede dúgudugu,
akú ó t̀ana a ǹawere ó ɔ̃.

²⁵ Lákú ñ p̀ò k̀e nna nà, ò pì: À Samusi sísi à f̀ai p̀ò kewere. Akú ò a b̀ò kp̀ésiran à yáadyá k̀éne.

Kú ò a z̀e kp̀e gb̀egbanɔ dagura, ²⁶ à p̀i kefenna k̀ à a ɔ̃ k̀unaane: Ñ gé k̀umao gb̀egba k̀ ò kp̀e k̀unanɔ sare de mà ɔ̃ nanaa mà gb̀ana lea. ²⁷ T̀anakpe p̀i p̀a, g̃gb̃enɔ k̀ ñgb̃enɔn k̀ gwe k̀ Filisitini ḱnanɔ ñ pínki. Gb̃e k̀ ò k̀ kp̀e p̀i musu k̀a gb̃enɔn ẁa g̃ero, k̀ ò s̀u Samusi f̀ai gwa.

²⁸ Samusi wé k̀e Dikiria à p̀i: Dikiri Luda, ñ tó ma yá d̃ngu. Luda, ñ ma gba gb̀ana gèn do dɔ de mà f̀ina boo Filisitininɔa ma wé mèn pla yá musu. ²⁹ À ɔ̃ nana gb̀egba mèn pla k̀ ò kp̀e p̀i k̀una guraguranɔa, a ɔ̃pla k̀ a doa a ɔze k̀ a doa dɔ. ³⁰ À p̀i: Ñ tó mà ga k̀ Filisitininɔo! À kutuu k̀e, akú à ɔ̃ ỳipaa k̀ gb̀anao, akú kp̀e p̀i gb̀oro à s̀i Filisitini ḱnanɔa k̀ gb̃e k̀ ò k̀ a g̀unnɔ ñ pínki. Gb̃e k̀ Samusi ñ dede a gagɔɔanɔn dasi de gb̃e k̀ à ñ dede gɔɔ k̀ à k̀ k̀ ẁendiola. ³¹ A dak̀unanɔ k̀ a de bedeno s̀u ñ pínki ò a g̃e s̀e ò t̀ao, akú ò a mira kp̀ak̀us̀ k̀ a de Manɔa p̀ò, Zra k̀ Esetaoluo dagura. À yá g̀g̃ Isarailanɔne ari ẁe baro.

RUTU

Naomi kū Rutuo

¹ Goro kū yāgōgōrino ten kí ble Isarailano būsun, nàa gè, akū gōgbē ke bō Betilihamu, Yudano būsun, à gèe à goro pla kè Mōabuno būsun kū a nāno kū a nēgōgbē gbēno plano. ² Gōgbē pì tón Elimeleki. A nāno tón Naomi. A nēno tón Malonu kū Kilišo. Eflata būsū gbēno me. Ò gèe Mōabuno būsun, akū ò kú gwe. ³ Gwen Naomi zā Elimeleki gān, akū à gō gwe kū a né gbēno pla pino. ⁴ Ò Mōabu nōgbēno sè nōno ū, a do tón Opa, a do sō Rutu. Ò kú gwe lán wē kuri taka bà, a gberan ⁵ Malonu kū Kilišo gā nī pla nī pínki, akū Naomi gō gō sari nēno sari.

⁶ Kū à kú Mōabuno būsun gwe, à mà kú Dikiri a gbēno wēnda gwà à nī gbá pōble, akū à soru kè à ta kú a né nāno pino. ⁷ Akū à fùte gu kú à kunwa à dà zén kú a né nāno pino, òten tá Yudano būsun. ⁸ Akū à pì a né nāno pino: À era à tá á danō kīnaa. Dikiri gbēke kēáre lākū a kè á gō kú ò gāno nà kú makūo. ⁹ Dikiri tó á baadi era à zā ke à vuteki le. Kū à lé zāmma, akū ò sō dō manamana. ¹⁰ Ò pine: Óni gé kúnwo n gbēno kīnaame. ¹¹ Akū à pì a né gyaano pino: À era! Bóyáí áni gé kúmao? Mani era mà nēgōgbēno i de à le à zā kēmma dōn yá? ¹² À era à tá! Ma zī kù, mani le mà zā ke dorō. Bee tó ma pì mani wé dō zākēnaai, akū ma lè okosiala ma nēgōgbēno i káao, ¹³ áni fō à nī dā ari ò ke zōkō yá? Áni fō àgō kun pose ní yá yá? Oi, ma nēno! Dikiri kpe limeneme. Yá kú à á lé pì dí kēme nēno fá!

¹⁴ Ò era ò nà sō dōa, akū Opa lé zà a zā daa, ama Rutu gí à nàa. ¹⁵ Akū Naomi pine: Ñ gwa, n gbēno ten tá a gbēno kú a tānāno. Ñ era ò tá káao. ¹⁶ Akū Rutu pine: Ñsun nakarama mà n tó mà táro. Gu kú n gèese pēten, ónigō lēlele. Gu kú n kipan, gwen mani kipan. N gbēno ni gō ma gbēno ū, n Luda ni gō ma Luda ū. ¹⁷ Gu kú n gan, gwen mani gan ò ma ví gwe. Ga baasiro pōke ni ò kēkōaro. Tó ma kēmma, Dikiri yá kēme pásipāsī. ¹⁸ Kú Naomi è à zèo kú à tá káao me, adi yāke one dorō.

¹⁹ Akū nī pla nī pínki ò gèe are ari ò kà Betilihamu. Kú ò kà gwe, wēte wà nī yá musu. Gbēno pì: Naomin gwe sō yá? ²⁰ Akū à pino: Àsungō ma sísi Naomi dorō, séde Mara, zaakū Gbānasīndapinkide posirayā kēme. ²¹ Ma ge wētea kú pōno, akū Dikiri sù kúmao okori. Bó yá mé à tò áni ma sísi Naomi? Dikiri bō ma kēme, Gbānasīndapinkide pì yá'ummanaa kpāmai. ²² Lākū Naomi sù kú Mōabuno būsuno nān gwe kú a né nāno Rutu, Mōabu burio. Ò kà Betilihamu goro kú ò nà nagākēnaame.

2

Rutu dakarena kū Bōzao

¹ Naomi zā Elimeleki be gōgbē ke kun, gbē zōkō aruzekedeme, a tón Bōza. ² Mōabu nōgbē Rutu pì Naomine: Ñ tó mà gé bura nagā kōno we màgō té gbē kú à mà wēnda gwà kpe. Akū à pì a né gyaano pine: Ñ gé! ³ Akū à fùte à gèe nagā kōno we bura, àdigō té pōkērino kpe. Akūsō bura kú à gēen pì bi Elimeleki dane Bōza burame. ⁴ Akū Bōza bō Betilihamu. Kú à kà gwe, à fō kpā pōkērino à pì: Dikiri gō kú káao! Akū ò pine: Dikiri arubarika dangul! ⁵ Bōza pì a zikeri

kū à de a pòkèrìno gwàri ùne: Dí mé à nòkpare direkú vīi? ⁶ Akú à wèa à pì: Nòkpare pì bi Mòabu nògbè kú Naomi bò káao Mòabunò búsun à sù káaome. ⁷ À pì mà tó à nagá kónò we pòkèrìno kpe, akú àten zī ke zaa kónko. Teran à sù kámma bo fiti kuta gún.

⁸ Akú Bòaza gèè à pì Rutune: Ñ ma yā ma. Ñsun gé nagá kónò we bura pānden doro. Ñsun gètewálaro. Ñ gō la kú ma nògbè zīkerinò. ⁹ Ñ wé dō zī kú òten kea ñgō té í kpe. Ma ò ma kefennanone ò su wari dōmmaro. Tó ími teni n de, ñ gé ñ í kú ò kà orozānon mi. ¹⁰ À kùtene à mùi nàte à pì: À kè dera makú kú buri pānde nògbèn ma ũ, n laakaríi dōma, akú n yā mana kèmenee? ¹¹ Akú Bòaza wèa à pì: Ó yā kú n kè n zā dane n zā ga gbera òmene pinki, lākú n n de kú n dao tó nà kú n búsuwo, akú n su n vute gbè kú n n dō yaronò té. ¹² Dikiri fina bonne yā kú n kèe musu. Lākú n su n sòto Dikiri Isarailano Luda oruu gūn nà, à a fina bonne manamana. ¹³ Rutu pì: Baa, n yā mana kèmenee fá! N ma laakaríi kpàtemene, n yā nna ò makú n zīkeriine, bee kú n zīkerinò doken ma ũro.

¹⁴ Pòblegòto Bòaza pìne: Ñ mós ñ pò ble la ñgō burodi zō dōoa. Akú à vùte pòkèrìno sare. Bòaza pòblewe kpatanaa kpàa, akú à pò blè à kà ari a kpara gò. ¹⁵ Kú à fùte àten gé pò kónò we, akú Bòaza ò kefennanone à pì: Bee tó àten pò kónò we nagá kú à katena té, àsun wé'i daaro. ¹⁶ À a sà kenò bobone nagá gūn à tó à a kónò we. Àsun pataaro.

¹⁷ Akú à pò kónò wè ari òkosi. Kú à zō à a wé bò, à kà toko lé do taka bà. ¹⁸ Kú à sè à tào be, akú à pò kú à a kónò wè pìi mò a zā dane. À pòble kpara kú à gò pìi kpaa dō. ¹⁹ Akú a zā da a là à pì: Mákpan n pò kónò wèn gbāraa? N zī kè máa? Luda arubarika da gbè kú à laakaríi dōmman. Akú à gbè kú à zī kè a bura yā òne à pì: Gbè kú ma zī kè a bura gbāra tón Bòaza. ²⁰ Akú Naomi pì: Ma Dikiri sáabu kè! À kpé àten gbèke ke ókónò kú ó bēnenone kú ó gbè kú ò gāno. Akú à èra à pì: Gbè pì bi ó dane káni buri mèn dome. ²¹ Akú Mòabu nògbè Rutu pì: À pìmene mà na a zīkerinò ari ò gé pò kè ò lākao. ²² Akú Naomi pì a né gyaano pìne: À mana ñ gé kú a nògbè zīkerinò de òsun wari dōmma bura pānde gūnlo yāi. ²³ Akú à nà Bòaza nògbè zīkerinò. Àdigō pò kónò we í kpe ari ò gèè ò nagá kú gbadoo kè ò lāka. À kú a zā da beame.

3

Rutu kú Bòazao zaa pówegbèkia

¹ Naomi pì a né gyaano pìne: À mana mà be wetenne, gu kú ñni le ñgō kunwa aafia. ² Bòaza kú ñ kú kú a zīkerinò bi ó danenloo? Akú mé àten pówè gbè òkosiāla. ³ Ñ zú o ñ nísí doko. Ñ n aso mana da ñ gé pówegbèkia. Ñsun tó à dō ñ kú gwero ari à pò blè à í mi à lākao. ⁴ Tó à wùte, ñ gu kú à wùten gwa, ñ gé ñ a biza lé sé ñ wùte a gbá sare. Ani yā kú ñni ke onne. ⁵ Akú à pìne: Yā kú n ò pinki, mani kemee. ⁶ Akú à gèè pówegbèkia à yā kú a zā da ònee pìi kè pinki.

⁷ Bòaza pò blè à í mi, a pò kè nna. À gèè à wùte pówè tuku sare dire kpa, akú Rutu bótèi teene, à biza gò a gbáa à wùte gwe. ⁸ Lizāndo kú Bòaza kè gíri, à vù kú io à lite, akú à lè nògbè mé à wutena a gbá sare. ⁹ Kú à pì, dímee, akú Rutu wèa à pì: N zīkeri Rutume. Ñ n biza lé kúmala, zaakú ma dane káni kú ani ma bome n ũ. ¹⁰ À pìne: Dikiri arubarika dangu! Gbèke kú n kè kpekpe díkina de a káakupola. Ñdi gé kefenna wetero, takaside kesō aruzekede. ¹¹ Ñsun tó vīna

n kũro. Pó kũ n wé kè pínki, mani kenne, zaakũ wêtedenɔn dõ kũ nɔ maname n ũ n pínki. ¹²Yápurame! N danen ma ũ, ama dane káni pãnde kun à káni demala. ¹³Ñ i la gwãaniala, zia kɔnkɔ tó à ye à n bome, à mana, à n bo. Ama tó adi wero, ma si kũ Dikirio mani n bo. Ñ i la ari gu dɔ.

¹⁴À wutena a gbá sare gwe ari gudɔ, akũ à fùte ari gu gõ gé kè, zaakũ Bɔaza pìne àsun tó gbêke dõ kũ à sù pówegbèkiaro. ¹⁵À pine dɔ: Ñ n pódangãa poro ñgõ kũna. Kũ à kũna, akũ Bɔaza nagã kãne zaka lé suddo à dine, akũ à tao be. ¹⁶Kũ à kà be, à zã da a là à pì: Yá kè deraa? Akũ à yá kũ gõgbè pìi kènne òne pínki, ¹⁷à pì: À ma gba nagã zaka lé suddo díkĩname. À pì à mana mà tá ma zã da kia ɔkoriro. ¹⁸Akũ Naomi pì: Ñ vute teene ari n yá pì lakana dõ, zaakũ gõgbè pì ni kámma bo gbãra yá pì lakanaa sariro.

4

Rutu zãkena kũ Bɔaza

¹Bɔaza gèe à vùte wête bĩnilea, akũ à è dane káni bõri kũ à a yá òo pì ten su. Akũ à pì: Ma gbè, ñ mó ñ vute. ²Akũ à wête gbè zõkõnɔ sisi gbẽnɔn kuri à pì ò vute. ³Akũ à pì dane káni kũ ani a sura ba pìine: Naomi kũ à sù kũ Mɔabunɔ bũsuo teni ó vĩni Elimeleki bura kpado yía. ⁴Akũ ma è à mana mà a yá onne, de ñ lú ó gbè zõkõ kũ ò vutena lanɔ wára. Tó n ye ñ lúmè, ñ lú. Tó n ye ñ lú sɔro, ñ omene mà ma, zaakũ mɔkõn mé n a luna zé vĩ. Tó n bakanlo, séde makũ mà lú. Akũ gõgbè pìi pì: Mani lú. ⁵Akũ Bɔaza pì: Tó n bura pìi lù Naomi kũ Mɔabu nɔgbè Rutuoa, ñni gbè kũ à gà gyaanɔ le dɔ, de a tó le à gõ a túbia. ⁶Akũ dane káni bõrii pìi pì: Tó len à de le, mani lúro, de màsun ma zida túbii yakaro yá. Ñ n pó lú, zaakũ mani fɔ mà lúro. ⁷Isarailanɔ bũsun yá tó gbè ten bura lú ke tó àteni a lilin ke, tó àten yá mì láka, àdi a kyate gbá do bo à kpá gbèame yá pì lakana sèeda ũ Isarailanɔne. ⁸Kũ dane káni bõrii pìi pì Bɔazane à lú, akũ à a kyate bò à kpá Bɔazaa. ⁹Akũ Bɔaza pì gbè zõkõ pìnɔne kũ gbè kparanɔ n pínki: Ákõnɔme sèedadenɔ ũ gbãra, kũ ma Elimeleki kũ Malonuo kũ Kiliõo pónɔ lù Naomia pínki. ¹⁰Akũ ma Malonu gyaanɔ Rutu, Mɔabu nɔgbè lè nɔ ũ dɔ, de gbè kũ à gà pì tó le àgõ kũ a túbia, de a tó sún ga a gbẽnɔ té ke a wête díkĩna gũnlo. Ákõnɔme yá pìi sèedadenɔ ũ gbãra.

¹¹Akũ gbè zõkõ pìnɔ kũ gbè kũ ò kũ gãnu gũnnɔ pì n pínki: Ókõnɔme sèedadenɔ ũ. Dikiri tó nɔgbè kũ àten gè n ɔnn pì gõ lán Rahila kũ Leao bà, kũ ò Isarailanɔ buri kè. Ani tó ñ gbãna kũ Eflata bũsun ñ tó bo Betilihamu. ¹²Dikiri tó buri kũ ani kpámma kũ nɔgbè piionɔ gõ lán Pɛɛzi kũ Tama i Yudanee burinɔ bà.

Dauda buri bozire

¹³Akũ Bɔaza Rutu sè nɔ ũ. À wùte kãao, akũ Dikiri tó à nɔ sɔ, akũ à né i gõgbè ũ. ¹⁴Akũ nɔgbẽnɔ pì Naomine: O Dikiri sáabu kè, adi n tó buri sari gbãraro. Luda tó né pì tó bo Isarailanɔ té. ¹⁵Ani n laakari kpátenne, ani n gwa n zikũnaa gũn, zaakũ n né gyaanɔ kũ à yenyĩ mé à a ñne, akũsõ à mananne de négõgbè gbẽnɔn supplanɔla. ¹⁶Akũ Naomi né pìi sè à kpá a kũla à gõ a gwari ũ. ¹⁷Akũ nɔgbè kũ ò kũ gweno pì: Ò négõgbè i Naomine. Akũ ò tó kpãne Ɖbedi. Ákũme Yese de, Dauda dizi ũ.

¹⁸Pɛɛzi burinɔ tón dí:

Pɛɛzi mé à Ezerɔnu i,

¹⁹Ezerɔnu Ramu i, Ramu Aminadabu i,

²⁰ Aminadabu Nas̄ ì, Nas̄ Salamɔ ì,
²¹ Salamɔ Bɔaza ì, Bɔaza Ɔbedi ì,
²² Ɔbedi Yesɛ ì, akū Yesɛ Dauda ì.

SAMUELI TAKADA KAAKU

Samueli 1:1-7:17

Solu 8:1-15:35

Solu kù Daudao 16:1-31:13

Elekana kù a gbèno

¹ Gōgbē ke kù Rama, Eflaimu bùsu gusīṣiden. Zufu burime, a tón Elekana, Yeroamu néme. Eflaimu buri kù òdi pì Zufu pì mé à Tohu ì, akù Tohu Eliu ì, akù Eliu Yeroamu pì ì. ² Elekana nɔnɔ vī mèn pla, a káaku tón Ana, a plade tón Penina. Penina mé à nénɔ vī, Ana sō à né vīro. ³ Wē kù wēɛo gōgbē pì ì di bo a wēte gūn à gé donyī ke Dikiri Žikaridene zaa Silo à sa oa. Eli négōgbē mèn plano Ōfini kù Fineasio kù gwe Dikiri gbāgbarinɔ ū. ⁴ Gɔɔ kù Elekana sa ò, àdi a nòbɔ kpá a nanɔ Peninaa kù a négōgbēnɔ kù a nénɔgbēnɔ n pínki, ⁵ akù àdi a leu pla kpá Anaa kù à yei yāi, bee kù Dikiri à kè para ū. ⁶ A gōba pì sō, àdigō a fobo a parakena yāi, de à a nèse futene. ⁷ Len àdigō kene le wē kù wēɛo. Tó Ana gēe Dikiri kpé gūn, a gōba pì ì a fobo, akù àdi sɔ do ari à fua à pò ble. ⁸ Akù a zā ì a lá: Ana, bó mé à n le, nten sɔ do, n̄di pò bleroo? À kè dera n nēsee yàkaa? Má denne négōgbē mèn kurilaroo?

⁹ Žikea kù ò kù Silo, ò pò blè ò làka, sa'ori Eli vutena gbàaa Dikiri kpé kpélelea, akù Ana fūte ¹⁰ kù nēseyakana zōkɔɔ, à wé kè Dikiria kù sɔdo manamana. ¹¹ Akù à lé kè Dikiria à pì: Dikiri Žikaride, n̄ tò makù n zòbleri yā dɔngu! N̄ ma wēnda gwa! Tó ma yā dí sānguro, akūs n̄ ma gba négōgbē, mani a kpámma n pò ū ari a wēndi lén, gē ni na a m̄ia zikiro. ¹² Kù a wékena Dikiriaa pì ten lákaro, akù Eli teni a lé gwa t̄ii. ¹³ Ana ten adua pì ke a swēe gūn, a lé mé àten ke zúkizuki, adi yā ò à bò a lén gbēke m̄aro. Eli ten da wē teni a dem̄e, ¹⁴ akù à p̄ine: Wē nigō n de ari bɔrem̄e? N̄ m̄i kē wēa. ¹⁵ Akù Ana wēa à pì: Adi ke lenlo Baa! Nōgbē p̄osiraden ma ū, mádi wē ke í gbāna ke miro. Mateni ma yā'ummananɔ o Dikirineme. ¹⁶ N̄sun makù n zòbleri dite nōgbē p̄a ūro. Ma nēse yakana kù ma kunna b̄idi gūnwɔ mé à tò maten wé ke la ari tera. ¹⁷ Akù Eli p̄ine: N̄ tá aafia. Isarailanɔ Luda n gba pò kù n wé kēaa. ¹⁸ Akù Ana pì: N̄ tò makù n zòbleri yā kángu. Akù à tà à pò blé a ànn wère.

Samueli inaa

¹⁹ Kù gu d̄, ò fūte konkɔkonkɔ ò gēe ò donyī kè Dikirine. Akù ò èra ò tà n̄ wētea Rama. Kù Elekana wūte kù a nanɔ Anao, a yā d̄ Dikirigu. ²⁰ Gɔɔ birean à n̄bɔ s̄i à né ì gōgbē ū, akù à tó kpāne Samueli, zaakù à pì: Ma a wé kè Dikiriame.

²¹ Akù Elekana fūte kù a bedeno n̄ pínki, ò èra ò gēe sa kù òdi o wē kù wēɛo o Dikiria, ò lé kù ò gbēne f̄ina bo. ²² Ama Ana dí géro. À p̄i a zāne: Tó né p̄i kē, akù maní gé a m̄o Dikirine, anigō kù gwe gɔɔ s̄inda pínki. ²³ Akù a zā p̄ine: Lákù à kenne mana n̄ n̄ ke. N̄ mena ari à kē. Dikiri tó yā pì ke. Akù nōgbē p̄i a né gwà ari à gēe à kēo.

²⁴ Kù à kē, akù à a sè à gēe k̄aa Dikiri kpén Silo kù zùsa wē aak̄so kù w̄isito konko do kù s̄ew̄o t̄uru do. Né p̄i kè kefenna ū. ²⁵ Kù ò zùsaa p̄i kùtu kpá, akù ò gēe kù né p̄io Eli k̄inaa. ²⁶ Akù Ana p̄ine: Baa, n̄ gaafara kemene! Kù n kunnaao makūme nōgbē kù à ze la maten wé ke Dikiria n wára ū. ²⁷ Né dik̄inan

ma wé kè Dikiria, akū à ma gba pọ kú ma gbèkaaa pìi. ²⁸ Abire yāin ma su a kpá Dikiria, de àgọ kun a pọ ũ ari a wèndi lén. Akū ò donyī kè Dikirinè gwe.

2

Ana aduakènaa

(Luk 1:46-55)

¹ Akū Ana aduaa kè à pì:

Ma nèse ten yáa dọ Dikiria,
ma mì dana ía Dikiri yāi.
Maten woo ke ma íberenọa,
ma pọ kè nna, kú à ma sura bà.

² Gbèke kú adona lán Dikiri bàro,
gbèke kun lán a bàro,
gbèsi ke kun lán ó Luda bàro.

³ Àsun yā bọte kú yōnkoro,
àsun tó zīda bina yā bo á lénlo,
zaakū Dikiri Ludame yádōri ũ,
àkū mé àdi ó yákenanọ yō à gwa.

⁴ Gọsa gbānanọ sá è'è,
ama gbè funanọ gbāna asa dò ní pi.

⁵ Gbè kána ten a zīda aya ke pọble yāi,
ama nà ten gbè kú àteni a de yā de doro.

Para né ì mèn suppla,
ama nédasi'iriii gò wènda.

⁶ Dikiri mé àdi tó gbè ga,
akūsò àdi tó gbè gọ kun.

Àkū mé àdi tó gbè gè būsuu gūn,
akūsò àdi gè vu.

⁷ Dikiri mé àdi su kú takasio kú kunna nnao,
àdi ọ tọ gbèkenọa, àdi gbèkenọ sé lei.

⁸ Àdi wèndadenọ bo būsutitin,
àdi takasidenọ bo tuburan.
Àdi ñ vute gu dokōnọ kú kinenọ,
àdi tó ò kpata ble kú gakurio.
Zaakū zíte pètekinọ bi Dikiri pọme,
akū à andunia kàtea.

⁹ Àdi a gbèno gbápeteki dákpáine,
àdi yāvānikerinọ dúgu zọ gusiran.
Gbèke ni fọ à ọsi ne kú a zīda gbānaoro.

¹⁰ Dikiri ni a íberenọ ú ló,
ani pata a íberenọa zaa musu,
ani yákpate ke kúńwo ari andunia lézekia.
Ani kína kú à kàa gba gbāna,
ani gbè kú à sèe pii mì da ía.

¹¹ Akū Elekana tà a be wètea Rama, akū négōgbè pìi gò, àten zī ke Dikirinè kú sa'ori Elio.

Eli négōgbèno

¹² Eli négōgbèno bi né pásinọme, òdi Dikiri daro. ¹³ Yā kú sa'orrii pino di keńnen dí. Tó gbè sa ò, goro kú àten nòbọọ pì fufu ke, sa'ori iba ke di su kú saka gāne

aakɔdeɔ kũna. ¹⁴ Akũ àdì sí ta gũn ke oro ke m̀oro, akũ sa'ori dì p̀ kũ saka p̀i b̀o s̀e a p̀ ù p̀nki. Len òdì ke Isaraila kũ ò s̀ Silonɔne le ñ p̀nki. ¹⁵ Bee ari òg̃ g̀e ǹb̀o kpá téa a ǹsì láka, sa'ori iba ke dì su à pi gb̃e kũ à sa òo p̀ine: Ñ ǹb̀o kpá sa'oria à kpá téa, zaakũ ani we à ǹb̀o f̀ufukena s̀m̀maro, s̀e a búsu. ¹⁶ Tó gb̃e p̀i p̀ine áni ǹb̀o kpá téa g̃ia a ǹsì láka, gbasá p̀ kũ à yei à s̀e s̀a, akũ íbaa p̀i dì pi: Oí! Ñ kpáma g̀ǹo! Tó n g̀i, mani bo kũ gb̃ánao. ¹⁷ Kefenna p̀ǹo durunna z̀k̃ Dikirine manamana, zaakũ òteni a sa'oǹo gya bome.

¹⁸ Nég̃gb̃e Samueli s̀ òdig̃ z̀i ke Dikirine kũ uta lokommao dana. ¹⁹ A da dì uta gyaba f̀itnna z̀ne. Tó àten su sa o kũ a z̀ao w̃e kũ w̃eɔ, akũ àdì suone. ²⁰ Eli dì sa mana o Elekanane kũ a ǹo p̀io à pi: Dikiri n gba né d̀o kũ n ǹo p̀io, né kũ à a w̃e k̃e akũ à kpà Dikiriaa p̀i g̃ene ù. Akũ òdì tá ñ bea. ²¹ Akũ Dikiri arubarikaa dà Anane, à era à né ì m̀en s̀oro, g̀g̃gb̃e aak̃, ǹgb̃e pla. Nég̃gb̃e Samueli s̀ àten z̀k̃ kũ Dikiri òi.

²² Eli z̀i kũ ỳkuyuku, à ỳ kũ a ǹeǹo ten ke Isarailaǹe mà p̀nki kũ l̀ákũ òdì w̃ute kũ ǹgb̃e kũ òdig̃ z̀i ke dakareki kuta kp̀eleleaǹo nà. ²³ Akũ à ñ lá à p̀i: B́ mé à tò àten ỳ ke lee? Ma mà gb̃e s̀inda p̀nki teni à ỳv̀anikena o. ²⁴ Asun ke lero ma ǹeǹo! Baaru kũ ma mà kũ àten dagula Dikiri gb̃eǹo té p̀i manaro. ²⁵ Tó gb̃e durunna k̃e a gb̃edakene, Luda ni a ỳ g̀g̃, ama tó gb̃e durunna k̃e Dikirine, dí mé ani k̀ute kenee? Akũ ò g̀ ñ de ỳ mai, zaakũ Dikiri z̀e kũ ñ dedena ỳome. ²⁶ Nég̃gb̃e Samueli s̀, àten z̀k̃ kũ àten kara. Àdig̃ nna kũ Dikiri kũ gb̃e s̀inda p̀nki.

Àlesi b̀ene d̀na Eli bedena

²⁷ Akũ Luda gb̃eke s̀ ù à p̀i Eline: Dikiri p̀i, g̀o kũ n dizi Haruna bedeǹo ten z̀ò ble Firi'aunane zaa Mísila, a bo a sur̀ma t̀t̀t̀nt̀e, ²⁸ Isaraila buriǹo té p̀nki n dizi Harunan a s̀e a gb̀gb̃ari ù. Akũ à a gb̀gb̃a, à turaretiti k̀are tén kũ sa'o'utao dana. Dikiri p̀i, a sa'op̀o kũ Isarailaǹo dì kpáta kpà a buriǹo p̀nki. ²⁹ Dikiri p̀i, b́ mé à tò adì a sa'ona ǹb̀o z̀s̀ kũ gbáoo kũ gba kũ a dite ò suoare a kp̀e g̀unwoo? À p̀i, b̀yáí ndì n ǹeǹo dite deala, akũ àten m̀e kpá kũ a gb̃e Isarailaǹo sa'ona ǹb̀o manaoo? ³⁰ Abire ỳi Dikiri Isarailaǹo Luda p̀i, a dite ỳa n buriǹo kũ n dizi buriǹo mé òg̃ a gb̀gb̃a ari g̀o s̀inda p̀nki, ama tera adì we abirek̀i doro. À p̀i, gb̃e kũ à a kpe t̀an áni b̀ere líne, gb̃e kũ à a gya b̀ò áni ke p̀ ùro. ³¹ Ñ ma! À p̀i, g̀o ke ni su, áni n be gb̃ána s̀mma kũ n de be p̀o. Mare z̀i ke nig̃ kũ n ɔnn doro. ³² Ìni wari e a bea. Bee tó a arubarikaa p̀isi Isarailaǹo ñ p̀nki, mare z̀i ke nig̃ kũ n ɔnnlo ari g̀o s̀inda p̀nki. ³³ N ɔndeǹo ni gaga z̀égb̃an ñ p̀nki. N gb̃e kũ adì a bo a gb̀gb̃az̀i g̀unlo ni tó n w̃e bobo kũ s̀o d̀o, n p̀o ni sira kũ. ³⁴ N né gb̃eǹon pla Ɔfimi kũ Fineasio ni gaga g̀o dok̃ǹo z̀i ñ p̀nki. Abirek̀i nig̃ denne s̀eada ù kũ ỳ kũ a ò ni ke p̀nki. ³⁵ Dikiri p̀i, áni gb̃e s̀e sa'ori náanide ù, ani a p̀yenỳina ke l̀ákũ à yei nà. Áni a buriǹo gba gb̃ána g̀ingin, anig̃ z̀i ke k̀ina kũ áni k̀ane ari g̀o s̀inda p̀nki. ³⁶ N buri kũ ò g̀ǹo ni su ò k̀ute kene ɔg̀o ke burodì ỳi ò pi: Ñ sa'ori z̀i ke dawere ò ke, de ò p̀o f̀itnna le òg̃ ble.

3

Dikiri l̀ezuna Samueli

¹ Nég̃gb̃e Samueli ten z̀i ke Dikirine Eli òi. G̀o birea Dikiri ỳ dì su gb̃e l̀ikalikaro, akũ w̃egupu'ena kun dasiro. ² Z̀ikea Eli wutena a w̃utekia. A w̃e

bùsa, àten gu e manamana doro. ³ Samuéli wutena Dikiri kpén, gu kú Luda àkpati kunwa. Luda fitila dí ga kòro. ⁴ Akú Dikiri lé zù Samuelii. À wèa à pì: Makú dí! ⁵ Akú à bàa lè à gèe Eli kīnaa à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akú à pìne: Mádi lé zunyíro. Ñ gé wúte. Akú à èra à gèe à wúte. ⁶ Dikiri èra à lé zùì dɔ, akú à èra à gèe Eli kīnaa à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akú à pì: Ma né, mádi lé zunyíro. Ñ gé wúte. ⁷ Samuéli sɔ à Dikiri dɔ gīaro, Dikiri yá dí sua yá kòro. ⁸ Dikiri èra à lé zùì a gèn aakɔde, akú à fùte à gèe Eli kīnaa dɔ à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akú Eli dɔ sà kú Dikiri mé àten lé zu kefenna pìii. ⁹ Akú à pìne: Ñ gé wúte. Tó à lé zùnɔyí sà, ñ pì: Ñ yá o Dikiri, n zɔbleri sá dɔ. Akú Samuéli gèe à wúte a wútekia.

¹⁰ Dikiri sù à zè gwe, à lé zùì lákú à kè yá nà à pì: Samuéli! Samuéli! Akú Samuéli pì: Ñ yá o Dikiri, makú n zɔbleri ma sá dɔ. ¹¹ Akú Dikiri pìne: Ñ ma! Mani yá ke Isarailano té, gbɛ kú à a baaruu ma ni keke à sá wème. ¹² Gɔɔ birea mani àlesi kú ma dɔ Eli bedeno ke pinki zaa a naanaa ari a midenaaa. ¹³ Ma pìne mani tó yá gɔ wí a bedeno musu ari gɔɔ sinda pinki yá vāni kú à a yá dɔ yāi. A nénɔ n zīda kpe bò, akú adi gínnero. ¹⁴ Abire yāi ma la dà Eli bedeno yá musu ma pì: Sa'ona ke gbadana ni Eli bedeno taari kēnma zikiro.

¹⁵ Samuéli wúte ari gu dɔ, akú à Dikiri kpé gbāno wèwē. À wégupu kú à è ona Eline vīna vī. ¹⁶ Akú Eli a sisi à pì: Samuéli ma né! À wèa à pì: Makú dí! ¹⁷ Akú à a là à pì: À pìne deraa? Ñsun yá pì utemenero. Tó n yá kú à ònne ke ùtemene, Luda yá kenne pásipāsī. ¹⁸ Akú Samuéli yá pì bābane pinki, adi a ke utenero. Akú Eli pì: Dikirime a ũ. Lákú à kène mana nà à ke.

¹⁹ Samuéli ten zɔkɔ kú, akúsɔ Dikiri kú káao. Adi tó yá kú à òo lète páro. ²⁰ Akú Isaraila kú ò kú zaa Dā ari Besebano dɔ ñ pinki sà kú Samuéli bi Dikiri annabiime yāpura. ²¹ Dikiri digɔ bo àgɔ su Samuelia Silo, gu kú à a zīda mōnen káaku. Adi yá one, akú Isarailano teni a yá ma ñ pinki.

4

Filisitininɔ Dikiri àkpati sinaa

¹ Isarailano bɔte ò gèe Filisitininɔa kú zliio. Ò bùraa kàte Ebeneza, Filisitininɔ sɔ, Afeki. ² Filisitininɔ zli'ɔ pòro ò gèe Isarailanoa. Kú zli gbāna kú, akú Filisitininɔ Isarailano blè ò ñ dede zllan gwe lán gbēnon wāa baro taka bà. ³ Kú Isarailano sù ñ bùran, ñ gbɛ zɔkɔno pì: Bóyāi Dikiri tò Filisitininɔ ó blé kú zliio gbāraa? Ò gé ò Dikiri bàka kunna kúoo àkpati sé Silo ò suo àgɔ kú kúoo, de àgɔ ó bo ó ibereno ũ. ⁴ Akú ò gbēno zli Silo ò gèe ò Dikiri bàka kunna kúwo àkpatii sè ò sùo. Akúme Dikiri Zikaride kiblegba ũ kerubuno dagura. Eli né gbēnon plano ŋfini kú Fineasio kú kú àkpatii pìio gwe. ⁵ Kú ò kao Isarailano bùran, ò fùte kú pɔnna wikio ñ pinki ari zite yīgā. ⁶ Kú Filisitininɔ wiki pìi mà, ò pì: Bó wiki gbāna mé à dɔ Eberuno bùran lee? Kú ò dɔ Dikiri àkpati mé à kipa ñ bùran, ⁷ vīna ñ kú ò pì: Tāna ke kipa ñ bùranne. Yá gi kúoo sà! Yá dí taka dí ke zikiro. ⁸ Yá gi kúoo! Dí mé ani ó bo tāna gbānade pìno ũi? Tāna pìno mé ò yá gāte Misilano ne gbārannan. ⁹ Ókɔno Filisitininɔ ò swɛ dite ò gɔgbɛke ke. Tó ódi ke lero, óni zò ble Eberuno ne lákú òten blewere nà. Ò gɔgbɛke ke ò zli ká kúwo.

¹⁰ Akú Filisitininɔ fùte Isarailanoa kú zliio ò ñ fu, akú ñ baadi bàa lè ò tà be, zaakú ñ dedenaa kè dasi. Filisitininɔ ñ gbɛ kú ò té gèseno dede gbēnon dúbú

baraakuri. ¹¹ Ò Luda àkpatii sì, akú ò Eli né gbènnon plano òfini kú Fineasioo dèdè.

¹² Biliaminu buri gbēke bò zllan à bàa lè à gèe Silo zī piia. À a pòkasanò gá à kèkè à bùsuu kú a miia. ¹³ Kú à kà, à Eli lè vutena gbàaa zé sare, àten gu dākpā, zaakú a laakari kpatenaro Luda àkpati yāi. Kú gbē pii gē wēten, à baaruu kpà wētedenone, akú òten sò dò n̄ pínki. ¹⁴ Kú Eli wiki pii mà à pì: Zuka dí bò máa? Akú gbē pii kè likalika à gé one. ¹⁵ Eli zī kú à kà wè basoro plansari, a wé gò dáadāa, adi gu e doro. ¹⁶ Akú gbē pii pìne: Teran ma bo zllan, ma bo zaa gwe kú bàao gbārame. Akú Eli a là à pì: Bó mé à kè gwee, ma gbē? ¹⁷ Baarukparii pii wèa à pì: Isarailano bàa lè Filisitininone, akú Filisitininò n̄ dede dasidasi. N né gbènnon plano òfini kú Fineasioo gá dò. Ò Luda àkpatii símma dò. ¹⁸ Kú à Luda àkpati yā ò, Eli bò a gbàaa à lète kpedangara wēte bīnile sare, akú a wakaa è à gá, zaakú à zī kú, akúsò gbē káname. À dò Isarailanone are ari wè bupla.

¹⁹ Eli né Fineasi nano n̄sina, à kà né'ina. Kú à Luda àkpati sina baaruu mà kú a zā de ganaao kú a zā ganaao, akú à kùte à né ì, zaakú n̄wāwā fūtea. ²⁰ Kú àten gbāsī lē, gbē kú ò a kükunanò pìne: N̄sun tó vīna n̄ kuro, zaakú n̄ né ì gōgbē ũ. Ama adi werimaro, adi n̄ yā daro. ²¹ Akú à tó kpà né piine Ikabodu à pì: Isarailano gakuri kòò è. Zaakú ò Luda àkpatii símma, akúsò a zā de kú a zāo gāga dò. ²² À pì: Isarailano gakuri kòò è, zaakú ò Luda àkpatii símma.

5

Luda àkpati kunna Filisitininò kīnaa

¹ Kú Filisitininò Luda àkpatii sì, ò b̄o Ebeneza ò tào Asadodi. ² Akú ò gèò n̄ tana Dagō kpén ò dite a sare. ³ Kú gu d̄, Asadodidenò fūte kónkòkónkò, akú ò è Dagō lète zīte a gberea Dikiri àkpati are. Akú ò Dagō sè ò vùte a gbèn. ⁴ Kú gu d̄ dò, ò fūte kónkòkónkò, akú ò è Dagō lète zīte a gberea dò Dikiri àkpati are. A mi kú a on̄ wòwokōa katena kpélele gbliia. A gbān mé à gò ditena ado. ⁵ Abire yāi Dagō gbàgbarino kú gbē kú òten gē a kpén Asadodino d̄i gèse péte a kpé kpélele gbliaro ari kú a gbārao.

⁶ Dikiri t̄ Asadodidenoa à n̄ ásarú kè à gbènnà kàngu, Asadodi kú a lakutuno pínki. ⁷ Kú Asadodidenò è lē, ò pì: Isarailano tana àkpati ni le àgō kú kúoo la doro, zaakú àten ò t̄wá kú ó tana Dagōo pásipāsī. ⁸ Akú ò gbèno z̄l̄ ò n̄ kīnano kākara n̄ pínki, akú ò n̄ lá ò pì: Deran óni ke nà kú Isarailano tana àkpatiioo? Akú ò pì: Ò géo Gata. Akú ò gèeo.

⁹ Kú ò kào gwe, Dikiri t̄ wēte gwe denoa dò, akú wēte pii wà. Dikiri gagagyā kàngu, gbènnà dàníla n̄ pínki né fiti gbē z̄sk̄. ¹⁰ Akú ò gèe kú Luda àkpatii piio Ekeronu. Kú òten gēo, wētepidenò wiki lè ò pì: Ò gèwái kú Isarailano tana àkpatiio, de ò ó dede ó buriame. ¹¹ Akú ò gbèno z̄l̄ ò n̄ kīnano kākara n̄ pínki ò piinne: À Isarailano tana àkpati sé à tào a gbèn, de àsun ó dede ó buriaro. Zaakú gaga tò wēte pii wà, Luda t̄ símma gwe manamana. ¹² Gbènnà kà gbē kú odi garonogu, akú wētepidenò wiki kà ludambe.

6

Erana kú àkpatiio Isarailano bùsun

¹ Dikiri àkpati kú Filisitininò bùsun ari m̄o suppla, ² akú ò sa'orino kú māsokerino kākara ò n̄ lá ò pì: Deran óni ke nà kú Dikiri àkpatiioo? À owere

lákū óni ke nà ò táo a gbèn. ³ Akū ò wèmma ò pì: Tó áten tá kú Isarailanɔ tana àkpatii, àsun táo koriro. À a gba pɔ á taari yáí, áni aafia le, áni yá kú à tò adi ɔ goáwaro dɔ. ⁴ Akū ò n lá ò pì: Bón óni a gba ò táo ó taari yáíi? Ó wèmma ò pì: À wura pi lán gbènnà bà mèn sɔɔro kú èneno dɔ mèn sɔɔro á kínanɔ dasi lén, zaakū gyá dokɔnɔ pì á lé kú á kínanɔ á pínki. ⁵ À á gbènnanɔ taka pi kú ène kú òteni ó búsú yaka takanɔ, à Isarailanɔ tana kpe tao. Ke ani ɔ gowá kú ó tãnanɔ kú ó búsúuo gwèe? ⁶ Bóyáí á ye à sàgbàna ke lákū Misilanɔ kú Firi'aunao kè nàa? Kú à n wé tã ari ò Isarailanɔ gbàre ò tà, a yá dí dɔáguroo? ⁷ Tera sà à gé à zùgo dufu ke, à su kú zù nérande mèn pla kú òdi gbāngo dañne yāronɔ. À gó pì dɔrúma, à n é kú ò tényĩnɔ kēm̄ma à tá kúnwo n karaa gūn. ⁸ À Dikiri àkpatii sé à da gó pìi gūn, à wura pɔ kú áten kpázá á taari yáinɔ ká batan à dite àkpatii pìi sare, à zùnɔ ká zén ò géo ⁹ àgɔ gwa. Tó àkpatii pi a búsú zé sè àten gé Besemesi kpa, àkū mé à kisira zɔkɔɔ pìi zìwá. Tó adi sète gwe sɔro, ónigɔ dɔ kú àkū mé à ɔ tɔwáro, yá mé à sù le.

¹⁰ Akū ò kè le, ò gó dɔ zù nérande mèn planɔa ò n nénɔ ká kara gūn, ¹¹ akū ò Dikiri àkpatii dà gó pìi gūn kú bata kú wura èneno kú gbènnà takanɔn kú a gūnwɔ. ¹² Akū zùu pìnɔ zé sè súsú ò are dɔ Besemesi zéa, òten gé òten sɔ dɔ, odi lite oplai ke ɔzeiro. Filisitini kínanɔ té n kpe ari Besemesi búsú lén.

¹³ Besemesidenɔ ten pówè keke guvuten. Kú ò wé sè musu, ò àkpatii pìi è, akū n pɔ kè nna kú a enaa. ¹⁴⁻¹⁵ Kú gó pìi ká Besemesi gbè Yɔsua búgbèea, akū à zè gbè gbèntèe sare gwe. Akū Levinɔ Dikiri àkpatii pìi bò kú bata kú wura pónɔn kú a gūnwɔ, ò kàte gbè gbèntèe piia. Akū Besemesidenɔ gó pì lì zɔzɔkɔre yàka ú, ò sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò Dikiria kú zùu pìnɔ. Zì piia ò sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúnɔ ò Dikiria kú sa'opɔ pāndenɔ. ¹⁶ Filisitini kina gbènon sɔronɔ yá pìi è, akū ò èra ò tà Ekerɔnu zì piia. ¹⁷ Wura gbènnà kú Filisitininɔ kpázá Dikirine n taari yáinɔn dí: Asadodi pɔ do, Gaza pɔ do, Asakeloni pɔ do, Gata pɔ do, Ekerɔnu pɔ do. ¹⁸ Wura èneno kun dɔ Filisitini wéra pìnɔ dasi lén, n kina gbènon sɔronɔ pɔ ú. N wéra bínide pìnɔ baadi kú a lakutunɔ. Gbè gbèntè kú ò Dikiri àkpatii ditea Besemesi gbè Yɔsua búgbèeaa pìime sèeda ú ari kú a gbārao. ¹⁹ Akū Dikiri Besemeside kenɔ dède, kú ò a àkpatii gūn gwà yáí. À n dede gbènon baaakɔ akurime, akū ò wènda sɔ dɔ, kú Dikiri kakate zɔkɔɔ kpànyí yáí. ²⁰ Akū Besemesidenɔ pì: Dí mé ani fɔ à ze Dikiri Luda kú à kú adona pì aree? Óni àkpatii pì kpázá dínɔ kīnaa sàa? ²¹ Akū ò gbènon zì Kiriayarimudenɔa ò pì: Filisitininɔ sù kú Dikiri àkpatii. À mɔ à sé à táo á kīnaa.

7

Samuɛli dona Isarailanɔne are

¹ Akū Kiriayarimudenɔ sù ò Dikiri àkpatii pìi sè ò tàò Abinadabu bea sīsūi musu. Akū ò a né Eleaza dite a dākpari ú. ² Àkpatii pì kú Kiriayarimu à gù kè, à kè gwe wè baro.

Isarailanɔ ten wiki lé Dikiria n pínki, òteni a ki wete. ³ Akū Samuɛli pi Isarailanɔne n pínki: Tó a are dɔ Dikiria kú nèse mèn doo, à buri zítɔnɔ tãnanɔ kú Asatorenɔ bɔte á té, à á zīda kpá Dikiria àgɔ doi ado, ani á bo Filisitininɔ ɔí. ⁴ Akū Isarailanɔ Baalinɔ kú Asatorenɔ bɔte n té, òten do Dikiri ado.

⁵ Akū Samuēli pì: Ákǎnɔ Isarailanɔ à kɔ kakara Mizipa á pínki, mani kúte kéáre Dikirine. ⁶ Kú ò kɔ kàkara gwe, akū ò í t̄ ò kòte Dikiri are. Zì birea ò lé yì ò pì: O durunna kè Dikirine. Akū Samuēli yā gǔgǔ Isarailanɔne Mizipa gwe.

⁷ Kū Filisitininɔ mà Isarailanɔ kɔ kàkara Mizipa, akū n̄ kɔnanɔ gèe léteruma. Kū Isarailanɔ mà, vīna n̄ kū, ⁸ akū ò ò Samuēline: N̄sungǔ yītenaro! N̄ wiki lé Dikiri ó Ludaa de à ó sí Filisitininɔa. ⁹ Akū Samuēli s̄ane yǔm̄ir̄i sè à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò Dikiria, akū à wiki lèa Isarailanɔne. Akū Dikiri s̄i k̄aa. ¹⁰ Kū Samuēli ten sa pì o, Filisitininɔ ten su Isarailanɔa kú z̄li. Zì birea Dikiri tò legù gb̄ana p̄ata Filisitininɔa. Swèe kèngu ò lèk̄sa, akū Isarailanɔ n̄ ásarukè. ¹¹ Kū Isarailanɔ b̄ote Mizipa ò pè Filisitininɔa, ò n̄ dede ò n̄ kpá ari Beteka. ¹² Akū Samuēli gb̄e p̄ete Mizipa kú Senio dagura à t̄ó kp̄ane Ebezeza, zaakū à pì: Dikiri mé à kp̄awái ari o ka la.

¹³ Len ò Filisitininɔ fù le, akū odi f̄s ò èra ò s̄umma kú z̄li n̄ b̄usun dor. Dikiri ɔ t̄s Filisitininɔa ari Samuēli kunna ḡɔɔ zakan. ¹⁴ Wète kú Filisitininɔ s̄i Isarailanɔa yānɔ èra à ḡs n̄ p̄ó ù zaa Ekerɔnu ari à ḡe p̄e Gataa. Isarailanɔ wète p̄inɔ kú n̄ b̄usunɔ s̄i Filisitininɔa pínki. Isarailanɔ kú Am̄orinɔ s̄s ò kú kú k̄s̄o yáket̄e sari.

¹⁵ Samuēli bi Isarailanɔ don'arede me ari a kunna ḡɔɔ zakan. ¹⁶ Wè kú wèe o àdiḡe gé Beteli kú Giligalao kú Mizipao, àdi yā gǔgǔ Isarailanɔne wète p̄inɔ ḡun. ¹⁷ Akū àdi era à tá Rama, zaakū a ben gwe. Àdi yā gǔgǔ Isarailanɔne gwe d̄. Gwen à Dikiri gb̄agbaki b̄on.

8

Isarailanɔ kina gbekanaa

¹ Kū Samuēli z̄i k̄u, à a n̄enɔ dite Isarailanɔne don'arede n̄ ù. ² A daudu t̄on Yoeli, a plade Abia. M̄ok̄nɔ mé òdi yā ḡs̄ḡn̄ne Beseba. ³ Ama a né p̄inɔ dí té a ágbairo. Ɔḡyā n̄ swèe blè, òdi gusaregba sí, òdi yā gǔgǔ a zéaro. ⁴ Akū Isaraila gb̄e z̄ok̄nɔ k̄s̄ kàkara, ò ḡe ò Samuēli lè Rama ⁵ ò pì: N̄ gwa, n z̄i k̄u, akū n̄ n̄enɔn té n̄ ágbairo. N̄ kina ditewere sà de àḡs̄ de ó don'arede ù, lán buri s̄inda pínki a p̄ó v̄i n̄a. ⁶ Kú ò pì à kina káinne àḡs̄ de n̄ don'arede ù, yā pì dí ke Samuēline nnaro, akū à wé kè Dikiria. ⁷ Akū Dikiri pì Samuēline: N̄ gb̄e p̄inɔ yā ma, zaakū m̄ok̄m̄me ò ḡinȳiro. Makūme ò ḡimai de m̄asun kí bleum̄aro yāi. ⁸ Lákū òten ke n̄a zaa ḡɔɔ kú ma n̄ b̄ote Misila ari gb̄ara, ò p̄a kp̄amai ò d̄ò t̄ananɔi, len òten kenne le d̄. ⁹ N̄ n̄ yā ma sà, n̄ lé daruma n̄ t̄ó òḡs̄ d̄s̄ lákū gb̄e kú ani kí bleuma yānɔ niḡs̄ de n̄a.

¹⁰ Akū Samuēli Dikiri yā p̄ii bàba gb̄e kú òten kina gbekaanɔne pínki ¹¹ à pì: Lákū gb̄e kú ani kí bleáwa yānɔ niḡs̄ de n̄an dí. Ani á n̄éḡgb̄enɔ sí à n̄ dite a s̄s̄godenɔ kú a s̄s̄denɔ ùme. Oniḡs̄ t̄aa o a s̄s̄go are kú bàao. ¹² Ani n̄ dite gb̄enɔn waa s̄s̄oɔro ke gb̄enɔn bupla akurikurinɔ gb̄e z̄ok̄nɔ ù. Oniḡs̄ a bú w̄ine, oniḡs̄ a p̄onɔ kekene, oniḡs̄ a z̄ikabonɔ pinɔ kú a s̄s̄go p̄onɔ. ¹³ Ani á n̄enɔgb̄enɔ sí à n̄ dite n̄isiḡb̄innakerinɔ kú p̄oblekerinɔ kú burodikerinɔ ù. ¹⁴ Ani á buranɔ kú á geepi búno kú á kùkpe mananɔ síáwa à kpá a ibanɔa. ¹⁵ Ani á p̄owenɔ kú á geepi n̄enɔ leu kuride síáwa à kpá a begwarinɔ kú a ibanɔa. ¹⁶ Ani á z̄ḡs̄gb̄enɔ kú n̄gb̄enɔ sí kú á z̄ù mananɔ kú á zaakinɔ àḡs̄ a z̄ida z̄i keo. ¹⁷ Ani á p̄ok̄adeno leu kuride síáwa, ák̄nɔ áni ḡs̄ a z̄onɔ ù. ¹⁸ Ḡɔɔ birea sà áni wiki lé Dikiria gb̄e kú a sè á kina ù pì yāi, ama ani weáwa ḡɔɔ birea dor.

¹⁹ Akū ò gí Samuéli yá mai ò pì: Oì! Ó ye ògō kína vīme, ²⁰ ónigō de lán buri kparanō bà se. Ó kína mé anigō yá gōgōwere, anigō dowere are zli gūn. ²¹ Kū Samuéli n̄ yá mà pínki, à gèè à dà Dikirine a sán. ²² Akū Dikiri pìne: N̄ n̄ yá ma, n̄ kína káíne. Akū Samuéli pì Isaraila pìnōne: Á baadi tá a wēta.

9

Samuéli k'ena kū Soluo

¹ Biliaminu buri ke kun, a tón Kisi. Aruzekedeme. Biliaminu buri mé à Afia ì, Afia Bekora ì, Bekora Zero ì, Zero Abieli ì, akū Abieli Kisi pì ì. ² À négōgbē vī, a tón Solu. Kefenna maname. A mana sára kú Isarailanō téro, n̄ gbēke gbàna dí vī a gānlaro.

³ Kū Kisi pì zaakinō sàte, akū à pì a né pìine: N̄ fute n̄ zikerinō doke sé à gé zaaki pìnō wete. ⁴ Akū ò Eflaminu bùsu gusísìde pàra kū Salisa bùsuuo, odi n̄ lero. Akū ò Salimu bùsuu pàra, ama ò kú gwerō. Akū ò Biliaminu bùsuu pàra, odi zaaki pìnō lero. ⁵ Kū ò kà Zufu bùsun, Solu pì zikeri kū ò lēle pìine: N̄ mō ò era. Tó ódi táro, ma mare ni damu ke ó yá musu, ani zaakinō yá da dorō. ⁶ Akū à wèa: N̄ ma! Luda gbēke kú wēte dí gūn. À bèere vī, yá kū à pì ani ke, àdi keme. Ò gé gwe. Ke ani zé kú óni sé ò ó zaaki pìnō leo owere gwēe. ⁷ Akū Solu wèa à pì: Tó óten gé, bón óni géonē? Póble ke dí gō ó bōkōn dorō. Ó póke vī ò Luda gbē pì gbaro. Ke bón ó vī? ⁸ Akū zikeri pì ìra à pì Solune: N̄ gwa! Má ɔgō vī fítinle la. Mani a gba, ani ó da zé kú à de ò séa. ⁹ Isarailanō bùsun yá, tó gbē ten gé yá gbeka Luda a òdi pì: N̄ mō ò gé wégupu'eri kīnaa. Zaakū gbē kú òdi pì gbāra annabi ù gbāra, àkūme òdi sísì yá wégupu'eri ù. ¹⁰ Akū Solu pì a zikeriine: N̄ yá mana ò. Ò gé. Akū óten gé wēte kú Luda gbē pì kunwa.

¹¹ Kū óten wēte pìi sísì kú, ò dàkare kú nɔkparenō, óten gé í tó. Akū ò n̄ lá ò pì: Wégupu'eri kú be yá? ¹² Ò wemma ò pì: Ee, à kú are gwe. À ke likalika. Gbāran à sù, zaakū ò ye ò sa ò gbagbakiamē. ¹³ Tó a gē wēten, áni a e ari àgō gé pò ble gbagbaki piia. Zaakū oni pò ble gīaro ari à su, akū mé ani arubarika da sa'opoblen gīa, gbasā gbē kú ò n̄ sísino pò ble. Àgō wāna, zaakū a lenagōn dí.

¹⁴ Kū ò gē wēte pìi gūn, akū ò dàkare kú Samuēlio gōnō, à bō àten gé gbagbaki piia. ¹⁵ Ari Solu gō gé su, Dikiri gīnake à yá dí dà Samueline a sán à pì: ¹⁶ Zia mandara'i mani Biliaminu bùsu gbē zīmma. N̄ n̄sì kúa n̄ a dite ma gbē Isarailanō don'arede ù. Ani ma gbē pìnō bo Filisitininō ɔī. Ma a gbē pìnō wiki mà, akū ma n̄ wēnda gwà.

¹⁷ Kū Samuéli Solu è, Dikiri pìne: Gbē kú ma a yá ònne pìin gwe. Àkū mé ani kí ble ma gbēnōa. ¹⁸ Akū Solu nà Samueli wēte bìnileà à a là à pì: Wégupu'eri be kú māmēe? N̄ mōmēne. ¹⁹ Akū Samuéli wèa à pì: Makūme ade pì ù. N̄ domēne are ò gé gbagbakia, ìni pò ble kūmao gbāra. Zia kōnkō mani n̄ nēsēgūnyā onne pínki, gbasā mà n̄ gbare. ²⁰ N̄sun n̄ zaaki kú ò sàte zaa gōrō aakō damu kero, zaakū ò n̄ lé. Dín Isarailanō yei n̄ pínkii, tó adì ke mōkōn kú n̄ de bedeno baasiro? ²¹ Akū Solu pì: Biliaminu burin ma úroo? Ma buri mé à fiti de Isaraila burinōla n̄ pínki, akū ma danēnō mé ò kīańyī Biliaminu burinō té. Bóyāi nten yá dí taka omēne?

²² Akū Samuéli Solu kú a zikeriioo sè à gē kúńwo pòblekpen, à vuteki mana kparíma gbē kú ò n̄ sísino té. Gbē pìnō kà gbēnōn baraakuri taka bà. ²³ Akū

Samueli pì pòblekeriine: Ñ nòbò kù ma kpàmma ma pì ñ a dìteki ke pì sé ñ m̀so. ²⁴ Akù pòblekerii pìi sù kù nòbò gbá pìio à dìte Solu are. Akù Samueli pì: Pó kù ò ditenne dí. Ñ só, zaakù ò ditenne ari mandara'i kù gbē kù ma ñ sísinò. Akù Solu pò blè kù Samuelio zī birea.

²⁵ Kù ò kipa gbagbaki pìia, ò gè wēte gūn, akù Samueli gèe à yā ò kù Soluo a kpé musu. ²⁶ Akù ò ì gwe. Kù gu ye à dò, akù Samueli lé zù Solui kpé musu gwe à pì: Ñ fute, mà gé zenne. Kù Solu fùte, àkù kù Samuelio ò bò bàai ñ pla. ²⁷ Kù ò kà wēte kpe, akù Samueli pì Solune: Ñ ò n zikeriine àgò gé, m̀okòn ñ ze gĩa de mà yā kù Dikiri ò onne.

10

Samueli nísikuna Solu m̀ia

¹ Akù Samueli nísi tūruu sè à nísi kù Solune a m̀ia, akù à lé pèa à pì: Dikiri mé à n dìte don'arede ũ a gbē Isarailanone. Ìni kí ble Dikiri gbēno à ñ bo ñ ibere kù ò likañyino òi. Sèeda kù ani tó ñ dō kù Dikiri mé à n dìte a gbēno don'arede ũn dí. ² Tó ò kèkòsa la tera, ìni da gbēnon planòle Zeleza, Rahila mira sare, Biliaminu bùsu léi. Oni pinne: Ò zaaki kù n ge weteno lè. Ñ yā n de kùna gbàna dorò, n yān àteni a damu kei sà, àten pi deran àni ke a né yā musu nàa? ³ Bona gwe, tó n te are, tó n ka gbiri lí kù kīnaa zaa Tabo, gbēnon aakò ni danle gwe dò, òten gé Luda gbagba zaa Beteli. Ñ gbē do blēno kùna mèn aakò, ñ gbē do burodi kùna mèn aakò, akù ñ gbē do sèwē kùna tūru do. ⁴ Oni n aafia gbeka, oni burodi mèn pla kpámma, ñ sí. ⁵ Abire gbera tó n ka Luda sìsì kù à kù Gibea, gu kù Filisitinino gudákpáki kún, tó n ka káni kù wēte pìio, ìni dakare kù annabino ò tétékòsi, òten kipa gbagbakia. Òten doñne are kù m̀orono kù gágánò kù gidigbonò kù kuteno, òten annabikeyá o. ⁶ Dikiri Nini ni summa, ìni annabikeyá o kùñwo, ìni li gbē dufu ũ. ⁷ Tó sèeda bireno kè le, ñ yā kù n a kena zé è ke, zaakù Luda kù kúnwo. ⁸ Ñ domene are gena Giligala, mani n le gwe, mani sa'opo kù òdi ká tén à té kù o kù kennakúkò sa'opo. Ñ ma dà gwe ari goro suppla, mani su mà n le gwe, mani yā kù ìni ke onne.

⁹ Kù Solu kpe li Samueline, àten tá, Luda a nèsee litene, akù sèeda pino kè zī birea pinki. ¹⁰ Kù ò kà Gibea, annabino dàale ò tétékòsi, akù Luda Nini sù, àten annabikeyá o kùñwo. ¹¹ Kù gbē kù ò a dōno a è, àten annabikeyá o kù annabino, ò kò là ò pì: Bó mé à Kisi né lèe? Solu kù annabino té see? ¹² Akù Gibea gbēke yā wèmma à pì: Gbē kparano denome dino ũ sò? Akù à gò baaru pò ũ òdi pi: Solu kù annabino té see? ¹³ Kù Solu annabikeyá ò à làka, akù à gèe gbagbaki pìia.

¹⁴ Kù Solu tà be kù a zikeriio, a disè ñ lá à pì: A ge mámee? Solu wèa à pì: O ge zaakinò weteme. Kù ódi ñ ero, akù o ge Samueli kīnaa. ¹⁵ Akù Solu disè pìne: Yā kù Samueli óare babamene. ¹⁶ Akù Solu pì: À pìwere ò zaaki pino lè. Ama adi kpata yā kù Samueli óare babanero.

Samueli Solu kana kín gupuraa

¹⁷ Akù Samueli Isarailano kàkara Dikiri are Mizipa. ¹⁸ À pìr̀ne: Dikiri á Luda pì, a á b̀ste Misila, a á sí Misilano kù buri kù ò ò t̀áwanò òi ñ pinki. ¹⁹ Luda á b̀s á yá ùmmanano kù á warikenano gūn pinki, akù a gii gbàra, a pìne à kina káare. Tò, à m̀s à ze Dikiri are sà buri kù burio, on kù onnwo. ²⁰ Kù Samueli sù kù Isaraila burino ñ pinki, akù gbè Biliaminu burino sè. ²¹ Akù à sù kù Biliaminu burino on kù onnwo. Akù Matari onnn ò zèo. Onde pino té Kisi né Solu mé à blè.

Kū ò a wète, òdi a lero. ²² Akū ò èra ò Dikiri là dō ò pì: Gōgbē pìi sù la kò yá? Akū Dikiri pì: À utena asonɔ dagura. ²³ Akū ò bàa lè ò gèe ò a bò ò sù káaó n̄ té. Kū à zè n̄ té, n̄ pínki n̄ gbàna zè a gǎ lén. ²⁴ Akū Samuéli pìinne n̄ pínki: A gbē kū Dikiri sèe è yá? Gbēke kun lán a bà á téro. Akū gbē sinda pínki wiki lè ò pì: Luda ó kína d̄s kú aafiaaó! ²⁵ Akū Samuéli kiblena zé b̄k̄oteíne, akū à k̄e takadan à d̄ite Dikiri kpén. Akū à n̄ gbáre, baadi tà a bea. ²⁶ Solu s̄s̄ à tà a bea Gibea. Ḡs̄ w̄s̄r̄ḡode kú Luda z̄i kè n̄ sw̄èe ḡunn̄o t̄ei. ²⁷ Akū gbē p̄a ken̄o pì: Gbē bire mé ani ó sura ba yá? Akū ò a gya bō, odi sune kú p̄okeoro, ama Solu a ȳitena o.

11

Solu z̄iblena Am̄nin̄s̄a

¹ Am̄ni buri Naasa sù kú a z̄ikarin̄o, ò bùraa kàte Yabesi Giliada sare, akū Yabesiden̄o pì Naasan̄: N̄ lédok̄n̄o ke k̄úoo, óni mì natenne. ² Akū Naasa p̄inne: Tó ma á baadi ɔpla wé b̄b̄o, akū wé'i Isarailan̄o kú n̄ pínki, gbasa mà lédok̄n̄o ke kááó. ³ Akū Yabesi gbē z̄k̄n̄o p̄ine: N̄ ó gba ḡoɔ suppla de ò gbēn̄o z̄i Isarailan̄o b̄usuu ḡun̄ pínki. Tó gbēke kun à ó sura baro, óni ó z̄ida kpámma.

⁴ Kū z̄irii p̄in̄o kà Solu bea Gibea, ò yá p̄i ón̄ne, akū ò w̄enda s̄o d̄s̄. ⁵ Ḡoɔ b̄irea Solu ten su kú burao, à té a z̄un̄i, akū à pì: B̄y yá mé à sù, akū óten s̄o d̄s̄? Akū ò Yabeside p̄in̄o yá bàban̄e. ⁶ Kú Solu yá p̄i mà, Luda Nini s̄ua, akū a p̄o f̄e manamana. ⁷ À z̄uu sè m̄en̄ pla à dè à z̄z̄k̄re, akū à gbēn̄o z̄lo Isarailan̄o b̄usuu ḡun̄ pínki ò pì: Len oni ke gbē kú adi té Solui kú Samuélioro z̄un̄ne le. Akū v̄ina n̄ kú Dikiri yá musu, ò bò ò t̄nȳi l̄e le n̄ pínki. ⁸ Solu n̄ náro zaa Bezeki. Isarailan̄o kà gbēn̄on̄ d̄ubu wàa do kpé bas̄oɔro. Yudan̄on̄ kú n̄ té gbēn̄on̄ d̄ubu b̄araakuri.

⁹ Akū ò pì z̄iri kú ò s̄uu p̄in̄one: À gé à o á gbēn̄one, zia ari ifant̄e ḡs̄ gé gb̄a, óni n̄ sura ba. Kú z̄irin̄o tà, ò yá p̄i baaruu kpà Yabesiden̄one, akū n̄ p̄o kè nna. ¹⁰ Ò pì Am̄nin̄one: Óni ó z̄ida kpááwa zia, áni á p̄oyeina k̄ewá.

¹¹ Solu a gbēn̄o kpàate gǎ aak̄s̄. Gud̄on̄ ò si Am̄nin̄oḡu n̄ bùran ò n̄ dede ari ifant̄e ḡe à gb̄ao. Akū gbē kú ò ḡn̄o f̄ák̄sa dodo.

¹² Akū ò pì Samueline: D̄in̄o mé ò pì Solu ni kí blewároo? À b̄ote k̄únw̄o ò n̄ dede. ¹³ Akū Solu pì: Oni gbēke de gb̄araro, zaakū Dikiri Isarailan̄o sura bà gb̄arame. ¹⁴ Akū Samuéli pì parine: À m̄ó ò gé Giligala ò era ò Solu ká kpatan gwe d̄o. ¹⁵ Akū ò ḡe Giligala n̄ pínki, ò èra ò Solu kà kpatan Dikiri are gwe d̄o, ò kennak̄úk̄o sa ò Dikiria, akū Solu kú Isarailan̄o p̄onna kè gwe n̄ pínki manamana.

12

Samuéli mibona k̄in̄

¹ Samuéli pì Isarailan̄one n̄ pínki: Ma yá kú a òm̄ene mà pínki, ma kína kàáre kpatan. ² Akū mé ani doáre are sà. Makū s̄s̄ ma z̄i kú, ma mik̄a pura kú akū ma n̄en̄on̄ kú kááó. Ma doáre are zaa ma k̄ef̄ennekeḡoɔ ari kú a gb̄arao. ³ Makūn̄ dí! À ke ma s̄eedaden̄o ũ Dikiri kú kína kú à kào are. Ma z̄u ke zaaki si á gbēke ya? Ma á gbēke blè ya? Ma wé tà á gbēke ya? Gusareḡba ma wé blè ari ma bo á gbēke kp̄e ya? Tó ma kè le, mani a fina bon̄e. ⁴ Akū ò wèa ò pì: N̄di ó b̄lero, n̄di wé t̄awáro, n̄di p̄oke sí ó gbēkeoro. ⁵ Samuéli p̄inne d̄o: Dikiri kú kína kú à kàaooome á s̄eedaden̄o ũ gb̄ara, kú ádi taari emaro. Ò pì: Dikiri mé à ó s̄eedade ũ. ⁶ Akū Samuéli p̄inne: Dikiri mé à Musa kú Harunaoo d̄ite, akū

ò bò kú á dizinɔ Misila. ⁷ À zε kyáú Dikiri arε, mani yá mana kú à kεáre kú á dizinɔ babaáre. ⁸ Yakubunɔ gena Misila gbera á dizinɔ wiki lè Dikiria, akú à Musa kú Harunaoo díte, ò ñ bôte Misila, akú ò ñ káte búsu dín. ⁹ Kú Dikiri ñ Luda yá sáñgu yáí, akú à ñ kpá Azo z̄karinɔ gbē z̄k̄s Siseraa kú Filisitininɔ kú Mɔabunɔ kínao, òten z̄l ká kúnwo. ¹⁰ Akú ò wiki lè Dikiria ò pì: O durunna kè o pā kpányī o dò Baalinoi kú Asatorenɔ. Ñ ó bo ó iberenɔ òi sà, óniḡs donyī. ¹¹ Akú Dikiri Gidiɔn díte kú Barakio kú Yefetao kú Samusio ò á bó á ibere pìnɔ òi gu s̄inda pínkia, akú a ḡs katena aafia.

¹² Kú a è Amɔni kína Naasa ten su létéáwa, bee kú Dikiri á Ludame á kína ũ, a p̄imene: Oi! Kínan á yei! ¹³ Tera sà kína kú a gbèka a s̄en dí, àkumε Dikiri díteáre. ¹⁴ Tó á Dikiri v̄ina v̄i akú áten doi, tó áteni a yá ma akú ádi bo a yá kperɔ, tó ák̄nɔ kú gbē kú áten kí bleáwao té Dikiri á Ludai, ániḡs aafia. ¹⁵ Tó ádi Dikiri yá ma s̄ro, akú a bo a yá kpe, ani ɔ t̄s̄awa lákú à kè á dizinɔne nà. ¹⁶ À zε à yá z̄k̄s kú Dikiri ni kεáre e. ¹⁷ Ések̄ḡɔɔn ó kun loo? Mani Dikiri sisi, ani tò legú pata à ma, ániḡs d̄s kú á kína gbekanaa kè Dikirine ñni manamana.

¹⁸ Akú Samuéli Dikiri sisi, akú Dikiri tò legú pata à mà z̄i birea. Akú gbē s̄inda pínki v̄ina kè Dikirine kú Samuélio manamana. ¹⁹ Akú ò pine: Ñ wé kewere Dikiri n Luda a de ók̄nɔ n z̄b̄lerinɔ s̄un gagarɔ. O yá v̄ani kára ó durunnaɔla, kú o kína gbèka.

²⁰ Samuéli p̄ine: Àsun tò v̄ina á kuro. A yá v̄ani p̄i kè pínki, ama àsun kē Dikiriaro. Àḡs doi kú n̄ese m̄en doo. ²¹ Àsun kēa à té p̄o ginanɔiro. Ò àre v̄iro, oni f̄s ò gbē boro, zaakú p̄o p̄an̄me. ²² Dikiri ni a gbēnɔ zukunaro a t̄s̄ z̄k̄s yáí, zaakú à k̄agu à á kē a gbēnɔ ũ. ²³ Makú s̄s, Dikiri s̄un tò mà durunna keare mà aduakenaáre t̄oro. Mani zé mana kú à de à sé m̄áre. ²⁴ À v̄ina ke Dikirine, àḡs doi kú náanio kú n̄ese m̄en doo. À laasun lé yá z̄k̄s kú à kεárenɔa. ²⁵ Tó a ḡi a te yá v̄anii, ák̄nɔ kú á kínao, oni á kakate á pínki.

13

Samuéli kpak̄ena Solu

¹ Kú Solu kí blè Isarailanɔa wè pla, ² à ñ z̄karinɔ s̄ε gbēnɔn wàa ḡero. Gbēnɔn wàa kuri kú k̄aao Mikimasa kú Beteli gus̄is̄ideo. Gbēnɔn wàa s̄oɔro kú kú a né Yonatao Gibea, Biliaminu búsun. Akú à gbē kparanɔ gbàre, baadi tà a bea.

³ Yonata lète Filisitini gudákp̄aki kú à kú Gebaa, akú Filisitininɔ a baaruu mà. Akú Solu z̄l kuru pè Isarailanɔ búsu gu s̄inda pínkia à p̄i Eberunɔ ma! ⁴ Akú Isarailanɔ mà ñ pínki ò p̄i, Solu lète Filisitini gudákp̄akia, akú Filisitininɔ z̄a Isarailanɔ gb̄in. Akú ò Isarailanɔ sisi, ò sù ò nà Solua Giligala. ⁵ Akú Filisitininɔ k̄s k̄akara ò z̄l ká kú Isarailanɔ. Ñ s̄gonɔ kà d̄ubu baraakuri, ñ s̄godenɔ kà d̄ubu suddo, akú ñ ḡesedenɔn dasi lán ísirale búsu'atē bà. Akú ò f̄ute ò ḡε ò búraa káte Mikimasa, Betavē ifáboki kpa. ⁶ Kú Isarailanɔ è ò kú wari ḡun òten nakara kúnwo, akú ò úte gbēw̄eenɔ ḡun kú d̄akonɔ kú gbē s̄k̄nɔ kú t̄n̄ow̄eenɔ kú l̄oḡnɔ. ⁷ Ñ gbēkenɔ gu lè ò bikú Yodaa ari Gada búsun kú Giliada búsuuo. Solu kpé kú Giligala, v̄ina ten gbē kú ò kú k̄aonɔ kú manamana.

⁸ À Samuéli dá ḡɔɔ suppla lákú à díteare nà. Kú adi suro, akú a gbēnɔ ten fak̄sa. ⁹ Akú Solu p̄i: À m̄ómene kú sa'op̄o kú òdi ká tén à té k̄uo kú saábukpa sa'op̄onɔ. Akú à sa'op̄o kú òdi ká tén à té kú p̄i ò. ¹⁰ Kú à làka, Samuéli ten ká, akú Solu p̄i ḡε à dàale à gb̄anake kpai. ¹¹ Akú Samuéli pine: Bó yán n kè gwee?

Solu wèa à pì: Kù ma è ma gbènɔ ten fákɔa, akùs̄ ñdi su gɔɔ kù n dìtèaro yáime. Filisitiniɔ ten k̄s̄ kakara Mikimasa, ¹² akù ma pì, òsun létèma Giligala la ari mà Dikiri gbèka. Akù ma sa pì ò tilasì. ¹³ Akù Samuèli pìne: N fayasariyá kè! Ñ yá kù Dikiri n Luda dìtènne kúnaro. Tó ñ kùna yáme, de Dikiri ni tó n burinɔ ḡs̄ kpata ble Isarailanɔa gɔɔ s̄inda pínki. ¹⁴ Tera sà ñni ḡi kè kpataa ḡunlo. Lákù ñ yá kù Dikiri dìtènne kúnaro nà, à ḡinake à gbè kù a pɔ kèare wète, à a dìte a gbènɔ don'arede ù. ¹⁵ Akù Samuèli fùte Giligala à gèe Gibèa, Biliaminu bùsun. Akù Solu a z̄ikari kù ò kù káaonɔ nàro, ò kà gbènɔn wàa aak̄s̄ taka bà.

¹⁶ Solu kù a né Yonatá kù a z̄ikari kù ò kù kúnwonɔn kù Gibèa, Filisitiniɔ s̄s̄ ò bùraa kàte Mikimasa. ¹⁷ Z̄ikari ḡa aak̄onɔ b̄òte Filisitiniɔ bùran ò gèe léte Isarailanɔa. Ḡa do gèe ɔfla kpa Suala bùsun, ¹⁸ ḡa do gèe Betoroni kpa, akù a aak̄de gèe Isarailanɔ bùsu lén, s̄s̄i kù à aredonɔa maninɔ guvutea kù gbárannaɔ.

¹⁹ Sia kù Isarailanɔ bùsunlo, zaakù Filisitiniɔ pì, Eberunɔ sún fènedá ke sári piro. ²⁰ Filisitiniɔ k̄inaan Isarailanɔ d̄i gé swakurenɔ kù z̄uswanɔ kù kpásanɔ kù kòmanɔ lé kèken pínki. ²¹ Swakure kù z̄uswa lékèkenaa kà andurufu plapla, sakanɔ kù kpásanɔ s̄s̄ andurufu dodo. ²² A yá mé à tò z̄i pì kágɔɔ Solu kù Yonatá z̄ikarinɔ fènedá ke sári kúnaro, sé Solu kù Yonatá baasiro.

²³ Filisitini gudákpárinɔ gèe Mikimasa gbèsɔkɔn.

14

Yonatá z̄iblena Filisitiniɔa

¹ Z̄ikea Solu né Yonatá pì kefenna kù à a z̄ikapɔnɔ kúnaane: Ñ m̄s̄ ò gé Filisitini gudáki kpa z̄a dire. Adi o a denɔ s̄oro. ² Solu kù b̄isi lí gbáru Migirɔnu, Gibèa sare kù z̄ikarinɔ gbènɔn wàa aak̄s̄. ³ Sa'ori Ahia kù ñ té, à a uta lokomma dana. Ikabodu v̄ini Aitubu néme. Aitubu pì bi Fineasi néme, Eli kù à de Luda gbàgbari ù Silo daikoremɔ. Ñ gbèke d̄s̄ Yonatá gèe gukearo.

⁴ Gbèsɔkɔ kù Yonatá ye à ḡen à Filisitini gudákpárinɔ le, gbè s̄ontenɔ petepetenan ɔplai kù ɔzeo. A do t̄on Bozezi, a do s̄s̄ Senɔ. ⁵ A do kù ḡugbándurun Mikimasa kpa, a do s̄s̄ ḡenɔmid̄ɔki Geba kpa. ⁶ Akù Yonatá pì kefenna p̄ine: Ñ m̄s̄ ò gé gyɔɔɔde gudákpárii p̄inɔ k̄inaa. Ke Dikiri ni kpáwái gwèe? Zaakù yáke ni f̄s̄ à kpá Dikirinɔ à tò ò ḡi z̄i bleiro, bee tó ò dasi kes̄s̄ ò dasi. ⁷ Akù a z̄ikapɔnɔseri p̄i p̄ine: Lákù à n pɔ gbà nà pínki dé, ñ kè. Lákù n sè nà, má kù kúnwo kù nèse m̄en doome. ⁸ Akù Yonatá pì: T̄ò, ò génȳi ò ó z̄ida m̄ónne. ⁹ Tó ò p̄iwere ò ze ò ñ dáme, óni ze ò gbèn, óni génȳi doró. ¹⁰ Tó ò p̄i ò sume s̄s̄, óni génȳi, zaakù abirekù mé aniḡs̄ de s̄eeda ù kù Dikiri ñ nàwèrɔ ò ɔi.

¹¹ Akù ò ñ z̄ida m̄s̄ Filisitini gudákpárii p̄inɔne. Akù Filisitini p̄inɔ pì: À gwa! Eberunɔ ten bo wèe kù ò ùtennɔ ḡun. ¹² Akù gudákpárii p̄inɔ lé z̄u Yonatá kù a z̄ikapɔnɔseriio ò pì: À m̄s̄ ò yáke oáre la. Akù Yonatá pì a z̄ikapɔnɔseriine: Ñḡs̄ té ma kpe, zaakù Dikiri ñ ná Isarailanɔne ñ ɔi. ¹³ Akù Yonatá ten b̄ote kutena, akù a z̄ikapɔnɔseri té a kpe. Kù Yonatá ñ né, akù a z̄ikapɔnɔseri p̄i ñ dede a kpe. ¹⁴ Letemmana káaku p̄i ḡun Yonatá kù a z̄ikapɔnɔseriio ñ dede gbènɔn baro taka bà. Gu pì yáasaa kà bú d̄orɔ basɔro taka bà. ¹⁵ Akù swèe kè Filisitiniɔgu ñ bùran kù z̄lao pínki. V̄ina ñ z̄ikarinɔ kù, gudákpárinɔ kù gbè kù òdi gé léte Isarailanɔn ñ pínki. Akù z̄ite ȳlḡaȳiḡa. Luda mé à tò swèe kèngu le.

16 Kū Solu gudákpári kú ò kú káao Gibeano è Filisitini z̄ikarinò bàa lè òten fákōa gu s̄inda pínkia, 17 akū Solu pì gbē kú ò kú káaonone: À wé pá ó gbēnci à gwa, óni d̄s gbē kú ò bò ó té. Kú ò gwà, ò è Yonatá kú a z̄ikap̄on̄oseriio mé ò kú n̄ téro. 18 Akū Solu pì Ahiane: Ñ m̄s kú n̄ sa'o'utao ò Dikiri gbeka. Zaakū z̄i birea à uta lokomma pì dana Isarailano té gwe. 19 Goro kú Solu ten yā ò sa'orii p̄ine, zuka kú à d̄s Filisitininò b̄uran kēke àten kara, akū Solu p̄ine à tó gwe. 20 Solu a z̄ikarinò kākara n̄ pínki, ò ḡē z̄in, akū ò è swēè kē Filisitininogu manamana, òten fēne kákōne. 21 Eberu kú ò v̄ute Filisitininò té yā ò sù kúnwo n̄ b̄uraa gūnno era ò nà n̄ gbē kú ò kú kú Soluo kú Yonatáooa. 22 Kú Isaraila kú ò utena Eflaimu b̄usu gus̄is̄iden gwenò mà Filisitininò ten bàa lé, ò nà n̄ gbēnoa d̄s ò p̄etēnȳi z̄i gūn. 23 Len Dikiri Isarailano bò le z̄i birea, akū ò z̄i blè ari Betavē.

Yonatá z̄sblenaa

24 Isarailano wari kē z̄i birea, zaakū Solu yā s̄e kú Luda tóo a z̄ikarinone à pì: Ari ok̄osi gé keo, gbē kú à p̄s blè ari m̄aḡs gé f̄ina bo ma iberenaa, ade ḡs l̄áarip̄o ùme. Akū n̄ gbēke dí p̄s blero. 25 Z̄ikarinò si l̄ákp̄en n̄ pínki, akū ò z̄s'í è dí gu p̄in. 26 Kú ò si l̄ákp̄en le, ò è z̄s'í ten bàa lé, ama n̄ gbēke dí o z̄sa à dà a lénlo, kú òten v̄ina ke ladana kú Solu dà yāi. 27 Yonatá s̄s, adi yā kú a de d̄ite a z̄ikarinone maro, akū à a gò kú à k̄unaa z̄s z̄saa p̄ia. A o n̄aa à dà a lén, akū a wé kē. 28 Akū z̄ikari ke p̄ine: N de yā s̄e a z̄ikarinone kú Luda tóo à pì, gbē kú à p̄s blè gb̄ara, ade ḡs l̄áarip̄o ùme. Abire yāin n̄ gbē s̄inda pínki gb̄ana l̄aka. 29 Akū Yonatá pì: Ma de ten wari d̄m̄mame. Ñ gwa l̄ákū ma wé kē nà, kú ma z̄s p̄i m̄òso f̄iti yāi. 30 Tó gbēno p̄s kú ò si n̄ iberenaa blè gb̄ara yā dé, de ò Filisitininò d̄ede de abirela.

31 Z̄i birean Isarailano Filisitininò d̄ede sena zaa Mikimasa ari Ayaloni. Ò kp̄asa búgubugu, 32 akū ò si n̄ p̄ok̄adeno té, ò s̄ano kú z̄unò kú z̄unenò kùkù ò d̄ede gwe ḡeno, òten só kú a aruo. 33 Akū ò a baaruu kp̄a Solune ò pì: Ñ gwa! Òten durunna ke Dikirine, òten n̄b̄o só kú a aruo. Akū Solu pì: A bo Dikiri yā kpe. À gbē gb̄entē gb̄igiri ke à suo ma are la likalika. 34 Akū à pì: À fákōa n̄ té, à p̄ine n̄ baadi m̄s ma k̄inaa kú a z̄uuo ke a s̄a, ò a k̄utu kp̄a la ò só. Àsun durunna ke Dikirine à n̄b̄o só kú a aruoro. Akū baadi sù kú a z̄uuo gw̄aani birea, à a k̄utu kp̄akpa gwe. 35 Solu Dikiri gbagbaki bò gwe. Sa'oki kú à bò k̄áakun gwe.

36 Akū Solu pì: Ò p̄ete Filisitininò gw̄aaniale òḡs n̄ d̄ede ari gu gé d̄s. Òsun n̄ gbēke tóro. Akū ò p̄ine: Ñ ke l̄ákū à k̄enne mana nà. Akū sa'orii pì: À tó ò gbeka Ludaa la ḡia. 37 Akū Solu gbeka Ludaa: Ò p̄ete Filisitininò, Ìni n̄ nawere ó ōi yá? Akū adi wea z̄i birearo. 38 Akū Solu pì: Ák̄no z̄ikari gbē z̄s̄k̄no á pínki, à namai la, de ò le ò d̄s durunna kú ò kē gb̄ara. 39 Kú Dikiri Isarailano Surabari tóo, bee tó ma né Yonatá mé à durunna kē, séde à ga. Akū gbēke dí lé síro. 40 Akū à p̄ine: À ze kpado gwe, makū kú ma néo óniḡs kú kpado la. Akū ò p̄ine: Ñ ke l̄ákū à k̄enne mana nà. 41 Solu pì Dikiri Isarailano Ludane: Ñ tó ò ȳapura d̄s. Akū yā Yonatá kú Soluoo blè, akū baadi m̄i bò bàn. 42 Solu pì: À gbè la makū kú ma néo musu. Kú yā Yonatá blè, 43 akū Solu p̄ine: Ñ yā kú n̄ kē omene. Akū Yonatá p̄ine: Ma gò lé s̄onten ma z̄s z̄sa, f̄iti ma m̄òso. Makūn dí! Mà ga. 44 Akū Solu pì: Yonatá, tó n̄di garo, Luda yā kemene p̄as̄ip̄as̄i. 45 Akū ò pì Solune: Yonatá ga yá! Ákū kú à tò o z̄i blè yá? Oi! Kú Ludao ódi we kú

bee a mikā mèn do à lète zītero, zaakū Luda kpányīn à yā pīi kèò gbàra. Len ò Yonatá mìi si le, adi garo. ⁴⁶ Akū Solu kámma bò kú petena Filisitininjio, akū Filisitininjio tà ñ būsun.

⁴⁷ Kū Solu vùte Isarailanɔ kpatan à làka, à zīi kà kú a iberenɔ gu sīnda pínkia: Mɔabunɔ kú Amɔninɔ kú Edɔmunɔ kú Zoba kīnanɔ kú Filisitininjio. Kpa kú à liten pínki, àdi zī blerīmmame. ⁴⁸ A wórɔgɔke tó bò à zīi blè Amalekinɔ, à Isarailanɔ sī ñ wétāmmarinɔ. ⁴⁹ Yonatá kú Isiboseo kú Malakisuaooɔe Solu nэгgɔgbēnɔ ũ. A nэнɔgbēnɔ vī gbēnɔn pla. A káaku tón Meraba, a plade Mikala. ⁵⁰ A nanɔ tón Ainɔama, Aimaza néme. A zīkarinɔ gbē zókɔ tón Abana. Solu pī dakūname, a disē Nerε néme. ⁵¹ Solu de Kisi kú Abana de Nerεooɔe Abielī nэнɔ ũ. ⁵² Solu gɔrɔ àdigɔ pásī kú Filisitininjio gɔrɔ sīnda pínki. Tó Solu gɔsa gbàna ke wórɔgɔde è, àdi a sí à na a zīkarinɔ.

15

Dikiri gina Solui kīna ũ

¹ Samuēli pī Solunε: Makūmε Dikiri ma zī, akū ma nīsi kūmma n kana kīn a gbē Isarailanɔa sēeda ũ. Tó! Ñ sá kpá Dikiri yāi sà. ² Dikiri Zīkaride pī, áni fīna bo Amalekinɔne yā kú ò kè Isarailanɔne, kú ò zé zōñne ñ bɔtena Misila gbera yāi. ³ Ñ gé ñ léterīmma sà, ñ ñ kakate ñ pínki. Ñsun ñ gbēke tóro. Ñ ñ dede ñ pínki, gɔgbēnɔ kú nɔgbēnɔ kú nэнɔ kú nékpántēnɔ kú zūnɔ kú sánɔ kú lakuminɔ kú zaakinɔ.

⁴ Akū Solu a gbēnɔ sīsī à ñ kakara Telaimu. A zīkari gēsedenɔ gbēnɔn dúbu wàa dome. Yudanɔ kun dɔ gbēnɔn dúbu kuri. ⁵ Akū Solu gēε Amalekinɔ wēten, àteni ñ kpákpa swawεen. ⁶ Solu légbázá kè Keninɔne à pīrīne: À bɔte Amalekinɔ té de māsun à dede kūñworo yāi, zaakū ákɔnɔ mé a yā mana kè Isarailanɔne ñ bɔtena Misila gbera. Kú Keninɔ bɔte Amalekinɔ té, ⁷ akū Solu gēε à lète Amaleki pīnɔa sena zaa Avila ari à gēε pé Suru kú à kú Misila ifāboki kpaa. ⁸ À Amaleki kīna Agaga kú bēne, akū à a gbēnɔ dède kú fēnedao ñ pínki. ⁹ Solu kú a zīkarinɔ dí Agaga dero, akúsɔ ò sá mananɔ sète kú zūnɔ kú zūne mèkpananɔ kú sáne bɔrɔnɔ kú pɔ mananɔ pínki, odi we ò ñ dedero. Pó ginanɔ kú pɔ yāyānanɔn ò dède pínki.

¹⁰ Akū Dikiri yā sù Samuēlia à pī: ¹¹ Ma Solu kana kpatan tò ma pɔ yāka, zaakū à kpe limene. Lákū ma dànε nà, àdi ke lero. Yā pī Samuēli bídi kè, akū à wiki lè Dikiria ari gu gēε à dɔo. ¹² Kū Samuēli fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à gēε da Solule, akū ò pīne: Solu gēε Kameli. À sēedaa pēte gwe a zīda yádɔngu yāi, akū à èra à gēε Gilligala. ¹³ Kū Samuēli Solu lè, akū Solu pīne: Dikiri arubarika dangul! Ma kè lákū Dikiri òmene nà. ¹⁴ Akū Samuēli a là à pī: Sà wiki kú ma sà ten ma deramεε? Zū sɔ dɔ kú maten ma bò mámεε? ¹⁵ Akū Solu wèa à pī: Amalekinɔ pónɔmε, zaakū ò ñ sánɔ kú ñ zū mananɔ sète ò sùo ò sa oo Dikiri n Ludaame. O ñ kparanɔ dède. ¹⁶ Akū Samuēli pīne: Ñ yīte le, mani yā kú Dikiri òmene gwāaniala onne. Akū Solu pī: Ñ o. ¹⁷ Akū Samuēli pī: Kū n n zīda fīti bò yā, ñdi gɔ Isaraila burinɔ don'arède ũroo? Dikiri n ka Isarailanɔ kīna ũ, ¹⁸ akū à n zī ñ a bɔkɔte keare kú à pī: Ñ gé ñ Amalekinɔ dede, zaakū durunnakerinɔmε. Ñ gé ñ zī ká kūñwo ari ñ ñ kakate. ¹⁹ À kè dera n gi Dikiri yā mai, n letε ñ pónɔa, n yā kú Dikiri yeiro kèε? ²⁰ Akū Solu pīne: Ma Dikiri yā mà, ma bɔkɔte kú à ma zī mà ke kè. Ma Amalekinɔ dède ñ pínki, akū ma su kú ñ kīna Agagao. ²¹ Akū

zìkarinɔ sā mananɔ kù zù mananɔoò bò pò kù ò sètè pìnɔ té, de ò sa oo Dikiri n Ludaa Giligala la. ²² Akù Samuèli pì:

Dikiri yá kùna mananɛ de sa'opɔ kù òdi ká tén à té kùla.

Mìnatenanɛ de sa'onala.

A yàmana de

sa'ona kù sàkaro mèkpanaaola.

²³ Gina a yá mai durunna lɛɛɛ kù màsokenaaome.

Dòkena káao vāni lɛɛɛ kù tãnagbagbanaaome.

Lákù n gi Dikiri yá mai nà,

àpii gi n kìnakei se.

²⁴ Akù Solu pìne: Ma durunna kè. Ma pã Dikiri yá kù n òmenenɛ, zaakù ma vīna kè gbɛnɛ, akù ma n yá mà. ²⁵ N sùru ke kùmao kù ma durunna pìo sà. N era n gé kùmao de mà le mà donyī ke Dikirine. ²⁶ Akù Samuèli pìne: Mani gé kúnworo. N gi Dikiri yá, akù à gīnne ñgɔ de Isarailanɔ kína ũ.

²⁷ Kù Samuèli kpɛ lì, àten ta, akù Solu a kù a uta léa, à kè a oī. ²⁸ Akù Samuèli pìne: Dikiri n bo Isarailanɔ kpatan gbāra, akù à n gbɛdake kù à mana denla kàn. ²⁹ Isarailanɔ Luda Gakuride di éke toro, àdi a laasun lītero, zaakù bisāsirinlo, gbasa à a laasun lite. ³⁰ Akù Solu pìne: Ma durunna kè. Bee kù abireo n yá nna, n ma kpe ta Isaraila gbɛ zòkɔnɔ kù gbɛ sīnda pínkio arɛ. N gé zɛmɛnɛ de mà le mà donyī ke Dikiri n Ludanɛ. ³¹ Akù Samuèli era à gèɛ à zènɛ, akù Solu donyī kè Dikirine.

³² Akù Samuèli pì: À mɔ kù Amaleki kína Agagao. Kù kína pì ten su, àten kpákpa kù yáke kunlo, zaakù àten da a bo ga léime. ³³ Akù Samuèli pì: Lákù n fɛnɛda tò nɔgbɛ dasinɔ kùra n ní nà, len n da ni kura a ní le se. Akù à Agaga zòzòkɔre Dikiri arɛ Giligala gwe. ³⁴ Akù à tà Rama. Solu sɔ à tà a ðea Gibɛa. ³⁵ Bee kù Solu kè Samuèline wɛnda, Samuèli dí gé a gwa doro ari à gèɛ gao, zaakù Dikiri pɔ yáka kù à Solu kà Isarailanɔ kína ũ yá.

16

Samuèli nísikuna Dauda mīia

¹ Dikiri pì Samuèline: Ìnigɔ ɔɔ dɔ Solu yá musu ari bɔremɛɛ? Ma gine à kí ble Isarailanɔa. N nísi ká bɛnen à pa n da zén. Ma n zī Betilihamu gbɛ Yesɛ kīnaa, zaakù a nɛnɔ doken ma sè à gɔ kína ũ. ² Akù Samuèli pì: Deran mani ke mà gé gwee? Tó Solu mà, ani ma ðɛ. Akù Dikiri pìne: N zùnunu sé n géo n pi n su ma gbagbame. ³ N Yesɛ sísi sa pì onaa gūn, mani yá kù ñni ke onne, ñni nísi kúmɛnɛ gbɛ kù mani mɔnne mīia.

⁴ Samuèli yá kù Dikiri òare kè. Kù àten ká Betilihamu, lakutu pì gbɛ zòkɔnɔ gèɛ ò dàale. Vīna n kù, akù ò a là ò pì: Aafiaame n su la yá? ⁵ À pì: Aafiaame. Ma su Dikiri gbagbame. À gbà bo á zīdanɛ à gé kùmao sa o. Akù à gbà bò Yesɛnɛ kù a nɛgɔgbɛnɔ à n sísi sa'onaaa. ⁶ Kù ò kà, Samuèli Eliabu è, akù à laasun lè à pì: Gbɛ kù Dikiri sè mé à zena a arɛ gwe. ⁷ Akù Dikiri pìne: Nsun a zena ke a gbànake gwaro, ma giime. Madi gbɛ gwa lákù bisāsiri di gwa nàro. Bisāsiri di gbɛ gwa a mɛɛame, makù sɔ, swɛɛn madi gwa. ⁸ Akù Yesɛ Abinadabu sísi, à sù Samuèli arɛ, akù à pì: Dikiri dí gbɛ díkīna séro. ⁹ Akù Yesɛ Sama sísi, à sù Samuèli arɛ dɔ, akù à pì: Dikiri dí gbɛ díkīna séro. ¹⁰ Akù Yesɛ a nɛgɔgbɛ gbɛnɔn supplanɔ sísi, ò sù Samuèli arɛ, akù à pì: Dikiri dí n gbɛke séro. ¹¹ Akù à Yesɛ là

à pì: N keƒennanɔ lén dí ń pínki yá? À wèa à pì: Ń gbē kpède mé à kú laro, àten sá dāme. Akū Samuēli pìne: Ń gbē zī ò a sísi. Óni pòke kero séto à sù. ¹² Akū à gbē zīa, à sù. Né pì bi gbē tērame, a pētēna mana akūsɔ a ǎn kēkōana. Akū Dikiri pì: Ń fute n̄ n̄sí kú a m̄ia, zaakū àpiin gwe. ¹³ Akū Samuēli bēne p̄i sè à n̄sí kú a m̄ia a v̄ninɔ wára. Zaa zī birean Dikiri Nini sù Daudaa. Abire gbera Samuēli èra à tà Rama.

Dauda zīkena Solune

¹⁴ Dikiri Nini gò Solua, akū Dikiri tò t̄ana p̄sī sua. ¹⁵ A ìbanɔ p̄ine: Luda tò t̄ana p̄sī ten wé t̄amma. ¹⁶ Kína, n̄ tó ókɔnɔ n̄ ìbanɔ ò gbē kú à m̄ɔɔlɛna d̄s wete. Tó Luda tò t̄ana p̄sī p̄i s̄umma, aniḡ m̄ɔɔ lénne, n̄ le n̄ ke s̄ana. ¹⁷ Akū à p̄i a ìbanɔne. À gbē kú à m̄ɔɔlɛna d̄s manamana wete à su k̄aaomene. ¹⁸ Akū a ìbanɔ doke p̄ine: Ma Betilhamu gbē Yesē né ke è, à m̄ɔɔlɛna d̄s. Z̄ikari w̄ɔɔgɔdeme, akūsɔ à ȳ'ona d̄s. Ḡs maname, akūsɔ Dikiri kú k̄aa. ¹⁹ Akū Solu gbēnɔ z̄l Yesēa, ò ḡe ò p̄ine: Solu p̄i n̄ n̄ né Dauda kú àdi s̄anɔ d̄a gbarere.

²⁰ Akū Yesē burodii d̄i zaakine kú s̄ew̄eɔ t̄uru do kú bl̄ekofinine b̄ɔɔɔɔ, à a né Dauda gb̄areo Solua. ²¹ Kú à kà Solu k̄inaa, à ḡs à z̄ikeri ũ. Solu yei manamana, akū à a d̄ite a z̄ikapɔnɔserinɔ doke ũ. ²² Akū Solu gbē z̄l Yesēa à p̄i: N̄ tó Dauda ḡs ma z̄ikeri ũ, zaakū a ȳa d̄i kemene nna. ²³ Tó Luda tò t̄ana p̄i sù Solua, akū Dauda d̄i a m̄ɔɔ sé àḡs l̄éne. Tó t̄ana p̄i ḡo, akū àdi ke s̄ana, à su a laakaria.

17

Dauda kú Gɔlayao

¹ Filisitininɔ n̄ z̄ikarinɔ k̄akara, òten z̄l soru ke Soko, Yudanɔ b̄usun, akū ò b̄uraa k̄ate Efesi Damimu, Soko kú Azekao dagura. ² Solu kú Isarailanɔ s̄s ò k̄s k̄akara ò b̄uraa k̄ate Ela gusaran, òten soru ke ò gé Filisitininɔi kú z̄l̄io. ³ Filisitininɔn kú s̄s̄iia dire kpa, Isarailanɔn kú s̄s̄iia la, guvute kú n̄ dagura. ⁴ Akū Gata ḡsa gb̄ana kú òdi p̄ine Gɔlaya bò Filisitininɔ b̄uran. A gb̄ana kà ḡs̄akuru suddo. ⁵ À m̄ogotē f̄ura kuna, à m̄ogotē uta kú à de lán kp̄ɔteke è bà dana kú a tikisii kà kiloo baaak̄s. ⁶ À m̄ogotē s̄okoto ȳina d̄o, akūsɔ à m̄ogotē s̄ari l̄ekete lokona a kpe kpa. ⁷ À s̄ari s̄onte k̄una, a pá de lán bizat̄ari ḡodo lí bà. A wé tikisii kà kiloo suppla. A s̄ēgbakoseri té a are.

⁸ Gɔlaya z̄è à l̄é z̄ú Isaraila z̄ikarinɔi à p̄i: Bó yā mé à tò a b̄ɔte kú z̄l̄ioo? Á d̄s kú Filisitininime ma ũroo? Ák̄ɔn̄ s̄s, Solu z̄ɔnɔn á ũ. À gb̄eke bo á té à kipa à su ma k̄inaa. ⁹ Tó ani f̄s à z̄l̄ ká k̄umao à ma de, ma gb̄enɔ ni ḡs à z̄ɔnɔ ũ. Tó makū mé ma a d̄è s̄s, áni ḡs ó z̄ɔnɔ ũ, áni ḡs z̄ò blewete. ¹⁰ Akū Filisitini p̄i èra à p̄i: Maten k̄usee biri Isaraila z̄ikarinɔa gb̄ara. À gbē wetemene de ò z̄l̄ ká kú k̄so. ¹¹ Kú Solu kú Isarailanɔ a yā p̄i mà n̄ pínki, ò bídi kè, sw̄èe k̄éngu.

¹² Dauda bi Eflata gbē Yesē néme. Yesē bi Betilhamu kú à kú Yudanɔ b̄usun gb̄eme. À néḡs gb̄enɔ ì gb̄enɔn s̄raak̄s. Solu ḡɔɔa à z̄k̄s kú à z̄i kú manamana. ¹³ A né gb̄ana gb̄enɔn aak̄ɔn̄n kú z̄llan kú Soluo. A daudu t̄ɔn Eliabu, a plade t̄ɔn Abinadabu, a aak̄s̄de t̄ɔn Sama. ¹⁴ Daudame Yesē né kpède ũ. A v̄l̄ni p̄inɔ té Solui, ¹⁵ ama Dauda d̄i gé Solu k̄inaa à era à su Betilhamu a de s̄anɔ d̄a. ¹⁶ Filisitini p̄i d̄i bo à a z̄ida m̄ɔ̄ne k̄onko kú ɔk̄osio ari ḡɔɔ bupla.

¹⁷ Z̄ikea Yesē p̄i a né Daudane: N̄ èse kpatana kp̄ene do dí kú burodi m̄en kuri d̄inɔ sé n̄ géo n̄ v̄ninɔne likalika n̄ b̄uran. ¹⁸ N̄ ḡasi m̄en kuri d̄inɔ sé n̄ kpá n̄ ḡá

gbē z̄sk̄ɔ̄a. N̄ ḡé ò ní gwa, tó ò aafia, ò su kú s̄èdaao kú ò kun aafia. 19 Ò kú kú Soluo kú Isarailan̄ pínki Ela guvuten, òten z̄l̄ ká kú Filisitinin̄.

20 Dauda fùte k̄onk̄onk̄o, à a s̄an̄ tó kú s̄ad̄ari p̄and̄eo. À a aso s̄è, akú à dà z̄én l̄ákú Ȳes̄e òare n̄a. Kú à ká z̄l̄karin̄ b̄uran, à sù à l̄è òten ḡé z̄llan, òten wiki gb̄ana lé. 21 Isarailan̄ kú Filisitinin̄ ten soru ke ò are d̄ok̄sa. 22 Akú Dauda a aso n̄a p̄od̄akp̄ariine a ɔ̄l̄, akú à bàa l̄è à ḡèe z̄llan. À a v̄inin̄ l̄è gwe, akú à f̄o kp̄ám̄ma. 23 Kú àten ȳa ò kúñwo, Filisitinin̄ ḡs̄a gb̄ana Ḡolaya, Gata gb̄e b̄o Filisitini z̄l̄karin̄ t̄é, à èra à fùte kú a ȳa p̄io. Dauda ȳa p̄i mà. 24 Kú Isarailan̄ a è, sw̄èe k̄èngu, ò l̄ék̄sa ní pínki. 25 Òten ok̄s̄ne òten pi: Ádi ḡōgb̄e p̄i e à b̄oro? Tó à b̄o, ádi k̄us̄e biriw̄ame. Gb̄e kú à a d̄e, k̄ina ni ade gba aruz̄eke z̄sk̄, ani a gba a n̄én̄gb̄e d̄o n̄o ù, akús̄ a beden̄ ni be'oḡo kp̄á dor̄o.

26 Akú Dauda gb̄e kú ò zena a sarēn̄ là à p̄i: B̄ón oni ke gb̄e kú à Filisitini p̄i d̄è à Isarailan̄ b̄o w̄é'i ḡunn̄e? Dín Filisitini gȳof̄r̄ode p̄i ù, gbasa àten k̄us̄e biribiri Luda W̄èndide z̄l̄karin̄aa? 27 Akú ò p̄ine l̄ákú gb̄en̄ ten ò n̄a: Len oni ke gb̄e kú à a d̄ene le. 28 Kú a v̄ini z̄sk̄ode Eliabu mà Dauda ten ȳa ò kú gb̄en̄, a p̄o f̄èi à p̄i: À k̄è dera n̄ su laa? Dín n̄ s̄á f̄iti n̄o t̄one gb̄arannan? Má n̄ karambaani kú n̄ n̄es̄e v̄anio d̄s̄. N̄ su z̄l̄ gwame. 29 Dauda p̄i: B̄ón ma k̄èe? Bee ȳa mani oroo? 30 Akú à kpe d̄ne, à ḡèe à ȳa dok̄n̄o p̄i là gb̄e p̄and̄ea. Lákú gb̄e káaku òne n̄a, len ò òne le d̄o. 31 Ó ȳa kú Dauda ò p̄i gb̄a Solune, akú à a sisi.

32 Kú Dauda sù, à p̄i Solune: Gb̄eke s̄ún tó sw̄è k̄èagu Filisitini p̄i ȳa musuro. Makú n̄ z̄b̄lerii, mani ḡé z̄l̄ ká k̄āao. 33 Akú Solu p̄ine: Īni f̄ō ò ḡé z̄l̄ ká kú Filisitini p̄ioro. Né fitime n̄ ù. Ḡōgb̄e p̄i s̄ō bi z̄l̄kariime zaa a k̄efennakeḡōa. 34 Akú Dauda p̄ine: Makú n̄ z̄b̄lerii, makú mé madiḡō ma de s̄an̄o d̄ā. Tó m̄usu ke mani sù à s̄á kú kp̄asan, 35 mad̄i a gb̄ese mà a gb̄e mà s̄á pi bo a léi. Tó à èra k̄ūmao, akú mad̄i a kú a l̄ék̄as̄aa mà gb̄e mà de. 36 Makú n̄ z̄b̄lerii, ma m̄usu d̄è, ma mani d̄è. Filisitini gȳof̄r̄ode p̄i ni ḡō lán p̄o p̄in̄o bà, zaakú àten k̄us̄e biribiri Luda W̄èndide z̄l̄karin̄ame. 37 Dauda èra à p̄i: Lákú Dikiri ma bo m̄usu kú manio léi n̄a, len ani ma bo Filisitini p̄i ɔ̄l̄ le. Akú Solu p̄ine: N̄ ḡé! Dikiri ḡō kú kúnwo.

38 Solu a z̄l̄ka'uta d̄ane à a m̄oḡot̄e f̄uraa k̄une, akú à a m̄o uta d̄ane. 39 Dauda Solu f̄eneda lòko z̄l̄ka'uta p̄iia. Kú à n̄a t̄aa, akú à f̄ua, zaakú adi d̄one keoro. Akú à p̄i Solune: Mani f̄ō mà ḡé kú p̄o p̄in̄oro, zaakú m̄adi d̄one keoro. Akú à p̄o p̄in̄o b̄ote pínki à k̄ate. 40 À a ḡoo s̄è, akú à ḡèe à gb̄e p̄or̄p̄or̄o s̄ete swaw̄een m̄en s̄oro à ká a s̄ad̄ab̄ok̄on. Akú àten na Filisitini p̄iia, à a gb̄emba k̄una.

41 Akú Filisitini p̄i ten na Daudai, a s̄ēgbakoseri ten t̄aa ò a are. 42 Kú à Dauda gw̄a, à è né f̄iti t̄era maname, akú à d̄ok̄è k̄āao 43 à p̄ine: Gb̄edan ma ù, akú n̄ gbasa nten sumai kú ḡoo ȳa? Akú à a ká kú a t̄ana t̄o. 44 Akú à èra à p̄i: N̄ namai ò gwa, b̄an̄o ni n̄ ble, n̄b̄o p̄ās̄in̄o ni n̄ só. 45 Dauda p̄ine: F̄eneda kú s̄ári l̄èket̄eo kú s̄ári s̄on̄teon nten suomai. Makú s̄ō, Dikiri Z̄l̄karide Isarailan̄ Luda kú n̄ k̄us̄e biribiria t̄on maten suomma. 46 Dikiri ni n̄ namene ma ɔ̄l̄ gb̄ara. Mani n̄ de mà n̄ m̄i z̄s̄, mani Filisitini z̄l̄karin̄o ḡen̄o kp̄á b̄an̄o kú n̄b̄o p̄ās̄in̄o gb̄ara ò só, andunia ni d̄s̄ kú Luda kú kú Isarailan̄o. 47 Gb̄e kú ò kakarana lan̄o ni d̄s̄ kú Dikiri d̄i z̄l̄ ble kú f̄enedao ke kú s̄arioro. Dikiri mé a z̄l̄ gb̄ana v̄i, ani á nawere ó ɔ̄l̄.

48 Goro kú Filisitini pì ten na Daudai àten su, akú Dauda bàa lè àten su gu kú oni zì kán. 49 Akú à ɔ dà a bòkɔn à gbèe bò à dà a gbèmban. Kú à Filisitini pìi gbàò, akú à a pà a arɛa. Gbèe pìi vlè a arɛ pìi gún, akú à lète a gberɛa. 50 Gbèmbaan Dauda zìi blèo Filisitini pìia. À a pàò à nè, bee fènedà à kúnaro. 51 Akú à bàa lè à gèe à zèala, à a fènedà wòto a kpén à a dè à a mìi zòo. Kú Filisitiniɔ è n̄ gɔsa gbàna pìi gà, akú ò lèkɔa. 52 Akú Isarailanɔ kú Yudanɔ pètɛnyí kú wikio, ò pèmma arí Gata bìnilea kú Ekerɔnu bìnileo. Gbè kú ò n̄ dɛdɛnɔ gènɔ gò katena sena zaa Saraimu zén ari Gata kú Ekerɔnuo. 53 Kú ò sù kú pena Filisitiniɔaao, akú ò n̄ bùra pónɔ nàkɔa ò tàò. 54 Dauda Filisitini pìi mìi sè à gèeo Yurusalemu, à a gòkɛbɔnɔ kàte a kpén.

55 Goro kú Dauda ten na Filisitini pìii, Solu teni a gwa, akú à a zìkarinɔ gbè zòkɔ Abana là à pì: Dí nème n̄gògbè pì uu? À wèa à pì: Kína, kú n̄ kunnaao, má d̄sro. 56 Akú kína pì: N̄ gbɛka n̄ ma dí n̄n̄ kɛfenna pì ù. 57 Kú Dauda sù kú Filisitini pì denaao, Abana a sè à gèeo Solu k̄naa, à Filisitini pìi mù k̄na. 58 Akú Solu a là à pì: Kɛfenna, dí nème n̄ uu? À wèa à pì: N̄ zòbleri Yese, Betilhamu gbè nème ma ù.

18

Solu gbàkpàna kú Daudao

1 Kú Dauda yà ò kú Soluo à làka, akú Yonata gbèenna kpà káao à yei lán a zīda wèndii bà. 2 Zaa zī birean Solu a dite a bea, adi we à tá a de bea doro. 3 Yonata yā yī káao kú à yei lán a zīda wèndii bà yāi. 4 Akú à a arukimba kú à dana bò à a gbà kú a zīka'utao kú a fènedao kú a sáo kú a asaao. 5 Gu kú Solu Dauda gbàren zì ká pínki, adi sa'a keme, akú à a dite zìkarinɔ gbè zòkɔ ù. A yā dì ke gbè sīnda pínkine nname kú Solu ibanɔ n̄ pínki.

6 Kú zìkarinɔ ten su Dauda Filisitini pì denaa gbera, nɔgbèno bò Isaraila wètenɔ gún pínki, ò gèe da n̄ kína Solule, òten lè sí òten ù wā, òten gágá lé òten ponna ke òten sèkere pá. 7 Òten lè sí òten dɔkɔne, òten ù wā òten pì: Solu gbèno dède wàa sɔsɔro, Dauda s̄ dúbu leu úgbangba.

8 Yā pìi kè Solun̄ ìni manamana, akú a pɔ fè à pì: Ò dúbu leu úgbangba kpà Dadaa, makú s̄ wàa sɔsɔro. Kpata mé à gò à sí sà. 9 Zaa zī birean à nèseḡbaa kpà káao.

10 Kú gu d̄ò, akú Luda tò Solu tána pāsī pìi dia, àten yā ya a kpén, akú Dauda a m̄ro sè, àten lé lákū adi lé nà. Solu a sári k̄na, 11 akú à a gbàò, àten da áni Dauda páo de à nakɔa kú gb̄lio. Akú Dauda a zīda gbàtenɛ gèn pla. 12 Solu ten vīna ke Daudane kú Dikiri kú káao akús̄ à pà kp̄ai yāi. 13 Akú à pè Dadaa a k̄ia, à a dite zìkari gbènon wàa sɔronɔ gbè zòkɔ ù. Àkú mé àdiḡ téfne arɛ z̄lan. 14 Gu kú à gèen pínki àdi sa'a keme, kú Dikiri kú káao yāi. 15 Kú Solu è àdiḡ sa'a le, akú à vīna kène de yāla. 16 Isarailanɔ kú Yudanɔ s̄ ò ye Daudai n̄ pínki, kú àdiḡ téfne arɛ z̄lan yāi.

17 Akú Solu p̄ine: Mani ma n̄n̄gbè káaku Meraba kp̄amma nɔ ù. N̄ wórɔḡo ke n̄ Dikiri zì kámene. Zaakú Solu laasun lè à pì: Mani ɔ kearo, Filisitiniɔ mé oni a de. 18 Akú Dauda p̄ine: Dín ma uu? Dín ma bedenɔ kú ma de burinɔ ù kú

mani gbasà mà gò n anzure ùu? ¹⁹ Kù Mèraba kà ò a kpá Daudaa, akù Solu a kpá Mèola gbè Adarielia.

²⁰ Solu nénngbè Mikala ye Daudai. Kù ò yá pìi ò Solune, à kènè nna ²¹ à pì: Mani a kpáame, ani gònè tankute ù, Filisitiniño ni a de. Akù à pì Daudane: Ìni ma né pànde e ò sè sà. ²² Akù à pì a ìbanòne: À yá o Daudane asiri gùn, à onè a yá kàmagu akùsò ma ìbanòn yei ò pínki. À ma nénngbè sè. ²³ A ìbanò yá pìi dà Daudane a sán, akù à pìrine: Góna kína né zà ù bi yá aragan yá? Takasideme ma ù, dí mé à ma dō? ²⁴ Kù Solu ìbanò sù, ò Dauda yá pìi bàbanè. ²⁵ Akù Solu pì: À onè má ye anzure pòkeiro, séto à fína bomene ma ìberè Filisitiniño, à sumene kù ò gyofoño mèn basòro. Àten da Filisitiniño ni a demè.

²⁶ Kù ìbaa pìno yá pìi bàba Daudane, góna kína né zà ù kènè nna sà. Ari ò pìi ségò gò gé ká, ²⁷ Dauda kù a zìkarino fùte ò gèè ò Filisitiniño dède gbènon wàdo, akù à sù kù ò gyofoño à kpá kínaa pínki, de à le à gò a né zà ù yá. Akù Solu a né Mikala kpàa ò ù. ²⁸ Kù Solu è le, à dō kù Dikiri kù kù Daudao akùsò a né Mikala yei, ²⁹ akù a vīnakenanè kàra, à gò a ìberè ù ari à gèè gào. ³⁰ Gò kù Filisitini kínano ten bote ò gé zì ká, Dauda dī sa'a le de Solu ìba kparanla, akù à tó bò manamana.

19

Solu wètena à Dauda de

¹ Solu ò a né Yonatāne kù a ìbanò ò pínki ò Dauda de. Ama Yonatā yei manamana, ² akù à a gbà laakarìi à pì: Ma de ten wete à n de. Ngò n zīda kūna dō zia kònkò. Ñ uteki wete ngò kun. ³ Mani bo wete kpe kù ma deo, òni ze gu kù n uten. Mani n yá onè. Lákù à òmene nà, mani onne.

⁴ Akù Yonatā gèè à Dauda mana bò a denè à pì: Baa, òsun yá vāni ke n zòbleri Daudanero, zaakù adi vāni ke kènnèro. A yākenano àre vīnne manamana. ⁵ Kù à Filisitini pìi dè, à gì a wèndiime, akù Dikiri tò o zì zòkò blè ó pínki. N è, akù n pò kè nna. Bó yá mé à tò ò ye ò yá vāni ke taarisaride pime ò a de pāa? ⁶ Solu a yá mà, akù à yá sè à pì: Kù Dikiri òni a dero. ⁷ A gbera Yonatā Dauda sisi, à yá pìi bàbanè pínki, akù à gèè kù Daudao Solu kínaa, akù àten zì kènè lán a zì bà.

⁸ Zì èrà à fùte, akù Dauda gèè zì ká kù Filisitiniño. À síngu à zì blèmma búgubugu, akù ò bàà lène.

⁹ Dikiri tò Solu tana pāsì pìi èrà à dià gòro kù à vutena a kpén. À a sári kūna, akù Dauda teni a mòro lène. ¹⁰ Solu wete à Dauda páo de à a nakōa kù gbliò. Kù à gbātene, akù sári pìi gèè à gbli pà. Gwāani birean Dauda bàà lè à tà.

¹¹ Akù Solu gbèno zì Dauda bea, de ò a dādā ò a de kònkò, akù a nana Mikala a gbà laakarìi à pì: Tó òdi bàà sí gwāanialaro, òni n de zia. ¹² Akù Dauda bò wondoo gùn, Mikala a gbàre kù bàao zīte, akù à bàà lè à gè zéla. ¹³ Akù Mikala tana sè à wùte gádo, à blè bára sè à kù tana pìi mìla, akù à biza kùala. ¹⁴ Kù Solu gbèno zì ò Dauda kù, Mikala pì à gbānaro. ¹⁵ Akù Solu èrà à gbèno zì Dauda gwa à pìrine: À a sé kù a gádoò lèlè, à su káaomene de mà a de. ¹⁶ Kù ò gè kpén, tana pìin ò è gádo, blè bára kù a mìla. ¹⁷ Akù Solu Mikala là à pì: Bóyāi n bo ma kpe n ma ìberè gbàre à pìtima lèè? Mikala wèa à pì: À pìmene mà tó à gè zéla. Tó ma gì, àni ma de.

18 Kū Dauda bàà lè à gè zéla, à gèe Samuéli gwa zaa Rama. À yā kū Solu kèare bàbane pínki, akū ò gèe ò vùte Nayo læle. 19 Kū ò ò Solune Dauda kú Nayo zaa Rama, 20 akū Solu gbēno zì ò a kú. Kū ò kà gwe, ò lè annabi gā ten dede, Samuéli kú n té n don'arede ũ. Akū Luda Nini sù zírri pinɔa, òten dede se. 21 Kū ò ò Solune, akū à gbē pādeno zì, akū ò dède le se. Solu èra à gbēno zì a gēn aakòde, akū ò dède le se do. 22 Akū Solu pìi fùte àten gé Rama a zīda sà. Kū à kà lògɔ zòkɔ kú à kú Seku sare, à gbēno là à pì: Samuéli kú Daudao kú māmee? Akū ò pìne: Ò kú Nayo zaa Rama. 23 Kū àten gé gwe, akū Luda Nini sù bee àpiia se, àten gé àten dede, ari à gèe à kao Nayo zaa Rama. 24 À a pòkasanɔ pitiawa, à dède Samuéli wára. Zì birea fānantē kú gwāanio pínki àdigò wutena punsime. À yā mé à tò òdi pì: Solu kú annabinɔ té do see?

20

Dauda kú Yonatao

1 Dauda bò Nayo zaa Rama, à bàà lè à gèe à Yonata lè, akū à a là à pì: Bón ma kèe? Dà kpaten ma kèe? Yā vāni kpaten ma kè n dené kú àten wete à ma dèe? 2 À wèa à pì: Gyam! Ìni garo. Ìn gwa, ma de digò yāke kè à gí damene ma sanyĩro, yā zòkɔ ke a fitinnan yā. Ma de nigò yā dí taka kè à gí omenei yā? Lenlo! 3 Akū Dauda pì do: N de dō sāsān kú ma n pɔnna è. Abire yāin adi tó n yā pìi mào, de n pɔ sún yakaro yāi. Kú Dikiri kunnao kú n kunnao má kú ga léime. 4 Akū Yonata pìne: Pó kú n yei pínki mani kenne. 5 Akū Dauda pìne: Ìn gwa, mɔ dufu dikpe me zia. À kú mà vute mà pó ble kú kinaome. Ìn tó mà gé mà ute sènte ari ziando ɔkosi. 6 Tó n de ma gbeka, ìn pìne ma zé gbèkamma mà gé ma be wètea Betilihamu likalika, kú ma bedeno pínki ten sa kú òdi o wè kú wèeo o gwe yāi. 7 Tó à pì à mana, manigò aafia, ama tó a pò fè manamana, ngò dō kú yā vānin à zèo à kemene gwe. 8 Ìn gbèke ke makū n zòbleriine, zaakū n yā yì kúmao kú Dikiri dōnaome. Tó má taari vī, ìn ma de n zīda. Ìnsun ma kpá n dearo. 9 Akū Yonata pì: Gyam! Tó má dō kú ma de zèo à vāni kenne, de mani onneroo? 10 Akū Dauda à là à pì: Tó n de sù à yā pásì òmne, dí mé ani omenee? 11 Akū Yonata pìne: Ìn mɔ ò gé sènte. Akū ò bôte ò gèe sènte ñ pla.

12 Akū Yonata pì: Ma sì kú Dikiri Isarailanɔ Ludao, ari ziando mandara'i mani ma de yò mà gwa. Tó n yā kène, mani légbázā kenne. 13 Tó ma de ye à vāni kenne sɔ, akū mádi légbázā kenne ma n gbare n ta aafiaro, Dikiri yā kemene pásìpási. Dikiri gò kú kúnwo lákú à kú kú ma deo yā nà. 14 Lákú má kú kú wèndiio nà ìn gbèke kemene lákú Dikiri di kéñne nà, kú òsun ma deo yāi. 15 Ìn gbèke sún laka kú ma bedeno zikiro, bee tó Dikiri tò n ibereno làka andunia gūn. 16 Len Yonata yā yì kú Daudao le, akū à pì: Dikiri fina bonne n ibereno. 17 Akū Yonata tò Dauda èra a la dàare do a yeina yāi, zaakū à yei lán a zīda wèndii bàme.

18 Akū Yonata pìne: Mɔ dufu dikpe kun zia. Tó odi gbèke e n vutekinlo, oni n gbekame. 19 Ziando ñ gé ñ ute gu kú n uten yā pì naana gɔɔ, Ìnigò kú gbè kú à de zīte lé sèeda ũ sare gwe. 20 Mani kà zu gbèe pìi sare wén aakò lándò maten pó gbà bà, 21 mani nэгògbè ke zī à gé kàa pinɔ wete. Tó ma pìne, kànɔn kú a kpe, à sète à mɔo, ñ mɔ, ma sì kú Dikiri ò ñigò aafiame, kari yā kunlo. 22 Tó ma pìne kànɔn kú a are sɔ, ñ gé, zaakū Dikiri mé à n gbare. 23 Yā kú o yì kú kɔo sɔ, Dikiri mé anigò de yā pìi sèedade ũ gɔɔ sīnda pínki.

24 Akū Dauda gèe à ùte sèn. Kū mɔ dufu bò, kína vùte de à pɔ ble. 25 À vùte a vutekia gbli sare. Yonatá vùte a are, Abana kú a sare. Dauda vuteki sɔ, gbèke kú gwero. 26 Solu dí yáke o zĩ birearo, zaakú àten da yáke mé à a lè, gbāsī nàame, abirekū mé à gine. 27 Kū gu dɔ mɔ gɔrɔ plade zĩ, Dauda vuteki da korime, akū Solu a né là à pì: Bóyái Yese né dí su pɔ ble gĩa kú gbàarooro? 28 Akū à pine: À zé gbèkama à pì áni gé Betilihamu. 29 À pì mà tó à gé, zaakú a bedenɔ ten sa o wète pìi gümme, akú a vñi piare à mɔ. À pì tó à kèmene, mà a gbare à gé a vñinɔ gwa. À yá mé à tò adi su pɔ ble künworo. 30 Akū Solu pɔ fè Yonatá à pì: Né fayasari ságbānade! Má dɔ kú n ze kú Yese néome. N wé'i dà n zīdaa kú n dao. 31 Tó Yese né pì gɔ kú kú wëndiio, ñni le ñ kpata blero. Ñ gbēnɔ zĩ ò a kú ò su kaaomene tera. À gàn gwe. 32 Akū Yonatá a là à pì: Bó yá mé à tò ani gaa? Bón à kèe? 33 Akū Solu Yonatá gbá kú sário de à le à a de, akū Yonatá dɔ sà kú a de zè kú Dauda denaomē.

34 Yonatá fùte à gò pɔblea kú pɔfè, adi pɔ ble mɔ gɔrɔ plade pì zīro, zaakú a nèsee yàka Dauda yá musu, kú a de a dìte gbè futa ũ yá.

35 Kū gu dɔ, Yonatá bò à gèe Dauda le gu pin. Négōgbè ke téi. 36 Akū à pì né piine. Ñ bàa lé ñ gé zà dire. Tó ma kà zù, ñ wete. Kū né pìi bàa lè àten gé, akū Yonatá kàa zù a mìla. 37 Kū né pìi kà gu kú Yonatá kàa pèten, akú à lé zù né piini à pì: Kàa pìnɔn kú n are dire. 38 Akū Yonatá èra à lé zù dɔ à pì: Ñ gé likalika, ñsun zero. Akū né pìi kàa pìnɔ sète à sùo a dikiriine. 39 Né pì dí yá pì dōro, sé Yonatá kú Daudao. 40 Akū Yonatá a gōkeboɔ kpà né piia à pì: Ñ sí ñ táo be.

41 Kū né pìi tà, Dauda fùte gbè kpe à sù à kùte Yonatáne gèn aakɔ à wùte a gberea. Akū ò lé pèkɔa ò sɔ dɔ ñ pla ñ pinki, Dauda pɔ mé à kè zǎkɔ. 42 Akū Yonatá pine: Ñ tá aafia, zaakú o yá sè kú Dikiri tɔo o pì, Dikirime ò sèdade ũ ma burinɔ kú n burinɔ dagura ari gɔrɔ sīnda pínki. Dauda bò gwe, akū Yonatá èra à tà be.

21

Dauda kunna Nɔbu

1 Kū Dauda ten gé sa'oriki Aimeleki kīnaa Nɔbu, Aimeleki pìi bò à gèe à daale.

Vīna a kù, akū à a là à pì: Bó mé à tò nten kure ndo, gbèke kú künworo?

2 Dauda wèa à pì: Kína mé à zĩ dàmene, à pì màsun tó gbèke yá kú a dītemene à ma zĩ mà ke dōro. Akū o gu dākōne kú ma ibanɔ ò domene are. 3 Pɔble kpaten ñ vī la teraa? Ñ ma gba burodi mèn sɔro kesɔ pɔ kú ñ vī pinki. 4 Akū sa'oriki pìi pì: Burodi pā kunlo, séde pɔ kú ò kàte Ludane baasiro. Tó n gbēnɔ dí kakara kú nɔgbēoro, mani kpámma. 5 Akū Dauda pine: À de le kò, ó ó zida kúna nɔgbēnɔ yá musu, lākū odi ke nà gbasa ò da zikazen. Ma gbēnɔ mènɔn gbāsīro. Bee gɔrɔ kú óten pɔyeina táa o, òdigɔ gbāsīro, atēnsa tá kú óten o gbāra. 6 Akū sa'oriki pìi Luda burodii sè à kpàa, zaakú burodi ke kú gwero, sé pɔ kú ò kàte Ludane. 7 Odi burodii pì sé Dikiri areme, akū òdi a lilin ke kú burodi dufuo.

8 Solu ibanɔ doke kú gwe gɔrɔ pia, a tɔn Doeǵi. Eɔmu burime, àkū mé à Solu sādārikina ũ. 8 Akū Dauda Aimeleki là à pì: Ñ sári ke fēneda vī la yá? Mádi le ma a fēneda ke gōkebo ke sèro, zaakú kína zĩ pìi dàmene likalikame.

9 Sa'oriki pìi wèa à pì: Filisitini kú n dè Ela guvuten Gɔlaya fēneda kú la. À kú uta lokomma kpe, biza fifia. Tó ñ yei, ñ sé, zaakú a pānde kú la doro, séde abirekū. Akū Dauda pì: Ñ kpáma, a sára kunlo.

¹⁹ Akū Solu ɛra à sa'orìi pìno wɛtɛ Nɔbudeno dɛdɛ do, gɔgbɛno kù nɔgbɛno kù né gbànanɔ kù nékpántɛno kù zùno kù zaakinɔ kù sãno. Ò n̄ dɛdɛ kù fɛndao n̄ pínki.

²⁰ Akū Aimeleki né ke pìtiríma, a tón Abiata. À bàa lè à gɛɛ à nà Daudai. ²¹ À pì Daudane, Solu Dikiri gbàgbarinɔ dɛdɛ n̄ pínki. ²² Akū Dauda pine: Kù ma ɛdomu burì Doegi è gwe zì birea, má dɔ sãnsãn kù ani o Solune. Ma yain ò n de bedeno dɛdɛ n̄ pínki. ²³ Ngɔ kù kùmao. N̄sun tó vīna n kùro. Gbɛ kù àteni n wɛtɛ à n de teni ma wɛtɛ à ma de se. Yáke ni n le ma ɔro.

23

Dauda Keiladenɔ surabanaa

¹ Ò ò Daudane ò pì: N̄ gwa, Filisitininɔ ten zì ká kù Keiladenɔ, òteni n̄ póweno nakɔa. ² Akū Dauda gbɛka Dikiria à pì: Mà gé mà lɛtɛ Filisitini pìnoan yá? Akū Dikiri pine: N̄ gé n̄ lɛtɛrúma n̄ Keiladenɔ sura ba. ³ Akū Dauda gbɛno pine: Lákú vīna teni ò kù Yudanɔ b̄sun la nà, óni fɔ ò gé ò zì ká kù Filisitininɔ Keila yá? ⁴ Dauda ɛra à gbɛka Dikiria do, akū Dikiri pine: N̄ fute n̄ gé Keila, zaakū manì Filisitininɔ nanne n ɔ. ⁵ Akū Dauda gɛɛ Keila kù a gbɛno, à zì ká kù Filisitininɔ, akū à n̄ pókadenɔ siríma. À Filisitininɔ dɛdɛ dasidasi, akū à Keiladenɔ sura bà. ⁶ Kù Aimeleki né Abiata bàa lè àten gé Dauda kīnaa yá, à a sa'o'uta kūna, akū à gɛɛo Keila.

Solu pɛtena Daudai

⁷ Kù Solu mà Dauda gɛɛ Keila, à pì: Luda ḡime, akū à a nàmenɛ ma ɔ, zaakū à a zida tàta wɛtɛ b̄nide ḡimme. ⁸ Solu a z̄karinɔ kàkara n̄ pínki, de ò gé Dauda kagura ke kù a gbɛno zaa Keila. ⁹ Kù Dauda mà Solu teni a vāni kpákusū káao, akū à pì sa'ori Abiatane à mɔ kù sa'o'utao. ¹⁰ Akū Dauda pì: Dikiri Isarailanɔ Luda, makū n zòbleri ma mà Solu ten zé wɛtɛ à su Keila à wɛtɛ dikina kakate ma yá. ¹¹ Keiladenɔ ni ma kpáan yá? Solu ni su la lákú ma mà n̄an yá? Dikiri Isarailanɔ Luda, n̄ o makū n zòbleriine. Akū Dikiri pine: Ani su. ¹² Akū Dauda a là do: Keiladenɔ ni ma kpáa kù ma gbɛnoan yá? Akū Dikiri pì: Oni á kpáame. ¹³ Akū Dauda kù a gbɛno fute, ò kà gbɛnoan wàa aakɔ taka bà. Kù ò bò Keila, akū òten gé gu kù guo. Kù Solu mà Dauda bò Keila, adi gé gwe doro.

¹⁴ Dauda kú zeki gbànan gbárannan Zifi b̄usu s̄s̄iden. Lákú gu digɔ do nà Solu digɔ a wɛtɛ à de, ama Luda dí Dauda nane a ɔro. ¹⁵ Goro kù Dauda kù Zifi b̄usu líkpen, à mà Solu kù a gbɛno ten su a de. ¹⁶ Akū Solu né Yonatá fute à gɛɛ à Dauda lè zaa líkpe pìn, à a gbà swɛɛ kù Luda tɔo. ¹⁷ À pine: N̄sun tó vīna n kùro, zaakū ma de ni le à ɔ nammaro. Mɔk̄n mé ĩni kí ble Isarailanɔa, makū s̄o manigɔ de n plade ũ. Ma de pì abirekú dɔ se. ¹⁸ Akū ò yá yì kù k̄o n̄ pla Dikiri are. Dauda ḡo líkpen gwe, akū Yonatá tà be.

¹⁹ Abire gbera Zifidenɔ gɛɛ ò Solu lè Gibea ò pì: Dauda utena ó b̄sun s̄ɛntɛpɔɔtu. À kù líkpen Akila s̄s̄igerɛɛi Yesimɔ ḡenɔmidoki kpa. ²⁰ Kina, goro kù n̄ yei pínki, n̄ su gwe, óni a kpámma. ²¹ Akū Solu pì: Dikiri arubarika daágu kù a ma w̄nda gwá yá. ²² À tá à ɛra à soru ke. À gu kù àdi gén gbekagbeka kù gbɛ kù ò a èno, zaakū ma mà ò pì, a ɔndɔ bi ɔndɔnlo. ²³ À gbekagbeka de à le à a utekinɔ dɔ pínki, à era à su à ma le, de mà a yá ma sãnsãn, manì gé káao. Tó à kù á b̄usun gweme, manì pétei Yuda burinɔ té pínki. ²⁴ Akū ò dà zén, ò do

Solunɛ arɛ gena Zifi. Dauda kù a gbɛ̀nɔ s̄s̄ ò kù Maɔni gbárannan s̄ntɛ Yesimɔ ḡnɔmidɔki kpa.

²⁵ Kù Solu kù a gbɛ̀nɔ ten su pétei, à a baaruu mà, akù à kùpa kpi piia à ḡɛɛ à kù Maɔni gbárannan. Kù Solu mà, akù à p̄tei Maɔni gbárannan gwe. ²⁶ Solunɔ ten t̄aa ò kpi kpe dire kpa, Daudanɔ ten t̄aa ò a kpe la kpa, òten w̄ òten bàa lé Solunɛ. Ḡɔɔ kù Solu kù a gbɛ̀nɔ ten lika Daudanɔi ò ñ kù, ²⁷ akù gb̄ke sù à baaruu kpa Solunɛ à pi: Ñ ke likalika, Filisitininɔ sù ò l̄ɛte ó bùsuua. ²⁸ Akù Solu p̄tena Daudaii tò, à ḡɛɛ Filisitininɔ le. Abire yáì òdi gu p̄ sísi Kɔkpaatekpi. ²⁹ Abire gbera Dauda bò gwe à ḡɛɛ à vùte s̄ntɛp̄ɔɔtu, gu kù òdi pi Engedi.

24

Dauda gina Solu denaai gb̄w̄ɛɛn

¹ Kù Solu sù kù p̄tena Filisitininɔiio, ò pine Dauda kù Engedi gbárannan. ² Akù à Isaraila z̄ikarinɔ s̄te gb̄nɔn w̄aa ḡɛro à dà kùñwo z̄ɛn, de ò Daudanɔ wete gu kù òdi pi Z̄ɔnɔ Gb̄ɛɛa. ³ Kù à kà s̄anɔ kara kù à kù z̄ɛ sare k̄inaa, à gb̄w̄ɛɛɛ è gwe, akù à ḡɛ̀n à b̄nisare ke. Dauda kù a gbɛ̀nɔ s̄s̄, ò kù gb̄w̄ɛɛɛ pin zaa a lézekia. ⁴ Akù Dauda gb̄nɔ pine: Ñ gwa, a ḡɔɔn gb̄ara kù Dikiri pi áni n ibere nanne n ɔì ñ yá kene lán ñ yei nà. Akù Dauda fùte t̄ɛɛɛ, à Solu aruk̄imba lé z̄ò a sare. ⁵ A gbera Dauda laasun ten wari d̄ɔa Solu uta lé kù à z̄ò pi yáì, ⁶ à pi a gb̄nɔne: Kai! Dikiri sùn tó mà yá dí taka ke ma dikiri kù à a k̄anero. Mani ɔ kearo, zaakù Dikiri mé à a kà k̄in.

⁷ Dauda kp̄k̄ɛ a gb̄nɔi kù yá piio, adi tó ò Solu d̄ɛro. Kù Solu bò gb̄w̄ɛɛn, àten ḡɛ z̄ɛla, ⁸ akù Dauda bò gb̄w̄ɛɛɛ pin, à lé z̄uì à pi: Ma dikiri k̄ina! Kù Solu lite à a kpe gwà, akù Dauda kùte à wùte a gberɛa. ⁹ Akù à pi Solunɛ: Tó ò pi mà yá v̄ani kp̄akpa n musu, bó yá mé à tò ndi sí? ¹⁰ Ñ gwa! N wé è gb̄ara l̄ákù Dikiri n namene mà ɔì nà gb̄w̄ɛɛn. Ò pimene mà n de, akù ma n w̄ɛnda gwà, mà pi mani ɔ ke ma dikiriaro, zaakù Dikiri mé à a kà k̄in. ¹¹ Ñ gwa dí Baa! Ñ gwa, má n uta lé kùna dí! Ma n uta lé z̄ò, ama mádi n dero. N d̄s̄ sà kù má n kùna kù n̄ɛɛ v̄aniro. Mádi taari kennero, akù nteni mà wete ñ mà de. ¹² Dikiri yá ḡɔḡɔwere à fina bommameɛ, ama makù mani ɔ nammaro. ¹³ L̄ákù ò yáasi zù zaa z̄i nà ò pi, yá v̄ani di bo yávanikerinɔ k̄inaame, mani ɔ nammaro. ¹⁴ M̄ɔk̄ɔn Isarailanɔ k̄ina, dí yáin n boo? Dín nten péteii? Gb̄ɛda ḡɛɛn yá? Ke k̄òk̄ò fitinna? ¹⁵ Dikiri mà yá gwa à yá ḡɔḡɔwere. À yá nna kp̄ama à ze kùmao à ma bo n ɔì.

¹⁶ Kù Dauda yá dí ò Solunɛ à l̄aka, Solu pi: Ma né Dauda, n kótoon gwe yá? Akù Solu p̄t̄a kù wikio ¹⁷ à pi Daudane: N yá nna demala, zaakù yá v̄anin mà k̄ɛɛɛ, akù n f̄ina b̄omene kù a manao. ¹⁸ N yá mana kù n k̄ɛɛɛ ò tera. Kù Dikiri mà nanne n ɔì, ñdi mà dero. ¹⁹ Tó gb̄ɛ bò a ibereɛa, àdi tó à tá aafia yá? Dikiri yá mana kù n k̄ɛɛɛ gb̄ara fina bonne. ²⁰ Má d̄s̄ sà kù ñni ḡɔ k̄ina ú, ñni ḡɔ k̄i ble Isarailanɔa. ²¹ Ñ s̄imene kù Dikiri t̄so, kù ñni mà buri kakatero, ñni mà t̄de mà de bedeno t̄éro. ²² Akù Dauda la dà Solunɛ. Kù Solu tà be, akù Dauda kù a gbɛ̀nɔ èra ò tà s̄ntɛp̄ɔɔtu.

25

Dauda kù Nabalao kù Abigailio

¹ Samuɛli ḡa, akù Isarailanɔ k̄akara ñ p̄inki, òten ɔɔ d̄ɔ a ganaa musu, akù ò a v̄l a bea zaa Rama. Abire gbera Dauda ḡɛɛ Parani s̄ntɛ. ² Maɔni gb̄ke

³² Akū Dauda pì Abigailine: Ò Dikiri Isarailanᵒ Luda sáabu kpá, zaakū à n zì ñ damale gbára. ³³ Ma n sáabu kpà se kù lédamma kù n ma gbao, zaakū m̀kòmm̄e n kpam̄ene gbára, akū mádi gbē de ma m̀ra kár̄mma ma zidanero.

³⁴ Tó abirekúnlo, kù Dikiri Isarailanᵒ Luda kù à ḡimene mà yá v̄ani kenneo, tó ñdi w̄a n su n damale yáro, de gu ni dᵒ Nabala néḡōgbē kearo. ³⁵ Akū Dauda pò kù Abigaili s̀uoare si à pì: Ñ ká be aafia. Ma n yá mà, ma yodaado kenne.

³⁶ Kù Abigaili kà Nabala k̄inaa, à è àten pò ble lán k̄ina bà. A pò kè nna, à wē gbē à kà. Akū a nanᵒ pi dí lé bo à yáke òne, bee fitiro, ari gu ḡeè à d̄o. ³⁷ Kù gu d̄ò, wē w̄ere Nabalaa, akū a nanᵒ yá kù à k̄eè pi òne. Akū sw̄eè k̄eagu, à ḡō lán gb̄eè bà. ³⁸ Kù à kè lán ḡoᵒ kuri taka bà, akū Dikiri ḡoᵒ t̄sa, à ḡa.

³⁹ Kù Dauda Nabala gana baaruu mà, à pì: Ò Dikiri kù à zè k̄umao sáabu kpá, à wé'i kù Nabala d̄ama b̄omene. À ḡimene mà yá v̄ani ke, akū à tò Nabala v̄anikena w̄i à z̄ida musu. Abire gbera Dauda gb̄enᵒ z̄l Abigailia ò one á ye à a sé nᵒ ù. ⁴⁰ Kù Dauda ìbaa p̄inᵒ kà Abigaili k̄inaa Kameli, ò p̄ine: Dauda mé à ó z̄imma, à ye à n sé nᵒ ù. ⁴¹ Akū à f̄ute à k̄ute à a m̄i p̄ete à pì: A z̄òbleriin ma ù, ma soru kè mà à dikiri ìbanᵒ gbá p̄ip̄inne. ⁴² Akū à f̄ute à di zaakia ḡōnᵒ. A nᵒgbē z̄ikerinᵒ ḡeè k̄aao gb̄enᵒn s̄oᵒro. Ò dà z̄én kù Dauda z̄lrinᵒ, akū à ḡō a nᵒ ù. ⁴³ Dauda Yezerili gbē Ainᵒama k̄una nᵒ ù dᵒ. Ñ pla ñ p̄ínki a nᵒnᵒm̄e. ⁴⁴ Solu a né Mikala kù à de Dauda nᵒ ù yá kpà Laisi né Palatieli, Galimu gb̄ea.

26

Dauda ḡina Solu d̄enaai ḡèn plade

¹ Zifidenᵒ ḡeè ò Solu lè Gibea ò p̄ine: Dauda utena Akila s̄is̄iger̄eēi kù areᵒna Yesimᵒa. ² Akū Solu ḡeè Zifi s̄ente kù Isaraila z̄lkarinᵒ gb̄enᵒn w̄aa ḡero, òten Dauda wete ò a de s̄eè p̄in. ³ Solu bùraa k̄ate zé sare Akila s̄is̄iger̄eē kù à areᵒna Yesimᵒa, akū Dauda kù s̄en. Kù à mà Solu ten p̄eteai, ⁴ akū à gu'asirigwarinᵒ z̄l, akū à d̄s̄ s̄à kù Solu kà. ⁵ Akū Dauda f̄ute à ḡeè gu kù Solu bùraa k̄aten. À Solu kù à z̄lkarinᵒ gbē z̄k̄ō Ner̄e né Abanao wuteki è. Solu wutena bùraan, a gb̄enᵒ k̄ate ò likai. ⁶ Akū Dauda Iti buri Aimeleki kù Zeruya né Abisaio là à pì: Dí mé ani gé k̄umao bùraa p̄in Solu k̄inaa? Akū Abisai p̄ine: Makū mé mani gé k̄unwo. ⁷ Kù Dauda kù Abisaio l̄oᵒt̄e gbē p̄inoi gw̄aani, akū ò Solu è wutena, àten i o bùran, a s̄ari petena a m̄i. Abana kù a gb̄enᵒn wutena ò likai ñ p̄ínki.

⁸ Akū Abisai pì Daudane: Luda n ìbere n̄anne n ɔl gbára. Ñ tó mà a z̄ō kù s̄ario mà a nak̄sa kù z̄iteo. Mani a z̄ō ḡèn dome, adi ke ḡèn planlo. ⁹ Akū Dauda p̄ine: Ñsun a d̄ero. Dí mé ani f̄s̄ à ɔ na k̄ina kù Dikiri k̄aa à bo p̄aa? ¹⁰ Akū Dauda èra à pì: Dikiri kun! Dikiri mé ani gò t̄sa à ḡa, tó a ḡoᵒ p̄apa kes̄ō à ḡa z̄llan. ¹¹ Kai! Dikiri s̄un tó mà ɔ na k̄ina kù à k̄aaro. Ò gé ò s̄ari kù à kù a m̄i s̄é kù a í loo ò táo. ¹² Dauda s̄ari kù í lo kù à kù Solu m̄iioo s̄e, akū ò t̄ao. Ñ gb̄eke dí ní ero, ò ñ yá d̄s̄ro, òten i o ñ p̄ínki. Ñ gb̄eke dí vuro, zaakū Dikiri mé à tò i z̄k̄ō d̄anla.

¹³ Kù Dauda bikù guvute bara dire kpa, akū à zè s̄is̄i musu z̄az̄a, gu yàasa dana ñ dagura. ¹⁴ Akū à lé zù Abanai kù a gb̄enᵒ à pì: Abana yooo! Ñ ȳitanan yá? Abana w̄ea à pì: Dí mé àten lé zu k̄inaai? ¹⁵ Dauda p̄ine: Ḡosa gb̄aname n ūroo? Gb̄eke kà lán n bà Isarailanᵒ bùsunn yá? Gb̄eke s̄u n dikiri k̄ina de. B̄s̄ yá mé à tò ñdi a d̄akp̄aroo? ¹⁶ Ñdi yá ke a z̄éaro. Ma si kù Dikiri a ka ganame,

zaakū ádi á dikiri kína kú Dikiri kà dákpāro. Ñ gwa! Kína sári kú a í lo kú à kú a miiio kú mámeε? ¹⁷ Solu Dauda kòtoo dḗ, akū à pì: Dauda ma né, n kòtoon gwe yá? À wèa à pì: Ma dikiri kína, ma kòtoome. ¹⁸ Dauda èra à pì: Bó yá mé à tò ma dikiri ten péte makū a zòbleriiii? Bón ma kèε? Bó taarin ma kèε? ¹⁹ Ma dikiri kína, ñ sá kpá makū n zòbleri yáí sà. Tó Dikiri mé à n suu kéma, à ma sa'ona gbī ma. Tó bisásirinome sḥ, Dikiri láari kéñma, zaakū ò pèma ò ma bo Dikiri gbēno té, ò pì mà gé do tñanome. ²⁰ Ñsun tó ò ma de zà kú Dikirioro. Isarailano kína bò, àten kòko fitinna wete à de, lákū òdigḥ pé dḥa sḥsino musu nà. ²¹ Akū Solu pì: Ma durunna kè. Ma né Dauda, ñ era ñ su. Mani wari òmma doru, zaakū n ma wëndii bèere dḥ gbāra. Yāpurame, ma yōnkoyá kè, ma zā yāa manamana. ²² Akū Dauda pìne: N sárin dí. Ñ tó n ìbano doke bikū à mó à sí. ²³ Dikiri dì fīna bo baadine a manakena kú a náanio musu. Dikiri n namene ma òí gbāra, ama mádi we mà ò nàmmaro kú Dikiri mé à n ka kín yáí. ²⁴ Lákū ma n wëndii bèereε dḥ gbāra nà, Dikiri ma wëndii bèere dḥ le, à ma sí yá vāni sīnda pínkia. ²⁵ Akū Solu pìne: Luda arubarika dangu ma né Dauda. Ìni yá zḥkḥ ke, n mì nigḥ dana íla. Kú Dauda tà, akū Solu tà be.

27

Dauda kunna Filisitiniḥ bḥsun

¹ Dauda laasun lè à pì: Solu ni ma de zīkea. Tó mádi bàa lé ma ta Filisitiniḥ bḥsunlo, ani bo kūmao nnaro. Tó ma bàa lè, Solu ni ma wētēna tó, mani bo a òí. ² Akū Dauda fūte à gèε Gata kína Akisi, Maḥku né kīnaa. Gbēnon wāa aakḥno gèε kāao. ³ Akū Dauda kú a gbēno vūte Gata kú Akisi, baadi kú a bedeno. Dauda kú gwe kú a nḥno gbēnoḥ pla, Yezerili gbē Ainoama kú Kameli gbē Abigaili kú à de Nabala nḥ ū yāo. ⁴ Kú ò ò Solune Dauda bàa lè à tà Gata, adì pétei doru. ⁵ Dauda pì Akisine: Tó ma n pḥnna è, ñ ma gba zé mà vute gukea n lakutuno doke gūn. Makū n zòbleri má ye màgḥ kú kúnwo n wéranlo. ⁶ Zī birean Akisi Zikilaga kpāa, akū à gḥ Yudano kīnanaḥ pḥ ū ari kú a gbārao. ⁷ Dauda kunna Filisitiniḥ bḥsun kà wè do kú mḥ siikḥo. ⁸ Akū Dauda kú a gbēno gèε ò lète Gesurunḥa kú Gizino kú Amalekinḥ. Gbē pinḥno kú bḥsuu pin zaa zīme bona zaa Suru ari à gèε pé Misilaa. ⁹ Tó Dauda zīi blè bḥsuu pì lakutunḥa, àdi gḥgbē ke nḥgbē ke tó bēnero, sāno kú zūno kú zaakinḥ kú lakuminḥ kú pḥkasanḥ àdi nakḥa. Tó à tà, àdi gé Akisi kīnaa. ¹⁰ Tó Akisi a là gu kú à lèten gbēnoḥ gbāra, Dauda dì pìne a ge Negevi bḥsun, Yudano ke Yerameeli burino ke Kenino kīnaame. ¹¹ Dauda dì gḥgbē ke nḥgbē ke tó bēne ò su kāao Gataro, zaakū àten pì: Gbēke ni ó kḥromḥoḥo ke à pì dera ma kè nān dí. Len àdigḥ ke le gḥo kú à kú Filisitiniḥ bḥsun. ¹² Akisi Dauda náani kè à pì a zīdane: Isarailanoḥ ye a kairo. Anigḥ de ma zòbleri ūme gḥo sīnda pínki.

28

Solu kú nḥgbē wedekunnade gḥsisiriio

¹ Gḥo birenoḥa Filisitiniḥ ñ zīkarino kākara, ò ye ò gé ò zī ká kú Isarailano. Akū Akisi pì Daudane: Asa í dḥ kú mḥkḥn kú n gbēno áni gé kūmao zī ká kó? ² Akū Dauda pìne: Tḥ, Ìni e sà lákū makū n zòbleri mani ke nà. Akū Akisi pìne: Tó leme, mani n ke ma dákpāri ū ari gḥo sīnda pínki. ³ À sù à lè Samueli gā, Isarailano kākara í pínki, ò sḥ dḥ a ga yā musu, akū ò a vī a be wētēn Rama. Solu pè wedekunnadenḥa kú gḥsisirinoḥ Isarailanoḥ bḥsun.

4 Kū Filisitiniṅ kō kākara, ò sù ò bùraa kàte Sunemu. Akū Solu Isarailanṅ kākara n̄ pínki, ò bùraa kàte Giliboa. 5 Kū Solu Filisitini z̄ikarinṅ è, vīna a kù, swèè kēagu manamana. 6 À gb̄eka Dikiria, akū Dikiri dí wea nana gūn ke kū Urimuo ke annabinṅ gāiro. 7 Akū Solu pì a ibanṅne: À nṅgb̄e wedekūnnade gēsīsiri ke wētemene, de mà gé mà yā gbekaa. Akū ò pīne: Nṅgb̄e wedekūnnade gēsīsiri ke kú Endo.

8 Akū Solu a zīda līte à pókasa pāndenṅ dà, akū à gēè à nṅgb̄e pīi lè gwāani, a gbēnṅn planṅ tēi. À pīne: N̄ tó n tāna su n̄ gè kū mani a tó onne sīsime. 9 Akū nṅgb̄e pīi pīne: N̄ dō sāsān yā kū Solu kè. À a bùsu zé zò wedekūnnadenṅne kū gēsīsirinṅ. Bó yā mé à tò nten tankute kpákamene de ò ma de? 10 Akū Solu la dàne kū Dikirio à pì: Ma s̄i kū Dikirio on̄i wari dōmma yā dí musuro. 11 Akū nṅgb̄e pīi pì: Gē kpaten mà sīsinnē? À pì: Samuēli gēeme. 12 Kū nṅgb̄e pī Samuēli è, à wiki pūtā à pì Solune: Mōkōmme Solu ūu? Bóyāin n̄ ɔndō kēmenē? 13 Akū kīna pīne: N̄sun tó vīna n kūro. Bón n̄ èe? À pīne: Gyāwānden ma è, àten bo zīten. 14 Solu a là à pì: À kè deramē? À pīne: Mare zī ke mé àten su, à arukimba dana. Akū Solu d̄ò kū Samuēlime, akū à kùte à wùte a gbērea. 15 Akū Samuēli a là à pì: Bóyāin n̄ wari dōma, kū n ma sisi? À wèa à pì: Ma warikena zōkō ème. Filisitiniṅ mé ò sù z̄i ká kūmao, akū Luda kpe limene. Àdi wema annabi gāi ke nana gūn doro. Abire yāin ma n sisi. N̄ omene lākū mani ke nà. 16 Samuēli pīne: Dikiri kpe linne à ḡō n ibere ū, akū n su nten yā gbekama s̄o b̄i? 17 Dikiri kēnne lākū à dāmene ma ònne nà. À n bo kpatan à n gbēdake Dauda kàn. 18 Dikiri abirekū kēnne gbāra, kū n̄di a yā maro yāime. N̄di pōfē pási kipane Amalekinṅaro. 19 Dikiri ni Isarailanṅ kū mōkōnwo kpá Filisitiniṅame. Mōkōn kū n nēgōgb̄ēnṅ nigō kú kūmao la zia. Dikiri ni Isaraila z̄ikarinṅ kpá Filisitiniṅa. 20 Samuēli yā pīi tò vīna Solu kū manamana, akū à lēte a gbērea s̄orṅ ḡōnṅ. A gbāna làka, zaakū adi pōke ble ḡorṅ birea ke gwāani kūaro.

21 Kū nṅgb̄e pīi sù Solu kīnaa, à è swèè kēagu manamana, akū à pīne: Makū n zōbleri ma n yā mà, ma a zīda kari kè, ma yā kū n òmene kè. 22 N̄ n zōbleri yā ma sà. N̄ tó mà pōble ditenne n̄ ble, de n̄ gbāna kū n̄ da zén. 23 Akū Solu ḡi à pì: Mani pō blero. Kū a ibanṅ nākaraa leele kū nṅgb̄e pīio, akū à n̄ yā mà. Akū à fūte zīte à vùte gádoa. 24 Nṅgb̄e pīi zù b̄orṅ mèkpana vī bādona a bea. À gēè à dè ḡōnṅ, akū à flawa s̄è à dè, à burodi futenasari kèo. 25 À dīte Solune kū a ibanṅ. Ò blè, akū ò fūte ò tà gwāani birea ḡōnṅ.

29

Filisitini kīnanṅ Dauda gbarena Zikilaga

1 Filisitiniṅ n̄ z̄ikarinṅ kākara Afeki, akūsō Isarailanṅ bùra kú Yezerili ísēbokia. 2 Filisitini kīnanṅ ten gēte kú n̄ z̄ikari gànṅ, n̄ kenṅ gbēnṅn basōṅoro, n̄ gā kenṅ wāa s̄os̄oro. Dauda kū a gbēnṅ té n̄ kpe kú Akisio. 3 Akū Filisitini kīna pīnṅ Akisio là ò pì: Eberu dīnṅ s̄o b̄i? À wēm̄ma à pì: Daudan dí. Isarailanṅ kīna Solu iba kemē yā. À ḡorṅ pla kè kūmao. À kú kūmao de wè dola. Naana zaa ḡorṅ kū à sù ma kīnaa ari gbāra, mádi yáke earo. 4 Akū kīna pīnṅ p̄o f̄è k̄aao ò pì: N̄ gōgb̄e pīi gbare à tá gu kū n kpàawan. Ani le à gé k̄oos̄o z̄ilanlo, de àsun bo ó kpe gwero yāi. Deran ani le à ke nna kū a dikiriio nà, tó adi ke à tà kú ó

gbēkeno m̄io baasiroo? ⁵ Dauda k̄u ò l̄e s̄i ò ũ w̄a a ȳa musun gweroo? K̄u ò p̄i:

Solu gbēno d̄ede w̄a s̄s̄oro,

Dauda s̄s̄ m̄en d̄ubu l̄eu ũgbangba.

⁶ Akū Akisi Dauda s̄isi à pine: Ma si k̄u Dikirio n̄ kemene gbē mana ũme, n̄ gena k̄umao z̄llan k̄emene nna, zaakū naana zaa ḡoro k̄u n̄ su ma k̄inaa ari gb̄ara, mádi ȳake emmaro. Ama n̄ ȳa dí ke ó k̄inan̄ero. ⁷ Ñ̄ era n̄ tá k̄u aafiaa de ñ̄sun ȳake ke à keñ̄e ñ̄iro. ⁸ Akū Dauda Akisi là à p̄i: B̄ón ma k̄e? Naana zaa ḡoro k̄u ma su n̄ k̄inaa ari gb̄ara, b̄ón n̄ emaa? B̄óȳain̄ mani ḡí gé mà z̄l̄ ká k̄u ma dikiri k̄ina ib̄eren̄oro? ⁹ Akū Akisi pine: Má d̄s̄ k̄u n̄ manamene lán Luda malaika bà, ama ó k̄inan̄o p̄i ñ̄sun gé k̄uoo z̄llanlo. ¹⁰ Tó gu d̄ò, ñ̄ fute konk̄onk̄o k̄u n̄ dikiri Solu z̄b̄leri k̄u ò s̄u k̄unw̄on̄, à tá. ¹¹ Akū Dauda f̄ute konk̄onk̄o k̄u a gbēno, òten tá Filisitiniño b̄usun. Filisitiniño s̄s̄ ò ḡe Yezerili.

30

Dauda Amalekin̄o kakat̄naa

¹ Dauda k̄u a gbēno k̄a Zikilaga a ḡoro aak̄ode z̄l̄. À s̄u à l̄e Amalekin̄o s̄u ò l̄ete Negevi b̄usuua k̄u Zikilagaa ñ̄ kpe. Ò l̄ete Zikilagaa ò té s̄s̄a. ² Ò n̄gbē k̄u ò k̄u gw̄eno k̄uk̄u, n̄en̄gbēno k̄u n̄gbē z̄sk̄on̄ ñ̄ p̄inki. Odi ñ̄ gbēke d̄ero, ò ñ̄ séte ò tà k̄un̄wo. ³ K̄u Dauda k̄u a gbēno k̄a ñ̄ be w̄eten, ò è ò té s̄s̄a ò ñ̄ n̄gbēno k̄u ñ̄ n̄égōgbēno k̄u ñ̄ n̄en̄gbēno k̄uk̄u ò tà k̄un̄wo. ⁴ Akū Dauda k̄u gbē k̄u ò k̄u k̄aon̄o wiki l̄è ò s̄o d̄ò ari ñ̄ gb̄ana làka, ari odi f̄s̄ ò s̄o d̄ò doro. ⁵ Ò Dauda n̄on̄o k̄uk̄u ò tà k̄un̄wo ñ̄ pla Ain̄ama k̄u Abigailio. ⁶ Dauda w̄étamma è manamana, zaakū òten p̄i ò a pápa k̄u gb̄eoo ò de. Ñ̄ gbē s̄inda p̄inki n̄es̄e ȳaka ñ̄ n̄égōgbēno k̄u ñ̄ n̄en̄gbēno ȳa musu. Ama Dauda gb̄ana è Dikiri a Ludaa, ⁷ akū à p̄i sa'ori Abiatane: Ñ̄ m̄ó k̄u n̄ uta lokommao. K̄u à ḡeone, ⁸ akū Dauda ȳa gb̄ekao Dikiria, à a là à p̄i: Mà p̄ete gb̄anam̄n̄nerii p̄inoi mani ñ̄ le ȳa? À pine: Ñ̄ p̄eteñ̄ȳi, ñ̄ni ñ̄ le ñ̄ n̄ gbēno m̄i sí. ⁹ Akū Dauda dà z̄en̄ k̄u gb̄en̄on̄ w̄a aak̄on̄o. K̄u ò k̄a Beso swai, gb̄eken̄o ḡò gwe. ¹⁰ Gb̄en̄on̄ w̄a don̄o gb̄ana làka, odi f̄s̄ ò bik̄u swa piaro, akū Dauda bik̄u, à té ñ̄ gb̄ei k̄u gb̄en̄on̄ w̄a plan̄o.

¹¹ Ò Misila gbēke è s̄ente, akū ò ḡe k̄aao Dauda k̄inaa. Ò p̄oble kp̄aa à bl̄è, ò í kp̄aa à m̄i. ¹² Akū ò kaka né kori kp̄aa k̄u geepi k̄araao m̄en pla à s̄ò. Akū a m̄e s̄u, zaakū à k̄e f̄anant̄e aak̄o gw̄añi aak̄o p̄oblesari ñ̄misari. ¹³ Akū Dauda a là à p̄i: Dí gb̄eme n̄ ũu? N̄ bo máme? Akū Misila gb̄e p̄i p̄i: Amaleki z̄on̄ ma ũ. A ḡoro aak̄oden dí, ma dikiri p̄a kp̄amai k̄u maten gȳa ke ȳai. ¹⁴ O l̄ete Negevi b̄usuuame, gu k̄u Keret̄in̄on̄ kun̄ k̄u Yudano k̄u Kalebu burino, akū ò té s̄s̄ Zikilagaa. ¹⁵ Akū Dauda a là à p̄i: ñ̄ni f̄s̄ ñ̄ gé k̄umao gb̄e p̄ino k̄inaa ȳa? À w̄a à p̄i: Tó n̄ s̄imene k̄u Ludao k̄u ñ̄ni ma d̄ero, tó ñ̄ni ma kp̄a ma dikiriario, mani gé k̄un̄wo ñ̄ k̄inaa.

¹⁶ Akū à ḡe k̄aao. K̄u ò k̄a, ò ñ̄ lé, ò f̄ak̄šana gu s̄inda p̄inkia, òten p̄ó ble òten í m̄i, òten p̄onna ke p̄ó z̄sk̄o k̄u ò s̄ete Filisitini b̄usun̄o k̄u Yudano b̄usuuo ȳai. ¹⁷ Akū Dauda s̄i ñ̄ té à ñ̄ dede naana zaa ok̄osi ari gu ḡe à d̄ò ok̄osi. Ñ̄ gb̄eke dí boki lero, séde kefenna gb̄en̄on̄ w̄a pla k̄u ò di lakumia ò bà l̄en̄o baasiro. ¹⁸ Dauda gb̄e k̄u Amalekin̄o ñ̄ k̄uk̄un̄o m̄i s̄i ñ̄ p̄inki k̄u a n̄on̄o ñ̄ pla. ¹⁹ Ñ̄ gb̄eke dí s̄as̄aro, né f̄iti gb̄e z̄sk̄o, n̄égōgbēno k̄u n̄en̄gbēno ñ̄ p̄inki. Bee p̄ó k̄u ò s̄eten̄o,

Dauda èra à pò pìno sì pínki. ²⁰ À sánò kù zùnò nàkòsa, akù a gbèno pòkàde pìno kpán'are kè ò pì: Dauda pónon dí.

²¹ Akù Dauda kà gbènon wàa do kù n gbàna làka odi fò ò gèe kàaoro ò gò Beso swainò kīnaa. Ò bòte ò dàale kù gbè kù ò kù kàaonò. Kù Dauda nànyī, à fò kpàmmà, ²² akù gbè pāsī gaavude kù ò té Daudainò pì: Lákù odi gé kùooro nà, óni pò kù o sìnò ke kpám̄maro, tó adi ke n baadi nanò kù a nénò baasiro. Ò n sé ò tá kúnwo. ²³ Akù Dauda pì: Oi! Ma gbèno, àsun ke le kù pò kù Dikiri kpàwánoro, zaakù à ò dákpa à gbànam̄nneri kù ò lètwánò nàwèrè ó wī. ²⁴ Gbèke ni yā kù a ò dīkīna síro fá. Gbè kù ò gò òten pónò dákpanò baka nigò dokònò kù gbè kù ò gèe zllannòme. Óni kpaatetekònè lelelelele. ²⁵ Kù Dauda yā pìi dìte, akù à gò doka ù Isarailanòne zaa zī birea ari kù a gbārao.

²⁶ Kù Dauda kà Zikilaga, à pò kù à sì kenò kpàzā Yudanò bùsu gbè zòkò kù ò de a gbèna ùnòne à pì: Gba kù a è pò kù o sì Dikiri ibèrenòaa gūnnon gwe.

²⁷ À kpàzānne Beteli kù Ramò Negèvio kù Yatio ²⁸ kù Aroao kù Sifimò kù Èsetemao ²⁹ kù Rakalao kù Yerameli buri wètenò kù Keni wètenò ³⁰ kù Oomao kù Borasáo kù Atakao ³¹ kù Eblonuo kù gu kù Dauda kurèn kù a gbèno pínki.

31

Solu gana kù a négōgbèno

¹ Filisitininò zīi kà kù Isarailanò, akù Isarailanò bàa lènnè ari n daside gàga Giliboa sīsigerèei. ² Filisitininò pàte Solu kù a négōgbènoi, akù ò a né pìno Yonata kù Abinadabuo kù Malakisuaoo dèdè. ³ Zī kù òten ká Solu sare pāsī kù, akù kàzurinò a pà, à kīna manamana. ⁴ Akù à pì a zīkapònòseriine: N n fènedà woto n ma zò n ma dèo. Tó lenlo, gyoforode dínò ni ma zò ò fāai bo kúmao. Akù vīna a zīkapònòserii kù, adi weiro, akù Solu a fènedà sè, à a zīda ò'oala. ⁵ Kù a zīkapònòserii è à gà, akù à a zīda ò'o a fènedaa se à gà. ⁶ Len Solu kù a négōgbè gbènon aakò kù a zīkapònòseriio kù a gbèno gàga lele le zī dokònò pìà n pínki.

⁷ Kù Isaraila kù ò kù guvuten gwenò kù n gbè kù ò kù Yoda bara direnò è n zīkarinò bàa lè, akùsò Solu kù a nénò gàga, ò bàa lè ò n wètenò tò gwe, akù Filisitininò sù ò vùten. ⁸ Kù gu dò, akù Filisitininò sù òten pónò bòte gbè kù ò gaganò, akù ò Solu kù a né mèn aakò pìno gènò è katena Giliboa sīsigerèei. ⁹ Akù ò Solu m̄i zò ò a gōkebònò bòtea, akù ò gbèno zī ò a baaruu kpàkpa Filisitininò bùsu gu sīnda pínkia kù n t̄anakpenò. ¹⁰ Ò a gōkebònò kàte t̄ana kù òdi pì Asatore kpén, akù ò a gèe lòko Betesā bīnia.

¹¹ Kù Yabesi Giliadadèno yā kù Filisitininò kè Solune pìi mà, ¹² akù n gōsa gbànanò fùte n pínki ò tá gwāani ò zī birea, ò Solu kù a nénò gènò kipa Betesā bīnia, akù ò tàò Yabesi ò té s̄m̄ma gwe. ¹³ Ò n wánò sète ò v̄l̄ s̄ama lí gbāru Yabesi gwe, akù ò lé ȳl̄ gòro suppla.

SAMUELI TAKADA PLADE

Dauda kíblena Yudanɔa 1:1-4:12

Dauda kíblena Isaraila buri sɪnda pínkinɔa 5:1-12:31

Abusalomu bona Dauda kpɛ 13:1-20:26

Dauda kíblena kpekpe 21:1-24:25

Dauda Solu ga baarumanaa

¹ Solu gana gbera Dauda sù kù zìblena Amalekinɔaao, akù à gò Zikilaga gɔɔ pla. ² A gɔɔ aakòde zì gògbɛ ke bò Solu bùran à sù. A pòkasanò kékèna, bùsu ká a mìn. Kù à kà Dauda kínaa, à kùtɛnɛ à wùte a gberɛa. ³ Dauda a là à pi: N bo máa? À wèa à pi: Ma bo Isarailanò bùrammɛ. ⁴ Akù Dauda a là dɔ: À kè dera gwee? Ñ omɛnɛ. Akù à wèa à pi: Isarailanò bò zìllan ò bàa lè. N daside lètɛ ò gàga. Solu kù a né Yonatáo gà dɔ. ⁵ Akù Dauda kefenna kù àtɛn baaruu pi kpáare là à pi: N ke deran n dɔ kù Solu kù a né Yonatáo gà? ⁶ À wèa à pi: À sù à lè má kù Giliboa kpi gereɛi gwemɛ, akù ma Solu è, àtɛn gbána e a sária. Sògodɛnò kù sòdenò ten ká káao kɪni. ⁷ Kù à litɛ ma kpa, à ma e, akù à ma sisi. Ma pi: Makù dí! ⁸ Akù à ma la, makùmɛ dí úu? Akù ma wea ma pi Amaleki burin ma ú. ⁹ Akù à pìmenɛ mà naai mà a de, zaakù á kù ga léimɛ, bee kù a wé kpé kèna fíti. ¹⁰ Akù ma nai ma a dè, zaakù má dɔ ani fɔ à ble a letɛnaa gbera dorɔ. Akù ma a kífura kù à kunaa sè kù zà kù à danaao, akù ma suonɛ la ma dikiri. ¹¹ Akù Dauda a pòkasanò gà à kè, akù gbɛ kù ò kù káaonò n pónò kékè se. ¹² Ò Solu kù a né Yonatáo gana sò dɔ kù Dikiri gbɛ Isarailanò, zaakù zì n blé. Wé'i bòmɛma, akù ò lé yì ari ɔkɔsi.

¹³ Dauda kefenna kù à baaruu pii kpáare là à pi: N bɛ kù máa? Akù à pìnɛ: Bòasu nén ma ú, Amaleki buri. ¹⁴ Akù Dauda a là à pi: À kè dera kína kù Dikiri kà dena vɪna dí n kùroo? ¹⁵ Akù Dauda a kefenna ke sisi à pi: Ñ a lé ñ de se. Akù à a lè à dè. ¹⁶ Zaakù Dauda gɪnake à pìnɛ: N n zɪda dɛmɛ. N zɪda lé mé à n da yán, n pi n kína kù Dikiri kàa dè.

Wëndalɛ kù Dauda si Solu kù Yonatáo ga yá musu

¹⁷ Dauda wènda lè díkɪna si Solu kù a né Yonatáo ga yá musu. ¹⁸ À pi ò lɛɛ pi dàda Yudanɔnɛ. À kù Yasa takadan.

¹⁹ Isarailanò gakuridenò gàga sɪsɪgereɛi, gòsa gbánanò i òmɛ fá!

²⁰ Àsun a baaru kpá Gata zédanlo, de Filisitini nɔgbɛnò sún a pɔnna kero yáí.

Àsun a kpàkpa ke Asakelɔniro, de gyɔfɔɔde nénngbɛnò sún ayuwii kero.

²¹ Plí sún kpá Giliboa gbɛɛa dorɔ, legú sún ma bura kù ò kù gwenɔn dorɔ, gwen ò ɔ sò gòsa gbánanò sɛgbakonɔi, nɪsi dɔkɔna Solu sɛgbakoa lé zè!

²² Kù òtɛn gòsa gbána aru fá gua, òtɛni n gberɛ para, kázuri pásí Yonatá di kpɛ gwaro, fɛnɛdade pásí Solu di su koriro.

23 Solu kú Yonatáo,
gbē mana yenyídenómé!
Odi kékósa wèndi ke ganaa gúnlo.

Í wána de vaunla,
í gbána de músunla.

24 Isaraila nɔgbēnɔ,
à wé'í bo Solu ga yá musu.

À biza tēra yláre kú nomanablebɔnɔ,
à á pókasanɔ kèkéáre kú zāblebɔ kú ò pì kú wuraaonɔ.

25 Gósa gbānanɔ i ò zīlan fá!

Yonatá wutena gè ũ sīsigerēei.

26 Ma gbē Yonatá,
ma gó warikēnaa gún n yái,
í manamēne swáswa.

Yenyí kú í ví kúmao sára vīro,
à de nɔ yenyíla.

27 Gósa gbānanɔ i ò fá!

Í zīkabɔnɔ kàkate.

2

Dauda kana Yudanɔ kpatan

1 Abire gbera Dauda Dikiri gbēka à pì: Mā gé Yuda wēte ke gūn yá? Dikiri pìne à gé, akú Dauda èra à a là à pì: Mákpan mā génn? Dikiri wēa à pì: Eblɔnu kpa. 2 Akú Dauda gèe gwe kú a nɔ mèn planɔ, Yēzerili gbē Ainɔama kú Nabala gyaanɔ Abigaili, Kaameli gbēo. 3 Dauda gèe kú gbē kú ò kú káaonɔ dɔ, baadi kú a bedenɔ, akú ò vùte Eblɔnu kú a lakutunɔ. 4 Akú Yudanɔ gbē zókɔnɔ sù ò nísí kú Dauda mīia gwe, ò a kà Yudanɔ kína ũ.

Kú Dauda mà Yabesi Giliadadenɔ mé ò Solu vī, 5 à gbēnɔ zīrīma, ò gèe ò òrñe: Dauda pì, Dikiri arubarika daágu, kú a gbēke kè Solu á dikiriine a a vī. 6 Dikiri gbēke yá kú náani yáo kéáre. Makú s5 mani yá mana kéáre kú a yá pìi kè yái. 7 Tera sà àg5 gbána à kú gbána ke. Á dikiri Solu gá, akú Yudanɔ ma ka í kína ũ.

8 À sù à lè Nere né Abana, Solu zīkarinɔ gbē zókɔ gīnake à gèe se kú Solu né Isiboseo Manaimu. 9 Akú à a kà kína ũ Giliada búsun kú Asa burinɔ búsuo kú Yēzerilio kú Eflaimu burinɔ búsuo kú Biliaminu burinɔ búsuo kú Isarailanɔ búsú kparanɔ pinki. 10 Solu né Isibose wē buplade gūnn à gó Isarailanɔ kína ũ. À kí blè wè pla. Yudanɔ s5, Daudan ò zèo. 11 Dauda kí blè Yudanɔa zaa Eblɔnu ari wè suppla kú mɔ suddoo.

Isarailanɔ zīkana kú Yudanɔ

12 Nere né Abana kú Solu né Isibose zīkarinɔ bò Manaimu ò gèe Gibi5. 13 Zeruya né Yoabu kú Dauda zīkarinɔ fùte ò gèe danle Gibi5 íkaki sare. Í gá do kú í bara la, í gá do kú í bara dire. 14 Akú Abana pì Yoabune: Í tó kefenna kenɔ futek5i ò gwa. Akú Yoabu pì: Ò gé. 15 Akú Biliaminu zīkarinɔ fùte gbēnɔn kuri awēepla Isibose pó ũ, akú Dauda zīkarinɔ fùte gbēnɔn kuri awēepla se. 16 Baadi ɔ kà a ɔsikari dake kòkɔtɔɔi, akú ò k5 z5z5 k5 gbānterēea kú fēneo ò lète lele. Akú ò t5 kpà Gibi5 gu pìine Fēnelennabura. 17 Zī kú ò kà zī birea pásí manamana, akú Dauda zīkarinɔ zī blè Abana kú Isarailanɔa.

18 Zeruya négōgbē gbēnɔn aakɔnɔn kú gwe, Yoabu kú Abisaio kú Asahelio. Asaheli sɔ a bà nna lán zɔ bà. 19 Akú à pète Abanai, adi lite ɔplai ke ɔzeiro. 20 Kú Abana a kpe gwà à a è, akú à pì: Asaheli, mɔkɔmmɛ gwe yá? À wèa à pì: Makùme. 21 Akú Abana pine: Ñ lite n ɔplai ke n ɔzei, ñ kefenanɔ doke kú ñ a pɔnɔ sía. Ama Asaheli dí zenero. 22 Abana èra à pine do: Ñsun namairo. Ñ ye mà n den yá? Tó ma n de, mani we ó wé ke siikɔ kú n v̄ni Yoabuo do yá? 23 Ama Asaheli gi, adi zenero, akú Abana a zɔ a gberɛa kú a sári páo ari à bò a kpe kpa. Gwen à lèten à gà g̃nɔ. Kú gbē s̄inda pinki kà gu kú à lète à gà pìn, ò zè òten gwa.

24 Akú Yoabu kú Abisaio pè Abanaa ari ifántɛ gèè à gè kpén. Ò kà Ama s̄is̄i kú à kú Gia ifáboki kpa Gibiɔ gbáramna zén. 25 Biliaminu burinɔ kàkara Abanai gá do, akú ò gèè òten gi kú ñ z̄idao s̄is̄i musu. 26 Akú Abana lé zù Yoabui à pì: Oni ze kòdedenaaneroo? Ñ dɔ kú yá pì ni mì de kú p̄siraoroo? Ñni o n gbēnɔne ò zewere ò era ò tároo? 27 Akú Yoabu wèa à pì: Luda kun! Tó ndi lé sí yáro, ma gbēnɔ ni zéárero ari gu gé dɔo. 28 Kú Yoabu kuru pè, akú a gbēnɔ kámma bò, odi gé Isarailanɔa kú z̄io doru.

29 Gwāani birea Abana kú a gbēnɔ táa ò sèn ò bikù Yodaa, akú ò té swadɔɔɔ ari ò gèè ò kà Manaimu. 30 Kú Yoabu sù kú pena Abanaaao, akú à a z̄ikarinɔ kàkara ñ pinki. Dauda gbēnɔ té gbēnɔn baro donsari mé ò kunlo, Asaheli baasi. 31 Ò Biliaminu kú ò kú kú Abanaonɔ dède gbēnɔn wàa do kú basoraakɔ. 32 Ò Asaheli gèè sè ò v̄i a de miran Betilihamu. Akú Yoabu kú a gbēnɔ táa ò gwāani ò kà Eblonɔu gudɔnaao.

3

1 Z̄i kú Solu bedenɔ kà kú Dauda bedenɔ gi kè. Dauda gbāna ten kara, Solu bedenɔ s̄ɔ, ñ gbāna ten lago.

Dauda négōgbēnɔ

2 Négōgbē kú Dauda ò Eblonunɔ tón dí. A káaku tón Aminɔ. A da tón Ainɔama, Yez̄erili gbēme. 3 A plade tón Kiliabu. A da tón Abigaili, Nabala gyaanɔ Kaameli gbēme. A aakɔde tón Abusalomu. A da tón Maaka, Gesuru kina Talamai néme. 4 A siikɔde tón Adonia. A da tón Agi. A s̄ɔrode tón Sefatia. A da tón Abitali. 5 A suddode tón Itiriamu. A da tón Egela. Dauda nɔnɔ né pinɔ ò Eblonume.

Abana nana Daudaa

6 Gɔɔ kú Solu bedenɔ ten z̄i ká kú Dauda bedenɔ, Abana ten gbāna kú Solu bedenɔ gūn. 7 Solu nɔ yigisaride v̄i yá, a tón Rizipa, Aya néme. Isibose pì Abanane: À kè dera n wute kú ma de nɔoo? 8 Abana pɔ f̄ɛ manamana Isibose yá pi yá ò pì: Gbédan ma ù Yudanɔ kpa yá? Maten gbēke ke n de Solu bedenɔne kú a dakunanɔ kú a gbēnɔn ari kú a gbárao. Mádi n na Daudane a ɔ̄iro, akú nten ñ ma taari e nɔgbē pì yá musu s̄aa? 9 Tó mádi lé kú Dikiri sè Daudane kenero, Luda yá kemene pásipási. 10 Mani kpata sí Solu bedenɔa mà tó Dauda ḡɔ Isarailanɔ kú Yudanɔ kina ù sena zaa Dani ari à gé péo Besɛbaa. 11 Isibose dí we à wè Abanaa doru, kú àten v̄ina kene yá.

12 Abana gbēnɔ z̄i Daudaa kú a tso à pine: Dí mé à bùsu v̄i? Ò lédokɔnɔ ke, mani kpányi de Isarailanɔ bàka le àḡɔ kú kúnwo ñ pinki. 13 Akú Dauda pì: À mana, mani lédokɔnɔ ke kúnwo, ama yá mèn don maten gbekamma. Tó nten

su ma gwa, tó ndi sumene kú Solu nénogbē Mikalaoro, ñsun tó ó wé sikšlero. ¹⁴ Dauda légbāzā kè Solu né Isibosene à pi: Ñ ma nānō Mikala sukpmāne. Ma anzure blè kú Filisitiniño gyɔɔɔrɔɔ mèn basɔɔro. ¹⁵ Akū Isibose gbēno zì, ò nɔgbē pìi sà a zā Palatieli, Laisi néa. ¹⁶ Akū a zā pì ten gé káao à téi ari Bahurimu, àten ɔɔ dɔ. Akū Abana òne à era à tá, akū à èra.

¹⁷ Abana yā ò kú Isaraila gbē zókōnō à pi: Zaa zī átēn wete Dauda gō de á kína ũ. ¹⁸ À a ká sà, zaakū Dikiri lé sēne à pi, áni a gbē Isarailanō bo Filisitiniño kú ñ ibereño ɔī ñ pínki a zòbleri Dauda pìi gáime. ¹⁹ Abana yā pìi dà Biliāminu burinōne ñ sán dɔ. Akū à gēe Eblonu, de à yā kú à kè Biliāminu burinōne kú Isarailanōo pì o Daudane. ²⁰ Kú à kà Dauda kīnaa zaa Eblonu kú gbēnōn baro kú ò kú káaonō, akū Dauda pōnna póbale kēñne. ²¹ Akū Abana pì Daudane: Ma dikiri kína, ñ tó mà fute mà gé mà Isarailanō kakaranne ñ pínki, de ò lédokōnō kē kúnwo, ñnigō de bùsu kú n pō yei pínki kína ũ. Akū Dauda Abana gbàre, à tá aafia.

Abana denaa

²² Zī birea Yoabu kú Dauda gbēno sù kú létēmmanāao. Ò pōnō sī gbēnōa manamana ò sùo. Abana kú kú Daudao gwe doro, zaakū à a gbàre, à tá aafia. ²³ Kú Yoabu kú zīkari kú ò kú káaonō kà, ò òne Nere né Abana sù kína gwa, akū à a gbàre à tá aafia. ²⁴ Akū Yoabu gēe à kína lè à pi: Bó yān n kè gwee? Kú Abana sù n kīnaa, bóyāi n tò à tàa? ²⁵ Ñ Nere né Abana dōroo? Á sù ɔndō kenne, de à le àgō n gégɔɔrɔ kú n sugɔɔrɔ dō kú n yākenanō pínki. ²⁶ Kú Yoabu bō Dauda kīnaa, akū à gbēno zì, ò pēte Abanai. Ò a lè Sira lōgō kīnaa, akū òten su káao, ama Dauda a yā dōro. ²⁷ Kú ò kà kú Abanao Eblonu wete bīnileā, akū Yoabu a sīsī lándō à ye à asiriya onē bà, akū à a zō a gberēa à a dè. A dakūna Asaheli dena fīnaan à bōa gwe.

²⁸ Abire gbera kú Dauda mà, à pi: Makū kú ma kíkeo, manigō taari vī Dikirine Nere né Abana dena yā musuro. ²⁹ Yā pì ni wī Yoabu musume kú a de bedenō ñ pínki. Yoabu bedenō nigō kun kentude ke kusu ke ere ke gbē kú zī a blè ke nàderii sariro. ³⁰ Yoabu kú Abisaio Abana dè, kú akū mé à ñ dakūna Asaheli dè zīlan zaa Gibiō yāi. ³¹ Akū Dauda pì Yoabune kú gbē kú ò kú káaonō ñ pínki: Á á pókāano gāga à kēkē, à uta kasanō daāla, àgō té are kú Abana gēo kú ɔɔdɔ. Kína Dauda sō à té ñ kpe. ³² Akū ò a vī Eblonu gwe. Kína wēnda ɔɔ dō gbānāgbāna Abana miraa, akū gbē sīnda pínki ɔɔ dō se. ³³ Akū kína wēndale dīkína sī Abana yā musu à pi:

Abana gana lán misaride bà manan gwe yā?

³⁴ Òdi n gā yīnne n kpe kparo,

òdi mòkakōana kánnero,

n ga lán gbē kú à gē yāvānikerino ɔī bà.

Akū gbē sīnda pínki èra ò ɔɔ dō dɔ. ³⁵ Gbē sīnda pínki sù ò ò Daudane à póbale ari gu gō gé sī, ama à la dà à pi: Tó ma burodi ke póbale ke dà ma lén ifántē gēna kpén sari, Luda yā kemene pásīpāsī. ³⁶ Gbē sīnda pínki wé tē yā pīii, akū à kēñne mana. Yā kú kína ten ke pínki dī ke gbēnōne maname. ³⁷ Zī birea Dauda gbēno kú Isarailanō pínki dō sà kú kína lé kú Nere né Abana dena yānlo. ³⁸ Akū à pi a gbē pìnōne: Á dō kú Isaraila don'arede zókō gā gbāraro? ³⁹ Makū sō, bee kú Luda ma ka kína ũ, ma busa gbāra. Zeruya né pìnō yākena pásī de ma pōla. Dikiri mé ani fīna bo vānikerīne a vāni lén.

4

Isibose denaa

¹ Kū Solu né Isibose mà Abana gà Eblonu, a ká gà, akū Isarailano gò bídi gūn ní pínki. ² Solu né pìi zìkari gbē zòkòno vī gbēnon pla, a do tón Baana, a do sò Rekabu. Bero gbē Rimò, Biliaminu buri nēnoṃe. Ò Bero dīte Biliaminu bùsu pò ũ yāme, ³ zaakū Berodeno bàà lè ò tà Gitaimu ò kú gwe ari kú a gbārao. ⁴ Solu né Yonata sò à né vī ere ũ. Goro kū né pìi kà wè soro, akū Solu kū Yonatao gana Yezerili baaru sù. Kū a gwàri a sè àten bàà lé káao, a wānaa gūnn né pìi pitia à lète. Abire mé à tò à ere kù. A tón Mefibose.

⁵ Bero gbē Rimò né pìno Rekabu kū Baanao fùte, ifántē gbānai ò kà Isibose bea, goro kū àten i fānantē o. ⁶ Akū Rekabu kū a dakūna Baanao gè kpén ò kè lándò òten gé pòblewe dà bà. ⁷ Kū ò gè kpén, Isibose wutena a gádoa, akū ò gè kpéne gūn ò a zò ò dè. Akū ò a mù zò ò sè ò tàò. Ò pète Yoda sèn, akū ò taa ò ari gu gè à ddo. ⁸ Ò sù Dauda kīnaa Eblonu kū Isibose mīo ò pīne: N̄ gwa, n ibere Solu kū à wète à n de né Isibose mīn dí. Ó dikiri kīna, Dikiri fīnaa bōnne Solu kū a burīna gbāra. ⁹ Dauda wèmma à pì: Dikiri kun! À ma bo ma warikēnaa gūn pínki. ¹⁰ Kū gbēke sù ma kīnaa Zikilaga yā à pì Solu gà, àten da baaru nnan àten kpá, akū ma a kù ma dè. A baaru àreen gwe. ¹¹ Dí deñla lākū ákòno gbē vānino à taarisaride dè a gádoa a kpén nà. Mani a dena fīna boáwa mà á wēndi bo se. ¹² Akū Dauda yā ò a gbēnoṃe, akū ò n dede. Ò n òla kú n gbálanò zòzò, akū ò n gèno lòko Eblonu ítòki sare. Akū ò Isibose mī sè ò vī Abana miran zaa Eblonu.

5

Dauda kana Isarailano kpatan

¹ Isarailano sù n buria ní pínki Dauda kīnaa zaa Eblonu ò pì: Ó aru dokònoṃe. ² Zaa zì goro kū Solu de ó kīna ũ, m̀kòmm̄e ndi dowere are zìlan, gena kū sunaao. Akū Dikiri pīnne, m̀kòmm̄e ìnigò de a gbē Isarailano don'arede ũ, ní kīna ũ. ³ Kū Isaraila gbē zòkòno sù kīna Dauda kīnaa zaa Eblonu ní pínki, gwen à lédokòno kèn kúñwo Dikiri are, akū ò nísi kú a mīa ò a kà Isarailano kpatan. ⁴ Dauda wè baraaakuri vī goro kū à nà kīblenaaa, à vùte kīn wè bupla. ⁵ À de Yudano kīna ũ zaa Eblonu wè suppla kū m̀o suddoo, akū à de Yudano kū Isarailano pínki kīna ũ zaa Yurusalemu wè baraaakuri awe'e'aakò.

⁶ Kīna kú a gbēno gèe Yurusalemu de à zì ká kú Yebusi kú ò kú gweno. Akū ò ò Daudane: Ìni gē laro, bee vīnano kú ereno oni pémma. Òten da Dauda ni le à gē gwero. ⁷ Bee kú abire Dauda wète bīnide kú òdi pi do Zaiò pìi sì, akū à gò a wèra ũ. ⁸ Zì birea Dauda pì: Tó gbē ye à Yebusino dede, séde à gē íze kú ò yò gbēn gūn, ani ereno kú vīnaa pìno le. Dauda ibereṃnoṃe. Abire yāi òdi pi, vīnano kú ereno oni gē kīnabearo. ⁹ Akū Dauda be kú wète bīnide pìi gūn, à a zīda tó kpàne, Dauda Wète. À kpénò bòbo à likai ari gu kú ò wèe tatan, òdi pi Milo. ¹⁰ Dauda gbāna ten kara, zaakū Dikiri Luda Zikaride kú káao.

¹¹ Taya kīna Hiramū gbēno zì Dauda kú sida líno kú lí'arino kú gb'arino, akū ò be bōne. ¹² Akū Dauda d̄sà kú Dikiri a ka Isarailano kīna ũme, akúsò à a kpataa kàraare kú Isarailano de Dikiri gbēno ũ yāi.

¹³ Dauda bona Eblonu gbera à èra à nɔ pãndenɔ sè à kàra Yurusalemu dɔ kù nɔ yìgìsaridenɔ, akù à négɔgbènɔ kù nénɔgbènɔ ì kùńwo. ¹⁴ Négɔgbè kù à ñ í Yurusalemu pinɔ tɔń dí: Samua, Sobabu, Natã, Sulemanu, ¹⁵ Iba, Elisua, Nefegì, Yafia, ¹⁶ Elisama, Eliada kù Elifeletio.

¹⁷ Kù Filisitininɔ mà ò Dauda kà Isarailanɔ kína ũ, akù ò gèè òteni a wete ò a de ñ pínki. Kù à ñ baaruu mà, akù à gèè sèntepɔɔtu. ¹⁸ Filisitininɔ zì'ɔ pòro Refaimu guvuten, ¹⁹ akù Dauda gbèka Dikiria à pi: Mà gé mà léte Filisitininɔ, Ìni ñ namene ma ɔ́ yá? Akù Dikiri wèa à pi: Ñ gé, mani ñ nanne n ɔ́. ²⁰ Akù Dauda gèe Baali Perazimu, à zì bléríma gwe. Akù à pi: Dikiri dòmene are, à bò à sù ma ìberenɔa bùi lákù í dì gu fɔ ná. Akù à tɔ kpà gu pìine Baali Perazimu. ²¹ Filisitininɔ ñ tãnanɔ tò gwe, akù Dauda kù a gbènɔ sète ò tàò.

²² Filisitininɔ èra ò sù dɔ, ò zì'ɔ pòro Refaimu guvuten. ²³ Akù Dauda èra à gbèka Dikiria dɔ. Akù Dikiri wèa à pi: Ñsun gényí súsure. Ñ likanýí kpe kpa ñ léteríma kpè líkpe sare. ²⁴ Tó a gèse kîni mà lí pinɔ musu, à ke likalika, zaakù makùme ma bó ma doáre are gwe, de mà zì bleáre Filisitini zìkarinɔa yáí. ²⁵ Dauda kè lákù Dikiri òne ná, akù à zì blè Filisitininɔa sena zaa Gibiɔ ari à gèe pé Gezaa.

6

Suna kù Dikiri àkpatii Yurusalemu

¹ Dauda èra à Isaraila kù à ñ sètenɔ kàkara gbènɔn dúbu baraaakuri. ² Akù à fùte à dà kùńwo zén, ò gèe Baala kù à kù Yudanɔ bùsun, de ò Luda àkpati sé ò suo. Dikiri Zìkaride digɔ vutena kín àkpatii pì malaika dèmberedenɔ dagura, abire yáin òdi pi a tɔ kúa. ³ Ò àkpatii pìi dà zùgo dufu gùn Abinadabu be sísí musu, akù ò dào zén. Abinadabu nénɔ Uza kù Ahioo mé òten do zùgo pii, ⁴ Luda àkpati kún. Ahio mé à té are, ⁵ akù Dauda kù Isarailanɔ ten ũ wá ñ pínki Dikiri are ñ gbãna zaka lén kù lèsinaao. Òten mɔɔ lè kù gidigboo kù sègèsègèo kù fakao kù sègèe.

⁶ Kù ò kà Nakɔ ésegbèkia, zùnɔ gèe sù, akù Uza ɔ̀ bò à nà Luda àkpatii. ⁷ Akù Dikiri pɔ fèi, à a lè a de àkpatii sare gwe dà kù à kè yáí. ⁸ Dauda nèsee yàka, kù Dikiri pɔ fè Uzai yáí, akù òdi gu pì sísí Pofè'uzai ari kù a gbãrao. ⁹ Zì birea vîna Dauda kù Dikiri yá musu à pi: Deran mani ke nà mà Dikiri àkpati sé mà táoo? ¹⁰ Akù adi we à táo a wete gùn dorò, à líte à tàò Gata gbè ɔ̀bedi Edomu bea.

¹¹ Dikiri àkpati kù a bea ari mɔ aakɔ, akù Dikiri arubarikaa dàn kù a bedenɔ ñ pínki. ¹² Ò pì kína Daudane: Dikiri arubarikaa dà ɔ̀bedi Edomu bedenɔgu kù pɔ́ kù à vîno pínki a àkpati yáí. Akù Dauda gèe gwe, à Luda àkpatii sè àten suo a wete gùn kù ponnao. ¹³ Kù gbè kù ò Dikiri àkpati senanɔ gbá sè gèn suddo, akù Dauda sa ò kù zùsaa kù zùne bɔ̀rɔ mèkpanaa. ¹⁴ Dauda sa'uta dana, àten ũ wá Dikiri are a gbãna zaka lén. ¹⁵ Àpii kù Isarailanɔ pínki òten su kù Dikiri àkpatii, òten ponna wiki lé òten kuru pé. ¹⁶ Kù Dikiri àkpati ten gè Dauda wete gùn, akù Solu né Mikala ten zíte gwa wondoo gùn. Kù à è kína Dauda ten vîvì àten ũ wá Dikiri are, à a gya bò a swèe gùn. ¹⁷ Kù ò sù kù Dikiri àkpatii, ò dite a gbèn bizakuta kù Dauda dɔ̀nee gùn. Akù à sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù ò Dikiri are kù kennakúkɔ sa'opɔ. ¹⁸ Kù à sa ò à làka, à sa mana ò gbènɔne kù Dikiri Zìkaride tó. ¹⁹ Akù à burodii kpàatete Isaraila kù ò kakarana gwenɔne kɔ̀nɔ

dodo g⁵gb^{en}o k^u n^ogb^{en}o n^í pínki k^u domina kàraao mèn dodo k^u geepi kàraao mèn dodo.

²⁰ K^u Dauda ten su be de à sa mana o a beden^one, ak^u Solu né Mikala bò à g^ee à dàale à pì: M^ok^on Isarailan^o k^ína, gb^e bèere de yán n k^e gwe gbàra yá? N n z^ída m^ee mò n iba n^ogb^e z^íkerin^one, lán wé'isaride dⁱ a z^ída m^ee m^on^one nà. ²¹ Ak^u Dauda pì Mikalan^e: Dikirin ma ù wàne. Dikiri mé à ma se n de k^u a beden^o g^ene ù, à ma ke a gb^e Isarailan^o don'arede ù. ²² Mani futa k^u de abirela, mani ma z^ída k^ía n enaa g^un, ama n^ogb^e z^íkeri k^u n t^er^uma pⁱn^o mé oni ma bèere d^o. ²³ Ak^u Solu né Mikala dí né iro ari à g^ee à gào.

7

Luda lésena Daudane

¹ K^u k^ína vùte a bea, Dikiri a bò ibere k^u ò likain^o o^í à a gbà ìampaki, ² ak^u k^ína pì annabi Natàne: É!e! Kpé k^u ò d^ò k^u sida líon manig⁵ vuten, Luda àkpati g⁵ dⁱtena bizakutan yá? ³ Natá wèa à pì: Lák^u à k^enn^e nà n ke, zaak^u Dikiri k^u k^unwo. ⁴ Gwāani birea Dikiri yá sù Natāa à pì: ⁵ N^í g^e n^o ma z^òbleri Daudane k^u ma pì, àk^u mé ani kpé k^u manig⁵ kun bomenero. ⁶ Zaa g^or^o k^u ma Isarailan^o b^òte Misila ari gbàra mádi be k^uro. Madig⁵ s⁵s⁵s⁵s⁵me, bizakutame ma k^uki ù. ⁷ Gu k^u ma s⁵s⁵n k^u ma gb^e Isarailan^o n^í pínki mádi don'areden^o dⁱte ò do^íne are, ama mádi ò n^í gb^eken^e, b^óyáí adi kpé bomene k^u sida líoro. ⁸ N^í g^e n^o ma z^òbleri Daudane, ma Dikiri Z^íkaride ma pì, ma a s^e sādākia de àg⁵ de ma gb^e Isarailan^o don'arede ù. ⁹ Má k^u k^áao gu k^u à g^een pínki, ak^u ma a iberen^o d^eden^e. Mani a t^ó bo manamana sà, anig⁵ k^u andunia t^óden^o té. ¹⁰ Mani b^usu kpá ma gb^e Isarailan^oa, mani n^í káten, oni vuten n^í p^ó ù. N^í laakari ni fute doro. Gb^e vānin^o ni le ò wé t^ár^uma lāk^u ò wé t^ár^uma k^áaku ¹¹ g^or^o k^u ma don'areden^o dⁱte^íne nà doro. Mani a bo a ibere pⁱn^o o^í n^í pínki.

Mak^u Dikiri maten one, mak^u mé mani be kene a burin^o gbānaleki ù. ¹² Tó a g^or^o pāpa à gā, mani a buri k^u à bò a m^een ke sé lei, mani a ká kpatan. ¹³ A^ípi mé ani kpé bo k^u ma t^ó nig⁵ k^ua, mani a kpatablana gbá péte, anig⁵ k^í ble ari g^or^o s^índa pínki. ¹⁴ Manig⁵ den^e De ù, anig⁵ de ma né ù. Tó à taari k^e, mani wé t^áa k^u g^oome, lāk^u bisāsiri dⁱ gb^e gb^e nà. ¹⁵ Ama ma gb^eke ni k^ek⁵a k^áao lāk^u ma k^ek⁵a k^u Solu k^u ma a bò Dauda are nāro. ¹⁶ A burin^o nig⁵ k^uata ble g^or^o s^índa pínki. A k^uata pì nig⁵ lakana v^íro.

¹⁷ Ak^u Natá yá pⁱi gbà Daudane lāk^u Dikiri òare nà pínki.

Dauda wékena Dikiri

¹⁸ Ak^u k^ína Dauda g^e à vùte Dikiri are à pì: Dikiri Luda, b^{ón} ma ùu? Dín^on ma beden^o ù k^u n ma ka gwena dí takaaa? ¹⁹ Dikiri Luda, abirek^u bi yá fitime n k^ínaa, ak^u n mak^u n z^òbleri buri k^u onig⁵ k^u zian^o yá ò d^o yá? Len ndi ke^íne le yá, Dikiri Luda? ²⁰ Dikiri Luda, mani pinne derame d^{oo}? Mak^u n z^òbleri n^í ma d⁵. ²¹ N^í yá z⁵k⁵ pⁱi k^e lāk^u n p^o yei nà yá k^u n ò yáí, ak^u n tò mak^u n z^òbleri ma d⁵. ²² Dikiri Luda, n^í z⁵k⁵ fá! Oni gb^eke lek⁵a k^unwo. N baasiro dikiri ke kunlo, lāk^u ù mà k^u ó sáo nà. ²³ Dín^o ni lek⁵a k^u n gb^e Isarailan^o? Andunia burin^o té buri m^en do pⁱin n bo n ge n b^ò, de òg⁵ de n gb^eno ù. N n z^ída t^ó b^ò, n yá z⁵k⁵ bonsaren^o k^e n gb^e pⁱn^one, n p^e buri ken^oa k^u n t^ánano n gb^e k^u n n^í bó Misilan^o are. ²⁴ N Isarailan^o dⁱte òg⁵ de n gb^eno ù ari g^or^o s^índa pínki. Dikiri, n g⁵ n^í Luda ù. ²⁵ Dikiri Luda, lé k^u n s^e mak^u n z^òbleriine k^u ma burin^o yá musu, ng⁵ z^í kea g^or^o s^índa pínki. N ke lāk^u n ò nà ²⁶ de n^í t^ó bo manamana

ari gɔɔ sɪnda pɪnki. Gbɛno ni pi Dikiri Zikarideme Isarailano Luda u. Maku n zɔbleri Dauda, ini ma burino zini peɛ, ²⁷ zaaku Dikiri Zikaride Isarailano Luda, n omene n pi, ini ma be kemeɛ ma burino gbanaledi u. Abire yai maku n zɔbleri ma kugbana ke ma weke dikina kemma. ²⁸ Dikiri Luda, mokomme Luda u, n ya nani vi, aku n ya mana dino le se maku n zɔbleriine. ²⁹ N arubarika da maku n zɔbleri burinogu sa, n we nigɔ teɛnyi gɔɔ sɪnda pɪnki. Dikiri Luda, n ya o n arubarikaa da maku n zɔbleri burinogu, onigɔ arubarika vi ari gɔɔ sɪnda pɪnki.

8

Dauda zɔblena buri kenɔ

¹ Abire gbera Dauda zli ble Filisitiniɔa a ni busa a ni wera Gata sirɪma. ² A zli ble Mabunɔa, aku a to o wute ko sare zite. A ba yɔɪma. To a ba pla daguraa deɛ, adi ba do dagura to bene. Aku Mabunɔ gɔ Dauda zɔblerino u, aku odigɔ tafe bone. ³ Dauda zli ble Reobo ne Adadeza, Zoba kina, gɔɔ ku kina pi era aten ge o tɔ Yuflati swasaredenɔa. ⁴ Aku a a sɔgonɔ kuku men waa sɔɔro ku sɔgodenɔ gbɛnon dubu suppla ku gbɛ ku o te gesenɔ gbɛnon dubu baro. Aku a ni sɔno gbatiɔno zɔzɔ pɪnki, men basɔro me o bo. ⁵ Siria ku o ku Damasukunɔ su Adadeza leo, aku Dauda ni gbɛno deɛ dubu baro aweɛpla. ⁶ A gudakparino ditɛdite Siria busun, aku o gɔ a zɔblerino u, odigɔ tafe bone. Dikiri to Dauda zli ble gu ku a geen pɪnki. ⁷ Dauda Adadeza ibanɔ wura segbakonɔ sete a tao Yurusalemu. ⁸ A motɔte sete dasidasi Adadeza wete ku odi pi Teba ku Berotaioo gun.

⁹ Ku Amata kina Tohu ma Dauda zli ble Adadeza zikarino ni pɪnki, ¹⁰ aku a a ne Adoramu zi fo kpaa. A a saabu kpa zi ku a ble Adadezaa yai, zaaku Tohu zli ka kao ya. Adoramu su ku wura pɔno ku andurufu pɔno ku motɔte pɔno, ¹¹ aku kina Dauda kate Dikiri po u laku a ke ku buri ku a gbana blɛmanɔ andurufu pɔno ku wura pɔno na pɪnki, ¹² Edomunɔ ku Mabunɔ ku Amɔnino ku Filisitiniɔ ku Amalekinɔ. Len a ke le ku po ku a si Zoba kina Adadeza, Reobo neaao. ¹³ Len Dauda to bo le. Ku a zli ble Siriano a su, a Edomunɔ deɛ Guvute Wisiden gbɛnon dubu baro plansari. ¹⁴ Aku a gudakparino ditɛdite Edomu busun do, aku Edomu pino gɔ a zɔblerino u. Gu ku Dauda geen pɪnki Dikiri di to a zi bleme.

¹⁵ Daudame Isaraila buri sɪnda pɪnki kina u, a ya mana ke a gbɛnɔne a zea. ¹⁶ Zeruya ne Yoabume zikarino gbɛ zɔkɔ u. Ailudi ne Yosafatame baarukpari u. ¹⁷ Aitubu ne Zadoki ku Abiata ne Aimalekiome sa'orikino u. Serayame takadakɛri u. ¹⁸ Yoyada ne Benayame dogarino gbɛ zɔkɔ u. Dauda zida negɔgbɛnɔme a kpaasino u.

9

Dauda gbɛkenena Mefibosene

¹ Dauda gbɛno la: Solu buri ke di gooro? Ma ye ma gbɛke kene Yonata yai. ² Solu be zikeri ke kun, a ton Ziba, aku o a sisi kina Daudane. A a la a pi: Mokomme Ziba u ya? A wea a pi: Ee, n zɔbleriin ma u. ³ Aku kina pi a la a pi: Solu buri ke kun ari tera ya? Ma ye ma gbɛke ku Luda vi kemeɛ. Aku Ziba wea a pi: Yonata ne ke kun ari tera. Eɛeme. ⁴ Aku kina a la a pi: A ku

mámee? Ziba wèa à pì: À kú Amieli né Maki bea zaa Lodeba. ⁵ Kína Dauda gbèno zì, akú ò sù káao. ⁶ Kú Yonatá né Mefibose, Solu daikore kà Dauda kínaa, à kùtene à wùte zíte. Akú Dauda pì: Mefibose! À wèa à pì: N zòbleriime ma ù. ⁷ Akú Dauda pìne: Ñsun tó vīna n kùro, zaakú mani gbèke kenne n de Yonatá yá. Mani n dízi Solu burano sukpanne pínki, ñigō su pò ble kúmao goro sinda pínki. ⁸ Mefibose kùtene à pì: Bón makú n zòbleri ù kú ñni ma wènda gwaa? Má de lán gbènda gèe bàroo?

⁹ Akú kína Dauda Solu zikeri Ziba sisi à pìne: Pó kú à de Solu pò ù kú a bedeno pò pínki, ma kpà n dikiri daikorea. ¹⁰ Mòkōn kú n néno kú n zikerino, àgō a zíte zì kene, à a póno keke, de à le àgō zàna vī. N dikiri daikore Mefibose nigō pò ble kúmao goro sinda pínki. Ziba sō à négōgbèno vī gbènon gero kú zikerino gbènon baro. ¹¹ Akú Ziba pì kínane: Yá kú ma dikiri kína ò makú a zòbleriine, mani ke pínkime. Akú Mefibose digō pò ble kú kínao, à gō lán kína néno doke bà. ¹² Mefibose négōgbē vī, a tón Mika, akúsō Ziba bedeno gō Mefibose zikerino ù n pínki. ¹³ À kú Yurusalemu, zaakú àdigō pò ble kú kínao goro sinda pínkime. Akúsō ereme.

10

Dauda z̀blena Amōninɔa

¹ Abire gbera Amōni kína gà, akú a né Anuni wùte a gēne ù. ² Dauda pì: Mani gbèke ke Naasa né Anunine lákú a de gbèke kèmene yá nà. Akú Dauda a iba kenɔ zì, de ò gé Amōninɔ b̀sun ò a laakari kpátene a de gana yá musu. Kú Dauda ibaa p̀no kà gwe, ³ Amōni k̀nenɔ p̀ ñ díkiri Anunine: Nten da Dauda gbèno z̀mma n de gè kpetana yá de à n laakari kpátennen yá? À ñ z̀ de ò su ó wète asiri gwame, de ò era ò su ò wète ble kú z̀io. ⁴ Akú Anuni Dauda ibaa p̀no k̀kú à ñ lékásá kpadono b̀, à ñ p̀kasanɔ z̀z̀ ñ p̀ronɔ dagura, akú à ñ gbáre. ⁵ Kú ò ò Daudane, akú à gbèno z̀ ò gé danle, zaakú wé'í ñ kú manamana. Ò p̀inne: Kína p̀, à vute Yeriko ari á lékásá ká kú gbasá à su.

⁶ Kú Amōninɔ è Dauda ye ñ kái doru, akú ò fina b̀ gbènonne de ò z̀ káinne: Siria kú ò kú Betereobu kú Zobao kú ò té gèsenɔ gbènon d̀bu baro kú kína Maaka z̀karino gbènon wàa soro kú Tobudenɔ gbènon d̀bu kuri aweepla. ⁷ Kú Dauda a baaruu mà, akú à Yoabu gbàrèñma kú z̀karino ñ pínki. ⁸ Amōninɔ b̀ ò z̀'ɔ p̀ro ñ wète b̀nilea, akú Zoba kú Betereobuo Siriano kú Tobudenɔ kú Maaka gbènon kú sèn ñtene. ⁹ Kú Yoabu è ò z̀'ɔ p̀ro a are kú a kpeo, akú à Isaraila z̀kari manano sè à ñ kpaatete ò gé léte Sirianoa. ¹⁰ Akú à z̀kari kparano nà a dakúna Abisaine a ɔ, akú à ñ gbáre ò gé léte Amōninɔa. ¹¹ À p̀: Tó Siriano gbàna teni ma fu, ñ m̀ ñ ɔ dama. Tó Amōninɔ gbàna teni n fume s̀, mani su mà ɔ damma. ¹² Ngō gbàna, ò gōgbèke ke ó gbèno kú ó Dikiri wètenɔ yá musu. Dikiri ni yá kú à kèare mana ke. ¹³ Akú Yoabu kú z̀kari kú ò kú káanon gèe Sirianoa kú z̀io, akú Siria p̀no bàa lèñne. ¹⁴ Kú Amōninɔ è Siriano bàa lè, akú ò bàa lè Abisaine se ò si wète gūn, akú Yoabu ñ tó gwe à tà Yurusalemu.

¹⁵ Kú Siriano è Isarailano z̀li blèñma, akú ò era ò kō kàkara. ¹⁶ Akú Adadeza gbèno z̀, ò sù kú Siria kú ò kú Yuflati bara direno, akú ò gèe Elamu. Sobakime Adadeza z̀karii p̀no gbē z̀kō ù. ¹⁷ Kú Dauda a baaruu mà, akú à Isarailano kàkara ñ pínki, à bikú kúñwo Yodaa à gèe Elamu. Akú Siriano z̀'ɔ p̀roi, akú ò

sì k5 té. ¹⁸ Kù òten bàà lé Isarailanɔne, akù Dauda ñ dede s5godenɔ gbɛnɔn wàa aak5 kpé basɔro kù gbɛ kù ò té gɛsenɔ gbɛnɔn dúbú bupla. Gwen ò ñ zìkarinɔ gbɛ z5k5 Sobaki dɛn. ¹⁹ Kù kína kù ò de Adadeza zòblerinɔ ù è Isarailanɔ zì blèrma le, akù ò lédokɔnɔ kè kù Isarailanɔ ò g5 ñ zòblerinɔ ù. Vina Sirianɔ kù, odi gɛ ò ɔ da Amɔninɔa dorɔ.

11

Dauda yena Basebai

¹ Kù í bò wɛɛn, gɔro kù kinanɔ dì gé zì ká, akù Dauda Yoabu zì kù a ibanɔ kù Isarailanɔ ñ pínki. Ò Amɔninɔ ásarú kè, akù ò lika Rabai. Dauda s5 à kù Yurusalemu. ² Kù ɔkɔsi kè, akù Dauda fùte a gádoa, àten lika a kpé musu. Zaa kpé musu gwe akù à nɔgbɛ ke è, àten zú o. Nɔgbɛ pì bi nɔ maname manamana, ³ akù à gbɛ zì ò nɔgbɛ pì yá gbɛka. Akù ò pìne: Eliamu né Baseban gwe, Iti buri Uria nanɔme. ⁴ Akù Dauda gbɛnɔ zì ò a sisi. Kù à sù, akù Dauda wùte káao, akù nɔgbɛ pìi tà be. Àkù s5, a okúna gbàa bò dufume. ⁵ Kù à nɔɔ si, akù à légbázá kè Daudane à pì a nɔɔ si.

⁶ Akù Dauda gbɛ zì Yoabua à pì: Ñ Iti buri Uria gbaremene. Akù Yoabu a gbàrene. ⁷ Kù Uria pìi sù, akù Dauda Yoabu aafia gbɛka kù zìkarinɔ kù zì kù òten káa. ⁸ Akù Dauda pìne: Ñ tá be ñ zú o. Kù Uria bò kínabea, akù kína gbɛ zì kù kù pòbleo. ⁹ Ama Uria dí tá a bearo, kínabe gānu gūnn à ñ kù kínabe zìkerinɔ. ¹⁰ Kù ò ò Daudane ò pì, Uria dí tá a bearo, akù à Uria là à pì: À de n bo tái n sume gwɛɛ? À kè dera ñdi tá beroo? ¹¹ Uria wèa à pì: Àkpati kù Isarailanɔ kù Yudanɔn kù bizakutanɔ gūn. Ma dikiri Yoabu kù a gbɛnɔn kù zìlan. Mani f5 mà tá be mà pò ble mà í mi, mà wùte kù ma nanɔro. Kù n kunnao mani yá pìi taka kero. ¹² Akù Dauda pìne: Ñ g5 la gbāra dɔ, zian mani n gbare. Akù Uria g5 Yurusalemu zì birea kù a gu làa dɔnaa dɔ. ¹³ Dauda a sisi à pò blè à í m̀ káao, akù Dauda í kàkane. Ama kù à bò ɔkɔsi, à gɛɛ à ì kù a dikiri kína zìkerinɔome, adi tá a bearo. ¹⁴ Kù gu dɔ Dauda takada kè Yoabune, akù à Uria gbàreɔ. ¹⁵ Takada pìi gūn à pì: À Uria doñne are gu kù zì pāsīn, à bo a kpɛ de ò le ò a dɛ.

¹⁶ Gɔro kù Yoabu ten lika wɛte pii, akù à Uria dà gu kù à d5 g5sa gbānanɔn kún. ¹⁷ Kù wɛtedenɔ bòte òten zì ká kù Yoabuo, ò Dauda zìkari kenɔ dɛdɛ. Iti buri Uria kù ñ té.

¹⁸ Akù Yoabu gbɛ zì Dauda de à zì yá gbāne pínki. ¹⁹ À pì zìrii pìine: Tó n zì yá gbā ñine pínki n laka, ²⁰ tó a nèsee fùte à n la à pì: B5 mé à tò a na wɛteì kánikáni kù zìiio? Á d5 kù bīnimusudenɔ dì kà gbareñyī zīteroo? ²¹ Dí mé à Gidɔn né Abimeleki dɛɛ? Nɔgbɛ mé à ɔ s5 wísilgbɛɛi zaa bīni musu, akù à a dè Tebeziroo? À kè dera a na bīni kánikáni leɛ? Tó à ònne le, ñ one a zòbleri Uria, Iti buri gà dɔ. ²² Akù zìrii pìi dà zén. Kù à kà Dauda kīnaa, à yá kù Yoabu dàare òne pínki. ²³ À pì: Gbɛnɔ bòte wɛte gūn òten gbāna mɔwere bīni kpeme, akù o peñma ari ñ wɛte bīnilea. ²⁴ Ñ kàzurinɔn kù zaa bīni musu, akù ò kà fā n gbɛnɔ té zīte ò n gbɛkenɔ dɛdɛ. N zòbleri Uria, Iti buri gà dɔ. ²⁵ Akù Dauda ò zìrii pìine: Ñ o Yoabune àsun tó yá pì kene ñiro. Òdig5 d5 gbɛ kù zì ñ n blero. À zì ká kù wɛtepidenɔ kù gbānao à wɛte pì kakate. Ñ a gba swè le. ²⁶ Kù Uria

nanɔ mà a zã gà, à ɔɔ dɔ. ²⁷ Kù ò gɛɛ kè ò làka, Dauda gbɛnɔ zì ò sù kãao a bea, akù à gɔ̃ a nɔ ù. À né ì kãao gɔ̃gbɛ ù, akù yã kù Dauda kɛɛ pìi kè Dikirine ìni.

12

Annabi Natã kpakɛna Daudai

¹ Dikiri Natã zì Daudaa. Kù à kà, à pìne: Gɔ̃gbɛ gbɛnɔn pla kenɔ mè ò kù wɛte ke gùn, gbɛ do bi aruzekedeme, gbɛ do sɔ takasideme. ² Aruzekede pì sãno kù zùnɔ vī dasidasi, ³ takaside pì sɔ à pòke vīro, sã nūnu fītinna mèn doken à lù. Akù à dàto ari à zɔkɔ kù a bea kù a nɛnɔ. Òdigɔ pò dokɔnɔ ble òdigɔ í mi ta dokɔnɔ, àdi wùte a pɔte, akù àteni a gwa lán a zīda nɛnɔkpare bà. ⁴ Kù nibɔɔ kipa aruzekede pìia, akù adi we à sã ke zùu kù a kpàsaa gùn à nibɔɔ pìi yàri keoro. Takaside sã nūnu fītinna pìin à sia à a nibɔɔ pìi yàrii kèo. ⁵ Akù Dauda pò fɛ aruzekede pì yã musu manamana, à pì Natãne: Dikiri kun! À kù ò gbɛ kù à yã pìi kè demɛ. ⁶ Lákù à kè le nà, adi a wɛnda gwaro, ani sã pì fīna bo leu siikɔ. ⁷ Akù Natã pì Daudane: Mòkɔmmɛ ade pì ù. Dikiri Isarailanɔ Luda mé à yã dí ò à pì: Ma n ka Isarailanɔ kína ù, ma n bo Solu ɔī, ⁸ akù ma n dikirii pì be kpàmma, ma a nɔnɔ nànnɛ n ɔī. Ma Isarailanɔ kù Yudanɔ kpàmma n gbɛnɔ ù. Tò àdinɔ kɛmma fīti yã, de mà à pàndenɔ karanne dɔ. ⁹ Bóyáì n ma yã gya bɔo? N yã kù mà yeiro kè, n Iti buri Uria dè kù fɛnedao, n a nɔ sia n sè. N tò Amɔninɔ a dè zìi gùn. ¹⁰ Zaa gbàra yã pàsì ni kè n bea ziki doro, zaakù n ma gya bò, n Iti buri Uria nɔ sia n sè. ¹¹ Akù Dikiri èra à yã dí ò dɔ à pì: N ma! Mani tò n zīda bedenɔ sunyī kenne. Mani n nɔnɔ sīmma mà n kpá n gbɛdake kea n wára, ani wùte kùnwɔ gupuraa. ¹² N yã pìi kè asiri gümme. Makù sɔ mani yã pì kenne gupuraa Isarailanɔ wára n pínki.

¹³ Akù Dauda pì Natãne: Ma durunna kè Dikirine. Akù Natã pìne: Dikiri n durunna kɛmma, ìni garo. ¹⁴ Ama lákù n dɔke kù Dikirio manamana nã yã pì kenna musu, nɛgɔ̃gbɛ kù nɔgbɛ pìi ì kúnwo ni game. ¹⁵ Kù Natã tã be, akù Dikiri tò né kù Uria nanɔ ì kù Daudao pì gyã kù. ¹⁶ Akù Dauda ten Luda wé ke né pì yã musu kù léyĩnaao, gwãani àdigɔ wùte zītɛme. ¹⁷ A be gbɛ zɔkɔnɔ òdigɔ zeala de ò a fute zíte, ama àdi wero, àdi pò ble kùnworo. ¹⁸ A gɔɔ supplade zīn né pìi gà. Vīna Dauda ibanɔ kù, odi fɔ ò òne kù né pìi gàro. Ò pì: Gɔɔ kù né pìi kun, o yã òne, adi ó yã maro. Deran òni òne nà sà kù né pìi gaa? Ani yã vani ke. ¹⁹ Dauda è a ibanɔ ten yã kpáni okɔne, akù à dɔ kù né pìi gàmɛ. À n lá à pì: Né pìi gàn yá? Akù ò wèa ò pì: Ee! À gàmɛ. ²⁰ Dauda fute zíte à zú ò, à nìsi dɔkɔ à a pòkasanɔ lite, akù à gɛɛ à kùte Dikirine a kpén. Kù à èra à tà be, à pòble gbèka, akù ò kpàa à blè. ²¹ A ibanɔ a là ò pì: À kè dera nten yã ke lɛɛ? Gɔɔ kù né pìi kun, n lé yì n ɔɔ dɔ. Kù à gà sà, n fute n pò blè. ²² À wèmma à pì: Gɔɔ kù né pìi kun, ma lé yì ma ɔɔ dɔ, zaakù ma pì, ke Dikiri ni ma wènda gwa à tò né pìi gɔ kun gwɛɛ, dí mé à dɔɔ? ²³ Lán à gà nà sà, bóyáì manigò léyĩna dɔɔ? Mani fɔ mà a vun yá? Mani gé a kīnaa, ama ani era à su ma kīnaaro.

²⁴ Dauda a nanɔ Baseba laakarìi kpàtɛne, akù à gɛɛ à wùte kãao. À né ì gɔ̃gbɛ ù, akù à tɔ kpàne Sulemanu. Dikiri yei, ²⁵ akù à annabi Natã zīa à tɔ kpà nɛ pìine Yedidaya Dikiri yenyì pì yáì.

Raba sina Amɔninɔa

²⁶ Ari tera Yoabu kpé àten zì ká kù Amɔninɔ zaa Raba, akù à kínabe sì. ²⁷ Akù à gbɛnɔ zì Daudaa à pì: Ma zìi kà kù Rabadenɔ, akù ma n ìtɔkì sì. ²⁸ N zìkari

kparanɔ kakara sà, ò mós ò líka wète pii ò sí. Tó lenlo, mani sí, oni ma tó kpáne. ²⁹ Akú Dauda zìkarinɔ kàkara ò píńki, à gèe à lète Rabaa à sí. ³⁰ Ò ò kína wura fùraa gò a miia ò kù Daudane. A tikisi kà kiloo baraaakuri, akúsɔ gbè bèereede kúa. À wète pì pónɔ nàkɔa manamana, ³¹ akú à gbè kù ò kù gwenɔ kùkù à bôte kúńwo, à ò dá sàkasaka zín kù diga zío kù kpása zío, akúsɔ à tò ò kúnku bò. Len à kè Amóni wètenɔne le píńki, akú à èra à tà Yurusalemu kù a zìkarinɔ ò píńki.

13

Aminɔ yena a dāre Tamai

¹ Abire gbera Dauda né Abusalomu dāre mana vī, a tón Tama, akú Dauda né Aminɔ yei. ² Yā pì ten wari dɔ Aminɔ plia ari à kà gyākɛna a dāre Tama pì yāi, zaakú à gɔgbè dōro, ani fɔ à yāke kɛnero. ³ Aminɔ gbēnna ke vī, a tón Yonadabu, Dauda vīni Simēa némē. Yonadabu ɔndɔ gbāna, ⁴ akú à Aminɔ là à pì: À kè dera n kine'ina n mēe digɔ yona lākū gu digɔ dɔ nà lɛ? Īni omeneroo? Akú Aminɔ wèa à pì: Má ye ma dakūna Abusalomu dāre Tamaimē. ⁵ Akú Yonadabu pine: Ñ gé ò wùte n gádoa lākū gyāren n ū bà. Tó n de sù n gwa, ò one ò ye n dāre Tama su à pòble kpámma. À su à kɛke n wára de ògɔ e, gbasa à nanne n ɔ. ⁶ Akú Aminɔ wùte lán gyāre bà. Kù kína sù a gwa, akú à pine: Ñ tó ma dāre Tama su à kàra kemene ma wára, à namene ma ɔ. ⁷ Akú Dauda gbè zì Tamaa a bea à pì: Ñ gé n vīni Aminɔ kpén ò pòble kene. ⁸ Kù Tama gèe a kpén, à a lè wutena, akú à wísiti yà à kàraa kàsao a wára. ⁹ Akú à ta sè à kàraa pì kànne. Aminɔ gí sói à pì: Ñ pé gbēnɔ ò bote ò píńki. Kù gbè kù ò kù káaonɔ bôte ò píńki, ¹⁰ akú à pì Tamane: Ñ su kù pòble plio kpéne gūn là ò namene ma ɔi. Akú Tama kàra kù à kèe sè à gèo a vīni Aminɔ pì kínaa kpéne gūn. ¹¹ Kù à nài, àten su kpáa à só, akú à a dāre pì kù à pì: Ñ tó mà wùte kúnwo.

¹² Akú à pì a vīni pine: Oi! Ñsun gbāna mōmenero. Zaakú ó Isarailanɔ odì yā dí taka kero. Ñsun yā dōrɔsari bire taka kemenero. ¹³ Makú, mán mani gēn kù wé'iyā dioo? Mɔkɔn sɔ, Isarailanɔ ni n dite gbè pā ū. Ñ sùru ke! Ñ a yā o kínane, ani gí ma kpámmairo. ¹⁴ Adi we à a yā mào. À gbāna mōne, akú à kùsia à wùte káao. ¹⁵ Akú Aminɔ zàagu pásipāsī. Zāngu kù à sè kù Tama plio de yenyī kù à vī káao yāla. Akú à pine: Ñ fute ò bo. ¹⁶ Akú nɔgbè pì pì a vīni pine: Oi! N penama taari zɔkɔ de pó kù n kèmenela. Kù abireo adi we à a yā mào. ¹⁷ Akú Aminɔ a zikeri kefenna sisi à pì: Ñ pé nɔgbè dikínaa à bomene ma kpén, ò gbà ta ò a mōne dan. ¹⁸ Akú a zikerii pì a sè à bò káao bàai, à gbàa tà à a mōne dàn. Nɔgbè pì uta gbāna dana, zaakú uta bire takan kína nénkpare lésinɔ digɔ dana. ¹⁹ Akú Tama túbu gbè a miia, à a uta gbāna kù à danaa pì gá à kè à ɔ di a musu, àten ɔɔ dɔ àten tá.

²⁰ A dāgɔ dadokɔnde Abusalomu pine: N dāgɔ Aminɔ wùte kúnwon yá? Ñsun o gbèke maro, zaakú ò dāgɔmē. Ñsungɔ yā pì kúna n swèe gūnlo. Akú Tama vùte a dāgɔ Abusalomu bea kù pɔyakao. ²¹ Kù kína Dauda yā pì mà, a pɔ fè manamana. ²² Abusalomu dí yāke o Aminɔnero, yā vāni ke a mana. A zàagu, kù à kùsi a dāre Tamaa yāi.

Abusalomu Aminɔ denaa

²³ Wè pla gbera Abusalomu kù Baali Azo, Eflaimu bùsu lén kù a sākākēerino, akú à kína néno sisi pónna pòblea ò píńki. ²⁴ Akú à gèe à kína lè à pì: Kína, òteni

bà. Luda di gbē kù ò pèaa wèndi boro, àdi zé wete ade era à suawame. ¹⁵ Ma su yā pì o ma dikiri kīnaneme, zaakū gbēno tò vīna ma kù. Akū makū n zòbleri ma pì mani yā pì onne. Òdigō dōro ke ìni ma wēkena sí ¹⁶ n ma bo gbē kù à ye à makū kù ma néo zīte kù Luda tòwete sí ó ò. ¹⁷ Ma dikiri kīna, makū n zòbleri ma pì n yā ni tó ma laakari kpáte, zaakū n de lán Luda malaikaa bàme, ndi sá kpá yā mana kù a vānioo pínki. Dikiri n Luda gō kù kúnwo.

¹⁸ Akū kīna pīne: Ñsun gí yā kù mateni n la onaaio. Akū nōgbē pīi pī: Ñ o ma dikiri kīna! ¹⁹ Akū kīna a là à pī: Yoabu lé kù yā pīi gūn yā? Nōgbē pīi wèa à pī: Ma dikiri kīna, kù n kunnao yā kù n òo pī gena are kù kpèo vīro. Ee, n zòbleri Yoabu mé à yā pīi kākamene pínki. ²⁰ N zòbleri Yoabu kè le, de à le à yā kù à lokona tera dīkū keke yāime. Ma dikiri, n òndō lán Luda malaikaa bàme, n yā kù à kè andunia gūn dō pínki. ²¹ Akū kīna gēè à ò Yoabune: Tò, mani yā pī ke sà. Ñ gé n kefenna Abusalomu gbese n su káao. ²² Akū Yoabu kùte kīnane kù à mīo, à a sáabu kpà à pī: Ma dikiri kīna, makū n zòbleri, ma dō gbāra sà kù ma yā kàngu, zaakū n ma yā mà. ²³ Akū Yoabu fùte à gēè à Abusalomu gbese zaa Gesuru à sù káao Yurusalemu. ²⁴ Akū kīna pī: Ñ one à gé vute a zīda bea, ó wé ni ke siikōro. Akū Abusalomu gēè à vùte a bea, odi wé siikōle kù kīnaoro.

²⁵ Gō mana ke kù Isarailano té lán Abusalomu bàro. Òdigō a manake yā o manamana. Sena zaa a gēseca ari à gēè pé a mīdangura mamberu ke kúaro. ²⁶ Àdigō a mī bo wē kù wēeome. Àdi kea tikisi. Tó à bō, àdi yō kiloo a, tikisi digō de kiloo plala. ²⁷ À négōgbēno ì gbēno aakō kù nēnōgbēo mēn do. Nēnōgbē pī tón Tama. Nō maname. ²⁸ Abusalomu kù Yurusalemu ari wè pla wésina kīnale sari.

²⁹ Akū à Yoabu sisi à géare kīna kīnaa, ama Yoabu dí we à sù a kīnaoro. Akū à era à a sisi do, adi we à sùro. ³⁰ Akū à pī a zīkerinone: À Yoabu bura kù à kù ma pō sare gwa, a nagā mà. À gé à té sōa. Akū Abusalomu zīkerino gēè ò té sō Yoabu bura piia. ³¹ Akū Yoabu fùte à gēè Abusalomu bea, à a là à pī: Bóyāi n zīkerino té sō ma buraaa? ³² Akū Abusalomu wèa à pī: Ñ gwa, ma gbē zīmma ma pī n mō mà n zī kīnaa, de n à la bō mé à tò à ma gbese zaa Gesuru à sù kūmao? Ma kunna gwe sànamene de gu díla! Má ye mà kō e kù kīnao tera. Tó má taari ke vī, à ma de. ³³ Akū Yoabu gēè à yā pīi ò kīnane. Akū kīna Abusalomu sisi. Kù à sù, à kùtene kù a mīo zīte. Akū kīna lé pèa.

15

Abusalomu bona Dauda kpe

¹ Abire gbera Abusalomu sōgo lè a zīdane kù sōno kù gōgbēno gbēno bupla akuri kù onigō bàà lé a areno. ² Àdi fute konkōkonkō àgō zena bīnile sare. Tó gbē yā vī kù a gbēdakeo àten géo kīna kīnaa à kekene, Abusalomu di ade sisi à pīne: Wēte kpaten n bonn? Tó à wèa à pī: Makū n zòbleri ma bo Isaraila buri di gūmme, ³ akū Abusalomu di pīne: N yā nname, à zé vī, ama kīna gbēke kun à sá kpā n yāiro. ⁴ Abusalomu di era à pī: Tó ò ma ke yákpatekeri ù ó būsun, gbē kù à yā vī ke gbē kù àten gbē gbeka yákpatekera n pínki anigō su ma kīnaa, manigō a yā kekene a zéa. ⁵ Tó gbē sù à kùte a are, àdi bo à ade kù à lé péa. ⁶ Len àdigō ke le Isaraila kù òten su yákpate ke kīna kīnaanone n pínki, akū n swēè tà a kpa.

⁷ Wè siikɔ gbera à pì kɪnane: Ñ ma gba zé mà gé la kú ma dà Dikirine sa o zaa Eblonu. ⁸ Makú n zòbleri ma lé pì gbènɛ ɔɔɔ kú má kú Gesuru, Siria bùsun ma pì: Tó Dikiri tò ma su Yurusalemu, mani sa oa Eblonume. ⁹ Kína pìne: Ñ gé ñ su aafia! Akú à fùtè à gèe Eblonu. ¹⁰ À gbèno zì Isaraila burino kinaa pínki à pì: Tó a kuru'ù mà do, à pì Abusalomu mé à kɪ blè Eblonu. ¹¹ ɔɔɔ kú àten fute Yurusalemu à gbèno sisi gbènon wàa do ò gé kááo, akú ò gèe kú nèse mèn doo, ò yá pì asiri dōro. ¹² ɔɔɔ kú àten sa o, à Gilo gbè Aitofeli, Dauda lédammarii sisi zaa a be wèten, akú lékpakúsúna Daudai ten kara. Gbè kú ò kú kú Abusalomuono dasi ten kara.

Dauda bàasinaa

¹³ Baarukparii sù à pì Daudane: Isarailano swèe tà Abusalomua. ¹⁴ Akú Dauda pì a iba kú ò kú káao Yurusalemunone: À fute ò bàa lé. Tó ódi ke lero, óni le ò bo Abusalomu ɔɔro. Ò ke likalika. Tó ódi ke likalikaro, ani ó le la, ani ó ásarú ke, ani wètedeno dede kú fenedao. ¹⁵ Kína ibano pìne: Ó dikiri kína, yá kú n zao pínki, ókono n zòblerino o lakame. ¹⁶ Akú kína dà zén. A bedeno bó ò tòi n pínki, ama à a no yigisaride mèn kurino tò gwe ògɔ be gwa. ¹⁷ Kína dà zén le kú a gbèno. Kú ò kà wète kpe, à lite à zè. ¹⁸ Akú a ibano pínki kú a dogarino kú Gatadeno gbènon wàa aakɔ kú ò tɛi zaa Gatano gètè n pínki.

¹⁹ Akú kína pì Gata gbè Itaine: Bóyái nten gé kúoomɛ? Ñ era ñ tá ñgɔ kú kú kína dufuo, zaakú gbè zítome n ú, n bo n búsumme. ²⁰ N suna dí ɔɔɔ pla kero, akú n ye ñgɔ likara zɔ kúoo yá? Má dɔ gu kú maten génlo. Ñ n gbèno kakara ñ tá kúnwo. Dikiri gbèke kú náani yáo kenne. ²¹ Akú Itai wèa à pì: Ma dikiri kína, kú Dikiri kunnaa kú n kunnaa, gu kú n kun pínki, makú n zòbleri manigɔ kú gweme, mani ga yá kesɔ manigɔ kun yá. ²² Akú Dauda pìne: Ñ domene are ò gé! Akú Gata gbè Itai era à dà zén kú a gbèno kú a dane kú ò kú káaono n pínki. ²³ Kú òten gè zéla n pínki, akú búsudeno wiki lè. Kú kína bikú Kidironua, akú n pínki ò gbàranna zé sè.

²⁴ Zadɔki kú gwe do kú Levino n pínki. Ò Luda bàka kunna kúnwo àkpati sena. Ò àkpatii pì dìte Abiata sare ari gbèno bòte wèten ò làka n pínki. ²⁵ Akú kína pì Zadɔkine: Ñ Luda àkpati sé ñ gèo wète gún. Tó ma Dikiri ponna lè, ani tó mà su mà wé siale kú a kúki. ²⁶ Tó à pì ma yá dí káaguro sɔ, ma laka. À kemene lákú à kèare mana nà. ²⁷ Akú kína era à pì sa'ori Zadɔkine: Wégupu'eriime n úroo? Ñ era ñ tá wète gún aafia kú n né Aimazao kú Abiata né Yonatáo. À tá kú á né gbènon pla pìno. ²⁸ Manigɔ zena swabikúkia sènte ari mà baaru maáwa. ²⁹ Akú Zadɔki kú Abiatao Luda àkpatii sè ò tào Yurusalemu, akú ò gɔ gwe. ³⁰ Dauda ten Kùkpe sɔsɔ kú àten ɔ do. À pɔ kú a mìa, à kyate kpanaro. Gbè kú ò kú káaono pɔ kú n mìa n pínki, òten ɔ do do òten géo. ³¹ Kú ò pì Daudane Aitofeli kú gbè kú ò zè kú Abusalomuono tɛ, akú Dauda adua kè à pì: Dikiri, ñ tó a lédamma gɔ de yá fayasaride ú.

³² Kú Dauda kà sɔsɔ mɔsɔntɛa, gu kú donyíkèki kún, Aki gbè Usai sù à dàale, a uta kèna akúsɔ búsu kú a mìa. ³³ Dauda pìne: Tó n ge kúmao, ñigɔ demene aso úme. ³⁴ Tó n era n ta wèten, akú n ò Abusalomune a zòbleriime n ú sɔ, ñni Aitofeli lédamma gboromeneme. Ñ pìne a de zòbleriime n ú yá, ama tera n gɔ a zòbleri úme sà. ³⁵ Sa'orino Zadɔki kú Abiatao gɔ kú kúnwo gwe. Ñ yá kú n mà kɪnabea babaíne pínki. ³⁶ Ñ né gbènon planon kú kúnwo gwe, Zadɔki né

Aimaza kù Abiata né Yonató. Tó n yáke mà, ò né pínò zĩ ò su ò omènɛ. ³⁷ Akù Dauda gbɛ̀nna Usai pìi tà, à kà Yurusalɛmu gɔɔ kù Abusalomu ten gɛ.

16

Dauda kù Zibao kù Simeio

¹ Kù Dauda v̄ s̄s̄i mìdangurala f̄iti, à è Mefibosɛ begwari Ziba gàarii ȳl zaakinɔnɛ mèn pla, àten su daale. Ò burodì sɛna mèn wàa do kù geepi kàraao mèn basɔɔro kù kaka né kàraao mèn basɔɔro kù sɛwɛo tũru do. ² Akù Dauda Ziba là à pì: Bó mé à tò n su kù abireoo? Ziba wèa à pì: Kína, zaakinɔ bi n bedenɔ pómɛ ò dia. Burodi kù kàranɔ bi n gbɛ̀nɔ pòblemɛ. Wɛ s̄s̄, gbɛ̀ kù ò kpàsa gbàranna gũnnɔ pómínaame. ³ Kína a là à pì: N dikiri kù à kè sari daikore kù mámɛ? Ziba wèa à pì: À ḡs̄ Yurusalɛmu, zaakù àten da Isarailanɔ a ká a dizi kpatan gbàramɛ. ⁴ Akù kína pìnɛ: Pó kù Mefibosɛ v̄i pínki ḡs̄ n p̄ó ù. Akù Ziba pì: Má kùtɛ dí! Ma dikiri kína, ò tó màḡs̄ n p̄onna le le.

⁵ Kù kína Dauda nà Bahurimui, à è ḡs̄gbɛ̀ ke bò. A t̄n̄ Simeì, Gera néme. Àkùme buri dok̄nɔ kù Solu bedenɔ. À bò wɛtɛ ḡn̄, àten Dauda ká. ⁶ Àten gbɛ̀ zuzu kína Daudai kù a gbɛ̀nɔ, bee kù a z̄ikarinɔ kù a dogarinɔn kù a oplai kù a ɔzeio n̄ pínki. ⁷ Àteni a s̄s̄s̄ àten pì: Ñ ḡé! Ñ ḡé! Gbɛ̀deri! Pó pa! ⁸ Dikiri f̄ina bònne Solu kù n kí blè a ḡɛ̀nɛ ù bedenɔ dɛdɛna yá yáì. Dikiri n bo kpatan à n né Abusalomu kàn. Ásarù kɛ̀mma sà, zaakù gbɛ̀deriime n ù. ⁹ Akù Zeruya né Abisai pì kìnane: Ma dikiri kína, à mana gbɛ̀da gè dí ḡs̄ n s̄s̄s̄ro. Ñ tó mà ḡé mà a mì z̄s̄. ¹⁰ Akù kína pì: Zeruya nɛnɔ, bó mé à ó kakaraa? Tó Dikiri mé à ònɛ à ma s̄s̄s̄, akù àteni ma s̄s̄s̄, dí mé ani f̄s̄ à a la à pì, b̄oyáì àten ke lɛɛ? ¹¹ Akù Dauda ò Abisaine kù a ìbanɔ n̄ pínki à pì: À gwa, ma z̄ida né'ina mé àten wɛtɛ à ma dɛ. Oni Biliaminu buri d̄ik̄na p̄ó o d̄o yá? À a tó gwe. Tó Dikiri mé à pìnɛ à ma s̄s̄s̄, à maname. ¹² Òdiḡs̄ d̄s̄ro ke Dikiri ni ma wari d̄s̄ à f̄ina bomenɛ kù yá manao s̄s̄s̄ kù òten kemɛnɛ gbàra yáì. ¹³ Kù Dauda tɛ zén kù a gbɛ̀nɔ, Simeì tɛ s̄s̄i p̄ande kpadoi, àteni a s̄s̄s̄ àteni gbɛ̀ zuzui àten bùsu f̄a. ¹⁴ Kù kína kù a gbɛ̀ kù ò kù káaonɔ kà swai, ò kpàsa, akù ò kámma bò gwe.

Abusalomu kana Yurusalɛmu

¹⁵ Abusalomu kà Yurusalɛmu kù Isarailanɔ n̄ pínki. Aitofeli kù káao. ¹⁶ Akù Dauda gbɛ̀nna Usai, Aki gbɛ̀ ḡɛ̀ à Abusalomu lè à pìnɛ: Luda n d̄s̄ kù aafiao Zaaki! Luda n d̄s̄ kù aafiao Zaaki! ¹⁷ Abusalomu a là à pì: Gbɛ̀kɛ̀ kù n̄ v̄i kù n gbɛ̀nnaon gwe yá? B̄oyáì n̄di ḡé kù n gbɛ̀nnaoroo? ¹⁸ Usai wèa à pì: Lenlo! Gbɛ̀ kù Dikiri kù gbɛ̀ d̄ik̄inanɔ sè p̄ón ma ù. Ma zɛ̀ kù kína kù Isarailanɔ kàa p̄io. ¹⁹ Abire ḡbera d̄, dí mé à mana mà z̄ò blɛnɛ, n baasii? Lákù ma z̄ò blè n denɛ nà, len mà blennɛ le.

²⁰ Abusalomu pì Aitofeline: À lé dawá. B̄ón òni kɛɛ? ²¹ Akù Aitofeli wèa à pì: Ñ ḡé ò wùtɛ kù n de n̄o yigisaride kù à n̄ tó la òten bɛ̀ gwano, de Isarailanɔ le ò d̄s̄ n̄ pínki kù n tò n de ye n kairo, gbɛ̀ kù ò kù kũnwonɔ gbàna ni kara. ²² Akù ò bizakuta d̄ò Abusalomunɛ kpé musu, akù à ḡɛ̀ à wùtɛ kù a de n̄o p̄inɔ gwe Isarailanɔ pínki wára. ²³ Gɔɔ birenɔa lé kù Aitofeli d̄i dar̄ma de lán gbɛ̀ kù à yá gbèka Ludaa yá bàme. Len Aitofeli lédamma de lɛ Daudanɛ kù Abusalomuo n̄ pínki.

17

Usai ɔ̀ndɔ̀kena Abusalomune

¹ Aitofeli pì Abusalomune: Tó makúme, mani z̀ikarinɔ̀ sé gbɛ̀nɔ̀n dúbu kuri awɛɛpla mà péte Daudai kúńwo gwaaniala. ² Mani létea gɔ̀ɔ̀ kú à kpàsa a ɔ̀ bùsa, mani a fu. A gbɛ̀nɔ̀ ni bàà lé ń pínki, mani a de ado, ³ mani sunne kú gbɛ̀ pínɔ̀ ń pínki. Gbɛ̀ kú nten wete ñ de ganan gbɛ̀ pínɔ̀ suna ú ń pínki. Tó à gà, gbɛ̀ kparanɔ̀ ni gɔ̀ aafia ń pínki. ⁴ Yá pìi kè Abusalomune nna kú Isaraila gbɛ̀ z̀ɔ̀kɔ̀nɔ̀ ń pínki. ⁵ Akú Abusalomu pì: Ó Aki gbɛ̀ Usai sísi dɔ̀ ò ma lákú ani o nà se. ⁶ Kú Usai kà, Abusalomu pìne: Lákú Aitofeli ò nàń dí. Ó ke lákú à ò nàń yá? Ke òsun ke lero. N è deramee? ⁷ Usai wèa à pì: Lé kú Aitofeli dààwa gbàra manaro. ⁸ ń n de dɔ̀ kú a gbɛ̀nɔ̀. Z̀ikari mananɔ̀me ń ú, ò pàsì lán músu nérande kú ò a néno siaa bàme. N de bi z̀ikariime, ani we à i gu dokɔ̀nɔ̀ kú a gbɛ̀nɔ̀oro. ⁹ Gu kú à kun tera, anigɔ̀ utena gbɛ̀wɛɛɛ gún ke gukea. Tó à sù à lète ó gbɛ̀nɔ̀a káaku sɔ̀, gbɛ̀ kú à a baaruu mà ni pì, ò z̀i blè Abusalomu z̀ikarinɔ̀ame. ¹⁰ Bee gɔ̀sa gbàna kú à wɔ̀ɔ̀gɔ̀ vī lán músuu bànɔ̀ swè ni kèńgume, zaakú Isarailanɔ̀ dɔ̀ ń pínki kú n de bi z̀ikari maname, akúsɔ̀ gɔ̀sa gbànanɔ̀n kú káao. ¹¹ Abire yáí lédamma yá kú má vīn dí. ń Isarailanɔ̀ kakaranyī ń pínki zaa Dani ari gena Beseba, ògɔ̀ dasi lán ísirale búsu'atè bà, ñ dońne are z̀ilan. ¹² Óni a le gu kú à kun pínki, óni létea lán plí dí kóte zítea nà. Àpì kú gbɛ̀ kú ò kú káaonɔ̀ ń pínki, ń gbɛ̀ke ni boro. ¹³ Tó à sù à gè wete ke gúmme sɔ̀, Isaraila gbɛ̀ sínda pínki ni bà sé à géo gwe, oni wete pì kátebɔ̀nɔ̀ gáte ò táo guvuten. Bee a gbè kaso ke, oni e gwe doro. ¹⁴ Akú Abusalomu kú Isarailanɔ̀ pì ń pínki: Usai lédamma mana de Aitofeli p̄la. Dikiri mé à zèò à Aitofeli lédamma mana pìi gboro, de à le à Abusalomu ásarú ke yáí.

¹⁵ Akú Usai ò sa'ori Zadokine kú sa'ori Abiatao à pì: Aitofeli lé dà Abusalomua kú Isaraila gbɛ̀ z̀ɔ̀kɔ̀nɔ̀ à pì à ke lán dí bà, akú ma lé dàmma ma pì ò ke lán dí bà. ¹⁶ À gbɛ̀nɔ̀ zī likalika ò gé ò o Daudane àsun i swabikúkiaro, à bikú likalika, de òsun àpìi kú gbɛ̀ kú ò kú káaonɔ̀ dúgu z̄oro yáí. ¹⁷ Yonatá kú Aimazao kú Enlogeli, zaakú oni f̄ɔ̀ ò bo gupuraa Yurusalemuro. Akú nokpare z̄ikeri ke gèè à òńne ò gé baaruu pìi kpá kína Daudane. ¹⁸ Akúsɔ̀ kefenna ke ń é, akú à gèè à ò Abusalomune. Gbɛ̀nɔ̀n pla pínɔ̀ dà zén ḡnɔ̀, ò gèe gbèke bea Bahurimu. Lògɔ̀ kú ɔ̀nn gwe, akú ò gèn. ¹⁹ Akú bede pì nanɔ̀ lògɔ̀ pì né kpàale à p̄blewe fàtea, gbèke a yá d̄oro. ²⁰ Kú Abusalomu gbɛ̀nɔ̀ sù nɔ̀gbɛ̀ pì bea ò pì: Aimaza kú Yonatáo kú máme? À wèmma à pì: Ó bikú swa'ɔ̀nea. Ó ń wete, odi ń ero, akú ò èra ò tà Yurusalemu. ²¹ Kú ò tà, akú gbɛ̀nɔ̀n pla pínɔ̀ b̄ote lògɔ̀ pìi gún, ò gèè ò pì kína Daudane: ń bikú swaa likalika, zaakú Aitofeli n kpakpa kú yá vāniome. ²² Dauda dà zén kú gbɛ̀ kú ò kú káaonɔ̀ ń pínki, ò bikú Yodaa. Kú gu d̄ò, ń gbèke dí ḡoro, ò bikú ń pínki. ²³ Kú Aitofeli è òdi zī ke a lédamma yáaro, à fùte à ḡarii yī a zaakine à tà a be w̄eten. À a be p̄nɔ̀ nàk̄sa, akú à a zīda lòko à gà, akú ò a vī a de miraw̄een.

²⁴ Dauda gèe Manaimu, akú Abusalomu bikú Yodaa kú Isarailanɔ̀ ń pínki.

²⁵ Abusalomu Amasa dite z̀ikarinɔ̀ gbɛ̀ z̀ɔ̀k̄ u Yoabu ḡene ú. Amasa bi Sumaila buri Yeta néme. A dan Naasa né Abigaili ú, Yoabu da Zeruya dakúname.

²⁶ Isarailanɔ̀ kú Abusalomuo búraa kè Giliada búsun.

²⁷ Kú Dauda kà Manaimu, Naasa né Sobi, Raba wete kú à kú Am̄oninɔ̀ búsun gbɛ̀ sù kú Lodeba gbɛ̀ Amieli né Makio kú Rogelimu kú à kú Giliada búsun gbɛ̀

Bazilaio. ²⁸ Ò sù kù wutɛbɔnɔ kù tanɔ kù oronɔ kù ɛseo kù nagāo kù wísitio kù pɔblewɛ kpatanaao kù bláo kù dò pɔnɔ ²⁹ kù zɔo kù vífāaniio kù sá nɔbɔɔo kù gásiio, ò kpà Daudaa kù gbɛ kù ò kú káaonɔ ò ble, zaakú ò pi: Nà kù ímio gbɛ pínɔ dɛ gbárannan, ò kpàsa.

18

Abusalomu ganaa

¹ Dauda gbɛ kù ò kú káaonɔ kàkara, akú à gbɛ zɔkɔnɔ dìtɛdite gbɛnɔn wàa sɔsɔɔronɔnɛ kù gbɛnɔn basɔsɔɔronɔ. ² Akú à a zìkarii pínɔ kpàatete gà aakɔ. À gà do nà Zeruya né Yoabune a ɔí, a do sɔ Yoabu dakúna Abisai ɔí, a do sɔ Gata gbɛ Itai ɔí. Akú kína pì a zìkarinɔnɛ: Makúme mani doáre are. ³ Akú gbɛnɔ pì: Ñsun géro. Tó o sù o bàa lè, oni ó yá daro. Bee tó ó gbɛ kpadonɔ gàga, oni ó yá daro. Mɔkɔn òteni n gwa de gbɛnɔn dúbu kurinɔla. N kpanawáí wɛte gún mé à mana. ⁴ Akú kína pírine: Lákú à kɛáre mana nàni mani ke. Kína gèè à zè bīnile sare, akú zìkarinɔ bòte gà kù gāao gbɛnɔn basɔsɔɔronɔ kù gbɛnɔn wāa sɔsɔɔronɔ. ⁵ Akú kína yā dìte Yoabune kù Abisaio kù Itαιο à pì: À ke kefenna Abusalomune busebuse ma yāi. Zìkarinɔ yā kù kína dìte gbɛ zɔkɔnɔnɛ Abusalomu yā musu mà ní pínki. ⁶ Zìkarinɔ bòte ò gèè lákpen, de ò zì ká kù Isarailanɔ, akú ò sì kò té Eflaimu dàkon. ⁷ Dauda zìkarinɔ zìi blè Isarailanɔa. Gbɛ kù ò gàga zì bireanɔn dasi, gbɛnɔn dúbu barome. ⁸ Zìi pìi dà bùsuu pìla pínki, akú zì bīrea sènte gbɛnɔ blè dasi de fɛnɛdala.

⁹ Kù Abusalomu kpákú kù Dauda gbɛnɔ, à dina baragbāsɔ kpe. Akú baragbāsɔ pìi gèè gbiri lí zɔkɔ gānɔ gbáru, akú a wakaa kpà līgān gíngin, akú a sɔ pìi gèè zéla, à gò lokona līgān gwe. ¹⁰ Kù gbɛke a è, à gèè à pì Yoabune: Ma Abusalomu è lokona līgān. ¹¹ Akú Yoabu pì gbɛ kù à baaruu pìi kpàarene: Bɔɔɔ? N a è yá? Býyáin ñdi a lé n dèroo? De yá ma n gba andurufu kuri kù zìka'asaao. ¹² Akú gbɛ pìi wè Yoabua à pì: Bee tó ò andurufu wāa sɔro yò ò kà ma ɔn, mani fɔ mà ɔ pá kína né pìiaro, zaakú kína yā dìtenne kù Abisaio kù Itαιο ó sá mà, à pì ò ke kefenna Abusalomune busebuse. ¹³ Tó ma a dè, de ma ásarú kè ma zīdane. A ke utena kīnane,ro, mɔkɔn sɔ ñni zɛ kúmaoro. ¹⁴ Yoabu pì: Mani n dá doró. Akú à sári sɔntɛ sè mèn aakɔ, à gèè à Abusalomu zò a swèñ gɔrɔ kù à lokona līgān bēne. ¹⁵ Akú Yoabu zìkapɔnɔseri gbɛnɔn kurinɔ likai ò a dè.

¹⁶ Akú Yoabu kuru pè à a zìkarinɔ dàdà, akú ò kámma bò kù petena Isarailanɔiio. ¹⁷ Ò Abusalomu gèè sè ò zù wèè zɔkɔ gún lákpen gwe, akú ò gbèè kàkaraa, à gò gbèdidikɔana zɔkɔ ù. Isarailanɔ sɔ ò bàa lè, ní baadi tà a bea.

¹⁸ Gɔrɔ kù Abusalomu kun, à gbèè pète a zīdane Kína guvuten, zaakú à pì à négɔgbɛ víro, akú á ye a tɔ garo. À a zīda tɔ kpà gbè kù à pète píine, akú òdigò gwe sísi Abusalomu Dɔngupɔ ari kù a gbārao.

Dauda Abusalomu ga baarumanaa

¹⁹ Zadɔki né Aimaza pì: Ñ tó mà bàa lé mà gé baaru kpà kīnane, lákú Dikiri yā nna kpàa nà à a bò a iberenɔ ɔí. ²⁰ Akú Yoabu píne: Ñni le ñ baaru kpà gbāraro, sé gɔrɔ pānde zī. Gbāra pɔ dín ñni kpáro, kù kína né gà yāi. ²¹ Akú Yoabu pì Etiopia burine: Ñ gé ñ yā kù n è o kīnane. Akú Etiopia buri pìi kùte Yoabune à fùte kù bàao. ²² Zadɔki né Aimaza èra à pì Yoabune: Bee deramee, ñ tó mà bàa

lé màgõ té Etiopia buri pì kpe. Akú Yoabu pìne: Né, b́oyáí n̄ ye ñ ǵéé? Baaruu pì nigõ àre v́innero. ²³ Akú Aimaza pì: Bee deramée, má ye mà géme. Akú Yoabu pìne: Ñ gé! Akú à bàa lè à ǵéè à bòte kú swa sare zéó, à Etiopia buri pìi kè.

²⁴ Dauda vutena wéte b́inile gbà mèn planò dagura. Gudákpárii didi b́inia ari ǵanu pìi musu. Kú à wé zù, à gbéke è à té kú bàao. ²⁵ À lé zù ḱinaí à òne. Akú ḱina pì: Lákú à té ado nà, àten su kú baaru nnaome. Kú àten su, à kà káni.

²⁶ Akú gudákpárii pì gbé pānde è dò, àten bàa lé. À lé zù zédákpárii à pì: Gbé pānde té a kpe dire kú bàao, àten su dò. Akú ḱina pì: Àten su kú baaru nnaome dò se. ²⁷ Akú gudákpárii pìi pì: Ma è gbé káaku bàasina de lán Zadókí né Aimaza bàasinaa bà. Akú ḱina pì: Gbé maname, baaru nnaan àten suo. ²⁸ Aimaza lé zù ḱinaí à pì: Aafia kun! Akú à kúte ḱinane à mùi pète zíte à pì: Ò Dikiri n Luda sáabu kpá, à gbé kú ò kúsee b́irimmanò kpàmma, ma dikiri ḱina. ²⁹ Akú ḱina à là à pì: Kefenna Abusalomu kun kú aafiaao yá? Aimaza wèa à pì: Kú Yoabu teni n z̀bleri źi kú makú n z̀bleriio, ma mà zuka fúte manamana, ama má dõ tó bó mé à sùro. ³⁰ Ḱina pì: Ñ ze kpado la ǵa. Akú à zè gwe.

³¹ Kú Etiopia buri sù, à pì: Ma dikiri ḱina, ma sunne kú baaru nnaome. Dikiri yá nna kpàmma gbāra, à n bo gbé kú ò bò n kpenò òí. ³² Akú ḱina à là à pì: Kefenna Abusalomu kun kú aafiaao yá? Etiopia buri pìi wèa à pì: Ma dikiri ḱina, Luda tó n iberenò kú gbé kú ò fúte òten wari dmmanno ǵo lán kefenna pìi bà. ³³ Swèè kè ḱinagu, à didi à gè kpé kú à kú ǵanu pìi musu, akú à sò dõ gwe. Goro kú àten didi gwe à pì: O'o ma né Abusalomu! Ma né Abusalomu! Ma gana n ǵene ù sàna yá! Abusalomu ma né! Ma né!

19

Yoabu kpakèna Dauda

¹ Ò pì Yoabune: Ḱina ten sò dò, àten wènda ke Abusalomu yá musu. ² Źi birea źikarinò źiblena pónna li wèndakena ù, zaakú ò mà ò pì, ḱina nèsee yàka a né yá musu. ³ Źi birea źikarinò gè wèten soroꝛꝛꝛꝛꝛ lán gbé kú ò bàa lè źilan, wé'í n̄ kúnò bà. ⁴ Ḱina pò kú à ànla, àten wènda sò dò àten pì: O'o ma né Abusalomu! Abusalomu ma né! Ma né!

⁵ Akú Yoabu gèè à ḱina lè kpén à pì: N wé'í dà n gbènoa gbāra. Ò n bo gbāra kú n nэгōgbèno kú n nénōgbèno kú n nonò kú n no yigisaridenò. ⁶ N zāngurinòn n̄ yeñyí, akú n̄ zā n yenyidenogu. N m̀wewe gbāra, ókōno n źikari gbé z̀kōno kú ò gbèno òdi kánne póke ùro. Ma dõ sà, tó Abusalomu kun gbāra, akú ókōno o gaga ó pínki, abirekú mé ani kenne nna. ⁷ Ñ fute ñ bo sà. Ñ gé ñ n gbèno nèsee kpátèñne. Ma sinne kú Dikirio, tó ñdi géro, n̄ gbéke ni i kúnwo la gwáanialaro. Abirekú ni kenne vāni de yá vāni kú à n le zaa n kefennakegoro ari suna gbārara. ⁸ Akú ḱina fúte à gèè à vùte b́inilea. Kú ò ò gbènone ḱina vutena ǵanun, akú ò sù ò zè à are n̄ pínki.

Dauda gbesenaa

Isarailano bàa lé, baadi tà a bea. ⁹ Isaraila burino té pínki gbèno ten lékpakōana ke ò pì: Ḱina ó sí ó iberenò à ó bó Filisitininò òí, akú à bàa lè à bò ó bùsun Abusalomu yāi. ¹⁰ O Abusalomu kà kpatan, akú à gà źilan. Bón àten dā kú ḱina gbesenaaoo?

¹¹ Ḱina Dauda gbèno źl sa'ori Zadókia kú sa'ori Abiatao à pì: Yá kú Isarailano ten o pínki gè ma sán zaa ma kúkia la. Á yá díkina gbeka Yuda gbé z̀kōnoa à

pi: Býyáí a gō kpe kú ma gbesenaaoo? ¹² Ma gbēno, pó dokōnōn ó ũ, ó aru dokōnōmē. À kè dera a gii kè kú ma gbesenaaoo? ¹³ Ñ o Amasane pó dokōnōn ó ũ, ó aru dokōnōmē. Tó mádi tó à gō ma zikarinō gbē zókō ũ Yoabu gēne ũ zaa gbāraro, Luda yá kemene pásípási. ¹⁴ A yá Yudanō swēe blè, ní lé kè dokōnō, akú ò légbázá kēne ò pi: Ñ su kú n gbēno ní pínki.

¹⁵ Kína ten su, à kà Yodai, akú Yudanō gēe daale zaa Giligala, de ò bikū káao swa piia. ¹⁶ Gera né Simeí, Biliaminu buri kú à kú Bahurimu wà à gé da kína Daudale kú Yudanō. ¹⁷ Biliaminu burinōn kú káao gbēnōn wàa soro. Solu begwari Ziba gēe dō kú a négōgbē gbēnōn gērōnō kú a zikeri gbēnōn baronō. Ò wà ò kà Yoda léa kína á, ¹⁸ de ò le ò bikū kú kínabedenō, ò yá kú ani ke kínane nna ke yáí. Akú Gera né Simeí wùte kína are ari àgō gé bikū Yodaa. ¹⁹ À pìne: Ma dikiri, ñsun ma taari yá daro. Yá wáni kú makū n zòbleri ma kēnne goro kú n bo Yurusalemu sún donguro. Ma dikiri kína, ñsungō yá pi kúna n swēe gūnlo. ²⁰ Makū n zòbleri, má dō kú ma durunna kè. Yusufu burinō té ní pínki, makūmē ma doñne are ma su danle gbāra ma dikiri kína. ²¹ Akú Zeruya né Abisai pi: Simeí kína kú Dikiri kàa kàme. Adi ká ò a deroo? ²² Akú Dauda pi: Zeruya néno, bón ó ví ksoo? Á ye à zé zōmene gbāran yá? Òni gbēke de Isarailanō būsun gbāraro, zaakú má dō gbāra kú makūmē Isarailanō kína ũ. ²³ Akú kína pì Simeine: Ìni garo. Akú kína la dàne.

²⁴ Solu daikore Mefibose gēe da kínale. Zaa goro kú kína bò wēten ari goro kú à sù aafia, Mefibose dí a gbá pípiro, adi a yíká zōzōro, adi a póno pípiro. ²⁵ Kú à bò Yurusalemu à sù à dà kínale nà, akú kína a là à pi: Mefibose, À kè dera nídi gé kúmaoroo? ²⁶ À wèa à pi: Ma dikiri kína, ma zikeri mé à òndō kēmene. Ma òne à gàari yīmene ma zaakine mà dia mà gé kúnwo, zaakú erēen ma ũ. ²⁷ Ma dikiri kína, akú à gēe à makū n zòblerii yàka n kínaa. Ma dikiri kína ní de lán Luda malaika bàme. Ñ ke lákú à kēnne mana nà. ²⁸ Ma dikiri kína, à de yá n ma de bedeno dède ní pínki, akú n makū n zòbleri baka kàkara kú n gbē kú òdi pó ble leleno. Má zé ví mà kúte ke kenne doroo. ²⁹ Akú kína pìne: Yá kpaten ìni o dō? Ma dìte mōkōn kú Zibao, à zíte kpaatekōneme. ³⁰ Akú Mefibose pì kínane: Ma dikiri kína, lákú n su be aafia nà, ñ tó à sé pínki.

³¹ Giliada būsū gbē Bazilai bò Rogelimu à gēe ze kínane ari Yoda bara dire. ³² Bazilai zī kú manamana à kà wè basiiikō. À kína yàrii kè goro kú à kú Manaimu, zaakú aruzekede zókōmē. ³³ Akú kína pìne: Ñ bikū kúmao, mani n gwa ma bea zaa Yurusalemu. ³⁴ Bazilai wèa à pì: Wè ùgba mé à gōmene andunia gūn kú mà tá kúnwo Yurusalemuu? ³⁵ Ma ka wè basiiikō kò. Má pó mana kú a wānio dōkōne dō yá? Makū n zòbleri mani fō mà pó kú ma blè ke í kú ma mì nna ma dō yá? Mani gōgbē ke nōgbē lèsirino koto ma dō yá? Ma dikiri kína, ñ tó mà aso lagonne. ³⁶ Makū n zòbleri óni Yoda bikū lele, mà zenne kánikáni gwe. À kè dera ní ye ñ fīna bomene le? ³⁷ Makū n zòbleri, ñ tó mà era mà tá ma be wēten, de màsun ga ma de kú ma da mirao zāro yáí. Ñ ma né n zòbleri Kimamu gwa la. Ma dikiri kína, ñ tó à bikū kúnwo. Ñ kene lákú à kēnne mana nà. ³⁸ Akú kína pi: Kimamu ni bikū kúmao. Mani yá kú à kēnne mana kene, yá kú n gbèkama sō pínki mani kenne. ³⁹ Gbē sinda pínki bikū Yodaa, akú kína bikū. Kína lé pè Bazilaia à sa mana òne, akú Bazilai èra à tà be.

⁴⁰ Kú kína bikū à gēe Giligala, Kimamu bikū káao.

Yuda zikarinɔ n pínki kú Isaraila zikari kpadonɔ kína bikù. ⁴¹ Akú Isaraila buri pínki sù ò kína lè ò pìne: Býyáí ó gbē Yudanɔ bikù kááó kpāni, mɔkɔn kú n bedenɔ kú n gbēnɔ pínkii? ⁴² Akú Yudanɔ wèríma ò pì: Kú kína de ó dane ũ yáime. Býyáí yá bire kèárɛ Ìnii? Ódi kína zàna blero, ódi a pɔke sí ó pɔ ńro. ⁴³ Akú Isarailanɔ pì Yudanɔne: Zaakú ó buri leu kurime, ó ɔ kú kú kína Daudao de á pɔla. Býyáí a ó díte futaa? Ókɔnɔme o kína gbese na yá ò káakuroo? Ama Yudanɔ wena pásí de Isarailanɔ pɔla.

20

Seba bona Dauda kpe

¹ Gaavude ke mé à kú gwe, a tɔn Seba, Bikiri né, Biliaminu burime. Akú à kuru pè à pì:

Ó baka kú kú Daudaoro,
ó baka kú kú Yese néoro,
ákɔnɔ Isarailanɔ, á baadi tá a bea.

² Akú Isarailanɔ kè Daudaa n pínki ò gèè ò nà Bikiri né Sebaa, ama Yudanɔ zè kú n kínao bona zaa Yodai ari Yurusalemu. ³ Kú Dauda sù a bea Yurusalemu, à a nɔ yígisaside gbēnɔn kuri kú à tò òten be gwanɔ sè à n ká be ken ògɔ n dákpa. Dauda n gwá, ama adi wúte kúńwo doro. Ó n káka kpén gyaanɔnɔ ũme ari ò gèè ò gágao.

⁴ Akú kína pì Amasane: N Yuda zikarinɔ sisi ò kakaramai gɔɔ aakɔ dagura. Mɔkɔn sɔ, ñigɔ kú lame. ⁵ Amasa gèè à Yudanɔ sisi, ama à gii kè de gɔɔ kú kína dítenela. ⁶ Akú Dauda pì Abisaine: Bikiri né Seba ni wari dɔwá tera de wari kú Abusalomu dɔwála. N ma gbēnɔ sète à pétei, de àsun sí wète bíniden à piti ò ɔńro yáí. ⁷ Akú Yoabu gbēnɔ kú kína dákparinɔ kú zikarinɔ n pínki ò bòte Yurusalemu ò pète Bikiri né Sebai.

⁸ Gɔɔ kú ò kú gbè gbèntè kú à kú Gibiɔ sare, akú Amasa sù danlé. Yoabu zíká'uta dana, a fène dɔna a pi. Kú à nà Amasai, à fène pii wòto a plèn ⁹ à pìne: Ma gbē, n aafia yá? Akú à Amasa nà a lékásaa kú a ɔ plao lákú à ye à lé péaa bà. ¹⁰ Amasa dí fène kú à kú Yoabu ɔn tàasi káro, akú Yoabu a zòo a gbèren, a nukáninɔ bòte à kàte zíte. Yoabu dí era à a plade zò doro, zaakú à gà kò. Akú Yoabu kú a dakúna Abisaio pète Bikiri né Sebai.

¹¹ Yoabu ibanɔ do gò zena Amasala à pì: Gbē kú à zè kú Yoabuo kú Daudao, à do Yoabui. ¹² Aru dana Amasa gèla zédan, akú zikari kú òten sunɔ zè òten gwa n pínki. Kú Yoabu ibaa pii è gbē kú òten su gwenɔ n pínki ò zè òten gwa, akú à Amasa gèè gàte à gò zén à díte sèn, akú à uta kùala. ¹³ Kú à gàte à gò zén le, gbē sinda pínki bò à tè Yoabui, akú ò Bikiri né Seba gbèse.

¹⁴ Seba lika Isaraila burinɔ búsuui pínki ari Abeli Betemaka, akú Beri burinɔ sù ò kàkara ò tèi gwe. ¹⁵ Yoabunɔ sù ò likai zaa Abeli Betemaka. Ó búsuu kàtekate wète bini sare, akú òten wete ò bini pii gboro. ¹⁶ Akú nɔgbē ɔndòde ke lé zù zaa wète gún à pì: À sá kpá! À sá kpá! N ò Yoabune à su la, mà yá one. ¹⁷ Kú Yoabu nà nɔgbē pii, akú à a là à pì: Mɔkɔmme Yoabu ũ yá? À wèa à pì: Makúme! Akú à pìne: N sá kpá makú n zòbleri yáí. À pì: Ma sá kpá. ¹⁸ Akú nɔgbē pì pì: Ódi pi yá, n yá gbeka Abelidenɔa, yá le à mì de. ¹⁹ Ó kun yàkete sari Isaraila gbē nánidenɔ ũ, akú nten wete n Isaraila wète tóde dí kakate yá? Býyáí n ye n Dikiri wète de? ²⁰ Yoabu wèa à pì: Gyam! Oi! Má ye mà á dedero.

Má ye mà á wēte kakatero. ²¹ Lenlo! Gbē kū òdi pine Bikiri né Seba, Eflaimu burinɔ̀ bùsu sɔ̀sɔ̀de gbē mé à fùte kína Daudai. À gbē mèn do pì kpáma, mani go á wētela. Akū nɔ̀gbē pìi pine: Ñ ma! Oni a mì zunne zaa bñni musu.

²² Nɔ̀gbē pìi gèe à a gbēnɔ̀ lè kū a ɔ̀ndɔ̀keo, akū ò Bikiri né Seba mì zò ò zù Yoabunɛ. Yoabu kuru pè, akū ò fákɔ̀a, ò wēte pìi tò gwe. Baadi tà a bea, akū Yoabu pìi tà kína kínaa Yurusalemu.

Dauda ibanɔ̀

²³ Yoabumɛ Isaraila zikarinɔ̀ pínki gbē zɔ̀kɔ̀ ũ. Yoyada né Benayamɛ dogarinɔ̀ gbē zɔ̀kɔ̀ ũ. ²⁴ Adoniramumɛ zɔ̀nɔ̀ gbē zɔ̀kɔ̀ ũ. Ailudi né Yosafatamɛ baarukpari ũ. ²⁵ Sevamɛ takadakèri ũ. Zadɔ̀ki kū Abiataoomɛ sa'orikinɔ̀ ũ. ²⁶ Yairi gbē Iramɛ Dauda kpàasi ũ.

21

Fɩnabona Gibiɔ̀denɔ̀ne

¹ Nà kun Dauda gɔ̀ɔ̀a, à gii kè ari wè aakɔ̀. Dauda Dikiri are wète, akū Dikiri pì: Solu yáime. Gbēdeyá wì a be musu, kū à Gibiɔ̀denɔ̀ dede yá. ² Akū kína Gibiɔ̀denɔ̀ sisi à yá ònne. Gibiɔ̀denɔ̀n de Isarailanɔ̀ ũro, Amɔ̀ri buri kū ò gònɔ̀mɛ. Isarailanɔ̀ la dànnɛ yá ò pì oni ñ dedero, akū Solu wète à ñ lakiti ke a aniakɛnaa Isarailanɔ̀ne kū Yudanɔ̀ yá. ³ Akū Dauda Gibiɔ̀denɔ̀ là à pì: Bón á ye mà keáree? Deran mani kúte keáre, de à le à Dikiri gbēnɔ̀ saábu kpáa? ⁴ Ò wèa ò pì: Ó zé vī ò andurufu ke wura gbeka Solua ke a bedeanɔ̀ro, akūsó ò zé vī ò Isaraila gbēke dero. Akū Dauda ñ lá à pì: Áten pi deramee? Bón mani keáree? ⁵ Ò wèa ò pì: Gbē kū à ò dede à lé kpàkūsúwá à ò láka de à le à ò buri bo Isarailanɔ̀ gún yá, ⁶ tó ò a buri gɔ̀gbē mèn supplanɔ̀ kpáwá, óni ñ loko lía Dikiri are Gibea, kína Solu kū Dikiri káa pì be wēten. Akū kína pì: Mani ñ kpáawame. ⁷ Kína dí Yonatá né Mefibose, Solu daikore kpámmaro, lé kū ò kè Dikiria lele kū Yonatáo yá. ⁸ À négɔ̀gbē gbēnɔ̀n pla kū Aya nénɔ̀gbē Rizipa ì kū Soluoo sè. Ñ tɔ̀n dí: Amɔ̀ni kū Mefiboseo. À négɔ̀gbē gbēnɔ̀n sɔ̀ɔ̀ro kū Solu nénɔ̀gbē Meraba ì kū Meɔ̀la gbē Bazilai né Adielionɔ̀ sè dɔ̀. ⁹ À ñ ná Gibiɔ̀denɔ̀ne ñ ɔ̀i, akū ò ñ loko lía sɔ̀sɔ̀i musu Dikiri are. Gbēnɔ̀n suppla pìnɔ̀ gà leleme, ò ñ dede pɔ̀ dúfu kekegɔ̀ɔ̀a.

¹⁰ Aya né Rizipa uta kasanɔ̀ sè à kpàte a zìdane gbèea gwe. Zaa pɔ̀ dúfu kekegɔ̀ɔ̀a ari legù gèe à gèe pìnɔ̀ gbē, àdigɔ̀ gí bānɔ̀ne ò diríma fānantè, àdigɔ̀ gí sènte nòbɔ̀nɔ̀ne ò nanɔ̀yí gwāani. ¹¹ Ò yá kū Solu nɔ̀ yigisaride pìi kèe ò Daudane, ¹² akū à gèe à Solu kú a né Yonatáo wánɔ̀ sète Yabesi Giliadadenɔ̀ kia. À sù à lè ò ñ gènɔ̀ sète kpáni Betesá gānulea, gu kū Filisitininɔ̀ ñ loko bñnia Solu dena Giliboa gbera. ¹³ Dauda tò ò ñ gèwa pìnɔ̀ sète ò tào, ò kàkara kū gbē kū ò ñ loko pìnɔ̀ gèwanɔ̀, ¹⁴ akū ò vī Solu de Kisi miran Zela, Biliaminu burinɔ̀ bùsun. Ò yá kū kína dìte kè pínki, akū Luda adua kū ò kè Isarailanɔ̀ bùsu yá musu si kúnwo.

Gbē gbànanagbananɔ̀ dedena

¹⁵ Filisitininɔ̀ èra ò zìi kà kū Isarailanɔ̀ dɔ̀. Dauda kū a gbēnɔ̀ gèe ò zìi kà kúnwo. Kū Dauda gbàna làka, ¹⁶ akū gbē gbànanɔ̀ buri Isibi Benɔ̀bu pì áni Dauda demɛ. A m̀gotè sári tikisi de kiloo aakɔ̀la, à fɛnɛda dufu lokona. ¹⁷ Akū Zeruya né Abisai kpà à Filisitini pìi dè. Akū Dauda gbēnɔ̀ la dàne ò pì: Ìni gé kúoo zlan doro, de ó Isarailanɔ̀ fitila sún garo yá.

¹⁸ Abire gbera òtèn zì ká kù Filisitininɔ Gobu, akù Usa gbē Sibekai gbē gbàna buri kù òdi pine Safa dè. ¹⁹ Zì èra à fùtè kù Filisitininɔ Gobu dɔ, akù Bètilihamu gbē Yairi né Elana Gata gbē Gɔlaya dakùna Lami dè. Lami sári pá de lán bizatári gòdo lí bàme. ²⁰ Kù òtèn zì ká kùnwɔ Gata dɔ, gbē tikisi ke kù gwe, a ɔnɛnɔ kù a gbánɛnɔ mèn suddodome, à kè pínki baraasɔɔro donsari. Gbē gbànanɔ burime dɔ. ²¹ À kùsɛɛ biri Isarailanɔa, akù Dauda v̀ni Simea né Yonatá a dè. ²² Gb̀enɔn siik̀ pìnɔ bi Gata gbē gbànanɔ burinɔme. Dauda kù a gb̀enɔ mé ò ǹ dede.

22

Dauda Dikiri sáabukpana a z̀blena yá musu

(Zab 18)

¹ Kù Dikiri kína Dauda bò Solu kù a ibere kparanɔ ɔĩ, à lèe dà kù Dikiri t́so ² à pi:

Dikirime ma gb̀esi kù ma zeki gbánao ù,
ma surabariime.

³ Ma Ludame ma gb̀esi ù, madi nai.

Àkùme ma s̀gbako ù
ma surabari gbána kù ma guleio,
ma uteki kù ma bokio,
àdi ma sí gbē p̀sĩnɔa.

⁴ Dikiri kà ò a sáabu kpá.

Madi a sísi, àdi ma bo ma ibereɔ ɔĩ.

⁵ Gó'ite vl̀è kùmao,
ísɔ kù àdi ǹ kakate teni ma ble.

⁶ Mira bànɔ likamai,
ga tankute kp̀akpamene ma are.

⁷ Kù má kù wari g̀n le, ma Dikiri sísi,
ma wiki lè ma Ludaa,
akù à ma k̀otoo mà zaa a bea,
ma wiki kà a k̀inaa, à g̀è a s̀an.

⁸ Zíte l̀ukaluka à ỳgáyĩgá,
kpino dègedege ari ǹ z̀inin.

Ò l̀ukaluka kù a pɔ f̀è yáí.

⁹ Túsukpe bò a ỳin,
té kù àdi ǹ kpata bò a lén,
a ỳnɔ ten té ke a are.

¹⁰ À musu wè à k̀ipa,
legù sísi a gbá gbáru.

¹¹ Àten vura dina kerubu kpe,
àten yàa ke ìala.

¹² À gusira dà a z̀idala,
ludambe sira kù a k̀ukila.

¹³ Zaa a gakuri tékenaa g̀n
legù ten pí p̀sĩp̀sĩ.

¹⁴ Dikiri pàta zaa musu,
Luda Musude k̀oto dɔ legùp̀tana ù.

15 À kàa fà ma ibereṅṅa à ní fákṣa,
à tò legū píríma à pèríríma.

16 Kū Dikiri pàtarúma,
kū à pṣ̀ b̀ò a yīn,
ísira zīte b̀ò gupuraa,
andunia zīni gṣ̀ katena pótompo.

17 À ɔ̀ b̀ò zaa musu à ma kū,
à ma bo swada gūn.

18 À ma si ma ibere gbàna ɔ̀
kū ma zānguri kū n̄ gbàna demalanɔ̀.

19 Ò lètema ma sunyikegɔ̀ɔ̀,
ama Dikiri zè kūmao.

20 A ma bo à ma gba m̀èporoki,
à ma sura bà kū à yemai yāi.

21 Dikiri yā k̀emene ma nèsemana lén,
à fīna b̀omene ma gbāsīsariké lén.

22 Zaakū má Luda yāditenanɔ̀ kūna,
mádi yā vāni ke ma a Luda t̀nlo.

23 A dokayānɔ̀ òìgṣ̀ domene are pínki,
mádi kpe li yā kū à ditenɔ̀nero.

24 Má kunna taari vī Dikirinero,
má a zīda kūna durunna sari.

25 Dikiri fīna b̀omene ma nèsemana lén,
zaakū à è má kun gbāsī sari.

26 Náanideme n̄ ū náanidenɔ̀ne,
taarisarideme n̄ ū taarisaridenɔ̀ne.

27 N̄ swáswa gbē swáswanɔ̀ne,
ama ndi ibere kpá kū gbē d̀ɔ̀saridenɔ̀.

28 Ndi zīdabusarinɔ̀ sura ba,
ndi zīdabirinɔ̀ lago.

29 Dikiri, m̀okṣ̀me ma fitila ū,
Dikiri, ndi ma gusira lite gupura ū.

30 Kū n̄ gbānao mani fṣ̀ mà kusi karaaa,
ma Luda gāi mani fṣ̀ mà vī gb̀lla.

31 Luda díkīna sṣ̀ a yākena papana,
Dikiri yā mamberu vīro, à swáswa,
à de sēgbako ū gbē kū ò nàinɔ̀ne.

32 Dikiri baasiro, dín Luda ūu?

Ó Luda baasiro, dín gb̀esi ūu?

33 Luda mé àdi ma gba gbàna,
àkū àdi zé poromene súsu.

34 Àdi tó ma gbá kái gṣ̀ nna lán zṣ̀ pṣ̀ bà,
àdi tó màgṣ̀ táa o guleinɔ̀ musu.

35 Àdi z̀kananao dadamene,
ari ma gāsá ni fṣ̀ à m̀goté sá gá.

36 Ndi n zìblena sēgbako kpáma,
ndi nate ñ ma tó bo.

37 Ndi ma zé yàasa kùmenε,
de ma gbá sún sataro.

38 Ma pete ma iberεnɔi ma ní dúgu zò,
mádi era mà suro, sé ma ge ma ñ dεde.

39 Ma ní wiwi dúgudugu, odi fɔ̀ ò fùte doro,
ò lète ò gò katena ma gbá gēi.

40 N ma gba gbána ma z̄li kào,
n tò ma iberεnɔ m̀i natemεne.

41 N tò ma zāngurinɔ kpe li,
akū ma a iberε p̄nɔ kàkate.

42 Ò wiki lè, gbēke dí ní sura baro,
ò lé zù Dikirii, adi weñmaro.

43 Ma ní ké nékunεku lán bùsutiti bà,
ma taa òr̄mma lán zé gūn bɔkɔɔ bà.

44 N ma bo ma gbē kū ò fùtemainɔ ɔ̄i,
n ma ke burinɔ m̀ide ũ.

Buri kū má ñ d̄ɔronɔ dì zò blemεne,

45 buri z̄itɔnɔ dì k̄a natemεne.

Tó ò ma yā mà, òdi m̀i natemεne.

46 Ñ k̄a dì ga,
òdi bo ní kúki gbānanɔn kū lukanaao.

47 Dikiri kun! Arubarikademe ma gbèsi ũ!

Ò Luda ma gbèsi ma surabari tó bo!

48 Luda mé àdi m̄ɔra kám̄mamεne,

àdi tó burinɔ m̀i natemεne,

49 àdi tó mà piti ma iberεnɔa.

N ma gba gbána de ma zāngurinɔla,
n ma bo gbē p̄s̄inɔ ɔ̄i.

50 Abire yāi mani n sáabu kpá burinɔ té,
mani n tó kpá, Dikiri.

51 Dikiri dì z̄l̄ z̄ɔk̄ɔ ble kína kū á s̄εene,

àdi gbēke ke kína kū á k̄aane,

makū Dauda kū ma burinɔ

ari ḡɔɔ s̄inda p̄inki.

23

Ya kpede kū Dauda òò

¹ Ya kpede kū Dauda òon dí.

Yese né Dauda yān dí,
gbē kū Luda a gbà gbána yā'onaame.

Yakubu Luda a k̄a kína ũ,
àkūme Isarailanɔ l̄ɛdari mana ũ.

² Dikiri Nini yā d̄amεne,
a yā da ma l̄en.

³ Isarailanɔ Luda yā ò,

Isarailanɔ Gbɛsi pɛmɛnɛ:

Tó gbɛ kɛ blɛ gbɛnɔa a zɛa,
tò à kɛ blɛ vɛnakɛna Ludanɛ gɛn,
4 àdigɔ de lán ifantɛ bɔtena gupura bàme,

lán gudɔna gukɛkɛsanaa bà,
lán legɛ kɛ àdi tò sɛ butɛ bà.

5 Ma bedenɔn nna kɛ Ludaoroo?

A bàka nigɔ kɛ kɛmao ari gɔɔ sɛnda pínki.

À a yá gɔgɔ pínki, à sika vɛro.

Ani bo kɛ ma surabanaaoroo?

Ani pɔ kɛ má a ni vɛ kpáma pínkiroo?

6 Gbɛ pánɔn de lán lɛɛ bàme,

òdi zɔ ò zukúname, òdi kɛ kyáuro.

7 Gbɛ kɛ à ye à ɔ kea,

séto àgɔ gɔkebo ke gò kúna,

àdi té naa gu kɛ à kún.

Dauda gɔsa gbánanɔ

8 Dauda gɔsa gbánanɔ tɔn dí. Takemɔ gbɛ Yasɔbeamumɛ zɛkari tɔde gbɛnɔn aakɔnɔ gbɛ zɔkɔ ɔ. Àkú mé à sári sɛ gbɛnɔn wàa siikɔnɔi à n zɔzɔo n pínki gɔɔ dokɔn zɛ. 9 Gbɛ bire gbera Dodai né Elɛaza, Ahoa gbɛ kɛ zɛkari gbɛnɔn aakɔ pínɔ té do. À kú kɛ Dauda gɔɔ kɛ Isarailanɔ kàkara ò zɛi kà kɛ Filisitininɔ zaa Pasadamimu. Isarailanɔ bɔru kpe kpa, 10 àkú mé à fùtɛ à Filisitininɔ dɛde ari a ɔ wà à gɔ fɛnɛda pá kúna. Dikiri tò à zɛi blɛ manamana zɛ birea. Zɛkari kparanɔ ɛra ò sù ò a lɛ, ama pɔnɔ porona gbɛnɔa yáime. 11 Gbɛ dí gbera Age né Sama gusísìde gbɛ kun. Kɛ Filisitininɔ gáa kàkara gu kɛ blá bú kún, Isarailanɔ bàa lɛfɛnɛ, 12 àkú mé à zɛ à gɛ bú pì dagura. À bú pìi sírɛma à Filisitininɔ dɛde. Dikiri tò à zɛi blɛ manamana.

13 Pókɛgɔɔ wɔrɔgɔde gbɛnɔn baraakurinɔ té, gbɛnɔn aakɔnɔ bò ò gɛɛ Dauda kɛnaa zaa Adulamu gbɛwɛɛn. Filisitininɔ gáa bùra katɛna Refaimu guvuten.

14 Gɔɔ birea Dauda kɛ sɛntɛpɔɔtu, Filisitini gudákparinɔ sɔ ò kɛ Betilihamu.

15 Dauda tɛni a be í ni de à pì: Dí mé ani gé à Betilihamu bɛnɛlɛ lɔgɔ'i tɔmɛnɛɛ?

16 Wɔrɔgɔde gbɛnɔn aakɔ pínɔ mé ò gɛɛ ò gɛ Filisitininɔ bùran, ò Betilihamu bɛnɛlɛ lɔgɔ'i tɔ ò sùo Daudanɛ. Àkú adi we à mìro, à kòtɛ Dikiri arɛ sa'o'i ɔ. 17 À pì: Haba Dikiri, mani fɛ mà í dɛkú mìro. Gbɛ kɛ ò gɛ n wɛndiiinɔ arumɛ. Àdi we à mìro. Wɔrɔgɔde gbɛnɔn aakɔ pínɔ yàkɛnaan gwe.

18 Zeruya né Abisai, Yoabu dakúna mé à wɔrɔgɔde gbɛnɔn baraakurinɔ gbɛ zɔkɔ ɔ. Àkú mé à sári sɛ gbɛnɔn wàa do kpɛ basɔronɔi à n dɛde, akú à tɔ bò gbɛnɔn baraakurii pínɔ té. 19 À tɔ bò de wɔrɔgɔde gbɛnɔn aakɔ pínɔla, akú à gɔ n gbɛ zɔkɔ ɔ, ama à kú wɔrɔgɔde tɔde gbɛnɔn aakɔ pínɔ tɛro. 20 Yoyada né Benaya, Kabazeli gbɛmɛ zɛkari wɔrɔgɔde ɔ. A yàkɛnanɔn dasi. À Mɔabu zɛkari tɔdenɔ dɛde gbɛnɔn pla. À gɛ wɛɛɛ gɛn gɔɔ kɛ legùgbɛɛ kòtɛ, à músuu dɛ. 21 À Misila gɔsa gbána kɛ à sári kúnaa dɛ. À nài kɛ gòoo à sári sia à a dɛo. 22 Yoyada né Benaya mé à yá pínɔ kɛ, akú à tɔ bò wɔrɔgɔde gbɛnɔn baraakurii pínɔ té. 23 À tɔ bò de wɔrɔgɔde gbɛnɔn baraakurii pínɔla, ama à kú wɔrɔgɔ tɔde gbɛnɔn aakɔ pínɔ tɛro. Àkú Dauda a dɛtɛ a dákparinɔ gbɛ zɔkɔ ɔ.

24 Gbɛnɔn baraakurii pínɔ tɔn dí:

Yoabu dakūna Asaheli,
 Dodo né Elana Betilihamu gbē,
²⁵ Arodi gbēnɔ Sama kú Elikao,
²⁶ Paliti gbē Elēzi,
 Tekoa gbē Ikesi né Ira,
²⁷ Anato gbē Abieza,
 Usa gbē Mēbunai,
²⁸ Ahoa gbē Salamɔ,
 Netofa gbē Marai,
²⁹ Netofa gbē Baana né Elebu,
 Gibeá kú à kú Biliaminu b̀usun gbē Ribai né Itai,
³⁰ Piratɔ gbē Benaya,
 Gaasi guvute gbē Idai,
³¹ Araba gbē Abialabɔ,
 Bahurimu gbē Azamave,
³² Salaboni gbē Eliabu,
 Yasē ńnɔ,
³³ gus̀is̀ide gbē Sama né Yonata,
 gus̀is̀ide gbē Saraa né Ahiamu,
³⁴ Maaka gbē Asabai né Elifeleti,
 Gilo gbē Aitofeli né Eliamu,
³⁵ Kaameli gbē Ezero,
 Larubu buri Parai,
³⁶ Zoba gbē Natá né Igali,
 Gada buri Bani,
³⁷ Am̀oni buri Zeleki,
 Bero gbē Narai, Zeruya né Yoabu z̀ikap̀nɔserii,
³⁸ Yeta gbēnɔ Ira kú Garebuo
³⁹ kú Iti buri Uriao.
 Ń pínki ò gbēnɔn baraakuri aweesupplame.

24

Dauda a z̀ikariɔn naronaa

¹ Dikiri era à pɔ f̀e Isarailanɔ, akú à Dauda dà à ɔ kà yáì à pì: Ń g̀e ń Isarailanɔ kú Yudanɔ naro. ² Akú kína pì Yoabune kú z̀ikari gbē z̀ɔkɔ kú ò kú kaaonɔ à pì: À Isaraila burinɔ b̀usu para sɛna zaa Dani ari à gé pé Besɛbaa, à z̀ikariɔn naro de mà le mà ń dasi lé d̄s. ³ Akú Yoabu pì ḱnane: Ma dikiri kína, Dikiri n Luda n gbēnɔ karanne leu basɔɔro n wé siale, ama ma dikiri kína, À kè dera ń ye n ke lee? ⁴ Bee kú abireo kína yá Yoabu kú z̀ikari gbē z̀ɔkɔnɔ blè, akú ò b̀te kína ḱnaa ò g̀e Isarailanɔ naro. ⁵ Kú ò bikú Yodaa, akú ò bùraa kàte Aroa sare. Wēte pì kú guvutemme. Akú ò kurè Gada b̀sun ari Yaza. ⁶ Ò kurè Giliada b̀sun ò g̀e Kadesi, Iti b̀sun ari Daniyani, akú ò g̀e Sidɔ kpa. ⁷ Ò g̀e Taya wēte b́niden kú Ivi wētenɔ kú Kanaa wētenɔ pínki, akú ò g̀e Yudanɔ b̀su g̀enɔmidɔki kpa ari Besɛba. ⁸ Ò kurè b̀su pì g̀n pínki. Mɔ kēndo kú gɔɔ baroo gbera ò era ò sù Yurusalemu. ⁹ Akú Yoabu gbē kú à ń naronɔ lé ò ḱnane. Isaraila g̀gbē kú ò f̀neda d̄nɔ gbēnɔn d̀ubu waa siikɔ. Yudanɔ s̄s gbēnɔn d̀ubu waa pla kpé basɔɔro.

¹⁰ Gbē pínɔ naronaa gbera Dauda kú tómad̄yá g̀n, akú à pì Dikirine: Ma durunna kè yá pì kenaa g̀n manamana. Dikiri, makú n z̀bleri, n̄ ma taari

kēma sà, zaakū ma yōnkɔ yā kè. ¹¹ Ari Dauda gɔ́ gɛ́ fute kɔ́nkɔ, Dikiri yā didi annabi Gada, Dauda wégupueriia à pì: ¹² Ñ gɛ́ ñ o Daudane ma pì, mani yā mèn aakɔ́ kátene. À yā pìnkɔ do gwa à sé, mani kene. ¹³ Akū Gada gèè à Dauda lè à pìne: Nà kana n bùsun wè suppla ke n iberenɔ petenanyĩ ñ bàa léíne mɔ́ aakɔ́ ke gagagyā gēna n bùsun gɔ́rɔ́ aakɔ́, a kpaten n sèè? Ñ laasun léa ñ gwa, mani gé mà o Luda kū à ma zīne. ¹⁴ Akū Dauda pì Gadane: Má kú warikena zɔ́kɔ́ gūn. Ma si ò léte ò da Dikiri ɔ́ĩ, zaakū à wēnda vī manamana. Àsun tó mà léte mà da bisāsiri ɔ́ĩro. ¹⁵ Akū Dikiri tò gagagyā gè Isarailanɔgu zaa kɔ́nkɔ birea ari gɔ́rɔ́ kū à zèò. Sena zaa Dani ari à gèè pé Besēbaa Isarailanɔ gāga gbēnɔn dúbu baaakɔ́ akuri. ¹⁶ Kū malaika ɔ́ bò à Yurusalemudenɔ kakate, Dikiri a nèsee lite yā pìi musu, akū à pì malaika kú àteni ñ kakate pìine: Ñ ze le! Ñ n ɔ́ era sà. Yebusi buri Arauna pówegbēkin Dikiri malaikaa pì kún. ¹⁷ Gɔ́rɔ́ kú Dauda malaika pìi è àteni ñ dede, à pì Dikirine: Makū mé ma durunna kè ma taari kè. Gbè pìnkɔ bi ma kpàsa sánɔme, odi yāke kero. Ñ tó n ɔ́ su makū kú ma de bedenɔa.

¹⁸ Zī birea Gada gèè à Dauda lè à pìne: Ñ gé Dikiri gbagbaki bo Yebusi buri Arauna pówegbēkia. ¹⁹ Akū Dauda gèè lākū Dikiri a yā ò Gadane nà. ²⁰ Kū Arauna wé zù, à è kína kú a gbēnɔ ten su a kīnaa, akū à gèè à kùtene à wùte a gberɛa ²¹ à pì: Ma dikiri kína, À kè dera nten su makū n zɔ́bleri kīnaa leè? Dauda wèa à pì: Ma su mà n pówegbēki lúmma mà Dikiri gbagbaki bon, de gagagyā pì le à go gbēnɔa yāi. ²² Akū Arauna pì Daudane: Ma dikiri kína, ñ pó kú à kēnne mana sé ñ sa oo. Ñ zùnɔ gwa sa'opɔ́ ũ. Ñ pówegbēgonɔ kú gbāngonɔ séte yāka ũ. ²³ Kína, ma n gba pínki. Arauna èra à pìne dɔ́: Dikiri n Luda sí kúnwo. ²⁴ Akū kína pìne: Oi! Mani lúmma, mani a fīna bonne. Mani sa o Dikiri ma Ludaa pā fīnabonaa sariro. Akū à pówegbēki pì kú zùnɔ lùà andurufu bupla akuri. ²⁵ Akū à Dikiri gbagbaki bò gwe à sa'opɔ́ kú òdi ká tén à té kú òa kú kennakúkɔ́o sa'opɔ́nɔ. Dikiri si káao a bùsu yā musu, akū gagagyā pìi zè.

KINANŌ TAKADA KAAKU

Sulemanu kiblenaa 1:1-2:46

Kína Sulemanu yā 3:1-11:43

Yudanŋ kŋ Isarailanŋ kŋkpaatenaa 12:1-16:34

Iliasu yā 17:1-22:54

Adonia a zīda kana kína ū

¹ Kŋ kína Dauda zī kŋ yúkuyuku, bee tó ò bizanŋ kùala, ĩa dì gí àgŋ a demē. ² Akŋ à ibanŋ pine: Ó dikiri kí, ñ tó ò nŋkpare wetenne, àgŋ zī kenne àgŋ n gwa, àgŋ wute n sare de ĩa sŋn n de doro. ³ Akŋ ò gēe ò kpáte kē nŋkpare manai Isarailanŋ bŋsun pínki, akŋ ò bŋ Sunemu nŋgbē Abisagaa, ò a sē ò sù káao kínane. ⁴ Nŋkpare pì bi nŋ maname. Àdigŋ kína gwa àgŋ zī kene, ama kína dí a dŋ nŋgbē ūro.

⁵ Dauda nanŋ Agi né Adonia a zīda dìte kŋ a ka, akŋ à pì ákāa mé áni kí ble sà. Akŋ à sŋgonŋ sē kŋ sŋdenŋ kŋ gŋgbē gbēnŋn hupla akuri kŋ onigŋ bàa lé ògŋ téne areno. ⁶ A de dí kpákēi ziki à pì, à kē dera nten ke læero. Àpi sŋ bi kefenna maname. Abusalomu mé à yŋ mì à kpāa. ⁷ Akŋ à lédokŋnŋ kē kŋ Zeruya né Yoabuo kŋ sa'ori Abiatao, akŋ ò zē káao. ⁸ Ama sa'ori Zadŋki kŋ Yoyada né Benayao kŋ annabi Natāo kŋ Simeio kŋ Dauda gbēnnao kŋ a dogarinŋ dí ze káaoro. ⁹ Adonia sa ò kŋ sánŋ kŋ zŋnŋ kŋ zŋne mēkpananŋ Gbēmle kŋ à kŋ Enlogeli saree. À a dakŋna kínanenŋ sisi n pínki kŋ Yuda kŋ ò de kína ĩba ūnŋ n pínki. ¹⁰ Adi annabi Natā sísiro ke Benaya ke Dauda dogarinŋ ke a zīda dakŋna Sulemanu.

¹¹ Akŋ Natā gēe à Sulemanu da Baseba là à pì: Ndi ma kŋ Agi né Adonia kí blē ò dikiri kína Dauda dŋnaa sariroo? ¹² Tŋ, ñ tó mà lé damma sà lākŋ ĩni ke nà, ñ n zīda mì sí kŋ n né Sulemanu pŋo. ¹³ N fute ñ gé kína Dauda le ñ pine, kŋ à la dānne yā à pì n né Sulemanu mé ani kí ble a gēne ū à vute a gbàn sŋ bí? À kē dera Adonia gŋ kína ūu? ¹⁴ Gŋŋ kŋ n kpé nten yā one, mani gē mà yā'i kara se. ¹⁵ Akŋ Baseba gēe à kína lē a kpéne gŋn, gu kŋ Sunemu nŋgbē Abisagaa teni a gwan. Kína sŋ à zī kŋ. ¹⁶ Baseba kŋte à mii pētene, akŋ kína a là à pì: Bŋn n yeii? ¹⁷ À wēa à pì: Baa, mŋkŋn mé n la dà makŋ n zŋbleriine kŋ Dikiri n Luda tŋo, n pì ma né Sulemanu mé ani kí ble n gēne ū à vute n gbàn. ¹⁸ Tera sŋ ma dikiri kí, Adonia mé à kē kína ū, akŋsŋ n a yā dŋro. ¹⁹ À sa ò kŋ zŋnŋ kŋ zŋne mēkpananŋ kŋ sánŋ dasidasi, à n néno sisi n pínki kŋ sa'ori Abiatao kŋ zŋkari don'arede Yoabuo, ama adi n zŋbleri Sulemanu sísiro. ²⁰ Ma dikiri kí, mŋkŋmē Isarailanŋ sà donyi n pínki ò ma tó dí mé ani ke kína ū n gēne ū. ²¹ Ma dikiri kí, tó n ka n dizinŋla, makŋ kŋ ma né Sulemanuo, onigŋ ó gwa taaridenŋ ūme.

²² Kŋ à kpé àten yā o kŋ kínao, akŋ annabi Natā sù. ²³ Ò ò kínane kŋ annabi Natā kŋ la. Akŋ Natā gē à kŋte kínane à wŋte a nēsele kutena ²⁴ à pì: Ma dikiri kí, mŋkŋn mé n pì Adonia ke kína ū à vute kŋn n gēne ū yā? ²⁵ Zaakŋ à gēe à sa ò gbāra kŋ zŋnŋ kŋ zŋne mēkpananŋ kŋ sánŋ dasidasi. À n néno sisi n pínki kŋ n zŋkari don'aredeo kŋ sa'ori Abiatao. Òten pŋ ble káao, òten í mi tera, òten pì: Luda kína Adonia dŋ kŋ aafiaao! ²⁶ Ama adi makŋ n zŋbleri sísiro ke sa'ori Zadŋki ke Yoyada né Benaya ke n zŋbleri Sulemanu. ²⁷ Ma dikiri kí, ase mŋkŋn mé n kē le, akŋ n gi gbē kŋ ani vute kŋn n gēne ū oi ókŋnŋ n zŋblerinŋne yā?

Sulemanu kana kína ũ

²⁸ Akū kína Dauda pì: À Baseba sísimene. Kū Baseba sù à gè, à sù à zè kína are. ²⁹ Akū kína la dàne à pì: Kū Dikiri kunnao! Akū mé à ma bo wari sinda pinki gūn. ³⁰ Ladana kū ma kènne kū Dikiri Isarailano Luda tso, ma pì n né Sulemanu mé ani kí ble ma gbèn à vute kín ma gēne ũ, mani papa gbāra sãnsãmmē. ³¹ Akū Baseba kùte à mù pète zíte kínane à pì: Ma dikiri kína Dauda, Luda n dō kū aafiao goro sinda pinki!

³² Akū kína Dauda pì: À sa'ori Zadoki sísimene kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao. Kū ò sù kína kína, ³³ à pìrīne: À ma ibanō kakara á ma né Sulemanu sé à a di ma baragbāsā, á gé káao Gi5. ³⁴ Gwen sa'ori Zadoki kū annabi Natāo ni nísí kúa ò a ká Isarailano kína ũ, á kuru pé à wiki lé à pì: Luda kína Sulemanu dō kū aafiao! ³⁵ Abire gbera á su káao, a vute gbàn àgō kí ble ma gēne ũ. Akūme ma dite Isarailano kū Yudanō don'arede ũ. ³⁶ Akū Yoyada né Benaya pì kínane: À ke le! Dikiri n Luda n légbē sí ma dikiri kí! ³⁷ Lákū Dikiri kú kúnwo nà ma dikiri kí, àgō kú kū Sulemanuo le, à a kíkē sé lei de n pōla se.

³⁸ Akū sa'ori Zadoki kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao kū dogarino gēe ò Sulemanu di kína Dauda baragbāsā, ò gēe zene Gi5. ³⁹ Akū sa'ori Zadoki nísí tūruu sè Dikiri kpén, à nísí pìi kū Sulemanua. Akū ò kuru pè, gbē sinda pinki wiki lè ò pì: Luda kína Sulemanu dō kū aafiao! ⁴⁰ Akū gbē sinda pinki bò ò tēi, òten su òten úra pé, òten ponna ke manamana ari zíte ylgā kīni kū òten ke pì yāi.

⁴¹ Kū Adonia kū gbē kū à n sísino pō blè ò làka, òten su fute, akū ò kīni pìi mà. Kū Yoabu kuru ũ pìi mà, akū à pì: Bó zuka mé à dō wēte gūn lee? ⁴² Adi yā pì ò à làkaro, akū sa'ori Abiata né Yonata kà gōnō. Akū Adonia pì: N gē. Bèere demen ũ, maten sí baaru nnan n suo. ⁴³ Akū Yonata pì Adoniane: Lenlo! Ó dikiri kína Dauda Sulemanu kà kín. ⁴⁴ À sa'ori Zadoki kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao kū a dogarino gbare ò gé káao, akū ò gēe ò a di kína baragbāsā. ⁴⁵ Akū sa'ori Zadoki kū annabi Natāo nísí kúa ò a kà kína ũ zaa Gi5. Kū ò bò gwe, ò sù kū pōnnakēnao, akū wēte lòko. Kīni kū a mán gwe. ⁴⁶ Bee derame Sulemanu vute kín kò. ⁴⁷ Akū ó dikiri kína Dauda ibanō sù ò fō kpāa se, ò pì Luda tó Sulemanu tó bo de a pōla! Luda a kíkē gba gbāna de a pōla! Akū Dauda mù nàte à donyī kè Dikirine a gádo ⁴⁸ à pì: Ó Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá, kū à tò ma wé sí ma gēnele kana kína ũ gbāra.

⁴⁹ Kū gbē kū Adonia n sísino mà le, akū n laakarīi fūte, baadi a zé kù. ⁵⁰ Kū Adonia ten vīna ke Sulemanune yāi, akū à fūte à gēe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kù. ⁵¹ Akū ò pì Sulemanune: Adonia ten vīna kenneme, à gēe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kūna, àten pì n la da akāa n zōbleriine gbāra, kū ìni a dero. ⁵² Akū Sulemanu pì: Tó à a zīda kūna dō gbē mana ũ, bee a mikā wén do ni lēte zitero. Tó ò sù ò yā vāni ke lèa s5, à gāme. ⁵³ Akū kína Sulemanu gbēno zì, ò Adonia gò Dikiri gbagbakia. Kū Adonia pìi sù à kùtene, akū Sulemanu pìne: N tá n bea.

2

Dauda léditena Sulemanune

¹ Kū Dauda gagoro kà kāni, à lé dite a né Sulemanune à pì: ² Maten gé andunia gbē sinda pinki gékia. N ze gbāna, n n zīda mo kū nēgōgbēme n ũ! ³ Ngō Dikiri n Luda yāno kūna, ngō té a zéi, ngō a doiki gwa, ngō a yáditenano kūna

kū a dokayānō kū a yā'onnenanō, lākū à kú Musa doka takadan nà, yā kū nten ke sīnda pínki nigō bo mana, n tá pínki nigō nna. ⁴ Len Dikiri ni yā kū à òmene papa le à pì, tó ma nēnō n zīda kúna dō akūsō ò té ma zéi kū nēse mēn doo kū n poyeinaao pínki, ma burinō nigō vutena Isarailanō kín gōrō sīnda pínki.

⁵ N yā kū Zeruya né Yoabu kēmenē dō, lākū à Isaraila zīkari don'arēde gbēnōn planō dēde nà, Nerē né Abana kū Yeta né Amasao. À gbē pìnō dēde, adi ke sō zī gōrōnlo. N aru gō a musu, à kù a asaaa kū a kyatenō. ⁶ N yā kenē n òndōna lén. Nsun tó a mikā pura kū gbasā à ta miran yīdaro. ⁷ N gbēke ke Giliada gbē Bazilai nēgōgbēnōne. N n dite gbē kū áni gō pō ble lelenō té, zaakū mōkōnō mé ò zē kúmao gōrō kū maten bāa sí n vīni Abusalomunē. ⁸ Biliaminu buri Gera né Simeī, Bahurimu gbē kú kúnwo dō. À ma ka pāsīpāsī gōrō kū maten gē Manaimu. Kū à sù à ma le Yodai, ma la dāne ma pì kú Dikirio mani a dero. ⁹ Bee kū abireo n̄sun a tó gwe wētāmmanaa sariro. N òndō, n dō deran īni kenē nà à ga kpām à gē miran.

¹⁰ Akū Dauda gā. Yurusalemu fārāndi kū ò a vīn òdi pì Dauda wēte. ¹¹ À kē Isarailanō kína ū ari wē bupla, Eblōnu wē suppla, Yurusalemu wē baraakuri awē'aakō. ¹² Sulemanu vūte a de gbān akūsō à kpata zīni pētēna.

Adonia ganaa

¹³ Agī né Adonia gēē à Sulemanu da Baseba lē, akū Baseba a là à pì: Aafian n su yā? À wēa à pì: Aafiame! ¹⁴ Adonia ēra à pì: Má yā vī mà onne. Baseba pì: N̄ o! ¹⁵ Akū Adonia pì: N̄ dō kú kpata de ma pō ū yā. Isarailanō wē kúma n̄ pínki mà ke n̄ kína ū, akū yā līte, ma dakūna mé à kpataa blē, zaakū Dikiri mé à a kà. ¹⁶ Tera sà yā mēn don maten wē kemma, n̄sun gí kemeneiro. Baseba pì: N̄ o! ¹⁷ Akū à pì: N̄ wē kemene kína Sulemanua à Sunemu nōgbē Abisaga kpāma nō ū, zaakū ani gīnne káaoro. ¹⁸ Baseba pīne: Tō, mani onenne.

¹⁹ Kū Baseba gēē à kína Sulemanu lē Adonia yā pì musu, akū kína pī fūte à gēē à dāale à kūtēne, akū à ēra à sù à vūte a kīblegan. Akū ò sù Basebanē kú kīblega pāndeō, akū à vūte kína oplaī. ²⁰ Baseba pì: Pōken má yei mà wē kemma, n̄sun ma tēro. Akū kína pì: N̄ wē ke Naa, mani n̄ tēro. ²¹ Akū Baseba pì: N̄ tó ò Sunemu nōgbē Abisaga kpá n̄ vīni Adoniaa à a sé nō ū. ²² Akū kína Sulemanu a da là à pì: Bóyāin nten Sunemu nōgbē Abisaga wē ke Adonianēē? N̄ kpata wē kenē gōnō sàee! Zaakū ma vīnime. Nten kpata wē kenē kū sa'ori Abiatao kū Zeruya né Yoabuome. ²³ Akū kína Sulemanu la dà à pì: Ma sī kú Dikirio, tó Adonia dí kura a wēndīii yā kū à wē kē dí yāiro, Luda yā kemene pāsīpāsī. ²⁴ Zaakū Dikiri ma ka kín, à ma dite ma de Dauda gēne ū, à ma buri gbà gbāna lākū à a lé sē nà, ma sī kú Dikirio Adonia ni ga gbārame. ²⁵ Akū kína Sulemanu Yoyada né Benaya dà, à gēē à Adonia lē à dē.

Sulemanu pēna Abiataa kū Yoabu ganaao

²⁶ Kína pì sa'ori Abiatane: N̄ era n̄ tá n̄ gun Anato. À kú n̄ game, ama mani n̄ de teraro, zaakū mōkōn̄ mé n̄ Dikiri Luda àkpatii sē n̄ doo ma de Daudane are, akūsō n̄ ze káao a wari sīnda pínki gūn. ²⁷ Len Sulemanu pē Abiataa le, à a bō Dikiri gbaghana zīn, de yā kū Dikiri ò Eli bedenō musu zaa Silo le à papa yāi.

²⁸ Kū Yoabu a baaruu mà, akū à bàa sī à gēē Dikiri bizakuta kīnaa, à nà Dikiri gbagbakii à a bēnenō kú. Yoabu zē kú Adoniaome yā, ama adi ze kú Abusalomuoro. ²⁹ Ò ò kína Sulemanunē kú Yoabu bàa lē à gēē Dikiri bizakuta

kīnaa, à kú sa'oki pìi sare, akú Sulemanu pì Yoyada né Benayane à gé à láka káao gwe. ³⁰ Kú Benaya kà Dikiri bizakuta kīnaa, à pìne: Kína pì ò bo gwe! Akú Yoabu pì: Oi! Gu dín mani gan. Akú Benaya gbēnɔ zì kīnaa à pì: Lákú Yoabu yā wèma nà n dí. ³¹ Akú kína pìne: Ñ kene lákú à ò nà. Ñ a de, ñ a vī, de a gbēdena pā yā sún wí makú kú ma de bedenɔ musuro. ³² Dikiri ni tó a gbēdena yā wí a musu, zaakú à lète taarisaride gbēnɔn pla kú ñ mana dealanɔa. À Nere né Abana, Isaraila zìkarinɔ don'arede kú Yeta né Amasa, Yuda zìkarinɔ don'aredeoo dède ma de lé sari. ³³ Ñ dena yā nigɔ wí Yoabu kú a burinɔ musu gɔɔ sīnda pínki, ama Dikiri nigɔ Dauda kú a burinɔ kú a onnwo kú a kpataao gbaafia gɔɔ sīnda pínki. ³⁴ Akú Yoyada né Benaya gē à Yoabu lè à dè, akú ò a vī a bea zaa gbáranan. ³⁵ Akú kína Yoyada né Benaya dīte zìkarinɔ don'arede ú Yoabu gēne ũ, sa'ori Zadoki sɔ, Abiata gēne ũ.

Simeï ganaa

³⁶ Kína gbēnɔ zì ò Simeï sisi, akú à pìne: Ñ be bo Yurusalemu la ñgɔ kún. Ñsun bo bera la ñ gé gukearo. ³⁷ Ñgɔ dɔ sánsán gɔɔ kú n bikú Kidironua, n gan gwe. Ama n n zida dè. ³⁸ Akú Simeï pì kīnaa: Yā maname ma dikiri kí. Makú n zòbleri mani ke lákú n ò nà. Akú à kú Yurusalemu le ari à gii kè.

³⁹ Wè aakɔ gbera Simeï zò gbēnɔn planɔ bàa si ò tà Maaka né Akisi, Gata kína kīnaa, akú ò pì Simeïne: N zónɔn kú Gata. ⁴⁰ Akú Simeï fūte à gāarii yī a zaakine, à gēe Akisi kīnaa Gata a zò pìnɔ wete. Kú à ñ lé, akú à ñ sète Gata à sù kúñwo. ⁴¹ Akú ò ò Sulemanune, Simeï bò Yurusalemu à gēe Gata à èra à sù. ⁴² Akú kína gbēnɔ zì ò Simeï sisiare, akú à pìne: Ma tò n la dà n pì n sù kú Dikiri, akú ma lé dāmma ma pì, zī kú n bo la n ge guke, ñgɔ dɔ kú n game. Akú n pìmene, yā maname, n mà. ⁴³ Býáin n bo ladana kú n sù kú Dikiri tɔo kpe kú yā kú ma dànnɔoo? ⁴⁴ Akú kína èra à pìne dɔ: Yā vāni kú n kè ma de Daudane dongu pínki. Dikiri mé ani tó a vāni pì wí n musu sà, ⁴⁵ ama ani arubarika damagu à tó Dauda kpata zīni gɔ petena ari gɔɔ sīnda pínki. ⁴⁶ Kína Yoyada né Benaya dà, akú à gēe à Simeï lè à dè. Len Sulemanu kpata zīni pète le.

3

Sulemanu ɔndɔ wékenaa

¹ Sulemanu lédokɔnɔ kè kú Misila kína Firi'aunao, à a néngbè sè nɔ ũ à sù káao Dauda wēten ari ágɔ a be kú Dikiri onnwo kú Yurusalemu bīnio bo à láka. ² Gɔɔ birea odi kpé bo Dikirine kòro, akú òdigɔ sa o kpi musu tãnagbagbakina. ³ Sulemanu ye Dikirii, à a de Dauda yāditenanɔ kūna, ama àdi sa o gbagbaki pìnɔa, akú àdigɔ turaretiti kpata gwe.

⁴ Akú à gēe sa o zaa Gibiɔ, zaakú gbagbaki pì mé à de a kparanɔla. À sa'opo kú òdi ká tén à té kú ò gwe mèn wāa sɔɔro. ⁵ Gwen Dikiri bò à sūa nana gūn gwāani à pì: Ñ pɔ kú ñ yei wé kema. ⁶ Akú Sulemanu pì: N gbēke kè n zòbleri ma de Daudane manamana, kú à denne gbē mana náanide nēseparade ũ yāi. N gbēke zòkɔ kēne, n tò makú a né ten kí ble a gēne ú gbāra dí. ⁷ Tera sà Dikiri ma Luda, n makú n zòblerii kà kína ũ ma de Dauda gēne ũ. Né fitin ma ũ, má yāke gbá dɔro. ⁸ Makú n zòblerii, má kú n gbē kú n sènɔ té. Ó dasi, oni fɔ ò ñ naro ò ñ lé dɔro. ⁹ Ñ makú n zòbleri gba ɔndɔ, de màgɔ yā gɔgɔ n gbēnɔne a zéa, màgɔ a mana dɔkɔne kú a vānio. Tó lenlo, deran mani ke nà mà yā gɔgɔ n gbē dasi pìnɔne? ¹⁰ Yā kú Sulemanu wé kèe pìi kè Dikirine, ¹¹ akú à pìne: Zaakú

yá kú n wé kèn gwe, nídi wèndi gbàna wé kero ke aruzeke ke n iberenɔ ga, séde yágōgōna a zéa dōnan n wé kè, ¹² mani ke lākū n wé kè nà, mani n gba ɔndō kú wézēo. Gbē ke kun n á ke n gbera kú anigō ɔndō lán n bàro. ¹³ Mani pó kú nídi wé kero kpámma dɔ. Mani n gba aruzeke kú gakurio pínki ari n wèndi lén. Kína ke ni ká n úro. ¹⁴ Tó ní tēmai, akūsō ní ma yá'onnenanɔ kú ma yáditenanɔ kúna lākū n de Dauda kúna nà, mani n wèndi dōnne kú mōkakōanaao. ¹⁵ Akú Sulemanu vù, à è kú nanan a ò. Akú à tà Yurusalemu, à gēè à zè Dikiri bàka kunna kú Isarailanɔ àkpati are, à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúnɔ kú kennakūkōso sa'opɔnɔ ò gwe, akú à pɔnna póbile kè a ìbanone.

Sulemanu yágōgōna karuanone

¹⁶ Zikea karua gbēnɔn pla kenɔ sù Sulemanu kīnaa, ò zè a are. ¹⁷ Ní gbē do pi: Ní gaafara kemene kína. Makú kú nɔgbē dío ó kú kpé dokōnɔme. Akú ma né ì ókōnɔme ó pla kpé pii gūn. ¹⁸ A gɔrɔ aakōde zī nɔgbē pi né ì se. Ókōnɔme ó pla kpé pii gūn, gbēke kú kúoo gwero. ¹⁹ Kú nɔgbē pii wùte a négōgbē piia gwāani, akú à gā. ²⁰ Akú à fùte gwāani lizāndo, à ma négōgbē sè ma sare gɔrɔ kú makú n zòbleri maten ì o, à wùte a sare, akú à a né gēè pii sè à wùtemene ma sare. ²¹ Kú ma vu kɔnkɔ mà yō kpá ma néa, akú ma è gè ú. Kú ma gwà tíii, akú ma è ma nénlo. ²² Akú nɔgbē pi gbē do pi: Ékeme! Ma né mé à bēne, n pó mé à gā. Akú nɔgbē káaku pi: Ékeme! N né mé à gā, ma pó mé à bēne. Akú òten lékpakōana ke kína are.

²³ Akú kína pi: Gbē díkína ten pi a né mé à bēne, n pó mé à gā, akūsō gbē dire ten pi, ékeme, n né mé à gā, a pó mé à bēne. ²⁴ Akú kína pi: À mɔmene kú fēnedao. Akú ò sùone. ²⁵ Akú kína pi: À né kú à bēne zōkōre pla, à kpado kpá gbē doa, á kpado kpá gbē doa. ²⁶ Nɔgbē kú a né bēne sō, né pii kène wènda, akú à pi kīnan: Kí, ì né kú à bēne pi kpáa, ìsun a dero. Akú a gbē do pi: Ò a zōkōre pla, ó pínki ò kurai. ²⁷ Akú kína yá mùi zō à pi: À né kú à bēne pi kpá nɔgbē káakua. Àsun a dero. A dan gwe. ²⁸ Kú Isarailanɔ yákpate kú kína kèè pii mà, ò vīna kène, zaakú ò è Luda a gbà ɔndō à yá gōgō a zéa.

4

Sulemanu ìbanɔ

¹ Kína Sulemanume Isaraila buri sīnda pínki kína ú. ² A bùsu don'aredenɔ tón dí: Zadōki né Azariame sa'oriki ú. ³ Sisa néno Eliɔrefi kú Ahiaome a takadakērino ú. Ailudi né Yosafatame yāzibaarukēri ú. ⁴ Yoyada né Benayame a zīkari don'arede ú. Zadōki kú Abiataome sa'orino ú. ⁵ Natá né Azariame a gu don'aredenɔ gbē zōkō ú. Sa'ori Zabudu, Natá néme a kpáasi ú. ⁶ Aisame a be azia ú. Abada né Adoniramume zōzī gbē zōkō ú.

⁷ Kína Sulemanu Isarailanɔ bùsu gbē zōkōnɔ ditedite gunɔa gbēnɔn kuri awēepla. Wè kú wèò ní baadi di su kína kú a ɔndenone kú póbile ní baadi kú a mɔo. ⁸ Ní tón dí: Uru né mé à Eflaimu burino gu sīsīde vī. ⁹ Deka né mé à Makaza kú Salabimuo kú Besemesio kú Elbni Betanao vī. ¹⁰ Esedi né mé à Arubo kú Sokoo vī kú Efa guo pínki dɔ. ¹¹ Abinadabu né mé à Dɔru gusīsīde vī. Sulemanu néngōgbē Tafame a nɔ ú. ¹² Ailudi né Baana mé à Tanaki vī kú Megido kú Betesá gu kú à káni kú Zaretáo Yezzerili gēi kpa pínki zaa Betesá ari Abeli Mɔɔla ari Yókemɔamu dire kpa. ¹³ Gēba né mé à Ramɔ Giliada vī kú Manase né Yairi lakutu kú ò kú Giliada gūnnɔ kú Agobu gu kú à kú Basáo kú a wéra bīnide mèn baaakōnɔ. Ò ní zè gūrɔkpananɔ kè kú mōgotōome. ¹⁴ Ido né Ainadabu mé à

Manaimu gu vī. ¹⁵ Aimaza mé à Nafatali gu vī. Àkū mé à Sulemanu nénɔgbē Basema sè nɔ ũ. ¹⁶ Usai né Baana mé à Asa gu vī kú Alotio. ¹⁷ Parua né Yosafata mé à Isaka gu vī. ¹⁸ Ela né Simeí mé à Biliaminu gu vī. ¹⁹ Uri né Gēba mé à Giliada gu vī. Amɔrinɔ kína Si5 kú Basā kína Oguo mé ò kú gwe yā. Gebame gu pì don'arēde ũ ado. ²⁰ Yudanɔ kú Isarailanɔn dasi lán ísirale būsua'tē bà. Òdig5 pò ble ò í mi ò pɔnna ke.

Sulemanu nmanana kú a 5nd5o

²¹ Zaa Yuflati ari Filisitininɔ būsun kú Misila būsua léo, Sulemanu mé à kí blē būsuu pìnɔa pínki. Būsuu pìnɔa gbēnɔ dig5 táfe bone ari a wèndi lén. ²² Sulemanu ɔn gɔɔɔ do pòblen dí: Flawa asasa bupla akuri, wísiti asasa basɔɔro. ²³ Zù mèkpana kú ò gwà be mèn kuri, kpàsa zù baro, sá basɔɔro kú gānɔ kú zōnɔ kú bũgānɔ kú ko mananɔ dɔ. ²⁴ Zaakū à kí blē būsua kú à kú Yuflati ifālete kpanɔa pínki sena zaa Tifisa ari Gaza, akūs5 yākete kú gukearo. ²⁵ Sulemanu gɔɔa Yudan kú Isaraila kú ò kú zaa Dā ari Besebanɔ katena n būsun n laakarīime, baadi kú a geepi línɔ kú a kakapura línɔ.

²⁶ Sulemanu s5 kú òdi gó gátēnɔ kósɔ dúbua siikōme. A s5 kú òdi dirūmanɔ s5, dúbua kuri awēεpla. ²⁷ Gu gbē z5k5 pìnɔ s5, n baadi dig5 sune kú pòbleo a mɔa kína Sulemanu kú gbē kú òdi su pò ble káaonɔ pò ũ. Póke di kíarūmaro. ²⁸ Òdig5 su s5 pìnɔne kú éseo kú sēso dɔ gu kú ò kún, lākū ò dìte n baadinε nà.

²⁹ Luda Sulemanu gbā 5nd5 kú wézēo manamana. Oni f5 ò a dōna lé dōro, lākū oni f5 ò ísirale būsua'tē lé dōro nà. ³⁰ Sulemanu 5nd5 de ifābokikpadenɔ kú Misilanɔ pòla n pínki. ³¹ À 5nd5 de gbē sinda pínkila. À de Ezera buri Etani pòla kú Maali nénɔ Emani kú Kalakolio kú Daadao. À t5 bō būsua kú ò likainɔ gūn pínki. ³² À yāasi zù dúbua aak5 akūs5 lè kú à danɔ kà dúbua do kú mèn sɔɔroo. ³³ À línɔ kú lánɔ yā bɔkɔtenaa kè, naana zaa sida lí kú à kú Lebana būsun ari à gèe pé sēs5vlā kú àdi bute bīnianɔa. À nòbɔnɔ yā dārine dɔ kú bānɔ kú pò kú òdi taa o kú kúaonɔ kú kpōnɔ. ³⁴ Kína kú ò kú andunia gūnnɔ a 5nd5 baaruu mà n pínki. Būsua kú būsua pínki n gbēnɔ zì ò gé a 5nd5yā ma.

5

Dikiri ɔn katena soru

¹ Kú Taya kína Hiramua mà kú ò Sulemanu kà kína ũ a de gēne ũ, à a lba kenɔ zāa, zaakū Dauda gbēnname yā. ² Akū Sulemanu légbāzā kè Hiramunε à pì: ³ N d5 kú ma de Dauda dí le à ɔnn kàte Dikiri a Ludanero, kú buri kú ò likainɔ ten zì ká káao yāi, ari Dikiri gèe à n kéné tintin ũ. ⁴ Tera sà Dikiri ma Luda tò ma ɔampaki lè. Iberε ke kú gukearo, ásarua ke kunlo. ⁵ Abire yāin má ye mà kpé bo Dikiri ma Ludane, lākū Dikiri ò ma de Daudane nà, à pì a né kú áni ká kpatan a gēne ũ mé ani kpé boare. ⁶ N gbēnɔ da ò Lebana sida línɔ z5z5mēne. Ma zikerinɔ ni zī pì ke kú n zikerinɔ lēle, mani n zikeri pìnɔ fīna bonne lākū n ò nà pínki. N d5 kú ò gbēke vī à lízōna d5 lán ákōnɔ Sidōdenɔ bàro.

⁷ Kú Hiramua Sulemanu yā pì mà, a pò kè nna manamana à pì: Ò Dikiri t5 kpá gbāra, zaakū à Dauda gbā né 5nd5de, àten do a gbē dasinɔne are. ⁸ Akū Hiramua gbēnɔ zì Sulemanua à pì: Ma légbāzā kú n kēmene mà. Mani ke lākū n yei nà sida línɔ kú pini línɔ yā musu. ⁹ Ma zikerinɔ ni lí pìnɔ sé zaa Lebana kpìnɔ musu, oni kipao ísira léa, mani yīyī mà gbēnɔ zionne ísira musu. Gu kú n òmenen, gwen mani tó ò kátēnnε, gbasa n tào. Mòkōn s5, yā kú má ye n

kemenen dí: Ñ póbile kpá ma ɔndenɔ. ¹⁰ Len Hiramú dígɔ sida líno kú pini líno kpá Sulemanua le lákú à yei ná. ¹¹ Sulemanu sɔ àdigɔ póblewɛ kpáa wè kú wèɛo tɔn wàa pla kú nísio lita dúbú wàa pla. ¹² Dikiri Sulemanu gbà ɔndɔ lákú à a le sène ná. Hiramú kú Sulemanuo nna kú kɔo, akú ò lédokɔno ví.

¹³ Kína Sulemanu gbèno sèse Isaraila burino té pínki à n dá zī pīi gūn gbèno dúbú baraaakuri. ¹⁴ Àdigɔ n zī Lebana busun mo kú mo gbèno dúbú kuri. Gbè pino di ke Lebana mo do, akú òdi su ò ke be mo plapla. Adoniramume zózi pi gbè zókɔ ú. ¹⁵ Sulemanu gbè'arinɔ ví gukpiden gbèno dúbú basiikɔ, a sèserino sɔ gbèno dúbú baaakɔ akuri. ¹⁶ Gbè pino baasi, Sulemanu gbèno ditɛdite gbèno dúbú aakɔ kú wàa aakɔo, ògɔ wé pá zī pia. ¹⁷ Kína yá ditɛ, akú ò gbè gbèntɛ manano yóyó ò à, ò sète ò sùo kpé pi èpetɛgbeno ú. ¹⁸ Len Sulemanu zikerino kú Hiramú zikerino kú Gebaliden lí zózɔ le ò kèke, ò gbèe kèke kpé pīi bobo ú.

6

Dikiri ɔn katena

¹ Isarailanɔ bona Misila wè wàa pla kú basiikɔoo gbera, Sulemanu kíblena wè siikɔden, a mo plade kú òdi pi Zivi gūn, akú à ná Dikiri ɔn katena. ² Kpé kú à bò Dikirinɛ pīi gbàna kà gàsákuru baaakɔ, a yàasa baro, a lei baraaakuri. ³ Kpé pi èda ví a are, a gbàna lɛlɛ kú kpé pīi gàsákuru baro, a yàasa sɔ gàsákuru kuri. ⁴ À a wondono bɔbo, a lénɔn de yàasa, a gūn kpa kpakoto. ⁵ À kpéneno bɔbo à lika kpé pīi kú a Ludakukio kpa plapla kú a kpɛo. ⁶ À didikɔana aakɔkɔ, kpéne kú ò kú zitenɔ yàasaa kà gàsákuru sɔsɔro, a kú ò kú guragurano suddodo, a kú ò kú musuno supplapla. Dikiri kpé gbè kú ò kú musuno yàasa káa zīte pói, de ò e ò kpéne pīi líkɔkúnɔ didia kpé pīi gbèfɔnaa sari yāi.

⁷ Kú òten kpé pi bo, ò bò kú gbè kú ò à zaa a yókiaome. Odi ére ke gá ke zíkɛbo ke kīni ma kpé pi bokiaro. ⁸ Kpéne kú ò kú zitenɔ pínki gēki kú a gèno midɔki kpame. Didiki gèe kpéne kú ò kú guragurano kú kpéne kú ò di a musuno kīnaa. ⁹ Kú à kpé pīi bò à làka, à dɔ kú zà líno kú sida lí lèketeno. ¹⁰ À kpéne pino bò kpé pīi gbàna lémmɛ. A pínki lei gàsákuru sɔsɔromɛ, akúsɔ ò n pépe kpé pīi kú sida lío.

¹¹ Akú Dikiri yá ò Sulemanunɛ à pi: ¹² Kpé kú nten bo dikīna yá musu, tó nteni ma ɔɔki gwa, tó n ma yádannenano kè, tó n yá kú ma ditɛfɛno kúna nten zī kea, mani lé kú ma sè n de Daudane papanne. ¹³ Manigɔ kú ma gbè Isarailano té, mani n tónlo.

¹⁴ Kú Sulemanu kpé pīi bò à làka, ¹⁵ à sida lí lèketeno nàna a gbliia a gūn kpémkpem zaa zīte ari a sakaa, akú à pini lí lèketeno kpàte a zīte pínki. ¹⁶ À kpéne kè kpé pīi gūn Ludakuki ú, a gbàna kà gàsákuru baro, akú à sida lí lèketeno nàna a gbliia kpémkpem zaa zīte ari a sakaa. ¹⁷ Kpé pi kpéda gbàna kà gàsákuru bupla. ¹⁸ Sida lí kú ò nàna kpé pīi gūn, ò ɔzī kèa lán tūru kú lávu pianaaò bà. A pínki bi sida líme, a gbè ke dí bo gukea ò èro. ¹⁹ À kpé pi né kèke Dikiri bàka kunna kú Isarailano àkpati diteki ú. ²⁰ Kpéne pīi gbàna kà gàsákuru baro, a yàasa dɔ baro, a lei sɔ baro. À wura atɛne nàna kpéne pīi gbliia pínki. À turaretitikpataki kú ò kè kú sida lío nàna kú wuraaò dɔ. ²¹ À wura atɛne nàna kpéda gbliia dɔ, akú à mòkakɔana kú ò pi kú wuraaono lòkoloko kpéne gbli kú à wuraa nànaa pīi kpélele kpa. ²² À wuraa nàna kpé pīi gūngūn kpémkpem kú turaretitikpataki kú à kú kpéne pīi sarɛo.

23 À kù lí à kerubunŋ ũ mèn pla, à dìte kpéne gūn. Kerubuu pìnŋ lei kà gàsákuru kuri. 24 Ní dèmberenŋ gbàna kà gàsákuru sɔsɔɔro. Zaa dèmberɛ do léa la ari a do léa dire a gbàna kà gàsákuru kuri. 25 Kerubu mèn pla pìnŋ bòkɔa, ò leeleme. 26 Ní pla ní pínki lei kà gàsákuru kurikuri. 27 Akū à ní káte kpé pí né gūn. Ní dèmberenŋ poroporona, a do dèmberɛ gèè à pè gbliia dire, a do pɔ́ pè gbliia la, akū ní dèmberɛ kū ò gŋnŋ pèkɔa kpéne pí guragura. 28 À wuraa nàna kerubuu pìnŋa dɔ. 29 À ɔzĩ kè kpé pí gbliina kpéda kū a néo pínki, à kerubunŋ wánzán kè kū domina líno kū lávu piananŋ. 30 À wuraa kpàte kpé pí zĩte dɔ, kpéda kū a néo pínki. 31 À kpéne pí gbànŋ kū a lípetenŋ kè kū kù lío. A musu kè sŋnte. 32 À ɔzĩ kè kù lí gbà mèn pla pìnŋa, à kerubunŋ wánzán kè kū domina líno kū lávu piananŋ, akū à wuraa nànaa. 33 À kpéda gbà lí kè kusuru siikŋ kù kù lío dɔ. 34 À a gbànŋ kè kù pini lío né pla. Gbàa pìnŋ né pínki dì nakɔa guragura. 35 Akū à ɔzĩ kè gbàa pìnŋa, à kerubunŋ wánzán kè kù domina lío kù lávu pianaa, akū à wuraa nànaa.

36 À bīni bò à lika a ɔnyī. Bīni pii gbè kù ò àno vī didikɔana leu aakɔkɔ, akū sida lí kù ò zŋnŋ kpákpa a musu. 37 Ó Dikiri kpé pí ɛ pète Sulemanu kíblena wè siikɔden, a mŋ kù òdi pí Zivi gümme. 38 akū ò a lakiti kè a wè kuri awɛɛdoden, a mŋ sɔraakɔde kù òdi pí Bulu gūn lákū à kpé zĩ dìte nà. A bona kù a kekɛnaaŋ kà wè suppla.

7

Sulemanu be bona

1 Sulemanu a be bona zĩ kè pínki wè kuri awɛɛ'aakɔme. 2 À kpé kù òdi pí Lebana líkpe bò, a gbàna kà gàsákuru basɔɔro, a yàasa kà gàsákuru bupla akuri, a lei sŋ baraakuri. A sida líno pètepete dɔrŋ siikŋ, akū à sida lí kù ò àno dàdàfɛla 3 mèn bupla awɛɛɔɔro, dɔrŋ kù dɔrŋɔ gèrogèro leu aakɔ, akū à sida líno kpákpa lí kù ò kpàa pìnŋla. 4 À a wondonŋ bòbo didikɔana dɔrŋ aakɔkɔ, ní are dɔdɔkɔana. 5 Kpé pí lénŋ lei kù a yàasaaŋ pínki leeleme. A lénŋ mèn aakɔkɔ dire kpa kù la kpao, ní are dɔdɔkɔana. 6 À lígbànŋ pètepete kpé pí kpélelea. Kpélele pí gbàna kà gàsákuru bupla akuri, a yàasa sŋ baraakuri. À gānu bò lígba pìnŋ are, akū à lígbànŋ pètepete à èda dɔ gānu pí léa.

7 À a kíblegbaa dìte gānu pín. Gwen àdi yā gŋgŋn, akū òdi pí Yákpatekekepe. À sida lí lèketenŋ nàna a gbliia zaa zĩte ari a sakaa. 8 A kpé kù àdi in kù are. À bòkɔa kù gānu píio. Len kpé kù à dɔ Firi'auna nénŋgbè kù à sè nŋ ũne de le dɔ. 9 Kpé pìnŋ bona, gbè mananŋ ò pèteo ari à gèè pé a sakaa. Ó gbè pìnŋ yŋ gbasa ò zŋzŋkɔre kù sàkasakaao kpa plapla pínki. Leme ɔn kpa de le kù bàai kpao. 10 Ó kpé pìnŋ ɛ pète kù gbè gbèntè mananŋ, a kenŋ gbàna kà gàsákuru kuri, a kenŋ sŋ sɔraakɔ, 11 gbasa ò bò kù gbè mana kù ò yŋ ò àno kù sida lío. 12 À bīni bò à lika a musu, lákū Dikiri kpé kù a èdaaŋ ɔn bīni de nà.

Dikiri ɔn pŋnŋ

13 Kína Sulemanu gbèno zĩ ò Huramu sísi zaa Taya, akū ò sù káao. 14 Huramu pí da bi Nafatali burime, akūsŋ gyaanŋme. A de bi Taya gbème, akūsŋ m̀gotè ɔzĩkeriime. Huramu pí ɔndɔ kù asánsínio kù dŋnaaŋ vī m̀gotè zĩ sínda pínki gūn. Kù à sù kína Sulemanu kínaa, akū à zĩ kù à dàare kè pínki.

15 À m̀gb̄a pì m̀n pla kù m̀got̄eo. A pínki lei kà g̀s̀akuru baro plansari, a lé yàasa kà kuri aw̄epla. 16 À a fùraa pì kù m̀got̄eo m̀n pla à kùte m̀gb̄a pìnɔ musu. Fùraa pìnɔ lei kà g̀s̀akuru s̄s̄o. 17 À m̀kak̄sanano pì, akù à f̄f̄i a fùraa pìnɔa lán m̀wakare bà, ò lokolokona m̀n suppla. 18 À p̄nɔ pì lán b̄isi n̄nɔ bà à d̄d̄o m̀gb̄a fùraa pìnɔa à likai d̄rɔ pla, m̀kak̄sanana pìnɔ ḡi kù a musuo. A fùraa pìnɔn l̄ēl̄ēm̄e p̄nki. 19 À Dikiri kp̄é èdaa m̀gb̄a fùraa pìnɔ pì kù d̄naao lán tafetira vù bà. Tafetira vù pìnɔ lei kà g̀s̀akuru siisiik̄s̄. 20 B̄isi né pìnɔn d̄d̄o m̀gb̄a fùraa pìnɔ kùd̄ki musu m̀n w̄aa dodo likana m̀kak̄sanana pìnɔi d̄rɔd̄rɔ. 21 Akù à m̀gb̄a pìnɔ p̄tepete kù ò Dikiri kp̄é èda kùna. À t̄s̄ kp̄a ɔpla p̄n̄e Ani Kát̄e, ɔze p̄ s̄ Ḡb̄ana Kúa. 22 M̀gb̄a pìnɔ fùranɔ bò lán tafetira vù bà. Len à m̀gb̄a pìnɔ pì le p̄nki.

23 À m̀d̄o kàsa íkaki ù bùkutu. A lé la kpa ari a lé dire kpa kà g̀s̀akuru kuri, a lei kà g̀s̀akuru s̄o, a lé yàasa s̄o baraakuri. 24 À ɔz̄i k̄e íkaki piia lán t̄urunɔ bà, à lika a léi ḡi d̄rɔ pla, g̀s̀akuru do p̄nki t̄uru m̀n kuri. À íkaki p̄i kàsa l̄ēl̄ē kù t̄uru w̄anz̄ande pìnɔ. 25 Íkaki pì di z̄usa m̀n kuri aw̄eplan̄a. Z̄u m̀n aak̄nɔ m̄i d̄o gugb̄anduru kpa, m̀n aak̄nɔ if̄alete kpa, m̀n aak̄nɔ ḡen̄omid̄ki kpa, m̀n aak̄nɔ s̄o if̄aboki kpa. Íkaki pì di ñ musu, akùs̄ ñ p̄r̄nɔ d̄d̄o guragura. 26 Íkaki p̄i ḡegetee kà ɔla yàasa ù. A s̄a de lán oro s̄a bà, lán tafetira s̄a bà. Dir̄m̄ lé w̄aa do in̄ ãdi sí.

27 À tadib̄nɔ pì kù m̀got̄eo m̀n kuri. N̄ p̄nki gb̄ana kà g̀s̀akuru siik̄s̄, a yàasa d̄o siik̄s̄, a lei s̄o aak̄s̄. 28 Kù ò tadib̄nɔ pìnɔ pì, ò mò l̄eket̄e kp̄a à gb̄ánɔ dagura. 29 Akù ò músu w̄anz̄ann̄o k̄e mò l̄eket̄e pìnɔa p̄nki kù z̄usa w̄anz̄ann̄o kù kerubu w̄anz̄ann̄o. Ò l̄avut̄ana w̄anz̄an̄ k̄e músuu pìnɔ kù z̄usa pìnɔ musu kù a ḡeio. 30 Tadib̄nɔ pìnɔ m̀got̄e ḡere kù ḡōo v̄i m̀n siisiik̄s̄. Ò gb̄a v̄i m̀n siisiik̄s̄ d̄o. Gb̄a pìnɔ musun òdi ta din. Ò gb̄a pìnɔ kàsa, ò l̄avut̄ana w̄anz̄an̄ k̄e a kpa siik̄sa. 31 Tadib̄nɔ pìnɔ lé w̄ena bùkutu, a lé kpa bona g̀s̀akuru do, akùs̄ à lòkotoo kà ɔt̄a do. Ò w̄anz̄an̄ k̄e a lé kù à bò musua d̄o. Tadib̄nɔ pìnɔ mò l̄eket̄e kusurud̄en̄o v̄i, ò de bùkuturo. 32 Ḡere pìnɔn kù mò l̄eket̄e pìnɔ ḡeio. A ḡon̄o pépena tadib̄nɔ pìnɔ gb̄ánɔ. Ḡere pìnɔ lei kà g̀s̀akuru do kù a kusuo. 33 Ò ḡere pìnɔ pì lán s̄go p̄ bàme. Ò a ḡon̄o kù a ḡeren̄o kù a m̄otereren̄o kù a oron̄o kàsa kù m̀got̄eo p̄nki. 34 Tadib̄nɔ pìnɔ kùki v̄i m̀n siisiik̄s̄ a kusurun̄a. 35 Tadib̄nɔ pìnɔ musu de bùkutu, a lei kà ɔt̄a do. A gb̄ánɔ kù a mò l̄eket̄en̄on̄ na tadib̄nɔ pìnɔ musu. 36 À kerubu w̄anz̄an̄ k̄e a gb̄ánɔ kù a mò l̄eket̄en̄a kù músu w̄anz̄ann̄o kù domina l̄in̄o w̄anz̄ann̄o, gu kù à l̄e p̄nki. À l̄avut̄ana w̄anz̄an̄ k̄e à likai d̄o. 37 Len à tadib̄nɔ pìnɔ pì le. À kàsa p̄o dok̄n̄o ḡümme, ñ z̄sk̄ke kù ñ bonaa l̄ēl̄ēm̄e.

38 Akù à dàgaa pì kù m̀got̄eo m̀n kuri. A p̄nki di í sí dir̄m̄ lé siisiik̄s̄. Dàgaa pìnɔ yàasa kà g̀s̀akuru siisiik̄s̄. Kù à dàgaa pìnɔ didi tadib̄nɔ m̀n kurii pìnɔa, 39 akù à k̄ate Dikiri kp̄é are, m̀n s̄o ɔplai, m̀n s̄o ɔzei. À íkaki p̄i d̄ite ɔze kpa Dikiri kp̄é kusuru kù à kù if̄aboki ḡen̄omid̄ki kpa sare. 40 Akù Huramu oro t̄ubukab̄nɔ kù a s̄et̄eb̄nɔ kù ta arusib̄nɔ pì d̄o. Len à Dikiri ɔn z̄i kù k̄ina Suleman̄o dàare k̄e le, à a lakiti k̄e p̄nki. 41 Z̄i kù à k̄e pìnɔn dí: M̀gb̄a m̀n pla, a fura kù à bò lán lo bà kù à kù m̀gb̄a pìnɔ musu m̀n pla, m̀kak̄sana kù à z̄a bl̄eo a fura pìnɔa m̀n pla, 42 b̄isi né kù à d̄d̄o m̀kak̄sanana pìnɔa musu m̀n w̄aa pla. À k̄e ari d̄rɔ pla z̄ableb̄o ù m̀gb̄a fura pìnɔa. 43 Tadib̄nɔ pìnɔ m̀n

kuri kù a dàgano mèn kuri. ⁴⁴ Íkaki mèn do kù zùsa kù à kù a zītēno mèn kuri awēēpla. ⁴⁵ Túbukabɔɔ pìnɔ kù a sétebɔɔ kù ta arusbɔɔ. Pó kù Huramu pì kína Sulemanuē Dikiri ɔn pò ɔno pínki, à n pí kù m̀ògotē kù ò l̀b̀ɔome. ⁴⁶ Kína tò ò pò pìnɔ kàsa kù Yoda gb̀lìo zaa Suko kù Zaretāo dagura. ⁴⁷ Sulemanu dí tó ò pò kù ò pì kù m̀ògotēo pìnɔ yò kilooa à a tikisi d̀òro, kù à kè dasi yāi.

⁴⁸ Sulemanu pò kù à kù Dikiri kpé gūnnɔ pì dɔ, turaretitukpataki kù ò kè kù wurao kù wura teburu kù òdi Dikiri burodi káteəao ⁴⁹ kù fitiladibɔ kù ò kate kpéda gūn kpéne are ɔplai kù ɔzeo mèn sɔɔɔro. O pì kù wurao atēne kù a fitilano kù a kpàkono pínki, ò lávu wānzān kēm̄ma. ⁵⁰ À wura tokono pì dɔ kù fitiladēbɔ kù tano kù g̀mbɔɔ kù tésibɔɔ kù kpéne kù òdi pì Ludakuki gb̀a asigbenɔ kù kpéda pónɔ. ⁵¹ Kù kína Sulemanu Dikiri ɔn zī pìi kè à làka pínki, akù à sù kù wurao kù andurufuuo kù pò kù a de Dauda dite Dikiri pò ɔno, akù à kà Dikiri ɔn aruzekekatēkin.

8

Tana kù Dikiri àkpatii a kpén

¹ Akù kína Sulemanu Isaraila gbē zōkōno sisi Yurusalemu, n buri don'aredeɔ kù n ɔmbedeɔ n pínki, de ò su ò Dikiri bàka kunna kùrwo àkpati sé Dauda wēte kù òdi pì Zaiš ò suo. ² Akù Isarailano kàkara a are n pínki m̀o supplade Etanimu dikpegrɔ zī. ³ Kù Isaraila gbē zōkōno kàkara n pínki, akù sa'orino Dikiri àkpatii pìi sè ⁴ kù dakareki kutao kù Dikiri pò kù ò kù a gūnnɔ. Sa'orino kù Levi burino mé ò pò pìnɔ sè ò sùo, ⁵ akù kína Sulemanu kù Isaraila kù ò kàkaraaino sa ò kù sãno kù zùnɔ àkpatii pì are. Pò kù ò sa òoo pìnɔ dasi kè zōkō, adi sí naroro. ⁶ Akù sa'orino gē kù Dikiri bàka kunna kùrwo àkpatii a kpén ari kpéne kù òdi pì Ludakukin. Ò dite a ditekia gwe kerubuno gēi. ⁷ Kerubuu pìnɔ d̀emberenon poroporona àkpatii pì kù a s̀elinɔla. ⁸ A s̀eli pìnɔ gb̀ana ari òdi n lé e Dikiri kpé kpéda gūn, ama òdi e ɔnnlo. Lí pìnɔn kù gwe ari kù a gb̀arao. ⁹ Póke kù àkpatii pìi gūnlo, tó adi ke gbè anlo mèn pla kù Musa dān zaa Orebu, gu kù Dikiri pì a bàka nigō kù kù Isarailano n bona Misila gbera baasiro.

¹⁰ Kù sa'orino b̀te Dikiri kpén, túsukpe kpé pìi pà, ¹¹ odi f̄o ò gē ò n zī ke gwero túsukpe pì yāi, zaakù Dikiri gakuri a kpé pà. ¹² Akù Sulemanu pì: Dikiri pì ániḡ kù túsukpe sira gūmme. ¹³ Akù à pì Dikirine: Ma kpé naasi díkina bōnne, nḡ kù a gūn gɔɔ s̄inda pínki. ¹⁴ Akù à lite à are d̀ò paria à sa mana ònne. ¹⁵ Akù à pì: Ò Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá! À lé sè ma de Daudane, akù à pàpa. Zaakù à pì, ¹⁶ zaa gɔɔ kù a a gbē Isarailano b̀te Misila, ádi Isaraila wēte ke dite ò kpé bon arero. Daudan a sè a gbē Isarailano don'arede ũ. ¹⁷ Kù ma de Dauda ye à kpé bo Dikiri Isarailano Ludane, ¹⁸ akù Dikiri pìne kpébonaare de a tó gō kúa laasun kù à kèe pì mana, ¹⁹ ama adi ke àkù mé ani boarero, a zīda né ke mé ani boare. ²⁰ Akù Dikiri kè lákù à a lé sene nà. Ma gō ma de Dauda gēne ũ, ma vute Isaraila kpatan lákù Dikiri Isarailano Luda a lé sè nà, akù ma kpé dí bōne de a tó gō kúa yāi. ²¹ Gwen ma Dikiri àkpati diteki kèken. Dikiri bàka kunna kù ò dizino n bona Misila gbera yā kù a gūn.

Sulemanu aduakena a gbēno

²² Sulemanu are d̀ò Dikiri gbagbakia Isaraila kù ò kakarana gweno wára n pínki, akù à a ɔno sè musu ²³ à pì: Dikiri Isarailano Luda, gbēke di sí lekōa kúnwo musu ke zītero. N gbēke gūn n bàka kù kù n z̀òbleri kù ò té n zén kù

nèse doonɔ. ²⁴ N yā kū n a lé sè n zòbleri ma de Daudanɛ pàpa. N ò kū léome yā, gbāra sà n pàpa. ²⁵ Tera sà Dikiri Isarailanɔ Luda, n lé sè n zòbleri ma de Daudanɛ n pì, tó a burinɔ n zida kúna dɔ akúsɔ ò té n zén lákú à téi nà, onigɔ kú Isaraila kpatan gɔɔ sinda pínki. ²⁶ Isarailanɔ Luda, n tó yā kū n ò n zòbleri ma de Daudanɛ ke yápurá ù sà. ²⁷ Ama Luda, ñigɔ kú zíte la yápuran yá? Musu kū a leikeo ni fɔ à n síro, bele kpé kū ma bònne díkína sàa? ²⁸ Dikiri ma Luda, n laakari dɔ makú n zòbleriia, n ma aduakena kū ma kutekenaó sí. N sá kpá s kú makú n zòbleri maten donyí kú adua kū maten kemmao gbāra. ²⁹ N tó n wé gɔ pena kpé díkínaa gwāani kú fānantɔ, gu kū n pì n tɔ nigɔ kúa díkína pìi. N adua kū makú n zòbleri madí ke are dona gu díá ma. ³⁰ Tó makú n zòbleri ke n gbɛ Isarailanɔ are dɔ gu díá, tó ó wé kemma, ñgɔ ó wékena sí zaa n kúkia musu n sùru ke kúoo.

³¹ Tó gbɛ taari kè a gbédakene, akú ò pìne à yā sí kū n tóo, tó à sù à yā sí kū n tóo n gbagbaki dí are, ³² ñgɔ ze kúwo zaa n kúkia musu n moíne. N gɔ yā gɔgɔ n zòblerinɔne n yā da taaridela, de a yākena wí a musu n yā nna kpá taarisaridea, de ò le ò dɔ kū à yāke víro. ³³ Tó n gbɛ Isarailanɔ iberenɔ zii bléríma durunna kū ò kènne yāi, ò tà kúwo, tó ò èra ò are dɔmma ò n sisi, tó ò wé kemma ò kúte kènne kpé díkínaa, ³⁴ zaa n kúkia musu ñgɔ ze kúwo n sùru ke kúwo kū n durunnanɔ, n su kúwo bùsu kū n kpà n dizinɔa díkína pìi gūn.

³⁵ Tó ludambe gɔ da wárawara, legū dì maro kū ò durunna kènne yāi, tó ò are dɔ gu díkínaa ò wé kemma ò n sisi, akúsɔ ò kpe lì n durunnane kū n wé tāmíma yāi, ³⁶ zaa n kúkia musu ñgɔ ze kúwo n sùru ke kúwo kū n durunnanɔ. N gɔ n da zé manan, n tó legū ma n bùsu kū n kpà n gbɛnɔa n pɔ ù dí gūn. ³⁷ Tó nà ke gagagyā kà bùsu dín, ke pówesirakú ke pópukpana ke kwanɔ ke kwa'eseblerinɔ ke tó iberenɔ lika n wēte kei ke tó kisira ke gyā gè n té, ³⁸ tó n gbɛke yā kū à a le dɔ, tó à a ɔ dɔ kpé díkína kpa, tó à wé kemma à kúte kènne, ³⁹ zaa n kúkia musu ñgɔ ze káao n sùru ke káao, n kpái. N gɔ fína bone a yākenaa, zaakú n a nèse dɔ. Mókɔn mé n gbɛ sinda pínki nèse dɔ. ⁴⁰ Len onigɔ vīna kenne le ari n wèndi lén bùsu kū n kpà n dizinɔa díkína gūn.

⁴¹⁻⁴² Zaakú oni n tɔ zókɔ kū n gàsá gbānao kū n ɔ kū à poronaa baaru ma, tó gbɛ zítɔ kū à de n gbɛ Isaraila buri úro bò bùsu zázán à sù n tɔ yāi, tó à are dɔ kpé díá à wé kemma, ⁴³ zaa n kúkia musu ñgɔ ze káao n yā kū à wé kemma kene, de andunia buri sinda pínki le à n tɔ dɔ, ò vīna kenne lákú n gbɛ Isarailanɔ dí kenne nà, onigɔ dɔ kū n tɔ kú kpé kū ma bò díá.

⁴⁴ Tó n gbɛnɔ bɔte ò gèe zì ká kū n iberenɔ, bee gu kū n n zín pínki, tó ò are dɔ wēte kū n sè díá kū kpé kū ma bònne díó, tó ò wé kemma, ⁴⁵ zaa n kúkia musu ñgɔ ze kúwo kúte kū ò kènne yāi, n yā nna kpámíma. ⁴⁶ Zaakú gbɛke dì gí durunna keiro, tó ò durunna kènne, tó n pɔ fènyí n n ná n iberenɔne n ɔ, tó ò tà kúwo n bùsun zìzɔnɔ ù bùsu zázá ke a kánin yá, ⁴⁷ tó ò nèsee lite bùsu kū òten zò blen pìi gūn, tó ò èra ò kúte kènne gwe ò pì: O durunna kè, o taari kè, o yā vāni kè, ⁴⁸ tó ò are dɔmma kū nèse mèn doo kū n poyeinao pínki zaa bùsu kū òten zò blen n iberenɔne pìi gūn, tó ò are dɔ bùsu kū n kpà n dizinɔa kū wēte kū n sèeo kū kpé kū ma bònne díooa, tó ò wé kemma, ⁴⁹ zaa n kúkia musu ñgɔ ze kúwo kúte kū ò kènne yāi, n yā nna kpámíma. ⁵⁰ N gɔ sùru ke kū n gbɛ kū ò durunna kènneɔ kū taari kū ò kèeo, n tó gbɛ kū òten zò blénneɔ n

wēnda gwa, ⁵¹ zaakū n pɔvɪnanɔme, n gbē kū n ń b́te Misilano wétamma pásí gūnnɔme.

⁵² Ń tó n wé gō kú makū n zòbleriia, n sá kpá kúte kú ma kènnei kú kúte kú n gbē Isarailano kènneo. Ń sá kpáhyí gɔɔ kú ò wiki lèmma pínki. ⁵³ Dikiri Luda, zaakū andunia buri sɪnda pínki gūn mókɔnɔn n ń sé n gbēno ũ, lákū n ò n zòbleri Musa gāi nà gɔɔ kú n ó dizino b́te Misila.

⁵⁴ Gɔɔ kú Sulemanu ten wé ke Dikiria, à kutena a kosoame kú a ɔnoo porona musu. Kú à adua kè à làka, akú à fùte à zè Dikiri gbagbakia gwe, ⁵⁵ akú à sa mana ò Isaraila kú ò kú gwenɔne ń pínki, à ò gbánagbána à pi: ⁵⁶ Ò Dikiri sáabu kpá, zaakū à ókɔnɔ a gbē Isarailano gbà òampaki lákū à ò nà. Yá mana kú à a lé sè a zòbleri Musa gáino pàpa pínki, a ke dí léte pāro. ⁵⁷ Dikiri ó Luda gō kú kúoo, lákū à kú kú ó dizino nà. Àsun ó tónlo, àsun pà kpáwairo. ⁵⁸ À tó ò swè kpáawa ògō té a zén, ògō a yáditenano kúna kú yá kú à dà ó dizinɔnɔno, ògō a ɔɔki gwa. ⁵⁹ Adua kú ma kè Dikiri ó Ludaa gō òn fánantē kú gwāanio. Àgō yá nna kpá makú a zòbleriia kú a gbē Isarailano lákū gu digō ò nà, ⁶⁰ de andunia buri sɪnda pínki le à dō kú Dikiri bi Ludame, a pānde kunlo. ⁶¹ À kú à á swè kpá Dikiri ó Ludaa mámmam, àgō a ɔɔki gwa, àgō a yáditenano kúna lákū á kúna gbāra nà.

Dikiri ɔn sakɛnaa

⁶² Akú kína kú Isarailano ń pínki sa ò Dikiria. ⁶³ Sulemanu kennakūkɔ sa ò Dikiria kú zùnɔ dúbu baro awɛɛpla kú sánɔ dúbu basuddo. Len kína kú Isarailano ń pínki Dikiri ɔn sa kè le. ⁶⁴ Zí p̄iia kína gbà bò ɔn kú à kú Dikiri kpékpéleaae, akú à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò gwe kú pòblewe gbaò kú kennakūkɔ sa nísio, zaakū sa'oki kú à kè kú mògotò kú à kú Dikiri kpékpéleaa zókɔro, adi f̄s à s̄i pínkiro. ⁶⁵ Zí birea Sulemanu kú Isarailano ń pínki dikpe kè Dikiri ń Ludane ari gɔɔ suppla, akú ò Kutadɔna dikpe kè gɔɔ suppla ò. A pínki kè gɔɔ gēro donsari. Ò dasi manamana, ò bò zaa Lebo Amata ari à gēe pé Misila bùsu lézeki swaa. ⁶⁶ A gɔɔ sraakɔde z̄i à ń gbāre, akú ò lé zàa ò tà ń bea kú pɔnnao. Ń pɔ kè nna yá mana kú Dikiri kè a zòbleri Dauda kú a gbē Isarailano ń pínki yáí.

9

Dikiri bo à suna Sulemanua

¹ Kú Sulemanu Dikiri ɔnn kàte à làka kú a ɔnnwo kú z̄i kú a pɔ kúano pínki, ² akú Dikiri èra à bò à s̄ua a gēn pladeo lákū à bò à s̄ua Gibiō nà ³ à p̄ine: Ma adua kú n kè kú kúte kú n kèmenɛoo mà. Ma kpé kú n b̄oo pi dite ma p̄s ũ, ma t̄s nigō kúa lakanaa sari. Ma wé nigō kúa, ma p̄s nigō kúa. ⁴ Mókɔn s̄s, tó ń té ma zén s̄usu kú nèse purao lákū n de Dauda bà, tó ń yá kú ma ditenneno kúna kú ma yá'onnenano, tó ntení ma ɔɔki gwa, ⁵ mani n kpata z̄ini péte Isarailano té, anigō lakana v̄iro, lákū ma a lé sè n de Daudane nà, ma pi a burino nigō kú Isaraila kpatan gɔɔ s̄inda pínki. ⁶ Tó mókɔn ke n n̄eno kpe limene s̄s, tó á ma dokayano kú yá kú ma diteáreno kúnaro, tó a ge do t̄anano ari áteni ń gbagba, ⁷ mani Isarailano bote bùsu kú ma kpámman, mani gí kpé kú ma dite ma p̄s ũ pīi, oni gō lalandi p̄s ũ, pina p̄s ũ buri s̄inda pínkine. ⁸ Bee kú kpé pi naasikeo, a yá ni bo gbē kú òten gēte a sarenɔ sare. Oni suru gá ò pi: À kè dera Dikiri kè bùsu dí kú kpé díoone le? ⁹ Oni pīnne: Kú ò pà kpá Dikiri ń Luda kú à ń dizino

bòte Misilai yāime. Ò zè kù tānanŋ, òteni n̄ gbagba òten kùteńne. Abire yāin Dikiri kisira dí z̄lńma pńki.

Sulemanu yakena kparanŋ

¹⁰ Sulemanu ɔn mèn pla pĩnŋ kàe w̄e barome, Dikiri ɔn kù a z̄ida beo. Abire gberan ¹¹ à Galili b̄usu w̄ete kpà Taya kína Hiramua mèn baro, zaakù Hiramua sida lí kù pini lío kù wuraaŋ kpàa lákù à yei nà. ¹² Kù Hiramua bò Taya à ḡe à w̄ete kù Sulemanu kpàawanŋ gwà, adi kenero, ¹³ akù à pi: Ma gb̄e, w̄ete kpate takanŋ n kpàma gwee? Akù ò t̄ kpà gu piine Kabulu ari kù a gbàrao. ¹⁴ Hiramua gĩnake à wuraa kpàz̄a Sulemanun̄e yā t̄on siikŋ.

¹⁵ Gb̄e kù Sulemanu n̄ dá z̄òz̄inŋ yān dí. Gb̄e pĩnŋ mé ò Dikiri ɔn kù Sulemanu ɔnnwo z̄i k̄e. Ò Milo w̄ee t̄ata kù b̄usuuo, ò Yurusalemu b̄ini b̄ò, ò era ò Azo kù Megidoo kù Gezaŋ k̄e ò k̄ate. ¹⁶ Misila kína Firi'auna l̄ete Geza piia yā, akù à si à té s̄a à Kanaa kù ò kù a gũnnŋ d̄ede, akù à kpà a n̄n̄gb̄ea z̄akena gba ū ḡoŋ kù à a kpàz̄a Sulemanua. ¹⁷ Akù Sulemanu era à Geza pi k̄e k̄e à k̄ate kù Betoroni ḡei p̄so ¹⁸ kù Baalao kù Tadamŋ kù à kù a b̄usu gb̄arannanwo ¹⁹ kù w̄ete kù à kusuna k̄atenŋ kù w̄ete kù a s̄gonŋ kù a s̄onŋ kunnŋ kù kp̄é kù à ye à d̄o Yurusalemunŋ kù Lebanao kù b̄usu kù àten kí bleanŋ pĩnki. ²⁰ Buri kù ò de Isaraila ūronŋ: Am̄arinŋ, Itinŋ, Perizinŋ, Ivinŋ kù Yebusi kù ò ḡonŋ n̄ pĩnki, ²¹ gb̄e kù Isarailanŋ dí f̄ò ò n̄ d̄ederonŋ, n̄ buri kù ò ḡò n̄ b̄usuu pinnŋ Sulemanu n̄ dá z̄òz̄in, akù òdiḡ z̄i p̄i ke le ari kù a gbàrao. ²² Adi Isarailanŋ da z̄òz̄inlo. M̄ók̄onŋ à n̄ díte a z̄ikarinŋ ū, a ibanŋ, a kína dakenŋ, a gb̄enŋ don'aredenŋ, a s̄godenŋ, a s̄denŋ. ²³ M̄ók̄onme z̄i kù òten ke pi gb̄e z̄ók̄onŋ ū d̄o, ò gb̄enŋ w̄aa pla kù basuppla akurio.

²⁴ Kù Firi'auna n̄n̄gb̄e bò Dauda w̄eten à tà a kp̄é kù Sulemanu b̄òaren, a gberan Sulemanu Milo w̄ee t̄ata. ²⁵ W̄e kù w̄eeo Sulemanu diḡ sa o ḡen aak̄k̄. Àdi sa'op̄o kù òdi ká t̄én à té kù kù kennak̄k̄so sa'op̄o o sa'oki kù à bò Dikirin̄ea, àdi turaretiti kpata Dikiri are gwe d̄o. Len à Dikiri ɔn z̄inŋ k̄e le m̄ammam.

²⁶ Kína Sulemanu ḡo'itenŋ k̄e Eziŋ Geba Elata sare Ed̄omu b̄usun Isira T̄era léa.

²⁷ Hiramua a ḡode kù ò ísira d̄onŋ z̄l, akù ò di ísira musu leele kù Sulemanu gb̄enŋ.

²⁸ Ò ḡe Ofi, ò wuraa s̄ete gwe t̄on ḡero ò s̄uo kína Sulemanun̄e.

10

Seba b̄usu saraunia suna Sulemanu k̄inaa

¹ Kù Seba b̄usu saraunia mà lákù Sulemanu t̄ò bò nà Dikiri yā musu, akù à s̄u à ȳ à gwa kù yā z̄i'ŋ gbekanaao. ² À kà Yurusalemu kù a ibanŋ dasidasi kù p̄ḡb̄i n̄nanŋo kù wuraa s̄a z̄ók̄oŋo kù gb̄e b̄eere de kù lakuminŋ senanŋ, akù à ḡe Sulemanu k̄inaa à yā kù à kù a n̄seee ḡun f̄aaii bò k̄aaŋ pĩnki. ³ Akù Sulemanu yā kù à l̄alaawanŋ b̄òk̄oten̄e pĩnki. A ke b̄òk̄otena dí a furo. ⁴ Kù saraunia pi Sulemanu ɔnd̄yānŋ mà pĩnki, akùs̄ à a be kù à b̄ò è ⁵ kù p̄oble kù àdi blenŋ kù a ibanŋ gwenaao kù a be z̄ik̄erinŋ kunn̄aao kù n̄ p̄okasanŋ kù a w̄ekpaaterinŋ kù sa'op̄o kù òdi ká t̄én à té kù kù à ò Dikiri ɔnnŋ, yā pi a kù gb̄ana, akù a lé w̄e. ⁶ Akù à pi k̄inan̄e: N yākenanŋ kù n̄ ɔnd̄ò baaru kù mà mà zaa ma b̄usunwo bi yāpurame. ⁷ M̄adi yā pĩnŋ síro ari ma ge ma kao la, akù ma w̄e s̄iale s̄a. Odi om̄ene pĩnki sero fá! N ɔnd̄ò kù n̄ aruzekenŋ de lákù ma a baaru mà n̄ala z̄a. ⁸ M̄innadenme n̄ gb̄enŋ ū kù n̄ iba kù òdiḡ kù k̄unwo ḡoŋ s̄inda pĩnki, òḡ

n ɔndɔyā manɔ! ⁹ Ò Dikiri n Luda sáabu kpá, zaakú n yā kàagu, akú à n ka Isarailanɔ kpatan. Yenyí kú Dikiri ví kú Isarailanɔ gɔɔ sɪnda pínki mé à tò à n ka kína ũ, de ñgɔ yā gɔgɔñne a zéa. ¹⁰ Akú saraunia pí kína gbà wura tɔn siikɔ kú pɔ gbí nnanɔ dasidasi manamana kú gbè bèere denɔ. Pɔ gbí nna kú à kína Sulemanu gbàa pìnɔ zɔkɔ, gbèke dí suone à kà le ziki doro.

¹¹ Hiramú gó'ite kú ò sù kú Ofio kú wuraaonɔ sù kú lí bèere denɔ manamana kú gbè bèere denɔ dɔ. ¹² Akú kína Dikiri ɔn pónɔ kèo kú a zida be pónɔ, à mɔɔnɔ kú gidigbonɔ kèo lèsirinɔne dɔ. Odi su kú lí pí burio à kà le ziki doro, odi wé si a takale doro ari kú a gbáaro.

¹³ Pɔ kú Seba bùsu saraunia pí yei pínki à gbèka kína Sulemanua, akú à a gbà, gba kú à kène yɔnkɔyɔnkɔnɔ baasi. Akú à èra à tà a bùsun kú a ìbanɔ.

Sulemanu gaurike

¹⁴ Wura kú àdi su Sulemanua wè kú wèeɔ di ká tɔn baro awe'e'aakɔ, ¹⁵ táfe kú táa'orinɔ kú lagatarinɔ kú Larubu kɪnanɔ kú a bùsu gbè zɔkɔnɔ di suone baasi.

¹⁶ À sègbako zɔkɔnɔ kè kú wura kú ò gbègbèeɔ mèn wàa do, ñ baadi tikisii ká kiloo aakɔkɔ kú a kusuo. ¹⁷ À sègbako fitinnanɔ kèo dɔ, ñ baadi tikisii ye à ká kiloo plapla. À sègbako pìnɔ kàte kpé kú òdi pí Lebana Líkpen. ¹⁸ Kína kíblegba zɔkɔ kè kú wisa sakaao, akú à wura atène kùtea. ¹⁹ Gbàa pí didiki ví, a gbápeki mèn suddo. A kpenaki musu de mɔɔ kusuru sari. À gàsádikinɔ ví, músu taka kú ò kènon zezena gàsádi pí nɔ sare. ²⁰ Músuu pìnɔn zezena gbápeki pìnɔa kpa pla, a pínki kà kuri awe'epla. Odi gbàa píi taka ke bùsu ken zikiro. ²¹ Kína Sulemanu tokonɔ bi wuraaame pínki. Kpé kú òdi pí Lebana Líkpe pónɔ pínki bi wuraaame atène. Andurufu pɔke kú gwero, zaakú òdi andurufu dite pɔke ũ Sulemanu gɔɔaro.

²² Kína gó'itenɔ digɔ dina ísiralá kú Hiramú gónɔ. Wè aakɔ pínki òdigɔ su kú wuraaɔ kú andurufuuo kú wisa sakaao kú gbakúnɔ kú zánɔ. ²³ Kína Sulemanu aruzeké kú a ɔndɔo zɔkɔ de andunia kɪnanɔ pɔla ñ pínki. ²⁴ Baadi pínki ten zé wete à wé si Sulemanule à a ɔndɔyā kú Luda dàne a swèñ ma. ²⁵ Wè sɪnda pínki baadi digɔ suné kú a gbao: Andurufu pónɔ, wura pónɔ, utanɔ, zikabonɔ, pɔ gbí nnanɔ, sɔnɔ kú baragbásɔnɔ. ²⁶ Sulemanu sɔgonɔ kú sɔnɔ kàkara. A sɔgo pìnɔ kà wàa suppla, a sɔnɔ sɔ dúbu kuri awe'epla. Òdi a sɔ pìnɔ gwa a sɔgo wètenɔ gūn kú a be Yurusalemuo. ²⁷ Kína tò andurufu gɔ di Yurusalemu lán gbèe bà, akúsɔ sida lí kú òdi kpé boo dasi lán bète lí bà sèn. ²⁸ Òdi bo kú Sulemanu sɔ pìnɔ zaa Misila kú Silisia bùsuuome. Kína lagatarinɔ mé òdi gé lúlu gwe. ²⁹ Òdi sɔgonɔ lúlu Misila andurufu ɔɔ mèn wàa aakɔme, sɔnɔ sɔ mèn basuppla akuri, akú àdi era à sɔ pìnɔ yía Iti kɪnanɔa kú Siria kɪnanɔ.

11

Sulemanu nɔnɔ

¹ Kína Sulemanu ye buri pānde nɔgbèñɔi dasi. Firi'auna nénɔgbè baasi, akú à Mɔabunɔ kú Amɔninɔ kú Edmuno kú Sidɔdenɔ kú Itinɔ sèse nɔnɔ ũ. ² Dikiri pí Isarailanɔne òsun buri pìnɔ séro, zaakú oni ñ sàteme, de ò té ñ tãnanɔi. Bee kú abireo ñ yenyí Sulemanu kú gbāna. ³ À kɪnanenɔ sèse nɔnɔ ũ gbèñɔn wàa aakɔ kú basɔɔroo, akúsɔ à nɔ yigisaridenɔ ví dɔ wàa do kú basɔɔroo. Akú a nɔ pìnɔ a sàte. ⁴ Kú zíkú ten gèn, a nɔnɔ tò à tè tãnanɔi, adi a swè kpá Dikiri a Ludaa mámmam lán a de Dauda bàro. ⁵ À tè Sidɔdenɔ tãna Asatorei kú Amɔninɔ tãna

Mòlekì kù Luda zàaguo. ⁶ À yá kù Dikiri yeiro kè, adi téi kù nèsedoo lán a de Dauda bàro. ⁷ Akù à gèè à tãnagbagbaki bò sìsĩ kù à kù Yurusalemu ifáboki kpa musu Mòabunò tãna gina Kemòsine kù Amòninò tãna gina Mòlekio. ⁸ Len à kè le a buri pãnde nònne ñ pínki, akù ò turaretiti kpàta ñ tãnanòne ò sa òmma.

⁹ Akù Dikiri Isarailanò Luda pò fè Sulemanui kù à kpè line a swè kúa dorò yá, zaakù Dikiri bò à sùà yá gèn pla. ¹⁰ Bee kù Dikiri pìne àsun té tãnanòiro, adi yá kù Dikiri dìte pì maro. ¹¹ Akù Dikiri pìne: Zaakù n kè le, ñdi ze kù ma bàka kunna kúnwo yá kù ma ditenneoro, mani kpata símma mà n zòblerinò doke ká n gène ù. ¹² Ama n de Dauda yáì mani ke le n gòroaro, n nèn mani kene. ¹³ Bee kù abireo mani kpata sía pínkiro. Buri leu don mani tó n né pìine ma zòbleri Dauda kù Yurusalemu kù ma sè ma pò ùo yáì.

Sulemanu ibereño

¹⁴ Akù Dikiri tò Edòmu gbè Adada kù à de kine ù ibere se kù Sulemanuo. ¹⁵ Gòro kù Dauda ten zì ká kù Edòmuno yá, a zìkarinò don'arede Yoabu gèè à Isarailanò gèno vĩ, akù à Edòmu bùsu gògbèno dède gwe ñ pínki. ¹⁶ Àkù kù a gbènon kù gwe ari mò suddo ari ò gèè ò Edòmu bùsu gògbè pìnò dèdeo ñ pínki. ¹⁷ Kù Adada bàa sì, àten tá Misila kù a de iba kenò. Gòro birea sò Adada bi kefename. ¹⁸ Ò bò Midia ò gèè Parani, akù ò Paranide kenò sè ò gèè kúíwo Misila kina Firi'auna kinaa. Firi'auna kpé kpaa kù pòbleo kù zíteo. ¹⁹ Adada yá kà Firi'aunane manamana, akù à a nanò Tapenesi dakúna kpaa nò ù. ²⁰ Akù Tapenesi dakúna pì né ì gògbè ù, òdi pìne Genuba, akù Tapenesi né pìi gwà Firi'auna onn kù Firi'auna nènno lele. ²¹ Gòro kù Adada kù Misila, à mà kù Dauda gà akúsò a zìkarinò don'arede Yoabu gà dò. Akù à pì Firi'aunane: Ñ ma gba zé mà tá ma bùsun. ²² Akù Firi'auna a là à pì: Bó mé àten kiamma ma kinaa, gbasa ñ ye ñ tá n bùsunn? À wèa à pì: Póke ten kiamaro, ñ ma gba zé dé!

²³ Akù Luda tò dò Eliada né Rezò kù à bàa sì a dikiri Zoba kina Adadezane yá fùte Sulemanui. ²⁴ Kù Dauda Adadeza gbèno dède, akù Rezò gbèno kàkaraai ò kè gbãnamònnerinò gà ù, akù à gò ñ don'arede ù. Ò gèè ò vùte Damasuku, akù à gwe sì. ²⁵ Rezòme Isarailanò ibere ù ari Sulemanu wèndi lén, yàkete kù Adada fùteo baasi. À kpata blè Siria bùsun, à gi Isarailanò kái.

Yeroboamu bona Sulemanu kpe

²⁶ Nebati né Yeroboamu bi Sulemanu iba keme. Eflaimu burime, kù à bò Zereda, akù à bò Sulemanu kpe. A da bi gyaanome, a tón Zerua. ²⁷ Lákù à kè nà à bò kina kpen dí. Sulemanu wèe kù òdi pì Milo tàta kù bùsuuo, akù à a de Dauda wète bini bò à pèkere. ²⁸ Yeroboamu bi nэгògbè laakarideme. Kù Sulemanu è kefenna pì kokari vĩ, akù à a dìte zì gbãna kù Yusufu burinò ten ke pì gbè zòkò ù. ²⁹ Gòro birean Yeroboamu bò Yurusalemu, akù à dàkare kù annabi Ahia, Silo gbèo zén, à uta dufu dana. Ò kù sèn gwe ñ pla. ³⁰ Akù Ahia a uta dufu pìi gà à kè à pàrapara leu kuri awèepla. ³¹ Akù à pì Yeroboamune à a paranaa pì sète mèn kuri, zaakù Dikiri Isarailanò Luda pì: Mani Sulemanu bo kpatamme mà Isaraila buri leu kuri kpamma. ³² Mani buri leu do tónè ma zòbleri Dauda kù Yurusalemu kù ma sè Isaraila buri sínda pínki wèteno téo yáì. ³³ Mani kene le, kù à ma zukúna à gèè àten Sidòdenò tãna Asatore kù Mòabunò tãna Kemòsio kù Amòninò tãna Mòlekio gbagba yáì. Adì tèmairò, adi yá kù à manamene kero, adi ma òbòki gwaro, à ma dokayànò kúna lán a de Dauda bàro. ³⁴ Bee kù abireo mani kpata bo a òi sãnsãnlo, zaakù ma

gĩnake ma a kè kína ũ ari a wèndi lémmē ma zòbleri Dauda kũ ma sè yāi, kũ à ma yāditenano kũna akūsō à ma ɔdɔki gwā. ³⁵ A nén mani kpata sí a ɔĩ mà Isaraila buri leu kurino kpámma. ³⁶ Isaraila buri leu don mani tó a né pine, de ma zòbleri Dauda buri gō kí blemene Yurusalemu goro sinda pínki, wēte kũ ma sè ma tō gō kúaa pii. ³⁷ Mɔkɔn sō, ma n se Isarailano kína ũ, de ngō kí ble pō kũ n pō yeia pínki. ³⁸ Tó nten yā kũ ma ditenne ke pínki, tó n tēmai, nten yā kũ à manamene ke, tó nteni ma ɔdɔki gwa akūsō n ma yāditenano kũna lán ma zòbleri Dauda bà, manigō kũ kũnwo, manigō n burino ká Isaraila kpatan goro sinda pínki, lākũ ma Dauda burino kàn nà. ³⁹ Mani Dauda burino era kpe yā kũ ò kèe pi yāi, ama adi ke goro sinda pínkinlo.

⁴⁰ Sulemanu zé wēte à Yeroboamu de, akũ à fùte à bàa sì à tà Misila kína Sisaki kĩnaa, à gō gwe ari Sulemanu gēe à gào. ⁴¹ Sulemanu yā kparano kũ ɔndyā kũ à kēno pínki kũ Sulemanu yāno takadan. ⁴² Sulemanu kè Isaraila buri sinda pínki kína ũ Yurusalemu wē buplame. ⁴³ Kũ à gā, ò a vī a de Dauda wēten, akũ a né Reoboamu vùte a gēne ũ.

12

Isarailano bona Reoboamu kpe

¹ Reoboamu gēe Sekemu, zaakũ gwen Isaraila buri sinda pínki gēen de ò a ká kína ũ. ² Kũ Nebati né Yeroboamu a baaruu mà, akũ à bò Misila à sù, zaakũ gwen à kun zaa goro kũ à bàa sì Sulemanune. ³ Akũ Isaraila kũ ò kō kākara pino a sìsi, akũ ò gēe ò yā ò lēle kũ Reoboamuo ò pi: ⁴ N de zī gbāna dāwewe pāsīpāsī. Mɔkɔn sō, n zī gbāna pi kũ aso tikisi kũ à diwero lago, óni mì natenne. ⁵ Akũ à wēmna à pi: À tá gĩa ari goro aakō, gbasa à era à su. Akũ ò tà.

⁶ Kína Reoboamu yā pii gbā gbē zōkō kũ ò de a de Sulemanu iba ũno ò pi: Yā kpaten a è à mana mà we gbē pinoaa? ⁷ Akũ ò wèa ò pi: Tó n mù natefne gbāra, akũ n yā mana wēmna, onigō de n zòblerino ũ goro sinda pínki. ⁸ Akũ Reoboamu gi gbē zōkō pino lédammai, à gēe à yā pii gbā a iba kefenna kũ ò né blē lēlenone. ⁹ À n lía à pi: Gbē kũ ò pimene mà zī gbāna kũ ma de dāfne lagoñne pino, yā kpaten a è à mana ò sínlāa? ¹⁰ Akũ kefenna pino wèa ò pi: Gbē kũ ò pinne n de aso tikisi diñne ò lagoñne pino, ò onne n ònekpare gbīgiri de n de pila. ¹¹ N de aso tikisi diñne, mɔkɔn sō, ñni aso pi karañne. N de wé tāmna kũ flāaome, ama flā lēden ñni wé tāmna.

¹² A goro aakōde zī Yeroboamu kũ Isarailano era ò sù ò Reoboamu lè n pínki, lākũ à ófne nà à pi, ò era ò su goro aakō gbera. ¹³ Akũ kína gi gbē zōkōno lédammai à yā wēmna pāsīpāsī. ¹⁴ À tē kefennano lédammai à pi: Aso tikisin ma de diare, makũ sō mani aso pi karaareme. Flāan ma de wé tàoáwa, makũ sō, flā lēden mani wé tàoáwa. ¹⁵ Akũ kína gi Isarailano yā mai, zaakũ yā pii bò Dikiri kĩnaame, de yā kũ à ò Nebati né Yeroboamune annabi Ahia, Silo gbē gāi le à ke yāi.

¹⁶ Kũ Isarailano è kína gi n yā mai, ò pine:

Ó bàka kũ kũ Daudaoro,

ó lé kũ Yese né yāno.

Isarailano, á baadi tá a bea!

Dauda buri, ò n zīda be kũ!

Akũ Isarailano tà n bea.

¹⁷ Isaraila kũ ò kũ Yuda burino wēte gũnno

Reoboamu gō n kína ũ ado. ¹⁸ Kína Reoboamu a zōzī gbē zōkō Adoniramu zī

Isarailanɔ, akū ò a pàpa kū gbèe ò a dè. Akū kína Reoboamu fùte kū wánao à si a s̄s̄go gūn à bàa si à tà Yurusalemu. ¹⁹ Len Isarailanɔ gi Dauda burinɔ lɛ ari kū a gbārao. ²⁰ Kū Isarailanɔ mà n̄ pínki kū Yeroboamu sù, akū ò a sisi k̄kakaranaa gūn, akū ò a kà Isaraila burinɔ kína ũ. Isaraila buri ke dí ze kú Dauda burinɔ doro, tó adi ke Yuda burinɔ baasiro.

²¹ Kū Reoboamu ká Yurusalemu, à Yudanɔ kákara n̄ pínki kū Biliaminu burinɔ. Z̄ikarii p̄inɔ gb̄enɔn dúbu bak̄endome. Akū òten gé z̄l ká kú Isarailanɔ, de ò le ò Sulemanu né Reoboamu kpata síne ò kpáa dɔ. ²² Akū Luda yá sù Luda gb̄e kú òdi pi Semayaa à p̄i: ²³ N̄ o Yudanɔ kína Sulemanu né Reoboamune kú Yudanɔ n̄ pínki kú Biliaminu burinɔ kú gb̄e kparanɔ, ²⁴ makū Dikiri ma p̄i, àsun gé z̄l ká kú á Isaraila dakenɔoro. Á baadi tá a bea, zaakū yá kú à k̄e p̄i bò ma k̄inaame. Akū ò yá kú Dikiri òn̄ne mà ò tà.

²⁵ Yeroboamu Sekemu kú à kú Eflaimu gu kpiden b̄ini bò, akū à vùten. Zaa gwen à ḡe à Penieli k̄e k̄e à k̄ate. ²⁶ Akū à laasun l̄e à p̄i: Oni Dauda buri era kpatamme fá! ²⁷ Tó Isarailanɔ ten gé sa o Dikiri on̄n Yurusalemu, oni era ò ze kú n̄ dikiri Yudanɔ kína Reoboamuome, oni ma de ò ze k̄aa. ²⁸ Kú kína yá p̄i gwà, akū à wura z̄usan̄e p̄i m̄en pla, akū à p̄i gb̄en̄ne: Isarailanɔ, á gena Yurusalemu mò lɛ. Á dikiri kú ò á b̄ote Misilanɔn dí! ²⁹ Akū à a do dite Beteli, a do s̄s̄ ari Dá. ³⁰ Akū yá p̄i ḡõn̄ne durunna ũ, òdi gé donȳi ke a done Beteli, a do s̄s̄ ari Dá. ³¹ Yeroboamu kpé bò z̄uu p̄in̄ne tánagbagbakinɔ, akū à gb̄e dite sa'orinɔ ũ, bee kú gb̄e kú ò de Levi buri uronɔ. ³² Akū à m̄o s̄raak̄ode ḡoro ḡerode dite dikpe ũ lán Yudanɔ p̄o bà se, akū à sa ò tánagbagbaki kú à kú Beteli p̄ia. Á sa ò z̄usan̄e kú à p̄i p̄inɔ, akū à sa'orinɔ dite gwe. ³³ Akū à sa ò sa'oki kú à k̄e Beteli p̄ia m̄o s̄raak̄ode ḡoro ḡerode z̄i. Ḡoro p̄in̄ à dite a z̄ida p̄oyeinaaa dikpe ũ Isarailan̄ne.

13

Luda gb̄e lékena Beteli sa'okine

¹ Luda gb̄eke bò Yudanɔ b̄usun à sù Beteli lákū Dikiri dàn̄e nà ḡoro kú Yeroboamu zena sa'oki p̄i sare de a sa o. ² Akū à lé k̄e sa'oki p̄ine à p̄i: Sa'oki, sa'oki, Dikiri p̄i oni né i Dauda bea, oni t̄o kp̄ane Yosia. Àkū mé ani sa omma kú tánagbagbaki sa'ori kú òten z̄i ke lanɔ, ani bis̄asiri wán̄o k̄pátamma. ³ Gwe ḡõnɔ Luda gb̄e p̄i yá p̄i k̄ena s̄eedaa òn̄ne à p̄i: S̄eeda kú Dikiri òn dí. Sa'oki p̄i ni parak̄re a túbu ni k̄ote.

⁴ Kú kína Yeroboamu lé kú Luda gb̄e p̄i k̄e Beteli sa'oki p̄inee mà, akū à ɔ d̄aa zaa sa'okia gwe à p̄i: Á a kú! Akū ɔ kú à d̄aa p̄i gb̄gb̄a, ani f̄s̄ à kòko doro. ⁵ Akū sa'oki p̄i parak̄re a túbu k̄ote lákū Dikiri dà Luda gb̄e p̄ine à ò nà. ⁶ Akū kína p̄i Luda gb̄e p̄ine: N̄ kúte kemene Dikiri n Ludane. N̄ wé keamene de ma ɔ le à su a gb̄en. Akū Luda gb̄e p̄i kúte k̄e Dikirine, akū a ɔ sù a gb̄en lán yá bà. ⁷ Akū kína p̄i Luda gb̄e p̄ine: N̄ m̄o ò gé ma bea ò p̄o ble mà gba kenne. ⁸ Akū à p̄i kína p̄ine: Bee tó n n aruz̄eke kpado kpàma, mani gé k̄unworo. Mani p̄o ble ke mà í mi gu d̄inlo, ⁹ zaakū Dikiri p̄imene m̄asun p̄o ble laro, m̄asun í mi laro, akūs̄ m̄asun era kú z̄é kú ma suooro. ¹⁰ Akū à z̄é p̄ande s̄e, adi z̄é kú à sùo Beteli sé doro.

¹¹ Annabi z̄i ke kú Beteli gwe. Kú a n̄enɔ sù, ò yá kú Luda gb̄e p̄i k̄e gwe z̄i birea bàba n̄ den̄e kú yá kú à ò k̄inan̄e p̄inki. ¹² Akū n̄ de n̄ lá à p̄i: Z̄é kpaten à s̄e? Akū a n̄enɔ z̄é kú Luda gb̄e kú à bò Yudanɔ b̄usun p̄i s̄e òne. ¹³ Akū à

plĩne: À gàari yĩmene zaakine. Akū ò yĩne ò a dì a kpe. ¹⁴ Kū à pète Luda gbē plii, akū à a lè vutena gbiri lí gbáru. Akū à a là à pi: Luda gbē kū à bò Yudanŋ bũsumme n ũ yá? À wèa à pi: Makũme! ¹⁵ Akū annabi zĩ pii pĩne: Ñ mŏ ò gé ma bea, ñ pŏ ble. ¹⁶ À wèa à pi: Mani fŏ mà era mà tá kũnworŏ. Mani fŏ mà pŏ ble ke mà í mi kũnwo gu dínlŏ, ¹⁷ zaakū Dikiri pĩmene màsun pŏ ble ke mà í mi laro, akũsŏ màsun tá kū zé kū ma suooro. ¹⁸ Akū annabi zĩ pii pĩne: Annabiin ma ũ lán n bà. Malaika ke mé à Dikiri yá òmene à pi mà pétenyĩ mà su kũnwo ma bea, de ñ pŏ ble ñ í mi. Ama éken annabii pi ten to. ¹⁹ Akū Luda gbē pii èra káao, à pŏ blè a bea à í mi. ²⁰ Gŏŋ kū ò vutena pŏblei, Dikiri yá sù annabi zĩ kū à sù káaoo piia, ²¹ akū à wiki lè Luda gbē kū à bò Yudanŋ bũsun piia à pi: Dikiri n Luda pi, lákū n gi a yá mai nà, ñdi yá kū à ònne maro, ²² n era n su n pŏ blè n í mi gu kū à ònne ñsun pŏ blenlo ñsun í minlo pii, oni n vĩ kū n dizinoro. ²³ A pŏblena kū a íminaaoo gbera, annabi kū à sù káao pii gàarii yĩne zaakia. ²⁴ Kū à dà zén, akū à kpákū kū músuu, akū músuu pi a dè. A gèe gŏ ditena zén, akū zaaki kū músuu gŏ zena a gèe plii. ²⁵ Kū gbē kū òten gètenŏ a gèe è wutena zén gwe kū músu kū à zena a sareŏ, akū ò gèe ò a baaruu kpà wète kū annabi zĩ pi kũn. ²⁶ Kū annabi kū à sù káaoo pi a baaruu mà, à pi: Luda gbē kū à gi Dikiri yá main gwe. Akū Dikiri a kpà músuu, à a è'e à dè lákū Dikiri òne nà. ²⁷ Akū à pi a nénŋne: À gàari yĩmene zaakine. Akū ò yĩne. ²⁸ À dà zén, akū à gèe à a gèe lè wutena, zaaki kū músuu ze. Músuu pi dí gèe pi sóro akũsŏ adi zaaki pi é'ero. ²⁹ Akū annabii pii Luda gbē pii gèe sè à di zaakí musu à sùŏ a be wèten, de à gè sŏ dŏ à a vĩ. ³⁰ Akū à a vĩ a zĩda miraween, à sŏ dŏ à pi: Waiyoo ma gbè! ³¹ Kū à a vĩ à làka, à pi a nénŋne: Tó ma ga, à ma vĩ mirawee kū ma Luda gbē pii vĩn à ó gè kpákũsũ. ³² Zaakū yá kū Dikiri dàne à ò Beteli sa'oki musu kū tánakpe kū ò kú Samaria bũsu wète tánagbagbakianŋ ni ke yápura.

³³ Bee kú abireo Yeroboamu dí kpe li a yávanikenaanero, à èra à Isaraila buri sĩnda pĩnkĩ dite tánagbagbaki sa'orinŋ ũ dŏ. Gbē kú ò ye ò gŏ tánagbagbaki sa'orinŋ ũn à ñ ké a ũ. ³⁴ Durunna kú à tò ò Yeroboamu burinŋ dúgu zŏ ò làka andunia gũnn gwe.

14

Annabi Ahia yá kú ani Yeroboamu le onaa

¹ Gŏŋ birea gyá Yeroboamu négŏgbē Abia kú. ² Akū Yeroboamu pi a nanŋne: Ñ fute ñ n zĩda lite, de òsun n dŏ ma nŏ ũro, ñ gé Silo. Annabi Ahia kú gwe. Àkū mé à pĩmene manigŏ de Isarailanŋ kĩna ũ. ³ Ñ burodi sé mèn kuri kú kàranŋ kú zŏ tũruuo, ñ géone. Ani yá kú ani né pi le onne. ⁴ Akū Yeroboamu nanŋ kè le, à fũte à gèe Silo à gèe Ahia bea. Ahia wé dí gu e doro, zaakū à zĩ kú a wé gŏ dáadaa. ⁵ Dikiri gĩnake à ò Ahiane kú Yeroboamu nanŋ né ten gyá ke, akū àten su à yá gbekamma. Ñ onne lán dí bà lán dí bà, zaakū tò à sù, ani a zĩda litenne gbē pãnde ũme.

⁶ Kū Ahia a gèe kĩnii mà, àten gē kpén, à pi: Ñ gē Yeroboamu nanŋ! Bŏyain n n zĩda lite lee? Yá pãsin Luda pi mà onne. ⁷ Ñ gé ñ ò Yeroboamune, Dikiri Isarailanŋ Luda pi, akáame a n se n gbēnŋ té, a n ke a gbē Isarailanŋ don'arede ũ. ⁸ A kpataa bò Dauda burinŋ ōĩ, akū a n kan, ama ñ de lán a zŏbleri Dauda bàro, kú à a yãditenanŋ kũna, à téi kú nèsedoo à yá kú á yeii kè. ⁹ N yá vāni kè de gbē kú ò dŏnne arenŏla, n ge n tãnanŋ kè n zĩdane, mò kú n kãsanŋ, akū n

kpɛ liare, n a pɔ fɛ. ¹⁰ Abire yāin āni āsaru zī n burinɔa, āni n gɔgbɛnɔ kakate Isarailanɔ gūn zɔnɔ kū zīdadenɔ n pīnki, āni tɛ na n bea, lākū òdi tɛ na zùgbɔɔa nà ari à tɛ kū à lāka pīnki. ¹¹ Gbɛdanɔ ni n buri kū oni gaga wɛtennɔ sɔ, bānɔ ni n gbɛ kū oni gaga sɛnnɔ ble. Dikiri mɛ à ò le. ¹² Mɔkɔn sɔ nɔgbɛ, n fute n tá be. Tó n gɛsɛɛ pɛte wɛte gūn gɔnɔ, né pi ni ga. ¹³ Isarailanɔ ni a gè sɔ dɔ ò a vī. Yeroboamu burinɔ tɛ n pīnki, àpiin oni vī ado, zaakū àkūmɛ ado Dikiri Isarailanɔ Luda yā mana lèa Yeroboamu ɔnn. ¹⁴ Dikiri ni kīna pānde dite a gbɛ Isarailanɔnɛ. Àkū mɛ ani Yeroboamu burinɔ dede. Gbāra díá! Bɔɔɔ? Leme, tera dí! ¹⁵ Dikiri ni gò tɛ Isarailanɔa, oni gɔ lán leba kū àten yīgá í gūn bà. Ani Isarailanɔ bɔte bùsu mana kū à kpà n dizinɔa dín à n fākɔa Yuflati bara dire, kū ò Asatorɛ lí pɛtepete ò Dikiri pɔ fɛonɛ yāi. ¹⁶ Ani Isarailanɔ kpárima durunna kū Yeroboamu kè à Isarailanɔ dà a kenan yāi.

¹⁷ Akū Yeroboamu nānɔ fùte àten tá. Kū à kà Tiza, kū à gɛsɛɛ zè kpélelea gɔnɔ, akū négɔgbɛ pii gá. ¹⁸ Ò a vī, akū Isarailanɔ sɔ dɔ n pīnki lākū Dikiri ò a zɔbleri annabi Ahia gāi nà. ¹⁹ Yeroboamu yā kparanɔn kú Isarailanɔ kīnanɔ gīayākɛna takadan, zī kū à kànɔ kū a kīkeyānɔ pīnki. ²⁰ Yeroboamu kí blè wè baro awɛɛplamɛ. Kū à gá, akū a né Nadabu vùte a gɛnɛ ũ.

Yudanɔ kīna Reoboamu

²¹ Sulemanu né Reoboamume Yudanɔ kīna ũ. À kí blè a wè bupla awɛɛdodemme, akū à kí blè Yurusalemu wè gɛro awɛɛpla, wɛte kú Dikiri sè Isaraila buri sīnda pīnki wɛtenɔ tɛ de a tɔ gɔ kúa. A da tón Naama, Amɔni burimɛ. ²² Yudanɔ yā kú Dikiri yeiro kè, ò a pɔ fɛne de n dizinɔa n pīnki n durunna kú ò kè yāi. ²³ Ò tǎnagbagbakinɔ bò n zīdane sīsī lei sīnda pīnki musu kú lí zɔkɔ sīnda pīnki gbáruo, ò gbɛnɔ kú línɔ pɛtepeten. ²⁴ Bee se tǎnagbagbaki karuanɔn kú Isarailanɔ bùsun gɔgbɛnɔ kú nɔgbɛnɔ. Leme Isarailanɔ buri kú Dikiri pɛrimaǎnnɛnɔ dà vāninɔ sɛte le pīnki.

²⁵ Kīna Reoboamu kīblena wè sɔɔrode gūnn Misila kīna Sisaki sù à lète Yurusalemu. ²⁶ À Dikiri ɔn aruzekɛnɔ kú kīnabe pónɔ nākɔa à wura sɛgbako kú Sulemanu pínɔ sɛte pīnki. ²⁷ Akū kīna Reoboamu sɛgbako pínɔ gɛnɛ pi kú mògotɛo à nà a be dogari don'arɛdenɔnɛ n ɔi a be kpélelea. ²⁸ Tó kīna ten gé Dikiri ɔnn, dogarii pínɔ digɔ sɛgbako pínɔ kūna. Tó ò ɛra ò sù, òdi era ò káte n kpén.

²⁹ Reoboamu yā kparanɔ kú yā kú à kènɔ pīnki kú Yudanɔ kīnanɔ gīayākɛna takadan. ³⁰ Reoboamu kú Yeroboamuo digɔ zī ká kú kɔo gɔɔɔ sīnda pīnki. ³¹ Kú Reoboamu gá, ò a mira kpákúsú kú a dizinɔo Dauda wɛten. A da tón Naama, Amɔni burimɛ. Akū a né Abia vùte a gɛnɛ ũ.

15

Yudanɔ kīna Abia

¹ Nɛbati né Yeroboamu kīblena wè baro plansaride gūnn Abia gɔ Yudanɔ kīna ũ ² à kí blè Yurusalemu wè aakɔmɛ. A da tón Maaka, Abusalomu burimɛ. ³ À durunna kú a de kènɔ kè pīnki, adi a zīda kpá Dikiri a Ludaa lán a dizi Dauda bāro. ⁴ Ama Dauda yāin Dikiri a Luda tò a buri kí blè Yurusalemu, à a buri pii dite a gɛnɛ ũ à tò Yurusalemu gbāna lè. ⁵ Zaakū Dauda yā kú Dikiri yeii kè, adi gí yā kú Dikiri ditɛnɛ mairo ari a wèndi lén, tó adi ke yā kú à kè Iti buri Urianɛ baasiro.

⁶ Abia kù Yeroboamu digō zì ká kù kōo ari Abia wèndi lén. ⁷ Abia yá kparanŋ kù yá kù à kènŋ pínki kù Yudanŋ kínanŋ gīayākēna takadan. ⁸ Kù à gà, ò a vī Dauda wēten, akù a né Asa vùte a gēne ũ.

Yudanŋ kína Asa

⁹ Isarailanŋ kína Yeroboamu kíblena wè barode gūnn Asa gō Yudanŋ kína ũ, ¹⁰ akù à kí blè Yurusalemu wè bupla awēedo. A dai tón Maaka, Abusalomu burime. ¹¹ Kína Asa yá kù Dikiri yeii kè lán a dizi Dauda bà. ¹² À pè tñagbagbaki karuanŋa a būsun, akù à tñna kù a dizinŋ kènŋ kòte pínki. ¹³ Bee se à a dai Maaka bò kpatan, kù à Asatore lí ginaa pète yái. Kína Asa lí pii zō à té nàa Kidironu guvuten. ¹⁴ À a zīda kpà Dikiria ari a wèndi lén, ama adi tñagbagbaki kù ò bōnŋ gbororo. ¹⁵ À wura kù andurufuuo kù pō pānde kù akāa kù a deo dīte Dikiri pō ũnŋ sète à kàte Dikiri onn.

¹⁶ Asa kù Isarailanŋ kína Baasao digō zì ká kù kōo ari n kíblena lén. ¹⁷ Baasa mé à gèe à lète Yudanŋ būsuaa, akù àten bīni bo à lika Ramai, de gbēke sún bo ke à gē Yudanŋ kína Asa būsunlo yái. ¹⁸ Akù Asa andurufu kù wura kù à gō Dikiri on laasinŋ sète kù pō kù ò kù a bē laasinŋ, à nà a ibanŋne n cī, akù à n zī Damasuku, Siria būsua kína Benadada, Tabirimŋ né, Ezīō daikore kínaa à pi: ¹⁹ Ò lédokōnŋ kē lākū ma de kù n deo kè nà yā. A andurufu kù wuraaon dí. N lédokōnŋ kù n vī kù Isarailanŋ kína Baasao gboro, de à gomala kù a zīkarinŋ. ²⁰ Akù Benadada lédokōnŋ kè kù Asao à a zīkarinŋ gbàre ò gèe ò lète Isaraila wētenŋa. Ò Iyon sī kù Dāo kù Abeli Betemakao kù Genesareti guo kù Nafatali burinŋ guo dō pínki. ²¹ Kù Baasa a baaruu mà, akù à bīnibona Ramaii tò à tà Tiza. ²² Akù kína Asa kpàkpaa kè Yudanŋne n pínki, adi gbēke tè boro à pi, ò Rama gbèŋŋ kù lí kù Baasa ten bīni boonŋ sète. Akù à bīni bòò à lika Geba kù à kù Biliaminu burinŋ gui kù Mizipao. ²³ Kína Asa yá kparanŋ kù Yudanŋ kínanŋ gīayākēna takadan, a nēgōgbēkeyānŋ kù yá kù à kènŋ pínki kù wēte bīni kù à bōnŋ. Kù à zī kù, gyā a kù a gbálanŋa. ²⁴ Kù à gà, ò a mira kpākūsū kù a dizinŋ a dizi Dauda wēten, akù a né Yosafata vùte a gēne ũ.

Isarailanŋ kína Nadabu

²⁵ Yudanŋ kína Asa kíblena wè plade gūnn Yeroboamu né Nadabu kè Isarailanŋ kína ũ à kí blè wè plame. ²⁶ À yá kù Dikiri yeiro kè à zè kù yá kù a de kè à Isarailanŋ dà durunna gūnwo. ²⁷ Ahia né Baasa, Isaka buri lé kpākūsūi gōŋŋ kù akù kù Isarailanŋ ten lika Filisitini wēte Gibetsi, akù à a dè gwe. ²⁸ À a dè Yudanŋ kína Asa kíblena wè aakōde gūmme, akù à vùte a gēne ũ. ²⁹ Kù à nà kíblenaaa, akù à Yeroboamu burinŋ dède n pínki, adi n gbēke tóro, à n kákaté lán Dikiri ò a zōbleri Ahia, Silo gbē gāi nà. ³⁰ Yá pii kè le durunna kù Yeroboamu kè yái, kù à Isarailanŋ dà a kenan à Dikiri Isarailanŋ Luda pō fēone. ³¹ Nadabu yá kparanŋ kù yá kù à kènŋ pínki kù Isarailanŋ kínanŋ gīayākenanŋ takadan. ³² Kína Asa kù Isarailanŋ kína Baasao zīi kà kù kōo ari n kíblena lémmē.

Isarailanŋ kína Baasa

³³ Yudanŋ kína Asa kíblena wè aakōde gūnn Ahia né Baasa kè Isarailanŋ kína ũ. À kí blè Tiza wè baro awēesiikō. ³⁴ À yá kù Dikiri yeiro kè à zè kù Yeroboamu yākenaa kù durunna kù à Isarailanŋ dà a kenanwo.

16

¹ Dikiri yā sù Anani né Yehua, akū à yā ò Baasanɛ à pì: ² Ma n bo bùsutitin, ma n ke ma gbɛ Isarailanɔ don'arɛde ũ, akū n ze kú Yeroboamu yákenaaŋo n ma gbɛ Isarailanɔ dà durunnakenan, akū n durunna pìnɔ ma pɔ fɛ. ³ Mɔkɔn kú n burinɔ, mani à dúgu zɔme sà. Mani ke n ɔnnɛ lákū ma kè Nɛbati né Yeroboamu ɔnnɛ nà. ⁴ Gbɛdanɔ ni n gbɛ kú oni gaga wɛte gūnnɔ só, bānɔ ni n gbɛ kú oni gaga sɛnnɔ ble. ⁵ Baasa yā kparanɔ, yā kú à kɛnɔ kú a nɛgɔgbɛkeyānɔn kú Isarailanɔ kɛnanɔ gīayákenanɔ takadan. ⁶ Kú Baasa gà, ò a vɛ Tiza, akū a né Ela vùte a gɛne ũ.

⁷ Dikiri yā pìi ò Baasanɛ kú a burinɔ annabi Yehu, Anani né gāi, yā vāni kú à kè à Dikiri pɔ fɛone lákū Yeroboamu burinɔ kè nà yāi kú Yeroboamu buri kú à n kakatɛnɔ yāo dɔ.

Isarailanɔ kɛna Ela

⁸ Yudanɔ kɛna Asa kɛblena wɛ baraasɔɔro awɛɛdode gūnn Baasa né Ela kè Isarailanɔ kɛna ũ à vùte Tiza wɛ pla. ⁹ A ìbanɔ do Zimirime a sɔgonɔ kpadɔ gbɛ zɔkɔ ũ, akū à lé kpákúsui kúñwo. Gɔɔ kú í Ela kú a bɛgwari Aza kpén zaa Tiza, ¹⁰ akū Zimiri gɛ à a dè Asa kɛblena wɛ baraasɔɔro awɛɛplade gūn, akū à vùte a gɛne ũ. ¹¹ Kú à kɛ blè gɔnɔ, akū à Baasa burinɔ dèdè n pínki, adi gɔgbɛ ke tó a danɛnɔ ke a gbɛnnanɔ tɛro. ¹² À Baasa buri pìnɔ kàkate n pínki, lákū Dikiri ò annabi Yehu gāi nà. ¹³ Baasa kú a né Elao Dikiri Isarailanɔ Luda pɔ fɛne durunna kú ò kè tana pāpānɔ yā musu, akū dɔ ò Isarailanɔ dà a kenan yāi. ¹⁴ Ela yā kparanɔ kú yā kú à kɛnɔ pínki kú Isarailanɔ kɛnanɔ gīayákɛna takadan.

Isarailanɔ kɛna Zimiri

¹⁵ Yudanɔ kɛna Asa kɛblena wɛ baraasɔɔro awɛɛplade gūnn Zimiri kɛ blè Tiza gɔɔ supplá. Gɔɔ birea Isaraila zɔkarinɔ bùra kú Filisitini wɛte Gibetɔ sare. ¹⁶ Kú zɔkarii pìnɔ mà Zimiri lé kpákúsū kú gbɛnɔ kɛnai à a dè, akū ò n don'arɛde ɔmiri kà Isarailanɔ kɛna ũ n bùran gwe gɔnɔ. ¹⁷ Akū ɔmiri kú Isaraila zɔkarinɔ fùte Gibetɔ ò gɛɛ ò lika Tizai. ¹⁸ Kú Zimiri è ò a wɛte siawa, akū à didi à gɛ a bɛ kpédidikɔana musu gūn à té nàa, akū à té kú à gà ¹⁹ durunna kú à kè yāi. À yā kú Dikiri yeiro kè à zè kú Yeroboamu yákenaaŋo. À durunna kè, akū dɔ à Isarailanɔ dà a kenan. ²⁰ Zimiri yā kparanɔ kú lé kú à kpákúsū kúñwo Elaiio kú Isarailanɔ kɛnanɔ gīayákɛna takadan.

Isarailanɔ kɛna ɔmiri

²¹ Isarailanɔ kpáate leu pla. N kpadonɔ ye ò Ginati né Tibini ká kɛna ũ, n kpadonɔ sɔ, ɔmiri. ²² Kú gbɛ kú ò zè kú ɔmirionɔ gbāna de gbɛ kú ò zè kú Ginati né Tibinionɔla, akū ò Tibini dè, ɔmiri kɛ blè. ²³ Yudanɔ kɛna Asa kɛblena wɛ baraakuri awɛɛdode gūnn ɔmiri kè Isarailanɔ kɛna ũ, à kɛ blè wɛ kuri awɛɛpla. À kè Tiza wɛ suddo, ²⁴ akū à Samaria sɛsɛi lù Sema kú andurufuuo kiloo baaakɔ akuri, akū à wɛte kàtɛa à tɔ kpāne Samaria kú Sema mé à sɛsɛi pi vɛ yā yāi. ²⁵ ɔmiri yā kú Dikiri yeiro kè à durunna kè de gbɛ kú ò dònɛ arenɔ pɔla n pínki. ²⁶ À zè kú Nɛbati né Yeroboamu yákenaaŋo pínki. À Dikiri Isarailanɔ Luda pɔ fɛne kú durunna kú à kè tana pāpānɔ yā musuo à Isarailanɔ dà a kenan dɔ. ²⁷ ɔmiri yā kparanɔ kú yā kú à kɛnɔ kú a nɛgɔgbɛkeyānɔn kú Isarailanɔ kɛnanɔ gīayákɛna takadan. ²⁸ Kú à gà, ò a vɛ Samaria, akū a né Ahabu vùte a gɛne ũ.

IsarailanƆ kína Ahabu

²⁹ YudanƆ kína Asa kíblena wê bupla plansaride gūnn Ɔmiri né Ahabu kè IsarailanƆ kína ũ à kí blè Samaria wê baro awɛɛplame. ³⁰ À yá kú Dikiri yeiro kè de gbê kú ò dònɛ arenƆ póla ní pinki. ³¹ A zena kú Nɛbati né Yeroboamu durunnakenaao dí kenɛ yáke ũro, akú à SidōdenƆ kína Ɛtabaali nénɛgbê Yezɛbeli sè nƆ ũ, akú à nà Baali tǎnagbagbanaaa, àdigō kútɛnɛ. ³² À kpé bò Baalínɛ Samaria, akú à a gbagbaki pête kpé pii gūn. ³³ À Asera lí pèten dƆ à ɛra à Dikiri IsarailanƆ Luda pƆ fɛnɛ de IsarailanƆ kína kú ò dònɛ arenƆ póla ní pinki.

³⁴ Ahabu gƆrƆan Beteli gbê Iyeli Yeriko kèkɛ à kàtɛ. Kú à a bīni ɛ pête, akú a daudu Abiramu gá. Kú à a zé gbànƆ pête, akú a né kpɛde Segubu gá lákú Dikiri ò Nuni né Yɔsua gáí nà.

17

KaakaannanƆ annabi Iliasu gwanaa

¹ Tisibe gbê Iliasu bò a bea Giliada būsun à gɛɛ à Ahabu lè à pi: Kú Dikiri IsarailanƆ Luda kú maten doi kunnaao, zaa wɛnla plí ni kpáro, legū ni maro, séde gƆrƆ kú ma ò baasiro.

² Akú Dikiri yá sù Iliasua à pi: ³ N̄ fute n̄ gé ifáboki kpa, n̄ ute Keriti swawɛɛn Yoda bara dire kpa. ⁴ Inigō swa pi í mi. Ma òtɛ kaakaannanƆnɛ ògō n̄ gwa gwe. ⁵ Akú à gɛɛ à kè lákú Dikiri òare nà, à vùtɛ Keriti swawɛɛn Yoda bara dire kpa. ⁶ KaakaannanƆ òdigō sunɛ kú burodiiio kú n̄bɔɔɔ konkƆ kú ɔkɔsio, akú àdigō swa pi í mi.

Zarɛfa gyaanƆ Iliasu gwanaa

⁷ GƆrƆ pla gbera swa pi í bàba kú legū dí ma būsuu pínlo yáí. ⁸ Akú Dikiri yá sù à pi: ⁹ N̄ fute n̄ gé Zarɛfa Sidō būsun, ògō kú gwe. Ma gyaanƆ ke òtɛ àgō n̄ gwa gwe. ¹⁰ Akú à fùtɛ àten gé Zarɛfa. Kú à kà wɛtɛ pii sarɛ, à gyaanƆ ke lè, àten yáka wɛ gwe. Akú Iliasu lé zù gyaanƆ pii à pi: N̄ gé n̄ sumɛnɛ kú ío, bee fiti, mà mi. ¹¹ Kú àten gé tó, Iliasu ɛra à lé zù à pi: N̄ sumɛnɛ kú burodi kusuo dƆ. ¹² Akú nɔgbê pii pine: Kú Dikiri n̄ Luda kunnaao, bee burodi má vīro, séde wísiti okú ò kú à gō gbaka gūn kú nísio fiti tūruu gūn baasiro. A yákaan maten wɛ la, de mà tá be mà póbɛ keo, ò ble kú ma néo ògō ga dá. ¹³ Akú Iliasu pine: N̄sun tó vīna n̄ kūro. N̄ gé n̄ ke lákú n̄ ò nà, ama n̄ burodi keo fiti n̄ suomɛnɛ gīa, gbasa n̄ n̄ pó ke kú n̄ néo. ¹⁴ Zaakú Dikiri IsarailanƆ Luda pi, wísiti ni láka gbaka pii gūnlo, akúsō nísi ni láka tūruu pii gūnlo ari gƆrƆ kú ani tó legū ma būsuu pin. ¹⁵ GyaanƆ pii gɛɛ à kè lákú Iliasu òare nà, akú póbɛ m̄rúma ari gƆrƆ úgbangba, àpii kú a bedɛnƆ kú Iliasuo. ¹⁶ Wísiti dí láka gbaka pínlo, akúsō nísi dí láka tūruu pínlo, lákú Dikiri ò Iliasu gáí nà.

¹⁷ Abire gbera nɔgbê bede pi né ten gyá ke. Kú gyá gbána kpà manamana, akú a wèndii bò. ¹⁸ Akú nɔgbê pii pi Iliasunɛ: Luda gbê, b́ mé à ó ká kú n̄ su ma kīnaaa? N̄ su ma durunna dƆ Ludagu de à ma né de yáin yá? ¹⁹ Akú Iliasu pine: N̄ n̄ né pi kpáma. Akú à né pii s̄i nɔgbê pii ɔ̄ à òdì káao kpé musu gu kú à kīpan. À a wùtɛ a gádo a gwe, ²⁰ akú à ɔ̄ d̄ Dikirinɛ à pi: Dikiri ma Luda, m̄k̄n̄ mé n̄ tó gyaanƆ kú ma kipa a bea né gá n̄ p̄sira kpàí yá? ²¹ Akú à wùtɛ à a zīda p̄ro n̄égōgbê pila gèn aakō à ɔ̄ d̄ Dikirinɛ à pi: Dikiri ma Luda, n̄ tó a wèndi era à su a m̄ɛ gūn. ²² Dikiri Iliasu ɔ̄ d̄ mà, akú wèndii ɛra à sù né piia à fùtɛ.

23 Kū Iliasu nэг̃g̃bē p̃i sè à k̃pa k̃áo, à g̃è k̃áo kp̃én, akū à a kp̃à a daa à p̃i: Ñ̃ g̃wa, n ñé p̃i w̃èndii sù! 24 Akū ñg̃bē p̃i p̃i Iliasuñe: Má d̃s sà k̃u Luda gb̃ēme n ũ. Dikiri yā k̃u à b̃ò n l̃én bi yāpurame.

18

Iliasu k̃u Obadiao

1 À g̃w̃o pla k̃è, akū Dikiri yā sù Iliasua leg̃ūmanasari w̃è aak̃òde g̃ūn à p̃i: Ñ̃ g̃è ñ n z̃ida m̃o Ahabuñe, mani t̃ó leg̃ū ma a b̃usun. 2 Akū Iliasu f̃ute àten g̃é a z̃ida m̃o Ahabuñe.

Kū ñàa k̃è gb̃ána Samaria, 3 akū Ahabu a beg̃wari Obadia s̃isi. Obadia p̃i s̃o à Dikiri ṽina ṽi manamana. 4 G̃w̃o k̃u Yez̃ebeli ten Dikiri annabiño d̃ede yā, akū Obadia ñ gb̃è keño s̃ete gb̃ēñon bas̃w̃oro à ñ úte gb̃èw̃eeño g̃ūn gb̃ēñon bupla akurikuri, akū à ñ gw̃á k̃u p̃óbleo k̃u ío. 5 Akū Ahabu p̃i Obadiane: Ó dodo guño ò g̃é is̃ebokiño k̃u swaw̃eeñon p̃ínki. Ódig̃ d̃oro ke óni s̃è le ò kp̃á ó s̃ño k̃u ó baragb̃ásño. 6 Akū ò gu kp̃àate, ñ baadi a z̃é s̃è. 7 Kū Obadia tena, akū ò kp̃àk̃u k̃u Iliasuo. À a d̃s, akū à w̃ute a ñes̃e kutena à p̃i: Ma dikiri Iliasu, m̃ok̃mm̃en g̃we yā? 8 Iliasu w̃èa à p̃i: Mak̃ūme! Ñ̃ g̃é ò n dikiriine má k̃u la. 9 Akū Obadia p̃i: B̃ó taarin ma k̃è, k̃u ñten mak̃ū n z̃òbleri na Ahabuñe a õi à ma d̃e? 10 Ma s̃i k̃u Dikiri n Ludao buri ke b̃usu ke kun k̃u ma dikiri g̃i gb̃ēño z̃im̃ma ò n wetenỹiro. Tó ò p̃i ñ k̃u gwero, àdi tó ò la dame. 11 Akū ñten om̃ene d̃o mà g̃é mà ò ma dikiri Ahabuñe k̃u ñ k̃u la yā? 12 Tó ma da z̃én, manig̃ d̃s gu k̃u Dikiri Nini ni n s̃é à tá k̃unworo. Tó ma ge ma ò Ahabuñe, tó à sù adi n ero, ani ma dem̃e. Mak̃ū n z̃òbleri s̃ó má Dikiri ṽina ṽi zaa ma kefennak̃eg̃w̃o. 13 Ma dikiri Iliasu, k̃u Yez̃ebeli ten Dikiri annabiño d̃ede, r̃idi yā k̃u ma k̃è maroo? Mak̃ū mé ma ñ gb̃ēkeño s̃ete gb̃ēñon bas̃w̃oro, ma ñ úte gb̃èw̃eeño g̃ūn gb̃ēñon bupla akurikuri, ma ñ gw̃á k̃u p̃óbleo k̃u ío. 14 Akū n p̃imene d̃o mà g̃é mà ò ma dikiri Ahabuñe ñ k̃u la yā? Ani ma dem̃e. 15 Akū Iliasu p̃i: Ma s̃i k̃u Dikiri Z̃ikaride k̃u maten doiiio, mani ma z̃ida m̃one gb̃àra sà.

Iliasu k̃u Baali tánagbagbariño Kaameli k̃pi musu

16 Akū Obadia g̃èe à dà Ahabule à yā p̃i òne, akū Ahabu g̃èe da Iliasule. 17 Kū Ahabu Iliasu è, à pine: Isarailaño b̃usuderi, m̃ok̃mm̃en g̃we yā? 18 Akū Iliasu p̃i: Adi ke mak̃ū mé ma Isarailaño b̃usuu d̃ero, m̃ok̃ñ k̃u n de bedeño ák̃ño mé a d̃è, zaak̃u a p̃a kp̃à Dikiri yāditenaño a te Baalii. 19 Ñ̃ Isarailaño s̃isi ñ p̃ínki, ò dakare Kaameli k̃pi musu l̃e l̃e k̃u Baali tánagbagbari gb̃ēñon w̃aa pla k̃u bupla akurio k̃u Asera t̃anade gb̃ēñon w̃aa pla k̃u òdi p̃ó ble k̃u Yez̃ebeliioño.

20 Ahabu Isarailaño s̃isi ñ p̃ínki, akū à t̃anade p̃iño k̃àkara Kaameli k̃pi musu. 21 Akū Iliasu ñà gb̃ēño à ñ lá à p̃i: Á laasun nig̃s̃ k̃paatena ari b̃orem̃e? Tó Dikiri bi Ludame, à téi. Tó Baalime s̃o, à téi. Odi yāke wearo, 22 akū Iliasu p̃iñe: Dikiri annabiño té mak̃ū mé ma g̃s̃ mado. Baali tánagbagbariño s̃o, gb̃ēñon w̃aa pla k̃u bupla akuriome. 23 Á z̃usaño kp̃áwá m̃èn pla, t̃anade p̃iño à m̃èn do sé ò z̃z̃k̃ore ò k̃á yākala, òsun té naaro. Mak̃ū se mani a do keke mà k̃á yākala, mani té naa sero. 24 M̃ók̃ño s̃o ò Baali s̃isi, mak̃ū s̃o mani Dikiri s̃isi. Ñ̃ gb̃è k̃u à mà, akū à sù k̃u téo, àk̃ūme Luda ũ. Akū gb̃è s̃inda p̃ínki p̃i: Yā maname! 25 Akū Iliasu p̃i t̃anade p̃iñone: Á z̃usa m̃èn do sé à keke k̃áaku, zaak̃u ák̃ño mé á dasi. Á á t̃ana s̃isi, ama àsun té naaro. 26 Akū ò z̃usa k̃u ò kp̃àm̃ma s̃i ò k̃èke, akū òten Baali s̃isi zaa k̃ñk̃o ari ifant̃é g̃èe k̃áo midangura. Òten ũ w̃á, òten lika sa'oki k̃u ò b̃oi, òten p̃i: Baali, ñ yā mawá! Bee k̃u abireo odi yāke maro, adi yā

mańmaro. ²⁷ Kū ifántē kà m̀dangura, akū Iliasu teni n̄ lalandi ke à pì: À wiki lé gbána à kara, àkūme dikiri ūroo? Ke a laasun tà kpadome. Ke à gèe b̄nikpe ke me. Ke à gèe w̄teame. Ke àten i om̄e, akū ádi a vuroo? ²⁸ Akū òten wiki lé kú kòto gbánao, òteni n̄ z̄ida líli kú f̄enedao kú s̄ario lákū òdi ke nà, ari aru ten pla à m̄èea. ²⁹ Kū ifántē gò m̄ia, akū òten yá ya ari sa òkosi oḡro ḡèe à kào. Bee kú abireo adi yáke weńmaro, adi yá mańmaro, adi s̄a kpányiro.

³⁰ Akū Iliasu pì parine: À namai la! Kū ò nài n̄ pínki, akū à Dikiri gbagbaki kú à gbòroo k̄èke àten bo. ³¹ À gb̄èe s̄èse m̄en kuri aw̄epla Yakubu burin̄o dasi lén. Yakubun Dikiri yá òne yá à pì òḡo pin̄e sà Isaraila. ³² Kū à Dikiri gbagbaki p̄li bò, akū à w̄èe ȳ à likai. W̄èe p̄li kà à í sí lita ḡero. ³³ À yàkaa kà sa'oki p̄ila, à z̄u p̄li z̄òz̄k̄re à kà yàkaa p̄ia à pì: À í t̄o lo siik̄s, à kà sa'op̄o p̄ia kú yàkaa p̄io. ³⁴ Kū ò t̄o, akū à pì: À era à t̄o do. Kū ò t̄o, akū à pì: À era à t̄o à ke ḡèn aak̄s. Akū ò t̄o ari ḡèn aak̄s. ³⁵ Í p̄li bàa lè à lika sa'oki p̄ii ari w̄èe p̄li pà. ³⁶ Sa òkosi oḡro akū annabi Iliasu nài à pì: Dikiri, Ibrahim̄ kú Isaakuo kú Isarailao Luda, n̄ t̄o ò d̄s gbàra kú m̄ok̄m̄me Isarailan̄o Luda ū akūs̄o n̄ z̄òbleriime ma ū, maten yá dí ke kú m̄ok̄n mé n̄ ma dan yai. ³⁷ N̄ yá mama Dikiri! N̄ yá mama, de gb̄é d̄ino le ò d̄s kú Dikiri, m̄ok̄m̄me n̄ Luda ū akūs̄o n̄teni n̄ n̄s̄e liteńne de ò era ò summa. ³⁸ Akū Dikiri té s̄u sa'ob̄o p̄ia kú yàkaa kú gb̄eno kú búsuuo, ò té kú, akū í kú à kú w̄èe p̄in bàa. ³⁹ Kú gb̄eno è, akū ò w̄ute n̄ n̄s̄e le kutena ò pì: Dikirim̄e Luda ū! Dikirim̄e Luda ū! ⁴⁰ Akū Iliasu dànn̄e à pì: À Baali t̄anagbagbarii p̄ino k̄k̄u, n̄ gb̄eke s̄un pitiáwaro. Kú ò n̄ k̄k̄u, akū Iliasu ḡèe kúńwo Kis̄o guvuten à n̄ dede gwe.

⁴¹ Iliasu pì Ahabune: N̄ gé p̄o ble n̄ í mi, zaakū ma legū k̄ni n̄ ma do. ⁴² Akū Ahabu ḡèe p̄o ble à í mi. Akū Iliasu didi à ḡèe Kaameli m̄is̄ont̄ea à w̄ute à m̄i kà t̄un. ⁴³ A pì a z̄ikeriine: N̄ gé gu gwa ísira kpa. Akū à ḡèe à gwà. Kú à s̄u à pì: P̄s̄ke kú gwero. Akū Iliasu pin̄e à era à gé gwa do, akū à ḡèe le ari ḡèn sup̄pla. ⁴⁴ A ḡèn sup̄pladeo z̄ikerii p̄i pì: Ma legū è lokona serere lán òla bà, àten fute ísira musu. Akū Iliasu pin̄e: N̄ gé n̄ ò Ahabune à s̄go do s̄n̄o a ḡèn à kipa kpia ari legū ḡo gé a d̄ad̄a. ⁴⁵ Legū ten s̄isi bus̄buse, z̄aga'ia fute, akū legū mà manamana. Ahabu kú s̄gon, àten ta Yezerili. ⁴⁶ Dikiri gbána s̄u Iliasua, akū à a uta z̄òk̄o kàkara à kù, à bàa lè à Ahabu k̄è ari à ḡèe káo Yezerili.

19

Dikiri ya'ona kú Iliasuo Orebu

¹ Akū Ahabu yá kú Iliasu k̄èe bàa Yezebeline p̄inki, lákū à t̄anade p̄ino d̄ede nà kú f̄enedao n̄ p̄inki. ² Akū Yezebeli légbaz̄a k̄è Iliasune à pì: Ari zia mandara'i, t̄o mádi kenne lákū n̄ k̄è t̄anaden̄one n̄aro, t̄anan̄o yá kemene p̄as̄ip̄as̄i! ³ Akū v̄ina Iliasu kù, akū à fute à bàa si à a z̄ida miboki w̄ete. Kú à kà Beseba, Yudano búsun, gwen à a z̄ikerii t̄on, ⁴ akū à t̄aa ò gbárannan ḡro do. À ḡèe à w̄ute s̄é lí gb̄aru, akū à adua k̄è à le à ga à pì: Dikiri, yá d̄ik̄ina m̄oma le. N̄ ma w̄endi sé ḡno, zaakū má de ma dizin̄olaro. ⁵ Akū à w̄ute àten i ò s̄é lí pì gb̄aru.

K̄anto malaikaa s̄u à o k̄èa à pì: N̄ fute n̄ p̄o ble. ⁶ Kú Iliasu gu gwà, akū à k̄ara as̄ana è kú í túruuo katena a m̄ii. Akū à p̄o blè à í m̄i à era à w̄ute. ⁷ Dikiri Malaikaa era à s̄u a ḡèn pladeo, à o k̄èa à pì: N̄ fute n̄ p̄o ble, zaakū tá gb̄anan n̄ten su o. ⁸ Akū à fute à p̄o blè à í m̄i. P̄s̄ble p̄i t̄o à gbána lè, akū à t̄aa ò ḡro bupla f̄anant̄e kú gw̄anio ari à ḡèe à kà Luda kpi kú òdi pì Orebu. ⁹ Akū à

gè gbèwɛɛn à ì gwe, akū Dikiri yā sùà à pì: Iliasu, bón nten ke laa? ¹⁰ À wèa à pì: Dikiri Luda Žikaride, ma laakarìi fùte manamana, zaakū Isarailanŋ pā kpā n bāka kunna kúnwo yāi, akū ò n gbagbakinŋ gbòro ò n annabinŋ dède kū fēnedaŋ. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma wɛ se. ¹¹ Akū Dikiri pì: Ñ bo ñ gé zɛ ma arɛ kpi musu, mani gēte n arɛ.

Zàgā ĩa gbāna fùte, àten kpi pìno para àten gbèno wíwi Dikiri arɛ, ama Dikiri kú ĩa pii gūnlo. ĩa pii gbera zīte yīgāyīgā, ama Dikiri kú zīte yīgāyīgānaa pii gūnlo. ¹² Zīte yīgānaa pii gbera akū té bō, ama Dikiri kú té pii gūnlo. Té pii gbera akū kòto busɛɛ bō tɛɛɛ. ¹³ Kū Iliasu kòtoo pii mà, à a uta zōkō kù a wéa. Akū à bō à gèè à zè gbèwɛɛɛ pì léa, à mà ò pìare: Iliasu, bón nten ke laa? ¹⁴ À wèa à pì: Dikiri Luda Žikaride, ma laakarìi fùte manamana, zaakū Isarailanŋ pā kpā n bāka kunna kúnwo yāi, akū ò n gbagbakinŋ gbòro ò n annabinŋ dède kū fēnedaŋ. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma wɛ se. ¹⁵ Akū Dikiri pìne: Ñ era ñ tá Damasuku gbārannan. Tó n ka gwe, ñ Azaili ká Siria kína ũ, ¹⁶ ñ Nimisi daikore Yehu ká Isarailanŋ kína ũ, ñ Abeli Mɛɔla gbē Safata né Elisa ke n gēne ũ annabi ũ. ¹⁷ Gbē kú bō Azaili fēneda léi, Yehu mé ani a de. Tó à bō Yehu fēneda léi sō, Elisa mé ani a de. ¹⁸ Bee kú abireo má Isarailanŋ kúna gbènon dúbú suppla, kú ñ gbēke dí kúte Baaline à lé pèaro.

Elisa sisinaa

¹⁹ Akū Iliasu fùte à bō gwe à gèè à Safata né Elisa lè, àten bú wí kú zùnŋ swa kuri awɛɛpla. Àkū mé à té zù swa kpèdei. Akū Iliasu nài à a gyabaa gò à dàala. ²⁰ Akū Elisa a zùnŋ tò gwe à bàa lè à bō à té Iliasu kpe, akū à pìne: Ñ tó mà gé lé za ma de kú ma daooa gīa, gbasà mà su mà ténýí sà. Akū Iliasu pìne: Ñ gé ñ era ñ su. Ñ dō yā kú ma kènne. ²¹ Akū Elisa èra à gèè à a zùnŋ kùtu kpà à té kà kú a zù swa gbāngoo, akū à zùu pìno nòbō fufuu kè à kpà gbènoa ò sò. Akū à bō à tè Iliasui, à gō à plade ũ.

20

Benadada kú a žikarinŋ likana Samariai

¹ Siria kína Benadada a žikarinŋ kàkara ñ pínki. Kína gbènon baraakuri awɛɛplanŋn kú káao kú ñ sōnŋ kú ñ sōgonŋ. Akū ò gèè ò lika Samariai ò lètea. ² Akū à gbèno žì Ahabua wète gūn à pì: Makū Benadada ma pì. ³ n andurufu kú n wuraaŋ gō ma pō ũ. N nŋ mananŋ kú n né mananŋ gō ma pō ũ dŋ. ⁴ Akū Isarailanŋ kína pì: Ma dikiri kína, makū kú pō kú má vīno gō n pō ũ pínki lākū n ò nà. ⁵ Akū Benadada èra à gbèno žì a dŋ à pì: Makū Benadada ma gbèno žì ma n andurufu kú n wuraaŋ kú n nŋnŋ kú n néno làmma. ⁶ Zia mandara' i mani ma gbèno žìmma ò n be kpukɛ kú n gbèno bɛno, oni á pō bèèredɛno sète ò suomeno pínki. ⁷ Akū Isarailanŋ kína a būsɛ gbē zōkōno sisi ñ pínki à pìrne: A è lākū àteni ò lé wete nà yá? Kú à gbèno žìma, à ma nŋnŋ kú ma néno kú ma andurufuuo kú ma wuraaŋ làma, mádi žionero. ⁸ Akū gbē zōkō pìno kú gbē kparanŋ pìne: Ñsun a yā maro, ñsun wenero. ⁹ Akū à pì Benadada žìrinŋne: À gé à o ma dikiri kínane, pō kú à là makū a zōbleriia káakun mani ke. Pō kú à làma kpekpɛ dín mani kero. Akū žìrii pìno èra Benadadane kú légbāzā pìno. ¹⁰ Akū à èra à gbèno žì Ahabua dŋ à pì: Tó Samaria būsutiti gō à kà kú ma gbèno le à dādā okū dodo, tānanŋ yā kemene pásīpāsī! ¹¹ Akū Isarailanŋ kína pì: À gé à one, gbē kú àten žìka'uta da sún ĩa dā lākū gbē kú à uta pii bō à kàte bàro. ¹² Kú Benadada yā pii

mà gɔɔ kù àtèn í mi kù a kína dakenɔ n̄ bizakutanɔ gūn, akù à pì a gbēnɔnɛ ò soru kɛ. Akù ò gɛɛ soru kɛ.

Ahabu zìblena Benadadaa

¹³ Annabi ke sù à Isarailanɔ kína Ahabu lè à pìne: Dikiri pì, n zìkari dasinɔ è gwe yá? Áni n̄ nanne n ɔ́ gbàra, ìnigɔ́ dɔ́ kù akáame Dikiri ù. ¹⁴ Akù Ahabu a là à pì: Dí mé ani abire kɛɛ? Á wèa à pì: Dikiri pì, n bùsu gu gbē zòkɔnɔ kefenna zìkarinɔ mé oni kɛ. Akù Ahabu a là dɔ: Dí mé ani na zìia káakuu? Á wèa à pì: Mòkómme! ¹⁵ Akù Ahabu gu gbē zòkɔnɔ kefenna zìkari pìnɔ kàkara gbēnɔn wàa do kù baraakuri awɛɛplao. Akù à a zìkarinɔ kàkara n̄ pínki, ò kè gbēnɔn dúbu suppla. ¹⁶ Ò fùte wēten ifántē kà midangura, gɔɔ kù í ten Benadada kù a kína dake pìnɔ de n̄ bizakutanɔ gūn. ¹⁷ Akù gu gbē zòkɔnɔ kefenna zìkari pìnɔ bòte káaku. Akù Benadada zìrinɔ gɛɛ ò òne, gbēnɔ ten bo Samaria. ¹⁸ Akù Benadada pì: Tó aafian òten sun yoo ke kù zìio, à n̄ kùkù bēne. ¹⁹ Kù gu gbē zòkɔnɔ kefenna pìnɔ bò wēten, zìkarinɔn té n̄ kpé, ²⁰ akù n̄ baadi a ibereɛ dè. Kù Sirianɔ lèkɔa, akù Isarailanɔ pèmma, akù Siria kína Benadada kù a sɔde kenɔ bàa si ò n̄ kē sɔ musu. ²¹ Akù Isarailanɔ kína bò à gɛɛ à sɔdenɔ kù sɔgodenɔ dèdè à Sirianɔ ásarú kè manamana. ²² Annabi pìi era à sù à Isarailanɔ kína lè à pì: N̄ n zìkarinɔ kara n̄gɔ kù soru gūn, zaakù tó Sètáɔɔ kà, Siria kína ni era à su létemma dɔ.

²³ Akù Siria kína ibanɔ pìne: Isaraila tãnanɔ bi s̄s̄i tãnanɔme. Abire yãin n̄ gbãna deóla. Tó óten zì ká kúnwo gusaran, ó gbãna nigɔ́ deñla. ²⁴ N̄ n kína dakenɔ lilin kɛ, n̄ don'arede pãndenɔ ditèdite n̄ gbèn. ²⁵ Séde n zìkarinɔ kù n s̄nɔ kù n s̄gonɔ gɔ́ dasi lán káakupɔ kù n kurainɔ bà, ó zì ká kúnwo gusaran, ó gbãna ni deñla. Kína n̄ yã mà, akù à kè le.

²⁶ Kù Sètáɔɔ kà, Benadada Sirianɔ kàkara, akù à gɛɛ zì ká kù Isarailanɔ zaa Afeki. ²⁷ Ò Isarailanɔ kàkara ò kusuna kèñne, akù ò gèényí. Sirianɔ dàgula gu s̄inda pínki, akù Isarailanɔ bùraa kàte lán blè kpàsa fítinna leu planɔ bà, ò are dòkɔa. ²⁸ Akù Luda gbē pìi sù à pì Isarailanɔ kínane: Dikiri pì, zaakù Sirianɔ ten da s̄s̄inɔ dikirin a ù, guvute dikirin a ùro, áni a zìkari dasi d̄ik̄inanɔ nanne n ɔ́, ìnigɔ́ dɔ́ kù akáame Dikiri ù. ²⁹ N̄ bùranɔ are dɔdòkɔana le ari gɔɔ suppla, a gɔɔ supplade pìn ò nà zìia. Akù Isarailanɔ Siria gèsedenɔ dèdè gbēnɔn dúbu basɔɔro zì p̄ia. ³⁰ Kù gbē kparanɔ lèkɔa ò si Afeki wēten, akù a b̄ini lète à s̄írma. Gbē pìnɔ kà gbēnɔn dúbu baraasɔɔro awɛɛsuppla. Benadada s̄ à bàa si à si wēte pìn se, à gɛɛ à ùte kpéne gūn. ³¹ Akù a ibanɔ pìne: O mà Isarailanɔ kínanɔn gbēke ví. Ò uta kasanɔ dɔ ó pì, ò bà dɔ ó wakale, ò bo ò gé ò a le. Òdigɔ́ d̄s̄ro ke ani n tó kù wèndiio. ³² Akù ò uta kasanɔ d̄ ò n̄ pì, ò bà d̄ ò n̄ wakale, ò gɛɛ ò Isarailanɔ kína lè ò pì: N zòbleri Benadada pì n̄ a tó kù wèndiio. Akù Isarailanɔ kína pì: Ase à kpé kun yá? Ma gbēme. ³³ Yã p̄i kè gbē pìnɔne àlesi mana ù, akù ò yã p̄i dà ò kù ò pì: Ee, Benadada bi n gbēme. Akù kína pì: À gé à a sé à su kãao. Kù Benadada sù, akù Ahabu pìne à gē kãao a s̄gon. ³⁴ Akù Benadada pìne: Wēte kù ma de si n deanɔ maní era mà kpámma, ìnigɔ́ laga yía Damasuku lákù ma de kè nà Samaria. Akù Ahabu pì: Ò lédokɔnɔ kɛ abire musu, má n gbare. Akù à lédokɔnɔ kè kãao à a gbàre.

Annabi yadana kína Ahabula

³⁵ Dikiri pì annabi gà gbēkene à o a gbēdakenē à a lé. Kū annabii pì òne, akū à gì. ³⁶ Akū à pìne: Zaakū nídi Dikiri yā maro, tó o kēkōa g̀n̄o, músu ni n demē. Kū ò kēkōa, akū músu a è à dè. ³⁷ Annabii pì gbēke lè d̄o, akū à pìne à a lé. Akū à a lè à k̄nna. ³⁸ Akū annabii pì biza kù a wéa à a z̄ida lite, akū à g̀e àten k̄ina dā zé léa. ³⁹ Kū k̄ina ten g̀ete, akū annabii pì lé z̄uì à pi: Makū n z̀obleri, kū ma g̀e z̄llan, akū gbēke sù ma k̄inaa kū g̀ogbē keo, à pi màḡo a dākpa. Tó ma tò à p̄itima, ma w̄endi lén gwe, kes̄o mani f̄ina bo kū andurufuuo kiloo bupla s̄oosari. ⁴⁰ Kū ma laakar̄ii tà gu p̄andea, akū g̀ogbē pii g̀ete. Akū Isarailan̄o k̄ina p̄ine: Lákū oni wé t̄amma n̄an n ò gwe. ⁴¹ À biza p̄ii gò a wéa likalika, akū Isarailan̄o k̄ina a d̄s̄ annabi ū. ⁴² Akū annabii p̄ii p̄ine: Dikiri p̄i, zaakū n g̀ogbē kū a d̄ite à ga gb̄are, ìni ga a g̀ene ū, n gb̄en̄o ni gaga a gb̄en̄o g̀ene ū. ⁴³ Akū Isarailan̄o k̄ina dà zén à tà a bea zaa Samaria. A n̄es̄e yāka à ãnn sisi.

21

Naboti geepi líkpe

¹ Abire gbera Yezerili gbēke kun, a t̄on Naboti. À geepi líkpe v̄i gwe Samaria k̄ina Ahabu be sare. ² Akū Ahabu p̄ine: Ñ n geepi líkpe kp̄ama mà ke d̄o kara ū, zaakū à kú ma be sare. Mani geepi líkpe kū à mana de abirela kp̄amma a g̀ene ū. Tó ñ yei, mani f̄ina bonne kū andurufuuo láku à kù nà. ³ Akū Naboti p̄i Ahabune: Kai, ani sí kero! Mani f̄o mà túbi kū ma dizin̄o t̄omene kp̄ammaro. ⁴ Akū Ahabu n̄es̄e yāka, à tà be kū p̄sirao kū Yezerili gbē Naboti p̄ine áni túbi kū a dizin̄o t̄oare kp̄aaro yāi. Akū à w̄ute a gádoa à are d̄s̄ gb̄ia à ḡi p̄s̄ blei. ⁵ A nan̄o Yezebeli sù à a là à pi: Bó mé à n le n ãnn sisi, nídi p̄o bleroo? ⁶ Akū à w̄ea à pi: Ma p̄i Yezerili gbē Nabot̄ine à a geepi líkpe kp̄ama, mani f̄ina bone kū andurufuuo. Tó geepi líkpe p̄anden à yei s̄o, mani kp̄aa a g̀ene ū. Akū à p̄i áni kp̄amaro. ⁷ Akū a nan̄o Yezebeli p̄ine: M̄ok̄n̄ Isarailan̄o k̄i'ina yākenan dí yá? Ñ fute ñ p̄o ble kū p̄onno, mani Yezerili gbē Naboti geepi líkpe sínne.

⁸ Akū à takadan̄o k̄ek̄e kū Ahabu t̄o à a tambari l̄ea, à kp̄az̄akp̄az̄a gbē z̄sk̄n̄o kū k̄ine kū ò kú Naboti w̄ete ḡunn̄one. ⁹ Takada p̄in̄o ḡun̄ à pi: À léȳiḡo d̄ite à a kp̄akpa ke. À vuteki mana kp̄a Nabot̄ia gb̄en̄o té ¹⁰ à gbē ginan̄o wete gb̄en̄on pla à ñ k̄ate a are, de ò yā dia ò pi à Luda kū k̄inao t̄o v̄ani si. À a kū à bo k̄aao w̄ete kpe, á a p̄apa kū gb̄eo à de. ¹¹ Akū Naboti w̄ete gbē z̄sk̄n̄o kū k̄in̄en̄o k̄e l̄ákū Yezebeli ò takada kū à kp̄az̄án̄en̄o ḡun̄ nà. ¹² Ò léȳiḡo d̄ite, akū ò vuteki mana kp̄a Nabot̄ia gb̄en̄o té. ¹³ Akū gbē gina gb̄en̄on pla p̄in̄o sù ò v̄ute a are, ò yā dia gb̄en̄o w̄ara ò pi à Luda kū k̄inao t̄o v̄ani si. Akū ò a kù ò b̄o k̄aao w̄ete kpe ò a p̄apa kū gb̄eo ò d̄e. ¹⁴ Akū ò légb̄az̄a k̄e Yezebeline ò pi, ò Naboti p̄apa kū gb̄eo ò d̄e.

¹⁵ Kū Yezebeli mà ò Naboti p̄apa kū gb̄eo ò d̄e, akū à g̀e à pi Ahabune: Ñ fute ñ gé Naboti geepi líkpe kú à ḡionne pi sí n p̄o ū, zaakū à kun doroo à ḡa. ¹⁶ Kū Ahabu mà Naboti ḡa, akū à fute àten gé de à a geepi líkpe sí a p̄o ū.

¹⁷ Akū Dikiri yā sù Tisibe gbē Iliasua à pi: ¹⁸ Ñ fute ñ gé Samaria k̄ina Ahabu le. À g̀e Naboti geepi líkpe sí, à kú gwe. ¹⁹ Ñ one makū Dikiri ma p̄i, à gbē d̄e à sù a túbi sín gweroo? Ñ one d̄o, gu kū gb̄edan̄o Naboti aru s̄as̄an, gwen oni àpii p̄o s̄as̄an se.

²⁰ Kū Ahabu Iliasu è à pì: Ma ibere, ari tera nídi ma tóroo? Akū Iliasu pìne: Ee, mádi n tóro, zaakū n n zīda dà yā kū à vāni Dikirine kenan. ²¹ Akū Dikiri pì āni sunyī zīmā āni n burinƆ kakate, n gōgbē ke ni gō IsarailanƆ būsunlo, bee zīdade kesƆ zō. ²² Āni ke n ɔnnne lākū à kè Nebati né Yeroboamu ɔnnne nà, lākū à kè Ahia né Baasa ɔnnne nà, zaakū n IsarailanƆ dà durunnakenan n a pƆ fēne. ²³ Yezebeli sƆ, Dikiri pì gbēdanƆ ni a sƆ Yezerili bīni sare. ²⁴ GbēdanƆ ni n gbē kū oni gaga wēte gūnnƆ sƆ, bānƆ ni n gbē kū oni gaga sēnnƆ ble.

²⁵ Gbēke kun ziki kū à a zīda dà yā kū Dikiri yeiro kenan lán Ahabu bāro, akūsƆ a nanƆ Yezebeli di té káagu. ²⁶ À yā kū ò a tēno kè manamana, à tè tãnanƆ lán AmɔrinƆ kè nà, kū Dikiri pērūma IsarailanƆne.

²⁷ Kū Ahabu mà le, akū à a uta gā à kè à uta kasanƆ dà ari à lo, akū à lé yī à gō tē kū pɔsirao. ²⁸ Akū Dikiri yā sù Iliasua: ²⁹ N è deran Ahabu a zīda nàtemene nà yā? Zaakū à a zīda nàtemene, mani yā vāni pì ke a ɔnnne a gɔɔaro. A nēgōgbēn mani yā vāni pì ke a ɔnnne.

22

Mikaya annabikéyā vāni ona Ahabunē

¹ À kà wè aakƆ kū SirianƆ kū IsarailanƆ dí zī ká kū kšoro. ² A wè aakƆde pìi gūnn YudanƆ kina Yosafata gèè à IsarailanƆ kina lè. ³ IsarailanƆ kina pì a gbēnƆne: Á dƆ kū RamƆ Giliada bi ó pƆme yāroo? Ama ódi a sina Siria kinaa yā kēkero. ⁴ Akū à Yosafata là à pì: Īni gé kúmao zī ká kū RamƆ GiliadadenƆroo? Akū Yosafata wè à pì: PƆ dokƆnƆme ó ũ, ma gbēnƆ bi n gbēnƆme. Ma sƆnƆ bi n sƆnƆme. ⁵ Akū à èra à pìne: Ñ Dikiri gbeka ñ ma gā. ⁶ Akū IsarailanƆ kina annabinƆ kàkara lán gbēnƆn wàa pla bà, akū à n lā à pì: Mà gé zī ká kū RamƆ GiliadadenƆon yā, ke màsun géro? Akū ò wèa ò pì: Ñ gé! Dikiri ni n nanne n ɔī. ⁷ Akū Yosafata pì: Dikiri annabi ke kú la ò a laroo? ⁸ Akū IsarailanƆ kina wèa à pì: Gōgbē ke kun dƆ, a tƆn Mikaya, Imlá néme. Ani fƆ à yā gbekawere Dikiria, ama mà yeiro, zaakū àdi yā mana omene zikiro, séde a vāni. Akū Yosafata pì: Ñsun o lero kina! ⁹ Akū IsarailanƆ kina a ibanƆ doke sisi à pìne: Ñ gé ñ Imlá né Mikaya sisi à su likalika.

¹⁰ IsarailanƆ kina kū YudanƆ kina Yosafatao baadi a kible'uta dana, ò vutena n kiblegbaaa pƆwēgbēki kū à kú Samaria bīnilea, akū annabii pìnƆn ten annabikéyā o n are n pínki. ¹¹ Kenana né Zedekia mōsi pì lán bēne bà à pì: Dikiri pì bēne dīnƆn ĩni SirianƆ zƆzƆo ñ n dede n pínki. ¹² Akū annabii pìnƆn ten yā dokƆnƆ o n pínki òten pì: Ñ gé léte RamƆ Giliadaa, ĩni fuaro. Dikiri ni n nanne n ɔī.

¹³ Gbē kū à gèè Mikaya sisi pìne: N annabi dakenƆ lé kè dokƆnƆn yee! Yā nnan òten o kīnane. Ñ yā dokƆnƆ pì o se ñ yā nna one. ¹⁴ Akū Mikaya pì: Ma si kú Dikiri kunnao, yā kú Dikiri òmenen mani o kīnane.

¹⁵ Kū à kà, akū kina a là à pì: Mikaya, ò gé zī ká kū RamƆ GiliadadenƆon yā, ke òsun géro? Akū à wèa à pì: Ñ gé léte'uma! Īni fuaro. Dikiri ni n nanne n ɔī. ¹⁶ Akū kina pìne: Gēn ũgbān mani n da ñ sí kú Dikirio kú yāpuran ĩni omene? ¹⁷ Akū Mikaya pì: Ma IsarailanƆ è fākšana sīsīnƆ kpadoa lán sā kú ò dàri vīronƆ bà. Akū Dikiri pìmene, gbē pìnƆn don'arede vīro. Ñ baadi tá a bea aafia. ¹⁸ Akū IsarailanƆ kina pì Yosafatane: Ñdi ma gweroo? Mádi onne kú àdi yā nna omene zikiro, séde a vāni? ¹⁹ Akū Mikaya èra à pì: Ñ Dikiri yā ma! Ma

Dikiri è vutena a kpatan, ludambɛ zɪkarinɔ zɛzɛ a sarɛ n̄ pínki ɔplai kɔ ɔzɛo. ²⁰ Akú Dikiri pì: Dí mé ani ɔndɔ kemɛnɛ Ahabunɛ à gé léte Ramɔ Giliadaa de à ga gwɛe? Akú gbɛke pì la, gbɛke pì la dɔ. ²¹ Akú nini ke bò à sù à zè Dikiri arɛ à pì: Makú mé mani gé ɔndɔ kenɛ. Akú Dikiri a là à pì: Ìni ke deramɛ? ²² Akú à wèa à pì: Mani gé mà ke nini ékede ù mà yā soso mà ká a annabinɔnɛ n̄ lén. Akú Dikiri pì: Ìni ɔndɔ kenɛ, Ìni fuaro. N̄ gé ke le. ²³ Len Dikiri tò nini ékede pì yā soso à kà n̄ annabi dínɔnɛ n̄ lén le n̄ pínki. Sunyīn Dikiri kpányī. ²⁴ Akú Kenana né Zedekia gɛɛ à Mikaya s̄an kè à pì: Bɔrɛn Dikiri Nini boma à gɛɛ à yā ɔnnɛ? ²⁵ Akú Mikaya wèa à pì: Ìni dɔ zī kú n̄ bàa lè n̄ gɛ utɛ kpénɛn. ²⁶ Akú Isarailanɔ kína pì: À Mikaya kú à tá káo wɛte kína Amɔ kú ma né Yosasio kīnaa, ²⁷ á oñnɛ ma pì ò a da kpésiran, ɔgɔ burodi kpáa kú ío fítifiti ari mà gé suo aafia. ²⁸ Akú Mikaya pì: Tó n̄ gɛ n̄ su aafia, séde adi ke Dikiri mé à yā ò ma gairo. Akú Mikaya èra à pì: Asa á baadi pínki ma yā pì màa?

Ahabu gana zaa Ramɔ Giliada

²⁹ Isarailanɔ kína kú Yudanɔ kína Yosafatao gɛɛ Ramɔ Giliada. ³⁰ Akú Isarailanɔ kína pì Yosafatane: Mani ma zīda lite mà si zīn. Mɔkɔn s̄ɔ, ñgɔ kú la kú n̄ kible'utao dana. Akú Isarailanɔ kína a zīda lite à si zīn. ³¹ Siria kína gīnake s̄ɔ à ò a s̄go don'arɛde gbɛnɔn̄ baraaakuri awɛɛplanɔnɛ à pì: Asun arɛ dɔ gbɛkea zīnlo, bee díme, séde Isarailanɔ kína ado. ³² Kú s̄go don'arɛde pìnɔ Yosafata è, ɔten da Isarailanɔ kīname. Kú ò s̄ɔ dàa, akú Yosafata wiki lè. ³³ Kú ò è Isarailanɔ kīnanlo, akú ò a tò gwe.

³⁴ Kú gbɛke kaa gbàrɛ, akú à gɛɛ à Isarailanɔ kína pà, à gɛ à m̀d'uta pekereki dagura. Akú à pì a s̄godone: N̄ s̄ɔ lé lite ò bo zīn, ò ma kīnname gwe. ³⁵ Zī pì gbána kpà zī bīrea, akú ò kína pì kúkuna a s̄go gūn, ò arɛ dɔ Sirianɔa. Gu kú ò a kīnnan pì ten aru bo àten k̄ote s̄go gūn. Zī pīa ɔkɔsin à gà. ³⁶ Kú ifantè ten gɛ kpén, zɪkarinɔ wiki kàkara ò pì, baadi tá a b̄usun ari a bɛ wɛten. ³⁷ Len kína pīi gà le, akú ò a gɛɛ sè ò s̄uo Samaria ò a v̄l. ³⁸ Ò a s̄go pìpì Samaria íkacia, gu kú karuanɔ dì zú on, akú gbɛdanɔ sù ò a aru sàsā lākū Dikiri ò nà.

³⁹ Ahabu yā kparanɔn kú Isarailanɔ kīnanɔ gīayákɛna takadan, yā kú à kènɔ pínki kú kpé kú à bò kú wisa sakaao kú wɛte kú à kèkè à kàtenɔ. ⁴⁰ Kú Ahabu gà, akú a né Azia v̄ute a gēnɛ ù.

Yudanɔ kína Yosafata

⁴¹ Isarailanɔ kína Ahabu kíblena wɛ̄ siikɔde gūnn Asa né Yosafata kè Yudanɔ kína ù. ⁴² A wɛ̄ baraaakuri awɛɛsɔɔrode gūnn à kè kína ù, akú à kí blè Yurusalemu wɛ̄ baraaasɔɔro. A da tón Azuba, Sili néme. ⁴³ À zè kú a de Asa yākenanɔ zé s̄inda pínki gūn, adi pānɛro, à yā kú Dikiri yeii kè. Bee kú abireo adi t̄anagbagbaki kú ò bònɔ gbororo. Ò kpé ɔten sa oa ɔten turaretiti kpáta gwe.

⁴⁴ Yosafata kú Isarailanɔ kīnao kú kú k̄ɔo aafia. ⁴⁵ A yā kparanɔn kú Yudanɔ kīnanɔ gīayákɛna takadan, a négɔgbɛkɛyān̄ kú zī kú à kànɔ pínki. ⁴⁶ T̄anagbagbaki karua kpara kú ò ḡɔ a b̄usun zaa a de Asa gɔɔɔanɔ, à p̄ér̄ma ḡɔgbɛn̄ kú n̄gɔgbɛn̄ ò n̄ pínki. ⁴⁷ Ed̄omu b̄usu kína v̄l gɔɔɔ bīrearo, séde gbɛ z̄k̄k̄ɔ kú Yudanɔ kína d̄ite.

⁴⁸ A gó'ite lagatabɔn̄ kè de ò gé wura sé Ofi, ama odi le ò bo kú táo ísiralaro, zaakú gó pìnɔ wīwi zaa Eziṣ Gɛba. ⁴⁹ Gɔɔɔ bīrean Ahabu né Azia pì Yosafatane à tó a gbɛn̄ da ísira musu kú a gbɛn̄ lɛle, ama Yosafata dí wero. ⁵⁰ Kú Yosafata

gà, ò a mira kpàkūsū kū a dizinŏ a dizi Dauda wēten, akū a né Yoramū vùtε a gēnε ũ.

Isarailanŏ kína Azia

⁵¹Yudanŏ kína Yosafata kíblena wè gēro awεεplade gūnn Ahabu né Azia kè Isarailanŏ kína ũ Samaria, à kí blè wè pla. ⁵²À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū a de kū a dao yāo kū dŏ Nebati né Yeroboamu kū à Isarailanŏ dā durunnakenan yāo. ⁵³À dò Baalii, à a gbàgba, akū à Dikiri Isarailanŏ Luda pŏ fēnε lākū a de kè nà.

KINANƆ TAKADA PLADE

Iliasu yā 1:1-2:18

Elisa yā 2:19-8:15

Yudano kɔnanƆ kɔ Isarailano kɔnanƆ 8:16-16:20

Isarailano gɔna zɔzɔno ũ 17:1-17:41

Yudano kɔnanƆ 18:1-24:20

Yudano gɔna zɔzɔno ũ 25:1-25:30

Iliasu kɔ kɔna Ahazia

¹ Ahabu gana gbɛra Mɔabuno n zɔda si Isarailano. ² Gɔɔ kɔ Ahazia bakɛ zaa a kpɛ musu wondoo gɔn Samaria, à kɔnna manamana. Akɔ à gbɛno zɔ à pi: À gé à Ekɛɔnu tana Baalizebubu gbekamene, tó mani aafia le. ³ Akɔ Dikiri Malaikaa pi Tisibe gbɛ Iliasune: N fute n gé da Samaria kɔna zɔrɔnle n n la, Luda kɔ Isarailano bɔsunlo, gbasa ɔten gé yā gbeka Ekɛɔnu tana Baalizebubua yā? ⁴ Abire yāin ma pi, Ahazia ni fute a gyāpe kɔ à wutenaaaro, ani game. Akɔ Iliasu gɛɛ à ɔ le.

⁵ Kɔ zɔrii pɔno ɛra ɔ tã kɔna kɔnaa, akɔ à n lá à pi: À kè dera a era a su likalika le? ⁶ Akɔ ɔ wɛa ɔ pi: Gɔgbɛ ke mé à sù à dàɔle à piwɛre ɔ era ɔ su ɔ onne, Dikiri pi á kɔ Isarailano bɔsunlo, akɔ n gbɛno zɔ ɔ yā gbeka Ekɛɔnu tana Baalizebubua yā? Abire yāin ini fute n gyāpe kɔ n wutenaaaro, ini game. ⁷ Akɔ kɔna n lá à pi: Gɔgbɛ kɔ à sù à dàale à yā ɔare pi de derame? ⁸ Ɔ wɛa ɔ pi: Pɔkã utan gɔgbɛ pi dana, akɔsɔ à bára asa dɔna a pi. Akɔ kɔna pi: Tisibe gbɛ Iliasun gwe.

⁹ Kɔna a zɔkari gbɛnon bupla akuri kɔ n don'aredeo zɔ ɔ Iliasu kɔ, akɔ ɔ gɛɛ ɔ a lè vutena sɔsi musu. Don'arede pi pɔne: Luda gbɛ, kɔna pi n kipa n mɔ!

¹⁰ Iliasu wɛa à pi: Tó Luda gbɛn ma ũ, té bo ludambe à a dede kɔ n zɔkari gbɛnon bupla akurinɔ. Akɔ té bo ludambe à n dede n pɔnki. ¹¹ Akɔ kɔna ɛra à zɔkari gbɛnon bupla akuri pãndenɔ zɔ dɔ kɔ n don'aredeo. Don'arede pi pi: Luda gbɛ, kɔna pi n kipa n su likalika! ¹² Iliasu pɔne: Tó Luda gbɛn ma ũ, té bo ludambe à a dede kɔ n zɔkari gbɛnon bupla akurinɔ. Akɔ Luda té bɔ zaa musu, à n dede n pɔnki. ¹³ Akɔ kɔna ɛra à zɔkari gbɛnon bupla akuri pãndenɔ zɔ kɔ n don'aredeo a gɛn aakɔdei. Don'arede pi gɛɛ à kùte Iliasune à kùte kɛne à pi: Luda gbɛ, makɔ kɔ n zɔbleri gbɛnon bupla akuri dɔno, n ɔ wɛndi bèere gwa. ¹⁴ Té bɔ ludambe à don'arede gbɛnon pla káakunɔ dede kɔ n zɔkarinɔ n pɔnki. Tera sa n ma wɛndi bèere gwa. ¹⁵ Akɔ Dikiri Malaikaa pi Iliasune: N kipa n téi, n̄sun vɔna kenero. Akɔ à kipa, ɔ gɛɛ kɔna kɔnaa lele. ¹⁶ Akɔ Iliasu pi kɔnane: Dikiri pi á kɔ Isarailano bɔsunlo, gbasa n gbɛno zɔ ɔ yā gbeka Ekɛɔnu tana Baalizebubua yā? Abire yāin ini fute gyāpe kɔ n wutenaaaro, ini game. ¹⁷ Akɔ kɔna Ahazia gá lãkú Dikiri ɔ Iliasu gá nã.

Yudano kɔna Yehoramú, Yosafata né kɔblena wɛ plade gɔnn Yoramú vùte Ahazia gɛne ũ, kɔ Ahazia nɛgɔgbɛ vɔro yāi. ¹⁸ Ahazia yā kparanɔ kɔ Isarailano kɔnanƆ gɔyãkenanƆ takadan kɔ yā kɔ à kɛno.

2

Iliasu tana Dikiri kɔna

¹ Gɔɔ kũ Dikiri ye à Iliasu sé kũ zàgafao à tá káao a kīnaa, Iliasu kũ Elisao bò Giligala ò té zén. ² Akũ Iliasu pì Elisane: Ñ ze la! Dikiri ma zĩ Beteli. Akũ Elisa pì: Kũ Dikiri kunnaao kũ n kunnaao mani kēmmaro. Kũ òten gé Beteli, ³ akũ annabinɔ gã gbē kũ ò kũ Betelinɔ bò ò sù ò Elisa là ò pì: Asa n̄ d̄s kũ Dikiri ye à n dikiri símma gbāraa? À wēm̄ma à pì: Má d̄s bi. À abire tó! ⁴ Akũ Iliasu pì Elisane: Ñ ze la! Dikiri ma zĩ Yeriko. À wēa à pì: Kũ Dikiri kunnaao kũ n kunnaao mani kēmmaro. Akũ ò gēe Yeriko lēle. ⁵ Annabinɔ gã gbē kũ ò kũ Yerikonɔ bò ò sù ò Elisa là ò pì: Asa n̄ d̄s kũ Dikiri ye à n dikiri símma gbāraa? À wēm̄ma à pì: Má d̄s bi! À abire tó! ⁶ Akũ Iliasu pìne: Ñ ze la! Dikiri ma zĩ Yodan. Akũ à wēa à pì: Kũ Dikiri kunnaao kũ n kunnaao mani kēmmaro.

Akũ ò tēk̄si, ⁷ annabi gbēnɔn bupla akurinɔn tēnyī. Kũ gbēnɔn pla pinɔ zē Yoda bara, akũ annabii pinɔ zē zāzā òteni n̄ gwa. ⁸ Akũ Iliasu a utagyabaa bò à f̄i à í lèo, akũ í p̄i z̄k̄s̄re zaa bara la ari bara dire. Gukori bò, akũ gbēnɔn pla pinɔ bikù. ⁹ Kũ ò bikù, akũ Iliasu Elisa là ò pì: B̄n̄ n̄ ye mà kenne ari Luda ḡs gé ma símmaa? Elisa wēa à pì: Ñ tó n annabikegbāna kũ n̄ v̄i ḡsmene túb̄i ũ leu pla. ¹⁰ Akũ Iliasu pìne: Yā kũ n gbēkama pì z̄i'ũ. Gɔɔ kũ Luda teni ma símma, tó n ma e, ani ḡnn̄e. Tó n̄di ma e s̄s̄ro, ïni lero. ¹¹ Kũ ò tena, òten yā o lēle, akũ s̄s̄go tēde kũ s̄s̄ tēdenɔ n̄ k̄k̄s̄a, akũ Iliasu tà musu kũ zàgafao. ¹² Kũ Elisa è le, à wiki lè à pì: Baa! Baa! M̄ok̄ōmm̄e Isaraila s̄s̄gonɔ kũ a s̄s̄denɔ ũ. Adi a e doro, akũ à a p̄ok̄asanɔ ḡa à k̄k̄s̄re. ¹³ À Iliasu utagyaba kũ à bò à lēteaa s̄e, akũ à èra à ḡe à zē Yoda bara. ¹⁴ À í lè kũ Iliasu utagyaba kũ à k̄n̄aa p̄iio à pì: Dikiri Iliasu Luda kũ m̄am̄e? Kũ à í lèo, akũ à z̄k̄s̄re zaa bara la ari bara dire, akũ à bikù.

¹⁵ Annabinɔ gã gbē kũ ò bò Yerikonɔ teni a gwa, akũ ò pì: Iliasu annabikegbāna ḡs̄ Elisane. Akũ ò sù ò dàale ò k̄uten̄e ¹⁶ ò pì: Ók̄n̄o n z̄b̄blerinɔ, ó ḡsa gbāna gbēnɔn bupla akurinɔ v̄i. Ñ tó ò gé n dikiri wete. Òdiḡs̄ d̄s̄ro tó Dikiri Nini a s̄e à zù kpi ke musu ke guvute ken gwēe. Akũ Elisa pì: Àsun n̄ z̄īro. ¹⁷ Ò n̄akarāa, akũ à n̄ wé'í kũ à pì: À n̄ z̄i. Akũ ò gbēnɔn bupla akurii pinɔ gbāre, ò kp̄ate k̄e Iliasui gɔɔ aak̄s̄, odi boaro. ¹⁸ Kũ ò èra ò sù, ò Elisa lè Yeriko, akũ à p̄inne: Asa má óare àsun gé à a weteroo?

Elisa daboya káakunɔ

¹⁹ W̄ētepidenɔ pì Elisane: Ñ gwa dikiri! Ó w̄ēte katena mana lākũ n è nà. A í mé à nnaro, a z̄ite di p̄ok̄e manaro. ²⁰ Akũ à pì: À wisi ká ta dufun à m̄somene. Akũ ò s̄uone. ²¹ À ḡe Isēbokia, akũ à wisi pii k̄an à pì: Dikiri pi a í pii ȳɔɔ k̄e. Í p̄i ni su kũ gaga ke z̄ite p̄k̄enamanasario doro. ²² Akũ í pi k̄e nna ari kũ a gbārao lākũ Elisa ò nà.

²³ Kũ Elisa bò gwe, àten gé Beteli. Gɔɔ kũ à té zén, akũ kefenna kenɔ b̄t̄e w̄ēte ḡn̄ ò a k̄e p̄āp̄ā ò p̄ine: M̄igbarasude, ñḡs̄ gé! M̄igbarasude, ñḡs̄ gé! ²⁴ À lite à n̄ gwá, akũ à n̄ ká kũ Dikiri t̄so. Akũ n̄b̄o p̄ās̄inɔ bò líkpen m̄en pla, ò né gbēnɔn bupla awēepla pinɔ k̄ēk̄k̄s̄re. ²⁵ Kũ Elisa bò gwe, à ḡe Kaameli kpi musu, akũ à èra à tà Samaria.

3

M̄abunɔ n̄ z̄ida sina Isarailanɔ

¹ Yudanŋ kína Yosafata kíblena wè baro plansaride gūnn Ahabu né Yoramu kè Isarailanŋ kína ũ Samaria, à kí blè wè kuri awεεpla. ² À yā kŭ Dikiri yeyro kè, ama adi ká a de kŭ a dao pŏ ũro. À Baali gbè kŭ a de pète wò, ³ ama à zè kŭ durunna kŭ Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenanwo, adi pānerō.

⁴ Mɔabu kína Mesa sã kpāsano vī, àdigŋ sãne bɔrɔnŋ táfe bo Isarailanŋ kínane dŭbu basɔro kŭ sãkaro dŭbu basɔronŋ kão. ⁵ Kŭ Ahabu gà, akŭ Mɔabu kína a zīda sī Isarailanŋ kínaa. ⁶ Gwe gŋnŋ kína Yoramu bò Samaria à Isarailanŋ kākara n̄ pínki. ⁷ À gbēnŋ zī Yudanŋ kína Yosafataa à pì: Mɔabu kína a zīda sīma. Īni gé kŭmao zī ká kŭ Mɔabunŋroo? À wèa à pì: Mani gé, zaakŭ pŏ dokŋnŋme ó ũ. Ma zīkarinŋ bi n̄ zīkarinŋme, ma sŋnŋ bi n̄ sŋnŋme.

⁸ Kŭ Yosafata sù, akŭ à Yoramu là à pì: Mákpan ōni sētēn ò lètérŋmaa? Yoramu wèa à pì: Óni sētē Edŋmu gbáranna kpame. ⁹ Akŭ Isarailanŋ kína dà zén kŭ Yudanŋ kínao kŭ Edŋmu kínao. Kŭ ò lika gui gɔɔ supplā, akŭ í laka zīkarinŋa kŭ n̄ pŏkādēnŋ. ¹⁰ Akŭ Isarailanŋ kína pì: Yā gī! Dikiri ókŋnŋ kína gbēnŋn aakŋnŋ kākara à ó ná Mɔabunŋne n̄ ŋ yá? ¹¹ Akŭ Yosafata pì: Dikiri annabi ke kŭ la à Dikiri gbekawereroo? Akŭ Isarailanŋ kína ibanŋ doke pì: Safata né Elisa kun. Àkŭ mé àdi í kŭ Iliasune a ɔa yā. ¹² Akŭ Yosafata pì: Dikiri kŭ kãao. Akŭ Isarailanŋ kína kŭ Yosafatao kŭ Edŋmu kínao gèe Elisa kīnaa. ¹³ Akŭ Elisa pì Isarailanŋ kínane: Ó bàka kŭ kŭ kŋo mámeε? Ñ gé n̄ de kŭ n̄ dao tánagbagbarinŋ kīnaa. Akŭ Isarailanŋ kína wèa à pì: Oi! Ókŋnŋ kína gbēnŋn aakŋnŋ, Dikiri mé à ó kākara à ó ná Mɔabunŋne n̄ ŋ. ¹⁴ Akŭ Elisa pine: Kŭ Dikiri Zīkaride kŭ maten zī kene kunnaao, tó adi ke Yudanŋ kína Yosafata yainlo, mani wé sé mà n̄ gwa sero. ¹⁵ À sumene kŭ mɔɔlerii. Kŭ mɔɔlerii pii nà a lenaa, akŭ Dikiri gbāna sù Elisaa ¹⁶ à pì: Dikiri pì à wèe yŋyŋ swawεε dīkīnan. ¹⁷ Dikiri pì áni zàga'ia kŭ legŭo ero, ama í ni guvute dīkīna pa, áni mi kŭ á pŏkādēnŋ. ¹⁸ Dikiri kīnaan yā pì zī'ũro. Ani Mɔabunŋ naáre á ɔime dɔ. ¹⁹ Áni lété n̄ wète mana bīnidenŋa pínki. Áni lí kŭ òdi a né blenŋ zŋzŋ pínki. Áni ísēbokinŋ tata pínki. Áni búgbe mananŋ yaka kŭ gbèeŋo pínki. ²⁰ Kŭ gu dŋ sa kŋnŋ ogɔɔ, akŭ í bò Edŋmu búsu kpa à dà zītela pínki.

²¹ Kŭ Mɔabunŋ mà kína pinŋ sù zī ká kŭnwo, ò gbè kŭ ò kà ò zī kánŋ sisi n̄ pínki né fīti gbè zŋkŋ, akŭ ò n̄ kākara n̄ búsu lézekia. ²² Kŭ ò fŭte kŋnŋ, ifántē dŋ í pia n̄ are, à deŋne tēe lán aru bà. ²³ Akŭ ò pì: Arun gwe fá! Kína pinŋ are dŋkŋa ò kŋ dēde! Mɔabunŋ, ò gé ò n̄ pŋnŋ sētē! ²⁴ Kŭ ò kà Isarailanŋ bŭran, akŭ Isarailanŋ fŭte ò lètérŋma, akŭ Mɔabu pinŋ fākŋa. Akŭ Isarailanŋ sī n̄ búsun ò n̄ dēde. ²⁵ Ò n̄ wētēnŋ wīwi. Baadi gbèe sētē ò zŭzu búgbe mananŋn, ò dà búgbe pinŋla pínki. Ò ísēbokinŋ tãta pínki. Ò lí kŭ òdi a né blenŋ zŋzŋ pínki. Ñ wéra Kirarese mé à gŋ lési ado, akŭ gbèzurinŋ likai, òten wète pi bīni pápa kŭ gbè zŋkŋnŋ. ²⁶ Kŭ Mɔabu kína è ò ye ò zī bleawa, akŭ à fēnedadenŋ sè gbēnŋn wàa aakŋ kŭ basɔroo, de ò gbēnŋ kē kŭo gena Edŋmu kína kīnaa, ama ò fŭa. ²⁷ Akŭ à a daudu kŭ ani kí ble a gēne ũ sè à sa ò kãao bīnia. Akŭ vīna Isarailanŋ kŭ, ò gò Mɔabunŋla ò tà n̄ búsun.

4

Gyaanŋ n̄si tŭru yā

¹ Annabinŋ gà gbèke nanŋ ɔɔ dŋ Elisaa à pì: Ma zā kŭ à de n̄ gbè ũ gà. N̄ dŋ kŭ n̄ gbè pi Dikiri vīna vī. A fīnade ten su à ma négŋgbè gbēnŋn planŋ sētē a zŋnŋ ũ.

² Akū Elisa pìne: Bón n̄ ye mà kennee? Ñ̄ omen̄e, bón n̄ v̄i n̄ kpén̄n? À pì: Makū n̄ zòbleri, n̄isi kū à kú tūruu gūn baasiro má pòke v̄iro. ³ Akū Elisa pì: Ñ̄ gé bàai n̄ ta korin̄o gbekagbeka n̄ gbēdaken̄o n̄ pínki, àḡo dasi, ⁴ n̄ gē kpén̄ n̄ zé tatanle kū n̄ n̄én̄o, ñḡo n̄isi káka ta p̄in̄o gūn, ta kú à pà ñḡo dite kpado.

⁵ Akū n̄ogbē p̄ii fūte à bò a kīnaa à ḡe ke le. À ḡe kpén̄ kū a n̄én̄o à zé t̄ata, òten ta d̄one, akū àten n̄isi kákan. ⁶ Kū ta p̄in̄o pà p̄ínki, à p̄i a n̄én̄o dokene à ta p̄ande d̄oare, akū à p̄ine ta ke kun doro, akū n̄isi p̄ii yonaa zè. ⁷ À ḡe à ò Luda gbē p̄iine, akū Luda gbē p̄ii p̄i: Ñ̄ gé n̄ n̄isi p̄i ȳia n̄ f̄ina boo, m̄ok̄n̄ kū n̄ n̄én̄o ániḡo p̄ó ble kū a kpara kū à ḡòo.

Elisa Sunemu n̄ogbē né futena gan

⁸ Zīkea Elisa ḡe Sunemu. N̄ogbē t̄ode ke kú gwe, à n̄akaraa à p̄i, à p̄ó ble a bea, akū à p̄ó blè. Zaa ḡo birea t̄o àten ḡete, àdi b̄ote à p̄ó ble gwe. ⁹ Akū n̄ogbē t̄ode p̄ii p̄i a z̄ane: Má d̄s̄ kū gbē kū àdiḡo ḡete la ḡèn̄ baaak̄s̄ p̄i bi Luda gbēme s̄usu. ¹⁰ Ò kpén̄e bo ó kpé musu ò gádo ditene gwe kū teburuuo kū gb̄aao kū fitilaa. Tó à s̄u ó gwa, aniḡo kipa gwe.

¹¹ Zīkea kū Elisa s̄i gwe, à ḡe a kpé p̄in̄ à w̄ute. ¹² Akū à p̄i a z̄ikeri Geazine. Ñ̄ Sunemu n̄ogbē p̄i sísi. Kū à a sísi, akū à s̄u à zè Elisa are. ¹³ Akū Elisa p̄i Geazine: Ñ̄ one à nib̄okenaa k̄ewere manamana. Bón à ye ò keare s̄o? À ye ò yake oare k̄inane ke z̄ikari don'arede ne yá? Akū n̄ogbē p̄ii p̄i: Pòke ten k̄iama ma gbēno t̄ero. ¹⁴ Akū Elisa Geazi là à p̄i: Bón à de ò kenee? Akū Geazi w̄ea à p̄i: Too, à néḡogbē ke v̄iro, akūs̄o a z̄a z̄i kú. ¹⁵ Akū Elisa p̄i: Ñ̄ a sísi. Kū à a sísi, akū à s̄u à zè kp̄elelea. ¹⁶ Akū Elisa p̄ine: Zik̄i mandara'i ñiḡo néḡogbē k̄una n̄ oī. Akū n̄ogbē p̄ii p̄i: Oi ma dikiri Luda gbē, ñsun makū n̄ zòbleri kekero.

¹⁷ Akū n̄ogbē p̄ii n̄ò s̄i. Kū w̄e p̄ii k̄a, à né i ḡogbē ū lākū Elisa òne n̄a. ¹⁸ Kū né p̄ii k̄e z̄ok̄s̄, akū zīkea à ḡe à a de le bura kū p̄ok̄erino. ¹⁹ Akū à p̄i a de p̄iine: Ma m̄ii! Ma m̄ii! Akū a de p̄ii p̄i a z̄ikeriine: Ñ̄ né p̄i sé n̄ t̄a k̄aao a dane. ²⁰ Kū à a s̄e à t̄a k̄aao a dane, akū a da p̄ii a s̄e à di a gb̄ala. Kū ifant̄e k̄a midangura, akū à ḡa. ²¹ Akū à a s̄e à didi k̄aao Luda gbē p̄i kpén̄ à a w̄ute a gádo, akū à bò à zé t̄ataale. ²² Akū à a z̄a sísi à p̄ine: Ñ̄ z̄ikerino doke gbaremen̄e kū zaakio. Má ye mà gé Luda gbē k̄inaa likalika. ²³ Akū à a lá à p̄i: À k̄e dera nten gé a k̄inaa gb̄araa? M̄o dufu ke k̄ammaboḡo z̄in̄ gb̄araro. Akū n̄ogbē p̄ii p̄i: Yake kunlo. ²⁴ À ḡaarii ȳi zaakine à dia, akū à p̄i a z̄ikeriine: Ñ̄ a kpake ò gé. Ñsun zero, séto ma ònne. ²⁵ Ò dà z̄én̄ ò ḡe Luda gbē p̄i k̄inaa zaa Kaameli kpi musu. Kū Luda gbē p̄ii a è té zaa z̄a, à p̄i a z̄ikeri Geazine: Ñ̄ Sunemu n̄ogbē gwa, à té dire! ²⁶ Ñ̄ bàa lé ñ ḡe daale, n̄ a la, t̄o à aafia kū a z̄ao kū a néo. Akū n̄ogbē p̄ii w̄ea à p̄i: Aafiaame! ²⁷ Kū à k̄a Luda gbē k̄inaa kpi p̄ii musu, akū à a k̄u a gb̄aa. Kū Geazi s̄u à o s̄i, akū Luda gbē p̄ii p̄i: Ñ̄ a t̄o. A n̄es̄e ȳaka, ama Dikiri abire ùtemen̄e, adi omenero. ²⁸ Akū n̄ogbē p̄ii p̄i: Ma dikiri, ma néḡogbē wé k̄emman yá? M̄adi p̄i ñsun ma kekerooro?

²⁹ Akū Elisa p̄i Geazine: Ñ̄ n̄ asa d̄omma n̄ ma gò sé ñ gé. Tó n̄ dakare kú gb̄ekeo, ñsun f̄o kp̄aaro. Tó gb̄eke f̄o kp̄amma s̄s̄, ñsun wero. Ñ̄ gé ñ ma gòo p̄i na né p̄i area. ³⁰ Akū né p̄i da p̄i: Kū Dikiri kunnaao kú n̄ kunnaao mani t̄a n̄ sariro. Akū Elisa bò à t̄éi. ³¹ Geazi d̄o are à ḡe à gòo p̄ii na né p̄i area, ama adi k̄ini ke kero, adi ȳiḡaro. Akū Geazi èra à ḡe à dà Elisale à p̄ine: Né p̄i dí futero. ³² Kū Elisa k̄a be p̄in̄, à né p̄ii è wutena a gádo ḡe ū. ³³ Akū à ḡe né p̄iii ado, à zé

tàta à wé kè Dikiria. ³⁴ Akú à wùte né p̄lia. À lé pè à léa à wé pè a wén à ɔ dàda a ɔnɔn. Lákú à wùte né p̄lia nà, akú a m̄e kè lógɔlógɔ. ³⁵ Elisa fùte à zè à táa ò kpé pìn à gèe à sù, akú à èra à wùte né p̄lia dɔ. Akú né p̄i yí s̄à gèn suppla à wé wè. ³⁶ Akú Elisa Geazi sisi à pine: Ñ Sunemu nɔgbè p̄i sisi. Kú à à sisi à sù, akú Elisa pine: N nén dí. ³⁷ Akú à kùte à m̄i p̄ete a gbá sare à a né p̄i sè à bò káao.

Sewe kana do'oron

³⁸ Elisa tà Giligala. Gɔɔ birea nà kú bùsuu pìn. Annabinɔn káte a are, akú à p̄i a zikeriine: Ñ dàga di téa, ní dò kuku annabi dínɔne. ³⁹ Kú ní gbēke gèe dò pónɔ wete bura, akú à bò s̄ente boboa. À a né bōbo à kà a uta lébaran à pà. Kú à sùo, akú ò p̄arapara ò kà dòn, gbēke d̄s lákú à de nàro. ⁴⁰ Kú ò dòo p̄i dà gbē pinɔne ò p̄s bleo, kú ò lé kè, ò wiki lè ò p̄i: Luda gbē, ga kú do'oro pìn. Akú odí f̄s ò blèro. ⁴¹ Akú Elisa p̄i: À flawa sé à suo. Akú à dà à kà do'oro pìn à p̄i: Ñ kpaateíne ò ble. Akú sewe p̄i laka do'oron.

P̄sblekpana gbēnɔn basɔroo

⁴² Gbēke bò Baali Salisa à sù Luda gbē piine kú burodi kú ò kè kú p̄owe káakuo mèn baro kú gbado dufuo. Akú Elisa p̄i: Ñ kpá gbēnɔa ò só. ⁴³ Akú a zikeri a là à p̄i: Gbē pinɔ kà gbēnɔn basɔroo, deran mani abire kpaateíne nàa? À wèa à p̄i: Ñ kpám̄ma ò só, zaakú Dikiri p̄i oni só, a kpara ni ḡs. ⁴⁴ Akú à kpám̄ma, ò sò, a kpara ḡs lákú Dikiri ò nà.

5

Naama werekšana kú a kusuo

¹ Naamame Siria kína zikarinɔ don'arede ũ. À bèere ví a dikiri ɔĩ akús̄s a t̄s bò, zaakú a ḡain Dikiri tò Sirianɔ z̄li blè. Né ḡs gbēme z̄li ḡun, ama à kusuo kú. ² Gɔɔ kú Siria z̄ikari gb̄anam̄nnerinɔ gèe Isarailanɔ bùsun yā, ò n̄enɔkpare ke kú, akú à ḡs Naama nanɔ zikeri ũ. ³ Akú n̄enɔkpare p̄i p̄i a dikiriine: Tó ó bede ni f̄s à gé annabi kú à kú Samaria kinaa yā, de à a werekša kú a kusuo. ⁴ Akú Naama gèe kina kinaa à p̄i: Yā kú n̄okpare kú à bò Isarailanɔ bùsun òn dí. ⁵ Akú Siria kina p̄i: Ñ gé, má takada k̄e Isarailanɔ kinan̄e. Akú Naama andurufuu s̄ete kiloo wàa do kú basupplao kú wurao kiloo baaak̄s akuri kú utao waka kuri. ⁶ À gèe kú takada kú kina kè Isarailanɔ kinan̄e dɔ. Takada p̄i ḡun kina p̄i: Ma takada dí kp̄az̄anne kú ma ìba Naamao, de ñ a werekšam̄ene kú a kusuo. ⁷ Kú Isarailanɔ kina takada p̄i kyó kè, à a uta z̄sk̄ɔ ḡà à kè à p̄i: Ludame ma ũ kú mani gbē w̄endi bo mà eraone dɔ yá? B̄yāin à gbē díkina gb̄arema mà a werekša kú a kusuo? À gwa lákú àteni ma lé wete nà fá!

⁸ Luda gbē Elisa mà kú Isarailanɔ kina a uta z̄sk̄ɔ ḡà à kè, akú à légbaz̄a k̄ene à p̄i: B̄yāin n n uta z̄sk̄ɔ ḡà n k̄e? Ñ tó ade p̄i su ma kinaa, ani d̄s kú annabi kú Isarailanɔ bùsun. ⁹ Akú Naama gèe a s̄gon à gèe à zè Elisa be ḡanulea. ¹⁰ Akú Elisa gbē z̄la à p̄i: Ñ gé ñ zú o Yoda swan ḡen suppla, n m̄e ni era à su a gb̄en, ñni werekša swáswa. ¹¹ Akú Naama p̄t̄e kè, àten tá à p̄i: Maten da ani bo a kpén à su à z̄e ma are à Dikiri a Luda sisi à ɔ lika ma b̄ɔɔi, de ma kusuo p̄i lákame. ¹² Damasuku swanɔ Abana kú Faapao í mana de Isaraila swanɔ ílaroo? Mani f̄s mà zú o gwe mà ḡs swáswaroo? Akú à èra kú p̄of̄eo, àten tá.

¹³ Akú a ìbanɔ t̄ei ò p̄i: Baa, tó yā z̄'ün annabii p̄i d̄anne yā, ñni keroo? Kú à pinne ñ gé zú o, ní ḡs swáswa, abire ni n fu yá? ¹⁴ Akú à gèe à a z̄ida kp̄ate Yoda

ín gènn suppla lákū Luda gbē pii òare nà. Akū a mēè èra à sù a gbèn swáswa lán né fíti pò bà. ¹⁵ Akū Naama kú a ìbanò èra ò gèè Luda gbē kīnaa ń pínki. À zè a are à pi: Má dṣ̀ sà kú Luda kú gukea andunia gūnlo, séde Isarailanò būsun. N̄ gba kú makū n zòbleri ma suonne dí sí. ¹⁶ Akū Elisa pi: Kú Dikiri kú madì zī kenè kunnaao manì síro. Naama nàkaraa à sí, bee kú abireo à gi sí. ¹⁷ Akū Naama pi: Tó ndi síro, n̄ makū n zòbleri gba zé mà būsú sé baragbásò aso pla, zaakū manì sa o tānaa doro, séde Dikiri. ¹⁸ Dikiri sùru kemene kú yā díkīnao. Tó ma kína gèè Rimò gbagba a kpén, tó ma ge zene, tó ma kute Rimò kpé pin, Dikiri sùru kemene kú yā piio. ¹⁹ Akū Elisa pine: N̄ ká be aafia!

Kú à dà zén, à taa ò fíti, ²⁰ akū Luda gbē Elisa zikeri Geazi laasun lè à pi: Ma dikiri tò Siria gbē Naama ten tá pā, adì pò kú à sùoare síro. Kú Dikiri kunnaao manì péteì mà pòke sía. ²¹ Akū Geazi pète Naamai. Kú Naama è à té n̄ kpé kú bàao, akū à bò a sōgon, àteni a dā. Kú à kà, akū Naama a là à pi: Aafiaan yá? ²² À wèa à pi: Aafiaame. Ma dikiri mé à ma zīmma, à pi annabinò gā kefenna gbēn̄on pla kenò mé ò bò Èflaimu gusísiden ò sù a kīnaa tera. N̄ n̄ gba andurufu kiloo bupla kú utao waka pla. ²³ Akū Naama pi: Tó lème, n̄ andurufu kiloo basiikṣ̀ sí gènn̄. À kàne asasan mèn pla kú utao waka pla. À kpà a ìba gbēn̄on plan̄o, akū ò sè ò dò Geazine are. ²⁴ Kú ò kà Elisa bea sṣ̀sī musu, akū Geazi pò pìnò sīmma à kàte a kpén, akū à gbē pìnò gbàre ò tà. ²⁵ Kú à gèe a dikiri Elisa kīnaa, akū Elisa à là à pi: Geazi, mán n̄ genn? À wèa à pi: Makū n zòbleri, mádi gúkearo. ²⁶ Akū Elisa pine: Kú gōgbē pii bò a sōgon, àteni n̄ dā, n̄ dṣ̀ kú ma nini kú kúnwo gweroo? Andurufu ke utano sīmmana gōr̄on díro, ke kùkp̄en̄o ke geepe bún̄o ke sán̄o ke zún̄o ke gōgbē kú n̄gbē zikerin̄o. ²⁷ Naama kusu ni gōnn̄e kú n burin̄o ari gōr̄o sīnda pínki. Kú à bò Elisa kīnaa, akú kusu pii lli púu lán buu bà.

6

Kpásawe funa íla

¹ Annabi gā gbēn̄o pi Elisane: N̄ gwa, gu kú òten kōkakarana ken kèwere fíti. ² Ò gé Yodai, ó baadi ni lí zṣ̀ ò kpé boo gwe, gu kú ónigṣ̀ kun. Akú Elisa pi: À gé. ³ Akú n̄ gbēke pi: Ìni sùru ke n̄ gé kúooroo? Akú à pi: Mani gé. ⁴ Akú à gèe kúnwo. Kú ò kà Yodai, òten lí zṣ̀zṣ̀. ⁵ Kú n̄ gbēke ten lí zṣ̀, akú a kpásawe wò a pán à zù ìn b̄udum, akú à wiki lè Elisaa à pi: O'ò dikiri, ma kpása pii s̄ēnmame fá! ⁶ Akú Luda gbē pi: Mákpan à zùn súsuu? Kú à m̄nè, akú Elisa lí zṣ̀ à zù ìn gwe, à tò kpásawe pii fù íla. ⁷ Elisa pi: N̄ sé ò boo! Akú gbē pi ò bò à kú.

Siria z̄ikarin̄o v̄n̄akūnaa

⁸ Siria kína fùte Isarailan̄o kú z̄lio. À lé kpākūsū kú a ìbanò, akú à piinne gukean oni b̄ura káten. ⁹ Akú Luda gbē légbázá kè Isarailanò kīnane à pi, àgṣ̀ gu pi dākpa àsun gēalaro, zaakū Sirianò ten su gweme. ¹⁰ Akú Isarailanò kína gbēn̄o z̄l gu kú Luda gbē a yā òare pii gūn. Len Elisa digṣ̀ lé daa gènn̄ baaakṣ̀ le, akú àdi tò ògṣ̀ gu pìnò dākpa. ¹¹ Akú Siria kína laakarīi fùte yā pii yāi. À a ìbanò kākara, akú à n̄ lá à pi: Ó dí mé à de Isarailanò kína gbē ūu? À omen̄e. ¹² A ìbaa pìnò doke wèa à pi: Ma dikiri kí, adì ke ó gbēke bi a gbēn̄lo. Isarailanò būsú annabi Elisa mé àdi yā kú ndi o zaa n̄ kpéne gūn gbā Isarailanò kīnane. ¹³ Akú kína pi: À gé à a wete gu kú à kún, manì gbēn̄o zī ò a kú. Akú ò pine: À kú

Dotámē. ¹⁴ Akū kína žikarinŏ gbàrē gwe dasidasi kū sōdenŏ kū sōgonŏ. Ò gèē gwe gwāani ò lika wēte pii.

¹⁵ Kū Luda gbē žikerii fūte kŏnkŏ káaku, à bŏ, akū à žikarii pīnŏ è likana wēte kū sōdenŏ kū sōgonŏ. Akū à pì Elisane: O'o dikiri, óni ke deramēe? ¹⁶ À wèa à pì: Ņsun tó vīna n kūro. Gbē kū ò kú kūoonŏn dasi de gbē kú ò kú kūnwŏnla. ¹⁷ Akū Elisa wé kè à pì: Dikiri, ñ a wé kēne. Akū Dikiri žikerii pì wé kēne. Kū à gu gwà dŏ, akū à sōdenŏ kū sōgo tēdenŏ è likana Elisai, ò dà sīsī pila. ¹⁸ Kū Sirianŏ ten su Elisa kū, akū à wé kè Dikiria à pì: Ņ tó gbē pīnŏ vīna kū. Akū Dikiri tò ò vīnaa kù lákú Elisa wé kèawa nà. ¹⁹ Akū Elisa pì Siria žikarii pīnŏne: Zé dīkīnanlo! Wēte dīkīnanlo! À tēmai mà gé kááo gbē kú àten wete kīnaa. Akū à gēē kūnwo Samaria. ²⁰ Kū ò gē wēte pīi gūn, akū Elisa pì: Dikiri, ñ n wé wēñne sà. Kū Dikiri n wé wēñne, ò gu gwà ò è Samarian ò kún. ²¹ Kū Isarailanŏ kína n é, à Elisa là à pì: Mà n deden yá? Baa, mà n deden yá? ²² Akū Elisa wèa à pì: Ņsun n dederŏ. Ndi gbē kū n n kúku žilannŏ deden yá? Ņ pŏble kpárīma ò ble. Ņ í kpárīma ò mi, gbasà ò ta n dikiri kīnaa. ²³ Akū kína pŏnna pŏble kēñne, ò blè ò í mi, akū ò n gbàrē, ò ta n dikiri kīnaa. Abire gbera Siria gbānamŏnnerinŏ dí era ò sù léte Isarailanŏ būsuaa doro.

Sirianŏ Samaria kagurakēnaa

²⁴ Gŏrŏ pla gbera Siria kína Benadada a žikarinŏ kàkara n pínki, akū ò sù ò Samaria kaguraa kè. ²⁵ Akū nà gbāna kú wēte pīn, ò a kaguraa kè à gli kè ari òten zaaki mì yía andurufu kiloo do, lukuluku gbŏ zaka fītinna lé do sŏ andurufu ŏgŏ mèn sŏrŏ. ²⁶ Kū Isarailanŏ kína té bīni musu, akū nŏgbē ke sŏ dŏne à pì: Ma dikiri kí, ñ ma sura ba. ²⁷ Akū kína pīne: Tó Dikiri dí n sura baro, mani le mà n sura ba deramēe? Má pŏwe ke wē vīn yá? ²⁸ Akū à èra à a là à pì: Bŏ mé à n lee? Akū nŏgbē pīi wèa à pì: Nŏgbē ke mé à pīmenē mà su kú ma négŏgbēo ò só gbāra, zia sŏ ó a pŏ só. ²⁹ Akū o ma né kúku o sò. Kū gu dŏ, akū ma pīne à su kú a pŏ se ò só, akū à a pŏ ki ùte. ³⁰ Kū kína mà yá kú nŏgbē pīi ò, akū à a uta zŏkŏŏ gā à kè. Kū ò wé sè ò a gwà lákú à té bīni musu nà, ò a è kú uta kasanŏ dana a uta zŏkŏŏ gēi. ³¹ Akū kína pì: Tó mádi Safata né Elisa mì zŏ gbārarŏ, Luda yá kemene pāspāsi.

³² Elisa vutena a kpén kú gbē zŏkŏŏ. Akū kína gbē žl à doare are à gé Elisa kú ari àgŏ ká. Ari žrii pì gŏ ká gwe, akū Elisa pì gbē zŏkŏŏ pīnŏne: Gbēderi pì gbē žl, àten su à ma mì zŏ. À laakari ke! Tó žrii pīi kà, à zé tatane, àsun tó à gēro. Ádi a dikiri gēse kīni ma dŏ a kperŏo? ³³ Kū à kpé àten yá oñne, akū žrii pīi kà. Akū kína pīi kà à pì: Sunyī dí bŏ Dikiri kīnaame, bŏ mani wé dŏi dŏ?

7

¹ Akū Elisa pì: À Dikiri yá ma! À pì zia mandara'i oni flawa yía Samaria bīnīlea zaka lé do andurufu ŏgŏ mèn do, pŏblewe zaka lé pla sŏ, andurufu ŏgŏ mèn do. ² Akū kína kpāasi yá sī Luda gbē pila à pì: Bee tó Dikiri legū foro fŏ, yá pì nī sí ke yá? Akū Elisa pīne: Īni wé siale, ama Īni le ñ blero.

Kusunŏ baaru nna kpanaa

³ Kusu gbēnŏn siikŏnŏn kú bīnīlea. Akū ò pikŏne: Bŏyāin ónigŏ vutena la ari ò gé gagaa? ⁴ Tó o pì óni gē wēte gūn, nà kú gwe, óni gagame. Tó o gŏ la sŏ, ga dokŏnŏ pīime. Ò fute ò gé na Sirianŏ bŏraai. Tó ò ó tó bēne, ónigŏ kun. Tó

ò ó dedeme sɔ, o gagan gwe. ⁵ Akū ò fùte ɔkɔsi, òten gé Sirianɔ bùran. Kū ò kà bùra léa, ò è gbēke kú gwero. ⁶ Dikiri tò Siria bùradenɔ sɔgonɔ kú sɔnɔ kú zìkari dasinɔ kīni mà, akū ò pikɔne, Isarailanɔ kīna fina bò Iti kīnanɔa kú Misila kīnanɔ ò su ò létewá. ⁷ Akū ò bàa sì ɔkɔsii piia gɔnɔ ò n̄ bizakutanɔ tò gwe kú n̄ sɔnɔ kú n̄ zaakinɔ. Ò n̄ bùraa tò gwe lákū à de nà, ò lèkɔa ò n̄ zida miboki wēte.

⁸ Kū kusu pinɔ kà bùraa pin gwe, ò gè bizakuta pinɔ doke gūn, ò pó blè ò í mì, akū ò andurufu kú wuraaò kú pɔkasanɔ sète ò gèe ò ùte. Kū ò èra ò sù, ò gè bizakuta pānden dɔ, ò pɔnɔ kākara ò gèe ò ùte. ⁹ Akū ò pikɔne: Yā kú òten ke dí manaro. Gbāra mé à de ò baaru nna kpá, akū ó yītena yá? Tó o yīte le ari gu gèe à dɔo, a gò ni ó lé. Ò fute gɔnɔ ò gé o kīnabedenɔne. ¹⁰ Kū ò kà gwe, ò lé zù wēte zédákpārincì ò pi: O ge Sirianɔ bùran, ódi gbēke e gwero, ódi gbēke kīni maro. N̄ sɔnɔ kú n̄ zaakinɔ mé ò bàdɔɔna gwe, akūsɔ n̄ bizakutanɔ kú n̄ gbèn gboronaa sari. ¹¹ Kū zédákpārīi pinɔ lé zù ò òn̄ne wēten, akū ò a baaruu kpà kīnabe ɔnn. ¹² Akū kīna fùte gwāani, à pi à ibanɔne: Mani yā kú Sirianɔ kèwewe oáre. Kū ò dɔ kú nà ó kú gbāna, abire yāin ò bòte n̄ bùran ò gèe ò ùte sèn. Òten da óni bɔte wētemme, gbasa ò ó kúkú bēne ò ó wēte sí. ¹³ Akū à ibanɔ doke pinɔ: Zaakū ókɔnɔ kú o gɔnɔ ó kú ga léi, n̄ tó ò sɔ mèn sɔɔro kú ò gɔnɔ sé ò gbēnɔ zīo, de ò yā kú à kè gwa. ¹⁴ Akū ò sɔgonɔ sè mèn pla kú sɔnɔ, akū kīna n̄ gbáre à pi: À gé à Siria zìkarinɔ gbese à gwa! ¹⁵ Akū ò n̄ gbese ari Yodai. Ò è kú Sirianɔ bàa sìme, ò n̄ pɔkasanɔ kú n̄ gɔkɛbɔnɔ fàkɔa zé gūn gwe. Akū zīrii pinɔ era ò sù ò yā pi gbà kīnane.

¹⁶ Akū ò bòte ò gèe Sirianɔ bùran ò pɔnɔ sète, akū òten flawa yía zaka lé do andurufu ɔɔ mèn do, pɔblewe zaka lé pla andurufu ɔɔ mèn do lákū Dikiri ò nà. ¹⁷ Kīna a kpàasii dìte bīnile dákpāri ũ, akū gbēnɔ gèsee zèzea bīnilea gwe à gà, lákū Luda gbē gīnake à ò nà gɔɔ kú kīna sù a bea. ¹⁸ À kè lákū Luda gbē pii ò kīnane nà à pi: Oni flawa yía zia mandara'i Samaria bīnilea zaka lé do andurufu ɔɔ mèn do, pɔblewe sɔ zaka lé pla andurufu ɔɔ mèn do. ¹⁹ Kīna kpàasi yā wè Luda gbēa à pi: Bee tó Dikiri legū foro f̄, yā pi ni ke yá? Akū Luda gbē pine: Īni wé siale, ama Īni le n̄ blero. ²⁰ Len à kè le, ò gèsee zèzea bīnilea à gà.

8

Kīna Sunemu nɔgbē bura eranane

¹ Elisa pi nɔgbē kú à a né fùte piine à fute à tá bùsu pānden kú a bedenɔ à gɔɔ pla ke gwe, zaakū Dikiri dìte nà ni gē Isarailanɔ bùsun ari wè supplame. ² Akū nɔgbē pii kè lákū Luda gbē òare nà. Apii kú a bedenɔ gèe ò vùte Filisitini bùsun ari wè suppla. ³ Wè suppla pii gberan à bò Filisitini bùsun à sù, akū à gèe wé ke kīnaa a be kú a burao yā musu. ⁴ Gɔɔ birea kīna ten fàai bo kú Luda gbē zìkari Geazio à pi: N̄ yā zɔkɔ kú Elisa kènɔ babamene. ⁵ Gɔɔ kú àteni a gèfutena yā o kīnane, akū nɔgbē kú à a négɔgbē fùtenee pii sù wé ke kīna piia, de à a be kú a burao eraare. Akū Geazi pi: Ma dikiri kí, nɔgbē kú Elisa a né fùtenee piin dí kú a néo. ⁶ Kū kīna a lala yā pii, akū nɔgbē pi yā pii bàbane. Akū kīna pi à ibanɔ dokene: N̄ nɔgbē pi pɔnɔ eranɔ kú pɔble kú à kè a buranwo zaa gɔɔ kú à fùte la ari kú a gbārao.

Azaili kīna Benadada denaa

⁷ Elisa gèe Damasuku gɔɔ kù Siria kína Benadada ten gyá ke. Kù ò òne Luda gbē sù la, ⁸ akù kína pì Azailine: Ñ gba sé ñ gé dao Luda gbēle ñ kpáa ñ one à Dikiri gbekamene, tó mani fute kù gyá díkinao. ⁹ Akù Azaili Damasuku pò mananò sète lakumi aso bupla, akù à gèe dao Elisale. Kù à kà a kína à pì: N zòbleri Siria kína Benadada mé à ma zìmma mà n gbeka, tó áni fute kù a gyáo. ¹⁰ Akù Elisa wèa à pì: Ñ gé ñ one ani fute kù abireo, ama Dikiri mòmene kù ani game. ¹¹ Akù Luda gbē wé pè Azailia ari wé'í a kù, akù Luda gbē nà sòdónaa. ¹² Akù Azaili a là à pì: Ma dikiri, bóyáin nten sò dòi? À wèa à pì: Kù má yá wáni kù ñni ke Isarailanone dō yáime. Ñni té na ñ zeki gbānanò, ñni ñ kefennanò dede kù fène dao, ñni ñ nénò yāmiyāmi, ñni ñ nòsindarenò nèse fɔfɔ. ¹³ Akù Azaili pì: Makù n zòbleri, gbēdan ma ũ, deran mani yá zókò bire taka kee? Akù Elisa pìne: Dikiri mòmene kù ñni gō Siria kína ũ.

¹⁴ Kù à bò Elisa kína, à èra à tà a dikiriia. Kù kína yá kù Elisa òo gbèkaa, akù à pì: À òmene ñni fute aafia. ¹⁵ Kù gu dō, Azaili biza gègetee sè à yáku, akù à kù kína ānla ari à gà, akù Azaili a gēne blè.

Yudanò kína Yehoramù

¹⁶ Isarailanò kína Ahabu né Yoramù kíblena wè sɔɔrode gūn, Yudanò kína Yosafata né Yehoramù nà kíbлена. ¹⁷ A wè baraakuri awεεpladen à kí blè, à vùte kín Yurusalemu wè sɔraakò. ¹⁸ À zè kù Isarailanò kinanò yákenaa lán Ahabu bedenò bà, zaakù à Ahabu nénògbē sè nò ũ, akù à yá kù Dikiri yeiro kè. ¹⁹ Bee kù abireo Dikiri dí we à Yudanò dúgu zòro a zòbleri Dauda yáí, zaakù à lé sène à pì, a buri nigò kí ble gɔɔ sīnda pínki.

²⁰ Yehoramù kiblegɔɔan Edòmuno ñ zīda si Yudanò ò ñ zīda kína kà. ²¹ Abire yáí Yehoramù gèe Zai kù a sōgonò pínki, akù Edòmuno likai kù a sōgodenò. À fùte à ñ kē kùo gwāani à tà, akù a zīkarinò bàa si ò tà be. ²² Edòmuno ñ zīda si Yudanò ari kù a gbārao. Gɔɔ birean Libinadenò ñ zīda si Yudanò se. ²³ Yehoramù yá kparanò kù yá kù à kènò pínki kù Yudanò kinanò gīayākenanò takadan. ²⁴ Yehoramù gà, ò a mira kpàkūsù kù a dizinò Dauda wēten, akù a né Ahazia a gēne blè.

Yudanò kína Ahazia

²⁵ Isarailanò kína Ahabu né Yoramù kíblena wè kuri awεεplade gūn Yudanò kína Yehoramù né Ahazia nà kíbлена. ²⁶ A wè baro awεεplade gūn à kí blè, à kù kín Yurusalemu wè dome. A da tón Atalia, Isarailanò kína Ōmiri daikoreme. ²⁷ Ahazia zè kù Ahabu bedenò yákenaa, à yá kù Dikiri yeiro kè lán Ahabu bedenò bà, zaakù a anzurenòme. ²⁸ À gèe à nà Ahabu né Yoramua, akù òten zī ká lele kù Siria kína Azailio zaa Ramò Giliada. Kù Sirianò Yoramù kīnna, ²⁹ akù à èra à tà Yezèrili ari a bòò pì gō lāka. Akù Ahazia gèe wé kpátei gwe.

9

Yehu kana Isarailanò kína ũ

¹ Annabi Elisa annabi gà gbēke sisi, akù à pìne: Ñ asa dōmma ñ kù, ñ nísì tūru dí sí ñ géo Ramò Giliada. ² Tó n ka gwe, ñ kpáte ke Yosafata né Yehu, Nimisi daikorei ñ bo káao a gbēnò té, ñ gē kpén ari kpénen. ³ Ñ tūruu pì nísì kù a mīa, ñ one kù Dikiri pì a a kà Isarailanò kína ũ. Abire gbera ñ zé wē, ñ bàa sí ñ su. Ñsun gí ke gwero. ⁴ Akù annabi kefenna pì gèe Ramò Giliada. ⁵ Kù à kà gwe, à zīkari don'aredenò è katena, akù à pì: Don'aredè, má yá vī mà onne. Akù Yehu

a là à pì: Ó díme nten oo? À wèa à pì: Mòkõmmè don'arede. ⁶ Kù Yehu fùtè à gè kpén, akù kefenna pì nísi kù a mìa à pì: Dikiri IsarailanŌ Luda pì a n ka a gbè IsarailanŌ kína ũ. ⁷ Ñ Ahabu bedenŌ dede, Dikiri ni a zòbleri annabinŌ fīna bofīma kù a zòbleri kù Yezebeli n̄ déno n̄ pínki. ⁸ Ñ Ahabu bede pino dede zòno kù zīdadeno n̄ pínki. Ñ gōgbè ke sún gō IsarailanŌ būsuno, ⁹ Ahabu on ni gō lán Nēbati né Yeroboamu onn bà, lán Ahia né Baasa onn bà. ¹⁰ GbèdanŌ ni Yezebeli gè só Yezerili bīnikpeme, gbèke ni a vīro. Akù annabii pì zé wè à bàa sī. ¹¹ Kù Yehu bò à gèe a don'arede dakenŌ kīnaa, akù ò a là ò pì: À kè deran ìade pìi sù n kīnaaa? À wèmma à pì: Á a dō kù yāzōzōriime. ¹² Akù ò pì: Èkeme! Ñ owere. Akù à pì: Yā kù à òmenen dí. À pì Dikiri pì a ma ka IsarailanŌ kína ũ. ¹³ Akù n̄ baadi kè likalika à a uta zōkō sè à kàte a gbá sare didikia, akù ò kuru pè ò pì: Yehu kè kína ũ.

¹⁴ Akù Yehu lé kpākūsū kūrwo Yoramui. Gōro birea kína Yoramu pì kù IsarailanŌ n̄ pínki ten gí kù RamŌ Giliadao, òten zī ká kù Siria kína Azailio. ¹⁵ Kù SirianŌ a kīnna, akù à èra à tà Yezerili ari à aafia le. Akù Yehu pì a gbè pino: Tó a ze kūmaome, àsun tó gbèke bo wēten à gé yā dí baaru kpá Yezeriliro. ¹⁶ Akù Yehu gè a sōgon, àten gé Yezerili. Yoramu wutena gwe kīnana, YudanŌ kína Ahazia kú gwe do, à gèe wé kpátei. ¹⁷ Kù gudákpāri kù à kù Yezerili gudákpāki lei musu Yehu è kù a gbēno, òten su, akù à wiki lè à pì: Ma gbēno è, òten su. Akù Yoramu pì: Ñ sōde gbare à gé dañle à n̄ la tó aafiaan òten suo. ¹⁸ Akù sōde bò à gèe à Yehu lè à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Yehu wèa à pì: N̄ bàka ūgba kù aafiaao? Ñ mō ngō témai. Akù gudákpārii pì: Zīrii pì n̄ lé, ama adi era à sūro. ¹⁹ Akù kína sōde plade gbāre do. Kù à n̄ lé, à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Akù Yehu wèa à pì: N̄ bàka ūgba kù aafiaao? Ñ mō ngō témai. ²⁰ Akù gudákpārii pì pì: À n̄ lé, ama àkù sō adi era à sūro. Gbè pì gófīna de lán Nimisi daikore Yehu bà, àdi gó baka lán ìade bàme.

²¹ Akù kína Yoramu pì: Ñ gó dōmene sōno! Kù ò dōa, akù à bò wēten kù YudanŌ kína Ahaziao, baadi kù a sōgo, òten gé da Yehule. Akù ò dàkare Yezerili gbè Nabōti kù ò a dè yā bura. ²² Kù Yoramu wé sī Yehule, akù à a là à pì: Yehu, aafiaan nten suo yá? À wèa à pì: Aafia kù māmee? Zaakū n̄ da Yezebeli tānagbagbana kù a pōdammanaao dàgula. ²³ Kù Yoramu lite àten bàa sí, akù à lé zù Ahaziai à pì: Bonkpéyāme Ahazia! ²⁴ Akù Yehu a sá gā à Yoramu pà a òple dagura. Kàa pìi a swèe kù, akù à kè yōkō a sōgon. ²⁵ Akù Yehu pì a zīkari gbè zōkō Bidikane: Ñ a gè sé n̄ zu Yezerili gbè Nabōti buran gwe. Ma dōn kù ó kù sōgo gūn lele yā ó pla, ó té a de Ahabu kpe, gōro kùa Dikiri gīnake à lé kè a yā musu à pì ²⁶ a è lán ò Nabōti dè nà kù a néno. Bura dín áni Nabōti pō fīna bone Ahabua. Abire yāin n̄ a gè sé n̄ zukūna buran gwe lākū Dikiri ò nà.

²⁷ Kù YudanŌ kína Ahazia è le, akù à dà Betagā zén kù bàao. Akù Yehu pètei àten pì: À a de se. Akù ò a pà a sōgo gūn gōro kù àten Guru sīsī kù Ibleamu sare. Akù à n̄ kè à tà Mēgido, gwe à gèe à gān. ²⁸ A ibanŌ a gèe sè ò dà sōgo gūn ò tào Yurusalemu, akù ò a mira kpākūsū kù a dizino Dauda wēten. ²⁹ Ahabu né Yoramu kīblena wèe kuri awēedode gūnn Ahazia kè YudanŌ kína ũ.

Yezebeli ganaa

³⁰ Kù Yehu sù Yezerili, Yezebeli a baaruu mà, akù à kiro kà à a mikā kèke. Zaa bīni kpé musu wondoo gūn àten wé kpáte. ³¹ Kù Yehu gè bīnilea, akù Yezebeli

pi: N ke leele kũ Zimirio, n n dikirii dè. Aafiaan n suo la yá? ³² Kũ Yehu wé sè musu, à wondoo gwà, akũ à pi: Dí mé à zè kũmaoo? Dí mé à kũ ma kpaá? Kũ kınabe zĩkeri gbēnɔn pla ke aakɔnɔ sù ò wé kpàte wondoo gũn, ³³ akũ Yehu piñne: À ɔ sɔi à lète. Kũ ò ɔ sɔi à lète, akũ Yehu gèse pèpèpeta kũ sɔgo ari a aru fà gb̃lia kũ a sɔnɔ. ³⁴ Kũ Yehu gè kınabea, à pɔ blè à í mì, akũ à pi: Bee kũ ò láari bò nɔgbē piia, ò a vī, zaakũ kına burime. ³⁵ Kũ ò gèe ò a gè sé ò vī, akũ odi pɔke lero, tó adi ke a mítoko kũ a gbálanɔ kũ a olanɔ baasiro. ³⁶ Akũ ò era ò gèe ò ò Yehune, akũ à pi: Yá kũ Dikiri ò a zɔbleri Tisibè gbē Iliasu gáin gwe, à pi: Gbēdanɔ ni Yezebeli nɔbɔ só Yezerili bĩni kpe. ³⁷ Yezebeli gè ni gɔ káte zĩte lán pɔkàde gb̃ɔ b̃à Yezerili bĩni kpe. Gbēke ni le à pi Yezebelin díro.

10

Ahabu burinɔ dedenaa

¹ Ahabu burinɔn kũ Samaria gɔgbēnɔ ù gbēnɔn baaakɔ akuri. Akũ Yehu takada kè à kpàzà Samaria gbānadenɔne kũ gbē zɔkɔnɔ kũ gbē kũ òten Ahabu né gwanɔ à pi: ² Tó takada díkına gè á ɔi, zaakũ á dikiri Ahabu burinɔn kũ kááo akúsɔ á sɔgonɔ vī kũ sɔnɔ kũ wēte bĩnideo kũ zĩkabɔnɔ, ³ à á dikiri né kũ à kèáre mana de gbē kparanɔla ká a de gēne ù à zĩ ká á dikiri pi bedenɔne. ⁴ Akũ vīna n kũ manamana ò pi: Zaakũ kına gbēnɔn planɔ dí fɔ ò gınerɔ, ókɔnɔ óni fɔ ò gıne yá? ⁵ Akũ kınabe dákpari kũ wēte don'aredeɔ kũ gbē zɔkɔnɔ kũ négwarii piñɔ gbēnɔ zĩ Yehua ò pi: N zɔblerinɔme ó ù. Yá kũ n òwere pínki óni ke. Óni gbēke ká kına ũro. N ke lákũ à kēnne mana nà. ⁶ Akũ Yehu takada pānde kēñne à pi: Tó a ze kũmao, àteni ma yá ma, à á dikiri Ahabu négɔgbē piñɔ mì zɔzɔ à suomenɔ Yezerili zia mandara í.

Kınane piñɔ sɔ ò kà gbēnɔn baaakɔ akuri, ò kũ kũ wēte gbē zɔkɔ kũ òteni n tũtu kenɔ. ⁷ Kũ takada pi kà, akũ ò kınane gbēnɔn baaakɔ akurii piñɔ kũkũ ò n dede n pínki, akũ ò n mìnɔ zɔzɔ ò kàka tãnkɔn ò kpàzãne zaa Yezerili. ⁸ Kũ zĩrii pi kà, akũ à pi Yehune: Ò sù kũ kınane piñɔ mìnɔ. Akũ Yehu pi ò káte bĩnilea leu pla ari gu d̃.

⁹ Kũ gu d̃, akũ Yehu bò à gèe à zè gbēnɔ are à pi: Ákɔnɔ á yáke vīro, makũ mé ma bo ma dikiri kpe ma a dè, ama dí mé à gbē dínɔ dèdèe. ¹⁰ Àgɔ d̃s sà kũ yá kũ Dikiri gĩnake à ò Ahabu bedenɔ yá musu, a ke ni lète pãro. Dikiri kè lákũ à ò a zɔbleri Iliasu gáin nà. ¹¹ Akũ Yehu Ahabu bede kũ ò gɔ Yezerilinɔ dèdèe n pínki kũ a iba gbē zɔkɔnɔ kũ a gbēnnanɔ kũ a sa'orinɔ. Adi a gbēke tó kũ wēndiioro.

¹² Akũ à fũte à dà Samaria zén. Kũ à kà sádárinɔ bũrakũkia, ¹³ akũ à dákare kũ Yudanɔ kına Ahazia danenɔ à n lã à pi: Dínɔme á ũu? Ò wèa ò pi: Ahazia danenɔme ó ù, o su fɔ kpá kına Yoramu bedenɔame kũ a da Yezebeli bedenɔ. ¹⁴ Akũ Yehu pi à gbēnɔne: À n kũkũ bēne! Akũ ò n kũkũ ò n dede bũraa pìn lɔgɔɔ sare. N gbēnɔn bupla awɛeplame, n gbēke dí boro.

¹⁵ Kũ à bò gwe, à dákare kũ Rekabu né Yonadabuo, àten su daale. Akũ Yehu a là à pi: N swè kũma lákũ ma swè kũmma nà yá? Yonadabu wèa à pi: Ee! Akũ Yehu pi: Zaakũ leme, n n ɔ dɔmenɔ. Kũ à ɔ d̃ Yehui, akũ Yehu a kũ à gèe kãao a sɔgo gũn. ¹⁶ Yehu pi: Ò gé leele, ïni kokari kũ má vī kũ Dikiri yáo e. Akũ à tò à gèe kãao leele a sɔgo gũn. ¹⁷ Kũ Yehu kà Samaria, à Ahabu buri kũ ò gɔ gweno dèdèe n pínki. À n dúgu z̃ lákũ Dikiri ò Iliasu gáin nà.

Baali t̄anagbagbarinƆ d̄e:denaa

¹⁸ Yehu gb̄enƆ k̄akara n̄ p̄inki, akū à p̄in̄ne: Ahabu d̄o Baalii fitinleme, makū Yehu, mani doi manamana. ¹⁹ N̄ Baali t̄anadenƆ s̄isimene n̄ p̄inki kū a gb̄agbarinƆ kū a don'aredenƆ n̄ p̄inki. N̄ gb̄eke s̄un ḡi suiro, má ye mà sa z̄k̄s̄ o Baaliame. Gb̄e kū à ḡi sui, à ḡame. Yehu ten Ɔnd̄s̄ kēn̄ne de à le à Baali gb̄agbarii p̄inƆ kakateme. ²⁰ Akū à p̄i: À dikpe dite Baali p̄ó ũ. Akū ò a kp̄akpaa k̄e. ²¹ À légb̄az̄à k̄e IsarailanƆ b̄usun p̄inki, akū Baali gb̄agbarinƆ s̄u n̄ p̄inki, n̄ gb̄eke dí ḡoro. Kū ò ḡe Baali kp̄én, ò kp̄e p̄ii p̄a ḡinḡin, gb̄apeteke kunlo. ²² Akū Yehu p̄i kp̄e p̄ii utakateki d̄akp̄ariine: N̄ b̄ote kū utanƆ Baali gb̄agbarinƆne n̄ p̄inki. Akū à b̄otēn̄ne kū uta p̄inƆ. ²³ Yehu kū Rekabu né Yonadabuo ḡe Baali kp̄én, akū Yehu p̄i Baali gb̄agbarii p̄inƆne: À w̄é pá gb̄enƆa à n̄ gwagwa manamana, de Dikiri gb̄agbarinƆ s̄unḡs̄ kú k̄ááo laro, sé ák̄onƆ Baali gb̄agbarinƆ át̄ene baasiro. ²⁴ Akū Yehu kú Yonadabuo ḡe de ò sa o. À s̄u à l̄e Yehu ḡinake à gb̄enƆ k̄atekate bàai gb̄enƆn basiik̄s̄. À kp̄ak̄énȳi à p̄i t̄ó n̄ gb̄eke t̄o gb̄e kú àteni n̄ nar̄ne n̄ ƆnƆ doke p̄itiawa, à w̄end̄ii musume. ²⁵ Kū Yehu sa'op̄o kú òdi k̄á t̄én à t̄é kú ò à l̄aka, akū à p̄i dogarinƆ kú z̄ikari gb̄e z̄k̄o p̄inƆne: À ḡe à n̄ dede! Àsun t̄ó n̄ gb̄eke p̄itiawaro. Kū ò n̄ dede kú f̄enedao ò n̄ ḡenƆ k̄ote bàai, akū ò ḡe Baali kúkia. ²⁶ Ò Baali t̄anakpe gb̄e s̄e ò b̄o ò t̄é s̄s̄a, ²⁷ akū ò w̄iwi ò a kp̄e gb̄oro, akū ò gu p̄ii k̄e b̄in̄ikpekeki ũ ari kú a gb̄arao.

²⁸ Len Yehu Baali t̄anagbagbanaa m̄ii d̄e IsarailanƆ b̄usun. ²⁹ Bee kú abireo adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero, à t̄é wura z̄usane b̄oro kú ò kú Beteli kú D̄anon̄i. ³⁰ Dikiri p̄ine: Zaakū n̄ ȳá k̄e mana, n̄ ȳá kú má ȳeii k̄e, n̄ k̄e Ahabu bedenone l̄ákū ma z̄eo n̄a, n̄ buri niḡo kana IsarailanƆ k̄in ari n̄ nasionƆa. ³¹ Ama Yehu dí z̄e kú Dikiri IsarailanƆ Luda dokaȳoro, adi laakari d̄a kú n̄ese m̄en dooro. Adi kpe li durunna kú Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero.

³² Goro k̄ua Dikiri t̄o IsarailanƆ b̄usuu n̄a lagonaa. Azaili gb̄ana bl̄e IsarailanƆ b̄usu ³³ kú à kú Yoda if̄aboki kpaa p̄inki sena zaa Aroa kú à kú AnƆ swad̄oro ari Giliada kú Basa b̄usuuo. Gada burinƆ kú Rubeni burinƆ kú Manase burinƆn kú gwe. ³⁴ Yehu ȳá kp̄ara kú à k̄enƆn kú IsarailanƆ k̄inanƆ ḡiaȳakenanƆ takadan kú a néḡs̄gb̄ekeȳanƆ p̄inki. ³⁵ Yehu ḡa, ò a w̄i Samaria, akū a né Yoaza k̄e a ḡene ũ. ³⁶ Yehu w̄ute Samaria à k̄i bl̄e IsarailanƆne w̄e baraakuri plansari.

11

Yoasi kú a dai Ataliao

¹ Kú Ahazia da Atalia è a né ḡa, akū à f̄ute àten k̄ina burinƆ dede n̄ p̄inki. ² Akū k̄ina Yehoram n̄en̄gb̄e Yoseba, Ahazia d̄are, Ahazia né Yoasi s̄e n̄ sare k̄inane kú òteni n̄ dedenƆ t̄é. À a ùte Ataliane kp̄e kú ḡadonƆn katenan kú n̄gb̄e kú àten ȳi kp̄áaao lele, akū odi le ò a d̄ero. ³ Né p̄ii ḡs̄ utena Dikiri Ɔnn kú a gw̄arii piiro ari w̄e s̄uddo. Goro b̄irea Ataliame YudanƆ b̄usu k̄ina ũ.

⁴ A w̄e supplade ḡunn sa'oriki Yoyada k̄inabe dogari gb̄e z̄k̄onƆ kú z̄ikari gb̄e z̄k̄onƆ sisi, akū ò s̄u k̄uŋwo a k̄inaa Dikiri Ɔnn. Akū à ȳá ȳi k̄uŋwo à t̄o ò la dà Dikiri Ɔnn gwe, akū à k̄ina néḡs̄gb̄e p̄i m̄on̄ne. ⁵ Akū à ȳá ditēn̄ne à p̄i: Ȳá kú áni ken dí. T̄ó a su gu d̄akp̄á k̄ammabogoro z̄i, á ḡá k̄áaku niḡo k̄inabe d̄akp̄á, ⁶ á ḡá plade s̄s̄ Suru ḡanu, á ḡá aak̄s̄de niḡo ḡanu kú à kú dogari kp̄aranƆ kp̄e d̄akp̄á.

7 Á gá pla kú òten kámma bo kámmabogɔɔ zĩno nigɔ kína pì dákpa Dikiri onn.

8 À likai, á baadi kú a gɔkɛboɔo kúna. Gbē kú à sù à nài sɔ, à a de. Àgɔ té kína pii gu kú àten gén pínki.

9 Zĩkari gbē zɔkɔno kè lákú sa'oriki Yoyada ònne nà. Ní baadi a gbēno sè à gèe kúńwo Yoyada kínaa, gbē kú òten kámma bonɔ kú gbē kú òten su ní lilin kenɔ ní pínki. 10 Akú Yoyada kína Dauda sárinɔ kú a sēgbako kú ò kú Dikiri onnno kpà zĩkari gbē zɔkɔno pínɔa. 11 Akú dogarii pínɔ sù ò kàte Dikiri kpé kú sa'okio kpélelele sena zaa Dikiri on oplai ari a ɔzei, baadi kú a gɔkɛboɔo kúna, de ògɔ kína pì dákpa. 12 Akú Yoyada bò kú kína négɔgbē piio à kífuraa kúnè à doka takada kpàa. Kú ò nísi kú a mii à ò kà kína ũ, akú ò ɔkpa lè ò wiki lè ò pì: Luda kína dɔ kú aafiaa! 13 Kú Atalia dogarinɔ kú gbē kparanɔ kīni pii mà, akú à fùte à gèe ní kínaa Dikiri onn. 14 Kú à wé sè, à kína pii è zena gbègba sare lákú òdi ke nà. Zĩkari gbē zɔkɔno kú kákákiperinɔ zena a sare, akúsɔ gbē sīnda pínki ten ponna ke òten kákaki pé. Akú Atalia a pókasanɔ gà à kè à pùtá kú wikio à pì: Ò bò ma kpe! Ò bò ma kpe! 15 Akú sa'oriki Yoyada pì zĩkari gbē zɔkɔno pínɔne: À nɔgbē pì sè à bo káao bàai, á gbē kú ò bò ò téino dede kú fēnedao. Zaakú à pì òsun a de Dikiri onnlo. 16 Gɔɔ kú nɔgbē pii kà kínabe gānu lé kú sɔno di gēn zén, akú ò ɔ pètea gwe ò a de.

17 Yoyada tò kína kú a gbēno Dikiri bàka kunna kúńwo yá kèke, de ò le ògɔ de Dikiri gbēno ũ yá. À tò kína kú a gbēno lédokɔno kè kú kɔo do. 18 Akú ò gèe ò Baali kpé gbòro, ò a gbagbakino kú a tãnanɔ wìwi dúgudugu, akú ò Baali gbàgbari Matá de gbagbaki pínɔ sare.

Yoyada Dikiri onn nà gudákpárinɔne ní ɔĩ, 19 akú à zĩkari gbē zɔkɔno sète kú dogarinɔ kú gbē kparanɔ ní pínki, ò bò Dikiri onn kú kína piio, ò kínabe gānu lé kú dogarinɔ di gēn zé sè. Kú ò kà kínabea, akú kína pii vùte kpatan, 20 akú búsuu pì gbē sīnda pínki pɔ kè nna, akúsɔ wète gɔ yáketete sari, kú ò Atalia de kú fēnedao kínabea yá. 21 Yoasi kí blè a wè supplade gūn.

12

Dikiri on kekenaa

1 À kè kína ũ Yehu kíblena wè supplade gūn, akú à kí blè Yurusalemu wè bupla. A da bi Beseba gbēme, a tón Zibia. 2 Gɔɔ kú sa'oriki Yoyada lé dà Yoasia, akú à yá kú à mana Dikirinee kè. 3 Ama adi tãnagbagbaki kú ò bonɔ gbororo, ò kpé òten sa o gwe, òten turaretiti kpáta.

4 Yoasi pì sa'orinɔne: À ɔgɔ kú ò sùo Dikiri onn kakara, ɔgɔ kú ò lili baadine kú légbēna ɔgɔo kú pɔyeina gbanɔ pínki. 5 Sa'orino gɔ ɔgɔ pì sí ɔgɔsirinɔa ò Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekeo. 6 Akú Yoasi kí blè ari wè baro awee'aakɔ, ama sa'orino dí Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekero, 7 akú kína Yoasi sa'oriki Yoyada sisi kú sa'orino ní pínki à ní lá à pì: À kè dera adi Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekeroo? Àsun ɔgɔ sí ɔgɔsirinɔa doro. À tò ògɔ Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekeo. 8 Akú sa'orino wè kú oni ɔgɔ ke sí gbēnoa doro, oni sɔ Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekero. 9 Akú sa'oriki Yoyada àkpatii sè à a né fɛ, akú à dìte sa'oki sare tò òten gē Dikiri on oplai. Akú sa'ori kú òten kpé zé dákpanɔ di ɔgɔ kú ò sùo Dikiri onn kán pínki. 10 Tó ò è àkpatii pii ɔgɔ kè dasi, akú kína takadakēri kú sa'orikio di naro ò káka asasanɔ gūn. 11 Òdi ɔgɔ pì dedebaru ke ò na gbē kú ò Dikiri on zĩ dàńnenɔne ní ɔĩ, akú òdi fina boo lí'arinɔne kú kpéborino 12 kú gbɛborino kú gbè'arinɔ. Akú ò lí kú

gbè anano lùluo do, de ò Dikiri on gu kù à yàkano kekεo yāi kù kpé kekεna zī pāndenō pínki. ¹³ Odi Dikiri on andurufu tanō pi kù ogo kù ò sùo Dikiri onn pùoro, ke fitila tédebonō ke arusibonō ke kakákinō ke wura pónō ke andurufu pō kparano. ¹⁴ Dikiri on kèkerinon òdi fina boofine. ¹⁵ Gbè kù ò ogo pìi kpàfima ò fina boo zikerinonon, òdi n gbeka ogo pi yairo, zaakū gbè pino bi nāanidenome. ¹⁶ Ogo kù ò kpà taari finabobo ke durunna kútekebo unō, òdi gēo Dikiri onnlo, sa'orino pōme.

¹⁷ Goro kùna Siria kina Azaili gèe à lète Gataa à si, akū à èra àten su lète Yurusalemua do. ¹⁸ Akū Yudano kina Yoasi pō kù a dizi Yudano kinanō Yosafata kù Yoramuo kù Ahaziao kpà Dikiriano sète kù pō kù à kpà Dikiriano do kù wura kù à kù Dikiri on laasii gūnwo kù a be laasii gūnwo pínki, à kpāzā Azailine, akū Azaili gō Yurusalemula. ¹⁹ Yoasi yā kparano kù yā kù à kēno pínki kù Yudano kinanō gīayākenano takadan. ²⁰ A ibanō lé kpākūsūi, akū ò a dè zaa Betemilo Sila zén. ²¹ Gbè kù ò a dèe pino tón dí: Simeata né Yozabada kù Soma né Yozabadao. Kū Yoasi gā, ò a mira kpākūsū kù a dizinō Dauda wēten, akū a né Amazia a gēne blè.

13

Isarailano kina Yoaza

¹ Yudano kina Ahazia né Yoasi kiblyna wè baro awεε'aakōde gūnn Yehu né Yoaza kè Isarailano kina ū, akū à kí blè Samaria wè gēro awεεpla. ² À yā kù Dikiri yeiro kè à zè kù durunna kù Nεbati né Yeroboamu Isarailano dà a kenanno, adi pānero. ³ Akū Dikiri pō fē Isarailano à n ná Siria kina Azailine a oī kù a né Benadadao ari Yoaza kiblyna lén. ⁴ Yoaza kúte kè Dikirine, akū Dikiri si, zaakū à è daran Siria kina pi ten wé tā Isarailano nà. ⁵ Dikiri tō ò surabarii lè, akū ò bō Siriano oī, akū baadi kù a onn lán zī bà. ⁶ Ama odi kpe li durunna kù Nεbati né Yeroboamu n dá a kenannero, ò zèo. Asera lí sō à kpé petena Samaria. ⁷ Yoaza zikarino kà lakana, séde sōde gbēnon bupla akurino kù sōgo mēn kurino kù zikari gēsede gbēnon dūbu kurino baasiro, zaakū Siria kina n ké búgubugu, ò gō lán būsutiti bà. ⁸ Yoaza yā kparano, yā kù à kēno kù a négōgbēkeyānon kù Isarailano kinanō gīayākenano takadan. ⁹ Kū Yoaza gā, akū ò a vī Samaria, akū a né Yehoasi a gēne blè.

Isarailano kina Yehoasi

¹⁰ Yudano kina Yoasi kiblyna wè barakuri awεεsupplade gūnn Yoaza né Yehoasi kè Isarailano kina ū, akū à kí blè wè gēro awεεdo. ¹¹ À yā kù Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kù Nεbati né Yeroboamu Isarailano dà a kenannero, à kpé àten ke. ¹² Yehoasi yā kpara kù à kēno kù a négōgbēkeyāno kù zī kù à kà kù Yudano kina Amaziao kù Isarailano kinanō gīayākenano takadan. ¹³ Kū à gā, ò a mira kpākūsū kù Isarailano kinanō Samaria, akū Yeroboamu a gēne blè.

Elisa ganaa

¹⁴ Elisa ten gyā ke, ani fō à ble doro, akū Isarailano kina Yehoasi gèe à à lè, àten o do à pīne: Baa! Baa! Mōkōmmε Isarailano sōgonō ū kù n sōdeno. ¹⁵ Akū Elisa pīne: N sá sé kù kano. Kū à sè, ¹⁶ akū Elisa pīne: N kà kpá sála. Kū à kpá sála, akū Elisa a onō didi kina pi onōa ¹⁷ à pi: N ifaboki kpa wondo wē. Kū à wè, akū Elisa pi: N kaa pi zu. Kū à zū, akū Elisa pi: Dikiri ziblyna kaan gwe.

Zìblena Sirianŋa kàame. Īni Sirianŋo kakate mámmam zaa Afeki. ¹⁸ Akū Elisa pì: Ñ kàa pìno sète. Kū à sète, akū Elisa pìne: Ñ zīte léo. À lèo gènn aakō, akū à zè. ¹⁹ Akū Luda gbē pì pō fèi à pì: Tó n zīte lèo yā gènn sɔɔro ke suddome, de n zī blè Sirianŋa mámmam. Tera sà ĩni zī bleńma gènn aakōme.

²⁰ Elisa gà, akū ò a vī. Tó Sètāgɔɔr kà, akū Mɔabu gbānamɔnnerinɔ di su léte Isarailanŋo būsua. ²¹ Gɔɔr kúa gbēno ten gè vī. Kū ò gbānamɔnnerinɔ gāa è, akū ò gèe pìi sè ò zù Elisa miran. Kū gèe pìi lète à nà Elisa wánŋa, akū à vù à fùte à zè.

²² Siria kína Azaili gbāna mɔ Isarailanŋone ari Yoaza kíblena lén. ²³ Akū Dikiri sùruu kè kúnwo à wènda dńne, à n wé gwà a bàka kū à kú kú Ibrahimŋo kú Isaakuo kú Yakubuo yāi. Adi we à n dúgu zōro, adi n zukūnaro ari kú a gbārao. ²⁴ Kú Siria kína Azaili gà, akū a né Benadada a gēne blè. ²⁵ Kú Yoaza né Yehoasi zīi kà kú Azaili né Benadada pìio, à era à wète kú Azaili si a de Yoazaano sia. Yehoasi zīi blèa gènn aakōme, akū à Isaraila wète pìno sia.

14

Yudanŋo kína Amazia

¹ Isarailanŋo kína Yoaza né Yehoasi kíblena wè plade gūnn Yoasi né Amazia kè Yudanŋo kína ū. ² A wè baraasɔɔrode gūnn à kí blè, à vùte kín Yurusalemu wè barakuri donsari. A da bi Yurusalemu gbēme, a tón Yoadī. ³ À yā kú Dikiri yeii kè, ama adi ká a dizi Dauda pɔ ūro. À a de Yoasi ágba sè sūsu. ⁴ Adi tánagbagbaki kú ò bònŋo gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. ⁵ Kú à kpata zīni pète à lāka, akū à a ịba kú ò a de dèno dède se. ⁶ Lākū à kú Musa doka takadan nà, adi gbēderii pìno nénŋo dèdero. Takada pìi gūn Dikiri pì òsun denŋo dède n nénŋo durunna yāiro, akūsɔ òsun nénŋo dède n denŋo durunna yāiro. Baadi ni ga a zīda durunna yāime. ⁷ Amazia mé à zīi blè Edomunŋa gbēnŋo dúbu kuri zaa Guvute Wisiden. Zīi pìi gūnn à Sela si, akū à tó kpàne Yɔkɔteli, tó pì kpé kúa ari kú a gbārao.

⁸ Abire gbera Amazia gbēno zī Isarailanŋo kína Yoaza né Yehoasi, Yehu daikorea, à pìne: Ñ mɔ ò kɔ le wédewe zīlan. ⁹ Isarailanŋo kína Yoasi wèa à pì: Lebana būsuo lèkara légbázà kè Lebana būsuo sida líne à pì à a nénŋo gbē kpázà a néa, akū Lebana būsuo nòbɔ pásì sù à kitií pà lèkaraa piia. ¹⁰ N zīi blè Edomunŋa, akū n n zīda bi. Ñ ze kú n tɔmanakeo ñ vute teene. À kè dera nten ɔ ká yā pásīi? Abire ni sunne kú kisirao kú Yudanŋo se. ¹¹ Ama Amazia yā pìi kpà sákoto, akū Yehoasi sù létea. Ò dákare zaa Besemesi Yudanŋo būsun. ¹² Isarailanŋo zīi blè Yudanŋa, akū Yudanŋo bàa si ò tà n bea. ¹³ Besemesi gwen Yehoasi Amazia kún à gèe káao Yurusalemu. À a bīni gbòro lán mīta wàa do bà zaa Eflaimu gānu léa ari gena Kusuru gānu léa. ¹⁴ À wura kú andurufuuo kú pɔ kú ò kú Dikiri onno kú pɔ kú ò kú kínabe laasinno sète pínki, akū à gbēkenŋo kúkú à tà kúnwo Samaria zīzɔno ū.

¹⁵ Yehoasi yā kpara kú à kènŋo kú a négɔgbēkɛyānŋo kú Isarailanŋo kínano gīayākenanŋo takadan. Lākū à zīi kà kú Yudanŋo kína Amazioo nà kú gwe dɔ. ¹⁶ Kú Yehoasi gà, ò a mira kpàkūsú kú Isarailanŋo kínano Samaria, akū a né Yeroboamu vùte a gēne ū.

17 YudanƆ kína Amazia kè wɛ̀ gɛ̀ro Yehoasi ganaa gbera. 18 Amazia yá kparanƆn kú YudanƆ kínanƆ gɛ̀yáƵkenanƆ takadan. 19 Ò lé kpàkùsùí Yurusalemu, akú à bàa sì à tà Lakisi. Akú ò gbɛ̀nƆ gbàre ò pètei ò a dè gwe. 20 Akú ò a gɛ̀e sè kú sƆo ò sùo Yurusalemu, ò a mira kpàkùsù kú a dizinƆ Dauda wɛ̀ten. 21 Akú YudanƆ Uzia kú à kà wɛ̀ gɛ̀ro awɛ̀edo kà kína ũ a de Amazia gɛ̀ne ũ. 22 Àkú mé à Elata sì à kèkè à kàte YudanƆne a de ganaa gbera.

IsarailanƆ kína Yeroboamu plade

23 YudanƆ kína Yoasi né Amazia kíblena wɛ̀ gɛ̀rode gūnn IsarailanƆ kína Yoasi né Yeroboamu kè kína ũ Samaria, à kú kín wɛ̀ bupla awɛ̀edo. 24 Á yá kú Dikiri yeiro kè, adi kpɛ li durunna kú Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero. 25 Àkú mé à èra à IsarailanƆ bùsuu síñne zaa Lebo Amata ari gena Ísira Wisidei, lákú Dikiri IsarailanƆ Luda ò a zòbleri Amitai né Inusa, Gatefa gbɛ̀ gáí nà. 26 Zaakú Dikiri è IsarailanƆ ten wari ke manamana, zòno kú zídadenƆ ń pínki, akúsƆ ò gbɛ̀ke ví à kpányíro. 27 Dikiri dí pi áni Isaraila tƆ dɛ̀de andunia gūnlo, akú à ń sura bà Yehoasi né Yeroboamu gáí. 28 Yeroboamu yá kpara kú à kènƆ kú zɛ̀ kú à kànƆn kú IsarailanƆ kínanƆ gɛ̀yáƵkenanƆ takadan. Lákú à èra à Damasuku kú Amatao sì IsarailanƆne nà kú gwe dƆ. 29 Kú à gà, ò a mira kpàkùsù kú a dizi IsarailanƆ kínanƆ, akú a né Zakari vùte a gɛ̀ne ũ.

15

YudanƆ kína Uzia

1 IsarailanƆ kína Yeroboamu kíblena wɛ̀ baraasƆro awɛ̀eplade gūn Amazia né Uzia kè YudanƆ kína ũ. 2 A wɛ̀ gɛ̀ro awɛ̀edode gūnn à kí blè, akú à kú kín Yurusalemu wɛ̀ bupla akuri awɛ̀epla. A da bi Yurusalemu gbɛ̀me, a tón Yekolia. 3 Á yá kú Dikiri yeii kè lákú a de Amazia kè nà. 4 Ama adi tánagbagbaki kú ò bònƆ gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. 5 Dikiri tò a kusu kú, à kúo ari à gɛ̀e à gào. Á kpé kúki ado. A né Yotamu mé à kínabe Ɔn kúna, àkúme YudanƆ don arède ũ. 6 Uzia yá kparanƆn kú YudanƆ kínanƆ gɛ̀yáƵkenanƆ takadan kú yá kú à kènƆ pínki. 7 Kú à gà, ò a ví kú a dizinƆ Dauda wɛ̀ten, akú a né Yotamu vùte a gɛ̀ne ũ.

IsarailanƆ kína Zakari

8 YudanƆ kína Uzia kíblena wɛ̀ bupla plansaride gūnn Yeroboamu né Zakari kè IsarailanƆ kína ũ Samaria, à kí blè mƆ suddo. 9 Á yá kú Dikiri yeiro kè lákú a dizinƆ kè nà. Adi kpɛ li durunna kú Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero. 10 Akú Yabesi né Salumu lé kpàkùsùí kú gbɛ̀nƆ à a dè zaa Ibleamu, akú à a gɛ̀ne blè. 11 Zakari yá kparanƆn kú IsarailanƆ kínanƆ gɛ̀yáƵkenanƆ takadan. 12 Len yá kú Dikiri ò Yehunɛ kè le, à pì a burinƆ mé onigƆ IsarailanƆ kí ble ari à gé pé a nasionƆa.

IsarailanƆ kína Salumu

13 Yabesi né Salumu kè kína ũ YudanƆ kína Uzia kíblena wɛ̀ bupla donsaride gūn, à kí blè Samaria mƆ do. 14 Akú Gadi né Menahemu bò Tiza à gɛ̀e Samaria, akú à Yabesi né Salumu lè à dè gwe, akú à a gɛ̀ne blè. 15 Salumu yá kparanƆn kú lé kú à kpàkùsù kú gbɛ̀nƆ Zakariio kú IsarailanƆ kínanƆ gɛ̀yáƵkenanƆ takadan. 16 GƆro birean Menahemu bò Tiza à gɛ̀e à lète Tifisaa kú gbɛ̀ kú ò kú a gūnnƆ kú gu kú à likainƆ pínki, zaakú ò gí zé wɛ̀nei. Á nòsindarenƆ nɛ̀sɛ̀e pàrapara ń pínki dƆ.

Isarailanŋ kína Menahemu

¹⁷ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla donsaride gūnn Gadi né Menahemu kè Isarailanŋ kína ũ, akū à kí blè Samaria wè kuri. ¹⁸ À yā kú Dikiri yeiro kè ari a wèndi lén. Adi kpè li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero.

¹⁹ Kú Asiria kína Tigila Pilesa lète Isarailanŋ būsuaa, akū Menahemu a gbà andurufu tɔn baraakuri awɛɛsiikɔ, de Tigila Pilesa le à ɔ daawa, à kpata zīni le à pète yāi. ²⁰ Menahemu tò Isarailanŋ andurufuu pì fīnaa bò, akū ɔgɔdenɔ andurufu ɔgɔ kpà ñ miāmīia mèn bupla akurikuri Asiria kína pó ũ. Akū Asiria kína pīi èra à tà, adi ze ñ būsun doru. ²¹ Menahemu yā kparanŋ kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan kú yā kú à kènŋ pīnki. ²² Kú à gà, akū a né Pekaya a gēne blè.

Isarailanŋ kína Pekaya

²³ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla akuride gūnn Menahemu né Pekaya kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè Samaria wè pla. ²⁴ À yā kú Dikiri yeiro kè, adi kpè li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero. ²⁵ A zīkari gbè zɔkɔ Remalia né Peka lé kpākūsūi kú gbēnɔ. Akū à Giliada būsudenɔ sè gbēnɔn bupla akuri à sī kūnwo kína pīii a zeki gbānan Samaria, à a dè kú Agobuo kú Ariɛo, akū à a gēne blè. ²⁶ Pekaya yā kparanŋ kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan kú yā kú à kènŋ pīnki.

Isarailanŋ kína Peka

²⁷ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla akuri awɛɛplade gūnn Remalia né Peka kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè Samaria wè baro. ²⁸ À yā kú Dikiri yeiro kè, adi kpè li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero. ²⁹ Peka gɔɔan Asiria kína Tigila Pilesa sù à Iyon sī kú Abeli Betemakao kú Yanɔao kú Kedɛsio kú Azoo. À Nafatali burinŋ gu sī dɔ, Giliada kú Galilio pīnki, akū à gupidenɔ kūkū à tà kūnwo Asiria. ³⁰ Ela né Osea lé kpākūsū kú gbēnɔ Pekai, akū à a dè à a gēne blè Uzia né Yotamu kíblena wè barode gūn. ³¹ Peka yā kparanŋ kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan kú yā kú à kènŋ pīnki.

Yudanŋ kína Yotamu

³² Isarailanŋ kína Remalia né Peka kíblena wè plade gūnn Uzia né Yotamu kè Yudanŋ kína ũ. ³³ A wè baraasɔɔrode gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wè gēro awɛɛdo. A da tón Yerusa, Zadoki néme. ³⁴ À yā kú Dikiri yeii kè lākū a de Uzia kè nà. ³⁵ Ama adi tãnagbagbaki kú ò bònŋ gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. Àkū mé à Dikiri ɔn gānu kú à kú musu kèke. ³⁶ Yotamu yā kparanŋ kú Yudanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan kú yā kú à kènŋ pīnki. ³⁷ Gɔɔ bīrean Dikiri tò Siria kína Rezī kú Remalia né Pekao nà letena Yudanŋaaa. ³⁸ Kú Yotamu gà, ò a mira kpākūsū kú a dizinŋ Dauda wēten, akū a né Aza vùte a gēne ũ.

16*Yudanŋ kína Aza*

¹ Remalia né Peka kíblena wè gēro awɛɛplade gūnn Yotamu né Aza kè Yudanŋ kína ũ. ² A wè barode gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wè gēro awɛɛdo. Adi yā kú Dikiri a Luda yei ke lán a dizi Dauda bàro. ³ À zè kú Isarailanŋ kīnanŋ yākenaa ari sé à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò kú a négɔgbèo. À yā vāni kè lākū

buri kŭ Dikiri pèrŭma Isarailanŏnenŏ di ke nà yà. ⁴ À sa ò à turaretiti kpàta tãnagbagbaki kŭ ò bònŏa kŭ sŭsŭi musunŏ kŭ lí zŏkŏ sŭnda pínki gbáruo.

⁵ Abire gbera Siria kína Rezī kŭ Isarailanŏ kína Remalia né Pekao sù zŭ ká Yurusalemu. Gwen ò lika Azai, ama odi fŏ ò a blè kŭ zŭiŭoro. ⁶ Gŏrŏ birean Rezī pè Yudanŏ à ñ bŏte Elata à èra à gwe sŭmma, akŭ Edŏmunŏ sù ò vŭte gwe ari kŭ a gbárao. ⁷ Akŭ Aza gbēnŏ zŭ Asiria kína Tigila Pilesaa à pì: N zŏbleriime ma ũ, n nème ma ũ. Ñ mŏ ñ ma bo Siria kína kŭ Isarailanŏ kína kŭ ò fŭtemainŏ ōī. ⁸ Aza andurufu kŭ wura kŭ à kŭ Dikiri ōnn kŭ a be laasii gŭnwoo sète à Asiria kína gbà à kpázãne. ⁹ Akŭ Asiria kína a yà mà, à gèe à lète Damasukua à sù. À Rezī dè, akŭ à tà kŭ Damasukudenŏ ari Kiri. ¹⁰ Kína Aza gèe à dà Asiria kína Tigila Pilesale zaa Damasuku. À sa'oki è gwe, akŭ à a taka gà takada gŭn à kpázã sa'ori Uriane kŭ a kenà takao pínki. ¹¹ Sa'ori Uria sa'oki pìi kè lákŭ kína Aza kpázãare nà kyáú, à a miì dè ari kína pìi gŏ su kŭ Damasuku. ¹² Kŭ à sù, à sa'oki pìi è, akŭ à nài. ¹³ À sa'opŏ kŭ òdi ká tén à té kŭ òa à wísiti kàn à í tŏa à kennakŭkŏ sa'o'aru kŭa. ¹⁴ Dikiri gbagbaki kŭ ò pì kŭ mŏgotèŏ kŭ sa'oki dufu pì kŭ Dikiri kpéŏ dagura, akŭ Aza sè à dite sa'oki dufu pì ōplai. ¹⁵ Akŭ à yà dite sa'ori Uriane à pì: Ìngŏ sa'o kŏnkŏpŏ kŭ òdi ká tén à té kŭ o sa'oki zŏkŏ pìia kŭ ōkŏsi pŏblewe gbao kŭ kína sa'opŏ kŭ òdi ká tén à té kŭo kŭ a pŏblewe gbao kŭ gbēnŏ sa'opŏ kŭ òdi ká tén à té kŭo kŭ ñ pŏblewe gbao kŭ ñ sa'o'io. Ìngŏ sa'opŏ kŭ òdi ká tén à té kŭ kŭa kŭ kennakŭkŏ sa'o'aru. Sa'oki kŭ ò pì kŭ mŏgotèŏ sŏ, anigŏ de ma màsokeki ũ. ¹⁶ Akŭ sa'ori Uria kè lákŭ kína Aza òare nà.

¹⁷ Kína Aza mŏ lèketenŏ gŏgŏ tadibŏnŏa à ñ tanŏ gŏ à dite. À ikaki gŏ mŏgotè zŭsa kŭ ò kŭ a zŭtenŏa à dite kŭni gbèea. ¹⁸ À kína tintin kŭ ò bŏ Dikiri ōnn kŭ a gānu kŭ à kŭ gweoo gbŏro minatena Asiria kŭnane yāi. ¹⁹ Aza yà kparanŏn kŭ Yudanŏ kŭnanŏ gŭyākenanŏ takadan kŭ yā kŭ à kènŏ pínki. ²⁰ Aza gà, akŭ ò a mira kpákŭsŭ kŭ a dizinŏ Dauda wēten, akŭ a né Ezekaya vŭte a gēne ũ.

17

Isarailanŏ kína kpède Osea

¹ Yudanŏ kína Aza kŭblena wèe kuri awèeplade gŭnn Ela né Osea kè Isarailanŏ kína ũ Samaria, à kŭ blè wèe kēndo. ² À yà kŭ Dikiri yeiro kè, ama adi ke lákŭ Isarailanŏ kína kŭ ò òare arenŏ kè nàro. ³ Asiria kína Samanesa sù à lètea, akŭ Osea kè a zŏbleri ũ, àten táfe bone. ⁴ Osea gbēnŏ zŭ Misila kína Soa, akŭ adi táfe kŭ àdi bo Samanesane wèe kŭ wèe bone doro. Kŭ Samanesa è Osea bŏ a kpe, akŭ à a kŭ à a dà kpésiran. ⁵ Akŭ Samanesa lète Isarailanŏ bŭsuua pínki. A gbēnŏ sù ò Samaria kaguraa kè ari wèe aakŏ. ⁶ Osea kŭblena wèe kēndode gŭnn Samanesa Samaria si à tà kŭ Isarailanŏ a bŭsun, à ñ kátekate Ala kŭ Gozā kŭ à kŭ Abo barao kŭ Midia bŭsu wētenŏ gŭnwo.

Isarailanŏ gŭna zŭzŏnŏ ũ ñ durunna yai

⁷ Yà pìi kè le, kŭ Isarailanŏ durunna kè Dikiri ñ Ludane kŭ à ñ bŏte Misila kína Firi'auna ōī yāi. Ò donyī kè tãnanŏne ⁸ ò buri kŭ Dikiri pèrŭmañnenŏ ágba sè ò zè kŭ yà kŭ Isarailanŏ kŭnanŏ dàñnenŏ. ⁹ Ò yà dŏrŏsari dite Dikiri ñ Luda yà gbèn ò tãnagbagbakinŏ bŏ ñ zŭdane ñ wētenŏ gŭn pínki zaa gudákpákia gena ari wēte bŭnidea. ¹⁰ Ò gbēnŏ kŭ líno pètepete sŭsŭi leinŏa pínki kŭ lí zŏkŏ sŭnda pínki gbáruo. ¹¹ Ò turaretiti kpàta tãnagbagbaki kŭ ò bŏo pinŏa pínki lákŭ buri

kū Dikiri pèrmañnenŋ kè nà. Yā vāni kū ò kèe pìno mé à Dikiri pò fèñe. ¹² Ò kùte tñananŋ, bee kū Dikiri pìñe òsun kerŋ. ¹³ Dikiri Isarailanŋ kū Yudanŋ sã gã a annabinŋ kū wégupu'erinŋ gãí n̄ pínki à pi, ò kpe li n̄ yā vāninŋ, ògŋ Dikiri yāditenanŋ kū a yādannenaao kūna, lākū à kú doka takada kū à òdite n̄ dinŋnēe gūn nà, akū à èra à ò a zòbleri annabinŋ gãí.

¹⁴ Bee kū abireo Isarailanŋ gimai, n̄ sã gbāna lán n̄ dizi kū odi Dikiri n̄ Luda náani kerŋnŋ pŋ bàme. ¹⁵ Ò gi a òdoki gwai, ò a bàka kunna kū n̄ dizinŋ yā gbòro, odi laakari kū à dàñne yā daro. Ò tē pŋ pāpānŋ, akū mókŋnŋ kè pā. Ò buri kū ò likariyīnŋ ágba sè, buri kū Dikiri pì òsun n̄ dà séro pìno. ¹⁶ Ò pā kpà Dikiri n̄ Luda yāditenanŋ, ò mòò kàsa mèn pla lán zùsane bòrŋnŋ bà n̄ tñananŋ ū, ò Asera lí pète, ò susunŋnŋ gbàgba, ò kùte Baaline. ¹⁷ Ò sa'opŋ kū òdi ká tén à té kū ò kú n̄ nénŋ, gŋgbēnŋ kū nŋgbēnŋ, ò māsŋo kè ò eze vāni kè, ò n̄ zīda kpà yā kū Dikiri yeiroa, ò a pò fèñe. ¹⁸ Akū Dikiri pò fèñyī manamana à pèrma. Yudanŋ mé ò gŋ n̄tēne. ¹⁹ Bee se Yudanŋ dí Dikiri n̄ Luda yāditenanŋ maro, ò Isarailanŋ ágba sè. ²⁰ Akū Dikiri gi Isaraila buri pìno n̄ pínki. À wé tāmuma à n̄ ná gbē kū òten gbāna mŋñnenŋ n̄ ò ari à gèe pèormma.

²¹ Kū Dikiri Isarailanŋ kè Dauda burinŋ, akū ò Nebati né Yeroboamu òdite n̄ kína ū. Yeroboamu mé à Isarailanŋ sã gbàgbā Dikirine, à tò ò durunna zŋkŋ kè. ²² Isarailanŋn kpé òten durunna kū Yeroboamu kèno ke, odi kpe linero, ²³ akū Dikiri pèrma lākū à ò a zòbleri annabinŋ gãí nà. Asirianŋ Isarailanŋ sète n̄ būsun ò tà kúñwo zìzŋnŋ ū, akū ò kú gwe ari kū a gbārao.

Samariadenŋ ya

²⁴ Asiria kína tò gbēnŋ bôte Babilŋnu kū Kutao kū Avao kū Amatao kū Sefavaimuo, akū à n̄ kátekate Samaria wētenŋ gūn Isarailanŋ gbēn. Len ò Samaria būsuo kè n̄ pŋ ū le, ò vùtevute a wētenŋ gūn. ²⁵ Kū ò kà gwe káaku, odi donyī ke Dikirinero, akū à músunŋ gbàreñma, òteni n̄ gbēkenŋ dede. ²⁶ Akū ò gèe ò ò Asiria kínane ò pi: Gbē kū n̄ n̄ sé n̄ n̄ kátekate Samaria wētenŋ gūnnŋ, ò būsuo pì tñakekena dŋro, akū à músunŋ gbàreñma, òteni n̄ dede. ²⁷ Akū Asiria kína pi: Ò Samaria sa'ori kū o su kúñwonŋ doke gbare, à tá gwe à būsuo pì tñakekena dadañne. ²⁸ Akū Samaria sa'orinŋ doke èra à tà gwe à vùte Beteli. À dàda gbēnŋnŋ deran oni ke nà ò donyī ke Dikirine.

²⁹ Gŋro birea gbē kū ò sù ò vùte wēte pìno gūnnŋ, buri sīnda pínki kū a tñano, akū ò n̄ tñana pìno taka kè ò pètepete tñanagbagbaki kū Isarailanŋ bònŋ kpénŋ gūn. ³⁰ Babilŋnudenŋ Sukobēnŋtì tñana kè, Kutadenŋ Negali tñana kè, Amataadenŋ Asima tñana kè, ³¹ Avadenŋ Nibazi kū Tatakiŋ tñana kè, Sefavaimudenŋ sa'opŋ kū òdi ká tén à té kū ò kú n̄ nénŋ n̄ tñana Adaramelekia kū Anamelekio. ³² Akū ò èra ò donyī kè Dikirine dŋ. Gbēnŋ òdite tñanagbagbaki pìno sa'orinŋ ū tē vīñnero, akū òdigŋ sa oñne tñanagbagbaki pìno kpénŋ gūn. ³³ Ò donyī kè Dikirine, akū òteni n̄ tñananŋ gbagba lākū būsuo kū ò bòn futèokarayā de nà. ³⁴ Len ò n̄ futèokarayā kūna le ari kū a gbārao. Odi vīna ke Dikirinero, zaakū òdi a òdoki gwaro, òdigŋ a yādannena kúnaro ke a doka ke yā kū à òdite Yakubu kū à èra à tŋ kpāne Isaraila burinŋnŋ. ³⁵ Kū Dikiri pì a bàka nigŋ kú kū Isaraila pìno yā, à pì òsun do tñananŋ òsun kúteñnero, òsun n̄ gbagbaro òsun sa oñmaro, ³⁶ séde akāa kū a n̄ bŋte Misila kū a gbāna zŋkŋnŋ kū a gāsā gbānao. Akāame ògŋ donyī keare, ògŋ kúteare, ògŋ sa oawa. ³⁷ À pì ògŋ a òdoki gwa, ògŋ a yādannenŋnŋ kūna kū a dokayānŋ kū yāditea kū a kèñne takada gūnnŋ ari

gɔɔ sɪnda pɪnki. Ɔsun donyɪ ke tɔnanɔnɛro. ³⁸ Ɔsun tɔ a bɔka konna kũwo yɔ sɔnguro. Ɔsun tɔnanɔ sɪsiro. ³⁹ Ɔgɔ donyɪ ke akɔa Dikiri n Ludane ado. Akɔa mɛ ɔni n bo n iberɛnɔ ɔɪ n pɪnki.

⁴⁰ Bee kũ abireo ɔ gi mai, akũ ɔ zɛ kũ n futɛokarayɔ. ⁴¹ Buri pɪnɔ donyɪ kɛ Dikirine, ama ɔ kpɛ ɔteni n tɔnanɔ gbagba ɔ, akũ n nɛnɔ kũ n daikorenɔn ten ke lɔkũ n dizinɔ kɛ nà ari kũ a gbɔrao.

18

Yudanɔ kɪna Ezekaya

¹ Isarailanɔ kɪna Ela nɛ Osea kɪblena wɛ aakɔde gũnn Aza nɛ Ezekaya kɛ Yudanɔ kɪna ũ. ² A wɛ baraasɔɔrode gũnn à kɪ blɛ, à kũ kpatan Yurusalemu wɛ baraakuri donsiari. A da tɔn Abia, Zakari nɛmɛ. ³ À yɔ kũ Dikiri yeii kɛ lɔkũ a dizi Dauda kɛ nà pɪnki. ⁴ À tɔnagbagbaki kũ ɔ bɔnɔ gbɔro à tɔna gbɛnɔ wiwi à Asera lɪpetɛnɔ zɔzɔ. À mɔgotɛ mlɛ kũ Musa pɪi gbɛgbɛ à è'e, zaakũ ari gɔɔ birea Isarailanɔn kpɛ ɔten turaretiti kpátaa. Mlɛ pɪin ɔ tɔ kpàne Neusutá. ⁵ Ezekaya Dikiri Isarailanɔ Luda náani kɛ. Yudanɔ kɪna ke dí sí lɛkɔa kɔaoro, gbɛ kũ ɔ kɪ blɛ a ɔnɔ kesɔ gbɛ kũ ɔ kɪ blɛ a kpɛnɔ. ⁶ À nà Dikirii, adi kpɛ linero. À yɔ kũ Dikiri dà Musanɛnɔ kũna. ⁷ Dikiri kũ kɔao, akũ yɔ kũ à kɛnɔ sa'a kɛ pɪnki. À bɔ Asiria kɪna yɔ kpɛ, adi zɔ blɛnɛ doro. ⁸ À zɪi blɛ Filisitininɔa ari Gaza kũ gu kũ ɔ likainɔ sena zaa gudɔkpákia ari wɛte bɪnidea.

⁹ Kɪna Ezekaya kɪblena wɛ aakɔde gũn, Isarailanɔ kɪna Ela nɛ Osea kɪblena wɛ supplade gũnn Asiria kɪna Samanɛsa sũ ɔ Samaria kaguraa kɛ. Ɔ katena gwe ¹⁰ ari wɛ aakɔ, ɔ wɛte pɪi si Ezekaya kɪblena wɛ suddode gũn. Isarailanɔ kɪna Osea kɪblena wɛ kɛndoden gwe. ¹¹ Asiria kɪna Isarailanɔ sɛte à tà kũwo a bũsun à n kátekate Ala kũ Gozɔ kũ à kũ Abo bara kũ Midiá bũsu wɛtenɔ gũnwɔ. ¹² Yɔ pɪi kɛ lɛ kũ odi Dikiri n Luda yɔ maro yɔime. Ɔ a bɔka konna kũwo yɔn kũnaro, odi yɔ kũ Dikiri zɔbleri Musa dite ma ɔ zɪ kɛaro.

Asiria kɪna vɪnadadana Yurusalemudɛnɔ

¹³ Kɪna Ezekaya kɪblena wɛ gɛro donsiari de gũnn Asiria kɪna Senakeribi sũ à lɛte Yuda wɛte bɪnidenɔ à sɪ pɪnki. ¹⁴ Akũ Yudanɔ kɪna Ezekaya gbɛnɔ zɪ Asiria kɪnaa zaa Lakisi à pɪ: Ma taari kɛ. N gomala, manigɔ fina bonne lɔkũ ɪni lɪmɛne nà. Akũ Asiria kɪna andurufuu lɛ Ezekayanɛ tɔn kuri kũ wuraa tɔn do. ¹⁵ Akũ Ezekaya andurufu kũ à lɛ Dikiri ɔnn kũ a be laasii gũnwɔ kpàa pɪnki. ¹⁶ Gɔɔ birea à wuraa gò Dikiri kpɛ gbàna kũ pɔ kũ à kũte gbàa pɪnɔ lɪpetɛnɔaao à kpà Asiria kɪnaa.

¹⁷ Akũ Asiria kɪna a kpàasi kũ a ɪbanɔ gbɛ zɔkɔɔo kũ a zɪkari gbɛ zɔkɔɔo zɪ, ɔ bɔ Lakisi ɔ sũ Yurusalemu kɪna Ezekaya kɪnaa kũ zɪkarinɔ dasidasi. Kũ ɔ kà Yurusalemu, ɔ sũ ɔ zɛ musu kpa ɪkaki sare ɔsiwɛera zɛn. ¹⁸ Ɔ kɪna sɪsi, akũ kɪnabɛgwari Ilikia nɛ Eliakimu kũ a takadakɛri Sebenao kũ a yɔzɪbaarukɛri Asafa nɛ Yoao bɔ ɔ gɛɛ n kɪnaa. ¹⁹ Akũ zɪkarinɔ gbɛ zɔkɔɔo pɪi pɪine: À gɛ ɔ Ezekayanɛ, Asiria kɪna zɔkɔ mɛ àteni a la à pɪ: Bɔn à gɛsɛ pɛta lɛɛ? ²⁰ À pɪ á zɪkana gbá dɔ akusɔ á gbàna, ama yɔ pà korime. Dɪn àten náani ke, akũ à bɔ ma yɔ kpɛɛ? ²¹ À Misila kɪna kũ àteni a náani ke pɪ gwa. À de lán leba gò enaa bàme. Gbɛ kũ à gbàna lɛa, àdi a lí a ɔame. ²² Tɔ a pɪmɛne Dikiri á Ludame á náanikena, à de a tɔnagbagbakinɔ kũ a sa'okinɔn Ezekaya gbɔro fá! Akũ à pɪ

Yurusaleṃudeno kũ Yudanone nĩ pĩnkĩ ò su ò donyĩ ke sa'oki día Yurusaleṃu. ²³ À g̃g̃ ò d̃k̃sĩ kũ ma dikiri Asiria kínao, mani a gba s̃s̃ dúbu pla, tó á gb̃eno vĩ kũ oni dirĩma dé! ²⁴ Zaakũ àten Misila s̃goño kũ s̃s̃deño náani ke, deran ani f̃s̃ à kpá bee ma dikiri z̃ikari gb̃e z̃s̃k̃s̃ kũ à k̃lañyĩno dokene? ²⁵ Àten da ma dikiri sũ lét̃e gu día à a kakate Dikiri lé sarin yá? Dikiri mé à pine à lét̃e búsu dí piia à a kakate.

²⁶ Akũ Eliakimu kũ Sebenao kũ Yoao pi z̃ikariño gb̃e z̃s̃k̃s̃ piine: Ñ yá o ók̃no n z̃b̃leriñone kũ Siria yá, zaakũ odi ma. Ñsun yá owere kũ Eberu yáoro, de gb̃e kũ ò kũ b̃ĩni musuño s̃un maro yá. ²⁷ Akũ gb̃e z̃s̃k̃s̃ pi w̃eĩma à pi: Ma dikiri dí ma z̃ĩ mà yá pi óáre kũ á dikirio át̃enero, kũ gb̃e kũ ò vutena b̃ĩni musuñome d̃, zaakũ oni nĩ z̃ĩda b̃oto ble, oni nĩ z̃ĩda osoro mi lán á bà. ²⁸ Akũ gb̃e z̃s̃k̃s̃ pi f̃ute à p̃ut̃a kũ Eberu yá ò pi: À Asiria kína z̃s̃k̃s̃ yá ma! ²⁹ Kína pi pi, àsun tó Ezekaya á kekero, zaakũ ani f̃s̃ à á bo a oĩro. ³⁰ Ezekaya pi Dikiri ni á bo ani á w̃ete dí kpá Asiria kínaaro. Àsun Ezekaya yá ma à Dikiri náani ke yá dí musuro. ³¹ Àsun Ezekaya yá maro. Asiria kína pi, à a yá ma à su a kpa, á baadi ni a z̃ĩda geepi né kũ a z̃ĩda kaka néo ble, ani a z̃ĩda orozá í mi ³² ari àg̃s̃ su á s̃ete à tá kááo búsu kũ à de lán á p̃s̃ bàa g̃un. P̃s̃blewe kũ s̃ew̃e nnao dimme, burodi kũ geepi búo kũ kũ l̃ino kũ z̃s̃io dimme. À ze kũ w̃endiio. Àsun ze kũ gaoro. Ezekaya pi Dikiri ni á bo, ama àsun weiro, àsun tó à á kekero. ³³ Buriño tána ke f̃s̃ à g̃i Asiria kínae kũ nĩ búsuuo de àsun sím̃maro yá? ³⁴ Amata kũ Apadao t̃anaño kũ máme? Sefavaimu ke Ena ke Iva t̃anaño kũ máme? Samaria t̃anaño f̃s̃ ò g̃ine kũ nĩ w̃eteo yá? ³⁵ Búsuu piño kpate tána mé à f̃s̃ à g̃ine kũ a búsuuo? Gbasa ò pi Dikiri ni f̃s̃ à g̃ine kũ Yurusalemuo?

³⁶ Gb̃eno ỹit̃ena k̃itikiti, odi yá wearo, zaakũ nĩ kína piine òsun yá wearo. ³⁷ Akũ kína begwari Ilikia né Eliakimu kũ a takadak̃eri Sebenao kũ Asafa né Yoa a ỹz̃ĩbaaruk̃er̃io nĩ p̃okasaño k̃ek̃e ò era ò sũ Ezekayaa ò z̃ikariño gb̃e z̃s̃k̃s̃ yá pi gb̃ane.

19

Ezekaya w̃ek̃ena Dikiria

¹ Kũ kína Ezekaya yá pi mà, à a uta g̃à à k̃e, akũ à uta kasa dàala à g̃eoo Dikiri onn. ² À a begwari Eliakimu kũ a takadak̃eri Sebenao kũ sa'orikiño z̃ĩ annabi Isaya, Am̃ozu néa kũ uta kasaño dadana. ³ Ò pine: Ezekaya pi yá g̃i gb̃ara, ò kp̃ak̃ewáí ò w̃e'i dàdawá. O g̃s̃ lán ñogb̃e kũ a né k̃a bona à gb̃ana vĩ à f̃s̃ à iro bà. ⁴ Asiria kína a z̃ikari gb̃e z̃s̃k̃s̃ z̃ĩ, à sũ à Luda W̃endide lalandii k̃e. Dikiri n Luda yá pi mà, ani kp̃ak̃eí yá pi ona yáin yá, ó d̃s̃ro. Ñ adua ke ók̃no gb̃e kp̃ara kũ o g̃oñone.

⁵ Kũ kína Ezekaya z̃ir̃ii piño g̃e ò Isaya l̃e le, ⁶ à piine: À gé o á dikiriine, Dikiri pi àsun tó ṽina a kũ Asiria kína ìbaño d̃ok̃ena káao yá kũ à màa pi yáiro. ⁷ À ma! Tó Asiria kína baaru ke mà, Dikiri ni tó laasun g̃eagu à tá a búsun, Dikiri ni tó ò a de kũ f̃enedao gwe.

⁸ Kũ z̃ikari gb̃e z̃s̃k̃s̃ mà Asiria kína f̃ute Lakisi, akũ à era à g̃e à a l̃e, àten z̃ĩ ká kũ Libinadeño. ⁹ Kũ Asiria kína mà Etiopia kína Tiraka ten su z̃ĩ ká káao, akũ à era à z̃ir̃iño gb̃are Ezekayaa kũ takadao à pi: ¹⁰ À o Yudaño kína Ezekayane, tána kũ àteni a náani ke gbasa à pi áni Yurusaleṃu namene ma oĩro, àsun tó tána pi a kekero. ¹¹ Adi ma lákũ Asiria kínaño k̃e búsuñone nà à nĩ k̃e

búgubugu pínkiroo? Àkū mé ani bo ado sàa? ¹² Buri kú ma dizinŋ ní kákate Gozá kú Aranao kú Rezeŋfio kú Eɗeni kú à kú Telasaonŋ, ní tánanŋ ní bó yá? ¹³ Amata kína kú máa? Apada kína kú máa? Sefavaimu ke Ena ke Iva kinanŋn kú máa?

¹⁴ Ezeŋkaya Asirianŋ takada sì z̄rii pinŋa. Kú à a kyó kè, akú à ḡe Dikiri onn à pòro a are ¹⁵ à wé kèa à pì: Dikiri Isarailanŋ Luda, ní kú kerubunŋ dagura, m̀k̀õmm̄e bùsu kú à kú andunia ḡun pínki Luda ũ. M̀k̀õn mé n musu kú z̄iteo kè. ¹⁶ N sá kpá ñ yā ma, Dikiri. N̄ wé sé ñ gu gwa, Dikiri. N̄ d̄ok̄ena kú m̀k̀õn Luda W̄endideo légbāzā kú Senakeribi kè ma fá! ¹⁷ Yāpurame Dikiri, Asiria kinanŋ buri pinŋ k̀akate ní pínki, ní b̄usunŋ ḡõ bezī ũ. ¹⁸ Ò ñ tánanŋ kà tén ò ñ kpáta, zaakú p̄ pinŋn kú p̄ke léiro, p̄ kú bisāsiri kè kú lío kú gb̄eɗon̄me. ¹⁹ Dikiri ó Luda, ñ ó bo a ɔī, de bùsu kú à kú andunia ḡun s̄inda pínki ḡõ d̄õ kú m̀k̀õn Dikiri, m̀k̀õmm̄e Luda ũ ndo.

Senakeribi ganaa

²⁰ Akú Am̄zu né Isaya légbāzā kè Ezeŋkayane à pì: Dikiri Isarailanŋ Luda pì a wékena kú n kè Asiria kína Senakeribi yā musu mà, ²¹ akú à lé kène a pì: Zaiš n̄kpare būnu teni n gya bo,

àteni n lalandi ke n kpe.

Yurusalemu n̄gb̄e ten ère ke,

àteni a mì dada a ḡan.

²² Dín n d̄oke k̄ao n s̄õs̄õ?

Dín n pataa n n m̄i d̄ane íaa?

Isarailanŋ Luda kú à kú adonan n abire kène.

²³ N dà n z̄irinŋne, akú ò Dikiri s̄õs̄õ,

n pì n didi kp̄inŋ musu

kú n s̄õgonŋ dasidasi

ari Lebana bùsu kpi mis̄ntea.

N sida lí gb̄ananŋ z̄õz̄õ,

n pini lí z̄õk̄õnŋ nè,

n ka a léa musu ari a líkpe sisinan.

²⁴ N l̄õḡõ ȳõ buri p̄andenŋ b̄usun,

n a í mì,

n ḡeɗe p̄etepete Misila swanŋa ari ní í bàba.

²⁵ Kú makú mé ma d̄ite le zaa z̄i,

ńdi maroo?

Ma z̄eo à ḡii kè, akú ma tò à kè.

Ma tò n ní w̄ete b̄inidenŋ gb̄oro gb̄irim,

a gb̄enŋ ḡõ katena.

²⁶ W̄etepidenŋ gb̄ana k̄la,

ò ḡõ s̄uum, wé'i ní kú,

ò de lán s̄èè bà, lán s̄èla b̄òt̄õ bà,

lán s̄è kú à b̄ò kpé musu à kori kè ḡõnŋ bà.

²⁷ Má n kúki d̄õ,

má n gena kú n sunaao d̄õ,

má n futenamai d̄õ.

²⁸ Zaakú n futemai,

n wékáka kú ní v̄i yā ḡè ma s̄an,

mani bà k̄anne n ȳin,

mani s̄õmŋ k̄anne n lén,

mani tó ò era ò tá kù zé kù n suoò.

²⁹ Ezekaya, yá díkína nigō denne sèeda ũ:

Áni pó zà ble wēnla,

ziki dō áni ble gwe.

Ziki dire sà á pó tō áni pó keke,

á geepi lí pépe áni a né ble.

³⁰ Yuda kpara kù ò gōnō

ní zīni péte zīte gbasa ò né í musu.

³¹ Zaakū gbē kparanō ní bo Yurusalemume,

gbē kù ò gōō pìnō ní ò tá zaa Zaiō kpia.

Dikiri Zikaride kokari mé ani abire ke.

³² Abire yáin ma yá dí ò Asiria kína musu:

Ani gē wēte díno,

ani kà zunlo,

ani a sēgbako dōnero,

ani likai à gbà lei dairo.

³³ Aní era à tá kù zé kù à sùoòo,

ani gē wēte díno.

Makū Dikiri makū mé ma ò.

³⁴ Mani gí kù wēte díome,

mani a sura ba ma zīda yāi

kù ma zòbleri Dauda yāo dō.

³⁵ Gwāani kúa Dikiri Malaikaa bò à gēe Asiriano büran à gbēnō dēde dūbu bakēndo awēsōro. Kù ò fūte konkō, akū ò gēnō è katena gu sinda pinkia. ³⁶ Akū Asiria kína Senakeribi fūte a büraa pìn à era à tà Nineva à gō gwe. ³⁷ Zīkea kù à kutena a tāna Nisiroku kpén, akū a nēnō Adarameleki kù Sarezao a dè kù fēnēdao. Ò bàà sì ò tà Ararata būsun, akū a né Esaradō a gēne blè.

20

Ezekaya gyákēnaa

¹ Gōrō birea Ezekaya gyá kè à kà gana, akū annabi Isaya, Amōzu né gēe à a lè à pìne: Dikiri pì ò lé dite n gbēnōne, zaakū nten su game, ñni fute dorō. ² Akū Ezekaya are dō gbliia à wé kè Dikiria ³ à pì: Dikiri, n yá nna! Zaakū ma donyí kù yápurao, akūsō ma yá kù ní yeii kè kù nēse mèn doo, ò tó à dōngu. Akū à wēnda sō dō. ⁴ De Isaya gō gé bo ònn, akū Dikiri yá sùà à pì: ⁵ Ní gé ò ò ma gbēnō don'arede Ezekayane, kù makū Dikiri a dizi Dauda Luda, ma pì ma a aduakēnaa mà, ma a wé'i è. Mani a gba aafiaa, a gōrō aakōde zī ani gé ma kpén. ⁶ Ma a gōrō kàrane wè gēro. Mani a sí Asiria kínaa kù wēte dío. Mani gí kù wēte dío ma zīda yāi kù ma zòbleri Dauda yāo.

⁷ Isaya pì ò kaka né ló. Kù ò ló, ò dōkō a bōbūnua, akū à aafiaa lè. ⁸ Akū Ezekaya Isaya là à pì: Zaakū Dikiri pì áni ma gba aafiaa mani gé a kpén a gōrō aakōde zī, bó mé anigō de a sèeda ũu? ⁹ Akū Isaya wèa à pì: Sèeda kù Dikiri ní kenne lé kù à sènne yá musun dí. Ura kù ifantē ten suo Aza didikina, ní ye à gé ari a gbápeki mèn kuriian yá, ke à era à su kpe kpa mèn kuriiamé? ¹⁰ Akū Ezekaya wèa à pì: Ura kipana gbápeki mèn kuriia zī'ūro. À tó à era kpe kpa gbápeki mèn kuriia. ¹¹ Kù annabi Isaya Dikiri wé kè, akū ura kù ifantē ten suo era à didi gbápeki mèn kuri kù à kipa yānōa.

Babilnu bùsu žirinɔ suna Yurusalemu

¹² Goro birea Baladā né Merodaki Baladā, Babilonu kina takada kpāzā Ezekayane kù gbao, kù à a gyākena baaruu mà yāi. ¹³ Ezekaya gbānake kpā žiri pinoi à gēe kúńwo a laasin, à a andurufu póno mōńne kù wura póno kù pō gbī nnanɔo kù nisi manao. À gēe kúńwo a gōkeboKatekin dō à a aruzekeno mōńne mámmam. Póke kù a bea ke a bùsun kù à gi mōńneiro. ¹⁴ Akū annabi Isaya gēe à a lè à a là à pi: Yā kpaten gbē pino òńne? Zaa mákan ò bòn ò sù n kinaaa? Akū Ezekaya wèa à pi: N boki zā, Babilonun ò bòn. ¹⁵ Akū Isaya a là à pi: Bón ò è n beaa? À wèa à pi: Ò ma be pō sīnda pínki è. Ma aruzeke ke kun kù ma gi mōńneiro. ¹⁶ Akū Isaya pine: N yā kù Dikiri ò ma: ¹⁷ Goro ten su, oni n be pō sīnda pínki kù aruzeke kù n dizinɔ tònne n kùna ari gbāranɔ sète ò táo Babilonu. Dikiri pi a ke ni goro. ¹⁸ Oni né kù ĩni n i kenɔ sète ò tá kúńwo, oni gō Babilonu kínabe zikerinɔ ũ. ¹⁹ Akū Ezekaya pi Isayane: Dikiri yā kù n òmenɛ pi mana. Zaakū àten da vutena aafia yāketɛ sari ángō kun ari a wèndi lémmɛ. ²⁰ Ezekaya yā kparanɔ kù a négōgbēkeyánɔn kù Yudanɔ kinanɔ gīayākenanɔ takadan kù lākū à íkaki kè nà kù íbaze kù à sò gbèn àdi su kù ío wēte gúnwo. ²¹ Kù à gā, akū a né Manase a gēne blè.

21

Yudanɔ kina Manase

¹ Manase wē kuri awēplade gūnn à kí blè, akū à kù kín Yurusalemu wē baaakō asoro sari. A da tón Efeziba. ² À yā kù Dikiri yeiro kè à zè kù buri kù Dikiri pèřma Isarailanɔnɔn yāvanikenanɔ. ³ À tánagbagbaki kù a de Ezekaya gbòronɔ kèke à bò kù Baali sa'okinɔ. À Asera lí pēte lākū Isarailanɔ kina Ahabu kè nà yā. À kùte susunenɔne à n gbagba. ⁴ À sa'okinɔ bò Dikiri onn Yurusalemu, gu kù Dikiri pi a tō nigō kúaa pii. ⁵ À sa'okinɔ bò Dikiri on mèn planɔ gūn susunenɔne pínki. ⁶ À sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù ò kù a négōgbēo, à pō dāmma à masonɔ kè, à yā gbēka gēsisirinɔa kù wedekunnadenɔ, à yā kù Dikiri yeiro kè manamana, akū à a pō fēne. ⁷ À Asera tana kù à kēe pii dite Dikiri onn kù Dikiri pi Daudane kù a né Sulemanuo a tō nigō kúaa goro sīnda pínki, zaakū Isaraila wētenɔ té pínki Yurusalemun à sè. ⁸ À pi, tó Isarailanɔ yā kù a diteńnenɔ kùna pínki, tó ò zè kù doka kù a zòbleri Musa kpāmmao pínki, áni era à n bote bùsu kù a kpā n dizinanlo, áni tó ò likara zō dorɔ. ⁹ Bee kù abireo ò gi a yā mai. Manase n sáte, akū ò yā vāni kè de buri kù Dikiri n kakate n dizinɔnɔn pōla.

¹⁰ Akū Dikiri yā ò a zòbleri annabinɔ gāi à pi: ¹¹ Zaakū Yudanɔ kina Manase yā kù à de tē ũnɔ kè à yā vāni kè de Amori kù ò kù a ānɔla, à Yudanɔ dà durunnakenan tana kù à kènɔ yā musu, ¹² abire yāin makū Dikiri Isarailanɔ Luda ma pi, mani ásarɔ zī Yurusalemu kù Yudanɔ bùsuuo pínki. Gbē kù ò a baaruu mànɔ ni ke giri. ¹³ Zaka kù ma yōo Samarianen mani yōo Yurusalemunɛ se. Mani kenɛ lākū ma kè Ahabu beɛnà. Mani Yurusalemu wawa lākū òdi ta wawa ò a lé kùte nà. ¹⁴ Mani pā kpā ma gbē kpara pinoi mà n na n iberenɔne n ɔi. Oni n póno nakōa ò n sète, ¹⁵ zaakū ò yā kù má yeiro kè, òdigō ma pō fēmenɛ zaa goro kù n dizinɔ bò Misila ari kù a gbārao.

¹⁶ Manase taarisaridenɔ dèdè dasidasi ari n gēnɔ Yurusalemu pā zaa a léa la ari a léa dire, durunna kù à kè à Yudanɔ dà yā kù Dikiri yeiro kenan baasi. ¹⁷ Manase yā kparanɔ kù durunna kù à kènɔ pínki kù Yudanɔ kinanɔ

gīyākenanŋ takadan. ¹⁸ Kū à gà, ò a vī a bea, Uza karan, akū a né Amŋ a gēne blè.

Yudanŋ kīna Amŋ

¹⁹ Amŋ wē baro awēεplade gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wē pla. A da tŋn Mēsuleme, Aruzu né, Yŋtŋba gbēme. ²⁰ À yā kú Dikiri yeiro kè lākū a de Manase kè nà. ²¹ À a de ágba sè pínki. À dò tana kú a de dŋnyīnŋi à kùteīne. ²² À Dikiri a dizinŋ Luda tŋn, adi a zé séro. ²³ Akū a ibanŋ lé kpākūsūi ò a dè a bea. ²⁴ Kū Yudanŋ gbē kú ò lé kpākūsūii pīnŋ dēde n pínki, akū ò a né Yosia kà kīna ū a gbèn. ²⁵ Amŋ yā kparanŋn kú Yudanŋ kīnanŋ gīyākenanŋ takadan kū yā kú à kènŋ pínki. ²⁶ Kū ò a vī Uza karan, akū a né Yosia vūte a gēne ū.

22

Yudanŋ kīna Yosia

¹ Yosia wē sŋraakŋde gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wē baraakuri awēεdo. A da tŋn Yedida, Adaya né, Bŋzŋka gbēme. ² À yā kú Dikiri yeii kè à a dizi Dauda ágba sè pínki, adi pāne ŋplai ke ŋzeiro. ³ A kíblena wē baro plansaride gūnn à a takadakēri Safana, Azalia né, Mesulamu daikore zī Dikiri ŋnn à pì: ⁴ N̄ gé sa'oriki Ilikia kīnaa n̄ one à ŋŋ kú ò sūo Dikiri ŋnn kú zédákparinŋ si n̄ ŋi naro ⁵ à na gbē kú ò n̄ díte Dikiri ŋn zīkerinŋ gbē zŋkŋ ŋnŋne n̄ ŋi, ò fina boo gbē kú ŋten kpé pi gu kú à yākanŋ kēkenŋne, ⁶ lí'arinŋ kú kpéborinŋ kú gbē'arinŋ. Ò lí lúo dŋ kú gbē ananŋ ò kpé pi kēkeo. ⁷ Ōsun gbeka lākū ò ŋŋ kú ò nānne n̄ ŋi pìi dè nāro, zaakū gbē nāanidenŋme.

⁸ Sa'oriki Ilikia pi takadakēri Safanane a bo Musa doka takadaa Dikiri ŋnn, akū à kpāa. Kū à a kyó kè, ⁹ akū à gēe kīna kīnaa à a yā gbāne à pì: N̄ ibanŋ ŋŋ kú à kú Dikiri ŋnn bŋte ò nà ŋn zīkerinŋ gbē zŋkŋnŋne n̄ ŋi. ¹⁰ À èra à pine sa'ori Ilikia takada kpāawa, akū à a kyó kè kīnane. ¹¹ Kū kīna Musa doka takada pi yā mà, akū à a uta zŋkŋŋ gà à kè. ¹² Akū à pi sa'ori Ilikiane kú Safana né Aikamuo kú Mikaya né Akaboo kú takadakēri Safanao kú a iba Asayao à pì: ¹³ À gé gbekamene Dikiria Yudanŋne n̄ pínki takada kú ò bŋa dí yā musu. Dikiri pŋ fēwái à kè zŋkŋŋ, zaakū ò dizinŋ dí ó yā kú à kú takada dí gūn ma ò zī kēaro. ¹⁴ Akū sa'ori Ilikia kú Aikamuo kú Akaboo kú Safanao kú Asayao gēe ò yā pìi ò nŋgbē annabi Uludane. Nŋgbē pi kú Yurusalemu fārandi plade gūmme, a zā tŋn Salumu, Tikiva né, Arasa daikoreme. Arasan Dikiri ŋn utakateki dákpari ū. ¹⁵ Dikiri Isarailanŋ Luda yā sū nŋgbē piia à pì: À gé à ò gbē kú à á zīmane, ¹⁶ makū Dikiri ma pi mani kisira kpá gu díkīnai kú gbē kú ò kunnŋ lākū à kú takada kú Yudanŋ kīna a kyó kēe pìi gūn nà. ¹⁷ Mani pŋfē kipa gu díkīnaa, ma pŋfē pi ni kpātero, zaakū ò ma ton ò turaretiti kpāta tānanŋa ò ma pŋ fēmene tāna kú ò kēe pīnŋ yāi. ¹⁸ À ò Yudanŋ kīna kú à á zī à gbekamane, yā kú à màa pìi musu, makū Dikiri Isarailanŋ Luda ma pi ¹⁹ yā kú ma ò gu díkīnaa kú gbē kú ò kunnŋ, ma pi ani gŋ bezī ū kana pŋ ūme, zaakū à swēε kpā yā piia à a zīda būsā à a uta zŋkŋŋ gà à kè à ŋŋ dŋ, abire yāi ma a yā mà. Makū Dikiri makū mé ma ò. ²⁰ Abire yāin mani tò à ga, ò a vī yīda gūn. A wé ni si ásarū kú mani zī gu díalero. Akū zīrii pīnŋ èra ò tà kīna kīnaa kú yā piio.

23

Yosia zena kú Dikiri bàka kunna kú Isarailanŋ yāo

1 Kína Yurusalemu gbē z̄skōnō kū Yuda gbē z̄skōnō sisi, akū ò kàkarai n̄ pínki. 2 À ḡēē kúńwo Dikiri ɔnn kú sa'orinō kú annabinō kú Yurusalemudenō kú Yudanō n̄ pínki, né fíti gbē z̄skō, akū à tò ò Dikiri bàka kunna kúńwo takada kú ò lè a ɔnn pi kyó kè n̄ wára pínki. 3 Kína zena kpé gbēgba sare, akū à èra à zè kú Dikiri bàka kunna kúńwo yānō. À pi á té Dikirii, ániḡō a yāditenanō kú a yādannenanō kúna, ániḡō a ɔdɔki gwa kú n̄s̄e m̄en doo kú a p̄oyeinaao pínki, lákú à kú takada p̄ii ḡūn nà. Akū baadi pínki zè kú Dikiri bàka kunna kúńwo yáo dō.

4 Kína p̄i sa'oriki Ilikiane kú a kp̄asiio kú Dikiri ɔn zédákp̄arinō ò p̄ó kú ò kè Baalínē kú Aserao kú susunenō s̄ete ò boo Dikiri kp̄én. Akū à ḡēē à té n̄a Yurusalemu b̄ini kp̄e Kidironu guvute búgben, akū ò a túbu s̄ete ò tào Beteli. 5 Akū kína p̄e t̄ana sa'orinōa kú Yudanō kínanō n̄ díte ò sa o Yuda w̄ete t̄anagbagbakinōa kú p̄ó kú ò lika Yurusalemuinō n̄ pínki kú sa'ori kú ò sa ò Baalianō kú if̄ánt̄eō kú m̄ɔvuraao kú susunē t̄s̄denō kú susunē kparanō pínki. 6 À Asera lípete s̄e à b̄oō Dikiri ɔnn à ḡēē à té n̄a Yurusalemu b̄ini kp̄e zaa Kidironu guvuten, akū à a tí b̄ò à a f̄áf̄a talakanō miranōa. 7 À ḡḡgb̄ē karuanō kp̄é kú à kú Dikiri ɔnnnō gb̄oro dō. Kp̄é p̄inō ḡūnn n̄ogb̄ēnō ò Asera kuta bizanō t̄an. 8 À tò sa'ori kú ò kú Yuda w̄etennō s̄u Yurusalemu, akū à t̄anagbagbaki kú ò b̄ò kú sa'orinō sa òanō gb̄aa lè sena zaa Ḡeba ari Beseba. À t̄anagbagbaki kú ò kú w̄ete don'arede Ȳosua ḡānu léa w̄ete pi b̄inile ɔzeinō gb̄oro. 9 Bee kú t̄anagbagbaki sa'orii p̄inō ò sa ò Dikiri Yurusalemuro, òdi burodi futenasari só kú n̄ sa'ori dakenō. 10 À tò sa'oki kú à kú Tofeti, Beninōmu guvuten gb̄aa lè, de gb̄eke s̄un sa'op̄o kú òdi ká t̄én à té kú o M̄olekia kú a n̄ḡḡgb̄ē ke a n̄n̄ogb̄eō dorō. 11 À s̄s̄ kú Yudanō kínanō sa kè if̄ánt̄e p̄ó unō Dikiri kp̄é kp̄élelea ḡò, akū à s̄s̄ p̄inō ḡónō kp̄ata. S̄s̄ p̄inōn kú gb̄anade Nat̄am̄eleki kp̄é sare. 12 À sa'oki kú Yudanō kínanō b̄ò Aza kp̄é musuanō gb̄oro kú a kú Manase b̄ò Dikiri ɔn m̄en p̄la ḡūnnō. À b̄uwi búgubugu, akū à a b̄uruu s̄ete à k̄òte Kidironu guvuten. 13 Isarailanō kína Suleman t̄anagbagbakinō b̄ò yā Sid̄idenō t̄ana Asator̄ene kú M̄abunō t̄ana Kem̄sio kú Am̄oninō t̄ana M̄olekio Yurusalemu if̄aboki kpa zaa Kùkp̄e s̄is̄iḡereci ḡ̄enōmid̄oki kpa, akū Yosia t̄anagbagbaki p̄inō gb̄aa lè. 14 À a gb̄epetenō w̄iwi à a lípetenō z̄z̄z̄, akū à bis̄asiri ḡ̄ewanō f̄ák̄ōa gu p̄in̄ola.

15 Bee t̄anagbagbaki kú Nebati né Yeroboamu b̄ò Beteli kú a sa'okio à Isarailanō òan durunnakenan p̄ii, Yosia gb̄agbaki p̄i kú a sa'okio gb̄oro. À gb̄agbaki p̄ii ḡb̄enō w̄iwi à a tí b̄ò à té n̄a Asera lípetea dō. 16 Kú à wé z̄ù, à miranō è s̄is̄iia gwe, akū à ḡ̄ewanō b̄òten à kp̄ata sa'oki p̄iia à a gb̄aa lè, lán Dikiri ḡinake à ò n̄a Luda gb̄ē ḡāi. 17 Akū kína p̄i: Dí miran ò s̄eedaa k̄ea z̄á diree? Akū w̄etepidenō p̄i: Luda gb̄ē kú à b̄ò Yudanō b̄usumme. Àkū mé à ḡinake à yā kú n̄ kè Beteli sa'oki dik̄inan̄e p̄ii ò. 18 Akū kína p̄i: À a tó gwe. Gb̄eke s̄un a wá s̄é à s̄s̄s̄oro. Akū ò a wánō tò gwe kú annabi kú à b̄ò Samaria wáo. 19 T̄anagbagbaki kp̄é kú Isarailanō kínanō b̄ò Samaria b̄usu w̄etenō ḡūn ò Dikiri p̄o f̄eonen̄on Yosia w̄iwi pínki lákú à kè Beteli p̄ónē nà. 20 Akū à gb̄agbaki p̄inō sa'orinō k̄utu kp̄ákpa sa'oki kú òdi sa oan̄a n̄ pínki à bis̄asiri ḡ̄ewanō kp̄ataa, akū à èra à t̄a Yurusalemu.

21 Kína p̄i gb̄ē s̄inda p̄inkine: À V̄inla dikpe ke Dikiri á Ludane lákú à kú Dikiri bàka kunna k̄úoo takada dí ḡūn nà. 22 Zaa ḡ̄r̄o kú yḡḡḡḡr̄inō d̄ò Isarailan̄one are kú ḡ̄r̄o kú Isarailanō kínanō kú Yudanō kínanō ten kí bleo pínki, òdi V̄inla

dikpe pì ke à kà lero. ²³ Kína Yosia kíblena wè baro plansaride gūnn ò Vīnla dikpe pii kè Yurusalemu. ²⁴ Abire gbera à gèsisirinŋ kù wedekūnnadenŋ mii dè kù kpé gūn tānanŋ kù ɔn tānanŋ kù tē pò kù ò è Yurusalemu kù Yudanŋ būsuanŋ pínki, de à zì ke dokayá kù ò kù takada kù sa'oriki Ilikia bōa Dikiri ɔnn pínŋa. ²⁵ Kína kù ò kù a ānŋ kù kína kù ò kù a gberanŋ tē, n̄ gbēke dí are dŋ Dikiria kù n̄se m̄en doo kù a p̄oyeinaao pínki lākū a bāro. À Musa doka kūna pínki a gbāna lén. ²⁶ Bee kù abireo Dikiri p̄ofēna Yudanŋi kù pētē pāsio yā vāni kù Manase kè yāi dí kpātero. ²⁷ Dikiri pi: Mani pé Yudanŋa mà n̄ gomala lākū ma p̄e Isarailanŋa ma n̄ gómala nà. Mani gí Yurusalemu kù ma s̄ei kù kpé kù ma pì ma t̄s niḡs kúaa. ²⁸ Yosia yā kparanŋn kù Yudanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan kù yā kù à kènŋ pínki.

²⁹ Kína Yosia gɔɔa kù Misila kína Firi'auna Neko ten gé Asiria kína le Yuflati, akū Yosia ḡe zì ká k̄aa Megido. Kù ò k̄s lè, akū Neko a dè. ³⁰ A ìbanŋ a ḡe sè ò dà s̄go gūn ò s̄uo Yurusalemu ò v̄l. Akū Yudanŋ a né Yoaza kà kína ū a ḡēn ū.

Yudanŋ kína Yoaza

³¹ Yoaza wè baro aw̄e'aak̄sde gūnn à kí blè, akū à kù kín Yurusalemu m̄o aak̄s. A da t̄n Amutali, Ilimia né, Libina gb̄eme. ³² À yā kù Dikiri yeiro kè lākū a dizinŋ kè nà. ³³ Akū Firi'auna Neko m̄ò k̄a Ribla, Amata b̄usun, de àsunḡ de kína ū Yurusalemuo yāi, akū à pì Yudanŋ fīna boare andurufu t̄n aak̄s kù a kusuo kù wuraa kilo baraakuri aw̄e'esoɔro. ³⁴ Akū à Yosia né Eliakimu d̄ite kína ū a de ḡēn ū, akū à a t̄s litene Yoyakimu. Akū à Yoaza sè à t̄a k̄aa Misila, gwen à ḡan. ³⁵ Yoyakimu andurufu kù wura kù Firi'auna Neko gb̄ekaawa s̄i a b̄sudenŋa baadi gbāna lén, akū à kp̄aa.

Yudanŋ kína Yoyakimu

³⁶ Yoyakimu wè baraaɔɔrode gūnn à kí blè, akū à kù kín Yurusalemu wè kuri aw̄e'edo. A da t̄n Zebida, Pedaya né, Ruma gb̄eme. ³⁷ À yā kù Dikiri yeiro kè lākū a dizinŋ kè nà.

24

¹ Yoyakimu k̄iblegɔɔan Babilŋu kína N̄ebukaneza s̄u à l̄ete Yudanŋ b̄suaa, akū Yoyakimu ḡs a z̄bleri ū ari wè aak̄s. Abire gbera Yoyakimu n̄se'e lite, akū à b̄o a kp̄e. ² Dikiri Babilŋnia gb̄anam̄nnerinŋ gb̄area kù Sirianŋ kù M̄abunŋ kù Am̄ninŋ. À n̄ gb̄are ò Yudanŋ b̄su kakate lākū à ò a z̄bleri annabinŋ ḡai nà. ³ Yā pì Yudanŋ lè kù Dikiri mé à ò yāi, de à p̄fūma à n̄ goala durunna kù Manase kènŋ yāi kù yā kù à kènŋ pínki ⁴ kù taarisaride kù à n̄ dedenŋ yāo. Manase t̄o Yurusalemu p̄a kù taarisaride kù à n̄ dedenŋ aruo. Abire yāi Dikiri dí we à s̄uru kè k̄aaoro. ⁵ Yoyakimu yā kparanŋn kù Yudanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan kù yā kù à kènŋ pínki. ⁶ Kù à ḡa, akū a né Yoyakini a ḡēn blè. ⁷ Misila kína dí era à b̄o a b̄sun doro, zaakū Babilŋu kína b̄su kù à de Misila p̄s ū yā s̄ia pínki s̄ena zaa Misila b̄su l̄ezeki swai ari Yuflatii.

Yudanŋ kína Yoyakini

⁸ Yoyakini wè baro plansaride gūnn à kí blè, akū à kù kín Yurusalemu m̄o aak̄s. A da t̄n Neusuta, Elenatá né, Yurusalemu gb̄eme. ⁹ À yā kù Dikiri yeiro kè lākū a de kè nà. ¹⁰ Gɔɔo b̄irean Babilŋu kína N̄ebukaneza z̄lkarinŋ s̄u Yurusalemu ò a kaguraa kè. ¹¹ Akū N̄ebukaneza s̄u gwe gɔɔo kù a z̄lkariii p̄inŋn likai. ¹² Akū Yudanŋ kína Yoyakini b̄o à ḡe à a z̄ida kp̄aa, àpii kù a dao kù a ìbanŋ

kū a sakpano kū a kpàasinò. Babilònu kína Yoyakini kū a kíblena wè sɔraakɔde gūn. ¹³ Akū à Dikiri on aruzekeno kàkara à bòo gwe kū kínabe aruzekeno pínki. À wura pɔ kū Isarailano kína Sulemanu kè Dikiri kpé pɔ unò zɔzɔkɔre pínki lákū Dikiri gínake à ò nà. ¹⁴ À Yurusalemu gbè zɔkɔno kū zìkarino kùkū à tà kùńwo zìzɔno ũ n̄ pínki. Ò kà gbènɔn dúbu kuri. À tà kù lí'arino kū sianò dɔ. Gbèke dí gɔro, séde talakanò baasiro. ¹⁵ Len à Yoyakini kū Yurusalemu le kū a dao kū a nɔno kū a kpàasinò kū búsu gbè zɔkɔno à tà kùńwo Babilònu zìzɔno ũ. ¹⁶ À tà Babilònu kū gɔ gbànanò gbènɔn dúbu suppla kū ɔzìkerino kū sianò gbènɔn wàa sɔɔro. N̄ pínki zìkari gbànanome. ¹⁷ À Yoyakini disè Matania dite kína ũ a gène ũ, akū à a tɔ litene Zedekia.

Yudano kína Zedekia

¹⁸ Zedekia wè baro awɛedode gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wè kuri awɛedo. A da tɔn Amutali, Ilimia né, Libina gbème. ¹⁹ À yà kū Dikiri yeiro kè lákū Yoyakimu kè nà. ²⁰ Dikiri pɔfè mé à tò yà pì Yurusalemu kū Yudano búsuuoò lè pínki ari à gèe périma à n̄ goala. Akū Zedekia bò Babilònu kína kpè.

25

Yurusalemu kakatènaa

¹ Zedekia kíblena wè kèndode gūn, a mɔ kuri gɔro kuriden Babilònu kína Nebukanèza sù léte Yurusalemu, àpii kū a zìkarino n̄ pínki. Ò búraa pète a bīni sare, akū ò gbà leino dɔ ò likai. ² Ò wète pì kaguraa kè le ari kína Zedekia kíblena wè kuri awɛedode gūn. ³ A mɔ siikɔ gɔro kèndoden nà gbàna kpà wète pìn, gbèke pòble vī doro. ⁴ Kū ò bīni fɛ, bee kū Babilònianɔn likana wète piiii, akū Yuda zìkarino bàa si n̄ pínki, ò bòte kū kínabe karaao ò bòte wète gèkia gwāani, akū ò pète Yoda sèn. ⁵ Akū Babilònia zìkarino pète kína piiii ò a lè sèn Yeriko kpa. Kū Zedekia zìkarino lèkɔa ò a tòn, ⁶ akū ò a kù ò tà káao Babilònu kínane zaa Ribla, akū ò yà dàala. ⁷ Ò a néno dède a wára, akū ò a wé bòbo ò m̀gotè kpàtii kpàne ò tà káao Babilònu.

⁸ Babilònu kína kíblena wè baro donsaride gūn, a mɔ sɔɔro gɔro supplade zī a ìba Nebuzaradà sù Yurusalemu. Àkūme Nebukanèza dogarino gbè zɔkɔ ũ. ⁹ À té nà Dikiri onnwa kū kínabeo kū Yurusalemu kpénò pínki. Kpé kū à de kpé zɔkɔ ũ pínki, à té nàa. ¹⁰ Akū à tò Babilònia zìkarino n̄ pínki Yurusalemu bīni gbòro. ¹¹ À gbè kū ò gɔ wète pii gūnnò kàkara à tà kùńwo Babilònu kū gbè kū ò gèe ò nà Babilònu kínaano kū gbè kparano. ¹² Talakanɔn à tòn de ògɔ geepi búno kū búgbenò sè wa.

¹³ Babilònianò Dikiri onn m̀gotè gbánò kū tadibɔno kū íkaki zɔkɔno wìwì ò tàò Babilònu. ¹⁴ Ò túbukabɔno kū a sètɛbɔno kū fitiladɛbɔno kū gɔmbɔno kū m̀gotè pɔ pànde kū òdi Dikiri zī keono kàkara ò tàò dɔ. ¹⁵ Akū dogarino gbè zɔkɔ pì takasonò kū arusibɔno kū pɔ kù ò pì kù wurao ke kù andurufuuoò sète pínki. ¹⁶ M̀gba mèn pla kù íkaki pìio kù tadibɔ kù Sulemanu pì Dikiri on pɔ unò, òdi fɔ ò a m̀gotè yɔ kilooaro, a tikisii kè zɔkɔ. ¹⁷ M̀gba pìno lei kà gàsakuru baro plansari, akúsɔ a fura kù ò kù musunò lei kà gàsakuru sɔɔro. M̀kakɔana tana kù ɔzī kù ò kè lán bísì né bànɔn likana fura pìnò pínki. M̀gba mèn pla pìnɔn leeme.

¹⁸ Dogari gbɛ zɔkɔ pì sa'oriki Seraya kù kù a plade Zefanayao kù zédákpári gbɛnɔn aakɔnɔ. ¹⁹ À gbɛ zɔkɔ kù à de zìkari don'arède ù kù wɛte gūn kù kína ìba gbɛnɔn sɔɔro kù à bòrímma wɛte gūnnɔ dɔ kù zìkari gbɛ zɔkɔ takadakèri kù àdi gbɛnɔ tɔ da sozanwo kù a gbɛnɔ gbɛnɔn baaakɔ kù ò bòrímma wɛte gūnnɔ. ²⁰ Nebuzaradā n̄ kákara à tà kúńwo Babilɔnu kínane zaa Ribla, ²¹ akú Babilɔnu kína n̄ dɛde Ribla gwe Amata b̄usun. Len ò Yudanɔ kákara n̄ b̄usun ò tà kúńwo lɛ.

Gedalia ditena Yudanɔ b̄usu gbɛ zɔkɔ ù

²² Babilɔnu kína Nebukaneza Aikamu né Gedalia, Safana daikore dite gbɛ kù ò ḡɔ Yudanɔ b̄usunno gbɛ zɔkɔ ù. ²³ Kù zìkari don'arèdenɔ kù n̄ gbɛnɔ mà Babilɔnu kína Gedalia dite gbɛ zɔkɔ ù, akú ò sù a kína Mizipa. Netania né Sumaila kù n̄ té kù Karea né Yoananao kù Tanumɛ né Seraya, Netofa gbɛo kù Maaka gbɛ né Yazaniao kù n̄ gbɛnɔ. ²⁴ Akú Gedalia la dàrine kù n̄ gbɛ p̄inɔ à pì: Àsun v̄ina ke Babilɔnia gbánadenɔnero. À vute ó b̄usun la à zò ble Babilɔnu kínane, ániḡḡ aafia. ²⁵ Ama a mɔ supplade gūnn Netania né Sumaila, Elisama daikore kù à de kine ù sù kù gbɛnɔn kurinɔ à Gedalia dɛ kù Yuda kù ò kù káao Mizipanɔ kù Babilɔnia kù ò kù káao gwenɔ. ²⁶ Akú Yudanɔ f̄ute, né f̄iti gbɛ zɔkɔ n̄ p̄ínki kù zìkari don'arède p̄inɔ, ò bàa s̄i ò tà Misila, kù òten v̄ina ke Babilɔnianɔne yái.

Yoyakini gbarɛnaa

²⁷ Yudanɔ kína Yoyakini tana Babilɔnu wɛ baraakuri awɛɛsupplade, a mɔ kuri awɛɛpla gɔrɔ baraasɔɔro awɛɛpladen Babilɔnu kína Evili Merodaki a bò kpésiran a k̄iblena wɛ káaku gūn. ²⁸ À yá mana òne, akú à vuteki kp̄aa kù à de a kína dake kù ò kù káao Babilɔnunɔ p̄óla. ²⁹ Akú Yoyakini a kpésira uta bò à k̄ate, àdiḡḡ p̄ó ble kù kínao lɛle ari a w̄endi lén. ³⁰ Lákú gu diḡḡ dɔ nà kína diḡḡ p̄óble kù à yei kp̄aa ari à ḡɛ à ḡa.

ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIIKI

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikiru gara kaa n̄e, Samuēlin tirera yēro u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̄ te Gusun̄on tii u swīi. Yēro u kī u sun s̄osi ma Gusun̄o turowa u s̄a Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra swīi mi, ba s̄a win s̄om kowobu.

Ta maa sun s̄ōm̄o ma Dafidiwa u s̄a yerun banan himba ka ten s̄oma kpuron s̄oru kua. Ma u Lefiba b̄onu kua wuu wuuka s̄aarun s̄. Adama Salom̄ōwa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese t̄oki ka yin t̄ombun yīsa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. S̄ōlun ḡo, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE T̄OKI

Adamun bweserun t̄okan di

n ka girari Esaun bibun

bweser̄o

¹ Adamuwa u s̄a Setin tundo. Ma Seti u maa En̄osi mara. ² Ma En̄osi u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalalēli mara. Ma Mahalalēli u maa Yerēdi mara. ³ Yerēdiwa u En̄oku Mara. Ma En̄oku u Metusela mara. Ma Metusela u Lemēki mara. ⁴ Ma Lemēki u maa N̄ōwe mara. N̄ōwe wiya u s̄a Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵ Be ba s̄a Yafetin bibu, bera Gomē, ka Maḡogu, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka Meseki, ka sere maa Tirasi. ⁶ Be ba s̄a Gomēn bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama. ⁷ Be ba s̄a Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taasisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸ Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani. ⁹ Kusi biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba s̄a Raeman bibu, bera Seba ka Dedani. ¹⁰ Kusi u maa bii mara wi ba sokum̄o Nimurodu. Wiya u gbia u kua w̄orugo dangii handunia s̄o. ¹¹ Misiraimuwa u Ludiba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba, ¹² ka Paturusigibu, ka Kasulugibu, m̄n di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu. ¹³ Kananiwa u Sidoni ka Heti mara. Sidoni wiya u s̄a win bii gbiikoo. ¹⁴ Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Amoreba, ka Girigasiba, ¹⁵ ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba, ¹⁶ ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷ Be ba s̄a Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Getē, ka sere Mesēki. ¹⁸ Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ¹⁹ Bii t̄on dur̄obu yiruwa Heberu u mara. Gbiikoon yīsira Pelegi. Yīsi ten tubusiana, ba b̄onu kua, ȳen s̄ win waati s̄ora duniagiba tem b̄onu kua. Win w̄on̄on yīsira maa Yokutani. ²⁰ Yokutaniwa u Alim̄odadi mara, ka Selefū, ka Hasamafeti, ka Yeraa, ²¹ ka Hadoramu, ka Usali, ka Dikila, ²² ka Ebali ka Abimaeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu. ²³ Beni kpurowa ba s̄a Yokutanin bibu.

²⁴ Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara. ²⁵ Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara. ²⁶ Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara. ²⁷ Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokum̄o Aburahamu.

²⁸ Aburahamun biba, Isaki ka Isimēli. ²⁹ Ben bibun bweseru wee.

Isimælin bii gbiikoowa NeBayotu. Win wənəba Keda, ka Adibeli, ka Mibusamu,³⁰ ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema,³¹ ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere Kedima. Beniwa ba sāa Isimælin bibu.

³² Aburahamanu kurə wi ba mə Ketura, win biba Simurani, ka Yokusani, ka Medani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani.³³ Madianin biba Efa, ka Efe, ka Enəku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba sāa Keturan bibu ka win nikurəminu.

³⁴ Aburhamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esau ka Isireli.³⁵ Be ba sāa Esaun bibu, bera Elifasi, ka Reweli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore.³⁶ Be ba sāa Elifasin bibu, bera Temani, ka Oma, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki.³⁷ Be ba sāa Rewelin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa.³⁸ Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka Esee, ka sere Disani.³⁹ Be ba sāa Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna.⁴⁰ Be ba sāa Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Eballi, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana.⁴¹ Anan biiwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani.⁴² Be ba sāa Eseen bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa sāa Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

Edəmun sinambu

(I maa mærio Torubu 36:31-43)

⁴³ Sinam be ba bandu di Edəmu, Isireliba bu sere maa bandu swi ben temə, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yisira Dinaba.⁴⁴ Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gəna kəsire kua.⁴⁵ Ye Yobabu u gu, ma Husamu, Temanigii u gəna kəsire kua.⁴⁶ Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin bii u gəna kəsire kua. Wiya u Madianiba go Məabun baru kpaano. Win wuuwa Afiti.⁴⁷ Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gəna kəsire kua.⁴⁸ Ye Samula u gu, ma Səəlu, Rehəbətugii u gəna kəsire kua. Rehəbətu ye, ya wāawa daa bakarun bera gia.⁴⁹ Ye Səəlu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gəna kəsire kua.⁵⁰ Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gəna kəsire kua. Win kurən yisira Məhetabeli, Matiredin bii, Məsaabun debubu.

⁵¹ Hadarin gəən biru, Edəmuba ba bandu bənu kuawa bwese kera ka bwese kera. Be ba kua wirugibu bwese keri yi sə, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti,⁵² ka Oholibama, ka Ela, ka Pinəni,⁵³ ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa,⁵⁴ ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kerin wirugibu Edəmu, bera mi.

2

Yudan bibun bweseru

¹ Yakəbu wi ba maa sokumə Isireli, win bibun yisa wee. Rubeni, ka Simeə, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni,² ka Danu, ka Yosefu, ka Benyame, ka Nəfitali, ka Gadi, ka Ase.

³ Be ba maa sāa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben merowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiiko wi, u kəsa kua Yinni Gusunən nəni sə, ma Yinni Gusunə u dera u gu.⁴ Tamaa Yudan biigii kurəwa u nən Perəsi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua təmbu nəubu.⁵ Be ba sāa Perəsin bibu, bera Həsironi, ka Hamulu.⁶ Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi təmbu nəubu.⁷ Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba nəni swāaru kpə kəsa ye u kuan sə. U yānu sua ni Gusunə u nē bu kperasia mam mam.⁸ Etanin biiwa Asaria.⁹ Be ba maa sāa Həsironin bibu, bera Yerameeli, ka Ramu, ka Kaləbu, wi ba maa sokumə Kelubai.

¹⁰ Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii. ¹¹ Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara. ¹² Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara. ¹³ Eliabuwa u saa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u saa yiruse. Ma Sama u saa itase. ¹⁴ Ma Netanæli u saa nñese. Ma Radai u saa nñobuse. ¹⁵ Ma Osemu u saa nñoba tiase. Ma Dafidi u saa nñoba yiruse. ¹⁶ Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba saa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba sãawa mi, be ita. ¹⁷ Amasan merowa Abigali. Win tundowa maa Yetεε, Isimæli.

¹⁸ Kalebu, Hesironin bii u tøn durəbu ita mara ka win kurə Asuba. Bera Yesεε ka Sobabu ka Aadoni. U maa ka Yeriətu mara. ¹⁹ Ye Asuba u gu, ma Kalebu u Efarata sua kurə. Ma Efarata wi, u nùn Huri marua. ²⁰ Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

²¹ Yen biru, ye Hesironi u kua wəə wata, yera u Makiri, Galadin tndon bii sua kurə. Ma u nùn Segubu marua. ²² Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin temə. ²³ Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wəri ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su sãawa wusu wata. Be ba wãa wuu si səə kpuro, ba sãawa Makiri Galadin tndon debuminu. ²⁴ Hesironi, Abian durən gəən biru, Kalebu u maa ka Efarata menna ma u nùn bii tøn durə marua wi ba sokumə Asuri. Asuri wiya u saa Tekoagibun sikado.

²⁵ Yerameeli, Hesironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u saa ben gbiikoo. ²⁶ Yerameeli wi, u maa kurə goo sua wi ba sokumə Atara, Onamun mero. ²⁷ Ramu, Yerameelin bii gbiikoon biba Maasi, ka Yamini, ka Ekeε. ²⁸ Be ba saa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be ba maa saa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri. ²⁹ Abisurin kurən yīsira Abihaili. Wiya u nùn Akubani ka Məlidi marua. ³⁰ Be ba saa Nadabun bibu, bera Seledi ka Apaimu. Seledi wi, u n̄ bii mara u ka gu. ³¹ Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara. ³² Be ba saa Yada, Samain wənən bibu, bera Yetεε ka Yonatam. Yetεε wi, u n̄ bii mara u ka gu. ³³ Be ba saa Yonatam bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba saa Yerameelin bibun bweseru.

³⁴ Sesani u n̄ bii tøn durəbu mara. Bii tøn kurəbu tənawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo mə yoo, wi ba ra soku Yara. ³⁵ Ma Sesani u win bii tøn kurə sua u Yara win yoo Egibitigii wi wē u sua kurə. Ma u nùn Atai marua. ³⁶ Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara. ³⁷ Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obedi mara. ³⁸ Obediwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara. ³⁹ Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara. ⁴⁰ Elasa wa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara. ⁴¹ Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

⁴² Kalebu, Yerameelin mən bii gbiikoowa Mesa, wi u saa Sifun tundo ka Maresa wi u saa Heboronin tundo. ⁴³ Be ba saa Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Rekemu, ka Sema. ⁴⁴ Semawa u Rakamu, Yəəkamun tundo mara. Rekemuwa u maa Sammai mara. ⁴⁵ Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Beti Suri mara. ⁴⁶ Efa, Kalebun kurə goo, wiya u Harani, ka Məsa, ka Gasesi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u nùn yīsiru kã Gasesi. ⁴⁷ Be ba saa Yadain bibu, bera Regemu ka Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu. ⁴⁸ Maaka, Kalebun kurə goowa u Sebeε ka Tirana mara. ⁴⁹ Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara. Ma Sefa, Makibena ka Gibeon tundo. Kalebu u bii tøn kurə mara. Wiya ba m̄ Akusa.

⁵⁰ Win kurə Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u saa Kiriati Yarimun kaba wuko, ⁵¹ ka Saluma, Betelehemun kaba

wuko, ka Harefu, Beti Gedeen kaba wuko. ⁵² Be ba sāa Sobali, Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka Menuhotugibun sukum, ⁵³ ka bwese kerī yi yi wāa Kiriati Yarimu. Yiya Yeteeba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraiba. Bwese kerī yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

⁵⁴ Saluman min diya Betelehemugibu ba yara ka Netofagibu, ka Atarotu Beti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu, ⁵⁵ ka be ba ra tirenu yore ba ka wāa Yabesia. Bera Tireatigibu ka Simeatigibu ka Sukatigibu. Ba sāawa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u sāa Rekabun bweserun sikado.

3

Dafidin bibun bweserun t̄ka

¹ Bii be Dafidi u mara Heboroni ben yīsa wee. Amə, Akinəamu Yisireeligiin biiwa u sāa gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameligiin bii u sāa yiruse. ² Ma Abusalumu, Maakan bii u sāa itase. Maaka wi, u sāawa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u sāa nnese. ³ Ma Sefatia, Abitalin bii u sāa nəobuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u sāa nəoba tiase. Egila wi, u maa sāawa Dafidin kurəbun turo. ⁴ Be nəoba tia yera ba nūn marua Heboroni. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi wə nəoba yiru ka suru nəoba tia. Yen biruwa u maa bandu di Yerusalemə wə tēna ka ita. ⁵ Bii be u maa mara Yerusalemə, bera Simeə, ka Sobabu, ka Natani ka Salomə. Bibu nne ye, ya sāawa Bati Seba, Amielin biin bibu. ⁶ Dafidi u maa bibu gabu mara. Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti, ⁷ ka Nəga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama, ⁸ ka Eliada, ka Elifeleti. Ba sāawa mi be nəoba nne. ⁹ Be ba sāa Dafidin bibu bera mi, win kurəbu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa.

¹⁰ Saloməwa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara. ¹¹ Ma Yosafati u Yoramu mara. Ma Yoramu u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara. ¹² Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara. ¹³ Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara. ¹⁴ Ma Manase u Amə mara. Ma Amə u Yosias mara. ¹⁵ Be ba sāa Yosiasin bibu, be wee. Yohananiwa u sāa gbiikoo. Ma Yoyakimu u sāa yiruse. Ma Sedesiasi u sāa itase. Ma Salumu u sāa nnese. ¹⁶ Be ba sāa Yoyakimun bibu, bera Yekonia ka Sedesiasi.

¹⁷ Be ba maa sāa Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealiteli mara, ¹⁸ ka Maakiramu, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nedabia. ¹⁹ Be ba sāa Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Simeī. Be ba maa sāa Sorobabelin bibu, bera Mesulamu ka Hanania. Selomitiwa u sāa ben sesu. ²⁰ Pedaya wi, u maa bibu nəobu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Heseđi.

²¹ Be ba sāa Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu. ²² Bibu nəoba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nearia, ka Safati. ²³ Bibu itawa Nearia u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu. ²⁴ Be ba maa sāa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa sāawa mi be nəoba yiru.

4

Yudan bibun bweseru

¹ Be ba sāa Yudan bibu, bera Peresi, ka Hesironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali. ² Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba sāa Sorean bweserun t̄ka.

³⁻⁴ Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehemun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisireeli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Heseleponi, ka Penueli, Gedorin kaba wuko, ka Esee, Husan kaba wuko.

⁵ Kuröbu yiruwa Asuri, Tekoan kaba wuko u mō. Bera Helea ka Naara. ⁶ Be Naara u nūn marua, bera Akusamu, ka Hefeε, ka Temeni, ka Akasitari. ⁷ Be ba sāa Helean bibu, bera Sereti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸ Kasiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese tōka ya yara.

⁹ Yabesi u beere mō n kere win wōnōbu. Win mero u nūn yīsi te kāwa yēn sō u wahala kua win marubu sō. ¹⁰ Yabesi wi, u kanaru kua u neε, Gusunō, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man wāasi. A nen tem kpāaru sosio. A wunen nōmu demio a man kōsu. Kpa a de nōni swāaru ka wahala yu ka man tonda.

Ma Gusunō u nūn kua ye u bikia.

¹¹ Kelubu, Sukan mōowa u Mekiri, Esitonin tundo mara. ¹² Esitoniwa u sāa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba mō Nakasi swīi. Ben bibun bwesera ta sina Rekaō.

¹³ Be ba sāa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati. ¹⁴ Menōtaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u sāa sōm kowobun sikado be ba wāa wōwao ye ba mō Nōman sōm kowobun wōwa.

¹⁵ Kalēbu, Yefunen biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

¹⁶ Be ba sāa Yehaleelin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiria, ka Asareli.

¹⁷⁻¹⁸ Esidasasin biba Yetee, ka Meredi, ka Efee, ka Yaloni. Meredi u Bitiya Egibiti sunan bii wōndia sua kurō, ma u nūn Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu ge ba mō Esitemōa swīi. Ma Meredi wi, u maa kuro Yuda goo sua. Wiya u Yeredi mara, ka Hebeε, ka Yekutieli. Yerediwa u wuu ge ba mō Gedori swīi, ma Hebeε u maa Soko swīi, ma Yekutieli u maa Sanōa swīi.

¹⁹ Hōdiyawa u Nakamun sesu sua kurō. Win bibun bwesera Gaamiba be ba wāa Keilaō ka sere Maakagibu be ba wāa Esitemōa.

²⁰ Be ba sāa Simōon bibu, bera Amō, ka Rina, ka Beni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa sāa Yisein bibun bweseru, bera Soketi ka win bii.

²¹ Be ba sāa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba mō Leka swīi, ka Lada, wi u maa Maresa swīi, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka wēε dangii Bēti Asibeao, ²² ka Yokimu ka tōn be ba wāa Kosebaō ka Yoasi ka Sarafu be ba Maobuba sua kurōbu, ba sere na ba sina Lesemu. Yeni ya koorawa yee yellun di. ²³ Ben bibun bwesera ta ra wekunu mōm. Ba ra n wāa dāa gbaano ka kpara yenō ba n sina boko sōmburu kuammε.

Simēon bibun bweseru

²⁴ Be ba sāa Simēon bibun bweseru, bera Nemueli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka Sōolu. ²⁵ Ye Sōolu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara. ²⁶ Ye Misama u seewa, yera u Hamueli mara. Ma Hamueli u maa seewa u Sakuri mara. Ma Sakuri u maa Simeī mara. ²⁷ Bii tōn durōbu wōkura nōōbu ka tia Simeī u mara ka sere bii tōn kurōbu nōōba tia. Ben bweseru ta n mara n dabi. Yen sōna ta n kuure too nge Yudan bweseru.

²⁸⁻³¹ Wuu si sō ba wāa sere n ka girari Dafidin bandun waati sō, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka Mōlada, ka Hasaa Suali, ka Bila, ka Etisemu, ka Toladi, ka Betuēli, ka Hōōma, ka Sikilagi, ka Bēti Maakabōti, ka Hasaa Susimu, ka Bēti Bire, ka Saaramu, ³² ka maa wusu nōōbu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rimō, ka Tokeni, ka Asani, ³³ ka sere maa wuu si su ka bu sikerene ka sin baru kpaanu

n ka girari sere Balatiō. Ye ba yorua ben wāa yenu ka ben bwese tōkan sō, yera mi.

³⁴ Be ba sāa Simēon bwese keran wirugibu, bera Mesobabu, ka Yamulēki, ka Yosa, Amasian bii, ³⁵ ka Yoeli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asiēlin sikadoba, ³⁶ ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adieli, ka Yesimieli, ka Benaya, ³⁷ ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedaya ka Simuri ka Semayan sikadobu. ³⁸ Beniwa ba sāa wirugibu ben bwese kerī sōō. Ma ben bwesera marura ba dabia. ³⁹ Ma ba da Gedorin bera gia n ka da wōwan sōō yari yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenun sō. ⁴⁰ Ba yaka geesu wa mi. Ben tem mē, mu kpā. Ma mu wāa bōri yendu sōō. Domi be ba raa wāa mi yellu ba sāawa Kamun bweseru. ⁴¹ Esekiasi, Yudaban sina bokon waati sōra tōn be, ba na tem mē sōō, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu wōri ba kōsuka. Ma ba sina tem mē sōō. Domi yakasu wāa mi, ben yāanun sō.

⁴² Simēon bwese keran tōmbu gabu ba da Seirin guurō. Ben geera sāawa tōmbu nēera wunōbu (500). Be ba maa sāa ben wirugibu, bera Pelatia, ka Nēaria, ka Refaya, ka Usieli, Yisein bii. ⁴³ Ma ba Amalēki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gisōn giso.

5

Rubenin bwese keran tōmbu

¹ Rubeni u sāawa Isirelin bii gbiikoo. N deema Rubeni wi, u ka win tundon kurō kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win wōnō Yosefun bibu wē. Yen sōna ba ñ win bwese keran tōmbun yīsa tireru doke yerumarun swaa sōō. ² Isirelin bii be sōō, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosefun biba ba yerumaru wē.

³ Be ba sāa Rubeni, Isirelin bii gbiikoon bibu, bera Enōku, ka Paalu, ka Hēsironi, ka Kaami.

⁴ Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u Gōgu mara. Ma Gōgu u maa seewa u Simeī mara. ⁵ Ye Simeī u seewa, ma u Misee mara, ma Misee u seewa u Reaya mara. ⁶ Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u sāa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Pilesee, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷ Beeran tōmbun yīsa wee nge mē ba ka bu tireru doke yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, ka nge mē ba ka kerane. Yeyeliwa u sāa ben gbiikoo. Ma Sakari u swii, ⁸ ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Aroēen di, n ka da guu te ba mō Nēboō, sere ka Baali Mēōniō. ⁹ Sōō yari yeru gia, win tem mu wāawa saa Efaratin daarin di sere n ka da ghaburun duu yerō. Domi ben yaa sabenu nu dabia Galadin tem mē sōō. ¹⁰ Sōōlu, sina bokon waati sōō, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben wāa yenō Galadin sōō yari yerun bera gia kpuro.

Gadin bwese keran tōmbu

¹¹ Gadin bwese keran tōmbu ba sina Rubeniban deedeeru sōō yēsan nōm geu gia, Basanin temō sere n ka girari Salikaō sōō yari yeru gia. ¹² Yoelin bwese kera ya kpāaru bo. Ma Safamugia ya sāa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya wāa Basaniō. ¹³ Bwese kerī nōba yiru gēē maa wāa. Yiya Mikaelin bwese kera, ka Mesulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanigia, ka Siagia, ka sere Ebēegia. ¹⁴ Be ba sāa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yaroasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yesisai, ka Yado, ka sere Busi. ¹⁵ Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u sāa ben wirugii. ¹⁶ Gadin bwese kerin tōn be, ba wāawa Galadiō

ka Basaniō ka yen baru kpaanō ka yen kpara yenō saa Saronin di n ka da yen nōo bura yenō.

¹⁷ Ba ben bwese keri yi kpuro tireru dokewa nge me yi ka swiine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati sōo.

¹⁸ Rubenin bwese kera ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran banu ba tabu durō dangibu mō be ba koo kpi bu tereru ka takobi nene kpa bu tendu to. Ba maa tabu tobu ye gem gem. Ben geera s̄awa t̄ambu n̄ar̄abun suba weeru ka nne ka t̄ambu nata ka wun̄abu ka wata (44.760). Ba maa s̄oru s̄a bu ka tabu to.

¹⁹ Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafisigibu, ka N̄odabugibu tabu w̄ari.

²⁰ Sanam me ba taa bi m̄, ba Yinni Gusunō somiru kana domi ba ben naane doke wi sōo. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia.

²¹ Ma ba ben yaa sabenu mw̄era. Niya yooyoosu n̄ar̄abun suba weeraakuru (50.000) ka yāa ninu n̄ar̄abun suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ketekunu n̄ar̄abun suba yiru (2.000) ka sere t̄ambu n̄ar̄abun suba wun̄abu (100.000). ²² T̄on be ba go taa bi sōo, ba dabi. Domi Yinni Gusunōwa u dera n koorā me. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese kera

²³ Manasen bwese keran sukum mu na mu sinawa tem me mu wāa Basaniō, n ka da Baali H̄em̄ōwō ka Seniriō, sere ka guu te ba m̄ H̄em̄ō. T̄on be, ba dabi. ²⁴ Ben wirugibun yīsa wee. Efee, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba s̄awa t̄on durō worugōba, ma ba yīsuru yara.

²⁵ Adama ba Gusunō ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun būnu s̄awa ni u raa kam koosia. ²⁶ Yen s̄ona wi, Gusunō Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Piles̄e ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen bwese keran sukum yoru mw̄era ba ka da Salasiō, ka Saboriō, ka Harā, ka sere Gosanin daurun bokuō. Miya ba wāa sere ka gis̄o.

Lefi be ba s̄a yāku kowo

t̄nwerobu

²⁷ Be ba s̄a Lefin bibu, bera Gees̄oni, ka Kehati, ka Merari. ²⁸ Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara. ²⁹ Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka M̄owisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara. ³⁰ Ye Eleasaa u seewa, ma u Fin̄esi mara. Ma Fin̄esi u seewa u Abisua mara. ³¹ Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. ³² Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Merayōtu mara. ³³ Ye Merayōtu u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁴ Ye Akitubu u seewa, ma u Sad̄oku mara. Ma Sad̄oku u seewa u Akimasi mara. ³⁵ Ye Akimasi u seewa, ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara. ³⁶ Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria wiya u ra yākunu ko Yinni Gusunōn s̄a yerō te Salomō u bana Yerusalemō. ³⁷ Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ye Akitubu u seewa ma u Sad̄oku mara. Ma Sad̄oku u seewa u Salumu mara. ³⁹ Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara. ⁴⁰ Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki mara. ⁴¹ Sanam me Yinni Gusunō u dera Nebukan̄esaa u Yudaba ka Yerusalemugibu yoru mw̄era u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

6

Lefin bwese keran

t̄ambu gabu

¹ Lefiwa u Geesoni ka Kehati ka Merari mara. ² Ye Geesoni u seewa, ma u Libini ka Simej mara. ³ Be ba sāa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli. ⁴ Be ba maa sāa Merarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese kerj sɔɔ.

⁵ Ma Geesoni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara. ⁶ Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷ Kehatiba sɔɔ, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara. ⁸ Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara. ⁹ Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Sɔɔlu mara.

¹⁰ Be ba sāa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akimoti. ¹¹ Ahimotin bweseru sɔɔ, Akimoti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara. ¹² Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana goo mara.

¹³ Samuɛlin biba maa sāa Yoeli ka Abiya.

¹⁴ Merarin bwese kera sɔɔ, Merari u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simej mara. Ma Simej u seewa u Usa mara. ¹⁵ Ma Usa u seewa u Simea mara. Ma Simea u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶ Sanam mɛ ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu yii yeru waawa, sanam meya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. ¹⁷ Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun wuswaɔɔ sere Salomɔɔ u ra ka Yinni Gusunɔn sāa yeru bana Yerusalemɔ. Ba ben sɔmburu kuawa dee dee nge mɛ ba bu ten wooda wɛ.

¹⁸ Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben bibun bweseru wee.

Kehatin bweseru sɔɔ, Hemaníwa u sāa wom kowobun wirugii. Win sikadobara Yoeli ka Samuɛli, ¹⁹ ka Elikana, ka Yeroamu, ka Elieli, ka Toa, ²⁰ ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai, ²¹ ka maa Elikana goo, ka Yoeli goo ka Asaria, ka Sofoni, ²² ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore, ²³ ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴ Asafu u maa sāawa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n wāa Hemanin nɔm geuɔ u n nùn somimɔ. Win sikadobara Berekia, ka Simea, ²⁵ ka Mikaɛli, ka Baaseya, ka Maakiya, ²⁶ ka Etini, ka Seraki, ka Adaya, ²⁷ ka Etani, ka Simma, ka Simej, ²⁸ ka Yasati, ka Geesoni, ka Lefi.

²⁹ Merarin bweseru sɔɔ, be ba ra womusu ko, ba ra n wāawa Hemanin nɔm dwaru gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka Maluku, ³⁰ ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya, ³¹ ka Amusi, ka Sani, ka Semɛɛ, ³² ka Makili, ka Musi, ka Merari, ka Lefi.

³³ Ben mero bisi be ba tie, bera ba ra sɔma ko ye ya wāa Yinni Gusunɔn sāa yerɔ kpuro.

³⁴ Aroni ka win bibun bwesera ba ra yaku dɔɔ mwaararuginu ko yaku yeru wollo kpa bu maa turare dɔɔ doke mi. Bera ba ra sɔma kpuro ko dii te ta deere gem gem sɔɔ kpa bu torarun yaku ko Isireliban sɔ nge mɛ Mɔwisi, Gusunɔn sɔm kowo u bu yiire. ³⁵ Aronin bweserun tɔka wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Finɛsi mara. Ma Finɛsi u seewa u Abisua mara. ³⁶ Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara. ³⁷ Ma Seraya u seewa u Mɛrayotu mara. Ma Mɛrayotu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ma Akitubu u seewa u Sadɔku mara. Ma Sadɔku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru wē

³⁹Ye ba tete toba, be ba gbia ba tem wē bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru sɔɔ. Ben wāa yenu ka ben kpara yenu ka ben tem nɔɔ bura yenu wee. ⁴⁰Niya Heboroni ye ya wāa Yudan temɔ ka yen kpara yenu ni nu ka ye sikerene. ⁴¹Adama yen baru kpaanu, Kalebu, Yefunen biiwa ba mi wē. ⁴²Wuu si ba Aronin bibun bweseru wē, siya Heboroni mi ba ko n da kpikuru de, ka Libina ka yen kpara yenu, ka Yatiri, ka Esitemɔa ka yen kpara yenu, ⁴³ka Hileni ka yen kpara yenu, ka Debiri ka yen kpara yenu, ⁴⁴ka Asani ka yen kpara yenu, ka Beti Semesi ka yen kpara yenu, ⁴⁵ka Benyamēn tem wuu sini, Gibea ka yen kpara yenu, ka Alemeti ka yen kpara yenu, ka Anatotu ka yen kpara yenu. Wuu si kpuro su kuawa mi wɔkura ita nge mē bwese kerin yi, yi geeru ne.

⁴⁶Ye ba maa tete toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wɔkuru wa Efaraimun bwese keran tem sɔɔ ka Danun bwese keragim sɔɔ, ka Manasen bwese keran sukungim sɔɔ. ⁴⁷Geesonin bibun bweseru ta wusu wawa wɔkura ita nge mē ben bwese kerin geera ne. Wuu si, su wāawa Isakarin bwese keran tem sɔɔ ka Aseen bwese keragim sɔɔ, ka Nefitalin bwese keragim sɔɔ ka Manasen bwese keragim sɔɔ Basaniɔ. ⁴⁸Ye ba maa wure ba tete toba, wusu wɔkura yiruwa Merarin bibun bwesera wa Rubenin bwese keran tem sɔɔ, ka Gadigian tem sɔɔ, ka Sabulonigian tem sɔɔ nge mē ben bwese kerin geera ne. ⁴⁹Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu wē ka sin kpara yenu. ⁵⁰Ba wuu si gɔsawa ka tete Yudan bwese keran temɔ, ka Simeon bwese keragim sɔɔ, ka Benyamēn bwese keragim sɔɔ.

⁵¹Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem sɔɔ. ⁵²Wuu si ba bu wē, siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guuro, ka yen kpara yenu. Miya ba ko n da kpikuru de. Ka Gesē ka yen kpara yenu, ⁵³ka Yokumeamu ka yen kpara yenu, ka Beti Horoni ka yen kpara yenu, ⁵⁴ka Ayaloni ka yen kpara yenu, ka sere maa Gati Rimɔɔ ka yen kpara yenu. ⁵⁵Wuu si Manasen bwese keran sukum mu maa wa, siya Anē ka yen kpara yenu, ka Bileamu ka yen kpara yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie wē.

⁵⁶Ba maa Geesonin bwese keran tumbu wusu wē. Wuu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya wāa Basaniɔ ka yen kpara yenu, ka Asitaratu ka yen kpara yenu. ⁵⁷Wuu si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedesi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu, ⁵⁸ka Ramoti ka yen kpara yenu, ka sere Anemu ka yen kpara yenu. ⁵⁹Wuu si ba wa Aseen bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu, ⁶⁰ka Hukoku ka yen kpara yenu, ka sere Rehabu ka yen kpara yenu. ⁶¹Wuu si ba wa Nefitalin bwese keran min di, siya Kedesi ye ya wāa Galilen temɔ ka yen kpara yenu, ka Hamɔɔ ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶²Ba Lefi be ba tie Merarin bweseru sɔɔ wusu wē. Wuu si ba wa Sabulonin bwese keran min di, siya Rimɔnɔ ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu. ⁶³Wuu si ba wa Rubenin bwese keran min di Yuudenin guru giɔ, Yerikon deedeeru sɔɔ yari yeru giɔ, siya Beseri ye ya wāa tem saarɔɔ ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu, ⁶⁴ka Kedemoti ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu. ⁶⁵Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramoti, Galadin temɔ ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu, ⁶⁶ka Hesiboni ka yen kpara yenu, ka sere Yasee ka yen kpara yenu.

7

Isakarin bibun bweseru

¹ Bibu nn̄ewa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni. ² Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samuēli. Bera ba sāa wirugibu ben yenusa, Tolan bwese kera sō. Ba sāawa w̄rugōba ben waati ye sō. Dafidin waati sō, ben geera sāawa n̄rōbun suba yenda yiru ka t̄mbu nata (22.600). ³ Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba sāawa be wirugibu n̄ōbu. Win bii bera Mikaēli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya. ⁴ Be ba wāa ka be sannu, t̄n kurōbu ka bibu ba dabi sere ba koo kp̄i bu t̄n durōbu n̄rōbun suba t̄na ka n̄ōba tia (36.000) wa be sō be ba koo kp̄i bu tabu ko. ⁵ Isakarin bwese kera sō, be ba tireru doke, ben geera sāawa n̄rōbun suba w̄ne ka n̄ōba yiru (87.000). Be kpuro ba sāawa w̄rugōba.

*Benyamē ka Nefitalin**bibun bweseru*

⁶ Bibu itawa Benyamē u mara. Bera Bela, ka Bekē, ka Yedieli. ⁷ Bibu n̄ōbuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yerimōti, ka maa Iri. Ben baawure u sāawa win bwese kera wirugii. Be kpuro maa w̄rugōbara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua n̄rōbun suba yenda yiru ka t̄mbu t̄na ka n̄e (22.034). ⁸ Bekēn biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesē, ka Elionai, ka Omiri, ka Yeremōti, ka Abiya, ka Anatōtu, ka Alameti. Beni kpurowa ba sāa Bekēn bibu. ⁹ Ma ba bu tireru doke nge m̄e ba ka sw̄ine bwese kera ye sō. Be kpuro ba sāawa yenu ȳero w̄rugōba. Ma ben geera sāa t̄nu n̄rōbun suba yendu ka goobu (20.200). ¹⁰ Yedielin biiwa Bilihani. Bilihanin biba maa Yeusi, ka Benyamē, ka Ehudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taasisi, ka sere Akisasa. ¹¹ Be kpuro ba sāawa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa w̄rugōbara. Ma ben baawure u sāa wirugii win bwese kera sō. Ben geera sāawa n̄rōbun suba w̄kura n̄ōbu ka yiru, ka t̄mbu goobu (17.200) be ba koo kp̄i bu tabu ko.

¹² Supimu ka Hupimu ba sāawa Irin bibu. Ma Husimu u maa sāa Akēn bii.

¹³ Nefitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yesē, ka sere Salumu. Beni kpuro ba sāawa Bilihan nikurōminu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴ Bii be Manase u ka win kurō Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u sāa Galadin tundo. ¹⁵ Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kurōbu sua. Win sesun ȳisira Maaka. Win bii yirusen ȳisira Selofadi. Bii t̄n kurōba Selofadi wi, u mara. ¹⁶ Maaka, Makirin kurō u bii t̄n durō mara ma ba n̄n ȳisuru kā Peresi. U maa wure u bii t̄n durō mara ma ba n̄n ȳisuru kā Seresi. Seresi wiya u Ulamu ka Rekemu mara. ¹⁷ Ulamun biiwa Bedani.

Beniwa ba sāa Galadi, Makirin bii, Manasen debubun bibun bweseru.

¹⁸ Hamōleketi, Galadin sesuwa u Isodu ka Abiesē ka Mala mara. ¹⁹ Be ba sāa Semidan bibu, bera Akiyani ka Sikemu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰ Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Beredi mara. Ma Beredi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara. ²¹ Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Esē ka Eledi. Bera ba Gatigibu w̄ri bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go. ²² Ma Efaraimu u gōo wooru sina n ka t̄e. Ma win m̄ero bisibu ba na ba n̄n nukuru yemiasia. ²³ Yen biruwa u ka win kurō menna, ma u gura sua u bii t̄n durō mara. Ma ba n̄n ȳisuru kā Beria ȳen s̄o u nuku sankiranu wa win yenuo.

²⁴ U maa bii tən kurə mara wi ba mə Seraki. Wiya u Bəti Horoni bana ye ya wāa wəwəə, ka ye ya wāa gunguru wəllə, ka maa Useni Seera. ²⁵ Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Resefu mara. Ma Resefu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara. ²⁶ Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara. ²⁷ Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

²⁸ Tem mε ba wa ba sina mεya Bəteli ka yen wuu si su ka ye sikerene. Siya Naarani ye ya wāa sōə yari yeru gia ka Gesεε ye ya wāa sōə duu yeru gia ka yen baru kpaanu, ka Sikemu ka yen baru kpaanu, n ka giriri Gasəə ka yen baru kpaanu.

²⁹ Tem mε Manasen bibun bwesera wa, mεya Bəti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru kpaanu, ka Mεgido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si sōəra Yosεfu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Aseən bibun bweseru

³⁰ Be ba sāa Aseən bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki. ³¹ Be ba sāa Berian bibu, bera Hebεε ka Maakieli. Maakieli wiya u wuu ge ba mə Biisafiti swīi. ³² Hebεεwa u Yafileti mara ka Somεε ka Hotamu ka sere ben sesu Sua. ³³ Be ba sāa Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifiti. Be ba sāa Yafiletin bibu, bera mi. ³⁴ Be ba sāa Samεen bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu. ³⁵ Be ba sāa win wənə Helεmun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Selesi ka sere Amali. ³⁶ Be ba sāa Sofakin bibu, bera Sua ka Haanεfεε ka Suali ka Beri ka Yimura, ³⁷ ka Beseri ka Hədu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera. ³⁸ Be ba sāa Yetεen bibu, bera Yefunε ka Pisipa ka sere Ara.

³⁹ Be ba sāa Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

⁴⁰ Be ba sāa Aseən bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u sāawa wirugii win berəə. Be kpuro ba sāawa wərugəba. Be ba tireru doke, ben geera sāawa nərəbun suba yēnda nəəbu ka tia (26.000) be, be ba koo kpī bu tabu ko.

8

Benyamεen bwese keragii

be ba wāa Yerusalemu

¹ Bibu nəəbuwa Benyamεε u mara. Wee nge mε ba ka swīine, Bela ka Asibeli ² ka Ara ka Nəka ka sere Rafa. ³ Be ba sāa Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu ⁴ ka Abisua ka Naama ka Akoasi ⁵ ka Gera ka Sefufani ka sere Huramu.

⁶ Ehudun bii be ba sāa wirugibu Gebagibun suunu səə, ma ba ka bu da Manahatiə, ⁷ bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

⁸ Saaraimu u win kurəbu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gabu mara Məabuban temə. ⁹ Bii be u ka win kurə Hodəsi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Mεsa ka Malikamu, ¹⁰ ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba sāawa yenu yērobu. ¹¹ Be u ka win kurə Husimu mara, bera Abitubu ka Elipali. ¹² Be ba sāa Elipalin bibu, bera Ebεε ka Miseamu ka sere Semεε wi u wuu ge ba mə Onəə bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

¹³ Beria ka Sema be ba sāa wirugibu Ayalonigibun suunu səə, bera ba Gatigibu gira. ¹⁴⁻¹⁶ Be ba sāa Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yereməti ka Sebadia ka Aradi ka Edεε ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

¹⁷⁻¹⁸ Be ba sāa Elipalin bibu, bera Sebadia ka Mεsulamu ka Hisiki ka Hebεε ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

19-21 Be ba sāa Simēin bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Elienai, ka Silitai ka Elieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

22-25 Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebεε ka Elieli ka Abudoni ka Sikiri ka Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

26-27 Be ba sāa Yerohamu bibu, bera Sanserai ka Seharia ka Atalia ka Yaeresia ka Eliya ka sere Sikiri.

28 Be ba sāa wirugibu nge mε ba ka swīine, bera mi. Ba wāawa Yerusalemu.

29 Wi u Gabaoni swīi, u wāa Gabaoni mi. Win kurōn yīsira Maaka. 30 Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu, 31 ka Gedori ka Akiyo ka Sekεε, 32 ka sere Mikoloti, Simēan tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemu, ben mero bisibun bōku.

Səəlun bibun bweseru

(I maa mεerio 9:39-44)

33 Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Səəlu mara. Ma Səəlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. 34 Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Miseen mara. 35 Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Mεlεki ka Tarea ka sere Akasi. 36 Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mōsa mara. 37 Ma Mōsa u Bineα mara. Ma Bineα u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. 38 Bibu nōba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isimεli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu. 39 Aseli wi, u wōnō mō wi ba sokumō Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Elifeleti. 40 Ulamun bibu ba kuawa wōrugōba ka ten towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tōmbu wunaa weeru ka wōkuru (150).

Be kpurowa ba sāawa Benyamēen bibun bweseru.

9

1 Ba Isireliba kpuro yīsā yorua ben gari garin tireru sō nge mε ba ka swīine, bwese kera ka bwese kera.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpuro yoru mwa ba ka da Babiloniō kōsa ye ba kuan sō. 2 Be ba gbia ba sina ben tem wusu sō, bera Isireliba ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere Netiniba.

3 Be ba na ba sina Yerusalemu, bera Yudan bweseru ka Benyamēen bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

4 Ka sere Utai wi u wāa Yudan bwese kera sō. U sāawa Amihudun bii. Amihudu wi, u sāawa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Perεsin bwese kera sō. 5 Silonigibun bwese kera sōra Asaya u wāa ka win bibu. Asaya wiya u sāa win bii gbiikoo. 6 Serakin bwese kera sōra Yeweli ka wigibu ba wāa. Ben geera sāawa nata ka wεne ka wōkuru (690).

7 Be ba wāa Benyamēen bwese kera sō, bera Salu, Mesulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu, 8 ka Yibineα, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Mesulamu, Sefatian bii, Rewelin debubu, Yibininan sikadobu, ka sere ben tōmbu gabu. 9 Tōn be kpurowa ba sāa wirugibu ben yenuso nge mε ba ka swīine. Ben geera sāawa nene ka wunōbu ka weeraakuru ka nōba tia (956).

10 Be ba sāa yāku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini, 11 ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Mesulamu ka Sadōku ka Merayōtu ka sere Akitubu wi u sāa Yinni Gusunōn sāa yerun wirugii. 12 Adaya u maa sāa yāku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasisia

ka Mesulamu ka Mesilemiti ka Imeri. ¹³ Be ka begii be ba sāa wirugibu ben yenusə, ben geera sāawa tambu nərəbu ka nata ka wunəbu ka wata (1.760). Be kpuro ba sāawa wurugoba. Bera ba ra somburu ko Yinni Gusunən sāa yero.

¹⁴ Semaya u sāawa Lefi. Win sikadoba wee, nge me ba ka swīine. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Merarin bwese kera səə. ¹⁵ Be ba maa sāa Lefiba, bera Bakibakaa ka Heresi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Misee ka Sikiri ka Asafu. ¹⁶ Abudiasin tii u sāa wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berekia, Asan bii, Elikanan debubu wi u wāa Netofagibun temə, u maa sāawa Lefi.

¹⁷ Be ba sāa kənnə kəsobu, bera Salumu ka Akubu ka Taluməə, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u sāa ben wirugii. ¹⁸ Wiya u ra n wāa sina bokon kənnəwə ge ga wāa səə yari yeru gia sere ka gisə. Be ba sāa kənnə kəsobu Lefin bweseru səə, bera mi. ¹⁹ Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusunən kuu bekurugirun kənnə kəsū. Ben sikadobara ba ra raa səmbu te ko. ²⁰ Finesi, Eleasaan biiwa u sāa ben wirugii. Ma Yinni Gusunən u wāa ka wi. ²¹ Sakari, Meselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten kənnə kəsū.

²² Be kpuron geera sāawa mi goobu ka wəkura yiru (212). Bera ba ra kənnəsū kəsū. Ben yīsa ba maa doke tireru səə ka ben wusu. Dafidi ka Gusunən səmə Samuēliwa ba bu səmbu te nəmu səndia. ²³ Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusunən sāa yee ten kənnə si kəsū.

²⁴ Be ba sāa yerun kənnə si kəsū mi, ba ra n wāawa bera ka bera, səə yari yero ka səə duu yero, ka səə yēsən nəm geuə ka yen nəm dwarə. ²⁵ Begibu gabu ba ra ne ben mi saa ben wusun di bu ka bu sina mi alusuma tia. ²⁶ Kənnə kəsobun wirugibu nne be, ba sāawa Lefiba. Ba ra n wāawa ben səmburu səə baadomma. Bera ba ra maa sāa yerun dii səsū ka sāa yee ten arumani kəsū. ²⁷ Ba ra kpunəwa bu ka sāa yee te sikerena. Yam mū n sāra, kpa bu ten kənnəsū wukia.

²⁸ Kənnə kəsō ben gaba ba ra yākurun dendi yānu kəsū. Ba ra nu gariwa bā n nu yaramə. Kpa bu maa nu gari bā n nu duusiamə. ²⁹ Ben gaba ba ra maa sāa yerun dendi yāa ni nu tie kəsū ka sere maa som ka tam ka gum ka turare ye ba ra dəə doke ka maa turare nubu durorugia. ³⁰ Yāku kowoba ba ra turare nubu durorugia ye ko.

³¹ Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru səə, wiya u ra kiranu wə. ³² Wigibu gabu Kehatin bweseru səə, bera ba ra təə wērarugiru baateren pēe ko, ye ba ra Yinni Gusunə yīye.

³³ Bera ba sāa Lefiban yenu yērobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n wāawa sāa yerun dinu ganu səə. Ba ku ra maa səma gaa ko, yèn sə ba ra n səmburu mə səə səə ka wəkuru.

³⁴ Bera ba sāa Lefiban yenu yērobu nge me ba ka swīine. Be, ba wāawa Yerusalemuə.

Səəlun bibun bweseru

(Maa mēerio 8:29-38)

³⁵ Yeyeli wi u Gabaoni swīi, u wāawa Gabaoniə. Win kurən yīsira Maaka. ³⁶ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu, ³⁷ ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti. ³⁸ Mikoloti wiya u Simeamu mara. Be kpuro ba wāawa Yerusalemuə begibun bakū.

³⁹ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Səəlu mara. Ma Səəlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ⁴⁰ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Misee mara. ⁴¹ Miseen biba Pitoni ka Meleki ka sere Tarea. ⁴² Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere

Simiri. Simiriwa u Mōsa mara. Ma Mōsa u maa Binea mara. ⁴³ Binea wa u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ⁴⁴ Bibu nōba tia Aseli u mara. Ben yīsa wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimeeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba sāa Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

Sōlu ka win bibun goō

(I maa mēerio Samuēli I, 31:1-13)

10

¹ Filisitiba ba Isireliba tabu wōri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurō. ² Ba maa Sōlun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwē. Ma ba bii be go. ³ Sannō ge, ga Sōlu swīe. Ten towobu ba nūn sēenu twee ba mēera kua gem gem. ⁴ Yera u win tabu yāa sōwo sōwa u nēe, u win takobi womō u nūn ye sōku kpa bango sarirugii be, bu ku raa nūn sōku bu yaa kasiki.

Adama durō wi, u yina u ko mē, domi berum nūn mwa gem gem. Ma Sōlu u takobi ye mwa u ka tii sōka u kibarisi u taare. ⁵ Ye win tabu yāa sōwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sōka nge mē Sōlu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶ Nge mēya Sōlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sōwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu. ⁷ Ye Isireli be ba wāa Yisireelin wōwō ba nua ma ben tabu kowōba duki sua, Sōlu ka win bii tōn durōbu ba maa gu, yera ba ben wasu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sō.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimō. Yera ba Sōlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurō. ⁹ Ma ba Sōlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sēmōbu gōra bu yen labaari kpara ben būu diaō ka ben tōmbun mi, ben tem sō kpuro. ¹⁰ Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu dirō. Ma ba win wiru sua ba bwē ben būu wi ba mō Dagonin dirō.

¹¹ Sanam mē Yabesi ye ya wāa Galadin temō, yen tōmbu ba nua ye Filisitiba ba Sōlu kua, ¹² yera be ba sāa tabu durō wōrugōba ba seewa ba Sōlu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabesiō. Ma ba ben kukunu sikua dāru garun nuurō Yabesi mi. Ma ba nōō bōkua sōō nōōba yiru.

¹³ Sōlu u guwa yēn sō u Yinni Gusunō tōnu kam kom kua, u n win woodaba mēm nōwē. U bikiaru dawa be ba ra gōribu sokun mi. ¹⁴ U n Yinni Gusunō bikie. Ma Yinni Gusunō u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wē.

Dafidi u kua Isireliban sunō

(I maa mēerio Samuēli II, 5:1-3)

11

¹ Isireliba kpuro ba mēna ba na Dafidin mi Heboroniō. Ma ba nūn sōōwa ba nēe, bese ka wunē, sa sāawa yem tem. ² Baa yellun di, saa ye Sōlu u sāa besen sunō, wuna a ra sun mēnne a sun kpara a ka tabu da, kpa a ka maa sun wurama. Gusunō wunen Yinni u maa nun sōōwa u nēe, wuna kaa ko besen wirugii kpa a bese win tōmbu kpara.

³ Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniō. Ma u ka bu arukawani bōkua Yinni Gusunōn wuswāō Heboroni mi. Yera ba nūn gum tāre wirō, ba nūn kua be, Isireliban sunō nge mē Yinni Gusunō u gerua saa Samuēlin nōōn di.

Dafidi u Yerusalemu wōri

u mwa

(Imaa mærio Samuëli II, 5:6-10)

⁴ Sõo teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu wõri. Yerusalemu yera ba maa sokumõ Yebusi. Miya Yebusiba ba wãa. ⁵ Yera ba Dafidi sõõwa ba bæe, n ñ koorõ u duuma wuu ge sõõ.

Adama Dafidi u bu wõri u ben wuu gbãraruguu ge mwa. N deema gera ba maa sokumõ Siõni. Yen biru ba gu soka Dafidin wuu. ⁶ N deema Dafidi u raa win tabu kowobu sõõwa u nêe, wi u gbã u Yebusiba wõri u kamia, yêrowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gbã u bu wõri u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷ Dafidi u da u sina wuu gbãraruguu gen mi. Yen sõna ba gu soka Dafidin wuu. ⁸ Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n tie sõnwa.

⁹ Ma Dafidin dam mu sosimõ. Domi Gusunõ wõllu ka tem Yinni u wãa ka wi.

Dafidin tabu kowobu

(Imaa mærio Samuëli II, 23:8-39)

¹⁰ Wee be ba sãa Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba nùn kua sina boko nge mæ Yinni Gusunõ u gerua win tãmbun sõ. Ba nùn mem nõõwawa mam mam win bandun waati ye kpuro sõõ.

¹¹ Yasobeamu, Hakumõnin bii u sãa tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u tãmbu gooba wunõbu (300) go ka yaasa nõn teerun tabu sõõ.

¹² Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u sãawa tabu kowobu ita yen turo. ¹³ U wãa ka Dafidi Pasi Damimuo, sanam mæ Filisitiba ba menna bu ka bu tabu wõri. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswaan di. N deema gberu gara wãa mi, tẽ sõõ ba õõsu duura. ¹⁴ Yera Eleasaa ka win tãmbu ba yõra gbee ten suunu sõõ ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusunõ u bu nasara baka wẽ dõma te.

¹⁵ Sõõ teeru Dafidin tabu sinambu tena ye sõõ, ben ita ba da ba nùn deema Adulamun kpee wõruõ, sanam mæ Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wõwaa. ¹⁶ Saa ye sõõ, Dafidi u wãa kpee wõru ge sõõ, ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehẽmuõ. ¹⁷ Ma Dafidi u Betelehẽmun bæke kua u nêe, wara u koo ka man Betelehẽmun gbãra kõnnõn dõkõn nim naawa n nõ.

¹⁸ Yera win tabu durõbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wõri ka dam ba Dafidi nim mæ takama ba ka na. Adama u ñ mu nõra. U ka mu yãkuru kuawa, u Yinni Gusunõ yaria. ¹⁹ U nêe, Gusunõ u man gbara bu nêe, nena na nim me nõra. Domi men sõna tõn beni ba ben wãaru kari bõrie. Nim mæ, mu sãawa nge ben yem me mu koo raa yari.

Yen sõna u yina u mu nõ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu ita be, ba kua.

²⁰ Abisai, Yoabun wõnõwa u sãa tabu sinambu tena yen wirugii. Tãmbu gooba wunõbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yĩsiru yara wigibun suunu sõõ. ²¹ Ba nùn bæere wẽ too. Adama u ñ tabu durõbu ita be tura.

²² Benaya, Kabiseligii, Yehoyadan bii, u sãawa tabu durõ wõrugõ. Ma u yĩsiru yara nasara dabi te u wan sõ. Wiya u Mõabuban tãmbu yiru gabu go, be ba sã nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dõkõ kpiriru sõõ u gbee sunõ kãasi mi, u go puran saa sõõ. ²³ Ma u Egibitin tabu durõ dangii goo go. Win gunum mu sãawa gam soõnu nõõbu. Ma u yaasa neni. Yen buru ta sãawa nge weson dõka ye u ra beku yasa tẽke. Saa yẽ sõõ u nùn wõrim dõõ, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durõ win yaasa ye u neni mi wõra u ka nùn sõka u go. ²⁴ Yeniba kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u yĩsiru yara tabu kowobu tena ye sõõ. ²⁵ U

beere baka wa Dafidin tabu duröbu tena ye sөө. Adama ya ñ tabu durö gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nùn kua win tiin kösobun wirugii.

²⁶ Dafidin tabu kowo ben gabun yīsa wee, Asaeli, Yoabun wönö, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii, ²⁷ ka Samöti, Harorigii, ka Helesi, Palonigii, ²⁸ ka Ira, Ikesin bii, Tekoagii, ka Abiesee, Anatötugii, ²⁹ ka Sibekai, Husagii, ka Ilai, Akoasigii, ³⁰ ka Maharai, Netofagii, ka Heledi, Baanan bii, wi u maa sãa Netofagii, ³¹ ka Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya wãa Benyameen temö, ka Benaya, Piratonigii, ³² ka Hurai, Nasale Gaasigii, ka Abieli, Arabagii, ³³ ka Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba, Saabonigii, ³⁴ ka Bene Hasemu, Gisonigii, ka Yonatam, Sagen bii, Hararigii, ³⁵ ka Akiamu, Sakaan bii, Hararigii, ka Elifali, Urun bii, ³⁶ ka Hefee, Mekeragii, ka Akiya, Palonigii, ³⁷ ka Hesiro, Kaameligii, ka Naarai, Esibain bii, ³⁸ ka Yoeli, Natanin möö, ka Mibisaa, Hagirin bii, ³⁹ ka Seleki, Amönigii, ka Nakarai, Berötugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yãnu söbe, ⁴⁰ ka Ira, ka Garebu be ba sãa Yeteeba, ⁴¹ ka Uri, Heti, ka Sabadi, Alaigii, ⁴² ka Adina, Sisan bii, Rubenin bwese keran wirugii turo, wi u tabu kowobu tena mö, ⁴³ ka Hanani, Maakan bii, ka Yosafati, Mitinigii, ⁴⁴ ka Osiasi, Asitarötugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba sãa Hotamun bibu, Aroegibu, ⁴⁵ ka Yedieli, Simurin bii, ka win wönö Yoka, Tisigii, ⁴⁶ ka Elieli, Makafimugii, ka Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka Yitima, Mäabu, ⁴⁷ ka Elieli, ka Obedi, ka Yasieli, Sobagii.

12

Tabu kowo be ba ka Dafidi

nöö tia kua Söölun waati

¹ Sanam me Dafidi u kpikiru sua u da Sikilagiö u ka Söölü Kisin bii tonda, yera gaba seewa ba da win mi. Ba säawa tabu durö wörugöba be ba sööru sãa bu ka nùn tabu somi. ² Ma ba tennu ka kpurantenu neni. Ba maa ye kpuron tobu yēwa nöm geu ka nöm dwaru.

Be ba sãa Benyameeba, Söölun bwese kera sөө, ³ bera tabu sunö Akiesee ka Yoasi be ba sãa Sema, Gibeagiiin bibu, ka Yesieli, ka Peleti be ba sãa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba sãa Anatötugibu, ⁴ ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u sãa tabu sinambu tena yen wirugii turo, ⁵ ka Yeremi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Gederagii, ⁶ ka Elusai ka Yerimöti ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Haröfugii, ⁷ ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoese ka Yasobeamu, be ba sãa Koren bwese keragibu, ⁸ ka Yoela ka Sebadia be ba sãa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹ Gadiba sөө, tabu durö wörugöba ba na Dafidin mi kpee wöru gen mi, ghaburö. Ba säawa be ba tabu tobu yē. Ma ba terenu ka yaasi neni. Ba dam möwa nge gbee sinansu. Ma ba säu nge nem ni nu wãa guunu wöllö. ¹⁰⁻¹⁴ Ba säawa tonu wökura tia. Bera tabu sunö Esee ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yeremi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yeremi ka Makibanai. ¹⁵ Be ba sãa Gadigibu ba ka sãa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be sөө, wiya u koo tömbu wunöbu (100) tabu wöri. Wi u maa bo, kpa u tömbu nööbu (1.000) tabu wöri. ¹⁶ Bera ba Yuudeni töbura wöön suru gbiikoo sөө, sanam me ya nim yiba sere böwö. Bera ba maa ton be ba wãa wöwi sөө gira yen sөө yari yeru gia ka yen sөө duu yeru gia.

¹⁷ Benyameeba ka Yudaba ben tii ba maa na Dafidin mi kpee wöru mi.

¹⁸ Dafidi u bu sennö da, ma u bu sööwa u nee, ñ n ween na nen mi ka bwisiku geenu, i ka man somi, kon ka bee nöö tia ko. Adama ñ n ween na i ka man samba

ko, kpa nen yiberɛba bu ka man go sanam mɛ na n taare gaa kue, Gusunɔ besen baababan Yinni u ye waawo, kpa u sun siria.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u dua Amasai, tabu sinambu tena yen turo sɔɔ, ma u gerua u nɛɛ,

wuna sa ka yɔra,

wunɛ Dafidi, Isain bii.

Wunɛ ka be ba nun somimɔn bwɛra yu kpunɔ.

Domi Gusunɔ wunen Yinni u nun faaba kua.

Ma Dafidi u bu mwa ka nuku dobu. Ma u dera ba dua win tabu sinambun wuuru sɔɔ.

²⁰ Manasen bwese keran tɔmbu ba Dafidi swi sanam mɛ wi ka Filisitiba ba dɔɔ bu ka Sɔɔlu tabu ko. Adama ba n Filisiti be somi. Domi ye Filisiti ben wirugibu ba wesiana, ba Dafidi girawa ba nɛɛ, u ko n wāawa Sɔɔlu win yinnin biruɔ kpa u ra bu wiru bɔɔri. ²¹ Manasen bwese keragii be ba Dafidi swima sanam mɛ u gɔsirama Sikilagio, bera Adina ka Yosabadi ka Yedieli ka Mikaeli ka Yosabadi goɔ ka Elihu ka Silitai. Be kpuro ba sāawa Manasen bwese keran tabu kowo wuunun wirugibu. ²² Bera ba Dafidi somi domi be kpuro ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba ka maa tabu sinambu. ²³ Tɔɔ baatere, tɔmbu ba ra n naamɔwa Dafidin mi bu ka nɔn somi sere win tabu kowobu ba dabia ba dam kua nge Gusunɔn tabu kowobu.

Tabu sinam be ba Dafidi kua

Isireliba kpuron sunɔ

²⁴ Tabu kowo be ba na Dafidin mi Heboroniɔ bu ka nɔn Sɔɔlun bandu wesia nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ben geeru wee.

²⁵ Yudan bwese kera sɔɔ, tabu kowo be ba terɛnu ka yaasi neni, ba sāawa tɔnu nɔrɔɔn suba nɔɔba tia ka nɛnɛ (6.800). ²⁶ Simeɔn bwese kera sɔɔ, be ba sāa tabu durɔ wɔrugɔba ben geera sāawa nɔrɔɔn suba nɔɔba yiru ka wunɔɔ (7.100). ²⁷ Lefiban bwese kera sɔɔ, tɔmbu nɔrɔɔn suba nne ka nata (4.600) ba wāa, ²⁸ ka Yehoyada, Aronin yenun wirugii ka win tɔmbu nɔrɔɔn suba ita ka nata ka wunɔɔ (3.700), ²⁹ ka Sadɔku, aluwaasi kpɛmbu wi u sāa tabu durɔ wɔrugɔ ka wirugibu yenda yiru be ba sāa win tondon yenugibu. ³⁰ Benyamɛɛn bwese kera sɔɔ, be ba sāa Sɔɔlun mero bisibu, ba sāawa tɔmbu nɔrɔɔn suba ita (3.000) domi ben dabira ba ka Sɔɔlu yɔra n ka saa ye girari. ³¹ Efaraimun bwese kera sɔɔ ba sāawa nɔrɔɔn suba yendu ka nɛnɛ (20.800). Ba bu gara yenu ka yenu. Ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba be ba yisuru yara. ³² Manasen bwese keran sukungibu ba sāawa nɔrɔɔn suba wɔkura nɔɔbu ka ita (18.000). Bera ba soka ka ben yisa bu ka da bu Dafidi ko sunɔ. ³³ Isakaran bwese kera sɔɔ, ba sāawa tabu sinambu goobu (200) ka sere maa tabu kowobu nɔrɔɔn suba tena ka nɔɔba yiru (37.000) be ba terɛnu ka yaasi neni. ³⁴ Danun bwese kera sɔɔ, be ba tabun sɔɔru kpeere, ba sāawa tɔmbu nɔrɔɔn suba yenda nɔɔbu ka ita ka tɔnu nata (28.600). ³⁵ Aseɛn bwese kera sɔɔ, be ba tabu yɛ ma ba sɔɔru sāa bu ka tabu ko, ba sāawa tɔmbu nɔrɔɔn suba weeru (40.000). ³⁶ Be ba wāa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukungibu ba sāawa tɔmbu nɔrɔɔn suba wunaa teeru (120.000). Ba maa tabu yaa bwese bweseka mɔ.

³⁹ Tɔn be ba tabun sɔ̄ru s̄a mi, be kpurowa ba na Heboroniɔ ka ḡoru tia, kpa bu ka Dafidi ko Isireliba kpuron sunɔ. Ma Isireli be ba tie ba ka bu nɔ̄ tia kua. ⁴⁰ Ma ba kua s̄o ita Dafidin mi, ba dimɔ ba n̄rumɔ. Domi begibu ba d̄ianun s̄ōru kua ben s̄. ⁴¹ Yen biru be ba w̄a ben b̄kuɔ n ka girari Isakariba, ka Sabuloniba ka sere Nefitaliba, ba ra ben ketekunu ka ben yooyoosu ka ben birak̄osu ka sere maa ben keteba d̄ianu s̄obimewa bu ka na, ka maa som ka figi gbebi, ka resem gbebi, ka tam ka gum, ka keteba ka ȳanu dabi dabinu, domi be kpuro ba w̄a nuku dobu s̄o.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu yi

Obedi Edɔmun yenuɔ

(I maa m̄erio Samuɛli II, 6:1-11)

13

¹ S̄o teeru Dafidi u tabu kowobu n̄rɔm n̄rɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu m̄enna ka sere maa wirugii be ba tie. ² Ma u be kpuro s̄ɔwa u n̄e, yeni ȳa n ween na Gusunɔ bes̄en Yinnin min di, ma ya beɛ w̄ere, i de su s̄omɔbu ḡori bes̄egibun mi Isirelin tem kpuro s̄o, ȳaku kowobu ka Lefiban mi be ba w̄a wuu maros̄o ka kpara yenɔ kpa bu m̄enna. ³ Kpa su ka Gusunɔ bes̄en Yinnin woodan kpakoro te wurama. Domi sa n̄ ten gari kue S̄olun waati s̄o.

⁴ Ma tɔn be kpuro ba wura bu ko m̄e. Domi gari yi, yi ka bu naawa. ⁵ Ma Dafidi u Isireliba kpuro m̄enna saa Sikorin di ye ya w̄a Egibitiɔ sere ka Hamatin duu yerɔ kpa bu da bu Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te suama Kiriati Yarimun di. ⁶ Yera Dafidi u seewa ka Isireli be kpuro ba da Baalɔ ye ba maa m̄ Kiriati Yarimu, Yudan tem, bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te tama, t̄en wuswaɔ ba ra Yinni Gusunɔn ȳisuru soku, wi u ra n s̄ ten w̄llɔ w̄llun k̄s̄obun suunu s̄o. ⁷ Ma ba tu sua ba doke naa k̄k̄e kpa gaa s̄o ba ka doona Aminadabun yenun di. Usa ka Akiyowa ba naa k̄k̄e ye kpare. ⁸ Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu sw̄ii ba m̄rɔkunu soom̄o ka ḡogenu, ka bara kp̄anu, ka seketirenu, ka yankokonu. Ma ba womusu m̄ ba yaam̄o ka ben dam kpuro ba ka Gusunɔ s̄aam̄o. ⁹ Saa ȳe s̄o ba tura Kidonin doo soo yerɔ, yera kpakoro te, ta w̄rumaa d̄o, ma Usa u n̄ma demia u tu gaba. ¹⁰ Mii mii, Yinni Gusunɔ u ka n̄n m̄ru kua. Ma u dera u w̄ruma kpakoro ten b̄kuɔ u gu, ȳen s̄o u tu baba.

¹¹ Dafidi u m̄ru kua too ȳen s̄o Yinni Gusunɔ u ka Usa s̄eyasia m̄e. Ma u yam mi ȳisuru k̄a Peresi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Ȳisi tera ba ka mu sokum̄o sere ka gis̄ɔn gis̄o. ¹² Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ nasia d̄oma te. Yera n dera u ka n̄e, am̄na u koo ko u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te turi win yenuɔ.

¹³ U n̄ dere bu gina ka tu da win yenuɔ Yerusalem̄o. U dera ba ka tu dawa Obedi Edɔmu Gatigiin yenuɔ. ¹⁴ Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunɔ u duru wi ka win yenugibu ka maa ye u m̄o kpuro domaru kua.

Dafidi u w̄a Yerusalem̄o

(I maa m̄erio 3:5-9; Samuɛli II, 5:11-16)

14

¹ S̄o teeru, Hiram, Tirin sunɔ u Dafidi s̄omɔbu ḡoria ka d̄a gea ye ba sokum̄o s̄eduru ka d̄a d̄akobu ka be ba ra kpenu d̄aku, kpa bu n̄n sina kpaaru

bania. ² Dafidi u tuba ma Gusunəwa u win bandun dam siremə. Wiya u maa ban te wəlle suamə win təmbu Isireliban s̄.

³ Yen biru Dafidi u maa kurəbu gabu sua Yerusalemə. Ma ba nūn bii tən durəbu ka tən kurəbu marua. ⁴ Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salomə ⁵ ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti ⁶ ka Nəga ka Nefəgi ka Yafia ⁷ ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

Dafidi u Filisitiba kamia

(I maa məerio Samuəli II, 5:17-25)

⁸ Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum tāre wirə u kua Isireliba kpuron sunə, yera be kpuro ba seewa ba nūn wərim wee. Ye u nua mə, yera u sara u da u ka bu yinna. ⁹ Saa ye səəra Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan wəwaa. ¹⁰ Ma Dafidi u Yinni Gusunə bikia u nəe, n doo n Filisiti be wəri? Kaa man bu nəmu bəria?

Ma Yinni Gusunə u nūn wisa u nəe, a doo, kon nun bu nəmu bəria.

¹¹ Ma ba seewa ba da Baali Perasimə. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u nəe, Yinni Gusunə u nən yibereban wuuru ḡa nge mə nim tora ya ra guna ḡe.

Yen s̄na ba yam mi ȳsiru k̄a Baali Perasimu. ¹² Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bw̄arokunu deri mi. Ma Dafidi u win təmbu s̄əwa bu nu guro bu d̄ə mən̄i.

¹³ Amen biru, Filisiti be, ba kpam na ba teria Refan wəwa mi. ¹⁴ Ma Dafidi u Yinni Gusunə bikia u nəe, n maa doo n bu wəri? Ma Yinni Gusunə u nūn wisa u nəe, oo. Adama a ku da s̄oru s̄orum mə. A besiro kpa a da a n w̄aa d̄aa ye ba m̄ə miren s̄əwə. ¹⁵ Sanam mə a naa damu damusu gasu n̄əmə d̄aa w̄əllə, a yarima. Domi nə, Yinni Gusunəwa na nun gb̄iye n ka ben sansani ye wəri.

¹⁶ Ma Dafidi u kua nge mə Yinni Gusunə u nūn s̄əwa. U da u Filisiti be go go saa Gabaonin di n ka da Gesəe. ¹⁷ Ma Dafidi u ȳsiru yara tem baama kpuro s̄ə. Ma Yinni Gusunə u nūn dam w̄e bwesenu kpuro s̄ə.

15

Dafidi u Yinni Gusunən

woodan kpakororu w̄aa yeru

s̄əuru kua

¹ Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalemə. U maa Yinni Gusunən woodan kpakororu w̄aa yeru kua mi. ² Ma u nəe, Lefiba tənawa n weene bu tu s̄əbe. Domi bera Yinni Gusunə u ḡəsa bu ka tu s̄əbe, kpa bu maa ten s̄əmburu ko saa kpuro s̄ə.

³ Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna Yerusalemə bu ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te da ten ayəro mi u s̄əuru kua ten s̄. ⁴ U maa ȳaku kowobu Aronin bweserugibu ka Lefiba menna. ⁵ Kehatin bweseru s̄ə, Urieliwa u s̄aa wirugii ka wigibu t̄onu wunaa teeru (120). ⁶ Merarin bwese kera s̄ə, Asayawa u s̄aa wirugii, ka wigibu t̄ambu goobu ka yendu (220). ⁷ Gesənin bwese kera s̄ə, Yoeliwa u s̄aa wirugii ka wigibu t̄ambu wunaa teeru ka w̄akuru (130). ⁸ Elisafanin bwese kera s̄ə, Semayawa u s̄aa wirugii ka wigibu t̄onu goobu (200). ⁹ Heboronin bwese kera s̄ə, Elieliwa u s̄aa wirugii ka wigibu t̄onu wene (80). ¹⁰ Usielin bwese kera s̄ə, Aminadabuwa u s̄aa wirugii ka wigibu t̄onu wunəbu ka w̄akura yiru (112). ¹¹ Ma Dafidi u ȳaku kowobu Sadəku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu. ¹² Ma u bu s̄əwa u nəe, b̄eyə i s̄aa wirugibu Isireliban bwese

keri sɔɔ. Yen sɔ, i tii dɛerasio bɛɛ ka bɛɛn yenugibu, kpa i da i ka Gusunɔ bɛsɛ Isireliban Yinnin woodan kpakororu suama i ka na yam mi na tu wāa yeru kua sɔɔ. ¹³ Yellu, Gusunɔ bɛsɛn Yinni u sun sɛɛyasia ka gɔɔ yɛn sɔ i n̄ daa wāa mi, ma sa n̄ win wooda mɛm nɔɔwɛ.

¹⁴ Yera yāku kowo be, ka Lefi be, ba tii dɛerasia bu wa bu ka Gusunɔ bɛ Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama. ¹⁵ Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru sɔndi ka ten dāa pɔɔsi yi ba ra ka tu sue nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa yiire bu ko saa Mawisin nɔɔn di. ¹⁶ Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be sɔɔwa u nɛɛ, bu begibu sɔuru koosio be ba koo womusu ko ba n̄ guunu ka mɔrɔkunu ka sɛketirɛnu soomɔ ka dam bu ka nuku dobu sɔɔsi. ¹⁷ Be Lefiba ba sɔuru koosia, bera Hemani, Yoelin bii ka win sɔm kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Mɛrarin bwese keragii. ¹⁸ Be ba maa swii, bera Sakari ka Beni ka Yaasɛli ka Semiramotu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Benaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifele ka Mikinɛya ka Obɛdi Edomu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba sāawa kɔnnɔ kɔsobu. ¹⁹ Wom kowo be ba sɛketirɛnu soomɔ ni ba kua ka sii gandu, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani. ²⁰ Be ba maa guunu soomɔ ni nu gɔru yāka mɔ, bera Sakari ka Asieli ka Semiramotu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Benaya. ²¹ Matitia ka Elifele ka Mikinɛya ka Obɛdi Edomu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mɔrɔku sɛrum nɔɔba itaginu soomɔ ba ka womusu swii. ²² Lefi be sɔɔ, Kenaniawa u sāa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamɔ domi u yɛru mɔ. ²³ Be ba ra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sɔbe, bera Berekia ka Elikana ²⁴ ka Obɛdi Edomu ka Yehia. Yāku kowo be ba ra kɔbi so Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ, bera Sebania ka Yosafati ka Netanɛli ka Amasai ka Sakari ka Benaya ka sere Eliesɛɛ.

Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemu

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 6:12-19)

²⁵ Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm wirugibu ba swaa wɔri ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te wee Obɛdi Edamun yenun di ka nuku dobu. ²⁶ Yinni Gusunɔ u wāa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te sɔɔwa. Ma ba ketɛ nɔɔba yiru ka yāa kinɛnu nɔɔba yiru go ba ka yākuru kua. ²⁷ Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te sɔɔwa ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpare, be kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ dangii. Yen biru, Dafidi u maa yāku kowon yabe tarakpe doke. ²⁸ Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te na Yerusalemuɔ. Ba kuuki mɔ nuku dobu sɔ, ma ba kɔbi ka sɛketirɛnu ka guunu ka mɔrɔkunu soomɔ.

²⁹ Ye ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te duɔ Dafidin wuuɔ, yera Mikali Sɔɔlun bii tɔn kurɔ u mɛɛrima saa fɛnɛntin di. Ye u wa sina boko Dafidi u yɔkumɔ u yaamɔ, yera u n̄n gɛma.

16

¹ Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerɔ kuu bekurugiru sɔɔ te Dafidi u kua ten sɔ. Yen biruwa u Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararuginu ka siaraban yāku nu kua. ² Ye Dafidi u yāku ni kua u kpa, yera u win tɔmbu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusunɔn yisuru. ³ Ma u be kpuro dīanu bɔnu kua, tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. U baawure pɛɛ ka yaa wɔra wɛ ka sere maa kira te ba kua ka resɛm gbɛba.

*Lefiba ba Yinni Gusunə**siamə ka womusu**(Imaa mɛɛrio Womu 105:1-15; 96; 106:1,47-48)*

4 Ma Dafidi u Lefi ben gabu səma wɛ woodan kpakoro ten sɔ, kpa bu ka Gusunə be Isireliban Yinni sɔ. Kpa bu nùn siara, kpa bu nùn bɛɛɛ wɛ.

5 Asafuwa u sɔa ben wirugii. Ma Sakari u sɔa win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiramatu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Benaya ka Obedi Edəmu ka sere Yeyeli ba guunu ka mərəkunu soomə. Ma Asafu u maa sekɛtirɛnu soomə.

6 Ma yaku kowo beni, Benaya ka Yasieli ba kəbi soomə taa taa Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaa. 7 Tɔɔ tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni Gusunə tɔmam torua. Ba nɛɛ,

8 i Yinni Gusunə siaro, kpa i nùn sɔ,
kpa i bwesenu nɔɔsia səm baka ni u kua.

9 I nùn tɔmə.

I nùn siaro ka womusu,
kpa i win səm maamaakiginun gari kpara.

10 I yɛɛrio win yisi dɛɛrarun sɔ,
kpa i nuku dobu ko

bɛɛ bən gɔru ga nùn kasu.

11 I gəsiro Yinni Gusunə Dam kpurogiin mi,
kpa i nùn kasu baadomma.

12-13 Bɛɛ Isireliba, Yakəbu Gusunən səm kowon bweseru,
bɛɛ be u gɔsa,

i yaayo səm maamaakigii ni u kua
ka gari yi u bɛɛ sɔɔwa.

14 Gusunəwa u sɔa bɛsɛn Yinni.

Wiya u koo handunia kpuro siri.

15-16 I arukawani ye yaayo baadomma

ye u ka Aburhamu bəkua
ka maa nɔɔ mwɛɛ te u Isaki kua.

17 U ka ye Isireliba, Yakəbun bweseru bəkuawa
ya n sɔa wooda sere ka baadomma.

18 U nɛɛ, u koo bu Kananin tem wɛ
bu tubi di.

19 N deema sanam mɛ,

Isireliba ba n dabi,
ma ba sɔa səbu tem mɛ sɔɔ.

20 Ba ra n daaməwa bwese tukunun mi
ka wuu tukusə.

21 Adama u n dɛɛ goo u bu dam dɔɛ.
U maa sinambu sɛɛyasia ben sɔ.

22 U nɛɛ, i ku nɛn tən be na gɔsa baba.

I ku maa nɛn səməbu kɔsa kua.

23 Yen sɔ, bɛɛ handuniagibu,

i Yinni Gusunə tɔmə.

I win faaban gari kpara tɔɔ baatere.

24 I win yiikon girima ka win səm maamaakiginu kpara
bwesenun suunu sɔɔ.

25 Domi Yinni Gusunə u kpā.

Wiya n weenɛ bu siara.

U bünü kpuro nanum kere.

26 Bwese tukunun bünü nu sɔawa kam dirum.

Adama Yinni Gusunəwa u wəllu kua.
²⁷ Yiiko ka girima ya wāa win wuswaaə.
 Ma dam ka nuku dobu wāa win wāa yerə.

²⁸ Bεε bwesenu kpuro,
 i Yinni Gusunə yiiko ka bεεε wēεyə.

²⁹ I Yinni Gusunən yiisuru yiiko wēεyə.
 I ka nūn kēnu daawo win sāa yerə.

Kpa i yiira win wuswaaə
 i nūn sā win dεεrarun sə.

³⁰ Bεε handuniagibu kpuro,
 i diirio win wuswaaə.

Tem mu dam mə,
 mu n bāarimə.

³¹ Wəllu, a yēerio,
 kpa tem mu nuku dobu ko.

I bwesenu kpuro səwə
 ma Yinni Gusunə u bandu dii.

³² Nim wəku gu kuuki koowo,
 ka ye ya wāa ge səə.

Ye ya wāa gen bera mi gia kpuro,
 yu nuku dobu koowo.

³³ Dānu, i nuku dobu kuuki koowo
 Yinni Gusunən wuswaaə.

Domi u wee u handuniagibu siri.

³⁴ I Yinni Gusunə siaro win tən geerun sə.
 Win kīru ta n nōru mə.

³⁵ I nūn nəəguru sueyo i nεε,

Gusunə bεsen Faaba kowo, a sun faaba koowo.
 A sun wəro bwese tukunun nəman di,

kpa a sun menna.

Saa yera sa ko nun təma
 sa n wunen yiisi dεεraru soku,

kpa sa n yērimə, sa n mə,

³⁶ Gusunə, Isireliban Yinni,
 wuna ba ko n siaramə sere ka baadommaə.

Ma tumbu kpuro ba nεε, ami! I Yinni Gusunə siaro.

³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu yiire ba n wāa Yinni Gusunən woodan
 kpakoro ten mi, ba n səmburu mə baadomma. ³⁸ Ma u Obedi Edəmu ka Hosa
 ka begibu gəsa. Ben geera sāawa tumbu wata ka nəəba ita (68). Obedi Edəmu,
 Yedutum bii, ka Hosa ba sāawa kənnə kəsobu.

³⁹ Ma Dafidi u yāku kowo Sadaku ka wigibu yiire bu səmburu ko gunguru
 wəllə Gabaoniə, mi ba ra Yinni Gusunə yākuru kue, ⁴⁰ ba n da nūn yāku dəə
 mwaaaruginu kue baadomma yāku yerə, bururu ka yoka, kpa bu maa ko
 kpuro ye ya wāa wooda səə ye u Isireliba wē. ⁴¹ Be səəra Hemani ka Yedutum
 ka sere be ba gəsa ba ben yiisa sia sia mi, bu ka Yinni Gusunə sā ba wāa. Domi
 wi, Yinni Gusunən tən geeru ta ra n wāawa sere ka baadommaə. ⁴² Hemani ka
 Yedutum, bera ba ra kəbi ka səkətirenu ka sere maa yāa ni nu tien wunanəsu
 ko, ni ba ra ka womusu ko bā n Yinni Gusunə sāmə. Yedutum biba ba maa
 sāa kənnən kəsobu.

⁴³ Yen biru, tumbu kpuro ba gəsira ba wura ben yenusə. Ma Dafidi u maa da
 win yenuə u ka win yenugibu domaru kua.

*ka win bibun bweseru kua
(I maa meerio Samueli II, 7:1-17)*

17

¹ Ye Dafidi u da u sina win yenu, yera u Gusunon somo Natani sowa u nee, n weene na n waa diru soo te ba kua ka daa gea ye ba mɔ seduru, kpa Gusunon woodan kpakororu ta n waa kuu bekurugiru soo?

² Ma Natani u nun wisa u nee, a doo a ko nge me a goru doke kpuro. Domi Yinni Gusuno u waa ka wune.

³ Ye n kua wokuru, yera Yinni Gusuno u Natani sowa kasiru soo u nee, ⁴ a doo a nen som kowo Dafidi sɔ a nee, ne, Yinni Gusuno na nun somo ma n n wi u koo man diru bania mi na ko n waa. ⁵ Domi na n sinare diru garu soo saa min di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua giso. Adama na ra n wawa kuu bekurugira kpa ba n ka man basu. ⁶ Baama mi sa da ne ka Isireliba, na ra kparobu gosiwa ba n be ba tie kpare. Adama na n ben goo taare weere n nee, mban sɔna u n man diru banie ka daa ye ba mɔ seduru. ⁷ Yen sɔ, a doo a Dafidi nen som kowo sɔ a nee, ne, Gusuno wallo ka tem Yinni, na nee, ya kparabun diya na nun wunama u n ka saa nen tambu Isireliban kparo. ⁸ Na waa ka wi, baama kpuro mi u da. Meya na nun win yiberɛba dera. Ma na dera u yisuru yara nge ton boko dunia soo. ⁹ Na nen tambu Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka waa mi ka bari yendu, kpa ton kosobu bu ku raa maa se bu bu noni sɔ ¹⁰ nge me ba bu kua yellu kparobun waati soo. Na win yiberɛba kpuro sekuru doke. Ne, Yinni Gusunowa na nun somo ma kon nun ko bwese bakarun nuuru. ¹¹ Win saa ya n tura u gu, ba nun sika win baababan sika, kon win bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire. ¹² Bii wiya u koo man diru bania, kpa n win sina gona swii ya n dam mɔ sere ka baadomma. ¹³ Na kon saa nge win tundo, kpa u n maa saa nge nen bii. Na n nun nen durom wunarimo nge me na mu suno wi u nun gbiye wunari. ¹⁴ Kon nun ko nen tambun suno, kpa n win ban ten dam sire sere ka baadomma.

¹⁵ Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi Dafidi sowa nge me Yinni Gusuno u nun sɔsi kasi te soo.

*Dafidi u kanaru kua
(I maa meerio Samueli II, 7:18-29)*

¹⁶ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunon saa yerɔ. U gerua u nee, Yinni Gusuno, na ye ma na n saa gaanu. Nen bwesera kun maa gaanu tura. Ka me, a man kua suno Yerusalemu mini. ¹⁷ Ma a ye garisi gaa piiminu wunen mi. Domi a kpa gerum nge me nen bweseru ta ko n saa sia. Ma wune yi a kpɔ, a man ye somo ne wi na saa ton diru. ¹⁸ Mba kon maa gere beere ye a man doke min sɔ. Domi a man ye ko. ¹⁹ Yinni Gusuno, wunen gari ka maa wunen gorun kirun saabuwa a ka man gaa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sɔsi. ²⁰ Gaanu kpuro ye sa nua a kua, ya sɔsi ma a kpɔ. Goo sari wi u saa nge wune. Wune turowa a saa Gusuno. ²¹ Bweseru garu maa sari nge beɛ Isireliba te ta koo nee, ten buu u tu yakiamu yorun di, ma u tu yisuru ka ta n ka saa wigiru. Ka geema, gaa bakana a sun kua. A maa gaa maamaakiginu kua besen wuswaa ye a ka bwese tukunu gira besen wuswaan di, ma a sun yakiamu Egibitigibun min di. ²² A wunen tambu Isireliba swii ba n ka saa wunegibu mam mam sere ka baadomma. Ma wune Gusuno, a kua ben Yinni. ²³ N n men na, gari yi a gerua ne ka nen bweseru sɔ a de yi kooru sere ka baadomma. ²⁴ A de wunen yisuru tu walle suara sere ka baadomma. Kpa bu nee, wune Gusuno wallo ka tem Yinniwa a saa Isireliban Yinni. Kpa a de nen bwese kera ya n bandu dii

wunen wuswaaɔ. ²⁵ Yinni Gusunɔ, wunen tiiwa a man sɔɔwa a nɛɛ, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sɔna na ka kaka na kana teni mɔ. ²⁶ Yinni, wuna a saa Gusunɔ. Wuna a maa ne wunen sɔm kowo durom menin nɔ mweɛru kua. ²⁷ N n men na, a nen bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baadommaɔ wunen wuswaaɔ. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru mɔwa sere ka baadommaɔ.

*Dafidi u bwese tukunu kamia
(I maa mɛerio Samueli II, 8:1-14)*

18

¹ Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa. ² Ma u Mɔabuba kamia ba kua win yobu. Ma ba nɔn wɔɔ gobi kɔsiamɔ. ³ Yen biru u Hadadesɛɛ, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam me wi, Hadadesɛɛ u dɔɔ u win tem yasiaasia daa te ba mɔ Efaratiɔ. ⁴ Ma Dafidi u nɔn tabu keke nɔrɔbu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maasɔbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000), ka naanaakobu nɔrɔbun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa siinu bɔɔra ma n kun mɔ wunɔbu (100) yi u tii deria. ⁵ Sirigii be ba waa Damasiɔ ba na bu ka Hadadesɛɛ, Soban sina boko somi. Ma Dafidi u ben tɔmbu nɔrɔbun suba yenda yiru (22.000) go. ⁶ Ma u bu kparobu yiiya. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba nɔn wɔɔ gobi kɔsiamɔ. Yinni Gusunɔ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da. ⁷ Ma u Hadadesɛɛn sɔm kowobun tɛɛnu mwɛɛra ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemuɔ. ⁸ U maa sii gandu gurama ta kpɔ Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya sɔawa Hadadesɛɛgisu. Sii gan teya Salomɔ u ka boo kua ka gen yɔratii ka maa saa yerun dendi yanu.

⁹ Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesɛɛ, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia, ¹⁰ yera u win bii Hadoramu gɔra Dafidin mi u nɔn tɔbiri kpa u nɔn siara yɛn sɔ u Hadadesɛɛ tabu wɔri u kamia. Domi Tohu u raa ka Hadadesɛɛ tabu mɔwa. Ma u Dafidi gbɛa mɔrisia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gandu. ¹¹ Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusunɔn sɔ, ka maa sii geesu, ka wura ye u mwɛɛra bwese tuku ninin min di. Niya, Edɔmuba ka Mɔabuba ka Amɔniba ka Filisitiba ka sere Amalekiba.

¹² Abisai, Seruyan bii, u Edɔmuba kamia wɔwɔɔ ye ba mɔ Bɔru. Ma u ben nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹³ Ma u kparobu yi yi Edɔmu mi. Ma Edɔmu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni Gusunɔ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da.

*Dafidin sɔm kowobun yisa
(I maa mɛerio Samueli II, 8:15-18)*

¹⁴ Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ. Ma u gea mɔ, u bu siriamme dee dee. ¹⁵ Yoabu, Seruyan biiwa u tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u saa tirenun bero. ¹⁶ Sadaku, Akitubun bii, ka Abimeleki, Abiataan biiwa ba saa yaku kowobu. Ma Safusa u saa tire yoro. ¹⁷ Benaya, Yehoyadan biiwa u saa Keretiba ka Peletiban kparo. Ma Dafidin bibu ba saa win gerunasibu.

*Ba Dafidin sina asakpɔbu
sekuru doke
(I maa mɛerio Samueli II, 10:1-5)*

19

¹ Yeniban biru Nakasi, Amɔniban sina boko u gu. Ma win bii u bandu kɔsire kua. ² Ma Dafidi u nɛɛ, kon Hanuni, Nakasin bii wi tɔn geeru kua. Domi meya

win tundo u man kua. Yera Dafidi u sòmòbu gòra bu nùn nukuru yemiasia win tundon gòon sò. Ye Dafidin sòmò be, ba tura Hanuni win mi, Amòniban temò bu ka nùn nukuru yemiasia, ³ yera Amòniban wirugibu ba Hanuni sòwa ba nee, a tamaa Dafidi u ka wunen tundo beere wèn sòna u sòmòbu gòrima bu nun nukuru yemiasia? A ñ yē bu ka wuu ge bukiana bu gen saria gia kpa bu gu wòrima bu kam koosian sòna sòmò beni ba na wunen mi?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin sòmò be mwa u ben toba kòna ma u ben yabenu karana saa suunun di sere taanò. Ma u bu yòsu ba doona. ⁵ Ye Dafidi u nua ye n tòn be deema ma u wa ba wāa seku bakaru sò, yera u gabu gòra bu ka bu yinna kpa bu bu sò bu gina doo bu sina Yerikoò sere ben toba ye, yà n kpia bu sere wurama.

Dafidi u ka Amòniba

ka Sirigibu tabu kua

(I maa mēerio Samuēli II, 10:6-19)

⁶ Ye Amòni be, ba wa ma ba Dafidin mòru seeyawa, yera Hanuni ka Amòni be, ba sii geesun gobi nòròbu (1.000) mòrisia Sirigibun mi be ba wāa Mesopotamiò ka Maakaò ka sere Sobàò bu ka bu tabu kekeba ka maasòbu wēema. ⁷ Ma ba bu tabu keke nòròbun suba tēna ka yiru (32.000) wēema, ka maa Maakan sunò ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Mēdebàò. Ma Amòniba ba maa yarima ben wusun di ba mēna ka tabun sòru.

⁸ Ye Dafidi u nua mē, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo damgibu sure. ⁹ Ma Amòniba ba yarima ba wāa wuun duu yera. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba yòra nēnnenka. ¹⁰ Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa biruò ka wuswaaò. Ma u Isireliban tabu kowo damgibu sò tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare. ¹¹ Ma u maa win wònò Abisai tabu kowo be ba tie wē bu ka Amòniba wòri. ¹² Ma u nee, Sirigibu bà n man kamiamò, a man somiru na. Amòniba bà n maa nun kamiamò, kon nun somiru na. ¹³ A de a n wòrugòru mò, kpa su taa bi ko ka wòrugòru bēsen tòm bun sò ka maa Gusunò bēsen Yinnin wusun sò. Kpa Yinni Gusunò u ko ye n ko n nùn wēre.

¹⁴ Ma Yoabu ka win tòm bu ba Sirigibu tabu wòri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di. ¹⁵ Ye Amòniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wònòn wuswaan di ba dua wuuò. Ma Yoabu u gòsiramà Yerusalemuò.

¹⁶ Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba sòmòbu gòra bu Sirigii be ba wāa daarun guru giò sokuma. Sofaki, Hadadesēen tabu kowobun wirugii u bu gbiye. ¹⁷ Ma ba ye Dafidi nòssia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpurò mēna, u ka bu Yuudeni tòbura, ma ba sia ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wòri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di. ¹⁸ Dafidi u ben tabu keke be dumì gawe nòròbun suba nòba yiru (7.000) kòsuka ka be ba wāa be sò, ka naanaakobu nòròbun suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu sunò Sofaki.

¹⁹ Ye Hadadesēen sòm kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi nò tia kua ba nùn tii wē. Saa dōma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kà bu Amòniba somiru da.

Yoabu u Raba tabu wòri

u mwa

(I maa mēerio Samuēli II, 11:1; 12:26-31)

20

¹Wōō kpōōn saa yē sōō sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo dangii be u kpare ba da ba Amōniban tem wari ba kasuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema saa ye sōō, Dafidi u wāawa win yenuō Yerusalemuō.

²Yen biruwa Dafidi u wuu gen sunōn furō wuragu mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tena ka nne. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirō. Yen dōma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona. ³Ma u gen tōmbu yoo sōma koosia. Ben gaba dāa bōōrimō ka sii, gabu ka gbēε, gaba kpenu dākumō, ma gaba tem gbemō ka dākunu. Nge mēya u maa Amōniban wusu kpuron tōmbu yoo sōma koosia. Yen biru, Dafidi u gōsiramā Yerusalemuō ka win tabu kowobu.

*Ba Filisitiba kamia
(I maa mēerio Samuēli II, 21:18-22)*

⁴Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesεε. Saa ye sōōra Sibekai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke. ⁵Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sōō. Yera Elikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wōnō go. Lasimi win yaasan buru ta bōōruwa nge weson beku tēketiru. ⁶Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wāa u gunu too. Niki binu nōōba tia tiawa u mō nōmāō ka naaso. Ma ni kpuro nu kua yenda nne. Win tii u sāawa Rafan bweserugii. ⁷U Isireliba nōō kuura, ma Yonatam, Dafidin mōō, Simean bii, u nūn go.

⁸Tōn be kpuro ba sāawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatiō.

*Dafidi u dera ba Isireliba gara
(I maa mēerio Samuēli II, 24:1-9)*

21

¹Sōō teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi bōrie u ka bu gari. ²Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie sōōwa u nεε, bu dōo bu Isireliba gari saa ben tem sōō yēsan nōm geu gian di sere mēn sōō yēsan nōm dwarō, kpa bu na bu nūn gōra tusia. Nge mēya u koo ka ben geeru gia.

³Yoabu u wisa u nεε, Yinni Gusunō u de win tōmbu bu dabia wunōm wunōm subenu. Nεn yinni sina boko, tōn beni kpurowa ba sāa wunen sōm kowobu. Mban sōna a maa yeni bikiamō. Mban sōna kaa bu torasia.

⁴Adama sina boko u yōrariwa win wooda ye sōō dim dim, ye u Yoabu wē mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemuō. ⁵U Dafidi gari gari yi tusia. Isireli be ba koo kpī bu tabu ko, ben geera sāawa yako tia ka tōmbu nōrōbun suba wunōbu (1.100.000). Yudaban geera sāawa nōrōbun suba nεεru ka wata ka wākuru (470.000).

⁶Yoabu u n Lefin bwese keragibu ka Benyamεen bwese keragibu gara. Domi sina bokon wooda ye, ya n ka nūn naawε.

Yinni Gusunō u Dafidi

*taarε wē
(I maa mēerio Samuēli II, 24:10-17)*

⁷Dafidin wooda ye, ya n Yinni Gusunō dore. Ma u Isireliba sēyasia. ⁸Ma Dafidi u Yinni Gusunō sōōwa u nεε, ye na kua mi, tora bakara. A de a nε wunen sōm kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

⁹Ma Yinni Gusunō u win sōmō Gadi sōōwa u nεε, ¹⁰a dōo a Dafidi sō a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunō na gerua. Na nεε, wee, na nūn nōni swāanu ita yiye. U gōsio te u kī n ka nūn sēyasia.

¹¹ Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ̀ u gerua. ¹² U nɛɛ, gɔ̀ru tu wunen tem wɔ̀ri wɔ̀ ita, n̄ kun mɛ wunen yibereba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, n̄ kun mɛ Yinni Gusunɔ̀ u de gɔ̀n gɔ̀rado u kɛsi kɛsi bararu pusi Isireliban tem kpuro sɔ̀ u mu kpeerasia. Nɔ̀ni swāanu ita ye sɔ̀, a gosio ye a kī kpa n da n ye Yinni Gusunɔ̀ sɔ̀, wi u man gɔ̀rima.

¹³ Dafidi u Gadi wisa u nɛɛ, na wāa nuku sankira bakanu sɔ̀. Adama n buram bo n wɔ̀ri Yinni Gusunɔ̀n nɔ̀muɔ̀ ye kon ka wɔ̀ri tɔ̀mbun nɔ̀maɔ̀. Domi win wɔ̀nwɔ̀nda kpā.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ̀ u kɛsi kɛsi bararu sure Isireliba sɔ̀. Ma tɔ̀mbu nɔ̀rɔ̀bun suba wata ka wɔ̀kuru (70.000) ba gu. ¹⁵ Yinni Gusunɔ̀ u win gɔ̀rado gɔ̀ra Yerusalemɔ̀ u ye kpeerasia. Sanam mɛ gɔ̀rado wi, u ye kpeerasiamɔ̀, Yinni Gusunɔ̀ u mɛera, ma u gɔ̀ru gosia kɔ̀sa yen di. Ma u win gɔ̀rado wi u wuu ge kpeerasiamɔ̀ mi, sɔ̀wa u nɛɛ, n den tura mɛ, a wunen nɔ̀mu wuno.

N deema gɔ̀rado wi, u wāawa Ɔ̀nani, Yebusin doo soo yerɔ̀. ¹⁶ Dafidi u nɔ̀ni seema u gɔ̀rado wi wa u wāa wɔ̀llu ka tem baa sɔ̀, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tɔ̀mbun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswaa tem girari nuku sankiranun sɔ̀. ¹⁷ Yera Dafidi u Yinni Gusunɔ̀ sɔ̀wa u nɛɛ, nɛna na wooda wɛ bu tɔ̀n be gari. N n mɛn na, nɛna na tora. Tɔ̀n beni ba n̄ gāanu kue. Yen sɔ̀, a nɛ ka nɛn yenugibu nɔ̀ma dokeo kpa a wunen tɔ̀mbu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunɔ̀

yāku yeru bania

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 24:18-25)

¹⁸ Yinni Gusunɔ̀n gɔ̀rado u Gadi sɔ̀wa u nɛɛ, a Dafidi sɔ̀wɔ̀ a nɛɛ, u doo Ɔ̀nani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunɔ̀ yāku yeru bania.

¹⁹ Ma Dafidi u seewa u da nge mɛ Yinni Gusunɔ̀ u Gadi sɔ̀wa. ²⁰ N deema Ɔ̀nani u wāa win doo soo yerɔ̀ ka win bibu nɛɛ ba alikama soomɔ̀. Ye u sīra yera u Gusunɔ̀n gɔ̀rado wa ma ba da ba kukua. ²¹ Ma Dafidi u da Ɔ̀nanin mi. Ye Ɔ̀nani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswaa u siriru tem girari. ²² Ma Dafidi u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, a man win wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunɔ̀ yāku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nɛn tɔ̀mbu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge mɛ kaa ten gobin geeru bure.

²³ Ma u Dafidi sɔ̀wa u nɛɛ, nɛn yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kī. Ketɛba wee, a ka yāku dɔ̀ mwaarugiru ko. Naa kɛkɛba wee yi ko yāku dāa. Alikama wee a ka kɛrun yāku ru. Ye kpuro na nun kāwa.

²⁴ Ma Dafidi sina boko u nùn wisa u nɛɛ, aawo, kon tu dwewa nge mɛ kaa ten gobin geeru bura. Na n̄ Yinni Gusunɔ̀ gāanu wɛɛmɔ̀ ni nu sāa wunɛginu n ka nùn yāku dɔ̀ mwaarugiru kua te ta n̄ man gāanu diiri.

²⁵ Ma Dafidi u nùn wuran gobi nata (600) wɛ yam min sɔ̀. ²⁶ Dafidi u Yinni Gusunɔ̀ yāku yeru bania mi. Ma u yāku dɔ̀ mwaaruginu ka siarabun yāku nu kua. Yen biru u Yinni Gusunɔ̀ kana. Ma Yinni Gusunɔ̀ u win kanaru mwa, u dera dɔ̀ u sarama wɔ̀llun di yāku yeru wɔ̀llu mi, u yāku ni mwa.

²⁷ Yinni Gusunɔ̀ u ka win gɔ̀rado wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararɔ̀.

²⁸ Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunɔ̀ u win kanaru mwa Ɔ̀nani Yebusin doo soo yeru mi. Saa dɔ̀ma ten diya u ra nùn yāku ru kue mi. ²⁹ Saa ye sɔ̀, Yinni Gusunɔ̀n kuu bekurugii te Mɔ̀wisi u kua ghaburɔ̀, ta wāawa Gabaonin gungurɔ̀ ka yāku yeru sannu mi ba ra yāku dɔ̀ mwaaruginu ko.

³⁰ Dafidi kun kpɛ u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunɔ̀n mi, yɛn sɔ̀ berum nùn mwa gɔ̀rado win sɔ̀.

22

¹ Ma Dafidi u nee, yam miniwa ba koo Yinni Gusunon saa yeru bani. Miya yaaku yera ko n maa waa mi Isireliba ba ko n da yaaku dso mwaaruginu ko.

Dafidi u Yinni Gusunon

saa yerun sooru mo

² Dafidi u dera ba sobu kpuro menna be ba waa Isirelio. Ma u bu yiire bu kpee bakanu daku bu ka Yinni Gusunon saa yeru bani. ³ U maa sisu sooru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban so ka maa soretii. Sii gan te u menna, ta kpa sere n n kooro bu tu yiire. ⁴ Meya u maa daa gea ye ba mo seduruba menna siki siki sere ba n kpe bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka nun ye naawa. ⁵ Domi Dafidi u tii soowa u nee, win bii Salomoo u saawa bii piibu. U n gina bwisi mo. Wee saa yee te ba koo Yinni Gusunon bania mi, ta ko n yisuru yarawa tem kpuro soo ten giriman kpaarun so. Yen souna u ki u nun ten sooru kua. Ma Dafidi u sooru dabinu kua u sere gu.

Dafidi u Salomoo yiire

u Yinni Gusunon saa yee te

bani

⁶ Dafidi u win bii Salomoo soka ma u nun yiire u nee, a Gusunon Isireliban Yinni saa yeru banio. ⁷ Nen bii, nen tiiwa na raa goru doke n nun tu bania. ⁸ Adama u man soowa u nee, na tambun yem yari too win wuswaa taa baka bi na kuan so. Yen so n n ne kon nun saa yeru bania mi ba ko n da nun sa. ⁹ Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n wawa bori yendu soo. U koo maa nun wora win yiberi be ba ka nun sikerenen noman di. Ba koo nun sokuwa Salomoo. Yen tubusiana bori yendu. Domi win bandun saa soo, u koo de Isireliba ba n waa bori yendu soo. ¹⁰ Wiya u koo nun saa yeru bania. U ko n saawa win bii, kpa wi, u n maa saa win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu soo sere ka baadommao. ¹¹ Te, nen bii, Gusunon wunen Yinni u ko n ka nun waa. Kpa wunen waa ru tu daka da. Kpa a kpi a nun saa yee te bania nge me u nun yiire. ¹² U de a n bwisi ka yeru mo sanam me u koo de a bandu di Isireliba soo, kpa a win woodaba mem noowa. ¹³ A n Yinni Gusunon wooda ka win yiirebu mem noowa bi u Mowisi we Isireliban so, saa yera ye a mo kpuro ya koo nun kooro. A n gesi dam ka worogoru mo. A ku nanda, a ku maa berum ko. ¹⁴ Wee na kookari kua na wura sooru kua ya tonnu norobun suba ita (3.000) kere Yinni Gusunon saa yee ten so. Ma na sii geesu sooru kua su tonnu norobun suba tena (30.000) kere. Na sii gandu ka sii wakusu sooru kua siki siki sere ba n kpe bu su yiire. Meya na maa daa ka kpenu sooru kua. Adama wunen tii kaa kpi a maa sosi mi soo. ¹⁵ Som kowoba ko n waa wunen bokuo dabi dabinu. Bera be ba ra kpenu daku ka be ba ra daa daku ka sere be ba som bwese bwesekan kobu ye. ¹⁶ Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wakusu mo su n geeru mo. Te, a seewo, kpa a sombu te ko. Kpa Yinni Gusunon u n ka nun waa.

¹⁷ Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salomoo somi sombu te soo. ¹⁸ U maa bu soowa u nee, Gusunon been Yinni u waa ka be. Wiya u dera i waa bori yendu soo beri berika. Domi u man tem me nomu beria. Ma mu kua wi ka win tambugim. ¹⁹ Te i Gusunon been Yinni kasuo ka been goru kpuro ka been bwera kpuro. I seewo i win saa yeru bani, kpa i ka win woodan kpakororu ka win saarun dendi yanu kpuro da mi.

23

Dafidi u dera ba Lefiba gara

1 Ye Dafidi u tǎkǎ kua, yera u win bii Salomǎo kua Isireliban sunǎ. 2 Ma u Isireliban gurobu ka yǎku kowobu ka Lefiba mǎnna.

3 Ma ba Lefiba gara tia tia be ba wǎo tǎna mǎ, ka be ba kere mǎ. Ma ben geera kua nǎrǎbun suba tǎna ka nǎǎba ita (38.000). 4 Ma Dafidi u tǎmbu nǎrǎbun suba yǎnda nǎe (24.000) gǎsa be sǎo, be ba ko n da Yinni Gusunǎn sǎa yee ten bana nǎni doke, ka tǎmbu nǎrǎbun suba nǎǎba tia (6.000) be ba koo tǎmbu kpara, kpa ba n da bu sirie. 5 U maa tǎmbu nǎrǎbun suba nǎe (4.000) gǎsa be ba tie sǎo, ba n da sǎa yee ten kǎnnǎsu kǎsu, kpa tǎmbu nǎrǎbun suba nǎe (4.000) be ba tie ba n da Yinni Gusunǎ tǎmǎ ka dwee yǎa ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunǎ siara. 6 Ma u bu bǎnu kua wuu wuuka nge mǎ ba ka wǎa Gǎsǎni ka Kehati ka Mǎrari, Lefin bibun bwese kerǎ sǎo.

7 Gǎsǎnin biba Ladani ka Simeǎ. 8 Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoǎli. Yehieliwa u sǎa ben gbiikoo. 9 Bibu itawa Simeǎ u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba sǎa Ladanin bwese keran wirugibu. 10 Simeǎ u maa bibu nǎe gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria. 11 Yasatiwa u sǎa ben gbiikoo. Ma Sina u sǎa yiruse. Yeusi ka Beria ba ñ bibu mara n dabi. Ma ba bu garisǎ bwese kerǎ tia.

12 Bibu nǎewa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. 13 Amuramun biba Aroni ka Mǎwisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru gǎsa ba yi nǎnǎm sere ka baadommaǎ ba n da ka Yinni Gusunǎ turare dǎo dokeye, kpa ba n da maa sǎarun sǎmburu ko, kpa ba n da maa tǎmbu domaru kue ka Yinni Gusunǎn yǎsiru. 14 Adama ba Mǎwisi Gusunǎn sǎm kowon bibu garisǎwa Lefin bwese kerǎ sǎo. 15 Mǎwisin biba, Gǎsǎmu ka Eliesǎ. 16 Gǎsǎmun bii gbiikoowa Sebueli. 17 Eliesǎen biiwa Rehabia. Bii turo win biru u ñ maa goo mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi. 18 Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti. 19 Bibu nǎewa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekameamu. 20 Bibu yiruwa Usieli u mara. Bera Misee ka Yisiya.

21 Mǎrarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi. 22 Eleasaa u ñ bii tǎn durǎbu mara u ka gu. Bii tǎn kurǎba u mara. Bera ben mǎro bisibu Kisin bibu ba sua kurǎbu. 23 Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Edǎe ka Yeremǎti.

24 Be ba sǎa ben yenun wirugibu Lefin bibun bweseru sǎo nge mǎ ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n da sǎmburu ko Yinni Gusunǎn sǎa yeru sǎa be ba wǎo yǎndu mǎn di n ka da be ba mǎe kere. 25 Domǎ Dafidi u raa nǎe, Gusunǎ Isireliban Yinni u win tǎmbu bǎri yǎndu wǎ. Yen biru u ko n wǎawa Yerusalemǎ sere ka baadommaǎ. 26 Saa ye sǎo, Lefiba ba ñ maa Yinni Gusunǎn kuu bekurugiru ka ten dendi yǎnu sǎoma. 27 Dafidin yiire dǎaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba wǎo yǎndu mǎn di n ka girari be ba kere mǎ. 28 Ba bu dokewa Aronin bibun bweseru wuuru sǎo bu ka sǎmburu ko Yinni Gusunǎn sǎa yerun yaaraǎ ka ten dii sǎsǎo. Bera ba ko n da sǎa yee ten dendi yǎnu kpuro dǎerasie kpa bu maa sǎma gaa ko mi. 29 Bera ba ko n da pǎe ye ba ko n da Yinni Gusunǎ yǎiye ko, ka sere maa som mǎ ba ko n da ka kǎnun yǎkunu ko, ka pǎe ye ba ku ra seeyatia doke, ka pǎe ye ba ra wǎ pǎrenti sǎo, ka kira ni ba ra sǎme. Beya ba ko n da yeba kpuron kpǎaru ka yen dǎebun saria mǎeri. 30 Ba ko n da nǎwa sǎa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusunǎ tǎma, kpa bu nǎn bǎere wǎ. 31 Mǎya ba ko n da maa nǎn yǎku dǎo mwaararuginu kue baadomma tǎo wǎrarugiru sǎo, ka suru kpao ù n yara, ka tǎo baka ni nu tia sǎo nge mǎ nin

geera nε ka nge mε ba nin wooda yi. ³² Bera ba ko n da Yinni Gusunən kuu bekurugirun sɔmburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win s̄a yerun sɔmburu ko.

24

Yāku kowobun wuuru

¹ Ba Aronin bibun bweseru bɔnu kua wuuru ka wuuru. Bibu nnεwa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ² Nadabu ka Abihu ba gbia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba n̄ bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be tɔnawa ba yāku sɔma kua. ³ Dafidi u Aronin bibun bweseru bɔnu kuawa nge mε ben baawuren sɔmbura s̄a. Sadɔku u wāawa Eleasaan bibun bweseru sɔɔ. Ma Akimεlεki u maa wāa Itamaan bibun bweseru sɔɔ. ⁴ N deema tɔmba dabiru bo Eleasaan bibun bweseru sɔɔ n kere Itamaan bibugiru sɔɔ. Yen s̄na ba Eleasaan bibun bweseru bɔnu kua wuuru wɔkura nɔɔbu ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru bɔnu kua wuuru nɔɔba ita, nin baatere ka ten wirugii. ⁵ Ba bu bɔnu kuawa ka tete. Domi be ba s̄a s̄a yerun wirugibu ka Yinni Gusunən s̄aarun wirugibu, be kpuro ba s̄awa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶ Tire yoro Semaya, Netanεlin bii, Lefin bwese kεra sɔɔ, wiya u ben ȳsa tireru doke sina boko ka wirugibu ka yāku kowo Sadɔku ka Akimεlεki, Abiataan bii ka yāku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaɔ. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin ȳsa tireru dokewa ka tete. Ba ra gina Eleasaagibu gɔsiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu gɔsi. ⁷⁻¹⁸ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tete, ben ȳsa wee.

Yehoyaribuwa u s̄a gblikoo.

Ma Yedaya u s̄a yiruse.

Ma Harimu u s̄a itase.

Ma Seorimu u s̄a nnεse.

Ma Maakiya u s̄a nɔɔbuse.

Ma Miyamini u s̄a nɔɔba tiase.

Ma Hakɔtu u s̄a nɔɔba yiruse.

Ma Abiya u s̄a nɔɔba itase.

Ma Yosue u s̄a nɔɔba nnεse.

Ma Sekania u s̄a wɔkuruse.

Ma Eliasibu u s̄a wɔkura tiase.

Ma Yakimu u s̄a wɔkura yiruse.

Ma Hupa u s̄a wɔkura itase.

Ma Yesebabu u s̄a wɔkura nnεse.

Ma Biliga u s̄a wɔkura nɔɔbuse.

Ma Imεri u s̄a wɔkura nɔɔbu ka tiase.

Ma Hesiri u s̄a wɔkura nɔɔbu ka yiruse.

Ma Hapisesi u s̄a wɔkura nɔɔbu ka itase.

Ma Petahia u s̄a wɔkura nɔɔbu ka nnεse.

Ma Esekieli u s̄a yenduse.

Ma Yakini u s̄a yenda tiase.

Ma Gamulu u s̄a yenda yiruse.

Ma Delaya u s̄a yenda itase.

Ma Maasia u s̄a yenda nnεse.

¹⁹ Nge mεya ba ka bu yi yi bu ka sɔmburu ko Yinni Gusunən s̄a yerɔ. Ba ra ben sɔmburu kowa nge mε ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunɔ Isireliban Yinnin tiywa u Aroni wooda ye wε.

Left be ba tien ȳsa

²⁰ Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien ȳsa wee.

Amuramun bibun bweseru sɔɔ, Subaɛliwa. Subaɛlin bibun bweseru sɔɔ, Yesidiawa. ²¹ ReKabian bibun bweseru sɔɔ, Yisiyawa u sɔa gbiikoo. ²² Yiseharin bibun bweseru sɔɔ, Selomɔtuwa. Selomɔtun bibun bweseru sɔɔ maa, Yasatiwa. ²³ Heboronin bibun bweseru sɔɔ, Yeriyawa u sɔa gbiikoo. Ma Amaria u sɔa yiruse. Ma Yasiɛli u sɔa itase. Ma Yekameɛamu u sɔa nnese. ²⁴ Usiɛlin bibun bweseru sɔɔ, Miseewa. Miseen bibun bweseru sɔɔ, Samiriwa. ²⁵ Yisiya, Miseen mɔn bibun bweseru sɔɔ, Sakariwa. ²⁶ Mɛrarin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Musi ka Musin bii Yasian biba. ²⁷ Yaasiya, Mɛrarin biin bibun bweseru sɔɔ, Sohamu ka Sakuri ka Ibiriwa. ²⁸⁻²⁹ Makilin bibun bweseru sɔɔ, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin bibun bweseru sɔɔ, Yerameɛliwa. ³⁰ Musin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Edeɛ ka Yerimɔtiwa.

Be ba sɔa Lefin bibun bweserun keri, bera mi. ³¹ Ben tii ba tɛtɛ tobawa nge mɛ begibu Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadaku ka Akimɛɛki ka yaku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaɔ. Ka woro tee tɛya ba ka ben baawuren yiɛsiru tireru doke, ba n ben keranaa mɛɛra.

25

Wom kowobun wuunu

¹ Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibugiru ka Yedutum bibugiru gɔsa ba yi nenem saarun sɔ. Gari yi Gusunɔ u bu sɔɔwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mɔrɔkunu ka guunu ka sekɛtirɛnu. Be ba sɔma ye mɔ, ben yiɛa wee.

² Asafun bibun bweseru sɔɔ, Sakuri ka Yosefu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpore. Gari yi Gusunɔ u nɔn sɔɔwa yiya u ra n ka womu mɔ nge mɛ sina boko u nɔn yiire.

³ Yedutum bibun bweseru sɔɔ, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simeɛiwa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpore. Gari yi Gusunɔ u nɔn sɔɔwa, yiya u ra n ka womu mɔ ka mɔrɔku, u n ka Gusunɔ siaramɔ kpa u n nɔn beɛɛɛ wɛɛmɔ.

⁴ Hemanin bibun bweseru sɔɔ maa, Bukia ka Matania ka Usiɛli ka Sebuɛli ka Yerimɔti ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Eɛɛ ka Yosibekasa ka Maloti ka Hotiri ka Makasiɔti. ⁵ Beni kpurowa ba sɔa Hemanin bibun bweseru. Hemani wiya u ra Yinni Gusunɔn dam wɔlle sue kpa u sina boko sɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. Hemani wi, u bii tɔn durɔbu mara wɔkura nne, bii tɔn kurɔbu maa ita.

⁶ Tɔn be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ka sekɛtirɛnu ka guunu ka mɔrɔkunu kpa ben tundobu ba n bu kpore. Ba ra ben sɔmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemani ba n bu gbiye.

⁷ Be ba womusu yɛ ka be ba bu swii, be kpuron geera sɔawa goobu ka wene ka nɔɔba ita (288).

⁸ Ba tɛtɛ tobawa bu ka sɔmburun kpunaa yi. Ba n nɛɛ, bukurowa gee, n kun mɛ biiwa gee. Meya ba n maa nɛɛ, be ba womusu yɛwa gee, n kun mɛ be ba torumawa gee.

⁹⁻³¹ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tɛtɛ, be wee.

Yosefu, Asafun bweseru sɔɔ, wiya u sɔa gbiikoo.

Ma Gedalia u sɔa yiruse.

Ma Sakuri u sɔa itase.

Ma Yiseri u sɔa nnese.

Ma Netania u sɔa nɔɔbuse.

Ma Bukia u sɔa nɔɔba tiase.

Ma Yesarela u sɔa nɔɔba yiruse.

Ma Esai u sɔa nɔɔba itase.

Ma Matania u sãa nõõba nnese.
 Ma Simei u sãa wækuruse.
 Ma Asareli u sãa wækura tiase.
 Ma Hasabia u sãa wækura yiruse.
 Ma Subæli u sãa wækura itase.
 Ma Matitia u sãa wækura nnese.
 Ma Yeremoti u sãa wækura nõõbuse.
 Ma Hanania u sãa wækura nõõbu ka tiase.
 Ma Yosibekasa u sãa wækura nõõbu ka yiruse.
 Ma Hanani u sãa wækura nõõbu ka itase.
 Ma Maloti u sãa wækura nõõbu ka nnese.
 Ma Eliata u sãa yenduse.
 Ma Hotiri u sãa yenda tiase.
 Ma Gidaliti u sãa yenda yiruse.
 Ma Makasioti u sãa yenda itase.
 Ma Romanti Esee u sãa yenda nnese.

Wuuru baateren wirugii ka win yenugibu ba ra n sãawa wækura yiru.

26

Be ba ra sãa yerun kõnnõsu

kõsu

¹ Ba be ba ra sãa yerun kõnnõsu kõsu bõnu kua wuu wuuka. Koren bweseru sãõ, Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba gõsa. ² Bibu nõõba yiruwa u mara. Wee nge me ba ka swĩine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli, ³ ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴ Ba maa Obedi Edõmu gõsa. Ma Yinni Gusunõ u nõn domaru kua, u bibu nõõba ita mara. Wee nge me ba ka swĩine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netanæli, ⁵ ka Amieli ka Isakari ka sere Pelitai. ⁶ Semaya, Obedi Edõmun bii gbiikoo u bibu mara be ba kua dangibu, begibun suunu sãõ. Domi ba sãawa wõrugõba. ⁷ Bii bera, Otini ka Refaeli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben wõnõbu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba sãa wõrugõba. ⁸ Tõn be kpurowa ba sãa Obedi Edõmun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben dusibu ba sãawa wõrugõba ma ba hania mõ sõmburu sãõ. Ba sãawa tõmbu wata ka yiru.

⁹ Meselemian bibu ka win wõnõbu ba sãawa tõmbu wækura nõõbu ka ita. Be kpuro ba sãawa wõrugõba.

¹⁰⁻¹¹ Merarin bweseru sãõ, Hosawa ba gõsa. Bibu nnẽwa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simiri kua ben wirugii baa me n ñ wi u sãa bii gbiikoo. Hosan bibu ka win wõnõbu ba sãawa tõmbu wækura ita.

¹² Kõnnõ kõsobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da kõnnõsu kõsu Yinni Gusunõn sãa yerõ. ¹³ Ba kõnnõsu bõnu kuawa ka tete, yenu ka yenu, bibu ka bukurobu, baawure u n ka yẽ mi u koo kõsu.

¹⁴ Ye ba tete toba, sãõ yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u sãa bwisi kãõ u maa sãõ yẽsan nõm geu gia tete di. ¹⁵ Obedi Edõmuwa u sãõ yẽsan nõm dwarugia tete di. Ma win bii u maa yenusu tete di mi ba ra ñanu bere. ¹⁶ Supimu ka Hosawa ba kõnnõ ge ga wãa sãõ duu yeru gia tete di, ka ge ba mõ Saleketi, ga mæera swaaõ ye ya ñõõ gunguru gia. Kõso be, ba mæerinẽwa.

¹⁷ Tõõ baatere Lefiba nõõba tia ba ra n wãa sãõ yari yeru gia, kpa tõmbu nne ba n wãa sãõ yẽsan nõm geu gia, kpa nne ba n wãa sãõ yẽsan nõm dwarõ kpa nne ba n maa wãa ñiaõ mi ba ra ñanu bere. Adama ba ñiaagi be bõnu sãawa wuunu yiru, wuu teerõ tõmbu yiru. ¹⁸ Sãõ duu yeru gia, ñia ye ba gõri gõri sãõ, tõmbu yiru, swaan bera gia, maa tõmbu yiru.

19 Kɔnnɔ kɔsobun wuu ni ba kua Kore ka Merarin bwese keri sɔɔ, niya mi.

Sɔma ye ba Lefi gabu wɛ

20 Lefiba sɔɔ, Akiyawa u ra Yinni Gusunɔn sɔa yerun arumani bere ka sere maa kɛɛ ni ba ka Yinni Gusunɔ naawa. 21 Gɛɛsɔnin bweseru sɔɔ, Ladanin bibun bwesera ba sɔa yenu yɛrobu. Wee nge mɛ ba ka swine. 22 Yeyeli ka win bibu Setamu ka win wɔnɔ Yoeli bera ba ra Yinni Gusunɔn sɔa yerun arumani bere. 23 Amuramun bweseru sɔɔ ka Yiseharin bweseru sɔɔ, ka Heboronin bweseru sɔɔ ka Usielin bweseru sɔɔ, 24 Sebueli, Gɛɛsɔmun bii, Mɔwisin debubuwa u sɔa arumanin berobun wirugii. 25 Win bweseru sɔɔra Eliesee, Gɛɛsɔmun wɔnɔn bibun bwesera wɔa. Rehobia, Elieseen bii u Esai mara. Ma Esai u Yoramu mara. Ma Yoramu u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara. 26 Arumani ye sina boko Dafidi ka yenu yɛrobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu ka tabu sinambu ba ka Yinni Gusunɔ naawa, yera Selomiti ka wigibu ba kɔsu. 27 N deema arumani ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusunɔ naawa bu ka win sɔa yeru sɔmɛ. 28 Arumani ye Gusunɔn sɔmɔ Samuɛli ka Sɔolu, Kisin bii ka Abinee, Nerin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusunɔ naawa, Selomiti ka wigii bera ba maa ye kpuro berua.

29 Kenania ka win bibu be ba wɔa Yiseharin bweseru sɔɔ, bera ba ra tɔmbun wunanɔsu ka siribu ko Isirelin temɔ.

30 Hasabia ka tɔmbu nɔrɔbu ka nata ka wunɔbu (1.700) gabu be ba sɔa wɔrugɔba Yiseharin bweseru sɔɔ, bera ba Isireliban tem kpare mɛ mu wɔa Yuudenin sɔɔ duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔmburu ko ka maa sina bokogiru. 31 Yeriyaawa u sɔa wirugii Heboronin bweseru sɔɔ. Dafidin bandun wɔɔ weeruse sɔɔra ba bwese ten tɔkan kaso kua. Ma ba wɔrugɔba wa be sɔɔ Yasɛɔ Galadin temɔ. 32 Yerian mɛro bisi be, ba sɔawa wɔrugɔba. Be kpuro maa yenu yɛroba. Ben geera sɔawa nɔrɔbun suba yiru ka tɔmbu nata ka wunɔbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔmburu ka maa sina bokogiru nɔmu beria bera mi Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgiba wɔa sɔɔ yari yeru gia.

27

Tabu kowobun sɔma

1 Wee Isireli be ba sina bokon sɔmburu mɔ. Ba sɔawa yenu yɛrobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpare be ba ra n sɔmburu naamɔ suru ka suru, wɔɔ sɔɔ. Wuuru baatera ta sɔawa tɔmbu nɔrɔbun suba yenda nne (24.000). 2-15 Wuu nin baatera ta ten wirugii mɔ.

Suru gbiikoo sɔɔ, Yasobeamu, Sabudielin bii, Perɛsin bweseru sɔɔ, wiya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse sɔɔ, Dodai, Akosigiwa u wuuru yiruse kpara. Ma Mikoloti u sɔa win yiruse.

Suru itase sɔɔ, Benaya, yaku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U sɔawa tabu durɔ wɔrugɔba tenan turo. Wiya u maa sɔa ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u nɔn kɔsire kua u wuu te kpara.

Suru nneɛ sɔɔ, Asaeli, Yoabun mɔɔwa u wuuru nneɛ kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u nɔn kɔsire kua.

Suru nɔɔbuse sɔɔ, Samchutu Yisiragiwa u wuuru nɔɔbuse kpara.

Suru nɔɔba tiase sɔɔ, Yira, Ikesin bii, Tekoagiwa u wuuru nɔɔba tiase kpara.

Suru nɔɔba yiruse sɔɔ, Helɛsi Palonigii, Efaraimun bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba yiruse kpara.

Suru nɔɔba itase sɔɔ, Sibekai Husagii, Serakin bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba itase kpara.

Suru nõõba nnese sɔɔ, Abiesε Anatɔtugii, Benyamεn bwese kεra sɔɔ, wiya u wuuru nõõba nnese kpara.

Suru wɔkuruse sɔɔ, Marai Nεtofagii, Serakin bwese kεra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkuruse kpara.

Suru wɔkura tiase sɔɔ, Benaya Piratonigii, Efaraimun bwese kεra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura tiase kpara.

Suru wɔkura yiruse sɔɔ, Helidai Nεtofagii, Otinielin bwese kεra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura yiruse kpara.

Bwese kerin wirugibu

¹⁶ Wee be ba s̄a Isireliban bwese kerin wirugibu.

Rubenin bwese kεra sɔɔ, Eliesε, Sikirin biiwa u s̄a wirugii.

Simeon bwese kεra sɔɔ, Sefatia, Maakan biiwa u s̄a wirugii.

¹⁷ Lefin bwese kεra sɔɔ, Hasabia, Kemuelin biiwa u s̄a wirugii.

Aronin bibun bweseru sɔɔ, Sadɔkuwa u s̄a wirugii.

¹⁸ Yudan bwese kεra sɔɔ, Elihu, Dafidin mero bisibu sɔɔ, wiya u s̄a wirugii.

Isakaran bwese kεra sɔɔ, Omiri, Mikaelin biiwa u s̄a wirugii.

¹⁹ Sabulonin bwese kεra sɔɔ, Yisimaya, Abudiasin biiwa u s̄a wirugii.

Nefitalin bwese kεra sɔɔ, Yerimoti, Asirielin biiwa u s̄a wirugii.

²⁰ Efaraimun bibun bweseru sɔɔ, Hosee, Asasian biiwa u s̄a wirugii.

Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba w̄a s̄o duu yeru gia, Yoeli, Pedayan biiwa u s̄a wirugii.

²¹ Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba maa w̄a s̄o yari yeru gia,

Galadin temo, Ido, Sakarin biiwa u s̄a wirugii.

Benyamεn bwese kεra sɔɔ, Yaasieli, Abunεn biiwa u s̄a wirugii.

²² Danun bwese kεra sɔɔ, Asareli, Yerohamun biiwa u s̄a wirugii.

Tɔn beni kpurowa ba s̄a Isireliban bwese kerin wirugibu.

²³ Dafidi u n̄ Isireliba gara be ba w̄o yendu mɔ ka be ba n̄ tura mε, yèn s̄o Yinni Gusunɔ u n̄ m̄wεru kua ma u koo Isireliba dabiasia nge w̄ollun kperi.

²⁴ Yoabu, Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yinni Gusunɔ m̄ru kua. Yen s̄ona u n̄ ye kurasie. Adama ba n̄ tɔn be ba gara min geeru yorua sina boko Dafidin w̄aarun faagin tireru sɔɔ.

Dafidin s̄am kowobu gabu

²⁵ Asimafeti, Abudielin biiwa u ra sina bokon arumani bere.

Yonatam, Osiasin biiwa u ra maa gbean d̄ianu bere, wuu marosuginu ka baru kpaanuginu, ka sere k̄osu yenuginu.

²⁶ Esiri, Kelubun bii wiya u s̄a be ba gbean s̄oma m̄n wirugii.

²⁷ Simeï, Ramagii, wiya u s̄a resēm gbaa s̄am kowobun wirugii.

Sabidi Sefamugii, wiya u s̄a mi ba ra tam bere kpuron wirugii.

²⁸ Baali Hanani, Gedεgii, wiya u ra d̄aa ye ba m̄ olifi ka sikam̄re ye ya w̄a w̄owa ye ba m̄ Sefalaen wunan̄su ko.

Yoasi, wiya u maa s̄a gun beru yenun wirugii.

²⁹ Sitarai Saronigii, wiya u ra ketε yi ba kparam̄ Saroniɔn wunan̄su ko.

Safati, Adilain bii, wiya u ra maa ketε yi ba kparam̄ w̄wi s̄on wunan̄su ko.

³⁰ Obili, Isimeeli, wiya u ra yooyoo si ba m̄n wunan̄su ko.

Yesidia Meron̄tugii, wiya u ra maa keteku ninu ni ba m̄n wunan̄su ko.

³¹ Yasisi Hagarenigii, wiya u ra ȳa ni ba m̄n wunan̄su ko.

Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin wunan̄su m̄.

Sina bokon gerunasibu

³² Yonatam, Dafidin dusiwa u sãa win bwisi kēō. Yonatam wi, u bwisi ka yēru mō too. Yehieli, Hakumōnin bii wiya u sãa sina bokon bibun keu koosio. ³³ Ahitofeli u maa sãawa sina bokon bwisi kēō. Usai Aakigii, wiya u sãa sina bokon bōō kpaasi. ³⁴ Ahitofelin biru, Yehoyada, Benayan bii ka Abiataa, beya ba maa kua win bwisi kēōbu. Ma Yoabu u sãa win tabu sunō.

28

Dafidi u Salomō yiire

u Yinni Gusunōn sãa yeru bani

¹ Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro menna Yerusalemuō ka ben bwese kerin wirugibu ka tabu kowo wuunun wirugibu ka tabu sinam be ba tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm kpare ka be ba sina bokon arumani ka win sabenun wunanōsu mōn wirugibu, ka win bibun keu koosiobu ka win sina kpaarun sōm kowobu ka win tabu durō wōrugōba ka ben damgibu kpuro gesi. ² Yera sina boko Dafidi u seewa u yōra u nēē, bēē nen mēro bisibu, bēē nen tambu kpuro, i man swaa dakio i nō. Wee na raa gōru doke n Gusunō besen Yinni diru bania mi ba koo win woodan kpakororu yi te ta sãa win naa sōnditiru, ma na sōoru sãa n ka tu bani. ³ Adama u man sōōwa u nēē, n nē kon tu bani. Domi na sãawa tōnu wi u tabu kua ma u yem yari. ⁴ Wi, Gusunō bese Isireliban Yinni u man gōsa nen tondon yēnun di n ka ko bēē Isireliban sunō sere ka baadommaō. Yellun di, Yudan bwesera u kua wirugii. Yudan bwese te sōō, ma u nen tondon yēnu gōsa. Nen tondon yēnu ge sōō, ma u man gōsa n ka bandu di bēē Isireliba sōō. ⁵ Yinni Gusunō u man bii dabiru kã. Be sōora u Salomō gōsa u swiī bēē Isireliban sina gōna sōō, ye ya sãa wi, Yinni Gusunōgia. ⁶ U man sōōwa u nēē, nen bii Salomōōwa u koo nūn diru bania ka ten yaari mi ba ko n da nūn sã. Domi wiya u gōsa u n ka sãa nge win bii kpa wi, Yinni Gusunō u n maa sãa nge win tundo. ⁷ U koo win bandun dam sire sere ka baadommaō ù n win woodaba ka win yiirebu mem nōōwammē nge mē u mō gisō. ⁸ Tē, nēgibu, na bēē yiiremō Isireliba, Gusunōn tōmbun wuswaaō ka Gusunō besen Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaaō, i de i win wooda mem nōōwa, i ye nēnē bēen gōrusō kpa i wa i n tem mē mō, kpa i maa bēen bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommaō.

⁹ Ma u maa nēē, wunē maa Salomōō nen bii, a Gusunō, nē wunen tondon Yinni gio kpa a nūn sã ka wunen gōru kpuro ka wunen bwēra kpuro. Domi wiya u ra tambun gōrusu ka ben bwisikunu wēeri. À n nūn kasu, u koo de a nūn wa. Adama à n nūn deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommaō. ¹⁰ Tē, a n yē ma Yinni Gusunō u nūn gōsawa a ka nūn diru bania mi ba ko n da nūn sã. Yēn sō a de a n wōrugōru mō kpa a se a sōmburu ko.

Dafidi u Salomōō

sãa yee ten kpunaa wē

¹¹ Yen biru Dafidi u win bii Salomōō sãa yee ten kpunaa wē ka ten dia ye ba gōri gōrgia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii worukinugia, ka dii sōokinugia, ka dii tēn mi ba koo Yinni Gusunōn woodan kpakororu yigia. ¹² Dii ten kpunaa kpurowa u nūn wē ye u raa himba sãa u ko kpuro. Yera sãa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sikerenēgia ka dia yēn mi ba ko n da sãa yee ten arumani beregia, ka yēn mi ba ko n da kēnu beregia ni ba Gusunō wē, ¹³ ka nge mē ba yāku kowobu ka Lefiba bōnu kua wuu wuukagia, ka nge mē ba ko n da ben sōmburu koosinē Yinni Gusunōn sãa yerōgia, ka sere maa dendi yāa ni ba ko n da ka sōmburu kogia. ¹⁴ U nūn wura sōōsi ye u koo ka dendi yāa wuraginu ko, nge mē nin baaniren bunum nē. Ma u nūn sii geesu sōōsi si u koo

ka dendi yāa sii geesuginu ko, nge mε nin baaniren bunum nε. Ba koo dendi yāa ni kowa nin baanire ka nin sɔmburu. ¹⁵ Mεya u maa bu wura ka sii geesun bunum saka wε ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba. ¹⁶ U maa nùn wura wε mèn saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunɔ pɛɛ yiye, ma u maa nùn sii geesu wε u ka tabulu gεε ko. ¹⁷ Yen biru u maa nùn sɔsi nge mε ba koo kaato donnuginu koosina ka gbɛa ka nɔri yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum, ¹⁸ ka yāku yee wuragiru mi ba ko n da turare dɔɔ doke ka ten bunum. U maa nùn sɔsi nge mε ba koo naa kεke ka wɔllun kɔsobun weenasibu koosina ka wura. Yin kasi yi ko n dɛriewa yi n Yinni Gusunɔn woodan kpakororu wukiri. ¹⁹ Ma Dafidi u nεε, Yinni Gusunɔn tiwa u yeniba kpuron kpunaa yorua u man wε. Ma u man yen bwisi wε n ka ye tubu.

²⁰ Yen biru, Dafidi u win bii Salomɔ sɔɔwa u nεε, a tii dam kɛɔ, kpa a n wɔrugɔru mɔ, kpa a se a sɔmburu ko. A ku bεrum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunɔ nɛn Yinni u ko n ka nun wāa. U n nun derimo, u n maa nun biru kisimɔ sere win sāa yee ten sɔmburu kpuro tu ka wiru goora. ²¹ Yāku kowobu ka Lefiba wee ba banu sāa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunɔn sɔarun soma ko. N n sāa yee ten banan sɔn na, tɔmbu wee be ba sɔm bwese bwesekan kobu yε ba maa tii wε ka kīru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpiiya.

29

Kɛɛ ni ba wε

sāa yee ten banan sɔ

¹ Sina boko Dafidi u tan be ba mɛnne mi kpuro sɔɔwa u nεε, nɛn bii Salomɔ wi Yinni Gusunɔ u gɔsa, u sāawa bii piibu. U n gina tɔmbun kparabun bwisi mɔ. Sɔmbu te u koo maa ko ta kpā, domi sāa yee te, ta n ko n sāa tɔnugiru. Ta ko n sāawa Yinni Gusunɔguru. ² Na nɛn dam kpuro doke n ka Gusunɔ nɛn Yinni sāa yee ten banan sɔɔru ko. Dendi yāa ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ka sii wɔkusu ko, na nin sii wɔkusu yii. Ni ba koo maa ko ka dāa, na nin dāa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii nɔni bwese bwesekaginu, na nin kpee gobiginu yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpā. ³ Gusunɔ nɛn Yinnin sāa yee ten kīrun sɔ, wura ye na mɔ ka sii gee si na mɔ, ye kpurowa na wε sāa yee ten sɔ ye na raa sɔru kua yellu baasi. ⁴ Yera wura ye ya na Ofirin di tɔnnu wunɔbu (100), ka sii geesu tɔnnu goobu ka weeru (240) bu ka sāa yee ten gani pote, ⁵ ka sere maa dendi yāa ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi yāa ni sɔm kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Tɛ, bεε sɔɔ, wara kī u Yinni Gusunɔ kɛru wε ka nuku tia, kpa sɔm kowobu bu ka ye gāa wuraginu ka sii geesuginu seku.

⁶ Yera yenu yɛrobu ka Isireliban bwese kerin wirugibu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu ka sina bokon sɔm kowobun wirugibu ba kɛnu wε ka nuku tia. ⁷ Ye ba wε Yinni Gusunɔn sāa yee ten sɔ, yera wuran tɔnnu wunaa wata ka wɔkuru ka wuran gobi nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) ka sii geesun tɔnnu gooba wunɔbu (300) ka sii gandan tɔnnu nata (600) ka sii wɔkusun tɔnnu nɔrɔbun suba ita (3.000). ⁸ Be ba kpee gobiginu mɔ, ba nu Yeyeli, Gεεsɔnin bweserugii wε u doke Yinni Gusunɔn sāa yerun arumanin beru yerɔ. ⁹ Tɔn be kpuro ba nuku dobu kua kɛɛ ni ba Yinni Gusunɔ wɛn sɔ, domi ba nu wɛwa ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰ Dafidi u Yinni Gusunə siara tən be ba mənne mi kpuron wuswaaə. U nɛɛ, i Gusunə beɛɛn sikado Yakəbun Yinni siaro sere ka baadommaə. ¹¹ Yinni Gusunə, wuna a kpā, a dam mə, a maa yiiko mə. A n̄ n̄ru mə. Domi wuna a mə kpuro ye ya wāa wəllə ka ye ya wāa temə. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere. ¹² Wunen min diya dukia ka beere ya ra ne. Wuna a bandu dii kpuron wəllə. Wunen n̄muəra dam kpuro mu wāa. Wuna kaa kpī a gāanu kpuro wəlle sua kpa a nu tāsisia. ¹³ Tē, Gusunə beɛɛn Yinni, sa nun siaramə, sa maa wunen yīsirin kpāaru beere wēemə. ¹⁴ Nɛ ka n̄n tambu sa n̄ gāanu tura su ka nun kēnu wē. Gāanu kpuro naaməwa wunen min di. Ye sa maa nun wēemə kpuro, wunen min diya sa ye waamə. ¹⁵ Sa beɛɛn wāaru diməwa wunen wuswaaə nge sabu nge mɛ beɛɛn sikadoba ba kua. Beɛɛn wāaru t̄ru kpuro koo doonawa nge saaru, yīiyəbu sari. ¹⁶ Gusunə beɛɛn Yinni, wuna a kpuro mə. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa s̄əru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen yīs d̄ɛɛraru s̄əwa. ¹⁷ Gusunə n̄n Yinni, na yē ma wuna a ra t̄nun ḡoru wēeri, a ra maa gem kā. Wee na ka nun kēe nini naawa ka ḡoru d̄ɛɛrə. Na maa wa wunen tən be ba wāa mini, ba nun kēnu wēemə ka nuku dobu. ¹⁸ Gusunə, beɛɛn sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakəbun Yinni, a de wunen t̄mbun ḡorusu ka ben bwisikunu nu n s̄āa m̄eni baadomma, kpa ben ḡorusu su n t̄sa wunɛ s̄ə. ¹⁹ Kpa a de n̄n bii Saloməən ḡoru ga n s̄ə, u ka wunen yiirebu ka wunen s̄əsinu ka wunen woodaba m̄em s̄əwa, u ka ye kpuro samburu ko, kpa u s̄āa yee te bani t̄n s̄ə na s̄əru yeni kpuro kua.

²⁰ Dafidi u maa tən be ba mənne mi kpuro s̄əwa u nɛɛ, i Gusunə beɛɛn Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunə ben sikadoba Yinni siara, ba yiira win wuswaaə ka maa sina bokon wuswaaə.

Ba Saloməə kua sina boko

²¹ Yen sisiru, ba Yinni Gusunə siarabun yāku nu ka yāku d̄əw m̄waararuginu kua ka ketɛ n̄rəbu (1.000) ka yāa kinenu n̄rəbu (1.000) ka yāa kp̄emminu n̄rəbu (1.000), yāku nin baatere ka ten tam. Ma ba maa yāku dabinu ganu kua Isireliba kpuron s̄ə. ²² Yen t̄ə te, ba di ba n̄ra Yinni Gusunə n̄n wuswaaə ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Saloməə Dafidin biin bandu dam sire ba n̄n gum t̄are wirə n̄n yiruse Yinni Gusunə n̄n wuswaaə, u ka ko kparo. Yen biru, ba maa Sadəku gum t̄are wirə ba n̄n kua yāku kowo. ²³ Saloməə u sina Isireliban sina ḡonə ye ya maa s̄āa Yinni Gusunəgia. U kua sunə win tundo Dafidin ayerə. U kuura, ma Isireliba kpuro ba n̄n wiru kp̄iia. ²⁴ Wirugibu ka tabu kowo dangibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba n̄n wiru kp̄iia. ²⁵ Yinni Gusunə u Saloməə wəlle sua Isireliba kpuron suunu s̄ə. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba n̄n ḡiie Isirelio.

Dafidin ḡə

²⁶ Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro s̄ə. ²⁷ U bandu diwa w̄əw weeru Isireliba s̄ə. Heboroniə w̄əw n̄əba yiru, Yerusalemuə maa w̄əw t̄na ka ita. ²⁸ Dafidi u dukia ka girima wa. U t̄əkə kuawa k̄əw k̄əw. Ma u gu b̄əri yendu s̄ə. Ma win bii Saloməə u bandu k̄sire kua.

²⁹ Ye sina boko Dafidi u ḡbia u kua, ka ye u kua d̄aku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuelin tireru s̄ə ka Gusunə n̄n s̄əmə Natanin tireru s̄ə, ka sere maa yam wao Gadin tireru s̄ə. ³⁰ Tire ni s̄əra ba maa win bandun gari yorua ka win w̄ruguru, ka ye n kora Isireliban temə ka tem tukumə win waati ye s̄ə.

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Saloməən bandun faagiwa tire te, ta mə ka nge mē Isireliban bwese keri wəkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tənən sina boko ma win bibun bwesera ban te wēenamə sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu wəri ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Saloməən bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda bənu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMƏ, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

¹ Salomə, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunə win Yinni u wāa ka wi, ma u nūn wəlle sua.

Salomə u bwisi kana

(I maa mēerio Sinambu I, 3:4-15)

² Səə teeru Salomə u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu nərəm nərəm (1.000) ka wunəm wunəm sinambu ka ben siri kowobu ka ben yenu yērobu, ben wirugibu kpuro gesi. ³ U ka tən be kpuro da Gabaoniə gunguro. N deema miya Yinni Gusunən kuu bekurugiru ta wāa te Məwisi Gusunən səm kowo u kua sanam mē Isireliba ba wāa ghaburo.

⁴ Adama ba Yinni Gusunən woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di ba ka da Yerusalemuə ba yi kuu bekurugirə. ⁵ N deema kuu ten wuswaaəra yāku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii ganduu ta wāa.

Miya Salomə ka tən be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunən mi. ⁶ Yera Salomə u da u yākuru kua yāku yee ten mi, te ta wāa kuu bekurugii ten wuswaaə. Yāanu nərəbuwa (1.000) u ka yāku dəə mwaəaruginu kua. ⁷ Ye n kua wəkuru, yera Yinni Gusunə u Salomə kure. Ma u nūn səəwa u nē, a man bikio ye a ki n nun kē.

⁸ Ma Salomə u nē, wee a nēn tundo Dafidi durom kua. Ma a man kəsire kua win ayerə. ⁹ Tē, a de wunen nəə mwēeru tu yibiara te a nēn tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di tən wuurun suunu səə te ta dabi nge yani seeri.

¹⁰ Yen sə tē, a man bwisi ka laakari kēeyə, kpa n kpī n ka tən be kpara. Ma n kun mē, wara u koo kpī u wunen tən dabi te kpara.

¹¹ Gusunə u Salomə səəwa u nē, na nua ye ya wāa wunen gōruə. Wee, a n dukia ka arumani bikie, n kun mē bēere, n kun mē be ba nun tusan gə. Meya a n maa bikie wunen wāaru tu dakaa da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka nēn tumbu kpara bēn wəllə na dera a bandu dii. ¹² Tē, kon nun bwisi ka laakari ye wē. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka bēere wē ye sinam be ba nun gbiyye ba n waare a sere bandu di. Meya wunen biru, goo kun maa ye wasi.

¹³ Yeniban biru, Salomə u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunən kuu bekurugira wāa. Ma u wurama Yerusalemuə u bandu dii Isireliba kpuron wəllə.

Yiiko ka arumani

ye Salomə u mə

(I maa mēerio 9:25-28, Sinambu I, 10:26-29)

¹⁴ Salomə u tabu kēkē yi dumi gawe menna nərəbu ka nēeru (1.400). Ma u maa maasəbu menna nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu səə ka sere maa Yerusalemuə mi win tii u wāa. ¹⁵ U dera wura

ka sii geesu dabia Yerusalemu nge kpenu. Ma u dera dāa ye ba m̀d sɛduru ya maa dabia baama nge dāa ye ba m̀d sikam̄re ye ya ra n wāa Sefalan w̄waw̄a. ¹⁶ Egibitin diya ba ra ka ǹn dumi naawe. Tenkubara ba ra yi dwem de. ¹⁷ Ba ra ǹn tabu k̄k̄e yi dumi gawen tia d̄orewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa ǹn duma d̄ore sii geesun gobi wunaa weeru ka w̄kuru. Bera ba ra maa ka Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Salom̄o u s̄a yerun banan

s̄ōru m̀d

(I maa m̄erio Sinambu I, 5:15-32, 7:13-14)

¹⁸ Salom̄o u wooda w̄e bu Yinni Gusun̄o diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2

¹ Yera u t̄mbu n̄r̄obun suba wata ka w̄kuru (70.000) ḡosa be ba ko n da s̄omun̄ sue, ka t̄mbu n̄r̄obun suba w̄ne (80.000) be ba ko n da kpenu d̄aku guun̄o. Ma u maa t̄mbu n̄r̄obun suba ita ka nata (3.600) ḡosa be ba ko n s̄ambu te n̄ni doke.

² Salom̄o u Hiram̄u, Tirin sun̄o ḡoria u n̄e, nge m̄e a raa nen tundo Dafidi d̄aa ye ba m̀d s̄eduru k̄a u ka win sina kpaaru bana, nge m̄eya nen tii na maa k̄i a man k̄ema. ³ Wee na Gusun̄o nen Yinni diru baniam̄e ta n s̄a wigiru. Miya ba ko n da ǹn turare nubu durorugia d̄o dokeye, kpa bu win p̄e yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa ȳaku d̄o m̄waafaruginu ko bururu ka yoka, t̄o baatere, ka t̄o w̄erugiru s̄o, ka suru kpāo baawure s̄o, ka Yinni Gusun̄on t̄o bakaru baatere s̄o nge m̄e ba Isireliba yen wooda w̄e sere ka baadomma.

⁴ Dii te, ta ko n kp̄a. Domi Gusun̄o bes̄en Yinni u b̄unu kpuro kp̄aru kere. ⁵ N n men na, goo kun kp̄e u ǹn diru bania. Domi baa w̄llu ka ten kp̄aru ta ñ kp̄e tu ǹn mwa. Yen s̄o, wara ra n n̄e, Salom̄o n sere ka ǹn diru bania. N̄gia n ko mi ko na n da ǹn turare d̄o dokeye. ⁶ Yen s̄o t̄e, wun̄e Hiram̄u, a man goo m̄orisiana wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄kusun s̄ambu ȳe ka sere beka ye ba w̄kua ka wun̄am ka maa gaadura kpa u n maa ḡaanun weenasinun kobu ȳe gana s̄o, kpa bu s̄ambu ko sannu ka nen t̄on be ba maa ȳeru m̄o ba ka wāa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro s̄o. T̄on be, ba s̄awa be nen tundo Dafidi u ḡosa. ⁷ A de a man d̄aa ye ba m̀d s̄eduru ka sip̄ere ka santali m̄orisiana Libanin di. Domi na ȳe ma wunen s̄om kowobu ba yen burabu ȳe. Nen som kowobu ba koo bu somi s̄ambu te s̄o. ⁸ A de bu man d̄aa ye kasuama ya n kp̄a. Domi dii te na k̄i n bani mi, ta kp̄a. Ta ko n maa w̄a.

⁹ Saa ye s̄o, kon wunen s̄om kowobu alikaman som t̄onnu n̄r̄obun suba n̄oba tia (6.000) w̄e ka d̄ia bimi yi ba m̀d s̄sun som t̄onnu n̄r̄obun suba n̄oba tia ka tam ditiri n̄r̄obun suba n̄ne (800.000) ka sere maa gum ditiri n̄r̄obun suba n̄ne.

¹⁰ Ma Hiram̄u, Tirin sun̄o, u Salom̄o wisa tireru s̄o u n̄e, geema, ȳen s̄o Yinni Gusun̄o u win t̄mbu k̄i, yen s̄ona u nun kua ben sun̄o. ¹¹ I ka man Gusun̄o Isireliban Yinni siaro wi u w̄llu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii k̄a wi u koo wi, Yinni Gusun̄o s̄a yeru bania ka sere maa win tiin sina kpaaru. ¹² T̄e, wun̄e Salom̄o, kon s̄om ȳero goo m̄orisiana. Ȳero u bwisi m̄o too. Win ȳisira Hiram̄abi. ¹³ U s̄awa kur̄o goon bii. Kur̄o wi, u s̄awa Danun bweserugii. Ma win tundo u s̄a Tirigii. Hiram̄abi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄kusu ka kpenu ka d̄aan s̄ambu ȳe. U maa bekan s̄ambu ȳe, ye ba kua ka w̄e wun̄amgii ka gaaduragii, ka w̄e sw̄e ka sere maa w̄e dangii. M̄eya u maa ḡaanun weenasinun kobu gani s̄on s̄ambu ȳe. S̄ambu te ba gesi ǹn n̄mu s̄ondia kpuro, u koo kp̄i u tu kowa. U koo s̄ambu te

kowa ka wunen sɔm kowobu sannu ka sere be nen Yinni Dafidi wunen tundo u gɔsa. ¹⁴ Tē, wunε maa, a sun alikama ka ɔsu ka gum ka tam mε mɔrisiama yɛn gari a gerua mi. ¹⁵ Bεsε sa ko maa nun dāa bɔɔria nge mɛn nɔɔ a kī, kpa su ye mɔrisiama ka goo nimkusu sere Yafɔɔ. Kpa wunεgibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemua.

¹⁶ Salomɔɔ u sɔbu gara be ba wāa Isireliba sɔɔ. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. Sɔɔ ben geera kuawa tɔnu nɔrɔbun suba wunaa weeru ka wɔkura ita ka nata (153.600). ¹⁷ Ma u ben nɔrɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) gɔsa ba n da sɔmunu sue, kpa ben nɔrɔbun suba wεnε (80.000) ba n da kpenu dāku guunɔ. Ben nɔrɔbun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da sɔm kowo be ba tie nɔni doke.

Sāa yerun bana

(I maa mεerio Sinambu I, 6:1-38)

3

¹ Salomɔɔ u sāa yee ten bana torua Yerusalemua guu te ba mɔ Mɔriyan wɔllɔ mi ba win tundo Dafidi sɔɔsi. N deema yam mi n daa sāawa ɔnani, Yebusin doo soo yeru. ² U sāa yee ten bana toruawa win bandun wɔɔ nnesen suru yirusen sɔɔ yiruse sɔɔ.

³ Ba dii te yīrawa ka yellun yīrutia ye ba ra ka gāanu yīire. Ten dēɛbu bu sāawa gɔm soonu wata. Ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. ⁴ Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun dēɛbu n nεwa. N sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gɔm soonu wunaa teeru. Ma Salomɔɔ u ten sɔɔwɔ wura gea pote. ⁵ Ma u dii ten tiin gani dāa ye ba mɔ sipere wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea sāa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka yɔnin weenasii kua kua gani yi sɔɔ. ⁶ Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka sɔma ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di. ⁷ U dii te wura potewa ka ten gbereba sɔɔ, ka ten kɔnnɔ suukusɔ ka ten ganiɔ, ka ten gamboba sɔɔ, ma u wɔllun kɔsobun weenasibu kua ten gani sɔɔ.

⁸ Ma u dii te ta dεere gem gem bana mi. Ten dēɛbu ka dii ten tiin yasum mu nεwa. Mu sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera sāawa tɔnnu yendu. ⁹ Wura ye ba ka kulumba kuan geera sāawa kilon bɔnu. Baa ka dia ye ya wāa wɔllɔ kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰ U maa kɔsobun weenasibu yiru kua dii te ta dεere gem gem mi sɔɔ. Ma u ye wura pote. ¹¹ Wɔllun kɔso ben kasa nne ye kpuron dēɛbu bu sāawa gɔm soonu yendu. Kasa yen tian dēɛbu bu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka kɔso yirusεgirun teeru girarine. ¹² Ma kɔso yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo teɔnɔ girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarine. ¹³ Kɔso be kpuron kasa ya dεriarewa. Ma yen dēɛbu kua gɔm soonu yendu. Ma ba yɔ ba wuswaa tii dii ten kɔnnɔ gia. ¹⁴ Ma u dii ten beku kareru kua ka wēε damgii yi ba wɔkua ka gaadura ka wunɔm ka sere ma tom. Ma ba maa kɔsobun weenasibu kua beku te sɔɔ.

Dii ten gbere be ba kua

ka sii gandu

(I maa mεerio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵ U dii ten wuswaaɔ gbere yiru kua. Yen baayeren gunum mu sāawa gɔm soonu tena ka nɔɔbu. Ma ba ye furɔsu sɔndia wɔllɔ. Sin gunum mu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. ¹⁶ U maa yɔnin weenasii buraru garu kua nge te u raa kua sāa yeru mi. Ma u bura te doke furɔ sin wɔllɔ. Ma u dāa marum gam weenasim

kua wunəbu (100) u doke yəni yi sə. ¹⁷ Ma u ghere yiru ye gira sāa yee ten wuswaa. Tia nəm geua, tia maa nəm dwarə. Ma u nəm geugia ye yīsiru kā Yakini. Ma u maa nəm dwarugia ye yīsiru kā Boasi.

4

¹ U maa yāku yeru kua ka sii gandu. Ten dēebu bu sāawa gəm soonu yəndu. Ma ten yasum maa sāa gəm soonu yəndu. Ma ten gunum mu sāa gəm soonu wəkuru.

Boo sii ganduguu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:23-26)

² U boo sii ganduguu kua. Gen nən yasum mu sāawa gəm soonu wəkuru. Gen gunum maa gəm soonu nəbu. Ma gen kəkera sāa gəm soonu tēna. Ga sāawa bwereke mam mam. ³ Ba gen nə bəkan temə ketəban weenasii kua ba ka sikerena. Gəm soo teerun baa sə, ketə wəkura ba kua. Ba ketən weenasii yi kuawa sāa yiru. Ma ye kpuro ya sāa sii bəri tia ka boo sii ganduguu ge. ⁴ Ba boo ge səndiwa ketən weenasii wəkura yirun wəllə. Yen ita ya wuswaa kisi sə yēsən nəm geu gia, ita maa sə duu yeru gia, ita yeni maa sə yēsən nəm dwaru gia, ita ye ya maa tie, sə yari yeru gia. Ma boo ge, ga səndi ketən weenasii yin wəllə. Ma ketə ben biru ga wura səwə. ⁵ Boo gen sinum mu ka nəm tararu nē. Ma ba gen nə bəka kua nge naragia. Ma ga maa nə deriare nge biibii. Ga koo kpī gu nim mwa ditiri nərəbun suba wunaa teeru (120.000).

⁶ U wekenu wəkuru kua ma u nin nəbu yi sāa yee ten nəm geu. Nəbu yeni maa ten nəm dwarə bu wa bu ka tii sārasia, kpa bu maa ka yāku yaa kpakia bə n yāku də mwaararuginu mə. Boo sii ganduguu gen nima yāku kowobu ba ra ka ben noma ka naasu kpakie.

Dendi yāa ni ba kua ka sisu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:40-51)

⁷ U maa dabu wuraginu kua wasi wəkuru. U nu kuawa nge mē ba nin wooda yi. Ma u nin nəbu yi sāa yee ten nəm geu. Nəbu yeni maa nəm dwarə.

⁸ U tabulu wəkuru kua u yi sāa yeru mi. U nəbu yi nəm dwarə, ma u maa nəbu yi nəm geu.

Ma u maa gbēe wuraginu kua wunəbu (100) nī sə ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka.

⁹ U yaara gaa kua yāku kowobun s. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰ U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen nəm geu sə yari yerun nəm dwaru gia.

¹¹ Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gbēa yē sə ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka. Nge mēya u ka səmbu te kua u kpa te sina boko Salomə u nūn yiire u ko Yinni Gusunən sāa yee ten s. ¹² Wee ye u maa kua. Yera ghere yiru

ka furəsu yiru si ba koo doke ghere ben wəllə

ka kəkəsə bwesenu yiru ye ba koo səndi furə sin wəllə.

¹³ U maa dāa marum weenasim kua nēeru (400) kəkəsə yiru yen s. Kəkəsə yiru yen baayere sə, dāa marum weenasim mən sīa yiru yiruwa u kua u ka səndi furə sin wəllə.

¹⁴ U wekenu kua wəkuru ka nin səwaritii wəkuru.

¹⁵ U boo sii ganduguu kua, ka ketən weenasii wəkura yiru yi yi boo ge səwa.

¹⁶ U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi yāa ni sina boko Salomə u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wəriasia. ¹⁷ U dera ba yāa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin

wəwaa mi sonda wāa Sukotu ka Seredan baa sɔɔ. ¹⁸ Salomoo u dera ba dendi yāa ni kua nu dabi sere ba n̄ maa sii gan ten bunum yīira.

¹⁹ Salomoo u maa dera ba dendi yāa ni nu tie kua. Niya yāku yee wuragii te,

ka tabulu yē sɔɔ ba ra pɛɛ sɔndi,

²⁰ ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu sōrawa nge me sāa yerun wooda ya gerua.

²¹ U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²² U maa woba kua, ka n̄ari, ka gbēa, ka dōo guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta dɛere gem gem gamboba ka sāa yee ten tiin kōnn̄n gamboba kua ka wura.

5

¹ Ye Salomoo u sāa yee ten sɔmburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka gāa ni win tundo u raa yi sāa yee ten sō kpuro gurama u doke Yinni Gusun̄n arumanin beru yero.

Ba woodan kpakororu yi

Yinni Gusun̄n sāa yero

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:1-13)

² Yen biru, Salomoo u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ka bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemoo bu ka Yinni Gusun̄n woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba maa m̄ Sioni, kpa bu tu doke sāa yeru mi. ³ Yera Isireliba kpuro ba menna Salomoo mi wōon suru n̄oba yiruse wi sɔɔ ba ra tōo bakaru garu ko. ⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te sua, ⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere s̄arun dendi yāa ni nu wāa te sɔɔ kpuro. Yāku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama. ⁶ Sina boko Salomoo ka Isireliba kpuro be ba m̄enne mi, ba na ba yōra Yinni Gusun̄n woodan kpakoro ten wuswaa. Ma ba yāanu ka kete dabinu go ba ka yākunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n̄ garira.

⁷ Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te da ten ayero dii te ta dɛere gem gem sɔɔ. Ba tu yiwa wollun kōsobun weenasibu yirun kasin kākōra. ⁸ Kōso be, ba kasa d̄eriewa ba woodan kpakoro te ka ten nenutii wukiri. ⁹ Ba koo kpī bu nenutii yi wa yi tere saa dii te ta dɛere gem gem kōnn̄n di. Domi ba yi kuawa yi d̄eu. Adama ba n̄ kpē bu yi wa saa tōon di. Miya kpakoro te, ta wāa sere ka gis̄on gis̄o. ¹⁰ Gāanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n̄ kun m̄ wooda w̄akurun kpee besi yiru ye M̄owisi u doke mi. Yinni Gusun̄wa u n̄un yi wē Horēbun guuro sanam m̄e u ka Isireliba arukawani b̄okua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹ Yāku kowobu ba tii d̄erasia. Adama ba n̄ kue nge m̄e wooda ya n̄e bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara sāa yee ten min di. ¹² Ma Lefiba kpuro be ba sāa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wēe damgii ba ka yō yāku yerun sōo yari yeru gia ba seketirenu neni ka guunu ka m̄ōrkunu. Ma yāku kowobu wunaa teeru ba wāa ben b̄okua ba k̄abi soom̄o. ¹³ Be ba k̄abi soom̄o ka be ba womusu m̄ō ba Yinni Gusun̄o siaram̄o ba m̄ō, i Yinni Gusun̄o siaro, domi u s̄awa t̄on geo, win durom mu ko n̄ wāawa sere ka baadommao.

Ye ba m̄ō m̄e, saa yera guru wii wurora Yinni Gusun̄n sāa yee te wukiri.

¹⁴ Ma yāku kowobu ba kpana bu yōra bu ben sɔmburu ko guru wii ten sō. Domi Yinni Gusun̄n yiikon girima ya dii te yiba.

6

¹ Yera Saloməə u nəəguru sua u nəe,
Yinni Gusunə, a bwisika a n wāa guru wii sinumguru səə.

² Adama nə, na nun wāa yee geeru bania
mi kaa n wāa sere ka baadommaə.

Gari yi Saloməə

u Isireliba səəwa

(I maa məerio Sinambu I, 8:14-21)

³ Yera sina boko Saloməə u sīra Isireliba kpuron mi gia, mi ba yə. Ma u bu domaru kua. ⁴ U gerua u nəe, na Gusunə Isireliban Yinni siara. Domi u win nəə mwəeru yibia te u Dafidi nən tundo kua u nəe, ⁵ saa mìn di u win tumbu Isireliba yarama Egibitin di, u n̄ wuu gagu gəsa ben wusu gasu səə bu ka diru bani mi ba koo n̄n s̄a. U n̄ maa goo gəsa u n̄ ka s̄a win tumbun kparo. ⁶ Adama Yerusalemuwa u gəsa bu ka n̄n s̄a yeru bania mi. Meya u maa Dafidi gəsa u n̄ ka s̄a ben kparo. ⁷ Nən tundo Dafidi wi, u raa gōru doke u Gusunə bəsen Yinni diru bania. ⁸ Ma Yinni Gusunə u n̄n s̄əwa u nəe, ya wā ye u gōru doke u ka n̄n diru bania. ⁹ Adama n̄ wi, u koo n̄n tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani. ¹⁰ Tē, Yinni Gusunə u win nəə mwəe te yibia. Wee nə, Saloməə, na sina bese Isireliban sina gəna wəllə na kua nən tundo Dafidin kəsire. Yen biru, na Gusunə bəsen Yinni dii te bania mi ba ko n̄ da n̄n s̄a. ¹¹ Dii te səəra na win woodan kpakororu wāa yeru kua. Kpee besi yiruwā yi wāa kpakoro te səə, yi səə ba win woodaba yorua be u bəsen baababa wē.

Saloməən kanaru

(I maa məerio Sinambu I, 8:22-53)

¹² Yera Saloməə u yəra Yinni Gusunən yāku yerun wuswaaə Isireliban nənɪ biru, ma u noma yīya wəllə u kanaru kua. ¹³ N deema Saloməə u raa turaru garu kua ka sii gandu. Ma u tu doke s̄a yerun yaara yen suunu səə. Tura ten dēebu bu s̄awa gəm soonu nəəbu. Ten yasum maa gəm soonu nəəbu. Ma ten gunum maa s̄a gəm soonu ita. Miya u yəəwa u yīra Isireliba kpuron wuswaaə. Ma u noma yīya wəllə u nəe, ¹⁴ Gusunə, bese Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunə wəllə ka temə. Wunen bwāa be ba nun mēm nəəwammə ka gōru tia, a ra arukawani ye a ka bu bəkuā yibie, kpa a bu wunen wənwəndu s̄əsi. ¹⁵ Wee a wunen nəə mwəeru yibia te a wunen b̄ə Dafidi nən tundo kua. Ye a n̄n s̄əwa kpuro, a ye kua gisə ka wunen dam. ¹⁶ Yen s̄, Gusunə bəsen Yinni, a nəə mwəe te yibio te a n̄n kua mi. A nəe, u n̄ kəsire biamə win bibun bweseru səə wi u koo win bandu di, bii be, b̄a n̄ tii neni dee dee ben wāaru səə, ma ba nun mēm nəəwammə nge mē wi, Dafidi u kua. ¹⁷ N n̄ mən na, Gusunə bəsen Yinni, a de wunen gari yi a n̄n s̄əwa mi kpuro yi koorā.

¹⁸ Adama kaa sere kpī a sina tem mē səə ka gem? Domi wəlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ¹⁹ Ka mē, Gusunə nən Yinni, a nən gere swaa dakio, kpa a nən kanaru n̄ te na m̄ gisə. ²⁰ A de wunen nənɪ yi n̄ wāa dii te səə wəkuru ka s̄ə səə. A nən kanaru swaa dakio te na m̄ yam mini. Domi miya a nəe, kaa tii s̄əsi. ²¹ Nē ka wunen tumbu, s̄a n̄ menna yam mini, sa kanaru m̄, a sun swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

²² Goo u n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u b̄re yāku yera, ²³ na nun kanamə a yēro swaa dakio wəllun di kpa a bu siria. A tən k̄sə n̄n win k̄sə kəsieyo, kpa a maa gemgii n̄n win gem wē.

²⁴ Yibereba b̄a n̄ wunen tumbu Isireliba kamia yèn s̄ ba nun torari, ma ba gōru gəsia ba na ba nun suuru kanamə dii teni səə, ²⁵ a bu swaa dakio saa

wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwεera bu wurama tem me sɔɔ me a ra ben baababa wε.

²⁶ A n dera gura ya yɔra yɛn sɔ ba nun torari, ma ba gɔru gɔsia yɛn sɔ a bu sekuru doke, ma ba mεerima yam mini ba nun sɔamɔ ba kanaru mɔ, ²⁷ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sɔsɔio yɛ sɔɔ ba koo sɪ, kpa a de gura yu nε tem me sɔɔ, me bεsε wunen tɔmbu sa tubi di mi.

²⁸ Gɔru tɔ n dua tem me sɔɔ, n̄ kun me kɛsi kɛsi bararu, n̄ kun me dɛanun gɔɔ, n̄ kun me twee, n̄ kun me kɔkɔnu ganu ni nu ra dɛanu sanku, n̄ kun me yibεrɛba b̄a n tem mɛn wusu tarusi, n̄ kun me bara bwese bweseka ȳa n wunen tɔmbu deema, n̄ kun me wahala ga, ²⁹ b̄a n seewa ba kanaru mɔ ma ben baawure u win toraru wura win gɔru, ma u win nɔma suema dii tenin bera gia, ³⁰ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a w̄a kpa a bu suuru kua a baawure kua nge me u s̄a. Domi wunε turowa a tɔnun gɔru yɛ. ³¹ Kpa bu nun nasia ba n s̄imɔ wunen swεε sɔɔ ben w̄aru kpuro sɔɔ tem me sɔɔ, me a ben baababa wε.

³² Tɔn tuko goo ù n na u ka nun s̄a yɛn sɔ u nua wunen ȳisira kp̄a, ma a dam bakam mɔ, ma ȳero u kanaru mɔ dii te sɔɔ, ³³ a n̄n swaa dakio saa wəllun di mi a w̄a, kpa a n̄n kua ye u nun bikiamɔ. Kpa handunian tɔmbu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge me wunen tɔmbu Isireliba ba nun nasiε, kpa ba n ȳe ma wuna ba ra s̄a dii te sɔɔ, te na bana mini.

³⁴ A n wunen tɔmbu Isireliba wooda wε bu da bu ben yibεrɛba tabu w̄ari, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mεerima wunen gee a gɔsa, ka dii te na nun banian bera gia, ³⁵ a ben kanaru swaa dakio wəllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶ B̄a n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen m̄aru ya seewa, a bu yibεrɛba n̄mu s̄andia, ma ba bu mwεera ba ka da ba yoru dimɔ turukuɔ n̄ kun me mi n toma, ³⁷⁻³⁸ b̄a n bwisika tem mi ba yoru dimɔ mi ma ba gɔru gɔsia mam mam ba nun tii wε, ma ba tem meni mεerima me a ben baaba wε, ka wuu geni ge a gɔsa ka s̄a yee te na nun bania mini, b̄a n kanaru mɔ ba wε, ba nun torari, ba durum kua, ³⁹ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a w̄a kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua. ⁴⁰ Tε, Gusunɔ n̄n Yinni, a de a n̄ni wukia kpa a swaa daki kana te na mɔ.

⁴¹ Yinni Gusunɔ,

a seewo a na mi a ra w̄ere,
wunε ka wunen woodan kpakororu,
mi wunen dam mu ra s̄ɔs̄ire.
A de wunen ȳaku kowobu ba n faaba mɔ.
Kpa be ba nun mɛm n̄ɔwamme
b̄a n nuku dobu mɔ doo n̄aru sɔ.

⁴² Yinni Gusunɔ,

a ku wi a gɔsa biru kisi.
A wunen durom yaayo
mε a Dafidi wunen s̄am kowo kua.

S̄a yee ten wukiabu

(I maa mεerio Sinambu I, 8:62-66)

7

¹ Sanam me Salomɔ u kanaru kua u kpa, yera d̄ɔ u sarama wəllun di u ȳaku d̄ɔ mwaararugii ni ka ȳaku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te wukiri. ² Ȳaku kowobu ba n̄ kp̄a bu du Yinni Gusunɔn s̄a yera, domi win yiikon girima ya yiba ten mi. ³ Ye Isireliba kpuro ba d̄ɔ wi ka Yinni Gusunɔn yiikon girima ye wa ya sarama ya w̄a s̄a yee ten wəllɔ, yera

ba yiira ba siriru tem girari turarun wəllə te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunə siaramə ba mə, Yinni Gusunə u sāawa tən geo. Win durom mu ra n wāawa sere ka baadommaə.

⁴ Isireliba kpuro ka sina boko ba yākuu kua Yinni Gusunən wuswaaə. ⁵ Yen dāma te, Saloməə u naa kinenu nərəbun suba yenda yiru (22.000) go ka yāanu nərəbun suba wunaa teeru (120.000). Nge meya ba ka sāa yee te wukia. ⁶ Yāku kowobu ba yə ben ayenə, ma Lefiba ba dwee yānu soomə, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunə sā. N deema u raa bu yiire bu womu geni ko bu nɛɛ, Gusunən durom mu ko n wāawa sere ka baadommaə. Ma yāku kowobu ba kəbi soomə Isireliba kpuron wuswaaə mi ba yə. ⁷ Saloməə u sāa yee ten yaaran suunu deerasia ye ya wāa sāa yee ten ti tiin wuswaaə. Domi miya u yāku dōə mwaaruginu ka siarabun yākuu kua yèn sə yāku yee te ba kua ka sii gandū ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

⁸ Saloməə ka Isireliba kpuro ba tōə baka te diwa sere sōə nōəba yiru. Ma tən dabiru ta na saa Hamatin tem kpuron di, n ka girari Egibitin daaru gian di. ⁹ Sōə nōəba itase, ba maa menna be kpuro ba yāku yee te deerasia ba yi nenem. Ba ye kuawa sōə nōəba yiru. Yen biruwa ba maa tōə bakarun ti di sere sōə nōəba yiru. ¹⁰ Wōəon suru nōəba yirusen sōə yenda itase sōəra Saloməə u dera tamba wura ben yenusə. Ma ba nuku dobu mə durom mɛ Gusunə u Dafidi ka Saloməə ka sere win tōmbu Isireliba kuan sə.

Yinni Gusunə

u kpaam Saloməə kure

(I maa mɛerio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

¹¹ Sanam mɛ Saloməə u Yinni Gusunən sāa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya koorə, ye u gōru doke u ko Yinni Gusunən sāa yerə ka sere maa win tiin sina kpaarə, ¹² yera Yinni Gusunə u nūn kure wōkuru. Ma u nūn sōəwa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Na yam mi gōsa. Miya ba ko n da man yākuu kue. ¹³ Nə n wəllu kenua, ma gura kun maa nemə, n kun mɛ na dera twee yi tem mɛ wukiri yi mən dīanu di, n kun mɛ nə n mən tōmbu kēsi kēsi baranu sure, ¹⁴ saa ye sōə, bɛɛ be i sāa nen tōmbu, i nen yīsiru sōəwa, ma i tii kawa i bɛɛn daa kōsa deri, ma i man soka, kon bɛɛ wurari wəllun di kpa n bɛɛ bɛɛn toranu suuru kua, kpa n bɛɛn tem arumani wesia. ¹⁵ Saa ye sōə, kon bɛɛ mɛeri kpa n kana ni i man koosima sāa yeru mini swaa daki. ¹⁶ Tɛ, na tu gōsa na yi nenem nen sō, ta n ka nen yīsiru sōəwa. Ten miya nen noni ka nen gōru kpuro ko n woo. ¹⁷ Wunɛ maa Saloməə, ə n sīimə nge mɛ wunen tundo Dafidi u sīa, ma a mə ye na nun yiire kpuro, ma a nen woodaba mɛm nōəwammɛ, ¹⁸ kon wunen bandun dam sire nge mɛ na wunen tundo Dafidi nōə mwɛɛru kua na nɛɛ, u n kōsire biamə wi u koo bandu di Isireliə. ¹⁹ Adama i n gōsira i nen woodaba deri be bɛɛ wɛ, ma i maa da i būnu sāwa, ²⁰ kon bɛɛ wunawa nen tem di mɛ na bɛɛ wɛ. Kpa n dii te yina te na gōsa na yi nenem nen yīsirun sō mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu yɛɛ. ²¹ Be ba raa ten kpaaru yɛ yellu, bə n sarə mi, biti koo bu mwə kpa bu bikia bu nɛɛ, mban sōna Yinni Gusunə u wuu geni ka dii teni kua mɛ. ²² Kpa bu wisi bu nɛɛ, ba Gusunə ben baababan Yinni deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba būnu yiiramɛ ba sāmə. Yen sōna u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

Ye Saloməə u maa kua

(I maa mɛerio Sinambu I, 9:10-28)

8

¹ Wōo yendun baa sōra Salomōo u Yinni Gusunōn sāa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa. ² U maa wuu si Huramu u nūn kā sōnwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³ Salomōo u Hamati wōri ye ya wāa Soban bera gia, ma u ye mwa. ⁴ U tem mi gāanu ku ra kpin wuu ge ba mō Tadimōri bana ka sere maa Hamatin wuu sīn mi ba ko n da win dīanu bere. ⁵ U Bēti Horoni ye ya wāa gunguru wōlō ka ye ya wāa wōwaa bana. Wuu si, su gbāranu ka gamboba mō, ka maa yen sēretinu.

⁶ U maa wuu ge ba mō Balati bana ka wuu sīn mi u ko n da win dīanu bere. Ma u sīn gasu sōo win tabu kēkē yi dumi gawe berua ka maasōbu. Ye Salomōon gōru ga kī, yera u bana Yerusalemōo ka Libaniō, ka sere wuu si u mō sōo.

⁷ Tōn be ba tie Hētiba sōo, ka Amōreba sōo, ka Feresiba sōo, ka Hefiba sōo, ka Yebusiba sōo, be, be ba n sāa Isireliba, ⁸ ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salomōo u yoo sōma koosia sere ka gisōn gisō. ⁹ Salomōo u n Isireliban goo yoo sōmburu koosie. Be, ba sāawa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu kēkē yi dumi gawen kparobu. ¹⁰ Wirugii be Salomōo u gōsa bu ka win tōmbu kpara sōmbu te sōo, ben geera sāawa goobu ka weerakuru (250).

¹¹ Salomōo u dera win kurō wi u sāa Egibiti sunōn bii u yara Dafidin yēnun di ge u bana. U nēē, win kurō kun sinamō Dafidi Isireliban sina bokon yēnuō. Domi mi ba woodan kpakororu doke, yam mi, mu kuawa mi yam dēeram.

¹² Yera Salomōo u yāku dōo mwaararuginu kua yāku yee ten wōlō te u bana Yinni Gusunōn sāa yerun wuswaaō. ¹³ U ra yākunu ko nge mē Mōwisin wooda ya gerua tōo baaterēn sō, ka suru kpaon sō, ka tōo wēerarugiru sōo ka tōo bakānu ita yēnin sō ni ba ra ko wōo tia sōo. Niya pēē ye ba ku ra seeyatia doken tōo bakaru, ka duurubun tōo bakaru, ka sere maa Kunun tōo bakaru. ¹⁴ U yāku kowobu yi wuu wuuka nge mē win tundo Dafidi u raa kua. Yāku kowo ben baawure ka win sōmburu. Lefiba ka maa ben sōmburu. Bera ba ra n Yinni Gusunō siaramō tōo baatere kpa bu maa yāku kowobu somi ben sōma sōo. Ma ba kōnnōsun kōsobu yi yi wuu wuuka. ¹⁵ Ba n sina bokon wooda sare ye u yi yāku kowobu ka Lefiban sō ka sere maa arumani beru yerun sō.

¹⁶ Nge mēya ba ka sāa yee ten sōmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge mēya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷ Yen biru Salomōo u da Esioni Gebēēō ka Elōtuō. Wuu si, su wāawa nim wōkun bōkuō Edōmēn temō. ¹⁸ Huramu u dera win sōm kowo be ba nim yē ba ka Salomōo goo nimkusu daawa. Ma ba da Ofiriō ka Salomōon sōm kowobu sannu. Min diyā ba ka sina boko Salomōo wuran tōnnu wōkura ita naawa.

Seban sunō tōn kurō

u Salomōo mēerim da

(I maa mēerio Sinambu I, 10:1-13)

9

¹ Saa yē sōo Seban sunō tōn kurō u nua ma Yinni Gusunō u dera Salomōo u yīsiru yara, yera u da u ka Salomōon bwisi yin saka mēeri kpa u nūn gāa dabīnu bikia. U tura Yerusalemōo, ka win sina bwāa dabīnu be ba nūn swīi, ka yooyoo si su turare ka wura dabīnu sōowa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomōon mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōruō. ² Ma Salomōo u nūn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nūn wisibu sēsie. ³ Ye kurō wi, u Salomōon bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana ⁴ ka dīa ni u ra dī, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sōm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nūn nōōri, ka sere be ba ra nūn tam dokeye nōraōginu, ka yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunō sā, ⁵ ye kpuro ya nūn

biti mwa sere u wom mwe. Ma u sina boko Salomə sōwa u nεε, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nεn tem di, ye kpuro geema. ⁶ Adama na n daa gari yi naane kue sere na ka tunuma mini. Wee nεn nōni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba n daa man yen bōnu sōwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n kere nge mε wunen yīsira yara. ⁷ Doo nōrugiba wunen tōmbu ka wunen sōm kowo be ba nun nōrimə saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁸ Na Gusunə wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swī Isireliban sina gōna wōllo. U bu kīwa sere ka baadommaə. Yen sōna u nun kua ben sunə a n da ka bu sirie dee dee.

⁹ Ma u sina boko wura kā tōnnu ita ka bōnu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Salomə kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nε mε.

¹⁰ Huramun sōm kowobu ka Saloməgii be ba ka wura naamə Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba mō santali ka kpee gobiginu naamə. ¹¹ Ma sina boko u ka dāa ye yōtīi kua sāa yerə ka sere maa win tiin dirə. Dāa yera u maa ka wom kowobun mōrəkunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara mə. Mεya ba n maa yen bweseru waare Yudan temə.

¹² Salomə u sunə tən kurə wi wε kpuro ye u bikia. U nūn kēru kāwa n kere ye u ka na. Yen biru, ma kurə wi, u gōsira u wura win temə ka win bwāabu.

Saloməan dukia

(I maa mεerio Sinambu I, 10:14-29)

¹³ Wura ye Salomə u ra wa wōə ka wōə ya sāawa tōnnu yendu. ¹⁴ Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwε tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bəkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁵⁻¹⁶ U dera ba tere bakanu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunəbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nōəba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo ita. Ma u tere ni doke diru garu sō te ba sokumə Libanin dāa sōə, win sina kpaarə.

¹⁷ Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote.

¹⁸ Sina kita te, ta yōtia mōwa naa dabusanu nōəba tia. Ma ba ten naa sōnditia kua ka wura. Ma fa nəm sōnditia mə yēsi yēsika. Yen baayeren bōkuəra ba gbee sunə weenasia kua ya yō, tia nəm dwarə, tia maa nəm geu. ¹⁹ Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wəkura yiru ba doke tia tia yōtia yen naa dabusaru baateren yēsi yēsikaə. Nōəba tia ya wāa nəm dwarə, nōəba tia maa wāa nəm geu. Sunə goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kua.

²⁰ Saloməan nəri kpuro yi sāawa wura gea ka sere maa win gbēa ye u ra ka di win sina kpaarə te ba sokumə Libanin dāa sōə. Gāanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye sōə, ba n sii geesu garisi gāanu. ²¹ Yēn sō Huramun sōm kowobu ba ka Saloməan goo nimkusu tenkuru mō su ra n naamə wōə ita ka wōə ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu sōəwa ka suunu donnu, ka wōnnu ka gunə burasu.

²² Salomə u sinam be ba wāa dunia sōə kpuro bwisi ka dukia kere.

²³ Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari nō win bwisi yi Yinni Gusunə u nūn kən sō. ²⁴ Wōə baagere, ben baawure u ra ka nūn kēru naawewa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁵ Ma Salomə u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maasəbu. U dum gōnu kua nōrəbun suba nne (4.000). Maasə be, ba maa sāa nōrəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosə, mi win tabu kekeba ba wāa ka sere maa Yerusalemə mi win tii u wāa. ²⁶ Sinam be ba wāa saa daa te ba mō Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temə, n ka da Egibitin daarə, Saloməowa u be kpuro mə. ²⁷ Ma u dera sii geesu koorə Yerusalemu mi nge kpenu. Mεya u maa dera dāa gea ye ba mō sēduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba mō sikaməre ye ya

ra n wāa Sefalan wōwaa. ²⁸ Salomōō u tenkuba mō be ba ra nūn dumi dwem daawe Egibitiō ka sere maa tem baamaō.

Salomōōn gōō

(I maa mēerio Sinambu I, 11:41-43)

²⁹ Salomōōn kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakis, si kpuron garin sukum yorua Gusunōn sōmō Natanin tireru sōō, ka Gusunōn sōmō Akiya, Silogiin tireru sōō, ka sere maa Gusunōn sōmō Yedon kāsīnun tireru sōō. Yedo wiya u Yeroboamu, Nēbatin bii, Isireliban sina bokon wāarun faagi yorua. ³⁰ Salomōō u bandu diwa wōō weeru Isireliba kpuron wōllō Yerusalemō. ³¹ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua win tundo Dafidin wuuō. Ma win bii Roboamu u bandu kōsire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

Isireliban banda

bōnu kua yiru

(I maa mēerio Sinambu I, 12:1-15)

10

¹ Roboamu u da Sikemūō. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka nūn ko sunō. ² N deema Yeroboamu, Nēbatin bii, u raa kpikuru sua Salomōōn sō u da u wāa Egibitiō. Sanam mē u nua Roboamu u bandu di, yera u gōsirama Egibiti min di. ³ Yera ba nūn sōmō gōria ba nēē, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese kerī wōkuru ba mēna ba da ba Roboamu sōōwa ba nēē, ⁴ wunen tundo u sun yoo sōma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wunē a sun tu kawo kpa su nun swīi.

⁵ Ma u bu sōōwa u nēē, i gina doo. N n kua sōō ita kpa i wurama.

Ma tōn be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu mēna win mi, be ba ra raa win tundo Salomōō bwisi kē. Ma u bu bikia u nēē, bwisi yirā i man kēmō n tōn be sō.

⁷ Ma ba nūn wisa ba nēē, ā n wura saa gisōn di, a tōn be nōōri kpa a ko ba da nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n sāawa wunen tōmbu sere ka baadommaō.

⁸ Adama Roboamu wi, u n bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹ U bu sōōwa u nēē, bwisi yirā i man kēmō n ka tōn be wisi be ba nēē, n bu yoo sōma kawo ye nēn tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nūn wisa ba nēē, a bu sōōwō a nēē, wunen niki bii piibu ga wunen tondon pōra bōōrum kere. ¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sōma koosia. Mēya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu sēyasia ka yīi sennu. Mēya kaa maa bu sēyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tōn be kpuro ba na Roboamun mi sōō itase te, nge mē u raa gerua. ¹³ Roboamu u tōn be wisa ka dam. U n bukuro ben gari yi garisi gāanu. ¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka sōmburu kua, ma u nēē, nēn tundo u raa bēē yoo sōma koosia. Adama tē, negira ta koo kera. U raa bēē sēyasia ka yīi sennu. Adama nē, som kpakiya kon ka bēē sēyasia.

¹⁵ Nge mēya Roboamu u yina u tōn begii swāa daki, domi Yinni Gusunōwa u dera n kōora mē, kpa win gari yi ka kōora yi u raa Yeroboamu, Nēbatin bii sōōwa saa Akiya, Silogiin nōōn di.

Roboamu

u kua Yudaban sunō

(I maa mēerio Sinambu I, 12:16-25)

16 Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n̄ ben gere swaa daki, yera ba n̄n s̄ɔwa ba n̄e, m̄ba n̄ sun m̄ɔsine b̄eɛ ka Dafidi, Isain bii. Sa n̄ maa b̄ɔnu gaa m̄ɔ ka wi. B̄eɛ Isireliba i de su ḡsira su wura b̄esen ȳenuɔ. Wun̄e Roboamu, a wun̄en bweserun wunan̄ɔ koowo.

Ma Isireli be, ba ḡsira ba wura ben ȳenuɔ. 17 Ma Roboamu u kua Yudaba t̄onan sun̄ɔ. 18 Saa ye s̄ɔra u Hadoramu ḡra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka w̄ɔ gobi mwa. Ma ba n̄n kpenu kasuka ba go. Yera n̄ dera Roboamun tii u win tabu k̄eke w̄ri fuuku fuuku u da Yerusalem̄u. 19 Nge m̄ya Isireliban bwese k̄eri w̄ku te, ta ka Dafidin ȳenugibu karana sere ka giso.

11

1 Saa ȳe s̄ɔ Roboamu u tunuma Yerusalem̄u, yera u Yudaba ka Benyam̄eba kpuro m̄enna, ma u be s̄ɔ tabu dur̄ɔ damgibu n̄r̄ɔbun suba wun̄ɔbu ka wene (180.000) ḡsa bu da bu Isireliban bwese k̄eri w̄ku te w̄ri kpa bu ban te w̄rama bu n̄n wesia. 2 Adama Gusun̄ɔ u ka win s̄am̄ɔ Semaya gari kua u n̄e, 3 a Roboamu, Salom̄ɔn bii, Yudaban sun̄ɔ ka Yudaba ka Benyam̄eba kpuro s̄ɔw̄ɔ a n̄e, 4 wee ye n̄e, Yinni Gusun̄ɔ na gerua. Na n̄e, bu ku raa da bu ka ben m̄ero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u ḡsiro win ȳenuɔ. Domi yeni ya n̄awa saa n̄en min di.

Ma ba Yinni Gusun̄ɔn gere wura, ba ḡsira ba wura ben ȳenuɔ.

Roboamu

u wusu gb̄aranu banisi

5 Roboamu u da u sina Yerusalem̄u. Ma u Yudan wusu gb̄aranu banisi. 6 U Betelehem̄u bana, ka Etamu ka Tekoa 7 ka B̄eti Suri ka Soko ka Adulamu 8 ka Gati ka Maresa ka Sifu 9 ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka 10 ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wuu si, su w̄awa Yudan tem̄ɔ ka Benyam̄een tem̄ɔ. Ma u su t̄asisia. 11 U su gb̄aranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n̄ da d̄ianu ka gum ka tam bere. 12 U wuu sin baagere s̄ɔ t̄er̄enu ka yaasi yi. Ma u su t̄asisia. Ma Yudaba ka Benyam̄eba ba ka n̄n ȳɔra.

Ȳaku kowobu ka Lefiba

ba wura Roboamun mi gia

13 Ȳaku kowobu ka Lefi be ba w̄a Isireliban tem̄ɔ s̄ɔ kpuro, ba seewa ben w̄a yerun di ba na Roboamun mi. 14 Lefiba ba ben w̄a yenu deri ma ba na Yudaɔ ka Yerusalem̄u ȳen s̄ɔ Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben ȳaku kowo s̄am̄ɔ ko. 15 Yeroboamu u ȳaku kowobu yi yi win bw̄arokunun s̄ɔ, ni u kua nu ka boo kinenu ka ket̄eba weene. 16 Isireli be ba tie ba Yinni Gusun̄ɔn s̄aarun k̄iru m̄ɔ, ba Lefiba sw̄i Yerusalem̄u bu ka Gusun̄ɔ ben baababan Yinni ȳakuru kua. 17 Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Salom̄ɔn bii t̄asisia w̄ɔ ita. W̄ɔ ita ye s̄ɔra ba sia Dafidi ka Salom̄ɔn yira s̄ɔ.

Roboamun bweseru

18 Roboamu u Mahalati sua kur̄ɔ. Mahalatin tundon ȳisira Yerim̄oti, Dafidin bii. Win meron ȳisira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu. 19 Mahalati wi, u bii t̄ɔn dur̄ɔbu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu. 20 Mahalatin biru, u Maaka sua kur̄ɔ. Maaka wi, u s̄awa Abusal̄amun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti. 21 Roboamu u Maaka k̄i too n̄ kere win

kurə be ba tie. Domi kurəbu yendu yiru sariwa u sue yenuə ma u maa kurə tanəbu mə wata təwə. Bii tən durəbu tena yiru sariwa u mara. Bii tən kurəbu maa wata. ²² Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru wē. Ma u nūn kua win maabu ka win wənəbun guro guro. Domi u kī u nūn ko sunə. ²³ Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba wāa Yudaba ka Benyamēn wuu gbāranugisu sə. U bu dīanu wē nu kpā. Ma u maa bu kurə dabinu sua.

Egibitin sunə Sisaki

u Yudaba wəri

(I maa mēerio Sinambu I, 14:25-28)

12

¹ Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u tāsə, yera u Yinni Gusunən woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira swī. ² Roboamun bandun wə nəbuse səra Sisaki, Egibitin sunə u Yerusalemu wəri. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusunə torari. ³ Sisaki wi, u tabu kəkəba məwa nərəbu ka goobu (1.200), maasəbu maa nərəbun suba wata (60.000). Ma u na saa Egibitin di ka tən dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu. ⁴ Ma u Yudan wuu gbāranugisu mwēera sere n ka girari Yerusalemu. ⁵ Yera Gusunən səmə Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam mē Sisaki u wee. Ma u bu sōwa u nē, wee ye Yinni Gusunə u gerua. U nē, i nən deri. Wee u koo maa bēn tii deri, kpa u bē beri Sisakin nəmuə.

⁶ Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wura ba nē, Yinni Gusunə u sāwa gengii.

⁷ Ye Yinni Gusunə u wa ba tii kawa, yera u Semaya sōwa u nē, wee ba tii kawa. Yen sō, na n maa bu kpeerasiamə. Na n tēemə n ka bu somiru na. Na n derimə Sisaki u maa Yerusalemu wəri nən mərən sō. ⁸ Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma nən yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n tia.

⁹ Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalemu wəri ma u Yinni Gusunən sāa yeru ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa tere nu gura ni Salomə u kua ka wura. ¹⁰ Ma Roboamu u tere nin kəsire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun kənnən kəsobun wirugibu nəmu səndia. ¹¹ Mən nəwə sina boko u gesi dəw Yinni Gusunən sāa yerə, kənnə kəsə be, ba ra nēwa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben dirə.

¹² Məru ye Yinni Gusunə u raa ka Roboamu sāa ya sure yən sō u tii kawa. Ma u n dere bu nūn kam koosia mam mam. Ma u dera gāa geenu tiara Yudə.

Roboamun bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu I, 14:21-24,29-31)

¹³ Roboamu u məwa wəw weeru ka tia sanam mē u bandu di Yerusalemu. Ma u win bandun dam sire. U kuawa wəw wəkura nəbu ka yiru bandu səw Yerusalemu mī. N deema wuu gera Yinni Gusunə u gəsə Isireliba kpuron sō ga n ka win yīsiru səwə. Roboamu win mēron yīsira Naama, wi u sāa Aməni.

¹⁴ Kəsə u kua, domi u n Yinni Gusunə kasu ka win gōru kpuro.

¹⁵ Roboamun kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakisu, ye kpuron gari yi yorua Gusunən səməbu Semaya ka Idon tirenu sə. Tire ni səra ba ben yīsə yorua nge mē ba ka swīne. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu mōwa baadomma.

¹⁶ Roboamu u kpuna u gu, ma ba nūn sikua win baababan sikə Dafidin wuu. Ma win bii Abia u bandu kəsire kua.

Abia u bandu di Yudə

(I maa mēerio Sinambu I, 15:1-8)

13

¹ Yeroboamun bandun wōō wōkura nōōbu ka itase sōōra Abia u bandu di Yudaō. ² U bandu diwa wōō ita Yerusalemuō. Win mēron yīsira Maaka, Urieli, Gibeagiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wāaru kpuro sōō. ³ Abia u tabu kowo dangibu sua nōōbun suba nēeru (400.000) u ka Yeroboamu wōri. Ma Yeroboamu u maa tabu durō dangibu sua nōōbun suba nēne (800.000) u bu sure. ⁴ Yera Abia u seewa u nōōgiru sua saa guu te ba mō Semaraimun di. Guu te, ta sāawa Efaraimun guurun bee tia. U nēe, Yeroboamu, wune ka Isireliba, i man swaa dakio i nō. ⁵ I n̄ yē ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusunō Isireliban Yinni u bandu wē Isireliba kpuro sōō? U maa nēe, u n̄ arukawani ye kusiamō. ⁶ Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salomō, Dafidin biin sōm kowo u win yinni seesi. ⁷ N̄ deema garu koo saribara ba mēna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sāawa aluwaasi. U ku ra gāanu ko ka toro sindu. Ma u kpana u yōra dim dim ben wuswaaō. ⁸ Tē, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusunō u Dafidin bibun bweseru nōō mwēeru kua. Geema i dabi too. Ma i keten bwāarokunu mō ni Yeroboamu u bēe kua ka wura nu n̄ sāa bēen yinnibu. ⁹ Ma i Yinni Gusunōn yāku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii yāku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpema ka yā kinēnū nōōba yiru na, wiya ba ra ko bwāaroku nin yāku kowo, ni, ni nu n̄ sāa Gusunō. ¹⁰ Adama bese Yudaba, Gusunōwa u sāa besen Yinni. Sa n̄ maa nūn deri. Yāku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sōma mō. ¹¹ Sa ra Yinni Gusunō tōō baateren yāku dōō mwāararuginu kue bururu ka yoka. Sa ra nūn turare dōō dokeye kpa su nūn pēe yiyi tabulu dēera yen wōllō. Mēya sa ra maa fitilanu sōre yoka baayere dabu wuraguun gen wōllō. Bese, sa nūn mem nōōwammē. Adama bēe i nūn deri. ¹² Mēya Gusunō ka win yāku kowobu ba wāa ka bese. Ba sun swaa gbiiye. Mēya sa kōbi mō yin swīi yi dam mō. Sa ko bēe yi swee. Bēe Isireliba, i ku ka Gusunō bēen baababan Yinni tabu ko. Domi i n̄ kamiamō.

¹³ Yera Yeroboamu u dera win tōn be ba kukua Yudaban biruō ba yarima ba Yuda be wōri. N̄ deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wāa Yudaban wuswaaō. Nge mēya n̄ kua ba ka bu suunu doke. ¹⁴ Ye Yudaba ba sīira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biruō ka wuswaaō. Ma ba nōōgiru sua ba Yinni Gusunō somiru kana. Sanam mē, yāku kowobu ba kōbi soomō, ¹⁵ yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusunō u Yeroboamu ka wigibu wōri Abia ka Yudaban wuswaaō. ¹⁶ Isireliba ba duki yakikira adama Gusunō u bu beri Yudaban nōmāō. ¹⁷ Ma Abia ka win tōmbu ba Isireliba kamia. Isireli be sōō, tōmbu nōōbun suba nēera wunōbuwa (500.000) ba wōruka ba gu. ¹⁸ Isireliba ba sekuru wa dōma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusunō ben baababan Yinniwa ba tāsā. ¹⁹ Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nūn wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰ Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye sōō. Ma Yinni Gusunō u dera u gu. ²¹ Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurōbu sua wōkura nēe. Ma u bii tōn durōbu yēnda yiru mara ka bii tōn kurōbu wōkura nōōbu ka tia.

²² Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusunōn sōmō Idon tireru sōō. ²³ Abia u kpuna u gu, ma ba nūn sikua win baababan sikāō, Dafidin wuuō. Ma win bii Asa u bandu kōsire kua.

*Asa u bandu di Yudaō
(I maa mēerio Sinambu I, 15:9-11)*

Ma bəri yenda dua tem me sɔɔ sere wɔɔ wɔkuru.

14

¹ Asa u sɔa dee dee Gusunɔ win Yinnin wuswaaɔ. ² U bũu yāku yenu ka gungunu ka bwāarokunu kɔsuka. ³ U Yudaba sɔɔwa u neɛ, bu Gusunɔ ben baababan Yinni kasuɔ, kpa bu win yiirebu ka win woodaba mem nɔɔwa. ⁴ U bwāaroku ka gungunu mi ba ra bũnu sã kpuro kɔsuka. Ma win banda wāa bəri yendu sɔɔ. ⁵ U dera ba wuu gbāranugisu seeya. Win bandu sɔɔ, tabu sari. Bəri yenda ta wāa, domi Yinni Gusunɔ u dera u wēra. ⁶ Asa u maa Yudaba sɔɔwa u neɛ, su wuu si sɔme su si gbāranu ka kɔsu yenu toosi kpa su sin kɔnnɔsun gamboba kɔkɔrɔba doke, domi tem me, mu sãawa beɛgim. Meya sa Gusunɔ besen Yinni kasu ma u sun wērabu wē beri berika kpuro.

Ma ba kpɔa ba wuu si sɔnwa.

⁷ Asa u tabu kowobu nɔrɔɔbun suba gooba wunɔbu (300.000) mɔ Yudaba sɔɔ be ba tɛrenu ka yaasi mɔ. Benyameɛba sɔɔ maa, tɔmbu nɔrɔɔbun suba goobu ka wene (280.000) be ba tɛrenu neni ma ba ten toobu yē. Be kpuro ba sãawa tabu durɔ damgibu. ⁸ Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wɔrim wee. Ma u tunuma Maresaɔ ka win tabu kowobu nɔrɔɔbun suba nɔrɔɔbu (1.000.000), ka tabu keke yi dumi gawe gooba wunɔbu (300). ⁹ Ma Asa u seema u ka nùn yinna wɔwa ye ba mɔ Sefataɔ, Maresan bɔkuɔ. ¹⁰ Ma Asa u Gusunɔ win Yinni kana u neɛ, Yinni Gusunɔ, wune turowa kaa kpɔa damgii n̄ kun me dam sarirugii somiru na. Yen sɔ, a na a sun somi. Domi wune sɔra sa tãsa. Meya ka wunen yisira sa ka tɔn dabi teni wɔrim na. Gusunɔ besen Yinni, a ku de tɔnu u nasara wa wunen wɔlɔ.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di. ¹² Ma Asa ka wigibu ba bu naa gira sere Geraɔ. Ma Etiopigii be, ba wɔruka ba gu. Domi Yinni Gusunɔ ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosa. Yen dɔma te, Yudaba ba yānu gurawa too. ¹³ Asa ka win tɔmbu ba wuu si su wāa Geraɔ wəri ba kɔsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin tɔmba Yinni Gusunɔn berum kua ba nanda. ¹⁴ Ba be ba yaa sabenu kɔsun kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yānu ka yooyoosu mwɛɛra dabi dabinu. Yen biru, ba gɔsira ba wura Yerusalemuɔ.

Asa u bũu sãaru yina

(I maa mɛerio Sinambu I, 15:12-15)

15

¹ Yinni Gusunɔ u dera win Hunde u Asaria, Odedin bii yɔɔwa. ² Ma u da Asan wuswaaɔ u nùn sɔɔwa u neɛ, Asa, wune ka Yudaba, ka Benyameɛba, i swaa dakio i nɔ. Yinni Gusunɔ u wāa ka beɛ, i n ka nùn yɔra. I n nùn kasu, i ko i nùn wa. Adama i n nùn deri, u koo maa beɛ deri. ³ N deema saa ye sɔɔ, Isireliba ba Yinni Gusunɔ deri. Ba n̄ yāku kowobu mɔ be ba koo bu Yinni Gusunɔn woodaba sɔɔsi. Meya ba n̄ maa Gusunɔn wooda gaa mɔ. ⁴ Adama ben nuku sankiranu sɔɔ, ba gɔsiramama Gusunɔ ben Yinnin mi ba nùn kasu. Ma u tii bu sɔɔsi. ⁵ Waati ye sɔɔ, be ba dumɔ ka be ba yarimɔ ba n̄ bəri yendu mɔ. Domi tabu wāawa tem kpuro sɔɔ. ⁶ Tabu wāa bwesenu sɔɔ ka wusu sɔɔ. Domi Gusunɔwa u bu wahala dabi ni suremɔ. ⁷ Yen sɔ tē, i yɔro dim dim, kpa i ku mwia kpana. Domi i ko i beɛn kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunɔn sɔmɔ Asaria, Odedin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u bũu ni nu wāa Yudan tem sɔɔ ka Benyameɛn tem sɔɔ kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wāa wuu si ba mwɛɛra sɔɔ Efaraimun guurɔ. Ma u Yinni Gusunɔn yāku yeru seeya te ta ra n̄ wāa sãa yerun wuswaaɔ. ⁹ Ma u Yudaba

kpuro menna ka Benyamεεba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Simεεba, be, be ba wurama win mi Yudaε. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaε yεn sō ba wa ma Gusunε, Asan Yinni u ka nūn wāa. ¹⁰ Ma ba menna Yerusalemuε wōon suru itase sōε. N deema Asan bandun wōε wōkura nōεbuse sōεra mi. ¹¹ Yen tōε te, arumani ye ba gura sōε, keεε nata ka wunεbu (700) ka yāanu nεrεεbu suba nōεba yiruwε (7.000) ba ka Yinni Gusunε yākunu kua. ¹² Ba nōε mwεεru kua ma ba koo Gusunε ben baababan Yinni kasuwa ka ben gōru kpuro, ka ben bwēra kpuro. ¹³ Ben wi u yina u Gusunε Isireliban Yinni kasu, ba koo yēro gowa, baa ù n sāan na bukuro ñ kun mε bii, tōn durε ñ kun mε tōn kurε. ¹⁴ Ma ba bōri yi wuramε ka dam Yinni Gusunεn wuswaaε, ma ba nuku dobu kua ben nōε mwεε te ba kuan sō. Domi ba tu kuawa ka ben gōru kpuro. Ma ba Yinni Gusunε kasu ka ben gōru kpuro. Ma u bu tii sōsi, u bu wērabu wē beri berika.

¹⁶ Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwāaroku kua Asitaaten sō. Ma Asa u gu kōsuka muku muku u dōε meni wōwaaε ye ba mō Sedoroni. ¹⁷ Adama Asa u ñ kpīa u gungunu mi ba ra būnu sā kpuro kpeerasie baa mε u tii Gusunε wē mam mam win wāaru kpuro sōε. ¹⁸ Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka gāa bwese bwese ka yi Yinni Gusunεn sō. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunεn sāa yero.

¹⁹ Ma tabu yōra saa ye sōε, sere n ka kua Asan bandun wōε tēna ka nōεbuse sōε.

Asa u ka Basa,

*Isireliban sina boko tabu kua
(I maa mεerio Sinambu I, 15:16-22)*

16

¹ Asan bandun wōε tēna ka nōεba tiase sōε, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wεrima. Ma u Rama gbāraru toosi u ka Asan tambu Yudaba yinari bu du bu yari. ² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunεn arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro gora Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u wāa Damasiε. ³ U nεε, u de bu arukawani bōke nge mε ben baababa ba raa bōkua. Wee u nūn sii geesu ka wura marisiammε. Yen sō, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bōkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri. ⁴ Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu gora bu Isireliban wusu wōri. Ma ba Iyoni wōri ka Danu ka Abεli Maimu ka sere maa Nεfitalin wuu sūn mi ba ra dīanu bere. ⁵ Sanam mε Basa u ye nua, yera u win sōmburu yōrasia u Raman bana ye deri. ⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dāa ye Basa u raa ka Rama banimε mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunεn sōmε Hanani

pirisεm doke

⁷ Saa ye sōεra, Gusunεn sōmε Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nεε, yēn sō a wunen naane doke Sirin sina boko sōε, n ñ mε Gusunε wunen Yinni sōε, yen sō, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari.

⁸ Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mō ka tabu kεkε dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maasōbu. Ka mε, Yinni Gusunε u nun bu nōmu beria yēn sō a nūn naane kua. ⁹ Domi Yinni Gusunε u kpuro mεera handunia ye sōε u ka wa be ba nūn kī ka ben gōru kpuro. Adama wunε, a gari baka kookoosu kua gari yi sōε. Yen sō, saa tēn di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰ Ma Asa u ka Gusunən səmō wi mōru kua gem gem. Ma u dera ba nūn piriśəm doke. Saa ye sōra u maa Yudaban gabu dam dōremō.

Asan bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹ Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru sō. ¹² Asan bandun wōō weeru tia sarise sō, u naasu bara sere u nōni sōra. Baa mē u barō, ka mē, u n̄ Yinni Gusunō kasu. Tingiba u kasu. ¹³ Ma Asa u kpuna u gu win bandun wōō weeru ka tiase sō. U da u win baababa deema. ¹⁴ Ba nūn sikua siki ni u dera ba gban teerō Dafidin wuu. Bu sere nūn sike, ba nūn kpīwa kpin yeru garun mi tē sō ba turare bwese bweseka mēna ye ba kua nge mē turare kowobu ba ra ko. Ma ba nūn ye dō dokea gem gem.

17

Yosafati u bandu di

¹ Asan gōn biru, win bii Yosafatiwa u bandu kōsire kua. ² U win bandun dam sire Isireliban sō. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbāranugisu kpuro sō. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem mē sō ka sere maa Efaraimun wusu sō si win tundo Asa u raa mwēera. ³ Yinni Gusunō u ka Yosafati wā. Domi u sīa Dafidi win sikadon yiri gbiikii sō. U n̄ būu wi ba mō Baali kasu u sāwa. ⁴ Gusunō win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mēm nōwa. U n̄ Isireliban yira swī. ⁵ Yinni Gusunō u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka nūn kēnu naawammē. U dukia baka ka bēere baka wa. ⁶ Ma win gōru ga tāsā Yinni Gusunō sō. Ma u dera ba būnu ka nin sāa yenu kōsuka Yuda.

⁷ Win bandun wōō itase sō, yera u win tabu sinam beni gōsa bu da bu keu sōōsi Yudan wusu sō. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netanēli ka Misee. ⁸ Ma u dera Lefiba ba bu swī. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaēli ka Semiramōtu ka Yonatam ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yāku kowo beni, Elisama ka Yoramu. ⁹ Ba Yinni Gusunon woodan tireru neni ba ka Yudaban wusu bukiane, ba bu wooda yen keu sōōsimō.

Yosafatin bandun dam

¹⁰ Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba berum duura Yinni Gusunən sō. Ba n̄ maa ka Yosafati tabu kue. ¹¹ Filisitiba ba ka Yosafati kēnu naawa, ka sere maa wōō gobi yi ba ra nūn kōsie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka nūn yaa sabenu naawa. Niya yānu nārōbun suba nōba yiru ka nata ka wunōbu (7.700) ka bonu nārōbun suba nōba yiru ka nata ka wunōbu.

¹² Ma Yosafatin yiiku ya sosimō ya dō. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yuda mi ba ra dīanu bere. ¹³ U sōm dabi dabinu kua Yudan wusu sō. Ma u tabu kowo wōrugōba mō Yerusalemō. ¹⁴ Tabu kowo ben geeru wee yēnu ka yēnu. Yudaba sō, be ba sāa tabu kowobu nōrēm nōrēm (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo wōrugōba nōrōbun suba gooba wunōbu (300.000). ¹⁵ Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nōrōbun suba goobu ka wēne (280.000). ¹⁶ Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunō wē ka kīru, u maa tabu kowobu nōrōbun suba goobu (200.000) kpare. ¹⁷ Benyamēn bweseru sō, Eliada tabu kowo wōrugōwa u tabu kowobu nōrōbun suba goobu (200.000) kpare be ba tēnu ka tēnu mō. ¹⁸ Ma Sosabadi u maa tōmbu nōrōbun suba wunōbu ka wēne (180.000) kpare be ba tabu yānu neni. ¹⁹ Tabu kowo beniwa ba sina bokon sōma mō, be ba wāa Yudan wuu gbāranugisu sō baasi.

*Yosafati u ka Akabu**arukawani bokua**(I maa mɛɛrio Sinambu I, 22:1-4)***18**

¹ Yosafati u dukia baka ka beere baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bokua kuro kɛɛnaa sɔɔ. ² Amen biru, u da u Akabu deema Samariɔ. Ma Akabu u dera ba ka yāanu ka ketɛ dabi dabinu go Yosafati ka win tɔmbun sɔ. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Ramɔti wɔri ye ya wāa Galadin temɔ. ³ U nɛɛ, Yosafati, kaa ka man da Ramɔtiɔ, Galadin temɔ?

Ma Yosafati u nùn wisa u nɛɛ, oo. À n sɔɔru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tambu bà n seewa, nɛgiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wɔri sannu.

*Sɔmɔ weesugiba nɛɛ,**Akabu koo tabu di**(I maa mɛɛrio Sinambu I, 22:5-12)*

⁴ Ma Yosafati u Isireliban sina boko sɔɔwa u nɛɛ, adama a gina Yinni Gusunɔ bikio a nɔ mɛ u koo nun sɔ.

⁵ Ma Isireliban sina boko u sɔmɔbu menna tɔmbu nɛɛru (400). Ma u bu bikia u nɛɛ, su tabu doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba nɛɛ, a doo, Gusunɔ u koo nun ge nɔmu beria.

⁶ Adama Yosafati u maa bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo maa sari mini win min di sa ko win gere nɔ?

⁷ Isireliban sina boko u wisa u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ turowa u wāa mini win min di sa ko kpɛ su Gusunɔn gere nɔ. Adama na nùn tusa domi u ku ra man gāa geenu sɔ ma n kun mɔ gāa kɔsunu. Win yɛsira Miseen Yimilan bii.

Ma Yosafati u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sina boko, a ku gere mɛ.

⁸ Yera Isireliban sina boko u win sɔm kowo gɔra u da u Miseen Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sɔ win sina kitarɔ Samarin gbāra kɔnnɔwɔ. Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba wāa ben wuswaaɔ ba gari mɔ. ¹⁰ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kɔbunu seka. U nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, kɔbi yini yi sāawa yɛreru te ta wunen dam sɔɔsimɔ mɛ kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹ Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba mɔ, a doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Kaa nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun wuu ge nɔmu beria.

*Miseen u nɛɛ,**ba koo Akabu kamia**(I maa mɛɛrio Sinambu I, 22:13-28)*

¹² Sɔmɔ wi ba gɔra u bu Miseen sokua u Miseen sɔɔwa u nɛɛ, wee Gusunɔn sɔmɔ be ba wāa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sɔ, a de wunɛ ka ben gari yi ko tee.

¹³ Ma Miseen u wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, ye wi, Gusunɔ nɛn Yinni u man sɔɔwa, yera kon gere.

¹⁴ Ye Miseen u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nùn bikia u nɛɛ, Miseen, sa ko kpɛ su tabu da Ramɔtiɔ Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma Miseen u wisa u nɛɛ, i doo mɛ. I ko i nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun bu nɔmu beria.

¹⁵ Adama sina boko u nɛɛ, nɔn nyewa kon nun bɔrusia a sere man gem sɔ mɛ Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa a gere.

¹⁶ Miseen u nee,
na Isireliba wa ba yarine guunu wallo,
ba saa nge yaa ni nu kun kparo ma.

Ma Yinni Gusuno u nee,
ton beni ba n kparo ma.

Ben baawure u gosiro u wura yenuo ka alafia.

¹⁷ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sowa u nee, na n daa nun sowa ma u ku ra man gaa geenu so, ma n kun mo gaa kosunu?

¹⁸ Yera Miseen u Akabu sowa u nee, a Yinni Gusunan gari swaa dakio. Na nun wa u so win sina kitaro. Ma win tabu kowobu ba yo win nom geuo ka win nom dwaro. ¹⁹ Ma u nee, wara koo Akabu noni woke u ka taa bi da Ramotio Galadin temo, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesiano mo. Wini u n gerua meni, wiono u gere me. ²⁰ Yera hunde gaa ya yarima ya yora Yinni Gusunan wuswaa ya nee, kon Akabu wi noni woke. Ma Yinni Gusuno u ye bikia u nee, amona kaa koosina. ²¹ Hunde ye, ya nee, kon yari kpa n du Gusunan somo be soo, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko noni woke. Ma Yinni Gusuno u ye wisa u nee, ya wa. Swaa gea. Kaa maa kpi a bu noni woke. N n men na, a yario a da a ko me. ²² Wee te, Yinni Gusuno u dera hunde ye, ya dua win somo be soo bu ka nun weesu kua. Yen so, a n ye ma kosa Yinni Gusuno u koo de yu nun deema.

²³ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Miseen bokuo, u nun baara so. Ma u nee, swaa yerà Yinni Gusunan hunde u ka yara nen min di u ka sere nun gari kua.

²⁴ Miseen u nun wisa u nee, kaa ye gia doma te kaa n duku dukubu mo a n kuku yeru kasu diao.

²⁵ Yera Isireliban sina boko u nee, i Miseen mo i ka da Amoo wi u saa wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi. ²⁶ Kpa i bu so i nee, ameniwa ne sina boko na gerua. Na nee, bu nun mo bu kpee pirisom soo kpa ba n nun dianu ka nim weemo saka soo sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Miseen u nun sowa u nee, a n wurama ka alafia, n n Yinni Gusuno u ka man gari kua. Bee be i wa mini, been baawure u gari yi swaa suo.

Akabun go

(I maa merio Sinambu I, 22:29-40)

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramotio Galadin temo. ²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sowa u nee, kon yanu ganu kosi ni ba n ka man tubu. Adama wune, a n wunen sina yanu doke.

Mesuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da. ³⁰ N deema Sirin sina boko u win tabu kekeban tabu sinambu sowa u nee, i ku goo go ma n kun mo Isireliban sina boko tona.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wende kua, yera ba nee, Isireliban sunowa. Ma ba nun kooro bure bu ka nun wari. Adama u naogiru sua u somiru kana. Ma Yinni Gusuno u nun somi, u bu gira ba ka nun tonda. ³² Ye tabu sinam be, ba wa ma n n Isireliban sina boko mi, yera ba nun deri ba doona.

³³ Yera goo u seu tooma Isireliban mi gia. U n goo yisi. Adama ga na ga Akabu wari deederu mi win tarakpe ga yora. Yera u win tabu keke swaa soasio sowa u nee, a tabu keke ye siyo biruo, kpa a man yara tabu sian di. Domi ba man meria kua.

³⁴ Tabu swia yen doma te, sere ba sina boko neni u ka yo win tabu keke soo u meria Sirigibun sansani gia sere n ka kua yoka. Ye soo u dua, ma u gu.

19

Yosafati u wirugibu gosa

¹ Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalemuə ka bəri yendu. ² Ma Yehu, Gusunən səmə Hananin bii u nùn sennə da. Ma u Yosafati səwə u nɛɛ, ba ra tən kōso somi? A be ba Gusunə tusa kī? Yeniban sə, Yinni Gusunə u ka nun mərə sāa. ³ Adama u gāa geenu wa ni a kua. Yera a būu wi ba mə Asitaaten bwārokunu kpuro kəsuka mam mam tem mɛ kpuro səə. Ma a wunen tii wē a ka wi, Yinni Gusunə kasu.

⁴ Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemuə. Ma u win tumbu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guunə. Ma u ben gōrusu wesia Gusunə ben baababan Yinnin mi. ⁵ Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gbāraruguu baagere səə. ⁶ Ma u siri kowo be səwə u nɛɛ, i de i n tii sɛ ye i sirimə səə. Domi n n̄ tōmbun sə i siribu mə. Yinni Gusunən sənə i sirimə. U ko n maa wāa bɛɛn bəkua. ⁷ Yen sə, i de i nùn nasia kpa i n tii sɛ. Domi Yinni Gusunən mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. Mɛya u ku ra maa nəm biram kēnu mwɛ.

⁸ Sanam mɛ ba wurama Yerusalemuə, Yosafati u Lefiba ka yāku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka tumbu siria bā n gari gɛɛ mə. ⁹⁻¹⁰ Wee wooda ye u bu wē. U nɛɛ, goo ù n ka siribu na bɛɛn mi saa wuu gagun di yèn sə ba goo go, n̄ kun mɛ goo u wooda sara, n̄ kun mɛ u Yinni Gusunən yiirebu gabu yina, i ko i nùn siriawa dee dee Gusunən nasiaru səə, ka murafitiru sariru səə, ka gōru dɛɛrə. I de i bu swaa gea səə kpa bu ku raa Yinni Gusunə torari kpa u ku bɛɛ ka bɛɛgibu mərə ko. Nge mɛya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa. ¹¹ Wee yāku kowo tənwerə Amaria u ko n sāa wirugii sāarun swaa səə, kpa Sebadia, Isimeelin bii Yudaban yenu yēro u n sāa wi u ra sina bokon yenun wunanəsu ko, kpa Lefiba ba n maa sāa siri kowobu. Yen sə, i tii dam kēyə kpa i se i sōma ko, kpa Yinni Gusunə u n wāa ka wi u koo gea ko.

20

*Yosafati u ka Edəmuba**tabu kua*

¹ Yeniban biru, Məabuba ka Aməniba ba seewa ba Yosafati tabu wərim wee. ² Ma ba na ba ye Yosafati səwə. Ba nɛɛ, wee tən dabiru ta nun wərim wee saa nim wāku bərugun guru giən di, Edəmun temə. Ba wāa Hasasən Tamaaə ye ya wāa Engɛdiə.

³ Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusunə kasu. U dera ba nəə bəkua Yudan tem kpuro səə. ⁴ Ma Yudaba kpuro ba menna bu ka Yinni Gusunə kana. Tumbu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusunə kasu. ⁵ Yosafati u seewa u yōra Yudaba ka Yerusalemugii ben suunu səə Yinni Gusunən sāa yerun yaara kpaan wuswaaə. ⁶ Ma u nɛɛ, Gusunə bɛɛn baababan Yinni, wuna a sāa Yinni wāllə. Wuna a bwesenu kpuron bandu neni. Wuna a maa dam kpuro neni wunen nəmaə. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko. ⁷ Yinni Gusunə, wuna a tem min tumbu gira bɛɛ, wunen tumbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu bɛɛ, Aburhamu wi u nun kīan bibun bwesuru wē. ⁸ Sa sina tem mɛ səə. Ma sa sāa yeru bana te ta wunen yīsiru səwə. ⁹ Sa nɛɛ, wahala gaa yà n sun deema, aa, taba? Wunen siribu bu sun wəriwa? Aa, barara? Aa, gōra? Ma sa seema sa na diru mini wunen wuswaaə sa nun kana bɛɛn wahala səə, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko. ¹⁰⁻¹¹ Wee tē, Məabuba ka Aməniba ka Edəmuba be ba wāa Seirin guurə ba na bu bɛɛ Isireliba gira tem mɛ a sun wən di. N deema a raa bɛɛn baababa səwə a nɛɛ, bu ku du bwese ni səə sanam mɛ ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba n̄ bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun kōsa

kuɔ. ¹² Yera wunɛ Yinni Gusunɔ, a n̄ kaa bwese ni siri? Domi bese, sa n̄ dam gam mɔ. Wee tɔn dabira sun wɔrim wee, sa n̄ yɛ ye sa ko ko. Adama wuna sa mɛɛra.

¹³ Ma Yudaba kpuro ba yɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ka ben kurɔbu ka bibu kpuro.

Gusunɔ u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Yaasieli, Sakarin bii yɔɔwa tɔmbun suunu sɔɔ. Yaasieli wi, u sɔawa Asafun bweseru, Lefiba sɔɔ. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania. ¹⁵ Ma Yaasieli u nɛɛ, bɛɛ Yudaba kpuro, ka bɛɛ Yerusalemugibu kpuro, ka sere wunɛ sina boko Yosafati, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, i ku nanda, i ku maa wurura tɔn dabi ten wuswaaɔ. Domi n̄ n̄ bɛɛ i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunɔn tiwa u koo taa bi ko. ¹⁶ Sia i doo i bu wɔri. Ba koo kurana saa gunguu te ba m̄ Sisin di, kpa i bu deema wɔwi piibu gagu sɔɔ gɔabu te ba m̄ Yerueliɔ. ¹⁷ Bɛɛn tii i n̄ tabu m̄. Adama i gesi doo i yɔra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ ko. Bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusunɔ u ko n̄ ka bɛɛ wɔa.

¹⁸ Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yiira ba wuswaa tem girari Yinni Gusunɔn wuswaaɔ bu ka n̄n̄ bɛɛɛ wɛ. ¹⁹ Yera Lefiba sɔɔ, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusunɔ Isireliban Yinni siaramɔ ka n̄ɔguru.

²⁰ Yera ba yara buru buru yellu ba da gɔaburu gia te ba m̄ Tekoa. Sanam mɛ ba yario, yera Yosafati u seewa u yɔra. U nɛɛ, bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i man swaa dakio i nɔ. I Gusunɔ bɛɛn Yinni naanɛ koowo, kpa i dam wa. I bɛɛn naanɛ dokeo win sɔmɔbun gere sɔɔ, kpa i nasara wa.

²¹ Ma ba n̄ɔsina ka tɔn be. Yera Yosafati u wom̄ kowobu gɔsa ba n̄ sɔa yɔnu sebua, kpa ba n̄ tabu kowobu gbiiye, ba n̄ Yinni Gusunɔ siaramɔ ka womu geni, ba n̄ m̄, i Yinni Gusunɔ siaro. Domi win durom mu n̄ n̄ɔru m̄.

²² Sanam mɛ tɔn be, ba taki seewa ba womu m̄ bu ka Yinni Gusunɔ siara, yera Yinni Gusunɔ u Amɔniba ka Mɔabuba ka Edɔmu be ba wɔa guu te ba m̄ Seirio burisina. Ma ba sɛsukuna ben tii tiine. ²³ Amɔniba ka Mɔabuba ba Edɔmuba wɔri ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba wɔrina ben tii tiine ba goona. ²⁴ Sanam mɛ Yudaba ba tunuma m̄n̄ di ba ra n̄ tem mi gɔanu ku ra kpi wende sɔa, yera ba mɛra bera mi gia tɔn dabira raa wɔa, ma ba deema gona nu kpi kpi. Goo kun kisire. ²⁵ Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin yɔnu potira. Ba dukia gurawa be sɔɔ ka sere gɔa gobiginu. Ba yɔa ni gurawa nge m̄n̄ n̄ɔ ba koo kpi bu sua. Ba kuawa sɔɔ ita ba yɔa ni guramɔ. Domi nu kpa.

²⁶ Sɔɔ nnese, ba menna wɔwɔa ye ba m̄ Beraka. Ma ba Yinni Gusunɔ siara. Yen sɔna ba yam mi yisuru kɔ Beraka. Tera ba ka mu sokumɔ sere ka gisɔ. Yisi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusunɔ siara. ²⁷ Yosafati u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalemɔ. Domi Yinni Gusunɔ u bu nuku dobu wɛ ben yiberɛ be u bu kamian sɛ. ²⁸ Ba dua Yerusalemɔ ba womusu m̄ ka m̄ɔɔkunu ka gɔɔgenu ka kɔbi ba ka dua sere Yinni Gusunɔn sɔa yeraɔ.

²⁹ Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusunɔ nasia sanam mɛ ba nua ma u Isireliban yiberɛba kpeerasia. ³⁰ Yosafati u win bandu diwa bɔri yɛndu sɔɔ. Ma Gusunɔ win Yinni u n̄n̄ wɛrabu wɛ beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 22:41-51)

³¹ Sanam me Yosafati u bandu di Yuda, wɔɔ tena ka nɔɔbuwa u ma. Win meron yīsira Asuba, Silikin bii. Ma u kua wɔɔ yenda nɔɔbu bandu sɔɔ Yerusalemu. ³² Yosafati u win tundo Asan yira swiwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunɔn wuswaa. ³³ Adama u n gunguu nɔn mi ba ra bɔu yakuu ko kpuro kpeerasie. Domi win tumbu Yudaba ba n ben gɔru Gusunɔ ben baababan Yinni wɛ mam mam. ³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka dɔakisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sɔɔ te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani bɔkua. Akasia wi, u n Yinni Gusunɔn beere ye. ³⁶ Durɔ wiya Yosafati u ka arukawani bɔkua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisi. Ba goo nimkuu si kuawa Esioni Gebe. ³⁷ Yera Eliese, Dodafan bii, Maresagii u Gusunɔn gari gerua Yosafatin sɔ u nee, Yinni Gusunɔ u koo wunen sɔmburu kam koosia yɛn sɔ a ka Akasia arukawani bɔkua.

Yen biruwa goo nimkuu si, su kɔsikira. Su n maa kpia su Taasisi de.

21

¹ Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nɔn sika win baababan sika, Dafidin wuu. Ma win bii Yoramu u bandu kɔsire kua.

Yoramu u bandu di

(I maa meerio Sinambu II, 8:16-24)

² Yoramu u wɔnɔbu mɔwa nɔɔba tia. Be kpuro ba sɔawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia. ³ Ben tundo u ben baawure kɛru wɛ ta kpɔ. Tera sii geesu ka wura ka gɔa gobiginu ka wuu si su gbɔranu mɔ Yudan temɔ. Adama Yoramuwa u bandu wɛ domi wiya u sɔa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam me Yoramu u ban te di u kpa, ma u tu tasisia, yera u win wɔnɔ be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go. ⁵ Sanam me Yoramu u ban te di, u mɔwa wɔɔ tena ka yiru. Ma u kua wɔɔ nɔɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemu.

⁶ Isireliban sinambun yira u swi nge me Akabun yɛnugibu ba kua. Domi Akabun bii tɔn kurɔwa u sua kurɔ. Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaa.

⁷ Adama Yinni Gusunɔ u n wure u nɔn go, arukawani ye u ka Dafidi bɔkuan sɔ ye u nee, Dafidi kun kɔsire biamɔ bandu sɔɔ win bwesero.

⁸ Yoramun waati ye sɔɔ, Edɔmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunɔ kua. ⁹ Yera Yoramu u seewa ka win tabu sinambu ka tabu keke yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n kua wɔkuru, ma ba duki yakura. ¹⁰ Saa yen dɔma ten diya Edɔmuba ba ka tii yine sere ka gisɛn gisɔ.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi yɛn sɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. ¹¹ Yoramu u mam bɔu yaku yenu kua Yudaban guunu wɔllɔ. Ma u dera ba bɔu gasirinu wɔri. U bu bɔriewa ni sɔɔ mam mam.

¹² Yera Gusunɔn sɔmɔ Eli u nɔn yorua u nee, ameniwa Gusunɔ wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U nee, wee, a n sɔa wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira sɔɔ. ¹³ Isireliban sinambun yira sɔɔra a sɔa. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba bɔu gasirinu wɔri nge me Akabun yɛnugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen wɔnɔbu mwɛera a go, be, be ba nun sanɔ kere wunen tundon yɛnu. ¹⁴ Yen sɔ, Yinni Gusunɔ u koo wunen tumbu wahala baka doke, ka wunen kurɔbu ka wunen bibu ka sere maa beɛn arumani ye i mɔ. ¹⁵ Kpa u wunen tii bara bakarar kpɛɛ nuki sɔɔ. Kpa ta n kpɛamɔ tɔɔ baatere sere tu ka wunen nuki yarama tɔɔwɔ.

¹⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba wɔa Kusigibun bɔku. Ma ba Yoramu wɔri. ¹⁷ Yera ba Yudaba wɔri ba ben dukiaba mwɛera ye

ya wāa sina bokon yenuō ka maa win bibu ka win kurōbu ba ka doona. Win bii dāako Akasiawa ba deri, wi ba maa mō Yoakasi.

¹⁸ Yeniban biru, Yinni Gusunō u sina bokon tii bararu kpēε nukurō te u n̄ bekuramō. ¹⁹ Ma win bara te, ta sosimō tōō baatere. Bara ten wōō yiruse sōra win nuki yarima ten wahalan sō. Ma u gu nōni swāa bakaru sōō. Win tambu ba n̄ n̄n turare dōō dokeye nge mε u win baababa kua.

²⁰ Yoramu u mōwa wōō tena ka yiru sanam mε u bandu di. Ma u kua wōō nōōba ita bandu sōō Yerusalemuō. Ye u gu, goo kun n̄n w̄n̄w̄ndu kue. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuuō. Adama n̄ n̄ mō sinambun sikao.

Akasia u bandu di Yudaō

(I maa mεerio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

22

¹ Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii dāako u bandu di win tondon ayerō. Domi yiberε be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro w̄ri ba go. Nge mεya Akasia u ka bandu wa u di. ² Sanam mε u bandu di, u mōwa wōō yenda yiru. Wōō tia u kua bandu sōō Yerusalemuō. Win meron yisira Atali, Omirin bii. ³ U s̄awa Akabun yēnugibun yira sōō. Domi bwisi kōsiya win mεro u n̄n kēmō u ka kōsa ko. ⁴ Kōsa u kua Yinni Gusunon nōni sōō nge mε Akabun yēnugibu ba kua. Ben miya u bwisi kēōbu wa win tondon gōōn biru. Ba n̄n bwisi kōsi kā, ma yi n̄n kam koosia. ⁵ Domi u ka Yoramu Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaeli, Sirin sina boko tabu w̄ri Ramōti Galadin temō. Ma Sirigibu ba Yoramu mεera kua. ⁶ Ma u gōsira Yisireliō bu ka win mεera ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireli mi u ka n̄n wa mi ba n̄n tim n̄ndu kuamme. Domi mεera ye, ya n̄ sanō mō.

⁷ Yinni Gusunō u dera Akasia u Yoramu beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoramu ba Yehu, Nimusin bii w̄rim da. N deema Yinni Gusunōwa u Yehu wi gōsa u ka Akabun yēnugibu kpeerasia. ⁸ Sanam mε u Akabun yēnugii be kpeerasiamō, yera u ka Akasian sina bwāabu yinna ka win maabun bibu be ba n̄n kōsu. Ma Yehu u be kpuro mwεera u go. ⁹ Ma ba Akasian tii kasu ba mwa Samariō, mi u kukua. Ba ka n̄n na Yehun mi, ba go. Ma ba n̄n sikua yēn sō u s̄a sina boko Yosafati wi u Gusunō kasu ka win ḡru kpuron bii.

Akasian bwese te sōō, goo sari wi u s̄a dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa mεerio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰ Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go. ¹¹ Sanam mε ba bii be goomō, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii t̄n kurō u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri sōō. Ma u n̄n sua u ka da ka win nōōrio mi kpin yenu wāa s̄a yerō. Nge mεya Yoseba, yāku kowo Yehoyadan kurō u ka Yoasi w̄ra Atalin nōman di, u n̄ ka n̄n wa u go. Yoseba wi, u s̄awa Akasian sesu. ¹² Ba n̄n beruawa wōō nōōba tia Yinni Gusunon s̄a yerō. Domi Atali u bandu dii saa ye.

Ba Atali bandu yara

(I maa mεerio Sinambu II, 11:4-20)

23

¹ Wōō nōōba yiruse sōō, Yehoyada u w̄ruḡoru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunōm wunōm kpare arukawani bokua. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimeeli, Yokananin bii ka Asaria, Obedin bii ka

Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii. ² Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba menna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu yērobu. Be kpuro ba na Yerusalemu. ³ Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani bōkuwa Yinni Gusunən sāa yerō. Yera Yehoyada u bu sōowa u nεε, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemu nge me Yinni Gusunō u gerua Dafidin bibun sō. ⁴ Wee ye ba koo ko. Be ba koo samburu ko tō wērarugiru sō, yāku kowobu ka Lefiba, ba koo tii bōnu kowa wuunu ita. ⁵ Wuu teeru ta n sāa yerun kōnnōsu kōsu, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru kōsu, kpa itaseru ta n wāa kōnnōwō ge ba mō Kpεεkpεεku, kpa tōn be ba tie kpuro ba n yō sāa yerun yaaraō. ⁶ Goo u ku raa du Yinni Gusunən sāa yerō ma n kun mō yāku kowobu ka Lefiba be ba samburu mō dama te. Beya ba koo kpī bu du mi, domi beya ba dεere. Tōmbu kpuro ba koo yōrawa tōwō bu kōnnō kōsu. ⁷ Lefiba ba koo sina boko sikerenaōwa, kpa ben baawure u n tabu yānu neni, wi u dua mi, bu ka nūn go. I ko i n wāawa sina bokon bōkuō sanam mε u duō ka sanam mε u yariō.

⁸ Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yāku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win tōmbu sua be ba duō samburu sō ka be ba yariō tō wērarugii te sō. Domi yāku kowo Yehoyada u n goo bure. ⁹ U tabu kowobu wunōm wunōm wirugibu yaasi ka tere bakanu ka piiminu wē. Tere ni, nu sāawa sina boko Dafidiginu ni nu wāa Yinni Gusunən sāa yerō. ¹⁰ Ma u tōmbu yi yi ba sina boko sikerene sāa sāa yee ten nōm geu gian di n ka da ten nōm dwareō yāku yerun bōkuō. Ben baawure u win tabu yānu neni. ¹¹ Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba nūn bandun gum tāre u kua sina boko. Ma ba nūn sina furō dokea. Ma ba nūn woodan tireru wē ba nεε, sina boko, wunen wāaru tu dakaā da.

¹² Ye Atali u nua tōmba duki mō ba sina boko tōmamō, ¹³ yera u na ben mi, Yinni Gusunən sāa yerō. U mεera u deema sina boko u yō turaru wōllō. Ma wirugibu ka be ba kōbi wuramō ba yō win bōkuō. Tōmbu kpuro ba nuku dobu mō, ba kōbi soomō. Yera wom kowobu ba womusu mō ka ben dwee yānu ba Yinni Gusunō siaramō. Yera Atali u win yānu nenua u gēeka nuku sankiranun sō. U nεε, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴ Ma Yehoyada u tabu sinam be yera be ba sāa tabu kowobu wunōm wunōm wirugibu. U bu sōowa u nεε, i Atali wi yaro. Wi u maa nūn swīi, kpa i yēro go ka takobi. N deema yāku kowo Yehoyada u raa bu sōowa u nεε, bu ku nūn go sāa yeru mi.

¹⁵ Ma ba nūn deri u da sina bokon dirō saa dumin kōnnōn di. Miya ba nūn sēre ba go.

¹⁶ Yeniban biru, Yehoyada ka tōn be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani bōkuā ba nεε, ba ko n sāawa Yinni Gusunən tōmbu. ¹⁷ Ma tōn be kpuro ba dua būu wi ba mō Baalin dirō ba ye kasuka ka yen turarō ka yen bwāarokuna. Ma ba yen yāku kowo Matani go yen yāku yeno. ¹⁸ Yehoyada u Yinni Gusunən sāa yeru Lefi be ba sāa yāku kowobu nōmu beria bu kōsu. N deema Dafidi u raa bu bōnu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunō yāku dō mwaararuginu kua nge mε Mōwisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunō siara. ¹⁹ U kōnnōn kōso be yiwa sāa yee ten kōnnōwō kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰ U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere tōmbu kpuro menna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunən sāa yerun di, ma ba ka nūn da sina kpaarō saa kōnnō ge ga wāa gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarō. ²¹ Ma tōmbu kpuro ba nuku dobu mō.

Wuu ga wāa bari yendu sō yēn sō ba Atali go.

*Yoasi u dera ba Yinni Gusunən**sāa yeru sənwa**(I maa mæerio Sinambu II, 12:1-17)***24**

¹ Wōō nōōba yiruwa Yoasi u mō sanam mē u bandu di. Ma u kua wōō weeru bandu sōō Yerusalemū. Win mēron yīsira Sibia, Beri Sebagii. ² Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunō wēre yāku kowo Yehoyadan wāaru kpuro sōō. ³ Yera Yehoyada u Yoasi kurəbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii tən durəbu ka tən kurəbu marua.

⁴ Yeniban biruwa Yoasi u gōru doke u Yinni Gusunən sāa yeru sōmē. ⁵ Ma u yāku kowobu ka Lefiba mēnna u nēē, i yario i da Yudaban wusu sōō, ka Isirelibagisō i gobi mwēeri wōō baagere i ka Gusunō bēsən Yinnin sāa yeru sōmē. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba n̄ ye kue. ⁶ Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada soka. U nūn bikia u nēē, mban sōna a n̄ Lefiba gobi yi bikie yi Mōwisi Yinni Gusunən sōm kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunən sāa yeru sōmē. ⁷ Domi Atali tən kōso wi ka win bibu ba Yinni Gusunən sāa yerun yānu gura ka ten dendi yānu ba ka būu wi ba mō Baali sāwa.

⁸ Yera sina boko u nēē, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sāa yerun kōnnōwō tōōwō. ⁹ Ma ba kpara Yudaō ka Yerusalemū ba nēē, bu ka gobi yi na yi Mōwisi Gusunən sōm kowo u Isireliba bure gbaburō mi gāanu ku ra kpi. ¹⁰ Yēnu yērobu ka tən be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kpēēmō kpakoro te sōō sere ta ka yiba. ¹¹ Tōō baatere Lefiba ba ra nēwa bu kpakoro te sua bu ka da tən be sina boko u gōsa ba n̄ da gina tu mērim mi. Bā n̄ deema kpakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yāku kowo tənweron sōmō ba ra gobi yi wie kpa bu kpakoro te wesia ten ayerō. Nge mēya ba ra ko tōō baatere, kpa bu gobi wa yi n̄ kpā. ¹² Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi tən be wē be ba sōmbu te nōmu sōndia. Domi ba sōm kowobu sua be ba kōō gobi kōsia. Ben gabu ba sāawa kpee dākobu, gabu dāa dākobu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun sōmburu ko. Tən beni kpurowa ba koo dii te sōmē. ¹³ Be ba sōmbu te nōmu sōndia, ba sōmburu kua. Ma ba dera ba sāa yee te sōmmō. Ba dii te sōnwa ta dam kua.

¹⁴ Sanam mē ba sōmbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba sāa yee ten dendi yānu kua ka mi ba ra yāku dōō mwaararuginu kon dendi yānu, ka n̄ari, ka dendi yānu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yāku dōō mwaararugii ni kowa Yehoyadan wāarun tōru kpuro sōō Yinni Gusunən sāa yerō.

Yoasi u Gusunō biru kisi

¹⁵ Yen biru, Yehoyada u tōkōru kua kōō kōō. Ma u kpuna u gu. U mōwa wōō wunaa teeru ka wōkuru sanam mē u gu. ¹⁶ Ma ba nūn sikua Dafidin wuuō, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isireliō ka maa Yinni Gusunən wuswaaō ka sere sāa yee ten mi.

¹⁷ Yehoyadan gōən biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka bēere, ma u ben gari swaa daki. ¹⁸ Yera ba Gusunō ben baababan Yinnin sāa yeru biru kisi. Ma ba da ba būu wi ba mō Asitaate sāmō ka sere bwāarokunu ganu. Yera Yinni Gusunō u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mōru kua. Domi ba tora. ¹⁹ Yinni Gusunō u bu win sōmōbu gōria bu wa bu ka gōru gōsia bu wurama win mi. Ma sōmō be, ba ka bu gari kua. Adama ba n̄ swaa daki. ²⁰ Yera Yinni Gusunən Hunde u Sakari, yāku kowo Yehoyadan bii yōōwa. Ma u yōra tōmbun wuswaaō u nēē, ameniwa Yinni Gusunō u gerumō. U nēē, mban sōna i win

woodaba saramo. I n̄ maa kooro. Domi i wi, Yinni Gusuno deri. Yen sōna win tii u koo maa beɛ deri.

²¹ Yera ba n̄oo toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda wē bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunan sāa yerun yaarao. ²² Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u n̄un kua. Ye Sakari u goɔ doo, yera u neɛ, Yinni Gusuno, a waawo kpa a baawure siria.

Yoasin bandun kpeeru

(Imaa meerio Sinambu II, 12:18-22)

²³ Wōo tian biru, Sirigibun tabu kowobu ba Yoasi wōrima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalemuo. Ma ba wirugibu go go ba ben yānu gura ba ka ben sina boko daawa Damasio. ²⁴ Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba n̄ dabi. Adama ka me, Yinni Gusuno u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusuno ben baababan Yinni deri. Nge meya Yinni Gusuno u Sirigibu denda u ka Yoasi seeyasia. ²⁵ Sanam me Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka soo, ma win bwāaba n̄un seesi ba go win kpin yerō yēn sō u yāku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba n̄un sikua Dafidin wuuo. Adama ba n̄ ka n̄un de mi ba ra sinambu sike. ²⁶ Be ba n̄un seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin meron yīsira Simeati, wi u sāa Amōni, Yosabadin meron yīsira maa Simeriti, wi u sāa Mōabu.

²⁷ Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win sō ka sere Yinni Gusunan sāa yee te u sōnwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru soo. Win bii Amasiawa u bandu di win ayero.

Amasia

u kua Yudaban sina boko

(Imaa meerio Sinambu II, 14:1-7)

25

¹ Amasia u mōwa wōo yenda nōobu sanam me u bandu di Yerusalemuo. Ma u kua wōo yenda nōobu ka n̄ne bandu soo. Win meron yīsira Yoadani, Yerusalemugii. ² U kua dee dee Yinni Gusunan nōni soo. Adama u n̄ win gōru kpuro Yinni Gusuno wē.

³ Sanam me win banda dam kua, yera u win bwāabu go be ba raa win tundo go. ⁴ Adama u n̄ ben bibu go. U Yinni Gusunan wooda swīiwa ye u Mōwisi sōowa u yorua woodan tireru soo u neɛ, baababa ba n̄ gbimō ben bibun toranun sō. Meya maa bibu ba n̄ gbimō ben baababan toranun sō. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun sō.

⁵ Yera Amasia u Yudaba ka Benyameeba menna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunam wunam ka n̄orom n̄orom (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba wōo yendu m̄on di n̄ ka girari be ba kere me. Ma ba kua tumbu n̄orobun suba gooba wunobu (300.000). Ba sāawa be ba tabu yē sāa sāa. Ba koo kpī bu ka yaasi ka t̄erenu sanna. ⁶ Ma u maa tabu durō wōrugōba kasu Isireliba soo, tumbu n̄orobun suba wunobu (100.000) bu ka n̄un somi kpa u bu sii geesun gobi t̄onnu ita wē. ⁷ Yera Gusunan s̄omō goo u na u n̄un sōowa u neɛ, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusuno u n̄ ka bu wāa, be Efaraimu be. ⁸ A n̄ ka bu da, baa me a dam mō, Gusuno u koo nun sura yibereban wuswaaɔ. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹ Ma Amasia u s̄omō wi sōowa u neɛ, amōna kon ko t̄ē n̄ ka n̄en sii geesun gobi t̄onnu ita ye mwa ye na Isireliban tabu kowo be wē mi.

Yera s̄omō wi, u n̄un wisa u neɛ, Gusuno u koo kpī u nun wē n̄ ye kpuro kere.

¹⁰ Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka gosira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba m̄ru kua, ma ba gosira ben yenuṣo ka m̄ru baka.

¹¹ Ma Amasia u w̄ruḡoru seewa u win t̄mbu kpara ma u da u w̄a w̄w̄aṣo ye ba m̄ B̄ru. Miya u t̄mbu n̄r̄obun suba w̄kuru (10.000) go Seirin bibun bweseru s̄o. ¹² Ma ba maa t̄n ben n̄r̄obun suba w̄kuru (10.000) mw̄era wasiru ba ka da guuru w̄ll̄o. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³ Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka n̄n tabu da mi, ba pusi Yudan wusu s̄o saa Samarin di n ka da B̄ti Horoniṣo. Ma ba t̄mbu n̄r̄obun suba ita (3.000) go, ba ben ȳanu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

u Amasia kamia

(I maa m̄erio Sinambu II, 14:8-14)

¹⁴ Sanam m̄e Amasia u Ed̄muba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun b̄nu gurama ba ka na win tem̄o. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiiramme u s̄am̄o. Ma u nu turare d̄ṣo dokeamme. ¹⁵ Yera Yinni Gusun̄o u ka Amasia m̄ru kua. Ma u n̄n win s̄om̄o goṣ ḡriama. U n̄n bikia u nee, m̄ban s̄na a Ed̄muban b̄nu gurama, ni, ni nu n̄ k̄p̄ia nu bu w̄re wunen n̄oman di.

¹⁶ Sanam m̄e u gari yi m̄o u d̄ṣo, yera Amasia u n̄n s̄ṣwa u nee, wara nun ḡsa a n ka s̄a ne sina bokon bwisi k̄ṣo. A doon̄o min di. M̄ban s̄na a k̄i bu nun go.

Ye s̄om̄o wi, u doon̄o, yera u n̄n s̄ṣwa u nee, na ȳe ma Gusun̄o u ḡru doke u nun kpeerasia ȳen s̄o a kua m̄e. Wee a n̄ nen bwisi k̄ru wure.

¹⁷ Sanam m̄e Amasia ka wigibu ba n̄ṣina, yera u ḡra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu s̄o bu nee, u na bu tabu yinna. ¹⁸ Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nee, s̄akin kikiru garu ta w̄a Libanin guuro. Tera ta d̄a bakaru s̄om̄obu ḡria Libaniṣo ta nee, a man wunen bii w̄ndia k̄ema u ko nen biin kuro. Adama gbeeku yee yi seewa yi da yi s̄akin kiki te taaka yi go. ¹⁹ Geema Amasia. Wee, a Ed̄muba kamia. Ma a tii sue. Yen s̄o, a sino s̄e wunen yenuṣo. M̄ban s̄na kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun k̄sa naawa. Domi wun̄e ka Yudaba, sa ko bee kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun n̄n swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusun̄on min di u ka wa u n̄n yiber̄ba n̄mu beria. Domi Amasia wi, u Ed̄muban b̄nu guramawa u s̄am̄o. ²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko w̄ri B̄ti Sem̄siṣo Yudaban tem̄o. ²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuṣo. ²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru m̄wa B̄ti Sem̄siṣo. Ma u ka n̄n da Yerusalem̄o. Saa ye s̄ora wi, Yoasi, u Yerusalem̄un gb̄raru sura ḡm soonu neeru (400) saa k̄n̄ṣo ge ba m̄ Efaraimun di sere n ka da k̄n̄ṣo ge ba m̄ Gani ḡmburu. ²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka s̄a yerun ḡa gee ni nu w̄a Ob̄di Ed̄mun yenuṣo ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu m̄oru mw̄era u ka gosira win wuuṣo Samariṣo.

Amasian ḡṣo

(I maa m̄erio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin ḡṣon biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua w̄ṣo w̄kura n̄ṣobu bandu s̄o. ²⁶ Ye Amasia u gb̄ia u kua ka ye u kua d̄aku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru s̄o. ²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusun̄o tonda u kpa, yera ba n̄n seesi Yerusalem̄o. Ma u duka sua u da u w̄a Lakisiṣo. Miya ba n̄n naa

swīi ba go. ²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikaᵅ Dafidin wuuᵅ.

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

26

¹ Amasian gᵅon biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swīi bandu sᵅᵅ win tundo Amasian ayerᵅ. Saa ye sᵅᵅ, u mᵅwa wᵅᵅ wᵅkura nᵅᵅbu ka tia. ² Wiya u Elati bana u sᵅnwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tundon gᵅon biru.

³ Osiasi u kuawa wᵅᵅ weeraakuru ka yiru Yerusalemuᵅ. Win mēron yīsira Yekolia Yerusalemugii. ⁴ U sīawa dee dee Yinni Gusunᵅn wuswaaᵅ nge mē win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunᵅ biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunᵅ sᵅwa Sakarin wāaru kpuro sᵅᵅ. Sakari wi, u bwisi mᵅ u ka kāsīnu tubusia ni nu wee Gusunᵅn min di. Saa ye sᵅᵅ, ye Osiasi u mᵅ kpuro ya ra nᵅn koorewa.

⁶ Sᵅᵅ teeru u yara u ka Filisitiba wᵅri. Ma u da u Gatin gbāraru yaba ka Yabinegīru ka Asidᵅdugīru. Ma u wusu bana Asidᵅdugībun temᵅ Filisitiban wusun suunu sᵅᵅ. ⁷ Yinni Gusunᵅ u nᵅn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wāa Guri Baaliᵅ ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye sᵅᵅ, Amᵅniba ba ka Osiasi kēnu naawammē ma u yīsīru yara sere Egibitin tem nᵅᵅ bura yerᵅ. Domi win dam mu nᵅᵅra baama kpuro. ⁹ Osiasi u kᵅsu yenu kua Yerusalemuᵅ kᵅnnᵅwᵅ ge ba mᵅ Gani gᵅmburu, ka ge ga wāa wᵅwa gīa, ka gbārarun goo gᵅmkirᵅ. Ma u dera nu dam mᵅ. ¹⁰ U maa kᵅsu yenu bana gbaburᵅ, ma u dᵅkᵅ dabi dabinu gba, domi u sabe dabi dabinu mᵅ ni nu wāa Sefalan wᵅwaaᵅ ka nim wᵅkun goorᵅ. Mēya u maa gbaa wukobu mᵅ ka be ba ra resēm sᵅmburu ko guunᵅ ka guu te ba mᵅ Kaamelīᵅ. Domi u ra gbee sᵅmburu kā.

¹¹ Osiasi u tabu durᵅbu mᵅ be ba ra tabu de wuu wuuka nge mē win tire yoro Yeyēli ka win tabu sunᵅ turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpᵅ turo wi ba mᵅ Hanania, wiya u bu kpare. ¹² Yenu yērobu ka tabu durᵅ wᵅrugᵅba, be kpuron geera sᵅawa nᵅᵅbun suba yiru ka nata (2.600). ¹³ Tᵅn be, ba tabu durᵅbu nᵅᵅbun suba gooba wunᵅbu ka nᵅᵅba yiru ka nēra wunᵅbu mᵅ ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu sᵅᵅ. ¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro tērenu ka yaasi wē ka sii furᵅsu ka yabe tarakpenu ka tennu ka kpurantēnu. ¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yānu ganu kua ni ba yi kᵅsu yenᵅ ka gani gᵅmunᵅ. Niya nu ra n sēenu toomᵅ, n kun mē nu n kpenu kasukumᵅ. Ma sina boko Osiasi u yīsīru yara n toma. Domi u somīru wa sere u ka win bandu tāsisia.

¹⁶ Sanam mē Osiasi u win bandu tāsisia u kpa, yera u tii sua sere bu nᵅn kam kua. U n Gusunᵅ win Yinni mēm nᵅᵅwē. Ma u da Yinni Gusunᵅn sᵅa yerᵅ u ka turare dᵅᵅ doke mi, ka tii. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo Asaria u dua mi, ka yāku kowobu wēnē, ¹⁸ be ba wᵅrugᵅru mᵅ. Ma ba sina boko Osiasi sᵅᵅwa ba nē, Osiasi, n n wunē kaa Yinni Gusunᵅ turare dᵅᵅ dokea. Aronin bibun bwesera ba gᵅsa yen sᵅ. N n men na, a yario sᵅa yeru min di. Domi a kua mēm nᵅᵅ sari. A n maa bēerē wasi Yinni Gusunᵅn wuswaaᵅ.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u mᵅru seewa. N deema u ye ba ra ka turare dᵅᵅ doke neni. Yera bara disigira nᵅn wᵅri win sirikanᵅᵅ yāku kowo ben nᵅni biru Yinni Gusunᵅn sᵅa yeru mi, mi ba ra turare dᵅᵅ doken wuswaaᵅ. ²⁰ Yera yāku kowo tᵅnwerᵅ Asaria ka yāku kowo be ba tie, ba nᵅn mēera, ma ba deema wee,

bara disigira win sirikanə. Yera ba yande nəε, u yario təwə. Ma Osiasi u yara təwə fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunə u nùn bara disigiru kpεε.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa mεerio Sinambu II, 15:5-7)

²¹Ma bara disigii te, ta Osiasi wāsi sere u da u ka gu. Ba nùn yara Isireliban suunu sən di, u da u wāa wi turo. Win bii Yotamuwa u nùn kəsire kua u tem mε kparamə. ²²Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win wāa dāakiru sə, ye kpuron gari yi yorua Gusunən səmə Esai, Amətin biin tireru sə. ²³Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka nùn da mi ba ra sinambu sike. Adama ba nùn sikua win baababan siki wəruə, domi ba nəε, u bara disigiru mə. Ma win bii Yotamu u bandu kəsire kua.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Sinambu II, 15:32-38)

27

¹Wə yenda nəəbuwa Yotamu u mə sanam mε u bandu di. Ma u kua wə wəkura nəəbu ka tia bandu sə Yerusalemuə. Win meron yīsira Yerusa, Sadəkun bii. ²U sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. Win tundo Osiasin yira u swī mam mam. Adama u n̄ due Yinni Gusunən sāa yerə. Yen biru, u dera tamba sankiramə win tem mε sə.

³Wiya u Yinni Gusunən sāa yerun kənnə ge ga wāa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gbārərə. ⁴U wusu bana Yudan guunə. Ma u maa kəsū maru yenu kua ka dii baka damginu yakasə.

⁵U maa ka Aməniba tabu kua, ma u bu kamia. Wə ge sə, Aməniba ba nùn sii geesun gobi wunəbu (100) wε ka dīa bimi yi ba m̄ əsun tənnu nərəbun suba ita (3.000) ka alikaman tənnu nərəbun suba ita. Nge mēya ba m̄ sere n ka girari wə ita. ⁶Yotamu u dam kua. Domi u win naanε doke Yinni Gusunə sə.

⁷Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win səma ye u kua, ye kpuron gari yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sə. ⁸Yotamu u məwa wə yenda nəəbu sanam mε u kua sina boko. Ma u kua wə wəkura nəəbu ka tia ban te sə Yerusalemuə. ⁹Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Dafidin wuu. Ma win bii Akasi u bandu kəsire kua.

Akasi u kua sina boko Yuda

(I maa mεerio Sinambu II, 16:1-6)

28

¹Akasi u məwa wə yendu sanam mε u bandu di. U kuawa wə wəkura nəəbu ka tia bandu sə Yerusalemuə. U n̄ sīa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. U n̄ win sikado Dafidin yira swī. ²Isireliban sinambun yira u swī. U mam būu wi ba m̄ Baalin bwāaroku sii ganduguu kua. ³U turare də doke Hinəmun bibun bweserun wəwaa. Ma u ka win tiin bibu yāku də mwaararuginu kua nge mε bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunə u gira Isireliban wuswaan di. ⁴U ra būu yākunu ko kpa u nu turare də dokea gungunə ka guunə ka sere dāa kubenə.

⁵Gusunə wi, Akasin Yinni u nùn Sirin sina boko nəmu beria. Ma ba nùn kamia ba win tən dabinu mwεera ba ka da Damasiə. Yen biru, Gusunə u maa nùn beri Isireliban nəmaa. Ma Isireli be, ba nùn kamia. ⁶Peka, Remalian bii, u tambu nərəbun suba wunaə teeru (120.000) go sə teerun sə, yèn sə ba Gusunə ben baababan Yinni deri. Tən be ba go mi, be kpuro ba sāawa tabu

durɔ wɔrugɔba. ⁷ Sikiri, Efaraimuban tabu durɔ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u s̄aa sina bokon yɛnun s̄əm kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakpɔ gbiikoo. ⁸ Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa t̄ambu nɔɔɔɔɔɔɔɔ suba goobu (200.000), kurɔbu ka bibu. Ma ba ben ȳaa dabinu gura ba ka da Samariɔ.

⁹ N deema Yinni Gusunɔn s̄əmɔ goo u w̄aa mi. Win ȳisira Odedi. Yera u tabu kowo be sennɔ da. U n̄ɛɛ, wee Gusunɔ b̄ɛɛn baababan Yinni u ka Yudaba m̄oru kua, ma u b̄ɛɛ bu n̄omu b̄eria, ma i bu go ka w̄ɔnw̄ɔndu sariru sere ben wuri yi n̄un girari. ¹⁰ Yera i k̄i t̄ɛ, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko b̄ɛɛn yobu? I n̄ tamaa i Gusunɔ b̄ɛɛn Yinni torari? ¹¹ I swaa dakio i n̄ɔ. I yoo be i mw̄ɛɛra b̄ɛɛn mero bisibu s̄ɔɔ mi ȳɔsuo bu wura ben yɛnusɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka b̄ɛɛ m̄oru baka m̄ɔ.

¹² Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Mesilem̄otun bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di. ¹³ Ba bu s̄ɔɔwa ba n̄ɛɛ, i n̄ ka yoo be duɔ mini. I k̄i i b̄ɛɛn taare sosiwa Yinni Gusunɔn mi. Domi sa tore kɔ. Ma Yinni Gusunɔ u ka sun m̄aru s̄aa.

¹⁴ Yera tabu kowo be, ba yoo be ȳɔsu, ba bu ben ȳānu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaaɔ. ¹⁵ Wirugii be ba soka ka ben ȳisa ba yoo be sua, ba ben be ba w̄aa tereru ȳānu dokea ni tabu kowoba mw̄ɛɛrima. Ba bu ȳānu ka baranu w̄ɛ. Ba dera ba di ma ba n̄ra. Ma ba ben m̄ɛɛran bosu b̄okua. Ma ba yoo be s̄ɔɔ be ba kun kp̄ɛ bu s̄i ketekunu sandi ba ka da Yerikoo mi kpakpa b̄ɛɛ w̄aa. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samariɔ.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(Imaa m̄ɛɛrio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶ Saa ye s̄ɔɔra sina boko Akasi u ḡɔra Asirin sinambun mi, u bu somiru kana. ¹⁷ Ed̄amuba ba na ba kpam Yudaba w̄ari ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mw̄ɛɛra ba ka doona. ¹⁸ Filisitiba ba w̄ɔraa na wuu si su w̄aa Sefalan w̄ɔwaa ka si su w̄aa Yudan tem s̄ɔɔ ȳɛsan n̄ɔm d̄waru gia. Ma ba Beti Semesi ka Ayaloni mwa ka Gederɔtu ka Soko ka yen baru kpaanu ka Tinna ka yen baru kpaanu ka Gimuso ka yen baru kpaanu. Ma ba sina wuu si s̄ɔɔ. ¹⁹ Domi Yinni Gusunɔ u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin s̄ɔ. Akasi wi, u kom b̄ɛɛt̄ɛk̄ɛ kuawa Yudaa, u Yinni Gusunɔ m̄ɛm n̄ɔɔbu sariru koosiwa mam mam.

²⁰ Ma Asirin sina boko Tigilati Pilesee u na u n̄un w̄ari nge yibere. U n̄ n̄un somi. ²¹ Domi Akasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yeru ka sina kpaaru ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko w̄ɛ. Adama ka m̄ɛ, yen gaa kun n̄un yare. ²² Sanam m̄ɛ u w̄aa nuku sankiranu s̄ɔɔ, ka m̄ɛ, u Yinni Gusunɔ m̄ɛm n̄ɔɔbu sariru koosim̄ɔwa u d̄ɔɔ. ²³ U Damas̄in b̄ūnu ȳākuru kua ni nu n̄un kamia mi. Domi u n̄ɛɛ, wee Sirin sina bokon b̄ūnu nu ra bu somi. T̄ɛ, win tii u koo maa nu ȳākuru kua kpa nu wa nu n̄un somi. Adama nu n̄ n̄un somi. Nu n̄un kam kuawa wi ka Isireliba kpuro. ²⁴ Akasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yerun dendi ȳānu kpaasina u k̄ɔsuka. Ma u dera ba tu k̄ɛnua. Ma u b̄ūnu ȳāku yenu kua beri berika kpuro Yerusalem̄uɔ. ²⁵ Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro s̄ɔɔ bu ka b̄ūnu ȳākuru kua kpa bu maa nu turare d̄ɔɔ dokea mi. Nge m̄ɛya u kua u ka Gusunɔ win baababan Yinnin m̄oru seeya.

²⁶ Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka d̄āakis̄u si kpuro su yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru s̄ɔɔ. ²⁷ Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba n̄un sikua Yerusalem̄uɔ. Adama ba n̄ n̄un sikua Isireliban sinambun sikaa. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu k̄ɔsire kua.

*Esekiasi u bandu di Yuda
(I maa mæerio Sinambu II, 18:1-4)*

29

¹ Esekiasi u mawa wōo yenda nōbu sanam me u bandu di. Win meron yīsira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wōo yenda nōbu ka nne bandu sōo Yerusalemuō.

² U kua ye ya Yinni Gusunō wēre. Win sikado Dafidin yira u swī mam mam.

³ Win bandun wōo gbiikuun suru gbiikoo sōo, u Yinni Gusunōn sāa yeru kenia. Ma u ten gamboba sōnwa. ⁴ U dera yāku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu menna sāa yerun batumaō ye ya wāa sōo yari yeru gia. ⁵ Ma u bu sōowa u nē, bēe Lefiba i swaa dakio i nō. I tii dēerasio, kpa i maa Gusunō bēen baababan Yinnin sāa yeru dēerasia. I ye ya disī mō kpuro yaro sāa yee ten min di. ⁶ Bēsen baababa ba kua mēm nōo sariba. Ba kōsa kua Gusunō bēsen Yinnin nōni sōo. Ba wi ka win sāa yeru biru kisi. ⁷ Ma ba sāa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nūn turare dōo dokeye. Ba ku ra maa nūn yāku dōo mwaaaruginu kue. ⁸ Yera Yinni Gusunō u Yuda ka Yerusalemu mōru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yēmō nge mē i waamō gisō. ⁹ Bēsen baababa ba gbisuka tabu sōo ma bēsen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bēsen kurōbu ba yoru da tem tukumō Yinni Gusunōn mōru yen sō. ¹⁰ Tē, na kī n ka Gusunō bēse Isireliban Yinni arukawani bāke, kpa win mōru ye, yu wa yu sure u sun deri. ¹¹ Yen sō, nēn bibu, i ku maa Gusunō atafiiru ko. Domi u bēe gōsawa i ka nūn sōmburu kua, i n nūn sāmō, kpa i n nūn turare dōo dokeammē.

¹² Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sōo ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehalæelin bii Mærarin bibun bweseru sōo ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gæsonin bibun bweseru sōo ¹³ ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sōo ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru sōo ¹⁴ ka Yeyeli ka Simeī Hemanin bibun bweseru sōo ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru sōo. ¹⁵ Ba ben mero bisibu menna ye ba tii dēerasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunōn sāa yeru dēerasia nge mē sina boko u gerua ka nge mē Yinni Gusunō u wooda wē. ¹⁶ Yāku kowobu ba dua Yinni Gusunōn sāa yerō bu ka tu dēerasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu wāa sāa yeru mi, ka ten yaaraō. Min diya Lefiba ba disī ni gura ba ka da ba kube wōwao ye ba mō Sedoroni. ¹⁷ Ba sāa yee ten dēerasiabū toruawa wōon suru gbiikoon tōo gbiikirin di. Yen sōo nōba itase, ma ba tura ten aderōwō. Yen biruwa ba maa kua sōo nōba ita ba ka tu dēerasia ba kpa. Sōo wōkura nōbu ka tia ba kua ba ka te kpuro dēerasia ba kpa.

¹⁸ Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nēe, wee sa sāa yee te dēerasia sa kpa ka yāku yee te, ka ten dendi yānu ka tabulu mi ba ra pēe yi ka yen dendi yānu. ¹⁹ Yāa ni kpurowa sa sōnwa, ma sa nu dēerasia ni Akasi u raa disī doke win mēm nōbu sarirun sō sanam mē u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunōn yāku yerun wuswaaō.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunōn sāaru seeya

²⁰ Yera sōo teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunōn sāa yerō. ²¹ Ma ba ka naa kinenu nōba yiru na ka yāa kinenu nōba yiru ka yāa kpemminu nōba yiru ka boō kinenu nōba yiru bu ka toranun yākunū ko bandun sō ka yāku yee ten sō ka sere Yudaban sō. Yera sina boko u yāku kowobu Aronin bibun bweseru sōowa u nēe, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunōn yāku yerō. ²² Ma ba ketē kinē ni sakira ba nin yem sua ba yēka yāku yerō. Yen biru, ba yāa kinē ni sakira ma ba nin yem yēka

yāku yerə. Meya ba maa yāa kpeṃmii ni sakira ba nin yem yēka yāku yerə. ²³ Yen biru, ba maa ka boo kinε ni na sina bokon wuswaṃṃ ka tambu kpuron wuswaṃṃ bu ka toranun yākunū ko. Ma be kpuro ba ben nama sṃndi boo nin wiru wṃṃṃ. ²⁴ Ma yāku kowobu ba boo ni sakira ba nin yem yari yāku yerun temə. Ba yāku te kuawa Isireliba kpuron toranun sṃ. Domi sina boko u nεε, yāku dṃṃ mwaararugii ni, ka torarun yāku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sṃ.

²⁵ U Lefiba doke Yinni Gusunṃn sāa yerə ba seketirenu neni ka guunu ka mṃrəkunu nge mε Dafidi ka Gusunṃn sṃmṃbu Gadi ka maa Natani ba wooda wε bu ko. Yinni Gusunṃwa u bu wooda ye wε. ²⁶ Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunṃn sāa yerə ka dwee yāa ni Dafidi u dera ba kua. Ma yāku kowobu ba maa dua ka ben kṃbi. ²⁷ Ma Esekiasi u nεε, bu yāku dṃṃ mwaararugiru koowo yāku yeru wṃṃṃ. Ye ba yāku dṃṃ mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kṃbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yāa ni. ²⁸ Ma tṃn be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunṃ beεε wε. Ba kṃbi soomṃ, ba womusu mṃ sere ba ka yāku dṃṃ mwaararugii te wiru go. ²⁹ Sanam mε ba yāku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tṃn be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunṃ beεε wε. ³⁰ Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sṃṃwa ba nεε, bu Yinni Gusunṃ siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunṃ kpuna ba nṃn sāwa ka nuku doo bakabu.

³¹ Esekiasi u nεε, tε, wee i tii dεerasia, i kua Yinni Gusunṃgibu. Yen sṃ, i susima i nṃn siarabun yākunū kua win sāa yerə.

Yera tṃn be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nṃn siarabun yāku ni kua. Ma gaba maa nṃn yāku dṃṃ mwaararuginu kua ka nuku tia. ³² Yaa sabe ni ba ka yāku dṃṃ mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Keteban geera sāawa wata ka wəkuru, yāa kinenu maa wunṃbu (100) ka sere yāa kpeṃminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yāku dṃṃ mwaararugii ni kua. ³³ Yen biru, ba maa kete nata (600) go ka yāanu nṃrṃbun suba ita (3.000). ³⁴ Adama yāku kowobu ba ṃ dabi dṃma te. Yen sṃna ba ṃ kpīa bu yāku yāa ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka sṃmbu te kua sere saa ye yāku kowobu be ba tie ba tii dεerasia. Domi Lefiba ba tii wε ka kīru n kere yāku kowobu. ³⁵ Dṃma te, ba yāku dṃṃ mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yāku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam mε ba ka yāku dṃṃ mwaararuginu kua.

Nge meya ba ka sāaru seeya Yinni Gusunṃn sāa yerə. ³⁶ Esekiasi ka tṃn be kpuro ba nuku dobu kua yṃn sṃ Gusunṃ u doke tṃmbun gṃrusṃ ba ka win sāaru seeya mεsum fuuku.

30

Gṃ sararibun tṃṃ bakarun

Sṃṃru

¹ Esekiasi u sṃmṃbu gṃra Isireliṃ ka Yudaṃ. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Gṃ sararibun tṃṃ bakarun di Gusunṃ, be Isireliban Yinnin sāa yerə, Yerusalemṃ. ² Sina boko Esekiasi ka win sina asakpṃbu ka Yudaba ba nṃṃsina ma ba koo Gṃ sararibun tṃṃ baka te di wṃṃn suru yiruse sṃṃ. ³ Domi ba ṃ kpε bu tu di ten saa sṃṃ yṃn sṃ yāku kowo dabiru ta ṃ tii dεerasie. Meya tṃn dabira kun maa mṃnne Yerusalemṃ. ⁴ Sina boko ka tṃn be kpuro ba tṃṃ te wura. ⁵ Ma ba dera ba kpara Isirelin tem kpuro sṃṃ saa Beri Seban di n ka da sere Danṃ, tṃmbu bu ka na Yerusalemṃ bu Gusunṃ Isireliban Yinni Gṃ sararibun tṃṃ baka te diiya. Domi tṃn dabiru ta ku ra raa maa tu di nge mε ba yorua bu ko. ⁶ Ma gṃro be, ba sina boko ka win sina

asakpɔbun tire ni sua ba ka da Isireliɔ ka Yudaɔ. Ma ba bu sɔɔwa ka sina bokon yisuru ba nɛɛ, bɛɛ Isireliba, i wurama Gusunɔ Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama bɛɛn mi. I de i wurama bɛɛ be i kisira Asirin sina bokon nɔman di. ⁷ I ku bɛɛn baababa ka bɛɛn maabu saari be ba n Gusunɔ ben baababan Yinni mem nɔɔwe, ma u bu kam koosia nge mɛ i waamɔ gisɔ. ⁸ I ku swaa taaya nge bɛɛn baababa. I wurama Yinni Gusunɔn mi. I na i nɔn sã win sãa yerɔ te u tii yiiye sere ka baadomma. I na i Gusunɔ bɛɛn Yinni sã kpa win mɔru baka ye, yu bɛɛ doonari. ⁹ I n wurama Yinni Gusunɔn mi, bɛɛn tɔmbu ka bɛɛn bii be ba mwɛɛra ba ka yoru da, ba koo bu wɔnɔwɔndu kua kpa bu den de bu wurama tem mɛ sɔɔ. Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u ra suuru ko. Win wɔnɔwɔnda kpã. U n maa bɛɛ biru kisimɔ i n wurama win mi.

¹⁰ Nge mɛya gɔro be, ba gerumɔ ba ka wusu gasirimɔ saa Efaraimun tem di ka Manasen temɔ n ka girari Sabulonin temɔ. Ma ba bu yɛɛmɔ ba yaakoru koosimɔ. ¹¹ Adama gaba tii kawa Aɛɛn temɔ ka Manasen temɔ ka Sabulonin temɔ, ma ba seema ba na Yerusalemuɔ. ¹² Mɛya maa Yinni Gusunɔ u ka Yudaba wãa. Ma u dera ben gɔru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakpɔbun gari mem nɔɔwa nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

¹³ Tɔn dabiru ta mɛnna wɔɔn suru yiruse sɔɔ Yerusalemuɔ bu ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru ko. Dɔma te, tɔn be, ba dabia. ¹⁴ Yera ba seewa ba bɔu yãku yee ni nu wãa Yerusalemuɔ kɔsuka ka sere mi ba ra nu turare dɔɔ dokeye. Ma ba ye kpuro gura ba sure wɔwɔa ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁵ Yen biru, ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru yãku yaa sakira wɔɔn suru yirusen sɔɔ wɔkura nɛse sɔɔ. Sekura yãku kowobu ka Lefiba mwa, ma ba tii dɛɛrasia. Ba yãku dɔɔ mwaararuginu kua Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ¹⁶ Ben baawure u da u wãa win ayerɔ nge mɛ Mɔwisi Yinni Gusunɔn tɔnu u yoru woodan tireru sɔɔ. Ma yãku kowobu ba yem yɛkamɔ mɛ Lefiba ba bu wɛɛmɔ. ¹⁷ Nge mɛ tɔn dabira wãa be ba n tii dɛɛrasie dɔma te, yera n dera Lefiba ba bu yãku yɛɛ yi sakiriamme, kpa bu ka yi dɛɛrasia bu yi nenem Yinni Gusunɔn sɔ. ¹⁸⁻¹⁹ Tɔn dabiru ta wãa te ta n tii dɛɛrasie, n mam nɛɛre Efaraimuba sɔɔ ka Manaseba sɔɔ ka Isakariba sɔɔ ka sere Sabuloniba sɔɔ. Ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di. Adama ba n ten wooda swãi. Yen sɔna Esekiasi u bu kanaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wunɛ tɔn geowa. Be ba tii wɛ ka ben gɔru kpuro ba ka wunɛ Gusunɔ ben baababan Yinni kasu, baa mɛ ba n tii dɛɛrasie, a bu suuru kuo.

²⁰ Yinni Gusunɔ u Esekiasin kana te mwa ma u tɔn be suuru kua.

²¹ Nge mɛya Isireli be ba mɛnna Yerusalemuɔ, ba ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru di sɔɔ nɔɔba yiru ka nuku dobu. Tɔɔ baatere yãku kowobu ka Lefiba ba ra n Yinni Gusunɔ siaramɔwa ka dwee yãnu. ²² Esekiasi u Lefi baawure siara sambu te u kuan sɔ Yinni Gusunɔn sɔ. Ba yãku yaa ye tema sɔɔ nɔɔba yiru. Ma ba siarabun yãkunu kua ba ka Gusunɔ ben baababan Yinni siara. ²³ Yen biru, tɔn be, ba maa wura bu tɔɔ bakaru di sɔɔ nɔɔba yiru. Ma ba maa sina sɔɔ nɔɔba yiru ba tɔɔ bakaru di ka nuku dobu. ²⁴ Domi Esekiasi u kete kinenu nɔɔɔbu (1.000) gɔsa ka yãanu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiru (7.000). Ma win sina asakpɔbu ba maa kete kinenu nɔɔɔbu gɔsa ka yãanu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Ma yãku kowobu dabinu ba tii dɛɛrasia. ²⁵ Yudaba kpuro ka yãku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka sɔbu be ba wãa Isireliɔ ka Yudaɔ, be kpurowa ba nuku dobu kua dɔma te. ²⁶ Nuku doo bakabu bu wãa Yerusalemuɔ. Saa Salomɔɔ Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba n tɔɔ baka ten bweseru koore Yerusalemuɔ. ²⁷ Yera yãku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tɔn be domaru kua. Yinni Gusunɔ u ben nɔɔ nua domi ben kana te, ta nɔn girari sere win wãa yee dɛɛraɔ wɔlɔ.

31

*Esekiasi**u Yinni Gusunən s̄āru seeya*

¹ Yeniba kpuron biru, Isireli be ba w̄āa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro s̄āo ba bw̄āarokunu k̄asuka ma ba gungunu ka b̄ūu yāku yenu kpuro k̄asuka Yudan tem̄o ka Benyamēen tem̄o ka Efaraimun tem̄o ka Manasen tem̄o. Yen biru, be kpuro ba wurama ben tem̄o, ben baawure u da u w̄āa win w̄āa yer̄o.

² Esekiasi u wure u yāku kowobu ka Lefiba wesia ben s̄omburu s̄āo nge me ba ka b̄onu s̄āa ka s̄ambu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yāku d̄s̄o m̄waararuginu ka siarabun yākunū ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusun̄o siara win s̄āa yerun k̄ann̄aw̄o. ³ Sina boko Esekiasi u win dukian sukum w̄ē bu ka yāku d̄s̄o m̄waararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko t̄s̄o w̄ērarugiru s̄āo ka suru kpaon t̄s̄o bakarū s̄āo ka sere t̄s̄o baka ni nu tie s̄āo nge me ba yorua woodan tireru s̄āo.

⁴ Yera u Yerusalemugibu s̄s̄owa u n̄eε, bu yāku kowobu ka Lefiba ben baa w̄ēȳo, kpa bu kp̄i bu Yinni Gusun̄on woodaba mem̄ n̄ōwa s̄āa s̄āa. ⁵ Sanam me gari ȳi, ȳi n̄ōra baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gb̄ia ya ye w̄ē ka tam̄ kpaam̄ ka gum̄ ka tim̄ ka sere ben d̄ianu ganu. M̄eya ba maa ka ḡāanu kpuron w̄akuru baateren w̄oll̄on tia tia na. ⁶ M̄eya Isireliba ka Yudaba be ba w̄āa Yudan wuu maros̄o ba ben yaa sabenun w̄akuru baateren w̄oll̄on tia tia w̄ē ka sere ḡāa ni ba ḡosa ba ȳi n̄enem̄ Yinni Gusun̄on s̄s̄. Ma ba nu suba suba. ⁷ Ba nin subenu toruawa saa w̄ōon suru itasen di n ka da w̄ōo gen suru n̄ōba yiruse s̄āo. ⁸ Esekiasi ka win sina bw̄āabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusun̄o ka win t̄ambu siara.

⁹ Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u n̄eε, subu nir̄a mini. ¹⁰ Yera yāku kowo t̄n̄wero Asaria, Sad̄akun bweseru s̄āo, u n̄un̄ wisa u n̄eε, saa m̄in̄ di ba ka k̄ēnu naam̄o Yinni Gusun̄on s̄āa yer̄o, d̄ianu ra n w̄āawa sa n dim̄o, sa n debum̄o. Ni nu tiara nu kp̄a niya mini. Domi Yinni Gusun̄o u sun domaru kua.

¹¹ Ma Esekiasi u wooda w̄ē bu dinu s̄ame mi ba koo nu ȳi. Ma ba dinu s̄onwa. ¹² Ma ba ka k̄ēnu ka w̄akuru baateren w̄oll̄on tia tia na ka yāku d̄ia ni nu s̄āa Yinni Gusun̄oginu. Lefi wi ba m̄ō Konania wiya ba d̄ia ni n̄omu s̄ondia, ma win mero bisi Simeu i s̄āa win yiruse. ¹³ Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yerim̄oti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simeu ba kpare nge me sina boko Esekiasi ka yāku kowo Asaria Yinni Gusun̄on s̄āa yerun wirugii ba wooda w̄ē. ¹⁴ Kore wi u s̄āa Lefi Yiminan bii, u s̄āawa k̄ann̄o ge ga w̄āa s̄ōo yari yeru gian k̄s̄o. Wiya ba k̄ēε ni n̄omu s̄ondia ni ba ka Yinni Gusun̄o naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wun̄e Yinni Gusun̄on s̄s̄. Beya ba ko n da k̄ēε ni b̄onu ko. ¹⁵ Yāku kowobun wusu s̄āo, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba ḡosa bu Kore wi somi ba n da ka k̄ēε ni begibu b̄onu kue dee bibu ka bukurobu kpuro nge me ba ka bu b̄onu s̄āa wuu wuuka. ¹⁶ Beya t̄on dur̄o bii be ba gara saa w̄ōo itan di n ka da be ba kere me, ka be ba gesi dum̄o Yinni Gusun̄on s̄āa yer̄o t̄s̄o baatere bu ka ben s̄oma ko wuu wuuka, ¹⁷ ka yāku kowo be ba gara ȳenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba w̄ōo yendu m̄on di nge me ben s̄ombura s̄āa wuu wuuka, ¹⁸ ka sere maa t̄on be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kur̄ubu ka bii t̄on dur̄ubu ka t̄on kur̄ubu, domi ba tii w̄ēwa mam̄ mam̄ Yinni Gusun̄on s̄āa yerun s̄omburu s̄āo. ¹⁹ Aronin bibun bweseru te ta s̄āa yāku kowobu baru kpaan̄o wuu marosun̄ b̄okuo, ba t̄ambu gosa wuu

baagere sɔɔ be ba ko n da bu dīanu bɔnu kue ben suunu sɔɔ, ka sere Lefi be ba gara garan suunu sɔɔ.

²⁰ Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro sɔɔ. U sīawa dee dee gem sɔɔ Gusunɔ win Yinnin wuswaaɔ. ²¹ Sɔma ye u kua bu ka sāaru ko Yinni Gusunɔn sāa yera ka sere win woodan mem nɔɔbu, u ye kpuro kuawa ka g̃oru tia. Ma u kooru.

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem w̃ri

(I maa m̃erio Sinambu II, 18:13, Esai 36:1)

32

¹ Esekiasi u sīa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yudaɔ, ma u dera ba wuu gb̃ararugisu tarusi. U ñe, u koo su w̃riwa ka dam. ² Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo dangibu soka, ³ bu wesiana bu ka bwii yi k̃ne yi yi w̃a wuun biruɔ. ⁴ T̃ɔn dabira ta ñn somi ba ka bwii yi k̃rua ka nim tora ye ya kokumɔ bera yen suunu sɔɔ. Domi Esekiasi u ñe, u ñ k̃i Asirigibu b̃a ñ tunuma bu nim deema ñ kp̃a.

⁵ Ma u win bandun dam t̃asisia. U Yerusalemun gb̃ararun mi ñ w̃ruma seeya ka maa wuun k̃su yenu. Ma u gb̃araru garu bana wuun biruɔ u ka sikerena. Ma u kari ye s̃nwa ye ba m̃ Milo Dafidin wuuɔ. U tabu ỹa dabi dabinu kasu ka maa t̃erenu.

⁶ U tabu sinambu kua ma u bu m̃enna wuun gb̃ararun k̃nñwɔ. Ma u bu kirɔ kua u ñe, ⁷ bu tii dam k̃̃yɔ kp̃a bu w̃rug̃oru s̃ɔsi. Bu ku berum ko bu diiri Asirin sina boko ka win t̃ɔn dabi ten wuswaaɔ. Domi be ba ka bu w̃a ba dabi ñ kere be ba ka ñn w̃a. ⁸ T̃ɔmba ba ka ñn w̃a. Adama be, Gusunɔ ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam w̃̃ tabu sɔɔ.

Ma t̃ɔn be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u g̃ora

Yerusalemu

(I maa m̃erio Sinambu II, 18:17-37, Esai 36:2-22)

⁹ Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win s̃m kowobu g̃ora Yerusalemu sanam m̃e u w̃a Lakisiɔ ka win tabu kowobu kpuro. U s̃m kowo be g̃ɔrawa Esekiasi ka Yuda be ba w̃a Yerusalemu kpuron mi, ¹⁰ bu ñe, ameniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u gerua. U ñe, ma s̃ɔra ba ben naane doke ba ka w̃a Yerusalemu ka nuku sankiranu. ¹¹ Bu ku de Esekiasi u bu ñni w̃ke kp̃a u de bu gbi g̃̃oru ka nim ñrun s̃̃ ye u ñe, Gusunɔ ben Yinni u koo bu w̃ra wi, Asirin sina bokon ñman di. ¹² Ba ñ ỹe ma wi, Esekiasiwa u gungunu k̃suka ka Yinni Gusunɔn ỹaku yee te? Ma u bu s̃̃wa u ñe, ỹaku yee teuru t̃nan miya ba ko ñ da de bu yiira bu Yinni Gusunɔ s̃̃ kp̃a bu ñn turare d̃ɔ dokea. ¹³ Adama be, ba ñ yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwesenu kpuro kua? Nin b̃nu nu kp̃ia nu bu yara saa win ñman di? ¹⁴ Bwese ni win baababa ba kam koosia sɔɔ, nin niren b̃na nu kp̃ia nu bu yakia win ñman di ben tii bu ka sere ñe, Gusunɔ ben Yinni u koo bu yakia. ¹⁵ Yen s̃̃, bu ku de Esekiasi u bu ñni w̃ke kp̃a u ñ bu g̃ari seeyam̃ m̃esum. Bu ku ñn naane ko. Domi bweseru garun b̃nu kun kp̃ia nu tu w̃re win ñman di, ñ kun m̃e win baababan ñman di. Kaa sere gere Yudaban b̃nu?

¹⁶ Nge m̃ya Sankeribun s̃m̃ be, ba Yinni Gusunɔ ka win s̃m̃ kowo Esekiasi w̃mm̃.

Sankeribun s̃m̃ɔbu

*ba Yinni Gusunə wəmmə**(I maa məerio Sinambu II, 19:14-19, Esai 37:14-20)*

¹⁷ Sankeribu u tireru yorua u ka Gusunə Isireliban Yinni wəme. U nεε, nge me bwese ni nu tien būnu nu n̄ kp̄ia nu nin tōmbu wəre win nōman di, nge mēya Gusunə, Esekiasin Yinni u n̄ maa kp̄e u bu wəra win nōman di.

¹⁸ Ma Sankeribun sōmō be, ba gb̄aramō ka dam ka Yudan barum bu ka tōmbu nandasia be ba wāa gb̄ara ten sōwō kpa bu wa bu wuu ge mwa. ¹⁹ Ba Gusunə Yerusalemugibun Yinnin gari mō nge bwese ni nu tien būu ni ba ka tii seka.

*Asirigibu ba duki yakikira**(I maa məerio Sinambu II, 19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)*

²⁰ Yera Esekiasi ka Gusunən sōmō Esai, Amətin bii ba kanaru wəri gari yin sō ba Yinni Gusunə nōəgiru sue wəllō. ²¹ Yera Yinni Gusunə u gōrado gōō gōra u Asirigibun sansani wəri u ben tabu durō wərugōba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u gōsira u wura win temō ka sekuru. Ma u da win būu dirō. Miya win tiin bibu ba na ba nūn k̄āasi ba go ka takobi.

²² Nge mēya Yinni Gusunə u ka Esekiasi ka Yerusalemugibu faaba kua saa Sankeribun nōman di ka sere be ba tie kpuron nōman di. Ma u bu kōsu be ba ka bu sikerenen sō. ²³ Tōn dabira ta ra ka Yinni Gusunə kēnu naawe Yerusalemū kpa tu maa ka Esekiasin tii kēε gobiginu naawa. Saa yen dāma ten di, u yīsiru yarawa bwesenu kpuro sō.

*Esekiasin bandun kpeeru**(I maa məerio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)*

²⁴ Saa ye sō, Esekiasi u bara sere u gōō turuku kua. Ma u Yinni Gusunə kana. Ma Yinni Gusunə u nūn wisa, ma u nūn sōm maamaakiginu kua. ²⁵ Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunən min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunə u bu mōru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemugibu. ²⁶ Ye u wa mē, yera wi ka Yerusalemugibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunən mōru ya doona ben min di Esekiasin waati ye sō.

²⁷ Esekiasi u dukia baka ka bεεε baka wa. U sii geesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu ka tεεnu ka gāa bwese bweseka ye ya wā. ²⁸ U alikaman biranu kua, ma u tam kpam ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren gōru kua ka sere nin dii yenu. ²⁹ Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, keteba ka yāanu ka bonu. Domi Yinni Gusunə u nūn dukia baka wē.

³⁰ Wiya u maa Gihonin yeru gēn nōō ga wāa gungurun bera gia kōrua, ma u nōō kpōō yaba Dafidin wuun sōō duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gōru doke u ko kpuro, ya nūn koorawa. ³¹ Adama sanam me Babilonin sina boko u sōmōbu mōrisia u ka wa sōm maamaaki ye Yinni Gusunə u mō Isireliā, yera Gusunə u Esekiasi deri u ka wa ye ya wāa win gōru.

³² Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge mē u Gusunə sāwa ka naane, ye kpuron gari yi yorua Gusunən sōmō Esai, Amətin biin kāsinnun tireru sōō ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sōō. ³³ Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua Dafidin bibun bweserun siku yerō bera gee n gunum bo. Yerusalemugibu ka Yudaba ba nūn gōō swīya. Yen biru, win bii Manase u bandu kōsire kua.

*Manase**u kua Yudaban sina boko**(I maa məerio Sinambu II, 21:1-18)*

33

¹ Manase u mawa wō wākura yiru sanam me u bandu di Yuda. Ma u kua wō weeraakuru ka nōbu ban te sō Yerusalemu. ² Kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sō. Bwese ni Yinni Gusunō u gira Isireliban wuswaan di nin kom kōsum meya u swī. ³ U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi u kōsuka. Ma u bū wi ba mō Baalin yāku yenu kua ka bū wi ba mō Asitaaten bwārokunu ni win tundo u raa kōsuka. Ma u kperi ka sō ka surun sāaru wōri. ⁴ U bū turanu bana Yinni Gusunōn sāa yerō tēn mi Yinni Gusunō u win yīsiru doke sere ka baadomma. ⁵ U maa suru ka sō ka kperin yāku yenu kua sāa yee ten yaari yiru ye sō. ⁶ U dera ba ka win bii tōn durōbu yākuru kua Hinōmun wōwaa. U ra ka wē ka guru winu sōroru ko kpa u dobo dobo ko. U gōri sokobu yii be ba ra nūn sian gari sō. Ma u kōsa mō u dō ye ya Yinni Gusunōn mōru seeya. ⁷ U win būn bwāroku kua u yi Yinni Gusunōn sāa yerō. N deema Yinni Gusunō u raa Dafidi ka win bii Salomō sōwā u nē, sāa yee teni ka Yerusalemu yenīwa na gōsa Isireliban suunu sō ya n ka nēn yīsiru sōwā sere ka baadomma. ⁸ Na ñ maa Isireliba yaramō saa ben tem di me na ben baababa wē bā n gesi nēn woodaba ka nēn gere mēm nōwammē ye na Mōwisi wē u yorua. ⁹ Adama Manase u dera Yudaba ka Yerusalemu gibu ba ka Yinni Gusunō tonda, ma ba kōsa kua n kere bwese ni Yinni Gusunōn tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰ Yinni Gusunō u ka Manase ka win tōmbu gari kua. Adama ba ñ nūn swaa daki. ¹¹ Yera Yinni Gusunō u Asirin sina bokon tabu sinambu gōra ba Manase mwa ba yōni doke, ma ba nūn bōkua ka sii gandun yōni ba ka da Babiloniō. ¹² Sanam me u wāa nuku sankiranu sō, yera u tii kawa Gusunō win baababan Yinnin wuswaa. Ma u nūn kana. ¹³ Ma Yinni Gusunō u gōru gōsia u win kanaru mwa, u ka nūn wura Yerusalemu win bandu sō. Saa ye sōra Manase u gia ma Gusunōwa u sāa Yinni.

¹⁴ Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tōwō Gihonin sō duu yeru gia wōwaa. Gana ye, ya dawa sere kōnnōwō ge ba mō Swē. Ma ya ka Yerusalemun wō bera ye ba mō Ofeli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gbāranu mō kpuro sō. ¹⁵ Ma u tōn tukobun būnun bwārokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunōn sāa yerō kpuro wuna ka sere bū yāku yee ni u bana Yinni Gusunōn sāa yerun guurō Yerusalemu. Ma u nu kasi kua wuun biru. ¹⁶ Yera u Yinni Gusunōn yāku yeru wesia sāa yerō. Ma u siarabun yākunu kua. U Yudaba wooda wē bu Gusunō Isireliban Yinni wi turo sā. ¹⁷ Saa ye sō, tōmba yākunu mō gungunō, adama Gusunō ben Yinniwa ba nu kuammē.

¹⁸ Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunōn gari yi win sōmōbu ba nūn sōwā, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sō. ¹⁹ Win kanaru ka nge me Yinni Gusunō u nūn wurari ka win toranu ka gungu ni u kua ka mēm nōbu sari te u kua ka sere bwāroku ni u seka ma u nu gira u sāwa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru sō. ²⁰ Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua win tiin dirō. Ma win bii Amō u bandu kōsire kūa.

Amō u kua sina boko Yuda

(I maa mērio Sinambu II, 21:19-26)

²¹ Wō yēnda yiruwa Amō u mō sanam me u bandu di. Ma u kua wō yiru ban te sō Yerusalemu. ²² Kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sō nge win tundo Manase. U bwāroku ni Manase u kua kpuro yākuru kua u sāwa. ²³ U ñ tii kawe Yinni Gusunōn wuswaa nge me win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosimōwa u dō.

²⁴ Win sɔm kowobu ba nùn seesi ma ba nùn go win dirɔ. ²⁵ Adama be ba nùn seesi ba go mi, tɔmba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasi kɔsire kua bandu sɔɔ.

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)

34

¹ Wɔɔ nɔɔba itawa Yosiasi u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ tena ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. ² Gea u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Win sikado Dafidin yira sɔɔra u sɔa mam mam. U ñ yen gam gere.

³ Win bandun wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, sanam mɛ u sɔa aluwaasi, u Gusunɔ win sikado Dafidin Yinni kasum wɔri. Win bandun wɔɔ wɔkura yiruse sɔɔ, u Yerusalemu ka Yuda dɛɛrasiabu torua. U gunguu nɔn mi ba ra bũnu sɔ kɔsuka ka nin bwāaroku bwese bweseka. ⁴ Ba bũu wi ba mɔ Baalin yaku yenu kɔsuka win wuswaaɔ. Ma u bwāaroku ni ba kua sɔɔn sɔ ka ni ba kua ka sii gandu kɔsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin kɛki gura ba wisi be ba nu sɔamɔn sikan wɔlɔ. ⁵ Ma u bũu yaku kowobun kukunu sikia u dɔɔ doke ben yaku yenɔ. Nge meya u ka Yuda ka Yerusalemu dɛɛrasia.

⁶ Manasen wusu sɔɔ ka Efaraimugisɔ ka Simeɔgisɔ ka Nɛfitaligisɔ si su kua bansu, u bũu yaku yenu kɔsukawa ⁷ ma u bwāarokunu surura ma ba nu kɔsuka muku muku nu kua tua. Meya u maa bwāaroku ni ba kua sɔɔn sɔ kɔsuka Isireliban tem kpuro sɔɔ. Ma u gɔsira u wura Yerusalemu.

Yaku kowo tɔnwerɔ

u woodan tireru wa

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 22:3-10)

⁸ Yosiasin bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ, sanam mɛ u tem mɛ, ka Yinni Gusunɔn sɔa yee te dɛɛrasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gɔra ka Maaseya wi u sɔa wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u sɔa tire bero bu ka Gusunɔ win Yinnin sɔa yeru sɔmɛ. ⁹ Tɔn be kpuro ba da yaku kowo tɔnwerɔ Hilikiyan mi. Ma ba nùn gobi wɛ yi Lefiba ba raa mwɛɛra Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔ saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Benyamɛɛn tem di ka sere Yerusalemugibun min di. ¹⁰ Be ba sɔmbu te kpare bera ba gobi yi nɔmu sɔndia ma ba yi sɔm kowobu wɛ be ba sɔa yee te sɔmmɔ. ¹¹ Bera dɔa dɔkɔbu ka banɔbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka dɔa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sankɔ. ¹² Tɔn be, ba sɔmburu kuawa ka naane. Yasati ka Abudiasi be ba sɔa Lefiba, Mɛrarin bweseru sɔɔ ka Sakari ka Mɛsulamu, Kehatin bweseru sɔɔ, bera ba bu kpare. ¹³ Lefi be ba womusu ka dweebu yɛ, bera ba ra maa be ba ra sɔmunu sue nɔni doke ka sere maa sɔa yee ten sɔm bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sɔa tire yorobu ka sɔman guro gurobu. Gaba maa sɔa kɔnnɔn kɔsobu.

¹⁴ Sanam mɛ ba da bu ka gobi yi sua yi ba wɛ Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔ, yera yaku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tɛ Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi wɛ. ¹⁵ Yera Hilikiya u Safani, tire yoro sɔɔwa u nɛɛ, na woodan tireru wa Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wɛ. ¹⁶ Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wunen sɔm kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire. ¹⁷ Ba tɔn be a sɔa yee ten sɔmburu nɔmu sɔndia ka tɔn be ba sɔma mɔ mi, gobi yi wɛ.

¹⁸ Yen biru, yaku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wɛ.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaaɔ.

*Yosiasi u tumbu gōra**bu bikiaru ko Huludan mi
(I maa mēerio Sinambu II, 22:11-20a)*

¹⁹ Sanam mē sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yānu nenua u karana nuku sankiranun sō. ²⁰ Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win sām kowo sōwa u nē, ²¹ i doo i bikiaru ko Yinni Gusunōn mi Isireliba ka Yuda be ba tien sō tire te sa wa minin garin sō. Domi Yinni Gusunō u ka sun mōru mā ya kpā yēn sō bēsen baababa ba ñ win gari mēm nōwē. Ba ñ kue nge mē ya yorua woodan tire te sō.

²² Hilikiya ka tōn be sina boko u gōsa mi, ba da Gusunōn sāmō tōn kuro Huludan mi. Huluda wi, u sāawa Salumun kuro, Tokehatin bii, Hasira wi u ra sāa yānu kōsun debubu. Huluda wi, u wāawa Yerusalemun wōo beri kpaa. Sanam mē ba nūn sōwa ye ba kī, ²³ yera u bu wisa u nē, ameniwa Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nē, i durō wi u bēe gōrima sōwa i nē, ²⁴ u koo de kōsa ka bōri yi tem mēn tumbu deema yi yi yorua tireru sō tē i gara Yudaban sina bokon wuswaa. ²⁵ Domi ba nūn biru kisi ba da ba būnu turare dōo dokeamme. Ma ba win mōru seeya ka bwāaroku ni ba tii kua ba sāmō. Yen sō, u ko n ka tem mēn tumbu mōru sāawa, ya ñ suremō. ²⁶⁻²⁷ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u bēe gōrima i ka bikiaru ko Yinni Gusunōn mi sō i nē, Gusunō Isireliban Yinni u nē, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win gōru taare wē, ma u tii kawa Gusunōn wuswaa, ma u win yaberu nenua u karana nuku sankiranun sō, ma u swī wi, Gusunōn wuswaa. ²⁸ Tē, Gusunō wi, u koo de u gbi bōri yendu sōo kpa bu nūn sike win sikirō. Win nōni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen tumbu deema.

*Yosiasi u wure u ka Gusunō**arukawani bōkua
(I maa mēerio Sinambu II, 22:20b-23:3)*

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa. ²⁹ Ma sina boko u gōra bu Yudaba ka Yerusalemun guro gurobu kpuro mēna. ³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunōn sāa yerō ka Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba tumbu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibō. Ma u be kpuro Yinni Gusunōn woodan tire te garia te ba wa sāa yee ten mi. ³¹ Yera sina boko u yōra win turaru wōllo, ma u ka Yinni Gusunō arukawani bōkua u nē, u koo wi, Yinni Gusunōn woodaba ka win gere swīwa ka win gōru kpuro ka win bwēra kpuro kpa u ka gari yi mēm nōwa yi ba yorua woodan tire te sō. ³² Ma u dera tōn be ba wāa Yerusalemō ka Benyamēn temō ba dua arukawani ye sō. Ma ba kua nge mē Gusunō ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumō. ³³ Yosiasi u būnun bwāarokunu kōsuka ni Isireliba ba waama tem tukum di. Ma u be ba wāa Isireliō kpuro tilasi kua bu ka Gusunō ben Yinni sā. Win wāarun tōru kpuro sō, ba ñ gere Yinni Gusunōn yiran di.

*Yosiasi**u Gōo sararibun tōo bakaru di
(I maa mēerio Sinambu II, 23:21-23)***35**

¹ Yosiasi u Gōo sararibun tōo bakaru di Yerusalemō Yinni Gusunōn sō. Ba ten yāku yēe sakirawa wōon suru gbiikoon sōo wōkura nne se sō. ² U yāku kowobu doke ben sōmburu sō. Ma u bu dam kā bu ka Yinni Gusunōn sāa yerun sōmburu ko. ³ U Lefi be ba gōsa nēnem Yinni Gusunōn sō ba Isireliba

keu sōosimō sōōwa u nēē, i Yinni Gusunōn woodan kpakoro dēera te dokeo sāa yerō tē Salomōō Dafidi Isireliban sina bokon bii u bana. I n̄ maa tu suamō senō. I de bēē ka bēēn tōmbu i Gusunō bēēn Yinni sā. ⁴I de i n̄ sōōru sāa yēnu ka yēnu ka nge mē Dafidi Isireliban sina boko ka win bii Salomōō ba bēē bōnu kua ba yorua. ⁵I de i bēēn ayeru mwa sāa yerō yēnu ka yēnu nge mē ba bēēn mero bisibu Lefiba bōnu sāa. ⁶Bēēya i ko i Gōō sararibun yāku yēē sakiri. Yen sō, i de i tii dēerasia, kpa i ten sōōru ko bēēn mero bisibun sō nge mē Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē.

⁷Yosiasu u tōn be ba wāa mi yāanu ka bonu wē nōrōbun suba tena (30.000) ka sere keteba nōrōbun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gōō sararibun tōō bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di. ⁸Win sina bwāabu ba tōmbu ka yāku kowobu ka Lefiba kēnu kā ka nuku tia. Ma sāa yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari ka Yehieli ba yāku kowobu yāanu nōrōbun suba yiru ka nata (2.600) ka sere keteba gooba wunōbu (300) wē. ⁹Konania ka Semaya ka Netanēeli ka ben mero bisibu Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba yāanu nōrōbun suba nōōbu (5.000) ka keteba nēera wunōbu (500) wē. ¹⁰Wee nge mē ba tōō baka ten kpunaa koosina. Yāku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge mē sina boko u gerua. ¹¹Ba Gōō sararibun yēē go. Ma yāku kowobu ba yem yēkamō mē Lefiba ba bu tūimō. Yen biru, ma Lefi be, ba yēē yi kokumō. ¹²Ba yāku dōō mwaaruginun yēē yi nenem bu ka ye tōmbu wē yēnu ka yēnu kpa bu ka ye Yinni Gusunō yākuru kua nge mē ba yorua woodan tīreru sōō te Yinni Gusunō u Mōwisi wē. Nge mēya ba maa kua ka keteba. ¹³Ba Gōō sararibun yāku yaa ye wōōwa nge mē wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba wāa nenem Yinni Gusunōn sō yikua. Ma ba yande ye tōmbu kpuro bōnu kua. ¹⁴Yen biruwa ba ben tiigia ka yāku kowobugia yikua. Domi yāku kowo Aronin bibu ba sōmburu kua sere ka wōkurō. Ba yāku dōō mwaaruginu ka yaa gum yākanu mō. Yen sōna Lefiba ba bu yaa yikuammē. ¹⁵Wom kowo Asafun bibu ba wāa ben ayerō nge mē Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi kēō ba wooda yi. Ma kōnnōn kōsōbu ba yō kōnnō baageren mi. Ba n̄ doone ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben dīanu kuammē. ¹⁶Nge mēya ba kpunaa yi dama te, bu ka Gōō sararibun tōō bakaru di, kpa bu yāku dōō mwaaruginu ko Yinni Gusunōn yāku yerō nge mē sina boko u wooda yi.

¹⁷Isireli be ba wāa mi kpuro ba Gōō sararibun tōō bakaru di dama te, ma ba pēē ye ba kun seeyatia doken tōō bakaru di sōō nōōba yiru. ¹⁸Saa Gusunōn sōmō Samuelin waatin di sere n̄ ka gisō girari, ba n̄ Gōō sararibun tōō bakaru garu diire mē Isireliō. Mēya sina boko goō maa sari Isireliō wi u Gōō sararibun tōō bakaru diire nge Yosiasu ka yāku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba wāa Yerusalemōō dama te. ¹⁹Yosiasin bandun wōō yendu yiru sarise sōōra ba Gōō sararibun tōō baka te di.

Yosiasin bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu II, 23:28-30)

²⁰Ye Yosiasu u Yinni Gusunōn sāa yee te sōnwa u kpa, yen biruwa Egibitin sunō Neko u seewa u tabu dōō Kaakemisio, daa te ba mō Efaratio. Yera Yosiasu u seewa u nūn wōrim da mi. ²¹Yera Neko u nūn sōmōbu gōria u nēē, mba n̄ sun mōōsine nē ka wunē Yudaban sina boko. Domi n̄ n̄ wunē na tabu wōrim wee gisō. Yēnu ge ga ka man tabu mō, gera na wōrim dōō. Yinni Gusunōwa u man sōōwa u nēē, n̄ doo fuuku. Yen sō, a ku ka Gusunō gabirina wi u ka man wāa, kpa u ku raa nun kam koosia. ²²Adama Yosiasu u yina u nūn deri. U n̄ Nekon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunōn min di. Ma u tii kōsa bu ku ka nūn tubu.

U da u Neko tabu wəri wəwəə ye ba m̀ Mēgido. ²³ Yera tən towobu ba Yosias i twee. Ma u win səm kowobu s̄əwə u n̄e, i ka man doonə minin di, domi ba man m̄era kua ya kp̄ā.

²⁴ Win səm kowobu ba n̄n sua s̄a win tabu k̄e k̄en di ma ba n̄n doke win tabu k̄e k̄e ḡa s̄ə ba ka da Yerusalem̄. Ma u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win baababan sika. Ma Yudaba ka Yerusalem̄gibu ba win ḡə sw̄i.

²⁵ Yere mi u ḡə sw̄i Yosiasin s̄. Ma wom kowobu, tən dur̄əbu ka tən kur̄əbu ba Yosias i doke ḡə sw̄in womusu s̄ə sere ka ḡis̄. Su kua wororu Isirelī. Womu si, su w̄a ben ḡə sw̄in womusun tireru s̄ə.

²⁶⁻²⁷ Ye Yosias i u kuan sukum, ye u ḡbia u kua ka ye u kua d̄aku te, ka nge m̄e u Gusun̄ s̄əwə ka naan̄e nge m̄e Yinni Gusun̄n woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru s̄ə.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba w̄ēna

(I maa m̄erio Sinambu II, 23:30-24:17)

36

¹ T̄omba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba n̄n kua sun̄ win tondon ayera Yerusalem̄. ² Yoakasi u m̄əwə w̄ə yenda ita sanam m̄e u bandu di Yuda. Ma u kua suru ita ban te s̄ə Yerusalem̄. ³ Egibitin sun̄wə u n̄n bandu yara. Ma u win t̄ambu sii geesun t̄onnu ita ka wuran kilo tena bure bu k̄asia w̄ə ka w̄ə. ⁴ Yen biruwə u Yoakasi win w̄ə, Eliakimu sua u k̄sire kua bandu s̄ə. Ma u n̄n ȳsi kpaaru k̄a Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibit̄.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵ Yoyakimu u m̄əwə w̄ə yenda n̄əbu sanam m̄e u bandu di Yuda, ma u kua w̄ə w̄akura tia bandu s̄ə. K̄sa u kua Gusun̄ win Yinnin n̄ni s̄ə. ⁶ Yera s̄ə teeru Babilonin sina boko, N̄bukanesaa u na u Yoyakimu tabu wəri. Ma u n̄n m̄wə u b̄kua ka sii gandun ȳni u ka da Babilon̄. ⁷ N̄bukanesaa u Yinni Gusun̄n s̄a yerun dendi ȳnu gura u ka da u yi win sina kpaaru.

⁸ Ye Yoyakimu u kuan sukum ka k̄sa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru s̄ə. Yen biru, win bii Yoyakiniwə u bandu k̄sire kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹ W̄ə n̄əba itawa* Yoyakini u m̄ə s̄a ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka s̄ə w̄akuru ban te s̄ə Yerusalem̄. K̄sa u kua Yinni Gusun̄n n̄ni s̄ə. ¹⁰ Ye n̄ kua w̄ə kp̄ə, yera N̄bukanesaa Babilonin sina boko u na u Yoyakini m̄wə u ka da Babilon̄. Ma u Yinni Gusun̄n s̄a yerun dendi ȳnu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa ȳkabu Sedesias i kua sun̄ Yudaban suunu s̄ə Yerusalem̄.

Sedesias i bandu di Yuda

(I maa m̄erio Sinambu II, 24:18-25:21, Yere mi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹ Sedesias i m̄əwə w̄ə yenda tia sanam m̄e u bandu di Yuda. Ma u kua w̄ə w̄akura tia ban te s̄ə Yerusalem̄. ¹² K̄sa u kua Gusun̄ win Yinnin wusw̄a. U n̄ tii kawə Gusun̄n s̄əwə Yere min wusw̄a wi u ra n̄n Yinni

* **36:9** w̄ə n̄əba itawa - Sinambu II, 24:8 ya n̄e, Yoyakini u m̄əwə w̄ə w̄akura n̄əbu ka ita sanam m̄e u bandu di.

Gusunən gari s̄. ¹³ U swaa taaya, ma u ḡoru b̄obia. U n̄ win ḡoru wesie Gusunə Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nebukanəsaa seesiwa wi u n̄n b̄orusia ka Yinni Gusunən ȳsiru sanam m̄e ba arukawani b̄akumə. ¹⁴ Ȳaku kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba k̄sa kua ya kp̄ā. Domi ba t̄on tukobun komanu sw̄i. Ma ba Yinni Gusunən s̄aa yeru diši doke te u ḡosa Yerusalem̄. ¹⁵ N deema Gusunə ben baababan Yinni wi, u bu kirə kua yee yellun di saa win s̄m̄əbun min di. Domi u k̄i u win t̄ambu ka win s̄aa yee te faaba ko. ¹⁶ Adama ba Yinni Gusunən s̄m̄ə be ȳe ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiiru kua sere Yinni Gusunən tii u ka bu m̄aru kua ye ba n̄ kp̄e bu suresia. ¹⁷ Yera Yinni Gusunə u dera Nebukanəsaa, Babilonin sina boko u bu tabu w̄ari, ma u ben aluwaasiba takobinu s̄akura u go ben s̄aa yerə. U n̄ goo deri, aluwaasiba ka w̄andiaba ka durə t̄ək̄nu. Be kpurowa Yinni Gusunə u beri win n̄m̄aə. ¹⁸ Nebukanəsaa u Yinni Gusunən s̄aa yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bw̄ābugia. ¹⁹ Ma ba Yinni Gusunən s̄aa yeru ka Yerusalemun dii geenu d̄ə s̄oka. Ma ba yen ḡaa geenu k̄osuka. Ma ba yen gb̄araru sura. ²⁰ Nebukanəsaa u be ba n̄ go tabu s̄ə gura u ka da Babiloniə. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere P̄esiba ba ka bandu di. ²¹ Nge m̄eya Yinni Gusunən gari yi ka koorə yi win s̄m̄ə Yeremi u raa gerua u n̄e, ba koo Yudaba yoru m̄wa kpa tem m̄e, mu wa mu sanam w̄eragim di kpa mu w̄era sere w̄ə wata ka w̄akuru, wahala ye mu raa wan s̄.

Sirusi u Yudaba wooda w̄e

bu wura ben temə

²² Sirusi, P̄esin sina bokon bandun w̄ə gbiikuu s̄ə, yera Yinni Gusunə u ḡoru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win ḡoro Yeremin n̄on di. Ma u doke Sirusin ḡoruə bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro s̄ə. ²³ Yi n̄e, ameniwa Sirusi, P̄esin sina boko u gerua. U n̄e, Gusunə W̄orukoo u man handunian bannu kpuro w̄e. Ma u man yiire n̄n s̄aa yeru bania Yerusalem̄ Yudaban temə. Yen s̄, be ba s̄aa Isireliba kpuro bu wuro Yerusalem̄ kpa Gusunə ben Yinni u n̄ ka bu w̄a.

EZĚRA

Sirusu Isarailanɔ gbarɛnaa

¹ Pesianɔ kina Sirusu kiblena wɛ káaku gūn Dikiri tɛ kàagu de yā kū à dà Ilimiane à ò ke yāi. Akū Sirusu kpàkpa kè a būsun pínki, gbasa à kè takadan à pi: ² Yā kū makū Sirusu, Pesianɔ kina ma òon dí. Dikiri Luda Musude tò andunia kpata sīnda pínki gɔ̃ ma pɔ̃ ú, akū à ma dite mà kpé boare Yurusalemu, Yudanɔ būsun. ³ Gbɛ̃ kū à de a gbɛ̃ ú á tɛ, Luda gɔ̃ kú káao à tá Yurusalemu, Yudanɔ būsun, à kpé bo Dikiri Isarailanɔ Luda kū à de Dikiri ú Yurusalemune gwe. ⁴ N̄ gbɛ̃ kū ò gɔ̃ pínɔ gbɛ̃dakenɔ kpányī kū andurufuuo kū wurao kū aruzekenɔ kū pókádenɔ kū Luda kpé kú òten gé bo Yurusalemu gbanɔ.

⁵ Akū Yudanɔ kū Biliaminunɔ ɔmbedenɔ kū sa'orinɔ kū Levinɔ kū gbɛ̃ kú Luda tɛ kàngunɔ fùte, òten gé Dikiri kpé bo Yurusalemu. ⁶ N̄ gbɛ̃dakenɔ ɔ dàmma ò n̄ gbá andurufu pónɔ kú wura pónɔ kú aruzekenɔ kú pókádenɔ kú pɔ̃ ɔgɔ̃denɔ kú Dikiri kpé gbanɔ pínki. ⁷ Akū Pesianɔ kina Sirusu bò kú Dikiri kpé pɔ̃ kú Nebukanɛza sɛte yā zaa Yurusalemu à kàte a tana kpé gūnnɔ. ⁸ À pì a ɔgɔ̃'uteri Mitirɛdane à pɔ̃ pínɔ nara à kpá Yudanɔ kina Sesebazaa, akū à kè lɛ. ⁹ Pɔ̃ pínɔ dasi lén dí:

Wura ta baraakuri,
andurufu ta wàa ɔɔro,
tire baraakuri donsari,
¹⁰ wura toko baraakuri,
andurufu toko wàa pla kú kuriio,
ta buri pāndenɔ wàa ɔɔro.

¹¹ Wura kú andurufu tanɔ fùte pínki mèn dúbu ɔɔro kpé wàa pla. Kú zìzɔ̃ pínɔ bɔte Babilɔnu ò sù Yurusalemu, akū Sesebaza sù kú pɔ̃ pínɔ pínki.

2

Zìzɔ̃ kú ò sùnɔ

¹ Babilɔnu kina Nebukanɛza Isarailanɔ kùkù zìzɔ̃ ú à tà kúnwo Babilɔnu yā, akū n̄ gbɛ̃kenɔ bò zìzɔ̃ke pín ò sù Yurusalemu, Yudanɔ būsun sà, akū n̄ baadi tà wɛtea. ² N̄ don'arɛdenɔn dí: Zerubabeli, Yesua, Nɛemaya, Seraya, Relaya, Mɔdekai, Bilisá, Misipa, Bigivai, Reumu kú Baanao. Isaraila gɔ̃gbɛ̃ kú ò sùnɔ dasi lén dí.

³ Parɔsu burinɔ gbɛ̃nɔn dúbu pla kú mèn basɔraakɔ akuri awɛɛplao.

⁴ Sefatia burinɔ gbɛ̃nɔn wàa do kú mèn basɔraakɔ akuri awɛɛplao.

⁵ Ara burinɔ gbɛ̃nɔn wàa aakɔ kú mèn bakɛndo ɔɔrosario.

⁶ Pamɔabu buri kú ò de Yesua kú Yoabuo burinɔ únɔ gbɛ̃nɔn wàa gɛro donsari kú kuri awɛɛplao.

⁷ Elamu burinɔ gbɛ̃nɔn wàa suddo kú mèn bupla akuri awɛɛsiikɔ.

⁸ Zatu burinɔ gbɛ̃nɔn wàa siikɔ kú mèn basuppla awɛɛɔroo.

⁹ Zakai burinɔ gbɛ̃nɔn wàa aakɔ kú mèn basɔraakɔ.

¹⁰ Bani burinɔ gbɛ̃nɔn wàa aakɔ kú mèn bupla awɛɛplao.

¹¹ Bebai burinɔ gbɛ̃nɔn wàa aakɔ kú mèn baro awɛɛ' aakɔ.

¹² Azagada burinɔ gbɛ̃nɔn wàa suddo kú mèn baro awɛɛplao.

¹³ Adonikamu burinɔ gbɛ̃nɔn wàa aakɔ kú mèn baaakɔ awɛɛsuddoo.

- 14 Bigivai burinɔ gbɛnɔn wàa kuri kù mèn bupla akuri awɛɛsuddoo.
 15 Adini burinɔ gbɛnɔn wàa pla kù mèn bupla akuri awɛɛsiikɔ.
 16 Ata burinɔ gbɛnɔn basɔɔro plansari.
 17 Bezai burinɔ gbɛnɔn wàa do kù mèn basuddo awɛɛ'aakɔ.
 18 Yora burinɔ gbɛnɔn basɔɔro akuri awɛɛpla.
 19 Asumu burinɔ gbɛnɔn wàa do kù mèn baro awɛɛ'aakɔ.
 20 Giba burinɔ gbɛnɔn basiikɔ akuri awɛɛsɔɔro.
 21 Bɛtiliamudɛnɔ gbɛnɔn basuddo awɛɛ'aakɔ.
 22 Nɛtofadɛnɔ gbɛnɔn bupla akuri awɛɛsuddo.
 23 Anatodɛnɔ gbɛnɔn basuddo akuri plansari.
 24 Azamavɛdɛnɔ gbɛnɔn bupla awɛɛpla.
 25 Kiriyarimudɛnɔ kù Kɛfiradɛnɔ kù Berodɛnɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kù mèn basuppla awɛɛ'aakɔ.
 26 Ramadɛnɔ kù Gɛbadɛnɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kù mèn baro awɛɛdoo.
 27 Mikimasadɛnɔ gbɛnɔn basuddo awɛɛpla.
 28 Bɛtɛlidɛnɔ kù Aidɛnɔ gbɛnɔn wàa do kù mèn baro awɛɛ'aakɔ.
 29 Nɛbodɛnɔ gbɛnɔn bupla akuri awɛɛpla.
 30 Magbisidɛnɔ gbɛnɔn basuppla akuri awɛɛsuddo.
 31 Elamu pànde burinɔ gbɛnɔn wàa suddo kù mèn bupla akuri awɛɛsiikɔ.
 32 Arimu burinɔ gbɛnɔn wàa do kù mèn basuddoo.
 33 Lodudɛnɔ kù Adididɛnɔ kù Onɔdɛnɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kù mèn basuddo awɛɛsɔɔroo.
 34 Yɛrikodɛnɔ gbɛnɔn wàa do kù mèn basuppla awɛɛsɔɔroo.
 35 Senadɛnɔ gbɛnɔn wàa baro plansari kù mèn baraakurio.
 36 Sa'ori buri kù ò sùnɔn dí:
 Yesua buri Yedaya burinɔ gbɛnɔn wàa siikɔ kù mèn basɔraakɔ akuri awɛɛ'aakɔ.
 37 Ima burinɔ gbɛnɔn wàa sɔɔro kù mèn bupla akuri awɛɛplao.
 38 Pasu burinɔ gbɛnɔn wàa suddo kù mèn bupla awɛɛsupplao.
 39 Arimu burinɔ gbɛnɔn wàa sɔɔro kù mèn gɛro awɛɛplao.
 40 Levi kù ò sùnɔn dí:
 Odavia buri Yesua kù Kadamielio burinɔ gbɛnɔn baaakɔ akuri awɛɛsiikɔ.
 41 Asafa buri lèsirinɔ gbɛnɔn basuddo akuri plansari.
 42 Zédákpári kù ò de Salumu kù Atao kù Talamɔo kù Akubuo kù Atitao kù Sobaio buri ùnɔ gbɛnɔn basuppla donsari.
 43 Gbɛ dínnɔ burinɔ mé ò Luda ɔn zíkɛrinɔ ù:
 Zia, Asufa, Tabao,
 44 Kerosu, Sia, Pađɔ,
 45 Lebana, Agaba, Akubu,
 46 Agabu, Salamai, Anana,
 47 Gideli, Gaa, Raya,
 48 Rezí, Nɛkoda, Gazamu,
 49 Uza, Pasea, Besai,
 50 Asana, Mɛunimu, Nefusimu,
 51 Bakabuku, Akufa, Aru,
 52 Bazalu, Mɛida, Asa,
 53 Bakosi, Sisera, Tema,
 54 Nɛzia kù Atifao.
 55 Sulemanu zɔ̀bleri dínnɔ burinɔ mé ò bò zìzɔkɛn ò sù:
 Sotai, Asofɛɛ, Peruda,

⁵⁶ Yala, Daakɔ, Gideli,

⁵⁷ Sefatia, Atili, Pɔkɛɛ Azebaimu kũ Amio.

⁵⁸ Luda ɔn zĩkerii pĩnɔ kũ Sulemanu zɔblerii buri pĩnɔ kà gbɛnɔn wàa do kũ mèn bakɛndo akuri awɛɛplao.

⁵⁹ Gbɛkenɔ bò Telemela kũ Telasao kũ Kerubuo kũ Adɔo kũ Imao, akũ odi le ò ní buri boziɛ ònne kũ Isarailanɔme ní URO. ⁶⁰ Delaya kũ Tobiao kũ Nekodao burinɔme, ò kà gbɛnɔn wàa aakɔ kũ mèn bupla akuri awɛɛplao. ⁶¹ Sa'ori buri kũ ò de Obaya kũ Akozuo kũ Bazilaio burinɔ ù sù do. Bazilai pì Giliada bùsu gbɛ Bazilai né sè yá, akũ à a anzure pì tó sè. ⁶² Gbɛ pĩnɔ ní tó wète buri boziɛ takadan, ama odi boaro, akũ ò gĩnne kũ sa'orikɛo. ⁶³ Bùsu don'arɛde pĩnne, tó adi ke sa'ori ní yá gwà kũ Urimuo kũ Tumimuo baasiro, òsun sa'opɔ blero.

⁶⁴ Gbɛ pĩnɔ ní pinki gbɛnɔn dũbu bupla awɛɛpla kpé wàa do kũ basɔraakɔme.

⁶⁵ Ní zɔbleri gɔgbɛnɔ kũ nɔgbɛnɔ kun do gbɛnɔn dũbu suppla kpé wàa do kũ basuddo akuri awɛɛsupplao. Lɛsirinɔ gɔgbɛ kũ nɔgbɛo kũ kũnwo do gbɛnɔn wàa do. ⁶⁶ Ò sɔ vĩ mèn wàa aakɔ kũ mèn basuddo akuri awɛɛsuddoo, baragbàsɔ wàa do kũ mèn bupla awɛɛsɔroo, ⁶⁷ lakumi wàa pla kũ mèn baraakuri awɛɛsɔroo, zaaki dũbu suddo kpé wàa aakɔ kũ basuddo.

⁶⁸ Kũ ò kà Dikiri kpé bokia Yurusalemu, ní ɔmbedenɔ gba dà, de ò le ò Luda kpé kɛke ò boo a gbɛn. ⁶⁹ Ò gba dà kpé zĩ ɔgoditeki gũn ní gbàna lén, wura kiloo wàa pla kpé basɔro, andurufu tɔn aakɔ kũ sa'ori gyabano basɔro. ⁷⁰ Sa'orino kũ Levinɔ kũ lɛsirinɔ kũ zédákpárinɔ kũ Luda ɔn zĩkerino kũ gbɛ kpara kenɔ vùtevute lakutu kũ ò kèkɛnɛnɔ gũn, akũ Isaraila kparano vùte ní wètenɔ gũn.

3

Dikiri gbagbaki bonaa

¹ Kũ wè mɔ supplade kà, Isarailanɔn vutena ní wètenɔ gũn, akũ ò kɔ kàkara Yurusalemu gbɛ dokɔnɔn ù. ² Yozadaka né Yesua kũ a sa'ori dakenɔ kũ Sealatieli né Zerubabelio kũ a gbɛnɔ Isarailanɔ Luda gbagbaki bò, de ò sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ oa lákũ Luda gbɛ Musa ò a doka gũn nà. ³ Bee kũ òten vĩna ke gbɛ kũ ò kũ bùsuu pìi gũnnɔne, ò gbagbaki pìi bò a gbɛn, akũ ò sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ ò Dikiria kɔnkɔ kũ ɔkɔsio. ⁴ Ò Kutadɔna dikpe kè lákũ à kũ takada gũn nà, òdigɔ sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ ò lákũ gu digɔ do nà lákũ ò a lé dite nà. ⁵ Abire gbera ò sa'opɔ kũ òdigɔ ká tén à té kũ gɔɔ sɛnda pĩnki ò kũ mɔ dufu pɔo kũ dikpe kũ Dikiri ditenɔ pɔo kũ gba kũ òdi suonɛnɔ. ⁶ Mɔ supplade gɔɔ káaku zĩn ò nà Dikiri gbagbanaa le, bee kũ òdi a kpé bo kɔro.

⁷ Ò ɔgɔ kpà gbɛ'arinɔ kũ lí'arinɔa, akũ ò pɔble kũ pɔminaao kũ nísio kpà Sidɔdenɔ kũ Tayadɛna, de ò sida lí zɔzɔ Lɛbana bùsun ò yĩyĩ ò géo ari Yɔpa funa ísiralá, lákũ Pesianɔ kína Sirusu ní gbá zé nà. ⁸ Ní kana Luda kpé bokia Yurusalemu wè plade mɔ plade gũn, Sealatieli né Zerubabeli kũ Yozadaka né Yesua ò nà zĩa kũ ní gbɛ kparano, sa'orino kũ Levinɔ kũ gbɛ kũ ò bò zĩɔken ò sù Yurusalemunɔ ní pinki. Ò Levi kũ ò kà wè baro ke kũ ò dealano dite Dikiri kpé zĩ pì gbɛ zɔkɔnɔ ù. ⁹ Yesua kũ a burinɔ nàkɔa kũ Kadamielio kũ a né Odavia burinɔ, akũ ò gɔ zĩ pì gbɛ zɔkɔnɔ ù kũ Enadadao kũ a burinɔ. Levinɔme ní pinki. ¹⁰ Kũ Dikiri kpéborino ten kpé pì ɛ péte, sa'orinɔn zeze gwe sa'ori pɔkasanɔ dadana, ò ní kàkakinɔ kũkũna, akusɔ Levi né Asafa burinɔn kũ gwe do kũ sɛgɛnɔ de ò Dikiri táaki léo lákũ Isarailanɔ kína Dauda dite yá nà. ¹¹ Ò lè sù ò Dikiri táaki lè ò a saabu kpà ò pì:

Dikiri mana,

a gbêke kena ókõnɔ Isarailanɔne lakana vïro.

Akú gbê sînda pínki wiki gbána lè ò Dikiri táaki lè, kú ò Dikiri kpé é pète yáí.

¹² Ama sa'ori paride kú Levinɔ kú bede kú ò zî kú ò wé sî kpé káakulenɔ, kú ò kpé pì ébonaa è, ò wènda ɔ́ dɔ́. Gbê kparanɔ sɔ́, òten pɔ́nna wiki lé dasi.

¹³ Gbêke dí pɔ́nna wiki dɔ́kɔ́ne kú wènda ɔ́ kú òten dɔ́o doro, kú baadi ten wiki gbána lé yáí, akúsɔ́ ò wiki pìi mà zǎ.

4

Iberesena kú Dikiri kpéborinɔ

¹ Kú Yudanɔ kú Biliaminunɔ iberenɔ mà zǐzɔ́ kú ò sùnɔ ten kpé bo Dikiri Isarailanɔ Ludane, ² ò sù ò Zerubabeli kú ɔ́mbedenɔ lè ò pìinne: À tó ò kpé bo kááo, zaakú odi á Luda kí wete lán á bàme se. Odigɔ́ a gbagbame zaa gɔ́ɔ kú Asirianɔ kína Esaradɔ́ sù kúoo la. ³ Akú Zerubabeli kú Yesuao kú Isaraila bede kparanɔ pìinne: Ó Luda kpébona de á yá úro. Oni ó pɔ́ bo Dikiri Isarailanɔ Ludane ó tène lákú Pesianɔ kína Sirusu dítewewe ná. ⁴ Akú búsupidenɔ ten wete ò Yudanɔ nèsee yaka, òten wé tářma de òsun kpé pì boro yáí. ⁵ Ó fina bò kína lédammarinɔne zaa Sirusu gɔ́ɔ ari à gèe pé Pesianɔ kína Dariusu kíblegɔ́ɔa, akú ò gíinne kú yá kú òten péaa.

⁶ Ó takada kè Asuerune kú à kí blè gɔ́nɔ ò gbê kú ò kú Yurusalemunɔ kú Yudanɔ búsuuo pínki káara kè a kia. ⁷ Bisilamu kú Mitiredao kú Tabelio kú ñ gbê kparanɔ takada kè Pesianɔ kína Atasesene dɔ́ a kíblegɔ́ɔa. Ó kène kí Siria yáo, akú ò bókɔtene. ⁸ Búsu gbê zókɔ́ Reumu kú a takadakèri Simisaio takada kè kína Atasesene Yurusalemu yá musu dɔ́ ò pì: ⁹ Búsu gbê zókɔ́ Reumu kú a takadakèri Simisaio kú ñ gbê kpára yákpatekerinɔ kú gbánadenɔ kú Tiripɔ́lidenɔ kú Pesianɔ kú Erekididenɔ kú Babilɔ́nudenɔ kú Susade kú ò bôte Elamu búsuu gúnɔ ¹⁰ kú gbê kú kína zókɔ́ bèere de Asubanipali ñ bôte ñ búsun à ñ vútévute Samaria wèten kú Yuflati bara la gu pándenɔ, ¹¹ ókõnɔ Yuflati baraladenɔ n zòblerinɔ mé o takada dí kènnè kína Atasese, o pì:

¹² Kína, ñgɔ́ dɔ́ kú Yuda kú ò bò n kínaa ò sù lanɔ gèe òten Yurusalemu wète vání pásí pì káte, ò era òteni a bîni bò ò làka, oni táfe bonne doro ke ete'ɔ́gɔ́ ke be'ɔ́gɔ́, n ɔ́gɔ́ kú ndi sí ni lago. ¹⁴ Tera lán dí bà kína, lákú n be wisin odi ble ná, adi kú ò n kpé ero. A yá mé à tò o takada díkína kpázáinne de ò yá pì onne. ¹⁵ Ñ wete n dizinɔ takadanɔ gún ñ gwa, ñni dɔ́ dera wètepidenɔ sá gbána, ò wari dɔ́ kínanɔa kú búsu gbánadenɔ. Zaa zî wètepidenɔ yáketè kè zókɔ́. Abire yáin ò wète pìi gbòro. ¹⁶ Kína, òten onne, tó ò era ò wète pìi fùte ò era ò a bîni bò ò làka, ñigɔ́ ɔ́ke ví Yuflati bara la doro.

¹⁷ Abire gbera kína takada kpázáinne à pì: Búsu gbê zókɔ́ Reumu kú a takadakèri Simisaio kú á gbê kpára kú ò kú Samaria kú Yuflati bara direnɔ, ma fɔ́ kpááwa. ¹⁸ Takada kú a kpázámene, ò a kyó kè ò bókɔtemene. ¹⁹ Ma pì ò wete takada zínɔ gún, akú ò lè yápurame, wètepidenɔ digɔ́ bo kínanɔ kpeme. Zaa zî yáketedenɔme. ²⁰ Kína zókɔ́nɔ kpata blè Yurusalemu gwe, ò gbána blè Yuflati baradiredenɔa ñ pínki, akú ò táfe bòinne kú ete'ɔ́gɔ́o kú be'ɔ́gɔ́o. ²¹ À yá díte gbê pìnɔne ò kámma bo sà. Ósun era ò wète pì futero ari mà ñ gba lé. ²² À laakari ke! Ásun nigází kpá yá pìiario, de yá vání pì sún ɔ́ tá à ó ásarú kero yáí.

²³ Kū ò kína Atasese takada pì kyó kè ò hòkote Reumune kū a takadakēri Simisaio kū n̄ gbē kparano, akū ò fùte ò gēe ò Yudano lè Yurusalemu gōno. Ò giinne pásipási ò pì ò kámma bo. ²⁴ Len ò kámma bò le kū Luda kpé zī kū òten ke Yurusalemuo ari Pesiano kína Dariusu kiblena wè plade gūn.

5

Tatenai takadakēna kína Dariusune

¹ Annabi Agai kū annabi Zakari, Ido néo annabikeyā ò Yuda kū ò kú Yurusalemunō kū Yudano būsuno kū Isarailano Luda tso. ² Akū Sealatieli né Zerubabeli kū Yozadaka né Yesuao fùte ò nà Luda kpé bonaaa Yurusalemu. Luda annabii pìnon kū kúnwo òten kpányi. ³ Gwe gōno Yuflati bara la don'arede Tatenai kū Seta Bozenaio kū n̄ gbēno sù ò n̄ lé ò n̄ lá ò pì: Dí mé à á gbá zé à kpé dí keke à boo? ⁴ Ò gbē kū òten kpé pì bono tó gbèka do. ⁵ Ama Luda wé té Yuda gbē zōkō pìno, akū odi oñne ò kámma boro. Ò pì oni légbāzā ke Dariusune gīa, oni takada kū ani kē a yā musu le. ⁶ Yuflati bara la don'arede Tatenai kū Seta Bozenaio kū n̄ gbē Pesiano takada kē, akū ò kpāzā kína Dariusune. ⁷ Légbāzā kū ò kēneen dí, ò pì:

Kína Dariusu, o fō kpamma manamana. ⁸ Kína, ñgō dō kū o ge Yudano būsun ari Luda kū à zōkō kpén. Òten kpé pì bo kū gbē gbèntēno òten lí lèkete kpáte kpé pìi gbìnon. Òten zī pì ke kū laakariio àten táa o. ⁹ O yā lala n̄ gbē zōkōno ò pì: Dí mé à á gbá zé à kpé díkina keke à boo? ¹⁰ O n̄ tó gbèka de ò le ò onne, akū ò n̄ don'arede pìno tó dà takadan. ¹¹ Lākū ò yā wèwá nān dí. Ò pì, musu kū zīteo Luda zōblerino me n̄ ũ. Kpé kū ò bò yā à wèe kè ò kèke òten bo do. Isarailano kína zōkō mé à bò yā. ¹² Ò pì n̄ dizino Luda Musude pō fē, akū à n̄ ná Kaladia buri Nebukaneza, Babilōnu kīnane a ōi, akū à kpé pìi wìwi à gbē pìno sète à tà kúnwo Babilōnu. ¹³ Ama Babilōnu kína Sirusu kiblena wè káaku gūn à yā dite à pì ò era ò Luda kpé pì bo do. ¹⁴ Bee wura kū andurufu pō kū Nebukaneza sète Luda kpén zaa Yurusalemu à kàte a tana kpén Babilōnunō, kína Sirusu bōte à kpā Sesebaza kū à dite būsun don'arede ũa. ¹⁵ À pìne à pō pìno sé à gé à kàte Luda kpén zaa Yurusalemu, tó ò kpé pìi kèke ò bò. ¹⁶ Akū Sesebaza sù Luda kpé ē pète. Òten kpé pì bo zaa gōno kùa ari kū a gbārao, ama adi láka kōro. ¹⁷ Kína, tó à kēne mana, n̄ takada wete kīnāno takadakatekia zaa Babilōnu n̄ gwa tó kína Sirusu yā dite ò Luda kpé bo Yurusalemu. Lākū n̄ è nā, n̄ légbāzā kewete.

6

Dariusu yaditena Luda kpé bona yā musu

¹ Kína Dariusu yā dite, akū ò takada pìi wète takada kū ò kàte Babilōnu takadakatekiano té. ² Akū ò bò takada kokonaa Ekabatana wète bīniden Midia būsun. Yā díkina kū a gūn de òsun sāsairo yāi:

³ Kína Sirusu kiblena wè káaku gūn à yā dite Luda kpé kū à kú Yurusalemu musu, à pì ò kpé pì bo sa'oki ũ. Ò a ē kpáte, kpé pì lei ká gāsakuru baaakō, a yàasa gāsakuru baaakō. ⁴ Ò gbē gbèntē mèn aakō didikō, lí lèkete mèn do, gbē gbèntē aakō, lí lèkete mèn do. Oni a fīna bo kū kīnabe ogo. ⁵ Wura kū andurufu pō kū Nebukaneza sète Luda kpén Yurusalemu à sùo Babilōnunō sō, oni era ò gé kàte a gbèn Luda kpén Yurusalemu.

⁶ Akú kína Dariusu légbázá kè à pì: Tera sà Yuflati bara dire gbē zōkō Tatenai kú Seta Bozenaio kú á gbē kú ò kú Yuflati bara gwen, à á zīda gá gwe. ⁷ À Luda kpé bōrino tó tēne. À tó Yuda don'arēdeno kú n gbē zōkōno Luda kpé pì keke ò bo. ⁸ Maten yā kú àsun ke Yuda gbē zōkōno Luda kpé pì bonaa musu diteáre. À pō kú ò yeino sēte ma aruzekatekin gwe kú Yuflati bara dire táfe kú ò bōo, à kpámma pinki de zī pì sún ze doró yái. ⁹ Pō kú ò yei pinki, zūsaa, sákaroo, sáne bōro kú òdi Luda Musude gbagbaoo, pōblewe, wisi, sēwē, nīsi, àgō kpá Yurusalemu sa'orinōa lākū gu digō dō nà lākū ò gbēka nà funaa sari, ¹⁰ de ò le ò sa kú à kà Luda Musudegu oa, ò wé keamene kú ma nēgōgbēno. ¹¹ Tó gbēke yā kú ma dite díkīna lite, oni ade kpé lí wo ò a páa ò péte ò a bē ke tubura ú. ¹² Tó kína ke buri ke ten wete yā pì lite ke àten wete Luda kpé kú à kú Yurusalemu pì wí, Luda kú à tò a tō kúaa pì a kakate. Makú Dariusu makú mé ma yā pìi dite. Ò zī kea manamana.

Luda kpé sakēnaa

¹³ Kú kína Dariusu légbázá pìi kè le, Yuflati bara la gbē zōkō Tatenai kú Seta Bozenaio kú n gbēno yā pìi kè kú laakarīio. ¹⁴ Akú Yuda gbē zōkōno kpébona ten gé are lākū annabi Agai kú annabi Zakari Ido néo annabikēyá ò nà. Ò kpé pìi bō ò làka lākū Isarailano Luda ò nà, lākū Pesiano kínano Sirusu kú Dariusuo kú Ataseseo a yā dite nà. ¹⁵ Ò Luda kpé làka Ada goro aakōde zī kína Dariusu kíblena wē suddode gūn. ¹⁶ Akú Isarailano Luda kpé sa kè kú pōnnao, sa'orino kú Levino kú gbē kpara kú ò sù kú zīzōkeono n pinki. ¹⁷ Luda kpé sakēnaa pì yái ò sa ò kú zūsano mēn basoro kú sákarono mēn wāa do kú sáne bōro mēn wāa pla, akú ò sa ò kú blēkoffinino mēn kuri awēepa Isaraila dasi lén n pinki durunna kútekebo ú.

¹⁸ Ò sa'orino ditēdite gá kú gāao, akú ò Levino ditēdite gá kú gāao dō de ò zī ke Ludane Yurusalemu lākū à kú Musa takada gūn nà. ¹⁹ Mō káaku goro kuri awēesiikōde zī, zīzō kú ò sūu pino Vīnla dikpe kè. ²⁰ Sa'orino kú Levino gbà bō n zīdane ò gō gbāsī sari n pinki, akú ò Vīnla sá kútu kpàkpa zīzō kú ò sūnoke kú n sa'ori dakeno pō kú n zīda pō. ²¹ Isaraila zīzō kú ò sūu pino mé ò sò kú gbē kú ò n zīda kè buri pādeno yābēnekenano òten Dikiri Isarailano Luda ki wēteno. ²² Akú ò Burodi Futenasari dikpe kè kú pōnnao ari goro supplā. Dikiri tò n pō kè nna, zaakú à tò Asirianō kína nēsēe lite n yā musu, akú à kpányī a kpé bona zī gūn, Isarailano Luda pìi.

7

Ezera su à Yurusalemu sorukēnaa

¹⁻⁵ Yā birenō gbera Pesiano kína Atasese kiblegoro Ezera bō Babilono à sù. Sa'oriki zōkō Haruna mé à Eleaza ì, Eleaza Fineasi ì, Fineasi Abisua ì, Abisua Buki ì, Buki Uzi ì, Uzi Zeraya ì, Zeraya Merayo ì, Merayo Azaria ì, Azaria Amaria ì, Amaria Aitubu ì, Aitubu Zadoki ì, Zadoki Salumu ì, Salumu Ilikia ì, Ilikia Azaria ì, Azaria Seraya ì, akú Seraya Ezera pìi ì. ⁶ Ezera bi yādanneriime, à Musa doka kú Dikiri Isarailano Luda dite dō sānsān. Lākū Dikiri a Luda o kúa nà, kína pō kú à wé kēaa kpāa pinki. ⁷ Kína Atasese kíblena wē supplade gūn Isaraila kenō sù Yurusalemu dō. Sa'orinon kú n té kú Levino kú lēsirinō kú zédákpārinō kú Luda on zikerinō. ⁸ Ezera kà Yurusalemu kína kíblena wē supplade mō soroode gūn. ⁹ À fūte Babilono mō káaku goro káaku zī, akú à kà Yurusalemu mō soro goro káaku zī. A Luda o kúa, ¹⁰ zaakú Ezera mēe kpá

Dikiri doka wàaripanaa kù a kènao, de à le à a yāditenanɔ kù a dokayānɔ dada Isarailanɔe.

Takada kù kína Ataseɛ kpà Ezeraa

¹¹ Takada kù kína Ataseɛ kpà sa'ori Ezeraa yān dí, kù àdi Dikiri yāditenanɔ kù a dokayānɔ da Isarailanɔe. ¹² Ataseɛ, kinanɔ kína mé à takada dikina kè Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezerae. Ma fɔ kpàmma. ¹³ Ma yā dīte ma pì Isaraila ke sa'ori ke Levi kù à kù ma būsun kù à ye à gé kúnwo Yurusalemu à gé. ¹⁴ Makū kù ma iba gbēnɔn supplanɔ mé o n gbare de n̄ gé Yurusalemu kù Yudanɔ būsuno pínki yā gwagwa n Luda doka kù n̄ kúna musu. ¹⁵ N̄ andurufu kù wura kù makū kù ma ibanɔ o Isarailanɔ Luda kù a be kù Yurusalemu gbà sète n̄ géo ¹⁶ kù andurufuuo kù wura kù n̄ lè Babilɔnu būsunwo pínki kù pó kù gbēnɔ kù sa'orinɔ kpà n̄ Luda kpé pó ũ Yurusalemuo. ¹⁷ N̄ zūsano kù sākaronɔ kù sáne b̄rɔnɔ lúlu kù ɔgo piio n̄ laakarīia n̄ sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù o n Luda kpé gbagbakia Yurusalemu kù flawa gbao kù pómīna gbao. ¹⁸ Mɔk̄n kù n̄ gbēnɔ à ke kù andurufuuo kù wura kù à ḡɔo lákū à kèáre mana nà, lákū á Luda yei nà. ¹⁹ N̄ pó kù ò n̄anne n̄ ɔī n̄ Luda kpé donyīkebo ũnɔ kpá Luda kù à kù Yurusalemu piia. ²⁰ Tó n̄ ye Luda kpé pó kparanɔi, tó a kekēnaa ḡò n̄ yā ũme, n̄ sé ma laasin̄ gwe. ²¹ Makū kína Ataseɛ, ma yā dīte Yuflati bara dire ɔgo'uterinɔe n̄ pínki. À wéke kù Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezera kèáwa kpáa ḡɔnɔ pínki. ²² Andurufu sún de tɔn aakɔlaro. Póblewe sún de tɔn baraakurilaro. Sēwē kù n̄isio sún de lita wàa basɔɔɔrolaro. Wisi s̄, lákū à yei nà lén. ²³ Lákū Luda Musude dīte pínki nà, à kpá ḡɔnɔ a kpé pó ũ, de àsun pētē ke kù ma kíkēo ke kù ma nénɔoro. ²⁴ Àḡɔ d̄s̄ s̄ kù á zé vī à táfe ke ete'ɔgo ke be'ɔgo sí Luda ɔnn̄ pì zīkerinɔaro ke sa'orinɔ ke Levinɔ ke lèsirinɔ ke zédákpārinɔ ke zīkeri pāndenɔ.

²⁵ Mɔk̄n s̄ Ezera, n̄ yākpatekerinɔ kù yāḡḡɔrinɔ ditedīte ɔnd̄s̄ kù n̄ Luda kpàmma lén, de òḡs̄ yā keke a zéa gbē kù ò kù Yuflati bara direnɔe n̄ pínki. Oniḡs̄ de gbē kù ò n̄ Luda doka d̄nɔ ũ. Gbē kù ò d̄ronɔ s̄, n̄ dadañe. ²⁶ Gbē kù n̄ Luda doka kù būsuo dokao kúna ɔplaplaro, oni yā daala, a denaa ke a bona būsun ke a aruzēke sinaa ke a dana kpésirann̄ yá.

²⁷ Akū Ezera pi: Ò Dikiri ó dizinɔ Luda sáabu kpá! À laasun mana dà kīnane a swēn, akū kína pi gbāna kpà a kpé kù à kù Yurusalemu a le. ²⁸ À tò ma yā kà kína kù a ibanɔgu kù a kína gbānade dakenɔ n̄ pínki. Lákū Dikiri ma Luda ɔ kúma nà, ma kùu kè gbāna, akū ma Isaraila don'arēdeno kākara ò gé kúmao.

NĒEMAYA

NĒemaya Yurusalemu damukenaa

¹ Akalia né NĒemaya yān dí. Atasese kíblena wè barode mo kú òdi pi Kisilevi gūn má kú kínabea Susa wéran. ² Akú ma dakúna Anani bò Yudanò búsun à sù kú gbēkeno. Ma yā lalamma Yuda gbē kpara kú ò bò zìzòkenannò musu kú Yurusalemuo. ³ Ò wèma ò pi, gbē kú ò bò zìzòken ò tà Yudanò búsuu gūnnon ten wari ke manamana, òteni n lalandi ke, zaakú Yurusalemu bīni gborona akūsò a bīnile gbàno tékúna. ⁴ Kú ma yā pìi mà, ma vute, akú wé'i bòma. Ma sò dò goro pla, maten lé yī maten wé ke Luda Musudea ⁵ ma pì: N yā nna Dikiri Luda Musude! N zòkò akūsò n naasi vī. Gbēke gūn n bàka digò kú kú gbē kú ò yenyī ò n yāditenanò kúnano. ⁶ N wé té makú n zòbleri n sá kpá adua kú maten ke fānantē kú gwānio n zòbleri Isarailanoneea. Maten durunna kú o kènne yā o. Bee makú kú ma de bedeno o durunna kè se. ⁷ O yā vāni kènne manamana, ódi n yāditenanò daro, ódi n doòki gwaro, ó n doka kú n dite n zòbleri Musane yā kúnaro. ⁸ N tò yā kú n dite n zòbleri Musane díkína dongu. N pi tò o bo n kpe, ìni ó fákòa burinò té. ⁹ N pi do tò o era o are dōmma akūsò ó n yāditenanò kúna óten zī kea, bee kú n pèwá ari andunia léa, ìni ó kakara n su kúoo gu kú n sè n tó kúaa kùn. ¹⁰ Gbē pìnò bi n zòblerinome, n gbē kú n n bó kú n iko zòkòo kú n gāsā gbānaonome. ¹¹ N yā nna Dikiri, n sá kpá makú n zòbleri aduakenaai kú n zòbleri kú n yā di kéñne nna akūsò ò n vīna vīno aduakenaao. N tò makú n zòbleri sa'a kú gbàra de kína ma wēnda gwa. Goro birea sò, kína pi wēkpaateriime ma ũ.

2

Kína Atasese NĒemaya zīna Yurusalemu

¹ Kína Atasese kíblena wè barode mo kú òdi pi Nisá gūn kína ye à wē mi, akú ma sè ma kpàa. Adi ma e kú ansisinaao zikiro, ² akú à ma la à pì: Bó yā mé à tò n ān sisinaa? Nten gyā kero. N nèse mé à yàkaa? Vīna ma kú manamana, ³ akú ma pìne: Luda n dō kú afaiafo, Zaaki! Ma ān sisina, zaakú wēte kú ma dizinò mira kun gò bezī ũ. A bīnile gbàno tékúna. ⁴ Akú à pìmene: N ye mà ke deramee? Ma wé kè Luda Musudea gía, ⁵ akú ma wea ma pì: Kí, tò à kènne mana akūsò makú n zòbleri yā kàngu, n ma zī Yudanò búsuu wēte kú ma dizinò mira kun pìn, de mà le mà keke mà káte. ⁶ Kína pì nanò vutena a sare, akú à ma la à pì: Ìnigò kú gwe ari bōremee? Bōren ìni suu? Kú kína wè ma genaai, akú ma goro ditene. ⁷ Ma pìne: Tó à kènne, n takada kē Yuflati bara dire don'aredenone n kpàma. N oñne ò tò mà gē n búsun ari mà gé káo Yudanò búsun. ⁸ N takada kē n líkpe dákpāri Asafane do. N one à ma gba lí mà zeki gbāna kú à kú Luda kpé sare léno keo kú bīnileno kú kpé kú manigò kun pòo. Akú kína pò kú ma gbēkaawa kpàma, zaakú ma Luda o kúma. ⁹ Kína soza bàdenò kú sōdenò dāmene ò gé kúmao. Akú ma ge ma Yuflati bara dire don'aredenò lé ma kína takadanò kpàmma. ¹⁰ Kú Oronu gbē Sambala kú à ìba Tobia, Amōni burio mà gbēke sù Isarailanò gwena kara, à kéñne ìni manamana.

11 Kū ma ka Yurusalemu, ma kámma bò gĩa gɔɔ aakɔ. 12 Akū ma fute gwāani kú gbēkenɔ, mádi yā kú ma Luda dà ma swèn mà ke Yurusalemu o gbēkenɔ. Má di zaaki kpe, gbē kparanɔ té gèse. 13 Ma bo Guvute bīnilen gwāani ma mù pè Gbēgbon lɔɔa kú Tubura bīnileo. Maten Yurusalemu bīni kú ò gbòro gwagwa kú a bīnile tékunanɔ. 14 Akū ma ge are ari Ísēboki bīnilea kú Kína íkadio. Gu ke kú gwe, ma zaaki dí fɔ à gèno, 15 akū má té swaween gwāani, maten bīni gwagwa. Akū ma era ma su ma gē Guvute bīnilen. 16 Gbānadenɔn gu kú ma gen ke yā kú ma kè dɔro, zaakū mádi yāke o Yudanɔne gīaro, bee sa'orino ke kinenɔ ke gbānadenɔ ke gbē kpara kú oni zī pì kenɔ. 17 Akū ma pìrne: A wari kú à ó lé è yá? Yurusalemu gɔ̀ bɛzī ũ, a bīnilenɔ tékuna. À tó ò era ò bīni bo dɔ de òsungɔ de lalandi pɔ ũ doro yāi. 18 Ma pìrne dɔ lākū ma Luda ɔ kúma nà kú yā kú kína òmenɔ. Akū ò pì: Ò fute ò na a bonaaa. Akū ò nà zī mana pìia oplapla.

19 Kū Oronu gbē Sambala kú a ìba Tobia, Amɔni burio kú Larubu buri Gesemuo a baaruu mà, ò ó fobò ò ó gya bò ò pì: Bón áten ke gwee? Áten bo kína yā kpen yá? 20 Akū ma yā sílila ma pì: Luda Musude ni tó ò sa'a kú. Ókɔnɔ a zɔ̀blerinɔ, Yurusalemu bīnibonaan óten naa dí. Ákɔnɔ sɔ́ á baka kunlo. Á yā kú la doro, á tɔ̀ nigɔ̀ dɔ gbēkegu wēte dí gūn doro.

4

Iberesena kú Yurusalemu bīniborinɔ

1 Kū Sambala mà ókɔnɔ Yudanɔ óten Yurusalemu bīni bo, a pɔ̀ fɛ̀ a laakarrii fùte manamana, akū àteni ó lalandi ke. 2 À pì a gbēnɔ kú Samaria zìkarinɔ wára: Bón Yuda ginna pìnɔ ten kee? oni fɔ̀ ò era ò bīni pì bo yá? Oni sa o ò zī pì né gɔɔ do yá? Oni fɔ̀ ò wēte pì vu kú gbè kú à té kú à katenna pìnɔ yá? 3 Amɔni buri Tobia kú a sare, akū à pì: Bīni kú òten bo pìi, tó gbēgbon didia, a gbēnɔ gboro fá!

4 Akū ma pì: Ó Luda, ò ó yā ma, zaakū ò dɔkè kúoo. Ñ tó ó lalandi kú òten ke wí ñ musu. Ñ tó ò ñ kúkú ò tá kúnwo zìzɔnɔ ũ. 5 Ñsun lá kú ñ taarinolaro. Ñsun ñ durunnanɔ wararo, zaakū ò bīniborinɔ sɔ̀sɔ̀. 6 Len o bīni pìi bò le ari à pèkɔa, akū a lei kà guragura, zaakū gbēnɔ ten zī pì ke kú nèse mèn doome.

7 Kú Sambala kú Tobiao kú Larubunɔ kú Amɔninɔ kú Asadɔdidenɔ mà Yurusalemu bīnikekena ten gé are guforonɔ ten tata, ñ pɔ̀ fɛ̀ manamana. 8 Akū ò lé kpàkūsū ñ pínki ò pì oni su léte Yurusalemua ò yáketè likańyí. 9 Akū o wé kè ò Ludaa akūsò o gudákparinɔ ditedite fánanté kú gwāanio ñ yāi. 10 Akū Yudanɔ pì: Asoserinɔ gbāna ten láka. Gbè kú ò gbòro ò wùte dasi, óni fɔ̀ ò bīni pì bo ò a lákaro. 11 Ó iberenɔ pì, ari ògɔ̀ gé ñ yā dɔ, oni síogù ò ò dede, zī pì ní gɔ̀ kpana zén. 12 Ó gbè kú ò kú ñ sarenɔ sù ò pìwere à kà gèn kuri ò pì: òten bo gu sínda pínkia, ò ye ò su ò létewá. 13 Akū ma gbēnɔ ditedite bīni foronɔ gūn kú a gu kú ò kè etenlenɔ. Ma ñ ditedite danedanɔ, baadi kú a fēnedao kú a sário kú a sáo. 14 Kú ma wé pè gunɔi, ma fute ma pì kinenɔne kú gbānadenɔ kú gbē kparanɔ: Àsun vīna keńnero. Àgɔ̀ dɔ kú Dikiri zɔ̀kɔ̀ à naasi ví. À zì ká á gbēnɔne kú á négɔ̀gbēnɔ kú á nénɔgbēnɔ kú á nonɔ kú á benɔ. 15 Kú ó iberenɔ mà Luda ñ fú à tò o ñ lékpakūsuna asiri mà, akū ó pínki o era o na bīnibonaaa, baadi kú a zío.

16 Zaa gɔɔ birea ma gbēnɔ kpàatete leu pla. Gbēkenɔ ten zī ke, gbēkenɔ sári kúna kú sēgbakoo kú sáo kú mò'utao dana. Gbè zɔ̀kɔnɔn zena gbè kú òten

bīni bono kpe. ¹⁷ Gbē kù ò aso senano aso kùna do, gōkebo do. ¹⁸ Bīniborino fēneda dona n̄ pi n̄ pínki. Kuruperi digō kù ma sare. ¹⁹ Akù ma pì kìneno kù gbānadeno kù gbē kparano: Zī dasi akūs bīni pìi gbāna, akù o kō kpàatete a lén. ²⁰ Gu kù a mà òten kuru pèn, à kō kakarawái gwe, ó Luda ni zī káwefe. ²¹ Akù o era o na zīa, gbēkeno sári kùna zaa gugurugurua ari susuneno gēe ò bòteo. ²² Zī kùna ma pì gbēno: Á baadi gō i Yurusalemu la kù a iban, de àgō le à gu dākpā gwāani àgō zī ke fānantē. ²³ Makù kù ma dakūneno kù ma iban kù gudākpāri kù ò kù kùmaono, odi ó pōkasa boro, baadi digō a gōkebo kùna a oplamme.

5

Nēemaya zena kù takasiden

¹ Goro kùna ó Yuda keno kù n̄ nanono ten wiki lé n̄ gbēnoa manamana. ² N̄ gbēkeno pì: Ókōno kù ó nēno ó dasi. Ó ye pōblewei ò pō ble ò le ògō aafia. ³ N̄ gbēkeno pì do: Nà kun, akù o ó burano kù ó geepi búno kù ó kpéno tōma kè pōblewe yāi. ⁴ N̄ gbēkeno pì: O ogo sākā de ò ó burano kù ó geepi búno táfe bo kīnane yāi. ⁵ Bee tó ó buri dokōme, akūs ò nēno dokōno kù n̄ nēno, óteni ó nēno yíam̄ma zōno ū tilasi. Ó nēnōgbē keno ten zō ble kō akūs ò gbāna dí ká ò pōke kēro, zaakù ó burano kù ó geepi búno gō n̄ pō ūme.

⁶ Kù ma n̄ wiki pìi mà kù gbēno káara kù ò kēeo, ma pō fē manamana. ⁷ Ma yā pìi laasun lè ma swēe gūn, akù ma zuka dō kìneno kù gbānadenoa ma pìine: Á baadi ten ogo i ká a gbēdakene. Akù ma pì ò pari kakara n̄ yā pì yāi. ⁸ Ma pìine: O ó gbē Yuda kù ò gō buri pāndeno pō ūno bō ó gbāna lén, akù a tò á gbēno teni n̄ zīda yíawá dō yá? Akù ò yīte kpēn, òdi yāke le ò òro. ⁹ Akù ma era ma pì: Yā kù áten ke pì manaro. Àgō ó Luda vīna vī de ò íbere buri pāndeno sún ó sōsōro yāi. ¹⁰ Makù kù ma daneno kù ma iban, o ogo kù pōweo sākāine do. À ogo ikannena tó sà, ¹¹ à n̄ burano kù n̄ geepi búno kù n̄ kùkpēno kù n̄ kpéno sukpañne kù pō basōrode kù áten símma ogo i ūo, ogo kù pōweo kù wēo kù n̄isio pínki. ¹² Akù ò pì: Óni sukpañne, óni pōke weteríma doró. Óni ke lākū n ò nà. Akù ma sa'orino sisi ma tò gbē pino la dàh wára lākū ò a lé sè nà. ¹³ Ma a uta zōkō kpùke ma pì: Luda gbē kù adi zī ke lé kù ò gbē pìiario kpuke le ò a be kù a aruzekeno sía. Luda a kpuke de ò gō kori le. Pari pì: Aami! Akù ò Dikiri sáabu kpà. Akù gbēno kè lākū ò a lé sè nà.

¹⁴ Abire gbera zaa goro kù kína Atasese ma dite Yudano būsū don'arede ū a kíblena wē baroden ari a wē baraakuri awēeplade gūn, à kà wē kuri awēepla, makù kù ma daneno ódi don'aredeke pō blero. ¹⁵ Don'arede káaku kù ò dòmene areno aso tikisii tō gbēno, ò pōble kù sēwēo s̄i baadia kù andurufu ogo mèn buplabuplao. N̄ ibanō gbāna blēm̄ma do. Makù sō, mádi ke lero, zaakù má Luda vīna vī. ¹⁶ Ma mēe kpà bīni pì bonaaa, mádi zīte sé ma pō ūro. Ma ibanō kakarana gwe zī pì yāi. ¹⁷ Yudano digō pō ble ma bea gbēnon basuppla akurikuri, gbānadeno kù gbē kù ò bō buri kù ò likanawáino kīnaano. ¹⁸ Lākū gu digō dō nà òdigō zū kekeme mèn dodo kù sá mēkpanano mèn suddodo kù konō, akūs òdigō sēwē ba zōkōzōkō goro kuri kù goro kurii. Bee kù abireo mádi don'aredeke pōble gbekarūmaro, zaakù zī kù gbē abireno ten ke zōkō. ¹⁹ Ma Luda, yā mana kù ma kè gbē dīnoe pínki gō dōngu.

6

Neemaya ibereṅ zéwetena ò ɔ̀ndɔ̀ kene

¹ Ma bīni bò ma làka a foro kú gukea doro, ama mádi a bīnile gbàṅ pètepete gīaro. Kú Sambala kú Tobiao kú Larubu buri Gesemu kú ma ibere kparanɔ̀ a baaruu mà, ² Sambala kú Gesemu piiò légbázá kèmene ò pi mà mɔ̀ mà dañle Onɔ̀ guvute lakutu ke gūn. Yá vānin òten wete kūmao. ³ Ma gbēṅ zīlīma ma pi: Maten zī zɔ̀kɔ̀ keme, mani le mà suro. Mani le mà zī pi tón mà su á kīnaaro. ⁴ Ò légbázá pii kèmene gēn siikɔ̀, akú ma yá mèn do pii sírla. ⁵ A gēn sɔ̀rode Sambala a iba ke zīma. À takada kú òdi kāni'ɔ̀ naaro kūna. ⁶ Ò kè takada pii gūn ò pi: O yāke mà burinɔ̀ kīnaa, akú Gesemu pi yāpurame. À pi mɔ̀kɔ̀n kú Yuda kparanɔ̀ a zeo à bo kīna yá kpeme. Abire yāin áten bīni pi bo. Ò pi dɔ̀ ní ye ñ gɔ̀ Yudanɔ̀ kīna ūme, ⁷ akú n annabinɔ̀ dite ò o Yurusalemu, mɔ̀kɔ̀mme ñ kīna ū. Kīna ni yá pi ma. A yá mé à tò ñ mɔ̀ ò lé kpákúsū. ⁸ Akú ma légbázá kène ma pi: Yá kú nten o kunlo. Mɔ̀kɔ̀mme n yá pii ò n zīdaa. ⁹ Ní pínki ò ye vīna ma kú ò pi, ó ɔ̀ ni gɔ̀ dɔ̀wáime, óni le ò zī pi lákaro. Ma Luda, ñ ma ɔ̀ gba gbāna.

¹⁰ Ma ge Delaya né Semaya, Metabeli daikore bea, zaakú à a zīda yī a kpén. À pi: Ò dakare Luda kpén ò a gbà taòle, zaakú gbēṅ ten su n demé. Oni su ò n de gwāanime. ¹¹ Akú ma pi: Ma taka di bàa sí yá? Ma taka ni fɔ̀ à gé ute Luda kpén ma zīda surabana yāi yá? Mani géro. ¹² Má dɔ̀ ma zīdaa a yá pi dí bo Luda kīnaaro. À annabikeyá pii ò ma yá musu kú Tobia kú Sambalao fīnaa bònè yāime. ¹³ À fīnaa bònè de vīna le à ma kú mà durunna ke mà gé gwe, gbasa ò ma tɔ̀ yaka ò ma sɔ̀sɔ̀. ¹⁴ Ma Luda, Tobia kú Sambalao yākenaa pi gɔ̀ dɔ̀ngu. Nɔ̀gbē annabi Nsadia yá gɔ̀ dɔ̀ngu dɔ̀ kú annabi kpara kú ò ye vīna ma kúnɔ̀.

Yurusalemu bīni lakanaa

¹⁵ Gɔ̀ɔ̀ bupla akuri awɛɛpla gbera ò bīni pii làka Elulu mɔ̀ gɔ̀ɔ̀ baraasɔ̀rodea. ¹⁶ Kú ò ibereṅ a baaruu mà akúsɔ̀ buri kú ò likanawáinɔ̀ wé siále, ñ ká gá ò dɔ̀ sà kú o zī pii kè kú ó Luda gbānao. ¹⁷ Gɔ̀ɔ̀ birea Yudanɔ̀ kīnenɔ̀ ten takada kpázá Tobiane dasi, akúsɔ̀ Tobia pi ten kpázáñne. ¹⁸ Yudanɔ̀ yá yī káao dasi, zaakú Ara né Sekaniame a anzure ū akúsɔ̀ Berekia né Mesulamu mé à Tobia né Yoanana anzure ū. ¹⁹ Òdi a sáabu kpá ma wára dɔ̀, akú òdi era ò ma yá babane. Tobia pi takadanɔ̀ kpázámene dɔ̀ de vīna le à ma kú.

7

¹ Kú o bīni bò akúsɔ̀ ma a lé gbàṅ pètepete, ò zédákpárinɔ̀ kú lèsirinɔ̀ kú Levinɔ̀ dite. ² Akú ma a dakūna Anani dite Yurusalemu gbē zɔ̀kɔ̀ ū kú zeki gbāna gbē zɔ̀kɔ̀ Ananiao, zaakú gbē nāanidemé. À Luda vīna vī de gbē dasinɔ̀la. ³ Ma píinne: Òsungɔ̀ Yurusalemu bīnile gbàṅ wēro ari ifántɛ gé gbāna kú. Ògɔ̀ zé tata ò lígurukpanɔ̀ dan ari zédákpárinɔ̀ tá. Ò Yurusalemudenɔ̀ ditédite gudákpárinɔ̀ ū dɔ̀, ñ gbēkenɔ̀ gɔ̀ kú dákpákia, ñ gbēkenɔ̀ ñ be sare.

8

Ezera Musa doka kyókēnaa

¹ Baadi pínki kàkara kú lédokɔ̀nɔ̀o batu kú à kú í bīnile sare, akú ò pi danneri Ezerane à bo kú Musa doka kú Dikiri dite Isarailanɔ̀ne takadao. ² Mɔ̀ suppla gɔ̀ɔ̀ káakun sa'ori Ezera bò kú Musa dokao pari are. Gɔ̀gbēṅ kú nɔ̀gbēṅ kú gbē kú oni fɔ̀ ò yá manɔ̀ ñ pínki kú gwe. ³ À are dɔ̀ batu kú à kú í bīnile pii sarea,

akū àten takada pi kyó ke zaa kónkókónkó ari ifántē kà midangura gōgbēnō kū nōgbēnō kū gbē kū oni fō ò manō wára. Gbē sīnda pínki sá dō Musa doka takada pi kyókēnaai. ⁴ Danneri Ezerā zena tintin lei kū ò kè kū lío musu takada pi kyókēna yāi. Matitia kū Semaō kū Anayao kū Uriao kū Ilíkiao kū Masiao kú a ɔplai. Pedaya kú Misailio kú Malakiao kú Asumuo kú Asabadanao kú Zakario kú Mesulamuo kú a ɔzei. ⁵ Kú Ezerā takada wē, gbē sīnda pínki è, zaakū a zeki lei deñla. Kū à wē, gbē sīnda pínki fūte ò zè. ⁶ Ezerā Dikiri Luda zōkōde sáabu kpá, akū gbē sīnda pínki ɔ sè musu ò pi: Aami! Aami! Akū ò mii pète zíte ò donyí kè Dikirine. ⁷ Goro kú gbēnō zena gwe, Levi kenō Musa doka dàdāñne. Levi pínō tón dí: Yesua, Bani, Serebia, Yami, Akubu, Sabetai, Odia, Masia, Kelita, Azaria, Yozabada, Anana kú Pelayao. ⁸ Ó Luda doka takada pi kyó kè, akū ò bōkote ò a wé wēñne, de ò le ò kyó pi ma. ⁹ Akū bùsu gbānade Neemaya kú danneri sa'ori Ezerāo kú Levi kú òten yā dada gbēnōnenō piñne: Goro díkīna bi Dikiri á Luda pómē. Àsun wēnda kero àsun ɔ doro. Zaakū kú òten Musa doka yā ma, òten ɔ dō n pínki. ¹⁰ Neemaya pi: À gé à pō nísíde ble à í nnanna mi. À li gbē kú ò pōke víronōne. Goro díkīna bi ó Dikiri pómē. Àsun wēnda ɔ doro, zaakū pōnna kú Dikiri di kpáwá de á gbānaleki ú. ¹¹ Levinō gēe ò gbēnō nēsee kpateñne ò pi: À yīte! Goro díkīna bi Luda pómē, àsun wēnda ɔ doro. ¹² Akū ò fūte ò gēe ò pō blè ò í mi, ò líkōne ò pōnna kè manamana, zaakū ò yā kú ò òñne mà sà.

¹³ Mō pi goro pladea ondenō kú sa'orinō kú Levinō kākara danneri Ezerai, de ò le ò wé té Musa dokai. ¹⁴ Akū ò yā kú Dikiri dite Musane lè gwe à pi, Isarailanō gō kú lá kutanō gūn mō supplade dikpegoro, ¹⁵ ò yā díkīna kpàkpa ke n lakutunō gūn kú Yurusalemuo ò pi: À bote à gé sèn à kú lánō kē à suo kú sáma lánō kú gbētē lánō kú domina lánō kú lí urade lánō, de à lá kutanō dōo lákū à kú takadan nà. ¹⁶ Akū gbēnō gēe ò kēkē ò sūo, baadi kuta dōo a kpé musu ke onn ke Luda onn ke í bīnile batun ke Eflaimu bīnile batun. ¹⁷ Gbē kú ò bō zìzōken pínō lá kutanō dōdō n pínki, akū ò kú a gūn. Zaa Nuni né Yōsua goro ari goro birea Isarailanō dí dikpe pi ke lero. Akū ò pōnna kè manamana. ¹⁸ Ezerā digō Luda doka takada kyó ke lákū gu digō dō nà naana zaa dikpegoro káakua ari à gēe à làkao. Ó dikpe pi kè goro supplame. A goro sraakōdea ò kōkakaranaa kè lákū ò dite nà.

9

Isarailanō n durunnano ona Ludane

¹ Mō dokōnō pi goro baro awēesiikōdea Isarailanō kō kākara kú léyīnaao kú uta kasanō dadana, bùsu ká n mìn. ² Ó n zīda kè buri pāndenōa akū ò zena, òteni n durunnano kú n dīzinō yāvānikēnanō o. ³ Ó gō zena gu kú ò kún, akū ò Dikiri n Luda doka takada kyó kēñne awa aakō, akū ò n durunnano ò ò donyí kè Dikiri n Ludane awa aakō. ⁴ Levi kenō zena tintin kú ò kēñne musu, ò lé zù Dikiri n Ludai gbāngbān. N tōnōn dí: Yesua, Bani, Kadamieli, Sebania, Buni, Serebia, Bani kú Kenanio. ⁵ Levinō Yesua kú Kadamielio kú Banio kú Asabaniao kú Serebiao kú Odiao kú Sebaniao kú Petayao pi:

À fute à Dikiri á Luda táaki lé!
 À kun zaa káaku ari goro sīnda pínki.
 Ó n tō gakuride bo,
 à de gbē tōkpana kú táakiola pínki.

- 6 Mòkõmmè Dikiri ù ndo.
 N sarapura kè kù n be kù à kù musuo
 kù pò kù ò kù gwenò pínki.
 N andunia kè kù pò kù ò kúnno.
 N ísira kè kù pò kù ò kù a gūnno.
 Ndì wèndi kpá ñ pínkia,
 n be malaika dasino dì donyĩ kennè.
- 7 Mòkõmmè Dikiri Luda kù à Abramù sè ù,
 n bo káao Uru, Kaladia būsun,
 n a tó litenè Ibrahimĩ.
- 8 N è à n náani ví a swèè gūn,
 akù n pì n bàka nigò kù káao,
 ìni Kanaanò būsù kpáa kù a burino,
 būsù kù Itino kù Amòrinon kún
 kù Perizinò kù Yebusinò kù Gigasinò.
 Akù n lé kù ñ gbènèè pì pàpa,
 kù ñ mana yáì.
- 9 N wari kù ó dizino kè Misila è,
 n wiki kù ò lè Isira Tèraii mà.
- 10 N sèedanò kù daboyànò kè Firi'aunane,
 n sunyĩ kpàì kù a ìbanò
 kù a būsudenò ñ pínki,
 zaakù ñ dō lákù ò ania pásì kè kù ó dizino nà.
 N tó bò lákù à kun ari kù a gbārao nà.
- 11 N ísira zòkòrèñne,
 akù ò táa ò gukoria ò bikù.
 N gbè kù ò pètènyĩno zù í lòkoton,
 n ñ zù lán gbèè bà í zòkò pì gūn.
- 12 N do n gbènòne are téluku gūn fānantè,
 gwāani sò té gūn.
 N zé kù à de ò sé pùñne.
- 13 N kipa Sinai kpi musu,
 n yā òñne zaa musu.
 N doka zéde yāpurade kpàríma
 kù yā mana kù n diteno.
- 14 N tò ò kámmabogòrò dō n pò ù.
 N n yāditenanò kù n ɔ̀ɔ̀kio
 kù n dokao dà n zòbleri Musane
 akù à kpàríma.
- 15 Kù nà ñ dé, n pòble gbàrèñne zaa musu.
 Kù ími ñ dé, n í bòñne gbèsin.
 Būsù kù n a la dàñne n pì ìni kpàríman
 n plíne ò gé ò sí ñ pò ù.
- 16 Bee kù abireo ó dizi pìnò karambaani ví,
 ñ sà gbāna kù,
 òdigò n yāditenanò kūnaro.
- 17 Ò gi n yā mai,
 daboyā kù n kèñnenò yā sàngu.
 Ñ sà gbāna kù ò bò n yā kpe

akū ò ní bó ní iberεε pìnɔ ɔĩ.

²⁸ Tó ò a yīda lè,
òdi era ò yā kū à vāninne kεμε,
akū n ní kpá ní iberεnɔa,
ò gbāna blēm̄ma.

Ò era ò wiki lēm̄ma,
akū zaa musu n ní wéke sì,
n ní bó gèn ūgbangba n wēnda yāi.

²⁹ N lé dàmm̄ma ò are dɔ n dokaa,
ama ò dɔkè kūnwo òdigō n yāditenanɔ kūnaro,
yā kū tó gbē kūna anigō kun a gāi.

Ò zà n yā pìnɔa ò kpe linne,
ní sã gbāna kù ò gi n yā mai.

³⁰ N mena kūnwo a wē dasi,
n Nini yā dà n annabinɔεε,
akū ò lé dàom̄ma, ama odi sã dɔiro,
akū n ní ná buri pāndenɔne ní ɔĩ.

³¹ N wēnda zōkō gūn nídi ní lākaro,
Luda sùrude wēndadōnnerime n ũ,
nídi pā kpányīro.

³² A yā mé à tò ó Luda,
ní zōkō, ní gbāna akūsō ní naasi vī,
lākū n bàka digō kú kūoo n gbēke gūn nà,
wari kū à ó lé

kū ó kínanɔ kū ó don'aredenɔ
kū ó sa'orinɔ kū ó annabinɔ
kū ó dizinɔ kú n gbēnɔ ní pínki
zaa Asiria kínanɔ gɔɔ ari kú a gbārao,
ñsun tó à kenne fitiro.

³³ Yā kū à ó léno pínki musu ní mana,
bee kú o yā vāni kè, ní náani vī.

³⁴ Ó kínanɔ kú ó don'aredenɔ
kū ó sa'orinɔ kú ó dizinɔ
odi zī ke n dokaaro,
odi laakari dɔ n yāditenanɔaro
ke lé kú n dàmm̄manɔ.

³⁵ Bee gɔɔ kú ò ní zīda vī
akūsō ò pó mana dasi kú n ní gbánɔ vī
kú bùsu yàasa tɔkɔtede kú n kpām̄mao,
odi donyīro odi kpe li ní yā vāninɔnɔro.

³⁶ Ñ gwa! Zōnɔn ó ũ gbāra.
Bùsu kú n kpà ó dizinɔa
ò a línεnɔ kú a pó mananɔ ble,
zōnɔn ó ũ a gūn.

³⁷ Kína kú n tò ò kí blewánɔ
ó búgbe yàasanɔ gō ní pó ũ ó durunnanɔ yāi.
Òdi kí blewá kú ó pókādenɔ
lākū ò yei nà.

Ó kú wētamma zōkō gūn.

³⁸ Yā bireno yāi pínki óten lédokōno ke kúnwo kú yāpuraó óten kē takada gūn.
Ó don'arēdeno kú Levino kú ó sa'orino teni ní sèeda kea.

ESITA

Kína Asueru nanɔ Vasati bona kpatan

¹ Kína Asueru ɔɔɔa à kí blè būsū mèn basuddo awɛɛsupplanɔa sena zaa India būsūn ari à gɛɛ pé Etiopia būsūua. ² Vutena a bea Susa wéran ³ a kíblena wè aakɔde gūn à gbānadenɔ kú a ìbanɔ kàkara n̄ pínki dikpɛ pɔblea. Pesia kú Midiào būsū zīkari bādenɔn kú gwe kú gbɛ bèɛɛdenɔ kú būsū gbānadenɔ. ⁴ À a kpata aruzekɛ zɔkɔnɔ kú a zɔkɔkɛ gakurio m̀ɔ́nne ari mɔ suddo. ⁵ Kú ɔɔɔ birenɔ pàpa, à dikpɛ pɔble kè gbɛ kú ò kú Susanɔne, kinenɔ kú talakanɔ n̄ pínki. Ò dikpɛ pɔ blè ari ɔɔɔ suppla a be ɔn líkpen. ⁶ Ò biza pura kú a búguo d̀ɔ́ɔ andurufu t̀nkanɔa kú bà puranɔ kú bà gaaruradenɔ, akú ò lòko kpé gbɛgba kú ò bò kú gb̀punɔa. Wura kú andurufu wutebɔnɔ katena gusara kú ò kè kú gb̀puo kú gb̀t̄ɔ kú gb̀siraɔ kú gb̀ búguo. ⁷ Ò wɛ kpàkpámma gwe kú wura tokonɔ. Toko pinɔ buri donadona k̄ne pínki. Kína wɛ pii kpà́mma à gè ɔla. ⁸ Kína dite kú òsun gí wɛmirinɔnero. À pì a begwarinɔne ò wɛ kpá baadia lákú à yei nà.

⁹ Kína Asueru nanɔ Vasati dikpɛ pɔble kè nɔgbɛnɔne kínabea dɔ. ¹⁰ A ɔɔɔ supplade zī kína pɔ kè nna wɛa, akú à pì a dogari gbɛnɔn suppla kú ò n̄ fɛɛɛ k̄nɔne: Mɛuma, Bizita, Abona, Bigita, Abagata, Zeta kú Kakasao, ¹¹ ò suare kú a nanɔ Vasatio kú a kí nanɔ f̀raao kuna, de à a manakɛ mɔ gbɛnɔne kú gbānadenɔ, zaakú nɔgbɛ pì bi nɔme. ¹² Kú kína dogari pinɔ yá pii ò a nanɔne, à gí sui, akú kína p̄t̄ɛ kè a pɔ f̄ɛi manamana. ¹³ Kína yá pii ò wɛz̄eri susune t̄asikarinɔne, zaakú àdigɔ yá s̄inda pínki gbɛka gbɛ kú ò būsū doka d̄nɔame. ¹⁴ Pesia kú Midiào gbānade kú òdigɔ kú a sare gbɛnɔn supplanɔ t̄n dí: Kasena, Seta, Adamata, Tasisi, Mɛresi, Masena kú Mɛmukáo. M̀ɔ́kɔnɔme a kpàasino ũ. A kpata gbānadenɔn gwe. ¹⁵ À p̄inne: Ma a dogarinɔ zī ma nanɔ Vasatia kú yáɔ, akú à gí mai. Óni ke k̄aao derameɛ? Doka pì derameɛ? ¹⁶ Akú Mɛmuká pì k̄inane kú gbānade pinɔ: Kí, m̀ɔ́kɔmmɛ n nanɔ Vasati taari k̄enne ndoro, à taari kè gbānadenɔne kú n būsū gbɛ s̄inda pínki. ¹⁷ Yá kú n nanɔ pii kè ni dagula, nɔgbɛ s̄inda pínki ni ma ò n̄ zānɔ gya bo ò pi: Kína Asueru pì ò a nanɔ Vasati sísiare, akú à gí sui. ¹⁸ Pesia kú Midiào būsū gbānadenɔ nɔgbɛ kú ò n nanɔ yá pii m̀an̄ nigɔ yá v̄ani we n̄ zānɔa tera. Lé'ena k̄sa kú zukao ni ke dasi. ¹⁹ Kí, tó à kàngu, n̄ yá dite Vasatine àsun wé ke pla kúnwo doro, n̄ nɔgbɛ kú à deala ká kpatan a ḡene ũ. Oni yá pì kè Pesia kú Midiào doka kú òdi gbororo takada gūn. ²⁰ Tó ò yá kú n dite kpàkpa a kè n būsū zɔkɔ gūn pínki, nɔgbɛnɔ ni bèɛɛ lí n̄ zānɔne, nɔ gbānadenɔ kú n̄ f̄itinnanɔ n̄ pínki. ²¹ Yá pii kà k̄inagu kú gbānadenɔ n̄ pínki, akú à kè lákú Mɛmuká òne nà. ²² Akú à légbāzā kè būsū kú à v̄inɔne pínki, būsū kú būsūuo kú a takadak̄ena burio, buri kú burio baadi kú a buriyáɔ. À pì ḡɔgbɛ mé aniḡɔ gbāna ble ɔnn, a buriyān òḡɔ ò ɔnn pii gūn.

2

Esita ḡɔna kína nanɔ ũ

¹ Yá birenɔ gbera kú kína Asueru pɔ kpàte, yá kú Vasati k̄ene kú yá kú à dite a yá musuo dí s̄aguro. ² Akú kína ìbanɔ pine: Kí, n̄ tó ò nɔkpare mananɔ wetenne. ³ N̄ gbɛ zɔkɔnɔ dite n būsūn gūn pínki ò nɔkpare mananɔ kakara ò

su ò ò ní ká n nɔgbɛ̀nɔ té Susa la. N nɔgbɛ̀nɔ gwàri Egai kú ò a fɛ̀rɛ̀ kè ni ní gwa kú n nɔnɔ, oni ní keke kú nísidɔ̀kɔ̀nanɔ swáswa. ⁴ Nɔgbɛ̀ kú à kàngu ni gɔ̀ n nanɔ ù Vasati gɛ̀nɛ̀ ù. Yá pii kè kínanɛ̀ nna, akú à zèò le.

⁵ Yuda ke kú Susa Biliaminu burime, a tón Mɔ̀dekai, Yairi néme. Simei kú Kisio kú a dizinɔ̀ té. ⁶ À kú zìzɔ̀nɔ̀ té kú Babilɔ̀nu kína Nɛ̀bukaneza ní kùkù Yurusalemu kú Yudan kína Yekɔ̀niao à tà kúñwo. ⁷ Àteni a disɛ̀ né Adasa kú òdi pinɛ̀ dɔ̀ Esita gwa, zaakú a de kú a dao kunlo. Nɔ̀kpare pi kakana mana akúsɔ̀ à mana. Kú a de kú a dao gà, Mɔ̀dekai a sè a né ù. ⁸ Kú ò yá kú kína dite pii mà, akú ò gɛ̀ kú nɔ̀kparenɔ̀ dasidasi Susa ò ní ná Egaine a ɔ̀. Akú ò Esita sè ò gɛ̀ káao kínabea kína nɔgbɛ̀nɔ̀ gwàrii piine. ⁹ Nɔ̀kpare pii kènɛ̀ mana, akú à gbɛ̀ke kènɛ̀ à pi ò a keke kú nísidɔ̀kɔ̀nanɔ̀ swáswa gɔ̀nɔ̀, ò pɔ̀ble mana kpáa. À kínabea nɔ̀kpare kú a sè gbɛ̀nɔ̀n supplanɔ̀ kpáa, akú à kpé mana kpáa kína nɔgbɛ̀nɔ̀ bea. ¹⁰ Esita dí a buri ke a be bùsu o gbɛ̀kenɛ̀ro, zaakú Mɔ̀dekai pinɛ̀ àsun tó gbɛ̀ke dɛ̀ro. ¹¹ Lákú gu digɔ̀ dɔ̀ nà Mɔ̀dekai digɔ̀ kína nɔgbɛ̀nɔ̀ be gánule zé sɔ̀, de à le àgɔ̀ Esita kunna dɔ̀ kú yá kú àteni a leo.

¹² Ari nɔ̀kparenɔ̀ zé e ògɔ̀ gɛ̀ i kú kína Asueruo, séto ò yá kú ò diteínɛ̀ ke gía ari mɔ̀ kuri aweɛ̀pla. Òdigɔ̀ nísi kú ò kè kú lí'ɔ̀ gbí nnao dɔ̀kɔ̀rɔ̀ma ari mɔ̀ suddo, akú òdigɔ̀ ní keke kú nísi gbí nnanɔ̀ kú nɔgbɛ̀ mèkɛ̀keɛ̀bɔ̀nɔ̀ ari mɔ̀ suddo. ¹³ Nɔ̀kpare kú kína pi ina káa, kína nɔnɔ̀ be pɔ̀ kú à gbɛ̀ka pinki òdi kpáa à gɛ̀ome. ¹⁴ Àdi gé ɔ̀kɔ̀si à su kína nɔnɔ̀ bea kɔ̀nkɔ̀ gwàri kú òdi pinɛ̀ Sasagaza kú ò a fɛ̀rɛ̀ kè fàrandi. Àkú mé àdi ɔ̀ lika kína nɔ̀ yìgisaride pinɔ̀i. Àdi le à era à gé kína kína doro, séto a yá ká kína pin à a sisi dɔ̀ baasiro. ¹⁵ Kú inaa kà Abihailli né Esita kú a disɛ̀ Mɔ̀dekai a sè né ù piia, adi pɔ̀ke gbɛ̀karo, séde pɔ̀ kú kína nɔgbɛ̀nɔ̀ gwàri Egai pii òne baasiro. Esita yá ká gbɛ̀ kú ò a ènɔ̀gu ní pinki. ¹⁶ Kína ye Esitai de a nɔ̀ kparanɔ̀la ní pinki. A yá kàagu, à kènɛ̀ mana de nɔ̀kpare kparanɔ̀la ní pinki, akú à kína nanɔ̀ fúraa kùne à a dite a nɔ̀ Vasati gɛ̀nɛ̀ ù. ¹⁸ Akú kína pi dikpe pɔ̀ble kàkara gbànadɛ̀nɛ̀ kú a ibano Esita sɛ̀na yá musu. À dite kú ò dikpe zɔ̀kɔ̀ ke, akú ò a kpàkpaa kè bùsu kú bùsuuo, akú à gba dà gbɛ̀nɛ̀nɛ̀ à gè ɔ̀la.

Mɔ̀dekai kú Amanao

¹⁹ Nɔ̀kparenɔ̀ kakarana gɛ̀n pladen Mɔ̀dekai vutena kínabe gánu gún. ²⁰ Esita dí a be bùsu ke a buriyá o gbɛ̀ke màro lákú Mɔ̀dekai òne nà. À tè Mɔ̀dekai yá lákú àdigɔ̀ ke nà zaa gɔ̀rɔ̀ kú àteni a gwa. ²¹ Kú Mɔ̀dekai vutena kínabe gánu gún le, kína Asueru dogari zédákpári gbɛ̀nɔ̀n planɔ̀ pɔ̀ fɛ̀ kína, akú ò lé kpàkúsú ò a de. Ní tón dí: Bigitana kú Teresio. ²² Kú Mɔ̀dekai yá pii mà kpáni, à ò kína nanɔ̀ Esitanɛ̀, akú Esita ò kínanɛ̀ kú Mɔ̀dekai tóo. ²³ Ò yá pii gwàgwa ò è yápurame, akú ò gbɛ̀nɔ̀n pla pinɔ̀ lòko lía ò gà. Ò yá pii kè bùsu gíayàkɛ̀na takadan kína wára.

3

¹ Yá bireno gbera kína Asueru Amedata né Amaná, Agaga buri gwɛ̀naa kàra à a gbà gbàna, à vuteki kú à de a gbànade dakenɔ̀ pɔ̀la ní pinki kpáa. ² Kína iba kú ò kú a be gánu gúnno di kúte ò mi nate Amananɛ̀ lákú kína dite nà, ama Mɔ̀dekai di kúte à mi natɛ̀nɛ̀ro. ³ Akú kína ibaa pinɔ̀ Mɔ̀dekai là ò pi: À kè dera ndi kína yá maroo? ⁴ Lákú gu digɔ̀ dɔ̀ nà òdigɔ̀ onɛ̀ le, ama àdi ní yá daro, à pi Yudan a ù. Akú ò ò Amananɛ̀ de ò le ò dɔ̀ tó ani Mɔ̀dekai yákenaa pi fɛ̀. ⁵ Kú Amaná è Mɔ̀dekai di kúte à mi natearɛ̀ro, akú a pɔ̀ fɛ̀. ⁶ Kú ò Mɔ̀dekai buri òne,

akū a dena ado kènne fíti, akū àten zé wete à Mòdekai buri Yuda kù ò kú Asueru būsuu gūnnò dede ñ pínki.

Amana lékpakūsūna Yudansi

⁷ Kína Asueru kiblana wè kuri awεεpladen a mɔ káaku Nisá gūn, Amana gbè kù òdi pi purimu zù à gu gwà, de à mɔ kù ani yá pi kea dš kù a gɔɔɔ. Akū gugwanaa pii bò mɔ kuri awεεpla kù òdi pi Ada gūn. ⁸ Akū Amana pi Kína Asuerune: Buri ke kun a gbēnò fàkɔa buri pādenɔ té n būsua dasinɔ gūn pínki. Ní futeokarayānɔ donadona kù buri kparanɔ pɔo, òdi n doka daro. Adi kɔ sí ñ ñ tó tɛɛnɛro. ⁹ Kí, tó à kènne nna, ñ yá dite de ò láka kúnwo, mani andurufu tɔn waa pla kpá n ɔɔ'uterinɔ ò ká n aruzekatekin. ¹⁰ Kína a tánka sèedakebɔ bò à kpà Amedata né Amana, Agaga buri Yudanɔ zāngurii piia ¹¹ à pi: Nè ke buri piine lákū à kènne mana nà, ngɔ andurufu pi kúna n pɔ ú.

¹² Mɔ káaku gɔɔɔ kuri awεε'aakɔde zī Amana kína takadakērino sisi. Ò yá kù Amana dite kína ibanɔ kù kína kù ò kú būsua kù būsuuonɔ, buri kù burio gbānadenɔne dà takadan. Ò kè buri kù burioone, baadi kù a yá takao, būsua kù būsuuo kù a takadakēna burio. Ò kè kù kína Asueru tɔo, akū ò a sèedaa kè takada piia kù a tánkao. ¹³ Ò takada pinɔ nà zīrinɔne ñ ɔi ò ñ gbáre kína būsua dasinɔ gūn. Takada pii gūn ò pi ò Yudanɔ dede ò láka kúnwo ò ñ buri bo, né fíti gbè zɔkɔ, gɔgbēnɔ kù nɔgbēnɔ gɔɔɔ do gūn, mɔ kuri awεεplade Ada gɔɔɔ kuri awεε'aakɔde zī, ò ñ póno kakara. ¹⁴ Oni yá kù à dite pi takada kpāzà būsua kù būsuuoone pínki de àgɔ de doka ũ, oni a kpàkpa ke buri sīnda pínkinɛ de ògɔ kú soru gūn gɔɔɔ pi zī. ¹⁵ Zīrinɔ wà ò gèe gɔnɔ yá kù kína dite pi yá, akū ò a kpàkpa kè Susa wéran. Kína kù Amanao vùte òten í gbè. Susadenɔ sɔ ò bídi kè yá piia.

4

Mòdekai wékɛna Esitaa de à lé da yān

¹ Kù Mòdekai yá kù ò kèe pii mà, à a pɔkasanɔ gà à kè, akū à uta kasanɔ kùala à túbu gbè a miia, akū àten kure wete gūn àten wēnda ɔ gbāna dɔ. ² À gèe ari kínabe gānulea, zaakú gbèke di fɔ à gē kínabe gānu gūn kù uta kasanɔ danaro. ³ Ò yá kù kína dite doka ũ pii kpàkpa kè būsua kù būsuuoone pínki, akū Yudanɔ nà ɔɔɔnaaa manamana gu sīnda pínki kù léyīnaao. Òten wétē kɔte òten wēnda ɔɔ dɔ. Ní gbēnɔ uta kasanɔ dàda dasi ò túbu gbè ñ miia.

⁴ Kù Esita iba nɔgbēnɔ kù gɔgbēnɔ sù ò òne, a nèsee yàka manamana. À pɔkasanɔ kpāzà Mòdekaine à da uta kasanɔ gbèn, ama adi we à siro. ⁵ Ataka kù ò a fereε kèeme dogari kù kína dite àgɔ kù Esita sare ũ. Esita a sisi à a zī Mòdekaia à gé à a lá: Bɔ yá mé à sùu? Bɔ yá mé à tò àten ke lee? ⁶ Ataka bò kínabe gānulea à Mòdekai lè. ⁷ Mòdekai yá kù à a le bàbane pínki, akū à andurufu kù Amana pi ani ká kína aruzekatekin Yudanɔ dedena yá lé òne papana. ⁸ À yá kù ò dite Yudanɔ dedena yá musu kù ò a kpàkpa kè Susa takada kpāa dɔ de à mɔ Esitane à a bɔkɔtene. À pi à ò Esitane à gé kína Kína à kúte kene à wé kea a gbēnɔ yá musu. ⁹ Ataka tà à yá kù Mòdekai ò bàba Esitane.

¹⁰ Akū Esita pine à gé à yá dí ò Mòdekaine: ¹¹ Kía ibanɔ kù a būsua gbēnɔ dš ñ pínki kù tó gɔgbè ke nɔgbè nà kinaí a kpé gūn, tó adi a sísiro, doka kun mèn dome. Òdi ade demɛ, tó adi ke kína a wura gòo dɔ adea de à le àgɔ kun baasiro. Makú sɔ, à kà gɔɔɔ barakuri kù odi ma sisi mà gé kína kīnaaro. ¹² Kù à gèe à

Esita yā pì bàba Mòdekaine, ¹³ akū Mòdekai èra à légbázā kènè à pì: Ñsungō da məkōn mé ìni bo ndo Yudanō té n konna kínabea yáiro. ¹⁴ Tó ñ yītena gōrō dīkīna taka gūn, kpányī ni bo gukea à Yudanō mì sí à ñ bo. Məkōn kū n de bedenō sō áni gaga. Tó gōrō dīkīna taka yāime n gō kína nanō ũ, dí mé à dō? ¹⁵ Akū Esita légbázā kè Mòdekaine à pì: ¹⁶ Ñ gé ñ Yuda kú ò kú Susanō kakara ñ pínki, à lé yī ma yā musu. Àsun pō blero àsun í miro gōrō aakō fānantē kú gwāanio. Makū kú ma ibanō óni lé yī le se. Abire gbera mani gé kína kīnaa, bee tó má gena zé víro. Tó sō ma ga, ma gan gwe. ¹⁷ Akū Mòdekai tà à yā kú Esita ònè kè pínki.

5

Esita wékena kínaa

¹ A gōrō aakōde zī Esita a kína nanō bizanō yì, akū à gèè à zè kínabe ònn kpé kú à kun kpéleleá. Kína vutena kíblegbaaa kpé gūn gwe, a are òna kpéleleá. ² Kú à a nanō Esita è zena kpéleleá, a pō kèa nna, akū à a wura gò kú a kúna òa. Esita nài à ò kè a gò pì léa. ³ Kína a là à pì: Esita, bómèè? Bón nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁴ À wèa à pì: Kí, tó à kènne mana, ñ Amana sísi pòble kú maten kennea gbàra. ⁵ Akū kína pì ò su kú Amanao gōnō, de ò gé ò yā kú Esita gbèkaa pì ke. Akū kína kú Amanao gèè de ò pòble kú Esita kèíne pì ble.

⁶ Kú òten sèwē mi, kína Esita là à pì: Bón nten wé ke maa? Mani kènne. Yā kpaten nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁷ Esita wèa à pì: Yā kú maten wé kemman dí. ⁸ Kína, tó ma n pónna lè, tó à kènne, ñ yā kú maten wé kemma kemene, à mó à pòble kú mani keáre zia ble, mani yā kú n ma lai onne.

⁹ Kú Amana bò zī birea, a pō kè nna àten yáa ò. Ama kú à Mòdekai è kínabe gānu gūn adi fute à zèarero adi vīna kearero, akū à pō fèi. ¹⁰ À a zīda kú à tà be. Kú à a gbènnanō sísi kú a nanō Zerēsio, ¹¹ akū àten ìa dá a aruzekè zōkō kú a négōgbè dasinō yā musu. À pì a karanaa lè kína kīnaa à a gba gbāna de a ìba kparanōla kú gbānadenō ñ pínki. ¹² À pì ò: Madon kína nanō Esita ma sísi à pòble kèmenè kú kínao. À èra à ma sísi mà pò ble kú kínao zia ò. ¹³ Bee kú abireo tó ma Yuda buri Mòdekai è vutena kínabe gānu gūn, yā birenō pínki dì kemene pòke ũro. ¹⁴ Akū a nanō Zerēsio kú a gbènnanō pīne: Ñ tó gbèno lí pétenne a lei kà gāsākuru bupla akuri, ñ wé ke kínaa zia kōnkō à n gba zé ñ Mòdekai lokoá, gbasá ñ gé kú kínao ñ pò ble kú pōnnao. Yā pì kà Amanagu manamana, akū à lí pì pète.

6

Bèèrèkarana Mòdekaine

¹ Gwāani birea kína dí fō à i òro. Akū à pì ò mó kú a bùsu gīayākèna takadao. Ò a kyó kènè, ² akū ò Mòdekai yā è gwe, lākū kína dogari zédākpari gbènon planō Bigitana kú Terēsio lé kpākūsūi nà, akū Mòdekai bòo. ³ Kína a ibanō là à pì: Ò Mòdekai bèèrèe kàra ò a gbà gbāna yā pì yāi derameè? Ò wèa ò pì: Odi yāke kènero. ⁴ Akū kína pì: Dí mé à kú ònn gwee? Gōrō kùà Amana gè kínabe ònn gōnō de à Mòdekai lokona lí kú à pète pīia yā onè. ⁵ Akū kína ibanō wèa ò pì: Amana mé à kú ònn gwe. Akū kína pì à gè. ⁶ Kú à gè, kína a là à pì: Bón oni ke gōgbè kú má ye mà a karaneè? Amana laasunn lè à pì: Dín kína ye à bèèrè karane de makūlaa? ⁷ Akū à wèa à pì: Tó ñ ye ñ gbè bèèrè kara, ⁸ oni kína

arukĩmba kũ n dà yā sé ò m̄so kũ n s̄s kũ ò kífuraa kùaa. ⁹ Ñ arukĩmbaa pì kũ s̄s p̄io kpá n gbānade bèere deno dokea, à arukĩmbaa pì da gbē kũ ñ ye ñ a bèere karane à a di s̄sa àḡō té a are wēte zédano gũn àḡō p̄tā àḡō pì: Len kina di ke le gbē kũ à ye à a bèere karane. ¹⁰ Akũ kina p̄ine: Ñ gé ñ arukĩmbaa pì sé ḡño kũ s̄so lākũ ñ ò nà, ñ yā pì ke Yuda buri M̄dekai kũ àdiḡō vutena ma be gānu gũnne. Ñsun yā kũ n pì ò kenee pì ke tóro.

¹¹ Amana ḡe à arukĩmbaa p̄i s̄e kũ s̄s p̄io à s̄uo. Akũ à arukĩmbaa p̄i dà M̄dekaine à a di s̄sa, à té a are wēte zédano gũn, àten p̄tā à pì: Len kina di ke le gbē kũ à ye à a bèere karane. ¹² Kũ ò s̄u, M̄dekai ḡe à v̄ute k̄inabe gānu gũn, akũ Amana ɔ kù a w̄ea à tà be kũ s̄ɔɔ. ¹³ À yā kũ à a le bàba a n̄ano Zeresine kũ a gbēn̄ano ñ p̄inki. Akũ a lédammarii p̄ino kũ Zeresio p̄ine: Zaakũ M̄dekai kũ n ḡō kpe a yāi pì bi Yuda burime, ñni a f̄s̄ dorō, ñnḡō k̄iai ñḡō ḡeme. ¹⁴ Ḡoro kũ òten yā pì one, kina dogari kũ ò ñ f̄ere k̄eno kà, akũ ò a s̄e likalika ò ḡe k̄ao p̄oble kũ Esita k̄ea.

7

Amana lokona lía

¹ Akũ kina kũ Amana ḡe p̄ō ble kũ Esitao. ² Ḡoro kũ òten w̄e mi a ḡoro plade pì z̄i, akũ kina Esita là à pì: Esita, b̄on ñni w̄e k̄ema? Mani k̄enne. Yā kpaten nten gbekamaa? Bee ma kpata kpadome mani kp̄amma. ³ À w̄ea à pì: Tó ma n p̄onna l̄e ak̄us̄ yā p̄i k̄enne, ñ tó m̄aḡō kũ w̄endiio. W̄eke kũ ma k̄emman gwe. Ñ tó ma gb̄eno ḡō w̄endi v̄i. Yā kũ ma gb̄ekan gwe. ⁴ Zaakũ makũ kũ ma gb̄eno, ò dite kũ ò ó de de ò láka kũnw̄o ò ó buri bome. Tó òteni ó yia z̄ono ũ yame, de má ȳitena. Wari dí taka dí ká mà wari d̄ommaro. ⁵ Akũ kina a là à pì: Dí mee? Dí mé ani f̄s̄ à ze kũ yā bire taka buri k̄enaaoo? ⁶ À w̄ea à pì: Amana v̄ani dik̄inan ibere kũ à z̄ágo pì ũ. Sw̄e k̄e Amanaa kina kũ a n̄ano p̄io yā musu. ⁷ Kina f̄ute a w̄ela p̄of̄e gũn à ḡe líkpen a ɔnn. Amana s̄ō à ḡō gwe kũ Esitao, akũ Amana ten k̄ute kene a w̄endi yā musu, zaakũ à è kũ kina z̄eo à v̄ani keareme. ⁸ Kũ kina b̄o líkpen à s̄u p̄oblekia ḡño, Amana l̄ele gbà wutebo kũ Esita gengesekeanaaa, akũ à pì: À ye à kusi ma n̄ano ma w̄ara kp̄e gũn lan yā? Kũ yā p̄i b̄o kina l̄en ḡño, ò s̄u ò p̄ō ȳi Amana annwa. ⁹ Kina dogarino doke Abona p̄ine: Lí petena Amana pì be sare à kà ḡásakuru bupla akuri. Àkũ mé à lí p̄i p̄ete de à le à M̄dekai kũ à yā mana k̄enne loko. Akũ kina pì: À a loko. ¹⁰ Kũ ò Amana lòko lí kũ à p̄ete M̄dekaine p̄ia, akũ kina p̄o kp̄ate.

8

Kina yā p̄ande ditena Yudano yā musu

¹ Z̄i p̄ian kina Asueru Yudano z̄anguri Amana be kp̄a a n̄ano Esitaa. Esita p̄i k̄inane M̄dekaine a dane ũ, akũ M̄dekai n̄a k̄inai. ² Kina a t̄anka kũ à s̄i Amanaa b̄o à dà M̄dekaine, akũ Esita Amana be n̄ane a ɔi.

³ Esita era à ḡe yā ò k̄inane d̄o. À w̄ute a gb̄a are àten w̄et̄e k̄ote, à k̄ute k̄ene de à yā v̄ani kũ Agaga buri Amana a lé kp̄ak̄us̄ Yudanoii gboro. ⁴ Kina wura ḡo d̄ba, akũ à f̄ute à z̄e a are ⁵ à pì: Tó ma yā k̄angu ak̄us̄ ma n̄ p̄onna l̄e, tó yā dik̄ina z̄e v̄i ak̄us̄ ma yā k̄anne, zaakũ Amedata né Amana, Agaga buri z̄eo à Yuda kũ ò kũ n̄ busu ḡun̄no dede ñ p̄inki, ñ ò n takadak̄erino ò takada k̄e ò Amana yā pì lite kpedangara. ⁶ Mani ke deran mà kisira kũ ani su ma gb̄eno

le gwaa? Mani ke dera mà wé ke pla kú ma burinɔ dedenaaoo? ⁷ Akú kína Asueru pì a nanɔ Esitanɛ kú Mɔdekaio: À gwa, ma Amana be kpà Esitaa, akú ma Amana pìi lòko lía kú à yá vání kpàkúsú Yudanɔi yáí. ⁸ À takada kē Yudanɔ yá musu lákú à kèárɛ mana nà. À kē kú ma tso à ma tánka sèeda kea, zaakú takada kú ò kē kú ma tso ò ma tánka sèedaa kēa litena víro. ⁹ Gwe gǔnɔ ò kína takadakērino sisi. Mɔ aakɔde Sivá goro baro awɛɛ'aakɔde zín ò yá kú Mɔdekai dìte Yudanɛ kú kína ibanɔ kú kinanɔ kú búsu gbānadenɔ kē pínki búsu mèn basuddo awɛɛsupplanɛ sɛna zaá India búsun ari à gèe pé Etiopia búsuua. Ò takada kē búsu kú búsuuo kú n takadakēna burio, buri kú burio kú n yáo. Ò takada kē Yudanɛ kú n takadakēna takao kú n buriyáo dɔ. ¹⁰ Mɔdekai takada kē kú kína Asueru tso à kína tánka sèedaa kēa à takada pínɔ nà zìrinɛ nɔ, akú ò dì sɔ bàaleri kú ò bò kína sɔyíkianɔ ò gèeo.

¹¹ Yá kú kína dìte pì Yuda kú ò kú wēte kú wētɛonɔ gbà zé ò kɔ kakara ò gí kú n zīdao. Tó buri ke búsu zíkari ke lètɛmma kú n nénɔ kú n nɔgbɛnɔ, ò n dɛdɛ ò láka kúnwo ò n m̀i de ò n pónɔ sɛte. ¹² À n gbà zé ò abire ke kína Asueru búsunɔ gún pínki mɔ kuri awɛɛplade Ada goro kuri awɛɛ'aakɔde zín. ¹³ Ò yá kú à dìte pì takada kpàzā búsu kú búsuuo pínki doka ú. Ò a kpàkpa kē buri sinda pínkinɛ de Yudanɔ gɔ kú soru gún ò yá yía n iberenɔa zī birea. ¹⁴ Kína yáditena pì yáin zìrii pínɔ kē líkálíka dina kína sɔ bàalerinɔa ò gèe. Akúsɔ ò yá pìi kpàkpa kē Susa wéran. ¹⁵ Mɔdekai bò kínabɛa à kíkɛ pɔ pura kú pɔ búguo dana, à kífura zɔkɔ kú ò pì kú wuraa kuna. À táaru biza arukimba tɛra dana dɔ, akú Susadenɔ ayuwii kē kú ponnao. ¹⁶ Gu pù Yudanɛ zī birea, òten ponna ke kú yáa dɔo, zaakú ò n gbà gbāna. ¹⁷ Búsu kú búsuuo wēte kú wētɛo, gu kú kína yá ditena pìi kàn pínki Yudanɔ ponna kē kú yáa dɔo ò dikpɛ kē kú pɔblegbēnaao. Buri pāndenɔ gɔ Yudanɔ ú dasi, kú vīna n kú Yudanɔ yá musu yáí.

9

Yudanɔ zìblena n iberenɔa

¹ Mɔ kuri awɛɛplade Ada goro kuri awɛɛ'aakɔde zín yá kú kína dìte kegoro ú. Zì kúa Yudanɔ iberenɔ wé dɔi yá kú ò gbāna mɔ Yudanɛ, ama yá pìi líte kpedangara, akú Yudanɔ gbāna m̀ n iberenɛ. ² Kína Asueru búsunɔ gún pínki Yudanɔ kɔ kákara fārandi kú ò kun de ò léte gbē kú ò yá vání kpàkúsúnýinɔa. Gbēke dí fɔ à n furo, zaakú buri pāndenɔ ten vīna kefnɛ n pínki. ³ Búsu gbānadenɔ, kína ibanɔ kú kinenɔ kú a zikerinɔ n pínki zè Yudanɔ kpe, kú òten vīna ke Mɔdekainɛ yáí. ⁴ Mɔdekai bèere ví kínabɛa, akú a tɔ dà búsu sinda pínkila, zaakú a gbāna ten karamɛ.

⁵ Yudanɔ n iberenɔ dèdɛ kú fɛnedao ò láka kúnwo n pínki ò n poyeinana kē n zāngurii pínɔa. ⁶ Ò gɔgbɛnɔ dèdɛ Susa wéran gbɛnɔn wàa pla kpé basɔoro. ⁷ Ò Pasandata kú Dalafɔo kú Asapatao ⁸ kú Poratao kú Adaliao kú Aridatao ⁹ kú Pamasatao kú Arisaio kú Aridaio kú Vaizatao dèdɛ dɔ. ¹⁰ Gbē pínɔ bi Amɛdata né Amana, Yudanɔ zānguri négɔgbē gbɛnɔn kurinɔmɛ. Bee kú abireo odi ɔ ke n pòkearo.

¹¹ Zì dokɔnɔ pìian ò gbē kú ò n dɛdɛ Susanɔ dasi lé gbà kínane. ¹² Akú à pì a nanɔ Esitanɛ: Yudanɔ gɔgbɛnɔ dèdɛ Susa la gbɛnɔn wàa pla kpé basɔoro kú Amana négɔgbē gbɛnɔn kurinɔ. Bón ò kē ma búsu kparanɔ gún sée! Yá kpaten nten wé kema dɔo? Mani kenne. Bó yān nten gbekamaa? Mani kpámma. ¹³ Esita

wèa à pi: Kína, tó à kènne mana, ñ Yuda kú ò kú Susa lanɔ gba zé ò yá kú n dìte ò ke gbára ke zia dɔ, ò Amana négɔgbē gbēnɔn kurii pìnɔ loko lía. ¹⁴ Kína pi, ò ke le. Ò a kpàkpa kè Susa, akú ò Amana né pìnɔ gèe lòkoloko. ¹⁵ Yuda kú ò kú Susanɔ kɔ kàkara Ada gɔɔ gèro donsaride zī, akú ò gɔgbēnɔ dèdè dɔ gbēnɔn wàa do kpé basɔro. Bee kú abireo odi ɔ ke ñ pɔkearo.

¹⁶ Yuda kpàra kú ò kú kína búsuno gūnnɔ ñ pínki kɔ kàkara de ò gí kú ñ zīdao ò bo ñ iberenɔ yān, akú ò ñ zāngurii pìnɔ dèdè gbēnɔn dúbu basiikɔ sɔro sari. Bee kú abireo odi ɔ ke ñ pɔkearo. ¹⁷ Ò yá pii kè Ada gɔɔ kuri awɛɛ'aakɔde zīme, a gɔɔ gèro donsaride zīn ò kámma bò. Ò gɔɔ pii dìte dikpe ù de ò dikpe pɔble ke ò pɔnna ke gɔɔ piia.

¹⁸ Yuda kú ò kú Susanɔ kɔ kàkara a gɔɔ kuri awɛɛ'aakɔde zī kú a gɔɔ gèro donsaride zīo, akú ò kámma bò a gɔɔ gèrode zī. Ò gɔɔ pii dìte dikpe ù de ò dikpe pɔble ke ò pɔnna ke gɔɔ piia. ¹⁹ Abire yāin Yuda búbari kú ò kú lakutu gūnnɔ di dikpe pi ke Ada gɔɔ gèro donsaride zī ò dikpe pɔble ke ò pɔnna ke ò di pɔble dakɔne.

Purimu dikpe ditenaa

²⁰ Mɔdekai yá pìnɔ kè takada gūn, akú à kpàzà Yuda kú ò kú kína Asueru búsuu gūnnɔne ñ pínki, gbē kú ò kú káninɔ kú gbē kú ò kú zānɔ ñ pínki. ²¹ À ditéñe kú ògɔ dikpe pi ke wè kú wèeɔ Ada gɔɔ gèro donsaride zī kú a gɔɔ gèrode zīo. ²² Gɔɔ pìnɔme Yudanɔ bona ñ iberenɔ ɔi dikpe ù. Mɔ pii gūn ñ pɔsira lite pɔnna ù, ñ wèndakènaa lite dikpekèna ù. Ògɔ dikpe pi ke gɔɔ pìnɔ zī, ògɔ dikpe pɔble ke ògɔ pɔnna ke, ògɔ pɔble dakɔne, ògɔ gba da takasidenɔne. ²³ Yudanɔ zè kú yá kú Mɔdekai kèñneɔ, akú dikpe kú ò kè pii gòñne futeokaraya ù.

²⁴ Amɛdata né Amana, Agaga buri Yudanɔ pínki zānguri yá vāni kpàkúsúrūyī kú à ñ dèdè, akú à gbè kú ò di pi purimu zù à a gu gwà de à le à ñ fu à ñ dèdè. ²⁵ Ama kú kína yá pii mà kpāni, à yá dìte takada gūn, de yá vāni kú à a lé kpàkúsú Yudanɔii pi era a musu. Akú ò a lòko lía kú a négɔgbēnɔ lele. ²⁶ A yá mé à tò ò di gɔɔ pìnɔ sísi Purimu, zaakú gbè kú à zù à a gu gwà tɔn gwe. Yá kú Mɔdekai kè takada pii gūn kú yá kú à ñ léno yāin ²⁷ ò sì kú ò dikpe ke gɔɔ pla pìnɔ gūn wè kú wèeɔ. Ò pi mɔkɔnɔ kú ñ néno kú gbē kú ò nàmmannɔ ni gí dikpe pi keiro, ògɔ ke a gɔɔa lākú ò kè takadan nà. ²⁸ Wè kú wèeɔ gɔɔ pìnɔ yá gɔ dɔngu, ògɔ a dikpe ke ɔn kú ɔnnwo wète kú wèteɔ búsú kú búsuuo, de Purimu dikpe pi sún láka Yudanɔ kīnaaro yāi, a kegɔɔ sún mi de ñ burinɔaro.

²⁹ Kína nanɔ Esita, Abihaili né takada plade kè kú a ikoɔo pínki Purimu yá musu, à gbāna kpào takada kú Yuda buri Mɔdekai kèa. ³⁰ Mɔdekai takada pii kpàzà Yuda kú ò kú kína Asueru búsú mèn basuddo awɛɛsuppla gūnnɔne. À kunna aafia kú laakarikipatènaao yá òñne, ³¹ akú à Purimu dikpe pii dìte a gɔɔa, lākú à pii kú kína nanɔ Esita ditéñe nà, lākú mɔkɔnɔ sɔ ò sì ò ke nà kú ñ burinɔ ñ kpe kú léyīnaao kú sɔdɔ. ³² Yá kú Esita dìte pi gbāna kpà Purimu doka pìnɔa, akú ò kè takadan.

10

Kína Asueru kú Mɔdekaio yá

¹ Kína Asueru tò gbē kú ò kú a búsuu gūnnɔ pínki kú ísira luannɔ táfe boare. ² Yá zɔkɔ kú à kènɔ kú a ikokeyānɔ kèna Midiānɔ kú Pesianɔ kīnanɔ gīayākèna

takadan. Lákū kína Mɔdekai gbà gbãna à gɔ gbē zɔkɔ ũ nà, a yã kú takada pìi gūn dɔ. ³Yuda buri Mɔdekaimε kína Asueru kpàasi ũ. À tɔ bò Yudanɔ té akūsɔ a yã kàngu dasi, zaakū à a gbēnɔ aafiaa wète, akū à kunna nna zé kèkε a buri pìnɔε.

AYUBA

Setan Ayuba yōnaa 1:1-2:13

Ayuba a igoro gyabonaa 3:1-3:26

Ayuba gbēnnao yāweanaa 4:1-5:22

Ayuba wena a gbēnnao 14, 19, 31

Dikiri wena Ayubaa 38:1-41:34

Ayuba yā midēnaa 42:1-42:17

Setan Ayuba yōna káaku

¹ Gōgbē ke kú Uzu būsun yā, a tón Ayuba. Gbē maname, àdigō taari vīro. À Luda vīna vī akūsō à gī yāvānikēnaai. ² À négōgbēno vī gbēnoo suppla, nēnoo gbēnoo gbēnoo aakō. ³ À sānoo vī dūbu suppla, lakuminoo dūbu aakō, zūnoo wāa sooro, zaakinoo wāa pla kpé basoro, akūsō a zikerinoo dasi manamana. À aruzeke zōkō de gbē sīnda pínki pōla ifáboki kpa. ⁴ À négōgbēnoo digō pōnna pōble kekōne be kú beo, òdi nī dāre pīnoo sīsī ò mó ò pō ble ò í mi kúŋwo lēle. ⁵ Goro kú ò pōnna pō blē ò lāka pínki, Ayuba di gbē zīmā ò gbà boīne. Tó gu dō, àdi fute kōnkōkōnkō à sa'opo kú òdi ká tén à té kú o nī baadine à pi: Òdigō dōro ma nēnoo durunna kē ò dōkē kú Ludao nī swēn gwē. Len Ayuba digō ke le goro sīnda pínki.

⁶ Zīkea malaikanoo sū ò zē Dikiri are, akūsō Setan kú nī té. ⁷ Akū Dikiri pī Setanne: N bo māmē? À wēa à pi: Maten gé maten su maten likara andunia gūmmē. ⁸ Akū Dikiri pīne: N ma zōbleri Ayuba è yā? A sara kú andunia gūnlo. Gbē maname, à taari vīro. À ma vīna vī akūsō à gī yāvānikēnaai. ⁹ Akū Setan pī Dikirine: Ayuba n vīna vī pān yā? ¹⁰ Mōkōmmē n karaa kpà n likai kú a beo kú pō kú à vīnoo pínki. N arubarikaa dà a zīn, akū a pōnoo kàra à dàgula. ¹¹ Nō bo nī pá a pōnoo pínki nī gwa, tó adi yā vāni onnero. ¹² Akū Dikiri pīne: Tō! Ma a pō sīnda pínki nānne n oī, ama n̄sun o pá a mēearo. Akū Setan gō Dikiri are.

¹³ Zīkea Ayuba négōgbēnoo kú a nēnoo gbēnoo ten pō ble òten sēwē mi nī vīni bea. ¹⁴ Akū gbēke sū Ayuba kīnaa à pi: Zūnoo ten bú wí akūsō zaakinoo ten sē ble nī sare, ¹⁵ akū Sebanō lēterīma ò nī sēte ò tà kúŋwo, ò nī dāriño dēde kú fēnedao. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁶ Adi yā o à lākaro, akū gbē pānde sū à pi: Sura pēte n sā kpāsānoo ò té kú, pōdāriño gāga. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁷ Adi yā o à lākaro, akū gbē pānde sū à pi: Kaladiano kō kpàatete gā aakō ò sū ò lēte n lakuminoo ò nī sēte ò tà kúŋwo, ò nī dāriño dēde kú fēnedao. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁸ Adi yā o à lākaro, akū gbē pānde sū à pi: N négōgbēnoo kú n nēnoo gbēnoo ten pō ble òten sēwē mi nī vīni bea, ¹⁹ akū zāga'īa gbāna kàka à bō gbārannan à sū nī kpé kusuru siikōnoo, akū à lēte à sī nē pīnoo ò gāga. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne.

²⁰ Akū Ayuba fūte à a uta gā à kē à a mīi bō. Akū à wūte a gbere a donyī kē Ludane ²¹ à pi:
Ma bo ma dà gberēn okori
akūsō mani era mà tá okori.
Dikiri kpāma akū à èra à sīma.
Ò Dikiri sáabu kpá.

22 Yā pīnɔ gūn pínki Ayuba dí durunna ke à Luda taari èro.

2

Setan Ayuba yɔna a gɛ̀n plade

¹ Zíkea malaikanɔ èra ò sù ò zè Dikiri are, akūsɔ Setan kú ń té. À zè Dikiri are, ² akú Dikiri a là à pi: N bo mámɛɛ? À wèa à pi: Matɛn gɛ́ matɛn su matɛn likara andunia gúmme. ³ Akú Dikiri pīnɛ: N ma zòbleri Ayuba è yá? A sára kú andunia gūnlo. Gbɛ maname, à taari vīro. À ma vīna vī akūsɔ à gī yāvānikenaai. Bee kú n ma sá vūne, ma kisira kpài pā, à kpé kun taari sari ari tera. ⁴ Akú Setan pīnɛ: N kemene mà kenne. Pó kú gbɛ vī sīnda pínki ani kpá a surabana yāi. ⁵ N ɔ bo ò n pá a mèea ò gwa. Ani yā vāni onne. ⁶ Akú Dikiri pīnɛ: Tò! Ma a nānne n ɔi, ama ò a wèndi tó.

⁷ Setan gò Dikiri are, akú à bòbūnu zī Ayubaa sena zaa a gèseɛa ari à gèe pé a midangura. ⁸ Akú Ayuba takaso sè à gèe à vùte tubura, àteni a zīda wao. ⁹ A nano pīnɛ: Ínigɔ kpé kun taari sari ari teran yá? N yā vāni o Ludane ò ga. ¹⁰ Akú à pīnɛ: Nten yā o lán nɔgbɛ yōnkɔ bà. Ónigɔ yā mana le Luda ɔ ò gí a vāni lei yá? Yā pīnɔ gūn pínki Ayuba dí durunna ke a yā'onaa gūnlo.

Ayuba gbɛnnanɔ suna a kīnaa

¹¹ Kú Ayuba gbɛnna gbɛnɔn aakɔnɔ kisira kú à a lèno baaruu mà, ń baadi bò a bea ò kɔ kākara, akú ò gèe ò wènda ke káao ò a laakari kpátene. Ń tónɔn dí: Temana gbɛ Elifaza, Sua gbɛ Bilidada kú Naamati gbɛ Zofao. ¹² Kú ò a wīna kè zàzà, odi a dɔro, akú ò ɔ̀ ɔ̀, ń baadi a uta gá à kè, akú ò būsuu dà ò fà musu ń mīla. ¹³ Akú ò vùte káao zīte gɔrɔ suppla fānantɛ kú gwāanio. Ń gbɛke dí yake o káaoro, zaakú ò è lākú a warikena kè zɔkɔ manamana nà.

3

Ayuba a igɔrɔ gyabonaa

¹ Abire gbɛra Ayuba lé wè à yā vāni ò a igɔrɔ musu ² à pi:

³ Luda ma igɔrɔ ke pā
atɛnsa gwāani kú ò ma nòɔ sii pīi.

⁴ Gɔrɔ pī li gusira ũ,
zaa musu Luda sún a yā daro,
àsun tó gu puaro.

⁵ Gusira kú níkiniki gɔrɔ pīia,
ludambe sira kútea,
gusira bitim daala.

⁶ Gwāani pī sɔ̀ à sira kú níkiniki,
òsun a da wè gɔrɔnɔ té doro,
òsun a naro mɔ gɔrɔnɔ gūnlo.

⁷ Gwāani pī ke gwāani fīni ũ,
ayuwii súnɔ̀ ɔ̀ gɔrɔ kùaro.

⁸ Pódamari kú òdi tó ifantɛ gu puronɔ láari ke gɔrɔ pīia,
gbɛ kú ò dɔ̀ lākú òdi ɔ̀ ká kwásaaīi pīnɔ.

⁹ A gudɔnao susunenɔ sira kú,
oní a gudɔna dá pā, gu ni kéro.

¹⁰ Zaakú gɔrɔ pī dí ma da né'isɔ̀ zé tatamalero,

à tò ma wé wari è.

11 À kè dera òdi ma i gè ũroo?
Bóyái mádi bo gbereṅ ma era g̃n̄roo?

12 À kè dera ò ma kpa gbálaa?
Bóyáin ò ȳ kpáma ma mií?

13 Tó ma ga yā, de ma g̃ kítikiti,
de ma i ò ma kámma bò

14 kũ kínan̄ kũ andunia gũn lédammari
kũ ò kínabe zīn̄ kèkè ò bò n̄ zīdanen̄,

15 kīne kũ ò wuraa kākarañyīn̄
akūs̄ ò andurufuu kà n̄ kpén à pà.

16 À mana yā ò ma vī lán n̄b̄tēne bà,
lán né kũ à sù gè ũ adi andunia ero bà.

17 Gwen yāvānikerīn̄ dì n̄ vānikena tón
akūs̄ gbē busanan̄ dì kámma bon.

18 Zīz̄n̄ dì ìampaki le gwe,
òdi n̄ wétāmmarin̄ koto ma doro.

19 Gbānaden̄ kũ talakan̄n kũ gwe n̄ pinki,
akūs̄ z̄b̄ òd̄ḡ de a dikiri p̄ ũ gwe doro.

20 Bóyái Luda dì gu pu wēndaden̄ne?
À kè dera àdi wēndi kpá gbē kũ n̄ p̄ siran̄aa?

21 N̄ wé òd̄ḡ d̄o gai òdi lero,
òdi kpáte kei de aruzekè kũ à utenala.

22 Tó ò gā ò n̄ vī, òdi p̄nna ke,
n̄ nèseè dì ke nna.

23 Luda n̄ zia yā ùtēne,
à karaa likañyī kpa sīnda pínkia.

24 Wesakakara à bona mé à g̃ ma p̄ble ũ,
ma ndanaa dì lákaro.

25 Yā kũ ma vīna kēneè p̄i mé à ma le,
yā kũ ma ká ḡi p̄i mé à sùma.

26 Má ìampana vīro, ma laakari kpátēnaro.
Má kámmabona vīro, ma wari dì lákaro.

4

Elifaza yāwena Ayubaa

1 Akū Temana gbē Elifaza yā wèa à p̄i:

2 Asa tó gbē yā ònne, ìni p̄ fēroo?
Zaakū mani f̄s màḡ yītēnaro.

3 N̄ d̄n lākū n̄ lé dà gbēn̄a dasi nà,
n̄ gbē kũ n̄ gbāna lākano gbà swēe.

4 N̄ yā gbē kũ òten fun̄ sè lei,
n̄ gbē kũ ò busanan̄ gbà gbāna.

5 Kū yā n̄ le sà, akū nten fu,
kũ à sùmma, n̄ bídi kè.

6 N̄ vīnakena Ludane dí n̄ laakari kpátēroo?
N̄ kunna taari sari dì tó òḡ tāmaa vīroo?

- 7 Ñ laasun lé ñ gwa!
 Kisira taarisaride lè ziki ari à gà yá?
 Mán ò gbē mananɔ kàkatɛn zikii?
- 8 Gbē kù à yā vāni bú wì à yàkete t̄s̄a,
 ma è abire mé àdi butene.
 9 Luda lé'īa mé àdi a kakate,
 a p̄s̄ bona a yīn mé àdi a dúgu z̄s̄.
- 10 A pūtāna kù kòto gbānao lán músuu bà dì lāka,
 Luda dì a saka worone.
 11 Adi ga lán músu kù à n̄bɔɔ w̄t̄e à kùraiì bà,
 a n̄nɔ ni gbasa ò fāk̄s̄a.
- 12 Yā sùma kpāni asiri gūn,
 a īa ḡè ma s̄ān.
- 13 Gɔɔ kù matɛn nana bèñe o gwāani,
 gɔɔ kù gbēnɔ i ò ò kà z̄à,
 14 vīna ma kù matɛn lukaluka,
 ma m̄egu s̄inda p̄inki ten luka.
- 15 Īa ke buri ma pa ma ānnwa,
 ma m̄ekāseseē f̄ute à z̄è.
 16 Kù à z̄è, m̄adi a taka d̄s̄ro,
 p̄s̄ p̄i kù ma arɛ,
 akū ma a kòto kpāni mà à p̄i,
 17 bisāsiri ni f̄s̄ àḡs̄ de yānnade ū Ludane yá?
 Gbē ni f̄s̄ àḡs̄ z̄ēna a K̄eri arɛ yá?
- 18 Zaakū Luda dì a malaikanɔ náani kero,
 akūs̄s̄ àdi a z̄ikeriì p̄inɔ taari le,
 19 ók̄s̄nɔ kù ó mè de lán ē kpé bà,
 ó kasana de b̄usu kori ū
 akūs̄s̄ òdi ó dúgu z̄s̄ lán d̄āmboroo bà,
 oni ó p̄s̄ o d̄s̄ yá?
- 20 Zaa k̄n̄k̄ ari ɔk̄si gbēnɔ dì gaga,
 òdi kakate ari gɔɔ s̄inda p̄inki,
 òdi n̄ t̄āsi k̄áro.
 21 Luda dì n̄ kuta lí gboron̄ne,
 akū òdi ga ɔnd̄s̄ sari.

5

- 1 Ñ lé zú sà ñ ma tó gbēke ni wemma.
 Malaika kpaten īni arɛ d̄s̄aa?
- 2 Ībetesena a dì ȳn̄k̄o de,
 n̄eseḡs̄baa dì m̄isaride kakate.
- 3 Ma è ȳn̄k̄o z̄īni p̄ete,
 akū z̄īni p̄i ȳ k̄ānto.
- 4 A n̄nɔ z̄à kù aafia k̄īnaao,
 òdi n̄ yānɔ m̄at̄emateñne yākpat̄ek̄ekia,
 gbēke dì z̄e k̄ūn̄woro.
- 5 N̄aderinɔ dì a burap̄onɔ ble,
 bee p̄s̄ kù à l̄ē likainɔ,

ímiderinɔ̀ dì luka a aruzekɛi.

⁶ Kisira dì futè b̀usunlo,
wari dì butè zĩtero.

⁷ Lákũ t́épútana gena musu sika vĩro nà,
len gbē kũ ò ì pínki dì wari le le.

⁸ Tó makũmɛ̀ s̄, Ludan mani gbeka,
mani ma yā kpáte a arɛ.

⁹ Àdi yā z̄k̄s̄ kɛ̀ kũ oni f̄s̄ ò a gbá d̄oro,
oni f̄s̄ ò a yābonsarekenanɔ̀ lé d̄oro.

¹⁰ Àdi tó legũ ma zĩte,
àdi tó a í dagula s̄ente.

¹¹ Àdi gbē busananɔ̀ sé lei,
àdi wēndadenɔ̀ da p̄nnan.

¹² Àdi yā kũ manafikidenɔ̀ ten péa gboro,
de n̄ z̄ĩ s̄unḡs̄ arubarika vĩro yāi.

¹³ Àdi ɔ̀nd̄orinɔ̀ kũ n̄ wézè ḡun,
àdi tó yālekpere'orinɔ̀ yāḡs̄ḡna kɛ̀ p̄ā.

¹⁴ Gu dì sira kũr̄n̄ma f̄anant̄e,
òdi ɔ̀ m̄at̄emat̄e f̄anant̄e lán gwāani bà.

¹⁵ Àdi takasidenɔ̀ bo ga léi,
àdi p̄saridenɔ̀ bo gbānam̄nnerinɔ̀ ɔ̄i.

¹⁶ A yā mé à tò gbānasaridenɔ̀n t̄amaa v̄i,
yāz̄edesaridenɔ̀ dì yĩte kyáu.

¹⁷ Arubarikaden gbē kũ Luda dì a toto ũ.
Tó àten̄i n̄ s̄ā gaga, ñsun yāvunu káro.

¹⁸ Zaakũ àdi gbē k̄inna akũ àdi a b̄ò gwa,
àdi gbē wíwi akũ àdi a werek̄sa.

¹⁹ Ani n̄ bo yān ḡèn suddo,
bee tó à kà ḡèn suppla, kisira ni n̄ lero.

²⁰ Ani n̄ sí gaa n̄aḡɔ̀,
ani n̄ bo f̄en̄da léi z̄ĩlan.

²¹ Dikiri ni n̄ bo gb̄eyakarinɔ̀ ɔ̄i,
tó yakanaa s̄u, v̄ina ni n̄ kũro.

²² Īni yakana kũ n̄aao yāa d̄o,
ĩni v̄ina kɛ̀ n̄b̄o p̄ās̄in̄nero.

²³ Zaakũ ĩniḡs̄ kun aafia kũ gb̄enɔ̀,
ĩniḡs̄ nna kũ n̄b̄o s̄ēntenɔ̀,

²⁴ ĩniḡs̄ d̄s̄ kũ n̄ ɔ̀n niḡs̄ nna,
tó n̄ ḡɛ̀ n̄ kp̄asan, p̄óke ni k̄īaro.

²⁵ ĩniḡs̄ d̄s̄ kũ n̄ n̄énɔ̀ ni kɛ̀ dasi,
n̄ burinɔ̀ ni dagula lán s̄ēɛ̀ bà.

²⁶ Īni z̄ĩ kũ yúkuyuku gbasa ñ ga
lán ése kũ à mà ò k̄è a ḡɔ̀ɔ̄aa bà.

²⁷ Kũ o yā pii asiri gb̄eka, len à de le.
Ñ yā p̄i sí ñḡs̄ d̄s̄ kũ n̄ z̄ida yāme.

14

Ayuba yá'ona Ludane

- 1 Bisásiri dì bo nɔgbē kīnaame,
 a wèndii kusu, àdigō kun yáketē sariro.
 2 Àdi pia lán lávu bà àdi kori kē,
 àdi gēte lán uraa bà àdi gī kero.
 3 Gbē dí takan ĩni wé dɔa
 ñ yákpate kē káao yá?
 4 Pó gbāsī ni fō à pō gbāsīsari i yá?
 Anī sí kero.
 5 N bisásiri gɔɔ dītene,
 a mɔ lé kú n ɔī,
 n a wè lé dàne, ani fō à vīalaro.
 6 Ñ wé goa ñ a tó gwe
 ari a gɔɔ lé papa lán zamalingakerii bà.
 7 Lí digō támaa vīme,
 zaakū tó ò zō, àdi era à bòto pá,
 akūsō a bòto dufu pìi dì furo.
 8 Bee tó a zīni zī kù zīte gūn,
 akūsō a mukutu gā būsun,
 9 tó à í gbī mà, ani bòto pá,
 ani gā bo lán lí kù ò pèe bà.
 10 Tó gbē gā sō, àdigō wutena sòrɔɔ,
 àdi tá àdigō kun dorō.
 11 Lákū sèbē'i dì lago nà,
 akūsō swa'i dì baba à láka,
 12 ĩen bisásiri dì wúte le àdi fute dorō,
 ari ludambe gé gēteo, ani vuro,
 ani vu kū i pìioro.
 13 Tó ĩni ma ute gyāwānn
 ñ ɔ kúma ari n pɔ gòma dé!
 Tó ĩni gɔɔ lé dītemene gwe
 gbasa ñ dɔ ma yán dé!
 14 Tó gbē gā, ani era àgō kun yá?
 Tó lemē, manigō wé dɔ ma vunaai
 ma ɔsikanaa gūn gɔɔ sīnda pínki.
 15 ĩni lé zumai mani wemma,
 ĩni makū kú má de n ɔzī ũ bege kē.
 16 Gɔɔ birea n wé nigō té ma yákenanɔi,
 ama ĩni ma durunna yá da dorō.
 17 ĩni ma taarinɔ ká bòkɔn ñ yī ñ dīte,
 ĩni lá kú ma yāvānikena pìnɔa.
 18 Lákū kpi dì gboro à fākōa nà,
 akūsō sīsī musu gbè gbèntēe dì sōsō,
 19 lákū swa'i dì gbè lólò nà,

akūsō í dì bùsu sète à táo,
 len ndi bisāsiri támaa nene le.
 20 Ndi gbāna mōne à tá, àdi su doro,
 ndi tó a ǎn litε à andunia tó.
 21 Tó a nénō gō gbē bèere deno ũ, ani dōro,
 tó ò kē gbē fitinō ũme sō, ani ero.
 22 Wāwān anigō ma ado,
 a zīda posiran àdigō kε.

19

Ayuba wena a gbēnnanōa

1 Akū Ayuba wè a gbēnnanōa à pì:
 2 Ari bōren ǎnigō wari dōma,
 àgō ma nèse yakamene kū yázōzōnaaoo?
 3 A ma sōsō à kē gèn kuri sà,
 átēni ma fobo, wé'i dì á kūro.
 4 Tó ma sātēme yāpura,
 ma taari de ma zīda yā ũme.
 5 Tó a gi átēni á zīda sé lei demala,
 akūsō átēni ma taari e yā kū à ma le musu,
 6 àgō dō kū Luda mé à yā dí kēmene kpedangara,
 à tankute kpàkpamene à ma kū.
 7 Madi faaba wiki lé, gbēke dì wemaro,
 madì surabana sō dō, yāzede kunlo.
 8 Luda zé zōmene, gēki kunlo,
 à gusira dà ma zéla.
 9 À ma kpe bō,
 à ma fūraa gò.
 10 Àdi ma wíwi kpa sīnda pinkia ari ma laka,
 àdi ma támaa ne lākū òdi lí né nà.
 11 Àdi a pōfē kipama,
 àdi ma dite a ibere ũ.
 12 A zīkarinō dì futēmai lele,
 òdi ma kagura kε,
 òdi bùra káte ò lika ma kpéi.
 13 À tò ma gbēnō dì kakara kūmao doro,
 gbē kū ò ma dōnō lèe zō ò tàtamale.
 14 Ma danenō pā kpāmai,
 ma gbēnnanō sà ma yān.
 15 Ma gō nibō ũ ma be zīkerinōne,
 ma gōñne lán buri zītō bà.
 16 Tó ma a begwarii sīsì, àdi wema doro,
 bee tó ma kute kēne kū ma zīda léo.
 17 Ma lé'ia dì ke ma nanōne léfōtō ũme,
 ma vīninō kū ma dakūnanō yēmai doro.
 18 Bee né ketenō dì ma gya bo se,
 tó ma fute ma ze, òdigō ma lalandi keme.
 19 Ma kpāsasinōn ye ma yāiro,

ma gbē yenyīdeno bō ma kpε.

²⁰ Ma mē yitoro kù,
à gò fítì mà ga.

²¹ À ma wēnda gwa ma gbēnnanɔ,
à ma wēnda gwa, zaakū Luda ɔ tòmame.

²² À kè dera adì wé dɔma lán Luda dì wé dɔma nà?
Ma nòbɔ sona dí mósáwa leroo?

²³ De ò ma yānɔ kē
ò kà takadan.

²⁴ De ò kē gbēεa kù gāo,
ò daruma kpàtēn àgò kun ari gɔɔ sīnda pínki.

²⁵ Zaakū má dō kù ma Zekūnwode kun,
ani fute à zε ma sēedade ũ kpekpe.

²⁶ Tó ma mēbara díkīna kàkate,
mani wé si Ludale mēε sari.

²⁷ Mani wé siale ma zīda,
ani kemεne gbē zītɔ ũro.

Yá pì ma kùna gbāna ma swēε gūn.

²⁸ À kè dera a wé dòmene,
a pì makū ma a zīda lèoo?

²⁹ À vīna ke Luda fēnedane,
zaakū ani pɔfē kipao yāvānikerinɔa,
de àgò dō kù yākpatε teni á dà.

31

Ayuba zena kù a taarisarikeo

¹ Ma la dà kù ma wé nigò kù nɔkparearo.

² Bó mé ani gò bisāsiri baka ũ Luda kīnaa zaa musuu?
Bó túbini ani le Gbānasīndapinkide kīnaa zaa ludamεε?

³ Gbē vāninɔn kisira dì ní leroo?
Vānikerinɔn kakatēnaa dì gēhýĩroo?

⁴ À de Luda teni ma yākenanɔ e
à ma gēεsena lé dōroo?

⁵ Madigò táa o kù manafikion yá?

Madi wā mà gbē sātēn yá?

⁶ Luda ma yò a zéa à gwa,
ani dō kù má taari vīro.

⁷ Tó ma pá zēne,
akūsɔ pɔ kù ma wé ènɔ mé àteni ma swè ble,
ke tó ma ɔ kù yá vāni ke gūn,

⁸ tó lemε, mà pɔ tō gbē pāndenɔ ble,
ò pɔ kù ma bānɔ wowo.

⁹ Tó gbēke nɔ ni gè ma swèn,
tó ma nagui ma gbēdake nɔ yāi,

¹⁰ tó lemε, gbē pānde gbá di ma nanɔa,
àgò kīni ke dakenɔne.

11 Zaakū tó ma yā pìi kè, dà vānime,
durunna kū à kà ò a yā gōgōme.

12 Yā pìi bi té pókakateriime,
kū à de à dɔ ma burapɔna à té kū kororo.

13 Tó ma gōgbē ke nōgbē zīkēri yā vī kūmao,
tó mádi gōgō a zéaro,

14 mani ke derame, tó Luda fùtemaii?
Tó à sūmai, mani pine deramee?

15 Luda kū à ma í kàsa né'isɔn mé à ade í kàsa seroo?
Luda mèn do pì mé à ó baadi kè a da gberenloo?

16 Tó ma takaside tè pɔ kū àteni a ni de,
tó ma gi gyaanɔ wēnda gwai,

17 tó ma pɔ blè,

ma tone kū à gwàri vīro tè sɔ, tì!

18 Lenlo! Zaa ma kefennakegɔɔa
tonenɔ deme ma ù.

Zaa lākū ma bo ma da né'isɔn nà
gyaanɔnɔ kpányiriime ma ù.

19 Tó ma gbēke è kū ãa teni a de,
ke tó ma takaside è kū à biza vī à kúalaro,

20 tó adi ma sáabu kpá

kū ma a sākā biza kùala a mēe kè lógɔlgɔro,

21 tó ma gbāna m̀ tonene,

kū má dɔ kū oni ze kūmao yākpatekenan yāi,

22 ma g̀à bokūn,

ma g̀asá wó a pékia.

23 Má Luda wétámmanaa vīna vī,
a zókōke yāi mani fɔ mà yā dí taka kero.

24 Tó wuraaan ma gbāna lèa,

tó ma pìi wura atēne má nánikena,

25 tó ma aruzeke zókōn ma pɔ dɔa,

ɔgɔda kū à gè ma ɔī pìi,

26 tó ifantē tékenaan má téi,
ke m̀vura táa'ona kū a manakeo,

27 akū n̄ yā teni ma swè ble busebuse,

ari ma lé pè ma ɔa ma fɔ kpàòíma,

28 abirekū bi durunna kū à kà ò a yā gōgōme,
manafikikena Luda Musudenen gwe.

29 Mádi pɔnna ke ma zānguri kū kisira a lè yā musuro,
mádi a yáa dɔ kū yā a lè yáiro.

30 Mádi we ma durunna kè ma a kàro.

31 Dí mé à kipama kū adi pɔ ble à kàroo?

Ma bedenome ma sèedadən ù.

32 Ma be zé dìgɔ wēna nibɔnɔne,
madi we nibɔ gèzela ì batunlo.

33 Ma a taarinɔ ùte gbēnɔne yá?

Ma lá kù ma durunnanɔan yá?

³⁴ Pari vīna ma kū ari ma fua mà yā o yá?
Kū oni ma gya bo yāin ma gi bo kpényī yá?

³⁵ O'o! Dí mé ani ma yā díkīna mamaa?

Ma zεo. Gbānasīndapinkide wema sà.
Luda kū à yā vī kūmao pì kē takadan.

³⁶ Mani takada pì sé mà da ma gǎn,
mani kú fūra ũ,

³⁷ mani gé mà yā kū ma kènɔ babanε pínki,
mani nai lán kíne bà.

³⁸ Tó ma bura ten gímai,
akūsɔ a dbrɔnɔn ten wiki léma,

³⁹ tó ma burapɔ blé akūsɔ mádi zíte pii fīna boro,
ke tó ma gbē kú ò vī yānɔ dèdε,

⁴⁰ tó leme, lèkara butε gbado gēne ũ,
pampara sɔ à butε ése gbèn.

Ayuba yā lén gwe.

38

Dikiri a kíkε mɔna Ayubane

¹ Akú Dikiri yā wè Ayubaa zàga'īa gūn à pì:

² Dí mé àten fayasariyá ká ma ɔndɔlaa?

³ Ñ fute ñ ze lán négɔgbē bà,
mani n la yāi, ĩni wema.

⁴ Kū ma andunia kàte, ní kú mámeε?
Tó ní dɔna vī, ñ omeεε.

⁵ Dí mé à a zíte lé sèedaa lèε?
Dí mé à bàa yɔa à gwàa? A de ní dɔɔ?

⁶ Bɔ mé à zíte kūnaa?

Dí mé à a ē pète

⁷ gɔɔ kú gudɔna susunenɔn ten ayuwii ke,
malaikanɔ pɔnna wiki dɔ ní pínkii?

⁸ Kū ísira gu fɔ à bò,
dí mé à zé tàtaaleε?

⁹ Ma ludambε luku dàne pókasa ũ,
ma gusira yīne biza ũ.

¹⁰ Ma a lézeki dàne,
ma zéɔ tàta ma gùrukpanɔ dàdan.

¹¹ Ma pìne: Īnigɔ ká la ñsun vīalaro,
n ísòkεna gbānanɔ ni ze la.

¹² Zaa lákū ò n i nà n yā dìte kɔnkɔne yá?

N boki mò gudɔnaane ziki yá?

¹³ Gudɔnaa dì andunia kú a léa
de à gbāke lán biza bà a yāvānikerinɔ kóte.

¹⁴ Àdi andunia lite kokúkókú lán kwā kpe bà,
kpínɔ dì bo gupuraa lán uta yīyíkɔanaa bà.

15 Àdi gí yāvānikerinōne ò ñ gusira yā ke,
 àdi ñ ɔ sena musu é'ε.

16 N ge ari zaa ísira ísēbokinɔa yá?
 N táa ò í lòkotoo pii gānun ziki yá?

17 Ò ga bīnile gbàno mōnne yá?
 N gyāwān gānulεno è yá?

18 N andunia yàasa lé tàasii kà yá?
 Tó ñ yā birenɔ dō pínki, ñ omene.

19 Gupura be zén máa?

Ñ gusirakuki dō yá?

20 Ìni fō ñ gé kūñwo ñ būsun yá?

Ñ ñ be zé dōroo?

21 Ñ dō sàee! À de ò n i gɔɔ birea!

À de n wè lé vīroo?

22 N gē laasi kū ma gu yīda kàten yá?

N ma legūgbε dō è yá?

23 Madì ute ari warikεgɔɔa,

madi gbarε zīkagɔɔ zī.

24 Gupura di bo máme à dagulaa?

Ifāboki kpa ãa di bo à da zītela derameε?

25 Dí mé àdi zé bo legū dasineε?

Dí mé àdi gu para surapūtānaanεε?

26 Àdi mɔɔ pisi zīte kū gbēke kunloa,

bee gbāranna kū bisāsiri kunlo.

27 Àdi bezī kū tàragao yīda kū,

àdi tó sè bute gwe.

28 Legū de vī yá?

Dí mé à plí ìi?

29 Dí né'isɔn legūgbεε di bonn?

Dí mé àdi suka i gbasa à kpáa?

30 Dí mé àdi tó í li à ke gbè ũ

à tó ísira musu ke kpakparakpaa?

31 Ìni fō ñ susune mèn supplanɔ yī ñ kakara yá?

Ìni fō ñ susune azianɔ fākōa yá?

32 Ìni fō ñ mɔ'azia bo a gɔɔa yá?

Ìni fō ñ gu mɔ susune ko nérande kū a nénɔne yá?

33 Ñ musu pónɔ doka dō yá?

Ìni fō ñ ñ ká kpatan zītela yá?

34 Ìni fō ñ lé zu legūi

de à sisi à í bo à n yaku yá?

35 Ìni fō ñ legūpinanɔ gbarε ò da zén yá?

Òdi su ò onne ókōnɔ dí yá?

36 Dí mé à ɔndō dà ludambe lukunone à legū maa?

Dí mé à d̄snaa kpà sukaa à kpáa?

³⁷ Dí ̄nd̄s mé à kà à ludamb̄e lukun̄o naroo?

Dí mé ani f̄s à musu oroz̄an̄o kpákasia k̄e?

³⁸ Tó a í b̄t̄e, b̄usu kori di ḡs b̄ok̄ot̄o ũ,

l̄akpak̄on̄on̄o di nanak̄o.

³⁹⁻⁴⁰ M̄ok̄ōmm̄e ndi tofe ká m̄usudane,

tó àten n̄ob̄o dáda d̄akoo ḡun yá?

M̄ok̄ōmm̄e ndi p̄oble kpá a n̄én̄o à ò k̄a

ḡor̄o k̄ū ò k̄ú n̄ t̄on yá?

⁴¹ Tó k̄aak̄aanna n̄én̄o ten likara gui,

òten lé zu Ludai k̄ū p̄oble k̄lar̄ma ȳai,

dí mé àdi p̄oble kp̄ám̄maa?

39

¹ N̄ z̄s n̄é'iḡor̄o d̄s yá?

N̄ ḡasi è ḡor̄o k̄ū àten n̄é i yá?

² N̄di n̄ n̄ò m̄o d̄od̄o yá?

N̄di n̄ n̄é'iḡor̄o d̄s yá?

³ Òdi k̄úte ò n̄é ime,
ak̄ū n̄ n̄é'iw̄aw̄a di kp̄áte.

⁴ N̄ n̄én̄o di gb̄ana k̄ū s̄èn òdi p̄éte,

òdi ḡē z̄éla òdi su n̄ dan̄o doro.

⁵ Dí mé à tò zaakis̄ente ḡò a z̄īdane?

Dí mé à a p̄oro à a gb̄àre?

⁶ Ma s̄ente d̄itene a be ũme,
ma z̄īte wiside k̄ene a k̄úki ũ.

⁷ Àdi p̄ā kpá w̄ete k̄īni,
àdi a kp̄akerii zuka maro.

⁸ Àdiḡō kure s̄is̄in̄o àḡō s̄ē wete,
àdiḡō kp̄áte ke p̄ó isin̄o pinki.

⁹ Z̄ūsente ni we à z̄ī kenne yá?

Ani we à i n̄ z̄un̄o karan yá?

¹⁰ Īni bà d̄o de à bú w̄inne yá?

Īni gb̄āngo dane de à kpase k̄enne yá?

¹¹ Īni náani d̄o a gb̄ana z̄ōk̄ō ȳaii?

Īni n̄ z̄ī t̄one yá?

¹² Īni a náani ke à n̄ p̄owe s̄ése
à suon̄ne p̄owegb̄ēkia yá?

¹³ S̄ōb̄a di a d̄ember̄en̄o poro k̄ū p̄on̄nao,

ama ani sí lek̄ōa k̄ū tok̄ū d̄ember̄eoro.

¹⁴ Àdi négb̄ini da z̄īte,

àdi tó b̄usu'at̄e négb̄inii pin̄o w̄ā à pipi.

¹⁵ À s̄ās̄an̄ k̄ū oni su ò ḡese p̄étea à w̄íwi,
keṣ̄ō n̄ob̄os̄ent̄en̄o ni t̄aa oa.

¹⁶ Àdiḡō pás̄i k̄ū a n̄én̄o,

ĩnigõ dõ se a zĩda nénɔnlo,
 zĩ pã kenaa di kenε yãke ũro.
 17 Zaakũ mádi a gba ɔndõro,
 mádi a baka da fayadeno tẽro.
 18 Ama tó à fũte à bõ kũ bàao,
 àdi gẽ sõla à a òiri yáa dõ.

19 Mɔkɔn mé ndi tó sõ gõ gbãna vĩ yá?
 Mɔkɔn mé n sèrekã pèpe a wakaaa yá?
 20 Mɔkɔn mé ndi tó àgõ vĩvĩ lán kwa bà yá?
 A pó bona a yĩn kĩni gbãna di tó vĩna n kũ.
 21 Àdi a gbá gátẽgate guvuten,
 àdi pɔnna ke a gbãna yáí,
 akũ àdi gé da zĩkarinɔle.
 22 Àdi pó kũ òdi vĩna kenε yáa dõ,
 swèè di kēaguro, àdi boru kpε fēnedanero.
 23 Kàa dìgõ kĩni ke gbàtan a musu,
 sári lèkete kũ sári gésedeo di pí.
 24 Tó ò zĩ kuru pè, àdigõ a zĩda daki dõro,
 àdigõ zĩte léle àdigõ vĩvĩ àdigõ ke kèrekere.
 25 Tó ò kuru yĩsãm pà,
 àdi pó bo a yĩn à pí, ēhē!
 Àdigõ zĩ ìa sése zaa zãzã
 kũ gbè zõkɔnɔ wiki gbãnao kũ kùwikikenaao.

26 N ɔndõ mé à tò boro di yàa ke,
 à a dèmberε poro à gé gèɔmidɔki kpa yá?
 27 Mɔkɔn mé n dite vãune
 àgõ vura zãzã à a sà da zaa musu yá?
 28 Àdigõ kú gbèε musu, gwen àdi in,
 àdi di gbè misɔntea a aafialeki ũ.
 29 Zaa gwen àdigõ kpátε ke póblei,
 àdi wé pá pɔnɔa zaa zã.
 30 Arun a nénɔ póble ũ,
 gu kũ pó gè kún, gwen àdigõ kún.

40

Bisasiri di fɔ à Luda vāni boro

1 Akũ Dikiri era à pì Ayubane:
 2 Makũ Gbãnasĩndapinkide,
 ĩni ma taari e n ma gba laakari yá?
 Ludavānibori, n yã wema sà.

3 Akũ Ayuba wèa à pì:
 4 Póken ma ũro fá! Deran mani wemmaa?
 Séde mà ɔ kú ma léa baasiro.
 5 Ma yã ò gèn do, mani era mà o doro,
 ma ò gèn pla se, mani yã wemma doro.

6 Akū Dikiri èra à yā ò Ayubane zàgà'īa gūn à pì:

7 Ñ fute ñ ze lán négōgbē bà,
mani n lala yāi, Ìni wema.

8 Ìni lá kú ma yákena a zéalan yá?

Ñ ye ñ ma taari e de n yā bo nnan yá?

9 N gāsā gbāna kà ma p'ó ù yá?

N kòto ní f'ò à gu yīgā lán ma p'ó bà yá?

10 Ñ zōkōke kū kíkero da p'ókasa manano ũ,
ñ gākuri kū bēereero da uta zōkō ũ.

11 Ñ n p'ofē kipańma,

ñ zīdabirinō gwa kū wé pásio ñ wé'i darńma.

12 Ñ zīdabirinō gwa kū wé pásio ñ n busa,

ñ n dúgu zō gu kū ò kún,

13 ñ n vī zīte n pínki,

ñ n yīyī ñ n ká gyāwānn,

14 gbasa mà n sáabu kpá,

kū n zīi blè kū n gāsā gbānao yai.

Ūma yā

15 Ñ ūma gwa,

kū ma a kè lākū ma n ke nà.

Àdi sè ble lán zùu bàme.

16 A gbāna kú a wógbaaame,
a iko kú a gberē háasiame.

17 A vlā porona lán sida lí bà,

a gbáda tī de lán bà tánaa bà.

18 A wáno gbāna lán mōgotē bà,

a gbáno de lán mō gòo bà.

19 A zōkō mé à de p'ó bēne kū ma kènola pínki,

a Kèri ado mé ani a f'ò.

20 Sīsīno musun àdi p'ó blen,

gwen nòb'osēnteno dì fāai bon n pínki.

21 Àdi wúte lè'ite gbáru,

àdigō soto vōn dádāa gūn.

22 Lè'ite uraa dì daala,

swa sare lubano dì likai.

23 Bee tó ísō ten vīvī, àdi bídi kero,

tó Yoda ísōkena teni a lé pá,

a laakarīi digō kpátename.

24 Oni f'ò ò a wé wíwi ò a kú yá?

Oni f'ò ò òndō kene ò a yī f'ò yá?

41

Kwa kàsaraa

1 Ìni f'ò ñ kwā kàsara kū kū daburuuo
ñ gáte ñ boo yá?

Ìni f'ò ñ bà do a nénea yá?

2 Ìni f'ò ñ bà ká a yīn yá?

Īni f̄s ò a légbako f̄s kù kúrao yá?

³ Ani kúte kenne ò a gbare yá?

Ani pinne ò sùru ke yá?

⁴ Ani wennne ò a sé n zò ù
ari a wèndi lén yá?

⁵ Īni a dato lákù òdi bá dato nà yá?

Īni bà d̄a ò kpá n nénɔgb̄en̄o yá?

⁶ S̄orok̄on̄o ni kwā k̄asaraa p̄i t̄ok̄emma yá?
Oni a líli lagatarin̄one yá?

⁷ Īni f̄s ò a pápa kù sakao ò a bára f̄s yá?

Īni f̄s ò a mì ke yákiyaki kù s̄ario yá?

⁸ Ñ wete ò naa ò gwa!

Ɔsi p̄i yá ni s̄anguro,
Īni we ò a buri ke doro.

⁹ Tó nten da Īni a f̄s, nteni n z̄ida kekeme,
tó n wé s̄iale, ndiḡo s̄uumme.

¹⁰ Zaakù gb̄eke w̄or̄oḡo dí ká à a go a gb̄enlo,
dí mé ani f̄s à ze ma are s̄o?

¹¹ Dí f̄ina mé à d̄oma kù mani bon̄ee?

Pó kù à kú andunia ḡun s̄inda p̄inki bi ma p̄ome.

¹² Mani ḡi kwā k̄asaraa p̄i gb̄án̄o yá oiro
ke a ḡosagb̄anak̄e ke a manak̄e.

¹³ Dí mé ani f̄s à a t̄eke gogoo?

Dí mé ani we à s̄om̄o k̄anee?

¹⁴ Dí mé ani we à a lé w̄ek̄saa?
A saka kà à gb̄e naasi kù.

¹⁵ A t̄eke de lán s̄egbakon̄o bà a kpe,
à didik̄ana sarapura sari d̄or̄od̄or̄o.

¹⁶ A t̄eke p̄in̄o nanak̄ame,
bee ĩa dì ḡeki lero.

¹⁷ Ò pépek̄er̄ena ḡingin,
oni sí gok̄aro.

¹⁸ Tó à ȳi sà, gu dì pume,
a wé de lán if̄ant̄e bina k̄onk̄o bà.

¹⁹ T̄enene dì b̄ote a lén,
s̄is̄i t̄ede dì bon d̄o.

²⁰ Túsukpe diḡo b̄ote a ȳin
lán í kù ò dì t̄ea àten p̄ipi puusu bà.

²¹ A lé̄a dì tó s̄is̄i té sé,
t̄enene dì bo a lén.

²² A gb̄ana kù a wakaame,
gb̄e kù à bòa m̄e dì ke kp̄am.

²³ A báasi diḡo s̄os̄ok̄ana ḡingin,
à naa gb̄angb̄an, àdi ȳiḡaro.

²⁴ A kù gb̄ana lán gb̄e bà,
lán w̄is̄il̄gb̄e da bà.

²⁵ Tó à f̄ute, sw̄e dì k̄e ḡosa gb̄anan̄ogu,
òdi k̄o k̄e k̄uo ò kura ḡekii.

¹² Dikiri arubarikaa dà Ayubagu kpεkpε de káakupɔla. À sãno vī dúbu gěro donsari, lakuminɔ dúbu suddo, zùnɔ wàa kuri kũ zaakinɔ wàa sɔɔro. ¹³ À nэгɔgbēno ì gbēnoɔn suppla kũ nэнɔgbēno mèn aakɔ do. ¹⁴ A nэнɔgbē káakude tón Yemima, a plade tón Kezia, a aakɔde tón Kerenapuku. ¹⁵ Búsuu pìi gūn pínki nɔgbē ke kun a mana kà Ayuba nэнɔgbē pìnɔ ũro. Ní de ní túbi ditéńne kũ ñ dāgɔno.

¹⁶ Ayuba warikɛnaa gbera à kè wè basuppla do, à wé sè a daikorenɔ kũ a sákrɛno kũ a nasionɔ lé. ¹⁷ À zī kũ yúkuyuku, àkũ à gà.

ZABURA TAKADA KAAKU

1

Zabura 1-41

Arubarikade

¹ Arubarikaden gbē kū àdi gbē vāninɔ lédamma maro ũ,
àdi kifirinɔ zé séro,
àdi vute kū gbē foborinɔoro.

² Dikiri doka mé àdi káagu,
àdigō laasun léa fānantē kū gwāanio.

³ À de lán lí kū ò pète swa sare bà,
a lá dì kori kero,
àdigō né i a gɔɔa,
yā kū àdi ke pínki karana vī.

⁴ À de lēle kū gbē vāninɔoro,
ò de lán ése ũkà kū ïa dì sète bà.

⁵ Gbē vāninɔ ni bo mana yákpatekegɔɔ zīro,
kifirinɔ ni ze gbē mananɔ sarero.

⁶ Dikiri di gbē mananɔ zé dākpáñne,
gbē vāninɔ zé sō à mì pé kakatenaana.

2

Kína kù Luda kà

¹ Býai burinɔ ten zuka káa?

À kè dera òten lé pā kpákùstù?

² Andunia kinanɔ ten zī soru ke,
kpatablerinɔ ten kakara Dikiri
kū Kína kū à kào.

³ Òten pi: Ò n m̀kakɔananɔ kēkē,
ò n bàa porowá.

⁴ Dikiri teni n fobo,
à vutena musu, àteni n yáa do.

⁵ Àten patámma kū pɔfēo,
a pētē dì n gba vīna.

⁶ À pì a a Kína kà a kpi Zaiō musu.

⁷ Mani yā kū Dikiri ditemene o kū à pì:
Ma Néme n ũ, gbāran ma n i.

⁸ N wé kema,
mani buri sīnda pínki kpámma n pó ũ,
mani n gba andunia kusuru siikō.

⁹ Ìni kí blerímma kū m̀ gòoo,
Ìni n wíwi lákū òdi oro wíwi nà.

¹⁰ Kínanɔ, à lédamma díkína ma,
andunia kpatablerinɔ, à ɔndɔ kú sà.

¹¹ À do Dikirii kú vīnao,
à pɔnna keo kú lukanaao.

¹² À lé pé a Néa
de a pɔ sún fēái à gaga zénlo,
zaakū a pɔ dì fē kántome.

Arubarikaden gbē kú à nài ũ.

3

Lézuna Ludai iberenɔ yá musu (2Sa 15:13-17)

Lè kú Dauda dà gɔɔ kú à bàa lè a né Abusalomune.

¹ Dikiri, ma weterinɔn dimme fá,
gbē kú ò iberεε sè kúmaonɔn dasi.

² Òteni ma yā o dasidasi,
òten pi Luda ni ma sura baro.

³ Mɔkɔn sɔ Dikiri,
ndi ɔ likamai sēgbako ũ,
ma gakurime n ũ,
ndi tó ma mì gɔ̄ dana íla.

⁴ Madì wiki lé Dikiria,
àdi wema zaa a kúkia kpi musu.

⁵ Madì wúte mà i o mà vu,
zaakū Dikirime ma kúna ũ.

⁶ Gbēnɔn dúbu kurinɔ teni ma we kpa sīnda pínkia,
ama madì vīna keínnero.

⁷ Ñ fute, Dikiri,
ñ ma sura ba, ma Luda,
ñ ma iberenɔ sán keke,
ñ gbē vāninɔ saka é'ε.

⁸ Dikiri mé àdi gbē sura ba.
Ñ arubarika da n gbēnɔgu.

4

Ɔkɔsi aduakεnaa

Dauda lèε. Ódi sí kú mɔɔlɛnaaome.

¹ Tó ma n sisi, ñ wema Luda ma zekūnwode,
tó má kakūnna, ñ ma gba íampaki,
ñ ma wēnda gwa ñ ma aduakεna sí.

² Gbēnɔ, áni gí àgɔ̄ wé'i da ma Luda gakuridea ari bɔremεε?
Ánigɔ̄ ye pɔ pānɔi àgɔ̄ té tānanɔin yá?

³ Àgɔ̄ dɔ̄ kú Dikiri a gbēnɔ dìte adona,
tó ma a sisi, ani ma yā ma.

4 Tó a pɔ fɛ̀, àsun durunna kero,
à laasun lé á wutebɔ musu à yĩte.

5 À sa kú à de à o o,
à Dikiri náani ke.

6 Parinɔ̀ dì pi: Dì mé ani yá mana kewereεε?

Ñ ãn werewá, Dikiri, ñ arubarika daógu.

7 Bee tó pɔblewe kú sèwëo dińyĩ,
pɔnna kú ñ dàmenε ma swèn de ñ póla.

8 Madì wúte mà i o nnanna,
zaakú Dikiri, mɔkɔmme ndì tó màgɔ̀ kú ma laakariia.

5

Kɔnkɔ aduakεnaa

Dauda lɛε. Ódi sí kú kutεpenaaomε.

1 Ñ sá kpá ma yá, Dikiri,
ñ laakari ɔ̀ ma ndanaaa.

2 Ma Kína, ñ ma ɔ̀ɔɔna ma,
ma Luda, maten wé kemma.

3 Dikiri, ndì ma kòto ma gudɔ̀,
madì ma yáñɔ̀ ɔ̀ɔɔnne kɔnkɔ,
ma wé digɔ̀ ɔ̀nyĩ.

4 Mɔkɔ̀n Luda ñ ye yá váníiro,
ndìgɔ̀ kú lεεle kú gbɛ̀ váníoro.

5 Ìadārii dì le à zε n arero,
n zá yávanikerinɔ̀ ñ pínki.

6 Dikiri, ndì ékedenɔ̀ mù de,
ñ ye gbɛ̀derinɔ̀ kú gbɛ̀blerinɔ̀ káiro.

7 Makú sɔ̀, mani gɛ̀ n ɔ̀nn n gbɛ̀ke zɔ̀kɔ̀ yá,
mani kúte mà are ɔ̀ n kpéa mà mì natenne.

8 Dikiri, ñ ma da zén n náanikεna yá,
ñ zé poromene ma weterinɔ̀ yá.

9 Zaakú ñ yáke náani vīro,
ñ nɛse de lán kaka be bàme,
ñ kòto de lán mira wēnaa bàme,
òdì lénna keńne.

10 Ñ tó yá vutέmma Luda,
ñ tó yá vāni kú òten kpákpanɔ̀ wí ñ musu.
Ñ pémma n are ñ taari dasinɔ̀ yá,
zaakú ò gì n yá mai.

11 Ñ tó gbɛ̀ kú ò utena n kīnaano yáa ɔ̀,
ògɔ̀ lè sí kú pɔnnao gɔ̀ɔ̀ sīnda pínki.

Ñ ɔ̀ kú gbɛ̀ kú ò yenyīnɔ̀,
de ò pɔnna ke n yá musu.

12 Dikiri, ndì arubarika da gbɛ̀ mananɔ̀gu,
ndì likańyĩ kú yenyīo lán sɛ̀gbako bà.

6

Faaba wikilena Luda

Dauda lè. Odi sí kú mɔɔɔlɛnaaomɛ.

¹ Dikiri, ñsun patama kú pɛtɛoro,
ñsun ma toto kú pɔfɛoro.

² Ñ ma wɛnda gwa, Dikiri,
zaakú ma gɔ fɛfɛna,
ñ ma gba aafiaa, Dikiri,
zaakú ma wáno ten wíme.

³ Ma pɔ yàka manamana,
Dikiri, ñni kpámai bɔɛmɛɛ?

⁴ Ñ era ñ ma mì sí, Dikiri,
ñ ma sura ba n gbɛke yáí.

⁵ Zaa kú gè ni le à n tó kpáro,
oni n sáabu kpá mira gúnlo.

⁶ Ma ndana ma kpasa,
ma mibokɔ di yaku kú wé'io,
ma wutebo di yída kú ari gu gé dɔo.

⁷ Ma wé kakana kú pɔsira sɔdɔnaao,
àten ga kú ma ibeɛnɔn dasi yáí.

⁸ À go ma kínaa yáwánikerinɔ,
zaakú Dikiri ma sɔ dɔ mà.

⁹ Dikiri ma wikilɛnaa mà,
Dikiri ma aduakɛnaa sí.

¹⁰ Wé'i ni ma ibeɛnɔ kú ò gɔ bídi gún,
oni fua kánto ò kpɛ li n pínki.

7

Ñya nna kpáma, Dikiri!

Lè kú Dauda sí Dikirinɛ Biliaminu buri Kusu yá musu.

¹ Dikiri ma Luda, ma nanyí,
ñ ma mì sí ñ ma sura ba
gbɛ kú ò pɛtemainɔ ɔí.

² Tó lenlo, oni ma ke yákiyaki
lán músuu di keñne nàme,
oni ma kɛkɛkɔre,
gbɛke ni ma mì síro.

³ Dikiri ma Luda, tó ma taari ke kè,
tó ma ɔ kú yá vānin,

⁴ tó ma a vāni kè ma gbɛdakene,
ke tó ma gbāna mò ma ibeɛɛne pá,

⁵ ñ tó ma ibeɛ pì pɛtemai à ma kú,
à gèse pétepetema zíte,
à ma vī bùsu'atɛn.

⁶ Ñ fute ñ ze kú pɔfɛo, Dikiri,

̀n fute ma ibereṅɔi ́n n̄se kp̀kp̀p̀ yài.

̀N̄ vu, ma Luda,
̀n yà ḡḡɔ a z̄ea.

⁷ ̀N̄ t̄o gb̄en̄ɔ kakaranȳi,
̀n k̄i bler̄n̄ma zaa musu.

⁸ Dikiri, ̀n̄ t̄o yà bo k̄umao nna ma yàzedeke l̄en.
Luda Musude, ̀n̄ yà kemen̄e ma n̄sepura l̄en.

⁹ Luda, m̄ok̄ɔmm̄e mana,
̀n̄d̄i n̄se k̄u laasunnwo kp̀ate ke.

̀N̄ gb̄e v̄anin̄ɔ p̄as̄ikenaa mi de,
̀n̄ gb̄e manan̄ɔ gba zeki.

¹⁰ Luda Musudem̄e ma s̄egbako ũ,
̀adi gb̄e k̄u ́n̄ n̄se manan̄ɔ sura ba.

¹¹ Luda di yàkpate ke a z̄ea,
̀adi t̄o yà ḡɔ vuter̄n̄ma ḡɔɔ s̄inda p̄inki.

¹² T̄o gb̄e d̄i a n̄se litero,
Luda di a f̄eneda l̄e keke
̀adi a s̄a k̄u à k̄a.

¹³ ̀Adi a ḡɔkebo k̄u ̀adi ga in̄nen̄ɔ keke,
̀adi a k̄a t̄eden̄ɔ kp̀a s̄ala.

¹⁴ ̀N̄ gwa, yà v̄ani di n̄o d̄o gb̄en,
ak̄u ̀adi wari n̄o s̄i à n̄e ī eke ũ.

¹⁵ ̀Adi w̄e ȳo gb̄en̄ɔne z̄az̄a tankute ũ,
ak̄u ̀adi zu w̄e k̄u à ȳɔɔ p̄i ḡun.

¹⁶ A ̀alesi p̄as̄i di doi,
a w̄et̄ana gb̄en̄ɔa di w̄i a m̄ia.

¹⁷ Mani Dikiri s̄aabu kp̀a a manake yài,
mani Dikiri Musude t̄o bo k̄u l̄esinaao.

8

Luda gakuri ya'onaa

Dauda l̄e.

¹ Dikiri ó Dikiri, n̄ t̄o b̄o andunia ḡun p̄inki,
n̄ gakuri b̄o gupuraa musu.

² N̄ d̄a n̄e fitin̄ɔne k̄u n̄ekp̄ant̄en̄ɔ ò n̄ s̄aabu kp̀a
de n̄ ibereṅɔ k̄u n̄ z̄anguri m̄arakarin̄ɔ ȳite.

³ K̄u ma n̄ z̄i gw̄a musu,
m̄ovura k̄u susune k̄u n̄ p̄ep̄e gwen̄ɔ,

⁴ ma pi b̄on̄ bis̄asiri ũ k̄u a yà diḡɔ d̄onguu?
B̄ome a ũ k̄u n̄ laakari d̄aaa?

⁵ N̄ a k̄e k̄iana malaikan̄ɔi fiti,
n̄ a k̄a k̄patan k̄u gakurio k̄u b̄ereeo.

⁶ N̄ t̄o à k̄i bl̄e p̄ɔ k̄u n̄ k̄en̄ɔa,
n̄ t̄o p̄ɔ s̄inda p̄inki mi nat̄ene,

⁷ s̄an̄ɔ k̄u z̄un̄ɔ k̄u n̄ob̄os̄ent̄en̄ɔ p̄inki,

8 bānɔ kũ kpɔnɔ kũ pɔ kũ ò kũ ísira gũnnɔ.

9 Dikiri ó Dikiri, n tɔ bò andunia gũn pínki.

9

Luda sáabukpana kũ àdi ya keke gbɛnɔne yáí

Dauda lèe.

1 Dikiri, mani n sáabu kpá kũ nèsedoo,
mani n yābonsarekenanɔ kpàkpa keíne.

2 Mani pɔnna ke mà ía dá n yá musu,
Luda Musude, mani n tɔ kpá kũ lèsinaao.

3 Ma iberenɔ dì kpe li,
òdi léte ò gaga n are.

4 Zaakũ n ze kũmao n yā nna kpàma,
vutena n tintinnwa n yā gògɔ a zéa.

5 N kpákɛ burinɔi,
n gbɛ vāninɔ kàkate n ní tɔ dède míomio.

6 N kisira kũ àdi lākaro kpà ma zāngurinɔi,
n ní wɛtenɔ gbòro, ní yā dɔ gbɛkegu dororo.

7 Dikiri dì kí ble gɔrɔ sīnda pínki,
à a kpata dìte yākpatekena yáí.

8 Ani yākpate ke kũ andunia gbɛnɔ súsu,
ani kí ble burinɔa a zéa.

9 Dikirime uteki ũ gbɛ kũ òten gbāna mɔ́nnɛnɛnɛ,
à deíne aafialeki ũ warikegɔrɔa.

10 Dikiri, gbɛ kũ ò n tɔ dɔnɔn n náani vī,
ndi n ki weterinɔ zukúnaro.

11 À lè sí Dikirine, àten kí ble zaa Zaiɔ,
à a yākenanɔ kpàkpa ke buri sīnda pínkine.

12 Zaakũ àdi mɔraa ká gbɛderiia, yā dì sánlo,
àdi takasidenɔ wikilena yā da.

13 Dikiri, ò gwa lākũ ma iberenɔ ten wari dɔma nà,
n ma wēnda gwa n ma bo ga léi,

14 de mà n tɔ kpá Zaiɔ bīnilea,
mà pɔnna ke kũ n ma sura bà yáí.

15 Burinɔ sì wèe kũ ò yɔ́n,
ní gbá zù bà kũ ò kpàkpan.

16 Ò Dikiri dɔ kũ yākpatekena a zéaao,
àdi tó gbɛ vāni yākena era a musu.

17 Gbɛ vāninɔ dì tá gyāwān,
buri kũ òdi Luda yā daro pínɔ.

18 Wēndadenɔ yā ni sáagu zikiro,
takaside sɔ à wédɔina lakana vīro.

19 N fute Dikiri, òsun tó bisāsiri n gá fīro,

ñ buri sīnda pínki kakara ñ yákpate ke kúñwo.

²⁰ Dikiri, ñ tó vīna burinɔ kú,
de ò le ò dō kú bisásirinɔme ñ ú.

10

Wékena Luda a yakpate ke bisasirinɔne

¹ Dikiri, b́yáí ñ zena zázáa?

À kè dera ndì n zīda utɛ warikɛgɔɔaa?

² Gbē vāni dī gbānasaride wete à de zīdabi gūn,
àdi manafiki kene à a kú.

³ Gbē vāni dī a pónidenanɔ ïa dá,
àdi sankarade sáabu kpá àdi Dikiri tó yaka.

⁴ Gbē vāni zīdabi mé à tò àdi Dikiri kī wetero,
à Luda laasun vīro.

⁵ Yá kú àdi ke pínki dī bone maname,
àdi a zīda kara, àdi n doka daro,
àdi lézuki ke a ibereɔa.

⁶ Àdi pí áni kpáguaro,
ánigō kú kú pɔnnao warikɛnaa sari.

⁷ Èke kú gbēkanao kú yá pásīo a lé pà,
àlesi pásī kú yá vānio mé àdigō da a lén.

⁸ Àdi nate taarisaridene lakutu kpe
de à le à a de asiri gūn,
àdi àleside kpákpa gukpado.

⁹ Àdi nate gbēɔne asiri gūn lán músu bà,
àdi nate lákpen de à le à gbānasaride kú.
Tó à a kú, àdi a gáte kú a bàao.

¹⁰ Gbē kú à a lè à kú digō wutena sùum,
gbāna mé à a nè.

¹¹ Gbē vāni dī pí Luda dī yá tàasi káro,
àdi ɔ kú a wéame àdi gu ero.

¹² Dikiri, ñ fute ñ su kú n gbānao,
Luda, ngō takasidenɔ tàasi ká.

¹³ Luda, b́yáin gbē vāni dī dɔke kúnwo leɛ?

Àdi pí a swéɛ gūn ïni wari dɔáwaro.

¹⁴ Bee kú abireo ndi gbēɔ yá'ummana e sánsán,
ndi ñ pɔsira yá da de ñ le ñ ɔ daríma.

Gbānasaride dī a zīda kpámma,
tone kú à gwàri vīro kpányiriime n ú.

¹⁵ Ñ gbē vāninɔ kú gbē pásīnɔ gāsá éñne,
ñ ñ yá vāni kú òten da ò dōro erañma.

¹⁶ Dikiri digō kí ble gɔɔ sīnda pínki,
a yádarisarinɔ ni kakate a bùsun.

¹⁷ Dikiri dī takasidenɔ wékena sí,
àdi ñ gba swéɛ, àdi sá kpá ñ ɔ dɔi.

¹⁸ Àdi ze kú tone kú à gwàri vīronɔ

⁷ Mɔkɔn Dikiri, ñigɔ́ ó dákpā gɔrɔ́ sɛ́nda pínki,
 ñ ó sí gbɛ́ bire takanɔ́a.

⁸ Tó gbɛ́nɔ́ yá bènɛ kù ɔplapla,
 gbɛ́ vāninɔ́ ðigɔ́ kure kù zídabio gu sɛ́nda pínkia.

13

Wikilena Luda

Dauda lɛɛ.

¹ Ari bɔrɛɛ, Dikiri?

Ma yá nigɔ́ sāngu gɔrɔ́ sɛ́nda pínkin yá?

Ɔni kpɛ limɛnɛ ari bɔrɛmɛɛ?

² Manigɔ́ ɔsi ká kù ma laasunnɔ́ ari bɔrɛmɛɛ?

Ma pɔ ðigɔ́ sira lákū gu ðigɔ́ dɔ ná,
 ma ibɛrɛ nigɔ́ gbāna blema ari bɔrɛmɛɛ?

³ Dikiri ma Luda, ñ ma gwa ñ ma yá ma,
 ñ ma ǎn weremɛnɛ de māsun garo yāi,

⁴ de ma ibɛrɛ sún pi a ma nɛro yāi,
 de ma zāngurinɔ́ sún pɔnna kɛ ma fuana yá musuro.

⁵ Mateni n gbɛ́kɛ náani kɛ,
 ma pɔ kè nna kù n ma sura bà.

⁶ Mani lɛ́ sí Dikirinɛ,
 zaakū à yá mana kɛmɛnɛ.

14

Yɔnkɔ́ yá'onaa

Dauda lɛɛ.

¹ Yɔnkɔ́ ði o a swèn Luda kunlo.

Gbɛ́nɔ́ yáku kpà, ñ yákɛna vāni,
 yāmanakɛri ke kú ñ tɛro.

² Zaa musu Dikiri ði bisásirinɔ́a tàasi ká
 à gwa tó gbɛ́kɛ ɔndɔ́ kà à a ki wɛtɛ.

³ Ɔ sàtɛ ñ pínki ò gɔ́ ðɔrɔ́ sari mómio,
 yāmanakɛri ke kú ñ tɛro, bee mèn do.

⁴ Vānikerinɔ́n dɔ́na vīnloo?
 Ɔdi ma gbɛ́nɔ́ mómio lán ú bà,
 ɔdi Dikiri sísiro.

⁵ Gwen vīna ñ kūn manamana,
 zaakū Luda kú kù gbɛ́ mananɔ́.

⁶ Ɔdi kpá takasidɛnɛ a pɔyeinakɛnaa,
 ama Dikirimɛ a uteki ũ.

⁷ Luda, ñ bo Zaiɔ́ ñ mɔ́ ñ Isarailanɔ́ sura ba!
 Tó Dikiri sù kù a gbɛ́nɔ́ ñ gwena zīn,
 Yakubu burinɔ́ ni pɔnna kɛ,
 Isarailanɔ́ ni yáa dɔ.

15

Ludayamari ya'onaa

Dauda lèè.

¹ Dikiri, dí mé à zé ví à gē n bε ɔnnn?
Dí mé ani f̄s àḡs kú n kpi musuu?

² Gbē kú àdiḡs kun taari sari,
àdi yā ke a zéa,
àdi yāpura o zaa a nēsɛn.

³ Àdi yā di gbēkearo,
àdi taari ke a gbēdakenero,
àdi a gbē do s̄s̄s̄ro.

⁴ Àdi ludayādarisarinɔ gya bo,
àdi bèεε li ludayāmarinɔε.

Àdi a légbēna papa, bee tó à kènε zī'ū.

⁵ Àdi ɔgɔ sākāñne kú a íoro,
àdi bo taarisaride kpε gusarεgba yāiro.

Gbē kú àdi ke lε ni kpágula zikiro.

16

Nana Ludai aduaa

Dauda lèè.

¹ N ma dákpā Luda, m̄k̄s̄n ma nanyī.

² Ma pì Dikirine: M̄k̄s̄m̄m̄ε ma Dikiri ū,
n baasiro má p̄ mana ke vīro.

³ N gbē kú ò kú bùsu dí gūnnɔ,
m̄k̄s̄nɔm̄ε gakuride kú ò kāmaganɔ ū.

⁴ Gbē kú òdi wā ò gé tāna kīnaanɔ
dì yā'ummana kpá n̄ zidaimε.
Mani sa'o'aru k̄s̄tε kūrīworo,
oni n̄ t̄ananɔ t̄s̄ ma ma lénlo.

⁵ Dikiri, m̄k̄s̄m̄m̄ε má n vī ndo,
n ma ka ma bakaaa,
ma w̄endi kú n ɔīmε.

⁶ N zīte lézεkinɔ dāmene gu mana gūn,
gba kú n dāmene kāmagu.

⁷ Mani Dikiri sáabu kpá kú àdi lé dama yāi,
bee gwāani àdi tó ma sw̄è ma gba laakarīi.

⁸ Madiḡs̄ Dikiri e ma w̄én baala'i,
lákū à kú ma ɔplai nà, péke ni ma lukaro.

⁹ Abire yāi ma p̄ diḡs̄ nna,
ma nēsεgūn p̄.

Má t̄amaa vī kú ma m̄ niḡs̄ kun,

¹⁰ zaakū ìni ma tó mira gūnlo,
ìni we n gbē kú à kú adona yagi kūro.

11 N ma da wèndi zéa,
 ma pɔnna nigɔ pana n kīnaa,
 pɔ mananɔ nigɔ kú n ɔĩ ɔrɔ sīnda pínki.

17

Taarisaride aduakɛnaa

Dauda aduakɛnaa

1 Dikiri, ñ ma yāzede ma,
 ñ sã kpá ma wikilɛnaai,
 ñ ma wékeɛna sí,
 zaakū maten ke kú manafikioro.

2 N kīnaan mani yá nna len,
 n wé ten yá kú à zé vī e sãnsán.

3 N ma swèe gwà, n wé témai gwāani,
 n ma tàasii kà, nídi yáke emaro,
 zaakū ma zeo kú ma lé ni ma kari boro.

4 Madì té bisásiri yákenanɔiro,
 madì gbē pāsīnɔ turuba séro.

5 Ma kure n zén súsu,
 mádi pã n yānɛro.

6 Maten lé zunyĩ, zaakū ñni wema.
 Luda, ñ sã kpá ma aduakɛnaai.

7 Ñ n gbēke yābonsare kemene,
 ñ gbē kú ò nànyīnɔ bo ñ ibɛɛnɔ ɔĩ.

8 Ñ laakari dɔma lán n wéne bà,
 ñ ma sɔɔ n orun.

9 Ñ ma sí gbē pásī kú òdi wari dɔmanɔa,
 ma ibɛɛ kú ò likanamai pìnɔ.

10 Òdi gbēke wé gwaro,
 ñ lé dì zīda sena lei yá o.

11 Ò pètɛmai ò likamai,
 ò wé pitima de ò le ò ma pãte zīte.

12 Ò ye ò ma ke yákiyaki
 lákū músu nàderi dì ke nà,
 lán músu kú à natena gukpado bà.

13 Dikiri, ñ fute ñ dañle ñ ñ ne,
 ñ ma sí gbē pásīnɔa kú n fēnɛdao.

14 Ñ ma bo ñ ɔĩ kú n gbānao.
 Ñ baka kú andunia díkīna gūn,
 ñ aruzekɛ dìgɔ dínyĩ, ñ néno dì kã,
 òdi pɔ kú à dínyīnɔ káte ñ nénoɛ.

15 Makū sɔ, mani wé ke pla kúnwo ma nèsɛmana yāi,
 tó ma n e ma vugɔrɔa, abirekū ni ma kã.

18

Zìble sáabukpanaa
(2Sa 22:1-51)

Lè kú Dikiri zòbleri Dauda sìne ɔɔɔ kú à a bò Solu kú a ibere kparanɔ ɔ̃.

¹ Má yenyi Dikiri, m̀kõmm̃ ma gbãna ù.

² Dikirime ma gbèsi ù kú ma zeki gbãnao, ma surabariime.

Ma Ludame ma zeki gbãna ù, madi nai.

Àkúme ma sēgbako ù, ma surabari gbãna kú ma guleio.

³ Dikiri kà ò a sáabu kpá.

Madì a sísi, àdi ma bo ma ibereɔ ɔ̃.

⁴ Gó'ite vlè kúmao, ípaka kú àdi ñ kakate teni ma ble.

⁵ Mira b̃nɔ̀ líkamai, ga tankute kpàkpamene ma are.

⁶ Kú má kakúnna, ma Dikiri sísi, ma wiki lè ma Ludaa, akú à ma kòtoo mà zaa a bea, ma wiki kà à kínaa, à gè a s̃n.

⁷ Zíte lùkaluka à ỳg̃aỳg̃ã, kpino dègedege ari ñ z̃nin.

Ò lùkaluka kú à p̃ f̃è ỹi.

⁸ Túsukpe bò a ỹin, té kú àdi ñ kpata bò a lén, a ỹnɔ̀ ten té ke a are.

⁹ À musu w̃è à k̃ipa, legū sísi a g̃ése gb̃aru.

¹⁰ Àten vura dina kerubu kpe, àten yàa ke ñala.

¹¹ À gusira dà a z̃idala, ludambe sira kú a kúkila.

¹² Zaa a gakuri tékenaa gūn legū ten sísi, legūgb̃e ten kote, legū ten pi pás̃ipás̃i.

¹³ Dikiri p̃ata zaa musu, Luda Musude kòto d̃ legūp̃utana ù.

¹⁴ À k̃aa f̃a ma ibereɔ a ñ f̃ak̃ɔa, à tò legū p̃im̃ma à p̃er̃im̃ma.

¹⁵ Kú n p̃atam̃ma Dikiri, kú n p̃ò bò n ỹin, ísira z̃íte bò gupuraa, andunia z̃ini g̃ò katena punsi.

¹⁶ À ɔ̀ bò zaa musu à ma kú, à ma bo swada gūn.

¹⁷ À ma si ma ibere gbãna ɔ̃i

kū ma zānguri kū n gbāna demalanɔ.

18 Ò lètema ma sunyīkεgɔɔa,
ama Dikiri zè kūmao.

19 À ma bo à ma gba mèporoki,
à ma sura bà kū à yemai yái.

20 Dikiri yā kèmenε ma nèsemana lén,
à fīna bōmenε ma gbāsīsarikena lén.

21 Zaakū má Luda yāditenanɔ kūna,
mádi yā vāni ke ma a Luda tònlo.

22 A dokayānɔ dìgɔ domεne are pínki,
mádi kpe li yā kū à ditenɔnero.

23 Ma kunna taari vī Dikirinero,
má a zīda kūna durunna sari.

24 Dikiri fīna bōmenε ma nèsemana lén,
zaakū à è má kun gbāsī sari.

25 Náanidemε n ũ náanidenɔne,
taarisaridemε n ũ taarisaridenɔne.

26 N swáswa gbē swáswanɔne,
ama ndi kisira li gbē dɔɔsaridenɔi.

27 Ndi zīdabusarinɔ sura ba,
ndi zīdabirinɔ lago.

28 Dikiri, ndi ma fitila té tó nana,
ma Luda, ndi ma gusira lite gupura ũ.

29 Kū n gbānao mani fɔ mà kùε kpá karaa,
ma Luda gāi mani fɔ mà vī gblla.

30 Luda díkīna sɔ a yākena bɔtena.
Dikiri yā mamberu vīro, à swáswa.

À de sēgbako ũ gbē kū ò nàinɔne.

31 Dikiri baasiro, díme Luda ũu?

Ó Luda baasiro, dín gbèsi ũu?

32 Luda mé àdi ma gba gbāna,
àkū mé àdi zé poromene súsu.

33 Àdi tó ma gbá kai gɔ nna lán zɔ pɔ bà,
àdi tó màgɔ táa o guleinɔ musu.

34 Àdi zīkanaa dadamεne
ari ma gāsá ni fɔ à m̀gotē sá gá.

35 Ndi n zīblesēgbako kpáma,
n ma kūna n ɔplaa,
ndi nate n ma tɔ bo.

36 Ndi ma zé yàasa kūmenε
de ma gbá sún sataro.

37 Ma pεte ma iberenɔi ma n kùkù,
mádi era ma suro, sé ma gε ma n dedε.

38 Ma n zɔzɔ, odi fɔ ò fùte doro,
ò lète ò gɔ katena ma gbá léi.

39 N ma gba gbāna ma z̄i kào,
n tò ma iberenò m̄i natemene.

40 N tò ma z̄angurinò kp̄e l̄i,
akū ma a iber̄e p̄inò k̄akate.

41 Ò wiki l̄e, gb̄eke dí n̄ sura baro,
ò lé zù Dikirii, adi weṛmaro.

42 Ma n̄ ké n̄kun̄eku lán b̄usutiti k̄ū ãa s̄ete bà,
ma táa òr̄ma lán zé ḡūn b̄ok̄otò bà.

43 N ma bo gb̄e k̄ū ò f̄ute k̄ūmaonò ōi,
n ma ke buri k̄ū burio m̄ide ū.

Buri k̄ū má n̄ d̄ōronò dì z̄ò blemene,
44 buri z̄it̄onò dì k̄ā natemene.

Tó ò ma yā mà, òdi m̄i natemene.

45 N̄ k̄ā di busa,
òdi bo k̄ū lukanaao n̄ zeki gb̄anan̄on.

46 Dikiri kun! Arubarikademe ma gb̄esi ū!
Ò Luda ma surabari t̄ó bo.

47 Luda mé àdi m̄ora k̄ármamene,
àdi t̄ó burinò m̄i natemene,

48 àdi t̄ó mà piti ma iberenò.
N ma gba gbāna de ma z̄angurinòla,
n ma bo gb̄e p̄ās̄inò ōi.

49 Abire yāi mani n̄ s̄áabu kp̄á burinò té,
mani n̄ t̄ó kp̄á, Dikiri.

50 Dikiri dì z̄i z̄ók̄ō ble k̄ina k̄ū à a s̄ene,
àdi gb̄eke ke k̄ina k̄ū à a k̄āane,
mak̄ū Dauda k̄ū ma burinò
ari ḡor̄o s̄inda p̄ínki.

19

Ludambe gakuri k̄ū Luda yā gakurio

Dauda l̄e.

1 Musu di Luda gakuri bo gupuraa,
sarapurap̄onò dì a ōz̄i m̄óñe.

2 Àdiḡō yā o'or̄ne lán gu diḡō d̄o nà,
àdi d̄ōna kp̄áñe gwāani k̄ū gwāanio.

3 Àdi yā oro, a yā'ona buri ke kunlo,
òdi a k̄ini maro.

4 A k̄otoo dì da anduniala p̄ínki,
a yā'ona di gé ari z̄ite léa.

Luda kp̄é b̄ò if̄ánt̄ene gwe,

5 àdi bo kp̄én à fute lán n̄oserii bà,
àdi fute t̄áo k̄ū p̄on̄nao lán ḡōsa gb̄ana bà.

6 Àdi fute ludambelea la,
àdi bik̄ū à gé ari a léa dire,
p̄óke diḡō utena a puusuiro.

⁷ Dikiri doka papana,
 àdi n̄ kunna keke à keñne dɔ.

Dikiri yā nāani vī,
 àdi lé da ɔndɔsaridenɔa.

⁸ Dikiri di ɔɔɔki dɔñne súsu,
 àdi n̄ pɔ ke nna.

Dikiri yāditenanɔn gbāsī vīro,
 àdi n̄ an wereñne.

⁹ Minatena Dikirine zé pì wébona,
 onigɔ téi gɔrɔ sīnda pínki,

Dikiri yákpatekena yápura vī,
 àdigɔ mana swáswa.

¹⁰ A mana de wurala, bee wura mana,
 a nna de zɔ'ila, bee zɔ búsu.

¹¹ Abire musu ndi lé da makū n zòbleriia,
 gbē kū à n yā kúnaa àree digɔ zɔkɔ.

¹² Dí mé ani fɔ à yā kū à zàanɔ dɔɔ?

Ñ sùru ke kúmao kū ma taari kū ò utenanɔ.

¹³ Ñsun tó makū n zòbleri taari kenne gbñigbñiro,
 ñsun tó durunnanɔ kí blemaro,
 manigɔ kun swáswa taari zɔkɔ sari.

¹⁴ Ñ tó yā kū àten bo ma lén kángu
 kū laasun kū à kú ma swéè gūnwɔ,
 Dikiri, ma gbèsi, ma surabarii.

20

Zible wékenaa

Dauda lèe.

¹ Dikiri sí kúnwɔ n warikegɔrɔa,

Yakubu Luda ɔ kúmma.

² A n sura ba bona a kúkia,
 à kpányī bona zaa Zaiɔ.

³ A n sa'ona sí pínki,
 n sa'opɔ kū òdi ká tén à té kúnɔ dɔn.

⁴ À pɔ kū n pɔ yei kpámma,
 à tó ñ pɔ kū nten péa le.

⁵ Óni ayuwii ke zī kū n blè yā musu,
 óni tuta dɔ musu kū ó Luda tóo.
 Dikiri wéke kū n kè sí pínki.

⁶ Má dɔ sà kū Dikiri di kína kū à à kà sura ba,
 àdi yā sí kāao zaa a bē kū à kú adona,
 àdi tó à zī ble kū a gāsā gbānao.

⁷ Gbēkenɔ di sɔgonɔ náani ke,
 gbēkenɔ di sɔnɔ náani ke,

ókɔnɔ sɔ, Dikiri ó Ludan odì náani ke.

⁸ Oni sata ò léte,

ókɔ̀nɔ sɔ́ ónigɔ́ zena gíngin.

⁹ Dikiri, ò tó kína zì ble.
Tó o n sisi, ò wewá.

21

Zìble sáabukpana

Dauda lèe.

¹ Dikiri, kína ten pɔ̀nna ke kú n gbānao,
a pɔ̀ nna manamana kú n tò à zìi blè.

² N pɔ́ kú a pɔ́ yeii kpàa,
ńdi gí a wékeɛna síiro.

³ N daale kú arubarika zɔ́kɔ́o,
n wuru fúraa kùɛ.

⁴ A wèndii gbèkamma, akú n kpàa,
n tò àgɔ́ kun ari gɔ̀rɔ́ sɛnda pínki.

⁵ A gakuri zɔ́kɔ́ kú n tò à zìi blè,
n bèere kú zɔ́kɔ́keo kpàa.

⁶ Ndigɔ́ arubarika daagu gɔ̀rɔ́ sɛnda pínki,
n kunna káao tò a pɔ́ kè nna.

⁷ Zaakú kína Dikiri náani kè,
kunna Luda Musude gbèken ani yīgáro.

⁸ N ɔ́ ni n ibereɛnɔ́ kú ń pínki,
ĩni n zāngurinɔ́ kú kú n ɔ́plao.

⁹ Ĩni ń ke tāmāte yàka ũ n sugɔ̀rɔ́a.
Dikiri ni ń kakate a pɔ́fegɔ̀rɔ́a,
ani tó té ń ble.

¹⁰ Ĩni ń nēnɔ́ dede andunia gūn,
ĩni ń burinɔ́ kē bisāsirinɔ́a.

¹¹ Bee tó ò lé kpākūsūnyī,
ń pɔ́yeinayá ni zī kero.

¹² Ĩni kà dɔ́dɔ́ ń wéa,
ĩni tó ò kpe li.

¹³ N gbānake gūn, Dikiri, ò n zīda sé lei,
óni lè sí ò n zɔ́kɔ́ke sáabu kpá.

22

Ɔ̀dɔ́na Luda

Dauda lèe.

¹ Ma Luda, ma Luda,
à kè dera n ma tonn?

Ma wiki lè,
à kè dera ńdi su ma sura baroo?

² Ma Luda,
ma lé zūnyī fānantē, ama ńdi wemaro,
ma wiki lēmma gwāani dɔ́, mádi yītero.

³ N kú adona ń vutena kpatan,

mɔkɔn kũ Isarailanɔ dì n sáabu kpá.

⁴ Mɔkɔmmɛ ó dizinɔ náani kè,
ò n náani kè, akũ n ñ mi si.

⁵ Ò lé zùnyĩ, akũ ò boki lè,
ò n náani kè, akũ wé'i dí ñ kũro.

⁶ Kòkò fítinnan ma ũ, bisásirime ma ũro,
òteni ma sɔsɔ, òteni ma gya bo.

⁷ Gbē kũ òteni ma gwanɔ teni ma fobo,
òten lézuki kema,
òteni ñ mi ke dékũdekũ òten pi:

⁸ Lákũ àten Dikiri náani ke nà, à a sura ba,
tó a yã kàagume, à a mì sí.

⁹ Mɔkɔmmɛ n ma bo ma da nèsen,
n ma gwa aafia ma yòmigɔrɔ.

¹⁰ Má na n òĩ zaa né'isɔmmɛ,
ma Ludame n ũ zaade má kũ ma da nèsen.

¹¹ Nsungɔ kũ kũmao zàro,
zaakũ wari kè kãni kũmao,
gbēke kun à kpámairo.

¹² Ò likamai dasidasi lán zùsanɔ bà,
ò ma kaguraa kè lán Basá búsu zùsa gbānanɔ bà.

¹³ Òten lé atēma lán músu ɔɔɔɔri
kũ òten pɔ ke yákiyakinɔ bà.

¹⁴ Ma gbāna tà lán í kɔtenaa bà,
ma mè gupekinɔ bókũn pínki,
ma mèe yò lán zósa bà.

¹⁵ Ma kòto kori kè lán kpēne kaso bà,
ma néne nà ma lé musu,
ò ma wute lán gèe bà lukutēn.

¹⁶ Lewannanɔ gà likanamai,
gbē vāni pìnɔ nàkarama,
ò ma ɔnɔ kũ ma gbánɔ zòzò.

¹⁷ Mani fɔ mà a wánɔ narɔ pínki,
ò wé bɪribiri, òteni ma gwa.

¹⁸ Ò ma pɔkasanɔ kpàatekɔne,
ò kàpaa kpà ma uta yã musu.

¹⁹ Dikiri, ñsungɔ kũ kũmao zàro,
mɔkɔmmɛ ma gbāna ũ,
n mɔ ñ kpámai likalika.

²⁰ Ñ ma bo ñ fēneda léi,
n ma wēndi sí lewanna pìnɔa.

²¹ Ñ ma bo músu pìnɔ léi,
n ma si zùsēnte pìnɔ bēnea.

²² Mani n tó bo ma gbēnɔ té,
mani n sáabu kpá kòkakaranaa gũn.

23 Ákòṅṅ Dikiri vīnakerinṅ, à a sáabu kpá,
 ákòṅṅ Yakubu burinṅ, à a tó bo,
 ákòṅṅ Isarailanṅ, à mì natene.
 24 Zaakū adi takaside gya boro,
 adi a wëndake foboro,
 adi mīkperε zunero,
 à sá kpá a wikilenaai.

25 Mani n sáabu kpá pari kōkakaranaa gūn,
 mani lé kū ma gbēnne papa n vīnakerinṅ wára.

26 Takasidenṅ ni pó ble ò kā,
 Dikiri kí weterinṅ ni a sáabu kpá,
 onigō kú kú wēndiio goro sīnda pínki.

27 Andunia lézekidenṅ nigō Dikiri dō ò are d̄a,
 buri kú ò kunnṅ ni kútene ní pínki,

28 zaakū kīblena bi Dikiri pómε,
 àdi kí ble buri sīnda pínkia.

29 Andunia aruzekedenṅ ni donyī kenε ní pínki,
 kú gbē kú ò kú ga léinṅ,
 gbē kú ò gēε gékianṅ ni mì natene ní pínki.

30 Zia gbēnṅ ni donyī,
 oni Dikiri yā baba gbē kú oni sunṅne.

31 Ò surabana yā o gbē kú òdi ní i kòronṅne,
 zaakū à gīnake à kè.

23

Dikirimε ma d̄ari ũ

Dauda lèε.

1 Dikirimε ma d̄ari ũ,
 póke ni kīamaro.

2 Àdi ma wúte sēla bòtonṅn,
 àdi gé kūmao í katena kítikiti sare.

3 Àdi ma kunna keke d̄o,
 àdi domene are zé mananṅ gūn a tóbona yāi.

4 Bee tó ma t̄aa ò guvute sira pásin,
 mani yā vāni vīna kero, zaakū ní kú kūmao,
 n sári kú n gòo dì ma laakari kpátεmεne.

5 Ndi póble káte ma are ma iberenṅ wára,
 ndi nísi gbīnnade kú ma mīa,
 ndi í ká ma tokon ari à pa yéereε.

6 Yāpura Dikiri gbēke kú a yenyīo nigō kú kūmao goro sīnda pínki,
 manigō kú a onn ari ma wēndi lén.

24

Dikiri gēna a kpé gūn

Dauda lèε.

1 Zite kú pó kú ò kúnno bi Dikiri pómε,

andunia kū gbē kū ò kúnò ní pínki.

² À zĩte zĩni pète ísiran,
à andunia kàte kū swanò.

³ Dí mé à zé vī à didi Dikiri kpiaa?
Dí mé ani f̄s̄ à gē a ɔnn̄n?

⁴ Gbē kū à taari vīro akūs̄s̄ a n̄ɛɛ mana,
gbē kū a laakari ò tá t̄anan̄ kparò
akūs̄s̄ àdi sí kū t̄ana t̄oro.

⁵ Dikiri ni arubarika da adegù,
Luda a surabari ni tó yā bo k̄aao nna.

⁶ L̄en à de le kū a ki weterin̄,
Yakubu burin̄ Luda ar̄e weterin̄.

⁷ À b̄inilen̄ w̄ēw̄ē,
à gbà z̄in̄ w̄ēw̄ē,
à tó Kína gakturide gē.

⁸ Díme Kína gakturide pì ũu?
Dikiri gb̄anaz̄k̄ɔdeme,
àkūme Dikiri z̄ikari gb̄anade pì ũ.

⁹ À b̄inilen̄ w̄ēw̄ē,
à gbà z̄in̄ w̄ēw̄ē,
à tó Kína gakturide gē.

¹⁰ Dí n̄ Kína gakturide pì ũu?
Dikiri Z̄ikarideme Kína gakturide pì ũ.

25

Luda ó dakparii

Dauda l̄ɛɛ.

¹ Dikiri, ma a sw̄ɛ̀ k̄p̄amma,

² Ma Luda, mateni n náani ke,
n̄sun tó wé'í ma k̄uro,
n̄sun tó ma ib̄er̄en̄ ma nero.

³ Wé'í ni gbē kū ò wé ònȳin̄ kū zikiro,
sé gbē kū ò b̄ò n̄ kp̄e s̄eɛda ke sarin̄.

⁴ Dikiri, ñ n zé m̄ɔm̄ene,
ñ n yā dadamene.

⁵ Ñ ma da n yāpura z̄én,
ñ a yā dadamene,
zaakū Luda ma surabariime n ũ,
ma wé ònȳime ḡɔr̄ɔ s̄inda pínki.

⁶ N w̄enda kū n yenȳio ḡɔ ònḡu,
zaakū abirek̄un̄ kú k̄unwo zaa z̄i, Dikiri.

⁷ Ñsun taari kū ma k̄en̄ yā daro
ke durunna kū ma k̄e ma k̄ef̄ennak̄eḡɔr̄ɔan̄.
Ñ tó ma yā ḡɔ ònḡu yenȳi ḡun,
kū ñ mana yāi, Dikiri.

⁸ Dikiri mana, àdi yā ke a z̄éa,

abire yāi àdi a yā dada durunnakerinɔɛ.

⁹ Àdi zīdabusarinɔ da a zéa,
àdi yā mana dadañne.

¹⁰ Dikiri digɔ yenyī kú náanio vī
kú gbē kú ò a bàka kunna kúńwo yā kúnano.

¹¹ Bee kú ma durunna zókɔ Dikiri,
n̄ kēma n̄ tšbona yāi.

¹² Dí mé à Dikiri vīna vīi?
Dikiri di ade da zé kú à de à séa.

¹³ Ade nigɔ kú nnamanaa gūn,
a burinɔ mé onigɔ n̄ b̄usu vī.

¹⁴ Dikiri nna kú a vīnakerinɔ,
àdi tó ògɔ a bàka kunna kúńwo yā d̄ɔ.

¹⁵ Ma wé digɔ d̄ɔ Dikiria baala'i,
àkú mé àdi ma gbá bo bàn.

¹⁶ N̄ arɛ d̄ɔma, n̄ ma wēnda gwa,
zaakū má kú mado wétamma gūn.

¹⁷ Ma yā'ummanano kàra ma n̄sɛɛ gūn,
n̄ ma bo ma wari p̄in.

¹⁸ N̄ ma wétamma kú ma p̄ɔsirao gwa,
n̄ ma durunna kēma p̄ínki.

¹⁹ N̄ gwa lákū ma ibeɛnɔ d̄agula n̄a,
ò z̄amagu pásip̄āsī.

²⁰ N̄ ma wēndi d̄akp̄a, n̄ ma sura ba,
n̄sun tó wé'i ma kuro, zaakū ma nanyī.

²¹ N̄ tó yāpura kú kunna manao gɔ ma d̄akp̄a,
zaakū ma wé digɔ d̄onyī.

²² Luda, n̄ Isarailano bo n̄ warikenanɔn̄ p̄ínki.

26

Gbē mana aduakēnaa

D̄aуда l̄ɛɛ.

¹ N̄ yā nna kp̄ama Dikiri,
zaakū ma yā kè a zéa,
ma n̄ náani kè sikaa sari.

² N̄ ma ȳɔ n̄ ma gwa Dikiri,
n̄ ma n̄sɛ kú ma laasunno gwa,

³ zaakū n̄ yenyī digɔ domɛnɛ arɛ,
madì zī kɛ n̄ yāpuraa.

⁴ Madì vute kú ékɛdenɔoro,
madì gē manafikidenɔ t̄éro.

⁵ Ma z̄a durunnakerinɔ k̄ɔkakaranan,
madì vute kú gbē v̄aninɔoro.

⁶ Ma ɔ p̄ipi ma taarisarike s̄eɛda ū,
matɛn̄ lika n̄ gbagbakii, Dikiri,

⁷ de mà le mà n̄ s̄áabu kp̄a l̄èsinaa gūn,
mà n̄ yābonsarenɔ kp̄akpa kɛ.

⁸ Dikiri, má ye n kpé kú ndigō kunyī,
gu kú n gakuri di kipan.

⁹ Ñsun ma kakara kú durunnakerinōoro,
ñsun ma baka kakara kú gbēderinō pōoro.

¹⁰ Laasun vāni mé àdigō doñne are,
ń ɔ digō pa kú ɔɔnkpegbano.

¹¹ Makū sō, madi yā ke a zéa,
ñ ma wēnda gwa, í ma sura ba.

¹² Ma zeki è gu manan,
mani Dikiri sáabu kpá pari kōkakaranaa gūn.

27

Dikirime ma gupura ũ

Dauda lèe.

¹ Dikirime ma gupura ũ kú ma surabariio,

dín mani vīna keñe?

Dikirime ma uteki ũ,

dí vīnan mani kee?

² Tó gbē vāninō simagu de ò ma ke yákiyaki
ke tó ma iberenō kú ma zāngurinō lētema,
ò gè sí ò léte.

³ Bee tó zīkarinō likamai,
ma kú ni vīro,

bee tó gbēnō fùtema kú zīio,
ma laakari nigō kpatena.

⁴ Yā mèn don maten gbeka Dikiria,
yā pìn maten wete manamana.

Má ye màgō kú Dikiri ɔnn ari ma wēndi lén,
de mà le màgō a are wete a kpén gwe,
má wé dɔ a manakenaai.

⁵ Ani ma ute a kpén warikegɔɔa,
ani ma gwa a bizakutan,
ani ma ze gbēe musu aafia.

⁶ Ma mi ni bo ma ibere kú ò likamainō pōla,
má sa o Dikiri ɔnn kú ayuwiikenaao,
má lè sí mà a sáabu kpá.

⁷ Tó ma n sisi Dikiri, ñ wema,
ñ ma wēnda gwa, í ma yā ma.

⁸ Ma nēse ten lé dama mà n are wete,
Dikiri, mateni n are wete.

⁹ Ñsun n mikpere zu makū n zòbleriinero,
ñsun kpe dɔmene kú pɔfēoro.

Ma kpanyīriime n ũ, ñsun ma zukūnaro,
Luda ma surabarii, ñsun ma tónlo.

¹⁰ Tó ma de kú ma dao pá kpàmai,
Dikiri ni ɔ likamai.

11 Dikiri, ò ma da n zéa,
 ò domene are zé súsu gūn ma wétāmmarinò yāi.

12 Ñsun tó ma ìberenò poyeina kemenero,
 zaakū sèeda ékedenò ten yā dima,
 gbē pāsīnò ten yī fēma.

13 Má yā dīkīna nāanikena,
 kū Dikiri ni yā mana kemene andunia dīkīna gūn.

14 Ñ wé dō Dikirii,
 ò ze gbāna, ò laakari kpáte,
 ò wé dō Dikirii.

28

Wékena kū sáabukpanaao

Dauda lèe.

1 Dikiri, mākōmme ma gbèsi ū, mateni n sísì,
 òsun n sā tatamenero.
 Tó n yītema dé,

manì gō lán gbē kū ò sì gyāwānnnò bàme.

2 Maten kpányī sò dōnne,
 ò sā kpámai,
 mateni ma sè n kúkia.

3 Ñsun ma gáte lèlè kū gbē bènenò ke vānikerinòoro.
 Òdi yā nna o ò gbēdakenòne,
 ama zāngu mé à kú ò swèn.

4 Ñ keñne ò yākenaaa kū ò vānikenaao,
 ò fīna boñne ò dàaa
 de a gbè wí ò musu.

5 Òdi Dikiri yākena kū à zīkenaao yā daro,
 ani ò lite kpēdangara, ani ò fute doro.

6 Arubarikademe Dikiri ū,
 zaakū à sā kpà ma wēnda wikilenaai.

7 Dikirime ma gbāna ū kū ma sēgbakoo,
 má a nāani vī ma swèn.
 Àdi kpámai, ma pò di ke nna,
 madì a sáabu kpá kū lēsinaao.

8 Dikirime a gbēnò gbāna ū,
 à de uteki ū kína kū à kàane, àdi a sura ba.

9 Ñ n gbēnò sura ba ò arubarika dañgu,
 ò ò dākpā òngò ò kūna gòrò sīnda pínki.

29

Dikiri ya'ona zàga'ra gūn

Dauda lèe.

1 Àkōnò malaikanò, à Dikiri tó kpá,
 à gakuri kū gbānao dō Dikirine.

² À Dikiri tó kpá,
à kúte Dikirine a kúadona gupuran.

³ Dikiri kòto kú ínɔ musu,
Luda Gakuride di tó legū pūta,
Dikiri kòto kīni dɔ ínɔ musu.

⁴ Dikiri kòto gbāna dɔ,
Dikiri kòto gakuri vī.

⁵ Dikiri kòtoo di sida línɔ para,
Dikiri di Lɛbana b̄usu sida línɔ para.

⁶ Àdi tó Lɛbana kpínɔ vīvī lán z̄une bà,
Èmɔ gbè s̄ɔ lán z̄usane b̄ɔrɔɔ bà.

⁷ Dikiri kòtoo di bo kú legūpinanɔ,

⁸ Dikiri kòtoo di gbáranna yīgāyīgā,
Dikiri di Kadɛsi gbáranna yīgāyīgā.

⁹ Dikiri kòtoo di línɔ yīgāyīgā,
àdi líkpenɔ pura kú,
gbē kú ò kú à ɔnnɔ ten pine,
Gakuridemɛ a ũ.

¹⁰ Dikiri kú í kú à da anduniala musu,
Dikiri vutena Kína ũ ḡɔrɔ s̄inda pínki.

¹¹ Dikiri di a gbēnɔ gba gbāna,
Dikiri di arubarika daŋgu òḡɔ aafia.

30

Dikiri sáabukpanaa

Lè kú Dauda dà Luda ɔn sakena yāi.

¹ Mani n tó sé lei Dikiri,
zaakū n ma kara,
ńdi tó ma ibereɔ ma nero.

² Dikiri ma Luda, ma ɔɔ d̄onne,
akū n ma gba aafia.

³ Dikiri, n ma si miraa,
ńdi tó ma si gyāwānnlo.

⁴ Dikiri gbēnɔ, à a tó kpá,
à a tó kú à kú adona sáabu kpá.

⁵ Zaakū a pofēnaa di la kú lao lero,
à arubarika mé àdiḡɔ kun ari gbē w̄endi lén.
Ɔɔd̄naa diḡɔ kun gwāani,
akū gu di dɔ kú p̄onnao.

⁶ Kú má kú nnamanaa gūn ma pì:
Mani kpágula zikiro.

⁷ Dikiri, kú n arubarikaa dàmagu,
n ma ze gíngin lán kpi bà.
Ama kú n kpe limene,
ma ḡɔ bídi gūn.

⁸ Mɔk̄ɔn Dikiri, ma n sisi,
ma kúte kè ma dikiriine ma pì:

⁹ B̄ɔ àreen ma gana ke ma sina gyāwān vīi?

Ma mira ni n t́ kpán yá?

Ani n náani kpàkpa ken yá?

¹⁰ Ñ ma yá ma Dikiri ñ ma wēnda gwa,
Dikiri, ñgō de ma kpányiri ũ.

¹¹ N ma ɔɔɔnaa lite ũwāna ũ,
n ma uta kasanɔ b̀tēma,
n pɔnna dāmenε p̀kasa ũ.

¹² Manigō yītēnaro, manigō n t́ kpáme,
Dikiri ma Luda,
manigō n sáabu kpá gɔɔ sīnda pínki.

31

Zidakpana Dikiria

Dauda lèε.

¹ Dikiri, m̀kōnn ma nanyĩ,
ñsun tó wé'i ma kũ zikiro.

Ñ ma sura ba n manakena yái.

² Ñ sá kpámai ñ ma faaba ke likalika,
ñ gō ma uteki gbè ũ,
zεki gbāna kũ ani ma faaba ke ũ.

³ Ma gbèsi kũ ma zεki gbānaoome n ũ,
ñ domεne are ñ ma da zéa n t́ yái.

⁴ Ñsun tó mà zu bà kũ ò kpàkpamenenlo,
zaakũ ma surabariime n ũ.

⁵ Ma a nini nānne n ɔĩ,
ñ ma sura ba Dikiri Luda yápurade.

⁶ Ma zā gbē kũ òdi na t́nanɔinɔn,
Dikirin ma náani kè.

⁷ Mani yáa dɔ mà pɔnna ke kũ n yenyĩo,
zaakũ n ma yá'úmmanaa è,
n ma warikēnaa d̀mεne.

⁸ Ñdi ma na ma ibεrenɔne ñ ɔĩro,
n ma gba m̀εporoki.

⁹ Ñ ma wēnda gwa Dikiri,
zaakũ má kú wari gũmme,
pɔsira tò ma wé gō s̀kuskuku,
ma pɔ sira kũ ma nèseε yàka.

¹⁰ Pɔsira teni ma swè ble,
ndana teni ma wè lago,
laasun tò má gbāna ví doro,
ma wánɔ b̀usa.

¹¹ Ma gbēdakenɔ di ma gya bo ma ibεrenɔ yái,
ma yá di ma gbēnɔ gba v́ina manamana,
gbē kũ odì dakarε batunɔ di pāmenε.

¹² Ma yá dí dɔ gbēkegu doro,
ma gō lán gèε bà,

ma gṓíne lán oro kaso bà.

13 Madì ma kù gbēno teni ma pi dasi,
vínarɔ̀nɔ̀n likamai.

Òdi kakara ò lé kpákūsūmai,
òdi lédokɔ̀nɔ̀ ke ma wè̀ndibona yāi.

14 Ama ma n náani kè Dikiri,
madi pi ma Ludame n ũ.

15 Ma wè̀ndii digṓ kù n ɔ́i gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki,
n ma sí ma ibere kù òteni ma wete
ò ma denɔ̀ ɔ́i.

16 N an were makù n zòbleriia,
n ma sura ba n yenyĩ gūn.

17 Dikiri, nsun tó wé'i ma kuro,
zaakù ma wiki lèmma.

N tó wé'i yāvānikerinɔ̀ kù,
n tó n lé gṓ nakɔ̀ana gyāwānn,

18 n tó éketorii pìnɔ̀ néne nate.

Òdi dɔ̀ke kù gbē mananɔ̀,
òdi n gya bo kù íadānaao.

19 Aruzeke kù n kākara n vīnakerinɔ̀ne zōkō,
ndi arubarika da gbē kù ò nanyĩnɔ̀gu
gbē sīnda pínki wāra.

20 Tó gbēno lé kpákūsūnyĩ, ndi n ute n kuru,
tó òten lékpakɔ̀a ke kúńwo, ndi n dākpá n kukia.

21 Arubarikademe Dikiri ũ,
zaakù à yenyĩ zōkō mòmene
wēte kù ò likaii gūn.

22 Swèè kèmagu gwe,
akù ma dà, n ma zukūname.
Kù ma faaba lé zùnyĩ,
n ma wēnda ɔ̀dɔ̀naa mà.

23 Àgṓ ye Dikirii, ákɔ̀nɔ̀ á gbēno.
Dikiri ò a náanikerinɔ̀ dākpá,
àdi fīna bo zīdabirinɔ̀ne pāsīpāsī.

24 Ákɔ̀nɔ̀ kù á wé dɔ̀ Dikiriinɔ̀,
àgṓ gbāna à á swè kpáte.

32

Durunna'ona Ludane

Dauda lèè.

1 Arubarikademe gbē kù Luda a taarinɔ̀ tònè
à a durunna kène ũ.

2 Arubarikademe gbē kù Dikiri ò a durunna yá daro ũ,
akūsɔ̀ manafiki kù à nèsee gūnlo.

3 Kù ma yīte kù ma durunnao, ma fēfē,

ma wiki digõ do zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi.

⁴ Nɔ digõ tɔnama fɔnantɛ kũ gwãanio,
ma gbãna lãka lãkũ guwãnagɔɔ ifãntɛ ma le bà.

⁵ Akũ ma wennɛ ma durunnai,
mádi ma yã vãni utenne doro.
Ma pì, mani ma taarinɔ o Dikirine,
akũ a ma durunna kɛmɛnɛ.

⁶ Abire yãi n náanikeri wé kemma a gɔɔa,
tó kisira ten su, ani a lero.

⁷ Ma utekimɛ n ũ,
ndi ma bo wétãmmaanaa gũn,
ndi likamai ñ ma sura ba.

⁸ Mani yã danne mà n da zé kũ à de ñ séa,
mani lé damma, ma wé gõ tényĩ.

⁹ Ñsungõ kun laasunn sari
lán sõ ke baragbãsõ bàro,
tó ndi sɔmɔ káñne kũ a bàaoro,
òdi da n ðɔɔaro.

¹⁰ Yã'ummanaa di da gbɛ vãninɔla,
Dikiri yenyĩ di lika a náanikerinɔa.

¹¹ Gbɛ mananɔ, à pɔnna ke Dikiri yãi,
nɛɛpuradenɔ, à ayuwii ke à yãa do.

33

Luda sáabukpanaa

¹ À ayuwii ke Dikirine gbɛ mananɔ,
à kũ nɛɛpuradenɔ a sáabu kpá.

² À Dikiri tɔ kpá kũ gidigboo,
à le sínɛ kũ mɔɔo.

³ À le dufu sínɛ,
à p'uborinɔ lé kũ dɔnaao kũ pɔnna wikio.

⁴ Zaakũ yã kũ Dikiri ò bi yãpurame,
à náani vĩ a yãɛnaa gũn pinki.

⁵ À ye yã manai kũ yãzedeo,
Dikiri yenyĩ andunia pà.

⁶ Dikiri yã'ona mé à musu kè,
a lé'ia mé à musupɔnɔ pɛpɛ.

⁷ À í kãte gu dokɔnɔ, à gõ í Isira ũ,
à inɔ kãkara, à gõ í lòkoto ũ.

⁸ Andunia gbɛ sɔnda pinki, à vĩna ke Dikirine,
gbɛ bɛnɛnɔ pinki, à mì natɛnɛ.

⁹ Zaakũ à yã ò, akũ andunia gõ katɛna,
à yã dite, akũ pɔ sɔnda pinki gõ kun.

¹⁰ Dikiri di lé kũ burinɔ kpãkũsũ ke pã,

àdi kpá bùsudenɔne kù pɔ kù òten péaaɔ.

¹¹ Yá kù Dikiri zèò digɔ zɛna gíngin,
yá kù à a pɔ gbà digɔ kun gɔɔ sɪnda pínki.

¹² Arubarikaden buri kù Dikiri de a Luda ù ù,
gbē kù à ñ sé a pɔ ùnɔ.

¹³ Zaa musu Dikiri ò gu gwa zĩte,
àdi bisásirinɔ e ñ pínki.

¹⁴ Zaa gu kù à kun àdi wé pá
gbē kù ò kù andunia gūnnɔla ñ pínki.

¹⁵ Àkù mé à gbē sɪnda pínki swèè kè,
àdi ñ yákenanɔ dɔ pínki.

¹⁶ Kína ke ò zĩ ble a zĩkari gbānanɔ yáiro,
zĩkari ke ò bo a gɔsagbānake yáiro.

¹⁷ Sɔ náanikena à n m̀ sí bi ékeme,
bee kù a gbānakenaɔ ani fɔ à gbē sura baro.

¹⁸ Dikiri wé kù a vīnakerinɔa,
gbē kù ñ wé dɔ a yenyīanɔ.

¹⁹ Ani ñ bo ga léi,
ani ñ gwa nàgɔɔ.

²⁰ Ó wé digɔ dɔ Dikirii,
àkūme ó kpanyīri ù kù ó sēgbakoo.

²¹ Zaakù Dikirin ó pɔ digɔ nna kāao,
ó a tɔ kù à kù adona náani vī.

²² Dikiri, ñ tó n yenyī gɔ kù kúto
lákù ó wé dɔnyī nà.

34

Dikiri manakēnaa

Lè kù Dauda dà gɔɔ kù à a zĩda òtè ãde ù Abimeleki are, ari Abimeleki pèa à tã.

¹ Manigɔ Dikiri tɔ sé lei lakanaa sari,
manigɔ a tɔ kpá lákù gu digɔ dɔ nà.

² Manigɔ ãa dá Dikiri yá musu,
takasidenɔ ni ma ò pɔnna ke.

³ À zɔkɔke dɔ Dikirine kúmao,
ò a tɔ bo lele.

⁴ Ma Dikiri ki wète, akù à wèma,
à ma bo ma vīnanɔ gūn.

⁵ Gbē kù ñ wé dɔinɔ ãn nigɔ werena,
wé'i ni ñ kù zikiro.

⁶ Gbē takaside dí Dikiri sɔsi, akù à wèa,
à a bò a warinɔ gūn pínki.

⁷ Dikiri Malaika digɔ kù a vīnakerinɔ sare,
àdi ñ m̀ sí.

⁸ À lé ke à gwa, áni dɔ kù Dikiri nna,
arubarikaden gbē kù à nài ù.

9 Dikiri gbēno, à vīna kenε,
póke di kīa à vīnakerinoro.

10 Nà di músuno de, póble di kīamāma,
ama pó mana ke di kīa Dikiri ki weterinoro.

11 Gbēno, à mós à ma yā ma,
mà vīnakena Dikiriεε dadaáre.

12 Ákōno kū á ye á wēndi gō mana
akūsō á ye á kunna gō nna,

13 à á lé kū kū yāvāni'onaaο,
àsun tó éke bo á lénlo.

14 A kpe li yā vānine à yā mana ke,
à aafia zé wete àgō téi.

15 Dikiri digō wé té gbē mananoι,
àdi sá kpá n̄ sōdōnaai.

16 Dikiri di kpe li yāvānikerinone,
de n̄ yā sún dō gbēkeguro yāi.

17 Tó gbē manano lé zù Dikiriι, àdi ma,
àdi n̄ bo n̄ warino gūn pínki.

18 Dikiri káni kū gbē kū n̄ pō yàkano,
àdi kpá gbē kū n̄ ān sisananoι.

19 Wari digō gbē mana le gēn baaakō,
ama Dikiri di a bo a gūn pínki.

20 Àdi a wāno dākpā pínki,
a ke di éro, bee mēn do.

21 Kisira ni gbē vānino dede,
yā ni vute gbē mana iberenōa.

22 Dikiri di a zōblerino mì sí,
yā ni vute gbē kū à naiaro.

35

Gbē mana sōdōna Dikirine

Dauda lèε.

1 Dikiri, n̄ ibere sé kū ma iberenōο,
n̄ zī ká kū gbē kū òten zī ká kūmaonō.

2 N̄ n sēgbako kū n zīkabōno sète,
n̄ fute n̄ kpāmai.

3 N̄ n sári kū n fēnedao sé dō,
n̄ gé n̄ da gbē kū òten pētēmainole.

N̄ omene ma surabariime n ū.

4 Gbē kū òteni ma wete ò ma denō,
n̄ tó ò kpe li, wé'i n̄ kū.

Gbē kū òten kisira gōgōmainō,
n̄ tó ò fua, mà n̄ kpe e.

5 Ógō de lán ése uká kū ĩa sète bà,

Dikiri Malaika périma.

⁶ N' zé gō gusira ū kū guzārēēo,
Dikiri Malaika ɔ sōnyī.

⁷ Zaakū ò wēēē yōmenē pā,
mādi yāke kēñnerō, akū ò bà kpàkpamēnē.

⁸ N' tó kisira n' le kānto,
n' tó bà kū ò kpàkpamēnē n' kū
de ò léte wēē kū ò yō pī gūn.

⁹ Ma pɔ ni gbasa à ke Dikiria nna,
mani pɔnna ke kū à ma sura bà yāi.

¹⁰ Mani pi kū nēsēdoō,
Dikiri, dí mé à de lán n' bàa?
Ndì takasidenɔ sí gbānamɔnnērinɔ,
ndì wēndadenɔ bo n' wētāmmarinɔ ɔī.

¹¹ Sēeda ékedenɔ di futēmai,
òdi yā kū má a yā dōro lalama.

¹² Òdi yā mana fīna bomenē kū yā vānio,
akū ma gō boado ū.

¹³ Tó ò gyā kē sō, ma uta kasa dà,
ma ma zīda būsā kū léyīnaao,
ma adua kēñne lakanaa sari,

¹⁴ lākū ò de ma gbēnna ke ma danē ū bà.
Ma kure má mīpetena kū pōsirao,
lākū ma dan matēn wēnda kēnēē bà.

¹⁵ Ama kū ma gēē sī,
ò likamai kū pōnnao,
ò ma ke pā ò lētema,
ò ma yaka lakanaa sari.

¹⁶ Ò ma fobò pāsīpāsī,
ò saka pītima.

¹⁷ Dikiri, ñinigō ma gwa le ari bōrēē?
Mūsu pīnɔ tēni ma ke yākiyaki,
n' ma sírma mágō kú wēndiio.

¹⁸ Mani n' sáabu kpá pari kōkakarana gūn,
mani n' tó kpá gbēnɔ wára.

¹⁹ N'sun tó ma iberēnɔ ma yáa dōro,
n'sun tó gbē kū ò zāmagu pānɔ
ma gwa kū wē vānioro.

²⁰ Yā nna di bo n' lēnlo,
òdi yā di yāketesaridenɔa.

²¹ Òdi lé atē ò pi:
Èhē, èhē, ó wé è.

²² Dikiri, n' wé è, n'sungō yītenaro,
ma Dikiri, n'sungō zā kūmaoro.

²³ Ma Luda, n' fute n' ze kūmao,
ma Dikiri, n' tó yā bo kūmao nna.

24 Ndì yā ke a zéa,
Dikiri ma Luda, ñ yā nna kpáma,
ñsun tó ò ma yáa d̄oro.

25 Ñsun tó ò o ñ swèn ò ma n̄ero,
ñsun tó ò pi ò ma m̄o bēn̄ero.

26 Lákū òten p̄onna ke ma wétāmmanaa musu nà,
n̄ tó wé'i ñ kū, mà ñ kpe e.
Lákū òten z̄sk̄oke m̄omen̄e nà,
n̄ wé'i dan̄ma ñ ñ kpe bo.

27 Gbē kū ma bona mana di keñne nnano
n̄ tó ò p̄onna ke ò ayuwii ke.
Gbē kū ma bona aafiaa di káríguno
n̄ tó òḡo pi baala'i, Dikiri mé à z̄sk̄o.

28 Makū s̄o, mani n náani yā o,
maniḡo n sáabu kpá ḡoro s̄inda pínki.

36

Bisasiri v̄ani

Dikiri z̄òbleri Dauda l̄èe.

1 Gbē v̄ani durunna yā d̄o ma sw̄èea,
à wé d̄iḡo Luda wé'i v̄iro.

2 Zaakū àdiḡo a z̄ida e gbē mana ūme,
àdi a durunna d̄o gbas̄a à z̄anlo.

3 Èke kū manafikio kú a lén,
à ònd̄o kū manakenaao to.

4 Àdi yā v̄ani laasun lé a wúteklia,
àdi gi yā pás̄īro,
àdi a z̄ida da zé fayasariden.

5 Dikiri, n yenyī z̄sk̄o kà ludambea,
ñ náani v̄i manamana, à z̄ò susunen̄o.

6 N manak̄ena z̄sk̄o lán kp̄ino bà,
n yāz̄edek̄e lé v̄iro lán ísira l̄òkotoo bà.
Dikiri, ndi bisásirino kú n̄òb̄ono bo pínki.

7 Luda, n yenyī bèere v̄i fá,
bisásirino di ute n orun.

8 Òdi n on p̄oble n̄side ble ò k̄a,
ndi n sw̄a i p̄onnade kpáríma ò mi.

9 Zaakū m̄ok̄ōm̄me w̄èndiboki ū,
ó konna n gupuran mé à ó wé k̄è.

10 Ñḡo yenyī m̄o gbē kū ò n d̄on̄one,
n̄ḡo n̄èsepuraden̄o sura ba ñḡo gé.

11 Ñsun tó z̄idabirino ḡèse pétepetemaro,
ñsun tó yāv̄anikerino o s̄ōmairo.

12 Ñ gwa, manafikide pin̄o l̄ete,
ò ḡo wutena s̄oro, oni f̄o ò futero.

37

Gbē mananɔ kũ gbē vāninɔ ziaƙƙe zĩ

Ɖaũda lèè.

¹ Ñsun tó gbē vāninɔ yā n kũ gbānaro,

ñsun yāvānikerĩnɔ gwena ni dero,

² zaakũ ò kori ke tera lán sèè bàme,

ń manakena ni láka lán sèla ísi bà.

³ Ñ Dikiri náani ke, ñgõ yā mana ke,
ñgõ kũ bùsu dín, ñgõ nna ma.

⁴ Ñ tó n pɔ gõ nna kũ Dikirio,

ani pó kũ n nèse yei kpámma.

⁵ Ñ zε kũ Dikirio ò a náani ke,

ani yā dínɔ kennε.

⁶ Ani tó yā bo kũwo nna lán gudɔnaa bà,

ani tó ñ bo mana lán fānantε gupurakũnaa bà.

⁷ Ñ zε kũ menao Dikiri arε ñ a dā,

ñsun tó aruzekede yā n kũ gbāna

gɔɔ kũ à bò kũ a wézε vānioro.

⁸ Ñ pɔfē tó ñ mì kē pētēa.

Ñsun tó yā birenɔ n kũ gbānaro,

àdi su kũ yāvānikenaaoeme.

⁹ Zaakũ gbē vāninɔ ni kakate,

gbē kũ ń wé dɔ Dikiriinɔ mé ògõ bùsu vĩ.

¹⁰ À gõ fiti kũ gbē vāninɔ nigõ kun doro,

bee tó n ń wéte, ìni ń lero.

¹¹ Zĩdabusarinɔ mé onigõ bùsu vĩ,

onigõ pɔnna ke kũ aafia zókɔɔo.

¹² Gbē vāni dì yā vāni kpákpa gbē manane,

àdi sakaa pítia.

¹³ Ama Dikiri dīgõ a yáa dɔ,

zaakũ à dõ kũ a gɔɔ ni papa.

¹⁴ Gbē vāninɔ dì fēneda woto,

òdi ń kà kpá sála,

de ò le ò takasidenɔ kũ wēndadenɔ dedeo,

ò gbē kũ ń yákena mananɔ kakate.

¹⁵ Ñ zĩda fēneda ni ń zõ ń swèn,

oni ń sánɔ é'èñne.

¹⁶ Pó fiti kũ gbē mana vĩ

de gbē vāni dasinɔ aruzekela,

¹⁷ zaakũ gbē vāninɔ gbāna ni mì de,

ama Dikirime gbē mananɔ kũna ũ.

18 Dikiri taarisaridenɔ yā dō,
ń bakaa digō de ń pō ũ ɔrɔ sīnda pínki.

19 Wé'i ni ń kú yā pásí ɔrɔ zīro,
bee tó nàa kà, onigō kána.

20 Gbē vāninɔ sō oni kakate,
Dikiri ibereɔ ni láka lán sèla bòtɔ bà,
ò gbete lán túsukpe bà.

21 Gbē vāni di pō sākāńma à a fīna boro,
gbē mana sō àdi gba da yōnkoyōnko.

22 Gbē kú Dikiri arubarikaa dàńgunɔ mé ògō bùsu vī,
gbē kú à lé kèńnenɔ sō oni kakate.

23 Dikiri mé àdi zémile kú gbēne,
a pō digō nna a kunnaaa.

24 Bee tó à gē sī, ani léte ɔrɔrɔrɔ,
kú Dikiri a kúna yāi.

25 Kefennan ma ũ yā, akú ma zī kú,
mádi e Luda gbē mana zùkúna zikiro,
mádi e à nénɔ ten bara kero.

26 Adigō gba da ɔrɔ sīnda pínki
àdigō pō sākāńne,
a nénɔ nigō de arubarikadenɔ ũ.

27 ń kpé li yā vānine ñgō yā mana ke,
ĩngō kú bùsu dín ɔrɔ sīnda pínki.

28 Zaakú Dikiri ye yāzedei,
ani a náanikerinɔ zukúnaro.

Onigō kun aafia ɔrɔ sīnda pínki,
gbē vāninɔ sō oni kakate.

29 Gbē mananɔ mé ògō bùsu vī,
onigō kun ɔrɔ sīnda pínki.

30 Ɔndōyā di bo gbē mana lén,
a lé di yāzede o.

31 A Luda doka kú a swèn,
a gbá di sata pōkearo.

32 Gbē vāni di gbē mana kpákpa
de à le à a de,

33 ama Dikiri ni a tó a ɔĩro,
ani we yákpate a blero.

34 ń Dikiri dā ñgō a yā kúna,
ani n kara de ñgō bùsu vī,
ĩni gbē vāninɔ midena e.

35 Ma gbē pásí gbānade ke è yā,

àtɛn ɔ tá lán lí kú zíte kènɛ nna bà.
³⁶ Kú tá kà kúmao gwe, à kú gwe doro,
 ma a wètɛ, mádi a lero.

³⁷ Ñ taarisaride yá gwa,
 ñ wé pé gbē mana yāi,
 zaakū nēsɛyídade burinɔ ni gō buri ũ.
³⁸ Durunnakerinɔ sō oni kakatɛ lɛlɛlɛlɛlɛ,
 gbē vāninɔ buri ni mì dɛ.

³⁹ Dikiri mé ani gbē mananɔ sura ba,
 anigō deñne utɛkí ũ warikɛgɔɔa.
⁴⁰ Dikiri ni kpáyí à ñ bo,
 ani ñ sí gbē vāninɔ à ñ sura ba
 kú ò nài yāi.

38

Takaside aduakɛnaa

Dauda lɛɛ.
¹ Dikiri, ñsun ma toto kú pɔfɛoro,
 ñsun ma sã fí kú pɛtɛoro.
² N kànɔ ma papa,
 n ɔ tōma.
³ Ma mɛ gbāna làka n pɛtɛ yāi,
 ma wá aafiaro ma durunna yāi.
⁴ Ma taarinɔ dāmala,
 ò tōma lán aso tikisii bà.
⁵ Ma bònɔ li fōnna ũ,
 ò yagi kè ma yōnkòkɛ yāi.
⁶ Má kuna, ma gō zòlɔlɔ,
 madigō té ānsisinamɛ gɔɔ sīnda pínki.
⁷ Ma kpɛwa ten wí yāpura,
 ma mɛ gbāna vīro.
⁸ Má gbāna vīro, ma mɛ kè búgubugu,
 matɛn wiki lé ma pɔyakana yāi.
⁹ Dikiri, ñ pó kú má yei dō pínki,
 ndi ma ndana ma sãnsã.
¹⁰ Ma kú ten vī gbì gbì, ma gbāna làka,
 ma wé ten té kɛ doro.
¹¹ Ma gbēnnanɔ kú ma gbēnɔ di gbātɛmɛnɛ,
 ma danɛnɔ di bàa lémɛnɛ ma bònɔ yāi.
¹² Gbē kú ò wɛtɛ ò ma dɛnɔ di bà kpákɛmɛnɛ,
 ma wɛtɛrinɔ di yá vāni kpákúsū kúmao,
 òdigō manafikiyá gwa kú kōo gɔɔ sīnda pínki.
¹³ Ma gō lán sáto bà, madi yá maro,
 lán gbē kú a nɛnɛ nàtɛ bà, madi lé wɛkōaro.
¹⁴ Má de lán gbē kú àdi yá maro bà,

madi weŋmaro.

¹⁵ Dikiri, mɔkɔmmɛ ma wé donyĩ,
ĩni ma yá ma, Dikiri ma Luda.

¹⁶ Ma pí, ñsun tó ò yògɔ kemaro,
ñsun tó ò Ìa dá ma satana yáiro.

¹⁷ Ma ka letena,
madigɔ kú yá'ummanaa gūn.

¹⁸ Mani ma yá vānino onne sà,
zaakū ma durunna yāin ma pɔ yakana.

¹⁹ Ma ibere pásinɔn lé vīro,
gbē kú ò zāmagu pāpānɔn dasi.

²⁰ Òdi yá mana fīna bomene kú yá vānio,
yá manan má téi, akú ò ibere sè kūmao.

²¹ Dikiri, ñsun ma zukūnaro,
ma Luda, ñsungɔ kú kūmao zāro.

²² Ñ mɔ ñ kpámai likalika,
ma Dikiri, ma surabarii.

39

Takaside ɔɔɔna Ludane

Dauda lèe.

¹ Ma pí, manigɔ ma zīda kūna dɔ,
mani tó ma lé ma da durunnakenaa gūnlo.
Tó gbē vāni kú kūmao, mani ma lé kú.

² Ma lé nakɔana, ma yīte kítikiti,
mádi yáke oro, bee yá mana se,
akú ma yá'ummanaa èra à kàra.

³ Ma swèe puusu bò ma gūn,
kú ma laasunn lè, ma nèsee wà,
akú ma lé bò ma pí:

⁴ Dikiri, ñ tó mà a wèndigɔrɔ lé dɔ
kú ma gɔrɔ dasi léo.
Ñ tó màgɔ dɔ lākū ma wèndii ni láka nà araga.

⁵ N ma wèndi lé yɔ n ɔla lén,
ma kunna de wé kú yīola n kīnaaro.
Gbē sīnda pínki dì gēte lán Ìa bàme,

⁶ bisásiri tena digɔ de lán uraa bàme.
Àdi ke gàragara à aruzeke kakara,
ama à dɔ ke dín ani gɔnoro.

⁷ Tó lɛme, bó tāmaan manigɔ vīi?
Mɔkɔmmɛ ma wé donyĩ, Dikiri.

⁸ Ñ ma taarinɔ kēma,
ñsun tó yɔnkɔnɔ ma foboro.

⁹ Ma lé nakɔana, mádi ma lé wēkɔaro,
zaakū mɔkɔn mé n yá bire kè.

10 Ñsun ma lé doro,
n okū tēni ma ká gaa.
11 Ndi gbē toto ndi wé tãa a durunna yāi,
ndi a aruzεke ble lán blé bà.
Gbē sīnda pínki ò gēte lán ia bàme.

12 Ñ ma aduakεna sí Dikiri,
ñ sã kpá ma wikilεnaaa.
Ñsun sã tata ma ɔ̀dɔ̀naano,
zaakū n nibɔ̀n ma ũ,
má de gbē z̄l̄t̄ ũ lán ma dizinɔ̀ bà.

13 Ñ wé goma de ma pɔ̀ le àgɔ̀ nna dɔ̀,
ari màgɔ̀ gé andunia tó.

40

Dikiri sáabukpanaa

Dauda lēε.

1 Ma wé dɔ̀ Dikirii manamana,
akū à arε dɔ̀ma à ma ɔ̀dɔ̀naa mà.

2 À ma bo t̄n̄wεεε gūn,
à ma bo fokon.
À ma gbá pète gbèsi musu,
à ma ze gwe gíngin.

3 À lè dufu dàmene ma lén
ó Luda sáabukpana pɔ̀ ũ.
Gbēnɔ̀ ni e dasi, vīna ni n̄ kū,
ò Dikiri náani ke.

4 Arubarikaden gbē kū à Dikiri náani vī ũ,
akūs̄ àdi arε dɔ̀ z̄idabirinɔ̀ kū t̄n̄agbagbarinɔ̀aro.

5 Dikiri ma Luda, n yābonsarεkenanɔ̀n dasi,
oni f̄s̄ ò yá kū nten péawεε dɔ̀dɔ̀ro.
Tó maten babanne, à lé vīro,
mani f̄s̄ mà o pínkiro.

6 Ñ ye sa'opɔ̀ ke gbairo,
akū n ma gba sã mà yá mao.
Ñdi sa'opɔ̀ kū òdi ká tén à té kū
ke durunna kútekebo gbekaro.

7 Akū ma pì: Makūme la,
ma su lákū à kēna takadan ma yá musu nà.

8 Má ye n pɔ̀yenyīna kεme, ma Luda,
n doka kú ma swēε gūn.

9 Mani yāzede baaru kpá pari k̄kakaranaa gūn,
mani ma lé nak̄s̄aro, lákū n̄ d̄s̄ nà Dikiri.

10 Mádi n yāzedeke uteñero,
ma n náani kū n surabanaao yá ò.
Mádi gí n yenyī kū n yápurao oi
pari k̄kakaranaa gūnlo.

¹¹ Dikiri, òsun gí ma wēnda gwairo,
n yenyī kū n yāpurao gō ma dākpā.

¹² Zaakū yā vāni kū à likanamai lé vīro,
ma taarinɔ dāmala, maten gu ero,
à dasi de ma mikāla, swēε kēmagu.

¹³ Dikiri, ò sùru ke ò ma sura ba,
Dikiri, ò ke likalika ò mós ò kpámai.

¹⁴ Wé'i gbē kū òten wete ò ma denɔ kū,
ò ní mī péte.

Gbē kū ò ye mà kisira enɔ kpε li,
ní an gō sisina.

¹⁵ Gbē kū òdi pimene, taare, taarenɔ,
wé'i ní kū ò gō gīri.

¹⁶ Gbē kū òteni n ki wetenɔ,
ò tò ní pɔ kemma nna ò yāa dɔ.

Gbē kū ò ye n surabanainɔ
gō pi Dikiri zōkō.

¹⁷ Takaside wēndademe ma ũ,
ò laasun lé ma yāa, Dikiri.
Mokōmme ma kpanyīri ũ kū ma mīsirio,
ma Luda, òsun gī kero.

41

Gyare aduakēnaa

Dauda lēε.

¹ Arubarikaden gbē kū àdi gbānasaride yā da ũ,
Dikiri di a bo warikenagɔɔa.

² Dikiri ni à dākpā à a gba wēndi gbāna,
ani arubarika daagu a būsun,
ani a kpá a iberenɔa ò ní poyeina kearo.

³ Dikiri ni ze káao tó à wutena gyān,
ani tó à fute gyā pìn aafia.

⁴ Ma pì: Dikiri, ma durunna kēne,
ò ma wēnda gwa, ní ma gba aafiaa.

⁵ Ma iberenɔ teni ma wete kū gao ò pì:
Boren ani ga de a tósātεε?

⁶ Tó ò sù ma gwa, yā pān òdi omene,
òdi baaru vāni wete ma yā musu,
gbasa òdi fute ò gé ò yā pì fā bàai.

⁷ Ma zāngurinɔ di ma kpákpa kū yā vānio,
ní pínki òdi àlesi vāni dɔma ò pì:

⁸ Gagagyā mé à a lè,
ani fute a wutena bire gūn doro.

⁹ Bee ma gbēnna kū ma a náani kè,
kū òdi ɔ kakara ta dokɔnɔ gūn bò ma kpε.

¹⁰ Mɔkɔn sɔ Dikiri, n̄ ma w̄enda gwa,
n̄ ma gba aafiaa de mà fīna boñne.

¹¹ Tó ma ibereṅɔ dí ma ȳḡs̄ kemaro,
maniḡs̄ d̄s̄ sà kù ma yā kàngu.

¹² N̄ ma k̄una ma n̄esmana yāi,
n̄ tò màḡs̄ kù n̄ are ḡɔɔ s̄inda p̄inki.

¹³ Arubarikade Dikiri, Isarailanɔ Luda
zaa káaku ari ḡɔɔ s̄inda p̄inki!
Aami! Aami!

TAKADA PLADE

Zabura 42-72

42

Z̄l̄z̄ ɔɔd̄naa

Kora burinɔ l̄e.

¹ Lákū z̄s̄ d̄i swa sare ni de nà,
len n̄ ni d̄i ma de le, Luda.

² Ma nini ten Luda ni de, Luda W̄endide p̄i.
B̄ɔɔren mani le mà gé daalee?

³ W̄étē mé à ḡs̄ ma p̄oble ū
f̄anantē kù gwāania,
òdiḡs̄ p̄imene ḡɔɔ s̄inda p̄inki:
N Luda kù máa?

⁴ Ma n̄esee w̄enne, akū yā d̄ik̄inanɔ d̄ɔmagu,
lákū mad̄i gé pari ḡun nà ari Luda ɔnn,
gb̄ēnɔ diḡs̄ t̄éte ma kpe kù ayuwii,
dikp̄ekerinɔ d̄i dodomai kù s̄aabukpanaao.

⁵ B̄óyāin ma n̄esee yàkaa?
À k̄e dera ma laakar̄ii f̄utee?
S̄ede màḡs̄ w̄é d̄ɔ Ludai,
zaakū mani era màḡs̄ à s̄áabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

⁶ Ma n̄esee yàka, akū n̄ yā d̄ɔmagu
zaa Miza kp̄iger̄eei ari Yoda m̄ia,
zaa Emɔ kp̄inɔ musu.

⁷ N̄d̄i tó is̄k̄ena k̄ini ḡs̄ d̄ɔ,
í l̄òkotonɔ ten lé z̄uk̄s̄i.
N̄ tò í ten damala,
a s̄ ten tá k̄umao.

⁸ Dikiri d̄i yenyī m̄omene f̄anantē,
a l̄e diḡs̄ d̄ɔ ma l̄en gwāani,
maten w̄é ke Luda kù à de ma w̄endi ūa.

⁹ Mad̄i pi Luda ma gb̄es̄ine:
B̄óyāin ma yā s̄anguu?
À k̄e dera n̄ tò màḡs̄ t̄é kù p̄osirao

ma ibere wétámmána yáii?

¹⁰ Ma waridómmarinó dì ma sṣṣṣ,
akū ma wánó ògṣ wí,
òdigṣ pimeṣe gṛó sīnda pínki:
N Luda kú máa?

¹¹ Bóyáin ma nèṣeṣe yàkaa?

À kè dera ma laakaríi fùtṣṣ?
Séde màgṣ wé dṣ Ludai,
zaakū mani era màgṣ a sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

43

¹ Ñ ma yá nna kpáma Luda,
ñ ze kúmao buri ludadṣrisarinó yá musu,
ñ ma bo gbē vāni manafikidenó òí.

² Luda, mṣkṣmme ma uteki ũ,
bóyáin n gimaii?

À kè dera n tò ma gṣ té kú pṣsirao
ma ibere wétámmána yáii?

³ Ñ n gupura kú n yápuraó zīma,
à domene arṣ n kpi musu,
à gé kúmao ari n kúkia gwe.

⁴ Gbasa mà gé n gbagbakia Luda,
ma pṣ ni kemma nna, Luda ma pṣnna,
mani n tṣ kpá kú mṣrṣṣṣ,
Luda ma Luda.

⁵ Bóyáin ma nèṣeṣe yàkaa?

À kè dera ma laakaríi fùtṣṣ?
Manigṣ wé dṣ Ludai,
zaakū mani era màgṣ a sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

44

Isarailanṣ faaba wékenaa

Kora burinó lēṣ.

¹ Luda, yá kú n kè zaa gikena ó dizinó gṛṛṛṛṛṛṛṛṛ,
ò òweṣe ó sá mà.

² N ṣ sṣ burinó n wari dṣrúma,
n ó dizinó káte n gbèn,
n n kara ò dàgula.

³ Adi ke n fēneda mé à n ká bùsu díaro,
n gāsá gbānan ò zīi blèoro.
N zīda gāsá gbāna mé à tò,
n arṣ dṣrúma kú n yeñyī yai.

⁴ Mṣkṣmme ma Kína ũ ma Luda,
ndi tó Yakubu burinó zī ble.

⁵ N gāin odì ṣ sṣ ó ibereṣṣṣ,

kū n t̄son odì gbá pétepete ó zāngurin̄a.

⁶ Adi ke ma sá náanikenanlo,
adi ke ma fēneda mé adi ma boro.

⁷ Zaakū m̄ok̄n mé ndì ó sí ó iberēn̄a,
ndì wé'i da ó zāngurin̄a.

⁸ Luda, odìḡō n sáabu kpá ḡō s̄inda p̄ínki,
odìḡō n tó kpá lakanaa sari.

⁹ Bee kū abireo n giwái n tò wé'i ó kū,
ndì bo kū ó z̄ikarin̄o doro.

¹⁰ N tò o boru kpe ó iberēn̄e,
n tò ó zāngurin̄o ó p̄n̄o n̄ak̄sa.

¹¹ N n̄ gbá zé ò ó dede lán s̄an̄o bà,
n ó f̄ak̄sa burin̄o té.

¹² N n gbēn̄o yia araga,
ndi àre le a gūnlo.

¹³ N tò ó gbēdaken̄o ó s̄s̄ō,
gbē kū ò kú ó sarēn̄o ó lalandii kè.

¹⁴ N tò o ḡō baaru p̄s̄ ū burin̄e,
gbēn̄o dī n̄ m̄i yīgāwēre.

¹⁵ Madìḡō kú kū wé'io ḡō s̄inda p̄ínki,
ma gasuu ḡō kpá ma wéi

¹⁶ ma lalandikerin̄o kū ma s̄s̄ōrin̄o yāi
kū ma ibere kū ò ye ò f̄ina boman̄o yāo.

¹⁷ Abirekū ó lé p̄ínki,
bee kū n yā dí s̄āóguro,
ódi n bàka kunna kūoo yā gbororo.

¹⁸ Ó laasun dí kēmmaro,
ódi kē n zéaro.

¹⁹ N ó ké dúgudugu,
n ó b̄usu kè gbēgbonno kureki ū,
n gusira n̄ikiniki dàóla.

²⁰ Tó ó Dikiri tó s̄āógu yā,
ke tó ó wé d̄s̄ buri z̄it̄n̄o t̄ānan̄o,

²¹ Luda ni gí ei yá?
Zaakū akū mé à ó n̄es̄eḡunyān̄o d̄s̄ p̄ínki.

²² N yāi ó kú ga léi zaa k̄n̄k̄o ari ɔk̄ōsi,
òdi ó dite lán s̄a kū oni n̄ k̄utu kp̄an̄o bà.

²³ N̄ vu Dikiri! À kè dera nten i oo?
N̄ fute! N̄sun giwái ḡō s̄inda p̄ínkiro.

²⁴ À kè dera n k̄ok̄ō d̄owere?
Ó wēndake kū ó wétāmmaanao s̄angun yá?

²⁵ O ḡō yīna lukutēn,
o ḡō wutēna z̄ite.

²⁶ N̄ fute n̄ kpáwái,

̀̀n ḿ́s ̀̀n ́́o bo n yenyí yái.

45

Kína nɔsɛna lɛɛ

Yenyí lè kú Kora burinɔ dà.

¹ Yá nna ten pípi ma swèè gūn,
lákú maten lè díkína da kínane nà.
Ma lé nna lán takadakēri mana takadakēbɔɔ bà.

² N manakɛ de gbē sīnda pínkila,
n légbɛɛ dīgō nna,
arubarika kú Luda dàngu lakana vīro.

³ Mɔkɔn zíkari pásí, ̀̀n n fēnɛda sé
̀̀n loko n kíkɛgakuri sèeda ũ.

⁴ ̀̀n di s̄̄a ̀̀n gé z̄̄i ble n gakurikɛ gūn
yápara kú n̄̄sɛdoo kú yázɛdeo yái,
̀̀n yá náasidenɔ kɛ kú n ɔpla gbánao.

⁵ Kí, n kánɔ lé s̄̄ntɛ,
àdi gē à n iberenɔ swè z̄̄s,
burinɔ di léte n gbá sare.

⁶ Luda, ̀̀nigō vutena kpatan gɔɔ sīnda pínki,
̀̀nigō n kíkɛgo kúna yázɛde ũ.

⁷ N ye yámanakenaai, n z̄̄a a yāvānikɛnagu.
À yá mé à tò Luda, n Luda, n ka kín,
à pɔnna p̄̄s̄̄imma de n gbēnɔla.

⁸ Lí'ɔ gbī nnanna p̄̄isi n p̄̄okasanɔa,
mɔɔ'ũ di n p̄̄o kɛ nna
n kpé kú ò kèkè kú wisa sakaao gūn.

⁹ Kína n̄̄nɔgbēnɔn kú n nɔ yenyídenɔ té,
n nɔ dufu kú n ɔplai,
à Ofi búsu wurapɔnɔ dana.

¹⁰ N̄̄nɔkpare, ̀̀n s̄̄a kpá ̀̀n ma!
N de bɛ kú n gbēnɔ yá sún donne arero.

¹¹ N nɔmanakɛ ten kína m̄̄ɛ luka,
̀̀n m̄̄i natɛnɛ, zaakú n dikirime a ũ.

¹² Tayadenɔ ni su ò gba danne,
aruzekɛdenɔ ni n wé wete.

¹³ Kína n̄̄nɔkpare vutena kpéne gūn kú gakurio,
ò ɔz̄̄i kè a p̄̄okasanɔa kú wura bàao.

¹⁴ ̀̀tɛn su k̄̄aao kínane
kú a p̄̄okasa wānzāndenɔo dana.

N̄̄nɔkpare zenn̄̄erinɔ téi,
̀̀tɛn su k̄̄aao a k̄̄inaa.

¹⁵ ̀̀tɛn gē kúríwo kínabea,
̀̀tɛn pɔnna kɛ kú ayuwiikenaao.

¹⁶ N n̄̄éḡgbēnɔ ni ḡḡ n denɔ ḡēne ũ,
̀̀ni ní diteḡḡte kínanɔ ũ andunia gūn pínki.

17 Mani tó n tó gɔ̄ dɔ̄ gbɛ̄nɔ̄gu lakanaa sari,
burinɔ̄ nigɔ̄ n sáabu kpá gɔ̄rɔ̄ sɛ̄nda pínki.

46

Luda kú kúoo

Kora burinɔ̄ lɛ̄ɛ.

¹ Ludan ó uteki ũ kú ó gbánao,
àdigɔ̄ kpáwái gɔ̄rɔ̄ sɛ̄nda pínki ó warikɛnaa gūn.

²⁻³ A yá mé à tò bee tó andunia yàka

akūsɔ̄ kpínɔ̄ lɛ̄tɛ ò sɛ̄ isiran,

bee tó í pì kīni kà à fūtaa bò

akūsɔ̄ kpínɔ̄ dège kū kīnio,

swè ni kèóguro.

⁴ Swa ke kun kú a í ò su kú pɔ̄nnao Luda wɛ̄tɛ gūn,

Luda Musude kúki kú à kú adonaa pii.

⁵ Luda kú wɛ̄tɛ pìi gūn, ani gɔ̄ bezĩ ũro,

Luda ni kpái gudɔ̄o.

⁶ Burinɔ̄ ten wiki lé, kpatanɔ̄ ten yīgá,

Luda pūtá, akū andunia yò.

⁷ Dikiri Zìkaride kú kúoo,

Yakubu Ludan ó uteki ũ.

⁸ À mós à Dikiri yákenanɔ̄ gwa,

lákū à yá yia anduniaa nà.

⁹ Àkū mé àdi zìi m̀ de ari andunia lén,

àdi sánɔ̄ é'è àdi sárinɔ̄ dúgu zɔ̄,

àdi té sɔ̄ sɛ̄gbakonɔ̄a.

¹⁰ À ze tɛnɛ àgɔ̄ dɔ̄ kú makūmɛ Luda ũ.

Burinɔ̄ ni ma tó sé lei,

oni ma tó kpá andunia gūn pínki.

¹¹ Dikiri Zìkaride kú kúoo,

Yakubu Ludan ó uteki ũ.

47

Ludamɛ andunia pínki kína ũ

Kora burinɔ̄ lɛ̄ɛ.

¹ Buri sɛ̄nda pínki, à ɔ̄kpa lé,
à pɔ̄nna wiki lé Ludanɛ kú ayuwiiio.

² Zaakū Dikiri Musude naasi vī,
andunia pínki Kína zɔ̄kɔ̄omɛ a ũ.

³ À tò o zìi blè burinɔ̄a,

à tò o gè̄sɛɛ pètɛ gbɛ̄nɔ̄a.

⁴ À ó zītɛ bakaa kpàwá,

a yenyīde Yakubu burinɔ̄ íadábɔ̄ ũ.

⁵ Luda fùtɛ, òtɛn ayuwii ke,

Dikiri zɛna, òtɛn kuru pé.

6 À lè sí Ludanɛ, à lè síne,
à lè sí ó Kínane, à lè síne.

7 Zaakū andunia pínki Kínane a ũ,
à lè síne kú dōnaao.

8 Luda ten kí ble burinɔa,
à vutena a kpata kú à kú adonaaa.

9 Burinɔ kpatablerinɔ ten kɔ kakara
gbē kú ò de Ibrahī Luda gbēnɔ ũ,
zaakū andunia kínanɔ bi Luda pómɛ.

À deñla n pínki.

48

Zaiš bi Luda wēte me

Kora burinɔ lēɛ.

1 Dikiri zōkɔ, à kà ò a sáabu kpá manamana
ó Luda wēte gūn a kpi kú à kú adonaa musu.

2 Zaiš gbē katena mana,
à de andunia gbē sīnda pínkine ponna ũ.
Kína zōkɔ wēte pi kú kpi gugbānduru kpa.

3 Luda kú a gudákpákinɔ gūn,
à tò ò a dō aafialeki ũ.

4 Kú kínanɔ lédokōnɔ kè
de ò su ò létea lele,

5 kú ò wēte pii è le, akū à bò n sare,
vīna n kú, akū ò bàa lè.

6 Ò gō kú lukanaao
lán nɔgbē nōwāwakerii bà.

7 N n kē dúgudugu
lákū ifāboki ãa di lagatarinɔ gó'itenɔ kakate nà.

8 Yā kú o mään ó wé è
Dikiri Zikaride ó Luda wēte gūn.
Luda wēte pii kate àgō kun gōrɔ sīnda pínki.

9 Luda, ó kú n kpé onn,
óten laasun lé n yenyíkēnaaa.

10 Luda, lákū n tó dāgula ari andunia lén nà,
lén n sáabukpanaa dāgula le dɔ.

Ndi yā gōgō n gbēnɔne a zéa.

11 Zaiš kpidenɔ ten ponna ke,
Yudano būsū wētedenɔ pɔ kē nna,
yākpate kú n kēnɔ yāi.

12 À dɔdɔkōa à lika Zaiš,
à a bīni dākpāki lei dasinɔ naro.

13 À a bīninɔ tàasi ká kú a zeki gbānanɔ
de à le à baba zadenɔne.

14 Zaakū Luda díme ó Luda ũ gōrɔ sīnda pínki,

àdi dowerε arε ari ò gé gao.

49

Aruzeke náanikena bi yǝnkɔyame

Kora burinɔ lεε.

¹ Buri sǝnda pínki, à yǎ díkǝna ma,
andunia pínki, à sǎ kpá,

² kǝnanɔ kǝ talakanɔ,
aruzεkεdenɔ kǝ takasidenɔ á pínki.

³ Ɔndɔyǎ kǝ ma lén,
dǝna kǝ ma swǝn.

⁴ Mani sǎ dɔ yǎasi yǎi
mǎ a bɔkɔtε kε kǝ mɔrɔlɛnaao.

⁵ Mani vǝna kε yǎ pásǝ gɔrɔnɛro,
bee tó ma zǎngurinɔ likanamai.

⁶ Ò nǝ aruzεkε náani vǝ,
òdi nǝ gɔda ǝa dá.

⁷ Gbǝke ni fǝ à gǝ a gbǝdakenε ga kǝ ani gairo,
ani le à pǝke kpá Ludaa à a wǝndi booro.

⁸ Zaakǝ gbǝ wǝndi bona zǝ'ǝ,
aruzεkε ni fǝ à bo zikiro.

⁹ Ani fǝ à tó àgɔ kun gɔrɔ sǝnda pínkiro,
ani fǝ à gǝne àsun wé kε pla kǝ gyǎwǎnworɔ.

¹⁰ Zaakǝ ò dǝ kǝ bee ɔndɔrinɔ di ga,
mǝsaridenɔ kǝ yǝnkɔnɔ di mi dε lε se,
òdi nǝ aruzεkε tó gbǝ pǝndenɔne.

¹¹ Bee kǝ ò nǝ tónɔ kpà bǝsunɔne yǎ,
nǝ mira nigɔ de nǝ be ǝme gɔrɔ sǝnda pínki,
anigɔ nǝ kǝki ǝ ari nǝ buria.

¹² Bisǝsiri kǝ a bǝεrεkεo
dǝgɔ kun gɔrɔ sǝnda pínkiro,
ani kakate lán nɔbɔnɔ bàme.

¹³ Mǝsaridenɔ lakanaan gwe,
lεme à de lε dɔ kǝ gbǝ kǝ ò tǝ nǝ ágbainɔ.

¹⁴ Oni si gyǎwǎnn lán sǎnɔ bà,
ga mé anigɔ de nǝ dàri ǝ,
gbǝ mananɔ ni kí blerǝma gudɔo.

Nǝ mènɔ ni yagi kǝ miran,
gyǎwǎn mé anigɔ de nǝ be ǝ.

¹⁵ Ama Luda ni ma wǝndi sí gyǎwǎnnwa
à gbǎnake kpámai.

¹⁶ Tó gbǝ ten gɔ aruzεkεde ǝ
akǝsɔ a be tǝ ten bo nna,
nǝsun tó à kenne yǎke ǝro,

¹⁷ zaakǝ ani le à pǝke sé à táo a gagɔrɔro,
a aruzεkenɔ ni bɔ téiro.

18 Bee tó à a zīda dṣ̄ arubarikade ũ a wèndi gɔɔ
akūsṣ̄ ò a sáabu kpà a nnamana yáí,

19 ani ká a dizinlame,
ani wé ke pla kú gupurao ziki doro.

20 Bisásiri kú a bèerekeo,
tó a wé dí kéro,
ani gēte lán nṓbṓnṓ bàme.

50

Donyikena yapura

Asafa lèe.

1 Dikiri Luda Gbānasīndapinkide ten yā o,
àten lé zu andunia gbēnṓi
zaa ifáboki kpa ari a léte kpa.

2 Luda gakuri ten bi Zaiṣ̄,
wēte kú a manake papana.

3 Ó Luda ten su, anigṣ̄ yītenaro.
Té kú àdi ní ble kú a are,
zàga'ia pásī likai.

4 Àten musudenṓ sísi kú zītedenṓ
de à le à yákpate ke kú a gbēnṓ.

5 À pì: À ma yāmarinṓ kakaramene,
gbē kú ma bàka kú kúnwo sa'onaa gāinṓ.

6 Ludame yákpatekeri ũ,
musudenṓ di a yákena a zéa kpàkpa ke.

7 À ma, ma gbēnṓ, má yā vī mà oáre,
Isarailanṓ, mani á dà bobo,
makúme Luda á Luda ũ.

8 Maten zuka káái á sa'ona yairo,
ke sa'opṓ kú adigṣ̄ ká tén à té kú.

9 Má zùsa kú à kú á kpàsan ni vīro,
kesṣ̄ blè kú à kú á karaa gūn,

10 zaakú nṓbṓsēntenṓ bi ma pónṓme
kú pókade kpàsa kú ò kú sísi dasinṓ musuo.

11 Má kpi musu bānṓ dṣ̄ pínki,
sēnte pṓ ketenṓ kun ma pṓ ũme.

12 Tó nà teni ma de, mani oáero,
zaakú makúme má andunia vī
kú pṓ kú ò kunnṓ pínki.

13 Madì zùsa nṓbṓ sṓn yá?
Madì blèkofīnii aru mín yá?

14 À sa oma kennakūkṓ pṓ ũ,
à lé kú a gbè makú Luda Musudea fīna bo.

15 À ma sísi warikegɔɔa,
mani á bo, áni bèere límene.

16 Akú Luda pì yāvānikerinṓe:

À kè dera átèni ma yáditenano dɔdɔ?
 Bóyáí ma bàka kunna kúńwo yá da á lénn?

17 Á ye ma yádannenaairo,
 a ma yáno kpà kpè.

18 Tó a kpáni è, adì a ke á gbènnà úme,
 á bàkaa dígɔ kú kú zinakerino.

19 Á légbèè vāni,
 adì lénnà kèńne.

20 Adígɔ á gbèndo pi,
 adì á da né éke bo.

21 A yá birenɔ kè, akú má yĩtena.

Áten da má de lán á bàme,
 ama mani kpákéáí mà á dà bobo.

22 Ákɔno kú ma yá sàáguno, à yá pì ma.
 Tó len sɔro, mani á ke yákiyaki,
 gbèke ni fɔ à á símaro.

23 Gbè kú à kennakúkɔso sa òma zɔkɔke dɔ́mene,
 àtenì ma gba zé mà mɔ́áre
 lákú madì gbèno sura ba nà.

51

Sùrukpana Luda

Lè kú Dauda dà gɔro kú annabi Natá gèè a kīnaa a zinakena kú Basebao gbera

1 Luda, ò ma wènda gwa n yenyí gūn,
 ò ma taarinɔ gogo n mana zɔkɔ yáí.

2 Ì ma durunna kēma mà gɔ swáswa,
 ò ma durunna kēma míomio.

3 Má a taarinɔ dɔ sà,
 ma durunna dígɔ sámaguro.

4 Mɔkɔmmè ma durunna kènne,
 ma yá kú ò yeyiro kè.

Tó n yá ò, n yá nigɔ zé vī,
 tó n yákpate kè kúmao, n yá nigɔ nna.

5 Zaa ma da nèsen má vāni,
 má durunna vī zaa ma ina gɔromè.

6 Nèsemana mé àdi kángu,
 ò òndɔ damene ma swèè gūn.

7 Ì ma zú o kú sakoo mà pu swáswa,
 ò ma nèse pípimene mà gɔ púu táítai.

8 Ì tó mà pɔnna ke kú yáadónaao,
 ò tó ma wá kú n búsanɔ were.

9 Ìsun ma durunnano yá daro,
 ò ma yá vāninɔ bo ò zukúna píńki.

10 Luda, ò nèsepura damene,
 ò era ò tó ma laakari gɔ kpatena.

11 Ñsun ma zukūnaro,
ñsun n Nini símaro.

12 Ñ era ñ tó ma pọ ke nna
kū n ma sura bà yáí.

Ñ ma nini gba màgõ n yá ma,
13 gbasa mà n yá dada yāvānikerinone,
durunnakerino ni era ò are ðmma.

14 Ñ ma bo gbēdena yān,
Luda, Luda ma surabarii,
mani lè sí n yākena a zéa musu.

15 Dikiri, ñ ma gba lé
mà n sáabu kpá.

16 Sa'onaa di kenne nnaro,
tó lenlo de ma ò.
Sa'opọ kū òdi ká tén à té kū di kánguro.

17 Sa kū maten ommame ma nēsēyīda ũ,
ndi wēndade sūrude gya boro.

18 Luda, ñ arubarika da Zaiōgu
n pọyeina mana gūn,

ñ Yurusalemu bīni gba gbāna,
19 gbasa sa'ona a zéa ni kángu

kū sa'opọ kū òdi ká tén à té kūo,
oni sa o kū zūsānenō n gbagbakia.

52

Aruzeke de ñadānaa

Lè kū Dauda dà gọrọ kū à gèe Aimeleki bea, akú Edomu gbē Doegi gèe à ò Solunee

1 Gōsa gbāna, Luda gbēke kun gọrọ sīnda pínki,
à kè dera nten ña dā kū yā vānioo?

2 Ndigõ léfọtọ ke kū gbēnọ gọrọ sīnda pínki,
n lé nna lán gē mibobọ bà,
ndi gbēnọ gbákí zōo.

3 Ñ ye yā vānii de a manala,
éketonaa di kenne nna de yāpurala.

4 Ñ ye gbēkakatena yáí,
manafikiyā mé à da n lén.

5 Luda ni n gbāna kò é ari gọrọ sīnda pínki,
ani n kū à bo kúnwo n kpén,
ani n bo gbē bēnenọ té.

6 Tó gbē mananọ è, vīna ni n kú,
oni n lalandi ke ò pi:

7 Gbē kū adi Luda ke a uteki ũron dí!
À náani kpà a aruzeke zōkōa,
à gō gbānade ũ gbēkakatēnaa gūn.

8 Má de lán kū lásirade kū à kú Luda onn bà,
manigõ ze kū Luda yenyīo gọrọ sīnda pínkime.

⁹ Manigɔ n sáabu kpá gɔɔ sɪnda pínki
yá kú n kè yáí,
mani n tó sé lei n yámarinɔ wára,
kú n mana yáí.

53

Yɔnkɔ ya'onaa

Dauda lɛɛ.

¹ Yɔnkɔ dì pi a swɛn Luda kunlo.
Gbɛnɔ yàka, n yákenaa vāni,
yámanakeri ke kú n téro.

² Zaa musu Luda dì bisásirinɔ tàasi ká
à gwa tó gbɛke ɔndɔ kà à a kīnaa wɛɛ.

³ Ó sáɛ n pínki ò gɔɔ dɔɔ sari míomi,
yámanakeri ke kú n téro, bee mèn do.

⁴ Yāvānikerinɔ dɔna vīroo?
Òdi ma gbɛnɔ mómɔ lán ú bà,
òdi Luda sísiro.

⁵ Gwen vīna n kún manamana,
vīnapɔnɔn kú gwe sɔro.

Luda tò gbɛ kú ò lɛɛáwanɔ gɔɔ katena gènɔ ũ,
a wé'i dāmma kú Luda glínyī yáí.

⁶ Luda, n bo Zaiɔ n mɔ n Isarailanɔ sura ba!
Tó Luda ɛra à sù kú a gbɛnɔ n gwena zín,
Yakubu burinɔ ni pɔnna ke,
Isarailanɔ ni yáa dɔ.

54

Gbɛ kú òɛn wé taa aduakɛnaa

Lɛ kú Dauda dà gɔɔ kú Zifidenɔ gɛɛ ò pì Solune, Dauda utena n bùsun.

¹ Luda, n ma sura ba n tó yáí,
n yá símɛɛ kú n gbānao.

² Luda, n ma aduakɛna ma,
n sá kpá ma ya'onaaí.

³ Zaakú buri pāndenɔ fūtemai,
gbɛ pāsīnɔ teni ma wɛ ò ma de,
òdi Luda yá daro.

⁴ Ludame ma kpanyīri ũ,
Dikiri mé à ma kūna.

⁵ N ma zāngurinɔ vāni ɛrańma,
n n dúgu zɔ n náani yáí.

⁶ Mani sa omma kú ma pɔyeinaao,
mani n tó bo Dikiri, zaakú n mana.

⁷ À ma bo ma warinɔ gūn pínki,

à tò ma yògò kè ma ibereṅṅa.

55

Aduakena kunna wétammaanaa gūn

Dauda lèe. Òdi sí kú guruminṅme.

¹ Luda, ñ ma aduakena ma,
ñsun lá kú ma yálaro.

² Ñ sá wē ma yāi ñ wema,
ma laasun ma likara ma gō bídi gūn,

³ ma ibereṅṅ yá'ona yāi
kū gbē vāninṅ wēbirimanaao,
zaakū òten wari dṅmame,
ò ma kúna kū pṅfēo.

⁴ Swèè kèmagu,
ga vīna gèmagu.

⁵ Vīna ma kū, maten lukaluka,
ma nini vūra.

⁶ Tó má dèmbere vī lán potēne bà,
de mani vura mà gé kamma bo,

⁷ mani bàa lé mà gé zàzā,
mani gé mà vute gbárannan.

⁸ Mani wā mà gé mà uteki wete,
de zàgā'ia gbāna sún ma lero yāi.

⁹ Ñ n yā gboro, Dikiri, ñ n yā yákatēne,
zaakū ma è zuka kū fitiio kú wēte gūn.

¹⁰ Òdi kpáte ke bīni musu fānantē kū gwāanio,
yā vāni kū yā gbānao di wēte gūn.

¹¹ Gbēdedeyā mé à wēte pii pà,
gbānamṅṅena kū manafikio di kē a batunlo.

¹² Tó ma ibere mé àteni ma sṅsṅ yā, mani mena,
tó ma zānguri mé à fùtemai, mani utene.

¹³ Ama mṅkṅn, mṅkṅn kū ó sára léle,
ma gbēndo, ma gbēnna!

¹⁴ Odi fāai bo kū kṅo yā nnanna,
odigṅ tékṅi pari té Luda ṅnn.

¹⁵ Ga ni zāmba ke ma ibereṅṅe,
ò si gyāwān ñ gbānagṅṅ,
zaakū vāni vuteki è ñ gūn.

¹⁶ Makū sṅ, madì Luda sísi,
akū Dikiri di ma sura ba.

¹⁷ Kṅnkṅ, fānantē kū ṅkṅsio
madigṅ ma yā'ummananṅ botene kū ndanaao,
akū àdi ma yā ma.

¹⁸ Bee kū ma ibereṅṅn dasi,
àdi ma sí à ma bo fitin aafia.

19 Luda digō vutena kpatan goro sinda pinki,
ani ma ya ma, ani we'i daruma,
zaaku odi ni da litero, o Luda vina viro.

20 Ma gbē pìi fiti kè kù a gbēnoo,
à bò lédokōno kù ò kè kù kōo kpe.

21 Àdi yā nna o lán zó bà,
ama fiti laasun kú a swèn.
Àdi lénna kèñne páipai,
ama yáadomma bà da a bókōmma.

22 Ñ n yā'ummanano tó Dikirine,
anigō n kúna,
àdi tó gbē mana fu zikiro.

23 Gbēderi náanisaridenō ni ní goro dagura lero,
Luda, ñni tó ò si gyāwān tñowēen.

Makū sō, manigō n náani vī.

56

Zidakpana Ludaa

Lè kù Dauda dà goro kù Filisitininō a kù zaa Gata.

1 Ñ ma wēnda gwa Luda, òten péma,
òdigō zì ká kúmao ògō wé tãma goro sinda pinki.

2 Ma kpàkparinō digō péma goro sinda pinki,
ní karambaani yāin òten zì ká kúmao.

3 Tó vina teni ma kù, mani n náani ke.

4 Mani Luda tó kpá yá kù à ò yāi,
má Luda náani vī, mani vina kero.
Bón bisāsiri ni fō à kemenee?

5 Òdigō ma yā lite kpedangara goro sinda pinki,
òdigō ma kpákpa kù yā vānio.

6 Òdi kō kakaramai ò natemene,
òdi ma kpákpa ògō ye ò ma de.

7 Luda, ñsun tó ní gbēke boro,
ñ burinō ne kù pōfēo.

8 Ñ ma warikena yā da,
ñ ma wétēkōtena ká n tūruu gūn.
À kù n takada gūnloo?

9 Tó ma lé zù Ludai,
ma iberenō ni boru kù kpeo,
manigō dō kù à yā simene.

10 Mani Luda tó kpá yá kù à ò yāi,
ee, mani Dikiri tó kpá yá pì ona yāi.

11 Má Luda náani vī, mani vina kero.

Bón bisāsiri ni fō à kemeneε?

¹² Luda, mani lé kū ma gbènneno fīna bo,
mani kennakúkō sa omma.

¹³ Zaakū n ma si ga léi,
ndi tó ma gèε sīro,
de mágō kure kúnwo
gupura kū àdi wèndi kpámma gūn.

57

Wikilena Luda Musudei

Lè kū Dauda dà gō kū à bàa lè Solune à ùte gbèwεen.

¹ Ñ ma wènda gwa Luda, ñ ma wènda gwa,
zaakū mōkōmmε ma nanyī.

Ñ ma sōtō n orun ari ma bo ga léi.

² Matεn wiki lé Luda Musudei,
Luda kū àdi yā kū à ò papamεne pīi.

³ Ani tó kpányī bo zaa musu à ma sura ba,
ani wé'i da gbē kū òten pémanōa,
ani a gbēke kū a náaniyāo kemene.

⁴ Má kú músuno té,
ma gō wutena nòbō pāsīno dagura.
Gbē pīno néne nna lán fēneda bà,
ñ saka bi sárime kū kàao.

⁵ Luda, ñ n zīda tó sé lei ari musumusu,
ñ tó n gakuri da anduniala pīnki.

⁶ Ò tankute kpàkpamεne ma zén,
akū ma gō wari gūn,
ò wèεε yō ma arε, akū ò zù wèεε pīn.

⁷ Ma laakari kpatena Luda, ma laakari kpatena,
mani lè sí mà n táaki lé.

⁸ Ñ vu, ma swè!
Ma mōtō kū ma gidigboo kú máa?
Mani gudō pá mīio.

⁹ Dikiri, mani n sáabu kpá burino té,
mani n táaki lé gbēnoε.

¹⁰ Zaakū n gbēke zōkō kà n kīnaa,
n náani ludambε luku lè.

¹¹ Luda, ñ n zīda tó sé lei ari músusumu,
ñ tó n gakuri da anduniala pīnki.

58

Gbē vanino tona kū Ludaο

Dauda lèε.

¹ Gbānadeno, adì yā o a zéa sō yá?

Adì yākpate ke kù gbēnɔ sùsu yá?

² Adì yā vāni laasun lé á swèe gūn,
adì gbāna mɔ gbēnɔne á būsun.

³ Gbē vāninɔn sātēna zaa n̄ ina gɔɔme,
ékedenɔn yakana zaa n̄ da n̄sēn.

⁴ N̄ légbē de lán mlè sēwe bà,
ò de lán káre kù à a sá tātāa bà,

⁵ de mlèe pi sún a kókó'ori úra ū maro,
de àsun a dabukeri gonike ero.

⁶ Luda, n̄ n̄ saka é'ēñe n̄ lén,
Dikiri, n̄ músuu pìnɔ saka s̄ntēnɔ é'ēñe.

⁷ N̄ tó ò gēte lán í bàasinaa bà.
Tó ò sá gà, n̄ n̄ kànɔ é'ēñe.

⁸ N̄ tó ò kori ke zén lán kɔntɔ lé'i bà,
ògɔ de lán n̄bɔtēne kù adi ifantē ero bà.

⁹ Ari yāka té gɔ oro wá,
gbē vāninɔ n̄i gēte kù íao.

¹⁰ Gbē mananɔ n̄i pɔnna ke
zī kù Luda fīna bōñne gbē vāninɔa,
kù ò n̄ gbá pipi n̄ aru gūn.

¹¹ Gbēnɔ n̄i pi: Gbē mananɔn láada vī fá!
Luda kun, àdi yākpate ke andunia gūn.

59

N̄ ma sí ma iberenɔa

Lè kù Dauda dà gɔɔ kù Solu gbēnɔ zī ò a dādā a bea ò a de.

¹ Ma Luda, n̄ ma sí ma iberenɔa,
n̄ ma bo gbē kù ò fùtemainɔ oĩ.

² N̄ ma sí yāvānikerinɔa,
n̄ ma bo gbēderinɔ oĩ.

³ N̄ gwa, òtēni ma kpákpa,
gbē pásinɔ ten fiti ke kúmao.
Dikiri, mádi taari ke durunna keñnero,

⁴ mádi zāñne yākearo,
akù ò kù kù soruo ò nakarama.
N̄ ma wēnda gwa n̄ fute n̄ mós n̄ kpámai!

⁵ Mókɔn Dikiri Luda Zīkaride, Isarailanɔ Luda,
n̄ fute n̄ wé tā buri kúnɔa n̄ pínki.

N̄sun bonkpede vāni kúnɔ wēnda gwaro.

⁶ Òdi era ò su ɔkɔsi dɔ,
òdi likara zō wēten,
òdi hùu kema lán gbēnɔ bà.

⁷ N̄ gwa, n̄ lé'i ten tɔ,
fēne kpá n̄ lén,
òdi pi gbēke teni n̄ maro.

⁸ Mòkɔ̀n sɔ̀ Dikiri, ndì ñ yáa dɔ̀,
ndì buri pìnɔ̀ lalandi ke ñ pínki.

⁹ Luda ma gbāna, ma wé dɔ̀nyĩ,
mòkɔ̀mmɛ ma aafialedi ũ.

¹⁰ Luda ni domɛnɛ arɛ a gbēke gūn,
ani tó mà yògɔ̀ ke ma zāngurinɔ̀a.

¹¹ Dikiri ó sēgbako, ñsun ñ dɛdɛro,
de ñ yā sún sá ma gbēnɔ̀guro yāi.

Ñ tó ò likara zɔ̀ ñ ñ kóte kū n gbānao.

¹² Yā kū àdi bo ñ lén bi durunna yāme.

Ñ tó ñ karambaanikena ñ kū,
zaakū òdi éke to òdi gbē ká.

¹³ Ñ ñ kakate kū pɔ̀fɛ̀o,
ñ ñ dúgu zɔ̀, òsungɔ̀ kun doro,
gbasa ògɔ̀ dɔ̀ ari andunia léa
kū Luda tɛn kí ble Yakubu burinɔ̀a.

¹⁴ Òdi era ò su ɔ̀kɔ̀si dɔ̀,
òdi likara zɔ̀ wɛ̀te gūn,
òdi hùu ke lán gbēnɔ̀ bà.

¹⁵ Òdi likara ògɔ̀ pɔ̀ble wɛ̀te,
tó odi káro, òdi wiki lé.

¹⁶ Makū sɔ̀, mani lè sí n gbāna yā musu,
mà ayuwii ke kɔ̀nkɔ̀ n gbēke yāi,
zaakū mòkɔ̀mmɛ ma aafialedi ũ,
mòkɔ̀mmɛ ma uteki ũ warikɛgɔ̀ra.

¹⁷ Luda ma gbāna, mani n táaki lé,
zaakū mòkɔ̀mmɛ ma aafialedi ũ,
Luda kū àdi gbēke kemene.

60

Óni zì ble kú Luda gbānao

Lè kú Dauda dà gɔ̀rɔ̀ kú à zìi ká kú Siria kú ò kú Mesopotamia bùsun kú Zoba
bùsuu gūnnɔ̀, akú Yoabu sù à Èdòmunnɔ̀ dèdɛ Guvvute Wisiden gbēnɔ̀n dúbu kuri
awɛ̀ɛpla.

¹ Luda, n pɔ̀ fɛ̀wáí,
n ɔ̀ gbàrɛwáí n ó zukūna.

Ñ era ñ arɛ dɔ̀wá sà.

² N tó ó bùsuu yìgá ari à pàra.

Ñ era ñ tata a gbèn,
zaakū à gɔ̀ kpámme.

³ N tó yā zì'ù sù n gbēnɔ̀a,
n ó káka kú í gbānao,
akú ótɛn tātantatan ke.

⁴ Ama n tuta dɔ̀ n vīnakerinɔ̀nɛ,
de ò le ò bo gbēnɔ̀ ságana léi.

⁵ Ñ wewá ñ ó sura ba kú n gàsá gbānao
de ókɔnɔ n gbɛ yenyɪdenɔ le ò bo.

⁶ Luda yā ò zaa a kúkia à pì:
Mani Sekemu kpaate kú kùwikio,
mani gba da kú Suko guvuteo.

⁷ Giliada bùsu bi ma pómɛ,
Manase burinɔ bùsu bi ma pómɛ,
Eflaimu burinɔ bùsu bi ma mɔfuraame,
Yudanɔ bùsu bi ma gɔome.

⁸ Mɔabunɔ bùsu bi ma ɔpipibɔɔmɛ,
madi ma kyate kátɛ Eɔɔmunɔ bùsun,
madi kùwiki dɔ Filisitininɔ bùsuua.

⁹ Dí mé ani gɛ kúmao wɛtɛ bīnide gūnn?
Dí mé ani domene are ari Eɔɔmunɔ bùsunn?

¹⁰ Luda, à de mɔkɔn mé n ɔ gbàrɛwái,
ndì bo kú ó zìkarinɔ doroo?

¹¹ Ñ ɔ dawá ó iberenɔ yái,
zaakú bisásiri kpányī bi yā pāmɛ.

¹² Óni zì ble kú Luda gbānao,
àkú mé ani gɛsɛ pétépete ó iberenɔa.

61

Kína aduakɛnaa

Dauda lɛɛ.

¹ Luda, ñ sá kpá ma wikilɛnaai,
ñ ma aduakɛna ma.

² Kunna zaa andunialɛa ma wiki lɛmma,
kú ma wɛndii gò lɛkɛɛ, akú ma n sisi.

Ñ gɛ kúmao gbɛsi kú à lei demala kínaa.

³ Zaakú mɔkɔmmɛ ma aafialekɪ ù,
ma uteki gbāna ù ma iberenɔ are.

⁴ Má ye màgɔ kú n ɔnn gɔrɔ sīnda pínki,
màgɔ sɔtɔna n orun.

⁵ Luda, zaakú n lé kú ma gbɛnne mà,
n n vīakerinɔ bakaa kpàma.

⁶ Ñ kína dɔ kú aafiaao,
ñ tó à ká a gɔrɔa.

⁷ Àgɔ kpata ble n dɔnaa gūn gɔrɔ sīnda pínki,
ñ a dákpa n gbɛkɛ kú n nánikɛnaao yái,

⁸ gbasa màgɔ n táaki lé lákú gu dīgɔ dɔ nà,
manigɔ lé kú ma gbɛnne fīna bo gɔrɔ sīnda pínki.

62

Ludame uteki ù

Dauda lɛɛ.

¹ Luda ado mé à tò ma laakari kpátɛna,

àkū mé àdi ma sura ba.

² Akūme ma gbèsi ũ ma surabari ũ,
madi gbàna lea, mani yīgā zikiro.

³ Gèn ũgban ániḡ fute gbēaa?

Áni a nɛ lán gbì kú à è à kpán
ke kara zī bàn yá?

⁴ A gona a tía lén áten kpákūsū,
ékɛtona mé àdi keáre nna.
Adi sa mana o gbēne kú léome,
akū adi n ká á swèe gūn.

⁵ Luda ado mé à tò ma laakari kpátena,
zaakū àkūme ma wé doi.

⁶ Akūme ma gbèsi ũ ma surabari ũ,
madi gbàna lea, mani yīgā zikiro.

⁷ Ma aafia kú ma bèereɛo di bo a kīnaame,
àkūme ma gbèsi gbàna ũ, ma uteki ũ.

⁸ Gbēnɔ, àḡ a náani vī gɔɔ sīnda pínki,
à á swè wēne, àkūme ó uteki ũ.

⁹ Talakanɔn de lán lé'īa bàme,
gbānadenɔn kú póke léiro.
Tó ò n yō kilooa,
n pínki nigō de fáuunle.

¹⁰ Àsun gbēble'ogɔ náani kero,
àsun īa dá kú kpáni póoro.
Tó á aruzeke ten kō,
àsun tó à á swè blero.

¹¹ Yā mèn don Luda ò,
yā mèn pla dínɔn ma mà:

Luda, mɔkɔn mé n gbàna vī,

¹² Dikiri, mɔkɔn mé n gbēke vī,
akū ndi fina bo baadine a yākenaaa.

63

Luda nidēnaa

Lè kú Dauda dà gɔɔ kú à kú Yuda gbárannan.

¹ Luda, ma Ludame n ũ,
mateni n are wete,
ma nini yenyī, mateni lukanyī
lán zīte kori kú à ye íi bà.

² Ma n e n kúkia,
ma wé sī n gbàna kú n gakuriolɛ.

³ Zaakū n gbēke manamene de wèndila,
n sáabukpana nigō da ma lén.

⁴ Manigō n tó kpá ari ma wèndi lén,
mani ɔ sé musu mà n sísi.

⁵ Ma nèε ni kā lākū òdi pò nna ble ò kā nà,
n táakilena nigò da ma lén kù ayuwiikεnaao.

⁶ N yá dì òmagu ma wútekia,
madi laasun lémma gwáani.

⁷ Ma sòtóna n orun, maten lè sí,
zaakū mòkòmmε ma kpanyĩri ũ.

⁸ Ma nini namma,
ń ma kūna n ɔplan.

⁹ Gbē kù òteni ma wεnɔ ni kakate,
ò gē zíte.

¹⁰ Luda ni tó ò ń dede kù fēnedaome,
ò gò gbēgbonnɔ pòble ũ.

¹¹ Kína sò ani pɔnna ke kù Ludaο.
Gbē kù òdi la da kù Ludaοnɔ ni a sáabu kpá,
ékedenɔ sò, ń lé nigò nakòana.

64

Ñ ma sí gbē vāninɔ ɔĩ

Dauda lēε.

¹ Luda, ñ ma ndana ma,
ñ ma bo ma ibεε kù òteni vīna damainɔ ɔĩ.

² Ñ ma ute gbē vāni kù ò lé kpàkūsūmainɔne,
yāvānikeri zukade pinɔ.

³ Òdi ń lé keke lán fēneda bà,
yā pāsínɔ dì bo ń lén lán kà sewede bà.

⁴ Òdi taarisaride dādā ò a pá,
òdi a pá kánto, vīna dì ń kūro.

⁵ Òdi té kákògu ń vānikena gūn,
òdi bàkpakpanna gusare yā gògò
òdi pi: Gbēke ni ó ero.

⁶ Òdi vānikena yā gògò ò pi,
yā kù o a lé kpàkūsū papana.
Bisāsiri nèεgūnyānɔ asiri zòkò.

⁷ Ama Luda ni ń pá kù kàao,
ani ń kīna kánto.

⁸ Ani tó yā kù ò ò wí ń musu,
gbē kù à ń é pínki nigò mì ke dékūdekū
ò pi taare.

⁹ Vīna ni gbē sīnda pínki kù,
oní Luda yākenanɔ baba,
onigò yā kù à kēnɔ laasun lé.

¹⁰ Gbē mananɔ, àgò pɔnna ke Dikiri gūn ò nai,
nèsepuradenɔ, àgò a táaki lé ń pínki.

65

Buri sīnda pínki wé dɔ Ludai

Dauda lèe.

¹ Luda, à kù ò n táaki lé Zaiṵ

ò lé kù ò gbènnenɔ fīna bo.

² Mɔkɔn kù ndi aduakena ma,
n kīnaan buri sīnda pínki ní sun.

³ Ó yā vāninɔ ó fú,

akū n ó taarinɔ kèwá.

⁴ Arubarikademε gbē kù n sè
n gē kāao n ɔnn ũ.

N kpé pɔ mananɔ m̀wá,

n kpé kù à kú adona pìi.

⁵ Ndi wewá kù yā mana naasidenɔ,

Luda ó Surabari.

Andunia lézεkidenɔ kù ísirabaradenɔ

wé dɔnyī n pínki.

⁶ N gbāna dānla,
n kpínɔ kè kù n ikoo.

⁷ Ndi ísira kù a sɔnɔ kīni kpáte,

ndi burinɔ zuka lákaínε.

⁸ N daboyānɔ dì swè kē

gbē kù ò kú zíteleanɔn,
òdi ayuwii dɔmma zaa ifāboki kpa
kù a léte kpao.

⁹ Ndi laakari dɔ anduniaa, ndi a gba í,
ndi taaki ká zítεnε, n swanɔn pana kù ío,
ndi tó pówenɔ kε, zaakū len n dìte lé.

¹⁰ Ndi í dagula ari búgbanɔ pa,

ndi gunɔ foko f̄ kù legūo,

ndi arubarika da pɔ kù à bùtenɔgu.

¹¹ Ndi arubarika da burazīn wè kù wèεo,
pɔble níside dì kóte n ágban.

¹² Pɔdádákinɔ sèla b̀tɔɔ kù s̀ente,

s̀sīnɔ pɔnna dà uta ũ.

¹³ Pɔkādénɔ dàgula n dádákinɔa,

pówε dàgula s̀s̀igerεei.

Òten pɔnna wiki lé, òten lè sí.

66

Luda sáabukpanaa

¹ Andunia gbē sīnda pínki,

à ayuwii kε Dikiria.

² À lè sí a tɔ gakurikε musu,

à a táaki lé à a tɔ bo.

³ À o Ludane: N yákenanɔn naasi vī,
n gbāna z̄skɔɔ dì tó n íberenɔ kā nate.

⁴ Andunia pínki dì kútenne,
òdi n táaki lé ò n tó bo.

⁵ À mọ́ à Luda yákenanọ́ gwa,
yá kú àdi ke bisásirinọ́ne naasi vī.

⁶ À ísira lì gukori ũ,
ò swa bikù gèse.

Ò ponna ke a yá musu.

⁷ Àdigō kí ble kú a gbānao goro sīnda pínki,
a wé digō kú burinọ́a.
Sāgbānadenọ́ sún dọ́ke k̄aaoro.

⁸ Burinọ́, à ó Luda sáabu kpá,
a táakilena gō dọ́ á lén.

⁹ À ó wèndi dàkpawere,
adi tó ó gbá sataro.

¹⁰ Luda, zaakū n ó lé n ó gwá,
n ó baasa lán andurufuu bà.

¹¹ N ó ká kpésiran,
n aso tikisii diwere ó kpe.

¹² N tò ò dìwá lán sō bà,
ó wé té mà, í dàóla,
akū n su kúoo nnamana kīnaa.

¹³ Mani su n onn mà sa'opọ́ kú òdi ká tén à té kú o,
mani lé kú ma kèmmnanọ́ fīna bo,

¹⁴ yá kú à bọ́ ma lén ma warikegoro.

¹⁵ Mani sa omma kú pọ́ mèkpananọ́,
mani sākaronọ́ kpátanne,
mani n gbagba kú zùsanọ́ kú blèkofininọ́o.

¹⁶ Àkōnọ́ kú á Luda vīna vīnọ́,
à mọ́ à ma á pínki,
mani yá kú à kèmene oáre.

¹⁷ Ma wiki lèa,
a táakilena da ma lén.

¹⁸ Tó ma yá vāni dà ma swèn,
de Dikiri gi ma yá mai.

¹⁹ Ama à ma yá mà,
akū à ma aduakena si.

²⁰ Arubarikademē Dikiri ũ,
adi gi ma aduakena mairo,
adi gi gbēke kèmenēiro.

67

Arubarika gbekana Luda

Lè kú òdi sí kú guruminọ́o.

¹ Luda, ò ó wēnda gwa,
n ān werewá n arubarika daógu,

² de andunia pínki gō n zé dō,

buri sīnda pínki dō lākū ndi gbē sura ba nà.

³ Ò n táaki lé Luda,
gbē sīnda pínki n táaki lé.

⁴ Burinɔ pɔnna ke à ayuwii ke,
zaakū ndi yákpate ke kú gbēnɔ a zéa,
ndi do andunia burinɔne are.

⁵ Ò n táaki lé Luda,
gbē sīnda pínki n táaki lé,
⁶ gbasá zīte póbile ke,
Luda ó Luda ni arubarika daógu.

⁷ Luda ni arubarika daógu,
andunia lézekidenɔ ni vīna ke ne ní pínki.

68

Luda zókóke

Dauda lèe.

¹ Luda fute, a ibereɔ fákɔa,
a zāngurinɔ bàa léne.

² Lākū túsukpe di gēte kú ĩao nà,
n̄ tó ò gēte le.

Lākū zósaa di yó té sare nà,
yāvānikerinɔ ni kakate Luda are le.

³ Gbē mananɔ sō ò pɔnna ke,
ò yáa dɔ Luda are,
ò vīvī kú pɔnna zókóo.

⁴ À lè sí Ludane à lé maa,
à di ludambɛ lukua, à a tó bo,
a tón Dikiri, à pɔnna wiki lé a are.

⁵ Kunna a kpé kú à kú adonaa gūn,
Luda bi tonenɔ demɛ,
gyaanɔnɔ zekūnwodemɛ.

⁶ Luda di be ke gbē kú à gbē vīrone,
àdi purusunanɔ bote à n̄ da nnamanan,
sāgbānadenɔ sō onigō kú gu kori gūmme.

⁷ Luda, kú n do n gbēnɔne are,
gɔɔ kú n táa ò kūnwo gbārannan,

⁸ zīte yīgāyīgā, ludambɛ legū gbāre n are,
mɔkɔn Luda kú n yā ò Sinai kpi musu,
Luda, Isarailanɔ Luda.

⁹ Luda, n mùsɛɛ pisi n̄ būsua baala'i,
n n gbē busananɔ gbà gbāna.

¹⁰ N gbēnɔ vùte a gūn Luda,
akū n wēndadenɔ gbà pó n manake yāi.

¹¹ Dikiri yā ò,
akū nɔgbēnɔ gō a baarukparinɔ ũ dasi.

12 Kínano kú n̄ z̄ikarin̄o ten bàa lé likalika,
n̄ogbē kú ò ḡō ben̄o teni n̄ p̄óno kpaatete.

13 Bee kú a wute a kp̄asa guragura,
andurufu í kú ma potēne d̄ember̄en̄o,
a k̄án̄o ten té ke lán wuraa bà.

14 Kú Gb̄anas̄indapinkide kínano f̄ák̄ōa,
ò k̄òte Zalam̄o kp̄ia lán legūgb̄ee bà.

15 Basā kpi gakuri vī,
Basā kpi m̄is̄ont̄en̄on̄o dasi.

16 Ák̄ōn̄o kpi m̄is̄ont̄en̄o,
b̄óyāi át̄en̄ kpi kú Luda s̄e
a k̄ibleki ū gwa kú n̄es̄eḡōbaao?
Gwen Dikiri niḡō kun ḡw̄o s̄inda p̄ínki.

17 Luda s̄ōgon̄o lé v̄īro,
à kà dúbu leu ūgbangba,
Dikiri b̄oō zaa Sinai,
à s̄ù à k̄ipa a gu kú à kú adonan.

18 N̄ fute n̄ ta musu dona z̄iz̄on̄one are,
n̄ gba s̄i gb̄ēn̄o ari kú s̄āgb̄anadeno,
akū n̄ vute gwe, Dikiri Luda.

19 Arubarikademe Dikiri Luda ó surabari ū,
ākūme àdiḡō ó ason̄o sena lākū gu diḡō d̄o nà.

20 Ó Luda bi Luda kú àdi n̄ sura bame,
Dikiri Luda mé àdi ó bo ga léi.

21 Luda ni a ib̄eren̄o m̄i w̄iw̄iñne,
b̄is̄āsiri mikā d̄ore kú ò té n̄ durunnaano.

22 Dikiri pi: Mani n̄ b̄ote Basā b̄usun,
mani n̄ b̄ote ísira l̄on̄,

23 de à á gbá ya á ib̄eren̄o arun,
á gb̄ēdan̄o ni néne mat̄en̄ ò n̄ baka ble.

24 Luda, o n̄ gb̄ēno è ò t̄étek̄ōi,
ma Luda ma Kína, òten su n̄ kúkia.

25 L̄es̄irin̄on̄o té are, batan̄on̄o té n̄ kpe,
n̄okpare s̄ēḡēs̄ēḡēparin̄on̄o té n̄ guragura.

26 À Luda t̄ó bo pari k̄ōkakaranaa gūn,
à Dikiri s̄áabu kp̄á ák̄ōn̄o Isaraila burin̄o.

27 Né kp̄ede Biliaminu burin̄on̄o té are gwe,
abire ḡbera Yudan̄o k̄in̄eno kú n̄ gb̄ēno
kú Z̄ebuluni buri k̄in̄eno
kú Nafatali buri k̄in̄eno.

28 Luda, n̄ n̄ gb̄ana m̄owere,
Luda, n̄ bo kú n̄ gb̄ana kú n̄ m̄owere yāo.

29 Kínano ni sunne kú n̄ gban̄o
n̄ kp̄é kú à kú Yurusalemu yāi.

30 N̄ kp̄ak̄ē Misila íten̄ob̄ōi,

ò pata burinò zùsanò a kù ò gbènò.
 Ò andurufu gò tórma,
 ò gbè kù zìkanaa di kènnè nnanò fàkò.

³¹ Misilanò ni zìrinò gbaremma,
 Etiopianò ni ò òmma, Luda.

³² Andunia kpatablerinò, à lè sí Ludanè,
 à Dikiri táaki lé,

³³ àkù kù à di ludambè kù à kun zaa zìzì.
 À ma, àtèn pùtá gbánagbána.

³⁴ À Luda gbána kpàkpa kè,
 ò a zòkòkè dò Isarailanò,
 a gbána kù ludambè.

³⁵ Luda, ò naasi ví n kúkia,
 Isarailanò Luda di gbána kù ikooò kpá a gbènò.

Arubarikademè Luda ù!

69

Wétammaana gùn aduakènaa

Dauda lè.

¹ Luda, ò ma sura ba,
 zaakù í ma kù ma wakalè.

² Foko teni ma mó ma ka zà,
 gèsepèteki kunlo,
 ma kpatè í lòkoton,
 ísò tèn damala.

³ Ma wiki lè ma kpasa,
 ma kòtoo nà,
 ma wé dò ma Ludai
 ari ma wé tèn sira kù.

⁴ Gbè kù ò zámagu pánòn
 dasi de ma mikála.
 Ma iberenòn lé víro,
 ò ye ò ma de pòke wínnè sari.
 Pó kù mádi a kpáni oron
 ò pì mà kpámma.

⁵ Luda, ò ma yònkòyànò dò,
 ma taarinòn utenannero.

⁶ Dikiri Luda Zìkaride,
 gbè kù ò wé ònyĩnò
 òsun tó wé'í ò kù ma yáiro.
 Isarailanò Luda,
 gbè kù òdi n ki wetenò
 òsun tó ò tó yaka ma yáiro.

⁷ Zaakù n yáin matèn sòsòna fò,
 akù ma gasuu gò kpá ma wéi.

⁸ Ma gò zítò ù ma gbènò té,
 ma gò boado ù ma da bedenò té.

9 N ɔn yá ma kú gbāna manamana,
gbēnɔ dɔkɛna kúnwo gòmɛnɛ.

10 Tó ma lé yí pɔsira gūn,
òdigɔ ma sɔsɔ.

11 Tó ma uta kasanɔ ñfīma,
òdigɔ ma lalandi kɛ.

12 Gbē kú ò vutena gānuleanɔ di ma pi,
ígbānamirinɔ di lè da ma yāi.

13 Ama tó à gɔ̃ ma yāi, Dikiri,
mɔkɔn manigɔ wé kemma a gɔɔa.

Ñ wema Luda n gbēke zɔkɔ yāi,
n̄ ma sura ba yāpura.

14 Ñ ma bo fokon,
ñsun tó mà vl̄nlo.
Ñ ma bo í lòkoton,
n̄ ma sí ma zāngurinɔa.

15 Ñsun tó ísɔ damalaro,
ñsun tó mà kpátɛ í lòkotonlo,
ñsun tó wɛɛ tatamalaro.

16 Ñ wema Dikiri, zaakú n gbēke mana,
n̄ arɛ dɔma n sùru zɔkɔ̃ gūn.

17 Ñsun mikpɛɛ zu n zòbleriinero,
n̄ wema likalika,
zaakú ma gɔ̃ kagura gümme.

18 Ñ namai n̄ ma mì sí,
n̄ ma sura ba ma íberɛnɔa.

19 Ñ ma sɔsɔna dɔ̃
kú ma wé'idammanaao kú ma kpebonaao,
nten gbē kú ò ma kúna kú yāonɔ e.

20 Sɔsɔnaa ma swèɛ zò, ma gɔ̃ gbāna sari,
gbē kú ani ma wēnda gwan ma wètɛ,
mádi lero,
gbē kú ani ma nèse kpátemenen ma wé d̄i,
à kunlo.

21 Ò ɛzɛ vāni kàmɛnɛ pɔ̄blen,
kú ími ma kú, ò sèwē kpàkpāa kpàma mà mi.

22 Ñ dikpɛkɛna gɔ̃ñne tankute ũ
à n̄ kú à yā lúrine.

23 Ñ wé sira kú de òsun gu ero,
n̄ wó gɔ̃ kokona.

24 Ñ n pētɛ kipańma,
n̄ n pɔfɛ pāsī pisińma.

25 Ñ bɛ gɔ̃ bezī ũmɛ,
n̄ gbēke súngɔ̃ kun de à vute n̄ kpén doro.

26 Zaakú òdi wé tā gbē kú n n̄ lénɔa,
òdi gbē kú n n̄ kīnnao wāwā yā o.

27 Ñ ñ yā sīnda pínki taari diñne,
 ñ baka súnḡḡ kú n surabanaa gūnlo.

28 Ñ ñ tó gogo wēndi takada gūn,
 ñ tó súnḡḡ kú kú gbē manano tóoro.

29 Luda, má kú wāwā kú yā'ummanaao gūn,
 ñ ma sé lei de mà bo aafia.

30 Mani Luda tó bo lèsinaa gūn,
 mani a sáabu ke mà a tó sé lei.

31 Abirekū ni ká Dikirigu de sa'ona kú zùuola,
 bee zùsane kú à bēne vī.

32 Takasidenḡ ni e ò ponna ke,
 ákōnḡ Luda ki weterinḡ nigḡ wēndi vī.

33 Zaakū Dikiri dì wēndadenḡ yā ma,
 àdi a gbē kú ò de zìzḡ ùnḡ gya boro.

34 À a táaki lé musu kú zītēo,
 ísira kú pó kú ò kú a gūnnḡ pínki.

35 Zaakū Luda ni Zaiḡ sura ba,
 ani era à Yuda wētēnḡ káte,
 a gbēnḡ ni vuten ñ pó ũ.

36 A zòbleri nēnḡ mé ḡḡḡ vī,
 gbē kú ò ye a tó nnainḡ nigḡ kún.

70

Wikilena surabarii *(Zab 40:14-18)*

Dauda lēe.

1 N yā nna Luda, ñ ma mì sí,
 Dikiri, ñ ke likalika ñ mós ñ kpámai.

2 Ñ tó wé'i gbē kú òteni ma we ò ma denḡ kú,
 ò ñ mì pétē.

Ñ tó gbē kú ò ye mà sunyī lenḡ kpe li,
 ñ ān ḡḡ sisina.

3 Gbē kú òdi omene, taare, taarenḡ,
 ñ tó ò era kú wé'iyáo.

4 Gbē kú òteni n ki wetenḡ pḡ kemma nna ò yáa dḡ,
 gbē kú ò ye ñ surabanaainḡ ḡḡ pi Luda zḡkḡ.

5 Takaside wēndademe ma ũ,
 Luda, ñ ke likalika.
 Mḡkḡmme ma kpanyīri ũ kú ma surabarii,
 Dikiri, ñsun gi kero.

71

Mare zḡkḡ aduakēnaa

1 Dikiri, mḡkḡnn ma nanyī,
 ñsun tó wé'i ma kú zikiro.

2 Ñ ma bo ñ ma mì sí n manakena yāi,

̀̀n s̄́a kp̄́amai ̀̀n ma sura ba.

³ ̀̀nḡs̄ de ma uteki gb̄̀e k̄́u maniḡs̄ ḡ́e uten ũ.

N dite ̀̀n ma sura ba,
ma gb̄̀esi k̄́u ma zeki gb̄̀anaoome n ũ fá!

⁴ Ma Luda, ̀̀n ma bo yāv̄nikerin̄o ɔ̄i,
̀̀n ma sí gb̄̀e v̄ani pás̄in̄o.

⁵ M̄ok̄ōnn ma wé d̄onyī, Dikiri Luda,
m̄ok̄ōnn má n náani v̄i zaa ma kefen̄nakeḡoɔa.

⁶ Ma gb̄̀ana l̄emma zaa ma iḡoɔ,
m̄ok̄ōn mé n ma bo ma da n̄esen.
N táakin madiḡs̄ lé.

⁷ Ma kunna de yābonsare ũ gb̄̀en̄one dasi,
zaakū m̄ok̄ōmm̄e ma uteki gb̄̀ana ũ.

⁸ N táakilena diḡs̄ da ma l̄én,
madiḡs̄ n manake bo k̄́onk̄o k̄́u ɔ̄k̄osio.

⁹ ̀̀nsun p̄́a kp̄́amai ma z̄ik̄uk̄ena ȳairo,
̀̀nsun ma zuk̄ūna ma gb̄̀ana lakana ȳairo.

¹⁰ Zaakū ma iberen̄o teni ma pi,
ma weterin̄o ten lé kp̄́ak̄ūs̄ūmai ma w̄endi bona ȳai.

¹¹ Ò pi: Luda ḡime, ò péa ò k̄́u,
gb̄̀eke kun k̄́u à a sura baro.

¹² Luda, ̀̀nsunḡs̄ k̄́u k̄́ūmao z̄àro,
ma Luda, ̀̀n ke likalika ̀̀n m̄ó ̀̀n kp̄́amai.

¹³ ̀̀N tó wé'i gb̄̀e k̄́u òten ȳa diman̄o k̄́u
de ò kakate,
̀̀n tó s̄s̄ōna da gb̄̀e k̄́u òten wé t̄āman̄o la
de ̀̀n tó yaka.

¹⁴ Makū s̄s̄, ma wé niḡs̄ d̄onyī,
maniḡs̄ n táaki lé màḡs̄ ḡ́e.

¹⁵ N manak̄ena niḡs̄ da ma l̄én ḡoɔ s̄inda p̄́inki
k̄́u n surabana k̄́u má a lé d̄ōroo.

¹⁶ Mani su mà n z̄ōk̄ōk̄eyān̄o o Dikiri Luda
n m̄èn do manak̄en mani da gb̄̀en̄one.

¹⁷ N ȳa d̄āmen̄e zaa ma kefen̄nakeḡoɔa,
Luda, ari tera mateni n yābonsaren̄o o'o.

¹⁸ Bee k̄́u ma z̄i k̄́u, ma m̄ik̄ā pura,
̀̀nsun ma t̄ónlo, Luda,
de mà le mà n gb̄̀ana baba teraden̄one,
mà n gb̄̀anak̄eȳa da gb̄̀e k̄́u òten futen̄one ̀̀n p̄́inki.

¹⁹ Luda, n manak̄enaa z̄s̄ susunen̄o,
n ȳa z̄ōk̄ō k̄́e, d̄in oni lek̄ōa k̄́unwoo?

²⁰ N t̄o wari pás̄i ma le dasidasi,
ama ̀̀ni era ̀̀n ma gba w̄endii do,
̀̀ni era ̀̀n ma bo z̄i te.

²¹ ̀̀ni ma bèere karam̄ene,

ĩni era ñ ma laakari kpátemene dɔ.

²² Ma Luda, mani n sáabu kpá
kū mɔɔɔɔ n náani yáí.
Isarailanɔ Luda kū ñ kú adona,
mani n táaki lé kú gidigboo.

²³ Ayuwii nigɔ dɔ ma lén,
makū kū n ma miì si mani n táaki lé.

²⁴ Manigɔ n manakena o gɔɔ sɛnda pínki,
zaakū wé'i gbē kū ò ma wete kū vānionɔ kù,
ò gɔ́ bídi gūn.

72

Aduakena kɛnane

Sulemanu lèe.

¹ Luda, ñ dada kɛnane à yákpate ke kū yápurao,
ñ tó kína yā mana ke lākū ndi ke nà,

² de à do n gbēnɔne are a zéa,
à yā gɔgɔ talakanɔne súsu,

³ gbasa kpínɔ ni su gbēnɔne kū aafiaao,
sísínɔ ni tó ògɔ kú nnamanaa gūn.

⁴ Kína ni tó yā bo kū talakanɔ nna,
ani takaside néɔ sura ba,
ani gbānamɔnnerinɔ dúgu zɔ.

⁵ Anigɔ kun lākū ifantē digɔ kun nà,
lán mɔvura digɔ kun nà wé kú wéeo.

⁶ Anigɔ de lán kabura legū bà,
lán mɔɔ kú àdi pisi zíteaa bà.

⁷ Gbē mananɔ ni ɔ tá a gɔɔa,
nnamana nigɔ zɔkɔ ari mɔ súnigɔ kun doro.

⁸ Ani kí ble zaa ísira bara la kū bara direo,
sena zaa Yuflati ari gena andunia léa.

⁹ Buri kū ò kú gbáranna gūnnɔ ni su ò kútene,
a ibereɔ ni wúte kū kùaa a are.

¹⁰ Tasisi kína kū ísira bara kɛnanɔ ni táfe bone,
Seba kū Seba kɛnanɔ ni su ò gba dane.

¹¹ Kɛnanɔ ni su ò kúte a are ñ pínki,
buri sɛnda pínki ni donyí.

¹² Zaakū ani wēndade kū ñ wiki dɔnɔ bome,
ani takaside kū ò kpanyíri víronɔ sura ba.

¹³ Ani gbānasaridenɔ wēnda gwa,
ani takasidenɔ bo ga léi.

¹⁴ Ani ñ bo gbānamɔnnerinɔ kū gbē pásínɔ ɔí,
zaakū à ye ñ arukɔtenaairo.

¹⁵ Luda kína dɔ kú aafiaao!
Ògɔ a gba Seba búsú wuraa,

ògõ wé kenε Ludaa lakanaa sari,
ògõ sa mana one gɔɔ sɪnda pínki.

16 Ñ tó burapɔɔ ke a bùsun manamana,
a lán gõ da sɪsɪnɔ musu sí,
ò né i ò pia lán Lɛbana lákpe bà,
ò gbā lán kásapli bà sɛnte.

17 Ñ tó a tó gõ kun gɔɔ sɪnda pínki
lán ifántɛ bà,
buri sɪnda pínki ni arubarika le a gāi,
oní a tó nna sí.

18 Arubarikaden Dikiri Luda, Isarailanɔ Luda!
Àkū mé àdi yābonsarenɔ ke ado.

19 Ògõ a tó gakuride bo gɔɔ sɪnda pínki!
À tó a gakuri da anduniala pínki!
Aami! Aami!

20 Yεε né Dauda aduakena lén gwe.

TAKADA AAKɔDE

Zabura 73-89

73

Yāvānikerinɔ nmananaa

Asafa lèε.

1 Luda di yā mana ke Isarailanɔne yāpuramε,
atɛnsa nèsepuradenɔ.

2 Makū sɔ, ma ka kāni lɛtena,
ma gbá ye à satamε yā.

3 Kū ma yāvānikerinɔ kunna mana è,
ma ìadārii pìnɔ gwena ni dè.

4 Yake di kpáñnerɔ,
aafia m̀d̀m̀ma akūsɔ ò mèkpana.

5 Òdi wari ke lán dakenɔ bàro,
òdi gyā ke lán dakenɔ bàro.

6 Òdi ìadāna da ñ wakan lán m̀wɔwakarε bà,
òdi pásìke da p̀kɔkasa ũ.

7 Ñ swèè kè gbāna kū yāvānikenaa,
yā bène ñ nèseε pà.

8 Òdi gbɛ lalandi ke òdi yā vāni lir̀m̀ma,
òdi gbāna m̀d̀m̀ne ñ z̀k̀k̀ke yāi.

9 Òdi pi: Luda kipa ò ɔsi ká,
akūsɔ ñ yā mé àdi ble andunia gūn.

10 Abire yāi òdi era ñ kpa,
òdi yā kū ò ò pínki sí yāpura ũ.

11 Òdi pi: Luda d̄s m̀ámεε?
Luda Musude d̄sna kà le yá?

12 Ñ yāvānikerinɔ gwa, òdi yāke damu kerɔ,
 n gwenaa digɔ kara gɔɔ sīnda pínki.

13 Ase ma nèse pura pān yá?
 Ma a ɔ bòte taarin swáswa páme yá?

14 Ndigɔ ma gbē gɔɔ sīnda pínki,
 ndigɔ ma sã gágamene lákū gu digɔ dɔ nà.

15 Tó ma ze kú yā dí taka onaaɔ,
 abirekū nigɔ de bona n gbēnɔ kpɛ yā ũme.

16 Kū ma laasunn lè yā pīia de mà dɔ,
 à kèmene zī'ū.

17 Sé kú ma gē Luda kúkia,
 gbasaa ma wé kè lákū oni láka nà.

18 N n dá guzāre kpa yāpura,
 ndi ɔ sōnyī ò léte ò kakate.

19 Òdi gɔ kakatena pɔ ũ kánto,
 vīnapɔnɔ di n le ò láka.

20 Lákū nana di gēte kú ũao nà tó gbē vù,
 tó n fute Dikiri, ñ tó ò gēte le.

21 Kū ma nèsee yàka,
 akūsɔ ma pɔ sira kù,

22 ma ke yōnkɔ, má yāke dōro,
 ma gōnne lán nòbɔsēnte bà.

23 Bee kú abireo madigɔ kú kúnwo,
 n ma kūna ma ɔplaa.

24 Ndì domene are kú n lédammao,
 ñni láka ñ ma sí n gakuri gūn.

25 Dín ma wé dɔi musu n baasii?
 N baasiro póke ni teni ma de andunia gūnlo.

26 Bee tó ma mē kú ma swēɛo ten láka,
 Ludame ma swē gbānaleki ũ,
 àkūme ma baka ũ gɔɔ sīnda pínki.

27 Gbē kú ò kēmmanɔ ni láka,
 ñni gbē kú ò bò n kpenɔ kakate.

28 Luda, ma nanyīna mé à kèmene nna,
 Dikiri Luda, ma n ke ma uteki ũ,
 mani n yākenanɔ babañne.

74

Wikilena Ludai a kpé kú ò wì yai

Asafa lèe.

1 Luda, bóyái n giwái ari gɔɔ sīnda pínkii?

À kè dera n pētē ten fute n kpàsa sánɔii?

2 Ñ tó gbē kú n n sí zaa zīnɔ yā dɔngu,
 buri kú n bò ò gɔ n pɔ ũnɔ

kū Zaiṣ kpi kū n kè n kúki ũo.

³ N iberenṅ n kúki wì ò dāte mámmam,
 ñ dɔdɔi ñ gwa, à gbòro pínki.

⁴ N zāngurinṅ zuka kàkara gu kū odi danlen,
 ò ní zīda tutanṅ pēte gwe sèeda ũ.

⁵ O è, ní kpása dɔ musu,
 òten ke lákū òdigṅ dāko gbē nà.

⁶ Lí ana mana kū ò nàna n kpé kpataaa,
 ò gbè ò gbòro kū kpásao kū adao.

⁷ Ó tē sṅ n kúkia à kòte,
 ò tò kpé kū n tó kúaa pii gbàa lè.

⁸ Ò ò ní nēsen: Ó ɔ tṣrúma mámmam.
 Ò tē sṅ ó bùsu aduakekpēnṅa.

⁹ N kpé sèedanṅ kun doro,
 annabi ke kun doro.
 Ónigṅ kun le ari bɔremee?

Ó gbēke dōro.

¹⁰ Luda, ñni tó n iberenṅ gṅ n yáa dɔ ari bɔremee?
 N zāngurinṅ nigṅ n gya bo lakanaa sarin yá?

¹¹ Bóyain n ɔ kakūnnaa?

Ñ ɔ go n kúaaa ñ ní dede.

¹² Ludame ma kína ũ zaa káaku,
 àkū mé àdi gbē sura ba andunia gūn.

¹³ Mɔkṅn mé n ísira zṅkṅre kū n gbānao,
 n kwá kāsaraa mìnṅ wìwì í gūn.

¹⁴ N Misilanṅ kàkate gwe,
 n ní gēnṅ kpà gbáranna nṅbṅnṅa pṅble ũ.

¹⁵ N swanṅ bò n zé wè ísēbokinṅne,
 n swa kū a í babana vīro zṅkṅre.

¹⁶ Fānantē kū gwāanio de n pṅ ũ,
 n mṅvura kū ifántēo kúki kèñne.

¹⁷ Mɔkṅn mé n andunia lézekinṅ dà pínki,
 n sakare kū bunsireeo gṅ ɔ dìte.

¹⁸ N yá kū n iberenṅ dṅ yā dṅgu Dikiri,
 yṅnkṅnṅ n tó gya bò.

¹⁹ Ñsun n potēne kpá nṅbṅ pāsīnṅaro,
 n gbē wēndadenṅ yā sún sānguro.

²⁰ Ñ laakari dɔ n bàka kunna kūoṅṅṅ,
 zaakū ó bùsu gusarenṅ pásí kù pínki.

²¹ Ñsun tó ó gṅnawēndadenṅ boru kpé kū wé'ioro,
 ñ tó wēndadenṅ kū takasidenṅ n táaki lé.

²² Luda, ñ fute ñ ní kí kū n zīdao,
 ñ n yá kū yṅnkṅnṅ ten dɔ zēnaa sari ma dé!

²³ Ñsun zuka kū n iberenṅ ten kányí kpá sàkotoro,

n zāngurinɔ kīni dīgɔ dɔ lakanaa sari.

75

Ludame yākpatekeri ũ

Asafa lɛɛ.

¹ O n sáabu kè Luda, o n sáabu kè.

Tó ò n yābonsarɛnɔ bàba, ndīgɔ kú káni.

² Luda pì: Ma gɔrɔ dìtɛ
kū mani yākpate ke a zéa.

³ Tó andunia ylgā kū gbē kū ò kunnɔ n pínki,
makū mé madì a gbègbanɔ kū gíngin.

⁴ Madì o zídabirinɔne òsun ìa dāro,
madì o yāvānikerinɔne òsun kùa biriro.

⁵ Àsun kùa biri ludambɛaro,
àsun waka nɔnɔmairo.

⁶ Zaakū gbāna dì bo ifáboki kpa ke a lété kparɔ,
àdi bo gbárannanlo,

⁷ Ludame yākpatekeri ũ,
àkū mé àdi gbē do lago à gbē do kara.

⁸ Toko kú Dikiri ɔī, í gbāna kán à pà,
àtɛn sɛn a pɔfɛ ũ fùuu.

Àdi atɛ andunia yāvānikerinɔa n pínki,
òdi mi à láka láí kú a gbɔɔo.

⁹ Makū sɔ, manigɔ yá pì o gɔrɔ sīnda pínki,
mani Yakubu Luda táaki lɛ.

¹⁰ Mani yāvānikerinɔ bɛnɛ é'ɛ,
gbē mananɔ bɛnɛ sɔ, mani sé musu.

76

Ludame zìblena gbāna ũ

Asafa lɛɛ. Òdi sí kú guruminɔo.

¹ Ò Luda dɔ Yudanɔ bùsumɛ,
a tɔ zɔkɔ Isarailanɔ té.

² A bizakuta kú Salemu,
a kúki kú Zaiɔ.

³ Zaa gwen à kà wānanɔ è'en
kú sɛgbakonɔ kú fɛnedanɔ kú zìkabɔnɔo.

⁴ Ndi gu pu ndīgɔ té ke,
n zɔkɔke de kpi kú ò kun gɔrɔ sīnda pínkinɔla.

⁵ N kùgbānadɛnɔ gɔkeɔnɔ sīmma,
ò wutena kú ga'io,
gɔ gbāna pìnɔ doke dí fɔ à a ɔ sèro.

⁶ Yakubu Luda, n kpākɛnyī,
akū sɔdenɔ kú n sɔnɔ gɔ katena gɛnɔ ũ.

⁷ Mɔkɔn mé n naasi vī ndo,

tó n pɔ̀ bòn yīn,
 dí mé ani fɔ̀ à zε n arεε?
 8 Zaa musu n yákpate kè,
 akū vīna andunia kù, à yīte kítikiti,
 9 zī kū Luda, n fute ñ yā gɔ̀gɔ̀ anduniane
 de ñ gbānasaridenɔ̀ sura ba.

10 N pɔ̀fēna gbēnɔ̀i dì n tɔ̀ bo,
 n pɔ̀fē kpara digɔ̀ dɔ̀ n pi.

11 À lé ke Dikiri á Ludaa à a fīna bo.
 Ákɔ̀nɔ̀ kú á likanawáinɔ̀, à mɔ̀
 à Luda kú à de ògɔ̀ a vīna vī gba pɔ̀.

12 Àdi kpatablerinɔ̀ ká kpáte,
 àdi tó vīna andunia kīnanɔ̀ kú.

77

Luda kpányī begekēna wari gūn

Asafa lēε.

1 Ma lé zù Ludai ma a sisi,
 ma wiki lè Ludaa de à ma yā ma.

2 Kū má kú wari gūn ma Dikiri ki wète,
 ma ɔ̀ sè musu gwāani kámmabonaa sari,
 ma laakari gi kpátei.

3 Kū ma laasun tà Luda kīnaa, akū ma á'á,
 kú ma dɔ̀ a yān, ma gɔ̀ kpam lεεkεε.

4 N tò ma wé tē i'onaa,
 ma gɔ̀ bídi gūn má dɔ̀ deran ma ò nàro.

5 Ma dɔ̀ yā zīnɔ̀n
 kú wè kú ò gètenɔ̀.

6 Ma laasunn lè ma swèε gūn gwāani,
 ma a zīda là mà wete mà dɔ̀.

7 Ma pi: Dikiri giwai sánsánn yá?
 A pɔ̀ ñi ke nna kúoo doroo?

8 A gbēke làka mámmann yá?
 A yā nigɔ̀ futena gɔ̀rɔ̀ sīnda pínkin yá?

9 Ó wēndagwana yā sà Ludagun yá?
 A pɔ̀ fēwái, ani wēnda kεwεε doroo?

10 Akū ma pi: Yā kú à ùman dí.
 Luda Musude ɔ̀ būsawεε.

11 Mani laasun lé Dikiri yābonsarenɔ̀a,
 mani dɔ̀ yā kú à kè yānɔ̀n.

12 Mani n daboyákenanɔ̀ laasun lé pínki,
 mani n yázɔ̀kɔ̀kenanɔ̀ da ma swèn.

13 Luda, n zé kú adona.
 Dikiri kpate zɔ̀kɔ̀ mé à kà lán ó Luda bàa?

14 Mɔ̀kɔ̀mmε Luda yābonsarekεri ũ,
 n n gbāna mò burinɔ̀ε.

15 N n gbɛnɔ sura bà kù n gàsá gbānao,
ókɔnɔ Yakubu kù Yusufu burinɔ.

16 Kù ísira wé sinle Luda,
kù ísira wé sinle, akù à kótɔ kpá,
à yìgáyìgā ari a lòkoton.

17 Ludambɛ í kòtɛ,
surapatana kīni dɔ musu,
n kànɔ tɛn fā legūpina ũ.

18 N pūtāna kīni dɔ zàgá'īa gūn,
n legūpinaa andunia pù pinki,
zītɛ kè giri à yìgáyìgā.

19 N zé dà ísiran,
n gēki kè í zókɔnɔ dagura,
odi n gèsegbɛ ero.

20 N do n gbɛnɔnɛ arɛ lán sá kpāsaa bà
Musa kù Harunao gāi.

78

Lè kù Isarailanɔ yā ó gbáo laakarīi

Asafa lɛɛ.

1 Ma gbɛnɔ, à ma yādannɛna ma,
à sá kpá ma yāi.

2 Mani yā oáre kù yáasio,
mani yā kù à utɛna zaa zī bɔkɔtɛáre,

3 yā kù o mà akūsɔ ó dɔ,
yā kù ó denɔ bàbawɛre.

4 Ōni yā pì utɛ ó nɛnɔnɛro,
óni Dikiri táakilɛna da ó daikorenɔnɛ,
a gbāna kù yābonsarɛ kù à kɛnɔ.

5 À yā dītɛ Yakubu burinɔnɛ,
à a doka dà Isarailanɔnɛ,
à dītɛ ó dizinɔnɛ ò tó n nɛnɔ dɔ,

6 de à gɔ n buri kù ò kpɛnɔnɛ futeokarayā ũ,
ghasa ò fute ò dada n nɛnɔnɛ se,

7 de ò le ò Luda náani kɛ,
a yākenanɔ sún sǎnguro,
ama onigɔ a yāditenanɔ kùna.

8 Ōgɔ de lán n dizinɔ bàro,
zaakū ò sǎgbāna kè ò gi Luda yāi,
n swè kú Ludaaro, ò yāpura vīnɛro.

9 Eflaimu burinɔ bi kàzurinɔmɛ,
akū ò bòru kpɛ zli gūn.

10 Odi ze kù Luda bàka kunna kúńwo yāoro,
ò gi té a dokaiii.

11 A yākenanɔ sǎngu
kù yābonsarɛ kù à mòńnɛnɔ.

12 À daboyānɔ kè n dizinɔ wára

Zoã wēte gūn, Misila būsun.

13 À ísira zòkõre à bikù kúíwo,
à tò í gò zena lán bīni bà.

14 À dònne are téluku gūn fānantē,
gwāani sō kù té gupurao.

15 À gbèsi pàra gbárannan,
à í kpámma zòkõ lán ísira'ì bà.

16 À tò í bòíne gbèn,
à tò í bàa lè lán sèbèe bà.

17 Akū ò kpé òten durunna kene,
ò gí Luda Musude yā mai gbárannan.

18 Ò Luda lè ò gwà kù nèse plao,
ò ní poyeina pòble gbèkaa.

19 Ò Luda vāni bò ò pí:
Luda ní fō à ó gbá pòble gbárannan la yá?

20 Bee kù à gbèe lè, í bò à dàgula,
ani fō à pòble ke nòbò kpáwá dō yá?

21 Kù Dikiri yā pìi mà, à pò fè,
akū té fùte à dà Yakubu burinola,
à pòfè kipa Isarailanõa.

22 Zaakū odi Luda yā síro,
odi a surabana gbāna náani kero.

23 Bee kù abireo à yā dìte ílukune,
à musu zé wè,

24 akū à mana kòteíne ò blè,
à pòble kù à bò musu kpámma.

25 Ò malaikanõ pòble blè,
à zānaa kèíne, à gè òla.

26 À tò ía gbāna bò ifáboki kpa,
à pè gènonmidõki kpa íaa dō kù a gbānao,

27 akū à nòbò kòteíne dasi lán lukutē bà,
bānõ dàníla lán ísiralè būsua'tē bà.

28 À tò ò kípakipa ní bùran,
ò gò kátè likana ní kpénoí.

29 Luda pò kù òteni a ní denõ kpámma,
akū ò blè ò kà gíngin.

30 De a ní kpé à borúma,
gõrõ kù pòble pí kpé da ní lén,

31 Luda pòfè fùteíyí,
à Isaraila gõ gbānanõ dède,
à ní kefennanõ lè à nè.

32 Bee kù abireo ò kpé òten durunna ke,
bee kù a yābonsarekenanõ, odi a náani kero.

33 Akū à ní wèndii kèíne pā lán lé'íà bà,
à tò sunyí ní lé.

34 Tó à ní gbèkenõ dède, òdi a ki wete,

òdi era ò are dɔa kũ wánao.

35 Akũ ò òn sà kũ Ludame ní gbèsi ũ,

ò d̄s̄ kũ Luda Musudeme ní surabari ũ.

36 Gɔɔ kũ sà òdi lé maa,

òdi éke tone,

37 ní swè kúaro,

ò a bàka kunna kũńwo yá gbòro.

38 Àpi s̄s̄ à ní wènda gwà,

à ní durunnano kèńma, adi ní kakatero.

Àdiḡs̄ a z̄ida míle ble baala'i,

àdi a pɔfèkipamma ɔ lago.

39 À ní bisāsirike d̄ńma,

kũ òdi gēte sunaa sari lán ĩa bà.

40 Ò ságbána kène gbárannan gèn ũgbangbaa!

Ò a pɔ yàkane s̄ente gwe à kè dasi.

41 Ò Luda lè ò gwà, ò Luda lè ò gwà,

ò Isarailano Luda kũ à kú adonaa fè.

42 A iko gbána s̄ńgu,

lákũ à ní sí ní ibereɔa nà,

43 lákũ à daboyano kè Misila nà,

akũs̄ ò yābonsareno kè Zoã b̄usun.

44 À ní swa íno lí aru ũ,

akũ odi f̄s̄ ò a í mí doro.

45 À ífinino k̄ńgu, ò ní soso,

kũ kaso kũ ò k̄sira kp̄ányĩno.

46 À tò kwanɔ ní bú p̄bleweno blè,

à sut̄eno k̄a ní burap̄non.

47 À tò legũgbe ní geepi líkpeno kè búgubugu,

z̄aga'ia ní kaka líno è'ε.

48 À ní p̄kadenɔ k̄akate kũ legũgbeo,

sura p̄ete ní kp̄asano.

49 À a pɔfè z̄k̄s̄o b̄obońma,

à kè ĩni kũńwo kũ pɔf̄eo kũ p̄t̄eo,

à malaika k̄siradenɔ gb̄areńma.

50 À a pɔfè z̄é w̄è, adi gí ganɔ doro,

à gagagyá k̄ńgu.

51 À Misila dauduno d̄ede ní p̄inki,

Hamu buri néḡs̄gb̄é k̄áakuno ḡaga.

52 Ama à b̄o kũ a gb̄eno lán s̄ano bà,

à d̄ońne are gb̄árannan lán s̄a kp̄asano bà.

53 À té kũńwo kũ laakariio kp̄at̄ena v̄ina sari,

ní ibereɔo s̄o, ísira d̄ánla.

54 À k̄a kũńwo a b̄usu lén,

gus̄ís̄ide kũ à sí kũ a gb̄anao p̄i.

55 À p̄éńne burino,

akũ à ní b̄usuu kp̄at̄eteńne ní p̄o ũ,

à onn kp̄akpa Isaraila burino.

56 Akū ò Luda yò ò gwà ò gí a yā mai,
ò Luda Musude yáditenanò kúnaro.

57 Ò èra ò bò a kpe lán n̄ denò bà,
ò n̄āni vīro lán sá kotinaa bà.

58 Ò a pò fè kū n̄ sa'okinò,
ò a n̄esegōba fùte kū n̄ t̄ananò.

59 Kū Luda d̄ò l̄e, akū a pò fè,
à gí Isarailanò i pásipási.

60 À a bizakuta tò zaa Silo gwe,
a be kū à d̄ò bisāsirinò té p̄i.

61 À tò n̄ weterinò sù ò a àkpatii sè,
àkūme a gbāna kū a gakuribokio ũ.

62 À tò ò a gbēnò d̄ede kū fēnedao,
a pò fè buri kū n̄ séi.

63 N̄ kefennanò té kù z̄li gūn,
n̄ n̄okparenò dí le ò z̄akel̄e s̄i doro.

64 Ò n̄ sa'orinò d̄ede kū fēnedao,
n̄ gyaanò dí f̄ò ò d̄ò d̄oro.

65 Akū Dikiri fùte sà lán i'orii bà,
lán gōsa kū à vū kū wē'io bà.

66 À n̄ weterinò gb̄è, ò bòru kpe,
à tò ò ḡò kū wē'io ḡorò s̄inda p̄ínki.

67 À gí Eflaimu burinò,
adi Yusufo buri p̄i sé doro.

68 Yuda burin à sè sà
kū Zaiō kpi kū à yeiio.

69 À a kúki bò musumusu gwe,
anigō kun ḡorò s̄inda p̄ínki lán andunia katēnaa bà.

70 Akū à a z̄òbleri Dauda sè,
à a bò sákpasan.

71 À a bò sādānan, à d̄ò Isarailanòne are,
Luda gb̄e Yakubu burinò kiname.

72 Dauda n̄ kpá a kpe kū n̄esedoo,
à d̄ónne are kū a ò arubarikadeo.

79

Ɔd̄ona Yurusalemu wina yā musu

Asafa l̄e.

1 Luda, burinò s̄i n̄ b̄usun,
ò n̄ kpé kū à kú adona yāka,
ò Yurusalemu w̄iwi ò d̄ate.

2 Ò n̄ z̄òblerinò ḡèe kpà b̄ānò,
ò n̄ yāmarinò m̄èe tò n̄b̄ò pásinòne p̄óble ũ.

3 Ò n̄ aru k̄òte lán í bà Yurusalemu b̄inikpe,
gb̄eke kun à n̄ vīro.

4 O ḡō s̄ōs̄ōna p̄ó ũ ó saredenòne,
o ḡō lalandi p̄ó ũ gb̄e kū ò likawáinòne.

5 Dikiri, ìnigō pō fē kūoo ari bɔremεε?
N pētē té nigō kū gɔrɔ sīnda pínkin yá?

6 Ñ pɔfē kipa buri kū ò n dōronɔ,
gbē kū òdi n sísironɔ būsunɔ.

7 Zaakū ò Yakubu burinɔ blè,
ò ñ būsuu yàka.

8 Ñsun ó denɔ durunnanɔ wí ó musuro.
Ñ wēnda dōwεε likalika,
zaakū o busa o gō búgubugu.

9 Ñ kpáwái, Luda ó surabari,
ñ ó sura ba de ñ tó bo,
ñ ó durunnanɔ kēwá n tó yái.

10 Bóyái ìni tó burinɔ ó lá ò pi:

Ó Luda kú máme sée?
Ñ tó burinɔ gō dō ó wára
kū ndi ñ zɔblerinɔ dɛdɛna fīna borúma.

11 Ñ tó zīzɔnɔ ɔɔɔɔna gē n sán,
ñ gbē kū ò kú ga léinɔ bo
kū n gāsá gbánao.

12 Ñ lalandi kū buri kū ò likawáinɔ kènne
fīna borúma gēn suppla, Dikiri.

13 Ókɔnɔ n gbēnɔ, n kpása sánɔ,
ónigō n sáabu kpá gɔrɔ sīnda pínki,
ónigō n tó babañne ari ó buria.

80

Isarailanɔ suna ní gwena zīn aduakεnaa

Aşafa lèε.

1 Ñ sá kpá, Isarailanɔ Don'arεde,
mɔkɔn kū ndi Yusufu burinɔ dā lán sá bà.
N bo ñ mō, mɔkɔn kū ñ vutεna kerubunɔ dagura,

2 ñ do Eflaimu burinɔne arε
kū Biliaminu burinɔ kū Manase burinɔ.
Ñ fute kū n gbánao, ñ mō ñ ó sura ba!

3 Luda, ñ tó ò era ò su ó gwena zīn,
ñ ãn werewá, ñ ó sura ba.

4 Dikiri Luda Zīkaride,
ìni fē ñ gí n gbēnɔ aduakεna síi ari bɔremεε?

5 N wé'i dōñne ñ pómína ũ,
n ñ wé'i yōñne a pó pà, ò mì.

6 N tò o gō fobona pó ũ ó saredenɔne,
ó ibεεεnɔ teni ó lalandi ke.

7 Luda Zīkaride, ñ tó ò su ó gwena zīn,
ñ ãn werewá ñ ò sura ba.

⁸ N geepi lí wò Misila,
n pɛ burinɔ, akū n lí pì pè n gbèn.

⁹ N gu kèkɛnɛ à zīni pète,
akū à ɔ tà à gu sì.

¹⁰ A uraa dà kpínɔla,
a gǎnɔ de sida lí zōkōnɔla.

¹¹ À ɔ tà à gèɛ ari ísira léa,
a ɔnɛnɔ kà ari Yuflati.

¹² Bóyáin n a karaa gbòro
de gbē kū òten gētɛnɔ gō ɔ mǎte a néii?

¹³ Sàkpanɔ dì lé kái ò bì,
nòbòsɛntɛnɔ dì su ò a lá ble.

¹⁴ N yá nna! Luda Žikaride, n ɛra n ɛre dɔwá!
Zaa musu n wé kpáte n gwa!

N laakari dɔ geepi lí día,

¹⁵ pó kū n pè kū n ɔplao,
né kū n tūtuu kè n zīdanɛ.

¹⁶ Ò n geepi lí pì zò ò té sòa,
n wé tɛra pitińma de ò kakate.

¹⁷ N ɔ kú gbē kū à kú n ɔplaiia,
bisásiri né kū n sè n pó ũ pìi,

¹⁸ óni kēm̄ma doró.

N ó kunna keke n kewere, óni n sísi.

¹⁹ Dikiri Luda Žikaride,
n tó ò su ó gwena zīn,
n ǎn werewá n ó sura ba.

81

Isarailanɔ dikpe lè

Aşafa lè.

¹ À ayuwii ke Luda ó gbānaa,
à pɔnna wiki lé Yakubu burinɔ Ludaa.

² À lè dɔ à bata lé
kū mɔɔ'ũ nnao kū gidigboo.

³ À kuru pé mɔ dufu bonaao,
à pé tó mɔ kè papana ó dikpɛgɔɔ,

⁴ zaakū à de doka ũ Isarailanɔnɛmɛ,
yá kú Yakubu burinɔ Luda diten gwe.

⁵ À yá pìi dà Yusufu burinɔne
gɔɔ kú à v̄l Misila būsula.

Ò kòto kú ò dōro mà à pì:

⁶ Ma aso gò á gǎaa,
ma á ɔ bò ēbona zīn.

⁷ A sɔ dòmɛnɛ warikɛgɔɔa, akū ma á bó,
ma weáwa zaa legūvīnaa gūn,

ma á lé ma á gwá zaa Meriba í kīnaa.

⁸ À sá kpá ma gbēnɔ, mani lé daáwa,
ákɔnɔ Isarailanɔ, tó áni ma yá ma dé!

⁹ Àsungɔ buri zítɔnɔ tāna vī á téro,
àsun kúte dikiri pādenɛro.

¹⁰ Makúme Dikiri á Luda ũ,
ma á bótɛ Misila.
Á á lé wē, mani tó à ká.

¹¹ Ama Isarailanɔ gí ma yá mai,
ma gbē pìnɔ dí mī natemɛnɛro.

¹² Akū ma ní tó kū ní sāgbānakɛo,
ò té ní zīda pɔyeinaai.

¹³ Tó ò pí Isarailanɔ ni ma yá ma,
tó ma gbēnɔn té ma yáí,

¹⁴ de mani ní ibɛrɛnɔ sɔpetɛ gɔnɔgɔnɔ,
mani ɔ sɔ ní zāngurinɔi.

¹⁵ Ma zāngurinɔ ni ká natɛ ma arɛ,
ní wétāmmaana nigɔ lakana vīro.

¹⁶ Gbasa mà á gwa kū pɔblewɛ manao,
mà era mà gbè z'í kpááwa à mɔawa.

82

Yakpatekena kú gbanadenɔ

Asafa lèɛ.

¹ Luda vutena pari kɔkakaranaa gūn,
àtɛn yákpate kɛ kú Ludanɔ à pí:

² Ari bɔrɛn áni gɔ yákpate kɛɛ a kpɛdangara
à yá sí yāvānikerinɔnɛɛ?

³ Á yá nna kpá gbānasaridenɔa kú tonɛnɔo,
à zɛ kú takasidenɔ kú gbē kú òtɛn wé tāmmanɔo.

⁴ À gbānasaridenɔ kú wēndadenɔ sura ba,
à ní bo yāvānikerinɔ ɔí.

⁵ Ò yáke dɔro, ò a ke gbá dɔro,
ò kú gusira gūmme,
akū andunia yīgā ari a gēi.

⁶ Ma pí Ludanɔmɛ á ũ,
Luda Musude nɛnɔn á ũ á pínki.

⁷ Bee kú abireo áni ga bisāsiri gana ũmɛ,
áni kpágula lán gbānade kparanɔ bàme.

⁸ Luda, ñ fute ñ yákpate kɛ kú andunia,
zaakū buri sīnda pínki bi n pómɛ.

83

Ibɛrɛnɔ kpana Ludaa

Asafa lèɛ.

¹ Luda, òsungõ yĩtenaro,
 n lé súngõ nakõanaro,
 òsungõ kun kítikitiro, Luda.
² Ñ n ibereño gwa lákú ò fùte ò zè nà,
 n zāngurino teni ní mì zuzu.
³ Òten òndõ ke n gbēnōne,
 òten lé kpákūsū n gbē yenyīdeni.
⁴ Òten pi: À mō ò ní buri bo,
 de ní tó Isaraila súngõ dō gbēken dorō.

⁵ Ò lé kpákūsū, ní yā kō sè,
 ò lédokōnō kē kú kō ò futenyī.
⁶ Edōmunō kú Sumaila burinō
 kú Mōabunō kú Hazara burinō
⁷ kú Gebalidenō kú Amōninō
 kú Amalekinō kú Filisitininō kú Tayadenō.
⁸ Bee se Asirianō nāmōma dō,
 de ò dā Lutu burinōa.

⁹ Ñ kēñne lákū n kē Midianōne nà,
 lákū n kē Sisera kú Yabione nà Kisī.
¹⁰ N ní kē búgubugu Endō,
 akū ò gō katena zíte lán bisaa bà.
¹¹ Ñ ke ní wēnenōne
 lákū ò kē Orebu kú Zebuone nà.
 Ñ ke ní kīnanenōne
 lákū ò kē Zēba kú Zalamunaone nà.
¹² Mókōnō mé ò pi yā,
 ò Luda sādāki sé ní pō ū.

¹³ Ma Luda, ò tó ò gō lán sē Ìampuruu bà,
 lán ése ūkā kú ĩa ten sé bà.
¹⁴ Lákū dākoo ò tē kú nà,
 kesō lákū tē ò kpino ble nà,
¹⁵ ò péteñyī kú n zāga ĩao,
 ò tó n ĩa pāsī swē kēñgu.
¹⁶ Ñ tó ní gasu gō kpá ní wéi,
 de ò n gbāna dō Dikiri.

¹⁷ Wé'i nigō ní kú gōrō sīnda pínki kú bídio,
 ò boru kpe ò mì de.
¹⁸ Ñ tó ògō dō kú n tón Dikiri,
 mōkōmmē Luda Musude ū andunia gūn pínki.

84

Luda òn begēkenaa

Kora burinō lē.

¹ N kúki mana fá, Dikiri Žikaride!

² Maten Dikiri òn begē ke ari gu ten lima,
 ma nini kú ma mēo ten luka Luda Wēndidei.

3 Dikiri Z̄lkaride ma Kína ma Luda,
 bee bántoro sàa dà n gbagbaki sare,
 Ludakibebá kpé bò gwe à a éno kàn.
 4 Arubarikadenome gbē kū ò kú n ɔnnɔ ũ,
 òdigō n táaki lé gɔɔ sɪnda pínki.
 5 Arubarikadenome gbē kū n gbānan n ũno ũ,
 n ɔn gena yá kú n swēe gūn.
 6 Tó ɔten gēte Baka guvutea,
 àdi gō lán gu kū à isēbokino vī bà,
 pótōgɔɔ legū dì tó arubarika dagula.
 7 N̄ genaa gūn n gbāna digō karame
 ari ò gé káo n kīnaa Zaiš.

8 Dikiri Luda Z̄lkaride, n̄ ma aduakena sí,
 n̄ sá kpá ma yái, Yakubu Luda.

9 Luda, n̄ kína kū à de ó sēgbako ũ gwa,
 n̄ wé pé kína kū n kàai.

10 Kunna n ɔn gɔɔ do manamene
 de kunna gu pāndea gɔɔ wàa sɔɔrola.
 Ma Luda ɔn zédákpārike sì
 de kunna ɔn dokōno kū yāvānikerinɔla.

11 Dikiri Luda deñne ifantē kū sēgbako ũ,
 Dikiri dì gbēke keñne kū bèereeo,
 àdi gí pó mana kpá taarisaridenɔairo.

12 Dikiri Z̄lkaride,
 arubarikademe gbē kū àteni n náani ke ũ.

85

Aafia wēkena Ludaa

Kora burino lēe.

1 N arubarikaa dà n b̄usun, Dikiri,
 n su kū Yakubu burino n̄ gwena z̄in.

2 N n gbēno taarino gòrma,
 n n̄ durunnao kērma pínki.

3 N n pɔ kpàkpāa tò pínki,
 n n pɔfē pásī tò.

4 N̄ su kūoo ó gwena z̄in, Luda ó Surabari,
 n̄ pētē kū n kē kūoo lago.

5 N pɔ nigō fēnawái gɔɔ sɪnda pínkin yá?
 Ìnigō n pɔfēgɔɔ gága wè kū wēeon yá?

6 Ìni era n̄ n gbēno kunna keke n̄ keñne do,
 de n̄ pɔ le à kemma nnaroo?

7 Dikiri, n̄ n gbēke mɔwēre,
 n̄ ó sura ba kū n gbānao.

8 Ma sá do Dikiri Luda yá'onaaa,

zaakū àdi aafia lé sé a yāmarinɔne,
tó odi era ò sù n̄ yōnkɔyānɔaro.

⁹ A vīnakerinɔ surabanaa ɔɔɔ zāro,
de a gakuri le àgō kú ó būsun yāi.

¹⁰ Gbēke kū náanio dì dakare,
yāzede kū aafiao dì ɔ kpákōa.

¹¹ Náani dì ɔ poro musu,
yāzede dì ɔ nɔnɔ zīte.

¹² Dikiri ni yā mana keweɛɛ,
ó zīte ni póble ke.

¹³ Yāzede ñgō té a are,
àdi zé kekene.

86

Kpányī wékena Luda

Dauda lèɛ.

¹ Dikiri, ñ sá kpá ma yāi ñ wema,
zaakū takaside wēndaden ma ũ.

² Ñ ma wēndi dākpá,
zaakū má a zīda kpàmma.

Ñ makū n zòbleri sura ba,
zaakū mateni n náani ke,
mɔkōmme ma Luda ũ.

³ Ñ sùru ke kūmao, Dikiri,
zaakū madìgō n sísi kɔnkɔ kū ɔkɔsio.

⁴ Ñ makū n zòbleri pɔ ke nna,
zaakū ma laakarii tà n kīnaa, Dikiri.

⁵ Ñ mana akūsō ñ sùru vī, Dikiri,
n gbēke zōkō n sīsirinɔne.

⁶ Dikiri, ñ sá kpá ma wékenaai,
ñ laakari dɔ ma wēnda wikia.

⁷ Mani n sísi ma warikegɔɔ zī,
zaakū ndi wema.

⁸ Tana ke ni sí lekōa kūnworu, Dikiri,
gbēke dì fō à n kena kero.

⁹ Buri kū n kènɔ ni su ò kútene,
ò n tó bo ñ pínki.

¹⁰ Zaa kú ñ zōkō akūsō ndi daboyānɔ ke,
mɔkōmme Luda ũ ndo.

¹¹ Ñ n zé mōmene, Dikiri, manigō táa o n yāpura gūn,
ñ ma laasun kemene do, de mägō n vīna vī.

¹² Mani n sáabu kpá kū ñesedoo,
Dikiri ma Luda, manigō n tó bo ɔɔɔ sīnda pínki.

¹³ Zaa kú gbēke kū n kēmene zōkō,
n ma wēndii sì gyāwán lòn.

¹⁴ Luda, karambaanidenɔ ten futemai,

gbē pāsīnɔ teni ma wε, òdi n yā daro.

¹⁵ Mòkɔn Dikiri, Luda wëndadɔnnerime n ũ,
ń sũru vĩ akusɔ n pɔ dì fē likalikaro,
n gbēke kũ n náanio zɔkɔ.

¹⁶ Ẹ arɛ dɔma ñ ma wēnda gwa,
ñ n zòbleri gba gbāna,
ñ makũ n zònkpare né sura ba.

¹⁷ Ẹ yāmanakena sèeda kemene
de ma zāngurinɔ e, wé'i ń kũ,
zaakũ Dikiri, n kpamai,
n ma laakarĩi kpàtemene.

87

Zaiš bi Luda wēteme

Kora burinɔ lēε.

¹ Luda a wēte kàte
kpi kũ à kũ adona musu,

² Dikiri ye Zaiš bīnilenɔ
de Yakubu burinɔ wēte kparanɔla pínki.

³ Luda wēte,
Luda gakuriyā ò n musu à pi:

⁴ Mani Misilanɔ kũ Babilɔnudenɔ da
gbē kũ ò ma dɔnɔ té.

Filisitininɔn kũ a gũn dɔ
kũ Tayadenɔ kũ Etiopianɔ.
Oni pi, ò gbē bireno ì gwemeε.

⁵ Zaiš yā musu oni pi:

Ò wāanε kũ wāanεo ì gwemeε,
Luda Musude mé àdi a zīni pété gíngin.

⁶ Tó Dikiri ten gbēnɔ tɔ da takadan,
ani pi: Ò gbē dí ì gwemeε.

⁷ Lèsirinɔ kũ ũwárinɔ ń pínki ò pi:
Ó manakε pínki dì bo Zaišmeε.

88

Kunna ga léi aduakεnaa

Ɖzera buri Emani lēε.

¹ Dikiri Luda ma Surabari,
maten wiki lémma fānantē kũ gwāanio.

² Ẹ tó ma aduakεna kámma,
ñ sá kpá ma ɔdɔnaai.

³ Zaakũ yā'ummana ma nēsεε pà,
ma wëndii kũ ga léi.

⁴ Ò ma da gbē kũ òten si gyāwánnnɔ té,
ma gɔ gbānasaride ũ.

⁵ Ò pā kpàmai ò ma da gènɔ té
lán gbē kũ ò wutena miran sòrɔrɔnɔ bà,

lán gbē kū n̄ yā dɔngu doro
n̄ bàka kú kúnworonɔ bà.

⁶ N ma zu w̄ɛɛ lòkoton
ari z̄ĩte tú t̄ɔnɔw̄ɛɛ gusiran.

⁷ N pɔfē t̄ɔma,
a ís̄ dāmala.

⁸ N tò ma gb̄ɛnɔ ma zukūna,
n tò ò ye ma káiro.

Ò ma tata, boki kunlo,

⁹ warikena ma wé sira kú.

Mateni n s̄isi zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi,
ma ɔnɔ dɔnanyĩ.

¹⁰ Ḡɛnɔn ndi yābonsare keĩne yá?
Gyāwāndenɔ mé òdi fute ò n sáabu kpá yá?

¹¹ Òdi n gb̄eke baba mira gūnn yá?

Òdi n náanikena yá o gyāwānn yá?

¹² Ò n daboyānɔ d̄s̄ gusira gūnn yá?

N yāmanakenanɔ d̄na kú yāsānguki gūnn yá?

¹³ Dikiri, maten ɔɔ dɔnne,
ma aduakena kɔnkɔ di ká n kīnaa.

¹⁴ B̄óyāi nten gímaii, Dikiri?

À kè dera n mikper̄e zùmen̄ɛɛ?

¹⁵ Má kú ga léi w̄ɛndaw̄ɛnda zaa ma kefennakegɔɔɔ,
n yā pás̄inɔ t̄ɔma, ma ḡs̄ s̄áii.

¹⁶ N pɔf̄enam̄ai dāmala,
n v̄ĩnapɔnɔ ma kakate.

¹⁷ Ò dāmala lán í bà zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi,
ò líkamai mām̄mam.

¹⁸ N tò ma gb̄ɛnɔ kú ma gb̄ɛnnanɔ ma zukūna,
gusira mé à ḡs̄ ma kp̄aasi ũ.

89

Luda lésena Daudane

Èzera buri Etani lèɛ.

¹ Dikiri, maniḡs̄ lè s̄i n gb̄eke yā musu lakanaa sari,
maniḡs̄ n náanikena kp̄àkpa ke w̄è kú w̄èɛo.

² Mani o kú n gb̄eke lakana v̄iro,
n náanikena z̄ĩni p̄etena n bea zaa musu.

³ N p̄i: Ma bàka kú kú gb̄e kú ma s̄èɛo,
ma lé s̄è ma z̄ɔbleri Daudane.

⁴ Mani tó a buri ḡs̄ kí ble gɔɔɔ s̄ĩnda p̄ínki,
mani a kpata gba gb̄ana ari a buria.

⁵ Musudenɔ di n daboyānɔ sáabu kpá, Dikiri,
malaikanɔ di n náanikena yá o n̄ k̄ɔkakaranaa gūn.

⁶ Zaakú gb̄eke kú musu kú à kà Dikiri ũro,

malaika ke ni sí lek̄sa k̄aaoro.

⁷ Luda vīna di malaikan̄o k̄u n̄ k̄ōkakaranan,
à naasi vī de gb̄e k̄u ò likain̄ola.

⁸ Dikiri Luda Z̄ikaride, dí mé à l̄ēl̄e k̄unwoo?
N̄ gb̄ana k̄u náanio vī yā s̄inda p̄inki ḡun.

⁹ Ndi gb̄ana m̄o ísirane,
tó à s̄ō f̄ute k̄u v̄iv̄inaao, ndi a gb̄ana f̄ō.

¹⁰ N Misilan̄o dúgu z̄ō, ò ḡō ḡèn̄o ũ,
n n z̄angurin̄o f̄āk̄ōa k̄u n ḡāsā gb̄anao.

¹¹ Musu bi n p̄óm̄e, z̄ite d̄o bi n p̄óm̄e,
n andunia k̄âte k̄u p̄ō k̄u ò k̄u a ḡunn̄o p̄inki.

¹² N gugb̄anduru k̄u ḡèn̄o mid̄okio k̄e,
Tabo k̄u Em̄o gb̄èn̄o di ayuwii ke k̄u n t̄oo.

¹³ N ḡāsā bi gb̄ana p̄óm̄e,
n o gb̄ana ak̄ūs̄o n opla d̄o musu.

¹⁴ Yāmanake k̄u yāz̄edek̄eom̄e n kpata z̄ini ũ,
gb̄ēke k̄u náanio mé à donne are.

¹⁵ Arubarikaden̄om̄e gb̄e k̄u ò ayuwiik̄emman̄o ũ,
k̄u òdiḡō t̄aa o gupura k̄u à k̄u n kurunyī, Dikiri.

¹⁶ Òdiḡō p̄onna ke k̄u n t̄oo ḡo s̄inda p̄inki,
òdi ía d̄ā k̄u n manakeo.

¹⁷ Zaakū n̄ ḡakuri k̄u n̄ gb̄anaom̄e n ũ,
n z̄ena k̄ūoo di ó sé lei.

¹⁸ Ó k̄ina bi Dikiri p̄óm̄e,
ó s̄ēgbako p̄i bi Isarailan̄o Luda p̄óm̄e.

¹⁹ N yā ò n yāmarin̄one yā w̄égupu'ena a ḡun
n p̄i: Ma kp̄ányī k̄e ḡōsaane,
ma k̄efenna s̄e musu a gb̄èn̄o té.

²⁰ Ma a z̄ōbleri Dauda l̄e,
ma a n̄isi k̄ua ma a d̄ite.

²¹ Maniḡō a k̄ūna ma oī,
ma ḡāsā gb̄ana niḡō k̄u k̄āao.

²² Iber̄e ke ni f̄ō à t̄afe síaro,
gb̄ē v̄ani ke ni le à gb̄ana m̄onero.

²³ Mani a weterin̄o m̄i de a are,
mani a z̄angurin̄o ne.

²⁴ Mani gb̄ēke k̄ene k̄u náanio,
oni a sé lei k̄u ma t̄oo.

²⁵ Mani ísira nan̄e a oī,
aniḡō iko vī swan̄a.

²⁶ Ani ma sísi à p̄i,
m̄a de a De ũ k̄u a Ludao,
a gb̄esi ũ k̄u a surabariio.

²⁷ Mani a ke ma daudu ũ,
aniḡō de andunia k̄inan̄o m̄ide ũ.

²⁸ Maniḡō gb̄ēke vī k̄āao ḡo s̄inda p̄inki,
ma bàka k̄u à k̄u k̄āao gborona v̄iro.

29 Mani tó a buri gō kí ble gɔɔ sɪnda pínki,
a kpata nigō kun lákū ludambe digō kun nà.

30 Tó a burinɔ pā kpà ma dokai,
akūsō odi té ma yáditenanɔiro,

31 tó ò bò ma yā kpe,
akūsō ò ma yádannenano kūnaro,

32 mani gò tōm̄ma n̄ taarinɔ yāi,
mani n̄ ke búgubugu n̄ vānikenaa musu.

33 Ama gbēke kū má vī k̄āo ni lākaro,
mani fō mà nāanisariyā kero.

34 Mani ma bàka kunna k̄āo yā gbororo,
mani yā kū à bò ma lén litero.

35 Ma sì kū ma kunnaao gèn do,
mani éke to Daudanero, kū ma pi,

36 a buri nigō kun gɔɔ sɪnda pínki,
a kpata nigō kun ma wára lán ifāntē bà.

37 Lákū mɔvura de sèeda nāanide ū musu nà,
len a kpata nigō kun gɔɔ sɪnda pínki le.

38 Bee kū abireo n gi kína kū n kài,
n ɔ gbàrei n pɔ fē k̄āo manamana.

39 N n bàka kunna kū n zòbleriio yā gbòro,
n a kífura gya bò n pàte zīte.

40 N a wēte b̄ininɔ gbòro,
n a zeki gbānanɔ kòte n dāte.

41 Gbē kū òten gētenɔ n̄ baka bòn n̄ pínki,
à gō lalandi pō ū a buri dakenone.

42 N a weterinɔ ḡāa sè lei,
n tò a iberenɔ ponna kè.

43 N a fēnda gbāna è,
n̄di ze k̄āo z̄li gūnlo.

44 N a kíkēgoo sia,
n a kpataa nè.

45 N tò à zī kù a gbānan,
n wé'i dāa arukimba ū.

46 Dikiri, ìnigō utenawere ari bōremee?
N pofē té nigō kū gɔɔ sɪnda pínkin yá?

47 N̄ laasun lé ma wèndi kutukēa.
N bisāsiri kè pān yá?

48 Dí mé anigō kun à gí gaii?
Dí mé ani fō à a zīda sí mira gbānaaa?

49 Dikiri, gbēke kū n̄ vī yā gēe máa?
N yenyī kū n a lé sè Daudane kū nāanio sō bi?

50 N̄ tó n zòbleri fobona yā dnḡu,
burinɔ ma sōsō ò ma nèsee yāka.

51 N iberenɔ kína kū n kà lalandii kè
ari gu kū a gēsee pēten, Dikiri.

52 Arubarikaden Dikiri ũ ari ɔɔɔ sɛnda pɛnki!
Aami! Aami!

TAKADA SIIKODE

Zabura 90-106

90

Luda kũ bisasirio

Luda gbɛ Musa aduakɛnaa.

¹ Dikiri, ó utekimɛ n ũ wɛ̃ kũ wɛ̃ɛo.

² De ñ kpé ñ kpínɔ kɛ,
de ñ kpé ñ zíte kũ anduniaio káte,
Ludamɛ n ũ zaa káaku ari ɔɔɔ sɛnda pɛnki.

³ N ðite kũ bisásiri era zíte,
ndi piñne ò era búsun.

⁴ Wɛ̃ wàa sɔɔɔo denne lán ɔɔɔ do bà,
à denne lán gĩa ke gwáani zaka bà.

⁵ Ndi bisásiri sé kũ ga'io,
ò de lán sɛ̃ yĩda bà kɔnkɔ.

⁶ Àdi butɛ kɔnkɔ à gbã,
àdi yitoro kũ ɔkɔsi à kori kɛ.

⁷ N pɔfɛ ði ó kakate,
n patammanaa ði swɛ̃ kɛ̃ógu.

⁸ Ó yã vāninɔn katena n are,
ó asiriyānɔ bò gupuran n kũru.

⁹ Ó ɔɔɔ ði gɛ̃te n pɛ̃tɛ yāi,
ó wɛ̃ndii ði láka kũ ndanaao.

¹⁰ Ó wɛ̃ɛ ði ká baaakɔ akuri,
tó ó gbāna sɔ, basiikɔ.

Wari kũ pɔsiraoon wɛ̃ɛ pínɔ ði suowɛɛ,
òdi gɛ̃te likalika, akũ odì kpágui.

¹¹ Dí mé à n pɔfɛ gbāna lé dɔɔ?
n pɛ̃tɛ zɔkɔɔ kà vīna kũ à de ò kenne ũ.

¹² Ñ dadawɛɛ ògɔ̃ ó wɛ̃ndi kutukɛ lé dɔ,
de ò òndɔ le ó swɛ̃ɛ gūn.

¹³ Dikiri, bɔɔɔn ñni n pɔfɛ kpátee?
Ñ n zɔblerinɔ wɛ̃nda gwa.

¹⁴ Ñ tó n gbɛke suwá lākũ gu ðigɔ̃ dɔ nà,
de ògɔ̃ pɔnna kɛ kũ ayuwiikɛnaao ari ó ɔɔɔ lén.

¹⁵ Ñ ó pɔ kɛ nna ɔ kũ n tɔwá ɔɔɔ lén,
wari kũ o kɛ wɛ̃ lén.

¹⁶ Ñ n yākenanɔ mɔ ókɔnɔ n zɔblerinɔne,
ñ tó ó nɛnɔ n gbāna gakuri dɔ.

¹⁷ Dikiri ó Luda, ñ tó ò n pɔnna le,
ñ tó ó zĩ àre le,

ee, ò tó ó zĩ àrè le.

91

Ludame ó dakpari u

¹ Gbē kū à utena Luda Musude ɔĩ nīgō kú Gbānasīndapinkide uraai.

² Anì pì Dikirimē a zeki gbāna ũ, a Ludamē a uteki ũ, á a náani vī.

³ Àkū mé ani n sí kariia, ani n sura ba kú gagagyāo.

⁴ Anì n soto a pɔten, ìnīgō utena a orun, a náanikena mé ani n dākpá lán sēgbako bà.

⁵ Gwāani karinɔ kú fānantē kà vīnlanɔ ñ ke vīna ni n kũro,

⁶ ke gagagyā kú àdīgō té gusiran ke gyāgēwēte kú àdi ñ le fānantē gbāna.

⁷ Bee tó gbēnɔn wàa sɔro ten léte n sare, ke gbēnɔn dúbu kuri ten ga n ɔplai, póke ni n lero.

⁸ Ìni wé sé ñ gwa, ìni e lākū òdi wé tã yāvānikerinɔa nà.

⁹ Tó n Luda Musude kè n uteki ũ, tó n Dikiri kè n kúki ũ,

¹⁰ yā vāni ke ni n lero, kīsira ni gē n ɔnnlo.

¹¹ Zaakū ani n yā o a malaikanɔne, de ò n dākpá gu kú nten gén pínki.

¹² Oni n sé ñ ɔĩ de ñsun gē sí gbèaro yāi.

¹³ Ìni gèse ze músuua kú káreo, ìni gèse pétepete sàbooa kú pitikoo.

¹⁴ Dikiri pì: Zaakū à nàmai, mani a bo, zaakū à ma dō, mani ɔ kúa.

¹⁵ Anì ma sísi, mani wea, tó yā nàkaraa, manīgō kú káao, mani a sura ba mà a kpe ta.

¹⁶ Mani a pɔ ke nna kú wèndi gbànao, mani tó à e lākū madì gbē sura ba nà.

92

Luda sáabukpanaa

Kámmabogɔɔ lèe.

¹ À mana ò n sáabu kpá, Dikiri, ò lè sí ò n tó bo, Luda Musude,

² ò n gbēke baba kɔnkɔ, ò n náanikēyā o gwāani,

³ ò n táaki lé kú mɔɔɔɔ

kū gidigboo kū kontigiio.

⁴ N yākenanɔ̀ dì ma pɔ̀ ke nna, Dikiri,
madì ayuwii ke n ɔ̀zīkenanɔ̀a.

⁵ Dikiri, n yākenanɔ̀n zɔ̀kɔ̀ manamana,
n laasunnɔ̀n zà à kè zɔ̀kɔ̀.

⁶ Yɔ̀nkɔ̀ yā pì dɔ̀ro,
mìsaride ní fɔ̀ à dɔ̀rɔ̀ dɔ̀ro.

⁷ Bee tó gbē vāninò fùte ò gbà lán sèè bà
akúsɔ̀ yāvānikerinɔ̀ karana lè ñ pínki,
ñ zia bi kakatena lakanasarime.

⁸ Mɔ̀kɔ̀n sɔ̀ Dikiri,
ndigɔ̀ kú musu gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki.

⁹ Ñ gwa, n ibereɔ̀ ten láka,
vānikerinɔ̀ ten fákɔ̀a ñ pínki.

¹⁰ N ma gba gbāna lán zùsente bà,
n nìsi mana kú ma mìa.

¹¹ Ma wé sì ma weterinɔ̀ letenale,
ma sà ma ibere vāninò wikilenaà mà dɔ̀.

¹² Gbē mananɔ̀ ni gbā lán domina línò bà,
onj ke zɔ̀kɔ̀ lán Lebana sida línò bà.

¹³ Ò pena Dikiri be gūn,
oni gbā ó Luda ɔ̀nn.

¹⁴ Bee kū ñ zīkúkɛo onigɔ̀ né ime,
ñ lá nigɔ̀ té ke sí plèple.

¹⁵ Ò pi, Dikirin mana,
àkümɛ ó gbèsi ù, vāni ke kú a gūnlo.

93

Dikirime Kína ù

¹ Dikiri mé àten kí ble,
à zɔ̀kɔ̀ke dana uta ù.
Dikiri zɔ̀kɔ̀ke dana,
à gbāna dɔ̀ a pi,
à andunia kàte gíngin,
ani yīgāro.

² N kpata petena zaa zīzī,
ñ kun zaa káaku.

³ Í zɔ̀kɔ̀ dāgula Dikiri,
í zɔ̀kɔ̀ kīni dɔ̀,
í zɔ̀kɔ̀ ten gāgā lé.

⁴ Dikirin kú musu, à zɔ̀kɔ̀,
a zɔ̀kɔ̀ de í dasi kīnila,
a gbāna de ísira sɔ̀ vīvīnala.

⁵ Dikiri, n yāditenanɔ̀n gborona vīro,
à kù n kpé gɔ̀ kú adona ari gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki.

94

Ludame yákpatekeri ũ

¹ Dikiri Luda M̄rakari,
Luda M̄rakari, ñ bo gupuran!

² Andunia yákpatekeri, ñ fute,
ñ fīna bo zīdabirin̄a ní yákenaaa.

³ Gbē vānin̄o niḡo p̄nna ke ari b̄rem̄e?
Ari b̄rem̄e, Dikiri?

⁴ Yāvānikerin̄o di ḡsa yā o,
òdi yā b̄te òdi ĩa dā ní p̄nki.

⁵ Dikiri, òdi n gbēn̄o dúgu z̄s,
òdi gbāna m̄o gbē k̄u n ní s̄en̄e.

⁶ Òdi gyaan̄o k̄u b̄asun̄o d̄ede,
òdi tonen̄o kakate.

⁷ Òdi pi Dikiri dí ní ero,
Yakubu burin̄o Luda laakari kúr̄maro.

⁸ Ák̄n̄o ȳnk̄n̄o, à laakari ke!
Ák̄n̄o m̄sariden̄o, áni ònd̄o k̄u b̄rem̄e?

⁹ Luda mé à s̄a p̄e, ani gí yā mai yá?
À wé k̄e, ani gí gu ei yá?

¹⁰ Àdi burin̄o toto, ani ní s̄a ḡgaro yá?
Àdi yā dañ̄e, à d̄ona v̄iro yá?

¹¹ Dikiri bis̄s̄iri laasun̄o d̄s,
k̄u yā p̄ame.

¹² Arubarikadem̄e gbē k̄u ndi toto
ñ n doka dadan̄e ũ, Dikiri.

¹³ Ndi a laakari kp̄at̄ene warik̄eḡōa
ari ò gé w̄e ȳ v̄ānik̄eriine.

¹⁴ Dikiri ni p̄a kp̄a a gbēn̄ōiro,
ani gbē k̄u à ní sé a p̄o ũn̄o zuk̄unaro.

¹⁵ Oni era ò yákpate ke a z̄ea,
n̄es̄epuraden̄o ni z̄eo.

¹⁶ Dí mé ani futem̄ene gbē vānin̄oaa?
Dí mé ani ze k̄umao yāvānikerin̄o yā musuu?

¹⁷ Tó adi ke Dikiri kp̄ányī k̄emen̄enlo,
de má kú miran̄o k̄it̄ikiti k̄o.

¹⁸ K̄u ma pi guz̄are teni ma s̄ete,
n ma k̄u n gbēke ḡun, Dikiri.

¹⁹ K̄u laasun̄o p̄a ma sw̄èn,
n ma laakar̄ii kp̄at̄em̄ene n ma p̄o k̄e nna.

²⁰ N bàka niḡo kú k̄u ȳl̄ek̄per̄eḡḡrin̄o kpataao yá?
N̄i yād̄itenan̄o di suñ̄e k̄u wario.

²¹ Òdi lé kp̄ák̄usū gbē manai,
òdi yā da taarisaridela ò a d̄e.

22 Dikirime ma zeki gbāna ũ,
 ma Ludame gbèsi kũ madì uten ũ.
 23 Anì ní vānikena erarūma,
 anì ní buri bo ní taarinɔ yāi.
 Dikiri ó Luda ni ní buri bo.

95

Luda táakilenaa

1 À mós ò ponna lè sí Dikirine,
 ò ayuwii dɔ Gbèsi kũ àdì ó sura baa.

2 Ò su a are ò a sáabu kpá,
 ò lè sí ò a táaki lé.

3 Zaakũ Dikiri bi Luda kũ à zṣkṣme.
 Kína zṣkṣome, à de dikiri sīnda pínkila.

4 Zíte lòkoto kú a ɔĩ,
 kpi mīsɔntenɔ bi a pómé.

5 Ísira bi a pómé, zaakũ à kè,
 àkũ mé à zíte í kàsa kũ a ɔo.

6 À mós ò kúte ò donyī ke
 ò wúte Dikiri ó Kèri are.

7 Zaakũ àkũme ó Luda ũ,
 a kpása gbēnɔme ó ũ,
 a sã kũ àteni ní dānɔ ũ.

Tó a a kòtoo mà gbāra,

8 àsun sãgbāna ke lákũ á dizinɔ kè nà zaa Meribaro
 ke Masa gɔɔ kũ ò kú gbárannan.

9 Bee kũ ò ma yákenanɔ è,
 ò ma le ò ma gwa gwe.

10 Akũ ma pɔ fē gbē pìnɔi ari wè bupla,
 ma pì gbē sāsānanɔme ní ũ,
 ò ma zénɔ dšro.

11 Akũ ma la dà ma pɔfē gũn ma pì,
 oni gē ma kámmabokinlo.

96

Dikirime Kína zṣkṣ ũ

1 À lè dufu sí Dikirine,
 andunia gbē sīnda pínki, à lè sí Dikirine.

2 À lè sí Dikirine à a tó bo,
 àgṣ a surabana baaru kpá lákũ gu dīgṣ dɔ nà.

3 À a gakurikeyā o burinɔne,
 à a yābonsarenɔ baba gbē sīnda pínkine.

4 Dikirin zṣkṣ, à kà ò a táaki lé,
 à kũ ò vīna kene de tānanɔla ní pínki.

5 Burinɔ tānanɔ bi pṣ ginanɔme,
 ama Dikiri mé à musu kè.

⁶ Z̄sk̄k̄e k̄u b̄èèr̄ēo k̄úa,
gb̄ána k̄u gakurio k̄u á k̄úkíame.

⁷ À gakuri k̄u gb̄ánao d̄s̄ Dikirine,
b̄usu s̄inda p̄ínki gb̄ē̄n̄o, à d̄s̄ Dikirine.

⁸ À Dikiri t̄ó gakuri d̄ōne,
à m̄ó k̄u gbao à ḡēo a ɔnn̄.

⁹ À donyī ke Dikirine a k̄úadona manaken,
z̄ītēden̄o, àḡō luka a are á p̄ínki.

¹⁰ À o burin̄ōne, Dikiri ten kí ble.
Andunia katena ḡinḡin, à ȳīgāna v̄īro,
ani ȳákpate ke k̄u gb̄ē s̄inda p̄ínkio a z̄éa.

¹¹ Musuden̄o, à p̄onna ke,
z̄ītēden̄o, à v̄i k̄u p̄onnao,
ísira k̄u p̄ó k̄u ò kunn̄o, à k̄īni ke.

¹² S̄ē̄nte k̄u p̄ó k̄u ò kunn̄o, à p̄onna wiki lé,
lí k̄u ò k̄u d̄àkoo ḡūnn̄o, à ayuwii ke á p̄ínki.

¹³ Oni p̄onna ke Dikiri are, zaakū à̄ten su,
à̄ten su ȳákpate ke k̄u anduniao.
Ani ȳákpate ke k̄u anduniao a z̄éa,
à ȳá ḡōḡō gb̄ē̄n̄ōne k̄u ȳápura.

97

Dikiri sunaa

¹ Dikiri mé à̄ten kí ble,
z̄ītēden̄o p̄onna ke,
ísirabaraden̄o ḡō k̄u p̄onna ḡūn.

² Legū luku k̄u gusira n̄úkinikio likai,
manake k̄u ȳázedeome a kpata z̄īni ū.

³ T̄é diḡō k̄u a are,
àdi ibere k̄u ò likain̄o kpata.

⁴ A legūpinaa di z̄īte pu,
tó andunia è, àdi luka.

⁵ Kp̄in̄o di ȳó lán z̄ósaa bà Dikiri are,
andunia p̄ínki Dikiri are.

⁶ Musuden̄o di a manake kp̄àkpa ke,
buri s̄inda p̄ínki di a gakuri e.

⁷ W̄é'i di t̄anagbagbarin̄o k̄u n̄ p̄ínki,
gb̄ē k̄u òdi ãa dá k̄u p̄ó ginan̄o.
T̄anan̄o ni donyī kene n̄ p̄ínki.

⁸ Zaīs̄den̄o mà ò p̄onna k̄e,
Yuda w̄ē̄teden̄on̄ k̄u p̄onna ḡūn
n̄ ȳákpatekenan̄o ȳái, Dikiri.

⁹ Zaakū n̄ k̄u musu de andunia p̄ínkila,
Dikiri, n̄ de t̄anan̄ola n̄ p̄ínki.

¹⁰ Dikiri ye gb̄ē k̄u ò z̄á ȳá v̄aninn̄ōi,

àdigõ a yāmarinõ wèndi dākpā,
 àdi n̄ bo yāvānikerinõ òĩ.

¹¹ Gu di dõ gbē mananõ,
 nèsepuradenõn ponna vī.

¹² Gbē mananõ, à ponna ke Dikiri gūn,
 à a tó kú à kú adona bo.

98

Dikiri suna táakilenaa

¹ À lè dufu sí Dikirine,
 zaakū à yābonsarenõ kè,
 à zī blè kú a òpla kú à kú adona gbānao.

² Dikiri tò ò a surabanaa dõ,
 à a manakenaa mò burinõne.

³ Gbēke kú náani kú à vī kú Isarailanõ dòn,
 andunia lézekidenõ ó Luda surabanaa è n̄ pínki.

⁴ Andunia pínki, à ponna wiki lé Dikiria,
 à kakūn kú ayuwiikenaao.

⁵ À m̄or̄l̄ena ũ dõ Dikirine,
 à m̄or̄ l̄éne kú l̄èsinaao

⁶ kú kākākipenaao kú kuru yīsāmpanaao.
 À ponna wiki lé Dikiri ó Kínane.

⁷ Ísira kú pó kú ò kunnõ kīni ke,
 andunia kú gbē kú ò kunnõ n̄ pínki.

⁸ Swanõ òkpa lé Dikiri ar̄e,
 kp̄inõ ayuwii ke l̄ēlē,

⁹ zaakū àt̄en su yākpate ke zīt̄eme,
 an̄i yākpate ke kú anduniaõ a z̄éa,
 an̄i yā ḡõḡõ gb̄enõne kú yāpuraõ.

99

Luda kú à kú adonaa

¹ Dikiri t̄en kí ble, burinõ luka,
 à vutena kerubunõ dagura,
 andunia yīgā

² Dikirin z̄õk̄õ Zaiõ,
 à de buri sīnda pínkila.

³ Ó a tó z̄õk̄õ à naaside bo,
 à kú adona.

⁴ Kína pì gbāna vī, à ye yāzedei,
 àkū mé à yākpatekena a z̄éaa dà,
 à yā ḡõḡõ Yakubu burinõne a z̄éa.

⁵ À Dikiri ó Luda tó sé lei,
 à kúte a tintin ar̄e,
 à kú adona.

⁶ Musa kú Harunao kú a gbàgbarinõ t̄é,

Samuelime a sìsirinɔ doke ũ,
 ò a sìsi, akũ à wèrma.
 7 Zaa tɛluku gũnn à yā òñne,
 ò a doka kũ a yādannenano kũna.

8 Dikiri ó Luda, n weríma,
 mɔkɔmmɛ Luda kũ àdi n taari kɛrma ũ,
 bee kũ abireo n n yā vāninɔ wī n musu.
 9 À Dikiri ó Luda tɔ sɛ lei,
 à donyī kene a kpi kũ à kú adona musu,
 zaakũ Dikiri ó Luda kú adona.

100

Dikiri sáabukena

Sáabukena lɛɛ.
 1 Andunia pínki, à ponna wiki lé Dikiria.
 2 À donyī ke Dikirine kũ ponnao,
 à mɔ a kīnaa kũ ayuwiikenaao.
 3 À dɔ kũ Dikirime Luda ũ,
 àkũ mé à ó ké, ó de a pɔ ũ,
 ó de a gbɛno ũ, a kpasa sáno ũ.
 4 À gɛ a onlen kũ sáabukenaao,
 à gɛ a onn kũ a táakilenaao,
 à a sáabu ke à a tɔ sɛ lei.
 5 Zaakũ Dikiri mana, a gbɛke lakana vīro,
 àdigɔ náani vī gɔɔ sīnda pínki.

101

Kína lésena Ludane

Dauda lɛɛ.
 1 Mani lɛ da gbɛke kũ yázedeo musu,
 mani lɛ sínne, Dikiri.
 2 Mani laakari ke màgɔ kun taari sari,
 bɔren ĩni sumaa?
 Manigɔ kú ma onn kũ nɛɛpura.
 3 Ma wé nigɔ kú pɔ ginaaaro,
 mani zā yādɔsarikenan, ani namaro.
 4 Ma nɛɛ nigɔ manafiki vīro,
 ma bàka nigɔ kú kũ yā vānioro.
 5 Mani gbɛ kũ àdi a gbɛdake yaka a kpe kakate,
 mani sùru fɔ kũ karambaanidenɔ kũ zīdabirinɔoro.
 6 Ma wé nigɔ kú ma bùsu náanidenɔ,
 de ògɔ kú kũmao,
 gbɛ kũ àdigɔ kú taari sari nigɔ de ma zīkeri ũ.
 7 Mani we gbɛsateri gɔ kú ma bearo,
 mani tó manafikide ze ma arero.
 8 Manigɔ ma bùsu gbɛ vāninɔ láka lákũ gu digɔ dɔ nà,
 manigɔ yāvānikerinɔ buri bo Dikiri wɛte gũn.

102

Gbanasaride aduakɛnaa

Wɛ̀ndade gb́anasaride kú àtɛni a yá'úmmananɔ̀ bɔtɛ Dikirinɛɛ aduakɛnaa.

¹ Dikiri, ñ ma aduakɛna ma,
ñ tó ma wiki n ki le.

² Nsun wé utemɛnɛ ma warikɛgɔ̀ɔ̀arɔ̀,
ñ sá kpámai,
tó ma n sisi, ñ wema likalika.

³ Zaakú ma gɔ̀ɔ̀ ten gɛ̀tɛ lán túsukpɛ̀ bà,
ma mè ten puusu bo lán tɛ̀yɔ̀̀ bà.

⁴ Ma nɛ̀sɛɛ̀ yàka, ma gɔ̀ lán sɛ̀ kori bà,
ma sá pɔ̀bleyán.

⁵ Ma ndana gb́ana mé à tò
ma gɔ̀ wàakuu ù.

⁶ Ma gɔ̀ lán gb́aranna tiongo bà,
lán bɛ̀zĩ kóro bà.

⁷ I dì gɛ̀ ma wɛ̀nlo,
ma gɔ̀ lán bá kú à di kpé musu ado bà.

⁸ Ma ibɛ̀rɛ̀nɔ̀ digɔ̀ ma sɔ̀sɔ̀ gɔ̀ɔ̀ sɛ̀nda pínki,
ma foborinɔ̀ dì gbɛ̀ ká kú ma tóo.

⁹ Túbume ma pɔ̀blee ù,
ma wé'í dì ká ma ímibɔ̀n

¹⁰ n pɔ̀fɛ̀ kú n pɛ̀tɛ̀o yáí,
zaakú n ma sɛ̀ n ma zukúna.

¹¹ Ma gɔ̀ɔ̀ ten gɛ̀tɛ lán uraa bà,
akú maten kori kɛ̀ lán sɛ̀ɛ̀ bà.

¹² Mɔ̀kɔ̀n sɔ̀ Dikiri,
ndigɔ̀ kú kpatan gɔ̀ɔ̀ sɛ̀nda pínki,
n tɔ̀ ni garo ari ó buria.

¹³ Ìni fute ñ Zaiɔ̀ wɛ̀nda gwa, zaakú gɔ̀ɔ̀ kà,
gɔ̀ɔ̀ kú n dìtɛ̀ kà, kú ìni a pɔ̀nna wete.

¹⁴ A gbɛ̀nɔ̀ kɛ̀ n zɔ̀blerinɔ̀nɛ̀ mana,
a gborona búsuu dì kɛ̀íne wɛ̀nda.

¹⁵ Buri sɛ̀nda pínki ni v́ina kenne, Dikiri,
andunia ḱinanɔ̀ ni n ḱike dɔ̀ ñ pínki.

¹⁶ Zaakú Dikiri ni Zaiɔ̀ kɛ̀kɛ̀ à bo dɔ̀,
ani bo à suńma kú gakuurio.

¹⁷ Ani takasidenɔ̀ aduakɛna sí,
ani ñ wékena kpá sákotoro.

¹⁸ Ò yá dí kɛ̀ kpɛ̀denɔ̀ yáí
de gbɛ̀ kú ò kpɛ̀nɔ̀ Dikiri táaki lé.

¹⁹ Dikiri zítɛ̀ gwà zaa a kúkia,
zaa musu à wé kpàtɛ̀ zítɛ̀,

²⁰ de à gbɛ̀nɔ̀ zɔ̀ble ɔ̀ɔ̀ dɔ̀ ma
à ñ bo ga léí yáí.

²¹ Oni Dikiri tɔ̀ bo Zaiɔ̀,
oni a táaki lé Yurusalemu,

22 zī kū būsū sīnda pínki gbēno ni k5 kakara gwe,
kū kpatablerinɔ ò donyī kenε.

23 À ma gbāna būsā zégbān,

à ma wēndi kè kutu,

24 akū ma pì: Ma Luda,

ñsun ma wēndi bo gugbānlo,

mɔkɔn kū n̄ kun ari ó buria.

25 N andunia zīni pète zaa káaku,
mɔsu bi n̄ z̄ime.

26 N̄ pínki ni gēte, ama ñinigō kun,

oni zī kū lán pókasa bà,

ñni n̄ lite lán uta bà n̄ n̄ zukūna.

27 Mɔkɔn s̄s̄ n̄ kunnaa digō dokɔnɔ,

n̄ gɔrɔ lakana vīro.

28 N̄ z̄blerinɔ n̄énɔ nigō kun aafia,

n̄ burinɔ ni zīni pète n̄ kuru.

103

Luda gbēke

Dauda l̄εε.

1 Ma swē, n̄ Dikiri sáabu kpá,
ma gu sīnda pínki, n̄ a t̄ó kū à kú adona bo.

2 Ma swē, n̄ Dikiri sáabu kpá,
ñsun s̄a a yāmanakena kenlo.

3 Àdi ma taarinɔ kēma pínki,
àdi ma werek̄sa kū ma gyānɔ pínki.

4 Àdi ma wēndi bo gyāwān,
àdi a nna diramεε a gbēke kū a wēndao gūn.

5 Àdi tó p̄s̄ mana kū má yeinɔ móma,
de ma kefennake le àgō dufu lán vāu p̄s̄ bà.

6 Dikiri di yā ke a zéa,
àdi tó yā bo gōnawēndadenɔ nna.

7 À tò Musa a p̄oyeina yā d̄s̄,
à a yābonsarenɔ m̄ Isarailanɔε.

8 Dikiri s̄uru vī kū wēndao,
a p̄ di fē likaro, a gbēke dasi manamana.

9 Ani n̄ taari le gēn̄ baaak̄ro,
ani p̄f̄ε da a n̄s̄en gɔrɔ sīnda pínkiro.

10 Àdi yā kewεε lán ó durunnanɔn de n̄aro,
àdi fīna bowá lán ó s̄ātenanɔn de n̄aro.

11 Lákū ludambe lei de n̄a kū z̄iteo,
len à gbēke z̄ók̄ kū a vīnakerinɔ le.

12 Lákū ifáboki z̄ák̄ne kū a l̄ete kpao n̄a,
len àdi ó taarinɔ kēwá le.

13 Lákū de di a n̄énɔ wēnda gwa n̄a,
len Dikiri di wēnda d̄s̄ a vīnakerinɔε le.

14 Zaakū à dō pó kū à ó kéó,
à dòn kū bùsuume ó ũ.

15 Bisásiri wēndi kutu lán sèè bà,
àdigō gakuri vī gōrō pla lán lávu bà.

16 Tó ĩa pàa, àdi gēte,
gu kū à kunn pii di dō a yān dorō.

17 Dikiri digō gbēke vī kū a vīnakerinō
zaa káaku ari gōrō sīnda pínki,
àdi yā mana ke n nēnōne kū n daikorenō,

18 gbē kū ò zè kū a bàka kunna kūhwo yāo
akūsō ò yā kū à ditenō kūnanō.

19 Dikiri a kpataa dìte musu,
à gbāna vī gbē sīnda pínkia.

20 À Dikiri sáabu kpá, ákōnō a malaikanō,
ákōnō gbānade kū adì a yā ma à zī keanō.

21 À Dikiri sáabu kpá, ákōnō ludambe zīkarinō á pínki,
ákōnō a zīkeri kū adì a poyenyīna yā kenō.

22 À Dikiri sáabu kpá, ákōnō a pōkenanō á pínki
gu kū àten kí blennō pínki.

Ma swè, ò Dikiri sáabu kpá.

104

Dikiri Pōsīndapinkikeri táakilenaa

1 Ma swè, ò Dikiri sáabu kpá.

Dikiri ma Luda, n zōkō manamana,
n gakuri dana pókasa ũ, àten té ke,

2 n gupura kúnla lán biza bà,
n musu kpàte lán pèè bà,

3 n be bò ínōla musu.
N ludambe luku kè n sōgo ũ,
ndi di ĩa ɔa.

4 Ndi ĩa ke n zīrinō ũ,
ndi tévura ke n zīkerinō ũ.

5 N andunia kàte, n a zīni pète,
à yīgāna vī zikiro.

6 N isira kua arukīmba ũ,
í pii dà kpínola.

7 N kpākē í pii, akū à bàa lè,
n pataa, akū à nàgui.

8 Kpinō bò gupuran, guvutenō sikūn,
akū í tà gu kū n ditenen.

9 N lézeki kè í piine, ani fō à vīalaro,
ani era à da zītela ziki dorō.

10 Ndi tó ísēbokinō í pisi swa'onenōa,
akū a í digō bàa lé kpinō dagura.

11 Sēnte pɔ sīnda pínki ðìgɔ̄ a í mi,
 a í ði saginɔ̄ ími kērn̄ma.
 12 Bānɔ̄ ði sà da swanɔ̄ sare,
 òðìgɔ̄ kú a ðàkoo gūn, n̄ wiki ðìgɔ̄ ðɔ.
 13 Zaa n be musu ndi legū gbarɛ kpínɔ̄a,
 n zī gb̄ɛɛ ði andunia ká.
 14 Ndi tó sè bute pɔkadenɔ̄ne,
 ndi tó burapɔ̄nɔ̄ bute bisāsirinɔ̄ne,
 ndi pɔble buteíne zītea,
 15 sēwē kū àdi n̄ pɔ ke nna
 kū n̄isi kū àdi n̄ an té keo
 kū pɔble kū àdi n̄ gba gbānao.
 16 Dikiri línɔ̄ ði mɔ̄tɔ̄ le manamana,
 Sida lí kū à bà Lebananɔ̄.
 17 Gwen bānɔ̄ ði sà dadan,
 zùbaananɔ̄ ði be ke pini lí musu.
 18 Kpi leinɔ̄ de kpasaranɔ̄ kúki ũ,
 gb̄ɛ̄sɔ̄kɔ̄nɔ̄ de gb̄ɛ̄'ɛ̄nɛnɔ̄ uteki ũ.

19 N mɔ̄vura kè gɔ̄rɔ̄ tāsikabɔ̄ ũ
 kū ifantē kū à a gēna kpén gɔ̄rɔ̄ ðɔo.
 20 Ndi tó gu si, akū gwāani ði ke,
 lákpe pónɔ̄ ði fute kū táo n̄ pínki.
 21 Músunɔ̄ ði nàdena ɔ̄ ðɔ,
 òdi pɔble wete Ludaa.
 22 Tó ifantē bò, òdi lɔ̄te
 ò tá wúte n̄ tòn.
 23 Bisāsiri ði bo à gé zī ke,
 àdigɔ̄ a zīda yā ma ari ɔ̄kɔ̄si.

24 Dikiri, n yākenanɔ̄n dasi fá!
 A sīnda pínki bò n ɔ̄ndɔ̄ gūmme,
 andunia pà kū pɔ kū n kènɔ̄.
 25 Ísira kun, à z̄k̄ɔ̄ akūs̄ à yàasa,
 pɔ bēne kū ò kú a gūnnɔ̄n lé vīro,
 a fíti kū a z̄k̄ɔ̄o pínki.
 26 Gó'itɛnɔ̄ ðìgɔ̄ táa on
 kū kwā z̄k̄ɔ̄ kū n kè à k̄k̄ɔ̄ o a gūnwɔ̄.

27 Pɔ pínɔ̄ ði wé ðonyī n̄ pínki
 de n̄ pɔble kpáríma a gɔ̄rɔ̄a.
 28 Ndi kpáríma, òdi séte,
 ndi ɔ̄ poroíne, akū pɔ mananɔ̄ ði móríma.
 29 Tó n mikpɛre zùríne, òdi bídi keme,
 tó n wèndii s̄írn̄ma, òdi ga ò era ò tá bùsutitin.
 30 Tó n n Nini gb̄are, pónɔ̄ ði wèndi le,
 ndi tó zīte era à ke dufu.

31 Ò tó Dikiri gakuri gɔ̄ kun gɔ̄rɔ̄ sīnda pínki,
 ò tó Dikiri pɔ ke nna a yākenanɔ̄a.

32 Àkū mé àdi zīte gwa, akū àdi yīgā,
àdi ɔ na kpina, akū túsukpe dì bo.

33 Mani lè sí Dikirine ari ma wèndi lén,
mani ma Luda táaki lé ari ma ɔɔɔ lén.

34 Ñ tó ma laasun kánne, Dikiri,
lákū maten ponna ke kúnwo nà.

35 Durunnakerino mi de andunia gūn,
yāvānikerino súnḡo kun doro.

Ma swè, ñ Dikiri sáabu kpá.
Aleluya!

105

Luda a gbēno surabanaa

1 À Dikiri sáabu ke à a tó kpá,
à tó burino a yákenano dō.

2 À lè sí à a táaki lé,
à a yābonsarekenano baba pínki.

3 À ìa dā kú Dikiri tó kú à kú adonao,
ákōno Dikiri kiweterino à ponna ke.

4 À Dikiri ki wete à gbāna wé kea,
àḡo a are wete lakanaa sari.

5 À tó yābonsare kú à kēno dōágu,
a daboyákenano kú a yákpatekenano,

6 ákōno Dikiri zòbleri Ibrahim burino,
ákōno Yakubu buri kú à á sénō.

7 Akūme Dikiri ó Luda ũ,
a yákpatekena kú andunia gūn pínki.

8 A bàka kunna kūoo yā dì sāagu zikiro,
yā kú à dìte nigō kun ari ó buria.

9 A bàka kú kú Ibrahim,
à èra à sì kú a kunnao Isaakune dō.

10 A yā pīi pāpa Yakubune dokayā ũ,
akū à kú kú Isarailano ari ɔɔɔ sīnda pínki.

11 À pī áni Kanaanò būsū kpámma,
anigō de ñ baka ũ kú òḡō vī.

12 ɔɔɔ birea ò dasiro, òdi ñ yā daro,
ò kú Kanaanò būsūn bōasunò ũme.

13 Òdigō likara zō buri kú buriono té,
òdigō kure būsū kú būsūuo.

14 Adi we ò gbāna mōñero,
à kpākē kīnani ñ yā musu à pī,

15 òsun ɔ na gbē kú a ñ sénaro,
òsun wé tá a annabinaro.

16 Akū à tò nàa ḡē būsūu pīn,

à tò n zànaa làka pínki.

17 Akū à Yusufu gbàre à dònne n are,
ò a yia zò ũ.

18 Ò mòkpatii kpà a gbáa,
ò mòkakōanaa kà a wakale

19 ari yā kū à gīnake à òo gēe à pàpao,
akū yā kū Dikiri dànne tò yā bò kāao nna.

20 Kū kína gbē zì, akū ò a gbàre,
bùsu gbē zōkō pì a kē.

21 À a dìte a bùsu don'arede ũ,
à tò à iko vī a aruzekenōa pínki.

22 Yusufu a kīnanenō tòto a poyeinaaa,
à òndō dàda a ibanōne.

23 Akū Yakubu sù Misila,
Isarailanōn kun nibōnō ũ Hamu burinō bùsun.

24 Dikiri tò a gbēnō kō gwe manamana,
à tò ò dasi kù de n iberenōla.

25 À n ibereen pinō sã vūnne, akū ò zà a gbēnōgu,
de ò òndō ke a zòblerinōne.

26 À a zòbleri Musa zīmma
kū Haruna kū à a sēeo.

27 Ò dabodabonō kē Misilanōne,
ò yābonsarenō kē Hamu burinō bùsun.

28 À gusira gbàremma, gu sī n bùsun,
kū ò gi a yā mai yāi.

29 À n inō li aru ũ,
akū n kpōnō gāga.

30 Kasonō dà n bùsula
kū n gbānadenō wutekinō pínki.

31 À yā ò, akū ifininō dàńla,
sàanō sī n té ari n bùsu lén pínki.

32 À legūgbēe kōteńne legū gēne ũ,
surapatanaa dà n bùsula pínki.

33 À n geepi línō è'e kū n kakapura línō,
à n bùsu línō kē búgubugu.

34 À yā ò, akū kwanō dàńla,
kwa zēkōnō kà ò lé vīro.

35 Ò n bùsu sē kū láo blē ò nè,
ò n burapōnō blē pínki.

36 À n bùsu daudunō dēde n pínki,
n né daudu kū ò i n kefennakegōwanō.

37 À bò kū Isarailanō,
ò andurufu kū wuraaō sēna,
n buri gbēke dí gē sí zénlo.

38 Kū ò bōte, Misilanō pō kē nna,
kū vīna n kū Isarailanō yā musu.

39 À tēluku dà a gbēnōla,

à kè té ũ gwāani à gu pùńne.

40 Ò wé kèa, akū à sùńne kú kpekperewinɔ,
à musu pɔ́ble kpàńma, ò mòmńma.

41 À gbèsi pàra, akū í bòn,
í bàa lè gbàrannan gwe lán swa'í bà.

42 Zaakū à dò lé kú à sè
a zòbleri Ibrahĩne yān.

43 À bò kú a gbēnɔ, òten pɔ́nna ke,
gbē kú à n sēnɔ ten ayuwii dɔ.

44 À burinɔ būsuu kpàńma,
ò zí kú dakenɔ kēe àree blè.

45 de ò le ògɔ a yāditenanɔ kūna,
ò a dokayānɔ da.
Aleluya!

106

Isarailanɔ n durunnaɔ ona Ludanɔ

1 Aleluya!

À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbēke lakana vīro.

2 Dí mé ani fɔ à Dikiri yāzɔkɔkenanɔ oo?

Dí mé ani fɔ à a táaki lé pínkií?

3 Arubarikadenɔn gbē kú òdi yā ke a zéanɔ ũ,
kú òdi yā mana ke gɔrɔ sīnda pínki.

4 Tó ntení a nna ke n gbēnɔne,

n tó ma yā gɔ dɔngu, Dikiri,
tó ntení n sura ba, n ma wé gwa,

5 de ma baka le àgɔ kú n gbēnɔ nnamanan,
mà pɔ́nna ke kú buri kú n n sēnɔo,
de mani n táaki lé n gbē pìnɔ té.

6 O durunna kè lán ó dizinɔ bà,
o taari kè o yā vāni kè.

7 Kú ó dizinɔ kú Misila,
odi Dikiri daboyākenanɔ yā daro,

gbēkeyā dasi kú à kèńnenɔ sǎńgu,
akū ò sǎgbāna kè Isira Tēra sare.

8 Bee kú abireo à n sura bà a tó yāi,
de à a gbāna zɔkɔ mɔńne.

9 À kpàkē Isira Tērai, akū gukori bò,
à gē kúńwo a wēen, ò bikú lán ò pi gbàrannan bà.

10 À n bó n íberenɔ ɔĩ,
à n sí n zāngurinɔ gbānaa.

11 Í dà n weterinɔla,
bee n gbē mèn do adi boro.

12 Akū ò a yā kú à òo sì,
ò a táaki lè.

13 Ama a yákenanɔ sǎngu gǎnɔ,
akū odi ze de à lé darímaro.

14 Ó pǎble pǎnde ní dè gbárannan,
akū ò Dikiri lè ò gwà sǎnte gwe.

15 À pǎ kú ò wé kǎawa kpámma,
akū à mè'ibabagyá zímma.

16 Ó gǎba kpà kú Musao búràn
kú Haruna kú à kú adona Dikirinεεo.

17 Zíte pàra à Datani mǎ,
à nàkǎa Abiramua kú a gbēnɔo.

18 Té fùte ní ibanɔ té,
tévuraa kùte gbē vāninɔa à ní blé.

19 Ó mǎò pì zaa Orεbu lán zùsane bǎrɔò bà,
ò donyí kè ní tǎna kú ò piine.

20 Ó Luda gakuride lilin kè
kú zù sǎsorii takao.

21 Ó sǎsǎ Luda ní surabari yǎn,
kú à yǎ zǎkǎnɔ kǎné zaa Misila,

22 kú à daboyǎnɔ kè Hamu burinɔ búsun,
kú à naasiyǎnɔ kè Isira Tǎra léa.

23 Abire yǎin à pì áni a gbēnɔ kakate,
akū Musa kú à a sǎε kpàne,
à tò a pǎ kpàte, adi ní kakatero.

24 Ó bùsu nide kú gya bò,
ò gí Dikiri yǎ náani kǎi.

25 Ó yāvunu kà ní bizakutanɔ gūn,
odí do Dikiri yǎiro.

26 Akū à ɔ pǎte à la dàné à pì,
áni tó ò gaga gbárannan,

27 áni tó ní burinɔ gaga burinɔ té
áni ní fǎkǎa búsunɔ gūn.

28 Ó dò Peo tǎnai,
ò pǎ kú ò sa òo pǎgenɔaa blé.

29 Ní yákenanɔ Dikiri pǎ fǎ,
akū gagagyá gǎngu.

30 Fineasi fùte à yǎ pì té dè,
akū gyá pì zè.

31 Akū Dikiri tò yǎ bò kǎao nna,
a bàka kú kǎao ari a buria.

32 Ó Dikiri pǎ fǎ Mεriba í kǎnaa,
akū yǎ bò kú Musao vāni ní yǎi.

33 Zaakū ò a nǎεεε yǎka,
akū à yǎ ò laasunn sari.

34 Odi bùsupidenɔ kakate

lákū Dikiri dìteńne nàro.

35 Ò kè kɔ gbēnɔ ũ kū buri pìnɔ,

ò n futeokara ágba sè.

36 Ò dò n tãnanɔ,

akū yā pi gǔńne tankute ũ.

37 Ò n négɔgbēnɔ kè sa'opɔ ũ,

ò sa ò tãnanɔa kū n nénɔgbēnɔo.

38 Ò taarisaridenɔ kùtu kpàkpa,

n négɔgbēnɔ kū n nénɔgbē pìnɔ.

Ò sa ò kúnwo Kanaanɔ bùsu tãnanɔa,

akū n bùsuu pìi gbàa lè.

39 Ò gbàa lè n yákenanɔ yāi,

ò gɔ náanisaridenɔ ũ n yákenanɔa.

40 Akū Dikiri pɔfē kpańma,

à ye gbē kū à n sénɔ kái dorɔ.

41 À n kpá burinɔa,

akū n zāngurinɔ kí blè n musu.

42 N ibereɔ gbāna mòńne,

ò ɔ tǔńma.

43 Adigɔ n bo gēn baaakɔ,

ama ò zè kū n sãgbānakenaao,

akū ò vlè n durunna gūn.

44 Bee kū abireo tó à n wiki mà,

àdi n warikena yā da.

45 N yāi àdi dɔ a bàka kunna kúnwo yān,

àdi a nèse lite a gbēke zɔkɔ yāi.

46 À tò gbē kū ò n kùkù zìzɔ ũnɔ

n wēnda gwà.

47 Dikiri ó Luda, n ó sura ba,

n ó bɔte burinɔ té n ó kakara,

de ò n tɔ kū à kú adona bo

ò ìa dā kū n táakilenaao.

48 Arubarikade Dikiri, Isarailanɔ Luda

zaa káaku ari gɔrɔ sīnda pínki!

Gbē sīnda pínki pi aami!

Aleluya!

TAKADA SƆRODE

Zabura 107-150

107

Dikiri sáabukena

¹ À Dikiri sáabu kè, zaakū à mana,
a gbēke lakana vīro.

² Gbē kū Dikiri n bóno o le,

gbē kū à ñ bó ñ íberenɔ ɔĩnɔ.

³ Gbē kū à ñ bó būsū kū būsūuò à ñ kakara
bona ifáboki kpa kū a lété kpao
kū gūgbānduru kpao kū gènɔmidɔki kpaonɔ.

⁴ Ñ gbēkenɔ likara zò gbárannan,
odi wēte kū oni gé vuten zé dōro.

⁵ Nà ñ dé, ími ñ kū,
ñ wēndii gō lēkēe.

⁶ Akū ò wiki lè Dikiria ñ warikenan,
akū à ñ bó ñ wētēra gūn.

⁷ À ñ dá zé sūsun
arì ò kà wēte kū oni vuten.

⁸ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnɔnēeò.

⁹ Zaakū àdi ímiderinɔ kòto yīda kúfne,
àdi pò mana kpá nàderinɔ ò kã.

¹⁰ Ñ gbēkenɔ kú ga gusiran,
òten wari ke yīna kū m̀kákɔanaao.

¹¹ Zaakū ò gí Luda yā mai,
ò Luda Musude lédamma gya bò.

¹² À tò ò ñ búsa kū zì gbānao,
ò gēe si ò lēte, kpanyiri kunlo.

¹³ Akū ò wiki lè Dikiria ñ warikenan,
akū à ñ bó ñ wētēra gūn.

¹⁴ À ñ bó ga gusiran,
à ñ m̀kákɔananɔ gà à kèkè.

¹⁵ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnɔnēeò.

¹⁶ Zaakū àdi bīnile gbà kū ò pì kū m̀gotēoò gboro,
àdi m̀si gbāngo zétatabɔnɔ é'ε.

¹⁷ Ñ gbēkenɔ likara ñ sǎgbāna yāi,
ò wētamma lè ñ taarinɔ yāi.

¹⁸ Póble ni bò ñ pɔn,
ò kà gana.

¹⁹ Akū ò wiki lè Dikiria ñ warikenan,
akū à ñ bó ñ wētēra gūn.

²⁰ À a yā zīmma, akū ò wèrekɔa,
à ñ bó ga léi.

²¹ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnɔnēeò.

²² Ò kennakúkɔo sa oa,
ò a yákenanɔ baba kū ayuwiikenaao.

²³ Ñ gbēkenɔ di ísira musu gó gūn,
òten laga tá í zókɔla.

- 24 Ò Dikiri yākenanɔ è,
kū yābonsarɛ kū àdi ke í daguranɔ.
- 25 À yā ò, akū zàgá'ía gbāna kàka,
ísira sɔ à fùte musumusu.
- 26 Òten fute musu, òten su zīte,
ò kú kari léi, akū swèè kèngu.
- 27 Gó yǎgāyǎgā kúnwo,
ò tàtantatan kè lán wēderii bà,
íte'òndɔ sīnda pínki làkaríma.
- 28 Akū ò wiki lè Dikiria n warikenan,
akū à n bó n wētèra gūn.
- 29 À ía gbāna zè, à gɔ́ ía fèèè ũ,
à ísɔ kpàte, akū í zè kítikiti.
- 30 Kū gu yǎ, n pɔ kè nna,
akū à gèè kúnwo gódɔki kú òten wete kpa.
- 31 Ò Dikiri sáabu ke a gbèke yāi
kū yābonsarɛ kū àdi ke gbēnɔnɛɛo.
- 32 Ò a tɔ bo dasi kɔkakaranaa gūn,
ò a táaki lé don'arɛdenɔ kakaranan.
- 33 À swa ídenɔ kè gbáranna ũ,
à tò ísēbokinɔ gɔ́ gukori ũ.
- 34 À zīte arubarikade lì guwiside ũ
gbē kú ò vutɛnɔ yāvānikena yāi.
- 35 À gbáranna lì sèbe ũ,
à tò gukori gɔ́ ísēbokinɔ ũ.
- 36 À nàderinɔ kàte gwe,
akū ò wētè kàte ò vùten.
- 37 Ò burapɔnɔ tɔ, ò geepi líno bà,
akū à né líne manamana.
- 38 À arubarikaa dàngu, ò kè dasi manamana,
adi tó n pókādenɔ làgoro.
- 39 Akū à n lago dɔ, ò bùsa
gbānamɔnnɛna kū kisirao kū pɔsirao yāi.
- 40 À wé'i dà kínenɔa,
à tò ò likara zɔ́ gukori zésaride gūn.
- 41 Ama à wēndadenɔ bò takasiken à n sè lei,
à tò n ɔndenɔ kè dasi lán kpāsapɔnɔ bà.
- 42 Tó gbē mananɔ è, òdi pɔnna ke,
gbē vāninɔ sɔ òdi n lé nakɔa.
- 43 ɔndɔde laakari dɔ yā pìnɔa,
à Dikiri gbèke gwa lākū à de nà.

108

Luda mé àdi tó ò zì ble
Dauda lèè.

1 Ma laakari kpatena, Luda,
mani lè sí mà n táaki lé kù nèsedoo.
2 Ma mɔɔ kù ma gidigboo kù máa?
Mani gudɔ pá m̄io.
3 Dikiri, mani n sáabu kpá burinɔ té,
mani n táaki lé gbɛnɔnɛ.
4 Zaakū n gbēke zɔkɔ kà n kīnaa,
n náanikenaa ludambɛ luku lè.
5 Luda, ò n tɔ sɛ lei ari n kukia,
n̄ tó n gakuri da anduniala pínki.

6 N̄ wewá n̄ ó sura ba kù n gàsá gbānao,
de ókɔnɔ n gbɛ yenyidenɔ le ò bo.
7 Luda yā ò zaa a kúkia à pi:
Mani Sekemu kpaatete kù kùwikio,
mani Suko guvute kpámma.
8 Giliada b̄usu bi ma pómɛ,
Manase burinɔ b̄usu bi ma pómɛ,
Eflaimu burinɔ b̄usu bi ma m̄ofuraame,
Yuda b̄usu bi ma gòomɛ.
9 Mɔabunɔ b̄usu bi ma ɔpipibɔomɛ,
madi ma kyate kátɛ Edɔmunɔ b̄usuaa,
madi kùwiki dɔ Filisitininɔ b̄usuaa.
10 Dí mé ani gē kúmao wēte b̄nide gūnn?
Dí mé ani domene arɛ ari Edɔmunɔ b̄usunn?
11 Luda, à de mɔkɔn mé n ɔ gbàrɛwái,
nd̄i bo kù ó z̄ikarinɔ doroo?
12 N̄ ɔ dawá ó iberenɔ yái,
zaakū bisásiri kpányī bi yā pāmɛ.
13 Óni z̄i ble kù Luda gbānao,
àkū mé ani gèɛ pétépete ó iberenɔa.

109

Sa vāni ona ibereɛnɛ

Dauda lɛɛ.
1 Luda, mɔkɔnn madi n táaki lé,
n̄sungɔ yitenaro.
2 Zaakū gbɛ vāni bonkpedenɔ d̄i ma yaka,
òdi lé bo ò ékeyá dima.
3 Òdi likamai kù zānguyáɔ,
òdi fiti ke kúmao póke wíwinnenaa sari.
4 Òdi yenyī eramene kù yādimmanaao,
bɛɛ kù madi adua keñne.
5 Òdi yā mana fīna bomene kù a vānio,
yenyī s̄5, kù zānguo.
6 N̄ Setan s̄uu kea,
n̄ a kpakū kù Ibilisio.
7 N̄ tó yákpate a nɛ,

̀n t́o a aduakεna yā ine.

⁸ A wēndi gō kutu,
gbē pānde gō a gēne ũ.

⁹ ̀N t́o a nēno gō de sari,
a nanno gō gyaano ũ.

¹⁰ A nēno gō likarazōrinō ũ ògō bara ke,
ògō ̀n kpake ̀n be zīino gūn.

¹¹ A finade a pōno nakōa pínki,
buri zītōno a zī àre sía.

¹² Gbēke sún gbēke kenero,
òsun wēnda dō a né kú à tōnoero.

¹³ ̀N t́o a burino láka,
̀n t́ó súngō kú buri kú oni futeno téro.

¹⁴ A dizino vānikεna yā gō òngū, Dikiri,
̀nsun t́o a da durunna kēa zikiro.

¹⁵ ̀N durunna gō òngū, Dikiri,
̀n yā sā gbēno gu andunia gūn.

¹⁶ Zaakū adi òno à gbēke ke gbēkenero,
̀adi wé t́a takasidenōa kú wēndadeno
kú pōsiradenōo ari gyāwān.

¹⁷ À ye sa vāni onnenaai,
̀n t́o à wí a musu.

Sa mana onnenaai di kánero,
̀n t́o arubarika ke káao zā.

¹⁸ A lékennenaai dà lán uta bà,
à a mēe yāku lán í bà,
à gē a wāno lán nísi bà.

¹⁹ Kanaa pì gō daala lán uta bà,
àgō òo a pì lán asa bà.

²⁰ Dikiri fina bo ma yādimmarino a le
kú gbē kú òdi yā vāni o ma musuno.

²¹ Dikiri Gbānasīndapinkide,
̀n ma wēnda gwa n t́o yāi,

̀n ma bo n manake kú n gbēkeo yāi.

²² Zaakū takaside wēndademe ma ũ,
ma pō yāka búgubugu.

²³ Maten gēte lán òkōsi uraa bà,
má de lán kwa kú ía ten sé bà.

²⁴ Léyīnaa tò ma gbá ò sí sé doró,
ma fēfē ma gō wāakuu.

²⁵ Ma gō yāadōnapō ũ ma yādimmarino ne,
òdi ma gwa ò m̀i gbāke.

²⁶ ̀N kpámai, Dikiri ma Luda,
̀n ma sura ba n gbēke yāi,

²⁷ de ò dō kú n ò mé à kè,
m̀okōn Dikiri, n kenaame.

²⁸ Bee t́o ò ma ka, íni arubarika damagu,

tó ò fùtɛmai, wé'i ni ní kù,
makù n zòbleri mani pɔnna ke.
29 Tó vání ni gɔ ma yádimmarinɔne uta ũ,
oni wé'i damma lán arukĩmbaa bà.

30 Mani Dikiri sáabu kpá kù kòto gbánao,
mani a táaki lé dasi kòkakaranaa gūn.

31 Zaakù àdi ze kù wēndadeno,
àdi ní sí gbē kù òdi yá vúterĩmanɔa.

110

Arumasihu k̄ke

Dauda lèe.

1 Dikiri pì ma dikiriine à vute a ɔplai
ari àgɔ a iberenɔ kene a tintin ũ.

2 Dikiri ni tó n iko dagula,

ĩni kí ble n iberenɔa zaa Zaiɔ,

3 N gbēnɔ ni ní zida kpámma zlkagɔɔ

kpi kù à kù adona musu,

n kefennanɔ ni su n kĩnaa lán gudɔ plíkpanaa bà.

4 Dikiri la dà, ani lé sukparɔ à pì:

Ĩnigɔ de sa'ori ũ ari gɔɔ sĩnda pínki
lán Melekizedeki bàme.

5 Dikiri kù n ɔplai,

ani kɔnanɔ dúgu zɔ a pɔfēgɔɔ.

6 Ani yákpate ke kù burinɔ,

ní gènɔ nigɔ kpá,

ani andunia pínki kɔnanɔ dúgu zɔ.

7 Ani í mi swai zé léa,

abire yáin a mì nigɔ dana íla.

111

Dikiri t̄sbonaa

1 Aleluya!

Mani Dikiri sáabu kpá kù nèsedoo
gbē mananɔ kòkakaranaa gūn.

2 Dikiri yákenanɔn zɔkɔ,

gbē kù a yá kèñne nnanɔ dì a laasun lé.

3 A yákenanɔn bèere ví kù gakurio,
a yámanakena lakana víro.

4 Dikiri tò a yábonsarekenanɔ dòógu,
à sùru ví kù wēndao.

5 Adi pòble kpá a vɔnakerinɔa,

àdigɔ dɔ a bàka kunna kúńwo yán.

6 À a yákenanɔ gbána mò a gbēnɔne,

à buri pāndenɔ būsuno sì à kpàríma.

7 A yākenanən náani vī akūsō à zé vī,
a yādannenanən yāpura vī pínki.

8 Yā pínō zīni petena gɔɔ sīnda pínki,
àdi yā ke a zéa kú náanio.

9 À surabarii zī à a gbēnō bō,
a bàka kú kúńwo gɔɔ sīnda pínki.
A tó kú adona, à naasi vī.

10 Vīnakena Dikirineeme ɔndō zīni ũ,
gbē kú ò a vīna vīnōme asānsīnideno ũ.
A táakilena nigō lakana vīro.

112

Gbē kú à Dikiri vīna vī

1 Aleluya!

Arubarikademe gbē kú à Dikiri vīna vī ũ,
akūsō Dikiri yāditenanō di káne manamana.

2 A nénō nigō gbānadeno ũ n būsun,
nèsepurade burinō nigō de arubarikadeno ũ.

3 Ɔgɔ kú aruzekεo di a bea,
a yāmanakena lakana vīro.

4 Bee gusiran gu di pu gbē manane,
nèsepurade kú à sùru kú wēndao vī.

5 Gbē kú àdi ɔ poro, kú àdi pō sākáńne,
akūsō àdi yā ke a zéa, yā di bo káao nna.

6 Póke ni gbē mana lá ble zikiro,
a yā nigō dǎngu gɔɔ sīnda pínki.

7 Baaru vāni di a vīna kūro,
a laakarii digō kpatena, àdigō Dikiri náani vī.

8 A kùu di vīro, vīna di a kūro
ari à gé à yōgō ke a iberenoa.

9 Àdi pō fá takasidenone,
a yāmanakena lakana vīro,
a gbāna digō kara kú bèereεo.

10 Gbē vāni di a e à pō fē,
àdi saka kakūn à nagui,
gbē vāni poyeinaa di ke pā.

113

Dikiri táakilena

1 Aleluya!

Dikiri z̀̀blerinō, à a táaki lé,
à Dikiri tó bo!

2 Ò Dikiri sáabu kpá
zaa tera ari gɔɔ sīnda pínki.

3 Ò Dikiri tó bo
zaa ifáboki kpa ari a léte kpa.

⁴ Dikiri z̄sk̄ de buri s̄inda p̄ínkila,
a gakuri dana musula.

⁵ Dí mé à kà Dikiri ó Luda ùu?
À vutena kpatan zaa musu,

⁶ àdi wé zu z̄íte
à musu k̄u z̄íteo gwa.

⁷ Àdi gb̄anasariden̄ bo bùsu té à ñ fute,
àdi wēndaden̄ bo tuburan à ñ sé lei.

⁸ Àdi ñ da k̄inanen̄ té,
buri k̄u à sē k̄inanen̄.

⁹ Àdi para kara a b̄en,
àdi a k̄e n̄érande p̄onnade ù.
Aleluya!

114

V̄nla dikpe l̄e

¹ K̄u Isarailan̄ b̄ò Misila,
k̄u Yakubu burin̄ b̄ò gb̄ē z̄l̄t̄n̄ té,

² Yudan̄ bùsuu ḡò Dikiri k̄úki ù,
Isarailan̄ bùsuu ḡò a k̄ibleki ù.

³ Isira T̄ēra wé s̄ir̄le à bàa l̄e,
Yoda í ēra kpe.

⁴ K̄pin̄ v̄iv̄i lán s̄ákaron̄ bà,
s̄is̄in̄ k̄or̄ l̄e lán s̄ānen̄ bà.

⁵ Ísira, b̄ó mé à n le n bàa l̄e?
Yoda, à k̄è dera n ēra kpe?

⁶ K̄pin̄, b̄óȳain a v̄iv̄i lán s̄ákaron̄ bà?
S̄is̄in̄, à k̄è dera a k̄or̄ l̄e lán s̄ānen̄ bà?

⁷ Andunia, ñ ȳiḡāȳiḡā Dikiri are,
Yakubu Luda are.

⁸ À gb̄èsi k̄è ikateki ù,
à gb̄èpu li ís̄eboki ù.

115

Dikiri mé àdi arubarika daŋgu

¹ Àdi k̄e ók̄ōn̄n̄lo Dikiri,
adi k̄e ók̄ōn̄n̄lo,
m̄ok̄ōmm̄e ñ de ò n t̄ó bo
n gb̄ēke k̄u n n̄ānio ȳāi.

² À k̄è dera burin̄ dì ó la
ò pi ó Luda k̄u máa?

³ Ó Luda k̄u musu,
p̄ó k̄u à yein àdi k̄e.

⁴ Ò ñ t̄ānan̄ p̄i k̄u andurufuuo k̄u wuraa,
bis̄āsiri òz̄ime.

⁵ Ò lé vī, ama òdi yā oro,
ò wé vī, ama òdi gu ero.

⁶ Ò sá vī, ama òdi yā maro,
ò yī vī, ama òdi pó gbī maro.

⁷ Ò ɔ vī, ama òdi pó kũro,
ò gbá vī, ama òdi táa oro,
òdi kòto kekero.

⁸ N̄ pirinɔn leele kũnwome
kũ gbē kũ òteni n̄ náani kenɔ n̄ pinki.

⁹ Isarailanɔ, à Dikiri náani ke!
Àkũme á kpányĩri ũ kũ á sēgbakoo.

¹⁰ Haruna burinɔ, à Dikiri náani ke!
Àkũme á kpányĩri ũ kũ á sēgbakoo.

¹¹ Dikiri vīnakerinɔ, à Dikiri náani ke!
Àkũme á kpányĩri ũ kũ á sēgbakoo.

¹² Dikiri d̄ó yān,
ani arubarika daógu.

Ani arubarika da Isaraila burinɔgu,
ani arubarika da Haruna burinɔgu,

¹³ ani arubarika da a vīnakerinɔgu,
né f̄iti gbē z̄sk̄o.

¹⁴ Dikiri á buri kara,
ák̄nɔ kũ á n̄nɔ.

¹⁵ Dikiri arubarika daágu,
musu kũ z̄iteo K̄èrii.

¹⁶ Musu bi Dikiri p̄óme,
ama à z̄ite nà bisásirinɔne n̄ ɔ̄i.

¹⁷ Adi ke ḡenɔ mé òdi Dikiri táaki léro,
kes̄o gbē kũ n̄ lé ȳitenɔ.

¹⁸ Ók̄nɔ, óniḡo Dikiri sáabu kpá
zaa tera ari ḡoɔ s̄inda pinki.
Aleluya!

116

Gbē kũ à bò ga léi Dikiri sáabukpanaa

¹ Má ye Dikirii, zaakũ à ma yā mà,
à ma wikilenaawa mà.

² Maniḡo a sísi ari ma w̄endi lén,
kũ à sá kp̄amai yāi.

³ Ga bàa f̄ik̄amai yā,
mira wāwā t̄òma,
w̄étámmana kũ p̄osirao dàmalá.

⁴ Akũ ma Dikiri sísi ma p̄i:
Dikiri, n̄ yā nna, n̄ ma mì sí.

⁵ Dikirin s̄uru vī ak̄us̄o à mana,

ó Luda wěnda vī.

⁶ Dikiri di gbānasaridenɔ dākpā,
kū ma busa, à ma sura bà.

⁷ Ma swè, ò kẹkẹ ò kpáte,
zaakū Dikiri yā mana kènne.

⁸ Dikiri, n ma bo ga léi,

n wé'ì wàramene, ndi tó ma gè síro,

⁹ de màgō té n arẹ gbẹ bēnenɔ kukia la.

¹⁰ Bee kū wari tōma ma gō búgubugu,
má kpé a náanikena, akū ma yā ò.

¹¹ Bidi ma kū ma pi:

Gbẹ sinda pínki bi ékedenɔme.

¹² Bón mani fīna boo Dikiri
yā mana kū à kèmene pínki musuu?

¹³ Mani Dikiri surabana toko sé musu,
mani a sísió.

¹⁴ Mani lé kū ma kè Dikirianɔ papa
a gbēnɔ wára n pínki.

¹⁵ Dikiri yāmarinɔ gana bèere vīne.

¹⁶ Dikiri, n yā nna, n zòbleriime ma ũ,
nɔgbẹ kū à zò blenne néme ma ũ,
n ma bo bàn.

¹⁷ Mani kennakūkō sa omma,
mani n sísió, Dikiri.

¹⁸ Mani lé kū ma kè Dikirianɔ papa
a gbēnɔ wára n pínki

¹⁹ a kpé ɔnn Yurusalemu gūn.
Aleluya!

117

Dikiri táakilenaa

¹ Ákōnɔ buri sīnda pínkinɔ à Dikiri tó kpá,
ákōnɔ būsú sīnda pínki gbēnɔ à a táaki lé.

² Zaakū gbẹke kū à vī kúto kè zókō,
Dikiri náani vī gɔrɔ sīnda pínki.
Aleluya!

118

Gena Dikiri ɔnn kū sáabukenaao

¹ À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbẹke lakana vīro.

² Isarailanɔ o:
A gbẹke lakana vīro.

³ Haruna burinɔ o:
A gbẹke lakana vīro.

⁴ A vīnakerinɔ o:

A gbēke lakana vīro.

⁵ Ma lé zù Dikirii ma warikēnaa gūn,
akū à wèma à ma gba mēporoki.

⁶ Dikiri kú kūmao, vīna ni ma kūro.
Bōn bisāsiri ni fō à kemēne?

⁷ Dikiri kú kūmao ma kpanyīri ũ,
mani yōgō ke ma ibereṅṅa.

⁸ Nana Dikirii mana de
bisāsiri náanikenala.

⁹ Nana Dikirii mana de
gbānadenṅ náanikenala.

¹⁰ Buri sīnda pínki likamai,
akū ma ní kakate kú Dikiri tóo.

¹¹ Ó likamai kpa sīnda pínki,
akū ma ní kakate kú Dikiri tóo.

¹² Ó fīma lán zōnṅ bà,
akū ó lāka lán káni tékūnaa bà,
ma ní kakate kú Dikiri tóo.

¹³ Ó ṅ sōmai kpe, má ye mà léte,
akū Dikiri kpāmai.

¹⁴ Dikiri mé à ma gbāna ũ, a táakin madì lé,
àkū mé à gō ma surabari ũ.

¹⁵ À ma, pōnna wiki dṅ gbē mananṅ bùran,
Dikiri ṅpla zī zōkō kè.

¹⁶ Dikiri ṅpla kú musu,
Dikiri ṅpla zī zōkō kè.

¹⁷ Mani garo, manigō kun,
manigō Dikiri yākenanṅ baba.

¹⁸ Dikiri ma toto manamana,
ama adi tó ga ma sero.

¹⁹ À zé mana gbànṅ wēmene,
de mà gē mà Dikiri sáabu kpá.

²⁰ Dikiri ṅn zén dí,
gbē mananṅ mé ódi gēn.

²¹ Ma n sáabu kè Dikiri, zaakū n wema,
n gō ma surabari ũ.

²² Gbè kú kpéborinṅ pā kpài
mé à gō kpé kusuru gbè mīde ũ.

²³ Dikiri mé à abirekū kè,
akū à kèwēre yābonsare ũ.

²⁴ Gōrṅ kú Dikiri dīten dí,
ò pōnna ken ó nēse ke nna.

25 N yā nna Dikiri! Ñ ó sura ba!

Ñ sùru ke Dikiri! Ñ tó ò sa'a le!

26 Arubarikademε gbē kū àten su kū Dikiri tso ũ,
zaa Dikiri onn óten gbānakε kpányī.

27 Dikirimε Luda ũ, à gu pùwεε.

À zà lá kpákpa àgō téo dikpekεrinōi
ari sa'oki bēnenō kīnaa.

28 Ma Ludamε n ũ, mani n sáabu ke,
ma Luda, mani n tó sé lei.

29 À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbēke lakana víro.

119

Luda yā sēna lei

1 Arubarikadenomε gbē kū ò kun taari sari
ò Dikiri doka kūnanō ũ.

2 Arubarikadenomε gbē kū ò Dikiri yā kūna

ò a ki wεε kū nèsedoonō ũ.

3 Òdi yā kpédangara kero,
òdi taa o a zé gūn.

4 N n ɔɔki m̀wεεε,
de ògō téi kū laakarīio.

5 Má ye màgō kú ma dbrɔɔa
m̀gō n yádannenanō kūna.

6 Tó má n yáditenanō kūna pínki,
abirekū ni tó wé'i ma kuro.

7 Gɔɔ kú mateni n dokayá mananō dada,
mani n sáabu kpá kū nèsεpurao.

8 Manigō n yádannenanō kūna,
ñsun ma tón sánsánlo.

9 Deran kefenna ni fō àgō kun gbāsī sari nàa?
Séde a yākenā kō sé kú n yāo.

10 Mateni n ki wεεε kū nèsedoo,
ñsun tó mà zā n yáditenanōaro.

11 Ma n yā dà ma swèε gūn
de màsun durunna kennεro yāi.

12 Arubarikademε m̀kōn Dikiri ũ,
ñ n yáditenanō damεne.

13 Dokayá kú ò bò n lénno pínki,
mani babañne kú ma léo.

14 Madì pɔnna ke kú n yānō
lákū òdi ke kú aruzεke zōkɔɔo nà.

15 Madì laasun lé n ɔɔkia,
ma wé kú n zénōa.

16 Ma pɔ kè nna n yáditenanōa,
n yā ni sámaguro.

17 Ñ yá mana ke makū n zòbleriine
de màgō kun kū wèndiio, màgō n yá kūna.

18 Ñ ma wé kēmene
de mà wé si yābonsarenōle n dokan.

19 Nibōme ma ū andunia gūn,
ñsun n yāditenanō utemenero.

20 N dokayānō nidena baala'i
ma swēe blè.

21 Ndi kpākē karambaanide kū lé ní kūnōi,
gbē kū ò zà n yāditenanōanō.

22 Ñ ma bo sōsōnan kū gyabonaa,
zaakū má n yānō kūna.

23 Bee kū kīnanenō vùte ò lé kpākūsūmai,
ma laasun nigō kú n yādannenana.

24 N yānō di ma pō ke nna,
n yā pì di lé dama.

25 Ma gō wutena zīte,
ñ ma wèndi dākpā lākū n ò nà.

26 Ma a yākenanō dōdōnne, akū n wema,
ñ n yādannenanaō damene.

27 Ñ tó mà n òdōkinō dō,
ma laasun nigō kú n yābonsarenōa.

28 Ma pō sira à kè zōkō,
ñ ma gba gbāna lākū n ò nà.

29 Ñ ma bo manafiki zéa,
ñ ma gba zé mà ze kú n dokao.

30 Ma yāpura zé sè,
ma swēe diğō kú n dokaa.

31 Má n yānō kūna òplapla,
ñsun tó wé'i ma kūro, Dikiri.

32 Madì wá n yāditenanō zéi,
zaakū n ma laakarīi kpātemene.

33 Dikiri, ñ n yādannenanaō zé mōmene
de màgō kūna ari ma wèndi lén.

34 Ñ ma gba òndō màgō n doka kūna,
màgō zī kea kū nèsedoo.

35 Ñ ma da n yāditenanō zén,
zaakū abirekū mé àdi kámagu.

36 Ñ tó ma swè tá n yānōa,
àsun tá bīni zénlo.

37 Ñ ma wé go pō pānōa,
ñ ma wèndi dākpā lākū n ò nà.

38 Ñ yá kū n ò papa makū n zòbleriine,
lé kú n sè n vīnakerinōne.

39 Ñ tó sōsōna kū madì a vīna ke goma,
zaakū n dokayānōn mana.

40 Má ye n ɔ̀ɔ̀kii fá,
 ò ma wèndi dākṗá n manake gūn.

41 Dikiri, ò mɔ́ ò gbēke kemene,
 ò ma sura ba lākū n ò nà,
 42 gbasá mà yā we ma s̄s̄s̄rinɔ̀a,
 zaakū mateni n yā náani ke.

43 Ñsun yāpura yā sí ma lénlo,
 zaakū n dokayánɔ̀n ma wé d̄oi.

44 Maniḡɔ́ n doka kūna
 ari ḡɔ̀ɔ́ s̄inda pínki.

45 Maniḡɔ́ té aafia,
 zaakū ma n ɔ̀ɔ̀ki wète.

46 Mani n yānɔ̀ o kínanɔ̀ are,
 wé'i ni ma kūro.

47 N yāditenanɔ̀ dì ma pɔ̀ gba,
 zaakū má yei.

48 Ma ḡáa sè n yāditená kú má yeinɔ̀ne,
 madì laasun lé n yādannenana.

49 Ñ dɔ̀ yā kū n ò n zòbleriinen,
 zaakū n tò ma wé d̄oi.

50 Yā kú àdi ma laakari kpátè ma warikenan dí,
 n lésena mé àdi ma wèndi dākṗá.

51 Karambaanidenɔ̀ teni ma fobo lakanaa sari,
 bee kú abireo madì zā n dokaaro.

52 Madì dɔ̀ n dokayā kú à kú zaa z̄inɔ̀n,
 akū òdi ma nèse yīda kúmenε, Dikiri.

53 Madì pɔ̀ fē manamana,
 kú yāvānikerinɔ̀ dì pá kpá n dokai yāi.

54 Madì lè sí n yādannenana musu
 ma kunna andunia díkīna gūn.

55 N yā d̄iḡɔ́ dɔ̀magu gwāani, Dikiri,
 mad̄iḡɔ́ n dokayánɔ̀ kūna.

56 Ma d̄one kè kú yā birenɔ̀,
 zaakū mad̄iḡɔ́ n ɔ̀ɔ̀ki gwa.

57 Dikiri, m̄ok̄m̄me ma baka ũ,
 ma lé sè kú mani n yā ma.

58 Madì kúte kenne kú nèsedoo,
 ò s̄uru ke kūmao lākū n ò nà.

59 Ma a yākenana laasunn lè,
 akū ma era n dokayánɔ̀a.

60 Mani wā, mani zezero,
 de mà n yāditenana da.

61 Bee kú gbē vāninɔ̀ bàa f̄ikāmai,
 n dokayánɔ̀ ni s̄amaguro.

62 Madì fute mà s̄áabu kenne lizāndo
 n dokayā manana musu.

63 N vīakeri pínki gbēnname ma ũ,

gbē kū òdi n ɔ̀ɔ̀ki gwano.

⁶⁴ Dikiri, n gbēke andunia pà,
 ò n yáditenanɔ̀ damene.

⁶⁵ N a mana kè makū n z̀̀bleriine,
 lákū n ò nà, Dikiri.

⁶⁶ Ñ wéze kū dōnao damene,
 zaakū ma n yáditenanɔ̀ si.

⁶⁷ De ní kpé ò ɔ̀ t̄ma, má sátename,
 ama tera sà má n yā kūna.

⁶⁸ Ñ mana, akūs̄ n yākenanɔ̀n mana,
 ò n yáditenanɔ̀ damene.

⁶⁹ Bee kū karambaanidenɔ̀ yāsira nàma,
 madiḡs̄ n ɔ̀ɔ̀ki gwa kū n̄sedoo.

⁷⁰ Ñ sá di, àdi yā maro,
 makū s̄ ma p̄ nna n dokaa.

⁷¹ N ɔ̀t̄manaa kèmene mana,
 de mà le mà n yádannenanɔ̀ dada.

⁷² Doka kū à b̄ n lén manamene
 de wura kū andurufu m̄n d̄bu ūgbangbanɔ̀la.

⁷³ N ɔ̀ ma í kàsa à ma ke,
 ò ma gba ònd̄s̄ mà n yáditenanɔ̀ dada.

⁷⁴ N v̄nakerinɔ̀ ni ma e ò p̄nna ke,
 zaakū n yān ma wé d̄i.

⁷⁵ Dikiri, má d̄s̄ kū n dokayānɔ̀n mana,
 kū ní náani v̄i yāin n ɔ̀ t̄ma.

⁷⁶ Ñ gbēke kemene de ma n̄se le à yīda kū,
 lákū n ò makū n z̀̀bleriine nà.

⁷⁷ Ñ m̄ ò wēnda d̄mene de màḡs̄ kun,
 zaakū n dokayānɔ̀me ma p̄nna ū.

⁷⁸ Ñ tó wé'i karambaanide kū ò taari kèmene p̄nɔ̀ kū,
 makū s̄ mani laasun lé n ɔ̀ɔ̀kia.

⁷⁹ Ñ tó n v̄nakerinɔ̀ su ma kīnaa,
 gbē kū ò n yānɔ̀ d̄nɔ̀.

⁸⁰ Ñ tó ma n̄se ḡs̄ yāke v̄iro n yānɔ̀ musu
 de wé'i s̄n ma k̄uro yāi.

⁸¹ N surabana yā teni ma swē ble,
 n yān ma wé d̄i.

⁸² Ma wé d̄ɔ̀ɔ̀na n lésenaai ari ma wé wò,
 b̄ren ïni ma n̄se yīda k̄umenee?

⁸³ Má de lán bára b̄k̄o kū à túsukpe màa bà,
 bee kū abireo n yáditenanɔ̀ dì s̄maguro.

⁸⁴ Makū n z̀̀bleri maniḡs̄ n d̄a ari b̄re?
 B̄ren ïni wari d̄o ma wét̄ammarinɔ̀aa?

⁸⁵ Karambaanidenɔ̀ ò wēe ȳmene mà zun,
 ní yā dì k̄s̄ sé kū n dokaoro.

⁸⁶ N yáditenanɔ̀ p̄nki náani v̄i,
 ò kp̄amai, zaakū òten wé t̄ama p̄ame.

87 À gò fíti kú oni láka kúmao andunian,
makú sò mádi pá kpá n ɔ̀dɔ́kinero.

88 Ñ ma wèndi dákpa n gbêke yâi,
mani n yã̀n da.

89 Dikiri, n yã̀ digò kun gɔ̀ɔ̀ sînda pínki,
a zîni petena zaa musu.

90 Ñ náani ví wè kú wè̀eo,
n andunia kàte, akú à kpé kun.

91 Pó sînda pínki kpé kun gbára n doka yâi,
zaakú pó sînda pínki di donyî.

92 Tó n dokame ma pɔ̀nna ú yáro,
de ma laka ma warikenaa gûn.

93 N ɔ̀dɔ́ki ni sámagu zikiro,
zaakú a gâin n ma wèndii dákpa.

94 N pómé ma ú, ñ ma sura ba,
zaakú ma n ɔ̀dɔ́ki wète.

95 Gbê vâninɔ̀ teni ma dá ò ma de,
ama ma laakari kú n yã̀nɔ̀a.

96 Ma è kú pó mana sînda pínki zaka lé kumme,
ama n yáditenanɔ̀ zòkò lé víro.

97 Má ye n dokai à kè zòkò fá,
madigò laasun léa zaa kɔ̀nkɔ̀ ari ɔ̀kɔ̀si.

98 N yáditenanɔ̀ di tó ma ɔ̀ndò gò de ma ibereno póla,
zaakú à kú ma swèn gɔ̀ɔ̀ sînda pínki.

99 Ma wézé de ma yádannerino póla ní pínki,
zaakú ma laasun digò kú n yã̀nɔ̀ame.

100 Ma ɔ̀ndò de mareno póla,
zaakú madigò n ɔ̀dɔ́kinɔ̀ gwa.

101 Madi mi kè zé vâni sînda pínkia
de mà le màgò n yã̀ kúna yâi.

102 Mádi kè n dokayã̀nɔ̀aro,
zaakú mɔ̀kɔ̀n mé n dàmené.

103 N yã̀nɔ̀n nnaméné à kè zòkò,
à nna de zóla ma lén.

104 N ɔ̀dɔ́ki di ma gba laakarîi,
abire yâi ma zã sãtena zé sînda pínkin.

105 N yã̀mé fitila ú ma gbáne,
àdi gu pumene zén.

106 Ma la dà ma zeo
kú manigò té n dokayã̀ mananɔ̀i.

107 Ma wétãmmánaa kè zòkò, Dikiri,
ñ ma wèndi dákpa lákú n ò nà.

108 Ñ ma sáabukpana sí,
gbasa ñ n dokayã̀nɔ̀ damene, Dikiri.

109 Madigò ma zîda da kariî gûn,
bee kú abireo n dokayã̀nɔ̀ di sãmaguro.

110 Yã̀vãnikerinɔ̀ tankute kpàkpamene,

ama mádi zā n ɔɔkiaro.

111 N yānɔmɛ ma túbi ũ ari ɔɔɔ sīnda pínki,
mókɔnɔmɛ ma pɔnna ũ.

112 Ma swè kú n yādannenanaɔ
ari ma wèndi lén.

113 Ma zā nèsepladenɔn,
má ye n dokai.

114 Mókɔmmɛ ma uteki kú ma sēgbakoo ũ,
n yān ma wé dɔi.

115 À gomala ákɔnɔ yāvānikerinɔ
de mágɔ ma Luda yāditenanaɔ kúna.

116 Nègɔ ma kúna lákú n ò nà, manigɔ kun,
ñsun tó támaa ma nero.

117 N ma sé musu de mà bo aafia,
ma wé nigɔ pé n yādannenanaɔ.

118 Ndi gí gbē kú ò zā n yādannenanaaɔi,
ní manafikikena bi páme.

119 Ndi andunia yāvānikerinɔ kóte lán m̀ògbɔɔ bà,
abire yāin má ye n yānɔi.

120 Ma m̀èè di fute n vīna yāi,
n dokayānɔn naasi vīme.

121 Ma yā kè a zéa súsú,
ñsun ma tó ma wétāmmarinɔnero.

122 N zenkpɛke sé makū n z̀bleriine de mà bo mana,
ñsun tó karambaanidenɔ ma wé t̄aro.

123 Ma wé dɔ n surabanaai ari ma kpasa,
mateni n lésena mana dá.

124 N yā kemene n gbēke gūn,
n n yādannenanaɔ da makū n z̀bleriine.

125 N z̀bleriime ma ũ, n ma gba laakarai
de mà n yānɔ d̀ɔɔ d̄ɔ.

126 Yākɛna ɔɔɔ kà, Dikiri,
zaakū òten bo n doka kpɛ.

127 Má ye n yāditenanaɔi de wurala,
bee wura baasanaa.

128 Ma è n ɔɔki mana,
abire yāi sātɛna zé pínki di kemenero.

129 N yānɔn demene yābonsarɛ ũ,
abire yāi má kúna ma swèn.

130 N yā b̀okɔtenaa di gu puñɛ,
àdi nèsedodenɔ gba laakaraii.

131 Ma lé wēna, maten wesa bo f̀eekuu,
zaakū n dokayānɔ ni teni ma de.

132 N are d̄oma n s̀uru ke kúmao,
lákú ndi ke gbē kú ò ye n t̄inɔne nà.

133 N ma da zéa lákú n ò nà,
ñsun tó yā vāni ke kí blemaro.

134 Ñ ma bo gbē takikerinɔ ɔĩ
de mà n ɔdɔki gwa.

135 Ñ ɔn were makū n zɔbleriia,
n̄ tó mà n yádannenanɔ d̄s.

136 Wé'i ten pla ma wén
kū ò n doka kūnaro yāi.

137 Dikiri, n̄ mana,
n dokayānɔn zé vī.

138 Ñ n yānɔ dite a zéa,
ò náani vī manamana.

139 Ma ibereɔn s̄a n yān,
akū n̄ yā ma kū gbāna manamana.

140 Ò n yā yò ò gwà à sánkara ke vīro,
makū n zɔbleri, má yei manamana.

141 Póken ma úro, òdi ma gya bo,
bee kū abireo n ɔdɔki di s̄amaguro.

142 Ñ yāmanakena lakana vīro,
n doka yāpura vī.

143 Wari kū yā'úmmanaao ma le,
ama n yāditenanɔme ma p̄nna ũ.

144 Ñ yānɔn mana gɔɔ s̄inda pínki,
n̄ ma gba laakari de màḡɔ kun.

145 Madi n s̄isi kū n̄s̄edoo Dikiri,
n̄ wema, maniḡɔ n yāditenanɔ kūna.

146 Madi lé zunȳi n̄ ma sura ba,
maniḡɔ n yānɔ kūna.

147 Madi fute gudɔbo mà wiki lémma,
n yān ma wé d̄i.

148 I di na ma wéa gwāan̄iro
de mà le mà laasun lé n yāa yāi.

149 Ñ ma yā ma n gbēke yāi, Dikiri,
n̄ ma w̄endi d̄ákpá lákū n yāzedeke de nà.

150 Gbē kū òdi lé kpákūsūmainɔ k̄ani kūmao,
ama ò z̄a kū n dokao.

151 Ñ kú kūmao k̄ani Dikiri,
n yāditenanɔ pínki yāpura vī.

152 Zaa gikena ma d̄ɔ n yānɔa
kū n dite àḡɔ kun gɔɔ s̄inda pínki.

153 Ñ ma warikena gwa n̄ ma sura ba,
zaakū n doka dí s̄amaguro.

154 Ñ z̄e kūmao n̄ ma bo,
n̄ ma w̄endi d̄ákpá lákū n a lé s̄è nà.

155 Ñ surabanaa z̄a kū yāvānikerinɔ,
zaakū òdi n yádannenanɔ wetero.

156 Ñ w̄enda z̄ɔk̄ɔ, Dikiri,
n̄ ma w̄endi d̄ákpá lákū n yāzedeke de nà.

157 Ma ibere kú òdi wé tãmanɔn dasi,
ama mádi zã n yãnarɔ.

158 Má ye n náanisaridenɔ kãiro,
kú ò n yã kũnarɔ yãi.

159 Ñ gwa lákú má ye n ɔɔkii ná.
Dikiri, ñ ma wèndi dákpã n gbèke yãi.

160 N yã sînda pínki bi yápurame,
n dokayãnɔn mana ò lakana víro.

161 Gbãnadennɔ di wé tãma pã,
ama n yã vína di ma kú.

162 Madì pɔnna ke kú n lésenaao,
lákú ma aruzeke zókɔ sète z̄i gũn bà.

163 Ma zã manafikin, má ye a yãiro,
n dokan má yei.

164 Madìgɔ n táaki lé gɔrɔ do gènn supplapla
kú n dokayãnɔn mana yãi.

165 Gbè kú ò ye n dokainɔ aafia zókɔ,
yãke di tó ò furo.

166 Ma wé ɔi ñ ma sura ba, Dikiri,
madì té n yáditennanɔi.

167 Má n yãnɔ kũna,
zaakú má yei manamana.

168 Madì n ɔɔki gwa madì n yãnɔ ma,
zaakú ma yãkena sînda pínki kú n ɔime.

169 Ñ tó ma wikilena n kĩnaa le, Dikiri,
ñ ma gba laakari lákú n ò ná.

170 Ñ tó ma aduakena n ki le,
ñ ma sura ba lákú n lé sè ná.

171 N táakilena gɔ da ma lén,
zaakú ndi n yádannennanɔ damene.

172 Mani lè sí n lésenaa musu,
zaakú n yáditennanɔn mana pínki.

173 Ñgɔ kú kú soruo ñ ɔ dama,
zaakú ma ze kú n ɔɔkio.

174 Mateni a ni de ñ ma sura ba, Dikiri,
n dokame ma pɔnna ũ.

175 Ñ tó màgɔ kun, manigɔ n táaki lé,
ñ tó n dokayãnɔ gɔ ma kũna.

176 Ma zã zéa lán sã kú à sãte bà,
ñ makú n zòbleri wete,
zaakú n yádannennanɔ dí sãmaguro.

120

Kunna yaketedennɔ té

Gena Yurusalemu lèe.

1 Ma warikena gũn ma Dikiri sisi,
akú à wèma.

² Ñ ma sí yāsiradenɔ ɔĩ
kū manafikidenɔ léo.

³ Manafikide, deran Luda ni ke nà kūnwoo?
Ke bɔn ani kennεε?

⁴ Ani wé tãma kū gɔsa kà lé nnanɔ
kū sē lí sīsī wãnao.

⁵ Waiyoo makū kū má kú Mεsekinɔ té,
má vutena Kedanɔ bizakutan.

⁶ Ma vutε à gi kè manamana
kū gbē kū ò zà aafianɔ.

⁷ Vutena aafiaan má yei,
ama tó ma yã ò, fitiin òdi futeɔmai.

121

Dikiri ó Dakpárii

Gená Yurusalemu léε.

¹ Ma wé do sísinɔ kpa,
gu kū ma kpányĩ dì bon.

² Ma kpányĩ dì bo Dikiri kínaame,
ákū mé à musu kū zíteoo kè.

³ Ani tó n gbá sataro,
n dákpári ni idekū dero.

⁴ Isarailanɔ dákpári ni idekū dero fá,
ani i o sero.

⁵ Dikirime n dákpári ũ,
Dikiri denne ura ũ n ɔplai.

⁶ Ifantē ni n lé fãnantēro,
kesɔ mɔvura gwãani.

⁷ Dikiri ni n sí kisira sīnda pínkia,
ani n wëndi dákpãnnε.

⁸ Dikiri ni n dákpá n genaa gūn kū n sunaaɔ
zaa tera ari gɔrɔ sīnda pínki.

122

Dauda aduakena Yurusalemune

Gená Yurusalemu léε.

¹ Kū ò pimenε ò gé Dikiri ɔnn,
ma pɔ kè nna.

² Ó zena n bīnilea sà Yurusalemu.

³ Ò Yurusalemu kàte nanakɔana gíngin.

⁴ Gwen Isaraila burinɔ dì gēn,
buri kū Dikiri sēε pinɔ.

Òdi gé Dikiri sáabu kpá
lákū à dìtēnne nà.

⁵ Gwen yágɔgɔrinɔ gbànɔn káten,

Dauda burinɔ kpata gbàɔ ũ.

⁶ À aafia wé ke Yurusalemunε à pi:
Luda tó gbē kū ò yenyĩɔ arubarika le!

⁷ Aafia g̃s kú n bīninɔ dagura,
n gudákpákinɔ g̃s katena nna.

⁸ Ma gbēɔ kū ma gbēnnanɔ yāi mani pi,
Luda n gba aafia.

⁹ Dikiri ó Luda kpé yāi
mani yā mana wé kenne.

123

Wédɔna Ludai

Gena Yurusalemu lèε.

¹ Ma wé sè, mateni n ki gwa,
mɔkɔn kū n kpata kú zaa musu.

² Lákū zò wé ñig̃s ðɔ pói a bede ɔĩ nà
akús̃ z̃ɔnɔgbē wé ñig̃s ðɔ a dai,
len ó wé ñig̃s ðɔ Dikiri ó Ludai le
ari à gé ó wēnda gwao.

³ Ñ̃ ó wé gwa, Dikiri, ñ̃ ó wé gwa,
zaakū gbēɔ ó gyabona ó kpasa manamana.

⁴ O z̃ɔdabirinɔ laɔlandikena a f̃s manamana
kū karambaanidenɔ gyabonaao.

124

Dikiri ó zekunwode

Gena Yurusalemu lè kū Dauda dàa.

¹ Tó Dikiri kú kúoo yāro,
Isarailanɔ o:

² Tó Dikiri kú kúoo yāro
gɔɔ kū ò f̃utewái,

³ de ò ó mɔmɔ bēne kū ò pɔ f̃èwái,

⁴ de ò dàóla lán í z̃ɔk̃s̃ bà,
de ò ó s̃éte ò tà kúoo lán swa panaa bà,

⁵ de ò ó wára lán swa'i kū à f̃éε bà.

⁶ Arubarikademε Dikiri ũ,
kū adi tó ò ó ke yákiyakiro.

⁷ O bo tankuten lán bā bà,
bàa k̃è, o pitir̃ma.

⁸ Ó kpányĩ dì bo Dikiri k̃inaame,
àkū mé à musu kū z̃iteoo k̃è.

125

Luda gbēɔ kunna aafia

Gena Yurusalemu lèε.

¹ Dikiri náanikerinɔn de lán Zaĩs̃ kpi bà,
à yīg̃yīg̃ana ṽiro, à ñig̃s̃ kun gɔɔ s̃inda pinki.

² Lákū kpínɔn likana Yurusalemui nà,
len Dikiri likana a gbɛnɔi le
zaa tera ari ɔrɔ sɪnda pínki.

³ Gbɛ vāninɔ ni le ògɔ́ kí ble
gbɛ mananɔ̀ bùsun ògɔ́ géro,
de gbɛ mananɔ̀ sún ɔ da vānikɛnanlo yāi.

⁴ Dikiri, ò yā mana ke gbɛ mananɔ̀nɛ,
gbɛ kū ò nɛsɛ puranɔ̀.

⁵ Gbɛ kū ò zé kotinaa sɛnɔ̀ sɔ́,
Dikiri ni ò wara kū vānikɛrinɔ̀mɛ.

Luda Isarailanɔ̀ gba aafia!

126

Isarailanɔ̀ suna ò gwena zīn

Genā Yurusalemu lɛɛ.

¹ Kū Dikiri ó bó zòblen à sù kūoo Zaiɔ́,
à dewɛɛ lán nana bàme.

² O vī kū yáadɔ̀o o ayuwii kè,
akū burinɔ̀ pikɔ̀nɛ,
Dikiri yā zɔ̀kɔ̀ kèwɛɛɛ.

³ Dikiri yā zɔ̀kɔ̀ kèwɛɛɛ,
akū óten pɔ̀nna ke.

⁴ Dikiri, ò su kūoo ó gwena zīn,
lákū ndi su kū ío gbárannan nà.

⁵ Gbɛ kū ò pɔ́ tɔ̀ kū wé'ionɔ̀,
adenɔ̀ ni kɛkɛ kū ayuwiikɛnaaomɛ.

⁶ Gbɛ kū à bò kú sɔ̀dɔ̀o kú pɔ̀wɛ burio kūna,
ade ni era à su kú ayuwiikɛnaao
kū ése bàkaao sena.

127

Pɔ́ sɪnda pínki bi Luda gbame

Genā Yurusalemu lè kú Sulemanu dàa.

¹ Tó adi ke Dikiri mé à kpé boro,
a bòrinɔ̀ ten zī pā keme.

Tó adi ke Dikiri mé à wɛtɛ dàkpáro,
a dàkpárinɔ̀ ten ibɛnɛ ke páme.

² Futɛna kɔ̀nkɔ̀nkɔ̀, wutɛna lizándo,
zíkɛna bāmbām pɔ̀ble yāi bi páme,
zaakū Dikiri ò a gbɛ yenyīdenɔ̀ gba ĩampanaa.

³ Négɔ̀gbɛnɔ̀ bi Dikiri gbame,
nénɔ̀ bi a láadame.

⁴ Lákū kánɔ̀n de nà zíkari ɔ́i,
len kɛfennakeɔ̀rɔ̀ négɔ̀gbɛnɔ̀n de le.

⁵ Arubarikaden gbɛ kú a gbàta pana kúíwo ũ,
tó a iberɛnɔ̀ a lè gánulea, wé'i ni a kúro.

128

Ya mana ku Dikiri vñakerii di le

Gena Yurusalemu lèè.

¹ Arubarikademε gbē kū à Dikiri vñna vñ
akūsō à té a zén ũ.

² Ìni n zī àre ble,
ìniḡō arubarika vñ, ìniḡō kun aafia.

³ N nō nigō kú n ɔnn
lán geepi lí né'irii bà,
n néḡōgbēnō nigō lika n teburuui
lán kù lí ketenō bà.

⁴ Len gbē kū à Dikiri vñna vñ
digō arubarika vñ le.

⁵ Zaa Zaiō Dikiri arubarika dangu

ari n wèndi lén.

A tó n wé sí Yurusalemu nmananale,

⁶ à tó n n daikorenō e kù wéó.

Dikiri Isarailanō gba aafia!

129

Isarailanō sa vñni ona ní iberenōne

Gena Yurusalemu lèè.

¹ Zaa ó néfitikeḡōō ò wé tàwá a lé vñro.
Isarailanō o:

² Zaa ó néfitikeḡōō ò wé tàwá a lé vñro,
ama òdi fō ò ó furo.

³ Ó ó kpeḡdagura bú kpàte,
ò a dōrōō kè gbànagbāna.

⁴ Dikirin mana,
à gbē vñninō bàa zōwεε.

⁵ Gbē kū ò zà Zaiōnnō
era kpe kū wé'iyāo.

⁶ Óḡō de lán sē kū à bùte kpé musu bà,
ari àḡō gbā à kori kè.

⁷ Ani sèkēri okú paro,
ani bàka ke à sí yī ò da gànlo.

⁸ Gbē kū òten ḡētenō sún pi,
Dikiri arubarika daḡguro,
ke ò arubarika daḡgu kū Dikiri tóo.

130

Wédōna Dikirii

Gena Yurusalemu lèè.

¹ Zaa í lòkoton ma wiki lè Dikiria ma pì,

² Dikiri, ò ma yā ma,
ò sá kpá ma wikilenaai ò ma wé gwa.

³ Dikiri, tó ndi ó durunnaᵋ kē ñ diteᵋ,
Dikiri, dí mé ani boo?

⁴ Mòkōn mé ñ durunnakēmmana zé vī,
abire yāin òdi vīna kenne.

⁵ Ma wé ògō dō Dikirii, mateni a dā,
a yā náanin má vī.

⁶ Lákū gudākparinᵋ wé ògō dō gudōnaai nà,
ma wé ògō dō Dikirii deñla,
ee, à de gudākparinᵋ wédōna gudōnaaila.

⁷ Ákōnᵋ Isarailanᵋ, à wé dō Dikirii,
zaakū Dikiri gbēke vī,
à surabana gbāna vī papana.

⁸ Àkū mé ani Isarailanᵋ bo
ñ durunnaᵋ gūn pínki.

131

Nana Dikirii

Gená Yurusalemu lē kū Dauda dàa.

¹ Dikiri, madí ma zída biro,
madí wé mateñyīro,
madí ᵋ ká yā kú à demalairo
kesō yā kú à zī'ūmenē.

² Lenlo! Ma a nēsēē dà dokōnᵋ,
ma a laakaríi kpāte
lán né yōmiri kú à kú a da òi bà,
ma nēsē de lán né yōmiri pō bà.

³ Ákōnᵋ Isarailanᵋ, á wé gō dō Dikirii
zaa tera ari gōrᵋ sīnda pínki.

132

Dauda burinᵋ vutena kpatan Zaiᵋ

Gená Yurusalemu lēe.

¹ Dikiri, ñ tó Dauda yā gō dōngu
kū wari kú à kēnᵋ pínki.

² À la dà Dikirine,
à lé sē Yakubu Luda gbānadene à pì,

³ áni gē kpénlo,
áni wúte a gádoaro,

⁴ áni we à idekū dero,

áni tó i na a wéaro,

⁵ ari à gé gu leo Dikirine
à kpé bo Yakubu Luda gbānadene.

⁶ O a baaruu mà Eflata būsun,
o boa Yarimu bura.

⁷ Ó gé a kúkia,
ò kúte a tintin arē.

⁸ Dikiri, ò fute ò su n kipakia,
mòkòn kù n gbànaƙe àkpatiio.

⁹ N gbàgbarinò manake da uta ù,
n yàmarinò ayuwii gò dò.

¹⁰ Ìsun mìkperè zu kína kù n kàanero
n zòbleri Dauda yàì.

¹¹ Dikiri sì kù a kunnaao Daudane,
à náani vī, ani lé litero, à pì:
Mani n burinò doke ká n kpatan.

¹² Tó n burinò ma bàka kunna kùríwo yá dà,
tó ò yá kù ma dànnenò kùna,
ní burinò nigò vute n kpatan gòrò sīnda pínki.

¹³ Zaakù Dikiri Zaiò sè,
à ye àgò de a vuteki ù, à pì:

¹⁴ Gu dín manigò kun gòrò sīnda pínki,
lan manigò vutena, zaakù à ma pò gbàme.

¹⁵ Mani arubarika dan manamana,
mani pòble kpá a takasidenò a mómma.

¹⁶ Mani surabana da a sa'orinòne uta ù,
ma yàmarinò ayuwii nigò dò.

¹⁷ Gwen mani Dauda buri kína gbànade bon,
gwen kína kù ma kà té nigò kún.

¹⁸ Mani wé'ì da a ìberenò, a
a kífura nigò pí a mīia.

133

Kunna kù kòo kù lédokònò

Gena Yurusalemu lè kù Dauda dàa.

¹ A gwa lákù à mana nà akùsò à nna,
tó Luda gbènò kun kù kòo kù lédokònò.

² À de lán sakena nīsi
kù ò kù Haruna mīiaa bà,
kù à plà a lékásai ari à kà a uta léa.

³ À de lákù ò pi
Emò plí mé àten kpá Zaiò kpinò a bà.
Gwen Dikiri a arubarikadangunaa dīten
wèndi lakanasari ù.

134

Dikiri sáabukpana gwāani

Gena Yurusalemu lèe.

¹ Àkònò Dikiri zīkerinò,
à Dikiri sáabu kpá á pínki,
ákònò kù àten zī ke Dikiri ònn gwāaninò.

² À á ó sé musu Dikiri kúki kpa,
à a sáabu kpá.

³ Zaa Zaiṣ Dikiri arubarika daágu,
àkū mé à musu kū zītεoo kè.

135

Dikiri táakilēnaa

¹ Aleluya!

À Dikiri tṣ bo!

À Dikiri sáabu kpá, ákōnᵋ a zīkerinᵋ!

² Ákōnᵋ kū adì zī ke Dikiri beaᵋ,
á gbē kū adigṣ zεna ó Luda ɔnnᵋ.

³ À Dikiri tṣ bo, zaakū à mana,
à a táaki lé, zaakū abirekū mé à nna.

⁴ Dikiri Yakubu burinᵋ sè a pᵋ ũ,
à Isarailanᵋ ðite a gbē yenyīdenᵋ ũ.

⁵ Má ḁṣ kū Dikirin zṣkṣ,
ó Luda mé à de tǎnanᵋla ń pínki.

⁶ Dikiri ði yá kū à yei ke
musu kū zītεo,
ísira gūn kū a lᵋnᵋo.

⁷ Àdi tó legū sisi ari andunia lézekia,
àdi tó legū ma kū a pinaao,
àdi bo kū zàga'iao a pṣkatēkin.

⁸ À Misila daudunᵋ ðèḁ
kū pṣkáde né káakunᵋ pínki.

⁹ À sèedanᵋ kū daboyānᵋ kè Misila,
à wé tǎ Firi'auna kū a ìbanᵋa ń pínki.

¹⁰ À burinᵋ làka dasi,
à kína gbánadenᵋ ðèḁ,

¹¹ Amᵋrinᵋ kína Siṣ
kū Basā kína Oguo
kū Kanaanᵋ bùsu kínanᵋ ń pínki.

¹² À ń bùsu si à kpà
a gbē Isarailanᵋa túbi ũ.

¹³ Dikiri, n tṣ ðigṣ kun gᵋrᵋ sīnda pínki,
Dikiri, n yá nigṣ ḁṣ gbēngu ari ó buria.

¹⁴ Zaakū Dikiri ni tó a gbēnᵋ bo mana,
ani a zṣblerinᵋ wēnda gwa.

¹⁵ Burinᵋ ń tǎnanᵋ pì kū andurufuuo kū wuraa,
biśāsiri ɔzīnᵋmε.

¹⁶ Ó lé vī, ama òdi yá oro,
ò wé vī, ama òdi gu ero,

¹⁷ ò sá vī, ama òdi yá maro,
òdi wesa boro.

¹⁸ Ń pìrinᵋn lεεε kūñwome
kū gbē kū òteni ń náani kenᵋ ń pínki.

19 Isarailanɔ, à Dikiri sáabu kpá!
 Haruna burinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
 20 Levi burinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
 Dikiri vīnakerinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
 21 Arubarikademe Dikiri ũ zaa Zaiṣ,
 àkū kú à kú Yurusalemu.
 Aleluya!

136

Dikiri sáabukena

1 À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
 a gbēke lakana vīro.
 2 À Luda kú à de tānanɔla sáabu ke,
 a gbēke lakana vīro.
 3 À Dikiri kú à de dikirinɔla sáabu ke,
 a gbēke lakana vīro.
 4 Àkū mé àdi daboyā zōkōnɔ ke ado,
 a gbēke lakana vīro.
 5 À musu kè kú a ɔndōo,
 a gbēke lakana vīro.
 6 À zīte kpàte í musu,
 a gbēke lakana vīro.
 7 À pógupuri zōkōnɔ kè,
 a gbēke lakana vīro.
 8 À ifantē kè à kí ble fānantē,
 a gbēke lakana vīro.
 9 À mɔvura kú susunenɔ kè ò kí ble gwāani,
 a gbēke lakana vīro.
 10 À Misila daudunɔ dède,
 a gbēke lakana vīro,
 11 À Isarailanɔ b̀te ní té,
 a gbēke lakana vīro.
 12 À a gāa pòro kú a iko gbānao,
 a gbēke lakana vīro.
 13 À Isira Tēra zōkōre pla,
 a gbēke lakana vīro.
 14 À tò Isarailanɔ g̀ete a dagura,
 a gbēke lakana vīro.
 15 À Firi'auna kú a zīkarinɔ kà Isira Tēran,
 a gbēke lakana vīro.
 16 À dò a gbēnɔne are gbárannan,
 a gbēke lakana vīro.
 17 À kína zōkōnɔ lè à nè,
 a gbēke lakana vīro.
 18 À kína gbānadeno dède,
 a gbēke lakana vīro.
 19 Amrinɔ kína Siṣ,
 a gbēke lakana vīro.
 20 Kú Basá kína Oguo,

a gbēke lakana vīro.

²¹ À ǹ b̀susu s̀i à g̀ba d̀ào,
a gbēke lakana vīro.

²² À kp̀à a z̀òbleri Isarailaǹo t̀ubi ù,
a gbēke lakana vīro.

²³ À d̀ò ó ỳān ó gwena v̀ānin,
a gbēke lakana vīro.

²⁴ À ó bó ó iberēeǹo òí,
a gbēke lakana vīro.

²⁵ Àdi p̀óble kp̀á p̀ó s̀inda p̀inkia,
a gbēke lakana vīro.

²⁶ À Luda Musude s̀áabu ke,
a gbēke lakana vīro.

137

Z̀iz̀òǹo wikilēnaa

¹ K̀u o vute Babil̀onu swaǹo sare,
Zaiš ỳā d̀ò̀ògu, ak̀u o s̀o d̀ò.

² Ó o m̀òòǹo t̀ò lokona luba l̀iǹo gwe.

³ Gwen gbē k̀u ò ó k̀ūnaǹo p̀i ò lè sííne,
ó wétāmmariǹo ye ò k̀òk̀ò oíne,
ò Zaiš l̀eǹo doke sííne.

⁴ Deran óni Dikiri l̀eǹo sí ǹà
buri p̀āndeǹo b̀usuu g̀ūnn?

⁵ Tó n ỳā s̀āmagu Yurusalemu,
ma òpla ga.

⁶ Tó Yurusalemu ỳā dí d̀omaguro,
tó mádi a dite ma p̀oǹnakena m̀ide ūro,
ma néné nate.

⁷ Dikiri, ǹ d̀o ỳā k̀u Edomuǹo k̀en
z̀i k̀u ò ỳā m̀ò Yurusalemune

ò p̀i: À wíwi,
à wíwi à date manamana.

⁸ Babil̀onudeǹo bi p̀ó kakatenaǹome!

Arubarikademe gbē k̀u ani ỳā k̀u a k̀èwere fina boáre ù,

⁹ k̀u ani á néné k̀uk̀u à ǹ pápa gb̀èea.

138

Dikiri s̀áabukpana a gbēke ỳai

Dauda l̀èe.

¹ Mani n s̀áabu kp̀á k̀u ǹesedoo,
mani n táaki lé gb̀ānadēǹo are.

² Mani k̀ute mà are d̀o
n kp̀é k̀u à k̀u adona kpa,
mani n t̀ó bo n gbēke k̀u n náanio ỳai,
zaak̀u n n t̀ó k̀u n ỳáoo s̀è lei de p̀ó s̀inda p̀inkila.

³ K̀u ma n sisi, n wema,

ñ ma kù ke gbàna, ñ ma swè kpáte.

⁴ Tó andunia kínanò yá kù n òò mà,
oni n sáabu kpá ní pínki, Dikiri.

⁵ Oni lè sí Dikiri yákenanò musu,
zaakù Dikiri gakuri zòkò.

⁶ Bee kù Dikiri kunnamusukéò,
àdi gbè kíananò wènda gwa,
àdi wé tá zídabirinòla.

⁷ Bee tó wétámmanaa likamai,
ndi ma wèndi dákpá,
ndi ma ibereño pòfè kpáte,
ndi ma sura ba kù n gà gbànao.

⁸ Dikiri ni yá kù à ò papamene.
Dikiri, n gbèke lakana víro,
ñsun makù kù n ma ke tóro.

139

Dikiri yá sīnda pínki dō

Dauda lèe.

¹ Dikiri, n ma yá gwàgwa n dō,

² ní ma vutena kù ma futenaao dō,
zaa zázá ní ma laasunnò dō.

³ Ndi ma táa'ona kù ma wutenaao tàasi ká,
n kò dō kù ma yánò pínki.

⁴ Ari yá gō bo ma lén,
Dikiri, ní dō sànsàn.

⁵ Ní likamai kpe kù areo,
n ò kúmala.

⁶ Dōna bire demene daboyá ùme,
à demala, ma òndò dí káaro.

⁷ Mán mani gén mà ké n Niniaa?
Mán mani bàa sí mà gén mà kuranyíi?

⁸ Tó ma fute ma ge musu, ní kú gwe!
Tó ma wuteki kè gyáwán, mòkòmme gwe!

⁹ Tó ma fute ma ge ifáboki kpa,
tó ma ge vute ísira bara ifálete kpa,

¹⁰ bee gweme má na n òí,
ínigò ma kùna kù n òplao.

¹¹ Tó ma pì gusira damala,
ke gupura kù à likamai li gwáani ù,

¹² gu òigò sirannero,
gwáani òigò denne lán fánantè bàme,
gupura kù gusirao òigò leelenneme.

¹³ Mòkòn mé n ma gūn kè,
n ma í kàsa ma da nèsen.

14 Ma n sáabu kè kú ma kena naasi ví
akúsò à yábonsare ví.

N yákenanò dì bo ñ sare,
má dō sánsán ma nèsen.

15 Gɔɔ kú n ma í kàsa né'isoo gūn,
ma wá ke utenannero.

Kú ma mē ten li asiri gūn gwe,

16 n wé sù ma négbínile.

Lákú n ma gɔɔ dite nà pínki,
a lé kú n takadan
zaade a ke dí naaro.

17 Luda, n laasunn bèere vímēne manamana,
a lé víro fá!

18 Tó má ye mà naro,

ñ dasi de būsú'atēla,

tó ma vu,

madigō kú kúnwo ari tera.

19 Luda, tó ñni gbē vāninò dede dé?

À gomala, ákōnò gbēderinò!

20 N iberenò dì n yá o kú nèse vānio,
n tó bèere ví n lénlo.

21 Dikiri, madi zā gbē kú ò zàngunoguroo?

Madi gí gbē kú ò fūtenyīnò kái.

22 Má yáke víñnero, se zāngu,
madi ñ dite ma iberenò ūme.

23 Luda, ñ ma gwagwa ñ ma nèse dō,

ñ ma yō ñ ma gwa ñ ma laasun dō.

24 Ñ gwa tó má laasun vāni ke ví,

ñ ma da zé kú àdigō kun gɔɔ sīnda pínkiaa gūn.

140

Aduakena gbē vāninò musu

Dauda lèe.

1 Dikiri, ñ ma sí gbē vāninò a,

ñ ma dákpā gbē pásīnò yāi.

2 Òdi yā vāni laasun lé ñ swèe gūn,

fitiin òdigō wete gɔɔ sīnda pínki.

3 Òdi ñ lé kēke lán mlèe bà,

ñ légbē bi pitiko sēweme.

4 Dikiri, ñsun tó gbē vāninò o namaro,

ñ ma sí gbē pásīnò a,

òdi lé kpákúsú de ò ma pāte.

5 Zīdabirinò wèee yōmēne,

ò tankute kpàkpamēne,

ò bàa kpàmēne zén.

⁶ Dikiri, ma pìnne: Ma Ludame n ũ,
 ñ sá kpá ma wēnda wikii, Dikiri.

⁷ Dikiri Luda, ma surabari gbāna,
 mɔkɔn kũ ndi ɔ kúmala žlan,

⁸ ñsun tó gbē vāninɔ ní pɔyeina zé lero,
 Dikiri, ñsun tó ní lékpakūsuna kɔ séro.

⁹ Gbē kũ ò likamainɔ,
 ñ tó yā vāni kũ òteni ma kpákpaó wí ní musu.

¹⁰ Ñ tó tégɔ wāna kúmama, ñ tó ò ní zu tén,
 ñ tó ò si wèe kũ oni bonlo gūn.

¹¹ Ñsun tó gbēyakarinɔ zeki le andunia gūnlo,
 ñ tó kisira gɔ gbē pásīnɔ wε zεnaa sari.

¹² Má dɔ kũ Dikiri dì yā nna kpá wēndadenɔa,
 àdi yā keke takasidenɔne a zéa.

¹³ Yápura, gbē mananɔ ni n tó bo,
 nèsepuradenɔ nigɔ kú n are.

141

Surabana aduakεnaa

Dauda lèe.

¹ Dikiri, maten wiki lényĩ, ñ ke likalika,
 tó ma n sisi, ñ sá kpá ma yāi.

² Ñ tó ma aduakεna ká n kínaa
 lán turaretiti túsukpe bà.

Ñ tó ma ɔ dɔna musu gɔ denne
 sa ɔkɔsi ona ũ.

³ Dikiri, ñ lésɔ damene ma léne,
 ñ tó má a lé fɔ.

⁴ Ñsun tó yā vāni ma swè gátero,
 de māsun kakara kũ yāvānikerinɔ
 ní yāvānikεnaa gūnlo,
 de māsun ní pɔ nnanɔ ble kũńworo.

⁵ Tó gbē mana ma le, à gbēke kèmeneme!
 Tó à kpákεmai, mani gíiro,
 nísi kũ a kpèoomε.

Madigɔ adua ke baala'i
 de gbē vāninɔ yákeɔna gboro.

⁶ Tó ò ní gbānadenɔ kà ššigororo wèen,
 yāvānikerinɔ ni sí kũ ma yā mé à nna.

⁷ Lákũ òdi yákaa para a bùru fákɔa nà,
 len ní wá nigɔ fákɔana ní mira léa le.

⁸ Dikiri Luda, mɔkɔmme ma wé dɔnyĩ,
 ma nanyĩ, ñsun ma kpá gairo.

⁹ Ñ ma bo tankute kú ò kpàkpamenenon,
bà kú yávanikerino kpàkpameneno.

¹⁰ Ñ tó gbē vāninɔ si n̄ zīda bàa gūn,
makū s̄s̄ mani gēte aafia.

142

Aduakena gbèwēen

Dauda aduakena ɔɔɔ kú à kú gbèwēen.

¹ Maten ɔ gbāna dɔ Dikirine,
maten wēnda wiki lé Dikiria.

² Mateni ma yá'ummāna bōtene,
mateni ma warikena gbāne.

³ Tó ma nēsese yàka manamana,
mɔkɔn, ndiḡs̄ ma gēseseena d̄s̄.

Ò tankute kpàkpamene ma zén.

⁴ Ñ wé sé ñ ma ɔpla gwa,
gbēke di ma yá daro.

Má naki vī doro,
gbēke di ma aafiaa gbekaro.

⁵ Dikiri, maten wiki lémma ma pì:

Mɔkɔmme ma uteki ū,
mɔkɔmme ma baka ū andunian.

⁶ Ñ sá kpá ma wikilēnaai,
zaakū ma ḡs̄ múkumukume.

Ñ ma sí gbē kú òten pémanɔa,
zaakū n̄ gbāna demala.

⁷ Ñ ma bo kagura díkīnan,
de mà n tó bo,
gbasa gbē mananɔ likamai
kú n yá mana kēmene yái.

143

Kunna ibereɔ ɔ aduakēnaa

Dauda lēe.

¹ Dikiri, ñ ma aduakena sí,
ñ sá kpá ma wēnda wiki,
ñ wema n náani kú n manao yái.

² Ñsun yákpate ke kú makū n zòbleriioro,
zaakū gbēke taari sari n kīnaaro.

³ Ma ibere pètemai à ma ne,
à tò má kú gusiran
lán gbē kú à gà zaa gikēnaa bà.

⁴ Akū ma nēsese yàka manamana,
ma s̄s̄pète vāni.

⁵ Yá zīzīnɔ d̄magu,
madi laasun lé n zikēnanɔa,
madi n yákenanɔ da.

6 Ma a ɔ dɔnyĩ,
madì n ni de lán gukori dì í ni de nà.

7 Ñ wema likalika Dikiri,
ma gbāna làka.
Ñsun mikpere zumenero,
de māsun gō lán gbē kū ò si gyāwānnɔ bàro.

8 Ñ n gbēke mɔmenε kɔnkɔ,
zaakū mɔkɔmme má n náani vī.
Ñ ma da zé kū à de mà séa,
zaakū mɔkɔmme ma a swēε kpàmma.

9 Ñ ma sí ma iberenɔa, Dikiri,
mɔkɔmme ma nanyĩ.

10 Mɔkɔmme ma Luda ũ,
n̄ n pɔyenyĩna yā damenε.
Ñ tó n Nini mana domenε are gusaran.

11 Ñ ma wèndi dákpa n tó yāi, Dikiri,
n̄ ma bo yā'ummanaa gūn n mana yāi.

12 Ñ ma iberenɔ láka n gbēke yāi,
n̄ ma zāngurinɔ dede n̄ pínki,
zaakū n zòbleriime ma ũ.

144

Aduakena surabana yā musu

Dauda lèε.

1 Arubarikademε Dikiri ma gbèsi ũ,
àdi zìkana dadamenε,
àdi ma ɔ tùtu ke zìkana yāi.

2 Akūme ma uteki ũ, àdi gbēke kemεne,
à de ma zeki gbāna ũ, àdi ma sura ba.
À de ma sēngbako ũ kū madì nai,
àdi tó burinɔ mì natemεne.

3 Dikiri, bón bisāsiri ũ
kū a yā digō dɔnguu?
Bón a ũ kū ndì laakari dɔaa?

4 Bisāsiri de lán kàsa plí bàme,
a wèndii dì gēte lán uraa bà.

5 Dikiri, n̄ musu nate n̄ kipa,
n̄ ɔ na kpina de ò túsukpe bo.

6 Ñ tó legū pí n̄ gbēnɔ fákɔa,
n̄ kà fā n̄ té ò lekɔa.

7 Ñ ɔ bo zaa musu n̄ ma kū,
n̄ ma bo í zòkɔ gūn,
n̄ ma sí buri zìtɔnɔa.

8 Ekεtona n̄ lé pà,
òdi ɔ pāte kū lépāgbēnaao.

⁹ Luda, mani lè dufu sínne,
mani n táaki lé kú mɔɔɔ bà mèn kurideo,
¹⁰ mɔkɔn kú ndi tó kínano zì ble,
ndi n zòbleri Dauda bo fēneda pāsī léi.

¹¹ N̄ ma sí n̄ ma bo buri zītɔɔɔ ɔĩ,
éketona n̄ lé pà,
òdi ɔ pāte kú lépāgbēnaao.

¹² Ó négɔgbēno ni fute n̄ kefennakegɔɔɔa
lán lí kú à nna màa bà,
ó nénɔgbēno gɔ de
lán kínabe gbègba kú ò zā blèaa bà.

¹³ Ó d̄no ni pa kú pɔ buri s̄inda pínkio.

Ó s̄ano ni kɔ leu wàa do,
oni ká ũgbangba ó kp̄asan.

¹⁴ Ó zùnɔ nigɔ de nérandeno ũ,
nòbɔtena nigɔ kunlo,
lagona nigɔ kunlo,
wēnda'ɔɔɔna nigɔ kú gānulearo.

¹⁵ Arubarikadenome gbē kú n̄ kunna de leno ũ,
arubarikadenome gbē kú Dikiri de n̄ Luda ũno ũ.

145

Dikiri táakilena a manakena yaí

Dikiri táaki kú Dauda lèe.

¹ Mani n táaki lé, ma Luda ma Kína,
manigɔ n tɔ bo gɔɔɔ s̄inda pínki.

² Manigɔ n sáabu kpá lákú gu ògɔ dɔ nà,
manigɔ n táaki lé lakanaa sari.

³ Dikiri zɔkɔ, à kà ò a táaki lé,
a zɔkɔke lé víro.

⁴ Kp̄aino ni n yākenano sáabu kpá Wurenone,
oni n yāzɔkɔkenano kp̄akpa ke.

⁵ Oni n manake zɔkɔ gakuride yā o,
mani n yābonsarekenano laasun lé.

⁶ Oni n yākena naasi gbāna yā o,
mani n zɔkɔke gadi keñne.

⁷ Oni n manake zɔkɔ baaru kpá,
oni ayuwii ke n yāzedekenano yāi.

⁸ Dikiri s̄uru vī kú wēndao,
àdi pɔ fē likaro, à gbēke vī zɔkɔ.

⁹ Dikiri di yā mana ke gbē s̄inda pínkine,
àdi a pɔ kú à k̄eno wēnda gwa n̄ pínki.

¹⁰ Pɔ kú n k̄eno ni n sáabu kpá n̄ pínki,
n yāmarino ni n tɔ sé lei, Dikiri.

¹¹ Oni n kpata gakuri gadi ke,

oni n iko gbāna yā o,

¹² de gbē sīnda pínki n yāzōkōkenanō dō
kū n kpata mana gakuride yāo.

¹³ N kpata bi kpata lakanasarime,
īnigō de kīna ū ari ó buria.

Dikirin náani vī yā kū à ò musu pínki,
à sùru vī kū pó kū à kēnō n pínki.

¹⁴ Dikiri di gbē kū òten létēnō kū,
àdi gbē kū wari tòmmanō fute.

¹⁵ Pó sīnda pínki wé dōnyī,
ndi póbble kpámma a gōrōa.

¹⁶ Ndi ò poroíne pó mómma,
ndi pó sīnda pínki poyeina bokotene.

¹⁷ Dikiri yākenanōn mana pínki,
à gbēke vī a yā sīnda pínki kenaa gūn.

¹⁸ Dikiri káni kū a sīsirinō n pínki,
gbē kū òdi a sísi kū yāpuraonō.

¹⁹ Àdi a vīnakerinō poyeina bokoteíne,
àdi n wikilena ma à n sura ba.

²⁰ Dikiri di gbē kū ò yeainō dākpā n pínki,
ama ani yāvānikerinō kakate.

²¹ Dikiri táakilēna nigō da ma lén,
pó sīnda pínki gō a tó kū à kú adona bo
gōrō sīnda pínki.

146

Dikiri laakaridōna wēndadenōa

¹ Aleluya!

Ma swē, n Dikiri táaki lé.

² Manigō Dikiri táaki lé ari ma wēndi léa,
manigō lè sí ma Ludane ari ma kunna léa.

³ Àsun náani kpá gbānadēnōaro,
surabaṅa kū bisāsiri kīnaaro.

⁴ Tó n wēndii tà, òdi era ò gē būsun,
zī birean yā kū òten péa di láka.

⁵ Arubarikademe gbē kū Yakubu Luda de a kpányīri ū ū,
kū à wé dō Dikiri a Ludai.

⁶ Akū mé à musu kū zīteo kè,
ísira kū pó kū ò kú a gūnnō pínki.

Dikirin náani vī gōrō sīnda pínki,
⁷ àdi yā sí kū gbē kū òten gbāna mómnenōo,
àdi póbble kpá nàderinōa.

Dikiri di bāa poro gbē kū ò yīnanōa,

⁸ Dikiri di vīnanō wé wēíne,

Dikiri di gbē kū wari t̄m̄manɔ fute,
Dikiri digō ye gbē mananɔi.

⁹ Dikiri di b̄oasunɔ gwa,
àdi ɔ da gyaanɔnɔa kū tonenɔɔ,
ama àdi zé yákatε gbē vāninɔne.

¹⁰ Dikiri digō kí ble gɔɔ s̄inda p̄ínki,
Zaīsdenɔ, á Luda digō kun ari á buria.
Aleluya!

147

P̄s̄ s̄inda p̄ínki kú Luda ɔ̄

¹ Aleluya!

Lèsina ó Ludane mana,
à nna akūsɔ à kù ò a táaki lé.

² Dikiri ten Yurusalemu fute dɔ,
à Isaraila z̄lɔnɔ kàkara àten era à su kúńwo.

³ Àdi gbē kū n̄ n̄s̄εε yàkanɔ laakarɔ kpáteńne,
àdi n̄ b̄ò pípińne.

⁴ À susunenɔ lé d̄s̄,
àdi n̄ baadi sísi a t̄s̄a.

⁵ Ó Dikiri z̄ók̄s̄, à iko v̄i manamana,
a ɔ̄nd̄s̄ lé v̄iɔ.

⁶ Dikiri di z̄idabusarinɔ gba gbāna,
ama àdi ɔ t̄s̄ yāvānikerinɔa ari z̄īte.

⁷ À lè sí Dikirinε kū a s̄aabukenaao,
à ó Luda táaki lé kū m̄ɔɔɔɔ.

⁸ Àdi tó legū sisi,
àdi z̄īte gba legū,
àdi tó s̄ε butε s̄l̄s̄inɔa.

⁹ Àdi p̄óble kpá n̄b̄ɔnɔa
kū káakāanna n̄enɔ, tó òten wiki pé.

¹⁰ Àdi ke s̄s̄ gbānake mé àdi kánero,
adi ke ḡs̄s̄agbānake mé àdi kenero.

¹¹ Gbē kū ò a v̄ina v̄inɔ mé àdi káne,
gbē kū n̄ wé dɔ a gbēkeino.

¹² Yurusalemudenɔ, à Dikiri tó bo,
Zaīsdenɔ, à á Luda táaki lé.

¹³ Zaakū àdi arubarika daágu,
àdi á w̄ete b̄inilenɔ gbāna karaáε.

¹⁴ Àdi á gba aafia ari á b̄usule lén,
àdi p̄óburi mana kpááwa à ká.

¹⁵ Àdi yā o à kpāzā z̄ītenε,
a yā di ká ḡn̄nḡn̄ɔ.

¹⁶ Àdi tó legūgbe k̄s̄te púu lán buu bà,

àdi tó plí kpá lán túbu bà,
 17 àdi legùgbε fā lán gbèkɔsɔɔ bà.
 Dí mé ani fɔ̄ à zε a ĩa yĩdaii?
 18 Àdi yā o à kpāzā, legùgbεε dì yó,
 àdi ĩa gbare, a í dì bàa lé.

19 Àdi tó Yakubu burinɔ̄ gō a yā dō,
 àdi doka kù à ditenɔ̄ da Isarailanɔ̄ε.
 20 Adi abirekū ke buri pānde kenero,
 ò a yāditenanɔ̄ dōro.
 Aleluya!

148

Dikiri pó kù à kènɔ̄ a táakilenaa

1 Aleluya!
 À Dikiri táaki lé, a bedenɔ̄!
 À a táaki lé zaa musu!
 2 À a táaki lé, a malaikanɔ̄ á pínki!
 À a táaki lé, a ibanɔ̄ á pínki!
 3 À a táaki lé, ifāntē kù mɔ̄vuraa!
 À a táaki lé, susune ĩnnanɔ̄ pínki!
 4 À a táaki lé, sarapura musumusu pónɔ̄
 kù í kù à kù ludambelanɔ̄.
 5 Ò Dikiri tó bo,
 zaakū à yā ò, akū ò kun.
 6 À n̄ pεε n̄ pépekia
 de ògō kù gwe gɔ̄ɔ̄ sinda pínki,
 à doka òtēfne, oni fɔ̄ ò vīaloro.
 7 À Dikiri táaki lé, pó kù ò kù zītēnɔ̄,
 kpò gbèntēnɔ̄ kù ĩsira lònɔ̄
 8 kù legūpinaao kù legùgbεεo kù legūsisinaao
 kù zāga'ĩa kù àdi m̄i nate a yāneεo,
 9 kù kpino kù s̄s̄inɔ̄ pínki
 kù lí né'irinɔ̄ kù sida línɔ̄ pínki,
 10 kù nòbɔ̄sētēnɔ̄ kù pókádenɔ̄ pínki
 kù pó kù òdi taa o kù kùaaonɔ̄ kù bānɔ̄,
 11 kù andunia kinanɔ̄ kù burinɔ̄ pínki
 kù kinanenɔ̄ kù b̄usu gbānadeno n̄ pínki,
 12 kù kefennanɔ̄ kù nɔ̄kparenɔ̄ n̄ pínki
 kù gbē zōkōnɔ̄ kù né f̄itinɔ̄.
 13 Ò Dikiri tó bo,
 zaakū a m̄en do tó mé à zōkō,
 a gakuri de musu kù zīteola.
 14 À kina kà a gbēnɔ̄ε,
 kù a yāmarinɔ̄ dì a táaki lé,
 Isaraila kù ò kani kaaonɔ̄.

Aleluya!

149

Dikiri gbēno yakpatekena kù burinɔ

¹ Aleluya!

À lè dufu sí Dikirine,
à a táaki lé a gbēno kɔkakaranaa gūn.

² Isarailanɔ pɔ ke nna ní Kèriia,
Zaiɔdenɔ pɔnna ke kù ní kínao.

³ Ò ũ wá ò a tɔ bo,
ò a táaki lé kù mɔrɔɔo kù sègēsègēo.

⁴ Zaakù Dikiri gbēno yá di káagu,
àdi surabana fura kù zídabusarinɔnɛ.

⁵ Dikiri yámarinɔ pɔnna wiki lé ní ziblena yá,
ò ayuwii ke ní wutebɔɔ musu.

⁶ Luda táakilena gɔ da ní lén,
fēneda lékpaplade gɔ na ní ɔí,

⁷ de ò mɔra káo burinɔa,
ò bùsu sinda pínki gbēno wé táo,

⁸ de ò ní kínanɔ yíyí kù m̀kákɔananɔ,
ò m̀ ká ní kínenɔa,

⁹ de ò yá danla lákù à kēna takada gūn à.
Gakuri kù Dikiri yámarinɔ ni len gwe.
Aleluya!

150

Dikiri táakilena

¹ Aleluya!

À Luda táaki lé a kúkia,
à a táaki lé sarapura zɔkɔɔ gūn.

² À a táaki lé a gbānake yá,
à a táaki lé kù a zɔkɔ deñla yá.

³ À a táaki lé kù kurupenaa,
à a táaki lé kù mɔrɔɔo kù gidigboo.

⁴ À a táaki lé kù gágáao kù úwánaao,
à a táaki lé kù gugeo kù úrao.

⁵ À a táaki lé kù sègēpanaa,
à a táaki lé kù sègē ũ gbānao.

⁶ Pɔ bēne sinda pínki, à Dikiri táaki lé!
Aleluya!

YAASINŌ

Ya kū à tò òdi yáasi zu

- 1 Yáasi kū Dauda né Sulemanu, Isarailanŋ kína zù,
 2 de gbēnŋ le ò ɔ̀ndɔ́ kù ògɔ́ laakarì vī,
 ò dɔ̀na yá dada,
 3 ò gɔ́ wéẓēri laakaridenŋ ũ
 manakena kū yáze deo kū náanio yá gūn.
 4 Yáasi dínnŋ dì nèsedode gba laakarìi,
 àdi tó kefenna gɔ́ kú a dɔ̀rɔ̀ɔa kù dɔ̀naao.
 5 Laakaride ni ma, a yádadana le à kara,
 nèsede ni lédamma le a gūn,
 6 ani yáasi kū yálekɔ̀anaao mì dɔ́
 kù ɔ̀ndɔ̀rinŋ yá'onaao kù n̄ gara kutu yánŋ.
 7 Vīnakena Dikirineme dɔ̀na naana ũ,
 ama yōnkŋ dì ɔ̀ndɔ́ kù lédammao gya bo.

Laakarikena gbē vāni manafikii

- 8 Ma né, n̄ n de yá'onnena ma,
 n̄sun pā kpá n da lédammairo.
 9 Anigɔ́ de fūra mana ũ n mīia,
 anigɔ́ de m̄wakarē ũ n wakaaa.
 10 Tó durunnakerinŋ teni n laakarì gáte,
 n̄sun wero, ma né.
 11 Òdi pi: N̄ m̄s̄ ò gé gbēnŋ dādā ò n̄ dede,
 ò taarisaridenŋ kpákpa ò n̄ kùkù.
 12 Ò n̄ m̄m̄nŋ bēne lākū mira dì ke nà,
 ò n̄ m̄s̄ vāni lākū gyāwān dì ke nà,
 13 òni p̄s̄ ɔ̀gɔ̀de buri s̄inda p̄inki le,
 ó kpēnŋ n̄i pa kù p̄s̄ kù o nākɔ̀anŋ.
 14 N̄ m̄s̄ ò ó baka kakara,
 ó p̄inki ó ɔ̀gɔ̀s̄nŋ n̄igɔ́ dokɔ̀nŋ.
 15 Ma né, n̄sun gé kūr̄woro,
 n̄sun zé sé kūr̄woro.
 16 Zaakū òdigɔ́ lika kù yāvānikenaao,
 ò wāna kù gbēdenaao.
 17 Bàkpakpana bānŋ wára bi yá pāme.
 18 Òten tankute kpákpa n̄ zīdaneme,
 n̄i toke mé à n̄ para.
 19 Ɔ̀gɔ̀vāniweterinŋ zian gwe n̄ p̄inki,
 n̄i lukana p̄si mé àdi n̄ wēndi bo.

Ɔ̀ndɔ́ teni ó sisi

- 20 Ɔ̀ndɔ́ ten wiki lé gānulea,
 a kòto dɔ́ zédan.
 21 Àten lé zu zé kù òdi kɔ́ kakaran léa,
 àten kpákpa ke wēte b̄n̄ilenŋ gūn à p̄i:
 22 Ɔ̀ndɔ̀saridenŋ, ánigɔ́ kun kù ɔ̀ndɔ̀sarikēo ari b̄orē?

Lalandikerinŋ, áni ma fobona tó b̄oree?
 Yōnkŋnŋ, ániḡ zā dōnan ari b̄oree?

²³ Tó a ma lédamma mà yā,
 de ma a dōnaa p̄isiáwa,
 mani tó ḡḡ ma laasun vī.

²⁴ Lákū ma á sisi a gi sá kpái nà,
 ma ŋ p̄oroáre á gbēke dí laakari kero,

²⁵ lákū a ma lédamma kpà sākoto nà p̄inki,
 ádi we laakari kū ma á gbáiro,

²⁶ tó kisira á lé, mani á yáa d̄ome,
 tó yā á lé, mani á lalandi kem̄e,

²⁷ bee tó yā á lé lán zàḡ'áa bà,
 ke tó kisira á lé lán tūtuu bà,
 ke tó takasi kū yā'ūmmanaao ḡéái.

²⁸ Zī birea áni lé zumai, mani we s̄oro,
 áni ma ki wete, áni ma e s̄oro.

²⁹ Zaakū a zā dōnan,
 ádi zē kū vīnak̄ena Dikirin̄eoro.

³⁰ Ádi we ma lédammairo,
 a laakari kū ma á gbá gya b̄ò.

³¹ Áni á d̄aa gbè le,
 yā vāni kū a z̄eŋ ni wí á musu.

³² Kpelina ōndōne ni ōndōsaridenŋ dede,
 laasunsari ni yōnkŋnŋ dúgu z̄s.

³³ Gbē kū à ma yā kūna s̄s aniḡs kun aafia,
 aniḡs kun kū laakariio kpat̄ena vīnak̄ena vāninee sari.

2

Tena ōndōi àree

¹ Ma né, tó n ma yā sì,

tó ní ma yāditenanŋ kūna n sw̄en,

² tó nten sá kpá ōndōyāi,

tó n sw̄e kpà yā asānsia,

³ tó n lé z̄ù wézei,

tó n wiki lè yā d̄oro dōnaaa,

⁴ tó n kpat̄e k̄ei lán andurufuu bà,
 tó n wete lán aruz̄eke kū à utenaa bà,

⁵ Iniḡs vīnak̄ena Dikirin̄e d̄s sà,
 ĩni bo Luda dōnaaa.

⁶ Zaakū Dikiri mé ádi ní gba ōndō,
 dōna kū yā d̄oro dōnaao di bo a K̄inaame.

⁷ À z̄iblena kūna gbē manan̄one,
 à de s̄ēgbako ū taarisaridenŋone.

⁸ Ádi ŋ lika gbē manan̄oi ní zé gūn,
 ádi a yāmarinŋ dākpá ní táa'onaa gūn.

⁹ ĩniḡs yāzede d̄s sà kū yā sūsuo
 kū yā manao kū zé manao p̄inki.

¹⁰ Zaakū ōndō ni ḡē n sw̄en,

dɔ̄na ni n pɔ̄ ke nna.

¹¹ N laakari ni n dākpā,
asānsi ni ɔ̄ likanyĩ.

¹² Ani n bo gbē vāninō zén
ani n sí yābēne'orinō ɔ̄ĩ.

¹³ Gbē pinō pà zé súsunε,
ò gusira zé sè.

¹⁴ Òdi ponna ke vānikenaa gūn,
òdi yā vāni fayasari nna ma.

¹⁵ N̄ yākena súsuro,
òdigō yā ke kũ manafikiomē.

¹⁶ Ɔndɔ̄ pì ni n sí zinakeri ɔ̄ĩ,
ani n bɔ̄ karua yānnanna'onnenan.

¹⁷ Nɔ̄gbē pì pà kpà a nēnɔ̄kparekegɔ̄ɔ̄ gōi,
à Luda bàka kunna kāao yā gbòro.

¹⁸ A be di mi pé kũńwo gaamē,
a kpé zé di tá kũńwo gyāwān.

¹⁹ Gbē kũ à gèii di nēse litero,
àdi wèndi zé le doro.

²⁰ Ɔndɔ̄ pì ni n da gbē mananō zéa,
ĩnigō dòrɔ̄denō zé kũna.

²¹ Zaakũ nēsepuradenō mé oni gō bũsu vĩ,
taarisaridenō mé onigō kú a gūn.

²² Yāvānikerinō sō, oni péńma ò n̄ bote bũsun,
oni náanisaridenō kpake a gūn.

3

Dikiri náanikenaa di ní gba ɔ̄ndɔ̄

¹ Ma né, ñsun tó ma yādannena sānguro,
n̄gō yā kũ ma ditenнено̄ kũna n swè̄n.

² Zaakũ ani n ká wèndi gbānaa,
ani aafia karannē.

³ Gbēke kũ náanio sún kēm̄maro,
n̄gō dana m̄ɔ̄wakare ũ,

n̄ kē n swē̄ea lākũ òdi yā kē anloa nà,

⁴ n tó n̄igō nna,
ĩnigō mana Luda kĩnaa kũ bisāsirinō.

⁵ N̄ Dikiri náani ke kũ nēse mèn doo,
ñsun gbāna kpá n zīda dōnaaaro.

⁶ N̄gō a dō n yā sīnda pínki kenaa gūn,
ani zé poronnē súsu.

⁷ N̄sun n zīda gwa ɔ̄ndɔ̄de ũro,
n̄gō Dikiri vīna vī n̄ kē yā vānia.

⁸ Abirekũ nigō de n mē aafia εze ũ,
ani n wánɔ̄ gba gbāna.

̀nsun t e a y k ena keiro.

³² Zaak  Dikiri t em e manafikiden   , n  epuraden n  di ke a kp asin   .

³³ Dikiri di l ari bo gb  v nin   nnwa,  di arubarika da gb  manan  ben.

³⁴  di lalandiden  lalandi ke, ama   gb ke v  k  z dabusarin .

³⁵  nd de di b ere le, y nk  s   di w 'i da a z daa.

4

Gb  z k  lédamma

¹ Ma n n ,   gb  z k  lédamma ma,   laakar  d a de   as nsi le.

² D na s sun maten da re,  sun p  kp  ma y dann naairo.

³ K  m  kun n    ma de  , m  busana ma da n  m n do légelege  .

⁴ Ma de y  d m ne   p :

Ng  ma y  k na n sw e g n, n  ma y ditenan  da  nig  kun.

⁵ N   nd  k  ng  d na v ,  sun s s i n  p  ma y n ro.

⁶ N sun p  kp   nd iro, ani n d kp , ng  yei, ani   k mma.

⁷ N   nd  k ,  k m e y  s nda p nki m   , n  d na wete k  aruz ke k  n v o p nki.

⁸ N  a k  gb ngb n, ani n kara, n  a k   plapla, ani b ere l nn .

⁹ Anig  de f ra mana   n m ia, anig  denne k fura gakuride  .

¹⁰ Ma n , n  s  kp  ma y i, n  y  p  da, n w ndi nig  gb na.

¹¹ Ma  nd  z  m nn , ma n da y  mana z n.

¹² T  nten t a on, p ke ni kp nn ro, t  nten b a l n,  ni g  s ro.

¹³ Ng  ma lédamma k na,  sun gbar ro, n  a k  gb na, zaak   k m e n w ndi  .

¹⁴ N sun y v nikerin  z  s ro,  sun t  gb  v nin  z iro.

¹⁵ N  p r ne,  sun na mmaro, n  k m ma n  n gena ke.

¹⁶ T  odi v ni le   k ro,  di i oro, t  odi gb  le à kari boro, i di g  n w nlo.

¹⁷ Zaak  v nik naame n p ble  , w t na gb n aame n p mina  .

- 18 Gbē mananɔ zé de lán gudɔnaa bàme,
a gupura digɔ bo lán ifántē bonaa bà.
- 19 Yāvānikerinɔ zé de lán gusira níkiniki bàme,
òdi pɔ kú à tò òdi gē sí d̄oro.
- 20 Ma né, ò laakari dɔ yā pìnɔa,
ò sá kpá ma yá'onnenaana.
- 21 Òsun kpá sákotoro,
ngɔ kúna n swèe gūn.
- 22 Zaakú à de wèndi ù gbē kú à lè à kúnaane,
à de mè pínki aafia ù.
- 23 A kú à denla ò laakari dɔ n swè yāa,
zaakú wèndi zīni bò swè kīnaame.
- 24 Ò bo yāvāni'onan,
ò mī kē yálekper'e'onaaa.
- 25 Ò wé dɔ n arɛ,
ò gu gwa n kuru súsu.
- 26 Ò zé sé súsu,
n yákenanɔ pínki ni bo mana.
- 27 Òsun na ɔplai ke ɔzeiro,
òsun gbá péte yā vāni zénlo.

5

Laakarikena karuaai

- 1 Ma né, ò laakari dɔ ma d̄onnaa,
ò sá kpá ò ma ɔndɔ yā ma,
- 2 de ngɔ kú n laakarīia,
d̄ona yā nigɔ kú n lén.
- 3 Karua yá'onaa digɔ nna lán zó bàme,
àdi ò gáte kú lénnao,
- 4 ama kpɛkpe àdi kēñne kyàkyā lán sɛwe bà,
àdi ò zɔ lán fēneda lénna kpa plade bà.
- 5 A zé di mī pé kūñwo gaa,
àdi si kú gbē kú ò tēinɔ gyāwān.
- 6 Àdi laasun lé wèndi zéaro,
à d̄o a zā zé piaro.
- 7 Ma né, ò sá kpá ma yāi sà,
òsun kpɛ li ma lédammanero.
- 8 Ò pā nɔgbē dí takane zázā,
òsun na a be gānuleiro,
- 9 de n bèere sún gɔ gbē pāndenɔnero,
de òsun n wèndi kpá gbē pásinɔaro,
- 10 de n aruzekɛnɔ sún gɔ dakenɔnero,
de n zī àre sún gɔ ɔn pānde bedenɔnero.
- 11 Ìnigɔ nda n gɔrɔ lakanaana,
ìni fēfē n gbāna ni láka.

12 Īni pi: Ma gi lédammai fá!
 Ma dɔkɛna kũ foruo mé à tò.
 13 Mádi arufannanɔ yá'onnɛna maro,
 mádi sã kpá ma yádannɛrinɔiro.
 14 À g̃̀ fíti kũ mà kpe bo
 andunia dagura.

15 Ñ n zída orozá í mi,
 ñ zɛ kũ n zída lɔg̃̀'io.
 16 N í kɔtɛna bàai manaro.
 N í bona g̃̀anulea zé vīro.
 17 Ñ tó àg̃̀ de n nanɔ p̃́ ú ado,
 àsung̃̀ de gb̃̀ p̃́nde p̃́ úro.
 18 Luda arubarika da n íboki p̃́in,
 ñ p̃́onna kɛ kũ n kɛfennakɛg̃̀ɔɔɔ nɔo.
 19 N g̃̀a yenyīde! N bikyao mana!
 Ñ tó a b̃́andaragana g̃̀ kɛnnɛ nna,
 ñ a yenyī ni de lákũ gu d̃́g̃̀ dɔ nà.
 20 Ma né, b̃́oyāin ĩni karua ni deɛ?
 B̃́oyāin ĩni b̃́andara g̃̀ kũ gb̃̀ p̃́nde nɔoo?
 21 Bisāsiri yákɛna ke utena Dikirinero,
 àdig̃̀ zé kũ à sè d̃́ p̃́inki.
 22 Yāvānikeri taari di bà kpákpane,
 a durunna di a kũ.
 23 Lédammamanasari ni a kpá gai,
 a ỹ̀nk̃̀kɛ z̃̀k̃̀ ni a s̃́atɛ.

6

Fīna kũ ma'áo kũ bisasiri p̃́ao yá

1 Ma né, tó n n gb̃̀ɛdake fīna di n musu,
 tó n zɛnkpeke sè gb̃̀ɛnɛ,
 2 tó n lé n ásarukè,
 tó n yá'ona n da yān,
 3 ñ kɛ dí bà, ma né, ñ lé bo yá p̃́in,
 zaakũ n na n gb̃̀ɛdake ɔ̃̃.
 Ñ gé ñg̃̀ zɛzɛ n gb̃̀ɛdake p̃́ii,
 ñ kúte kɛnɛ.
 4 Nsun tó í g̃̀ n wé g̃̀nlo,
 ñsun tó n wébara t̃́ikisi kũro,
 5 ñ n zída sia lákũ g̃̀ di ñ k̃̀ nà,
 lákũ b̃́a di bo gb̃̀ag̃̀dikpakpari ɔ̃̃ nà.
 6 Ma'ade, ñ gé bl̃̀nɔ gwa,
 ñ a yákɛna t̃́aasi ká ĩni ɔ̃̃nd̃́ kũ.
 7 À don'arɛde vīro,
 à gb̃̀ z̃̀k̃̀ ke dikiri vīro.
 8 Àdi zàna z̃́i di sakarɛɛ,
 àdi a p̃́oble kakara p̃́k̃̀g̃̀ɔɔa.
 9 Ma'ade, ĩnig̃̀ wutɛna ari b̃́ɔɛɛ?

Boren ĩni vu inn?

¹⁰ Ndi kamma bo fĭti ndi i o fĭti,
ndi wute fĭti okpana n kuseea.

¹¹ Takasi ni gēnyī lán kpāni wédewe bà,
pókiammana ni summa
lán gbē kū à gōkebo kūna bà.

¹² Bisāsiri pā bi gbē vānime,
àdigō kure kū ékeo da a lén.

¹³ Ādi yā o kū wéo kū ɔo,
àdi sēeda kéñne kū gbáo.

¹⁴ Manafiki mé à a nèe pana,
yā vāni laasunnn àdigō lé gɔɔ sĭnda pĭnki.

¹⁵ Abire yāi kisira ni sua lézammanaa sari,
kakatena ni gēi kanto, anigō futena vĭro.

¹⁶ Yā mèn suddo kun kū Dikiri zāagu,
à kà se suppla kū à denē tē ũ.

¹⁷ Zidabinaa, éketonaa, taarisaride denaa,

¹⁸ yā pāsī laasunlenaa, wāna vānii,

¹⁹ sēeda éketona kū danenɔ ɔkōanaao.

Laakarikena zinakenaai

²⁰ Ma né, ñgō n de yāditenanɔ kūna,
ñsun pā kpá n da yādannenaaairo.

²¹ Ñgō kūna n swēe gūn,
ñgō dana mōwakarē ũ.

²² Ani donne are n taa'onaa gūn,
ani n dākpā n wutena gūn.

Tó n vu, ani lé damma.

²³ Zaakū yāditenaa pino bi fitilame,
yādannenaa pì bi gupurame,

lédamma kū foruo bi zé wèndideme.

²⁴ Ani n sí nɔgbē vāni ɔī,
ani n bo gbē pānde nɔ yānnanna'onnenan.

²⁵ Ñsun a manake ni dero,
ñsun tó a wékpāntē n kuro.

²⁶ Karuaa di n ke kori,
gbē pānde nɔ sō àdi n wèndi bèereede kakate.

²⁷ Tó gbē té sè à dà a pōten,
a pókasa ni gí té kūi yá?

²⁸ Tó gbē gèsee pète tégōa,
ani gí a kpátai yá?

²⁹ Len à de le kū gbē kū à gē a gbēdake nɔiio,
zaakū tó à ɔ kēa, ani bo páro.

³⁰ Tó nà ten gbē de, tó à kpāni ò,
òdi a yā da pā yá?

³¹ Tó ò a kù, ani a fĭna bo leu suppla,
ani pó kū à vī a ɔnn kpá pĭnki.

³² Zinakeri laasun vĭro,

gbē kù àdi abirekù ke dì a zīda kakateme.

³³ Gbēna mana kù kpebonaaoomē a baka ũ, a tó vāni nì kēaro.

³⁴ Zaakù gōgbē nēsēgōba mé ani su kù pōfēo, tó àten fīna borūma, ani nì wēnda dōro.

³⁵ Ani kútēkebo ke síro, bee tó à gba zōkō dāne, ani weiro.

7

Laakarikena karuaai

¹ Ma né, ngō ma yāno kūna, ñ ma yāditenano da n nēsen.

² Ngō ma yāditenano kūna ñnigō kun kù wēndiio, ñ laakari do ma yādannenanaa lán n wéne bà.

³ Ñ da n ɔne tánka ũ, ñ kē n swēa lākù òdi kē anloa nà.

⁴ Ñ o ɔndōne n dāren a ũ, ñ asānsi sísi n gbē ũ.

⁵ Ani n sí bona karua ōi, ani n bo gbē pānde no yānnanna'onnenan.

⁶ Má zena ma kpé wondoo gūn, maten bàai gwa.

⁷ Akù ma gō gbāna kenɔ è, ɔndō klāmuma, kefenna ke kù nì té, à laasun vīro.

⁸ Àten likara karua gānulea, àten wakalokù kekei a be kpa

⁹ zaa ifāntē letenao ari gwāani, ari gu gèe à sira kù manamana.

¹⁰ Akù no gbē pii bò à sù daale ɔndō'ɔndō, àten ɔ má a zīdaa lán karuaa bà.

¹¹ Kùgbānademe, à wé'isari vī, a pòro dì péte bero.

¹² Zikenɔ àdigō kù zédan, zikenɔ gānulea, àdigō kpāte ke zérankpakōa.

¹³ Akù à kefenna pii kù à lé pèa, à wékpāntē mātēi à pì:

¹⁴ Sáabukpa sa'ona kúma yā, akù ma lé kù ma gbèe pi fīnaa bò gbāra.

¹⁵ Ó kō'ena yāin ma boi, mateni n wete ma n e la sō.

¹⁶ Ma borogō kpāte ma gádoa kù Misila būsū biza wé manao.

¹⁷ Ma turare'i fāke ma wútekia kù ò kè kù lí'ɔ gbī nnao kù lítēkeo.

¹⁸ Ñ mó ò yenyī ke ari gu gé doo, ò ó poyeina ke ari à mōwā.

¹⁹ Zaakù ma zā kù bero, wēte kù à gēen zā.

20 À ɔ̀gɔ̀sɔ̀nɔ̀ yì à gèèo,
ari àgɔ̀ gé su mɔ̀ ni ke papana.

21 À a swèè blè kù yá dasi fánaao,
à gā nàa kù yánnanna'onaao.

22 Akù kefenna pìi bò à tèi gɔ̀nɔ̀,
lán zù kù àten gé a kùtu kpá bà,
lán gā kù àten gbá péte goron bà,

23 lán bā kù àten wā à sì gbèsaan bà.
Adi dɔ̀ kù a a zīda kpà gairo,
ari kàa gèè à a swèè kù.

24 Tera sà, ma néno, à ma yā ma,
à laakari dɔ̀ yā kù àten bo ma lénwa.

25 Àsun tó á laasun tá a kīnaaro,
àsun sàte à gē a zénlo.

26 Gbē kù à ñ né à ñ kakatenɔ̀n dasi,
gbē kù à ñ dede pìno lé vīro.

27 A be bi mira zédame,
àdi gē kúnwo gyāwān kpénen.

8

ɔ̀ndɔ̀ teni ó sisi

1 ɔ̀ndɔ̀ mé àten lé zuwáiroo?

Wézē mé àteni ó sísiroo?

2 À kù sísi muɔ̀ zé kpado,
à zena zérankpakɔ̀a.

3 À kù wēte bīnile sare,
a kòto dɔ̀ bīnile pìi gbāno kīnaa.

4 Gbēno, ákɔ̀no mateni á sisi,
bisásirino, maten lé zuái.

5 Nigázikerino, à laakari wete àgɔ̀ vī,
yɔ̀nkɔ̀no, à tó àgɔ̀ laasun vī.

6 À sá kpá, zaakù yā tikisiin mani oáre,
yā dɔ̀rɔ̀de mé ani bo ma lén.

7 Zaakù ma lé dī yāpura o,
ma zā yā vānigu.

8 Yā kù ò da ma lénnɔ̀n mana,
ñ ke manafiki ke sātēna vīro.

9 À sūsu asānsinidenɔ̀ne pínki,
à zé vī gbē kù ò dōna vīnɔ̀ne.

10 À ma lédamma sé de andurufula,
à dōna sé de wura manala.

11 Zaakù ɔ̀ndɔ̀ bèere vī de gbè bèereɗenɔ̀la,
póke ni kúmma kù à kà a ūro.

12 Makù ɔ̀ndɔ̀ má laakari vī,
má yākena a zéa dōna vī.

13 Vīnakēna Dikirineeme zāna yā vānigu ū.
Ma zā zīdabinan kù íadānaao

kū kunna vānio kū yālekperε'onaao.

¹⁴ Lédamma kū fayayákenaa bi ma pómε,
ma kínaan gbāna di bon kū asāsīnio.

¹⁵ Kínanŋ di kpata ble ma gāime,
kpatablerinŋ di yāzεde dite kū ma gbānao.

¹⁶ Gbānadenŋ di iko ke ma gāime
kū andunia kpatadenŋ ní pínki.

¹⁷ Má ye gbē kū ò yemainŋi,
gbē kū òdi ma wεtenŋ mé òdi ma e.

¹⁸ Aruzεke kū gakurio kú ma ōi
kū ɔgɔda karanaao kū kunna nnao.

¹⁹ Né kū madi iínε sàna de wura manala,
karana kū madi kεńne de andurufu swáswala.

²⁰ Má té yā mana zén,
madi táa o zé súsu gūn.

²¹ Madi gbē kū ò yemainŋ gba pó,
madi ní aruzεkekatekinŋ pańne.

²² Dikiri ma ke a zĩ naanagɔɔa,
ari àgɔ gé yā kū à kè zaa káakunŋ ke.

²³ À ma dite zaa káakume,
zaa a naana gɔɔa, de adí andunia ke kòro.

²⁴ À ma i zaade ísira kunlo,
ísēboki ke kun gɔɔ kùaro.

²⁵ À ma i kpinŋ ā,
ari àgɔ gé sīsīnŋ zĩni péte,

²⁶ ari àgɔ gé andunia káte,
ke sēnte ke būsu wén do.

²⁷ Kú àten pó kū ò kú musunŋ ke,
kú àten sarapura da ísirala,

²⁸ kū àten legū na musu,
kú àten zĩte í zé f̄s,

²⁹ kū àten ísira lézεki ke
de a í sún vīalaro,
kú àten andunia káte, má kú gwe.

³⁰ Má kú a sare ɔzikeri mana ū,
ma pɔ digɔ nna a arε lākū gu digɔ dɔ nà,
madigɔ pɔnna ke káao gɔɔ sīnda pínki.

³¹ Ma pɔ digɔ nna Dikiri anduniaa,
bisāsirinŋ de ma pɔnnakebɔ ū.

³² Tera sà, ma néŋ, à ma yā ma,
arubarikaden gbē kū à ma zé kūna ū.

³³ À ma lédamma ma à ɔndɔ kū,
àsun pá kpáiro.

³⁴ Arubarikaden gbē kū àten sá kpá ma yāi ū
kū àdigɔ ma wεte ma kpéleleε,
kū àdigɔ ma dā gɔɔ sīnda pínki.

³⁵ Zaakū gbē kū à ma e wēndii è,

anigō nna kù Dikirio.

³⁶ Gbē kù à kùramai yā vāni ì a zīdaneme,
gbē kù à zāmagunon ye gaimē.

9

Ōndō kù yōnkōkeo

¹ Ōndō a kpé bō,
à a gbègbano à mèn suppla à pètepete,
² à nòbòò dè à sèwē bà,
à pòblenò soru kè à kàte.
³ À a nòkpare zīkerinò zī,
àten lé zu wēte sīsī mīsōntea à pì:
⁴ Àkōnò fayasaridenò à era à mó la!
Àkōnò laasunsaridenò maten oáre,
⁵ à mó à ma pòble ble,
à wē kù ma bà mi.
⁶ À á yōnkōke tó, anigō kun wèndiio,
à táa o wékēna zén.

⁷ Gbē kù àten lalandide da zéa ten sōsō weteme,
gbē kù àten kpākē yāvānikerii ten taari wete a zīdaneme.
⁸ Ōsun kpākē lalandideiro, ani ke kúnwo ìni,
n òndōde da zéa, anigō yenyi.
⁹ N̄ yā da òndōdenē, a òndō nigō din,
n̄ yā o gbē mananē, a dōna ni kara.

¹⁰ Vīnakēna Dikirineme òndō naana ũ,
Luda kù à kù adona dōnaame wékēna zé ũ.
¹¹ Zaakū ìni gí ke ma gāi,
n wèndi gbàna ni kara.
¹² Tó n̄ òndō, n zīdaneme,
tó lalandideme n ũ, n mii musu.

¹³ Yōnkōke de lán nōgbē léde bàme,
à òndō vīro akūsō à yáke dōro.
¹⁴ Àdi vute gbàaa a kpélelea,
a kpé kù wēte sīsīia,
¹⁵ àten lé zu gbē kù òten gētēnò,
àten pì gbē kù ò té zén sūsunone:
¹⁶ Àkōnò fayasaridenò à era à mó la!
Àkōnò laasunsaridenò, maten oáre,
¹⁷ í kpāni minaa digō nna,
pòblēnaa asiri gūn bi zómē.
¹⁸ Gbē pìnōn dō kù abire bi gyāwān zénlo,
gbē kù yōnkōke n̄ sisinò s̄i gyāwān t̄ōnōwēen.

10

- ¹ Né ʒndõde dì tó a de pɔ ke nna,
né yõnkɔ dì a da nèsee yakanε.
² Ɔgɔ vāni dì àre kero,
yākεna a zéa dì n̄ sí ga ɔĩ.
³ Dikiri dì tó nà gbē mana dero,
àdi yāvānikerino tē pó kũ ò yeii.
⁴ Ɔ ma'ade dì su kũ takasio,
zīkena ɔplapla mé àdi su kũ aruzekεo.
⁵ Né kũ àdi pówε kakara sakare bi laakarideme,
né kũ àdi i o pókégɔrɔ wé'i vīro.
⁶ Gbē mana mù digɔ arubarika vī,
yā pāsī dì yāvānikeri lé pa.
⁷ Gbē mana dì ga kũ a t̄oro,
yāvānikeri t̄s dì kakateme.
⁸ Ɔndõde dì zī ke yāditenanɔa,
yābɔteri dì a zīda nε.
⁹ Gbē kũ àdi yā ke a zéa kũ a laakariia,
yāvānikeri yā ni bo gupuraa.
¹⁰ Gbēgwana kũ wédoo dì su kũ yāo,
gbē kũ àdi yā ute a nèsee gūnlo mé àdi ibere mù de.
¹¹ Gbē mana lé bi isēboki wèndideme,
yā pāsī dì yāvānikeri lé pa.
¹² Zāngu dì fiti da,
yenyī dì lá kúte taari sīnda pínkila.
¹³ Ɔndõ yā digɔ kũ laakaride lén,
flāan fayasaride pó ũ a kpεa.
¹⁴ Ɔndõrinɔ dì d̄ona zī dì,
laakarisaride lé dì a kakate araga.
¹⁵ Ɔgɔde aruzekε digɔ denε lán wēte bīnide bà,
takaside takasi s̄s̄ àdi a kakate.
¹⁶ Gbē mana láada dì sunε kũ wèndiio,
yāvānikerii àree dì wétamma inε.
¹⁷ Gbē kũ àdi lédamma ma dì wèndi zé m̄ónne,
gbē kũ àdi pā kpá foruii dì n̄ s̄ate.
¹⁸ Gbē kũ àdi zāngu ute bi ékedeme,
guderi bi yõnkome.
¹⁹ Yā dasi b̄otēnaa digɔ durunna sariro,
gbē kũ àdi a lé kũ bi laakarideme.
²⁰ Gbē mana néne de lán andurufu swáswa bà,
yāvānikerii nèsee bèere vīro.
²¹ Gbē mana yā'onaa dì gbē dasinɔ da zéa,
laakarisaride dì ga fayasarike gūmmε.
²² Dikiri arubarikaa dì n̄ ke aruzekede ũ,
zīkena kũ wario dì p̄oke kararo.
²³ Vānikena de yõnkone k̄ok̄yā ũ,
ʒndõ dì ke laakaridene nna.
²⁴ Yā kũ yāvānikeri ten vīna kenε mé ani a le,
Luda ni pó kũ gbē mana yei kpáa.
²⁵ Tó zàga'fa kàka à gē, yāvānikerinɔ digɔ kun doro,

gbē mana zīni dīgō pētēna gōrō sīnda pīnki.

²⁶ Lākū lemu kpàkpāa di ke sakaane nà,
lākū túsukpe di ke wéne nà,

len ma'ade de le gbē kū ò a zīnōne.

²⁷ Vinakena Dikirine di wēndi gbāna kara,

yāvānikerinō sō, nī wēndi nigō kutume.

²⁸ Gbē mananō wé dīgō dō pōnnai,

yāvānikerinō sō, wédōina ni nī ne.

²⁹ Dikiri zé de uteki ū gbē mananōne,

yāvānikerinō sō, àdi nī kakateme.

³⁰ Oni gbē mana fute a gbèn zikiro,

gbē vāni sō ani vuteki e būsunlo.

³¹ Ōndō yā di bo gbē mana lén,

lévānide sō, oni a néne zōkōreme.

³² Gbē mana yā kū à kō sio ò oñne dō,

yākpédangara'onaa dīgō da gbē vāni lén.

11

¹ Dikiri zà pōyōna kū manafikion,
kilooyōna sūsun à yei.

² Zīdabina di su kū wé'io,

zīdabusanaame ōndōyā ū.

³ Gbē mana nèsepura di a da zéa,

nāanisaride nèse vāni di a yaka.

⁴ Aruzeke àre vī yākpatekegōrō zīro,

yākena a zéa sō àdi nī sí gaa.

⁵ Taarisaride manakenaa di zé porone,

yāvānikeri yāvānikena di a ne.

⁶ Nèsepurade manakenaa di a bo,

nāanisaride pōnidēna sō àdi a kū.

⁷ Tó gbē vāni gà, a wédōinaa di mì de,

pō kū à nāanikena a gbānagōrō di lāka pīnki.

⁸ Gbē mana di bo wétāmma,

akū gbē vāni di gēn a gēne ū.

⁹ Ludayādarisari lé di a gbēdake yaka,

ama dōnaa di gbē mana bon.

¹⁰ Tó gbē mananōn kū nmanan, wēte digō nna,

tó gbē vāninō gāga, òdi ayuwii ke.

¹¹ Wēte di kara nèsepuradenō gāi,

gbē vāninō lé di wēte de.

¹² Fayasaride di a gbēdake fobo,

laakaride di a lé kū.

¹³ Kōrōmōtōde di bo kū asiriyāo gupuraa,

gbē nāanide di nī asiri ta.

¹⁴ Don'arēdesarike di tó gbēnō fu,

yākekeri dasinō di tó ò zī ble.

¹⁵ Tó n gbē pānde fīna di n musu,

wétāmma n leme,
gbē kū a bōten di gō a laakariia.

- 16 Gbānamōnnerii digō aruzekε vī,
ama nōgbē nēsemanade digō bēere vīnε.
- 17 Sūru de di mana i a zīdane,
gbē pāsī di a zīda kpá waria.
- 18 Gbē vāni láada digō arubarika vīro,
yāmanatōrii di āre e yāpura.
- 19 Kunna mana yāpura di n̄ ká wēndiia,
tεna yā vāniii di su kū gao.
- 20 Dikiri tēeme nēsevānidenō ū,
a pō di ke nna taarisaridenōa.
- 21 Yāpura, gbē vāninō ni bo pāro,
ama gbē mananō ni bo aafia.
- 22 Lákū wura tánka de nà alēde yīn,
lεn nō mana ōndōsaride de le.
- 23 Gbē mananō pōyeina di n̄ ká nmananaaa,
gbē vāninō wēdōinaa di n̄ nε.
- 24 Gbē kū ādi o poro di karana le,
gbē kū à gī pō kū à de à kpá kpáii di gō takasimme.
- 25 Bisāsiri arubarikade ni nna ma,
gbē kū ādi n̄ pōyīda kū ni pōyīda le se.
- 26 Ōdi gbē kū ādi pōblewε utε lāari bo,
ōdi sa mana o gbē kū ādi yīammane.
- 27 Gbē kū ādi yā mana wetε nigō nna kū gbēnō,
gbē kū ādi yā vāni wetε, yā vāni ni a le.
- 28 Gbē kū ādi a aruzekε náani ke ni léte,
gbē mana ni o tá lán lí láde bà.
- 29 Gbē kū à yā i a onne ni gō kori,
yōnkō ni gō ōndōde zō ū.
- 30 Gbē mana yākenne na bi lí wēndideme,
gbē kū ādi gbēnō le ōndō vī.
- 31 Zaakū Luda di fīna bo gbē mananε andunian,
oni ludayādarisariri kū durunnakeriio pō o dō yá?

12

- 1 Gbē kū lédamma di kenε nna ye dōnaai,
gbē kū foru di kenε vāni mī vīro.
- 2 Gbē mana di Dikiri pōnna le,
ama Dikiri di yā da manafikidela.
- 3 Vānikenaa di gbēke zīni pétero,
gbē mana zīni yīgāyīgāna vīro.
- 4 Nō mana de a zāne lán fūraa bà,
nō wē'idammari denε lán mēkemunaa bà.
- 5 Gbē mananō di pé yāzedeā,
gbē vāninō lédamma manafiki vī.
- 6 Gbē vāninō yā bi gbēdena yāme,
gbē mananō lé sō ādi n̄ bo.
- 7 Ōdi gbē vāninō lite n̄ kpēdangara ò mī de,
ama gbē mananō onn digō kun.
- 8 Ōdi gbē tō bo a ōndō lémmε,

òdi fayasaride gya bo.

⁹ Gbē futa kù à zìri vī sàna de
gbē kù àdi a zīda dìte pòke ù akùsò à pòble vīrola.

¹⁰ Gbē mana a pòkàdenò gwana dš,
gbē vāninò dà pāsī kù ñ pónò.

¹¹ Búbari aniade digò kána,
laasun kīa gbē kù àdi pé gukorīaaa.

¹² Gbē vāni dì ɔgò vāni ni de,
ama gbē mana zīni digò mɔtò vī.

¹³ Gbē vāni lé vāni dì a kù,
ama gbē mana dì bo yāketen.

¹⁴ Lé mana dì ñ ká pò manaa,
zī kù gbē kè, a àree dì sua.

¹⁵ Yōnkò yākenaa dì kenε mana,
ōndōde sò àdi lédamma ma.

¹⁶ Yōnkò dì tó ò a pòfē dš gōnò,
laakaride sò àdi sòsò daro.

¹⁷ Yāpura'orii dì yāzede o,
sèeda'ekede yā digò manafiki vīme.

¹⁸ Laasunsariyā dì ñ swè zò lán fēneda bà,
ōndōde légbεε dì su kù aafiaao.

¹⁹ Yāpura kù ò òo digò gikena,
éke sò àdi gē zéla lán wé'ipakenaa bà.

²⁰ Manafiki kù vānilēkpakùsūrino swèn,
gbē'aafiaweterino mé ò pónna vī.

²¹ Vāni ke dì gbē mana lero,
gbē vāninò sò, yā dì dafla.

²² Dikiri tēeme ékede ù,
a pò digò nna yāpuradea.

²³ Laakaride digò a dōna kūna a swèn,
yōnkò dì yā fayasari kpàkpa ke.

²⁴ Zikena ɔplapla dì tó gbē kí ble,
ma'a dì gbē da zòblen.

²⁵ Kunna bídi gūn dì gbē sōpete,
yānna'onnnenaa dì ñ pò ke nna.

²⁶ Gbē mana dì a gbēdake da zéa,
gbē vāninò yākenaa dì ñ sātε.

²⁷ Ma'ade dì a nòbò kā wawaro,
aniade dì laakari dò a pónòa.

²⁸ Kunna yāzede zén wèndi vī,
zé pì senaa dì ñ kpá gairo.

13

¹ Né ōndōde dì a de lédamma ma,
lalandide dì gí kpákēnaai.

² Légbεε nna dì gbē ká pò manaa,
nánanisaride dì ble a pāsī gūmme.

³ Gbē kù àdi a lé kù dì a wèndi dākpá,
gbē kù a lé dì kúro dì a zīda yaka.

- 4 Ma'ade di pŏ kŭ à yei lero,
aniade sŏ àdi nna ma.
- 5 Gbē mana zā manafikiyān,
gbē vāni di wé'io darŭma àdi n̄ kpe bo.
- 6 Manakēnaa di taarisaride sura ba,
vānikēnaa di durunnakeri lite kpedangara.
- 7 Gbēkenŏ di n̄ zīda dite aruzekede ũ,
ama òdigŏ pŏke vīro.
Gbēkenŏ di n̄ zīda dite takaside ũ,
ama òdigŏ pŏ vī zŏkŏ.
- 8 Aruzekede di a zīda bo kŭ a aruzekede,
takaside sŏ àdi wétāmmāna lero.
- 9 Gbē mananŏ gupura digŏ puna,
gbē vāninŏ fitilaa di garŭma.
- 10 Zīdabinaa di fiti da,
lédammamāna di tó ò ɔndŏ kŭ.
- 11 ɔgŏ vāni di gé arero,
ɔgŏ kŭ ò lè ísimma gŭn sŏ àdi kŏ.
- 12 Wédŏinaa gikēnaa di n̄ nēsēe yaka,
pŏ kŭ ò yei lenaa di su kŭ wēndi dufuo.
- 13 Gbē kŭ àdi yā daro ni yā le,
gbē kŭ àdi yā ma ni àre le.
- 14 ɔndŏde yādannēnaame ísēboki wēndide ũ,
àdi n̄ bo ga bàn.
- 15 Wézē mana di tó gbē dakare mìnnao,
ama náanisaridenŏ zé pāsī.
- 16 Laakaridenŏ di yā ke kŭ dŏnaao,
yŏnkŏ di a fayasarike mŏhne.
- 17 Zīri vāni di gē yān,
ìba náanide di su aafia.
- 18 Gina foruii di su kŭ takasio kŭ wé'io,
lédammamānaa di bèere lííne.
- 19 Pŏnidēna lenaa di n̄ pŏ ke nna,
ama yŏnkŏ ye kēna yāvānikēnaairo.
- 20 Gbē kŭ à té ɔndŏrinŏii di ɔndŏ kŭ,
gbē kŭ à kakarana kŭ yŏnkŏnŏ di yā le.
- 21 Kisira digŏ té durunnakerinŏi,
nmaname gbē mananŏ àre ũ.
- 22 Gbē mana di túbi tó a daikorenŏe,
durunnakeri aruzeke ni gŏ gbē mananē.
- 23 Takaside bura di pŏble ke manamana,
ama yākēna lékpeŏe di tó à kurai.
- 24 Gbē kŭ àdi a né gbēro zān,
gbē kŭ à ye a néi di a toto káaku.
- 25 Gbē mana di pŏble à kā,
gbē vāninŏ nēsēe digŏ da kori.

14

1 Nŏgbē ɔndŏde di ɔn káte,
a fayasaride sŏ àdi ɔn fākŏa.

² Gbē kū àdi yā ke a zéa Dikiri vīna vī,
gbē kū àdi zé sé súsuru sō àdi a gya bo.

³ Fayasaride léme a gbēbo ũ,
ōndōde yā'onaa di a bo.

⁴ Tó zù kunlo, pòble gbàa digō da korime,
òdi àre zōkō le kū zùnō gbānao.

⁵ Sèeda yāpurade di éke toro,
sèeda ékede yā digō manafiki vī.

⁶ Lalandide di kpáte ke ōndōi à kurai,
yādōnaa araga laakaridene.

⁷ Ñ kē yōnkōa zāzā,
zaakū ñni dōna learo.

⁸ Ōndō di tó laakaride laasun lé a zéa,
yōnkō fayasarike di a sâte.

⁹ Fayasaridenō di taari kutekena gya bo,
gbē mananō digō nna kū kōo.

¹⁰ Baadi a zīda yā'ūmma dō,
gbē pōnna digō de gbē pānde pō ũro.

¹¹ Gbē vāninō òn ni mī de,
gbē mananō be ni ò tá.

¹² Zé ke kun àdi ke gbēnōne mana,
ama a mīdeki bi game.

¹³ Bee yāadōnaa gūn nēsēē di yaka,
pōnna kun kū àdi mī de kū pōsiraō.

¹⁴ Borukpede yākenaa di wī a musu,
gbē mana di a yākenaa gbè le.

¹⁵ Laasunsaride di yā sīnda pīnki sīme,
laakaride di yā náani ke laasunlēnaa sariro.

¹⁶ Ōndōde digō vānikēnaa vīna vī àdi pāne,
yōnkō di náani kpá a zīdaa àdigō wāna.

¹⁷ Pōfērii di yā futa ke,
manafikide di zāngu i a zīdane.

¹⁸ Ōndōsaridenō di gō faya sari,
laakaridenō di dōna kú fūra ũ.

¹⁹ Gbē vāninō ni mī nate gbē mananōne,
yāvānikerinō ni kúte nēsēpuradenō kpélelea.

²⁰ Takaside, bee a gbēdake di zān,
ama aruzekede gbēnnanō digō dasi.

²¹ N gbēdake gyabona bi durunname.
Arubarikaden gbē kū àdi wēnda dō takasidenōne ũ.

²² Yā vāni lékpakūsūrinō ñ sātenaroo?
Yā mana laasunlerinōn sūru vī kū náanio.

²³ Mēkpana zīa digō àre vī,
yābōtena pā di su kīanaao.

²⁴ Ōndōdenō aruzekeme ñ fūra ũ,
yōnkōnō fayasarike di su kū fayasariyāo.

²⁵ Sèeda yāpurade di gbē sura ba,
ama sèeda ékede yā manafiki vī.

²⁶ Vīnakēna Dikirine bi gbānaleki náanideme,

15 Gɔɔ sɪnda pɪnki digɔ pɔsɪ wɛndadenɛmɛ,
pɔnnade digɔ kú dikpɛ gūn.

16 Pɔ vɪna fiti vɪnakena Dikirinɛɛ gūn
mana de aruzekɛ zɔkɔ kūna wari gūnla.

17 Dò pɔ blena yenyɪ gūn
mana de nɔbɔ nɪside sona kú zānguola.

18 Pɔfɛrii dì fiti da,
nɛsɛyɪdade dì zuka mì de.

19 Ma'ade zé digɔ denɛ lɛkara ũmɛ,
gbɛ mana zé bi zédame.

20 Né ɔndɔde dì tó a de pɔ kɛ nna,
bisásiri yɔnkɔ dì a da gya bo.

21 Yáfayasarii dì kɛ laasunsaridene nna,
laasunde dì zé sé súsu.

22 Lɛkpakūsunasari dì yá gboro,
lédammari dasinɔ dì tó yá kɛ.

23 Yāwemmanaa dì a òri pɔ kɛ nna,
yā'ona a gɔɔaa digɔ nna fá!

24 Wɛndi zé dì gé kú laakaridenɔ musu
de ɔsun sí gyáwánno yáí.

25 Dikiri dì zɪdabiri ɔn wí,
àdi gyaanɔ gulezeki dákpa.

26 Dikiri zà laasun vānin,
yānna'onaa dì kɛnɛ gbāsɪro.

27 ɔgɔvāniwɛterii dì wari dɔ a ɔnnwa,
gbɛ kú à zà gusaregban nigɔ kun aafia.

28 Gbɛ mana dì laasun lé yá kú ani wɛrɪmaa,
yá vāni dì bo gbɛ vāninɔ lén gɔnɔ.

29 Dikiri zà kú gbɛ vāninɔ,
àdi sá kpá gbɛ mananɔ aduakɛnaai.

30 Ānwerenaa dì n pɔ kɛ nna,
baaru nna dì n wá were.

31 Gbɛ kú àdi sá dɔ aafia lédammai
nigɔ bede ũ ɔndɔrinɔ tɛ.

32 Gbɛ kú à gɪ foruii zà a zɪdan,
lédammamari sɔ àdi gɔ laakaride ũ.

33 Vɪnakena Dikirinɛɛ dì ɔndɔ dañɛ,
zɪdabusanaa dì bèɛɛ líñɛ.

16

1 Bisásiri dì yá dite a swɛn,
ama a mɪdenaa dì bo Dikiri lémme.

2 Baadi dì a yákena e manamɛ,
ama Dikiri dì n nɛsɛgūnyānɔ yɔ à gwa.

3 N yá kú nten kɛ na Dikiri ɔɪ,
n pɔyeina ni bo mana.

4 Dikiri pɔ sɪnda pɪnki kè a pɔyeina yáime,
yāvānikerinɔ pɔn wétāmmagɔɔ ũ.

5 Dikiri tɛɛmɛ zɪdabirinɔ ũ,

yāpura, oni bo pāro.

⁶ Gbēke kū náanio dì lá ká taarila,
vīnakena Dikirinēe dì tó ò pá yā vānīne.

⁷ Tó gbē yākenanŋ kē Dikirinē nna,
àdi tó a iberenŋ ke kāao nna se.

⁸ Pó fiti lena manakenaa gūn
mana de àre vāni zōkō lenala.

⁹ Bisāsiri dì zé kū àten sé laasun lé,
ama Dikiri dì a gēse da zéa.

¹⁰ Lákū kīna dì yā dite Luda gēne ū nà,
à mana a yā bo yāzede kperō.

¹¹ Zaka mana kū kiloo sūsuo bi Dikiri pōme,
pótikisigwabŋ sīnda pīnki bi a pōkenanŋme.

¹² Adi kō sío kīna yā vāni kero,
òdi kpata zīni péte yāzede musume.

¹³ Yāzede'orii dì ke kīnane nna,
àdigō ye yāpura'orii.

¹⁴ Kīna pōfē de lán ga zīrii bàme,
ama ōndōde dì a té de.

¹⁵ Kīna ān werenaā digō aafia vī,
a manakennena de lán pótōgŋŋ legū bàme.

¹⁶ Ōndōkūna mana de wurala zā,
gōna laakaride ū bēere vī de andurufu manala.

¹⁷ Gbē mana zé kū àdi sé pá zé vānīne,
gbē kū à a zīda kūna dō dì a wēndi dākpa.

¹⁸ Īadānaa dì su kū letenaao,
zīdabinaa dì su kū kakatenaao.

¹⁹ Zīdabusana talakanŋ té mana
de baka kunna kū zīdabirinŋla.

²⁰ Gbē kū àdi yā'onnenena ma dì yā mana le,
Dikiri náanikeri digō pōnna vī.

²¹ Gbē kū a nēse panan òdi sīsī laakaride,
gbē kū a lé nnan òdi a yādōna zé e.

²² Laakariime wēndi mī ū gbē kū ò vīnŋne,
fayasaridenŋ yāfayasari dì wé tām̄ma.

²³ Ōndōde laasun dì a lé da zén,
a lé dì tó ò a yādōna zé e.

²⁴ Yānna'ona bi zōme,
à nna nēsen akūsō àdi mē gba aafia.

²⁵ Zé ke kun àdi ke gbēnŋne mana,
ama a mīdeki bi game.

²⁶ Búbarii nēseēe dì a da zīn,
zaakū nàa dì té káime.

²⁷ Gbē pá dì yā vāni gōgō,
a légbē de lán té kū àten kū bàme.

²⁸ Gbē dōrŋsaride dì fiti da,
kōrŋmōtōde dì gbēnnanŋ kékōa.

²⁹ Gbē pásī dì manafiki ke a gbēdakene,
gbasa à a da zé vānin.

³⁰ Gbē kū àten wé lé laasun digō kpēdangara,

gbē kū àtèn lészuki ke zè kū yā vāniome.

³¹ Mikā pura bi fūra gakurideme,
manakɛnaa di n̄ káa.

³² Nèseyĩdade mana de zĩkarila,
gbē kū à a zĩda kūna d̄s mana de wētɛsirila.

³³ Ōdi yā gbeka kū ɔgɔ purao,
ama a bɔkɔtɛnaa di bo Dikiri kĩnaame.

17

¹ Burodi kusu kori sona yáketɛ sari
mana de n̄bɔgbēna ɔn fitidenla.

² Z̄s laakaride niḡs gbāna v̄i né wé'idammarii musu,
aniḡs baka v̄i ɔn túbi gūn.

³ Ōdi andurufu kū wuraaɔ baasa,
ama Dikiri di n̄ swēɛ t̄aasi ká.

⁴ Gbē vāni s̄a diḡs nna kū yádɔrsario,
ékeɛ de laakarii diḡs kú gbēpiriia.

⁵ Gbē kū àdi takaside fobo di a K̄eri gya bo,
gbē kū àdi gbē yáa dɔ kisiraa ni bo p̄aro.

⁶ Daikorenɔme n̄ dizinɔ gakuri ū,
denɔme n̄ n̄nɔ ìad̄abɔ ū.

⁷ Ȳazede'onaa di k̄s sí kū ȳn̄kɔoro,
éke di k̄s sí kū bèɛɛdeoro.

⁸ Gusaregba de yɔbande ū a d̄ariine,
gu kū à l̄itɛn p̄ínki a t̄a diḡs nname.

⁹ Gbē kū à l̄a kú taarila t̄en yenyĩ wetɛme,
ȳazífuteri s̄s, àdi gbēna k̄ék̄sa.

¹⁰ ɔnd̄sde di kp̄ák̄enyĩna ma,
ama ȳn̄kɔ di gbēna ḡèn baaak̄s daro.

¹¹ Yā vāni di do s̄āgbānadene arɛ,
oni z̄iri w̄endad̄risaride gbarɛa.

¹² Dakarɛna kū músu kū ò a n̄n̄ɔ s̄èt̄eɔ
s̄āna de dakarɛna kū ȳn̄kɔɔ a ȳn̄kɔke gūnla.

¹³ Tó gbē yā mana f̄inaa bò kū yā vānio,
yā vāni ni k̄e a ɔnnwaro.

¹⁴ L̄ékpak̄sana naana de l̄án íze w̄ɛnaa bàme,
n̄ bo gwe ari fiti ḡs gé fute.

¹⁵ Yā nna kpana taaridea kū yādana taarisaridelao,
Dikiri z̄a yā bireɔn p̄ínki.

¹⁶ B̄s àreen ȳn̄kɔ v̄i ɔgɔblena kyód̄snaa musuu?
Zaakū à nèse v̄iro.

¹⁷ Gbēna yenyĩ diḡs kun gɔɔ s̄inda p̄ínki,
v̄ini kū dakūnanɔ kun n̄ yā d̄sk̄n̄ena yāime.

¹⁸ Ȳn̄kɔ di gbē f̄ina di a musu,
àdi zenkpeke sé a gb̄edakene.

¹⁹ Gbē kū à ye fitiii ye durunnaime,
gbē kū à a ḡanule bò yàasa di kisira wete a z̄idanc.

²⁰ Laasunkp̄edangarade di yā mana lero,
l̄éft̄ɔde di lét̄e à da yān.

- 21 Yōnkō da pō digō sirame,
fayasaride de pō digō nnaro.
- 22 Nēse nname eze mana ū,
pōsira di n fēfē.
- 23 Yāvānikerii di gusaregba soto a utan,
de à yāzede mi deo yāi.
- 24 Laakaride wé digō kú ōndōa,
ama yōnkō wépeki digō zāme.
- 25 Né yōnkō di tó a de pō gō sira,
àdi a da'ina nēsee yaka.
- 26 À mana ò wé tā taarisaridearo,
bèere de gbēna a nēsemana yāi zé vīro.
- 27 Gbē kū àdi a lé kú dōna vī,
nēseyidade digō laakari vī.
- 28 Bee yōnkō, tó à yītena, òdi a dite ōndōde ūme,
gbē kū àdi a lé kú bi laakarideme.

18

- 1 Zīda pōyeina di do gbē kū àdi kērumane are,
àdi gī lédamma sīnda pīnkii.
- 2 Yōnkō di pōnna ke laakari yā musuro,
yā kū à bō a lén àdi o.
- 3 Vānikenaa di su kū gbē gyabonaaome,
kpeboyā di su kū wé'io.
- 4 Bisāsiri légbē bi í lōkotoome,
swa'í bàasinaame, isēboki wēndideme.
- 5 Kena vānikeriine kērekere
ke yākena taarisaridene lékperē manaro.
- 6 Yōnkō lé di a da fitin,
a yā'ona di a kpá gbēnaai.
- 7 Yōnkō lé di a yaka,
a yā'ona di a kú lán tankute bà.
- 8 Gbēpiri yā di kéfne lán zó bà,
àdi gē lén dōō ari nēsee gūn.
- 9 Gbē kū àdi pā kpá a zīi bi
ásarude dakūname.
- 10 Dikiri tó bi uteki leime,
gbē mana di bàa lé à gēn à aafia le.
- 11 Ōgde aruzeke denē lán wēte kū ò lèkara likai bà,
lán bīni kū oni fō ò didiario bà.
- 12 Zīdabinaa di su gbēne kū letenaa,
zīdabusanaa di su kū bèereeo.
- 13 Gbē kū àdi wémma sākpanaa sari,
yōnkōke kū kpebonaaō gōne.
- 14 Kāgbānake di gbē gba gbāna gyāpēea,
ama dí mé ani pōsira fōō?
- 15 Laakaride di yā dada a swēn,
ōndōde sā digō dō dōnaai.
- 16 Gba kū gbē dàa di zé kekene,

àdi zé wēne gena gbē zōkōnō kīnaa.

¹⁷ Gbē kū à yā ò káakun òdi a gwa yānnade ũ,
ari a ibere gō gé a éke bo.

¹⁸ Líkpanaa dì fiti mù de,
àdi gōsa gbānanō kpaate.

¹⁹ Dane kū ò taari kēne yā digō gbāna lán bīni bà,
ń fiti de lán zékakana kū lèeò bà.

²⁰ Yá'ona dō dì su gbēne kū kánaao,
a légbēe dì tó pómá.

²¹ Ga kū wēndiio kú lémmē,
gbē kū à ye yá'onai ni a gbè le.

²² Gbē kū à nō lè à sè pómānà lè,
arubarika dí bō Dikiri kīnaame.

²³ Takaside dì yā o wēndawēnda,
aruzekede dì werúma gbānagbāna.

²⁴ Gbēnna berekete dì yā vāni ínne,
gbēnna kenō kun òdi na gbēi de on gbēla.

19

¹ Kunna takaside taarisaride ũ mana
de kunna yōnkō yāvāni'ori ũla.

² Kokari vīna dōnaa sari manaro,
wāna zōkōo dì ń kē zéame.

³ Bisāsiri fayasarike dì zé yakane,
akū àdi Dikiri taari e.

⁴ Aruzekē dì tó ò gbēnna le dasi,
takaside gbēnna dì kēame.

⁵ Sèeda ékede ni bo pāro,
ékede ni gí wétamma leiro.

⁶ Gbē daside dì kpatableri tó nna sí,
gbē sīnda pínki digō ye gbadari gō de a gbē ũme.

⁷ Takaside danenō dì pā kpáime,
oní a gbēnnanō kēnaa o doro.

Tó àten wete à yā o kúnwo,
òdigō kú bero.

⁸ Gbē kú àten òndō kú ye a zīdaime,
gbē kú à ye laakarii dì yā mana le.

⁹ Sèeda ékede ni bo pāro,
éketori ni kakate.

¹⁰ Lákū nnamanaa dí kō sí kú yōnkōoro nà,
len zò kīblena zīdadenōa dí kō síoro le.

¹¹ Laakaride pō dì fē líkaro,
lákana taarilame a íadābō ũ.

¹² Kína pōfēna de lán músu pūtānaa bà,
a manakennena de lán mōtōpisina sēea bàme.

¹³ Né yōnkōme a de yakana ũ,
nō fitide de lán ítōtōna zēnaa sari bàme.

¹⁴ Òdi bē kú a aruzekēo le túbí ũme,
ama nō laakaride lenaa dì bo Dikiri kīnaame.

¹⁵ Ma'akēnaa dì ń da izōkō'onan,

nàa dì gbē gina de.

¹⁶ Gbē kū àdi yá'onnena da dì a wèndi dākpā,
gbē kū àdi a zīda yākena daro ni ga.

¹⁷ Gbē kū à wènda dṣ takasidene pṣ sākā Dikirineme,
àkū mé ani a yākenanṣ fīna bone.

¹⁸ Ñ n né toto a gṛṛṛa,
ama ñsun tó à gē ṛla ari à garo.

¹⁹ Pṛfēri ni fīna bome,
tó n a bò, a bona nigṣ lé vīro.

²⁰ Ñ lédamma ma ñ totona da,
de ñ ṣndṣ kū are yāi.

²¹ Laasun kú bisāsiri nēsen dasi,
ama yā kū Dikiri zèo mé àdi ke.

²² Gbēken òdi wete bisāsiria,
takaside mana de ékēdela.

²³ Vīnakena Dikirine di su kū wèndiio,
gbē kū à vī di i o laakariio kpatena,
yā vāni di a lero.

²⁴ Ma'āde di a ṛ da tan
à fu pṣblelinaa à da a lén.

²⁵ Ñ lalandide gbē, yṣnkṣ ni gṣ laakari vī,
ñ kpākē laakaridei, ani yā dada.

²⁶ Né kū àdi a de gbē à pé a daa né
né gina kū àdi wé'i darūmame.

²⁷ Ma né, tó n kámma bò kú lédammamanaao,
n pá yādṣnaanēn gwe.

²⁸ Sēeda vānide di yāzede fobo,
yāvānikerii di yā vāni mṣmṣ vāni.

²⁹ Gòo lokona lalandikerinṛla,
gbēnan yṣnkṣṣ pṣ ṫ ñ kṛea.

20

¹ Wē di lalandi zīmma,
í gbāna di ñ da yābṣten,
gbē kū à tò à a de ṣndṣ vīro.

² Kína pṛfēna de lán músu pūtānaa bà,
gbē kū à tò à pṣ fē a zīda kpā gaimē.

³ Bàalena ledikpanaane bèere vī,
fayasaridenṣ di kasa fiti kero.

⁴ Ma'āde di bú wí a gṛṛṛaro,
tó à gēe bura pṣkēgṛṛṛ, àdi pṣke lero.

⁵ Bisāsiri nēsegūnyā bi í lòkotoome,
ama laakaride mé à yā pinṣ tṛna dṣ.

⁶ Gbē daside di a manakena yā o,
ama bona gbē nāanidea zī'ū.

⁷ Gbē mana digṣ kun taari sari,
arubarikadenṣn né kū à ñ tṛnṣ ṫ.

⁸ Kína kū à vutena a yākpatēkēkia
di yā vāni sīnda pinki dṣ a wé gūn à ple dodo.

⁹ Dí mé ani f̄s à o k̄u a n̄èse yáke v̄iro,
á kun durunna sari swáswaa?

¹⁰ Kilooȳsna v̄ani k̄u manafiki zakaao,
Dikiri z̄á abiren̄on p̄ínki.

¹¹ Bee k̄s̄k̄s̄'onaai ḡun òdi d̄s̄ néa,
tó a yákena mana ke à zé v̄i.

¹² Sá k̄u òdi yá mao k̄u wé k̄u òdi gu eooo,
Dikiri mé à n̄ ké n̄ p̄ínki.

¹³ Tó n̄ ye i'onaai, ìni ḡs̄ takaside ūme,
n̄ ib̄ene ke, p̄óble ni m̄ómma.

¹⁴ P̄s̄lurii ò pi: À manaro! À manaro!
Tó à k̄ào are, àdi a z̄ída sáabu kpá.

¹⁵ Wura kun, ak̄us̄s̄ òso din,
ama d̄s̄na kunna lémm̄e gb̄è bèereede ū.

¹⁶ Tó gb̄è nib̄o f̄inaa òdi a musu,
n̄ a uta sí ñḡs̄ k̄una t̄or̄oma ū ade ḡene ū.

¹⁷ Dibidibi p̄óble òdiḡs̄ nna gb̄en̄eme,
àdi láka à ḡs̄ n̄ lén lán gb̄ewa bà.

¹⁸ Ñ ze k̄u yāo lédamma musu,
n̄ yá gwa manamana gbasa n̄ z̄l̄ ká.

¹⁹ K̄or̄om̄ot̄ode òdiḡs̄ kure k̄u daken̄o asiriyāome,
ñsun kakara k̄u yāb̄oterīoro.

²⁰ Gb̄è k̄u à lé k̄è a de ke a dane,
a fitila ni ga gusira níkinikimme.

²¹ Túbiblena káaku warikesari
òdiḡs̄ arubarika v̄i saaro.

²² Ñsun yá v̄ani f̄inabonaa laasun léro.

Ñ Dikiri d̄á à n̄ sura ba.

²³ Dikiri z̄á kilooȳsna v̄anin,
manafiki zakaai òdi káaguro.

²⁴ Dikiri mé àdi bisāsiri ḡese da zéa.
Deran gb̄è ni yá k̄u ani ke zé d̄s̄o?

²⁵ Gba léseña Ludane wánawána kari v̄i,
ìni láka n̄ laasun lé lé k̄u n̄ k̄ene piia.

²⁶ Kína ònd̄ode òdi gb̄è v̄anin̄o pl̄epl̄e
à n̄ ká gb̄en̄ à n̄ akara ke.

²⁷ Dikiri fitilaa òdi bisāsiri laasun pu,
àdi n̄eseḡunyā tàasi ká p̄ínki.

²⁸ Gb̄eke k̄u náaniome kína d̄ákp̄arin̄o ū,
manakenaa òdi a kpata z̄ini péte.

²⁹ Kefennan̄o gb̄anam̄e n̄ ìad̄ab̄o ū,
mare z̄s̄k̄on̄o mikā purame n̄ gakuri ū.

³⁰ Wétámmanaa òdi yá v̄ani k̄ém̄ma,
fl̄à ummanaa òdi yá bène bo n̄esen.

21

¹ Kína n̄ese k̄u Dikiri òl̄i lán íze bàme,
àdi a lit̄e gu k̄u à yeiia.

² Baadi òdiḡs̄ e a yákena mana,

ama Dikiri mé àdigō ñ nèse dō.

³ Manakena kù yákēna a zéaaò
dì ke Dikirine de sa'onala.

⁴ Zidabina kù ìadāò
dì yāvānikerinò durunna bo gupuraa.

⁵ Kokaride laasun dì a ká nmananaa,
nēsēwānade dì gē takasin.

⁶ Aruzēke kù gbē lè éketonaa gūn
nì gēte kù ìao à ñ kpá gai.

⁷ Yāvānikerinò pāsīkena nì tá kūñwo,
zaakū òdi we ò yāzede kero.

⁸ Taaride yákēnaa digō òbò vīro,
taarisaride yákēnaa digō swáswa.

⁹ Ina kpé laasin mana
de kunna kpén lēle kù nò fitideola.

¹⁰ Yāvānikerii swēē digō kù yā vāniame,
àdi a gbēdake wēnda gwaro.

¹¹ Tó ò wé tà lalandidea, yōnkò dì òndō kūme,
tó ò kpākē òndōdei, a dōnaa dì karamē.

¹² Luda mana, àdi yāvānikeri be tàasi ká,
àdi yāvānikerinò ká kakatenan.

¹³ Gbē kù adi sá kpá wēndade wikiaro,
àpii nì wiki lé se, gbēke nì wearo.

¹⁴ Gbadana asiri gūn dì pòfē kpáte,
gusaregba sòtòna utan dì pòfē mì de.

¹⁵ Yāgōgōna a zéaa dì gbē mana pò ke nna,
ama àdi vīna dada yāvānikeriine.

¹⁶ Gbē kù à pà laakari zéne
nì sì gyāwāndenò tēme.

¹⁷ Gbē kù à nēsēe kpà pōnnakēnaaa nì gō takasin,
gbē kù à ye wēi kù nísio nì ke aruzekede ūro.

¹⁸ Yāvānikerinòme gbē mananò tōromakpabò ũ,
Luda dì wé tà nāanisaridenò nēsēpuradenò gēne ũ.

¹⁹ Kunna gbárannan mana
de vutena kù nò fitide pētēdeola.

²⁰ Póble mana kù nísio digō katena òndōde bea,
ama yōnkò dì a pò mómo gōnòme.

²¹ Gbē kù àdi yāzede kù gbēkeo wete
dì wēndi kù yā nnao kù bēereeo le.

²² Òndōde dì sì gōsa gbānanò wētea,
àdi zeki gbāna kù òteni a náani ke gboro.

²³ Gbē kù à a lé fò akūsò à a néne kù,
àkū mé àdi a zīda bo yān.

²⁴ Gbē kù à zīda bina vī kù ìadānaao tón fobori,
àdi yā ke kù zàzà zōkōome.

²⁵ Ma'āde poyeinaa dì a kpá gai,
kù à ò gbāre zīi yāi.

²⁶ Àdigō kù pónidenan gōrò sīnda pínki,

gbē mana sō, àdi gba da kù nèsè mèn doo.

²⁷ Gbē vāni sa'ona Dikiria bi tēeme,
atēnsa tó àtēn o kù manafikio.

²⁸ Sēeda ékede ni m̀ de,
gbē kù à t̀e a yāi ni kakate.

²⁹ Gbē vāni wé digō pásīme,
nèsēpurade wé digō té a yākēnaai.

³⁰ Ōndō ke wézé ke lédamma,
ń ke ni fō à Dikiri furo.

³¹ Odi sō soru ke zī yāime,
ama Dikiri mé à zīblena yā dō.

22

¹ Tō nna de aruzekela,
nna kù gbēno de wura kù andurufuuola.

² Aruzekede kù takasideo zīni dokōno me,
Dikiri mé à ń ké ń pínki.

³ Laakaride di gīnake à yā vāni e à utene,
ōndōsaride digō gé ari à wétamma le.

⁴ Zīdabusana kù vīnakena Dikirineo gbēeme
aruzeke kù bèereeo kù wèndiio ū.

⁵ Lēe kù tankuteo kù gbē dōrosaride zēn,
gbē kù à ye aafiai di kēmma.

⁶ N̄ né fīti da zé kù à de à séa,
tó à zōkō kù, ani kēaro.

⁷ Aruzekede di gbāna mo takasidene,
pōsakarīi di zō ble pōdene.

⁸ Gbē kù à yā vāni tō, ade ni yā le a kēgōra,
a pásīkego ni a gbē.

⁹ Luda ni arubarika da gbē kù à gbēke vīne
kù àdi pōble kpaate takasidenone yāi.

¹⁰ N̄ pé lalandikeriia, fīti ni m̀ de,
yāketē kù wé'io ni láka.

¹¹ Nèsēpurade kù a légbē nna
mé anigō de kīna gbēnna ū.

¹² Dikiri wé digō pé dōnaai,
àdi m̀kperē zu nāanisaride yāne.

¹³ Ma'ade di pi músu kù bàai,
tó ma bo, ani ma de gānulea.

¹⁴ Karua lé bi wēe lōkotoome,
gbē kù Dikiri pō fē kāao di léte à sin.

¹⁵ Fayasariyā digō kù nēno swèn,
foru kù flāao ni tó ò kēa.

¹⁶ Gbē kù àdi wé tā takasidea de à a aruzeke kara
kù gbē kù àdi gba da ogōdenēeo, ń pínki ni kīa.

Ōndōdeno lédamma

¹⁷ N̄ sá kpá n̄ ōndōrinō yā'onnenā ma,
n̄ n nēsē wē ma yādannēnaane,

¹⁸ zaakū à nna ngō kūna n swēe gūn,

àg̃ kú n lén.

¹⁹ Bee mɔkɔn, maten yá danne gbára,
de ñg̃ Dikiri náani ví yáime.

²⁰ Ma yá'onnenaa kenne mèn barakuri,
yá pino lédamma kú dōnaao ví.

²¹ Maten yāpura kú à náani ví danne,
de ñ le ñ yá weñma a zéame.

²² Ñsun gbānasaride ble a gbānasarike yairo,
ñsun gbāna mɔ wēndadene yákpatekikiaro,

²³ zaakū Dikiri ni yá sí kúñwo,
ani wé tá gbē kú òten wé tārñmanɔa.

²⁴ Ñsun gbēnna kpá kú pɔfēriioro,
ñsun kure kú nēsēwānadeoro,

²⁵ de ñsun a dà sēte
ñ n zīda da yānlo yāi.

²⁶ Ñsun gbēke fīna di n musuro,
ñsun zenkpēke sēnero.

²⁷ Tó ñ póke ví ñ fīna booro,
oni n wutɛɔ sé n zītea.

²⁸ Ñsun zīte lé sēeda zī woro,
n dizinɔ mé ò a pēte.

²⁹ N gbē kú à a zī dō manamana è yá?
Ade ni zī ke kīnanɔne,
adi ke talakanɔme ani keñnero.

23

¹ Tó n su pó ble kú gbānadeo,
ñg̃ dō gbē kú à kú n are.

² Tó sánkarakemɛ n ũ,
ñ fēne da n kòtooa.

³ Ñsun wākū ke a póble nísideo,
zaakū póble pì de lán daburuzunnenaa bàme.

⁴ Ñsun wari dɔ n zīdaa ɔgɔdasiwetena yairo,
ñ òndō kú ñg̃ n zīdakūna dō.

⁵ Ōdi wé lé ɔgɔa, akú àdi gē zéla,
àdi dèmbere bobo à vura lán vāu bà.

⁶ Ñsun aniapāsīde pó blero,
ñsun wākū ke a póble nísideo,

⁷ zaakū àdigō a ɔgɔ naro a nēsɛmme.
Ani pinne ñ pó ble ñ í mi,
ama adi keɛ a nēsɛnlo.

⁸ Ìni a fīti kú n blèe pisime,
sáabu kú n kè ni ke pā.

9 Ñsun yā o yōnkɔ sānlo,
 zaakū ani pā kpá n ɔndōyāime.

10 Ñsun zīte lé sèeda zī woro,
 ñsun tonenɔ bú lé ñ ká n pólaro,

11 zaakū ñ Dákpári gbána,
 ani bo n kpε à yā sí kúńwo.

12 Ñ lédamma yā da n swèn,
 ñ laakari dɔ dōna yāa.

13 Ñsun gí n né foruiro,
 tó n a gbè kū fláao, ani garo.

14 Ñ a gbè kū fláao,
 de ñ a bo ga ɔí.

15 Ma né, tó n ɔndō vī n swèn,
 ma pɔ ní ke nna.

16 Tó yāzede ten bo n lén,
 ma pɔ ní ke nna.

17 Ñsun durunnakerinɔ gwena ni dero,
 ñgō Dikiri vīna vī gɔrɔ sīnda pínki,

18 zaakū ñigō zia vīme,
 tāmaa ni n nɛro.

19 Ma né, ñ ma yā ma, ñni ɔndō kū,
 ñ tó n swè gō té zé manai.

20 Ñsun kakara kū wēmiringoro,
 ñsungō kú lé'idenɔ téro,

21 zaakū wēderi kú lé'ideo di gō takasidenɔ ũ,
 ñ mèkpetε di ñ da utakasadanamme.

22 Ñ n de'ina yā ma,
 tó n da zī kù, ñsun a gya boro.

23 Ñgō yápura wete, ñsun ɔ gbareiro,
 ñ ɔndō kū kú yádadanaao kú wézēo.

24 Gbè mana de pɔ dìgō nna manamana,
 gbè kú à né ɔndōde ì pɔ dìgō nnaame.

25 Ñ tó n de kú n dao pɔ kemma nna,
 ñ tó n da'ina ayuwii kemma.

26 Ma né, ñ n nèse wēmeɛɛ,
 n wé gō té ma yákenaai,

27 zaakū karua bi wèè lòkotoome,
 nɔ pāpākeri bi lògɔ sɔrɔrɔme.

28 Àdi gbè kpákpa lán kpáni wédewe bà,
 àdi tó gōgbènɔ gō náani sari dasi.

29 Dín òdi waiyoo kenεε?

Dín òdi o'o kenεε?

Dí mé à lékpakōana vīi?

Dí mé à zuka vīi?

Dí mé àdi kīna pāa?

Dí wé mé à tēraa?

30 Gbē kū òdi gī ke wēmikianō,

kū òdi gé kpáte ke sēwē yākatenanōime.

31 Ñsun wé biri sēwēa

de a tērake n ni dero,

zaakū àdigō pípi zaa tūruu gūn,

akūsō a gēna lén dīgō nna.

32 Ani láka saka tōmma lán mlēε bà,

ani n gbā à n kū lán pitiko bà.

33 Ìni wé ke pla kū pō kū ndi e yāroo,

ìni laasun kpedangara lé n swèn.

34 Ìnigō de lán gbē kū à wutēna gón ísira musu bà,

lán gbē kū à kú gó'ite biza mīsōntea bà.

35 Ìni pi: Ò ma gbē, adi úmaro,

ò ma ke búgubugu, mádi a wari maro.

Bōren ma wé ni were de mà í wete mà mi dōō?

24

1 Ñsun luka gbē vāninō gwenaairo,

ñsun kakara kūñwo ni de sero,

2 zaakū yā pásí laasun mé àdigō kú n swèn,

yākete dīgō kú n lén.

3 Ōndōn òdi be péteo,

laakarīi dì tó àgō arubarika vī.

4 Dōnaan òdi pō káo kpénō pa

kū aruzεke mana bēεεdeō.

5 Ōndōde gbāna dīgō karamε,

dōri ikoo dīgō gé areme.

6 Baaruu dì tó ò zī asānsīni dō,

tó yākekerinōn dasi, àdi tó ò zī ble.

7 Ōndō lei de fayasaridela,

lakutu kōkakaranaa gūn a lé dīgō nakōaname.

8 Gbē kū àdigō vānikennena laasun vīn

òdi a sísi manafikide.

9 Yāfayasari wāaripana bi durunname,

gbēke dīgō ye lalandikeriīiro.

10 Tó n mēbusεε kē warikegōrōa,

n gbāna zōkōro.

11 Ñ gbē kū ò mīi pē gaanō sura ba,

̀n gí gbē kū ò sòro òten si kakatennannone.

¹² Tó n pì: O'ò, ó dṣ yāro fá,
Luda kū à nṣegūnyā dṣ ni eroo?
N wèndi Gwàri a yā dṣ,
ani fīna bo baadine a yākenaaame.

¹³ Ma né, ò zó ble, zaakū à mana,
zṣsa dì ke léne nna.
¹⁴ Len ̀ndṣ dì ke gbēne nna a nṣen le.
Tó n ̀ndṣ kù, ìnigṣ zia vī,
tāmaa ni n nero.

¹⁵ Dàde, òsun gbē mana ̀n kpákparo,
̀sun a be póno wararo.

¹⁶ Bee tó gbē mana lète gè̀n suppla,
àdi era à futeme,
yāvānikerinṣ sṣ, kisira dì n fu.

¹⁷ Tó n ibere lète, òsun ponna kero,
tó à fù, òsun à yáa dro.

¹⁸ Tó Dikiri è le, ani kene nnaro,
a pṣfè ni were n ibereeliame.

¹⁹ ̀Sun tó gbē vāninṣ yā n kū gbānaro,
̀sun yāvānikerinṣ gwena ni dero,
²⁰ zaakū gbē vāni nigṣ zia vīro,
Luda ni yāvānikerinṣ fitila té de.

²¹ Ma né, ò vīna ke Dikirine kū kínao,
̀sun gbēnna kpá kū gbē kū ò bò n kpenoro,

²² zaakū yā ni n le kantomé.
Dí mé à dṣ lākū oni n ásarú ke nàa?

̀ndṣdenṣ yān dí dṣ

²³ ̀ndṣdenṣ yān dí dṣ:
Gbēwegwana yákpate gūn manaro.

²⁴ Gbē kū àdi yā nna kpá taaridea,
gbēnṣ ni sa vāni one, burinṣ ni a ká.

²⁵ Gbē kū àdi yā da taaridela nigṣ yā mana le,
Luda ni arubarika daagu manamana.

²⁶ Yāwemmana súsu
de lán lépena léaa bà.

²⁷ ̀N n bàai zī ke ò n bura soru ke,
gbasa ò kpé bo sà.

²⁸ ̀Sun n gbēdake bobo a dàn pāpāro,
̀sun tó n lé gbēnṣ sātero.

²⁹ ̀Sun pi: Mani kene lākū à kèmene nàro,
kesṣ mani fīna bone a yākenaaa.

30 Ma pã ma'ade búne,
 ma do fayasaride geepi búí,
 31 akū ma è lèe bùtè à dàgula pínki,
 à sèe kù, gbì kù à bò kù gbèeò lète.
 32 Ma yã dí gwà ma laasun lèa,
 akū pó kù ma è yã dàdamene.
 33 Tó n pì: Mani i o fíti, mani kámma bo fíti,
 mani wúte fíti okpana ma kúua,
 34 takasi ni bo n á lán kpáni bà,
 pókíammana ni summa
 lán gbè kù à gòkebo kúnaa bà.

25

Sulemanu yáasi pãndenɔ

1 Sulemanu yáasi kù Yudanɔ kína Ezekaya gbèno kè takada gũnnɔn dí.
 2 Luda gakuri ví à yã ute,
 kínano gakuri ví ò yã tàasi ká.
 3 Lán óni fɔ ò ludambe lei kù zíte lòkotooo dɔro nà,
 len óni fɔ ò kína laasun dɔro le.
 4 N andurufu gbãsi bɔte,
 a piri ni pó mana pio,
 5 ñ yãvãnikerinɔ bɔte kína are,
 a kpata ni gbãna kù yãzede musu.
 6 Ñsun n zída sé lei kína arero,
 ñsun vute gbè zòkɔnɔ vutekiaro.
 7 Zaakú à sãna à pinne ñ su are la
 de à n dite kãana gbè bèereɔdeno arela.
 8 Yã kù n wé è,
 ñsungɔ wãna kù a gɔgɔnaaoro,
 zaakú tó ò n yã éke bò,
 bɔn ñni láka ñ kee?
 9 Tó nten yã gɔgɔ kù n gbèdakeo,
 ñsun bo kù gbè pãnde asirioro.
 10 Tó à mà, ani wé'i dammame,
 n tɔ vãni ni láka doro.
 11 Yãmana'ona a gɔɔa nna
 lán mangoro tãra kù à da andurufu tan bà.
 12 Ɔndɔde lédamma mana gbè kù à nèse vĩne
 à de lán wura nɔmanableboò bàme.
 13 Lákú í yída digɔ de nà pókërinɔne,
 len zĩri náanide de le gbè kù ò a zĩnɔne,
 àdi ñ nèse yída kũñne.
 14 Gbè kù àdi gbadana lé sé akú àdi daro
 de lán legú kù à sisi a ña kàka adi maro bàme.
 15 Menana di tó kína a yãze e,
 kpatena yãii di tó a yã ble.
 16 Tó n zó lè, ñ ble n nèse lén,
 de ñsun ble dasi ñ lé sukparo yãí.

17 Ñsun n gbēdake be zé soro,
de àsun kpasa kúnwo à zànguro yái.
18 Gbē kù à yà dì a gbēdakea
de lán gò ke fēneda ke kàle sǒntε bàme.
19 Nana náanisaridea warikεgorɔa
de lán saka gyāre ke gbá ερεε bàme.
20 Ponna lēsina pǒsiradene
de lán utasimmana Ìampurugɔɔ
ke yūku kana bɔɔa bàme.

21 Tó nà teni n ibere de, ñ pǒble kpáa,
tó ímimε sǒ, ñ a gba í.
22 Tó n kè le, nteni a ɔ kúne a léame,
Dikiri ni fīna bonne.

23 Lákū gugbānduru kpa Ìa dì su kù legūo nà,
len gbēpinaa dì su ànsisinaao le.
24 Ina kpé laasin mana
de kunna kpén lele kù nɔ fitideola.
25 Baaru nna bonaa bùsu zāzān
de lán íyīdakpana gbē kù a gbāna làkaaa bàme.
26 Gbē mana kù àdi we vānikeriine
de lán isēboki kù a í yanaa bàme,
lán lǒgɔ kù a í yàkaa bà.
27 Zǒblena dasi manaro,
gbē bèerelina a zīdane gakuri vīro.
28 Gbē kù à a zīda kūna dōro
de lán wēte kù a bīni gboronaa bàme.

26

1 Lán legūsisina de nà sakare
kesǒ lán legūmana de nà pǒkεgorɔa,
len gakuri dí kǒ sí kù yǒnkɔoro le.
2 Lákū bāntoro kù ludakibebāoo
dīgǒ vuravura à gé la à su gwe nà,
len gbēkana pā dì pǒke bonmaro le.
3 Gése bi sǒ pǒme,
bà bi zaaki pǒme,
yǒnkɔ pǒn gò ũ a kpea.
4 Ñsun we yǒnkɔa a fayasarikεaro,
de ñsun gǒ lán a bàro yái.
5 Ñ yā we yǒnkɔa a fayasarike lén,
de àsun a zīda gwa ɔndǒde ũro yái.
6 Tó n légbázā kè yǒnkɔ gāi,
n n zīda yākame, n yā wēte n zīdane.
7 Yáasi kù à kù yǒnkɔ lén
de lán εre gbá kù àten gbāke bàme.
8 Bèerelina yǒnkɔne
de lán gbēdana gbēmban bà.
9 Yáasi kù à kù yǒnkɔ lén

de lán lè kú à dana wēderi ɔ̄ bàmɛ.

¹⁰ Gbē kú à yōnkɔ ke gbē kú àtɛn gēte dà zīn
de lán tofekarì kú àdi nòbɔ sīnda pīnki gbā bàmɛ.

¹¹ Yōnkɔ ɛrana a yāfayasarikɛnaaa
de lán gbēda kú à ɛra à a pisi blèe bàmɛ.

¹² N gbē kú à a zīda dìte ɔ̄ndɔde ũ è yá?

Yōnkɔ sàna deala.

¹³ Ma'āde dì pi: Músu kú zémme,
nòbɔ pásì té batun.

¹⁴ Lákú gbāa dīgɔ yīgā a asigbeaa nà,
lɛn ma'āde dīgɔ litɛlitɛ a wútekia lɛ.

¹⁵ Ma'āde dì ɔ da tan
à fu pòblelinaa à da a lén.

¹⁶ Ma'āde dīgɔ da a ɔ̄ndɔ
de yāwemmaddōri gbēnɔn supplanɔla.

¹⁷ Gbē kú à vī à pètɛ dakenɔ ledikpanan
de lán gbē kú à gbēda kú a sāaa bà.

¹⁸⁻¹⁹ Gbē kú à a gbēdake sàtɛ
gbasa à pìnɛ: Matɛn fāai bome
de lán bānde kú àtɛn kà téde
kú kàgbao zuŕyī bàmɛ.

²⁰ Tó yàka kunlo, té dì game,
tó kɔrɔmɔtɔde kunlo, fitii dì lákame.

²¹ Lákú sīsì dì ke tɛyɔɔnɛ nà,
lákú yàkaa dì ke ténɛ nà,
lɛn lékpakɔade dì fiti da lɛ.

²² Kɔrɔmɔtɔde yā dì keínɛ lán zó bà,
àdi gē lén dō ari nèsee gūn.

²³ Nèsepāsìde kú àdi yā nnanna oíne
de lán lo kú ò andurufu í lèaa bàmɛ.

²⁴ Zāngurii dì a zīda keke kú léome,
ama manafiki mé à kú a swèn.

²⁵ Tó yā nnanna bò a lén, ñsun síro,
zaakū yā vāni mèn suppla mé à kú a swèn.

²⁶ Bee tó à a zāngu ùtɛ manafiki gūn,
a vāni dì bo gupuraa pari wára.

²⁷ Gbē kú àtɛn wèe yōíne ni zu a gūmme,
gbē kú àtɛn gbè gbigiri ke, gbèe pì ni si adea.

²⁸ Èkɛde dì zā gbē kú àdi n yakan,
manafikide dì gbē kpá letenaai.

27

¹ Ñsun n zīda sáabu kpá zia yā musuro,
zaakū n dō yā kú ani su ziaro.

² Ñ tó ò n sáabu kpá,

̀nsun n zĩda sáabu kpáro.

̀N tó à bo gbēno lén,

̀nsun tó à bo n lénlo.

³ Gbēe tikisi, búsu'atē bi asome,
ama yōnkō pofē tikisi de abirekūnola pínki.

⁴ Pētē pásí, pofē di dańla,
ama dí mé ani nēsegōba fō?

⁵ Kpákēna gbēi pari wára mana
de yena gbēi asiri gūnla.

⁶ Gbēnna yá'ummana kpányĩ náani vĩ,
iberē lépemma mana afiki vĩ.

⁷ Gbē kú à kána dì zàzà kú kú zóome,
ama nàderi pó kyàkyà dōro.

⁸ Gbē kú à kē a ɔnnwa àten likara
de lán bā kú à sàte a sàaa bàme.

⁹ Nísi gbí nnanna kú turaretitio dì ní pō ke nna,
lédakōana kú nēse mèn doo dì gbēnnano ke nna.

¹⁰ ̀Nsun pá kpá n gbēnnairo ke n de gbēnna.
Tó yā n le, ̀nsun gé n v̀ni ke n dakūna bearo.
N gbēdake kú à kú káni kúńwo mana
de n be gbē kú à kú zàla.

¹¹ Ma né, ñgō ɔndō, ma pō ni kemma nna,
mani we ma sōsōrinōa sà.

¹² Laakaride dì yā pásí e káaku, akū àdi utene,
laasunsaride dì gí àgō gé, akū àdi yā le.

¹³ Tó gbē nibō fīnaa dì a musu,
̀n a uta sí ñgō kúna tōroma ũ ade gēne ũ.

¹⁴ Tó n yā ò gbānagbāna
n sa mana ò n gbēdakene kōnkōkōnkō,
onīgō da sa vānime.

¹⁵ Nō fitide de lán legū'i
kú àten tótō zēnaa sari bàme,

¹⁶ a dādāna de lán ĩa dādānaa bàme,
ade ten nísi'iwa kú kú ɔome.

¹⁷ Lákū mōnō dì kō lé kēke nà,
len bisāsiri dì a gbēdake kēke le.

¹⁸ Tó gbē laakarīi dō kaka lía, ani a né ble,
tó gbē a dikiri yā mà, ani a kpe ta.

¹⁹ Lákū gbē dì a nini e ín nà,
len bisāsirinō digō kō laasun dō le.

²⁰ Lákū gēnō dì mós gaaro nà kú gyāwānnwo,
len gbē wé yena pōi dì mósaro le.

²¹ Lákū òdi andurufuu kú wurao mana dō a baasanaa gūn nà,
len òdi bèere lí gbēne a tōbonaa gūn le.

²² Bee tó n fayasaride dà gón
n a sabò lán pòblewe bà,
a fayasarike ni kéaro.

23 Ñg̃ō n pókādenƆ kunna d̃s manamana,
 ñ laakari d̃o n kp̃asa p̃ónƆa,
 24 zaakū aruzek̃e dig̃ō kun g̃oƆ s̃inda p̃inkiro,
 beekpata di g̃ō gb̃ē p̃ó ũ ai a buriario.
 25 S̃èe di láka, a dufu di bute,
 ndi a t̃aragaa kp̃á p̃ónƆa,
 26 ndi p̃ókasa k̃e k̃ū n s̃ánƆ k̃āo,
 ndi bú lú k̃ū n bl̃èe ɔg̃oƆ,
 27 n bl̃ènƆ ṽi dig̃ō dinyĩ n p̃óble ũ,
 ndi n ɔndenƆ k̃ū n nɔgb̃ē z̃ikerinƆ gwao.

28

1 Yāvānikerii di bàa lé, bee tó ɔten p̃éaro,
 gb̃ē mana dig̃ō w̃oƆg̃oƆ ṽi lán músu bà.
 2 Tó b̃usu taari k̃è z̃ók̃ō, a k̃inanƆ dig̃ō dasime,
 ama laakaride yād̃ōri ni tó aafia g̃ō kun.
 3 K̃ína k̃ū àdi w̃é t̃á takasidenƆa
 de lán leg̃u k̃ū à mà à p̃óble yàkaa bàme.
 4 DokadarisarinƆ di yāvānikerinƆ s̃áabu kp̃á,
 dokadarinƆ s̃ō òdi fiti k̃e k̃ūñwo.
 5 Gb̃ē vāninƆ yāz̃ede mì d̃ōro,
 ama gb̃ē k̃ū òdi Dikiri are wetenƆ d̃s swáswa.
 6 Takaside taarisaride mana
 de aruzek̃ede yálekper̃ek̃erila.
 7 Né dokadari asāns̃ini ṽi,
 p̃ápādenƆ gb̃ēnna di w̃é'i da a deame.
 8 Gb̃ē k̃ū àdi a aruzek̃e kara ɔg̃o'i z̃ók̃ō g̃ūn
 ten p̃ó kakara gb̃ē k̃ū àdi takasidenƆ w̃ēnda gwaneme.
 9 Gb̃ē k̃ū àdi doka kp̃á sákoto,
 Luda di z̃á a aduak̃enan.
 10 Gb̃ē k̃ū àdi gb̃ē mananƆ da z̃é ṽania
 ni léte à da a z̃ida tankutemme,
 taarisaridenƆ s̃ō oni bo mana.
 11 Ɔg̃ode di a z̃ida dite ɔnd̃ode ũme,
 ama takaside asāns̃inide di a ɔnd̃ō d̃ōame.
 12 Tó gb̃ē mananƆ z̃li bl̃è,
 gb̃ē s̃inda p̃inki di ña d̃āme,
 tó yāvānikerinƆ kpata bl̃è,
 baadi dig̃ō mì kp̃águime.
 13 Tó n n taarinƆ ùte, ñni gé arero,
 tó n ò akūs̃ n tò, Luda ni n w̃ēnda gwa.
 14 Arubarikademe gb̃ē k̃ū àdig̃ō Dikiri ṽina ṽi ũ,
 s̃ág̃b̃ānade s̃ō àdi léte à da yān.
 15 Gb̃ē p̃ās̃i k̃ū àdi kí ble takasidenƆa
 de lán músu k̃ū àten p̃ūtā bàme,
 lán s̃àbo k̃ū àten kusim̃ma bà.
 16 Don'arede k̃ū àdi w̃é t̃á a gb̃ēnƆa faya ṽiro,
 gb̃ē k̃ū à z̃à ɔg̃vānilenan w̃ēndii dig̃ō gb̃àna.
 17 Gb̃ēderi k̃ū a laasun ten wari d̃o
 nig̃ō bàa lé ari à gé gaome.

Gbēke sún kpánero.

¹⁸ Gbē kú àdi yā ke a zéa nigō aafiame,
yádɔsarikeri sō ani léte kánto.

¹⁹ Gbē kú àdi laakari dɔ a bú zīa dìgō kāna,
gbē kú àdi pé gukoria sō àdigō kú takasi gūmme.

²⁰ Luda ni arubarika da nániden manamana,
gbē kú àten wā à ke ɔgɔde ũ ni bo páro.

²¹ Gbēwēgwana manaro,
bee kú abireo gbē ni taari ke burodi kusu yāi.

²² Sānkarade dì wā kú aruzekelenaao,
àdigō dō kú takasi ni a lero.

²³ Gbē kú àdi kpākē gbēi nigō nna kāao
de gbē kú à a tō nna sila.

²⁴ Gbē kú à kpāni ò a de ke a daa,
akū àten pi, taarinlo,
ade léle kú kpāni wédewēome.

²⁵ Gbē kú à wākū vī dì fiti dame,
gbē kú à Dikiri náani vī mé ani karana le.

²⁶ Gbē kú àteni a zīda náani ke bi yōnkome,
gbē kú à té ɔndōi mé ani bo mana.

²⁷ Pó dì kīa gbē kú àdi takasidenɔ gba pōaro,
òdi gbē kú àdi n wé gwaro káme.

²⁸ Tó yāvānikerinɔ kpata blè,
baadi digō mì kpáguime.

Tó ò gāga, gbē mananɔ dì dagula.

29

¹ Gbē kú ò kpākēi manamana, akū à gī mai,
ade ni kakate kánto yɔɔ sari.

² Tó gbē mananɔ dàgula, gbēnɔ pɔ dìgō nname,
tó gbē pásī kú kpatan, òdigō n dame.

³ Gbē kú à ye ɔndōii dì a de pɔ ke nna,
karuanɔ be zéserii dì a ɔgɔ yaka.

⁴ Kína dì tó a būsu gbāna kú yáede musu,
gusaregbasiri sō àdi a būsu deme.

⁵ Gbē kú àten lénaa ke a gbēdakene
ten bà kpákpa a zīdane.

⁶ Gbē vāni taarikena a dì a kú tankute ũme,
gbē mana dì ayuwii ke kú pɔnnao.

⁷ Gbē mana dì laakari dɔ takaside yāgōgōnaaa,
yāvānikeri sō àdi a yā daro.

⁸ Lalandikerinɔ dì wēte wā,
ɔndōrinɔ dì gbēnɔ laakari kpátéine.

⁹ Tó ɔndōde gēe yākpate ke kú yōnkɔo,
yōnkɔ pui dì pɔ fē àdi yāa dɔ, a lé dì nakšaro.

¹⁰ Gbēderinɔ dì zā taarisaridegume,
òdigō gbē mananɔ wete ò n de.

¹¹ Yōnkɔ pɔfē dì pisi a wéame,
ɔndōde sō, àdi mena fōme.

¹² Tó gbānade ten sá kpá ékeyāi,

a ibanŋ di gŋ yāvānikerinŋ ū n pīnkime.
¹³ Takaside kŋ gbānamŋnneriio yā mèn do dí vī,
 Dikiri mé à tò n wé ten gu e n pīnki.
¹⁴ Kína kŋ àdi yākpate ke takasidenŋne kŋ yāpuraŋ,
 a kpata zīnipetena nigŋ gbāna gŋŋ sīnda pīnki.
¹⁵ Totona kŋ flāao di tó gbē ōndŋ kŋ,
 né kŋ ò tò a zīdanē di wé'i da a daame.
¹⁶ Tó yāvānikerinŋ dàgula, taarikenaa di kŋme,
 ama gbē mananŋ ni n kpē e.
¹⁷ N n né toto, ani n laakari kpátenne,
 ani tó n pŋ ke nna.
¹⁸ Gu kŋ Luda yā kunlo, òdigŋ n zīdakūna dŋro.
 Arubarikaden gbē kŋ à a doka kūna ū.
¹⁹ Ōdi zŋŋ toto kŋ léoro,
 bee tó à mà, ani zī kēaro.
²⁰ N gbē kŋ àdi wā à yā o è yá?
 Yŋnkŋ sāna de adela.
²¹ Zŋ kŋ ò a vā zaa a fīti gŋŋ,
 ani lāka à gŋ guturu ūme.
²² Pŋfērii di fīti da,
 nēsefutade di durunna ke manamana.
²³ Īadānaa di n busame,
 zīdabusana mé àdi n kara.
²⁴ Gbē kŋ àdi ble kŋ kpānio zā a zīdagume,
 àdi si kŋ Ludaŋ, ama àdi we à yāpura oro.
²⁵ Vīnakena bisāsirine bi tankuteme,
 gbē kŋ àdi Dikiri náani ke mi nigŋ da ĩla.
²⁶ Gbēŋ di gbānade arē wete dasi,
 ama yākpatekena bi Dikiri yāme.
²⁷ Gbē mana ye ékedeiro,
 gbē vāni di zā zésususerigume.

30

Agu yā'onaa

¹ Yake né Agu yā'oname.
 Ma kpasa Luda, ma kpasa manamana,
² zaakŋ ma yŋnkŋke de dakenŋ póla,
 má bisāsiri asānsīni vīro.
³ Mádi ōndŋ dadaro,
 má Luda dŋna vīro.
⁴ Dí mé à gēē ludambe yā à sùu?
 Dí mé à ĩa kākara à kŋ a ōi?
 Dí mé à legŋ'i kŋko a pókasann?
 Dí mé à zīte lézekinŋ kēē?
 A tŋn deraa? A Né tŋn deraa?
 Tó n dŋ.
⁵ Luda yānŋ pīnki à mamberu vīro,
 àdigŋ de sēgbako ū gbē kŋ à nāaiine.
⁶ Nsun yāke kara a yā gŋnlo,

de àsun n éke kánne n ɔ̄ro yáí.

⁷ Yá mèn plan maten gbekamma Dikiri,
 ñsun gíomenero ari màgō gé ga.

⁸ Ñ ma kē yāpá'onaaa kū éketonaa,
 ñgō ma gba póbile mākōana.

Ñsun ma ke takaside kesō ɔgɔdaside ūro,

⁹ de pō súngō dimai mà ledi kpányī
 mà pi díme Dikiri ū yáí,
 de takasi sún ma kū mà kpāni o
 mà n tó yakaro yáí.

¹⁰ Ñsun yā dí zɔɔa a dikiri kīnaaro,
 de àsun n ká à wí n musuro yáí.

¹¹ Gbēkeno kun òdi n deno tó bène sí,
 òdi n danō sōsō.

¹² Gbēkeno kun òdigō da ò gbāsīro,
 ama n vānike dí kēm̄maro.

¹³ Gbēkeno kun òdi n zīda bi,
 òdi gbēno gwa ò mì zu.

¹⁴ Gbēkeno kun n saka de lán fēneda bà,
 n saka sōntenon de lán fēnenō bà,
 òdi andunia takasidenō kū bisāsiri wēndadenō keo yákiyaki.

¹⁵ Toro nēno gbēno vī mèn pla,
 òdi pi: Ñ ó gba, n ó gba.

Pó mèn aakō kun kū òdi káro,
 à kà siikō se, òdi pi pō m̄m̄maro:

¹⁶ Gyāwān kū para né'isoo
 kū zīte kū í dī m̄aroo
 kū té kū àdi pi a károo.

¹⁷ Wé kū né dì a de foboo
 akūsō àdi a da gya boo,
 swawee kākāannano ni a wé pì bo,
 yumburukuno ni a gè ble.

¹⁸ Yá mèn aakō kun kū ò de ma dōnala,
 à kà mèn siikō se má n mì dōro:

¹⁹ Zé kū vāu digō téo musu,
 zé kū mlēe digō táa on gbè sàraaa,
 zé kū gó'ite digō tén ísira dagura
 kū zé kū gōgbē digō ye nokpareiio.

²⁰ No zinakeri yākēnaan dí:

Àdi pō ble à ɔ má a léa
 à pi ádi yā vāni kero.

²¹ Yá mèn aakō mé àdi tó zīte lukaluka,
 à kà siikō se, zīte ni yā pino fōro:

22 Zò kù à kpata blè,
 yōnkò kù à pò blè à kà,
 23 nògbè kù ò zàagu akù à zā kè
 kù zò nòkpare kù à gò a dikiri zā nò ūo.

24 Pò fitinò n kù zīte mèn siikò,
 ama ò òndò vī manamana:
 25 Babarenò n kun pò gbānanò ūro,
 ama òdi pòble zāna ke sakareme.
 26 Gbè'enenò n kun pò zòkò nò ūro,
 ama òdi be bo gbè dagurame.
 27 Kwanò dìgò kīna vīro,
 ama òdi bote ò zeze gā kù gāaome.
 28 Īni fò ò zukupata kù kù o,
 ama àdi gé na kīna kpé sakaaimé.

29 Pò mèn aakò kun kù ò tēna mana,
 à kà siikò se, ò táa'ona nna:
 30 Músu kù à de gòsa ū nòbò nò té,
 àdi boru kpe pòkenero
 31 kù kosa kù à tuke bòoo kù blèkofiniio
 kù kīna kù à kù a zīkarinò areo.

32 Tó n yōnkòyā kè zīdabinaa gūn
 ke tó n yā vāni laasun lè,
 ò kù n léa,
 33 zaakù lākū òdi vī fakam pá à nīsi bo nà,
 ke lākū òdi yī kù ò fī à aru bo nà,
 len gbè pòfēnaa di fiti da le.

31

Kīna Lemueli yā

1 Kīna Lemueli da lé dāa à pì:
 2 Deramee, ma né? Bóme, ma né'ina?
 À kè deramee, né kù ma a lé sè Ludane?
 3 Ñsun n wó de nògbēnò kīnaaro,
 òsun zé kù àdi kīnanò yaka séro.
 4 Lemueli, sèwē de kīnanò pòmina ūro,
 í gbāna de kpatablerinò pòmina ūro,
 5 de òsun mi, dokayānò sāngu,
 ò yā gōgō takasidenòne faya sariri yāi.
 6 À í gbāna kpá gbè kù òten ganò,
 à sèwē kpá pòsiradenò
 7 ò mi, ò takasi sāngu,
 ò yā'ummana sūngò dōngu dorò.
 8 Ñ yā o gbè kù oni fò ò yā oronò gēne ū,
 ò yā sí gbè kù ò kpányiri vīronòne.
 9 Ñsungò yītenaro, ò yākpate ke a zéa.

Ō takasidenŋ kŋ wēndadenŋ yā nna kpámma.

Nŋ laakaride

- 10 Dí mé ani nŋ laakaride lee?
A bēere vī de gbē bēeredenŋla zā.
- 11 A zā digŋ a náani ke kŋ nēsedomē,
pŋ mana ke di kīaaro.
- 12 Yā manan àdigŋ ke a zāne,
adi ke yā vāninlo ari a wēndi lén.
- 13 Àdi sākā kŋ bàwisio wete
à a zī ke kŋ pŋnnao.
- 14 Àdi gé pŋble sé zā
lān gŋ'ite lagatarii bà.
- 15 Àdi fute gukēkŋana à pŋble ke a ŋndenŋe,
àdi zī kpaatete a nŋkparenŋe.
- 16 Àdi zīte mana wete à lú,
àdi geepi līnŋ pépen kŋ a zīda bŋkŋŋ ŋgŋŋ.
- 17 Àdi gbāna dŋ a pia asa ŋ
à gāsāwa bobo a zīa.
- 18 Àdigŋ dŋ kŋ áni ete le,
a fitilaa digŋ nana gwāanime.
- 19 A ŋ digŋ porona àgŋ buutābŋ kŋna,
àdigŋ keke ŋ wā kŋ a ŋneŋ.
- 20 Àdi ŋ poro wēndadenŋe,
àdi ŋ lika takasidenŋi.
- 21 Àdi ĩampurugŋŋ vīna ke a bedenŋ yā musuro,
zaakŋ a ŋndenŋ di uta didikŋame.
- 22 Àdi wutebŋ bizanŋ tā a zīda,
a pŋkasanaŋ bi tāaru biza kŋ biza gaaruradenŋe.
- 23 A zā di tŋ bo fāaibokia,
àdigŋ vutena gu dokŋŋ kŋ bŋsu gbē zŋkŋŋ.
- 24 Nŋgbē pīi di pŋdangān ke àgŋ yīa,
àdi gēre tā à kpá a lagatarinŋa.
- 25 Àdigŋ gbāna kŋ gakurio dana pŋkasa ŋ,
a kunna zia yā di swē kēaguro.
- 26 Ōndŋyā digŋ da a lén,
àdi yā daŋne kŋ yenyīo.
- 27 A wé digŋ pé a ŋn yākenaai,
àdi pŋ ble ma'ānlo.
- 28 A néŋŋ di fute ò sa mana one,
a zā di a sáabu kpá à pi:
- 29 Nŋgbēŋŋ kokari vī dasi fá,
ama mŋkŋŋ mé ní deŋla ní pínki.
- 30 Kākana mana digŋ náani vīro,
nŋmanake di gē zélamē,
nŋgbē kŋ à Dikiri vīna vīn òdi sáabu kpá.
- 31 Nŋ zī kŋ à kē àre kpáa,
nŋ a tŋ kpá a yākenaai musu batun.

LAASUNDE

A pínki páme

- ¹ Laasunde Dauda né, Yurusalemu kína yān dí.
² Makū laasunde ma pì:
 Yā pā búgubugu,
 yā pā búgubugu,
 a pínki páme.
³ Bó àreen bisāsiri dì le andunia gūn
 wari kū àten ke a zī sīnda pínki gūnwaa?
⁴ Kpàinɔ̀ dì gēte, wurenɔ̀ dì su,
 ama andunia ògō kun gɔ̀ɔ̀ sīnda pínkime.
⁵ Ifántē dì bo àdi gē,
 àdi wā à era à gé gu kū àdi bon.
⁶ Īa dì káka gènɔ̀midɔ̀ki kpa,
 àdi era à su gubānduru kpa,
 àdigō likara àgō gé àgō su.
⁷ Swa sīnda pínki í ògō ká ísira gūmme,
 ama ísira dì paro,
 í pìnɔ̀ dì era ò su swa pìnɔ̀ mīame.
⁸ Pó sīnda pínki dì n̄ kpasa,
 kpasa pì yā gè onala.
 Gugwana dì mós wéaro,
 yāmana dì sá paro.
⁹ Yā kū à kun yā mé ani era àgō kun dɔ̀,
 yā kū ò kè yān oni era ò ke dɔ̀.
 A dufu ke kú andunia gūnlo.
¹⁰ Póke kun kū oni pì:
 N̄ pó dufu ke gwa yá?
 Oi! À gīnake à kun ó à zaa zī kò.
¹¹ Gbē káakunɔ̀ yā ògō dɔ̀ gbēken doro.
 Bee gbē kū onigō kun zianɔ̀,
 n̄ yā n̄ dɔ̀ gbēken ziakpeziro.

¹² Makū laasunde ma kí blè Isarailanɔ̀a Yurusalemu. ¹³ Ma mēe kpà yā kū òten ke andunia gūn pínki tāsikanaaa, ma gwàgwa ɔ̀ndɔ̀'ɔ̀ndɔ̀ ma è Luda zī pásí dà bisāsirinɔ̀ne ò ke. ¹⁴ Ma yā kū òten ke andunia gūn è pínki, a pínki bi páme, pena gukoriamē.
¹⁵ Pó fikarana porona vīro,
 òdi le ò pó kū à kunlo naroro.

¹⁶ Akū ma ò ma swèe gūn ma pì: N̄ gwa! Ma ɔ̀ndɔ̀ zókɔ̀ de gbē kū ò kpata blè Yurusalemu ma ānɔ̀la n̄ pínki, ma ɔ̀ndɔ̀ kū ma dōnaao wé bò manamana.
¹⁷ Akū ma mēe kpà ɔ̀ndɔ̀ asiri dōnaaa de mà yōnkɔ̀ke kū mīsariryāo asiri dō, akū ma è abirekū bi pena gukoriamē dɔ̀.
¹⁸ ɔ̀ndɔ̀ zókɔ̀ dì su kū nēseyakana zókɔ̀ome,
 òdi yā'ummana le n̄ dōna lémme.

2

Pɔnnakena pɔme

¹ Ma ò ma zĩdane: Ñ fute ñ pɔnnakena yɔ ñ gwa ñ nnamana dɔ, akū ma è abirekū pɔme dɔ. ² Ma è kū yáadɔna bi yɔnkɔyɔme. Pɔnnakena sɔ, bɔn òdi leaa?

³ Ma pɔnna wɛte wɛminaa gūn ma ɔ lika yɔnkɔyɔi, ama ma swè ten domene are ɔndɔ gūn de mà dɔ yá kū à mana bisásirine à ke andunia gūn a wèndi zaka lén.

⁴ Ma zĩ zɔkɔnɔ ɔ kpà, ma kpénɔ bò ma zĩdane ma geepi líno pèpe dasidasi.

⁵ Ma karanɔ kpàkpa ma swa dàkonɔ kèke ma lí kú òdi a né ble buri sɔnda pínki bàban.

⁶ Ma íkakinɔ kèke ògɔ mɔto pisi líkpe pínɔa. ⁷ Ma zɔnɔ lùlu gɔgbɛnɔ kú nɔgbɛnɔ, ò a kenɔ ì ma bea. Má zɔnɔ kú pɔkade ketenɔ ví dasidasi de gbɛ kú ò kú Yurusalemu ma ànɔla ñ pínki.

⁸ Ma andurufu kú wuraaò kàkaramai kú kɔnanɔ aruzekɛnɔ kú ñ bùsu pɔnɔ. Ma lèsirinɔ sè gɔgbɛ kú nɔgbɛnɔ, ma nɔgbɛ kú gɔgbɛ dì lukanɔyɔnɔ sè dasi.

⁹ Ma tɔ bò, mà zɔkɔ de gbɛ kú ò kú Yurusalemu ma ànɔla ñ pínki, akū mà kpé ɔndɔ ví a pínki gūn.

¹⁰ Mádí gí ma zĩdane kú pɔ kú à ma wé blèeoro.

Mádí pɔ kú à ma pɔ gbà ke tóro.

Ma pɔ kè nna ma zíkɛna sɔnda pínkia, àkūme ma ísimmawarana pínki láada ũ.

¹¹ Kú ma wé pè yá kú ma kènɔi pínki kú ísimma kú ma wàraao a musu,

ma è a pínki bi pɔme, pena gukoriame, à àre ví andunia gūnlo.

¹² Akū ma laasun lè gena ɔndɔ kú yɔnkɔkeo kú misarikɛo kpa.

Yá kú ò kè zaa zĩ baasiro,

a kpaten kɔna gɛne ni ke dɔɔ?

¹³ Ma è ɔndɔ àre ví de yɔnkɔkela lákū gupura digɔ àre ví de gusirala nà.

¹⁴ Ɔndɔri wé digɔ kú a are, yɔnkɔ digɔ kure gusiran.

Akū ma è gó dokɔnɔ mé ani ñ bikū ñ pínki.

¹⁵ Akū ma laasun lè ma swèn ma pì, zaakū gó dokɔnɔ mé ani ó bikū kú yɔnkɔnɔ nà,

bɔ àreen mani le ma ɔndɔaa?

Akū ma pì, abirekū pɔme dɔ.

¹⁶ Ɔndɔri yá ni dɔ gbɛken de yɔnkɔlaro, ñ pínki ñ yá ni sá gbɛnɔn zia.

Ɔndɔri dì ga lán yɔnkɔ bàme.

Ísimmawarana pɔme

¹⁷ Akū ma a kunna gya bò, zaakū yá kú òten ke andunia gūn pínki dì kemene nèseyakayá ũme. A pínki bi pɔme, pena gukoriame. ¹⁸ Akū ma zĩ kú ma kè andunia gūnnɔ gya bò pínki kú mani tó ma gɛnenɛ yá. ¹⁹ Dí mé à dɔ tó ɔndɔri ke yɔnkɔn a ũu? Bee kú abireo zĩ kú ma kè andunia gūn kú ɔndɔo ni gɔneme. Abirekū pɔme dɔ. ²⁰ Akū ma pɔ yàka ísimma kú ma wàra andunia gūn pínki yá musu. ²¹ Zaakū gbɛ dì zĩ ke kú ɔndɔo kú dɔnaao kú gonikɛo, akū àdi tó gbɛ kú adi a ke kerone à gɔ a pɔ ũ. Abirekū pɔme dɔ, nèseyakayáme manamana. ²² Bɔn gbɛ dì le ísimma kú à wàra andunia gūn kú ɔsi kú à kàao pínki yá musuu?

²³ A kunna andunia gūn gɔɔ sīnda pínki a zī dīgɔ sunɛ kú yá'úmmanaao kú pɔyakanaaomɛ. Bee gwāani a laakarrii digɔ kpatenaro. Abirekú pāme dɔ.

²⁴ Yā kú à mana kú bisāsirio mé à de à pɔ ble à í mi à a zī sáabu kpá. Ma è abirekú hò Luda ɔīme dɔ. ²⁵ Luda kpányī sari dí mé ani fɔ à pɔ ble à pɔnna keɛ?

²⁶ Luda di ɔndɔ kú dōnaao kú pɔnnao kpá gbē kú à kènɛɛa, ama àdi aruzekɛ kakarana zī da durunnakeriine de à sí à kpá gbē kú a kènɛɛa. Abirekú pāme dɔ, pena gukoriamɛ.

3

Yā sīnda pínki kú a gɔɔomɛ

¹ Yā sīnda pínki kú a gɔɔomɛ,
bɔkɔtɛ sīnda pínki kú a kegɔɔo.

² Né'igɔɔ kun, gagɔɔ kun,
pɔtɔgɔɔ kun, a wotogɔɔ kun.

³ Degɔɔ kun, gbana aafia gɔɔ kun,
gborogɔɔ kun, a dɔgɔɔ kun.

⁴ Ɔɔɔgɔɔ kun, yáadɔgɔɔ kun,
wëndakegɔɔ kun, kɔkɔ'ogɔɔ kun.

⁵ Gbèkɔtena gɔɔ kun, gbèkakarana gɔɔ kun,
bāndaragagɔɔ kun, a kēna gɔɔ kun.

⁶ Pɔwɛtena gɔɔ kun, a ɔgbarena gɔɔ kun,
pɔkūna gɔɔ kun, a gbarena gɔɔ kun.

⁷ Pɔgaokēna gɔɔ kun, a nabigɔɔ kun,
lékūna gɔɔ kun, yá'ona gɔɔ kun.

⁸ Yenyī gɔɔ kun, zāngu gɔɔ kun,
zīkana gɔɔ kun, vutena aafia gɔɔ kun.

⁹ Bɔ àreen zīkeri di le wari kú à kèaa? ¹⁰ Ma zī kú Luda dà bisāsirinɔne ò ke è. ¹¹ Luda tò pɔ sīnda pínki mana a gɔɔa. A kunna gɔɔ sīnda pínki laasun dà bisāsiri swèn dɔ, bee kú abireo ani fɔ à yā kú Luda ten ke zaa andunia naana ari a lakanaa dɔɔ dɔɔ. ¹² Má dɔ kú pɔke mana kú bisāsirio de kunna pɔnna gūn kú manakenaao a wèndi lénlaro. ¹³ Tó gbē ten pɔ ble àten í mi àteni a zī sīnda pínki sáabu kpá, Luda mé à a gbà. ¹⁴ Má dɔ kú yā kú Luda di ke nigɔ kun gɔɔ sīnda pínki. Oni fɔ ò pɔke karanlo, oni fɔ ò pɔke lagonlo. Luda kè lɛ de ògɔ a vīna vī yāime. ¹⁵ Pɔ kú à kun tera gīnake à kun zaa zī kò. Pɔ kú anigɔ kun zia kun yā kò. Luda di yā kú ò kè yānɔ gbè sísi.

¹⁶ Ma yā è andunia gūn dɔ,
gu kú à de yāzede gɔ kún,
yāzesaride mé à kú gwe,
gu kú à de yā mana gɔ kun sɔ,
yā vāni mé à kú gwe.

¹⁷ Ma ò ma swèɛ gūn,
Luda ni yākpate ke kú gbē manano
kú gbē vānino n pínki,
zaakú yākɛna sīnda pínki kú a gɔɔomɛ,
bɔkɔtɛ sīnda pínki kú a kegɔɔo.

¹⁸ Ma ò ma swèɛ gūn dɔ, bisāsirinɔ sɔ, Luda di n yā wé wēñne de ò dɔ n zīdaa kú ò de lán nòbɔnɔ bàme. ¹⁹ Bee zaa zī bisāsirinɔ kú nòbɔnɔ, gó dokɔnɔ mé àteni n

bikū. Lákū ñb̄b̄o di ga nà len bisāsiri di ga le se, n̄ we'ona dok̄ōnm̄e. Bisāsiri de ñb̄b̄olaro, zaakū a pínki p̄ame. ²⁰ N̄ pínki di gé gu dok̄ōnm̄me, zaakū n̄ pínki b̄ò b̄usutiti ḡūmm̄e, n̄ pínki ni era à ḡō b̄usutiti ūme. ²¹ Tó bisāsiri nini di tá musu, ñb̄o p̄o s̄ō àdi tá z̄it̄eme, dí mé à d̄ō? ²² A yā mé à tò ma è yāke mana k̄ū bisāsirio de à a z̄i s̄áabu kp̄álaro, zaakū a bakaan gwe. Dí mé ani tò à d̄ō yā k̄ū ani ke a gberaa?

4

Kunna k̄ū k̄ō

¹ Akū ma gb̄ana k̄ū òten m̄o gb̄ēn̄ōne andunia ḡūn yā gwà d̄o pínki. Ma gb̄e k̄ū òten wé t̄āmm̄an̄o wét̄ē è, ò laakarikipateri v̄īro. Ò laakarikipateri v̄īro, zaakū n̄ wét̄āmm̄arii p̄in̄o mé ò gb̄ana v̄ī. ² Akū ma p̄i, gb̄e k̄ū ò ḡān̄on s̄áabu v̄ī de gb̄e k̄ū ò kunn̄ola, ³ ama gb̄e k̄ū odi i k̄ōro ak̄ūs̄ō adi wé ke pla k̄ū a v̄āni k̄ū òdi ke andunia ḡūnworō s̄ānar̄ūma n̄ pínki. ⁴ Ma è k̄ū p̄o k̄ū à tò gb̄e di z̄i ke à mè kp̄áa, de àḡō de a gb̄edakela yāime. Abirekū p̄ame d̄o, p̄ena gukoriam̄e.

⁵ Yōnk̄o di o kpa a k̄ūla ari à fef̄ē.

⁶ Kunna k̄ū p̄o okū doo k̄ū laakarikipatenaaō mana de kunna k̄ū p̄o okū plao k̄ū ísimmawaranaao k̄ū p̄ena gukorianaola.

⁷ Akū ma era ma yā p̄a p̄ānde è andunia ḡūn d̄o. ⁸ Gb̄ēke mé à kun à né v̄īro, à v̄īni kes̄ō dak̄ūna v̄īro. A ísirma di l̄ákarō, bee k̄ū abireo a aruz̄eke di m̄óaro. Dí yāin àten z̄i ke? B̄óyāi à nnamanaa t̄ē a z̄īdan̄e? Abirekū p̄ame d̄o, yāb̄ok̄ote p̄āsime.

⁹ Pla de dola, zaakū n̄ z̄ik̄ena àre niḡō mana.

¹⁰ Tó gb̄e m̄èn do l̄ēte, a gb̄ēndo ni a sé.

Waiyoo gb̄e m̄èn do!

Tó à l̄ēte, aniḡō s̄eri v̄īro.

¹¹ Tó gb̄ēn̄on plan̄on wutena gu dok̄ōn̄on, oni k̄ō puusu ma.

Deran gb̄e m̄èn do ni ke nà à bo ïann?

¹² Òdi gb̄ana m̄o gb̄ēm̄endone, gb̄ēn̄on plan̄o s̄ō òdi ze ò ḡime.

Bà né m̄èn aak̄ō di k̄ē likaro.

¹³ Kefenna ònd̄ōri takaside mana de k̄ina z̄ik̄ūna yōnk̄o k̄ū àdi l̄édamma ma dorola, ¹⁴ bee tó kefenna p̄i b̄ò kp̄ésira ḡūn, akū à ḡō k̄ina ū, ke tò ò a i b̄usuu p̄in takaside ū. ¹⁵ Ma è andunia t̄ē k̄ina ḡēne k̄ū à de kefenna ū p̄iime. ¹⁶ Ḡoṛo b̄irea à gb̄ēn̄o dasi lé v̄īro, à de n̄ don'ar̄ede ū. Ama gb̄e k̄ū ò s̄ū z̄ān̄o dí a s̄áabu kp̄áro. Abirekū p̄ame d̄o, p̄ena gukoriam̄e.

5

L̄ék̄ena Ludaā laasunl̄ēnaa sari

¹ Tó n̄ ge Luda on̄n, ñḡō k̄ū k̄ū laakar̄iio. N̄ nai n̄ a yā ma mana de yōnk̄ōn̄o sa'ona gwela, zaakū n̄ yād̄ōnasari mé àdi tò ò yā v̄āni ke. ² N̄ lé s̄unḡō w̄ānaro, ñsun w̄ā n̄ yā o Ludanero. Lákū à k̄ū musu n̄ k̄ū z̄it̄e nà, ñsun yā o dasiro. ³ Lákū yāb̄ok̄ote dasi di su k̄ū nana'onaao nà, len yā dasi b̄ōtenaa di su k̄ū yōnk̄oyāo le. ⁴ Tó n̄ lé k̄ē Ludaā, ñsun a finabona ḡoṛo ḡágaro. N̄ a fina bo, zaakū yōnk̄ōn̄o

yā di kánero. ⁵ Lékena Luda sari mana de n lé kèa papanaa sarila. ⁶ Ñsun tó n lé n da yānlo. Ñsun o sa'oriine n pì n sá lékena yānlo. Ñ ye Luda pò fēnyī n yā pì yāi à zī kù nten ke kakaten yá? ⁷ Nana dasi ona kù yā dasi bōtenaao di su kù yā pāome. Abire yāi ñgō Luda vīna vī.

Aruzekē pāme

⁸ Tó n è òten gbāna mō takasidenōne gukea, òten gíinne kù yāzedeo òten yā gōgōíne a zéaro, ñsun tó yā pì bo n sarero, zaakù būsuu pì gbānadenō ten wé dōkōi, akù ñ gbē zōkōnō ten wé dōnyī dō. ⁹ Ñ pínki di būsuu pì baka blemē, zaakù kína mé à buranō vī.

¹⁰ Gbē kù à ye ɔgɔɔi di kíaa,
gbē kù à ye aruzekēii àree di móaro.
Abirekù pāme dō.

¹¹ Tó aruzekē ten kara,
a blérinō digō karamē.
Bó àreen à vī a dikiriineε?
À wé pitia baasiro.

¹² Zīgbānakerii di i nna o
à pò blè fitin yá ke dasin yá.
Aruzekede sō a pò dasi di tó à i oro.

¹³ Ma nēseyakana yā pāsī è andunia gūn,
gbēke zé tātā a ɔgɔdale
à a zīda kariii bō,

¹⁴ akù à bōkote vāni kèo,
a aruzekē làka pínki.
Kù à négōgbē ì, à pòke vī kù à tónero.

¹⁵ Bisāsiri di bo a da gberen pótompome.
Lákù à sù nà len àdi era à tá le dō,
àdi a zī àre ke le à sé à na a ɔī à táoro.

¹⁶ Abirekù bi nēseyakayā pāsime dō.
Lákù gbē sù nà len àdi era à tá le dō.

À ísimma wàra à pè gukoria pā,
bó mé à gōneε?

¹⁷ Abire gbera à a gɔrɔ dè gusiran
kù nēseyakana zōkōo
kù gyāo kù pofēo.

¹⁸ Akù ma è à mana kù bisāsirio à pò ble à í mi à zī kù à kè kù wario andunia gūn sáabu kpá a wèndi zaka kù Luda a gbà lén, zaakù a bakaan gwe. ¹⁹ Abire gbera tó Luda gbē gbà ɔgɔda kù aruzekēo, akù à a gbà zé à anfāni kēo, à ze kù a bakaaò a a zī sáabu kpá. Luda mé à a gbà. ²⁰ Àdigō laasun lé a wèndi zakaaa dasi doro, zaakù Luda mé à yā màa kù ponnao.

6

¹ Ma nēseyakana yā è andunia gūn dō kù à tō bisāsirinōa. ² Luda gbē gbà ɔgɔda kù aruzekēo kù bèereεo, a pò kù à de àgō a ni de pínki vī, akù Luda dí a gba zé à anfāni kèoro, gbē pānde mé à gō vī. Abirekù pāme, nēseyakayā pāsime dō.

³ Tó gbē nè ì mèn basōoro, akù à zī kù yúkuyuku, bee kù a gikenakēo, tó adi ponna kēoro, tó à gà, tó a gèvī kpetanaro, ma pì né kù ò ì gè ù sàna deala.

4 Zaakū né pìi sù pàme, akū à tà gusiran, a tó gò tatana. 5 Bee kū adi ifántē ero akūsò à yàke dōro, à nna mà de aruzekede pìla. 6 À de gbē kū à kun wè wàa kuri ponnakesarila. Gu dokōnōn òdi gén ń pínkinloo?

7 Bisāsiri ísimma kū à wàra,
de à pò le à da lén yáime,
ama a gberε dì káro.

8 Bón òndōri deo yōnkola?
Bó àreen yākena a zéaa dì i takasidenεε?

9 Ponnakena kū pò kū ń vīo
mana de a pànde nidēnala.
Abirekū pámε dɔ, pēna gukoriamε.

10 Pó kū à kè yá tó vī kò,
pó kū bisāsiri de a tū sò, ò dō kò.
Bisāsiri ni fò à lékpakōa ke
kū gbē kū a gbāna dealaoro.

11 Yābōtēna dasi dì yá yaka.
Bó àreen abire vī gbēnεε?

12 Dí mé à dō pó kū à mana kū bisāsirio a wèndi kori zaka kū àdi gēte lán uraa bà gūnn? Dí mé ani fò à yá kū ani ke a kpε andunia gūn onεε?

7

Òndōdannēnaa

1 Tó nna mana de nísi gbī nna bèereḍela,
gagōro mana de igōrōla.

2 Gēna òn kū òtēn gè sò dōn mana
de gēna òn kū òtēn dikpε kenla,
zaakū gbē sīnda pínki lakanaan gwe,
à mana gbē kū ò kunno yá pì da.

3 Wēndakēna mana de yáadōnala,
pōsirakēnaa gbera nēseε dì were.

4 Òndōri laakarii digō kú òn kú òtēn sò dōnwa,
yōnkō laakarii digō kú òn kú òtēn pōnna kenwa.

5 À mana ń òndōri kpākēnyīna da
de ń sá kpá yōnkō n tókpanala,

6 zaakū yōnkōnō yáadōna de
lán sàkpa lí tépūtāna kīnii gūn bàme.
Abirekū pámε dɔ.

7 Gbāna mōna gbēnōnεε dì tó òndōri yōnkō kúme,
gusarεgba dì gbē yakame.

8 Yá mīdena mana de a naanala,
mēna mana de ń zīda bīnala.

9 Nsun tó n pò fē likalikaro,
zaakū yōnkō mé àdigō pōfē vī.

10 Nsun pì, bōyāin yāgōro mana de tera pólaro,
zaakū yalana dí taka bī òndōyānlo.

11 Òndō bī pò maname lán túbì bà,
à àre vī gbē kú òtēn ifántē enōnε.

12 Òndō bī utekime,

lákū ɔgɔ de uteki ũ nà,
ama dōna àreen dí:
Ɔndō dì gbē kū ò vīnɔ sura ba.

13 Ñ laasun lé Luda yākenanɔ.
Dí mé ani f̄s̄ à p̄s̄ kū à kè kotinaa dɔdɔɔ?

14 Tó gɔɔ nna s̄umma, ñ p̄nna keo.
Tó gɔɔ vānimε s̄s̄, ñ laasun lé.
Luda mé à a p̄inki kè,
de gbēke s̄ungō a zia dōro yāi.

15 Ma wèndi kori dí ḡun
ma yā d̄ik̄inanɔ è p̄inki.
Ma gbē mana è,
à ḡa a manakēnaa ḡun,
ma gbē vāni è,
àten gi ke a yāvānikēnaa ḡun.

16 Ñsun tó n manakēna gē ɔlaro,
ñsun tó n ɔndō gē ɔlaro.
À kè dera ñni n z̄ida kakatεε?

17 N vāni s̄un gē ɔlaro,
ñsungō yōnkɔ ũro.

À kè dera ñni ga n gɔɔ āa?

18 À mana ñgō yā mèn pla p̄inɔ k̄unamε,
ñsun ɔ gbarεiro,
zaakū gbē kū à Luda vīna vī
d̄i a pla p̄inɔ zé le p̄inkimε.

19 Ɔndō dì tó ɔndōri gbāna gō de
wéte gbānade gbēnɔn kurinɔla.

20 Gbē mana kū àdigō yā mana ke
kū àdi durunna kero kú andunia ḡunlo.

21 Ñsun s̄a kpá yā kū gbēnɔ ten oi p̄inkiro,
de ñsun ma n z̄ikeri teni n s̄s̄s̄ro.

22 Zaakū ñ d̄s̄ n z̄idane,
kū mɔkɔn se n gbēnɔ s̄s̄s̄ dasi.

23 Ma yā bireno gwà kū ɔndōo p̄inki,
ma zεo kū mà ɔndō kū,
akū à z̄a k̄umao.

24 Bee tó ɔndō f̄s̄ àgō dera, a kúki z̄a,
a asiri z̄s̄kō manamana,
dí mé ani f̄s̄ à boaa?

25 Ma ɔndō kū yā s̄inda p̄inkioo m̄i t̄aasii kà,
ma gwàgwa de mà le mà d̄s̄,
de mà yāvānikēna d̄s̄ yōnkɔke ũ,
de mà yōnkɔke d̄s̄ m̄isarike ũ.

26 Nɔgbē kū à de tankute ũ
a swè bi gbàgidiime
a ɔnɔ bi m̄k̄ak̄ānaamε,
a yā dì ma p̄o yaka de gala.
Gbē kū a yā kà Ludanεε dì wotoa,

ama nɔgbē pìi dī durunnakeri kùme.

²⁷ Makū laasunde ma pì,

ñ yā kù ma boa gwa.

Kū maten yā gwa zéazea

de mà le mà a mì dō,

²⁸ gɔɔ kù maten wete lenaa sari,

ma gɔgbē mana lè mèn do

gbēnɔn wàa sɔɔronɔ té,

ama bee nɔgbē mana mèn do

mádi le ñ téro.

²⁹ Yā kù ma boaan dí.

Luda bisásirinɔ kè nèsepuradenɔ ùme,

akū ò gè manafiki zén.

8

¹ Dí mé à de lán òndōrii bàa?

Dí mé à yānɔ bɔkɔtena dō?

Ɔndō dī bisásiri ãn werene,

àdi a wé pásī lite wé mana ù.

² Ñ mì nate kína yāne,

zaakū n lé kèa kù Luda tóome.

³ Ñsun wā ñ go a arero,

ñsun ze yā kù àdi kene vāni kpero,

zaakū yā kù à kène nnan àdi ke pínki.

⁴ Zaakū kína yā mé à zé vī,

dí mé aní fɔ à pine: Bón nten ke gwee?

⁵ Gbē kù à mì nàtene ni gē yānlo,

gbē kù à òndō ni a gɔɔ kù a kenaa dō.

⁶ Yā sinda pínki a gɔɔ kù a kenaa vīme,

bee tó yā'ummana ten tō gbēa manamana.

⁷ Zaakū gbēke zia dōro,

dí mé aní fɔ à yā kù aní su onee?

⁸ Gbēke a wèndi kùna gbāna vīro,

leme se gbēke ni fɔ à a gagɔɔ sɔsɔ arero.

Òdi le ò bò sozan zli gūnlo,

leme dɔ yā vāni dī a kèrinɔ gbarero.

⁹ Kù ma yā kù òten ke andunia gūn laasun lè pínki, ma è bisásiri dī gbāna

bleńma à wari kpányī. ¹⁰ Akū ma yāvānikeri kù òteni ñ vīnɔ è. Gbēnɔ bò Luda

ɔnn ò sù ñ tō nna sí wete kù ò ñ yā vāni kèn gūn. Abirekū pāme dɔ. ¹¹ Tó odi

wari dɔ dàkeriia likalikaro, a yā dī tó gbēnɔ ze ñ swèn ò a vāni keme se. ¹² Bee

tó durunnakeri dāa kè gèn baaakō, akū à gi kè, má dō kù gbē kù ò Luda vīna

vī akūsō òten mì nateneɔ sàna deala. ¹³ Yā ni bò kù gbē vāninɔo nnaro, kù ò

Luda vīna vīro yāi, ñ gɔɔ ni gi kero lán uraa bàme.

¹⁴ Yā pā pānde kun àten ke andunia gūn. Yā dī gbē mana le lākū yāvānikeriin

a ù bà, yā dī yāvānikeri le lākū gbē manan a ù bà. Ma pì abirekū pāme dɔ.

¹⁵ Madi pōnnakena sáabu kpá, zaakū à mana kù bisásirio andunia gūn à pò

ble à í mì à pōnna ke, pōnna pì ni done are a zikenaa gūn lākū Luda a gbà a

wèndi lén nà andunia gūn.

¹⁶ Ma m̀̀e kp̀̀a ̀̀nd̀̀s̀̀k̀̀unaa, ak̀̀u b̀̀ok̀̀ɔ̀tɛ k̀̀u ò̀tɛn kɛ andunia g̀̀un k̀̀u i d̀̀i na ̀̀n ẁ̀enlo f̀̀anantɛ k̀̀u gẁ̀aano, ma a laasun l̀̀ɛ ¹⁷ ma è Luda tò gb̀̀ɛke ni f̀̀s̀̀ à ỳ̀a k̀̀u à̀tɛn kɛ andunia g̀̀un d̀̀s̀̀ro. Bee tò gb̀̀ɛ kp̀̀atɛ k̀̀eì manamana, ani a mi d̀̀s̀̀ro. Bee tò ̀̀nd̀̀s̀̀rii p̀̀i á d̀̀s̀̀, ani f̀̀s̀̀ à boaro.

9

Ya dokɔnɔ mé àtɛn gbɛ sɪnda pɪnki da

¹ Ma abirenɔ laasun l̀̀ɛ p̀̀inki, ak̀̀u ma zɛo k̀̀u gb̀̀ɛ mananɔ k̀̀u ̀̀nd̀̀s̀̀rinɔ k̀̀u ̀̀n ỳ̀akɛnanɔn k̀̀u Luda ɔ̀̀mɛ. Gb̀̀ɛke d̀̀ig̀̀ɔ̀ d̀̀s̀̀ tò yenyi kɛ z̀̀angu teni a d̀̀aro. ² Ỳ̀a dokɔnɔ mé àtɛn gb̀̀ɛ sɪnda pɪnki d̀̀a, ỳ̀apuradenɔ k̀̀u ǹ̀ɛsɛp̀̀asɪdenɔ, gb̀̀ɛ mananɔ k̀̀u gb̀̀ɛ v̀̀aninɔ, gb̀̀asɪsaridenɔ k̀̀u gb̀̀asɪdenɔ, ludagbagbarinɔ k̀̀u ludagbagbarisarinɔ. L̀̀ak̀̀u à de k̀̀u gb̀̀ɛ mananɔ ǹ̀a, lɛn à de lɛ k̀̀u durunnakerinɔ. L̀̀ak̀̀u à de ǹ̀a k̀̀u gb̀̀ɛ k̀̀u ò̀di la da k̀̀u Ludaonɔ, lɛn à de lɛ k̀̀u gb̀̀ɛ k̀̀u ò̀di la da k̀̀aaoronɔ. ³ Ỳ̀a k̀̀u à̀di kɛ andunia g̀̀un p̀̀inki ǹ̀ɛsɛyakayamɛ, k̀̀u ỳ̀a dokɔnɔ mé à̀di gb̀̀ɛ sɪnda pɪnki lɛ. Ỳ̀a v̀̀ani k̀̀s̀̀ bisasirinɔ sẁ̀ɛn, ỳ̀onkoỳ̀a mé à̀di doɦnɛ are, a gb̀̀ɛra ò̀di tá gỳ̀awann. ⁴ Gɔrɔ k̀̀u gb̀̀ɛ k̀̀u k̀̀u ẁ̀endiio à̀dig̀̀ɔ̀ t̀̀amaa v̀̀i. Bee gb̀̀ɛda b̀̀ɛnɛ à s̀̀ana de m̀̀usu g̀̀ɛla. ⁵ Gb̀̀ɛ b̀̀ɛnɛnɔ d̀̀s̀̀ k̀̀u oni ga, g̀̀ɛnɔ s̀̀ɔ̀ ò̀ p̀̀oke d̀̀s̀̀ro. O l̀̀áada kɛ v̀̀i doro, ̀̀n ỳ̀a ni dɔ gb̀̀ɛken doro. ⁶ Ǹ̀ yena gb̀̀ɛi k̀̀u ̀̀n z̀̀ana gb̀̀ɛnwo k̀̀u ̀̀n ǹ̀ɛsɛg̀̀ɔ̀bakɛnaao g̀̀ɛ z̀̀ɛlan gwe k̀̀ɔ̀. Ǹ̀ b̀̀aka nig̀̀ɔ̀ k̀̀u k̀̀u ỳ̀a k̀̀u à̀di kɛ andunia g̀̀unwo ziki doro. ⁷ Ǹ̀ g̀̀ɛ ̀̀n ǹ̀ p̀̀ɔ̀ ble k̀̀u p̀̀ɔ̀nnao, ̀̀n ǹ̀ s̀̀ewɛ mi k̀̀u ỳ̀adɔnaao, zaak̀̀u Luda ǹ̀ ỳ̀akɛnaa p̀̀inɔ s̀̀áabu kp̀̀a k̀̀ɔ̀. ⁸ Ng̀̀ɔ̀ uta pura dana gɔrɔ sɪnda pɪnki. Ǹ̀sung̀̀ɔ̀ kun ǹ̀isi dɔkɔna ǹ̀ miia sariro. ⁹ Ǹ̀ p̀̀ɔ̀nna kɛ k̀̀u ǹ̀ nanɔ yenyiɛdo ǹ̀ ẁ̀endi kori k̀̀u Luda kp̀̀amma andunia g̀̀un lɛn, zaak̀̀u ǹ̀ bakaan gwe gɔrɔ k̀̀u nten ̀̀sɪmma wara andunia g̀̀un.

¹⁰ Zi k̀̀u ǹ̀ ɔ̀ ǹ̀a kɛnaaa, ̀̀n kɛ ǹ̀ gb̀̀ana lɛn, zaak̀̀u zɪ kɛ ỳ̀ag̀̀ɔ̀g̀̀ɔ̀na kɛ d̀̀ɔ̀na kɛ ̀̀nd̀̀s̀̀ k̀̀u gỳ̀awán k̀̀u nten t̀̀anlo. ¹¹ Ma è andunia g̀̀un dɔ k̀̀u b̀̀akpak̀̀us̀̀ublenaa d̀̀i kɛ b̀̀a nna ỳ̀anlo, z̀̀iblenaa d̀̀i kɛ gb̀̀ana ỳ̀anlo, p̀̀ɔ̀blelenaa d̀̀i kɛ ̀̀nd̀̀s̀̀ ỳ̀anlo, aruzekelenaa d̀̀i kɛ ẁ̀ɛzɛ ỳ̀anlo, nna k̀̀u gb̀̀ɛnɔ d̀̀i kɛ kỳ̀ódɔna ỳ̀anlo, zaak̀̀u gɔrɔ v̀̀ani k̀̀u kisirao d̀̀i ̀̀n lɛ ̀̀n p̀̀inki, ¹² gb̀̀ɛke gɔrɔ k̀̀u ỳ̀a v̀̀ani ni a lɛ d̀̀s̀̀ro. L̀̀an kp̀̀ɔ̀ k̀̀u à s̀̀i t̀̀áaru g̀̀un b̀̀a, l̀̀an b̀̀a k̀̀u b̀̀a a k̀̀u b̀̀a, lɛn gu d̀̀i dɔ gb̀̀ɛnɛ v̀̀aniv̀̀ani à a k̀̀u b̀̀urum lɛ.

Ɔndɔ de gbánala

¹³ Ma ̀̀nd̀̀s̀̀ ke taka è andunia g̀̀un, a ỳ̀a ma k̀̀u gb̀̀ana. ¹⁴ Lakutu ke kun ỳ̀a, a gb̀̀ɛnɔn dasiro, ak̀̀u kɪna gb̀̀anade s̀̀u à l̀̀ɛtɛa à lika a b̀̀inii. ¹⁵ G̀̀ɔ̀gb̀̀ɛ takaside ̀̀nd̀̀s̀̀ri ke k̀̀u lakutu p̀̀ii g̀̀un, à lakutu sura b̀̀a k̀̀u a ̀̀nd̀̀s̀̀o, ak̀̀u takaside p̀̀i ỳ̀a d̀̀i dɔ gb̀̀ɛkenlo. ¹⁶ Ak̀̀u ma p̀̀i ̀̀nd̀̀s̀̀ de gb̀̀ánala, ama ò̀di takaside ̀̀nd̀̀s̀̀ gya bo, ò̀di a ỳ̀a daro.

¹⁷ ̀̀nd̀̀s̀̀ri ỳ̀a ỳ̀idayiɛda k̀̀u ò̀ s̀̀a kp̀̀ai mana de ỳ̀onkɔnɔ kɪna patammanala.

¹⁸ ̀̀nd̀̀s̀̀ mana de g̀̀ɔ̀kɛbɔnɔla, ama durunnakeri m̀̀ɛn do d̀̀i ỳ̀a mana z̀̀ɔk̀̀ɔ̀ yakame.

10

Yōnkọke kari

¹ Lákū ífíni gèṅṅ di tó turarekeri nísi gbī vāni kū nà,
len yōnkọke fítí di gbē kū à ɔ̀ndṣ vī kū bèereeo tó yaka le.

² Ɔ̀ndṣri laasun di tá ɔ̀plai,
yōnkọ pṣ di ta ɔ̀zei.

³ Bee tó yōnkọ ten táa o zén,
a ɔ̀ndṣ òigṣ kīaname,
àdi tó gbē sīnda pínki a mīsarike dṣ.

⁴ Tó gbānade pṣ fēnyī,
̀nsun go n tíaro,
kunna n laakariia di lá ká taari zṣkṣa.

⁵ Ma nēseyakayá ke è andunia gūn,
à de gbānade sātēna yāa ūme.

⁶ Ɔ̀di yōnkọṅṅ ká kpata zṣkṣn dasi,
aruzekedenṅ sṣ òdigṣ kú kpata fítin.

⁷ Ma zṅṅ è di sṣa,
zīdadēnṅ sṣ òten táa o gèse lán zṅṅ bà.

⁸ Gbē kū àten wēe yṣ ni zu a gūn,
gbē kū àten bīni gboro, mlē ni a só.

⁹ Gbē kū àten gbē wí, gbē ni a kīnna,
gbē kū àten yaka para, yaka ni a kari bo.

¹⁰ Tó kpása lénnaro,
akū odi a lé kēkero,
sé n̄ gāsāwa boboi kū gbānao,
ama ɔ̀ndṣ di tó ò zé lemē.

¹¹ Tó mlē bon'á kè a kṣkṣ'oriine à a sò,
à àre vī a gūn doró.

¹² Ɔ̀ndṣri légbē nna,
ama yōnkọ lé di a kakatēme.

¹³ Àdi na yá'onaaa yōnkọyōnkọ,
àdi a m̄ de kū mīsariyā vānio,

¹⁴ zaakū yōnkọ di yá bṣtemē.
Lákū gbēke yá kū ani su dṣro nà,
dí mé ani fṣ à yá kū ani kē a kpē onēe?

¹⁵ Yōnkọ zī di a kpasame,
ari se àdi zé dṣ gena wēte gūnlo.

¹⁶ Waiyoo bṣsu kū a kīna de kēfenna ū,
a ìbanṅ òigṣ pṣble gbē zaa kṅkṅ.

¹⁷ Mīnnaden bṣsu kū a kīna de kīnane ū,
a ìbanṅ di pṣ ble a gṣrṣa gbānakarana yāi,
adi kē wēdēna yāinlo.

¹⁸ Tó gbē ma'á vī,
a kpé líkṣkūnṅ òigṣ sikūname,
tó àten gwa kū wéo,
a kpé ni í bo.

¹⁹ Ɔ̀di pṣble zṣkṣ kē pṅnnakēna yāime,
wēmina di su kū yáadṅ,

ama ɔɔ mé àdi su kù a pínkió.

²⁰ Ñsun kína sɔsɔro, bee n nɛsɛɛ gūn,
ñsun aruzekede káro, bee n kpé gūn,
zaakū bá ni yá pì sɛte à gé à oñne.

11

¹ Ñ gba da kù pɔbleo gbɛnɔne,
zĩkea ñni le dɔ.

² Ñ kpaatete gbɛnɔn supplanɔne ke sɔraakɔ,
zaakū ñ kisira kù ani búsu le dɔro.

³ Tó ludambɛ sira kù kù ío,
àdi ma zĩte legū ùme,
tó lí lète ifáboki kpa ke ifálete kpa,
gu kù à lèten, gwen àdigɔ wúten.

⁴ Gbɛ kù à wé dɔ ñai dì pɔ tɔro,
gbɛ kù àten ludambɛ sira gwa dì pɔ kɛro.

⁵ Lákù ñ wèndiboki dɔro nà
ke né kasana a da gberɛn,
ñni fɔ ñ Luda Pɔsɪndapinkikeri zĩ dɔro.

⁶ Ñ pɔ tɔ kɔnkɔ,
ñsun ma'á kù ɔkɔsiro,
zaakū ñ dɔ a kpate mé ani arubarika kero.
Adíkɪnan yá ke adirekūn yá,
ke onigɔ mana ñ pínkin yá, ñ dɔro.

⁷ Gupura nna,
ifántɛ'ena dì kángu.

⁸ Bee tó gbɛ wèndi gbàna fɔ àgɔ dera,
à pɔnna kɛn pínki.
Bee kù abireo à laasun lé gusira gɔrɔa,
zaakū onigɔ dasime.
Yá kù àten su pínki pàme.

Lédana kefennanɔa

⁹ Kefenna, ñ pɔnna ke n kefennakɛgɔrɔa,
ñ tó n pɔ ke nna n négɔgbɛkɛgɔrɔ zĩ.

Ñ yá kù à n pɔ gbà ke
ñ té pɔ kù à kàngui,
ama a pínki gūn ñgɔ dɔ kù
Luda ni yákpate ke kúnwo.

¹⁰ Ñsun tó n pɔ yakaro,
ñ n mè'ummanɔ gonla,
zaakū kefennake kù mìkà sirao dì gɛ zélame.

12

¹ Ñ tó n Kèri yá gɔ dɔngu n kefennakɛgɔrɔ zĩ
ari gɔrɔ vání gé ká,
ari wè kù ñni pì nteni a nna ma doroo.

² Ñ tó a yá gɔ dɔngu
ari ifántɛ kù gupurao gɔ lago,
ari mɔvura kù susunenɔ gɔ sira kù,

ari legūmanaa gbera guweresari g⁵ gé su.

³ G⁵ birea n ɔnɔ nig⁵ lukaluka,
n gbánɔ ni koko,
n p⁵sobɔnɔ ni kámma bo kú ò dasi doroyá,
n gugwabɔnɔ ni gu e n wondoo gūn dāadāa.

⁴ Ní lé nig⁵ nak⁵ana gānulea,
wísilgbē kīni ni buse künne.
Bánɔ wiki ni n vu in,
nɔkparenɔ lè ni kenne buse.

⁵ Īni vīna ke guleine kú kurena zé gūnwɔ,
n mikā ni pura kú lán desu vú bà.

Īni n zīda gāte lán kwa taa'onaa bà,
p⁵ke ni n mē fute doroyá,
zaakū bisāsiri dī gé a gékiamε,
akū ɔɔɔrinɔ dīg⁵ kure gānulea.

⁶ Ní tó n Kēri yā g⁵ dɔngu
ari n andurufu bà g⁵ gé kē,
ari n wura ta g⁵ gé kpakoto kú,
ari n í lo g⁵ gé wíwí,
ari n b⁵g⁵ guga g⁵ gé wí,

⁷ ari n būsutiti g⁵ era à gé gē zīten,
gu kú à bòn,
ari n nini g⁵ gé tá
Luda kú à kpamma kīnaa.

⁸ Makū laasunde ma pì:
Yā pā búgubugu,
a pínki pāme.

Yā pì lakanaa

⁹ Abire gbera lākū laasunde pì ɔnd⁵ nà, à dōnaa dàdāfne. À laasun lè à kpáte kē yāi, akū à yāasino lè dasi. ¹⁰ À kpáte kē yā manai, akū a yā pìnɔ kē a zéa, akūs⁵ yāpurame.

¹¹ ɔnd⁵ri yānɔn de
lākū gò kú òdì p⁵kādenɔ léo bàme,
n yā'onanɔn de
lán koosa kú ò pā gínginnɔ bà.
Sādāri mèn do mé à yā pìnɔ dà.

¹² Ma né, n laakari ke, nsun yāke karanlo. Òdì takadanɔ kē dasidasi, à lé vīro. Kyókēna z⁵k⁵ s⁵ àdì mēε kpasame. ¹³ Ò a pínki mà, a mīdenaan dí:

Ní vīna ke Ludane,
ng⁵ a yāditenanɔ kūna,
zaakū gbē sīnda pínki yān gwe.

¹⁴ Luda ni yākpate ke ó yā sīnda pínki musu,
kú yā kú utēnaao pínki,
bee a mana ke a vāni.

WOMU GE GA DOBU BO

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn k̄irun gariya ta m̄ɔ.

Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka k̄i te Gusunɔ u win tɔmbu Isireliba k̄i. Ma naane dokeobu ba maa tu weesina ka k̄i te Yesu Kirisi u win yigberu k̄i.

Tire ten kpunaa

1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
2. Womu 2, wiru 2.8-17.
3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

¹ Womu ge ga dobu bo wee. Salomɔɔwa ga ka ya.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u neɛ,

² a man s̄suo ka wunen tiin nɔɔ.

Domi wunen k̄irun kookoosu su tam dobu kere.

³ Wunen wani yi nuburu do.

A s̄awa nge turare ye ya pusa.

Yen s̄na w̄ndiaba ba nun k̄i.

⁴ A man tii gawema kpa su nun naa sw̄i ka duka.

A s̄awa nen sunɔ, a ka man doo wunen w̄a yerɔ.

Wunen saabuwa sa nuku dobu mɔ.

Wunen k̄iru ta tam dobu kere.

Ba gem mɔ be ba nun k̄i.

⁵ Yerusalemun w̄ndiaba, i swaa dakio i nɔ.

Na t̄iri, adama na s̄a kurɔ burɔ.

Na t̄iri nge Kedaan kuu bekuruginu,

adama na w̄wa nge beku karenu ni nu w̄a Salomɔɔn sina kpaarɔ.

⁶ I ku man gem ȳen s̄ɔ na t̄iri.

S̄ɔwa u man kua m̄ɛ.

Nen sesubu ba ka man m̄ɔru kua.

Ba man kua ben reseɛm d̄aa gbaarun k̄so.

Adama na n̄ nen tiigiru k̄so.

⁷ A man s̄ɔwɔ nen k̄inasi mi a ra wunen sabenu kpare,

ka mi a ra de nu s̄ɔ sure.

Kpa na kun maa sirene wunen berusebun sabenun suunu s̄ɔɔ.

Ȳaa kparoba neɛ,

⁸ wune wi a t̄ɔn kurɔbu kpuro buram kere,

à kun yam mi ȳɛ, a doo a ȳa ḡɔɔn yira sw̄i.

Kpa a wunen bonu kpara kparobun w̄a yerun b̄kuɔ.

Durɔ u neɛ,

⁹ nen k̄inasi, a ka dum nia weene

ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawamɔ.

¹⁰ Wunen burɔ ȳanu nu ra de wunen baanu nu man w̄ere.

Wunen w̄ira ka goonu w̄a.

Ȳaa kparoba neɛ,

¹¹ sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu m̄enne.

Kurɔ u neɛ,

¹² sanam me sina boko u sō ka wigibu,
nen turaren nubura pusa.

¹³ Nen kīnasi u nuburu dowa nge turare ye ba mō miru,
ye ya sure nen tororo.

¹⁴ Nen kīnasi u sāawa nge dāa wēe burasu.
Su ra kpiwa reseṁ dāa gbaarō Engediō.

Durō u nee,

¹⁵ nen kīnasi, a sāawa kurō burō.

Wunen nōni yi ballimō nge waa bakagii.

Kurō u nee,

¹⁶ nen kīnasi, a sāawa durō burō,

wuna a man wēre.

Besen kpīn yeru ta ko n nō ne nge yaka bekusu.

¹⁷ Dāa ye ba mō seduru, yera ba ka besen dirun dāa mwaaṁatia kua.

Ma ba ten yari kua ka dāa ye ba mō sipere.

2

¹ Nēna na sāa nge gunarun biibii ye ya kpia tem teerao.

Na maa sāa nge yakasun biibii ye ya wāa wōwao.

Durō u nee,

² à n nen kīnasi wa win wōndia kpaasibun wuurō,

u ra n sāawa nge biibii ye ya wāa sākin suunu sōo.

Kurō u nee,

³ à n nen kīnasi wa aluwaasiban suunu sōo,

u sāawa nge dāa te ba mō pōmie dānun suunu sōo tēn marum mu dibu do.

Na ra kā na n sō win saarō.

⁴ U ka man da mi ba ra tōo baka dīanu di.

Ma u man nenua ka kīru.

⁵ Wee kīra man barō kua.

A man dam kē ka kira duronu, ka pōmien marum.

⁶ Na kī na n nen wiru sōndi win nōm dwarō,

kpa win nōm geu gu man bōkasi.

Durō u nee,

⁷ bee Yerusalemun wōndiaba, na bee sōomō

ka yee kpiki ka nennun yīsinu,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u n kī u se.

Durō u wee

Kurō u nee,

⁸ na nen kīnasin nōo nōomō.

Wōo u guunu sarikiramō u wee.

⁹ U sāawa nge yaa kpiku n kun me nge gini kpema.

Wi wee dirun biruō,

u man meerima fenentin di.

¹⁰ Ma u ka man gari kua u nee,

a seewo nen kīnasi, kurō burō, a na.

¹¹ Wee puran saa ya doona,

ma gura ya yōra.*

¹² Biibii ya kpia yam kpuro.

Sa gunō bwese bwesekan swīi nōomō.

Kparukonun swīi yi nōora besen tem sōo.

¹³ Dāa te ba mō figie ta marum torumō,

* **2:11** gura ya yōra - Isireliban temō, puran saa gura ra ne.

ma resem tōkan wēsun nubura pusa.

A seewo, a na nen kīnasi, kurō burō,

¹⁴ wunε wi a sāa nge sākusa ye ya wāa kpee baa sōo ya kukua.

A man wunen wuswaa sōsio.

A de n wunen nōo nō.

Domi wunen dōkōra nōobu do.

Meya maa wunen wuswaa ra man wēre.

Kurōn mero u nεε,

¹⁵ i sun demaku binu mwεerio

ni nu besen resem gbaaru sankumō saa ye ya wēsū sāa.

Kurō u nεε,

¹⁶ nen kīnasi u sāawa negii,

na maa sāa wigii.

U win sabenu kparamō yakasun biibiin suunu sōo.

¹⁷ A de a gōsira, nen kīnasi, a n wāa guunu wōllo

a n sāa nge yaa kpiku ñ kun mε nge gini kpema,

sere sōo u ka du saaru tu kpēa.

Kurō u ka win kīnasi dosimō

Kurō u nεε,

3

¹ wōku girira na kpī nen kpin yeru wōllo.

Na kasu wi nen gōru ga kī.

Adama na ñ nūn wa.

² N n men na, kon sewa n bōsu wuu sōo,

gen swεεo ka gen yaburō na n kasu wi nen gōru ga kī.

Na nūn kasu kasu, adama na ñ nūn wa.

³ Ye wuu gen kōsoba bōsu ba wuu mεerimō, ba man wa,

ma na bu bikia na nεε, i nen kīnasi wa?

⁴ Ye na bu deri kese, yera na nen kīnasi wi wa.

Na nūn sēre, na ñ nūn yōsu

sere na ka nūn da nen mero wi u man maran dirō.

⁵ Bεε Yerusalemun wōndiaba,

na bεε sōmō ka yεε kpiki ka nennun yīsinu,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u ñ kī u se.

Kurō u nεε,

⁶ wata u saram wee ghaburun di meni nge wii tia.

U turare ye ba mō miru ka turare dekagia bwese bwese kan nuburu mō.

⁷ Salomōon kpin yera ba sōowa ba ka wee,

Isireliban tabu durō dangibu wata ba nūn swīi ba wāa gōn gōnka.

⁸ Be kpuro ba ka takobi sannō yē.

Ba sāawa tabu durōbu.

Ben baawure u win takobi bεki win yēsao

u ka sōoru sāa baa yiberēba bā n kurama wōkuru.

⁹ Sina boko Salomōo u dera ba nūn amakeen kitaru kua ka dāa ye ba ka na

Libanin di.

¹⁰ Ma ba ten suatian deki kua ka sii geesu.

Ba maa ten gballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wunōmgiru wukiri

te Yerusalemun wōndiaba ba buraru kua kīrun sō.

¹¹ I yarima bεε Siōnin wōndiaba, i sina boko Salomōo wa.

U win furō doke ge win mero nūn dokea saa ye u kurō kpaaru kua.

Doma te, u wāa nuku dobu sōo.

Duro u nee,

4

¹ a sāawa kurō burō, nen kīnasi.

Wunen nōni yi ballimō nge waa bakagii wunen sōnditian wērin di.

Wunen seri yi sāa nge boō wuuru te ta saramamō Galadin guuru wəllun di.

² Wunen donnu nu buriri nge yāa nīn sansu ba bōora nu nim nōrum wee.

Nu maa nō nēwa swēē swēē, nīn gara kun kande.

³ Wunen nō ga swēriwa nge tom,

ma ga waabu wā.

Wunen baanu nu ballimōwa nge dire sōnsōm bia wunen sōnditian wērin di.

⁴ Wunen wīra wāwa nge Dafidin dii bwereku gagu

mi ba ra tabu yānu bere.

Wunen saban bataniba ba sāa nge tabu yāa ni ba bwē mi.

⁵ Wunen bwāsu sāa nge yaa kpikun binu yiru ni nu yakasu dimō biibiin suunu sōo.

⁶ Sere sōo u ka du saaru tu kpēa,

kon da guuru wəllō mi turare ye ba mō miru ka turare dekagia ya wāa.

⁷ A sāawa kurō burō, nen kīnasi.

A n̄ bau gagu mō.

⁸ A na su doona saa Libanin guunun di

ka Seniri ka Hēemōn guurun di

mī gbee sinansu ka musuku yambarōsu ra n wāa.

⁹ Bēsen nōni yī n yinna, n̄ kun mē nā n wunen saban batani tia wa,

wunen kīra ra nen gōru kpuro mwēwa, nen sesu, nen kurō.

¹⁰ Wunen kīru ta nuku dobu mō nen sesu, nen kurō.

Wunen kīru ta tam dobu kere.

Meya maa wunen turaren nuburu ta do ta turare kpuro kere.

¹¹ Wunen nō ga sōsubu do nge tim bau.

Tim ka bom mu wāa wunen nō sōo.

Wunen yānu nu nuburu dowa nge dāa te ba mō sēduru Libanīo.

¹² A sāawa nge dāa gbaaru te ba kara koosi, nen sesu, nen kurō.

A sāawa nge dōkō ye ba kenua, n̄ kun mē nge bwia ye ba mara.

¹³ Wunen nim mu dāa gbaarun dānu yēkamō.

Nin binu ni ba sokumō gerenadi nu do too.

Meya lalle ka naadi ya maa kpia mi,

¹⁴ ka safarani, ka yaka si su nuburu do, ka kaneli,

ka dāa ni ba ra ka turare dekagia ko, ka miru, ka aloesi,

ka sere yaka si su nuburu do bu kpuro.

¹⁵ Wunē a sāawa nge dāa gbaarun dōkō

n̄ kun mē nge bwia ye ya nim sumō

mē mu wee saa Libanin guunun di.

Kurō u nee,

¹⁶ sōo yēsi yēsikan wosu,

i seewo i nen dāa gbaarun dānu kō,

kpa nin nuburu duroru tu yari kpuro.

I de nen kīnasi u du win dāa gbaaru sōo

kpa u yen dāa bii geenu di.

Duro u wee

Duro u nee,

5

1 na dua nen dāa gbaaru sɔɔ,
 nen sesu, nen kuro.
 Na nen turare ye ba mɔ mirun dāa yorimɔ ka kiki si su nuburu do.
 Na nen tim baun tim dimɔ.
 Na nen tam ka nen bom nɔrumɔ.
Yerusalemun wɔndiaba ba neɛ,
 i dio, bɛɛ be i kīane.
 I nɔruo kpa i n kīru barɔ.

Kurɔ u gambo wukia

adama n dākuru kua

Kurɔ u neɛ,

2 na dɔ adama nen bwɛra ya n kpī.
 Na ka nen kīnasi dosimɔ u gambo soomɔ.

Durɔ u neɛ,

a man kenɔ, nen sesu, nen kīnasi.
 Wune wi a sāa nge sākusā, a yiba.
 Nen wira nikerera.
 Ma nen seri nim sɛera.

Kurɔ u neɛ,

3 wee na nen yaberu pota.
 Kon maa kpī n se n tu sebe?
 Na nen kōri kpakia kɔ, yera kon maa se n yi disinu ko?
 4 Yera nen kīnasi wi, u win nɔmu kpɛɛma gambon wem di,
 ma nen bwɛra wura win mi.
 5 Na seewa n ka nūn kenia.
 Turare ye ba mɔ miru ya dāakumɔ nen nɔman di gambon nenutia sɔɔ.

6 Na nen kīnasi kenia,
 adama na deema u doona.

Nen bwɛra raa wura win mi, sanam me na win nɔɔ nua.
 Na nūn kasu kasu, na n nūn wa.
 Na nūn soka, u n wure.

7 Wuu gen kōsobu ba ka man yinna.

Ba man so ba mɛera kua.
 Be ba gbāraru kōsu, ba nen sɔnditia mwa.

8 Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ kanamɔ,
 i n nen kīnasi wa, i nūn sɔwɔ win kīra man barɔ kua.

Yerusalemun wɔndiaba ba neɛ,

9 wune wi a kurɔbu kpuro buram kere,
 mba wunen kīnasi wi, u mɔ ye goo kun mɔ a ka sun sɔɔmɔ me.

Kurɔ u neɛ,

10 nen kīnasi, tɔn swāɔwa, win wuswaa ballimɔ.
 Tambu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) sɔɔ, wiya kaa waabu gbi.

11 Win wuswaa ya ballimɔ nge wura gea.
 Win seri yi tīriwa nge gunɔ mɔran sansu.

12 Win nɔni yi sāawa nge waa bakagii ye ya wāa daaro.
 Win nɔni kpiki yi sāawa nge bom bekum.

Nɔni yi, yi ka kpee gobiginu weene ni ba doke taabu sɔɔ.

13 Win baanu nu wāwa nge turare bii yi yi kpiibu wee.
 Win nɔɔ ga sāawa nge biibii yèn min di turare ya dāakumɔ.

14 Win nɔma ya ka wuran suma weene ye ba kpee gobiginu dokea.
 Win wasi yi wɔru nge suunu don te ba wɔriasia
 ba buraru koosi ka kpee buranu ni nu nɔni boogu mɔ.

15 Win kōri yi sāawa nge gberē yiru ye ba kua ka kpee kpikiru.
Ma ba ye gira wura gean wōllō.

À n nùn mēera, u sāawa nge Libanin dāa ni ba mō sēduru.

16 Win nān gari do.

Wi sōra nen bwēra ra n wāa mam mam.

Bēe Yerusalemun wōndiaba, mē nen bōrō kīnasi wi, u sāawa mi.

Yerusalemun wōndiaba ba nē,

6

1 mana wunen kīnasi wi, u da,
wunē wi a kurōbu kpuro buram kere.
Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kurō u nē,

2 nen kīnasi u dawa win dāa gbaarō,
mi turare bii wāa yi yi kpiibu wee,
u ka win sabenu kpara kpa u biibi bōri.

3 Na sāawa nen kīnasigii, ma u maa sāa negii.

U win sabenu kparamō biibiin suunu sō.

Nge mē kurō win wasi sāa

Durō u nē,

4 a girima mō nge wuu ge ba mō Tirisa.

Nen kīnasi, a wā nge Yerusalemu.

A nanum mō nge tabu sīa ka yen gidi bōra.

5 A ku maa man mēeri.

Domī wunen nōni yi nen kīru seeyamō.

Wunen seri yi sāa nge boo wuuru

te ta saramamō Galadin guurun wōllun di.

6 Wunen donnu nu buriri nge yāa nūn sansu ba bōra

nu nim nōrum wee, nu maa nō nēwa swēē swēē, nin gara kun kande.

7 Wunen baanu nu ballimōwa nge dire sōnsōm bia wunen sōnditian wērin di.

8 Sinanibun geera sāawa wata,

sina kurōbu maa wēne.

Wōndiaban geera kun nōru mō be.

9 Adama nen kīnasi wi, u n̄ bau mō,

u sāawa nenem be sō.

U sāawa win meron bii wōndia teereru te u kī too.

Wōndia be ba nūn wa, ba nē,

u sāawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kurōbu ba maa nūn siara ba nē,

10 wara u yarimam wee nge buruku sō.

Wara u wā mē nge suru.

Wara u ballimō nge sō.

U nanum mō nge tabu sīa ka yen gidi bōra.

11 Na da dāa gbaarō mi dāa marum wāa,

n ka wa yakasu sū n̄ kpia wōwaa,

kpa n wa resēm tōka yā n̄ kpara,

kpa n maa wa dāa te ba mō gerenadi tā n wēsu sāa.

12 Na n̄ ka baaru nen bwēra man sua,

ya man doke nen tōmbun tabu kekeban suunu sō yi dumi gawe.

Kurōbu ka wōndiaba ba nē,

7

¹ a gōsirama, a gōsirama, Sunemun bii,
a gōsirama su nun mēeri.
Mban sōna i ne Sunemun bii mēera
nge wi u yaamō tōn wuunu yirun baa sōo.

Duro u nee,

² wōndia bēeregii, wunen naasu su wā salubata sōo.
Wunen pōra ya wāwa nge saba.
Wi u ye kua mōmōn tiīwa.

³ Wunen bwīirun gira yera sāawa bwēere nge nōran nōo
ye ya ku ra tam kpe.
Wunen bōsō ga swēri nge alikama ye ba ka biibii sikerene.

⁴ Wunen bwāsu sāawa nge yaa kpikun binu yiru.

⁵ Wunen wīru ta buririwa nge suunu donnu.
Wunen nōni yi dēerewa nge Hēsibonin yeru
si su wāa wuu bākō gen kōnnōn bākūo.
Wunen wēru ta dēdewa mam mam nge Libanin kōsu yeru
te ta Damasi mēera.

⁶ Wunen wira suarewa nge guu te ba mō Kaameli.
Ma wunen tara ya ballimō nge beku gobigiru
sere ya sina bokon bwēra kpuro mwa.

⁷ Wunen buram banda, a man wēre too.
Wune sōora nen kīru kpuro wāa.

⁸ Wunen wasi yi dēdewa nge kpakpa bāa.
Wunen bwāsu su sāawa nge dāa marum swaaru.

⁹ Na nee, kon kpakpa yōwa kpa n yen marum nene.
Wunen bwāsu su sāawa nge reseṁ swaaru.
Wunen wēsiaru ta nuburu do nge dāa marum me ba mō pōmu.

¹⁰ Nā n nun sōsu, na ra n nuku dobu mō nge wi u tam durom nōra.
Kuro u nee,

tam me, mu kokuo nen kīnasin sō
mu du win nōo sōo ù n dweeyamō.

¹¹ Na sāawa nen kīnasigii,
ma win kīru kpuro wāa ne sōo.

Kīana sōora nuku doba wāa

Kuro u nee,

¹² nen kīnasi, a yarima su da baru kraanō kpa sa n wāa mi.

¹³ Bururu sa ko se su da dāa gbaarō,
su wa reseṁ tōka ka dāa te ba mō
gerenadi yā n kpare ya wēsu sāa.
Miya kon nun kīru sōosi.

¹⁴ Dāa te ba mō mandaragore ta ten turare yēkamō.
Besen yenu kōnnōwō, sa dāa marum kpuro mō me mu dobu bo,
ginakugim ka gisōku gegim.
Na me kpuro yii wunen sō nen kīnasi.

8

¹ À n daa sāa nen sesu mero turosi, kon ka nun yinna tōwō,
kpa n nun bōkasi, goo kun maa man gemmō.

² Kon ka nun da nen meron yenuo
kpa a man bwisi kē.
Kon nun tam nubu durorugim wē
me na kua ka dāa bii ni ba mō gerenadi.

³ Na kī na n nēn wiru sōndi win nōm dwarz,
kpa win nōm geu gu man bōkasi.

⁴ Bēē Yerusalemun wōndiaba, na bēē sōmō,
i ku nēn kīnasi yamia saa ye u n kī u se.

Wōndiaba ba nēē,

⁵ wara u wee gbaburun di u win kīnasi gballi.

Kīrun dam

Kurō u nēē,

na nun yamia dāa saarō wunen yenun bōkuō,
mi wunen mero u wunen gura sua u nun mara.

⁶ A de nē turoṅ gari yi n wāa wunen gōruō.

A de a n nē turo bōkasi.

Domī kīru ta dam mōwa nge gōō.

Nisinu nu maa sāawa gāa gōbunu nge gōribun wāa yeru.

Nin dam mu sāawa nge dōō yari.

Yinni Gusunōn min diya yi wee.

⁷ Nim wōkun nim ka mēn kpāaru mu n kpē mu kīrun dōō go.

Meya maa daanun nim yiburu ta n kpē tu kī te wukiri.

Tōnu wi u win dukia kpuro wē bu ka nūn kīan sō,

u n kī te wasi.

Yen kōkōrō, ba koo nūn gēmwa.

Kurōn sesubu ba nēē,

⁸ sa sesu piibu mō wi u kun gina bwāa kpia.

Amana sa ko nūn kua sanam mē ba nūn kīan na.

⁹ U n sāa nge gbāraru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

U n maa sāa nge kōnnō,

sa ko ge kōrewa ka dāa ye ba mō sēdurun gambo.

Kurō u nēē,

¹⁰ na sāawa nge gbāraru,

ma nēn bwāa ya sāa nge wuu kōsobun wāa yeru.

Nēn kīnasi u yē ma na bōri yēndu mō win mī.

Durō u nēē,

¹¹ Salomōō u resēm tōkan gbaaru mō Baali Hamōōwō.

Ma u gbaa te kōsobu nōmu sōndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi nōrōbu (1.000) nēwa

bu sere gbaa ten marum sōri.

¹² Salomōō u win sii geesun gobi nōrōbu (1.000) suo u n mō,

kpa u win gbaa kōsobu yen goobu (200) wē.

Nēna na nēn tiin resēm gbaaru mō,

ma na tu kōsu.

¹³ A de n wunen nōō nō nēn kīnasi,

wunē wī a ra n wāa dāa gbaaru sōō.

Kpaasiba kī bu gu nō.

Kurō u nēē,

¹⁴ a wasi suo nēn kīnasi,

kpa a n sāa nge yaa kpiku n kun mē nge gini kpema

ye ya wāa guuru wōllō mi yaka nubu durorugisu wāa.

YEREMI

Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u sɔawa yɔku kowon bweseru. U nɔni swɔaru wa win tɔmbun suunu sɔɔ. Ba nɔn tusa win garin sɔ. Gusunɔn sɔmɔ Esain biru, n kuawa nge wɔɔ wunɔbu (100) u sere win sɔmburu torua. Win wɔaru sɔɔ, u Yinni Gusunɔn tɔmbu Yudaba kirɔ kua bu ka ben bɔu sɔanu ka ben toranu deri. Ma n kun mɛ, bwese tukunu nu koo na nu bu wɔri. Win gari yi kooru win nɔni biru. Babilonin sina boko u Yerusalemu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru wɔri. Ma u Yudaban sina boko ka tɔn dabinu yoru mwɛɛra u ka da win temɔ. Mɛya Yeremi u maa tɔmbu Gusunɔn gari sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru ben sukum koo wurama yoo ten di.

Tire ten kpunaa

1. Yeremin sokuru u ka ko Gusunɔn sɔmɔ, wiru 1.
2. Gari yi Yeremi u gerua Yosiasi ka Yoyakimu ka Yoyakini ka sere Sedesiasin waati sɔɔ, wiru 2n di sere wiru 25.
3. Ye ya kooru Yeremin wɔaru sɔɔ, wiru 26n di sere wiru 45.
4. Ye Gusunɔ u gerua bwese tukunun sɔ, wiru 46n di sere wiru 51.
5. Yerusalemu ya wɔruma, wiru 52.

¹ Tire ten gari yi sun sɔmɔ ye Yeremi Hilikiyan bii u kua ka gari yi Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Hilikiya wi, u sɔawa yɔku kowo goo Anatɔtuɔ, Benyamɛn temɔ. ² Yudaban sina boko Yosiasi Amɔɔn biin bandun wɔɔ wɔkura itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi wi gari kua. ³ U maa ka nɔn gari kua Yoyakimu wi u sɔa Yosiasin bii Yudaban sina bokon waati sɔɔ, ka maa Sedesiasi Yosiasin biin waati sɔɔ sere n ka girari win bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɔɔbuse. Saa ye sɔɔra ba Yerusalemugibu yoru mwɛɛra ba ka da Babiloniɔ.

Gusunɔ u Yeremi soka

u ka ko win gɔro

⁴ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u ka nɛ, Yeremi gari kua u nɛɛ,

⁵ u sere man mɔmɛ
nɛn mɛron nukurɔ,
u man yɛ saa ba n man marubu kpa.

U man gɔsa u yi nɛnɛm
n ka ko win gɔro handunian bwesenun mi
bu sere man ma.

⁶ Ma na nɔn wisa na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee na n kpɛ n gari gere tɔn dabinun wuswaaɔ, domi nɛ biiwa.

⁷ Adama Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,
n ku gere mɛ.

Domi bɛn mi u man gɔriɔ kpuro kon dawa.
Ye u maa man sɔɔwa kpuro kon ye gerewa.

⁸ N ku ben bɛrum ko.

Domi u ko n ka man wɔa,
kpa u man wɔra karin di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. ⁹ Ma u win nɔmu demia u nɛn nɔɔ baba u nɛɛ, wee u win gari doke nɛn nɔɔwɔ. ¹⁰ Yen biruwa u maa nɛɛ, wee gisɔ, u man yiiko wɛ
bwesenu ka nin sinambu kpuron wɔllɔ
n ka nu wukiri n sura,
kpa n maa wure n nu gira nge dɔa.

Meya n maa ka nu kəsuku n kam koosia,
kpa n maa wure n nu seeya.

Kāsinu yiru

11 Yinni Gusunɔ u maa man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Ma na nùn wisa na nɛɛ, dāru garun kāasa na waamɔ.

12 Ma u nɛɛ, na wawa dee dee, domi u ko n tii se u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia.

13 Ma u kɔam man bikia u nɛɛ, mba na maa waamɔ mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, wekera na wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ta man nɔɔ sike ta swɛɛ ta gbisimɔ.

14 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

geema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian diya
wahala ya koo na yu tem mɛn tambu kpuro wɔri.

15 U koo sinam be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia seeyama

bu na bu Yerusalemu ka Yudan wuu si su tie tabu wɔri

kpa bu Yerusalemu ye tarusi

bu sina yen gbāra kɔnnɔsɔ nge siri kowobu.

16 U koo win tambu seeyasia ben kɔsa yen sɔ

ye ba ka nùn deri,

ba būnu turare dɔɔ dokea,

ma ba bwāaroku ni ben nɔmu ga kua yiira ba sāwa.

17 Adama nɛ, n be sɔɔru koowo,

n kpaka sɛka

kpa n se n bu sɔ kpuro

ye u koo man yiire.

U nɛɛ, n ku de nɛn tororu tu kara ben suunu sɔɔ,

kpa u ku raa man berum sosia n diiri ben wuswaa.

18-19 Wee tɛ, Yudaban sinambu ka ben wirugibu ka ben yāku kowobu

ka sere tɔn be ba tie kpuro

ba koo ka man tabu kɔ.

Adama ba n kpɛ bu man kamia.

Domɔ saa ye sɔɔ, u koo man dam wɛ nge wuu ge ba gbāraru toosi,

n kun mɛ nge gbere ye ba kua ka sisu,

n kun mɛ nge gbāra te ba kua ka sii gandu.

U ko n wāawa ka nɛ u ka man wɔra ben nɔman di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

2

Isireliban sikadoban durum

1 Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, ² n doo n bɛɛ Yerusalemugibu sɔ n nɛɛ,

u yaaye nge mɛ i nùn kīa yellu nge kurɔ kpao,

i ka nùn swīi gbabu tɛn mi gāanu ku ra kpi.

³ Bɛɛ Isireliba, i raa wāawa wi turon sɔ.

I sāawa win arumani ye u tii gɔsia.

Wi u na u bɛɛ gura, wahala ya ra yɛro deemɛwa.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁴ Tɛ, bɛɛ Isireliba,

bɛɛ be i sāa Yakɔbun bweseru,

i swaa dakio i nɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

tora terà bɛɛn sikadoba ba nùn waasi ba ka nùn deri,

ba da ba kam swīi,

ma ben tii ba kam kua.

6 Ba ñ tii bikie bu nee,
 mana wi, Yinni Gusuno u waa, wi, wi u bu yarama Egibitin di.
 Mana u waa, wi, wi u ka bu da ghaburo mi gaanu ku ra kpi.
 Ghabu te soo, nim sari,
 dakɔ kpirina nu yiba,
 waaara maa se mi.
 Yen sana goo kun waa mi,
 goo ku ra maa si mi.

7 Yen biru, u ka bu da mi tem gem waa,
 kpa bu ka men daa bii duronu ka men dia geenu di.
 Adama ye ba tura mi,
 ba tem me sanku,
 ba mu disi doke.

8 Ben yaku kowobu ba ñ bikie bu nee,
 mana Yinni Gusuno u waa.
 Meya maa wooda yero bu ba ñ nun gie.
 Ben wirugibu ba nun seesi.
 Bu wi ba ma Baali, win gariya Gusunan somobu ba swi ba ka gari ma.
 Ma ba da ba bunu sawa ni nu ñ bu aru faani gaa weemo.

9 Yen sana u koo bee ka been bibun bweseru siribu soku.

10 I be ba waa nim wakun tem bure te ba sokumo Sipu meerio.

I goo gorio Keda
 u meeri saa saa u ka wa
 ba n mo nge bee,

11 u ka wa bweseru garu ta n ten bunu kosire
 ba me nu ñ saa gem,
 nge me bee, i Gusuno deri
 wi u saa been beere.

Ma i wura ye soo i ñ aru faani gaa wasi.

12 Yinni Gusuno u nee,
 bee wallugibu, i biti sooro yenin so,
 kpa i wenu wura.

13 Wee win tombu ba durum yiru kua.

Ba nun deri, wi, wi u saa nge nim gem me mu koo norura,
 ma ba da ba bunu swi ni nu saa nge dakɔ kpiri ni nu ñ nim nenumo.

Isireliban naane sarirun are

14 Isireliba, i ñ saa yobu.

Ba ñ bee mara yoru soo.

N n men na, mban sana been yiberaba ba bee naa swi nge gbeeku ye.

15 Wee ba bee kukirisi nge gbee sinansu.

Ba been tem yanu gura,
 ma ba been wusu doo meniki,
 goo maa sari mi.

16 Nofu ka Tapanesigibun tii
 ba koo bee kani bu poru woka
 bu ka bee yoru meeri.

17 Yeni ya koo bee deema,
 domi i Gusuno been Yinni deri sanam me u bee kpare swaa gea soo.

18 I n da i tii Asirigibu
 ñ kun me Egibitigibu we,
 i ben daaru nim norumo,
 mba i ko wa.

19 I n ye ma been nuku kosuru ka been naane sariru ta koo bee noni so.

Saa ye sɔɔra i ko wa,
 kpa i gia ma gāa kōsuna i kua mi,
 ye i ka man deri,
 i n̄ maa man nasie.
 Nε, Gusunɔ wallu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Isireliba ba sāawa nge kuro

wi u kun naane mɔ

²⁰ Yinni Gusunɔ u nεε,
 saa yellun di, i tii yoru yara,
 i sugu ka yoni yi ba raa bεε doke kasuka.
 Ma i nεε, i n̄ maa kī i man yoru diiya.
 Ma i da gungunu wollo ka dāa kubenɔ
 i būnu gasirimɔ i sāmɔ.

²¹ Yellu, na bεεn bweseru duurawa
 nge resem dāa geeru te ta kpuro kere,
 adama tē, i kōsa i kua
 nge resem dāa te ta yina.

²² Baa i n̄ wobura ka werem mε mu gem durom mɔ,
 ka mε, ko na n bεεn disi yi waamawa.
 Nε, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

²³ Amɔna i ko kpī i siki i nεε,
 i n̄ tii disi koosi,
 i n̄ būu wi ba mɔ Baali sāwa.
 I bεεn naasun yira mεerio wowa sɔɔ.
 I de i wura ye i kua,
 bεε be i sāa nge yooyo niu
 ge ga bɔsu ga durɔbu kasu.

²⁴ Bεε be i sāa nge gbeeku keteku niu
 ge ga gɔburun dɔɔne mɔ.
 Gen yɔɔbun saa sɔɔ,
 ga ra n yɔɔkumawa,
 goo kun kpē u gu yɔrasia.
 Keteku dwaa ye ya gu kasu kpuro,
 ya ku ra wasire yu ka gu wa.
 Domi ya ra gu deemewa gen yɔɔbun saa sɔɔ.

²⁵ Bεε Isireliba, na nεε,
 i ku būnu gasiri sere bεεn baranu nu diira,
 kpa nim n̄ru gu bεε go.
 Adama i n̄ wure.
 Ma i nεε, n̄ n̄ koorɔ,
 domi niya i kī,
 i ko maa nu swīi i sāwa.

Ba koo Isireliba seeyasia

²⁶ Nge mε sekuru ta ra gbɛnɔ mwe
 b̄a n̄ n̄n̄ mwa subaru sɔɔ,
 nge meya bεε Isireliba ka bεεn sinambu
 ka bεεn wirugibu ka bεεn yāku kowobu
 ka Gusunon sɔmɔbu i ko i sekuru wa.
²⁷ Domi i būu dāru sokumɔ bεεn baaba,
 ma i maa kperu sokumɔ bεεn mεro.
 Wee bεε Isireliba kpuro i man biru kisi,
 i n̄ maa man mεerimɔ.

Adama ì n wāa wahala sɔɔ,
 i ra nɛɛwa, n seema n bɛɛ faaba ko.
 28 Bɛɛ Yudaba, bɛɛn bwāaroku ni i tii sekua
 nu ka bɛɛn wusu geeru nɛ mi,
 mana nu wāa.
 Nu seewo nu bɛɛ faaba ko wahalan saa sɔɔ
 nù n koo kpì.

29 Mban sōna i ka man sikirinamɔ.
 Wee bɛɛ kpuro i ñ ka man yōre.

30 Kam sɔɔra na bɛɛ sɛɛyasia.
 I ñ nɛn sɛɛyasia bi garisi gāanu.
 I Gusunɔn sɔmɔbu wɔri i go
 nge mɛ gbee sunɔ ga ra yaa wɔri gu go.

31 Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i tie, i nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio i nɔ.
 Na bɛɛ s̄aawewa nge tem mi gāanu ku ra kpì?
 Na bɛɛ s̄aawewa nge yam wōku nanumgiru?
 Mban sōna bɛɛ nɛn tɔmbu i gerumɔ i mɔ,
 i tii mɔ,
 i ñ gɔsiramamɔ nɛn mi.

32 Wɔndia u ra win bura yānu duari ro?
 Kurɔ kpao u ra win sɔnditia duari?
 Amɔna bɛɛ nɛn tɔmbu i ka man duari n ka tɛ mɛ,
 na ñ mam yen tɔnun geeru yɛ.

33 I durɔ dama bwisi mɔ sere kurɔ tanɔbu ba yi giamɔ bɛɛn min di.

34 Wee tɔn be ba ñ toren yɛm mu yiba bɛɛn yabeno
 be, be i ñ ka gāa kōsunu ganu mwe.

35 Ka mɛ, i tii sokumɔ be ba dɛɛre.
 Ma i mɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn mɔru yu bɛɛ doonari.
 Adama kon bɛɛ siribu soku yèn sɔ i mɔ, i ñ durum mɔ.

36 Mban sōna i sirene i ka swaa kɔsi.
 Egibitigiba koo bɛɛ sekuru doke
 nge mɛ Asirigiba bɛɛ kua.

37 Kpa i yari min di i n tuke.
 Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na be i naane s̄a mi yina.
 I ñ maa somiru garu wasi ben min di.

3

Isireliba

ba s̄aawa naane sarirugibu

1 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
 goo ù n win kurɔ yina,
 ma kurɔ wi, u da u durɔ goo sua,
 durɔ guro wi, u ra maa kurɔ wi naa de?
 Aawo. U n kua mɛ, ya koo win tem disi doke.
 Adama bɛɛ Isireliba, i kua mɛ.
 I da i bũu dabiru s̄aamɔ,
 ma i kī n maa bɛɛ mwaama.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

2 I seewo i mɛɛri guunu gia,
 kpa i wa nge guuru gara wāa tèn mi i ñ bũnu s̄awa.

Wee, i ra būnu kasu
 nge me kurɔ tanɔ u ra win kīnasibu kasu.
 I s̄aa nge Daarubu swaa dio be ba ra n tɔmbu mara swɛɛ sɔɔ.
 Ma i tem me disi doke beɛn būu gasiribu ka beɛn nuku kōsurun s̄ɔ.
³ Yen s̄ɔna gura kun t̄aramɔ
 bu sere nɛɛ, ya koo nɛ.
 Adama ka me,
 i būnu gasirimɔ i d̄ɔɔwa.
 Sekura kun beɛ m̄ɔ.
⁴ Wee t̄ɛ, i man n̄ɔguru suemɔ i m̄ɔ,
 i man n̄ɔguru m̄ɔ i gerumɔ
 nɛna na s̄aa beɛn baaba,
 i maa man kīwa saa beɛn piiburun di.
⁵ Ma i bikiamɔ,
 ko na n ka beɛ m̄ɔru s̄aawa sere ka baadommas̄ɔ?
 Beɛ Isireliba, yeniwa i ra n gerumɔ,
 adama i k̄ɔsa m̄ɔ i d̄ɔɔ
 nge m̄ɛn n̄ɔ i k̄i.

Yudaba ka Isireliba,

i de i ḡɔru ḡɔsia

⁶ Yudaban sina boko Yosiasin waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa u nɛɛ,
 a wa ye Isireliba ba m̄ɔ? Ba s̄aawa mem n̄ɔɔ sariba. Wee, ba da mi gungunu
 ka d̄aa kubenu w̄aa kpuro, ba būnu s̄aamɔ. ⁷ Ma nɛ, Yinni Gusunɔ na tii s̄ɔɔwa
 na nɛɛ, b̄a n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nen mi. Adama ba ñ wurame.
 Ben mero bisibu, Yudan bweseru te ta s̄aa nge kurɔ naane sarirugii, ben tii ba
 wa me. ⁸⁻¹⁰ Isireliba ba tem me disi doke ben būu gasiribun s̄ɔ ka ben sekuru
 sarirun s̄ɔ te baawure u gerumɔ. Ma ba būu s̄aamɔ kpenu ka d̄anun nuurɔ.
 Yen s̄ɔna na bu yina ma na bu yinabun tireru w̄ɛ. Ka me, na wa Yudaba ba ñ
 beɛrum kue. Ba d̄awa ba būnu gasira ben tii. Ba ñ wurame nen mi ka ben ḡɔru
 kpuro. Weesu s̄ɔɔra ba ȳɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄ɔɔwa u nɛɛ, baa me Isireliba ba s̄aa mem n̄ɔɔ
 sariba, ba sanɔ bo ka sere Yudaba. ¹² Yen s̄ɔ, a doo s̄ɔɔ ȳɛsan n̄am geu gia a
 Isireliba gari yini s̄ɔ a nɛɛ,
 bu wurama, na ñ ka bu n̄onu k̄ɔsu meɛrimɔ.

Domɔ na s̄aawa w̄ɔnw̄ɔndugii.

Na ku ra m̄ɔru ko n ka t̄ɛ.

¹³ Bu gesi ben durum wuro.

Bu wuro ma ba ñ ka man ȳɔre,
 nɛ, Gusunɔ ben Yinni.

Domɔ ba da ba būnu gasira d̄aa kubenɔ.

Ba yina bu nen gari swaa daki.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn t̄ambu

ba koo wurama win mi

¹⁴ Bu wurama nen mi, be, bii mem n̄ɔɔ sariba. Domɔ na s̄aawa ben Yinni. Kon
 be ba tie yarama wuu sin mi ba w̄aa kpuron di, baa ñ n t̄ɔn turon na, ñ kun me
 yiru. Kpa n ka bu wurama nen mi Siɔniɔ. ¹⁵ Saa ye sɔɔ, kon bu kparobu w̄ɛ be
 nen ḡɔru ga k̄i. Kpa bu bu kpara ka bwisi, ka laakari.

¹⁶ Ba koo marura bu d̄abia tem me sɔɔ. Sanam me sɔɔ, ba koo man gia. Ba ñ
 maa nen woodan kpakororun gari m̄ɔ. Goo kun maa ten bwisikunu m̄ɔ. Goo
 kun maa tu yaayamɔ u nɛɛ, mana ta w̄aa. Goo kun maa ten k̄ɔsire m̄ɔ. ¹⁷ Saa ye

sɔɔ, nɛn sina gɔna ya ko n wāawa Yerusalemuɔ. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu maa menna mi, nɛn yīsirun sɔ. Ba ñ maa ben bwisi kōsi swīimɔ. ¹⁸ Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Isireliba ba koo menna bu ko tia. Domi ba koo wurama sannu saa sɔɔ yēsan nɛm geu gian di. Kpa bu sina tem mɛ sɔɔ mɛ na ben baababa wē ba tubi di.

¹⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua na nɛɛ, kon daa bɛɛ Isireliba kowa nɛn bii kīnasibu, kpa n bɛɛ tem gem wē mɛ mu buram bo handunia yeni sɔɔ. Na raa tamaa i ko man sokuwa bɛɛn Baaba, kpa i ku maa man deri.

²⁰ Adama i man tɔnu kam kom kua nge mɛ kurɔ naane sarirugii u ra win durɔ kue. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹ Wee, nɔɔ gagu ga nɔɔra guuru wɔllɔ. Ase Isirelibara ba kuuki mɔ ba būnu kanamɔ, domi ben sanu sanusu kpuro su sankira, ba nɛ, Gusunɔ ben Yinni duari.

²² Bɛɛ, bii mɛm nɔɔ sariba, i wurama nɛn mi. Kon bɛɛ bɛɛn mɛm nɔɔbu sariru suuru kua. Ma Isireliba ba nɛɛ, Gusunɔ, wuna a sāa bɛɛn Yinni. Bɛɛ wee, wunen miya sa wee.

²³ Geema būu ni sa raa sāmɔ guunu wɔllɔ sa kuuki mɔ, nu sāawa weesu.

Adama Gusunɔ bɛɛn Yinni, wuna a sāa bɛɛ Isireliban faaba kowo.

²⁴ Wee, saa bɛɛn birun di sa waamɔ būu wi ba mɔ Baali, wiya u bɛɛn baababan gbean dīanu di kpuro, ka maa ben yāanu ka ben kɛtɛba ka sere ben bibu. Ma ba sekuru wa.

²⁵ Su kpuna sekuru sɔɔ kpa su bɛɛn bɛɛɛ sariru wukiri nge bekuru. Domi bɛɛ ka bɛɛn baababa sa wunɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni torari. Saa bɛɛn birun di n ka gisɔ girari sa ñ wunen gere wure.

4

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ Isireliba, i n kī i wurama nɛn mi, i ko kpī i wurama. I n bɛɛn būu sāaru deri, i ñ maa yaayaare mɔ,

² i n da bōre gem sɔɔ ka gōru dɛɛrɔ, i nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru, saa yera bwese tukunu nu koo domaru wa nɛn min di, kpa bu woo kana nɛn sɔ.

³ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na bɛɛ Yudaba ka Yerusalemugibu sɔɔmɔ na mɔ, i gbee kpaanu kasirio, i dāa dɔɔ go. I ku ra maa bɛɛn dīanu duure saki sɔɔ.

⁴ Geema, i bango sāa wasi sɔɔ. Adama n tiewa i man tii wē, kpa nɛn mɔru yu ku raa yabura nge dɔɔ, wi goo kun kpē u go, domi bɛɛn nuku kōsuru ta kpā.

Ba Yudaba wɔrima

⁵ Yeremi u nɛɛ,

i Yudaba sɔɔwɔ kpa i gb̄ara Yerusalemua.

I kɔba soowo tem mɛ kpuro sɔɔ.

I nɔɔgɪru suo ka dam i nɛɛ,

bu mɛnnama bu da wuu si su gb̄aranu ma sɔɔ.

⁶ Bu gidi b̄ara sueyo Sioni gia

bu duki yakuro bu ku ȳra.

Domi Gusunɔ u koo de kɔsa yu na

saa sɔɔ ȳɛsan nɔm geu gian di.

⁷ Yiberɛ be ba ra bwesenu kam koosie

ba seewa ben w̄aa yerun di nge gbee sunɔ

ge ga tii demiamɔ gen bweun di,

ba wee bu ka tem mɛ kam koosia.

Bɛɛ Yudaba, ba koo bɛɛn wusu kɔsuku

kpa su ko bansu.

⁸ I saaki sebuo nuku sankiranun sɔ

kpa i sw̄i i weeweenu ko,

domi Yinni Gusunɔn m̄aru kun sun doonarimɔ.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen tɔɔ te sɔɔ,

sina boko ka win sina asakpɔbu ba koo mwia kpana

kpa ȳaku kowobu bu bitɔ soora,

kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu nɔsu nɛnɛ,

¹⁰ bu nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ

na be, Yudaba ka Yerusalemugibu nɔni wɔkua

ye na nɛɛ, ba koo b̄ari yendu wa.

Wee t̄ɛ ba woburu sɔndi ben w̄inɔ.

Yiberɛba ba Yudaba sikerɛnɛ

¹¹ Saa ye sɔɔ, kon bu sɔ n nɛɛ,

wee, woo ga wee saa gb̄aburun guunun di,

gu ka nɛn tɔmbu Yudaba swee.

Woo ge, ga n̄ s̄aa fɛrɛ fɛrɛ

nge ge ba koo ka dobi sara.

¹² Ga ko n dam mɔwa.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gu sokusiamɔ.

T̄ɛwa kon bu siri.

¹³ Ma Yudaba ba nɛɛ,

gbera sun di, domi sa kam kua.

Wee, wi u koo sun kam koosia u s̄imɔ nge guru wiru.

Win tabu keke yi s̄aa nge guru woo.

Ma win dumi yi gunɔ bakeru s̄aabu kere.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Yerusalemugibu,

sere saa yerà i k̄i i n kɔsa bwisikumɔ.

I bɛɛn ḡorusu deerasio, kpa i faaba wa.

¹⁵ I swaa dakio gari yi ba ka na Danun tem di

ka Efaraimun guunun di

ba nɛɛ, kɔsa wee.

¹⁶ I ye bwesenu kpuro nɔɔsio.

Kpa i ye Yerusalemugibu sɔ i nɛɛ,

yiberɛba ba wee saa tontonden di.

Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki koosi.

17 Kpa bu Yerusalemu sikerena
 nge be ba gberu kōsu.
 Domi yen tōmbu ba man seesi.
 Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

18 Bεε Yudaba, geema wahala ya bεε nōni sōōwa sere bεen woo sōndo.
 Adama ya sāawa bεen kom kōsum ka bεen nuku kōsurun are.

Yeremi u wasikiramō

win tōmbun wahalan sō

19 Yeremi u neε,

nen nuki man wuririmō ma nen torōra kara.

Na ñ kpē n nōō mari wahala yenin sō.

Na tabun kōba nōōmō. Bu wee.

20 Ba sun nōōsiamō ma ba wuu dabinu kōsuka.

Tem me kpuro mu kam kobu dōōwa.

Subaru sōōra ba na ba bεen tabu kowobun kuu bekuruginu wukura.

Ma ba nu gura ba ka doona.

21 Sere domma na kon yiberεban gidi bōra waamō,

kpa na n kōban swīi nōōmō tāa tāa.

22 Ma Yinni Gusunō u neε,

wee, nen tōmbu ba ñ bwisi mō.

Meya ba ñ man yē.

Ba sāawa gari bakasu.

Ba kōsan kobun bwisi mō,

adama ba ñ gean kobu yē.

Kam kobu wee

23 Na tem mεera ma mu sāa bitam,

gāanu sari mēn wōlō.

Na maa wōllu mεera,

na deema yam bururam sari mi.

24 Na guunu mεera, na wa wee,

nu wōruma. Ma gungunu nu bāarimō.

25 Na maa mεera na wa wee,

tōnu sari tem sō.

Ma gunōsu su yarina kpuro.

26 Na tem mεera me mu raa sāa tem gem.

Na deema wee, mu kua tem saaram.

Ma wuu si su wāa mi, su wōruka.

Yinni Gusunōwa u ye kua win mōrun saabu.

27 Yinni Gusunō u neε,

u koo tem me gōsia tem saaram,

adama u maa neε,

u ñ derimō mu n sāa me ka baadommaa.

28 Yen sō, tem mu ko n gōō wooru sō,

kpa wōllu tu yam tīra.

Domi u himba yi kō, u ñ maa biru wurō.

29 Ye wusu kpuron tōmbu ba maasōbu ka ten towobun wōkinu nua,

yera ba duki yakikira kpuro.

Gaba wōriki dāa sōsō mā gaba dua kpee baaba sō.

Ba wuu si deri su kua bansu.

30 Wune Yerusalemu, buraru mba kaa maa tii kua.

Kaa tii beku wunōngiru kasuawa a dewe,

kpa a wuran saba sebe, kpa a kiro doke?

Kam sɔɔra kaa tii buraru kua.
Wee wunen kinasibu ba nun tusa
ba kasu bu nun go.

³¹ Na wuri ka weeweenu nɔɔmɔ
nge tan kurɔ wi u yiire u ki u win bii gbiikoo ma.
Ase Yerusalemun nɔɔwa ga nɔɔramɔ mi.
Ya wom gabamɔ, ya nɔma demie ya mɔ,
ya kam kuawa.
Wee yen yiberɛba ba ye sɛre, ya gɔɔ dɔɔ.

5

Yerusalemugibun toraru

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn swɛɛ kpuro swiyo.
I doo ka mi tamba ra mɛnne i kasu
i n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
ma u ra gem gere.
I n yɛro wa,
saa ye sɔɔra nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bɛɛn durum wɔka.

² Ma Yeremi u nɛɛ,
wee, ba ra n bɔrumɔ ba n mɔ,
ka Yinni Gusunɔn wāaru,
adama weesu sɔɔra ba bɔri yi mɔ.

³ Yinni, n n wi u gem swii, wiya a kasu?
Wee, a bu sura adama ba nun atafiiru kua.
A bu nɔni sɔɔwa, adama ka mɛ, ba n gāanu gie.
Ben gɔru ga bɔbiawa nge kperu.
Ba yina bu wurama wunen mi.

⁴ Ma na nɛɛ, ba sɔawa nge bibu,
ba mɔwa nge gari bakasu.
Domi ba n wunen swɛɛ yɛ,
ba n maa wunen woodaba yɛ.

⁵ Kon gɔsira n da be ba bukuren mi,
kpa n ka bu gari ko.
Domi be, ba wunen swɛɛ yɛ,
ba maa wunen woodaba yɛ.
Wee, ben tii ba nun yina
nge yāa te ta wɛɛ yina
ma ta yi kasuka.

⁶ Yen sɔna bā n dua dāa sɔɔwɔ,
gbee sinansu su ra bu go.
Bā n dua yakasɔ,
gbeeku bɔnu nu ra bu go.
Ma musuku gbeeku ga ra bu yɔɔru bwɛɛye
ben wuun gbāraran kɔnnɔwɔ,
be ba yara min di,
gu ka bu sɛre gu kasuku.
Domi ben toranu nu dabia.
Ben naane sariru ta kpā.

⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
mban sɔna kon nɛn tɔmbun durum wɔka.
Domi wee, ba man deri
ma ba bɔrumɔ ka bɔnun yi sinu.

Na bu debia,
adama būna ba ka arukawani bøkua
ba nu gasirimō.

⁸ Ba sāawa nge dum dweε yi yi deba
yi wuri mō yi kurōbu gire.
Nge meya ba ra n ben berusebun kurōbu naa gire,
ba n kpeeki mō.

⁹ Mban sōna na n ko n bwese teni mōru kōsie,
kpa n tu seeyasia yenin sō.

¹⁰ Ne, Yinni Gusunō,
kon bu yiberεba surema,
be, be ba sāa nge nen resem gbaaru.
Ba koo ten kara sura
kpa bu ten dāa kāasi bōori yi yi n sāa negii.
Adama ba n gbaa te kam koosiamō kpuro.

¹¹ Meya kon ko domi Isireliba ka Yudaba
ba n ka ne turo yōre.
Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹² Yinni Gusunō u neε,
Isireliba ba man siki
ba neε, na n dam gam mō.
Kōsa kun maa bu deemamō.
Ba n tabu wasi,
ba n maa gōōru wasi.

¹³ Nen sōmōbun gari yi maa sāawa nge wom dirum.
Ben goo ku ra bu gari gee sō.
Ba maa gerumō ba mō,
sōmō ben gari yi wōri ben tii sō.

¹⁴ Yen sō, ne, Gusunō, wōllu ka tem Yinni,
na neε, ye ba ka gerua me,
wee, nen gari yi ko n sāa nge dōō wunε Yeremin nōō sō,
kpa nen tōn be, ba n sāa nge dāa ye dōō wī, u koo mwa.

¹⁵ Tē beε nen tōmbu, Isireliba,
kon beε bweseru garu surema tontonden di.
Bwese te, ta dam mō
ta raa maa wāawa saa yellun di.
I n maa ten barum nōōmō.

¹⁶ Ba sāawa tabu durōbu be kpuro.
Ben sēεnun saabu,
gonu ra n yibawa sikā.

¹⁷ Bwese te, ta koo beεn dīanu kam koosia,
ka beεn bibu, ka beεn yaa sabenu, ka beεn dāa marum,
kpa bu beεn wuu si su gbāranu mō tabu wōri,
bu kōsuku,
si sō beεn yīyōbu wāa.

¹⁸ Adama yen tōō te, n n beε kpuro kon kam koosia. ¹⁹ Tē Yeremi, bā n
neε, mban sōna ne, Gusunō ben Yinni na bu yenin bweseru kuamme, kaa bu
wisiwa a neε, ba man deri ba ka tōn tukobun būnu na ben temō ba sāamō. Nge
meya ben tii ba koo da bu tōn tukobu sā tem tukumō.

Gusunō u win tōmbu kirō mō

²⁰ Yinni Gusunō u neε,

i Yakɔbun bweseru sɔɔwɔ,
 be, be ba s̄aa Yudaba, i n̄e,
 21 bu swaa dakio ye na bu s̄ɔmɔ.
 Ba s̄aawa nge wɔkɔbu, ba n̄ bwisi mɔ.
 Ba n̄ni mɔ, adama ba n̄ yam waamɔ.
 Ba swasu mɔ, adama ba n̄ gari nɔɔmɔ.
 22 Ba n̄ koo man nasia?
 Ba n̄ koo diiri n̄en wuswaaɔ?
 N̄ena na dera yani seeri yi nim wɔkun nim gunua.
 Ma na n̄e, mu n̄ maa saramɔ
 mi na m̄en nɔɔ bura yeru yi mi.
 Miya mu ko n w̄aa sere ka baadomm̄aa.
 Baa m̄e nim kurenu nu ra se, nu n̄ dam mɔ.
 Baa m̄e nu ra w̄aki, mu ku ra gam de.
 23 Adama be, n̄en t̄ambu, ba s̄aawa m̄em nɔɔ sariba.
 Ba ra ka man m̄aru ko kpa bu man deri.
 24 Ba ku ra tii s̄ bu n̄e,
 bu n̄e, Yinni Gusunɔ nasia,
 n̄e wi na ra bu gura w̄ɛ
 w̄ɔɔ ka w̄ɔɔ yen saa s̄ɔɔ,
 kpa n maa saa yi bu ka d̄ianu ḡɛ.
 25 Ba n ȳe ma ben durum ka ben toranun s̄na
 ba ku ra maa doma ten bweseru wa.
 26 Domi ben suunu s̄ɔɔ t̄an k̄soba w̄aa.
 Ba ra t̄ambu ȳeri beriewa bu ka bu mw̄eeri
 nge be ba ra gunɔsu taa yinue.
 27 Takiwa ya ra n yiba ben ȳenusɔ,
 nge m̄e gunɔ taason gunɔ diru
 ta ra n gunɔsu yiba.
 Nge m̄eya ba kuura ma ba dam kua.
 28 Ba d̄ia geenu di ma ba b̄oria.
 Ba ra k̄sa kowa yu banda.
 Ba ku ra ka gobeku yine, n̄ kun m̄e s̄aro.
 Ba ku ra bu ben gem w̄ɛ.
 Kpa ben tii ba n kuuramɔ.
 29 Mban s̄na na n̄ kon bwese teni m̄aru k̄sie,
 kpa n bu seeyasia yenin s̄ɔ.
 30 Wee, n̄en t̄amba ḡaa k̄sunu m̄ɔ tem m̄e s̄ɔɔ.
 31 Ben s̄am̄ɔbu ba gari weesugii m̄ɔ.
 Ma ȳaku kowobu ba ben tiin arufaani kasu.
 Ma n̄en t̄ambu ba bu yen dam k̄ɛmɔ.
 Sanam m̄e kpuro ya koo n̄aru ko, am̄ona ba koo ko.

6

Yiberɛba ba Yerusalemu tarusi

1 B̄e Benyam̄eɛba,
 i duki yakuro Yerusalemun di.
 I k̄ɔba soowo Tekoaa.
 I ȳireru koowo B̄eti Haker̄emuɔ.
 Domi n̄ni sw̄aa bakaru ka kam kobu sisi,
 saa s̄ɔɔ ȳɛsan n̄m geu gian di.
 2 Ba koo Yerusalemu, wuu burɔ ge k̄suku.

3 Wee, tamba ye wɔrim wee
 nge kparobu ka ben yaa sabenu.
 Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena.
 Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win tabu kowobu.
 4 Ba kuuki mɔ̄ ba mɔ̄,
 i de su se sɔ̄ sɔ̄ gbāara su wuu ge wɔri.
 Adama tɛ sɔ̄ kp̄a, yam maa t̄iramɔ̄.
 5 N n mɛn na, i de su se wɔkuru
 su da su gen dii geenu kɔsuku.
 6 Ma Yinni Gusunɔ̄ u bu sɔ̄wa u nɛɛ,
 bu dāa bɔ̄ario kp̄a bu ka ye sasanu gira
 bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye sɛɛyasia
 yɛn sɔ̄ yen tamba dam dɔrenamɔ̄.
 7 Nge mɛ dɔkɔ ya ra nim swi mu n kokumɔ̄,
 nge meya Yerusalemugibun nuku kɔsuru
 ta ra n sɔ̄siramɔ̄.
 Daa bɔ̄ɔbɔya ka kam kobun kookoosun gariya
 yi ra n nɔ̄ramɔ̄ mi.
 Na ra n waamɔ̄ baadomma
 ba tambu nɔ̄ni sɔ̄mɔ̄ ba bu mɛɛra mɔ̄.
 8 N n mɛn na, bɛɛ Yerusalemugibu,
 i nɛn sɔ̄siru laakari koowo,
 kp̄a n ku ra nɛn tii gawa saa bɛɛn min di
 n bɛɛn tem kam koosia.

Isireliba

ba kua mem nɔ̄bu sariba

9 Gusunɔ̄, wɔllu ka tem Yinni, u Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ,
 ba koo Isireli be ba tie gura mam mam
 nge mɛ ba ra dāa binu sɔ̄ri
 ba kun gāanu deri.

10 Ma Yeremi u wisa u nɛɛ,
 wara kon gari sɔ̄, kp̄a n n̄n kirɔ̄ ko.
 Wara koo man swaa daki.
 Wee, ba swaa tau. Ba n̄ kp̄ɛ bu laakari ko.
 Ben mi, wunɛ Yinni Gusunɔ̄n gari
 yi ra bu sekuru kowa.
 Ba ku ra kā bu yi nɔ̄.

11 Yinni Gusunɔ̄,
 wee, na ka tɔn be mɔ̄ru mɔ̄ wunen sɔ̄.
 Na kp̄ana n tii nɛnɛ.

Ma Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ,
 a de mɔ̄ru ye a man kuammɛ mi,
 yu wɔri bibu sɔ̄ be ba dweemɔ̄ dāa saanɔ̄,
 ka sere maa aluwaaasiban wuunu sɔ̄.
 Domi kurɔ̄bu ka durɔ̄bu ka tɔkɔnu,
 kpurowa ba koo gura bu ka doona.

12 Kp̄a ben yɛnusu su ko gabugisu
 ka ben gbea ka ben kurɔ̄bu.
 Domi kon tem mɛ kpuron tambu nen dam sɔ̄si.
 Nɛ, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

13 Domi saa bwɛɛbwɛɛbun di sere ka damgibɔ̄,
 ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire.
 Nɛn sɔ̄mɔ̄bu ka yāku kowobun tii,

ba ra n weesu m̀d̀wa.

¹⁴ Ba ra n nen t̄mbun wahala atafiruru s̄awa,
ba n m̀d̀, alafia w̄a,
adama alafia gaa sari.

¹⁵ N weenεwa sekuru ta n bu m̀d̀,
k̄sa ye ba m̀n s̄,
adama ba n̄ sekuru m̀.
Ba n̄ mam wure ma ba tore.
Yen s̄na ba koo w̄ruma bu gbi.
Ba koo fukura bu w̄ruku
d̄ma te kon bu seeyasia.

Ne, Yinni Gusunεwa na yeni kpuro gerua.

¹⁶ Yinni Gusunε u win t̄mbu s̄εwa u neε,
i seewo i swεε m̄εri
i been yellun swaa bura ye kasu i sw̄i,
kpa i wa i n w̄a b̄ri yendu s̄ε.
Adama ba wisa ba neε,
sa n̄ ye sw̄im̄.

¹⁷ Gusunε u neε,
na b̄ε k̄sobu w̄
i ka ben k̄ban sw̄i swaa daki.
Adama ba wisa ba neε,
sa n̄ swaa dakim̄.

¹⁸ Yen s̄, u neε, b̄ε bwese ni nu tie,
i swaa dakio i n̄ ye ya koo nen t̄mbu deema.

¹⁹ B̄ε temgibu, i waawo.
Wee kon nen t̄mbu k̄sa sure.
Yera ya ko n s̄a ben bwisikunun are.
Dom̄ ba n̄ nen gari swaa daki,
ma ba nen woodaba gema.

²⁰ Na n̄ ben turare ye ya wee Seban di
n̄ kun m̄ε d̄a kiku nubu duroruguu
ge ba ka na saa tontonden din bukata m̄ε s̄arun s̄.
Na n̄ ben ȳaku d̄ε m̄waararuginu k̄i.
M̄ya ben ȳaku ni nu tie, nu n̄ maa man w̄rem̄.

²¹ Yen s̄na kon bu sokurata dokea,
kpa baababa ka ben bibu,
t̄nu maa ka win b̄r̄
bu sokura mi bu gbi.

Ba koo Isireliba w̄rima

²² Yinni Gusunε u neε,
wee bweseru gara sisi
saa s̄ε ȳsan n̄m geu gian di
mi n̄ toma.

Bwese ten t̄mbu ba dam m̄.

²³ Ba t̄nnu ka yaasi neni.
Ba nuki sosu, ba n̄ w̄n̄w̄ndu m̄.
Ma ba kukirim̄ nge nim w̄kun nim.
Ba ȳεwa dumi w̄ll̄,
ma ba ȳε sw̄εε sw̄εε, ba tabun s̄εru s̄a
bu ka wunε Yerusalemu w̄ri, wunε wi a s̄a Sīni.

²⁴ Yerusalemugiba neε,
ye sa ben labaari nua,

yera beɛn ɔ̃ma dwiia.
 Sa wurura nge tɔn kuro
 wi u yiire u k̄i u ma.

²⁵ Goo u ku raa yari u da swɛɛɔ.
 Goo ku raa maa yari u da yakasɔ.
 Domi yiberɛba ba wāa mi,
 ba ben takobiba nɛni.
 Tɔmba berum soore baama.

²⁶ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ nɛn tɔmbu, i saaki pɔra sɛkeo
 kpa i tii torom wisi nuku sankiranun s̄ɔ.
 Bɛɛn baawure u ɔ̃ɔ sw̄iyo
 nge wi u win bii teeruru bia.
 I wuri koowo ka nɔni ȳiresu.
 Domi wi u koo bɛɛ kpeerasia
 u koo bɛɛ wɔriwa subaru s̄ɔɔ.

Isireliba ba swaa tau

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wunɛ Yeremi, na nun yi a ka nɛn tɔmbu sɔwa
 nge mɛ seko u ra sii geesu sɔwe,
 kpa a ka ben daa ɔ̃a.

²⁸ Ma Yeremi u nɛɛ,
 tɔn be, ba s̄awa wee kowobu ka mɛm nɔɔ sariba.
 Ba bɔɔbuwa nge sisu. Be kpuro ba sankirewa.

²⁹ B̄a n sisu ka pɛɛrum d̄ɔɔ doke ba wure,
 ye kpuro ya ra yandewa,
 kpa pɛɛrum mɛ, mu sii si sɔwa.
 Adama kam sɔɔra ba Isireliba sɔwa.

Ben tɔn k̄sɔbu ba n̄ wunaramɔ,
³⁰ ma ba bu sokumɔ sii si su n̄ gea s̄aa.
 Domi Yinni Gusunɔ u bu biru kisi.

Yeremi u waasu m̄ɔ

*Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ
 (I maa mɛɛrio 26:1-19)*

7

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ² a doo a ȳra nɛn s̄aa yerun kɔnnɔwɔ a nɛɛ, yenɛwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, be Yudaba, be, be ba ra gesi du saa kɔnnɔ minin di bu ka man s̄a, bu swaa dakio bu nɔ. ³ Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua na nɛɛ, bu ben sanu sanusu ka ben daa k̄sɔ. Saa yera kon de ba n wāa tem mɛ s̄ɔɔ. ⁴ Bu ku ben naane doke dii teni s̄ɔɔ ba n m̄ɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn s̄aa yera mi! ⁵ B̄a n ben sanu sanusu ka ben daa k̄sɔ, ma ba gea kuanammɛ, ⁶ ma ba kun sɔbu ka ɔ̃minibu ka gobekuba dam d̄ɔremɔ, ma ba kun maa tɔnu wi u kun ɔ̃anun kuen yem yarimɔ, ma ba kun b̄unu s̄aamɔ ni nu koo de bu kam ko, ⁷ saa yera kon de ba n wāa tem mɛ s̄ɔɔ mɛ na ben baababa w̄ɛ, ba n m̄ɔ sere ka baadommas.

⁸ Adama wee gari weesugiiya ba naane s̄aa yi yi n̄ arufaani ɔ̃aa m̄ɔ. ⁹ Ba ra n ɔ̃benimɔ, ba ra n tɔmbu goomɔ, ba ra n sakararu m̄ɔ, kpa ba n nɔɔ mwɛɛ weesuginu m̄ɔ, kpa ba n b̄uu wi ba m̄ɔ Baali turare d̄ɔɔ dokeammɛ, kpa ba n maa b̄uu s̄aarun m̄ɔ te ba ku ra raa ko. ¹⁰ K̄sɔ yiniwa ba ra n m̄ɔ, kpa bu sere na bu ȳra dii t̄ɛn mi ba ra man s̄a ba n m̄ɔ, sa yakiaara yiberɛban nɔman di. ¹¹ Ba

tamaa dii tèn mi ba ra man sã ta sãawa gbenɔbun wãa yeru? Domi mesuma na waamɔ.

¹² N n mɛn na, bu doo Siloɔ bu yam mi na raa gɔsa bu ka man sã mɛeri. Kpa bu wa nge mɛ na mu kua nɛn tɛmbu Isireliban daa kɔsan sɔ. ¹³ Tɛ, yèn sɔ ba kookoo sinin bweseru kua, ma na bu gerusi kpeetin sari adama ba n̄ man swaa daki, na bu soka ma ba n̄ man wurari, ¹⁴ yen sɔna kon nɛn sãa yee tɛ sɔɔ ba ben naanɛ doke ka tem mɛ na be ka ben baababa wɛ kam koosia nge mɛ na Silo kua. ¹⁵ Kon bu gira bu tonda nɛn wuswaan di nge mɛ na ben mero bisibu Isireliba gira.

Gusunɔ u Yeremi

kanaru yina Yudaban sɔ

¹⁶ Wunɛ Yeremi, a ku man suuru kana Yudaban sɔ. A ku bu kanaru garu kua. Domi na n̄ nun swaa dakimɔ. ¹⁷ A n̄ waamɔwa ye ba mɔ Yudaban wuu marosɔ ka sere Yerusalemun swɛɛ sɔɔ? ¹⁸ Bibu ba dãa guramɔ bũu yãkunun sɔ. Ma ben baababa ba ka ye dɔɔ sɔrumɔ bũu sãa yena. Tɔn kurɔba pɛɛ som burimɔ bu ka kiranu ko ni ba koo ka bũu wi ba mɔ Asitaate ka sere maa bũnu ganu sã, kpa bu ka man torari. ¹⁹ Adama ka gem, n̄ n̄ nɛ ba torarimɔ, beya ba tii sekuru dokemɔ.

²⁰ Yen sɔna na nɛɛ, kon de nɛn mɔru yu wɔri nɛn sãa yee te sɔɔ, ka tɛmbu sɔɔ, ka yaa sabenu sɔɔ, ka dãaɔ ka sere maa dɛnanu sɔɔ. Nɛn mɔru ye, ya ko n̄ gbisimɔwa, ya n̄ suremɔ.

Yudaban mɛm nɔɔbu sariru

²¹ Wee ye nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na gerua na nɛɛ, i ra yãkunu ko n̄n sukum i ra di, ka yãku dɔɔ mwaararuginu, adama n̄ buram bo i ni kpuro menna i bɛɛyam di. ²² Domi na n̄ bɛɛn baababa yãkuru garu yiire dɔma te na bu yara saa Egibitin di. ²³ Ye na bu yiire yera, bu nɛn gari nɔɔwɔ, kpa na n̄ sãa ben Yinni, kpa be, ba n̄ maa sãa nɛn tɛmbu. Bu nɛn wooda kpuro swĩyɔ ye na bu wɛ, kpa ben wãaru tu wɛra. ²⁴ Adama ba n̄ swaa tem kpĩ bu nɛn gari nɔ. Ben tiin gɔru kɪra ba swĩi, ma ben daa kɔsa ya sosi. ²⁵ Saa dɔma tɛn di bɛɛn baababa ba yara Egibitin di sere n̄ ka gisɔ girari, na ra n̄ bɛɛ nɛn somɔbu gɔriammɛwa saa baayere. ²⁶ Adama i swaa taaya i n̄ man swaa daki. Ma i kɔsa kua n̄ kere ye bɛɛn baababa ba kua.

²⁷ Wunɛ Yeremi, à n̄ yeniba kpuro gerua, ba n̄ nun swaa dakimɔ. À n̄ maa bu soka, ba n̄ nun wurarimɔ. ²⁸ Ka mɛ, a bu sɔwɔ a nɛɛ, ba sãawa bwese te ta ku ra Gusunɔ ten Yinnin gari nɔ. Tora tee teya ba ra n̄ mɔ baa ù n̄ bu sɛɛyasia. Gem ku ra n̄ maa wãa ben nɔsɔ.

Durum ye Yudaba ba kua

Bɛni Hinɔmun wɔwɔ

²⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Yudaba bu ben seri buro bu kɔ
yi yi sɔɔsimɔ ma ba sãa nɛgibu.
Bu yɔwɔ guuru wɔllɔ,
kpa bu gɔɔ swĩ.
Wee ba nɛn mɔru seeya,
ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba kɔsa kua nɛn nɔni sɔɔ. Ba ka bũnu dua diru mi ba ra man sã, ba tu disi doke. ³¹ Ma ba bũu turanu bana Tofetiɔ, Bɛni Hinɔmun wɔwɔ bu ka ben bibu yãku dɔɔ mwaararuginu ko mi, yãku n̄n bweseru na n̄ mam gɔru doke n̄ bu sɔ bu ko.

³² Yen sōna tōnu ganu sisi nì sɔɔ ba ñ maa wɔwa ye sokumɔ Tofeti ñ kun me Beni Hinamu. Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. Miya ba koo tambu sike yèn sɔ ayeru maa sari gam. ³³ Gunɔsu ka yee yi koo tɔn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari. ³⁴ Kon de Yerusalemu ka Yudaban wusu su mari sɔɔ sɔɔ, ba ñ maa nuku doɓun kuuki mɔ wuu si sɔɔ. Meya ba ñ maa kurɔ kpaarun womusu nɔmɔ mi. Domi tem me, mu koo kowa bansu.

8

¹ Yinni Gusunɔ u nee, yen tɔɔ te, ba koo Yudaban sinambu ka ben asakpɔɓun kukunu sikia sikirun di ka ben yaku kowobuginu ka ben sɔmɔbuginu ka sere maa Yerusalemun tɔmbuginu. ² Sɔɔ sɔɔ, nu ko n sɔɔ soore. Wɔkuru kpa nu n waa suru ka kperin tarum sɔɔ. Ba ñ maa nu guramɔ bu sike. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ. Domi sɔɔ ka suru ka kperi yiya ba raa kɔa ma ba yiira ba yi sawa. ³ Be ba koo tiara be, Yuda daa kɔsagii be sɔɔ, mi na bu yarinasia kpuro, gɔɔwa ba ko n kɔi n kere waaaru. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yudaban bwisikunu

kun asansi mɔ

⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nee, a nen tambu bikio a nee, tɔnu ù n wɔruma, u ku ra se?

Goo ù n gera win swaan di, u ku ra wurame?

⁵ N n men na, mban sōna nen tambu Yudaba

ba swaa kɔsa swii ba dɔɔ.

Ba yɔrariwa dim dim ben weesu sɔɔ

ba n būnu sāmɔ.

Ba ñ kɔi bu gɔsirama nen mi.

⁶ Na yɔ sɛɛ na bu swaa daki ka laakari.

Ba gari gerumɔ yi yi ñ asansi gaa mɔ.

Ben goo kun gɔru gɔsiamɔ win nuku kɔsurun di,

u nee, mban sōna u yeni mɔ.

Be kpuro ba ben tiin swaa swiwa

nge duma ye ya waa tabu sɔɔ.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku

nu ye saa ye n weene nu si

ka saa ye n weene nu wurama nin waa yerɔ.

Adama nen tambu ba ñ nen wooda ye

ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nee,

amɔna ba koo ka kpɔi bu nee ba bwisi mɔ.

Beya ba ne Gusunɔn wooda mɔ.

Domi be ba wooda ye yorua, ba ye gɔsiawa.

⁹ Wee bwisigiba ne, Yinni Gusunɔn gari gema.

Ma ba yiberɛba yina mwaara

ba waa biti ka sekuru sɔɔ.

N n men na, bwisi yirɔ ba maa mɔ.

¹⁰ Yen sōna ne, Yinni Gusunɔ,

kon de yiberɛba bu ben kurɔbu ka ben gbea mwɛeri.

Domi saa ben bwɛɛbwɛɛbu di

n ka girari ben dangibo,

ben tii tiin arufaanwa ba ra n naa gire ka taki.

Nen sɔmɔbu ka yaku kowobu, weesa ba ra n mɔ.

11 Ba ra n nen tɔmbun wahala atafiiru s̄awa,
ba n m̄, alafia w̄a,
adama alafia gaa sari.

12 N weenɛwa sekuru tu bu mwa k̄sa ye ba m̄n s̄.
Adama sekura ku ra bu mwɛ bu tuka.
Ba ku ra maa ben toranu tubu.
Yen s̄na ba koo w̄ruma bu gbi
d̄ma te kon bu seɣyasia.
Nɛ, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Yinni Gusun̄ ka win tɔmbu

13 Yinni Gusun̄ u nɛɛ,
gbaa wuko u ra win d̄ianu ḡɛwa u menna.
Adama wee, na k̄i n nen d̄ianu menna Isireliban mi,
ma na deema ba s̄awa nge resɛm
n̄ kun mɛ nge figie ye ya wurusu d̄ella
ya n̄ binu m̄.
Yen s̄na kon bu deri swaa sarobun s̄.

14 Yudaba ba nɛɛ,
mban s̄na sa s̄ mini.
I de su menna
kpa su da wuu si su gb̄aranu m̄n mi,
sa n ḡɔ mara.
Dom̄i Gusun̄ beɛɛn Yinni u yiwa su gbi.
U koo sun nim d̄ɛɛgim n̄rusia,
ȳn s̄ sa n̄n torari.

15 Wee, sa tamaa w̄ara koo k̄si,
adama ya n̄ koore.
Sa tamaa saa gaa wee ȳ s̄ɔ beɛɛn n̄ni sw̄aru
ta koo kpe,
adama nandaba bu sun deema.

16 Wee sa yiberɛban dumin w̄kinu n̄ɔm̄ Danun bera gia.
Ma yi wuri m̄, yi tem kpuro neni mu diirim̄.
Yiberɛ be, ba d̄ianu guram̄ ba gbea mwaam̄,
ka sere Yerusalemu ka yen tɔmbu.

17 Adama Yinni Gusun̄ u wisa u nɛɛ,
na n̄ daa beɛ s̄ɔwa mɛ ro?
Wee kon beɛ weɛ d̄ɛɛgii kparema
yi yi n̄ dobo dobogibun gari n̄ɔm̄.
Yi koo beɛ dw̄ɛwa.

Yeremin nuki sankira

18 Yeremi u nɛɛ,
nen nuki sankira nen tɔmbun wahalan s̄.
Na k̄i n tii nukuru yemiasia,
adama ya n̄ koor̄.

19 Wee, na nen tɔmbun weeweenu n̄ɔm̄ baaman di.
Ba m̄, Yinni Gusun̄ u sariwa Siɔniɔ?
Yen sun̄ u n̄ maa w̄awa mi?
Ma Yinni Gusun̄ u wisa u nɛɛ,
mban s̄na ba nen m̄ru seeya
ba b̄nu s̄am̄ nin bw̄arokunu
ba waama t̄n tukobun min di.

20 Ma Yeremi u nɛɛ,
saa ye sa raa ȳiȳo su faaba wa,

ya doona nge gēebun saa.

Wee, sa ñ faaba wa.

²¹ Nēn tambu ba nōni sōore.

Ben nōni swāa te, ta man bōkana.

Na nande, na nuki sankire.

²² Tibu sariwa Galadiō?

Dokotoro goo sariwa mi?

Nge mban sōna Isireliban bosu kun kpeemō.

²³ Nēn wiru tà n daa nim yiba

ma nēn nōni yi sāa nge bwii,
kon daa wuri kowa sōo sōo ka wōkuru
nēn tōn be ba gun sō.

9

Bwese weesugiru

¹ Yeremi u nēe,

nà n daa kuru mō gbaburō, kon daa dawa ten mi,
n nēn tambu deri na n ka bu tondinē.

Domi be kpuro ba sāawa nge sakara kowobu.

Ma ba kua naanē sarirugibu.

² Yinni Gusunō u gerua u nēe,

ba ra n nōo dēerawa bu ka weesu ko.

Ba ku ra tem mē kpare dee dee gem sōo,

sere ka weesu.

Wee siya su kua ben dam.

Ba ra n nuku kōsuru mōwa ba n dōo.

Mēya ba ku ra nē, Yinni Gusunō wure.

³ Baawure u ra n win kpaasi taki dimōwa.

Ba ñ naanē mōsinē.

Ba ra n kōrumōtōnu kuanammēwa,

kpa ba n weesu sōonamō.

⁴ Kpa ba n nōni wōkunamō.

Ba ku ra gem sōone,

kpa ba n ben nōo dēerimō bu ka weesu ko.

Mēya ba ra n mēerimō nge mē ba koo ka kōsa ko.

⁵ Ba ra tii wē kōsan kobu ka weesu sōo

sere ba yina bu man wura.

⁶ Nē, Gusunō, wōllu ka tem Yinni, na nēe,

wee, kon bu sōwa n ben laakari mēeri.

Domi na ñ yē ye kon ka nēn tōn beni ko

ben nuku kōsurun sō.

⁷ Wee, tōn ben yara ya sāawa nge sēe dēeguu

ge ga ra go.

Weesa ba ra n mō,

kpa ba n ben berusebu bōri yēndun gari sōomō.

Adama ben gōruo, yina ba ra n bu bērie.

⁸ Yeniban sō, kon bu sēyasia

kpa n bu mōru kōsie.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Wuri ka swīn sanam

⁹ Yeremi u nēe,

kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare swīiya.

Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi,
 ba ku ra maa yaa sabenun wuri nɔ mi.
 Ma gunɔsu ka gbeeku yee yi duki yakikira min di.
 Gāanu kun maa wāa mi.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nee,
 u koo de Yerusalemu yu ko bansu,
 kpa yu ko gbeeku bɔnun wāa yeru.
 Meya u koo maa de Yudaban wusu su ko bansu.

¹¹ Wara u bwisi mɔ u ka ye tubusia.
 Yinni Gusunɔ ù n ka yēro gari kua,
 u geruo yèn sɔ tem me, mu kua bansu
 mi goo ku ra maa sare.

¹² Yinni Gusunɔ u maa nee, yeni ya koorawa yèn sɔ nen tɔmbu ba nen
 woodaba deri ye na bu wē, ma ba ñ nen gere wure, ba ñ ka ye sɔmburu kue.

¹³ Ma ba ben tiin kīru swī ba būu wi ba mɔ Baali sāwa nge me ben baababa ba
 bu sɔsi. ¹⁴ Yen sōna ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ, na
 nee, wee, kon bu dāa kiku gagu* ge ga sosu diisia, kpa n bu nim me mu dēe mɔ
 nɔrusia. ¹⁵ Kpa n de bu yarina bu da bwese tukunun suunu sɔɔ, mi be ka ben
 baababa ba ñ daa yē. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu bu kam koosia mam
 mam. ¹⁶ Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yeremi u nee,
 i doo i tɔn kurɔ be ba ra gɔɔ swī kasuma.
 I doo i yen goniba sokuma

¹⁷ bu na fuuku bu sun gɔɔ wuri kua,
 kpa besen nɔni yīresu su koku.

¹⁸ Domi wuri nɔra Siɔniɔ.
 Ba mɔ, wee, ba sun gura,
 seku bakara sun deema.
 N kua tilasi su ka besen tem deri.
 Wee ba besen yenusu kɔsuka.

¹⁹ Bee kurɔbu, i Yinni Gusunɔn gari nɔwɔ.
 Kpa i swaa daki i nɔ ye u gerumɔ.
 I been wɔndiaba wuri sɔsio,
 i gɔɔ wuri sɔsinɔ.

²⁰ Domi gɔɔ u sun kāasi saa fenɛntin di,
 ma u dua sere sina kpaarɔ.
 Meya u maa bii be ba bɔsu swee sɔɔ goomɔ,
 ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi menne kpuro.

²¹ Yinni Gusunɔ u nee,
 tɔmba koo wɔruku bu gbisuku,
 kpa ben gonu nu n terie yakasɔ nge naa bisu,
 ñ kun me nge dobi yi yi gea yina ba deri gberɔ.
 Ba ñ maa yi suamɔ.

À n kī a n bwisi gee mɔ,

a Gusunɔ gio

²² Yen sɔ, bwisigii u ku woo kana win bwisin sɔ.
 Damgii u ku maa woo kana win dam sɔ.

Meya dukiagii u ku woo kana win dukian sɔ.

²³ Adama wi u kī u woo kana,

* **9:14** dāa kiku gagu - Dāa kiku gera ba ra soku abusenti.

u woo kanɔ yèn sɔ̄ u bwisi mɔ̄ u ka man tubu,
 ma u yē ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ̄.
 Na s̄awa naanegii wi u ra siri dee dee,
 kpa u de durom mu n w̄a tem sɔ̄.
 Tɔn benin bwesera ba ra man w̄ere.
 Nε, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

Kirɔ̄

Yuu be ba n̄ Gusunɔ̄ yēn s̄ɔ̄

²⁴ Wee t̄oru gara sisi t̄e sɔ̄ kon bu kam koosia be ba bango mɔ̄ wasi sɔ̄ ma
 ba ku ra n̄n arukawani yibie. ²⁵ Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka Edɔmuba, ka
 Amɔniba, ka Mɔabuba, ka be ba ra ben wii baarun seri k̄oni, ka sere be ba w̄a
 gbaburɔ̄. Domi bwese tuku ni kpuro ka mam Isireliban tii, ba s̄awa bango
 sariba ben ḡorusɔ̄.

10

B̄unu ka Yinni Gusunɔ̄

¹ Bεε Isireliba, i swaa dakio i nɔ̄ ye Yinni Gusunɔ̄ u bεε s̄ɔ̄mɔ̄. U nεε,
² i ku bwese tukunun yira sw̄i.
 I ku wurura w̄allun ȳire nin s̄ɔ̄,
 ni bwese tukunu n̄n wa,
 nu ra nande.
³ Domi bwese nin s̄aru ta s̄awa kam dirum.
 Nu ra sewa nu da d̄aa s̄ɔ̄wɔ̄ nu d̄aa bura.
 Kpa d̄aa d̄ako u ka ye bw̄aroku ko.
⁴ Kpa bu gu buraru kua,
 bu gu sii geesu ka wura pote.
 Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,
 gu ku ka w̄aruman s̄ɔ̄.
⁵ Bw̄arokunu nu ra n s̄awa
 nge nare ye ba ra ko gberɔ̄.
 Nu n̄ gari m̄ɔ̄, ba ra n̄ nu s̄ɔ̄wawa,
 domi nu n̄ kp̄ε nu ka tii s̄i.
 Yen s̄ɔ̄, i ku nin b̄erum ko.
 Nu n̄ kp̄ε nu bεε k̄ɔ̄sa n̄ kun mε gea kua.
⁶ Ma Yeremi u Gusunɔ̄ siara u nεε,
 Yinni Gusunɔ̄, a kp̄a.
 Goo sari wi u ka nun weene.
 Ma a ȳisuru yara wunen dam saabu.
⁷ Wuna a s̄a bwesenu kpuron sina boko.
 Wara u n̄ koo nun nasia.
 Wuna a yiiko kpuro mɔ̄.
 Bwesenu kpuron bwisigibu sɔ̄,
 goo sari wi u ka nun weene.
⁸ Be kpuro ba n̄ bwisi mɔ̄.
 Ben ȳeru ta s̄awa kam.
 Domi d̄ara ba ra d̄aku ba n̄ s̄amɔ̄.
⁹ Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na Taasisin di,
 n̄ kun mε wura ye ya wee Ufasin di,
 kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wunɔ̄mgiru sebusia.
 Yeba kpuro ya s̄awa t̄onun n̄man s̄amburu.
¹⁰ Adama wunε Yinni Gusunɔ̄,
 a s̄awa Yinni, wuna n̄ weene bu s̄a.

A wāawa. Kaa n maa bandu diiwa sere ka baadommaa.
 Wunen mōru yà n seewa,
 tem mu ra yīiriwa,
 kpa bwesenu kpuro nu kpana nu yōra wunen wuswaa.

¹¹ BEE bwese tukunu, i swaa dakio i nɔ, been būu ni, nu ñ wòllu ka tem taka kua. Nin tii nu koo kam kowa mam mam.

¹² Yinni Gusunɔwa u tem taka kua
 ka win dam, ka win yēru,
 ma u wòllu teria ka win bwisi.

¹³ Wiya u ra de bukɔ gu se wòllɔ,
 kpa u woo seeyama saa gen wāa yerun di,
 kpa guru winu nu nim kpaasina,
 kpa guru maakinu nu kōora, kpa gura yu ne.

¹⁴ Tɔnu ù n ye kpuro mēera, u ra biti soorewa.
 Sekuru ta ra maa sekobu mwewa
 bà n ben bwāaroku ni wa.

Domi nu ñ kpē nu ko mē, nu ñ wēsiaru mɔ.

¹⁵ Ba nu kuawa bu ka tambu nɔni wōke.
 Nu ñ sāa gāanu. Nu koo kam ko sōo teeru,
 dɔma te Yinni Gusunɔ u koo nu siri.

¹⁶ Gusunɔ, Isireliban Yinni u ñ sāa nge ni.

Domi wiya u kpuro taka kua.
 Wiya u sāa win tɔmbun arumani.
 Win yīsira Gusunɔ, wòllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wɔrumaa

ya turuku kua

¹⁷ Yeremi u nee,
 bee Yerusalemugibu, wee, yiberε ba bee tarusi.
 I seewo i been yānu kpaasina.

¹⁸ Domi Yinni Gusunɔ u nee,
 u koo de yiberε be, bu bee wɔri,
 kpa bu bee gura bu ka bee da mi n toma.

¹⁹ Yerusalemugibu ba wuri wɔri ba mɔ,
 sa kam kua. Wee, besen bosu kpēa,
 besen nɔni swāara banda.

Sa raa nee, kōsa yà n sun deema,
 sa ko kpī su ye ma.

²⁰ Adama besen dia ya wɔruka.
 Yen wēε kpuro kasikira.
 Ma ba besen bibu gura kpuro.
 Goo sari wi u koo maa besen wuu seeya.

²¹ Yera Yeremi u nee,
 been kparobu ba kua gari bakasu.
 Ba ñ Yinni Gusunɔ kasu.
 Yen sōna ba ñ kuure,
 ma bee kpuro i yarina.

²² Wee damu gagu ga nɔɔramɔ.
 Tɔn dabira wee saa sōo yēsɔn nɔm geu gian di,
 bu ka Yudaban wusu kpeerasia,
 kpa su ko gbeeku bōnun wāa yeru.

Yeremi u kanaru mɔ

ka win tɔmbun yĩsiru

²³ Yinni Gusunɔ, na yē
ma tɔnu kun kpē u win tii kpara
nge mɛ n weenɛ.
Goo sari wi u koo kpī u win tii swaa gea sure.

²⁴ Yinni Gusunɔ, a man seeyasio saka sɔɔ,
n kun ka mɔru, kpa a ku ra man kam koosia.

²⁵ A wunen mɔru sureo
bwese ni nu ñ nun mem nɔɔwammɛn mi,
ni, ni nu ñ nun sɔamɔ.
Domi nu wunen tɔmbu Yakɔbun bweseru kpeerasiamɔ,
nu ben tem bansu koosiamɔ.

11

Isireliba ba Yinni Gusunɔn

arukawani kusia

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa. U nɛɛ, ² a nen arukawanin gari nɔɔwɔ, kpa a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔ a nɛɛ, ³ nɛ, Yinni Gusunɔ, na gerua na nɛɛ, bɔruruwa wi u yina u nen arukawani yenin gari nɔ, ⁴ ye na raa ka bɛɛn baababa bɔkua sanam mɛ na bu yara Egibitin di mi ba raa nɔni sɔɔre too. Miya na bu sɔɔwa na nɛɛ, bu nen gari swaa dakio, kpa bu ko ye na bu sɔɔwa. Saa ye sɔɔra ba ko n sɔa nen tɔmbu, kpa na n maa sɔa ben Yinni. ⁵ Nge meya kon ka nen nɔɔ mwɛɛru yibia te na bɛɛn baababa kua na nɛɛ, kon bu tem wē mē sɔɔ tim ka bom mu kokumɔ. Tem meya i waamɔ gisɔ.

Ma Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, ami.

⁶ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a gari yini geruo Yudaban wusu kpuro sɔɔ ka Yerusalemun nukurun swɛɛ kpuro sɔɔ, a nɛɛ, bu nen arukawanin gari swaa dakio kpa bu yi mem nɔɔwa. ⁷ Saa dɔma tɛn di na ben baababa yarama Egibitin di sere ka gisɔ, na ra n bu sɔɔmɔwa bu de bu man mem nɔɔwa.

⁸ Adama ba ñ nen gari yi swaa daki, bu sere yi mem nɔɔwa. Ben baawure u win tiin gɔru kɪru swiwa. Ma na dera bɔri yin gari yi waa arukawani ye sɔɔ, yi bu di.

⁹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, wee Yudaba ka Yerusalemugibu ba nɔɔ tia kua. ¹⁰ Ba wura ben baababan yira sɔɔ, be, be ba yina bu nen gari swaa daki. Ma ba ka bɔnu arukawani bɔkua ba nu sɔamɔ. Isireliba ka Yudaba ba nen arukawani ye kusia ye na ka ben baababa bɔkua.

¹¹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de kɔsa yu bu wɔri. Ba ñ yariɔ kɔsa yen min di. Ba koo man nɔɔguru sue adama na ñ bu swaa dakimɔ. ¹² Yudaba ka Yerusalemugibu ba koo da bu bɔnu soku ni ba yɔkunu koosimɔ. Adama bɔnu ni, nu ñ bu faaba mɔ wahalan saa sɔɔ. ¹³ Bɛɛ Yudaba, nge mɛ bɛɛn wusu su geeru nɛ, nge meya bɛɛn bɔnu nu geeru nɛ. Nge mɛ Yerusalemun swɛɛ yi geeru nɛ, nge meya yen sɔa yenu nu geeru nɛ, mi i ra bɔnu wi ba mɔ Baali sɔ. ¹⁴ Adama wunɛ Yeremi, a ku kanaru ko tɔn ben sɔ. Domi baa ba n man soka ben wahalan saa sɔɔ, na ñ bu wurarimɔ.

Isireliba ba sɔa nge dɔa

te ta ñ maa arufaani mɔ

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
bɛɛ nen tɔn be na kɪ,
mɔba i kasu nen sɔa yero.
Domi murafitira i ra n mɔ.
I tamaa kon maa bɛɛn yɔkunu mwa,

kpa i kun maa nɔni sɔɔre?
I tɔmaa kon de i yari wahalan di?

¹⁶ Yellu i sɔa nge nen dɔa geeru,
te ta kpare ta maa bii geenu marumɔ.

Adama tɛ kon dɔa te ka ten kɔasi kpuro dɔɔ mɛni subaru sɔɔ.

¹⁷ Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na raa bɛɛ gira nge dɔa. Nena kon de
kɔsa yu bɛɛ deema bɛɛ Isireliba ka bɛɛ Yudaba, kɔsa ye i kua i ka nen mɔru
seeyan sɔ. Domi i bɔu wi ba mɔ Baali yɔkunu koosimo.

Yeremin yɛnugibu

ba nɔn seesi

¹⁸ Yinni Gusunɔ u man sɔɔsi ye nen tɔmbu ba man bɔkuammɛ. U man ben
sanu sanusu sɔɔsi. ¹⁹ Na raa bu naanɛ sɔawa nge yɔa te ba ka dɔɔ bu go. Na n
yɛ kɔsa ba man bwisikusimɔ, ba mɔ, bu de bu dɔa te sura ka ten marum. Bu tu
wuna wasobun suunu sɔɔn di kpa bu ku maa ten yɔsiru nɔ.

²⁰ Adama wunɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
a sɔawa wi u ra siri dee dee.

Wuna a tɔnun gɔru ka win bwisikunu yɛ.

Wuna na nen weeweenu nɔmu sɔndia.

Na marawa n wa mɔru ye kaa bu kɔsia.

²¹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee ye u koo Anatɔtugibu kua, be, be ba kasu bu
nen wɔaru wuna ba mɔ, n ku Gusunɔn gari gere ka win yɔsiru. Nɔ n maa yɔna,
ba koo man go. ²² Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo bu mɔru kɔsia.
Ben aluwaasiba ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa ben bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu bu
gbi gɔɔrun sɔ. ²³ Domi u koo Anatɔtugibu nɔni swɔaru kpɛɛwa wɔɔ gɛ sɔɔ u koo
bu mɔru kɔsia kpa goo kun tiare be sɔɔ.

12

Yeremi

u Yinni Gusunɔ gari bikiamɔ

¹ Yinni Gusunɔ, a sɔawa gemgii baadomma,
na n kpɛ n nun siribu soku.

Adama ka mɛ, na kɔi n nun gɔanu bikia
wunen gem mɛ sɔɔ.

Ye na bikiamɔ wee.

Mban sɔna durumgii wɔaru ta ra n kuuramɔ.

Mban sɔna a ra de be ba n nun naanɛ sɔa

ba n wɔa bɔri yendu sɔɔ.

² Wuna a bu duura nge dɔru, ma ba nuuru kua,
ba kpɛa ba binu marumɔ.

Meya wunen gari ra n wɔa ben nɔwɔ.

Adama yi n wɔa ben gɔruɔ.

³ Yinni Gusunɔ, a man yɛ.

A man waamɔ ma a nen gɔru wɛɛra,

a wa ma ga wɔa ka wunɛ.

A tɔn kɔsɔ be wunɔ nge yɔa ni ba ra mwe bu sake.

A bu sɔɔru koowo a yi

tɔɔ te ba koo tɔmbu gon sɔ.

⁴ Sere saa yerɔ kaa n dera bɛɛn tem mu n wɔa nuku sankiranu sɔɔ. Wee
yakasu kpuro gberama, ma gbeeku yeɛ ka gunɔsu gbimɔ bɛɛn tem mɛn tɔn
kɔsobun sɔ. Domi ba gerumɔ ba mɔ, a n ben sanu sanusu waamɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

Yeremi,

à n ka naasugibu duka m̀, ma a bu kpana, a wasira, am̀na kaa ka kp̄i a ka dumigibu duka da.

À n b̀ri yendu m̀ sanam me tem mu alafia m̀ t̀na, am̀na kaa ko Yuudenin daaru t̀ n nim yiba ta yarimo.

⁶ Domi wunen mero bisibu ka wunen yenugibu ba nun naane sarirun kom kuamme. Wee ba nun n̄ogiru suem̄ biru. A ku bu naane ko, baa b̀ n nun gari dori s̄om̄.

Yinni Gusun̄

u win t̄mbu deri

⁷ Yinni Gusun̄ u nee, na nen s̄a yeru deri. Na nen t̄mbu biru kisi, be, be ba s̄a nen arumani. Wee be, be na k̄i mi, na bu yibereba n̄omu s̄andia.

⁸ Domi ba man seesi nge gbee sun̄ ge ga kukirim̄ d̄a s̄ow̄.

Yen s̄ona na n̄ maa bu k̄i nge yellu.

⁹ Ba kua nge gun̄ ge gun̄su gasu su kasu su di. Kon gbeeku yee kpuro soku yi na yi di.

¹⁰ Yibere dabiru ba na nen t̄mbun tem̄ ba mu sank̄a, nge me yaa sabenu nu ra gberun d̄ianu sanku.

Tem me, mu raa w̄a, adama ba n̄ ḡanu deri mi.

¹¹ Ba tem me gosia nge tem saaram. Wee mu s̄are nge t̄nu wi u ḡo sum̄ u nuki sankire. Tem me kpuro mu kam kua.

Goo sari wi u men weeweenu kua. ¹² Ka guunun wii kpiir̄o kpuro yibereba ba ȳowawa. Na dera tabu bu tem me kpuro wukiri.

Goo sari wi u w̄a b̀ri yendu s̄o. ¹³ Wee ba d̄ianu duura, ma s̄aki kpia. Ba tii wahala kua kam.

Sekura ba ḡa ne, Yinni Gusun̄on m̄arun s̄o.

N̄o mwee te Yinni Gusun̄

u bwese ni nu ka Isireliba sikerene kua

¹⁴ Yinni Gusun̄ u nee, bwese ni nu ka Isireliba sikerene, nu s̄awa t̄n k̄sobu. Nu tem me mwa me ne, Yinni Gusun̄ na Isireliba w̄e mu n s̄a ben tubi. Wee ye na gerum̄ bwese nin s̄o. Na nee, kon nu wuka saa nin tem di, kpa n Yudaba wuna nin suunu s̄on di. ¹⁵ Adama sanam me na nu wuka na kpa, kon maa nin w̄onw̄ondu ko kpa n de nin baatere tu wura ten tem̄ me ta tubi di. ¹⁶ Geema ba raa nen t̄mbu s̄osi bu b̄re ka b̄u wi ba m̀ Baalin ȳisuru, adama b̀ n ḡru gosia, ba m̀ nge me n weene nen t̄mbu bu ko, kpa ba n b̄rum̄ ba n m̀, ka ne, Yinni Gusun̄on w̄aru. Saa yera kon de bu sina ka nuku dobu nen t̄mbun suunu s̄o. ¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man mem̄ n̄owa, kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia. Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

13

Kpaka ye ba kua

ka w̄e damgi

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛ, Yeremi, n doo n kpaka dwe kpa n ye sɛka pɔraɔ, adama n ku ye doke nim sɔɔ. 2 Ma na kpaka ye dwa na sɛka pɔraɔ nge mɛ u man sɔɔwa. 3 Ma Yinni Gusunɔ u kɔam nɛɛ, 4 n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba mɔ Efaratiɔ kpa n ye here mi, kpee wɔru gagu sɔɔ. 5 Ma na seewa na da na ye berua mi, nge mɛ u gerua. 6 Ye n tɛ, u maa nɛɛ, n wuro Efarati mi, kpa n kpaka ye suama ye u raa nɛɛ, n bere mi. 7 Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya sankira ya n̄ maa garu koorɔ.

8 Yera Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, 9 nge mɛya u koo Yudaba ka Yerusalemugibun tii suabu kpeerasia. 10 U nɛɛ, ba s̄awa tɔn k̄sobu, ba ku ra wure bu win gari nɔ. Ben ḡru k̄run gariya ba ra n ȳrari, kpa ba n b̄nu yirammɛ ba n s̄amɔ. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya n̄ maa garu koorɔ mi. 11 Nge mɛ ba ra kpaka s̄ke pɔraɔ, nge mɛya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua u tii s̄eke ba n ka s̄a win tɔmbu, ba n win ȳsiru sɔɔwa, ba n s̄a win buraru, kpa tamba n n̄n siaramɔ ben s̄. Adama ba n̄ win gari wure. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔn mɔru

12 Yinni Gusunɔ u nɛ, Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, n doo n nɛn tɔmbu Isireliba s̄ ma wi, ben Yinni, u gerua u nɛɛ, tam bw̄ara w̄awa tam s̄. Adama b̄ n wisa ba nɛɛ, ba yɛ mɛ. 13 Saa yera kon bu s̄ n nɛɛ, mɛsuma wi, Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo de win mɔru yu ko nge tam mɛ mu koo Yerusalemun tɔmbu kpuro go, ka sinam be ba s̄ Dafidin sina ḡna sɔɔ, ka ȳku kowobu, ka win s̄mɔbu, tem mɛn tɔmbu kpuro gesi. 14 Kpa bu soona bu k̄sukuna, baaba ka bii, u n̄ ben goon wɔnwɔndu m̄. Ḡanu maa sari ni nu koo n̄n ȳrasia sere u ka be kpuro go.

Yinni Gusunɔ u tɔmbu

kirɔ m̄ ben tii suabun s̄

15 Bɛɛ, Isireliba,
i swaa dakio i nɔ, ye na gerumɔ.
I ku maa tii sua,
domi Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ gari m̄.

16 I Gusunɔ bɛɛn Yinni bɛɛɛ wɛɛyɔ
u sere ka yam w̄kuru na
te ta koo de i sokukira guunu w̄llɔ.
Mɛya i yam bururam mara,
adama u koo de mu t̄ira mam mam
kpa mu ḡsia yam w̄ku bakaru
nge te ta w̄a ḡribun w̄a yerɔ.

17 I kun gari yi swaa daki,
kon da n swi b̄kuɔ bɛɛn tii sua bin s̄.
Kon n̄ni ȳresu yari n banda.

Domi ba koo bɛɛ Yinni Gusunɔn tɔmbu yoru mwɛeri
bu ka da tem tukumɔ.

18 Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,
n sina boko ka win mero sɔɔwɔ n nɛɛ,
bu sinɔ temɔ domi ben sina furɔsu wɔruka
si su s̄a ben buraru.

19 Wee, wuu si su w̄a s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru gia Negebuɔ,
sin tɔmba doona kpuro,
ma wuu si, su ken̄ua.
Goo sari wi u koo maa su ken̄ia,
domi ba sin tɔmbu Yudaba gura kpuro sem

ba ka doona tem tukuma.

Ba Yerusalemun beere wuna

²⁰ Wune Yerusalemu, a nani seeyo a wa,
wee, wunen yiberɛba ba wee sɔɔ yɛsan nam geu gian di.
Mana tɔn be na raa nun nɔmu sɔndia ba waa,
bɛn sɔ a raa beere ma.

²¹ Be ba raa nun sokuma yinni,
ba n nun seeyasiabu na, mba kaa gere.
Saa ye sɔɔra wuriribu bu koo nun deema
nge tɔn kuro wi u yiire u ki u ma.

²² Kaa tii bikia gɔruo a nee, mban sɔna yeni ya nun deema.
Wunen tora dabinun sɔna ba wunen bekuru pota ka dam
ba nun sekuru doke.

²³ Etiopigii u koo kpɛ u win wasin gona kɔsi?
Musuku gbeeku ga koo maa kpɛ gu gen sansun bausu kɔsi?
Aawo.

Nge meya beɛ be i kɔsan doone ma,
i n kpɛ i gea ko.

²⁴ Yen sɔ, kon beɛ yarinasiawa
nge me woo ga ra yakasu yarinasiɛ gɔbabura.

²⁵ Wune, Yerusalemu,
yɛn sɔ a ne, Yinni Gusuno duari,
ma a wunen naane doke weesu sɔɔ,
wee ye na nun yiye.

²⁶ Kon wunen bekuru gɔɔɔ
kpa bu wunen tereru wa.

²⁷ Na waama sakararu ka kuuki yi a mɔ,
sanam me a bɛnu gasirimɔ a sɔamɔ guunu wɔllo ka yakasa.
Ya sɔawa gaa kɔsunu nen nani sɔɔ.
Yen sɔ, wune Yerusalemu, kaa kam ko a kun tii deerasie.
Saa yerɔ a mara, a ka tii deerasia.

14

Nim gɔɔo bakaru

¹ Sanam me nim gɔɔra waa, Yinni Gusuno u Yeremi sɔɔwa u nee,

² Yudaba ba gɔɔo wooru sɔ.
Goo maa sari ben wuu marosun kɔnnɔsɔ.
Wee ba wɔruka temɔ ba nuki sankire.

Ma Yerusalemugibu ba nɔɔguru sue ba faaba kanama.

³ Damgibu ba bwɛɛbwɛɛbu gɔrimɔ bu nim kasuma.
Adama ba n dɔkɔ da ba ku ra nim wa.
Ba ra gɔsiramɛwa ka koto gɔɔɔɔɔ,
kpa seku bakaru ta n bu mɔ, ba n wuswaa gaaɔnu wukiri.

⁴ Tem mu besikira yɛn sɔ gura kun nɛmɔ.
Ma sekura gɔɔɔ wukobu mɔ ba wuswaa gaaɔnu wukiri.

⁵ Yaka bekusu sari.
Batuma sɔɔra nɛnnu ra ma
kpa nu doona nu binu deri.

⁶ Wee gbeeku ketekunu nu waa guunu wɔllo,
nu wom gabirimɔ nge gbeeku bɔnu.
Nin nani tonda yɛn sɔ yakasu sari.

⁷ Yudaba ba gerumɔ ba mɔ,

baa mɛ sa taarɛ mɔ bɛsɛn durum sɔ,
 Yinni Gusunɔ, a sun somiɔ wunɛn yĩsirun bɛrɛn sɔ.
 Wee sa kua mɛm nɔɔ sariba, ma sa nun torari.
 8 Wunɛ wi bɛsɛ Isireliba sa naanɛ sɔa,
 wuna a ra sun faaba ko wahalan saa sɔɔ.
 Mban sɔna kaa n sɔa nge sɔɔ wi u sarɔ bɛsɛn temɔ
 u kpuna wɔku teeru tɔna.
 9 Mban sɔna kaa n sɔa nge wi ba wɔri subaru sɔɔ,
 n̄ kun mɛ nge tabu durɔ wi u kpana u sun faaba ko,
 a sere wɔa bɛsɛn suunu sɔɔ.
 Yinni Gusunɔ, ma sa wunɛn yĩsiru sɔɔwa,
 a ku sun deri.

10 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua win tɔmbun sɔ. U nɛɛ, ba ra kɔ ba n yaayaare mɔ. Ba ku ra kpĩ bu sina bu tii nɛnɛ. Ba n̄ maa n̄n wɛremɔ. U ben durum yaaye. Yen sɔna u bu sɛɛyasiamɔ.

11 Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a ku tɔn be kanaru kua n ka bu gea kua. 12 Domi baa b̄a n̄ nɔɔ bɔkua, na n̄ ben kanaru nɔɔmɔ. B̄a n̄ maa yaku d̄ɔɔ mwaararuginu ka k̄ɛnu ganu kua, na n̄ nu mwaamɔ. Kon de bu gbiwa ḡɔɔrun s̄ɔ ka k̄ɛsi k̄ɛsi bararun s̄ɔ ka maa tabu sɔɔ.

13 Ma Yeremi u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee wunɛn sɔmɔbu ba wunɛn tɔmbu sɔmɔ ba mɔ, ba n̄ tabu wasi. Ḡɔɔra kun maa duɔ ben temɔ. Kaa de ba n̄ wɔawa b̄ari yendu sɔɔ ka toro sindu.

14 Yinni Gusunɔ u maa n̄n sɔɔwa u nɛɛ, weesa ba gerumɔ ka nɛn yĩsiru. Na n̄ bu gare, na n̄ bu wooda gaa wɛ. Mɛya na n̄ maa bu gari gɛɛ sɔɔwa. K̄asinu ka sian gari ka ben ḡɔrusun gari yi ba gerumɔ, ye kpuro weesa. 15 Yen s̄ɔ, sɔmɔ be na n̄ gare mi, ba ka tɔmbu sɔmɔ ba mɔ, ba n̄ tabu wasi ben temɔ, ḡɔɔra kun duɔ mi, kon de bu gbi tabu sɔɔ, ka ḡɔɔrun s̄ɔ. 16 Kpa tɔn be ba maa weesun gari sɔmɔ mi, ba n̄ wɔruka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ ḡɔɔ te, ka taa bin s̄ɔ. Ba n̄ goo wasi wi u koo bu sike, be ka ben kurɔbu ka bibu. Kon de ben nuku k̄asuru tu wɔriwa ben tii sɔɔ.

17 Yeremi u nɛɛ, Gusunɔ u man sɔɔwa n̄ tɔn be s̄ɔ n̄ nɛɛ, nɛn n̄ni yĩresu su kokumɔ bururu ka yoka, su n̄ ȳre.

Domi wahala baka ya nɛn tɔmbu deema.
 Ba bu so ba mɛɛra kua.

18 N̄a n̄ yara na da yakasɔ,
 na ra tɔn be ba go tabu sɔɔn gonu wawa nu kpĩ.
 N̄a n̄ maa wurama wuuɔ,
 kpa n̄ deema tɔmba barɔ ḡɔɔrun saabu.
 Gusunɔn sɔmɔbu ka yaku kowobu
 ba ra n̄ den sirenɛwa tem mɛ sɔɔ.
 Ba n̄ ȳɛ ye ba mɔ.

Isireliba ba Yinni Gusunɔ

suuru kanamɔ

19 Yinni Gusunɔ,
 a bɛsɛ Yudaba biru kisiwa mam mam?
 A sun b̄wɛra yarawa?
 Mban sɔna a sun sɛɛyasiamɔ a mɛɛra mɔ
 ye ya n̄ bekuramɔ.
 Sa b̄ari yendu mara, adama sa n̄ tu wa.
 Sa mara a sun bekia, adama n̄ni sw̄aru s̄ɔra sa w̄a.
 20 Yinni Gusunɔ, sa durum kua wunɛn mi.

Sa tuba ma nuku kōsura sa kua, beɛ ka beɛn baababa.

²¹ A wunen arukawani yaayo ye a ka sun bōkua.

Wunen yisirun sō, a ku sun gēm.

A ku maa Yerusalemu fune wīa

mi a wunen sina gōna yiikogia yii.

²² Būu goo sari wi u koo kpī u gura neesia,

wollun tii, ta ñ kpē tu gura neesia.

Gusunō beɛn Yinni, wuna a ra de gura yu ne.

Wuna sa maa naane sāa. Domi wuna a ra ye kpuro ko.

15

¹ Yinni Gusunō u Yeremi sōwa u nee, na ñ nen tōmbu Yudaba wōnwōndu kuamme, baa Mōwisi ka Samueli bā n na nen mi, bu ka man suuru kana ben sō. Kon bu sōwa n nee, bu doonō nen wuswaan di. ² Bā n maa wune Yeremi bikia ba nee, mana ba koo da, kpa a bu wisi a nee, ba koo gbiwa.

Gaba koo ben yaron gōo gbi, gōo wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi tabu sōo, gōo wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi gōorun sō, gōo wiya koo bu sua.

Kpa bu maa gabu yoru mwēeri, yoo tera ba koo di.

³ Kon de kēsīnu nne yu bu deema. Ba koo gbi tabu sōo, kpa bōnu nu ben gonu gēeri, kpa gbeeku yeɛ ka gunōsu bu di mam mam. ⁴ Biti ka beɛrum koo bwese tukunu mwa bā n wa ye ya bu deema, ye Yudan sina boko Manase Esekiasin bii u kuan sō kpuro Yerusalemu.

Yinni Gusunō

u koo Yudaba seeyasia

⁵ Saa ye sōo, Yerusalemu, wara u koo wunen wōnwōndu wa.

Wara u koo nun wanyo kua.

Wara u koo na u bikia ye n nun mō.

⁶ Wee a man deri, ma a biru wura.

Yen sō, kon nun nōma doke n nun kpeerasia.

Domi na wasira ka baadomman wōnwōn te na nun kuamme.

⁷ Kon nen tōn be sarawa nge dobi

wusun gbāra kōnnōso.

Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam koosia.

Domi ba yina bu ben swēe kōsi deri.

⁸ Kon de ben gōminibu bu yani seeri dabiru kera

yi yi wāa nim wōkun goorō.

Kon de yiberēba bu na

bu ben aluwaasiban merobu wōri sōo sōo gbāara.

Kpa nuku sankiraru ka beɛrum ben mero be deema subaru sōo.

⁹ Wi ba raa beere wēemō

yēn sō u bii tōn durōbu nōba yiru mara

u wasikiramō.

U koo mam gbiwa sekum ka seku bakaru.

Be ba tie, kon de yiberēba bu bu gowa tabu sōo.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yeremi u Yinni Gusunō

weeweenu koosimō

¹⁰ Yeremi u nee,

nɛn mɛro, mban sɔna a man mara.
 Wee na kua bɔruro.
 Domi nɛn sɔna tem mɛn tɔmbu kpuro
 ba sikirinamɔ ba sannamɔ.
 Na n goon mi gɔanu bɔkure,
 na n maa goo gɔanu bɔkure.
 Adama ka mɛ, ba man bɔrusimɔwa kpuro.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 kon nun yakia wunɛn gean sɔ,
 kpa n nun wunɛn yiberɛba kamia
 wahala ka nuku sankiranun saa.
¹² Goo kun kpɛ u sisu bɔɔku,
 si su wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
 ka sere maa sii gandu.

¹³ Kon de yiberɛba bu na
 bu tem mɛn arumani kpuro gura
 nɛn tɔmbun durum sɔ ye ba kua tem mɛ kpuro sɔɔ.
¹⁴ Kon de bu ben yiberɛba sɔ tem tukumɔ mi ba n yɛ.
 Domi nɛn mɔru seewawa be sɔɔ nge dɔɔ.

¹⁵ Yera Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ,
 a kpuro yɛ.

A man yaayo. A ku man duari.
 A be ba man nɔni sɔɔmɔ mɔru kɔsio.
 A ku man go, wune wi a suuru mɔ.
 A yɛ ma wunɛn sɔna na sekuru sɔɔwa.

¹⁶ Wunɛn gari kpurowa na swaa daki.
 Ma na yi doke gɔruɔ.
 Yiya yi man nuku dobu wɛ.
 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
 a n yɛ ma wunɛn yisira na sɔɔwa.

¹⁷ Mɛya na n wure n sina ka tɔn yaa kasikiobu
 su ka nuku dobu ko sannu.
 Na tii gɔwawa na sɔ nɛ turo,
 domi a dera nɛn mɔru seewa.

¹⁸ Yinni Gusunɔ,
 mban sɔna na wahala mɔ sere ka tɛ.
 Mban sɔna ya sɔa nge boo wi u ku ra kpe.
 Yinni, kaa n man sɔawewa nge bwia ye ya n naane mɔ,
 n kun mɛ nge daa te ta ra nim kpe?

¹⁹ Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u nɛɛ,
 à n gɔsirama nɛn mi,
 kon de a maa ko nɛn sɔm kowo.
 A n wura a mɛm saarinu deri
 kpa a gari arufaaniigii gere,
 kon maa nɛn gari doke wunɛn nɔɔwɔ.
 N n mɔ wuna kaa gɔsira ben mi,
 beya n weene bu wurama wunɛn mi.

²⁰ Kon de a n dam mɔ
 nge gbɔra te ba kua ka sii gandu.
 Ba koo ka nun tabu ko,
 adama ba n nun kamiamɔ.
 Domi ko na n ka nun wɔa n nun faaba ko.

²¹ Kon nun yakia tɔn kɔsobun nɔman di.
 Kpa n nun wɔra be ba nuki sosun nɔman di.

Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

16

Gusunə u yina

Yeremi u kurə sua

¹ Yinni Gusunə u Yeremi səwə u nee, ² a ku kurə sua, kpa a ku bibu ma tem mini. ³ Wee ye ya koo bii be ba koo marura tem me səw deema, ka ben merobu ka ben tundobu. ⁴ Barara ta koo bu go. Ba n̄ bu gəw swīyammē. Ba n̄ maa bu sikumə, ba n̄ maa ben gəw wooru sinamə. Goo kun tii muririmə, goo kun maa kənimə ben gəw nuku sankiranun s̄. ⁷ B̄n tamba gu mi, ba n̄ goo wasi wi u koo ka bu dīanu naawa u ka bu nukuru yemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu tam naawa u ka bu dam kē, baa n̄ n̄ ben meron na u gu, n̄ kun me, ben tundo.

⁵ Yinni Gusunə u maa nee, a ku du diru mi ba gəw wooru s̄ a ka bu duura. Domi na nen b̄ri yendu wuna tən ben min di. Na n̄ ben kīru mə, meya na n̄ maa ben wənwəndu m̄. ⁶ Damgibu ka bw̄ebw̄ēebu ba koo gbiwa. Ba n̄ bu sikumə, ba n̄ maa ben gəw wooru sinamə. Goo kun tii muririmə, goo kun maa kənimə ben gəw nuku sankiranun s̄. ⁷ B̄n tamba gu mi, ba n̄ goo wasi wi u koo ka bu dīanu naawa u ka bu nukuru yemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu tam naawa u ka bu dam kē, baa n̄ n̄ ben meron na u gu, n̄ kun me, ben tundo.

⁸ Yinni Gusunə u maa Yeremi səwə u nee, yenu mi ba t̄w baka dim m̄, a ku du mi, i di i n̄ ka be sannu. ⁹ Domi ne, Gusunə Isireliban Yinni, ne wi na wəllu ka tem m̄, na kon yam min nuku dobu kpeerasia beən n̄ni biru. Ba n̄ maa nuku dobut womusu ka be ba suanamən n̄ḡiru n̄w̄m̄ mi.

¹⁰ Sanam me kaa tən be gari yi n̄w̄sia, ba koo nun bikia bu nee, mban s̄na ne, Yinni Gusunə na bu n̄ni swāa tenin bweserun gari s̄w̄m̄. Mba ba ne, Gusunə ben Yinni torari. ¹¹ Saa ye s̄w̄ra kaa bu wisi a nee, ben baababa ba man deri, ma ba da ba b̄nu s̄wa ba yiira nin nuurə, ma ba man biru kisi, ba n̄ nen woodaba mem n̄w̄e. ¹² Ma ben tii ba k̄sa kua n̄ kere ben baaba be. Wee ben baawure u ȳrari u win ḡrun kīru kankam swīi. Ba n̄ nen gari swaa dakimə. ¹³ Yen s̄, kon bu yara tem minin di, kpa bu da tem mi ben baababa ka ben tii ba n̄ yē. Miya ba koo b̄nu s̄ s̄w̄ s̄w̄ s̄w̄ k̄w̄kuru. Domi na n̄ maa bu durom gam kuamme.

Isireliba ba koo wurama

¹⁴ Yinni Gusunə u nee, yen s̄na t̄nu ganu sisi n̄ s̄w̄ ba n̄ maa b̄rumə bu nee, ka Yinni Gusunən wāaru wi u Isireliba yarama Egibitin di. ¹⁵ Adama ba koo b̄rewa bu nee, ka Yinni Gusunən wāaru wi u Isireliba yarama saa s̄w̄ ȳsan n̄m geu gian di ka sere tem mi u raa bu yarinasian di. Domi kon de bu wurama ben tem̄ me na raa ben baababa w̄.

S̄eyasia bi bu wee

¹⁶ Yinni Gusunə u nee, wee, kon yiberēba seeya bu Isireliba mw̄eri nge me susure kowobu ba ra sw̄ē mw̄eri. Yeniban biru, kon maa yiberē gabu seeya bu bu w̄ri bu go gungunu w̄ll̄ ka guuno, ka sere maa kpee baaba s̄w̄ nge me taasobu ba ra yee w̄ri bu go. ¹⁷ Domi nen n̄ni yi ben sanu sanusu m̄era, sin gasu kun berua nen n̄ni s̄w̄. Meya na maa ben toranu kpuro waamə. ¹⁸ Kon bu ben durum are w̄ mam mam. Domi ba nen tem dis̄i doke me mu s̄aa nen arumani, ma ba dera mu ben b̄un bw̄arokunu yiba ni nu n̄ wāaru m̄.

Tambu kpuro

ba koo Gusunə tubu

¹⁹ Yeremi u nee,
Yinni Gusunə, a s̄awa nen dam
ka nen kuku yee damgiru, n̄ni swāarun saa.
Wunen miya handunian goonu n̄e kpuron tambu ba koo na,
kpa bu nee, weesa ben baababa ba swīi.

Ben bũnu nu ñ gāanu sosi, nu sāawa kam dirum.

²⁰ Tōnu u koo kpī u tii kua ye u koo sã.

Adama ka gem, nu ñ sãa Gusunō.

²¹ Yen sōna, wunε Yinni Gusunō a nεε,

kaa bu wunen dam sōsi,

kpa bu gia ma wuna a sãa Yinni Gusunō.

17

Yudaban durum

ka ben sεεyasiabu

¹ Yudaban durum ya yorua ben gōrusō.

Ya maa sōsire ben yāku yenun kāanu sōō.

Ma n sāare ba ye yorua mi,

ka yorutii sisugia ka kpee te ta bōbunu bo.

² Ya sāawa seeda ye ya bu taare wēεmō.

Nge mεya ben bũu turanu ka ben bwāarokunu

ka ben dāa kubenu ka ben gungunu mi ba ra bũu wi ba mò Asitaate sã,

ya maa bu taare wēεmō.

³ Yen sōna nε, Yinni Gusunō,

kon nεn guu tēn mi ba ra man sã,

ka ben dukia ka ben gbea

ka gungunu mi ba ra bũnu sã

yiberεba nōmu beria, ben durum yen saabu

ye ba kua ben tem mε kpuro sōō.

⁴ Ben toranun sōna ba koo ben tem bia

mε mu sãa ben tubi.

Kon bu ko ben yiberεban yobu,

kpa bu da tem mi ba ñ yē.

Domī ba dera nen mōru ya yabura nge dōō.

Ya ko n maa yaburewa sere ka baadommaō.

A kun tōnu naanε sãa

⁵ Nε, Yinni Gusunōwa na nεε,

bōrigiīwa wi u win gōru sīiya nen min di,

ma u tōnu naanε sãa, u tāsã wi sōō.

⁶ U ko n wōnwōndu soorewa

nge dāa kiki si su wāa mi gāanu ku ra kpi.

U ñ nuku dobu wasi.

U ko n wāawa tem saaramō mi goo sari.

⁷ Adama domarugiīwa wi u win naanε doke nε, Yinni Gusunō sōō,

ma win toro sindu ta wāa nε sōō.

⁸ Yēro ko n sāawa nge dāa te ta yō daarun gooro,

tēn gbini yi ku ra nim bie.

Dāa ten bweseru ta ku ra n yam susuru gara.

Ten wurusu ra n bekusu sāawa saa kpuro.

Sōō sārerun saa yà n na,

ta ku ra ghere, baa wōō ge gbeburã yōra.

Mεya ta ku ra maa marubu yōre.

⁹ Tōnun gōru ga ra kōsa berewa.

Mεya gen barara ku ra bekure.

Goo u wāa wi u koo kpī u gen bwisikunu gia?

¹⁰ Nε, Yinni Gusunōwa

na ra tōnun gōru ka win bwisikunu wēεri,

n ka nùn ye u kuan are wē.

¹¹ Wi u dukia guramō ka swaa kōsa,
u sāawa nge kusu ge ga sīa tuka wee ye ga ñ ka.
Dukia ye, ya koo nùn deriwa
win wāarun suunu suunuka sōo,
kpa u n sāa nge gari bōkō win wāa dāakiru sōo.

Yinni Gusunō turowa

u sāa wāarun bwia

¹² Bēsen sāa yee deēaru
ta sāawa nge sina kita yiikogiru
te ta walle suare yellun di.

¹³ Yinni Gusunō, wuna bēse Isireliba sa yīiyō.
Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.
Be ba ka nun tondine, ba koo bu duari.
Ba ko n sāawa nge bēn yīsa ba yorua tua sōo.
Domi ba wunε Yinni Gusunō deri,
wunε wi a sāa nge bwia yēn nim mu wāaru wēemō.

Yeremi u Yinni Gusunō

somiru kanamō

¹⁴ Yinni Gusunō, a man bekio,
kpa n wa n bekura mam mam.
A man faaba koowo kpa n faaba wa.
Domi wunε turowa na ra n siaramō.

¹⁵ Yinni Gusunō, wee, tōmba man bikiamō ba mō,
mana nōni swāarun gari yi a bu sōowa mi, yi woo.
I den bu wōrima.

¹⁶ Adama na ñ yine n wunen tōmbu kpāra.
N ñ nε, na sende nōni swāa ten tōru tu ka na.
Wunen tii, a yē me.

A maa yē gari yi na yara nen nōn di kpuro.
¹⁷ Yen sō, a ku de na n maa berum soore wunen sō,
wunε wi a sāa nen kuku yeru nōni swāarun saa.

¹⁸ A de be ba man nōni sōomō bu sekuru wa.
Kpa nε, na kun tu wa.
A de bu diiri, kpa nε, na n wāa ka toro sindu.
A de nōni swāaru tu bu deema,
kpa a bu seeyasia n kpā.

Tōo wērarugirun bēere wēebu

¹⁹ Yinni Gusunō u nεε, Yeremi, a seewo a da a yōra kōnnōwō ge ba mō
tōmbun kōnnō mi Yudaban sinambu ba ra ka du kpa bu ka yari, kpa a maa
da a yōra kōnnō si su tien mi. ²⁰ Kpa a bu sō a nεε, be, Yudaba ka ben suno
ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be ba dumō kōnnō sin min di, bu nε Yinni
Gusunōgia swaa dakio bu nō. ²¹ Na nεε, ba n tii se kpa bu ku raa sōmunu sōbe
tōo wērarugiru sōo. Bu ku raa maa nu duusia Yerusalemun gbāra kōnnōsun di.
²² Bu ku raa mam nu yara ben yenusun di. Bu ku sōmburu garu ko. Adama bu
sanam me yiyo nε, Yinni Gusunōn sō nge me na ben baababa yiire. ²³ Geema,
ben baaba be, ba swaa taaya. Ba ñ man swaa daki. Ba nen sōsinu yina.

²⁴ Adama be, bā n man swaa daki ka gem, ma ba ñ sōmunu ganu duusie
Yerusalemun kōnnōsun di tōo wērarugiru sōo, ma ba tōo te yi nε, Yinni Gusunōn
sō, ma ba ñ sōmburu garu kue te sōo, ²⁵ saa yera sinam be ba sō Dafidin sina

gɔnɔɔ ka ben sina asakpɔbu ba koo du saa Yerusalemun kɔnnɔ sin min di, ba n tabu kekɛba dua, be dumi gawe, kpa gabu ba n dumi sɔni. Mɛya Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu kpuro ba koo maa du mi, kpa Yerusalemu ya n tɔmbu yiba sere ka baadommaɔ. ²⁶ Tɔmba koo na nen s̄aa yerɔ Judan wusu ka Yerusalemun baru kpaanu kpuron di ka Benyamɛɛn tem di, ka sere maa guunun di ka wɔwin di, ka s̄ɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di, tem mɛ kpuron di gesi, bu yaku d̄ɔɔ mwaararuginu ko ka siarabun yakunu, kpa bu ka kɛnu na, kpa bu turare d̄ɔɔ doke mi. ²⁷ Adama b̄a kun nen gari swaa daki, yi na nɛɛ, bu man t̄ɔɔ wɛrarugii te yiya, ma ba dumɔ Yerusalemun kɔnnɔsun di, ba n sɔmunu sɔɔwa, t̄ɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, saa yera kon wuu ge d̄ɔɔ doke wi u n̄ gbimo kpa be kpuro bu d̄ɔɔ mwaara.

18

Yeremi u da mɔmɔn yɛnuɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ² a seewo kpa a da mɔmɔn yɛnuɔ. Miya kon nun gari s̄ɔ.

³ Ma u seewa u da mɔmɔn yɛnu mi. U deema wee u wekeru m̄. ⁴ Weke te u m̄ mi, ta n̄ gea kue. Ma u ten sɔn te sua u ka weke kpaaru kua te ta n̄n wɛre. ⁵ Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ⁶ mban s̄ɔna na n̄ kpɛ n ka bɛɛ Isireliba ko nge mɛ. Wee nge mɛ mɔmɔ wi, u sɔndu sua u neni win nɔmuɔ, nge mɛya i maa w̄aa nen nɔmuɔ. ⁷ Gasɔ, na ra gere bweseru garun s̄ɔ n nɛɛ, kon tu wuka n sura nge d̄aa, kpa n tu kam koosia. ⁸ Adama bwese te, t̄a n ten daa kɔsa ta nuku k̄ɔsuru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu k̄ɔsa kue. ⁹ Mɛya gasɔ, na ra maa gere bweseru garun s̄ɔ n nɛɛ, kon tu seeya. ¹⁰ Adama bwese te, t̄a n k̄ɔsa m̄ ma ta n̄ nen gere swaa sue, na ku ra maa tu gea ye kue ye na raa ḡɔru doke mi. ¹¹ Yen s̄ɔ, a Yudaba ka Yerusalemugibu s̄ɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na s̄ɔru m̄ n ka bu k̄ɔsa kua. Na yen kpunaa yi. N n mɛn na, ben baawure u win daa k̄ɔsa derio u wurama nen mi.

¹² Adama ba koo gere bu nɛɛ, mban s̄ɔna ba koo k̄asi. Ben baawure u koo win bwisiku k̄ɔsunu sw̄iwa u ko ye u ki.

Isireliba ba Gusunɔ yina

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Isireliba ba ḡaa k̄ɔsunu kua n sara.
I bwesenu kpuro bikio,
wara u yenin bweseru n̄ɔre.

¹⁴ Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu w̄ollun di?

Daa te ta kokumɔ,
ta ra nim gem kpe?

¹⁵ Adama nen tɔmbu ba man duari
ba da ba b̄unu turare d̄ɔɔ dokeammɛ.
Ya dera ba n̄ yɛ ye ba m̄ ben swɛɛ s̄ɔɔ.
Ba ben yellun swaa dosu derimɔ,
ma ba swaa kisi sw̄i.

¹⁶ Ba dera ben tem mu sankira.
Ma tɔmbu ba bu yɛɛmɔ baadomma.
Wi u sarɔ mi gesi, ù n mu wa,
u ra wiru kparewa.

¹⁷ Yen s̄ɔna kon de bu yarina yiberɛban wuswaaɔ
nge tua ye s̄ɔɔ yari yerun woo ga yarinasia.
Kon bu biru kisi.
Na n̄ bu mɛɛrimɔ sanam mɛ ba n̄ni s̄ɔre.

Ba nɔɔ tia kua

bu ka Yeremi mwa

¹⁸ Yera tɔn be, ba nɛɛ, su Yeremi nɔɔ tia kua su nùn mwa. Domi wooda kun gbimɔ baa yaku kowobu ba kun waa. Bwisi kun kpeemɔ baa bwisigibu ba kun waa. Gusunɔn gari kun gbimɔ yɛn sɔ win sɔmɔba sari. N n mɛn na, i na su nùn wari su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari nɔ su sere yi laakari ko.

¹⁹ Saa yera Yeremi u Yinni Gusunɔ kana u nɛɛ,

Yinni Gusunɔ,

a man swaa dakio.

A nɛn yiberɛban gari yi nɔɔwɔ.

²⁰ Kaa de gea yu gɔsira kɔsa?

Wee ba dɔkɔ kpiriru gba

bu ka man kpɛɛ sɔɔ.

A yaayo ma na yɔra wunen wuswaaɔ ben sɔ,

na ka nun gari kua

kpa a ku maa ka bu mɔru ko.

²¹ Yen sɔ, a de gɔɔru tu ben bibu go.

A de bu gbisuku tabu sɔɔ,

kpa kurɔbu bu durɔbu ka bibu bia,

kpa bu ko gaminibu.

A de baranu nu durɔ be go,

kpa bu ben aluwaasiba go tabu sɔɔ.

²² A de tabu kowo wuunu nu bu wari.

Kpa wuri yi nɔɔra ben yɛnusɔ.

Domi ba dɔkɔ kpiriru gba

bu ka man kpɛɛ te sɔɔ.

Ba man yina beria nɛn swaa sɔɔ.

²³ Adama wunɛ, Yinni Gusunɔ,

a ben nɔɔsinaa kpuro yɛ,

ye ba kua bu ka man go.

Yen sɔ, a ku bu ben toranu wɔka.

A ku ben durum ye duari.

A de bu fukura wunen wuswaaɔ.

A bu sɛɛyasio wunen mɔrun saa sɔɔ.

19

Weke te ta kɔsira

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a doo mɔmɔn mi a boo dwe ge ba kua ka sɔndu. Kpa a yaku kowo be ba bukure ka wun guro gurobu menna, ² kpa i da wɔwa ye ba mɔ Beni Hinɔmuɔ ye ya waa kɔnnɔ gen mi gia, mi ba ra wekenu mɔm. Miya kaa nɔɔgiru sua a gari gere yi kon nun sɔ. ³ Kaa Yudaban sinambu ka Yerusalemugibu sɔ bu swaa dakio bu nɔ ye nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na gerua. Kon de noni swaaruu tu na Yerusalemuɔ sere wi u ten gari nua kpuro, win swasu su sikari. ⁴ Domi ba man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba bɔnu turare dɔɔ doke mi, ni be ka ben sikadoba ka ben sinambu ba n yɛ. Ma ba tɔn dabinu go mi, be ba n gaaanu kue. ⁵ Ba bɔnu wi ba mɔ Baali yaku yeru bania gunguru wɔllɔ. Miya ba ra ka ben bibu yaku dɔɔ mwaararugiru ko, yaku tɛn bweseru na n bu yiire, na n mam ten bwisikunu koore.

⁶ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔnu ganu sisi nɔ sɔɔ ba n maa wɔwa ye sokumuɔ Tofeti n kun mɛ Beni Hinɔmu. Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. ⁷ Wɔwa yen miya kon Yudaba ka Yerusalemugibun nɔɔ tia ye ba kua kam koosia, kpa

n de yiberɛba bu bu go tabu sɔɔ. Kon de gbeeku yɛɛ ka gunɔsu ben gonu di. ⁸ Kpa n de Yerusalemu yu ko bansu si ba koo yɛɛ. Wi u sarɔ mi kpuro, ù n ye wa, u biti soora u wia ko nɔni swāa ten sɔ. ⁹ Kon de yiberɛ be, bu bu nɔni sɔ sere bu ben berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

¹⁰ Yen biruwa wunɛ Yeremi kaa boo ge kɔra tɔn be ba ka nun da min wuswaɔɔ. ¹¹ Kpa a nɛɛ, nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na nɛɛ, kon bu yarinasia kpa n wuu ge kɔsuku nge boo ge, ge ba ñ kpɛ bu maa sɔmɛ. Tofetin wɔwa miya ba koo tɔmbu sike yèn sɔ ba ñ maa ayeru wasi gam. ¹² Mɛya kon tem mɛ ka mɛn tɔmbu kua, kpa Yerusalemu yu ko nge Tofeti. ¹³ Yerusalemugibun yɛnusu ka Yudaban sinambun yɛnusu, yɛnusu kpuro gesi mi ba ra bũnu turare dɔɔ dokeye ka mi ba ra suru ka kperi ka sɔɔ sã, ka sere mi ba ra maa bũnu ganu sã, si kpuro su koo disu duurawa nge Tofeti.

¹⁴ Yen biru, Yeremi u gɔsiramɔ Tofetin di mi Yinni Gusunɔ u nùn gɔra u win gari gere. Ma u na u yɔra Yinni Gusunɔn sãa yerun yaaraɔ u tɔmbu kpuro sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁵ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u nɛɛ, wee u koo de kɔsa ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka yen wuu si su tie deema. Domi sin tɔmba swaa taaya, ba ñ win gere nua.

20

Ba Yeremi dāa doke

¹ Yera sɔɔ teeru, Pasuri Imɛrin bii wi u sãa yāku kowo u ka maa sãa Yinni Gusunɔn sãa yerun kɔsobun tɔnwerɔ u nua ma Yeremi u yeniban gari gerua. ² Yera u dera ba nùn so, ma ba nùn dāa doke nge wiuro Yinni Gusunɔn sãa yerɔ, kɔnnɔ ge ba sokumɔ Benyamɛn kɔnnɔn berɔ gia. ³ Adama yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dāa ye wuna. Ma Yeremi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kun maa nun sokumɔ Pasuri. Yisi ten tubusiana bɔri yɛnda ka nun sikerenɛ. Adama tɛ, u nun sokumɔ Magɔɔ Misabibu. Yen tubusiana nandabu ka nun sikerenɛ. ⁴ Domi Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, u koo wunɛ ka wunen barɔba nandabu kpɛɛ. U koo de bɛɛn yiberɛba bu bɛɛn gabu go tabu sɔɔ, kpa a ye wa ka wunen nɔni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba go kpa u gabu yoru mwɛeri u ka da Babiloniɔ. ⁵ U koo de yiberɛba bu Yerusalemun arumani gura, ka sɔma ye tɔmba kuan are kpuro, ka sere gāa gee ni nu wāa ye sɔɔ. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi. ⁶ Pasuri, wunɛ ka wunen yɛnugibu, ba koo bɛɛ yoru mwa bu ka da Babiloniɔ. Miya i ko i gbi, wunɛ ka be a gari weesugii kua, kpa bu bɛɛ sike mi.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

⁷ Yinni Gusunɔ, a man kɔkura, ma na wunen gari wura. A man sɛre a kamia. Wee tɔru baatere tɔmbu kpuro ba ra n man yɛɛmɔwa, kpa ba n man gari bɔkɔ mɔ.

⁸ Nà n kī n gari gere, sere n nɔɔgiru sua ka dam n nɛɛ, yiberɛba ba wee bu sun dam dɔre, kpa bu sun kam koosia. Yinni Gusunɔ, tɔmba ra n man yɛɛmɔwa wunen garin sɔ baadomma.

⁹ Nà n nɛɛ, kon nun deriwa, na ñ maa wunen gari kparamɔ,

n da n s̄awa nge d̄o u w̄a nen wasi s̄o
u nen kukunu menim̄o.

Kpa n kookari ko n ka tii marisi,
adama na ku ra kp̄i.

¹⁰ Na n̄om̄o t̄on dabinu nu man k̄sa bwisikusim̄o.

Ba m̄ò, nandabu w̄a baama.

Su ka win gari da wirugibun mi.

Be ba raa ka man n̄o tia s̄a

ba m̄erim̄o n̄a n kon sokura.

Ba m̄ò, s̄orokudo kon de bu man samba ko.

Kpa bu wa bu man mwa bu m̄aru k̄sie.

¹¹ Adama na ȳe ma wune Yinni Gusun̄o, a w̄a ka ne
nge tabu dur̄o damgii.

Yen s̄na be ba man n̄oni s̄om̄o ba koo sokura.

Ba ñ kp̄e bu man kamia.

Yen s̄na ba koo sekuru wa

kpa ba n tu yaaye sere ka baadommao.

¹² Wune Gusun̄o w̄llu ka tem Yinni,

wune wi a ra t̄onu w̄eri,

a ka wa ù n s̄a gemgii,

kpa a ñ win bwisikunu ka win ḡorun gari ȳe,

wuna kon de a nen yibereba m̄aru k̄sie.

Domi wuna na tii n̄omu s̄andia.

¹³ I Yinni Gusun̄o siaro ka womusu.

Domi u ra w̄onw̄ando w̄ere

saa t̄on k̄son n̄oman di.

¹⁴ T̄o b̄origira t̄o t̄e s̄o ba man mara.

T̄o te, tu ku domaru wa.

¹⁵ B̄uruowa wi u da u nen tundo s̄owa u nee,

wee, ba n̄un bii t̄on dur̄o marua.

Ma labaaari ye, ya n̄un nuku doo bakabu w̄e.

¹⁶ Dur̄o wi, u kam koowo

nge wuu si Yinni Gusun̄o u kam koosia

u ñ sin w̄onw̄andu kue.

Kpa u wuri n̄o bururu,

kpa u tabun wurenu n̄o s̄o s̄o gb̄aara.

¹⁷ Mban s̄na Gusun̄o u ñ yande dere n gbi

sanam me na w̄a nen m̄eron nukur̄o,

kpa nuku te, tu yande ko nen sikiru,

kpa na n w̄a mi sere ka t̄e.

¹⁸ Mban s̄na na yara nen m̄eron nukurun di,

na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini waam̄o,

ma nen w̄ara wiru gooram̄o ka sekuru.

21

Yerusalemu koo kam ko

¹⁻² Sina boko Sedesiasi u Pasuri, Maakiyan bii, ka Sofoni, ȳaku kowo Maseyan bii ḡora Yeremin mi, bu n̄un s̄o bu nee, u bu bikiaru kuo Yinni Gusun̄on mi, domi Nebukanesa, Babilonin sina boko, u ka bu tabu m̄ò. S̄orokudo Yinni Gusun̄o u koo n̄un maamaaki gaa kpare ben s̄o, kpa u wa u bu deri. Yera Yinni Gusun̄o u ka Yeremi gari kua.

³ Ma Yeremi u t̄on be wisa u nee, bu doo sina boko Sedesiasin mi bu nee,
⁴ ameniwa Gusun̄o Isireliban Yinni u gerua. U nee, wee, u koo de ben tabu

kowo be ba ka Babilonin sina boko ka win tumbu sannamɔ wuun biruɔ bu duki su bu wura wuu ge sɔɔ. ⁵ Kpa wi, Gusunɔn tii u ka be Yudaba sanna ka maru u bu win dam sɔsi, ⁶ u de bara kɔsuru tu hunde koniba kpuro wari tu go wuu ge sɔɔ, tumbu ka yaa sabenu. ⁷ Yen biruwa u koo sina boko Sedesiasi, Nɛbukanesaa nɔmu beria, wi ka win sɔm kowobu ka win tɔn be ba waa wuu ge sɔɔ, be ba gesi yara bararun di, ka tabun di, ka gɔɔrun di. Be kpurowa Nɛbukanesaa u koo go. U n̄ ben wɔnwɔndu m̄. U n̄ maa goo derimɔ.

⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa win tɔmbun sɔ. U n̄ɛɛ, wee, u bu swaa yiru yiyammɛ, swaa yèn mi wāara wāa, ka yèn mi gɔɔ u wāa. ⁹ Wi u koo gesi yāra wuu ge sɔɔ, u koo gbiwa tabu sɔɔ, n̄ kun mɛ ka gɔɔru, n̄ kun mɛ ka bararu. Adama wi u yara u tii Babilonigibu wɛ be ba bu tarusi, yēro koo win wāaru wɔra. Teya ta ko n̄ s̄aa win arumani ye u kp̄ia u yara. ¹⁰ Domi u yārariwa u wuu ge kōsa kua, n̄ n̄ m̄ gea. U koo gu Babilonin sina boko n̄mu s̄ondiawa u gu d̄ɔɔ meni.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Dafidin bweseru sɔɔwa

¹¹ Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ, ameniwa wune Yeremi kaa Yudaban sina bokon bweseru sɔ. A n̄ɛɛ,

bu n̄ɛ, Yinni Gusunɔn gari n̄ɔwɔ.

¹² Be, Dafidin bweseru,

ba n̄ da gem sw̄i baadomma.

Kpa bu be ba dam d̄ore yakia

be ba bu dam d̄orem̄n n̄man di.

Bà kun kue mɛ,

n̄n m̄ru ya koo bu yabure

ben kom k̄sum s̄a.

Ba n̄ maa kp̄ɛ bu ye go.

¹³ Kon Yerusalemugibu w̄ri.

Be, be ba wāa w̄wa s̄ɔ kperun w̄llɔ,

baa bà n̄ gerum̄ ba m̄,

wara u koo kp̄i u du ben wāa yerɔ,

u ben kuku yeru turi.

¹⁴ Kon bu s̄eyasia nge mɛ ben kookoosu n̄.

Kon ben sina kpaaru d̄ɔɔ meni

te ba bana ka d̄aa ye ba m̄ s̄eduru,

kpa ye ya ka tu sikerene kpuro yu d̄ɔɔ mwaara.

22

¹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u n̄ɛɛ, a doo Yudan sina bokon yenuɔ kpa a bu gari yini sɔ. ² A n̄ɛɛ, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u s̄ Dafidin sina ḡnɔɔ, ka win bwāabu ka win tumbu ka be ba gesi wāa sina kpaaru mi, ³ bu n̄ɛ, Yinni Gusunɔn gari yini swaa dakio bu n̄. Bu gem sw̄iyɔ. Bu be ba dam d̄orem̄ w̄ro be ba bu dam d̄orem̄n n̄man di. Bu ku s̄ɔbu ka ḡminibu ka gobekuban ḡanu mwa ka dam. Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini. ⁴ Bà n̄ wooda yeni m̄m n̄ɔwa, gabu ben bweseru sɔɔ, ba ko n̄ bandu diiwa ba n̄ s̄ Dafidin sina ḡna yeni sɔɔ. Ba koo du saa k̄onn̄ minin di ba n̄ dua tabu k̄ɛke sɔɔ ye dumi gawe, n̄ kun mɛ, ba n̄ dumi s̄ni, be ka ben bwāabu ka ben tumbu. ⁵ Adama bà n̄ yina bu ye m̄n n̄ɔwa, sere ka n̄ɛ, Yinni Gusunɔn wāaru, sina kpa te, ta koo kowa bansu.

⁶ Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaarun sɔ. Na n̄ɛɛ, baa mɛ na sina kpa te wa ta wā

nge dāa sōo ge ga wāa Galadio,
 ñ kun me, nge Libanin guurun wii kpiiru,
 ka gem kon tu bansu koosia.
 Goo kun maa sinamo mi.

⁷ Kon tabu kowobu tabu yānu sebusia bu tu wōri.

Kpa bu ten ghere yi ba kua ka dāa ye ba mō seduru wukiri bu dōo doke.

⁸ Tōn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu sōna bu nee, mban sōna Yinni Gusunō u wuu bōkō geni kua mesum. ⁹ Kpa bu bu wisi bu nee, gen tōmbu ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba būnu sāmō.

Ye Yinni Gusunō u gerua

Salumun sō

¹⁰ Bēe Yudaba,
 i ku wuri ko Yosiasi wi u gun sō.
 I ku maa win ario ko.
 Adama i wuri koowo Salumun sō,
 wi ba yoru mwa ba ka da tem tukumō.
 Domi u ñ maa wee.
 Mēya u ñ maa tem me wasi
 mi ba nūn mara mini.

¹¹ Wee ye Yinni Gusunō u gerua Salumu, Yosiasi Yudaban sina bokon biin sō, wi u bandu dii win baan ayero. U nee, u doona, u ñ maa wee. ¹² U koo gbiwa desiru sōo mi ba ka nūn da mi, u ñ maa tem me wasi.

Yinni Gusunō

u Yoyakimu gerusi

¹³ Yeremi u Yoyakimu sōowa u nee, wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nee, wunē Yoyakimu, bōrurowa a sāa.
 Wee a wunen sina kpaaru bana,
 adama a ñ gem swīi.
 A tu gidambisaba sosia
 adama ye n weene a tōmbu kua,
 a ñ bu kuamme.
 A ra gabu sōmburu koosie kam.
 A ku ra bu ben kōsiaru wē.

¹⁴ Ma a nee, kaa tii sina kpaā bakaru baniawa
 kpa ta n gidambisa baka mō.

Ma a fēnentiba doke,
 a ten gani dāa gea ye ba mō seduru wukiri.
 Ma a tu swērasia kom kom a ka sōasi ma sina kpaara.

¹⁵⁻¹⁶ Yēn sō a ka sina kpaā te seduruba bana,

yeya n dera a sāa sina boko?

Wunen baaban tii u ñ sāa sina boko ro?

U ra diwa kpa u nō nge baawure,
 adama u ra baawure kuewa ye n weene u ko.
 U ra sārōbu ka wōnwōndobu siriewa dee dee.
 Yen sōna ye kpuro ya nūn koorā dee dee win wāaru sōo.
 Wi u maa mō nge me,

wiya u wi, Yinni Gusunō yē ka gem.

¹⁷ Adama wunē, wunen tiin arufaaniwa a kasu.

A kasuwa a taare sarirugibu dam dōre
 kpa a bu go.

¹⁸ Yen biru, Yeremi u maa nee, wee ye Yinni Gusunō u gerumō Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon sō. U nee,

ù n gu, ba ñ nùn gɔɔ swīiyammɛ bu nɛɛ,
waiyo nɛn mɔɔ!
Waiyo nɛn sesu!
Waiyo nɛn yinni!

¹⁹ Adama ba koo win goru gawawa bu yara Yerusalemun di
bu sike nge yaa saberu.

Yerusalemu ya koo sekuru wa

²⁰ Yeremi u nɛɛ,
wee ye Yinni Gusunɔ u gerua.
U nɛɛ, bɛɛ Yerusalemugibu,
i doo i yɔ guu te ba mɔ Libaniɔ,
ka Basanin guurɔ,
ka Abarimun gungunu wɔllo,
kpa i kuuki ko i nɔɔgiru sua.
Domi be i ka arukawani bɔkua ba munkira.

²¹ U bɛɛ kirɔ kua sanam mɛ i wāa bəri yendu sɔɔ,
adama i nɛɛ, i ñ nùn swaa dakimɔ.
Nge mɛya bɛɛn daa ya sāa saa bɛɛn piiburun di,
i ku ra nùn swaa daki.

²² Tɛ, bɛɛn kparobu ba koo ka woo doona
kpa be i ka arukawani bɔkua
bu bu yoru mwɛɛri bu ka da tem tukumɔ.
Saa ye sɔɔra i ko i sekuru wa,
bɛɛn kom kɔsum sɔ.

²³ Bɛɛ Yerusalemugibu,
bɛɛ be i sɔ sɛɛ bɛɛn dii buranu sɔɔ
ni i kua ka Libanin dāa gea,
amɔna bɛɛn weeweenu ko n nɛ,
sanam mɛ wuriribu koo bɛɛ deema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakini sirimɔ

²⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, kaa Yoyakini, wi ba maa mɔ Yekonia,
Yoyakimun bii, Yudaban sina boko sɔ a nɛɛ, sere ka nɛn wāaru, baa ù n sāan na
nge taabu nɛn nɔm geuɔ, kon nùn wuna min di. ²⁵ Kon nùn win yibereba nɔmu
sɔndia, be, be ba kasu bu nùn go. Kon nùn bu nɔmu sɔndia be, bèn berum u
mɔ mi. Be ya Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko ka win tabu kowobu. ²⁶ Kon
bu kɔ, wi ka win mero wi u nùn mara. Kpa bu ka bu da tem tukumɔ mi ba ñ
bu mara. Miya ba koo gbi. ²⁷ Saa gaa sɔɔ, ba ko ba n kī bu gɔsirama ben temɔ
adama ya ñ koorɔ.

²⁸ Gaba koo bikia bu nɛɛ, Yoyakini wi, u sāawa nge weke te ta kɔsire, ñ kun
mɛ, nge gāa ni goo kun maa kī? Aawo. N n mɛn na, mban sɔna ba wi ka win
bweseru tem yara ma ba ka bu da sere mi ba ñ yɛ.

²⁹ Ma Yeremi u nɛɛ, nɛn temgibu, i nɔɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ³⁰ U nɛɛ,
i durɔ wi garisio wi u ñ kooramɔ win wāaru sɔɔ. U ko n sāawa nge wi u bibu
bia, domi win bweseru sɔɔ, goo kun maa sinamɔ sina gɔna sɔɔ u Yudaba kpara.

23

Kparo kɔsobu

¹⁻² Gusunɔ Isireliban Yinni u nɛɛ, bɔruroba kparo be ba nɛn tɔmbu goomɔ,
ma ba bu yarinasiama nge yāa kparo kɔsobu. Na maa nɛɛ, wee ba nɛn tɔmbu

gira, ba bu yarinasia ba yina bu bu nɔ̄ri. Yen s̄o, kon bu seeyasia ben nuku k̄su ten saabu.

³ Kpa n nen tɔn be ba tie mwɛɛrima tem kpuron di, mi na raa dera ba yarine, n ka bu wurama ben temɔ, kpa bu marura bu dabia. ⁴ Ne, Yinni Gusunɔ kon bu kpara kpaobu wɛ be ba koo bu kpara. Ba n maa nandamɔ berum s̄o. Baa ben turo kun maa biaramɔ.

⁵ Wee saa ya sisi

yɛ s̄o kon gemgii goo seeya Dafidin bweserun di

nge d̄aa kp̄i p̄tura,

kpa u n bandu dii ka baadommaɔ.

U koo tɔn be kparawa ka bwisi gee.

Kpa u gem s̄osi tem mɛ s̄o.

⁶ Win waati ye s̄o,

Yudaba ba koo faaba wa.

Kpa u de Isireliba ba n w̄a b̄ori yendu s̄o.

Kpa ba n n̄n sokumɔ ba n m̄,

Yinni Gusunɔwa u s̄a ben faaba kowo.

⁷ Yen s̄ona na nee, wee saa ya maa sisi yɛ s̄o ba n maa b̄orumɔ bu nee, ka Yinni Gusunɔn w̄aru wi u bu yarama saa Egibitin tem di. ⁸ Adama ba ko n da gerewa bu nee, ka Yinni Gusunɔn w̄aru wi u bu yarinasia s̄o ȳesan nom geugia ka wusu gasu s̄o, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temɔ.

Gari yi Yeremi

u s̄omɔ weesugibu s̄ōwa

⁹ N n s̄omɔbun s̄n na,
nen ḡru ga sankira too,
ma na diirimɔ sere ka nen kukunɔ.

Na s̄a nge wi tam mu goomɔ

Yinni Gusunɔ ka win gari d̄erin s̄o,

yi u man s̄ōwa u nee,

¹⁰ t̄mba yiba tem mɛ s̄o,

be ba sakararu m̄.

K̄sa ba naa gire.

Miya ben dam mu w̄a.

Yen s̄ona tem mɛ, mu sankire,

ma men kpara yee ni nu w̄a ḡbaburun bera gia nu gbera.

Domi u mu b̄rusi.

¹¹ Gusunɔn s̄omɔbu ka ȳaku kowobu ba sankire,

u wa ma ba nuku k̄su kom m̄

sere ka win s̄a yerɔ.

¹² Yen s̄ona ben swaa ya koo w̄aria,

kpa yu bu yam t̄re.

U koo de bu bu b̄aria,

kpa bu w̄aruku saa ye u koo bu seeyasia

u de wahala yu bu deema.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yudan Gusunɔn s̄omɔbun

k̄san kp̄aru

¹³ Yinni Gusunɔ u nee,

k̄sa ye na wa nen s̄omɔbu ba m̄ Samaria,

ya n̄ ka n̄o gerurɔ.

Domi b̄u wi ba m̄ Baalin ȳisira ba ka gari m̄.

Ma ba nen tǎmbu Isireliba ɣerasia nen swaan di.

¹⁴ Adama kom kǎsum mɛ na wa Gusunǎn sǎmǎbun suunu sǎǎ Yerusalemuǎ, mu beǎnǎgim kere.

Ba sǎawa sakara kowobu,

ma ba weesu mǎ,

ba tǎn kǎsobu dam kǐmǎ bu ku ka ben kom kǎsum deri,

ma na be kpuro garisi nge Sodomu ka Gomǎran tǎmbu.

¹⁵ Yen sǎna nɛ Gusunǎ, wǎllu ka tem Yinni,

na nen sǎmǎbu Yerusalemuǎ sǎǎmǎ

ma wee kon de bu dǎa kiku gagu* ge ga sosu di,

kpa bu nim mɛ mu dǎɛ mǎ nǎ.

Domi beya ba dera tem mɛn tǎmbu kpuro ba ñ maa man bɛɛɛ wǎɛmǎ.

Sǎmǎ weesugibu

¹⁶ Ameniwa nɛ Gusunǎ, wǎllu ka tem Yinni na ɣerua. Na nɛɛ,

i ku maa nen sǎmǎ ben gari swaa daki.

Domi ba dera i yǎiyǎ ye i ñ wasi.

Ben tiin ɣǎrun bwisikuna ba ɣerumǎ,

n ñ mǎ yi yi wee nen nǎn di.

¹⁷ Ba ra mam be ba man ɣɛma sǎ bu nɛɛ,

na be ɣerua na nɛɛ,

ba koo bǎri yɛndu wa.

Kpa ba n be ba ben tii tiin ɣǎru kǎru mǎ sǎǎmǎ ba n mǎ,

ba ñ kǎsa gaa wasi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ,

ben wara u ka Yinni Gusunǎ wesiana.

Nge ben wara u win gari nua u yi laakari kua.

¹⁹ Wee Yinni Gusunǎn mǎru ya koo na nge guru woo bǎkǎ

kpa yu tǎn kǎsobu wǎri.

²⁰ Win mǎru ye, ya ñ suremǎ,

ma n kun mǎ u win himba yǎbia.

Amen biru, ya koo bɛɛ nen tǎmbu yeeri.

²¹ Yinni Gusunǎ u nɛɛ,

sǎmǎ be, ba duki da, baa mɛ na ñ bu ɣǎre.

Ba maa gari ɣerua, baa mɛ na ñ ka bu gari kue.

²² Bǎ n daa nen gari swaa daki,

nen gariya ba koo raa kpara nen tǎmbun suunu sǎǎ.

Kpa bu wa bu ɣǎru ɣǎsia bu ben kom kǎsum deri.

Yinni Gusunǎ

u wǎa yam kpuro

²³ Nɛ Gusunǎ, na wǎawa yam kpuro,

turuku ka tontondeǎ.

²⁴ Goo u koo kpǎ u kuke na kun nǎn wa?

Na wǎawa yam kpuro, wǎllǎ ka temǎ.

Mba yakasu ka dobi

yi mǎsine

²⁵ Na nǎǎmǎ ye sǎmǎbu ba ɣerumǎ. Be ba gari weesugii mǎ ka nen yǎsiru ba mǎ, na ka bu gari kua dosu sǎǎ, ²⁶ sere saa yerǎ sǎmǎ beni ba ko n gari weesugii mǎ, kpa ba n nen tǎmbu nǎni wǎkumǎ ka ben ɣǎrun gari. ²⁷ Ba kǎwa ben dosu weesugisun gari yi de nen tǎmbu bu nen yǎsiru duari nge mɛ ben baababa ba

* **23:15** dǎa kiku gagu - A mɛɛrio 9:14.

raa man duari bũu wi ba m̀ Baalin s̄. ²⁸ S̄om̄o wi u dosa u geruo ma u dosa. Wi na maa ka gari kua u yi tusio dee dee.

N̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e,
m̄ba yakasu ka dobi yi m̄oos̄ine.

²⁹ N̄en gari kun s̄aa nge d̄o ro?
Yi n̄ s̄aa nge matalaka ye ya ra kperu k̄ore ro?

³⁰ Yen s̄ona n̄e, Yinni Gusun̄o, kon s̄om̄o be s̄eeyasia, be, be ba ben winsim gari suam̄o ba ka gari weesugii m̀. ³¹ Kon bu s̄eeyasia be ba ben tii tiin gari suam̄o ba gerum̄o ka n̄en ȳisiru. ³² Kon bu s̄eeyasia be ba ben dosu weesugisu t̄ambu s̄om̄o. Ma ba dera n̄en t̄amba k̄oram̄o ben wee si ka ben t̄on biarun s̄o. Na n̄ bu ḡore, na n̄ maa bu wooda w̄e. M̄eya ba n̄ maa arufaani gaa m̄o t̄on ben suunu s̄o.

Yinni Gusun̄on gari

yi s̄awa s̄omunu

³³ Yinni Gusun̄o u Yeremi s̄oowa u n̄e, t̄on ben goo, n̄ kun m̄e n̄en s̄om̄o goo, n̄ kun m̄e ȳaku kowo goo ù n̄ nun bikia u n̄e, m̄ba n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua, s̄omu nir̄a na bu s̄abi, kaa n̄un wisiwa a n̄e, bera ba s̄aa n̄en s̄omunu. Adama kon bu biru kisi. ³⁴ Ben wi u gesi n̄o wukia u n̄e, n̄e, Yinni Gusun̄o na bu s̄omunu s̄abi, kon ȳero s̄eeyasiawa wi ka win yenugibu. ³⁵ Ye baawure u koo kp̄i u win winsim bikia, yera, u n̄e, m̄ba Yinni Gusun̄o u gerua, m̄ba u wisa. ³⁶ Adama bu ku raa maa gere bu n̄e, na bu s̄omunu s̄abi. Wi u ye gerua, win gari koo w̄ari win tii s̄o. Domi ba n̄en gari temam̄owa n̄e wi na s̄aa ben Yinni wi u ra n̄ w̄aa, u dam kpuro m̄o. ³⁷ Kaa maa s̄om̄o be bikia a n̄e, m̄ba n̄e, Yinni Gusun̄o na bu s̄oowa. M̄ba na bu wisa. ³⁸ B̄a n̄ maa nun wisa ba n̄e, n̄e, Yinni Gusun̄o na bu s̄omunu s̄abi, baa m̄e na n̄e, bu ku maa yen gari ko, a bu wisio a n̄e, ameniwa n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua. Na n̄e, ³⁹ kon bu biru kisi kpa n̄ bu duari, be ka ben wuu ge na raa be ka ben baababa w̄e. ⁴⁰ Kon maa bu seku bakaru doke te ta n̄ duarir̄o sere ka baadommao. Kpa ba kun maa b̄ere m̄o t̄ambun n̄oni s̄o.

24

Figie bii

ni nu w̄aa birenu yiru s̄on gari

¹ Ye N̄ebukan̄esaa, Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko m̄wa ka win sina asakp̄obu ka ben d̄aa d̄akobu ka ben sekobu, u ka bu da Babilonio, saa ye s̄ora Yinni Gusun̄o u Yeremi figie bii ni ba doke birenu yiru s̄o s̄oosi s̄aa yerun k̄onn̄ow̄o. ² Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba ni nu s̄aa nge yen marum ḡbiikum. Ma teera ma bii k̄osunu yiba ni nu n̄ diiro.

³ Ma Yinni Gusun̄o u Yeremi bikia u n̄e, Yeremi, m̄ba a waam̄o mi. Ma u wisa u n̄e, birenu yiruwa na waam̄o, ni nu figie binu yiba. Ganu gea s̄aa, ma ganu k̄osunu s̄aa, nu n̄ diiro.

⁴ Yera Yinni Gusun̄o u n̄un s̄oowa u n̄e, ⁵ wee ye na gerua, n̄e, Gusun̄o Isireliban Yinni. Na n̄e, nge m̄e figie bii gee ni, nu ra t̄ambu w̄ere, nge m̄eya kon Isireli be ba yoru mw̄era ba ka da Babilonio m̄eri ka nonu geu. ⁶ Kon de bu wurama ben tem mini. Na n̄ maa bu suram̄o, kon bu t̄asisiawa. Na n̄ maa bu wukam̄o, kon bu girawa n̄ sire. ⁷ Kon bu ḡru kp̄o w̄e, kpa bu gia ma n̄ena na s̄aa kpuron Yinni. Ba koo wurama n̄en mi kpa ba n̄ s̄aa n̄en t̄ambu ba n̄ man s̄aam̄o.

⁸ Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina asakp̄obu ka t̄on be ba tie Yerusalem̄o ka be kpuro be ba s̄o tem m̄e s̄o, ka sere be ba kpikiru da Egibitio,

kon dawa ba n s̄a nge figie bii k̄s̄u ni nu ñ diir̄o mi. ⁹ T̄ambu bà n bu w̄a ba koo biti soora. Gee kon bu yarinasia kpuro, ba koo bu ȳēwa bu bu yaakoru koosi kpa ba n w̄a sekuru s̄o kpa ba n da ka ben ȳis̄iru t̄ambu b̄rusi. ¹⁰ Kon bu tabu surema ka ḡōru ka baranu sere bu ka gbi tem me kpuro s̄o, me na be ka ben baababa w̄ē.

25

Yudaban mem n̄o sarirun are

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̄o nnese s̄oɔɔ Yinni Gusun̄o u ka Yeremi gari kua Yudaban s̄o. Ya s̄aawa Nebukan̄esaa, Babilonin sina bokon bandun w̄o gbiikuu. ² Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro s̄oɔɔ u nee, ³ saa Yosiasi, Am̄on biin bandun w̄o w̄akura itasen di, ñ ka gis̄o girari, yen w̄o yenda itawa mi. Saa min diya na ra n bee Gusun̄on gari s̄oɔɔ adama i ku ra man swaa daki. ⁴ Yinni Gusun̄o u ra n bee win s̄om kowobu ḡoriamme, bera win s̄om̄bu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i ñ bu swaa daki, i ñ ben gari wure. ⁵ S̄om̄ be, ba ra n gerum̄o ba n m̄o, i ḡoru ḡosio kpa i been daa k̄sa deri, kpa i wa i n w̄a been tem s̄o, me Yinni Gusun̄o u bee ka been baababa w̄ē sere ka baadommāo. ⁶ I ku maa b̄u goo yiira i n̄un s̄a. I ku Gusun̄on m̄oru seeya ka been bw̄aaroku ni i kua ka been tii, kpa u ku maa bee k̄sa gaa kua. ⁷ Adama Yinni Gusun̄on tii u nee, i ñ n̄un swaa daki. I win m̄oru seeyawa been bw̄aaroku ni i kuan s̄o. Ma ya ka bee k̄sa naawa.

⁸ Yen s̄na wi, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u nee, ȳen s̄o i ñ n̄un swaa daki, ⁹ yen s̄na u koo maa s̄o ȳēsan n̄am geun t̄ambu kpuro gurama ka win s̄om kowo Nebukan̄esaa, Babilonin sina boko. Kpa bu been tem men t̄ambu w̄ari bu kam koosia, ka be ba bee sikerene kpuro. Tem me, mu koo kowa bansu sere ka baadommāo. Wi u sar̄o mi, kpa biti yu n̄un mwa, sere u wia ko. ¹⁰ Ba ñ maa t̄o bakanun womusu n̄om̄o mi, ka sere kur̄o kpaanun womusu. M̄eya ba ñ maa nambun w̄akinu n̄om̄o. Ba ñ maa fitilanu wasi mi. ¹¹ Tem me kpuro mu koo kowa bansu, kpa bee, win t̄ambu, i Babilonin sina boko yoru diiya w̄o wata ka w̄akuru.

¹² Adama w̄o wata ka w̄oku ten biru, Yinni Gusun̄o u koo Babilonin sina boko ka win t̄ambu seesima ben tora ni ba kuan s̄o, kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadommāo. ¹³ B̄ri yi u gerua tem men s̄o, ka sere ȳen gari ne, Yeremi na gerua na yorua tire te s̄o, bwesenu kpuron s̄o, yi koo koorawa. ¹⁴ Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mw̄eri. Nge m̄eya Gusun̄o u koo ka bu ben k̄sa k̄sie ye ba raa kua.

Gusun̄o

u koo bwesenu kpuro seeyasia

¹⁵ Yinni Gusun̄o u win m̄oru weesina ka tam me u doke n̄ora s̄o u ne, Yeremi t̄i u nee, n ye m̄o kpa n de bwese nin mi u man ḡarīo nu ye n̄o. ¹⁶ Bà n wa ma u dera yiber̄eba ba bu w̄ari ba goom̄o, ba ko n b̄aarim̄owa kpa ba n burisine nge wiir̄obu.

¹⁷ Yera na n̄ora ye mwa Yinni Gusun̄on n̄aman di. Ma na dera bwese nin mi u man ḡora nu win m̄oru ye n̄ora. ¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu n̄orusia, ka Yudan wusu kpuron t̄ambu ka ben sinambu ka ben sina asakp̄obu, kpa Gusun̄o u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sar̄o mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye t̄ambu b̄rusi nge me ya koor̄a t̄ē.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye n̄orusia. Beya Egibitin sun̄o ka win sina asakp̄obu, ka win t̄ambu kpuro, ²⁰ ka bwese tuku ni nu w̄a Egibitīo, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikalonigii, ka Gasagii, ka Ekoronigii, ka sere be ba maa tie Asid̄odūo, ben sun̄o, ²¹ ka Ed̄omuba, ka

Mɔabuba, ka Amɔnigibu, ²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba wāa nim wɔkun bera giɔ, ²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri kɔni, ²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba wāa gɔburɔ mi yani seeri wāa, ²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere Mɛdiban sinambu, ²⁶ ka sinam be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia kpuro, be ba wāa turuku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi wāa handunia sɔɔ, ni ka nin sinambu ba mɔru ye nɔra ma Babiloni ye ba maa mɔ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa n Isireliba sɔɔwa n nɛɛ, amɛniwa wi, ben Yinni, wi u maa sāa wɔllu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ, bu nɔruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu wɔruku sere bu kpana bu se yɛn sɔ u dera yibɛrɛba ba bu wɔri ba goomɔ. ²⁸ U maa nɛɛ, bwese nin garu tɔ n yina tu nɔ ye na tu tii, n tu sɔɔwa n nɛɛ, tu nɔruo baa n n mɛren na. Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin woodawa. ²⁹ Domi u n win wuu Yerusalemu deri. N n mɛn na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u n derimɔ. Bwesenu kpuro sɔɔra u koo win mɔru sure. Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

³⁰ U maa man sɔɔwa u nɛɛ, n bu sɔɔwa n nɛɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo kukiri wɔllun di. Win nɔɔ ga koo nɔɔra saa win wāa yee dɛɛrarun di. U koo win tem kukirisi. U koo handuniagibu kpuro kukirisi nge tɔn dabi te ta dīanu gɛɛmɔ gberɔ.

³¹ Win kukiribu koo nɔɔra handunia kpuro sɔɔ. Domi u tɔmbu kpuro sokumɔ win siri gbaburɔ. Wi siribu di, u koo yɛro gowa ka takobɔ.

³² Wi Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u maa nɛɛ, win siribu bu ko n sāawa nge woo bɔkɔ ge ga bwesenu kpuro gasirimɔ, ga handunian goonu nne kpuro bukianɛ.

³³ Be Yinni Gusunɔ u koo de bu gbi siri bi sɔɔ, ba ko n teriewa baama handuniaɔ. Goo sari wi u koo ben gonu mɛnna u sike, kpa bu ben gɔɔ swi. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ.

³⁴ Bɛɛ, win tɔmbun kparobu, i wuri koowo, i bindio temɔ. Domi tɔra tunuma tɛ sɔɔ ba koo bɛɛ sakiri. I ko i wɔruma i kɔsikira nge tem mɔn weke buraru.

³⁵ I n kisiramɔ domi i n kuku yeru wasi.

³⁶ Wee, kparo ben wuri yi koo nɔɔra domi Yinni Gusunɔ u koo ben tem kam koosia

³⁷ ka win mɔru baka. Tem mɛ, mu wāa bɔri yendu sɔɔ, adama mu koo ko bansu.

³⁸ Nge mɛ gbee sunɔ ga ra yari gen wāa yerun di gu ka dīanu kasu, nge mɛya Yinni Gusunɔ u koo yari win wāa yerun di, u de bwesenu nu goona kpa tem mu tɔmbu bia win mɔru bakan sɔ.

wirugibun wuswaa

¹ Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan sina boko u bandu di, yen sɔɔ mɛɛ tera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari yini kua u nɛɛ, ² ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua na nɛɛ, a yɔro sɔa yerun yaara mini. Tɔn be ba koo na saa Yudan wusu kpuron di bu ka man sɔ, kpa a bu gari yi kpuro sɔ yi na nɛɛ, a bu sɔ. Baa yin tia a ku ra bure. ³ Bɔ̀a n wurɔ ba nun swaa daki, ma ba wurɔ ben dɔɔ sɔɔ, ba ben kom kɔsum deri, kɔsa ye na raa gɔru doke n bu kua, kon ye deri. ⁴ A bu sɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu man swaa dakio bu nen woodaba swii ye na bu wɛ, ⁵ kpa bu ku nen gɔrobun gari atafiiru ko. Na ra be bu gɔrie saa yellun di, adama ba n bu swaa daki. ⁶ Yen sɔ, kon sɔa yee te kam koosia nge mɛ na Silogiru kua, kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen yisuru sia nɔ̀n n bɔrumɔ.

⁷ Yaku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ka wuun tɔmbu ba Yeremin gari yi nua yi u gerumɔ Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. ⁸ Ye u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusunɔ u nɔ̀n yiire u tɔn be kpuro sɔ mi, yera yaku kowo be, ka Gusunɔn sɔmɔ be, ka sere wuun tɔn be ba tie kpuro ba na ba nɔ̀n sɛre. Ba gbɔsukumɔ ba mɔ, kaa gbiwa. ⁹ Tɔmbu kpuro ba na ba Yeremi mɛnɛ Yinni Gusunɔn sɔa yeru mi, ba mɔ, mban sɔna a gerumɔ ka Yinni Gusunɔ yisuru a mɔ, sɔa yee teni ta koo kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu yu ko bansu.

¹⁰ Ye Yudan wirugibu ba nua mɛ, yera ba seewa sina kpaarun di ba da Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ, ma ba sina sɔa yee ten kɔnnɔwɔ ge ba sokumɔ kɔnnɔ kpɔɔ. ¹¹ Ma yaku kowo be, ka Gusunɔn sɔmɔ be, ba wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro sɔwɔ ba nɛɛ, n weenɛwa bu durɔ wini go. Domi gari kamwa u wuu geni gerusimɔ. Bɛɛn tii i maa yi nua ka bɛɛn swaa.

¹² Ma Yeremi u wirugii be ka tɔn be kpuro sɔwɔa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u man gɔrima n ka gari ko sɔa yee teni ka wuu genin sɔ, nge mɛ i nua kpuro. ¹³ I gɔru gosio kpa i kom kɔsum deri. I Gusunɔ bɛɛn Yinnin gari swaa dakio, kpa u kɔsa ye deri ye u raa kɔ u bɛɛ kua. ¹⁴ Adama nɛ wee bɛɛn nɔmɔɔ, i ka man koowo nge mɛ n bɛɛ dende. ¹⁵ I yɛ ma na n taarɛ gaa mɔ. Yen sɔ, i n man go, nen yem mu kua bɛɛ ka bɛɛn wuu gen sɔmunu. Domi ka gem Yinni Gusunɔwa u man gɔrima n ka bɛɛ gari yini kpuro sɔ.

¹⁶ Yera wirugii be, ka tɔn be ba tie ba yaku kowo be, ka sɔmɔ be sɔwɔa ba nɛɛ, n n weenɛ su durɔ wi go domi ka Gusunɔ bɛɛn Yinnin yisuru u gari yini gerua.

¹⁷ Ma wuu gen guro gurobu gabu ba seewa ba tɔn wɔru ge sɔwɔa ba nɛɛ, ¹⁸ Misee Mɔresetigii u raa Gusunɔn gari gerua Yudan sina boko Esekiasin waati u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ, ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu, kpa yu ko nge kpee ni ba suba, kpa guu tɛn wɔllɔ ba Yinni Gusunɔn sɔa yee te bana, tu danu kpi n ko dɔa sɔɔ bɔkɔ.

¹⁹ Yudaba ka ben sina boko Esekiasi wi, ba Misee wi go? Esekiasi wi, u n Yinni Gusunɔ nasie? Nge u n Yinni Gusunɔ suuru kanɛ ro? Ma Yinni Gusunɔ u kɔsa ye deri ye u raa kɔ u bu kua. Yera i ko de bɛɛɛ, su tii durum baka yeni sobi?

*Yoyakimu**u Gusunɔn sɔmɔ Uri go*

²⁰⁻²¹ N deema Yoyakimun waati ye sɔɔ, durɔ goo maa wɔa wi ba mɔ Uri, Semaya Kiriati Yarimugiin bii. Durɔ wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunɔn yisuru. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin sɔ nge mɛ Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu durɔbu ka maa win sina asakpɔbu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua mɛ, u berum soora, ma u kpi kiru

sua u da Egibitiā. ²² Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii gōra Egibitiā ka tōmbu gabu sannu bu ka Uri mwaama. ²³ Ma ba Uri wi mwaama ba ka nūn na sina bokon mi. Ma u dera ba nūn go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra tōn dirobu sike.

²⁴ Adama Akikamu Safanin bii u yōrawa ka Yeremi ma u yina bu tōn be Yeremi nōmu beria bu go.

27

Yeremi

u sugu sōndi win seru wōllo

¹ Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n tē fiiko, yera Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua u nēē, ² Yeremi, a tii suguba kuo ka maa wēē a ye sōbe, ³ kpa a ye sōmōbu wē be sinam beni, Edōmuban sunō, ka Mōabuban sunō, ka Amōniban sunō, ka Tirin sunō, ka Sidonin sunō ba gōra Yerusalemuō Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa ben baawure u ka ye win yinni daawa. ⁴ Kpa a maa bu sō bu ben yinnibu sō bu nēē, nē, Gusunō, wōllu ka tem Yinni, wi Isireliba ba sāmō, na nēē, ⁵ nēna na tem taka kua ka tōmbu ka yēē yi yi wāa mē sō, ka nēn dam bakam. Wi na kī, wiya na ra mu wē. ⁶ Wee tē kon bēēn tem mē kpuro nēn sōm kowo Nēbukanesaa, Babilonin sina boko wē. Kpa n de sere ka gbeeku yēyēyō yi nūn sōmburu kua. ⁷ Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debuminu sā. Adama saa gaa koo na yē sō bwese damginu ni nu sinam dangibu mō, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸ Bweseru garu tā n yina tu Nēbukanesaa sā tu nūn yoru diiya, nē, Yinni Gusunō, kon de u bwese te tabu wōri. Kon maa tu bararu ka gōōru kpēē, u ka kpī u tu kpeerasia.

⁹ N n men na, bēē, i ku maa bēēn sōmōbu swaa daki, ka bēēn sōrobu ka bēēn tiin dosusu, ka bēēn gōri sokobu, be, be ba ra bēē sō bu nēē, i n ko Babilonin sina boko sā. ¹⁰ Domi weesa ba gerumō, ye ya koo de n bēē tondasia bēēn tem di kpa n bēē kpeerasia.

¹¹ Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu sōbe, tu nūn yoru diiya, kon bwese te deri ten tem sō kpa tu gbea ko mi, ta n wāa. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹² Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi sōōwa. U nēē, Sedesiasi, wunē ka wunēn tōmbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i nūn yoru diiya, wi ka win tōmbu, kpa i wa i n wāa. ¹³ Mban sōna kaa de bu wunē ka wunēn tōmbu go tabu sō, n kum mē i gbi gōōru ka baranun sō nge mē Yinni Gusunō u gerua. U nēē, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kpīiya ta koo gbiwa nge mē. ¹⁴ U maa nēē, i ku sōmō ben gari swaa daki, be, be ba bēē sōōmō ba mō, i n Babilonin sina boko yoru diiyamme. Domi gari weesugīiya ba mō. ¹⁵ N n nē, Yinni Gusunō na bu gōra. Ba gari mōwa ka nēn yīsiru adama weesa ba mō. I n bu swaa daki, kon bēē girawa, kpa i gbi, bēē ka be sannu.

¹⁶ Ma Yeremi u maa yāku kowobu ka tōn be ba mēnne mi, gari yi sōōwa. U nēē, wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nēē, i ku bēēn sōmōbun gari swaa daki, be ba gerumō ba mō, ba koo ka Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yānu wurama saa Babilonin di n n tēemō. Domi gari weesugīiya ba mō mi. ¹⁷ I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kpīiyō, kpa i wa i n wāa. Mban sōna i ko i de bēēn wuu geni gu ko bansu.

¹⁸ Yeremi u maa nēē, sōmō be, bā n sāan na Gusunōn sōmōbu ka gem ma win gariya ba kparamō, bu nūn kanō, wi, wōllu ka tem Yinni, u ku de bu yāa ni gura ni nu tie win sāa yerō ka Yudaban sina kpaarō ka Yerusalemu sō kpuro,

bu ka da Babiloniõ. ¹⁹⁻²⁰ Domi sanam me Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakpɔbu, u ñ gina dendi yãa nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen sɔwaritii, ka dendi yãa ni nu tie Yerusalemuõ. ²¹ Wee ye Yinni Gusunõ u gerua dendi yãa nin sã. ²² U nee, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babiloniõ. Miya nu ko n wãa sere win tii u ra ka de bu ka nu wurama min di.

28

Yeremi

ka Gusunõn sɔmõ Hanania

¹ Sedesiasin bandun wõõ nnese te sɔõ, yen suru nɔõbuse sɔõ, Hanania, Asurin bii, wi u sãa Gusunõn sɔmõ Gabaoniõ, u ka Yeremi gari kua yãku kowobu ka tãmbu kpuron wuswaaõ, Yinni Gusunõn sãa yera. ² U nee, ameniwa Gusunõ, Isireliban Yinni wi u wõllu ka tem mɔ u gerua. U nee, u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta sãa nge sugu ben wĩinõ. ³ N ka ko wõõ yiru u koo de Nebukanesaõ u ka wi, Yinni Gusunõn sãa yerun dendi yãa ni wurama, ni u raõ gura u ka da Babiloniõ. ⁴ U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban tɔn be ba ka da Babiloniõ. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

⁵ Yera Yeremi u Gusunõn sɔmõ Hanania wisa yãku kowobu ka tɔn be ba wãa Yinni Gusunõn sãa yeru mi kpuron wuswaaõ, ⁶ u nee, ami. Gusunõ u de yu kooa nge me a gerua. Kpa u de tɔn be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusunõn sãa yerun dendi yãa ni. ⁷ Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a nɔ, yi na gerumõ wunɛn wuswaaõ ka tɔn ben wuswaaõ. ⁸ Gusunõn sɔmõ be ba gbia ba na yellun di, sa sere na, nɔni swãaru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu sɔõwa. ⁹ Tẽ Gusunõn sɔmõ goo ù n seewa u bõri yendun gari mɔ, amõna tãmba koo ka tubu ma Gusunõwa u yẽro gorima, ma n kun mɔ ye u gerua mi, ya kooa.

¹⁰ Yera Gusunõn sɔmõ Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye bõõka. ¹¹ Ma u tãmbu kpuro sɔõwa u nee, ameniwa Yinni Gusunõ u gerua. U nee, n ka ko wõõ yiru u koo Babilonigibun dam me bua nge me na sugu ye bõõka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n doonõ.

¹² Sanam me Hanania u sugu dãa ye wuna Yeremin wĩirun di u bõõka u kpa, yera Yinni Gusunõ u Yeremi sɔõwa u nee, ¹³ a doo a Hanania sã a nee, u kpia u sugu dãagia ye bõõka, adama u koo yen kɔsire wa ye ya sãa sisugia.

¹⁴ Ne Gusunõ, Isireliban Yinni, ne wi na wõllu ka tem mɔ, na nee, wee na sugu sisugia dokemõ bwese ni kpuron wĩinõ, kpa nu ka Nebukanesaõ, Babilonin sina boko yoru diya. Baa ka gbeku yeyõ, kon nùn ye nõmu beriawa.

¹⁵ Yera Yeremi u Hanania sɔõwa u nee, a swaa dakio a nɔ, Yinni Gusunõ kun nun gɔre. Ka me, a da a tãmbu gari weesugii sɔõwa, ma ba yi naane kua. ¹⁶ Yen sã, tẽ, wee ye Yinni Gusunõ u gerua. U nee, u koo nun wuna tem minin di, domi wunɛn gari yi dera tãmba nùn seesi. Kaa gbi gisõku ge.

¹⁷ Ma Gusunõn sɔmõ Hanania wi, u gu wõõ gen suru nɔõba yiruse sɔõ.

29

Yeremi u Yuda be ba wãa

Babiloniõ tireru kua

¹ Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka yãku kowobu ka Gusunõn sɔmõbu tireru kua, tãmbu kpuro gesi be Nebukanesaõ, Babilonin sina boko u yoru mwera u ka da Babiloniõ. ² N deema saa ye sɔõ, ba sina boko Yoyakini

mwa kə ka win mero ka win səm kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba wāa Yerusalemuə ka Yudan wuu si su tie səə, ka dāa dākobu ka sekobu. ³ Wee saa ye səə, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii gəriə Nebukanesaan mi, Babiloniə. Ma Yeremi u bu win tire te wē. Wee ye tire te, ta gerumə.

⁴ Ta nēē, Gusunə, wəllu ka tem Yinni, u maa sāa bēē Isireliban Yinni. Wiya u ka bēē gari mə, bēē be u dera ba yoru mwēera ba ka da Babilonin temə. ⁵ U nēē, i dia baniə kpa i n wāa ye səə. I gbea koowo kpa i yen dīanu di. ⁶ I kurəbu suo kpa i bibu ma. I de bēēn bii tən durəbu bu kurəbu sua bu bibu ma, kpa i bēēn bii tən kurəbu durəbu kē kpa ben tii bu maa kəwara. I dabio mi i wāa mi, i ku kaara. ⁷ I kasuo nge mē tem mē, mu koo ka kuura mi Yinni Gusunə u dera i yoru dimə. Kpa i nūn kana tem mēn sə, domi mū n kuura, bēēn tii i ko i kuurawa.

⁸ Gusunə, bēēn Yinni wi, u maa nēē, i ku de nēn səmə be ba wāa bēēn suunu səə, bu bēē nəni wəke. I ku sərəbu ka be ba bēē bēēn dosusu tubusiamə naanē ko. ⁹ Domi ba gerumə ba mə, wiya u bu gəra, bu ka bēē gari sə. Adama weesa ba mə, n n wi.

¹⁰ U maa nēē, wəə wata ka wəkurun baa yə n doona, u koo na u bēē yara u ka wurama bēēn temə. Nge mēya u koo ka win nəə mwēeru yibia. ¹¹ Yinni Gusunə u maa nēē, u yē himba ye u yii bēēn sə. Himba gea, n n mə himba kəsə. U koo de ye i yīyo yu bēē koorə sia. ¹² Saa ye səə, i n nūn soka bēēn kanaru səə, u koo bēē swaa daki kpa u bēē wurari. ¹³ I n nūn kasu ka bēēn gōru kpuro, u koo de i nūn wa, ¹⁴ kpa u bēē be ba raa yoru mwēera mi, mēnnaa saa tem kpuron di ka bwesenu kpuro səən di mi u dera i yarine, kpa u bēē gəsiamə i wurama bēēn temə, mīn di u dera ba bēē gura. Wi, Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

¹⁵ U bēē yeni səəməwa, domi i gerumə i mə, wiya u bēē səməbu wē Babiloniə.

¹⁶ Tē, wee ye u gerumə sunə wi u sə Dafidin sina gənəən sə, ka sere tən be ba wāa Yerusalemuə be ba n yoru mwē ba ka de Babiloniən sə. ¹⁷ U nēē, wee, u koo de bu bu tabu wərima kpa gōru ka bararu tu bu wəri. U koo bu wahala kpēē kpa ba n sāa nge dāa marum mē mu kəsə ba yina bu di. ¹⁸ Ba n duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de gōru ka bararu tu bu wəri sere bwesenu kpuro nu nanda nū n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro səə kpa ba n da ka ben yīsiru tambu bōrusi, n kun mē, bu ka goo gāa kōsunu sie, n kun mē gāa nanunginu, n kun mē, gāa sekuruginu. ¹⁹ Domi ba n wi, Yinni Gusunən gari swaa sue baa mē u ra n bu yi səəmə saa win səməbun nəən di. Wi, Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

²⁰ Adama bēē be u dera ba gura ba ka da Babiloniə, i swaa dakio i nə ye u gerumə.

²¹ U nēē, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba bēē gari weesugii səəmə ka win yīsiru, u koo bu Nebukanesaan, Yabilonin sina boko nəmu beria kpa u bu so u go, bēēn nəni biru. ²² Kpa bēē Yudaba, bēē be i wāa Babiloniə, i tambu yiru yen yīsiru sua i n da ka tambu bōrusi, i nēē, Gusunə u nun kua nge Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sēewa dəə səə.

²³ Domi tən be, ba gāa kōsunu kua, ba sakararu kua ka ben berusebun kurəbu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusunən yīsiru, baa mē u n bu yiire. Adama u yē ye ba kua kpuro, u sāa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴⁻²⁵ Gusunə Isireliban Yinni wi u wəllu ka tem taka kua, u Yeremi gəra Semaya, Nēelamugin mi. N deema Semaya wi, u raa yāku kowo Sofoni, Maseyan bii tireru mərisia ka sere yāku kowo be ba tie, ka Yerusalemugibu kpuro. ²⁶ Ye u gerua tire te səə wee. U nēē, Sofoni, Yinni Gusunəwa u nun gəsa

a ka ko yāku kowo Yehoyadan ayerɔ, kpa a Yinni Gusunɔn s̄a yeru k̄su. Goo ù n seewa u tii kua nge wīiro ma u tii sokumɔ Gusunɔn s̄omɔ, kpa a n̄n mwa a b̄oke ka w̄e damgii ka ȳoni. ²⁷ N n m̄en na, mban s̄ona a ñ Yeremi, Anatɔtugii mwe a seeyasie, wi u tii kua Gusunɔn s̄omɔ b̄een suunu s̄o. ²⁸ Wee, u mam sun goo ḡoriam̄a Babiloni mini u sun s̄o ma sa ko yoru di mini n ka t̄e. Yen s̄o, su be dia banio kpa sa n w̄a ye s̄o, kpa su be gbea ko kpa su yen dianu di.

²⁹ Ma Sofoni u Yeremi tire te garia. ³⁰ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄oɔwa u nee, ³¹ a be ba yoru mweera ba ka da Babiloniɔ mi ḡorio a nee, ³² wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua Semaya, Neelamugiin s̄o. Semaya wi, u b̄ee gari s̄oɔwa, adama na ñ n̄n gari ḡee s̄oɔwa b̄een s̄o. Wee t̄e u dera i weesu naane kua. Yen s̄o, ne, Yinni Gusunɔ kon n̄n w̄ari wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa w̄aaru dimɔ b̄een suunu s̄o. U ñ maa durom me wasi me kon neñ t̄ambu kua. Domi u dera ba man seesi.

30

N̄o mwee ni Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

¹ Gusunɔ, Isireliban Yinni, u Yeremi s̄oɔwa u nee, ² a gari yi kpuro yoruo tireru s̄o yi na nun s̄oɔwa. ³ Na nee, t̄oru gara sisi t̄e s̄o kon neñ t̄ambu Isireliba ka Yudaba yakiam̄a yorun di, n ka bu wurama ben temɔ. Kon de bu wurama tem me na ben baababa w̄e s̄o, kpa mu ko begim.

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄oɔwa Isireliba ka Yudaban s̄o. ⁵ U nee, na nandabun kuuki n̄omɔ.

T̄amba b̄erum soore,
ba ñ b̄ari ȳendu m̄o.

⁶ I bikio kpa i n̄o t̄on durɔ ù n da yiire u ma.

N n m̄en na, mban s̄ona na t̄ambu wa
ba ben ḡaanu neni

nge t̄on kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

Mban s̄ona be kpuron wuswaa burisine.

⁷ Anna a wahala baka wa ya wee.

T̄o te, t̄o k̄sura.

Ta ñ ka t̄oru garu weene.

Te s̄ora Isireliba ba koo n̄ni sw̄aa bakaru wa.

Adama ka me, kon bu faaba ko.

⁸ Yen t̄o te, ne, Yinni Gusunɔ, ne wi na w̄ollu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben w̄inun di n b̄okku kpa n w̄e yi ba raa ka bu s̄ari kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba ñ maa t̄on tukobu s̄amɔ. ⁹ Ne, Gusunɔ ben Yinniwa ba koo s̄a, ka sere maa Dafidin k̄sire wi kon sw̄i ben sina ḡonaɔ.

¹⁰ B̄ee Isireliba, Yakɔbun bweseru,

b̄ee be i s̄a neñ s̄om kowobu,

i ku nanda, i ku diiri.

Wee, kon b̄ee yakiam̄a saa tem tukum di mi i yoru dii,

b̄ee ka b̄een bibun bweseru.

I ko i wurama kpa i w̄era i n w̄a b̄ari ȳendu s̄o.

Goo kun maa b̄ee t̄ya m̄o.

¹¹ Domi ko na n ka b̄ee w̄a kpa n b̄ee faaba ko.

Kon bwesenu kpuro kpeerasia n̄n mi i raa yarine i w̄a.

Adama b̄ee, na ñ b̄ee kpeerasiam̄o.

Kon b̄ee seeyasiawa nge me n weene.

Domi na ñ kpē n bεε deri n nεε, i ñ gāanu kue.

¹² Wee ye nε, Yinni Gusunɔ na maa bεε Yerusalemugibu sɔmɔ.
Na nεε, bεen barara kpā,
bεen mεεra ya ñ bekuramɔ.

¹³ Goo kun bεen wɔnwɔndu mɔ u bεen mεεra ye tim doke.
Tim gam sari mε mu koo bεen mεεra ye bekia.

¹⁴ Be ba raa ka bεε arukawani bɔkua, ba ñ maa bεε kasu,
domi na bεε sowa nge mε ba ra yiberε so.
Na bεε sεeyasia ka dam bεen durum dabinun sɔ.

¹⁵ Mban sɔna i mεeran weeweenu mɔ ye i wa bεen toranun sɔ.
I n yē ma bεen durum bakan sɔna na bεε yeni kua.

¹⁶ Adama be ba bεε wɔri ba di, kon ben tii wɔriwa n di.

Be ba s̄a bεen yiberεba kpuro
ba koo bu yoru mwεeriwa.

Be ba bεen yānu guramɔ,
kon de bu maa ben tiin yānu gura.

¹⁷ Adama bεε, be ba raa mɔ i kam kua,
ma goo kun bεen laakari mɔ,
kon bεen mεeran bosu bekia.
Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁸ Na wure na nεε,
wee, kon bεε Isireliba Yakɔbun bweseru yara yorun di,
kpa i wura bεen yenusɔ.

Kon bεen yenusun wɔnwɔndu ko,
kpa n bεen wuu bani gen bansɔ
n bεen sina kpaaru seeya n sw̄i mi ta raa wāa.

¹⁹ I ko i siarabun womusu ko ka nuku dobun kuuki.

Kon bεε dabiasia, i ñ maa kaaramɔ.
Kon de bu bεε bεεre wē, kpa bu ku bεε gem.

²⁰ I ko i n s̄awa nge yellu,
kpa i n da bεen mɛnnɔsu ko nen wuswaaɔ.
Kpa n be ba bεε dam dɔremɔ kpuro sεeyasia.

²¹ Bεen turowa koo ko bεen sunɔ.

Kpa n de u man susima,
domi goo kun kākɔ u man susi,
ma n kun mɔ na n̄un soka.
Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²² Saa ye sɔra i ko i n maa s̄a nen tɔmbu,
kpa n ko bεen Yinni.

²³ Wee, nε, Yinni Gusunɔn m̄aru ya wee nge guru woo bɔkɔ,
kpa yu tɔn k̄sobu wɔri.

²⁴ N̄en m̄aru ye, ya ñ suremɔ
ma n kun mɔ ya nen himba yibia.
Am̄en biru kpa yu bεε yeeri.

31

Isireliba

ba koo ḡasirama yenuɔ

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, saa gaa sisi yɛ sɔɔ kon maa ko Isireliban bwesenu kpuron Yinni, kpa be, ba n maa s̄aa nɛn tɔmbu.

² Sanam mɛ ba w̄aa gɓaburɔ,
na bu nɛn durom s̄ɔsi,
ben be ba yara tabun di,
ba wee bu w̄ɛra sere ka baadommaɔ.

³ Bɛɛ Isireliba, na bɛɛ nɛn tii s̄ɔsi saa yellun di.
Na bɛɛ k̄iwa sere ka baadommaɔ.

Yen s̄ɔna na bɛɛ nɛn durom derie.

⁴ Bɛɛ Isireliba, kon maa wure n bɛɛ sw̄i,
kpa i ȳɔra.

Kon de i bɛɛn baranu so,

kpa i yari i n yaamɔ be ba nuku dobu m̄n suunu sɔɔ,

⁵ i ko i maa resɛmba duure Samarin guunɔ,
kpa i yen binu wa i s̄ori.

⁶ Saa ya sisi yɛ sɔɔ wuun k̄sɔbu ba koo nɔɔgiru sua
Efaraimun guuru w̄allun di
bu nɛɛ, i seewo su da Siɔniɔ
mi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u w̄aa.

⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
i Yakɔbun bweseru taki kuo ka nuku dobu.

I ȳɛrio ten s̄ɔ te ta s̄aa bwesenun wiru.

I nɔɔgiru suo kpa i siarabun womusu ko.

I nɛɛ, Yinni Gusunɔ u win tɔmbu Isireli be ba tie faaba m̄.

⁸ Wee na ka bu wee saa s̄ɔ ȳɛsan nɔm geu gian di.

Na bu mɛnnamɔ handunian goonu nɛn di.

Tɔn be, ba dabi.

Be sɔɔ, w̄ɔkoba w̄aa ka yemɔbu ka gurigibu,

ka be ba yiire ba k̄i bu ma.

⁹ Be wee ba wee ka sw̄i, ba man kanamɔ.

Ma na bu kpare na ka d̄ɔɔ nim bwero

ka swaa ye ya nɔɔ nɛ sɔɔ,

mi ba n̄ sokuramɔ.

Domi na s̄aawa Isirelin bweserun Baaba.

Ma ta maa s̄aa nɛn bii yeruma.

¹⁰ Bɛɛ bwese tukunu, i nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio,
kpa i yi kpara

i ka da sere mi n toma.

I nɛɛ, nɛ wi na Isireliban bweseru yarinasia,

na kon maa tu mɛna,

kpa n tu k̄ɔsu nge mɛ ȳaa kpara u ra win ȳaanu k̄ɔsu.

¹¹ Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na Yakɔbun bweseru yakia,

na tu w̄ɔra saa wi u tu dam keren nɔmun di.

¹² Ba koo na Siɔnin guuru w̄alla,

ba n nuku dobu m̄ ka kuuki.

Ba koo duki na arumani ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu w̄ɛn s̄ɔ.

Yeya, dobi ka resɛm ka olifi ye ba ra ka gum ko, ka ȳaanu ka nɛɛ.

Ben bw̄ɛra koo yemiawa nge d̄aa gbaaru te ta nim waamɔ.

Ba n̄ koo maa wahala ko.

¹³ W̄ɔndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n yaamɔ.

Mɛya maa aluwaasiba ka durɔ t̄ɔkɔnu ko n ȳɛrimɔ.

Domi kon ben nuku sankiranu ḡɔsia nuku dobu,

n bu nukuru yemiasia.

Kpa n maa ben nɔni swāaru gɔsia bɔri yendu.

¹⁴ Kon de nɛn yāku kowobu bu dīa geenu di bu debu,
kpa nɛn tɔmbu bu debu nɛn arumanin sɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ Amenīwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ,

ba swīi gɛɛ nɔɔmɔ Ramɔɔ.

Yēro u sumɔ u weeweenu mɔ.

Ase, Raseliwa u sumɔ win bibun sɔ.

Ma u yinamɔ bu nɔn suuru kana

domi bii be kpurowa ba gu.

¹⁶ Adama na nɛɛ,

u mario,

u win nɔni yīresu woko.

Domi u koo are wa ye u win bibu kuan sɔ.

Ba koo wurama yiberɛban tem di.

¹⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, win sia ya koo wēra,

domi win biba koo wurama ben temɔ.

¹⁸ Na Isireliban nɔɔ nɔɔmɔ ba weeweenu mɔ, ba mɔ,

n de bu wurama nɛn mi ka gem.

Ba sāawa nge naa buu ge ga gen tii kpare,

ma na bu sɛɛyasia.

Domi nɛna na sāa Gusunɔ ben Yinni.

¹⁹ Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuuba kua.

Ye ba ben toranu gia,

ma ba tuka ka sekuru

ye ba kua saa ben aluwaasirun din sɔ.

²⁰ Isirelin bweseru ta sāawa nge nɛn bii kīnasi.

Mɛya na maa tu kīru sɔɔsi.

Domi nge mɛn nɔru na ten gari mɔ,

nge mɛya ten kīru ta ra n wāa nɛn gōruɔ.

Nɛn bwēra kun kpunɛ ten sɔ.

Kon tu wɔnwɔn bakaru kua.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹ Bɛɛ Isireliba, i yīreru koowo bɛɛn swaa sɔɔ

kpa i dāa gira.

I swaa ye laakari koowo ye i raa swīi.

Bɛɛ Isireliba, i wurama bɛɛn wusɔ.

²² Sere saa yerà i ko i n kōɔre i n yaayaare mɔ, bɛɛ naane sariba.

Wee nɛ Yinni Gusunɔ, na gāa kpaanu kua temɔ.

Tɔn kurɔwa u koo durɔ kasu.

Arumani ye Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu wē

²³ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua u nɛɛ, nà n ka Isireliba wurama saa yorun di, amenīwa ba koo gere Yudan tem kpuro sɔɔ bu nɛɛ,

Yinni Gusunɔ u guu te u gɔsa Yerusalemɔ domaru kuo,
mi gem mu wāa.

²⁴ Yudaba kpuro, ka ben gbāa wukobu, ka be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wura bu sina ben tem wuu marosɔ ka mɛn baru kpaanɔ. ²⁵ Domi kon wi nim

naru ga m̀d nim wē, kpa win gōru gu yemia. Kpa n de wi u wākənu wərīmō gōarun sō u di u debu. ²⁶ Saa ye sō, Yeremi u dom yanda, ma u mēera u deema win dosu ge, ga dora.

²⁷ Ma Yinni Gusunō u nē, wee saa ya sisi yè sō kon de yaa sabenu ka tōmbu bu yibu Isireliō ka Yudaō. ²⁸ Nge mē na raa bu wukura na surura nge dānu, na bu kəsuka na kam koosia nge dia, nge mēya kon maa wure n bu seeya n gira. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ²⁹ Saa ye sō, ba n̄ maa gerumō bu nē, baababara ba resēm gōma di, ma ben bibun n̄su yaaya.

³⁰ Adama wi u win resēm gōma di, win nōwa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua, wiya u koo gbi.

³¹ Nē, Yinni Gusunō na nē, tōnu ganu sisi n̄ sō kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpaā bōke. ³² Adama ya n̄ ko n s̄a yèn bweseru na raa ka ben baababa bōkua sanam mē na bu nōmu nēnu na yarama Egibitin di. Ba n̄ ye mēm nōwē, baa mē nē, Yinni Gusunō na s̄a ben Yinni. ³³ Tē, arukawani kpaā ye wee, ye kon ka Isireliba bōke. Nē, Yinni Gusunō, kon de nēn woodaba ba n wāa ben bwisikunu sō, kpa n ye yorusi ben gōrusō. Kpa na n s̄a ben Yinni, kpa be, ba n maa s̄a nēn tōmbu. ³⁴ Domi tōmbu kpurowa ba ko n man yē saa bibun di sere ka bukurobō. Goo kun maa win winsim n̄ kun mē win mero bisi goo keu m̀d u ka Gusunō gia. Kon bu ben durum wōka, kpa n ku maa ye yaaya.

³⁵ Yinni Gusunōwa u sō kua u ka yam dēerasia sō sō.

Ma u suru ka kperi yi yi, yi ka yam dēerasia wōkuru.

U ra maa de nim kurenu nu se nim wōkun di, kpa nu wōki.

Win yīsira Yinni Gusunō wi u wōllu ka tem mō.

Wiya u gerua u nē,

³⁶ taka koorā yeniba kpuro yà n koo kpe,

Isireliban bwesera koo maa kpe,

kpa ta kun maa wāa.

³⁷ U maa gerua u nē,

ma ba kpīa ba wōllun kpāaru yīra ba gia,

ma ba dua temō ba mēn kpēkpēkun asansi gia,

saa yera u koo maa Isirelin bweseru kpuro yina kōsa ye ba kuan sō.

³⁸ Wee saa ya sisi yè sō ba koo man bēere wē bu Yerusalemu bani saa Hananēlin di sere n ka da wuun gbārurun kōnōwō ge ba m̀d gani gōmburun kōnō. ³⁹ Kpa bu maa wē dēmiama min di bu yīre bu ka da Garēbun gungurō, kpa bu besira bu da sere Goatiō. ⁴⁰ Wōwa ye kpuro mi ba ra gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka gbea ye ya wāa bera mi sere n ka da Sedoronin daarō, ka kōnō ge ga wāa sō yari yeru gia, m̄n di dumi yi ra ka du, yeba kpurowa ya ko n s̄a nē, Yinni Gusunōgia. Ba n̄ maa ye kōsukumō sere ka baadomma.

32

Yeremi u gberu garu dwa

¹ Yudaban sina boko Sedesiasin bandun wō wōkuruse sō, Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua. N deema Babilonin sina boko Nēbukanesaan bandun wō yendu yiru sarisewa mi. ² Saa ye sōra win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u wāa pirisōm sō Yudaban sina kpaarō. ³ Sedesiasi wiya u n̄n pirisōm ye kpē yèn sō u Gusunōn gari gerua u nē, wee Yinni Gusunō u Babilonin sina boko wuu geni nōmu beria kpa u gu kamia. ⁴ Sedesiasi kun maa kisiramō tabu kowobun nōman di. Babilonin sina boko u koo n̄n nōma

turi, kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari ko. ⁵ Babilonin sina boko wi, u koo ka nɔn da Babiloniɔ. Miya u ko n wāa sere Gusunɔ u ka win gari ko. Yen sɔ, baa i n ka Babilonigibu tabu mɔ tɛ, i ñ bu kamiamɔ.

⁶ Yeremi u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa u nɛɛ, ⁷ wee, Hanameɛli, Salumun bii, nɛn baan tundo turosin bii, u koo na u nɛɛ, n na n win gheru dwe Anatɔtuɔ, Benyamɛɛn temɔ. Domi nɛna n weene n tem me yakia n tubi di.

⁸ Yera n koorɔ nge me Yinni Gusunɔ u gerua. Hanameɛli wi, u na nɛn mi pirisɔm dirɔ u nɛɛ, n win tem me dweeyo me mu wāa Anatɔtuɔ Benyamɛɛn temɔ domi nɛna n weene n mu yakia n tubi di.

Saa ye sɔara na tuba ma Gusunɔwa u ki me.

⁹ Ma na gbee te yakia ka sii geesun gobi wɔkura nɔɔbu ka yiru. ¹⁰⁻¹¹ Ma na seedagibu sua na tem men dwee tirenu yorua yiru na nɛn yireru doke ten teeru wɔllɔ na wukiri nge me wooda ya gerua ma na sii gee si sua na kilo sondi seedagii ben wuswaaɔ. Ma na tire ni sua ¹² na Baruku, Neriyan bii, Maseyan debubu wɛ Hanameɛli ka seedagii be ba ben yirenu doke tire te sɔɔ ka sere maa Yudaba be ba wāa pirisɔm dii yaara min nɔni biru. ¹³ Be kpuron nɔni bira na maa Baruku sɔɔwa ¹⁴ na nɛɛ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ, wiya u gerua u nɛɛ, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba yireru koosi, u da u nu doke wekeru sɔɔ kpa nu ku raa sankira.

¹⁵ Domi sɔɔ teeru tɔmbu ba koo maa dia ka gbea dwe tem me sɔɔ.

Yeremin kanaru

¹⁶ Sanam me na tem men dwee tire ni Baruku, Neriyan bii wɛ na kpa, na Yinni Gusunɔ kana na nɛɛ, ¹⁷ Yinni Gusunɔ, a wɔllu ka tem kua wunen dam bakam ka wunen yikon saabu. Gāanu sari ni a kpane. ¹⁸ A ra bwesenu durom kue sere ka nin bibun bibo. Adama baababa bā n tora, a ra ben bibu seeyasie tora nin sɔ. Gusunɔ, a sāawa Yinni boko, ma a dam mɔ. Wunen yisira wɔllu ka tem Yinni. ¹⁹ Wunen himba ya kpā, a maa dam mɔ a ka ye yibia. A ra n mɛera ye tɔmba mɔ kpa a baawure kua nge me win kookoosu nɛ.

²⁰ A sɔm maamaakiginu kua sanam me besen sikadoba ba wāa Egibitiɔ. Meya gisɔ a maa mɔ besen suunu sɔɔ Isireliɔ ka bwese ni nu tien suunu sɔɔ. Ma a yisiru yara nge me sa nɔɔmɔ gisɔ. ²¹ A wunen dam sɔɔsi, a sɔm maamaakiginu kua. Ma tɔmba nanda. Yera ya dera a wunen tɔmbu yara saa Egibitin di. ²² Ma a bu tem me wɛ me a ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔri, me mu tim ka bom yiba. ²³ Meya ba maa na ba tem me mwa mu kua begim. Adama ba ñ wunen gere mem nɔɔwe. Ba ñ maa wunen woodaba swii. Meya ba ñ maa kue ye a bu yiire. Saa yera a dera kɔsa yeni kpuro ya bu deema.

²⁴ Wee tɛ Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge wari. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nɔmu beria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka gɔɔru ka bararu. Meya ye a gerua kpuro ya koorɔ, Yinni Gusunɔ, a maa ye waamɔ.

²⁵ Wee wuu ge, ga wāa Babilonigibun nɔma sɔɔ. Adama ka me, a man sɔɔwa a nɛɛ, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kɔsia seedagibun wuswaaɔ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

²⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u nɛɛ, ²⁷ wee, nɛ Gusunɔ, na sāawa handuniagibu kpuron Yinni. Gāanu sari ni na kpane. ²⁸ Yen sɔna na nɛɛ, kon de Babilonin sina boko Nebukanɛsaa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu nɔma turi. U koo maa ye mwa. ²⁹ Ba koo ye wari kpa bu ye dɔɔ meni kpa bu dia yɛn wɔllɔ Yudaba ba ra bɔu wi ba mɔ Baali yākuru kue dɔɔ sɔku, ka sere mi ba ra tɔn tukobun bɔu sɔ bu tam t̄ara. Domi yeba kpurowa ba ka nɛn mɔru seeya.

³⁰ Wee kɔsa Isireliba ka Yudaba ba ra n mɔ saa ben toren di. Ben ye ba mɔ kpuro ya ra nɛn mɔru seeyewa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³¹ Saa min di ba wuu ge swii, n ka girari gisɔ, gen tɔmbu ba ra nɛn mɔru seeyewa.

Yen sōna na ñ kī n gu wa nen wuswaa. ³² Domi Yudaba ka Yerusalemugibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu ka ben yāku kowobu ka Gusunon sɔmɔbu, ba kōsa kua. Yera ya nen mɔru seeya. ³³ Ba yina bu man mɛɛri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu nen sōsiru na. ³⁴ N ñ mam ye tɔna, ba maa ben bwāarokunu duusiawa nen sāa yerɔ ba tu disi doke. ³⁵ Ba būu wi ba mɔ Baali sāa yeru bania Beni Hinɔmun wɔwaa. Miya ba ra ka ben bibu yāku dō mwaararuginu ko Mɔlɔkun sɔ. N deema na ñ bu yen gaa yiire. Na ñ mam bwisika bu kōsa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

³⁶ Nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nɛɛ, Yeremi, Yerusalemu ye i nɛɛ, ba koo Babilonin sina boko nɔmu beria mi, kpa u ye wɔri u kamia ka tabu ka gōru ka bararu, ³⁷ wee, kon yen tɔmbu menna bu wura ye sɔɔ. Domi na raa ka bu mɔru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n wāa bɔri yendu sɔɔ. ³⁸ Ba koo wure bu ko nen tɔmbu kpa na n maa sāa ben Yinni. ³⁹ Kon de ba n wāa nɔɔ tia sɔɔ ba n kookoo teesu mɔ, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu mɔ sere ka ben bibun bibɔ. ⁴⁰ Kon ka bu arukawani bɔke ye ya kun kpeemɔ. Na ñ bu biru kisimɔ, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben gōruɔ kpa bu ku raa maa gɛra nen swaan di. ⁴¹ Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu swīi mam mam tem mɔ sɔɔ ka gōru tia.

⁴² Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, nge mɛ na dera kōsa baka ya tɔn be deema, nge meya kon maa de durom bakam mu na be sɔɔ mɛn nɔɔ mwɛeru na kua. ⁴³ Yeremi, a gerua a nɛɛ, ba tem mɛ Babilonigibu nɔmu beria. Wee, mu kua bansu. Tombu ka yaa sabenu maa sari mɛ sɔɔ. Adama miya tɔmbu ba koo wura kpa bu gbea dwe. ⁴⁴ Ka gem ba koo gbea dwe baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu yirenu koosi seedagibun wuswaa. Ba koo gbea dwe Benyamɛn temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ, ka Yudan wusɔ, ka wuu si su wāa guunun bera gia, ka si su wāa wɔwi sɔɔ, ka si su wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Domi sin tɔn be ba raa yoru mwɛera mi, kon de bu wurama. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yen i gerua.

33

Nɔɔ mwɛɛ ni Yinni Gusunɔ

u kua Yerusalemun sɔ

¹ Yinni Gusunɔ u kpam ka Yeremi gari kua sanam mɛ u wāa pirisɔm sɔɔ. ² U nɛɛ, nɛ wi na ra n wāa, nɛ wi na tem taka kua ma na mu nen i, nen na nɛɛ, ³ a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun gāa baka asiriginu sɔɔsi ni a ñ yɛ. ⁴ Nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na gāanu mɔ ni na kī a nɔ, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun sɔ, ni Babilonigiba wɔri ba surura. ⁵ Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge sɔɔ, nen mɔru bakan sɔ, domi Yerusalemugibu ba kōsa kua sere na ñ maa kī n wuu ge wa.

⁶ Wee, saa gaa sisi ye sɔɔ kon gu nɔɔri nge barɔ. Kon gu bekia n bwāa dorasia, kpa n de gen tɔmbu ba n wāa bɔri yendu sɔɔ. ⁷ Kon de be ba yoru mwɛera Yudan di, ben wāaru tu kōsi, kpa n bu swīi nge yellu. ⁸ Kon bu ben durum kpuro wɔka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam mɛ ba man seesi suuru kua. ⁹ Saa ye sɔɔ, na kon nuku dobu mɔ Yerusalemun sɔ, kpa ya n nen yisiru bɛɛɛ wɛɛmɔ, kpa bwese tukunu nu n man siaramɔ. Bwese ni, nù n wa durom bakam mɛ kon ye kua ka doo nɔɔ te kon ye wɛ, nu koo biti ko sere nu diiri.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Yudaba, i nɛɛ, bɛɛn tem mu kua bansu. Tɔmbu ka yɛɛ maa sari mi. Ma Yerusalemu ka Yudaban wusun swɛɛ yi kua swɛɛ gonu yi goo ku ra maa sī.
 11 Adama ba koo wure bu nuku dobun kuuki nɔ ka tɔɔ bakarugii. Ba koo kuro kpaanun womusu nɔ. Ba koo maa wure bu womu geni nɔ, ge ga nɛɛ, i Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni siaro.

Domi u s̄a t̄n geo.

Win k̄ru ta ñ n̄ru m̄o.

Mɛya ba koo maa t̄n be ba ka ȳakunu na s̄a yer̄n womusu n̄o. Domi kon de t̄n be ba raa yoru mwɛɛra mi, bu wurama tem mɛ s̄oɔ, kpa n bu wesia nge yellu. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

12 Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄oɔwa u nɛɛ, tem mɛ, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari mɛn wusu kpuro s̄oɔ. Adama t̄ɛ, ȳa kparobu ba koo w̄a yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu nu w̄ɛra. 13 Ȳa kparobu ba koo maa ȳaɔnu kpara baama kpuro wuu si su w̄a guunun bera gia ka si su w̄a w̄ow̄i s̄oɔ, ka si su w̄a s̄oɔ ȳɛsan n̄om d̄waru gia, ka Benyamɛn tem̄o ka Yerusalemun baru kpaan̄o ka Yudaban wus̄o. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ

ku ra win n̄o mwɛɛru kɔbie

14 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, t̄ra sisi t̄ɛ s̄oɔ kon n̄n n̄o mwɛɛ gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua. 15 Saa ye, ȳa n tunuma, kon goo seeya nge d̄a kp̄ii p̄tura Dafidin bweseru s̄oɔ u n s̄a gemgii, kpa u t̄mbu kpara gem s̄oɔ. 16 Yen t̄ɔ te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n w̄a b̄ri ȳendu s̄oɔ, kpa bu ye ȳisuru k̄ɛ, Yinni Gusun̄n miya b̄ɛɛn gem w̄a.

17 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Dafidi sina boko u ñ goo biam̄o wi u koo sina win bweserun sina ḡn̄a Isirelīo sere ka baadommāo. 18 Mɛya maa Lefiba be ba s̄a ȳaku kowobu, ba ñ k̄sire biam̄o ben bweseru s̄oɔ bu ka man ȳaku d̄o mwaaruginu kua, kpa bu man turare d̄o dokea kpa ba n da ȳakunu ko t̄ɔ baatere.

19 Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄oɔwa u nɛɛ, 20 n̄na na ka s̄oɔ s̄oɔ ka w̄kuru arukawani b̄kua. I n ko i kp̄i i yen gaa ȳrasia yu ku maa s̄omburu ko yen saa s̄oɔ, kpa yu n̄n arukawani ye kusia, 21 saa yera n̄n tii, kon maa n̄n arukawani kusia ye na ka Dafidi n̄n s̄m kowo b̄kua, kpa u k̄sire bia win bweseru s̄oɔ wi u koo bandu di. Kon maa n̄n arukawani kusia ye na ka ȳaku kowobu Lefin bweseru b̄kua be ba ra s̄omburu ko n̄n s̄a yer̄o. 22 Adama n ñ koor̄o mɛ. Kon Dafidin bweseru ka ȳaku kowobun bweseru dabiasiawa nge kperi, ñ kun mɛ nge yani seeri yi yi w̄a daaron goor̄o yi ba ñ kp̄ɛ bu gari.

23 Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄oɔwa u nɛɛ, 24 a ñ n̄oɔm̄o ye t̄mba gerum̄o? Ba m̄ò, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na ḡsa biru kisi. Yen s̄na ba bu gɛma, ba ñ bu garisi bweseru. 25 Adama wee ye na gerum̄o, nɛ wi na ka s̄oɔ s̄oɔ ka w̄kuru arukawani b̄kua, ma na w̄llu ka tem wooda yiya, 26 n̄na kon Isireliban bweseru ka Dafidi n̄n s̄m kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru s̄oɔ goo ḡsa u bandu di Aburahamu ka Isaki ka Yak̄obun bweserun suunu s̄oɔ?

Aawo. Kon ben w̄n̄w̄ndu ko be ba yoru mwɛɛra mi, kpa n de bu wurama.

34

*Gari yi Yinni Gusunɔ**u Sedesiasi sɔɔwa*

¹ Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wɔri. Saa ye sɔɔ, win tabu kowobu kpuro ba waa mi, ka handunian sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa ² u nɛɛ, nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nun sɔɔmɔ, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a nùn sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na nùn sɔɔma. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko nɔmu beria u ye kam koosia u dɔɔ meni. ³ Mɛya wi, Sedesiasi u n nùn kisirarimɔ. U koo nùn mwa kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari geruna u sere ka nùn da Babiloniɔ.

⁴ Yen sɔ, u nɛn gari swaa dakio yi na gerumɔ. Na nɛɛ, u n ghimɔ tabu sɔɔ, ⁵ u koo gbiwa bɔri yendu sɔɔ kpa bu win gɔɔ ko nge mɛ ba win sikado sinam be ba nùn gbiyegii kua. Ba koo nùn turare dɔɔ dokea kpa bu nùn gɔɔ wuri yini kua bu nɛɛ, wanyo! Sina boko u gu! Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁶ Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko sɔɔwa Yerusalemu mi. ⁷ N deema saa ye sɔɔ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudaban wusu kpuro wɔri. Wuu gb̄ararugii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

*Yoo be ba raa yakia,**ba wure ba maa mweera*

⁸ Yinni Gusunɔ u maa ka Yeremi gari kua sanam mɛ Sedesiasi u ka Yerusalemugibu nɔɔ tia kua bu ben yobu kpuro yakia. ⁹ Saa ye sɔɔ, baawure wi u win Heberusi mɔ yoo, tɔn kurɔwa? A, tɔn durɔwa? U koo yɛro karawa u yari yorun di. Goo u ku maa win winsim yoru mwa u sɔmburu koosia. ¹⁰ Ma Yerusalemun wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro ba wura batuma sɔɔ bu ku maa ben yobu sɔmburu koosia. Ba koo bu karawa ba n tii mɔ. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona. ¹¹ Adama amen biru tɔn be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa swi ba mwaama ba yoo sɔma koosia ka tilasi.

¹² Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be sɔɔwɔ a nɛɛ, ¹³ wee, nɛ Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔkua sanam mɛ na bu yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dimɔ. ¹⁴ Na nɛɛ, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u nùn sɔmburu kua wɔɔ nɔɔba tia, yen nɔɔba yiruse u koo nùn karawa yoo ten di, u n tii mɔ. Adama ben sikado be, ba n man swaa daki bu sere nen gere nɔ. ¹⁵ Wee tɛ ba wurama ben dɔɔ sɔɔ ma ba gea kua nen nɔni sɔɔ. Domi ba nɔɔ tia kua ba nɛɛ, baawure wi u yoo mɔ u nùn karo u n tii mɔ. N deema nen saa yerɔwa ba nɔɔ tia kua. ¹⁶ Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nen yisuru sanku. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

¹⁷ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. N daa weenɛwa ben baawure u win yobu kara ba n tii mɔ. Adama ba yina, ba n man mem nɔɔwe. Yen sɔna kon bu yɔsu tabu sɔɔ kpa n bu baranu ka gɔɔru kpɛɛ kpa bwese ni nu tie nùn u bu wa nu biti ko.

¹⁸⁻²⁰ Wee tɛ, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka yaku kowobu ka sunon sɔm kowobu ka sere tɔn be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bɔkua batuma sɔɔ sere ba naa buu go ba berana, ma ba dua gen besi yin suunu sɔɔ bu ka ben arukawani ye sire, ba n ye mem nɔɔwe, ba n ben nɔɔ mwee te yibie. Yen sɔ, kon bu ben yiberɛ be ba kasu bu bu go nɔmu beria, kpa yaberekunu ka gbeeku ye ye yi ben gonu di. ²¹ Mɛya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu kua. Kon bu yiberɛba nɔmu beria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu nɔmu beria baa ba n ka bu tonde.

22 Kon de bu na bu wuu ge wɔri bu dɔɔ mɛni kpa Yudan wusu su ko bansu. Ne, Yinni Gusunɔwa na yenɛ gerua.

35

Yeremi ka Rekabun bweseru

1 Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ, 2 a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nen sɔa yerɔ dia ye ya wɔa ten yɛsi yɛsibun teerɔ kpa a bu tam wɛ mi, bu nɔ.

3 Ma Yeremi u da u Yaasania Yereimin bii, Habasinian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi. 4 Ma u ka bu da Yinni Gusunɔn sɔa yerun dii teeru mi, tɛn mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunɔn sɔm kowo u wɔa. Dii te, ta wɔawa sina asakpɔbun dirun bɔkuɔ, gbɔra kɔso, Maaseya, Salumun biin dirun wɔllɔ. 5 Ma Yeremi u bu tam bwɔanu wɛ ka nɔri u neɛ, bu nɔruo.

6 Adama ba nɔn wisa ba neɛ, sa nɛ tam nɔrumɔ. Domi besen sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda wɛ u neɛ, su ku ra tam nɔ sere ka besen bibun bibɔ,

7 su ku ra dia bani,

su ku ra gbenu ko,

su ku ra maa resɛm gbaanu ko,

sa nɛ kpɛ sa n mam ye mɔ.

Adama sa ko n wɔawa kuu bekonuginu sɔɔ besen wɔaru kpuro sɔɔ.

Nge mɛya sa ko ka tɛ tem mɛ sɔɔ,

mi sa wɔa sa sɔru dimɔ mini.

8 Yen sɔ, besɛ ka besen bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mem nɔwammɛ. Sa nɛ tam nɔrumɔ besen wɔarun tɔnu kpuro sɔɔ, besɛ ka besen kurɔbu ka besen bibu. 9 Sa nɛ maa dia banimɔ ye sɔɔ sa ko n wɔa. Mɛya sa nɛ gbea mɔ, sa nɛ maa resɛm gbaanu mɔ. 10 Sa wɔa kuu bekonuginu sɔɔ. Mɛsuma sa ka besen sikado Yonadabun gere ye mem nɔwammɛ. 11 Adama sanam mɛ Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u tem mɛ wɔrima, yera sa neɛ, su se su da Yerusalemuɔ, kpa su Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen sɔna sa wɔa Yerusalemu mini giso.

12 Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ, 13 ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, ne wi na maa sɔa Isireliban Yinni, na neɛ, a doo a Yudaba ka Yerusalemu gibu sɔ

a neɛ, ba nɛ nen kirɔba swaa dakimɔ kpa bu man mem nɔwɔa? 14 Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mɛm nɔwɔa ye u neɛ, win bibu bu ku raa tam nɔ. Mɛya ba nɛ maa tam mɛ nɔra sere ka gisɔn giso. Ba ben sikado mem nɔwɔa. Adama ne, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yellun di, ma ba nɛ man swaa daki. 15 Na bu nen sɔmɔbu gɔriama saa yellun di, bu ka ben baawure sɔ u win daa kɔsa deri. Bu ku maa bɔnu sɔ kpa bu wɔ ba n wɔa tem mɛ sɔɔ, mɛ na ben baababa wɛ. Adama ba nɛ sɔmɔ be swaa daki, bu sere man mem nɔwɔa.

16 Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mɛm nɔwɔa. Adama be, nen tɔmbu, ba ku ra man mem nɔwɔe.

17 Yen sɔna ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, ne wi na maa sɔa Isireliban Yinni, na neɛ, wee kon de kɔsa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemu gibu deema. Domi na ka bu gari kua, ba nɛ man swaa daki. Na bu soka, ba nɛ man wurari.

18 Yera Yeremi u Rekabun bwese te sɔɔwa u neɛ, amɛniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni wi u maa sɔa Isireliban Yinni u gerua. U neɛ, wee i besen sikado Yonadabun gere ka win yiirebu kpuro mem nɔwɔa. 19 Yen sɔ, Yonadabu, Rekabun bii wi, u nɛ kɔsireba biamɔ win bweseru sɔɔ be ba ko nɛn sɔmburu mɔ.

36

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunən sāa yerə

¹ Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun wəḡ nnese səḡra Yinni Gusunə u ka Yeremi gari kua u nεε, ² a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun sḡwa Yudaba ka Isireliba ka bwese tukunu kpuron sḡ saa dḡma tən di na ka nun gari torua Yosiasin waati sḡ n ka gisḡ girari. ³ Yudaba bā n nua kḡsa ye kon bu kua sḡḡkudo ba koo gḡru gḡsia bu ben kom kḡsum deri. Saa yera kon bu ben durum wḡka.

⁴ Yen biru Yeremi u Baruku Neriyān bii soka ma u nūn sḡwa kpuro ye Yinni Gusunə u nūn sḡwa. Ma Baruku u ye yorua tire te sḡ.

⁵ Yera Yeremi u maa nūn sḡwa u nεε, wee ba man mwā ba neni, na n̄ kpē n da Yinni Gusunən sāa yerə. ⁶ Yen sḡ, dḡma te ba koo nḡ bḡke, a doo wunən tii, kpa a Yinni Gusunən gari yi na nun sḡwa a yore mi gari sāa yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa tən be ba ko n wāa mi kpuro bu yi nḡ. ⁷ Sḡḡkudo ba koo gḡru gḡsia bu ben daa kḡsa deri, kpa bu Yinni Gusunə suuru kana. Domi win maru ya kpā ye u ka bu mḡ.

⁸ Yera Baruku Neriyān bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u nūn sḡwa. U Yinni Gusunən gari yi gara sāa yee ten mi. ⁹ Yoyakimun ban ten wḡ nḡbuse sḡ, yen suru nḡba nnese sḡ, yera ba nḡ bḡkurun tḡru yi tḡ sḡ Yerusalemgugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu nḡ bḡke Yinni Gusunən sāa yerə. ¹⁰ Yen tḡ te sḡra Baruku u Yereḡin gari yi gara tən ben wuswaḡḡ Yinni Gusunən sāa yerə, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u sāa tire yoro. Dii te, ta wāawa kḡnḡḡ ge ba mḡ kḡnḡḡ kpḡḡn bera gia, gunguru wḡḡ.

Misee u wirugibu

tire ten gari sḡwa

¹¹ Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunən gari yi nua yi ba yorua tire te sḡ, ¹² yera u da sina bokon yenuḡ sere win tire yoron dirḡ. Ma u deema wirugii beni ba mēnne mi. Beye, tire yoro Elisama ka Delaya Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin bii, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian bii ka sere wirugii be ba tie. ¹³ Ma Misee u bu sḡwa kpuro gari yi u nua Baruku u tən be garia.

¹⁴ Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Netanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu gḡria ba nεε, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da. ¹⁵ Ye u tura mi, yera ba nūn sḡwa ba nεε, a sino kpa a sun tire te garia.

Ma Baruku u sina u bu tu garia. ¹⁶ Ye ba gari yi nua, yera ba mεerina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba nεε, ¹⁷ a sun sḡwḡ nge mε a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

¹⁸ Yera Baruku u bu wisa u nεε, Yeremiwa u man gari yi sḡmḡ ma na yorumḡ tireru sḡḡ ka ankiri.

¹⁹ Ma wirugii be, ba nūn wisa ba nεε, i doo i kuke wunε ka Yeremi, kpa goo u ku raa bεε wa.

Sina boko u tire te dḡḡ mēni

²⁰ Yeniban biru, wirugiba tire te mwā ba berua Elisama tire yoron dirḡ. Ma ba da sina bokon mi, ba nūn gari yi sḡwa.

²¹ Yera sina boko u Yehudi gḡra u nεε, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirḡ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaḡḡ. ²² N deema saa ye, puran saawa. Wḡḡn suru nḡba nnese sḡra mε. Ma u deema

sina boko u sɔ u dɔw wɔsu win diru mi u ra sine puran saa. ²³ Yehudi ù n tire ten kabura ita, ñ kun mɛ nne gara u kpa, yera sina boko u ra tire yoron kɔw piibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kpɛɛ dɔw sɔw, sere te kpuro ta ka dɔw mwaara muku muku. ²⁴ Ye sina boko ka win bwāabu ba ye kpuro nua ba ñ nande, ba ñ maa ben yānu gɛɛka nge mɛ ba ra ko nuku sankiranun sɔ. ²⁵ Sina boko u sere tire te dɔw menɪ, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba nùn suuru kana gem gem u ku ka tu dɔw menɪ. Adama u ñ bu swaa daki. ²⁶ Yera sina boko u Yerameɛli wi u s̄a sunən bii, ka Seraya Asirielin bii, ka Selemia Abudelin bii wooda wɛ u nɛɛ, bu tire yoro Baruku ka Gusunən sɔmɔ Yeremi mwaama, adama Gusunɔ u bu berua, ba ñ bu wa.

Yeremi

u tire ten kpaaru yorua

²⁷ Sanam mɛ sina boko u tire te dɔw menɪ, te Yeremi u Baruku sɔwɔa u yore mi, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔwɔa u nɛɛ, ²⁸ a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa wāa tire te sɔw, te sina boko Yoyakimu u dɔw menɪ mi. ²⁹ Kpa a maa nùn sɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Wee u tire te dɔw menɪ, ma u nɛɛ, mban s̄na wune Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem mɛ kam koosia, kpa u men tambu ka men yaa sabenu gura. ³⁰ Yen s̄na, nɛ, Yinni Gusunɔ na wi sina boko Yoyakimu sɔwɔa, ma win goo kun maa sinamɔ Dafidin sina gɔna sɔw. Mɛya ba koo maa win tin goru deri tɔwɔ sɔw sɔw ka wɔkuru ta n sɔw ka pura sooramɔ. ³¹ Kon bu s̄ɛyasia ben durum sɔ wi ka win bibun bweseru, ka win bwāabu. Kon de k̄sa yu Yerusalemugibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sɔwɔa, yèn sɔ ba ñ wure bu man swaa daki.

³² Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Neriyan bii, wi u s̄a tire yoro wɛ. Yera u maa nùn tire te Yoyakimu u dɔw menɪ min gari sɔwɔa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gɛɛ yorua yi yi ka yi weene.

37

Sedesiasi

u Yeremi gɔra u bu Gusunɔ kana

¹ Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yudaa, Yekonia Yoyakimun biin ayero. ² Sedesiasi wi, ka win bwāabu, ka win tambu ba ñ Yinni Gusunən gari yi swaa daki yi Gusunən sɔmɔ Yeremi u bu sɔwɔa mi.

³⁻⁴ N deema saa ye sɔw, ba ñ gina Yeremi pirisəm doke. U ra dewa mi u k̄i, win tambun suunu sɔw. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u s̄a yāku kowo gɔra win mi, bu ka nùn sɔ u bu Gusunɔ ben Yinni kana u ka bu nɔnu geu mɛɛri. ⁵ Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunən tabu kowobu ba Yerusalemugii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di. ⁶⁻⁷ Saa yera Gusunɔ Isireliban Yinni u Yeremi sɔwɔa u nɛɛ, a Yudaban sina boko wi u nun ḡrima nen mi sɔwɔa a nɛɛ, wee, Egibiti sunən tabu kowo be ba raa wee bu ka nùn somi ba ḡsirɔ ben temɔ. ⁸ Tɛ, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu wɔri bu ye mwa, bu dɔw sɔku. ⁹ Yen sɔ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii nani wōke bu nɛɛ, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n yɛ ma ba ñ gam de. ¹⁰ Baa b̄a n Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n tie be ba mɛɛra kua, ka mɛ, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge dɔw menɪ.

Ba Yeremi kpɛɛ pirisəm dirɔ

¹¹ Sanam me Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunon tabu kowo ben so, ¹² yera Yeremi u ki u yari Yerusalemun di u da Benyameen temo u ka win baa sua tubi ye ba bonu mo so. ¹³ Sanam me u yario u konno tura ge ba mo Benyamee, ma u deema ben kosobun tonwero wi ba mo Yireya Selemian bii, Hananian debubu u yo mi. Ma u nun yorasiasa u nee, a tii Babilonigibu we.

¹⁴ Yera u nee, aawo, na n nen tii Babilonigibu we.

Adama duru wi, u n win gari yi wure. Ma u nun mwa u ka da wirugibun mi. ¹⁵ Yera wirugii ben moru ya seewa ba nun mwa ba so ba pirisom doke Yonatham diru wi u saa tire yoro. N deema ba win dii te gosiawa pirisom diru. ¹⁶ Nge meya ba ka nun pirisom doke diru woru so sere n ka te.

¹⁷ So teeru, sina boko Sedesiasi u gora u nee, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u nun gari bikia asiri so u nee, Yeremi, a gari gee mo yi yi wee Yinni Gusunon min di a man so?

Ma u nun wisa u nee, oo. Yinni Gusuno u koo de Babilonin sina boko u nun nona turi.

¹⁸ Ma Yeremi u maa nun bikia u nee, tora tera na bee tora wune ka wunen bwabu ka sere wunen tambu kpuro i ka man mwa i pirisom kpe. ¹⁹ Mana been somo be, ba wa be ba bee gari soowa ba nee, Babilonin sina boko kun nun worim wee u sere tem me mwa.

²⁰ Te, nen yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nen kanaru no, kpa a man kua ye na ki. A ku maa de n wura Yonatham tire yoron diru mi, kpa n ku ra ka gbi.

²¹ Yera sina boko Sedesiasi u wooda we u nee, bu nun yiyo pirisom dirun yaarao kpa ba n da nun pee kuse teeru we baadomma ye wuun pee kowoba ra ko sere wuu nukurun pee yu ka kpe. Nge meya u ka sina pirisom dirun yaara mi.

38

Ba Yeremi kpe

dako kpiriru so

¹ Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u ton be soowa. U nee, ² ameniwa Yinni Gusuno u gerua. U nee, wi u sina Yerusalemu ye so, yiberaba ba koo nun gowa tabu so, n kun me u gbi gorun saabu, n kun me ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu nomu sondia, wiya ko n wa. Win wa tera ta ko n saa win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

³ Yinni Gusuno u maa nee, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

⁴ Yera wirugibu ba na ba sina boko soowa ba nee, duru wini u tabu kowobu ka ton be ba wa wuu ge so berum tiamowa ka win gari. U n besen gea kasu sere besen kosa. N n men na, n weene bu nun go.

⁵ Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nee, wi wee u wa been nomu. Na n kpe n bee gaa nu yinari.

⁶ Yera ba nun sua ba kpe sina bii wi ba mo, Maakiyan dako kpiriru garu so. Dako kpiri te, ta wawa pirisom dirun yaarao. Te sora ba nun kpe ka we. Adama ta n nim mo. Potokwa ta mo, ma u numa potoko ye so.

⁷ Etiopigii goo wi ba mo, Ebedi Meleki u wa u somburu mo sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kpe dako kpiriru so. Saa ye so, sina boko u wa u so gbara konnowo ge ba sokumo Benyamee, u sirimo. ⁸ Yera Ebedi Meleki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nee, ⁹ nen yinni sina boko, ye

tɔn be, ba kua mi, ya n̄ wā, ye ba ka Yeremi kp̄ɛ dɔkɔ kpiriru sɔɔ. U koo gbi mi, gɔɔrun sɔ, domi d̄ianu kun maa wāa wuuɔ.

¹⁰ Ma sina boko u Eb̄edi Meleki wooda wē u n̄ɛɛ, a tɔmbu t̄ɛna suo kpa i da i Yeremi yara saa dɔkɔ kpiri ten min di u sere gbi.

¹¹ Yera Eb̄edi Meleki wi, u tɔn be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yerɔ u yāa tɔkɔnu yarama. U nu Yeremi kp̄ɛya dɔkɔ ye sɔɔ ka wēɛ. ¹² Ma u Yeremi sɔɔwa u n̄ɛɛ, a yāa tɔkɔ ni dokeo wunen b̄uu bakusɔ a sere wēɛ yi doke.

Ma Yeremi u kua m̄ɛ. ¹³ Ma ba n̄un yarama ka wēɛ yi, saa dɔkɔ kpiri ten min di, ba dera u wāa piris̄ɔm dirun yaaraɔ.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamɔ

¹⁴ Sɔɔ teeru Sedesiasi u maa gɔra u n̄ɛɛ, bu Yeremi sokuma kpa u na u n̄un deema Yinni Gusun̄ɔn s̄aa yerun k̄onnɔ itaserɔ. Ye u tunuma, yera sina boko u n̄ɛɛ, na gari ḡɛɛ mɔ kon nun bikia. A ku man ḡaanu berua.

¹⁵ Ma u n̄un wisa u n̄ɛɛ, n̄a n̄ nun ye sɔɔwa, a n̄ man goomɔ? Na yē ma n̄a n̄ nun bwisi k̄ɛmɔ a n̄ man swaa dakimɔ.

¹⁶ Yera sina boko Sedesiasi u b̄ɔrua asiri sɔɔ u n̄ɛɛ, sere ka Yinni Gusun̄ɔn wāaru wi u sun wāaru wē, na n̄ nun goomɔ. Na n̄ maa nun tɔn be n̄omu beriam̄ɛ be ba kasu bu nun go mi.

¹⁷ Yera u sina boko Sedesiasi sɔɔwa u n̄ɛɛ, ameniwa Gusun̄ɔ Isireliban Yinni wi u w̄ollu ka tem mɔ u gerua. U n̄ɛɛ, à n̄ wunen tii Babilonin sun̄ɔn tabu sinambu wē kaa n̄ wāawa wun̄ɛ ka wunen ȳɛnugibu. M̄eya u n̄ maa wuu ge d̄ɔɔ menimɔ. ¹⁸ Adama à kun bu tii wē, u koo bu wuu ge n̄omu beria kpa bu gu d̄ɔɔ meni. A n̄ maa kisiramɔ ben n̄oman di.

¹⁹ Yera Sedesiasi u n̄un sɔɔwa u n̄ɛɛ, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu wēn s̄ɔ. Na berum m̄ɔ bu ku raa man bu n̄omu s̄ɔndia kpa bu man n̄oni s̄ɔ.

²⁰ Ma Yeremi u n̄un wisa u n̄ɛɛ, ba n̄ nun bu n̄omu s̄ɔndiam̄ɛ. A n̄ɔɔwɔ ye Yinni Gusun̄ɔ u gerumɔ saa nen min di, kpa a faaba wa, a n̄ wāa. ²¹ Adama à n̄ yina a bu tii wē, wee ye Yinni Gusun̄ɔ u man s̄ɔsi k̄āsiru sɔɔ. ²² Na wa ba wun̄ɛ Yudan sina bokon kurɔ be ba tie mw̄ɛra ba ka da Babilonin sun̄ɔn tabu sinambun mi. Ma kurɔ be, ba m̄ɔ, wee, be ba raa nun gari sɔɔwa ba n̄ɛɛ, kaa n̄ b̄ari ȳendu mɔ mi, ba nun n̄oni w̄ɔkua ma ba nun kamia.

Ye ba deema a nummɔ p̄ɔtɔkɔ sɔɔ, ma ba yarina ba nun deri.

²³ Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mw̄ɛri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a n̄ maa kisiramɔ ben n̄oman di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge d̄ɔɔ meni.

²⁴ Yera Sedesiasi u Yeremi sɔɔwa u n̄ɛɛ, a ku ra de goo u gari yi n̄ɔ kpa bu ku raa nun go. ²⁵ Wirugibu b̄a n̄ nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba n̄ɛɛ, a ku bu ḡaanu berua ye a man sɔɔwa ka ye na nun sɔɔwa sɔɔ, kpa bu ku raa nun go, ²⁶ saa ye sɔɔ, a bu wisio a n̄ɛɛ, a man suuru kanam nawa n̄ ku ka nun da Yonatam ȳenuɔ kpa a ku ra ka gbi.

²⁷ Yera wirugii be kpuro ba na Yeremin mi, ba n̄un gari yi bikia. Ma u bu wisa nge m̄ɛ sina boko u n̄un sɔɔwa mam mam, ma ba n̄ɔɔ mari ba yara. Domi gari yi u n̄un sɔɔwa mi, yi n̄ gina yara t̄ɔɔwɔ. ²⁸ Piris̄ɔm dirun yaara miya u wāa sere ba ka Yerusalemu mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalemu mwa

(I maa mɛɛrio 52:4-16, Sinambu II, 25:1-12)

Wee ye n koorā sanam mɛ Babilonigiba Yerusalemu mwa.

39

¹ Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nɔɔba nnese, yen suru wɔkuruse sɔɔra Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko u Yerusalemu wɔrima ka win tabu kowobu kpuro. Ma ba sansani gira yen bɔkuɔ, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ² Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nnese, yen sɔɔ nɔɔba nnese sɔɔra ba gb̄araru yaba. ³ Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen kɔnnɔ wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben ȳisa wee, Nɛɛgali Saresɛɛ, ka Sangaa Nɛbu, ka Saasekimu, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka maa Nɛɛgali Saresɛɛ wi u s̄aa dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

⁴ Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina wɔkuru ba yara ka kɔnnɔ ge ga w̄aa gb̄aranu yirun baa sɔɔ sina bokon d̄aa gbaarun bokuɔ wɔwan bera ḡia. ⁵ Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa sw̄ii ma ba n̄un naamwɛ Yerikon wɔwaa. Yera ba n̄un mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilaa, Hamatin temo. Miya u n̄un siri. ⁶ Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpɔbu sakira Ribila mi, win n̄oni biru. ⁷ Yen biru u Sedesiasin tiin n̄oni wɔwa ma u n̄un bɔkua ka sii gandun yɔni ba ka da Babilonio.

⁸ Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yenusu d̄ɔɔ mɛni, ma ba yen gb̄araru surura. ⁹ Yen biru Nɛbusarada, k̄ɔsobun wirugii, u tɔn be ba tie Yerusalemu ka be ba n̄un tii w̄ɛ ka sere maa be ba tie tem mɛ sɔɔ gura u ka doona Babilonio. ¹⁰ Adama u ben bw̄ɛɛbw̄ɛɛ be ba ñ ḡaanu ma deri tem mɛ sɔɔ ma u bu gbea w̄ɛ.

Ba Yeremi yara piris̄am di

¹¹ Ma Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko u Nɛbusarada, k̄ɔsobun wirugii wooda w̄ɛ Yeremin s̄ɔ u nɛɛ, ¹² a n̄un mɛɛrio kpa a n̄un k̄ɔsu. A ku n̄un k̄ɔsa gaa kua. Ye u nun s̄ɔwa kpuro, a koowo. ¹³ Ma Nɛbusarada, k̄ɔsobun wirugii, ka Nɛbusasibani, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka Nɛɛgali Saresɛɛ, dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro, ¹⁴ ba gɔra bu Yeremi yarama piris̄am dirun di, kpa bu ka n̄un da bu Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu n̄omu s̄andia. Wiya u ka n̄un da win yenuɔ. Nge mɛya Yeremi u ka yara u w̄aa ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusuno

u Ebɛdi Mɛlɛki s̄ɔwa

¹⁵ Saa yɛ sɔɔ Yeremi u w̄aa piris̄am sɔɔ, Yinni Gusuno u n̄un s̄ɔwa u nɛɛ, ¹⁶ a doo a Ebɛdi Mɛlɛki, Etiopigii wi s̄ɔ a nɛɛ, nɛ, Gusuno Isireliban Yinni, nɛ wi na wallu ka tem m̄a, na raa gerua na nɛɛ, k̄ɔsa ya koo wuu ge deema, n ñ m̄a gea. T̄ɛ, kon de k̄ɔsa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo koorā win n̄oni biru. ¹⁷ Adama yen t̄ɔɔ te, kon n̄un yakia. Bɛn b̄erum u m̄ɔ mi, ba ñ n̄un n̄oma turi. ¹⁸ Na ñ derim̄o bu n̄un go. Kon win w̄āaru yakia, domi u man naane kua. Nɛ, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

40

Yeremi u da Gedalian mi,

Misipaa

¹ Yinni Gusunə u ka Yeremi gari kua sanam me Nebusarada u dera u wurama saa Raman di.

N deema ba raa nùn bəkuawa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka dɔɔ Babiloniə. Min diya Nebusarada u nùn yara. ² Ma Nebusarada wi, u nùn soka u ka da bee tia u nɛɛ, Gusunə wunen Yinni u raa gerua u nɛɛ, kɔsa ya koo wuu geni deema. ³ Wee, tɛ, ye u gerua mi, ya koorə yèn sɔ i nùn torari, i n win gere mɛm nɔwɛ. ⁴ Tɛ, kon nun yakia n nun yəni yi pota. Adama à n kī a ka man da Babiloniə, a na su da. Kon nun nɔəri. A kun maa kī, a sinə. A doo a sina mi n nun wɛre.

⁵ Sanam me Nebusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u nɛɛ, n n mɛn na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nebukanəsaa u kua sunə Yudaban wusu sɔɔ. Kaa n ka nùn wāa ka tən be ba tie sannu, n kun me, a doo mi a kī.

Ma Nebusarada wi, u nùn dīanu kusenu kua ka sere maa kēnu ganu. Ma u dera u doona. ⁶ Yera Yeremi u da Gedalian mi, Misipaa, u sina mi ka tən be ba tie tem me sɔɔ sannu.

Gedalia u Yudan tem kpare

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:23-24)

⁷ Saa yè sɔɔ tabu sinam be ba raa woo tabu gberə ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban sunə, ma u nùn tən be ba tie Yudaə kpuro nɔmu bɛria, ka sere bwɛɛbwɛɛ be ba n yoru mwɛ ba ka de Babiloniə, ⁸ yera ba da Gedalian mi, Misipaa. Be ba da mi, bera, Isimɛli, Netanian bii, ka Yokanani ka Yonatan, Karean bibu, ka Seraya, Tanumetin bii, ka Efaɪ Netofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben tɔmbu. ⁹ Yera Gedalia u bu sɔɔwa ka bɔri u nɛɛ, i ku bɛrum ko i ka Babilonigibu sà. I gesi sinə bɛsɛn tem me sɔɔ kpa i Babilonin sina boko sà. Saa yera i ko i n wāa bəri yendu sɔɔ. ¹⁰ Wee, na wāa Misipa mini na n ka sāa bɛɛn nɔni Babilonigii ben mi. Adama bɛɛ, i doo i gberun dāa marum sori me ba ra di ka me ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere bɛɛn wekenə, kpa i sina i n wāa wuu si i mwā sɔɔ.

¹¹ Ma Yuda be ba wāa Məabun temə ka Aməniban temə ka Edəmuban temə, ba nua ma Babilonin sunə u gabu deri Yudaban temə, ma u Gedalia kua ben kparo. ¹² Yera be kpuro ba wurama ben temə. Ma ba da ba Gedalia deema Misipaa. Wɔɔ ge sɔɔ, ba resɛm wa too, ka maa dāa marum gam.

Ba Gedalia go

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:25-26)

¹³ Sɔɔ teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gberun di mi, ba na Gedalian mi Misipaa. ¹⁴ Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma Baalisi, Aməniban sina boko u Isimɛli, Netanian bii gɔra u nun go?

Adama Gedalia u n ye wure. ¹⁵ Ma Yokanani u da Misipaa u Gedalia sɔɔwa asiri sɔɔ u nɛɛ, a de n da n Isimɛli, Netanian bii wi go, kpa goo u kun yɛ. Nge mban sɔna kaa de u nun go, kpa Yuda be ba mɛnɛ mini bu maa yarina kpa ben gabu bu gbi.

¹⁶ Ma Gedalia u Yokanani wisa u nɛɛ, a ku Isimɛli go, domi ye a gerua win sɔɔ mi, weesa.

41

¹ Adama wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ, yera Isimɛli u na Misipaa Gedalian mi. Isimɛli wi, u sāawa sina bii ka maa sina asakpə. Tɔmbu wəkura ba nùn swīima ba ka na mi. Sanam me ba sɔ ba dimə ka Gedalia, ² yera Isimɛli ka tən be ba nùn yɔsirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi səkura ba go,

wi, wi Babilonin sina boko u gɔsa u ka Yudan tem kpɛra mi. ³ Isimɛeli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba wāa mi go.

Isimɛeli u tɔmbu wɛnɛ go

⁴ N deema goo kun yē ma Gedalia u gu. Ye n kua sɔɔ yiru, win gɔɔn biru, ⁵ yera tɔmbu wɛnɛ gabu ba seema saa Sikɛmu ka Silo ka Samarin di. Tɔn be, ba ben toba kɔna, ben yānu nu gēekire ma ba tii murura baama nuku sankirarun sɔ. Meya ba maa alikama sɔɔwa ka turare bu ka Yinni Gusunɔ yākuru kua Yerusalemɔ win sāa yerɔ. ⁶ Yera Isimɛeli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swaaɔ, u sumɔ. Ye u tura ben mi, ma u nɛɛ, i na su da Gedalian mi.

⁷ Adama ye ba dua wuuɔ, yera wi ka win tɔmbu ba tɔn be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kpɛɛ dɔkɔ kpiriruru garu sɔɔ. ⁸ N deema be sɔɔ, u n tɔmbu wɔkuru go yèn sɔ ba raa nùn sɔɔwa ba nɛɛ, u ku bu go, be, ba alikama ka gbɛɛ, ka gum ka tim berua yakasɔ. ⁹ Dɔkɔ kpiri tē sɔɔ u tɔn ben gonu doke mi, ta sāawa te Asa u dera ba gba sanam mɛ wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu mɔ. Te sɔɔra u tɔn goo ni yibia.

¹⁰ Yen biru, u be ba tiara mi yoru mwɛɛra u ka doona ka sina bokon bii wɔndiaba ka sere tɔn be Nɛbusarada, kɔsobun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mwɛɛra u ka da Amɔniban mi.

Ba yoo be Isimɛeli u mwɛɛra

yakia

¹¹ Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba wāa ka wi, ba nua kɔsa ye Isimɛeli u kua. ¹² Yera ba tabu durɔbu sua ba da bu ka Isimɛeli wɔri. Ma ba nùn deema yeru bɔkɔwɔ ge ga wāa Gabaonɔ. ¹³ Tɔn be Isimɛeli u mwɛɛra mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora. ¹⁴ Ma be kpuro ba Isimɛeli deri, ba da ba Yokanani deema. ¹⁵ Adama Isimɛeli wi, u dukɔ yakura Yokananin min di ka tɔmbu nɔɔba ita gabu, ma u da u wāa Amɔniban mi.

¹⁶ Yokanani ka win tabu sinam be, ba tɔn be ba tie mwɛɛra Isimɛelin nɔman di, be u raa mwɛɛra sanam mɛ u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon sɔm kowobu. Be kpurowa u mwɛɛrima saa Gabaonin di. ¹⁷ Ma ba da ba wāa sɔbun sɔbia yeru garun mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehemun bɔkuɔ. Yen biru, ba kpikiru da Egibitiɔ. ¹⁸ Domi ba Babilonigibun berum mɔ yèn sɔ Isimɛeli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kpɛra.

42

Yudaba ba Yeremi bikia

u bu Gusunɔ kana

¹ Yera tabu sinam be ba raa kpikiru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka tɔn be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bwɛɛbwɛɛbɔ, ba na ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ, ² a de a nɔ ye sa nun bikiamɔ. A sun Gusunɔ kanɔ, bɛsɛ be sa tien sɔ, domi sa raa dabi, adama tē sa kaara, nge mɛ a waamɔ. ³ A Gusunɔ wunen Yinni kanɔ u sun sɔɔsi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴ Ma Yeremi u bu wisa u nɛɛ, na nua. Kon Gusunɔ bɛsɛn Yinni kana nge mɛ i man bikia kpa n wurama n bɛɛ sɔ ye u man sɔɔwa. Na n bɛɛ gāanu beruamme.

⁵ Ma ba Yeremi wisa ba nɛɛ, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusunɔ u koo nun sɔ su ko. Wiya u koo ko bɛsɛn seeda dio gemgii ka naanɛgii sà kun bɛsɛn nɔɔ mwɛɛru yibie. ⁶ Wee bɛsɛra sa nun gara a sun Gusunɔ bɛsɛn Yinni bikia. Yen sɔ, sa ko ko ye u sun sɔɔwa su ko, baa yà kun sun wɛre. Ka mɛ, sa ko n nuku dobu mɔ yèn sɔ sa nùn mɛm nɔɔwamme.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

⁷ Sɔɔ wɔkurun biru, Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa. ⁸ Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba nɔn swii ka sere ben tɔmbu kpuro be ba waa mi, wirugibu ka bwɛɛbwɛɛbu. ⁹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee beɛya i man gɔra n Gusunɔ beɛ Isireliban Yinni bikia. Ye u man sɔɔwa wee. U nɛɛ,

¹⁰ ì n sina tem me sɔɔ,
u koo de beɛn tɔmbu bu tasi.

U ñ maa bu goomɔ.

U koo beɛ swiwa i n nuuru mɔ.

U ñ beɛ wukamɔ,

u ñ maa derimɔ kɔsa yu beɛ deema

ye u raa bwisika u beɛ kua.

¹¹ N ñ men na, i ku maa Babilonin sina bokon berum ko.

Domi wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka beɛ waa kpa u beɛ faaba ko.

¹² Wi, Gusunɔ u koo de u beɛn wɔnwɔndu wa.

Kpa u de i wurama beɛn temɔ.

¹³ Adama i n nɛɛ, i ñ wi, Yinni Gusunɔ mem nɔɔwammɛ, i ñ sinamɔ tem meni sɔɔ, ¹⁴ i ko i dawɔ Egibitiɔ mi i ñ tabu wasi, baa bin kɔban swii i ñ nɔɔmɔ, i ñ maa dɔanu biamɔ, yen sɔ, miya i ko sina, ¹⁵ tɛ i swaa dakio ye Gusunɔ, beɛ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ, u gerumɔ. U nɛɛ,
beɛ Yuda be i tie, ñ n gɔru doke i ka da Egibitiɔ ka gem,
kpa i n waa mi,

¹⁶ sanam meya taa bin berum i mɔ,
bu koo beɛ deema Egibiti mi.

Gɔɔ tɛn weeweenu i maa mɔ mi,
ta koo beɛ deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷ Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibitiɔ bu kuke,

ba koo gbiwa tabu sɔɔ,

ka gɔɔru sɔɔ, ka baranu sɔɔ.

Ben goo kun kisiramɔ kɔsa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ, wee ye Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, nge me u Yerusalemugibu win mɔru seesi, nge meya u koo maa beɛ ye seesi, i n da Egibitiɔ. Saa ye sɔɔra ba ko n da ka beɛn yisuru tumbu bɔrusi, ñ kun me, bu ka goo gaa kɔsunu sie, kpa bu beɛ gem i seku bakaru wa kpa i kun maa sine tem me sɔɔ.

¹⁹ U maa nɛɛ, i ku Egibiti da, beɛ be i tie Yudaban bweseru sɔɔ. I de i n ye ma u beɛ ye yinariwa gisɔ. ²⁰ Sanam me i man gɔra n beɛ Yinni Gusunɔ kana, ye na wurama, i gerua i nɛɛ, n beɛ sɔɔwɔ mam mam ye Gusunɔ beɛn Yinni u man sɔɔwa kpa i ye ko. Adama weesa i tii kua. ²¹ Domi gisɔ, na ka win wisibu na adama i ñ bin gabu swaa daki bi u nɛɛ, n beɛ sɔ. ²² Tɛ, mi i daɔ i sina mi, i n ye ma tabu sɔɔra i ko i gbi, ñ kun me gɔɔru sɔɔ, ñ kun me baranu sɔɔ.

43*Ba ka Yeremi da Egibitiɔ**ka dam*

¹ Sanam me Yeremi u gari yi tɔn be ba waa mi kpuro sɔɔwa, yi Gusunɔ ben Yinni u nɛɛ, u bu sɔ, ² yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka tɔn piiburu ba nɛɛ, ye a gerua mi, weesa. Gusunɔ

bēsen Yinni kun nun sōwa a sun sō, su ku Egibiti da. ³ Adama Baruku, Neriyan biiwa u nun bariemā a ka sun sō su ku da mi, domi u kīwa Babilonigibu bu sun mwēeri bu go, n̄ kun mē bu sun yoru mwa bu ka da ben temā.

⁴ Nge mēya Yokanani, Karaan bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben tōmbu kpuro ba yina bu Yinni Gusunān gari nō ye u nē, bu de bu sina ben tem mi. ⁵ Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibiti, be, be ba raa kpikuru da tem tukumā ba wurama, ⁶ tōn durābu ka tōn kurābu ka bibu ka sina bokon bii wāndiaba, be kpuro gesi be Nēbusarada, kōsobun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yeremin tii da ka maa Baruku Neriyan bii. ⁷ Ba da ba wāa Egibitin wuu ge ba mō Tapanesio. Nge mēya ba n̄ ka Gusunān gere mem nōowe.

Ba koo Egibiti tabu wōri

⁸ Sōo teeru Yinni Gusunā u Yeremi sōwa Tapanesio u nē, ⁹ a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaa mi ba ra birikiba wō ye ya wāa Egibitin sina kpaarun kōnōwō Tapanesio. ¹⁰ Kpa a Yudaba sō a nē, ameniwa nē, Gusunā Isireliban Yinni, nē wi na wōllu ka tem mō, na gerua. Na nē, wee, kon de bu Nēbukanesaa, nen sōm kowo kasum da kpa n win bandu swii kpee ni a sikuan wōllō kpa u win sina gōna teria mi, ¹¹ kpa u Egibitigibu seeyasia. Be u koo go, u go, be u koo mwēeri u ko yobu kpa u mwēeri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri. ¹² Kpa u ben būu dia dōo menī, kpa u būu nin tii gura kpa u maa ben yānu gura ya kun nūn sēsie kpa u yari min di ka bōri yēndu, nge mē naa kparu u ra win kpara yaberu sebe u n doonō. ¹³ U koo Beti Semesin bwāarokunu kōsuku, kpa u būu dia ye ya tie dōo menī Egibiti mi.

44

Gari yi Yinni Gusunā u Yuda

be ba kpikuru da Egibiti

Sōwa

¹ Yinni Gusunā u Yuda be ba wāa Migidolio ka Tapanesio ka Menfisio ka Paturasio Egibitin temā sōwa saa Yeremin min di u nē, ² wee, ye nē Gusunā, wōllu ka tem Yinni na gerua. Na nē, i kōsa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. Wee, su kua bansu. Goo maa sari mi. ³ Domi ba kōsa kua ba nen mōru seeya ye ba ka da ba būnu yākunu kuamme ni bēe ka bēen baababa i n̄ daa yē. ⁴ Na bēe nen sōmōbu gōria saa yellun di bu ka bēe sō, i ku sōa kōsu nini ko, ni nen tii na tusa. ⁵ Adama i n̄ man swaa daki. I n̄ bēen kom kōsum deri. I n̄ maa būu yāku kobu deri. ⁶ Ma na ka bēe mōru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun swēe kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge mē i waamō giso.

⁷ Yen sō tē, ameniwa nē, Gusunā Isireliban Yinni, nē wi na wōllu ka tem mō, na gerua. Na nē, mban sōna i tii durum baka yeni sōbimō ye i ka dera ba kurābu ka durābu ka bibu ka bii wēenu go sere goo kun maa tie. ⁸ I kīwa i nen mōru seeya ka bēen būu yāku kookoo si i mō Egibiti mi i wāa? I kīwa i tii kam ko, kpa i ko bōrigibu ka sekurugibu handunia ye sō? ⁹ I duariwa kōsa ye bēen baababa ka bēen sinambu ka ben kurābu ka bēen tii ka bēen kurābu i kua Yuda ka Yerusalemu? ¹⁰ Wee, sere ka tē i n̄ tii kawē i gōru gōsie. I n̄ man nasie, i n̄ maa nen woodaba swii ye na bēe ka bēen baababa wē.

¹¹ Yen sōna nē, Gusunā Isireliban Yinni, nē wi na wōllu ka tem mō na bēe biru kisi ma na bēe kōsa kua n ka bēe Yudaba kpuro kam koosia. ¹² Kon Yuda be ba kpikuru da Egibiti kam koosia. Egibiti miya ba koo gbi kpuro. Ba n̄ goo buremō. Ba koo gbiwa tabu sō, ka gōru sō kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa

ba n da ben yīsiru sie bu ka goo bōrusi, n̄ kun m̄e bu n̄n̄n̄ gāa kōsunu gerusi. ¹³ Kon bu s̄eeyasiawa nge m̄e na Yerusalemugibu s̄eeyasia ka tabu, ka gōaru, ka maa baranu. ¹⁴ Kon de ben fiiko bu kpikuru su. Be baasi, goo kun kisiramō. Goo kun maa wee Yudan temō baa m̄e ba ko n̄ kī bu wurama amen biru.

Ba Asitaate yākuru kuamme

¹⁵ Yera be kpuro be ba yē ma ben kurōbu ba ra būnu turare dōo dokeye ka t̄n kurō dabīnu kpuro be ba wāa mi, ka t̄n dabi te ta tie Paturōsiō, Egibitin tem mi, ba Yeremi s̄ōwa ba n̄eē, ¹⁶ sa n̄ gari yi m̄em n̄ōwamme yi a gerua a n̄eē, yi weewa Yinni Gusun̄n̄ min di. ¹⁷ Sa ko kowa nge m̄e sa gerua, su būu wi ba m̄ō Asitaate turare dōo dokea, kpa su maa n̄n̄n̄ tam t̄ara nge m̄e sa ra raa ko, b̄eē ka b̄es̄en baababa, ka b̄es̄en sinambu ka b̄es̄en wirugibu Yudan wusu s̄ōo ka Yerusalemun sw̄eē s̄ōo. Domi saa ye s̄ōora sa ra wa su di su debu, sa n̄ nuku dobu m̄ō kpa sa kun wahala gaa wa. ¹⁸ Adama saa d̄ōma t̄n di sa n̄ maa būu wi turare dōo dokeare, sa n̄ maa n̄n̄n̄ tam t̄arare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma gōora sun go.

¹⁹ Ma t̄n kurō be, ba gerua ba n̄eē, sanam m̄e sa būu wi yākunu kuamme, ka b̄es̄en durōbun yēra. Ba yē ma sa ra būu wi kiraru kue su ka n̄n̄n̄ b̄eē wē, kpa su n̄n̄n̄ tam t̄ara temō.

²⁰ Ma Yeremi u t̄n be kpuro wis̄a, kurōbu ka durōbu, u n̄eē, ²¹ b̄eē ka b̄eēn baababa ka b̄eēn sinambu ka b̄eēn wirugibu, i ra būu yākunu kue Yudan wusu s̄ōo ka Yerusalemun sw̄eē s̄ōo. Nge weesa? I tamaa Yinni Gusun̄n̄ kun ye yē? Nge i tamaa u ye duariwa. ²² Aawo, u n̄ ye duari. U ka b̄eē wasirawa b̄eēn kom kōsum s̄ō ka daa kōsa ye i kuan s̄ō. Yen s̄ōna b̄eēn tem mu kua bansu. Goo maa sari m̄e s̄ōo. Ma mu kua tem b̄ōruram nge m̄e sa waamō gis̄ō. ²³ Wahala ye, ya b̄eē deemamōwa gis̄ō ȳn̄ s̄ō i būnu yākuru kua ma i Yinni Gusun̄n̄ torari i n̄ win gere wure, i n̄ maa win s̄ōsinu ka win woodaba ka win kirōba swī.

²⁴ Yeremi u maa t̄n be kpuro, kurōbu ka durōbu, s̄ōwa u n̄eē, b̄eē Yudaba, b̄eē be i wāa Egibitiō, i swaa dakio i n̄o ye Yinni Gusun̄n̄ u gerua. ²⁵ Wee ye Gusun̄n̄ Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄ō u gerua. U n̄eē, b̄eē ka b̄eēn kurōbu, i n̄eē, i ko i b̄eēn n̄ō m̄w̄eenu yibia ni i būu t̄n kurō wi ba m̄ō Asitaate kua. Wiya i ko i turare dōo dokea, kpa i maa n̄n̄n̄ tam t̄ara temō. Wee, i maa ye kua. ²⁶ Yen s̄ō t̄ē, i swaa dakio i n̄o ye wi, Yinni Gusun̄n̄ u b̄eē s̄ōmō. U b̄ōrumō ka win yīsi bakarū ma Egibitin tem kpuro s̄ōo, Yuda goo kun maa b̄ōrumō ka win yīsiru u n̄eē, sere ka Yinni Gusun̄n̄n̄ wāaru. ²⁷ U koo dewa kōsa yu b̄eē deema, n̄ n̄ m̄ō gea. Yuda be ba wāa Egibitiō kpuro, ba koo gbiwa tabu s̄ōo ka gōaru s̄ōo. ²⁸ Ka m̄e, b̄eēn fiiko ba koo kisira tabun di, kpa bu wurama Yudaō. Saa yera, b̄eē be i da mi kpuro i ko i gia n̄ n̄ n̄n̄n̄ garin na yi koorā, n̄ n̄ maa b̄eēgiin na yi koorā. ²⁹ U koo b̄eē deema Egibiti mi, kpa u b̄eē yīreru w̄ē te ta koo b̄eē s̄ōsi ma kōsa ye u raa gerua ya koo nawa ka gem. Yīre tera, ³⁰ u koo Egibitin sun̄ō Hofara win yiberēba n̄omu b̄eria be ba kasu bu n̄n̄n̄ go, nge m̄e u Yudaban sina boko Sedesiasi N̄ebukan̄esaa n̄omu b̄eria, wi, wi u kasu u n̄n̄n̄ go. Yinni Gusun̄n̄wa u yeni gerua.

45

Gari yi Yeremi u Baruku

S̄ōwa

¹ Sanam m̄e Baruku N̄eriyān̄ bii u gari yi yorua tīreru s̄ōo yi Yeremi u n̄n̄n̄ s̄ōwa Yoyakimu, Yosiasin̄ bii, Yudaban̄n̄ sina bokon bandun w̄ōo n̄n̄eē s̄ōora mi. Yen biru Yeremi u Baruku s̄ōwa u n̄eē, ² wee ye Gusun̄n̄ Isireliban Yinni, u gerua wunen̄ s̄ō. ³ U n̄eē, a gerumō a m̄ō, a kam kuawa domi wi, Yinni Gusun̄n̄

u wunen wahala sosimo. Ma a weeweenu m̀ sere a wasira. Adama a bia mi kaa w̄era.

⁴ Wee, ye Yinni Gusuno u nee n nun s̄. U nee, u koo ye u raa bana k̄sukuwa, kpa u ye u raa duura wukiri. Yen tubusiana, u koo tem me kpuro sanku.

⁵ U maa nee, ḡa bakana a kasu wunen tiin s̄? A ku be nu kasu.

Domu u koo de k̄sa yu na yu t̄mbu kpuro w̄ari. Adama wune u koo wunen w̄aru yara mi a da kpuro. Tera ta ko n s̄a nge wunen arumani ye a gura tabu s̄o.

46

¹ Gari yiniwa Yinni Gusuno u Yeremi s̄o wa bwese tukunun s̄.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisio

² Babilonin sina boko u Egibitin suno Neko ka win tabu kowobu kamia Kaakemisio, Efaratin daaron b̄kuo. N deema saa ye s̄o, Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̄o nne se s̄o ra mi. Saa ye s̄o ra Yinni Gusuno u gari yini gerua Egibitin sina boko ka win tabu kowobun s̄o u nee,

³ wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki m̀ ba m̀, i t̄renu s̄oru koowo, bakanu ka piiminu, kpa i se i tabu da.

⁴ I been tabu keke be dumi gawe s̄oru koowo. Bee maas̄obu, i been dumi ȳo wo, kpa i been tabu fur̄su doke. I been yaasi sunkuo yi balli, kpa i been tarakpenu sebe.

⁵ Adama mba Yinni Gusuno u sere waamo ya kooramo ben suunu s̄o. U nee, be wee ba mwia kpana ba biruku yira wuramo. Ba ben tabu dur̄bu kamia. Ma ba duki m̀, ba n mam biru merim̄. Tem me kpuro mu berum duura.

⁶ Kam s̄o ra be ba s̄u ba duki m̀. Baa tabu dur̄o damgibu b̄ n duki sua kama. Domi s̄o ȳsan nom geu gia, Efaratin daaron b̄kuo, dabiru ta sokuramo ta w̄rukumo.

⁷ Wara u ka daa te ba m̀ Nilu weene ta n yiba. Wara u ka tu weene sanam me ten tora b̄.

⁸ Egibitigiba ba ka tu weene. Domi ba nee, nge me Nilun nim mu ra terie ka dam tem s̄o, nge meya ben tabu kowobu ba koo maa teria tem s̄o, kpa bu wusu ka sin t̄mbu kam koosia.

⁹ Wee ba m̀, ben maas̄obu bu seewo fuuku. Be ba tabu keke be dumi gawe dua, bu duki doo.

Ben tabu dur̄bu bu seewo. Puti ka Kusin tabu dur̄bu be ba t̄ere piiminu neni, ka sere Ludiba be ba s̄a ten towobu, bu seewo.

10 Adama t̄ō teni, ta ko n s̄āwā Gusunō, w̄ollu ka tem Yinnigiru.

Ta ko n s̄āwā t̄ē s̄ō u win yiberēba m̄aru k̄asiēmō.

Takobi ya koo t̄ambu di,

kpa yu yēm debu.

T̄n dabi te ya koo go,

Gusunō w̄ollu ka tem Yinnin s̄ō,

ta ko n kp̄i nge ȳaku yaa

Efaratin daarun goorō,

s̄ō ȳēsan n̄m geu gia.

11 B̄ē Egitigibun tabu kowobu,

baa ì n seewa i da Galadiō i tim kasu, kama.

B̄ēn m̄ēra ya ñ kpeemō.

12 Bwesenu kpuro nu koo nō

nge m̄e ba b̄ē sekuru doke.

Domi ba koo b̄ēn d̄esirun kuuki nō baama.

B̄ēn tabu dur̄ōbu ba ko n b̄āarimōwa.

B̄a n yinna, ba koo w̄orukuwa sannu.

N̄bukanesaa u Egibiti w̄ari

13 Gari yiniwa Yinni Gusunō u Yeremi s̄ōwā sanam m̄e Babilonin sina boko,

N̄bukanesaa u na u Egibiti w̄ari. U n̄ē,

14 a Egibitigibu n̄ōsio

ka be ba w̄ā yen wuu si ba m̄ō Migidoli, ka M̄enfisi, ka Tapanesi s̄ō,

a n̄ē, ben baawure u seewo u s̄ōru ko.

Domi ba bu tabu w̄arima baaman di.

15 Ben tabu dur̄ō damgibu ba w̄aruka.

Ba ñ kp̄i ba ka tii yin̄e.

N̄ē, Yinni Gusunōwa na bu fuka.

16 Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura ta w̄aruka.

Ma ba m̄ō, bu seewo bu wura ben temō

mi ba bu mara, mi tabu sari.

17 N̄ē, Yinni Gusunō na n̄ē,

bu Egibitin sunō ȳisi kpaaru k̄ēyō

bu n̄ē, woo kanō.

U dera saa gea n̄n doonari.

18 N̄ē Gusunō, w̄ollu ka tem Yinni,

n̄ē wi na s̄āa sina boko,

sere ka n̄n w̄āaru,

nge m̄e ba ȳē ma guu te ba m̄ō Tabori

ta guu ni nu tie gunum kere,

ka nge m̄e ba ȳē ma guu te ba m̄ō Kaameli

ta w̄āa nim w̄ōkun b̄okuo,

nge m̄ēya ba n̄ ȳē kam kam

ma yiberēba ba koo na bu bu w̄ari.

19 B̄ē Egitigibu, i s̄ōru koowo i b̄ēn ȳānu gura,

ba koo b̄ē yoru m̄w̄ēri.

Domi wee, M̄enfisi ya koo ko bansu.

Goo kun maa sinamō ye s̄ō.

20 B̄ē Egitigibu, i s̄āwā nge naa gbiiba ye ya w̄ā.

Adama wee, daru sw̄ā gaa ya wee

saa s̄ō ȳēsan n̄m geu gian di,

yu ye w̄ari.

21 B̄ēn tabu kowo be ba ra b̄ē somi gobin s̄ō,

ba bɔɔru nge naa gungia.
Ka me, ben tii ba koo biruku yira wura
bu duki yakikira.

Domi nɔni swāara koo bu wɔri.
Ben seeyasiabun saa ya tura.

²² Egibitigiba duki mɔ
nge weε yi yi doonɔ wɔkinu sari.
Domi yiberɛba ba bu wɔrimɔ ba suririmɔ,
nge dāa buru wi u dāa suririmɔ ka gbāa, dāa sɔɔwɔ.

²³ Baa me ben dāa sɔɔ ga kpā
sere goo kun kpē u du mi,
ka me, ba koo gu bɔɔriwa.
Domi yiberɛ be, ba twee dabiru kere.
Goo kun kpē u ben geeru gia.
Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁴ Egibitigiba wāa sekuru sɔɔ.
Domi wee, ba bu sɔɔ yēsan nɔm geugibu nɔmu sɔndia.

²⁵ Nε, Gusunɔ Isireliban Yinni, nε wi na wɔllu ka tem mɔ, na maa nεε, kon
būu wi ba mɔ Amɔɔ seeyasia wi u wāa Tebesiɔ, ka Egibitin sunɔ, ka Egibitigibu
kpuro ka ben būnu ka ben sinambu, ka sere maa be ba Egibitin sunɔ wi naane
sāa. ²⁶ Kon bu Nebukanεsaa, Babilonin sina boko ka win sɔm kowobu nɔmu
beria, be ba kasu bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo wurama nge yellu. Yeniwa nε, Yinni
Gusunɔ na gerua.

Yinni Gusunɔ

*u koo Isireliba yakia
(I maa mεεrio 30:10-11)*

²⁷ Yinni Gusunɔ u nεε,
bεε Isireliba, Yakɔbun bweseru,
bεε, nεn sɔm kowobu,
i ku berum ko, i ku maa nanda.
Domi kon bεε wɔrama saa tontonden di.
Kon bεεn bweseru yakiamaa saa yorun di.
I ko i wurama i wēra,
i n wāa bɔri yendu sɔɔ.
Goo kun maa bεε nɔni sɔɔmɔ.

²⁸ I ku berum ko.
Domi na wāa ka bεε.
Kon bwese ni kpuro kpeerasia,
nɔn suunu sɔɔ na raa bεε yarinasia mi.
Adama bεε, na n bεε kpeerasiamɔ.
Kon bεε seeyasiawa nge me n weene,
domi na n kpē na kun bεε seeyasie.

47

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Filisitiban sɔ

¹ Egibitin sina boko u sere Gasa tabu wɔri, wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi
sɔɔwa Filisitiban sɔ. U nεε,
² wee, yiberɛba ba wee saa sɔɔ yēsan nɔm geu gian di,
ba teriamɔ tem sɔɔ nge daa te ta nim yibumɔ ta bɔɔ saramɔ.
Ma ba tem ka ye ya wāa me sɔɔ wukiri

ka men wusu ka tɔn be ba wāa si kpuro sɔɔ.

Tɔn be kpuro ba kuuki mɔ, ba weeweenu mɔ.

³ Dumin naa damu damusu ka tabu kekeban uruuban wɔkinu nɔɔramɔ.

Baababa ba ben bibu derimɔ,

domi ben gɔma kpuro dwiia.

⁴ Saa ya tunuma yɛ sɔɔ ba koo Filisitiba kpuro go,

ka tɔn be ba koo kpī bu Tirigibu, ka Sidonigibu somi,

ka tɔn be ba tie ba wāa tem bure te ba mɔ Kafitorio.

⁵ Gasagibu ba wāawa nuku sankiranu sɔɔ

ba wii pɔɔnu pote.

Asikalonigibu ka be ba wāa wɔwɔɔ ba nɔɔ maari.

Bɛɛ be i tie, sere saa yerà i ko i n wāa

i n tii muririmɔ i ka gɔɔ swī.

⁶ Wee, i gerumɔ i mɔ,

Yinni Gusunɔn takobi, domma kaa wēra.

A wuro wunen kararɔ,

kpa a n wāa mi sɛɛ.

⁷ Amɔna ya koo ka wēra.

Domi Yinni Gusunɔn tiwa u ye wooda wɛ,

yu ka Asikalonigibu ka nim wɔkun goonugibu wɔri.

48

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Mɔabuban sɔ

¹ Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ, u gerua Mɔabuban sɔ. U nɛɛ,

Nɛbo ya kam kua

domi wee ba yen yānu gura.

Kiriataimu ya wāa sekuru sɔɔ

domi ba ye mwa.

Misigabu ya wāa sekuru sɔɔ,

domi ba ye kɔsuka.

² Mɔabun bɛɛɛ ya kpa.

Ma ba bwisikumɔ bu Hɛsiboni kam koosia.

Ba mɔ, su da su ye kam koosia

kpa ya kun maa wāa handunia sɔɔ.

Wunɛ Madimɛni, kaa ko bansu,

domi wee ba nun tabu wɔrimam wee.

³ Ba faaba kanamɔ saa Koronaimun di, ba mɔ,

wee ba bɛɛn yānu guramɔ.

Wee ba kpuro kɔsukumɔ.

⁴ Ba Mɔabu kam koosia.

Ma bibun nɔɔ ga nɔɔramɔ.

⁵ Ba wuri wɛnɛ guu te ba mɔ Lusitia,

ma nuku sankiranun kuuki yi saramamɔ saa Koronaimun guurun di.

⁶ Ba mɔ, i duki yakuro, i bɛɛn wāaru wɔra,

kpa i da i n wāa nge gbeku ketekunu gbaburɔ.

⁷ Domi i bɛɛn naanɛ dokewa bɛɛn nɔman sɔmburu ka bɛɛn arumaniba sɔɔ.

Wee, tɛ ba koo bɛɛn tii mwɛeri

kpa bu bɛɛn būu wi ba mɔ Kemɔsi

ka win yāku kowobu ka win wirugibu

yoru mwa bu ka doona.

8 Be ba koo bu kam koosia mi.
 Ba koo duwa wuu baagere sɔɔ.
 Gen gaga kun kisiramɔ ben nɔman di.
 Ba koo kpuro kam koosiawa wɔwi sɔɔ ka tem tɛeri sɔɔ.
 Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

9 U maa nɛɛ,
 i Mɔabuban sika sɔɔru koowo,
 domi ben gɔɔ turuku kua.
 Ben wusu su koo ko bansu.
 Goo kun ko n maa wāa si sɔɔ.

10 Be ba Gusunɔn sɔmburu mɔ ka atafiiru, u bu bɔrusio.
 Be ba yinamɔ bu tɔmbu go ka takobi,
 Gusunɔ u bu bɔrusio.

11 Wee, saa yellun di, Mɔabuba ba wāa bɔri yendu sɔɔ.
 Ba n yoru diire gam.
 Ba sɔwa kpɛtɛɛ nge tam kɔrɔru.
 Ba n bu gɔsiare gam sɔɔ nge tam.
 Ben dobu ka ben wani kun kɔsa.

12 Yen sɔna nɛɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon bu tɔmbu surema bu bu gɔsie wekenu ganu sɔɔ, kpa bu weke ni kɔsuku. 13 Mɔabu be, ba koo sekuru wa ben bɔu wi ba mɔ Kemɔsin sɔ, nge mɛ Isireliba ba sekuru wa bɔu wi u wāa Betɛliɔn sɔ, domi wi sɔɔra ba ben naanɛ doke.

14 Bɛɛ Mɔabuba, amɔna i ko i ka kpɪ i gere i nɛɛ,
 i sɔawa tabu durɔbu be ba wāa tabun sɔ.

15 Domi wee, i kam kua.

Bɛɛn wusu su dɔɔ mwaara.

Ma yiberɛba ba bɛɛn aluwaasi dangibu mwɛɛra ba sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win yɪsira Gusunɔ, wollu ka tem Yinni. U nɛɛ,

16 Mɔabun kam kobu turuku kua.

Nɔni swāa te ba koo wa, ta wee fuuku fuuku.

17 Bɛɛ be i wāa ben turuku, i ka bu gɔɔ sinɔ.

Bɛɛ be i bu yɛ, i bu bikio i nɛɛ,

amɔna n koosina ba ka ban tenin dam bakam mɛ kpeerasia mɛ.

18 Bɛɛ maa Dibonigibu, i bɛɛn sin yee bɛɛɛginu derio,
 kpa i na i sina temɔ.

Domi be ba Mɔabuba kam koosia,
 ba wee bu bɛɛ wɔri,
 kpa bu bɛɛn gbāra damginu kɔsuku.

19 Bɛɛ Aroɛɛgibu, i doo swaaɔ i mɛɛri,
 kpa i Mɔabu be ba kpikiru sua bikia i nɛɛ,
 mba n koorɔ.

20 Ba koo bɛɛ wisi bu nɛɛ,
 ba wāawa sekuru sɔɔ ba diirimɔ.

I kuuki koowo, i gbāra,
 kpa i baawure nɔɔsia Aanɔwɔ
 ma ba Mɔabuba gura.

21 Yinni Gusunɔwa u bu sɛɛyasiamɔ be ba wāa wɔwa sɔɔ ka yen wuu sini sɔɔ,
 si ba mɔ, Holoni ka Yahasi ka Mɛfati, 22 ka Diboni ka Nebo ka Beti Dibilataimu,
 23 ka Kiriataimu ka Beti Gamulu ka Beti Mɛɔni, 24 ka Kerɪtu ka Botisira,
 Mɔabuban wusu kpuro gesi, si su wāa turuku ka tontondeɔ.

25 Ba Mɔabuban dam bua,
 ma ben yiiko ya kpa.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

²⁶ Mɔabuba ba tii sua Gusunɔn wuswaaɔ. Yen sɔ, bu bu tam taasio sere bu mu siruku kpa bu bu yɛɛ. ²⁷ Bɛɛ Mɔabuba, i yaayo ma i raa Isireliba yɛɛ. I raa bu wii gimanu koosi nge be i gbɛna mwa.

²⁸ Tɛ, i yario bɛɛn wusun di kpa i da i n wāa kpee baaba sɔɔ, kpa i kpee goominu saari, i bɛɛn wāa yenu ko kpee baaba sɔɔ.

²⁹ Sa Mɔabuban tii suabun gari nua, ka ben tɔn biaru, ka sere maa ben woo kanabu, ka ben degangam, ka ben nɔni yɔnnu.

³⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛn tii, na yɛ ma ba ra tii sue ben gari gerubu sɔɔ. Adama ye ba mɔ kpuro, ya ku ra n arufani gaa mɔ.

³¹ Yen sɔna na Mɔabuba kpuro gɔɔ swīyamme.

Ma na Kiri Heresigibu weeweenu kuamme.

³² Sibiman resɛm gbaaru, na wuri mɔ wunɛn sɔ.

Nɛn wuri yi, yi Yasɛɛgibugii kere.

Yellu, wunɛn dāa kāasi yi nim wōku saramɔ.

Yi mam Yasɛɛn daarun nim dekamɔ.

Adama wee, kam koosio u yin marum wɔri u kam koosia.

³³ Nuku dobun womusu kun maa wāa Mɔabuban gbɛaɔ.

Goo ku ra maa tam game mi.

Tam sari wekenu sɔɔ.

Nuku dobun kuuki kun maa nɔɔramɔ mi,

ma n kun mɔ tabugii.

³⁴ Hɛsibonigibu ba nɔɔgiri sue ba somiru kanamɔ. Ba ben nɔɔ nɔɔmɔ Elealeɔ, ka Yahasio, ka Soario, ka Koronaimuɔ, ka Egalati Selasio. Domi baa Nimurimun daaru ta kam kua.

³⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon den Mɔabuba kpeerasia, be, be ba yɔɔmɔ ben bũu turanɔ ba nu turare dɔɔ dokeamme.

³⁶ Yen sɔna nɛn gōru ga sumɔ nge guuru Mɔabuba ka Kiri Heresigibun sɔ.

Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua. ³⁷ Tombu kpuro ba ben seri ka ben toba kɔna, ba tii murura nɔma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku sankiranun sɔ. ³⁸ Ba gɔɔ wuri mɔ yenu baagere sɔɔ ka sere mi ba ra mɛnne kpuro gesi domi na Mɔabuban tem kɔsuka nge weke te goo kun maa kī. Nɛ,

Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³⁹ I gɔɔ swīiyɔ, Mɔabuba ba wɔruma. Ba biruku yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikereɛ kpuro, ba bu yɛɛmɔ.

⁴⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee, yibereba ba koo na nge yaberekunu ni nu bellimɔ wɔlɔ.

⁴¹ Kpa bu wuu ge ba mɔ Keriatu mwa, bu gen gbāranu kɔsuku.

Mɔabun tabu durɔ dangibu ba koo nanda nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

⁴² Ba koo Mɔabuba kpeerasia.

Ben bwesera koo nɔru ko,

domi ba nɛ, Yinni Gusunɔ seesi.

⁴³ Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

⁴⁴ Wi u duka mɔ berum sɔ,

u koo wɔriwa suura ye sɔɔ.

Wi u maa yara suura yen di,

kpa u taa mwaara.

Domi kon de Mɔabun seeyasiabun tōru tu na.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴⁵ Be ba kpikuru sua ba n̄ maa dam tie,
ba wɛra yeru kasu Hɛsiboniɔ.

Adama dɔɔ yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di,
yi da yi Mɔabuban tem nɔɔ bura yenu ka mɛn guunu di.

⁴⁶ Bεε, Mɔabuba, i kam kuawa.

Bεε Kemɔsigibu, i kpeerawa.

Wee, ba koo bɛɛn bibu yoru mwɛɛri bu ka doona.

⁴⁷ Adama saa gaa sisi

yɛ sɔɔ kon ka Mɔabu be ba yoru mwɛɛra mi wurama ben temɔ.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nge mɛya kon ka Mɔabuba sɛɛyasia.

49

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Amɔniban sɔ

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Amɔniban sɔ. U nεε,
mban sɔna b̄u wi ba m̄d Malikɔmu u Gadin tem mwa.
Mban sɔna win tɔmbu Amɔniba ba Isireliban wusu wɔra.
Isireliba ba n̄ bibu mɔwa be ba koo mu tubi di?

² Yen sɔ tɛ, kon de tabun wurenu nu nɔɔra ben wuu maroɔ ge ba m̄d Raba.

Raba ye, ya koo bansu ko,

kpa yen baru kpaanu nu dɔɔ mwaakira.

Nge mɛya Isireliba ba koo bu gira be, be ba raa bu gira.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³ Bεε, Hɛsibonigibu, i gɔɔ sw̄iyo.

Domi ba koo Ayi kam koosia.

Raban baru kpaanugibu, i nɔɔgiru suo i somiru kana.

I saaki deewo nuku sankiranun sɔ,

kpa i n sirene i n gɔɔ sumɔ.

Domi ba koo bɛɛn b̄u wi ba m̄d Malikɔmu sua,

ka win yaku kowobu ka win wirugibu bu ka doona.

⁴ Bεε Rabagibu, bεε be i ku ra mem nɔ,
wee i tii sue bɛɛn wɔwa ye ya tem gem mɔn sɔ.

Ma i bɛɛn dukia naane s̄aa.

Ma i m̄d, wara u koo kp̄i u bεε wɔrima.

⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nεε,
wee kon bεε nɔni sw̄aru surema.

Ta koo nawa saa baaman di,

kpa i yarina.

Goo maa sari wi u koo bεε menna.

⁶ Adama amɛn biru kon de be ba yarine mi, bu wurama.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Edɔmuban sɔ

⁷ Wee ye Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u gerua Edɔmuban sɔ. U nεε,

bwisi yi kpawa Temanibɔ?

Ben bwisigibun bwisi yi kpawa?

Mana yi kpuro yi doona.

⁸ Bεε Dedanigibu, i gɔsiro,

i duki yakuro i da i kuke kpee baaba sɔɔ.

Domi kon Esaugibu nani swāaru kpɛɛ sanam me kon bu seeyasia.

⁹ Be ba ra resem sori ba n na beɛn mi, ba ra fiiko deri.

Gbenabu ba n tambu wari, ba ra suewa ye ba koo kpi.

¹⁰ Adama ne, Yinni Gusuno, kon Esaun bweseru kpuron yānu gurawa. Kon bu sikiamā ben kuku yenun di.

Ba n kpɛ bu kuke.

Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu sikerene kpuro ba koo ghiwa. Goo kun tiarama.

¹¹ Baa ba n ben bibu deri ba kua gobekuba, nena kon de ba n wāa, kpa ben gaminibu bu man naane ko.

¹² Na maa neɛ, be na n daa seeyasiamo, kon bu seeyasia. Yera beɛ, Edomuba, i tamaa i yara min di? Aawo, kon beɛ seeyasiawa. ¹³ Na bōrumo sere ka nen wāaru ma beɛn wuu maro Botisira ga koo bansu ko kpa n sāa sekuru, kpa tumbu ba n da gu sie ba n goo bōrusimo. Meya maa beɛn wuu si su tie su koo ko bansu sere ka baadommao. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

¹⁴ Yinni Gusuno u Yeremi labaari yeni sōwa u neɛ, ba sōmo goo gora bwesenun suunu sōo u nu sō u neɛ, nu mennama nu Edomuba wari, nu seewo nu bu tabu wari.

¹⁵ Domi ne, Yinni Gusuno, kon bu ko dāakobu bwesenu kpuro sōo, be tamba ko n gema.

¹⁶ Ben tii suabu ka ben nanigiru ta dera ba kōra. Be ba wāa kpee baaba sōo, ka sere gungunun wii kpiino, baa ba n wāa yenu kua sere wəllun sōo sōowō, nge guno bakeru, kon bu surama min di. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

¹⁷ Edomu ya koo kowa bansu. Be ba sarō mi, ba n ye wa, biti ya koo bu mwa kpa bu wia ko asorō yen sō. ¹⁸ Domi ya ko n sāawa nge me ba Sodomu ka Gomōra kpeerasia ka yen baru kpaano. Goo kun maa sinamo mi.

¹⁹ Ko na n sāawa nge gbee suno ge ga yarima Yuudenin gbee surorun di ga dōo gu nim no. Kpa n tumbu kpuro yarinasia subaru sōo. Saa ye sōra kon Edomuba suno kpaao wē wi nen tii na gōsa. Nge wara u ka man ne.

Wara u koo kpi u man wooda wē. Sina boko wara u koo kpi u yōra nen wuswaa.

²⁰ Yen sō, i swaa dakio i no himba ye na kua Edomuban sō, ka sere kpuna ye na yi Temanigibun sō. Na neɛ, kam kam, kon de bu be kpuro mwɛeriwa nge yāanu bu ka da tem tukumo. Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

²¹ Kam koo bin wurenu sōo, tem mu koo yiiri. Tamba ko nōogiru sua bu somiru kana, kpa ben nōsu su nōora sere nim wōkuo, ge ba mō Sōo.

²² Wee, yiberɛba ba koo Botisira wukiri nge me yaberekunu nu ra yaa gonu kunisi. Yen dōma te, Edomun tabu durō dangibu ba ko n kpaasa wari mōwa nge tən kurō wi u yiire u kī u ma.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Damasin sɔ

²³ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Damasin sɔ. U nɛɛ,
yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,
sin tɔmba wɔa sekuru sɔɔ.
Ba labaari kɔsa nua, ma ba diirimɔ.
Ben laakari ya burisina nge nim wɔkun nim,
sere ya n kpia ya wurame.

²⁴ Damasigibu ba mwia kpana ba gɔsira bu ka duki su,
adama ba bɛrum soore.

Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu neni
nge tɔn kurɔ wi u yiire u ki u ma.

²⁵ Wuu gɛn sɔ na ra n nuku dobu mɔ,
mban sɔna gen tɔmbu ba n kpikiru sua.
Wuu bɔkɔ ge, ge ga yi siru yara mi,
mban sɔna gen tɔmbu ba n gu deri.

²⁶⁻²⁷ Sɔɔ teeru ba koo gen aluwaasiba go gen swɛɛ sɔɔ. Ba koo maa gen
tabu kowobu kpuro kpeerasia, kpa n de bu gu dɔɔ meni ka Beni Hadadin sina
kpaaru. Nɛ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibun sɔ

²⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Kedaagibun sɔ ka bwese ni nu wɔa Hasoriɔn
sɔ, ni Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u kamia. U nɛɛ,
i seewo i Kedaagibu wɔri.

I be, sɔɔ yari yerugii be kpuro goowo.

²⁹ I ben kuu bekunuginu ka ben yaa sabenu kpuro guro,
ka ben beka ka ben sɔmunu ka ben yooyoosu,
kpa i kuuki ko baama i bu bɛrum tia.

³⁰ Bɛɛ Hasorigibu i seewo i duki su fuuku,
kpa i da i kuke wɔrusu sɔɔ.

Domi Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u kpunaa kua u ka bɛɛ wɔri.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹ U maa nɛɛ,
i doo i bu wɔri be, be ba wɔa bɔri yɛndu sɔɔ, ba sɔ sɛɛ ben yɛnusɔ.
Ben wusu su n gamboba ka kɔkɔrɔba mɔ,
ma ba ka tɔmbu dɛsire.

³² Yiberɛba ba koo ben yooyoosu mwɛɛri
ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.

Kon bu yarinasia baama,
be, be ba ra ben wii baanu kɔni beri berika.
Kon de yiberɛba bu na baaman di bu bu kam koosia.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Hasorin wuu ga koo ko bansu,
kpa ga n sɔa gbɛeku bɔnnun wɔa yeru sere ka baadommaɔ.
Goo kun maa sinamɔ mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Elamun sɔ

34 Wee ye Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Yeremi sɔɔwa Elamun sɔ. Saa ye sɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun torewa mi. 35 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

wee, kon Elamugibun tɛnnu bɔɔku
ni nu sɔa ben dam nuuru.

36 Kon bu handunian goonu nne kpuron woo kparema, kpa n bu yarinasia baama. Tem gam sari mi ba n̄ ko n wɔa.

37 Kon de Elamugibu bu diiri
ben yiberɛba ka be ba kasu bu bu gon wuswaaɔ.
Nɛn mɛrun saabu kon bu nɔni swɔa bakaru kpɛɛ.
Taba kon ka bu go n kpe,

38 kpa n ben sinambu ka ben wirugibu go
kpa n nɛn tiin bandu swi.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

39 Adama tɔru gara wee tɛ sɔɔ kon de
be ba raa yarina mi, bu wurama.

50

Babiloni ya kam kua

1 Wee gari yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ ka yen tem kpuron sɔ, saa Yeremin min di. U nɛɛ,

2 i bwesenu labaari yeni nɔɔsio.

I yiɛnu koowo nu ka ye gia.

I ye kparo i nɛɛ,

Babiloni ya wɔruma.

Yen bɔnu nu sekuru sua.

Bɔu ni ba mɔ Beli ka Mɛrodaki

nu wɔa sekuru sɔɔ.

Nin bwɔarokunu nu bɛrum soora.

3 Bweseru gara ye wɔrim wee

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Ta koo tem mɛ gɔsiawa bansu.

Goo kun ko n maa wɔa mi.

Tɔmbu ka yeɛ kpuro koo yarina min di.

4 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen tɔɔ te, Isireliba ka Yudaba ba koo wurama ben temɔ sannu,

ba n sumɔ, ba n nɛ Gusunɔ, ben Yinni kasu.

5 Ba koo Siɔnin swaa bikia,

bu wɔrima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani bɔke

ye ba n̄ duarimɔ sere ka baadommaɔ.

6 Be, nɛn tɔmbu, wee ba sɔa nge yɔa gɔɔ

ge ga raa kɔɔre.

Ben kparoba raa bu kɔ

ba dɛra ba sirene guunu wɔllo

ba gasirimɔ gee ka giɔ,

sere ba ben wɔa yeru duari.

7 Yiberɛ be ba bu wɔri gesi,

ba ra bu gurewa.

Kpa yiberɛ be, bu nɛɛ,

ba n̄ kɔsa kue.

Be, Isireli ben tiiwa ba Yinni Gusunɔ torari,

wi, wi u sãa gemgii

ka wi ben sikadoba ba naane sãa.

⁸ BEE Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,
nge boo ni nu gɔɔ gbiye.

⁹ Domi wee, kon bwesenu seeya wuu wuuka
kpa n de nu Babiloni wɔri.

Ba koo nawa saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,
kpa bu ye tarusi bu mwa.

Ben sɛɛnu nu n̄ kam wɔrimɔ.

Baa ben tabu durɔ turo kun gɔsirɔ nɔm dira.

¹⁰ Babilonigibu ba n̄ kisiramɔ kam koo bin di.

Be ba koo ben yãnu gura kpuro,

ba koo nu gurawa ka nuku tia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ BEE Babilonigibu, bEE be i nen arumani gura,
i nuki doro.

I n yɔɔkumɔ nge naa kpɛmi yakasɔ.

I n sumɔ nge dum dwɛɛ.

¹² Adama i bEE n tem mɛɛrio.

Wee, mu wãa sekuru sɔɔ.

Wee, mu kua bansu, nge tem mi gãanu ku ra kpi.

Ma mu biru wura tem kpuro sɔɔ.

¹³ Yinni Gusunɔn mɔrun saabu, mu kua bansu.

Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa
kpa bu wia ko.

¹⁴ BEE be i ra tɛndu to,

i na i Babiloni tarusi.

I ye sɛɛnu tweeyo.

I ku yen wɔnwɔndu ko.

Domi ya ne, Yinni Gusunɔ torari.

¹⁵ I tabun kuuki koowo baama

domi Babilonin gani yi wɔruka,

yen gbãrara suba.

Wee yen tɔmba nɔma yiiye

ba tii yiberɛba wɛ.

Ne, Yinni Gusunɔwa na ye mɔru kɔsiemɔ,

na mɔ, i ye mɔru kɔsieyo.

I ye kuo nge mɛ ya raa gabu kua.

¹⁶ Tabu wee ka kam kobu sannu.

I bu goowo be ba duurumɔ

ka be ba gɛɛmɔ.

Baawure u seewo u da win temɔ mi win bwesera wãa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nEE,

Isireliba ba sãawa nge yãa ni nu kɔɔra

ma gbee sinansu su nu naa swii.

Asirin sina bokowa u gbia u nu wɔri u gura, ma Babilonin sina boko u maa
na u nu wɔri u kɔsuka. ¹⁸ Yen sɔna, ne Gusunɔ Isireliban Yinni, wi u wɔllu ka
tem mɔ, na nEE, kon Babilonin sina boko ka win temgibu sɛɛyasia nge mɛ na
Asirin sunɔ sɛɛyasia.

¹⁹ Adama kon de Isireliba bu wurama ben wãa yero,

kpa bu ben dɔanu yewe guu te ba mɔ Kaamelio

ka Basaniɔ ka guu te ba mɔ Efaraimuɔ,

ka sere maa Galadin temɔ.

Ba ñ maa gāanun yāaru m̀.

²⁰Yen doma te, ba koo Isireliba ka Yudaban durum kasu ba kun wa, domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum w̄ka.

²¹Yinni Gusun̄ u neɛ,
i Merataimugibu ka Pekodigibu w̄ario.
I bu goowo i kam koosia mam mam.
I neɛn woodaba kpuro yibio.

²²Wee, tabun wurenu n̄oram̄ tem me kpuro s̄o.
As̄o baka ya tunuma.

²³Babiloni ye ya handunia kpuro k̄suka, nge matalaka,
yen tii wee, ya k̄sikira,
ya kua bansu bwesenu kpuron suunu s̄o.

²⁴Babiloni, na nun yina beria,
ma ya nun mwa a ñ ka baaru.
Wee, t̄e, a kua piris̄m,
domi a ne, Yinni Gusun̄ w̄ari.

²⁵Ma na nen tabu yānun beru yeru wukia.
Ma na nen m̄ru s̄osi ka tabu yāa ni.
Domi ne Gusun̄, w̄llu ka tem Yinni,
na s̄mburu m̄ te kon ko Babilonī.

²⁶Beɛ handuniagibu kpuro,
i na i Babilonigibun biranu suriri,
kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu,
i ye kam koosia.

Gāanu nu ku maa tiara mi.

²⁷I ben tabu dur̄o dangibu goowo.
I bu sakirio nge yaa sabenu.
Ba kam kua, domi ben t̄ra tunuma,
t̄e s̄o ba koo bu seɛyasia.

²⁸Yera Isireliba be ba kpikiru suuma
ba na Yerusalem̄o ba m̀,
Yerusalem̄u, Yinni Gusun̄ u nun m̄ru k̄sia.
U win s̄a yee deɛraru m̄ru k̄sia.

²⁹I ten towobu m̄n̄o bu Babiloni w̄ari,
kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,
kpa bu ku raa de goo u kisira min di.
Bu bu k̄sieyo nge me ben daa ya ne.
Bu bu kuo nge me ba raa gabu kua.
Domi ba tii w̄lle sua ne, Yinni Gusun̄on wuswaā,
ne wi na s̄a Isireliban Yinni Deero.

³⁰Yen s̄o, mi ben aluwaasiba ba w̄a kpuro, ba koo gbisukuwa, kpa ben tabu kowobun tii bu gbisuku t̄o te.

³¹Ne, Gusun̄, w̄llu ka tem Yinni, na neɛ,
wune Babiloni, wune wi a tii sue,
na ka nun m̄ru s̄a.

Wunen t̄ra tunuma t̄e s̄o kon nun seɛyasia.
³²Wune wi a tii sue mi, kaa fukura a w̄ruma.
Goo sari wi u koo nun seeya.
Kon wuu si su ka nun sikerene d̄o doke
kpa u sin tem kpuro di.

³³Ne, Gusun̄, Isireliban Yinni, ne wi na w̄llu ka tem m̄, na maa neɛ,
wee ba Isireliba ka Yudaba dam d̄re
ba bu yoru nenusi,

ma ba yinamɔ bu bu yɔsu.

³⁴ Adama ne, ben yakio, na dam mɔ.
Nɛn yisira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.
Kon ka bu yina kpa n ben tem bɔri yendu wɛ,
kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusunɔ u yi

Babilonin sɔ

³⁵ Yinni Gusunɔ u maɔ neɛ,
i Babilonigibu tabu wɔrio
ka sere ben wuu bɔkɔ gen tɔmbu
ka ben sina asakpɔbu ka ben bwisigibu.

³⁶ I ben sɔmɔ tii suo be tabu wɔrio
kpa bu gɔsira wiirɔbu.
I ben tabu durɔ damgibu wɔrio
kpa bu nanda.

³⁷ I ben dumi ka ben tabu kekɛ yi dumi gawe tabu wɔrio.
I tɔn be ba kana ba bu somimɔ tabu sɔɔ, tabu wɔrio,
kpa bu bɛrum soora nge tɔn kurɔbu.
I ben dukia wɔrio i gura.

³⁸ Ben daanun nim mu gbero.
Domi tem mi, bɔna ba ra sɔ,
ma nu dera ba wiru bie.

³⁹ Yen sɔna kon de Babiloni yu ko bansu sere ka baadommaɔ,
kpa purukanu ka taataanu nu na nu n wɔa mi.

⁴⁰ Kon Babiloni ye kɔsukuwa nge Sodomu ka Gomɔra
ka sin wuu si ne, Yinni Gusunɔ na kam koosia.
Goo kun maɔ sinamɔ mi.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴¹ Wee, bweseru gara wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.
Bwese te, ta kpɔ.
Ten sinambu ba dam mɔ.

Be wee, ba swaa mɔ ba wee saa tontonden di.
⁴² Ben tabu kowobu ba takobi ka tema neni.

Ba n wɔnwɔndu mɔ, ba bɔɔbu.
Ba wɔki nge nim wɔkun nim.
Ba dumi yɔɔwa ba swiine swɛɛ swɛɛ.
Ba tabun sɔɔru sɔa bu ka Babilonigibu wɔri.

⁴³ Ye Babilonin sina boko u labaari ye nua,
yera win gɔma dwiyya.
Bɛrum ka wuriribu nɔn mwa
nge tɔn kurɔ wi u yiire u ki u ma.

⁴⁴ Ne, Yinni Gusunɔ, kon wuu gb̄araruguu wɔri
nge gbee sunɔ ge ga yarima
saa Yuudenin gbee surorun di,
kpa n gen tɔmbu kpuro yarinasia subaru sɔɔ.
Saa ye sɔɔ, kon bu sunɔ kpao wɛ
wi nɛn tii na gɔsa.

Nge wara u ka man ne.
Wara u koo kpɔ u man wooda wɛ.
Sina boko wara u koo kpɔ u yɔra nɛn wuswaaɔ.

⁴⁵ Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na yi
Babiloni ka yen tɔmbun sɔ.

Na nee, kam kam kon de bu be kpuro gura
 nge yaanu bu ka da tem tukuma.
 Ba koo ben waa yeru kpuro kam koosiawa.
 46 Babilonin kam koo bin wurenu saa,
 tem mu koo yiiri,
 kpa waki bakanu nu se saa handunian baama kpuron di.

51

1 Wee ye Yinni Gusuno u gerua Babilonin so. U nee,
 kon de woo gu Babiloni swee,
 ye ka yen tambu,
 kpa gu bu kam koosia.

2 Kon de tambu bu bu yarinasia
 nge me woo ga ra yakasu yarinasiae.
 Toa koso te saa, ba koo ye worima baaman di.

3 Ten towobu bu wuu gen tambu tweeyo.
 Bu yero tweeyo wi u win tarakpe naane saa.
 Bu ku gen aluwaasiba deri.
 Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.

4 Kpa bu ben gonu deri
 nu n kpi kpi ben tem kpuro saa ka Babilonin sweeyo.

5 Domi ba Gusuno Isireliban Yinni Deero torari n kpa.
 Adama wi, Gusuno, wallo ka tem Yinni,
 u ka win tambu Isireliba ka Yudaba waa.

6 I duki yario Babilonin di.
 Baawure u win waaaru woro,
 kpa u ku raa gbi Babiloni ye saa,
 ye, ye ya koo ko bansu mi.
 Domi Yinni Gusunan marun toa tunuma.
 U koo Babilonigibu ben kookoosun are we.

7 Babiloni ya raa saawa nge nora wuragia Yinni Gusunan noma saa.
 Yera u ka handuniagibu tam we ba nora
 sere mu bu go ba wiru bia.

8 Wee subaru saa, Babiloni ya woruma ya kosikira.
 I gaa swiyo yen so,
 kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.
 Sorokudo ya koo bekura.

9 Saa be ba waa mi, ba nee,
 sa Babiloni tim ka,
 adama ya n bekure.
 Su ye deri su gosira besen temo,
 domi yen seeyasia bi, bu kpa
 sere bu nora handunia kpuro saa.

10 Gusuno besen Yinni u sun siria.
 Su da Siano su kpara ye u sun kua.

11 Yinni Gusuno u ki u Babiloni kam koosia, kpa u win saa yee deeraru maru
 kasia. Yen sana u Mediban sinambu dam kemo bu ka ye wari.
 I besen seenun nosu sonwo,
 kpa i besen terenu sua.

12 I yireru koowo kpa i Babiloni wari.
 Wuun ksobu, bu wureo bu yoro same ben koso yero.
 I Babiloni yoru bweyo.
 Domi ye Yinni Gusuno u yorari u ko ye saa,

u koo ye kowa.

¹³ Wunε Babiloni, wunε wi a sō daa bakanun bōkuo,
wunε wi a dukia yiba,
wee wunen kpeerun tōru ta tura.
Wunen binε ya koo kpe.

¹⁴ Domi Gusunō, wōllu ka tem Yinni,
u bōrua u nεε, sere ka win wāaru,
u koo nun tōmbu kparema nge twee
kpa bu nun nasaran kuuki koosi.

Yinni Gusunōn yiiko

¹⁵ Yinni Gusunōwa u tem taka kua ka win dam.
Wiya u maa handunia swīi ka win yēru,
ma u wōllu teria ka win bwisi.

¹⁶ Ū n nōgiru sua u wooda wē,
nim mu ra kpaasinεwa wōllo,
kpa guru winu nu n sīimō,
kpa guru maakinu nu de gura yu nε,
kpa woo gu seema gen wāa yerun di.

¹⁷ Tōmbu bā n ye kpuro mεεra,
ba ra biti soorewa,
kpa sekuru tu bwāarokunun sekobu mwa,
domi nu sāawa weesu, nu n wāaru mō.

¹⁸ Nu sāawa kam dirum mε mu tōmbu nōni wōkumō.
Ni kpuro nu koo doonawa
sanam mε Yinni Gusunō u koo nu sεεyasia.

¹⁹ Adama Gusunō u n sāa nge bwāaroku ni.
U sāawa Isireliban arumani.
Wiya u kpuro taka kua,
wiya u maa Isireliba mō.
Win yīsira Gusunō, wōllu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

²⁰ Yinni Gusunō u nεε,
Babiloni, a raa sāawa nge nεn matalaka baka tabu sōo.
Wuna na denda na ka bwese dabinu kōsuka,
ma na nin bannu surura.

²¹ Wuna na maa denda na ka maasōbu
ka ben dumi kōsuka,
ka tabu kēkē yi dumi gawe ka yin kparobu,

²² ka durōbu ka kurōbu,
tōkōnu ka bibu, aluwaasiba ka wōndiaba.

²³ Wuna na maa denda na ka yāa kparobu ka ben yāanu kōsuka
ka gbāa wukobu ka ben naa wukuba
ka sinambu ka ben sina asakpōbu.

²⁴ Adama nε, Yinni Gusunō na nεε,
kon wunε Babiloni ka wunen tem tōmbu kōsie
wunen nōni biru kōsa ye i kua Siōniō.

²⁵ Kon nun wōrima, wunε wi a sāa
nge guu te ta handuniagibu kpuro kam koosia.
Kon nun nōma demie,
kpa a binda a wōruma temō.

Kaa kowa nge guu te ta dōo mwaara.

²⁶ Baa wunen kperu garu,

ba ñ maa suamə bu ka dirun koru swīi.

Kaa kowa bansu sere ka baadommaa.

Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

²⁷ I tabun gidi bəra yōrasio i Babiloni wəri.

I kəba soowo kpa bwesenu nu menna.

I nu səoru koosio.

I sinam be ba wāa Araratio ka Minio

ka Asikenasio mennaama bu Babiloni tabu wəri.

I tabu sinambu gəsio

kpa i de dumi yi se nge twee

yi bu wəri.

²⁸ I bwesenu kpuro səoru koosio

n mam nəere Mədiban sinambu

ka ben bera ka heran wirugibu

ka sere tən be ba wāa ben tem səo kpuro.

²⁹ Wee tem mu yīirimə.

Yinni Gusunən himba ya koo koorə Babiloni səo.

U koo de yu ko bansu.

³⁰ Yen tabu durəbu ba koo kpana bu maa tabu ko.

Ba koo da bu kuke kuku yee damginu səo.

Ben dam mu koo kpe,

kpa bu ko nge tən kurəbu.

Ben gbāra kənnəsəu ko n wukiare,

kpa bu ben yenusu dəo doke.

³¹ Səməbu ba ko n daamə ba n wuramamə

bu ka Babilonin sina boko sə

ma ba win wuu mwə beri berika.

³² Ba swēē kpuro bəra.

Ba maa kuku yenu kpuro dəo mēni.

Ma tabu durəbu ba wurure.

³³ Amēniwə Gusunə, Isireliban Yinni wi u wəllu ka tem mə u gerua. U nəe,

wee yiberəba ba koo na bu Babilonigibu suriri

kpa bu bu taaku nge dobi

yi yi wāa doo soo yerə.

Yinni Gusunə

u koo Isireliba somi

³⁴ Yerusalemu ya nəe,

Babilonin sina boko Nəbukanesaa u raa man gura,

ma u man deri nge weke diiru.

U man sēre nge yaa gəba,

ma u sua ye ya gea sāa kpuro ne səo.

Yen biru u nən təmbu gira.

³⁵ Yen sə, Babilonigii be, bu nəni səoro dam mē ba man doren sə,

kpa yem mē ba yari mi, mu wəri ben wiru wəlla.

³⁶ Wee ye Yinni Gusunə u gerua Yerusalemugibun sə. U nəe,

wee, kon bēe sanna.

Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro gberasia.

³⁷ Babiloni koo kowa bansu

mi gbeeku bənu nu ko n wāa.

Tənu kun ko n maa wāa mi,

kpa bu ye yēē.

38 Wee yen tɔmba gina s̄aa nge gbee sinansu si su kukirimɔ.

39 Adama sanam mɛ ba ḡari seewa,
kon de bu tam nɔ sere n banda,
kpa ba n nuku dobu m̀,̄
kpa mu bu go, bu dweeya sere ka baadommaɔ.
Ba ñ maa seemɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

40 Kon bu sakiriwa nge ȳaanu ka bonu yaa goo yerɔ.

Ba Babiloni ḡɔɔ sw̄iyamme

41 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin s̄ɔ. U nɛɛ,
anna a wa ma Babiloni,
wuu b̄akɔ ge tɔmba raa siaramɔ,
ya w̄ɔruma.

Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron suunu s̄ɔɔ.

42 Nim kurenu nu ye swee,
ma nu ye wukiri.

43 Yen baru kpaanu nu kua bansu,
ma tem mu gbera mu kua tem saaram.
Goo kun maa w̄aa mi.
Goo ku ra maa sare mi.

44 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
kon Babilonin b̄uu wi ba m̀ Beli seesi.
Kon n̄un s̄iasia ye u raa mwɛ,
kpa tɔmbu bu ku maa na win mi.
Wee Babilonin gb̄arara w̄ɔruma.

45 Bɛɛ, nɛn tɔmbu Isireliba, i yario min di.
Baawure u win w̄aarɔ w̄ɔrɔ nɛn m̄arɔ baka ye ya ween di.

46 I ku nanda. I ku maa diiri labaari ye ya n̄ɔaramɔ tem mɛ kpuro s̄ɔn s̄ɔ.
W̄ɔɔ baagere ka gen labaariwa. Tɔmbu ba ko n dam diinamɔ, kpa sinambu ba n seesinamɔ.

47 Adama s̄ɔɔ teeru kon Babilonin b̄unu seesi,
kpa yen tem kpuron tɔmbu bu sekuru wa.
Gonu nu ko n feriewa baama kpuro.

48 W̄allɔ ka temɔ ka yam kpuro,
nuku dobun kuuki koo n̄ɔra Babilonin s̄ɔ.
Domi yiberɛba ba koo na saa s̄ɔɔ ȳɛsan n̄am geu gian di,
bu ye kpeerasia.

49 Yen tɔmba t̄ɔn dabinu go handunia kpuro s̄ɔɔ.
T̄ɛ yen tiin saa ya tunuma yu ka w̄ɔruma.
Domi ba Isireliba dabinu go.

50 Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i kisira ben n̄oman di,
i ku maa ȳɔra mini.
I doonɔ n toma Babilonin di.
Saa min di, i Yinni Gusunɔ yaayo
ka b̄ɛɛn wuu Yerusalemu.

51 Ma Isireliba ba nɛɛ,
sanam mɛ sa nua ba sun w̄ommɔ,
sekura ra sun mwɛwa.
Sanam mɛ yiberɛba ba Yinni Gusunɔn s̄aa yeru w̄ari ba k̄ɔsuka,
sekura sun mwawa.

52 Adama wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee, t̄ɔnu sisi n̄i s̄ɔɔ u koo Babilonin b̄unu seesi,
kpa be ba m̄ɛra wan wuri yi n̄ɔra tem kpuro s̄ɔɔ.

53 Baa Babilonigibu bà n seewa ba da wallo,
baa bà n ben gb̄aranun dam sosi
sere goo kun kp̄e u da mi,
ka m̄e, u koo de yiber̄eba bu bu w̄ari bu kam koosia.

54 Kam kobu Babilonin tem deema,
ma kuuki n̄ar̄am̄o yen wusu s̄o.

55 Yinni Gusun̄awa u ben wusu kam koosia.
U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiber̄eba ba wee ba w̄aki nge nim w̄oku.

56 Ba wee bu Babilonigii be w̄ari,
kpa bu ben tabu kowo dangibu mw̄eri bu ben t̄ennu b̄ooku.
Domi Gusun̄o u s̄aawa Yinni
wi u ra baawure k̄asie ye u kua.

57 U s̄aawa sun̄o. Win ȳisira w̄allo ka tem Yinni. U n̄e, u koo de tam mu
Babilonin sinambu go, ka ben bwisigibu ka ben tem ȳerobu ka ben wirugibu
ka ben tabu dur̄o dangibu kpa bu dweeya sere ka baadommao ba kun maa
seewe.

58 Babilonin gb̄ara baka ni, nu koo w̄aruma.

Nin k̄ann̄o baka si, su koo d̄o mwaara.

Nge m̄eya s̄ambu te ba kua gb̄ara ten s̄o, ta koo kam ko.

Ben hania kpuro ya koo kam kowa d̄o s̄o.

Ba Yeremin tireru kp̄e

daa te ba m̄ Efaratio

59 Seraya, Neriyān bii, Maseyan debubu, u s̄aawa Sedesiasi, Yudaban sina
bokon s̄am kowobun wirugii. Sedesiasin bandun w̄o n̄nese s̄ora ba da
Babilonio wi ka sina boko. 60 Yera Yeremi u yoru tireru s̄o k̄sa ye ya koo
Babiloni deema ka sere maa gari kpuro yi Yinni Gusun̄o u gerua Babilonin
s̄o. 61 Ma u Seraya yiire u n̄e, sanam m̄e a tura Babilonio, a kookari koowo a
gari yini gari ka dam t̄ambu bu n̄o. 62 Kpa a kanaru ko a n̄e, Yinni Gusun̄o,
wuna a gerua a n̄e, goo kun maa sinam̄o Babilonio sere ka ȳeyo. Ya koo kowa
bansu sere ka baadommao. 63 A n tire te gara a kpa, a tu kperu gbinisio kpa a
tu kp̄e daa te ba m̄ Efaratio, 64 kpa a n̄e, nge m̄e tire te, ta numa mi, nge m̄eya
Babiloni ya koo kam ko. Ya n̄ maa seem̄o, k̄sa ye Yinni Gusun̄o u ye surem̄on
s̄o. Ya koo w̄arumawa kpa ya kun maa dam m̄o.

Yeremin garin kpurowa mi.

Yerusalemu ya w̄aruma

(I maa m̄erio 39:4-7, Sinambu II, 24:18-25:7)

52

1 W̄o ȳenda tia Sedesiasi u m̄o sanam m̄e u bandu di Yuda. Ma u kua
w̄o w̄akura tia bandu s̄o Yerusalem̄o. Win m̄eron ȳisira Hamutali, Yeremi,
Libinagiin bii. 2 Sedesiasi wi, k̄sa u kua Yinni Gusun̄on n̄oni s̄o. U kua mam
nam nge m̄e Yoyakimu u raa kua. 3 Yinni Gusun̄o u ka Yerusalemugibu ka
Yudaba maru kua, ma u bu gira win wuswaan di.

Ma Sedesiasi u N̄ebukan̄esaa Babilonin sina boko seesi. 4 Sedesiasin bandun
w̄o n̄oba n̄nesen suru w̄akurusen s̄o w̄akuruse, yera N̄ebukan̄esaa u na ka
win tabu kowobu kpuro bu ka Yerusalemu w̄ari. Ma ba ben sansani gira
gb̄arun ḡaar̄o. Miya ba kuku yenu gba gba ba ka gb̄ara te sikerena. 5 Ma
ba Yerusalemu ye tarusi sere n̄ ka kua Sedesiasin bandun w̄o w̄okura tiase.

6 W̄o gen suru n̄nesen s̄o n̄oba n̄nese s̄o, yera ḡora wuu ge n̄nua.
Domi d̄ianu maa sari tem m̄e s̄o ni t̄amba koo di. 7 Yera ba gb̄araru yaba,

ma Yerusalemun tabu kowobu kpuro ba duki yakikira wōkuru. Ba yara saa kōnnan di ge ga wāa gbāraru yirun baa sōo sina bokon dāa gbaarun bōku. N deema saa ye sōo, Babilonigiba wuu ge sikerene. Be ba duki yakikira mi, ba kpawa ka swaa ye ya dōo Yuudenin wōwa gia. ⁸ Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko Sedesiasi naa gira, ba nūn mwa Yerikon wōwaa. Yera win tabu kowobu kpuro be yarina ba nūn deri. ⁹ Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribila, Hamatin temo. Ma u nūn siri. ¹⁰ U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin nōni biru Ribila mi. ¹¹ Ma u Sedesiasin tiin nōni wōwa u nūn bōku ka sii gandun yōni. Yen biru, u nūn sua u ka da Babiloniō u nūn doke pirisom sōo sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunon sāa yeru

dōo meni

(Imaa mēerio 39:8-10, Sinambu II, 25:8-21)

¹² Yeniban biru, Nebukanesaan bandun wōo yendu tia sarise sōo, yen suru nōobusen sōo wōkurse, yera Nebusarada wi u sāa sina bokon kōsobun guro guro u na Yerusalemu. ¹³ Ma u Yinni Gusunon sāa yeru dōo meni, ka sina kpaaru, ka yenu si su tie Yerusalemu mi kpuro, kaa sere gere damgibun yenusu? ¹⁴ Ma Nebusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalemun gbāraru kōsuka ba surura.

¹⁵ Ma ba bwēebwēebu gabu yoru mwēera ka be ba tie wuu ge sōo ka be ba tii wē ka sere nōman sōm kowobu. ¹⁶ Adama Nebusarada u bwēebwēe ben gabu deri bu ka resem gbaanu ka ghea wuku.

¹⁷⁻¹⁸ Yen biru, Babilonigii be, ba sāa yee ten torom gāritii sua ka kaatonu ka woba ka nōri ka gbēa yē sōo ba ra yāku yem doke ka sere sāa yee ten dendi yāa ni ba kua ka sii gandu. Ma ba sāa yee ten gbereba surura yi ba kua ka sii gandu, ma ba boo sii ganduguu ge kōsuka ka gen yōratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniō. ¹⁹ Ma kōsobun guro guro wi, u maa gbēe yorukunu sua ka dōo guratii ka nōri ka torom gāritii ka gbēa yē sōo ba ra yāku yem doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

²⁰ Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere keten weenasii wōkura yiru ye ya boo ge sōowa, ye sina boko Salomōo u kua ka sii gandu Yinni Gusunon sāa yee ten sō, goo kun yen bunum geeru yē. ²¹ Gbere yiru ye, ya gunum nēwa. Yen baayeren gunum mu sāawa gōm soonu yendu yiru sari. Ma yen bōorum mu sāa gōm soonu wōkura yiru. Yen baayere ya wem mōwa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu sāa nōm tararun saka. ²² Ba yen baayere furō doke ge ba kua ka sii gandu. Furō gen baageren dēebu sāawa gōm soonu nōbu, ma ba gen baagere sii yoni ka dāa marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu. ²³ Dāa marum weenasii wunōbuwa (100) ba gen baagere gorea ba ka sikerena. Adama wunōbu nne sariwa ba koo kpī bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloniō

²⁴ Nebusarada sina bokon kōsobun guro guro wi, u Seraya yāku kowo tōwero mwa ka Sofoni wi u sāa yāku kowo Serayan yiruse ka sāa yerun kōnnan kōsobu ita, ²⁵ ka sina kpaarun tabu kowobun wirugii goo, ka tōmbu nōba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesiane ka tabu kowobun wirugiin tire yoro wi u ra tabu kowobun yīsa yore tireru sōo ka sere maa tōmbu wata be ba sāa wuugibu. ²⁶ Be kpurowa u mwēera, ma u bu kpara u ka da Babilonin sina bokon mi Ribila. ²⁷ Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin temo.

Nge mēya ba ka Yudaba yoru mwēera ba ka doona n toma ben tem di.

²⁸ Yuda be Nebukanesa u yoru mwεεra u ka da win temɔ win bandun wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ben geera sɔawa tɔmbu nɔrɔbun suba ita ka yenda ita (3.023).

²⁹ Be u maa yoru mwεεra Yerusalemuɔ win bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ, ben geera sɔawa tɔmbu nene ka tena ka yiru (832).

³⁰ Win bandun wɔɔ yenda itase sɔɔ, yera Nebusarada wi, u tɔmbu nata ka wunaa weeru ka nɔɔbu (745) mwεεra Yerusalemuɔ u ka da. Yuda be ba mwεεra mi kpuro, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba nne ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa mεerio Sinambu II, 25:27-30)

³¹ Efilɔ Merodaki Babilonin sina boko, win bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, yera u Yoyakini Yudaban sina boko wɔlle sua ma u nɔn yara pirisɔm di win yoru dibun wɔɔ weeru ita sarise sɔɔ, yen suru wɔkura yirusen sɔɔ yenda nɔɔbuse sɔɔ. ³² U ka nɔn gari kua ka kɔru ma u win bandu wɔlle sua n kere sinam be ba yoru mwεεra ba ka wɔa Babiloni mi, ka wi sannu. ³³ Ma u win pirisɔm yɔnu kɔsa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win wɔarun nɔrɔ.

³⁴ Babilonin sina boko wiya u ra nɔn nɔɔri baadomma kpa u nɔn wε yɛn bukata u mɔ kpuro sere u da u ka gu.

YEREMIN SWII

Yeremi u swii Yerusalemu ye ba wɔri ba kɔsukan sɔ ka sere Yudaban toranun sɔ. U wigibu tubusia yɛn sɔ Gusunɔ u dera yiberɛba ba kua mɛ. Adama u nɛɛ, Yudaba ba n gɔru gɔsia, Gusunɔ u koo bu win wɔnwɔndu sɔɔsi.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya sɔa nge kurɔ gɔmini, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sɛɛyasia, wiru 2.
3. Nɔni swɔaru sɔɔ, yiiyɔbu wɔa, wiru 3.
4. Yerusalemugibun wahala tabun sɔ, wiru 4.
5. Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi, wiru 5.

Yerusalemu ya sɔa nge kurɔ gɔmini

¹ Yerusalemu ye sɔɔ tɔmba raa dabi,
wee ya wɔa ye tɔna,
ya kua nge gɔmini.
Ya raa yiisuru yara bwesenun suunu sɔɔ.
Wee tɛ ba ye yoru diisiamɔ.

² Ya wuri mɔ wɔku giriru
ma yen nɔni yiresu kokumɔ.
Be ba raa sɔa yen kɔnasibu,
ben goo sari wi u ye nukuru yɛmiasiamɔ.
Be kpuro ba kuawa naane sariba,
ma ba kua yen yiberɛba.

³ Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukumɔ.
Mɛya, ba bu dam dɔremɔ ba yoru diisiamɔ.
Ba ku ra n wɛrabu mɔ.

Ben yiberɛba ba bu wɔri subaru sɔɔ
ba deema ba wɔa nɔni swɔaru garu sɔɔ.
⁴ Yerusalemu ya wɔa nuku sankiranu sɔɔ,
domi ba ku ra maa yen swɛɛ si bu tɔɔ bakaru na.
Goo kun maa wɔa yen gbɔra kɔnnɔwɔ.
Yen yaku kowobu ba weeweenu mɔ.
Yen wɔndiabab nuki sankira.

Yen tii ya wɔa nuku sankira bakaru sɔɔ.

⁵ Yen yiberɛba ba ye tabu di,
ma ba wɔa bɔri yendu sɔɔ.
Yinni Gusunɔwa u ye nuku sankira ni kpɛɛ
yen tora dabinun sɔ.
Wee yiberɛba ba yen bibu kpara
ba ka da ba yoru diisiamɔ.

⁶ Yerusalemun bɛɛɛɛ ya kpa.
Ma yen wirugibu ba ka gini weene
yi yi n yakasu wa yi di.
Yi n maa dam mɔ

ma yi duki mɔ taason wuswaan di.
⁷ Saa yeni sɔɔ, Yerusalemu ya wɔa yɔaru sɔɔ,
yen tɔmba yaayaare mɔ.

Yera ya yaaya gɔa gee ni ya raa mɔ yellu.
Sanam mɛ yen yiberɛba ba ye kamia,
ya goo bia u na u ye somi,
ma n yiberɛ be dore, ba ye yaakoru koosimɔ.

8 Yerusalemu ya tora too.

Yen sōna ba ye tusa.

Be ba raa ye doke,

bà n yen bansu wa ba ra ye gemwa.

Wee, yen tii, ya weeweenu mò,

ya wāa sekuru sōo.

9 Wee, yen durum yĩreru ta wāa yen yaberō.

Adama ya ñ daa yen kpeeru bwisika.

Ya wōruma subaru sōo

goo kun ye nukuru yemiasie.

Ma ya nōogiru sua ya nēe,

Yinni Gusunō, a nēn nōni swāaru mēerio.

A mēerio nge mē yiberē u tii sue.

10 Wee, ba nēn gāa gee ni na mō gura.

Wee, bwese tuku ni a yina nu n wāa ka wunen tambu sannu,

nu dua wunen sāa yerō.

11 Wee, Yerusalemugibu kpuro ba wasire

ba dīanu kasu ni ba koo dī.

Ma ba ka ben gāa geenu dīa ni kōsina

bu wa ba n ka wāa.

Yerusalemu ya nēe,

Yinni Gusunō, a mēerio nge mē na wōnwōndu soore.

12 Bēeya na ka yā, bēe be i sarō mini kpuro.

I mēerio nōni swāaru garu tā n maa nēgii teni kere,

te Yinni Gusunō u man kpēe win mōrun sāa sōo.

13 Saa wōllun di n sāare u dōo surema nēn wasi sōo,

ma u man di.

U nēn naasu yina beria.

Ma u man sura gbaru gbara

u man kpēe nuku sankiranu sōo sere ka baadommao.

14 U nēn toranu kpuro mēnna

nge wēe yi ba tara.

Ma u nu gbinisi nēn wīirō.

U nēn dam bua.

Ma u man yiberē nōmu beria

mī na ñ kpē n ka tii yina.

15 Yinni Gusunō u nēn tabu kowobu surura.

U tabu durōbu mēnna

bu ka nēn aluwaasiba kam koosia.

U nē, Yerusalemu taaka

nge mē ba ra resem taaku.

16 Yen sōna na wura mò,

na nōni yĩresu kokumō.

Wi u koo man nukuru yemiasia u man wāaru wesia,

u man deri.

Nēn biba nuki sankire,

domi yiberē u man kamia.

17 Na nōma yīiya na kanaru kua.

Adama goo kun nē u man nukuru yemiasia.

Yinni Gusunō u dera be ba ka nēn tambu Isireliba sikerene

ba kua nēn yiberēba,

ma ba man garisi disi.

18 Yinni Gusunɔ u gem mɔ ye u ka kua mɛ.
 Domi na n̄ win gere mɛm nɔwɛ.
 Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio i nɔ,
 kpa i n̄n nuku sankiranu wa.
 N̄n wɔndiaba ka n̄n aluwaasiba ba yoru da tem tukumɔ.
 19 Na n̄n k̄inasibu somiru kana,
 adama ba man b̄ɔɔ k̄ɔru kua.
 N̄n ȳaku kowobu ka wuun guro gurobu ba gu n̄n swɛɛ sɔɔ
 sanam mɛ ba d̄ianu kasu ni ba koo di ba n̄ ka w̄aa.
 20 Yinni Gusunɔ, a n̄n n̄ni sw̄āaru m̄ɛɛrio,
 n̄n bw̄ɛra kun kp̄i.
 Na nuki sankire too,
 domi na n̄ nun mɛm nɔwɛ.
 Tɔɔwɔ tabu sun dimɔ.
 Ma wuun sɔɔwɔ gɔɔ w̄aa.
 21 Ba n̄n weweenu nua.
 Adama goo kun man nukuru yemiasie.
 Yibereban nukura dora, ȳen s̄ɔ a man kua mɛ.
 N̄ n̄ m̄en na, a de t̄ɔ te, tu na te a gerua mi,
 kpa bu ko nge n̄.
 22 A ben nuku k̄ɔsuru m̄ɛɛrio,
 kpa a bu kua nge mɛ a man kua n̄n durum kp̄āaru s̄ɔ.
 A m̄ɛɛrio nge mɛ na weweenu m̄ɔ, n̄n nuki sankire.

2

Yinni Gusunɔ u Yerusalemu s̄ɛyas̄ia

1 Yinni Gusunɔn m̄aru baka ya seewa.
 Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru wii bakaru.
 Yen b̄ɛɛɛ ye ya raa girari sere guru winɔ,
 u ye kara u k̄ɔ temɔ.
 Win m̄aru yen saa sɔɔ,
 u n̄ yaaye ma Yerusalemu ya s̄aa win naa s̄ɔnditia.
 2 U Isireliban w̄aa yenu
 ka ben wusun gb̄aranu kpuro surura ka m̄aru w̄ɔnw̄ɔndu sari.
 Ni wee nu w̄ɔruka temɔ.
 U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.
 3 U Isireliban dam kpuro bua win m̄aru bakan s̄ɔ.
 U tii b̄akua sanam m̄ɛ yibereba ba bu w̄ɔrim na.
 Ma u Isireli be d̄ɔɔ kare,
 ma d̄ɔɔ wi, u bu di beri berika.
 4 U bu win t̄endu gawe ka win n̄m geu.
 Ma u bu ȳisi nge yibere,
 u kpuro go ye ya gea s̄aa ben n̄ni sɔɔ.
 U d̄era win m̄aru yabura nge d̄ɔɔ
 ben w̄aa yenɔ Yerusalemuɔ.
 5 Yinni Gusunɔ u Isireliba w̄ori nge yibere.
 U bu mwa nge d̄ɔɔ u ben dii geenu di.
 U ben gb̄aranu k̄ɔsuka,
 ma u d̄era wuri yi n̄ɔramɔ baama ben suunu sɔɔ.
 6 U win s̄aa yeru k̄ɔsuka.
 U d̄era ba ku ra maa s̄āaru t̄ɔɔ bakanu ka t̄ɔɔ w̄ɛrarugiru di.
 Win m̄aru seewa ka dam.
 Ma u sina boko ka ȳaku kowobu yina.

7 U win s̩āa yeru mi ba ra n̩n yākuru kue biru kisi.
 U yiberɛba Yerusalemun dii geenu n̩mu bɛria.
 Ma w̩kinu n̩ra win s̩āa yeru mi, nge t̩ō bakanun saa.
 8 Yinni Gusun̩ u g̩ru doke u Yerusalemun gb̩aranu k̩suku.
 Wee u nu k̩suka kpuro mam mam.
 Ya kua w̩n̩w̩ndu baama kpuro.
 Gb̩aranu yiru ye kpuro ya kua bansu.
 9 Yen k̩nn̩su su numa tem̩.
 Sin d̩āa ye ba ra ka su s̩suku ya b̩̩kira.
 Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura
 ba ka da tem tukum̩.
 Wooda maa sari.
 Baa Gusun̩n s̩m̩bu ba ñ maa k̩sinu waam̩ win min di.
 10 Wee, yen guro gurobu ba s̩ tem̩ ba n̩su maari.
 Ba tii torom wisi win̩,
 ba saaki deewa nuku sankiranun s̩.
 Ma yen w̩ndiaba ba s̩ ba tuke.

11 N̩n n̩ni yandam̩ wurin s̩.
 N̩n wasi gb̩isim̩ ma n̩n torora kare.
 Domi n̩n t̩mba kam kua.
 Wee, bii w̩̩nu ka bibu ba w̩ā Yerusalemun sw̩̩ s̩ō,
 ba ñ maa dam m̩.
 12 Ba ben merobu s̩ōm̩ ba m̩,
 mana sa ko d̩ānu wa.
 Ma ba w̩rukum̩ sw̩̩ s̩ō nge be ba m̩̩ra kua.
 Gaba gb̩isukum̩ ben meron tororu w̩ll̩.

13 Yerusalemu, m̩ba kon nun s̩.
 M̩ba kon ka nun weesina.
 Wara u maa n̩ni s̩ōre nge wun̩,
 n ka kp̩ ñ nun nukuru yemiasia.
 Domi wun̩n n̩ni sw̩āra kp̩ nge nim w̩̩kun nim.
 Goo sari wi u koo kp̩ u tu k̩̩esia.
 14 Wun̩n s̩m̩bu ba nun gari weesugii s̩ōwa.
 Ba ñ nun wun̩n toranu s̩ōsi
 bu ka nun gb̩ara yorun di.
 Gari weesugiiya ba nun s̩ōwa yi yi nun n̩ni w̩̩kua.
 15 Wee, t̩̩ wi u sar̩ u ra nun taka koosiwa u y̩̩,
 k̩pa u wia ko u n̩̩,
 wuu geniwa ba ra raa soku wuu bur̩,
 g̩n̩ s̩ handunian t̩mbu kpuro ba ra n nuku dobu m̩?
 16 K̩pa yiberɛba ba n n̩ō tendu b̩ri
 ba ñ nun y̩̩m̩ ba n m̩,
 sa nun m̩̩ nge d̩ā d̩ka.
 Wee, t̩ō te sa mara ta tunuma,
 sa tu wa.
 17 Yinni Gusun̩ u kua ye u g̩ru doke.
 U yibia ye u gerua saa yellun di u n̩̩,
 u koo ko.
 Wee u wun̩ Yerusalemu kam kua.
 U ñ wun̩n w̩n̩w̩ndu wa.
 U dera yiberɛban nukura dora wun̩n s̩,
 domi u bu dam k̩.

18 Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sueyo,
a de u wunen wuri nɔ.

A nɔni yiresu kokuo nge daaru.
A ku wɛra, a ku wuri mari.

19 A seewo a wuri ko wɔkuru,
a wunen gɔru kpuro kusia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.
A nɔma yiyo a nɔn kana wunen bibun sɔ
be ba gbimɔ swɛɛ sɔɔ gɔɔrun sɔ.

20 Yinni Gusunɔ, a mɛɛrio a wa.
Wara a kuare nge mɛ.

Mban sɔna a dera tɔn kurɔba ben bibu tema be ba kɔ mi.
Mban sɔna a dera yiberɛba ba maa wunen sɔmɔbu ka yaku kowobu go wunen
saa yera.

21 Wee bukurobu ka bibun gonu nu kpɔ swɛɛ sɔɔ.

Ba nɛn wɔndiaba ka aluwaaɔsiba go tabu sɔɔ.
A dera ba bu sakira wɔnwɔndu sari, wunen mɔrun saa.

22 A nɛn yiberɛ be na nasie sokusia baaman di
ba menna nge tɔɔ bakarun saa.
Yen dɔma te, goo kun kisire.
Goo kun maa seewe bii be na kɔ na seeya sɔɔ.
A dera nɛn yiberɛ u bu go kpuro.

3

Nɔni swāaru sɔɔ, yīiyɔbu wāa

1 Na sāawa tɔnu wi u nɔni swāaru yɛ
te ta na Yinni Gusunɔn mɔrun sɔ.

2 U dera na da yam wɔkuru sɔɔ, mi yam bururam sari.

3 Nɛ trowa u nɔma doke bururu ka yoka.

4 U dera na woora saa nɛn wirun di sere ka nɛn naasɔ.

N sāare u nɛn kukunu kɔsuka,

5 u ka man nuku sankiranu ka nɔni swāaru bunana nge gbāraru.

6 U dera na da yam wɔkuru sɔɔ
nge gɔri be ba gu n tɛ.

7 U man gbāraru bunana n ku ka yari,
ma u man bɔkua ka yɔni dangii.

8 Ma na nɔɔgiru sua na somiru kana.

Adama u nɛn man swaa daki u sere nɛn kanaru mwa.

9 U nɛn swaa kenua ka kpee bakanu,
u ye go.

10 U kukua u man mara
nge gbeeku bɔɔ ge ga yaa mara.
U man mara nge gbee sunɔ
ge ga yaa yɔru bwɛɛyɛ.

11 U nɛn swɛɛ bɔɔra,
ma u man mwa u gɛɛka.

U man deri biti sɔɔ.

12 U win tendu bɛri

ma u man kua nge yaa ye u koo to.

13 U nɛn yɛsa yabura ka sɛnu.

14 Ma tɔmbu kpuro ba man yɛɛmɔ
ba womusu dɔkemɔ tɔɔ baatere.

15 U dera na nɔni swāaru wa
ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

16 U dera na kpenu tema
ma nen donnu bɔɔkira.
Ma u man torom wisi.

17 U dera na n̄ maa wāa b̄ari yendu sɔɔ,
na n̄ maa nuku dobu mɔ.

18 Ma na gerua na n̄eɛ,
na n̄ maa dam mɔ,
na n̄ maa gāanu yīiyɔ wi, Yinni Gusunɔn mi.

19 Nà n nen nɔni swāaru yaaya,
n da n s̄arewa nge dāa sosurarun nima na n̄ra ka d̄eɛ.

20 Nà n yeniba kpuro yaaya, na ra wururewa.

21 Adama wee ye ya man yīiyɔbu w̄eɛmɔ.
Na kī n̄ tii ye yaayasia n gere.

22 Yera, Yinni Gusunɔn durum kun kpa,
win wɔnwɔnda kun maa n̄ru kue.

23 Ta ra n wuramamɔwa bururu baatere.
Win b̄ɔɔkiniru ta kp̄a.

24 Na n̄eɛ, Yinni Gusunɔ u s̄awa n̄gii.
Yen s̄ɔna na yīiyɔbu mɔ wī sɔɔ.

25 U ra wi u n̄n̄ naane s̄a kīru s̄ɔsi,
kpa u wi u n̄n̄ kasu durum kua.

26 Ya wā tɔnu ù n Gusunɔn somiru mara ka t̄emanabu.

27 Ya wā tɔnu u Gusunɔn yoru wura win aluwaasiru sɔɔ.

28 Ù n laakari m̄eɛribu gabu wa,
u tii gawo s̄eɛ u da u n wāa wi turo,
domi Yinni Gusunɔwa u n̄n̄ bu kp̄eɛ.

29 U n n̄n̄ wiru kp̄īiyɛ win nuku sankiranu sɔɔ,
kpa u n yīiyɔ ma u koo n̄n̄ somi.

30 U wi u n̄n̄ baara soomɔ baaru t̄īiyɔ u s̄ome,
kpa u wura bu n̄n̄ w̄ome.

31 Domi Yinni Gusunɔ u ku ra tɔnu biru kisi ka baadommaɔ.

32 Baa ù n dera ȳero u n̄ni swāaru wa,
ka m̄e, u n̄n̄ kī too,
domi win wɔnwɔnda kp̄a.

33 N̄ n̄ win kīru u ka tɔnu n̄ni s̄ɔ,
kpa u n̄n̄ nuki sanku.

34-36 Yinni Gusunɔ u ȳe
sanam m̄e ba yobu n̄ni s̄ɔmɔ ba taakumɔ.

U ȳe sanam m̄e ba n̄ t̄ambu kuamm̄e nge m̄e n weeneɛ.

U ȳe sanam m̄e ba n̄ bu siriamm̄e dee dee.

37 Goo kun kp̄e u n̄eɛ, gāanu nu kooro,
Yinni Gusunɔ ù kun nin wooda w̄e.

38 Wi, Gusunɔ W̄orukoo
wiya u ra de gea ka k̄ɔsa yu na.

39 N̄ n̄ m̄en na, m̄ban s̄ɔna tɔnu u ko n weeweenu m̄ɔ.
U de u weeweenu ko win durum s̄ɔ.

40 Yen s̄ɔ, i de su beɛn daa m̄eeri
kpa su ye w̄eeri

su wa su ka gɔsirama Yinni Gusunɔn mi.

41 Gusunɔ u wāa wɔllɔ.

I de su nɔma yiiya su nɔn kana.

42 Su neɛ, Yinni, sa durum kua,
sa nun seesi.

A n sun suuru kue.

43 A tii berua wunen mɔru bakan sɔ,
ma a sun naa gira a go wɔnwɔndu sari.

44 A dua guru wiru sɔɔ a ku ka besen kanaru nɔn sɔ.

45 A dera ba sun garisi nge kubanu bwesenun suunu sɔɔ.

46 Besen yiberɛba kpuro ba sun nɔɔ kuurimɔ.

47 Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,
domi ba besen yānu gura,
besen tem mu kua bansu.

48 Wee na nɔni yiresu kokumɔ
yɛn sɔ nen tɔmba kam kua.

49 Nen nɔni yiresu kokumɔ, su n yɔre,

50 na ka mara Yinni Gusunɔ u nen laakari kooma wɔllun di,

51 kpa u wa ma ye ya Yerusalemugibu deemamɔ,
ya nen nuki sanku.

52 Be ba man tusa kam sɔɔ

ba man naa gira nge gunɔ.

53 Ba ki bu nen wāaru kpeesia wɔru sɔɔ.

Ba man kpenu kasuka.

54 Nim mu man mwɛɛmɔ,

ma na neɛ, na kam kuawa.

55 Saa ye sɔɔ, na kanaru kua na neɛ,

Yinni Gusunɔ, na nun soka saa wɔru ge sɔɔn di,

56 ma a nen nɔɔ nua.

A ku wunen swaa kɔre.

A nen wuri ka nen weeweenu nɔɔwɔ.

57 Dɔma te, a man susi,

a man sɔɔwa a neɛ, n ku berum ko.

58 Yinni a man siria

ma a nen wāaru yakia.

59 A wa kɔsa ye ba man kua,

a man sirio.

60 A wa mɔru ye ba man kɔsiemɔ

ka nɔɔ tia ye ba mɔ bu ka man seesi.

61 Yinni Gusunɔ, a ben wɔma nua ye ba man koosimɔ.

62 A ben nɔɔ tia wa ye ba man koosi

ba ka man gerusimɔ tɔɔ baatere.

63 Ye ba mɔ kpuro sɔɔ gesi,

neɛna ba ra n womu dokemɔ.

64 Yinni Gusunɔ, na yɛ ma kaa bu kɔsie

nge mɛ ben kookoosu ne.

65 Kaa ben gɔrun nɔni wɔke

kpa a de wunen bɔri yi n sāa ben baa.

66 Kaa bu naa gira ka mɔru baka

kpa a bu kpeerasia

ba kun maa wāa tem mɛ sɔɔ.

4

Yerusalemugibun wahala tabun s̄

- 1 Yinni Gusun̄n s̄a yerun wura gea ye, ya t̄ira.
Ten kp̄enu nu yari sw̄eε kpuro s̄o.
- 2 Yerusalemun t̄on be ba raa garisi nge wura gea,
ba gis̄o bu garisiwa nge tem m̄onnu.
- 3 Baa ka gbeeku b̄n̄o, nu ra nin binu bom k̄e.
Adama nen t̄ambu ba ñ ben bibun w̄onw̄ondu m̄o.
Ba s̄awa nge taataa niru te ta w̄a gbabur̄o.
- 4 Ba dera ben bii w̄enun yari mani nin darosu s̄o nim n̄orun s̄o.
Bibu ba d̄ianu kasu, adama goo sari wi u koo bu w̄e.
- 5 Be ba ra raa d̄ia geenu di,
ba ghisukum̄o sw̄eε s̄o.
Be ba seeya doo n̄or̄u s̄o,
ba kubanu b̄urim̄o.
- 6 Nen t̄ambun s̄eyasiabu bu kp̄a, bu Sodomugibu kere,
wuu ge Yinni Gusun̄o u kpeerasia n̄oni kp̄aki teeru
goon n̄oma sari mi s̄o.
- 7 Ben sina bibu ba raa w̄esu bururam kere.
Ba mam bom bekum bururam kere.
Ben wasin ḡona ra n s̄riwa
kp̄a ben wuswaa ya n ballim̄o nge kpee gobiginu.
- 8 Adama t̄e ba d̄s̄o durom t̄iram kere.
Ba ku ra maa bu tubu sw̄eε s̄o.
Ba woorewa sere ben ḡona ya kukunu mani.
Ma ben wasi ghere nge d̄aa gbeba.
- 9 Be ba gbim̄o tabu s̄o, ben ḡo buram bo
n kere be ba ra n̄oni s̄ore
bu woora ḡorun s̄o bu sere gbi.
- 10 Baa m̄e bii merobu ba ben bibu k̄i too,
ka m̄e, ba bu yikum̄o ba dim̄o
wahala ye ya be, nen t̄ambu deeman s̄o.
- 11 Yinni Gusun̄o u win m̄oru kpuro s̄osi,
u Yerusalemu d̄s̄o s̄ore
ma ya d̄s̄o mwaara sere ka yen kpeεkpeεkuo.
- 12 Sina boko goo ñ kun m̄e t̄on diro goo sari handunia s̄o
wi u raa tamaa yibere u koo kp̄i u du Yerusalemun gb̄ararun k̄ann̄on di.
- 13 Wahala baka yeni ya nawa
Gusun̄n s̄om̄o bu ka ȳaku kowobun toranun s̄o.
Domi bera ba be ba ñ toranu ganu kuen yem yari Yerusalemun sw̄eε s̄o.
- 14 Ba ra n siren̄ewa sw̄eε s̄o ba n babi nge w̄okobu
ba n dis̄i s̄awa t̄ambun yem s̄o.
Goo kun k̄ak̄o u mam ben ȳanu baba.
- 15 B̄a n da t̄ambun b̄okuo, ba ra bu girewa bu n̄eε,
i doon̄o minin di, beε disigibu.
I ku susima i sun baba.
Yera ba ra doon̄e min di ba kun ȳe mi ba d̄o.
B̄a n maa w̄a bwese tukunun suunu s̄o,
nu ra bu s̄wa nu n̄eε,
i ku sina bes̄en suunu s̄o mini n ka te.
- 16 Yinni Gusun̄n tii u bu yarinasia ka m̄oru.

U ñ kī u bu wa.
 U ñ ben yāku kowo goo doke gāanu.
 U ñ maa ben durɔ tɔkɔnun wɔnwɔndu kue.

17 Sa swaa mɛɛra sa wasira
 su ka wa min di somira koo sun naawa.
 Sa raa bweseru garu mɛɛra
 te sa yīiyɔ ta koo sun faaba ko.

Wee, ta ñ sun faaba kue.

18 Yiberɛba ba besen sanu sanusu mɛɛra,
 bu ka sun yinari su da wuun batuma sɔɔ.
 Besen gɔɔ turuku kua.

Besen wāarun tōra kpawa mi.

19 Besen yiberɛ be, ba gunɔ bakeru sāabu kere.

Ba sun yɔɔru bwɛɛye gbaburɔ.

Ba sun naa gire sere guunu wallo.

20 Besen sina boko wi u dera sa wāa,

wi, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa,

wee, ba nùn yina mwa.

N deema sa raa nɛɛ,

win saabuwa sa ka tii mɔ bwesenun suunu sɔɔ.

21 Bɛɛ maa Edɔmuba, bɛɛ be i wāa Usiɔ,

i ko kpī i nuku dobu ko tɛ,

adama i n yɛ ma siribu bɛɛ mara.

I ko i ko nge be tam mu goomɔ kpa i tereru yōra.

22 Bɛɛ Yerusalemugibu, besen sɛɛyasiabu kpa.

Ba ñ maa bɛɛ yoru mwaa mɔ bu ka doona.

Adama bɛɛ Edɔmuba, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ mɔru kɔsia,

kpa u besen toranu terasia.

5

Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi

1 Yinni Gusunɔ, a yaayo ye n sun deema.

A mɛɛriɔ a wa nge mɛ sa wāa sekuru sɔɔ.

2 Besen tem mɛ a sun wɛ mu kua gabugim.

Tɔn tukoba ba wāa besen diaɔ.

3 Besen baababa ba gu,

ma besen mɛrobu ba gɔminiru sɔ.

Sa wāa tundobu sari.

4 Gobiya sa ra kɔsie su sere besen tiin dɔkɔn nim nɔ.

Gobiya sa ra maa ka besen tem dāa dwe.

5 Wee, besen yiberɛba ba sun yoru diisiamɔ.

Sa wasire, ba ñ maa sun wɛrabu wɛɛmɔ.

6 Sa Asirigibu ka Egibitigibu dīanu kana.

7 Wee, besen baababa ba kɔsa kua,

adama ba ñ maa ka sun wāa.

Besera sa yen wahala sɔɔwa.

8 Yoba ba kua besen yinnibu.

Goo maa sari wi u koo sun wɔra ben nɔman di.

9 Sa ra besen wāaru kari bɔriewa,

domi sa ra ka yiberɛba tabu kowa ghaburɔ

su sere wa su di.

- 10 Gõorun sã besen wasi swĩa nge pẽe wõo yeru.
 11 Ba tøn kurõbu ka wõndiaba gabirimõ
 Yudan tem kpuro são ka sere Yerusalemuõ.
 12 Ba besen wirugibu mwẽera ba soora doke.
 Ba ñ durõ tøkõnu bẽere wẽ.
 13 Ba besen aluwaasiba mwẽera nge yobu bu ka som nam.
 Ma biba dãa guramõ ba wõrukumõ yen bunum sã.
 14 Besen bukurobu ba ku ra maa sine
 bu siribu ko siri yerõ.
 Meya besen aluwaasiba ba ku ra maa womusu ko.
 15 Besen nuku dobu bu kpa.
 Besen nuku dobu yaabu gõsira nuku sankiranu.
 16 Besen bẽere ya kpa.
 Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan sã.
 17 Gisõ sa nuki sankire,
 ma sa nõni yĩresu kokumõ,
 18 yèn sã guu te ba mõ Siõni ta kua bansu,
 ma ta kua gbeeku bõnun wãa yeru.
 19 Adama wunẽ Yinni Gusunõ, a sãawa sunõ.
 Kaa n bandu diiwa sere ka baadommaõ.
 20 Kaa n sun deriwa n ka tẽ?
 Mban sõna kaa n sun duari sere ka baadommaõ.
 21 Yinni Gusunõ, à n nẽe, su wurama wunen mi,
 sa ko wurama.
 A de besen wãaru tu wurama nge yellu.
 22 Kaa n ka sun maru baka sãawa?
 Kaa n sun deriwa mam mam?

ESEKIËLI

Sanam me Esekieli u Gusunɔn gari yini gerua u wāawa Babiloniɔ u yoru dimɔ ka win mero bisibu Yuda gabu. U wāawa yoo te sɔɔ, Babilonigibu ba sere Yerusalemu kosuka.

Gbiikaa, u Yudaba sɔɔmɔ ma Gusunɔ u koo bu siri kpa u de yiberɛba bu Yerusalemu wɔri bu kamia. Yiruse, Gusunɔ u koo maa bwese tukunu siri yɛn sɔ nu win tɔmbu dam dɔre. Itase, u Yudaba nukuru yemiasiamɔ, domi Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛru kua ma u koo de bu wurama Yerusalemuɔ kpa ben sia yu wɛra. Nnɛse, u wa win kāsiru sɔɔ nge me Yinni Gusunɔn s̄aa yeru ta koo kpam wurama.

Tire ten kpunaa

1. Esekielin sokuru, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Gari yi u gerua Yudaban s̄ɔ yiberɛba bu sere Yerusalemu wɔri, wiru 4n di sere wiru 24.
3. Gari yi u gerua bwese tukunun s̄ɔ, wiru 25n di sere wiru 32.
4. Ba koo Yerusalemu seeya, wiru 33n di sere wiru 39.
5. S̄aa yee kpaaru kāsiru sɔɔ, wiru 40n di sere wiru 48.

Yinni Gusunɔ

u tii Esekieli s̄ɔɔsi

¹⁻³ W̄ɔ tenasen suru nnɛsen s̄ɔɔ nɔɔbuse s̄ɔɔra Esekieli, ȳaku kowo Busin bii u w̄aa daa te ba m̄ɔ Kebarin goorɔ ka Yuu be ba yoru mwɛɛrima sannu. Miya u wa w̄alla keniana ma Gusunɔ u dera u kāsiru wa. U ka n̄un gari kua ma win dam n̄un n̄enua. N deema sina boko Yoyakimun w̄ɔɔ nɔɔbusewa mi, ye u ka w̄aa yoru s̄ɔɔ Babiloniɔ.

⁴ Wee ye u wa k̄asi te sɔɔ. U woo b̄okɔ wa ga seema saa s̄ɔɔ ȳɛsan n̄ɔm geu gian di ga guru wiru s̄ɔɔwa ka guru maakinu. Ma yam bururam mu guru wii te sikerɛnɛ. Ma ten suunu s̄ɔɔ n ballimɔ nge sii gan te ba w̄oriasia. ⁵ Guru wii te sɔɔ, hunde koniba nnɛ ba w̄aa mi be ba ka t̄ambu weenɛ. ⁶ Ben baawure wuswaa nnɛ ka kasenu nnɛwa u m̄ɔ. ⁷ Ben k̄ori yi dende. Ma ben naasu su ka naa buun naa kaburosu weenɛ, ma su ballimɔ nge sii gan te ba w̄oriasia. ⁸ Kasa yen baayeren temɔ, t̄onun n̄omuwa ga w̄aa mi. N̄oma yen baayere ya demiewa mi wuswaa ka kasa ye, ya m̄ɛera. ⁹ Kasa ye kpuro ya n̄osu girarinɛwa. Hunde koni be, b̄a n s̄imɔ, ba ku ra s̄ire. Mi ba d̄ɔɔ, miya ba ra n m̄ɛera. ¹⁰ Hunde koni ben baawure u wuswaa m̄owa nnɛ. Tia ya s̄aa t̄onun wuswaa. Yen n̄ɔm geu gia, gbɛe sunɔn wuswaa. Yen n̄ɔm d̄waru gia keten wuswaa. Yen biru gia maa gunɔ bakerun wuswaa. ¹¹ Ben baawuren kasa yiru ya demiarewa w̄alɔ ma ya girarinɛ mi gia. Ma yiru ye ya maa tie ya ben wasi wukiri. ¹² Mi wuswaa yen baayere ya w̄aa, mi giawa ya m̄ɛera. Yen s̄ona mi ba k̄i bu da kpuro, ba ra dewa ba kun s̄ire. ¹³ Hunde koni ben baa s̄ɔɔ, d̄ɔɔ ḡɛɛya yi w̄aa mi, yi fiamɔ nge w̄i b̄annu. D̄ɔɔ win yam bururam mu kp̄a. Min diya d̄ɔɔ buri yi yarimɔ nge guru maakinu. ¹⁴ Hunde koni be, ba ra n s̄auwa nge guru maakinu, ba n d̄ɔɔ, ba n wee.

¹⁵ Ye u bu m̄ɛera m̄ɛsum, yera u uruu wa ya tem girari ben baawuren b̄okuɔ. ¹⁶ Uruu be, ba ballim̄owa nge kpee gobiginu. Ma ba weenɛ. Ma n s̄aare uruu baayere ya w̄aa uruu ga s̄ɔɔ. ¹⁷ Ba koo kp̄i bu da bera n̄nɛ kpuro s̄ɔɔ ba kun tii s̄iye. ¹⁸ Ben gunum mu nanum m̄ɔ. Ma ben n̄osu s̄ɔɔ n s̄aare ḡaanu mani mani ni nu ballimɔ. ¹⁹ Hunde koni be, b̄a n sanum seewa, uruu be, ba ra n w̄awa ben b̄okuɔ. B̄a n maa ȳɔɔwa, ka be sanna. ²⁰ Hunde koni be, ba ra dewa mi

ma ben gōru ga bōobu. ⁸Yen sō, kon maa wunen tii bōbiasia kpa a swaa taaya nge be, ⁹a n gōru bō nge kperu. A ku berum ko ben swaa taa bin sō. Domi ba sāawa bwese te ta ku ra mem nō.

¹⁰Ma u maa kpm nēē, Esekieli, a swaa dakio a nō kpa a gari yi kon nun sō nēnē wunen gōru. ¹¹Yen biru, kpa a da a wunen mero bisibu deema mi ba yoru dimo. Ba nun swaa daki? Ba n̄ nun swaa daki? A gesi bu sōwō ma nēna na ka bu gari mō.

¹²Yera Gusunōn Hunde u Esekieli sua ma u nōguru nua win biru t̄a gerumo ka dam ta mō, bu Yinni Gusunō siaro mi u wāa u win yiko baka sōsimō.

¹³Ma u hunde koni ben kasan wōkinu nōmō ya soonamō ka sere maa ben uruuban wōkinu. Wōki ni, nu kpēa n banda. ¹⁴Gusunōn Hunde wi u n̄n sua mi, u ka n̄n doona, ma win dam n̄n nēnua. Ma Esekielin mōru seewa u burisina. ¹⁵U tura Teli Abibu, Kebarin daarun bōku mi yoo be, ba wāa. Ma u sina ka biti baka ben suunu sō sō nōba yiru.

Esekieli koo Isireliba kirō ko

¹⁶Sō nōba yiru yen biru, Yinni Gusunō u Esekieli sōwa u nēē, ¹⁷wunē t̄onun bii, kon de a Isireliba nōni doke. Kaa n da nēn gari swaa daki kpa a ka bu kirō ko. ¹⁸Nē, Yinni Gusunō, n̄a n tē nēē, t̄n kōso goo u koo gbi, ma a n̄ n̄n kirō kue u win daa kōsa ye deri u ka win wāaru wōra, t̄n kōso wi, u koo gbiwa win daa yen sō. Wuna kon maa win yem bikia. ¹⁹Adama à n̄ n̄n kirō kua, ma u n̄ win daa kōsa ye deri, u koo gbiwa win daa kōsa yen sō kpa wunē a wunen wāaru wōra. ²⁰Gengii ù n gem deri u kōsa kua ma a n̄ n̄n kirō kue, ma na n̄n yina beria, u koo gbiwa kōsa yen sō. Na n̄ win yellun daa gea garisimō, adama wuna kon win yem bikia. ²¹À n̄ maa n̄n kirō kua u ku ka durum ko, ma u n̄ durum ye kue, u n̄ gbimō. Wunen tii a maa wunen wāaru wōrawa mi, domi a n̄n kirō kua.

Esekieli

kun maa kpē u gari ko

²²Yinni Gusunōn dam mu Esekieli yōwa ma u n̄n sōwa u nēē, a seewo a da wōwā. Miya kon nun gari sō.

²³Ma u seewa u da wōwa mi. Ma u Gusunōn yikon girima wa nge sanam mē u raa wāa Kebarin daarun bōku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari.

²⁴Yera Gusunōn Hunde u maa n̄n yōwa. Ma u n̄n seeya u yōrasia. Saa ye sōra Yinni Gusunō u nēē, a doo a tii kenusi wunen dirō. ²⁵Meya ba koo nun bōke kpa a kpana a yari tōwō, t̄mbu bu nun wa. ²⁶Kon de wunen yara yu wunen daro mani kpa a kpana a gari ko. Meya a n̄ kaa kpī a maa bu gerusi be, be ba ku ra mēm nō mi. ²⁷Adama n̄a n̄ ka nun gari kua, kon wunen nō wukia. Saa ye sōra kaa t̄n be sō a nēē, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba kun maa nun swaa dakimō. Domi ba sāawa bwese te ta ku ra mem nō.

4

Gusunōn sōmō u nēē,

ba koo Yerusalemu tarusi

¹Yinni Gusunō u nēē, wunē Esekieli t̄onun bii, a biriki suo kpa a ye doke wunen wuswāa a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen wollo. ²A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a sansani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena. ³A sii si su yasu suo kpa a su doke wunē ka ganān baa sō, kpa a su wuswāa kisi. Ba koo gu tarusi, wunen tii kaa n gu yōre, kpa ye kpuro ya n̄ s̄a yīreru Isireliban sō.

4 Yen biru kpa a kpuna ka wunen yēsi nām dwarugia kpa a n Isireliban toranu sɔɔwa sere tɔɔ te kaa se. 5 Tɔɔ nin geeru ta kon sɔɔawa wɔɔ sin geeru, si sɔɔ Isireliba ba man torari. Nu sɔɔawa sɔɔ gooba wunɔbu ka wene ka wɔkuru (390). Tɔɔ ni kpuro sɔɔra kaa n ben tora ni sɔɔwa. 6 Yen biru kpa a gɔsia a ka wunen yēsi nām geugia kpuna sɔɔ weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun sɔ. Sɔɔ teeru ta ko n sɔɔawa wɔɔ tia. 7 Kpa a wunen wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye gāseru kpare kpa a yen gari gere. 8 Meya ne, Yinni Gusunɔ kon ka nun wɛɛ bɔke kpa a ku ra siira. Meya kaa n kpī ka yēsi tia ye, sere tɔɔ te na nun bura mi, tu ka yibu. 9 Kpa a alikama ka swii ka gbɛɛ ka dāsi ka dobi sua a ye menna gbɛɛ teeru sɔɔ a burina a ka pɛɛ ko. Yera kaa n da di sere sɔɔ gooba wunɔbu ka wene ka wɔku te, tu ka yibu, kpa a n kpī ka yēsi tia ye. 10 Pɛɛ kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka sɔɔ teeru. Nge meya kaa n dimɔ mi sere tɔɔ te, tu ka yibu. 11 Meya nim me kaa maa nɔ mu ko n saka mɔwa, ditiri tian sakawa kaa n da nɔ sɔɔ teeru. 12 Tɔmbun bii gbebusa kaa ka pɛɛ wɔ. Kaa n da ye wɔwa ben nani biru. 13 Nge meya Isireliba ba ko n da ben dīanu di ka disi tɔn tukobun suunu sɔɔ mi kon bu yarinasia.

14 Esekieli u Yinni Gusunɔ wisa u neɛ, na tii nenua disi kpuron di. Na n̄ yaa goru garu diire saa nen piiburun di. Na n̄ maa yaa disigia gaa tende. 15 Yinni Gusunɔ u wisa u neɛ, a naa bisu suo a ka wunen doo ko kpa a tɔmbun bisu deri.

16 Kon dīanu fiiko ye ya tie Yerusalemuɔ kpeesia kpa bu bu dīanu ka nim saka kua kpa bu di bu nɔ ka nuku sankiranu ka wururabu. 17 Nge meya ba koo dīanu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun sɔ.

5

Gusunɔ u koo Isireli seɛyasia

1 Yinni Gusunɔ u neɛ, wunɛ tɔnun bii, a kɔɔ suo ge ga nɔɔ do kpa a ka wunen seri ka wunen toburu kɔni. Yen biru kpa a kilo sua a seri yi yīre kpa a yi bɔnu ko suba ita. 2 Kpa a sube teeru sua a dɔɔ doke Yerusalemun suunu sɔɔ sanam me yen tarusibun tɔra yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu kɔɔ ge soomɔ a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi. 3 Kpa a seri yin fiiko kure wunen yaberun swaa buaɔ. 4 Kpa yi sɔɔ, a geɛ sua a dɔɔ doke kpa dɔɔ wi, u Isireliba kpuro seesi.

5 Yinni Gusunɔ u neɛ, yīre ni, Yerusalemuwa nu ka yā. Wee na ye kua handunian suunu. Tɔn tukobun tem mu ye sikerene. 6 Ma yen tumbu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene. Domi ba nen woodaba yina. Ba n̄ nen gere swii. 7 Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene, ma ba n̄ nen woodaba mem nɔɔwe. Ba n̄ maa nen gere swii ye na bu sɔɔwa. Ben daa kɔsa ya mam bwese ni nu ka bu sikereneɛgia kere. 8 Yen sɔ, nen tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaaɔ. 9 Kpa n bu seɛyasia bi na n̄ daa bu koore ben b̄uu s̄aanun s̄ɔ. Meya na n̄ maa bin bweseru m̄ɔ kpam. 10 Yen sɔna tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundubu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu nne sɔɔ.

11 Wee ba nen s̄aa yeru disi doke ka ben b̄unu kpuro. Yen s̄ɔ, sere ka nen w̄aaru nen tii kon bu biru kisi, na n̄ maa bu m̄ɛrima ka wɔnwɔndu. 12 B̄a n bu b̄onu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukurɔ, bararu ka ḡɔrun s̄ɔ, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu sɔɔ Yerusalemun biruɔ. Kpa n maa sube te ta tie mini yarinasia handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Kon bu takobi suesiwa. 13 Ne, Yinni Gusunɔ kon bu nen m̄oru seesiwa mam mam sere

nen bwēra ya ka kpuna. Nā n bu mōru kōsie, saa yera ba koo gia ma nā n kī ba n sāa mem nōo sariba. ¹⁴ Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu bēere bia bwese ni nu bu sikerenen wuswaa. ¹⁵ Kon bu siriwa ka nen mōru baka n bu seeyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu sikerene mi, nu bu yēe. Adama yeni ya ko n sāawa nge kirō ye ya koo de ben tii bu berum duura. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹⁶ Kon de bu gbisuku gōorun sō. Gōo te, ta koo bu nōni sōwa nge be ba sēenu twee. Kon ben dīa ni nu tie kpeerasia kpa bu gbisuku gōorun sō. ¹⁷ Kon bu gōoru ka gbeeku yēe sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka tōn goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

6

Be ba būnu sāamō

¹ Yinni Gusunō u nee, ² wune tōnun bii, a wunen wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nen gari gere be ba wāa min sō. ³ A nee, ne, Yinni Gusunō kon be ba wāa Isireliban guunō ka gungunō ka nin wōwī sōo wōrima ka takobi, kpa n ben gunguu nin mi ba ra būu yākuru ko kōsuku. ⁴ Kon ben būu yāku yenu kōsuku ka mi ba ra nu turare dōo dokeye, kpa ben gonu nu n wōruka ben būnun nuurō. ⁵ Kon Isireliban gonu kpī ben bwāarokunun wuswaa. Kpa n ben kukunu yaruku ben būu yāku yeno. ⁶ Wuu sīn mi ba wāa kpuro, su koo kowa bansu. Kpa n ben yāku yenu kōsuku ni ba kua gungunu wōllo. Kon ben bwāaroku ni gura n kōsuku, kpa nu kun maa wāa mi. Meya kon bwāaroku ni ba ra ka sōo sā suriri. Ye ba gesi seka ka nōma ya koo kam kowa mam mam. ⁷ Ben suunu sōo gaba koo wōruku bu gbisuku. Saa ye sōo, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ⁸ Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarine tem tukumō. ⁹ Saa ye sōo, be, be ba kisira ba koo man yaaya mi ba yoru dimō. Domi kon ben gōru ge wāa ge ga n ka ne turo yō. Kon ben sakara nōni wāa yi ba ka būnu mēera. Ben tii ba koo tii tusi, kōsa kpuro ye ba kuan sō. ¹⁰ Saa ye sōora ba koo gia ma nēna Yinni Gusunō. N n kam sōo na ka bu gerusi, ye na nee, kon bu wahala yeni kpēe.

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunō na nun sōomō. A nōma suo kpa a ka naasu tem so a nee, wanyo. Wee Isireliba ba kōsa kua ya kpā. Yen sō, ba koo gbi tabu sōo, ka gōoru sōo, ka bararu sōo. ¹² Wi u toma, barara ta koo nūn go. Wi u maa wāa turuku, tabu sōora ba koo nūn go. Wi u koo sina yenua, ba koo nūn tarusiwa kpa u gbi gōorun sō. Kon bu mōru seesiwa mam mam. ¹³ Saa ye sōo, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō bā n wa gonu kpī ben būnun bōkuo ka sere ben yāku yeno ka gungunō ka guunō ka dāa kubeno ka dāa koo bakano mi ba ra raa būnu turare dōo dokeye, ya n nubu duroru mō. ¹⁴ Kon bu nen nōmu demie kpa n de tem me, mu ko bansu saa sōo yēsan nōm dwardun di n ka girari Dibilaō sōo yēsan nōm geu gia. Mi ba wāa kpuro kpa bu gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

7

Isireliban seeyasiabu

bu turuku kua

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nee, ² wune tōnun bii, a swaa dakio a nō ye na gerumō bēe Isireliban sō. Na nee, kpeera wee. Ta pusi bēen tem goonu nne kpuro sōo. ³ Tē ta koo bēe deema. Kon de nen mōru yu bēe wōri. Kon bēe siriwa nge me bēen sanu sanusu sāa. Kpa n bēe kōsa ye i kua kpurun are kōsie. ⁴ Na n bēe mēerimō ka wonwōndu. Nā n bēe seeyasiama, n n tii nenumo. Kōsa ye i kua yera kon bēe kōsia. Kpa i gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

⁵ Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, kɔsa wee, ya n̄ maa ka gaa weene. ⁶ Kpeera wee, kpeera wee. Wee ta seemɔ ta wee beɛn mi. Wee ta sisi. ⁷ Beɛ Isireliba, beɛ be i wāa tem me sɔɔ, saa ya turuku kua. Tɔɔ te, ta turuku kua, ta ko n̄ sāawa wahalan tɔru. Tɔɔ te sɔɔ, nuku dobun kuuki kun maa nɔoramɔ guunu wɔllɔ. ⁸ Tɛ kon de nen mɔru yu se. Na n̄ ye yɔrasiamɔ ma n̄ kun mɔ ya ka tii sara. Kon beɛ siriwa nge me beɛn daa ya ne. ⁹ Na n̄ beɛ meɛrimɔ ka wɔnwɔndu. Nā n̄ beɛ seeyasiamɔ, na n̄ maa tii nenunumɔ. Kɔsa ye i kua yera kon beɛ kɔsie kpa i gia ma ne, Yinni Gusunɔwa na beɛ seeyasia.

¹⁰ Tɔɔ te wee ta tunuma, ta turuku kua. Bɔbunu ka tii suabu bu sosimɔ. ¹¹ Bɔbunu nu kua nge deka ye ba ra ka tɔmbu so. Gāanu kun maa beɛ tiamme. Tɔn dabiru ta koo gbi. Baa wɔkinu kun maa nɔoramɔ. Goo kun maa weeweenu mɔ beɛn sɔ. ¹² Saa ya turuku mɔ. Tɔɔ te, ta wee. Wi u dwemɔ u ku yɛeri. Wi u maa dɔramɔ u ku swi. Domi ne, Yinni Gusunɔn mɔru sisi tɔn be ba wāa tem me sɔɔ kpuron sɔ. ¹³ Wi u dɔra u n̄ maa ye u dɔra wasi u mwa baa ũ n̄ wāa wāaru sɔɔ. Domi gari yi ba gerua tɔn be kpuron sɔ, yi koo koora. Goo sari wi u koo yakiaara yɛn sɔ baawure u wāa kom bereteke sɔɔ. ¹⁴ Wee ba kɔba so ba sɔru kpa. Adama ben goo kun tabu seemɔ, domi ne, Yinni Gusunɔn mɔru seewa be tɔn dabi ten sɔ.

Goo sari

wi u koo seeyasiabu kisirari

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa Esekikli sɔɔwa u nee, tabu ko n̄ wāawa swɛɛ sɔɔ kpa baranu ka gɔnu nu n̄ wāa yenusɔ. Tɔmbu ba koo gbi tabu sɔɔ yakasɔ. Be ba maa wāa wuu sɔɔ ba koo gbiwa gɔru ka baranun sɔ. ¹⁶ Be ba maa kisira ba koo kpikuru dawa guunu wɔllɔ nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun sɔ.

¹⁷ Ben nɔma ko n̄ sāare dam sarirun sɔ. Kpa ben dūa yu diiri.

¹⁸ Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri kɔni nuku sankiranun sɔ. Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

¹⁹ Ba koo gobi kɔ swɛɛ sɔɔ, kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu, domi sii geesu n̄ kun me wura yen gaa kun kpɛ yu bu faaba ko Gusunɔn mɔrun tɔru sɔɔ. Ba n̄ gāanu wasi ye ya koo bu debu, n̄ kun me ye ya koo ben binɛ kpunasia, domi sii geesu ka wura yera ya dera ba tora.

²⁰ Ba tii sua ben wuran sɔ. Ma ba ka ye bwāaroku bakanu kua ni nu nanum mɔ. Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ kon de bu ye tusi.

²¹ Kon de tɔn tukobu bu ben dukia ye gura, kpa be ba n̄ Gusunɔn beɛɛ yɛ bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

²² Na n̄ ka beɛ yinamɔ sanam me gbenɔbu ba koo nen sāa yerun dukia disi doke bu gura.

²³ A yɔni sɔru koowo domi tem me, mu tɔn gowobu yibawa. Mɛya beɛn wuu ge, ga tɔmbu yiba be ba daa bɔɔbɔya mɔ.

²⁴ Kon bwesenu sokuma ni nu nuku kɔsuru bo, kpa nu beɛn yenusu mwɛɛri. Kon beɛn dangibun tii suabu kpeesia. Kpa n̄ de bu beɛn sāa yenu disi doke.

²⁵ Kam kobu wee. I ko i faaba kasu, adama i n̄ wasi.

²⁶ Kōsa ya koo sosi kōsa sōo.

Meya labaaari kōsi yi ko yi n nōoramō yi n dōo.

I ko i Gusunōn sāmōbu bikia bu kāsiru kasu kpa bu bεε sō ye ya koo na.

Adama yāku kowobu ba ñ ko n Yinni Gusunōn wooda yē.

Bεεn guro gurobu ba ñ maa bwisi gεε mō bu tōnu kē.

²⁷ Bεεn sina boko u koo gōo sina

kpa sina bibu ba n wurure.

Tōmbu kpuro ba ko n diirimō.

Kon bu kuawa nge mε ben kookoosu ne.

Saa ye sōora ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

8

Ba būnu sāmō

Yinni Gusunōn sāa yerō

¹ Wōo nōoba tiasen suru nōoba tiasen sōo nōobuse sōo, Esekieli u sō win dirō ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni Gusunōn dam nūn yōōwa. ² Yera u mεera u wa gāanu kurama nu ka tōnu weene. Win pōran tem gia ya sāa nge dōo ma win wōllu gia ya ballimō nge sii gan te ba wōriasia. ³ Ma u gāanu demia nge nōma u ka wi, Esekielin seri nēnua. Kāsi te sōo, Gusunōn Hunde nūn sua wōllō ma u ka nūn da Yerusalemuo. U deema yen kōnnō ge ga wāa sōo yēsan nōm geu gia ba bwāaroku gagu yōrasie ge ga Gusunōn nisinu seeye. ⁴ Ma Gusunō Isireliban Yinnin yiikon yam bururam nūn kure mi nge mε u raa mu wa wōwao. ⁵ U nεε, tōnun bii, a mεerio sōo yēsan nōm geu gia.

Ma u mεera. U wa yāku yerun duu yerō bwāaroku gaga yō ge ga Gusunōn nisinu seeye. ⁶ Ma Yinni Gusunō u nεε, tōnun bii, a wa ye ya kooramō mi? Wee Isireliba ba būnu sāmō bu ka man gira nēn sāa yerun di. N ñ maa ye tōna, kon kram nun gam sōōsi.

⁷ Ma u maa nūn sua u ka da tōōwō sāa yerun yaaran kōnnōwō. Ma u wōru gagu wa ganao. ⁸ Gusunō u nεε, tōnun bii, a gana ye yabo.

Ma u ye yaba u deema kōnnō gaga wāa mi. ⁹ U nεε, a duo kpa a wa kom kōsum mε tōn be, ba mō mini.

¹⁰ U dua mi. Ye u wa wee, yεε yi yi ra kabiri ka yεε kōsi gεεn weenasii ba kua gani sōo ba ka sikerena ka sere maa būnu kpuro ni ba ra sā. ¹¹ Ma u Isireliban guro gurobu wa tōnu wata ka wākuru yεεn weenasii yi kpuron wuswaa. Ma Yaasania Safanin bii u wāa be sōo. Bukuro ben baawure u turare ka gāanu neni ye sōo ba ra turare dōo doke. Ma turaren wiisu bōkua wōllō tuku tuku. ¹² Yinni Gusunō u bikia u nεε, tōnun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu ba mō asiri sōo? Ben baawure u win būu yeru mō. Ma ba tii gafara kuamme ba mō, ne, Yinni Gusunō na ñ bu waamō. Domi na ben tem deri.

¹³ U nεε, a na a maa wa ye ba mō ye ya yeni kere.

¹⁴ Ma u ka nūn da win sāa yerun kōnnōwō ge ga sōo yēsan nōm geu gia mεera. U deema tōn kurōba sō ba būu wi ba mō Tamusi swīiyammε. ¹⁵ Yera u maa nεε, a wa nge mε mi n sāa? Tē, a na a maa gam wa ye ya yeni kere.

¹⁶ Ma u nūn sua u ka da sāa yerun yaaraō yāku yeru ka dii dεerarun kōnnōn baa sōo. Miya u tōmbu yenda nōobu wa ba sāa yeru biru kisi ba yiire sōo yari yeru gia ba sōo sāmō. ¹⁷ Gusunō u maa nεε, wunen tii a wa ye ba mō. Yeniba kpuron kobu ya ñ Yudaba tura, ma ba maa kōsa mō ba goonamō tem me sōo bu ka nēn mōru seeye. Adama beya ba tii wēru dεka sakumō. ¹⁸ Nēn tii kon bu ye ba kua kōsie ka nēn mōru baka. Na ñ bu mεerimō ka wōnwōndu. Ba koo wuri kowa ka dam bu ka man somiru kana. Adama na ñ bu swaa dakimō.

9

Yerusalemun seeyasiabu

¹ Yen biru Esekieli u Yinni Gusunon nɔɔ nua. U neɛ, i susima beɛ be i ko i Yerusalemugibu seeyasia. Baawure u n win tabu yānu neni ni u koo ka bu kam koosia.

² Yera u wa wee tumbu nɔɔba tia ba yarima saa s̄a yerun kɔnnɔ ge ga w̄a gungunu w̄ollu gian di, s̄ɔ ȳɛsan nɔm geuɔ. Ma ben baawure u win tabu yānu neni ni u koo ka tumbu kam koosia. Ma ben suunu s̄ɔ goo u w̄a u yāku kowon yaberu doke ba ḡaanu s̄are win kpaka s̄ɔ ni s̄ɔ u koo yore. Yera u na u ȳra yāku yerun b̄akuɔ te ba kua ka sii gandu. ³ Ma Gusunon yiiko ye ya raa w̄a w̄ollun k̄sobun weenasibu s̄ɔ, ya seewa ya da s̄a yerun kɔnnɔ gia. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi soka wi u yāku kowon yānu doke mi, ka ḡa ni s̄ɔ u koo yore. ⁴ U n̄n s̄ɔwa u neɛ, a doo wuu suunu s̄ɔ a tumbu ȳreru koosi sirikanɔɔ be ba weeweenu m̄ k̄sa ye tamba m̄ Yerusalemun s̄.

⁵ Ma Esekieli u nua durɔ wi, u be ba tie s̄ɔmɔ u m̄, i durɔ wi sw̄iyɔ wuu ge s̄ɔ kpa i tumbu so i go. I ku bu m̄ɛri ka w̄n̄w̄ndu. I ku tii n̄n̄ɛ. ⁶ I bu goowo mam mam t̄k̄n̄u ka aluwaasiba ka w̄ndiaba ka t̄n̄ kur̄ɔbu ka bibu. Adama i ku be ba ȳreru koosi mi baba. I toruo saa nen s̄a yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba w̄a dii ten kɔnnɔw̄. ⁷ U neɛ, i s̄a yee te disi dokeo i ten yaari t̄n̄ gonu yibie. Yen biru kpa i da t̄ɔw̄ɔ i tumbu go.

Ma ba yara t̄ɔw̄ɔ ba tumbu s̄ɛsuka ba go.

⁸ Sanam m̄ tamba t̄n̄ be goomɔ, Esekieli u ȳ mi. Yera u yiira u siriru tem girari, u n̄ɔguru sua w̄ollu u neɛ, Yinni Gusunɔ kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunen m̄ru yen s̄?

⁹ Yinni Gusunɔ u neɛ, be Isireliba ka Yudaban torana nu kp̄a. Wee ben tem m̄ s̄ɔ, t̄n̄ gobera ta w̄a, gem sari. Domi ba m̄, ne, Yinni Gusunɔ na ben tem deri. Na n̄ maa waamɔ ye ba m̄. ¹⁰ Yen s̄na nen tii n̄ n̄ bu seeyasiamɔ, na n̄ bu m̄ɛrimɔ ka w̄n̄w̄ndu. Na n̄ maa tii n̄enumɔ. Kon bu ben daa k̄siewa ye ba kua.

¹¹ Durɔ wi u yāku kowon yānu doke mi, u Yinni Gusunɔ s̄ɔwa u neɛ, wee, na kua kpuro ye a man s̄ɔwa.

Yinni Gusunɔ

*u maa Esekieli tii s̄ɔsi
(I maa m̄ɛrio 1:1-28)*

10

¹ Esekieli u m̄ɛra w̄ollun k̄sobun weenasii ben w̄ollu. Ma u kpee gobiguru wa ta ka sina kitaru weene. ² Ma Gusunɔ u durɔ wi u yāku kowon yānu doke mi s̄ɔwa u neɛ, a duo uruu ben baa s̄ɔ, be ba w̄a w̄ollun k̄sɔ ben temɔ. Kpa a d̄ɔ ḡɛ gure wunen n̄m̄aɔ w̄ollun k̄sɔ ben suunu s̄ɔn̄ di kpa a da a d̄ɔ ḡɛ yi wisi wuu ge s̄ɔ.

Yera Esekieli u wa durɔ wi, u da u d̄ɔ ḡɛ yi sua. ³ Sanam m̄ u tura s̄a yee ten mi, w̄ollun k̄sɔ be, ba ȳ ten n̄m̄ geu gia. Ma guru wiru ta dii te yiba. ⁴ Ma Yinni Gusunon yiikon girima ya seewa w̄ollun k̄sɔ ben w̄ollun di ya da s̄a yee ten kɔnnɔw̄. Ma s̄a yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunon yiikon giriman yam bururam s̄ɔsira sere ka ten yaaraɔ. ⁵ Ma w̄ollun k̄sobun kasenun w̄akinu nu n̄ɔra sere s̄a yee ten yaaraɔ. Ma n̄ s̄are nge Gusunɔ Dam kpurogiin n̄ɔwa ga gari m̄. ⁶ Yera Yinni Gusunɔ u wi u yāku kowon yānu sebua mi s̄ɔwa u neɛ, a doo a d̄ɔ sua uruu be s̄ɔ, w̄ollun k̄sɔ ben baa s̄ɔ. Ma durɔ wi, u da uruu ben b̄akuɔ. ⁷ Ma k̄sɔ ben turo u n̄ma demie d̄ɔ

gia, wi u wāa ben suunu sɔɔ. Ma u ka ye dɔɔ gura u durɔ wi wɛ. Ma durɔ wi, u ka doona.

⁸ Ma n s̄are tɔnun nɔma yarima saa k̄so ben kasan tem di. ⁹ Ma Esekieli u maa uruu nne wa, yen baayere ya wāa wollun k̄so ben turon b̄akuɔ. Uruu yen baayere ya ballimawa nge kpee gobigiru. ¹⁰ Ye kpuro ya weenewa ma n s̄are tia wāa tian sɔɔwɔ. ¹¹ Ya koo kp̄i yu s̄i beri nne kpuro ya kun tii s̄iye. Ma ya dɔɔ mi gia wollun k̄sobun wira wāa. ¹² K̄so ben wasi ka biru ka noma ka kasenu, ye kpuro ya nani mawa. Nge m̄eya maa uruu nne ye kpuro ya m̄. ¹³ Ma Esekieli u nua ba uruu be sokum̄ woo guna. ¹⁴ Wuswaa nne wa wollun k̄so ben baawure u m̄. Wuswaa gbiikaa ya ka Gusun̄n ḡradogia weene. Yiruse ya ka tɔnugia weene. Itase ya ka gbee sun̄gia weene. Nnese maa ya ka gun̄o bakerugia weene. ¹⁵ Ma wollun k̄so be, ba ȳɔwa wolla. Ba s̄are nge hunde koni ye u wa Kebarin daarun b̄akuɔ. ¹⁶ B̄a n swaa w̄ri, uruu be, ba ra n maa swaa w̄riwa. B̄a n seewa bu ka ȳɔ, uruu be, ba ku ra bu deri. ¹⁷ B̄a n ȳɔra, uruu ben tii ba ra ȳɔrewa. B̄a n ȳɔwa ba ra ka bu ȳɔwa. Domi hunde koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusun̄n yiiko

ya s̄a yee te derim̄

¹⁸ Yera Yinni Gusun̄n yiikon girima ya doona dii k̄ann̄o gen min di ma ya na ya sina wollun k̄so be sɔɔ. ¹⁹ Yera Esekieli u wa k̄so be, ba ben kasi deria ba seewa ba ȳɔwa ka uruu be. Ma ba da ba ȳɔra s̄a yerun k̄ann̄o ge ga wāa s̄ɔ yari yeru gia. Ma Gusun̄o Isireliban Yinnin yiikon girima ya ballim̄ ben wolla. ²⁰ Hunde koni ben bwesera Gusun̄o u dera u raa wa Kebariɔ. Ma u gia ma wollun k̄sob̄a. ²¹ Ben baawure u wuswaa nne m̄ ka kasenu nne. Ma ba noma m̄ nge tɔnugia ya wāa ben kasan tem̄. ²² Ben wusw̄e yi, yi ka hunde koni ye u wa Kebariɔ migii weene. Ben baawure u dɔɔwa deedeeru mi u wuswaa kisi.

11

Yinni Gusun̄o

u koo Yerusalemugibu siri

ben toranun s̄ɔ

¹ Yinni Gusun̄n Hunde u Esekieli sua ma u ka n̄un da s̄a yerun k̄ann̄o ge ga wāa s̄ɔ yari yeru gia. K̄ann̄o gen miya u t̄mbu yenda n̄ɔbu wa. Be sɔɔ, u Yaasania Asurin bii tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro ba s̄awa Isireliban wirugibu. ² Yinni Gusun̄o u nee, tɔnun bii, t̄n be a wa mi, ba s̄awa be ba k̄sa bwisikum̄ ma ba t̄mbu bwisi k̄si k̄em̄o Yerusalem̄o. ³ Ba m̄, n ñ m̄ t̄e sa ko dinu bani. Domi Yerusalem̄o ya s̄awa nge wekeru. Ma bes̄e yen t̄mbu sa s̄a nge yaa ye ya wāa te sɔɔ. ⁴ Yen s̄ɔ, t̄e tɔnun bii, a bu gerusio.

⁵ Ma Yinni Gusun̄n Hunde u n̄un ȳɔwa u nee, a bu s̄ɔw̄o a nee, ne, Yinni Gusun̄o na ȳe ye Isireliba ba bwisikum̄ ka ye ba gerum̄o. ⁶ Wee ba begibu goom̄o dabi dabinu wuu ge sɔɔ. Ma gonu yiba ben sw̄e sɔɔ. ⁷ Yen s̄ɔ, begii be ba go mi, ba s̄awa nge yaa. Ma wuu gen tii ga s̄a nge wekeru. Adama be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa bu ka doona. ⁸ Wee ba tabun berum̄o. Adama kon de taa bi, bu bu deema. Ne, Yinni Gusun̄o wa na ye gerua. ⁹ Kon de bu yari wuu gen di. Kpa n bu t̄n tukubu n̄omu beria. Nge m̄eya kon ka bu sirisina. ¹⁰ Tabu s̄ɔra ba koo gbi. Kon bu siri be Isireliba, ben tem n̄ɔ bura yer̄o. Saa ye s̄ɔra ba koo gia ma nen̄a na s̄a Yinni Gusun̄o. ¹¹ Wuu ge, ga ñ bu nen̄um̄o nge wekeru. Ba ñ ko n maa s̄a nge yaa te sɔɔ. Ben tem n̄ɔ bura yer̄o wa kon

bu siri. ¹² Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ win gere ba ñ mem nɔwɛ, ka win woodaba ba ñ swii. Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sikerenen gari swii.

¹³ Sanam me Esekieli u Yinni Gusunɔn gari yi gerumɔ, yera Pelatia Benayan bii u kpuna u gu. Saa ye sɔara Esekieli u wuswaa tem girari u nɔɔgiri sua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, kaa dɛwa Isireli be ba tie bu gbisuku?

Yinni Gusunɔ u koo win tɔn

be ba yarinɛ menna

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ¹⁵ tɔnun bii, wee, be ba wãa Yerusalemɔ ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi kɛmɔ ba mɔ, bu yɔro mi ba yoru dimɔ mi, ba n ka Yinni Gusunɔ tonde, domi be, be ba wãa Yerusalemɔ mi, beya ba tem me wɛ. ¹⁶ Adama a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, baa me na dera ba yarinɛ mi, ba wãa tem tukumɔ, sɔɔ teeru ko na n ka bu wãa nge me na ra n wãa sãa yerɔ. ¹⁷ Kpa n bu menna n yara bwese nin suunu sɔɔn di mi ba yarinɛ mi, n bu Isireliban tem wɛ. ¹⁸ Mɛya ba koo na kpa bu bũu ni kpuro wuna ni ba ra raa sã mi, ni nɛ, Yinni Gusunɔ na ñ kɪ. ¹⁹ Kon bu gɔru teu wɛ kpa n bu bwisiku kpaanu wɛ. Kon ben gɔru ge ga raa bɔɔbu nge kperu mi wuna, kpa n bu gɔru kpɔɔ wɛ ge ga du. ²⁰ Kpa bu ka nen gere mem nɔɔwa, bu nen woodaba swii. Ba ko n sãawa nen tumbu, kpa na n maa sãa Gusunɔ ben Yinni. ²¹ Adama be ba yɔrari ba ben kiru swii ba da ba bũnu sãamɔ ni nɛ, Yinni Gusunɔ na ñ kɪ mi, kon bu ben kookoosun are kɔsia. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn yiikon girima

ya yara Yerusalemun di

²² Yen biruwa wɔllun kɔso be, ba kasi dɛria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya sɔɔsire ben wɔllɔ. ²³ Ma win yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya wãa guuru garun wɔllɔ, wuun sɔɔ yari yeru gia. ²⁴ Ma Gusunɔn Hunde u Esekieli sua kãsi te sɔɔ, u ka wurama Babiloniɔ mi Isireliba ba yoru dimɔ. Saa yera kãsi te u waamɔ mi, ta kpa. ²⁵ Ma u Isireli be ba yoru dimɔ mi, sɔɔwa kpuro ye Yinni Gusunɔ u dera u wa.

12

Ba koo Isireliba yoru mwɛeri

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² tɔnun bii, wee a wãa mem nɔɔ sariban suunu sɔɔ. Ba nɔni mɔ adama ba ñ kɪ bu ka yam wa. Ba swasu ma, adama ba ñ kɪ bu ka gari nɔ yɛn sɔ ba bɔ. ³ Yen sɔ, a sɔɔru koowo kpa a se a doona sɔɔ sɔɔ ben baawuren nɔni biru a da a n wãa gam. Sorɔkudo ba koo gia ma ba sãa bwese mem nɔɔ sariba. ⁴ Yen biru Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a wunen yãnu mennɔ a yara wunen dirun di sɔɔ sɔɔ gbãara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren nɔni biru nge wi ba yoru mwa. ⁵ Kpa a gana yaba ben nɔni biru a wunen yãnu yara min di. ⁶ U maa nɛɛ, a yãa ni sɔɔwɔ ben nɔni biru kpa a ka nu yari wɔkuru. Kpa a tii wɔke ka yasa a ku ka tem me mɛeri. Domi na kɪwa a n sãa yɪreru Isireliban sɔ.

⁷ Ma u kua ye Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. U yara sɔɔ sɔɔ gbãara ka win sɔɔru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gbãraru yaba ka nɔma u win yãa ni sua u yara wɔkuru tɔmbun nɔni biru. ⁸ Buru buru Yinni Gusunɔ u ka nùn gari kua u nɛɛ, ⁹ Isireliba, mem nɔɔ sari be, bɔ n nun bikia ba nɛɛ, mba a mɔ mi, ¹⁰ a bu wisio a nɛɛ, Isireliban sunɔ wi u wãa Yerusalemɔ mi, wiya ye a mɔ ya ka yã, ka sere maa Isireliba kpuro be ba wãa mi. ¹¹ A sãawa yɪreru te ta sɔɔsimɔ ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa kooru. ¹² Sunɔ wi u wãa ben suunu sɔɔ u

koo win yānu gura wākuru kpa u yari. Ba koo gbāraru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii wōke u ku ka win tem wa. ¹³ Ne, Yinni Gusunō kon nūn yina beria kpa u wōri ye sōo. Kon ka nūn da Babilonin temō. Adama u ñ tem me wasi. Miya u koo gbi. ¹⁴ Win sina asakpabu ka win kōsobu ka win tabu kowobu be kpurowa kon yarinasia kpa n de bu bu takobi sākiri. ¹⁵ Saa ye sōra ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunō, n̄ n bu yarinasia bwese tukunun suunu sōo. ¹⁶ Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka gōorun di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere kōsa ye ba ne, Yinni Gusunō kua. Saa ye sōo, ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunō.

¹⁷ Yinni Gusunō u maa nee, ¹⁸ tōnun bii, ka nandaba kaa wunen pēe di kpa a n diirimō a n ka nim nōrumō. ¹⁹ Kpa a Isireliba s̄o a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, be, Yerusalemugibu ba koo ben dīanu diwa ka b̄erum kpa bu nim nō ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Gāa ni nu wāa mi kpuro, nu koo kam kowa ben tōn dam d̄orebun s̄o. ²⁰ Wuu si su tōmbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem me kpuro mu kam ko. Saa ye sōra Isireliba ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunō.

Yinni Gusunōn gari

yi koo koorā

²¹ Yinni Gusunō u maa Esekieli s̄ōwa u nee, ²² mban sōna Isireliba ba ra n mandu m̄ ba n m̄, wee tōra d̄enyamō, adama k̄asi nin gara kun kooramō. ²³ Yen s̄o, a bu s̄ōwō a nee, ne, Yinni Gusunō kon de m̄n te, tu kpe. Ba ñ maa tu gerumō Isireliō. Adama a bu s̄ōwō a nee, tōra turuku m̄. K̄asi nin baatere ta koo koorawa. ²⁴ Domi nin garu sari te ta koo kam ko. Nen gari gee maa sari yi ba gerua bu ka bu n̄ni wōke Isireliō. ²⁵ Ne, Yinni Gusunō, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya ñ t̄emō. Be, mem nōo sariba, ka gem ben n̄ni bira kon de gari yi, yi koorā.

²⁶ Yinni Gusunō u maa nee, ²⁷ tōnun bii, wee Isireliba ba nee, k̄asi ni a wa mi, nu ñ kooramō t̄e. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen s̄o, a bu s̄ōwō a nee, ²⁸ ne, Yinni Gusunō na nee, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa t̄e, ya ñ t̄emō.

13

Sōmō weesugibu

¹ Yinni Gusunō u maa nee, ² tōnun bii, a tōn be gerusio be ba tii kua nen sōmōbu. A de bu swaa daki ye kon bu s̄o. ³ Wee ye ne, Yinni Gusunō na bu s̄ōmō. Na nee, kōsa koo bu deema be, be ba s̄aa gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba swīi ba ka gari gerumō, ba ñ ḡaanu ganu waamō. ⁴ B̄ee Isireliba b̄een sōmōbu ba s̄awa nge gbeeku bōnu ni nu b̄osu bansō. ⁵ Wee ba ñ dere bu gbāraru kuunu kōre. Ba ñ maa gbāraru bane tu ka bu gane ne, Gusunōn m̄arun saa sōo. ⁶ Wee ba k̄asi weesuginu saarimō, ma ba gari gerumō yi yi ñ s̄aa gem. Ba m̄, wee ne, Yinni Gusunōwa na bu ye kpuro w̄e. Adama na ñ bu ḡore. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa. ⁷ Adama na nen sōmō be s̄ōmō ma ben k̄asinu nu s̄awa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa s̄awa weesu. Ba tamaa nen gariya ba tōmbu s̄ōmō. N deema na ñ mam ka bu gari koore. ⁸ Yen s̄o t̄e, kon bu w̄arima domi ba k̄asinu seka ma ba weesu kparamō. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerumō.

⁹ Kon bu nen dam s̄ōsi be, be ba weesu kparamō mi. Ba ñ ayeru wasi nen tōmbun suunu sōo. Ba koo ben yisa go mi nen tōmbun yisa yorua. Ba ñ maa wurō ben temō. Nge meya ba koo ka gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunō.

¹⁰ Wee ba nen tōmbu n̄ni wōkumō ba m̄, b̄ori yenda w̄aa. Adama b̄ori yendu garu sari. Nen tōmba gani seeyamō. Ma sōmō be, ba ye soo t̄enimō. ¹¹ Adama

a be ba soo tɛnimɔ mi sɔwɔ a nɛɛ, gana ye, ya koo wɔruma. Guru baka ya koo nɛ ka kpenu sannu kpa woo bɔkɔ gu se. ¹² Gana ye, yà n wɔruma saa yera tɔmba koo bikia bu nɛɛ, mba soo yen arufaani ye ba tɛni mi. ¹³ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de nɛn mɔru yu woo bɔkɔ seeya, kpa guru baka yu nɛ. Kpa guru kpenu nu nɛ ka dam nu gāanu kpuro go. ¹⁴ Kon gana ye sura yu wɔruma temɔ, kpa yen kpɛekpɛku gu sɔsira. Ya koo bɛɛ wɔri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ. ¹⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon nɛn mɔru yɔsuwa mam mam gana yen sɔ ka be ba ye soo doken sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gere bu nɛɛ, gana ye, ya wɔruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa wãa! ¹⁶ Sɔmɔ weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumɔ Yerusalemun sɔ, be, be ba ra n waamɔ kásiru sɔɔ ma bari yɛnda wãa, adama bari yendu garu sari. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Sɔmɔ tɔn kurɔ weesugibu

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban tɔn kurɔ be ba tii kua nɛn sɔmɔbu sɔwɔ a nɛɛ, ¹⁸ bɔruroba ba sãa. Domi ba kiasu gbinumɔ tɔmbun nɔm wīinu sɔɔ nge bɔki ma ba tɔmbu kpuro yasi sɛkemɔ wirɔ bukurobu ka bibɔ kpa bu wa ba n ka tɔn be taare. Ba kīwa bu nɛn tɔmbun wāaru kpesia kpa na n begiru berua. ¹⁹ Wee ba ñ man bɛɛɛ wɛɛmɔ nɛn tɔmbun wuswaaɔ dīa nɔm wɔɔnɔn sɔ. Ma ba tɔmbu goomɔ be n ñ weenɛ bu go. Ma ba gabu deri be n weenɛ bu go. Mɛya ba ra nɛn tɔmbu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki. ²⁰ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon bu wɔri ben kīa sin sɔ, si ba ka tɔmbun wāaru mwɛɛrimɔ mi. Kon bu si mwaaariwa n gɛɛku kpa n be ba raa mwa yakia. ²¹ Kon ben yasi yi gɛɛku kpa n nɛn tɔmbu yakia ben nɔman di. Ba ñ maa kpɛ ba n bu mɔ. Ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ. ²² Ben weesun sɔ, ba gemgibu nukuru sankɔ, be, be na ñ daa kī n kɔsa kua. Ba yina bu tɔn kɔsobu kirɔ ko bu ka ben kom kɔsum deri kpa bu ben wāaru yakia. ²³ Yen sɔ, ba ñ maa kásinu ka gari weesugii mɔ. Kon nɛn tɔmbu yakia ben nɔman di. Nge mɛya ba koo ka gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

14

Gusunɔ u bũu sáaru yina

¹ Sɔ teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunɔn mi. ² Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ³ tɔnun bii, tɔn be, ba bũu sãamɔwa ben gɔruɔ, ma ba tii nu wɛ, ma nu dera ba wãa durum sɔɔ. Yera ba tamaa kon ben bikiaru wura? ⁴ A bu sɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Isireli goo ù n tii wɛ bũu sáaru sɔɔ, ma ta dera u toramɔ, ma u na nɛn sɔmɔ goon mi u ka nùn bikiaru kua nɛ, Yinni Gusunɔn mi, nɛn tiywa kon yɛro wisi nge mɛn nɔɔ win bũnu dabiru nɛ. ⁵ Nɛn wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben gɔruɔ be, be ba man yina ben bũu sáaru sɔ. ⁶ Yen sɔ, a bu sɔwɔ a nɛɛ, nɛna na nɛɛ, bu gɔru gɔsio kpa bu ben bũnu deri ka maa kom kɔsum mɛ ba mɔ, mɛ mu ñ nɛ, Yinni Gusunɔ wɛremɔ.

⁷ Isireliban goo ñ kun mɛ sɔɔ goo ben suunu sɔɔ ù n man deri u bũnu sãamɔ ma ta dera u toramɔ ma u na nɛn sɔmɔn mi u ka bikiaru ko nɛn mi, nɛ, Yinni Gusunɔn tiywa kon nùn wisi. ⁸ Kon yɛro wariwa n sɛyasia kpa u n sãa seeda ye ba ko n da ka mɔndu ko. Kon nùn wunawa nɛn tɔmbun suunu sɔɔn di, kpa i gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

⁹ Nɛn sɔmɔ goo ù n wura durɔ wi, u nùn nɔni wɔkua, ma u nùn bikiaru kua, nɛ, Yinni Gusunɔwa na dera u kua mɛ. Nɛn tiywa kon sɔmɔ wi wuna nɛn tɔmbun suunu sɔɔn di. ¹⁰ Sɔmɔ wi ka durɔ wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n sãa torobu. Ba koo maa ben tora nin are sɔbe. ¹¹ Nge mɛya be Isireliba ba ñ maa tondamɔ nɛn swaan di. Ba ñ maa ben tii disi dokemɔ ka ben tora dabi

ni. Ba ko n s̄awa nen t̄ambu kpa na n s̄a ben Yinni. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Gāanu sari ni nu koo Gusun̄an siribu ȳrasia

¹² Yinni Gusun̄o u maa gerua u nee, ¹³ t̄onun bii, su t̄e nee, tem gam t̄ambu ba man mem̄ n̄ōbu sariru kua. Ma na bu nen dam s̄ōsi na ben d̄ianu kam koosia na bu ḡōru kp̄e ba gbisukum̄o be ka ben yaa sabenō kpuro, ¹⁴ baa t̄ambu ita beni N̄owe ka Danieli ka Yoobu b̄a n w̄a mi, b̄a n̄ kp̄e bu tem men̄ t̄ambu kpuro faaba ko ben gem s̄o. Ben tii t̄onawa ben gem mu koo de bu faaba wa. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

¹⁵ N kun me n̄a n dera gbeeku ye ye tem me w̄ari yi bu go kpuro kpa tem me, mu ko bansu sere goo kun maa sar̄o mi, gbeeku ye ye yin s̄o, ¹⁶ sere ka nen w̄aru, baa t̄ambu ita be, b̄a n w̄a tem me s̄o, tem megibu ba n̄ kp̄e bu faaba wa. T̄ambu ita be t̄onawa ba koo faaba wa, baa ben tiin bibu ba n̄ kp̄e bu faaba wa. Ma tem me, mu koo kowa bansu.

¹⁷ N kun me n̄a n dera ba t̄on be tabu w̄arima, ma ba bu kam koosia sere ka ben yaa sabenō, ¹⁸ baa t̄ambu ita be, b̄a n w̄a mi, be t̄onawa ba koo faaba wa. Sere ka ne, Yinni Gusun̄an w̄aru, ba n̄ kp̄e bu mam ben tiin bibu faaba ko.

¹⁹ N kun me n̄a n dera barara dua tem me s̄o, ma ba gbisuka be ka ben yaa sabenō, ²⁰ baa N̄owe ka Danieli ka Yoobu b̄a n w̄a tem me s̄o, tem men̄ t̄ambu ba n̄ kp̄e bu faaba wa ben s̄o. Be ita ye t̄onawa ba koo faaba wa ben gem s̄o. Baa mam ben tiin bibu ba n̄ kp̄e bu faaba ko ben gem s̄o.

²¹ Yen biruwa Yinni Gusun̄o u nee, wee na Yerusalemu wahala baka nne yeni kp̄e n ka yen t̄ambu ka ben yaa sabenu go. Yera tabu ka ḡōru ka gbeeku ye ye gb̄i ka baranu. ²² Adama gabu ba koo tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu be deema kpiki yeru mi. Saa ye s̄o, i n ben daa ka ben kookoosu wa, biti kun maa be e m̄ k̄ōsa ye na Yerusalemu kuan s̄o. ²³ Ya koo be en̄ nukuru yemiasia i n ben daa ka ben kookoosu wa. Saa ye s̄o, i ko i gia ma n̄ n̄ kam s̄o na bu wahala yeba kp̄e. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

15

Resem d̄aa te ba d̄ō doke

¹ Yinni Gusun̄o u nee, ² t̄onun bii, res̄em d̄aa ya d̄aa ye ya tie be ere kere? Yen d̄aa k̄asa ya d̄aa k̄asi yi yi tie kere? ³ Ba koo kp̄i bu ye dendi bu ka s̄amburu garu ko? Ba koo kp̄i bu ka ye gabatia k̄o? ⁴ Geema ya w̄awa bu ka ye d̄ō s̄ore adama yen n̄asu yiru kpuro ka yen suunu s̄o ȳa n̄ d̄ō mwaara s̄ambu ter̄a ya koo maa kp̄i ya ko. ⁵ Sanam me ya n̄ d̄ō mwaare ba n̄ ka ye ḡānu kue. Kaa sere gere ye ya den d̄ō mwaara, ya n̄ maa garu koor̄o?

⁶ Wee ye ne, Yinni Gusun̄o na gerum̄o. Nge me d̄anu s̄o res̄em d̄aa ba ra d̄ō doke, nge me ya kon maa Yerusalemugibu seeyasia. ⁷ Kon bu w̄arima. Ba tamaa ba yara d̄on di. Adama d̄ō wi, u koo na u bu di, kpa bu gia ma nena na s̄a Yinni Gusun̄o. ⁸ Kon de ben tem me, mu ko bansu, domi ba man mem̄ n̄ōbu sariru koosi. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

16

Yerusalemu ya raa s̄awa

nge bii wi ba k̄o

¹⁻² Yinni Gusun̄o u Yerusalemu yen k̄ōsa s̄ōsi saa Esekielin n̄on di, u nee, ³ Yerusalemu, ba nun marawa Kananin tem̄o. Wunen tundo u s̄awa Am̄reban bweseru. Ma wunen mero u s̄a Hetiban bweseru. ⁴ D̄oma te ba

nun mara ba ñ nun bwia bure. Ba ñ maa nun wobura a ka ðeera. Ba ñ nun sîre ka b̄uru. Ba ñ maa nun bekuru t̄ekusi. ⁵ Goo kun wunen w̄onw̄ondu kue u sere nun ḡaa nin gaa kua. Adama ba nun k̄owa yakas̄o ðama te ba nun mara, domi ba nun tusa. ⁶ Saa ye ñe, Yinni Gusun̄o na sar̄o wunen b̄okuo, na wa a w̄ori m̄o wunen maru ȳanu s̄o. Ma na gerua na ñe, bu de a n w̄aa baa me a yem wobura. ⁷ Ma na dera a kp̄ea nge ðaa yakas̄o. A kp̄ea a kua kur̄o bur̄o. Wunen bw̄asu su ye. Ma wunen seri yi kp̄ea. Adama terera a s̄im̄o mam mam. ⁸ Ma na sara wunen b̄okuo na nun m̄eera ma na wa saa ya tura su ka k̄iru ko. Ma na ñen yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani b̄okua ka b̄ori na ñe, a kua ñegii. Ñe, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

⁹ Ma na nun wobura ka nim, na yem me a mwaare wuna, ma na nun gum sawa. ¹⁰ Ma na nun yabe te ba s̄oma kua dokea ka bara ni ba kua ka ḡona ba buraru koosi, ka s̄ekatia ye ba kua ka w̄e damgii, ka sere yabe geeru. ¹¹ Ma na nun bur̄a ȳanu dokea ka sumi n̄omāo ka saba w̄iro. ¹² Ma na taabu doke wunen w̄er̄o ka swaa tonkunu ka sere yasi beeregia wunen wir̄o. ¹³ Nge meya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka w̄e damgii ka yabe te ba s̄oma dokea. D̄ia ni a ra maa di, nu s̄awa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosim̄o a ðoo nge sina kur̄o. ¹⁴ Ma a ȳisuru yara bwesenun suunu s̄o wunen buram s̄. Wunen buram me, mu yibawa ñen bur̄a ȳaa ni na nun kuan s̄. Ñe, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kur̄o tanaru kp̄e

¹⁵ Yinni Gusun̄o u maa ñe, Yerusalemu, a wunen naane doke wunen buram s̄o. Ma a tii kua nge kur̄o tan̄o ȳisi te a yaran s̄. T̄onu baawure wi u sar̄o mi kpuro, a ra n̄un tii w̄ewa. ¹⁶ Ma a wunen ȳaa n̄oniginu sua a ka ða a wunen gungunu mi a ra b̄unu s̄a buraru kua. Miya a tii w̄e. Ye a kua mi, goo kun yen bweseru waare. M̄eya yen bwesera kun maa kooram̄o. ¹⁷ Ma a wunen bur̄a ȳaa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka b̄u t̄on dur̄abu seka ma a nu sakararu koosi. ¹⁸ Ma a wunen ȳaa ni ba s̄oma doke sua a b̄u ni wukiri. Ma a maa ñen gum ka ñen turare sua a nu w̄e. ¹⁹ Ma a maa ðia ni na ra ka nun diisie sua a ka b̄u ni ȳakuru kua nge me ba ra man ȳaku nubu durorugiru kue. D̄ia niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya kora. Ñe, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua. ²⁰ Adama sakara te, ta ñ nun tura. Ma a wunen bii be a man marua mw̄eera a ka b̄u ni ȳakuru kua. ²¹ Wee a ñen bibu sakira a ka b̄unu ȳaku ð̄o mwaararugiru kua. ²² Yen kom k̄osum me s̄o, a ñ maa wunen w̄andiaru yaaye ka sanam me a w̄a tereru wunen maru yem s̄o.

²³ Ñe, Yinni Gusun̄o na gerum̄o ma a kua b̄orura k̄sa ye a kuan s̄. ²⁴ Wee a tii sakara kunu gira ka maa b̄u turanu baama kpuro. ²⁵ Wee swaa keenanu baama a b̄u turanu kua, ma a kom k̄osum kua a tii t̄ambu kpuro w̄e. Be ba gesi sar̄o mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kp̄easia. ²⁶ A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam m̄o mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kp̄easia a ka ñen maru seeya. ²⁷ Yera na nun ñen dam s̄os̄i na nun n̄oma ðemie. Ma na nun doke ñen yiber̄eban n̄omu s̄o. Yiber̄e bera, Filisitiba be ba biti soora wunen ðaa k̄san s̄. ²⁸ Yen biru ma a ða a ka Asirigibu sakararu kua, domi a ñ deba. A ða a tii bu w̄e. Adama ka me, a ñ deba. ²⁹ Ma a ða a ka Kananiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka me, a ñ deba. ³⁰ Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni. ³¹ Domi a sakara kunu gira swaa keenan̄o ma a b̄u turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kur̄o tan̄o gobi mwe. ³² A s̄awa nge kur̄o tan̄o sakara kowo wi u dur̄o tukobu mwaam̄o win dur̄on ayer̄o. ³³ Kur̄o tan̄o baawurewa ba ra ḡanu k̄e. Adama

wunε, a durɔ tanɔbu gāanu wēemɔ kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di. ³⁴Ye kurɔ tanɔbu ba ku ra ko yera a kua sakararu sɔɔ, domi ye kaa ka durɔ tanɔbu kēnu mwaari, wunen tiwaa a ra bu wē.

³⁵Tē, nε, Yinni Gusunɔ na nεε, Yerusalemu, a man swaa dakio wunε wi a sāa nge kurɔ tano. ³⁶Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam mε a sakararu mɔ ka būnu ni a kī, ni nu kun mam waabu wā. Ma a wunen bibun yem yari a ka būu ni yākuru kua. ³⁷Yen sōna kon wunen kīnasi be menna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon mennama baama kpuron di, kpa n nun yōsu tereru ben wuswaaɔ. ³⁸Kon nun seeyasiawa nge mε ba ra tɔn gowobu ka kurɔ tanɔbu seeyasie. Yem mu koo nun wukiri nen mɔru ka nen nisinun saabu. ³⁹Kon nun beri wunen kīnasi ben nɔmaa. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kɔsuku. Ba koo wunen bura yāa ni a doke potiri kpa bu nun yōsu tereru. ⁴⁰Saa ye sɔɔ, kon tambu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sɔkiri. ⁴¹Ba koo wunen dia dɔɔ meniki kpa bu nun seeyasia kurɔ dabinun wuswaaɔ kpa n de wunen sakararu tu kpe. A ñ maa ben goo gāanu wēemɔ. ⁴²Nen mɔru koo sure. Na ñ maa ka nun nisinu mɔ. Meya na ñ maa ka nun mɔru mɔ. ⁴³Ka mε, yèn sɔ a ñ yaaye nge mε na nun nɔori wunen birun di, ma a nen mɔru seeya ka wunen kookoosu, yen sɔ, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a būnu sāwa.

Yerusalemuwa ya daa kōsa bo

⁴⁴Wee be ba ra mən teni ko bu nεε, nge mε mero u sāa, nge meya win bii wɔndia u ra n sāa, ba koo nεε, wuna ta ka yā. ⁴⁵A sāawa wunen meron bii wi u durɔ ka bibu yina. A sāawa nge wunen maabu be ba durɔ ka bibu yina. Bεen mero u sāawa Hεti. Ma bεen tundo u sāa Amɔregii. ⁴⁶Wunen mɔɔ wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia, wiya Samari ka yen bii wɔndiaba. Wunen wɔnɔ wi u maa wāa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia wiya Sodomu ka yen bibu. ⁴⁷N ñ mɔ ben yira a swīi tɔna. Ye a kua ya kpā. Wee a sankira a bu kere wunen swεε kpuro sɔɔ. ⁴⁸Sere ka nen wāaru Sodomu ye ya sāa wunen wɔnɔ ya ñ kue nge mε a kua wunε ka wunen bibu. ⁴⁹Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya wāa doo nɔɔru ka bɔri yendu sɔɔ. Ya ku ra wɔnwɔndobu ka sāarobu somi. ⁵⁰Wunen mero bisi be, ba tɔnu bie ba kōsa kua nen nɔni sɔɔ. Ye na wa mε, yera na bu gira. ⁵¹Wunen mɔɔ Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen kōsa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom kōsum mu dera ba nun sano kera. ⁵²Wunε wi a ra raa bu taarε wē wee a sekuru wa. Domi wunen kom kōsum mu begim kera. Bā n wunen daa ye mεera ba ra deemεwa be, ba mam deere. Tē a kua sekurugii yèn sɔ bā n wunen daa mεera ba ra wa ba sano sāa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sɔɔwa u nεε, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wɔndiaba seeya ka sere maa wunε Yerusalemugibu. ⁵⁴Wunen mɔɔ Samari ye, ka wunen wɔnɔ Sodomu ben nukura koo yemgia yèn sɔ wunen tii a sekuru wa. ⁵⁵Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Meya maa wunen tii kaa wurama nge yellu wunε ka wunen bibu sannu. ⁵⁶Sanam mε a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen kōsa yu sere sɔɔsira batuma sɔɔ. ⁵⁷Tē, wuna Edomuba ka Filisitiba ba koo yēε. Wee ba nun gema yam kpuro. ⁵⁸Ma a wunen sekuru sariru ka daa kōsan are sɔɔwa. Nε Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁵⁹Nε, Yinni Gusunɔ na nεε, wee a man gema. A ñ nen arukawani yibie. Yen sɔ, kon nun kɔsie ye a man kua. ⁶⁰Adama ka mε, na ñ nen arukawani ye duarimɔ ye na ka nun bɔkua wunen wɔndiarun di. Kon maa ka nun

arukawani bōke ya n wāa sere ka baadommao. ⁶¹ Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa nà n nun wunen maabu ka wōnōbu nōmu beria bu nun wiru kpīya nge wunen bibu. Adama na n̄ ye m̄ arukawani ye na ka nun bōkuan s̄o. ⁶² Kon kparam ka nun nen arukawani bōke kpa a gia ma n̄na na s̄a Yinni Gusunō. ⁶³ Kpa a yaaya ye a kua gaso, kpa sekuru tu nun mwa sere a kpana a gari gere. Adama n̄ kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. N̄, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

17

Gunō bakeru ka resem

¹ Yinni Gusunō u gerua u n̄e, ² tōnun bii, a Isireliba mōndu kuo. ³ A n̄e, am̄eniwa n̄e, Yinni Gusunō na gerua. Na n̄e, gunō bakeru gara wāa ta kasa d̄u ma ta san bakasu m̄ si su n̄ni bwese bweseka m̄. Ma ta yōwa ta da sere Libanin guurun wii kpīrō. Ma ta da ta d̄a ye ba m̄ sedurun wii kpīru wā. ⁴ Ma ta d̄a ten kāasa ye ya gunum bo wā ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu ḡe s̄o tenkuba ba wāa. ⁵ Ma ta d̄a kpīi p̄tura gaa sua ta da ta gira nge d̄a ye ya ra n wāa nim bōkuō mi tem gem mu wāa, mi nim mu yiba. ⁶ Kpīi p̄tura ye, ya seewa ya kp̄ea nge resem koru te ta yasia adama ta n̄ gunu. Ma ten kāasi yi m̄era gunō bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem m̄en s̄o w̄o. Ma d̄a ye, ya ḡasia resem, ya kpara ya kāasi kua. ⁷ Yen biruwa gunō bakeru gara na ta kasa d̄u. Ten sansu taasine. Ma resem koo te, ta ten gbini ka ten kāasi ḡsie gunō bake ten mi gia, domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia. ⁸ N̄ deema ta raa girewa tem gem s̄o mi nim yiba kpa tu kāasi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n s̄a resem gea.

⁹ Wee ye n̄e, Yinni Gusunō na bikia. Na n̄e, resem yen bweseru ya koo kpī yu kuura? Gunō bake gbiikii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun yen marum go, kpa ten kpara kp̄em m̄e, mu gbera? N̄ n̄ m̄en na, n̄ n̄ maa tilasi t̄n dabinu bu na bu ka ye wuka. ¹⁰ Wee ta duura, adama ta koo kuura? S̄o yari yerun woo ḡa n̄ tu baba, ta n̄ koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

M̄n ten tubusianu

¹¹ Yinni Gusunō u ma n̄e, ¹² a Yudan m̄em n̄o sari be bikio a n̄e, ba m̄an ten tubusianu ȳe? A bu s̄o w̄o a n̄e, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemua. U ben sina boko mwa ka win sina asakp̄obu ma u ka bu da Babiloniō. ¹³ Ma u turo ḡosa wi u s̄a nge kpīi p̄tura sina bibu s̄o, u ka n̄n arukawani bōku. U n̄n b̄rusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win temō. ¹⁴ Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye m̄em n̄o w̄a. ¹⁵ Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba s̄m̄obu ḡora Egibitiō bu ka dumi kasuma ka sere maa t̄n dabinu. Wi u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶ N̄e, Yinni Gusunō na n̄e, sere ka n̄en wāaru, sina boko wi, u koo gbiwa sunō wi u n̄n bandu w̄en temō. Domi u n̄ win n̄o mw̄eru yibie. Babiloni miya u koo gbi. ¹⁷ Ba a Egibitin sunō ù n̄ tabu kowo dabiru m̄o be ba dam m̄o, u n̄ kp̄e u bu somi bu ka tii yina sanam koo Babilonin sina boko u koo na u w̄orusu gbe u tabu s̄a kpī u ka t̄n dabinu go. ¹⁸ Domi durō wi, u maa win n̄o mw̄eru atafiuru kua, ma u arukawani kusia ȳe s̄o u raa win n̄o mw̄eru doke. Yen s̄o, u n̄ kisiramō.

¹⁹ Yen s̄na n̄e, Yinni Gusunō na n̄e, sere ka n̄en wāaru, n̄en arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiuru kua u kusia. Yen s̄o, u koo yen are wa. ²⁰ Kon n̄n yina beria kpa u w̄ari ye s̄o. Kon ka n̄n da Babiloniō. Miya kon n̄n siri win naane sari te u kuan s̄o. ²¹ Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa

swīiwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn nɔɔ mwɛɛru

²² Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, nɛn tiwa kon dāa kāasa kpɛma mɛɛri sɛduru yen wii kpiirɔ kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wɔllɔ te ta gunu. ²³ Kon ye girawa guuru garun wɔllɔ te ta gunum bo Isireliɔ. Ten kāasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n sāa dāa te ta waabu wā. Gunɔ bwese bwese ka ya koo sokuru ko ten kāasi sɔɔ. Kpa su n kukua ten saarɔ. ²⁴ Saa yera dānu kpuro nu koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ. Nɛna na ra dāa ni nu gunu kawɛ, kpa n ni nu piiburu bo gunum sosi. Mɛya na ra ni nu wuru bekusu sāa gberasie, kpa n ni nu gberɛ bɛrɛm doke. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Mɛya ya koo maa koorɔ.

18

Gusunɔ u ra baawure siriwa

nge mɛ win daa ya nɛ

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² Esekieli, mban sōna Isireliba ba ra mɔn teni ko bu nɛɛ, baababa ba resɛm birenu di, ma ben bibun nɔsu yaaya.

³ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ, na bɛɛ sɔɔmɔ ma sere ka nɛn wāaru, i ñ maa mɔn teni gerumɔ Isireliɔ. ⁴ Geema, nɛna na baawuren wāaru nɛni, baaba ka bii. Yen sɔ, wi u tora wiya u koo gbi.

⁵ Su tɛ nɛɛ, goo u wāa u gea mɔ, win daa ya wā. ⁶ U ku ra de gungunɔ u būu sā. U ku ra maa būu yākuu di. U ku ra ka goon kurɔ mɛnnɛ. Mɛya u ku ra maa ka tɔn kurɔ mɛnnɛ sanam mɛ u yasa mɔ. ⁷ U ku ra goo gbɛni. U ku ra maa goo sɔmburu koosie kam. U ra wi u win dibu nɛni win tɔruba wesie. U ra wi gɔɔra mɔ dīanu wɛ. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wɛ. ⁸ U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ku ra n wāa weesun swaa sɔɔ. U ra siriwa dee dee, u baawure nɔn win gem wɛ. ⁹ U ra nɛn woodaba mɛm nɔɔwɛ mam mam. Tɔnu win bwesera nɛ, Yinni Gusunɔ na ra soku gemgii. Win wāara ta koo dakaa da.

¹⁰ Su maa tɛ nɛɛ, durɔ wi, u bii mɔ wi u ra tɔmbu wɔri u go, u ben yānu gura, ñ kun mɛ u ra daa kōsa gaa ko. ¹¹ N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra būu yākuu de gungunɔ. U ra ka gabun kurɔbu mɛnnɛ. ¹² U ra bwɛɛbwɛɛ sɔmburu koosie kam. U ra tɔmbu gbɛni. U ku ra be u tɔruba mwaari ye wesie. U ra būnu sā, kpa u n kom bɛrɛtɛkɛ mɔ. ¹³ U ra tɔmbu gobi bɔkure u nim doke. U weenɛ tɔnu win bweseru u n wāa? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa kōsa kua. Win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ.

¹⁴ Su tɛ nɛɛ, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tondon toranu kpuro wa. Adama u ñ win tondon yira ye swīi. ¹⁵ U ku ra būu yākuu de gungunɔ. U ku ra būnu sā ni Isireliba ba sāamɔ. U ku ra ka goon kurɔ mɛnnɛ.

¹⁶ U ku ra goo sɔmburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu nɛni tɔruba mwaari. U ku ra gbɛni. U ra wi gɔɔra mɔ dīanu wɛ. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wɛ. ¹⁷ U ku ra n wāa weesun swaa sɔɔ. U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ra nɛn woodaba mɛm nɔɔwɛ. Bii wi, u ñ gbimɔ win tondon toranun sɔ. U ko n wāawa ka gem. ¹⁸ Adama tundo wiya u koo gbi win toranun sɔ domi u tɔmbu tōya kua u gbɛna.

¹⁹ I bikiamɔ i mɔ, mban sōna bii kun win tondon durum are sɔɔmɔ. Geema, bii kun ye sɔmɔ yɛn sɔ u gea kua. Ma u sīa dee dee nɛn yira sɔɔ, u nɛn woodaba mɛm nɔɔwa mam mam. Yen sōna u ko n wāa. ²⁰ Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba ñ ben baababan toranun are sɔɔmɔ. Mɛya baababa ba ñ maa ben bibun

toranun are sɔɔmɔ. Kon gemgii nùn win are wē yèn sō u kom gem kua. Kpa n maa tɔn kōso seeyasia yèn sō u kōsa kua.

Kōsan kirɔ

²¹ Tɔn kōso ù n win daa kōsa deri, ma u gem swī nge mε nen wooda ya gerua kpuro, u ñ maa gbimɔ. ²² Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n wāa gea ye u m̀n sō. ²³ I tamaa ne, Yinni Gusunɔ na kī tɔn kōso u gbi? Aawo. Ye na kī, yera u gōru gōsia kpa u n wāa. ²⁴ Adama wi u gem deri, ma u daa kōsa m̀n nge tɔn kōso, i tamaa u ko n wāa? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa n de u gbi win daa kōsa ka win mem nɔɔ sarirun sō. ²⁵ Bεε Isireliba, i m̀n, nen gere ye, ya ñ sāa dee dee. I swaa dakio i nɔ. Nen gerewa ya ñ sāa dee dee? Nge beeya i saka saramɔ. ²⁶ Gemgii ù n gea deri, ma u kōsa m̀n, u koo gbiwa kōsa yen sō. ²⁷ Tɔn kōso ù n maa win daa kōsa deri, ma u daa gea m̀n, u win wāaru wɔramɔwa. ²⁸ U ko n wāa, domi u gia ma kōsa u raa m̀n, ma u ye deri. N n men na, u ñ maa gbimɔ. ²⁹ Bεε Isireliba i m̀n, nen gere ya ñ sāa dee dee. Adama n ñ mε, beeya i saka saramɔ. ³⁰ Yen sō, kon baawure siriwa nge mε win daa ya sāa. N n men na, i beɛn daa kōsio i kōsa deri. I ku de beɛn daa kōsa yu beε kam koosia. ³¹ I beɛn daa kōsa derio kpa i beɛn gōrun bwisikunu gōsia. Mban sōna i ko i tii go. ³² I yē ma ne, Yinni Gusunɔ, na ñ goon gɔɔ kī. N n men na, i gōru gōsio kpa i wa i n wāa.

19

Ba Isireliban sinambu

gɔɔ wuri kuammε

¹ Yinni Gusunɔ u neε, a gɔɔ swīiyɔ Isireliban sina bibun sō, a neε,
² ben mero u sāawa nge gbee sunɔ niu geu
 ge ba yē gbee sinansun suunu sɔɔ.
 Ga ra n gen binu kpuɛwa
 ga n nu diisiamɔ.
³ Ma ga gen buu teu seeya
 ga kua kpɛmbu.
 Ga gu yaa mwaabu sōsi,
 ma ga tumbu sēsukum wɔri.
⁴ Ye sɔba gen gari nua,
 ma ba gu yina beria.
 Yera ba gu mwa ka kəkəru
 ba ka da Egibitiɔ.
⁵ Ma gen mero ga mara gu wurama.
 Adama ga temanabu kpana,
 ga wa n ñ koorɔ.
 Yen biruwa ga maa gen buu teu sua
 ga seeya ga dam kua,
 ga kua gbee sunɔ kpɛmbu.
⁶ Ma ga wɔri gbee sinansun wuuru sɔɔ.
 Ga yaa mwaabu mεera.
 Ma ga tumbu sēsukum wɔri.
⁷ Ga tem min sina kpaaru wɔri ga sura.
 Ma men wusu kua bansu.
 Ma tumbu ka ye ya wāa tem mε sɔɔ kpuro
 ya berum soora gen kukiribun sō.
⁸ Ma bwesenu nu menna

nu ka gu tabu kua.

Bwese ni, nu nawa yam kpuron di.

Ba gu suura kua ga w̄ori.

⁹ Ma ba gen w̄eru yaba

ba taabu doke

ba gu s̄ori diru garu s̄o.

Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon mi.

Ma ba gu kenusi

sere ba ñ maa gen kukiribu n̄o m̄o Isireliban guun̄o.

¹⁰ Yinni Gusun̄o u maa nee,

ben m̄ero u s̄awa nge res̄em

ye ba duura daa toran b̄oku.

Res̄em ye, ya ra ma.

Ya maa k̄aasi yiba nim me ya waam̄on s̄o.

¹¹ Ya k̄aasi damgii m̄o yi ba koo kp̄i bu ka sina deki ko.

Ya waabu w̄a, yen gunum ka yen k̄aasi dabinun s̄o.

¹² Adama ba ye wuka ka m̄oru

ba sura tem̄o.

Woo ge ga wee s̄o yari yerun di,

ga yen marum gberasia.

Yen k̄aasi damgii yi, yi gbera yi d̄o mwaara.

¹³ T̄e ya gire tem gbebum s̄o

mi ḡaanu ku ra kpi.

¹⁴ Ma d̄o u yara saa yen k̄aasin di

u yen marum mwa.

Ya ñ maa k̄aasa dangia m̄o

ye ya koo ko sina deka.

Womu geni ga s̄awa ḡo wuri. Geya ba ko n da ko bà n ḡo wuri m̄o.

20

Isireliba

ba Yinni Gusun̄o seesi

¹ Sanam me Isireliba ba w̄a yoru s̄o Babilonīo, yoo ten w̄o n̄o ba yirusen suru n̄o busen s̄o w̄okuruse s̄o ra ben guro gurobu gabu ba na Esekielin mi u ka bu bikiaru kua Yinni Gusun̄on mi. Ma ba na ba sina win wuswaa. ² Yera Yinni Gusun̄o u nee, ³ t̄onun bii, a t̄on beni s̄o w̄o a nee, ameniwa ne, Yinni Gusun̄o na gerum̄o. Na nee, n ñ Isireliba ba nawa bu ka nen k̄iru bikia? Sere ka nen w̄aru na ñ wuram̄o bu man ḡaanu bikia.

⁴ T̄e a s̄oru koowo a ka bu siri. A bu yaayasio kom k̄osum me ben baababa ba man kua. ⁵ Ye ne, Yinni Gusun̄o na gerum̄o wee. Na nee, sanam me na be, Isireliba ḡo sa be, be ba s̄a Yak̄obun bweseru na bu n̄o m̄w̄eru kua ka b̄ori. Ma na bu tii s̄o si Egibitīo, na bu s̄o wa na nee, nena na ko n s̄a ben Yinni. ⁶ Yen d̄oma tera na bu n̄o m̄w̄eru kua ka b̄ori na nee, kon bu yara Egibitin di. Kpa n ka bu da tem me na bu ḡo sia s̄o mi tim ka bom mu yiba. Tem me, mu s̄awa me mu tem kpuro buram kere. ⁷ Na bu s̄o wa na nee, baawure u win b̄u ge u k̄o de s̄a derio kpa u ku raa tii disi doke ka Egibitin b̄u ni. Domi nena na s̄a Gusun̄o ben Yinni.

⁸ Ka me, ba man seesi ba yina bu man swaa daki. Ben goo kun b̄u ni deri, ni s̄o ben k̄o de w̄a. Ba ñ Egibitin b̄u ni deri. Ma na bwisika n bu m̄oru kpuro seesi n bu w̄ori Egibitīo. ⁹ Adama na bu deri, domi na ñ k̄i nen ȳsiru tu sankira bwese tukunun suunu s̄o ȳn s̄o na tii bwese tuku ni s̄o si ¹⁰ sanam me na Isireliba yara Egibitin di na ka da ḡabur̄o. ¹¹ Ma na bu s̄o wa ye ba koo ko ka

sere nen woodaba ye ba koo swīi ba n ka wāa. ¹² Na bu tōo wērarugiru wē ta n sāa yīreru te ta sōosimō ma ne, Yinni Gusunōwa na bu wuna nenem. ¹³ Adama be Isireliba ba man seesi ghaburō ba n nen woodaba ka nen gere mem nōowe ye ba n swīi ba ko n wāaru mō. Meya ba n maa nen tōo wērarugiru mem nōowe ye na bwisika n ka bu mōru ko n bu kpeerasia ghaburō. ¹⁴ Adama nā n ye kua, bwese tukunu nu koo nen yīsiru gem, nīn nōni biru na bu yara Egibitin di. ¹⁵ Yen sōna ghaburō na nōmu sua na bōrua na nee, na n maa ka bu dōo tem buram me sōo, mi tim ka bom mu kokumō me na bu nōo mwēeru kua. ¹⁶ Domi ba n nen woodaba ka nen gere mem nōowe. Meya ba maa nen tōo wērarugii te disi doke yēn sō ben gōru ga woo būnun mi gia. ¹⁷ Ka me, na ben wōnwōndu wa na n bu go ghaburō.

Isireliba ba n ben

mem nōabu sariru deri

¹⁸ Na ben bibu sōowa ghaburō na nee, bu ku ben baababan yira swīi, bu ku ko ye ba bu sōowa, bu ku maa tii disi koosi ka ben būnu. ¹⁹ Adama bu ne Gusunō ben Yinnin woodaba ka nen gere swīiyō kpa bu ka ye kpuro sōmburu ko. ²⁰ Bu nen tōo wērarugiru wunō nenem kpa ta n sāa yīreru ne ka ben baa sōo, te ba koo ka gia ma na sāawa Gusunō ben Yinni. ²¹ Adama ka me, bii be, ba man seesi, ba n nen woodaba ka nen gere mem nōowe ye ba n swīi ba ko n wāaru mō. Ba nen tōo wērarugiru disi doke. Ma na bwisika n ka bu nen mōru seesi ghaburu mi. ²² Adama bwese tukunu nu ku ka nen yīsiru gem sō, na n bu gāanu kue. Domi bwese nīn wuswaaōra na be, Isireliba yara Egibitin di. ²³ Ghaburu miya na nōma sua wōllō na bōrua na nee, kon bu yarinasia bwesenu sōo ka tem tukumō. ²⁴ Domi ba n nen woodaba ka nen gere mem nōowe. Ma ba nen tōo wērarugii te disi doke. Ma ba ben kōde doke ben baababan būnu sōo. ²⁵ Nena na maa bu wooda wē ye ya n bu gea maruamme ka ye ya n bu wāaru wēemō. ²⁶ Na dera ba disi duura ye ba ka ben bii gbiikobu yāku dōo mwaarugiru mō, kpa nanum bu mwa kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

Gusunō u koo Isireliban

būu sāaru kpeesia

²⁷ Yinni Gusunō u nee, tōnun bii, a Isireliba sōowa a nee, wee ye ne, Yinni Gusunō na gerumō. Na nee, ben baababan tii ba man tora, ba n nen arukawani yibie. ²⁸ Na ka bu da tem me sōo me na bu nōo mwēeru kua na sire ka bōri. Miya ba ben bine doke gungunu gia ka dāa kubenu gia. Ma ye kpuro ya kua ben būu yāku yenu. Miya ba ra yāku dōo mwaaruginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun dīanu ka tam kpa bu turare dōo doke. Ye kpuro ya dera nen mōru seewa. ²⁹ Ma na bu bikia na nee, mba gunguu ni, nīn mi i ra n naamō. Saa yen dōma ten di, ba ben yāku yenu sokumō gungunu. ³⁰ Yen sō, a bu sōowō a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, bu ku tii disi koosi nge ben baababa. Bu ku maa būnu gasiri bu sā. ³¹ Wee tē, ba tii disi mō ba būnu gasirimō ba ka nu kēnu daawamme ma ba ka nu ben bibu yākunu kuamme. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko nen mi? Aawo, sere ka nen wāaru na n wuramō bu bikiaru ko nen mi. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ³² Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n dānu ka kpenu sāamō. Adama n n kooro. ³³ Sere ka nen wāaru ka dama kon bu wōri kpa n bu seesi, kpa na n bandu dii be sōo. ³⁴ Kon bu yara bwese tuku nīn suunu sōon di mi ba yarinē kpa n bu menna n bu nen dam ka nen mōru sōosi. ³⁵ Kon ka bu da ghaburō be tōna mi goo kun wāa. Miya kon bu siri. ³⁶ Kon bu siri nge me na ben sikadoba siri ghaburō sanam me ba wee Egibitin di. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ³⁷ Saa ye

sɔɔ, kon bu tilasi ko ka sena ba n ka sãa nge nen yãa gɔɔ kpa bu arukawani ye mem nɔɔwa ye na ka bu bɔkua. ³⁸ Kon bu wuna ben suunu sɔɔn di be ba man seesi ka be ba sãa tɔn kɔsobu kpa n bu yara tem mi ba wãan di. Adama ba ñ dɔɔ Isireliɔ. Saa ye sɔɔra be, Isireliba ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ³⁹ Tɛ, wee ye ne, Yinni Gusunɔ na maa gerua ben sɔ. Na neɛ, bu doo bu ben bũnu sã. Adama amen biru, ba koo man mem nɔɔwa. Ba ñ maa nen yĩsiru sankumɔ ka ben bũu sãaru. ⁴⁰ Domi Isireliba kpurowa ba koo man sã Isirelin guurɔ te na gɔsa nen sɔ. Miya kon ka bu nɔnu geu mɛeri. Kpa n bu yãkunu bikia ka kɛɛ gee ni ba sɔɔru kua nen sɔ. ⁴¹ Nà n bu yara bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba raa yarine ma na bu mɛnnama, saa yera kon bu mwa nge yãku nubu durorugiru. Bwese tuku ni, nù n wa mɛ, kpa nu gia ma nena Yinni Gusunɔ Dɛero. ⁴² Mɛya ben tii ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ nà n bu kpara na ka da Isireliɔ mi na ben baababa nɔɔ mwɛeru kua. ⁴³ Ba koo bwisiku daa kɔsa ye ba kua yellu, yè sɔɔ ba tii disi doke kpa bu tii tusi kɔsa ye ba kuan sɔ. ⁴⁴ Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ nà n bu sɛyasia nen yĩsirun bɛɛɛn sɔ. N ñ mɔ ben daa kɔsa ye ba kuan sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

21

Labaari kɔsa Isireliban sɔ

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u neɛ, ² tɔnun bii, a mɛerio sɔɔ yɛsan nɔm dwarɔ, kpa a bu gerusi be ba wãa dãa sɔɔ mi. ³ A de bu nen gari swaa daki yi kon gere dãa sɔɔ ge ga wãa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi. A neɛ, kon gu dɔɔ doke, kpa dɔɔ wi, u dãa bekunu ka gbeunu mwa. Dɔɔ wi, kun gbimɔ. Tɔmbu kpurowa ba koo dɔɔ soora saa sɔɔ yɛsan nɔm dwarun di n ka da nɔm geuɔ. ⁴ Tɔmbu kpurowa ba koo wa ma ne, Yinni Gusunɔwa na dɔɔ wi sɔrua, u ñ maa gbimɔ.

⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u neɛ, wee ba ra n ka man wɔki ba n mɔ, suka na ra n bu kuamme.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u neɛ, ⁷ wunɛ, tɔnun bii, a mɛerio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka men sãa yenu gerusi. ⁸ A Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, wee ye na gerumɔ ben sɔ. Na neɛ, kon bu deema, kpa n nen takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka tɔn kɔso go. ⁹ Kon bɛɛ kpuro kpeerasia. Yen sɔna kon nen takobi woma saa yen kararun di, kpa n tɔmbu go saa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di n ka da nɔm geuɔ. ¹⁰ Tɔmbu kpuro ba koo gia ma na nen takobi woma saa yen kararun di, na ñ maa ye wesiamɔ mi. ¹¹ Yen sɔ, wunɛ tɔnun bii, a yãaro a weeweenu ko nge win gabu ga bɔɔra. ¹² Bà n nun bikia mban sɔna a weeweenu mɔ, kaa bu wisiwa a nɛ, labaaari kɔsa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa tɔmbun toronu nu kara. Ba koo gɔma dwiiya. Kpa ben wɔrugɔru tu kpe, bu dũunu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, ¹⁴ wunɛ tɔnun bii, a tɔmbu gerusio. A bu sɔɔwɔ ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, takobi gaa wee ya wee, ya nɔɔ dɛɛrawa mam mam.

¹⁵ Ya ballimɔ,
yera ba koo ka tɔmbu go.

I tamaa bɛɛn bandu ta ñ kpeemɔ,*

¹⁶ adama ba takobi ye nɔɔ dɛɛrawa ba neni.

Ba ye tɔn gowo nɔmu berie.

¹⁷ A gbãro, kpa a weeweenu ko, wunɛ tɔnun bii.

* 21:15 - Naa sin sukum Heberum sɔɔ mu ñ dɛere.

Domi ba ye nen tɔmbu Isireliba ka ben sinambu suesi.

¹⁸ Wee ba be kpuro yiberɛba nɔmu beria.

A wunen nɔma bɔkuo,
nɔni swaa bakara wee.

Been bandu tɔ n wɔruma maa ni.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.†

¹⁹ Tɛ wunɛ tɔnun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nɔn teeru,
yen biru nɔn yiru, yen biru nɔn ita,
a ka takobi yen dam sɔsi.

Domi ya sɔawa takobi
ye ya ka gɔɔ wee.

Gɔɔ bokowa ya ka wee baaman di.

²⁰ Ya baawuren wɔrugɔrun dam buama.

Ya dera ba wɔrukumɔ.

Wee na dera ya waa baawuren kɔnnɔwɔ.

Wee ya ballimɔ nge guru maakinu,
ya sɔɔru sɔa yu ka go.

²¹ Na maa ye sɔɔmɔ na mɔ,
yu soowo nɔm geu gia, kpa yu wura nɔm dwaru gia.

Takobi nɔɔ durora wunɛ,
a doo mi ba nun tii.

²² Ne, Yinni Gusunɔn tii, kon taka ko kpa n nen mɔru kpuro sɔsi mam mam sere yu ka sara. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wɔri

²³ Yinni Gusunɔ u kpam gerua u neɛ, ²⁴ wunɛ tɔnun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo sɔsi min di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere yireru ko yu ka sɔsi wuu gɛn mi ya dɔɔ. ²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n dɔɔ Raba gia, ye ba koo swii bu ka Amɔniba tabu wɔri, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo swii bu ka Yudaba tabu wɔri. ²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u waa swaa yiru yen keenanɔ u bikiaru mɔ bɔu ni ba mɔ Terafimun mi, ka sɛɛnu ka yaa woru. ²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu sɔsi win nɔm geu sɔɔ. Tɛ, u koo wooda wɛ bu Yerusalemu wɔri ba n tabun kuuki mɔ. U koo tabu yɔnu yi yi Yerusalemun kɔnnɔsɔ. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wɔri. ²⁸ Adama Yerusalemugibu ba tamaa win bikia ten gari yi n sɔa gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka nɔn bɔkuan sɔ. Adama u n ben toranu duari. Yen sɔ, u koo bu wari. ²⁹ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na bu sɔmɔ na mɔ, wee ben mem nɔɔbu sari te ta sɔsiramɔ ben daa sɔɔ, ta man ben toranu yaayiasiamɔ ma nu bu taare wɛɛmɔ. Ba n maa nu deri. Yen sɔ, kon bu nɔmu doke n mwa.

³⁰ Wunɛ maa Isireliban kparɔ, wunen tɔra turuku mɔ. Wunen toranu nu den tura mɛ. ³¹ Ba koo wunen sina furɔ pota. Gɔanu koo kɔsi. Be ba tii kawɛ ba koo wɔlle suara. Kpa be ba tii sue bu wɔruma. ³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo kɔrɔwaa saa ye wi kon yen dam wɛ u tunuma.

Ba koo Amɔniba tabu wɔri

³³ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, wunɛ tɔnun bii, a Amɔniba gerusio ben kom kɔsum mɛ ba Isireliba kuan sɔ. A bu sɔwɔ a neɛ, wee, ba takobi nɔɔ dɛɛra ya ballimɔ ya bu mara yu go. ³⁴ Ben kɔsi weesugii ni ka gari weesugii yin sɔ, ba koo bu gowa nge tɔn kɔsobu be ba wiru bɔɔra. Domi ben tɔra turuku mɔ, ben

† 21:18 - Naa sin sukum ka Heberum nu n dɛɛre.

toranu nu den tura me. ³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karanə. Kon bu siri mi ba bu mara. ³⁶ Kon bu mǝru seesi n bu wure nge dǝə kpa n bu tǝmbu nǝmu beria be ba koo bu wǝri ka dam bu kam koosia. ³⁷ Kon de dǝə u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu sǝə. Ba n̄ maa bu yaayamə. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

22

Yerusalemugibu daa kǝsa

¹ Yinni Gusunə u gerua u nee, ² wune tǝnun bii, a sǝəru koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba sǝa tǝn gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa kǝsa ye ba kuan sǝ. ³ A bu sǝəwə a nee, ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. Wee ba tǝmbu goomə. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam ko. Wee ba bwǝarokunu sekumə ma ba ben tem disi doke. ⁴ Tǝn be ba go mi, ben taarewa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bwǝarokunu kua. Nge meya ba ka ben wǝarun tǝnu kawa. Yen sǝna kon de bwese tukunu nu bu yǝe. ⁵ Be ba toma ka be ba wǝa turuku ba koo bu yǝe yǝn sǝ ben wuu Yerusalemun yǝsira beere bia, ma ya burisire.

⁶ Wee be, Isireliban sinambu ba tǝmbu dam dǝremə ba goomə Yerusalemu ye sǝə. ⁷ Ma yen tǝmbu ba ben mǝrobu ka ben tundobu gema. Gaba sǝbu dam dǝremə. Gaba maa gobekuba ka gǝminibu taki dimə. ⁸ Tǝmbu ba n̄ nen sǝa yeru daabu kǝ. Ba n̄ maa kǝ bu nen tǝə wǝrarugiru mem nǝəwa. ⁹ Gaba wǝa ba ben winsim kǝsa gerumə bu ka n̄un go. Meya maa tǝmbu ba ra b̄unun dǝanu di gungunun wǝlǝ kpa ba n sekuru sari kookoosu mǝ. ¹⁰ Gabu ba wǝa ba ra ka ben tundo kurǝbu kpune. Gabu ba ra mam tǝn kurǝbu gabe sanam me ba yasa mǝ. ¹¹ Gaba maa wǝa ba sakararu mǝ ka ben bensim kurǝbu, n̄ kun me ka ben biin kurǝ n̄ kun me ka ben sesu tundo turosibu. ¹² Gaba maa wǝa be ba ra wure bu gobi mwa bu ka tǝmbu go. Gaba wǝa ba ra are beke kasu b̄a n ben winsim gobi b̄akura. Gaba wǝa be ba ben winsim taki dimə bu ka gobi ko. Ma ba ne, Yinni Gusunə duari mam mam. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

¹³ Wee kon bu so be, Yerusalemugibu ben gbena ka tǝn be ba gon sǝ. ¹⁴ N̄a n bu wǝri yen tǝə te, ba n̄ ko n maa dam ka mwia mǝ. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. Ya koo maa kooru. ¹⁵ Kon de bu yarina ba n wǝa bwese tukunu sǝə. Kpa bu da baama. Nge meya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye sǝən di. ¹⁶ Bwese ni nu tie, nu koo bu gem. Saa ye sǝə, ba koo gia ma nena na sǝa Yinni Gusunə.

¹⁷ Yen biru, Yinni Gusunə u maa nee, ¹⁸ tǝnun bii, wee nen n̄oni sǝə Isireliba ba sǝa nge sii bisu n̄ kun me nge sii gandu n̄ kun me nge sii kpikisu n̄ kun me nge p̄eerum n̄ kun me nge sii wǝkusu si ba doke sǝwatia sǝə bu ka su sǝwa. Ba sǝawa nge sii geesun bisu. ¹⁹ Yen sǝna ne, Yinni Gusunə na nee, kon bu menna Yerusalemu sǝə. ²⁰ Nge me ba ra sii geesu ka sii gandu ka sii wǝkusu ka sii kpikisu ka sii p̄eerum menna bu doke sǝwatia sǝə, kpa bu dǝə doke su ka yanda, nge meya kon bu menna nen mǝru sǝə, kpa n bu deri bu yanda. ²¹ Kon bu menna sube teeru sǝə, kpa n bu kp̄ee nen mǝrun sundu sǝə kpa bu yanda nge sisu. ²² Nge me sii geesu su ra yande dǝə sǝə, nge meya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu sǝə. Saa yera ba koo gia ma na ka bu mǝru seewa.

²³ Yinni Gusunə u maa gerua u nee, ²⁴ tǝnun bii, a Yerusalemugibu sǝəwə a nee, ben tem mu sǝawa nge mi gura ku ra ne. Yen sǝ, kon de mu kam ko nen mǝrun saa sǝə. ²⁵ Ben sǝmǝbu ba sǝawa nge gbee sinan si su kukirimə sanam me su yaa wa su s̄ere. Domi ba tǝmbu goomə. Ma ba gabun gobi ka dukia wǝramə. Ma ba derimə kurǝ gǝminibu ba dabiama. ²⁶ Ben yaku kowobu ba ku ra nen woodaba mem nǝəwe. Ba ku ra maa nen sǝa yeru beere w̄e. Ba ku

ra wunanε ye ya s̄aa nεgia ka ye ya n̄ s̄aa nεgia. Ba ku ra maa t̄ambu s̄ōsi ye ya d̄ere ka ye ya n̄ d̄ere. Ba ku ra mam nen t̄ō w̄erarugii te mem n̄ōwε. Ye kpuro s̄ōra ba ku ra man h̄ere w̄ε. ²⁷ Ben sinambu ba s̄āwa nge gb̄ee ku yε. Domi ba t̄ambu goom̄o bu wa bu ka ben binε suresia. ²⁸ Ben s̄om̄o bu ye kpuro wukirim̄o nge ḡāa ni ba soo t̄eni. Wee ba bu k̄āsi weesuginu ka gari weesugii s̄ōm̄o. Ba gerum̄o ba m̄d, gari yi ba t̄ambu s̄ōm̄o yi weewa nen min di. N deema nε, Yinni Gusun̄o na n̄ bu ḡāanu s̄ōwa. ²⁹ Tem men t̄ambu ba dam d̄arenam̄o ba gb̄enim̄o ba s̄ārobu ka be ba n̄ dam m̄o taarem̄o. Ma ba s̄ōbu taki dim̄o ba gem biram̄o. ³⁰ Wee na goo kasu ben suunu s̄ō u gb̄āruu bani u ka sikerena, n̄ kun mε u ȳōra kururu mi, u ka tem me yina n̄ ku ka mu kam koosia. Adama na n̄ goo wa. ³¹ Kon bu m̄aru seesiwa. Na n̄ ȳōram̄o sere nen m̄aru yu ka kpe. Kon de bu bu ben daan are k̄osie. Nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

23

Samari ya s̄aa nge kur̄o tan̄o

¹ Yinni Gusun̄o u nεε, ² t̄onun bii, kur̄o bu yiruwa ba w̄āa be kpuro mero turo. ³ Ma ba da ba kur̄o tanaru di Egibitīo ben w̄ndiaru s̄ō. Miya ba ben bw̄asu s̄ēkura. Ba ben toronu b̄okasi. ⁴ M̄ōn ȳisira Ohola. W̄n̄ogira maa Oholiba. Ohola u s̄āwa Samari. Oholiba u maa s̄āa Yerusalemu. Na bu sua kur̄o bu ma ba man bii t̄on dur̄o bu ka t̄on kur̄o bu marua. ⁵ Ohola wi, u kua naanε sarirugii, u kur̄o tanaru w̄ari. Ma u Asirigibu k̄īa too too be ba w̄āa win b̄oku. ⁶ T̄on be, ba ȳāa wun̄amginu doke domi ba s̄āwa tem ȳerobu ka siri kowobu. Ba s̄āwa aluwaasi dur̄o burabu. Ma ba maasuru ȳε. ⁷ Beya Ohola u tii w̄ε. Be ba s̄āa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu k̄īa too sere u ben b̄ūnu s̄āwa. ⁸ U n̄ win sakara te deri te u raa kua Egibitīo. Domi sanam mε u s̄āa w̄andia, ba ra n̄ ka n̄n̄ kpunam̄o ba n̄ win bw̄asu babirimo, ma ba n̄n̄ sakararu kp̄εε. ⁹ Yen s̄ōna na n̄n̄ deri win k̄īnasi Asirigii ben n̄om̄u. ¹⁰ Ma ba win ȳānu potira ba n̄n̄ ȳōsu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii go ka takobi. U s̄εyasiabu wa bi bu kua seeda t̄on kur̄o be ba tien s̄ō.

Yerusalemu ya sakararu kua

¹¹ Yinni Gusun̄o u maa nεε, Oholan w̄ōn̄o Oholiba u win m̄ōn̄o sakara kookoo si wa. Ka mε, wigira ta boya sere ta n̄ ka n̄ō geruru. ¹² Ma win tii u Asirin tem ȳerobu k̄īa ka ben siri kowobu. T̄on be, ba s̄āwa aluwaasi dur̄o burabu. Ba ȳāa buranu doke, ba maa maasuru ȳε. ¹³ Nε, Yinni Gusun̄o na wa maa Oholiban tii u disi m̄o. Be kpuro swaa tia yera ba sw̄i mi. ¹⁴ Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. S̄ō teeru u t̄ambun weenasibu wa ba yorusi gani s̄ō. Ba bu kuawa ka ḡāa sw̄āanu. T̄on be, ba s̄āwa Babilonigibu. ¹⁵ Ba kpaki s̄ēke p̄raa, ma ba dawani n̄ni bwese bwesekagii b̄oku wir̄o. Be kpuro ba s̄āwa nge sinambu ba ka Babilonigibu weenε. ¹⁶ Ye u bu wa mε, yera u bu k̄īa sere u s̄om̄o bu ḡra Babiloni mi. ¹⁷ Ma ba na win mi ba ka n̄n̄ kpuna ba n̄n̄ sakararu kp̄εε sere win bw̄era ȳōwa ben min di. ¹⁸ U win sakara te s̄ōsi batuma s̄ō. Ma nen ḡōru ga doona win min di nge mε ga raa doona win m̄ōn̄o min di. ¹⁹ Ka mε, u sakara te m̄d u d̄ōwa nge mε u kua win w̄ndiarun s̄āa s̄ō Egibitīo, ²⁰ mi u tii kur̄o dama kowobu w̄ε be ba ra n̄ kur̄o bu ȳōm̄o nge ketekunu n̄ kun mε nge dumi.

Yerusalemun s̄εyasiabu

²¹ Yinni Gusun̄o u maa nεε, Oholiba, wee a maa wure a wur̄a sekuru sariru s̄ō te a raa kua wunen w̄ndiaru s̄ō sanam mε a dera Egibitigibu ba wunen bw̄asu babura. ²² Wee ye nε, Yinni Gusun̄o na gerum̄o. Kon de wunen yellun

kīnasi be a tusa mi tē bu nun seesi kpa bu na baama kpuron di bu nun wəri.
²³ Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben aluwaasi durɔ burɔ be ka ben tem yērobu ka ben sinambu ka ben tabu durɔbu be kpuro ba yɔɔwa dumin wɔllɔ. ²⁴ Wee ba nun wərim wee ba tabu yānu neni ka tabu kɛɛba yi dumi gawe. Ba menna ba dabi ba ka nun sikerene yam kpuro. Be kpuro ba sii furɔsu doke ma ba tɛɛnu neni. Kon bu siribu nɔmu sɔndia kpa bu nun siri ka ben wooda. ²⁵ Kon nun mɔru seesi kpa n de bu nun wəri ka dam. Ba koo wunen wēru ka wunen swasu bɔəri kpa bu nun dakura tabu sɔɔ, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be dɔɔ mɛni. ²⁶ Ba koo wunen yānu gura kpa bu wunen bura yānu wuna. ²⁷ Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a mɔ saa yee yellun di Egibitiɔ. Wunen nɔni kun maa wurɔ ben mi gia. A ñ maa bu yaayama.

²⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, wee na nun bəri be a tusan nɔmuɔ, bɛn mi wunen bwɛra kun maa wāa. ²⁹ Ba koo nun nɔni sɔ tusirun sɔ kpa bu wunen dukia gura bu nun deri ka nɔm dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo sɔsira. ³⁰ Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke būu sāraru swaa sɔɔ. ³¹ A wunen mɔn yira swii. Yen sɔna kon de a nɛn mɔrun nɔra ye nɔ nge wi. ³² Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ,

kaa ka nɔra ye nɔ

ye wunen mɔɔ u ka nɔra.

Nɔra ye, ya yasɔ, ya maa dɛu.

Yera ya koo de bu nun yɛɛ

bu yaakoru koosi.

Nɔra ye, ya nɛn mɔru yibawa sere ka nɔwɔ.

³³ Ya koo nun go nge tam

kpa yu nun nɔni sɔ.

Nɔra ye, ya ra ka nuku sankiranu ka kam kobu nɛwa.

Yera wunen mɔɔ Samari u nɔra.

³⁴ Kaa ye nɔwa mam mam

sere a ye kɔra ka donnu

kpa a wunen tororu mɛera ko ka yen kɛki.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁵ Wee a man duari ma a man deri. Tɛ, a wunen sekuru sarirun are sɔwɔ.

Gusunɔ u Yerusalemu

ka Samari taarɛ wɛ

³⁶ Yinni Gusunɔ u maa man sɔwɔa u nɛɛ, tɔnun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu sɔwɔ kɔsa ye ba kua. ³⁷ Wee ba sɔwɔa kurɔ sakara kowobu ma ben nɔma yɛm yiba. Domi ba da ba būnu sɔamɔ ma ba ka ben bibu yaku dɔɔ mwaararuginu mɔ. N deema nɛna ba ra a bii be wɛ. ³⁸ Wee ye ba maa man kua. Ba nɛn sɔa yeru disi doke, ma ba ñ nɛn tɔɔ wɛrarugirun wooda mɛm nɔwɛ.

³⁹ Domi dɔma te ba dua nɛn sɔa yerɔ ba ka ben bibu būu yāku kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nɛn sɔa yerun sɔwɔ. ⁴⁰ Yen biru, ba maa sɔmɔbu gɔra bu bu durɔbu kasuama saa tontonden di. Ma durɔ be, ba seema ba na. Saa yera ba wɔbura ma ba kiro doke ma ba ben bura yānu doke durɔ ben sɔ. ⁴¹ Ma ba da ba sina kita buranu sɔɔ. Tabulu ya yii ben wuswaaɔ yɛn wɔllɔ ba nɛn turare ye ba ra dɔɔ doke ka gum nubu durorugim sɔndi. ⁴² Ma tɔn dabira bu naawa te ta ñ gāanun bwisikunu mɔ, ta wure. Tɔn be, ba sɔawa Sebagibu be ba na saa gɔburun di. Ma ba kurɔ be sumi doke a nɔm wīnɔ,

ma ba maa bu sina furɔ burasu doke a winɔ. ⁴³ Yera na nɛɛ, baa ka wi u tɔkɔ kua sakara te sɔɔ, u ko n tu mɔwa u n dɔɔ? Durɔba ko n maa nūn naawammɛ?

⁴⁴ Wee durɔbu ba ra nɛ bu ka nūn dendi nge kurɔ tanɔ. Nge mɛya ba Ohola ka

Oholiba kua be, be ba sankire. ⁴⁵ Adama gemgibu ba koo kurɔ be siri bu bu taarɛ wɛ ben sakararun sɔ ka tɔn be ba gon sɔ. Domi ben nɔma ya yem yiba.

⁴⁶ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de tɔn dabiru tu da tu bu wɔri kpa tu bu nɔni swaarɔ kpɛɛ, kpa tu ben dukia gura. ⁴⁷ Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu bɔtiri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yenusu dɔɔ meniki. ⁴⁸ Nge mɛya kon ka sakararu kpeesia tem mɛ sɔɔ. Kon tɔn kurɔ baawure sɔ u ku maa ben maabu yiru yen yira swi. ⁴⁹ Domi ba sakararu kua ba bɔnu sɔawa. Yen sɔ, ba koo ben toranun are sɔbe. Nge mɛya ba koo ka gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

24

Yerusalemu ya sɔa

nge weke te ta wuuru diira

¹ Isireliban yorun wɔɔ nɔɔba nɛsen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a gisɔn tɔɔ te yoruo. Domi gisɔra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore. ³ A nɛn tɔmbu mɛm nɔɔ sari be mɔn teni sɔɔwɔ a ka bu kirɔ ko. A nɛɛ, nɛna na nun yiire na nɛɛ,

a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

⁴ Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa nɔmun yaa gea sua a doke mi. Yen biru, kpa a yaa kuku bɔrɔkɔba sɔndi yen wɔllɔ.

⁵ A maa yaa geeru gɔsio wunen yaa gɔɔn di kpa a ten yaa doke weke te sɔɔ.

Kpa a doo dɔa doke
a yaa ye kpuro yike yu ye
sere ka yen kukunɔ.

⁶ Kpa a yaa ye wuna tia tia.
Baa yen tia a ku ra deri mi.

Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nɛɛ, Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Ya sɔawa nge sii weke te ta wuuru diire,
te ba n kpɛ bu tea bu naamwɛ.

⁷ Yem mɛ Yerusalemu ya yari mi,
mu wɔawa yen suunu sɔɔ.
Ya mu yariwa kperu wɔllɔ,
n n mɔ tem dira sɔɔ tua yu sere mu wukiri.

⁸ Tɛ kon yem mɛ deri kpee ten wɔllu mi,
mi mu n berurɔ,
kpa nɛn mɔru yu ku ka se
n Yerusalemu ye mɔru kɔsie.

⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.
Nɛn tii kon dɔa sube bakaru ko.

¹⁰ A dɔa taasio kpa a dɔɔ doke
kpa a de yaa ye, yu ye mɛtɛ mɛtɛ.

A ye kpee yɔnu dokeo
kpa a de yen kukunu nu dɔɔ mwaara mam mam.

¹¹ Yen biru, a weke dii te sɔndio dɔɔ gɛɛ sɔɔ
sere tu swi tu swɛra.

Kpa disi ni nu raa wɔa te sɔɔ nu kpe
ta kun maa wuuru diire.

¹² Ka me, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dāo kun kpē u wuu diiram men bweseru kpeesia. ¹³ Nge meya Yerusalemu ya disi duura yen tora ni ya kuan sō. Wee na kīa n ye dēerasia adama ya n wure. Yen sō tē, ya n maa kpē yu dēera sere nen mōru yu ka sure. ¹⁴ Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. Kon ye siriwa nge me yen daa ya ne, na n yen wōnwōndu mō. Ya koo maa koorā. Kon ye kowa na n sika mō. Na n biru wuramō.

Esekielin kurən gōo

¹⁵ Yinni Gusunō u Esekieli sōōwa u nee, ¹⁶ tōnun bii, kon nun wi a kīru bo goori subaru sōo. Adama a n yēron gōo yeru mō. A n win gōo sinamō. A n maa gōo sumō win sō. ¹⁷ A weeweenu koowo wunen tii sōo a ku de goo u nō. A ku gōo sina. A wunen dawani bōkuo kpa a wunen baranu doke nge me a ra ko. A ku wunen wuswaa wukiri. A ku maa gōo dīanu di.

¹⁸ Yera Esekieli u ye tōmbu sōōwa bururu ma yen yoka win kurō u kpuna u gu. Yen sisiru bururu ma u kua nge me Yinni Gusunō u nūn yiire. ¹⁹ Yera tōmbu ba nūn bikiamō ba mō, u bu tubusio ye u mō mi. ²⁰ Yera u bu wisa u nee, Yinni Gusunōwa u nūn sōōwa u nee, ²¹ u be Isireliba gari yini sōōwō u nee, wi, Yinni Gusunō u koo de bu win sāa yeru kōsuku tēn sō ba tii sue ka te bā n mēera ba ra n nuku dobu mō ka tē sōo ba ben yīiyōbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemu mwēeri bu go. ²² Ba koo kowa nge me Esekieli u kua. Ba n ben wuswaa wukirimō nuku sōnkiranun sō, ba n maa gōo dīanu dimō. ²³ Ba koo ben dawani bōkewa kpa bu ben baranu doke. Ba n koo gōo yeru ko, ba n koo maa gōo swī. Adama ba koo woorā ben toranun sō kpa ba n weeweenu mō. ²⁴ Wi, Esekieli u ko n sāawa yīreru ben suunu sōo. Ba koo kowa nge me u kua. Sanam me yeba kpuro ya koo bu deema, saa ye sōora ba koo gia ma Gusunō u sāawa Yinni.

²⁵ Yen biruwa Yinni Gusunō u Esekieli sōōwa u nee, u koo de Isireliba bu win sāa yeru bia te ta sāa ben kuku yeru mi, te bā n mēera ta ra bu nuku dobu wē mi, ka tēn sō ba tii sue mi, ma ba ben yīiyōbu doke te sōo. Yen biru kpa u de ben bibu bu gbisuku. ²⁶ Sanam me kēsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa u na u nun sō. ²⁷ Yen tōo te, wunen nō ga koo wukiara kpa a ka yēro gari ko. Wuna kaa n sāa yīreru wunen tōmbun sō. Saa ye sōo, ba koo gia ma ne Gusunō na sāawa Yinni.

25

Gari yi ba gerua Amōniban sō

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōōwa u nee, ² tōnun bii, a wuswaa sīiyō Amōniban mi gia. ³ Kpa a bu sō a nee, bu ne, Yinni Gusunōn gari swaa dakio bu nō. Yēn sō ba yēe sanam me nen sāa yera disi duura ka yēn sō Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka doona, ⁴ yen sō tē, kon bu sōo yari yerugibu nōmu beria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sōo, kpa bu ben wāa yenu ko mi. Beya ba koo ben dāa marum di kpa bu ben sabenun bom nō. ⁵ Kon de Raba yu ko yooyoosun kpara yeru kpa ben tem kpuro mu n sāa yāanun wāa yeru. Saa ye sōora ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunō na maa gerua. Na nee, yēn sō ba taki kua, ba yōka ma ba nuku dobu kua sanam me Isireliba ba nōni sōore, ⁷ yen sōna tē, kon bu nōmu demie, kpa n bu bwesenu ganu nōmu beria nge gbēeku yēe. Kon bu kpeerasia bwesenun suunu sōon di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sōo, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Mōabuban sō

⁸Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yɛn sɔ Mɔabuba ka Edɔmuba ba nɛɛ, Isireliba ba sɔawa tia ka bwese ni nu tie handunia ye sɔɔ, ⁹yen sɔ tɛ, u koo wuu si wɔri si su dam mɔ mi, si su n derimɔ bu Mɔabuban tem du. Wuu si, su koo wɔrukuba tia tia baa ka si su buram bo nge Bɛti Yesimɔti ka Baali Mɛɔni ka Kiriatimu. ¹⁰U koo dewa sɔɔ yari yerugibu bu bu wɔri nge mɛ ba Amɔniba kua sere ba n maa bu yaayamɔ sere ka baadommaɔ. ¹¹Ba koo win siribu wa. Saa ye sɔra ba koo gia ma wiya u sɔa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Edɔmuban sɔ

¹²Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yɛn sɔ Edɔmuba ba tora ba Yudaba mɔru kɔsie, ¹³yen sɔ tɛ, u koo bu nɔmu demie kpa u tɔmbu ka sabenu go. U koo de ben tem mu ko bansu saa Temanin di n ka da Dedaniɔ, kpa men tɔmbu bu ghisuku tabu sɔɔ. ¹⁴U koo de win tɔmbu Isireliba bu bu mɔru kɔsie. Ba koo bu kua nge mɛ win mɔru ya kpɔaru nɛ kpa bu gia ma ba ku ra nɔn tore kam. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban sɔ

¹⁵Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wee Filisitiba ba Isireliba mɔru kɔsie ka dam domi ba sɔawa ben yiberɛba saa yellun di. ¹⁶Yen sɔ tɛ, u koo bu win nɔmu demie kpa u be kpuro kpeerasia be, be ba wee Keretin di ba ka wɔa nim wɔkun gooro. ¹⁷U koo bu seeyasia u mɔru kɔsia ka dam. Saa ye sɔra ba koo gia ma wiya u sɔa Yinni Gusunɔ.

26

Gari yi ba gerua Tirin sɔ

¹Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen surun tɔɔ gbiikiru sɔra Yinni Gusunɔ u ka Esekieli gari kua. U nɛɛ, ²tonun bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu yɛɛmɔ ba mɔ, wee ya kam kua yɛn mi gia tɔmbu ba ra raa kpe ba n gam dɔɔ. Tɛ ben mi gia tɔmba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu. ³Yen sɔ tɛ, Yinni Gusunɔ u koo Tiri ye mɔru seesi u de bwese dabinu nu ye wɔri nu teria nge mɛ daara ra nim yibu. ⁴Kpa nu yen gbɔranu kɔsuku ka yen tabu durɔbun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kerawa mam mam kpa Tiri ye, ya n sɔa nge kpee saara. ⁵Ya koo kowa nge tem bureru te ta wɔa nim wɔku sɔɔ mi surɔkɔba ba ra ben yɔakoronu kewe. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge wɔri. ⁶Kpa nu be ba wɔa gen turuku go go. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma wiya u sɔa Yinni Gusunɔ.

⁷Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua. U nɛɛ, u koo de Babilonin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di u Tiri ye wɔri. U koo na ka dumi ka tabu keke be dumi gawe ka sere maasɔbu ka tabu kowo dabi dabinu. ⁸U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu sɔa kpɔi ba n terɛnu nɛni bu ka tii ganɛ. ⁹Ba koo Tiri yen gbɔranu kɔsuku bu suriri ka ben tabu yɔnu. ¹⁰Kpa ben dumi dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirimɔ maasɔbun wɔkinun sɔ ka tabu keke ben wɔkinun sɔ. Domi ba koo Tiri ye wɔriwa nge wuu ge ba kamia ko. ¹¹Ba koo ka dumi sweɛ kpuro swiwa kpa ba n tɔmbu goomɔ ka takobi kpa bu yen bɔu sɔa yenun gbereba suriri bɛn sɔ ya woo kanamɔ. ¹²Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya dɔramɔ gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gbɔranu ka yen dii geenu kɔsuku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen dɔa ka yen kɛki gura bu sure nim wɔku sɔɔ. ¹³U koo de ben womusu su nɔru ko. Ba n maa mɔrɔkunun swi nɔmɔ mi. ¹⁴U koo de yu kowa nge kpee saara yɛn wallɔ surɔkɔba ba ko n da ben yɔakoronu kewe. Ba n yen bansu seeyamɔ. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ Tiri yen sɔ. U nɛɛ, be ba wāa n toma nim wɔkun goorɔ, bā n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba mɛɛra wan weeweenu nɔɔmɔ, ba koo diiri. ¹⁶ Wee tem mɛn kparo be ba wāa nim wɔkun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba sɔma doke potiri ba n wurure ba n sɔ temɔ. Saa kpuro sɔɔ, ba ko n berum soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin sɔ. ¹⁷ Ba ko n goɔ wuri mɔ Tirin sɔ ba n mɔ,

wee ya kam kua ye, ye ya raa yĩsiru yara mi.

Ye, yɛn tɔmbu ba raa dabiru bo nim wɔkun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo,
ma be ba ka bu sikerene ba bu nasie.

¹⁸ Wee be ba wāa tem bureno
ba diirimɔ Tiri yen kam kobun sɔ.

Be ba toma ba ka wāa nim wɔkun goorɔ
ba nande yen kpeerun sɔ.

¹⁹ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua. U nɛɛ, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u kun maa wāa mi. Sanam mɛya u koo de nim wɔkun nim mu ye wukiri kpa ye kpuro yu num ya n wāa gɔribun wāa yerɔ mi yeruku tɔmba kpĩ. ²⁰ U koo de yu da sere tem sɔwɔ mi yeruku tɔmba wāa kpa ya n kɔɔre mi. U koo de ya n wāa mi ka gɔribu. Goo kun maa sinamɔ ye sɔɔ. Ya n maa ayeru wasobun suunu sɔɔ. ²¹ Tɔmba koo nanda ye ya koo ye deeman sɔ. Ya n ko ya n maa sāa gāanu. Domi ba koo ye kɔsukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

27

Wuri yi ba kua Tirin bansun sɔ

¹ Esekieli u nɛɛ, Tiri, Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, ² n nun goɔ wuri kuo, ³ n nun sɔ n nɛɛ, wunɛ Tiri a wāawa nim wɔkun goorɔ ma a ka bwese dabinu tenkuru mɔ. Ye Yinni Gusunɔ u gerua wee. U nɛɛ,
wunɛ Tiri, a ra raa nɛɛ, a sāawa wuu burɔ.

⁴ Wunen dam mu wāawa sere nim wɔkuɔ.
Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu burɔ.

⁵ Ma ba wunen wasi kua ka dāa ye ba mɔ sipere ye ya wee Senirin di.
Ma ba dāa ye ba mɔ sɛduru ye ya wee Libanin di sua
ba ka wunen beku sɔretiru kua.

⁶ Ma ba wunen sɛsenu kua ka Basanin dāa gea ye ba mɔ sɛeni.
Ma ba wunen kitanu kua ka dāa ye ba mɔ buyi
ye ba ka na saa Kitimun di
ma ba nu suunu donnu mani.

⁷ Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitiɔ ka wɛɛ damgii
ba sɔma doke.
Beku ni, nu sāawa nge wunen gidi bɔra.

Ma ba beka ye ya ra wunen kianu wukiri kua ka wɛɛ gaaduragii,
ka maa wɛɛ wunamgii yi ye wee saa tem bure te ba mɔ Sipun di.

⁸ Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wunen sɛsenu bwie
kpa wunegii be ba yɛru bo ba n bu kpare.

⁹ Gebalin nɔman sɔm kowo be ba sɔma ye yɛ sāa sāa,
bera ba ra wunen wɔrusu kɔre.

Be ba tenkuru mɔ ka goo nimkusu kpuro,
ba ra yɔrewa wunen mi bu wunen kiaru dwe.

¹⁰ Pɛsiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa sāawa wunen tabu kowobo.
Ba sāawa tabu durɔbu ka gem.

Wunen miya ba ra ben terenu ka ben sii furɔ kɔkɔnu bwɛ
kpa ye kpuro ya n nun beere doke.

¹¹ Afadiba ka wunen tiin tabu kowoba ba ra wunen gb̄araru k̄osu bu ka sikerena. Tabu kowo dangibu gaba ba ra maa wunen kuku yenu k̄osu. Wunen gb̄ararɔwa ba ra ben terenu bwɛ kpa nu n nun beere doke.

Tiri ya s̄awa wuu b̄okɔ

ḡen mi ba ra tenkuru ko

¹² Tiri, wunen arumani bakan s̄ona Taasisigibu ba ra tenkuru ne wunen mi. Beya ba ra n ka kianu naamɔ wunen yaburɔ. Niya sii geesu, ka sii w̄okusu, ka sii kpikisu, ka sii p̄erum. ¹³ Wune ka Gerekiba, ka Tubaligibu, ka Mesekigibun tii i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun yobu ka ḡaa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri. ¹⁴ Togaamagibu ba ra maa dumi yi ba ra ka s̄omburu ko ka yi ba ra ka tabu de ka ketekunu d̄oram ne wunen yaburɔ. ¹⁵ Wune ka Dedanigibu ka be ba w̄aa tem bureru gia kpuro i ra maa tenkuru koosine. Ba ra nun wunen dibu k̄osie ka suunu donnu ka d̄aa ye ba m̄ eb̄eni. ¹⁶ Wune maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosine. Ḡaa dabina ba ra nun dweeri kpa bu ka nun kpee gobiginu naawa ni nu s̄aa nge yaka bekusu, ka beku gaaduraginu, ka beku ni ba s̄oma dokea, ka beku ni ba kua ka w̄ɛ dangii, ka nim w̄okun kpee buranu,* ka kpee gobigii ni nu s̄ori. ¹⁷ Wune ka Yudaba ka Isireliba i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun alikama ye ya wee Minitin di ka p̄ɛ bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri. ¹⁸ Wune ka Damasigibu i ra tenkuru koosine wunen arumani bakan s̄o. Ba ra ka nun tam me mu wee Helubonin di ka w̄ɛ kpiki yi ba kua ka ȳaa sansu kiaru dweeri. ¹⁹ Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gerekiba ba ra ka kianu ne wunen yaburɔ. Niya, sisu ka d̄aa gaa ka sere d̄aa kiki nubu durorugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri. ²⁰ Wune ka Dedanigibu i ra tenkuru koosine kpa bu nun gaari beka d̄ore. ²¹ Wune ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosinamɔ. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka ȳaa kp̄emminu ka ȳaa kinenu ka sere maa bonu. ²² Wune ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosine. Ba ra ka turare ye ya gea bo ne wunen yaburɔ ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura. ²³ Wune ka Haranigibu ka Kannegibu ka Edenigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosine. ²⁴ Ȳaa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Ȳaa ni ba ra ka ne wunen yaburɔ niya, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba s̄oma doke ka beka ye ba s̄oma doke ka sere maa w̄ɛ dangii yi ba tara.

Ba Tiri ḡoo sw̄iyamme

²⁵ Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu s̄owa.

Ma wunen dukia ka wunen beere ya kp̄ɛa nim w̄okun bera mi gia.

²⁶ Goo temɔbu ba ka nun b̄osu nim bakam s̄o.

Adama woo gaga koo na saa s̄o yari yerun di gu nun k̄osuku nim w̄oku gen suunu s̄o.

²⁷ Wunen dukia ka wunen kianu

ka be ba ra wunen sesenu bwie ka be ba ra bu kpare

ka be ba ra wunen w̄orusu k̄ore ka wunen kia d̄orobu

ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba w̄aa wunen tii s̄o

ba koo num nim w̄okun s̄owɔ d̄oma te a w̄oruma.

²⁸ Be ba ra nun kpare ba koo kuuki ko

kpa nim w̄okun goonu nu diiri.

* 27:16 - nim w̄okun kpee buranu Ya s̄awa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura ȳanu ko.

29 Be ba wunen sɛsɛnu bwiamɔ ka be ba bu kpare,
be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dirɔ.

30 Ba koo nɔɔgiri sua
bu nun wuri kɔsi koosi
kpa bu tii tua wisi winɔ
bu bindi torom sɔɔ nuku sankiranun sɔ.

31 Ba koo ben winu kɔni wunen sɔ,
kpa bu saakiba dewe
bu nun gɔɔ swiɣiya nuku sankiranun sɔ.

32 Ben nuku sankira ni sɔɔ,
ba koo nun womu koosi bu nɛɛ,
wunɛ Tiri, a n̄ ka wuu gagu weenɛ.
Wee a kam kua nim wɔkun suunu sɔɔ.

33 Sanam mɛ a wunen tenkuru mɔ tɔn dabira a ra diisie.
Wunen dukia ka wunen kianun kpāarun sɔ,
a dera sinamba kua dukiagibu.

34 Adama a kɔsikira a wɔri nim wɔkun sɔɔwɔ
ma wunɛ ka wunen kianu ka wunen tɔn dabi te kpuro i nim diira.

35 Be ba wāa tem burenu sɔɔ ba nuki sankire wunen sɔ.
Ma ben sinambu ba bɛrum soore ba wuswaa burisine.

36 Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti koo bu mwa
kpa bu nun wia koosi.
Domi a kam kua.

A n̄ kaa n maa wāa sere ka baadomma.

28

Gari yi ba gerua

Tirin sunɔn sɔ

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² tɔnun bii, a Tirin sunɔ sɔɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, wee u tii sua sere u gerumɔ u mɔ, wiya u s̄a Gusunɔ. Ma u s̄ Gusunɔn sina kitaru wollo nim wɔkun suunu sɔɔ. Adama u n yɛ ma u s̄awa tɔnu, n n̄ mɔ Gusunɔ, baa mɛ u tamaa win bwisikunu s̄awa teenu ka nɛ Gusunɔginu. ³ U tamaa u Danieli bwisi kere ma asiri gaa kun n̄n berue. ⁴ Win yɛru ka win bwisin sɔ u tii kua dukiagii. U wura ka sii geesu yibia win arumanin beru yerɔ. ⁵ Win bwisi beke ka win tenkurun sɔ, win dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen sɔ.

⁶ Yen s̄na nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, yɛn sɔ u tamaa win bwisikunu nu s̄awa teenu ka nɛginu, ⁷ yen s̄na kon n̄n tɔn tukobu kparema be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba koo n̄n takobi s̄kiri bwisi beke yin sɔ kpa bu win bɛɛɛ ye disi doke. ⁸ Ba koo n̄n surewa garibun wāa yerɔ, kpa u gbi nim wɔkun suunu sɔɔ nge wi ba s̄kura. ⁹ Saa ye sɔɔ, b̄a n n̄n goobu (200) na, u koo kp̄i u maa nɛɛ, u s̄awa Gusunɔ? Aawo, u ko n s̄awa tɔnu, n n̄ mɔ Gusunɔ, wi u n̄n gooman n̄mɔɔ. ¹⁰ U koo gbiwa nge wi u kun Gusunɔ yɛ. Tɔn tukoba ba koo n̄n go. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹² tɔnun bii, a maa gɔɔ swiɣiyɔ Tirin sunɔn sɔ. A n̄n sɔɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, wee u raa s̄a wi u yiban ȳreru bwisi sɔɔ ka buram sɔɔ. ¹³ U raa wāawa Edeniɔ, Yinni Gusunɔn gbaarɔ. Ma ba n̄n kpee gobigii bwese bweseka dokeye ni nu n̄ni swāaru mɔ ka dam buuru ka digi ka wuru beku ka swāaru ka boogu ka swāaru ka sere maa wuru beku ka wura. Ma ba n̄n gāasu ka guunu soowammɛ ni ba ka wura. Ma ba n̄n gāasu ka guunu soowammɛ ni ba sɔɔru kua win marubun

tōrun sō. ¹⁴ U raa sāawa nge wöllun kōso ma u kasa derie. Ma na dera u wāa nen guu dēerao u sīimō kpee ni nu ballimōn wōllō. ¹⁵ Saa mìn di ba nùn taka kua, win daa ya wāwa sere n ka girari tō te ba daa kōsa gaa wa wi sō. ¹⁶ Win tenkurun kpāaru ta dera u bōbunu ka keeta wōri. Yen sō, kon nùn sura saa nen guu dēera ten min di, wi, wi u sāa nge wöllun kōso mi. Kon de u doona saa kpee ni nu ballimō min suunu sōon di. ¹⁷ U tii sua win buram sō ma u win bwisi ka win bēere ye kpuro sankā. Yen sō, kon nùn kō temō kpa sinam be ba tie bu nùn ka. ¹⁸ Win durum kpāaru ka win keeta ye u mō tenkuru sōon sō, u win wuun sāa yenu disi doke. Yen sō, kon de dōo u se win tiin min di kpa u nùn gōsia torom tōn be ba nùn mēeran nōni biru. ¹⁹ Saa ye sō, bwese ni nu nùn yē kpuro nu koo bitī kowa, domi u koo kam ko. U ñ ko n maa wāa sere ka baadommao.

Gari yi ba gerua Sidonin sō

²⁰ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nēe, ²¹ tōnun bii, a mēerio Sidonin bera gia kpa a ye gerusi. ²² A nēe, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēe, wee kon ye wōri. Kon ye nen dam sōosi kpa bu man bēere wē yen suunu sō. Nā n ye siri, ma na ye sōosi ma na sāawa Dēero, saa yera ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ²³ Kon de baranu nu ye wōri. Kon de bu tōmbu go yen swēe sō. Tōmba koo wōrukū bu gbisuku taa bi ba koo ye wōrima beri berikan dīn sō. Saa ye sōra ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

Isireliba

ba ko n wāa bōri yendu sō

²⁴ Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gema nu ñ ko n maa sāa nge saku ni nu bu mēera mō nu gēekumō. Saa yera ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ²⁵ Amēniwa nē, Yinni Gusunō na maa gerua. Na nēe, sanam mē kon Isireliba mēnnama bwese tukunū suunu sōon di mi ba yarine, kon sōosi bwese tuku nin nōni biru ma na sāawa Dēero. Saa ye sōra Isireliba ba koo da bu sina ben temō mē na ben baaba Yakōbu wē. ²⁶ Ba koo sina bōri yendu sō. Ba koo dia bāni kpa bu resemba duure. Ba ko n wāa bōri yendu sō domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gema siri n sēeyasia. Saa ye sōra ba koo gia ma nēna na sāa Gusunō ben Yinni.

29

Gari yi ba gerua Egibitin sō

¹ Isireliban yorun wōo wōkurusen suru wōkurusen sōo wōkura yiruse sōra Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nēe, ² tōnun bii, a wunēn wuswaa kisio Egibiti sunōn mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro sō ³ a nēe, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēe, wee kon nùn wōrima wi, wi u sāa nge kaku ge ga nanum mō ga kpī daa te ba mō Nilu. Ma u gerumō u mō, daa te, ta sāawa wīguru domi wiya u tu kua. ⁴ Kon kōkōnu sōre win baa saburosu sō kpa n de daa ten swēe yi n sōre sōre win koko wōrukisō. Kpa n nùn gawa n yara daa ten mīn di ka swēe yi sannu. ⁵ Kpa n nùn sua n kō gbaburu ka swēe yi kpuro. U koo wōriwa yakasō. Goo kun nùn seeyamō, goo kun maa nùn dabamō. Gbeeku yēe ka gunōsa su koo win goru di. ⁶ Saa ye sōra Egibitigibu kpuro ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

Domī somi te u Isireliba kua ta sāawa nge kabaru, ta ñ dam mō. ⁷ Ba nùn tāsiisi ma u bōra ben nōmāo u ben senu mēera kua ma u dera ba suba. ⁸ Yen sō, wee ye nē, Yinni Gusunō na gerumō. Na nēe, kon de bu nùn wōrima ka takōbi kpa n de bu win tōmbu ka yēe kpuro go. ⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

Domi yen suno u nee, wiya u daa te ba mo Nilu mo. Wiya u maa be tu kua. ¹⁰Yen so, kon wi ka win daa te worima. Kpa win tem mu ko bansu saa Migidolin di n ka da Asuanio ka Etiopin tem noo bura yeno. ¹¹Tonu kun maa saro mi, meya yaa gaa kun maa saro mi. Ya koo kowa wo weeru goo kun maa wa mi. ¹²Wo weerun baa soo, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n de ba n wa bwese tukunun suunu soo.

¹³Ameniwa ne, Yinni Gusuno na maa gerua. Na nee, wo we ten biru, kon Egibitigibu mennama bwese tukunun suunu soon di mi ba yarine. ¹⁴Be, Egibitigii be ba raa yoru dimo kon ka bu wurama ben temo bera mi ba mo Paturasi. Miya ba koo bandu swi te ta n dam mo. ¹⁵Ta ko n sawa ban te ta piiburu bo kpa ta kun dam mo bwese ni nu tie soo. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare. ¹⁶Isireliba ba n maa tu naane mo. Ba n maa doo ten mi, bu somiru kana ye ya ko n saa ben durum. Saa ye soo, ba koo gia ma nena na Yinni Gusuno.

Nebukanesa u koo Egibiti

tabu wari u mwa

¹⁷Isireliban yoron wo yenda noobu ka yirusen suru gbiikoon to gbiikiru soora Yinni Gusuno u nee, ¹⁸tonun bii, wee Nebukanesa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba som sesoginu kua bu ka Tiri kamia. Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka me, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba n arufaan gaa wa sombu te soo, te ba kua. ¹⁹Yen sana ne, Yinni Gusuno na nee, kon Babilonin sina boko Egibitin dukia kpuro we. U koo ben yanu gura kpa nu n saa win tabu kowobun kosiaru. ²⁰Kon nun Egibiti weya ya n saa win sombu te u kuan kosiaru. Domi nena, wi ka win som kowobu ba somburu kua.

²¹Yen to te, kon Isireliba dam ke kpa n maa wune tonun biin noo wukia a ka bu gari ko kpa bu gia ma nena na saa Yinni Gusuno.

30

Yinni Gusuno

u koo Egibiti seeyasia

¹Yinni Gusuno u nee, ²tonun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu so a nee, ameniwa ne, Yinni Gusuno na gerua. Na nee, wee too kosura wee. Bu weeweenu koowo. ³To te, ta sisi te soo ne, Yinni Gusuno kon bu wari. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n sawa yam wokuru. ⁴Tabu koo na Egibitio kpa bu ton dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem me, mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n wa Etiopio. ⁵Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa nen tambu Isireli be ba ka bu noo tia saa ba koo woruku bu gbisuku taa bi soo. ⁶Ne, Yinni Gusuno na maa gerua na nee, be ba ka Egibitigibu yinamo mi, ba koo bu go tabu soo saa Migidolin di n ka girari Asuanio kpa dam me Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. Ne, Yinni Gusuno wa na yeni gerua. ⁷Ben tem me, mu ko ko bansu n kere tem me n tie handunia soo. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie. ⁸Na n Egibitigibu doo sokuma ma na dera be ba ka bu yinamo min dam mu kpa, saa ye soora ba koo gia ma nena na saa Yinni Gusuno. ⁹Yen to te soo, kon sombu gari goo nimkusoo soo bu Etiopigii be ba raa wa bori yendu soo nandasia kpa bu berum soora Egibitigibun wahalan to te soo, te ta sisi.

¹⁰Ne, Yinni Gusuno na nee, kon sina boko Nebukanesa dendi n ka Egibitin ton dabi te kpuro kpeerasia. ¹¹Wi, ka win tabu kowo wonwundu sarirugii be,

ba koo na bu tem me wari bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem me kpuro so. ¹² Kon de daa te ba mɔ Nilun kari yi gbera kpa n Egibitin tem tɔn kɔsobu nɔmu beria. Tɔn tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³ Ne, Yinni Gusunɔ na maa gerua na ne, kon Nɔfun bɔu turanun bw̄arokunu kpuro kɔsuku. Goo kun maa bandu dimɔ Egibitiɔ. Kon dewa tem me, mu berum duura. ¹⁴ Kon Paturɔsi kpeerasia kpa n Soani dɔɔ meni kpa n maa Tebesi siri. ¹⁵ Kon ka Sini mɔru ko ye, ye ya s̄aa nge Egibitigibun gb̄ara bakaru kpa n Tebesin tɔn dabi dabi te go. ¹⁶ Kon Egibiti dɔɔ s̄aku kpa Sini yu burisina. Ba koo Tebesin gb̄araru kɔra kpa yiberɛba bu Nɔfu kamia s̄ɔ s̄ɔ gb̄ara. ¹⁷ Ba koo Onin aluwaasiba ka Pibesetigibu go ka takobi. Wuu si kpuron tamba ba koo yoru mwa. ¹⁸ N̄a n Egibitigibun dam kpa tem me ba mɔ ba ka tɔmbu yoru diisie, ma dam me ba raa ka tii sue mi, mu nɔru kua, yam mu koo tira Tapanesiɔ kpa bu yen tɔmbu yoru mwɛeri. ¹⁹ Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nɛna na s̄aa Yinni Gusunɔ.

Babilonin sina boko

u s̄awa Gusunɔn denditia

²⁰ Isireliban yorun w̄ɔ w̄okura tiasen suru gbiikoon s̄ɔ nɔɔba yiruse s̄ɔra Yinni Gusunɔ u gerua u ne, ²¹ tɔnun bii, na Egibitin sunɔn ḡaseru bua. Wee, ba n̄ wa wi u koo n̄n bekia. Domi ba n̄ win mɛera ye b̄okue u sere ne, u koo kp̄i u takobi nɛne. ²² Wee na Egibitin sunɔ wi warim wee. Kon win ḡasenu kpuro b̄ɔku te ta gea s̄aa ka te ta n̄ gea s̄aa. Kon de takobi yu w̄ɔruma win naman di. ²³ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu s̄ɔ. Kon de bu da tem baamere s̄ɔ. ²⁴ Kon Babilonin sina boko dam w̄e kpa n n̄n nen takobi n̄mu beria. Adama kon Egibitin sunɔn ḡaseru bua kpa u weeweenu ko Babilonin sina bokon wuswaɔ nge u ḡɔ d̄ɔ. ²⁵ Kon Babilonin sina boko dam w̄e kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. N̄a n nen takobi Babilonin sina boko n̄mu beria, ma u ka ye Egibitigibu w̄ari, saa ye s̄ɔra ba koo gia ma nɛna na s̄aa Yinni Gusunɔ. ²⁶ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwesenu kpuro s̄ɔ. Kon dewa bu da tem baamere s̄ɔ. Saa ye s̄ɔra ba koo gia ma nɛna na s̄aa Yinni Gusunɔ.

31

Egibitin sina boko u s̄awa

nge d̄aa ye ba mɔ s̄eduru

¹ Isireliban yorun w̄ɔ w̄okura tiasen suru itasen t̄ɔ gbiikiru s̄ɔra Yinni Gusunɔ u ne, ² tɔnun bii, a Egibitin sunɔ ka win tɔn dabi dabi te s̄ɔw̄ɔ a ne, wara ka n̄n weene win kp̄aru s̄ɔ.

³ Wee u s̄awa nge Libanin d̄aa ye ba mɔ s̄eduru.

Yen k̄asi yi w̄a

ma yen wurusu kubenu s̄aa.

Ma ya gunu ya guru winu girari.

⁴ Gura ya ye kp̄ɛasia.

Nim me mu dua tem s̄ɔ mu dera ya gunia.

Nim me kpuro mu kokum̄wa mi yen gbini yi w̄a.

Min diya mu kokum̄ mu daam̄ d̄aa ni nu tien mi.

⁵ Yen s̄na ya kp̄ɛa ya d̄anu kpuro gunum kera.

Yen k̄asi yi d̄abia ma yi teria.

Domi ya nim waam̄ too.

⁶ Gun̄su na su sin sokunu kua yen k̄asio.

Ma gbeeku yee na yi maruramɔ yen kɔkɔrɔ.

Ma bwese dabira na ta sɔ yen saarɔ.

⁷Ya sɔawa dɔa buraru
ma ya gunu ya kɔasi dɛu.

Domɩ yen nuwi yi duawa sere tem sɔwɔ mi nim mu kpɔ.

⁸Baa ne, Gusunɔn dɔa gbaa te ba mɔ Edeni sɔɔ,

sɛduru gaa sari ye ya ka ye weene.

Meya dɔa ye ba maa mɔ sipere yen gaa sari ye ya kɔasi bure mɔ nge ye.

Dɔa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu weene.

Daru garu sari te ta ka ye buram ne.

⁹Kɔasi bureya na ye wɛ sere dɔa ni nu wɔa ne, Gusunɔn dɔa gbaa te ba mɔ
Edeniɔ nu nisinu seewa.

Egibitin sunɔ u koo bɔra

nge dɔa ye ba mɔ sɛduru

¹⁰Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, sɛduru ye, ya kpɛa ya guru
winu girari. Ma ya tii sua. ¹¹Yen sɔna kon ye gira kpa n ye sina boko wi u
sinambu kpuro dam kere nɔmu beria kpa u ye kua nge me yen torara ne. ¹²Tɔn
tuko be ba nuku kɔsuru bo ba koo ye kɔi bu sura bu kɔ. Kpa yen kɔasi yi wari
guunu ka wɔwi sɔɔ kpa yi bɔkɩra tem me kpuron wɔwi sɔɔ. Kpa tɔn be ba raa
wɔa yen saarɔ bu yarina bu ye deri. ¹³Yen bɩrun wɔlɔwa gunɔsu su koo na su
sina. Kpa gbeeku yee yi yin wɔa yeru ko yen kɔkɔrɔ. ¹⁴Yeni ya koo koorawa
kpa dɔa ni nu nim waamɔ nu ku raa ka gunia nu guru winu girari nu sere tii
sua nin gunum sɔ. Domɩ dɔnu ka tɔmbu kpuro ba koo gbiwa bu da bu garibu
deema.

¹⁵Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nee, dɔma te sɛduru ye, ya koo du
gɔribun wɔa yerɔ, kon de taka kooru ye ya wɔa yam mi kpuro yu gɔɔ wooru
sina. Kon nim yɔrasia yen sɔ, kpa n de daanu nu kokubu yɔra. Kon maa de
yam mu tɩra Libaniɔ, kpa n dɔnu gberasia yakasɔ. ¹⁶Sanam me kon de sɛduru
ye, yu wɔruma yu da gɔriɔ ka tɔn be ba dɔɔ mi sannu, be ba koo yen wɔrumaan
damu nɔ ba koo diiri berum sɔ. Gbaa te ba mɔ Edeniɔn dɔa ni nu buram bo ka ni
nu gea sɔa ni kpuro ni nu gesi nim waamɔ Libaniɔ nu ko n nuku dobu mɔwa
sere tem sɔwɔ. ¹⁷Nin tii nu koo sara nu da gɔribun wɔa yerɔ nu bu deema
be ba go ka takobi. Ba raa sɔawa yen dam ma ba wɔa yen saarɔ tɔmbun suunu
sɔɔ.

¹⁸Edenin gbaa te sɔɔ, dɔa gaa kun ka Egibitin sina boko ne buram sɔɔ ka
kpɔaru sɔɔ. Ka me, ba koo nɔn surewa gɔribun wɔa yerɔ tem sɔɔ sɔwɔ ka dɔa
ni nu wɔa Edeni mi sannu kpa u n kpɩ ka be ba go tabu sɔɔ ka takobi, be ba n
Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ. Yeniwa ya koo Egibitin sina boko ka win tɔn dabi te
kpuro deema. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

32

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko gɔɔ swɩya

¹Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen tɔɔ gbiikiru
sɔara Yinni Gusunɔ u nee, ²tɔnun bii, a gɔɔ swɩyo Egibitin sunɔn sɔ. A nɔn
sɔwɔ a nee,

wee u sɔawa nge gbee sunɔ kpɛmbu bwesenun suunu sɔɔ.

Ma u maa sɔa nge karaku nim wɔku sɔɔ.

U ra tii kpere dɔa ten nim sɔɔ

kpa u ten nim buri ka naasu

kpa ten kurenu nu soona.

³ Yen sō, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerumō. Na nēē, kon nūn nen yāakororu surema sanam mē tōn dabinu nu mēnnē kpa bu nūn gawa bu yarama. ⁴ Kon nūn yarawa kasāo kpa n nūn kō yakasō. Kon dewa gunōsu su na su sina win wollo kpa gbeeku yē yi nūn di. ⁵ Kon win yaa yariwa guunu wollo kpa n ye ya tie taasi wōwi sōo. ⁶ Kon de win yem mu n yari tem mē sōo u wāa sere ka guunō kpa yem mu n yiba mēn wōwi sōo. ⁷ Sanam mē u koo gbi, kon de wollu tu fira. Kon kperin yam bururam go kpa guru wiru tu sōo wukiri, kpa suru u ku maa yam bururasia. ⁸ Kon wollun fitilanu kpuro go win sō. Kpa n de yam mu fira win tem sōo. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ⁹ Kon de bwese dabinu nu biti soora nū n win kpeerabun labaari nua, baa ka tem mē u n yē. ¹⁰ Kon de bwese ni, nū n biti soore win sō. Kpa nin sinambu ba n diirimō berum sō sanam mē kon nen takobi fia ben wuswaaō. Sanam mē u koo kpeera mi, ba ko n diirimōwa saa kpuro sōo, ben baawure u n ka win wāaru nande.

¹¹ Domi amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerumō. Na nēē, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba koo nūn wōri ka takobi. ¹² Kon nūn tabu kowo damgibu be ba nuku kōsuru bo surema bu win tōn dabi te go. Kpa Egibitin tii suabu bu kpe. ¹³ Kon win yaa sabenu go nim bakam bōkuō kpa tōmbu n kun mē yaa sabenun naasu su ku maa nim mē burai. ¹⁴ Kon de mu kpunawa kpa mu n kokumō nge gum yarum. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ¹⁵ Nā n dera Egibiti ya kua bansu ma na yen dukia gura mam mam, na yen tōmbu kam koosia, saa yē sōra ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

¹⁶ Womu geniwa bwesenu kpuron tōn kurōbu ba koo ko Egibiti ka yen tōn dabi ten sō. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

gōō swīiya

¹⁷ Isireliban yorun wōō wōkura yirusen suru wōkura yirusen sōō wōkura nōobuse sōo, Yinni Gusunō u nēē, ¹⁸ tōnun bii, a gōō wuri koowo Egibitigibun sō kpa a de wunēn gōō wuri yi, yi bu sure sere tem sōōwō gōribun wāa yerō be ka bwese ni nu dam mōn tōmbu. ¹⁹ A bu sōōwō a nēē, ba tamaa ba gabu bēere kerewa? Aawo! Ba koo dawa gōribun wāa yerō ba n kpī mi sannu ka be ba kun Gusunō yē. ²⁰ Ba koo wōrukuwa bu kpuna ka be ba go tabu sōo sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go. ²¹ Tabu durō dangii be ba wāa gōribun wāa yerō ka be, Egibitigibun somiō be ba gu, ba koo nōōguru sua bu bu dam koosia bu nēē, be wee ba sarama be, be ba n Gusunō yē. Wee ba kpī. Ba bu gowa ka takobi.

²² Mēya Asirin sina boko ka win tōn dabinu ba kpī ma ben sika ya nūn sikerenē. Be kpurowa ba gu tabu sōo. ²³ Siki ni, nu wāawa sere tem sōo sōōwō, ma nu ka ben sina bokogiru sikerenē. Tabu sōra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴ Mēya maa Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpī. Ma win tabu kowobun siki nu wigiru sikerenē. Be kpurowa ba go tabu sōo be, be tōmba raa nasie. Ba n Gusunō yē. Wee ba wāa sikaō sere tem sōōwō. Ba sekuru sōōwa gōribun wāa yeru mi. ²⁵ Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpī ka be ba go tabu sōo. Win tabu kowobun sika ya wigiru sikerenē. Be, be ba n Gusunō yē ba gu tabu gberō. Beya tōmba raa nasie. Be wee tē ba kpī ba sekuru sōōwa ka be ba gu taa bii sōo.

²⁶ Mēseki ka Tubali ba kpī ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikerenē. Be, be ba n Gusunō yē mi, ba guwa tabu sōo. Beya tōmba raa nasie. ²⁷ Be, be ba n Gusunō yē mi, ba n ka bu yellun tabu durō damgibu mēnnē ba sikua. Ba duawa gōribun wāa yerō ka ben tabu yānu ba kpuna ben

toranun sō, ma ben takobiba ba kua ben leferi. N deema beya tōmbu ba raa nasie. ²⁸ Nge mēya Egibitigibu ba koo maa ghisuku kpa bu bu sike tōn be ba ñ Gusunō yēn suunu sōo be, be ba go tabu gberō.

²⁹ Edōmuba ka ben sina asakpōbu ben tii ba wāa gōribun wāa yeru mi. Baa mē ba wōrugōru mō, ba bu gowā. Wee ba bu sikua ka be ba ñ Gusunō yē sannu.

³⁰ Sōo yēsan nōm geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gōribun wāa yerō. Wee tōn be, ba wāa sekuru sōo baa mē ba raa bu nasie ben wōrugōrun sō. Adama tē, ba da ba kpī ka be ba go tabu sōo sannu be, be ba ñ Gusunō yē mi. Ba sekuru sōowa gōribun wāa yeru mi.

³¹ Egibitin sina boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tōn dabi ten sō ka win tabu kowobun sō be ba go tabu sōo. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ³² Na dera tōmbu ba ra n berum soore Egibitin sina boko win sō. Adama tē, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sōo, ba koo bu sikewa be ba ñ Gusunō yēn suunu sōo. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunō u Esekieli kua

*Isireliban kirō kowo
(I maa mēerio 3:16-21)*

33

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nēε, ² wunε tōnun bii, a wunεgibu Isireliba sōowō a nēε, tabu bù n wāa ben tem sōo, ba ra gbamgba sowo gōsiwa. ³ Saa ye sōo, gbamgba sowo wi, ù n yiberεba wa kpa u gbamgba so u ka wigibu nōōsia.

⁴ Wi u gbamgba ye nua, ma u ye atafiiru kua, yiberε ù n nùn samba kua u go, saa ye sōo, win yem mu koo wōriwa win tii sōo. ⁵ U koo gbiwa yēn sō u gbamgba ye atafiiru kua. U kun daa ye atafiiru kue, u koo raa win wāaru wōra. ⁶ Su nēε, gbamgba sowo wi, u yiberεba waamō ba wee, ma u ñ gbamgba so u ka wigibu nōōsia. Saa ye sōo, bà n goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum sōo. Adama gbamgba sowo win taarewa. Wiya ba koo wi ba go min yem bikia.

⁷ Tōnun bii, wuna na gōsa nge gbamgba sowo Isireliban suunu sōo a ka bu kirō ko. A de a nen gari ka nen kirōba swaa daki kpa a bu ye nōōsia. ⁸ Nà n tē nēε, tōn kōso goo u koo gbi, ma a ñ nùn kirō kue u ka win daa kōsa ye deri, u koo gbiwa win durum sōo kpa n nun win yem bikia. ⁹ Adama à n nùn kirō kua u ka win daa kōsa deri, ma u yina u ye deri, yēro u koo gbiwa win durum sōo. Kpa wunε a wunen wāaru wōra.

Wi u win daa kōsa deri,

u koo wāaru wa

¹⁰ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nēε, tōnun bii, a Isireliba yeni sōowō a nēε, wee ba ra gere bu nēε, ben toranu ka ben durum ya bu wāasi. Yen sōna ba nōni sōore. Amōna ba koo ka kpī ba n wāa. ¹¹ Adama a bu wisio a nēε, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēε, sere ka nen wāaru, na ñ tōn kōson gōō kī. Na kīwa u gōru gōsia kpa u wa u n wāa. Yen sō, be, Isireliba bu gōru gōsio. Mban sōna ba koo tii go.

¹² Tōnun bii, a maa wunεgibu sōowō a nēε, gemgii ù n kōsa mō, win gea ye u raa kua ya ñ win wāaru wōramō. Tōn kōso ù n maa win daa kōsa deri u gea mō, win yellun daa kōsa ye, ya ñ derimō u kam ko. Yen sōna gemgii ù n kōsa mō, win yellun daa ya ñ win wāaru wōramō. ¹³ Nà n gemgii sōowa na nēε, u ko n wāaru mō win daa gean sō, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa kōsa wōri, u n yē ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa kōsan sō. ¹⁴ Nà n maa tōn kōso sōowa na nēε, u koo gbi, ma u gōru gōsia u win daa kōsa deri, ma u gea mō u gem swīi, ¹⁵ ma u tōruba ye u raa goo mwaari

ka sere maa gāa ni u raa gbena wesia, ma u nen woodaba mem nɔɔwammɛ be ba wāaru wɛɛmɔ, u n gbimɔ. U ko n wāawa ka gem, domi u gea mɔ. ¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n wāa domi u gea mɔ.

¹⁷ Tɔnun bii, wunɛgiba nɛɛ, nen gere ye, ya n sāa dee dee. Adama bera ba saka saramɔ. ¹⁸ Gemgii ù n win daa gea deri, ma u kōsa mɔ, u koo gbiwa kōsa yen sɔ. ¹⁹ Tɔn kōso ù n maa win daa kōsa deri, ma u gea mɔ, u ko n wāawa yen sɔ.

²⁰ Be, Isireliba ba nɛɛ, nen gari yi, yi n sāa dee dee. Ba n yɛ ma kon baawure siriwa nge mɛ win daa ya nɛ.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

²¹ Sanam mɛ Isireliba ba wāa yoru sɔɔ, ten wɔɔ wakura yirusen suru wɔkurusen sɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Esekielin mi u nɛɛ, ba Yerusalemu mwa.

²² N deema yoka durɔ wi, u sere tunuma, Yinni Gusunɔ u Esekieli win dam wɛ, ma win yara kusiarɔ. Ye durɔ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka nùn gari kua.

²³ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²⁴ tɔnun bii, wee ye tɔn be ba tiara Yerusalemun bansɔ ba gerumɔ. Ba mɔ, Aburahamu u wāawa wi turo. Ka mɛ, u tem mɛ mwa. Kaa sere gere bɛsɛ be sa dabi, ma ba sun tem mɛ wɛ? ²⁵ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔmɔ. Na nɛɛ, ba yaa temmɔ ka yen yem sannu. Ba būnu sāmɔ, ma ba tumbu goomɔ. Yera ba tamaa tem mɛ, mu ko n sāa begim? ²⁶ Ben tabu yāna ba ra n naanɛ sāa. Ba ra n daa kōsa mɔwa, baawure u ka win winsim kurɔ kpunamɔ. Yera ba tamaa tem mɛ, mu ko n sāa begim?

²⁷ A maa bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sere ka nen wāaru, be ba wāa bansu sɔɔ mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yakasu sɔɔ, gbeeku yɛyɛa yi koo bu tem. Be ba maa kukua gbāra danginu sɔɔ ka kpee baaba sɔɔ, barara ta koo bu go. ²⁸ Kon tem mɛ gɔsia bansu. Men dam mu koo kpe mɛn sɔ ba tii sue. Ba koo mɛn guunu deri. Goo kun maa sarɔ mi. ²⁹ Nà n tem mɛ bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba sɛyasia ben daa kōsan sɔ, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

³⁰ Tɔnun bii, wunɛgibu Isireliba ba wunen faagi mɔ ganin bɔkuɔ ka dii kɔnɔsɔ. Baawure u win winsim sɔmɔ u mɔ, a na su da su Yinni Gusunɔn gari nɔ.

³¹ Ma ba naamɔ dabi dabinu ba nun swaa daki. Adama ba n mɔ ye a bu sɔmɔ. Ba wunen gari yaakorɔ sāa ma ba ben tii tiin arufaani naa gire. ³² Wee a sāawa nge ben barɔ wi u dɔkɔru do. A maa bara soberu yɛ. Ba ra wunen kirɔba swaa daki kpa ba kun be mem nɔɔwɛ. ³³ Adama ye a bu sɔɔwa mi kpuro yà n koorɔ, ba koo gia ma nen sɔmɔ u wāa ben suunu sɔɔ.

34

Yinni Gusunɔ u Isireliban

kparobu gerusimɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu nen kirɔba sɔɔwɔ. Wee ye na bu sɔmɔ. Na nɛɛ, be, Isireliban kparobu, ba kuawa bɔrurobu. Domi ben tiin gariya ba mɔ. Ba n yāa gɔɔ nɔɔrimɔ. ³ Wee ba yāa ni nu gum mɔ goomɔ ba temmɔ ma ba nin bom nɔrumɔ. Adama ba n nu kparamɔ. ⁴ Ba n ni nu kpanamɔ somi. Ba n ni nu barɔ nɔɔri. Ba n ni nu mɛɛra wan bosu tim doke. Ba n ni nu geramɔ sure swaa gea sɔɔ. Mɛya

ba ñ ni nu kɔɔra kasu. Adama ba nu dam dɔremɔwa. ⁵Ma nu yarina domi nu ñ kparo mɔ. Nu kua gbeeku yɛɛn dñanu. ⁶Ma nu sirene guunu ka gungunu wɔllo nu yarine tem kpuro sɔɔ. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da. ⁷Yen sɔ, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu nɔ ye na bu sɔmɔ. ⁸Ne, Yinni Gusunɔ, sere ka nen wāaru, na wa ma ba nen yāanu wari ba gomɔ. Ma nu kua gbeeku yɛɛn dñanu yèn sɔ nin kparoba kun nin bwisikunu kue bu nu nɔori. Ma ba sere ben tii nɔrimɔ. ⁹Yen sɔ, bu swaa dakio bu nɔ ye na bu sɔmɔ. ¹⁰Ne, Yinni Gusunɔ, na bu seesimɔ. Ba ñ ko n maa sāa nen yāanun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu wɔra ben nɔman di, kpa nu kun maa sāa ben dñanu.

Yinni Gusunɔ u ko n sāa

win yāanun kparo

¹¹Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ saa tɛn di. Na neɛ, nen tiiwa kon nen yāanu mennan nu nɔori. ¹²Kon nu mennawa nge me yāa kparo u ra win yāanu menne nù n yarina. Tɔɔ te nu yarina ta sāawa yam wɔku bakaru. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarine. ¹³Kon nu yarama tem tukum di. Kpa n nu mennan ka na nin temɔ Isireliba. Kon nu kpara guunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere mi tamba wāa kpuro. ¹⁴Kon ka nu da kpara yee geeru sɔɔ. Kpa nu di nu wɛra. Nu koo yɔ Isireliban guunɔ kpa nu yaka geesu wa nu di. ¹⁵Nen tiiwa kon nu kpara kpa n de nu wɛra. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶Kon ni nu kɔɔra kasuma n ka na. Kpa n ni nu mɛɛra wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barɔ nɔori nu dam ko. Adama kon ni nu bɔɔru go. Nen tiiwa kon nen yāanu kpara gem sɔɔ.

Gusunɔ

u win tambu somiru wee

¹⁷Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na Isireliba be ba sāa nge yāanu sɔmɔ. Na neɛ, kon nin geenu ka kɔsunu wunana. Kon yāanu ka bonu wunana. ¹⁸Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu ñ di taakumɔ. Nu nim gem nɔra n nu tura ma nu me mu tie taaka nu burisi. ¹⁹Yaka si nu taaka mi, siya nen yāa ni nu tie nu dimɔ. Nim me nu maa burisi mi, mɛya nu nɔrumɔ. ²⁰Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nu sɔmɔ na mɔ, kon yāa ni nu bɔɔru ka ni nu woore wunana. ²¹Domi ni nu bɔɔru nu ni nu woore ka kɔbi bɔrikia nu yarinasia. ²²Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mwɛeri. Kon nu siria. ²³Kon nu kparo turo wɛ wi u koo nu nɔori. U koo yariwa nen sɔm kowo Dafidin bweserun di. U koo nu nɔori kpa u n sāa nin kparo geo. ²⁴Ne Gusunɔ ko na n sāa nin Yinni. Kpa nen sɔm kowo Dafidi u n sāa nin kparo. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁵Na nɔɔ mwɛeru kua ma kon nu bɔri yendu wɛ. Kon de gbeeku yɛɛ kpuro yi doona tem minin di. Saa ye sɔɔ, nu koo kpɔi nu kpuna gɔburɔ ka dāa sɔɔwɔ. ²⁶Kon de nu n wāa guu te na gɔsan bɔkuɔ. Kpa n nu domaru kua n de gura yu ne yen saa sɔɔ. ²⁷Dānu nu koo binu ma. Tem mu koo de dñanu nu ma, kpa baawure u n wāa bɔri yendu sɔɔ. Kon nen tɔmbun yorun yɔni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mwɛeran nɔman di. Kpa bu gia ma nena Yinni Gusunɔ. ²⁸Tɔn tukobu ba ñ maa bu dimɔ. Gbeeku yɛɛ yi ñ maa bu mwɛerimɔ. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumɔ. ²⁹Kon bu gbea wɛ ye ya koo yisuru yari. Ba ñ maa gɔɔrun wahala mɔ ben tem sɔɔ. Tɔn tukobu ba ñ maa bu sekuru dokemɔ. ³⁰Ba koo gia ma ne Gusunɔ na sāawa ben Yinni. Nena na ka be, Isireliba wāa. Ba sāawa nen tambu. Nena na yeni gerua.

³¹Be nen tambu, beya ba sāa nen yāa ni na nɔrimɔ mi. Domi na sāawa ben Yinni. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

35

Gari yi ba gerua Edomuban s̄

¹ Yinni Gusun̄o u Esekieli s̄owa u nee, ² t̄onun bii, a meerio Seirin guurun bera gia, kpa a tu s̄o a nee, ³ ameniwa ne, Yinni Gusun̄o na gerua. Na nee, wee kon tu w̄orima. Kon tu nen n̄omu demie kpa n tu ko bansu. ⁴ Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu ȳora diiru. Saa ye s̄ora ta koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun̄o. ⁵ Wee ta ka Isireliba yiberε teeru neni sere ka gis̄o. Isireliban wahalan saa s̄o, ta bu takobi s̄okura sanam me ben durum ya yewa. ⁶ Yen s̄o, ne, Yinni Gusun̄o na nee, sere ka nen w̄aaru, kon ten yem yari. Yem me ta raa yari mi, mu ko n tu sw̄i. Domi ta ñ t̄ambun yem yaribu yine. Yen s̄o, ba koo ten tiin yem yari. ⁷ Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sar̄o mi kpuro go. ⁸ T̄on be ba gon gonu nu ko n teriewa baama guun̄o ka gungun̄o ka w̄owi s̄o ka sere maa w̄orus̄o. ⁹ Kon de tu kowa bansu sere ka baadommao. Goo kun ma sinam̄o ten wusu s̄o. Saa ye s̄ora ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun̄o.

¹⁰ Seiri ya nee, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa me na w̄a mi. ¹¹ Yen s̄o, sere ka ne, Yinni Gusun̄on w̄aaru, kon ye m̄aru ka nisinu ka tusiru kasie nge me ya raa bu kua. Kon bu tii s̄osi sanam me kon ye siri. ¹² Saa ye s̄o, ya koo gia ma ne, Yinni Gusun̄o na nua w̄oma ye ya Isireliban guunu w̄onwa. Ya nee, wee nu kam kua. Wee ba ye nu n̄omu s̄ndia nge gbeeku yeε. ¹³ Ya tii sua nen wuswaa ka yen gari gerubu. Ya man t̄on bia gari gerusi. Nen tiwa na ye nua.

¹⁴ Ne, Yinni Gusun̄o na maa nee, sanam me tem kpuro mu ko n w̄a nuku dobu s̄o, yen tem mu koo ko bansu. ¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam me ya Isireliban tem kam koosia. Nge meya kon Seirin guuru ka Edmun tem me kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye s̄ora ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun̄o.

36

*Isireliba**ba koo wurama ben temo*

¹ Yinni Gusun̄o u Esekieli s̄owa u nee, t̄onun bii, a Isireliban guunu nen gari s̄ow̄o kpa nu yi swaa daki. Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u nee, i swaa dakio i n̄o ye Yinni Gusun̄o u gerua. U nee, ² wee yiberεba ba gerumo ba m̄, eh̄, t̄ε i kua beginu. ³ Yen s̄o, ameniwa wi, Yinni Gusun̄o u nee, n beε s̄o. U nee, u wa ma ba k̄ia bu beε kpeerasia beri berika kpuro, bu beε mwe. Kpa bwese ni nu tie nu n beε m̄. Meya nu ra n beε ȳεem̄o nu n ka faagi m̄ yam kpuro. ⁴ Yen s̄o, u nee, beε guunu ka gungunu ka daanu ka w̄owi ka bansu ka wuu si ba deri si yiberεba ba w̄ori ba ȳanu gura ma bwese ni nu ka su sikerene nu su ȳem̄o, i swaa dakio i n̄o ye u gerumo beεn s̄o. ⁵ Wi, Yinni Gusun̄o u gerua u nee, ka nisi bakana u ka Edmuba kpuro gari m̄ ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem w̄ε ka nuku dobu ka win gendu ma nu ka men ȳanu kpuro gura. ⁶ Beε Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka w̄owi, wee ye u nee, n beε s̄o. U nee, wi wee u gari gerumo moru ka nisinun s̄o. Domi bwese tukunu nu beε sekuru doke. ⁷ Yen s̄ona u n̄oma yiya u b̄oru u nee, bwese ni nu ka beε sikerene mi, niya nu koo sekuru wa. ⁸ Saa ye s̄o, beε guunun d̄anu i ko kpara kpa i binu ma win t̄ambu Isireliban s̄o. Domi ben wuramaru ta turuku kua k̄o. ⁹ Wi wee u ka beε w̄a. U koo beε wuswaa kisima. Ba koo maa wuku beεn tem̄o bu duure. ¹⁰ U koo de t̄ambu bu dabia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n w̄a beεn suunu s̄o. Kpa bu bansu s̄o dii kpaanu bani. ¹¹ U koo de t̄ambu ka yaa sabenu bu dabia bu k̄wara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere

ye u raa kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma wiya u sãa Yinni Gusunɔ. ¹² U koo de win tɔmbu Isireliba bu sɪ bɛɛn wɔllɔ kpa ba n bɛɛ mɔ. I ko n sãa ben tubi. Saa ye sɔɔ, i n̄ maa derimɔ bu ben bibu bia. ¹³ Wee tamba gerumɔ ba m̄, Isirelin tem mu sãa nge gbeku yaa ye ya yen tiin binu temmɔ. ¹⁴ Yen s̄na i n̄ maa tɔmbu temmɔ. I n̄ bɛɛn tɔmbu kam koosiamɔ. ¹⁵ U n̄ maa derimɔ i bwese tukunun wɔma nɔ. Ba n̄ maa bɛɛ sekuru dokemɔ. Meya i n̄ maa derimɔ bɛɛn tɔmbu bu kam ko. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba menna

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa gerua u nɛɛ, ¹⁷ tɔnun bii, sanam mɛ Isireliba ba wãa ben temɔ, ba mu disi doke ben daan s̄ ka ben kookoosun s̄. Ma na ben kookoo si garisi disi nge tɔn kurɔ wi u yasa m̄. ¹⁸ Yen s̄na na bu mɔru seesi yem mɛ ba yari ben tem sɔɔn s̄ ka sere b̄u ni ba ka mu disi doke. ¹⁹ Na bu siri ben daa ka ben kookoosun s̄. Ma na bu yarinasia ba wãa wãa bwesenu ganu sɔɔ tem tukumɔ. ²⁰ Ye ba wãa bwese nin mi, ni ba tii wɛ, miya ba nɛn ȳisi dɛɛra te sankã sere tamba m̄, Yinni Gusunɔn tamba. Win tem diya ba yarima. ²¹ Yen s̄na na k̄i n̄ nɛn ȳisi dɛɛra te faaba ko te be, Isireliba ba sankumɔ bwesenun suunu sɔɔ mi ba wãa. ²² Yen s̄, tɔnun bii, a kpa m̄ Isireliba s̄ɔwɔ a nɛɛ, n̄ n̄ ben s̄ na yeni m̄. Nɛn ȳisi dɛɛra ten s̄na te ba sankã bwesenu sɔɔ. ²³ Kon nɛn ȳisi baka te bɛɛɛɛ wɛsia te ba sankã bwesenun suunu sɔɔ mi. Bwese ni, n̄ n̄ wa ba man bɛɛɛ wɛɛmɔ, nu koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

²⁴ Kon bu wuna bwese nin suunu sɔɔn di n̄ bu menna n̄ ka wurama ben temɔ. ²⁵ Kon bu nim dɛɛram wisi kpa bu dɛɛra. Kon ben toranu kpuro wɔka kpa n̄ ben b̄unu kpuro wuna n̄ k̄s̄. ²⁶ Kon bu bwisiku kpaanu ka ḡru kpaasu wɛ. Kon ben ḡru si su bɔɔbu nge kperu wuna kpa n̄ bu ḡrusu wɛ si su du nge wɛ. ²⁷ Kon bu nɛn Hunde wɛ kpa n̄ de bu nɛn woodaba mem nɔɔwa ba n̄ ka ye sɔmburu m̄. ²⁸ Ba koo sina tem mɛ na ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua sɔɔ, kpa bu ko nɛn tɔmbu kpa na n̄ maa sãa ben Yinni. ²⁹ Kon bu toranu kpuro gbara. Kon de bu d̄ianu wa nu n̄ kp̄ã. Na n̄ maa bu ḡɔru kparemɔ. ³⁰ Kon de d̄anu nu ma, kpa gbea yu d̄ianu ko kpa bu ku maa sekuru wa ḡɔrun s̄ bwesenu sɔɔ. ³¹ Saa ye sɔɔra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya n̄ wã kpa bu tii tusi yen s̄. ³² Adama be, Isireliba ba n̄ ȳɛ ma n̄ n̄ ben s̄ na m̄ mɛ. Bu de sekuru tu bu mwã. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ, d̄ama te kon bu dɛɛrasia ben toranu kpuron di, kon de tɔmbu bu yibu wusu sɔɔ kpa bu ben bansu seeya. ³⁴ Ba koo maa d̄ianu yewe tem mɛ sɔɔ, mɛ ba raa deri tɔmbu kpuro bu ka wa ma ḡãnu ku ra kpi mi. ³⁵ Kpa bu nɛɛ, tem mi ḡãnu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba m̄ Edeni. Men wuu si su raa bansu sãa su t̄ tɔmbu yiba ma ba su gb̄aranu toosi. ³⁶ Kpa bwese ni nu ka bɛɛ sikerene nu gia ma nɛna na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

³⁷ Wee ye kon maa wure n̄ Isireliba kua. Kon bu dabiasia nge yãa ḡs̄. ³⁸ Wuu si su raa bansu sãa, su koo tɔmbu yibu nge yãa ḡs̄ si ba ḡsa yãkurun s̄, si ba ra ka nɛ Yerusalem̄ t̄ɔɔ bakarun s̄. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

37

Esekieli u kuku gbeunu wa

kãsiru sɔɔ

¹ Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nɛnua ma mu win bwɛra sua mu ka da wɔwa gaan suunu sɔɔ. Wɔwa ye sɔɔ, kukuna nu yiba. ² Ma dam mɛ, mu dera u sɔa kuku nin suunu sɔɔ. U deema nu dabi wɔwa ye sɔɔ, ma nu ghere woko woko.

³ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, kuku ni, nu koo kpɪ nu wāaru wa? Ma u wisa u nɛɛ, wuna a yɛ mɛ, Yinni.

⁴ Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a gari geruo kuku gbebu nin sɔ a nu sɔ a nɛɛ, nu nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio nu nɔ. ⁵ Na nɛɛ, kon nu hunde kpaɔ wɛ kpa nu maa se nu n wāa. ⁶ Kon nu sɔi kpaanu wɛ kpa n de nu wasi kpara. Kon nu hunde kpaɔ wɛ kpa nu se nu n wāa. Saa yera ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

⁷ Ma Esekieli u gari yi gerua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Sanam mɛ u gari yi mɔ, yera u damu gagu ka yɪribu gabu nua ma kuku ni, nu susina. ⁸ Yera u wa nu sɔinu kua ma nu wasi kpara, adama nu n gina hunde mɔ. ⁹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a gari geruo a hunde sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, hunde yu na saa handunian goonu nɛn di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n wāa.

¹⁰ Ma u gari gerua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Ma hunde ya na ni sɔɔ, nu wāaru wa ma nu seewa nu yɔra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, kuku ni, nu sāawa Isireliba. Wee ba mɔ, ben kukunu nu gbera. Ben yɪyɔbu bu doona ma ba kɔra. ¹² Yen sɔ tɛ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee kon be, nɛn tɔmbun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temɔ. ¹³ Nɔ n bu kua mɛ, ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ. ¹⁴ Kon bu nɛn Hunde dokea kpa bu wa ba n wāa. Kon de bu wura bu sina ben temɔ. Saa ye sɔra ba koo gia ma nɛ, Yinni Gusunɔ na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹⁶ wunɛ tɔnun bii, a dāa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yɪsiru yore ten wɔlɔ. Kpa a maa dāa kukuru garu sua a Isireliban bandun yɪsiru yore ten wɔlɔ. ¹⁷ Kpa a dāa kukunu yiru ye swɛɛna nu ko nge dāa kuku teeru wunɛn nɔma sɔɔ. ¹⁸ Sanam mɛ tɔmba koo nun bikia bu nɛɛ, a n kaa sun dāa yen tubusianu sɔ? ¹⁹ Saa ye sɔra kaa bu wisi a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, kon Isireliban bandun dāa kuku te sua kpa n tu swɛɛna ka Yudaban bandugiru nu ko dāa kuku teeru nɛn nɔmaɔ. ²⁰ Dāa kuku ni, nu ko n wāawa wunɛn nɔmaɔ ba n waamɔ. ²¹ A maa bu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee, kon Isireliba mɛnna ma beri berikan di mi ba yarine bwesenu sɔɔ, kpa n de bu wurama ben temɔ. ²² Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wāa guuno kpa ba n sunɔ turo mɔ. Ba n ko n maa sāa bwesenu yiru. Ba n ko n maa sinambu yiru mɔ. ²³ Ba n maa tii disi dokemɔ ben bɔu sāanun sɔ ka ben toranun sɔ. Kon bu yaramawa mi ba wāa ba ka tora kpuron di. Kon bu dɛerasiawa mam mam. Ba ko n sāawa nɛn tɔmbu kpa na n maa sāa ben Yinni. ²⁴ Dafidi nɛn sɔm kowon bibun bweseru sɔra ba koo sunɔ wa. Kparɔ turowa ba ko n mɔ. Ba koo nɛn woodaba mɛm nɔɔwa kpa bu ka ye sɔmburu ko. ²⁵ Ba koo wure ba n wāa tem mɛ sɔ mɛ na nɛn sɔm kowo Yakɔbu wɛ. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben bibun bibɔ ka baadommaɔ. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadommaɔ. ²⁶ Kon ka bu arukawani bɔri yendugia bɔke ye ya ko n wāa sere ka baadommaɔ. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dabia. Kpa n nɛn sāa yeru gira ben suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ. ²⁷ Nɛn wāa yeru ta ko n wāawa ben suunu sɔɔ. Ba ko n sāawa nɛn tɔmbu kpa na n sāa ben Yinni. ²⁸ Nɛn sāa yeru tɔ n wāa ben suunu

sɔɔ sere ka baadommaɔ, saa ye sɔɔra bwesenu nu koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ wi u Isireliba gɔsa nenem.

38

Gari yi ba gerua Gɔgun s̄

¹ Yinni Gusunɔ u neɛ, ² tɔnun bii, a mɛerio Gɔgun bera gia Magɔgun temɔ wi, wi u s̄a Mɛɛki ka Tubalin kparo kpa a n̄n gerusi a neɛ, ³ wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na neɛ, kon Gɔgu wɔrima wi u s̄a Mɛɛki ka Tubalin kparo. ⁴ Kon n̄n gɔsiam a kpa n kɔkɔnu doke win baa saburosɔ, kpa n n̄n gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumi ka maasɔbu, kpa win tɔn dabi te, ta n tabu ȳanu sebua ta n tɛrɛ bakanu ka piiminu neni kpa ta n takobiba fiamɔ. ⁵ Pɛɛsiba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba tɛrenu ka sii furɔ kɔkɔnu doke, be kpurowa ba koo ka n̄n da. ⁶ Gomɛɛn tabu kowobu ka Bɛti Togaamagii be ba w̄a s̄ɔ ȳɛsan nɔm geun sɔɔ sɔɔ gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabinun tɔmbu, be kpurowa ba koo n̄n sw̄i. ⁷ U gesi win sɔɔru koowo wi ka tɔn be ba koo n̄n sw̄i kpa u n sɔɔru kpeere. Wiya u koo bu kpara. ⁸ Amɛn biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba w̄ori be ba kisira tabun di. N deema ba raa yarinɛwa tem tukumɔ ma ba seema tem kpuron di mi ba raa w̄a. Ba wurama ba menna Isireliban guunɔ ni ba raa deri n tɛ. Ma ba sina mi ka b̄ori yendu. ⁹ Adama wi ka win tɔn be ba n̄n sw̄i ba koo tem mɛ wukiriwa nge woo b̄akɔ n̄n kun mɛ nge guru wiru. ¹⁰ Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, saa ye, ȳa n tunuma, bwisiku k̄ɔsunu koo n̄n deema kpa u k̄ɔsa himba ko. ¹¹ U koo ḡɔru doke u neɛ, u koo tem gam tɔmbu w̄ori be ba w̄a b̄ori yendu sɔɔ, b̄ɛn wusu su n̄ gb̄aranu ka gamboba mɔ. ¹² U koo da u tɔmbu w̄ori be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben ȳanu gura. Tɔn be, ba wuramawa saa tɔn tukobun suunu sɔɔn di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu w̄a handunian suunu sɔɔ. ¹³ Saban tɔmbu ka Dedanigibu ka Taasisin tenkuba ka sere be ba w̄a turuku mi, ba koo n̄n bikia bu neɛ, mban s̄ɔna u tɔn dabi teni menna. U k̄iwa u tɔmbu w̄ori u ben ȳanu gura? U k̄iwa u tɔmbun sii gesu ka ben wura gura? U k̄iwa u ben yaa sabenu n̄n kun mɛ ben dukia baka gura?

¹⁴ Wuɛ tɔnun bii, a Gɔgu s̄ɔwɔ a neɛ, ameniwa ne Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na neɛ, dɔma te nen tɔmbu Isireliba ba koo sina b̄ori yendu sɔɔ, u ko n ȳɛ. ¹⁵ Saa ye, u koo na saa win w̄a yerun di s̄ɔ ȳɛsan nɔm geu wi ka bwese dabi dabinun tabu kowobu be kpuro ba n yɔɔwa dumin w̄ollɔ. ¹⁶ Yen biru u koo sewa u nen tɔmbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri nge mɛ guru wiru ta ra tem wukiri. Amɛn biru kon de u na u nen tem w̄ori kpa n bwese ni nu tie s̄ɔsi saa wi, Gɔgun min di ma nena na s̄a dɛɛro.

¹⁷ Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, Gɔgu wi, u s̄awa win gari na dera nen s̄mɔbu ba gerua gasɔn di Isireliɔ. Na neɛ, kon de u nen tɔmbu w̄ori. ¹⁸ T̄ɔ t̄ɛ s̄ɔ Gɔgu u koo Isireliban tem w̄ori, ne Yinni Gusunɔ kon w̄ɛru wura ka m̄oru. ¹⁹ Nena na maa yeni gerua ka nisinu ka m̄oru baka. Na neɛ, t̄ɔ te, tem mu koo ȳiri too too Isireliɔ. ²⁰ Sw̄ɛ ka gunɔsu koo diiri berum s̄ɔ nen wuswaaɔ ka sere gbeku ye ka ye yi ra kabiri ka tɔmbu kpuro. Guunu nu koo w̄ɛruku kpa kpenu nu kankira kpa gb̄aranu kpuro nu w̄ɛruku. ²¹ Kon de tabu bu n̄n w̄ori nen guunu kpuron w̄ollɔ. Baawure u koo win winsim tabu w̄oriwa. ²² Kon Gɔgu wi siri n̄n n̄n bararu kp̄ɛ kpa n de bu n̄n go bu yem yari. Kon de guru baka yu ne ka kpenu kpa d̄ɔ ka s̄ɔ bisu yu wi ka win tabu kowobu w̄ori ka sere tɔn dabi te ta w̄a ka wi. ²³ Nge meya kon ka bwese dabinu s̄ɔsi ma na kp̄a na maa s̄a dɛɛro kpa nu gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

39

Ba Gogu kamia

¹ Wunε tɔnun bii, a Gogu gerusio a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, nε wee na Gogu seesi wi, wi u s̄aa Mεseki ka Tubalin kparo. ² Kon n̄un yara win tem di mε mu w̄aa s̄ɔɔ ȳεsan n̄om geun s̄ɔɔ s̄ɔɔwɔ. Kpa n de u Isireliba w̄ari. ³ Adama kon win tendu w̄ara win n̄om d̄warun di kpa n win s̄εenu mw̄eri win n̄om geun di. ⁴ U koo w̄aruma Isireliban guunu w̄ollɔ wi, ka win tabu kowobu ka t̄on be ba n̄un sw̄iima. Kpa gunɔsu ka gb̄eeuku ȳεε yi ben yaa di. ⁵ U koo w̄arumawa temɔ nge mε nε, Yinni Gusunɔ na gerua. ⁶ Kon Magogu ye d̄ɔɔ doke ka sere be ba w̄aa tem burerɔ b̄ari ȳendu s̄ɔɔ. Saa ye s̄ɔɔ, ba koo gia ma n̄ena na s̄aa Yinni Gusunɔ. ⁷ Kon de bu n̄en ȳisi d̄εeraru gia Isireliban suunu s̄ɔɔ. Na ñ derimɔ bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma n̄ena na s̄aa Gusunɔ Isireliban Yinni D̄εero. ⁸ Wee ye kpuro ya kooramɔ ya wee. Ya koo koorawa t̄ɔɔ te n̄en tii na yi. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹ Yen t̄ɔɔ te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yib̄ereban t̄ere bakanu ka piiminu mw̄eri ka ben tema ka s̄εenu ka ben yaasi ka ben bari kpa bu ka ye kpuro d̄ɔɔ s̄ɔre w̄ɔɔ n̄ɔɔba yiru. ¹⁰ Ba ñ maa d̄aa kaso d̄ɔɔ yakasɔ. M̄eya ba ñ maa d̄aa buramɔ d̄aa s̄ɔɔwɔ bu ka doo ko. Domi tabu ȳaa niya ba koo ka d̄ɔɔ s̄ɔre. Ba koo ben yib̄ereba mw̄eri be, be ba raa bu mw̄era. Ba koo t̄ambun ȳanu gura be ba raa ben ȳanu gura. Nε Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Yen t̄ɔɔ te, Isireliɔ kon Gogu siku yeru w̄ε nim w̄aku b̄arugun s̄ɔɔ yari yeru gia, mi t̄amba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Gogu ka win t̄on dabi te sike, kpa bu yam mi soku Gogun t̄on dabinun w̄awa. ¹² Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem d̄εerasia. Ba koo ye kowa suru n̄ɔɔba yiru. ¹³ Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen t̄ɔɔ te, ba koo man b̄εere w̄ε, kpa bu m̄am. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁴ Suru n̄ɔɔba yiru yen baa s̄ɔɔ, ba koo t̄ambu ḡasi be ba ko n s̄irene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumɔ. Be ba sarɔ mi kpuro, ba koo bu somi. M̄eya ba koo ka tem mε kpuro d̄εerasia. ¹⁵ T̄on be ba b̄osu tem mε s̄ɔɔ, b̄a n t̄on kukunu wa, kpa bu ȳireru ko mi. Be ba siku ten s̄amburu m̄ɔ b̄a n na kpa bu kuku ni gura bu sike Gogun t̄on dabi ten w̄awa mi. ¹⁶ Ba koo mam wuu gagu ȳisuru k̄ε Hamɔna. Ȳisi ten tubusiana dabiru. Nge m̄eya ba koo ka tem mε d̄εerasia.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nεε, t̄onun bii, a gunɔ bwese bweseka ka gb̄eeuku ȳεε kpuro s̄ɔɔwɔ a nεε, yi mennama baama kpuron di n̄en ȳaku te kon kon s̄ɔ. Kon ȳaku bakaru ko Isireliban guunɔ kpa yi yaa tem yi yem nɔ. ¹⁸ Yi koo tabu durɔbun gonu di kpa yi wirugibun yem nɔ be, be ba s̄aa nge Basanin ȳaa kinenu ka ȳaa kp̄emminu ka bonu ka ketε kinε ni nu gum m̄ɔ. ¹⁹ Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yem nɔ sere mu yi go nge tam n̄en ȳaku te kon yi kua min s̄ɔ. ²⁰ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε, yi koo dumi ka yin maas̄obun yaa di ka tabu durɔbu ka sere tabu kowobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu n̄en dii yerɔ.

²¹ Kon bwesenu n̄en ȳiiko s̄ɔɔsi kpa nu wa nge mε na bu siri ka s̄εeyasia bi na bu kua. ²² Saa yen d̄ama ten di sere ka baadomma, n̄en t̄ambu Isireliba ba koo gia ma n̄ena na s̄aa Gusunɔ ben Yinni.

Esekielin garin wiru

²³ Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun s̄ɔna nε, Yinni Gusunɔ na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mw̄era ba ka da tem tukumɔ. Na bu ben yib̄ereba n̄omu s̄andia ba bu go tabu s̄ɔɔ. ²⁴ Na bu s̄εeyasia nge mε ben toranu nu nε ni nu bu kua disigibu. Ma na bu n̄en wuswaa berua. ²⁵ Adama t̄ε nε, Yinni Gusunɔ na nεε, kon de Isireliba be, Yakɔbun bweseru bu wurama yorun

di. Kon be kpuron wɔnwɔndu ko. Saa ye sɔɔ, kon nisinu se nen yɛsi dɛɛra ten sɔ. ²⁶ Sanam mɛ ba koo sina ba n waa bɔri yendu sɔɔ, goo kun maa bu baasimɔ ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua. ²⁷ Tɔmbu ba koo man bɛɛɛ wɛ nà n Isireliba wunama ben yiberɛban suunu sɔɔn di na ka wurama. ²⁸ Ba koo gia ma nena na sãa Gusunɔ ben Yinni, nɛ wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunun suunu sɔɔ, ma na dera ba maa wurama ben temɔ. Baa ben turo na n derimɔ u sina tem tukumɔ. ²⁹ Na n maa bu biru kisimɔ. Domi kon bu nen Hunde wɛ. Nɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ESEKIELI U UINNI GUSUNɔN SãA YEE KPAARU WA KASIRU Sɔɔ

40

Esekieli u kasiru wa

¹ Ye ba Isireliba yoru mwa yen wɔɔ yenda naɔbusen suru gbiikoon sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nɛnua. N deema ye ba Yerusalemu wɔri ba kɔsuka yen wɔɔ wɔkura nnese sɔɔra mi. Ma u nɔn kpara u ka da Isireliban temɔ ² kásiru sɔɔ. U nɔn sua u yi guuru wɔllɔ te ta gunu too. Ten sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, u dia wa ya sãa nge wuu. ³ Ma u ka nɔn da mi gia. Ma u durɔ goo wa mi, u ka sii gandu weene u wɛɛ damgii ka deka neni ye ba ra ka yĩire. Ma u yɔ gambon bɔkuɔ kɔnnɔwɔ. ⁴ Durɔ wi, u nɛɛ, tɔnun bii, a mɛɛrio kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun sɔɔsi. Domi ba ka nun nawa mini a ka mɛɛri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka kɔnnɔ tɔɔkisu

⁵ Wee ye u wa. U gb̄araru wa ta sãa yee te sikerene. U deka wa durɔ win nɔma sɔɔ. Yen dɛɛbu bu ka gɔm soonu naɔba tia nɛ. Adama yen gɔm soo ten baatere ta dɛɛbu sosiwa ka nɔm wii teeru. Yen yasum maa kua deka tia. Yen gunum maa kua deka tia. ⁶ Ma u da kɔnnɔwɔ ge ga waa sɔɔ yari yeru gia ma u yɔɔwa gen yɔɔtiaɔ. Ma u kɔnnɔ gen yasum yĩira. Ma mu kua deka tia. Aderɔ ga waa dii ten suunu sɔɔ ma kɔsu yenu waa gen yɛsi yɛsikaa. ⁷ Kɔsu yee nin baateren dɛɛbu ka ten yasum mu nɛwa. Ye kpuro ya sãawa deka tia. Batuma ye ya nu karane ya sãawa gɔm soonu naɔbu. Gambo ye ya waa dii sɔɔn kɔnnɔwɔ a sere sãa yerun tii du, yen yasum mu sãawa deka tia. ⁸⁻⁹ Ma durɔ wi, u dii sɔɔ ge yĩira. Gen ganan gunum mu sãawa deka naɔba ita. Ma gen gani tɔɔkii yi maa sãa gɔm soonu yiru kɔnnɔ gen sɔɔwɔ. Diru gara waa sãa yee ten bɔkuɔ. ¹⁰ Kɔsu yerun dii ni kpuro ni nu waa sɔɔ yari yeru gia nu nɛwa. Dia ita itawa ya waa aderɔ gen beri berikaa. Batuma ye ya bu karane ya maa nɛwa. ¹¹ Durɔ wi, u maa kɔnnɔ gen yasum yĩira ma ya kua gɔm soonu wɔkuru. Ma gen dɛɛbu bu kua gɔm soonu wɔkuru ita. ¹² Kɔsu yee nin baateren wuruwaɔ ba batuma gaa wia gɔm soo teeru. Kɔsu yee ten baateren goonu nu sãawa gɔm soonu naɔba tia tia. ¹³ Durɔ wi, u yĩira saa kɔsu yee teerun gana sɔɔn di n ka girari yirusen gana sɔɔ te ta gbiikii te mɛɛra. Ma n kua gɔm soonu yenda naɔbu. ¹⁴ U maa dii sɔɔ ge yĩira ma ga kua gɔm soonu yendu. Dii ten bera gia, sãa yee ten yaara ya ka kɔnnɔ ge sikerenɛwa. ¹⁵ Batuma ye ya waa kɔnnɔ gen min di ba ra ka du n ka da kɔnnɔ ge ga waa sɔɔwɔ, yen dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu weeraakuru. ¹⁶ Ba kɔsu yee nin fenɛntiba kuawa nge kɔkɔsɔ nin gani tɔɔkiiɔ ka maa gani yi yi nu burane sɔɔ ka sere dii sɔɔ gen gani sɔɔ. Ma ba dii nin ganin sɔɔwɔ kpakpa wurusun weenasu koosi ye ya kua yen buraru.

¹⁷ Yen biru durɔ wi, u ka nɔn da sãa yee ten yaara tɔɔkaɔ mi dia tena ya waa. N deema ba gãanu tãwa nge simaa ba ka yaara ye sikerena. ¹⁸ Simaa ye ba tãwa mi, ya wãawa dia yen bɔkuɔ. Ma ya ka dia yen gani dɛɛbu nɛ. Adama ya n yaara

səəkəa gunum tura. ¹⁹ Ma u batuma yen dēēbu yīira saa kənnə gbiikuun səən di n ka girari yaara səkəan ganə ma n kua gəm soonu wunəbu (100). U ye yīira sō yari yeru gia ka sō yēsən nəm geu gia. ²⁰ Ma u maa yaara təkəan kənnə ge ga wāa sō yēsən nəm geu gian dēēbu ka yasum yīira. ²¹ Kənnə ge, ga kōsu yenu nəba tia mə, ita ita gen adərən yēsi yēsikaə. Gen gani yi, ka gen dii sō ya ka kənnə ge ga wāa sō yari yeru gia dēēbu ka yasum nēwa. ²² Yen fənentiba ka dii sō ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya sāawa tia ka kənnə ge ga wāa sō yari yeru mi. A ka da yen kənnə ge ga wāa sō yēsən nəm geu gia, kaa yōtia yōwa naa dabusanu nəba yiru. ²³ Sō yēsən nəm geun kənnən dee deeru, kənnə gaga wāa sōwə gən min di ba ra ka du yaara səkəaə. Kənnəsu yiru yen baa sō ya sāawa gəm soonu wunəbu nge me n sāa sō yari yeru gia. ²⁴ Ma u ka man da sō yēsən nəm dwaru gia mi kənnə gaga wāa. Ma u gen kōsu yenu ka gen dii sō ka gen gani yīira. Ye kpuro ya ka kənnə sionəgia nēwa. ²⁵ Kənnə ge, ka gen dia ya fənentiba mə ya ka sikerene nge fənenti beə. Gen dēēbu bu sāawa gəm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sāa gəm soonu yenda nəbu. ²⁶ Gen yōtia ya mōwa naa dabusanu nəba yiru a ka da dii sō gen mi. Ba dii ten gani səkii buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu. ²⁷ Yaara səkəa ya maa kənnə mə sō yēsən nəm dwaru gia. Kənnəsu yiru ye, ya tondinēwa ka gəm soonu weeraakuru.

Yaara ka kənnə səkisu

²⁸ Durə wi, u ka maa man da yaara səkəa yen mi, sō yēsən nəm dwaru gian kənnən di. Ma u kənnə ge yīira u deema ya nēwa ka yaara təkəan kənnəsu. ²⁹ Gen kōsu yenu ka gen gani ka gen dii sō, ye kpuro ya nēwa ka yaara təkəan kənnəsu. Kənnə ge, ga fənentiba mə ba ka sikerene. Gen dēēbu bu sāawa gəm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa sāa gəm soonu yenda nəbu. ³⁰ Kənnə gen dēēbu bu sāa gəm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sāa gəm soonu yenda nəbu. ³¹ Dii sō gen kənnə ga mēerawa yaara təkəaə. Ba gen gani səkii buraru koosiwa ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yōtia ye, ya naa dabusanu mōwa nəba ita. ³² Yen biru, u maa ka man da yaara səkəa yen mi, saa kənnə ge ga wāa sō yari yeru gian di. Ma u kənnə ge yīira u deema ga ka si u raa yīira mi nēwa. ³³ Gen dii sō ka gen gani ka gen kōsu yenu, ye kpuro ya nēwa ka kənnə si u raa yīira. Yen biru ga fənentiba mə ya ka sikerene. Kənnə gen dēēbu bu sāawa gəm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gəm soonu yenda nəbu. ³⁴ Gen dii sō ga yaara təkəa mēerawa. Ma ba gen gani səkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yōtia ya naa dabusanu mə nəba ita.

³⁵ U ka maa man da kənnə ge ga wāa sō yēsən nəm geu gia. Ma u gu yīira. U deema kənnə ge, ka si u raa yīira mi, su dēēbu ka yasum nēwa. ³⁶ Kənnə ge, ga maa kōsu yenu mə ka gani yi yi nu burane ka sere dii sō. Ma ba fənentiba kua ba ka gu sikerena. Gen dēēbu bu sāawa gəm soonu weeraakuru, ma gen yasum maa sāa gəm soonu yenda nəbu. ³⁷ Dii sō ge, ga yaara təkəa mēerawa. Ma ba gen gani səkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yōtian naa dabusanu sāawa nəba ita.

³⁸ Kənnə ge ga wāa sō yēsən nəm geu gia ga diru garu mə te ta mēera gen dii sō gia. Miya ba ra yāku dō mwaararuginun yaa kpakie. ³⁹ Dii sō gen beri berikə tōwə, tabulu yiru yirawa ya wāa. Tabulu ben wəlləwa ba ra yāku dō mwaararuginu ka toranun yākunū ka yāku ni ba ra ka toranun səmen yaa sake. ⁴⁰ Dii sō gen tōwə, tabulu nēwa ya wāa. A n dō kənnə ge ga wāa sō yēsən nəm geu gia, kaa kpī a ye wa bera ka bera yiru yiru. ⁴¹ Tabulu nəba itawa ba mə yən wəllə ba ra yāku yaa go. Ba ye yiwa nne nne kənnə gen beri berikə.

⁴² Tabulu yen nne sɔra ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu sɔru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba dāka. Yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soo teeru ka bɔnu, yen yasum maa sāa gɔm soo teeru ka bɔnu, ma yen gunum mu sāa gɔm soo teeru. Tabulu yen miya ba ra yāku sɔm yānu yi. ⁴³ Ma ba tabulu ye nɔɔ bɔki kua nɔm tararun yasum saka. Tabulu yen wɔllawa ba ra yāku yaa sɔndi. ⁴⁴ Yen biruwa durɔ wi, u ka man da yaara sɔkkaa. Ma na dia yiru wa mi. Teera wāa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ma ta nɔɔ tii sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Teera maa wāa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ma ten kɔnnɔ ga maa tii sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁴⁵ U man sɔɔwa u nɛɛ, dii tɛn kɔnnɔ ga tii sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, ta sāawa yāku kowobun diru be ba ra sāa yerun sɔmburu ko. ⁴⁶ Dii tɛn kɔnnɔ ga maa tii sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ta sāawa yāku kowobuguru be ba ra yākuru ko yāku yerɔ. Ma u maa nɛɛ, Lefin bweseru sɔɔ, Sadakun bwese kɛra ya koo kpi yu du sāa yerɔ yu Yinni Gusunɔ sā.

Yinni Gusunɔn sāa yeru

⁴⁷ Durɔ wi, u sāa yee ten yaara sɔkkaa kpuro yīira ma u deema yen goonu kpuro nu nɛwa. Yen dɛɛbu bu sāa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum maa sāa gɔm soonu wunɔbu. Ma yāku yera wāa sāa yee ten kɔnnɔwɔ. ⁴⁸ Ma u maa ka man da sāa yee ten adɛrɔwɔ mɛn di ba ra ka du. Ma u adɛrɔ gen gbereba yīira. Ma yen baayeren bɔrum mu sāa gɔm soonu nɔɔbu. Kɔnnɔ gen yasum mu sāawa gɔm soonu wɔkura nne. Gen yɛsa baayeren dāa ya maa sāa gɔm soonu ita. ⁴⁹ Adɛrɔ gen tiin dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu yendu. Ma gen yasum maa sāa gɔm soonu wɔkura tia. Ba ra gu duwa ka yɔɔtia ye ya naa dabusanu wɔkuru mɔ. Ma ga gbere mɔ bera ka bera tia tia.

41

¹ Durɔ wi, u ka maa man da sāa yerun suunu sɔɔ. Ma u ye kpuro yīira. Adɛrɔ gen ganin sinum mu sāawa gɔm soonu nɔɔba tia. ² Kɔnnɔ gen yasum maa sāawa gɔm soonu wɔkuru, gen beri berika nɔɔbu nɔɔbu. Ma u sāa yee ten tii yīira. Ten dɛɛbu sāawa gɔm soonu weeru. Ma ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. ³ Yen biru u dua dii ten sɔɔwɔ u ten kɔnnɔn dāa yīira, ya kuawa gɔm soonu yiru. Ma kɔnnɔ gen tiin yasum sāa gɔm soonu nɔɔba tia. Ma gen ganin yasum beri berikaɔ mu sāa gɔm soonu nɔɔba yiru yiru. ⁴ Ma u dii sɔɔ gen tii yīira, gen dɛɛbu ka gen yasum mu nɛwa. Ya sāawa gɔm soonu yendu. Ma u man sɔɔwa u nɛɛ, ga sāawa dii te ta dɛɛre gem gem.

Dia ye ba gori gori

⁵ Sāa yee te, ta gani yiru mɔ, tia sɔɔwɔ, tia maa tɔɔwɔ. Ma durɔ wi, u ten gana sɔkkaa yīira ma yen sinum mu kua gɔm soonu nɔɔba tia. Ma ba dinu gori gori gani yiru yen baa sɔɔ ba ka sikerena. ⁶ Dii ni, nu swɛnɛwa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa baayeren dian geera sāawa tɛna. Dii nin gani yi ka tɔkkaaginu manine adama yi ñ ka sɔkkaaginu manine. ⁷ Gidambisa ye, ya yasum kerane wɔllu gia. Domi yen gana tɔkkaɔ ya sinum kaara. Mɛya n sāa ya ka sāa yee te sikerena. Yen sɔna wɔllu gia batuma ya kpāaru bo yen sɔɔwɔ. Saa gidambisa ye ya wāa temɔn di, tɔnu koo kpi u yɔ u da sere ye ya wāa wɔllɔ u kun kpa ka swaa gaa. ⁸ Ma na dia ye kpuron gunum mɛɛra na deema ye ba gori gori mi, saa yen kpɛkpɛkun di, yen gunum mu sāawa dɛka nɔɔba tia tia. ⁹ Dia yen gana tɔkkaan sinum mu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. Dia ye ba gori gori sāa yee ten yɛsi yɛsikaɔ, ¹⁰ ka yāku kowobun dian baa sɔɔ, ba batuma deri yɛn yasum mu sāa gɔm soonu yendu. ¹¹ Dia ye ba gori gori mi, ya nɔɔ tiiwa batuma ye ba derin bera gia. Kɔnnɔsu yiruwa ya wāa mi. Teu sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, teu maa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Gana ye ya batuma ye sikerene, yen sinum mu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. ¹² Sāa yee ten sɔɔ duu yeru gia, diru gara wāa

ta batuma ye ba deri mi nɔɔ t̄i. Dii ten d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu wene ka wɔkuru. Ma ten yasum mu s̄a gɔm soonu wata ka wɔkuru. Ten ganan sinum maa s̄a gɔm soonu nɔɔbu. ¹³ Durɔ wi, u s̄a yee te ȳira ma ten d̄ɛɛbu kua gɔm soonu wunɔbu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana s̄o duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua gɔm soonu wunɔbu. ¹⁴ S̄o yari yeru gia, s̄a yee ten d̄ɛɛbu ka batuma ye ba deri min yasum mu s̄aawa gɔm soonu wunɔbu. ¹⁵ Ma u maa dii te ta w̄a s̄a yerun biruɔ ȳira ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua gɔm soonu wunɔbu.

S̄a yee ten s̄oɔwɔ

S̄a yee ten duu yeru ka dii d̄ɛɛraru ka dii te ta d̄ɛɛre gem gem mi, ¹⁶ ba ye kpuron gani ka f̄ɛntiban kadiriba d̄a bes̄i maniwa. M̄ɛya ba maa kua gidambisa ye ba s̄o. ¹⁷ S̄a yee ten t̄ɔwɔ ka ten s̄oɔwɔ saa ten k̄annɔn di sere ka dii te ta d̄ɛɛre gem gem mi, ba ye kpuron gani buraru koosiwa ¹⁸ ka w̄ollun k̄sɔbun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka w̄ollun k̄sɔbun weenasii be, ba yɔwenɛwa. ¹⁹ W̄ollun k̄sɔbun weenasii ben baawure u wuswaa m̄ɔwa yiru. Wuswɛɛ yin tia ya ka t̄ɔnugia weenɛ ya kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sun̄gia weenɛ ma ya maa kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Nge m̄ɛya ba ka dii te kpuron gani buraru kua. ²⁰ Ba w̄ollun k̄sɔbun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten temɔ ka ten ganiɔ ka ten k̄annɔsun w̄ollɔ. ²¹ S̄a yee ten k̄annɔn kadirin d̄anu nu nɛwa.

Dii te ta d̄ɛɛre gem gem wuswaaɔ, ḡaanu w̄a mi. ²² Nu s̄aare nge ȳaku yeru te ba kua ka d̄a. Ten gunum mu s̄a gɔm soonu ita. Ten d̄ɛɛbu maa gɔm soonu yiru. Ba tu n̄ɔ b̄oka kuawa ka d̄a. Yera durɔ wi, u man s̄oɔwa u n̄ɛɛ, tabulu ye ba ra n ȳi Yinni Gusunon wuswaaɔ yera mi.

²³ Dii d̄ɛɛraru ka dii te ta d̄ɛɛre gem gem nu m̄ɔwa k̄annɔsu yiru. ²⁴ Gambo sikanɛ yirua k̄annɔ si, su m̄ɔ. Ye kpuro ya ra n keniarewa. ²⁵ Ba gambo yen w̄ollɔ w̄ollun k̄sɔbun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge m̄ɛ ba kua gani yi s̄o. Ma ba k̄ɔbɛ kua ten t̄ɔwɔ dii d̄ɛɛra ten k̄annɔwɔ. ²⁶ Dii ten ȳɛsi ȳɛsikaa ka sere dii ni ba ḡori ḡori mi ka maa yen k̄ɔbɛɔ, ba yen f̄ɛntiba k̄k̄ɔrɔ dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

42

Dinu ganu s̄a yee ten b̄oku

¹ Durɔ wi, u ka man da s̄a yee ten yaara t̄ɔkkaaɔ s̄o ȳɛsan n̄ɔm geu gia, sere dia ye ya w̄a batuma ye ba deri ka dii te ta w̄a s̄a yee ten biruon deedeeru. ² Dia yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum mu s̄a gɔm soonu weeraakuru. ³ Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi n̄ɔ kisi. Batuma yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu yendu. Ma ya ka s̄a yee te s̄ikerɛnɛ. Bee tia, dia ye, ya maa yaara t̄ɔkkaa ye ba simaa doke n̄ɔ kisi. Ya gidambisa ita m̄ɔ. Ma ba ye k̄ɔbɛ kua kua. ⁴ Dia yen wuswaaɔ, ba batuma deri gɔm soonu w̄okurun saka. Ma ba swaa w̄a ye s̄o gɔm soo teeru. Dia yen k̄annɔsu su n̄ɔ t̄iwa s̄o ȳɛsan n̄ɔm geu gia. ⁵ Dia ye ya w̄a w̄ollɔ ya piiminu bo ya kere ye ya w̄a temɔ ka ye ya w̄a suunu s̄o. Domi k̄ɔbɛ ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa. ⁶ Adama yen k̄ɔbɛ ya n̄ gbereba m̄ɔ nge yaara yen dinun gbereba. Yen s̄ona dia ye ya w̄a w̄ollɔ ya n̄ suunukinu ka temkinu kp̄aaruu tura. ⁷ Dia yen gana ye ya yaara t̄ɔkkaa m̄ɛra, yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu weeraakuru. ⁸ Domi dia yen tiin d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu yenda n̄ɔbu. Adama s̄a yee ten bera gia, yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu wunɔbu (100). ⁹ B̄a n wee saa yaara t̄ɔkkaan di,

kønnɔ gaga wāa dia yen temɔ sɔɔ yari yeru gia gèn min di ba ra ka du. ¹⁰ Kønnɔ ge, ga wāa mi yaara tɔkaan gana ya torua.

Dia maa wāa yaara tɔkaan sɔɔ yēsan nɔm dvaru gia batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruɔn deedeeru. ¹¹ Dia yen wuswaaɔ, swaa wāa. Dia ye, ya ka ye ya wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia weene. Yen dēebu ka yen yasum ka nge me ba ye banisina ka yen kønnɔsu ye kpuro ya sāawa tia. ¹² Nge mēya dia ye ya wāa sɔɔ yēsan nɔm dvaru gian kønnɔsu su sāa. Kønnɔ gaga wāa swaa yen duu yerɔ, yaara tɔkaan ganaɔ sɔɔ yari yeru gia. Min diya ba ra ka du. ¹³ Durɔ wi, u man sɔɔwa u nɛɛ, dia ye ya wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia mi, ka ye ya wāa sɔɔ yēsan nɔm dvaru gia mi, ya wāawa Yinni Gusunɔn sɔ. Miya yāku kowo be ba ra du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ ba ko n da yāku dīa ni di. Dia ye, ya dɛɛrewa. Miya ba koo maa kēnu yi ka yāku yaa ye ba ka toranun yākunu kua ka ni ba ka toranu sɔnwa. ¹⁴ Yāku kowobu bā n dua mi, ba ñ yariɔ tɔɔwɔ ka ben yānu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi yāa ni, nu sāawa sāa yānu. Ben tiin yāna ba ko n da doke bu ka da sāa yerun yaaraɔ mi tɔn be ba tie ba yɔ.

Gani tɔakiin dēebu

¹⁵ Sanam me durɔ wi, u dii ten sɔɔwɔ yīira u kpa, yera u dera na yara ka sɔɔ yari yeru gian kønnɔ. Ma u batuma ye ya ka sāa yee te sikerene yīirubu wɔri. ¹⁶ Yera u sɔɔ yari yeru gian bera yīira ka win dɛka ma ya kua dɛka yen nɛɛra wunɔbu (500). ¹⁷ Ma u maa sɔɔ yēsan nɔm geu gia yīira. Ma ya maa kua dɛka yen nɛɛra wunɔbu. ¹⁸ U maa sɔɔ yēsan nɔm dvaru gia yīira ma ya kua dɛka yen nɛɛra wunɔbu. ¹⁹ U maa yīira sɔɔ duu yeru gia ma mi gian tii maa kua dɛka nɛɛra wunɔbu. ²⁰ Nge mēya u gana yen goonu nne kpuro yīira u ka sikerena. Yen dēebu ka yen yasum mu nɛwa. Yen baayere dɛka nɛɛra wunɔbu. Gana ye, ya sāa yee te wuna nenɛm Yinni Gusunɔn sɔ.

43

Gusunɔ

u wurama win sāa yerɔ

¹ Durɔ wi, u ka Esekieli da kønnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia. ² Yera Gusunɔ Isireliban Yinnin yiiko ya na saa sɔɔ yari yeru gian di. Ma win nɔɔ ga nɔɔramɔ nge nim bakam. Ma tem mu win yiikon girima yiba. ³ Kāsi te u wa mi, ta ka te u wa sanam me Gusunɔ u kī u Yerusalemu kam koosiagiru weenɛwa. Mēya ta maa ka kāsi ni u wa Kebarin daarun bɔkuɔginu weene. Ma u yiira u wuswaa tem girari. ⁴ Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ye, ya dua sāa yee te sɔɔ saa kønnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian di. ⁵ Yera Hunde nùn sua saa sāa yee ten yaaran di ya ka nùn da sɔɔwɔ. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te yibumu. ⁶ Yera u nua goo u ka nùn gari mɔ saa dii ten min di. Ma durɔ wi u ka nùn wāa mi, u yɔ win bɔkuɔ. ⁷ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, yam miniwa nen sina kitaru. Miya kon nen naasu sɔndi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadommaɔ. Be ka ben sinambu ba ñ maa nen yīsi dɛera te sankumu ba n būnu gasirimɔ ka sere sinambun gonu ni ba sikua gungunu wollo mi ba ra yākuru ko. ⁸ Domi ben sinam be, ba ben sina kpaarun kønnɔsu bakunasia nen sāa yerun kønnɔsun bɔkuɔ. Gana tia tɔna ya nū karane. Mēya ba maa nen yīsi dɛera te disi doke ka ben daa kōsa ye ba kua. Yen sōna na bu wɔri ka nen mɔru baka. ⁹ Tē ben būnu gasiribu bu koo nɔru ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n wāa ben suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁰ Wune tɔnun bii, a Isireliba dii ten kpunaa sɔɔsio kpa bu sekuru wa ben toranun sɔ, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi mɛɛri. ¹¹ Sekuru tã n bu mwa yèn sɔ ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa sɔɔsio nge me ba koo tu

banisina, ten dēebu ka ten yasum ka ten kǎnnǎsu ka ten ganan buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nǎni biru. Ba koo wooda ye kpuro swīiwa ten bana sǎɔ. Yeni ya ko n sǎawa ten banan wooda. ¹² Guuru wollo batuma ye ya ka bu sikerene, ba koo ye garisiwa dēera. Yeniwa ya sǎa dii ten wooda.

Yāku yeru ka yākunu

¹³ Durǎ wi, u yāku yeru yīira ka yīirutia ye ya ka gǎm soo teeru ka nǎm wīi teeru nē. Wǎru ge ga ka yāku yee te sikerene gen yasum mu sǎawa yīirutia tia. Ma yen dukum mu sǎa yīirutia tia. Ma yen nǎɔ bǎkan biru, ya sǎa gǎm soorun bǎnu. ¹⁴ Saa wǎru gen tem di n ka girari sǎa yee ten temǎ ya kua yīirutii yiru. Ma yen yasum mu maa sǎa yīirutia tia. Saa yāku yee ten bǎka piibun di n ka girari ten bǎka baka, ya sǎawa yīirutii nne. Ma yen yasum maa sǎa yīirutia tia. ¹⁵ Yāku yee ten wollo mi ba ra dǎɔ sǎre, ten gunum mu sǎawa yīirutii nne, ma ba kǎanu nne kua ba gira tia tia ten goonun yinna yen. ¹⁶ Yāku yee ten goonu nne kpuro nu nēwa. Nu sǎawa yīirutii wǎkura yiru yiru. ¹⁷ Ten bǎka yirusen goonu nne kpuro nu nēwa. Ni kpuro nu mǎwa yīirutii wǎkura nne nne. Ma ba wǎru kua ye sǎɔ ba ka ye sikerena yīirutia tian yasum saka. Bǎka yen nǎɔ bǎka ya sǎawa gǎm soorun bǎnu. Ma yen yǎɔtii yi mēera sǎɔ yari yeru gia.

¹⁸ Durǎ wi, u maa nǎn sǎɔwa u nē, tǎnun bii, ameniwa Yinni Gusunǎ u gerua. U nē, dǎma te ba yāku yee te bana ba kpa, ma ba kī bu yāku dǎɔ mwaararuginu ko kpa bu yem yēka, wooda ye ba koo swīi wee. ¹⁹ Lefiba sǎɔ, Sadǎkun bweseru sǎɔra kaa yāku kowobu wuna ba n da nǎn yākuru kue kpa a bu naa kinē kpendu wē torarun yākurun sǎ. ²⁰ Kpa a ten yem sua a yēka yāku yee ten kǎanu nne ye sǎɔ ka ten goonu nne ye sǎɔ ka sere maa yen bǎka yiruse ye sǎɔ a ka sikerena. Nge meya kaa ka yāku yee te disi wǎka kpa a tu sǎrasia. ²¹ Kpa a naa kinē ten yaa sua a doke dǎɔ sǎɔ batuma gaa sǎɔ ye ba sǎɔru kua tǎɔwǎ. ²² Tǎru yiruse sǎɔ, kaa ka boo kineru nawa te ta ñ alebu gaa mǎ kpa a ka tu yākuru ko torarun sǎ. Nge meya kaa ka sǎa yee te sǎrasia nge mē a raa kua ka naa kinē te. ²³ Æ n torarun yāku te kua a kpa, kaa maa naa kineru ka yā kineru sua ni nu kun alebu gaa mǎ. ²⁴ Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunǎ mi a ka yākuru ko. Yāku kowobu ba koo nin yaa bǎru yēkawa kpa bu ka nǎn ye yāku dǎɔ mwaararugiru kua. ²⁵ Sǎɔ nǎɔba yirun baa sǎɔ tǎɔ baatere, kaa n da boo kineru ka naa kineru ka yā kineru gowa a ka torarun yākuru ko. ²⁶ Nge meya sǎɔ nǎɔba yiru yen baa sǎɔ ba koo ka yāku yee te sǎrasia kpa ta n wǎa wi, Yinni Gusunǎn sǎ. ²⁷ Sǎɔ nǎɔba yiru yen biri, sǎɔ nǎɔba itase, yāku kowobu ba koo kpī bu den tǎmbu yāku dǎɔ mwaararuginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunǎn mi. Kpa u ka bēe nǎnu geu mēeri. Wi, Yinni Gusunǎwa u yeni gerua.

44

Sǎa yerun kǎnnǎ

ge ga wǎa sǎɔ yari yeru gia

¹ Durǎ wi, u maa ka Esekieli da tǎɔwǎ kǎnnǎ ge ga wǎa sǎɔ yari yeru gia. N deema kǎnnǎ ge, ga kenuawa. ² Yera Yinni Gusunǎ u nǎn sǎɔwa u nē, kǎnnǎ ge, ga ko n kenuawa ba ñ gu keniamǎ. Goo kun maa sarǎ mi, domi nē, Gusunǎ Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen sǎ, ga ko n kenuawa. ³ Adama bēen kparo u koo kpī u sina mi, u ka di nē Yinni Gusunǎn wuswaa. Wiya u koo maa kpī u du kǎnnǎ gen adērǎn di kpa u yari min di.

Bango sariba ba ñ duo

Yinni Gusunǎn sǎa yeru

⁴ Ma durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnnɔwɔ ge ga wāa sɔɔ yēsɔn nɔm geu gia sāa yee ten dee deeru. Ye Esekieli u mɛɛra yera u wa wee Yinni Gusunɔn yikon girima ya win sāa yee te yiba. Ma u yiira u wiru ten girari. ⁵ Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a wunen laakari dokeo kpa a mɛɛri sāa sāa ka wunen tiin nɔni kpa a swaa daki a nɔ ye kon nun sɔ sāa yee ten woodaban sɔ. A yen dubu ka yen yaribun wooda nɔni dokeo.

⁶ A Isireliba sɔwɔ be, be ba sāa mɛm nɔɔ sariba a nɛɛ, ben daa kōsa ye, ya den man nua. ⁷ Wee ba dera tɔn tuko bango sariba be ba n man sāmɔ ba dua nɛn sāa yerɔ ba tu disi doke. Sanam mɛ be, Isireliba ba man yākuru kuammɛ ka pɛɛ ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nɛn arukawani mɛm nɔwɛ ben daa kōsan sɔ. ⁸ Ben tii ba n nɛn sāa yerun sɔmburu nɔni doke. Adama sɔba ba tu nɔmu sɔndia. ⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɛ, sɔɔ goo ù n wāa ben suunu sɔɔ, ma u n man sāmɔ, ma u n maa bango kue, u n duɔ nɛn sāa yeru mi.

Wooda Lefiban sɔ

¹⁰ Yeniban biru, Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Lefi be ba raa ka man tonda sanam mɛ Isireliba ba man deri ma ba da ba būnu swīi, ba koo ben toranun are mwa. ¹¹ Ba ko n sāawa nɛn sāa yerun sɔm kowobu. Bera ba ko n da n sāa yee ten kɔnnasɔ mara. Kpa ba n ten sɔma mɔ. Beya ba ko n da Isireliban yāku dɔɔ mwaarugirun yaa sake kpa ba n wāa nɛ Yinni Gusunɔn sɔ. ¹² Wee tɛ, ba sāa Isireliban yāku kowobu būnun nuurɔ, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen sɔ, kon nɔma sua n bu so kpa bu ben toranun are mwa. ¹³ Na n maa wuramɔ bu man susi bu Isireliba yākuru kua. Ba n maa duɔ nɛn sāa yerun dii dɛɛrarɔ ka dii te ta dɛɛre gem gem mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa kōsan are mwa. ¹⁴ Sāa yerun nɛnubun sɔma kon bu wɛ bu ko.

Wooda

yāku kowo tɔnwerobun sɔ

¹⁵ Adama yāku kowobu Lefiba Sadakun bweseru sɔɔ, be ba sɔmburu kua nɛn sāa yerɔ sanam mɛ Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n da man susi bu yākuru ko ka pɛɛ ka yaa gum ka yaa yem. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶ Beya ba ko n da du nɛn sāa yerɔ kpa bu susi nɛn tabuluɔ bu man sā. Kpa bu nɛn sāa yee ten sɔmburu nɔni doke. ¹⁷ Bā n duɔ sāa yee ten yaara sɔɔkaaɔ, kon de ba n sāa yānu dokewa ni ba kua ka wɛɛ damgii. Bā n sɔmburu mɔ sāa yee ten yaara mi ka sere ten tiin sɔwɔ ba n yānu dokemɔ ni ba kua ka yāa sansu. ¹⁸ Ba ko n dawani bɔkuawa kpa ba n sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n sāa ye ba wesa ka wɛɛ damgii. Kpa bu ku raa kpaka sɛke bu ku ka wɛnyan sɔ. ¹⁹ Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba mɛnne, ba koo gina ben yāku yāa ni potiriwa bu yi sāa yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu tɔmbu baban sɔ nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

²⁰ Yāku kowobu ba n wii pɔɔru potamɔ. Ba n maa derimɔ ben seri yi dɛnya. ²¹ Yāku kowo goo u ku raa tam nɔ u sere da nɛn sāa yerun yaara sɔɔkaaɔ. ²² Ben goo u ku raa maa gɔmini n kun mɛ kurɔ wi ba yina sua kurɔ. Isireliba sɔɔra u koo wɔndia wi u kun durɔ yɛ sua. Adama u koo kpī u yāku kowo goon gɔmini sua.

²³ Ba koo nɛn tɔmbu sɔɔsiwa ye ya sāa nɛ Gusunɔgia ka ye ya n sāa nɛgia. Yeya, ye ya dɛɛre ka ye ya n dɛɛre. ²⁴ Bera ba koo nɛn tambu siria nge mɛ nɛn woodaba ba gerua. Kpa bu nɛn woodaba mɛm nɔwɛa ka nɛn tɔɔ baka ni na bu wɛ, kpa bu nɛn tɔɔ wɛrarugiru bɛɛɛ wɛ.

²⁵ Yāku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kpī u win tiin tondon goru baba ka win mɛrogiru ka win bibuginu ka win mɔɔgiru ka win wɔnɔgiru ka win sesu wi u kun durɔ yɛgiru. ²⁶ U n tii dɛɛrasia

goo ten s̄, s̄s̄ n̄oba yirūwa u koo ko u sere win s̄mburu tore. ²⁷ D̄oma te u koo du dii te ta d̄ere mi, u koo gina win tiin toranun ȳakuru ko. Ne, Yinni Gusun̄awa na yeni gerua. ²⁸ Wee ye ya ko n s̄aa ben tubi. N̄ena ba koo s̄mburu kua. Ba ñ bu tem gam w̄em̄ ba n m̄o Isirelīo. N̄ena ko na n s̄aa nge ben tem kasire. ²⁹ Ye ba ka torarun ȳakunu ka ȳaku ni ba ra ka toranu s̄ome kua ka k̄ē ni ba ka naam̄o ka sere ye ba yi ne, Yinni Gusun̄on s̄, ye kpuro ya ko n s̄awa ben d̄ianu. ³⁰ D̄ia gbiik̄i ni ba koo ka ne, Yinni Gusun̄o naawa, nu koo kowa ȳaku kowobuginu. Isireliba ba ko n da ben d̄ia bimin som gem ȳaku kowobu w̄ewa kpa n bu domaru kua. ³¹ Adama ȳaku kowobu ba ñ yaa goru ñ kun me gun̄o goru dim̄o ñ kun me ye ḡaanu kasuka nu go.

45

Tem me ba koo wuna nenem

¹ Yinni Gusun̄o u maa nee, sanam me ba koo Isireliban bwese keri yi tem b̄onu kua, ba koo tem gam wunawa mu n s̄aa k̄eru te ba Yinni Gusun̄o w̄e. Tem men d̄ēbu ko n s̄awa gam soonu n̄or̄obun suba yenda n̄obu (25.000). Men yasum maa gam soonu n̄or̄obun suba w̄okuru (10.000). Me kpuro mu ko n s̄awa me ba wuna ba yi Yinni Gusun̄on s̄. ² Tem me s̄ora ba koo batuma wuna s̄aa yerun s̄. Yen d̄ēbu ka yen yasum mu ko n n̄ewa mu n s̄aa d̄eka n̄era wun̄om wun̄om (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sikerena ya n s̄aa gam soonu weeraakuru. ³ Ba koo maa batuma gaa wuna gbiik̄aa ye s̄o mi ba koo Yinni Gusun̄on s̄aa yeru sw̄i. Ya ko n s̄awa nenem Yinni Gusun̄on s̄ tem me s̄o. ⁴ Yera ya ko n s̄aa ȳaku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusun̄o s̄mburu kue s̄aa yer̄o. Miya ben d̄ia ko n w̄aa ka Yinni Gusun̄on s̄aa yeru. ⁵ Batuma mi Lefiba ba ko n w̄aa yen d̄ēbu ko n s̄awa gam soonu n̄or̄obun suba yenda n̄obu (25.000). Yen yasum maa gam soonu n̄or̄obun suba w̄okuru (10.000). Kpa bu dia yendu ko mi. ⁶ Yinni Gusun̄on batuma yen deedeeru, ba koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen d̄ēbu bu ko n s̄awa gam soonu n̄or̄obun suba yenda n̄obu (25.000) kpa yen yasum mu n s̄aa gam soonu n̄or̄obun suba n̄obu (5.000). ⁷ Ba koo maa batuma gaa wuna ben kparon s̄. Ya ko n w̄awa Isirelibagian n̄ow̄o ka sere maa Yinni Gusun̄agian n̄ow̄o. Batuma ye, ya koo daw̄a saa s̄o duu yerun di n ka girari nim w̄okuo, saa maa s̄o yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu ȳra. Yen d̄ēbu bu ko n ka Isireliban bwese kera tian tem n̄ewa. ⁸ Nge m̄eya kparobu ba ko n ben tem m̄o Isirelīo. Ba ñ maa nen t̄ambu dam d̄orem̄o bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawa.

Sina bokon saria ka t̄mbugia

⁹ Wee ye ne, Yinni Gusun̄o na gerua. Na nee, bee Isireliban sina bibu ya den tura. I de w̄araru ka dam d̄orebu bu kpe. I gem ka wooda sw̄iyo kpa i ku maa nen t̄ambu w̄arari ye ba m̄o. Ne, Yinni Gusun̄awa na yeni gerua.

¹⁰ I de bēen kiloba ka bēen ȳirutinu nu n s̄aa dee dee. ¹¹ Sakaku ge ba ra ka d̄ia bimi ȳire ba m̄o efa ka ge ba ra ka ḡaa yarum ȳire ba m̄o bati, i de ni kpuro nu n ne. Kpa ye kpuro ya n s̄aa sakaku ge ba m̄o homerin b̄onu w̄akurun tia. ¹² Sii geesun gobi sikili tia ya n maa s̄aa gobi yi ba m̄o gera yendu, kpa sikilin gobi wata ya n maa s̄aa minu tia.

¹³ Wee k̄ē ni i ko i n da w̄e. I n bēen alikama ka d̄ia bim̄a ye ba m̄o ōsu ḡa, i ko efan b̄onu n̄oba tian sube teeru suawa homeri tia s̄o. ¹⁴ I n maa gum w̄em̄o, i ko i mu ȳirewa ka sakaku ge ba m̄o bati. Bati w̄okuru tia s̄awa homeri tia. Homeri ka k̄ari ya s̄awa tia. Batin b̄onu w̄akurun tia i ko i wuna. ¹⁵ Isirelīo, ȳaa ḡs̄o s̄o, ȳaanu goobu (200) n̄u n w̄aa, ȳaa teera i ko i w̄e k̄erun s̄ ñ kun me ȳaku d̄o mwaarugirun s̄ ñ kun me siarabun ȳakurun s̄. Nge m̄eya ne,

Yinni Gusunə kon ka bεε bεεn toranu suuru kua. Ne Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

¹⁶ Isireliba kpurowa ba ko n da ben kparo kεε te wε. ¹⁷ Domi wiya u ko n da yāku nin wunanəsu ko Isireliban sɔ suru kpaɔ baawure sɔɔ ka tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, tɔɔ bakaru baatere sɔɔ gesi. Yāku ni ba ko n da ko mi, niya yāku dɔɔ mwaararuginu ka kɛnu ka yāku ni ba ra ko ka gberun dīanu ka torarun yākunu ka sere siarabun yākunu.

Yāku yerun dεerasiabu

¹⁸ Ameniwa ne, Yinni Gusunə na gerua. Na neε, suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru, ba koo naa kineru sua te ta n alebu gaa mɔ. Kpa bu ka sāa yee te dīsi waka. ¹⁹ Yāku kowo u koo naa yen yem sua kpa u yεka sāa yee ten kɔnnɔn kadiriba sɔɔ ka sere yāku yerun goonu nneɛn nɔɔ bakan wallo ka sere dīi yaara ye ya wāa sɔwɔn kɔnnɔn kadiriba sɔɔ. ²⁰ Suru win sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ba koo maa yākuru ko be ba tora ba n ka baarun sɔ. Nge meya ba koo ka sāa yee te sārasia.

²¹ Suru gbiikoon sɔɔ wəkura nneɛe sɔɔra ba koo Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di. Ba koo tɔɔ te diwa sɔɔ nɔɔba yiru. Pεε ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di tɔɔ ni sɔɔ. ²² Yen dɔma te, Isireliban kparo u koo naa kineru gowa win toranu ka win tɔmbuginun sɔ. ²³ Sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, tɔɔ baatere keke kinenu nɔɔba yiru ka yāa kinenu nɔɔba yiruwā u koo go u ka yāku dɔɔ mwaararuginu ko. Kpa u maa boo kinenu nɔɔba yiru go toranun yākunun sɔ, yen gaa ya kun alebu gaa mɔ. ²⁴ Yen biru alikaman som kilo tena ka gum ditiri nɔɔba tia ba koo sɔndi naa ka yāaru baateren wallo.

²⁵ Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wəkura nɔɔbuse sɔɔ, tɔɔ bakarun sanam, yāku tee niya ba koo ko sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ ka yen som mε, ka gum mε.

46

Wooda

ye Isireliban kparo u koo swī

¹ Ne, Yinni Gusunə na neε, sāa yerun yaara sɔɔkaan kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia, ga ko n kenuawa sɔɔ nɔɔba tia yε sɔɔ ba ra sɔmburu ko. Adama ba koo gu kenīawa tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ka sere maa suru kpaɔ u n yara. ² Isireliban kparo u koo duwa saa kɔnnɔ ge ga wāa tɔwɔn di kpa u na u yōra kɔnnɔ gen kadirin bɔkuɔ sanam mε yāku kowobu ba nūn yāku dɔɔ mwaararugiru ka siarabun yākuru kuammε. Saa ye sɔɔ, u ko n yiirewa kɔnnɔ gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba n kɔnnɔ ge kenumɔ sere yoka. ³ Isireliba ba koo na bu kpunawa bu Yinni Gusunə bεεε wε kɔnnɔ gen mi tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ka sere maa suru kpaɔ baawure sɔɔ.

⁴ Tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, sina boko u koo yāku dɔɔ mwaararugiru ko ka yāa kpemminu nɔɔba tia ka sere maa yāa kinε teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa mɔ. ⁵ U koo maa alikaman som kilo tena sɔndi yāa kineru baateren wallo ka sere maa gum ditiri nɔɔba tia som men wallo. Som mε u kīwa u koo sɔndi yāa kpemminu wallo. ⁶ Suru kpaɔ u n yara, u koo naa kinε kpendu gowa te ta n alebu mɔ ka yāa kpemminu nɔɔba tia ka yāa kinε teeru, ni kpuro nu kun alebu mɔ. ⁷ Meya u koo maa alikaman som kilo tena sɔndi naa kineru baateren wallo ka yāa kineru baateren wallo. U koo gum ditiri nɔɔba tia doke som mε sɔɔ kpa u yāa kpemmii nin wallo som sɔndi mε u kī. ⁸ Ben kparo u koo duwa saa dīi yaaran kɔnnɔn di. Min diya u koo maa ka yari. ⁹ Adama Isireliba bā n man sāraru na tɔɔ bakaru garu sɔɔ, be ba dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yεsan nɔm geu gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yεsan nɔm dwaru gia. Be ba maa

dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Goo kun yariɔ kɔnnɔ ge u ka duan di. ¹⁰ Ben kparo u koo du sanam mɛ ba duɔ kpa u yari sanam mɛ ba yariɔ.

Yākunun wooda

¹¹ Tɔɔ bakanun sanam, bà n yākuru mò ka naa kinɛru ka yāa kinɛru, alikaman som kilo tɛna ba ko n da sɔndi sabe nin baateren wallo ka gum ditiri nɔɔba tia. Adama n n yāa kinɛ kpendun na ba ka mò, som mèn nɔɔ ba kīwa ba koo ka na.

¹² Ben kparo ù n gɔru doke u yāku dɔɔ mwaararugiru n̄ kun mɛ siarabun yākuru ko, ba ko n da n̄n kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia keniewa. U koo tu kowa nge mɛ u ra ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. U n yara u doona kpa bu kɔnnɔ ge kenɛ.

¹³ Tɔɔ baatere ba ko n da Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kuwa ka yāru wɔɔ tiagiru te ta n̄ alebu gaa mɔ. Ba ko n da tu kowa bururu baatere.

¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yākuru kowa ka som kilo nɔɔbu ye ba burina ka gum ditiri yiru. Mɛya ba ko n da tu ko tɔɔ baatere sere ka baadommaɔ. ¹⁵ Nge mɛya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kue ka yāa kinɛ kpendu ka som ka sere maa gum. Mɛya ba ko n da tu ko sere ka baadommaɔ.

Ye n s̄aa Isireliban kparon

bibugia

¹⁶ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Isireliban kparo ù n win bibun turo tem kā, tem mɛ, mu koo kowa bii win bibun bweserugim.

¹⁷ Adama ù n win yoo tem kā, yakiabun wɔɔ gà n tura yoo wi, u n̄ ko n maa tem mɛ mɔ. Saa ye sɔɔ, mu koo kowa wi, kparo wigim. Win bibu tɔnawa ba koo kpī bu win tem tubi di. ¹⁸ Kparo wi, u ku raa win tɔmbu tem mwaari. Ye u koo win bibu wɛ kpuro u de ya n wee win mɔrun di. Kpa nen tɔmbu sɔɔ goo u ku raa ka win tem bia.

S̄aa yerun doo koo yeru

¹⁹ Durɔ wi, u ka Ezekieli da dirɔ te ta wāa yāku kowobun s̄ s̄aa yerɔ. U dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di. Yen sɔɔ mi, ayeru gara wāa sɔɔ duu yeru gia. ²⁰ Ma u n̄n s̄ɔɔwa u nɛɛ, aye te, ta s̄aawa mi yāku kowobu ba ko n da toranun yāku yaa yike kpa bu som mɛ ba ka yākunu kua s̄mɛ. Nge mɛya ba n̄ maa ka yi dɔɔ tɔɔwɔ Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya s̄aawa Yinni Gusunɔgia.

²¹ Yen biru u maa ka n̄n da yaara tɔɔkaaɔ. Ma ba da yen goonu nne ye kpuron mi. Ma u deema ba batuma gaa wīa goo ten baateren mi. ²² Batuma yen baayeren dɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu weeru ma yen yasum maa s̄aa gɔm soonu tɛna. Ye nne ye kpuro ya nɛwa. ²³ Ba gana kua ba ka ye nne ye kpuro sikerena. Ma ba dosu gira gana ye sɔɔ. ²⁴ Ma durɔ wi, u n̄n s̄ɔɔwa u nɛɛ, ya s̄aawa mi s̄aa yee ten s̄m kowobu ba ko n da yaa yike ye tɔmba ka yākuru na.

47

Daa te ta yarimo

saa s̄aa yerun di

¹ Yen biru durɔ wi, u ka Ezekieli gɔsira s̄aa yerun kɔnnɔwɔ. Yera nim mu kuramɔ dii ten kɔnnɔn tem di s̄ɔɔ yari yeru gia. Domi dii ten kɔnnɔ ge mɛɛrawa s̄ɔɔ yari yeru gia. Ma nim mɛ, mu kokumɔ mu dɔɔ s̄aa yerun nɔm geu gia yāku yerun s̄ɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia. ² Ma u maa ka n̄n da kɔnnɔ, ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma ba besira ba da tɔɔwɔ sere kɔnnɔwɔ ge ga wāa sɔɔ yari

yeru gia. Ma Esekieli u wa nim me, mu kokumowa nom geu gia. ³ Duru wi, u da soo yari yeru gia. N deema u wee neni win nomaa. Nge me u doo, u yam mi yira gam soonu narabu (1.000). Ma u Esekieli taburasia. Ma nim me, mu na sere win naa wiinao. ⁴ Yen biru u maa gam soonu narabu yira. Ma u dera Esekieli u nim me tabura. Ma nim me, mu na sere win duu wiinao. Ma u maa susi u yira gam soonu narabu. Ma mu na sere win parao. ⁵ Ma u maa yira gam soonu narabu mi n saa nim bwee bakaru te Esekieli u n kpe u tabura. Domi nim me, mu duku. Goo kun kpe u mu tabura ma n kun mo ka keri. ⁶ Ma u Esekieli sowa u nee, tonun bii, a ye kpuro meera saa saa?

Ma u ka nun wurama daa ten bowa. ⁷ Ye u ka nun tura mi, yera u wa danu nu dabi daa ten goo gookao. ⁸ Ma u nun sowa u nee, nim me, mu koo kokuwa mu da waa bera ye ya waa soo yari yeru giao ka wowa ye ba mo Arabao kpa mu sere da nim wokuo. Meya mu koo nim wokun nim deerasia. ⁹ Mi nim me, mu gesi dua kpuro, hunde koni ye ya waa mi ya ko n waa ru mowa. Kpa swee yi n dabi. Domi mi nim me, mu dua kpuro mu koo me mu tie deerasiawa. ¹⁰ Saa Engedin di n ka da Eni Egalaimuo, surakaba ba ko n da n wawa mi, ba n yaakoronu keewa daa ten gooro. Ta ko n swee bwese bweseka mowa nge nim woku ge ba sokumo Mediterane. Swee yi, yi ko n dabi. ¹¹ Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa bo te ta waa min so. ¹² Ten goono daa ko n kpiawa nin wurusu kun deruramo, nin marum kun maa kpeemo. Nu ko n da yewa suru baawure. Domi nu ko n nim waamowa saa yerun di. Ba ko n da daa nin marum diwa kpa bu ka nin wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusuno u Isireliban

tem nao bura yenu yiimo

¹³ Amenowa ne, Yinni Gusuno na gerua. Na nee, bee Isireliba, tem me i ko i bonu ko, kon bee men nao bura yenu soosi. Yosefun bwese kera bonu yiruwa ya koo wa. ¹⁴ Bwese keri yi yi tien bonu ya ko n ewa. Domi ne, Yinni Gusuno na nama sua na boria na nee, been baababara kon mu we. Yen sone bee i ko i mu wa i tubi di. ¹⁵ Tem men nao bura yeru wee. Soo yesan nom geu gia, ta torua saa nim woku ge ba mo Mediteranen di n ka da Hetilinin swaao sere ka Sedadin wuu duu yero, ¹⁶ ka Hamatio ka Berotao ka Siburaimuo. N deema wuu si, su wawa Damasi ka Hamatin nao bura yerun baa soo ka Hasee Hatikinin temo Hafaranin tem nao bura yeru gia. ¹⁷ Nge meya soo yesan nom geun tem nao bura yee te, ta ko n waa saa nim woku ge ba mo Mediteranen di n ka girari Hasaa Enawo Damasin tem nao bura yero ka Safonio Hamatin tem nao bura yero. ¹⁸ Soo yari yeru gia maa tem men nao bura yeru ta koo daa te ba mo Yuudeni swiwa Hafaranio ka Damasio ka Galadio ka Isireliban tem baa soo. Ta ko n wawa saa tem nao bura yee te ta waa soo yesan nom geu gian di n ka na nim woku baruguuo soo yari yeru gia. ¹⁹ Soo yesan nom dware gian tem nao bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Meriban bwiao Kadasio kpa tu Egibitin daaru swii sere n ka girari nim woku ge ba mo Mediteraneo. Nao bura yee te ta waa soo yesan nom dware gia, tera mi. ²⁰ Soo duu yeru gian tem nao bura yeru ta ko n sawa nim woku ge ba mo Mediterane ma ya yora Hamatin deederu soo yesan nom geu gia. Soo duu yerugiara maa mi.

²¹ Bee Isireliban bwese keri wakura yiru soo ²² i ko i tem me bonu ko ka tete been tii tiine soo ka soo be ba waa ka bee ba ka bibu mara been suunu soo. I ko i bu garisiwa nge Isireliba. Kpa i tubi ye bonu ko ka be sannu ka tete. ²³ I ko i soo nun win baa wewa bwese kera ye soo u waa. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

48

Ba tem me bonu kua

¹ Isireliban bwese kera baayeren yĩsiru wee ka bonu ye yen baayere ya wa. Danun bwese kera ya yen baa wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, swaa ye ya dɔɔ Hɛtiloniɔ Hamatin di n ka da Hasaa Enɔɔ gia Damasi ka Hamatigibun tem bɔkuɔ. Tem me, mu wāawa saa sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yerun di n ka da sɔɔ duu yeru gia. ² Danu ben bɔkuɔ, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ Aseɛbagima mu wāa mi. ³ Aseɛbagim bɔkuɔ Nɛfitalibagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ⁴ Nɛfitalibagim bɔkuɔ, Manasebagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ⁵ Manasebagim bɔkuɔ Efaraimubagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ⁶ Efaraimubagim bɔkuɔ Rubenibagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ⁷ Rubenibagim bɔkuɔ Yudabagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

*Tem**me ba koo Yinni Gusunɔ wɛ*

⁸ Yudaban tem bɔkuɔ sɔɔ yari yeru gian tem nɔɔ bura yeru mi, n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛɔ sɔɔ duu yeru gia, bera miya ba koo Yinni Gusunɔn tem yĩire. Mɛn dɛɛbu bu ko n ka Isirelibagim nɛwa kpa mɛn yasum mu n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Kpa bu Yinni Gusunɔn sāa yeru bani mɛn suunu sɔɔ. ⁹ Batuma ye ba koo Yinni Gusunɔ deria mi, yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Kpa yen yasum mu n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000). ¹⁰ Yāku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yeru gia gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru. Sɔɔ yari yeru gia maa gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru kpa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwari ya yen dɛɛbu bu n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu. Kpa Yinni Gusunɔn sāa yeru ta n wāa yen suunu sɔɔ. ¹¹ Yāku kowo Sadakun bibun bwesera ta ko n tem me mɔ. Domi beya ba wāa nɛ, Yinni Gusunɔn sɔmburu sɔɔ sanam me Lefi yāku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri. ¹² Batuma ye, ya ko n sāawa nɛnɛm ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nɔɔ bura yerun bɔkuɔ. ¹³ Lefi ben tem mu ko n wāawa yāku kowobugim bɔkuɔ. Mu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu. Yen yasum maa gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru. ¹⁴ Ba n me sɔɔ gam gum dɔramɔ. Ba n maa kpɛ bu ka mu gam kɔsina n kun me bu mu goo wɛ. Domi meya mu kpuro kere yɛn sɔ mu sāa Yinni Gusunɔgim.

*Batuma ye ya ko n sāa**sina bokogia ka wuugibugia*

¹⁵ Tem me mu tie, mɛn yasum mu sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000). Ma mɛn dɛɛbu bu sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Ye kpuro ya ko n sāawa wuugibugia. Me sɔɔra ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nne ye kpuro ya ko n nɛwa, ¹⁶ gooru baatere ta n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba nne ka nɛra wunɔbu (4.500). ¹⁷ Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n sāa gɔm soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nne ye kpuro sɔɔ. ¹⁸ Batuma ye ya tie wuugian yɛsi yɛsikaɔ ya ko n wāawa yāku kowobugian bɔkuɔ. Yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) sɔɔ yari yeru gia ka maa sɔɔ duu yeru gia. Batuma ye sɔɔra ba koo dīanu duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen sɔmburu mɔ nɔɔri. ¹⁹ Ba koo sɔm kowo be gɔsiwa bwese kera baayeren min di.

Be kpurowa ba koo wuku tem me sɔɔ. ²⁰ Yinni Gusunɔn tem me kpuron goonu nne kpuro nu ko n newa, nu n sɔa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu nɔɔbu (25.000). Me sɔara ba koo wuun batuma wɔa. ²¹ Batuma ye ya tie, ya ko n sɔawa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusunɔgia ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n sɔawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yeru gia, yen dɛɛbu bu n maa sɔa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ duu yeru gia nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛ gia. Nge meya batuma ye ba wuna Yinni Gusunɔn sɔ ka sɔa yee ten sɔ, ye kpuro ya ko n wɔawa tem men suunu sɔɔ. ²² Lefiban batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia bɔnu sɔawa yiru. Ya ko n wɔawa Yudabagia ye ya wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sere Benyamɛɛbagia ye ya wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian baa sɔɔ.

Bwese keri yi yi wɔa

sɔɔ yɛsan nɔm dɔwarɔn tem

²³ Bwese keri yi yi tien tem wee. Benyamɛɛbagim mu ko n wɔawa saa Isireliban tem nɔɔ bura yerun sɔɔ yari yerun di n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛɔ sɔɔ duu yerɔ. ²⁴ Benyamɛɛbagim bɔkuɔ Simeɔbagima mu ko n wɔa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁵ Simeɔbagim bɔkuɔ Isakaribagima mu ko n maa wɔa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁶ Isakaribagim bɔkuɔ Sabulonibagima mu ko n maa wɔa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁷ Sabulonibagim bɔkuɔ Gadibagima mu ko n maa wɔa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁸ Gadibagima mu ko n sɔa Isireliban tem nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia. Ta koo dawa saa Tamaan di sere Meriban bwiaɔ Kadɛsiɔ, kpa tu Egibitin daaru swi sere n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛɔ. ²⁹ Tem meya i ko i bɔnu ko ka tɛtɛ bɛɛ Isireliban bwese keri sɔɔ kpa bɛɛn baawure u win bɔnu wa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemun kɔnnɔsu

wɔkura yiru

³⁰⁻³¹ Kɔnnɔsu wɔkura yiruwa ba koo doke Yerusalemuɔ. Sin baagere ga koo bwese kera tian yisuru sɔbewa. Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, gana yen dɛɛbu sɔawa gɔm soonu nɔrɔbun suba nne ka nɛɛra wunɔbu (4.500). Kɔnnɔsu itawa ba koo doke mi. Teu sɔɔ, ba koo Rubɛnin yisuru doke, yiruse sɔɔ Yudagiru, itase sɔɔ maa Lefigiru. ³² Sɔɔ yari yeru gia maa gana ya ko n wɔa. Yen dɛɛbu bu ko n sɔa gɔm soonu nɔrɔbun suba nne ka nɛɛra wunɔbu (4.500). Ba koo kɔnnɔsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun yisuru mɔ, yiruse Benyamɛɛgiru, itase maa Danugiru. ³³ Sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian gana ya ko n ka yiɔnɔ dɛɛbu newa. Ba koo maa kɔnnɔsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simeɔn yisuru mɔ, yiruse Isakarigiru, itase maa Sabulonigiru. ³⁴ Sɔɔ duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie dɛɛbu newa. Kpa bu yi kɔnnɔsu ita yaba nge me ba yiɔnɔ kua. Gbiikuu ga ko n Gadin yisuru mɔ, yiruse Aɛɛgiru, itase maa Nefitaligiru. ³⁵ Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuron dɛɛbu bu ko n sɔawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000).

Saa dɔma ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusunɔ u wɔa mini.

DANIELI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nɔni swāara ta ka yā sanam me ba wāa yoru sɔɔ tɔn tukobun mi. U tu yorua u ka win tɔmbu dam kē bu ka temana baa bā n wāa nɔni swāaru sɔɔ. Domi Gusunɔ u koo bu nasara wē.

Tire te, ta Gusunɔn kpāaru ka win girima sɔɔsimɔ. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bɔnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bɔrɔba ba nasara wa ben yibereban wɔllɔ yèn sɔ ba ben naane doke Gusunɔ sɔɔ. Yiruse Danieli u kāsī dabinu wa ni nu sɔɔsimɔ nge me bannu ganu koo swīina kpa nu wɔruku. Adama Gusunɔn tɔmba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bɔrɔba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsīnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu

ba wāa Babiloniɔ

¹ Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra Nebukanɛsaa Babilonin sunɔ u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi. ² Yera Yinni Gusunɔ u dera u Yoyakimu ka win tɔmbu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniɔ u yi win būu dirun arumanin beru yero.

³ Yen biru, u Asipenasi win sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, u Isireliba sɔɔ sina bibu ka wirugibun bibu gabu gosio ⁴ ba n sāa durɔ burɔbu be ba n alebu gaa mɔ. Kpa ba n bwisi ka yēru ka laakari mɔ bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sɔmburu ko sina kpaarɔ. ⁵ Ma sina boko u win tiin dīa nɔn bweseru u ra di ka tam men bweseru u ra nɔ bu wē ba n dimɔ kpa ba n nɔrumɔ baadomma ba n ka keu mɔ sere n ka ko wɔɔ ita bu sere sɔmburu tore sina kpaarɔ.

⁶ Be ba gosɔ mi sɔɔra Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. ⁷ Ma sina bokon sɔm kowobun wirugii wi, u bu yīsinu kɔsa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mesaki. Asariagira maa Abenego.

⁸ Danieli u gōru doke u sina bokon dīanu ka win tam me yina, kpa u ku raa tii disi doke. Ma u sɔm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nùn tilasi ko u ka sese te di. ⁹ Ma Gusunɔ u dera wirugii wi, u ka Danieli nɔnu geu mɛera u nùn durom kua. ¹⁰ U nɛɛ, na nen yinni sina bokon berum mɔ. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nɔ. U n da maa wa i n bɔɔru nge beegii be ba tie, saa ye sɔɔ, kari sɔɔra i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹ Yera Danieli u be nne yen nɔɔrio wi wirugii wi, u bu nɔmu sɔndia sɔɔwa u nɛɛ, ¹² a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum nɔ sɔɔ wɔkurun saka. ¹³ Yen biru, kpa a besen wuswaa mɛeri kpa a maa be ba sunɔn dīanu dimɔn wuswaa mɛeri. Yen me a wa kpa a sun kua me.

¹⁴ Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sɔɔ wɔku te. ¹⁵ Ye sɔɔ wɔku te, ta tura, yera u ben wuswaa mɛera ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronun dimɔ bɔɔrum kere. ¹⁶ Ma Danieliban nɔɔrio wi, u n maa bu dīa duro ni, ka tam me wē. U bu dīanu wēwa yaa sari. ¹⁷ Gusunɔ u aluwaasi nne ye yēru wē. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gia sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsīnu kpuro tubusia.

¹⁸ Ye wɔɔ ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanɛsaa u bura mi, yera sɔm kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nùn bu daawa. ¹⁹ Ma

sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sɔɔ, goo sari wi u sãa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sãna sina boko u bu wura ba n sãa win sɔm kowobu. ²⁰ Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yɛru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka sɔrobu bwisi kere sere mi n toma, be ba wãa win tem sɔɔ kpuro.

²¹ Ma Danieli u wãa mi sere Sirusi u ka bandu di.

2

Nɛbukaneɛsaan dosu

¹ Nɛbukaneɛsaan bandun wɔɔ yiruse sɔɔ, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga nùn bɛrum mwa sere u kpana u dweeya. ² Yera u dobo dobogibu sokusia ka sɔrobu ka bũu sinambu ka bwisigibu bu ka nùn win dosu ge sɔ. Ma tɔn be kpuro ba na ba menna win wuswaaɔ. ³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, na dosawa. Ga maa man bɛrum mwa. Na kɪwa i man sɔ ye na dosa.

⁴ Ma bwisigii be, ba sina boko sɔɔwa ka Aramugibun barum ba nɛɛ, yinni, wunen hunde yu dakaa da! A sun dosu ge sɔɔwɔ kpa su nun gu tubusia.

⁵ Ma sina boko u maa bu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye na gɔru doke n bɛɛ kua. I kun man dosu gen tii sɔɔwa ka gen tubusianu sannu, kon de bu bɛɛ bɔtiri bɔtiriwa kpa bɛɛn yenusu su ko bansu. ⁶ Adama i n man gu sɔɔwa ka gen tubusianu sannu, kon bɛɛ kɛɛ dabinu wɛ. Kpa i bɛɛɛ baka wa. Yen sɔ tɛ, i man dosu gen tii sɔɔwɔ ka gen tubusianu.

⁷ Ba kpam nùn wisa ba nɛɛ, yinni, a sun wunen dosu ge sɔɔwɔ kpa su nun gu tubusia.

⁸ Sina boko u bu wisa u nɛɛ, na yɛ sãa sãa ma i kɪ i gari gawawa. Domi i nua ye na gɔru doke n bɛɛ kua. ⁹ Ma i n man dosu ge sɔɔwa, ye na gɔru doke n bɛɛ kua mi, ya koo bɛɛ kpuro deema. Domi i sɔɔru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka nɛn gere kɔsi. Yen sɔ, i man dosu gen tii sɔɔwɔ kpa n gia ma i ko i kpɪ i gu tubusia.

¹⁰ Yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, goo sari dunia sɔɔ mini wi u koo kpɪ u wunen gari yini wisi baa be ba dam mɔ nge wunɛ, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare sɔrobun mi, n kun mɛ dobo dobogibun mi, n kun mɛ Babilonin bwisigibun mi. ¹¹ Ye wunɛ sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo kpɪ u nun ye tubusia sere bũnu baasi ya! Wee nu ku ra n maa wãa tɔmbun suunu sɔɔ.

¹² Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u mɔru bɛsira. Ma u wooda wɛ bu Babilonin bwisigibu kpuro go. ¹³ Ma ba sina bokon gari yi kpapa ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusunɔ

u Danieli dosu ge sɔɔwa

¹⁴ Sanam mɛ Ariɔku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka nùn gari kua ka bwisi ka laakari. ¹⁵ U nɛɛ, amɔna sina bokon wooda yeni ya ka dam mɔ mɛ. Yera Ariɔku u nùn gari yin asansi tubusia. ¹⁶ Ma Danieli u da sina bokon mi u nùn kana u nùn deri saa fiiko, kpa u wa u nùn dosu ge tubusia.

¹⁷ Ma Danieli u wura dirɔ u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi sɔɔwa. ¹⁸ Ma u bu yiire bu Wɔrukoo kana u ben wɔnwɔndu wa kpa u bu dosu ge sɔ kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹ Yen biruwa Gusunɔ u Danieli dosu ge sɔɔwa wɔkuru, kãsiru sɔɔ. Ma Danieli u nùn siara. U nɛɛ,

²⁰ Yinni Gusunɔ,
wuna ko na n siaramɔ ka baadommaɔ.

Wuna a bwisi ka dam mɔ.

²¹ Wuna a ra saaba gɔsie.

Wuna a ra sinambu bandu wɛ.

Wuna a ra maa bu bandu yare.

Wuna a ra laakarigibu laakari wɛ,
kpa a bwisigibu yɛru kɛ.

²² Wuna a ra tɔnu sɔsi ye ya berua,
ye u n̄ kpɛ u ka tii tubu.

A yɛ ye ya wāa wōkuru sɔɔ.

Domɪ yam bururam mu ra n̄ wāawa wunen mi.

²³ Gusunɔ nɛn baababan Yinni, na nun siaramɔ.

Na takaru mɔ bwisi ka dam mɛ a man k̄an s̄ɔ.

Domɪ a man s̄ɔsi ye sa nun bikia.

A sun sina bokon dosu ge s̄ɔwa.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariokun mi, wi sina boko u wooda wɛ u ka Babilonin bwisigibu go. Ma u n̄n̄ s̄ɔwa u n̄ɛɛ, a ku tɔn be go. A de a ka man da sina bokon mi. Kpa n̄ n̄n̄ win dosu ge tubusia.

²⁵ Ma Arioku u ka Danieli da fuuku sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina boko s̄ɔwa u n̄ɛɛ, wee na durɔ goo wa Yuda be ba mwɛɛrima sɔɔ, wi u koo nun wunen dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

s̄ɔwa ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa ȳsiru k̄a Belitasaa bikia u n̄ɛɛ, kaa kp̄i a man n̄n̄ dosu gen tii s̄ɔ ka gen tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko s̄ɔwa u n̄ɛɛ, bwisigibu ka s̄ɔrobu ka dobo dobogibu ka b̄u sinambu ba n̄ kpɛ bu nun asiri ye a bikia mini s̄ɔ. ²⁸ Adama Yinni goo wāa w̄l̄l̄ wi u ra tɔnu asiri s̄ɔsi, wiya Gusunɔ. U maa nun s̄ɔsi ye n̄ koo koorā. Sanam mɛ a kp̄i, ye a dosa ka ye a wa k̄asiru sɔɔ wee. ²⁹ Sian bwisikuna a m̄ɔ. Yera wi u ra tɔnu asiri s̄ɔsi u nun s̄ɔsi ye n̄ koo koorā. ³⁰ Adama ba n̄ man asiri ye s̄ɔsi yɛn̄ s̄ɔ na tɔn be ba tie bwisi kere. Ba man ye s̄ɔsiwa kpa n̄ ka nun tubusia kpa a n̄ ka yɛ ye a bwisika wunen ḡr̄uɔ.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bw̄aroku b̄k̄o gaga ga ȳɔ wunen wuswaaɔ. Bw̄aroku ge, ga gunu, ga ballim̄ɔ gem gem. Ma ga nanum m̄ɔ n̄ kp̄a. ³² Gen wiru ta s̄aawa wura gean tii tii. Gen tororu ka gen ḡasenu maa s̄a s̄i geesu. Gen nukuru ka gen taanu maa s̄a s̄i gandu. ³³ Gen k̄ori yi maa s̄a s̄i w̄kusu. Ma gen naasu s̄a s̄i w̄ku si ba ka s̄andu menna. ³⁴ Sanam mɛ a gu m̄ɛra, yera kperu garu ta mendama guurun di te goo kun karame. Ta na ta gen naasu so ta k̄osuka muku muku. ³⁵ Ma s̄i w̄ku si, ka s̄an te, ka s̄i gan te, ka s̄i gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi ba sara s̄ɔ s̄arerun saa. Ma yi ka woo doona. Baa yin yira a n̄ maa kp̄ɛ a wa. Adama kpee te ta bw̄aroku ge so mi, ta ḡsirawa guu bakaru. Ma ta handunian tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tɛ, gen tubusianu wee. ³⁷⁻³⁸ Wunɛ sina boko, wuna a s̄a sinambun sunɔ. Wuna a s̄a nge wii wuragii te. W̄rukoowa u nun bandu ka dam ka yiiko ka beɛɛ wɛ. Ma u nun t̄mbu ka gbeeku yɛɛ ka gunɔsu n̄ma beria a n̄ ka s̄a ye kpuron yinni. ³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se te ta n̄ wunɛgiri dam tura. Yen biru, bandu itaseru gara koo maa se kpa ta n̄ dam m̄ɔ handunia kpuro sɔɔ. Tera ta s̄a nge s̄i gandu. ⁴⁰ Ma bandu n̄ɛseru gara koo maa se, kpa ta n̄ dam m̄ɔ nge s̄i w̄kusu si su ra ḡanu kpuro k̄osuku. Nge m̄ɛya ban te, ta ko n̄ dam m̄ɔ tu ka bannu kpuro k̄osuku. ⁴¹ M̄ɛya a maa wa ma bw̄aroku gen naasu ka gen niki binu s̄aawa s̄i w̄kusu si ba menna ka s̄andu.

Yen tubusiana ban te, ta ko n bōnu sāawa yiru. Ka me, bōnu tia ya ko n dam mā nge sii wōku si. ⁴² Kpa bōnu tia yu dam bia nge naa niki bii ni nu sāa sii wōku si ba ka sōndu mēna. ⁴³ Sii wōkusu ka sōn te a wa ya mēnne mi sannu, ya maa sōsimō ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya n koorō nge me ya n koorō sisu ka sōndu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵ Kpee te a wa ta mēndama ka tii mi, ma ta sii wōku si, ka sii gan te, ka sōn te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro kāsuka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati sō, Wōrukoo u koo bandu garu swī. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te tōna ta n wāa sere ka baadomma. Gusunō Dam kpurogii wiya u nun sōōsi ye n koo koorā. Ye a wa wunen dosu ge sō kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa sāawa nge me na nun sōōwa.

⁴⁶ Yera sina boko Nebukanēsa u yiira u wiru tem girari Danielin wuswaa. Ma u dera ba yāku ku ka turare bu ka Danieli siara. ⁴⁷ Sina boko u Danieli sōōwa u nē, ka geema bēen Yinni wini u būnu kpuro kere, u maa sāawa sinambun Yinni. Wiya u ra tōnu gari asirigii sō. Dōmi u dera a kpīa a gari asirigii yini geru.

⁴⁸ Yera sina boko u Danieli kua tōn boko win bandu sō. Ma u nūn kēē baka dabinu kā. Yen biru, u nūn kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun tōnwerō. ⁴⁹ Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mesaki ka Abenēgo Babilonin bera ye nōmu beria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi kēō.

3

Nebukanēsa u wooda wē

bu win bwāaroku wuraguu sā

¹ Sina boko Nebukanēsa u bwāaroku wuraguu kua. Gen gunum mu sāa gōm soonu wata. Gen yasum maa sāa gōm soonu nōōba tia. Ba gu yōrasia batuma gaa sō ye ba mō Dura, Babilonin tem bera mi. ² Yera sina boko u dera ba tem mēn sinambu kpuro mēna ka mēn beri berikan wirugibu ka mēn bwisi kēōbu ka mēn siri kowobu ka be ba ra mēn arumaniba bere ka sere maa mēn wirugii be ba tie bu ka bwāaroku gen sāaru tore. ³ Ma tōn be kpuro ba mēna. Ben baawure u yōra bwāaroku gen wuswaa bu ka gen sāaru tore.

⁴ Saa yera sina bokon barō u kpara u nē, bēē bwesenu kpuro i swaa dakio i nō ye sina boko u bēē yiiremō. ⁵ Ma i nua ba kōba so ka guunu ka mōrōkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yiirawa i bwāaroku wuraguu ge sā ge sina boko u kua mi. ⁶ Wi u kun yiire u gu sāwa ba koo nūn kpēewa mi mii dōō boko wi ba sruan suunu sō.

⁷ Yen sōna saa ye tōn be, ba nua ba kōbi yi ka guu ni so ka mōrōku ni, ka bara ni, ka gāa si, ba yiira ba bwāaroku wuraguu ge sāwa.

Danielin kpaasibu ita be,

ba yina bu bwāaroku ge sā

⁸ Yen dōma te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba dōme sina bokon mi. ⁹ Ba nūn sōōwa ba nē, sina boko, wunen hunde yu dakaa da! ¹⁰ Wune sina boko, wuna a wooda wē a nē, baawure wi u nua ba kōbi so ka guunu ka mōrōkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bwāaroku ge sā. ¹¹ Mēya a maa nē, wi u kun yiire u gu sāwa bu nūn kpēeyō dōō boko wi ba sōrua sō. ¹² Adama wee Sadaki ka Mesaki ka Abenēgo, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba n wunen wooda ye garisi gāanu. Ba ku ra wunen būnu sā. Mēya ba n maa yiire ba wunen bwāaroku ge sāwa.

¹³ Ye sina boko u gari yi nua, yera win mǝru ya seewa u nɛɛ, bu doo bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego mwaama. Ma ba da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi. ¹⁴ Ma sina boko Nebukanɛsaa u bu bikia u nɛɛ, ka gem, i yinawa i nen bǝnu ka nen bwǎaroku wuragu ge na kua mi sǎ? ¹⁵ Tɛ, i doo i n sǎru sǎa. I n kram nua ba kǎba so ka guunu ka mǎrǎkunu ka baranu ka gǎasu ka bara bwese ni nu tie, i yiiru kpa i bwǎaroku ge sǎ. I n yina, ba koo bɛɛ kpɛɛwa mii mii dǎo boko wi ba sǎrua sǎo kpa n wa n n bǝu weren na u koo bɛɛ wǎra saa nen nǎmun di.

¹⁶ Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba nǝn wisa ba nɛɛ, yinni, sa n ka tii yinamǎ.

¹⁷ ǎ n sun kpɛɛ dǎo boko wi sǎo, Gusunǎ wi sa sǎamǎ u koo kpǐ u sun yara dǎo win min di kpa u sun wǎra wunen nǎman di. ¹⁸ Baa n n meren na, a n yɛ ma sa n wunen bǝnu sǎamǎ. Mɛya sa n maa wunen bwǎaroku ge yiiramme.

¹⁹ Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu mǎru kua. Ma u gerua u nɛɛ, bu dǎo win kpǎaru sosio gem gem. ²⁰ Ma u durǎ ghebunu gǎsa win tabu kowobu sǎo be ba dam bo u nɛɛ, bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego bǎkuo bu kpɛɛ dǎo boko wi sǎo.

²¹ Yera ba tǎn be mwa ba bǎkua, ma ba bu kpɛɛ dǎo boko wi sǎo ka ben yǎa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben fursu. ²² Ma ba dǎo win kpǎaru sosi nge mɛ sina bokon wooda dangia ye, ya gerua. Yera dǎo win yam susura tabu durǎ be go be ba Sadaki ka Mesaki ka Abenego kpɛɛbu da mi. ²³ Ma Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba wǎri dǎo boko wi sǎo nge mɛ ba ka bu bǎkua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba n dǎo mwaare

²⁴ Yera sina boko Nebukanɛsaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra nǝn bwisi kɛ bikia u nɛɛ, n n tambu itawa sa bǎkua sa kpɛɛ dǎo boko wi sǎo?

Ba nǝn wisa ba nɛɛ, oo, mɛya.

²⁵ Ma u bu wisa u nɛɛ, wee tambu nnɛwa na waamǎ ba sǐimǎ dǎo boko win suunu sǎo. Ba n dǎo mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben nnɛse u ka wallun tǎnu weenɛ.

²⁶ Saa ye sǎra Nebukanɛsaa u susi dǎo boko win bǎkuo u nɛɛ, Sadaki, Mesaki, Abenego, bɛɛ Wǎrukoon sǎm kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara dǎo boko win min di. ²⁷ Yera wirugii be sina boko u raa soka ba menna mi, be kpuro ba wa ma dǎo kun dam mǎ durǎ be sǎo. Mɛya baa ben seri tia ya n dǎo mwaare. Ben yǎa ni ba sebua nu n dǎo numie. ²⁸ Ma Nebukanɛsaa u nǎogiru sua u nɛɛ, i Gusunǎ siaro wi u sǎa Sadaki ka Mesaki ka Abenego Yinni. Domi wiya u win gǎrado gǎrima u ka win bwǎa be ba nǝn naane kua mi faaba ko. Ba nɛ sina bokon wooda yina, ba n ben wasin wahala garisi gǎanu. Ba yina bu bǝu goo sǎ ma n kun mǎ Gusunǎ. ²⁹ Tɛ wooda ye na wɛɛmǎ wee, tǎnu baawure baa n n bwese teren na u sǎa, ma u Gusunǎ, Sadaki ka Mesaki ka Abenego Yinni gari kam gerusi, na kon de bu yǎro bǎtiriwa, kpa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kpǐ u tǎnu faaba ko nge mɛ.

³⁰ Yeniban biru, sina boko Nebukanɛsaa u Sadaki ka Mesaki ka Abenego aye bakanu wɛ Babilonin tem bera mi.

Nebukanɛsaan dosu yiruse

³¹ Sina boko Nebukanɛsaa u bwese ni nu wǎa handunia sǎo kpuro tǎbura u nɛɛ, Gusunǎ u de i n alafia mǎ.

³² N man wɛre n ka bɛɛ sǎ yǎrenu ka maamaaki be Wǎrukoo u man sǎosi.

³³ Win yǎre ni, nu kpǎ.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeemǎ.

U ko n s̄awa sun̄ sere ka baadommā.

4

¹ Ne, Nebukanesāa, na w̄a nen sina kpaar̄o ka b̄ori yendu ka nuku dobu.
² Yera w̄okuru garu s̄o, na dosu gagu kua ge ga man berum mwa. K̄asi ni na wa sanam me na kp̄i, nu man nanum mwa. ³ Yen s̄na na wooda yara na nee, Babilonin bwisigibu kpuro bu mennama nen mi kpa bu man dosu ge tubusia.
⁴ Yera dobo dobogibu ka s̄orobu ka b̄u sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge s̄owa, adama ba kpana bu man gu tubusia. ⁵ Yen biru, Danieli wi ba sokum̄o ka nen b̄un ȳisuru Belitasaa u na. N deema b̄u geeba* ka n̄un w̄a. Ma na n̄un nen dosu ge s̄owa. ⁶ Na nee, wi, wi u s̄a bwisigibu kpuron wirugii, na ȳe ma b̄u geebun hunde ya n̄un w̄asi. Yen s̄o, asiri gaa sari ye ya ka n̄un s̄e. Nen dosu ge wee. U man gu tubusio. ⁷ Sanam me na kp̄i, ye na dosa wee.

D̄aru gara na wa ta ȳo handunian suunu s̄o.

D̄a te, ta gunu too.

⁸ Ma ta dam m̄o.

Ten gunum mu sosi sere mu w̄allu girari.

Handunian goonu n̄egibu kpuro ba tu waam̄owa.

⁹ Ten wurusu w̄a

ma ta mara siki siki nge gandia.

Te s̄ora handuniagibu kpuro ba ra ben d̄ianu wa.

Ten saar̄owa gbeeku ye ye yi ra s̄o sure.

Ten k̄asi w̄oll̄owa gun̄osu su sokunu s̄a.

Te s̄ora hunde koni baayere ya ra yen d̄ianu wa.

¹⁰ Ma na Gusun̄an ḡorado goo wa u sarama w̄ollun di. ¹¹ U n̄oogiru sua u nee, i d̄a te k̄iȳo i sura

kpa i ten k̄asi b̄ori b̄ori.

I ten wurusu w̄oko

kpa i ten marum s̄ori i yari.

Kpa gbeeku ye ye duki su saa ten saarun di.

Kpa gun̄osu su se saa ten k̄asin di.

¹² Adama i ten koo kpiriru derio tem s̄o

ka ten gbini yakaso

ta n b̄okua ka sisu ka sii gandun ȳoni.

Kpa ta n dirum soore

ta n yakasu dim̄o nge gbeeku ye ye.

¹³ Bu tu t̄onun bwisikunu wunario.

Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.

Kpa ta n s̄a me w̄o n̄oba yiru.

¹⁴ Wooda ye, ya weewa saa Gusun̄an ḡradoban min di kpa t̄ambu kpuro bu ka gia ma W̄orukoowa u bannu kpuro neni. Wi u k̄iwa u ra nu w̄e. U ra wi ba n̄ mam garisi ḡanu w̄olle sue.

¹⁵ Dosu gera mi, ge ne, Nebukanesāa na dosa. T̄e, wune Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be ba w̄a nen tem me s̄o kpuro ba kpana bu man gu tubusia. Adama wune, kaa kp̄i ȳen s̄o b̄u geeba ka nun w̄a.

Danieli u dosu ge tubusia

* 4:5 b̄u geebu - Nebukanesāa u n̄ gina tuba ma Yinni Gusun̄owa u w̄a ka Danieli. Yen s̄na u nee, b̄u geeba ba Danieli somim̄o.

¹⁶ Yera Danieli wi ba maa sokumə Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nebukanesaa u nee, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u nee, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen yibereba nera. ¹⁷ A dāru wa ta kpā. Ma ta dam mə. Ten gunum mu girari wəllə. Ma ba tu waamə handunia gira kpuro. ¹⁸ Ten wurusu wā. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben dīanu waamə te səə. Gbeeku yeē yi ra n wāa ten saarə. Gunəsə su maa sin sokunu mə ten kāasi wəllə. ¹⁹ Dāa te, ta sāawa wunə sina boko. Domi a kpēa a dam kua ma mu wəllu girari. Ma wunen bandun dam mu səsira handunian goonu nne səə. ²⁰ Yen biru, a Gusunə gəradə goo wa u sarama wəllun di ma u nee, i dāa te kīiyə i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem səə mi, ka ten gbini ta n bəkuə ka sisu, ka sii gandun yəni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimə nge gbeeku yeē sere wəə nəəba yiru. ²¹ Nen yinni, dosu gen tubusianu wee. Wərukoowa u nun win himba səsə ye u kua wunen sə. ²² Ba koo nun gira təmbun suunu səən di. Kpa a n wāa ka gbeeku yeē sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere wəə nəəba yiru sere a ka gia ma Wərukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē. ²³ Wooda ye ba wē ba nee, bu dāa ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunen bandu wesia saa ye a wura ma Wərukoowa u bannu kpuro neni. ²⁴ Yen sə, sina boko, a de a nen gere wura. A de a gea ko a ka wunen durum wuna. A daa kəsə kpuro derio kpa a sārəobu wənwəndu kua. Saa yera wunen alafia ya koo dakaa da.

Dosu gen gari yi kooa

²⁵ Yeniba kpuro ya sina boko Nebukanesaa deema. ²⁶ Ye n kua suru wəkura yirun biru, səə teeru yera u sīimə win dii teera wəllə Babiloniə. ²⁷ Ma u nee, Babiloni wee, wuu bəkə ge na bana ka nen tiin dam ga n ka sāa nen sina kpaaru. Ga maa nen yiiko ka nen beere səsəsimə.

²⁸ Sanam me sina boko u gari yi gerumə u n kpa, yera nəə gaga nəəra wəllun di ga nee, sina boko Nebukanesaa, a swaa dakio a nə. Ba nun bandu yara. ²⁹ Ba koo nun gira təmbun suunu səən di. Kpa a n wāa ka gbeeku yeē sannu kpa a n yakasu dimə nge naa sere wəə nəəba yiru sere a ka wura ma Wərukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē.

³⁰ Yande gari yi, yi Nebukanesaa deema. Ba nūn gira təmbun suunu səən di. Ma u yakasu dim wəri nge naa u dirum soore. Ma win seri denya nge gunə bakerun sansu. Ma win nii kəkəsə su denya nge gunəgisu.

Nebukanesaa

u maa wure u kua tənū

³¹ Ma Nebukanesaa u nee, ye saa ye, ya doona, yera na nənī seeya wəllə. Ma nen bwisikunu wure nu kua tənuginu. Ma na Wərukoo siara ka beere wi u wāa sere ka baadommaə. Wiya u yiiko kpuro mə. Win sinanda kun nərə mə. Win bandu ta ko n wāawa sere ka baadommaə. ³² Baa handunian təmbu kpuro bə n menna, ben dam kun sāa gāanu win nənī səə. U ra ko nge me u kī win gəradəban suunu səə ka təmbun suunu səə. Goo sari wi u koo kpī u win nəmu deba n kun me u nūn sə u nee, mba u mə me.

³³ Sanam me nen laakari ya wurama, yera ba maa man nen beere ka nen girima ka nen bandun yiiko kpuro wesia. Nen bwisi kēəbu ka nen sinə asakpəbu kpuro ba na nen mi ba man nen bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu. ³⁴ Tē, ne Nebukanesaa, na wəllun sina boko siara ka beere. Na nūn wəlle sua. Domi ye u mə kpuro ya sāawa gea. Win swēe kpuro yi sāawa dee dee. U koo mam kpī u be ba tii suamə kawa.

5

Beesasaa u tumbu dim soka

¹ Nebukanesaan biru, sina boko Beesasaa u bandu di. Yera sɔɔ teeru u win sina asakpɔbu nɔrɔbu (1.000) dim soka. Ma ba tam nɔrumɔ wi ka be sannu. ² Ye tam mɛ, mu Beesasaa nuka, yera u gɔra u nɛɛ, bu win nɔri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nebukanesa u gurama saa Gusunan sɔa yerun di te ta waa Yerusalemuɔ. Kpa wi ka win sina asakpɔbu ka win kurɔbu ka win sinanibu bu ka yi tam nɔ. ³ Yera ba ka nɔri wuragii yi na, ba ka yi tam nɔrumɔ wi ka win tɔn be kpuro. ⁴ Tam nɔru bi sɔɔ, ba ben bɔnu siaramɔ nɔn bwɔarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dɔa ka kpenu.

⁵ Saa ye sɔra sina boko u nɔmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sɔɔsire, ma ga yorumɔ sina kpaarun gana wɔllɔ mi ba soo kpika tɛni. ⁶ Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torɔra kara, u diirimɔ sere win dɔu winu soonamɔ. ⁷ Yera u nɔɔguru sua ka dam u nɛɛ, bu nɔn sɔrobu ka Babilonin bwisigibu ka bɔu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nɛɛ, wi u kpɔa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yɛro wuran saba dokea kpa u nɔn gurumusuru sebusia u nɔn win bandun dam sukum wɛ u n ka sɔa tɔnu itase win bandu sɔɔ.

⁸ Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya waa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nɛɛ, ba koo ye tubusia. ⁹ Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpɔbun tii ba biti soora.

*Danieli u yora ye gara**u tubusia*

¹⁰ Sina bokon mero u sunɔ ka win sina asakpɔbun gari yi nua. Yera u dua mi ba mɛnɛ ba tɔɔ bakaru dimɔ. U nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu daka da! A ku nanda sere wunen wuswaa ya n burisine. ¹¹ Domi goo u waa wunen tem me sɔɔ, wi u bɔu geebun* hunde mɔ. U bwisi ka laakari mɔ nge bɔnu. Yen sɔna wunen baaba Nebukanesaan waati sɔɔ, u nɔn kua sɔrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii. ¹² Durɔ win yɛsira Danieli. Wiya sina boko Nebukanesa u yisuru ka Belitasa. Ba wa ma u bwisi ka yɛɛ bakaru mɔ, ma u suka ka dosusu ka gaa ni nu sɛn tubusianun kɛru mɔ. N n mɛn na, a nɔn sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³ Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaa. Ma sina boko u nɔn bikia u nɛɛ, wuna Danieli wi? A sɔawa Yuu ben turo be nɛn baaba sina boko u mwɛɛrima Yudan tem di? ¹⁴ Ba man wunen gari sɔɔwa ma bɔu geeba ka nun waa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mɔ a ka tɔnu gaa sɛsɛginu tubusia. ¹⁵ Wee ba ka man bwisigibu ka sɔrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu sɔ. Adama ba kpana. ¹⁶ Na maa nua ma a ra tumbu gɔanu tubusie ni nu bu bitani mɔ kpa a dosu tubusia. Tɛ, a n kpɔa a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sɔɔwa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun nɛn bandun dam sukum wɛ. Kpa a ko tɔnu itase nɛn bandu sɔɔ.

¹⁷ Yera Danieli u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, a wunen kɛɛ ni tii yiyo, n kun mɛ a goo wɛ. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia. ¹⁸ N n mɛn na, yinni, a swaa dakio a nɔ. Wɔrukoo u wunen tundo Nebukanesa bandu wɛ ka bɛɛɛ ka girima ka yiiko. ¹⁹ Dam mɛ u nɔn wɛn sɔ, bwesenu kpuro nu nɔn nasie sere nu ra n diirimɔ win wuswaa. Ye u kɔ, yera u ra ka tɔnu ko. U koo kpɔ u nɔn go, n kun mɛ u nɔn deri, n kun mɛ u nɔn wolle sua, n kun mɛ u nɔn taare. ²⁰ Adama saa ye sɔɔ, u tii sua u gɔru bɔbia, yera Gusunɔ u nɔn yora bandun di

* 5:11 bɔu geebu - I wiru 4:5n tubusianu mɛrio.

ma u gina nùn yiiko ye mwaari. ²¹ U nùn wuna tɔmbun suunu sɔɔn di. Ma win bwisikunu gosia nge gbeeku yaaginu. U da u wāa ka keɛ gbeekinu sannu ma u yakasu dimɔ nge naa u dirum soore sere u ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē. ²² Wee, wunɛ maa Bɛɛsasaa, wunɛ wi a s̄aa win bii, baa mɛ a ye kpuro yē, a yina a tii kawa. ²³ Ma a tii sue Yinni Wɔrukoon wuswaaɔ. A dera ba ka win s̄aa yerun n̄ori na i ka tam n̄ora wunɛ ka wunen sina asakpɔbu ka wunen kurɔbu ka wunen sinanibu. Ma a seewa a wunen būnu siaramɔ n̄in bwāarokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii w̄okusu ka d̄aa ka kpenu, baa mɛ nu n̄ gari n̄ɔɔm, nu n̄ yam waamɔ, nu n̄ maa ḡaanu yē. Adama Gusunɔ wi u wunen wāaru neni, a n̄ n̄n bɛɛɛ wē. ²⁴ Yen s̄na u n̄omu ge ḡorima ge ga yora ye kua. ²⁵ Ye ba yorua mi wee, ba gara, ba gara, ba yīira, ba b̄onu kua. ²⁶ Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerum̄owa Gusunɔ u wunen bandun sanam gara ma u tu n̄aru koosia. ²⁷ Ba yīira, ya gerum̄owa ba wunen bunum yīira ba deema a n̄ bunu. ²⁸ Ba b̄onu kua, ya maa gerum̄owa ba wunen bandu b̄onu kua. Ma ba tu Mɛdiba ka Pɛɛsiba wē. ²⁹ Yande mi ka, Bɛɛsasaa u n̄ɛɛ, bu Danieli gurusuru sebusio kpa bu n̄n wuran saba dokea kpa bu kpara ma u kua t̄onu itase win bandu s̄ɔɔ.

³⁰ D̄oma ten w̄okura ba Bɛɛsasaa Babilonin sina boko wi go.

6

¹ Ma Darusi wi u s̄aa Mɛdin bweseru u bandu di. Saa ye, u m̄owa w̄ɔɔ wata ka yiru.

Danielin yiberɛba

ba n̄n yina beria

² Darusí u t̄ambu wunaa teeru ḡɔsa ba n̄ s̄aa win tem beri berikan wirugibu.

³ Ma u t̄ambu ita ḡɔsa u bu kua wirugii ben t̄anwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n̄ da n̄ɛ bu ben s̄oma tusia. Kpa sunɔ u ku raa ka asara wa. Danieli u s̄awa t̄anwero ben turo. ⁴ U beri berikan wirugii be, ka ben t̄anwerobu bwisi kere. Yen s̄na sina boko u bwisika u n̄n ko tem mɛ kpuron wirugii. ⁵ Saa ye s̄ɔra Danielin t̄anwersii be, ka beri berikan wirugii be, ba n̄ɔɔ tia kua bu ka n̄n toraru garu mani sina bokon bandun swaa s̄ɔɔ. Adama ba n̄ toraru garu wa wi s̄ɔɔ. D̄omi u s̄awa naanegii, u n̄ k̄ɔsa gaa koore. U n̄ maa s̄ambu ru garu atafiuru koore. ⁶ Yera t̄on be, ba n̄ɛɛ, sa n̄ ḡaanu ganu wasi su Danieli mani ma n̄ kun m̄ɔ ye ya s̄aa win Gusunɔ s̄aarun gari baasi.

⁷ Ma ba n̄ɔɔ tia kua ba da sina bokon mi ba n̄ɛɛ, yinni, wunen hunde yu dakaa da! ⁸ Bɛɛɛ beri berikan wirugibu ka t̄anwerobu ka siri kowobu ka wunen wesiansibɔ, bɛɛɛ kpurowa sa n̄ɔɔ tia kua a ka wooda yara ye ya gerum̄ɔ baawure u nun s̄a sere s̄ɔɔ t̄ena. Wi u ye yina ma u būu goo n̄ kun mɛ t̄onu goo s̄awa sere n̄ ka ko s̄ɔɔ t̄ena ye, ba koo ȳero kp̄ɛɛwa w̄oru m̄i s̄ɔɔ gbee sinansu wāa. ⁹ T̄ɛ yinni, a wooda ye sireo a n̄oma doke kpa yu ko nge Mɛdiba ka Pɛɛsiban wooda ye ba ku ra k̄asi.

¹⁰ Ma sina boko u wooda ye n̄oma doke ba ye yara.

Ba Danieli kp̄ɛɛ

gbee sinansun w̄oru

¹¹ Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye n̄oma doke, yera u da win gidambisan w̄allɔ u dua yen dii s̄ɔɔw̄ɔ ḡɛn f̄ɛnenti ya wukiare Yerusalemun beria gia. Miya u yīira u kanaru kua u Gusunɔ siara nge mɛ u ra ko t̄oru baatere n̄an ita. ¹² Yera s̄ɔɔ teeru t̄on be, ba n̄n duwi ba deema wee u Gusunɔ kanam̄ɔ u somiru bikiam̄ɔ. ¹³ Yen biru, t̄on be, ba yara ba da sina bokon mi ba n̄n

wooda ye yaayasia ba nee, n n̄ wuna a wooda yara ye ya gerumɔ bu nun sã? N n̄ wuna a nee, ma goo ù n bũu goo n̄ kun me tɔnu goo sãwa sɔɔ tenan baa sɔɔ, ba koo yẽro kp̄ẽewa wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wãa?

Ma sina boko u wura u nee, wooda ye, ya wãawa dim dim nge me Mediba ka P̄eesiban wooda ya sãa. N n̄ koorɔ bu ye kasi.

¹⁴ Ma ba nee, too, wee, Danieli wi u sãa Isireliban turo be ba mwɛɛrima Yudan di, u n̄ nun garisi gãanu, u n̄ maa wunen wooda ye a nɔmu doke mi mem nɔwe. U ra win Gusunɔ kanewa t̄oru baatere nɔn ita.

¹⁵ Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u ḡoru doke u Danieli yara wooda ye sɔɔn di. Ma u kookari kua sere sɔɔ u ka dua.

¹⁶ Adama tɔn be, ba kpam menna ba da sina bokon mi ba nee, a yaayo ma Mediba ka P̄eesiban wooda ya ku ra kasi sina boko ù n ye nɔma doke.

¹⁷ Yera sina boko u wooda w̄e u nee, bu Danieli yarama bu kp̄ẽe wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wãa mi. Saa yera u n̄n sɔɔwa u nee, Gusunɔ wunen Yinni wi a sãamɔ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸ Ma ba kpee bakarɔ tama ba ka wɔru gen nɔɔ kɔrua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakpɔbun ȳireru doke kpee ten w̄ollɔ, goo u ku raa ka Danieli faaba ko. ¹⁹ Yen biru, u wura win sina kpaarɔ. W̄oku te, u n̄ di, u n̄ nɔra, u n̄ maa kpunɛ sinani goon b̄okuɔ. Meya u n̄ maa dweeye d̄oma te.

Danieli u yara baani

²⁰ Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da wɔru gen mi fuuku fuuku. ²¹ Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum w̄ori ka nuku sankiranu u m̄ɔ, Danieli Gusunɔn sɔm kowo, Gusunɔ wi a ra n sãamɔ w̄erabu sari mi, u kp̄ia u nun w̄ɔra gbee sinan sin nɔɔn di?

²² Saa yera Danieli u n̄n wisa u nee, yinni, wunen hunde yu dakaa da!

²³ Gusunɔ nen Yinni u win gɔrado ḡorima u gbee sinan sin nɔsu b̄okuɔ. Su n̄ man m̄ɛra gaa kue domi u wa ma na n̄ toraru garu kue win wuswaaɔ ka maa wunen wuswaaɔ.

²⁴ Yera sina bokon nukura dorɔ ma u wooda w̄e u nee, bu Danieli yarama saa wɔru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba n̄ m̄ɛra gaa wa win wasi sɔɔ. Domi u Gusunɔ win Yinni naane sãa. ²⁵ Ma sina boko u wooda w̄e u nee, bu tɔn be ba raa Danieli taare w̄e mi mwaama bu kp̄ẽe wɔru ge sɔɔ, be ka ben bibu ka ben kurɔbu kpuro. Tɔn be, bu sere mam turi wɔru gen temɔ, gbee sinan si, su bu s̄esukawa su kukunu k̄osuka.

²⁶ Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nee, alafia ya n sosimɔ b̄ee sɔɔ ya n d̄ɔɔ.

²⁷ Wooda ye na w̄ɛmɔ wee. Be ba wãa nen tem sɔɔ kpuro gesi, bu de bu Gusunɔ Danielin Yinni nasia kpa bu n̄n b̄ɛɛɛ w̄e.

Domi u sãawa waso.

U ko n wãawa sere ka baadommaɔ.

Win bandu ta n̄ kpeemɔ.

Ten dam mu ko n wãawa sere ka baadommaɔ.

²⁸ Wiya u ra tɔnu w̄ore u faaba ko.

U ra maamaakiba ka ȳirenu ko w̄ollɔ ka temɔ.

Wiya u Danieli w̄ɔra gbee sinansun n̄sun di.

²⁹ Darusin bandun waati ye sɔɔ, Danieli u kua tɔn boko sere n ka girari Sirusi P̄eesin bandu sɔɔ.

7

¹ Bēesasaa Babilonin sina bokon bandun wōō gbiikuu sōōra Danieli u dosa. U kāsiru wa saa ye u kpī win kpin yerō. Yen biru, u yorua ye n weene tambu bu gia dosu ge sōō. ² U gerua u nēe, ye na wa kāsī te sōō wōkuru wee. Na woo gagu wa ga na wōllun beri berika nnēn di ga nim wōku bōkōn nim so. ³ Yera gbeeku yeē beke nne yi yarima nim wōku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene. ⁴ Ye na gbīa na wa ya ka gbee sunō weene ma ya gunō bakerun kasa mō. Ye na maa mēera, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba yōrasia nge tōnu. Ma ba ye tōnun hwisikunu dokea. ⁵ Yen yiruse ya ka yaa gōba weene ma ya ka yēsi tia yō. Yēsān kukunu itawa ya nōō beri. Ma ba ye sōōwa ba nēe, yu seewo yu yaa mwē. ⁶ Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weene ma ya kasa nne mō yen biru wōllō. Ma ya winu nne mō. Ba ye yiiko wē yu ka bandu di. ⁷ Yeniban biru, yera na yaa nnese wa nēn kāsī te sōō. Yaa ye, ya nanum mō. Ya maa dam mō too. Ma ya don sisugii bakanu mō. Yā n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya n ka yeē gbiikii yi weene. Kōbi wōkura ya mō. ⁸ Ye na kōbi yi mēera sāa sāa, yera na kōbu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga wāa yīōnōn suunu sōō. Kōbu piibu ge, ga kōbi wōku fen ita wuka. Ga nōni mō nge tōnu, ga maa nōō mō ga gari mō ka tii suabu.

Gusunān siribu

⁹ Ye na mēera tii, yera na wa ba sina kitaru yiimō. Ma na goo wa nge durō tōkō u na u sina win sina kitaru sōō. Yāa kpikīnu fara farawa u doke. Ma win sere yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimōwa nge dōō yari bakaru. Mēya maa ten naasun tii. ¹⁰ Ma dōō yari bakaru ta yarimō win sina kita ten min di ta kokumō nge nim. Gusunān gōradoba nōrōm nōrōm ba na ba nūn sāamō. Ma ben gabu ba yō win wuswaaō. Sīri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹ Ye na kōbu piibu ge mēera ga tii sua gari gerumō, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpēē dōō boko sōō. ¹² Gbeeku yeē yi yi tie, ba yin dam wōra. Adama ba dera yi wāa sere saa gaa.

¹³ Wōku te, kāsī te sōō, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama wōllun di guru wii wuroru sōō. Ma u da durō tōkō win mi gia. Ma ba nūn susisia win wuswaaō.

¹⁴ Ba nūn bandu ka bēere ka yiiko wē. Ma ba nūn gāanu kpuro nōmu sandia. Bwesenu kpuro nu nūn sāwa. Win banda kun nōru mō. Ta ko n wāawa sere ka baadommaō.

Kāsinun tubusianu

¹⁵ Nē Danieli nen bwēra kun kpunē domi kāsī ni na wa mi, nu man nanda.

¹⁶ Yera na gōrado ben turo susi be ba wāa mi. Ma na nūn bikia na nēe, mba gari yi kpuron tubusianu. U man sōōwa u nēe, ¹⁷ gbeeku yeē beke nne ye, ya sāawa sinambu nne be ba koo bandu di di dunia sōō. ¹⁸ Yen biru, Wōrukoo u koo de win tōn dēerobu bu bandu mwa ba n dii sere ka baadommaō. ¹⁹ Ka mē, na kasu n gbeeku yaa nnese ye ya n ka ita yeōnō weene min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mō too. Yen donnu nu sāawa sisu ma yen nikisu su sāa sii gandū. Yā n yaa mwa ya ra yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku. ²⁰ Na maa kasu n kōbi wōku ten tubusianu gia te ya mō yen wirō ka sere maa kōbu piibu ge ga yarima yen wirun di ga wāa yīōnōn suunu sōō. Kōbi wōku ten ita ya wōruka yen wuswaaō. Ga nōni mō, ga nōō mō, ma ga gari mō ka tii suabu, ga maa nanum mō ga yīōnō kere. ²¹ Ma na kōbu piibu ge wa ga ka Wōrukoon tōn dēerobu tabu mō ga bu kamiamō. ²² Adama durō tōkō wi, u na u Gusunān tōn be gem wē. Saanam mē saa ya tura ma ba bandu di.

²³ Ma durō wi, u man tubusia u nēe, yaa nnese ye, ya sāawa bandu nnese te ba koo swīi handunia yeni sōō. Ban te, ta n ka garu weene. Ta koo handunia

kpuro go tu taaku tu munia muku muku. ²⁴ Kɔbi wɔku te, ta s̄awa sinambu wɔkuru be ba koo ban te di. Yen biru, sunɔ goo wi u n̄ ka ben goo weene u koo sinambu wɔku ten ita bandu yara kpa u bandu di. ²⁵ Sunɔ wi, u koo Wɔrukoo gari kam gerusi kpa u win tɔn dɛerobu nɔni s̄o. U ko n̄ maa k̄i u saaba ka woodaba k̄asi. Ba koo n̄n tɔn dɛerobu n̄mu s̄andia sere saa ita ka b̄onu. ²⁶ Yen biru, Yinni Gusunɔ u koo sunɔ wi siri, kpa u n̄n bandu yara mam mam sere ka baadommaɔ. ²⁷ Yen biru, ba koo ban ni nu w̄a handunia s̄o kpuron dam ka n̄n yiiko Wɔrukoon tɔn dɛerobu n̄mu beria. Win bandu ta ko n̄ w̄awa sere ka baadommaɔ. Wiya sinambu kpuro ba koo s̄a kpa bu n̄n m̄m n̄ɔwa.

²⁸ Ye n̄ Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma n̄n wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua n̄n ḡruɔ.

8

Danieli u ȳa kineru

ka boo wa k̄asiru s̄o

¹ B̄esasaan bandun w̄o itase s̄o, n̄ Danieli na k̄asiru wa te na raa wa baasi. ² Sanam m̄e na k̄asi te m̄era n̄ man s̄are na w̄a wuu b̄okɔ ge ba m̄ Susio Elamun temɔ. Ma n̄ s̄are na w̄a daa te ba m̄ Ulain b̄okɔ. ³ Ye na n̄ni seeya na m̄era, yera na ȳa kineru wa ta k̄obu bakanu yiru m̄o ta ȳo daa ten dee deeru. K̄obu teeru ta teeru d̄ɛbu kere. Te ta d̄ɛbu bo mi, tera ta kpia d̄akuru. ⁴ Yera ȳa kin̄e te, ta ten k̄obi soom̄o s̄o duu yeru gia ka s̄o ȳesan n̄m geu gia ka s̄o ȳesan n̄m d̄waru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yiber̄e w̄ora ten n̄man di. Ta m̄wa ye ta k̄i. Ma ta kp̄eam̄o ta dam m̄o.

⁵ Sanam m̄e na laakari m̄o, yera na m̄era ma na boo wa ga yarima saa s̄o duu yeru gian di ka duki baka ga tem b̄osu ma n̄ s̄are ga n̄ tem d̄eke. Boo ge, ga k̄oba nanungia m̄o gen n̄nin baa s̄o. ⁶ Ma ga tura sere ȳa kin̄e ten mi, te na raa wa ka k̄obi yiru mi, ta ȳo daa ten dee deeru. Ma ga ȳa kin̄e te gur̄e ka gen dam kpuro. ⁷ Na gu wa ga ȳa te susi ka m̄aru ga tu so ga k̄obi b̄okɔ. Ȳa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura temɔ ga yasisim̄o. Goo sari wi u tu w̄ora gen n̄man di. ⁸ Ma boo ge, ga kp̄a. Ye ga kp̄a ga kpa, yera k̄oba baka ye, ya b̄ora. K̄oba yen ayer̄wa k̄obi n̄n nanungii yi kpia. Ma yi m̄era handunian goonu n̄n kpuro s̄o, yen baayere goo teeru gia.

⁹ Saa k̄obi yin tian di, k̄obu piibu gaga yara ga kp̄a s̄o ȳesan n̄m d̄waru gia ka s̄o yari yeru gia ka sere tem m̄e mu gea bo gia. ¹⁰ Ma ga seewa ga w̄ollun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura temɔ ga taaka. ¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren ȳaku te ba ra n̄n kue ȳoras̄ia. Ma ga win s̄a yeru k̄osuka. ¹² Ga w̄ollun tabu kowobu ka baadomman ȳakunu n̄ma doke ga kamia toranun s̄o. Ma ga gem kasa kua temo. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na t̄n d̄ero goon gari nua. Yen biruwa t̄n d̄ero goo u gbiikoo wi bikia u n̄e, sere saa yer̄a ba ko n̄ baadomman ȳaku ten kobu ȳoras̄ie. Sere saa yer̄a kam kobu k̄o n̄ w̄a gem sarirun s̄o. Sere saa yer̄a s̄a yee te, ta ko n̄ disi duure m̄esum. Sere saa yer̄a ba ko n̄ w̄ollun tabu kowo be taakum̄o. ¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u n̄e, sere t̄nu n̄r̄obun suba yiru ka gooba wun̄obun (2.300) baa ȳa n̄ doona. Yen biruwa ȳaku yee te, ta koo wurama ta n̄ d̄ere nge yellu.

K̄asi ten tubusianu

¹⁵ Sanam m̄e n̄ Danieli na k̄asi te waam̄o, ma na kasu tu man yeeri, yera na ḡanu wa nu ka t̄nu weene nu ȳo n̄n wuswaa. ¹⁶ Ma na maa goon n̄o nua

daa te ba m̀ Ùlain suunun di. U ǹogiru sua u ǹe, Gabirie, a dur̀o wini k̄asi te tubusio. ¹⁷ Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera b̄erum man mwa. Ma na w̄eruma tem̀o. U man s̄ow̄a u ǹe, tonun bii, a de yi nun yeeri. K̄asi te, ta w̄awa sanam d̄aakim s̄. ¹⁸ Sanam m̄e u ka man gari m̀, yera biti baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u ȳrasia mi na raa w̄a. ¹⁹ Yen biru, u maa man s̄ow̄a u ǹe, wee kon nun s̄o ye ya koo na Yinni Gusun̄on m̄orun t̄oru s̄o sanam d̄aakim s̄o. ²⁰ Ȳa kin̄e te a wa ta k̄obi yiru m̀ mi, ta s̄awa M̄ediba ka P̄esiban sinambu. ²¹ Boo ge, ga s̄awa Ger̄esin sun̄o. K̄aba baka ye ya b̄okira mi, ya s̄awa sun̄o gbiikoo. ²² K̄aba n̄e ye ya kp̄ia baka ye ya b̄okiran min di, ya s̄awa sinambu n̄e gabu be ba koo yari sun̄o gbiikoo win min di. Adama ba ñ dam wasi nge wi. ²³ Sinambu n̄e yen bandu t̄a n kpa, ma ba durungibu kpeerasia, sun̄o goo u koo yari u tii sua kpa u n t̄ambu n̄oni w̄okubu ȳ. ²⁴ Win dam mu koo nuuru ko n ñ m̀ ka win tiin dam. U koo ḡa dabinu kam koosia ye ya ñ ka n̄o geruro. Win ye u m̀ kpuro ya koo n̄n koor̄a. U koo bwese damginu go ka maa Gusun̄on t̄ambu. ²⁵ U koo tii sua win dukian s̄o ka win bwisin s̄. U koo t̄n dabinu go be ba w̄a b̄ori ȳendu s̄o. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo k̄osikira goo u kun n̄n babe. ²⁶ K̄asi te a wa t̄nu n̄r̄obun suba yiru ka gooba wun̄obun (2.300) s̄, ta s̄awa gem. A ye n̄enūo asiri s̄o. Domi ya w̄awa sanam d̄aakim s̄. ²⁷ Ma n̄e Danieli na kua s̄o dabiru na bar̄o. Na ñ dam m̀. Yen biruwa na seewa na n̄n s̄amburu m̀ te sina boko u man w̄. Ma na w̄a nandabu s̄o k̄asi ten s̄. Domi ta ñ man yeeri.

9

Danieli u kanaru kua

win t̄ambun s̄

¹ Saa ye Darusi, Asuresin bii, M̄edin bweseru u bandu dii Babilonin tem̀o, ² win bandun w̄o gbiikuu s̄o, Danieli u tirenu m̄erim̄o ma u girari mi Yinni Gusun̄o u win s̄om̄o Yeremi s̄ow̄a u ǹe, w̄o wata ka w̄okura Yerusalemu ya ko n s̄a bansu. ³ Ma u n̄o b̄okua u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun s̄. Ma u kanaru koosi Yinni Gusun̄on mi ḡa, ⁴ u win tambun toranu tuuba m̀. U ǹe, Yinni Gusun̄o, a kp̄a ma sa nun nasie. A ra wunen n̄o m̄weeru yibie kpa a wun̄egibu k̄iru s̄o si be ba nun k̄i ba wunen woodaba m̄em n̄owam̄e. ⁵ Sa tora, sa daa k̄sa kua, sa s̄a nuku k̄surugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara. ⁶ Sa ñ wunen s̄om̄abu swaa daki sanam m̄e ba bes̄en sinambu ka bes̄en wirugibu ka bes̄en baababa ka bes̄en t̄ambu kpuro wunen gari s̄ow̄a. ⁷ Yinni Gusun̄o, a s̄awa gengii. Bes̄era sa tora. Ma sa w̄a sekuru s̄o gis̄o bes̄e Yudaba ka be ba w̄a Yerusalem̄o ka Isireliba kpuro be a yarinasia tontondeo ka turuku ȳen s̄o sa ñ nun m̄em n̄ow̄e. ⁸ Yinni, wee sa sekuru s̄ow̄a bes̄e ka bes̄en sinambu ka bes̄en wirugibu ka bes̄en baababa. Domi sa nun torari. ⁹ Gusun̄o bes̄en Yinni, a sun suuru kuo wunen w̄onw̄ondun saabu baa m̄e sa wunen gari yina. ¹⁰ Sa ñ maa wunen gere swaa daki su sere n̄e, sa ko wunen woodaba sw̄i ye wunen s̄om̄abu ba sun n̄osia. ¹¹ M̄eya bes̄e Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa ñ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen s̄na b̄ori yi a dera wunen s̄om kowo M̄owisi u yorua woodan tireru s̄o yi sun di. ¹² Nge m̄eya a dera wunen gari yi koor̄a yi a n̄e, kaa bes̄e ka bes̄en wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya n̄ni sw̄aru wa t̄n bweseru ba ñ waare gam. ¹³ Wahala ye kpuro, ya sun deema nge m̄e M̄owisi u yorua woodan tireru s̄o. Ka m̄e, sa ñ bes̄en daa k̄sa deri su wunen gem sw̄i kpa su

wunen k̄i geeru kasu. ¹⁴ Gusunō besen Yinni, wahala ye a n̄e, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya s̄awa dee dee. Bes̄era sa ñ nun mem n̄ow̄e.

¹⁵ Gusunō besen Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu s̄osira. A ȳisuru yara te ta w̄a sere ka gis̄o. Adama bes̄e, sa durum ka daa k̄sa kua gem gem. ¹⁶ T̄e Yinni, na nun kanamō wunen durom s̄o, a de wunen m̄oru ya doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga w̄a wunen guu te a ḡsan w̄llo. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka bes̄e wunen t̄ambu gema bes̄en toranu ka bes̄en baababan daa k̄san s̄o. ¹⁷ Gusunō, a nen n̄o swaa dakio kpa a nen kanaru n̄o. A wunen s̄aa yee te ta bansu s̄aa mi m̄erio wunen ȳisurun s̄o. ¹⁸ Gusunō nen Yinni, a swaa dakio a n̄o. A n̄oni seeyo a wuu ge ba ka wunen ȳisuru sokumō m̄eri nge me ga bansu kua. Sa ȳe ma bes̄en deerafa kun tura su ka nun ḡaanu ganu kana. Adama wunen w̄n̄w̄n bakarun s̄ona sa nun yeni kanamō. ¹⁹ Yinni, a bes̄en kanaru n̄ow̄o kpa a sun suuru kua. A bes̄en gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n te wunen ȳisurun s̄o. Domi wuna a wuu ge ka t̄an be kpuro m̄o.

Gabir̄ie u k̄asiru tubusia

²⁰⁻²¹ Sanam m̄e Danieli u kana te m̄o u gari gerumō u ñ kpa, u wi ka win t̄ambun toranu tuuba m̄o, ma u Gusunō win Yinni kanamō win s̄aa yee deera ten s̄o, yera dur̄o wi, Gabir̄ie wi u raa wa win k̄asi gbiikiru s̄o, u n̄un ȳosima ka dam u sura win b̄akuo saa ye s̄o ba ra yokan ȳakuru ko. ²² U ka n̄un gari kua u n̄e, na nawa wunen mi, n ka nun k̄asi te tubusia. ²³ Saa ȳen di a wunen kanaru torua, Gusunō u tu mwa. Yen s̄ona na nun win gari s̄obu na, domi Gusunō u nun k̄i. N n m̄en na, a swaa dakio n nun k̄asi te tubusia. ²⁴ Saa n̄oba yirun n̄on wata ka w̄akura Gusunō u himba kua yu doona u sere wunen t̄ambu ka wunen wuu deero yakia toranu ka k̄sa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem w̄e sere ka baadomma. Gusunōn s̄am̄obun gari ka k̄asinun baa ya koo doona kpa t̄an deero goo u ko sun̄o. ²⁵ N n m̄en na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa m̄in di ba wooda w̄e bu Yerusalemu s̄ome bu bani, sere wirugii wi Gusunō u ḡsa u ka na, ya koo kowa saa n̄oba yirun n̄on n̄oba yiru. Yen biru, ba koo yen sw̄ee s̄ome ka yen gb̄araru saa n̄oba yirun non wata ka yiru s̄o. Saa ye, ya ko n s̄awa wahan saa. ²⁶ Saa n̄oba yirun n̄on wata ka yiru ye, ya n doona, ba koo wirugii wi Gusunō u ḡsa go. Goo sari wi u koo ka n̄un yina. Kpa sun̄o kpa o ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka s̄aa yee te wisire bu k̄suku kpa ba n as̄er̄o m̄o sere Gusunō u ra ka n̄un kpeerasia nge me u yi. ²⁷ Wirugii wi, u ko n ka t̄an dabiru n̄o tia s̄aa sere saa n̄oba yiru. Saa ita ka b̄onun biru, u koo de ȳakunu ka ab̄onu nu kpe kpa u ḡa k̄osunu ko s̄aa yero n̄in bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusunō u yi win s̄o bu ka n̄un deema.

10

Danieli u t̄onu wa

Tigirin daaro k̄asiru s̄o

¹ Sirusi, P̄eesin sina bokon bandun w̄o itase s̄o, Yinni Gusunō u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa m̄o Belitasa. Gari yi, yi s̄awa gem. Yi ka n̄oni sw̄a bakararu ȳa te ta koo na. Ma gari yi, yi n̄un yeeri. Saa ye s̄ora u k̄asi te tuba.

² N deema u w̄a nuku sankiraru s̄o alusuma ita. ³ Alusuma ita ye s̄o, u ñ d̄ia geenu ganu diire. U ñ ya tend̄e. Tam kun maa win n̄o duure. Meya u ñ maa tii gum saware. ⁴ W̄on suru gbiikoon s̄o yenda n̄ese s̄o, u w̄a u ȳo daa te ba m̄o Tigirin b̄akuo. ⁵ Yera u n̄oni sua u dur̄o goo wa u ȳanu doke ni ba kua ka w̄e dangii ma u kpaka s̄eke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin

di. ⁶ Win wasi yi ballimɔ nge kpee ni nu wuru beku nɔni mɔ, ma win wuswaa ya ballimɔ nge guru maakinu. Ma win nɔni yi ballimɔ nge dɔɔ yari, ma win gāsenu ka win naasu sãa nge sii gan te ba wɔriasia. Ma win nɔɔ ga nɔɔra nge tɔn dabinun nɔɔ. ⁷ Danieli turowa u kãsi te wa. Tɔn be ba ka nùn wãa mi, ba ñ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke. ⁸ Wi turowa u yɔra ma u kãsi te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gɔma dwiyya u dam bia. ⁹ U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari. ¹⁰ Yera nɔmu gaga nùn baba ma u diira u dũu winu ka nɔm taranu soonamɔ. ¹¹ Ma u nɛɛ, kɩnasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun sɔ, yi nun yeeri, kpa a se a yɔra mi a wãa mi. Domi ba man gɔrimawa wunen mi. Ye u nùn gari yi sɔɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u yɔra ma u diira. ¹² Durɔ wi, u gerua u nɛɛ, Danieli, a ku berum ko. Domi saa dɔma tɛn di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunen Yinnin wuswaaɔ, saa dɔma ten diya Gusunɔ u wunen kanaru nua. Yen sɔna na na. ¹³ Pɛɛsiban sina boko u man seesi sɔɔ yɛnda tia ma na sina win bɔkuɔ. Adama wee Miseli wɔllun tabu kowobun sunɔ turo u na u man somi. ¹⁴ Tɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen tɔmbu deema sia. Domi sian gariya kãsi te, ta ka yã.

¹⁵ Saa ye u nùn gari yi sɔɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari. ¹⁶ Yera u gãanu wa nu ka tɔnu weene ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u nɛɛ, nɛn Yinni, nɛn wuswaa ya burisina, na ñ maa dam gam mɔ kãsi te na wan sɔ. ¹⁷ Nɛ wi na sãa wunen sɔm kowo, amɔna kon ka kpɩ n ka nun gari ko. Domi na ñ dam gam mɔ. ¹⁸ Wi u ka tɔnu weene mi, u maa nùn baba u dam kã. ¹⁹ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko durɔ kɩnasi, alafia ya n ka nun wãa. A tii dam kɛɛyɔ. Ye u ka nùn gari mɔ, yera u dam wa u nɛɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam kã. ²⁰ Durɔ wi, u nùn bikia u nɛɛ, a yɛ yɛn sɔ na na wunen mi? Tɛ, kon da n Pɛɛsiban sina boko tabu wɔri. Nã n doona, Gɛrekiban sina boko u koo na. ²¹ Adama kon nun sɔ ye ya yorua gem tiruru sɔɔ. Goo kun man somimɔ tɔn ben sɔ, ma n kun mɔ Miseli bɛɛ Isireliban kɔso,

11

¹ wi nɛn tii na somi na dam kã Darusi Mɛdiban sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ. ² Wee tɛ, kon wunɛ Danieli gem sɔ.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di Pɛɛsiɔ. Yen biru, sina boko nnɛse u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. U n dam kua win dukia yen sɔ, u koo Gɛɛkiban sina boko seesi. ³ Adama sina boko wɔrugɔ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u kɩ. ⁴ Saa yɛ sɔɔ win banda dam kua, saa ye sɔɔra ta koo wɔruma kpa tu bɔnu ko handunian goonu nɛ kpuro sɔɔ. Win bibun bweseru ta ñ ban te dimɔ. Ban te, ta ñ maa dam mɔ nge mɛ ta raa sãa. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun nɔmuɔ.

⁵ Sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian banda ko n dam mɔ. Adama win sina asakpɔ turo u koo nùn dam kera kpa u nùn taare. Win dam mɛ, mu ko n kpã. ⁶ Wɔsu gasun biru, ba koo arukawani bɔkuna kpa sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian bii wɔndia u na sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sunɔn mi bu ka arukawani bɔke, bu suana. Adama wɔndia win dam mu koo kpe. Durɔ win tii u koo gbi, wi ka win bibun bweseru. Ba koo mam wɔndia win tii go ka be ba nùn yɔsirima ka win tundo ka tɔn be ba ka nùn yɔra waati ye sɔɔ kpuro gesi. ⁷ Goo u koo se nge kpɩi pɔtura kurɔ win bweserun di u win tondon bandu di. Kpa u na u sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi wɔri gbãranu sɔɔ u ko ye u kɩ. Yɛro u koo dam ko. ⁸ U koo ben bünun bwãarokunu gura ni ba kua ka sii gandu ka ben gãa gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibitiɔ. Kpa u ka sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi tonda saa fiiko. ⁹ Yen biru,

sunə wi u wāa sōo yēsan nəm geu gia u koo da u sōo yēsan nəm dwarugii tabu wəri kpa u gəsirama win temə.

¹⁰ Saa ye sōora win bibu ba koo tabun sōoru ko kpa bu tabu kowobu menna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem nəo bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta bōo saramə. U koo sōo yēsan nəm dwaru gian sunən gbāraru wəri kpa u gəsira u wurama. ¹¹ Saa ye sōo, sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm dwaru gia mi, u koo mōru se kpa u nəm geugii wi, tabu wəri. Nəm geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna bu wiəno wəri. Adama ba koo nəm geugii win tabu kowo be kamia. ¹² Sōo yēsan nəm dwarugii wi, u koo tii sua win nasara yen sō. U koo tabu kowo dabinu go. Adama ka mē, u n nasara wasi mam mam. ¹³ Yeniban biru, sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna n kere be u raa menna yellu. Wōsu gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu yāa geenu u nəm dwarugii wi wəri. ¹⁴ Saa ye sōo, tən dabinu nu koo sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm dwaru gia seesi. Tən kōsobu ba koo maa nūn seesi wunə Danielin təmbun suunu sōon di wunen kāsī ten gari yi ka koor. Adama ba koo ben tii kamia. ¹⁵ Sōo yēsan nəm geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gbārarugisu mwēeri. Saa ye sōo, ba koo sōo yēsan nəm dwarugii wi, ka win tabu kowo dangibu kamia. Domi ba n dam wasi bu ka tabu ko. ¹⁶ Wi u gesi seewa u nəm geugii wi wəri kpuro, yēro u koo kowa ye u kī. Goo kun kpē u nūn yinari. Yēro u koo mam da tem men mi n buram bo sōo, kpa u go ye u noma tura. ¹⁷ Yen biru, u koo gōru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka nəm dwarugii wi bəri yendun arukawani bəke u nūn win bii wəndia wē u sua kuro, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi n nūn yaramə. ¹⁸ Yen biru, u koo sīra wuu si su wāa nim wōkun bōkuə kpa u sin dabinu mwēeri. Adama tabu sunə goo u koo win dam mē bu sere u kpana u mōru kōsia. ¹⁹ Saa ye sōora u koo gəsirama win temə u ka kuke win wuu gbārarugisu sōo, adama u koo wōruma u gbi, ba n maa win yira wasi. ²⁰ Wi u koo nūn kōsire ko, u koo dam dio doke tem men mi n buram bo sōo. Adama amən biru, dam dio wi, u koo bəkira, n n mō mōrun sō, n n maa mō tabu sōo.

²¹ Wi ba gema, wiya ba koo bandu kōsire ko. Ba n nūn sina yānu wēemə. Bəri yendu sōora u koo na u bandu di ka taki. ²² Tabu kowo be ba koo yari bu nūn wōrima nge nim, u koo bu kōsukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani bəkuan wirugii turo. ²³ U koo tən be u ka arukawani bəkua nōni wōke. U koo bandu di kpa u dam wa ka tumbu fiiko. ²⁴ U koo da bera mi tem gem wāa ka bəri yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba n daa koore. U koo tem men dukia gura kpa u win bərəba bōnu kua. U koo mam bwisiku u gbāranu wəri. Adama u n yeni mō n ka te.

²⁵ U koo win dam ka win wōrugəru ka win tabu kowobu dendi u ka sōo yēsan nəm dwarugii wi wəri. Nəm dwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo dangii dabinu, adama u n kamiamə. Domi ba koo nūn murafitiru kuəwa. ²⁶ Be ba ka nūn dimə, beya ba koo nūn kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gbisuku dabi dabinu. ²⁷ Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu kōsa ko, kpa mi ba dimə mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dimə. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yā n tura. ²⁸ Sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm geu gia, u koo gəsira win temə ka dukia baka. Swaa sōo, u koo Isireli be Gusunə u ka arukawani bəkua seesi. Yen biru, u koo gəsira u da win temə.

²⁹ Saa ye ba yi yā n tunuma, nəm geugii wi, u koo sōo yēsan nəm dwarugii wi seesi kpa. Adama u n nasara wasi nge mē u raa wa yellu. ³⁰ Domi tamba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu nūn wəri. Saa ye sōo, win kabia ya

koo bɔɔra, kpa u gɔsira u wura. U koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani bɔkua mi, mɔru seesi kpa u n ka be ba arukawani ye deri nɔɔ tia sɔa. ³¹ U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunɔn sɔa yeru ka ten agbara disɔ doke. Kpa bu tɔɔ baateren yɔkunu kpeesia. Kpa bu kam koosion bwɔaroku kɔsu gira yɔku yeru mi. ³² U koo tɔmbu nɔni wɔke be ba Yinni Gusunɔn arukawani ye deri. Adama tɔn be ba Yinni Gusunɔ yɛ, ba ko n yɔwa dim dim ben daa gea sɔɔ. ³³ Be ba bwisi mɔ, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko sɔɔ, ba koo gabu go tabu sɔɔ, kpa bu gabu dɔɔ mɛni, kpa bu gabu yoru mwɛeri, kpa bu gabun yɔnu gura. ³⁴ Saa ye sɔɔ, ba koo somiru fiiko wa. Tɔn dabira ba koo ka bu nɔɔ tia ko ka murafitiru. ³⁵ Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu sɔwa bu dɛɛra mam mam sere kpeerun tɔru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii sɔɔ.

³⁶ Sina boko wi, u koo ko ye u kɔ. U koo tii sua u nɛɛ, wiya u bɔnu kpuro kere. Kpa u Gusunɔ wi u kpuro kere wɔmɛ. Wɔmbu te, ta n ka nɔɔ gerurɔ. Tɔmbu ba koo nɔn naanɛ ko sere Gusunɔn mɔru yu ka sɔsira. Domi ye wi, Gusunɔ u gerua, ya koo koorawa. ³⁷ U n win sikadoban bɔnu gasirimɔ, u n maa bɔu wi tɔn kurɔba kɔ gasirimɔ, bɔnu kpuro gesi. Domi u koo tii sua n kpuro kere. ³⁸ Adama u koo bɔu sɔ wi u ra n gbɔranu kɔsu wi win sikadoba ba n yɛ. U koo nɔn sɔ ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere gɔa ni nu gobi mɔ. ³⁹ U koo wuu si su gbɔraru mɔ tabu wɔri ka win bɔu wi u wa tem tukum di. U koo be ba bɔu wi wura bɛɛɛ wɛ, kpa u de bu bandu di tɔn dabinun wɔlɔ, kpa u bu tem bɔnu kua mu n sɔa ben aɛ.

⁴⁰ Kpeerun saa sɔɔ, sina boko wi u wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia u koo ka maa nɔn sanna. Adama sɔɔ yɛsan nɔm geugii wi, u koo nɔm dwarugii wi wukiri nge woo bɔkɔ ka tabu kɛkɛ ye dumi gawe ka maasɔbu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem wɔri u sara nge mɛ nim mu ra daaru yibu mu sare. ⁴¹ Kpa u maa wɔri tem mɛn mi n buram bo sɔɔ. Adama Edɔmuba ka Mɔabuba ka sere Amɔniban wirugibu ba koo nɔn kisirari. ⁴² U koo tem dabinu nɔma sikerena. Egibitigibu ba n mam kisiramɔ win nɔman di. ⁴³ Sunɔ wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben yɔa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo nɔn sɔ. ⁴⁴ Labaari ya koo na saa sɔɔ yari yeru gian di ka sɔɔ yɛsan nɔm geugian di yu nɔn nandasia. Saa ye sɔɔra u koo mɔru baka se u tɔn dabinu go. ⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim wɔku ka Yinni Gusunɔn guu dɛɛra ten baa sɔɔ. Saa yera gɔɔ u koo nɔn deema subaru ba kun nɔn somi.

12

Sanam dɔakim

¹ Sanam dɔakim sɔɔ, Miseli, maleeka wi u sɔa tabu sunɔ, u koo seema, wi, wi u ka wunɛ Danielin tɔmbu yɔ. Saa ye, ya ko n sɔawa nɔni swɔarun tɔru tɛn bweseru ta n koore saa min di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye sɔɔra wunɛn tɔmbu ba koo faaba wa bɛn yɔsa ya yorua wɔarun tireru sɔɔ.

² Dabiru be ba dɔ sikirɔ, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka wɔaru te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka nɔni swɔaru wa sere ka baadommaɔ. ³ Be ba bwisi mɔ, ba koo balliwa nge wɔllun yam bururam. Be ba maa tɔn dabinu gem swaa sɔsɔsi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommaɔ.

⁴ Wunɛ Danieli, a gari yi nenuɔ asiri sɔɔ kpa a yi yɔreru koosi tire te sɔɔ bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam mɛ, tɔn dabinu nu koo yi gari kpa yɛru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n sɔawa asiri

⁵ Yen biru, Danieli u mæera ma u tæmbu yiru wa ba yõ turo daarun gooru gee, turo maa wãa daarun gooru giõ. ⁶ Ma turo u wi u yãnu doke ni ba kua ka wêe dangii u yõ daa ten nim wõllõ bikia u nee, saa yerà maamaaki yen kpeera koo na. ⁷ Yera Danieli u wa gõrado wi, u win nõma yiru kpuro yiyi wõllõ ma u bõrua ka wi u ra n wãa sere ka baadommaæn yĩsiru u nee, nõni swãa te, ta ko n wãawa sere saa ita ka bõnu kpa tu kpe dõma te ba Gusunõn tæmbun dam bua mam mam.

⁸ Danieli u gari yi nua adama yi ñ nùn yeeri. Ma u nee, nen Yinni, amõna gari yi, yi koo ka wiru goora. ⁹ Yera u nùn wisa u nee, Danieli, a wunen laakari kpĩiyõ. Gari yi, yi ko n sãawa asiri sere kpeerun saa yu ka turi. ¹⁰ Ba koo dabinu sãrasia bu deera mam mam. Tæn kõsobu ba ko n kõsa mò. Ben goo kun tubu ye ya kooramõ. Adama be ba bwisi mõ, beya ba koo tubu. ¹¹ Saa dõma tèn di ba koo tõõ baateren yãku ni ba ra Yinni Gusunõ kue yõrasia ka saa ye kam koosion bwãaroku kõsu ga ko n wãa yãku yerõ, ya ko n sãawa sõõ nõrõbu ka gooba wunõbu wækuru sari (1.290). ¹² Doo nõrugiiwa wi u temana sere sõõ nõrõbu ka gooba wunõbu ka tẽna ka nõõbu (1.335). ¹³ Adama wunẽ Danieli, a de a temana sere ka nõõ. Saa ye sõõra kaa wẽra kpa a se a wunen are mwa kpeerun saa sõõ.

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wəkura ta gerusimɔ yèn sɔ̄ ba kua naane sariba Yinni Gusunɔn mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirɔ ko bu ka wa bu gɔ̄ru gɔ̄sia kpa bu wura Gusunɔn mi. U sɔ̄simɔ ma Yinni Gusunɔn kīru ta kpā, ta n̄ maa noru mɔ. Tire te, ta kīi te ta wāa Gusunɔ ka Isireliban baa sɔ̄ weesinamɔwa nge kīi te ta wāa durɔ ka win kurɔ ka ben bibun baa sɔ̄.

Tire ten kpunaa

- 1 Osee kurɔ suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Osee u Isireliba gerusimɔ, wiru 4n di sere wiru 13.
3. U bu kirɔ m̄ bu gɔ̄ru gɔ̄sia, wiru 14.

¹ Sanam mɛ sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temɔ, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dīi Isirelin temɔ, sanam mɛya Yinni Gusunɔ u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurɔ ka win bibu

² Gari yi Yinni Gusunɔ u gbia u Osee sɔ̄wa yi wee. U n̄ɛ, Osee, a doo a kurɔ sua wi u ra sakararu ko. Bɛn bibu ba koo maa win yira swīi. Domi Isireliba ba būnu gasirimɔ ba s̄amɔ nge kurɔ sakara wi u durɔbu gasirimɔ. Ma ba n̄ɛ, Yinni Gusunɔ deri.

³ Ma Osee u seewa u Gomeɛ Dibilaimun bii sua kurɔ. Yera u ka n̄n menna. Ma kurɔ wi, u gura sua u n̄n bii t̄n durɔ marua. ⁴ Ma Yinni Gusunɔ u n̄ɛ, i bii wi yīsiro k̄ɛyɔ Yisireeli.

Domi saa fiiko sɔ̄ kon Yehun yenugibu w̄ari yèn sɔ̄ ba t̄mbun yem yari Yisireeliɔ, kpa n̄ Isireliban bandu kpeerasia.

⁵ T̄ɔ te sɔ̄, kon Isireliban tabu durɔbun t̄nnu b̄okku Yisireelin w̄owaa.

⁶ Yeniban biru, Gomeɛ u maa gura sua ma u bii t̄n kurɔ mara. Ma Yinni Gusunɔ u Osee sɔ̄wa u n̄ɛ, a n̄n yīsiro k̄ɛyɔ Lo Ruhama. Yen tubusiana bii wi ba yina. Domi na n̄ maa Isireliba w̄onw̄ondu kuamme. Na n̄ bu suuru kuamme.

⁷ Adama kon Yudaba w̄onw̄ondu kua, kpa nen tii n̄ bu faaba ko n̄ɛ wi na s̄aa Gusunɔ ben Yinni. Adama n̄ m̄ kon ka ben yibereba tabu ko. Na n̄ tendu dendimɔ n̄ kun m̄ takobi n̄ kun m̄ dumi ka yin maasɔbu.

⁸ Yeniban biru, Gomeɛ u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii t̄n durɔ mara. ⁹ Ma Yinni Gusunɔ u n̄ɛ, a n̄n yīsiro k̄ɛyɔ Lo Ami. Yen tubusiana n̄ n̄ nen t̄mbu. Domi i n̄ maa s̄aa nen t̄mbu, na n̄ maa s̄aa b̄ɛn Yinni.

2

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

¹ Yinni Gusunɔ u Osee sɔ̄wa u n̄ɛ, saa ya sisi yè sɔ̄ Isireliba ba koo dabia nge nim w̄okun yani s̄ɛri.

Ba ñ kpɛ bu ben geeru gari.
Mi ba ku ra raa bu soku nen tɔmbu,
miya ba koo bu soku ne Gusunɔ, Yinni wason bibu.

²Yudaba ka Isireliba ba koo menna sannu
kpa bu goo gɔsi u n s̄aa be kpuron sunɔ.
Domi ba koo dabia bu teria tem me kpuro sɔɔ.
Yen dɔma te, tɔɔ bakara Yisireliɔ.

³Bee Yudaba ka Isireliba, i s̄ɔɔnɔ ma i s̄aawa nen tɔn be na k̄i.

Isireli u s̄aawa naane sariruḡi

⁴Nen bibu, i been mero taare w̄ɛɛyɔ,
domi u ñ maa s̄aa nen kurɔ,
meya na ñ maa s̄aa win durɔ.

I n̄un s̄ɔɔwɔ u de u win durɔ dama n̄oni yi wuna,
kpa u sakara kookoosu wuna win ḡɔrun di.

⁵Ma n kun me, kon win ȳanu potiri mam mam
kpa n n̄un ȳosu tereru
nge me ba ka n̄un mara.
Kon de u n s̄aa nge tem
mi ḡaanu ku ra kpi,
kpa n de nim n̄oru gu n̄un go.

⁶Na ñ maa bee win bibun w̄ɔnw̄ɔndu m̄ɔ,
domi been mero u s̄aawa sakara kowo.

⁷U kurɔ tanaru ka sekuru sariru d̄ara.

Domi u nee, u koo win durɔ tanɔbu sw̄iwa
kpa bu n̄un nim ka d̄ianu ka tam ka gum ka ȳanu w̄ɛ ni u koo doke.

⁸Yen s̄ɔ, kon win swaa keke ka s̄aki,
kpa n ye d̄aa s̄esuku kpa u kun maa win swaa ye sw̄i.

⁹Baa ù n daa yara u win durɔ tanɔ be naa gira,
u ñ maa bu naa turi.

Baa ù n bu kasu,
u ñ maa bu wasi.

Saa ye s̄ɔra u koo nee,
ñ n men na, a de n wura nen durɔ ḡbiikoon mi,
domi na raa nuku dobu m̄ɔ win mi n kere t̄ɛ.

¹⁰Meya u ñ daa gie ma nena na n̄un dobi ka tam kpam ka gum w̄ɛem̄ɔ.

Meya na maa n̄un sii geesu ka wura taasi.
Adama u ka ye b̄uu wi ba m̄ɔ Baali s̄awa.

¹¹Yen s̄ɔ, kon gosirama n nen dobi mwa yin ḡɛɛbun saa s̄ɔɔ,
ka tam men saa s̄ɔɔ ka sere ȳaa ni u sebua u ka win tereru wukiri,

¹²kpa n n̄un sekuru doke win durɔ tanɔbun wuswaaɔ.

Goo sari wi u koo n̄un w̄ara nen n̄oman di.

¹³Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia
ka t̄ɔɔ baka ni u ra ko suru ka suru
ka t̄ɔɔ w̄ɛraruḡiru ka sere mennɔ si u ra ko s̄aarun swaa s̄ɔɔ.

¹⁴Kon de win res̄em d̄anu ka win figieba bu kam ko
be u nee, u wa durɔ tanɔbun min di.

Kon de gbee ni, nu ko d̄aa s̄ɔɔ,
kpa gbeeku ye ye yi d̄aa nin marum di.

¹⁵Kon n̄un seeyasia ȳen s̄ɔ u man deri
u b̄uu wi ba m̄ɔ Baali turare d̄ɔɔ dokeamm̄ɛ.

Ma u win saba ka win taaminu doke u da u win durɔ tanɔbu sw̄i.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

16 Adama saa ya sisi yè sɔɔ kon nùn kəkiri n ka da ghaburo
kpa n ka nùn gari ko ka kīru.

17 Kon nùn win resem gbaaru wesia
te ta wāa Akɔɔn wɔwaa.

Yisi ten tubusiana nani swāarun wɔwa.

Yera ya ko n sāa win yīiyɔbun tore,

kpa u womu ko nge sanam mɛ u yarima saa Egibitin di win wɔndiaru.

Yinni Gusunɔ

u koo ka win tɔmbu dora

18 Yen tɔɔ te, u koo man soku win durɔ.

U ñ maa man sokumɔ Baali win yinni.

19 Kon de u būu wi ba mɔ Baalin yīsiru duari

kpa u kun mam kpīa u tu sia.

20 Saa yera kon ka gbeeku yɛɛ ka gunɔsu ka sere yɛɛ yi yi ra kabiri arukawani
bɔke

yi ku ka nen tɔmbu kɔsa gaa kua.

Kon de tabu bu kpe, kpa ba n wāa bɔri yɛndu sɔɔ.

21-22 Isireli, kon maa nun ko nge nen kurɔ sere ka baadommaɔ,

kpa n nun gem ka wɔnwɔndu ka durom sɔɔsi.

Bɔɔkikiru sɔɔra kon ka nun arukawani bɔke.

Saa ye sɔɔra kaa wura ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

23-24 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

Saa gaa sisi yè sɔɔ kon wɔllun kananu nɔ,

kpa n tu nim kɛ.

Wɔlla koo tem kanaru nɔ kpa tu gura nɛɛsia.

Kpa tem mu dobi ka resem ka olifin kanaru nɔ

kpa ye kpuro yu kpi.

Kpa yu Yisirelin bukata wunana.

25 Kon de nen tɔmbu bu sina tem mɛ kpuro sɔɔ

kpa n bu wɔnwɔndu kua

be, be na raa yina n wɔnwɔndu kua.

Kpa be, be ba ku ra raa soku nen tɔmbu,

n bu soku nen tɔmbu.

Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

3

Osee u win kurɔn

laakari mɛɛra

1 Ma Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n doo n kpam nen kurɔ wi
kīa wi goo u kīa ma u sekuru sariru mɔ. N kurɔ wi kīa nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ
u Isireliba kī, baa mɛ ba nùn biru kisi ba da ba būnu sāamɔ ma ba resem kiranu
kī ni ba ra ka būu ni sã. 2 Ma na da na kurɔ wi yakia ka sii geesun gobi wɔkura
nɔɔbu ka sere ɔɔsu * ditiri nata† (600). 3 Ma na nùn sɔɔwa na nɛɛ, a de a n wāa
nen sɔ n ka te. A ku maa sakararu ko. A ku maa da durɔ goon mi. Nen tii kon
maa tii nene.

4 Nge mɛya Isireliba ba ko n wāa sunɔ sari n ka te. Mɛya ba ñ ko n maa wirugii
mɔ. Ba ñ maa yākunu mɔ. Ba ñ maa būnu ganu sāamɔ. Mɛya yāku kowo goo
kun ko n maa wāa ben suunu sɔɔ u ka bu bikiaru kua. 5 Yeniban biru, ba koo
wurama bu Gusunɔ ben Yinni kasu ka maa ben sikado Dafidin bandu wi u raa

* 3:2 ɔɔsu - Dīa bimi geen bwesera yi yi ka gbɛɛ weene. † 3:2 ditiri nata - Ya sãwa saaki nɔɔba yirun saka.

sāa ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko bà n Yinni Gusunɔ wa ka win kīi te u koo bu sɔasi saa ye sɔɔ.

4

Yinni Gusunɔ

u Isireliba taarɛ wɛ

1 Bɛɛ Isireliba, i nɛ, Yinni Gusunɔ swaa dakio.
Domɪ na siribu mɔ ka bɛɛ tem mɛn tɔmbu
yɛn sɔ wɔnwɔndugii goo sari bɛɛ sɔɔ,
gemgii goo maa sari.

Mɛya bɛɛn goo kun maa man yɛ.

2 I nɔɔ mwɛɛnu mɔ ka bɔri, adama weesa i mɔ.
Mɛya i maa tɔmbu goomɔ, i gbɛnimɔ, i sakararu mɔ.
I dam dɔrenamɔ, ma tɔn gobera sosimɔ ta dɔɔ.

3 Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de tem mɛ, mu gbera.
Bɛɛ be i wāa mi kpuro, i ko woorawa
saa gbɛeku yɛɛn di n ka da gunɔsɔ ka wɛɛyɔ,
ye kpurowa ya koo kam ko.

Yinni Gusunɔ

u yāku kowobu taarɛ wɛɛmɔ

4 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, goo u ku raa ka tii yina
n kun mɛ u goo gerusi.

Domɪ wunɛ yāku kowo tɔnwerowa na ka sannamɔ.

5 Sɔɔ teeru kaa wɔrumawa sɔɔ sɔɔ gbāara
kpa wunɛn beruse nɛn sɔmɔ u maa wɔruma wɔkuru.
Kon maa Isirelin bweseru go te ta sāa nge wunɛn mɛro.

6 Wee nɛn tɔmba gbimɔ yɛn sɔ ba n man yɛ.

Adama wunɛn tii, a yina a man wura.

Yen sɔ, kon nun yina kpa a kun maa sāa nɛn yāku kowo tɔnwerɔ.
Nge mɛ a nɛ, Yinni Gusunɔn woodaba duari,
nge mɛya kon maa wunɛn bibu duari.

7 Nge mɛ ba dabiama, nge mɛya ba man torarimɔ ba dɔɔ.

Kon ben bɛɛɛ kpeesia kpa bu sekuru wa.

8 Wee ba kuuramɔ nɛn tɔmbun toranun sɔ.

Ma ba bu bɔriemɔ ba n ka toramɔ ba n dɔɔ.

9 Yen sɔ, sɛɛyasia tee biya kon nɛn tɔmbu ka ben yāku kowobu ko.

Kon bu sɛɛyasiawa nge mɛ ben daa ya nɛ.

Kon bu kɔsiawa nge mɛ ben kookoosu nɛ.

10 Ba koo di, adama ba n debumɔ.

Ba koo sakararu ko bũu nuurɔ bu ka bibu wan sɔ.

Adama ba n marumɔ yɛn sɔ ba nɛ, Yinni Gusunɔ biru kisi
ba n nɛn woodaba swi.

11 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sakararu ka tama mu nɛn tɔmbun wiru gɔsia.

12 Dāa kukun miya ba ra bikiaru de gu ka bu gari sɔ.

Bũu gasiribu dera ba kɔra ma ba ka man tonda.

13 Ba ra de ba n yākuunu mɔ guunu wɔllɔ,

kpa ba n turare dɔɔ dokemɔ gungunu wɔllɔ

ka dāa baka bwese bwesekan nuurɔ nɛn saara bu wɛre.

Yen sɔna ben bii wɔndiaba ba sekuru sariru mɔ.

Ma ben biigii kurɔbu ba sakararu mɔ.

14 Na n ben bii wɔndia be, ka ben biigii kurɔ be sɛɛyasiama

ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba m̀n s̄. Domi ben m̀wəbun tii ba sakararu m̀ ka kurə be ba w̄a būu sāarun s̄. Ma ba maa yākunu m̀ sannu ka be. Adama ba n yē nge mē m̄ndu gara gerua ta n̄e, t̄n be ba n̄ laakari m̄, ba kam kobu d̄əw̄a.

¹⁵ Isireliba ba būnu gasirim̄, adama Yudaba bu ku raa bu sw̄i.

Bu ku da Giligaliō n̄ kun mē Beteli Afeniō* bu ka yākunu ko kpa ba n b̄orum̄ ba n m̀, sere ka Yinni Gusun̄n w̄āaru.

¹⁶ Isireliba ba sāawa nge naa gbiiba ye ba kpana bu kpara. Adama t̄, Yinni Gusun̄ u koo bu ȳsu batuma s̄ə nge ȳānu. ¹⁷ Isireliba ba būnu sāam̄. A bu derio mi. ¹⁸ B̄a n tam n̄ra ba kpa, ba ra n yande d̄əw̄a bu sakararu ko. Wee ben wirugibu ba ra n k̄iwa ba n w̄a sekuru sari kom s̄ə. ¹⁹ S̄ə teeru woo ga koo na gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru wa ben ȳaku nin s̄.

5

Keu koosio k̄sobu

¹ Yinni Gusun̄ u n̄e, b̄e ȳaku kowobu, i yeniba swaa dakio. B̄e Isireliba, i swaa dakio i n̄. B̄e sina kpaarugibu, i swaa tem kp̄iyō i n̄. B̄e ya siri bini bu ka ȳ. Domi i kua t̄mbun yina Misipaō, ma i kua ben taa Taborio.

² Ma ba man biru kisi ba numa durum s̄ə. Yen s̄, kon b̄e kpuro s̄e yaasia.

³ Na Isireliba ȳwa sāa sāa. Ben goo kun man berue. Wee ba da ba būnu gasira ba tii disidoke.

⁴ Osee u n̄e, ba n̄ kp̄e bu maa wurama ben Yinnin mi ben kookoosun s̄. Domi būu sāarun gasiribu gina w̄a ben ḡru s̄ə. M̄ya ba n̄ maa w̄i, Yinni Gusun̄ ȳ.

⁵ Isireliban tii suabu bu s̄əsim̄ mē ba sāa. Ba koo w̄orum̄a ben durum s̄. Yudaban tii ba koo w̄orum̄a ka be sannu.

⁶ Sanam gam sisi m̄ s̄ə ba koo bikiaru da Yinni Gusun̄n mi, kpa bu ka n̄n ȳānu ka ket̄eba ȳakuru kua. Adama ba n̄ n̄n wasi, domi u bu deri.

⁷ Beya ba n̄n t̄nu kandu kua. Domi ba da ba bii seegeba mara be ba n̄ n̄n ȳ. T̄, n̄ n̄ t̄em̄ u ka bu kam koosia be ka ben arumani.

Gusun̄ u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸ Yinni Gusun̄ u n̄e, i tabun k̄ba soowo Gibeā ka Ramaō. I tabun wurenu koowo Beteli Afeniō.

* 4:15 Beteli Afeniō - yen tubusiana d̄ən w̄a yeru

Bee Benyamεεba, tabu durɔba wee been birun di.

⁹ Gari geeya na Isireliba sɔɔmɔ.

Dɔma te kon bu seeyasia, ba koo kam kowa.

¹⁰ Wee Yudaban wirugibu ba sɔawa nge be ba ra tem gbeni bu ka ben tiin tem sosi.

Yen sɔ, kon bu nen maru wisi nge nim tora.

¹¹ Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam dɔremo

yɛn sɔ ba kam naa gire.

¹² Na kon bu di nge gemi.

Kpa na n Yudaba wahala mɔ nge bara te ta kukunu temmɔ.

¹³ Meya Isireliba ba tii bararu waasi.

Ma Yudaba ba ben bosu wa.

Ma Isireliba ba gɔra Asirio

bu ka sina boko Yarebu somiru kana.

Adama u n kpɛ u bu bekia

u sere nee, u koo ben bosu kpeesia.

¹⁴ Na ko n sɔawa nge gbee sunɔ Isireliba ka Yudaban sɔ.

Kon bu wɔri n yaaku kpa n bu sua n ka doona.

Goo sari wi u koo bu wɔra saa nen nɔman di.

Isireliba ba ben durum

tuuba kua ka murafitiru

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nee,

n n men na, kon bu biru kisi

kpa n wura nen waa yero

sere bu ka tubu ma ba tora.

Ben nɔni swaaru ta koo de bu man kasu

kpa bu man somiru kana.

6

¹ Isireliba ba sɔna ba nee,

i na su gɔsira Yinni Gusunɔn mi.

Wee u sun so u mɛera kua.

Adama u koo besen mɛera ye nɔɔri u sun bekia.

² N n maa teemɔ u ka sun waa ru wɛ,

kpa sa n waa win wuswaaɔ.

³ I de su kasu su nɔn gia.

Nge me sa ra n yɛ kam kam ma sɔɔ u koo yari,

nge meya sa n maa yɛ ma u koo na.

U koo nawa nge tom buruku gura ye ya ra tem yemiasie.

⁴ Yinni Gusunɔ u nee,

bee Yudaba ka Isireliba, mba kon bee kua.

Wee been kiru nen sɔ ta sɔawa nge bururun kakoru

n kun me nge dirum me mu ra yarine fuuku.

⁵ Yen sɔna kon bee nen sɔmɔbu gɔriama

bu bee sɔ ma kon bee seeyasia.

Kpa bu maa bee sɔ ma kon bee go.

Nen siribu bu koo sɔsira nge yam bururam.

⁶ Domi wɔnwɔnda na kɪ, n n mɔ yakuru.

Meya na maa kɪ nen tambu bu man gia

n kere bu man yaku dɔɔ mwaararuginu kua.

⁷ Ba nen arukawani kusia nge me tambu ba ra n kuanamme.

Wee ba man tonu kandu kua.

⁸ Galadigibu ba s̄awa t̄n k̄sobu
ma ba yem yari baama.

⁹ Nge me swaa diobu ba ra n swaa mara,
nge meya ȳaku kowobu wuuru ta w̄a Sikemun swaa ta t̄mbu goom̄.

¹⁰ Na ḡa k̄sunu wa Isirelī,
niya ba b̄nu gasirim̄,
ba tii disi dokem̄ nge sakara kowo.

¹¹ Saa ya sisi ȳe s̄o kon maa beε Yudaba seεyasia.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusun̄ u neε,
sanam me na k̄i nen t̄mbu Isireliba bu wurama yorun di,

7

¹ kpa n bu bekia,
saa yera ben durum maa s̄sira Samarī.
Gben̄bu ba dum̄ diā ba gbenim̄.
Ma ben gaba yiba swεe s̄o.

² Adama ben goo sari wi u ra tii s̄ u neε,
na yaaye k̄sa ye ba m̄.
T̄, wee ba mwaara ben kom k̄sum me s̄o.
Na ye kpuro waam̄.

³ Ben nuku k̄su kookoosu ka ben weesu
su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu w̄em̄.

⁴ Be kpuro ba s̄awa sakara kowobu ba sum
nge p̄ε w̄o yeru te p̄ε kowo u d̄o doke u deri.
Ma u da u win p̄ε som bura u yi sere mu ka se.

⁵ B̄ n ben sina bokon t̄o bakaru m̄,
ben sina asakp̄bu ka sun̄n tii ba ra tam n̄wa
kpa ba n t̄mbu yaa kasikim̄.

⁶ Be ba ra n̄o tia ko bu ka t̄mbu seesi,
ba s̄a nge p̄ε w̄o yeru.
W̄kuru, ben w̄ruḡu ta ra yemiεwa
kpa yam s̄are bururu tu se nge ba ḡanu d̄o doke.

⁷ Be kpuro ba sumwa nge d̄o.
Ba ra ben kparobu gowa
kpa ben sinambu ba n w̄rukum̄ tia tia.
Adama ben goo ku ra maa man somiru kanε.

⁸ Yinni Gusun̄ u maa neε,
Isireliba ba ka bwese tukunu menna.
Ma ba kua nge kira te ba n̄ ḡsie.

⁹ Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarim̄.
Adama ba n̄ ȳε me.
T̄k̄ra bu deemam̄wa,
adama ba n̄ tuba.

¹⁰ Ben tii suabu s̄siram̄.
Domi ba n̄ ḡsiramε ne Gusun̄ ben Yinnin mi.
Ka yen de kpuro, ba n̄ man kasu.

¹¹ Ba s̄awa nge totoberε
te ta n̄ bwisi m̄.
Ba Egibitigibu somiru kanam̄,
ma ba daam̄ Asirī.

¹² Adama b̄ n swaa w̄ri na ra bu taa beriewa

n bu mwεeri nge gunɔsu.

Kpa n bu seeyasia nge me ba bu nɔɔsia.

¹³ Ba kam kuawa mi, domi ba man duka suurimɔ.

Ba man seesi, ba man weesu kua.

N deema nena kon daa bu faaba ko.

¹⁴ Bɔ̀ n man somiru kanamɔ, ba ku ra tu ko gɔruɔ.

Adama ba ra sinewa ba n tii muririmɔ.

Kpa ba n yiɔyɔ yeya ya koo de ben gbea yu alikama ka resem gea ma.

Nge meya ba ra n mɔ̀ bu ka man seesi.

¹⁵ N deema nena na bu nɔni doke na bu dam wɛ.

Adama ka me, ba man kɔsa bwisikusimɔ.

¹⁶ Ba gɔsira goon mi gia.

Ba sɔa nge ten te ta n gea sɔa.

Yen sɔ, ba koo ben wirugibu go tabu sɔɔ

ben gari kam gerubun sɔ.

Yera ya koo de bu bu yɛɛ Egibitɔ.

8

Ye a duura yera kaa gɛ

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

i kɔba soowo.

Wee yiberɛba ba nen sɔa yeru wuusima nge kasi.

Domi Isireliba ba nen arukawani kusia.

Ma ba nen sɔɔsiru yina.

² Ba koo man nɔɔguru suema bu nɛɛ,

ba nɛ ben Yinni yɛ.

³ Adama ba gea deri,

ma yiberɛba ba koo bu naa swi.

⁴ Ba tii sinambu kua

ba n man saawara kue.

Ma ba bɔnu seka ka sii geesu ka wura.

Yen sɔna ba koo kam kɔ.

⁵ Bɛɛ Samarigibu, na bɛɛn naa wuragia ye tusa.

Na maa ka bɛɛ mɔru mɔ.

Saa yerɔ̀ i ko i sina ba ku n bɛɛ taare wɛ.

⁶ Wi u bwɔarokunun sɔmburu yɛ Isireliba sɔɔ

wiya u naa wuragia ye kua.

Ya n sɔa Gusunɔ.

Yen sɔna ba koo ye kɔsuku muku muku.

⁷ Wee i woo duura,

yen sɔna i ko i woo bɔkɔ gɛ.

Mɔndu gara nɛɛ, dobi bɛm sari ku ra n som mɔ.

I n maa yɛ ma bɛɛn gbean dɔanu nɔ̀ n daa gea kua,

sɔba ba koo nu gura.

⁸ Isireliba ba dera ba bu mwe.

Be wee bwesenu sɔɔ nge weke te goo kun maa kɔ.

⁹ Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku keteku ge ga tii kpare.

Ba da ba somiru kasu mi.

¹⁰ Ba bwese tukunu gobi kɔsia ba n ka nɔɔ tia sɔa.

Adama ka me, kon bu menna,

kpa Asirin sina boko u bu yoo sɔma koosia.

¹¹ Isireliba ba bɔu turanu kua nu dabi.

Niya nu dera ba durum m̀.

¹² Baa nà n bu n̄n woodaba yorua sere ka yen gari piimino,
ba ra ye garisiwa nge ye ya wee t̄n tukon min di.

¹³ Ba ra ȳē go bu ka man yākuru kua,
kpa bu yin yaa tem.

Adama ben yāku ni, nu n̄ man dorem̄.

Na n̄ ben toranu duari.

Kon bu seeyasia.

Yen s̄na ba koo ḡsira bu da Egibitī.

¹⁴ Isireliba ba tii sina kpaaru bania.

Ma ba n̄ ben taka kowo duari.

Yudaba ba maa ben wuu dabinu gb̄araru toosi.

Adama kon ben wusu d̄ō s̄kiri kpa u ben dii geenu di.

9

Yinni Gusun̄n t̄mbu

ba koo kpuro bia

¹ B̄ē Isireliba, i ku t̄ō bakaru ko ḡēbun saa s̄ō
nge bwese ni nu tie.

Domi i Yinni Gusun̄n biru kisi.

Ma i da i būnu gasirim̄

i nu siaram̄ mi ba alikama soom̄ kpuro.

² Adama alikama ye ba soom̄ ka gum m̄ ba gamam̄,
yen gaa kun ko n̄ s̄ā b̄ēgia.

M̄ya i n̄ tam kpm wasi i wuna.

³ Isireliba ba n̄ sinam̄ tem m̄ Yinni Gusun̄n u bu w̄ē s̄ō.

Ba koo wurama Egibitī n̄ kun m̄ Asirī.

Kpa bu d̄ia sesenuginu di mi.

⁴ Saa ye s̄ō, ba n̄ maa kp̄ē bu yākuru ko ka tam.

Baa b̄a n̄ tu kua,

ta n̄ Gusun̄n w̄erem̄.

Ben yāku d̄ianu nu ko n̄ s̄āwa nge ḡō d̄ianu.

W̄i u nu di, u koo disi duurawa.

D̄ia ni, nu koo win ḡōru kpeesia.

Adama ba n̄ ka ye dūo Yinn̄i Gusun̄n s̄ā yero.

⁵ Mba i ko ko Yinni Gusun̄n t̄ō bakanu s̄ō.

⁶ I n̄ b̄ēn ȳenusu deri bansu,

Egibitigiba koo b̄ē dam koosia ben mi.

Adama yen wuu ge ba m̄ M̄nfisi ga ko n̄ s̄āwa nge b̄ēn sikiru.

Aw̄i yi koo b̄ēn arumani di.

Kpa s̄aki yi kpi b̄ēn kun̄.

⁷ Saa ya tura ȳē s̄ō Yinni Gusun̄n u koo siri.

Saa ya tunuma ȳē s̄ō u koo baawure k̄sia ye u kua.

B̄ē Isireliba i ko ye wa.

Wee b̄ēn toranu ka b̄ēn tusirun kp̄arun s̄ō,

i ra n̄ tamaa Gusun̄n s̄om̄ u wiirawa.

W̄i, w̄i Yinni Gusun̄n u ka gari kua u tam n̄rawa.

N deema b̄ē, i torewa n̄ kp̄ā, ma i n̄n tusa.

⁸ Adama s̄om̄ w̄i u b̄ē kir̄ m̄,

u w̄ā ka Gusun̄.

Ka m̄, i n̄n yina beriamm̄ mi u d̄ō kpuro.

I ra mam n̄n seesiwa Gusun̄n win Yinnin s̄ā yero.

9 Wee i da i kōsa kua nge me i raa kua Gibeaa.
 Yinni Gusunō kun beɛn toranu duari.
 U koo beɛ seɛyasia nin sō.

Yinni Gusunō u nuki sankira

10 Yinni Gusunō u neɛ, sanam me na gbia na Isireliba wa,
 nen nōni sōɔ, ba sāawa nge reseɛm marum
 me ba wa mi gāanu ku ra kpi.

Ma na maa ben baababa wa nge figie marum gbiikum.
 Adama ye ba tunuma Baali Peorio,
 miya ba tii būu wi ba mō Baali wē.
 Ma na bu tusa nge būu wi.

11 Tē Isireliban beɛre ya koo doona nge gunō mōrin wuuru.
 Ben kurōbu ba ñ maa guri suamō bu sere ma.

12 Bā n maa hibū seeya, kon de bu gbiwa bu sere bukura.
 Ba koo wahala baka wa nā n bu biru kisi.

13 Nge me na Isireliba waasinamō,
 ba sāawa nge dāa

ni ba duura tem gem sōɔ.
 Adama ba koo ben bibu yibereba nōmu beria
 be ba koo bu go.

14 Osee u neɛ, Yinni Gusunō, bā n koo Isireliba seɛyasia,
 seɛyasia birā ba koo gōsi.

A de ben kurōbu bu nukuru yari,
 kpa ben bwāsu su gbera.

15 Yinni Gusunō u neɛ,
 geema ben nuku kōsuru kpuro ta sōsira Giligaliō.

Miya na bu wa ma na bu tusa.
 Kon bu gira nen wuswaan di ye ba kuan sō.
 Na ñ maa bu kī.

Domī ben sinambu kpurowa ba man seesimō.

16 Na be, Isireliba seɛyasia.
 Ba sāa nge dāa te ta gbera nuurun di kpuro.

Ta ñ maa binu marumō.
 Baa bā n maa bibu mara, kon de bii be ba kī mi, bu gbiwa.

17 Osee u neɛ, Gusunō nen Yinni u bu yina
 yèn sō ba ñ win gari swaa daki.

Ba koo kowa yaayaare kowobu bwesenun suunu sōɔ.

10

Isireliban banda kpa

1 Isirelin bweseru ta raa sāawa nge reseɛm gea
 ye ya ra ma too.

Adama nge me ba dabiamō,
 nge meya ba būu yenu dabiasiamō.
 Nge me ben tem mu kuuramō,
 nge meya ba būu yenu sōmmō ka kpee geenu.

2 Tōn be, ba sāawa gōrusu yirugibu.

Ba koo yen are sōbe.

Yinni Gusunō u koo ben būu yee ni ka nin kpee geenu kāsuku.

3 Ba koo tē neɛ, yèn sō sa ñ Gusunō nasie,
 yen sōna sa ñ sina boko mō.

Adama tēn wāa te sa wāa mini,

mba sina boko koo maa kpī u sun wunana.

⁴ Wee ba gari kam gerumə,
ma ba arukawani bəkumə ka bōri weesugii.
Yen sō, siribu dabiama nge yaka kōsusu
si su ra kpi gbee te ba wuka sō.

⁵ Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu sāama
ge ge wāa Beteli Afenio bu nanda
kpa bu gōō sina gen sō.
Gen yāku kowobu ba koo diiri
bā n wa gen bεεε ya kpa.

⁶ Domi ba koo ka gu da Asirio
bu gu ben sina boko wē.
Isireliba ba koo sekuru wa.
Ba koo nā n daa yē ko
ye ba ka būu kua ben suunu sō.

⁷ N n Samarin sōn na, ye kpuro ya kpawa mi.
Domi ba koo ka yen sina boko doona
nge daka ye nim mu ka doona.

⁸ Ba koo ben būu yenu kpuro kōsuku mi ba tora.
Kpa yakasu ka sāki yi kpi mi.
Saa gaa sisi yē sō ba koo guunu ka gungunu sō bu nεε,
i sun sēsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gē ye ba duura

⁹ Yinni Gusunə u nεε,
saa dōma tēn di Isireliba ba durum kua Gibeao,
ba toramə ba dōwa.
N n weenε tabu bu tōn kōso be wōri mi?

¹⁰ Nε, Yinni Gusunə kon bu sεεyasia nge mε na kī,
kpa bwesenu nu nōō tia ko nu bu wōri ben tora bakanun sō.

¹¹ Isireliba ba sāawa nge naa kpemi yi yi ra dobi taaku.
Adama kon sugu doke ben wīi bura ni sō.

Kon de Yudaba bu kōrō ko,
kpa be, Yakōbun bweseru bu tem kusanu kōsuku.
¹² Yen sō tē, bεε Isireliba i gbee kpaaru koowo i gem duure.
Kpa i durom gē.

Domi saa ya tura i ka gōsirama nε, Yinni Gusunən mi,
kpa n bεε susi n bεε gea kua.

¹³ Adama bεε, i kōsa duura ma i kōsa gā.
Ma i bεen weesun are di.

I bεen naanε doke bεen tiin dam
ka tabu kowo dabi dabiru sō.

¹⁴ Yen sōna tabun wurenu koo nōōra bεen suunu sō.
Kpa bu bεen gbāranu kpuro kōsuku

nge mε Saluman sina boko u Beti Aribeli wōri,
ma u bii mērobu ka ben bibu munku.

¹⁵ Bεε Beteligibu, wee ye kon bεε kua bεen nuku kōsurun sō.
Bururu yam sāreru yande,
tabu sōra ba koo bεen sina boko go.

baa mɛ ba n̄n seesimɔ

- 1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
saa Isirelin bweserun torubun diya na tu k̄iã.
Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka n̄n bii.
- 2 Adama nge mɛ na bu sokumɔ
nge mɛya ba ka man tondamɔ.
Ba da ba b̄u ni ba m̄ Baali s̄amɔ.
Ma ba nu turare d̄ɔ dokeammɛ.
- 3 N deema n̄na na bu kpare,
na ben n̄ma n̄ni.
Adama ba n̄ tuba
ma n̄na na bu n̄ɔrimɔ.
- 4 Na bu gawama n̄n mi ka k̄iru
ma na bu dianu w̄ɛ
nge wi u yaa sabenun sugu yiyamɔ u ka nu n̄ɔri.
- 5 Adama ba yina bu na n̄n mi.
Yen s̄na na nɛɛ, ba koo da Egibitio
kpa Asirigii u ko ben sunɔ.
- 6 Ba koo ben wusu tabu w̄ri,
kpa bu ben damgibu k̄suku
ȳn s̄ ba ben tiin kpunaa sw̄i.
- 7 Wee n̄n t̄mbu ba ȳrari bu ka man tonda.
Ba bu soka bu ḡru ḡsia bu wurama nɛ, W̄rukoon mi.
Adama ben goo kun wure.
- 8 Ka mɛ, bɛɛ Isireliba,
na n̄ kp̄ n̄ bɛɛ deri,
n bɛɛ t̄nu kandu kua.
Na n̄ kp̄ n̄ bɛɛ kam koosia
nge mɛ na wuu si ba m̄ Adima ka Seboimu kua.
Wee n̄n ḡru ga sankire,
n̄n bw̄ra kun kpune.
- 9 Na n̄ maa bɛɛ kpeerasiamɔ ka n̄n m̄ru baka ye.
Na n̄ maa wee n̄ bɛɛ kam koosia.
Domi na s̄awa Gusunɔ n̄ n̄ m̄ t̄nu.
Na s̄awa D̄ɛro b̄ɛn suunu s̄ɔ.
Na n̄ bɛɛ w̄rim wee ka m̄ru.
- 10 B̄ɛ n̄n bibu, i ko nɛ, Yinni Gusunɔ sw̄i
n̄ n̄ kukura nge gbee sunɔ
kpa i duki na saa s̄ɔ duu yerun di.
- 11 I ko duki na saa Egibitin di nge gunɔ m̄ri
kpa i na saa Asirin di nge totob̄ɛnu,
kpa n̄ de i sina b̄ɛn ȳnusɔ.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

12*Saa yellun diya Isireliba**ba Gusunɔn nuki sankã*

- 1 Isireliba ba ra n̄ man weesu kuammɛwa,
kpa ba n̄ man n̄ni w̄kumɔ.
Adama Yudaba ba ka nɛ, Yinni Gusunɔ D̄ɛro s̄imɔ dee dee.
- 2 Isireliba ba Egibitigibu gum w̄ɛmɔ.
Ma ba ka Asirigibu arukawani b̄kumɔ.

Nge meya ba ka kpaasibu kasu be ba n̄ s̄a ḡāanu.

N s̄āare ba woo naa gire.

Ba ben weesu dabiasiam̄ t̄s̄o baatere.

Ma ba daa b̄ōb̄ōya m̄ò ba d̄ō.

³ Ne, Yinni Gusun̄ na Yudaba širibu sokum̄o.

Kon be Yak̄obun bweseru w̄arima ben daa k̄ōsan s̄ō.

Kpa n bu ben k̄ōsan are k̄ōsia.

⁴ Ben baaba Yak̄obu u win m̄ōn naa tokuru n̄enua

saa win m̄eron nukurun di.

Ye ba n̄un mara u kp̄ēa,

ma u ka n̄e Gusun̄ w̄ari kua ka win dam kpuro.

⁵ U ka n̄en ḡarado w̄ari kua, ma u kamia.

U swī, ma u ḡarado wi kana u n̄un domaru kua.

Beteli miya u ka n̄e Gusun̄ yinna.

Ma na ka n̄un gari kua.

⁶ N̄ena Gusun̄ w̄ollu ka tem Yinni.

N̄en yīsira Wi u ra n w̄ā.

⁷ B̄eē Isireliba, i de i wurama n̄e b̄eēn Yinnin mi.

I de i gea ko kpa i n man naane s̄ā baadomma.

⁸ B̄eē Isireliba i s̄āawa nge tenku be ba kilo weesugia n̄eni.

Ba ra gb̄ena k̄ā.

⁹ Kpa i n̄eē, ka gem i gobi wa, i dukia baka gura.

K̄ōsa gaa sari ye s̄ō. B̄eēn s̄omburun areya.

¹⁰ Adama n̄e, Gusun̄ na s̄āawa b̄eēn Yinni

saa m̄in di i w̄ā Egibit̄io.

Kon maa de i wura i n w̄ā kuu bekuruginu s̄ō

nge sanam m̄e na b̄eē yarama Egibitin di i w̄ā ḡbabur̄o.

¹¹ N̄en s̄om̄ba na ka gari kua k̄āsinu s̄ō,

kpa be, bu maa ka b̄eē gari ko.

Beya ba maa b̄eē n̄en himba s̄ōsi ya ka gis̄o girari.

¹² Ka m̄e, Galadigibu ba kua t̄n k̄s̄obu.

Ma ba koo kam ko.

Ba ra ket̄e kin̄e dabinu go Giligalīo.

Adama ben ȳaku yenu nu koo ko kpee subenu gbaanun kp̄i s̄ō.

¹³ Yak̄obu u kpikiru da Aramūo.

Miya u s̄omburu kua u ȳāanu kpara u ka kur̄o wa.

¹⁴ Adama s̄om̄o goowa Yinni Gusun̄ u ḡara

u da u win bweseru Isireliba yarama Egibitin di.

S̄om̄o wiya u bu kpara.

¹⁵ Adama yeniba kpuro s̄ō,

Isireliba ba Yinni Gusun̄ nuki sank̄a too too.

Yen s̄ō, u koo de yem m̄e ba yari mi, mu w̄ari ben wiru w̄oll̄o.

U koo de bu yen sekuru wa.

13

Siri d̄āaki bi ba Isireliba kua

¹ Yellu Efaraimubara ba dam bo Isireliba s̄ō.

B̄a n bwese ker̄i yi yi tie gari s̄ōwa,

ba ra nandewa.

Adama ba b̄ūu wi ba m̄ò Baali s̄āwa,

ma ba gu.

² Wee sere ka t̄ē, ba durum m̄ò ba d̄ō.

Ba tii bwāaroku sii geesuginu kua.

Ben tiiwa ba bwisika
ma ba nu seka ka ben nōma
nu ka naa binu weene.

Ma ba gerumō nin sō ba mō,
be ba yākuru na,
bu yiiri bu naa bii ni sōsu.

³Yen sōna ba koo doona nge bururun kakoru
n̄ kun m̄ nge dirum.

Ba s̄a nge yaka si ba gura ba yari doo soo yerun di
su ka woo doonō
n̄ kun m̄ nge wii si su yarimō gbaburun di.

⁴Adama ne, na s̄awa Gusunō ben Yinni
saa m̄n di na bu yarama Egibitin di.
Ba n̄ maa Yinni goo mō ma n̄ kun mō ne.
Faaba kowo maa sari ne baasi.

⁵Na bu kpara saa m̄n di ba wāa gbaburō
m̄i gāanu ku ra kpi.

⁶Sanam m̄ ba dua tem m̄ sō,
ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare,
ma ba tii suabu torua ba man duari.

⁷Tē, ko na n̄ s̄awa nge gbee sunō
na n̄ bu mara swaaw nge musuku gbeeku.

⁸Kon bu w̄rimawa nge gbeeku yaa gōba
ȳn binu ba mwa.
Kpa n̄ ben toronu besuku.

M̄ya kon bu kasuku
nge m̄ gbeeku ȳe yi ra yaa kasuku,
kpa gbee sunō niu gu bu tem.

⁹Isireliba, wee i kam kua
ȳn sō i man seesi ne wi kon kp̄i n̄ b̄e somi.

¹⁰Mana b̄eēn sina boko u wāa.
I de u b̄eē faaba ko b̄eēn wusu kpuro sō.
Mana b̄eēn kparoba wāa be i bikia i neē,
bu b̄eē sinambu kua.

¹¹Na raa b̄eē sina boko w̄ē ka m̄ru.
M̄ya kon maa b̄eē n̄n mwaari ka m̄ru.

¹²Na Isireliban durum yorua na yii sere saa gaa.

¹³Isirelin bweseru ta s̄awa nge bii w̄n marubun saa ya tura
ma u kpara w̄ri mō,
adama bii wi, u yina u yarima.

¹⁴Kon bu wuna saa ḡribun wāa yerun dam di.

Kpa n̄ bu yakia ḡon nōman di.
Gō, a na ka wunen bara te a ra ka t̄nu go.
Ḡribun wāa yeru, a na ka wunen kam kootia.
Domi na n̄ maa ben w̄nw̄ndu mō.

¹⁵Baa Isireliba b̄a n̄ kuura amō,
begibun suunu sō,
yibereba ba koo na nge woo sum saa sō yari yerun di.
Ne, Yinni Gusunō na kon bu seeyamawa gbaburun di,
kpa bu d̄k̄oba gberasia.
Kpa bwii yi nim kpe.
Gāa ni nu gea s̄a kpurowa ba koo gura bu ka doona.

14

1 Na kon de bu Samari seeyasia
 yèn sō yen tambu ba ne Gusunə ben Yinni seesi.
 Ba koo bu gowa tabu sɔɔ
 kpa bu ben bii piiminu nam.
 Kpa bu ben kurɔ be ba guri mən nukunu besuku.

Osee u Isireliba kəkirimɔ

- 2 Osee u Isireliba sɔɔwa u nee,
 bu wurama Gusunə ben Yinnin mi,
 domi ba wɔruma ben toranun sɔ.
 3 Bu wurama win mi bu kana teni ko
 te ta nee, Yinni Gusunə,
 a sun besen toranu kpuro suuru kuo.
 Kpa a sun mɛeri ka nɔnu geu.
 Ye sa ko ka nun yākuru kua,
 sa ko nun siara.
 4 Asirigii wi, u n̄ kpɛ u sun faaba ko.
 Sa maa yɛ ma dumi kun sun faaba m̄ tabu sɔɔ.
 Sa n̄ maa bwāaroku ni sa tii kua sokumə besen yinnibu pai.
 Domi wuna a ra gobekuba wənwəndu kue.
 5 Yinni Gusunə u nee,
 kon de nen tambu bu ka den ne turo yōra
 kpa n bu kīa too.
 Na n̄ maa ka bu m̄ru m̄.
 6 Ko na n sāawa nge kakoru be, Isireliban sɔ.
 Ba ko n wāwa nge dāa wɛsu,
 kpa bu nuuru gira nge dāa ni nu wāa Libaniɔ.
 7 Ben kāasi yi koo teriawa
 kpa yi n wā nge dāa te ba m̄ olifi,
 kpa yi n nuburu do nge dāa ni nu wāa Libaniɔ.
 8 Ba koo gəsirama bu sina nen kəkɔɔ
 kpa bu maa alikama duure.
 Ba koo kparawa nge resɛm dāa
 kpa bu yisuru yari nge Libanin tam.
 9 Saa ye, Isireliba ba n̄ maa būnu sāmɔ.
 Domi kon ben kanaru nɔ,
 kpa n bu n̄ni doke.
 Na kon sāawa nge dāa ye ya ku ra gbere ben sɔ.
 Nen min diya ba koo domaru wa.
 10 Wi u laakari m̄, u de u n tii se gari yinin sɔ.
 Wi u maa bwisi m̄, u de yi n̄n yeeri.
 Domi Yinni Gusunən swɛɛ yi sāawa dee dee.
 Gemgiba ba koo s̄i yi sɔɔ.
 Adama be ba n̄n seesimɔ, ba koo wɔruma yi sɔɔ.

YOELI

Gusunɔn sɔmɔ Yoelin waasu ya s̄aa kirɔ ye u win tɔmbu kua. U nɛɛ, Yinni Gusunɔn siribu bu koo na bin saa sɔɔ. Siri bin saawa u sokumɔ Yinni Gusunɔn tɔru. Saa ye sɔɔ, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge mɛ twee yi, yi koo tem kam koosia, nge mɛya Gusunɔ u koo maa tɔn be ba ñ nùn naanɛ doke kam koosia.

Yoeli u maa nɛɛ, sanam d̄aakim sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo de win Hunde u na win tɔmbu sɔɔ. Ya maa koorɔ nge mɛ sa garimɔ GK 2:16-21 sɔɔ.

Yoeli, ȳisi ten tubusiana Gusunɔ u s̄aawa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔn tɔru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunɔn tɔmbu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u Yoeli, Petuelin bii s̄ɔwa u Yudaba s̄.

Twee wuuru ka gbeburu

² U nɛɛ, bɛɛ Yudaban guro gurobu,
i swaa dakio i nɔ.

Bɛɛ Yudaba kpuro kpuro
i swaa tem kp̄iyɔ i gari yi nɔ.

Ḡaa ninin bweseru nu kooɛ bɛɛn waati sɔɔ,
ñ kun mɛ bɛɛn sikadoban waati sɔɔ?

³ I bɛɛn bibu yen gari s̄ɔwɔ.

Kpa bii be, bu maa ben bibu s̄,
kpa be, b̄a n seewa bu maa begibu s̄.

⁴ Wee d̄ia ni k̄k̄ɔnu nu di n tiara,
twee yi na yi di.

Ye twee yi na yi di n tiara
ma sw̄ini yi na yi di.

Ye sw̄ini yi di n tiara,
ma gbaanu na nu ye di.

⁵ Bɛɛ be tam mu goomɔ, i dom yando kpa i sw̄i.
Bɛɛ tam n̄orobu, i weeweenu koowo.

Domi tam mu koo kpe resɛm biarun s̄.

⁶ Domi twee wuura na nge tabu kowobu
ta bɛɛn tem wukiri.

Yi dabi, yi maa dam mɔ.

Yin donnu dam m̄wa nge gbee sinansuginu.

⁷ Yi bɛɛn resɛm gbaanu kam koosiamɔ.

Yi bɛɛn figie d̄anu dimɔ.

Yi yen kokosu w̄iamɔ.

Ma yi yen k̄aasi derimɔ kokosu sari.

⁸ I wuri koowo nge kurɔ kpao wi ḡaminira deema.

⁹ Ba ku ra maa ka k̄ɛnu de Yinni Gusunɔn s̄aa yero
ni nu s̄aa alikama ka tam.

Yen s̄ɔna Yinni Gusunɔn s̄ɔm kowo be ba s̄aa ȳaku kowobu ba s̄aare ba gɔɔ s̄.

¹⁰ Gbea kpuro ya kam kua.

Ma yen tem mu saara.

Alikama sari, resɛm ka gum maa sari.

¹¹ Gbee wukobu ba s̄ɔ biti sɔɔ.

Be ba ra resem yewe, weeweena ba m̀.
 Domi d̄ia bimi sari.
 D̄ianu kpuro nu kam kua.
 12 Resem gbaanu nu gbera.
 Figie ya d̄ella.
 D̄aa gbaanu kpuro nu gea yina.
 Ya d̄era t̄ambu ba ñ maa nuku dobu m̀.

Yoeli u t̄ambu kanam̀

bu Yinni Gusuǹ suuru kana

13 B̄e Yinni Gusuǹn s̄am kowobu, ȳaku kowobu,
 i saaki sebuo
 i ka kpuna w̄aku giriru nuku sankiranun s̄.
 Domi wee ba ku ra maa ka alikama ka tam k̄enu ne
 Gusuǹ b̄esen Yinnin s̄aa yer̀.
 14 I t̄oru garu wuǹ
 t̄e s̄o i ko i n̄o b̄oke.
 I t̄ambu kpuro m̄enn̄o sere ka dur̀ t̄ak̄n̄o
 Gusuǹ b̄esen Yinnin s̄aa yer̀,
 kpa i n̄un kana.

Yinni Gusuǹn m̄arun t̄oru

15 Yinni Gusuǹn t̄oru ta turuku kua.
 T̄o te, ta s̄awa win t̄oru.
 Te s̄ara wi, Dam kpurogii u koo kpuro kam koosia.
 Anna a t̄o k̄osuru wa te ta sisi mi.
 16 Wee sa m̄era ba ka b̄esen d̄ianu dooǹ.
 Ma nuku dobu kpa Gusuǹ b̄esen Yinnin s̄aa yer̀.
 17 Ye ba duura, ya gbera tem kusanu s̄o.
 D̄ianu kpa biranu s̄o.
 Ma bira ni, nu w̄arukum̀.
 Domi nu ñ maa d̄ianu m̀.
 18 I swaa dakio i n̄o nge m̄e ȳe yi wuri m̀,
 ma yi b̄asu baama.
 Domi yi ñ yakasu wa kpara yer̀.
 Baa ka ȳaan̄o nu n̄oni s̄ore.

Yoeli u kanaru m̀

19 Yinni Gusuǹ, wuna na n̄ogiru suem̀.
 Domi wee, yakasu ka d̄aa d̄o m̄waaara gber̀.
 20 Ma ȳe yi n̄ogiru sue yi nun kanam̀.
 Domi daanu gbera, yakasu maa d̄o m̄waaakira ghabur̀.

2

Yinni Gusuǹn t̄oru

ta turuku kua

1 I k̄aba soowo Sīn̄o.
 I de bu ye n̄o Yinni Gusuǹn guu d̄eraru mi.
 B̄e be i w̄aa tem m̄e s̄o kpuro, i diirio b̄erum s̄.
 Domi Yinni Gusuǹn m̄arun t̄ora wee.
 Wee ta mam turuku kua.
 2 T̄o te, ta t̄riwa.
 Ta guru wiru ka buk̀ s̄o wa.
 Ma twee wuura wee yi dabi,

yi maa dam mə.

Yin wuu te, ta t̄iriwa
nge yam w̄kura guuru wukiri.
Sa n̄ yen bweseru waare.
Sa n̄ maa yen bweseru wasi.

³ Mi yi sara kpuro,
n da kowa nge d̄ɔ̄ mwaara u doona.
Yi ku ra ḡānu deri.
Yellu b̄eS̄en tem mu gea s̄aa
nge gbaa te ba m̄ Ed̄eni.
Adama t̄ē yi mu kua nge mi ḡānu ku ra kpi.

⁴ Twee yi, yi s̄āawa nge tabu maas̄ɔbu
be ba dum̄ yakiam̄.

⁵ Yi ȳɔ̄kum̄ yi guunu gasirim̄.
À n yen w̄kinu nua
a ra n t̄amaa nge tabu k̄ēk̄ebara,
n̄ kun m̄e yaka si su d̄ɔ̄ mwaaram̄n w̄kinu.
Yi ra n weewa nge tabu dur̄ɔ be ba tabun s̄ɔ̄ru s̄aa.

⁶ T̄ɔ̄mbu kpuro ba ra n nandewa yi n tunuma.
Kpa ben wuswaa yu burisina.

⁷ Yi ra t̄ii ȳɔ̄suwa nge tabu dur̄ɔbu,
yi n gb̄āraru gasirim̄,
yen baayere ya n yen swaa sw̄i.
Yi ku ra gam ḡere.

⁸ Yi ku ra maa baasine.
Yen baayere ya ra n yen s̄ia sw̄iwa.
Ḡaa ni nu koo ye gonḡere ko,
yi ra nu w̄riwa sannu.
Nu ku ra maa ye ȳrasie.

⁹ Yi ra wuu wukiriwa
yi n gb̄āraru ka yenusu gasirim̄,
kpa yi n dum̄ f̄en̄tiban di nge gb̄en̄ɔbu.

¹⁰ Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,
kpa n s̄āare w̄lla koo w̄ruma,
kpa suru ka s̄ɔ̄ yam t̄ira,
kpa kperin ballibu kpe.

¹¹ Nge m̄eya Yinni Gusun̄ ù n gari gerua win tabu kowobun wuswaa,
ba ra n̄n̄ m̄em̄ n̄ɔ̄w̄ewa.
Ba dabi, ba maa dam mə.
Yen s̄ɔ̄na win t̄ɔ̄ te, ta nanum mə.
Wara u koo ȳra u tu ma.

I ḡoru ḡasio

¹²⁻¹³ Yinni Gusun̄ u n̄ē,
na s̄āawa w̄n̄w̄anduḡi.
N̄en k̄iru ta kp̄a.
N̄en m̄aru ya ku ra fuuku se.
Na ra maa t̄onu suuru kue
k̄ɔ̄sa ye na raa k̄i n̄ n̄n̄ kua s̄ɔ̄.
T̄ē, i wurama ka b̄een ḡoru kpuro n̄en mi,
i n̄ɔ̄ b̄ake, kpa i wuri ko.
B̄een ḡoruwa i ko i ḡasia,
n̄ n̄ m̄ɔ̄ i ȳānu ḡēku t̄ona.

I wurama ne, Gusunə beɛn Yinnin mi.

¹⁴ Sɔrəkudo kon gōru gōsia,
kpa n beɛ durom kua.

Saa ye sōra i ko i kpi i ka man alikama ka tam kēnu naawa.

I kanaru koowo

ka nəɔ bəkuru

¹⁵ I kɔba soowo Siŋiə.

I tɔmbu mɛnnə,
kpa i nəɔ bəkurun tōru yi.

¹⁶ I tɔmbu mɛnnə bu man sã,
guro gurobu ka bibu, ka bii wēɛnə.
Baa ka be ba wāa kurə kpaɔ dirə,
bu yario ben kurə kpaɔ dirun di.

¹⁷ Kpa yāku kowo be ba man sāamə
bu du nɛn sāa yerə ka swīi,
yāku yeru ka kənnən baa sɔɔ,
bu nɛ ben Yinni kana bu nɛɛ,
n ben wənwəndu waawo, be, nɛn tɔmbu.
N ku bu sekuru doke.

N ku de tən tukobu bu bu yēɛ bu nɛɛ,
mana nɛ, ben Yinni na wāa.

Yinni Gusunə

u win tɔmbu wisimə

¹⁸ Yinni Gusunə u nisinu mə win tem sɔ.
U win tɔmbun wənwəndu mə.

¹⁹ Mə u win tɔmbun kanaru wisa,
u nɛɛ, kon beɛ alikama kpaɔ wē, ka resem, ka gum.
I ko i deburu wa.

Na n maa derimə bweseru garu tu beɛ yēɛ.

²⁰ Kon beɛ yiberɛ be ba na saa sɔɔ yēsən nəm geu gian di gira,
kpa n de bu da n toma
mi tem mu ghere mə gāanu ku ra kpi.
Kon de ben swaa ghibu bu nim wōku bəruguu wəri.
Kpa be ba wāa biruə bu nim wōku ge ba mə Mɛditeranɛ wəri.
Ben gonu nu koo numia sere bu kpana bu wēsia.
Geema, Yinni Gusunə u gāa bakanu kua.

²¹ Tem, a ku bɛrum ko,
a nuku dobu koowo,
domi Yinni Gusunə u gāa bakanu kua.

²² Beɛ gbeeku yɛɛ, i ku nanda.
Domi yakasu su koo wure su kpi temə,
kpa dānu nu ma.

Figie ka resem ya koo binu ma siki siki.

²³ Beɛ Siŋigibu i nuku dobu koowo Gusunə beɛn Yinni sɔɔ.
Domi u koo de gura yu nɛ yen saa sɔɔ nge yellu.

U koo de yu nɛ saa ye ya ra tore
kpa u de yu kpe saa ye ya ra kpe.

²⁴ Alikaman soo yera kun maa gberamə.
Olifin gum, ka resem tam kun maa biaramə wekenə.

²⁵ Kon beɛ wōɔ si ka dīa nin kəsire wē,
ni nɛn tabu kowobu, kəkənu, ka gbaanu, ka twee yi di
wōɔ si su doona sɔɔ.

26 BEE nEN tambu, i ko i di i debu.
 I ñ sekuru wasi.
 Kpa i ne, Yinni Gusunɔ beere wē,
 ne wi na bee sɔm maamaakiginu kua.
 27 Saa ye sɔɔ, i ko i gia
 ma na wāa bee Isireliban suunu sɔɔ.
 Ma na sāa Gusunɔ beey Yinni.
 Ne baasi, Yinni goo maa sari.
 BEE nEN tambu, i ñ maa sekuru wasi.

3

Yinni Gusunɔ u koo

win Hunde doke tambu sɔɔ

1 Yen biru kon nEN Hunde doke tambu kpuro sɔɔ.
 BEE n bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba koo nEN gari gere,
 kpa beey aluwaasiba bu kāsini wa.
 2 Baa ka yobɔ, kon bu nEN Hunde wēwa tɔɔ te.
 3 Yen tɔɔ te sɔɔ, kon maamaakiba ko.
 Kon de yem ka dɔɔ ka wii bakasu sɔɔsira wɔllɔ ka temɔ.
 4 Sɔɔ u koo yam tīra,
 kpa suru u swēra nge yem,
 Yinni Gusunɔn tɔɔ nanumgii te, tu sere tunuma.
 5 Adama yen tɔɔ te,
 wi u Yinni Gusunɔ soka, u koo faaba wa.
 Gabu ba koo kisira nani swāa ten di
 Siɔnin guurɔ Yerusalemuɔ
 nge mE Yinni Gusunɔ u gerua.
 Beya be u soka ba n ka wāaru mɔ.

4

Yinni Gusunɔ

u koo bwese tukunu siri

1 Yinni Gusunɔ u nee, yen tɔɔ te,
 kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemu wesia nge yellu.
 2 Kpa n bwese tukunu kpuro menna
 n nu sure Yosafatin wɔwa sɔɔ.
 Miya kon nu siri
 kɔsa ye nu nEN tambu Isireliba kuan sɔ.
 Domi nu bu yarinasia tem kpuro sɔɔ.
 Ma nu ben tem bɔnu kua.
 3 Nu nEN tambu bɔnu kua ka tete.
 Nu ben aluwaasiba mwεera nu dɔra
 nu ka wa nu kurɔ tanɔbu dwe.
 Ma nu wɔndiaba mwεera nu dɔra nu ka tam nɔ.
 4 BEE Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be ba wāa Filisitiban temɔ,
 mba i kī nEN mi.
 I kī i man mɔru kɔsiawa?
 N n men na, na ñ tεmɔ n ka maa bee mɔru kɔsie.
 5 Wee i nEN sii geesu ka nEN wura
 ka nEN arumani gura.
 Ma i da i ye kpuro yi beey būu sāa yero.

⁶Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu mwεεra i Gerεkiba dεre.
Nge mεya i ka bu tondasia ben tem di.

⁷Adama nε, kon ka bu wurama mi ba raa wāa.
Kon de kōsa ye i bu kua mi,
yu wεri bεεn wiru wollo.

⁸Kon bεεn bibu Yudaba dεre.
Kpa be maa, bu be Sabegibu dεre,
bε ba wāa n toma.
Yeniwa nε, Yinni Gusunε na gerua.

Taa dāakibu ka siribu

⁹Yoeli u nεε,

i bwese tukunu nεsio bu tabun sεoru ko.
Nu tabu durε dangibu seesio, kpa bu swaa wεri,
tabu kowobu kpuro gesi.

¹⁰Nu nin naa tebonu gεsio takobiba,
kpa nu nin kεmbεnu gεsia yaasi.
Be ba raa sāa bεrurobu, bu tii koowo tabu durεbu.

¹¹I seewo fuuku i na.
Bεε bwese ni i wāa turuku, i mεnnama.
Yinni Gusunε, a de wunεn tabu kowobu bu na.
¹²Ma Yinni Gusunε u nεε, bεε bwesenu kpuro,
i seewo i na Yosafatin wεwa yen mi.
Domi miya kon sina
n bwese ni nu wāa mi kpuro siri.

¹³Domi ben nuku kεsura banda.
I kεmbεnu suo i tεn be gε nge dīa ni nu ye.
I na i bu munku nge resεm ye ba doke gama yerε,
ma yen nim mu kotosu yiba.

¹⁴Wee tεn wεru ga wee wεwa yεn mi ba koo tεmbu siri.
Domi nε, Yinni Gusunεn tεε te, ta tura
tε sεε kon nεn mεru sεεsi.

¹⁵Sεε ka suru kun maa ballimε.
Ma kperi yi yam tīra.

¹⁶Nε, Yinni Gusunε na kukirimε Sianin guurun di.
Nεn nεε ga nεεramε Yerusalemun di.
Wollo ka tem mu yīrimε.
Adama na nεn tεmbu Isireliba kōsu.
Nεna na sāa ben kuku yeru.

¹⁷Bεε Isireliba, i ko i gia
ma nε Gusunε na sāawa bεεn Yinni,
nε wi na wāa Sionε nεn guu dεεraru mi.
Yerusalemu kpuro ya koo kpam ko negia.
Tεn tukobu ba n maa ye wεrimε.

Yinni Gusunε

u koo win tεmbu domaru kua

¹⁸Saa gaa wee yε sεε resεm ya koo gea ko
sere ka gungunu wollo.
Kpa sabenu nu di mi.
Kpa nu bom ko mu n kpā.
Yudan tem daanu kpuro nu koo nim koku.
Daru koka gaa koo yari
Yinni Gusunεn sāa yerun di,

kpa yen nim mu da
sere Sitimun wɔwaa.

¹⁹ Egibiti ya koo kam ko,
kpa Edɔmun tem mu ko bansu.
Domi ba Yudaba dam dɔre,
ma ba taare sarirugibu go.

²⁰⁻²¹ Adama kon be ba tɔmbun yem yari mi mɔru kɔsia.
Kpa Yudaba ka Yerusalemugibu ba n waa ben temɔ
sere ka baadommaa.
Kpa ne, Yinni Gusunɔ na n waa Siɔniɔ.

AMOSU

Amosu wi, u sāawa yaa sabenun kparo. Yaa sabe niya u kparamo Yinni Gusuno u ka nun soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerenē sō siri bi Yinni Gusuno u koo nu kua. Amosun waati ye sō, Isireliba ba dukia mōwa too, adama ben wāasinaa ka Gusuno ya biru wura. Baa me ba sāaru neni, ben gōru ga ñ wāa te sō. Ba ñ sārōbu nōrimō. Ba bwēbwēbu gem biramō. Ba tōmbu taki dimō tenkurun swaa sō.

N deema saa ye sō, Asirigiba dam mō. Amosu u Isireliba yaayasiama wooda ye Yinni Gusuno u Mōwisi wē ben sō ka nge me u bu yarama saa Egibitin di. Yen sō, bā kun Gusuno sāama ka gem, mem nōbu sarira ba mō. U maa bu sōmō ma Yinni Gusunon siribu wee be sō.

Amosu u sāawa Isireliban bwese kera wākura yiru yen sōmō dāako wi Gusuno u bu goria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusuno u koo win tōmbu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kirō ye Yinni Gusuno u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Kāsibu nōbu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusuno u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

¹ Amosu u sāawa yāa kparo Tekoa. Wiya Yinni Gusuno u ka gari kua Isireliban sō, n kua wōo yiru tem mu sere yīira. Saa ye sō, Osiasiwa u bandu dii Yuda, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireli. ² Amosu u nee, Yinni Gusunon nō ga nōramō Siōnin guuro Yerusalemō. Yakasu maa sari kpara yenō, ma guu te ba mō Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusuno

u koo Sirigibu seeyasia

³ Ne, Yinni Gusuno na nee, Damasigibun toranu nu kpēa. Yen sō, na ñ nen himba gōsiamō. Domi ba Galadigibu taaka ba munka.

⁴ Tē, kon de dōo u na u sina boko Hasaelin yenu wōri, kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam.

⁵ Kon ben wuu Damasin gbāraran gamboba kōsuku, kpa n Bikati Afenin tōmbu kpeerasia. Kpa n Beti Edenin sunō go. Kpa n de bu Sirigibu yoru mwēeri bu ka da Kiriō. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusuno

u koo Filisitiba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusuno na nee, Filisitiban toranu nu kpēa. Yen sō, na ñ nen himba gōsiamō. Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwēera ba Edōmuba nōmu beria.

⁷ Meyā kon de bu ben wuu Gasa dōo sōku, kpa u yen dii geenu di.

⁸ Kon Asidōdun tōmbu ka Asikalonin sunō kpeerasia.

Kon Ekoronigibu w̄ori.
Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko.
N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

Yinni Gusun̄o

u koo Fenisiba seeyasia

⁹ N̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e,
Fenisiban toranu nu kp̄ēa.
Yen s̄o, na ñ n̄en himba ḡosiam̄o.
Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mw̄ēēra
ba Ed̄omuba n̄omu b̄eria.
Ba ñ ben arukawani yible ye ba raa ka bu b̄okua.
¹⁰ Yen s̄o, kon de bu ben wuu Tiri d̄ō s̄oku,
kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusun̄o

u koo Ed̄omuba seeyasia

¹¹ N̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e,
Ed̄omuban toranu nu kp̄ēa.
Yen s̄o, na ñ n̄en himba ḡosiam̄o.
Domi ba ben m̄ero bisibu Isireliba naa sw̄i ka takobi.
Ba ñ bu w̄anw̄andu kue.
Ben m̄aru kun maa sure.
Ma ba ka bu w̄ēr̄ēru s̄aa dim dim saa kpuro.
¹² Yen s̄o, kon de bu ben wuu Tema d̄ō s̄oku
kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusun̄o

u koo Am̄aniba seeyasia

¹³ N̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e,
Am̄aniban toranu nu kp̄ēa.
Yen s̄o, na ñ n̄en himba ḡosiam̄o.
Domi ba gurigibun nukunu besuka Galadio,
saa ye ba Galadigii ben tem mwaam̄o
begim mu ka yasian s̄o.
¹⁴ Yen s̄o, kon de bu ben wuu Raba tabu w̄ori bu ye d̄ō s̄oku,
kpa u yen dii geenu di mam mam.
Saa ye s̄ō, tabun wurenu koo n̄ōra nge woo b̄ako.
¹⁵ Kpa bu ben sina boko ka win tabu sinambu yoru mw̄ēeri.
N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

2

Yinni Gusun̄o

u koo M̄abuba seeyasia

¹ N̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e,
M̄abuban toranu nu kp̄ēa.
Yen s̄o, na ñ n̄en himba ḡosiam̄o.
Domi ba Ed̄omun sina bokon kukunu d̄ō m̄eni nu kua torom.
² Yen s̄o, kon de bu M̄abuban tem d̄ō m̄eni
kpa u ben wuu Ker̄īotun dii geenu di mam mam.
Kpa M̄abu be, bu kam ko tabu gber̄o,
sanam m̄e tabu sw̄ia ba k̄abi soom̄o, ba kuuki m̄o.

³ Kon ben sina boko ka win tabu sinambu kpuro kpeerasia.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Yudaba seeyasia

⁴ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Yudaban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gosiamɔ.
Domi ba nen woodaba yina.
Ba n̄ ye mem nɔwɛ.
Ma ba b̄nun weesu sw̄i, ni ben baababa ba raa sw̄i.
Ma nu dera ba gera nen swaan di.
⁵ Yen sɔ, kon de bu ben tem dɔɔ meni.
Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu di mam mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
bee Isireliba, been toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gosiamɔ.
Domi i gemgibu dɔra i ka been dibu wa i mwa.
Ma i ka s̄arobu baranun gobi kosinamɔ.
⁷ I ra n k̄wa i w̄nw̄ndobu taare
kpa ba n wiru tua s̄a nuku sankiranun sɔ.
Kpa i n bw̄ɛbw̄ɛbu dam dɔremɔ.
Bii ka baa ba ka kurɔ turo mennamɔ.
Nge meya i ka ne, Yinni Gusunɔn ȳsi deeraru sankumɔ.
⁸ I ra n kp̄i kp̄i been b̄nun nuuno
ȳanu w̄llɔ ni i t̄ruba mwa,
kpa i n tam n̄rumɔ me i yokuma.
⁹ Ka me, na Amɔreba kam koosia mam mam been sɔ,
be, be ba gunu nge d̄a ye ba m̄ɔ sɛduru.
Ma ba dam m̄ɔ nge d̄a damgia.
¹⁰ Meya na bee yarama Egibitin tem di.
Ma na bee kpara ḡbaburɔ w̄ɔ weeru
n ka bee Amɔre ben tem w̄ɛ.
¹¹ Na s̄m̄abu seeya been bibu sɔɔ.
Ma na gabu ḡsa nen sɔ been aluwaasiba sɔɔ,
ma ba man tii w̄ɛ ba b̄rua bu ku tam n̄ɔ.
Bee Isireliba geema? Nge weesa.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni bikiamɔ.
¹² I dera be na ḡsa mi, ba tam n̄ra.
Ma i nen s̄m̄abu wooda w̄ɛ i nee,
bu ku maa t̄mbu nen gari sɔ.
¹³ Wee t̄ɛ, kon bee munku muku muku
nge me naa keke ye ya dianu sɔɔwa ya ra tem k̄suku.
¹⁴ Yen d̄oma te, wasi kasanugiba kun maa kp̄ɛ bu duka su.
Damgiba kun maa kp̄ɛ bu ben dam dendi bu ka ḡanu ko.
Meya tabu durɔ damgiba kun maa kp̄ɛ bu ben w̄aru w̄ra.
¹⁵ Ten towoba kun maa kp̄ɛ bu ka tii yina.
Be ba maa naasu s̄au, ba n̄ kisiramɔ.
Meya maas̄aba kun maa kp̄ɛ bu we ben dumin dugin saabu.
¹⁶ Be ba s̄a tabu durɔ damgibu be sɔɔ d̄oma te,

ba koo ben tabu yānu kōwa bu duki su nəm dira.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

3

Yinni Gusunən tambu

ba koo ben daa tusia

¹ I swaa dakio i nō ye nε, Yinni Gusunō na gerumō, bεε Isireliba kpuron sō,
bεε be na yarama Egibitin di.

² Handunian bwesenu kpuro sō, bεε tōnawa na gōsa.
Yen sōna kon bεε seeyasia been durum ye i kua kpuron sō.

Gusunō ù n gari gerua,

Gusunən sōmō kun kpē

u nō mari

³ Tambu yiru ba koo swaa wōri sannu
ba kun gīna nōsine?

⁴ Gbee sunō ga ra gbāre yakaso
ga kun yaa mwε ro?

Gbee sunō buu ga ra kukiri gen kpin yerun di
ga kun yaa wa ga dimō?

⁵ Gunō ga koo taa mwaara temō
ba kun ye bεri?

Taa ya koo se wōllo
gāanu kun ye kesie?

⁶ Ba ra tabun kōba so wuuō
wuugibu ba kun nande?

Kēsiru garu ta ra koore wuuō
n kun nen min di?

⁷ Aawo, na ku ra gāanu ganu ko
na kun yē nen sōmō sōōwa.

⁸ Gbee sunō gā n gbāra,
wara ku ra nande.

Nε, Yinni Gusunō nā n gari gerua,
nen sōmō wara kun yi kparamō.

Yinni Gusunō

u koo Samari seeyasia

⁹ I Asidōdu ka Egibitin tem sina kpaanugibu nōgiru sueyo i nεε,
bu mennama Samarin guunō,
kpa bu wa daa bereteke ka dam dōrenaa
ye ya wāa ben suunu sō.

¹⁰ Ba ku ra kā bu gea ko.
Ma ba arumani guramō ka dam ka taki,
ba taasimō ben sina kpaanō.

¹¹ Yen sōna kon de yibereba bu na
bu tem mε tarusi, bu ben dam kpeerasia.
Kpa bu ben sina kpaanu kōsuku.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Faaba ye ya n nuku dobu mō

¹² Wee ye na maa gerua. Na nεε,
nge mε yāa kparō u ra win sabenun sukum wōre gbee sunən nōn di,

nge meya kon beε Isireliba wɔra
beε be i na i sɔ Samariɔ kpin yee buranu sɔɔ.

Kirɔba

¹³ I swaa dakio i nɔ
kpa i Yakɔbun bweseru kirɔ ko
i bu sɔ ye ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

¹⁴ Na neε, sanam me sɔɔ, kon Isireliba seeyasia ben durum sɔ.
Kon Betelin yaku turanu kɔsuku,
kpa nin kɔanu nu bɔɔkira nu wɔruku.

¹⁵ Kon beεn dia mi i ra n waa yam susurun saa ka puran saa kɔsuku.
Kpa n beεn sina kraanu kam koosia
ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu,
ka sere dii gee ni nu tie.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

4

¹ Beε Samarin tɔn kurɔbu,
beε be i dimɔ i bɔriamɔ nge Basanin naa gbiibi
yi yi waa Samarin guurɔ,
i wonwɔndobu dam dɔremɔ,
i bwεεbwεεbu taki dimɔ,
ma i beεn durɔbu sɔɔmɔ bu ka tam na i nɔ.
Tε, i swaa dakio i nɔ.

² Ne, Yinni Gusunɔ na bɔrumɔ ka nen tiin yi si deeraru na mɔ,
wee saa ya sisi ye sɔɔ ba koo beε ka beεn bibun bweseru kɔkɔnu sɔre bu gawa
nge swεε.

³ Beεn baawure u koo yari kururun di
kpa bu beε kuba sɔɔ yεsan nɔm geu gia.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliban gɔru bɔbunu

⁴ Yinni Gusunɔ u neε,
beε Isireliba, i doo yaku yee ten mi Beteliɔ,
kpa i n man torarimɔ.
I doo Giligaliɔ,
kpa i n man torarimɔ nge mɛn nɔɔ i ko kpɪ.
I n beεn yɔkunu mɔ bururu baatere,
kpa i n ka beεn kɛnu naamɔ sɔɔ ita ka sɔɔ ita.

⁵ I beεn siarabun yɔkunu koowo ka pεε ye ba seeyatia doke.
Kpa i tɔmbu sɔ ma i kɛnu kua ka kɪru.
Domi yera beε Isireliba i kɪru bo.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ ye ya kam kua

⁶ N wee na dera gɔɔra dua beεn wuu marosu kpuro sɔɔ.
Ma i dɔanu bia beεn yenusu kpuro sɔɔ.
Adama ka me, i n gɔsirame nen mi.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁷ Na yina gura yu ne ye n tie suru ita bu ka dɔanu gε.
Na dera gura ya na wusu gasun mi.
Ma na n wure yu ne gasun mi.
Na dera ya na gbenu ganu sɔɔ.
Ma na n wure yu ne ganun mi.
Ma nu gbera.

⁸ Yera beɛn wusu gasun tɔmbu ba da wuu gagun mi
bu ka nim wa bu nɔ.

Adama ben nim nɔru ga n̄ kpa.

Ka me, i n̄ gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Na dera beɛn d̄ianu kusenu kua,

ma twee yi na yi beɛn gbean d̄ianu ka beɛn d̄aa gbaanun wurusu kpuro di.

Adama ka me, i n̄ gɔsirame ne Gusunɔ beɛn Yinnin mi.

¹⁰ Na maa beɛ k̄esi k̄esi bararu sure nge me na kua Egibitio.

Na dera ba beɛn aluwaasiba go tabu sɔɔ.

Ma ba ben dumi mwɛɛra.

Na dera i beɛn tɔn be ba gun nuburu nua beɛn sansaniɔ.

Adama ka me, i n̄ gɔsirame nen mi.

¹¹ Na beɛ sura na kosuka nge Sodomu ka Gomɔra ye na kam koosia.

Ma i kua nge d̄aa nɔɔ ge ba wuna d̄ɔn di.

Adama ka me, i n̄ gɔsirame ne, Yinni Gusunɔn mi.

¹² Yen s̄ona beɛ Isireliba kon beɛ seɛyasia.

N n̄ men na, i n̄ sɔɔru s̄aa i n̄ ka ne Gusunɔ beɛn Yinnin siribu mara.

¹³ Domi n̄na na guunu mɔma,

ma na woo taka kua.

Na ra nen bwisikunu tɔnu giasie.

Na ra maa yam bururam gɔsie yam wɔkuru,

kpa na n̄ s̄imɔ guunu wɔllo.

N̄en ȳisira Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni.

5

Isireliba, i de i ḡɔru ḡɔsia

¹ Beɛ Isireliba, i swaa dakio i n̄ ḡɔɔ sw̄i yi na m̄ɔ beɛn s̄ɔ.

² Beɛ be i wɔrumɛ temɔ nge wɔndia be ba gu,
i n̄ maa seemɔ.

Goo sari wi u koo beɛ seeya.

³ Domi Yinni Gusunɔ u gerua u neɛ,

beɛn wuu ge ga tabu durɔbu nɔrɔbu (1.000) mɔ,

b̄a n̄ tabu da, tɔmbu wunɔbuwa (100) ba koo wurama.

Ge ga maa tabu durɔbu wunɔbu mɔ,

tɔmbu wɔkura ba koo tia.

I wurama Gusunɔn mi

n sere d̄akuru ko

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa beɛ Isireliba s̄ɔmɔ.

U neɛ; i n̄ k̄i i n̄ w̄aa, wiya i ko kasu.

⁵ I ku maa s̄aaru da Betelio ka Giligalio ka Beri Sebaɔ.

Domi u koo de bu Giligaligibu yoru mwɛɛri.

Kpa bu Beteligibu kam koosia.

⁶⁻⁷ Beɛ be i ra gem gɔsie weesu,

kpa i kun mu garisi ḡaanu,

i na wi, Yinni Gusunɔn mi,

kpa i wa i n̄ w̄aa,

kpa u ku raa beɛ Isireliba w̄ari u mwa nge d̄ɔɔ.

Kpa i goo bia Betelio wi u koo d̄ɔɔ wi go.

⁸ Yinni Gusunɔwa u kperi bwese bweseka kua,

ma u yen baayere yi yen ayero.

U ra yam wɔkuru gɔsie yam bururam.

Kpa u de sɔɔ sɔɔ gu t̄ira, gu gɔsia wɔkuru.
 U ra nim wɔkun nim mɛnnɛ,
 kpa u mu yɛkana tem kpuro sɔɔ.

⁹ Wiya u ra damgibun dam bue.
 Kpa u de bu ben wusun gb̄aranu kosuku.
 Ka gem, win ȳisira Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Bɛɛ Isireliba, be ba bɛɛ sirimɔ dee dee,
 i ra n bu tusa,
 kpa i n ka wi u gem gerumɔ kɔrua.

¹¹ I ra bwɛɛbwɛɛbu dam dɔre,
 i n ben gbean d̄ianu mwɛɛrimɔ ka dam.
 Yen sɔ, i n̄ sinamɔ bɛɛn dia sɔɔ
 ye i bana ka kpee ni i d̄aka.
 Mɛya i n̄ maa bɛɛn resɛm ye i duuran bii duronun tam nɔrumɔ.

¹² Domi u bɛɛn toranu yɛ nu kp̄a,
 u maa yɛ ma i durum kua too.
 I gemgibu n̄ni sɔmɔ.
 I n̄m biran k̄ɛnu mwaaamɔ.
 Ma i yinamɔ bu s̄aarobu ben gem wɛ siri yerɔ.

¹³ Sanam mɛni, sanam kɔsuma.
 Yen sɔ, wi u laakari mɔ, wiya u ko n nɔɔ maari.

¹⁴ I de i n gea m̄n kun mɔ kɔsa.
 Kpa i wa i n w̄aa.
 Nge mɛya Gusunɔ w̄allu ka tem Yinni u ko n ka bɛɛ w̄aa nge mɛ i ra gere.

¹⁵ I kɔsa tusio kpa i gea k̄ia.
 I de gem mu siribu di siri yerɔ.
 Sɔrokudo Gusunɔ, w̄allu ka tem Yinni u koo bɛɛ Isireliban tɔn be ba tiara
 wɔnw̄andu kua.

¹⁶ Yen sɔ, Gusunɔ w̄allu ka tem Yinni u gerua u nɛɛ,
 tɔmba koo gɔɔ wuri ko yam kpuro,
 kpa ba n sumɔ swɛɛ sɔɔ, ba n m̄n, wee, wee!
 Ba koo gbaa wukobu sokuma bu gɔɔ wooru sina,
 kpa bu gɔɔ sw̄igibu mɛnnama.

¹⁷ Sanam mɛ u koo bɛɛ w̄arima,
 ka be ba w̄aa gberɔ kpuro ba koo gɔɔ sw̄iwa.
 Yinni Gusunɔwa u yɛni gerua.

Yinni Gusunɔn siribun t̄oru

¹⁸ B̄ɔruroba bɛɛ be i Yinni Gusunɔn siribun t̄oru mara.
 Mba i ȳiyɔ i wa t̄ɔɔ te sɔɔ.
 I n yɛ ma ta ko n s̄aawa yam wɔkuru, n n̄ mɔ yam bururam.

¹⁹ I ko i n s̄aawa nge tɔnu wi u gbee sunɔ duka suurimɔ,
 ma u ka yaa gɔba gaa yinna.
 Ye u dua win dirɔ u gana nɛnu,
 ma waa ya n̄n dɔma.

²⁰ Yinni Gusunɔn t̄ɔɔ te, ta s̄aawa yam wɔkuru n n̄ mɔ yam bururam.
 Ta t̄iriwa niki niki, yam bururam sari.

S̄aa te Yinni Gusunɔ u tusa

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, u bɛɛn t̄ɔɔ baka ni i ra n̄n diiye tusa.
 U n̄ mam maa k̄i u bɛɛn mɛnnɔsun woo nɔ.

²² I n n̄n ȳaku d̄ɔɔ mwaaarugiru kua ka maa k̄ɛnu,
 u ku ra nu mwe.
 Mɛya u ku ra maa bɛɛn siarabun ȳakunu mɛɛri

ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum mɔ.

²³ I ka bɛɛn womusun wɔkinu doonɔ win bɔkun di.

U n̄ maa kī u bɛɛn mɔrɔkunun wurenu nɔ.

²⁴ Adama i de gem mu n wāa bɛɛn suunu sɔɔ,

mu n kokumɔ nge nim me mu ku ra kpe.

²⁵ Bɛɛ Isireliba, i ka kua wɔɔ weeru gbaburu sɔɔ, i n̄n yākunū ka kēnu kuare nge me? ²⁶ Būu wi ba m̄ Sakutu wi i garisi bɛɛn sunɔ ka sere kpera ye i sām̄a i m̄ Kewani, i nin bwāaroku ni i tii kua sɔɔre nge me i sɔɔwa giso? Bɛɛn tii i yē ma i n̄ koore me.

²⁷ Yen s̄ɔ, u koo de bu bɛɛ yoru mwɛɛri

bu ka da sere Damasin bera gɔ.

Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

6

Ba koo Isireliba kpeerasia

¹ B̄ruroba bɛɛ be i wāa Siɔniɔ b̄ri yendu sɔɔ,

ka bɛɛ be i s̄ɔ Samarin guurɔ ka toro sindu.

Ma i tamaa i s̄a bwese te ta kp̄aru bon wirugibu.

Ma Isireliba ba somiru mara bɛɛn min di.

² I doo Kalineɔ i wa.

Min di, kpa i da Hamatiɔ wuu b̄kɔ gen mi.

Kpa i sara i da Gatiɔ Filisitiban temɔ.

Ben wuu si, su bɛɛ Isireliba ka Yudaban wusu gea tura?

Ben tem me, mu bɛɛn tem kp̄aru tura?

³ Wee i n̄ kī wahalan t̄ru tu bɛɛ naawa.

Ma i sere tii daa k̄sa gawemɔ.

Ma ya bandu dii bɛɛn suunu sɔɔ.

⁴ Ma i kp̄i sau kp̄in yee buranu sɔɔ, n̄ ba buraru kua ka suunu donnu.

I tii yāa kp̄emminu ka naa kp̄emi yi yi gum m̄ ḡsiamme ḡsun di i temm̄a.

⁵ I m̄rɔkunu soom̄a i womusu m̄ bwisikunu sariru sɔɔ.

Ma i tamaa i nin soberu yēwa nge Dafidi.

⁶ I tam n̄rumɔ ka n̄ri beke.

I tii gum turaregim sawamɔ.

Ma i n̄ nuki sankire yèn s̄ɔ bɛɛn bweseru ta koo kam ko.

⁷ Yen s̄na ba koo gbi bu bɛɛ yoru mwɛɛri bu ka doona

kpa bɛɛn nuku dobun kuukī ka bɛɛn t̄ɔ baka dim mu kpe.

Samari ya koo kam ko

⁸ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u b̄rua ka win tiin wāaru u n̄ɛ,

u n̄ bɛɛ Isireliban tii suabu kī.

U maa bɛɛn sina kpaanu tusa.

U koo de bu Samari mwa ka ye ya wāa ye sɔɔ kpuro.

⁹ T̄mbu w̄kuru b̄a n tie yenu gagu sɔɔ, ba koo gbiwa. ¹⁰ Goo ù n win t̄nun goru sua yenun di u ka yara u d̄ɔ u d̄ɔ m̄ni, u koo wi u wāa yenu sɔɔw̄ɔ bikia u n̄ɛ, goo maa tie u wāa ka wune?

Kpa ȳero u n̄n wisi u n̄ɛ, goo sari.

Kpa wini u n̄ɛ, a mario. N n̄ weene su Gusun̄n ȳisiru sia saa yeni sɔɔ kpa u sun s̄irema.

¹¹ Domi Yinni Gusunɔ u wooda yeni w̄ɛ u n̄ɛ,

u koo yenusu kpuro k̄sukuwa, bakasu ka piiminu.

Nasara kam

¹² Ba ra dumi yakie kpee saara wɔllɔ?

Ba ra ka nee wuku mi?
 Adama wee bee i gem gosia dɛɛ.
 Ma i gea gosia gaa sosuranu.

¹³ Bee i nuku dobu mɔ kam sɔɔ, ma i gerumɔ i mɔ, been tiin dama i ka nasara wa. ¹⁴ Yen sɔna Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nee, u koo de bwese tukuru garu tu bee seesi. Kpa tu bee dam dɔre saa Hamatin duu yerun di sere n ka da nim toraɔ ye ya waa gbaburun bera gia mi gaaɔnu ku ra kpi.

7

*Amosun kasiru sɔɔ,
 u twee wa yi terie*

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u dera na wa kasiru sɔɔ. Tweeya u dera yi kɔwara dabi dabinu sanam me yakasu kparam wee si sina boko u raa bɔɔra win yaa sabenun sɔ. ² Sanam me yi tem min yaka si kpuro di, yera na nee, Yinni Gusunɔ, a suuru koowo. Amɔna Yakɔbun bweseru ta ko n ka waa. Domi ta n maa dam mɔ.

³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gosia kɔsa yen di. U nee, yeni ya n maa kooramɔ.

*Amosu u maa dɔɔ wa
 win kasiru sɔɔ*

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa dera na wa kasiru garu sɔɔ. U nee, u koo tɔmbu seeyasia ka dɔɔ. Kpa u de dɔɔ wi, u nim me mu waa tem sɔɔwɔ gberasia kpa u Isireliban tem kpuro di. ⁵ Ma na nee, Yinni Gusunɔ, a ye yɔrasio. Amɔna Yakɔbun bweseru ta ko n ka waa. Domi ta n dam mɔ.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gosia kɔsa yen di u nee, yenin tii ya n maa kooramɔ.

*Amosu u nifoo wa
 win kasiru sɔɔ*

⁷ Wee ye na maa wa kasiru garu sɔɔ. Na Yinni Gusunɔ wa u yɔ gaaɔ ma u nifoo neni. ⁸ Ma u man bikia u nee, mba na waamɔ mi.

Na nɔn wisa na nee, nifoo.

Ma u man sɔɔwa u nee, nifoowa kon ka nen tɔmbu Isireliba yire nge gana. Na n maa bu suuru kuamme.

⁹ Kon ben sikado Isakin buu turanu kɔsuku, kpa n Isirelin saa yenu suriri, kpa n Yeroboamun bandu sura ka takobi n tu kpeerasia.

Amosu ka yaku kowo Amasia

¹⁰ Yera Amasia Betelin yaku kowo u Yeroboamu Isireliban sina boko gɔria u nee, wee Amosu u nun seesimɔ Isireliban suunu sɔɔ. Win gari yi u maa gerua mi, yi tɔmbu kpuro burisina. ¹¹ Domi u nee, wune Yeroboamu, ba koo nun gowa tabu sɔɔ ka takobi. Kpa bu Isireliba yoru mwɛeri ben tem di bu ka da mi n toma.

¹² Yen biruwa Amasia u na Amosun mi, u nɔn sɔɔwa u nee, Gusunɔn sɔmɔ wune, a doo Yudan tem gia, kpa a n wunen gari yi mɔ mi, a ka wa a n dimɔ.

¹³ Adama a ku maa Gusunɔn gari gere Beteli mi, domi ya saawa sina boko ka Isireliba kpuron saa yeru.

¹⁴ Ma Amosu u nɔn wisa u nee, na n saa Gusunɔn sɔmɔ. Na n maa Gusunɔn sɔmɔn bɔɔ. Ne, yaa kparowa. Sikamɔrewa* na ra yewe. ¹⁵ Yera Yinni Gusunɔ

* **7:14** sikamɔre - Ya saa daa tɛn binu ba ra di.

u man gɔsa sanam me na yāanu kparamɔ. U man sɔɔwa u neɛ, n doo n win tɔmbu Isireliba win gari sɔ. ¹⁶ Tɛ, a swaa dakio a Yinni Gusunɔn gari nɔ. Wune Amasia, wunɛ wi a neɛ, n ku Isireliba Gusunɔn gari sɔ. ¹⁷ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ,
wunen kurɔ u koo sakararu ko wuu sɔɔ,
kpa bu wunen bibu go tabu sɔɔ,
kpa bu wunen gberu bɔnu ko,
domi wunen tii kaa gbi tem tukumɔ mi n toma,
mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

8

Amosu u bireru wa win

kāsiru sɔɔ ta dāa marum yiba

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔsi kāsiri teni sɔɔ. Na dāa marum wa bireru sɔɔ me mu ye. ² Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, mba na waamɔ mi.

Na nùn wisa na neɛ, dāa maruma na wa me mu ye.

Yera u maa man sɔɔwa u neɛ,

saa ya tura u ka win tɔmbu Isireliba sɛɛyasia.

U n maa bu suuru kuammɛ.

³ U maa neɛ, yen tɔɔ te,

sina kpaarun womusu koo gɔsia nuku sankiranun womusu.

Kpa tɔn dabinun gonu nu n tɛrie baama.

Kpa yam mu n maari sɔɔ sɔɔ.

Ba koo Isireliba sɛɛyasia

⁴ Yinni Gusunɔ u neɛ,

i swaa dakio bɛɛ be i s̄arobu dam dɔremɔ.

Ma i bwɛɛbwɛɛbu kam koosiamɔ.

⁵ I mɔ, domma suru kpaon tɔɔ bakara koo kpe.

Kpa su wa su besen alikama dɔra.

Domma tɔɔ wɛrarugira koo kpe,

kpa su wa su besen biranu wukia.

Sa ko sakaku kawa,

kpa su yen gobi sosi.

Sa ko kilo gɔsia su ka tɔmbu gbeni.

Kpa su doo s̄inu dɔra.

⁶ Sa ko wɔnwɔndobu dwe ka gobi,

kpa su s̄arobu ka baranun gobi kɔsina.

⁷ Ne, Yinni Gusunɔ, na b̄ɔrua ka nen tiin ȳisuru na neɛ,

na n b̄ɛ Isireliba kɔsa ye i kua duarimɔ.

⁸ Bɛɛn tem mu koo ȳiri,

kpa bɛɛ nen tɔmbu i n gɔɔ wooru sɔ.

Tem me kpuro mu koo kuke

kpa mu s̄ure nge Egibitin daarun nim.

⁹ Yen tɔɔ te, ne, Yinni Gusunɔ kon de sɔɔ u du sɔɔ sɔɔ gb̄ara

kpa yam mu tira.

¹⁰ Kon bɛɛn tɔɔ bakanu gɔsia nuku sankiranu,

kpa bɛɛn womusu su n s̄a weeweenu.

Kpa bɛɛn baawure u saakiba doke u n wii pɔɔru pote nuku sankiranun sɔ.

Kon de tɔmbu ba n nuki sankire tem me sɔɔ

nge be ba ben bii teeruru bie.

Tɔɔ te, ta ko n s̄awa n̄ni sw̄arugiru.

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunə na gerua.

Na nee, kon de gɔru tu du tem me sɔ.

N n mə dīanun gɔru, n n maə mə nim naru.

Adama nen garin gɔru ka yin nim naruwa i ko i n mə.

¹² I ko i n yarinewa saa sɔ yesan nəm dwaru gian di n ka da sɔ duu yerə,

saa maə sɔ yesan nəm geu gian di n ka da sɔ yari yerə,

i n basu baama, i n kasu i nen gari nɔ.

Adama i n wasi i yi nɔ.

¹³ Saa ye sɔ, been wəndia burəbu ka been aluwaasiba ba koo gbi nim narun saabu.

¹⁴ Be ba bōrumə ka Samarigibun būnun yīsiru ba mɔ,

ka būu wi u wāa Danuən wāaru,

n kun me ka sāa te ba mɔ Beri Sebaə,

be kpurowa kon de bu wəruku,

kpa bu kpana bu se.

9

Yinni Gusunə

u koo tambu siri

¹ Amosu, u Yinni Gusunə wa u yɔ sāa yerun yāku yerə. Ma u n̄n sɔwa u nee, u sāa yerun gbereba soowo saa ben wəllun di kpa tem mu diiri,

kpa bu wəruku bu tən be ba wāa mi kpuron winu kəsuku.

Kpa wi, Yinni Gusunə u de bu be ba tie go tabu sɔ ka takobi.

Baa ben goo kun kpē u kisira u doona.

² Baa b̄a n kukua gəriə, win n̄mu ga koo bu yarama.

Baa b̄a n yəwa wəllə, u koo bu sarasiamaa.

³ B̄a n da ba kukua guu te ba mɔ Kaamelin wii kpiirə, u koo bu kasu,

kpa u bu mwa.

B̄a n numa nim wɔkun sɔwə,

u koo de waa baka yu bu dwēe migum.

⁴ Ben yiberəba b̄a n maə bu yoru mwεera,

u koo de yiberə be, bu bu go ka takobi.

U ko n bu n̄ni girariwa,

kpa u bu k̄sa kua, n n mə gea.

⁵ Ma Amosu u nee,

Gusunə wəllu ka tem Yinni u tem baba,

ma mu k̄sikira.

Ma men tambu kpuro ba gɔ wooru s̄.

Me kpuro mu kukumə,

ma mu suremə

nge Egibitin daa baka te ba mɔ Nilun nim.

⁶ U win wāa yeru bana wəllə,

ma u dera wəlla kua tem girum kpεeru.

U nim wɔkun nim menna,

ma u mu yēka tem sɔ.

Win yīsira Yinni Gusunə.

Taaregibun siribu

⁷ Yinni Gusunə u maə nee,

beε Isireliba, i n Etiopigibu kere nen n̄ni sɔ.

Geema, na beε yara Egibitin tem di.

Adama na maə Filisitiba yara Kafitorin di.

Ma na maə Sirigibu yara Kirin di.

8 Wee, nε, Yinni Gusunɔ na Isireliban bandu nɔni girari,
domi ta tɔra.

Kon tu kpeerasiawa handunia sɔɔ.

Adama n n̄ mɔ Isireliba kpurowa kon kpeerasia.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

9 Wee, kon nεn woodaba wε̄,

kpa n Isireliba siire

bwese tukunun suunu sɔɔ

nge mε ba ra dobi siire,

baa yen bin teeru ta kun ka wɔra.

10 Nεn tɔn be ba durum mɔ,

ma ba gerumɔ ba mɔ,

na n̄ bu nɔni swaaruru suremɔ,

ba koo be kpuro gowa tabu sɔɔ.

Isireliban tem koo wurama

nge yellu

11 Tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon Dafidin bandu seeya
te ta s̄aa nge yenu ge ga bansu kua.

Kon tu sɔmε, kpa tu se tu wurama nge yellu.

12 Kpa bu wa bu Edɔmuban tem ka bwese tuku ni nu raa man s̄aamɔn tem
mwa.

Nε, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.

13 Wee saa ya sisi yɛ sɔɔ b̄a n ḡa, n n̄ tεεmɔ bu ka kpa duure.

B̄a n resεm duura, n n̄ tεεmɔ bu ka ye gama.

Baa ka guunu w̄ollɔ resεm ya koo kpiwa

ya n tɛrie bu ka tam ko.

14 Kon nεn tɔmbu Isireliba yakia yorun di.

Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua seeya
bu sina mi.

Ba koo resεmba duure,

kpa bu yen tam nɔ.

Ba koo d̄aa gbaanu ko,

kpa bu yen marum di.

15 Kon den bu girawa n sire dim dim nge d̄aa,

ba n w̄aa ben temɔ mε na bu w̄ε̄ mi.

Goo kun maa bu wukamɔ mε sɔɔn di.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ABUDIASI

Ba ñ yē s̄a s̄a sanam mē Abudiasi wi, u win s̄amburu kua. Adama Yudaban tem̄owa u Gusun̄an gari gerua Ed̄amuban s̄. Ed̄amu be, ba s̄awa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa mē sikado turowa ba m̄. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben tem̄ sanam mē ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba w̄raa dewa bu ben yānu gura. Yen s̄na Abudiasi u bu s̄owa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusun̄o u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. S̄eyasia b̄i Gusun̄o u koo Ed̄amugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
2. Yinni Gusun̄an siribun t̄oru, naasu 6n di sere naasu 21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusun̄o u n̄e, Abudiasi u gere Ed̄amuban s̄. Yinni Gusun̄o u s̄m̄o ḡra bwese tukunun suunu s̄o u n̄e, nu sewo nu Ed̄amuba tabu w̄ri.

Ed̄amuba ba koo kam ko

² Yinni Gusun̄o u Ed̄amuba s̄owa saa Abudiasin n̄on di u n̄e, b̄e Ed̄amuba, kon b̄e ko bwese dam sarirugiru bwesenu kpuro s̄o. T̄ambu kpuro ba koo b̄e ḡm.

³ Wee b̄en tii suabu b̄e n̄ni w̄kua, ma i s̄o kpee baaba s̄o mi goo kun kp̄ u b̄e naa turi. Ma i tii s̄om̄o i m̄, w̄ra u koo sun sura minin di.

⁴ Yen s̄, i n̄ yē ma baa i n̄ da sere mi gun̄o bakeru ta ten sokuru m̄, ñ kun m̄, i dua kper̄i i b̄en w̄a yenu kua mi, kon b̄e sarasama.

Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

⁵ Gb̄en̄bu b̄a n̄ na ba b̄e w̄ri subaru s̄o w̄kuru, ba koo b̄en yānu gurawa. B̄a n̄ b̄en res̄em gbea w̄ri, ba koo ye s̄riwa, kpa bu b̄e fiiko deria.

⁶ Adama b̄e Esaun bibun bweseru, yiber̄eba ba koo b̄en arumani gura, baa ka b̄en dukia ye ya berua.

⁷ Be i raa ka n̄o tia s̄a, ba koo b̄e t̄onu kandu kua, kpa bu b̄e gira sere b̄en tem̄ n̄o bur̄a yer̄o. Be ba raa s̄a b̄en b̄ar̄ba, ba koo b̄e dam d̄are. Ka be i ra raa di sannu, ba koo b̄e yina b̄eria. Adama i ñ ye tubum̄o.

⁸ Ne, Yinni Gusun̄o na n̄e, n̄en m̄run t̄oru s̄o, kon bwisigibu kpeerasia Ed̄amun tem̄ s̄o, kpa n̄ laakarigibu go.

⁹ B̄e Tem̄agibu, b̄en tabu kowobu ba koo burisina kpa bu be kpuro go.

Ȳen s̄ ba koo Ed̄amuba

s̄eyasia

¹⁰ B̄e Ed̄amuba, wee i b̄en m̄ero bisibu Yak̄obun bweseru mw̄era i go. Yen s̄, i ko i sekuru wa. I ko i kam kowa sere ka baadommāo.

11 Domi i wāa mi sanam me yiberēba ba Isireliba tabu kamia
ma ba dua ben wusə.

Ma ba ben yānu gura Yerusalemuə ba tete toosi.

Bēen tii i sāa nge yiberē be.

12 Bēe Edəmuba, n n̄ daa weene i bēen mero bisibu Yudaba mēeri ka nuku dobu
sanam me ba n̄ni sōre.

N n̄ daa weene i nuku dobu ko

n̄ kun me i bu wəme sanam me ba nuki sankire.

13 Bēe Edəmuba, n n̄ daa weene i du nen t̄mbun wuuə

sanam me yiberēba ba gu kpeerasia.

N n̄ daa weene i gen bansu mēeri ka nuku dobu.

N n̄ daa weene i gen dukia gura i tii koosi.

14 N n̄ daa weene i yōra swaa yinna yerə

i ben be ba duki m̄d mweeri i go,

n̄ kun me i bu mwa i yiberēba n̄mu s̄ndia n̄ni swāa te s̄ə.

15 Domi saa ya turuku kua

yē s̄ə Yinni Gusunə u koo bwesenu kpuro siri.

Saa ye s̄ə, ba koo bēe kua nge me i gabu kua.

K̄s̄a ye i kua mi, ya koo w̄riwa bēen wiru w̄llə.

Isireliba

ba koo Edəmuba m̄ru k̄sie

16 Bēe Isireliba, i nen m̄ru ye na ka bēe s̄eyasia n̄ra
nen guu d̄eraru w̄llə.

M̄ya bwese ni nu tie, nu n̄ kp̄e nu ye n̄ nu kpe.

Nu ko n ye n̄rum̄wa sere yū ka nu go

kp̄a nu kpeera mam mam.

17 Saa ye s̄ə, Sīni koo m̄a ko n̄ Gusun̄n guu d̄eraru.

Be ba yara tabun di Yak̄abun bweseru s̄ə ba koo faaba wa mi,

kp̄a bu ben tem mwa be ba raa mu mwan n̄man di.

18 Yak̄abun bibun bweseru ka Yosefun bibun bwesera ko n s̄awa nge d̄ə.

Ba koo Esaun bweseru d̄ə m̄niwa nge yakasu.

Ba koo bu d̄ə m̄niwa mam mam, ba n̄ goo derim̄ mi.

N̄e, Yinni Gusun̄wa na yen̄i gerua.

Isireliba ba koo wure

bu be ba bu s̄ikeren̄n tem mwa

19 Yuda be ba wāa s̄ə ȳesan n̄m d̄waru gia ba koo Edəmuban tem me mwa.

Be ba wāa w̄waə, ba koo Filisitiban tem ka Samarigim ka Efaraimugim mwa,

kp̄a B̄nyam̄eba bu m̄a Galadin tem mwa.

20 Isireliban tabu kowo be ba raa kp̄ikuru sua saa s̄ə ȳesan n̄m geu gian

di, ba koo Kananiban tem mwa sere n̄ ka da Sarepataə. Yerusalemugii be ba

m̄a kp̄ikuru da Sefaradia, ba koo wuu si su wāa s̄ə ȳesan n̄m d̄waru gia mwa.

21 Ka nasarawa ba koo Sīnin̄n guuru yə. Min diya ba ko n Edəmuba kpare.

Kp̄a Yinni Gusun̄ə u n̄ bandu dii!

YONASI

Tɔn dabira ta Yonasin gari yē. Yonasi u n̄ ka Gusunɔn sɔmɔ goo weenɛ. Domi Gusunɔ u n̄n sɔsi ma handuniagibu kpurowa u kī, n̄ n̄ mɔ Isireliba tɔna. Yen sɔna u n̄n gɔra u da u Ninifugibu waasu kua bu ka gōru gɔsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba sɔawa Isireliban yiberɛ kpokoba. Adama Gusunɔ u n̄n tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun gōru gɔsiabun arufaani sɔmɔ. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu gɔrin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mem nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durɔm Ninifugibun sɔ, wiru 4.

Yonasi u kookari kua

u ka Gusunɔ duka suuri

¹Sɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii sɔɔwa u nɛɛ, ²Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro bɔkɔ gen mi. Kpa a nɔɔguru sua a bu gerusi. Domi ben nuku kɔsuru ta banda sere ta man girari.

³Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasisin swaa wɔri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafɔɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi kɔsia. Nge mɛya u ka Taasisin swaa wɔri wi ka tɔn be ba dɔɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴Adama Yinni Gusunɔ u dera woo bɔkɔ ga seewa nim wɔku gen mi. Ma n sɔare goo ge, ga koo nim diira. ⁵Be ba goo ge temamɔ, ba bɛrum soora. Ma ben baawure u win b̄u soku. Ma ba goo gen sɔmunu kawa ba sure nim wɔkuɔ gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kp̄i u dɔ mam mam sere goo gen sɔɔwɔ. ⁶Ma goo gen temɔ tɔnwero u susi u Yonasi yamia u n̄n bikia u nɛɛ, mban sɔna a dɔ. A seewo a wunen b̄u soku. Sɔrɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷Ma ba geruna ba nɛɛ, i na su tubu tubu ko kpa su ka gia win sɔ kɔsa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di. ⁸Yera ba n̄n bikia ba nɛɛ, a sun sɔɔwɔ wi u sun kɔsa yeni kparemɔ. Man diy a wee. Amɔna wunen ȳisiru. Bwese terà a sɔa. Sɔmbu teren sɔna a w̄a mini.

⁹Ma Yonasi u bu wisa u nɛɛ, na sɔawa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra s̄a wi u w̄llu ka tem ka nim wɔku taka kua.

¹⁰⁻¹¹Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka suurimɔwa domi win t̄i u bu sɔɔwa mɛ. Ma ba n̄n bikia ba nɛɛ, mban sɔna a kua mɛ. Amɔna sa ko nun kua nim mɛ, mu ka kpuna.

N deema nim mɛ, mu seemɔ mu dɔɔwa. ¹²Ma u bu wisa u nɛɛ, i man suo i kp̄ɛ nim wɔku ge sɔ. Saa yera nim mɛ, mu koo mari. Domi na ȳɛ ma nɛn sɔna woo bɔkɔ geni ga seewa.

¹³Ka mɛ, goo temɔ be, ba seewa ba hania m̄ bu ka turi nim mɛn goorɔ. Adama ba kpuna. Domi nim mɛ, mu seewawa. ¹⁴Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin w̄arun sɔ. A ku sun wi u kun sun ḡanu kuen yem sɔbi. Domi a ra kowa ye a kī.

¹⁵ Yera ba Yonasi sua ba kpɛɛ nim wōku ge sɔɔ. Saa yera ga kpuna sɛɛ. ¹⁶ Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba n̄n yākuru kua. Ma ba n̄ɔ mwɛɛru kua ma wia ba koo s̄a.

2

Yonasin kanaru

swāan nukurɔ

¹ Yinni Gusunɔ u dera swāa baka ya Yonasi mwe. Ma u kua wōkuru ita ka s̄ɔ s̄ɔ ita swāa yen nukurɔ. ² Swāa yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana. ³ U nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, sanam mɛ na wāa nuku sankiraru s̄ɔɔ,
na nun n̄ɔgiru sue, ma a man wisa.

Saa ḡaribun wāa yerun di na nun soka.

Ma a nɛn n̄ɔ nua.

⁴ Wee a man kpɛɛ sere nim wōkun s̄ɔɔwɔ.

Ma nim man mwe.

Nim kurenu kpuro man taare.

⁵ Na raa tii s̄ɔm̄ɔ na m̄ɔ, wee a man gira wunɛn wuswaan di,
na da sere mi n toma.

Adama wee t̄ɛ, kon maa wunɛn s̄aa yee dɛɛraru wa.

⁶ Nim man mwe sere na k̄i n̄ gbi.

Mu man wukiri, ma yaka si su wāa mɛn s̄ɔɔwɔ

su man t̄ekusi sere wirɔ.

⁷ Na numa na da sere guunun kpɛɛkpɛɛkuɔ,
ma tem s̄ɔɔwɔn gamboba ba man k̄ɛnusi dim dim.

Adama Gusunɔ nɛn Yinni, a man yara min di wasiru.

⁸ Sanam mɛ na kom yaa bia

na wunɛ Yinni Gusunɔ yaaya,

ma a nɛn kanaru nua wunɛn s̄aa yee dɛɛrarun mi.

⁹ Be ba b̄unu s̄aam̄ɔ, ba n̄ maa wunɛn durom wasi.

¹⁰ Adama nɛ, kon nun yākuru kua.

Kon nun siara,

kpa n nɛn n̄ɔ mwɛɛru yibia.

Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko.

¹¹ Saa yera Yinni Gusunɔ u swāa ye s̄ɔɔwa u nɛɛ, yu doo yu Yonasi sia kasaa.
Ma swāa ye, ya da kasaa ya Yonasi sia.

3

Yonasi u waasu m̄ɔ Ninifuɔ

¹ Yinni Gusunɔ u kparam Yonasi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro gen mi. Kpa a gari yi gere yi kon nun s̄ɔ.

³ Ma Yonasi u seewa u da Ninifuɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. N deema Ninifu s̄aawa wuu b̄akɔ gɛ s̄ɔɔ ba koo s̄i s̄ɔɔ ita bu sere gen gooru wa. ⁴ Ye Yonasi u tura mi, u sia t̄ɔ giriru, u n̄ɔgiru sue u gerum̄ɔ u m̄ɔ, s̄ɔɔ weerun biru, Ninifu ya koo kpe. ⁵ Ma Ninifugibu ba Gusunɔ naanɛ kua. Ba n̄ɔ b̄akuru kpara, ba saakiba sebua nuku sankiranun s̄ɔ saa damgibun di n ka da bw̄ɛɛbw̄ɛɛbɔ.

⁶ Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirɔ nuku sankiranun s̄ɔ. ⁷ Ma u kpara Ninifuɔ u nɛɛ, sina boko ka win sina asakpɔbu ba wooda yara ba nɛɛ, saa t̄onu sere ka yaa sabenɔ, bu ku ḡaanu di, bu ku maa nim n̄ɔ. ⁸ Kpa tambu kpuro ka yaa sabenɔ, bu saakiba sebe nuku sankiranun

sō. Kpa bu Gusunō nōogiru sue ka dam bu nūn kana, kpa bu ben kom kōsum deri ka ben daa bōbōya ye ba ra raa ko. ⁹ Sōrəkudo Gusunō u koo gōru gōsia kpa win mōru yu sure u kun maa sun kam koosie.

¹⁰ Ye Gusunō u wa ma Ninifugibu ba gōru gōsia, ba ben daa kōsa deri, yera u win himba gōsia. Ma u n̄ maa bu kōsa ye kue ye u raa gōru doke u bu kua.

4

Yonasin mōru

Gusunōn durom sō

¹ Yera Yonasin mōru seewa gāa ni Gusunō u Ninifugibu kuan sō. ² Ma u Yinni Gusunō sōwā u n̄εε, Yinni Gusunō, yeniban b̄eruma na m̄d sanam m̄ε na wāa n̄n temō. Yen sōna na duka yakura fuuku na dāo Taasisiō. Na yē ma a sāawa wōnwōndugii, a maa suuru mō. Wun̄n k̄iru ta kpā. A ra tōnu kōsa w̄ari ye a raa gōru doke a nūn kua. ³ Tē, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka wāa.

⁴ Yinni Gusunō u n̄εε, a n̄ gem mō Yonasi, a ka mōru yenin bweseru ko.

⁵ Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u wāa yen sōo yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema. ⁶ Ma Yinni Gusunō u dāa kiku gagu kpiisia ga Yonasi gunum kere, gu ka nūn saaru kua, kpa win bwēra yu kpuna. Yera n Yonasi dore too too. ⁷ Adama sisiru bururu, Gusunō u maa dera kōkōru gara na ta dāa te di. Ma ta gbera. ⁸ Sanam m̄ε sōo yara, u dera woo sum ga na saa sōo yari yerun di. Ma sōo wi, u Yonasi so wirō sere u wasikira. Ma u n̄εε, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa wāa.

⁹ Yera Gusunō u nūn sōwā u n̄εε, a n̄ gem mō a ka mōru ko dāa kiku gen sō.

Ma Yonasi u n̄εε, na gem mō n ka mōru ko too too sere n gōo kana.

¹⁰ Ma Yinni Gusunō u wisa u n̄εε, a n̄ sōmburu garu kue dāa ten sō. N n̄ wun̄ε a tu kpiisia. Wee ta kpēa wōku teeru, ma ta gu wōku kpaaru. Ka m̄ε, wee a tu wōnwōndu kuamm̄ε. ¹¹ Ninifu wuu bōkō gen tōmbu ba sāawa tōmbu nōrōbun suba wunaa teeru (120.000), ba n̄ maa gea ka kōsan wunano yē. Yera a n̄ k̄i n be ka ben yaa sabe dabinu wōnwōndu kua?

MISEE

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Miseen tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yɛn sɔ weesu ka naane sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔbɔya ya waa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa saarobu ka tɔn kurɔbu giramɔ ba bu ben yɛnusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba nɔm biran kɛnu mwaamɔ. Ben yaku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba tɔmbu gobi mwaarimɔ bu sere ben sɔmburu ko. Durum yeniba kpuron sɔna Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu sɔwa ma Gusunɔn durum mu kpɔ. Yen sɔ, bu de bu gɔru gosia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. Meya u maa saarobu dam kɛmɔ bu ka ben ti Gusunɔ wɛ. Yinni Gusunɔ u ra kpuro ko dee dee. Yen sɔna n n koorɔ u kun kɔsan kowobu sɛyaside. Sɔ teerɔ u koo win tɔmbu yakia u bu yara sekurun di. Kpa u de bari yɛndu ka gem mu n waa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben sɛyaside, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durum, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn nɔɔ mweɛ duronu, wiru 7:8-20.

¹ Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati sɔɔra Yinni Gusunɔ u Misee Mɔresetigii sɔwa ye ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu taare wɛ

² Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio.

Bɛɛ handuniagibu, i swaa tem kpɛiyɔ i nɔ.

Yinni Gusunɔ u koo na saa win waa yee dɛɛrarun di u bɛɛ taare wɛ.

³ Wee u yarim wee saa win waa yee ten min di,
u sɛimɔ guunun wɔlɔ.

⁴ U n nu taara, nu ra numwa.

Kpa wɔwi yi n yandamɔ nge gum yarum

n kun mɛ nge nim mɛ mu saram wee gungunun di.

⁵ Isireliba Yakɔbun bibun toranun sɔna
yeni kpuro ya koorɔ.

Wara u Isireliba dam kɔ bu ka Gusunɔ seesi.

Ben wuu maro Samariwa.

Wara u Yudaba suremɔ bɛu saaru sɔɔ.

Ben wuu maro Yerusalemuwa.

⁶ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yenibara ya koo de Samari yu ko bansu
kpa bu resɛm duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere wɔwan sɔwɔ.

Kpa bu yen kpɛɛkpɛɛku wa.

⁷ Ba koo yen bwɔarokunu kpuro kɔsuku.

Kɛɛ ni ba raa wa, ba koo nu dɔɔ mɛni.

U koo de bu yen bɛnun sɔa yɛnu kpuro gura.

Domi sakara gobiya* ba ka nu dwa.

Tɛ, tɔn tukobu ba koo nu gura bu ka saaru ko.

Wahala ya Yerusalemu deema

* 1:7 sakara gobi - Ben bɛu saaru sɔɔ ba ra sakararu ko ka kurɔ be ba ra n waa ben bɛu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

⁸ Ne Misee kon weeweenu ko n swī.

Kon sī tereru, ka naa dirisu.

Kon wuri ko nge gbeeku bō.

Kpa n swī nge taataaru.

⁹ Samarin noni swāa te ya wa sere ta Yudaba girari, ta ñ kpeemo.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu nen tɔmbun wuun kɔnnɔwɔ.

¹⁰ I ku ye kpara Gatiɔ.

I ku maa swī Akoɔ.

I bindio tua sɔɔ nuku sankiranun sɔ Beti Leafarɔ.

¹¹ Wee bɛɛ Safirigibu ba koo bɛɛ yoru mwɛɛri,

kpa i n wāa tereru ka sekuru sɔɔ.

Sananigibu ba ñ kākɔ bu yari ben wuun di.

Betisalegibun weeweenu dera ba ñ wāa yeru mɔ.

¹² Marɔtigibu ba diirimɔ ben alafian sɔ.

Nɔni swāa te, ta weewa Yinni Gusunɔn min di.

Ta maa Yerusalemun gbāra kɔnnɔ girari.

¹³ Bɛɛ Lakisigibu i bɛɛn keke yi dumi gawe sɔɔru kowo.

Domi i Isireliban daa kɔsa saarimɔ.

Ma i dera Yerusalemugibu ba man seesi.

¹⁴ Yen sɔna i ko tē karana ka Moreseti Gatigibu.

Akisibugiba kun maa Isireliban sinambu somiru wee.

¹⁵ Bɛɛ Maresagibu, Yinni Gusunɔ u koo kparam bɛɛ yiberɛ kpaɔ nɔmu sɔndia.

Isireliban sina yikogibu ba koo da bu kuke kpee te ba mɔ Adulamɔ.

¹⁶ Bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn seri kɔniɔ i wii kparanu yi nuku sankiranun sɔ.

I swīiyɔ bɛɛn bii be i kɔn sɔ.

Wee ba koo bu mwɛɛri bu ka da tem tukumɔ.

2

Be ba tɔmbu dam dɔremɔ

¹ Bɔruroba be ba ra n kɔsa bwisikumɔ wɔkuru mi ba kpī.

Bà n seewa buru buru kpa bu ye ko yèn sɔ ba yen dam mɔ.

² Bà n goon gberu bine kua, kpa bu tu mwa.

Bà n goon diru bine kua, kpa bu tu mwa.

Ba ra yēro ka win yɛnugibu dam dɔrewa

kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

³ Yen sɔna Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee na kɔsan sɔɔru mɔ tɔn ben sɔ.

Ba ñ maa kpē bu ye duka suuri.

Mɛya ba ñ maa kpē bu sī ba n wīru yɔrasie dam dam.

Domi tɔɔ te ta wee mi, tɔɔ kɔsura.

⁴ Yen tɔɔ te, ba koo gɔɔ wura yeni ko bu nɛɛ,

wee! Ba bu gura kpuro mam mam.

Ben tɔmbu ba ñ maa tem mɔ.

Ba bu gira ben gbean di.

Ba ye bɔnu kua ben tii tiine sɔɔ.

Mban sɔna ba bu gura nge mɛ.

⁵ Adama saa gaa sisi yè sɔɔ ben goo kun maa tem wasi

Yinni Gusunɔn tɔmbu bà n tem bɔnu mɔ.

Gabu ba Gusunɔn sɔmɔ

Miseen gari siki

⁶ Ben gaba ba seewa ba Misee sɔɔwa ba nɛɛ,

a ku maa gari suni a n mɔ, kɔsa ye, ya weewa kam kam.

⁷ Ba Isireliban bweseru bɔrusiwa?

Yinni Gusunə u suuru kpanawa?

Nge meya u ra raa sun kue?

Adama Misee bu wisa u nee,

gari doriya na gerumə be ba kom gem mən sō.

⁸ Adama beeya Yinni Gusunə u sōmə u mə,

i kua win təmbun yiberəba.

I tambu sere be ba wee tabu gberun di i ben yānu potira.

⁹ I ben kurəbu gira saa yenu si ba kīn min di,

ma i dera ben biba kun maa girima wasi sere ka baadommaə yè na raa bu wē.

¹⁰ I seewo i doona,

i n maa bəri yendu wasi tem me sō.

Wahala baka ya be mara been mem nəobu sarirun sō.

¹¹ Domi Gusunən səmə benin bwesera i ra kā

be ba ra be weesu kue bu nee,

i ko i tam wa i nə, yen tam bəbəm mam.

Yinni Gusunə

u koo Isireli be ba tie menna

¹² Yinni Gusunə u nee,

bee Isireliba, Yakəbun bweseru,

kon bee be i tie kpuro menna.

Kon bee menna nge yānu gōo teu sō.

Kpa i n wāa sannu nge yānu kpara yerə.

Been tem mu koo tumbu yibu.

¹³ Ne, Yinni Gusunə been sina boko,

nena na bee kpare.

Kon na n bee swaa gbiiye.

Nena kon bee swaa kenia i ka yakara.

I ko i swaa gīa kpa i yari min di.

3

Misee u Isireliban wirugibu

kirə mə

¹ Bee Isireliba Yakəbun bweserun wirugiba na ka yā.

N n beeya n weene i n woodaba yē?

² Adama wee i n gea kī,

kōsa i kī.

I ra tumbu ben gānu kpuro mwaariwa.

Kpa i bu yōsu tereru.

³ I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba koka ba kukunu kōsuka,

ma ba ye bətira ba doke wekerə.

⁴ Yen sōna i n Yinni Gusunə kana u bee somi,

u n bee wisimə.

U koo bee biru kisiwa kōsa ye i kua min sō.

Gusunən səmə

be ba Isireliba nəni wōkumə

⁵ Misee u nee, wee ye Yinni Gusunə u gerumə səmə be ba win tumbu nəni

wōkumən sō. U nee,

bā n bu gānu nəo dokea,

ba ra neewa, bəri yenda wee.

Bā kun maa bu gānu wē,

kpa bu nee, tabu sisi.

⁶ Yen sã, ba ñ maa yam wasi.

Ba ñ maa win gari mð.

Yam wõkura koo ka bu sikerena.

Ba ñ maa gãanu wasi.

⁷ Sãmã be, ba koo ben wuswaa wukiriwa sekurun sõ.

Domi Yinni Gusunã u ñ bu wisimã.

⁸ Adama ne Misee, kon na n dam yibawa.

Domi Yinni Gusunã u man win Hunde wẽ.

Na gem ka wõrugõru sebua.

Ma na Isireliba, be Yakõbun bweseru ben mem nõõbu sariru sõãmã.

Yerusalemu koo ko bansu

⁹ BEE Isireliba Yakõbun bweserun wirugibu,

i swaa dakio i nõ.

I ku ra gem kã.

I ra mu gõsiewa kõsa.

¹⁰ Wee i tãmbu goomã,

i ben dukia suãmã i ka Yerusalemu banimã.

¹¹ Ma i nõm biran kẽnu mwaamã i sere siri.

Yãku kowobu ba ra gina tãmbu gobi mwaariwa bu sere wooda sõasi,

kpa Gusunãn sãmõbu bu gobi mwa bu sere win gari gere.

Kpa ba n sere mð ba sãawa Gusunãn tãmbu.

Gãanu kun bu deemamã yèn sõ u ka bu wãa.

¹² Tẽ, bEEn sõ, ba koo Siãni kera nge gbee te ba wuka.

Kpa Yerusalemu yu ko bansu.

Kpa guu te ta wãa sãa yerõ tu kikisu kpi.

4

Yerusalemu ya ko n wãa

bõri yendu sõ

¹ Saa gaa sisi yè sõõ guu tèn mi Yinni Gusunãn sãa yera raa gire,

ta koo guu ni nu tie bEERE kera.

Kpa bwese dabinu nu na mi,

² nu nee, i na su da Yerusalemu Yinni Gusunãn guuro

mi Isireliba ba ra nùn sã,

kpa u sun win swEE sõasi su sã yi sõõ.

Min diya u koo win wooda yara kpa u gari geruma.

³ U koo bwese dabinu siri,

ni nu dam mã nu na tontonden di.

Kpa bwese ni, nu nin takobiba bõri nu ka tebonu seku.

Meya nu koo nin yaasi bõri nu woba so.

Bweseru gara kun garu seesimã.

Ba ñ maa tabun gari mð ben suunu sõõ.

⁴ Baawure u ko n wãa win gberu kpaanõ bõri yendu sõõ.

Goo kun maa nùn nandasiamã.

Gusunõ wõllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁵ Bweseru baatere ta ra kãwa tu ten bũu mem nõõwa.

Adama beE, Gusunõ beEEn Yinniwa sa ko mem nõõwa sere ka baadommaõ.

Yinni Gusunõwa u sãa sunõ

Yerusalemu

⁶ Tõru gara sisi tè sõõ kon be ba mEera kua menna,

kpa n be ba kpikuru sua sokusiamā,
be, be na raa nōni sōwā mi.

⁷ Kon be ba mēera kua mi mēnna.

Kpa be, ba n sāa nēn tōmbun sukum mē mu tie.

Kpa n be, be ba raa kpikuru sua mi ko bwese damguru.

Kpa nē, Yinni Gusunō na n sāa ben sunō Siōniō sere ka baadommaō.

⁸ Wunē Yerusalemun guuru,

wunē wi a sāa nge wuu kōsobun diru,

a tōmbu kōsu,

kaa maa wunen bēere wa nge yellu.

Domī Yerusalemu ya koo kpam ko Isireliban wuu maro.

Yerusalemugibun nōni

swāaru ka ben yakīabu

⁹ Mban sōna i kuuki mō bēe Yerusalemugibu.

Mban sōna i tii tēbirimō nge tōn kurō wi kī u ma.

Mana bēen sunō u wāa.

Mana bēen bwisi kēōbu ba da.

¹⁰ Bēe Yerusalemugibu, i wuri koowo

nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma.

Domī tē, i ko i yari Yerusalemun di.

Kpa i da i n wāa yakasō.

Ba koo ka bēe da sere Babiloniō.

Adama Yinni Gusunō u koo ra bēe yakīama min di.

Kpa u bēe wōra bēen yiberēban nōman di.

¹¹ Tē, bwese dabinu nu mēnnaō nu ka bēe seesi.

Nu mō, su de ben wuu Yerusalemu ye, yu bēere bia, yu ko bansu.

Kpa sa n su mēera.

¹² Adama tōn be, ba n yē himba ye Yinni Gusunō u yi win tōmbun sō.

Ba n win bwisikunu yē.

U kī u bu mēnna nge alikama ye ba suba mi ba ra ye so.

¹³ Yinni Gusunō u nēe,

bēe Yerusalemugibu, i seewo i bēen yiberēba so nge alikama.

Kon de i n dam mō nge ketēn kōba ye ya dam mō nge sisu.

Ma yen naa konnu nū dam mō nge sii gandu.

I ko i bwese dabinu munkuwa.

Kpa i ben arumani gea mwa i nē Gusunō tem kpuron Yinni yīiya.

¹⁴ Adama bēe Yerusalemugibu,

i bēen tabu kowobu mēnna.

Wee ba bēe tarusi.

Ma ba bēen sina boko soomō baanō ka bokunu.

5

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

¹ Yinni Gusunō u nēe,

wunē Betelehemu, Efaratagibun wuu,

wuna a piiburu bō Yudan wusu sōō.

Adama wunen min diya kparō koo yari

wi u koo nēn tōmbu Isireliba kpara.

U wāawa saa yee yellun di.

² Adama ko na n gina nēn tōn be deriwa ben yiberēban nōma sōō

sere kurō wi u koo kparō wi ma, u ka ma.

Be ba kpkiruru da, ba koo gosirama bu Isireli be ba tie deema.

³ Kpa kparo wi na beε nɔɔ mwεεru kua mi,
u beε nen tɔmbu menna u kpara mam mam
ka ne, Yinni Gusunɔn dam ka nen yiiko.
Win tɔmbu ba ko n waa bari yendu sɔɔ.
Kpa u yisuru yari handunian goonu nne ye sɔɔ.

⁴ Wiya u koo ka bari yendu na.
Asirigibu ba n na, ba besen tem wari
ba dua sere besen sina kpaaro,
sa ko besen kparo be ba dam bo seeya bu bu wari.

⁵ Ben tabu yanun sɔɔ,
ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be taare,
kpa bu sun wɔra Asirigibu ba n besen tem wɔrima.

Isireli be ba waa

bwese ni nu tien suunu sɔɔ

⁶ Isireli be ba tiara ba ko n waa tɔn dabinun suunu sɔɔ nge kako arufaanigiru
te Yinni Gusunɔ u dera ta wɔruma,
n kun me nge gura ye ya nemɔ teeru,
ya n gaa nu yiyo tɔnun min di.

⁷ Isireli be ba tiara ba ko n waa tɔmbun suunu sɔɔ,
kpa ba n dam mɔ nge gbee sunɔ ge ga waa gbeeku yeen suunu sɔɔ,
n kun me yaa gɔɔ sɔɔ.

Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa gu mwe.
Goo kun maa kpɛ u gu mwaari.

⁸ Isireliba, i seewo i been yiberɛba wari.
Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusunɔ

u ye ba gballi wuna

⁹ Yinni Gusunɔ u neε,
tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon been dumi ka been tabu kekeba kpeerasia.

¹⁰ Kpa n been wusu kam koosia.
Kpa n been gbaranu suriri.

¹¹ Kon been dobo dobogibu go.
I n maa ben dobo dobo wasi been suunu sɔɔ.

¹² Kon bwaaokunu ka kpee ni i gira kasuku.
I n maa nu saamɔ.

¹³ Kon buu wi ba mɔ Asitaaten saa yerun danu wukiri.
Kpa n been wusu kasuku.

¹⁴ Nen maru koo se,
kpa n nen dam sɔɔsi bwese ni nu n man mem nɔɔwammen mi.

6

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

taare weemɔ

¹ I swaa dakio ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neε,
Isireliba, i seewo
i ka tii yina guunu ka gungunun wuswaaɔ.

² Beε guunu, i swaa dakio.
Beε tem kpeekpeeku danginu,
ne, Yinni Gusunɔ na nen tɔmbu taare weemɔ.

Na kī n bu siribu soku.

³ Bēe Isireliba, bēe nēn tōmbu, kōsa mba na bēe kua.

Ma sōra na dera i wasira.

I man wisio.

⁴ I man taare wēemō yēn sō na bēe Isireliba yara saa Egibitin di?

N kun mē yēn sō na bēe yara saa yorun di?

N kun mē yēn sō na bēe kparo beni gōriama, Mōwisi ka Aroni ka Mariamu?

⁵ Bēe nēn tōmbu, i yaayo kōsa ye Balaki Mōabun sina boko u bwisika u bēe kua.

I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u nūn wisa.

Na bēe yōsiri bēen sanum sōo saa Sitimun di sere Giligalio.

Ma i nēn durom wa mē nē, Yinni Gusunō na bēe kua.

Ye Yinni Gusunō u tōmbu

bikiamō

⁶ Kēe terā kon ka Yinni Gusunō wi, wi u kpuro kere daawa
nà n dōo win sāa yerō.

Kēe terā ko na n nēni n ka nūn yiira.

Naa wōō tiagia kon ka nūn yāku dōo mwaararugiru kua?

⁷ Yinni Gusunō u yāa kinē dabi dabinun bukata mō?

Gum kotosun bukatawa u mō?

Nēn bii gbiikoowa kon nūn wē u sere man nēn toranu suuru kua?

⁸ Aawo, Yinni Gusunō u tōmbu gea sōosi ye u ra kā.

Ye u bu kanamō bu ko,

yerā bu ben berusebu wē ye n sāa begia.

Kpa bu bu kīru sōosi.

Kpa bu wi, Gusunō ben Yinni swī ka tii kawabu.

Yinni Gusunō u ra gbenōbu

ka daa bōbōyagibu sēyasie

⁹ Yinni Gusunō u ka Yerusalemugibu yā.

Wi u bwisi mō, u koo nūn nasia.

Bēe Yudaba, i de nēn siribu bu bēe yeeri.

¹⁰ Kon wura tən kōso u dukia gure win dirō ka gbena?

Kpa u n sakaku mō ge na n kī?

¹¹ I tamaa wi u kilo weesugia mō u dēere?

¹² Wee bēen gobigibu ba tōmbu dam dōremō,

ba ra n weesu mō.

Kpa ba n gabu nōni wōkumō ka ben gari.

¹³ Tē, na sōru kpa n ka bēe sēsuku bēen durum sō,

kpa i kam ko.

¹⁴ I ko i di, adama i n debumō.

I ko i nōogiru sua gōorun sō.

Mēya n n koorō i gāanu bere.

I n maa gāanu berua, taba kon ka ye kam koosia.

¹⁵ I ko i duure, adama i n gēemō.

I ko i olifi gama,

adama i n wasi i yen gum sawa.

I ko i resēm tam wīa,

adama i n wasi i mu nō.

¹⁶ Domi i sina boko Omirin daa kōsa saarimō ka sere maa Akabugia.

I ben daa saarimōwa mam mam.

Yen sōna kon de bēen wuu gu ko bansu.

Kpa n de bu beε yēε.
I ko i sekuru wa beε kpuro nge me nen tambu ba ra wa.

7

Misee u weweenu m̀

¹ Misee u neε,

wee na wɔnwɔndu soore nge wi u dāa binu kunɔnu m̀.
Ma u n̄ gāanu wa u di.

U n̄ maa resem yeba wa ye win gōru ga kī u di.

² Domi tem me sɔɔ, goo sari wi u Gusunɔ mem nɔwammε.
Goo kun m̀ dee dee.

Be kpuro ba bwisikumɔwa bu tambu go.

Ma ba sākirianammε.

³ Ba kōsan kobun yēru m̀.

Ma sinambu ka siri kowobu ba tambu nɔm biram kēnu mwaarimɔ.
Ben damgibu ba ben bine sɔɔsimɔ.

Ma be kpuro ba nɔɔ tia sāa bu ka ko ye ba kī.

⁴ Ben wi u sanɔ bo, u sāawa nge sāka.

Ben wi u deεre, u awīi kōsi kere.

Yen s̄ tē, t̄ɔ te Gusunɔn sɔmɔbu ba bu nɔɔsia
tē sɔɔ ba koo bu seeyasia ta tunuma.

Wee ba burisine kɔ nuku sankiranun s̄.

⁵ Yen s̄, a ku wunen berusebu naane ko.

A de a wunen yara nene wunen tiin kurɔn wuswaaɔ.

⁶ Domi bii u ra win tundo wɔme,

kpa bii wɔndia u win mero seesi,

kpa bigii kurɔ u win dwaɔ mero seesi.

Baawure u ra n win yiberε mɔwa win tiin yenu sɔɔ.

⁷ Adama ne, Yinni Gusunɔwa ko na n mεεra.

Wiya ko na n naane s̄a.

Domi u ra man faaba ko.

Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba faaba ko

⁸ Beε be i s̄a besen yiberεba,
i ku yēε ye ya sun deeman s̄.

Baa s̄a n wɔruma, sa ko se.

S̄a n maa wāa yam wōkuru sɔɔ,

Yinni Gusunɔwa u ko n s̄a besen yam bururam.

⁹ Sa ko Yinni Gusunɔn mɔru s̄obe,
domi sa n̄n tora.

Adama saa gaa sisi yē sɔɔ u koo ka sun yina,

kpa u sun gem wē.

U koo ka sun na yam bururam sɔɔ

kpa u sun durom kua.

¹⁰ Besen yiberεba ba koo ye wa.

Saa ye s̄ɔra ba koo sekuru wa,

be, be ba ra raɔ bikie bu neε,

mana Gusunɔ besen Yinni u wāa.

Ba koo bu taaku nge p̄ɔt̄ɔkɔ,

kpa su bu yēε.

¹¹ T̄ɔru gara sisi tē sɔɔ ba koo Yerusalemun gani seeya,

kpa bu beŋen tem nɔɔ bura yeru yasiaŋia tu tonda.

¹² Saa ye sɔɔ, beŋegii be ba wāa Asiriɔ ka Egibitiɔ
ka daa ni ba mɔ Nilu ka Efaratin goorɔ,
ka sere maa be ba wāa nim wɔkun goorɔ ka guunɔ,
ba koo wurama beŋen temɔ.

¹³ Kpa tem me mu tie dunia sɔɔ mu ko bansu,
tɔn be ba wāa min kom kɔsum sɔ.

¹⁴ Yinni Gusunɔ,
a wunen tɔn be a gɔsa kparɔ ka wunen kpara deka.
Be wee ba wāa be tɔna dāa sɔwɔ mi tem gem wāa.
A bu kparɔ Basani ka Galadin kpara yenɔ nge yellu.

¹⁵ A sɔm maamaakigia koowo nge me a kua
sanam me a sun yarama saa Egibitin di.

¹⁶ Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.
Kpa nu sekuru wa baa me nu dam mɔ.
Nu koo nɔɔ nɔma wukiri, nu yɔra nu kun gari gerua,
kpa nu kun gāanu nua.

¹⁷ Kpa nu tua di nge waa,
n kun me nge ye ye yi yi kabirimɔ.
Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka berum,
nu na wune Yinni Gusunɔn mi, nu n diirimɔ,
kpa nu n nun nasie wunen dam sɔ.

¹⁸ Wara u ka nun weene.
Wee, a ra ka beŋe wunen tɔmbun bweserun sukum me mu tie temane
beŋe be sa sāa wunen arumani
kpa a sun beŋen toranu suuru kua.
Wunen mɔru ku ra te.

Domɔ kīra a ra sun sɔɔsi.

¹⁹ Kaa maa beŋen wɔnwɔndu wa.
Kpa a ku beŋen toranu garisi.

²⁰ Kaa beŋe be sa sāa Aburahamu ka Yakɔbun sikadominu kīru ka bɔrɔkiniru
sɔɔsi
nge me a beŋen sikadoba nɔɔ mwɛeru kua saa yellun di.

NAHUMU

Nahumu u s̄osim̄o win tireru s̄o tora ni Ninifugibu ba m̄o. Yen s̄ona u bu s̄om̄o ma ba koo ben wuu ge w̄ari bu kpeerasia. Yeniba kpuro s̄o, Gusun̄o u koo be ba n̄un naane s̄aa w̄onw̄ondu ka durom kua sanam me u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusun̄on yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusun̄on siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

¹ Gari wee yi Yinni Gusun̄o u gerua wuu ge ba m̄o Ninifun s̄o. Nahumu Elikosigiwa Gusun̄o u dera u yi wa k̄asiru s̄o ma u yoru.

Yinni Gusun̄o u do u s̄e

² Yinni Gusun̄o u s̄awa nisinugii.

U ra m̄oru k̄asie.

Win m̄oru ya kp̄a.

U ra win yiber̄eba m̄oru k̄asie.

U ku ra bu suuru kue.

³ U ku ra toro deri u kun n̄un seeyasie.

Adama u ku ra m̄oru se fuuku.

Win dam mu kp̄a.

U n s̄im̄o, woo guna ya ra n seewawa,

kp̄a guru winu nu n s̄aa nge win naasun tua.

⁴ U n nim w̄oku gb̄are, ga ra gberewa.

U ra daanu kpuron nim gberasiewa,

kp̄a yaka si su w̄aa Basan̄o ka Kaamelin ḡaan̄o su gbera,

kp̄a d̄aa w̄e si su w̄aa Liban̄o su della.

⁵ U dera guunu b̄aarim̄o.

Ma gungunu diirim̄o.

Ma tem ka men t̄ambu ba yiyaram̄o win wuswaa.

⁶ Wara u koo kp̄i u ȳra u win m̄oru ma.

Wara u koo ka win m̄oru gabirina.

Win m̄oru ya ra pusiwa nge d̄o.

Wee ya kpenu besukum̄o.

⁷ Yinni Gusun̄o u s̄awa t̄on geo.

U s̄awa be ba w̄aa wahala s̄on kuku yeru.

Be ba n̄un naane s̄aa, hera u ra n̄ari.

⁸ U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim bakam,

kp̄a u win yiber̄eba naa gira sere ḡaribun w̄aa yer̄o yam w̄okuru s̄o.

Gari yi Gusun̄o u gerua

Yuda ka Ninifun s̄o

⁹ Mba i Yinni Gusun̄o bwisikusim̄o.

Wiya u ra kam koosie mam mam.

Ba ku ra n̄oni sw̄aru wa n̄on yiruse.

¹⁰ Yiber̄e be, ba s̄aa nge s̄aki k̄ok̄onu,

ba ra tam n̄o sere mu bu go.

Ka me, ba koo d̄o mwaarawa mam mam nge yaka gbebusu.

¹¹ Ninifu, wunen min diya goo u yara

wi u Gusunɔ kɔsa bwisikusimɔ,
ma u kɪ u nɔn seesi.

¹² Yinni Gusunɔ u Yudaba sɔɔwa u neɛ,
baa beɛn yiberɛba bɔ n dabi amɔ,
ma ba dam mɔ amɔ,
ka mɛ, kon bu gowa mam mam.
Na beɛ sekuru doke.

Na n maa wuremɔ n beɛ kua nge mɛ.

¹³ Kon ben yoo te ba beɛ diisiamɔ kpeerasia.
Kon ten yɔni kasuku.

¹⁴ Beɛ Ninifugibu, wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua beɛn sɔ.

Na neɛ, i n bweseru wasi

te ta koo beɛn yisuru sɔbe.

Kon beɛn bwɔaroku dɔuginu ka sisuginu kpuro wuna beɛn bɔu dirun di,
kpa n beɛn sika sɔru ko.

Domɪ i n sɔa gɔanu.

2

¹ Beɛ Yudaba, wee goo u na guunu wɔllo
u bɔri yɛndun labaari gea kparamɔ.

Yen sɔ, i beɛn tɔɔ baka ni i ra ra di Yinni Gusunɔn sɔ dio.

I beɛn nɔɔ mwɛɛnu yibio.

Domɪ tɔn kɔso wi, u n maa wee beɛn suunu sɔɔ.

Na nɔn kpeerasiawa mam mam.

² Beɛ Ninifugibu, kam koosio u beɛ wɔrim wee.

Yen sɔ, i beɛn gbɔraru maruo,

kpa i beɛn swɛɛ kɔsu.

I sɔru koowo,

kpa i wɔrugɔru sɔɔsi ka beɛn dam kpuro.

³ Wee Yinni Gusunɔ u Yakɔbun bweseru, Isireliba ben beɛre wesiamɔ,

be, be yiberɛba ba wɔri ba ben yɔnu gura
nge mɛ ba ra resɛm kɔasi yakiri.

Ba Ninifu wɔri

ba yen yɔnu gura

⁴ Ninifun yiberɛban tabu durɔ damgibun tɛrenu nu sɔri.

Ma ba yɔa wunɔmginu doke.

Tabun tɔru tɔ n tura,

ben tabu keke be dumi gawe

yi ra kuramɛwa yi n ballimɔ nge dɔɔ buri,

kpa ba n yaasi fiamaɔ.

⁵ Ba tabu kekeba yakiamɔ swɛɛ sɔɔ nge wiirobu.

Ba daamɔ batuma kpuro sɔɔ ka dam.

À n bu wa, a ra n tamaa dɔɔ yariya.

Kpa ba n duki mɔ nge guru maakinu.

⁶ Ninifun sina boko u win tabu durɔ damgibu yaaya u sokumɔ.

Adama be wee, ba sɔimɔ ba bɔarimɔ.

Ben yiberɛba ba sɛnde ba ka dɔɔ wuun gbɔraru gia.

Ma ba tii kuku yenu kua.

⁷ Subaru sɔɔ, ba daanun swɛɛ kenɪa,

ma sina kpaara wɔruka.

⁸ Ba Ninifu ye mwa ba yen yɔnu gura ba ka doona.

Yen tɔn kurɔbu ba sumɔ nge kparukonu,

ma ba toronu soomɔ.

⁹ Ninifu ye, ya s̄awa nge nim bwee bakaru
t̄en nim mu ḡera mu doona.
Ma n̄ogira n̄oramɔ ta m̄,
i ȳro, i ȳro.

Adama goo kun ȳre.

¹⁰ I sii geesu ka wura guro.
Ben dukia ya n̄ n̄ru m̄.

Dukia bwese bwesekawa ba m̄.

¹¹ Ba guramɔ, ba goomɔ, ba sankumɔ.

T̄ambu kpuron ḡoma dwiia.
Ben d̄unu soonamɔ, ma ben dam doona.
Be kpuron wuswaa burisine.

Ninifu ya s̄awa

nge gbee sunɔ ge ba kamia

¹² Mana Ninifu ye, ya w̄a t̄e,
ye, ye ya raa s̄a nge gbee sinansun w̄a yeru,
mi gbee sunɔ dwaa ka ninu ka binu nu ra n̄ bosu,
goo ku ra maa nu nare,

¹³ kpa dwaa ye, yu yen kurɔbu ka yen binu yaa goowa,
kpa yu w̄a yee te yaa yibia.

¹⁴ Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni u nee, ne wee.
Nena na s̄a yen yibere.

Kon de yen tabu kekeba bu d̄ɔ mwaara.
Kon de bu yen bibu go tabu s̄ɔ.
Kon de yu ku maa t̄ambun ȳnu gura.
Goo kun maa yen s̄ambun n̄ɔ n̄ɔmɔ.

3

Ba Ninifu kam koosia

¹ Ninifugiba kua b̄arurobu.
Domi ba s̄awa t̄on gowobu.
Ba weesu yiba.

Ma ba kuuramɔ ka gbana.
Ba ra n̄ t̄ambun ȳnu guramɔwa.

² Wee senan damusu n̄oramɔ wuu ge s̄ɔ.
Wee tabu kekeban uruun w̄kinu n̄oramɔ,
ma dumi yi yi gawe yi ȳɔkumɔ.

³ Maas̄abu ba wee,
ba takobiba ka yaasi neni yi ballimɔ.
Wee ba t̄ambu m̄era kua,
ma gonu terie baama, nu n̄ garirɔ.
Ma ba nu w̄arikimɔ.

Ba Ninifu sekuru doke

⁴ Ninifu ya s̄awa nge kurɔ sakara kowo kpoko.
Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram ka yen s̄ororun s̄ɔ.

⁵ Yen s̄na ne Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni, kon ye w̄rima.
Kon yen yaberu gbaia n̄ ka yen wuswaa wukiri,
kpa n̄ yen tereru bwesenu s̄ɔsi,
kpa yu sekuru wa.

⁶ Kon ye kubanu sure, kpa t̄ambu bu ye ka.

7 Saa yera wi u ye wa u koo duka su,
 kpa u nee, Ninifu ya kua bansu.
 Wara u koo ye wonwandu kua.
 Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

8 Tebesi ya waa Nilun nim swee yi ba gban bokuo.
 Nim mu ka ye sikerene.
 Ma mu saa yen gb̄araru.

Ninifu, a tamaa a Tebesi ye san̄o kere?

9 Etiopigibu ka Egibitigiba ba saa yen dam.
 Putigibu ka Libigibu ba saawa yen somiabu.

10 Ka me kpuro, yen tii ya yoru da.
 Ba ye mwa ma ba yen hibu go swee kpuro soo.
 Ba yen wirugibu tete toosi,
 ma ba yen damgibu mweera ba yoni doke.

11 Wune Ninifu, kaa noni s̄oraawa,
 kpa a n saa nge wi u tam goore,
 kpa a kuku yeru kasu yiberaban s̄o a kuke.

12 Saa ye soo, wunen gb̄aranu kpuro nu ko n saawa nge daa nin marum mu ye.
 Ba n mu sira kpa mu wari wi u koo mu din noawa.

13 Wee wunen tambu ba saa nge tan kurabu wunen suunu soo.
 Wunen tem wusun konosu su kenara mam mam yiberaban wuswaa.

14 Bee Ninifugibu, i nim takirio i yi.
 Domi ba koo been wuu tarusi.
 I been gb̄ararun dam sosio.
 I birikiba muro kpa i s̄ondu taaku i ka tu bani.

15 Baa i n yeba kpuro kua,
 ka me, d̄oo u koo na u bee di,
 n̄ kun me bu bee go ka takobi.
 Ba koo bee kpeerasiawa nge me twee yi ra daa wurusu di.

Ba Ninifun tambu kpuro go

Wee, i dabiya nge twee.

16 Been tenkuba ba kperi dabiru kere.
 Adama be kpuro ba doona
 nge twee yi yi ȳoawa.

17 Been k̄sobu ba dabi nge gbabu swee.
 Been sam kowobu ba dabi nge twee
 yi yi sina daa kikiso bururu.
 Adama ye s̄oo u yara ma yi ȳoawa yi doona,
 ba n tuba mi yi da.

18 Wune Asirin sina boko,
 wee wunen kparobu ba dom ȳibirimo.
 Wunen tabu dur̄o damgibu ba n maa wasi.
 Ma wunen tambu ba yarin̄e yam kpuro guunu wallo,
 goo sari wi u koo bu kpaasina.

19 Goo kun wunen meera ye noorimo.
 Ya koo nun gowa.
 Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka kowa nuku dobun s̄o.
 Domi goo sari wi a n noni s̄oawa.

HABAKUKU

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ. Wi ka Yeremiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Meya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuammɛ. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wɔara ko n sɔa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔmɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naanɛ doke, wiya u koo kpɪ u n wɔa. Wi u mara Gusunɔ u nɔn yakia, wiya u ko n wɔa, wiru 2:4.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
3. Habakuku u Gusunɔ siaɔa, wiru 3.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

² Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ko na n nun somiru kanamɔ.

Sere saa yerà kaa n man maari.

Sere saa yerà kaa de na n nun sɔɔmɔ
ma tɔmba dam dɔrenamɔ.

Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.

³ Mban sɔna a dera na kɔsa mɛera.

Mban sɔna kaa n tɔmbu mɛera
ba n gem biranamɔ.

Wee, tɔmba dam dɔrenamɔ

ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.

Sannɔsu yiba, ma tɔmba siribu sokunamɔ baama kpuro.

⁴ Goo sari wi u wooda mɛm nɔɔwammɛ.

Ba ku ra tɔmbu ben gem wɛ nge mɛ n weene.

Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛerio i ka sikerena.

I de biti yu bɛɛ mwa.

Domi kon gɔanu ko bɛɛn nɔni biru

ni i n naanɛ mɔ,

baa goo ù n bɛɛ nu tusia.

⁶ Wee, kon Babilonigibu seeyama.

Tɔn be, ba nuki sum.

Ba tem kpuro bukianamɔ

bu wa bu ka bwesenu ganun wɔa yenu mwɛeri.

⁷ Ba nanum mɔ ben dam saabu.

Bera ba ra gɔsi ye ba kɪ.

⁸ Ben dumi yi sannekunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.

Saa tontonden diya yi ra yɔ,

kpɔ yi yibɛɛ wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.

⁹ Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yɔnu gura.

Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.

Ma ba yobu mwεεrimo ba mennamo nge yani seeri.

10 Ba sinambu gema.

Ba tem yεrobu yεmo.

Ba n wusun gbāranu gara.

Domi ba ra tem turenu kowa bu ka gbāra ni yo
kpa bu wuu si mwa.

11 Yen biru kpa bu yari min di nge woo guna,
kpa bu ma da bu gam wōri bu kōsa ko.

Ben dama ba naane sāa, mu sāa nge ben būu.

Habakuku u maa Gusuno soku

12 Saa yellun di, wuna a sāa Gusuno.

Wuna a sāa nen Yinni.

A deere. Yen sō, sa n gbimo.

Yinni, wuna a sāa nen kpee baa mi na ra kuke.

Wuna a Babilonigibu gōsa,

ma a bu dam kā kpa bu ka sun seeyasia.

13 Adama a n kpē a yōra a n kōsa mēera,

domi a deere too.

N n men na, mban sōna a mēera ye tōn kōsoba mō,

ma a n gāanu gerumo.

Mban sōna a maari tōn kōsobu ba gemgibu goomo.

14 Mban sōna a tōmbu kuamme nge swēε,

n kun mε nge kōkō ni nu n kparo mō.

15 Babilonigibu ba tōmbu mwεεrimo

nge swēε yi ba mwa ka kōkōnu

n kun mε ka yāakoronu,

kpa bu bu gura bu ka doona ka nuku dobu.

16 Yen sōna ba ra ben yāakoronu yākunu kue,

kpa bu nu turare dō dokea.

Domi nin saabuwa

ba koo ka kpī bu dīa geenu wa

ni nu do bu di.

17 Domma ba koo den ben takobiba wesia ben karanō.

Ba ko n bwesenu sakirimōwa wōnwōndu sariru sō sere ka baadommao?

2

1 Adama ne, Habakuku na yōwa gbāraru wōllo nen kōsu yero

nge wi u yōru bwēε,

kpa n ka nō ye Gusuno u koo man sō,

ka nge mε u koo man wisi nen weeweenun sō.

Gusuno u Habakuku wisa

2 Yera Yinni Gusuno u man wisa u neε,

n gari yi yoruo yi u man sōmo.

N yi yoruo kpasasa kpee besi sō.

3 Yin tōra kun gina tura yi ka koorā.

Adama yi koo koorā yin saa yā n tura.

Baa yi n tεεmō, na n gesi yi mara.

Domi yi koo koorawa kam kam.

4 N yoruo ma wi u tii sue u n wāa swaa gea sō.

Adama wi u kua gemgii naane dokebu sō, u ko n wāawa.

5 Wi u tii sue, u ku ra sine sēε.

U ra n sāawa nge tam nōro,

kpa u n nɔɔ wukie nge ɔ̄ribun wāa yeru.
 U ku ra debu nge ɔ̄ɔɔ.
 U ra n tii bwesenu gaweməwa u ka ko nin yinni.

B̄rusibu nɔɔbu

⁶ Adama bwese ni u mwεεra mi,
 nu koo n̄n seesi nu n̄n gari s̄ɔ ka wɔma ka m̄n̄nu, nu n̄ε,
 u kuawa b̄ruro wi, wi u dukia m̄n̄namɔ ye ya n̄ s̄aa wigia,
 ma u gabun ȳānu guramɔ u t̄ruba yiimɔ.
 Sere saa yer̄a u ko n̄ m̄ɔ nge m̄ε.

⁷ B̄n̄ dibu u n̄eni, ba koo n̄n seesi subaru s̄ɔɔ,
 kpa bu gura ye u m̄ɔ.

⁸ Nge m̄ε u t̄n dabinu w̄ari u nin ȳānu gura,
 nge m̄εya be ba tie, ba koo m̄aa n̄n w̄ari bu win ȳānu gura
 ȳen s̄ɔ u t̄mbun ȳem yari,
 ma u tem ka m̄en wusu ka m̄en t̄mbu dam d̄are.

⁹ B̄rurowa wi u dukia guramɔ
 ye ya n̄ d̄εere win berusebun mi,
 kpa u wa u n̄ wāa aye b̄εεregiru s̄ɔɔ,
 mi u n̄ m̄aa n̄n̄i swāaru wasi.

¹⁰ Adama win ȳenun sekura u s̄ɔ̄ru kua mi,
 ye u ka bwese dabinu go.
 Win tiin wāara u kari b̄arie.

¹¹ Domi baa ka ganiɔ, yi koo wuri ko yi n̄n taare w̄ε,
 kpa kp̄εrun yari yi wuri wura.

¹² B̄rurowa wi u win wuun kp̄εkp̄εku sw̄imɔ ȳem w̄allo,
 ma u t̄mbu dam d̄aremɔ.

¹³ Ye t̄mba m̄ɔ kpuro, ya koo d̄ɔ̄ mwaara.
 Ba tii n̄w̄ia m̄d̄wa kam s̄ɔɔ.

Gusunɔ w̄allu ka tem Yinniwa u koo ye kpuro kam koosia.

¹⁴ Saa ye s̄ɔɔ, Yinni Gusun̄n b̄εεε ȳeru ta ko n̄ yibawa tem s̄ɔɔ
 nge m̄ε nim w̄oku ga ra n̄ nim yiba.

¹⁵ B̄rurowa wi u win beruse tam b̄ɔ̄b̄am w̄εεm
 mu ka n̄n̄ go nge d̄εε, u n̄ ȳɔ tereru,
 kpa u n̄n̄ sekuru doke u n̄ m̄εera.

¹⁶ Ȳero u tii sekuru dokeməwa mi, n̄ n̄ m̄ɔ b̄εεε.
 Win tii u mu n̄ruo kpa u tereru ȳara.

Yinni Gusun̄ɔ u koo n̄n̄ tilasi ko
 u ka win m̄arun n̄ara n̄ kpuro,
 kpa win b̄εεε ye u raa m̄ɔ yu ɔ̄sia sekuru.

¹⁷ Daa k̄sa ye u kua Libaniɔ,
 ya koo w̄ari win wiru w̄allo.
 U ȳεε go.

Adama ȳεε yi, yi koo n̄n̄ nandasia.

Yeni kpuro ya koo n̄n̄ deema ȳem m̄ε u yarin s̄ɔ,
 ka dam m̄ε u tem m̄ε ka m̄en wusu ka m̄en t̄mbu d̄aren s̄ɔ.

¹⁸ Arufaani yer̄a bwāarokunu nu m̄ɔ t̄nu u ka sina u nu seku.

Nu s̄āawa ni ba seka ka sisu,
 ma nu dera u weesu naan̄ε s̄āa.

Mban s̄ōna t̄nu u koo win naan̄ε doke bwāaroku ni u seka s̄ɔɔ,
 ni, ni nu n̄ kp̄ε nu gari gere.

¹⁹ B̄rurowa wi u d̄āa kuku s̄ōm̄ɔ u m̄ɔ, gu seewo,
 ma u kperu s̄ōm̄ɔ u m̄ɔ, tu dom yando.

Yen gaa ya koo kpī yu nùn bwisi kē?
 Geema, u nu wura ka sii geesu pote.
 Adama nu ñ hunde mɔ, nu n sere wāaru mɔ.
 20 Yinni Gusunɔ u wāa win sāa yee dɛɛrarɔ.
 Tɔmbu kpuro bu nɔɔ mario win wuswaaɔ.

3

Habakukun kanaru

¹ Wee kana te Gusunɔn sɔmɔ Habakuku u kua ka weeweenu.
² U nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na nua ye a gerua.
 Ma na nanda.
 A de yu koorɔ wɔɔ sini sɔɔ.
 A de tɔmbu bu ye wa bɛsɛn waati yeni sɔɔ.
 Adama wunɛn mɔru ye sɔɔ, a yaayo a sun wɔnwɔndu kua.
³ Gusunɔ, a na saa Edamun di.
 Wunɛ, Dɛɛro, a na Paranin guurun di.
 Wunɛn yiiko ya wɔllu yam bururasie.
 Ma tem kpuro mu nun siaramɔ.
⁴ A na, ma yam mu burura.
 Sɔɔ yāna yara wunɛn nɔman di,
 mi wunɛn dam mu wāa.
⁵ A dera baranu nu pusimɔ.
 A nu derimɔ mi a sara kpuro.
⁶ À n yɔra, tem mu ra yiiriwa.
 À n bwesenu mɛɛra, nu ra diiriwa.
 Guu ni nu wāa saa yee yellun di, nu wɔruka,
 gunguu ni nu wāa saa tɛɛbun di, nu kɔsikira,
 domi niya nu raa sāa wunɛn swaa ye a ra sī.
⁷ Na Kusanigibun weeweenu nɔmɔ.
 Na maa wa ma Madianiba ba bɛrum soore.
⁸ Yinni Gusunɔ, a ka daanu mɔru mɔwa?
 Nge nim wɔkuwa a ka mɔru mɔ.
 Wee a yɔɔwa guru winu wɔllɔ
 nge wi u yɔɔwa tabu kɛkɛn wɔllɔ,
 ma ya nùn nasara wē.
⁹ A wunɛn tɛndu bɛri.
 Wunɛn bōri yi sāawa nge sɛɛnu.
 A tem bɛra ma daanu koka min di.
¹⁰ Guunu nù n nun wa, nu ra diiriwa.
 Gura ya nɛmɔ ka dam, ma nim wɔkun nim mu wɔki,
 mu nim kurenu kɔɔmɔ sere wɔllɔ.
¹¹ Sɔɔ ka suru ba yɔra ye ba wunɛn guru maakinu wa
 nu ballimɔ nge yaasa, ma nu dɔɔ nge sɛɛnu.
¹² Wee a tem bukianamɔ,
 a bwesenu kɔsukumɔ ka mɔru baka.
¹³ Wee a yara
 a wunɛn tɔmbu ka wunɛn sunɔ wi a gɔsa somiru na.
 A tɔn kɔsobun sunɔ go.
 A win bwāabu kpeerasia mam mam.
¹⁴ A yibereban sinambun winu yabura ka ben tiin sɛɛnu.
 Ba raa sun wɔrim wee ka sendaru nge woo bɔkɔ,
 bu ka sun yarinasia.
 Ba nuku dɔbun kuuki mɔ.

Ba sɔɔru sãa bu ka sun go bɛsen kuku yenɔ.

¹⁵ Yinni Gusunɔ, a sɔ wunen dumin wɔllɔ,
a nim wɔku taakumɔ
ge ga nim kɔɔmɔ ga wɔki.

¹⁶ Na gen wɔkinu nɔɔmɔ too.

Ma na nanda gem gem,
nen nɔɔ ga diirimɔ berum sɔ.

Ma nen wasi yi wɔkɔnu wɔrimɔ,
na yɔ sɛɛ na nuku sankiranun tɔru mara
te ta wee bwese ni nu koo sun dam dɔren sɔ.

¹⁷ Figien dɔnu nu n ko n binu mɔ.

Resɛm dɔnu nu n maa marumɔ.

Olifin dɔnu nu n maa binu marumɔ.

Gbea kun maa dɔnu wɛɛmɔ.

Yɔanu ka ketɛ kun ko n maa wãa gɔɔwɔ.

¹⁸ Adama nɛ, nen nuku dobu weewa wunɛ Yinni Gusunɔn min di.

Na nuku dobu mɔ yɛn sɔ a ra man faaba ko.

¹⁹ Wuna a sãa nen dam.

A ra de na n sãu nge nɛmu.

Kpa na n sɔimɔ guunu wɔllɔ.

Womu geniwa ba wom kowobun wirugii kua ka mɔɔku.

SOFONI

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemugibu sɔɔmɔ ma Gusunɔ u koo bu sɛɛyasia. Ma u maa tɔn tukobu kirɔ mɔ be ba ka bu sikerene u nɛɛ, Yinni Gusunɔn siribun tɔra wee. Tɔɔ te, nɔni swaarugira. Adama amen biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunɔn mi kpa bu kram Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunɔ u koo Yudaba ka Yerusalemugibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunɔ u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunɔ u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Sofoni, Kusin bii sɔɔwa Yosiasi, Amɔɔn bii, Yudaban sina bokon bandun waati sɔɔ. Sofoni wi, u sɔawa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin yāasebu.

Yinni Gusunɔ

u koo handunia sɛɛyasia

- ² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
kon kpuro kpeerasia handunia sɔɔ.
- ³ Kon tɔmbu ka yɛɛ ka gunɔsu ka swɛɛ kpeerasia
ka sere maa tɔn kɔsobu ka ye ya ra bu sokurasie.
Kon tɔmbu kpuro kpeerasia handunia sɔɔ.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo Yudaba

ka Yerusalemugibu sɛɛyasia

- ⁴ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
kon Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro nɔma doke.
Kon bɔu wi ba mɔ Baalin sɔa yee ni nu tie kpeerasia min di.
Kon yen wirugibu ka yen yaku kowobun yisa go.
- ⁵ Be ba dii tɛeri wɔllo kperi ka suru sɔamɔ
ka be ba bɔrumɔ ka nɛ, Yinni Gusunɔn yisiru,
ma ba wure ba bɔrumɔ ka ben bɔun yisiru,
be kpurowa kon go.
- ⁶ Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man kasu,
ka sere maa be ba ku ra man ben gari saawara ko,
be kpurowa kon go.
- ⁷ I nɔɔ mario wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.
Domɔ win tɔru ta turuku kua.
U win yakuru sɔru kua.
U maa gɔsa be ba koo tu di.
- ⁸ Wi, Yinni Gusunɔn yaku ten tɔru sɔɔ,
u koo wirugibu ka sina bokon bibu wari,
ka sere maa be ba tɔn tukobun komanu swi.
- ⁹ Yen tɔɔ te, be ba ku ra sɔa yerun kɔnnɔ suuku taaram ka nge bɔu sɔɔbu,
ka sere be ba ben sunɔn yenu dukia yibiamɔ
ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu,
be kpurowa u koo wari.
- ¹⁰ Yen tɔɔ te, ba koo wuri nɔ sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ,
ka maa wuun wɔɔ bera gaan mi.
Mɛya nɔni swaa bakara ko n waa guunu wɔllo.
- ¹¹ Bɛɛ Makitesigibu, i wuri koowo.

Domi tenkuba kpuro ba koo kam ko.

Be ba gobi kəsimo kpuro ba koo kpeera.

¹² Yen tɔɔ te, u koo Yerusalemu būuri ka fitilanu.

U koo tumbu wərima be ba sɔ̄ kpeɛɛ nge tam kərɔnu.

Ma ba gerumə ben gōruə ba mə,
wi, Yinni Gusunə u n̄ gea mə, u n̄ maa kōsa mə.

¹³ Ba koo ben arumani gura kpa ben yenusu su ko bansu.

Ba koo dia bani yè sɔɔ ba n̄ sinamə.

Ba koo resem duure, adama ba n̄ yen tam nərumə.

Yinni Gusunən tōru

¹⁴ Yinni Gusunən tɔɔ nanungira ta turuku kua.

Te wee ta wee fuuku, ta nɔɔguru sue.

Tabu durə damgii u koo kuuki ko dōma te.

¹⁵ Tɔɔ te, ta sāawa mərɔn tōru.

Tɔɔ te, ta sāawa nuku sankiranun tōru.

Ta sāawa kam kobun tōru.

Tɔɔ te, yam wōkura koo tu wukiriwa nge bukə ka guru winu.

¹⁶ Yen tɔɔ te, tabu kowobu ba koo kəbi so

kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gbāranu mə wəri.

¹⁷ U koo tumbu nuku sankiranu kpɛɛ

kpa ba n̄ s̄imə nge wōkobu.

Domi Yinni Gusunəwa ba torari.

U koo de ben yem mu n̄ terie nge tua,

kpa ben gonu nu n̄ s̄aa nge kubanu.

¹⁸ Yen dōma te, ben sii geesu n̄ kun mɛ ben wura,

yen gaa kun kpɛ̄ yu bu wəra Yinni Gusunən mərɔ baka yen min di.

Tem mɛ kpuro mu koo dɔɔ mwaaara win mərɔn s̄ɔ.

U koo mən tumbu kpuro gowa subaru sɔɔ.

2

I tii kawo

¹ Bɛɛ sekuru sariba,

i de i sina i bwisiku,

² Yinni Gusunən himba yu sere koorə.

Kpa tɔɔ te, tu ku raa bɛɛ samba ko

nge doo sako ge ga ka woo doonə.

I de i sina i bwisiku

Yinni Gusunən mərɔ baka yen tōru tu sere tunuma

tu bɛɛ deema.

³ Bɛɛ be i tii kawo kpuro tem mɛ sɔɔ,

i Yinni Gusunə kasuo.

Bɛɛ be i n̄n̄ mɛm nɔɔwɛ,

i gem kasuo, kpa i tii kawa.

Sərəkudo i ko i yari Gusunən mərɔn tɔɔ te sɔɔn di.

Gusunən gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

s̄ɔ duu yeru gian s̄ɔ

⁴ Gasan tem mu koo bansu ko.

Kpa Asikaloni yu yōra dira.

Ba koo Asidədun tumbu gira s̄ɔ sɔɔ gbāara.

Kpa bu Ekoronin tumbu seeya ben wuun di.

⁵ Bεε Keretin bweseru, bεε be i wāa nim wōkun gooro,
i kam kuawa.

Wunε maa Kanani, wunε wi a sāa Filisitiban tem,

Yinni Gusunō u nun gerusimō.

U nεε, u koo nun kpeerasia.

Goo kun maa sinamō wunε sōō.

⁶ Nim wōkun goo te, ta koo kowa kpara yenu,
mi kparobu ba ko n da bōsu ba n ben yāanu kparamō.

⁷ Domi saa ye sōō,

Gusunō, Yudaban Yinni u koo ben be ba tie kpara
kpa u ka ben yobu wurama.

Nim wōkun goo te, ta koo ko begiru.

Miya ba ko n da yaa sabenu kpare,

kpa yoka bu kpuna Asikaloniḡibun dia mi.

Gusunān gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sōō yari yeru ḡian sō

⁸ U Mōabuba ka Amōniban wōma nua ye ba ka win tambu sekuru doke.
Ma ba tii sua ba ben tem nōō bura yenu susisia.

⁹ Yen sōna wi, Gusunō Isireliban Yinni,

wi, wi u wōllu ka tem mō,

u nεε, sere ka win wāaru, u koo de Mōabuba bu kam ko nge Sodomugibu,

kpa Amōniba bu maa kam ko nge Gomōragibu,

ben tem mu yaka kōsusu kpi,

ñ kun mε mu ḡosira bōru.

Gāanu kun maa kpiimō mi sere ka baadommao.

Win tōn be ba tie,

ba koo Mōabu be, ka Amōni be wōri

bu ben yānu gura bu tem tubi di.

¹⁰ Yeniwa Gusunō u koo de yu bu deema ben tii suabun sō

ka sere maa ye ba wi, Gusunō wōllu ka tem Yinnin tambu wōnwa

ba sekuru dōke.

¹¹ Wi, Yinni Gusunō, u ñ ka bu wōnwōndu mō.

U koo handunia kpuron būnu kam koosia.

Baa bwese ni nu wāa tem burenō,

nu koo yiira win wuswaaō nin wusō.

Gusunān gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sōō yēsi yēsika ḡian sō

¹² Bεε Etiopigibu, ba koo maa bεε sōkiri ka win takobi bu go.

¹³ U koo win nōmu demie sōō yēsān nōm ḡeūō

u Asirigibu kam koosia,

kpa Ninifu yu ko hānsu.

Gāanu kun maa kpiimō mi.

¹⁴ Yaa sabena nu koo sina mi,

yεε bwese bweseka ḡesi.

Boorosu ka duuru bεekuna nu koo kpuna furō si ba yen ḡbereba kuan sōōwō.

Ba koo kuuki nō saa fēnentiban di.

Nōni swāara ko n wāa yen kōnnōwō.

Domī dirun bura te ba kua ka sedurun dāa ta koo kesikira.

15 Nge meya wuu ge, ga koo ko,
 ge, ge ga raa tii sue mi,
 ma ga tamaa ga wāawa b̄ori yendu s̄o,
 ma ga tii s̄oṃṃ ga m̄,
 gera ga kpuro kere.
 Wee ga w̄ruma ga bansu kua.
 Ga kua ȳen wāa yeru.
 Wi u sar̄o mi, u koo wia kowa u n̄ma kpara.

3

Yerusalemugibu

ba ñ Gusun̄n gere wure

1 B̄ruruba b̄e Yerusalemugibu.
 Domi i s̄awa mem̄ n̄o sariba,
 ma i dis̄i m̄, i dam diinam̄.
 2 I ku ra googii n̄o.
 I ku ra maa s̄eyasiabu wure.
 I ku ra Gusun̄n b̄en Yinni naane ko.
 I ku ra maa n̄n susi.
 3 B̄en sina asakp̄obu ba s̄awa nge gbee sinan
 si su kukirim̄o wuu ge s̄o.
 Ma b̄en siri kowobu ba maa s̄a nge yokan puruka
 ni nu ku ra d̄ianu yi bururun s̄o.
 4 Gusun̄n s̄om̄obu ba s̄awa naane sariba.
 Ba ku ra gere ye Gusun̄n u bu s̄owa.
 B̄en ȳaku kowobu ba Gusun̄n s̄aru dis̄i dokem̄o.
 Ba ku ra woodaba mem̄ n̄o we.
 5 Adama ka me, Yinni Gusun̄n u wāa ka b̄e.
 U s̄awa gemgii, u ku ra weesu ko.
 U ra win gem terasiewa siribu s̄o bururu baatere.
 U ku ra t̄ru bure.
 Adama t̄n k̄s̄oba ba k̄sa m̄, sekura kun bu m̄.
 6 Wi, Yinni Gusun̄n u n̄e,
 u bwese girinu go,
 ma u nin gb̄aranu ka nin kuku yenu k̄suka.
 U dera goo ku ra maa s̄i nin sw̄e s̄o.
 U nin wusu k̄suka, goo kun maa wāa mi.
 7 Yera u n̄e, b̄e Yerusalemugibu, i n̄ daa n̄n nasie,
 ma i win s̄eyasiabu wuram̄o,
 u ñ daa b̄en wāa yenu k̄sukum̄o.
 U ñ daa maa b̄e s̄eyasiam̄o nge me u kua,
 adama i ra n̄ sendewa k̄san kobu s̄o.
 8 Yen s̄o, wi, Yinni Gusun̄n u n̄e,
 i n̄n maruo t̄o t̄e s̄o u koo se u b̄e w̄rima.
 Domi u ḡru doke u bwesenu ka nin sinambu m̄nna
 u bu win maru s̄osi ka yen dam.
 Kpa n̄ s̄are nge ba tem me kpuro d̄o doke win m̄run s̄o.

Yinni Gusun̄n

u n̄o mw̄eru kua

9 Saa ye s̄o, Yinni Gusun̄n u koo t̄mbun yari d̄erasia
 kpa bu win ȳis̄iru soku bu n̄n s̄a sannu.
 10 Be ba n̄n s̄am̄o ba yarine baama,

ba koo ka nùn kēnu naawa saa Etiopin daanun gurun di.

11 Yen tɔɔ te, bɛɛ win tɔmbu Isireliba,
i n̄ sekuru wasi bɛɛn daa kɔsa ka bɛɛn tora ni i kua sɔɔ.
Domi u koo be ba ra tii sue bɛɛn suunu sɔɔ wuna,
kpa bɛɛn tiin tɔn biaru tu kpe win guu deɛrarun wolla.

12 U koo de tɔmbu fiiko ba n wāa bɛɛn suunu sɔɔ
be ba n̄ tii sue.

Ba koo win yīsiru soku u ka bu kɔsu.

13 Isireli be ba tie, ba n̄ maa kɔsa m̀.

Ba n̄ maa weesu m̀.

Gari kɔsi yi n̄ ko n wāa ben n̄sɔ.

Ba ko n wērewa,

goo kun bu baasim̄.

Yerusalemugibu

ba koo wurama

14 Bɛɛ Siɔnigibu, i gɔru doɓun kuuki koowo.

Bɛɛ Isireliba kpuro gesi, i nuku doɓun kuuki koowo.

Bɛɛ Yerusalemugibu, i yērio

kpa i nasaran kuuki ko ka bɛɛn gɔru kpuro.

15 Yinni Gusunɔ u bɛɛn sɛyasiabu kpeesia bi u koo raa bɛɛ ko.

U bɛɛn yibereba yarinasia.

Gusunɔ sina boko, bɛɛ Isireliban Yinni, u wāa bɛɛn suunu sɔɔ.

I n̄ maa kɔsa ga wasi.

16 Yen tɔɔ te, ba koo bɛɛ Yerusalemugibu sɔ bu nɛɛ,

i ku bɛrum ko Siɔnɔ.

I ku de bɛɛn gɔma dwiyya.

17 Gusunɔ bɛɛn Yinni u wāa bɛɛn suunu sɔɔ.

U sāawa nge tabu durɔ wi u ra faaba ko.

U koo nuku doo bakabu ko bɛɛn sɔ.

U n̄ maa gāanu gerum̄ yèn sɔ u bɛɛ kī.

U ko n nuku doo bakabu m̀.

18 Be ba wāa nuku sankiranu sɔɔ

yèn sɔ ba ka Yerusalemu tonda,

ba wāa sekuru sɔɔ te ta bu buniem̄ nge sɔmunu,

ma ba ku ra maa win tɔɔ bakanu di,

beya u koo mennama.

19 Yen tɔɔ te, u koo be ba bɛɛ dam dim̄ wɔri,

kpa u yem̄bu faaba ko.

U koo be ba raa gira menna

kpa u de bu tɔmbu nuku doɓu wē

kpa bu yīsiru yari tem kpuro sɔɔ

m̄i ben baawure u raa sekuru dim̄.

20 Yen tɔɔ te, u koo de i wurama.

Saa ye sɔɔ, u koo bɛɛ menna.

Tɔmbu ba koo bɛɛ bɛɛr̄e wē

kpa i yīsiru yari handunian bwesenu kpuron suunu sɔɔ

saran m̄ɛ u koo ka bɛɛn yobu wurama i bu wa.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

ASEE

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemuɔ ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wāa Yerusalemuɔ, yera ba Yinni Gusunɔn sāa yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba sāa yee ten bana deri wahala ye ba waamɔn sɔ̄ saa Samarigibun min di ka sere maa gɔ̄o te ta dua ben suunu sɔ̄on sɔ̄. Yera be ba dukia mɔ, ba tii dii geenu baniamme. Saa ye sɔ̄o, ben goo kun maa kīru mɔ u ka Yinni Gusunɔn sɔ̄mburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biru u bu dam kēmɔ bu ka bana ye se. Win gari yi sɔ̄o, u nɛɛ, bu Gusunɔ mɛm nɔ̄wɔ̄ kpa bu win sɔ̄mburu nɔ̄ni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. Sāa yerun bana, wiru 1.
2. Sāa yee kpāa ten girima, wiru 2.

Sāa yerun bana

¹ Darusi Pɛesiban sina bokon bandun wɔ̄o yirusen suru nɔ̄ba tiasen tɔ̄o gbiikuru sɔ̄ra Gusunɔ wɔ̄llu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparɔ ka yāku kowo tɔ̄nwerɔ Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win sɔ̄mɔ Aseen nɔ̄on di u nɛɛ, ² bɛɛ Isireliba i mɔ, saa kun tura i ka nen sāa yeru bani. ³ Yen sōna na bɛɛ gari yini sɔ̄mɔ na nɛɛ, ⁴ n bɛɛ wēre i n wāa dii buranu sɔ̄o ni ba sɔ̄ma kua, kpa nen sāa yeru ta n bansu sāa? ⁵ Yen sōna ne, wɔ̄llu ka tem Yinni na nɛɛ, i bwisikuo bɛɛn daa ye i mɔn sɔ̄. ⁶ Wee i dīanu duurumɔ too, adama fiikowa i gɛɛmɔ. I dimɔ, adama i n̄ debumɔ. I nɔ̄rumɔ, adama bɛɛn nɔ̄ru kun kpeemɔ. I yānu dokemɔ, adama nu n̄ bɛɛ wooru girammɛ. I n bɛɛn kɔsiaru mwa, ta ra doonewa nge te ba doke bɔ̄o gɛ̄ere sɔ̄o. ⁷ Yen sɔ̄, nɛ, Gusunɔ wɔ̄llu ka tem Yinni na nɛɛ, i bwisikuo bɛɛn daa ye i mɔn sɔ̄. ⁸ I seewo i da guurɔ i dāa kasuma i ka nen sāa yee te bani, kpa i man bɛɛre wē. Ye sɔ̄ra ko na n nuku dobu mɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹ I tamaa i ko i dīanu wawa too bɛɛn gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yenuɔ mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban sɔ̄. Yēn sɔ̄ i nen sāa yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. Nɛ, Gusunɔ wɔ̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰ Yen sōna gura kun maa nɛmɔ. Meya tem kun maa bɛɛ dīanu wēmɔ nge mɛ n weene. ¹¹ Na dera ghebura kua bɛɛn tem kpuro sɔ̄o ka guuno. Ma alikama ka resɛm ka olifi kpuro ya gbera. Dīa ni tem mu ra kpiisie gesi kpuro, nu gberawa. Ma tɔ̄mbu ka yāa sabenu nɔ̄ni sɔ̄ore. Ma bɛɛn sɔ̄ma ye i mɔ kpuro ya kua kam.

¹² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka yāku kowo tɔ̄nwerɔ Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunɔ ben Yinnin gari yi mɛm nɔ̄wa nge mɛ Gusunɔ u win sɔ̄mɔ Asee sɔ̄wa u bu sɔ̄. Ma ba nanda wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³ Asee, Yinni Gusunɔn gɔ̄ro u bu sɔ̄wa ye Yinni Gusunɔ u n̄n sɔ̄wa. U nɛɛ, Yinni Gusunɔ u wāa ka bɛɛ.

¹⁴ Ma u Sorobabeli, Yudaban kparɔ ka Yosue, yāku kowo tɔ̄nwerɔ ka sere Isireli be ba tie dom yania. Ba na ba ben Yinni wi u wɔ̄llu ka tem mɔn sāa yee ten sɔ̄mburu torua, ¹⁵ Darsin bandun wɔ̄o yirusen suru nɔ̄ba tiasen sɔ̄o yenda nɛse sɔ̄o.

2

Sāa yee kpaā ten girima

¹ Wōn suru nōba yirusen sōo yenda tiase sōra Yinni Gusunō u Asee sōwa u nēē, ² a Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparo, ka yāku kowo tōnwero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie sōwō a nēē, ³ be, be ba tie sōo, ben wara u sāa yee ten yellu yē ten girima gbiikaa sōo. Tē, amōna ba tu waasine. Nge me ta sāa mi, ta n̄ sāare kam dirum ben nōni sōo? ⁴ Yen sō tē, nē, Gusunō wōllu ka tem Yinni, na nēē, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli be ba tie, bu tii dam kēeyō, kpa bu sōmburu ko. Domi na wāa ka be. ⁵ Nge me na bu nōo mwēeru kua sanam me na bu yarama Egibitin di, nge meya na maa bu sōomō gisō ma nen Hunde wāa ka be. Yen sō, bu ku berum ko. ⁶ Nē, Gusunō wōllu ka tem Yinni, na n̄ maa tēemō n̄ ka wōllu ka tem ka nim wōku sira. ⁷ Kon bwesenu kpuro sira kpa n̄ de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nen sāa yeru mini. Kpa n̄ sāa yee te girima yibia. Nē, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁸ Nēna na sii geesu ka wura mō. ⁹ Tē, dii ten girima ya koo yellugia kera. Miya kon tōmbu bōri yendu wē. Nē, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Tōn be ba n̄ deere

¹⁰ Darusin bandun wōo yirusen suru nōba n̄nesen sōo yenda n̄nese sōra Yinni Gusunō u ka win sōmō Asee gari kua u nēē, ¹¹ a yāku kowobu woodan gari yini bikio a nēē, ¹² goo ù n̄ yāku yaa bōkua win yaberun kasaō, ma win yabe kasa ye, ya pēē baba, n̄ kun me kpee, n̄ kun me tam, n̄ kun me gum, n̄ kun me dīanu ganu, ba tamaa dīa ni, nu kua Yinni Gusunōginu?

Ye Asee u bu bikia me, yera ba wisa ba nēē, aawo!

¹³ Ma Asee u maa bu bikia u nēē, goo ù n̄ disī duura yèn sō u goru baba, ma u seewa u maa dīa ni baba, dīa nin tii nu kua disiginu?

Ma yāku kowo be, ba wisa ba nēē, oo, dīa nin tii nu disī duurawa mi.

¹⁴ Yera Asee u maa nēē, ameniwa Yinni Gusunō u gerua u nēē, nge meya bēē Isireliba i sāa win nōni sōo. Meya maa bēen nōman sōma ya sāa. Ye i n̄n̄n̄ wēemō kpuro, ya disī mō.

I laakari koowo saa tēn di

¹⁵ N n̄ men na, i bwisikuo ye ya bēē deema n̄ ka gisō girari i sere kpenu mēna i ka sāa yee te bani. ¹⁶ Wee bēen goo ù n̄ seewa u alikaman sakaku yendu kasum da birarō, ma u ye sō, wōkura u ra wa. U n̄ maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da resem gama yerō, ditiri yenda u ra wa. ¹⁷ Nē, Gusunō na bēen sōmburu kam koosia. Na dera guru kpenu bēen dīanu sankā nu kōsa, nu bukusa duura. Adama ka me, i n̄ wurame nen mi. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ¹⁸ Yen sō, i bwisikuo ye ya bēē deema n̄ ka gisō girari saa min di ba ka sāa yee ten kpēekpēeku swīi ba deri. Gisōn tōru ta sāawa wōn suru nōba n̄nesen sōo yenda n̄neseru. I de i bwisiku. ¹⁹ I maa dīanu mō biranu sōo? Bēen gbean dāa binuginu mara? Aawo, adama saa gisōn di, kon bēē durom kua.

*Nōo mwēē ni Yinni Gusunō**u Sorobabeli kua*

²⁰ Yinni Gusunō u kpam ka Asee gari kua n̄n̄n̄ mēeruse suru win sōo yenda n̄nese te sōo u nēē, ²¹ a Sorobabeli, Yudaban kparo sōwō a nēē, nē, Yinni Gusunō kon wōllu ka tem sira. ²² Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n̄ ben dam kpeesia. Kon bēen tabu keke yi dumi gawe ka be ba dua yi sōo fukiri ka sere maa dumi ka yin maasōbu. Ben tii tiinēwa ba koo goona ka takobiba. ²³ Yen tōo te, kon nen sōm kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n̄ n̄n̄n̄ ko nen yīreru. Domi wiya na gōsa. Nē, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

SAKARI

Sakari ka Asee, waati tia sɔɔra ba ben sɔmburu kua. Adama ben gari kun sãa tia. Asee u Isireliba kirɔ kuawa bu ka Yinni Gusunɔn sãa yeru bani. Ma Sakari u gerua ye ya sia wee ye ya ka handuniagibu kpuro yã. Win kãsi dabi ni u wan sɔ, u tɔmbu kirɔ kua bu ka gɔru gɔsia. U nɛɛ, sunɔ win nɔɔ mwɛɛru Gusunɔ u kua, u koo na u bandu di kpa u tɔmbu yakia yorun di.

Sa ko kpɔ su tire ten gari bɔnu ko yiru.

Tire ten kpunaa

1. Sakarin kãsi ni u wa ka win kirɔba, wiru 1n di sere wiru 8.
2. Ye ya koo kooa sia, wiru 9n di sere wiru 14.

SAKARIN KÃSINU

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

sokumɔ bu wurama

¹ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua u nɛɛ, ² nɛ, Yinni Gusunɔ na ka bɛɛn baababa mɔru kua too. ³ Yen sɔ, na bɛɛ sɔɔmɔ, i wurama nɛn mi, kpa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni n maa wura bɛɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁴ I ku ka bɛɛn baababa weena be nɛn sɔmɔ gbiikobu ba nɛn gari sɔɔwa ba nɛɛ, bu ben daa kɔsa derio. Adama ba ñ sɔmɔ be swaa daki bu sere man mem nɔɔwa. ⁵ Mana bɛɛn baaba be, ba wãa tɛ. Sɔmɔ ben tii, ba wãa sere ka tɛ? ⁶ Aawo, ba gu. Ka mɛ, wooda ka gari yi na nɛn sɔmɔ be wɛ, ba yi bɛɛn baababa sɔɔwa, ma ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bu kua nge mɛ na gɔru doke ben daa kɔsan sɔ.

Sakari u dumi wa kãsiru sɔɔ

⁷ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru wɔkura tiase, wi ba mɔ Sebati, win sɔɔ yenda nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua kãsiru sɔɔ. ⁸ Wee ye u wa kãsi te sɔɔ. Wɔkuru, u durɔ goo wa u dum swãa sɔni u ka yɔ dãnu ganun suunuɔ, wɔwa gaa sɔɔ. Ma dum swɛɛ ka dum berɔ wurusu ka dum kaaba yi wãa win biruɔ. ⁹ Ma u bikia u nɛɛ, nɛn Yinni, mba dumi yin tubusianu.

Ma Gusunɔn gɔrado wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun yi tubusia. ¹⁰ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, dumi yi, yi sãawa yi Gusunɔ u gɔrima yi ka tem bukiana.

¹¹ Ma dumi yin tii yi gɔrado wi sɔɔwa yi nɛɛ, sa tem bukiana sa wa mɛ kpuro mu wãa bɔri yendu sɔɔ.

¹² Ma gɔrado wi, u nɛɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerà kaa Yerusalemu ka Yudaban wuu si su tien wɔnwɔndu wa, si a ka mɔru sãa saa wɔɔ wata ka wɔkurun di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔrado wi wisa ka gari dori yi yi nùn gɔru yemia.

Yinni Gusunɔ

u koo kpam Yerusalemu gɔsi

¹⁴ Gɔrado wi, u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, a geruo a nɛɛ, ameniwa wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, u Yerusalemu ka Siɔnin kɪru mɔ ta kpã.

¹⁵ Mɛya u ka bwese ni nu tii sue mɔru mɔ.

Yellu u raa ka nu mɔru kua fiiko.

Ma nu Yerusalemu kɔsa kua.

¹⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

u koo Yerusalemun wɔnwɔndu ko.

Ba koo win s̄a yeru bani.

Kpa bu Yerusalemun kpɛɛkpɛɛku yĩire.

¹⁷ Win wusu su koo dukia yibu.

U koo maa Yerusalemu nukuru yemiasia.

Kpa u maa ye ḡosi win tiin s̄.

Wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

2

Sakari u kɔbi nne

ka sekobu nne wa k̄asiru s̄ɔ

¹ Sakari u nɔni seeya ma u maa kɔbi nne wa. ² Ma u gɔrado wi u ka n̄n gari m̄ɔ bikia u n̄ɛ, kɔbi yir̄a mini.

Ma u n̄n wisa u n̄ɛ, kɔbi yi yi Yudaba ka Isireliba ka Yerusalemugibu yarinasiawa mi.

³ Yen biru, Yinni Gusunɔ u maa n̄n sekobu nne s̄ɔsi. ⁴ Ma u n̄n bikia u n̄ɛ, mba seko be, ba kobu na.

Ma u n̄n wisa u n̄ɛ, ba nawa bu ka kɔbi yi t̄ɔya ko, kpa bu yi b̄ɔku yi, yi yi Yudan tem w̄ari yi men t̄ambu yarinasia sere ben goo kun kp̄ia u ka tii yina.

Sakari u w̄ɛ wa k̄asiru s̄ɔ

⁵ Ye Sakari u maa m̄ɛɛra, yera u dur̄ɔ goo wa u w̄ɛ yĩirutii neni. ⁶ Ma u n̄n bikia u n̄ɛ, mana a d̄ɔ.

Ma u wisa u n̄ɛ, na d̄ɔwa n Yerusalemu yĩire n ka yen d̄ɛɛbu ka yen yasum wa.

⁷ Sanam m̄ɛ Gusunɔn gɔrado wi u ka n̄n gari m̄ɔ, u susim wee, yera gɔrado goo u maa na u ka w̄iɔnɔ yinna. ⁸ Ma u n̄n s̄ɔwa u n̄ɛ, a duka doo a aluwaasi wi s̄ a n̄ɛ, Yerusalemu ya koo ko wuu ḡɛ ba ñ maa gb̄araru toosim̄ɔ. Domi gen t̄ambu ka gen yaa sabenu koo dabia. ⁹ Yinni Gusunɔ u maa n̄ɛ, u ko n s̄a nge gb̄ara d̄ɔḡiru Yerusalemu yen s̄. Meya u ko n maa s̄a yen b̄ɛɛɛ.

Yinni Gusunɔ u be ba raa

kpikuru da soku

¹⁰ Sakari u n̄ɛ,

Yinni Gusunɔ u gerua u n̄ɛ,

b̄ɛ be u raa yarinasia handunian goonu nne ye s̄ɔ,
i wurama.

I seema i wurama saa s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gian di.

¹¹ B̄ɛ Yerusalemugibu, b̄ɛ be i yoru dim̄ɔ Babilonio,
i kisirama.

¹² Domi wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u n̄ɛ,
yeniban biru,

Yerusalemun b̄ɛɛɛ ya koo wurama.

Wee u man ḡoriɔ bwese ni nu b̄ɛn ȳanu guran mi.

U n̄ɛ, n̄n n maa b̄ɛ baba,

ya s̄awa nge win tiin n̄niya nu baba.

¹³ Wee u koo nu n̄ma doke

kpa nu ḡosia b̄ɛn yobu.

Saa ye s̄ɔra nu koo gia ma Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u man ḡorima.

¹⁴ Wiya u n̄ɛ, b̄ɛ Yerusalemugibu, i nuku dobnun kuuki koowo.

Domu u koo na u n ka b̄ɛ w̄a.

¹⁵ Bwese dabina nu koo wuru wi, Yinni Gusunɔn mi gia yen t̄ɔ te,
kpa nu ko win t̄ambu,

kpa u n wāa ka be.

Saa ye sōra i ko i gia ma wi, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa u man gōrima.

¹⁶ U ko n maa Yuda mā tem dēeram me sōo.

U koo maa Yerusalemu gōsi.

¹⁷ Baawure u koo nōo mari Yinni Gusunōn wuswaaō.

Domi u koo seema win wāa yee dēerarun di.

3

Sakari u yāku kowo wa

kāsiru sōo

¹ Sakari u Yosue yāku kowo tōnwero wa u yō Yinni Gusunōn gōradon* wuswaaō. Ma Setam† u yō win nōm geuō u ka nūn taarē wē. ² Ma Yinni Gusunōn gōrado u Setam sōōwa u nēē, Gusunō u nun gerusi wi, wi u Yerusalemu gōsa. A n̄ yē ma Yosue u sāawa nge dāa nōo ge ba wuna dōon di?

³ N deema yāa disinugina Yosue u sebua u ka yō gōrado win wuswaaō. ⁴ Ma gōrado wi, u be ba yō win wuswaaō sōōwa u nēē, bu Yosuen yāa disinugii ni wunō. Ma u Yosue sōōwa u nēē, wee na nun wunen toranu wuna. Ma na nun tōo baka yānu sebusia.

⁵ U maa wooda wē u nēē, bu nūn dawani ye ya dēere bōkusio. Ma ba nūn ye bōkusia. Ma ba nūn yānu sebusia. Saa ye sōo, gōrado wi, u yō mi. ⁶ U Yosue gari yini sōōwa u nēē, ⁷ ameniwa wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u gerua. U nēē, ā n sīimō win swēē sōo, ma a win woodaba mem nōowamme, wuna kaa win sāa yeru ka ten yaaran sōmburu kpara. U koo nun kowa be ba win sōmburu mōn turo.

Yinni Gusunō

u koo win sōm kowo naawa

⁸ Yosue, wunē yāku kowo tōnwero, wunē ka wunen tōn be ba sō wunen wuswaaō, i swaa dakio i nō.

Tōn be, ba ko n gina sāawa yīreru wi u sisin sō.

Domi Yinni Gusunō u koo win sōm kowo gōrima wi u sāa kpīi pōtura.

⁹ Wunē Yosuen wuswaaō, u kperu garu yiimō.

Wuswēē nōōba yiruwā ta mō.

Win tiiwa u koo yore te sōo.

Kpa u tem mēn toranu wuna sōo teeru.

¹⁰ Wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u nēē,

yen tōo te, i ko i sokuna i nuku dobu ko bōri yendun sō bēen dāa gbaano.

4

Sakari u dabu wuraguu

ka dāa ye ba mō olifi wa

kāsiru sōo

¹ Gusunōn gōrado wi u ka Sakari gari mō u na u nūn yamia nge me ba ra tōnu dom yamie. ² Ma u nūn bikia u nēē, mba a waamō mi.

Ma u nūn wisa u nēē, wuran dabuwa na waamō gēn wōllo ba wekeru garu sōndi. Weke te, ta kāanu nōōba yiru mō. Nin wōllōwa ba fitilānu sōndi tia tia.

* **3:1** Yinni Gusunōn gōrado - Ka Heberum ba yorua Yinni Gusunō tōna. † **3:1** Setam - Win sōmburu u ka taarē da Gusunōn wuswaaō.

Kāa nin min diya gum mu ra ka de fitila nin mi. ³ Olifin dānu yiru ya wāa weke ten bōkuo. Teeru nōm dwaru gia, teeru maa nōm geu gia.

⁴ Ma Sakari u wure u gorado wi bikia u nēē, yinni, mba yeniba kpuron tubusianu.

⁵ Ma Gusunōn gorado u nēē, a ñ yen tubusianu yē?

⁶⁻¹⁰ Ma Sakari u nēē, aawo, yinni. Ma gorado u nēē, fitila nōōba yiru ye, ya sāawa Yinni Gusunōn nōni yi yi tem bukianamō.

¹¹ Ma Sakari u maa nēē, mba olifin dānu yiru ye ya wāa dabu gen nōm geuo ka gen nōm dwaro min tubusianu.

¹² U maa bikia u nēē, mba olifin kāanu yiru yen tubusianu ni nu wāa dabun kāanu yiru yen bōkuo, min di gum kokumō nge wura.

¹³ Yera u wisa u nēē, a ñ nin tubusianu yē?

Ma u nēē, aawo, Yinni.

¹⁴ U nūn wisa u nēē, nu sāawa tōmbu yiru be na gōsa ba nē, tem kpuron Yinni sāamō.

Nōō mwēenu Sorobabelin sō

(6b) Yera u maa nēē, wee ye Yinni Gusunō u Sorobabeli sōamō. U nēē, n ñ mō ka wi, Sorobabelin dam ñ kun mē ka win yiikowa u koo kpī u sōmburu ko. Adama ka wi, Gusunōn Hunden dama. Wi, wōllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

(7) U maa nēē,

Sakari, mba n da n guu baka te ta wāa Sorobabelin wuswaaō. Sorobabeli wi, u koo tu kōra kpa u kpee geeru yara te ba koo sōndi sāa yerun wii kpiiro. Saa ye sōō, tōmbu ba koo nuku dobutu kuuki ko ba n mō anna a kpee buraru wa.

(8) Yinni Gusunō u maa Sakari sōōwa u nēē,

(9) Sorobabeliwa u dii ten kpee kpee ku swīi.

Wiya u koo maa ten bana wiru go.

Saa ye sōōra nen tōmbu ba koo gia ma nē, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na nun gōrima.

(10) Yen sō, bu ku sōmbu ten tore gem

baa tā n sāan na piibu.

Ba koo nuku dobutu ko

bà n wēē wa

yi ba ra ka ganana dēndabu mēeri

Sorobabelin nōmaa.

5

Sakari u tireru wa ta yōōwa

¹ Sakari u maa nōni seeya kāsiru sōō ma u tire kureru garu wa ta yōōwa. ² Ma Gusunōn gorado u nūn bikia u nēē, mba a waamō mi.

Ma u nūn wisa u nēē, tire kureru gara na waamō ta yōōwa. Ten dēebu sāawa gōm soonu yendu. Ten yasum maa gōm soonu wōkuru.

³ Yera u nūn sōōwa u nēē, bōriya ta sōōwa yi yi koo yabi tem mē kpuro sōō. Ten bee tiaō, ba yoruawa ma ba koo gbēnōbu kpuro gira minin di. Bee tiaō maa ba koo be ba ra bōri weesugii ko gira. ⁴ Gusunō wōllu ka tem Yinnin tiiwa u koo de bōri yi, yi na kpa yi gbēnōbutu yēnusu di ka sere be ba ra ka Yinni

Gusunon yisuru bore kam. Miya yi koo sina yi yin wa yeru ko kpa yi ben dirun kpekpeku ka ten kpenu di.

Sakari u ton kurɔ goo wa

kāsiru sɔɔ

⁵ Gusunon gorado wi, u Sakari susi ma u nee, a noni seeyo a wa ye ya yarim wee.

⁶ Ma u nun wisa u nee, mba mi.

Ma u nee, birera mi, ta yarim wee te sɔɔ tem min tambu kpuron toranu yiba.

⁷ Sanam me bire ten wukiritia ye ba kua ka peerum ya wukiara, yera u kurɔ goo wa u sɔ ten sɔɔwɔ. ⁸ Ma gorado wi, u nee, kurɔ wi, u saawa toranu.

Ma u wure u kurɔ wi taare bire ten sɔɔwɔ, ma u wukiri. ⁹ Ye u maa noni seeya wɔllɔ, yera u kurɔbu yiru gabu wa kāsiru sɔɔ. Kurɔ be, ba kasi mɔ nge kpakpaye, ma woo ga yi suamɔ. Ma ba na ba bire te sua ba ka da wɔllɔ. ¹⁰ Ma u gorado wi bikia u nee, mana ba ka tu dɔɔ. ¹¹ U nun wisa u nee, ba ka tu dɔɔwa Babilonin temɔ. Miya ba koo tu diru bania. Ba n tu bana ba kpa, kpa bire te, ta n wa mi.

6

Sakari u tabu keke nne wa

kāsiru sɔɔ yi dumi gawe

¹ Sakari u maa noni seeya ma u tabu keke nne wa yi dumi gawe yi yariɔ guunu yirun baan di. Guu ni, nu saawa sii ganduginu. ² Tabu keke gbiikaa, dum swɛɛya yi gawe. Yiruse, konkorɔba. ³ Itase, kaaba. Nnese, dumi yi yi bau swaasu mɔ. ⁴ Ma u gorado wi u ka nun gari mɔ bikia u nee, berɔ mi nen Yinni.

⁵ U nun wisa u nee, wɔllun goonu nnen wosa si su raa wa Gusunɔ, tem kpuron Yinnin bokuo. Siya su tɛ doonɔ.

⁶ Dum konkorɔ be ba tabu keke yen tia gawe mi, ba dɔɔwa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma dum kaa be, ba swii. Adama dum bau swaasugii yi, yi dɔɔwa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. ⁷ Dum swɛɛ yi, yi yara ma yi kana yi da yi tem bukiana. Ma gorado wi, u yi sɔɔwa u nee, yi doo yi tem me bukiana.

Ma yi tem me bukiana. ⁸ Gorado wi, u nun soka u nee, a merio a wa. Dumi yi yi da sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, yi Gusunon mɔru suresiawa bera mi.

Ba koo Yinni Gusunon

saa yeru seeya

⁹ Yinni Gusunɔ u Sakari sɔɔwa u nee, ¹⁰ a yoo beni, Helidai ka Tobiya ka Yedayan kɛnu mɔɔ kpa a da Yosiasi, Sofonin biin yenuɔ mi yoo be, ba wa sanam me ba tunuma Babiloniɔ. ¹¹ Kpa a sii geesu ka wura sua a ka sina furɔ ko ge kaa doke Yosue, yaku kowo tonwero, Yosadakin biin wirɔ. ¹² Kpa a nun sɔ a nee, ameniwa ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nee, goo wa wi ba mɔ kpui pɔtura.

Saa win min diya waa koo yari kpa u nen saa yee te bani.

¹³ U koo sina yanu sebe, kpa u sina win sina gɔnaɔ u tambu kpara.

Yaku kowo ko n wa win bokuo kpa ba n nɔɔ tia saa mam mam.

¹⁴ Sina furɔ ge, ga ko n waawa ne, Yinni Gusunon saa yerɔ. Geya ga koo de bu Helemu ka Tobiya ka Yedaya ka Heni, Sofonin bii yaaya.

¹⁵ Ma Sakari u nee, be ba wāa n toma, ba koo na bu sāa yee te bani. Saa ye soora ba koo gia ma ne, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na nun gōrima.

Yeni kpuro ya koo koorawa i n ne, Gusunō been Yinnin gere mem nōwa mam mam.

7

Nōo bōku te ba ka

Yerusalemun bansu yaayama

¹ Darusin bandun wōo nnese sōo, yen suru nōoba nnese wi ba mō Kisilun sōo nnese soora Yinni Gusunō u ka Sakari gari kua u nee, ² Beteligibu ba raa Saresee ka Regemu Meleki ka gabu gōra Gusunō wōllu ka tem Yinnin sāa yerō bu ka win durom kana. ³ Kpa bu maa yāku kowobu ka win sōmōbu bikia bā n ko ba n suman na, kpa ba n nōo bōkua wōon suru nōobuse kpuro sōo nge me ba mō teebun di.

⁴ Yera Gusunō, wōllu ka tem Yinni u Sakari sōowa u nee, ⁵ a yāku kowobu ka tōn be kpuro wisio a nee,

saa wōo wata ka wōkurun di, ba ra nōo bōke kpa ba n wāa nuku sankiranu sōo wōon suru nōobuse ka nōoba yiruse sōo. Adama ba n ye mō bu ka man beere wē.

⁶ Bā n maa dimō, ba nōrumō, ben tiin sōna.

⁷ Yellu, ne, Yinni Gusunō na tōmbu kirō kua ka gari yinin bweseru nen sōmō gbiikobun min di. Saa ye sōo, Yerusalemu ka wuu si su ka ye sikerenen tōmbu ba wāa bōri yendu sōo, ma tōmba yiba sōo yēsan nōm dwardu gia ka wōwaa.

⁸⁻⁹ Gusunō wōllu ka tem Yinni u maa Sakari sōowa u nee, a tōn be gari yini yaayasio yi yi nee,

bu tōmbu sirio dee dee,
kpa ba n tōn geeru ka wōnwōndu mōosine.

¹⁰ Bu ku gōminibu ka gobekuba

ka sōbu ka sāarōbu dām dōre.

Bu ku maa ben winsim kōsa bwisikusi.

¹¹ Adama ba n gari yi swaa sue. Ba swaa taayawa. ¹² Ma ba ben gōrusu bōbiasia nge kpee kpikiru. Ba n ne, Gusunō wōllu ka tem Yinnin wooda ye swaa daki, ye na bu wē saa nen sōmōbun min di, be nen Hunde u ka gari kua. Ma ben swaa taa bi, bu man mōru kua too.

¹³ Sanam me na bu soka, ba n wisa.

Yen sōna nen tii na n maa bu wisa sanam me ba man somiru kana.

¹⁴ Yen sōna na bu yarinasia bwesenu kpuron suunu sōo ni ba n daa yē.

Ma ba ben tem deri dirum

goo ku ra maa sare mi.

Ma tem gem me, mu kua bansu.

Ne, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

8

Yinni Gusunō u koo

Yerusalemu wesia nge yellu

¹ Gusunō wōllu ka tem Yinni u gerua u nee,

² nen nisinu kpa Yerusalemun sō.

Domī na ye kī gem gem.

³ Yen sōna na nee, ken wura Yerusalemu ye sōo

kpa na n wāa mi.

Ba koo ye soku wuu gemguu.

Kpa bu maa ne, Gusuno wollu ka tem Yinnin guu te soku guu deeraru.

⁴ Durɔ takonu ka kurɔ takonu

nu koo ka deki siima

kpa nu na nu sina yen batumaba sɔɔ.

⁵ Bii aluwaasiba ka bii wɛndiaba

ba koo yibu yen batuma be sɔɔ

ba n dweebu mɔ.

⁶ Isireli be ba tien noni sɔɔ,

ya ko n sɔa nge ye ya kun kpɛ yu koorɔ.

Adama ne, Gusuno wollu ka tem Yinni,

kon kpɪ n maamaaki ye ko.

Nɛna na yeni gerua.

⁷ Wee na nen tambu faaba mɔ

be ba wɔa sɔɔ yari yerɔ ka sɔɔ duu yerɔ.

⁸ Kon ka bu wurama kpa bu sina Yerusalemuɔ

ba n sɔa nen tambu

kpa na n maa sɔa ben Yinni gemgii

wi u naane mɔ.

⁹ Wee ye ne, Gusuno wollu ka tem Yinni na gerua.

Na nɛɛ, i wɔrugɔru koowo

bɛɛ be i nua gisɔ ye nen sɔmɔbu ba gerua

sanam mɛ ba nen sɔa yee ten kpɛɛkpɛɛku swɪi.

¹⁰ Domi yellu, goo ku ra win sɔmburun kɔsiaru wa.

Goo ku ra maa yaa sabe ni nu nɔn sɔmburu kuan kɔsiaru wɛ.

Saa ye sɔɔ, goo ku ra yari.

Goo ku ra maa du ka bɔri yendu yiberɛban sɔ.

Domi na tambu yɔsuwa bu ka wɔrina.

¹¹ Adama tɛ, na n maa Isireli be ba tie kuamme nge mɛ na kua yellu.

Nɛ, Gusuno wollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹² Kon de bɔri yendu tu duwa tem sɔɔ kpuro.

Resɛm ya koo ma.

Gura ya koo nɛ

kpa tem mu dɔanu ko.

Doma nini kpurowa kon Isireli be ba tie kua.

¹³ Bɛɛ Yudaba ka Isireliba,

wee i kua bwese te na bɔrusi bwesenun suunu sɔɔ.

Adama tɛ, kon bɛɛ faaba ko

kpa i n sɔa domarugibu tɔmbun suunu sɔɔ.

Yɛn sɔ, i ku bɛrum ko.

I de i n wɔrugɔru mɔ.

¹⁴ Amenɪwa ne, Gusuno wollu ka tem Yinni na gerua.

Na nɛɛ, na raa gɔru doke n bɛɛ kɔsa kua

yɛn sɔ bɛɛn baababa ba nen mɔru seeya.

Na n daa gɔru gɔsie n ye kɔbia.

¹⁵ Adama tɛ, na gɔru doke

n Yerusalemu ka Yudan tem kpuro gea kua.

Yɛn sɔ, i ku bɛrum ko.

¹⁶ I ka gari yini sɔmburu koowo.

Yiya, baawure u n da win winsim gem sɔ.

Kpa i n da baawure siri gem sɔɔ

i n ka wɔa bɔri yendu sɔɔ.

¹⁷ I ku goo kɔsa kua.

I ku bōri weesugii ko.
 Domi yeniba kpurowa na tusa.
 Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Nəə bəkurun tōru ta koo

gəsira nuku dobun tōru

¹⁸ Gusunō wəllu ka tem Yinni u nee, ¹⁹ nəə bəku ni i ra ko suru nneŋe səə ka suru nəəbuse səə ka suru nəəba yiruse səə ka suru wəkuruse səə, nu koo gəsira nuku dobun tōnu Yudaə. Ni səəra ba ko n da tōə bakanu di.

Adama yeba kpuro səə, i de i gem ka bəri yendu kīa.

²⁰ Na maa wure na nee,
 tambu ba koo na Yerusalemuə
 saa wusu dabinun di.

²¹ Wusu gasun tambu ba koo gasun tambu sē bu nee,
 bu da bu ne, Gusunō wəllu ka tem Yinnin durom kasu Yerusalemuə
 kpa bu man sā.

²² Geema, bwese dabinu ka maa bwese ni nu dam mə
 nu koo na nu nen durom me kasu
 kpa nu man sā.

²³ Ne, Gusunō wəllu ka tem Yinni na nee,
 yen tōə te, bweseru baatere səə,
 tambu wəku wəkubu ba ko n Yuu turon yabe soo neni
 ba n mō, ba koo ka nūn da.

Domī ba nua ma ne, Gusunō na wāa ka wi.

ISIRELIBA KA BWESE TUKUNU

9

Yinni Gusunō

u koo bwese ni nu tie siri

¹ Ameniwa Yinni Gusunō u gerua Hadarakin tem sē u nee,
 kon wuu ge ba mō Damasi siri.
 Domi nen nōni wāa tambu səə
 nge me yi wāa Isireliban bwese keri kpuro səə.

² Kon maa Hamati ye ya wāa Damasin tem nəə bura yerən tem siri
 ka Tiri ka sere maa Sidoni,
 baa me wuu sin tambu ba bwisi mə.

³ Tiri ye, ya wāa gbāra damgirun suunu səə.
 Meya ya gobi guramə nge tua.
 Ma ya wura guramə nge pətəkə.

⁴ Adama ne, Yinni Gusunō, kon ye kpuro mwa.
 Kon yen dam sure nim wəku səə
 kpa n de yu dōə mwaara.

⁵ Asikalonigibu ba koo ye wa
 kpa bu berum duura.
 Kon de tem yiiri bakabu bu Gasa wəri,
 kpa Ekoronigibun yīiyəbu kpuro bu kam ko.
 Gasa ya koo sunə bia.

Goo kun ko n maa wāa Asikalonio.

⁶ Səbu ba koo na bu sina Asidəduə.
 Kpa n Filisitiban tii suabu kpeerasia.

⁷ Ba n maa yem dimə.
 Ba n maa būu yaku dīanu dimə.

Ba koo kowa ne, Gusunon tumbu nge Yudaba
kpa Ekoronigibu ba n maa saa nen tumbu
nge me Yebusiba ba kua.

⁸ Kon nen sansani gira n ka nen saa yeru sikerena.
Kpa yiberɛ be ba daamɔ ba wuramamɔ bu ku raa ye wɔri.
Dam dioba kun maa sarɔ mi.
Domi nen noni waa mi.

Sunɔ wi u ka bari yendu sisi

⁹ Bɛɛ Siɔnigibu, i nuku dobun kuuki koowo.
Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛɛrio nuku dobun sɔ.
Wee bɛɛn sina boko u sisi bɛɛn mi.
U saaɔa gemgii ka faaba kowo.
U n tii sue.

Keteku buuwa u sɔni.
¹⁰ Kon de tabu keke yi kpe Efaraimun temɔ
kpa dumi ka ten ni ba raa ka tabu kua yu kpeera Yerusalemɔ.
Sunɔ wi, u koo ka bwesenu bari yendu naaɔa.
U ko n bandu diiwa nim wɔku geen di
sere ka nim wɔku giɔ,
saa maa daa te ba mɔ Efaratin di n ka da handunian goonu nne sɔɔ.

Pirisamban karabu

¹¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
nen arukawani ye na ka bɛɛ bɔkuan sɔ,
ma i ye sire ka yaku yaa yem,
kon bɛɛn yobu yara dɔkɔ kpirirun di te ta n nim mɔ.

¹² Bɛɛ yobu, bɛɛ be i yiɔɔ bakabu mɔ,
i wuro bɛɛn wusɔ si su gbaranu mɔ.
Na maa bɛɛ naɔsiamɔ ma kon bɛɛ domaru kua
nge yellugirun non yiru.

¹³ Kon Yuda dendi nge tendu.
Kpa Efaraimu ya n saa ten sɛɛnu.
Yerusalemu, kon wunen bibu sua bu Gerekiba tabu wɔri.
Kon bu kowa nge tabu durɔ damgiin takobi.

¹⁴ Ne, Yinni Gusunɔ, kon tii sɔɔsi wɔllɔ.
Nen sɛu ga koo doona nge guru maakinu.
Kon kɔba so,

kpa n sarama guru woo bɔkɔ sɔɔ,
ge ga wee saa sɔɔ yɛsan nom dwaru gian di.

¹⁵ Ne, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, kon nen tumbu kɔsu.
Ba koo ben yiberɛba kamia bu ben kpurantɛɛnun kpenu kɔsuku.
Kon de yiberɛ ben yem mu yari nge tam,
n kun me nge yaku yaa yem me mu ra gbɛru yibu
bu yɛka yaku yerun kaana.

¹⁶ Yen tɔɔ te, kon nen tumbu faaba ko
nge me yaa kparo u ra win yaanu faaba ko.
Ba koo balli ben temɔ nge kpee gobigii
ni ba mani sina furɔ sɔɔ.

¹⁷ Tem miya doo naaru ka buram mu ko n waa.
Alikama ka tam koo de aluwaasiba ka wɛndiaba ba n dam mɔ.

1 I Yinni Gusunɔ kanɔ u bεε tom buruku gura kɛ.
 U koo de guru woo gu na
 kpa guru baka yu nε.
 Kpa yakasu su kpi baama.

2 Domi būu nin bwāarokunu ba mɔ Terafimu nu weesu mɔ.
 Sɔrobu ba kāsī weesuginu waamɔ.
 Ben dosusu su sāawa weesu.
 Sin nuku yemiasibu sāawa kam dirum.
 Yen sōna ba sirene nge yaa sabenu.
 Ba wɔnwɔndu soore,
 domi ba n kparo mɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu yakia

3 Yinni Gusunɔ u nεε,
 na ka kparo tuko be ba nen tɔmbu kpare mɔru mɔ.
 Be, be ba sāa nge bonu mi, kon bu wɔrima.
 Domi nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni
 na nen tɔmbu Yudaba naawa.
 Kon bu dendiwa tabu sɔɔ nge dum girimagia.

4 Ben min diya sinambu ba koo yari.
 Kpa ba n dam mɔ nge gani gɔmburun kperu,
 n kun mε nge kuu bekurugirun gberε,
 n kun mε nge ten te ba ra ka tabu de.

5 Ba ko n sāawa nge tabu durɔ damgii
 be ba ben yiberεba taakumɔ swεε sɔɔ nge pɔtɔkɔ.
 Ba koo tabu ko yɛn sɔ nε, Yinni Gusunɔ ko na n ka bu wāa.
 Ben yiberε be ba dumi yɔɔwa ba koo sekuru wa.

6 Kon Yudaba tāsisia,
 kpa n Isireliba wɔra.
 Kon ka bu wurama,
 domi na ben wɔnwɔndu mɔ.
 Ba ko n sāawa nge be na n daa biru kisi.
 Domi nɛna na sāa Gusunɔ ben Yinni.
 Kon ben kanaru mwa.

7 Efaraimuba ba ko n sāawa nge tabu durɔ damgibu.
 Ba ko n nuku dobu mɔ nge wi u tam nɔra.
 Ben bibu ba koo ye wa kpa bu nuku dobu ko.
 Ba koo nuku dobu ko nε, Yinni Gusunɔn sɔ.

8 Kon wia ko bu ka mennama.
 Domi nɛna na bu yakiamɔ.
 Ba koo dabia nge yellu.
 9 Kpa n de ba n pusa bwesenun suunu sɔɔ.

Mi ba wāa n toma mi,
 ba ko n da man yaaye min di.
 Kpa ba n wāa mi ka ben bibu.
 Yen biru, ba koo wurama.

10 Kon de bu wurama saa Egibitin di.
 Kon bu mennama saa Asirin di.
 Kpa n de bu wurama Galadiɔ ka Libaniɔ.
 Batuma kun bu turi.

11 Ba koo nim wɔku tɔbura mi ba nuku sankiraru wa.
 Gusunɔ u koo gen nim kurenu so,
 kpa Nilun daarun nim mu gbera.

Asirigibun tii suabu koo kpe.
 Kpa Egibitigibun bandu tu naru ko.
¹² Kon nen tambu tasisia.
 Kpa ba n simo ka nen yisiru.
 Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

11

Ba damgibu kosuka

¹ Bee Libanigibu, i been konnosu kenio
 kpa dso u been daa ye ba mɔ seduru di.
² Bee daa ye ba mɔ sipere, i weewenu koowo.
 Domi seduruba ba wɔruka.
 Be ba tii sue mi, ba kpeera.
 Bee Basanin daa bakanu, i weewenu koowo.
 Domi daa sɔo ge ba n daa kpɛ bu du ga wɔruka.
³ Kparobu ba wuri mɔ,
 domi ben beere ya kpa.
 Gbee sinansu su kukirimɔ,
 domi Yuudenin daa sɔon beere ya kpa.

Kparobu yiru

⁴ Ameniwa Yinni Gusunɔ u Sakari sɔowa. U nee, a yaanu kparo ni ba koo go.
⁵ Be ba nu dwemo ba goomo ba n bu seeyasiamɔ. Be ba maa nu dɔramɔ ba mɔ,
 ba ne, Gusunɔ siara, domi ba gobi mɔ. Nin kparobu ba ku ra maa ka nu yine.
⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na n maa tambun wɔnwɔndu mɔ tem me sɔo. Kon baawure
 beriwa win winsim nɔmuɔ ka win sunɔn nɔmuɔ. Ba koo ben tem arumani
 gurawa. Na n maa bu wɔramɔ ben yiberɛban nɔmun di.
⁷ Yera Sakari u yaanu kparabu wari ni ba koo go. Yaa niya nu kɔsuru bo.
 Ma u kpara deki yiru kasu. U tia soka durom, tia maa nɔo tia. Ma u da u yaa ni
 nɔori. ⁸ Suru tian baa sɔo u nin kparobu ita go. Ma u ka nu tii kpara u temanabu
 kpana. Ma nin tii nu nɔn tusa. ⁹ Ma u nee, na n maa nu kparamɔ. Nin ni nu
 koo ghi, nu gbio. Ni nu koo maa tiara nu tennɔ.
¹⁰ Ma u win deka ye u soka durom bɔoka u ka sɔosi ma u win arukawani
 kusia ye u raa ka bwesenu kpuro bɔkua. ¹¹ Yen tɔo tera u arukawani ye kusia.
 Ma yaa kɔsu ni nu nɔn mɛera mi, nu gia ma Yinni Gusunɔn gariya yi kooramɔ.
¹² Ma u bu sɔowa u nee, ya n bu wɛre, bu nɔn kɔsiaru wɛeyɔ, ya kun maa bu
 wɛre, bu derio.
 Yera ba sii geesun gobi tena yira ba nɔn kɔsia. ¹³ Ma Yinni Gusunɔ u nɔn
 sɔowa u nee, a sii geesun gobi tena ye ba mɛera bure mi, mɔmɔ wɛeyɔ.
 Ma u gobi yi sua u yari Gusunɔn saa yero yi ka ko mamogii. ¹⁴ Yen biru, u
 maa win kpara deka yiruse ye u soka nɔo tia mi, bɔoka u ka sɔosi ma Yudaba ka
 Isireliban baa sɔo nɔo tia maa sari. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɔn sɔowa u nee, a
 kparo nge kparo gari bɔkɔ. ¹⁶ Domi kon kparo goo seeya tem me sɔo, wi u kun
 yaanu nɔorimɔ ni nu gɔo dɔo. U n nin binu kasum dɔo. U n ni nu mɛera wa tim
 kuamme. Meya u n maa ni nu bwaa do nɔorimɔ. Adama u koo ni nu gum mɔn
 yaa tem sere ka nin kɔriɔ.
¹⁷ Bɔrurowa kparo gari bɔkɔ wi u yaanu derimɔ.
 Takobi yu win gaseru ka win nɔm geun nɔn kɔsukuo,
 kpa gase te, tu gbera kpa nɔnu ge, gu ghi.

12

Yinni Gusunɔ

u koo Yerusalemu yakia

¹ Gari yi Yinni Gusunə u gerua Isireliban sō wee.

Wi, wi u wəllu ka tem məma,
ma u maa tənu hunde dokea

² u nɛɛ, na Yerusalemu kua nge nɔra ye ya nɛn mɔru yiba nge tam. Ya koo bwese ni nu ka ye sikerene woo tiro kpɛɛ. Woo tiro ge, ga koo Yudaba kpuro nɛnɛ bā n Yerusalemu tarusi. ³ Tɔɔ te sɔɔ, kon ye gɔsia nge kpee bakaru. Be ba kī bu tu sua ba koo mɛɛra wa. Handunian bwesenu kpuro nu koo menna nu tu wəri. ⁴ Yen tɔɔ te, Yinni Gusunə u nɛɛ, kon ben dumi woo tiro kpɛɛ kpa n yin maasɔbu nani swāaru kpɛɛ, kpa n bwese tukunun dumi wəkoru kpɛɛ. Adama kon Yudaba kɔsu. ⁵ Yudan wirugibu ba koo nɛɛ, Yerusalemugiba ba sāa ben dam nɛ, Gusunə ben Yinnin sɔ, nɛ wi na wəllu ka tem mɔ. ⁶ Yen tɔɔ te sɔɔ, kon Yudaban wirugibu kowa nge dɔɔ boko dāa sɔwɔ, n̄ kun mɛ nge wii bən tən dɔɔ ba saka dīa bɔkunu sɔɔ. Ba koo bwese ni nu ka bu sikerene kamiawa mam mam. Adama Yerusalemugibu ba ko n sɔwa ben temɔ.

⁷ Nɛ, Yinni Gusunə kon Yudaban yɛnusu faaba ko, kpa Dafidin yɛnun bɛɛɛ ka Yerusalemugibun bɛɛɛɛ yu ku raa Yuda be ba tiegia kera. ⁸ Yen tɔɔ te, kon Yerusalemugibu kɔsu. Be sɔɔ, wi u kun daa dam mɔ, u koo dam kowa nge Dafidi. Kpa Dafidin yɛnugibu ba n sāa nge Gusunən gɔrado wi u yɔ ben wuswaaɔ.

Ba gɔɔ wooru sɔ

tem mɛ kpuro sɔɔ

⁹ Yen tɔɔ te, kon kookari ko n bwese ni kpuro go ni nu Yerusalemu wərim wee. ¹⁰ Kon de Dafidin yɛnugibu ka Yerusalemugibu ba n wənwəndu mɔ kpa ba n da kanaru ko, kpa bu gɔsirama nɛn mi, nɛ wi ba yaasa saka. Ba koo man swīsi nge win bii teereru ta gu. Ba koo swīwa ka nuku sankira bakanu nge win bii gbiikoo u gu. ¹¹ Yen tɔɔ te, nuku sankiraru ta ko n kpā Yerusalemu nge te ba kua Hadadiriməən sɔ Mɛgidon wəwaa. ¹² Tem mɛ kpuro sɔɔ, ba ko n gɔɔ wooru sɔwa yenu ka yenu. Dafidin yɛnugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. Natanin yɛnugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. ¹³ Lefin yɛnugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. Simein yɛnugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. ¹⁴ Nge mɛya yenu si su maa tien tɔmbu ba ko n gɔɔ wooru sɔ nɛnɛnka, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm.

13

¹ Yen tɔɔ te, bwia gaa ya koo yari yu ka Dafidin yɛnugibu ka Yerusalemugibun toranu wəka.

Yinni Gusunə u koo

win sɔmɔ weesugibun

bwāarokunu kɔsuku

² Yen tɔɔ te, nɛ, Gusunə wəllu ka tem Yinni kon bünun yīsinu kpeerasia tem mɛ sɔɔ kpa bu ku raa maa nu yaaya. Kon maa nɛn sɔmɔ weesugii be ba būu sārən kīru mɔ mi wuna. ³ Goo ù n gari weesugii mɔ, win tundo ka win mero ba koo nùn sɔwa bu nɛɛ, kaa gbi. Domi a weesu mɔwa ka Yinni Gusunən yīsiru. Kpa tundo wi, ka mero wi, bu nùn takobi saku bu go sanam mɛ u gari yi mɔ. ⁴ Yen tɔɔ te, Gusunən sɔmɔbu ba koo sekuru wa ben kāsī weesuginun sɔ. Bā n gari mɔ, ba n̄ maa yabe sansuginu sebumɔ bu ka tɔmbu nani wəke. ⁵ Ben baawure u koo nɛɛwa, u n̄ sāa Gusunən sɔmɔ. Wi, gbaa wukowa. Domi ba nùn dwawa saa win piiburun di. ⁶ Bā n nùn bikia ba nɛɛ, mana u sere mɛera

yeni wa ye ya wāa win nōmao, kpa u wisi u nee, u ye wawa win bōrō kīnasibun yenuo.

Ba koo gia ma

Gusunōwa u sāa Yinni

⁷ Gusunō, wōllu ka tem Yinni u nee, takobi, a nen kparo wi na kua nen bōō wōrio.

A nūn goowo kpa yāanu nu yarina, kpa n ni nu kun dam mō wōri.

⁸ U maa nee, bā n tem men tambu bōnu kua suba ita, yen suba yiru ya koo gbi kpa sube tee teni tu tiara. ⁹ Kon sube tee te dōō doke kpa n tu sowa nge me ba ra sii geesu sowe. Kon tu sōwawa nge me ba ra wura sowe. Ta koo nen yīsiru soku kpa n tu wurari. Kon tu sō n nee, ta sāawa nen tambu. Kpa ten tii tu maa nee, na sāawa Gusunō ten Yinni.

14

Yinni Gusunōn tōru

¹ Bēe Yerusalemugibu, Yinni Gusunōn tōra wee. Ba koo bēen yānu gura bu bōnu ko bēen nōni biru.

² U koo bwesenu kpuro mēna nu ka Yerusalemu wōri.

Ba koo ye mwa kpa bu yen yenusu dōō sōku.

Ba koo ka yen tōn kurōbu kpuna ka dam.

Kpa bu yen tambun bōnu yōru mwēeri bu ka doona.

Adama ba ñ be ba tie goomō.

³ Saa ye sōra Yinni Gusunō u koo tii sōōsi kpa u ka bwese ni tabu ko nge me u ra ko tabu sōō.

⁴ Yen tōō te, u koo win naasu sōndi Olifin guuro te ta wāa Yerusalemun dee deeru, sōō yari yeru gia.

Olifin guu te, ta koo bēsira suunuo

saa sōō yari yerun di sere sōō duu yerō.

Wōwi baka ya koo yari ten suunuo sōō.

Guu ten bee tia ya koo da sōō yēsān nōm geu gia

kpa bee tia yu maa da sōō yēsān mōm dwardu gia.

⁵ Saa ye sōō, i ko i duki dawa win guunun wōwa sōō.

Domī wōwa ye, ya ko n wāawa sere Atiseliō.

I ko i duki suwa nge me i ra kua

sanam me tem yīribu bēe deema

Osiasi Yudaban sina bokon waati.

Saa ye sōra Gusunō nen Yinni u koo na ka win tōn dēerobu.

⁶ Yen tōō te, yam bururam mu ñ ko n maa wāa.

Pura ya ko n wāa ka sere maa nim me mu gōsira nge kperu.

⁷ Tōō te, ta ko n sāawa nenem te Yinni Gusunō u yē.

Ba ñ wōkuru ka sōō sōō wunanamō.

Adama yoka, yam bururam mu koo sōōsira.

⁸ Yen tōō te, nim gem mu koo yari Yerusalemun di

kpa men sukum mu koku mu da nim wōkuō

ge ga wāa sōō yari yeru gia,

kpa sukum mu da nim wōku ge ga wāa sōō duu yeru gia.

Nge meya n ko n sāa sōō sāreru ka guran saa.

⁹ Yinni Gusunōwa u ko n sāa tem kpuron sunō.

Wi turowa u ko n sāa Yinni.

Win turon yīsira tambu kpuro ba koo gia.

10 Isireliban tem kpuro mu koo gɔsia wɔwa
 saa Geban di sɔɔ yɛsan nɔm geu gia
 n ka da Rimɔwɔ Yerusalemun sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia.
 Saa ye sɔɔ, Yerusalemu ya koo yɛsiru yari
 kpa ya n wɔa yen ayerɔ.

Ya ko n wɔawa saa kɔnnɔ ge ba mɔ Benyamɛn di,
 n ka da kɔnnɔ gbiikuuɔ,
 sere ka kɔnnɔwɔ ge ba mɔ gani gɔmbunu.
 Saa maa kɔsu yee te ba mɔ Hananɛlin di,
 n ka girari sina bokon resɛm gama yerɔ.

11 Tɔmba koo sina ye sɔɔ.

Ba ñ maa ye kam koosiamɔ.
 Ya ko n wɔawa bɔri yendu sɔɔ.

12 Wee nɔni swɔa te Yinni Gusunɔ u koo tɔmbu kpɛɛ
 be ba Yerusalemu tabu wɔri.

Ben wasi koo kɔsiwa ba n ka sɔimɔ.
 Ben nɔni yi koo kɔsi ben nɔni wɔrusu sɔɔ,
 kpa ben yari yi kɔsi ben nɔsɔ.

13 Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ kon wahala baka doke ben suunu sɔɔ.
 Kpa bu wɔrina bu soona.

14 Yudaba ba koo tabu ko Yerusalemuɔ,
 kpa bu bwese tuku ni nu ka bu sikerɛnɛn dukia gurama.
 Yera, wura ka sii geesu ka yɔa dabinu.

15 Nin dumi ka nin birakɔsu
 ka nin yooyoosu ka nin ketekunu
 ka sere maa yaa sabe ni nu wɔa mi,
 kpuro nu koo dumbɛku mwaara.
 Dumbɛku tia yera ya koo nu deema.

16 Bwese ni nu raa Yerusalemu ye wɔri,
 nin ni nu tie, nu ko n da nɛwa wɔɔ baagere
 nu yiira Gusunɔ sina bokon wuswaaɔ,
 wi u sɔa wɔllu ka tem Yinni,
 kpa nu Kunun tɔɔ bakaru ko.

17 Bweseru garu tɔ kun de
 tu Gusunɔ sina boko wi u sɔa wɔllu ka tem Yinni yiira
 tu sɔ Yerusalemuɔ,
 gura kun nɛmɔ ten temɔ.

18 Egibitigibu bɔ kun de Yerusalemuɔ
 bu ka Kunun tɔɔ bakaru ko,
 gura kun nɛmɔ ben temɔ.
 U koo bu wahala dokewa
 nge bwese ni nu yina nu da
 nu Kunun tɔɔ bakaru ko.

19 Nge mɛya u koo Egibitigibu ka bwese ni nu yina nu Kunun tɔɔ bakaru da
 Yerusalemuɔ kua.

20 Yen tɔɔ te, ba koo dumin yangirenu sɔɔ yore bu nɛɛ, Yinni Gusunɔgia.
 Sɔa yerun wekenu kpuro nu ko n sɔawa nge yaku yerun gbɛa.

21 Wekenu kpuro nu ko n sɔawa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniginu Yerusalemuɔ
 ka Yudaɔ.

Be ba koo yɔkuru na,
 bera ba ko n da nu sue
 bu ka ben yaku yaa yike.
 Yen tɔɔ te sɔɔ, ba ñ maa tenkuba wasi sɔa yeru mi,

ba n yānu daramə.

MALAKI

Sa'ona ya

¹ Yā kū Dikiri ò Isarailanɔɛ Malaki gāin dí. ² Makū Dikiri ma pì má yeáí, akū a pì ma yeáí derameɛ? Makū Dikiri ma pì Isau bi Yakubu v̄ninloo? Bee kū abireo Yakubun má yei ³ ma gi Isauí, akū ma a gusísíde lì gugbagaraga ũ, ma a b̄usu kē gb̄aranna gb̄egbonno kúki ũ. ⁴ Edomu gb̄e p̄ino p̄i ò ñ w̄eteno dúgu z̄s̄, oni era ò ñ b̄ez̄ino fute. Akū makū Dikiri Z̄ikaride ma pì: Tó ò k̄eke ò k̄ate, mani gboro, oni p̄iñne B̄usu V̄anidenɔ, gb̄e kū Dikiri p̄et̄e k̄e k̄únwo ari ḡoro s̄inda p̄inkino! ⁵ Á w̄e ni yā p̄i e à p̄i Dikiri z̄ók̄s̄ ari Isarailanɔ b̄usu lé dire kpa.

⁶ Né dì a de kpe ta akūs̄ z̄b̄lerii dì a dikiri kpe ta. Kū má de á De ũ, átēni ma kpe ta yá? Kū má de á Dikiri ũ, á ma v̄ina v̄i yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mateni á la. Ák̄ɔno sa'orino ák̄ɔno mé átēni ma gya bo. Adì pi: Deran o n gya b̄oo? ⁷ Kū a ma teburu gya b̄o yāime. Adì su ma gbagbakia kū p̄oble gb̄as̄io. Adì pi: Deran o n gbagbaki gb̄aa l̄eɛ? ⁸ Kū a su sa oma kū p̄ v̄inanɔ, yā v̄anin gweroo? Kū a sa òma kū p̄ erenɔ kū a gyārenɔ, yā v̄anin gweroo? Á gé kpá b̄usu gb̄e z̄ók̄ɔa à gwa! Á yā ni káagu yá? Aní á s̄áabu kpá yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mateni á la.

⁹ Á k̄ute kemen̄e mà á w̄enda gwa. Ama tó p̄ dí takanɔn kú á ɔ̄, mani sí yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mateni á la. ¹⁰ Ò p̄i á gb̄eke ḡeɛ à ma ɔn z̄é t̄ata yā, de òsun ḡe ò t̄é ká ma gbagbakia p̄aro. Abirekū s̄ana. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. Á yā ten kemen̄e nnaro, mani á gba síro. ¹¹ Zaa ifáboki kpa ari a léte kpa ma t̄o niḡs̄ z̄ók̄s̄ burino t̄e. Oni turaretiti kpátamene oni sumene kū gba gb̄as̄isarino gu s̄inda pinkia, zaakū ma t̄o niḡs̄ z̄ók̄s̄ burino t̄e. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. ¹² Ama ák̄ɔno adì d̄ke kū ma t̄so adì pi ma teburuu gb̄as̄i v̄i, akū adì sa oa kū p̄ók̄ade ginano. ¹³ Makū Dikiri Z̄ikaride ma pì: Adì pi á kpa kū yā p̄io, akū adì l̄ezuki kea. Tó a su ma gbagba kū p̄ k̄ɔnɔkunano kū p̄ erenɔ kū p̄ gyārenɔ, mani abirenɔ sí yá? Makū Dikiri makū mé mateni á la. ¹⁴ Manafikide kú à p̄ s̄à v̄i a kp̄asan kú à lé s̄emene, akū à ḡeɛ à ma gbagba kū p̄ mamberudeo a ḡene ũ, ma láari b̄o adea. Zaakū makūme Kína z̄ók̄s̄ ũ, ma t̄o dì burino naasi kū. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò.

2

¹ Makū Dikiri Z̄ikaride ma pì: Ák̄ɔno sa'orino á yān dí s̄a. ² Tó ádi ma yā maro, tó ádi da á sw̄en à ma t̄o kp̄aro, mani láari boáwa de àsun ḡs̄ arubarika v̄iro. Ma b̄oáwa se k̄o, zaakū ádi da á sw̄en a ma t̄o kp̄aro. ³ Á ma! Mani kp̄ak̄e á burino á yāi, mani dikpe sa'op̄ono gb̄b̄ l̄b̄l̄ á annwa, oni á s̄ete ò á k̄ote. ⁴ Ániḡs̄ d̄s̄ s̄a kū ma yā dí d̄iteare de ma bàka kunna kū Levi burino kp̄e kun. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. ⁵ Ma bàka kunna k̄únwo p̄i ḡun ma w̄endi kū aafiao kp̄am̄ma de òḡs̄ ma v̄ina v̄i, akū ò ma v̄ina v̄i, ñ nini k̄oko ma t̄o yāi. ⁶ Yádannena yāpura da ñ l̄en, odi ékeyā ma ñ l̄enlo. Ò t̄aa ò k̄umao kū l̄edok̄ɔno kū n̄es̄epurao ò gb̄enɔ b̄o yā v̄ani ḡun dasi. ⁷ Á mana sa'ori ḡs̄ d̄ona v̄i de gb̄enɔ le ò yádannena ma a léi, zaakū ák̄ume makū Dikiri Z̄ikaride Z̄iri ũ.

8 Ákõnõ sõ a zã zéa, á yádannenãnõ tò gbẽnõ fù dasi, a ma bàka kunnã kù Levi burinõ gbòro. Makù Dikiri Žikaride makù mé ma ò. 9 Akù ma tò ò á gya bò ma á kã gbẽ sĩnda pínki kĩnaa, kù ádi té ma ágbairo akùsõ adi gbẽnõ tè bo doka musu.

Yigidenaya

10 À de ó pínki De mèn domee? À de Luda dokõnõ mé à ó kee? Bó mé à tò odi yáfute kekõnẽ? O Luda bàka kunnã kù ó dizinõ yã gbòro. 11 Yudãnõ yáfute kè ò yã vãnì kè Isarailãnõ bùsun kù Yurusalemuo, zaakù ò tãnagbagbarinõ sè nõ ù ò Dikiri kpé kù à yeii gbãa lèò. 12 Gbẽ kù à yã dí taka kè, Dikiri a kè Yakubu burinõa, bee tó díme, bee tó à sù kù gbanõ Dikiri Žikaridene.

13 Yã plade kù adi ken dí. Adigõ 55 dõ àgõ wiki pé, á wé'i digõ kù Dikiri gbagbakia, kù adi wé sé à gba kù a suone gwa gbasã à siro yá. 14 Adì pi: Bó mé à sù kù yã dioo? Kù Dikiri mé à sèedade ù á dagura kù n kefennakegõrõ nòkpmamao yáime. Zaakù n nòkpmama pìn n gbẽndo kù a kõ yã mà ù, akù n yã fùtene. 15 À de Dikiri á ke mè dokõnõ ù de á mè kù á léo gõ dokõnõ yáime? Bõn Luda ten péa á mèdokõnõkè pii musuu? De á nẽnõ le ò a yã ma yáime. Abire yã àgõ á zĩda kũna dõ de àsun yã fute á nòkpmamanero. 16 Makù Dikiri Isarailãnõ Luda ma pì, ma zã yigidenan kù nò kpebonaao. Makù Dikiri Žikaride makù mé ma ò. Àgõ á zĩda kũna dõ, àsun yã futenero.

17 A tò Dikiri kpàsa kù á yá'onaa. Adì pi: Ó yã kpate mé à a kpàsaa? Kù adi pi vãnikerinõ mana Dikirine, akù n yã dí káagu yá. Adì pi dõ Luda kù adi yákpate ke kù gbẽnõ a zéa pì kù máme?

3

Dikiri yákpatekẽgõrõ zĩ

1 Makù Dikiri Žikaride ma pì: À ma! Mani ma Žìri gbare à domene are à zé kekemene. Dikiri kù adi a kĩnaa wete ni gè a kpén kãnto. À ma, ma bàka kunnã kãáo Malaika kù á pò dõaa pì ten su! 2 Ama dí mé ani a sugõrõ fõõ? Tó à bò gupuraa, dí mé ani fõ à zee? Zaakù anigõ de lán m̀bbaasari té bàme, lán p̀pìpirii m̀õõnõ gbãna bà. 3 Ani vute à gbẽnõ baasa à gbãsi boĩne. Ani gbãsi bo Levi burinõne lãkù òdi ke wura kù andurufuooone nà, gbẽnõ ni gbasã ò su Dikirine kù gbanõ a zéa. 4 Gõrõ birea Yurusalemudenõ kù Yudãnõ n pínki gba ni ká Dikirigu lán yã bà, lán a zĩ bà.

5 Makù Dikiri Žikaride ma pì: Mani suái yákpatekẽkia manigõ wãna mà gbẽ kù ò ma vĩna vĩronõ bobo ǹ dãn: P̀sdammarinõ kù zinakerinõ kù gbẽ kù òdi la da ékẽyã musunõ kù gbẽ kù òdi gbãna m̀ ǹ zĩkerinõne kù gyaanõnõ kù tonenõ kù bõasunõ.

Kpãni'ona Luda

6 Makù Dikiri madì litero. Abire yáin ákõnõ Yakubu burinõ ádi kakatero. 7 Makù Dikiri Žikaride ma pì: Zaa á dizinõ gõrõa a pã ma yãne á téiro. À are dõma, mani are dõáwa. Adì pi, deran óni are dõmmaa?

8 Bisãsi di kpãni o Luda yã? Ama áteni kpãni oma. Adì pi, bó musun áten kpãni omaa? Á p̀s kuride kù á gbanõ yã musume. 9 Á buri sĩnda pínki gõ láari p̀ ù kù áten kpãni oma yá. 10 À su kù p̀s kurideo pínki à ká ma aruzekatekin, de p̀ble gõ kù ma kpén. Makù Dikiri Žikaride makù mé ma ò. À ma lé abire musu à gwa, tó mádi musu zé wè ma arubarikaa pisiáre a kura a kákakiro.

¹¹ Makū Dikiri Žikaride ma pi: Mani kpá á burapɔ yàkarinɔne de òsun á pónɔ kakatero. Á geepi línɔ né ni wororo. ¹² Buri sīnda pínki ni pi arubarikadenɔn á ũ, zaakū á būsū nigɔ nna. Makū Dikiri Žikaride makū mé ma ò.

¹³ Makū Dikiri ma pi: A yā pāsī ò ma musu. Adi pi, bɔ yān o ò n musuu?

¹⁴ A pi zòblena Ludane bi yā pāme. Kū o zī kè Dikiri Žikaride yāa akūsɔ o uta kasanɔ dà a yāi, bɔ àreen o lèe? ¹⁵ Tera lán dí bà adi pi ïadārinɔn arubarikadenɔ ũ. Áten da yāvānikerinɔ mé òten zīni péte, gbē kū adi pi Luda kipa ò ɔsi ká sɔ, yāke di a lero.

¹⁶ Akū gbē kū ò Dikiri vīna vīnɔ yā ò kū kōo, akū à sá kpá n yāi à mà. Akū ò gbē kū ò Dikiri vīna vī kū òdi laasun léanɔ tó kè dɔngu takadan a are. ¹⁷ Makū Dikiri Žikaride ma pi gɔɔ kū ma bo kū yāo, onigɔ de ma pɔ ũ ma aruzeke ũ. Mani sùru ke kūrwo lākū gbē di sùru ke kū a né kū àten zī keneneo nà. ¹⁸ Áni gbē mananɔ kū gbē vāninɔ dɔkɔne sà, gbē kū òten do Ludainɔ kū gbē kū òten doironɔ.

4

Dikiri sugɔɔ zī

¹ Makū Dikiri Žikaride ma pi: À ma! Gɔɔ pi ten su, anigɔ wāna lán tāmte bà, akūsɔ ïadārinɔ kū yāvānikerinɔ nigɔ de lán sè kori bà. Gɔɔ pi ni n kpata n pínki, n zīni ke n ɔne ni gɔro. ² Ákɔnɔ kū á ma vīna vīnɔ sɔ, á surabana Ifántē ni bo, aafia nigɔ kú a gupurai. Áni bɔte àgɔ vīvī lán zūne kū ò n gbárenɔ bà. ³ Makū Dikiri Žikaride ma pi: Gɔɔ kū ma bo kū yāo áni gèse pétepete gbē vāninɔa, onigɔ de lán túbu bà á gbá gēi.

⁴ Á tó doka kū ma kpá ma zòbleri Musaa zaa Orebu gɔ dɔágu, yā kū ma dite Isarailanɔne kū yā kū ma dànnεo. ⁵ À ma! Mani annabi Ilia zīáwa ari ma sugɔɔ zɔkɔ vīnade gɔ gé ká. ⁶ Ani tó denɔ pɔ gɔ kú n nénɔa akūsɔ nénɔ pɔ nigɔ kú n denɔa. Tó lenlo, mani su mà ɔ pātepāte á būsun mà lé kéare.

MATIU

Baaru nna kù Matiu kèè
 Yesu Kirisi inaa 1:1-2:23
 Yahaya Da'itekeri waazikenaa 3:1-3:12
 Yesu da'itekenaa 3:13-4:11
 Yesu yādannena Galili 4:12-18:35
 Zaa Galili ari Yurusalemu 19:1-20:34
 Yesu kunna Yurusalemu 21:1-26:13
 Yesu gana kù a vunaa 26:14-28:20

Yesu Kirisi buri boziré
(Luk 3:23-38)

¹ Ibrahī kù Daudao buri Yesu Kirisi boziren dí:
² Ibrahī Isaaku ì,
 Isaaku Yakubu ì,
 Yakubu Yuda ì kù a v̄ninɔ̄ kù a dakūnanɔ̄,
³ Yuda Pɛrɛzi kù Zɛrao ì kù a nɔ̄ Tamao,
 Pɛrɛzi Ezerɔ̄nu ì,
 Ezerɔ̄nu Ramu ì,
⁴ Ramu Aminadabu ì,
 Aminadabu Nas̄ ì,
 Nas̄ Salamɔ̄ ì,
⁵ Salamɔ̄ Bɔaza ì kù a nɔ̄ Rahabuo.
 Bɔaza Ɔbedi ì kù a nɔ̄ Rutuo,
 Ɔbedi Yɛsɛ ì,
⁶ akù Yɛsɛ kina Dauda ì.

Akù Dauda Sulemanu ì kù Uria nanɔ̄, ⁷ Sulemanu Reoboamu ì,
 Reoboamu Abia ì,
 Abia Asa ì,
⁸ Asa Yosafata ì,
 Yosafata Yehoramù ì,
 Yehoramù Uzia ì,
⁹ Uzia Yotamu ì,
 Yotamu Aza ì,
 Aza Ezekaya ì,
¹⁰ Ezekaya Manase ì,
 Manase Amɔ̄ ì,
 Amɔ̄ Yosia ì,
¹¹ Yosia Yoyakini ì kù a dakūnanɔ̄ gɔrɔ̄ kù ò gbɛnɔ̄ kùkù ò tà kùñwo Babilɔ̄nu.

¹² Tana kù gbɛnɔ̄ Babilɔ̄nu gberan Yoyakini Sealatieli ì,
 Sealatieli Zɛrubabeli ì,
¹³ Zɛrubabeli Abiudu ì,
 Abiudu Eliakimu ì,
 Eliakimu Azɔ̄ ì,
¹⁴ Azɔ̄ Zadɔ̄ki ì,
 Zadɔ̄ki Akimu ì,
 Akimu Eliudu ì,
¹⁵ Eliudu Eleaza ì,
 Eleaza Matā ì,

Matā Yakubu ì,

¹⁶ Yakubu Mariama zā Yusufu ì,
akū Mariama Yesu kū òdi pine Arumasihu ì.

¹⁷ Zaa Ibrahimī gɔɔa ari à gèe pé Daudaa, de kū a néo kun gēro donsarime. Zaa Dauda gɔɔa ari gɔɔ kū ò tà kū gbēnɔ Babilɔnu, de kū a néo kun gēro donsarime. Zaa tana kū gbēnɔ Babilɔnu ari à gèe pé Arumasihua, de kū a néo kun gēro donsarime.

Yesu Kirisi inaa
(Luk 2:1-7)

¹⁸ Deran ò Yesu Kirisi ì nàndí: A da Mariama kun Yusufu nɔkpamma ũme. Ari àgɔ gé zā ke, à nò si kū Luda Nini gbānao. ¹⁹ A gɔkpamma Yusufu bi gbē maname, à ye à wé'i daaro, akū à zèò kū áni bo a yān asiri gūn. ²⁰ Gɔɔ kū àten laasun lé yā piia, Dikiri malaika bò à sùna nana gūn à pine: Dauda buri Yusufu, ñsun bídi ke n nɔkpamma Mariama sena yā musuro, zaakū nò kū à sinaa bò Luda Nini kīnaame. ²¹ Ani né í gɔgbē ũ, ñni tó kpáne Yesu, zaakū ani a gbēnɔ bo ñ durunnano gūn. ²² Abirekū kè pínki, de yā kū Dikiri dà annabii gāi ke, à pi:

²³ Nɔkpare lési mé ani nò sí
à né í gɔgbē ũ,

oni tó kpáne Imanueli.

Tó pì pì, Luda kú kúoo.

²⁴ Kū Yusufu vù, à kè lákū Dikiri malaika ditene nà, à a nɔ pì sè. ²⁵ Ama adi a dɔ nɔgbē ũro ari à gèe à négɔgbē pì ì. Akū à tó kpáne Yesu.

2

Susuneyādōrinɔ suna Yesu gwa

¹ Ò Yesu ì Betilihamu Yudea būsun kína Herɔdu gɔɔa. Akū susuneyādōrinɔ bò ifáboki kpa, ò sù Yurusalemu, ² ò gbēnɔ là ò pi: Né kū ò ì Yudanɔ kína ũ kú maa? O a susune è ifáboki kpa, akū o su kútene. ³ Kū kína Herɔdu yā pì mà, à bídi kè kú Yurusalemudenɔ ñ pínki. ⁴ À Yuda sa'orikinɔ kú ludayadannerinɔ kàkara ñ pínki, akū à ñ lá gu kú oni Arumasihu in. ⁵ Ò wèa ò pi: Betilihamume zaa Yudea būsun. Zaakū lákū annabii kè nàndí:

⁶ Betilihamu kū à kú Yudanɔ būsun,

ñ kīana Yuda wētenciro fá.

Zaakū n gūnn kína ni bon,

kū ani do ma gbē Isarailanone are.

⁷ Akū Herɔdu susuneyādōrinɔ sisi asiri gūn, à susune pì bogɔɔ sãnsã gbèkaríma. ⁸ Akū à ñ gbare Betilihamu à pi: À gé à né pi baaru gbekagbeka kú laakariio. Tó a a è, à su à omene, makū se, mani gé kútene.

⁹ Kū ò kína yā mà, akū ò dà zén. Akū susune kū ò è ifáboki kpa yā pì dónne are dɔ ari à gèe à zè né pi kúkila. ¹⁰ Kū ò susune pì è, ñ pɔ kè nna manamana.

¹¹ Ò gè kpén, ò né pì è kú a da Mariamao, akū ò kùte ò donyí kène. Akū ò ñ aruzekè àkpatinɔ wèwè, ò a gbà wura kú turaretitio kú lí'ò gbí nnannao.

¹² Luda ònne nana gūn kú òsun bote Herɔdu kīnaaro, akū ò tà ñ būsun kú zé pãndeo.

Genā kú Yesuo Misila

13 N̄ tanaa gbera Dikiri malaikaa bò à sù Yusufua nana gūn à pì: N̄ fute n̄ né pì sé kù a dao, n̄ bàa lé n̄ gé kūrwo Misila, ìngō kú gwe ari mà su mà yā onne dō, zaakū Herōdu ni né pì wete à deme.

14 Akū Yusufu fute gwaani, à né pii sè kù a dao, à gèe kūrwo Misila. 15 À kú gwe ari Herōdu gèe à gào. Abirekū kè, de yā kú Dikirii ò annabii gāi kē yāime, à pì: Ma a né gbèse Misila.

Néḡḡgbēno dēdenaa

16 Kū Herōdu è susuneyādōrinō òndō kèare, akū a pō fè manamana. À susune bogōro taka dō yā kù à gbèka susuneyādōrii pìnoa yāi, akū à gbēno z̄l̄ ò néḡḡgbē kù ò kà wè pla ke kù ò klainō dēde Betilihamu kù a buranō pínki. 17 Yā kú annabi Ilimia òo kè sà, à pì:

18 Ò wiki gbāna mà Rama, òten s̄o dō, òten wiki pé. Rahila teni a nēno s̄o dō, à gi ò a nēse kpátei, zaakū ò kun doro.

Suna kù Misilao

19 Kū Herōdu gā, akū Dikiri malaika bò à sù Yusufua Misila nana gūn 20 à pì: N̄ fute n̄ né pì sé kù a dao, n̄ tá kūrwo Isarailanō būsun, zaakū gbē kù òten wete ò né pì denō gāga.

21 Akū à fute à né pii sè kù a dao, à tà kūrwo Isarailanō būsun. 22 Kū à mà Akelau mé àten kí ble Yudea a de Herōdu gēne ũ, vutena gwe vīna a kù. Luda yā òne nana gūn, akū à tà Galili būsun, 23 à gèe à vùte wēte kù òdi pi Nazera gūn. Len yā kú annabinō òo pāpa, kù ò pì: Oni a sísi Nazera gbē.

3

Yahaya Da'itekeri waazikenaa

(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28)

1 Abire gbera Yahaya Da'itekerii sù Yudea gbārannan, àten waazi ke 2 à pì: À nēse lite, kpata kù à bò Luda kīnaa kà kani. 3 A yān annabi Isaya ò yā à pì:

À baarukparii kòto ma dō gbārannan, àten pi à zé keke Dikirine, à zé térereno porone sūsu.

4 Yahaya diḡō pókasa kù ò tà kù lakumi kāono dana, àdi bára asa dō a pi. Kwa kù z'ìome a pòble ũ. 5 Òdiḡō bote Yurusalemu kù Yudea būsū gu sīnda pínki kù Yoda dōrojiio òḡō su a kīnaa. 6 Òdi n̄ durunnano o gupuraa, akū àdi n̄ da'ite ke Yodan.

7 Kū Yahaya è Farisinō kù Sadusinō ten su a kīnaa dasi ò da'ite ke, akū à pīnne: Bisāsiri pitikonō! Dí mé à lé daáwa à bàa sí pōfē kù Luda ni kipaḡmanee? 8 À nēselitena yā ke, onigō dō kù a lite. 9 Kū Ibrahimē de á dizi ũ, àsungō da kù abirekū mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni f̄s̄ à gbè dínō ke Ibrahimī burinō ũ. 10 Kpása ditena línōi kō. Luda ni lí kù àdi né mana iro z̄s̄ à zu té gūn. 11 Mateni á da'ite ke à nēselitena sēeda ũme, ama gbēke ni su ma gbera a gbāna demala, mádi ká mà a kyate sétenero. Àkū mé ani á da'ite ke kù Luda Ninio kù téo. 12 À gbaka kūna a oī ésegbēkia. Tó à fà, ani a pòblewe ká a d̄on, ani a sàko ká té kù àdi garo gūn.

*Yesu da'itēkenaa**(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)*

¹³ Akū Yesu bō Galili būsun, à sù Yahaya kīnaa Yodai de à a da'ite ke. ¹⁴ Yahaya ye à gí à pì: Makū kū má de ñ ma da'ite ken n su ma kīnaa yá? ¹⁵ Akū Yesu wèa à pì: Agō de le gīa, zaakū à kō si kúoo le yā sīnda pínki kēna a zéa yāi. Akū à wè. ¹⁶ Kū Yesu da'ite kè, à bikù gōnō. Zī birea ludambē wèkōa, akū à è Luda Nini ten su lán potēne bà à diawa. ¹⁷ Akū ò kòtoo mà bona ludambē à pì: Ma né mèn do légelege yenyīden dí, kū ma pō nnaa manamana.

4*Yesu yōgwanaa**(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)*

¹ Akū Luda Nini gèe kū Yesuo gbárannan de Ibilisi a yō à gwa. ² Yesu lé yì fánantē kū gwāanio ari gōrō bupla. Kū nà teni a de, ³ akū gbēkēkerii pii nài à pì: Tó Luda Némē n ũ, ñ pì gbè dínō li burodi ũ. ⁴ Yesu wèa à pì: À kú Luda yān ò pì:

Póblen bisásiri nigō kúo adoro,
sé yā kú Luda ten o pínki.

⁵ Akū Ibilisi a sè à gèeo Luda wēten, à a zè Luda kpé misōntea ⁶ à pì: Tó Luda Némē n ũ, ñ ò gbare n zīdai la, zaakū à kēna Luda yān ò pì: Anì n yā o a malaikanōne.

Oni n sé n ũ de ñsun gèe sí gbèaro yāi.

⁷ Yesu wèa à pì: Ò kè dō ò pì,
ñsun Dikiri n Luda lé ñ gwaro.

⁸ Akū Ibilisi a sè à gèeo dō kpi lei manamana musu, à andunia kpatanō mōne pínki kū ñ aruzekēnō ⁹ à pì: Mani n gba adinō pínki, tó n kute n donyī kemene.

¹⁰ Akū Yesu pīne: Ñ gomala Setan! Zaakū ò kè Luda yān ò pì:

Ñ donyī ke Dikiri n Ludane
ngō doi ado.

¹¹ Akū Ibilisi a tò gwe sà, akū malaikanō sù ò kpai.

*Yesu nana a zīa zaa Galili**(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)*

¹² Kū Yesu mà ò Yahaya kù ò dà kpésiran, akū à tà Galili. ¹³ Adi vute Nazera dorō, à gèe à vùte sèbe sare Kapenamū, Zēbuluni burinō kū Nafatali burinō būsun, ¹⁴ de yā kū annabi Isaya ò ke yāi à pì:

¹⁵ Zēbuluni burinō kū Nafatali burinō būsū,
zaa ísira kpa ari Yoda bara,

Galili būsū kū buri pāndenō kun pì,

¹⁶ ñ gbē kū ò kú gusira gūnnō gupura zōkō è,
gu dō būsū kū à kú ga léi pì denōne sà.

¹⁷ Zaa gōrō kùda Yesu nà waazikenaaa à pì: À nèse lite, kpata kū à bō Luda kīnaa kà káni.

*Yesu iba káakunō sisinaa**(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)*

¹⁸ Kū Yesu ten do Galili sèbeei, à gbēnōn planō è, vīni kū dakūnao, Simō kū òdi pi Pita kū a dakūna Anduruo. Òten táaru kpá sèbeei pīn, zaakū sōrōkōnōme.

¹⁹ Akū Yesu piñne: À mó à témai, mani á ke gbēweterinō ũ. ²⁰ Zaa gwe gōnō ò ñ

táarunɔ tòn, ò bò ò tèi. ²¹ Kù à gèe arɛ, à gbɛnɔn pla pãndenɔ è, v̄ni kù dakũnao dɔ, Zebedi né Yamisi kù a dakũna Yuhanao. Ò kù gó'ite gūn kù n̄ de Zebedio, òteni n̄ táarunɔ keke. Yesu n̄ sísi, ²² akù ò n̄ de tò gó gūn gwe ḡɔnɔ, ò bò ò tèi.

Yesu yadannɛnaa
(Luk 6:17-19)

²³ Yesu òiḡɔ kure Galili b̄usun, àdi yã dañne n̄ aduakekpɛnɔ gūn, àdi kpata kù à bò Luda kĩnaa baaru kpá, àdi gbɛnɔ kɛk̄ɔa kù gyã buri s̄inda pínki. ²⁴ A t̄s dà Siria b̄usula pínki, akù òdiḡɔ sunɛ kù gbɛ kù òten gyã buri s̄inda pínki kù wãwão kɛnɔ kù tánadenɔ kù létɛlɛtɛgyãdenɔ kù ɛɛnɔ, akù àdi n̄ werek̄ɔa. ²⁵ Ò bò Galili kù Wɛtemenkuri b̄usuuo kù Yurusalemuo kù Yudeao kù Yoda barao dasidasi ò tèi.

5

Arubarikadenɔmɛ Yesu ibanɔ ũ
(Luk 6:20-23)

¹ Kù Yesu pari pinɔ è, à didi s̄is̄ia. Kù à v̄ute, a ibanɔ sù a kĩnaa, ² akù à nà yadannɛnaa à pi:

³ Arubarikadenɔmɛ gbɛ kù ò n̄ kĩana d̄ɔnɔ ũ, zaakù kpata kù à bò Luda kĩnaa de n̄ p̄s̄ ũ.

⁴ Arubarikadenɔmɛ p̄siradenɔ ũ, zaakù Luda ni n̄ laakari kpáteñne.

⁵ Arubarikadenɔmɛ z̄idabusarinɔ ũ, zaakù m̄ók̄ɔnɔ mé oniḡɔ andunia v̄i.

⁶ Arubarikadenɔmɛ yãzede niderinɔ ũ, zaakù m̄ók̄ɔnɔ mé oni kã.

⁷ Arubarikadenɔmɛ w̄endad̄ɔnnerinɔ ũ, zaakù Luda ni n̄ w̄enda d̄s̄.

⁸ Arubarikadenɔmɛ n̄sepuradenɔ ũ, zaakù m̄ók̄ɔnɔ mé oni w̄ɛ si Ludale.

⁹ Arubarikadenɔmɛ ibɛɛmidɛrinɔ ũ, zaakù oni n̄ sísi Luda néɔnɔ.

¹⁰ Arubarikadenɔmɛ gbɛ kù òdi wari d̄ɔmma n̄ yãmanakɛna yãinɔ ũ, zaakù kpata kù à bò Luda kĩnaa de n̄ p̄s̄ ũ.

¹¹ Arubarikadenɔmɛ á ũ, tó ò á s̄s̄s̄, tó ò wari d̄báwa, tó ò yã v̄ani s̄inda pínki diáwa ma yãi.

¹² À p̄nna ke à yáa d̄ɔ, zaakù á láada z̄ók̄ɔ ludambɛ. Len ò wari d̄ɔ annabi kù ò kù á ãnɔa le.

Yesu ibanɔmɛ wisi ũ kù gupurao
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ Ák̄ɔnɔ mé á wisi ũ anduniane. Tó wisi i nna tà, deran oni ke nà à ḡɔ wisi ũ d̄ɔɔ? À àre ke v̄i doro, séde ò k̄ote gbɛnɔ tãa oa.

¹⁴ Ák̄ɔnɔ mé á gupura ũ anduniane. W̄ɛte kù ò kàte s̄is̄i musu di f̄s̄ àḡɔ utenaro. ¹⁵ Òdi fitila na ò gbaka kútearo. Òdi a di a dib̄ɔɔ musumɛ, de à gu pu gbɛ kù ò kù ɔnnɔnɛ. ¹⁶ À gu pu gbɛnɔnɛ le, de ò á yãmanakɛnanɔ e ò á De kù à kù musu t̄s̄ kpá.

Musa doka b̄ok̄ɔtenaa

¹⁷ Àsungõ da ma su Musa doka kù annabinõ yãñõ gboronlo. Mádi su gbororo, ma su de mà papame. ¹⁸ Yápuran maten oáre, ludambe kù zíteo ni gēte, ama doka pi wanzán fitinle ke a pó kete ke ni gētero, yá sinda pinki ni ke. ¹⁹ Abire yáí tó gbē gi yá kù ò dìte pinõ dokei, bee a kù à kĩañyĩ, tó àdi da gbēñõ ò ke le, ade nigõ kĩañyĩ kpata kù à bò Luda kĩnaa gbēñõ téme. Tó gbē kùna, tó àdi dañne le s̄s̄, ade nigõ z̄s̄k̄s̄ kpata kù à bò Luda kĩnaa gbēñõ té. ²⁰ Maten oáre, tó á yámanakena de ludayadannerinõ kù Farisinõ pólaro, áni gē kpata kù à bò Luda kĩnaa gũnlo.

Pɔfɛnaa

²¹ A mà ò pi yádenõne òsun gbē dero. Gbē kù à gbē dèe, oni yákpate ke káao. ²² Makù s̄s̄, maten oáre, gbē kù à p̄ f̄e a gbēdakeii kà ò yákpate ke káao. Gbē kù à a gbēdake s̄s̄s̄s̄ kà ò gé káao gbānadeno kĩnaa. Gbē kù à pi a gbēdakene misaride s̄s̄ kà à gē tén gyāwānn. ²³ Tó n su ñ Luda gba p̄ a gbagbakia, tó n d̄on gwe kù n gbēdake n yá kùna, ²⁴ ñ n gba tó sa'oki are gwe, ñ gé ñ kúte ke n adene ḡia, gbasa ñ su ñ sa ò sà. ²⁵ Tó n ibere ten gé kũwo yákpatekokia, ñ ke likalika ñ ke káao nna zaa zén, de àsun n kpá yákpatekeriaro yáí. Tó ñdi ke lero, yákpatekeri pi ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ²⁶ Yápuran maten onne, ñni bo gwero ari ñ gé f̄ina boo pinki. Bee k̄ob̄o ni ḡs̄ tényĩro.

Zinakenaa

²⁷ A mà ò pi, àsun zina kero. ²⁸ Makù s̄s̄, maten oáre, tó gbē n̄gbē gwà kù laasun pãdeo, ade zina kè káaon gwe k̄. ²⁹ Tó n òpla wé di tó ñ fu, ñ a bo ñ zukũna. N kurana n m̄egu kei mana de ò n m̄egu s̄inda pinki zu ténla. ³⁰ Tó n òpla di tó ñ fu, ñ z̄s̄ ñ zukũna. N kurana n m̄egu kei mana de n m̄egu s̄inda pinki tana ténla.

Yigidena

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ Ò pi d̄, tó gbē ten gí a nanõ, à yìgidetakada kpáa. ³² Makù s̄s̄, maten oáre, gbē kù à gi a nanõ, tó adi ke à ḡs̄pose k̄enlo, a z̄a pi mé àdi tó à ḡs̄ zinakeri ù. Gbē kù à n̄o kù ò ḡiis̄e s̄s̄, à zina k̄en gwe.

Ladanaa

³³ A mà ò pi yádenõne d̄, ò yá kù ò s̄i kù Dikirio papa, òsun fuaro. ³⁴ Makù s̄s̄, maten oáre, àsun la da sero. Àsun la da kù ludambeoro, zaakù Luda kiblegbaame, ³⁵ ke andunia, zaakù Luda tintimmm̄e, ke Yurusalemu, zaakù Kína z̄s̄k̄s̄ w̄eteme. ³⁶ Ñsun la da kù n m̄ioro, zaakù ñni f̄s̄ ñ n mikā m̄en do pura kù ke ñ a sira kũro. ³⁷ Àḡs̄ pi ee ke oi. Yá kù à de abirekũla bò yá v̄ani gũmm̄e.

F̄inabonaa

(Luk 6:29-30)

³⁸ A mà ò pi, ò wé f̄ina bo kù wéo, saka kù sakaao. ³⁹ Makù s̄s̄, maten oáre, àsun f̄ina bo gbē kù à v̄ani k̄éarearo. Tó gbē n s̄án k̄è n òpla gasuua, ñ a do d̄one d̄. ⁴⁰ Tó gbē ye à n uta lokomma yákpate ke kũwo, ñ n uta z̄s̄k̄s̄ tónne d̄. ⁴¹ Tó gbē ḡa n̄amma ñ aso séare kiloo do, ñ géone kiloo pla. ⁴² Tó gbē p̄ wé k̄emma, ñ kpáa. Ñsun gbē kù à ye à p̄ s̄ákamma t̄ero.

Yena ibereei

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ A mà ò pi, àḡs̄ ye á gbēdakei, à z̄a á iberegu. ⁴⁴ Makù s̄s̄, maten oáre, àḡs̄ ye á iberenõ, à adua ke gbē kù òdi wé tááwanõne, ⁴⁵ de à ḡs̄ á De kù à kù musu

nénɔ ũ yápara. Zaakū àdi ifántē bo gbē vāninɔne kū gbē mananɔ ń pínki, àdi legū ma taarisaridenɔne kū taaridenɔ ń pínki. ⁴⁶ Tó gbē kū ò yeáinɔ á yeñyī, áni láada ke le Luda kīnaa yá? Bee be'ogɔsirinɔ di ke le roo? ⁴⁷ Tó á gbēnɔn adi fɔ kpákparíma ntēne, bó á deo gbē pāndenɔlaa? Bee kifirinɔ di ke le roo? ⁴⁸ Abire yāi àgɔ kun papana, lán á De kū à kú musu kun papana nà.

6

Gbadanaa

¹ À laakari ke á donyīyākēna gupuraa. Àsun ke bisāsiri wé yairo. Tó áten ke le, áni láada le á De kū à kú musu kīnaaro. ² Tó nten gba da takasidenɔne, ñsun a kpákpa ke lán manafikidenɔ bàro. Òdi ke aduakεkpenɔ gūn kū gānuleanɔ de gbēnɔ ń t́ nna sí yáime. Yápuran maten oáre, ò ń láada lèn gwe kò! ³ Mɔkɔn, tó nten gba da takasidenɔne, ñsun tó n ɔze d́ lán n ɔpla ten ke nàro. ⁴ Ń tó n gbadana ke asiriya ũ, n De kū à asiriya d́ ni a fīna bonne.

Aduakēnaa

(Luk 11:2-4)

⁵ Tó áten adua ke, àsungɔ de lán manafikidenɔ bàro. Òdigɔ ye ò adua ke zena aduakεkpen kú zérankpakɔanɔ de gbēnɔ ń e yāi. Yápuran maten oáre, ò ń láada lèn gwe kò! ⁶ Mɔkɔn, tó nten adua ke, n gē n kpé gūn, n gbà tata, n wé ke n De kū à kú gwe asiri gūnwa, n De kū à asiriya d́ ni sí kúnwo. ⁷ Tó áten adua ke, àsun yā bote dasi lán kifirinɔ bàro. Òdigɔ da ń yābɔtena dasi gūn Luda ni sí kúnwo. ⁸ Àsungɔ de lán ń bàro, zaakū á De pó kú á a ni vī d́ ari àgɔ gé gbekaa. ⁹ Àgɔ adua ke lán dí bà:

Ó De kú à kú musu,

ń tó ògɔ d́ kú n t́ adona,

¹⁰ Ń tó kpata kú à bò n kīnaa bo gupuraa,

ò n poyenyīna ke andunia gūn,

lákū òdi ke zaa musu nà.

¹¹ Ń ó gba ú kú óni ble gbāra.

¹² Ń ó taarinɔ kēwá,

lákū odi kē gbē kú ò taari kēwerenɔne nà.

¹³ Ńsun tó ò fu yɔogwanaaaro,

ń ó sí a vānia.

¹⁴ Tó á gbēnɔ taari kēñne, á De kú à kú musu ni á pó kēáre se. ¹⁵ Tó adi gbēnɔ taarinɔ kēñne sɔro, á De ni á taarinɔ kēáre ro.

Léyīnaa

¹⁶ Tó á léyīna sɔ, àsun ān sisi lán manafikidenɔ bàro. Òdi ń ān yākatε de gbēnɔ gɔ d́ kú ò léyīna yāi. Yápuran maten oáre, ò ń láada lèn gwe kò! ¹⁷ Mɔkɔn, tó ń léyīna, ń ān pípi, ń nísí māmamma, ¹⁸ de gbēnɔ sún d́ ń léyīnaro, sé n De kú à kú asiri gūn baasiro. N De kú à asiriya d́ ni a fīna bonne.

Aruzεke yá

(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

¹⁹ Àsun aruzεke kakaraái andunia gūn laro, gu kú kɔkɔnɔ di pó yakan, pónɔ di dàa kpán akūsɔ kpāninɔ di gu fɔ ò pónɔ sēten. ²⁰ Á á aruzεke kakara ludambe, gu kú kɔkɔnɔ di pó yakanlo, pónɔ di dàa kpánlo akūsɔ kpāninɔ di gu fɔ ò pónɔ sētenlo. ²¹ Zaakū gu kú n aruzεke kún, gwen n laakaríi digɔ kún se.

²² Wéme mē fitila ũ. Tó n wé aafia, n mē pínki nigõ gupura ũ. ²³ Tó n wé manaro sõ, n mē pínki nigõ gusira ũ. Tó gupura kũ ñ kũna de gusira ũ, gusira pì zõkõ. ²⁴ Gbēke di f̄ à zò ble dikiri mèn planero, zaakũ ani zã gbē don àgõ ye gbē doi, kesõ ani na gbē doa à gbē do gya bo. Áni f̄ àgõ zò ble Ludané kũ ɔgõ leelero.

Ludanaanikēnaa
(Luk 12:22-31)

²⁵ Abire yāi maten oáre, àsun á wèndi damu ke à pi bón óni ble ke bón óni miro. Àsun mē damu ke à pi bón óni daro. Wèndi de pòblelaroo? Mē de pòkasalaroo? ²⁶ À gwa bāna. Òdi pò t̄ro, òdi pò k̄ero, òdi pò ká d̄õ gūnlo, ama á De kũ à kú musu di pòble kpámma. Á b̄ere vī manamana de bānlaroo? ²⁷ Á té, dí mé ani f̄ à a wèndi gbāna kara, bee ḡro do, a damukenaa gūnn?

²⁸ Bóyāin adi pòkasa damu kee? À lāvunõ gwa sèn lākũ ò de nà. Òdi zī kero, òdi buu t̄aro, ²⁹ ama maten oáre, bee Sulemanu kũ a aruzek̄eo, adi uta da a mana kà ñ ke ũro. ³⁰ Sèla kũ à kun gbāra ani té kũ zia, lākũ Luda di pò nai le nà, ákõnõ ludanaanik̄ianadenõ, oni á pò o d̄o yá? ³¹ Abire yāi àsun pòke damu ke à pi bón óni ble ke bón óni mi ke bón óni daro. ³² Kifirinõn pò pìnõ pínki yá di doñne are. Zaakũ á De kũ à kú musu d̄õ kũ pò pìnõ k̄õ s̄i k̄áá, ³³ à tó kpata kũ à bò a kīnaa kũ a yāzedeo doáre are ḡia, ani á pò pìnõ karaáre pínki. ³⁴ Abire yāi àsun zia damu kero, zaakũ zia a zīda yá d̄õ. Ḡro s̄inda pínki yá ũmmanaa m̄ba.

7

Kõ taari'ena
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Àsun gbē taari ero, Luda ni á taari e sero. ² Zaakũ lākũ ndi gbē taari e nà, len Luda ni n taari e le. Zaka kũ n yõñne ani yõonne. ³ Bóyāi nten s̄eburu kũ à da n gbēdake wén ei, akũsõ nten límukutu kũ à da n wén yá daroo? ⁴ Kũ límukutu da n wén, à kè dera ñni pi n gbēdakene à tó ñ s̄eburu kũ à da a wén bonee? ⁵ Manafikide! Ñ límukutu kũ à da n wén bo ḡia, gbasa ñ gu e swáswa de ñ le ñ s̄eburu kũ à da n gbēdake wén bone.

⁶ Àsun Luda pò kpá kifirinõaro, de òsun era ò á kari kero yāi. Àsun á gbè b̄eredenõ zu alēdenõero, de òsun t̄aa o'ooaro yāi.

Wékena
(Luk 11:9-13)

⁷ À wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéáre. ⁸ Zaakũ gbē kũ à wé k̄een òdi kpáa, gbē kũ à wète s̄õ àdi le, gbē kũ à gbàa lēen oni wēne. ⁹ Á té, dí mé ani gbè kpá a néa, tó à burodi wé k̄eaa? ¹⁰ Tó à kpò wé k̄ea s̄õ, ani ml̄è sé à kpáa yá? ¹¹ Bee kũ á v̄anik̄eo, á pò mana kpana á n̄nõa d̄õ. Oni á De kũ à kú musu pò mana kpana gbē kũ ò wé k̄eana pò o d̄o yá?

¹² À ke gbēn̄ne lākũ á ye ò keáre nà. Musa doka kũ annabinõ yānõ miin gwe.

Zéle kpakoto
(Luk 13:24)

¹³ À zéle kpakoto sé. Zé kú a lé yàasa akú à mèporoki ví dì gé kúnwo kakatènaa gümme. Abirekún pari ten sé. ¹⁴ Zé kú àdi gé kúnwo wèndii gún lé kpakoto à nakšana, akúsò gbè kú ò lè ò sènɔn dasiro.

Gbè dšna a yàkènaaa
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ À laakari ke annabi ékèni. Òdi su á kīnaa kú sá bárao dana, ama lèwanna nàderinɔme ñ ú. ¹⁶ Áni ñ dš ñ yàkènaaa. Òdi geepi bo lè líaro. Òdi kaka e babare láaro. ¹⁷ Lí mana dì né nna i, lí vāni dì né gina i. ¹⁸ Lí mana dì fš à né ginaa ìro, lí vāni dì fš à né nna ìro. ¹⁹ Òdi lí kú àdi né mana ìro zò ò zu té gümme. ²⁰ Leme áni ñ dš ñ yàkènaaa le.

²¹ Adi ke gbè kú àdigš ma sísi Dikiri, Dikiri, mé ani gè kpata kú à bò Luda kīnaa gūnlo, sé gbè kú àdi ma De kú à kú musu poyenyīna kee. ²² Yákpatekegɔɔ zī pari ni pimene: Dikiri, Dikiri, o Luda yā òhne kū n tšo bi! O tšano gómma kū n tšo bi! O daboyāno kè dasi kū n tšo bi! ²³ Mani piñne sūsu: Má á dš zikiro. À gomala yāvānikerinɔ!

Kpébori gbèɔn planɔ
(Luk 6:47-49)

²⁴ Abire yāi gbè kú à ma yā dínɔ mà, akú à zī kèa de lán gbè laakaride kú à a kpé bò gbèea bàme. ²⁵ Kú legū mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé piia, akú adi létero, kú ò a ē pète gbèea yāi. ²⁶ Gbè kú à ma yā dínɔ mà, akú adi zī kearo de lán misaride kú à a kpé bò búsu'atēa bàme. ²⁷ Kú legū mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé piia, akú à gbòro à lète gbìrim.

Yesu ikoo

²⁸ Kú Yesu yā birenɔ ò à làka, a yādannènaa bò pari sare, ²⁹ zaakú adi yā dañne lán ludayādannerinɔ bàro, à dañne kú ikooome.

8

Kusu werekšanaa
(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Kú Yesu kīpa šššia, pari téi. ² Akú kusu ke sù à kùte a are à pi: Dikiri, tó í yei, ñni fš ñ ma werekša swáswa. ³ Yesu ɔ bò à nàa à pi: Má yei. Ñ gš swáswa. Zaa gwe gšɔ a kusu làka. ⁴ Akú Yesu pìne: Ñsun o gbèke maro. Ñ gé ñ n zīda mɔ sa'oriine, ñ sa'opɔ kú Musa dite kpá n werekšana sèeda ú gbèɔne.

Sozanɔ gbè zškš zikeri werekšanaa
(Luk 7:1-10)

⁵ Kú Yesu ten gè Kapenamu, akú Romu sozanɔ gbè zškš sù a kīnaa, a wé kèa ⁶ à pi: Dikiri, ma zikeri wútèna be, à kšɔn kú, mè ten ūa manamana. ⁷ Akú Yesu pìne: Mani gé mà a werekša. ⁸ Akú gbè zškš pi pìne: Dikiri, mádi ká ñ gé ma bearo. Ñ yā o dé, ma zikeri ni werekša. ⁹ Zaakú makú se, ò iko ví ma musume, akú má iko ví sozanɔa. Madì o ñ gbè done à gé, àdi gé. Madì o a pādenè à mš, àdi su. Madì o ma zikeriine à adikú ke, akú àdi ke.

¹⁰ Kú Yesu yā pi mà, à bò a sare, akú à pi gbè kú ò téinɔne: Yāpuran maten oáre, mádi le gbèke ma náani kè le Isarailanɔ téro. ¹¹ Maten oáre, gbèɔn ni bo ifāboki kpa kú ifālete kpao dasidasi oni su pš ble kú Ibrahimɔ kú Isaakuo kú Yakubuo kpata kú à bò Luda kīnaa gūn. ¹² Gbè kú ò de yā ògš kú kpataa pi gūnɔ sš, oni ñ zu bàai gusira gümme. Gwen oni šɔ dɔn ò ɔ dí ñ miia. ¹³ Akú

Yesu pì sozanɔ gbē z̄sk̄ɔɔ p̄ine: Ñ tá be. À kenne lákū n ma náani kè nà. Akū a z̄ikerii pì gbāna kù ḡɔɔ k̄ua ḡɔɔ.

Yesu gyārenɔ werek̄šana dasidasi
(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Yesu gēe Pita bæa, akū à è a nanɔ da wútēna, àten mèwāna ke. ¹⁵ Kū à ɔ nà a ɔa, akū a mè yīda kù, akū à fùte à p̄oble kène.

¹⁶ Kū ɔk̄osi kè, akū ò sùnē kū t̄anadenɔ dasidasi, akū à t̄ana p̄inɔ gòm̄ma kū yā'onaao, à gyārenɔ wèrek̄ša n̄ p̄inki. ¹⁷ Len yā kū annabi Isaya òo kè le à p̄i: À ó gbānasarike sè, à ó gyānɔ k̄ewá.

Gbē kù ò ye ò té Yesuinɔ
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kū Yesu è pari kākaraai, akū à p̄i à ibanɔne: Ò bikù s̄b̄ee bara. ¹⁹ Akū ludayādanneri ke sù à p̄i Yesune: Danneri, gu kū nten ḡén s̄inda p̄inki maniḡɔ t̄enyī. ²⁰ Yesu p̄ine: Gbēgbonnɔ n̄ tò vī, bānɔn n̄ sà vī, Bisāsiri Né s̄ɔ à ĩampaki vīro.

²¹ Akū ĩba pānde p̄ine: Dikiri, ñ tó ari ma de kp̄agui ḡā. ²² Akū Yesu p̄ine: Ñ t̄emai. Ñ tó ḡenɔ n̄ ḡenɔ vī.

Yesu z̄aga'īa z̄ēnaa
(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

²³ Yesu ḡē gó'ite gūn, akū à ibanɔ t̄ei ò dà z̄én. ²⁴ Kānto z̄aga'īa gbāna k̄aka s̄b̄ela, í ten vīvī àten k̄aka n̄ gón. Yesu ten i o, ²⁵ akū à ibanɔ n̄ai, ò a vù ò p̄i: Dikiri, ñ ó sura ba, óten kakateme. ²⁶ Akū à p̄inne: Ludanaanik̄īanadenɔ! À kè dera á vīna vī lee? Akū à fùte à ḡi ĩane kū ío, akū gu kè kítikiti. ²⁷ Yā p̄ii b̄ò gbē p̄inɔ sare ò p̄i: Gbē kpate taka burin dí? Bee ĩa kū ío ò di a yā mame.

Tānanɔ gbarēna alēdenɔ
(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

²⁸ Kū Yesu bikù bara dire Gadara b̄usun, t̄anade gb̄ēnɔn pla kenɔ b̄ò miranɔ té, ò sù ò dàale. Ò p̄āsī manamana, gb̄ēke ò f̄ɔ à b̄òte gwero. ²⁹ Ò wiki lè ò p̄i: Bón ó vī k̄ɔ ɔī, Luda Né? N su wé t̄awá la ari a ḡɔɔ ḡɔ kán yá? ³⁰ Alēde kp̄asa z̄sk̄ kù kũrwo z̄à dire, òten p̄ó ble. ³¹ Akū t̄ana p̄inɔ kúte kè Yesune ò p̄i: Tó n p̄ewá, ñ ó gbarē alēde kp̄asa dire gūn. ³² Akū Yesu p̄inne: À gé. Akū ò gòm̄ma ò ḡè alēdenɔ gūn. Akū alēde kp̄asaa p̄ii wī kù b̄aao p̄inki, ò soro s̄s̄īgororooa, ò si s̄b̄en, akū ò ḡaga í gūn gwe. ³³ Akū alēded̄arinɔ b̄aa lè ò ḡè w̄ete gūn, ò yā p̄inɔ b̄abañne kū yā kù à t̄anadenɔ l̄eoo p̄inki. ³⁴ Akū w̄etedenɔ b̄òte ò ḡè da Yesule n̄ p̄inki. Kū ò a è, ò kúte kène kù à boñne n̄ b̄usun.

9

K̄ɔnde werek̄šanaa
(Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Yesu ḡē gó gūn, à era à s̄b̄e bikù à kà a b̄e w̄etea. ² Akū gb̄ekenɔ m̄òne kù k̄ɔndeoo wútēna gyāres̄eb̄on. Kū Yesu è ò a náani vī, akū à p̄i k̄ɔnde p̄ine: Ma gbē, ñ laakari kp̄ate! N durunnanɔ k̄emma. ³ Ludayādanneri kenɔ kú gwe, akū ò ò n̄ n̄es̄ee gūn ò p̄i: Gbē bire ten d̄ɔke kù Ludaoome. ⁴ Yesu n̄ laasun d̄s̄, akū à n̄ lá à p̄i: B̄oyāi àten laasun v̄ani lé á n̄es̄ee gūnn? ⁵ Tó ma p̄i, a durunnanɔ k̄ea, ke tó ma p̄i à fute à t̄aa o, a kpate mé à aragaa? ⁶ Ma ò le de aḡs̄ d̄s̄ kù

Bisāsiri Né durunnanɔ kēmmana iko vī zīte lame. Akū à pì k̀̀nɔde p̄ine: Ñ fute ñ n wúteɔ sé ñ tá be. ⁷ Akū à fùte à tà be. ⁸ Kū pari è le, vīna n kù, ò Luda kù à iko bire taka kpà bisāsirinɔa tó bò.

Matu sisinaa

(Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu bò gwe, àten gēte, akū à gbē kù òdi pi Matiu è vutena a be'ogɔsikpen. À p̄ine: Ñ mɔ́ ñ t́mai. Akū à fùte à tèi. ¹⁰ Kū Yesu ten pɔ́ ble a bea, be'ogɔsirinɔ kù kifirinɔn kù gwe dasi, òten pɔ́ ble k̄aaɔ kù a ìbanɔ lele. ¹¹ Kū Farisinɔ è le, akū ò a ìbanɔ là ò pì: Bóyáí á dikiri ten pɔ́ ble kù be'ogɔsirinɔ kù kifirinɔoo? ¹² Kū Yesu yá p̄i mà à pì: Gbē kù à aafia vī bàka kù kù likita yāoro, sé gyāre. ¹³ À gē à laasun lé yá kù à kēna Luda yān bire m̄ia ò pì: K̄s wēndagwanaan má yei, adi ke sa'onaanlo. Mádì su gbē mananɔ s̄isiro, sé kifirinɔ.

Léyīnaa

(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Akū Yahaya Da'itekeri ìbanɔ sù ò Yesu là ò pì: À kè dera ók̄nɔ kù Farisinɔ odì lé yī, akū n ìbanɔ dì yī s̄oro? ¹⁵ Akū Yesu yá lèk̄sañne à pì: Nɔseri gbēnɔ ni p̄sira ke ḡoro kù à kù kùñwo n̄se ḡun yá? Oi, ama a ḡoro ni su kù oni n̄serii pì bo n̄ té, gbasa ò lé yī sà. ¹⁶ Gbēke dì uta zī nambata na kù p̄ole dufuoro, zaakū a dufu ni s̄okūn à k̄k̄ore, uta zī f̄na ni kara. ¹⁷ Òdi s̄ewē dufu ká t̄uru zī ḡunlo. Tó ò kè le, t̄uru ni p̄t̄ame, wē pì ni k̄ote, t̄uru ni wíwi. Oi, òdi s̄ewē dufu ká t̄uru dufu ḡumme, oniḡo mana n̄ p̄inki.

Nén̄kpare vuna kù n̄gbē kù à ɔ nà Yesu utaaao

(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Ḡoro kù Yesu ten yá birenɔ on̄ne, gbānade ke sù à k̄ute a are à pì: Ma n̄n̄gbē gà tera dí. Ñ mɔ́ ñ ɔ naa, aniḡo kù wēndiio. ¹⁹ Akū Yesu fùte à tèi kù a ìbanɔ.

²⁰ N̄gbē ke kù gwe, aru dì b̄otea à kà w̄e kuri aw̄epla. À sù à ɔ nà Yesu uta léa a k̄pe kpa. ²¹ Zaakū à pì: Bee tó ma ɔ nà a utaa dé, mani werek̄sa. ²² Yesu l̄ite à a è, akū à pì: Ñ n laakari kp̄ate, n̄gbē! Ma náani kù n kè mé à n werek̄sa. Gwe ḡon̄o n̄gbē pì werek̄sa.

²³ Kū Yesu kà gbānade pì bea, à è òten kute pé, pari k̄ini d̄o. ²⁴ Akū Yesu pì: À á z̄ida gá. Né pì dí garo, àten i om̄e. Akū òten a lalandi ke. ²⁵ Kù ò p̄e gbēnɔ ò b̄te báai, akū Yesu ḡē kp̄én, à né p̄i kù a ɔa, akū à fùte. ²⁶ Akū yá pi baaruu dà b̄usuu p̄ila p̄inki.

V̄inan̄o werek̄sanaa

²⁷ Kū Yesu bò gwe, vīna gbēnɔn planɔn t̄ei kù wikio òten pi: Ñ ó wēnda gwa, Dauda buri! ²⁸ Kū Yesu kà be, vīna p̄inɔ n̄ai, akū à n̄ lá à pì: Á ma náani vī kù mani f̄s mà yá pì keare yá? Ó w̄ea ò pì: Leme, Dikiri. ²⁹ Akū à ɔ nà n̄ w̄ea à pì: Àḡs deáre lákū a ma náani kè nà. ³⁰ Akū n̄ w̄e gu è. Yesu kp̄ak̄enyī à pì: Àsun o gbēke maro. ³¹ Bee kù abireo ò ḡe ò a baaruu dàgula b̄usuu p̄in̄ p̄inki.

Nén̄natenade werek̄sanaa

³² Ḡoro kù v̄inan̄o ten b̄ote, ò sù Yesune kù t̄anade kù a n̄ene natenaao. ³³ Kū Yesu t̄ana p̄i ḡoa, akū à yá ò. Yá p̄i bò pari sare ò pì: Ódi yá bire taka e Isarailan̄o b̄usun yāro. ³⁴ Akū Farisinɔ pì: Àdi t̄ana gor̄ma kù t̄anan̄o k̄ina gbānaome.

Yesu wëndadɔna gbɛ̀nɔne

³⁵ Yesu gɛ̀e wɛ̀tenɔa kũ lakutunɔ pĩnki, à yā dànnɛ ní aduakɛkpenɔ gũn, à kpata kũ à bò Luda kĩnaa baaru nna kpànnɛ, à gyàrenɔ wɛ̀rɛkɔa ní pĩnki kũ gbānasaridenɔ ní pĩnki. ³⁶ Kũ à pari è, akũ ò kènnɛ wɛ̀nda, zaakũ ò kũ bídín, ò líkara lán sã kũ ò dàri víronɔ bà. ³⁷ Akũ Yesu pì a ìbanɔne: Pókèna zòkɔ, ama zíkèrinɔn dasiro. ³⁸ À wé kɛ Buradea de à zíkèrinɔ gbare ò a pɔnɔ kɛ.

10

Yesu zìri gbɛ̀nɔn kuri awɛ̀ɛplanɔ ditenaa
(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Yesu a ìba gbɛ̀nɔn kuri awɛ̀ɛplanɔ sisi, akũ à ní gba iko ò tãnanɔ gońma, ò gyàrenɔ wɛ̀rɛkɔa kũ gbānasaridenɔ ní pĩnki. ² Zìri gbɛ̀nɔn kuri awɛ̀ɛpla pìnɔ tɔnɔn dí: Gbɛ̀ káaku Simɔ kũ òdi pinɛ Pita kũ a dakũna Anduruo, Zebedi né Yamisi kũ a dakũna Yuhanao, ³ Filipi, Batɔɔmiu, Tomasi, be'gɔsiri Matiu, Alafeu né Yamisi, Tadeu, ⁴ Simɔ Kokaride kũ Yudasi Isikarioti kũ à bò a kpɛo.

Yesu zìrinɔ zĩnaa
(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)

⁵ Kũ Yesu ten gbɛ̀nɔn kuri awɛ̀ɛpla pìnɔ zĩ, à pìnnɛ: Àsun gé buri pãndenɔ kĩnaaro. Àsun gɛ̀ Samaria wɛ̀tenɔ gũnlo. ⁶ À gé Isaraila kũ ò sãte lán sã bànɔ kĩnaa. ⁷ À gé àgɔ waazi kɛ àgɔ géo à pi: Kpata kũ à bò Luda kĩnaa kà kãni! ⁸ À gyàrenɔ wɛ̀rɛkɔa, à gɛ̀nɔ vu bona gan, à kusunɔ wɛ̀rɛkɔa swáswa, à tãnanɔ gońma. Lákũ a lè pókɛkpanaa sari nà, à kènnɛ pókɛsinaa sari. ⁹ Àsun ɔgɔ da á bòkɔnlo. ¹⁰ Àsun bòkɔlokona séro ke uta plade ke kyate ke gòo, zaakũ zíkèrii kà à a pòble le. ¹¹ Wɛ̀te kũ áni kán sĩnda pĩnki ke lakutu, à gbɛ̀ mana wete à kipaa, àgɔ kũ gwe ari à gé gɛ̀o zéla. ¹² Tó a gɛ̀ ɔnn, à fɔɔ nna kpáńma. ¹³ Tó ɔndenɔ kà, á fɔɔ nna ni gɔńne. Tó odi ká sɔro, á fɔɔ nna ni era à sukpaáwa. ¹⁴ Gu kũ odi gbānake kpááí ke odi sã kpá á yãiro, à bo ɔn ke lakutu pìi gũn à lukutɛ warawara á gbāna. ¹⁵ Yãpuran maten oáre, yákpatekɛgɔɔ zĩ wétãmma kũ Sɔɔmɔ kũ Gɔmɔradenɔ ni le nigɔ sãna de wɛ̀te pì denɔ pòla.

Yā kũ ani Yesu ìbanɔ le onnɛnaa
(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)

¹⁶ Mateni á zĩ lán sãno bà lewannanɔ téme. Àgɔ laakari ví lán mlèno bà, àgɔ de yákekèrisaridenɔ ù lán potɛnenɔ bà. ¹⁷ À laakari kɛ bisásirinɔi, zaakũ oni á kũkũ ò á na yákpatekèrinɔne ní ɔi, oni á gbɛ̀gbɛ̀ ní aduakɛkpenɔ gũn. ¹⁸ Oni gé kááo bũsu gbɛ̀ zòkɔnɔ kũ kĩnanɔ kĩnaa ma yãí. Ánigɔ deńne ma sèedadɛnɔ ù kũ buri pãndenɔ. ¹⁹ Tó ò á kpáńma, àsun yã kũ áni o damu kero ke yã kũ áni líńma. Zĩ kũa Luda mé ani yã kũ áni o da á lén. ²⁰ Adi kɛ ákɔnɔ mé áni yã oro, á De Nini mé ani yã da á lén.

²¹ Vĩni kũ dakũnanɔ ni kɔ kpáńma ò de. Denɔ ni bo ní néno kpɛ. Néno ni bo ní denɔ kũ ní danɔ kpɛ ò ní de. ²² Gbɛ̀ sĩnda pĩnki ni zãágu ma yãí, ama gbɛ̀ kũ à zena gbāna ari a gɔɔ léa ni surabana le. ²³ Tó òten wé tãáwa wɛ̀te ken, à bàa lé à tá a pãnden. Yãpuran maten oáre, áni gé Isarailanɔ bũsu wɛ̀tenɔ gũn à láka pĩkiro, Bisásiri Né ni gĩnake à su. ²⁴ Ìbaa digɔ de a dannerilaro. Zìri digɔ de a dikirilaro. ²⁵ Tó ìba a yádanneri lenaa lè ke tó zìri a dikiri lenaa lè, abireku mɔ le. Tó ò tɔ kpá ɔn bedene Belezɛbubu, tɔ kũ a vãni de abirekũlan oni kpá a ɔndenɔne.

*Zena kù Yesuo gbēnɔ are
(Luk 12:2-9)*

²⁶ Àsun vīna keñnero. Póke kun utena kù ani bo gupuraaro. Asiriya ke kun kù oni gí dširo. ²⁷ À yā kù maten oáre gusiran o gupuraa. À yā kù áten ma á sá gūn kpákpa ke gānulea. ²⁸ Gbē kù òdi mē kakate, ama òdi fš ò nini dèronɔ, àsun vīna keñnero. À vīna ke Ludane, kù ani fš à nini kù mēeo kakate té gūn pínki. ²⁹ Òdi bāntoro mēn pla yía kɔbɔ donloo? Ama ní ke di léte zīte á De yādšnaa sariro. ³⁰ Bee á mikānɔ, à a lé dš. ³¹ Abire yāi àsun vīna kero. Á bèere de bāntoro dasinɔla.

³² Gbē kù à zè kúmao gbēnɔ are, mani ze káao ma De kù à kù musu are. ³³ Gbē kù à ledi kpāmai gbēnɔ are sš, mani ledi kpāi ma De kù à kù musu are.

*Kēkēšana Yesu yāi
(Luk 12:51-53, 14:26-27)*

³⁴ Ásungš da ma su de gbēnɔ gš nna kù kšo andunia gūnnlo. Mádi su de gbēnɔ gš nna kù kšo yāinlo, sé futena kù kšo. ³⁵ Ma sume, de gšgbē bo a de kpe, nɔgbē bo a da kpe, nɔzāre bo a zā da kpe. ³⁶ Gbē bedenɔ ni gš a iberenɔ ũ. ³⁷ Gbē kù à ye a de ke a dai demala dí ká àgš de ma iba ũro. Gbē kù à ye a négšgbē ke a nɔgbēi demala dí ká àgš de ma iba ũro. ³⁸ Gbē kù adi a lígbāndurukpana sé àgš téomairo, ade dí ká àgš de ma iba ũro. ³⁹ Gbē kù à a wēndi kūna, ade ni kurai. Gbē kù à gí a wēndiii ma yāi sš, ade nigš wēndi vī.

Láada yā

⁴⁰ Gbē kù à á sí ma simē. Gbē kù à ma si sš, ade gbē kù à ma zī simē. ⁴¹ Gbē kù à annabii sà a annabike yāi ni annabi láada le. Gbē kù à gbē mana sà a manake yāi ni gbē mana láada le. ⁴² Bee í yīdan, gbē kù à né dínɔ doke gbā ma ibake yāi, yāpūran maten oáre, ade ni kura a láadairo.

11

*Yahaya Da'itekeri zīrinɔ
(Luk 7:18-35)*

¹ Kù Yesu yā birenɔ dà a iba gbēnɔn kuri awēeplanɔne à làka, à bò gwe, à gēe waazi ke ní wētēnɔ gūn, àten yā dañne.

² Zaa kpésiran Yahaya Kirisi yákenanɔ mà, akù à a iba kenɔ zì ³ ò a la, àkù mé à gbē kù ani su ũ yá, ke ògš wé dɔ gbē pāndeime? ⁴ Akù Yesu wēm̄ma à pì: À ge yā kù áten ma áten e gbā Yahayane à pi, ⁵ vīnanɔ ten gu e, erenɔ ten táa o, kusunɔ ten werekša, sátonɔ ten yā ma, gēnɔ ten vu, takasidenɔ ten baaru nna waazi ma. ⁶ Arubarikademe gbē kù àdi fu ma yāaro ũ.

⁷ Kù Yaaya zīrinɔ tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pi: Bón a ge gwa gbárannan? Kāpa kù ía ten yīgān yá? ⁸ Bón a ge gwa sàa? Gbē kù à pókasa zāne danan yá? Pókasamanadarinɔ digš kù kínabeame. ⁹ Bón a ge gwa sàa? Annabiin yá? Leme! Maten oáre, à de annabila se. ¹⁰ Zaakù Yahayan ò a yā kē Luda yān ò pì: Mani ma zīri gbarē n ā de à zé kekenne.

¹¹ Yāpūran maten oáre, nɔgbē né'inaa gūn gbēke dí bo à kà Yahaya Da'itekeri ũro. Bee kù abireo gbē kù à de gbē kpēde ũ kpata kù à bò Luda kīnaa gūn deala. ¹² Zaa gɔɔ kù Yahaya Da'itekerii nà waazikenaaa ari suna gbāa, òten kšde ke ò gē kpataa pìn, akù kùgbānadēnɔ ten gēn. ¹³ Musa kù annabinɔ pínki gīnake ò a yā ò ari à gēe pé Yahayaa. ¹⁴ Tó áni fš à sí, Yahaya pì mé à Iliasu kù ò pì ani su ũ. ¹⁵ Gbē kù à sá vī à yā pì ma.

16 Bón mani gbāragbēno lekōaoo? Ò de lán né kú ò kú ete gūnnò bà òten lé zukōi 17 òten pi:

O kutee pèáre, ádi ù wāro,

o wēnda lèe siáre, ádi ò dōro.

18 Zaakū Yahaya sù, adi burodi sóro, adi wē miro, akū ò pì tánademε. 19 Kū Bisásiri Né sù, ádi pò ble, ádi í mi, akū ò pì: Guturu wēmiriime, be'ogosirino kú kifirino gbēnname! Ama òdi òndò dō a yákenaaame.

Yesu zukakana wēte kenò denò

(Luk 10:13-15)

20 Akū Yesu fùte à zuka kà wēte kú à a daboyā paride kēnnò gbēno, kú odi n nēse litero yāi à pì: 21 Waiyoo Kōrazidenò! Waiyoo Betesaidadenò! Tó ma daboyā kú ma kè á ténò kè Taya kú Sidò yā, de wētepidenò pòkasanò dàdānla, ò vùte tuburaa à gii kè nēselitena sēeda ù. 22 Maten oáre, yákpatekegōrò zī á wétámmana nigò de Tayadenò kú Sidòdenò pòla. 23 Ákōnò Kapenamudenò sō áni gbā à zō Ludaan yá? Oni ò zōái ari gyāwānn. Zaakū tó ò daboyā kú ma kèárenò kè Sòdōmu yā, de à kun ari kú a gbārao. 24 Maten oáre, yákpatekegōrò zī á wétámmana nigò de Sòdōmudenò pòla.

Kámmabona Yesu kīnaa

(Luk 10:21-22)

25 Zī kúa Yesu pi: Baa, musu kú zīteo Dikiri, ma n sáabu kè, kú n yā bireno ùte yádōrinone kú òndōrinò, akū n boo kyódōrisarinone. 26 Leme, Baa, zaakū n poyenyīnaame. 27 Ma De pò sīnda pínki nāmenε ma oī. Gbēke Luda Né dōro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dōro, tó adi ke a Né kú gbē kú Né pì ye à a mōhnenò baasiro.

28 Á mós ma kīnaa ákōnò kú á aso sēna a kpasanò pínki, mani á gba zé à kámma bo. 29 Á ma gbāngo sé à yā dada ma kīnaa, á laakari ni kpáte, zaakū má buse akūsò ma nēse yīda. 30 Ma gbāngo sēna zī'uro, ma aso tikisiro.

12

Kámmabogōrò yā

(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)

1 Gōrò birea Yesu ten pā buranla kámmabogōrò zī. Nà teni a ìbanò de, akū ò pòblewe wòro, òten só. 2 Kú Farisino è le, akū ò pìne: N n ìbanò gwa, òten yā kú òdi ke kámmabogōrò zīro ke. 3 Akū Yesu pìrine: Adi kyó ke a è lákū Dauda kè nà kú a gbēno gōrò kú nà teni n deroo? 4 À gè Luda onn, àpii kú a gbēno burodi kú ò kàte Ludanε sò, burodi kú ò a sona zé vīro, sé sa'orino. 5 Kú sa'ori kú ò kú Luda onn kámmabogōrò zīnò dī gōrò pì yā daro, akūsò adi keñne taari ūro, ádi a kyó ke a è Luda yānloo? 6 Maten oáre: Pò kú à zōkò de Luda onla kú la. 7 Tó á yā díkina mì dō, kú kōwēndagwanaan má yei, adi ke sa'onaanlo, de ádi taarisaridenò taari lero. 8 Zaakū Bisásiri Né mé à iko vī kámmabogōrò.

9 Kú Yesu hò gwe, akū à gè n aduakεkpen. 10 Gōgbē ke kú gwe, a ò do ìbana. Gbēkenò ten zé wete ò yā dí Yesua, akū ò a là ò pì: Gbē werekōana kámmabogōrò zī zé vī yá? 11 Akū à wērima à pì: Tó á gbēke sá vī à zu wēen kámmabogōrò zī, à gí gé à boii? 12 Bisásiri de sála zà. Abire yāi yāmanakεna kámmabogōrò zī zé vī. 13 Akū Yesu pì gōgbē pìne: N n ò pìi poro. Kú à poro, akū à kè a gbēn swáswa lán a do bà. 14 Akū Farisino bòte ò gè ò yā gōgō deran ò ke nà ò Yesu de.

Zikeri kú Luda sèe

¹⁵ Yesu dɔ̀, akù à gò gwe. Pari bò ò tɛ̀i, akù à n̄ gyàrenɔ̀ wèrɛkɔ̀a n̄ pínki, ¹⁶ à gínne ò o gbɛ̀ kù á de a ù. ¹⁷ Len Luda yá kù annabi Isaya òò kè le, à pi:

¹⁸ Ma zíkɛ̀ri kù ma sɛ̀en dí,
ma yenyíde kù a yá dì kámagu.
Mani ma Nini di a musu,
ani yázedɛ da burinɔ̀ne.

¹⁹ Ani lékpakɔ̀a kero, ani patamúmaro,
gbɛ̀ke ni á zuka ma dɔ̀ batunlo.

²⁰ Ani kàpa kù à kpána zén éro,
ani fitila wé'ipakɛ̀na dero,
ari à tó yázedɛ zì ble.

²¹ Buri s̄inda pínki támaa nigɔ̀ dɔ̀a.

Tanagona gbɛ̀nɔ̀a

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Akù ò sù Yesune kù tánade v̄ina kù a néne natenaao. Yesu a wèrɛkɔ̀a, àten yá ò sà, àten gu e. ²³ Akù yá p̄iì bò gbɛ̀nɔ̀ sare n̄ pínki ò pi: Dauda buri piin díroo?

²⁴ Kù Farisinɔ̀ mà, akù ò pi: Gbɛ̀ dík̄ina ni f̄s̄ à tàna goóm̄maro sé kù tánanɔ̀ k̄ina Belezɛ̀bubu gbánao. ²⁵ Yesu n̄ laasun dɔ̀, akù à pi: Kpata kù a gbɛ̀nɔ̀ ibɛ̀rɛɛ̀ sè kù k̄o ni kakatɛ̀. Wɛ̀tɛ ke on kù a gbɛ̀nɔ̀ ibɛ̀rɛɛ̀ sè kù k̄o ni gɔ̀ bez̄i ùmɛ̀.

²⁶ Tó Setan teni a z̄ida go gbɛ̀nɔ̀a, à ibɛ̀rɛɛ̀ sè kù a z̄idaon gwe. A kpata ni ḡi ke deramɛ̀? ²⁷ Tó Belezɛ̀bubu gbánan madiḡs̄ tánanɔ̀ goom̄ma s̄s̄, á gbɛ̀nɔ̀ di n̄ go kù dí gbánaomɛ̀? Len á z̄ida gbɛ̀nɔ̀ á éke bò le. ²⁸ Tó Luda Nini gbánan maten tàna goom̄ma, àḡs̄ dɔ̀ kù k̄ina kù Luda k̄aa sù à á lén gwe.

²⁹ Deran gbɛ̀ ni ke nà à gɛ̀ ḡs̄sa gbána kpén à a p̄nɔ̀ sɛ̀tɛ̀? Sétó à a ȳl̄ ḡiá, gbasaa à a kpé wara. ³⁰ Gbɛ̀ kù à de ma gbɛ̀ úro bi ma ibɛ̀rɛɛ̀mɛ̀. Gbɛ̀ kù àten p̄s̄ kakara kúmaoro ten f̄ák̄samɛ̀.

³¹ Abire yáì maten oáre, Luda ni gbɛ̀nɔ̀ durunnanɔ̀ kɛ̀m̄ma kù a t̄s̄ v̄ani kù òdi sísinɔ̀ pínki, ama ani gbɛ̀ kù à a Nini t̄s̄ v̄ani si k̄ero.

³² Tó gbɛ̀ Bisásiri Né t̄s̄ v̄ani bò, Luda ni k̄ea, ama tó gbɛ̀ Luda Nini t̄s̄ v̄ani bò, ani ade k̄e andunia tera dík̄ina ḡunlo ke a kù àten su.

Gbɛ̀ d̄s̄na a yákenaaa

(Luk 6:43-45)

³³ Tó lí mana, a né nigɔ̀ manamɛ̀. Tó lí v̄ani s̄s̄, a né nigɔ̀ v̄animɛ̀. Zaakù línen òdi lí d̄s̄a. ³⁴ Bisásiri pitikonɔ̀! Kù á v̄ani, à kè dera áni f̄s̄ à yá mana oo? Zaakù yá kù à swɛ̀ p̄an lé di ò. ³⁵ Gbɛ̀ mana di a mana bo a mana kù à katena a ḡummɛ̀. Gbɛ̀ v̄ani s̄s̄ àdi a v̄ani bo a v̄ani kù à katena a ḡummɛ̀.

³⁶ Maten oáre, yákpatekegɔ̀ z̄i gbɛ̀nɔ̀ ni n̄ fayasariyá kù ò ò baba Ludane pínki.

³⁷ Zaakù yá kù n̄ ò mé ani yá nna kpám̄ma kes̄s̄ à yá danla.

Sèedagbekana Yesua

(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Akù ludayádannerinɔ̀ kù Farisi kenɔ̀ pi Yesune: Danneri, ó ye ò sèeda ke ke ò e. ³⁹ Akù Yesu wèr̄m̄ma à pi: Gb̄aragbɛ̀ v̄ani ludanaanikerisarinɔ̀ mé òdi sèeda gbɛ̀kama, ama mani sèeda ke k̄eñero, sé annabi Inusa p̄s̄. ⁴⁰ Lákù Inusa kè kpò gbɛ̀ntɛ̀ gberɛ̀ ḡun nà f̄anantɛ̀ kù gw̄aanio ari gɔ̀rɔ̀ aak̄s̄, len Bisásiri Né ni ke le z̄iten f̄anantɛ̀ aak̄s̄ gw̄aani aak̄s̄.

⁴¹ Yákpatekegɔ̀ z̄i Ninevadeno ni fute ò yá da gb̄aragbɛ̀nɔ̀la, zaakù kù ò Inusa waazi mà, ò n̄ n̄sɛɛ̀ lite, akù gbɛ̀ kù à z̄k̄s̄ de Inusala kù la. ⁴² Yákpatekegɔ̀ z̄i ḡen̄mid̄ok̄i kpa saraulia ni fute à yá da gb̄aragbɛ̀nɔ̀la, zaakù à bò zaa andunia léa à sù Sulemanu ònd̄oyá ma, akù gbɛ̀ kù à de Sulemanula kù la sà.

*Tāna ɛrana a be zīa**(Luk 11:24-26)*

⁴³ Tó ò tāna gò gbēa, àdigō likara zō gukorin àgō vuteki wete. Tó adi lero, ⁴⁴ akū àdi pi: Mani era mà tá ma be zīame. Tó à kà gwe, àdi le à da pā, à warana swáswa zéazea. ⁴⁵ Akū àdi gé à à tāna kú n̄ pāsī dealan̄ sète mèn suppla à su kúnwo òdi gē ò vuten. Leme ade gwena kpede vāni digō de a káakupla. Gó dokōn̄ pì mé ani gbāragbē vānin̄ bikū s̄s.

*Yesu dan̄n̄**(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Kū Yesu ten yā ò gbēn̄ne, akū a da kū a dakūnan̄ kà, ò zè bàai, ò ye ò yā ò kaa. ⁴⁷ Akū ò p̄ne: N da kū n dakūnan̄ zena bàai, ò ye ò yā ò kúnwo. ⁴⁸ Akū à wèa à p̄i: Dín ma da t̄u? Dín ma dakūnan̄ t̄u? ⁴⁹ Akū à ò d̄ à iban̄a à p̄i: Ma da kū ma dakūnan̄ dí. ⁵⁰ Zaakū gbē kū àdi ma De kū à kú musu p̄yenyīna ken ma dakūna kú ma dāreo kú ma dao ū.

13*Yalékšana kú p̄wefariio**(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)*

¹ Gō dokōn̄ p̄i zī Yesu bò be à gēè à vùte sèbe léa. ² Ò kàkarai dasidasi, akū à gē à vùte gó'iten, gbēn̄ gō s̄s̄ia n̄ p̄inki. ³ Akū à yā lèkšan̄ne dasi à p̄i: Búbari ke mé à bò à gēè p̄wē fá. ⁴ Lákū àten fá nà, akū a ken̄ lète zé gūn, bān̄ sù ò blè. ⁵ A ken̄ lète gbē sàraa musu, gu kū à bùsu vī zōkōro, akū ò b̄te ḡn̄, kū bùsuu gègete gwero yāi. ⁶ Kū ifantē fùte, akū ò té kú ò gāga, kú ò zīni vīro yāi. ⁷ A ken̄ lète lèe gūn, akū lèe fùte à nàkarān̄ma. ⁸ A ken̄ s̄s̄ ò lète zīte mana gūn, ò fùte ò né ì, a ken̄ wé bas̄ōro, a ken̄ baaak̄k̄, a ken̄ baraakurikuri. ⁹ Gbē kū à s̄a vī, à yā p̄i ma.

¹⁰ Akū Yesu iban̄ n̄ai, ò a là ò p̄i: B̄yāi nten yā oñne kū yalékšanaao? ¹¹ Akū à wēm̄ma à p̄i: Luda á gbá zé à kpata kú à bò a kīnaa asirin̄ d̄s, ama adi n̄ gba zéro. ¹² Zaakū gbē kú à p̄ vīn Luda ni karane ari àgō dasi. Gbē kú à p̄ke vīro s̄s, bee a fiti kú à vīn Luda ni síame. ¹³ Abire yāin maten yā oñne kū yalékšanaao, de ò gu gwa p̄ke'ena sari, òdi s̄a kpá yāmana sari, a d̄ro d̄naa sari.

¹⁴ Luda yā kú annabi Isaya òo kēm̄ma à p̄i:

onigō s̄a kpá yākemanaa sari,
onigō gu gwa p̄ke'ena sari.

¹⁵ Ò nèse vīro de òsun ònd̄s̄ kuro yāi,

n̄ s̄a gbāna de òsun yā maro yāi,

n̄ wé kukur̄na de òsun gu ero yāi,

zaakū ò ye ò are d̄ma mà n̄ gba aafiario.

¹⁶ Arubarikaden̄me á ū kú á wé ten gu e akūs̄ á s̄a ten yā ma. ¹⁷ Yāpuran maten oáre, annabin̄ kú gbē manan̄n̄ kun yā dasi, ò ye ò p̄ kú àten en̄ e, odi ero, ò ye ò yā kú àten man̄ ma, odi maro.

¹⁸ À p̄wefari yā mi d̄s̄ s̄a. ¹⁹ Tó gbē kpata kú à bò Luda kīnaa yā mà akū adi d̄ro, Setan di su à p̄ kú ò t̄s̄ à swèè gūn p̄i síame. P̄wē kú à lète zé gūn m̄in gwe. ²⁰ P̄wē kú à lète gbē sàraa s̄s, abirekūme gbē kú à yā mà à s̄i ḡn̄ kú p̄n̄nao ū. ²¹ Zaakū à zīni vīro, àdi ke gōro plaro. Tó yā'ummana a lè ke tó ò wé t̄aa yā p̄i yāi, àdi fume ḡn̄. ²² P̄wē kú à lète lèe gūn de lán gbē kú à yā mà à s̄i b̄a, ama andunia yā damukena kú yena aruzek̄iio di nakaraa, akū àdi gō

⁴⁷ Lákū kpata kú à bò Luda kīnaa de nān dí dɔ. Ò táaru kpà sèben, à kpò buri sīnda pínki kù. ⁴⁸ Kú à pà, ò gàtè ò bikùò bara, akú ò vùtè ò a mananɔ plèplè ò kà tánkɔn, ò a vāninɔ kòtè. ⁴⁹ Len anigɔ de le andunialakagɔɔ. Malaikanɔ ni su gbè vāninɔ sète ò ñ bo gbè mananɔ té, ⁵⁰ oni ñ ká té pāsī gūn. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ di ñ miia. ⁵¹ Akú Yesu ñ lá à pì: A yā birenɔ mii dɔ sà pínki yá? Ò wèa ò pì: Ee! ⁵² Akú à piñne: Tó yādanneri kpata kú à bò Luda kīnaa yā dàda, anigɔ de lán bede kú àdi pò dufu kú a zīo bo a laasii gūn bàme.

Nazeradenɔ gina Yesu
(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Kú Yesu yā birenɔ lèkɔarñe à làka, à bò gwe, ⁵⁴ à gèe a be wēten, akú èe yā daañne ñ aduakekpen. A yā bò ñ sare ò pì: Mákpan gɔgbè pì ɔndɔ kú daboyá birenɔ lènn? ⁵⁵ Lí'ari nén díroo? A da tɔn Mariamaroo? A dakūnanɔn Yamisi kú Yusufuo kú Simɔo kú Yudao úroo? ⁵⁶ A dārenɔ kú kúoo laroo? A yā birenɔ lè māmè pínkii? ⁵⁷ Akú ò gi. Yesu piñne: Annabii digɔ bèereε sariro, sé a be wēten kú a ɔnnwo. ⁵⁸ Adi daboyá ke gwe dasiro, kú òteni a náani kero yāi.

14

Yahaya Da'itekeri ganaa
(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)

¹ Gɔɔ kúà būsuu pì kīna Herɔdu Yesu baaruu mà. ² Akú à pì a ibanɔne: Gbè pì bi Yahaya Da'itekeriime. À vù bona gan. Abire yāin à gbāna lè àten daboyānɔ ke. ³ Zaakū Herɔdu Yahaya kú yā, à mòò kàa, à a dà kpésiran a vñi Filipi nanɔ Herɔdia yāi. ⁴ Zaakū Yahaya digɔ pine: N Herɔdia kúna nɔ ú zé vīro. ⁵ Herɔdu ye à a de, ama àten vīna ke gbēnɔne, zaakū ò a annabike si.

⁶ Herɔdu igɔɔ làa kòkɔ zī Herɔdia nénɔkpare ú wà gbè kú ò sù gwenɔne, akú à kè Herɔdune nna manamana. ⁷ Akú à lé sè à pì: Ma la dà kú mani n gba pò kú n a wé kèma pínki. ⁸ Akú a da yā kàkanè à pì: Ñ ma gba Yahaya Da'itekeri mi dana tiree gūn la tera. ⁹ Akú kīna pɔ yàka, ama kú à la dà nibɔnɔ wára yāin à pì ò kpáa. ¹⁰ Akú à gbè zī ò Yahaya mii zò kpésiran. ¹¹ Kú ò sù kú a miiɔ dana tiree gūn, ò kpà né piia, akú à gèeɔ a danε. ¹² Akú Yahaya ibanɔ sù ò a gèe sè ò vī, akú ò gèe ò ò Yesune.

Yesu pɔblekpana gɔgbè gbēnɔn dúbu ɔɔronɔ
(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-15)

¹³ Kú Yesu yā pì mà, akú a gè gó'ite gūn, àten gé gusare de àgɔ kú ado. Kú gbēnɔ mà, ò bò wēte kú wēteɔ dasi ò pètei gèse. ¹⁴ Kú Yesu bò gó gūn, à gbēnɔ è dasidasi, akú ò kène wēnda, akú à ñ gyārenɔ gbà aafia. ¹⁵ Kú ɔkɔsi kè, a ibanɔ nāi ò pì: Gu dīkīna bi sèntepɔɔtume, akúsɔ gu ten si. Ñ gbēnɔ gbare ò tá lakutunɔ gūn, ò pòble wete ò lú. ¹⁶ Akú Yesu wémma à pì: Adi ke tilasi ò táro. À pò kpámma ò ble. ¹⁷ Akú ò pine: Burodi mèn ɔɔro kú kpò mèn plaon ó vī la. ¹⁸ Yesu piñne: À móomene la. ¹⁹ À ò gbè pinɔne ò vute sèεa, akú à burodi mèn ɔɔro kú kpò mèn pla piio sè, à a wé sè musu, à arubarikaa dàn. Akú à burodii pì liliikɔre à kpà a ibanɔa, ò kpàatete gbēnɔne. ²⁰ Ò pò blè ò kà ñ pínki. Akú ò a kpàra kú ò gòɔnɔ sète tánko mèn kuri awεεpla pà. ²¹ Gɔgbè kú ò pò blèɔ kà gbēnɔn dúbu ɔɔro taka, nɔgbēnɔ kú nénɔ baasi.

Yesu taa'ona sèbela
(Maa 6:45-56, Yuh 6:16-25)

²² Yesu gā nà a ibanɔa gɔ̃nɔ ò gē gó'iten, ò done arɛ gena sèbɛɛ bara dire ari àgɔ̃ pari gbarɛ. ²³ N̄ gbarɛnaa gbera, à didi s̄s̄i musu à adua ke ado. Gu ten si, à kú gwe ado. ²⁴ Gó'ite p̄i kà zà kú í léao, akú í teni góro p̄i ȳipaȳipa kú zàga'ia kàkañȳi yāi. ²⁵ Gudɔo Yesu gɛɛ n̄ k̄inaa, àten t̄aa o íla. ²⁶ Kú ò a è àten t̄aa o íla, akú sw̄ɛɛ k̄ɛngu ò pi: Gyāwāndeme! Ó wiki lè kú v̄inao, ²⁷ akú Yesu p̄iñne gɔ̃nɔ: Á á laakari kp̄áte, makúme! Àsun tó v̄ina á k̄uro. ²⁸ Akú Pita p̄ine: Dikiri, tó m̄okɔ̄mmɛ, n̄ tó mà t̄aa o íla mà su n k̄inaa. ²⁹ Akú Yesu pi: N̄ m̄ó! Akú Pita bò gó gūn, àten t̄aa o íla, àten gé a k̄inaa. ³⁰ Kú à è ía ten k̄aka, akú v̄ina a kù. Àten vl̄ɛ, akú à wiki lè à pi: Dikiri, n̄ ma sura ba. ³¹ Gwe gɔ̃nɔ Yesu ɔ̀ bò à a kù, akú à p̄ine: Ludanaanik̄ianade! Bóyāi n̄ sikaa k̄ɛɛ? ³² Kú ò ḡɛ gó gūn, ía zè. ³³ Akú gb̄ɛ kú ò kú gó gūnnɔ donȳi k̄ɛnɛ ò pi: Luda N̄mɛ n̄ ũ yāpura.

Yesu gyārenɔ werek̄šana zaa Genesareti

³⁴ Kú ò bikù bara, ò kà Genesareti b̄usun. ³⁵ Gwedenɔ Yesu d̄ɔ̄, akú ò a baaruu d̄agula b̄usuu p̄in gu s̄inda p̄inki, akú ò m̄ɔ̄nɛ kú gyārenɔ n̄ p̄inki. ³⁶ Ó wé k̄èa de ò ɔ̀ na bee a uta léa. Akú gb̄ɛ kú ò ɔ̀ n̄aannɔ werek̄ša n̄ p̄inki.

15

Futeokarayā (Maa 7:1-13)

¹ Farisinɔ kú ludayādanneri kenɔ̀ bò Yurusalemu ò sù Yesu k̄inaa, akú ò a là ò pi: ² Bóyāi n̄ ibanɔ diḡó ò dizinɔ futeokarayā k̄unaroo? Òdi ɔ̀ p̄ipi gbasa ò p̄o b̄lero. ³ Akú Yesu w̄ɛmma à pi: Bóyāin adì p̄ā kp̄á Luda yāditenanɔa de àgɔ̃ a futeokarayā k̄inaa? ⁴ Zaakú Luda pi, à á de kú á dao b̄ɛɛɛ d̄ɔ̄. Á pi d̄ɔ̄, gb̄ɛ kú à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ⁵ Ák̄ɔ̄nɔ s̄ɔ̄ adì pi, tó gb̄ɛ pi a de ke a danɛ, p̄o kú á v̄i à n̄ kpe tao ḡɔ̄ Luda p̄o ũ, ⁶ àton a de kpe taoro. Lemɛ adì Luda yā ke p̄ā lɛ, de àgɔ̃ á futeokarayā k̄una yāi. ⁷ Á manafikidenɔ! Isaya annabikɛyā ò á yā musu sw̄aswa à pi:

⁸ Buri bire di b̄ɛɛɛ limɛnɛ kú léomɛ, n̄ sw̄ɛ d̄ɔ̄maro.

⁹ Ódiḡɔ̄ donȳi kemɛnɛ p̄amɛ, bisāsiri yāzekpatɛn òdi dañɛ.

Ya kú àdi tó ò ḡɔ̄ gbāsī (Maa 7:14-23)

¹⁰ Akú Yesu pari sisiai à pi: Á sá kp̄á à yā ma. ¹¹ Adi ke p̄o kú àdi ḡɛ lén mé àdi tó gb̄ɛ ḡɔ̄ gbāsīro. Yā kú àdi bo lén mé àdi tó gb̄ɛ ḡɔ̄ gbāsī. ¹² Akú a ibanɔ n̄ai ò pi: N̄ d̄ɔ̄ kú Farisinɔ yā p̄i mà à n̄ z̄ɔ̄ n̄ sw̄ɛɛaroo? ¹³ Yesu w̄ɛmma à pi: P̄o kú ma De kú à kú musu dí t̄ɔ̄ro oni wutemɛ. ¹⁴ Á n̄ tó gwe. V̄ina don'arɛdenɔme! Tó v̄inaa gò k̄una v̄inaanɛ, n̄ pla n̄ p̄inki ni zu w̄ɛmmɛ. ¹⁵ Pita p̄ine: N̄ yā pi b̄ok̄ɔ̄wɛɛɛ. ¹⁶ Akú Yesu pi: Á laasun kp̄é ȳida se yá? ¹⁷ Á d̄ɔ̄ kú p̄o kú à ḡɛ lén di tá gberɛn gbasa a bo m̄è gūnloo? ¹⁸ Yā kú àdi bo lén s̄ɔ̄ àdi bo sw̄ɛɛ gūmmɛ. Àkú mé àdi tó gb̄ɛ ḡɔ̄ gbāsī. ¹⁹ Zaakú zaa sw̄ɛɛ gūnn laasun v̄ani di bon: Gb̄ɛdenaa, zinakenaa, p̄āpākenaa, kp̄āni'onaa, éketona kú gb̄ɛs̄ɔ̄s̄naao. ²⁰ Yā birenɔ̀ mé àdi tó gb̄ɛ ḡɔ̄ gbāsī. P̄óblena ɔ̀pipisari di tó gb̄ɛ ḡɔ̄ gbāsīro.

N̄gb̄ɛ z̄l̄t̄o w̄ɛkenaa (Maa 7:24-30)

²¹ Akū Yesu bò gwe, à gèe Taya kū Sidṣo bùsun. ²² Kanaa nɔgbē ke kú bùsuu pìn, à sù à wiki lèa à pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ma wēnda gwa. Tāna ten wé tā ma nénɔkparea manamana. ²³ Akū Yesu dí wearo. A ìbanɔ nài, ò wé kèa ò pì: Ñ pé nɔgbē piia, zaakū adigṣ tēwái kū wikiome. ²⁴ Yesu wèrma à pì: Isarailanɔ sātēna lán sánɔ bàme. Ñ kīnaan Luda ma zīn ado. ²⁵ Akū nɔgbē pii sù à donyí kēne à pì: Dikiri, ñ kpámai. ²⁶ Yesu pìne: À mana ò nénɔ pòble sé ò zu gbēdanɔnero. ²⁷ Akū nɔgbē pii pì: Yápurame Dikiri! Ama bee gbēdanɔ dī pòble bùru kū ò lète ñ dikiri teburuu zītēnɔ sése. ²⁸ Akū Yesu wèa à pì: Nɔgbē, ñ ma náani vī zṣkṣ. À kenne lákū ñ yei nà. Akū a nénɔkpare pii aafiaa lè gɔɔ birea gṣnɔ.

Yesu gyareno werekšanaa

²⁹ Yesu bò gwe à gèe àten do Galili sèbēei, akū à bikù à vùte sṣsīia. ³⁰ Ò sùne kú erenɔ kú vīnanɔ kú kṣndenɔ kú sáto kpáturukunɔ kú gyāre pāndenɔ dasidasí. Ò ñ káte a are, akū à ñ wérékṣa. ³¹ Kú gbēnɔ è sáto kpáturukunɔ ten yā o, kṣndenɔ ten gṣ swáswa, erenɔ ten táa o, vīnanɔ ten gu e, yā pii bò ñ sare, akū ò Isarailanɔ Luda sáabu kpà.

Yesu pòblekpana gbēnɔn dúbu siikṣnɔa (Maa 8:1-10)

³² Yesu a ìbanɔ sṣsiai à pìrñe: Gbē dínɔ kēmene wēnda, zaakū ò gñake ò kú kúmao gɔɔ aakṣ, akū ò pòke vī ò blero. Má ye mà ñ gbare kú náaoro, de gu sún lírma zénlo yāi. ³³ Akū a ìbanɔ a là ò pì: Mákpan òni pòble len sèntepɔɔtu la, à pari dí taka káa? ³⁴ Akū Yesu ñ lá à pì: Burodi mèn ūgban á vīi? Ò pì: Mèn supplame kú kpò kete kenɔ. ³⁵ Akū à pì pari vute zíte. ³⁶ Akū à burodi mèn suppla pìnɔ sè kú kpònɔ, à sáabu kè, akū à lilikṣre à kpà a ìbanɔa, ò kpà gbēnɔa. ³⁷ Gbē sīnda pínki pò blè ò kà. Ò a kpāra kú à gṣnɔ sète ari tánko mèn suppla pà. ³⁸ Gṣgbē kú ò pò blènɔ kà gbēnɔn dúbu siikṣ, nɔgbēnɔ kú nénɔ baasi. ³⁹ Kú Yesu gbēnɔ gbāre, akū à gè gó'ite gūn, à gèe Magadā bùsun.

16

Farisinɔ manafiki (Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)

¹ Farisinɔ kú Sadusinɔ sù Yesu kīnaa de ò a yṣ ò gwa, akū ò a gbèka à sèeda ke kēñe kú Luda gbānao ò e. ² Akū Yesu wèrma à pì: Tó ifantē gè kpén adì pi, ludambe ni kèkṣa, zaakū à tēra kù. ³ Tó kónkɔme adì pi, legū ni ma gbāra, zaakū ludambe de tēe gènegēne. Á ludambe wé dṣkṣne, ama ádi fṣ à gɔɔ díkīna sèeda dṣro. ⁴ Gbāragbē vāni ludanaanikerisarinɔ mé òdi sèedaa gbekama, ama maní sèeda ke kēñero, sé Inusa pṣ. Akū à ñ tó gwe à tà.

⁵ Kú a ìbanɔ bikù bara gwe, burodi zàna yā sáñgu. ⁶ Akū Yesu pìrñe: Àgṣ á zīda kúna dṣ! À laakari ke Farisinɔ kú Sadusinɔ lùbeneei. ⁷ Akū òten pikṣne: Kú ódi burodi séro yāin à ò le. ⁸ Yesu dṣrma, akū à ñ lá à pì: Ludanaanikīnadēnɔ, bóyāin áten pikṣne kú á burodi vīro yāimee? ⁹ Ari tera adi dṣroo? Burodi mèn sɔɔro kú ma kpà gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa yā dí dṣáguroo? Á sète tánko mèn ūgbamee? ¹⁰ Burodi mèn suppla kú ma kpà gbēnɔn dúbu siikṣnɔa sṣ, a sète tánko mèn ūgbamee? ¹¹ Bóyāin adi dṣ kú burodi yān mádi oáreroroo? À

laakari ke Farisinɔ kɔ Sadusinɔ lùbenɛɛi! ¹² Akɔ ò dɔ̀ sà adi ke lùbenɛɛn àten oñne ò laakari keiro, Farisinɔ kɔ Sadusinɔ yádannenaame.

Pita Yesu Arumasihukɛna onaa
(Maa 8:27-33, Luk 9:18-22)

¹³ Kɔ Yesu kà Sizaria Filipi bùsun, akɔ à a ibanɔ là à pì: Dín gbɛnɔ ten pi Bisásiri Né de a ùu? ¹⁴ Ò wèa ò pì: Gbɛkenɔ di pi Yahaya Da'itɛkeriime, gbɛkenɔ di pi Iliasu, gbɛkenɔ di pi dɔ Ilimia ke annabi yánɔ dokeme n ù. ¹⁵ Yesu pì: Ákɔnɔ sɔ́, dín adi pi má de a ùu? ¹⁶ Simɔ Pita wèa à pì: Arumasihumɛ n ù, Luda Wèndide Né. ¹⁷ Akɔ Yesu pìne: Arubarikademe n ù, Inusa né Simɔ! Zaakɔ adi ke bisásiri mé à yá bire dannero, ma De kɔ à kú musumɛ. ¹⁸ Maten onne: Pitame n ù, gbɛsi pin mani ma sɔsi kátea, gyáwán gbána ni zì blearo. ¹⁹ Mani kpata kɔ à bò Luda kínaa m̀nenɔ kpámma. Pó kɔ n yì zíte yína musu. Pó kɔ n pòro zíte porona musu. ²⁰ Akɔ Yesu a ibanɔ sá flíne de òsun o gbɛkenɛ kɔ Arumasihun a ùro.

Yesu a ga kɔ a vunaao yá'onaa
(Maa 8:31-38, Luk 9:22-26)

²¹ Zaa gɔrɔ kɔa Yesu teni a Yurusalemu gena bɔkɔte a ibanɔne à pì, séde à wétamma le manamana gbɛ zɔkɔnɔ kɔ sa'orikínɔ kɔ ludayádannerinɔ zì, oni a de, a gɔrɔ aakɔde zì áni vu. ²² Akɔ Pita gèe káao kpado, àten gíne à pì: Kai Dikiri! Abirekú ni n lero! ²³ Akɔ Yesu litɛ à pì Pitane: Ñ gomene gwe Setan! Ñ ye ñ zé zɔmeneme. N laasun bi Luda pónlo, bisásiri pómɛ.

²⁴ Akɔ Yesu pi a ibanɔne: Tó gbɛ ye à ke ma ìba ù, séde à gí a zída wèndiii, à a lígbándurukpana sé à téomai. ²⁵ Gbɛ kɔ à ye àgɔ a wèndi kúna ni kurai. Gbɛ kɔ à gí a wèndiii ma yáí sɔ́, ade mé anigɔ wèndi ví. ²⁶ Tó gbɛ gɔ́ à andunia ví pínki, tó à kúra a wèndiii, bó àreen ani lee? Bón gbɛ ni le à a wèndi lilin keoo? ²⁷ Zaakɔ Bisásiri Né ni era à su a De gakuri gún kɔ a malaikanɔ, ani fina bo baadine a yákenaa.

²⁸ Yápuran maten oáre, gbɛkenɔ kú gu dín oni garo ari ò Bisásiri Né e, àten su kína ù.

17

Yesu linaa
(Maa 8:34-9:13, Luk 9:23-36)

¹ Gɔrɔ suddo gbera Yesu Pita kɔ Yamisio kɔ a dakúna Yuhanao sète à gèe kúñwo kpi leia ntɛne. ² Akɔ à lì n wára. A an ten té ke lán ifanté bà, a pókasanɔ gɔ́ pú táitai lán legúpinaa bà. ³ Akɔ Musa kɔ Iliasuo bò ò sùrúma, òten yá o kɔ Yesuo. ⁴ Akɔ Pita pì Yesune: Dikiri, à mana kɔ ó kú lá. Tó n yei, mani kuta dɔ mèn aakɔ, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Iliasu pó mèn do. ⁵ Gɔrɔ kɔ àten yá o, ludambe luku tɛkenaa dánla, akɔ ò kòtoo mà a gún à pì: Ákúme ma Né mèn do légelege yenyíde ù, a yá di kámagu. À a yá ma. ⁶ Kɔ a ibaa pinɔ kòtoo pìi mà, vína n kɔ manamana, ò wùte n gberɛa. ⁷ Akɔ Yesu nányí, à ɔ nàmma à pì: À fute, àsun vína kero. ⁸ Kɔ ò wé sè musu, odi gbɛke ero, sé Yesu ado.

⁹ Kɔ òten kipa kpi piia, Yesu dìtɛrine à pì: Àsun wégupu kɔ a è yá o gbɛke maro ari Bisásiri Né vu bona gan. ¹⁰ Akɔ a ibanɔ a là ò pì: Bóyáin ludayádannerinɔ di pi Iliasu mé ani su káakuu? ¹¹ Akɔ à wèrma à pì: Iliasu ni su yápurame, ani yá sinda pínki keke a gbèn. ¹² Ama maten oáre, Iliasu sù kò, akɔ odi a dɔro, akɔ

ò ní poyeinaa kène. Len ò wé tá Bisāsiri Néa le dɔ. ¹³ Akú a ìbanɔ dɔ̀ kú Yahaya Da'itekəri à téa.

Yesu négɔgbē tánade werekšanaa
(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kú ò kà pari gūn, gɔgbē ke sù à kùte Yesune ¹⁵ à pì: Dikiri, ò ma né wēnda gwa, zaakú gasindademe. Àdi wari ke manamana, àdigɔ léte tén ke ín baala'i. ¹⁶ Ma su káao n ìbanɔne, odi fɔ ò a wèrekšaro. ¹⁷ Akú Yesu pì: Gbāragbē yakana ludanaanikerisarinɔ! Manigɔ kú kááo ari bɔremee? Manigɔ mena kááo ari bɔremee? À mɔmene kú né pìio la. ¹⁸ Yesu gi tánane, akú à gò né pìia, à wèrekša gwe gɔ̀nɔ.

¹⁹ Abire gbera Yesu ìbanɔ nài n̄tēne, ò a là ò pì: À kè dera ódi fɔ ò pé tána pìia à bòroo? ²⁰ À wèmma à pì: Kú á Luda náani vī zɔkšoro yáime. Yápuran maten oáre: Tó á Luda náani vī fíti lán efɔ wé bà, áni o kpi dīkīnane à go la à gé zaa, ani ke le. Yáke ni á furo. ²¹ Tána dí taka dì sí boro, sé kú aduakenaao kú léyīnaao.

Yesu era à a ga kú a vunaao yá'onaa
(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)

²² Gɔ̀ɔ kú à kú kú a ìbanɔ lele Galili, à pìinne: Oni Bisāsiri Né nāine ní ɔ̀, ²³ oni a de, a gɔ̀ɔ aakɔde zī ani vu. Akú ò pì yàka manamana.

Luda ɔ̀n ɔ̀gɔ̀ fīnabonaa

²⁴ Kú ò kà Kapenamú, Luda ɔ̀n ɔ̀gɔ̀sirinɔ sù ò Pita là ò pì: Á dannerii dì Luda ɔ̀n ɔ̀gɔ̀ kpároo? ²⁵ Pita wèmma à pì: Àdi kpá. Kú Pita ten gē be, Yesu gīnake à pìne gɔ̀nɔ: Simɔ, dínɔn andunia dí kīnanao dì be'ɔ̀gɔ̀ ke ete'ɔ̀gɔ̀ sírímaa? N̄ nénɔn yá ke gbē pāndenɔme? N yā pìi è deraa? ²⁶ Pita pì: Gbē pāndenɔme. Yesu pìne: Tó leme, ò n̄nɔn bàka kunlo. ²⁷ Ama de ó yā sún ūn̄maro yāi, ò gé ò daburu da sèbe gūn. Kpò kú ìni kú káaku, ò a lé wē, ìni ɔ̀gɔ̀ le a gūn. N̄ abirekú sé ò kpámma, makú kú mɔkšnwo pɔ̀ ū.

18

Tena Yesui lán né bà
(Maa 9:33-48, Luk 9:46-48, 15:3-7)

¹ Zī kúda Yesu ìbanɔ sù ò a là ò pì: Dí mé à deñla kpata kú à bò Luda kīnaa gbēnɔ tée? ² Akú Yesu né fíti ke sisi à a zè ò n arɛ ³ à pì: Yápuran maten oáre, tó ádi nèse lite a gɔ̀ lán né fíti bàro, áni gē kpata kú à bò Luda kīnaa gūnlo. ⁴ Gbē kú à a zīda būsà à gɔ̀ lán né fíti dīkīna bà, ade mé à deñla kpata kú à bò Luda kīnaa gbēnɔ gūn. ⁵ Gbē kú à né bire taka si ma ìbake yāi, makúme à ma si.

Yā kú àdi tó ò sate

⁶ Tó gbē tò né kú à ma náani vī dīkīnanao do sate, anigɔ sána adene ò wísilɔgbe gbèntɛ dɔ a wakale ò a zu sèbe lòkoton. ⁷ Waiyoo andunia, kú yā kú àdi tó ò sate kú a gūn yāi. Séde yā kú àdi tó ò sate gɔ̀ kun, ama waiyoo gbē kú sātana yā pìi bò a kīnaa. ⁸ Tó n ɔ̀ ke n gbá mé àdi tó ò sate, ò zō ò zukūna. À sànnane ò gē wèndii gūn kú ɔ̀ kusuo ke ere ū de n gɔ̀ ɔ̀ mèn pla ke gbá mèn pla vīla ò n zu té kú àdi garo gūn. ⁹ Tó n wé mé àdi tó ò sate, ò bo ò zukūna. À sànnane ò gē wèndii gūn kú wé doo de n gɔ̀ wé mèn pla vīla ò n zu té gūn gyāwānn.

Yalekšana kú sà satenaao

10-11 À laakari ke dokena kù né díkīnāno dooi, zaakū maten oáre, n̄ malaikan̄n kù musu, ò kù k̄ wén kù ma De kù à kù gweo baala'i. 12 Áten da deramēe? Tó gbē sá vī mèn bas̄oro, tó a do s̄ate, ani a mèn bas̄oro donsari tó s̄is̄igerēei gwe, à gé à a s̄a kù à s̄ate pì weteroo? 13 Yápuran maten oáre, tó à bòa, a p̄o n̄iḡo nnaa de a mèn bas̄oro donsari kù odi s̄ateron̄la. 14 Len á De kù à kù musu ye né díno doke s̄ate s̄oro le.

S̄urukena kù k̄so

15 Tó n gbēdake taari kè, n̄ gé n̄ a le ndo, n̄ yā pì bone gupuraa. Tó à n yā mà, n n gbē p̄i milē blē. 16 Tó adi n yā ma s̄oro, n̄ gbē mèn doke gbēn̄n pla sé n̄ namma, de à yā pì sí s̄eedade gbēn̄n pla ke aak̄o musu. 17 Tó à ḡi n̄ yā mai, n̄ yā pì o s̄osi gbēn̄ne. Tó à ḡi à s̄osi gbē p̄ino yā mai d̄o, n̄ a dite kifiri ke gbē z̄it̄o u.

18 Yápuran maten oáre, p̄o kù a ȳi z̄ite yīna musu, p̄o kù a p̄oro z̄ite porona musu. 19 Maten oáre d̄o, tó á gbēn̄n plan̄o lé kè dok̄on̄ z̄ite la, yā kù a a wé kè ma De kù à kù musua p̄inki, ani keáre. 20 Zaakū gu kù gbēn̄n pla ke gbēn̄n aak̄on̄ k̄o k̄akaran kù ma t̄so, má kù n̄ té.

21 Abire gbera Pita sù à Yesu là à p̄i: Dikiri, ḡen ūgban mà s̄uru ke kù ma gbē kù àdiḡo taari kemeneoo? Ḡen supplan yá? 22 Yesu wèa à p̄i: Maten onne, adi ke ḡen supplanlo, ḡen suppla leu baaak̄o akurime.

23 Abire yāi kpata kù à bò Luda k̄inaa de lán dí bà. Kína ke mé à ye à a ogo yā ḡoḡo kù a ibano. 24 Kù à n̄a ogo p̄i yāa, akū ò s̄une kù gbē kù à a fina sena mill̄o wāa kuriio. 25 Kù à ogo vī à fina p̄i boro, akū a dikiri p̄i ò a yā kù a nan̄o kù a n̄n̄o kù p̄o kù à v̄ino p̄inki gbas̄a ò a kē. 26 Akū ibaa p̄i w̄ute a dikiri are, à k̄ute k̄ene à p̄i: N̄ mena ke k̄umao, mani n̄ fina bonne p̄inki. 27 Akū a dikiri a w̄enda gw̄a a a gb̄are, à fina p̄i t̄one. 28 Kù ibaa p̄i bò dé, à d̄akare kù a iba dake kù a fina d̄a andurufu ogo mèn bas̄oroo. Akū à a k̄u, àten o t̄o a k̄otooa à p̄i: N̄ ma fina bomene. 29 A gbēdake p̄i w̄ute a are, à k̄ute k̄ene à p̄i: N̄ menamene, mani n̄ fina bonne. 30 Ama adi wero. À tò ò a dà kp̄ésiran ari à a fina bone. 31 Kù a iba kparano è le, n̄ p̄o yāka manamana, akū ò ḡe ò yā kù à k̄e p̄i gb̄a n̄ dikiriine p̄inki. 32 Akū dikiri p̄i a sisi à p̄i: Iba pás̄i! Ma n̄ fina t̄onne p̄inki, kù n̄ k̄ute kemene yāi. 33 Lákū ma s̄uru kè k̄unwo n̄a, de n̄ s̄uru kè kù n̄ gbēdakeo le se. 34 A dikiri p̄i p̄o f̄e, à tò ò a dà kp̄ésiran, ogo wé t̄aa ari à ḡe à fina p̄i boo p̄inki. 35 Akū Yesu èra à p̄i: Tó á baadi di s̄uru ke kù a gbēdakeo kù nèseoo mèn doro, len ma De kù à kù musu ni keáre le se.

19

Yigidena yá

(Maa 10:1-12)

1 Kù Yesu yā biren̄o ò à làka, à bò Galili, à ḡe Yudea bùsu kpado Yoda bara. 2 Pari téi, akū à n̄ ḡyāno w̄erek̄ar̄mma gwe. 3 Farisi ken̄o sù ò a ȳo ò gwa, akū ò a là ò p̄i: Ḡoḡbē zé vī à yigi de yā s̄inda p̄inki yāin yá? 4 Á w̄er̄mma à p̄i: Kù Luda n̄ k̄e ḡoḡbē kù n̄oḡb̄e ò zaa k̄aaku, ádi a kyó ke a m̄aroo? 5 Luda p̄i, abire yāin ḡoḡbē ni a de kù a dao tó, ò nak̄sa kù a nan̄o, n̄ gbēn̄n pla ni ḡo mè do u. 6 Ò kun pla doro, sé do. Abire yāi gbē kù Luda n̄ nak̄san̄o, bis̄asiri s̄un n̄ k̄ek̄saro. 7 Akū Farisin̄o a là ò p̄i: B̄oyāi Musa dite ḡoḡbē yigidetakada kp̄a a nan̄o à a gbaroo? 8 Yesu w̄er̄mma à p̄i: Á s̄agbana yāin Musa á gbá zé à á n̄on̄o gbare,

ama à de le zaa káakuro. ⁹ Maten oáre, gbē kū à yìgii dè kū a nanɔ, tó adi ke à gɔpose kènlo, tó à nɔ pánde sè, ade zina kèn gwe.

¹⁰ Akū a ibanɔ pìne: Tó len gɔgbē yá de le kū a nanɔ, à mana ò nɔ séro. ¹¹ Akū Yesu pìrìne: Adi ke gɔgbē sīnda pínki mé ani yá pì fɔro, sé gbē kū Luda n gbá a zénɔ. ¹² Zaakū gbēkenɔ dì nɔ séro, kū ò n í le yáí, gbēkenɔ digɔ kun le kū ò n fèrere kè yáí, gbēkenɔ n zīda kù le kpata kū à bò Luda kīnaa yáí. Gbē kū ani yá pì fɔ à fɔ.

Arubarikadana nénɔgu
(Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Òdi su Yesune kū nénɔ de à ɔ nánfima à adua kéíne, akū a ibanɔ gíinne. ¹⁴ Akū Yesu pì: À tó nénɔ mɔ ma kīnaa. Àsun gíínero, zaakū n takanɔ pómé kpata kū à bò Luda kīnaa ũ. ¹⁵ Kū à ɔ nánfima, akū à bò gwe.

Aruzekede
(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Akū gɔgbē ke sù Yesu kīnaa, à a là à pì: Danneri, bɔ manan mani ke mà wèndi kū àdi lákaro lee? ¹⁷ À wèa à pì: À kè dera nteni ma la manakena yáii? Luda ado mé à mana. Tó n ye ò n gē wèndii pìi gūn, ògɔ a yáditenanɔ kūna.

¹⁸ Akū à a là à pì: A kpatemee? Akū Yesu pì: Ñsun gbē dero, ñsun zina kero, ñsun kpáni oro, ñsun yá di n gbēdakearo, ¹⁹ ògɔ bèere lí n de kū n daoone, ògɔ ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. ²⁰ Kefenna pìi pìne: Má yá bireno kūna pínki. A kpate mé à gómene dɔɔ? ²¹ Yesu pìne: Tó n ye ògɔ papana, n gē n n pónɔ yá pínki, n a ogo kpá takasidenɔ, n mɔ n témai, ònigɔ aruzeke ví ludambe. ²² Kū kefenna pì yá pìi mà, à tà kù pɔsiraɔ, kū à aruzekenɔ ví dasi yáí.

²³ Akū Yesu pì a ibanɔne: Yápuran maten oáre, à zī'ũ aruzekedenɔ à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn. ²⁴ Maten oáre dɔ, lakumi gēna pɔrɔwɛɛn araga de aruzekede gēna kpata kū à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁵ Kū a ibanɔ yá pìi mà, akū à bò n sare manamana ò pì: Tó lemɛ, dí mé ani fɔ à surabana lee? ²⁶ Akū Yesu n gwá tii, à pìrìne: Bisásiri ni fɔro. Luda kīnaa bee pɔ sīnda pínki dì sí ke.

²⁷ Akū Pita wèa à pì: O pɔ sīnda pínki tò o tenyí. Bɔ mé ani gɔwɛre sàa? ²⁸ Yesu pìrìne: Yápuran maten oáre: Tó Bisásiri Né vùte a kiblegba gakuridea andunia dufu gūn, ákɔnɔ kū á témainɔ áni vute kiblegba mèn kuri awɛɛplanɔa, àgɔ yá gɔgɔ Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanɔne. ²⁹ Gbē kū à a be ke a vñinɔ tò ke a dakūnanɔ ke a de ke a da ke a nénɔ ke a buranɔ ma yáí, ade ni era à abire taka le leu basɔro, akúsɔ ani wèndi kū àdi lákaro le. ³⁰ Ama gbē káakunɔ nigɔ gbē kpedenɔ ũ dasi, gbē kpedenɔ nigɔ gbē káakunɔ ũ dasi.

20

Yalekšana kū zamalingakerinɔ

¹ Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nán dí: Òmbede ke mé à bò kɔnkɔkɔnkɔ, à gèè zamalingakerinɔ wete ò zī keare a bura. ² N yá kɔ sè à fīna boíne andurufu ɔgo mèn dodo. Akū à n gbáre a bura. ³ À bò dɔ mò kèndo, akū à gbē pāndenɔ lè ete gūn katena pā. ⁴ À pìrìne: Ákɔnɔ sɔ, à gé à zī ke ma bura, mani fīna boáre a zéa. ⁵ Akū ò gèè. À èra à bò dɔ ifántē mīdangura, akū à èra à bò ifántē ura kipana, à ò gbē pāndenɔne le dɔ. ⁶ Kū à bò ɔkɔsɔ, à gbē pāndenɔ lè katena, akū à n lá à pì: Bóyáí á katena la pā zaa kɔnkɔɔ? ⁷ Ò wèa ò pì: Kū òdi zī dawerero yáime. À pìrìne: À gé à zī ke ma bura se. ⁸ Ifántē gēna kpénn burade pìi pì a

zamalingakerinɔ gbɛ zɔkɔɔne: Ñ zamalingakerinɔ sɪsɪ ñ fɪna boɦne. Ñ naa gbɛ kpedenɔa ari à gé mì de gbɛ káakunɔa. ⁹ Akú ɔkɔsidenɔ sù, ò andurufu ɔɔ lè mèn dodo. ¹⁰ Kú gbɛ káakunɔ sù, òten da ñ ɔɔ nigɔ de gbɛ kpedenɔ pólame, akú andurufu ɔɔ mèn don ò lè ñ pinki. ¹¹ Kú ò ñ ɔɔ sɪ, akú ò léfɔtɔ kà bede pii ¹² ò pì: Awa don gbɛ kpedenɔ zɪ kè, akú ñ ñ ké sára kú ókɔnɔ kú ò zɪ zɔkɔ kè ifántɛ gbána gúnwoo yá? ¹³ Akú à wè ñ gbɛ do pii à pì: Ma gbɛ, mádi ñ blero. O kɔ yá mà andurufu ɔɔ mèn do musunloo? ¹⁴ Ñ ñ pɔ sí ñ tá. Má ye mà kpá gbɛ kpede dikinaa lán ñ pɔ bàme. ¹⁵ Má zé vɪ mà ke kú ma ɔɔo lákú má yei nàroo? Nten wé boboi kú má gbɛke vɪ yáin yá? ¹⁶ Len gbɛ kpedenɔ nigɔ gbɛ káakunɔ ú lɛ, gbɛ káakunɔ nigɔ gbɛ kpedenɔ ú.

Yesu era à a ga kú a vunaao ya'onaa
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)

¹⁷ Gɔɔ kú Yesu ten gé Yurusalemu, à a iba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ sɛte ñdona, à yá òɦne zén à pì: ¹⁸ Óten gé Yurusalemume. Gwen oni Bisásiri Né kpá sa'orikinɔa kú ludayadannerinɔ, oni yá daala à ga, ¹⁹ oni a kpá buri pànde gbɛnɔa. Oni a fobo, oni a gbɛ kú flàao, oni a pá lía ò a de, a gɔɔ aakɔde zɪ ani vu.

Yamisi kú Yuhanao wékenaa
(Maa 10:35-45)

²⁰ Akú Zebedi néno da sù Yesu kinaa kú a néno. À ye à wé kea, akú à kùtene. ²¹ Akú à a là à pì: Bón ñ yeii? À wèa à pì: Ñ tó ma né gbɛnɔn pla dínɔ vute kúnwo ñ kpatan, gbɛ do ñ ɔplai, gbɛ do ɔzei. ²² Akú Yesu pì né pìnɔne: Á yá kú átɛni a wé kema dɔro. Toko'i kú mani mi, áni fɔ à mi yá? Ò wèa ò pì: Óni fɔ. ²³ Yesu pìnɛ: Toko'i kú mani mi, áni mi fá, ama vutena ma ɔplai ke ma ɔzei bi ma yánlo. Gbɛ kú ma De kèkènnɛno pómɛ. ²⁴ Kú a iba gbɛnɔn kuri kparanɔ yá pii mà, ñ pɔ fɛ vɪni kú dakúnaoo pii. ²⁵ Akú Yesu ñ kákara à pìnɛ: Á dɔ kú buri pànde kɪnanɔ di gbána ble ñ gbɛnɔa, gbánadenɔ sɔ òdi iko mɔɦne, ²⁶ ama à de lɛ á kinaaro. Á té gbɛ kú à ye à gɔ gbɛ zɔkɔ ú, sé ade ke á zɪri ú. ²⁷ Lemɛ do gbɛ kú à ye à gɔ gbɛ káaku ú, sé ade ke á zɔ ú. ²⁸ Zaakú Bisásiri Né dí su de ò zɪ kɛnɛro, à sù de à zɪ kènnɛmɛ, à a zɪda wèndi kpá de à gbɛnɔ bo dasi yá.

Vɪna barakerinɔ werekɔanaa
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁹ Gɔɔ kú òten bo Yeriko, pari té Yesui. ³⁰ Vɪna gbɛnɔn planɔ vutena zé léa, ò mà Yesu mé àten gɛte, akú òten lé gbána zu ò pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ó wènda gwa! ³¹ Ò gɪnne ò pì ò yɦte, akú ò lé gbána zunaa kàra òten pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ó wènda gwa! ³² Akú Yesu zé à ñ sɪsɪ, à ñ lá à pì: Bón á ye mà keáreɛ? ³³ Ò wèa ò pì: Dikiri, ó ye ó wé gu emɛ. ³⁴ Yesu ñ wènda gwà, à ɔ nà ñ wéa. Gwe gɔnɔ ñ wé gu è, akú ò tèi.

21

Gbanakɛkpana Yesui Yurusalemu
(Maa 11:1-26, Luk 19:28-48, Yuh 12:12-22)

¹ Kú ò kà káni kú Yurusalemuo, ò kà Betefage lakutu kú à kú Kùkpe sɪsɪgerɛɛi, akú Yesu a iba zɪ gbɛnɔn pla ² à pìnɛ: À gé lakutu kú à kátɛ á arɛ dire gún. Tó a gɛ gɔnɔ, áni zaaki e kú a néo bàdɔna gwe. À poro à suomɛne. ³ Tó ò á lá ò pì,

à kè deraa, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. ⁴ À kè le de yá kú annabii ò ke yáime à pi:

⁵ À o Zaiɔdenɔne

ń kína mé àten su ń kínaa.

À buse à di zaakine bɔ̀rɔ̀ kpe.

⁶ Ibaa pìno gèe ò kè lán Yesu ò́nne nà. ⁷ Ò sù kú zaaki pìio kú a néo, ò ń utano kpàtemma, akú Yesu dia. ⁸ Gbèno teni ń utano kpàte zén dasidasi, gbèkeno ten lá zɔ̀, òten kpàte zén do. ⁹ Gbè kú ò té areno kú gbè kú ò té kpeno ten wiki lé òten pi:

Ñ gbàna ke, Dauda buri!

Arubarikaden gbè kú àten su kú Dikiri tɔ̀o ù!

Ò gbàna ke kpáí ari ludambe.

¹⁰ Kú Yesu gè Yurusalemu, wète lòko, gbè sɔ̀nda pínki ten pi: Dín gbè bire úu?

¹¹ Pari pi: Annabi Yesume. À bò Nazera, Galili bùsun.

Yesu kunna Luda onn

(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Yesu gè Luda onn, à pè lagayarinɔ̀ kú lagalurinɔ̀a à ń bóte ń pínki. A ɔ̀gɔ̀lilinkerino teburunɔ̀ kú potēnyarinɔ̀ gbàno yìpa à kòteńne. ¹³ À pìńne: Ò kè Luda yān, ma kpé nigɔ̀ de aduakεkpe ũ, akú a kè gbèblerino tò ũ.

¹⁴ Vɔ̀nanɔ̀ kú ɛrenɔ̀ sù a kínaa Luda onn gwe, akú à ń werekɔ̀a. ¹⁵ Kú sa'orikino kú ludayadannerino yābonsare kú àten kenɔ̀ è, akú sɔ̀ ò mà neno ten wiki dɔ̀a Luda onn òten pi, ń gbàna ke, Dauda Buri, akú ń pɔ̀ fè. ¹⁶ Ò pìne: N mà lákú òten o nà yá? Yesu wèmma à pi: Leme! Kú Luda dà né fitinɔ̀ne kú nékpánteno ò a sáabu kpá, ádi a kyó ke a màroo? ¹⁷ Akú à bò wète pìn à ń tón, à gèe à ì Betani.

Yesu kaka lí kanaa

(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kú gu dɔ̀ kɔ̀nkɔ̀nkɔ̀, à era àten su wèten, akú nà teni a de. ¹⁹ À kaka lí è zé léa, akú à nài adi pɔ̀ke learo, sé a lánɔ̀. Akú à pi lí pìine: Īni né i ziki doro. Gwe gɔ̀no lí pìi kori kè à gà. ²⁰ Kú a ìbanɔ̀ è, akú à bò ń sare ò pi: À kè dera kaka lí pìi kori kè le gɔ̀no gɔ̀no? ²¹ Yesu wèmma à pi: Yāpuran maten oáre, tó á Luda náani vī sikaá sari, adi ke kaka lí pi yān áni ke adoro. Tó a ò kpi díne à fute à a zida sé à zu sèben, ani ke le. ²² Tó á Luda náani vī, yá kú a a wé kèa aduakεnaa gūn pínki, áni le.

Yesu gbekana a ikooi

(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu gè Luda onn, àten yá dańne. Akú sa'orikino kú gbè zɔ̀kɔ̀no sù ò a là ò pi: Iko kpaten nten yá dínɔ̀ keoo? Dí mé à n gba ikoo pii? ²⁴ Akú Yesu wèmma à pi: Makú sɔ̀, yá mèn don mani gbekaáwa. Tó a òmene, mani iko kú maten yá dínɔ̀ keo oáre. ²⁵ Dí ikoon Yahaya gbèno da'ite kèoo? À bò Luda kínaan yáa, ke bisásiri kínaame? Akú ò yá gɔ̀gɔ̀ ò pi: Tó o pi Luda kínaame, ani ó la, bóyáin ódi Yahaya yá síroo. ²⁶ Tó o pi bisásiri kínaame sɔ̀, ó gbèno vīna vī, zaakú gbè sɔ̀nda pínki Yahaya annabike sɔ̀. ²⁷ Akú ò wè Yesua ò pi: Ó dɔ̀ro. Akú Yesu pìńne: Eħ makú se, mani iko kú maten yá dínɔ̀ keo oáreoro.

Né gɔ̀gbè gbènon planɔ̀

²⁸ Akū Yesu pì: Gbēke négōgbhēno vī gbhēnon pla. Akū à pì Worune: Ì gé n zī ke bura gbāra. ²⁹ Woru pì: Mani géro. Akū à a nēsee lite zā à gēe. ³⁰ Mare pii gēe à pì Sabine le do. Sabi pì: Tò. Akū adi géro. ³¹ A è deraa? Gbhēnon pla pìno gūn, ní dí mé à a de poyeinaa kēe? Ò pì: Worume. Akū Yesu pìinne: Yāpuraan maten oáre, be'ogōsirino kū karuaño ní gē kpata kū à bò Luda kínaa gūn á á. ³² Zaakū Yahaya sù, à zé sùsu m̀áre, ádi a yā síro. Be'ogōsirino kū karuaño mé ò a yā sí. Bee kú abirekú enaa ádi á nēsee lite zā a a yā síro.

Geepi líkpe arukerino

(Maa 12:1-12, Luk 20:9-18)

³³ Á yā pānde ma do. Burade ke mé à kun, à geepi líkpe bà à karaa likai, à wēe yò a gūn geepi'ifēki ũ à búdákpágbaa d̀ò. Akū à bú pii ná arukerinoñe ní oī, akū à fùte kú táo. ³⁴ Kú geepizōgōrò kà, akū à a z̀irino z̀l arukerii pìnoa, de ò a geepi né sí. ³⁵ Akū arukerii pìno a z̀irino kùkù, ò ní gbē do gbē, ò ní gbē do d̀e, ò ní gbē do pàpa kú gbēo ò a d̀e. ³⁶ Akū à èra à z̀iri pādeno z̀límma, ní dasi de gbē káakunola, akū ò k̀érine le do. ³⁷ Kpekepe à a né z̀límma à pì: Oni ma né yā da. ³⁸ Kú arukerii pìno né pii è, ò pikōne: Túbibleriiñi dí. Á tó ò a de, a túbi ní gō ó p̀s ũ. ³⁹ Akū ò a kù ò bò káao bura gūn, ò a d̀e. ⁴⁰ Tò! Tó burade pii sù, b̀on ani ke arukerii pìnoñe? ⁴¹ Ó wèa ò pì: Ani gbē pásì pìno dede pásìpásì, ani bura pì na arukeri pānde kú oni a baka kpáa a g̀oanone ní oī. ⁴² Akū Yesu pìinne: Ádi Luda yā dí kyó keroo?

Gbè kú kpéborino pā kpai

mé à g̀ò kpé kusuru gbè m̀ide ũ.

Dikiri mé à abirekú kè

akū à k̀ewere yābonsare ũ.

⁴³⁻⁴⁴ Abire yāi maten oáre: Luda ní á bo kpata kú à bò a kínaa gūn, ani gbē kú oni a baka kpáano kán.

⁴⁵ Kú sa'orikino kú Farisino Yesu yálekōanaa pìno mà, ò d̀s kú ní yān àten o.

⁴⁶ Akū ò zé wète ò a kú, ama ò vīna kè parine, kú ò a d̀ite annabi ũ yāi.

22

Ǹose p̀onnakenaa

(Luk 14:15-24)

¹ Yesu èra à yā l̀ekōaíne à pì: ² Lákú kpata kú à bò Luda kínaa de nàñ dí do. Kína ke mé àten ǹose p̀onna ke a néne, ³ akū à a z̀irino z̀l ò o gbē kú à ní sísi ò m̀s p̀s blenone ò m̀s, ama ò ye ò suro. ⁴ Akū à èra à z̀iri pādeno z̀l à pìinne: Á gé à o gbē kú ma ní sísinone ma sorumii mà, ma z̀usano kú p̀kàde mèkpanano d̀e ma k̀eke k̀ò. Ó m̀s ǹosep̀oblekia. ⁵ Akū odi laakari do yā piario, ní baadi g̀e a b̀okote k̀e. Gbēkeno g̀e ní bura, gbēkeno g̀e laga tá. ⁶ Gbē kparano z̀irii pìno kùkù, ò wéi d̀ámma, ò ní dede. ⁷ Akú kína pì p̀o f̀e, à a sozano gbàre, ò g̀e ò gbédèrii pìno d̀ede, akú ò té s̀ò ní wètea. ⁸ Akú kína pii pì a z̀irinoñe: Ǹosep̀oble mà, ama gbē kú ma ní sísinò dí k̀s síoro. ⁹ Á gé z̀erankpakōano gūn, à gbē kú a l̀e s̀inda pínki sísi ǹosep̀oblea. ¹⁰ Akú z̀irii pìno fùte ò g̀e z̀eno gūn, ò gbē kú ò ní l̀eno kàkara, gbē vānino kú gbē manano ní pínki. Len ǹose p̀onnakerino gu pà le.

¹¹ Kú kína pii g̀e à p̀onnakerii pìno gwa, à g̀ogbē ke è gwe, à ǹose p̀onna uta danaro, ¹² akū à p̀inc: Ma gbē, à k̀e dera n g̀e la ǹose p̀onna uta danaa sarii? Akū à ỳitena kítikiti. ¹³ Akú kína pì a dogarinone: Á a oño ỳi kú a gbáno, à a zu

bàai gusiran. Gwen oni ɔ́ ɔ́n ɔ́ ɔ́ di n̄ m̄ia. ¹⁴ Zaakū gbē kū Luda n̄ s̄is̄in̄ɔ́n dasi, ama gbē kū à n̄ s̄en̄ɔ́n dasiro.

Be'ogokpana Sizaa yá
(Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

¹⁵ Abire gberan Faris̄in̄ɔ́ bō ò ḡē ò yá ḡōḡō lákū oni ke nà ò Yesu kū a yá'onaa gūn. ¹⁶ Akū ò n̄ iban̄ɔ́ z̄la kū Heɾɔdu gbēn̄ɔ́ ò pi: Danneri, ó d̄s̄ kū gbē yápurademe n̄ ũ. Nd̄i Luda z̄é dañ̄ne s̄úsu, nd̄i gbē wé gwaro, nd̄i gbē gwena gwaro. ¹⁷ Lákū n̄ è nà ò owere. À z̄é v̄i ò be'ogokpá Sizaa yá, ke à z̄é v̄iro? ¹⁸ Yesu n̄ nèse v̄ani d̄m̄ma, akū à pi: Manafikiden̄o! B̄yáí át̄eni ma ȳs̄ à gwaa? ¹⁹ À ɔ́ḡo kū òdi be'ogokpáo m̄om̄ene. Akū ò ɔ́ḡo pi do kpáa. ²⁰ Akū à n̄ lá à pi: Dí mì wánz̄an̄ dí kū a t̄soo? ²¹ Ò wèa ò pi: Siza p̄óme. Akū à piñ̄ne: Eñ̄h̄ è à p̄ó kū à de Siza p̄ó ũ kpá Sizaa, á p̄ó kū à de Luda p̄ó ũ kpá Ludaa. ²² Kū ò yá pi m̄à, à bō n̄ sare, akū ò tà ò a tò gwe.

Gènɔ vuna ya
(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

²³ Ḡor̄o dok̄n̄ɔ́n̄ pi z̄i Sadusi kū òdi pi ḡen̄ɔ́ di ga à vuron̄ɔ́ sù Yesu k̄inaa., akū ò a gb̄eka ò pi: ²⁴ Danneri, Musa òw̄ere t̄ó ḡōgb̄é ga né'isari, a dakūna a v̄ini gyaan̄ɔ́ sé de à né buri dato a v̄in̄ine. ²⁵ T̄s̄. Dedok̄n̄ɔ́den̄ɔ́n̄ kú ó té yá gb̄en̄ɔ́n̄ suppla. Woru n̄ɔ́ s̄è, akū à ḡà à n̄ɔ́ pi t̄ò né'isari, akū gyaan̄ɔ́ ḡò Sabine. ²⁶ À k̄è Sabine le d̄o kū B̄ibo ari à ḡē pé n̄ suppladea. ²⁷ N̄ p̄ínki gberan n̄ɔ́ pi ḡà se. ²⁸ T̄s̄! Ḡen̄ɔ́ vuna ḡor̄o z̄i n̄ gb̄en̄ɔ́n̄ suppla piñ̄ɔ́ té dí mé aniḡs̄ n̄ɔ́ pi v̄ii? Zaakū n̄ p̄ínki ò a d̄s̄ n̄ ũ. ²⁹ Akū Yesu w̄em̄ma à pi: A s̄áte á Luda takada kū a gb̄anao d̄naa sari yáí. ³⁰ T̄ó ḡen̄ɔ́ vù, ò n̄ séro, ò z̄á kero, oniḡs̄ kun lán malaikan̄n̄ kun nà ludamb̄eme. ³¹ Ḡen̄ɔ́ vuna yá musu ádi yá kū Luda óáre kyó keroo? À pi ³² ak̄ame Ibrahim̄ kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ũ. Luda di ke ḡen̄ɔ́ Luda ũro, gb̄é b̄en̄en̄ɔ́ Ludame. ³³ Kū gb̄en̄ɔ́ yá pi m̄à, a yádann̄ena bō n̄ sare.

Dokaya kú à deñla
(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Kū Faris̄in̄ɔ́ m̄à Yesu Sadusin̄ɔ́ f̄ù, ò k̄s̄ k̄àkara. ³⁵ Akū n̄ dokad̄s̄rin̄ɔ́ do a ȳs̄ à gwa, à a là à pi: ³⁶ Danneri, dokayá kpate mé à de a kparan̄ɔ́laa? ³⁷ Yesu w̄ea à pi: Nḡs̄ ye Dikiri n̄ Ludai kū nèse m̄en̄ doo kú n̄ ninio p̄ínki kú n̄ laasunnwo p̄ínki. ³⁸ Dokayá kú à bèere v̄i de a kparan̄ɔ́lan̄ gwe. ³⁹ A plade kú à b̄òk̄s̄aon̄ dí: Nḡs̄ ye n̄ gb̄edakei lán n̄ z̄ida w̄end̄ii bà. ⁴⁰ Musa doka p̄ínki kú annabin̄ɔ́ yáoo lokona dokayá m̄en̄ pla d̄in̄ame.

Arumasihu buri ya
(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lákū Faris̄in̄ɔ́ kakarana n̄à, Yesu n̄ lá à pi: ⁴² A è dera Arumasihu yá musuu? Dí burin̄ a ũu? Ò wèa ò pi: Dauda burime. ⁴³ Akū Yesu piñ̄ne: À k̄è dera Luda Nini d̄idi Daudaa, akū Dauda Arumasihu sisi Dikirii? À pi, ⁴⁴ Dikiri pi ma dikirine à vute a ɔ́plai ari àḡs̄ a iberen̄ɔ́ kátene a gbá gbáru. ⁴⁵ Kū Dauda piñ̄e Dikiri, à k̄è dera aniḡs̄ de a buri ũ d̄ɔ́ɔ́? ⁴⁶ Gb̄eke dí f̄s̄ à w̄ero. Zaa ḡor̄o b̄irea gb̄eke dí sù à yáke laa doro.

23

*Ludayadannerinɔ kɔ Farisinɔ manafiki
(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)*

¹ Abire gbɛra Yesu yā ò gbɛnɔne kɔ a ibanɔ ² à pì: Ludayadannerinɔ kɔ Farisinɔ mé ò gɔ Musa gɛne ũ. ³ Abire yāi à yā kɔ òdi oárenɔ ke pínki àgɔ kúna. Ama àsun n̄ yākɛna kero, zaakū òdi yā kɔ òdi o kero. ⁴ Òdi aso tíkisi yīyī ò di gbɛnɔne n̄ gàn akūsɔ bee ɔne do òdigɔ ye ò káiro. ⁵ Òdi n̄ yā sīnda pínki ke de gbɛnɔ n̄ e yāime. Len òdi Luda yā ezɛba gbɛntɛ da le, òdi bùsubusu gbāna da n̄ pókasanɔ. ⁶ Òdigɔ ye ò vute pɔnna pɔble vuteki mananɔn kɔ aduakɛkpɛ vuteki mananɔ. ⁷ Òdigɔ ye ògɔ fɔ kpákpaíma etɛnɔ, ògɔ n̄ sísí Rabi. ⁸ Àsun tó ò á sísí Rabio, zaakū á pínki vīninɔ kɔ dakūnanɔme á ũ, á Danneri mèn dome. ⁹ Àsun gbɛke sísí á de zīte laro, zaakū á De mèn dome, àkū mé à kú musu. ¹⁰ Àsun tó ò á sísí Arɛdero, zaakū á Arɛde mèn dome, àkū mé à Arumasihu ũ. ¹¹ Á zīrin gbɛ zɔkɔ ũ á té. ¹² Gbɛ kɔ àdi a zīda kara, Luda ni a busa. Gbɛ kɔ àdi a zīda busa, Luda ni a kara.

*Yesu kpákɛna ludayadannerinɔ kɔ Farisinɔ
(Luk 11:37-42, 44, 52)*

¹³ Waiyoo ákɔnɔ yádannerinɔ kɔ Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì kpata kɔ à bò Luda kīnaa zé tata gbɛnɔne. Adì gɛ á gūnlo, akūsɔ adì we gbɛ kɔ ò ye ò gɛ á gūnnɔ gɛn sero.

¹⁴ Waiyoo ákɔnɔ yádannerinɔ kɔ Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì adua gbàna ke de gbɛnɔ á e yāi, akū adì gyaanɔnɔ kpé sífíma. Abire yāi á wétamma nigɔ pásí de gbɛ sīnda pínki pɔla.

¹⁵ Waiyoo ákɔnɔ yádannerinɔ kɔ Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì kure zīte kɔ ísiraò ɔba mèn do lena yāi. Tó a a lè sɔ, adì a ke té pɔ ũ deála leu pla.

¹⁶ Waiyoo ákɔnɔ vīna don'arɛdenɔ! Adì pi, tó ò pì ò sì kɔ Luda kpéó, à yāke vīro, ama tó ò pì ò sì kɔ Luda kpé wuraaò, abirekū mé à yā vī. ¹⁷ Vīna yōnkɔnɔ! A kpate mé à zɔkɔ? Wuraan yá, ke Luda kpé kɔ àdi tó wura gɔ á pɔ ũ? ¹⁸ Adì pi dɔ, tó ò la dà kɔ sa'okio, a yāke vīro, ama tó ò la dà kɔ sa'obɔ kɔ à kú gweo, abirekū mé à yā vī. ¹⁹ Vīnanɔ! A kpate mé à zɔkɔ? Sa'obɔn yá, ke sa'oki kɔ àdi tó sa'obɔ gɔ Luda pɔ ũ? ²⁰ Gbɛ kɔ à la dà kɔ sa'okio la dà kɔ pɔ kɔ à kú gwenɔn pínkime dɔ. ²¹ Gbɛ kɔ à la dà kɔ Luda kpéó la dà kɔ Luda kɔ à kú a gūnwome dɔ. ²² Gbɛ kɔ à la dà kɔ ludambeo la dà kɔ Luda kɔ íblegbaao kɔ Luda kɔ à vutenaanaome.

²³ Waiyoo ákɔnɔ yádannerinɔ kɔ Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì tofenɔ tɔkɔtedo kɔ kpé'akāo kɔ dà láo kuride kpá Ludaa, akū adì dokayá tikisina tón, yázede kɔ sūruuo kɔ náanio. Yā birenɔ mé à de ògɔ kúna a kpata toana sari. ²⁴ Vīna don'arɛdenɔ! Adì mɔsɔ né bo á pɔminan, akū adì lakumi mɔs.

²⁵ Waiyoo ákɔnɔ yádannerinɔ kɔ Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì tokonɔ kpɛ gbāsí bo kɔ tanɔ, ama wākū kɔ zidakūnadōnasario mé à á nèsee pà. ²⁶ Mɔkɔn Farisi vīna! N̄ gbāsí bo toko gūnne gīa, a kpɛ ni gɔ gbāsí sari.

²⁷ Waiyoo ákɔnɔ yádannerinɔ kɔ Farisinɔ! Manafikidenɔ! Á de lán mira kɔ ò gbɛ pura lèanɔ bàme. N̄ kpɛ mana wéne, ama gèwanɔ kɔ gbāsí pínkio mé à n̄ gūn pà. ²⁸ Leme ákɔnɔ se dɔ, á kunna mana gbɛnɔ wéne, ama manafiki kɔ yā vānio mé à á gūn pà.

²⁹ Waiyoo ákõnɔ yádannerinɔ kú Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì pɔ bo annabinɔ miranɔa, adì zã ble Luda gbẽnɔ pɔa ³⁰ adì pi: Tó ó kun yã ó dizinɔ gɔɔa, ó bàka nigɔ kú kuńwo annabinɔ dedena gúnlo. ³¹ Leme a si kú gbẽ kú ò annabinɔ dèdenɔ burinɔn á ù. ³² À ania ke, à á dizinɔ tàragaa ba à a mì de sà! ³³ Mlènɔ! Bisásiri pitikonɔ! Áni ke dera à bo té yã kú à danaála gún? ³⁴ Abire yãì mani annabinɔ kú òndõrinɔ kú yádannerinɔ zĩáwa. Áni ñ gbẽkenɔ dede, áni ñ gbẽkenɔ pá lía, áni ñ gbẽkenɔ gbẽ kú flãao á aduakɛkpenɔ gún, áni pémma wẽte kú wẽteo. ³⁵ Leme Luda gbẽ kú ò ñ dedenɔ yã ni wí á musu le, sena zaa gbẽ mana Habila denaaa ari à gèe pé Berekia né Zakari kú a a dè Luda kpé kú sa'okio daguraa. ³⁶ Yápuran maten oáre, yã bireno pínki ni wí gbáragbẽno musume.

*Yurusalemu ya
(Luk 13:34-35)*

³⁷ Yurusalemudenɔ, Yurusalemudenɔ! Adì annabinɔ dede, adì gbẽ kú Luda ñ zĩáwanɔ papa kú gbẽeo à ñ dede. Madìgɔ ye mà á kakaramai gẽn baaakɔ, lán ko di a demberɛ kú a nẽnɔla nà, ama ádi weiro. ³⁸ Luda ni á kpé toáre bezĩ ùme sã. ³⁹ Maten oáre, áni ma e doro ari à pi, arubarikaden gbẽ kú àten su kú Dikiri tóo ù.

24

*Yurusalemu yakana kú andunia lákagɔɔ sèedanɔ
(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)*

¹ Yesu bò Luda onn àten tá, akú a ibano nàai ò lézuki kène a kpénɔa. ² Akú Yesu pínnɛ: A abireku è pínki yá? Yápuran maten oáre, oni gbẽ ke tó dikɔaro, oni gboro pínkime.

³ Gɔɔ kú Yesu vutena Kùkpe s̄is̄igerɛi, a ibano sù a kĩnaa gusare, ò a là ò pi: Ñ owere, boren yã dínɔ ni kee? Bó mé anigɔ de n suna kú andunialakagɔɔ sèeda ù? ⁴ Yesu wèmma à pi: À laakari ke, àsun tó ò á sãtero. ⁵ Zaa kú oni su dasi kú ma tso, onigɔ pi Arumasihume ñ ù, oni gbẽnɔ sãte dasi. ⁶ Áni zĩnɔ baaru ma kú a òpiio. Àsun bídi kero. Sé abirekúnɔ ke, ama gɔɔ lakana kpé. ⁷ Buri kú burio ni fute kú kso, leme dɔ bũsu kú bũsuuo. Nà kú zĩte yĩgãyĩgãnaao nigɔ kú gukenɔn. ⁸ Yã bireno pínki nòwãwã naana ù. ⁹ Abire gbera oni á kúkú ò á kpámma, ò wé tãáwa ò á de, buri s̄inda pínki ni zãágu ma yã. ¹⁰ Gbẽnɔ ni fuma dasi, ò bo kɔ kpe, oni zãkɔn. ¹¹ Annabi ékenɔ ni su dasi ò gbẽnɔ sãte dasi. ¹² Yã vãni ni kɔ, gbẽnɔ yenyĩ ni busa dasi. ¹³ Gbẽ kú à zena gbãna ari a gɔɔ léa mé ani surabana le. ¹⁴ Oni kpata kú à bò Luda kĩnaa pi baaru kpá andunia gu s̄inda pínkia sèeda ù buri s̄inda pínkine, gbasa pɔ pínki ni láka.

¹⁵ Tó a tẽ guyakari kú annabi Danieli a yã òo è Luda onn, kyókeri gɔ d̄s̄, ¹⁶ gbẽ kú ò kú Yudeanɔ bàa sí ò mì pé kpínɔa. ¹⁷ Gbẽ kú à kú a kpé musu sún kipa à gẽ kpé gún à p̄ske sé à booro. ¹⁸ Gbẽ kú à kú bura sún era be à a uta séro. ¹⁹ Waiyoo nòsindarenɔ kú nérandenɔ gɔɔ birea. ²⁰ À adua ke de bàasinaa pi sún ke bunsire ke kámmabogɔɔ zĩro. ²¹ Zaa kú gɔɔ pi wétamma nigɔ z̄k̄s̄. Zaa gɔɔ kú Luda andunia kè ari gbãra, a taka dí kero, akús̄ ani ke zikiro. ²² Tó Luda dí gɔɔ pínɔ lagoro, de gbẽke ni boro. Ama ani gɔɔ pínɔ lago a gbẽ kú à ñ s̄énɔ yãime.

*Bisásiri Né sunaa
(Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33)*

²³ Gɔɔɔ birea tó gbēke piáre, à Arumasihu gwa la kesɔ à Arumasihu gwa zaa, àsun síro. ²⁴ Zaakū Arumasihu ékenɔ kú annabi ékenɔ ni su ò sèeda zɔkɔnɔ kú daboyānɔ ke, de ò gbē kú Luda n̄ sɛnɔ sáteɔ se, tó ani sí ke. ²⁵ À ma, ma gīnake ma òáre zaa káaku kò. ²⁶ Tó ò piáre à gwa, à kú sɛn, àsun géro. Ke tó ò piáre à gwa, à kú kpéne gūn, àsun síro. ²⁷ Zaakū lákū legū dī pí à ludambe pura kú zaa ifáboki kpa ari a léte kpa nà, len Bisásiri Né suna nigɔ de le. ²⁸ Gu kú gè kún, gwen yumburukunɔ n̄ kò kakaran.

²⁹ Gɔɔɔ pīnɔ wétamma gbera gɔnɔ ifántē ni sira kú, mɔvura ni í kero, susunenɔ ni wowo ludambe, gbāna kú ò kú musunɔ ni dege. ³⁰ Bisásiri Né sèeda gbasa à bo ludambe, buri kú ò kú andunia gūnnɔ ni n̄ zīda kēkē n̄ pínki, oni Bisásiri Né suna e ludambe lukun kú gbānao kú gakuri zɔkɔnɔ. ³¹ Ani a malaikanɔ zī kú kākāki'ū gbānao, oni a gbē kú à n̄ sɛnɔ kakara andunia kusuru siikɔa zaa ludambe lé dīkū kú a lé direkūo.

³² À yā dada kaka lia. Tó a gānɔ í kpākpa, àten lá b̄tò kú, á d̄s guwānagɔɔ kà kāni. ³³ Leme s̄s, tó a yā pīnɔ è pínki le, àḡs d̄s kú a sunaa kà kāni, à kú kpélelea. ³⁴ Yāpuran maten oáre, gɔɔɔ dí gbēnɔ ni gētero ari yā pīnɔ gé keo pínki. ³⁵ Musu kú zīteɔ ni gēte, ama ma yānɔn gētēna víro.

³⁶ Gbēke a gɔɔɔ ke a gɔɔɔ zaka d̄sro, bee malaika kú ò kú musunɔ ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lákū à de nà Nuhu gɔɔɔ, len aniḡs de le se Bisásiri Né sugɔɔa. ³⁸ Gɔɔɔ kú í dí da andunialaro, òten p̄ ble òten í mi, òten nɔ sé òten zā ke ari Nuhu ḡè à ḡè gó'ite gūn. ³⁹ Odi d̄sro, akū í sù à n̄ s̄te n̄ pínki. Len aniḡs de le se Bisásiri Né sugɔɔa. ⁴⁰ Gɔɔɔ birea gbēnɔn planɔ nigɔ kú bura, oni gbē do sé ò gbē do tón. ⁴¹ Nɔgbē gbēnɔn planɔ nigɔ p̄ l̄l̄o gbēn, oni gbē do sé ò gbē do tón. ⁴² Abire yāi á wé ḡs d̄o, zaakū á d̄s gɔɔɔ kú á Dikiri ni suro. ⁴³ Aḡs adikīna d̄s. Tó bede gɔɔɔ zaka kú kpāni ni suawa d̄s yā, de á wé ḡs d̄o, ani tó à a kpé f̄ro. ⁴⁴ Abire yāi ákɔnɔ s̄s, àḡs kú kú soruo, zaakū Bisásiri Né ni su gɔɔɔ zaka kú á wé d̄sroame.

Zikeri nāanide laakaride (Luk 12:41-48)

⁴⁵ Díme zikeri nāanide laakaride kú a dikiri a zikerinɔ nāne a oī de à p̄ble kpámma a gɔɔa ūu? ⁴⁶ Arubarikaden zikeri kú a dikiri a lè àten ke le a sugɔɔa ū. ⁴⁷ Yāpuran maten oáre, ani a aruzeke sīnda pínki nāne a oīme. ⁴⁸ Ama tó zikerii p̄i pāsī, akū à p̄i a n̄s̄eε gūn a dikiri ten ḡi ke, ⁴⁹ akū à nà a zikeri dakenɔ gbēgbēnaaaa, àten p̄ ble àten í mi kú wēderinɔ, ⁵⁰ a dikiri ni su gɔɔɔ kú a wé d̄sroame, gɔɔɔ zaka kú à d̄sroa, ⁵¹ ani a z̄s̄z̄k̄s̄re, à a baka da kú manafikidenɔ. Gwen oni ɔɔ d̄n ò ɔ dí n̄ m̄ia.

25

Nɔkpare gbēnɔn kurinɔ

¹ Gɔɔɔ birea kpata kú à b̄ò Luda kīnaa nigɔ de lán nɔkpare gbēnɔn kuri kú ò n̄ fitilanɔ s̄è ò b̄ò, òten gé da n̄s̄erile bàme. ² N̄ gbēnɔn s̄ɔronɔ bi yōnkɔnɔme. N̄ gbēnɔn s̄ɔronɔ s̄s laakaridenɔme. ³ A yōnkɔnɔ n̄ fitilanɔ s̄è n̄isi zānaa sari, ⁴ a laakaridenɔ s̄s ò n̄ fitilanɔ s̄è kú n̄isi zānaao. ⁵ N̄s̄eri dí su likalikaro, akū i n̄ sé n̄ pínki, òten i o. ⁶ Lizāndo ò wiki lè: N̄s̄eri ten su! À fute à gé daale. ⁷ Akū nɔkpare pīnɔ v̄ù n̄ pínki, ò n̄ fitilanɔ kèke. ⁸ Akū yōnkɔnɔ p̄i laakaridenɔne: À ó gba n̄isi fiti s̄aee! Ó fitila ten ga bi! ⁹ Akū laakaride pīnɔ w̄m̄ma ò p̄i: Ani m̄ówá kááo pínkiro. À gé à á p̄ó lú a ylarinɔ kīnaa. ¹⁰ Kú ò ḡε lú, akū n̄s̄erii kà. Gbē

kū n̄ soru kènɔ gɛ̄ káaɔ nɔsɛ gūn, akū ò gbàa tàta. ¹¹ Kū à kè saa nɔkpare kpara pìnɔ sù, òten lé zu: Dikiri, Dikiri! Ñ zɛ wɛwɛrɛ! ¹² Akū à wɛm̄ma à pì: Yápuran maten oáɛ, má á d̄sro. ¹³ Abire yáí á wé ḡɔ d̄ɔ, zaakū á a ḡɔɔ ke a ḡɔɔ zaka d̄sro.

Ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ zīkerinɔne
(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kpata kū à bò Luda kīnaa de lán gbɛ̄ kū àten gɛ̄ wɛtɛaa bà, akū à a zīkerinɔ sisi, à a aruzekɛ nánne n̄ ɔí. ¹⁵ À ɔɔɔɔɔɔ kè n̄ gbɛ̄ done s̄nɔ s̄ɔɔɔ, gbɛ̄ plade s̄nɔ pla, gbɛ̄ aak̄ɔde s̄nɔ do, n̄ baadi gbāna lén, akū à gɛ̄ wɛtɛa. ¹⁶ S̄nɔs̄ɔɔrode gɛ̄ à laga tà kú ɔɔɔ p̄iio ḡnɔ, akū à àree lè s̄nɔ s̄ɔɔɔ. ¹⁷ S̄nɔplade kè lɛ d̄ɔ, akū à àree lè s̄nɔ pla. ¹⁸ S̄nɔdode s̄ɔ à gɛ̄ à wɛɛ ȳɔ, akū à a dikiri ɔɔɔ p̄i ɔten. ¹⁹ Ḡɔɔ pla gbera zīkerii pìnɔ dikirii sù, akū àteni a ɔɔɔ yá ḡɔḡɔ kúnwo. ²⁰ S̄nɔs̄ɔɔrode sù kú s̄nɔ s̄ɔɔɔ pānde kú à lèeo à pì: Dikiri, n̄ s̄nɔ s̄ɔɔɔ kú n̄ kpāma gwa, à àree kàramɛne s̄nɔ s̄ɔɔɔ d̄ɔ. ²¹ Akū a dikirii p̄ine: N kè zīkeri mana náanide! Lákū n̄ náani v̄i kú a fitio nà, mani a z̄k̄ɔ nanne n̄ ɔí sà. Ñ gɛ̄ ma p̄onnakɛnaa gūn. ²² S̄nɔplade sù d̄ɔ à pì: Dikiri, n̄ s̄nɔ pla kú n̄ kpāma gwa, à àree kàramɛne s̄nɔ pla d̄ɔ. ²³ Akū a dikirii p̄ine: N kè zīkeri mana náanide! Lákū n̄ náani v̄i kú a fitio nà, mani a z̄k̄ɔ nanne n̄ ɔí sà. Ñ gɛ̄ ma p̄onnakɛnaa gūn. ²⁴ Akū s̄nɔdode sù sà à pì: Dikiri, má d̄ɔ kú n̄ yānɔn z̄i'ū. Ndì p̄ó k̄ɛ gu kú ndi t̄nlo. Ndì p̄ó kakara gu kú ndi gb̄nlo. ²⁵ Akū v̄ina ma kú, ma ge ma n̄ ɔɔɔ ùte wɛɛn. N p̄n dí. ²⁶ Akū a dikirii p̄ine: Zīkeri v̄ani ma'ade! Ñ d̄ɔ kú madi p̄ó k̄ɛ gu kú madi t̄nlo, madi p̄ó kakara gu kú madi gb̄nloo? ²⁷ À mana yá n̄ ɔɔɔɔ kèo gb̄kɛne, de tó ma su, mà a p̄ó sí kú a ío. ²⁸ À s̄nɔ do p̄i sía à kpá s̄nɔs̄ɔɔrodea. ²⁹ Zaakū gbɛ̄ kú à p̄ó v̄in Luda ni karane ari àḡɔ din. Gbɛ̄ kú à v̄iro s̄ɔ, bee p̄ó kú à v̄i Luda ni siame. ³⁰ Zīkeri p̄á dí s̄ɔ, à a zu bàai gusiran. Gwen oni ɔɔ d̄n ɔ ɔ di n̄ m̄ia.

Ziakpɛ zīyakpatekɛnaa

³¹ Tó Bisāsiri Né sù a gakuri gūn kú a malaikano n̄ pinki, ani vute a kiblegba gakuridea. ³² Andunia burinɔ ni kakara a are n̄ pinki, ani n̄ k̄k̄ɔa, lākū p̄ódarii d̄i s̄nɔ k̄k̄ɔa kú bl̄nɔ nà. ³³ Ani s̄nɔ kpá a ɔplai, bl̄nɔ s̄ɔ ɔzei. ³⁴ Abire gbera Kína p̄i ni p̄i gbɛ̄ kú ò kú a ɔplainɔne: Ák̄nɔ kú ma De arubarikaa dàágunɔ, à m̄ɔ à kpata kú à a soru kèáɛ zaa anduniakatena ḡɔɔ ble. ³⁵ Zaakū kú nà teni ma de, a p̄óble kpāma. Kú ími teni ma de, a í kpāma. Kú má kun nib̄ɔ ũ, a ma si. ³⁶ Kú má kun punsi, a asiri t̄amɛne. Kú maten gyá ke, a ma gwa. Kú ò ma da kpésiran, a su wé kp̄atɛmai.

³⁷ Gbɛ̄ manano ni p̄ine: Dikiri, b̄ɔɛn o è nà teni n̄ de o p̄óble kpāmma ke ími teni n̄ de, o í kpāmmaa? ³⁸ B̄ɔɛn o n̄ e nib̄ɔ ũ o n̄ si, ke n̄ kun punsi o asiri t̄amɛne? ³⁹ B̄ɔɛn o n̄ e nten gyá ke, ke ò n̄ da kpésiran o ge wé kp̄atɛnyii? ⁴⁰ Kína p̄i ni wɛm̄ma à pì: Yápuran maten oáɛ, yá kú a kè gbɛ̄ kīanaane ma gbɛ̄ d̄inɔ t̄ɛ, makūm̄e a k̄ɛm̄ɛ.

⁴¹ Abire gbera ani p̄i gbɛ̄ kú ò kú a ɔzeinɔne: À gomɛne gwe ák̄nɔ kú Luda lé kèáɛnɔ! À tá t̄ɛ kú ádi garo kú Luda kèkè Ibilisine kú a ibanɔ gūn. ⁴² Zaakū nà teni ma de, ádi p̄óble kpāmaro. Ími teni ma de, ádi í kpāmaro. ⁴³ Má de nib̄ɔ ũ, ádi ma síro. Má kun punsi, ádi asiri t̄amɛnero. Maten gyá ke ke ò ma da kpésiran, ádi su à wé kp̄atɛmairo. ⁴⁴ Oni gbaso ò a la ò pì: Dikiri, b̄ɔɛn o n̄ e kú n̄aao ke ímio ke nib̄ɔ ũ ke punsi ke gyáɛ ke purusuna ũ, akū ódi kpányiíroo? ⁴⁵ Kína ni wɛm̄ma à pì: Yápuran maten oáɛ, lākū ádi ke gbɛ̄ kú à kīanaane gbɛ̄

dínɔ tɛro nà, makúme ádi kemenero. ⁴⁶ Gbɛ birenɔ ni tá wétamma kú àdi lákaro gúmme, gbɛ mananɔ sɔ wɛndi kú àdi lákaro gún.

26

Lékpakúsuna Yesuii

(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Kú Yesu yá birenɔ ò pínki à làka, akú à pì à ìbanɔne: ² Á dɔ kú Vínla dikpe gò gɔɔ pla, oni Bisásiri Né kpámma ò a pá lía.

³ Abire gbera sa'orikinɔ kú Yuda gbɛ zɔkɔnɔ kɔ kàkara sa'oriki zɔkɔ kú òdi pì Kayafa bea. ⁴ Ò yá gògò ɔndɔso lákú oni Yesu kú ò a de nà ⁵ ò pì: Òsun ke dikpe zĩro, de gbɛnɔ sún zuka káro yáí.

Nísi gbí nna kuna Yesu mìa

(Maa 14:3-9, Yuh 12:1-8)

⁶⁻⁷ Kú Yesu kú Betani, Simɔ Kusu bea, àten pɔ ble gengesekena, akú nɔgbɛ ke nàí, à lo fitinna kú nísi gbí nna ɔgɔde kú a gún kúna, akú à kú Yesu mìa. ⁸ Kú a ìbanɔ è le, akú ní pɔ fùtɛ ò pì: Bón pɔ lalasekena dí uu? ⁹ De ò nísi pì yia yá kú ɔgɔ zɔkɔɔ ò kpà takasidenɔa. ¹⁰ Yesu dǎmma, akú à pínne: Bóyáí àten wari dɔ nɔgbɛ pìiaa? À zĩ mana kɛmeneme. ¹¹ Takasidenɔn kú kááo gɔɔ sǐnda pínki, makú sɔ manigò kú kááo gɔɔ sǐnda pínkiro. ¹² Kú à nísi pì kú ma mɛea, à kè le de à ma gè keome. ¹³ Yápuran maten oáre, gu kú òteni ma baaru nna waazi ken andunia gún pínki, onigò yá kú nɔgbɛ pìi kè o a dngun yáí.

Yudasi bona Yesu kpe

(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)

¹⁴ Abire gbera gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ do kú òdi pine Yudasi Isikarioti gɛɛ sa'orikinɔ kǐnaa ¹⁵ à pì: Tó ma Yesu kpááwa, bón á ye à kpámaa? Akú ò andurufu ɔgɔ mèn baraakurii nàro ò kpáa. ¹⁶ Zaa gɔɔ birean àten zé wete à Yesu kpámma.

Vínla pɔblenaa

(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yuh 13:21-38)

¹⁷ Burodi Futenasari dikpe gɔɔ káaku zĩ Yesu ìbanɔ sù ò a là ò pì: Mán ní ye ò gé kekenne ò Vínla pɔ blenn? ¹⁸ À wɛmma à pì: À gé wɛten gɔgbɛ ke kǐnaa à pine, Danneri pì a gɔɔ kà káni. A bean áni Vínla pɔ blen kú a ìbanɔ. ¹⁹ Yesu ìbanɔ kè lákú à dàrne nà, ò Vínla pɔbleyá kèke. ²⁰ Kú ɔkɔsi kè, Yesu gengesekena teburuu kú a gbɛnɔn kuri awɛɛpla pínɔ. ²¹ Gɔɔ kú òten pɔ ble à pì: Yápuran maten oáre, á gbɛ mèn do ni ma kpámma. ²² N nɛɛe yáka manamana, akú òteni a la dodo: Asa makúmeroo, Dikiri? ²³ Yesu wɛmma à pì: Gbɛ kú òten ɔ kakara ta gún leele mé ani ma kpámma. ²⁴ Bisásiri Né ni kpágui lákú à kɛna a yá musu nà, ama waiyoo gbɛ kú ani Bisásiri Né kpámma pìi. Ani ke sàna adene tó odi a ì yáro. ²⁵ Akú Yudasi kú ani a kpámma pì pì: Asa makúmeroo, Rabi? Yesu pínɛ: Mɔkɔmme n ò gwe.

Dikiri pɔble

(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)

²⁶ Kú òten pɔ ble, Yesu burodii sè, à arubarikaa dàn, akú à likɔre à kpà a ìbanɔa à pì: Á sí à só, ma mɛen dí. ²⁷ Akú à toko sè dɔ à arubarikaa dàn, à kpámma à pì: Á mi á pínki. ²⁸ Ma arun dí, Luda bàka kunna kú gbɛ dasinɔ aru ũ, kú ani bɔtema ní durunnao kɛmmana yáí. ²⁹ Maten oáre, zaa gbára mani

geepi'i dí mi doró ari kpata kú à bò ma De kīnaa gé boo gupuraa, gbasá mà à dufu mi kááo sà. ³⁰ Kú ò lèe sì, akú ò bòtè ò gèe Kùkpe s̀̀s̀gerɛɛi.

*Yesu gīnake à d̄s̄ yā kú Pita ni ke
(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)*

³¹ Akú Yesu pīnne: Á pínki áni fuma gwāaniala, zaakú ò kè Luda yān ò pì: Mani sādāri lé, sānɔ̀ ni fākōa. ³² Ama ma vunaa gbera mani doáre are gena Galili. ³³ Akú Pita pine: Bee tó ò fūmma n̄ pínki, mani fūmma zikiro. ³⁴ Akú Yesu pine: Yāpuran maten onne, gwāaniala ari ko ḡs̄ gé lé zu, ĩni ledi kpámai gèn aak̄s̄. ³⁵ Pita pine: Bee tó mani sù mà ga kúnwo, mani ledi kpányi zikiro. Akú à ibanɔ̀ ò le se n̄ pínki.

*Yesu aduakena zaa Getesemani
(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)*

³⁶ Akú Yesu kú à ibanɔ̀ kà gu kú òdi pi Getesemani, akú à pīnne: À vute la ari mà gé adua ke zà dire. ³⁷ À Pita kú Zebedi né gbēnɔ̀n planɔ̀ sè à gèe kúnwo. A pɔ̀ sira kú à nèseykɔ̀ si. ³⁸ Akú à pīnne: Ma pɔ̀ sira kú manamana ari ga léi. À ze la à itē ke kūmao. ³⁹ Kú à gèe are fiti, akú à kùtè zīte à adua kè à pì: Baa, tó ani sí ke, n̄ tó toko'i dīkina gētemala. Ama adi ke lākū má yei nàro, séde lākū n̄ yei nà. ⁴⁰ Akú à èra à sù à à ibanɔ̀ lè, òten i o. Akú à pì Pitane: Len yá? Ádi f̄s̄ a itē kè kūmao bee awa doroo? ⁴¹ À itē ke àḡs̄ adua ke de àsun fu ȳogwanaaaro yāi. Nini yei, ama m̄e buse. ⁴² À kēm̄ma a gēn plade, à adua kè à pì: Baa, tó toko dīkina ni gētemala a í minaa sariro, n̄ tó n poyenyina ke. ⁴³ Kú à èra à sù à n̄ lé, òten i o dɔ̀, zaakú òten idekú dede. ⁴⁴ Akú à n̄ tón dɔ̀, à gèe à wé kè a gèn aak̄s̄de, à yā dokɔ̀nɔ̀ p̄i ò dɔ̀. ⁴⁵ Akú à èra à sù à ibanɔ̀ kīnaa à pīnne: Áten i o, áten kámma bo ari teran yá? À gwa! Gɔ̀ɔ̀ kà káni. Ò Bisāsiri Né kpà durunnakerinɔ̀a. ⁴⁶ À fute ò tá. Gbē kú à ma nañne n̄ ɔ̀i ten su.

*Yesu kūnaa
(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)*

⁴⁷ Kú à kpé àten yā pì o, akú Yudasí, a iba gbēnɔ̀n kuri awēplanɔ̀ doke sù kú pario, ò fēnedanɔ̀ kūna kú gònɔ̀, ò bò sa'orikinɔ̀ kú Yuda gbē z̄s̄k̄nɔ̀ kīnaa. ⁴⁸ Bonkpede pì s̄s̄, à sēedaa óñne à pì: Gbē kú mani lé péa, àkúme gwe. À a kú. ⁴⁹ Akú à m̄i d̄s̄ Yesua ḡnɔ̀ à pì: F̄ɔ̀ɔ̀, Rabi! Akú à lé p̄ea. ⁵⁰ Yesu pine: Ma gbē, n̄ n kena ke! Akú ò sù ò ɔ̀ p̄ete Yesua ò a kú. ⁵¹ Akú Yesu gbēnɔ̀ do a fēneda wòto, à sa'oriki z̄s̄k̄ z̄r̄ii lèò à a s̄á gò. ⁵² Akú Yesu pine: N̄ n fēneda s̄otɔ̀ a plen. Zaakú gbē kú à zè kú fēnedao, fēneda mé ani a de. ⁵³ Tó má ye ma De malaika z̄ikarinɔ̀ gbaremenɛ ḡnɔ̀ de ḡá kuri awēplanɔ̀la, n̄ d̄s̄ mani fua mà a wé kean yá? ⁵⁴ Tó ma kè le s̄s̄, deran yā kú ò kè Luda yān ò pì ani ke le ni kee? ⁵⁵ Akú Yesu pì parine: Kpāni wédewen ma ũ kú a su à ma kú kú fēnedanɔ̀ kú gònɔ̀ yá? Madiḡs̄ vute Luda ɔ̀nn lākū gu diḡs̄ d̄s̄ nà madiḡs̄ yā daáre, ádi ma kúro. ⁵⁶ Ama yā p̄i k̄i p̄ínki, de yā kú annabinɔ̀ kè Luda yān ke yāi. Akú à ibanɔ̀ bàà lè n̄ pínki ò a tòn.

*Yuda gbanadenɔ̀ yakpatekena kú Yesuo
(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)*

⁵⁷ Gbē kú ò Yesu kúnɔ̀ gèe káao sa'oriki z̄s̄k̄ Kayafa bea. Ludayádannerinɔ̀ kú gbē z̄s̄k̄nɔ̀ kakarana gwe. ⁵⁸ Pita té a kpe zà dire ari sa'oriki z̄s̄k̄ p̄i bea. À gè ɔ̀nn, à vùte kú dogarinɔ̀ de à yā p̄i midena e. ⁵⁹ Sa'orikinɔ̀ kú Yuda

yákpatekerinɔ́ ń pínki ten sèedade wete Yesua ò a de. ⁶⁰ Bee kú gbɛnɔ́ sù ò ékeyáno didia dasi, adi kero. Kpekpe gbɛnɔ́n pla kenɔ́ sù ⁶¹ ò pi: Gbɛ̀ piì pì, áni f̄s̄ à Luda kpé wí, áni era à bo gɔ́ɔ́ aakɔ́ dagura sé! ⁶² Akú sa'oriki zɔ́kɔ́ fùte à zè à pì Yesune: Ń yáke ví ñ werúmaroo? Yá kú òten didimma dí de deraa? ⁶³ Yesu yíte kpɛ́n, akú sa'oriki zɔ́kɔ́ piì pine: Ma nannɛ Luda Wɛ̀ndidei, ñ owere tó Luda Né Arumasihumɛ̀ n̄ ú. ⁶⁴ Yesu wèa à pì: Len n̄ ò le. Makú s̄s̄, maten oáre, zaa gbára áni Bisásiri Né e vutena Gbánasíndapinkide ɔ́plai, akús̄ ó áni a suna e ludambe lukun. ⁶⁵ Akú sa'oriki zɔ́kɔ́ pì a utano gá à kè à pì: A dɔ́kè kú Ludao! À kè dera òten sèedade pánde kenɔ́ wete dɔ́ɔ́? A mà lákú à dɔ́kè kú Ludao n̄. ⁶⁶ Yá kpaten a zɛo teraa? Akú ò wèa ò pì: A taari kà ò a de. ⁶⁷ Akú ò lé'í sù a ánnwa, ò a lèlè kú okúo. Gbɛkenɔ́ a sán kèkè ⁶⁸ ò pì: Arumasihu, ñ annabikɛyá ò ñ gbɛ̀ kú à n le owere.

Pita ledikpana Yesu

(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita vutena ɔ́nn, akú zɔ́nɔ́kpare ke sù à pine: Mòkɔ́n s̄s̄ ndiḡs̄ kú lɛlɛ kú Galili gbɛ̀ Yesu piiome. ⁷⁰ Akú à ledi kpá ń pínki wára à pì: Mádi yá kú nten o d̄ɔ́ɔ́ d̄ɔ́ɔ́. ⁷¹ Akú à fùte à gè gánun. Nɔ́gbɛ̀ pánde a è, akú à pì gbɛ̀ kú ò kú gwenɔ́e: Gbɛ̀ díkína lɛlɛ kú Yesu Nazeraome. ⁷² Pita èra à ledi kpá à la dà à pì: Má gbɛ̀ pì d̄ɔ́ɔ́. ⁷³ Kú à kè saa fiti, gbɛ̀ kú ò zena gwenɔ́ nà Pitai ò pì: Yápurame, ń gbɛ̀ dome n̄ ú, zaakú ó n̄ d̄s̄ n̄ yá'onaaame. ⁷⁴ Akú à fùte à a zída kà à la dà à pì: Má gbɛ̀ pì d̄ɔ́ɔ́. Zaa gwe ḡnɔ́n ko lé zù. ⁷⁵ Akú yá kú Yesu òo d̄s̄ Pitagu kú à pì, ari ko ḡs̄ gé lé zu, ani ledi kpáai gènn aakɔ́. Akú Pita bò bàai à p̄sira ɔ́ d̄s̄.

27

Yudasi ganaa

(Zír 1:18-19)

¹ Kú gu d̄s̄ kɔ́nkɔ́nkɔ́ sa'orikinɔ́ kú Yuda gbɛ̀ zɔ́kɔ́n ń pínki yá ḡḡs̄ Yesui de ò a de. ² Ò a yí, akú ò gèe ò a nà bùsu gbɛ̀ zɔ́kɔ́ Pilatine a ɔ́i.

³ Kú Yudasi kú à bò a kpe è yá dàala, à ḡs̄ d̄ind̄mene ḡn, akú à gèe andurufu ɔ́ɔ́ m̄n̄n baraakurii pì era sa'orikinɔ́ne kú gbɛ̀ zɔ́kɔ́n ⁴ à píne: Ma durunna kè, ma taarisaride kpá gai. Akú ò pine: Ó bàka t̄gbaa? N̄ yán gwe. ⁵ Akú Yudasi ɔ́ɔ́ piì zù Luda kpén, akú à tà à gèe à a zída lòko. ⁶ Akú sa'orikinɔ́ ɔ́ɔ́ piì sète ò pì: ɔ́ɔ́ pì kana Luda kpé ɔ́ɔ́daki ḡn zé víro, zaakú gbɛ̀de'ɔ́ɔ́me. ⁷ Kú ò yá ḡḡs̄, akú ò orobori gb̄idáki lù kú ɔ́ɔ́ piìo nibɔ́nɔ́ víki ú. ⁸ Abire yáí ari kú a gbárao òdi pì zíte píne Zíte Arude. ⁹ Akú yá kú annabi Ilimia òo kè à pì: Ó andurufu ɔ́ɔ́ m̄n̄n baraakurii piì sète, ɔ́ɔ́ kú Isarailano zèo ò kpá a yá musu piì, ¹⁰ akú ò orobori gb̄idáki lùo, lákú Dikiri d̄itemene nà.

Pilati yákpatekena kú Yesuo

(Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38)

¹¹ Yesu zena bùsu gbɛ̀ zɔ́kɔ́ are. Akú gbɛ̀ zɔ́kɔ́ pì a là à pì: Mòkɔ́n Yudano kína ú yá? Yesu wèa à pì: Len n̄ ò le. ¹² Gɔ́ɔ́ kú sa'orikinɔ́ kú gbɛ̀ zɔ́kɔ́n ten yá didia, adi yáke werúmaro. ¹³ Akú Pilati pine: N̄di yá dasi kú òten didimma maroo? ¹⁴ Ama Yesu dí yáke o yá pinɔ́ doke musuro, akú yá piì bò bùsu gbɛ̀ zɔ́kɔ́ piì sare manamana.

Yadana Yesula

(Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

15 Vĩna dikpe zĩ pĩnki bũsu gbẽ zõkõ pĩ dì purusunano do kũ gbẽnnon yei gbarẽĩne. 16 Gõro kũa sõ purusuna tõde kũ gwe òdi pi Baraba. 17 Kũ pari kàkara, akũ Pilati ñ lá à pì: Dín á ye mà gbarẽáree? Baraban yá, ke Yesu kũ òdi pi Arumasihu? 18 Zaakũ à dõ kũ nẽsegõba vĩna kũ Yesuo yáin ò a kpàawa.

19 Gõro kũ Pilati vutena a gbĩgbaaa, a nanao gbẽ zĩa à pì: N̄sun yáke ke gbẽ mana piĩnero, zaakũ nana kũ ma ò a yá musu gĩa gwãani wari dõma manamana.

20 Sa'orikino kũ gbẽ zõkõno nàkara gbẽnna ò Baraba gbeka, ò pi ò Yesu de. 21 Akũ bũsu gbẽ zõkõ pĩ ñ lá à pì: Gbẽnnon pla pino gũn, dín á ye mà gbarẽáree? Akũ ò pi, Barabame. 22 Akũ Pilati ñ lá à pì: Bõn mani ke kũ Yesu kũ òdi pi Arumasihuoo? Gbẽ sinda pĩnki pi: N̄ a pá lía. 23 Akũ à ñ lá à pì: Bõ dāan à k̄e? Akũ ò wiki l̄ ò k̄ara ò pi: N̄ a pá lía. 24 Kũ Pilati è ani f̄s à yáke kero, zuka ten kara, akũ à í d̄a, à a ɔ pipi gbẽnno wára à pì: Ma ɔ b̄te gbẽ pi gana yān. Á yāme. 25 Akũ gbẽ pino pì: A dena yā wí ó musu kũ ó n̄no. 26 Akũ à Baraba gb̄arẽĩne, à pi ò Yesu gbẽ kũ fl̄aao ò a pá lía.

Sozano Yesu fobonaa
(Maa 15:16-20, Yuh 19:2-3)

27 Akũ Pilati sozano ḡe kũ Yesuo bũsu gbẽ zõkõ pi bea, akũ ò ñ ḡa kàkara pĩnki ò likai. 28 Ò a p̄no b̄tea ò arukĩmba t̄era d̄ane, 29 akũ ò l̄e f̄uraa t̄a ò k̄une, ò leba n̄ane a ɔplan gò ũ. Akũ òten k̄utekutene, òteni a fobo òten pi: F̄o, Yudano kina! 30 Ò l̄e'í s̄ua, ò leba p̄i s̄e ò a l̄eo a miia. 31 Kũ ò a fobò ò l̄aka, akũ ò arukĩmba p̄i ḡoala ò a z̄ida p̄okasano d̄ane, akũ òten ḡe a pá lía.

Yesu pana lía
(Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

32 Kũ ò b̄te òten ḡe, ò d̄akare kũ Sireni gbẽ kũ òdi pi Simõo, akũ ò ḡa n̄aa à Yesu lígb̄andurukpana s̄e. 33 Akũ ò k̄a gu kũ òdi pi Gõgõta kũ à pì m̄itokoki. 34 Akũ ò s̄ew̄e kũ ò ȳakate kũ ez̄eo d̄one à mi. Kũ à í k̄e, akũ à ḡi mi. 35 Kũ ò a pá lía, akũ ò k̄apaa kp̄a ò a p̄okasano kp̄atek̄one. 36 Akũ ò v̄ute òteni a d̄akp̄a gwe. 37 Ò ȳa kũ ò diaa k̄e ò n̄a a miila ò pì:

Yudano kina Yesun dí.

38 Akũ ò kp̄ani w̄edew̄eno p̄a lía a sare gbẽnnon pla, gbẽ do a ɔplai, gbẽ do a ɔzei. 39 Gbẽ kũ òten ḡe z̄ela gw̄eno teni ñ m̄i ke d̄ek̄udek̄u, òteni a s̄õs̄õ 40 ò pì: M̄ok̄õn kũ n p̄i ñni Luda kp̄e w̄i ñ era ñ bo ḡõro aak̄õ daguran gweroo? Tó m̄ok̄õm̄me Luda Né ũ, ñ n z̄ida sura ba ñ kipa lía. 41 Leme d̄o sa'orikino kũ ludayadannerino kũ gbẽ zõkõno teni a fobo le ò pi: 42 À gbẽ p̄andenõ sura bà, ama ani f̄s à a z̄ida sura baro. Isarailano k̄inanloo? À kipa lía tera, òni a n̄ani ke. 43 À Luda n̄ani v̄i. Tó Luda yei, à a bo s̄a, zaakũ à pì ak̄aame Luda Né ũ. 44 Bee kp̄ani kũ ò ñ pá lía leleno teni a s̄õs̄õ le d̄o.

Yesu ganaa
(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

45 Kũ ifant̄e k̄a midangura, akũ gusira dà bũsuu p̄ila pĩnki ari f̄anant̄e m̄o aak̄õ. 46 F̄anant̄e m̄o aak̄õn Yesu wiki l̄e gb̄anagb̄ana à pì: Eloi, Eloi, l̄ema sabatani! Abirekũ p̄i, ma Luda, ma Luda, à k̄e dera n ma tonn? 47 Kũ gbẽ kũ ò z̄ena gwe kenõ ȳa p̄i mà, akũ ò pì: Dake ten Iliasu s̄isi. 48 Zaa gwe ḡõno ñ gbẽ do bàa l̄e à ḡe à sako s̄e à dà s̄ew̄e kp̄akp̄aa gũn, à f̄ĩf̄i lebaa, akũ à d̄õ Yesune à mi. 49 Akũ

gbê kparanɔ̀ pì: À ze gĩa ò gwa tó Iliasu ni su à a sura ba. ⁵⁰ Yesu èra à wiki gbàna lè dɔ̀, akū à a wèndii gbàre.

⁵¹ Akū Luda kpé lábure kèkɔ̀a pla bona musu suna zíte. Zíte yìgáyìgā, gbènɔ̀ pàrapara, ⁵² miranɔ̀ wèwè, akū Luda gbènɔ̀ fùte bona gan dasi. ⁵³ Yesu vuna gan gbera ò bôte miran, ò gè Luda wèten, gbènɔ̀ ní é dasi. ⁵⁴ Kū sozanɔ̀ gbē zɔ̀kɔ̀ kū a gbē kū òten Yesu dākpanɔ̀ zíte yìgáyìgānaa pii è kū yā kū ò kènɔ̀ pínki, vīna n̄ kū manamana ò pì: Yāpuramē Luda Nén gbē dí ú. ⁵⁵ Nɔ̀gbènɔ̀n kú gwe dasi, òten gu gwa zà dire. Ò té Yesui bona Galilimē, òdigɔ̀ pòble kene. ⁵⁶ N̄ tén Mariama Magadaleni kun kú Mariamao Yamisi kú Yusufuo da kú Zebedi nénɔ̀ dao.

Yesu vīnaa

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁵⁷ Kū ɔ̀kɔ̀si kè, Arimatea gbē ɔ̀ɔ̀de kú òdi pine Yusufu sù. Yesu ìbaame dɔ̀. ⁵⁸ À gèè à Yesu gèè gbèka Pilatia, akū Pilati pì ò kpáa. ⁵⁹ Kū Yusufu gèè pii sè, a táaru biza dufu fīfia, ⁶⁰ à a dà a zīda gbèwèe kú ò sò mira ù gūn. Akū à gbē gbèntèe gbigiri kè à tà wèe pìlè à tà. ⁶¹ Mariama Magadaleni kú Mariama pānde piiò vutena gwe, ò arèdɔ̀na miraa.

⁶² Kū ɔ̀ɔ̀ɔ̀ lite, kámmabogɔ̀ɔ̀ zī kà, akū sa'orikinɔ̀ kú Farisinɔ̀ gèè Pilati kīnaa lèlè ⁶³ ò pì: Yā kú gbèkèkerii pii ò a bēne zī dɔ̀ɔ̀gu à pì, ɔ̀ɔ̀ɔ̀ aakɔ̀ gbera áni vu. ⁶⁴ N̄ tó ògɔ̀ mira pì dākpa ari a ɔ̀ɔ̀ɔ̀ aakɔ̀de zī. Tó lenlo, a ìbanɔ̀ ni su ò a gèè sé kpáni, oni ò gbènɔ̀ne à fùte bona gan. Èkè kpè bire nigɔ̀ de a káakupɔ̀la. ⁶⁵ Akū Pilati piinne: À sozanɔ̀ sí à gé à mira pì dākpa lākú áni f̄ nà. ⁶⁶ Akū ò gèè ò sèedaa kè miragbèea, ò sozanɔ̀ tò gwe ògɔ̀ dākpa.

28

Yesu vunaa

(Maa 16:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

¹ Kámmabogɔ̀ɔ̀ gbera azumanenna zī kɔ̀nkɔ̀nkɔ̀ Mariama Magadaleni kú Mariama pānde piiò bò ò gèè mira gwa. ² Akū zíte yìgáyìgā gbānagbāna, zaakū Dikiri malaika ke bò musu, à sù à gbèè pì gbigiri kè à gò mira léa, akū à vùtea. ³ A an de lán legupinaa bà, a uta de pú táitai lán buu bà. ⁴ Vīna gudākparinɔ̀ kú, òten lukaluka, akū ò gɔ̀ sàii. ⁵ Akū malaika pii pì nɔ̀gbē pinɔ̀ne: Àsun tó vīna á kūro. Má d̄s kú Yesu kú ò pà líaan áten wete. ⁶ À kú laro, à fùte lākú à ò nà. À m̄s à gu kú ò a wùten gwa, ⁷ á gé à o a ìbanɔ̀ne likalika à fùte bona gan. Ani doñne arē gena Galili. Gwen áni a en. Ma òáren gwe.

⁸ Akū ò bò miran likalika kú vīnao, ama n̄ pɔ̀ nna zɔ̀kɔ̀. Ò bàà lè òten gé a baaru kpá a ìbanɔ̀ne. ⁹ Akū Yesu dānle ḡnɔ̀, à f̄ kpámma. Kū ò nài, ò donyī kēne, akū ò ɔ̀ nà a gèsekpea. ¹⁰ Akū Yesu piinne: Àsun tó vīna á kūro. À gé à o ma gbènɔ̀ne ò gé Galili. Gwen oni ma en.

Soza gudākparinɔ̀ yagbannēnaa

¹¹ Kū nɔ̀gbènɔ̀ tà, akū soza gudākpari kenɔ̀ gè wète gūn, ò yā kú ò kènɔ̀ ò sa'orikinɔ̀ne pínki. ¹² Akū sa'oriki pinɔ̀ gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ sisi, ò yā ḡḡs, akū ò ɔ̀ɔ̀ zɔ̀kɔ̀ kpà sozaa pinɔ̀a gusare ¹³ ò pì: À pì a ìbanɔ̀ mé ò sù gwaani, ò a gèè sé kpáni ɔ̀ɔ̀ɔ̀ kú áten i o. ¹⁴ Tó b̄sɔ̀ gbē zɔ̀kɔ̀ yā p̄ii mà, óni kúte kēne, áni bo yāketen. ¹⁵ Sozanɔ̀ ɔ̀ɔ̀ p̄ii s̄i, akū ò kè lākú ò dāñne nà. Akū yā p̄ii ḡs̄ Yudanɔ̀ne baaru ú ari kú a gbārao.

Yesu zĩ nana a ìbanṵne ñ ɔĩ

(Maa 16:9-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23, Zĩr 1:6-8)

¹⁶ Yesu ìba gbēnṵn kuri awēedonṵ gèe Galili kpi kù à a ki gṵgṵñne yā musu. ¹⁷ Kù ò a è, ò donyĩ kène, ama ñ gbēkenṵ ten sika ke. ¹⁸ Akù Yesu nànyĩ à pìñne: Luda musu kù zĩteo iko pínki kpàma. ¹⁹ Abire yāi à gé à buri sīnda pínki ke ma ìbanṵ ù, à ñ da'ite ke kù De Luda tso kù a Né tso kù a Nini tso, ²⁰ à yā kù má ðteárenṵ dañne ògṵ kùna pínki. À ma, manigṵ kù kááo gṵrṵ sīnda pínki ari andunia gé lákao.

MAAKU

Baaru nna kù Maaku kèè
 Yesu da'itekenaa 1:1-1:13
 Yesu yádannena Galili 1:14-9:50
 Zaa Galili ari Yurusalemu 10:1-10:52
 Yesu kunna Yurusalemu 11:1-14:9
 Yesu gana kù a vunaa 14:10-16:20

Yahaya Da'itekeri waazikenaa
 (Mat 3:1-17, Luk 3:1-22, Yuh 1:19-28)

¹ Luda Né Yesu Kirisi baarun dí. ² À nàa lákù à kù annabi Isaya takada gūn nà à pì:

Mani ma z̄iri gbarɛ n ā

à zé kekenne.

³ À baarukparii kòto ma do gbárannan àten pì:

À zé keke Dikirine,

à zé kotinanɔ porone súsu.

⁴ Lɛn Yahaya Da'itekeri sù gbárannan lɛ, àten waazi ke gbɛnɔne à pì ò nèse lite ò da'ite ke, Luda ni n durunnanɔ kɛr̄ma. ⁵ Yudea búsudenɔ kù Yurusalemudenɔ gèe a kīnaa n pínki. Òdi n durunnanɔ o gupuraa, akù àdi n da'ite ke Yodai.

⁶ Yahaya diḡɔ pókasa kù ò t̄à kù lakumi k̄aonɔ dana, àdi bára asa do a pi. Kwa kù z̄'ioome a p̄sble ũ. ⁷ À waazi kè à pì: Gb̄eke ni su ma gbera a gb̄ana demala. M̄adi ká mà kúte mà a kyate bobonero, ⁸ m̄adi á da'ite ke kù iome, akù mé ani á da'ite ke kù Luda Ninio.

Yesu da'itekɛna
 (Mat 3:13-4:11, Luk 3:21-22)

⁹ Ḡɔɔ birea Yesu bò Nazera, Galili b̄usun, à sù, akù Yahaya a da'ite kè Yodai.

¹⁰ Kù Yesu bikù ḡɔnɔ, à è ludambe ten w̄ek̄ɔa, Luda Nini ten suawa lán pot̄ɛne bà. ¹¹ Akù à kòtoò mà bona ludambe à pì: M̄ok̄ɔme ma né mèn do légelege yenȳide ũ, kù ma p̄o nnamma manamana.

Yesu ȳogwanaa
 (Mat 4:1-11, Luk 4:1-13)

¹² Akù Luda Nini a gb̄are gbárannan ḡɔnɔ, ¹³ akù à kù gwe kù nòb̄ɔs̄ɛntenɔ ari ḡɔɔ bupla, Setan teni a ȳò à gwa. Akù malaikanɔ sù ò kp̄ai.

Yesu iba káakunɔ sisinaa
 (Mat 4:18-22, Luk 5:1-11)

¹⁴ Yahaya kūnaa gberan Yesu t̄a Galili, àten baaru nna kù à bò Luda kīnaa kp̄a ¹⁵ à pì: A ḡɔɔ k̄a, kpata kù à bò Luda kīnaa k̄a k̄ani. À nèse lite à baaru nna p̄i sí.

¹⁶ Kù Yesu ten do Galili s̄ɛb̄ɛi, à Sim̄o kù a dakūna Anduruoo è, òten birigi kp̄a s̄ɛb̄ɛe p̄in, zaakù s̄ɔɔk̄ɔnɔme. ¹⁷ Akù Yesu p̄inne: À m̄ó à t̄ɛmai, mani á ke gb̄ɛw̄ɛterinɔ ũ. ¹⁸ Zaa gwe ḡɔnɔ ò n biriginɔ t̄on ò bò ò t̄èi. ¹⁹ Kù à ḡèe ar̄e f̄iti, à Zebedi né Yamisi è kù a dakūna Yuhanao. Ò kù gó'ite gūn, òteni n biriginɔ keke. ²⁰ À n s̄isi ḡɔnɔ, akù ò n de Zebedi kù zamalingakerinɔ t̄ò gó gūn gwe ò bò ò t̄èi.

Yesu tånade werekõana Kapenam
(Luk 4:31-37)

²¹ Ò gèe Kapenam. Kù kámmabogɔ̀ kà, Yesu gèe aduakekpen, àten yá dañne. ²² A yádannena bò ñ sare, zaakù àdi dañne kù ikooome, adi ke lán ludayádannerinɔ̀ pɔ̀ b̀anlo.

²³ Gɔ̀ɔ̀ birea gɔ̀gbè tånade ke kù aduakekpen gwe. À wiki lè à pì: ²⁴ Bón ó vī kɔ̀ s̄ii, Yesu Nazera? N su ñ ó kakaten yá? Má d̄s̄ gbè kù ñ de a ù, makõmme Luda gbè kù à kù adona ù. ²⁵ Akù Yesu gi tãna pìne à pì: Ñ yīte! Ñ go gbè piia.

²⁶ Akù tãna pi a yīgāyīgā à wiki gbãna lè, akù à gò. ²⁷ Bidi gbēno kù ñ pínki, òten kɔ̀ lala: Bó taka buri yān dí? Yádannena dufun yá? Àdi yá dañne kù ikooó fá! Bee kù tãnanɔ̀, tó à yá d̄iteñne, òdi a yá mame. ²⁸ Akù kãnto a t̄s̄ dà Galili b̄usula pínki.

Yesu gyãrenɔ̀ werekõana dasi
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)

²⁹ Kù Yesu bò aduakekpen, akù à tà Simɔ̀ kù Anduruo bea ḡonɔ̀ kù Yamisio kù Yuhanao. ³⁰ Simɔ̀ nanɔ̀ da wútena, m̄ewãna a kù, akù ò a yá ò Yesune ḡonɔ̀.

³¹ À gèe a k̄inaa à a kù a ɔ̀a à a fùte. Akù a sikonnaa p̄i w̄erea ari à p̄oble k̄èñne.

³² Kù ɔ̀kosi kè, ifant̄e ten ḡe kp̄én, ò s̄une kù gyãrenɔ̀ kù tãnadenɔ̀ ñ pínki.

³³ W̄etedenɔ̀ kàkara a kp̄é kp̄élelea ñ pínki. ³⁴ À gbēno k̄èk̄sa dasi kù gyã buri s̄inda pínki, à tãnanɔ̀ gò gbēnoa dasidasi. Àdi tãnanɔ̀ gba zé ò yá oro, zaakù ò d̄s̄ gbè kù à de a ù.

Yesu waazikena zaa Galili
(Luk 4:42-44)

³⁵ K̄onk̄onk̄onk̄o Yesu fùte à bò à gèe s̄èn gusare, àten adua ke gwe. ³⁶ Akù Simɔ̀ kù a gbēno p̄etei. ³⁷ Kù ò b̄oa, ò pine: Gbè s̄inda pínki teni n gbeka. ³⁸ Akù à p̄inne: Ò gé gu p̄andea lakutu kù à kù ó sareno ḡun, mani waazi ke gwe d̄o, zaakù abire yaïn ma su. ³⁹ Leme àdiḡo kure Galili b̄usu gu s̄inda pínkia le, àdiḡo waazi ke ñ aduakekpenɔ̀ ḡun àdiḡo tãnanɔ̀ gogor̄ma.

Kusude werekõanaa
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)

⁴⁰ Akù kusude ke s̄u a k̄inaa à kùte à wé k̄ea à pì: Tó ñ yei, ñi f̄s̄ ñ ma werekõa swáswa. ⁴¹ À kè Yesune w̄enda, akù à ɔ̀ b̄o à k̄ea à pì: Má yei, ñ ḡs̄ swáswa. ⁴² Zaa gwe ḡonɔ̀ a kusu làka à ḡs̄ swáswa. ⁴³ Akù Yesu a gbàre ḡonɔ̀ à ḡine à pì: ⁴⁴ Ñsun o gbèke maro. Ñ gé ñ n z̄ida m̄o sa'oriine, ñ sa'opɔ̀ kù Musa d̄ite kpá n werekõana s̄eeda ù gbēno. ⁴⁵ Kù à b̄o, à gèe àten yá pi o'or̄ine. Yá pi d̄agula, akù Yesu d̄i f̄s̄ à ḡe w̄eten gupuraa doró. Àdiḡo kù s̄èn gusareme, akù òdiḡo bo gu s̄inda pínkia òḡo su a k̄inaa.

2

Gbè k̄onk̄una werekõanaa
(Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

¹ Gɔ̀ɔ̀ pla gbera Yesu òra à tà Kapenam. Kù ò mà à kù be, ² akù ò kàkarai dasidasi, ḡeki kun doró bee kp̄élelea, àten Luda yá or̄ine. ³ Akù ò s̄une kù gbè k̄onk̄unaao, gbēnon siik̄ mé ò a sena. ⁴ Kù odi le ò n̄ k̄aao Yesuiro pari yá, akù ò didi k̄aao kp̄é musu, ò kp̄é f̄s̄ gu kù Yesu kunwa. Kù ò f̄s̄, akù ò gyãre p̄ii k̄pa kù a wúteb̄o. ⁵ Kù Yesu è ò a náani vī, à p̄i gbè k̄onk̄unaa piine: Ma

gbē, n durunnano kēmma. ⁶ Ludayādanneri kenɔ vutena gwe ɔten o n nēsɛɛ gūn: ⁷ Bóyāi gbē dí ten o lɛɛ? Àten dɔke kú Ludaome! Dí mé ani f̄s à durunnano kēmma, tó adi ke Luda ado baasiroo? ⁸ Gwe ḡɔno Yesu d̄s a nēsɛɛ gūn laasun kú ɔten lé, akú à n lá à pì: Bóyāi àten laasun bire taka lé á nēsɛɛ gūnn? ⁹ Tó ma pì gbē k̄ɔnokunaa piine a durunnano kēa, ke tó ma pì à fute à a wútebo sé à táa o, a kpate mé à aragaa? ¹⁰ Ma ò le de aḡo d̄s kú Bisāsiri Né durunnano kēmma iko vī zīte lame. Akú à ò gbē k̄ɔnokunaa piine à pì: ¹¹ Ma ònne n fute n n wútebo sé n tá be. ¹² Akú à fute ḡɔno à a wútebo pìi sè à bòo gbēno wára n pínki. Yā pìi bò n sare, akú ò Luda t̄s bò ò pì: Ódi yā dí taka e yāro.

Yesu Levi sisinaa
(Mat 9:9-17, Luk 5:27-39)

¹³ Yesu èra à bò à ḡɛɛ s̄b̄e léa. ɔten su a kīnaa dasidasi, akú àten yā dañne. ¹⁴ Ḡɔɔ kú àten ḡɛte, akú à Alafeu né Levi è vutena a be'oḡosikin. À pìne: Ñ m̄s n t̄mai. Akú à fute à t̄ei.

¹⁵ Z̄ikea kú Yesu ten p̄s ble Levi pì bea, be'oḡosirino kú kifirino ten p̄s ble k̄aaɔ dasi kú a ibano l̄ɛɛɛ. Zaakú gbē bire takan̄on t̄ei dasi. ¹⁶ Farisi kú òdi Luda yā dañnen̄on kú gwe. Kú ò è Yesu ten p̄s ble l̄ɛɛɛ kú be'oḡosirino kú kifirino, akú ò a ibano là ò pì: Bóyāin àten p̄s ble l̄ɛɛɛ kú be'oḡosirino kú kifirinoo? ¹⁷ Kú Yesu yā p̄i mà, à p̄inne: Gbē kú à aafia vī bàka kú kú likita yāoro, sé gyāre. Mádi su gbē manano sísiro, sé kifirino.

Léyīnaa
(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)

¹⁸ Yahaya Da'itekeri ibano kú Farisino ten lé yī, akú ò sù ò Yesu là ò pì: Yahaya ibano kú Farisi ibano di lé yī, akú n ibano di yī sero bi? ¹⁹ Akú Yesu p̄inne: N̄seri gbēno ni lé yī ḡɔɔ kú à kú k̄uñwo n̄sɛ gūn yá? Oi! Ḡɔɔ kú n̄seri kú k̄uñwo, oni lé yīro. ²⁰ A ḡɔɔ ni su kú oni n̄seri bo n t̄é. Ḡɔɔ birean oni lé yī sà. ²¹ Ódi p̄ole dufu nambata di uta z̄ilaro. Tó ò k̄è le, a dufu ni s̄ok̄un oni k̄ék̄sa, uta z̄i f̄na ni kara. ²² Ódi s̄ew̄e dufu ká t̄uru z̄i gūnlo. Tó ò k̄è le, w̄e p̄i ni t̄uru p̄t̄á, w̄e kú t̄uruo ni yaka n pínki. Oi, òdi s̄ew̄e dufu ká t̄uru dufu ḡumme.

Kámmaboḡɔɔ ya
(Mat 12:1-21, Luk 6:1-11)

²³ Kámmaboḡɔɔ z̄i kea Yesu ten p̄a buran̄la. Lákú àten gé nà a ibano p̄blewe w̄oro ɔten só. ²⁴ Akú Farisino p̄ine: Ñ gwa! Bóyāin ɔten yā kú òdi ke kámmaboḡɔɔ z̄iro keɛ? ²⁵ Akú Yesu w̄emma à pì: Ádi a kyó ke ziki a è lákú Dauda k̄è ḡɔɔ kú àp̄ii kú a gbēno ten takasi ke, kú nà teni n̄ deroo? ²⁶ Sa'oriki Abiata ḡɔɔa à ḡɛ Luda ɔnn, à burodi kú ò k̄ate Ludan̄ɛ sò, kú gbēke a sona z̄é v̄iro, sé sa'orino, akú à kpà a gbēno. ²⁷ Yesu èra à p̄inne d̄ɔ: Luda kámmaboḡɔɔ d̄ite bisāsiri aafia yāime. Ádi ke kámmaboḡɔɔn à bisāsiri k̄eiro. ²⁸ Abire yāi Bisāsiri Né iko vī kámmaboḡɔɔa se.

3

¹ Yesu èra à ḡɛɛ aduakekpen. Ḡɔgbē ke kú gwe a ɔ do ibana. ² Gb̄ekenɔ ten Yesu t̄aasi ká, tó ani a werek̄sa kámmaboḡɔɔ z̄i, de ò yā le ò dia. ³ Akú Yesu pì gbē kú a ɔ ibanaa piine: Ñ fute n̄ z̄ɛ z̄aa gūn. ⁴ Akú à n lá à pì: Kámmaboḡɔɔ z̄i à z̄é v̄i ò a mana ken yá, ke a v̄ani? Ò gbē m̄i sín yá, ke ò dem̄e? Akú odi yáke oro. ⁵ Yesu n̄ gwá p̄of̄ɛo à likai, zaakú a p̄o yáka n̄ s̄aḡbana yāi. Akú à pì ḡɔgbē

pìnc: Ñ n ɔ pìi poro. Kù à pòro, akù a ɔ pìi kè a gbèn. ⁶ Akù Farisinò bòte ò gèè ò yá g̃g̃ kù kína Heròdu gbēn̄ g̃n̄, deran oni ke nà ò Yesu de.

Dasi k̄kakarana sèbe léa

⁷ Yesu kù a ìbanò ñ zīda g̃àinne gwe ò gèè sèbe léa. Akù pari bò Galili ò tèi. ⁸ Gbēkenò bò Yudea dɔ kù Yurusalemuo kù Edomu b̄s̄uuo kù Yoda barao kù Tayao kù Sid̄o ò sù a k̄naa dasidasi, kù ò yá kù àten kenò baaruu mà yāi. ⁹ Pari yāi Yesu ò a ìban̄ne ò gó'ite soru keare, de òsun nakaraawaro yāi. ¹⁰ Zaakù Yesu gbēn̄ wèrek̄sa dasi yāi, akù gyāren̄ ten nakaraa dasi de ò le ò ɔ naa. ¹¹ Tānaden̄ s̄, tó ò a wé è, òdi su ò wúte a areme, òdi wiki lé ò pi: M̄k̄omme Luda Né ù. ¹² Akù Yesu dì g̃ín̄e ò o gbē kù á de a ù.

Yesu z̄ri gbēn̄n kuri awēplan̄ ditēnaa
(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)

¹³ Kù Yesu didi kpia, à gbē kù à yein̄ s̄isiai, akù ò sù a k̄naa. ¹⁴ Akù à gbēn̄n kuri awēplan̄ dite òg̃ kù k̄aao, de àg̃ ñ zī waazi ke, ¹⁵ òg̃ iko vī ò t̄anan̄ gor̄ma. À t̄ kp̄ān̄e z̄rin̄. ¹⁶ Ñ t̄n̄ dí: Sim̄ kù à t̄ kp̄an̄e Pita. ¹⁷ Zebedi né Yamisi kù a dak̄na Yuhanao. À t̄ kp̄ān̄e B̄an̄ege. T̄ bire pì surapatammarin̄. ¹⁸ Abire gbera Anduru, Filipi, Bat̄olmiu, Matiù, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Tadeu, Sim̄ Kokaride ¹⁹ kù Yudasi Isikarioti kù à bò a kp̄eo.

Tanagona gbēna
(Mat 12:22-32, Luk 11:14-23)

²⁰ Kù Yesu tà be, akù gbēn̄ era ò k̄kara dɔ dasi, akù Yesu kù a ìban̄ dí zé le ò p̄ blè sero. ²¹ Kù a beden̄ yā p̄i mà, ò dà zén ò a gbese, zaakù òten p̄i ña k̄aame. ²² Ludayadanneri kù ò bò Yurusalemu ò sun̄ pi: À Belezebubu vī, t̄anan̄ k̄na p̄i gb̄anan̄ àdi t̄ana gor̄ma. ²³ Akù Yesu ñ s̄isiai à ȳalek̄sana òr̄ne à p̄i: Setan ni f̄ à a zīda gor̄ma yá? ²⁴ Tó kpata gbēn̄ ibere sè kù k̄so, kpata p̄i ni gi ke yá? ²⁵ Tó be k̄ek̄sa leu pla, akù ibere kù ñ dagura, be p̄i ni gi ke yá? ²⁶ Tó Setan ibere sè kù a zīda gbēn̄ ò k̄ek̄sa, ani gi kero, ani mì deme. ²⁷ Gbēke ni f̄ à gē ḡsa gb̄ana kp̄n̄ à a p̄n̄o sétero, séto à a ȳl̄ ḡia, gbasa à a kpé wara. ²⁸ Yāpuran maten oare, Luda ni gbēn̄ durunn̄n̄ k̄r̄ma kù a t̄ v̄ani kù òdi s̄isin̄ p̄inki, ²⁹ ama tó gbē Luda Nini t̄ v̄ani s̄isi, ani k̄earo, zaakù ade durunna kù àdi sí k̄r̄maro k̄eme. ³⁰ Yesu ò le kù ò p̄i à t̄ana vī yāime.

Yesu danen̄
(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)

³¹ Kù a da kù a dak̄unan̄ kà, ò zè bàai, akù ò gbē z̄l̄ ò a s̄isi. ³² Gbēn̄n vutena ò likai dasi, akù ò p̄inc: Ñ gwa! N da kù n dak̄unan̄ ze bàai òteni n gbeka. ³³ Akù à wēm̄ma à p̄i: Dín ma da kù ma dak̄unan̄ ùu? ³⁴ Akù à gbē kù ò vutenaain̄ gwà à p̄i: Ma da kù ma dak̄unan̄n̄ dí. ³⁵ Gbē kù àdi Luda p̄yenyina keme ma dak̄una kù ma d̄areo kù ma dao ù.

4

Yalek̄sana kù p̄wefariio
(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)

¹ Yesu era àten yā dañne sèbe sare. Ò k̄akarai dasidasi, akù à gèè à vùte gó'iten ña, gbēn̄ g̃ katena s̄is̄i bara sèbe léa ñ p̄inki. ² À yā dañne kù ȳalek̄sanan̄ dasi. Lákù àten dañne nà à p̄i: ³ À s̄a kpá! Búbari ke mé à kun à bò à gèè p̄we f̄a. ⁴ Lákù àten f̄a nà, akù a ken̄ lète zé ḡun, b̄an̄ sù ò blè. ⁵ A ken̄ lète gbē s̄araa

musu, gu kú à bùsu ví dasiro, akú ò bùte g̃n̄o, kú bùsuu gègete gwero yáí. ⁶ Kú ifántè fùte, akú ò té kú ò gàga, kú ò zīni vīro yáí. ⁷ A ken̄o lète lèn̄o gūn, akú lèe fùte à nàkarańma odi né iro. ⁸ A ken̄o s̄o ò lète zīte mana gūn. Ò bùte ò fùte ò né í, a ken̄o karanaa kè baraaKurikuri, ken̄o baaak̄k̄o, ken̄o bas̄ōōo. ⁹ Akú Yesu pi: Gbē kú à sá ví à yá pì ma.

¹⁰ Kú Yesu gòr̄ne gwe à kú ado, akú a gbēn̄on kuri awēeplano kú gbē kú ò kúino sù ò yá p̄ino mii gbēkaa. ¹¹ Akú à p̄inne: Luda kpata kú à bò a kīnaa asiri kpááwa àḡo d̄s, ama madi yá s̄inda p̄inki o gbē kparanōne kú yálek̄oananōme, ¹² de òḡo gwagwa p̄oke'ena sari, òḡo sá kpákpa a d̄br̄o d̄naa sari, de òsun are d̄o Luda, à n̄ durunnanō kēĩm̄aro yáí.

¹³ Akú Yesu n̄ lá à p̄i: Á yá p̄i d̄roo? Deran áni yálek̄oana ke d̄o? ¹⁴ À ma! Búbari p̄i Luda yán àten f̄a. ¹⁵ Gbēken̄o de lán zé gūn p̄we bà, gu kú ò Luda yá f̄an. Tó ò mà, akú Setan di su à Luda yá kú ò f̄a n̄ té p̄i símma g̃n̄o. ¹⁶ Gbēken̄o de lán p̄we kú à lète gbè s̄araa musu bà. Tó ò Luda yá mà, òdi sí g̃n̄o kú p̄nnao. ¹⁷ Zaakú ò zīni vīro, òdi ke ḡro plaro. Tó yá'ummana n̄ lé ke tó ò wé t̄am̄ma yá p̄i yáí, òdi fum̄e g̃n̄o. ¹⁸ Gbēken̄o de lán p̄we kú à lète lèn̄o gūn bà. Ò Luda yá mà, ¹⁹ ama andunia yá damukena kú yena aruzek̄eiiio kú p̄o kparanō nidenao di nakarańma, akú yá p̄i di ḡo àree sari. ²⁰ Gbēken̄o de lán p̄we kú ò lète zīte manaanō bà. Òdi Luda yá ma ò sí, akú òdi ke karana p̄o ū, n̄ ken̄o baraaKurikuri, ken̄o baaak̄k̄o, ken̄o bas̄ōōo.

Yalek̄oana kú fitilao
(Luk 8:16-18)

²¹ Yesu p̄inne: Òdi fitila na ò gbaka kútea ke ò dite gádo gbáru yá? fitiladib̄o musun òdi dinloo? ²² Asiri ke kun kú oni gí boaaíro. P̄oke kun utena kú ani bo guparaaro. ²³ Gbē kú à sá ví à yá pì ma.

²⁴ À p̄inne d̄o: À laakari ke yá kú àten maa. Zaka kú adi ȳōr̄nen̄ Luda ni ȳōár̄e ani era à karaár̄e d̄o. ²⁵ Gbē kú à p̄o ví Luda ni karane. Gbē kú à p̄oke vīro s̄o, bee a fitinna kú à ví Luda ni sía.

Yalek̄oana kú p̄webutenaao

²⁶ À p̄i d̄o: Kpata kú à bò Luda kīnaa de lán p̄we kú gbē f̄a bura bà. ²⁷ Gwāani kú f̄anant̄eo bee tó àten i o ke à bēne, p̄we p̄i di bute à z̄k̄o kú, gbē p̄i diḡo d̄s lákú àdi ke n̄aro. ²⁸ Zīte mé àdi p̄oblewe i a z̄ida. Àdi kà pá ḡia gbas̄a à nò sí, a gberan àdi pia. ²⁹ Tó à mà, akú òdi kē kú k̄omao, zaakú a kēḡro mé à kà.

Yalek̄oana kú musadi wé
(Mat 13:31-32, Luk 13:18-19)

³⁰ À p̄i d̄o: B̄n̄ kpata kú à bò Luda kīnaa bòk̄oao? B̄n̄ oni le ò lek̄oao? ³¹ À de lán musadi wé bà, kú a wé kete de p̄we kú òdi t̄n̄ola p̄inki, ³² ama tó ò t̄ò, àdi bute à z̄k̄o kú de dò p̄n̄ola p̄inki. Àdi òne gègetenō ke ari b̄an̄o di su ò didi a lá uran.

³³ Yesu Luda yá òr̄ne dasi kú yálek̄oana bire takanō n̄ mana lén. ³⁴ Adi yáke oñe yálek̄oanaa sariro. Tó à kú kú a ìbanō n̄tēne, akú àdi yá s̄inda p̄inki bok̄teñe.

Yesu z̄aga'ia zena
(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)

35 Kū ɔkɔsi ten ke, à pi a ibanɔne: Ò bikū bara. 36 Lákū Yesu kú gó gūn nà, akú ò gè k̄āo l̄e l̄e ò dà zén le ò pari tò gwe. Gó p̄andɛnɔ gèe kūr̄wo. 37 Akū z̄aga'ia gb̄ana f̄ute. Í ten gó yīpayīpa àten ká a gūn ari à ye à pa. 38 Yesu kú gó kp̄e kpa, àten i o a mì di mibɔkɔa. Akū a ibanɔ a vù ò pine: Danneri! Kū òten kákate, ñdi bídi keroo? 39 Akū à f̄ute à p̄ata íaa à pi íne: Ñ yīte! Ñ ze teene! Akū ía kp̄ate, gu yī kitikiti. 40 Akū à ñ lá à pi: À kè dera á sika vī l̄e? Ase á ma náani vīro ari tera yá? 41 Akū ò ḡò bídi gūn òten k̄o lala ò pi: Dín gb̄é dí ũ s̄é? Bee ía kū ío di a yá mame.

5

Tānanɔ gbar̄ena al̄edɛnɔ (Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)

1 Ò kà Gadara b̄usun s̄eb̄ee bara. 2 Kū Yesu bò gó gūn ḡnɔ, t̄anade ke bò ḡv̄ik̄ia à sù à dàale. 3 Adiḡò kú gb̄ew̄ee kū à de mira ũnɔ gūn. Bee m̄okak̄ōanaa di f̄s̄ à a yī dor̄o. 4 Zaakū òdi a yī kū m̄okak̄ōanaaom̄e òdi a da lín baala'í, ama àdi m̄ò p̄inɔ k̄ēk̄ē àdi lí p̄inɔ gborogboro. Gb̄eke di a gb̄ana f̄ro. 5 Gw̄āani kū f̄anant̄eò p̄ínki àdiḡò kure ḡv̄ik̄in kū s̄is̄iger̄enɔ, àdiḡò wiki l̄é àdiḡò a z̄ida líli kú gb̄eɔ.

6 Kū à Yesu è z̄aa, akú à bàa l̄é à sù à k̄ute a are. 7-8 Kū Yesu p̄i t̄ana p̄i goa, akú à wiki gb̄ana l̄é à pi: Yesu, Luda Musude Né, b̄ón ó vī k̄s̄ ɔí? Ma nanne Ludai, ñsun w̄é t̄amaro. 9 Akū Yesu a là à pi: N t̄ón deraa? Akū à w̄ea à pi: Ma t̄ón Dasi, zaakū ó dasi. 10 Akū ò k̄ute k̄e Yesun̄e manamana ò pi àsun p̄ér̄ma b̄usuu p̄ii gūnlo.

11 Al̄ede kp̄asa z̄k̄k̄ kú gwe, òten p̄ó ble s̄is̄iger̄eei. 12 Akū t̄ana p̄inɔ w̄é k̄e Yesua ò pi: Ñ ó gbar̄e al̄edɛnɔ t̄é ò dir̄ma. 13 Yesu ñ gb̄á z̄é, akú t̄ana p̄inɔ ḡò ò di al̄ede p̄inɔa. Akú al̄ede kp̄asa kú à k̄a w̄aa kuri taka p̄inɔ bò kú bàao ò s̄oro s̄is̄iger̄eei ò si s̄eben, akú ò ḡaga gwe. 14 Akū al̄ed̄ar̄inɔ bàa l̄é ò ḡe yā p̄i bàbañne w̄ete gūn kú buranɔ. Akú gb̄ēnɔ b̄ote ò ḡe yā kú à k̄e pi gwa. 15 Kū ò sù Yesu k̄inaa, ò ḡōgb̄e kú t̄ana kú a gūn dasi yā p̄i è vutena gwe, à uta dana à b̄ann p̄i w̄erea, akú v̄ina ñ kú. 16 Gb̄e kú ò yā p̄i è kú w̄eɔnɔ yā kú à t̄anade p̄i l̄e òr̄ne kú al̄edɛnɔ yāo. 17 Akū ò k̄ute k̄e Yesun̄e kú à boñne ñ b̄usun.

18 Kū Yesu ten ḡé gó'iten, ḡōgb̄e kú à t̄ananɔ vī yā p̄i w̄é k̄ea de à le à tá k̄āo. 19 Yesu dí wero à pine: Ñ tá n bea n gb̄ēnɔ k̄inaa, ñ yā kú Dikiri k̄enne oñne p̄ínki, dera à n w̄enda bò nà. 20 Akū ḡōgb̄e p̄i tà, àten yā kú Yesu k̄ene kp̄akpa k̄e W̄etemenkuri b̄usun, akú yā p̄i bò gb̄e s̄inda p̄ínki sare.

Yairu né vuna kú n̄ōgb̄e kú à ɔ nà Yesu utaaoo (Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

21 Yesu èra à bikū s̄eb̄ee bara kú ḡoo, akú pari k̄akarai s̄ebe léa. 22 Aduak̄ekpe gb̄e z̄k̄k̄ kú òdi pine Yairu sù gwe. Kú à Yesu è, à w̄ute a k̄ua a gb̄á sare, 23 akú à k̄ute k̄ene manamana à pi: Ma n̄én̄ōgb̄e kú ga léi. Ñ m̄s̄ ñ ɔ naa de à gb̄ana kú àḡò kú w̄endiio. 24 Akū Yesu dà z̄én k̄āo. Pari t̄éi òten nakaraa.

25 N̄ōgb̄e ke kú gwe aru di b̄otea à k̄a w̄é kuri aw̄epla. 26 Ezedɛnɔ a k̄e takaside ũ manamana, à a ɔḡò d̄é p̄ínki. Adi aafia lero, àdi k̄eke àḡò karam̄e. 27 Kū à Yesu baaruu mà, akú à nà Yesui pari gūn kp̄e kpa. Akú à ɔ nà a utaa, 28 zaakū à pi: Bee tó ma ɔ nà a utaa dé, mani werek̄ōa. 29 Akū a arub̄ot̄ena p̄i z̄é ḡnɔ. À d̄s̄ a mèe gūn a werek̄ōa kú a gyā piio. 30 Zaa gwe ḡnɔ Yesu d̄s̄ a mèe

gün gbāna ke bò a gün, akū à lite pari gün à pì: Dí mé à ɔ nà ma utaaa? ³¹ Akū a ibanɔ pìne: N è lākū gbēnɔ ten nakaramma nà, akū n pì dí mé à ɔ namma yá? ³² Akū Yesu gbēnɔ gwà à likai de à gbē kū à yā pìi kè e. ³³ Vīna nɔgbē pìi kū àten lukaluka, zaakū à dō yā kū à a lè a mēe gün, akū à sù à wùte a kúaa a gbá sare à a yāpura òne pínki. ³⁴ Akū Yesu pìne: Nɔgbē, ma náani kū n kè mé à n werekōa. N̄ tá be aafia, n gyā pìi kēmman gwe.

³⁵ Kū Yesu kpé àten yā o, ò bò aduakekpe gbē zōkō pì bea ò sù ò òne: N né pìi kè sari, ñsun wari dɔ danneriia dorɔ. ³⁶ Yesu dí sá kpá n̄ yāiro, ben à pì gbē zōkō pìine: Ñsun tó swē kēnguro, ñ ma náani ke dé. ³⁷ Adi we gbēke gé zearero, sé Pita kū Yamisio kū Yamisi dakūna Yuhanao. ³⁸ Kū ò kà gbē zōkō pì bea, Yesu è òten ɔ dɔ òten wiki gbāna lé òten n̄ zīda kēkē manamana. ³⁹ Kū à gè kpén, à n̄ lá à pì: Bóyāi àteni á zīda kēkē àten ɔ dɔ? Né pì dí garo, àten i omē. ⁴⁰ Kū òteni a lalandi ke, akū à pèrma ò bòte bàai n̄ pínki. Sé né pì de kū a dao kū a iba kū ò kú káaonɔ, mókōnɔmē à n̄ sé à gè kúñwo gu kú né pì kunwa. ⁴¹ Akū à né pì ɔ kú à pìne: Talita kum! Yā pìi pì, nénɔkpare, ñ fute. ⁴² Zaa gwe gñnɔ né pìi fute à taa ò. Né pì sō à kà wè kuri aweepla. Yā pìi bò n̄ sare manamana. ⁴³ Akū Yesu gīrñe sānsān òsun o gbēke maro. Akū à pì ò pòble kpáa à ble.

6

Nazeradenɔ gina Yesui (Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

¹ Yesu bò gwe à gèe a be wēten, a ibanɔn téi. ² Kū kámmabogɔɔ kà, akū àten yā dañne aduakekpen. Akū pari kū ò a yā mànɔ bídi kè ò pì: Mákpán gōgbē pì yā dínɔ lènn? Òndɔ kpaten ò kpaa, akū àten daboyá dí takanɔ kee? ³ Àkūmē lí'ari úroo? Mariama nénloo? Yamisi kú Yusufuo kú Yudaɔ kú Simɔnɔ vñnin gweroo? A dàrenɔ mé ò kú kúoo laroo? Akū ò gii. ⁴ Akū Yesu pìñne: Annabii digō bēere sariro, sé a be wēten kú a danenɔ kīnaao kú a ɔnnwo baasiro. ⁵ Yesu dí f̄ à daboyá ke kè gwero, sé gyāre kú à ɔ nām̄ma à n̄ werekōa kenɔ baasiro. ⁶ Kū odi a náani kero, n̄ yā bò a sare manamana.

Yesu z̄irino z̄inaa (Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Akū à gèe lakutu kú lakutuo, àten yā dañne. ⁷ Akū à a iba gbēnɔn kuri aweeplanɔ sisiai, akū à n̄ zī gbēnɔn plapla, à n̄ gbá iko ò tãnanɔ gorūma. ⁸ À pìñne: Àsun pòke sé à géoro, zàna ke b̄kɔlokona ke ɔgo, sé gòo. ⁹ À kyate kpá, ama àsun uta da mèn plaro. ¹⁰ Be kú a kipan, àgō kú gwe ari à gé boo wēte pìi gün. ¹¹ Gu kú odi gbānake kpáái ke odi sá kpá á yāiro, tó àten tá, à lukutē warawara á gbānɔa n̄ tona kú Ludaɔ sèeda ũ. ¹² Akū ò dà zén ò nēselitena waazi kè gbēnɔne ¹³ ò tãnanɔ gòm̄ma dasi, ò n̄isi m̄ama gyārenɔa dasi ò n̄ werekōa.

Yahaya Da'itek̄eri ganaa (Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)

¹⁴ Kí Herɔdu yā pìnɔ mà, zaakū Yesu tó kà gu s̄inda pínkia. Gbēkenɔ ten pì Yahaya Da'itek̄eri mé à fute bona gan, abire yāin à gbāna lè àten daboyānɔ ke. ¹⁵ Gbēkenɔ pì Iliasumē, gbēkenɔ pì annabiimē lán annabi yānɔ doke bà. ¹⁶ Kū Herɔdu mà à pì: Yahaya kú ma a m̄ii z̄ó mé à vù bona gan.

17-18 Zaakū Herodu dokɔno pi mè à a v̄ni Filipi no Herodia sia à sè. Kū Yahaya diḡs one a v̄ni no sinaa manaro, akū Herodu tò ò Yahaya kù ò m̄o kàa ò a dà kpésiran. 19 Herodia s̄s̄ à Yahaya pētē kūname à ye à a de, ama adi zé lero, 20 zaakū Herodu d̄s̄ kù Yahaya bi Luda gbē súsume, akū àdi v̄na kene àdi tó ò wari doaro. Tó à gèe à a yá ma, laasun di gēmme. Bee kù abireo àdiḡs ye a faibonaai.

21 Herodia zé è Herodu ina goro k̄k̄s̄ zī. Herodu gbānadeno kū soza gbē z̄ok̄no kù Galili gbē bèeredeno kākara p̄blekia. 22 Akū Herodia n̄nokpare gē à ū w̄a. À kè Herodune nna kù a nibono n̄ pinki, akū kina pi né piine: Pó kù n̄ yei n̄ a wé kema, mani n̄ gba. 23 Akū à era à piine: Ma la d̄anne pó kù n̄ a wé kema pinki, mani n̄ gbame, bee ma kpata kpaate. 24 Akū n̄nokpare piì b̄ò à gèe à a da là à pi: B̄on mani wé keaa? Akū a da pine, Yahaya Da'itekerii mi. 25 Gwe ḡno à era à sù likalika à gèe à ò k̄nane: Má yei n̄ ma gba Yahaya Da'itekerii mi dana tiree gūn la tera.

26 Akū kina p̄o yāka manamana, ama kù à la dà nibono w̄ara yāin adi f̄s̄ à gi doro. 27 Akū kina pi à dogari ke z̄i ḡno, à piine à gé à a mì z̄s̄ à m̄so. Akū à gèe à a mi z̄s̄ kpésiran 28 à dà tiree gūn à sù à kp̄a né piia, akū à kp̄a a daa. 29 Kū Yahaya ibano yā piì mà, akū ò sù ò a gèe sè ò v̄i.

P̄blekpana gb̄enon d̄ubu sooro
(Mat 14:13-21, Luk 10:9-17, Yuh 6:1-15)

30 Yesu z̄rii pin̄o sù a k̄inaa, akū ò yā kù ò k̄eno kù yā kù ò d̄ān̄eno òne pinki. 31 Òten gé òten su, akū Yesu kù a z̄rin̄o dí zé le ò p̄s̄ blè sero pari yāi. Akū à piine: À m̄s̄ ò gé gusare ó t̄ene ò k̄amma bo fiti. 32 Akū ò dà z̄en gó'ite gūn òten gé gusare ñt̄ene. 33 Kū gb̄en̄o n̄ genaa è, ò n̄ d̄s̄, akū ò b̄ò w̄ete kù w̄ete dasi ò bàa le ḡs̄e ò kà gwe n̄ á. 34 Kū Yesu b̄ò gó gūn, à gb̄en̄o è dasidasi, akū ò k̄ene w̄enda, zaakū ò de lán s̄a kù ò d̄ari v̄iron̄o bàme. Akū àten yā dañne manamana.

35 Kū ifant̄e b̄usa, akū a ibano n̄ai ò pi: Gu dí bi s̄ente p̄rotume, akus̄s̄ gu ten si. 36 Ñ gb̄en̄o gbare ò tá bura kù lakutu kù ò kù k̄an̄ino, ò p̄s̄ wete ò lú ò ble. 37 Akū Yesu w̄emma à pi: À p̄s̄ kp̄ámma ò ble. Akū ò piine: N̄ ye ò gé burodi lú andurufu go w̄a do ò kp̄ámma ò blen yá? 38 Akū Yesu n̄ lá à pi: Burodi m̄en ūgban á v̄ii? À gé gwa. Kū ò kà, ò pi: Burodi kun m̄en sooro kù kp̄o m̄en pla.

39 Akū à piine: À gb̄en̄o vutevute s̄e la b̄ot̄o gaagaa. 40 Akū ò vutevute ḡa kù ḡaao, ḡa keno gb̄en̄on basoro, ḡa keno gb̄en̄on bupla akuri. 41 Akū Yesu burodi m̄en sooro kù kp̄o m̄en pla piioo sè à wé sè musu à arubarikaa d̄an. Akū à burodii piì è à kp̄a à ibano, ò kp̄aatete gb̄en̄one. Akū à kp̄o m̄en pla pin̄o kp̄aateteñe n̄ pinki. 42 Ò p̄s̄ blè ò kà n̄ pinki. 43 Akū ò burodi kpara kù kp̄o kpara kù à ḡno s̄ete t̄anko m̄en kuri aw̄epla p̄a. 44 Ḡs̄gb̄e kù ò p̄s̄ bl̄eno kà gb̄en̄on d̄ubu sooro.

Yesu táa'ona s̄ebela
(Mat 14:22-36, Yuh 6:16-21)

45 Yesu ḡa n̄ a ibano ḡno ò ḡe gó'iten, de ò done are gena Betesaida ari aḡs̄ pari gbare. 46 Kū à lé z̄amma, akū à didi kpi musu à gèe adua ke. 47 Kū ok̄osi kè gó'ite kù s̄ebe dagura, Yesu s̄s̄ à kù í bara ado. 48 Akū à è gófina ten wari d̄amma, kù ía gb̄ana ten k̄ak̄añi yāi. Gud̄naao à ḡe n̄ k̄inaa àten táa ò íla, akū à kè deran á ye à ḡet̄emma bà. 49 Kū ò a è àten táa ò íla, òten da gyaw̄andeme,

akū ò wiki lè. ⁵⁰ Zaakū ò a è nín pínki, akū swèè kèngu. Akū Yesu pínne gǔno: À á laakari kpáte, makūme. Àsun tó vīna á kūro. ⁵¹ Kū à gè gó gūn, akū ĩa zè, akū yā pīi bò nín sarè manamana, ⁵² zaakū nín wé dí kē burodi yāaro kū laasun kīarūma yāi.

*Yesu gyārenɔ werekɔana zaa Genesareti
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Kū ò bikū bara, ò kà Genesareti, akū ò nín gó bàa dò gwe. ⁵⁴ Kū ò bòte gó gūn, ò Yesu dǔ gǔno, ⁵⁵ akū ò bàa lè ò gèè būsuu pī lakutu pínkin, ò gyārenɔ sète kū wútebɔno, gu kū ò mà à kunwa pínki òdigɔ su kūrūwo a kīnaa. ⁵⁶ Gu kū à gèen pínki, lakutunɔ ke wètenɔ ke buranɔ, òdigɔ sunè kū gyārenɔ ari ò nín káte etenɔn, akū òdi wé kɛa de ò ɔ na bee a uta léa. Akū gbè kū ò ɔ nàanɔ wèrekɔa nín pínki.

7

*Futeokarayā
(Mat 15:1-9)*

¹ Farisinɔ kū ludayādanneri kū ò bò Yurusalemu kenɔ sù Yesu kīnaa, ² akū ò è a ĩba kenɔ ten pó ble ɔpipinaa sari. ³ Zaakū Farisinɔ kū Yudanɔ nín pínki nín dizinɔ futeokarayā kūname, òdi pó ble ɔpipina a zéa sariro. ⁴ Tó ò bò eten ò sù, òdi pó ble zú'onaa sariro. Ò futeokarayā pāndenɔ kūna dasi. Leme òdi tokonɔ kū lonɔ kū butanɔ pīpi le. ⁵ Akū Farisinɔ kū ludayādannerii pīnɔ Yesu là ò pī: Bóyāi n ĩbanɔ òdigɔ ó dizinɔ futeokarayā kūnaroo? Òdi pó ble ɔpipinaa sari. ⁶ Yesu wèmma à pī: Isaya annabikéyā ò á manafikidenɔ yā musu swáswa lākū à kè Luda yān nà à pī:

Buri bire dì bèere limene kū léome,
nín swè kúmaro.

⁷ Òdigɔ donyī kemene páme,
bisāsiri yāzekpaten òdi dañne.

⁸ A pā kpà Luda yādannenaai, akū á bisāsiri futeokarayā kūna. ⁹ Akū à pīnne dɔ: A pā Luda yāne de à le àgɔ á futeokarayā kūna manan yá? ¹⁰ Musa pī, àgɔ á de kū á dao bèere dɔ. À pī dɔ, gbè kū à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ¹¹ Ákɔnɔ sɔ, adi pī tó gbè pī a de ke a dane, pó kū á vī à nín kpe tao bi Kɔɔbāme, ¹² à zé vī à a de kū a dao kpe tao doro. Kɔɔbāme pó kū òdi kpá Ludaa ũ. ¹³ Leme adi Luda yā ke pā le á futeokarayā kū adi dañne yāi. Yā bire takanɔn adi ke dasi.

*Ya kū àdi tó àgɔ gbāsī
(Mat 15:10-20)*

¹⁴ Akū Yesu èra à pari sisiai à pī: À sã kpá à ma yā ma á pínki. ¹⁵ Póke kun kū àdi gè gbè gūn kū àdi a gbà léro. Pó kū àdi bo gbè gūn mé àdi tó àgɔ gbāsī. ¹⁶ Gbè kū à sã vī, à yā pī ma. ¹⁷ Kū à pari tó gwe à tà be, akū a ĩbanɔ a là yā pīi mīii. ¹⁸ À pīnne: Á laasun kpé yīda se yá? Kū póke kun kū àdi gè gbè gūn à tó àgɔ gbāsīro, á dɔroo? ¹⁹ Pó pīi dì gè a swèè gūnlo, sé a gberen, gbasa à bo mèn. Len Yesu póble sīnda pínki kè blena pó ũ le tēè sari. ²⁰ Akū à pī: Yā kū àdi bo gbè gūn mé àdi tó àgɔ gbāsī. ²¹ Zaakū zaa bisāsiri swèè gūn laasun vāni dì bon: Pápakenaa, kpāni'onaa, gbēdenaa, zinakenaa, ²² wākūu, nēsēvāni, manafiki, wé'isariyā, sánkara, gbēsɔsɔnaa, karambaani kū misariyāo. ²³ Yā vāni pīnɔ dì bo swèè gūn pínki, akū mé àdi tó gbè gɔ gbāsī.

Nɔgbɛ zìtɔ Yesu náanikenaa
(Mat 15:21-28)

²⁴ Yesu bò gwe à gɛɛ Taya bùsun, akù à kipa be kea. À ye ò a d̄s̄ro, ama adi le à a z̄ida ùtero. ²⁵ Nɔgbɛ kù a n̄nɔkpare t̄ana v̄i Yesu baaruu mà, akù à sù à wùte a are ḡɔ̄nɔ. ²⁶ Nɔgbɛ p̄i s̄5 Giriki gb̄m̄e ò a ì Siria Fenisia bùsun. À wé kè Yesua de à t̄ana goare a néa. ²⁷ Akù Yesu p̄ine: Ñ tó ò p̄oble kpá n̄nɔa ḡia, zaakù à mana ò n̄nɔ p̄oble sé ò zu gb̄edan̄ero. ²⁸ Akù nɔgbɛ p̄ii wèa à pi: Dikiri, bee gb̄eda kù òdi wùtef̄ȳĩn̄o d̄i n̄nɔ p̄oble bùru s̄ése. ²⁹ Yesu p̄ine: Kù n yáwenama mana yáì, ñ tá, n né t̄ana gò. ³⁰ Kù à kà be, à a né lè wùt̄ena p̄èea, t̄ana p̄ii gò.

Sato werek̄s̄anaa

³¹ Akù Yesu fùte Taya bùsun à gɛɛ Sid̄5, akù à bòte kù W̄et̄em̄enkuri bùsuuo ari à gɛɛ à kà Galili s̄èb̄eɛi. ³² Akù ò s̄un̄e kù s̄ato bebekariio, ò wé k̄ea de à ɔ naa. ³³ Yesu bò pari ḡun kù s̄ato p̄iio à a ɔnet̄erere p̄èpe a s̄an. Kù à lé'i sù, akù à ɔ nà s̄ato p̄i nénea. ³⁴ À wé s̄è musu à wesa kàkara à bò, akù à p̄ine: Efata. Yá p̄ii p̄i ñ w̄é. ³⁵ Zaa gwe ḡɔ̄nɔ ḡ5gb̄ɛ p̄i s̄a w̄é a néne fùte, akù à yá ò swás̄wa. ³⁶ Yesu p̄inne òsun o gb̄eke maro, ama l̄ákù àt̄en ḡíinne nà, lem̄e òt̄eni a kpàkpa k̄éinne le. ³⁷ Yá p̄i bò ñ sare manamana à ḡè onala, akù ò pi: A yá s̄inda p̄ínki k̄enaa d̄iḡ5 maname. Àdi tó bee s̄aton̄o yá ma, akù àdi tó bebekarin̄o yá o.

8

P̄oblekp̄ana gb̄ɛn̄n dúbu siik̄n̄a
(Mat 15:32-39)

¹ Ḡɔ̄ɔ k̄un̄o ḡun d̄o gb̄ɛn̄o kàkarai dasi. Ò p̄oble v̄i ò b̄lero, akù Yesu a ìban̄o s̄isiai à p̄inne: ² Gb̄é d̄ín̄o k̄em̄ene w̄enda, zaakù ò ḡĩnake ò kù k̄um̄ao ḡɔ̄ɔ aak̄5, akù ò p̄ske v̄i kù ò b̄lero. ³ Tó ma ñ gb̄áre ò tá be kù n̄aao, gu ni l̄im̄ma zé ḡun, zaakù ñ gb̄eken̄o bokì z̄à. ⁴ Akù a ìban̄o a là ò pi: Mákpan óni p̄oble len s̄ent̄eɔ̄ɔtu la kù ani gb̄é p̄in̄o k̄aa? ⁵ Akù Yesu ñ lá à pi: Burodi m̄èn ùgb̄an á v̄ii? Ò pi: M̄èn supplame. ⁶ Akù à p̄i pari vute z̄ite. Akù à burodi m̄èn suppla p̄in̄o s̄è à s̄áabu kè, ben à è'è à kpà a ìban̄o ò kpaatete parine, akù ò kp̄aateteíne. ⁷ Ò kp̄ò fitinnan̄o v̄i fiti d̄o. Kù à arubarikaa dàn, à p̄inne ò era ò abirekù kpaateteíne d̄o. ⁸ Akù ò blè ò kà, akù ò a kpara kù ò ḡɔ̄nɔ s̄ète t̄anko m̄èn suppla. ⁹ Gb̄é p̄in̄o kà k̄ani dúbu siik̄5. Kù Yesu ñ gb̄áre, ¹⁰ akù à ḡè gó'ite ḡun kù a ìban̄o, ò ḡè Dalamanuta bùsun.

Farisin̄o s̄èedagbekanaa
(Mat 16:1-12)

¹¹ Akù Farisin̄o sù òt̄en lékpak̄5a kpá k̄aao òt̄en lí kp̄átea, òt̄en wete à s̄èeda ke k̄éinne kù Luda gb̄anao. ¹² Akù à wesa bò à pi: B̄óȳai gb̄aragb̄en̄o d̄i s̄èeda gbekamaa? Yápuran mat̄en oár̄e, mani s̄èeda ke k̄éin̄ero. ¹³ Akù à ñ tó gwe à era à ḡè gó'ite ḡun à tà bara.

¹⁴ A ìban̄o s̄an ò burodi z̄ana sé. Burodi m̄èn do mé à ḡɔ̄n̄e gó ḡun. ¹⁵ Akù Yesu lé dàmm̄a à pi: Àḡ5 à z̄ida k̄una d̄5. À laakari ke Farisin̄o kù Her̄du gb̄en̄o l̄ub̄eneɛi. ¹⁶ Akù òt̄en pik̄n̄e: Kù ó burodi v̄iro yá mé à tò ò ò le. ¹⁷ Yesu d̄óm̄ma, akù à ñ lá à pi: B̄óȳai àt̄en pi kù á burodi v̄iro yáii? Ari tera á wé dí k̄è à d̄s̄roo? Á laasun v̄iroo? ¹⁸ Á wé v̄i à gu eoroo? Á s̄á v̄i à yá maoroo? Yáke d̄i d̄oáguroo? ¹⁹ Kù ma burodi m̄èn s̄ɔ̄ɔro è'è ma kpà gb̄en̄n̄ dúbu s̄ɔ̄ɔron̄a, a a kpara s̄ète t̄anko m̄èn ùgbameɛ? Ò wèa ò pi: M̄èn kuri aw̄eɛplame. ²⁰ Akù à era à ñ lá à

pì: Kù ma burodi mèn suppla è'e ma kpà gbēnɔn dúbu siikɔnɔa, a a kusu sètɛ sù mèn ũgbaa? Ò wèa ò pì: Mèn suppla. ²¹ Akù à pìnnɛ: Ari tera á d̄roo?

Betesaida v̄na wéwēnaa

²² Kù ò kà Betesaida, akù ò sùnɛ kù v̄naao ò wé kèa à ɔ naa. ²³ Akù à v̄naa p̄i kù a ɔa à bò káao wētɛ kpɛ. À lé'i kà a wéa à ɔ nàa, akù à a là à pì: Ntɛni gu e yá? ²⁴ Akù gōgbē pì a wé sè musu à pì: Matɛn gbēnɔ e lán línɔ bà òtɛn t́aa o. ²⁵ Akù Yesu èra à ɔ nà a wéa d̄o. Kù gōgbē pì wé kè biribiri, akù a wé wè àtɛn p̄ó s̄inda p̄ínki e sà swáswa. ²⁶ Akù Yesu a gbàrɛ à tá bɛ à pì: Ñsun b̄ɛ lakutu ḡunlo.

Pita Yesu Arumasihukena onaa

(Mat 16:13-23, Luk 9:18-22)

²⁷ Kù Yesu tɛn gé kù a ibanɔ Sizaria Filipi lakutunɔ ḡun, akù à a ibanɔ là zé ḡun à pì: Dín gbēnɔ d̄i pì má de a ũu? ²⁸ Ò wèa ò pì: Gbēkenɔ d̄i pì Yahaya Da'itekəriime, gbēkenɔ d̄i pì Iliasu, gbēkenɔ d̄i pì d̄o annabi yānɔ dokemɛ n ũ. ²⁹ Akù à n̄ lá à pì: Ákɔnɔ s̄ó, dín adì pì má de a ũu? Pita wèa à pì: Arumasihumɛ n ũ. ³⁰ Akù Yesu n̄ s̄á fl̄ínɛ de òsun yá pì ò gbēke maro.

Yesu a ga kù a vunaao yá'onaa

(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)

³¹ Akù à nà yádannɛnaaa à pì: Séde Bisásiri Né wétamma le manamana, gbē z̄óɔnɔ kù sa'orikínɔ kù ludayádannerínɔ ni ḡí, oní a de, a ḡɔɔ aak̄ɔde z̄í ani fute. ³² À yá p̄i ònnɛ swáswa, akù Pita gèè káao kpado, àtɛn ḡínɛ. ³³ Kù Yesu lítɛ à a ibanɔ gwà, akù à pàta Pítáa à pì: Ñ gomɛnɛ gwe Setan! N laasun bi Luda p̄nlo, bisásiri p̄ómɛ.

³⁴ Abire gbera Yesu pari sisiai kù a ibanɔ à pìnnɛ: Tó gbē ye à kɛ ma iba ũ, séde à ḡí a z̄ida wèndiii à a lígbāndurukpana sé à téomai. ³⁵ Gbē kù à ye àḡo a wèndi kùna ni kurai. Gbē kù à ḡi a wèndiii ma yáí kù ma baaru yāo s̄ó, ade niḡo wèndi v̄í. ³⁶ Tó gbē ḡò andunia v̄í p̄ínki, tó à kùra a wèndiii, bó àrɛn à v̄í? ³⁷ Bón bisásiri ni le à a wèndi lilin k̄eoo? ³⁸ Tó gbē makù kù ma yānɔ wé'i dè gbāragbē durunnade ludanaanikerisarinɔ t́ɛ, Bisásiri Né ni ade wé'i de ḡɔɔ kù aní su a De gakuri ḡun kù a malaikanɔ.

9

¹ Akù à pìnnɛ: Yāpuran matɛn oáɛ, gbēkenɔ kù la kù oni garo ari ò kína kù Luda kà e, àtɛn su kù gbánao.

Yesu linaa

(Mat 16:24-17:13, Luk 9:23-36)

² Ḡɔɔ suddo gbera Yesu Pita kù Yamisio kù Yuhanao sè à d̄idi kūr̄wo kpi leia n̄tɛnɛ. Akù à lì n̄ wára, ³ a p̄ókasannɔ tɛn t́ɛ kɛ p̄úu táitai. Gbēke kù andunia ḡun kù ani f̄ó à a pura kù lero. ⁴ Akù Iliasu kù Musao bò ò s̄umma, òtɛn yá o kù Yesuo. ⁵ Akù Pita pì Yesunɛ: Danneri, à mana kù ó kù la. Ò kuta d̄o mèn aak̄ó, n̄ p̄ó mèn do, Musa p̄ó mèn do, Iliasu p̄ó mèn do. ⁶ À d̄ó yá kù àtɛn oro, zaakù v̄ina n̄ kù manamana. ⁷ Ludambɛ luku kipa à d̄aríla, akù ò kòtoo mà a ḡun à pì: Àkumɛ ma Né mèn do légelege yenyíde ũ. À a yá ma. ⁸ Kánto kù ò gu gwàgwa, odi gbēke e doro, sé Yesu ado.

⁹ Kù òtɛn kipa kpi p̄iia, akù Yesu p̄innɛ òsun yá kù ò èè pì ò gbēke maro ari Bisásiri Né vuna gan. ¹⁰ Ò yá pì kùna, ama òtɛn k̄ó lala òtɛn pì: Vuna gan

yā bire de deramεε? ¹¹ Akū ò a là ò pì: Bó yā mé à tò ludayādannerinò dì pì Iliasu mé ani su káakuu? ¹² À wèmmà à pì: Iliasu ni su káaku yāpuramε, ani yā sīnda pínki keke a gbèn, ama à kè dera ò kè Luda yān ò pì, Bisāsiri Né ni wétamma le manamana ari ò gíii? ¹³ Ama maten oáre Iliasu sù kò, akū ò kènè ñ poyeinaame, lákú ò a yā ò Luda yān nà.

*Yesu négōgbē tanade werekōanaa
(Mat 17:14-21, Luk 9:37-42)*

¹⁴ Kū ò sù ñ gbē kparanò kīnaa, ò è pari likańyī, ludayādannerinò ten lékpakōa ke kūrńwo. ¹⁵ Kū pari Yesu è, a yā bò ñ sare, akū ò bàa lè ò gèè ò fò kpāa gñnò ñ pínki. ¹⁶ Akū à a ìbanò là à pì: Bó lékpakōan áten ke kūrńwo lee? ¹⁷ Akū gōgbē ke wèa zàa gūn à pì: Danneri, ma sunne kū ma néome, tāna mé à a néne nàte. ¹⁸ Tó à dīdia, àdi a pāte zīte, àdigō lé'ifuta bote, àdigō saka só, àdi gbāgbā sòròrò. Ma pì n ìbanone ò pé tana piia à bo, akū ò fūa. ¹⁹ Akū Yesu pīrine: Gbāragbē ludanaanikerisarino! Manigō kú kááo ari bōremεε? Manigō mena kááo ari bōremεε? À mómene kū né pīio la.

²⁰ Kū ò sūne kááo, kū tana pì Yesu è gñnò, akū à né pì ylgāyīgā à a pāte zīte bèn. Akū áten gbigiri ke áten lé'ifuta bote. ²¹ Yesu né pì de là à pì: Zaa bōremε à kúo lee? À wèa à pì: Zaa a né fīti zīme. ²² Àdigō a zu té kú ío gūn baala'i, àdigō ye à a de. Tó ìni fō ñ pōke ke ñ ò wēnda gwa, ñ kpáwái. ²³ Yesu pīne: N pì, tó mani fō yá? Bee pò sīnda pínki dì sí ke gbē kú à ma náani vīne. ²⁴ Akū né pì de wiki lè gñnò à pì: Má n náani vī. Ñ n náani kū áten kīama karamene. ²⁵ Kū Yesu è zà ten nakaramma, à gī tana piine à pì: Tāna sáto kpáturuku, ma ònne ñ go né piia. Ñsun gē a gūn doró. ²⁶ Akū tana pì wiki lè à a ylgā pāsīpāsī, akū à gòa. Né pì gō wútena lán gèè bà ari gbē daside pì à gāme. ²⁷ Akū Yesu a kú a ɔa à a fūte à zè.

²⁸ Kū Yesu gē ɔnn, akū a ìbanò a gbēka gusare ò pì: À kè dera ódi fō ò pé tana piia à boroo? ²⁹ Akū à wèmmà à pì: Adi taka dì sí boroo, sé kú aduakēnaao.

*Yesu era à a ga kú a vunaao yá'onaa
(Mat 17:22-23, Luk 43-45)*

³⁰ Kū ò bò gwe, akū ò pà Galilīne. Yesu ye ògō a kúki dōro, ³¹ zaakū áten yā da a ìbanoneme. À pīrine: Oni Bisāsiri Né na gbēnonε ñ ɔí ò a de, a gɔrò aakòde zī ani fute. ³² Odi a yā pīi dōrò dōro, akū vīna ñ kú ò yā pì gbekaa.

*Tena Yesu lán né fīti bā
(Mat 18:1-9, Luk 9:46-50)*

³³ Akū ò kà Kapenamú. Gɔrò kú à kú be, à a ìbanò là à pì: Bó lékpakōan áten ke zé gūnn? ³⁴ Akū ò yītena, zaakū òten lékpakōa ke zé gūn deńla yā musume. ³⁵ Akū à vùte à gbēnon kuri awεεpla pīnò sīsiai à pì: Tó gbē ye à ke gbē káaku ũ, ade gō gbē kpede ũ, àgō gbē sīnda pínkine zīri ũ. ³⁶ À né fīti sè à a zè ñ are, akū à a sè à a kpà a kùla à pīrine: ³⁷ Gbē kú à né dīnò do sì ma ìbake yāi, makūme à sì. Gbē kú à ma sì sō, makūme à sì madoro, gbē kú à ma zīn à sì.

*Gbē kú adi ìbere kpá kúooro bí ò gbēme
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Akū Yuhana pīne: Danneri, ò gbēke è, áten tãnanò gorńma kú n tóo, akú ò ginε, zaakū ò gbēnlo. ³⁹ Akū Yesu pì: Àsun gínεro, zaakū gbēke ni fō à daboyá ke kú ma tóo à era à ma tó vāni sí doró. ⁴⁰ Gbē kú adi ìbere kpá kúooro bí ò baakpeme. ⁴¹ Yāpuran maten oáre, gbē kú à á gba ímina kú á kun Kirisi pò ũ yāi, ade ni kura a láadairo.

⁴² Tó gbē tò né kú ò ma náani ví díno doke sàte, anig̃ sàna adene ò wísilɔgbē z̃sk̃ d̃o a wakale ò a zu sèb̃eε gūn. ⁴³⁻⁴⁴ Tó n ɔ mé àdi tó ò fu, ò z̃s̃ ò zukūna. À s̃ananne ò gē wèndii gūn kú ɔ kusuo de n g̃s̃ kú ɔ mèn plaola ò gē té kú àdi garo gūn gyāwān. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tó n gbá mé àdi tó ò sàte, ò z̃s̃ ò zukūna. À s̃ananne ò gē wèndii gūn ɛɛ ũ de n g̃s̃ kú gbá mèn plaola ò n zu tén. ⁴⁷ Tó n wé mé àdi tó ò fu, ò bo. À s̃ananne ò gē kpata kú à bò Luda kīnaa gūn kú wé doo de n g̃s̃ kú wé mèn plaola ò n zu tén, ⁴⁸ gu kú ñ k̃k̃obiriri ò lákaro, té p̃i ò garo.

⁴⁹ Té ni mè ũ gbē s̃inda p̃inkia lákū òdi p̃o k̃eke kú w̃isio nà. ⁵⁰ Wisi bi p̃o maname, ama tó a nna tà, deran oni k̃e nà à g̃s̃ wisi ũ d̃o? À tó wisi g̃s̃ kú à gūn, ànig̃ nna kú k̃so.

10

Yigidena ya (Mat 19:1-12)

¹ Akū Yesu bò gwe à g̃eε Yudea b̃usun ari Yoda bara. Pari èra ò kàkarai gwe, akū à yā dànñe lákū àdi k̃e nà. ² Farisi kenɔ sù ò a ỹ ò gwa, akū ò a là ò p̃i: G̃s̃gbē zé ṽi à ỹgi de yá? ³ À wènm̃a à p̃i: Musa dàáɛ deraa? ⁴ Ò p̃i: Musa g̃s̃gbē gbà zé à ỹgidetakada k̃e à a nanɔ gbar̃e. ⁵ Akū Yesu p̃inñe: Á s̃āgbāna yā mé à tò Musa doka birekū dàáɛ. ⁶ Zaa káaku kú Luda andunia k̃e, à g̃s̃gbē k̃e kú ñg̃b̃eome. ⁷ Abire yāi g̃s̃gbē ni a de kú a dao tó, ò nak̃sa kú a nanɔ, ⁸ ñ gb̃enɔn pla oni g̃s̃ mè do ũ. Ò kun pla doro, sé do. ⁹ A yā mé à tò gbē kú Luda ñ nak̃s̃anɔ, bisāsiri sún ñ k̃ek̃s̃aro. ¹⁰ Kú Yesu tà b̃e, a ìbanɔ a là yā p̃i m̃ii. ¹¹ Akū à p̃inñe: Gbē kú à ỹgii d̃e kú a nanɔ à nɔ p̃ānde s̃e, ade zina k̃e a nɔ káakuñe. ¹² Ñg̃b̃e kú à ỹgii d̃e kú a zāo à g̃s̃ p̃ānde s̃e s̃s̃, à zina k̃eεn gwe.

Yesu arubarikadana ñññ (Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)

¹³ Òt̃en su Yesuñe kú ñññ de à ɔ nar̃m̃a, akū a ìbanɔ g̃inñe. ¹⁴ Kú Yesu è le, à p̃o f̃è à p̃inñe: À tó ñññ m̃o ma kīnaa, àsun g̃inñero, zaakū kpata kú à bò Luda kīnaa mé à ñ takanɔ p̃o ũ. ¹⁵ Yāpuran maten oáɛ, gbē kú adi kpata kú à bò Luda kīnaa sí lán né fiti bàro ni g̃enlo. ¹⁶ Akū à ñññ s̃e à ñ kpákpa a kùla, à ɔ ñanar̃m̃a à arubarikaa dàngu.

Aruzekede (Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)

¹⁷ Kú Yesu dà z̃én àt̃en gé, akū g̃s̃gbē ke bàa l̃è à sù à kùte a ar̃e à a là à p̃i: Danneri mana, deran mani k̃e nà mà wèndi kú àdi lákaro lee? ¹⁸ Akū Yesu p̃iñe: À k̃e dera n p̃i má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ¹⁹ Ñ dokanɔ d̃s̃: Ñsun gbē dero, ñsun zina k̃ero, ñsun kpāni oro, ñsun yā di n gb̃edakearo, ñsun gbē b̃lero, ñg̃ b̃eεε lí n de kú n daoone. ²⁰ Akū à p̃i: Danneri, zaa ma né fiti g̃ɔɔan má yā birenɔ kūna p̃inki. ²¹ Akū Yesu a gwà kú yenỹi w̃eó à p̃iñe: Yā mèn do mé à g̃ōnne. Ñ gé ñ p̃o kú ñ ṽinɔ yā p̃inki ñ a ɔg̃o kpá takasidenɔ, ñ m̃o ñ t̃emai, ñig̃o aruzek̃e ṽi ludamb̃e. ²² Akū g̃s̃gbē p̃i ànñ sisi yā p̃i yāi, à tà kú p̃osirao kú à aruzek̃e ṽi z̃sk̃ yāi. ²³ Akū Yesu a ìbanɔ gwàgwa à p̃inñe: À z̃i'ũ manamana aruzek̃edene à g̃e kpata kú à bò Luda kīnaa gūn. ²⁴ A yā p̃i bò a ìbanɔ sare, akū Yesu èra à p̃inñe: Gb̃enɔ, à z̃i'ũ gb̃ēne manamana à g̃e kpata kú à bò Luda kīnaa gūn! ²⁵ Lakumi g̃ēna p̃ɔɔw̃eεn araga de aruzek̃ede g̃ēna kpata kú à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁶ Akū yā p̃i bò a ìbanɔ sare manamana, ò pik̃ōne:

Dí mé ani f̄s à surabana lee? ²⁷ Yesu n̄ gwá à pì: Bisásiri ni f̄ro, sé Luda. Luda k̄naa bee p̄ s̄inda p̄inki d̄i sí ke.

²⁸ Akū Pita pine: O bee p̄ s̄inda p̄inki tò o tenyī. ²⁹ Yesu pì: Yāpuran maten oáre, gbē kū à a be tò ke a v̄nin̄o ke a dakūnan̄o ke a da ke a de ke a n̄eno ke a bura ma yāi kū ma baarukpannena yāo, ³⁰ ade ni era à ben̄o kū v̄nin̄o kū dakūnan̄o kū dan̄o kū n̄eno kū buran̄o e leu bas̄oro andunia dí gūn, ama kū wétammaome, ani w̄endi kū àdi lākaro le andunia kū àten su gūn. ³¹ Gbē káakuno niḡo gbē kp̄eden̄o ū dasi, gbē kp̄eden̄o niḡo gbē káakuno ū.

*Yesu era à a ga kū a vunaao yá'onaa
(Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)*

³² Ò era ò dà z̄en òten gé Yurusalemu. Yesu do a iban̄one are, akū yā p̄i bò n̄ sare, v̄ina gbē kū ò té a kpen̄o kū. Akū Yesu a gb̄en̄on kuri aweeplan̄o s̄ete n̄ dona, à era à yā kū oni keare ònne d̄o ³³ à pì: À ma! Óten gé Yurusalemume. Oni Bisásiri Né kpá sa'orikin̄o kū ludayadannerin̄o, oni yā daala à ga, oni a kpá kifirin̄o. ³⁴ Oni a lalandi ke oni lé'i káa oni a gbē kū fl̄aao oni a de, a ḡoro aak̄ode z̄i ani fute.

*Yamisi kū Yuhanao wékenaa
(Mat 20:20-28)*

³⁵ Akū Zebedi n̄eno Yamisi kū Yuhanao nà Yesui ò pine: Danneri, ó ye n̄ yā kū òten wé kemma kewere. ³⁶ Akū à n̄ lá à pì: Bón á ye mà kéáree? ³⁷ Ò w̄ea ò pì: N̄ tó ò vute k̄unwo n̄ kpata gūn, gbē do n̄ oplai gbē do ɔzei. ³⁸ Yesu piñne: Á yā kū àteni a wé kema d̄oro. Toko'i kū mani mi, áni f̄s à mi yá? Wétamma kū mani ḡen áni f̄s à gē a gūn yá? ³⁹ Ò w̄ea ò pì: Óni f̄s. Akū Yesu piñne: Toko'i kū mani mi áni mi, wétamma kū mani ḡen áni ḡen, ⁴⁰ ama vutena ma oplai ke ma ɔzei bi ma yánlo. Gbē kū Luda k̄ekeñnen̄o p̄ome.

⁴¹ Kū a iba gb̄en̄on kuri kparan̄o yā p̄i mà, n̄ p̄o f̄e Yamisi kū Yuhanaooi. ⁴² Akū Yesu n̄ kákara à piñne: Á d̄s kū gbē kū òteni n̄ gwa buri p̄ande k̄inan̄o ūno d̄i gbāna ble n̄ gb̄en̄o, gbānaden̄o s̄o òdi iko moñne, ⁴³ ama à de le á k̄inaaro. Á té gbē kū à ye à ḡo gbē z̄sk̄o ū, sé ade ke á z̄iri ū. ⁴⁴ Leme d̄o gbē kū à ye à ḡo gbē káaku ū, sé ade ke á s̄inda p̄inki z̄o ū. ⁴⁵ Zaakū Bisásiri Né dí su de ò z̄i ken̄ero, à s̄u de à z̄i keñneme à a z̄ida w̄endi kpá de à gb̄en̄o bo dasi yāi.

*Batimeu wéwēnaa
(Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Ò kà Yeriko. Kū Yesu ten bo gwe kū a iban̄o kū pario, v̄ina Timeu né Batimeu vutena zé léa, àten bara ke. ⁴⁷ Kū à mà ò pì Yesu Nazera mé àten ḡete, akū à nà lé gbāna zunaa à pì: Yesu, Dauda Buri, n̄ ma w̄enda gwa! ⁴⁸ Akū pari ten ḡine òten pi à ȳite. Akū a lé gbāna zunaa k̄ara àten pi: Dauda Buri, n̄ ma w̄enda gwa. ⁴⁹ Yesu z̄e à pì: À a sísi. Akū ò v̄inaa p̄i sísi ò pine: N̄ laakari kpáte n̄ fute. Àteni n̄ sísi. ⁵⁰ Akū v̄inaa pi a uta bò à v̄i à f̄ute à s̄u Yesu k̄inaa. ⁵¹ Akū Yesu a là à pì: Bón n̄ ye mà kenn̄ee? V̄inaa p̄i w̄ea à pì: Rabi, má ye ma wé gu em̄e. ⁵² Akū Yesu pine: N̄ gé, ma náani kū n̄ k̄e mé à n̄ werek̄sa. Zaa gwe ḡon̄o a wé gu è, akū à dà k̄aao z̄en.

11

Gbanakɛkpana Yesui Yurusalemu
(Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19)

1 Kū ò kà kàni kù Yurusalemuo, ò kà Betefage kù Betani kù à kù Kùkpe s̄s̄igerɛiio, akū Yesu a ibanɔ z̄l gb̄ɛnɔn pla 2 à pīnne: À gé lakutu kù à káte á are dire gūn. Tó a gē ḡnɔ, áni zaakine b̄rɔ e b̄adɔna gwe, gb̄eke dí dia zikiro. À poro à suo. 3 Tó ò á lá ò pi, b̄n áten ke gwe, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. 4 Akū ò ḡɛ ò zaaki è b̄adɔna kp̄elele bàai. Kū òten poro, 5 akū gb̄e kù ò ze gweno n̄ lá ò pi: B̄n áten ke kù zaaki piio kù áten poroo? 6 ò w̄emma lákū Yesu òrine nà, akū ò n̄ tó ò táo. 7 Ò sù kù zaaki piio Yesune, ò n̄ utano kp̄ate, akū Yesu dia. 8 Gb̄ɛnɔ teni n̄ utano kp̄ate zé gūn dasi, gb̄ekeno ten lánɔ z̄s̄ s̄en òten kp̄ate dɔ. 9 Gb̄e kù ò té areno kù gb̄e kù ò té kpenɔ ten wiki lé òten pi:

N̄ gb̄ana ke!

Arubarikaden gb̄e kù àten su kù Dikiri t̄so ũ.

10 Luda arubarika da ó dizi Dauda kpata kù àten bo gupuraan.

Ò gb̄anake kp̄ai ari ludambe.

11 Kù Yesu kà Yurusalemu, à ḡɛ Luda ɔnn, akū à p̄ó s̄inda p̄inki gwà à likai. Kù ifant̄e ten ḡɛ kp̄en yáí, akū à bò à ḡɛ Betani kù à iba gb̄ɛnɔn kuri aw̄ɛɛplanɔ.

Yesu láaribona kaka lía kù a kunna Luda ɔnnwo
(Mat 21:12-22, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

12 Kù gu d̄ò, ò bò Betani, akū nà ten Yesu de. 13 À kaka lí è z̄á dire a lá kù. Akū à ḡɛ gwa ke tó à né v̄i. Kù à kà gwe, adi p̄oke lero, sé a lánɔ, zaakū kaka ḡrɔ dí ká k̄ro. 14 Akū à p̄i lí pīnne: Gb̄eke ni n̄ né ble ziki doro. A ibanɔ yá pīi mà.

15 Kù ò kà Yurusalemu, Yesu ḡɛ Luda ɔnn, akū à p̄e eteblerinɔ kù lagatarinɔ à n̄ b̄ote. À ḡɔlilinkerinɔ teburunɔ kù pot̄enyarinɔ gb̄anɔ ȳpa à k̄teine. 16 Adi we gb̄eke a aso s̄è à ḡɛteo Luda ɔnnlo. 17 Akū à yá dà gb̄ɛnɔne à pi: Ò k̄ɛ Luda yán ò pi: Ma kp̄é niḡɔ de aduakɛpe ũ buri s̄inda p̄inkine, akū a k̄ɛ gb̄ɛlerinɔ tò ũ. 18 Sa'orikinɔ kù ludayadannerinɔ yá pīi mà, akū òten zé wete ò a de. Òten v̄ina kene, zaakū a yadannena a bò gb̄e s̄inda p̄inki sare. 19 Kù ɔk̄osi k̄e, akū Yesu kù a ibanɔ b̄ote w̄ete pīi gūn.

20 Kù gu d̄ò, òten ḡete, akū ò kaka lí pīi è à kori k̄e kù a z̄inio. 21 Akū à yá d̄ò Pitan, akū à pi Yesune: Rabi, n̄ kaka lí kù n̄ láari bòa gwa, à kori k̄e. 22 Yesu w̄emma à bè: Áḡs̄ Luda náani v̄i. 23 Yápuran maten oáre, tó gb̄e ò kpi díne à fute à a zida sé à zu s̄eben, tó ádi sika ke a n̄ese gūnlo, tó à náani v̄i kù yá kù à òo pi ni ke, ani keneme. 24 Abire yáí maten oáre, tó áten adua ke, yá kù a a w̄é k̄e p̄inki, à dite à ḡinake a l̄è k̄ò, áni le s̄o. 25 Tó a fute áten adua ke, tó á n̄ese v̄ani k̄una kù gb̄ekeo, à k̄ene, de á De kù à kù musu á durunnano k̄éare d̄o. 26 Tó ádi gb̄ɛnɔ k̄e s̄ro, á De kù à kù musu ni á durunnano k̄éare sero.

Yesu gb̄ekana a ikooi
(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

27 Akū ò kà Yurusalemu. Lákū Yesu ten kure Luda ɔnn nà, sa'orikinɔ kù ludayadannerinɔ kù gb̄e z̄sk̄nɔ s̄ù 28 ò a la ò pi: Iko kpaten nten yá díno keoo? Dí mé à n̄ gba yá pīi kena ikoo? 29 Akū Yesu w̄emma à pi: Yá m̄en don mani gb̄ekaáwa. À wema, mani iko kù maten yá díno keo oáre. 30 À omene. Yahaya gb̄ɛnɔ da'itekenna a bò Luda k̄inaan yá, ke bis̄asiri k̄inaame? 31 Akū ò yá ḡḡɔ ò pi: Tó ò pi Luda k̄inaame, ani ó lá b̄oyáin ódi Yahaya yá síroo? 32 Tó ò pi bis̄asiri

kĩnaame s5, t5! Ò gbẽno vĩna vĩ, zaakũ gbẽ sĩnda pĩnki Yahaya annabikẽ si. ³³ Akũ ò wè Yesua ò pì: Ó d5ro. Akũ Yesu pĩnne: Ehẽ makũ se, mani iko kũ maten yã díno keo oáero.

12

Geepi líkpe arukerino

(Mat 21:33-46, Luk 20:9-18)

¹ Akũ Yesu fũte àten yãlek5añne à pì: Gbẽke mé à geepi líkpe bà à karaa likai, à wèeε y5 geepi'ifẽki ù à búdákpágbaa kè, akũ à bú pii nà arukerinoεe nĩ ɔĩ, akũ à fũte kũ táo. ² Kũ geepiz5gɔɔ kà, akũ à a zĩrĩ zĩ arukerii pĩnoa de à a geepi né sí. ³ Akũ arukerii pĩno a kũ ò a gbè, ò a gbàre ɔkori. ⁴ Akũ à era à zĩrĩ pãnde zĩ dɔ. Akũ ò gbè bire lè a mĩa ò wé'i dàa. ⁵ A era à gbè pãnde zĩ dɔ, akũ ò gbè bire dè. Len à gbè pãdeno zĩ le dasi, ò nĩ gbèkeno gbè ò nĩ gbèkeno dè. ⁶ À nég5gbè mèn do yenyĩde mé à g5ne sà, akũ à a zĩ zã à pì: Oni ma né yã da. ⁷ Akũ arukerii pĩno pik5ne: Túbiblerĩime dí. À tó ò a de, a túbĩ ni g5 ó p5 ù. ⁸ Akũ ò a kũ ò a dè, akũ ò a gèε sè ò bòo bura gũn. ⁹ T5! B5n burade pì ni keε? Anĩ su à arukerii pĩno dede à bura pì na gbè pãndenone nĩ ɔĩ. ¹⁰ Ádi Luda yã dí kyó keroo? Gbè kũ kpéborino pã kpài

mé à g5 kpé kusuru gbè mĩde ù.

¹¹ Dikiri mé à abirekũ kè, akũ à kèwεε yãbonsare ù.

¹² Akũ ò zé wète ò a kũ, zaakũ ò d5 kũ nĩ yãin à yãlek5anaa pii ò, ama ò vĩna kè parine, akũ ò a tò gwe ò tà.

Be'gɔkpana Sizaa yã

(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

¹³ Akũ ò Farisi kenɔ kũ Herɔdu gbẽno zĩ Yesu kĩnaa kũ 5nd5o, de ò a kũ a yã'onaa gũn. ¹⁴ Kũ ò kà, akũ ò pine: Danneri, ó d5 kũ gbè yãpurademe n ù. Ndĩ gbè wé gwaro, ndĩ gbè gwena gwaro, ndĩ Luda zé dañne sũsu. À zé vĩ ò bùsu'ɔgɔ kpá Sizaa yã, ke à zé vĩro? Ò kpãan yã, ke òsun kpãaro? ¹⁵ Yesu nĩ manafikike d5m̃ma, akũ à pĩnne: B5yãin áteni nĩ lé áten gwaa? À m5 k5n ɔgɔ pì doo mà gwa. ¹⁶ Kũ ò kpàa, akũ à pĩnne: Dí mì wãnzãn dí kũ a t5oo? Ò wèa ò pì: Siza p5me. ¹⁷ Akũ Yesu pĩnne: À p5 kũ à de Siza p5 ù kpá Sizaa, à p5 kũ à de Luda p5 ù kpá Ludaa. A yã bò nĩ sare.

Gèno vuna ya

(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

¹⁸ Akũ Sadusi kũ òdi pì gèno dì vurono sù Yesu kĩnaa, ò a gbèka ò pì: ¹⁹ Danneri, Musa òwεε a takada gũn à pì, tó gbè gà à a nano tòn né'isari, a dakũna gyaano pì sé, de à né buri dato a vĩnĩne. ²⁰ T5! Dedok5nɔnɔn kun gbẽno suppla. Woru nɔ sè, akũ à gà né'isari. ²¹ Akũ Sabi nɔ pii sè dɔ, akũ à gà à nɔ pii tò né'isari. Akũ Biɔ kè le dɔ ²² ari à gèε à pè nĩ suppleade. Nĩ pĩnki ò gà né'isari. Nĩ pĩnki gberan nɔ pii gà se. ²³ Gèno vuna gɔɔ zĩ nĩ dí mé anig5 nɔ pì vĩi? Zaakũ nĩ gbẽno suppla nĩ pĩnki ò a d5 nɔ ùme. ²⁴ Akũ Yesu wèrĩma à pì: Á Luda yã kũ a gbãnao d5nasari yãin a sãteroo? ²⁵ Tó gèno fũte, oni nɔ séro, oni zã keroo, onig5 kun lán malaikanɔn kun nà ludambeme. ²⁶ Gèvuna yã musu, ádi Musa takada kyó keroo? Gu kũ à lèkara yã òn Luda pine akãame Ibrahim kũ

Isaakuo kú Yakubuo Luda ú. ²⁷ Luda dì ke gèno Luda úro, gbē bēnenɔ Ludame a ú. A sàte à kè zók5.

Dokayā kú à deñla
(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

²⁸ Ludayádanneri ke kú gwe, à lékpak5a kú òten ke mà. Kú à è Yesu yā wèmma manamana, akú à nài à a là à pi: Dokayā kpate mé à de a kparanɔla pínki? ²⁹ Yesu wèa à pi: Yā kú à deñlan dí: Isarailanɔ à sá kpá. Dikiri ó Ludame Dikiri ú ado. ³⁰ Ng5 ye Dikiri n Ludai kú nèse mèn doo kú n ninio pínki kú n laasunnwo pínki n gbána lén. ³¹ A pladen dí: Ng5 ye n gbédakei lán n zída wèndii bà. Dokayā ke de abirenɔlaro. ³² Akú ludayádannerii pii pine: Yā maname, danneri. N yāpura ò, n pi Luda mèn dome, a pānde kunlo, sé àpii. ³³ Yena Ludai kú nèse mèn doo kú n laasunnwo pínki n gbána lén kú yena n gbédakei lán n zída wèndi bàao de sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúla kú sa'ona buri sīnda pínki. ³⁴ Kú Yesu è à yā wèawa kú laakariri, à pine: Gēna kpata kú bō Luda kīnaa gūn zà kúnworo. Zaa gɔɔ birea gbēke dí sù à yāke laa doro.

Arumasihu buri yā
(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

³⁵ Yesu èra àten yā dañne Luda onn, akú à gbēno là à pi: À kè dera ludayádannerinɔ dì pi Dauda burin Arumasihu úu? ³⁶ Kú Luda Nini didi Daudaa, à pi: Dikiri pi ma dikirine à vute a oplai ari àg5 a iberenɔ kátene a gbá gbáru. ³⁷ Lákú Dauda pine Dikiri ú, à kè dera anig5 de a buri ú doo?

Ludayádannerinɔ kú Farisinɔ manafiki
(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

Akú pari teni a yā ma kú ponnao. ³⁸ A yádannena gūn à pi: À laakari ke ludayádannerinɔ. Òdig5 ye kurenaai kú uta zók5ɔ dana, de òg5 fɔ kpákpam̄ma etenɔa. ³⁹ Òdig5 wete ò vute aduakekpe vuteki mananɔ gūn kú dikpe vuteki mananɔ. ⁴⁰ Òdi adua gbána ke de gbēno n é yāi, akú òdi gyaanɔnɔ kpé símma. N wétamma nig5 pásipási de gbē sīnda pínki pōla.

Gyaanɔ takaside gba
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Akú Yesu vute Luda onn ogɔdokia are, àten gbēno gwa lákú òten ogɔ dan nà. Ogɔdasidenɔ ten ogɔ zók5 dan. ⁴² Akú gyaanɔ takaside sù à kɔbɔ pla dàn, adi ká sisiro. ⁴³ Akú Yesu a ibanɔ kākara à piñne: Yāpuran maten oáre, gyaanɔ takaside dí ogɔ dà ogɔdaki gūn de gbē sīnda pínkila. ⁴⁴ Zaakú n ogɔ dasi gūnn ò bōn ò kàn n pínki. Nɔgbē dí s5, a takasike gūnn pɔ kú à vī à pɔ bleon à dàn pínki.

13

Yurusalemu yakana kú andunialakagɔɔ sèedanɔ
(Mat 24:1-22, Luk 21:5-24)

¹ Lákú Yesu ten bo Luda onn nà, a ibanɔ doke pine: Danneri, n gwa lákú ò kpé mana dí takanɔ bō nà kú gbè mana dí takanɔ. ² Akú Yesu pine: N kpé zók5 díno è pínki yá? Gbè ke kú gu dí kú oni tó dikɔaro, oni gboro pínkime.

³ Yesu vutena Kùkpe sísigereei areɔk5ana kú Luda onnwo, akú Pita kú Yamisio kú Yuhanao kú Anduruo a gbèka gusare ò pi: ⁴ N owere, boren yā díno

ni kee? Bó mé anigõ de a pínki kegõrõ sèeda ùu? ⁵ Akù Yesu pìrìne: À laakari ke, àsun tó ò á sàtero. ⁶ Oni su dasi kù ma tso, onigõ pi Arumasihume ñ ù oni gbẽno sàte dasi. ⁷ Tó a zìno baaruu mà kù a òpiio, àsun bídi kero. Sé abirekùnõ ke, ama andunia lakana kpé. ⁸ Buri kù burio ni futekõí, lème dõ bùsu kù bùsuuo. Zíte yìgâyìgāna nigõ kù gukenõn kù nāao. Yā dínõme nòwāwā naana ù.

⁹ À laakari ke. Oni á kùkù ò á na yákpatekerinõne ñ òí, oni á gbēgbē aduakekpẽno gūn. Oni á ze bùsu gbē zòkzõnõ kù kìnānõ are ma yāi, de àgõ deñne ma sèedadeno ù. ¹⁰ Sé ò ma baaru nna waazi ke buri pínki ma gīa. ¹¹ Tó ò gēe kááo yákpatekékia, àsun gīnake à bídi ke yā kù áni oaro. Yā kù Luda dàāre á lén gõrõ kùà à o, zaakù ákõnõ mé áni yā oro, Luda Ninime. ¹² Vĩni kù dakūnānõ ni kõ kpámma ò de. Denõ ni bo ñ nénõ kpe. Nénõ ni bo ñ denõ kù ñ danõ kpe ò ñ de. ¹³ Gbē sīnda pínki ni zāágu ma yāi, ama gbē kù à zena gbāna ari a gõrõ léa ni surabana le.

¹⁴ Tó a tē guyakari è gu kù à de àgõ kunlo, kyókeri gõ dõ, gbē kù ò kù Yudeano bàa sí ò mì pé kpínõa. ¹⁵ Gbē kù à kù a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à pòke sé à booro. ¹⁶ Gbē kù à kù bura sún era be à a uta séro. ¹⁷ Waiyoo nõsindarenõ kù nérāndeno gõrõ birea. ¹⁸ À adua ke de yā pi sún ke bunsire gõrõ, ¹⁹ zaakù wétamma nigõ kun gõrõ pínõa. Zaa gõrõ kù Luda andunia kè ari gbāra a taka dí kero, ani sõ ke zikiro. ²⁰ Tó Dikiri dí gõrõ pínõ lagoro, de gbēke ni boro. Ama à gõrõ pínõ làgo a gbē kù à ñ séno yáime.

Bisāsiri Né sunaa
(Mat 24:23-44, Luk 21:25-38)

²¹ Gõrõ birea tó gbēke piāre, à Arumasihu gwa la kesõ à Arumasihu gwa zà dire, àsun síro. ²² Zaakù Arumasihu ékenõ kù annabi ékenõ ni su ò sèedano kù daboyānõ ke, de ò gbē kù Luda ñ séno sàteo, tó ani sí ke. ²³ À laakari ke. Ma gīnake ma yā pínki óāre zaa káaku kò.

²⁴ Gõrõ pínõ wétāmmanāa gbera ifántē ni sira kù, mōvura ni í kero, ²⁵ susunenõ ni woro ludambe, gbāna kù ò kù musunõ ni yīgā, ²⁶ gbasā ò Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kù gbāna zòkzõnõ kù gakurio. ²⁷ Ani a malaikānõ zī andunia kusuru siikõ gūn, de ò gbē kù Luda ñ séno kakara zaa andunia lé dikù kù a lé direkùo.

²⁸ À yā dada kaka lía. Tó a ònenõ í kpàkpa àten lá bòtò kù, á dõ kù guwānagõrõ kà kani. ²⁹ Lème sõ, tó a è yā pínõ ten ke, àgõ dõ kù a sunaa kà kani, à kù kpélelea. ³⁰ Yāpuran maten óāre gõrõ dí gbẽno ni gētero ari yā pínõ gé keo pínki. ³¹ Musu kù zíteo ni gēte, ama ma yānõn gētēna vīro. ³² Gbēke a gõrõ ke a gõrõ zaka dõro, bee malaika kù ò kù musunõ ke Luda Né, sé De Luda.

³³ À laakari ke, á wé gõ dõ, zaakù á dõ gõrõ kù ani suro. ³⁴ A de lán gbē kù àten gé wētea bà. À a be tó a zikerinõne baadi kù a zio, akù à pi a gudákpārìine á wé gõ dõ. ³⁵ Ákõnõ sõ, á dõ gõrõ kù bede ni suro, òkõsin yá, lizāndon yá, kolezuon yá, ke gudõo. A yā mé à tò á wé gõ dõ, ³⁶ de àsun su kānto à á le àten í oro yāi. ³⁷ Yā kù maten óāre maten o gbē sīnda pínkineme, à wé gõ dõ.

1 Vĩnla dikpe kũ Burodi Futenasari dikpeo g̃ g̃oɔ pla, akũ sa'orikinɔ kũ ludayādannerinɔ ten zé wete kũ ɔndɔo ò Yesu kũ ò de. 2 Zaakũ ò pì: Òsun ke dikpe zĩro, de gb̃enɔ sún zuka káro yáí.

Nísi gb̃ĩ nna kuna Yesu m̃ia
(Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8)

3 G̃oɔ kũ Yesu kũ Betani, Simɔ kusu bea, àten pɔ ble gengesekena, akũ nɔgb̃e ke nài a lo fitinna kũ nísi gb̃ĩ nna buri mana ɔɔde kú a g̃ñ kũna. Akũ à lo pì wakaa è, à nísi p̃i kũ Yesu m̃ia. 4 Gb̃ekenɔ kú gwe, ñ pɔ fùte ò pì: Bóme nísi p̃i laalasekena úu? 5 Oni f̃ ò yía de andurufu waa do kpé basɔɔrola ò a ɔɔ kpá takasidenɔa. Akũ ò léfɔtɔ kpà nɔgb̃e pii. 6 Akũ Yesu p̃i: À a tó gwe. Bó yá mé à tò àten wari d̃aa? À zĩ mana k̃em̃eñe. 7 Takasidenɔ nig̃ kú kááo g̃oɔ s̃inda p̃inki, g̃oɔ kũ á yei, áni f̃ à k̃é̃ne. Makũ s̃ manig̃ kú kááo g̃oɔ s̃inda p̃inkiro. 8 À kè a gb̃ana lémm̃e, à g̃nake à nísi kũ ma m̃ẽe de à ma g̃e keome. 9 Yápuran maten oáre, gu kũ òteni ma baaru nna waazi ken andunia g̃ñ p̃inki, onig̃ yá kũ nɔgb̃e p̃i kè o a d̃ngu yáí.

Yudasi bona Yesu kpe
(Mat 26:14-16, Luk 22:3-6)

10 Abire gbera gb̃enɔn kuri aw̃eplanɔ do kũ òdi pine Yudasi Isikarioti g̃e sa'orikinɔ k̃inaa de à Yesu kpám̃ma. 11 Kũ ò a yá mà, akũ ñ pɔ kè nna, akũ ò lé s̃eñe kũ oni ɔɔ kpáa. Akũ àten zé wete à Yesu kpám̃ma.

Vĩnla p̃oble kek̃enaa
(Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yuh 13:21-30)

12 Burodi Futenasari dikpe g̃oɔ káaku zĩ kũ òdi Vĩnla s̃ane b̃oɔ kùtu kpá, Yesu ìbanɔ a là ò pine: Mán ñ ye ò gé kek̃enne ñ Vĩnla p̃o blenn? 13 Yesu gb̃enɔn pla zĩ a ìbanɔ té à p̃inne: À gé w̃ete g̃ñ. G̃ɔgb̃e ke ni daále à í sena kũ loo. À téi 14 ari ɔn kũ ani g̃eñ. À o ɔn p̃i bedene, danneri p̃i mán a kipaki kunn, gu kũ áni Vĩnla p̃o blen kũ a ìbanɔ? 15 Ani kpé musu z̃k̃ kũ ò k̃e m̃oáre. À p̃oble yá kek̃ewere gwe. 16 Yesu ìbaa p̃inɔ dà z̃en, ò g̃e w̃ete p̃i g̃ñ, akũ ò lè lákú à òr̃ne nà. Akũ ò Vĩnla p̃oble yá k̃e gwe.

17 Kũ ɔkosi kè, akũ Yesu g̃e gwe kũ a gb̃enɔn kuri aw̃epla p̃inɔ. 18 Kũ ò gengesekena òten pɔ ble, akũ à pì: Yápuran maten oáre, á gb̃e m̃eñ do kũ òten pɔ ble lele ni ma kpám̃ma. 19 Ñ ñese yáka, akũ òteni a la dodo: Asa makúroo? 20 Akũ à p̃inne: Á gb̃enɔn kuri aw̃eplanɔ do kũ òten pɔ ble ta g̃ñ leleme. 21 Bisásiri Né ni kpágui lákú a k̃ena a yá musu nà, ama waiyoo gb̃e kũ ani Bisásiri Né kpám̃ma p̃i. Ani ke s̃ana adene tó odi a i yáro.

Dikiri p̃oble
(Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1K̃ 11:23-25)

22 Kũ òten pɔ ble, Yesu burodii s̃è à arubarikaa dàn, akũ à lik̃re à kpà a ìbanɔ a pì: À sí, ma m̃eñ dí. 23 Akũ à toko s̃è à arubarikaa dàn à kpám̃ma, akũ ò m̃i ñ p̃inki. 24 Akũ à p̃inne: Ma arun yè, Luda bàka konna kũ gb̃e dasinɔ aru ũ kũ ani b̃otema. 25 Yápuran maten oáre, mani geepe'i mi g̃ia doro ari kpata kũ à b̃o Luda k̃inaa gé boo gupuraa, gbasa mà a dufu mi sà. 26 Kũ ò lèe si, akũ ò b̃te ò g̃e Kùkpe s̃is̃iger̃eí.

Yesu g̃nake à d̃s̃ yá kũ Pita ni ke
(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)

27 Akū Yesu pìrìne: Á pínki áni fuma, zaakū ò kè Luda yān ò pì: Mani sādāri lé, sānō ni fākōa. 28 Ama ma vunaa gbera mani doāre arē gēna Galili. 29 Akū Pita pìne: Bee tó ò fū n̄ pínki, mani furo. 30 Akū Yesu pìne: Yāpuran maten onne, gwāaniala ari ko gō gē lé zu gèñ pla, ñni ledi kpámai gèñ aakō. 31 Akū Pita pì māmam: Bee tó mani sù mà ga kúnwo, mani ledi kpányī zikiro. Akū ò ò le se n̄ pínki.

Yesu aduakēna zaa Getesemani
(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)

32 Ò kà gu kū òdi pi Getesemani, akū Yesu pì a ìbanōne: À vute la ari mà gé adua kē. 33 À Pita kū Yamisio kū Yuhanao sè à gèe kúñwo. Pōsira a kù a nēseyōkō sī. 34 Akū à pìrìne: Ma pō sira kù manamana ari ga léi. À zē la à ìbēne kē. 35 Kū à gèe arē fiti, akū à kùtē zīte à adua kè tó ani sí kē, gōrō zakaa pì gēteala. 36 À pì: Baa, ma De, pō sinda pínki dī sí kenne. Ñ toko'í dí síma, ama adi ke yā kū má yeinlo, sé kú n̄ yeii. 37 Akū à èra à sù à a ìbanō lè, òten i o. Akū à pì Pitane: Simō, nteni i on yá? Ñdi fō n ìbēne kè bee awa doroo? 38 À ìbēne kē àgō adua kē de àsun fu yōgwanaaaro yāi. Nini yei, ama mè buse. 39 À èra à gèe adua kē, akū à yā dokōnō pì ò dō. 40 Kū à èra à sù à n̄ lé, òten i o, zaakū òten idekū dēde. Ò dō deran oni yā onē nāro. 41 A suna gèñ aakōdeo à pìrìne: Áten i o áten kámma bo ari teran yá? À mò le. Gōrō kà sà. À gwa, ò Bisāsiri Né kpà durunnakerinōa. 42 À fute ò gé. Gbē kū à ma kparíma pì ten su fá.

Yesu kúnaa
(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)

43 Kū à kpé áten yā pi o, akū Yudasí a ìba gbēñon kuri awēeplanō doke sù kú pario, ò fēnedanō kúkūna kú gōnō. Ò bō sa'orikinō kú ludayādannerinō kú gbē zōkōnō kīnaa. 44 Bonkpēde pì sō à sēedaa óñne à pì: Gbē kú mani lé péa, àkūn dí. À a kú gbāna à tá káao. 45 Akū à m̄i pē Yesua gōñō à pìne: Rabi! Akū à lé pēa. 46 Akū ò pētē Yesua ò a kù gíngin. 47 Akū gbē kú ò zēna gwenō doke a fēneda wōto à sa'oriki žiri ke lèo à a sã gò. 48 Akū Yesu pìrìne: Kpāni wédewen ma ū kú a su à ma kú kú fēnedanō kú gōnō yá? 49 Madigō kú káao Luda onn lākū gu digō dō nà, madigō yā daāre, ádi ma kúro. Ama sé yā kú ò kè Luda yān papa. 50 Akū a ìbanō bāa lè n̄ pínki ò a tòn.

51 Kefenna ke téi à pōke danaro, bizatarun à kùala. Kū ò a kù, 52 akū à bō n̄ oī à a biza tōñne gwe à bāa sī à tà punsi.

Yuda gbānadenō yāpatēkena kú Yesuo
(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)

53 Akū ò gèe kú Yesuo sa'oriki zōkō bea. Sa'orikinō kú gbē zōkōnō kú ludayādannerinō kākara gwe n̄ pínki. 54 Pita té a kpē zà dire ari à gèe à gè sa'oriki zōkō be onn. À vute gwe áten té kpákpa kú dogarinō leele. 55 Sa'orikinō kú Yuda yākpatekerinō n̄ pínki ten sēeda wete Yesui ò a dē, akū odi a lero. 56 Ò ékeyā didia dasi, ama n̄ yāke dí kō séro. 57 Akū gbēkenō fūte ò ékeyā didia ò pì: 58 O mà à pì áni Luda kpé kú bisāsiri bō wí áni a pānde bo gōrō aakō dagura kú bisāsiri dí boro. 59 Bee kú abireo n̄ yā dí kō séro. 60 Akū sa'oriki zōkō fūte à zē n̄ arē à Yesu gbēka: N̄ yāke vī n̄ weñmaroo? Yā kú òten didimma dí de deraa? 61 Yesu yīte kpēn adi yāke wearo, akū sa'oriki zōkō pìi èra à a gbēka: Mōkōn Arumasihu, Luda arubarikade Né ū yá? 62 Akū Yesu pì: Makūme a ū.

Áni Bisásiri Né e vutena Gbānasīndapinkide ɔplai, akūsō áni a suna e ludambe lukun. ⁶³ Akū sa'oriki zōkō pì a utanō gà à kè à pì: À kè dera óten sèedade pānde kenō wete dɔɔ? ⁶⁴ A mà lākū à dōkè kū Ludao nà. Yá kpaten a zεo teraa? Akū ò yā dàala ń pínki ò pì ò a de. ⁶⁵ Akū gbēkenō fùtè ò lé'i kàa. Akū ò pó yīne a ānnwa, òteni a léle kū okūo òten pine: N̄ annabikeyā ò n̄ gbē kū à n̄ le o. Akū dogarinō a kū ò a s̄an kèkè.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita kú ɔnn zīte, akū sa'oriki zōkō zōnōkparenō doke sù gwe. ⁶⁷ Kū à Pita è àten té kpákpa, akū à wé dia à pine: Mōkōn s̄s̄ ndīgō kú lele kú Yesu Nazerao. ⁶⁸ Akū à ledi kpà à pì: Má a d̄s̄ro, mádi yā kú nteni ò d̄rō d̄s̄ro. Akū à fùtè à gè gānun. ⁶⁹ Kū zōnōkpare pì a è gwe dɔ, akū à ò gbē kú ò zena gwenōne à pì: N̄ gbē mèn don dí. ⁷⁰ Akū Pita ledi kpà dɔ. Kū à kè saa fiti, gbē kú ò zena gwenō pì Pitane: Yāpurame n̄ gbē dome n̄ ū, zaakū Galili gbēme n̄ ū. ⁷¹ Akū Pita fùtè à a zīda kà à la dà à pì: Má gbē kú áteni a yā ò pì d̄s̄ro. ⁷² Zaa gwe gōnō ko lé gènn plade zù, akū yā kú Yesu òo d̄s̄ Pitān, kú à pì, ari ko gō gé lé zu gènn pla, ani ledi kpāai gènn aakō. Akū à nà s̄ɔdɔnaaa.

15

Pilati yakpatekena kú Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38)

¹ Kū gu d̄s̄ gōnō sa'orikinō kú gbē zōkōnō kú ludayādannerinō kú gbānadeno n̄ pínki yā gōgō, akū ò Yesu yī ò gèe ò a nà Pilatine a ɔi. ² Akū Pilati a là à pì: Mōkōmme Yudanō kína ū yá? Yesu wèa à pì: Len n̄ ò le. ³ Sa'orikinō ten yā didia, ⁴ akū Pilati a là dɔ: Īni yāke oroo? Yā kū òten didimma ma fá! ⁵ Ama Yesu dí yāke weřmaro, akū yā pìi bō Pilati sare.

Yadana Yesula

(Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

⁶ Vīnla dikpe zī òdi purusunano doke kú gbēnō a wé kè gbareñne. ⁷ Gɔrɔ kùaa s̄s̄ gbēke kú kpésiran òdi pì Baraba. À kú kú gbē gaavude kú ò gbē dènno. ⁸ Akū pari nà Pilatii ò wé kèa à ke lākū àdi keñne nà. ⁹ Akū Pilati n̄ lá à pì: Á ye mà Yudanō kína gbareären yá? ¹⁰ Zaakū à d̄s̄ kú n̄eseḡba kú sa'orikinōn vī kú Yesuo yāin ò a kpāawa. ¹¹ Akū sa'orikinō gbēnō laakarīi fùtè, de ò o Pilatine à Baraba gbareñne. ¹² Akū Pilati n̄ lá à pì: Bón á ye mà ke kú gbē kú adì pì Yudanō kínao teraa? ¹³ Akū ò wiki lè ò pì: N̄ a pá lía! ¹⁴ Akū Pilati pìñne: À kè deraa? Bó dàan à kèe? Akū ò wiki lè ò kàra ò pì: N̄ a pá lía! ¹⁵ Pilati ye à gbēnō pōnna wete, akū à Baraba gbareñne. À Yesu kpà sozanōa ò a gbē flāao ò a pá lía.

Yesu fobona

(Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3)

¹⁶ Akū sozaa pìnō gèe kāao b̄s̄u gbē zōkō pì be ɔnn, akū ò n̄ gà kākara pínki. ¹⁷ Ò arukimba tēra dāne, akū ò lè fūraa tà ò kùne. ¹⁸ Akū òten f̄s̄ kpāa ò pì: Fɔɔ Yudanō kína! ¹⁹ Òteni a lé kú gōoo a m̄ia òten lé'i kàa òten kúte n̄ kosoa òten m̄i natene. ²⁰ Kū ò a fobò ò làka, akū ò arukimba tēra pìi gòala ò a zīda pókasa dāne. Akū ò bō kāao òten gé a pá lía.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

²¹ Kú òten gé, Sirèni gbē kú ò pine Simo hò lakutu kea àten su wēte gūn, akú ò gā nàa à Yesu lígbāndurukpana sé. Àkūme Alesanda kú Rufuo de ú. ²² Akú ò gēe kú Yesuo gu kú òdi pi Gogota kú à pi mitokoki. ²³ Akú ò sèwē kú ò yàkate kú εzeo òne, ama adi miro. ²⁴ Kú ò a pà lía, akú ò a pòkasanò kpàate ò kàte, akú ò kàpaa kpà lákú n̄ baadi ni sé nà. ²⁵ Ó a pà lía mò kēndome. ²⁶ Ó yā kú ò diaa kē ò nà lía a mila ò pi:

Yudanò kína.

²⁷ Ó kpāni wédewenò pà lía a sare gwe ò gbēnòn pla, gbē do a òplai gbē do a òzei. ²⁸ Len yā kú ò kē Luda yān pàpa le kú ò pi: Ó a kàkara kú òdakerinò.

²⁹ Gbē kú òten gé zéla gwenò teni n̄ mi ke dékúdekú, òteni a s̄s̄s̄ ò pi: Ehē! Mòkōn kú n̄ pi òni Luda kpé wí n̄ era ò bo goro aakò daguran gweroo? ³⁰ N̄ n zīda mi sí n̄ kipa lía! ³¹ Leme ò sa'orikinò kú ludayadannerinò teni a fobo le ò pi: À gbē pāndenò mi si, ama ani f̄s̄ à a zīda mi síro. ³² Tó Arumasihu, Isarailanò kína kipa lía tera ò e, òni a nāani ke. Akú gbē kú ò n̄ pà lía leelenò teni a s̄s̄s̄ ò.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-46, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

³³ Kú ifantē kà midangura, akú gusira dà būsuu pila pínki ari fānantē mò aakò. ³⁴ Fānantē mò aakōn Yesu wiki le gbānagbāna à pi: Eloi, Eloi, lēma sabatani! Abirekú pi: Ma Luda, ma Luda, à kē dera n̄ ma tonn? ³⁵ Kú gbē kú ò zena gwe kenò yā pi mà, akú ò pi: À ma, àten Iliasu sísi. ³⁶ Akú gbēke bàa le à gēe à sako sè à dà sèwē kpàkpāa gūn, à fīfī lebaa, akú à ò Yesune à mi. Akú à pi: À ze gīa ò gwa, tó Iliasu ni su à a kipa. ³⁷ Yesu wiki gbāna le à wēndii tà. ³⁸ Akú Luda kpé lábure kēkōa pla bona musu suna zīte. ³⁹ Kú sozanò gbē zōkō kú à ze Yesu are gwe è lákú à gā nà, akú à pi: Yāpurame Luda Nén gbē dí ú. ⁴⁰ Nōgbē kenò kú gwe ò òten gu gwa zà dire. N̄ tén Mariama Magadaleni kun kú Mariamao Yamisi Fíti kú Yusufuo da kú Salomeo. ⁴¹ Goro kú Yesu kú Galili, mòkōnò mé òdigō téi ògō kpái. Nōgbē pāndenòn kú gwe ò dasi kú ò gēe kāao Yurusalemu lele.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁴² Azuma zī òkosi. Kú òten kāmabogoro soru ke, ⁴³ Yusufu Arimatea gbē sù. Gbē tódeme Yuda gbānadenò té. Àkú s̄s̄ àten kpata kú à hò Luda kína dà. À kùgbāna kē à gēe Pilati kīnaa à Yesu gēe gbēkaa. ⁴⁴ Kú Pilati mà Yesu gīnake à gā kò, à hò a sare. Akú à sozanò gbē zōkō s̄si à a là tó Yesu gā kò. ⁴⁵ Kú Pilati gbē zōkō yā pi mà, akú à Yusufu gbà zé à gēe pi sé. ⁴⁶ Akú Yusufu gēe à táaru biza lù, akú à gēe à a gēe kipa lía à biza pi fīfia. À a dà gbēwēe kú ò s̄s̄ mira ú gūn, akú à gbē gbēntē gbigiri kē à tàta wēe pile. ⁴⁷ Mariama Magadaleni kú Mariama Yusufu dao è gu kú ò Yesu gēe pi wūten.

16

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

¹ Kāmabogoro lakanaao òkosi Mariama Magadaleni kú Mariama Yamisi dao kú Salomeo n̄si gb̄i nna lù, de ò gé ò kú Yesu mēea yāi. ² Azumanenna

zĩ kɔnkɔkɔnkɔ ò bò òtɛn gé mira pì kĩnaa. ³ Ò kɔ là zén ò pì: Dí mé ani gbèe kù gbigiri ke à gowere mira léa sɔɔ? ⁴ Zaakù gbèe pì zɔkɔ manamana. Kù ò wé sè ò gwà, akù ò è ò gbèe pì gbigiri kè ò gò mira pì léa. ⁵ Kù ò gè mira pì gùn, akù ò kefenna ke è vutena ɔplai à utagyaba pura dana. Akù ò kè giri. ⁶ À piíne: Àsun ke giri, Yesu Nazera kù ò pà lían àtɛn weteroo? À vù, à kù laro. À gu kù ò a wùtɛn gwa, ⁷ àni gé à o a ìbanɔne kù Pitao kù àtɛn doíne arɛ gena Galili. Gwen oni a en lákù à óíne nà. ⁸ Òtɛn lukaluka, yá pìi bò ñ sare, akù ò bò miran ò bàà lè. Odi yáke ò gbèkenero kù vĩna ñ kù yáí.

Yesu bo à suna a ìbanɔne

(Mat 28:16-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23)

⁹ Kù Yesu fùte azumanenna zĩ kɔnkɔkɔnkɔ, à a zĩda mò Mariama Magadalenine káaku. Nɔgbè pìi gùnn Yesu pè tãna mèn supplanɔa. ¹⁰ Akù nɔgbè pìi gèe à ò gbè kù ò kù kãao yãɔne. Ñ nèsee yakana òtɛn ɔɔ dɔ. ¹¹ Kù ò mà kù Yesu kù kù wèndiio ari nɔgbè pì a è kù wéoo, odi síro.

¹² Abire gbera gɔrɔ kù ñ gbèɔn planɔn té zé gùn òtɛn gé wète gùn, à bò à sùmma lán gbè pãnde bà. ¹³ Kù ò èra ò sù, ò ò gbè kparanɔne, ama odi ñ yá síro. ¹⁴ Kù à kè saa à bò à sù a ìba gbèɔn kuri awèedonɔne kù òtɛn pɔ ble. Akù à kpàkènyĩ ñ sãgbãna yáí, zaakù odi a náani kero akùsɔ odi gbè kù ò a è à vùno yá síro. ¹⁵ Akù à piíne: À gé andunia gu sĩnda pínkia à ma baaru nna kpá gbèɔne ñ pínki. ¹⁶ Gbè kù à sù akù à da'ite kè mé ani surabana le. Gbè kù adi sí sɔro, yá ñi bo adene vãni. ¹⁷ Gbè kù ò baaru pìi sìnɔ yãkenanɔn dí: Oni tãnanɔ gorĩma kù ma tɔoo, oni yáke buri o. ¹⁸ Oni mlè sé kù ɔo. Bee tó ò sɛwe mì, pɔke ñ ñ lero. Oni ɔ na gyãrenɔa ò gbãna kù.

Tana kù Yesuo ludambe

(Luk 24:50-53, Zĩr 1:9-11)

¹⁹ Kù Dikiri Yesu yá óíne à làka, akù Luda a sè à tà kãao musu, akù à vùte Luda ɔplai. ²⁰ Akù a ìbaa pìnɔ gèe ò waazi kè gu sĩnda pínkia. Dikiri zĩ kè kùnwɔ à a yá zĩni pète kù daboyã kù ò téinɔ.

LUKU

Baaru nna kù Luku kèè

Yesu Kirisi inaa 1:1-2:52

Yahaya Da'itekèri waazikènaa 3:1-3:20

Yesu da'itekènaa 3:21-4:13

Yesu yādannèna Galili 4:14-9:50

Zaa Galili ari Yurusalemu 9:51-19:27

Yesu konna Yurusalemu 19:28-22:46

Yesu gana kù a vunaa 22:47-24:53

¹ Gbènc̄o kpà dasi, de ò yā kù à kè ó té baba takada gūn zéazea, ² lākū gbē kù ò de yā pī sēedadenc̄o ū kù a baarukparinc̄o òwèrè nà zaa káaku. ³ Tera sà makū s̄s, lākū ma wé pè yā pīnc̄o nà dodo zaa a naana, ma è à mana mà kènnè zéazea, ma gbē b̄èrède Tiofilu, ⁴ de ò yā kù ò dānnè sānsān d̄s.

Malaika ḡnake à Yahaya Da'itekèri ina ya'onaa

⁵ Yudea b̄usu kīna Her̄odu ḡr̄o sa'ori ke kun, a t̄on Zakari. À kù Abia sa'orino ḡaa gūmmè. A nanc̄o t̄on Elizabeti. Haruna burime d̄o. ⁶ N̄ pla n̄ pīnki mana Ludanè. Òdiḡo kun taari sari, ò Dikiri doka kù yā kù à d̄itenc̄o kūna. ⁷ Ama ò né v̄ro, zaakū Elizabeti bi paramè, akū n̄ gbēnc̄on pla n̄ pīnki zī kù.

⁸ Ḡr̄o kù sa'onaa kà n̄ ḡaaa, Zakari mé àtenc̄o sa'ona Ludaa zī ke. ⁹ Lākū sa'orini pīnc̄o d̄i ke nà, ò k̄apaa kpà, akū k̄apa Zakari kù de à gé turaretiti kpata Dikiri kpén. ¹⁰ Turaretitikpatana ḡr̄o pari kākara kpélelele n̄ pīnki, òtenc̄o adua ke. ¹¹ Akū Dikiri malaikaa b̄o a s̄ua, à zè turaretitikpataki òplai. ¹² Kù Zakari a è, à kè ḡiri, v̄ina a kù. ¹³ Akū malaikaa pīi pīnc̄o: N̄sun tó v̄ina n̄ k̄uro Zakari. Luda n̄ wéke s̄i, n̄ nanc̄o Elizabeti ni né i ḡōgb̄ē ū, n̄ t̄o kpánè Yahaya. ¹⁴ N̄ p̄o ni ke nna, n̄ yāa d̄o, gbēnc̄o ni p̄onna ke a ina yā musu dasi, ¹⁵ zaakū aniḡo de Dikirine gbē z̄k̄s̄ ūmè. Ani wé ke í gbāna ke miro, Luda Nini niḡo kù zaa a da gberemmè. ¹⁶ Ani tó Isarailano are d̄o Dikiri n̄ Ludaa dasi, ¹⁷ ani do Dikirine are kù Luda Nini gbāna kù Iliasu v̄i yāo. Ani tó denc̄o lé ke do kù n̄ n̄nc̄o, ani tó s̄yāmarisaridenc̄o gbē mananc̄o ònd̄s̄ sé. Ani tó gbēnc̄o ḡo kù soru gūn Dikirine.

¹⁸ Akū Zakari p̄i malaikaa pīnc̄o: Deran mani yā p̄i yāpura d̄s̄o? Zaakū mare z̄ikūnaan ma ū, akū ma nanc̄o zī kù d̄o. ¹⁹ Akū malaikaa pīi wèa à p̄i: Makūmè Gibirilu ū, madiḡo zena Luda are. Àkū mé à ma zī mà yā p̄i onnè, mà baaru nna p̄i kpánne. ²⁰ N̄ ma, n̄ n̄nc̄o ni nate, ìni f̄s̄ n̄ yā oro ari yā p̄i gé keo, kù ndi ma yā kù ani ke a ḡr̄oa s̄iro yāi. ²¹ Ḡr̄o kù s̄s òtenc̄o Zakari d̄a. A gikènaa Luda kpén b̄o n̄ sare. ²² Kù à b̄o, adi f̄s̄ à yā ò k̄ūnworo, akū ò d̄s̄ kù à wégupu è Luda kpén. Lākū a n̄nc̄o n̄te nà, akū àtenc̄o yā on̄nc̄o kù o. ²³ Kù Zakari sa'oḡr̄o p̄apa, akū à t̄a be. ²⁴ Abire gbera a nanc̄o Elizabeti n̄nc̄o s̄i, akū à a z̄ida ùte ari m̄o s̄ooro à p̄i: ²⁵ Dikiri yā dí kèmmè, à ma wènda gwà, à ma bo wé'iyān.

Malaika ḡnake à Yesu ina ya'onaa

²⁶ A m̄o suddode gūn Luda malaika Gibirilu z̄i Galili lakutu kù òdi p̄i Nazera gūn. ²⁷ À gèè n̄kpare b̄unu kù a t̄on Mariama kīnaa. À ḡokpamma v̄i Dauda buri ū. A t̄on Yusufu. ²⁸ Kù malaikaa p̄i ḡè a kīnaa, à pīnc̄o: F̄o arubarikade! Dikiri kù k̄unwo. ²⁹ Mariama bídi kè manamana yā p̄ia, à laasun lè à p̄i: F̄o bire mì de deraa? ³⁰ Akū malaikaa p̄i pīnc̄o:

Mariama, ñsun tó vīna n kūro,
 zaakū Luda gbēke kènneme.

³¹ Ñ ma! Ìni nò sí ñ né í gōgbē ũ,
 ñ tó kpáne Yesu.

³² Anigō de gbē zōkō ũ,
 oni a sísi Luda Musude Né.
 Dikiri Luda ni a ká
 a dizi Dauda kpatan,

³³ anigō kí ble Yakubu burinᵒa gᵒᵒᵒ sīnda pínki,
 a kiblena nigō lakana vīro.

³⁴ Akū Mariama pì malaikaa pìine: Mádi gōgbē dō zikiro, abirekū ni sí ke
 deraa? ³⁵ Malaikaa wèa à pì:
 Luda Nini ni summa,
 Luda Musude gbāna ni danla.
 Abire yāi né kú Ìni i pì kunna nigō adona,
 oni a sísi Luda Né.

³⁶ N dané Elizabeti négōgbē nòsina se a zíkūnaa gūn. Nōgbē kū ò dìte para ũ pì
 kú kú nò mᵒ suddoo tera. ³⁷ Zaakū Luda Kīnaan pᵒ sīnda pínki dì sí kēn. ³⁸ Akū
 Mariama pì: Dikiri zòbleriin ma ũ. À kemene lākū n ò nà. Akū malaikaa pìi tà
 à a tòn.

Mariama gena Elizabeti kīnaa

³⁹ Gᵒᵒᵒ kúa Mariama fùte à gēe lakutu kú à kú Yudea bùsu gusīsīden gōnᵒ.
⁴⁰ À gēe Zakari bea, akū à fᵒ kpà Elizabetia. ⁴¹ Kú Elizabeti Mariama fᵒᵒ pìi
 mà, a né vī a gberē gūn, akū Luda Nini sù Elizabetia, ⁴² à wiki gbāna lè à pì:
 Arubarikademe n ũ de nōgbē sīnda pínkila. Arubarikaden né kú à kú n gberēn
 ũ dᵒ. ⁴³ Bón ma ũ, kú ma Dikiri da sù ma gwaa? ⁴⁴ Gᵒᵒᵒ kú ma n fᵒkpammanaa
 mà dé, né kú à kú ma gberēn vī kú pᵒnnaome. ⁴⁵ Arubarikademe n ũ, mᵒkōn
 kú n yā kú Dikiri ònne sì, kú ani ke.

Mariama Dikiri tó sena lei

⁴⁶ Akū Mariama pì:

Maten Dikiri tó sé lei ma swèe gūn,

⁴⁷ ma pᵒ ten ke nna

Luda ma Surabariia,

⁴⁸ zaakū à ma yā dà,

makū a zòbleri kú mádi ká pᵒke ũro.

Zaa tera ari gᵒᵒᵒ sīnda pínki oni pimene arubarikademe,

⁴⁹ zaakū Luda gbānade yā zōkōᵒ kèmene.

A tó kú adona.

⁵⁰ Àdi wēnda dō gbē kú òdi a vīna kēnᵒne
 ari n buria.

⁵¹ À a gāa pōro, à a gbāna mᵒñne,

à zīdabirinᵒ fākōa kú n laasunnᵒ.

⁵² À gbānadēnᵒ bᵒ kpatan,

à talakanᵒ sè lei.

⁵³ À pᵒ mananᵒ kpà nàderinᵒa ò kà,
 ama à ᵒgᵒdenᵒ gbàre ᵒkori.

⁵⁴ À kpà a zòbleri Isarailanᵒi,
 n yā dí sáaguro.

55 À wēnda d̄s Ibrahīne k̄u a buri p̄ino
lákū à ò ó dizin̄ne nà.

56 Mariama v̄ute k̄u Elizabetio lán m̄o aak̄s bà, akū à èra be.

Yahaya Da'it̄keri inaa

57 Elizabeti né'iḡo k̄a, akū à né ì ḡōgb̄e ũ. 58 Kū a f̄arandiden̄o k̄u a dan̄en̄o mà lákū Dikiri a wēnda gwà nà, ò p̄onna k̄e k̄āao. 59 A ḡo s̄oraak̄ōde z̄i ò sù t̄ò z̄s né pīne, de ò a de Zakari t̄s kp̄áne, 60 akū a da p̄i: Oi! Oni a s̄isi Yahayame. 61 Ò pīne: Gb̄eke k̄u n dan̄en̄o t̄e k̄u à t̄s bire v̄īro. 62 Akū ò yā ò a den̄e k̄u o, de ò d̄s deran̄ a ye ò t̄s kp̄áne nà. 63 Zakari anlo gb̄eka, akū à k̄èa: A t̄s̄n Yahaya. Yā p̄i b̄ò n̄ s̄are n̄ p̄ínki. 64 Gwe ḡōn̄o a n̄éne s̄e lei, à lé b̄ò àten yā o, àten Luda s̄áabu kp̄á. 65 Akū v̄ina n̄ f̄arandiden̄o k̄u n̄ p̄ínki, akū Yudea b̄usu gus̄is̄ide gb̄en̄o ten yā p̄i ò n̄ p̄ínki. 66 Akū gb̄e k̄u ò yā p̄i m̄àn̄o k̄ūna n̄ n̄es̄e ḡūn̄ ò p̄i: B̄s̄n né p̄i niḡō de a ũ ziaa? Zaakū Dikiri o k̄úa.

Zakari annabik̄eya'onaa

67 Luda Nini s̄u a de Zakaria, akū à annabik̄eyā ò à p̄i:

68 Ò Dikiri Isarailan̄o Luda s̄áabu kp̄á!

À s̄u à a gb̄en̄o b̄ò.

69 À Surabari gb̄ānade b̄owere
a z̄òbleri Dauda buri t̄e,

70 lákū à ò a annabin̄o ḡai nà zaa ḡik̄ena.

71 Ò p̄i ani ó sí ó ib̄eren̄o,
ani ó bo gb̄e k̄u ò z̄āōgu p̄ino ōi.

72 Leme à ó dizin̄o wēnda gwà le,
a bàka kunna k̄ūn̄wo yā dí s̄āaguro.

73 À la dà ó dizi Ibrahīne

74 à p̄i áni ó bo ó ib̄eren̄o ōi,

áni ó gba z̄é ò doare v̄ina sari,

75 de ó kunna ḡōne adona gb̄e manan̄o ũ
ari ó w̄endi lén.

76 M̄ok̄ōn s̄s̄ ma né,
oni n̄ s̄isi Luda Musude annabii,
zaakū m̄ok̄ōn mé ĩni do Dikirine are n̄ z̄é kek̄ene.

77 ĩni t̄o a gb̄en̄o d̄s lákū ani n̄ sura ba nà,
lákū ani n̄ durunn̄o k̄ēf̄ma nà.

78 Zaakū ó Luda s̄uru v̄i,
bonaa musu ani su ó gwa lán gud̄naa bà,

79 de à gu pu gb̄e k̄u ò k̄u gusira ḡūnn̄o
k̄u gb̄e k̄u ò k̄u ga léin̄o,
de à ó gbá da aafia z̄én.

80 Né pi z̄s̄k̄ō k̄u, à ḡō k̄āgb̄ānade ũ. A k̄u gb̄arannan̄ ari ḡo k̄u à b̄ò Isarailan̄o
gupuraa.

2

Yesu Kirisi inaa (Mat 1:18-25)

¹ Ḡo k̄ua Siza Oḡosutu b̄ò k̄u yāo, à p̄i ò a b̄usu gb̄en̄o naro n̄ p̄ínki. ² Narona k̄áaku k̄u ò k̄en̄ gwe ḡo k̄u Kiriniu de Siria b̄usu gb̄e z̄s̄k̄ō ũ. ³ Gb̄e s̄inda p̄ínki

gèe a be wēten, de ò a tó da takadan. ⁴ Yusufu sɔ́, à bò Nazera, Galili b̀sun, à gèe Dauda be lakutu Betilihamu, Yudea b̀sun, k̀ à de Dauda buri ũ yáí. ⁵ À gèe de ò a tó da takadan gwe k̀ a nɔ́kpamma Mariama k̀ à ǹsinaao, ⁶ ak̀ gɔ́ k̀ ò k̀ gwe, a né'igɔ́ k̀, ⁷ ak̀ à a né dauduu ì. À biza fífíá, à a wùte p̀kádennɔ́ p̀bblebɔ́n, k̀ odi gu le nibɔ́nɔ́ kipakiaro yáí.

⁸ Sádárinɔ́n k̀ b̀su dokɔ́nɔ́ p̀i g̀n, òten ì s̀ente, òteni ñ s̀annɔ́ dákpá gwáani. ⁹ Ak̀ Dikiri malaikaa bò à s̀umma, Dikiri gakuri gupura k̀ à likańyí, ak̀ v́na ñ k̀ manamana. ¹⁰ Malaikaa p̀i òńne: Ásun tó v́na á k̀uro, zaak̀ ma su mà baaru nna kpááremé, gbē śinda pínki p̀ ni ke nna manamana. ¹¹ Ò Surabarii iáre Dauda wēten gwaaniala, àk̀me Arumasihu ũ Dikiri ũ. ¹² Sèeda k̀ ani tó à a d̀n dí: Áni nékpántē e wútena p̀kádennɔ́ p̀bblebɔ́n g̀n, biza fífíá. ¹³ Kánto ludambe gbēnɔ́n k̀ lēle k̀ malaika p̀i dasidasi, òten Luda sáabu kpá ò p̀i: ¹⁴ Ò Luda tó sé lei zaa musu, gbē k̀ ñ yá k̀enn nnanɔ́ aafia le zíte.

¹⁵ K̀ malaikaa p̀inɔ́ gòńla ò tà ludambe, ak̀ sádárinɔ́ òkɔ́ne ò p̀i: Ò g̀ Betilihamu, de ò yá k̀ à k̀e p̀i e, yá k̀ Dikiri tò ò d̀. ¹⁶ Ak̀ ò f̀ute ò g̀e likalika, ò bò Mariama k̀ Yusufuooa k̀ nékpántē p̀i wútena p̀kádennɔ́ p̀bblebɔ́n g̀n. ¹⁷ K̀ ò a è, ò yá k̀ ò òńne né p̀i musu ò. ¹⁸ Ak̀ yá k̀ sádárinɔ́ òo p̀i bò gbē k̀ ò mànn sáre ñ pínki. ¹⁹ Mariama yá p̀i k̀na a ǹsese g̀n pínki, àten laasun léa. ²⁰ Sádárinɔ́ èra ò tà, òten Luda tó bo, òteni a sáabu kpá yá k̀ ò mà ak̀ ò è yáí, zaak̀ à k̀ lákù ò òńne nà.

T̀kpana Yesune

²¹ A gɔ́ sɔ́raakɔ́ zí né t̀zɔ́gɔ́ k̀, ak̀ ò tó kpàne Yesu, tó k̀ malaikaa ò zaade odi a nò síro.

Yesu m̀na Dikiriné

²² K̀ ñ gbábogɔ́ k̀, ò a sè ò g̀e à m̀ Dikiriné Yurusalemu lákù Musa doka ò nà. ²³ Zaak̀ à k̀ Dikiri doka takadan ò p̀i, ò daudunɔ́ kpá Dikiria. ²⁴ Ò sa'opɔ́ k̀ ò dite Dikiri doka takadan kpà, ò p̀i potēne m̀n pla ke lukulukune b̀rɔ́ m̀n pla.

²⁵ Gbēke k̀ Yurusalemu, a t̀n Simɔ́. Gbē maname, à Luda v́na v́, à wé d̀ Isarailanɔ́ surabanaai. Luda Nini k̀ua, ²⁶ ak̀ à p̀ne ani ga Dikiri gbē k̀ òdi p̀i Arumasihu enaa sariro. ²⁷ Luda Nini d̀ne are, ak̀ à g̀e Luda ɔ́nn. K̀ Mariama k̀ Yusufuo s̀ k̀ ñ né Yesuo yá k̀ ò dite doka takadan kena yáí, ²⁸ ak̀ Simɔ́ a s̀i a ɔ́, à Luda sáabu kpà ò p̀i:

²⁹ Ñ mak̀ n z̀bleri gbare aafiaa g̀n sà

lákù n òmene nà Dikiri,

³⁰ zaak̀ ma wé k̀ pla k̀ Surabari k̀ n diteo,

³¹ k̀ n a yá k̀e buri śinda pínki wára.

³² Anig̀ de gupura ũ de à gupura k̀ buri p̀ndenɔ́ne,

à n gbē Isarailanɔ́ tó bo.

³³ Yá k̀ à ò né p̀i musu bò a de k̀ a dao sare. ³⁴⁻³⁵ Simɔ́ sa mana òńne, ak̀ à ò né p̀i da Mariamane ò p̀i:

Àk̀ mé anig̀ de sèeda k̀ Isarailanɔ́ ni g̀í ũ,

p̀sira ni n swè z̀ lán f̀neda bà.

Isaraila kenɔ́ ni kakate ñ kenɔ́ ni bo aafia a g̀ai,

ñ ǹsese g̀n yá ni bo gupuraa.

³⁶ Nɔgbē annabi ke kú gwe, a tón Ana, Fanueli né, Asa burime. Nɔgbē pì zĩ kú yúkuyuku. À zā kè kú a gɔkparamao wè supplame, ³⁷ akú à gò gyaano ũ ari wè basiikò awesiikò. Àdi bo Luda ɔnnlo, àdigò do Ludai fānantē kú gwāanio kú léyīnaao kú aduakenaao. ³⁸ Zĩ birea gòno à nānyĩ, à Luda sáabu kpà, àten né pì yā o gbē kú n̄ wé do Yurusalemu bonaainone n̄ pínki.

Era tana Nazera

³⁹ Kú Yusufu kú Mariamao kè lákú à kú Dikiri doka takadan nà pínki ò làka, ò era ò tà n̄ be wētea Nazera, Galili būsun. ⁴⁰ Né pìi fùte à gbāna kù. Ɔndò m̀a, àdigò kú kú Luda arubarikaao.

Yesu gena Luda ɔnn a n̄fitikegɔɔ

⁴¹ Wè kú wèeo Yesu de kú a dao di gé Vĩnla dikpe ke Yurusalemume. ⁴² Kú Yesu kà wè kuri awēepla, ò era ò gèe dikpe ke lákú òdi ke nà. ⁴³ Kú dikpe lāka, òten tá, akú n̄ né Yesu gò Yurusalemu, ò a yā d̄oro. ⁴⁴ Ɔten da à kú n̄ gbēno téme. Kú ò táa ò gɔɔ do, akú òteni a wete n̄ daneno kú n̄ gbē d̄onano té. ⁴⁵ Kú odi a ero, ò era ò gèe a wete Yurusalemu. ⁴⁶ A gɔɔ aakòde zĩ ò a è Luda ɔnn vutena yádannerino té, àten sá kpá n̄ yā, àten yā lalarĩma. ⁴⁷ A yā d̄ona kú a yāwemmanaao bò gbē kú òteni a yā manò sare n̄ pínki. ⁴⁸ Kú a de kú a dao a è, à bò n̄ sare, akú a da pine: Bóyái n̄ kèwewe lee? N de kú makúo, ó bídi kè n̄ wetena yāi. ⁴⁹ À wèĩma à pi: À kè dera áteni n̄ wete? Á d̄o kú à kú mà a De bokote kenloo? ⁵⁰ Ama odi yā kú à òĩne pìi d̄oro d̄oro.

⁵¹ Yesu era à tà kúĩwo Nazera, à n̄ yā mà. A da yā pino kúna a nèsee gūn pínki. ⁵² Yesu zòkò kù, a ɔndò kàra, à nna kú Ludao kú bisāsirino.

3

Yahaya Da'itekeri waazikenaa (Mat 3:1-17, Maa 1:1-11, Yuh 1:19-28)

¹ Siza Tiberia kíblena wè gèrode gūn Pōntiu Pilati mé à Yudea būsuo gbē zòkò ũ, Herodu ten kí ble Galili, a v̄ni Filipi ten kí ble Iturea būsun kú Tarakoniti būsuo, Lisania s̄o àten kí ble Abilene būsun. ² Anasa kú Kayafaome sa'orikino ũ. Gɔɔ kú Luda yā ò Zakari né Yahayanē gbárannan. ³ Akú à fùte àten kure Yoda bara dire kú bara laooi pínki, àten waazi ke gbēno. À òĩne ò n̄ nèse lite ò da'ite ke, Luda ni n̄ durunnao kēĩma. ⁴ Lákú à kú annabi Isaya takada gūn nà à pi:

À baarukparii kòto ma do gbárannan,
àten pi à zé keke Dikirine,
à zé térereno porone sūsú.

⁵ Guvute pínki ni tata,
kpino kú s̄is̄ino ni date pínki.
Zé kotinano ni poro sūsú,
zé wókūwokūno ni kpákūsū,

⁶ gbē s̄inda pínki ni e lákú Luda di n̄ sura ba nà.

⁷ Gbēno digò su a k̄inaa dasi ò da'ite ke, akú àdi oĩne: Bisāsiri pitikonò! De mé à lé dàáwa à bàa sí pofe kú Luda ni kipaĩmanee? ⁸ À nèselitena yā ke, onigò d̄o kú a lite. Kú Ibrahĩ de á dizi ũ, àsungò da kú abirekú mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni f̄s̄ à gbè d̄ino ke Ibrahĩ burino ũ. ⁹ Kpása ditena líno kò. Lí kú àdi né mana iro, Luda ni z̄o à zu té gūn.

¹⁰ Gbēno a là ò pì: Tó lẹme, óni ke deraa? ¹¹ À wèrímá à pì: Gbē kù à uta ví mèn pla, à a do kpá gbē kù à víroa. Gbē kù à póbble ví, à ke le do. ¹² Bè'ogòsirino sù da'ite ke, akù ò a là ò pì: Danneri, óni ke deraa? ¹³ À wèrímá à pì: Ásun bè'ogò síúmá de lákù ò dìte nàlaro. ¹⁴ Sozanò a là: Ókòno sò, óni ke deraa? À ònne: Ásun gbána mò gbēno ne à ñ blero. À ze kù fína kù òdi boáre.

¹⁵ Gbēno wédòina ten kara. Baadi pínki ten laasun lé a nèsese gūn Yahaya yāa, tò àkùme Arumasihu ũ. ¹⁶ Yahaya òrínne ñ pínki à pì: Madì á da'ite ke kù íome. Ama gbēke ni su a gbána demala, mádi ká mà a kyate bobonero. Àkù mé ani á da'ite ke kù Luda Ninio kù téo. ¹⁷ À gbaka kùna kù ani pò fáo. Ani póbblewe ká a dñn, ani a sàko ká té kù àdi garo gūn. ¹⁸ Yahaya baaru nna kpannena gūn, à nàkaramma kù yá pàndenò dasi. ¹⁹ Akù à yá kpàkè kína Heròdui a vñi nanò Heròdia yá musu kù yá vñi pànde kù à kènò pínki, ²⁰ akù Heròdu era à yá vñi kè do, à Yahaya dà kpésiran.

Yesu da'itekēnaa

(Mat 3:13-17, Maa 1:9-11)

²¹ Kù Yahaya ten gbēno da'ite ke ñ pínki, à Yesu da'ite kè se. Goro kù Yesu ten adua ke, ludambe wèkša, ²² akù Luda Nini sùà à de lán potēne bà. Akù à kòto ke mà bona ludambe à pì: Mòkòn ma Né mèn do légelege yenyíde ũ, kù ma pò nnamma manamana.

Yesu buri boziré

(Mat 1:1-17)

²³ Goro kù Yesu nà a zĩa, à kà wè baraakuri taka. Òten da Yusufu né'inaame.

Yusufu sò Eli néme,

²⁴ Eli sò Matata néme,

Matata sò Levi néme,

Levi sò Meleki néme,

Meleki sò Yanai néme,

²⁵ Yanai sò Yusufu néme,

Yusufu sò Matatia néme,

Matatia sò Amosi néme,

Amosi sò Naumu néme,

Naumu sò Eseli néme,

Eseli sò Nagai néme,

²⁶ Nagai sò Maata néme,

Maata sò Matatia néme,

Matatia sò Semei néme,

Semei sò Yoseki néme,

Yoseki sò Yoda néme,

Yoda sò Yoanana néme,

²⁷ Yoanana sò Resa néme,

Resa sò Zerubabeli néme,

Zerubabeli sò Sealatieli néme,

Sealatieli sò Neri néme,

Neri sò Meleki néme,

²⁸ Meleki sò Adi néme,

Adi sò Kosamu néme,

Kosamu sò Elamadamu néme,

Elamadamu sò Ee néme,

Ee sò Yòsua néme,

²⁹ Yòsua sò Elieza néme,

Elieza s̄s̄ Yorimu néme,
 Yorimu s̄s̄ Matata néme,
 Matata s̄s̄ Levi néme,
 Levi s̄s̄ Simeon néme,
³⁰ Simeon s̄s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄s̄ Yusufu néme,
 Yusufu s̄s̄ Yonamu néme,
 Yonamu s̄s̄ Eliakimu néme,
 Eliakimu s̄s̄ Melea néme,
³¹ Melea s̄s̄ Mena néme,
 Mena s̄s̄ Matata néme,
 Matata s̄s̄ Natá néme,
 Natá s̄s̄ Dauda néme,
 Dauda s̄s̄ Yesé néme,
³² Yesé s̄s̄ Obedi néme,
 Obedi s̄s̄ Baza néme,
 Baza s̄s̄ Salamon néme,
 Salamon s̄s̄ Nas néme,
 Nas s̄s̄ Aminadabu néme,
³³ Aminadabu s̄s̄ Ramu néme,
 Ramu s̄s̄ Ezeron néme,
 Ezeron s̄s̄ Perezi néme,
 Perezi s̄s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄s̄ Yakubu néme,
³⁴ Yakubu s̄s̄ Isaaku néme,
 Isaaku s̄s̄ Ibrahim néme,
 Ibrahim s̄s̄ Tera néme,
 Tera s̄s̄ Nao néme,
 Nao s̄s̄ Serugu néme,
³⁵ Serugu s̄s̄ Reu néme,
 Reu s̄s̄ Pelegi néme,
 Pelegi s̄s̄ Eberu néme,
 Eberu s̄s̄ Sela néme,
 Sela s̄s̄ Kaina néme,
³⁶ Kaina s̄s̄ Apasada néme,
 Apasada s̄s̄ Semu néme,
 Semu s̄s̄ Nuhu néme,
 Nuhu s̄s̄ Lameki néme,
 Lameki s̄s̄ Metusela néme,
³⁷ Metusela s̄s̄ Enokú néme,
 Enokú s̄s̄ Yaredi néme,
 Yaredi s̄s̄ Malaleli néme,
 Malaleli s̄s̄ Kenana néme,
 Kenana s̄s̄ Enosu néme,
³⁸ Enosu s̄s̄ Seti néme,
 Seti s̄s̄ Adamu néme,
 Adamu s̄s̄ Luda néme.

4

Yesu yōgwanaa
(Mat 4:1-11, Maa 1:12-13)

¹ Yesu bō Yoda àtèn su kù Luda Ninio pèkèrena, akù Nini pii gèe káao gbàrannan. ² Ibilisi a ȳs̄ à gwà gwe ari ḡr̄o bupla. Ḡr̄o kùà adi p̄s̄ke blero.

Kū gɔɔɔ bupla p̄i p̄apa, nà teni a de. ³ Akū Ibilisi p̄ine: Tó Luda Nème n ũ, ñ pi gbè dí li burodi ũ. ⁴ Yesu wèa à p̄i: À kú Luda yān ò p̄i: P̄b̄blen bisāsiri ðìḡs̄ kúo adoro.

⁵ Akū Ibilisi ḡeē k̄āao musu, akū à andunia kpatan̄o m̄one p̄ínki a zeki gbèn ḡñ̄o ⁶ à p̄i: Mani n gba abireno iko p̄ínki kú a gakurio, zaakū à kú ma oīme, gbē kú má yei mani kp̄áa. ⁷ Tó n kute ma are dé, ani ḡs̄ n p̄o ũme p̄ínki. ⁸ Yesu wèa à p̄i: Ò k̄è ò p̄i, ñ donyī ke Dikiri n Ludan̄e ñḡs̄ doi ado.

⁹ Akū Ibilisi ḡeē k̄āao Yurusalemu, à a zè Luda kpé m̄is̄ntea à p̄i: Tó Luda Nème n ũ, ñ ɔ gbar̄e n zīdai la, ¹⁰ zaakū ò k̄è Luda yān ò p̄i: Ani n yā o a malaikan̄one ò n dākpa.

¹¹ Ò p̄i ɔ:

Oni n sé n̄ ɔī, de ñsun ḡè sí gbèearo yāi.

¹² Yesu wèa à p̄i: Ò p̄i, ñsun Dikiri n Luda lé ñ gwaro.

¹³ Kū Ibilisi Yesu ȳs̄ à gwà kú yā p̄ínkiò à làka, akū à a tòn ari zīkea ɔ.

Yesu nana a zīia Galili

(Mat 4:12-17, Maa 1:14-15)

¹⁴ Yesu èra à tà Galili kú Luda Nini gbānao, akū a tó dà bùsuu p̄ila p̄ínki. ¹⁵ Àdi yā dañne n̄ aduakekpen̄o gūn, baadi p̄ínki ði a s̄aabu kp̄á.

Nazeraden̄o gina Yesu

(Mat 13:53-58, Maa 6:1-6)

¹⁶ Akū à ḡeē Nazera, gu kú à né blèn. Kámmaboḡɔ zī à ḡeē aduakekpen̄o lākū àdi ke nà. À fūte à zè de à kyó ke, ¹⁷ akū ò annabi Isaya takada kp̄áa. Kū à p̄oro, à b̄o gu kú ò yā dí k̄enwa ò p̄i:

¹⁸ Dikiri Nini kúma,

à ma ðite mà baaru nna kp̄á takasiden̄one,

à ma zī mà ḡñ̄zīdan̄e kp̄àkpa ke

gbē kú ò n̄ zīda v̄iron̄one,

mà w̄éw̄ēnaa kp̄àkpa ke v̄inan̄one,

mà gbē kú ò yīnan̄o poro,

¹⁹ mà Dikiri gbēkekenn̄eḡɔɔ kp̄àkpa ke.

²⁰ Akū à takada p̄i kòko à kp̄á kpanyīriia, à v̄ute. Gbē kú ò kú kpé gūnn̄o wé fīa n̄ p̄ínki. ²¹ Akū à nà yā'onnenanaa à p̄i: Luda yā dí p̄apa gb̄ara lākū áten ma nà.

²² Yā mana kú à da a lén b̄o n̄ sare n̄ p̄ínki, òteni a tó nna sí ò p̄i: Yusufu n̄n̄ díroo?

²³ Akū à p̄ine: Má d̄s̄ s̄ans̄an̄ kú áni yáasi dí zumene. Tó m̄ok̄omme likita ũ, ñ n zīda were. Áni omene mà yā kú a mà ma kè zaa Kapenam̄u ke ma be w̄ete gūn la ɔ. ²⁴ Yāpuraan maten oáre, annabii ðìḡs̄ b̄eere v̄i a be w̄ete gūnlo. ²⁵ Maten oáre yāpura, kú ludambe zé tà Iliasu ḡɔɔ, gyaan̄on̄on̄o dasi. Legū dí maro ari wé aak̄s̄ kú m̄o suddoo, akū nà z̄k̄s̄o ḡè Isarailan̄o b̄usun p̄ínki, ²⁶ ama Luda dí Iliasu zī n̄ gbēkearo, sé gyaan̄o kú à kú Zarefa, Sid̄s̄ sare. ²⁷ Annabi Elisa ḡɔɔ s̄s̄, Isarailan̄o b̄usun kusun̄on̄o ðimme, ama adi n̄ gbēke werek̄s̄aro, sé Siria b̄usu gbē Naama.

²⁸ Kū gbē kú ò kú aduakekpe gūnn̄o yā p̄i mà, n̄ p̄o f̄è manamana n̄ p̄ínki.

²⁹ Akū ò b̄o kú Yesuo w̄ete kpe, ò ḡeē k̄āao s̄is̄i kú n̄ w̄ete kátea m̄is̄ntea, de ò ɔ s̄si à léte à sín yāi. ³⁰ Akū à b̄o n̄ té à tà.

Yesu tãnade werekãana Kapenamũ
(Mat 8:14-17, Maa 1:21-39)

³¹ Yesu tà Kapenamũ, Galili bũsun, akũ àten yã daĩne kãmmabogɔɔ zĩ. ³² A yãdannena bõ ñ sare, zaakũ a yã iko vĩ. ³³ Gõgbẽ tãnade ke kũ aduakekpen gwe, akũ à wiki gbãna lè à pi: ³⁴ É'e! Bõn ó vĩ kõ ɔĩi, Yesu Nazera? N su ñ ó kakaten yã? Má dõ gbẽ kũ ñ de a ù, mɔkõmmẽ Luda gbẽ kũ à kũ adona ù. ³⁵ Akũ Yesu gi tãna piĩne à pi: Ñ yĩte! Ñ go gõgbẽ piia. Akũ tãna pi gõgbẽ piĩ pãte gbẽno té, à gò, adi a kĩnnaro. ³⁶ Gbẽno bídi kè ñ pínki, òten kõ lala: Bõ taka buri yãn gwee? Àdi yã dite tãnanõne kũ iko gbãnao, akũ òdi goĩma. ³⁷ Akũ a tã dà bũsuu pĩla pínki.

Gyãrenõ werekãana dasidasi
(Mat 8:14-17, Maa 1:29-34)

³⁸ Kũ à bõ aduakekpen, akũ à tà Simõ bea. Simõ nanõ da ten mẽwãna ke manamana, akũ ò a yã òne. ³⁹ Yesu zèala à gi mẽwãna piĩne, akũ a mèt kè sãna. Zaa gwe gõnõ à fùte à pòble kèĩne.

⁴⁰ Kũ ifãntè gè kpén, gbẽ kũ ò gyãre vĩnõ sù kũĩwo Yesune, akũ à ɔ nãna ñ baadia, à ñ werekõa kũ ñ gyã buri sĩnda pínki. ⁴¹ Tãnanõ sõ òten bo gbẽno gũn kũ wikio dasi ò pi: Mɔkõmmẽ Luda Né ù. Ama adi giĩne ò yã o, kũ ò a dõ Arumasihu ù yã.

Yesu waazikena Galili
(Maa 1:35-39)

⁴² Gukèkõana Yesu bõ wètè gũn, à gèe gusare, akũ gbẽno teni a wete. Kũ ò bõa, ò ye à ñ tóro. ⁴³ Akũ à piĩne: Sé mà kpata kũ à bõ Luda kĩnaa baaru kpá wètè kparanõne dõ, zaakũ abire yãin Luda ma zĩ. ⁴⁴ Akũ à gèe àten waazi ke Yudea bũsu aduakekpenõ gũn.

5

Yesu ìba káakunõ sisinaa
(Mat 4:18-22, Maa 1:16-20)

¹ Zĩkea Yesu zena Genesareti sèbeẽ bara, akũ gbẽno kàkarai dasi de ò Luda yã ma yã, òten nakaraa. ² Akũ à gó'ite è katena bara mèn pla, sɔɔkõnõ bõten òteni ñ táarunõ pípi. ³ Akũ à gè gó pĩnõ do gũn kũ à de Simõ pò ù, à wé kèa à a yĩpa fiti, à go baraa fiti. Akũ à vùte gó piĩ gũn, à yã dà gbẽnõne.

⁴ Kũ à yã ò à làka, akũ à pi Simõne: Ñ gé kũ góo í lòkoto kpa, à birigi fá á kpò kũ. ⁵ Simõ wèa à pi: Danneri, o zĩ kè ari gu gèe à dõ, ódi pòke kũro, ama lákũ n ò nà, mani fá. ⁶ Kũ ò kè le, ò kpõ kàkara yõnkoyõnkõ ari ñ biriginõ ye ò kèkè. ⁷ Akũ ò ɔ kè yáku ñ gbèdake kũ ò kũ gó pi do gũnnõne, ò su ò kpányĩ. Kũ ò sù, ò kpõ kà gó mèn pla pĩnõ pà ari ò ye ò kpáte. ⁸ Kũ Simõ Pita è le, à kùte Yesu gbá sare à pi: Ñ go ma sare Dikiri, zaakũ durunnakerin ma ù. ⁹ Simõ bídi kè kũ gbẽ kũ ò kũ lèelenõ ñ pínki kpò dasi kũ ò kũ pi yã. ¹⁰ Lemè dõ Yamisi kũ Yuhanao, Zebedi né kũ ò de kõ gbẽnna ù kũ Simõ bídi kè se. Akũ Yesu pi Simõne: Ñsun tó vĩna n kũro. Zaa gbàra bisásirin ìnigõ wete. ¹¹ Kũ ò kà kũ ñ góo bara, akũ ò pò sĩnda pínki tòn ò tèi.

Kusu werekãanaa
(Mat 8:1-4, Maa 1:40-45)

¹² Zĩkea Yesu kũ wètè ke gũn, akũ gõgbẽ kũ kusu dàala sù. Kũ à Yesu è, à wùte a kùaa, à wé kèa à pi: Dikiri, tó ñ yei, ìni fõ ñ ma werekõa swáswa. ¹³ Akũ Yesu

o bò à nàa à pì: Má yei, ò gɔ swáswa. Zaa gwe gònɔ a kusu làka. ¹⁴ Akū Yesu pìne: Ñsun o gbēke maro. Ñ gé ò n zīda mɔ sa'oriine, ò sa'opɔ kū Musa dīte kpá n werekšana sèeda ũ gbēnɔne.

¹⁵ Yesu baaruu dàgula de yála. Gbēnɔ dīgɔ kakara dasi ò a yā ma, de à ñ werekša kū ñ gyānɔ dɔ. ¹⁶ Akū Yesu dīgɔ bo ñ té àgɔ gé adua ke gusare.

Kɔ̀nɔde werekšanaa

(Mat 9:1-8, Maa 2:1-12)

¹⁷ Zīkea Yesu ten yā dañne. Farisi kenɔ kū luda yādanneri kenɔ vutena gwe. Ò bò Galili kū Yudea wētenɔ gūn pínki kū Yurusalemuo. Luda gbāna kú kāao, akū àten gyārenɔ werekša. ¹⁸ Akū gbēkenɔ sù, ò kɔ̀nɔde sena kú wútebɔɔ, òten zé wete ò gē kāao ò a dīte Yesu are. ¹⁹ Kū odi gēki ero pari yāi, akū ò didi kāao kpé musu, ò kpé fɔ, akū ò a kīpa kú a wútebɔɔ zāa gūn Yesu are. ²⁰ Kū Yesu è ò a náani vī, à pì: Ma gbē, n durunna nò kèmma. ²¹ Luda yādannerinɔ kú Farisi pìnɔ ò ñ nēsɛe gūn: Dín gbē kú àten dɔke kú Ludao dí ũu? Dí mé ani fɔ à durunna kēmma, tó adi ke Luda ado baasiroo? ²² Yesu ñ laasun dɔ, akū à ñ lá à pì: Bóyāi àten laasun bire taka lé á nēsɛe gūnn? ²³ Tó ma pì a durunna nò kēa, ke tó ma pì à fute à taa o, a kpate mé à aragaa? ²⁴ Ma ò le de àgɔ dɔ kú Bisāsiri Né durunna kēmma iko vī zīte lame. Akū à pì kɔ̀nɔde piine: Ma ònne, ñ fute ñ n wútebɔ sè ñ tá be. ²⁵ Gwe gònɔ à fute à zè ñ wára, à a wútebɔɔ pìi sè à tà be, àten Luda sáabu kpá. ²⁶ Gbē sinda pínki lé àte, akū ò Luda tó bò. Vīna gūn ò pì: O daboyá è gbāra.

Levi sisinaa

(Mat 9:9-13, Maa 2:13-17)

²⁷ Abire gbera Yesu bò, akū à be'ɔgɔsiri kú òdi piine Levi è vutena a be'ɔgɔsikin. À piine: Ñ mɔ ñ tēmai. ²⁸ Akū à fute, à pɔ sinda pínki tòn à tēi.

²⁹ Akū à pɔble zɔkɔ kè a bea à Yesu sisia, be'ɔgɔsirinɔ kú gbē pāndenɔ ten pɔ ble kúnwo dasi. ³⁰ Akū Farisinɔ kú ñ luda yādannerinɔ yáketè kà a ìbanɔi ò pì: Bóyāi àten pɔ ble, àten í mi kú be'ɔgɔsirinɔ kú kifirinɔo? ³¹ Akū Yesu wèmma à pì: Gbē kú à aafia vī bàka kú kú likita yāoro, sé gyāre. ³² Mádì su gbē manano sísi ò ñ nēsɛe litero, sé kifirinɔ.

Léyīna yá

(Mat 9:14-17, Maa 2:18-22)

³³ Akū ò piine: Yahaya ìbanɔ dīgɔ lé yī, ògɔ adua ke baala'i. Lemɛ kú Farisi ìbanɔ dɔ. Ama n gbēnɔ dīgɔ pɔ ble òdīgɔ í mi. ³⁴ Akū Yesu wèmma à pì: Áni fɔ à pì nɔseri gbēnɔ lé yī gɔɔ kú à kú kúnwo yá? ³⁵ A gɔɔ ni su kú oni nɔserii pì bo ñ té. Zī piian oni lé yī sà. ³⁶ Yesu yā lèkšañne dɔ à pì: Gbēke dī uta dufu lí ò dī a zīlaro. Tó ò kè le, uta dufu ni yakame, a zī ni kɔ sé kú uta dufu nambataoro. ³⁷ Òdi sèwē dufu ká tūru zī gūnlo. Tó ò kè le, wē dufu pì ni tūru pūtāme, ani kóte, tūru ni yaka. ³⁸ Oi, òdi sèwē dufu ká tūru dufu gūmme. ³⁹ Gbē kú à kɔ dɔ kú wē zī minaa dī a dufu sáabu kpáro, àdi pì a zī mé à nna.

6

Kámmabogɔɔ yá

(Mat 12:1-14, Maa 2:23-3:6)

¹ Kámmabogɔɔ zī kea Yesu ten pā buranɔla, akū a ìbanɔ pɔblewe wòro ò sùkà ñ n, òten só. ² Akū Farisi kenɔ piinne: Bóyāi àten yā kú à de òdi ke kámmabogɔɔ

zĩro kee? ³ Yesu wèrĩma à pì: Ádi a kyó ke a è lákũ Dauda kũ a gbēn̄o kè nà gɔɔ kũ nà teni n̄ deroo? ⁴ À gè Luda ɔnn, à burodi kũ ò kàte Ludanee sè à sò, à kpà a gbēn̄o, burodi kũ gbēke a sona zé vĩro, sé sa'orin̄o. ⁵ Akũ Yesu piĩne: Bisāsiri Né mé à iko vĩ kámmabogɔɔa.

⁶ Kámmabogɔɔ pānde zĩ dɔ Yesu gè aduakεkpεn, àten yā daĩne. Gōgbē ke kú gwe, a ɔpla íbana. ⁷ Ludayādannerin̄o kũ Farisin̄o ten Yesu tàasi ká, tó ani a werek̄sa kámmabogɔɔ zĩ, de ò yā le ò dia. ⁸ À n̄ laasun dè, akũ à pì gbē kũ a ɔ íbanaa piĩne: N̄ fute n̄ ze zàa gūn. Kũ à fute à zè gwe, ⁹ akũ Yesu piĩne: Mateni á láme. À zé vĩ ò yā mana ke kámmabogɔɔ zĩ yá, ke a vāni? Ò gbē mì sín yá, ke ò a demε? ¹⁰ Yesu n̄ gwà à likańyĩ, akũ à pì gōgbē piĩne: N̄ n̄ ɔ piĩ poro. Kũ à pòro, akũ a ɔ kè a gbèn. ¹¹ Farisin̄o pɔ fè manamana, akũ ò lé kpàkūsũ Yesui, deran oni kene nà.

Zĩri gbēn̄n kuri awεεplan̄o ditena
(Mat 10:1-4, Maa 3:13-19)

¹² Gɔɔ birea Yesu bò à gèe adua ke s̄is̄igerεei, akũ à wé kè Ludaa gwāani ari gu gèe dɔo. ¹³ Kũ gu dò, akũ à a íban̄o s̄is̄iai, à gbēn̄n kuri awεεplan̄o bò n̄ té, à n̄ díte z̄irin̄o ũ. ¹⁴ Gbē pin̄o tón dí: Sim̄o kũ à t̄ kpāne Pita, a dakūna Anduru, Yamisi, Yuhana, Filipi, Bat̄olmiu, ¹⁵ Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Sim̄o kũ òdi pinε Kokaride, ¹⁶ Yamisi né Yudasi kũ Yudasi Isikarioti kũ à ḡò bonkpεde ũo.

Yesu yadann̄ena Galili
(Mat 4:23-25)

¹⁷ Yesu k̄pa kũńwo, à zè gusaraa, gu kũ a íba kparan̄o kũ gbē pario kún. Ò bò Yurusalemu kũ Yudea búsuuo p̄inki kũ ísiralε wēte kũ ò kú Taya kũ Sid̄o sarεn̄o. ¹⁸ Ò sù a yā ma, de à n̄ werek̄sa kũ n̄ gyān̄o dɔ. Gbē kũ tána ten wari d̄ómman̄o aafiaa lè dɔ. ¹⁹ Gbē s̄inda p̄inki ten wete à ɔ naa, zaakũ gbāna ten bo a gūn, àten gbē s̄inda p̄inki werek̄same.

Arubarikaden̄mε Yesu íban̄o ũ
(Mat 5:1-12)

²⁰ Akũ à wé sè à a íban̄o gwà à pì:
Arubarikaden̄mε ák̄n̄o takasiden̄o ũ,
zaakũ kpata kũ à bò Luda k̄inaa de á p̄ó ũ.
²¹ Arubarikaden̄mε ák̄n̄o kũ nà teni á de teran̄o ũ,
zaakũ áni k̄ā.
Arubarikaden̄mε ák̄n̄o kũ áten ɔɔ dɔ teran̄o ũ,
zaakũ áni yáa dɔ.
²² Arubarikaden̄mε á ũ,
tó ò z̄áágu, tó ò giái, tó ò á s̄s̄s̄,
tó ò á t̄ vāni s̄is̄i Bisāsiri Né yāi.
²³ Gɔɔ kũ yā biren̄o á lé, à p̄onna ke à v̄iv̄i kũ p̄onnao, zaakũ á láada z̄k̄
ludambe. Len̄ n̄ dizin̄o kè annabin̄one le.
²⁴ Waiyoo ák̄n̄o ɔḡden̄o,
a ḡĩnake a á mēnnamanaa è k̄ò.
²⁵ Waiyoo ák̄n̄o kũ á k̄āna teran̄o,
nà ni á de.
Waiyoo ák̄n̄o kũ áten yáa dɔ teran̄o,
áni wēnda ke à ɔɔ dɔ.

26 Waiyoo ákɔ̀nɔ̀,
tó gbē sɪnda pínki teni á tó nna sí,
zaakū len n̄ dizinɔ̀ kè annabi ékedenɔ̀ne le.

Yena iberɛi
(Mat 5:38-48)

27 Maten o ákɔ̀nɔ̀ kú áteni ma yá manɔ̀ne, àgɔ̀ ye á iberɛnɔ̀i, à a mana ke gbē kú ò zǎágunɔ̀ne. 28 À sa mana o gbē kú òdi sa vāni oárenɔ̀ne. À adua ke gbē kú òdi wari dɔ́awanɔ̀ne. 29 Tó gbē n sǎn kè n gasu doa, n̄ a do dɔ̀ne dɔ̀. Tó gbē n uta zɔ̀kɔ̀ sɪmma, n̄sun gíne kú n utaneoro. 30 Tó gbē pɔ̀ wé kemma, n̄ kpáa. Tó gbē n pɔ̀ sɪmma, n̄sun gbekaaro. 31 À ke gbēnɔ̀ne lákú á ye ò keáre nà. 32 Tó gbē kú ò yeáinɔ̀n á yeñyí, bɔ̀ sáabun à víáree? Bee kifirinɔ̀ digɔ̀ ye gbē kú ò yeñyíno se. 33 Tó gbē kú òdi a mana keárenɔ̀n adi a mana keáne, bɔ̀ sáabun à víáree? Bee kifirinɔ̀ di ke le se. 34 Tó gbē kú á wé dɔ̀ à pɔ̀ lemánan adi pɔ̀ sákááne, bɔ̀ sáabun à víáree? Zaakú kifirinɔ̀ di pɔ̀ sákákɔ̀ne, de ò le ò a gēne sí yáime. 35 Àgɔ̀ ye á iberɛnɔ̀i, à a mana keáne. À pɔ̀ sákááne wédoisari, áni láada zɔ̀kɔ̀ le, áni gɔ̀ de Luda Musude nénɔ̀ ũ, zaakú ádi a mana ke guturunɔ̀ne kú gbē vāninɔ̀. 36 Àgɔ̀ wēnda ví lákú á De wēnda ví nà.

Kɔ̀ taari'ena
(Mat 7:1-6)

37 Ásun gbē taari ero, Luda ni á taari e sero. Ásun yá vute gbēaro, Luda ni yá vuteáworo. À sùru ke kú gbēnɔ̀, Luda ni sùru ke káá. 38 À gbē gba pɔ̀, Luda ni á gba. Ani zaka mana kú à gbègbè à wè à pà yéere kááre á uta len. Zaakú zaka kú ndi yɔ̀on̄ne Luda ni yɔ̀onne se.

39 Akú à yá lèkɔ́áne à pi: Vlna ni fɔ̀ à gò kú vlnaane yá? N̄ pla n̄ pínki ni si wēnloo? 40 Ibaa digɔ̀ de a dannerilaro. Gbē kú à yá dàda papana de lán a dannerii bàme. 41 Bóyá n̄nten sèburu kú à da n gbédake wén e, akúsɔ̀ n̄di lí kú à da n wén yá daroo? 42 Mɔ̀kɔ̀n kú n̄di límukutu kú à da n wén ero, ñni ke dera n̄ o n gbédakene, à tó n̄ sèburu kú à da a wén bonee? Manafikide! N̄ límukutu kú à da n wén bo gĩa, gbasá n̄ gu e swáswa, de n̄ le n̄ sèburu kú à kú n gbédake wén bone.

Gbē d̄na a yákenaa
(Mat 7:16-20, 12:33-36)

43 Lí mana di né vāni iro, lí vāni di né mana iro. 44 Òdi lí sɪnda pínki dɔ̀ a néame. Òdi kaka bo lè líaro, òdi geepi le lèkaraaro. 45 Gbē mana di a mana bo a mana kú à katena a gũmmme. Gbē vāni sɔ̀ ádi a vāni bo a vāni kú à katena a gũmmme. Zaakú yá kú à kò swèe gũnn lé di o.

Kpébori gbēnɔ̀n planɔ̀
(Mat 7:24-27)

46 Bó yá mé à tò adigɔ̀ ma sísi Dikiri, Dikiri, akú adi yá kú ma ò keeroo? 47 Gbē kú à sù ma kīnaa, à ma yá mà akú à zĩ kèa, mani mɔ́are lákú ade de nà. 48 À de lán ébori kú à wèe yɔ̀ zázá, à é pète gbèea bàme. Kú swa pà, í dàgula à kà kpé pii, adi yīgāro, kú ò bò mana yāi. 49 Gbē kú à ma yá mà akúsɔ̀ adi zĩ kearo de lán ébori kú à é pète zĩte pā wèeyɔ̀naa sari bàme. Kú swa'í kài, akú à kòte bitim gɔ̀nɔ̀. Kpé pii yakanaa kè zɔ̀kɔ̀.

7

*Sozanɔ gbɛ zɔkɔ zikeri werekɔanaa
(Mat 8:5-13)*

1 Kū Yesu yā bireno ò gbɛnɔne pínki à làka, akū à gɛɛ Kapɛnamu. 2 Romu sozanɔ gbɛ zɔkɔ ke kú gwe, à zikeri vī à yei manamana, akū àten gyā ke à kà gana. 3 Kū gbɛ zɔkɔ pì Yesu baaruu mà, à Yuda gbɛ zɔkɔnɔ zīa ò wé kea à su à a zikerii pìi mì sí. 4 Kū ò kà Yesu kīnaa, ò wé kēa gbāngbān ò pì: Gbɛ pìi kà ñ kpái. 5 À ye ó burii, àkū mé à aduakekpe dɔwɛɛ. 6 Akū Yesu gɛɛ kūrwo. Kū à kà kani kú a beo, akū gbɛ zɔkɔ pì a gbɛnnanɔ zī ò yā dí one: Dikiri, ñsun wari dɔ n zidaaro, mádi ká kú ñ gē ma bearo. 7 A yā mé à tò ma dite kú mádi ká mà su n kīnaa ma zīdaro. Ñ yā o, ma zikeri ni werekɔa. 8 Zaakū makū se ò iko vīmame, má iko vī sozanɔa. Madi ò n gbɛ done à gé, akū àdi gé. Madi ò a pādenɛ à mós, akū àdi su. Madi ò ma zikeriine à adikū ke, àdi ke. 9 Kū Yesu yā pìi mà, à bò a sare. Akū à lite à pì gbɛ kú ò téainɔne: Maten oáɛ, mádi e gbɛke ma náani kè le bee Isarailanɔ téro. 10 Kū zīrii pìnɔ èra ò sù, ò è zikerii pìi werekɔa.

Gyaanɔ né mèn do légelege vuna gan

11 Abire gbera Yesu gɛɛ wɛte kú òdi pi Naini gūn. A ibanɔ kú gbɛ pādenɔ gɛɛ káao dasidasi. 12 Kū à kà kani kú wɛte pì bīnilɛ, à è ò gɛɛ sena òten boo. Gyaanɔ né mèn do légelegeme. Wɛtepidenɔn kú kú nɔgbɛ pìio dasi. 13 Kū Dikiri a è, akū à kènɛ wɛnda, à pìne: Ñsun sɔ dɔro. 14 Akū à nà gɛɛ pìii, à ɔ nà a àkpatiia. Kū gbɛ kú ò senanɔ zè, akū à pì: Kefenna, ma ònne ñ vu! 15 Akū gɛɛ pìi vùte à nà yā'onaana. Akū Yesu a kpà a daa. 16 Vīna gbɛnɔ kú ñ pínki, ò Luda sáabu kpà ò pì: O annabi zɔkɔ è ó té. Ò pì dɔ: Luda sù a gbɛnɔ gwa. 17 Akū Yesu baaruu dà Yudea būsula kú būsula kú ò likainɔ pínki.

*Yahaya Da'itekɛri zīrinɔ
(Mat 11:1-19)*

18 Yahaya ibanɔ yā pìnɔ bàbane pínki. Akū Yahaya ñ gbɛnɔn planɔ sisi, 19 à ñ zī Dikiria, ò a la, àkūme gbɛ kú ani su ũ yā, ke ògɔ wé dɔ gbɛ pāndeime? 20 Kū gbɛ pìnɔ kà Yesu kīnaa, ò pìne: Yahaya Da'itekɛri mé à ó zī ò n la, mɔkɔmmɛ gbɛ kú ani su ũ yā, ke ògɔ wé dɔ gbɛ pāndeime? 21 Zaa gwe gònɔ Yesu gbɛnɔ werekɔa dasi kú ñ gyānɔ kú ñ wāwānɔ kú ñ tananɔ. À tò vīnanɔ gu è dasi dɔ. 22 Akū à pì Yahaya zīrinɔne: À gé à yā kú a è, akūsɔ a mànɔ gbāne. À one vīnanɔ ten gu e, erenɔ ten taa o, kusunɔ ten werekɔa, sátonɔ ten yā ma, gènɔ ten vu, takasidenɔ ten baaru nna waazi ma. 23 Arubarikaden gbɛ kú àdi fu ma yāaro ũ.

24 Kū Yahaya zīrinɔ tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pì: Bón a ge gwa gbáranan? Kàpa kú ña ten yīgān yā? 25 Bón a ge gwa sàa? Gbɛ kú à pókasa zāɛ danan yā? Nnamari kú òdi pókasa mana danɔ dīgɔ kú kínabeame. 26 Bón a ge gwa sàa? Annabiin yā? Leme! Maten oáɛ à de annabila se. 27 Zaakū Yahayan ò a yā kè Luda yān ò pì:

Mani ma zīri gbare n a

à zé kekɛnne.

28 Maten oáɛ, nɔgbɛ né'inaa gūn gbɛke dí ká Yahaya ũro. Bee kú abireo gbɛ kú à de gbɛ kpɛde ũ kpata kú à bò Luda kīnaa gūn deala.

29 Kū gbɛ sīnda pínki a yā mà, ari kú be'ogɔsirino sé, ò yā nna kpà Ludaa, zaakū Yahaya ñ da'ite kè. 30 Farisinɔ kú ludayādannɛrinɔ sɔ, ò gī yā kú Luda dite à keñneí, akū odi we kú Yahaya ñ da'ite kèro.

³¹ Yesu pì: Bón mani gbāraghēno kpákūsūoo? Bón ò bòkṣaoo? ³² Ò de lán né kú ò kú ete gūn, òten lé zukṣino bà òten pì:

O úra pèare, ádi ũ wāro.

O wēnda lēe siare, ádi ʒo doro.

³³ Zaakū Yahaya Da'itekerii sù, adi burodi sóro, adi sèwē miro, akū a pì tãnademe. ³⁴ Bisásiri Né sù, ádi pò ble, ádi í mi, akū a pì: Guturu wēmiriime, be'ogṣosirinò kú durunnakerinò gbēnname. ³⁵ Ama òdi ʒndṣ dṣ a yãkenaaame.

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa

³⁶ Farisi ke Yesu sisi à su à pò ble káao. Yesu gèe a bea, akū àten pò ble gengesekena. ³⁷ Nɔgbē dāvānide ke kú wēte pìi gūn. Kú à mà Yesu ten pò ble Farisi pì bea, akū à gèe gwe kú kpáluba fítinnao kú nísi gbī nnao kú a gūn. ³⁸ À zè a kpe a gbá sare, àten ʒo dṣ. A wétè ten tṣ a gèsekpea, akū àten wara kú a mikāo, à lé pèpe a gbáa, akū à nísi gbī nna pìi kúa. ³⁹ Kú Farisi kú à a sisi pìi è le, akū à pì a swèe gūn: Tó gbē pì bi annabiime, de à nɔgbē kú àten ɔ naa dí taka dṣ, kú dāvānideme. ⁴⁰ Akū Yesu pì Farisi piine: Simò, má yãke vī mà onne. Simò pì: Ñ o, Danneri. ⁴¹ Yesu pì: ɔgɔdakeri ke mé à kun, gbēnɔn planò a fina kúna, gbē do andurufu ɔgɔ wàa pla kpé basɔro, gbē do sṣ ɔgɔ bupla akuri. ⁴² Kú ò pòke vī ò fina booro, akū à tòñne ñ pla ñ pinki. Ñ té, dí mé anigṣ yei de a dakelaa? ⁴³ Simò wèa à pì: Maten da gbē kú ò tònè kú ɔgɔ zṣkṣoomè. Yesu pìne: N we mana. ⁴⁴ Akū Yesu are dṣ nɔgbē piia, à pì Simòne: N nɔgbē pìi è yá? Kú ma gē n bea, ñdi í kpáma ma gbá pipiro, akū nɔgbē pì ma gbá pipi kú a wétèo, à wàra kú a mikāo. ⁴⁵ Ñdi lé pémaro. Nɔgbē pì sṣ, zaa goro kú ma gē la, adi kámma bo kú lépena ma gbáaoro. ⁴⁶ Ñdi nísi má ma miaro. Nɔgbē pì sṣ, à nísi gbīnnao kú ma gbána. ⁴⁷ Abire yá mé à tò maten onne, à yemai manamana kú a durunna zṣkṣo kèa yáime. Gbē kú ò a kè kú a fítio sṣ, yenyī fítinlen àdigṣ vī. ⁴⁸ Akū à pì nɔgbē piine: N durunnao kènne. ⁴⁹ Akū gbē kú òten pò ble leeleno òkṣne ò pì: Dín gbē pì ũ, kú àten durunnao kèrma? ⁵⁰ Akū Yesu pì nɔgbē piine: Ma náani kú n kè mé à n sura bà. Ñ tá be aafia.

8

Nɔgbē kú ò té Yesuino

¹ Abire gbera Yesu kurè wēte kú wétèo, lakutu kú lakutuo, àten waazi ke, àten kpata kú à bò Luda kínaa baaru nna kpáinne. A ʒlri gbēnɔn kuri awèplanò gèe káao ² kú nɔgbē kú à tãnanò bò ñ gūn à ñ wérékṣa kú ñ gyāno. Mariama kú òdi pine dṣ Mariama Magadaleni kú Yesu tãna mèn supplanò bṣte a gūn kú ñ té ³ kú Heròdu begwari Kuza nanò Yoanao kú Suzanao kú nɔgbē pãndenò dasi. Ɔdigṣ Yesu kú a ìbanò gwa kú pò kú ò vīo.

Yalékšana kú pówefariio (Mat 13:1-23, Maa 4:1-20)

⁴ Ò bò wēte kú wétèo ò kàkara Yesui, akū à yá lèkṣaíne à pì: ⁵ Búbari ke mé à bò à gèe pówè fã. Lákú àten fã nà, a kenò lète zé gūn ò tãa òa, akū bāno sù ò blè. ⁶ A kenò lète gbè sàraa musu. Kú ò bṣte, akú ò gága, kú odi mṣto lero yai. ⁷ A kenò lète lèno gūn, akú lèe fúte kúñwo lelele à nàkaramma. ⁸ A kenò sṣ à lète ʒíte mana gūn, akú ò bṣte ò né ì leu basɔro. Kú à ò le, à pùtã à pì: Gbē kú à sã vī à yá pì ma.

⁹ A ibano a là yā pì bɔkɔtenaai. ¹⁰ Akū à pì: Luda á gbá zé à kpata kú à bò a kīnaa asirinɔ d̄s, ama madì o gbē kparanɔne kú yálek̄sanaaome, de ò gu gwa p̄ske'ena sari, ò yā ma a d̄rɔ d̄snaa sari. ¹¹ Yā pì bɔkɔtenaan dí: P̄wε pì bi Luda yāme. ¹² Zé gūn p̄nɔ de lán gbē kú òdi Luda yā manɔ bà, akū Ibilisi d̄i su à yā p̄i bo n̄ sw̄ε gūn, de òsun Luda náani ke à n̄ sura baro yāi. ¹³ Gbē s̄araa musu p̄nɔ de lán gbē kú òdi Luda yā ma ò sí kú p̄nnaonɔ bà, ama ò zīni vīro. Òdi Luda náani ke gorɔ pla, ama tó ò n̄ ȳs ò gwà, òdi fume. ¹⁴ P̄wε kú ò lèe lèno gūnɔ de lán gbē kú òdi Luda yā manɔ bà, ama andunia damuk̄ena kú aruz̄eke yāo kú p̄nnaakenaao d̄i nakarar̄ma, òdi f̄s ò né i à m̄aro. ¹⁵ Zite mana p̄nɔ de lán gbē kú òdi Luda yā ma kú n̄sep̄urao òdi sí kú n̄semanaonɔ bà, akū òdi mena f̄s ari ò gé karana keo.

Yaleksina kú fitilaa
(Maa 4:21-25)

¹⁶ Òdi fitila na ò ta kùtea ke ò dite gádo gbáruro. Òdi di a dibɔ musume, de gbē kú òten gēnɔ gupura e yāi. ¹⁷ P̄ske kú utena kú oni gí boo gupurairo. Asiriya ke kun kú oni ma ò gí o gupuraairo. ¹⁸ Abire yāi à yā ma kú laakar̄iio. Gbē kú à p̄ vīn Luda ni karane. Gbē kú à p̄ske vīro s̄s, bee p̄ kú àten da à vī Luda ni sia.

Yesu danɔ
(Mat 12:46-50, Maa 3:31-35)

¹⁹ Yesu da kú a dakūnanɔ sù a kīnaa, akū odi le ò n̄airo pari yāi. ²⁰ Akū ò p̄ine: N da kú n dakūnanɔ kú bàai, ò ye n enaai. ²¹ Akū à w̄emma à p̄i: Gbē kú òdi Luda yā ma ò zī keanome ma da kú ma dakūnanɔ ū.

Yesu zàgà'ia zεnaa
(Mat 8:23-27, Maa 4:35-41)

²² Zīkea Yesu gē gó'ite gūn kú a ibano, akū à p̄inne: Ò bikū s̄b̄ee bara. Akū ò dà zén. ²³ Gorɔ kú òten gé, i Yesu s̄e. Akū zàgà'ia f̄ute s̄ebela, í ten ká gó gūn, ò kú kari gūn. ²⁴ Akū a ibano n̄ai ò a vù ò p̄i: Danneri! Danneri! Òten ká í té! Akū à f̄ute à gí ìane kú í kú àteni n̄ gó yīpayīpao, akū à z̄e, gu k̄e kitikiti. ²⁵ Akū à p̄inne: Á ma náani vīroo? Akū yā p̄i bò n̄ sare, vīna n̄ kú, akū ò òk̄sne: Dín gbē d̄i ū s̄é? Bee ìa kú ío, àdi yā diteñne, akū àdi a yā mame.

Tananɔ gbar̄ena alɛdenɔ
(Mat 8:28-34, Maa 5:1-20)

²⁶ Akū ò kà Gadara b̄usun s̄b̄ee bara, Galili b̄usu if̄aboki kpa. ²⁷ Kú Yesu bikū í bara, à dàkare kú w̄εte p̄i ḡs̄gbē kú à t̄ana vīo. À gorɔ pla k̄e adi p̄kasa naawaro. Àdiḡs̄ kú b̄ero, sé miranɔ té. ²⁸⁻²⁹ Òdi a yī kú m̄kak̄sanano, òdi a da lín a kūna yāi, ama àdi m̄kak̄sanaa p̄inɔ k̄ek̄eme, t̄ana p̄i di a si s̄èn. Kú à Yesu è, akū à wiki l̄e, à sù à kùte a are, akū à p̄ut̄a à p̄i: Yesu, Luda Musude Né, b̄ón ò vī k̄s̄ òi? N yā nna! Ñsun w̄é t̄amaro. À ò le kú Yesu ò t̄ana p̄āsī p̄i bo a gūn yāime. ³⁰ Akū Yesu a là à p̄i: N t̄ón deraa? Akū à w̄eala à p̄i: Ma t̄ón Dasi. Zaakū t̄ananɔ kú a gūn dasime. ³¹ Akū t̄ana p̄inɔ kùte k̄e Yesune manamana ò p̄i, àsun n̄ gbar̄e ò si Zīngo w̄εe l̄okotoo gūnlo.

³² Alɛde kp̄asa z̄sk̄s̄ kú gwe, òten p̄o ble s̄s̄iger̄eei. Akū t̄ana p̄inɔ w̄é k̄e Yesua à n̄ gba zé ò ḡe n̄ gūn. Yesu n̄ gbá zé, ³³ akū t̄ananɔ gò gbē p̄ia ò ḡe alɛdenɔ gūn. Akū alɛde kp̄asaa p̄i w̄i kú bàao, ò s̄oro s̄s̄iger̄eei ò si s̄eben ò ḡaga gwe. ³⁴ Kú alɛded̄arinɔ è le, ò bàalè ò ḡe ò yā p̄i bàbañne w̄εte gūn kú burano. ³⁵ Akū ò b̄ote

de ò yā kù à kèe pì gwa. Kù ò sù Yesu kīnaa, ò gbē kù tānānɔ gòaa pìi è vutena Yesu gbá sare kù pókasioo dana, à kù a laakariia. Akū vīna n kù. ³⁶ Kù gbē kù ò yā pìi è kù wéonɔ ònne deran ò tādade pìi wèrekōa nà, ³⁷ akū Gadara būsū gbēnɔ pínki kúte kè Yesune à bo n būsūn, zaakū vīna n kù manamana. Akū à gè gó'ite gūn, àten tá. ³⁸ Gbē kù tānānɔ gòaa pìi kúte kène de à tá kāao, ama Yesu gīne à pì: ³⁹ N'era n tá n bea, n yā kù Luda kènne ònne pínki. Akū à tà, à yā kù Yesu kēare kpàkpaa kè wēte pìi gūn pínki.

Yairu né vuna kù nɔgbē kù à ɔ nà Yesu utaaao
(Mat 9:18-26, Maa 5:21-43)

⁴⁰ Kù Yesu era à sù, akū gbēnɔ gbānake kpai, zaakū gbē sīnda pínki teni a dāme. ⁴¹ Akū gōgbē kù à de aduakεkpe gbē zōkō ū kù òdi pine Yairu sù à wūte a kùaa Yesu gbá sare, à kúte kène de à gé a bea, ⁴² kù a né mèn do lélegele ten ga yāi. Nénɔgbē pìi kà wè kuri awεεpla. Kù Yesu ten gé, akū pari ten nakaraa.

⁴³ Nɔgbē ke kù gwe, aru di botea à kà wè kuri awεεpla. Pó kù à vī pínki à dè ezedenɔ kīnaa, ama gbēke dí fō à a wèrekōaro. ⁴⁴ Kù à nà Yesu kpe kpa, akū à ɔ nà a uta léa. Zaa gwe gōnɔ a arubotenaa zè. ⁴⁵ Akū Yesu pì: Dí mé à ɔ nāmaa? Akū n gbē sīnda pínki pì á a yā dōro. Akū Pita pì: Danneri, gbēnɔ likanyī òten nakaramma. ⁴⁶ Akū Yesu pì: Gbēke ɔ nāma, zaakū má dō kù gbāna bō ma mēe gūn. ⁴⁷ Kù nɔgbē pìi è ò a yā dō, akū à sù àten lukaluka, à wūte a kùaa a gbá sare, akū à yā kù à tò à ɔ nāaa ò gbē sīnda pínki wāra kù lākū à aafiaa lè nà gōnɔ. ⁴⁸ Yesu pìne: Nɔgbē, ma náani kù n kè mé à n werekōa. N' tá be aafia.

⁴⁹ Kù Yesu kpé àten yā o, ò bō aduakεkpe gbē zōkō pì bea, ò sù ò pìne: N né pìi kè sari, òsun wari dō danneriia doro. ⁵⁰ Yesu yā pìi mà, akū à pì Yairune: Nsun tó swè kēnguro. N' ma náani ke dé, ani werekōa. ⁵¹ Kù à kà a bea, adi we gbēke gè kaaoro, sé Pita kù Yuhanao kù Yamisio kù né pì de kù a dao. ⁵² Gbē kù ò kù gweno ten ɔ do n pínki, òteni n zīda kēkē. Akū Yesu pì: Ásun ɔ do doro. Adì garo, àten i ome. ⁵³ Akū ò a lalandi kè, zaakū ò dō kù né pìi gà kò. ⁵⁴ Yesu a kù a ɔa, akū à pùtā à pì: Nénɔkpare, n vu! ⁵⁵ Akū à wèndii sù, à fūte gōnɔ. Yesu pì ò pòble kpáa. ⁵⁶ Yā pìi bō né pì de kù a dao sare, akū Yesu ònne òsun yā kù à kèe pì ò gbēke maro.

9

Yesu zìrinɔ zīnaa
(Mat 10:5-15, Maa 6:7-13)

¹ Yesu a iba gbēnɔn kuri awεεplanɔ sisiai, akū à n gbá gbāna kù ikoo ò tana buri sīnda pínki go mīma, ò gyānɔ werekōarīma. ² Akū à n zī ò kpata kù à bō Luda kīnaa yā waazi ke, ò gyānɔ werekōa. ³ À pìinne: Ásun póke sé à géoro, gò ke bōkòlokona ke zāna ke ɔgo ke uta mèn pla. ⁴ Ōn kù a kipan, àgō kù gwe ari à gé boo wēte pìi gūn. ⁵ Wēte kù odi gbānake kpáarenlo, à bon à lukutē warawara á gbānɔa n tona kù Ludao sēeda ū. ⁶ Akū ò dà zén, ò kurè wēte kù wēteo, ò baaru nna kpānne, ò gyānɔ werekōarīma gu sīnda pínki.

Herodu bídikena
(Mat 14:1-12, Maa 6:14-29)

⁷ Kù kīna Herodu yā birenɔ mà pínki, akū à bídi kè, zaakū gbēkenɔ ten pì Yahaya Da'itekēri mé à fūte bona gan. ⁸ Gbēkenɔ pì Iliasu mé à bō à sūmīma,

gbēkeno pì do annabi yāno doke mé à vù. ⁹ Hērodu pì: Ma Yahaya mii z̄s̄. Dín gbē kũ ma a baaruu màa pì ù s̄e? Akũ àten wete ñ wé ke pla.

*Yesu p̄oblekpana ḡs̄gbē gbēn̄on dũbu s̄oroŋa
(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Yuh 6:1-14)*

¹⁰ Kũ z̄irii p̄ino sù, akũ ò yā kũ ò kēno gb̄a Yesune. Akũ à ñ s̄ete ñtēne à ḡe kũñwo wete kũ òdi pi Betesaida. ¹¹ Kũ pari d̄s̄, akũ ò p̄et̄ei. À gb̄anake kp̄ányĩ, à kpata kũ à b̄o Luda k̄inaa yā òñne, akũ à gbē kũ ò ye ò ñ werek̄ano w̄erek̄sa.

¹² Kũ ifantē b̄usa, z̄iri gbēn̄on kuri aw̄eplan̄o n̄ai ò pine: Ñ gbēno gbar̄e ò ḡe kipaki kũ p̄oble wete lakutu kũ bura kũ ò kú k̄anino ḡun, zaakũ s̄ente p̄oro tun ó kú la. ¹³ À p̄ir̄ine: Ák̄ono à p̄o kp̄ámma ò ble. Akũ ò pi: Burodi m̄en s̄oro kũ kp̄o m̄en plao ó v̄i. Séde ò ḡe p̄oble lú gbē d̄inone ñ p̄inki. ¹⁴ Ḡs̄gbēn̄on kũ gwe gbēn̄on dũbu s̄oro taka. Akũ à pì a ìban̄one: À tó ò vute ḡa kũ ḡaao gbēn̄on bupla akurikuri. ¹⁵ Akũ ò k̄e le, ò ñ v̄utevute ñ p̄inki. ¹⁶ Akũ à burodi m̄en s̄oro kũ kp̄o m̄en pla p̄ino s̄e à a wé s̄e musu à arubarikaa d̄an. Akũ à lilik̄ore à kp̄a a ìban̄a, ò kp̄aatete gbēn̄one. ¹⁷ Ò p̄o bl̄e ò k̄a ñ p̄inki, akũ ò a kusu kũ ò ḡono s̄ete t̄anko kuri aw̄epla p̄a.

*Pita Yesu Arumasihuk̄ena onaa
(Mat 16:13-23, Maa 8:27-33)*

¹⁸ Z̄ikea kũ Yesu ten adua ke ado, a ìban̄o sù ò a l̄e, akũ à ñ lá à pi: Dín gbēno òdi pi má de a ùu? ¹⁹ Ò w̄eà ò pi: Gbēkeno òdi pi Yahaya Da'it̄ek̄eriime, gbēkeno òdi pi Iliasu, gbēkeno òdi pi do annabi yāno doke mé à vù. ²⁰ Akũ à ñ lá à pi: Ák̄ono s̄s̄, d̄in adi pi má de a ùu? Pita w̄eà à pi: Luda gbē Arumasihume ñ ù.

*Yesu a ga kũ a vunaao yā'onaa
(Mat 16:21-28, Maa 8:31-9:1)*

²¹ Akũ à ḡinne òsun yā pì ò gbēke maro. ²² Akũ à pì do: Séde Bis̄asiri Né w̄et̄ammana le manamana, gbē z̄ok̄ono kũ sa'orik̄ino kũ ludayadannerino ñi ḡi, oni a de, a ḡoro aak̄ode z̄i ani vu.

²³ Akũ à p̄inne ñ p̄inki: Tó gbē ye à ke ma ìba ù, séde à ḡi a z̄ida w̄endiii, àḡo a lígb̄andurukpana sé l̄ákũ gu diḡo do n̄a àḡo téomai. ²⁴ Gbē kũ à ye àḡo a w̄endi k̄una ni kurai. Gbē kũ à ḡi a w̄endiii ma yāi s̄s̄, ade niḡo w̄endi v̄i. ²⁵ Tó gbē andunia l̄e p̄inki, à a z̄ida lilin k̄eò à k̄ura a w̄endiii, b̄o àreen ani lee? ²⁶ Tó gbē makũ kũ ma yāo wé'i kũ, Bis̄asiri Né ñi ade wé'i kũ ḡoro kũ ani su a gakuri ḡun kũ a De gakurio kũ a malaikan̄o gakurio. ²⁷ Yāpuran mat̄en oáre, gbēkeno kú la kũ oni garo ari ò k̄ina kũ Luda k̄a e.

*Yesu lin̄aa
(Mat 17:1-8, Maa 9:2-8)*

²⁸ Yā pì onaa ḡbera à k̄a azuma do taka bà, akũ à Pita kũ Yuhanao kũ Yamisio s̄e à didi kũñwo kpia de à adua ke. ²⁹ Kũ àten adua ke, a ãnn l̄ite a p̄okasano k̄e p̄uu táitai. ³⁰ K̄anto gbēn̄on plan̄on kú k̄aao, Musa kũ Iliasu, òten yā ò kũ Yesuo. ³¹ Ò b̄o ò s̄ua gakuri ḡun, òten andunia kũ ani tó zaa Yurusalemu yā o. ³² I Pita kũ a gbēno s̄e. Kũ ò vù, ò Yesu gakuri è kũ gbēn̄on pla kũ ò zena a sareno. ³³ Kũ gbēn̄on pla p̄ino ten k̄ek̄sa kũ Yesuo, Pita p̄ine: Dikiri, à mana kũ ò kú la. Ò kuta do m̄en aak̄o, ñ p̄o m̄en do, Musa p̄o m̄en do, Iliasu p̄o m̄en do. À d̄s̄ yā kũ áten oro. ³⁴ Kũ àten o le, ludambe luku k̄ipa à d̄ánla. Kũ ò kú a ḡun, v̄ina ñ kũ, ³⁵ akũ ò k̄otoo mà a ḡun à pi: Ma Né kũ ma a

sèn dí. À a yá ma. ³⁶ Kòtoo pì manaa gbèra ò è Yesu mé à gò gwe ado. A ìbaa pìno ñ lé kù, odi yá kù ò è o gbèke ma gɔɔ kùaro.

Négbè tanade werekšanaa
(Mat 17:14-18, Maa 9:14-27)

³⁷ Kù gu dɔ, ò kipa kpi pìi musu, akù gbèno sù da Yesule dasi. ³⁸ Zàa gùn gògbè ke pùtá à pì: Danneri, n yá nna! Ñ ma né gwa, zaakù ma né mèn do kù má vīn gwe. ³⁹ Tāna dì futea, akù àdi wiki lé kánto. Àdi a pàte àgò bigiri keke àgò lé'ifuta bote, àdi wari dɔa àdi goa likalikaro. ⁴⁰ Ma wé kè n ìbanɔa ò pé tana piia à bo, akù ò fùa. ⁴¹ Yesu pì: Gbàragbè yakana ludanaanikerisarinɔ! Manigò kù kááo ari bɔɔɔ? Manigò mena kááo ari bɔɔɔ? Ñ mós kù n né piio la. ⁴² Ari né pì gò gé nai, akù tana pì a pàte, àten bigiri keke. Akù Yesu gí tana pìne à né pìi wèrekša, akù à a kpà a dea. ⁴³ Luda gbāna zókò yá pìi bò ñ sare ñ pínki.

Yesu era à a ga yá'onaa
(Mat 17:22-23, Maa 9:30-32)

Gbèno lé wè Yesu yàkenaa pínki, akù à pì a ìbanɔne: ⁴⁴ Àgò yá díkina kùna á nèɔɔ gùn. Oni Bisásiri Né na gbènoɔ ñ ɔi tera. ⁴⁵ Odi yá pìi dɔɔ dɔro, a mì utenañne, ò fùa, akù vīna ñ kù ò yá pì gbekaa.

Denla yá
(Mat 18:1-5, Maa 9:33-37)

⁴⁶ Akù ò fute kù lékpakšao denakšla yá musu. ⁴⁷ Yesu laasun kù à kù ñ nèɔɔ gùn dɔ, akù à né fíti sè à a zè a sare, ⁴⁸ à pìrñe: Gbè kù à né dí taka sì ma ìbake yáí, makúme à ma si. Gbè kù à ma si sò, ade gbè kù à ma zī sìme. Gbè kù à a zida òte kīana á té mé à gbè zókò ù.

Gbè kù adi ibere sé kááo ro bi a gbèndome
(Maa 9:38-40)

⁴⁹ Akù Yuhana pì: Danneri, o gbèke è, àten tãnanɔ gorñma kù n tso, akù o gine, zaakù ó gbèno. ⁵⁰ Akù Yesu pì: Ásun gínero, zaakù gbè kù adi ibere sé kááo ro bi á gbèndome.

Samaria búsu lakutu gina Yesu

⁵¹ Kù Yesu tana ludambe gɔɔ kà káni, à mì pè Yurusalemua. ⁵² Akù à gbèno gbàre ò dòàre are, akù ò gèè ò gèè Samaria búsu lakutu ke gùn de ò soru kene. ⁵³ Akù lakutude pìno gí a síi kù à mì pè Yurusalemua yáí. ⁵⁴ Kù a ìba keno Yamisi kù Yuhanao è le, ò pì: Dikiri, ñ ye ò pì té bo ludambe à su à ñ kakaten yá? ⁵⁵ Akù Yesu lítè à kpákènyí. ⁵⁶ Akù òten gé lakutu pãdea.

Tena Yesu
(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Kù ò té zén, gògbè ke sù à pì Yesune: Gu kù nten gén pínki, manigò ténýí. ⁵⁸ Yesu pìne: Gbègbonno ñ tò vī, bāno ñ sà vī. Bisásiri Né sò à ìampaki vīro. ⁵⁹ Yesu pì gbè pãdena: Ñ mós ñ témai. Akù gbè pìi pì: Dikiri, ñ tò ari ma de gèè kpágui gīa. ⁶⁰ Yesu pìne: Ñ tò gèno ñ gèno vī. Mòkōn sò, ñ gé kpata kù à bò Luda kīnaa yá waazi ke. ⁶¹ Gbè pãnde pì dɔ: Manigò ténýí Dikiri, ama ñ tò mà gé lé za ma bedenɔa gīa. ⁶² Yesu pìne: Gbè kù swakure na a ɔi, tò àten kpè gwa, ade dí kò sé kù kpata kù à bò Luda kīnaaoro.

10

Gbēnɔn baaakɔ akuri awɛɛplanɔ zīnaa
(Mat 11:20-27, 13:16-17)

¹ Abire gbera Dikiri gbēnɔn baaakɔ akuri awɛɛpla pāndenɔ dīte, akū à ñ zī gbēnɔn plapla ò doáre are wēte kú gu kú á ye à gēnnɔo pínki. ² À piñne: Pókēna zókɔ, ama à zīkerinɔn dasiro. À wé ke Buradea de à zīkerinɔ gbare ò a pókēke. ³ À da zén. Mateni á zī lán sāne bòrɔnɔ bà lewannanɔ tème! ⁴ Ásun ɔgɔsɔnɔ séro ke bókɔlokona ke kyatenɔ. Ásun ze zén à fɔ kpá gbēkearo. ⁵ On kú a gēn pínki à pi gīa Luda on pi gba aafia. ⁶ Tó aafiade kú gwe, á fɔ aafiade ni gōne. Tó à kú gwe sōro, ani era à suáwame. ⁷ Ágɔ kú on pìi gūn, à pómīna ke póble kú ò kpááwa ble, zaakú zīkerii kà à a láada le. Ásungɔ kipaki lilin kero. ⁸ Wēte kú a gēn akú ò á sí, à pókú ò sùoáre ble. ⁹ À wēte pi gyārenɔ werekɔa, à o gbēnɔne kpata kú à bò Luda kīnaa kà káni kúñwo. ¹⁰ Tó a gē wēte gūn, tó odi á sí sōro, à bɔte gānulea à pi: ¹¹ Bee á wēte lukutē kú à kpà ò gbála se, o wàra á tona kú Ludaoo sēeda ũ. Ágɔ dɔ sānsān kú kpata kú à bò Luda kīnaa kà káni. ¹² Maten oáre, yákpatekegɔrɔ zī wétamma kú Sɔdɔmudenɔ ni le nigɔ sāna de wētepidenɔ póla.

¹³ Waiyoo Kɔrazīdeno! Waiyoo Betesaidadeno! Tó ma daboyá kú ma kè á ténɔ kè Taya kú Sidɔo yá, de wētepidenɔ uta kasanɔ dāda, ò vùte tuburaa à gūi kè nēsēlitena sēeda ũ. ¹⁴ Yákpateke-gɔrɔ zī á wétamma nigɔ de Tayadenɔ kú Sidɔdenɔ póla. ¹⁵ Á Kapenamudenɔ sɔ, áni gbá à zɔ Ludaan yá? Oni ɔ sáái ari gyāwān.

¹⁶ Akú Yesu pi à ibanɔne: Gbē kú à á yá mà ma yá màme. Gbē kú à giái gimaimē. Gbē kú à gimai sɔ, ade gi gbē kú à ma zīime.

¹⁷ Gbēnɔn baaakɔ akuri awɛɛpla pinɔ gēe, akú ò èra ò sù kú pɔnnao ò pi: Dikiri, bee tānanɔ mīi nātewere n tɔ yāi. ¹⁸ Yesu piñne: Ma Setan è à lēte bona ludambe lán legūpinaa bà. ¹⁹ Ma á gbá zé à táa o mlēnɔ kú fīnɔ kú á ibere gbāna pínkinɔ, pókē ni á kīnnao. ²⁰ Bee kú abireo ásun pɔnna ke kú mī kú tānanɔ ò nateáero. À pɔnna ke kú á tɔ kú takadan ludambe yāi.

²¹ Zī birea Luda Nini Yesu pɔ kè nna manama à pi: Baa, musu kú zīteo Dikiri, ma n sáabu kè, kú n yá birenɔ ùte yádōrinɔne kú ɔndōrinɔ n boo kyódōrisarinɔne. Lemē, Baa, zaakú n poyenyīnaame. ²² Ma De pók sīnda pínki nāmenē ma ɔī. Gbēke Luda Né dōro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dōro, tó adi ke a Né kú gbē kú Né pi yei à mōñnenɔ baasiro.

²³ Akú Yesu are dɔ à ibanɔn tēne, à piñne: Arubarikadenome á ũ pókú áten e kú wéyo yāi. ²⁴ Maten oáre, annabinɔ kú kīnanɔn kun yá dasi, ò ye ò pókú áten eno e, odi ero, ò ye ò yá kú áten manɔ ma, odi maro.

Samaria būsɔ gbē mana

²⁵ Dokadōri ke fūte de à Yesu yɔ à gwa à pi: Danneri, deran mani ke nà mà wēndi kú àdi láraro lee? ²⁶ Yesu pine: Deran ò kè doka takadan nàa? N a kyó kè n mà derame? ²⁷ Gbē pii wèa à pi: Ñgɔ ye Dikiri n Ludai kú nēsēeo mēn do kú n ninio pínki kú n laasunnwo pínki n gbāna lén, n swè gɔ kúa, abire gbera ñgɔ ye n gbēdakei lán n zīda wēndii bà. ²⁸ Yesu pine: N we mana. Ñgɔ ke le, ñnigɔ kun. ²⁹ Gbē pi ye à yá nna kpá a zīdaa, akú à Yesu là à pi: Dín ma gbēdake ũu?

³⁰ Akú Yesu pine: Gbēke mé à bò Yurusalemu áten gé Yeriko, akú kpāni kāsaranɔ zé zñe. Ó a pókasanɔ sia, ò a gbē búgubugu ari à kà gana. Akú ò a

tòn ò gè zéla. ³¹ À sù à lè sa'ori ke zé dokɔno pìi sè. Kù à a è, akù à pàne à gète. ³² Leme dɔ kù Levi buri ke kà gu pìn, à a è, akù à pàne à gète. ³³ Ama Samaria bùsu gbèke té zé pìn. Kù à sù à a è, akù à kènne wènda. ³⁴ À nài, à eze màma gu kù à kinnanɔa kù nísio kù sèwè, à pɔ ylyā. Akù à a sè à dì a zaaki kpe, à gèe káao nibɔno kipakia, gu kù à a gwàn. ³⁵ Kù gu dɔ, akù à andurufu ɔɔ bò mèn pla à kpà kipakide piia à pì: Ñ a gwamene. Tó n ɔɔ dè de adila a musu, manì fina bonne, tó ma su.

³⁶ Tò! Gbènon aakɔ pìno té dín nten da gbè kù kpāninɔ dàale pì gbèdake uu? ³⁷ Dokadɔrii pìi wèa à pì: Gbè kù à a wènda d̄me. Akù Yesu pìne: Ñ gé ñ ke le se.

Yesu kunna Maata kù Mariamao bea

³⁸ Gɔɔ kù Yesu kù a ibanɔn té zén, ò kà wète gūn, akù nɔgbè kù òdi pìne Maata Yesu sà a bea. ³⁹ À dakūna vī, òdi a sísi Mariama, à vùte Dikiri gbá sare, àteni a yā ma. ⁴⁰ Kīni zī kè Maataa dasi, akù à sù Yesu kīnaa à pì: Dikiri, kù ma dakūna ma to zī gūn mado, adi kenne yāke ūroo? Ñ one à kpāmai. ⁴¹ Akù Dikiri wèa à pì: Maata, Maata, nten damu ke dasi, nten wari dɔ n zīdaa kù yāno dasi. ⁴² Yā mèn do mé à zé vī. Mariama baka mana sè, oni síaro.

11

Aduakɛnaa

(Mat 6:9-15, 7:7-11)

¹ Zīkea Yesu ten adua ke gukea. Kù à làka, a ìba ke pìne: Dikiri, ñ aduakɛnaa dadawere, lākū Yahaya dà a ibanɔne nà. ² Akù à pìinne: Tó átèn adua ke, àgɔ pì: Baa, ñ tó ògɔ d̄s kù n t̄s adona.

Ñ tó kpata kù à bò n kīnaa bo gupuraa.

³ Ñ ó gba pɔ kù ónigɔ ble lākū gu digɔ dɔ nà.

⁴ Ñ ó durunnanɔ kēwá, zaakū òdi kè gbè kù ò durunna kèwɛrenɔne ñ pínki.

Ñsun tò ò fu yɔgwanaaaro.

⁵ Akù à pìinne: Ò pì á gbèke mé à gbèenna vī, akù à gèe a kīnaa lizāndo à pìne: Ma su n kīnaame, ñ burodi sākāmene mèn aakɔ. ⁶ Nibɔɔ kípama tera dí, má pɔke vī mà kpáaro. ⁷ Akù a gbèenna pìi wèa zaa kpé gūn à pì: Ñsun wari d̄maro, ma gbàa tà kò. Ma gē kpén kù ma nénɔ, manì f̄s mà fute mà pɔke kpāmmaro.

⁸ Maten oáre, bee tó adi fute à kpāa gbènnake yāiro, ani fute à pɔ kù à yei kpāa, kù à zèi dāndān yāi. ⁹ Makū s̄s maten oáre, à wé ke, Luda ni kpāáwa. À wete, ani le. À gbà lé, Luda ni wéáre. ¹⁰ Zaakū gbè kù à wé kèen òdi kpāa, gbè kù à wete s̄s àdi le, gbè kù à gbàa lèen oni wène. ¹¹ Ákɔno kù á neno vī, tó á né kpò wé kēáwa, á dí mé ani mlè sé à kpāaa? ¹² Ke tó à né koneghīni wé kēáwa, á dí mé ani f̄i sé à kpāaa? ¹³ Bee kù á vānikɛo á pɔ mana kpāna á nénɔa d̄s. Oni á De kù à kù musu Nini kpāna gbè kù ò wé kēanɔa pɔ ò dɔ yá?

Tānagona gbèna

(Mat 12:22-30, 43-45, Maa 3:20-27)

¹⁴ Yesu ten tāna sáto kpáturuku go gbèa. Kù tāna pìi gòa, sáto pìi nà yā'onaaa, akù yā pìi bò pari sare. ¹⁵ Akù ñ gbèkenɔ pì: Àdi tāna goímma kù tānanɔ kīna Belezɛbubu gbānaome. ¹⁶ Akù gbè pādenɔ a ȳ ò gwà, ò a gbèka à sèeda ke kèine kù Luda gbānao. ¹⁷ Kù Yesu ñ laasun d̄s, akù à pìinne: Kpata kù a gbèno

iberɛɛ sɛ kũ k̄50 ni kakate. Ɔn kũ a gbɛ̄nɔ iberɛɛ sɛ kũ k̄50 ni ḡ5 bezĩ ùmɛ. ¹⁸ Tó Setan iberɛɛ sɛ kũ a gbɛ̄nɔ, deran a kpata ni gi kɛɛ? Ma ò lɛ kũ àten pi madi tãna goŕmma kũ Belezɛbubu gbãnao yãime. ¹⁹ Tó Belezɛbubu gbãnan madi tãna goŕmma, á gbɛ̄nɔ di goŕmma kũ dí gbãnaomɛɛ? Lɛmɛ á zĩda gbɛ̄nɔ á éke bò lɛ. ²⁰ Tó ma tãnagoŕmmana bi Luda ɔgbɛɛmɛ, àḡ5 d̄5 kũ kina kũ Luda kãa sù à á lén gwe. ²¹ Tó ḡ5a gbãna zĩkabɔnɔ kũna àteni a ɔn dãkpão, a aruzekɛnɔ diḡ5 aafiaamɛ. ²² Ama tó gbɛ̄ kũ a gbãna deala sù à ḡèi à gbãna m̀nɛ, ani a ḡ3kɛbɔ kũ à a náani v̄nɔ s̄ɛte, ani a aruzekɛ kpaatɛtɛĩnɛ. ²³ Gbɛ̄ kũ à kũ kũmaoro bò ma kpe. Gbɛ̄ kũ àdi p̄ kakara kũmaoro di fãk̄5amɛ.

²⁴ Tó ò tãna gò gbɛ̄a, àdiḡ5 likara z̄5 gukorin àḡ5 vutɛki wete. Tó adi lero, akũ àdi pi: Mani era mà tá ma bɛ zĩamɛ. ²⁵ Tó à kã gwe, àdi lɛ à warana swáswa zéazɛa, ²⁶ akũ àdi gé tãna kũ ñ pásĩ dealanɔ s̄ɛte m̀nɛn suppla à su kũñwo, òdi ḡè ò vuten. Lɛmɛ ade gwena kpekpe v̄ani diḡ5 de a káakupla.

Arubarika ya

²⁷ Kũ Yesu ten o lɛ, nɔgbɛ ke p̄tã zãa gũn à pi: Nɔgbɛ kũ à n i à ȳ5 kpãmma arubarika v̄i. ²⁸ Akũ Yesu pi: Oi! Arubarikadenɔn gbɛ̄ kũ ò Luda yã mà ò kũnanɔ ù.

Sèda gbekana Yesua (Mat 12:38-42)

²⁹ Kũ pari ten kara, akũ Yesu pi: Gbãragbɛnɔn zara. Òdi sèda gbekama, ama mani sèda ke kɛñero, sé Inusa p̄. ³⁰ Lákũ Inusa de sèda ù Ninevadenɔnɛ nã, len Bisãsirĩ Né niḡ5 de sèda ù gbãragbɛnɔnɛ lɛ. ³¹ Yãkpatɛkɛḡɔ zĩ ḡɛnmidɔki kpa saraunia ni vu à yã dí gbãragbɛnɔa, zaakũ à bò zaa andunia léa, à sù Sulemanu ɔnd̄yã ma, akũ gbɛ̄ kũ à de Sulemanula kũ la sà. ³² Yãkpatɛkɛḡɔ zĩ Ninevadenɔ ni fute ò yã da gbãragbɛnɔla, zaakũ kũ Ninevadenɔ Inusa waazi mà ò nèsɛ litɛ, akũ gbɛ̄ kũ à z̄5k̄5 de Inusala kũ la sà.

Wémɛ m̀ fitila ù (Mat 5:15, 6:22-23)

³³ Òdi fitila na ò dite gukpado ke ò gbaka kútearo. Òdi di a dibɔɔ musumɛ, de gbɛ̄ kũ òten ḡɛnɔ gupura e yã. ³⁴ N wémɛ n m̀ fitila ù. Tó n wé aafia, n m̀ pínki niḡ5 gupura ù. Tó n wé gbãnarò s̄5, n m̀ pínki niḡ5 gusira ù. ³⁵ Abire yã mé à tò, ñ laakari kɛ, de gupura kũ nten da ñ v̄i súnḡ5 de gusira ùro. ³⁶ Tó n m̀ pínki gupura v̄i, a ke kũ gusira gũnlo, aniḡ5 gu pura kũ swáswa lánd̄5 fitila'i dɔmma bà.

Yesu ludayadannerinɔ kũ Farisinɔ bobona ñ dàñ (Mat 23:1-36, Maa 12:38-40, Luk 20:45-47)

³⁷ Kũ Dikiri yã ò à làka, akũ Farisi ke a sisi à m̀ à p̄ ble kãao, akũ à ḡè à vùte. ³⁸ Kũ Farisi pii è adi ɔ da ín gbasà ò p̄ blero, à bò a sare. ³⁹ Akũ Dikiri p̄nɛ: Ák̄5nɔ Farisinɔ adi gbãsi bo tokonɔ kpe kũ tanɔ, ama wákũ kũ yãv̄anikɛnaao mé à á nèsɛ pà. ⁴⁰ Ȳ5nk̄5nɔ! Luda kũ à p̄ kpe kè mé à a gũn kè seroo? ⁴¹ À p̄ kũ à kũ à tanɔ gũn dà wëndadenɔnɛ, á ta p̄nɔ ni ḡ5áre gbãsi sari.

⁴² Waiyoo ák̄5nɔ Farisinɔ! Adì tofenɔ t̄k̄5t̄edo kũ kp̄è'akão kũ dò p̄nɔ pínki kuride kpá Ludaa, akũ adi p̄ kpá yãzɛdei kũ yena Ludaiio. Yã bireno mé à de àḡ5 kũna pãkpana a kparanɔ sari. ⁴³ Waiyoo ák̄5nɔ Farisinɔ! Adiḡ5 ye à vutɛ aduakɛkpe vutɛki mananɔn, adiḡ5 ye òḡ5 f̄ kpákpaáwa ɛtenɔn. ⁴⁴ Waiyoo ák̄5nɔ! Á de lán mira kũ òdiḡ5 tãa oa a yãd̄5naa sari bàme.

⁴⁵ Akū dokadōri ke pìne: Danneri, tó n ò le, nteni ó s̄s̄s̄me se. ⁴⁶ Yesu pì: Waiyoo ák̄n̄ dokadōrin̄ s̄s̄! Adì gb̄n̄ da asosena z̄l̄'ùn, akū adì ɔ darúma kú a s̄naaoro, bee ɔne. Waiyoo ák̄n̄! ⁴⁷ Adì p̄ bo annabi kú á dizin̄ n̄ deden̄ miran̄a n̄ yá d̄ngu yá. ⁴⁸ Lem̄e a s̄i kú a ze kú á dizin̄ yákenan̄ome. Ò annabin̄ d̄de, akū adì p̄ bo n̄ miran̄a. ⁴⁹ Abire yá Luda wéze gūn̄ à pì, áni annabin̄ kú z̄l̄rin̄ z̄l̄awa. Áni n̄ gb̄eken̄ dede, áni wé t̄á n̄ gb̄eken̄a. ⁵⁰ Lem̄e annabi kú ò n̄ dede zaa andunia naanaḡo ari gb̄aran̄ yá ni wí teraden̄ musu le, ⁵¹ s̄ena zaa Habila dena ari à ḡe pé Zakari kú ò a d̄e sa'oki kú Luda kp̄éo daguraa. Ee, maten̄ oáre, yá biren̄ p̄n̄ki ni wí teraden̄ musume. ⁵² Waiyoo ák̄n̄ dokadōrin̄! A d̄naa gb̄a m̄n̄e wòto. Ádi ḡe a gūn̄lo, akū a kpa gb̄e kú ò ye ò ḡe a gūnn̄ne. ⁵³ Kú Yesu b̄o gwe, ludayadannerin̄ kú Farisin̄ nákaraa gb̄angb̄an̄, òten̄ yá lalaa dasi, ⁵⁴ òteni a kp̄akpa, de ò a kú yá kú àten̄ o gūn̄.

12

Laakarikena Farisin̄o manafikii

(Mat 10:26-27)

¹ Ḡo birea gb̄n̄o kàkarai, ò n̄ lé d̄oro, ari òten̄ ḡese pétepetek̄sa, akū à yá ò a iban̄ne ḡia à pì: À laakari ke Farisin̄o lùben̄ei. Akūme n̄ manafiki ū. ² P̄s̄ke kun utena kú ani bo gupuraa. Asiriyá ke kun kú oni gí d̄oro. ³ Lem̄e d̄o yá kú a ò gusiran, oni ma gupuraa, asiriyá kú a ò k̄s̄ s̄an kp̄é tú, oni a kp̄akpa ke ḡanu are.

Zena kú Yesuo gb̄n̄o are

(Mat 10:19-20, 28-33, 12:32)

⁴ Ma gb̄ennan̄, maten̄ oáre, gb̄e kú oni mè kakate a gbera oni f̄ ò yáke keáre doron̄, àsun̄ v̄ina keñero. ⁵ Mani gb̄e kú à de à v̄ina ken̄e oáre. À v̄ina ke Ludane kú à gb̄ana v̄i à á zu té gūn̄ mèkaatenaa gbera. Ee, maten̄ oáre, à v̄ina ken̄e. ⁶ Òdi b̄antoro m̄n̄ s̄oro yía k̄b̄o plaroo? Ama bee n̄ ke yá d̄i s̄á Ludanlo. ⁷ Bee á mik̄n̄, à a lé d̄s̄. Àsun̄ v̄ina kero, á bèere de b̄antoro dasin̄la.

⁸ Maten̄ oáre, gb̄e kú à z̄e kúmao gb̄n̄o are, Bisásiri Né ni ze k̄áo Luda malaikan̄ are. ⁹ Gb̄e kú à ledi kp̄amai gb̄n̄o are s̄s̄, mani ledi kp̄ái Luda malaikan̄ are. ¹⁰ Tó gb̄e Bisásiri Né v̄ani b̄o, Luda ni a k̄e. Ama tó gb̄e Luda Nini t̄o v̄ani s̄i, ani k̄enero. ¹¹ Tó òten̄ ḡé k̄áo yákpatek̄kia aduakekpen̄ ke k̄inan̄ kú gb̄anaden̄ are, àsun̄ á z̄ida bona damu kero ke yá kú áni o, ¹² zaakú Luda Nini mé ani yá kú à de à o daáre z̄i birea.

Ɔḡode

(Mat 6:19-34)

¹³ Zaa gūn̄ gb̄eke pì Yesune: Danneri, n̄ o ma v̄inin̄e à ma baka kp̄ama ó t̄ubi gūn̄. ¹⁴ Akū à w̄ea à pì: Ma gb̄e, dí mé à ma dite á yákpatekeri ke á yá ḡḡori uu? ¹⁵ Akū à pì gb̄n̄ne: Áḡ á z̄ida k̄una d̄s̄. À laakari ke p̄ s̄inda p̄n̄ki aniap̄ásik̄enaai, zaakú aruz̄eke bi bisásiri w̄endinlo, bee tó à f̄s̄ áḡ didik̄sa dia.

¹⁶ Akū à yá l̄k̄s̄aïne à pì: Ɔḡode mé à kun a bura p̄oble k̄en̄e manamana, ¹⁷ akū à laasun̄ l̄e à pì: B̄n̄ mani kee? Má p̄w̄ekaki v̄iro. ¹⁸ Akū à pì: Yá kú mani ken̄ dí: Mani ma p̄okatekin̄o gboro, mani a z̄k̄n̄o bo, mani ma p̄w̄e kán p̄n̄ki kú ma aruz̄eken̄o. ¹⁹ Mani pì ma z̄idane: Gb̄e, n̄ ḡinake n̄ p̄o mana v̄i z̄k̄s̄, kú ani ká k̄unwo w̄e ūgbangbaa? Ñ k̄amma bo, n̄ p̄o ble, ñ í mi, ñ p̄onna ke.

²⁰ Akū Luda pìne: Yǝnkɔ, gwāaniala mani n wɛ̀ndi gbɛkamma. Soru kū n kè ni gɔ́ dí pɔ́ ùmɛɛ? ²¹ Leme gbɛ̀ kù à aruzekɛ tɔ̀kɔ̀ai, ama à de ɔ̀ɔ̀de ù Ludanero yā de le.

Ludanaanikɛnaa
(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Akū à pì a ìbanɔ̀ne: Abire yāi maten oáre, àsun á wɛ̀ndi damu à pi bɔ̀n óni blero, àsun á mè damu ke à pi bɔ̀n óni daro. ²³ Wɛ̀ndi de pɔ̀blela. Mɛ̀ de pɔ̀kasala. ²⁴ À kaakāannanɔ̀ gwa. Òdi pɔ́ tɔ̀ro, òdi pɔ́ kɛ̀ro, ò dɔ̀ ke gbàsɔ̀ vīro, bee kù abireo Luda dì ñ gwa. Á bèere vī manamana de bānɔ̀la fá! ²⁵ Á té, dí mé ani fɔ̀ à a wɛ̀ndi gbàna kara, bee gɔ̀ɔ̀ do, a damukenaa gūnn? ²⁶ Tó áni yā fíti dí fɔ̀ro, bɔ̀yāi áten yā kparanɔ̀ damu kɛɛ? ²⁷ À lāvunɔ̀ gwa sɛ̀n lākū ò de nà. Òdi zī kero, òdi buu táro, ama maten oáre bee Sulemanu kù a aruzekɛo, adi uta da a mana kà ñ ke ũro. ²⁸ Sɛ̀la kù à kun gbāra ani té kù zia, lākū Luda dì pɔ́ nai le nà, oni ákɔ̀nɔ̀ ludanaanikɛ̀anadenɔ̀ pɔ́ o dɔ̀ yá? ²⁹ Ásun tó pɔ́ kù áni ble ke pɔ́ kù áni mi yā doáre arero. Ásun a damu kero. ³⁰ Andunia dí burinɔ̀n pɔ́ pìno pínki yā dì dónne are, á De sɔ̀ à dɔ̀ kù pɔ́ pìno kɔ̀ sì kááo. ³¹ À tó kpata kù à bò a kīnaa yā doáre are, ani pɔ́ pìno karaáre. ³² Ma kpàsa fíti gbɛ̀nɔ̀, àsun vīna kero, zaakū á De pɔ̀yenyīnaame à á kpá kpataa pìn. ³³ À pɔ́ kù á vīno yā, à takasidenɔ̀ gba a ɔ̀ɔ̀. À ɔ̀ɔ̀sɔ̀nɔ̀ kù àdi zī kūro zɔ̀, ludambe aruzekɛ kù àdi lākaro káki ù, kù kpāni dì nairo, kòkò sɔ̀ àdi a yakaro. ³⁴ Zaakū gu kù á aruzekɛ kún, gwen á laakari nigɔ̀ kun se.

Zikeri nāanide laakaride
(Mat 24:45-51)

³⁵ Àgɔ́ kú soru gūn, à tó á fitila gɔ́ nana. ³⁶ Àgɔ́ de lán gbɛ̀ kù òteni ñ dikiri suna dā à su kù nɔ̀se pɔ̀nnakenaao bà, de gɔ̀ɔ̀ kù à sù à gbàa lè, oni zé wɛ̀ne gɔ̀nɔ̀. ³⁷ Arubarikadenɔ̀n zikeri kù ñ dikiri ni ñ le bɛ̀ne a sugɔ̀ɔ̀anɔ̀ ù. Yāpuran maten oáre, dikirii pì ni a pɔ̀nɔ̀ keke à yī, ani ñ vute, ani pɔ̀ble kakarañne. ³⁸ Bee tó à sù lizāndo ke kɔ̀nkɔ̀kɔ̀nkɔ̀, tó à ñ lé le, arubarikadenɔ̀me á ù. ³⁹ Àgɔ́ yā dí dɔ̀. Tó bedɛ gɔ̀ɔ̀ zaka kù kpāni ni suawa dɔ̀ yā, de ani tó à a kpé fɔ̀ro. ⁴⁰ Ákɔ̀nɔ̀ sɔ̀, àgɔ́ kù kù soruo, zaakū Bisāsiri Né ni su gɔ̀ɔ̀ zaka kù á wé dɔ̀iro.

⁴¹ Pita pì: Dikiri, ó yāin n yā pìi lèkɔ̀a yā, ke gbɛ̀ sīnda pínki yāime? ⁴² Dikiri pì: Dín begwari nāanide laakaride kù a dikiri dì a zikerinɔ̀ nane a ɔ̀i, à pɔ̀ble kpámma a gɔ̀ɔ̀a ũu? ⁴³ Arubarikadenɔ̀n zikeri kù a dikiri a lè, àten ke le a sugɔ̀ɔ̀a ù. ⁴⁴ Yāpuran maten oáre, ani a aruzekɛ sīnda pínki nane a ɔ̀ime. ⁴⁵ Ama tó zikerii pìi pi a nɛ̀see gūn, a dikiri suna ten gi ke sɔ̀, akū à nà a zikeri dakenɔ̀ gbɛ̀gbɛ̀naaa, gɔ̀gbɛ̀nɔ̀ kù nɔ̀gbɛ̀nɔ̀, àten sánkara pɔ́ ble, àten wɛ̀de ke, ⁴⁶ a dikiri ni su gɔ̀ɔ̀ kù a wé dɔ̀iroame, gɔ̀ɔ̀ zaka kù à dɔ̀roa, ani a zɔ̀zɔ̀kɔ̀re à a baka da kù kifirinɔ̀.

⁴⁷ Zikeri kù à a dikiri pɔ̀yenyīna dɔ̀, akū adi soru ke à a pɔ̀yeinaa kèro, oni a gbɛ̀ búgubugu. ⁴⁸ Zikeri kù à a dikiri pɔ̀yenyīna dɔ̀ro, akū à yā kù à de ò a gbɛ̀ kè sɔ̀, oni a gbɛ̀ fitime. Gbɛ̀ kù Luda a gbà zɔ̀kɔ̀ Luda ni wɛ̀ta zɔ̀kɔ̀. Gbɛ̀ kù Luda pɔ́ nane a ɔ̀i zɔ̀kɔ̀, ani gbekaa deñla.

Kèkèkɔ̀ana Yesu yai
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Tén ma su na anduniaa, mádi gii té pì gɔ́ kù se teraro. ⁵⁰ Má wétamma vī kù mani gɛ̀n. Má kù laasun zɔ̀kɔ̀ gūn ari à gé lākao. ⁵¹ Áten da ma su de gbɛ̀nɔ̀

gõ nna kù k̄sò andunia gũnn yá? Oi! Maten oáre, k̄k̄k̄k̄sana yáin ma su. ⁵² Zaa tera ɔn kù gb̄ɛnɔn sɔɔronɔn kún, oni k̄s k̄paatete. Gb̄ɛnɔn aak̄sɔn ni bo gb̄ɛnɔn planɔ k̄pe, gb̄ɛnɔn planɔ ni bo gb̄ɛnɔn aak̄sɔn k̄pe. ⁵³ De ni bo a n̄égɔgb̄ɛ k̄pe, n̄égɔgb̄ɛ ni bo a de k̄pe. Da ni bo a n̄énɔgb̄ɛ k̄pe, n̄énɔgb̄ɛ ni bo a da k̄pe. Zá da ni bo nɔz̄are k̄pe, nɔz̄are ni bo a z̄a da k̄pe.

Gɔrɔ d̄ik̄ina yáasi d̄s̄naa
(Mat 6:2-3)

⁵⁴ Yesu p̄i gb̄ɛnɔne: Tó a è legũ ten sisi ifálete k̄pa, áni pi ḡs̄nɔ, legũ ni ma, akù ádi ke le. ⁵⁵ Tó a è ìa ten bo ḡɛnɔmid̄ɔki k̄pa, áni pi, gu ni wá, akùs̄ ádi wá. ⁵⁶ Manafikidenɔ! Á z̄ite kù musuo wé d̄s̄k̄s̄i, akù á gɔrɔ dí yáasi d̄s̄ s̄ro bi?

Gaafara w̄ɛtenaa
(Mat 5:25-26)

⁵⁷ B̄yáì á yák̄ena a z̄éa d̄s̄ á z̄idaaroo? ⁵⁸ Tó n ibere ten gé kũnwɔ yák̄patek̄ek̄ia, ñ kokari ke de à gaafara k̄enne zaa z̄én, de àsun n gáte à gé kũnwɔ yák̄patekeri k̄inaaro yáì. Tó ñdi ke lero, yák̄patekeri p̄i ni n kpá dogariia, dogari ni n da kp̄ésiran. ⁵⁹ Maten onne, ñni bo gwero ari ñ gé f̄ina boo p̄inki. Bee k̄obɔ ni ḡs̄ t̄ényīro.

13

N̄ɛselit̄ena ke ga

¹ Gɔrɔ b̄irea gb̄ɛkenɔ sù ò Galili gb̄ɛ kù Pilati ñ dede à ñ aru yák̄ate kù ñ sa'obɔ aruonɔ yá ò Yesune. ² Akù Yesu p̄inne: Kù Galili gb̄ɛ p̄inɔ ga de le, áten da ñ durunna de Galili gb̄ɛ k̄paranɔ p̄s̄lan yá? ³ Oi! Maten oáre, tó ádi n̄ese litero, á p̄inki ni ga lán ñ bàme. ⁴ Gb̄ɛnɔn baro plansari kù Siloamu kp̄édidik̄sanaa gb̄òro à s̄imma ò ḡaganɔ s̄s̄, áten da ñ taari de gb̄ɛ k̄para kù ò kù Yurusalemunɔ p̄s̄lan yá? ⁵ Oi! Maten oáre, tó ádi n̄ese litero, á p̄inki áni ga lán ñ bàme.

⁶ Akù à yá dí l̄ék̄s̄āñne à p̄i: Gb̄eke mé à kaka lí bà a swadakoo gũn, akù à ḡɛ a né wete adi ero. ⁷ Akù à p̄i a z̄ikeriine: Ñ gwa, a w̄e aak̄s̄den dí, kù madi su né wete kaka lí p̄iia mádi ero. Ñ a z̄s̄, óni tó à gu sí p̄an yá? ⁸ Akù z̄ikeri p̄i p̄ine: Baa, ñ tó ari ziki d̄ɔ. Mani gu bi mà likai mà taaki káne. ⁹ Ani ḡi né i zik̄iro. Tó adi né iro sà, mani a z̄s̄ mà ne.

Nɔgb̄ɛ k̄s̄nde w̄erek̄sanaa

¹⁰ Kámmaboḡɔrɔ z̄i Yesu ten yá dañne aduakek̄pen. ¹¹ Nɔgb̄ɛ ke kù gwe, t̄ana a k̄s̄nɔ kù à kà w̄e baro plansari. Ádiḡs̄ kokoname, ádi f̄s̄ à a z̄ida poro bee fitiro. ¹² Kù Yesu a è, akù à a sisi à p̄i: Nɔgb̄ɛ, n k̄s̄nɔke gòm̄ma. ¹³ Akù à ɔ n̄aa. Zaa gwe ḡs̄nɔ à p̄òro, akù à Luda s̄áabu kp̄a.

¹⁴ Akù aduakek̄pe gb̄ɛ z̄ók̄s̄ p̄o f̄e, kù Yesu a w̄erek̄s̄a kámmaboḡɔrɔ z̄i yáì, akù à f̄ute à p̄i gb̄ɛnɔne: Gɔrɔ suddo mé à kun kù òdi z̄i ken. Áḡs̄ su ò á w̄erek̄s̄a gɔrɔ abirenɔa, ama kámmaboḡɔrɔ z̄i baasi. ¹⁵ Akù Dikiri w̄èa à p̄i: Manafikidenɔ! Kámmaboḡɔrɔ z̄i á baadi di a zù ke zaaki poro a bàd̄kia à gé í kp̄áaroo? ¹⁶ Ibrahim̄ buri nɔgb̄ɛ d̄ik̄ina s̄s̄, Setan a ȳì w̄e baro plansarime. A bàa p̄i poronaa kámmaboḡɔrɔ z̄i z̄é víroo? ¹⁷ Kù à ò le, akù w̄é'i a iberenɔ kù ñ p̄inki, ama gb̄ɛnɔ p̄o k̄e nna daboyá kù áten kenɔa p̄inki.

Yal̄ék̄sana kù musadi w̄éo
(Mat 13:31-32, Maa 4:30-32)

18 Akū Yesu pì: Bón kpata kú à bò Luda kīnaa bòkōaoo? Bón mani kpákūsūoo? 19 À de lán musadi wé bà, akū gbē sè à t̄s̄ a karaa gūn. Kú à bùt̄e, à kè lí ũ, akū bān̄ sù ò òdì a gān̄a.

Yalēkōana kū lùbēn̄e
(Mat 13:33)

20 Akū à pì d̄o: Bón mani kpata kú à bò Luda kīnaa kpákūsūoo? 21 À de lán lùbēn̄e kū n̄gbē sè à kà flawa zaka lé aakō gūn, à yākat̄e pínki bà.

Zéle kpakoto
(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Ḡo kú Yesu t̄en gé Yurusalēmu, àten gē wēt̄en̄o kú lakutun̄ola, àten yā dañ̄e, 23 akū ò a là ò pì: Baa, ase gbē kú oni surabana len̄on dasiroo? Akū Yesu pì gbēn̄e: 24 À kokari k̄e à gē zéle kpakoto gūn. Mat̄en oáre, gbēn̄o ni wete ò gēn̄o dasi, ama oni f̄oro. 25 Tó bede f̄ute à zé t̄ata à làka, tó a ḡo bàai, akū àten gbà lé, àten pì: Baa, ò zé wēw̄ere, ani oáre, á á d̄s̄ gukearo. 26 Abire gb̄era tó a p̄ine à p̄ó bl̄e k̄ááo, à í m̄i k̄ááo, à yā dañ̄e á b̄e ḡan̄ulea, 27 ani oáre á á d̄s̄ gukearo. À goala á yāv̄an̄ikerin̄o á pínki.

28 Tó a Ibrahim̄ kú Isaakuo kú Yakubuo kú annabin̄o è pínki kpata kú à bò Luda kīnaa gūn, akū ò á zú bàai, gwen̄ ani s̄o d̄on, à ò dí á m̄ia. 29 Gbēn̄o ni bo if̄aboki kpa kú if̄al̄ete kpao kú gugb̄anduruo kú ḡen̄omid̄ok̄io, oni su p̄ó ble kpata kú à bò Luda kīnaa gūn. 30 Len gbē kp̄eden̄o niḡo gbē k̄áakun̄o ũ l̄e, gbē k̄áakun̄o niḡo gbē kp̄eden̄o ũ.

Yurusalēmu yá
(Mat 23:37-39)

31 Ḡo b̄irea ḡōn̄o Farisi ken̄o sù Yesu kīnaa ò p̄ine: Ñ fute gu d̄in, zaakū Her̄odu ye à n̄ dem̄e. 32 Akū à p̄inne: À gé o fl̄e p̄ine, mat̄en t̄anan̄o gof̄uma, mat̄en gȳaren̄o werek̄ōa gb̄ara kú ziao, a ḡo aak̄ode z̄i s̄o mani ma z̄i papa. 33 Bee kú abireo séto mà gé are gb̄ara kú ziao kú z̄iandoo, zaakū adi kú annabi ga gukearo, sé Yurusalēmu. 34 Yurusalēmuden̄o, Yurusalēmuden̄o! Adi annabin̄o d̄ede, adi gbē kú Luda ñ z̄iáwan̄o pápa kú gb̄e, à ñ d̄ede. Madiḡo ye mà á kakaramai ḡēn̄o baaak̄o, l̄ákū ko ò d̄ember̄e kú a n̄en̄ola n̄ame, ama adi weiro. 35 Luda ni á kp̄é tóáre bez̄i ũme s̄a. Mat̄en oáre, ani ma e doro ari à p̄i, arubarikaden gbē kú àten su kú Dikiri t̄s̄o ũ.

14

Yesu kunna Farisi ke bea

1 Kámmaboḡo ke z̄i Yesu ḡe p̄ó ble Farisin̄o gbē z̄sk̄o ke bea, akū gbē kú ò kú gw̄en̄o t̄eni a kp̄ákpa. 2 Kákaḡȳakeri ke kú Yesu are gwe. 3 Akū Yesu dokad̄orin̄o kú Farisin̄o là à pì: Òdì gbē werek̄ōa kámmaboḡo z̄i yá ke òdì werek̄ōaro? 4 Akū ò ḡo ȳit̄ena k̄itikiti. Akū Yesu gȳare p̄ii kú, à a w̄erek̄ōa à a gb̄are. 5 Akū à ñ lá à pì: Tó á gb̄eke né ke zù v̄i à zù l̄b̄on̄ kámmaboḡo z̄i, ani a bo ḡōn̄oro? 6 Odi f̄o ò w̄eoro.

7 Yesu è deran gbē kú ò ñ s̄isin̄o t̄en vut̄eki mana kú nà, akū à yā l̄ēk̄ōañ̄e à p̄i: 8 Tó ò n̄ s̄isi n̄os̄e p̄óblea, ñsun vut̄e vut̄eki mana gūnlo. Tó ò gbē kú à z̄sk̄o denla s̄isi bi! 9 Tó á s̄isirii sù à p̄inne: Ñ fute ñ vut̄eki kpá gbē p̄ia, ñni fute ñ gé vut̄e kp̄e kpa kú w̄e'iōme. 10 Tó ò n̄ s̄isi, ñḡo vut̄e kp̄e kpa, de tó n̄ s̄isirii sù, ani pin̄e: Ma gb̄enna, ñ fute ñ su are la. Abirekū ni n̄ ke b̄erēde ũ gbē kú á kú

leeleɲo are. ¹¹ Gbē kū àdi a zīda karan Luda ni a busa. Gbē kū àdi a zīda busa sō, Luda ni a kara.

¹² Akū Yesu pì a sìsirii pìine: Tó nten gbēɲo sísi pòble fānantē blenaaa ke ɔkɔsi pò, òsun n gbēnnanɔ sísiro ke n v̄ninɔ kū n dakūnanɔ ke n danenɔ ke n ɔgɔde dakenɔ. Tó n kè le, oni era ò n sísiɛ se ò fīna bonne. ¹³ Tó nten gbēɲo sísi pòblea, ò takasidenɔ sísi kū kòndenɔ kū ɛɛnɔ kū v̄nanɔ, ¹⁴ arubarikadenɔɛ á ũ, zaakú ò pòke ví ò fīna boonnɛro. Luda mé ani fīna bonne gbē mananɔ vugɔɔa.

Yalɛkšana kū pòble dasio
(Mat 22:1-14)

¹⁵ Kū gbē kū ò kú leeleeɲo doke yā pìi mà, akū à pì Yesunɛ: Arubarikaden gbē kū ani pò ble kū kpata kū à bò Luda kínaa gbēɲo ũ. ¹⁶ Yesu pìine: Gbēke mé à ye à pòble ke, akū à gbēɲo sísi dasidasi. ¹⁷ Pòblegɔɔ zī à a zīkerii zī à o gbē kū à òn sísinɔne ò su, ò pò sínda pínki soru kè ò làka sà. ¹⁸ Akū ò baadi ten wete ò ò kè. Gbē káaku pìine: Ma bú lù, mani gé gwa. N yā nna, ò ma kē. ¹⁹ Gbē pānde pì: Ma zù búbabɔnɔ lù mèn kuri, mani gé ò gwa. N yā nna, ò ma kē. ²⁰ Gbē pānde pì: Ma nɔ sè dufume. A yā mé à tò mani le mà suro. ²¹ Akū zīkerii pìi ɛra à tà, à ò légbɛɛ ò a dikiriine. Akū bede pì pò fē, à pì a zīkeriine: Ò gé wete gūn likalika gānuleanɔ kū zédanɔ, ò takasidenɔ kū kòndenɔ kū v̄nanɔ kū ɛɛnɔ kakara ò su kúńwo la. ²² Abire gbera zīkerii pìi sù à pìine: Dikiri, ma yā kū ò òo kè, ama vuteki kpé kun. ²³ Akū dikirii pìi pì zīkerii pìine: Ò gé zéno gūn kū zé téreɛnɔ pínki, ò gā na gbēɲo ò gē, de ma ɔn pa. ²⁴ Maten oáɛ, gbē kū ma ò sísi pìno ke ò lé zò ma pòble pìiaro.

Gōna Yesu iba ũ
(Mat 10:37-38)

²⁵ Ò té zén kū Yesuo dasidasi, akū à lite à pìine: ²⁶ Tó gbē sù ma kínaa, akū à ye a dei demala ke a da ke a nanɔ ke a nénɔ ke a v̄ninɔ ke a dakūnanɔ ke a zīda, ani f̄ à kɛ ma iba ũro. ²⁷ Gbē kū adi a lígbāndurukpana sé àḡs téomairo, ade ni f̄ à kɛ ma iba ũro. ²⁸ Tó á gbēke ye à kpédidikšana bo, ani vute gīa à a ɔgɔ dɔdɔ à gwa, tò ani f̄ à zī pì keroo? ²⁹ Tó adi kɛ lero, akū à ɛ pète, tò adi f̄ à a làkaro, gbē kū à è pínki ni a lalandi kɛ ³⁰ ò pì: Gbē díkīna nà kpébonaaa à f̄ua à a mì de. ³¹ Ke tò kína ke ye à gé zī ká kū kína pānde, ani vute gīa à a laasun lé à gwa, tò a soza gā kurinɔ ni f̄ ò kù kpá soza gā baro kū òten sunɔaroo? ³² Tó à è áni f̄ro, ani z̄irinɔ zī, de ò lédokɔnɔkena yā gbekaa zaade adi ká kániro. ³³ Leme dɔ, tò á gbēke dí ɔgbare pò kū à v̄inɔi pínkiro, ani f̄ à kɛ ma iba ũro.

³⁴ Wisi bi pò nname, ama tò a í nna tà, deran oni ke nà à gō nna dɔ? ³⁵ À mana zíte ke zùgbɔkatekinero, òdi kótɛɛ. Gbē kū à sà ví à yā pì ma.

15

Pò sātɛnanɔ
(Mat 18:12-14)

¹ Bè'gɔsirinɔ kū durunnakerinɔ ten na Yesui de ò a yā ma ò pínki. ² Akū Farisinɔ kū ludayādannerinɔ yāketɛ kà ò pì: Gbē díkīna ò durunnakerinɔ sí à pò ble kúńwo leelee. ³ Akū Yesu yā díkīna lèkɔáɛne à pì: ⁴ Ò pì á gbēke sà ví mèn basɔro, akū a do sātɛ, àdi a basɔro donsari tò sèn à pète sà kū à sātɛ pìi ari à gé leroo? ⁵ Tó à bòa, àdi a sé à da a gán kū pɔnnao ⁶ à táo be, à a gbēnnanɔ kū a fārandidenɔ sísi à pìine: À pɔnna ke kúmao. Ma a sà kū à sātɛ pìi lè. ⁷ Leme

dɔ maten oáre, oni pɔnna ke ludambe durunnakeri mèn do kù à nèsee lite yá musu de gbê mana gbēnɔn basɔɔro donsari kù ò nèselitena ni vīrɔnɔla.

⁸ Nɔgbê kù à andurufu ɔɔwapu vī mèn kuri sɔ bi, tó a mèn do sàte, àdi fitila na à kpé wara, à wete busebuse ari à gé leroo? ⁹ Tó à bòa, àdi a gbēnnaɔ kù a fàrandidenɔ sisi à piñne: À pɔnna ke kúmao. Ma a andurufu ɔɔ kù à sàte pii lè. ¹⁰ Leme dɔ maten oáre, Luda malaikanɔ di pɔnna ke durunnakeri mèn do kù à nèsee lite yá musu.

Néɔgbê kù à sàte

¹¹ Yesu pi dɔ: Gbêke mé à kun à néɔgbēnɔ vī mèn pla. ¹² Akù Sabi pi a denɛ: Baa, ñ ma baka kù manigɔ vī túbì gūn kpáma. Akù de pi a aruzeke kpáateteñne. ¹³ Adi ke ɔɔɔ plaro, akù Sabi a pɔnɔ nàkɔa pínki, à tà bùsu pànden zàzà. Gwen à a aruzeke kàkaten pàpàkenaa gūn. ¹⁴ Kù à pɔ kù à vīnɔ dè pínki, akù nà gbàna kà bùsuu pìn, akù à ɔɔ kù takasio. ¹⁵ À gèe à nà bùsuu pi gbêkei zamalingakeri ù, akù gbê pi a gbàre a bura à pɔble kpá aledenɔa. ¹⁶ Adigɔ ye à pɔ tèke kù aledenɔ ten ble ble à ká, ama òdi póke kpáaro. ¹⁷ Kù à laakaríi sù à pi: Ma de zamalingakerinɔn pɔble vī dínyí, akù maten ga kù nàao la. ¹⁸ Mani fute mà tá ma de kínaa, mani pine: Baa, ma durunna kè Ludane kù mɔkɔnwo, ¹⁹ mádi ká ò ma sisi n né ù doro. Ñ ma dite n zamalingakerinɔ do ù. ²⁰ Akù à fute àten tá a de kínaa. Kù à té zà àten su, a de pi a è, akù à kène wènda. À bàa si à gèe à kùsia, à lé pèa. ²¹ Akù né pii pine: Baa, ma durunna kè Ludane kù mɔkɔnwo, mádi ká ò ma sisi n né ù doro. ²² Akù de pii pi a zikerinɔne: À gé likalika, à uta zɔkɔ mana kù à de a kparanɔla sé à suo à dane, à tánka dane, à kyate kpáne. ²³ À zùsane bɔrɔ mèkpana kù à de, ò só pɔnnakenaa gūn, ²⁴ zaakù ma né pii gà à fùteme. À sàteme, akù ma a lè. Akù ò nà pɔnnakenaa.

²⁵ Woru sɔ à kpé bura. Kù àten su à kà káni kù beo, akù à bata ù mà dɔ kù kɔkɔ kīnio. ²⁶ Akù à zikerinɔ do sisi, à a là bɔn òten kee. ²⁷ Akù à wèa à pi: N dakūna mé à sù, akù n de zùsane bɔrɔ mèkpana dè, kù à a lè aafia yá. ²⁸ Akù Woru pɔ fè, à gí gè ɔnyí. Kù a de bò, à kúte kène, ²⁹ akù Woru pii pi a denɛ: É'e! À kà wè ùgbangba kù maten zī kenne, mádi gí n yá zikiro, akù bee blèkofini gokù ndi kpáma mà pɔnna keo kù ma gbēnnaɔoro. ³⁰ Kù n né kù à n aruzeke kàkate karuanɔne pii sù, n zùsane bɔrɔ mèkpanaa dène. ³¹ Akù a de pine: Ma né, n kù kúmao ɔɔrɔ sīnda pínki. Pɔ kù má vī pínki n póme. ³² À kɔ sio ò pɔ ble kù pɔnnaome, zaakù n dakūna pii gà à fute. À sàteme, akù ò a lè.

16

Aruzeke náanisari

¹ Yesu pi a ibanɔne: ɔɔde ke mé à kun à begwarii dite a zikerinɔne. Akù ò sù ò kɔrɔmɔɔ kène ò pi, àteni a aruzeke kakate. ² Akù à a sisi à pine: Yá kù ma mà n musu de deramee? Ñ yá kù nten ke n begwanaa gūn babamene. Ñni gɔ de ma begwari ù doro. ³ Akù begwarii pii ò a swèe gūn: Ma dikiri teni ma bo zī gūn, mani ke deraa? Akù dí mani fɔ mà sè waro, akù barakena demene wé'iyā ù. ⁴ Má dɔ yá kù mani ke de gbēnɔ ma dite n bea, tó à ma bo zīn. ⁵ Akù à a dikiri fīnadɔnɔ sisi dodo, à gbê káaku là à pi: Ñ ma dikiri fīna kūna ùgbamee? ⁶ À pi: Nísi gáruwa lé basɔɔrome. Akù begwarii pii pine: N fīna takadan la. Ñ vute ñ kè bupla akuri likalika. ⁷ Akù à pi gbê pàdenɛ: Mɔkɔn sɔ, n fīna ùgbamee?

Akù à pì: Ése asasa basɔromɛ. Akù begwarii pì pine: N fīna takadan la, ñ a kē basiikɔmɛ. ⁸ Akù dikirii pì begwari náanisaride pì sáabu kpà wéẸ kù à kē yá musu. Zaakù andunia díkīna gbēno wé zēna de gupuradenɔla ní kō tēne yákenaa gūn.

⁹ Makù sɔ maten oáre, à gbēnnanɔ wete kù andunia aruzekeno, de gɔɔ kù à lakaáwa, Luda ni gbánake kpáái be kù àdi láraro gūn. ¹⁰ Gbē kù à náani vī kù a fitio nigɔ náani vī kù a zókɔomɛ se. Gbē kù à náani vī kù a fitioro nigɔ náani vī kù a zókɔo sero. ¹¹ Tó adi ke á náani vī kù andunia aruzekero, Luda ni á náani ke kù a yápuradeo yá? ¹² Tó adi ke á náani vī kù gbē pānde pónɔro, Luda ni a zīda pó kpááwa yá? ¹³ Zikerii di fɔ à zò ble dikiri mèn planero, zaakù ani zā gbē dogu àgɔ ye gbē doi, ke ani na gbē doa à gbē do gya bo. Áni fɔ àgɔ zò ble Ludane kù ɔɔo leelero.

Ɔɔde kù Lazaru

¹⁴ Farisinɔ ye ɔɔi. Kù ò yá pìi mà pínki, akù òten lézuki ke Yesua. ¹⁵ Yesu pínne: Adì yá nna kpá á zīdaa bisásirinɔ kīnaame, ama Luda á swè dɔ. Yá kù à zókɔ bisásirinɔnen Luda di a gya bo.

Ɔɔde kù Lazaru

(Mat 5:31-32, 11:12-13, Maa 10:11-12)

¹⁶ Musa doka kù annabinɔ takadanɔ kun ari Yahaya gɔɔa. Zaa gɔɔ kù à òten kpata kù à bò Luda kīnaa baaru kpá, akù gbē sīnda pínki ten wete à gēn kù gbānao. ¹⁷ Ludambe kù zīteo gētenaa araga de doka pii wānzān fiti gogonala. ¹⁸ Gbē kù à gī a nanɔi à nɔ pānde sè, ade zina kème. Gbē kù à nɔ kù ò gīi sè sò, à zina kèn gwe.

¹⁹ Gōgbē ɔɔde ke kun àdi pókasa mana ɔɔdenɔ da, àdigɔ ponna ke nna-manana gūn gɔɔ sīnda pínki. ²⁰ Barakeri kù òdi pine Lazaru digɔ wútena a be gānu gūn, bònɔ dɔdɔ a mèea. ²¹ Àdigɔ pòble kù àdi léte ɔɔde pì teburu zīte blena ni de. Gbēdanɔ mé òdigɔ a bò pìnɔ sāsá. ²² Barakerii pìi gá, akù malaikanɔ a sè ò tà káao Ibrahī kuru. Ɔɔde pìi gá se, akù ò a vī. ²³ Kunna wétamma gūn gyāwān, kù à wé sè musu, akù à Ibrahī è zā, Lazaru kù a sare. ²⁴ Akù à lé zūi à pì: Baa Ibrahī, ñ ma wēnda gwa, ñ Lazaru zī à a ɔne zò ía, à mɔ à tōmene ma nénea, zaakù maten wāwā ma tévura díkīna gūmme. ²⁵ Akù Ibrahī pì: Ma né, ñ tó nnamana kù à likanyī n wēndigɔɔ yá dɔngu kù takasi zókɔ kù Lazaru kēo. A laakari kpatena la sà, akù ní kù wāwā gūn. ²⁶ Abire gbera wē lókoto kù ó dagura. Tó gbē ye à bo la à gé á kīnaa, ani fīro, gbēke ní fɔ à bo gwe à su ó kīnaa sōro. ²⁷ Akù ɔɔde pìi pì: N yá nna Baa, tó lemɛ, ñ a zī ma de bea, ²⁸ zaakù má dakūnanɔ vī gbēnɔn sɔɔro. À gé lé darūma, de òsun su gu wāwāde dí gūnlo. ²⁹ Akù Ibrahī pì: Ó Musa kù annabinɔ takadanɔ vī, ò ní yá ma. ³⁰ Akù ɔɔde pìi pì: Oi, Baa Ibrahī! Tó gbēke bò gan à gēc ní kīnaa, oni ní nēsɛ lite. ³¹ Akù Ibrahī pine: Tó odi Musa kù annabinɔ yá maro, bee tó gbēke bò gan, oni a yá síro.

17

Ludanaanikēnaa

(Mat 18:6-7, 21-22)

¹ Yesu pì a íbanɔne: Yá kù àdi tó gbēno fu digɔ sariro, ama waiyoo gbē kù ani bo a kīnaa. ² Anigɔ sána adene ò wísilɔgbɛ zókɔ dɔ a wakale, ò a zu sèbɛɛ gūn de à tó né díno do fula. ³ Àgɔ kù kù laakariio. Tó n gbēndo durunna kē, ñ gé ñ a le. Tó à a nēsɛ lite, ñ sūru kene. ⁴ Tó à durunna kēne gɔɔ do gēn suppla,

akū à èra à pìnne gèn suppla a nèsee lite, n sùru kene. ⁵ Dikiri z̀irino pìne: Ñ ó ludanaanikena karawere. ⁶ Dikiri pì: Bee tó á Luda náani ví fíti lán efó wé bà, áni o síri lí díne à a zída wo à gé pé sèbee gùn, ani á yá ma.

⁷ Tó á gbèke zò ví, àten sè wa ke àten sánò dà, tó à sù kù burao, a dikiri ni pìne à su à pò ble g̀non yá? ⁸ Oi, ani pìne à pòble keare, à a uta lite, à suare kù pòbleo kù pòminaa, àpii ni gbasà à pò ble, à í mi. ⁹ Òdi zò sáabu kpá, kù à yá kù ò dànee kè yáin yá? ¹⁰ Leme ákòno se, tó a yá kù Luda dàáre kè pínki, à pì: Z̀non ó ù, ó z̀in o kè.

Kusu gbēnon kurinò werekōanaa

¹¹ Kù Yesu ten gé Yurusalemu, àten kure Samaria bùsu léa kù Galilio. ¹² Kù àten gē lakutu ken, akū gōgbē kusu gbēnon kurinò dàale. Ò ze dire, ¹³ ò lé z̀ui ò pì: Dikiri Yesu, n ò wènda gwa. ¹⁴ Kù à n é, akū à pìnne: À gé à á zída m̀o sa'orinone. Kù òten gé, akū ò wèrekōa. ¹⁵ Kù n gbē do è a wèrekōa, akū à èra à sù, àten Luda sáabu kpá kù kòto gbānao. ¹⁶ À wùte a kùaa Yesu are à f̀o kpàa. Gbē dí bi Samaria gbēme. ¹⁷ Akū Yesu pì: Gbēnon kurinò mé ò wèrekōaroo? Gbēnon kendonon kú máa? ¹⁸ Ñ gbēke dí era à sù Luda sáabu kpáro, sé gbē z̀ito dí yá? ¹⁹ Akū Yesu pìne: Ñ fute n tá, ma náani kù n kè mé à n wèrekōa.

Bisāsiri Né sunaa (Mat 24:23-41)

²⁰ Farisinò Yesu là kpata kù à bò Luda kīnaa bona gupuraa, akū à wèrma à pì: Kpata kù à bò Luda kīnaa di bo gupuraa ò e kù wéoro. ²¹ Oni pì à gwa la ke à gwa direro. Kpata kù à bò Luda kīnaa pì kù á té lame.

²² Akū à pí a ibanone: A goro ten su kù áni Bisāsiri Né sugoro pino doke ena ni de, áni ero. ²³ Oni piáre à kú dire ke à kú la, ama àsun géro, àsun tényíro. ²⁴ Lákù legupinaa di gupura kù ludambe lé gu dín kù à lé direkúo nà, len anigò de le Bisāsiri Né sugoro. ²⁵ Séto à wétamma è manamana gĩa, gbāragbēno ni gíi. ²⁶ Lákù à de nà Nuhu goro, len anigò de le se Bisāsiri Né sugoro. ²⁷ Gbēno ten pò ble, òten í mi, òten nò sé, òten zà ke ari Nuhu gèe à gè gó'ite gùn, akū í dà anduniala, ò gága pínki. ²⁸ Leme do Lutu goro, òten pò ble, òten í mi, òten pò lú, òten pò yía, òten pò t̄, òten kpé bobo. ²⁹ Goro kù Lutu bò Sodomu, té kù ifantēgbōno kòte bona ludambe, akū ò gága pínki. ³⁰ Len anigò de le goro kù Bisāsiri Né ni bo gupuraa.

³¹ Goro birea gbē kù à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gùn à póno séte à booro. Len do gbē kù à kpé bura sún era à pò sé bero. ³² À tó Lutu nanao yá doágu. ³³ Gbē kù à ye agò a wèndi kúna ni kurai. Gbē kù à gí a wèndiii s̄, ade nigò wèndi ví. ³⁴ Maten oáre, gwāani birea gbēnon planò nigò wútena k̄o sare, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁵ Nōgbē gbēnon planò nigò pò l̄l̄ gu dokōna, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁶ Gōgbē gbēnon planò nigò kù bura, Luda ni gbē do sé à gbē do tón. ³⁷ Akū ò a là ò pì: Dikiri, má kpaa? À wèrma à pì: Gu kù gè kún, gwen yumburukunò ni k̄o kakaran.

18

Gyaano kù à zè yakpatekerila

¹ Yesu yá lèkōanne de à mo'ine ògò adua ke Ludaa baala'i, òsun kpasaro. ² À pì: Yakpatekeri ke mé à kú wète kea, à Luda vīna vīro, àdi gbēke yá daro. ³ Gyaano ke kú wète pìi gùn, àdigò su a kīnaa gèn baaak̄ò àdi pì: Ñ ze kúmao ma

iberε yā musu. ⁴ Adi wero ari gɔɔ pla. Abire gbera à pì a zīdane: Bee tó má Luda vīna vīro, akūsɔ madi gbēke yā daro, ⁵ lākū gyaano pì ten wari dɔma nà, mani ze káao. Tó mádi ke lero, a zemalana lakanaa sari ni ma kpasame.

⁶ Akū Dikiri pì: À yākpatekeri vāni ya'ona ma. ⁷ Luda ni ze kū gbē kū à n̄ sé òten wiki léa fānantē kū gwāaninɔoro? Ani mēyīda ke kū werūmanaaoon yā? ⁸ Maten oáre, ani ze kúnwome gònɔ. Bee kū abireo tó Bisāsiri Né sù, ani a nāanikeri e andunia gūn yā?

Farisi kū be'gɔsiriio

⁹ Akū à era à yā díkīna lèkɔa gbē kū òdi n̄ zīda dite mana ò n̄ gya bonɔne. ¹⁰ Gbēnɔn pla kenɔ mé ò gēe adua ke Luda ɔnn, gbē do bi Farisime, gbē do sɔ be'gɔsiri. ¹¹ Farisi pì zena, àten adua ke. À pì a swēe gūn: Luda, ma n̄ sáabu kē kū má de lán gbē kparanɔ bàro, dibidibikerinɔ, nāanisaridenɔ, zinakerinɔ ke lán be'gɔsiri dí bà. ¹² Madigɔ lé yī gɔɔ plapla azuma kū azumaa. Pó kū ma lè pínki madi a kuride bonne. ¹³ Be'gɔsiri pì sɔ ze dire, adi fɔ à wé sè à musu gwà sero. À a zīda kēkē à pì: Luda, n̄ sùru ke kūmao, durunnakeriime ma ũ. ¹⁴ Maten oáre, gɔgbē pìi tà a bea Luda yāsinakáao gūmme, adi ke Farisi pīinlo. Zaakū gbē kū àdi a zīda kara, Luda ni a busa. Gbē kū àdi a zīda busa sɔ, Luda ni a kara.

Arubarikadana nénogu

(Mat 19:13-15, Maa 10:13-16)

¹⁵ Òten su Yesune kū n̄ né fitinɔ de à ɔ narūma. Kū a ibano è le, akū ò gīinne. ¹⁶ Akū Yesu nénɔ sisi à pì: À tó nénɔ su ma kīnaa, àsun gīnnero, zaakū n̄ takanɔ pɔn kpata kū à bò Luda kīnaa ũ. ¹⁷ Yāpuran maten oáre, gbē kū ani kpata kū à bò Luda kīnaa sí lán né fiti bàro ni gēnlo.

Aruzekede

(Mat 19:16-30, Maa 10:17-31)

¹⁸ Gbānade ke sù à Yesu là à pì: Danneri mana, deran mani ke mà wēndi kū àdi lākaro lee? ¹⁹ Yesu pīne: À kē dera n̄ pì, má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ²⁰ N̄ dokanɔ dɔ: N̄sun zina kero, n̄sun gbē dero, n̄sun kpāni oro, n̄sun yā dí n̄ gbēdakearo, n̄gɔ bēere lí n̄ de kū n̄ daone. ²¹ Akū à pīne: Zaa ma né fiti gɔɔa má yā bireno kūna pínki. ²² Kū Yesu yā pīi mà, à pīne: Yā mēn do mé à gònne. N̄ pó kū n̄ vīno yā pínki, n̄ a ɔgɔ kpá takasidenɔa, ñigɔ aruzekε vī ludambe. Abire gbera n̄ mɔ n̄ témai. ²³ Kū à yā pīi mà, a nēsεε yāka, zaakū aruzekεzɔkɔdeme. ²⁴ Kū Yesu a gwà, akū à pì: À zī'ū manamana aruzekedene à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn. ²⁵ Lakumi gēna pɔɔwεen araga de aruzekede gēna kpata kū à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁶ Akū gbē kū ò yā pīi màno pì: Tó lεme, dí mé ani fɔ à surabana lee? ²⁷ Yesu wēmna à pì: Yā kū bisāsiri fūa à ke, Luda kīnaa àdi sí ke.

²⁸ Akū Pita pì: O beebɔ pínki tò o tenyī. ²⁹ Akū Yesu pīinne: Yāpuran maten oáre, gbē kū à a bε tò ke a nanɔ ke a vīnɔ ke a dakūnanɔ ke a de ke a da ke a nénɔ kpata kū à bò Luda kīnaa yāi, ³⁰ ade ni era à abire taka le de yāla dasidasi andunia dí gūn, ani wēndi kū àdi lākaro le andunia kū àten su gūn.

Yesu era à a ga kū a vunaao ya'onaa

(Mat 20:17-19, Maa 10:32-34)

³¹ Yesu a gbēnɔn kuri awεεplanɔ kākaraai, akū à pīinne: Óten gé Yurusalemu. Gwen yā kū annabinɔ kē Luda yān Bisāsiri Né musu ni papan pínki sà. ³² Oni a kpá buri pānde gbēnɔa, oni a fobo, oni a sɔsɔ, oni lé'i sua, oni a gbē kū flāao,

oni a de, ³³ a ɔɔɔ aakɔde zĩ ani fute. ³⁴ Ama a ibaa pĩno dí a ke mì dɔro, zaakũ yã pĩi mì utenaĩne, ò dɔ yã kũ àten oro.

Vĩna barakeri werekɔanaa
(*Mat 20:29-34, Maa 10:46-52*)

³⁵ Kũ Yesu kã kãni kũ Yerikoo, vĩna ke vutena zé léa, àten bara ke. ³⁶ Kũ à mà gbẽno ten gẽte dasi, akũ à n lá à pì, bɔn òten kee. ³⁷ Akũ ò pĩne, Yesu Nazera mé àten gẽte gwe. ³⁸ Akũ à lé zùì à pì: Yesu, Dauda buri, ò ma wẽnda gwa. ³⁹ Gbẽ kũ ò té arenɔ gĩne ò pì à yĩte, akũ a lé gbãna zunaa kãra àten pi: Dauda buri, ò ma wẽnda gwa. ⁴⁰ Yesu zè à pì ò mɔ kãao. Kũ à sù, akũ Yesu a là à pì: ⁴¹ Bɔ n ye mà kennɛ? À wèa à pì: Dikiri, má ye ma wé gu emɛ. ⁴² Akũ Yesu pĩne: N gu e. Ma náani kũ n kè mé à n werekɔa. ⁴³ Zaa gwe ɔno a wé gu è, akũ à tèi, àten Luda sãabu kpá. Kũ gbẽ sĩnda pĩnki è le, akũ ò Luda tɔ bò.

19

Zakeusi

¹ Kũ Yesu kã Yeriko, àten gẽte a gũn. ² Gbẽke kũ gwe a tɔn Zakeusi. Bẽɔɔsirinɔ gbẽ zɔkɔme, akũs aruzekedemɛ. ³ Àten wete à e gbẽ kũ Yesu de a ũ, ama gbẽ kutuume, adi fɔ à a èro pari yã. ⁴ Akũ à bàa lè à gèe are à didi síri lía de à Yesu e, zaakũ aní gẽte gwe kpame. ⁵ Kũ Yesu kã gwe, akũ à wé sè musu à pĩne: Zakeusi, ò kipa likalika. Séde mà kipa n bea gbãra. ⁶ Akũ Zakeusi kipa likalika, à gbãnake kpai kũ pɔnnao. ⁷ Kũ gbẽno è le, akũ òten yãkete ká ò pì: À gèe kipa durunnakeri bea. ⁸ Akũ Zakeusi fùte à zè à pì Dikirine: Dikiri, mani ma aruzeke kpado kpaate takasidenone. Tó ma gbẽke blè sɔ, mani era mà a gène kpáa leu siikɔme. ⁹ Akũ Yesu pĩne: On dí denɔ surabanaa è gbãra. Zaakũ gbẽ dikĩna se bi Ibrahim burime. ¹⁰ Bisãsiri Né sù de à gbẽ kũ à sàte wete à a sura bame.

Ɔɔɔdakena zĩkerinɔne
(*Mat 25:14-30*)

¹¹ Ɔɔɔ kũ òteni a yã pì ma, akũ à èra à yã kãraĩne dɔ. Lákũ à kã kãni kũ Yurusalemuo ná, òten da kpata kũ à bò Luda kĩnaa ni bo gupuraa ɔno me, akũ à yã lèkɔaĩne ¹² à pì: Kĩna buri ke mé àten gé kpata ble búsu zãzãn, ani era à su. ¹³ Akũ à a zĩkerinɔ sisi gbẽnon kuri, à andurufu ɔɔwapu kpá n baadia mèn basɔɔro à piĩne: Àgɔ laga táo ari màgɔ gé su. ¹⁴ A búsendɔ sɔ ò zãagu, akũ ò zĩrinɔ zĩ a kpe ò pì: Óni we gbẽ pì kí blewerero. ¹⁵ A suna kũ kpatablenaa gbera, à pì ò zĩkeri kũ a ɔɔ kpãmma pĩno sísi, de à le à dɔ lákũ ò àree lè ná. ¹⁶ Gbẽ kãaku sù à pì: Dikiri, n ɔɔ pĩi àree kãramene leu kuri. ¹⁷ Akũ à pĩne: N kè zĩkeri mana. Lákũ n náani vĩ kũ a fitio ná, ònigɔ gbãna vĩ wete mèn kurinɔa. ¹⁸ Gbẽ plade sù à pì: Dikiri, n ɔɔ pĩi àree kè leu ɔɔro. ¹⁹ Akũ à pĩne: Mɔkɔn sɔ, ònigɔ gbãna vĩ wete mèn ɔɔrona. ²⁰ Akũ gbẽ pãnde sù à pì: Dikiri, n ɔɔn la. Ma ùte kokona bizakasa gũn. ²¹ Má n vĩna vĩ, zaakũ n yãnon zĩ'ũ. Ndí pɔ kũ ndi ditero sé, ndí pɔ kũ ndi tɔro kè. ²² Akũ à pĩne: Zĩkeri zara, n lé mé à n karii kè. N dɔ kũ ma yãnon zĩ'ũ, madí pɔ kũ mádi ditero sé, madí pɔ kũ mádi tɔro kè. ²³ Kũ n dɔ le, bɔyãin ndi ɔɔda keoneroo, de tó ma su, mà a pɔ sí kũ a àreeo? ²⁴ Akũ à pì gbẽ kũ ò kũ gwenɔne: À a ɔɔ pì sía à kpá gbẽ kũ à àree lè leu kuriia. ²⁵ Akũ ò pĩne: Dikiri, à are leu kuri kũna kò. ²⁶ Akũ à wèmma à pì: Maten oãre, gbẽ kũ

à pò vīn Luda ni karane. Gbē kù à vīro s̄s, bee pò kù à vī Luda ni síame. ²⁷ Ma ibere kù ò ye mà kí bleńneron̄ s̄s, à m̄ kũwo la à n̄ dede ma are.

Gbanakekpana Yesu Yurusalemu
(Mat 21:1-17, Maa 11:1-19, Yuh 12:12-19)

²⁸ Kù Yesu yá pii ò à làka, akù à dà zén, àten gé Yurusalemu. ²⁹ Kù à kà káni kù Betefageo kù Betanio, s̄s̄i kù òdi pi Kùkpe gereei, akù à a ibaa z̄i gbēn̄on pla ³⁰ à pińne: À gé lakutu kù à káte á are direkù gūn. Tó a gē, áni zaakine b̄ō e b̄ad̄ona gwe, gbēke dí dia zikiro. À poro à suo. ³¹ Tó ò á lá ò pi, à kè deran àten poroo, à pi Dikiri mé à yei. ³² Akù z̄irin̄ gēe, ò è lákù à òńne nà. ³³ Kù òten zaaki pi poro, akù a dikirin̄ n̄ lá ò pi: Dí mé à pi à zaaki pii poroo? ³⁴ Ò wèńma ò pi: Dikiri mé à yei. ³⁵ Akù ò sù kù zaaki pii Yesune, ò n̄ utano kpátea, akù ò Yesu dia. ³⁶ Lákù àten gé nà, gbēn̄o teni n̄ utano kpáte zén.

³⁷ Kù à kà káni kù gu kù zé pii mi pète Kùkpe s̄s̄i guvutenwo, akù p̄onna gūn a iba kù ò téin̄o pínki nà Luda s̄abukpanaaa kù k̄oto gbānao daboyá kù ò èn̄o musu pínki ³⁸ ò pi:

Arubarikaden kína kù àten su kù Dikiri t̄o ù.
Aafia kù ludambe!

Ò Luda t̄o kpá zaa musu!

³⁹ Farisi kù ò kù zàa gūn ken̄o p̄ine: Danneri, n̄ pata n̄ iban̄o. ⁴⁰ Akù à wèńma à pi: Maten oáre, tó ò ȳte, gbēn̄o mé oni wiki pi lé.

Yesu s̄ad̄na Yurusalemuden̄e

⁴¹ Kù à nà Yurusalemui, à gwà, akù à s̄o d̄o a musu ⁴² à pi: Tó n̄ yá kù ani sunne kù aafiaaoo d̄o gbāra yá dé, de à ke nna. Tera sà à utenanneme. ⁴³ A ḡō ni su kù n̄ iberen̄o ni su ò gbà lein̄o d̄o ò likanȳ ò n̄ kagura ke ⁴⁴ oni n̄ gboro oni n̄ gbēn̄o ú l̄s̄ z̄itea. Bee gbē ken̄o oni tó didik̄s̄aro, kù n̄di ḡō kù Luda wé kp̄atenȳi d̄oro yáí.

Yesu kunna Luda on̄n

(Mat 21:12-17, Maa 11:15-19, Yuh 2:13-22)

⁴⁵ Kù Yesu gè Luda on̄n, akù à p̄e lagayarin̄o. ⁴⁶ À pińne: Ò kè Luda yān ò pi: Ma kpé niḡs̄ de aduakekpe ūme, akù a lit̄e gbēblerin̄o tò ù.

⁴⁷ Lákù gu diḡs̄ d̄o nà Yesu diḡs̄ yá dañne Luda on̄n. Akù sa'orikin̄o kù ludayadannerin̄o kù gbē z̄ok̄on̄o ten zé wete ò a de, ⁴⁸ ama odi a kena zé ero, kù gbē s̄inda pínki s̄a kpá òteni a yá ma yáí.

20

Yesu gbekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Maa 11:27-33)

¹ Z̄ikea Yesu ten yá da gbēn̄o kù Luda on̄n, àten baaru nna kpáńne, akù sa'orikin̄o kù ludayadannerin̄o kù gbē z̄ok̄on̄o sù ² ò p̄ine: N̄ owere, iko kpaten nten yá d̄in̄o keoo? Dí mé à n̄ gba iko dí pii? ³ Akù à wèńma à pi: Makù se mani yá gbekaáwa. À omene, ⁴ Yahaya gbēn̄o da'itek̄ena a b̄o Luda k̄inaan yá, ke bisásiri k̄inaame? ⁵ Akù ò yá ḡḡs̄ ò pi: Tó ò pi Luda k̄inaame, ani ó la, b̄oyáin̄ ódi Yahaya yá síroo? ⁶ Tó ò pi bisásiri k̄inaame s̄s, gbē s̄inda pínki ni ó pápa kù gb̄ēo ò ó dede, zaakù ò Yahaya annabike s̄i. ⁷ Akù ò wèa ò pi: Ó d̄s̄ gu kù à b̄onlo. ⁸ Akù Yesu pińne: Makù se mani iko kù maten yá d̄in̄o keo oárero.

*Geepi líkpe arukerino**(Mat 21:33-46, Maa 12:1-12)*

⁹ Akū Yesu èra à yā lèkṣaṁne à pì: Gbēke mé à geepi líkpe bà, akū à nà arukerinoṁne n̄ ɔ̄ à fùte kú táo à gɔrɔ pla kè gwe. ¹⁰ Kū geepizɔgɔrɔ kà, akū à a zìri ke zì arukerii pìnoa, de ò a geepi né pì kpáa, akū arukerii pìno a gbè, ò à gbàre ɔkori. ¹¹ Akū à èra à zìri pānde zì dɔ, akū ò a gbè ò wé'i dāa ò a gbàre ɔkori. ¹² Akū à èra a gbē aakòde zì dɔ, akū ò a kìnna ò pèa. ¹³ Akū burade pìi pì: Mani ke derame sàa? Mani ma négṣgbē mèn do yenyīde zīrma. Ke oni a yā da gwεε? ¹⁴ Kū arukerii pìno a è, ò pikòne: Túbiblerin dí, ò a de, a túbì ni gṵwεε. ¹⁵ Akū ò bò káao bura gūn, ò a dè.

Tò! Bón burade pì ni ke kúnwoo? ¹⁶ Ani su à arukerii pìno dede à bura pì na gbē pādenoṁne n̄ ɔ̄. Kū gbēno yā pìi mà ò pì: Òsun ero! ¹⁷ Akū Yesu n̄ gwá tìii à pì: Yā kú ò kè Luda yān dīkīna de deraa?

Gbè kú kpéborino pā kpài

mé à gṣ kpé kusuru gbè mīde ũ.

¹⁸ Gbē kú à lète gbèe pìia ni wíwime.

Tó gbèe pìi lète à s̄i gbēa s̄s, ani a ú lóme.

*Be'ɔgɔkpana Sizaa yā**(Mat 22:15-22, Maa 12:13-17)*

¹⁹ Ludayādannerino kú sa'orikino d̄s̄ kú n̄ yāin à yālekṣanaa pìi ò, akū ò zé wēte ò a kú ḡno, ama ò vīna kè gbēnoṁne. ²⁰ Òteni a kpákpa, akū ò zāmbade kú òteni n̄ zīda dite gbē mana ũno zīa, de ò le ò a kú a yā'onaa gūn, ò a kpá n̄ b̄usu gbānadea à gbāna m̄no. ²¹ Akū zāmbade pìno a là ò pì: Danneri, ó d̄s̄ kú ndi yā ò n̄ yā daṁne a zéa, ndi gbē wé gwao, ndi Luda zé daṁne kú yāpura. ²² À zé vī ò be'ɔgɔ kpá Sizaa yā ke òsun kpáaro? ²³ Yesu n̄ manafikike d̄r̄ma, akū à p̄inne: ²⁴ À ɔgɔ pì do m̄mene mà gwa. Dí mì wānzān dí kú a t̄soo? Ò wèa ò pì: Siza p̄ome. ²⁵ Akū à p̄inne: Tò, à p̄s̄ kú à de Siza p̄s̄ ũ kpá Sizaa, à p̄s̄ kú à de Luda p̄s̄ ũ kpá Ludaa. ²⁶ Akū ò fūa ò a kú a yā'onaa gūn gbēno wára. A yāwemmaa bò n̄ sare, akū ò n̄ lé nāk̄sa.

*Gèno vuna yā**(Mat 22:23-33, Maa 12:18-27)*

²⁷ Akū Sadusi kú òdi pì gèno di vurono sù Yesu kīnaa, ò a gbèka ²⁸ ò pì: Danneri, Musa òwere a takada gūn à pì: Tó gbē gā à a n̄ano tò né'isari, a dakūna gyaano pì sé de à le à né buri dato a v̄n̄ine. ²⁹ Leme dedok̄noṁnoṁ kun gbēnoṁ supplā. Woru no sè, akū à gā né'isari. ³⁰ Akū Sabi no pìi sè dɔ. ³¹ Sabi gbera B̄s̄ sè dɔ. Ò kè le n̄ gbēnoṁ supplā n̄ p̄inki, ò gāga né'isari. ³² N̄ p̄inki gberan no pìi gā se. ³³ Tò! Gèno vuna gɔrɔ zī n̄ dí mé aniḡs̄ no pìi v̄ii? Zaakū n̄ gbēnoṁ supplā n̄ p̄inki ò a d̄s̄ no ũme. ³⁴ Akū Yesu wèrma à pì: Andunia la gbēno di no sé òdi zā ke, ³⁵ ama gbē kú Luda dite kú ò k̄s̄ s̄io ò bo gan ò andunia dufu leno ni no séro, oni zā kero. ³⁶ Oniḡs̄ kun lán malaikan̄noṁ kun n̄ame, oni ga doro. Oniḡs̄ de Luda n̄eno ũme, gāavuno ũ. ³⁷ Bee Musa à gèno vuna yā b̄ir̄aṁne, gu kú à tariankpā yā òn à pì, Dikirime Ibrahim̄ kú Isaakuo kú Yakubuo Luda ũ. ³⁸ Dikiri di ke gèno Luda ũro, gbē b̄enen̄o Ludame, zaakū gbē s̄inda p̄inki b̄ene Ludane. ³⁹ Akū ludayādanneri keno fùte ò yā ò ò pì: Danneri, n̄ yā mana ò. ⁴⁰ Akū odi sù ò yāke làa doro.

Arumasihu buri yá
(*Mat 22:41-46, Maa 12:35-37*)

⁴¹ Yesu n lá à pì: À kè dera òdi pì Dauda burin Arumasihu uu? ⁴² Zaakū Dauda pì Zabura takada gūn:

Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai

⁴³ ari àg̃s̃ a ibereɔ kene tintin ũ.

⁴⁴ Kū Dauda a sisi Dikiri, à kè dera anig̃s̃ de a buri ũ dɔɔ?

Ludayadannerinɔ kū Farisinɔ manafiki
(*Mat 23:1-36, Maa 12:38-40*)

⁴⁵ Kū gbē sīnda pínki teni a yá ma, akū à pì a ibanɔne: ⁴⁶ À laakari ke ludayadannerinɔ. Òdig̃s̃ ye òg̃s̃ kure kū uta z̃sk̃nɔɔ dana, de òg̃s̃ f̃ kpákparúma etenɔa. Òdig̃s̃ ye ò vute aduakekpe vuteki mananɔn kū pɔnna pób̃le vuteki mananɔ. ⁴⁷ Òdi adua gbàna ke de gbēnɔ n é yá, akū òdi gyaanɔn kpé sír̃ma. N̄ wét̃amma nīg̃s̃ pás̃i de gbē sīnda pínki pól̃a.

21

Gyaanɔ takaside gbadanaa
(*Maa 12:41-44*)

¹ Kū Yesu wé sè musu, akū à è ɔg̃ɔdenɔ teni n̄ gbanɔ ká ɔg̃ɔdaki gūn. ² Akū à gyaanɔ takaside ke è gwe, à kɔbɔ pla dàn. ³ Akū à pì: Yápuran maten oáre, gyaanɔ takaside pì ɔg̃ɔ dàn de gbē sīnda pínkila. ⁴ Zaakū n̄ ɔg̃ɔ dasi gūnn ò bòn ò kàn n̄ pínki. N̄gbē pì s̃s̃, a takasike gūn p̃s̃ kū à ṽi à p̃s̃ bleon à dàn pínki.

Yurusalemu kakatena kū andunia lákagɔɔ sèedanɔ
(*Mat 24:1-22, Maa 13:1-20*)

⁵ Gbēkenɔ ten Luda ɔn yá o, ò pì ò a kpénɔ kèke mana kū gbè mananɔ kū p̃s̃ kū ò Luda gbànɔ, akū Yesu pì: ⁶ Gɔɔke ni su, p̃s̃ kū a è dínɔ, bee gbè ken oni tó dik̃s̃aro, oni gboro pínkime. ⁷ Akū ò a là ò pì: Danneri, b̃ɔren yá dínɔ ni kee? B̃s̃ mé anig̃s̃ de a keg̃ɔɔ sèeda uu? ⁸ Akū à wém̃ma à pì: À laakari ke, àsun tó ò á sátero, zaakū oni su dasi kū ma t̃s̃o, onig̃s̃ pì Arumasihume n̄ ũ, gɔɔ pì s̃s̃ à kà k̃áni. Àsun téh̃ỹro. ⁹ Tó a z̃l̃nɔ baaruu mà ke futek̃s̃ina yánɔ, àsun tó ṽina á k̃uro. Sé abirek̃unɔ ke káaku g̃iá, ama andunia ni láka g̃oñoro. ¹⁰ Akū à piñne: Buri kú burio ni futek̃s̃i, l̃eme d̃ɔ b̃usu kú b̃usuuo. ¹¹ Z̃ite ỹg̃aỹig̃ana pás̃inɔ kū n̄aoo kú gagagyánɔ nig̃s̃ kú gukenɔa. Àlesi b̃ēne ṽina yánɔ ni bo ludamb̃e.

¹² De yá pinɔ kpé à su pínki oni á kúkú ò wé tááwa. Oni á na aduakekpedenɔne n̄ ũ, oni á ká kpésiran, oni gé kááo k̃inanɔ kú b̃usu gbē z̃sk̃nɔ are ma t̃s̃ yá, ¹³ á nīg̃s̃ deñne ma sèedadeno ũ. ¹⁴ À á laakari kpát̃e, àsun káaku yá kú áni o damu kero, ¹⁵ zaakū makū mé mani yá daáre á lén, mani á gba ɔnd̃s̃, de á ibere ke sún gí a yá ke à á éke boro. ¹⁶ Bee á de kú á dao kú á ṽiñinɔ kú á dak̃unanɔ kú á danenɔ kú á gbēnnanɔ ni á kpár̃mma, ò á gbēkenɔ de. ¹⁷ Gbē sīnda pínki ni z̃áágu ma yá, ¹⁸ ama bee á mikā wén do ni zuk̃unaro. ¹⁹ Zena gbàna gūn áni wéndi le.

²⁰ Tó a è z̃l̃karinɔ lika Yurusalemui, àg̃s̃ d̃s̃ kú a kakatena zà doroo. ²¹ Gbē kú ò kú Yudeanɔ bàà sí ò m̃i pé kp̃inɔa, gbē kú ò kú Yurusalemunɔ fak̃s̃a. Lakutudenɔ sún gē a gūnlo. ²² Zaakū gɔɔ pì bi wét̃ammagɔɔme, de yá kú ò kè Luda yán papa pínki yá. ²³ Waiyoo n̄s̃indarenɔ kú nérandenɔ gɔɔ b̃irea, zaakū b̃usu pì wari nig̃s̃ z̃sk̃, Luda p̃ɔf̃e ni kipa gbē pinɔa. ²⁴ Oni n̄ gbēkenɔ

deɗe kù fēnedao, oni n̄ gbēkeno kùkù ò tá kúńwo bùsu s̄inda pínki gūn z̄l̄z̄no ũ, buri pānden̄o ni kiti pá Yurusalemu ari n̄ ḡoɔ papa.

Bisāsiri Né sunaa
(Mat 24:29-35, Maa 13:24-31)

²⁵ Sēedan̄o niḡo kù ífántēa kù m̄ovuraaoo kù susunen̄o, buri s̄inda pínki niḡo kù p̄osiran andunia gūn. Oniḡo kù bídi gūn ísira k̄ini kù a zuzunaaoo yāi. ²⁶ V̄inakena yā kù àteni su anduniaaaa yāi ḡidi ni tó gbēno gbāsī lé, zaakū p̄o kù ò kù ludamben̄o ni s̄ate n̄ kúkia, ²⁷ gbasa wà Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kù gbānao kù gakuri z̄ok̄o. ²⁸ Tó yā bireno nà kenaaa, à fute à ze, à à mì sé musu, zaakū á surabana mé à kà k̄ani.

²⁹ Yesu yā l̄ek̄oañne à pi: À kaka lí gwa kù lí kparano. ³⁰ Tó a è ò lá b̄oto kù, adi d̄o á zida kù guwānaḡoɔ kà k̄ani. ³¹ L̄eme s̄o, tó a è yā p̄ino ten ke le, aḡo d̄o kù k̄ina kù à b̄o Luda k̄inaa sunaa kà k̄ani. ³² Yāpuran maten oáre, ḡoɔ dí gbēno ni ḡetero ari yā p̄ino gé keo pínki. ³³ Musu kù z̄iteo ni ḡete, ama ma yāno ḡetena víro.

³⁴ À laakari ke. Ásun tó p̄ap̄akena kù w̄edekenaoo kù w̄endi damukenaoo á laakari síáwaro, de a suḡoɔ s̄un á kù k̄anto lán tankute b̄aro yāi. ³⁵ Zaakū ani kúte gbē kù ò kù andunia gūnoa gu s̄inda pínki.

³⁶ À it̄e ke, aḡo adua ke baala'i, de à f̄o à piti yā kù àten sua pínki à ze Bisāsiri Né arc. ³⁷ Lákū gu diḡo d̄o nà Yesu diḡo yā dañne Luda onn. Tó ok̄osi k̄e, adi bo à gé i Kùkpe s̄is̄iger̄e. ³⁸ Konk̄oKonk̄o gbē s̄inda pínki di fute à gé a yā ma Luda onn.

22

L̄ekpakusuna Yesui
(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Burodi Futenasari dikpe kù òdi pi V̄inla kà k̄ani. ² Sa'orikin̄o kù luyadannerino ten zé wete ò Yesu de, zaakū òten v̄ina ke gbēnoe.

Yudasi bona Yesu kpe
(Mat 26:14-16, Maa 14:10-11)

³ Akū Setan ḡe Yudasi kù òdi pine Isikarioti gūn, gbēno kuri awēepiano dokeme. ⁴ Akū Yudasi ḡe à yā ò kù sa'orikin̄o kù Luda on dāk̄p̄ari gbē z̄ok̄ono lākū áni ke nà à Yesu kpám̄ma. ⁵ N̄ p̄o k̄e nna, akū ò lédok̄ono k̄e ò oɔ kpáa. ⁶ À z̄eo, akū àten zé wete à Yesu kpám̄ma gbēno kpe.

V̄inla p̄óblenaa
(Mat 26:17-25, Maa 14:12-21, Yuh 13:21-30)

⁷ Burodi Futenasari dikpe ḡoɔ kà, ḡoɔ kù òdi V̄inla s̄ane b̄oro kùtu kpá. ⁸ Akū Yesu Pita kù Yuhanao z̄i à pi: À gé V̄inla p̄óbleyā kekewere. ⁹ Akū ò a là ò pi: N̄ ye ò keke m̄amee? ¹⁰ Akū à w̄em̄ma à pi: Tó a ge w̄ete gūn, ḡoɔgbē ke ni daále à í sena koo loo. À téi ari on kù ani ḡen. ¹¹ À o on pi bedene, Danneri pi, mán kipaki kunn, gu kù áni V̄inla p̄ó blen kù a ibanoo? ¹² Ani kpé musu z̄ok̄o kù ò k̄eke m̄áre. À p̄óbleyā keke gwe.

¹³ Kù ò ḡe, ò è lākū Yesu òrine nà, akū ò V̄inla p̄óbleyā k̄eke gwe.

Dikiri p̄óble
(Mat 26:26-30, Maa 14:22-26, 1K̄o 11:23-25)

¹⁴ Kù a ḡoɔ kà, Yesu sù à v̄ute gwe kù a z̄irino l̄ele. ¹⁵ Akū à piñne: V̄inla p̄óble dí blena k̄áo ni teni ma de manamana ari m̄aḡo gé wari ke, ¹⁶ zaakū maten

oáre, mani ble doru ari kpata kú à bò Luda kínaa gé boo gupuraa, gbasu dikpe yápara gé su. ¹⁷ Kú à toko sè, à Luda sáabu kpà, akú à pì: À sí à dɔɔkɔnɛ, ¹⁸ zaakú maten oáre, mani geepi'i mi doru ari kpata kú à bò Luda kínaa gé boo gupuraa. ¹⁹ Kú à burodii sè, akú à arubarikaa dàn à likɔre à kpámma à pì: Ma mè kú má kpà á yáin dí, àgɔ abirekú ke ma yá dɔnaágu yá. ²⁰ Kú ò pɔ blè ò láka, à toko pii sè le dɔ à pì: Ma aru kú ani bɔteáren dí, Luda bàka kunna kú gbɛnɔ tera aru ú. ²¹ Ma bonkpɛde ɔ kú kúmao ta gún, ²² zaakú Bisásiri Né ni kpágui lákú Luda ditene nàme. Waiyoo gbɛ kú ani à kpámma pii. ²³ Akú ò nà kɔ lalanaa ò pì: Ó dí mé ani yá bire keɛ?

Yesu lédana a ibanɔ

²⁴ Akú lékpakɔanaa fúte n tɛ, kú ò ye ò dɔs n gbɛ kú à de a dakela. ²⁵ Akú Yesu piinne: Buri pãnde kínanɔ di gbãna ble n gbɛnɔ, gbãnadennɔ sɔ òdi n zɔda sísi yãmanakerinɔ. ²⁶ Ama àsun ke lero. Séde gbɛ kú à zɔkɔ á té gɔ de lán gbɛ kú à kíanaáí bà. Séde á don'arɛde gɔ de lán gbɛ kú àten zɔ kéare bà. ²⁷ Pɔbleri kú zɔrii, n dí mé à zɔkɔ? Pɔbleriinloo? Makú sɔ má kú á té lán zɔrii bàme. ²⁸ Gbɛ kú ò zè kúmao ma warikena gúnnɔn á ú. ²⁹ Lákú ma De ma ka kpatan nà, len mani á ká kpatan le se, ³⁰ áni pɔ ble kúmao ma kpatan, áni vute kíblegbaa àgɔ yá gɔgɔ Isaraíla buri mèn kuri awɛɛplanɔne.

Yesu gĩnake à dɔ yá kú Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Yuh 13:36-38)

³¹ Simɔ, Simɔ, n ma. Setan zé wète à á fáfá lákú òdi pɔblewe fáfá nà. ³² Akú ma adua kenne de ma náani kú n ví sún kíammaro. Tó n era n suma, n n gbɛnɔ gba gbãna. ³³ Pita piinne: Dikiri, ma si ò ma da kpésiran mà ga kúnwo.

³⁴ Yesu pi: Pita, maten onne, ari ko gɔ gé lé zuo gbãra, ini ledi kpámai gèn aakɔ. ³⁵ Akú à n lá à pì: Kú ma á zɔ ɔgɔsɔnɔ kú bɔkɔlokonaao kú kyatenɔ sari, pɔke klaáwa yá? Akú ò pì: Oi. ³⁶ Akú à piinne: Tera sà gbɛ kú à ɔgɔsɔnɔ ví, à sé. Leme dɔ kú bɔkɔlokonaao. Gbɛ kú à fɛneda ví sɔro, à a uta yía à lú. ³⁷ Maten oáre, séto yá kú ò kè Luda yán ma musu papa kú ò pì: Ó a dite dokɔnɔ kú taarikerinɔ. Yá kú ò kè ma musu pi mé àten ke sà. ³⁸ Ó pì: Dikiri, fɛneda mèn plan dí. Akú à piinne: Abirekú mò.

Yesu aduakena za Kùkpe sílɔgereei

(Mat 26:36-46, Maa 14:32-42)

³⁹ Yesu bò à gèe Kùkpe sílɔgereei lákú àdi ke nà. A ibanɔn téi. ⁴⁰ Kú à kà gu kú àten gɛn, à piinne: À adua ke de ásun fu yɔgwanaaaro. ⁴¹ Akú à kènmá à kà lákú òdi gbɛ zu à létɛ taka bà. Akú à kùtɛ à adua kè ⁴² à pì: Baa, tó n ye, n toko'í síma, ama adi ke ma pɔyenyĩnaanlo, séde n pɔ. ⁴³ Akú malaikaa bò ludambe à sù à a gbà gbãna. ⁴⁴ Kunna wétamma gún àten adua ke kú kokario. Akú à ísimma ten tɔ zɔtɛ lán arutɔnaa bà. ⁴⁵ Kú à adua kè, à fúte à èara à sù à a ibanɔ lè, òten i o kú pɔsira. ⁴⁶ Akú à piinne: À kè dera àten i oo? À fute à adua ke de ásun fu yɔgwanaaaro.

Yesu kúnaa

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Yuh 18:3-11)

⁴⁷ Kú à kpé àten yá o, akú ò kà dasidasi. Gbɛ kú òdi piine Yudasi, a iba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ doke mé à dòrne are. Kú à nài de à lé péa, ⁴⁸ akú Yesu piinne: Yudasi, lépenaan ini Bisásiri Né kpáomma yá? ⁴⁹ Kú gbɛ kú ò kú kú Yesuonɔ yá kú àten su è ò pì: Dikiri, ò n léle kú fɛnedaon yá? ⁵⁰ Akú n gbɛ do sa'oriki

zɔkɔ zɔrii lè à a ɔpla sá gò. ⁵¹ Akú Yesu pì: À abirekú tó. Kú à ɔ nà a sáa, akú a sá èra à nà. ⁵² Akú à pì sa'orikinɔ kú Luda ɔn dákparinɔ kú gbɛ zɔkɔ kú ò sùinɔne: A sumai kú fɛndanɔ kú gònɔ lákú kpáni wédewen ma ù bà yá? ⁵³ Lákú gu digɔ dɔ nà madigɔ kú kááo Luda ɔnn, akú ádi ɔ namaro. Ama gɔrɔ dí de á pɔ ùme, gusira kíblena gɔrɔme.

Pita ledikpana Yesu

(Mat 26:57-58, 69-75, Maa 14:53-54, 66-72, Yuh 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kú ò Yesu kú ò sù kááo, ò gèe kááo sa'oriki zɔkɔ bea. Pita té n kpe zázá. ⁵⁵ Kú ò té ká ɔn gura, ò kàte ò likai, akú Pita sù à sòtò n té. ⁵⁶ Zɔnɔkpare ke a è, akú à wé dia à pì: Gbɛ dí kú kááo sɔ bi. ⁵⁷ Akú à ledi kpà à pì: Nɔgbɛ, má a dɔro. ⁵⁸ Kú à kè saa fíti gbɛ pánde a è, akú à pì: Mɔkɔn se, n gbɛ dome n ù. Akú Pita pì gɔgbɛ piine: Makúmero. ⁵⁹ Kú gɔrɔ gète lán awa do bà, gbɛ pánde nàkarao à pì: Yápura gbɛ díkína kú kááo, zaakú Galili gbɛme. ⁶⁰ Akú Pita pì: Má dɔ pɔ kú n téaro. Zaa gwe gònɔ kú àten yá o, akú ko lé zù. ⁶¹ Dikiri lite à wé pè Pitaa, akú yá kú à òo dɔ Pitagu kú à pì, ari ko gɔ gè lé zu gbára, ani ledi kpáai gèn aakɔ. ⁶² Akú Pita bò bàai à pɔsira ɔɔ dɔ.

Yesu fobonaa

(Mat 26:67-68, Maa 14:65)

⁶³ Gbɛ kú òten Yesu dákpanɔ a fobò ò a gbɛ. ⁶⁴ Ò pɔ yíne a ánnwa, akú òteni a lala ò pì: N'annabikeyá o, dí mé à n lé? ⁶⁵ Dɔkena kááo gún ò yá dasi pándenɔ òne dɔ.

Yuda gbanadenɔ yakpatekena kú Yesuo

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Yuh 18:19-24)

⁶⁶ Kú gu dɔ, Yuda gbɛ zɔkɔnɔ kɔ kàkara, sa'orikinɔ kú ludayádannerinɔ n pínki, akú ò Yesu sè ò gèe n yákpatekékia. ⁶⁷ Akú ò a là ò pì: Arumasihume n ù yá? N'owere. À wémma à pì: Tó ma óare, áni síro. ⁶⁸ Tó ma yáke lááwa sɔ, áni wero. ⁶⁹ Zaa tera Bisásiri Né nigɔ vutena Luda Gbanade ɔplai. ⁷⁰ Akú gbɛ sinda pínki pì: Ase Luda Néme n ù yá? Akú à wémma à pì: Lákú a ò nà, makúme a ù. ⁷¹ Akú ò pì: Ó bàka úgba kú sèedadeo dɔɔ? O mà a lén kò.

23

Pilati yakpatekena kú Yesuo

(Mat 27:1-2, Maa 15:1-5, Yuh 18:28-38)

¹ Akú ò fùte n pínki ò gèe kááo Pilati kínaa. ² Òten yá dia ò pì: O gbɛ dí lè àten gude ke ó bùsun, ádi gínne ò be'ogɔ kpá Siza, akú à a zída díte Arumasihu ù, kína ù. ³ Akú Pilati a là à pì: Mɔkɔn Yudanɔ kína ù yá? À wèa à pì: Len n ò le. ⁴ Akú Pilati pì sa'orikinɔ kú pari kú ò kú gwenɔne: Mádi taari e gɔgbɛ piaro. ⁵ Akú ò nàkara kááo ò pì: Ádigɔ té ká gbɛnɔgu a yádannena gún Yudea bùsun pínki. À nàa Galilime ari à gèe à kàò la sà.

⁶ Kú Pilati mà le, akú à gbɛka tó Galili gbɛme a ù. ⁷ Kú à dɔ kú à bò Herɔdu bùsumme, akú Herɔdu pì sɔ à kú Yurusalemu zì birea, akú à a gbàrea. ⁸ Kú Herɔdu Yesu è, akú a pɔ kè nna manamana. À a baaruu mà, akú à ye n wé ke pla zaa gikena. À wé dɔ à Yesu daboyákena e. ⁹ À yáno làlaa dasi, akú Yesu dí a ke wearo. ¹⁰ Sa'orikinɔ kú ludayádannerinɔ zena gwe òten yá didia pásipási. ¹¹ Herɔdu kú a sozanɔ Yesu gya bò ò a fobò ò uta wéde dànɛ, akú à èra à a gbàre Pilatia. ¹² Zì birea Herɔdu kú Pilatio gɔ kɔ gbɛ ù, zaakú ò ibereɛ sè kú kɔo yá.

*Yadana Yesula**(Mat 27:15-26, Maa 15:6-15, Yuh 18:39-19:16)*

¹³ Pilati sa'orikinɔ kù gbānadenɔ kù gbē kparanɔ kākara n̄ pínki ¹⁴ à pìinne: A sumene kù gōgbē kù a pì guderiiemeo. Ma a lāla á wára yá kù a didianɔ musu, mádi e à taari ke kèro. ¹⁵ Len Herodu dí ero le se, zaakū à èra à a gbàewáme. Á gwa, adi yáke ke kù à kà mà a dero. ¹⁶⁻¹⁷ Mani tó ò wari dɔa, gbasá mà a gbare. ¹⁸ Akū ò wiki lè n̄ pínki leele ò pì: N̄ gōgbē pì de! N̄ Baraba gbarewere! ¹⁹ Ò Baraba pì dà kpésiran yá bona gbānadenɔ kpe kù gbēdenaao yáime. ²⁰ Pilati ye à Yesu gbare, akū à gbēnɔ laakaríi gâte à sùawa. ²¹ Akū ò èra ò wiki lè ò pì: N̄ a pá lía! N̄ a pá lía! ²² A gènn̄ aakōdeo Pilati pìinne: Bó dàan à kèe? Mádi taari kù à kà ò a de earo. Mani tó ò wari dɔa, gbasá mà a gbare. ²³ Akū ò zèi òten gbekaa kù wiki gbānao à a pá lía. Akū n̄ zukakanaa tó ò yá blè. ²⁴ Akū Pilati dite kù ò ke lākū ò gbēkaawa nà. ²⁵ Gōgbē kù ò dà kpésiran bona gbānadenɔ kpe kù gbēdenaao yá kù ò gbekaa piin̄ à gbàeríne, akū à Yesu kpá gai lākū ò yei nà.

*Yesu pana lía**(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Yuh 19:17-27)*

²⁶ Kù òten gé káao, akū Sireni gbē Simɔ ten su kù burao, akū ò a kù ò lígbāndurukpanaa dìne àgō téo Yesui. ²⁷ Pari bò téi kù nōgbē kù òten sɔ dɔ òten wēnda keneno. ²⁸ Yesu lite à are dōrma à pì: Yurusalemu nōgbēnɔ, àsun sɔ dɔ ma yáiro. Á sɔ dɔ á zída yá kù á néno. ²⁹ Zaakū a gɔrɔ ten su kù oni pì: Arubarikadenon para kù odi né iro, né dí n̄ yō mironɔ ũ. ³⁰ Gɔrɔ birea oni pì kpínɔ léte à siríma, oni ò sīsínɔ léte à dańla.

³¹ Lākū òten yá dí taka ke kù lí búsuo, lí kori pó nigō de deraa?

³² Òten gé kù dàkeri gbēnɔn pla kenɔ dɔ, de ò n̄ dede kù Yesuo leele. ³³ Kù ò kà gu kù òdi pì Mitokokia, akū ò a pá lía gwe kù dàkerii pínɔ, gbē do a ɔplai, gbē do a ɔzei. ³⁴ Akū Yesu pì: Baa, n̄ gaafara keńne, zaakū ò dō pó kù òten kero. Akū ò kápaa kpà ò a pókasanɔ kpàatekōne. ³⁵ Gbēnɔn zena gwe ò wé kà òteni a gwa, akū Yuda gbānadenɔ ten lézuki kea ò pì: A gbē pāndenɔ sura bà. Tó Arumasihu kù Luda dìteme a ũ, à a zída sura baee! ³⁶ Sozanɔ teni a lalandi ke dɔ. Akū ò nài ò sèwē kpàkpāa dōne ³⁷ ò pì: Tó Yudanɔ kiname n̄ ũ, n̄ n̄ zída sura ba. ³⁸ Sèeda ke na a miì musu ò kèa:

Yudanɔ kinan dí!

³⁹ Dàkeri kù ò lokona lía pínɔ do dōkena yá òne à pì: Arumasihume n̄ ũroo? N̄ n̄ zída sura ba kù ókōnɔ leele. ⁴⁰ Akū a gbēndo pàtaa à pì: N̄ Luda vīna vīroo? Yá dokōnɔ mé à kúwá. ⁴¹ Ókōnɔ, ó pó kú a zéame. Pó kù ò t̄ mé à bütewá, ama gbē dí dí yá ke kero. ⁴² Akū a pì: Yesu, tó n̄ su kpata ble, n̄ dɔ ma yān. ⁴³ Akū à wèa à pì: Yāpuran maten onne, gbāra ïnigō kù kūmao aruzenna.

*Yesu ganaa**(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Yuh 19:28-30)*

⁴⁴ Kù ifantē kà midangura, akū gusira dà búsuu pila pínki ari fānantē m̀ò aakō. ⁴⁵ Luda kpé lábure kèkōre pla. ⁴⁶ Yesu wiki gbāna lè à pì: Baa, ma a wèndii nānne n̄ ũ. Kù à ò le, akū a wèndii tà. ⁴⁷ Kù sozanɔ gbē zōkō yá kù à kèe pìi è, à Luda sáabu kpà à pì: Yāpurame gbē maname a ũ. ⁴⁸ Pari kù ò kākara ò sù gu gwano, kù ò yá kù à kènɔ è, ò èra ò tà òteni n̄ zída léle. ⁴⁹ Yesu gbē dōnanɔ kù nōgbē kù ò téi bona Galilínɔ pínki zena zà òten gu gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Yuh 19:38-42)

⁵⁰ Gōgbē ke kun a tón Yusufu. Yuda gbānadeno dokeme. Gbē maname, akūsō à bèere vī. ⁵¹ Alé kú yá kú a gbēno zē kú a kenaaoo pinlo. Yuda lakutu Arimatea gbēme, a wé dō kpata kú à bò Luda kīnaai. ⁵² À gèe Pilati kīnaa à Yesu gèe gbēkaa. ⁵³ Akú à gèe pii kipa à táaru biza fīfia à dà gbèwee kú ò sò mira ũ gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁵⁴ Goro pi bi azuma zīme, kámmabogoro ten ká. ⁵⁵ Nōgbē kú ò té Yesui bona Galilino té Yusufu pi kpe, ò mira pii è lákú à Yesu gèe wùte a gūn nà. ⁵⁶ Akú ò tà ò gèe nísi gbī nna kú eze kú àdi tó gè vāro soru ke. Kámmabogoro zī ò kámma bò lákú Luda dìte nà.

24

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Maa 16:1-8, Yuh 20:1-10)

¹ Azumanenna zī kōnkōkōnko nōgbē pino bò ò gèe mira pi kīnaa kú nísi gbī nna kú ò a soru kèeo. ² Ò lè ò gbèe gò mira léa. ³ Kú ò gè, odi Dikiri Yesu gè ero. ⁴ Ò kú bīdi gūn, akú gōgbē gbēnon pla kenō bò ò sùmma kú pókasa kú òten té kenō dana. ⁵ Vīna n kú ò n mī nàte, akú gōgbē pino piñne: À kè dera áten gbē bēne wete gēno tée? ⁶ À kú laro, à vù. À tó yá kú à óare goro kú à kú Galili dōágu ⁷ à pi, séto ò Bisāsiri Né kpá kifirino ò a pá lía, a goro aakōde zī ani vu. ⁸ Akú a yá pii dōngu. ⁹ Bona mira kīnaa, ò gèe ò yá pi baaruu kpà zīri gbēnon kuri aweedono kú gbē kparano. ¹⁰ Mariama Magadalenī kú Yoanao kú Yamisi da Mariamao kú nōgbē kpara kú ò kú kūrwo mé ò yá pii ò zīri pino. ¹¹ Akú nōgbē pino yá pii kēne lán faai yá bà, odi síro. ¹² Akú Pita fute à bàa si à gèe mira pi kīnaa. Kú à wé kpàte mira pin, adi pōke ero, sé táaru bizano, akú à èra à tà laasun gūn, yá pi a kú gbāna.

Zaa Emausi zén

(Maa 16:12-13)

¹³ Goro dokōno pi zī Yesu iba gbēnon pla kenō ten gé lakutu kú òdi pi Emausi. À zà kú Yurusalemuo lán kiloo kuri aweedo bà. ¹⁴ Òten yá kú à kè pínki faai bokōne, ¹⁵ akú goro kú òteni a faai bo òteni a laasun lé, Yesu n lé zén, akú òten táa ò lēle. ¹⁶ Akú n wé sisi odi a dōro. ¹⁷ Akú à n lá à pi: Bó yān á té áten ò kú kōoo? Akú ò zē n ān sisina. ¹⁸ N gbē do kú òdi pine Keleopa wèa à pi: Mōkōn nibōome n ũ ndo Yurusalemu gwēe, kú nídi yá kú à kè goro pla dia dōroo? ¹⁹ Akú à n lá à pi: Yá kpateme? Ò wèa ò pi: Yesu Nazera yāme. Annabi zōkōme. Gbē sīnda pínki dō kú a yākena kú a yā'onaao bò Luda kīnaame. ²⁰ Akú sa'orikino kú ò gbānadeno dake kpāmma, de ò ga yākpate kene yāi, akú ò a pá lía ò a dē. ²¹ Ókōno sō, daken òten da ani Isarailano mī sí. Abire gbēra yá pi kena goro aakōden gbāra. ²² Akú yá kú ò nōgbē kenō òo bò ó sare. Kú ò gèe a mira kīnaa kōnkōala káakukaaku, ²³ odi a gè lero. Ò sù ò pi malaikano bò ò sùmma ò piñne à kú wēndiio. ²⁴ Akú ò gbēkeno gèe ò mira pii gwà, ò è lákú nōgbē pino òñne nà, à kú gwero. ²⁵ Akú Yesu piñne: Laasunsaridenō, adi yá kú annabino ò sí likalikaro. ²⁶ Luda dí dite Arumasihu wétamma le lán dí bà gbasa à gē a gakuri gūnloo? ²⁷ Naana zaa Musa takadaa ari à gèe pé annabino póa pínki, Yesu yá kú à kēna Luda yān a musu bōkōteñne pínki.

²⁸ Kú ò kà kani kú lakutu kú òten génwo, Yesu kè lákú áni gē zéla bà. ²⁹ Akú ò a kúku ò pi: N gō kúoo la. Okōsi kè, gu ten si. Akú à gè onn à gō kūrwo. ³⁰ Goro kú

àten pò ble kúnwo, akú à burodii sè à arubarikaa dàn, akú à likòre à kpàmma. ³¹ Akú n wé kè ò a dò sà, akú ò kùrai. ³² Akú ò òkòne: Kú àten yá owere zén àten Luda yá bokotewere, ó nèsee gún ten puroo? ³³ Akú ò fùte gwe gòno ò èra ò gèe Yurusalemu. Ò a zìri gbènon kuri awèedono è kakarana gwe kú gbè kú ò nàmmamno ³⁴ òten pi: Dikiri vù yapurame, à a zida mò Simone. ³⁵ Akú gbènon pla pino zé gún yá bàbañne kú heran ò a dš nà burodi likòrenaa gúnwo.

Yesu bo à suna a ibanone

(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Yuh 20:19-23, Zìr 1:6-8)

³⁶ Kú òten yá pì o le, kánto ò a è zena n té, akú à pìrine: Àgò kú kú aafiaao! ³⁷ Akú swèè kèngu ò kè giri, òten da gyāwānden ò è. ³⁸ Akú à pìrine: À kè dera á nèsee fùtee? À kè dera á kú kú nèsee plaoo? ³⁹ À ma non kú ma gbánno gwa, kú makūme. À nama à gwa. Gyāwānde digō mè kú wáo vī lākū á èma nàro. ⁴⁰ Kú à ò le, akú à a non kú a gbánno mōñne. ⁴¹ Pōnna gún odi we kaaoro, kú à bò n sare yai. Akú à n lá à pì: Pòble ke kun yá? ⁴² Akú ò kpò kpáteana kōnon kpaa, ⁴³ akú à si à sò n wára. ⁴⁴ Akú à pìrine: Yá kú ma òáre goro kú má kú kááo mé à kè. Ma pì séto yá kú ò ò ma musu Musa doka takadan kú annabinno takadao kú Zabura takadao papa pínki. ⁴⁵ Akú à n nèsee wèñne de ò yá kú à kú takada pino gún dōro dš. ⁴⁶ À pìrine: Ò kè Luda yān ò pì Arumasihu ni wétamma e, a goro aakōde zī ani fute bona gan, ⁴⁷ oni waazi ke buri sīnda pínkine kú a tšo naana zaa Yurusalemu, de ò nèsee lite n durunnano kēñma. ⁴⁸ Ákōno yá pì sèedadenno. ⁴⁹ Makú sš, mani gba kú ma De a lé sè kpāzāare. Àgò kú wēte gún la ari gbāna bo ludambe à daála.

Tana kú Yesuo ludambe

(Maa 16:19-20, Zìr 1:9-11)

⁵⁰ Kú Yesu hò kúnwo wēte kpe ari Betani sare, akú à a non sè lei à arubarikaa dañgu. ⁵¹ Kú àten arubarika dañgu le, akú à kēmma, Luda a sè à tà káo a kīnaa. ⁵² Akú ò donyī kène ò èra ò tà Yurusalemu kú pōnna zōkōno. ⁵³ Òdigō kú Luda onn goro sīnda pínki ògō Luda saabu kpá.

YUHANA

Baaru nna kū Yuhana kèè

Yahaya Da'itekeri kū Yesu iba káakunɔ 1:1-1:51

Yesu yádannena 2:1-12:50

Yesu kunna Yurusalemu 13:1-17:26

Yesu gana kū a vunaaɔ 18:1-20:31

Yesu boasuna a ibanɔa 21:1-21:35

Yesu Kirisi suna andunia gún

¹ Zaa káaku Yā kun, Yā pi kú kū Ludao, Yā piime Luda ũ. ² À kú kū Ludao zaa káaku. ³ Luda pɔ sɪnda pínki kè a gáime, pɔke kun kū à kè a sariro. ⁴ A gūnn wèndi kún, akú wèndii pi de gupura ũ gbèñɔne. ⁵ Gupura pi di pu gusiran, akú gusira pi ni le à daalaro.

⁶ Luda gbèke zì a tón Yahaya. ⁷ À sù gupura pi sèedade ũme, à gupura pi yā ò gbèñɔne, de baadi a náani ke a gáí. ⁸ Àkūme gupura pi ũro, à sù gupura pi sèedade ũme. ⁹ Gupura yápurade kū àdi gu pu gbè sɪnda pínki me mé àten su andunia gún.

¹⁰ Yā pi kú andunia gún. Bee kū Luda andunia kè a gáí, andunia dí a dɔro. ¹¹ À sù a bea, akú a gbèñɔ dí a síro. ¹² Gbè kū ò zè káao ò a náani kènɔ sɔ, à ní gbá zé ò gɔ Luda néno ũ. ¹³ Ní inaa pi dí bo gbèke aru gúnlo, adi bo mɛfutena ke gɔgbè pɔyeina kínaaro, Luda mé à ní í.

¹⁴ Yā pi gò bisásiri ũ, à gɔro pla kè kūoo, akú o a gakuri è, De Luda Né mèn do légelege gakurime, a gbèke kū yápurao pekereana. ¹⁵ Yahaya a sèedaa kè à pùtá à pi: Gbè kū ma a yā òon dí, ma pi gbè kū àten su ma gbera demala kū à kun ma ā yāi. ¹⁶ Gbèke pekereanaa gún à gbèke kè ó baadine, akú o arubarikaa lè didikɔana. ¹⁷ Luda a doka kpàwá Musa gáí, à gbèke kū yápurao kèwɛrɛ Yesu Kirisi gáime. ¹⁸ Gbèke dí wé si Ludale zikiro. Luda Né mèn do légelege kū à kú a De kuru pi mé à tò ò a dɔ.

Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakenaa

(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuda gbánade kū ò kú Yurusalemunɔ sa'ori kenɔ kū Levi buri kenɔ zì Yahayaa, akú ò a là ò pi: Díme n ũu? Yā kū à ònɛn dí. ²⁰ À ònɛn sùsu, adi yáke utéñɛro à pi: Arumasihun ma ũro. ²¹ Akú ò a là ò pi: Díme n ũ sɛɛ? Iliasumen ũ yá? À wèmma à pi: Oi! Akú ò èra ò a là dɔ: Annabi zɔkɔɔme n ũ yá? À wèmma à pi: Oi! ²² Akú ò pìne dɔ: Díme n ũ sɔɔ? Ní owɛrɛ de ò gé ò o gbè kū ò ó zìñɔne. Deran nten o nà n zida yā musuu? ²³ Akú à pi lákū annabi Isaya ò nà: Gbè kū a kòto dɔ gbárannamme ma ũ, kú àten pi ò zé poro Dikirine.

²⁴ Gbè kū ò ní zì pìnɔ sɔ, ò bò Farisino kínaame. ²⁵ Akú ò a là ò pi: Zaakú Arumasihume n ũro ke Iliasu ke annabi zɔkɔɔ, bɔyāi nteni gbèñɔ da'ite kee?

²⁶ Yahaya wèmma à pi: Madi gbèñɔ da'ite ke, ama gbèke kú á té, á a dɔro. ²⁷ Akú mé ani su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero. ²⁸ Yā pìnɔ kè Betani kū à kú Yoda bara direme, gu kū Yahaya ten gbèñɔ da'ite ken.

Sane Bɔro kū Luda kpàa

²⁹ Kū gu dɔ̀, Yahaya Yesu è àten su a kīnaa, akū à pì: Sāne Bòrɔ̀ kū Luda kpà à andunia durunna gon dí. ³⁰ Gbē pì yān ma ò yā ma pì, gbē kū àten su ma gbera demala, kū à kun ma à yāi. ³¹ Má a dɔ̀ yāro, ama ma su, maten gbēnɔ̀ da'ite ke de Isarailanɔ̀ a dɔ̀ yāime. ³² Yahaya a sèedaa kè à pì: Ma è Luda Nini bò ludambɛ lán potēne bà, à sù à z̄s̄a. ³³ Mádi a dɔ̀ yāro. Kū Luda ma z̄i gbēnɔ̀ da'ite ke, à pimeɛne gbē kū ma è a Nini sù à kīpaa, àkū mé ani gbēnɔ̀ da'ite ke kū Nini piio. ³⁴ Ma abirekū è, akū ma a sèedaa kè kū àkūme Luda Né ũ.

Yesu iba káakunɔ̀

³⁵ Kū gu dɔ̀, Yahaya èra à kú gwe dɔ̀ kū a iba gbēnɔ̀n planɔ̀. ³⁶ Kū à Yesu è àten gēte, à pì: Sāne Bòrɔ̀ kū Luda kpàan gwe! ³⁷ Kū iba gbēnɔ̀n pla pino yā pì mà, ò bò ò tē Yesui. ³⁸ Yesu lite à è ò téai, akū à n̄ lá à pì: Bón á yeii? Ò pine: N be kú mámeɛ, Rabi? Tɔ̀ pìi pì Danneri. ³⁹ À wèrma à pì: À mós à gwa. Akū ò gèè ò gu kū à kun è, akū ò ḡs̄ káao z̄i birea. Okosi mò siik̄s̄ taka bà.

⁴⁰ Gbēnɔ̀n pla kú ò Yahaya yā mà ò bò ò tē Yesui pino, n̄ gbē do bi Simɔ̀ Pita dakūna Andurume. ⁴¹ À gèè à a v̄ini Simɔ̀ lè ḡia, akū à pine: O Arumasihu è. Tɔ̀ piin òdi pì dɔ̀ Kirisi. ⁴² Akū à gèè káao Yesu pì kīnaa. Yesu a gwà t̄ii à pì: Yuhana né Simɔ̀me n̄ ũ. Oni pinne sà Pitame. Tɔ̀ pìi pì gb̄èe.

⁴³ Kū gu dɔ̀, Yesu ye à tá Galili b̄usun, akū à dà Filipile à pine: N̄ témai. ⁴⁴ Filipi pì bi Anduru kū Pitao be w̄ete Betesaida gb̄eme. ⁴⁵ Akū Filipi ḡèè à Natanaeli lè à pì: Gbē kū Musa a yā ò a doka ḡun, akūs̄ annabinɔ̀ a yā ò dɔ̀, o a lè. Yusufu né Yesume. Nazera gb̄eme. ⁴⁶ Natanaeli pine: Gb̄e mana ni bo Nazera yá? Filipi pine: N̄ mós n̄ gwa. ⁴⁷ Kū Yesu Natanaeli è àten su a kīnaa, à a yā ò à pì: Isaraila yāpuraden dí, a nèseɛ manafiki v̄iro. ⁴⁸ Akū Natanaeli pine: N̄ ma dɔ̀ mámeɛ? Akū Yesu w̄èa à pì: Ari Filipi ḡs̄ gé n̄ sísi, ma n̄ e kaka lí gb̄aru. ⁴⁹ Akū Natanaeli pine: Rabi, Luda Néme n̄ ũ, Isarailanɔ̀ kīname n̄ ũ. ⁵⁰ Yesu pine: Kū ma ònne ma n̄ e kaka lí gb̄aru, akū mé à tò n̄ ma náani kè yá? Ìni yā z̄k̄s̄ e de adik̄nala. ⁵¹ À èra à pine dɔ̀: Yāpuran maten oáre, áni ludambɛ e w̄ék̄s̄ana, Luda malaikanɔ̀ niḡs̄ didi Bisāsiri Néa òḡs̄ kipaa.

2

N̄osena zaa Kana

¹ A ḡorɔ̀ aak̄s̄de z̄i òten n̄ sé zaa Kana, Galili b̄usun. Yesu da kú gwe, ² akū ò Yesu kú a ibanɔ̀ sísi n̄ose kīnaa dɔ̀. ³ Kū s̄ew̄è k̄la, Yesu da pine: ò s̄ew̄è v̄i doro bi. ⁴ Akū Yesu w̄èa à pì: B̄oyāi n̄ ma le abireoo? A ḡorɔ̀ dí kámene k̄ro. ⁵ Akū a da pì z̄ikerinɔ̀ne: Lákū ani oáre nà, à ke le. ⁶ Gb̄è orozānɔ̀n kú gwe m̄en suddo Yudanɔ̀ gb̄abo'í kábɔ̀n ũ. A kenɔ̀ di í sí lita basiik̄s̄me, a kenɔ̀ s̄s̄ basuddo. ⁷ Akū Yesu pì z̄ikerinɔ̀ne: À í káka orozā d̄ino pa. Akū ò í káka à pà yérere. ⁸ Akū à p̄inne: À t̄s̄ à géo k̄k̄s̄'orinɔ̀n gb̄è z̄k̄s̄one sa. Akū ò t̄ò ò ḡèone. ⁹ Kū gb̄è z̄k̄s̄o pì í litena s̄ew̄è ũ pì lé kè, adi dɔ̀ gu kú à b̄onlo, ama z̄ikeri kú ò í p̄i t̄onɔ̀n dɔ̀. Akū gb̄è z̄k̄s̄o pì ebayao sísi ¹⁰ à p̄inne: W̄è nnan òdi kpámma ḡia. Ḡorɔ̀ kú w̄è ten dir̄man òdi su kú a gebuo sà. M̄ok̄n s̄s̄, n̄ w̄è nna t̄ò kpekpe. ¹¹ Yesu daboyā káakuden gwe, kú à kè zaa Kana, Galili b̄usun. À t̄s̄ bò, akū a ibanɔ̀ a náani kè. ¹² Abire gbera Yesu ḡèe Kapenamu kú a dao kú a dakūnanɔ̀ kú a ibanɔ̀, ama odi ḡorɔ̀ pla ke gwero.

Yesu kunna Luda onn

(Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Kū Yudanɔ Vīnla dikpe kà kāni, akū Yesu gèe Yurusalemu. ¹⁴ À è òten zùno kù sánɔ kù lukulukunɔ yía Luda ɔnn, ɔgɔlilinkerinɔn vutena gwe. ¹⁵ Akū à bàflāa tà à pèrma ò bote kù sánɔ kù zùno pínki. À ɔgɔlilinkerii pino ɔgɔ fákɔa, à n̄ teburunɔ yīpa à kòtèrne. ¹⁶ Akū à pì lukulukuyarii pinone: À pɔ pinɔ sète à boo pínki. Àsun ma De ɔn ke ete ūro. ¹⁷ Akū yā kù à kēna Luda yān dīkīna dɔ a ibanɔgu kù à pì: N ɔn yā ma kù gbāna manamana. ¹⁸ Akū Yuda gbānadenɔ a là ò pì: Daboyā kpaten īni kewere de ò dɔ kù n̄ yā bire kena iko vīi? ¹⁹ Yesu wēm̄ma à pì: À Luda kpé dí wí, mani era mà fute gɔrɔ aakɔ dagura. ²⁰ Akū gbānade pinɔ pine: Wè bupla awesudon ò kpé pìi bò, akū mɔkɔn īni fute gɔrɔ aakɔ gūn yá? ²¹ Ama Luda kpé kù à a yā òo pìi, a mè yān àten o. ²² Kū Yesu vù bona gan, yā kù à òo pìi dɔ a ibanɔgu, akū ò yā kù à kēna Luda yān sì kù yā kù Yesu òo pìi.

Yesu baadi nèse dɔ

²³ Kū Yesu kù Yurusalemu Vīnla dikpe zī ò a náani kè dasi, kù ò daboyā kù à kènɔ è yāi. ²⁴ Yesu dí n̄ náani kero, zaakū à baadi nèse dɔme. ²⁵ Adi ke séto gbēke gbē yā ònero, zaakū à yā kù à kù baadi nèseε gūn dɔ.

3

Yesu kù Nikodemuo

¹ Farisi ke kun kù òdi pine Nikodemu. Yuda gbānadenɔ dome. ² À sù Yesu kīnaa gwāani à pine: Rabī, ó dɔ kù mɔkɔn danneri kù à bò Luda kīnaa ū, zaakū gbēke ni fɔ à daboyā kù ndi kenɔ kero, sé Luda kù kāao. ³ Akū Yesu pine: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò era ò gbē ì dɔ baasiro, ani fɔ àgɔ kpata kù à bò Luda kīnaa dɔro.

⁴ Akū Nikodemu Yesu là à pì: Oni gbē kù à zī kù ì derameε? Ani era à gē a da nèseε gūn de à a ì dɔn yá? ⁵ Akū Yesu wèa à pì: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò gbē ì kù ío kù Luda Ninio baasiro, ani fɔ à gē kpata kù à bò Luda kīnaa gūnlo. ⁶ Bisāsiri né'ina bi mè yāme, Luda Nini né'ina bi nini yāme. ⁷ N̄sun tó yā kù ma ònne bo n sarero, séde ò era ò á ì dɔ. ⁸ Īa òdi káka gu kù à yein. Ndì a kīni ma, n̄ dɔ gu kù à bòn ke gu kù àten gēnlo. Len àdigɔ de le kù gbē kù Luda Nini a òo.

⁹ Akū Nikodemu a là à pì: Yā bire ni sí ke yá? ¹⁰ Yesu wèa à pì: Mɔkɔn Isarailanɔ yādanneri ina akū n̄ abirekū dɔroo? ¹¹ Yāpuran maten onne, yā kù ò dɔn òten o. Yā kù o èe sèedaan òten kpá, akū àten gí ó yā síi. ¹² Lákū ma andunia yā òáre nà, akū a gí síi, tó ma ludambe yā òáre, áni sí yá? ¹³ Gbēke dí gé ludambe yáro, tó adi ke Bisāsiri Né kù à bò gwe baasiro. ¹⁴ Lákū Musa mlèε sè à dɔ musu gbārannan nà, len oni Bisāsiri Né sé ò dɔ musu le, ¹⁵ de gbē kù àteni a náani ke gɔ wèndi kù àdi lákaro vī. ¹⁶ Zaakū Luda ye andunia à kè zɔkɔ, akū à a Né mèn do légelege kpá, de gbē kù àteni a náani ke sún garo, séde àgɔ wèndi kù àdi lákaro vī. ¹⁷ Luda dí a Né zī andunia gūn de à yā vute anduniaa yāinlo, de à andunia sura ba a gāi yāime. ¹⁸ Yā ni vute a nāanikeriiaaro. Yā gīnake à vùte a nāanikerisaria kò, kù adi Luda Né mèn do légelege pì náani kero yāi. ¹⁹ Pɔ kù à tò yā vùte gbēnɔaan dí: Gupura sù andunia gūn, akū gbēnɔ ye gusirai de gupura pila, kù n̄ yākenanɔn vāni yāi. ²⁰ Zaakū yāvānikeri sīnda pínki òdi zā gupuramme, àdi su gupura kīnaaro, de a yākenanɔ sún bo gupuranlo yāi. ²¹ Gbē kù àdi zī ke yāpuraa, akū mé àdi su gupura kīnaa, de ògɔ dɔ kù kunna Luda gūnn à yā pinɔ kèn.

Yahaya Da'itakeri Yesu sèedakenaa

²² Abire gbera Yesu gèe Yudea bùsun kù a ìbanò. À gɔɔ pla kè kùíwo gwe, àten gbèno da'ite ke. ²³ Yahaya ten gbèno da'ite ke se zaa Ainò, Salimu sare, zaakù í di gwe. Òdigò su a kínaa, akù àdi ñ da'ite ke. ²⁴ Zaakù odi Yahaya da kpésiran kòro. ²⁵ Gɔɔ birea Yahaya ìba kenò nà ledikpakènaa kù Yuda gbànade keo gbàbona yá musu. ²⁶ Akù ò nà Yahayai ò pi: Rabi, gbè kù à kù kùnwo yá Yoda bara dire, kù n a yá òwèrè mé àten gbèno da'ite ke tera, baadi ten gé a kínaa. ²⁷ Yahaya pìnnè: Gbèke di fò à pòke le à síro, tó adi ke Luda a gbà baasiro. ²⁸ Ákòno mé á ma sèedadenò ù kù ma pi makùme Arumasihu ùro. Ma pi Luda ma zì mà done areme. ²⁹ Nòseri mé à nò vī. Nòseri gbènaa sò àdigò zè a sare àdi sá kpá a yáí, nòseri kòtoo di a pò ke nna. Len sò ma pònna kè zòkò le. ³⁰ Séde àpii gò kara makù sò màgò lago.

Gbè kù à bò musu

³¹ Gbè kù à bò musu de gbè sinda pínkila. Gbè kù à bò zíte bi andunia gbème, andunia yán àdi o. Gbè kù à bò ludambe sò de gbè sinda pínkila, ³² àdigò pò kù à è kù yá kù à màaoo sèeda ke, akù gbèke teni a yá síro. ³³ Gbè kù à a yá si zèò kù Luda bi yápurademe. ³⁴ Gbè kù Luda a zìi pii di Luda yá o, zaakù Luda a Nini kpáa papaname. ³⁵ De Luda ye a Néí, akù à pò sinda pínki nàne a oí. ³⁶ Gbè kù àten Né pi náani ke wèndi kù àdi láraro vī. Gbè kù àten gí a yá mai ni wèndii pi lero, Luda pòfè kpé kúame.

4

Yesu kù Samaria nɔgbèo

¹ Farisino mà kù Yesu ten gbèno da'ite ke àten ìbanò le de Yahayala. ² Adi ke Yesu mé àdi ñ da'ite ke a zidaro, a ìbanò mé òdi ke. ³ Kù Yesu yá pii mà, à fùte Yudea à èra àten tá Galili. ⁴ Kù àten gé sò, à kù à bote Samaria bùsun. ⁵ Akù à kà Samaria wète kù òdi pi Sika. À zà kù zíte kù Yakubu kpà a né Yusufuaaoro. ⁶ Yakubu lɔgò kù gwe. Yesu taa ò à kpàsa, akù a vùte lɔgò pii sare. Ifántè kà midangura.

⁷ Samaria nɔgbè ke sù í tó, akù Yesu pìne: Ñ ma gba í mà mi. ⁸ A ìbanò sò, ò gèe pòble lú wète gùn. ⁹ Akù nɔgbè pii pìne: Yudame n ù, Samaria nɔgbèn ma ù, akù nten í wé kemaa? Zaakù Yudanò kù Samariadenò yá di kò séro. ¹⁰ Akù Yesu pìne: Tó ñ gba kù Luda di daíne dò kù gbè kù àten í wé kemaa, de mɔkòmmè ìni wé kea à n gba í wèndide. ¹¹ Nɔgbè pii pìne: Baa, ñ guga víro. Lògò dí sò a wèè lòkoto. Ìni í wèndide pi le mámeè? ¹² Ñ de ó dizi káaku Yakubula gwèè? Àkù mé à lɔgò pii tòwèrè. Àpi a í mì kù a nénò kù a pòkàdenò. ¹³ Akù Yesu pìne: Gbè kù à í díkína mì, ìmi ni era à a demè dò. ¹⁴ Gbè kù ani í kù mani kpáa mì sò, ìmi ni a de ziki dorò. Zaakù í kù mani kpáa ni gò a nèèè gùn ísèboki í kù ani bote wèndi kù àdi láraro ùme. ¹⁵ Akù nɔgbè pii pìne: Baa, ñ ma gba í pii, de ìmi sún ma de mà su í tó la dorò. ¹⁶ Yesu pìne: Ñ gé n zà sísi à su lèèè. ¹⁷ Nɔgbè pii wèa à pi: Má gò víro. Akù Yesu pìne: Kù n pi, ñ gò víro, n yá ò a zéame. ¹⁸ N zà kè leu sòoro, akù gògbè kù ñ kù káao tera bi n zánlo. N yápura ò. ¹⁹ Akù nɔgbè pii pìne: Baa, mà dò sà kù annabiime n ù. ²⁰ Ó dizinò donyí kè Ludane kpi dí musu, ákòno sò adì pi Yurusalemu mé à gu kù ò donyí kenne ù. ²¹ Yesu pìne: Nɔgbè, ñ ma yá sí. Gɔɔke ten su kù áni donyí ke De Ludane kpi dí musu ke Yurusalemu dorò. ²² Ákòno, adì donyí ke Ludane, ama á a dōro, ókòno sò, odi donyí kene, akúsò ó a dō, zaakù surabanaa di bo ókòno Yudanò kínaame. ²³ Gɔɔ ten su à kà kò, kù

donyĩri yápuradenɔ ni donyĩ ke De Ludanɛ kú yápurao kú a Nini gbánao. Gbɛ bire takanɔn De Luda ten wete ò donyĩ keare. ²⁴ Luda bi ninime, séde gbɛ kú òdi donyĩ kenɛnɔ donyĩ kenɛ kú yápurao kú a Nini gbánao. ²⁵ Akú nɔgbɛ pii pine: Má dɔ kú Arumasihu kú òdi pine Kirisi ni su. Tó à sù, ani yá sɛnda pinki bɔkɔtewere. ²⁶ Akú Yesu pine: Makú kú maten yá onne, makúme a ú.

²⁷ Gɔɔ birea Yesu ibanɔ sù, ò a lè àten yá o kú nɔgbɛo. À bò n sara, ama n gbɛke dí a la bɔn à yeiro ke bɔyáí àten yá o kú nɔgbɛ piioro. ²⁸ Akú nɔgbɛ pi a lo tò gwe, à gɛ wete gún à pi gbɛnɔne: ²⁹ À mɔ à gɔgbɛ ke gwa. À yá kú ma kɛnɔ òmene pinki. Ke Arumasihu piime gwɛe? ³⁰ Akú ò bɔte wete gún òten gé Yesu kínaa.

³¹ Gɔɔ birea sɔ Yesu ibanɔ pine: Rabi, ìni pɔ bleroo? ³² Akú à pinne: Má pɔble ke vĩ kú á dɔro. ³³ Akú a ibanɔ kɔ lala ò pi: Gbɛke sùne kú pɔbleon yá? ³⁴ Akú Yesu pinne: Ma pɔblen gbɛ kú à ma zĩ pɔyenyĩnakena ú ari mà zĩ kú à dàmene mi de. ³⁵ Ákɔnɔ adi pi mɔ siikɔ mé à gɔ kú pɔkɛgɔɔ ni ká. Maten oáre, à wé sé à buran gwa, zaakú pɔnɔ mà ò kà kɛna. ³⁶ Pɔkɛri teni a láada le kò, àten gbɛnɔ kakara wɛndi kú àdi lákaro pɔ ú, de pɔtɔri kú pɔkɛriio pɔnna ke lɛle. ³⁷ Zaakú yá díkina bi yápurame: Gbɛke mé àdi pɔ tɔ, gbɛke kɛ. ³⁸ Ma á zĩ pɔ kɛ gu kú ádi zĩ kenlo. Gbɛ pàndenɔ mé ò zĩ kè gwe, akú áteni n zĩ àre ble.

³⁹ Samaria gbɛ kú ò kú wete pii gúnno Yesu náani kè dasi yá kú nɔgbɛ pii òrɛne yáí, kú à pi à yá kú a kɛnɔ òare pinki. ⁴⁰ Abire yáí kú ò kà Yesu kínaa, ò wé kɛa à gɔ kúnwo, akú à kè kúnwo gɔɔ pla. ⁴¹ Kú Yesu yá òrɛne, gbɛ pàndenɔ a náani kè dasidasi. ⁴² Akú ò pi nɔgbɛ piine: Adi ke yá kú n òwere yáin o a náani kè adoro. O a yá mà ó zídame, akú ò dɔ sà kú andunia Surabariin a ú yápurao.

Gbanade né werekšanaa

⁴³ Kú à gɔɔ pla kè kúnwo, a gberan à tà Galili, ⁴⁴ zaakú à pi annabi digɔ bèere vĩ a zida búsunlo. ⁴⁵ Kú à kà Galili, Galilidenɔ gbánake kpáí, zaakú ò gɛ ò Vĩnla dikpe Yurusalemume, akú ò yá kú à kè dikpe pi zĩnɔ è pinki. ⁴⁶ Akú Yesu èra à gɛe Kana, gu kú à í lite sèwɛ ú. Bùsu gbánade ke kú gwe, a négɔgbɛ ten gyá ke zaa Kapenamú. ⁴⁷ Kú à mà Yesu bò Yudea à sù Galili, akú à gɛe a kínaa à wé kɛa à gɛ a né werekɔa, zaakú a kú ga léí. ⁴⁸ Akú Yesu pine: Tó adi ke a daboyánɔ kú yábonsarenɔ è baasiro, áni ma náani kero. ⁴⁹ Akú gbánade pii pine: Baa, n mɔ ari ma né kpé à ga. ⁵⁰ Yesu pine: N̄n ta be. N né ni garo. Gɔgbɛ pi yá kú Yesu òne sù, akú à dà zén. ⁵¹ Gɔɔ kú à té zén, à dàkare kú a zĩrinɔ, akú ò pine a né kun. ⁵² Akú à n lá à pi: Gɔɔ kpate takan à kè sànaa? Akú ò pine: Gĩa fánantɛ m̀ò do zakan mèwána pii kɛa. ⁵³ Akú de pii dɔ kú gɔɔ kú Yesu òare kú a né ni garon gwe. Akú ò a náani kè, àpii kú a bedenɔ n pinki. ⁵⁴ Sèeda plade kú Yesu kè bona Yudea suna Galilin gwe.

5

Gyare werekšana íkpakia

¹ Abire gbera Yudano dikpe ke kà, akú Yesu èra à gɛe Yurusalemu. ² Íkpaki kú gwe Sá Gɛki sara, kú òdi pi Betesda kú Eberu yáo. Íkpaki pi kámmaboki vĩ leu sɔɔro, ³ gyárenɔ digɔ wútenan dasidasi, v̄inanɔ kú erɛnɔ kú gbɛ kú n mègu fɛfɛnanɔ. ⁴⁻⁵ Gɔgbɛ ke kú gwe àten gyá ke à kà wè bupla plansari. ⁶ Kú Yesu a è wútena gwe, à dɔ kú àten gyá ke a gii kè manamana, akú à pine: N̄ ye ñgɔ aafia yá? ⁷ Akú gyare pii wèa à pi: Mare, má gbɛke vĩ à ma da í gún gɔɔ kú à

yìgāro. Tó maten gé gēn, gbē pānde di gīnake à gē ma áme. ⁸ Yesu pìne: Ñ fute ñ ze, ñ n pè sé ñ táa o. ⁹ Gwe gōnɔ gōgbē pii aafiaa lè. À a pèe sè à táa ò. Goro pi bi kámmabogoro zīme, ¹⁰ akū Yuda gbānadeno pi gōgbē kū à wèrèkōa pìne: Kámmabogoro zīn gbāra. À zé vī ñgō n pè senaro. ¹¹ À wèrīma à pi: Gbē kū à ma gba aafia mé à òmene mà a pè sé mà táa o. ¹² Akū ò a là ò pi: Dí mé à pìnne ñ n pè sé ñ táa oo? ¹³ Gbē kū à wèrèkōaa pi dō tó dínlo, zaakū Yesu gètè pari kū ò kú gweno téme. ¹⁴ Abire gbera Yesu a lè Luda onn, akū à pìne: Ñ ma, n aafiaa lè. Ñsun durunna ke doro, de yā kū à vāni de abirekūla sún n le doro yāi. ¹⁵ Akū gōgbē pii gèè à ò Yuda gbānadeno kú Yesu mé à tò a aafiaa lè.

¹⁶ Akū gbānade pìno wé tà Yesua, kū àdi yā bire takano ke kámmabogoro zī yāi. ¹⁷ Akū Yesu wèrīma à pi: Ma De digō zī ke kámmabonaa sarīme, len maten ke le se. ¹⁸ Yā bire yāi gbānade pìno ten Yesu wete ò a de de káakula. Adi ke kú àdi kámmabogoro zī yā daro ado yānlo, kú àdi pi Ludame a De ũ, àten sára kpá kú Ludao yāime.

Luda Né ikoo

¹⁹ Yesu èra à wèrīma à pi: Yāpuran maten oáre, Luda Né di fō à yáke ke kú a zīda gbānaoro, sé yā kú à è a De ten ke baasiro, zaakū yā kú a De di ke pínki, àkūme a Né pii di ke se. ²⁰ Zaakū De Luda ye a Néi, àdi yā kú àdi ke pínki mōne. Ani yā kú a zōkō de abirekūla mōne, ani bo á sare. ²¹ Lákū De Luda di gēno vu à wèndi kpárima nà, len a Né di wèndi kpá gbē kú à yeinɔa le. ²² De Luda di yákpate ke kú gbēkeoro, à yákpatekena gbāna pínki kpà a Néa, ²³ de baadi bèere li a Néne, lákū òdi li De Ludane nà. Gbē kú àten bèere li Luda Nénero, ade ten bèere li a De kú à a zīnero. ²⁴ Yāpuran maten oáre, gbē kú àteni ma yā ma, akūsō àten gbē kú à ma zī náani ke, ade wèndi kú àdi lákaro vī. Yā ni vutearo, ade bō gan à gē wèndii gūmme. ²⁵ Yāpuran maten oáre, goro ke ten su à kà kò, kú gēno ni Luda Né kòto ma, ñ gbē kú ò mànò ni vu. ²⁶ Lákū De Luda wèndikpammana gbāna vī nà, len à wèndikpammana gbāna kpà a Néa le dō. ²⁷ À yákpatekena gbāna kpàa dō, kú à de Bisāsiri Né ũ yāi. ²⁸ Àsun tó abirekū bo á sarero, zaakū goro ke ten su kú gē kú ò kú mira gūnno ni a kòto ma ²⁹ ò bote ñ pínki. Yāmanakerino ni vu ò gē wèndii gūn, yāvānikerino sō yāvutemmanaa gūn. ³⁰ Madi fō mà yáke ke kú ma zīda gbānaoro. Madi yákpate ke lákū à òmene nàme, madi yákpate ke a zéa, zaakū madi ma zīda poyeina wetero, sé gbē kú à ma zī pi pō.

Yesu iko sèedadenɔ

³¹ Tó má de ma zīda sèedade ũ, de ma yā náani vīro. ³² Sèedade pānde kun kú àdi ma yā o, má dō kú ma yā kú àdi o náani vī. ³³ Bee ákōnɔ, a gbēno zī Yahayaa, akū à yāpura oáre. ³⁴ Madi mè kpá bisāsiri sèedakenaaro, mateni abirekū oáre de à le à bo zia yāime. ³⁵ Yahaya de lán fitila kú à nana àten gupura kú bà, akū a we à pōnna kè a gupurai goro pla. ³⁶ Yā kú De Luda dāmenɛ mà kenɔ, kú maten ke pìno deáre sèeda ũ, kú De Luda mé à ma zī. Ma sèedaa pi de Yahaya pōla. ³⁷ Ma De kú à ma zī ma yā ò dō. Ádi a kòto ma zikiro, ádi wé ke siikō káaoro, ³⁸ a yā dí vuteki le á swèè gūnlo, kú àten gbē kú à a zī náani kero yāi. ³⁹ Adi mè kpá Luda yā kyókenaaa, zaakū adigō da gwen áni wèndi kú àdi lákaro len. Ma yān takada pi ten o sō, ⁴⁰ ama àten gí su ma kīnaai de à wèndii pii le. ⁴¹ Maten sáabu wete bisāsiri kīnaaro, ⁴² ama má á dō, má dō kú á ye Ludairo. ⁴³ Ma su kú ma De tōo, akū àdi ma síro. Tó gbē pānde sù kú a zīda tōo, áni a sí.

44 Lákú adì sáabu weteḵṣa nà, ama adì sáabu wete Luda mèn do légelegea lero, áni ke dera à ma yá síí? 45 Àsungṵ da makū mé mani gé kú á yáo ma De kīnaaro, Musa kú á wé dsi mé ani gé kú á yáo. 46 Tó a Musa yá si, de a ma yá si se, zaakū ma yān à kè Luda yān. 47 Kū ádi yá kú à kè Luda yānnṵ síro, áni ke dera à ma yá síí?

6

Póblekpana gṵgbē gbēnṵn dúbu sṵṵronṵa (Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17)

1 Abire gbera Yesu bikū Galili sèbe kú òdi pi dṵ Tiberia bara. 2 Gbēnṵ gṵ téi dasidasi, kú ò a daboyānṵ è deran àten gyārenṵ wereḵṣana yái. 3 Akū Yesu didi à vùte sṵsīi musu kú a ìbanṵ. 4 Yudanṵ Vīnla dikpe kà kāni. 5 Kū Yesu wé sè musu, à è gbēnṵ ten su a kīnaa dasidasi, akū à Filipi là à pi: Mákpan óni póble lún de gbēnṵ blee? 6 À abirekū ò de à Filipi yṵ à gwa yáime, zaakū à dṵ lákú áni ke nà. 7 Akū Filipi wèa à pi: Andurufu ṵṵ mèn wáa do burodii, bee tó ò è'ε baadine fitifiti, ani mórúmaro. 8 A ìbanṵ do Anduru, Simṵ Pita dakūna pīne: 9 Néḡḡgbē ke kú la, à burodi araga vī mèn sṵṵro kú kpṵ fitinnanṵ mèn pla. Bón abirekū ni ke pari díkīnanṵne? 10 Yesu pi: À gbēnṵ vutevute. Sèla di gu pīn, akū ò vutevute. Gṵgbēnṵ kà gbēnṵn dúbu sṵṵro taka. 11 Yesu burodii pīnṵ sè à arubarikaa dān, akū à kpàatete gbē kú ò vutena pīnṵne lákú ò yei nà. Len à kpṵṵ kpārīma le dṵ. 12 Kū ò kà ó pínki, à pi a ìbanṵne: À a kpara kú à gṵ sète pínki, de a ke sún ke pāro. 13 Akū ò burodi mèn sṵṵro kú ò sòo pi kpara kú ò gṵnṵ sète tānko kuri awεepla pà. 14 Kū ò daboyā kú Yesu kèe pīi è ò pi: Gbē pi bi annabi kú àten su andunia gūmme yāpura. 15 Yesu dṵ kú ò ye ò su ò a kú ò a ká kīna u kú gbānaome, akū à gṵrīne gwe à èra à didi sṵsīi musu ado.

Yesu táa'ona sèbela (Mat 14:22-27, Maa 6:45-52)

16 Kū ṵṵsī kè, a ìbanṵ gèe sèbe bara. 17 Akū ò gè gó'ite gūn, òten bikū sèbeε pīi bara dire Kapenamū kpa. Gu gīnake à si Yesu dí ká n kīnaa kōro. 18 Zāga'īa gbāna kàka, akū í ten fute. 19 Kū a ìbanṵ gó li ò kà kiloo sṵṵro ke suddo taka bà, akū ò Yesu è àten táa o íla, àten na n góí, akū vīna n kú. 20 Akū à pīnṵne: Makūme, àsun tó vīna á kūro. 21 Ó wène à gè gó gūn, akū gó pīi kà gu kú òten gén gṵnṵ.

Gbēnṵ Yesu wetenaa

22 Kū gu dṵ pari kpé zena sèbeε bara dire. Ó dṵ kú gó'ite kú gwe yá mèn dome, Yesu sṵ adi gè gó pīi gūn kú a ìbanṵro, ò tà ntēneme. 23 Kú à kè saa gó'ite pāndenṵ bṵ Tiberia, ò sù gu kú kāni kú gu kú ò burodii sṵnwo, kú Dikiri sáabu kpà à lāka. 24 Kū pari pīi è àpīi ke a ìbanṵn kú gwe doro, ò gè gó pīnṵ gūn ò gèe a wete Kapenamū.

Yesume póble kú àdi n ká wèndiia u

25 Kú ò a è sèbeε bara gwe, ò pīne: Rabi, n ka la bṵreε? 26 Yesu pīnṵne: Yāpuran maten oāre, àteni ma wete burodi kú a sò a ká yáime, adi ke daboyā kú a ènṵ yāinlo. 27 Àsun zī ke póble kú àdi lāka yāiro, sé póble kú àdi n ká wèndi kú àdi lākaroa. Bisāsiri Né mé ani á gba póble pīi, zaakū àpīin De Luda a sèedaa kèa.

28 Akū ò a là ò pi: Deran óni ke nà ò yá kú Luda ye ò ke keε? 29 Yesu wèníma à pi: Yá kú Luda ye à ken dí: À gbē kú à a zī náani ke. 30 Ó pīne: Daboyā kpaten íni ke wεre, de ò le ò n náani keε? Yá kpaten íni keε? 31 Ó dizinṵ mana blè gbārannan

lákū ò kè Luda yān nà ò pì: A pòble kù à bò musu kpàmma ò blè. ³² Akū Yesu piñne: Yāpuran maten oáre, adi ke Musa mé à pòble kù à bò musu kpáawaro. Ma De mé àdi pòble yāpurade kù à bò musu kpááwa. ³³ Pòble kù Luda kpà piñn gbē kù à bò musu àdi wèndi kpá anduniaa ũ.

³⁴ Ò pìne: Mare, ñgò pòble bire taka kpáwá gɔɔ sinda pínki. ³⁵ Akū Yesu piñne: Makūme pòble kù àdi ñ ká wèndiia ũ. Nà ni gbē kù à sù ma kīnaa dero, ími ni ma náanikeri de zikiro. ³⁶ Bee kù abireo lákū ma oáre nà, bee kù a ma e, ádi ma náani kero. ³⁷ Gbē kù ma De kpáma ni su ma kīnaa, mani pé gbē kù à sù ma kīnaaa zikiro. ³⁸ Adi ke ma zīda poyenyīna yāin ma bo musu ma suro, gbē kù à ma zī pómé. ³⁹ Pó kù gbē kù à ma zī pì yein dí: Māsun tó gbē kù à kpámano ke sátero. À ye mà ñ fute gɔɔ kpede zī. ⁴⁰ Zaakū pò kù ma De yein dí: Gbē kù à wé pè a Néa, akūsò àteni a náani ke gò wèndi kù àdi láraro vī, má a vu gɔɔ kpede zī.

⁴¹ Akū Yuda gbānadenɔ zuka kài, kù à pì ákāame pòble kù à bò musu ũ yāi. ⁴² Ò pì: Gbē pì bi Yesu Yusufu nénloo? Ó a de kù a dao dɔ bi! Akū àten pi a bo musume. ⁴³ Yesu piñne: Àsun zuka káro. ⁴⁴ Gbēke ni fɔ à su ma kīnaaro, tó adi ke ma De kù à ma zī a sisi baasiro, mani a fute gɔɔ kpede zī. ⁴⁵ Á kēna annabinɔ takada gūn ò pì: Luda mé ani yá da baadine. Gbē kù à De Luda yá mà, akūsò à a yá dà, àkū mé àdi su ma kīnaa. ⁴⁶ Adi ke gbēke De Luda è kù wéonlo. Gbē kù à bò a kīnaa mé à a è ado. ⁴⁷ Yāpuran maten oáre, ma náanikerii wèndi kù àdi láraro vī. ⁴⁸ Makūme pòble kù àdi ñ ká wèndiia ũ. ⁴⁹ Á dizinɔ mana blè gbārannan, bee kù abireo ò gàga. ⁵⁰ Pòble kù àdi bo musu sɔ, tó gbē blè, ani garo. ⁵¹ Makūme pòble wèndide kù à bò musu pì ũ. Tó gbē adi blè, anigò kun gɔɔ sinda pínki. Pòble kù mani kpámmame ma mèbaasi ũ, de andunia gò wèndi vī yāi.

⁵² Akū gbānade pìno ten lékpakɔa ke kù kɔo ò pì: Gbē pì ni fɔ à a mèbaasi kpáwá ò sòn yá? ⁵³ Akū Yesu piñne: Yāpuran maten oáre, tó àdi Bisásiri Né mèbaasi só a a aru mīro, áni gò wèndi vīro. ⁵⁴ Gbē kù àdi ma mèbaasi só à ma aru mi wèndi kù àdi láraro vī. Makū mé mani a fute gɔɔ kpede zī. ⁵⁵ Zaakū ma mèbaasi bi pòble yāpurame, ma aru bi pómīna yāpurame. ⁵⁶ Gbē kù àdi ma mèbaasi só à ma aru mi kú ma gūn, makū sɔ má kú a gūn. ⁵⁷ Lákū De Luda Wèndide ma zī, akūsò má kun a yāi nà, len gbē kù àdi ma mèbaasi só nigò kun ma yāi le. ⁵⁸ Pòble kù à bò musun gwe. À de lán pòble kù á dizinɔ blè ò gà bàro. Pòble bire blèri nigò kun gɔɔ sinda pínkime. ⁵⁹ Yesu yá bireno ò gɔɔ kù àten yá dañne Kapenamū aduakekpemme.

Yesu iba kenɔ borukpenaa

⁶⁰ Kù a ibanɔ yá pìi mà, ñ gbē dasidenɔ pì: Yá gbāname, dí mé ani abirekū fɔɔ? ⁶¹ Yesu dɔ a swēe gūn kù a ibanɔ ten zuka ká yá pìi musu, akū à pìine: Yá pì teni á fu yá? ⁶² Tó a è Bisásiri Né fùte àten tá gu kù a kun yá sɔ bi? ⁶³ Luda Nini mé àdi wèndi kpámma, mèbaasi bi pòkenlo. Yá kù ma oárenome Luda Nini kù àdi ñ ká wèndiia yá ũ. ⁶⁴ Ama á gbēkenɔ teni ma náani kero. Zaakū Yesu gbē kù òteni a náani keronɔ dɔ zaa káaku kù gbē kù ani a kpámmao. ⁶⁵ Akū à pì dɔ: Abire yāin ma oáre, gbēke ni fɔ à su ma kīnaaro, séto De Luda a gbà zé.

⁶⁶ Zaa gɔɔ birea a iba kenɔ bòru kpeo dasidasi, òdi téi doru. ⁶⁷ Akū Yesu a iba gbēnon kuri awēplanɔ là à pì: Á ye à tá sen yá? ⁶⁸ Simɔ Pita wèa à pì: Dikiri, dí kīnaan óni gēnn? Ñ wèndi kù àdi láraro yá vī. ⁶⁹ O n náani kè, o dɔ kù Luda gbē

kū à kú adoname n ũ. ⁷⁰ Yesu piñne: Á gbēnɔn kuri awεεpla dínɔn ma sèroo? Bee kū abireo á gbē mèn do bi ibilisiime. ⁷¹ Yudasi, Simɔ Isikariɔti nén à téa. Ákūme gbēnɔn kuri awεεpla pinɔ doke kū ani a kpáñma ũ.

7

Yesu kū a dakūnanɔ

¹ Abire gbera Yesu gɛε Galili wɛte kū wɛteo, zaakū à ye à kure Yudearo, kū Yuda gbānadeno teni a wete ò a de yāi. ² Yudanɔ Kutadɔna dikpe kà kāni, ³ akū a dakūnanɔ pine: N fute la ñ gé Yudea, de n iba kū ò kú gwenɔ yā kū nten kenɔ e se. ⁴ Tó gbē ye à tó bo, àdi a yānɔ ke utenaro. Lákú nten yā dínɔ taka ke nà, ñ n zīda mɔ anduniane. ⁵ Bee a dakūna pinɔ dí a náani kero. ⁶ Akū Yesu piñne: A gɔɔ dí kámene kɔro. Ákɔnɔ sɔ á zé ví gɔɔ sīnda pínki. ⁷ Andunia ni we à zāáguo, ama à zámagu kū madì pi a yákema vāni yāi. ⁸ À gé dikpekekia, maten géro, zaakū a gɔɔ dí kámene kɔro. ⁹ Kū à yā pi ò, akū à gɔ Galili.

Yesu gena Kutadɔna dikpen

¹⁰ Kū a dakūna pinɔ gɛε dikpekekia, gbasa à gɛε. Adi gé gbēnɔ wáráro, à gɛε asiri gūmme. ¹¹ Yuda gbānadeno teni a wete dikpekekia ò pi: Àpi kú máa? ¹² Pári gūn òten yā o kpānikpāni a musu manamana. Gbēkenɔ pi: Gbē maname. Gbēkenɔ pi: Oi, àten gbēnɔ sáteme. ¹³ Gbēke dí a yā o gupuraaro, kū òten vīna ke gbānade pinɔne yāi.

¹⁴ Kū dikpe kà a dagura, Yesu gɛε Luda ɔnn, àten yā dañne. ¹⁵ A yā bò gbānade pinɔ sare ò pi: Gbē kū adi kyó kero mé à takada dɔ le yá? ¹⁶ Akū Yesu piñne: Yā kū madì dañne bi ma zīda yānlo, gbē kū à ma zī yāme. ¹⁷ Gbē kū à ye à ze kū Luda pɔyenyīnakenaao nigɔ dɔ tó ma yādannena de Luda pɔ ũ, kesɔ ma zīda yān maten o. ¹⁸ Gbē kū àdi a zīda yā o ten wete à tó bome. Gbē kū àdi wete à gbē kū à a zī tó bo náani vī, manafiki kú a gūnlo. ¹⁹ Musa dí doka daáreroo? Á gbēke yā pi kúna sɔro. Bóyāi àten wete à ma deε?

²⁰ Akū gbēnɔ pine: N tana vīme. Dí mé àten wete à n deε? ²¹ Yesu piñne: Daboyá mèn don ma kè, akū à bò á pínki sare. ²² Musa tɔzɔyá daáre, akū adi tɔ zɔ kámmabogɔɔ zī. Ase adi ke Musa kīnaan à nàanlo, à bò á dizi káakunɔ kīnaame. ²³ Lákú òdi tɔ zɔ néne kámmabogɔɔ zī nà de òsun bo Musa doka kpero yāi, à kè dera á pɔ fēnamai, kū ma gbē gbà aafia swáswa kámmabogɔɔ zīi? ²⁴ Ásun yā gwa lákú á wé ten e nàro. À yā gwa a zéa.

Kékékɔana Yesu yāi

²⁵ Akū Yurusalemudenɔ pi: Gbē pi bi gbē kū òteni a wete ò a denloo? ²⁶ À gwa, àten yā o gupuraa, akū gbēke dí yā liaro. Gbānadeno a dɔ Arumasihu ũ yāpuraan yá? ²⁷ Ó dɔ gu kú gbē dí bòn. Tó Arumasihu sù, onigɔ dɔ gu kú à bònlo. ²⁸ Abire yāi gɔɔ kū Yesu ten yā dañne Luda ɔnn, à pùtá à pi: Á ma dɔ, akusɔ á dɔ gu kú ma bon. Ase mádi su kū ma zīdaoro. Gbē kū à ma zī bi yāpurademe, akū á a dɔro. ²⁹ Má a dɔ, zaakū ma bo a kīnaame, akū mé à ma zī.

³⁰ Akū òteni a wete ò a kú, ama gbēke dí ɔ naaro, zaakū a gɔɔ dí papa kɔro. ³¹ Zāa gūn ò Yesu náani kè dasi ò pi: Tó Arumasihu sù, ani daboyá ke dasi de a kū gbē dí kèlan yá?

Dogarínɔ zīna ò Yesu kū

³² Kū Farisinɔ mà ɔten yā o kpānikpāni zaa gūn a yā musu, akū sa'orikino kū Farisi pinɔ dogarinɔ zì ò a kù. ³³ Akū Yesu pì: Ma kunna kááo gò fíti, mani gbasa mà tá gbē kù à ma zī kīnaa. ³⁴ Áni ma wete à kuramai, zaakū áni f̄s̄ à gé gu kù má kunlo.

³⁵ Akū gbānade pinɔ ten kō lala: Mán à ye à gén kù óni kuraii? À ye à gé ó gbē kù ò fākōa Giriki būsuno gūn kīnaa de à yā da Giriki pinɔnen yá? ³⁶ Yā kù à ɔo pii mì de deramεε? Kū à pì óni a wete ò kuraai akūsɔ gu kù á kun óni f̄s̄ ò gé gwero.

Í kù àdi ñ ká wèndiia

³⁷ Dikpe gɔɔ kpede zōkō zī Yesu fùte à pùtá à pì: Gbē kù ími teni a de à m̄s̄ ma kīnaa à í mi, ³⁸ gbē kù àteni ma náani ke s̄s̄, í kù àdi ñ ká wèndiia nigō bàa lé zaa a n̄esεε gūn lákū ò kē Luda yān nà. ³⁹ À yā dí ò Luda Nini kù gbē kù ɔteni a náani kenɔ ní sí yā musumε. Ó Luda Nini pì ví gīaro, kù Yesu dí gīnake à t̄s̄ bo k̄oro yāi.

Gbēno kēkēkōana Yesu yāi

⁴⁰ Kū gbēno yā pii mà, gbēkeno pì: Gbē díkīna bi annabii piime yāpura. ⁴¹ Gbēkeno pì: Gbē díkīna bi Arumasihumε. Ama gbēkeno pì: Arumasihu ni bo Galili s̄s̄ yá? ⁴² Ó kē Luda yān ò pì, Arumasihu bi Dauda burime, ani bo Dauda be wete Betililhamumε. ⁴³ Akū gbēno kēkēkōa Yesu yāi. ⁴⁴ Ñ gbēkeno ye ò a kù, ama gbēke dí ɔ naoro.

Yuda gbānadenɔ di Yesu náani kero

⁴⁵ Akū dogarinɔ ɛra ò tà sa'orikinɔa kù Farisinɔ. Akū ò ñ lá ò pì: Bóyāi ádi a kù a su káaoroo? ⁴⁶ Dogari pinɔ wènm̄ma ò pì: Gbēke dí yā o lán gbē díkīna bà zikiro. ⁴⁷ Akū Farisinɔ piñne: À á likara sen yá? ⁴⁸ Gbānade ke Farisi ke a náani kèn yá? ⁴⁹ Pari bire Luda yā d̄oro, Luda lé kēñnemε. ⁵⁰ Nikodemu kù à gēe Yesu kīnaa yā bi gbānade pinɔ dokemε. À piñne: ⁵¹ Ó doka gūn ò pì, ɔsun yā da gbēla a yā manaa sariro ke yā kù à kē dōnaa sariro. ⁵² Ó piñne: Galili gbēme n ū se yá? Ñ t̄asi ká ñ gwa. Ìni e kù annabi ke di bo Galiliro. ⁵³ Akū baadi tà a bea.

8

Nɔgbē kù ò kù zinakenaa gūn

¹ Yesu gēe Kùkpe s̄s̄igεεεi. ² Kū gu d̄ò ḡono, à ɛra à gēe Luda ɔnn. Gbē s̄inda pínki sù a kīnaa, akū à vùte àten yā dañne. ³ Akū ludayādannerino kù Farisinɔ sù a kīnaa kù nɔgbē kù ò kù zinakenaa gūn, ò a zè zaa gūn ⁴ ò pì Yesune: Danneri, ò nɔgbē díkīna kù kù ḡōposeo wedewe. ⁵ Ó doka gūn Musa dìte ò nɔgbē dí taka pápa kù gb̄εo ò a demε. N è dera s̄s̄? ⁶ Ó abirekū ò de ò a ȳs̄ ò gwa ò le ò yā daala yāime. Akū Yesu n̄ate àten ɔgbε kē z̄itea. ⁷ Kù ò kpé ɔteni a lala, akū à a m̄i s̄e lei à piñne: Á gbē kù adì durunna ke zikiro a pá kù gb̄εo káaku. ⁸ Akū à ɛra à n̄ate àten ɔgbε kē z̄itea d̄o. ⁹ Kù ò mà le, akū ò fākōa dodo sena zaa gbē z̄ōkōna. Akū ò Yesu tò ado kù nɔgbē plio. ¹⁰ Akū à ɛra à a m̄i s̄e lei à piñne: Nɔgbē, ò tà máa? Odi yā danla doroo? ¹¹ Nɔgbē pii wèa à pì: Baa, ñ gbēke kù la doroo. Akū Yesu piñne: Makū se, mani yā danlaro. Ñ gé. Zaa gbāra ñsun durunna ke doroo.

Yesumε gupura ū anduniane

12 Akū Yesu yā ò gbēnɔne dɔ à pì: Makūme gupura ũ anduniane, gbē kū à témai nigɔ kú gusiran doro, gupura kú àdi n ká wēndiian ade nigɔ vī.

13 Akū Farisinɔ pìne: N de n zīda sèedade ũ, n yā náani vīro. 14 Akū Yesu wēm̄ma à pì: Bee tó mateni ma zīda yā o, ma yā náani vī, zaakū má dɔ gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo. Ákɔnɔ sɔ, á gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo dɔro. 15 Áteni ma taari e bisásirikemme. Mádi gbēke taari e sɔro. 16 Tó ma gbē taari è sɔ, taari'ena pìi nigɔ náani vī, zaakū má kú madoro, ma De kú à ma zī kú kúmao. 17 Á kú á doka takadan ò pì, sèedade gbēnɔn planɔ yā mé à náani vī. 18 Makūme ma zīda sèedade ũ. Ma De kú à ma zī bi ma sèedademe dɔ.

19 Akū ò a là ò pì: N de kú máa? Yesu wēm̄ma à pì: Á ma dɔro, akú sɔ á ma De dɔro. Tó a ma dɔ, de a ma De dɔ. 20 Yesu yā bire ò ɔɔdakia, ɔɔro kú àten yā dañne Luda ɔn gūmme. Odi a kuro, zaakū a ɔɔro dí papa koro.

Áni fɔ à gé gu kú maten tánlo

21 Akū Yesu pìne dɔ: Maten tá, áni ma wete, ama áni ga á durunna gūmme. Áni fɔ à gé gu kú maten tánlo. 22 Akū gbánade pìno pì: Á pi óni fɔ ò gé gu kú àten tánlo. Áni a zīda den yá? 23 Akū Yesu pìne: Zīte la gbēnɔn á ũ, musu gbēn ma ũ. Andunia díkīna gbēnɔn á ũ, andunia díkīna gbēn ma ũro. 24 Abire yāin ma piáre áni ga á durunna gūmme. Tó ádi sí kú makūme gbē kú má de a ũ ũro, áni ga á durunna gūmme.

25 Akū ò a là ò pì: Díme n ũu? Yesu wēm̄ma à pì: Gbē kú ma óare zaa káakun ma ũ. 26 Má yā vī dasi mà ò á musu mà yā daoála. Gbē kú à ma zī bí yápurademe, yā kú ma mà á kīnaan madì o anduniane.

27 Odi dɔ kú De Ludan à téaro, 28 akū Yesu pìne: Tó a Bisásiri Né sè a dɔ musu, gbasá à dɔ kú makūme gbē kú má de a ũ ũ. Madì yáke ke kú ma zīdaoro, yā kú ma De dàmenen madì o. 29 Gbē kú à ma zī kú kúmao, adi ma tó madoro, zaakū madigɔ yā kú àdi káagu ke ɔɔro sīnda pínki. 30 ɔɔro kú Yesu ten yā pìno o, ò a náani kè dasi.

Zīdadeno kú zɔno

31 Akū Yesu pì Yuda gbánade kú ò a yā sìnɔne: Tó á ma yā kūna, áni gɔ de ma íbanɔ ũ yápura. 32 Áni gɔ yápura dɔ, yápura pì ni tó à gɔ á zīda vī.

33 Akū ò pìne: Ibrahī burin ó ũ, ódi zò ble gbēkene zikiro. Akū nten pi óni gɔ ò zīda vī yá? 34 Yesu wēm̄ma à pì: Yápuran maten óare, gbē kú àdi durunna ke bí durunna zɔome. 35 Zò kun ɔn gbē ũ ɔɔro sīnda pínkiro, ɔn né mé à ɔn gbē ũ ɔɔro sīnda pínki. 36 Tó Luda Né á bo zòblenan, áni gɔ á zīda vī yápura. 37 Má dɔ kú Ibrahī burin á ũ, ama áteni ma wete à ma de kú ma yā kú á nèsee gūnlo yāi. 38 Yā kú ma è ma De kīnaan maten o, yā kú a mà á de kīnaan áten ke.

39 Akū ò pìne: Ibrahīme ó de ũ. Akū Yesu pìne: Tó Ibrahī nēnɔn á ũ, de a Ibrahī dà sète. 40 Tera sà áten wete à ma de, makū kú ma yápura kú ma mà Luda kīnaa óare. Ibrahī dí yā bire taka kero. 41 Áteni á de yákena kemē. Akū ò pìne: Nɔ yīgisaride nēnɔn ó ũro. De mēn don ó vī, ákūme Luda ũ. 42 Yesu pìne: Tó á den Luda ũ, de á yemai, zaakū Luda kīnaan ma bon ma su. Mádi su kú ma zīdaoro, ákū mé à ma zī. 43 Á kè dera ádi ma yā doro dɔroo? Kú adi fɔ à ma yā doro dɔro yāime. 44 Á de íbilisi pón á ũ, a poyeinaan á ye à ke. Gbēderiin a ũ zaa káaku, ádi ze kú yápuraoro, kú yápura kú a nèsee gūnlo yāi. Tó à éke tò, a zīda dàan gwe, zaakū ékeden a ũ, éke mīime. 45 Makū sɔ, madì yápura o. Abire yāi adi ma yā síro. 46 Á té, dí mé ani pi ma durunna kèe? Kú yápuran maten

o, à kè dera áteni ma yá síroo? ⁴⁷ Gbē kū à de Luda pó ũ dì yā kū Luda ten o mamε. Á de Luda pó ũro, abire yáin adi we ma yáiro.

Yesu dena Ibrahimā

⁴⁸ Akū gbānade pìnɔ pìne: Samaria gbēmε n ũ! N̄ tana vīme! Ke yāpuranlo? ⁴⁹ Akū Yesu pì: Má tana vīro. Madi bēere li ma Dene, ama adi ma kpe bo. ⁵⁰ Madi wetε mà a zīda tó boro, gbēke mé àdi wetemene, àkūme yāgōgōri ũ. ⁵¹ Yāpuran maten oáre, gbē kū àdi dɔ ma yāi ni ga zikiro.

⁵² Akū gbānade pìnɔ pìne: Ó d̄s sà kū n̄ tana vī. Ibrahimī gā kū annabinɔ pínki, akū nten pì gbē kū àdi dɔ n yāi ni ga zikiro yá? ⁵³ N̄ de ó dizi Ibrahimī kū à gālan yá? Annabinɔ gāga dɔ. Dín nteni n zīda sé a ũu? ⁵⁴ Akū Yesu pì: Tó mateni ma zīda tó bome, abirekū bēere vīro. Ma De kū áten pì à de á Luda ũ, àkū mé àdi ma tó bo. ⁵⁵ Á a d̄sro, ama má a d̄s. Tó ma pì má a d̄sro, manigō de ékede ũ lán á bàme. Má a d̄s, akū má a yā kūna. ⁵⁶ Á dizi káaku Ibrahimī ponna kè ma goro ena yā musu. À è, akū a pɔ kè nna.

⁵⁷ Akū gbānade pìnɔ pìne: N̄di ká wè bupla akuri kòro, akū n Ibrahimī è yá? ⁵⁸ Yesu pìne: Yāpuran maten oáre, de odi Ibrahimī i kòro, má kun. ⁵⁹ Akū ò gbēε sète de ò a pápao. Akū a a zīda ùte à bò Luda onn.

9

Gōgbē kū ò i vīna ũ werekšanaa

¹ Kū Yesu ten kure, à gōgbē kū ò i vīna ũ è. ² Akū a ibanɔ a là ò pì: Rabi, dí durunna yáin ò gbē pì i vīna ũu? A zīda pó yáin yá, ke a de kū a dao pómε? ³ Yesu wēm̄ma à pì: Àdi ke àpii ke a de kū a dao durunna yáinlo. De ò Luda yākena ea yáime. ⁴ Séde ò gbē kū à ma zī zī ke zaa gupuraa. Gusira ten su kū gbēke ni zī ke le à ke doro. ⁵ Goro kū má kú andunia gūn, má de gupura ũ anduniane.

⁶ Kū à ò le, à lé'i tò zīte, akū à yákate à m̄ama a wénɔa. ⁷ À pìne: N̄ gé n̄ àn pìpì Siloamu í gūn. Tó pì pì, í gbarεna. Akū à gēε à ànn pìpì, akū à sù kú wéo wēna. ⁸ A fārandidenɔ kū gbē kū ò a d̄s barakeri ũno pì: Gbē kū àdigō bara ke vutena a piin gweroo? ⁹ Gbēkenɔ pì: Àkūme. Gbēkenɔ pì: Oi, ade bòkōaome. Gōgbē pì pì: Makūme! ¹⁰ Akū ò a là ò pì: À kè dera n wé wèε? ¹¹ À wēm̄ma à pì: Gbē kū òdi pine Yesu mé à būsuu yákate à m̄ama ma wéa, à pì mà gé àn pìpì Siloamu í gūn. Kū ma gε ma ànn pìpì, akū ma gu è. ¹² Akū ò a là ò pì: Àpì kú máa? À pì: Má d̄sro.

Farisinɔ yalalana gbē kū à de vīna ũ yaa

¹³ Akū ò gēε Farisinɔ kīnaa kū gbē kū à de vīna ũ yā piio. ¹⁴ Akūsō kámmabogoro zīn Yesu būsuu yákate à a wé wèone. ¹⁵ Akū Farisinɔ a là dɔ: Deran n kè nà n gu èe? À wēm̄ma à pì: À bokoto mà ma wéame. Kū ma pìpì, akū ma gu è. ¹⁶ Akū Farisi kenɔ pì: Gbē pì dí bo Luda kīnaanlo, zaakū àdi kámmabogoro zī yā daro. N̄ gbēkenɔ pì: Durunnakeri ni f̄s à daboyā bireno taka ke yá? Akū ò kèkèkōa. ¹⁷ Akū ò a là dɔ: M̄okōn s̄s, gbē kū à n wé wènnε, nteni a yā da deramεε? À pì: Annabiime. ¹⁸ Bee kū abireo gbānadenɔ dí sí kú vīnaan a ũ gbasa a wé wèro, akū ò gēε ò a de kú a dao sis̄i. ¹⁹ Ó n̄ lá ò pì: Á nén dí yá? A a i vīna ũn yá? À kè dera àten gu e s̄aa? ²⁰ Akū a de kú a dao wēm̄ma ò pì: Ó d̄s kú ó néme. O a i vīna ũme. ²¹ Ama lākū à kè nà àten gu e s̄a, ke gbē

kū à a wé wèñe, ó d̄s̄ro. À a la gwe. Gbē ̄nd̄s̄naame, ani f̄s̄ à a z̄da yā o. ²² A de kū a dao ò le, kū òten v̄ina ke gb̄anaden̄ne yaime. Zaakū ò z̄eo kū gbē kū à p̄i Yesu bi Arumasihume, ò aduak̄ekpe z̄é z̄s̄ne. ²³ Abire yāin a de kū a daoo p̄i, gbē ̄nd̄s̄naame, ò a la.

²⁴ Gbē kū à de v̄ina ū yā p̄i s̄isina ḡen plade ḡunn ò p̄ine: N̄ yāpura o Luda yāi. Ó d̄s̄ kū ḡs̄gbē p̄i bi durunnakeriime. ²⁵ Akū à p̄i: Tó durunnakeriime, má d̄s̄ro. Yā m̄en don má d̄s̄. V̄inaan ma ū yā, akū maten gu e sà. ²⁶ Akū ò a là ò p̄i: B̄s̄n à k̄ennee? Deran à k̄è nà à n wé wèñnee? ²⁷ À wèmma à p̄i: Ma óáre k̄ò, ádi s̄á kp̄áro. B̄s̄ á ye à ma d̄oo? Á ye à ḡs̄ a ìban̄o ū sen yá? ²⁸ Akū ò zuka k̄ài ò p̄i: M̄ok̄omme n̄ de a ìba ū gwe! Ók̄s̄n̄o s̄s̄ Musa ìban̄on ó ū. ²⁹ Ó d̄s̄ kū Luda yā ò k̄u Musao. Àkū s̄s̄, ó d̄s̄ gu kū à b̄onlo. ³⁰ Akū ḡs̄gbē p̄i p̄inne: Á yābonsare ma gwe! Á ma wé w̄emene, akū á d̄s̄ gu kū à b̄onlo yá? ³¹ Ó d̄s̄ kū Luda ò s̄á kp̄á durunnakerin̄o yāiro, ádi s̄á kp̄á a yāmari kū òdi a p̄yenyina k̄en̄o yaime. ³² Zaa lākū Luda andunia k̄àte nà, odi ma gb̄eke gbē kū wà a ì v̄ina ū wé wèñe zikiro. ³³ Tó adi ke gbē p̄i b̄ò Luda k̄inaaro, ani f̄s̄ à p̄s̄ke k̄ero. ³⁴ Akū ò p̄ine: Ò n ì durunna ḡun m̄ammame, akū n̄ten yā dawere yá? Akū ò p̄èa.

Ludad̄nasari bi v̄inakūnaame

³⁵ Yesu mà kū ò p̄èa. Kū à a lè, à a là à p̄i: N̄ten Bisāsiri Né náani ke yá? ³⁶ Ḡs̄gbē p̄i w̄èa à p̄i: Mare, d̄in a ū de mà le mà a náani kee? ³⁷ Yesu p̄ine: N a è, àkū mé àten yā o k̄unwo. ³⁸ Akū ḡs̄gbē p̄i p̄ine: Dikiri, mateni n náani ke. Akū à donyī k̄ène. ³⁹ Akū Yesu p̄i: Gb̄en̄o k̄ek̄ek̄s̄ana yāin ma su andunia ḡun la, de w̄es̄iraden̄o wé k̄é, w̄ék̄er̄in̄o ḡs̄ w̄es̄iraden̄o ū.

⁴⁰ Farisi ken̄o k̄u gwe. Kū ò yā p̄i mà, ò p̄ine: Ók̄s̄n̄o, v̄inan̄on ó ū se yá? ⁴¹ Akū Yesu p̄inne: Tó v̄inan̄on á ū, de á durunna v̄iro. Ama kū àten pi á wé k̄èna yāi, á durunna kp̄é kú k̄áome.

10

Yal̄ek̄s̄ana kū sad̄ariio

¹ Yāpuran maten óáre, gbē kū àdi ḡé s̄á karalenlo ama àdi vl̄ē karala gu p̄anden, ade bi kp̄an̄ime, kp̄ani w̄edeweme. ² Gbē kū àdi ḡé karalen s̄s̄, aden sad̄ari ū. ³ Kara d̄ákp̄arii d̄i z̄é w̄é adene, s̄an̄o s̄s̄ ò a k̄òto d̄s̄. Àdi a s̄an̄o s̄isi n̄ baadi t̄s̄a à b̄ote k̄un̄wo. ⁴ Tó à b̄ote k̄un̄wo, àdi doñne are òdiḡs̄ téi kū ò a k̄òto d̄s̄ yāi. ⁵ Òdi we ò té gbē p̄andeiro. Òdi bàa léne kū ò gbē p̄ande k̄òto d̄s̄ro yāi. ⁶ Yesu yā p̄i l̄èk̄s̄aane, akū odi d̄s̄ tó b̄s̄ yān àten on̄ero.

Yesu bi sad̄ari maname

⁷ Abire yāi Yesu èra à p̄inne: Yāpuran maten óáre, makūme karale ū s̄an̄one. ⁸ Gbē kū ò d̄òmene aren̄o bi kp̄an̄in̄ome, kp̄ani w̄edewen̄ome n̄ p̄inki, akū s̄an̄o dí n̄ yā maro. ⁹ Makūme karale ū. Gbē kū à ḡè ma ḡun n̄i aafia le. Aniḡs̄ ḡè àḡs̄ bo ani p̄s̄bleki le. ¹⁰ Kp̄ani'ona yāin kp̄ani d̄i su àdi p̄s̄ de àdi p̄s̄ kakate. Ma sume, de gb̄en̄o ḡs̄ w̄èndi v̄i òḡs̄ v̄i papana. ¹¹ Makūme sad̄ari mana ū. Sad̄ari mana d̄i ḡi a w̄èndiii a s̄an̄o yāi. ¹² Zamalinga bi sad̄ari mananlo. Kū s̄an̄o de a p̄s̄ ūro yāi, tó à è lewanna ten su, àdi s̄an̄o t̄on à bàa léme, akū lewanna di sí s̄an̄o té à n̄ fak̄sa. ¹³ Gbē p̄i bàkaa diḡs̄ kú kú s̄an̄oro, kú à de zamalinga ū yāi. ¹⁴ Makūme sad̄ari mana ū. Má a s̄an̄o d̄s̄, ma s̄an̄o s̄s̄ ò ma d̄s̄, ¹⁵ lākū De Luda ma d̄s̄ akūs̄ má a d̄s̄ nà. Maten gi ma w̄èndiii n̄ yāi. ¹⁶ Má s̄á p̄anden̄o v̄i kū ò kú kara dí ḡunlo. Séde mà su k̄un̄wo se. Oni ma k̄òto ma, kp̄asa ni ḡs̄ m̄en do

kū dàriio mèn do. De Luda yemai ¹⁷ kū maten gi ma wèndiii yāi, de mà era mà sí dɔ. ¹⁸ Gbēke ni ma wèndi símaro, mani gíi kū ma zĩdaome. Má a giina zé vī, má a sina zé vī dɔ. Yā kū ma De dītemenɛn gwe.

¹⁹ Yā pi yāi Yuda gbānadɛnɔ kèkèkɔa dɔ. ²⁰ N̄ té gbēnɔ pi dasi: À tana vīme, a miì litɛ. Bóyāin àten sá kpá a yāii? ²¹ N̄ gbēkenɔ pi: Tānade yá'onaan gwero. Tāna ni f̄s à v̄na wé wé yá?

Yesu a ludakena onnɛnaa

²² Luda kpé sakena dikpe kà zaa Yurusalemu. Bunsire gümme, ²³ akū Yesu ten kure Luda onn, zaa gu kū òdi pi Sulemanu èdan. ²⁴ Akū Yuda gbānadɛnɔ likai, ò a là ò pi: Ìni ó tó lokona ari bɔrɛɛ? Tó Arumasihumɛ n ũ, ñ owɛɛ swáswa. ²⁵ Akū Yesu wèrma à pi: Ma òáre, ádi síro. Yā kū maten ke kū ma De t̄soo pinɔn à sèeda ũ. ²⁶ Ákɔnɔ s̄s̄ ádi síro, kū á de ma s̄nɔ ũro yāime. ²⁷ Ma s̄nɔ ò di ma kòto ma. Má n̄ d̄s̄, akū òdiḡs̄ t̄émai. ²⁸ Madi wèndi kū àdi lákaro kpámma, oni ga zikiro. Gbēke ni f̄s à n̄ bo ma ɔ̄ro. ²⁹ Ma De kū à n̄ kpáma de gbē s̄inda pínkila. Gbēke ni f̄s à n̄ bo a ɔ̄ro. ³⁰ Makū kū ma Deo ó dokɔnɔme.

³¹ Gbānade pinɔ gbēɛ s̄ɛɛ dɔ de ò a pápao ò a de. ³² Akū Yesu piñne: Ma yā mana kū ma De dàmenɛnɔ kèáre dasi. Yā mana kpate yāime á ye à ma pápa kū gb̄ɛoo? ³³ Akū gbānade pinɔ wèa ò pi: Ó ye ò n̄ pápa kū gb̄ɛoo yā mana kū n̄ kè yāinlo. Kū n̄ d̄okè kū Luda yāime. Bisásirime n ũ, akū n̄ n̄ z̄ida s̄ɛ Luda ũ. ³⁴ Akū Yesu wèrma à pi: Luda ò á doka takadan à pi Ludanɔme n̄ ũ. ³⁵ Luda dí gbē kū àten yā oñne pinɔ sísi ludanɔroo? A yā gogona vī s̄ro. ³⁶ Makū kū ma De ma dīte adona à ma z̄i andunia gūn s̄s̄, kū ma pi Luda Nén ma ũ, bóyāi a pi ma d̄okè kū Ludaoo? ³⁷ Tó mateni ma De yákena kero, àsun ma yā síro. ³⁸ Tó maten ke s̄s̄, bee tó ádi ma yā síro, à ma náani ke ma yákenanɔ yāi, de àḡs̄ d̄s̄ s̄ánsán kū De Luda kū ma gūn, akū má kú a gūn s̄s̄. ³⁹ Akū ò era òten zé wete ò a kū, akū à pitir̄ma.

⁴⁰ Akū à era à ḡɛ Yoda bara dire, gu kū Yahaya gbēnɔ da'ite kèn káaku. À ḡɔɔ pla kè gwe, ⁴¹ akū ò s̄u a k̄inaa dasidasi ò pi: Bee kū Yahaya dí daboyá ke kero, yā kū à ò gbē d̄ik̄ina musu pínki bi yāpurame. ⁴² Akū wà a náani kè gwe dasi.

11

Lazaru ganaa

¹ Gbē kū òdi piñe Lazaru ten gyā ke zaa Betani w̄ɛte kū Mariama kū a v̄ni Maatao kún. ² Mariamame nɔgbē kū à n̄isi gb̄innade kù Dikiri gbáa à gògo kū a mikāo ũ. ³ Akū Lazaru dāre pinɔ légbázā kè Yesune ò pi: Dikiri, n gbēnna ten gyā ke. ⁴ Kū Yesu yā pii mà à pi: Gyā pii ni láka kū gaoro. De Luda gakuri bo gupuraa yāime, de Luda Né s̄s̄ t̄s̄ bo a musu. ⁵ Yesu ye Maatai kū a dakūnao kū Lazaruo. ⁶ Kū à mà Lazaru ten gyā ke, akū à ḡs̄ gu kū à kun ḡia ḡɔɔ pla. ⁷ Abire gberan à pi a ibanɔne: Ò era ò gé Yudea. ⁸ Akū a ibanɔ pinɛ: Rabi, gbānadenɔn ye ò n̄ pápa kū gb̄ɛoo adi gi kero, akū n̄ ye ò era ò gé gwe dɔ yá? ⁹ Yesu pi: Fānant̄ɛ do bi awa kuri awɛɛplanloo? Gbē kū àten kure fānant̄ɛ di ḡɛ síro, kū àten gu e andunia d̄ik̄ina gupurai yāi. ¹⁰ Tó àten kure gwāani, àdi ḡɛ sí kù à gupura pi v̄ro yāi.

¹¹ Yā pi onaa gbera Yesu piñne: Ó gbēnna Lazaru i òme. Mani gé mà a vu. ¹² Akū a ibanɔ pinɛ: Dikiri, tó àten i òme, ani aafia le. ¹³ Lazaru ga yān Yesu ten oñne, akū òten da i'onaame yāpura. ¹⁴ Akū Yesu òñne swáswa sà à pi: Lazaru

gàme. ¹⁵ Ma pɔ kɛ nna kú má kú gwero, de à le à ma náani ke yáí. Ò gé a kīnaa. ¹⁶ Akú Tomasi kú òdi pine Sika pì a gbɛ̀nɔ̀nɛ: Ò gé kú Dikirio ò ga ó pínki.

Yesume gbɛ̀ kú àdi gɛ̀nɔ̀ vu à wɛ̀ndi kpámma ũ

¹⁷ Kú Yesu kà gwe, à sù à lè ò Lazaru vɛ̀ à gīnake à kè gɔ̀ɔ̀ siikɔ̀ kò. ¹⁸ Betani kú káni kú Yurusalemuo lán kiloo aakɔ̀ bà. ¹⁹ Yuda gbānadɛ̀nɔ̀ bò zaa gwe dasi ò sù Maata kú Mariamao kīnaa, de ò sùru kpáíne n dāgɔ̀ ga yā musu. ²⁰ Kú Maata mà Yesu ten su, à bò à gɛ̀e daale, ama Mariama zè be. ²¹ Akú Maata pì Yesune: Dikiri, tó n kú lame yā, de ma dāgɔ̀ dí garo. ²² Bee tera má dɔ̀ kú yā kú n gbèka Ludaa, ani kenne. ²³ Yesu pine: N dāgɔ̀ ni vu. ²⁴ Maata pine: Má dɔ̀ kú ani vu zī kú gɛ̀nɔ̀ ni vu gɔ̀ɔ̀ kpɛ̀de zī. ²⁵ Yesu pine: Makúme gbɛ̀ kú àdi gɛ̀nɔ̀ vu à wɛ̀ndi kpámma ũ. Bee tó ma náanikerii gà, anigɔ̀ kpé kumme. ²⁶ Gbɛ̀ kú à kun, akú àteni ma náani ke ni ga zikiro. N abirekú si yá? ²⁷ Maata pine: Ee, Dikiri, ma si kú Arumasihume n ũ, Luda Né kú ò pì ani su andunia gūn.

Yesu wé'i kàn

²⁸ Kú Maata ò le, akú à gɛ̀e à a dakúna Mariama sisi, akú à pine asiri gūn à pì: Dannɛ̀ri sù àteni n gbeka. ²⁹ Kú Mariama yā pii mà, à fùte likalika àten gé a le. ³⁰ Yesu dí gīnake à gɛ̀ wɛ̀te gūn kòro, à kpé kú gu kú Maata dàalen. ³¹ Gbānade pìnɔ̀n kú kpén kú Mariamao, òten sùru kpáne. Kú ò è à fùte likalika à bò, ò bò ò tèi, zaakú òten da àten gé sɔ̀ dɔ̀ miraame.

³² Kú Mariama kà gu kú Yesu kún, kú à a è, à kùte a gbá sare à pine: Dikiri, tó n kú lame yā, de ma dāgɔ̀ dí garo. ³³ Yesu è àten sɔ̀ dɔ̀, akú gbānade kú ò kú kāao pìnɔ̀ ten sɔ̀ dɔ̀ dɔ̀. Akú à nèseyɔ̀kɔ̀ si a pɔ̀ yàka. ³⁴ Akú à pì: A a vɛ̀ máa? Ò wèa ò pì: Mare, n mɔ̀ n gwa. ³⁵ Yesu wé'i kàn. ³⁶ Akú gbānade pìnɔ̀ pì: À gwa lākú à yei na. ³⁷ Akú n gbèkenɔ̀ pì: Àkāa kú à vīna wé wè, ani fɔ̀ à gi Lazarune àsun garoo?

Lazaru vunaa

³⁸ Kú Yesu ten gé mira pì kīnaa, akú à nèseyɔ̀kɔ̀ si dɔ̀. Mira pì bi gbèwɛɛɛeme, gbè gbèntɛ̀ tàtaalé. ³⁹ Yesu pì: À gbèe pì go a léa. Akú gbɛ̀ kú à gāa pì dàre Maata pine: Dikiri, àten gbī sɔ̀, zaakú à kè gɔ̀ɔ̀ siikɔ̀n dí. ⁴⁰ Yesu pine: Mádi onne kú tó n ma náani kè, ĩni Luda gakuri eroo? ⁴¹ Kú ò gbèe pì gò, akú Yesu wé sè musu à pì: Baa, ma n sáabu kè kú n ma yā mà. ⁴² Má dɔ̀ kú ndigɔ̀ ma yā ma gɔ̀ɔ̀ sīnda pínki, ama ma ò le pari kú ò kú lanɔ̀ yáime, de ò le ò sí kú mɔ̀kɔ̀mmɛ̀ n ma zī. ⁴³ Kú à ò le, akú à pùtá kú kòto gbānao à pì: Lazaru, n bo. ⁴⁴ Akú gbɛ̀ kú à gāa pì bò, pòle fifina a mèea, biza yīna a mīia. Yesu pīnne: À pó poroa à a gbare.

Lèkpakusuna Yesu

⁴⁵ Yuda gbānade kú ò sù Mariama kīnaa pìnɔ̀, kú ò yā kú Yesu kèe pii è, ò a náani kè dasi. ⁴⁶ Ama n gbèkenɔ̀ gɛ̀e Farisino kīnaa, ò yā kú Yesu kèe gbáíne. ⁴⁷ Akú sa'orikinɔ̀ kú Farisi pìnɔ̀ gbānadɛ̀nɔ̀ sisi kɔ̀kakaranaaa ò pì: Gbɛ̀ pì ten daboyá ke dasi, bó òten kee? ⁴⁸ Tó ò tò àten ke le, baadi ni a náani ke, Romudeno ni sù ò Luda kpé kú ò burio kakate pínki. ⁴⁹ Akú Kayafa n gbɛ̀ mèn do kú à de sa'oriki zɔ̀kɔ̀ ũ wè birea pīnne: À yáke dɔ̀ro. ⁵⁰ Á dɔ̀ kú gbɛ̀ mèn do gana ó pínki gɛ̀ne ũ mana de ò buri kakatenalaroo? ⁵¹ Adi yā pì ò kú a zīda pɔ̀yeinaaoro. Kú à de sa'oriki zɔ̀kɔ̀ ũ wè birea yāin à annabikeyá ò kú Yesu ni ga Yudanɔ̀ gɛ̀ne ũ. ⁵² Adi ke Yudanɔ̀ n̄tɛ̀nenlo, ari kú Luda né kú ò fákɔ̀nanɔ̀ dɔ̀, de à n ke mè dokɔ̀nɔ̀ ũ. ⁵³ Zaa zī bieran gbānade pìnɔ̀ zè kú Yesu denaao. ⁵⁴ Abire yāi

Yesu dí bo gupuraa ní té doro. Akù à gèè lakutu kù à kù gbáranma sare kù òdi pi Eflaimu. À gɔɔ pla kè gwe kù a ibanɔ.

⁵⁵ Yudanɔ Vĩnla dikpe kà kãni. Ò bò lakutunɔ gũn dasidasi, ò gèè Yurusalemu gbàbona yãri ari dikpe pì gé ká. ⁵⁶ Òten Yesu wete, ò zena Luda onn, òten kò lala òten pi: Áten da deramee? Ani we à su dikpe dí ke yá? ⁵⁷ Sa'orikinɔ kù Farisinɔ dìte kù tó gbèke Yesu kúki dɔ, à oñne de ò le ò a kù.

12

*Nísi gbĩ nna kuna Yesu gbáa
(Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)*

¹ Vĩnla dikpe gò gɔɔ suddo, akù Yesu sù Betani, Lazaru kù à a vù bona gan wètea. ² Ò pòble kè Yesune gwe. Maata mé àten pòble kpaatete, Lazaru sò à kù pòblerinɔ té kù Yesuo. ³ Akù Mariama nísi buri mana ɔɔde sè à sùo, à kù Yesu gbáa, akù à a gbá gògo kù a mikáo. Nísi gbĩ dàgula kpé pìi gũn. ⁴ Yesu ibanɔ doke Yudasi Isikarioti kù ani Yesu kpámma pì: ⁵ Nísi dí ɔɔ kà andurufu wàa do kpé basɔɔro. Bóyãri odi yía ò a ɔɔ kpà takasidenɔaroo? ⁶ Adi ke à abirekù o takasidenɔ wëndagwana yãinlo, kù à de kpãni ù yãime. Àkù mé àdigɔ ɔɔsɔnɔ kùna àgɔ ɔɔ fĩnti bo. ⁷ Akù Yesu pì: Ñ nɔgbè dake tó. Abirekù dìte ari ma gè kegɔɔame. ⁸ Takasidenɔ nigɔ kù kááo gɔɔ sĩnda pínki, makù sò manigɔ kù kááo gɔɔ pínkiro.

Lékpakúsũna Lazarui

⁹ Yuda gbánadenɔ mà kù Yesu kù Betani, akù ò gèè gwe dasidasi. Adi ke Yesu yãin ò gèè adoro, de dɔ ò Lazaru kù Yesu a vù bona gan e yãime. ¹⁰ Akù sa'orikinɔ zèò ò Lazaru de se dɔ, ¹¹ zaakù a yãin gbánadenɔ ten kèrĩmma dasi, òten Yesu náani ke.

*Gbánakèkpana Yesui zaa Yurusalemu
(Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)*

¹² Kù gu dò, pari kù ò sù dikpe ke Yurusalemunɔ mà kù Yesu ten su, ¹³ akù ò zaa lánɔ zòzò ò gèè daaleo. Òten wiki lé òten pi:

Ñ gbãna ke!

Arubarikaden gbè kù àten su kù Dikiri tóo ù!

Arubarikaden Isarailanɔ kína ù!

¹⁴ Yesu zaaki è à dia lákù à kèna Luda yãn nà ò pi:

¹⁵ Zaiɔdenɔ, àsun vĩna kero.

Á kína ten su à di zaakine bɔrɔ kpé.

¹⁶ A ibanɔ dí yã pìi mì dɔ gĩaro. Yesu fute à tana gakuri gũn gberan ò dò sà kù ò yã pìi kè a musume, akù mókɔnɔ mé ò a pínki kène.

¹⁷ Kù Yesu Lazaru sisi à a vù bona miran, gbè kù ò kù káanon a baaruu kpàkpañne. ¹⁸ Abire yãin pari gèè ò dàale, zaakù ò mà kù à daboyã pìi kè. ¹⁹ Akù Farisinɔ pikɔne: A è yá? Òni fɔ ò pòke woaro. À gwa lákù andunia bò à téi nà.

²⁰ Girikinon kù gbè kù ò sù donyĩ ke dikpekekinɔ té, ²¹ akù ò gèè Filipi kù à bò Betesaida, Galili bũsun kĩnaa, ò wé kèa ò pi: Mare, ó ye kò'enaai kù Yesuo.

²² Filipi gèè à ò Andurune, akù ò gèè ò ò Yesune lele.

Yesu a ga ya'ona

²³ Yesu piñne: Bisásiri Né tóbogɔɔ kà. ²⁴ Yápuran maten oáre, tó pówè dí gè bũsuu gũn à fĩmbaa boro, àdigɔ kun adome. Tó à fĩmbaa bò sò, àdi né i

manamana. ²⁵ Gbē kù à ye a wèndiini ni kurai. Gbē kù à gi a wèndiini andunia díkīnan s̄s̄, ade niḡs̄ kùna ari ḡɔɔ s̄inda p̄ínki. ²⁶ Tó gbē ye à z̄i kemene, àḡs̄ témai. Ma z̄ikeri p̄i niḡs̄ kù gu kù má kún. Tó gbē ten z̄i kemene, ma De ni a kpe ta. ²⁷ Tera sà ma p̄o yàka. Bón mani oo? Mani p̄i, Baa, ò ma bo yà kù àten suman yá? Oi! Ma su yà kù àten suma p̄i yáime. ²⁸ Baa, ò t̄s̄ bo. Akù kòtoo bò ludambe à p̄i: Ma t̄s̄ bò kò, akùs̄ mani era mà bo d̄o.

²⁹ Kù gbē kù ò kù gweno mà, ò p̄i: Legū mé à p̄t̄a. Gbēkeno p̄i: Malaika mé à yà òne. ³⁰ Akù Yesu p̄iine: Adi ke ma yáin kòtoo p̄i boro, á yáime. ³¹ Yà ni vute andunia díkīnaa sà. Oni andunia díkīna kīna bo kpatan sà. ³² Makù s̄s̄, tó ò ma se ò ma d̄o musu mani buri s̄inda p̄ínki ḡate ò su ma kīnaa.

³³ Kù Yesu ò le, à ga kù ani ga takan à téa. ³⁴ Akù gbēno p̄ine: O mà à kù doka takadan ò p̄i Arumasihu niḡs̄ kun ḡɔɔ p̄ínkime, akù n p̄i oni Bisāsiri Né sé ò d̄o musu s̄s̄ bi? Díme Bisāsiri Né p̄i úu? ³⁵ Yesu wèmma à p̄i: Gupura kunna kááo ḡs̄ f̄itime. Ḡɔɔ kù gupura p̄i kù kááo, àḡs̄ kuren, de gu s̄un sira kúáwaro yá. Gbē kù àten kure gusiran d̄s̄ gu kù àten génlo. ³⁶ Ḡɔɔ kù á gupura p̄i v̄i, à gupura p̄i náani ke, de à ḡs̄ gupuradeno ú.

Kù Yesu ò le, akù à ḡeè à ùteíne.

Gbēno dí Yesu náani kero

³⁷ Bee kù daboyá dasi kù à kè ò wáran̄o, odi a náani kero, ³⁸ de yà kù annabi Isaya ò le à papa yá kù à p̄i: Dikiri, gbēke dí baaru kù o kpà síro.

Ò n gbāna è odi d̄oro.

³⁹ Odi we ò a náani k̄ero, zaakù Isaya p̄i d̄o:

⁴⁰ Luda ò wé v̄ina kùíne

de òsun gu ero.

À ò kùgbāna kùíne

de òsun yá ma

ò are d̄o à ò werek̄aro.

⁴¹ Isaya abirekù ò kù à Yesu gakuri è yáime, akù à a yà ò. ⁴² Bee kù abireo gbānade p̄ino Yesu náani kè dasi. Farisino yáin òdiḡs̄ ye ò d̄s̄m̄aro, de òsun aduakekpe zé z̄s̄ínero yá. ⁴³ Zaakù ò ye bisásirino ò s̄áabu kpá de Luda ò s̄áabu kpála.

⁴⁴ Akù Yesu p̄t̄a à p̄i: Gbē kù àteni ma náani ke, adi ke makùn àteni náani ke adoro, àten gbē kù à ma z̄i náani kemene se d̄o. ⁴⁵ Gbē kù àteni ma e ten gbē kù à ma z̄i eme se. ⁴⁶ Ma su andunia ḡun gupura úme, de gbē kù àteni ma náani ke s̄un ḡs̄ gusiran doro. ⁴⁷ Gbē kù à ma yá mà akù à kúnaro, adi ke makù mé mani yá vutearo, zaakù mádi su yá vute andunianlo, ma su andunia sura bame. ⁴⁸ Yákpatékene ten gbē kù à ḡimai adi ma yá síro d̄a. Yá kù ma òne p̄i mé ani vutea ziazi. ⁴⁹ Zaakù mádi yáke o kù ma z̄idaoro. Yá kù ma ò kù yá kù ma d̄áne, ma De kù à ma z̄i mé à d̄itemene. ⁵⁰ Má d̄s̄ kù yá kù à d̄itemene bi wèndi kù ádi láraro yáme. Abire yá yá kù maten o, maten o lárú ma De d̄amene náme.

13

Yesu a íban̄o gbá pipinaa

¹ Ari V̄inla dikpe ḡs̄ ḡé ká, Yesu d̄s̄ kù a bona andunia dí ḡun tana a De kīnaa ḡɔɔ kà. Lákù à ye a gbēno andunia ḡun nà, à yeñyi ari a wèndi lémm̄e. ² Kù

òten òkosi pò ble, Ibilisi gĩnake à yā dà Simo Isikarioti né Yudasi swèn kò, de à Yesu kpámma. ³ Yesu dǝ kù a De pò sǝnda pínki nàare a ɔ̃. À dǝ kù a bo Luda kĩnaame, akus̃ ɔ̃ ani era à tá a kĩnaame. ⁴ Goro kù òten pò ble, Yesu fùte à a uta bò à kàte, akù à tawali sè à dǝ a pi. ⁵ Abire gbera à í kà ta gùn, akù à nà a ìbanò gbá pípinaaa, àten gogo kù tawali kù à dǝ a piaao. ⁶ Kù à kà Simo Pita kĩnaa, Pita pìne: Dikiri, mòkǝn mé ìni ma gbá pípimene yá? ⁷ Yesu wèa à pì: N̄ yā kù maten ke dǝ gĩaro, ama ìnisun dǝ. ⁸ Pita pìne: Ìni ma gbá pípimenero fá! Yesu pìne: Tó mádi n gbá pípiro, n bàka kù kũmao doro. ⁹ Simo Pita pìne: Dikiri, adi ke ma gbáme adoro, ma ɔ̃ kù ma miioome dɔ. ¹⁰ Yesu pìne: Gbē kù à zù òò bàka kù kù a mēgu ke pípinaaoro, séde a gbá, zaakù à puname. Á gbāsīro, ama adi ke à pínkinlo. ¹¹ À gbē kù ani a kpámma dǝ. Abire yāin à pì ò gbāsī sari n̄ pínkiro.

¹² Kù à n̄ gbá pìpìne à làka, à a uta sè à dà, akù à èra a gbèn. À pìne: Á yā kù ma kèaré dǝ yá? ¹³ Adì ma sísi Danneri kes̃ Dikiri. Áten o a zéame, zaakù má de a ùme. ¹⁴ Lákù makù kù má de á dikiri kù á danneriio ù á gbá pìpiáre nà, àg̃ k̃ gbá pípi le se. ¹⁵ Ma a taka kèaré. Àg̃ ke lákù ma kèaré nà. ¹⁶ Yápuran maten oáre, zòblerii dig̃ de a dikirilaro, z̃rii dig̃ de gbē kù à a z̃llaro.

¹⁷ Lákù a yā bire dǝ nà, arubarikadenon á ù tó áten ke le. ¹⁸ Adi ke á pínki yān maten oro. Má gbē kù ma n̄ s̃no dǝ. Séde yā kù à kēna Luda yān dí papa kù ò pì: Gbē kù odì ɔ̃ kakara ta dok̃no gùn mé à bò ma kpe. ¹⁹ Maten oáre tera ari à kpé à su, de tó à sù, áni sí kù makúme a ù. ²⁰ Yápuran maten oáre, gbē kù à ma z̃rii si ma síme. Gbē kù à ma si s̃, ade gbē kù à ma z̃ síme.

*Yesu gĩnake à dǝ yā kù Yudasi ni ke
(Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)*

²¹ Kù Yesu ò le, à nèseyòkò sì, akù à ònne swáswa à pì: Yápuran maten oáre, á gbē mèn do mé ani ma kpámma. ²² Akù a ìbanò k̃ wé gwägwa ò bídi kè gbē kù à téa. ²³ Iba do kù Yesu yei manamana gengesekena a sare. ²⁴ Akù Simo Pita lèzuki kène à Yesu la tó dín à téa. ²⁵ Akù ibaa pii nà Yesu à a là à pì: Dikiri, díme? ²⁶ Yesu wèa à pì: Mani loma z̃ d̃ooa mà kpá adea. Akù à lomaa z̃ d̃ooa à kpá Simo Isikarioti né Yudasia. ²⁷ Kù Yudasi lomaa pii sì, Setan gèagu g̃no. Akù Yesu pìne: Yā kù ìni ke n̄ ke likalika. ²⁸ Gbē kù òten pò blenò ke dí dǝ ke b̃yāi Yesu òne lero. ²⁹ Kù Yudasi mé àdig̃ ɔ̃g̃s̃no kũna, akù gbēkeno ten da Yesu pìne à gé dikpe pò kù ò yeinò lúme ke à gé pòke kpá takasidenɔa. ³⁰ Kù Yudasi lomaa pii sì, à bò g̃no. Gwāanime s̃.

*Yesu gĩnake à dǝ yā kù Pita ni ke
(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Luk 22:31-34)*

³¹ Kù Yudasi bò, akù Yesu pì: Tera sà Bisāsiri Né ni t̃ bo, Luda s̃ ani t̃ bo a yā musu. ³² Tó Luda t̃ bò a musu s̃, Luda ni a t̃ bo a kĩnaa, akus̃ ɔ̃ ani bo g̃no. ³³ Ma n̄no, ma kunna káao g̃ fítimé. Áni ma wete, ama maten oáre tera lákù ma ò gbānadenone nà, áni f̃ à gé gu kù maten tánlo. ³⁴ Maten yā dufu díteáre, àg̃ yek̃oi. Lákù má yeái nà, ák̃no s̃ àg̃ yek̃oi le dɔ. ³⁵ Tó á yek̃oi, baadi ní á dǝ ma ìbanò ù.

³⁶ Simo Pita a là à pì: Dikiri, nten tá máa? Yesu wèa à pì: Gu kù maten tán, ìni f̃ n̄ témai gĩaro, ama ìni láka n̄ su. ³⁷ Pita pìne: Dikiri, b̃yāi mani f̃ mà ténýi teraroo? Mani gí ma wèndiii n̄ yāi. ³⁸ Yesu pì: Ìni gí n̄ wèndiii ma yāi s̃ yá? Yápuran maten onne, ari ko g̃ gé lé zu, ìni ledi kpámai gèn aak̃.

14

Yesumε ludambe zε ũ

¹ Asun tó á nèse yakaro. À Luda náani ke, à ma náani ke dɔ. ² Ma De be onn kpɛnɛnɔn kun dasi, tó à de lero, de ma òáre. Maten gé gu kekéáre. ³ Lákū maten gé gu kekéáre nà, mani era mà su mà á sète mà tá kááo ma kīnaa, de ákɔnɔ se àgɔ kú gu kú má kunwa. ⁴ Á gu kú maten tán zé dɔ. ⁵ Akū Tomasi pīnɛ: Dikiri, ó dɔ gu kú nten tánlo. Óni fɔ ò a zé dɔ deramεε? ⁶ Yesu wèa à pì: Makūmε zé ũ, makūmε yápura kú wèndiio ũ. Gbēke di le à gé ma De kīnaa ma gbákūnaa sariro. ⁷ Tó á ma dɔ, de á ma De dɔ. Zaa tera a a dɔ, akūsɔ a a è.

⁸ Akū Filipi pīnɛ: Dikiri, ñ n De mɔwεε. Abirekū ni mɔwá. ⁹ Yesu pīnɛ: Filipi, má kú kááo zaa gikena, akū ñ ma dɔroo? Gbē kú à ma e à ma De e. Býái nten pì mà a De mɔáreε? ¹⁰ Kū má kú ma De gūn, akūsɔ ma De kú ma gūn, ñdi síroo? Yá kú maten oáre maten o kú ma zīdaoro. Ma De kú à kú ma gūn mé àdi a yákenanɔ ke. ¹¹ Kū ma pì má kú ma De gūn, ma De sɔ à kú ma gūn, à ma yá sí. Tó len sɔro, à sí daboyákɛna pīnɔ yáí. ¹² Yápuran maten oáre, gbē kú àteni ma náani ke ni yá kú madì ke pīnɔ ke. Bee kú à de abirenɔla se, kú maten tá ma De kīnaa yáí. ¹³ Pɔ sīnda pīnki kú áni wé ke kú ma tɔo mani ke de ma De tɔ bo ma musu yáí. ¹⁴ Pɔ kú áni a wé kema kú ma tɔo pīnki, mani ke.

Yesu lésena a Nini yá musu

¹⁵ Tó á yemai, ániḡ yá kú ma ditenɔ kūna. ¹⁶ Mani wé ke ma Dea, ani á gba Zekūnwode pānde kú anigɔ kú kááo gɔrɔ sīnda pīnki ¹⁷ Nini yápurademε. Andunia gbɛnɔ ni fɔ ò a síro, zaakū òteni a ero, akūsɔ ò a dɔro. Ama á a dɔ, zaakū à kú kááo, akūsɔ anigɔ kú á gūn. ¹⁸ Mani á tó ádoro, mani era mà su á kīnaa. ¹⁹ À gɔ fiti kú andunia ni ma e doro, ama áni ma e. Kū má kun yáí, ániḡ kun se. ²⁰ Gɔrɔ kú ániḡ dɔ kú má kú ma De gūn, á kú ma gūn, akūsɔ má kú á gūn. ²¹ Gbē kú à ma yáditenanɔ dà akūsɔ à kūna, ade mé à yemai. Ma De nigɔ ye gbē kú à yemaii, makū sɔ manigɔ yei mani ma zīda mɔnε.

²² Akū Yudasi a là, adi ke Yudasi Isikariɔtinlo, à pì: Dikiri, à kè dera ñni n zīda mɔwεε, akū andunia sɔ ani n eroo? ²³ Akū Yesu wèa à pì: Tó gbē yemai, anigɔ ma yá kūna. Ma De nigɔ yei, óni su a kīnaa ò vute lele. ²⁴ Gbē kú à yemairo ma yá kūnaro. Yá kú áten ma pì dí bo ma kīnaaro, à bò ma De kú à ma zī kīnaame. ²⁵ Ma yá pīi òáre gɔrɔ kú má kpé kú kááo. ²⁶ Ma De ni a Nini zī kú ma tɔo Zekūnwode ũ. Ákū mé ani yá sīnda pīnki dadaáre, ani tó yá kú ma òáre dɔágu pīnki. ²⁷ Mateni á tó kú aafiaao, ma zīda aafiaan mateni á gba. Mateni á gba lákū andunia di ñ gba nàro. Àsun tó á nèse yakaro, àsun tó vīna á kúro. ²⁸ A mà ma òáre maten tá mani era mà su á kīnaa. Tó á yemaimε, de á pɔ nna kú maten tá ma De kīnaa yáí, zaakū ma De demala. ²⁹ Ma òáre tera ari à kpé à ke, de tó à kè, áni ma náani ke. ³⁰ Mani le mà yá o kááo à gli kè doro, zaakū andunia díkīna kīna ten su. À gbána vī ma musuro, ³¹ ama lákū ma De dàmenε nàn maten ke, de andunia le à dɔ kú má yei. À fute ò go gu díkūn.

15

Yesumε geepe lí yápura ũ

¹ Makūmε geepe lí yápura ũ, ma Demε geepe lí búde ũ. ² Àdi lígā kú à péma néinaa sari zɔ pīnki, akūsɔ àdi a néiri onε lago pīnki de a néina kara yáí. ³ Ákɔnɔ sɔ á puname yá kú ma òáre yáí. ⁴ Àgɔ kú ma gūn lákū má kú á gūn

nà. Lígáa dì f̄s à né kpá a z̄idaoro, séde àḡs kú lídaa. Leme ák̄õn̄o áni f̄s à né kpáro, tó adi ke àḡs kú ma ḡun baasiro. ⁵ Makúme geepi lída ũ, ák̄õn̄ome a ḡãn̄o ũ. Gb̄e kú à kú ma ḡun, akús̄s má kú a ḡun, àkú mé ani né kpá manamana, zaakú áni f̄s à p̄oke ke ma sariro. ⁶ Tó gb̄e kú ma ḡunlo, oni a zukúna, lákú òdi lígá z̄s ò zukúna à kori kú ò s̄ete ò ká t̄en à té kú ná. ⁷ Tó á kú ma ḡun, akús̄s ma yá kú á ḡun, à p̄s s̄inda p̄ínki kú á yei wé ke, áni le. ⁸ Tó a né kpá manamana, gb̄en̄o niḡs d̄s kú ma iban̄on̄ á ũ yápara, ma De t̄s ni bo. ⁹ Má yeáí lákú ma De yemai ná. Aḡs kú ma yenyí ḡun. ¹⁰ Tó á yá kú ma dit̄en̄o kúna, áni ḡs kú ma yenyí ḡun, lákú má yá kú ma De dit̄en̄o kúna ná, akús̄s má kú a yenyí ḡun. ¹¹ Ma yá p̄in̄o òáre, de p̄onna kú má v̄i ḡs kú á ḡun yáime, á p̄onna niḡs papana. ¹² Yá kú ma dit̄eáren dí: Aḡs yek̄s̄i lákú má yeáí ná. ¹³ Tó gb̄e ḡi a w̄end̄iiii a gb̄ennan̄o yáí, gb̄e ke yenyí v̄i de abirekúlaro. ¹⁴ Tó àten yá kú ma dit̄eáre ke, ma gb̄ennan̄on̄ á ũ. ¹⁵ Madí á s̄isi z̄òblerin̄o doro, zaakú z̄òblerii diḡs a dikiri b̄ok̄ote d̄oro. Ma á s̄isi ma gb̄ennan̄ome, zaakú yá kú ma mà ma De k̄inaan ma òáre p̄ínki. ¹⁶ Ák̄õn̄o mé a ma sero, makú mé ma á sé, akú ma á z̄i à gé né ká, nékana kú ani lákaro, gbasa De Luda á gba p̄s s̄inda p̄ínki kú a wé k̄ea kú ma t̄o. ¹⁷ Yá kú ma dit̄eáren dí: Aḡs yek̄s̄i.

Andunia z̄ana Yesugu kú a iban̄o

¹⁸ Tó andunia z̄áágu, àḡs d̄s kú à z̄ámagu á á. ¹⁹ Tó andunia gb̄en̄on̄ á ũ, de andunia yeáí. Lákú ma á sé ma á bó andunia ḡun ná, á de a gb̄en̄o ũro. Abire yáin andunia z̄áágu. ²⁰ À tó yá kú ma òáre ḡs d̄óágu. Z̄òblerii diḡs de a dikirilaro. Lákú ò wé t̄ama ná, len oni t̄áawa le. Tó ò ma yá kúname, oniḡs á yá kúna se d̄o. ²¹ Oni yá bireno keáre p̄ínki ma t̄s yáí, zaakú ò gb̄e kú à ma z̄i d̄oro. ²² Tó mádi su ma yá òné yáro, de ò taari v̄iro. Ama tera sà ñ taari kutena v̄iro. ²³ Gb̄e kú à z̄ámagu z̄a ma Degume se. ²⁴ Tó mádi yá kú odi ke yáro ke ñ t̄ero, de ò taari v̄iro. Ama tera sà ò yá kú ma k̄en̄o è, akú ò z̄ámagu kú ma Deo ó p̄ínki, ²⁵ de yá kú à kú ñ doka ḡun papa, kú ò p̄i ò z̄ámagu p̄áme. ²⁶ Tó Zekúnwode kú mani a gbareáwa bò ma De k̄inaa à sù, Nini yápurade kú àdi bo a k̄inaa p̄ii, ani ma s̄eeda ke. ²⁷ Ák̄õn̄o s̄s, áni ma s̄eeda ke, kú á kú kúmao zaa káaku yáí.

16

¹ Ma yá d̄in̄o òáre de àsun furo yáime. ² Oni aduakekpe zé z̄áre. A ḡoro ten su se kú gb̄e kú ani á de niḡs da Luda z̄in̄ àten ke. ³ Oni yá p̄in̄o keáre kú ò ma De kú makúo d̄oro yáí. ⁴ Ma yá d̄in̄o òáre de tó a ḡoro ká, áni ḡs d̄s kú ma òáre k̄ò.

Luda Nini z̄ik̄enaa

Mádi yá d̄in̄o òáre zaa káakuro, kú má kú kááo yáí. ⁵ Maten tá gb̄e kú à ma z̄i k̄inaa sà, ama á gb̄e ke dí ma la gu kú maten tánlo. ⁶ Á n̄es̄e yàka sà kú ma yá d̄in̄o òáre yáí. ⁷ Yápuran maten òáre, ma tana ni àre keáre, zaakú tó mádi táro, Zekúnwode p̄i ni su á k̄inaaro. Tó ma ta, mani a z̄iáwa. ⁸ Tó à sù, ani tó andunia a yáze d̄s durunna kú manakenaao kú yávutemmanaao musu. ⁹ Oni a yáze d̄s durunna yá musu, kú odi ma náani kero yáí. ¹⁰ Oni a yáze d̄s manak̄ena yá musu, kú maten tá ma De k̄inaa, áni ma e doro. ¹¹ Oni a yáze d̄s yávutemmanaao musu, kú yá v̄ute andunia dík̄ina k̄inaa yáí. ¹² Má yá v̄i d̄o dasi má òáre, ama áni yá p̄in̄o f̄s ḡiáro. ¹³ Tó Nini yápurade sù, ani doáre are yápara p̄ínki ḡun. Ani yá o kú a z̄ida d̄snaaoro, yá kú à màan aniḡs o, ani yá kú àten sun̄o baaru kpááre. ¹⁴ Ani ma t̄s bo, zaakú ani ma yán̄o s̄ete à babaáre. ¹⁵ P̄s kú ma De v̄i

pínki bi ma pómε. Abire yáin ma pì, ani ma yáno sète à babaáre. ¹⁶ À gò fíti kú áni ma e doro, à gò fíti dɔ kú áni ma e.

Pɔsira litena pɔnna u

¹⁷ Akú a íba kenɔ pikòne: Bó yán àten owere gwee? À pì à gò fíti kú óni a e doro, à gò fíti dɔ kú óni a e. À pì dɔ, àten tá a De kínaame. ¹⁸ Akú ò pì: À gò fíti kú à òo pì de deraa? Ódi yá kú àten o pìi dɔro dɔro. ¹⁹ Yesu dɔ kú ò ye ò a la, akú à pínne: Kú ma pì à gò fíti kú áni ma e doro, akúsɔ à gò fíti kú dɔ áni ma e, abirekún àten kɔ lalai yá? ²⁰ Yápuran maten oáre, áni ɔɔ dɔ à wènda ke, ama andunia ni pɔnna ke. Ánigɔ kú pɔsira gún, ama á pɔsira pì ni lite pɔnna u. ²¹ Tó nɔgbɛ ye à né í, a nèsee di yaka kú a wáwákɛna gɔɔ kà yáí. Tó à né í sɔ, wáwá kú à màa pìi di dɔn doro. A pɔ di ke nna kú à né dufu ì andunia gún yáí. ²² Len ákɔn sɔ á nèsee yakana le gíá. Mani era mà á e dɔ, á pɔ ni ke nna, gbɛke sɔ ani fɔ à á pɔnna pì síáwaro. ²³ Gɔɔ kú áni yáke lama doro. Yápuran maten oáre, ma De ni pɔ sínda pínki kú áni wé kea kú ma tɔo kpááwa. ²⁴ Ari tera ádi pòke wé ke kú ma tɔoro. À wé ke, áni le de á pɔnna gɔ papana yáí.

Yesu zìi blè anduniaa

²⁵ Ma yá pìno lèkɔáareme. A gɔɔ ten su kú mani yá oáre kú yálekɔanaao doro, mani ma De yá oáre swáswa. ²⁶ Gɔɔ kú áni wé ke kú ma tɔo. Mádi oáre kú makúme mani wé keáre ma Dearo, ²⁷ zaakú ma De a zídane yeáí kú á yemai yáí, akúsɔ a ma bona a kínaa si. ²⁸ Ma bo ma De kínaa ma su andunia gún. Tera sà maten andunia tó maten tá a kínaa. ²⁹ Akú a íbanɔ pìne: Tò, nten yá o kú yálekɔanaao doro, nten o swáswame sà. ³⁰ Ó dɔ sà kú n yá sínda pínki dɔ, ádi ke séto ò yáke gbekammaro. Abire yáin o n bona Luda kínaa si. ³¹ Akú Yesu pínne: Áteni ma náani ke sà yá? ³² A gɔɔ ten su à kà kò, kú áni fákɔa, á baadi ní tá a bea à ma tó mado. Bee kú abireo má kun madoro, zaakú ma De kú kúmao. ³³ Ma yá dínɔ oáre, de á laakari gɔ kpatena kunna ma gún. Áni wétamma le andunia gún, ama à swè dite, ma gínake ma zìi blè anduniaa.

17

Yesu aduakɛna a íbanɔne

¹ Yesu yá pì onaa gbera à wé sè musu à pì: Baa, a gɔɔ kà. Ñ n Né tɔ bo, de n Né n tɔ bo. ² N tò má iko ví gbɛ sínda pínki musu, de mà wèndi kú ádi lákaro kpá gbɛ kú n kpámanɔa. ³ Mòkɔn Luda mèn do légelege yápurade kú makú Yesu Kirisi kú n zìio dɔname wèndi kú ádi lákaro pì u. ⁴ Ma n tɔ bò zíte. Zì kú n dàmene mà ke ma kè ma laka. ⁵ Baa, ñ gakuri kpáma n kínaa tera sà, lákú n kpáma nà n kínaa zaade andunia katenaro. ⁶ Gbɛ kú n í sé andunian n í kpámanɔ ma tò ò n dɔ. N pónome, akú n í kpáma. Ò n yá kúna, ⁷ ò dɔ sà kú yá kú n dàmene pínki bò n kínaame. ⁸ Ma yá kú n dàmene dàíne. Ò sì, akú ò dɔ kú ma bo n kínaame yápura. Ò sì kú mòkɔn mé n ma zì. ⁹ Maten wé kéíne, adi ke andunian maten kenero, séde gbɛ kú n í kpáma pìno, zaakú n pónome. ¹⁰ Ma gbɛno bi n gbɛnɔme n pínki, n póno bi ma pónome pínki. Maten tɔ bo n gáí. ¹¹ Maten su n kínaa, manigɔ kú andunia gún doro, ama mòkɔn nigɔ kú andunia gún. Baa Kúadonade, ñgɔ n kúna kú n tɔ kú n kpáma gbánao, de ògɔ kun mè dokɔn lán ó bà. ¹² Gɔɔ kú má kú kúñwo, má n kúna kú tɔ kú n kpáma pì gbánao. Ma n dákpá, akú n gbɛke dí sátero, tó adi ke gbɛ kú à mii pè kakatɛnaa de n yá le à

papa yâi. ¹³ Tera sà maten su n kînaa. Ma yâ dínò ò andunia gûn, de ògõ ponna kû má vî vî àgõ papanámma. ¹⁴ Ma n yâ dànné, akû andunia zàngu, kû andunia gbènnomé n úro yâi, lákû makû má de andunia gbè úro nà. ¹⁵ Maten wé kemma, adi ké de n n bo andunia gûnnlo, ama de n n dákpa à vâni yâime. ¹⁶ Andunia gbènnomé n úro, lákû makû má de andunia gbè úro nà. ¹⁷ N tó n konna gõ adona kû yâpura gbánao. N yâme yâpura pì ù. ¹⁸ Lákû n ma zî andunia gûn nà, len makû sô ma n zî andunia gûn lé. ¹⁹ Mateni ma zîda kpámma n yâi, de ògõ kun n gbènnò ù yâpura. ²⁰ Adi ké maten wé kénné n donlo, kû gbè kû oni ma náani ké n yâ yainomé dõ, ²¹ de n pinki gõ kun mè dokõnnò ù. Baa, lákû n kû ma gûn nà akúsõ má kû n gûn, mókõnnò sô gõ kû ó gûn lé, de andunia le à sí mókõn mé n ma zî. ²² Gakuri kû n kpàman ma kpàrúmma, de ògõ kun mè dokõnnò lán ó bà. ²³ Má kû n gûn, akúsõ n kû ma gûn, de ògõ kun mè dokõnnò ù mámmam, de andunia gõ dõ kû mókõn mé n ma zî, akúsõ n yenyî lákû n yemai nà. ²⁴ Baa, gbè kû n kpàmano, má ye ògõ kû gu kû má kún, de ò wé ké pla kû ma gakurio, gakuri kû n kpàma kû n yemai yâi zaade andunia katenaro. ²⁵ Baa Mana, andunia n dõro, ama má n dõ, akû gbè dínnon dõ kû mókõn mé n ma zî. ²⁶ Ma tò ò n dõ, manigõ tó ògõ n dõ, de yenyî kû n vî kúmao gõ kû n gûn, de makû sô màgõ kû n gûn.

18

Yesu kúnaa

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)

¹ Yesu yâ pì onaa gbera à bò kû a ìbano, akû ò bikù Kidironu bara dire. Swadako kú gwe, akû à gènnò kû a ìbano. ² Yudasi bonkpède sô à gu pì dõ, zaakû Yesu kû a ìbano dìgõ kakara gwe baala'i. ³ Akû Yudasi gèe gwe kû soza gà doo kû dogari kû sa'orikinnò kû Farisinnò n zinnò. Ò fitilannò kúna kû sètennò kû gòkèbennò. ⁴ Yesu yâ kû ani a le dõ pinki, akû à bò à dànné à n lá à pì: Dín àten wete? ⁵ Ò wèa ò pì: Yesu Nazerame. À piinne: Makúme a ù. Yudasi bonkpède pì kú kúnnwo. ⁶ Kû Yesu piinne, makúme a ù, akû ò èra kpekpe, ò bò ò lète. ⁷ Yesu n lá dõ: Dín àten wete? Akû ò pì: Yesu Nazerame. ⁸ Yesu wèmma dõ à pì: Ma òáre kû makúme a ù. Tó makû àten wete, à tó gbè díkinnannò tá. ⁹ À ò le de yâ kû à ò yâ le à papa yâime, kû à pì: Gbè kû n n kpàmano, n gbèké dí sátero. ¹⁰ Simò Pita fènedà lokona, akû à wòto à sa'oriki zòkõnnò žirri lèò à a òpla sã zò flēm. Žirri pì tón Malaku. ¹¹ Akû Yesu pì Pitane: N n fènedà sòto a sòn. Mani wétamma toko kû ma De dìtemene í míroo?

¹² Akû sozannò kû n gbè zòkõnnò kû Yuda dogarinnò Yesu kù ò a yî. ¹³ Akû ò gèe káao Anasa kînaa gîa. Anasa bi Kayafa kû à de sa'oriki zòkõ ù wè birea anzureeme. ¹⁴ Kayafa mé à lé dà Yuda gbánadenonne yâ à pì: À mana gbè mèn do ga baadi gène ùme.

Pita ledikpana Yesu

(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)

¹⁵ Simò Pita kû ìba pàndeó té Yesu kpe. Sa'oriki zòkõnnò ìba pànde pì dõ, akû ìbaa pì té Yesu à gè sa'oriki zòkõnnò pì be onn, ¹⁶ ama Pita gò zena gánulèa. Akû ìba kû sa'oriki zòkõnnò dõ pì gèe à yâ ò nògbè kû àten zé pì dákpane, akû à tò Pita gè. ¹⁷ Akû nògbè zédákparii pì Pita là à pì: Gõgbè pì ìbano dokeme n úroo? Pita wèa à pì: Makúro. ¹⁸ Žirinnò kû dogarinnò ten té kû ò lè kpákpa kû ìa kun yâi. Pita kú kúnnwo gwe, àten té kpákpa se.

Sa'oriki yalalana Yesua

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)

¹⁹ Akū sa'oriki zókō ten Yesu lala a ibanō yāi kū a yādannenaao. ²⁰ Yesu wèa à pì: Ma yā ò baadinε gupuraa. Ma yā dādañε aduakekpεnō gūn kū Luda onnwo, gu kū Yudanō di kō kakaran n̄ pinki. Mádi yāke o asiri gūnlo. ²¹ Bóyāi nteni ma lalaa? N̄ ma yāmarinō la, ò yā kū ma òñne dō. ²² Kū Yesu yā ò lε, dogari kū ò kú gwenō do a s̄n̄ kè à pì: Ódi yā we sa'oriki zókōa lero. ²³ Yesu wèa à pì: Tó yā vānin ma ò, n̄ o ò ma. Tó yā manan ma ò s̄, bóyāin n ma lεε? ²⁴ Akū Anasa Yesu gbàre sa'oriki zókō Kayafa kīnaa yīna.

Pita era à ledikpana Yesui dō

(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)

²⁵ Pita kpé zε gwe àten té kpákpa. Akū ò a là ò pì: A ibanō dokeme n ūroo? Pita ledi kpà à pì: Makūmero. ²⁶ Sa'oriki zókō z̄rinō do bi gbē kū Pita à a s̄a gò danεme, akū à pì: Mádi á e lεlε swadakoo gūnloo? ²⁷ Akū Pita ledi kpà dō. Zaa gwe gōnō ko lé zù.

Pilati yákpatekεna kú Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)

²⁸ Gudō akū Yuda gbānadenō bō kū Yesuo Kayafa bεa, ò gèe káao bùsu gbē zókō bεa. Odi gē a onnlo, de òsungō gbāsīro yāi, zaakū ò ye ò Vīnla dikpε kεme. ²⁹ Abire yāi Pilati bō à s̄u n̄ kīnaa à pì: Yā kpaten á vī kū gbē piioo? ³⁰ Ò wèa ò pì: Tó yāvānikeriinlo, de ódi su ò a kpámmaro. ³¹ Akū Pilati p̄in̄ne: À a sé à gé yákpate kε káao á zīda dokaa. Akū gbānade p̄inō p̄ine: Ó gbēdεna zé vīro. ³² Abirekū kè de yā kū Yesu ò le à papa yāime, kū à a ga yā taka ò. ³³ Akū Pilati era à gē onn. À Yesu sisi, akū à a là à pì: Mókōn Yudanō kína ū yá? ³⁴ Yesu wèa à pì: Nten o lε kū n zīdaon yá, ke ò ma yā ònnεmεε? ³⁵ Pilati pì: Yudan ma ū yá? N burinō kū n sa'orikinō mé ò n kpama. Bón n kèε? ³⁶ Yesu pì: Ma kpata bi andunia díkīna p̄nlo. Tó ma kpata bi andunia díkīna p̄ome, de ma ibanō z̄i kà de òsun ma kpá Yuda gbānadenōaro. Ma kpata bi andunia la p̄nlo. ³⁷ Akū Pilati p̄ine: Ase kiname n ū yá? Yesu wèa à pì: N ò a zéa kū kīnan ma ū. Ò ma i, akū ma su andunia gūn yápura sēedade ū. Gbē kū à de yápura p̄o ū di ma yā ma. ³⁸ Pilati pì: Bón yápura uu?

Yadana Yesula

(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)

Kū à ò le, à era à bō à gèe Yuda gbānadenō kīnaa à p̄in̄ne: Mádi taari ke le gbē diaro. ³⁹ Á futeokarayá vī kū mad̄i purusunano doke gbarεáre Vīnla dikpε zī. Á ye mà Yudanō kína gbarεáren yá? ⁴⁰ Akū ò wiki lè dō ò pì: Àkūmero, Barabame! Baraba pì s̄ bi kpāni wédewεme.

19

¹ Akū Pilati pì, ò Yesu kū ò a gbē kū flāao. ² Akū sozanō lè fūraa t̄a ò kùnε ò arukimba tēra dāne. ³ Òten nai dodo òten pi: Fō, Yudanō kína! Akū òteni a s̄n̄ kεke. ⁴ Pilati era à bō dō, akū à pì gbēn̄ne: À gwa, maten booáre bàai la de à le à dō kū mádi yāke learo. ⁵ Yesu bō bàai, à lè fūraa pì kuna à arukimba wéde pì dana. Akū Pilati p̄in̄ne: Gōgbē piin dí! ⁶ Kū sa'orikinō kū dogarinō a è, ò wiki lè ò pì: N̄ a pá lía! N̄ a pá lía! Akū Pilati p̄in̄ne: À a kū à pá lía á zīda, zaakū mádi

taari ke learo. ⁷ Yuda gbánade pìncò wèa ò pì: Ó doka vī, akūsō doka pìi pì séde à ga, kù à a zīda dìte Luda Né ũ yāi.

⁸ Kù Pilati yā pìi mà, akū vīna kèkè à a kù. ⁹ À era à gè kù Yesuo onn dō, akū à a là à pì: N bo máa? Yesu dí wearo, ¹⁰ akū Pilati pìnc: Íni yā o kúmaoroo? N dō kù má n gbarena iko vī, akūsō má n pana lía iko víroo? ¹¹ Yesu wèa à pì: N iko ke vī ma musuro, sé kù Luda kpamma. Abire yāi gbē kù à ma kpamma durunna mé à zōkō. ¹² Zaa gɔrɔ birea Pilati ten zé wete à a gbare, ama Yuda gbánadenɔ wiki lè ò pì: Tó n gbē pìi gbàre, Siza gbēname n ũro. Gbē kù à a zīda dìte kína ũ ibereɛ sè kù Sizaome. ¹³ Kù Pilati yā bire mà, à pì ò bo kù Yesuo bàai. Akū à vùte a tintiia gu kù òdi pi gbè gusaran, kù Eberu yāo sō, Gabata. ¹⁴ Vīnla dikpe sorukezīme, ifantē kà mīdangura. Akū Pilati pì Yuda gbánade pìncne: Á kīnan dí. ¹⁵ Akū òten wiki lé òten pi: N a de. N a de. N a pá lía. Pilati pìncne: Mani á kína pá lía yá? Sa'orikincò pì: Ó kína ke víro, Siza baasiro. ¹⁶ Akū Pilati Yesu kpamma ò a pá lía. Akū ò a sè ò tà káao.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43)

¹⁷ Yesu bò wēte gūn à a zīda lígbāndurukpana sena, à gèe gu kù òdi pi Mítokokia, kù Eberu yāo sō Gogota. ¹⁸ Gwen ò a pá lía kù gbēncn pla pādenɔ, gbē do a oplai gbē do a ozei, akū Yesu kú n dagura. ¹⁹ Pilati takada kè à nà Yesu lí piia. Yā kù à kèe piin dí:

Yesu Nazera, Yudanɔ kína.

²⁰ Yudanɔ takada kù à kèe pì kyó kè dasi, zaakū gu kù ò Yesu pà lían pìi zà kù wētēoro. Ò takada pìi kè kù Eberu yāo kù Romudenɔ yāo kù Giriki yāome.

²¹ Akū Yuda sa'orikincò pì Pilatine: Nsun kē n pi Yudanɔ kīnaro, ama n kē kù akū mé à pì Yudanɔ kīname a ũ. ²² Pilati pì: Yā kù ma kēn ma kē. ²³ Kù sozanɔ Yesu pà lía ò làka, akū ò a pókasanɔ sète ò kpàate leu siikō baadi mīia. Ò a utagyaba kù ò tã nabinaa sari zaa musu ari zīte sè dō, ²⁴ akū ò pikōne: Òsun uta pì kēkēkōrero. Ò kàpa kpá de ògō dō gbē kù ani gōne. Ò kè le, de yā kù ò kè Luda yān le à papame, kù ò pì:

Ò ma pókasanɔ kpàatekōne,

ò kàpaa kpà ma uta yāi.

Abire yāin sozanɔ kè le. ²⁵ Yesu da kù a da dakūnao kù Kolopa nanɔ Mariamao kù Mariama Magadalenio kù lí kù ò Yesu pàaa sare. ²⁶ Kù Yesu a da è kù a ìba kù à yeiio zena kō sare, à pì a dane: Nōgbē, n nén di! ²⁷ Akū à pì ìbaa piine: N dan di! Zaa zī birean ìbaa pìi a sè à tà káao a bea.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸ Abire gbera Yesu dō kù a pínki pàpa. De yā kù à kēna Luda yān le à papa akū à pì: Ími teni ma de. ²⁹ Lo kù gwe, sēwē kpàkpà kán pana. Akū ò sako yàku wē pìi gūn ò pè sēlia ò dō Yesune a léa. ³⁰ Kù à wē pìi mì à pì: Yā làka. Akū à a mīi pète à a wēndii gbàre.

Yesu zōna kù sario

³¹ Kámmabogɔrɔ sorukezīme. Yuda gbánadenɔn ye gènɔ gō lía ari kámmabogɔrɔ zīro, zaakū kámmabogɔrɔ zī pì bi gɔrɔ zōkōome. Akū ò gèe ò wé kè Pilatia ò n gbá é'è ò n kipa. ³² Akū sozanɔ gèe ò gbē káaku kù ò pá lía lēle kù Yesuo gbá é'è kù a plade póo dō. ³³ Kù ò kà Yesu kīnaa, ò è à gīnake à gá kò,

akū odi a gbá é'ero. ³⁴ Akū sozanɔ doke Yesu zò kú sário a gbàntereεεa. Gwe gònɔ aru kú ío bòte. ³⁵ Gbē kú à yā pìi è kú wéó mé a ò. A sèedakena yāpura vī, à dō kú yāpuran àten o, de ákòñɔ sō à le à Yesu náani ke. ³⁶ Yā bireñɔ kè de yā kú à kēna Luda yān díkīna papame, ò pì: Oni a wá ke éro. ³⁷ À kēna Luda yān dɔ ò pì: Oni gbē kú ò a zò gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Abire gbera Yusufu Arimatea gèe à wé kè Pilatia, de à a gba zé à Yesu gèe kipa. Yesu ibaame asiri gūn, kú àten vīna ke Yuda gbānadenɔne yāi. Pilati wēne, akū à gèe à a gèe sè à tàò. ³⁹ Nikodemu kú à gèe Yesu kīnaa gwāani gèe se kú lí'ò yákatena kú eze kú àdi tó gèe vāroo à kà kiloo barakuri taka bà. ⁴⁰ Akū ò Yesu gèe sè ò táaru bizanɔ fīfia kú eze pìio, lákú Yudanɔ dì gèe kpe ta nà n futeokarayā gūn. ⁴¹ Kara kú gu kú ò Yesu pà líaa pìn. Gbèwεε kú ò sò mira ũ dufu kú karaa pìi gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁴² Gwen ò Yesu wùten, kú à zà kúnworo, kú dɔ Yudanɔ kámmabogɔ ten ká yāi.

20

Yesu vunaa

(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Azumanenna zī gudɔ Mariama Magadaleni bò à gèe mira kīnaa, akū à lè gbè gona mira léa. ² Akū à bàa lè à gèe Simɔ Pita kīnaa kú iba pānde kú Yesu yeii pìio à pìñne: Ò Dikiri bò miran, ó dō gu kú ò a dānlo. ³ Akū Pita kú iba pānde pìio fùte ò gèe mira kīnaa. ⁴ N gbēñɔn pla n pínki ten bàa lé leεε, akū iba pānde pìi bà nna de Pitala, à kà mira Kīnaa káaku. ⁵ Kú à wé kpāten, akū à táaru bizanɔ è katena, ama adi gē a gūnlo. ⁶ Kú Simɔ Pita kà a gbera, akū à gèe miran. À táaru biza pìi è katena ⁷ kú biza kú ò fīfī a mūiao. Biza pìi pkerεna kú pólε pìnɔoro, à kokona ditena adome. ⁸ Akū iba kú à kà mira kīnaa káaku pìi gè se. À è, akū à sì. ⁹ Ari tera odi yā kú à kēna Luda yān dòrɔ dōro kú ò pì, ani fute bona gan. ¹⁰ Akū iba gbēñɔn pla pìnɔ era ò tà be.

Yesu bo à suna Mariama Magadaleni

(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

¹¹ Mariama zena mira léa, àten sɔ dɔ. Lákú àten sɔ dɔ nà le, akū à wé kpāte miran. ¹² Akū à malaika gbēñɔn planɔ è vutena gu kú ò Yesu gèe wùten yāaa. A do kú a mì kpa, a do sɔ gbá kpa. Ò uta pura dana. ¹³ Akū ò a là ò pì: Nɔgbē, bó mé à n le nten sɔ dɔ? À wèñma à pì: Ò ma Dikiri sè ò tà kaaome, má dō gu kú ò a wùtenlo. ¹⁴ Kú à ò le, akū à lite à Yesu è zena, ama adi dō kú Yesunlo. ¹⁵ Yesu a là ò pì: Nɔgbē, bó yā mé à tò nten sɔ dɔ? Dín nten wetεε? Mariama ten da karademe, akū à pìne: Mare, tó mɔkɔn mé n a sè n bo káao, n omenε gu kú n a wùten de mà gé mà a sé. ¹⁶ Yesu pìne: Mariama! Akū à are dɔa à pìne kú Eberu yāo: Rabi! Tó pìi pì Danneri. ¹⁷ Yesu pìne: Nsun ɔ namaro, mádi tá ma De kīnaa kòro. N gé n o ma gbēñɔne maten tá ma De kú n Deo kīnaa, ma Luda kú n Ludao kīnaa. ¹⁸ Akū Mariama Magadaleni gèe à a baaruu kpà a ibanɔne à pì: Ma Dikiri è. Akū à yā kú à ònεε bàbafīne.

Yesu bo à suna a ibanɔne

(Mat 28:16-20, Maa 16:9-18, Luk 24:36-49)

¹⁹ Azumanenna birea ɔkɔsi a ibanɔ kakarana kpɛn, ò gbà tàtañle ò mɔne kà, kù òten vīna ke Yuda gbānadenɔne yāi. Akū Yesu sù à zè ñ té à piñne: Àgɔ kun aafia! ²⁰ Kū à ò le, akū à a ɔnɔ mɔrñne kù a gbānterεεo. Kù ibaa pino Dikiri è, ñ pɔ kè nna manamana. ²¹ Yesu èra à piñne: Àgɔ kun aafia! Lákū ma De ma zī nà, len mateni à zī le. ²² Kū à ò le, akū à ïa vùmma kù léo à pi: À Luda Nini sí. ²³ Gbɛ kù a ñ kè kù ñ durunnano, à kèrman gwe. Gbɛ kù ádi ñ kēnero sɔ, ani kèrmaro.

Yesu kù Tomasio

²⁴ Gɔɔ kù Yesu sù, Tomasi, a ìba gbēnɔn kuri awεεplano doke kù òdi pine Sika kù kùñworo. ²⁵ Akū a ìba kparano pine: O Dikiri è. Akū à piñne: Tó mádi koosa gbè e a ɔnɔ gūn ma ɔne pɛnlo, akūsɔ mádi ɔ zɔ a gbānterεnlo, mani síro. ²⁶ A gɔɔ lāa a ibanɔn kù kpɛn ɔ, Tomasi kù kùñwo sà. Ò gbà tàtañle ò mɔne kà, akū Yesu sù à zè ñ té à pi: Àgɔ kun aafia! ²⁷ Akū à pi Tomasine: Ñ n ɔne pé ma ɔ gūn la ñ gwa, ñ n ɔ zɔ ma gbānterεεa. Ñsun sika ke doro. Ñ ma náani ke. ²⁸ Tomasi wèa à pi: Ma Dikiri, ma Luda. ²⁹ Yesu pine: Kù n ma e yāin n ma náani kè. Arubarikadenɔn gbɛ kù ò ma náani kè ma enaa sarino ũ.

³⁰ Yesu daboyā pādenɔ kè dasi a ibanɔ wé wára kù odi kè takada dí gūnlo. ³¹ Ama ò adikīnanao kè de à le à Yesu sí Luda Né Arumasihu ũ à wēndi le a náanikεnaa gūn yāime.

21

Yesu bo à suna a ibanɔne sèbɛ léa

¹ Abire gbera Yesu èra à a zīda mò a ibanɔne ɔ Tiberia sèbɛ léa. Lán dí bàn à a zīda mɔrñne. ² Simɔ Pita kù lεεle kù Tomasi kù òdi pine Sikao kù Natanaeli kù à bò Kana, Galili bùsuuo kù Zebedi néno kù Yesu ìba gbēnɔn pla pādenɔ. ³ Simɔ Pita piñne: Maten gé kpò weteme. Akū ò pine: Ókɔn se óni gé kúnwo. Akū ò gèè ò gè gó'ite gūn, ama odi pòke kù gwāani birearo. ⁴ Kù gu ten su ɔ, Yesu zena bara, ama a ibanɔ dí dɔ kù àkūmero. ⁵ Akū à lé zùnyī à pi: Gbēnɔ, ádi pòke le a kúroo? Ò pi: Oi! ⁶ Akū à piñne: À birigi zu gó ɔplai áni pò kù. Kù ò zù, ò kpò kù dasidasi ò fù sena. ⁷ Akū ìba kù Yesu yeii pì pì Simɔ Pitane: Dikirime. Pita uta danaro. Kù à mà ò pì Dikirime, akū à a uta sè à dà à kùsi ía. ⁸ Ìba kparano ten birigi gáte pana kù kpòɔ òten suo kù góo, zaakū ò zà kù baraoro, à de mita basɔoro takalaro. ⁹ Kù ò bikù bara, ò burodii è katena gwe kù kpòɔo kpakpana téa. ¹⁰ Yesu piñne: À mó kù kpò kù a kù terao kenɔ. ¹¹ Akū Simɔ Pita gè gó gūn à birigi gáte à bikùo bara. À pana kù kpò gbēntēnɔ mèn basuppla akuri awεε'aakɔ. Bee kù à dasi le, táaru pì dí kéro. ¹² Yesu piñne: À mó à pò ble. A ìba ke dí fɔ à lé bò à a là dín a ũro, zaakū ò dɔ kù Dikirime. ¹³ Yesu gèè à burodii sè à kpàmma. Len à kè le kù kpòɔo ɔ. ¹⁴ Yesu a zīda mɔna a ibanɔne gèñ aakòden gwe a vuna gan gbera.

Yesu kù Pitao

¹⁵ Kù ò pò blè ò làka, Yesu Simɔ Pita là à pi: Yuhana né Simɔ, ñ yemai de gbè dínola yá? À wèa à pi: Ee Dikiri, ñ dɔ kù má yenyī. Yesu pine: Ñ pòble kpá ma sáne bɔrɔnɔa. ¹⁶ A gèñ plade Yesu èra à a là ɔ à pi: Yuhana né Simɔ, ñ yemai yá? À wèa à pi: Ee Dikiri, ñ dɔ kù má yenyī. Yesu pine: Ñ ma sãno dãmene. ¹⁷ À a là a gèñ aakòde à pi: Yuhana né Simɔ, ñ yemai yá? Kù Yesu Pita là a

gèn aakɔde tó à yeai, a pɔ yàka, akū à pìnɛ: Dikiri, n̄ yā s̄inda pínki d̄s̄. N̄ d̄s̄ kū má yenyĩ. Yesu pìnɛ: N̄ pɔble kpá ma s̄anɔa. ¹⁸ Yāpuran maten onne, kū n̄ de kefenna ū, ndi pɔ da n z̄ida n̄ gé gu kū n̄ yein, ama tó n z̄i kù, Ìni n ɔnɔ poro, gbē pānde ni danne à gé kūnwo gu kū n̄ yeiron. ¹⁹ Kū Yesu ò le, Pita ga kū ani Luda tó bon à téa. Abire gbera Yesu pìnɛ: N̄ témai.

Yesu kū ìba kū Yesu yeio

²⁰ Pita lite à ìba kū Yesu yeii p̄i è tényĩ. Gbē p̄i mé à nà Dikirii gɔrɔ kū òten pɔble, à a là gbē kū ani a kpámmai. ²¹ Kū Pita a è, à p̄i Yesune: Dikiri, gbē dí s̄ bi? ²² Yesu pìnɛ: Tó má ye àgɔ kú wèndiio ari màgɔ gé su, a yā n le máa? N̄gɔ témai dé. ²³ Akū yā p̄i fākɔa Yesudenɔ té kū ìbaa p̄i ni garo. Ama Yesu dí onɛ kū ani ganlo. À p̄i, tó á ye àgɔ kun ari àgɔ gé su, a yā a le māmɛɛ?

²⁴ Ìbaa p̄i mé à yā dínɔ sèeda kè. Akū mé à takada dí kè, akū ó d̄s̄ kū a sèedakena náani v̄i.

Midenaa

²⁵ Yesu yā pāndenɔ kè dasidasi dɔ. Tó ò kè takada gūn dodo pínki, maten da andunia a z̄idanɛ ni f̄s̄ à takada kū ò kèɛ p̄inɔ síro.

ZĪRINŌ YĀKENANŌ

Yesu tana ludambe 1:1-1:26

Luda Nini kipanaa 2:1-2:47

YudanŌ Yesu yā sinaa 3:1-12:25

Pɔlu wētegena káakude 13:1-14:28

Pɔlu wētegena gèn plade 15:1-18:22

Pɔlu wētegena gèn aakɔde 18:23-21:16

Pɔlu gena Romu 21:17-28:31

Lésena Luda Nini yā musu

¹ Tiofilu, ma ònne ma takada káaku gūn lákū Yesu kè nà kū yā kū à dànneno pínki zaa a naana ɔɔɔ ² ari ɔɔɔ kū à yā dīte a zĭrinone kū Luda Nini gbānao, akū Luda a sè à tà káao a kīnaa. ³ Zaakū a ganaa gbera à a zīda mɔ́nne à sèedayānŌ kè́nne dasi kū à tò ò dŏ sika sari kū à bēne. À a zīda mɔ́nne ɔɔɔ bupla à kpata kū à bò Luda kīnaa yā ò́nne. ⁴ Kū ò kakarana, akū à pī́nne: Àsun bo Yurusalemu. Àgŏ lé kū ma De sèáre dā, lákū ma a yā òáre nà. ⁵ Zaakū Yahaya gbēnŌ da'ite kè í gūmme, ama ɔɔɔ pla la mani á da'ite ke Luda Nini gūn.

Tana kū Yesuo ludambe

(Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

⁶ Kū ò kakarana le, akū ò a là ò pì: Dikiri, ɔɔɔ dí gūnn ĩni IsarailanŌ kpata erañne yá? ⁷ À wènnma à pì: Á zé vī àgŏ ɔɔɔ kesŏ ɔɔɔ zaka kū ma De dīte kū a zīda ikooo dŏro. ⁸ Tó Luda Nini kipaáwa, áni gbāna le àgŏ de ma sèedadeno ũ Yurusalemu kū Yudea bŭsu gu sīnda pínki kū Samaria bŭsuuo ari à gé pé andunia léa. ⁹ Yā bire onaa gbera Luda a sè n wára ari à gèe à sàte n wéa ludambe lukun. ¹⁰ A tanaa gūn lákū n wé pé ludambea nà, akū gbēnŌn pla kenŏ bò ò zè n sare ò pókasa puranŏ dana. ¹¹ Ō pì: Galili bŭsudeno, à kè dera á zena áten ludambe gwaa? Yesu kū Luda a bò á té à tà káao a kīnaa pii, aní era à su lákū a è áten tá gwe nà.

Yudasi gēnekenaa

¹² Akū ò kipa Kŭkpe sŭsīa ò sù Yurusalemu. Sŭsī pii zà kū Yurusalemuo à kà lán kiloo do taka bà. ¹³ Kū ò kà, akū ò didi kpé musu, gu kū òdigŏ kún. Pita kū gwe kū Yuhanao kū Yamisio kū Anduruo kū Filipio kū Tomasio kū Batɔɔmŭio kū Matiuo kū Alafeu né Yamisio kū Simŏ Kokarideo kū Yamisi né Yudasio. ¹⁴ N pínki n zīda kpà aduakēnaa lēle kū Mariama Yesu dao kū Yesu dakūnanŏ kū nŏgbē kparanŏ.

¹⁵ ɔɔɔ birea Pita fŭte à zè Yesu ìba kū ò kà gbēnŌn basuddo takanŏ té à pì: ¹⁶ Ma gbēnŏ, yā kū Dauda ò kū Luda Nini gbānao Yudasi kū à dò gbē kū ò Yesu kŭnŏne are yā musu, tilasime Luda yā pì papa. ¹⁷ Ō gbē dome yā a baka kú ó zī dīkīna gūn. ¹⁸ À zīte lù kū ɔɔɔ kū à lè a vānikēnaa gūnwo. Gwen à bàkē à lèten, a nèsee pŭtā a nukāninŏ bŏte pínki. ¹⁹ Yurusale mudeno pínki yā pii mà, akū ò tŏ kpà gu piine Akeledama kū n buri yāo. Tŏ pii pì gbēderi zīte. ²⁰ Ō a yā ò Zabura takada gūn ò pì: A be gŏ bezī ũme, gbēke sŭngŏ kú a gūn doro.

Ò pì dɔ:

Gbē pānde gō a gēne ũ.

21-22 A yā mé à tò gbē kù òdigō téwái gɔɔ kù ó kù læle kù Dikiri Yesuo zaa Yahaya gbēnɔ da'itekegɔɔ ari gɔɔ kù Luda a bò ó ténɔ, ò n gbē do bo àgō de a vuna gan sēedade ũ kúoo. 23 Akū ò gbēnɔn planɔ bò, Yusufu kù òdi pine Baasaba òdi pine dɔ Yusutu kù Matiao. 24 Akū ò adua kè ò pì: Dikiri, n gbē sīnda pínki nēse dō. Gbēnɔn pla dínɔ té n gbē kù n bò mowere, 25 de a bàka gō kù kù ókōnɔ zĭrinɔ zĭ díkĭna gūn yāi, zĭ kù Yudasi bòn à gèe gu kù kō sè káao gūn. 26 Akū ò kàpaa kpà gbēnɔn pla pìnɔ yā musu. Akū líkpana Matia kù, akū ò a dà zĭri gbēnɔn kuri awēedonɔ té.

2

Luda Nini kipanaa

1 Kù Pentikosi dikpe gɔɔ kà, ò kù gu dokōnɔa n pínki. 2 Kānto ò kĭni mà bona ludambe lán zāga'ia gbāna bà, akū kpé kù ò vutena wà. 3 Ò pō è lán tēnenenɔ bà à fākōa à didi n baadia. 4 Akū Luda Nini kipaŋma n pínki, akū ò nà yakeburi'onaaa lākū Nini pì n gbá lé nà.

5 Yuda kenɔ kù Yurusalemu gwe, ludayāmari kù ò bò andunia būsū sīnda pínki gūnnɔ ũ. 6 Kù ò n zuka pì mà, ò kākaraŋyī dasidasi, akū ò bídí kè, kù ò mà òteni n gbē sīnda pínki buri yā o. 7 Yā pì n kù gbāna à bò n sare ò pì: Yā'orii pìnɔ bi Galilidenome n pínkiroo? 8 À kè dera o mà òteni ó baadi būsū yā oo? 9 Patianɔ kù Midianɔ kù Elamunɔn ó ũ kù gbē kù ò kù Mesopotamianɔ kù Yudeao kù Kapadosiao kù Pōntuo kù Asiao 10 kù Firigiao kù Pamfiliao kù Misilao kù Libia būsū kù à kù Sireni sareo kù gbē kù ò bò Romunɔ. 11 Yudanɔ kù gbē kù ò n donyī zé sēnɔn ó ũ kù Keretinɔ kù Larubunɔ, akū òteni ma òten Luda yābonsare kenanɔ o kù ó baadi buriyānɔ. 12 Yā pì n kù gbāna ò bídí kè, òten kō lala òten pì: Yā kpate takan gwee? 13 Gbēkenɔ sō òteni n lalandi kè ò pì: Í mé à n kù.

Pita waazikenaa

14 Akū Pita fūte à zè kù a gbē kpaa gbēnɔn kuri awēedonɔ à yā ò gbāngbān à pì: Ákōnɔ Yudanɔ kù gbē kù á kù Yurusalemunɔ pínki, à sá kpá à tó mà yā pì oáre. 15 Í dí gbē pìnɔ kù lākū áten da nàro, zaakū konkɔ mò kēndon tera. 16 Yā kù annabi Yoeli òon dí:

17 Luda pì:

Gɔɔ kpēdenɔ zĭ mani ma Nini pisi gbē sīnda pínkia, á néggbēnɔ kù á nēnɔgbēnɔ ni annabikéyá o, á kefennanɔ ni wégupu e, á mare zōkōnɔ ni nana o.

18 Gɔɔ birenɔa

mani ma Nini pisi ma zōblerinɔa gōgbēnɔ kù nōgbēnɔ n pínki oní annabikéyá o.

19 Mani sēedanɔ kē musu, mani yābonsarenɔ kē andunia gūn, aru kù téo kù túsukpe sí lukuo nigō kún.

20 Ifāntē ni sira kù,

mɔvura ni tēra kù lán aru bà ari Dikiri sugɔɔ zōkō gakuride gō gé ká,

21 gbē sīnda pínki kù òdi Dikiri sísino ni bo.

22 Isarailano, à yā dí ma. Lákū á dš á zīdane nà, Luda Yesu Nazera mòáre a gbē ũ kù daboyāno kù yābonsareno kù sēeda kù à kè a gāi á tēno. 23 Luda zèò a poyenyīna kù a dšnaao gūn kù ò a kpàáwa, akū a tò kifirino a pà lía ò a dè.

24 Akū Luda ga bàa pòroa à a vù, zaakū à zé vī kù ga ni fš àgš a kūnaro. 25 Zaakū Dauda a yā ò à pi:

Madigš Dikiri e ma wén goro sīnda pínki,
lákū à kù ma oplai nà
póke ni ma lukaro.

26 Abire yāin ma pò digš nna,
ma nèsegūn pù.

Ma tāmaa vī kù ma mè nigš kun,

27 zaakū īni ma tó mira gūnlo,
īni we n gbē kù à kù adona yagi kūro.

28 N ma da wēndi zéa,
ma pōnna nigš pana n kīnaa.

29 Ma gbēno, mani fš mà ó dizi káaku Dauda yā oáre swáswa. À gà ò a vī a mira kù wēte dín ari kù a gbārao. 30 A annabike gūn à dš kù Luda lé sēawa à pi, áni a burino doke ká a kpatan. 31 Dauda gīnake à Arumasihu vuna gan è, akū à a yā ò à pi: Luda ni a tó mira gūnlo, ani we a mè yagi kūro. 32 Yesu piin Luda a vù gan. A sēedadeno ũ ó pínki. 33 Vutena Luda oplai à a Nini kù à a lé sēwewe sī a Dea. Yā kù áten e akūsš áten ma tera de Luda Nini kù à pīsiwá ũme. 34 Zaakū adi ke Dauda mé à fūte à gēe ludambero, à pi:

Dikiri ò ma dikirine à vute a oplai

35 ari àgš a ibereno kene a tintin ũ.

36 Isarailano, àgš dš sánsán kù Yesu kù a a pà líaan Luda dite Dikiri ũ, Arumasihu ũ dš.

37 Kù ò yā pii mà, à n zš, akū ò Pita kù zīri kparano là ò pi: Gbēno, óni ke deraa? 38 Akū Pita piine: Á baadi nèse lite à da'ite ke kù Yesu Kirisi tšo, á durannano ni kēáwa áni Luda Nini sí gba ũ. 39 Zaakū lé kù Luda sēe pi de á pš ũme kù á nēno kù gbē kù ò kù zāno, gbē kù Dikiri ó Luda ni n sīsi pino n pínki. 40 À yā pāndeno órīne dasi à nàkaraíma à pi: À á zīda bo gbāragbē vāni dīno té. 41 Akū gbē kù ò a yā pii sino da'ite kè. Zī birean ò kàra n té gbēno wāa gēro. 42 Ò laakarīi dš zīrino yādannenāaa kù kšgbēkenāao kù Dikiri pšblenāao kù aduakēnaao.

Yesuden kunna kù kšo

43 Zīrii pino ten sēeda kù yābonsareno ke, akū vīna gbē sīnda pínki kù. 44 Dikiri nāanikerino pínki gà dokōnōme. Pš kù ò vīno gš n pínki pš ũ. 45 Tó ò n pš kù ò vīno yia, òdi a gš kpaatetekšne lákū baadi bōkōte de nà. 46 Lákū gu digš dš nà òdigš kš kakara Luda onn, òdigš pš ble kš bea kù pōnnao kù nèse mēn doo. 47 Òdigš Luda tš kpá, akūsš òdigš nna kù baadi pínkio. Dikiri digš gbē kù áteni n sura banō kara n té lákū gu digš dš nà.

3

Gšgbē ere werekšanaa

1 Zīkea Pita kù Yuhanao gēe Luda onn fānantē mò aakš aduakēgōra. 2 Gšgbē ke kù gwe ò a i ere ũme. Lákū gu digš dš nà òdi a sé ò su ò a dite Luda onn ganu

kū òdi pi Gānu Mana gūn. Gwen àdigō bara ke gbē kū òten gē ɔn pīi gūnnɔa. ³ Kū à Pita kū Yuhanao è, òten su gē Luda ɔnn, akū à baraa kèrīma. ⁴ Ò wé pèa, akū Pita pīne: Ñ ó gwa la. ⁵ Akū à wé pèrīma àteni n gba dā. ⁶ Akū Pita pīne: Má ɔgɔ vīro, ama pó kū má vīn mani n gba. Kū Yesu Kirisi Nazera tso ò fute ò taa o. ⁷ Akū Pita a kū a ɔplaa à a fute a zè. Gwe gōnɔ a gbálanɔ kū a gèsewaanɔ gbāna kū. ⁸ À vī à zè, akū à nà taa'onaaa. À gè kūnwo Luda ɔnn àten taa o àten vīvī àten Luda sáabu kpá. ⁹ Baadi pínki a è àten taa o àten Luda sáabu kpá, ¹⁰ akū ò a dō barakeri kū àdigō vute Luda ɔnn Gānu Manan ū, akū yā kū à a lè n kū gbāna à bò n sare.

Pita waazikena Luda ɔnn

¹¹ Lákū à na Pita kū Yuhanao nà gu kū òdi pi Sulemanu èdan, akū baadi pínki ten gē n kīnaa, kū yā pīi bò n sare yāi. ¹² Kū Pita gbēnɔ è, à pīine: Isarailanɔ, bó yā mé à tò yā pīi bò á sare? Bó yā mé à tò á wé fīwá lèe? Áten da ó zīda gbāna kesō ó ludayamana mé à tò gbē dí taa ò yá? ¹³ Ó dizi káakunɔ Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda gwenaa kpà a zīkeri Yesua. Ákōnɔ sō a a kpà gbānadenɔa a bo a kpe Pilati kū à zè kū a gbarenaao are. ¹⁴ A bo Luda gbē mana kū à kú adona pi kpe, akū a wé kè Pilatia à gbēderi gbareare. ¹⁵ A Wēndikpammarii dè, akū Luda a vù bona gan. A sēedadenɔn ò ū. ¹⁶ Yesunaanikena mé à tò gōgbē kū á a dō àteni a gwa dí wèrekōa Yesu tó gbāna yāi. Yesunaanikena mé à a gbà aafia á pínki wára. ¹⁷ Tera ma gbēnɔ, má dō kū ákōnɔ kū á gbānadenɔ yā pīi kè wésirakenaa gūmme. ¹⁸ Luda dō annabinɔne are, akū ò gīnake ò pī n pínki kū Arumasihu ni wétamma e, akūsō à kè le. ¹⁹ Abire yāi à nèse lite à are dɔ Ludaa, á durunnanɔ ni kēáwa de à suare kū nèsekatenaao ²⁰ à Yesu kū à gīnake à a diteare Arumasihu ū pī zīáwa. ²¹ Séde àgō kú musu gīa ari ɔrɔ kū Luda ni pó pínki keke à ke dufu, lákū à dà a annabinɔne nà ò ò zaa káaku. ²² Musa pī, Dikiri á Luda ni á gbēke sé annabi ū lán a bà. À yā kū ani oare ma pínki. ²³ Gbē kū adi annabii pī yā ma sōro, Luda ni ade bo á té à a demé. ²⁴ Annabi kū ò Luda yā ònɔ pínki naana Samuēli kīnaa ɔrɔ dīkīna baaruu kpà. ²⁵ Yā kū annabii pīnɔ òo kū Luda bāka kū à kú kū á dizi káakunɔ gō á pó ū, lákū à ò Ibrahīne nà à pī áni arubarika da andunia buri pínkigu a buri gāi. ²⁶ Kū Luda a zīkeri pīi dite, à a zīáwa káaku, de à arubarika daágu à á baadi kpe li a yāvānikenanone.

4

Yakpatekena kū Pitao kū Yuhanao

¹ Kū Pita kū Yuhanao ten yā o gbēnɔne, sa'orinɔ kū Luda kpé dogari gbē zōkōo kū Sadusinɔ gēnyī. ² Ñ pɔ fē kū òten yā da gbēnɔne yāi, òten gēnɔ vuna Yesu gūn kpákpa ke. ³ Akū ò n kū ò n dá kpésiran ari gu dō, zaakū gu gīnake à sì kò. ⁴ Ama gbē dasi kū ò n yā mànɔ Yesu náani kè ari n gōgbēnɔ dasi kū à kà gbēnɔn dúbu sɔro taka bà. ⁵ Kū gu dō, Yuda gbānadenɔ kū gbē zōkōnɔ kū ludayadannerinɔ kākara Yurusalemu. ⁶ Sa'oriki Anasa kú gwe kū Kayafao kū Yuhanao kū Alesandao kū gbē kū ò de sa'oriki pīi danɔ unɔ n pínki. ⁷ Ò sù kū Pitao kū Yuhanao gbānade pīnɔ are, akū ò n lá ò pī: Bó gbāna ke dí tón a abirekū kèoo? ⁸ Akū Luda Nini sù Pitaa à pīine: Gbānadenɔ kū gbē zōkōnɔ, ⁹ lákū áteni ó lala gbāra nà yā mana kū o kè erene yāi, deran o kè à wèrekōa nà, ¹⁰ ákōnɔ kū Isarailanɔ

pínki àg̃s̃ d̃s̃ kũ gb̃ē kũ à zena á ar̃e dí aafiaa l̃e kũ Yesu Kirisi Nazera kũ a a p̃a lía Luda a ṽu bona gan t̃s̃ome. ¹¹ Leme gb̃ē kũ ák̃ōño kp̃éboriño a p̃a kp̃ai mé à g̃s̃ kp̃é kusuru gb̃ē m̃ide ũ. ¹² Gb̃ē p̃ānde ke kun kũ ani gb̃ē sura baro, zaakũ andunia g̃un pínki Luda dí gb̃ēke dite bisásiriñone à ñ sura baro, séde àpi.

¹³ Kũ ò Pita kũ Yuhanao kùgb̃anak̃ena a è, akus̃ ò d̃s̃ kũ talaka w̃esiradeñome ñ ũ, à b̃ò ñ sar̃e, akũ ò d̃s̃ s̃à kũ ò g̃īnake ò kũ kũ Yesuome yā. ¹⁴ Lákũ ò gb̃ē kũ à werek̃s̃anaa p̃i è ze ñà ñ sar̃e, odi f̃s̃ ò yāke ò dorō. ¹⁵ Ò p̃īñe ò b̃ote, akũ ò yā g̃s̃g̃s̃ ¹⁶ ò p̃i: Óni ke dera kũ gb̃ē p̃iñoo? Zaakũ Yurusalemudeñon d̃s̃ pínki kũ ò daboyā z̃s̃k̃ō k̃e, óni f̃s̃ ò g̃īro. ¹⁷ De yā p̃i s̃un dagula de adilaro, ò kp̃āk̃ēnyī p̃āsīp̃āsī de òsun yā o gb̃ekene kũ t̃s̃ p̃iio dorō. ¹⁸ Akũ ò ñ s̃is̃i ò yā d̃et̃ēne òsun yā o kes̃ ò yā dar̃ne kũ Yesu t̃oro s̃āns̃ān. ¹⁹ Akũ Pita kũ Yuhanao w̃er̃ma ò p̃i: À gwa á z̃īdane. Á yān óni ma yā, ke Luda p̃s̃? A kpate mé à mana Ludañe? ²⁰ Zaakũ óni f̃s̃ ò g̃i ò yā kũ o m̃a akus̃ ò è oiro. ²¹ Gb̃ānade p̃iño èra ò ṽīna d̃ādañyī, akũ ò ñ gb̃āre. Odi w̃ēt̃āmm̃ana z̃é lero, zaakũ baadi pínki ten Luda s̃āabu kp̃á yā kũ à k̃e p̃i yāi. ²² Gb̃ē kũ ò werek̃s̃ana daboyā bire k̃ēne p̃i z̃i kũ de w̃ē buplala.

Yesudeño kùgb̃āna w̃ēkenaa

²³ Kũ ò ñ gb̃āre, akũ ò tà ñ gb̃ēño k̃īnaa, ò òñne lákũ sa'orikiño kũ gb̃ē z̃s̃k̃ōño òñne ña. ²⁴ Kũ ò m̃a, ò s̃ gb̃āna d̃s̃ Ludaa lele ò p̃i: Dikiri, m̃ok̃ōñ mé ñ musu k̃e kũ z̃it̃e kũ isirao kũ p̃s̃ kũ ò kũ ñ g̃uñño pínki. ²⁵ Ñ dà ñ z̃ikeri ó dizi Daudane kũ ñ Nini gb̃ānao, akũ à p̃i:
B̃s̃ yā mé à tò buriño ten zuka k̃āa?

À k̃e dera òten lé p̃a kp̃āk̃ūs̃u?

²⁶ Andunia k̃inaño ten z̃i soru k̃e, kpatableriño ten kakara Dikirii kũ Kina kũ à k̃āao.

²⁷ Yāpurame, Her̃odu kũ P̃ontiu Pilatio k̃ākara w̃ēte dí g̃uñ kũ Isarailaño kũ buri p̃āndeño ñ z̃ikeri kũ à kũ adona Yesu kũ ñ k̃a k̃īna ũ p̃i. ²⁸ Ò k̃e lákũ ñ g̃īnake ñ zeo ña ñ gb̃āna kũ ñ p̃yenyīnaaooa. ²⁹ Tera s̃a Dikiri, ñ yā p̃āsī kũ ò ò ma gwe. Ók̃ōñ ñ z̃ōbleriño, ñ ó gba lé ò ñ yā o kũ kùgb̃ānao manamana. ³⁰ Ñ ò dawá de ò gb̃ēño werek̃s̃a ò daboyāño kũ yābonsareño ke kũ ñ z̃ikeri kũ à kũ adona Yesu t̃s̃o. ³¹ Kũ ò adua k̃e ò l̃aka, gu kũ ò k̃ōkakaranaño ỹl̃g̃ỹg̃ā, Luda Nini s̃ūm̃ma ñ pínki, akũ ò g̃ē òten Luda yā òñne kũ kùgb̃ānao.

Yesudeño ñes̃dok̃ōñkena kũ k̃s̃o

³² Yesu ñānikeriño laasun dok̃ōño ṽi kũ l̃edok̃ōño. Ñ gb̃ēke di pi a p̃s̃ kũ à ṽīño bi a p̃s̃me adoro. Ñ p̃s̃ pínki bi ñ pínki p̃s̃me. ³³ Luda z̃iriño ten Dikiri Yesu vuna gan yā o gb̃ēñone kũ gb̃āna z̃s̃k̃ōo. Ò Luda gb̃ēke z̃s̃k̃ ò ñ pínki. ³⁴ P̃s̃ke dí k̃ia ñ gb̃ēkearo, zaakũ gb̃ē kũ ò bú ke kp̃é ṽīño di yā ò su kũ a ogo ³⁵ ò kp̃á z̃iriño, de ò kp̃á baadia lákũ à a b̃ok̃ote de ña. ³⁶ Levi buri Yusufu kũ à b̃ò Sipiru b̃usun kũ ñ té. Luda z̃iriño t̃s̃ kp̃āne Baanaba. T̃s̃ p̃i pi Laakarikipaterii. ³⁷ À bú kũ à ṽi yia, akũ à s̃u à a ogo kp̃á z̃iriño.

¹ Gōgbē kū òdi pine Anania kun dō kū a nano Safirao. A zīte yia ² à a ɔgo fīnti bō kū a nano dōnaao, akū à gēe à a kpara kpà zīrinɔa. ³ Akū Pita pine: Anania, bōyāi n tò Setan dōnne are le sée? N n zīte ɔgo fīnti bō, akū n éke tò Luda Ninine. ⁴ Gōrɔ kū nídi zīte pì yiaro, n pónloo? Kū n yia sō, lākū n yei nā ñni ke kū a ɔgoroo? À kè dera n yā bire kena laasun lèe? Adi ke bisāsirin n éke tōnero, Ludan n tōne. ⁵ Kū Anania yā pìi mà, à lète à gà. Akū vīna gbē kū ò yā pìi màno kù manamana. ⁶ Kefennanɔ gē ò biza dàala, akū ò a sè ò gēe ò a vī.

⁷ Kū à kà lán awa aakō bà, yāke manaa sari a nano sù à gē. ⁸ Akū Pita a là à pì: Ñ omene, a zīte pìi yia lán dí bàn yá? À wèa à pì: Ee, lemē. ⁹ Akū Pita pine: Bó yā mé à tò a Luda Nini lè a gwaa? Gbē kū ò n zā vīnon kú kpélelea, oni n sé ò bo kúnwo se. ¹⁰ Gwe gōno à lète a are à gà. Kū kefennanɔ gē, ò è à gà, akū ò a sè ò gēe ò a vī a zā sare. ¹¹ Akū vīna sōsi gbēno kù manamana n pínki kù gbē kū ò yā pìi màno n pínki.

Daboyāno kù yabonsarēno

¹² Luda zīrinɔ ten daboyā kù yabonsarēno ke dasi gbēno té. Yesu nánikerino di kōkakarana ke lele Sulemanu édan n pínki. ¹³ Gbē pādenɔ di we ò nāmāro, ama gbē sīnda pínki di n tō nna sí, ¹⁴ ama gbē dasi kù òten Dikiri Yesu náani kenɔ, gōgbēno kù nōgbēno n pínki, òdigō kara n té. ¹⁵ Akū ò gyāreno sète kù wútebonɔ kù gyāresebonɔ ò n káte zén, de tó Pita ten gēte, a nini le à da n gbēkenɔla yāi. ¹⁶ Pari bō wēte kù ò kù Yurusalemu sarenɔn ò sù kù gyāreno kù gbē kū tānanɔ ten wari dōrmanɔ, akū ò wèrekōa n pínki.

Wétamma mōna zīrinɔne

¹⁷ Akū sa'oriki kù Sadusi gā gbē kū ò de a gbē unɔ fūte ò nèsegōbaa kpà kúnwo. ¹⁸ Ò zīrinɔ kùkù ò n ká kpésiran, ¹⁹ akū Dikiri malaika sù à kpé pì zé wēñne gwāani à n bōte à pì: ²⁰ À gé àgō kù Luda onn, à wèndi dufu pì yā ò baadi pínkine. ²¹ Zīrinɔ yā pìi mà, akū ò gēe Luda onn kōnkōkōnkō òten yā dañne.

Kū sa'oriki kù a gbēno fūte, ò Isaraila gbānadenɔ kù n gbē zōkōno kākara, akū ò dogarinɔ zī ò gé zīrinɔ bōte kpésiran ò su kúnwo. ²² Kū dogari pinɔ kà gwe, odi n le kpénlo. Akū ò èra ò tà ò piñne: ²³ Kū ò ka kpé pì kīnaa, o lè gbānon tatana gīngin a dākpārinɔn kù kpélelea, ama kù ò wē, òdi gbēke lenlo. ²⁴ Kū Luda on dākpārinɔ gbē zōkō kù sa'orikinɔ yā pìi mà, ò bídi kè lán yā pì de nà. ²⁵ Akū gbēke sù à piñne: À ma! Gbē kū a n ká kpésira gūnnon kù Luda onn òten yā dañne. ²⁶ Akū Luda on dākpārinɔ kù n gbē zōkōno gēe ò n kùkù ò sù kúnwo yāketete sari, zaakū òten vīna ke gbēno, de òsun n pápa kù gbēoro yāi.

²⁷ Kū ò sù kúnwo, ò n zé gbānadenɔ are, akū sa'oriki n lala yāi à pì: ²⁸ O giāre sānsān à yā dañne kù tō piio, akū a tò yā pì kpé àten da Yurusalemula pínki, akūsō á ye à gbē pì ga yā diwa yá? ²⁹ Akū Pita kù zīri kparanɔ wēmma ò pì: Luda yā mé à kù ò ma de bisāsiri pōla. ³⁰ Ó dizino Luda mé à Yesu kù a a lòko lía a dè pìi vū. ³¹ Luda a sè à vūte a oplai Kīnane Surabari ū, de à Isarailanɔ gba zé ò nèse lite à n durunnanɔ kērnma. ³² Yā pinɔ sēedadenɔn ó ū, ókōno kù Luda Nini kù Luda di kpá gbē kū òdi a yā manāao.

³³ Kū ò yā pìi mà, n pō fē manamana, akū ò ye ò n dede. ³⁴ Farisi kù òdi pine Gamalieli kù n té. Ludayādanneriime, gbē sīnda pínki di a tō nna sí. À fūte à zè à pì ò bo kù gbē pinɔo gā. ³⁵ Akū à piñne: Isarailanɔ, à laakari ke yā kù á ye à ke gbē pinɔneea. ³⁶ Adi gi kero kù Tuda fūte àteni a zīda dite a ka. Ò tēi lán

gbēnɔn wàa pla bà. Kū ò a dè, akū a ìbanɔ fàkɔ̄a, akū yā làka. ³⁷ A gbera Galili gbē Yudasì fùtè gbēnɔ narogɔɔa à gbēnɔ gātè à nàawa dasi. À gà se, akū a ìbanɔ fàkɔ̄a n̄ pínki. ³⁸ Maten oáre tera, àsun gbē pìnɔ yā daro, à n̄ tó. Tó n̄ pɔyeina kú n̄ yàkenanɔ bò bisásiri kīnaame, ani mì de. ³⁹ Tó à bò Luda kīnaame s̄, áni f̄ à kpán̄nero. À laakari ke z̄lkana kú Ludaoi. ⁴⁰ Ò a yā mà, akū ò z̄rinɔ s̄sì ò n̄ gbē. Ò ḡin̄e ò yā o kú Yesu t̄so, akū ò n̄ gbáre.

⁴¹ Z̄rinɔ bò gbánadenɔ kīnaa kú p̄nnao, zaakū ò è ò kà kú ò wé'i darúma Yesu t̄ yái. ⁴² Lákū gu diḡɔ d̄o nà òdiḡɔ yā dañ̄e Luda onn kú n̄ benɔo, òdiḡɔ Yesu baaru nna kpán̄ne kámmabonaa sari, òdi pi àkūme Arumasihu ū.

6

Kpanyiri gbēnɔn supplanɔ ditena

¹ Gɔɔ birea kú Yesu ìbanɔ ten kara, n̄ Girikiyāmarinɔ ten yakete ká n̄ Eberuyāmarinɔi ò p̄i, tó òten p̄oble kpaate lákū gu diḡɔ d̄o nà, òdi pā kpá n̄ gyaanɔnɔime. ² Akū z̄lri gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ Yesudenɔ s̄sì n̄ pínki ò p̄i: À zé v̄i ò pā kpá Luda yái ò laakari d̄o p̄oble kpaatenaanaaro. ³ À ḡsgbēnɔ bo á té gbēnɔn suppla, gbē mana kú ɔnd̄ɔ kú Luda Ninio p̄ekerefumanɔ, de ò n̄ dite z̄i p̄i gbē z̄sk̄nɔ ū, ⁴ óni laakari d̄o aduakenaana kú Luda yā'oon̄nanao. ⁵ Yā pii kàngu n̄ pínki, akū ò Sitiv̄i kú Luda Nini kú ludanaanikenaanao p̄ekereaa s̄e kú Filipio kú Porokoruo kú Nikanɔo kú Timɔo kú Pamenao kú Antiokku gbē Nikola kú à Yudanɔ donyize s̄e yāo. ⁶ Ò ḡe kún̄wo z̄rinɔ kīnaa, akū ò adua k̄n̄ne ò ɔ n̄am̄ma.

⁷ Luda yā ten dagula, Yesu ìbanɔ ten kara Yurusalemu manamana, akū sa'orinɔ Yesu yā s̄i dasidasi.

Sitiv̄i kánaa

⁸ Luda arubarika kú gbānao p̄ekere Sitiv̄ia, akū àten daboyā kú yābonsarenɔ ke gbēnɔ té. ⁹ Aduakεkpe ke kun kú òdi pi z̄idadenɔ aduakεkpe. N̄ gbēkenɔ bò Sireni kú Alesandariao kú Silisia b̄usuuo kú Asia b̄usuuo. Akū ò ibereε s̄e kú Sitiv̄io ò lékpak̄sa k̄e k̄āao. ¹⁰ Ama odi a f̄ro ɔnd̄ɔ kú Luda Nini a gbà yái. ¹¹ Ò té kà gbēnɔn, akū gbē pìnɔ p̄i: O mà à bò Musa kú Ludao yā kpe. ¹² Ò Yudanɔ kú n̄ gbē z̄sk̄nɔ kú lodayadannerinɔ laakar̄ii fùtè, akū ò ḡe ò Sitiv̄i kú, ò ḡe k̄āao n̄ gbánadenɔ kīnaa. ¹³ Akū ò s̄u kú s̄eɛdade ékenɔ ò p̄i: Gbē dí mé àdiḡɔ Luda kpé kú a dokao v̄ani bo lakanaa sari. ¹⁴ Zaakū o mà à p̄i Yesu Nazera ni kpé p̄i kakate à ò futeokarayā kú Musa d̄awere lite sé. ¹⁵ Akū gbánade kú ò vutena gweno wé p̄e Sitiv̄ia n̄ pínki, ò è a an de lán malaika ann bà.

7

Sitiv̄iyā'ona gbánadenɔne

¹ Akū sa'oriki Sitiv̄i là à p̄i: N yā pìnɔ ò yāpuran yá? ² Akū à p̄i: Ma gbēnɔ kú ma denɔ, à ma! Luda Gakuride bò à s̄u ó dizi káaku Ibrahim̄a gɔɔ kú à kú Mesopotamia b̄usun, zaade à kpé à gé vute Arana. ³ À p̄ine: N̄ bo n̄ b̄usun n̄ danen̄ té n̄ tá b̄usun kú mani m̄onnen. ⁴ Akū à bò Kaladia b̄usuuo pii ḡun ò ḡe à vute Arana. A de ga gbera Luda s̄u k̄āao b̄usu kú á kun tera dí pin. ⁵ Luda dí b̄usuuo p̄i z̄ite ke kpáa bee ḡese doro, ama à a lé s̄ene à p̄i ani ḡɔ a p̄ɔ ū kú a burinɔ. Gɔɔ birea s̄s̄ Ibrahim̄ né v̄iro. ⁶ Luda p̄ine lán dí bà: N burinɔ ni nibo ble b̄usu pānden. Gwen oni z̄ò blen, oni wé t̄am̄ma ari w̄e w̄aa pla. ⁷ Luda p̄i áni

wari dɔ buri kũ oni zò bleñnenɔa, Ibrahimĩ buri pinɔ ni bote ò su ò donyĩ keare gu dí pin. ⁸ Akũ Luda tɔzɔyã dà Ibrahimĩe a bàka kunna kãao sèeda ũ. Kũ à Isaaku ì, à tɔzɔ zɔñe a gɔɔɔ sɔraakɔde zĩ. Len Isaaku kè Yakubune le dɔ, akũ Yakubu kè ò dizi káaku gbēnɔn kuri awɛɛplanɔne le se dɔ. ⁹ Akũ ò dizi káaku pinɔ nɛsɛgɔbaa kpà kũ ñ gbēndo Yusufuo, ò a yia ò tà kãao Misila. Luda kũ kãao, ¹⁰ à a bò a wari sɛnda pínki gũn. Luda Yusufu pii gbà ɔndɔ à tò à nna kũ Misila kína Firi'aunao, akũ à a dite Misila bũsu gbē zɔkɔ ũ kũ a be ɔnnwo. ¹¹ Akũ nàa kà Misila kũ Kanaanɔ bũsuo pínki. Wari kè zɔkɔ, ò dizi pinɔ dí pɔke le ò blèro. ¹² Kũ Yakubu mà pɔblewe kũ Misila, à ò dizi pinɔ zĩ gwe. N gɛna káakuden gwe. ¹³ A gèn pladen Yusufu a zĩda mò a v̄ninɔne, akũ Firi'auna Yusufu danenɔ dɔ. ¹⁴ Akũ Yusufu gbē zĩ a de Yakubua à mó kũ a danenɔ ñ pínki. N pínki gbēnɔn baaakɔ akuri awɛɛsɔromɛ. ¹⁵ Akũ Yakubu gɛe Misila. Gwen à gàn kũ ò dizi pinɔ ñ pínki. ¹⁶ Ò sù kũ ñ gènɔo Sɛkemu, akũ ò ñ v̄i gbèwee kũ Ibrahimĩ lù mira ũ gũn Amɔ nɛnɔa à fĩnaa bõñne kũ andurufuuo.

¹⁷ Kũ lé kũ Luda sè Ibrahimĩe gɔɔ ye à ká, ò buri dasi kũ à kàra Misila manamana. ¹⁸ Akũ kína dufu kũ à Yusufu dɔro kpata blè Misila. ¹⁹ À pásĩ kũ ò burio à wé tà ò dizinɔa, à tò ò ñ nɛnɔ kòte ò gága. ²⁰ Gɔɔ birean ò Musa ì a àlesi mana. Ò a gwà a de bea mɔ aakɔmɛ. ²¹ Kũ ò a zükuna, akũ Firi'auna nɛnɔgbē a sè a a gwà a zĩda né ũ. ²² Ò Misilanɔ ɔndɔ dà Musane pínki, à gò gbē zɔkɔ ũ yá'ona kũ yákenaa gũn.

²³ Kũ à kà wè bupla, à dà a nɛsɛe gũn à gé a Isaraila dakenɔ gwa. ²⁴ Kũ à è Misila gbē ten wari dɔ a gbē mèn doa, akũ à yá sɔ a gbēne à fina bòa à a dè. ²⁵ Kũ Luda ye à a gbēnɔ sura ba a gāi, àten da ò dɔmɛ, ama ò dɔro. ²⁶ Kũ gu dɔ, Isaraila gbēnɔn planɔ ten fiti ke, akũ a sù à ñ kpaate à kúte kèñne à pi: Ma gbēnɔ, à kè dera àten wari dɔkɔa átɛnɛɛ? ²⁷ Akũ gbē kũ àten wari dɔ a gbēndoa ɔ sò Musai à pi: Dí mé à n ke kína yágɔgɔri ũwerɛɛ? ²⁸ N ye ñ ma de lákũ n Misila gbē dè nà gĩan yá? ²⁹ Kũ Musa yá pli mà, à bàa lè à tà Midia bũsun. Gwen à nɛgɔgbēnɔ ìn gbēnɔn pla.

³⁰ Wè bupla gberan malaika bò à sù a gbárannan Sinai kpi sare tariankpá tɛ gũn. ³¹ Kũ Musa daboyã bire è, à bò a sare. Kũ à nài à gwa, à Dikiri kòtoo mà à pi: ³² Makũmɛ n dizinɔ Ibrahimĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda ũ. Vĩna Musa kũ àten lukaluka, adi fɔ à wé sè à gwàro. ³³ Akũ Dikiri pinɛ: N n kyate bobo, zaakũ gu kũ ñ zen kú adoname. ³⁴ Ma wétamma kũ òten mɔ ma gbē kũ ò kú Misilanɔne è sãnsãn ma ñ ndanaa mà, akũ ma su mà ñ sura ba. Mani n zĩ Misila sà. ³⁵ Musa kũ ò gine yã ò pi dí mé à a kè kína yágɔgɔri ũñne piin Luda yã òne malaika kũ à bò à sù a tariankpá gũn gāi, à a zĩ kína kũ ani ñ gbare ũ. ³⁶ Akũ mé à bò kũñwo à yábonsarenɔ kũ daboyã kè Misila kũ Isira Tɛrao kũ gbáranna gũnwo wè bupla. ³⁷ Musa pi mé à pi Isarailanɔne, Luda ni ñ gbēke sé annabi ũ lán a bà. ³⁸ Musa pi kú kũ gbē kũ ò kakarana pinɔo gbárannan, à kú gwe kũ ò dizinɔ kũ malaika kũ à yã òne Sinai kpi musuo. Akũ mé à yã wèndidenɔ sɔ à kpáwá.

³⁹ Ò dizinɔ dí a yá maro, akũ ò gi ñ laasun èra à tà Misila. ⁴⁰ Ò pi Harunane: N tana kenɔ kewere ò dowerɛ are, zaakũ Musa kũ à ò bote Misila, ò dɔ yá kũ à a lèro. ⁴¹ Gɔɔ birean ò tana pi lán zùsane bɔɔɔ bà, akũ ò sa òa ò dikpe kè pɔ kũ ò kè ñ zĩdane pi yá musu. ⁴² Akũ Luda kpe liñne à tò ò donyĩ kè ludambe pɔnɔne lákũ ò kè annabinɔ takada gũn nà ò pi:

Isarailanŋ, adi ke makū a sa òma gbárannan wè buplaro.

⁴³ Tāna Mɔleki bizakutan á sena kú susune tāna Refā kú a zεo takao.

Dikiri kú a pì a donyī kèñnenŋ yāin mani tó ò tá kǎáo Babilonŋu dire kpa.

⁴⁴ Ó dizinŋ Luda bàka kunna kúñwo kuta vī gbárannan. Luda a taka mò Musane, akū ò kè lákū Luda òne nà. ⁴⁵ Kuta pìi gò Yɔsuanε kú ó dizinŋ, akū ò sù ò buri kú Luda pèñmañnenŋ būsuu sīmma. Kuta pì kú gwe ari Dauda gɔɔa. ⁴⁶ Dauda pì nna kú Ludao, akū à wé kèa de à le à kpé bo Yakubu Ludane.

⁴⁷ Sulemanu mé à kpé pìi bònε. ⁴⁸ Ama Luda Musude diğŋ kú kpé kú bisāsirinŋ bòo gūnlo, lákū annabii ò nà:

⁴⁹ Dikiri pì:

Musu bi ma kíblegbaame,

zīte bi ma tintimmmε.

Kpé kpate takan áni bomeñεε?

Mákpan ma kipaki kunn?

⁵⁰ Makū mé ma pɔ sīnda pínki kèroo?

⁵¹ Ludayádarisanŋn á ú! Á nèse víro! Á sǎ gbāname! Adigŋ gí Luda Nini adigŋ ke lán á dizinŋ bà. ⁵² Annabi kpaten á dizinŋ gí wé táaii? Ò gbē kú ò gīnake ò Gbē Mana suna yā òo pìnŋ dèdε. Ade pīin a bo a kpε a a dε sà. ⁵³ A doka kú malaikanŋ sùoo sì, ama ádi zī ke a yāaro.

Sitivī papana kú gbèεo

⁵⁴ Kú ò yá pìi mà, ñ pɔ fèi ò saka sòì. ⁵⁵ Akū Luda Nini dīdi Sitivīa à wé pè ludambea, akū à Luda gakuri è kú Yesuo zena a ɔplai. ⁵⁶ Akū à pì: À ma! Ma ludambe è wēna, Bisāsiri Né zena Luda ɔplai. ⁵⁷ Akū ò ɔ tǎta ñ sǎa ò wiki gbāna lè, akū ò kúsia lelelelele. ⁵⁸ Ò a gǎte ò bò kǎao wēte kpε, akū òteni a pápa kú gbèεo de ò a dε. Ò ñ uta zǎkŋnò bò ò kǎte kefenna kú òdi pine Solu sare. ⁵⁹ Kú òten Sitivī pápa kú gbèεo le, à adua kè à pì: Dikiri Yesu, ñ ma nini sí. ⁶⁰ Akū à kùte à wiki gbāna lè à pì: Dikiri, ñsun ñ durunna dikīna daro. Yā bire onaa gberan à gǎ.

8

¹ Solu kú gbē kú ò Sitivī dènŋ kpε.

Solu wétamma mɔna Yesudenŋne

Zī birean ò nà wétana sɔsi gbē kú ò kú Yurusalemunŋa manamana. Zīrinŋ baasi ò fǎkǎa ñ pínki Yudea kú Samaria būsunŋ gūn. ² Ludayāmari kenŋ Sitivī vī ò a gè ɔɔ ò kú wiki gbānao. ³ Akū Solu kokari kè kú sɔsi gbēnŋ kakatεnaao. Adigŋ gē ɔn kú ɔnnwo àgŋ gŋgbēnŋ kú nɔgbēnŋ kúkú àgŋ ñ gǎte à gé à ñ ká kpésiran.

Baarunnakpana Samaria būsun

⁴ Gbē kú ò fǎkǎanŋ gèε ò Yesu baaruu kpà gu sīnda pínkin. ⁵ Filipi gèε Samaria būsuo wēte ken, akū à Arumasihi waazi kèñne. ⁶ Kú gbēnŋ Filipi yá mà, akūsŋ ò daboyá kú à kènŋ è, ò laakarīi dǎ yá kú àten oa kú nèse mèn doo. ⁷ Zaakū gbē kú ñ tǎnanŋ gòmma kú wiki gbānaonŋn dasi, akūsŋ kŋnŋdenŋ kú εrenŋ wèrekǎa dasi. ⁸ Akū ò ponna kè manamana wēte pīi gūn.

⁹ Gōgbē ke kú gwe zaa zī òdi pine Simo. Àdigō daboyā ke à bò Samariadeno sare, akū à a zīda dìte gbē bēere de ũ. ¹⁰ Né fīti gbē zōkō pínki dì laakari do a yāa ò pi: Gbē pì bì gbē kú òdi pine Luda gbāna zōkōdeme. ¹¹ Daboyā kú àdigō ke n̄ té zaa gikena n̄ kú gbāna. ¹² Ama kú ò kpata kú à bò Luda kīnaa baaru kú Filipi kpānne kú Yesu Kiriši tsoo mà, ò si, akū ò da'ite kē gōgbēno kú no gbēno n̄ pínki. ¹³ Bee Simo yā pì s̄i à da'ite kē, akū à nà Filipia. Kú à daboyā kú gbāna yā zōkō kú Filipi ten kenō è, yā pino bò a sare.

¹⁴ Kú zīrinƆ mà zaa Yurusalemu Samariadeno Luda yā si, ò Pita kú Yuhanao zīrma. ¹⁵ Kú ò kà gwe, ò adua kēnne de ò Luda Nini le yāi. ¹⁶ Ò n̄ da'ite kē yā kú Dikiri Yesu tso, ama Luda Nini dí didi n̄ gbēkearo. ¹⁷ Kú ò ɔ nām̄ma, akū ò Luda Nini lè sà. ¹⁸ Kú Simo è ò Luda Nini è kú zīrinƆ ɔnammanaao, akū à sūnne kú ɔgo ¹⁹ à pì: À ma gba gbāna pì se, de gbē kú ma ɔ n̄a ni Luda Nini le. ²⁰ Akū Pita pine: N̄ ɔgo kakate kúnwo, zaakū nten da ìni Luda gba lú kú ɔgoome. ²¹ N̄ ɔ kú zī p̄i gūnlo, n̄ baka kú a gūnlo, zaakū n̄ n̄ese mana Ludanero. ²² N̄ kpe li n̄ yā vāni pine n̄ adua ke Dikiria, ke ani sūru ke kúnwo kú n̄ laasun bire takao gwēe? ²³ Zaakū ma è kú s̄ewe zīni kú n̄ gūn, durunna bàa kànne. ²⁴ Akū Simo pì: À adua kemene Dikiria de yā kú a ò ke sūn ma lero yāi.

²⁵ Kú Pita kú Yuhanao Dikiri s̄eedaa kē ò a yā dānne, akū ò era òten tá Yurusalemu, òten baaru nna kpá Samaria lakutuno gūn dasidasi.

Filipi kú Etiopia gbānade keo

²⁶ Dikiri malaika yā ò Filipine à pì: N̄ fute n̄ gé gènmidɔki kpa. N̄ zé kú à bò Yurusalemu à gēe Gaza sé, zé kú à bōte gbārannan. ²⁷ Akū à dà zén. Etiopia gbēke té zé p̄in. Etiopia b̄usu saraunia kú òdi pine Kandase begwariime, a aruzeke dākpārino gbē zōkōome. À sù à donyī kē Yurusalemu, ²⁸ akū à era àten tá à vutena a sōgo gūn, àten annabi Isaya takada kyó ke. ²⁹ Akū Luda Nini pì Filipine: N̄ gé n̄ na sōgo direi. ³⁰ Akū Filipi bàa lè à gēe. À mà àten annabi Isaya takada kyó ke, akū à a là à pì: N̄ kyó kú nten ke bokote dō yá? ³¹ À wèa à pì: Tó gbēke dí a bokotemenero, mani f̄s mà a dōro dō yá? Akū à Filipi s̄isi à gē à vùte a sare. ³² Yā kú àteni a kyó ke p̄iin dí:

Lán s̄a kú òten gé a kùtu kpá bà,
lán s̄ane b̄oro kú òteni a ká kē bà,
à yīte kp̄en adi lé wēkōaro.

³³ Ò wé'i dàa,
odi yákpate ke k̄aao a zéaro.

Dí mé ani f̄s à a goro bire yā oo?

Zaakū ò a wēndii bò andunia gūn.

³⁴ Akū gōgbē p̄i p̄i Filipine: N̄ omene, dí musun annabi yā bire òo? A zīdan yā ke gbē p̄andeme? ³⁵ Naana Luda yā p̄iia Filipi Yesu baaru nna kpāne. ³⁶ Kú òten gé are, ò kà í ke kīnaa, akū gōgbē p̄i p̄i: N̄ í gwa la. B̄s mé ani kpāmene mà da'ite kēe? ³⁷ Akū Filipi pine: Tó n̄ yā p̄i s̄i kú n̄ese mèn doo, ìni f̄s. À wèa à pì: Ma s̄i kú Yesu Kiriši bì Luda Néme. ³⁸ Akū à p̄i ò gó ze. Akū n̄ pla n̄ pínki ò k̄ipa ò gē ín. Akū à a da'ite kē. ³⁹ Kú ò bikù bara, akū Dikiri Nini Filipi kpāgui, gōgbē p̄i dí a e doro, akū p̄onna gūn à dà zéla. ⁴⁰ Filipi a zīda è ze Azotu, akū à gēe à Yesu baaru nna kpā wēte kú wēteo ari à gēe à k̄aao Sizaria.

9

Yesu bo à suna Solua
(ZĪr 22:6-16, 26:12-18)

¹ Gɔɔ birea sɔ Solu ten pɔ bo a yĭn, àten yā pāsĭ o Dikiri ibanɔ dedena yā musu. À gēe sa'oriki kĭnaa, ² à gbēkaa à lá kē Damasuku aduakεkpedenɔne à kpáawa, de tó à zé pĭ denɔ lè gwe, gɔgbēnɔ kŭ nɔgbēnɔ nĭ pĭnki, ani nĭ kŭkŭ à su kŭnwo Yurusalemu. ³ Kŭ à dà zén, àten gé à kà kani kŭ Damasukuo, akŭ kántonɔ gupura bò ludambe à dāmala. ⁴ À bò à lète, akŭ à kòtoo mà à pine: Solu, Solu, bò mé à tò nten wé tāmaa? ⁵ Akŭ à pi: Díme n tu, Dikiri? Akŭ à wèa à pi: Makŭme Yesu kŭ nten wé taa ti. ⁶ N fute n gē wēte gŭn, oni onne yā kŭ ĩni ke. ⁷ Gbē kŭ òten gé káanonɔ gɔ sàii. Ò kòtoo pĭi mà, ama odi gbēke ero. ⁸ Kŭ Solu fŭte, à a wé wē, akŭ adi gu ero. Akŭ ò a kŭ a ɔa ò gēe káao Damasuku. ⁹ À kè gɔɔ aakɔ gu'ena sari, adi pɔ blero adi í miro.

¹⁰ Yesude ke kŭ Damasuku kŭ òdi pine Anania. Dikiri yā òne wégupu'ena gŭn à pi: Anania. Akŭ à wèa à pi: Makŭn dí, Dikiri. ¹¹ Akŭ Dikiri pine: N fute n da zé kŭ òdi pĭ Sŭsun ari Yudasĭ be onn n Taasu gbē kŭ òdi pine Solu gbeka. Àten adua ke gwe. ¹² Wégupu'ena gŭn à n e, n su n ɔ nàa de à gu e. ¹³ Akŭ Anania pine: Dikiri, ma mà ò gbē pĭ yā ò dasi, lákŭ à yā vāni kē n gbē kŭ ò kŭ Yurusalemunɔne nà. ¹⁴ Sa'orikinɔ a gbà zé à gbē kŭ òteni n sĭsi lanɔ kŭkŭ. Abire yāin à sù. ¹⁵ Akŭ Dikiri pine: N gé, zaakŭ ma gbē pĭi sè à gé ma tɔ bo buri pāndenɔne kŭ n kĭnanɔ kŭ Isarailanɔme. ¹⁶ Lákŭ ani wétamma le ma tɔ yāi nà mani mɔne. ¹⁷ Akŭ Anania bò à gēe à gē on pĭn, à ɔ nà Solua à pi: Solu ma gbē, Dikiri Yesu kŭ à bò à sŭmma zén gɔɔ kŭ nten su la, àkŭ mé à ma zĭ de n gu e Luda Nini summa yāi. ¹⁸ Gwe gɔnɔ pɔ bôte a wén lán kpòtekeε bà ò lète, akŭ à gu e. Akŭ à fŭte à da'ite kè. ¹⁹ Kŭ à pɔ blè, à gbāna kŭ.

Solu waazikena zaa Damasuku

Solu gɔɔ pla kè kŭ Damasuku Yesudenɔ, ²⁰ akŭ à nà Yesu yā waazikena a gɔnɔ Yudanɔ aduakεkpenɔ gŭn, à pĭ Yesu bi Luda Néme. ²¹ Yā pĭi bò gbē kŭ ò mànonɔ sare ò pi: Gbē bire mé adi gbē pĭi sĭsirinɔ ásarɔ ke Yurusalemuroo? Àkŭ mé adi su la à nĭ kŭkŭ à tà kŭnwo sa'orikinɔ kĭnaaroo? ²² Solu sɔ, a gbāna digɔ kara, akŭ a yā Yuda kŭ ò kŭ Damasukunɔ fŭ à bĭriañne kŭ Yesu bi Arumasihume.

²³ Gɔɔ pla gbera Yudanɔ lédokɔnɔ kei ò a de, ²⁴ akŭ à nĭ lékpakŭsŭnaai pĭi mà. Òten wēte bĭnilenɔ dákpa fānantē kŭ gwāanio de ò a de yāi. ²⁵ Gwāanin Solu gbēnɔ a dà tānkon ò a gbāre kŭ bàao bàai bona bĭni musu.

Solu waazikena zaa Yurusalemu

²⁶ Kŭ à kà Yurusalemu, à wēte à na Yesudenɔ, akŭ ò vĭna kēne nĭ pĭnki, odi a Yesudekena nāni kero. ²⁷ Akŭ Baanaba a sè à gēe káao zĭrinɔ kĭnaa, à gbāñne lákŭ Solu Dikiri è zén nà kŭ yā kŭ Dikiri òneɔ kŭ lákŭ à Yesu yā ò gupuraa nà zaa Damasukuo. ²⁸ Akŭ Solu gē nĭ té à kure kŭnwo Yurusalemu à yā ò gbēnɔne kŭ Dikiri tɔo gupuran. ²⁹ Kŭ à yā ò Yuda Girikiyāmarinɔne à lékpakɔa kè kŭnwo, akŭ òten wete ò a de. ³⁰ Kŭ a gbēnɔ dɔ, ò zēne Sizaria, akŭ à tà Taasu.

³¹ Abire gbera sɔsi gbē kŭ ò kŭ Yudea kŭ Galilio kŭ Samaria bŭsuonɔn kun aafia pĭnki. Òten gbāna kŭ òten gé are vĭnakena Dikirinεε gŭn, òten kara kŭ Luda Nini nĭ nēse kpàteñne yāi.

Ainea werekšanaa

³² Pita dì kure wēte kū wēteo pínki, akū à gēe Luda gbē kū ò kú Lidano gwa. ³³ À gōgbē kū òdi pine Ainea è gwe, à kōnō kú katena wē sōraakō. ³⁴ Akū Pita pine: Ainea, Yesu Kirisi n werekōa. N̄ fute n̄ n pè koko. Akū à fūte gōnō. ³⁵ Lidadeno kú Sarōnudeno a è, akū ò lite ò are dō Dikiria.

Tabita vuna gan

³⁶ Nōgbē Yesude ke kú Yōpa a tón Tabita, kú Giriki yāo sō Dōkasi. Tō pìi pì zō. Yā mana kenaa pèkerēa, akūsō àdi takasidenō wēnda gwa. ³⁷ Gōrō birean à gyā kè à gà. Kū ò a zú ò, ò a sè ò wūte kpé musu gūn. ³⁸ Yōpa sō à zà kú Lidaoro. Kú Yesudeno mà Pita kú gwe, ò n̄ gbēnon planō zīa ò wé kēa ò pì: N̄ mós ò kīnaa likalika. ³⁹ Akū Pita fūte à gēe kūnwo. Kū à kà, ò didi kāao kpé pìi musu. Akū gyaanōnō nài n̄ pínki kú sōdō, ò uta kú pókasa kú Tabita kè gōrō kú à kpé kú kūnwonō mōne. ⁴⁰ Pita pēmuma à n̄ bōte bāai. À kūte à adua kè, akū à are dō gēe pīa à pì: Tabita, n̄ fute. Kū à wé wē, à Pita è, akū à vūte. ⁴¹ Pita a kú a o a à a fūte à a zè. Akū à Luda gbē pīnō sīsī kú gyaanōnō, akū à a kpāmuma bēne. ⁴² Yā pīi dà Yōpala pínki, akū ò Dikiri náani kè gwe dasi. ⁴³ Pita gōrō pla kè gwe Simō Āna bea.

10

Pita kú Kōneliuo

¹ Gbēke kú Sizaria a tón Kōneliu. Ākūme soza gā kú òdi pi Itali gā gbē zōkō ū. ² Gbē pì bi ludayāmariime, àdigō Luda vīna vī àpii kú a bedeno n̄ pínki. Àdi gba da manamana, akūsō àdigō adua ke gēn baaakō. ³ Zīkea fānantē mō aakō à Luda malaikaa è tētētē wégupu gūn, à gē a bea à pine: Kōneliu. ⁴ Akū Kōneliu wé wēa kú vīnao, akū à pì: Bōmeē, Dikiri? À wēa à pì: N̄ aduakena kú n̄ gbadana gbēnonēo kà Luda kīnaa, akū à sī. ⁵ N̄ gbēnō zī Yōpa sà, de ò Simō kú òdi pine Pita sīsī. ⁶ À kīpa gbē kú òdi pine Simō Āna bea. A be kú ísira léa. ⁷ Kú malaikaa pīi tà, Kōneliu a zīkeri gbēnon pla kenō sīsī kú soza ludayāmari kú à naaao. ⁸ Kū à yā pīi bàbañne pínki, akū à n̄ zī Yōpa.

⁹ Kū gu dō, akū ò dà zēn, ò kà káni kú wēte pīio. Gōrō birea kú ifāntē kà midangura, Pita dì kpé musu de à adua ke. ¹⁰ Nà teni a de à ye à pō ble, akū gōrō kú òten pōble ke à wégupu è. ¹¹ À ludambe è wēkōana, pōke ten kīpa lán biza zōkō bà. Bà dōdōna a kusuru mēn siikōnōa pínki, àten su zīte. ¹² Pō buri sīnda pínki kú a gūn, nōbōnō kú pō kú òdi taa o kú kuaonō kú bānō. ¹³ Akū ò pine: Pita, n̄ fute n̄ de n̄ só. ¹⁴ Akū Pita pì: Agya Dikiri. Mádi tē pō ke pō gbāsī ble zikiro. ¹⁵ Akū à kōtoo pīi mà a gēn plade dō ò pì: Pō kú Luda pì à swáswa, ñsun a tē boro. ¹⁶ À kè le gēn aakō, akū kānto ò pō pīi gā ò tào ludambe.

¹⁷ Pita ten bídī ke wégupu kú à è pīa, akū Kōneliu zīri kú ò Simō be gbèkano kà gōnō, ò zena gañu léa. ¹⁸ Ò lé zù ò gbèka tó gwen Simō kú òdi pine Pita kīpan. ¹⁹ Ari tera Pita ten laasun lé wégupu kú à éea, akū Luda Ninī pine: Gbēnon aakōnō teni n̄ gbèka. ²⁰ N̄ kīpa n̄ gé kūnwo sikaa sari, zaakū makū mé ma n̄ zīmma. ²¹ Akū Pita kīpa à gēe gbē pīnō kīnaa à pì: Makūme gbē kú àten gbèka ū. Bō yā mé à tò a su laa? ²² Ò pì: Sozano gbē zōkō Kōneliu mé à ò zī. Gbē maname, à Luda vīna vī. Yudano pínki dì a tō nna sí. Luda malaikaa pine à n̄ sīsī n̄ su a bea de à n̄ yā ma. ²³ Akū Pita gē kūnwo onn à n̄ yàrii kè.

Kū gu dō, à fùtè à dà kũńwo zén. Yōpa Yesude kenō gèe káao lèlè. ²⁴ A gōrō aakōden ò kà Sizaria. Kōneliu a danenō kū a gbēnna káninō kākara àteni n̄ dā. ²⁵ Kū Pita gèē ònn, akū Kōneliu gèe à dàale à kùte a are. ²⁶ Akū Pita a fùtè à pì: N̄ fute n̄ ze. Bisásirin ma ū se. ²⁷ Àten yā o káao ari ò gèe ò gèe káao kpén, akū à gbēnō lè kakarana gwe dasidasi. ²⁸ À pińne: Á dō kū Yudanō zé vī ò yákatè kū buri pāndeō ari ò gē n̄ ònnlo. Ama Luda mōmēne māsun gbēke gbāsī gwa ke mà a tē boro. ²⁹ A yā mé à tò kū ò ma sisi, ma su sikaa sari. Má ye mà yā kū a ma sisiia ma sà. ³⁰ Akū Kōneliu pì: A gōrō siikōden dí kū maten adua ke ma bea ifantē mō aakō mandara'i. Akū kánto ma gbēke è zena ma are à pókasa kū àten té ke dana ³¹ à pì: Kōneliu, Luda n̄ aduakēnaa si, n̄ gbadanaa káagu. ³² N̄ gbēnō zī Yōpa Simō kū òdi pine Pita sisi. À kipa Simō Āna bea zaa ísira léa. ³³ Akū ma gbēnō zĩmma gōnō. Lákū n̄ su nà à kè mana. Tera sà ó píńki ó kú la Luda dōnaa gūn, de ò yā kū Dikiri ònne n̄ owere ma yái.

Pita yā'onaa

³⁴ Pita nà yā'onaaa à pì: Ma si yāpura sà kū Luda di gbēke wé gwaro. ³⁵ Buri sīnda píńki té gbē kū àten vīna keñe, akūsō àdi yā mana ke, ade yā mé àdi káagu. ³⁶ Á légbázā kū Luda kè Isarailanōne dō, à kena káao nna Yesu Kirisi gāi baaru nna kpàñne. Àkūme buri sīnda píńki Dikiri ū. ³⁷ Á yā kū à kè Yudea gu sīnda píńki dō, lákū à nàa nà zaa Galili Yahaya waazikena da'itekēna yā musu gbera. ³⁸ Á dō lákū Luda a Nini pisi Yesu Nazeraa nà, akū à kú kū gbānao à gèe wēte kū wēteō, à yā mana kēñne à gbē kū Ibilisi n̄ ò fēñne n̄ kpenōa wèrekōa, zaakū Luda kú káao. ³⁹ Ókōnōme yā kū à kè Yudea būsun kū Yurusalemuo píńki sēdadēnō ū. Ò a loko lía ò a dē, ⁴⁰ akū Luda a vù gan a gōrō aakōde zī à tò à a zīda mōwēre. ⁴¹ Adi ke gbē sīnda píńki mé à a èro, sé ókōnō kū Luda gīnake à ó sé a sēdadēnō ū. A vuna gan gbera o pō blè ò í mí káao. ⁴² Akū à dàwēre ò waazi ke gbēnō ò òñne kú akāame gbē kū Luda dite gbē bēnēnō kū gyāwāndēnō píńki yákpatekeri ū. ⁴³ Annabinō píńki a yā ò ò pì gbē kū ò a náani kēnō durunnano ni kēńma a tō gāi.

Luda Nini kipana buri pāndenōne

⁴⁴ Gōrō kū Pita kpé àten yā pì òñne, Luda Nini kipa gbē kū òten yā pì manōa n̄ píńki. ⁴⁵ Yā pìi bō Yuda Yesude kū ò sù kū Pitaonō sare, kū bee buri pāndenōn Luda a Nini pisińma gba ū yái. ⁴⁶ Zaakū ò mà òten yáke buri o òten Luda yābonsare kenanō o. Akū Pita pì: ⁴⁷ Gbē pinō Luda Nini lè lán ó bà. Dí mé ani fō à gīñne ò da'ite kee? ⁴⁸ Akū à pì ò da'ite keñne kū Yesu Kirisi tōo. Akū ò wé kēa à gōrō pla ke kũńwo.

11

Pita buri pāndenō yā gbāna Yuda Yesudenōne

¹ Zīrinō kū Yesude kū ò kú Yudeanō mà lákū buri pāndenō Luda yā si nà se. ² Kū Pita su Yurusalemu, gbē kū ò zè kū tōzōyāonō a taari lè ³ ò pì: N̄ gē gyōfōrdēnō bea n̄ pō blè kũńwo. ⁴ Akū Pita fùtè àten yā pì bokōtēñne zéazea à pì: ⁵ Má kú Yōpame, maten adua ke, akū ma wégupu è. Ma pōke è lán biza zōkō bā, bà dōdōna a kusuru mēn siikōnōa, à bō ludambe àten kipa ma kīnaa. ⁶ Ma wé pèa tíii, ma nōbōnō è a gūn, sēnte pōnō kū pō kú òdi taa o kū kúaonō kū bānō. ⁷ Akū ma kōtoo mà ò pimēne: Pita, n̄ fute n̄ de ò n̄ sō. ⁸ Akū ma pì, agya Dikiri,

tè pò kesō pò gbāsī ke dí gē ma lén zikiro. ⁹ Kòtoo pì bona ludambe gèn plade pì dō, pò kù Luda kèke à gò swáswa, màsun a tè boro. ¹⁰ À kè le gèn aakō, akù ò èra ò gà pínki ò tàò ludambe. ¹¹ Gɔɔɔ bire gònò gbēnɔn aakō kù ò n zīma bona Sizarianɔ sù ɔn kù má kún. ¹² Akù Luda Nini pìmene mà gé kúnwo sikaa sari. Ó gbēnò gbēnɔn suddo díkīnanò gèe kúmao lèlè se, akù o gē gbē kù à gbē pìnɔ zīma bea. ¹³ Akù à òwèrè lákù a malaikaa è nà, à bò à sùawa a kpén à òare à gbē zī Yɔpa à ma sísi, ¹⁴ de mà yá kù ani a sura ba oare, akáa kù a bedenɔ n pínki. ¹⁵ Kù ma na yá'onaaa, Luda Nini kipańma lákù à kipańa káaku nà. ¹⁶ Akù yá kù Dikiri ò dí òmagu kù à pì, Yahaya gbēnò da'ite kè kù ío, akáa sō áni ó da'ite kè kù Luda Ninio. ¹⁷ Lákù Luda gba dokónò kèńne kù ókónò kù ò Dikiri Yesu Kirisi náani kènò nà, díń ma ũ mà fō mà gí Ludanée? ¹⁸ Kù ò yá pìi mà, odi yáke o doro, akù ò Luda tó bò ò pì: O è Luda èra à buri pándenɔ gbà zé dō ò nèse lite ò wēndi kù àdi lákaro le.

Antiokudenɔ zena kù Yesuo

¹⁹ Wétámmana kù à fùte Sitiví ga gbera mé à tò gbēnò fákōa ò tà Fenisia búsun kù Sipiru búsuuo kù Antiokuo, òten Luda yá o Yudanɔne ítēne. ²⁰ Ama n gbēkenò bi Sipiru búsù kù Síreni búsuuo gbēnɔne, akù ò gèe Antiokú òten yá o buri pándenɔne se dō, òten Dikiri Yesu baaru nna kpáńne. ²¹ Dikiri ten ɔ dańma, akù gbēnò yá pìi sí dasidasi ò are dō Dikiria.

²² Akù yá pì baaru kà Yurusalemu sɔsi gbēnò kīnaa, akù ò Baanaba zì Antiokú. ²³ Kù à kà gwe, à è lákù Luda arubarikaa kèńne nà, akù a pò kè nna. À lé dańma n pínki ò ze kù Dikirio kù nèse mèn doo. ²⁴ Baanaba bi gbē maname, Luda Nini kù ludanaanikenaao pèkèra, akù ò kàra Dikiri gbēnò gún dasidasi. ²⁵ Akù Baanaba gèe Taasu de à Solu wete. ²⁶ Kù à a lè, akù à sù káao Antiokú. Òdigō kakara kù sɔsi gbēnò dasidasi ògō yá dańne ari wè do papana. Antiokú gwen ò Yesu íbanò sísin Yesudenò ũ káaku.

²⁷ Gɔɔɔ kù annabínò bò Yurusalemu ò sù Antiokú. ²⁸ N gbē kù òdi pine Agabu fùte à zè à gínake à nà zōkō kù ani ká andunia gún pínki yá òńne kù Luda Nini gbánao. Kalaudio kíblena gɔɔɔn nàa pìi kà. ²⁹ Akù Yesudenò zèò ò n gbē kù ò kù Yudeanò kámaza ke lákù baadi gbána kà nà ò kpázáńne. ³⁰ Akù ò kè le ò Baanaba kù Soluo zìo ò kpá n gbē zōkōnɔa.

12

Yamisi dena kù Pita dana kpésiranwo

¹ Gɔɔɔ kù kína Herɔdu ɔ pète Yesude kenɔa pāsīpāsī. ² À Yuhana vīni Yamisi dè kù fēnedao. ³ Kù à è yá bire kè Yudanɔne nna, akù à èra à Pita kù dō. À abirekù kè Burodi Futenasari dikpe zīme. ⁴ Kù à Pita kù, à a dà kpésiran à a nà sozanɔne n í ɔ ò a dákpa. Soza pìnò gá ò bi gbēnɔn siisiikōme leu siikō. À dite à yákpate ke káao gbēnò wára Vínla dikpe gbera. ⁵ Akù ò Pita kùna kpésiran, ama sɔsi gbēnò ten adua kene zena sari.

Pita bona kpésiran

⁶ Zì kù tó gu dō kù Herɔdu ni bo káao, zì birea gwáanin Pita ten i o soza gbēnɔn planò dagura yīna kù mòkakōanaao mèn pla, akúsō gbēnɔn planò kù kpéleleá òten kpé pì dákpa. ⁷ Kánto gònò Dikiri malaikaa gè gwe, akù kpé pì pura kù. À Pita lè a gbánterèeà à a vù à pì: N fute likalika. Akù mòkakōanaa pìnò bòte a ɔa. ⁸ Akù malaikaa pìi pine: N n uta da n n kyate kpá. Pita kè le, akù

malaikaa pīi pī: N̄ n uta kakara n̄ kū n̄ tēmai. ⁹ Akū Pita bō à tèi. Adi yā kū malaika ten kene dō yāpura ūro, àten da àten nana ome. ¹⁰ Ò g̃ète gudākpāri kākula kū a pladeo, akū ò kà bīnīlea. Bīnīle pīi gbà bi m̀̀ome, akū à wēñne kū a zīdao. Ò b̀̀te òten g̃e wēten, akū gwe g̃̀n̄o malaikaa pī Pita tò zéda gūn. ¹¹ Kū Pita wé kè à pī: Má dō s̄ans̄an sà kū Dikiri a malaikaa zī de à ma bo Her̄du òi kū yā kū Yudan̄o wé d̄oi ò kemeneo pīnki.

¹² Kū a laakarīi sū, à g̃èe Yuhana kū òdi pine d̄o Maaku da Mariama bea. Ò kakarana gwe dasidasi òten adua ke. ¹³ Kū à g̃ānu gbà lè, akū n̄ogbē zīkeri kū òdi pine Roda g̃èe gwa. ¹⁴ Kū à Pita kòtoo d̄ò, p̄onna gūn adi zé wēro, à bàa lè à èra à g̃èe à pīñne Pita ze kpélelea. ¹⁵ Ò pine: Īa ten kāmman yā? Akū à zèò kū yāpurame. Akū ò pī: A malaikaame. ¹⁶ Pita kpé àten gbà lé. Kū ò wè, ò a è, akū yā pīi bō n̄ sare. ¹⁷ Akū à ò kèñne yáku ò yīte, akū à bàbañne lākū Dikiri a bo kpésiran nà. Akū à pī: À gé à o Yamisine kū ò gbē kparan̄o. Akū à bō à g̃èe gu pāndea d̄o.

¹⁸ Kū gu d̄o, zuka gbāna kà sozan̄o dagura òten k̄o lala: Bó mé à Pita lèe? ¹⁹ Her̄du pī ò a wete. Kū odi a lero, akū à yā lala gudākpārii pīn̄o, akū à pī ò n̄ dede.

Her̄du ganaa

Abire gbera Her̄du bō Yudea à g̃èe à ḡōo pla kè Sizaria. ²⁰ À p̄o f̄è Tayadeno kū Sidōden̄o manamana, akū gbē bireno lédok̄n̄o kè ò sū a gwa leele. Ò g̃èe kīna pī begwari Blasatu kīnaa. Kū Blasatu n̄ yāze è, ò g̃èe lédok̄n̄o ke kū Her̄duo, zaakū n̄ b̄usu p̄oble dī bo a b̄usumme.

²¹ Kū ḡōo kū ò dite kà, Her̄du a kible'utano dà à g̃èe à v̄ute a t̄intinnwa, akū à yā ò gbēno. ²² Gbēno wiki lè ò pī: Luda ke mé àten yā o, adi ke bisāsirinlo. ²³ Gwe g̃̀n̄o Dikiri malaika a lè à a nè, kū adi z̄ok̄o d̄o Ludanero yāi, akū a m̄èe k̄ok̄o kà à gā.

²⁴ Luda yā tén dagula àten kara. ²⁵ Baanaba kū Soluo s̄o, kū ò n̄ kāmaza yā k̄èe ò làka, ò bō Yurusalemu ò Yuhana kū òdi pine Maaku sè ò tà k̄āo.

13

Baanaba kū Soluo z̄inaa

¹ Annabin̄o kū yādannerin̄on kū Antiōku s̄osi gbēno té, n̄ t̄on Baanaba kū Simēo kū òdi pine Bárasirao kū Sireni b̄usu gbē Lusiuo kū Manae kū à né blè kū kīna Her̄duo leele kū Soluo. ² Ḡōo kū òten donyī ke Dikirine kū l̄eyīnaao, Luda Nini pī: À Baanaba kū Soluo dite n̄dona zī kū ma n̄ séa yāi. ³ Kū ò lé yī ò adua kè, akū ò ò d̄idir̄ma ò n̄ gbāre, ò dà zén.

Kunna Sipiru b̄usun

⁴ Kū Luda Nini Baanaba kū Soluoo zī le, ò g̃èe Selusia. Zaa gwe ò g̃èe ḡo'iten ò g̃èe Sipiru b̄usun. ⁵ Kū ò kà Salami, ò Luda yā waazi kè Yudan̄o aduak̄ep̄eno gūn. Yuhana Maaku kū k̄ūñwo kpanyīri ū. ⁶ Ò g̃ète luan pīla ari Paf̄o, akū ò kpākū kū Yuda dabokeri kū à de annabi éke ūo gwe. A t̄on Yesune. ⁷ Àdiḡo kū kū b̄usuu pī gbē z̄ok̄o Segiu P̄olu. Gbē z̄ok̄o pī bi ònd̄riime, akū à Baanaba kū Soluo sisi kū à ye à Luda yā ma yāi. ⁸ Dabokerīi pī t̄on Elima kū Giriki yāo. À ibereε sè k̄ūñwo, àten wete à gbē z̄ok̄o pī s̄a v̄u de àsun Yesu náani kero yāi. ⁹ Akū Solu kū òdi pī d̄o P̄olu, Luda Nini didia, akū a wé p̄e Elimaa à pī: ¹⁰ Ibilisi n̄n̄o doke keme n̄ ū! Mana s̄inda pīnki kparaside! Bisāsiri kū yā v̄ani s̄inda

pínki pèkerea! Wézēri pásī! Īni Dikiri zé súsu litena kpédangara tóroo? ¹¹ Tera sà Dikiri ni ɔ kútemma de ñ v̄ina kú. Īni gɔɔ pla ke kú ifántē'enaao. Gwe ḡonɔ Elima wé ḡò dáadāa, gusira kùtea. Akū àten ɔ mátēmate à gbē wete à a ɔ kú. ¹² Kū gbē z̄sk̄ɔ pi yā kú à k̄e pi è, à Dikiri náani k̄e, zaakū Dikiri yā kú P̄lu dàne a kú gbāna.

Kunna Antiɔku kú à kú Pisidia b̄usun

¹³ Akū P̄lu ḡé gó'iten kú a gb̄enɔ ò b̄o Pafɔ ò ḡe Pega, Pamfilia b̄usun. Gwen Yuhana Maaku ñ tón à èra à tà Yurusalemu. ¹⁴ Bona Pega ò ḡe Antiɔku kú à kú Pisidia b̄usun. Kámmabogɔɔ z̄i ò ḡe ò v̄ute aduakekpen. ¹⁵ Doka kú annabinɔ takadanɔ kyókena gbera aduakekpe gbē z̄sk̄on gbē z̄l à piñne: Gb̄enɔ, tó á karana yáke yí à ò gb̄enone, à o. ¹⁶ Akū P̄lu f̄ute à ɔ k̄ēne à pi: Isarailanɔ kú buri p̄ande donyīrinɔ, à ma yā ma. ¹⁷ Isarailanɔ Luda ó dizinɔ s̄e, akū à ñ buri kàra kú ò kú Misila b̄usun. Akū à b̄o kúñwo gwe kú a gbāna z̄sk̄o. ¹⁸ À ñ gwa gbárannan lán w̄e bupla taka bà. ¹⁹ À gbāna bl̄e Kanaanɔ b̄usu buri m̄en supplanɔa, akū à ñ b̄usu pi kp̄amma. ²⁰ A pínki kà w̄e w̄a pla kp̄e bupla akuri taka bà. Abire gbera à yáḡḡorinɔ diteñne ari à ḡe pé annabi Samuēlia. ²¹ Kú ò kina gb̄eka, akū Luda Kisi né Solu, Biliaminu buri diteñne. À kpata bl̄e w̄e bupla, ²² akū Luda a b̄o kpatan à Dauda kà a ḡene ũ. Luda Dauda yā ò à pi a l̄e Yesē né Dauda laasun p̄o k̄eare, ani a p̄oyeina pínki yā kemē. ²³ A buri ḡun à Yesu b̄on Isarailanone Surabari ũ lákū à a l̄e s̄e nà. ²⁴ Ari Yesu pi ḡé su Yahaya ḡinake à waazi k̄e Isarailanone ñ pínki, à òñne ò ñ n̄ese lite ò da'ite ke. ²⁵ Kú Yahaya z̄i ye à l̄aka à pi: Dín àten da má de a ũu? Gb̄e kú àten w̄e d̄oin ma ũro. À ma! Ade ten su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero.

²⁶ Ma gb̄enɔ, Ibrahī burinɔ kú buri p̄ande donyīrinɔ, ók̄onon Luda surabana yā díkina kp̄az̄awere. ²⁷ Yurusalemudenɔ kú ñ gb̄anadenɔ dí Yesu d̄oro, odi annabinɔ takada kú òdiḡ a kyó ke kámmabogɔɔ z̄i pínki zé d̄oro, akū ò tò annabi piñɔ yā p̄apa ò yā dàala. ²⁸ Odi yáke lea kú à kà ò a dero, akū ò w̄e k̄e Pilatia de ò a de. ²⁹ Kú ò yā kú ò k̄e a yā musu k̄e pínki, ò a k̄ipa lía ò a w̄ute miran. ³⁰ Ama Luda a v̄u bona gan. ³¹ A gɔɔ pla kenaa ḡun à b̄o à sù gb̄e kú ò b̄o Galili ò ḡe k̄aao Yurusalemunɔa. Mók̄onme a s̄eɗadenɔ ũ gb̄enone. ³² Ók̄on s̄e, ò su a baaru nna kp̄áare. Lákū Luda l̄e s̄e ó dizinone nà ³³ à k̄e ók̄on kú ó de ñ buri ũn̄one, à Yesu v̄u lán ò ò Zabura plade ḡun nà. Luda pi: Ma néme n ũ, gb̄aran ma n i.

³⁴ Adi yagi kero, ama Luda a v̄u bona gan lákū Luda ò nà yā à pi:

Mani kúadona arubarika keare yāpura

lákū ma ò Daudane nà.

³⁵ Akū ò ò gukea d̄o ò pi:

Īni we n gb̄e kú à kú adona yagi kero.

³⁶ Dauda s̄e à Luda p̄oyenyinaa k̄e a gɔɔa, à gà ò a mira kp̄akūsū kú a dizinɔ p̄so, akū à yagi k̄e. ³⁷ Gb̄e kú Luda a v̄u bona gan pi dí yagi kero. ³⁸ Ma gb̄enɔ, àḡ d̄s kú durunnanɔ k̄emmana waazi kú óten keare b̄o Yesu ḡaime. ³⁹ Musa doka di f̄s à tò Luda yā bo kúñwo nnaro, ama Luda di tó yā bo kú gb̄e kú òten Yesu náani kenɔ nna a pínki ḡun. ⁴⁰ À laakari ke, de yā kú annabinɔ ò s̄un á lero ⁴¹ ò pi:

À ma, ák̄on lalandikerinɔ,
à ke ḡiri à kakate,

zaakū mani yāke ke á gɔɔa.

Bee tó ò òáre, áni síro.

⁴² Kū Pɔlu kū Baanabao ten bɔte aduakεkpen, ò wé kèrma ò era ò su yā pì oríne kámmabogɔɔ làa dɔ. ⁴³ Kū òten fákɔa, Yudanɔ kū gbē kū òdi donyī ke kūrwonɔ bò ò tē Pɔlu kū Baanabaoi dasi. Ò yā ònne ò lé dàmma, de ògɔ gé are kū gbēke kū Luda kēñne.

⁴⁴ Kámmabogɔɔ làa wētedenɔ kàkara n̄ pínki ò sù Dikiri yā ma. ⁴⁵ Kū Yudanɔ pari è le, ò nēsēgbāa kpà manamana, akū òten Pɔlu yā éke bo òteni a s̄s̄s̄.

⁴⁶ Akū Pɔlu kū Baanabao yā òrñne kū swēgbānao ò pì: Ákɔnɔn à kù ò Luda yā oáre káaku gīa. Zaakū a gii áten da ádi ká à wèndi kū ádi lákaro lero, óni era ò are dɔ buri pāndenɔa sà. ⁴⁷ Zaakū Dikiri yā dí ditewere à pì: Ma n̄ dite gupura ũ buri pāndenɔne,

de n̄ gé kū surabana yāo ari zīte léa.

⁴⁸ Kū buri pāndenɔ yā pii mà, n̄ pɔ kē nna ò bèere li Dikiri yāne, akū gbē kū Luda n̄ dite wèndi kū ádi lákaro pɔ ũnɔ Yesu náani kē.

⁴⁹ Akū Dikiri yā dà būsuu pila pínki. ⁵⁰ Yudanɔ z̄s̄ buri pānde nɔgbē donyīri bèeredenɔi kū wēte gbānadenɔ, akū ò wé tà Pɔlu kū Baanabaoa ò pēñma n̄ būsun. ⁵¹ Ò lukutē kpùkekpuke n̄ gbānao n̄ tona kū Ludao sēda ũ, akū ò gēe Ikɔniu. ⁵² Yesudenɔ s̄s̄, Luda Nini pēkerema kū pɔnnao.

14

Kunna Ikɔniu

¹ Ò kē Ikɔniu lākū òdi ke nà, ò gē Yudanɔ aduakεkpen ò yā ò ari Yudanɔ kū buri pāndenɔ Dikiri náani kē dasidasi. ² Akū Yuda kū ò gi yā pì síno buri pāndenɔ sá vù Yesudenɔne ò ibere sē kūrwo. ³ Bee kū abireo Pɔlu kū Baanabao gɔɔ pla kē gwe ò Dikiri yā ò kū swēgbānao, akū Dikiri n̄ gbá zé ò sēedanɔ kù daboyānɔ kē, kù à yāpura kpà a gbēkeyā kù òten oa. ⁴ Akū wētedenɔ kēkēkɔa, gbēkenɔ zē kū Yudanɔ, gbēkenɔ s̄s̄ kū zīrinɔ. ⁵ Akū Yudanɔ kū buri pāndenɔ kù n̄ gbānadenɔ zēo ò wé tām̄ma ò n̄ pápa kū gbēeo. ⁶ Kū Pɔlu kū Baanabao n̄ yā d̄s̄, akū ò bàa si ò tà Likaonia būsú wētenɔ gūn, Lisitira kū Debio kù n̄ lakutunɔ. ⁷ Akū ò kpé òten baaru nna pì kpáñne gwe.

Kunna Lisitira

⁸ Gōgbē ke kù Lisitira a gbāno íbana. Zaa lākū ò a ì nà ereeme, adi taa ò zikiro. ⁹ Áten sá kpá Pɔlu yāi, akū Pɔlu wé p̄a t̄ii, à è a ludanaanikena ká à a werekɔa, ¹⁰ akū à pine kù koto gbānao: N̄ fute n̄ ze n̄ gbáa. Akū à v̄l̄ à zē à nà taa'onaa. ¹¹ Kū gbēnɔ è lākū Pɔlu kē nà, akū ò wiki kàkara kù Likaonia yāo ò pì: Tānanɔ li bisāsirinɔ ũ ò k̄ipawá. ¹² Ò t̄s̄ kpà Baanabane Zusu, Pɔlu s̄s̄ Emesi kù akū mé ádi doñne are kù yā'onaa yāi. ¹³ Zusu pì kpé kù wēte kpe, akū a gbàgbarii sù kù zusa kù ò lávu zāblebɔ kēñnenɔ wēte b̄inilea. À ye gbēnɔ sa oo zīrinɔa. ¹⁴ Kū Baanaba kù Pɔluo yā pii mà, ò n̄ utano gāga ò kēkē, akū ò s̄i gbēnɔ tē kù wikio ¹⁵ ò pì: Gbēnɔ, bó yā mé à tò áten ke lee? Bisāsirinɔn ó ũ se lán á bà. Baaru nnan òten kpááre, de à kpe li pɔ gina d̄inone à are dɔ Luda Wèndidea. Akū mé à musu kē kù zīteo kù ísiraio kù pɔ kù ò kù a gūnnɔ pínki. ¹⁶ À buri s̄inda pínki tò yā ò n̄ z̄ida zé sē. ¹⁷ Bee kū abireo à a z̄ida m̄áre yāmanakenaa gūn. Ádi tó legū maáre de à pɔ kē a gɔɔa. Ádi á gba p̄oble dasi de àgɔ kù pɔnna gūn. ¹⁸ Bee kù yā bire onaa, gbāna kù gbānao ò gbaso ò gi gbēnɔne ò sa or̄ma.

¹⁹ Akū Yudanŋ bŋ Antiŋku kū Ikŋniuŋ ò sù ò gbēnŋ sã vù. Akū ò Pŋlu pàpa kū gbèeŋ ò a gâte ò bŋ kãao wēte kpe, òten da à gãme. ²⁰ Kū Yesudenŋ kàkarai, akū à fùte à gē wēte gūn. Kū gu dŋ, àpii kū Baanabao gēe Debi.

ZĪrinŋ tana Antiŋku

²¹ Kū ò baaru nna kpàñne wēte pii gūn, ò gbēnŋ lèe dasidasi. Akū ò èra ò gèe Lisitira kū Ikŋniuŋ kū Antiŋkuo, ²² òten Yesudenŋ gba gbãna, òten lé darĩma ò wé tã Yesu náanikenanaa ò pi: Séde ò wari ke manamana, gbasa ò gē kpata kū à bŋ Luda kĩnaa gūn. ²³ Ō gbē zŋkŋnŋ dītēñne sŋsi kū sŋsio, akū ò adua kēñne kū léyĩnaa ò ñ ná Dikiri kū ò a náani kē òĩ.

²⁴ Kū ò bŋte Pisidia bùsu kpa, akū ò kà Pamfilia bùsun. ²⁵ Ō Luda yã ò Pega, akū ò gèe Atalia. ²⁶ Gwen ò gē g'ŋiten ò tà Antiŋku, gu kū ò ñ ná Ludane a ŋ yã, de à gbēke kēñne zĩ kū ò kè ò làka tera yã musu. ²⁷ Kū ò kà, ò sŋsi gbēnŋ kàkara ò yã kū Luda kēñne gbãñne pínki, lákū à buri pãndenŋ gbà zé ò a náani kē nã. ²⁸ Akū ò gŋrŋ pla kē kũñwo gwe.

15

Yagŋgŋna Yurusalemu

¹ Gbēkenŋ bŋ Yudea ò sù Antiŋku, akū ò yã dà Yesudenŋne ò pi: Tŋ ádi tŋ zŋ lákū Musa dīte nãro, áni surabana lero. ² Pŋlu kū Baanabao zuka kãnyĩ ò lékpakŋa kē kũñwo manamana yã pii musu. Akū Yesudenŋ zèo Pŋlu kū Baanabao kū ñ gbēkenŋ gé Yurusalemu de ò yã pi gŋgŋ kū zĪrinŋ kū gbē zŋkŋnŋ. ³ Ō gèe ò zēñne, akū ò bŋte Fenisia kū Samariao bùsu kpao. Ō buri pãndenŋ nēselitena yã bàba ñ gbēnŋne gwe, akū ñ pŋ kē nna manamana. ⁴ Kū ò kà Yurusalemu, sŋsi gbēnŋ kū zĪrinŋ kū gbē zŋkŋnŋ gbãnake kpãnyĩ, akū ò yã kū Luda kēñne pínki baaru kpãñne. ⁵ Akū Farisi Yesude kenŋ fùte ò pi: Séde buri pãndenŋ tŋ zŋ, ò oñne ògŋ Musa doka kũna. ⁶ Akū zĪrinŋ kū gbē zŋkŋnŋ kŋ kàkara òten yã pi gwa. ⁷ Kū yãgŋgŋnaa gbãna kũ, Pita fùte à piñne: Ma gbēnŋ, á dŋ kū Luda ma dīte á té à gi kē, de buri pãndenŋ Yesu baaru nna ma ma lén ò a náani ke. ⁸ Luda gbē sĩnda pínki nēse dŋ, akū à ñ gbá a Nini ñ sinaa sēeda ú lákū à ó gbá nã. ⁹ Luda dí ñ dīte dodo kū ókŋnŋro. Á ñ nēsēe pi piñne kū ò Yesu náani kē yã. ¹⁰ Bŋ yã mé à tò àten Luda lé àten gwa teraa? Aso kū ó dizinŋ fua ò sé kū ókŋnŋn á ye à diñne yã? ¹¹ Lenlo! Ó sù kũ óni surabana le Dikiri Yesu gbēke yã lán mŋkŋnŋ bà se.

¹² Gbēnŋ kē kítikiti ñ pínki, akū ò sã kpà Baanaba kū Pŋluo, òten sēedanŋ kū daboyã kū Luda kē ñ gã buri pãndenŋ ténŋ oñne. ¹³ Kū ò yã ò ò làka, Yamisi fùte à yã ò ò pi: Ma gbēnŋ, à ma yã ma. ¹⁴ Simŋ ò lákū Luda wé pã buri pãndenŋla káaku nã à gbēnŋ sè ñ té a pŋ ú. ¹⁵ Annabinŋ yãnŋ kŋ sè kū abireo, zaakū ò pi:

¹⁶ Abire gbera mani era mà su mà Dauda beziŋ bo,

mani a guforo keke mà tata mà a fute,

¹⁷ de bisāsiri kparanŋ ma ki wete,

buri pãnde gbē kū ma tŋ kũñma pĩnŋ ñ pínki.

Dikiri kū àten yã pi ke mé à ò,

¹⁸ àkū mé à tò ò yã pi dŋ zaa káaku.

¹⁹ A yã mé à tò ma è à mana ò yã kū à zĩ'ũ dīte buri pãnde kū òten are dŋ Ludaanŋero. ²⁰ Ō takada kēñne ò mi kē tãna pŋblea kū papãkenaa kū

nòbò kùtukpanasario kù aruo. ²¹ Zaakù à gîi kè kù òdigõ Musa takada kyó ke aduakekpenò gūn kámmabogwò zî pínki òdigõ à doka waazi ke wēte kù wēteo.

Gbēno zīna buri pānde Yesudenɔ

²² Akù zīrinō kù gbē zōkōno kù sɔsi gbēno pínki zèò ò gbēno bo n é tē ò n zī Antiokù kù Pòluo kù Baanabao. Akù ò n arède kenò bò, Yudasi kù òdi pine Baasaba kù Silasio. ²³ Ò n zī kù takadao, yā kù ò kè à gūnn dí:

Ókōno zīrinō kù gbē zōkōno ò fɔ kpà ákōno ó gbē kù ò de buri pānde únɔ zaa Antiokù kù Siria būsuo kù Silisia būsuo. ²⁴ O mà ó gbēkeno gēe á kīnaa ó lé sari, ò á nèsee yàkaáre ò á dá bídin n yá'onaa gūn. ²⁵ Akù o lédokōno kè o zeo kù ò gbēno bo ò n zīáwa kù ó gbē yenyīdeno Baanaba kù Pòlu ²⁶ kù ò gî n wēndiii ó Dikiri Yesu Kirisi tōbona yāiio. ²⁷ A yā mé à tò óten Yudasi kù Silasio zīáwa, de ò yā kù o kè takadan oáre kù léo. ²⁸ Zaakù Luda Nini kù ókōno ò zeo òsun aso ke diárerò, séde pó kù à zé vī dīkīnɔ. ²⁹ À mi kè nòbò kù ò sa òo tánaaa kù aruo kù nòbò kùtukpanasario kù pāpākenaao. À mana à mi kè adinɔ. Ò kɛ e aafia!

³⁰ Akù ò n gbáre ò gēe Antiokù. Ò sɔsi gbēno kākara n pínki, akù ò takada pìi kpámma. ³¹ Kù ò a kyó kè, akù n pò kè nna manamana kù nèseyīdakūna yā pìio. ³² Yudasi kù Silasio bi annabinome, akù ò lé dà n gbē pinɔa manamana ò n gbá gbāna. ³³ Kù ò gɔɔ pla kè gwe, Yesudenɔ lé zānma, akù ò tà n zīrinō kīnaa aafia. ³⁴⁻³⁵ Pòlu kù Baanabao gò Antiokù. Kù gbē dasi pāndenò ò Dikiri yā dānne, ò baaru nna kpānne.

Pòlu kù Baanabao kēkōanaa

³⁶ Gɔɔ pla gbera Pòlu pì Baanabane: Ò era ò gé ó gbēno gwa wēte kù o Dikiri yā waazi kèn yāno gūn, ògõ dõ lākù ò kun nà. ³⁷ Baanaba ye à Yuhana Maaku sé à gé kúnwo, ³⁸ akù Pòlu ten da à mana ò gbē kù à kēm̄ma Pamfilia à gî tényī n zī gūn sé doro. ³⁹ Kù odi kɔ yā maro, akù ò kēkōa. Baanaba Maaku sè ò gè gó'iten ò gēe Sipiru. ⁴⁰ Akù Pòlu Silasi sè. Yesudenɔ n ná Dikirine a oī de à gbēke kēnne, akù ò dà zén, ⁴¹ ò gēte Siria kù Silisiaola ò sɔsi gbēno gbà gbāna.

16

Pòlu wētsgena kù Timōtio kù Silasio

¹ Pòlu kà Debi kù Lisitirao. Gwen Yesude ke kun a tón Timōti. A da bi Yuda Yesudeme, a de sɔ bi Girikime. ² A tɔ nna Yesude kù ò kù Lisitira kù Ikōniuonɔ kīnaa. ³ Pòlu ye à gé kāao, akù a tɔ zōne Yuda kù ò kù wēte pinɔ gūnnò yāi, zaakù n pínki dɔ kù a de bi Girikime. ⁴ Wēte kù ò gēen pínki, ò yā kù zīrinō kù gbē zōkōno dīte Yurusalemu ò sɔsi gbēno ògõ kūna. ⁵ Akù óten gbāna kù n ludanaanikena gūn óten dasi kù lākù gu digõ dɔ nà.

Pòlu wégupu'ena Toroasi

⁶ Luda Nini giinne ò gé Luda yā o Asia būsun, akù ò gēte Firigia kù Galatia būsunola. ⁷ Kù ò kà Misia būsulén, ò ye ò gē Bitinia būsun, akù Yesu Nini dí weñnero. ⁸ Kù ò gēte Misia būsula, akù ò kà Toroasi. ⁹ Gwāani Pòlu Masedonia būsù gbēke è zena wégupu'ena gūn, àten kúte kene à pì: N bikù n su ó kīnaa Masedonia n kpawái. ¹⁰ Kù à wégupu è le, akù o Masedonia soru kè gōno, zaakù ò dɔ sà kù Luda mé àteni ó sísi ò gē baaru nna kpānne.

Lidia Yesu zé senaa

11 Akū o gē gó'iten Toroasi o mīi pè Samotarasia. Kū gu dō o ka Neapoli.
 12 Bona gwe o gē Filipi. Àkūme Masedonia būsū kpado pì wéra ū, kū Romudenon vī. Akū o goro pla kè wēte pii gūn. 13 Kámmabogoro zī o bo wēte kpe o gē swa sare, gu kū o mà aduakēki kunwa. Akū o vute o yá ò nōgbē kū ò kakarana gwenone. 14 Nōgbē ke kū gwe òdi pine Lidia. Tiatira gbēme, biza wé tēra búgu yariime, akūsō Luda donyīriime. Àten yá kū Pōlu ten o ma, akū Dikiri a swēe wēne à yá pii sī. 15 À da'ite kè kū a bedeno, akū à wé kèwá à pì: Tó a ma Dikiri náanikenaa sī, à mós à kipa ma bea. Akū o a yāze è.

Pōlu kū Silasio dana kpésiran Filipi

16 Zīkea kū óten gé aduakēkia, o dakare kū zōnōgbē kū à mlè tāna vīo. A dikirinō dì ɔgō le manamana a zīayá'onnenaa musu. 17 Akū à bò à téwái, ókōnō kū Pōluo, àten wiki lé à pì: Gbē dínō bi Luda Musude zòblerinome, óten surabana zé kpákpa keáre. 18 Àdigō ke le lán gu digō dō nà, akū Pōlu kpása káao. À litè à pì tāna piine: Ma ònne kū Yesu Kirisi tso ò goa. Akū à gòa gōnō.

19 Kū a dikirinō dō ñ àrelena a yá musu wédoinaa làka, akū ò Pōlu kū Silasioo kū ò ñ gáte ò gēe kúnwo gbānadeno kīnaa ete gūn. 20 Ò gēe kúnwo yákpatekerinō kīnaa ò pì: Gbē dínō bi Yudanome, óteni ó wēte yakawere. 21 Futeokarayá kū ókōnō Romudenō doka giì ò sí ke ò ken óten dañne. 22 Pari fūteñyī, akū yákpatekeri pino pì ò ñ pónō boñma ò ñ léle gōoo. 23 Kū ò gbēna mana kèñne, akū ò ñ dá kpésiran ò pì kpé pii dākpáriine à ñ dākpá manamana. 24 Kū ò òne le, akū à ñ dá kpé tú à ñ gbānō yì lía gíngin.

25 Lizāndo gūn Pōlu kū Silasio ten adua ke óten lè sí Ludane, gbē kparano ten sá kpá ñ yá. 26 Kanto zīte ylgāyīgá kū gbānao ari kpé pii gbīnō kè giri. Gwe gōnō a gbānō wēwē pínki, akū purusunano mōkakōnanano bōteñma pínki. 27 Kū kpé dākpárii pii vù, à gbānō è wēwēna pínki, akū à a fēneda wòto à ye à a zīda de, zaakū àten da purusunano bàa sìme. 28 Akū Pōlu pùtá kū kòto gbānao à pì: Ñsun n zīda kari boro. Ó kú la ó pínki. 29 Kpé dākpárii pii pì ò mós fitilaa, akū à sī ñ té kū bàao à kùte Pōlu kū Silasio are àten lukaluka. 30 À bò kúnwo bàai, akū à pì: Marenō, deran mani ke mà surabana lee? 31 Ò piine: Ñ Dikiri Yesu náani ke ñni surabana le, mōkōn kū n bedeno á pínki. 32 Akū ò Dikiri yá òne kū a bedeno ñ pínki. 33 Lizāndo kua kpé dākpárii pì ñ sé à gēe à ñ bōnō pipiñne, akū à da'ite kè gōnō kū a gbēnō ñ pínki. 34 Akū à gè kúnwo a bea à pòble kèñne. Àpii kū a bedeno, ñ pō kè nna manamana kū ò Luda náani kè yá.

35 Kū gu dō, yákpatekerinō dogarinō zī ò gé one à gbē pino gbare. 36 Akū kpé dākpárii pii pì Pōlune: Yákpatekerinō gbēnō zīma de mà á gbare. À bōte à tá aafia. 37 Akū Pōlu pì dogarii pino: Ò ó gbē gbēnō wára yákpatekena kūoo sari ò ó dá kpésiran, ókōnō kū Romudenon ó ū. Tera sà ò ye ò ó bōte asiri gūn yá? O'o! Oi! Séde ò su ò ó bōte ñ zīda. 38 Dogarii pino yá pì gbà yákpatekerinone. Kū ò mà Romudenome ñ ū, akū vīna ñ kū. 39 Akū ò sù ò kùte kèñne ò ñ bōte kpésiran, akū ò wé kèñma ò boñne ñ wēte gūn. 40 Kū ò bōte kpésiran, ò gēe Lidia bea. Ò Yesudenō lè gwe, akū ò ñ nēse yīda kúnne ò dà zén.

1 Ò b̀tē kũ Amfip̄ol̄io kũ Ap̄ol̄n̄iao, akũ ò kà Tesalonika, gu kũ Yudan̄o aduakekpe kún. 2 Akũ P̄olu g̀ē aduakekpen l̀kũ àdiḡs̄ ke nà, à waazi k̀ēñne yā kũ à k̀ēna Luda yān musu k̀ammaboḡo aak̄s̄. 3 Àten bok̄tēñne l̀kũ à k̄s̄ s̄eo Arumasihu w̄ētamma le nà à fute bona gan à pi: Yesu kũ mateni a yā oáre mé à Arumasihu pi ũ. 4 N̄gb̄eken̄o yā pi z̄é è, akũ ò nà P̄olu kũ Silasiooa. Len Giriki donȳir̄in̄o n̄ar̄ima le dasi se ari kũ n̄ogb̄ē kũ ò t̄s̄ b̀on̄o dasi d̄o.

5 Akũ Yudan̄o n̄eseḡs̄baa kpà kũñwo, ò kurep̄ap̄'orin̄o k̀akara ò dasi kũ, akũ ò w̄ētē w̄ā. Ò g̀ē ò lika Yas̄s̄ bei, òten P̄olu kũ Silasio w̄ētē de ò ñ kũ ò bo kũñwo gupuraa. 6 Kũ odi ñ lero, ò Yas̄s̄ kũ Yesude p̄anden̄o ḡatē ò b̀o kũñwo w̄ētē gb̄anaden̄o k̄inaa, òten wiki l̄é òten pi: Gb̄ē p̄in̄o bi andunia guderin̄om̄e. Ò s̄u la, 7 akũ Yas̄s̄ ñ dite a bea. Gb̄ē p̄in̄o ten p̄a Siza dokane ñ p̄inki, òdi pi k̄ina p̄ande kun òdi pin̄e Yesu. 8 Yā pi z̄s̄ gb̄ēn̄o p̄oa kũ w̄ētē gb̄anaden̄o. 9 Akũ ò ɔḡo si Yas̄sa kũ a gb̄ē kparan̄o ò ñ gb̄árē.

P̄olu kunna Berea

10 Gw̄aani b̄irea ḡon̄o Yesuden̄o P̄olu kũ Silasio gb̄arē Berea. Kũ ò kà gwe, akũ ò g̀ē Yudan̄o aduakekpen. 11 Gb̄ē b̄iren̄o n̄es̄e mana de Tesalonikaden̄o p̄s̄la ò Luda yā si ɔplapla. L̀kũ gu diḡs̄ d̄o nà òdiḡs̄ Luda yā gwagwa de ò d̄s̄ t̄o P̄olu yā p̄in̄on̄o ȳapura v̄i. 12 N̄ gb̄ēn̄o Dikiri náani k̀ē dasidasi kũ Giriki n̄ogb̄ē b̄ēerenden̄o kũ Giriki ḡs̄gb̄ēn̄o dasidasi d̄o. 13 Kũ Tesalonika Yudan̄o mà P̄olu ten Luda yā waazi ke Berea d̄o, akũ ò s̄u gwe ò ỳakete dà gb̄ēn̄o t̄é ò ñ p̄o f̄utē. 14 Akũ Yesuden̄o P̄olu gb̄arē ḡon̄o ísira kpa, ama Silasi kũ Tim̄ot̄io ḡs̄ gwe. 15 Gb̄ē kũ ò g̀ē z̄e P̄olunen̄o g̀ē k̄āo Aten̄i, akũ ò era ò tà Silasi kũ Tim̄ot̄io k̄inaa kũ P̄olu l̄égb̄eoo, à pi ò m̄s̄ ò a le likalika.

P̄olu kunna Aten̄i

16 Kũ P̄olu teni ñ d̄a Aten̄i, a p̄o ỳaka kũ à è t̄ana di w̄ētē pi ḡun̄ ȳai. 17 Akũ à waazi k̀ē Yudan̄on̄e kũ buri p̄ande donȳir̄in̄o aduakekpen kũ gb̄ē kũ àdiḡs̄ ñ le et̄e ḡunn̄o l̀kũ gu diḡs̄ d̄o nà. 18 P̄olu ten yā lek̄sa kũ ỳawaaripari kũ òdi ñ sísi Ep̄ikuren̄o kũ Sotoikin̄o. Akũ ñ gb̄eken̄o pi: B̄s̄ yān titimako dí ten b̄ot̄e? Gb̄eken̄o pi: Óten da t̄ana dufun̄o yā kp̄akpan àten ke. Ò ò le kũ àten Yesu yā kũ a vuna ganwo baaru nna kpañne ȳaime. 19 Akũ ò P̄olu s̄é ò g̀ē k̄āo gb̄ē z̄s̄k̄on̄o k̄inaa Areopagu ò pi: Ìni yā dufu kũ ndi dañne ow̄ereroo? 20 O ỳabonsare mà n̄l̄en̄, ó ye ò a bok̄t̄ena d̄s̄. 21 Ateniden̄o p̄inki kũ n̄ib̄o kũ ò kũ gwen̄o diḡs̄ ye yā p̄andeiro, séde yā dufu mana kũ a w̄aaripanaao.

22 Akũ P̄olu f̄utē à z̄ē Areopagude p̄in̄o t̄é à pi: Ateniden̄o, ma è á m̄inatena t̄anan̄on̄e kokari v̄i manamana yā s̄inda p̄inki ḡun̄. 23 Kũ maten kure á w̄ētē ḡun̄, maten p̄s̄ kũ adi donȳi k̀ēñnen̄o t̄asi k̄a, akũ ma sa'oki ke è, ò p̄s̄ k̀ēa ò pi: Luda kũ ó d̄s̄ro p̄s̄. Luda kũ á a d̄s̄ro áten donȳi k̄ene baaruun maten kp̄ááre. 24 Luda andunia k̀ē kũ p̄s̄ kũ ò kũ a ḡunn̄o p̄inki. Akũm̄e musu kũ z̄it̄eo Dikiri ũ, àdiḡs̄ kũ kp̄é kũ bis̄ásirin̄o b̄onen̄o ḡun̄lo. 25 A bàka kũ kũ bis̄ásiri ɔdamma keoro. Akũ mé àdi w̄ēndi kũ we'oo kp̄a gb̄ē s̄inda p̄inkia kũ p̄s̄ s̄inda p̄inkio. 26 À buri s̄inda p̄inki b̀o gb̄ē m̄en̄o k̄inaame, akũ ò kũ andunia kusuru siik̄s̄ p̄inkia. A ḡin̄ake à ḡo d̄it̄ed̄ite buri p̄inkine kũ gu kũ oniḡs̄ kunwa léo. 27 À ñ k̄é de òḡs̄ a w̄ētē ò ɔ m̄at̄emate ari ò g̀é boa. Bee kũ abireo à z̄à kũ ò gb̄ēkeoro. 28 Zaakũ akũ mé àdi t̄o òḡs̄ w̄ēndi v̄i ò f̄s̄ ò ó m̄é sé òḡs̄ kún. L̀kũ á k̄ere ken̄o ò nà: A burin̄on̄o ó ũ se. 29 L̀kũ Luda burin̄on̄o ó ũ nà, òsunḡs̄ da Luda de l̄án t̄ana bàro kũ bis̄ásiri k̀ē kũ wuraa ke andurufu ke gb̄ē kũ à a z̄i k̄ea a laasunnwa. 30 Luda mikpere

zù ò wésiragɔɔ yāne, ama àten yā dite gbēnɔa gu sīnda pínkia tera de ò nèse litē.
³¹ Zaakū à gɔɔɔ dite kù gbē kù à a sè yákpate ke kù anduniao a zéa. À gbē kù à a sèe pii vù gan sèeda ũ gbē sīnda pínkine.

³² Kù ò gèno vuna yā pii mà, í gbēkenɔ a fobò, ama í gbēkenɔ pi: Óni n yā pi ma zīkea dɔ. ³³ Akū Pɔlu bò í kīnaa. ³⁴ Gbēkenɔ nàa, akū ò Yesu náani kè. Areopagu gbē kù òdi pine Dìbnisiu kù í té kù nɔgbē kù òdi pine Damarío kù gbēkenɔ dɔ.

18

Pɔlu gɔɔɔ pla kena Kɔrinti

¹ Abire gbera Pɔlu bò Ateni à gèe Kɔrinti. ² À kpàkū kù Yuda keo gwe, Pɔntu bùsu gbē kù òdi pine Akila kù a nanɔ Pirisilao. Ò sù kù Itali bùsuuo dufume, kù Siza Kalaudiu dite Yudanɔne ò bɔte Romu yāi. Pɔlu gèe í kīnaa, ³ akū à kīpańma, àten zī ke kūńwo kù ɔzīdokɔnɔkerinɔme í ũ yāi. Zaakū bizakutakerinɔme í ũ í pínki. ⁴ Kámabogɔɔ zī pínki àdi waazi ke aduakekpen àten wete Yudanɔ kù Girikinɔ a yāze e.

⁵ Kù Silasi kù Timɔtio bò Masedonia bùsun ò sù, Pɔlu zè kù waazikenaao àten o Yudanɔne swáswa kù Yesume Arumasihu ũ. ⁶ Kù Yudanɔ ibere sè káao ò a sòsò, akū à a pókasanɔ kpùke à pi: Yā kù a kè wí á musu, ma yán doro. Zaa tera mani gé buri pādenɔ kīnaame. ⁷ Kù à bò gwe à gèe à kīpa buri pānde donyīri kù òdi pine Titiu Yusutu bea aduakekpe pii sare. ⁸ Aduakekpe gbē zòkò Kirisipu Dikiri náani kè kù a bedenɔ í pínki. Kɔrintide kù ò Pɔlu yā mànɔ Yesu náani kè dasi, akū ò da'ite kè. ⁹ Gwāani kea Dikiri ò Pɔlune wégupu'ena gūn à pi: Nsun tó vīna n kũro, n̄sun kāmma bo kù yā'onnenaaoro, ¹⁰ zaakū gbēnɔn kù ma pò ũ dasidasi wete dí gūn. Makú mé má kù kúnwo, gbēke ní n kù à wari dɔmmaro.

¹¹ Akū Pɔlu wè do kù mɔ suddoo kè gwe àdigò Luda yā da gbēnɔne.

¹² Gɔɔɔ kù Romu gbē Galio de Girisi bùsu gbē zòkò ũ, Yudanɔ lédokɔnɔ kè ò fùte Pɔlui, ò gèe káao yákpatekèkia ¹³ ò pi: Àkū mé àten té ká gbēnɔgu ògò donyīyā kù à pà ó dokane kūna. ¹⁴ Kù Pɔlu ye à yā o, akū Galio pi Yudanɔne: Yudanɔ, tó dà ke taari zòkɔn à kè yā, à kù mà mena kááo. ¹⁵ Lákū àten yáketè ká gbēnɔ tó yā musu nà kù á zīda dokao, abirekū gò á yā ũme. Ma gi yā bire taka kekēnaaime. ¹⁶ Akū à pèńma à í bɔte yákpatekèkpen. ¹⁷ Akū pari aduakekpe gbē zòkò Sɔsɔtene kù ò a gbègbē yákpatekèkpe léa. Ama adi ke Galione yáke ũro.

Pɔlu tana Antiɔku

¹⁸ Pɔlu gɔɔɔ pla kè Kɔrinti dɔ, akū à lé zà Yesudenɔa à gèe gó'iten àten tá Siria bùsun. Pirisila kù Akilao gèe káao. À mii bò Kenkerèa lé kù à sè à Ludane yāi. ¹⁹ Kù ò kà Efesu, Pɔlu Pirisila kù Akilao tó gwe. A gèe aduakekpen ò yā lèkōa kù Yudanɔ, ²⁰ akū ò wé kèa à gɔɔɔ pla ke kúnwo. Akū à gi, ²¹ ama kù àten lé zańma à pi: Tó Luda wè, maní era mà su á gwa. Akū à bò Efesu kù gó'iteo. ²² Kù à kà Sizaria, à gèe à fɔ kpà sɔsi gbēnɔa zaa Yurusalemu, akū à tà Antiɔku. ²³ Kù à gɔɔɔ pla kè gwe, à era à dà zén à gèe wète kù wète Galatia bùsun kù Firigia bùsuuo à Yesudenɔ gbà gbāna í pínki.

Apolo waazikena Efesu

²⁴ Yuda ke kun a tón Apolo, Alesandaria gbēme. A lénna, akūsò à Luda yā dɔ manamana. ²⁵ Ò Dikiri zé yā dànè, akū Yesu yádannena a kù gbāna. Àdi

daŋne a zĕa, ama Yahaya da'itekena yān à dĕ. À sù Efesu, ²⁶ akū à nà yā'onaaa aduakεkpen kū swĕgbānao. Kū Pirisila kū Akilao a yā mà, akū ò a sīsì ò Luda zĕ yā bōkōtene sānsān. ²⁷ Kū Apolo ye à gé Girisi būsun, Yesudenō a gbà swĕĕ, akū ò takada kĕ Yesude kū ò kú gwenōne de ò a kū ɔplapla. Kū à kà gwe, à ɔ dà gbĕ kū ò Yesu náani kĕ Luda gbĕke gāinōa manamana. ²⁸ Zaakū a yā Yudanō fū pari gūn mámmam, à mōŋne Luda yā gūn kū Yesume Arumasihu ū.

19

Pōlu kunna Efesu

¹ Gōɔ kū Apolo kú Kōrinti, Pōlu gĕ Asia būsuu guragura. Kū à kà Efesu, à Yesude kenō lĕ gwe, ² akū à n lā à pi: Kū a Dikiri náani kĕ, a a Nini lĕ yā? Akū ò wĕa ò pi: Oi, ódi a Nini kunna yā ma sero. ³ Akū à n lā à pi: Da'ite kpaten a kĕe? Ó wĕa ò pi: Yahaya pómĕ. ⁴ Akū Pōlu piŋne: Yahaya gbĕnō da'ite kĕ n nĕselitēnaa sĕeda ūme. À ò gbĕnōne ò gbĕ kū ani su a kpe náani ke. Yesun à téa gwe. ⁵ Kū ò yā pii mà, ò da'ite kĕ kū Dikiri Yesu tĕo. ⁶ Kū Pōlu ɔ nāmīma, Luda Nini didīmīma, akū ò yāke buri ò ò annabikeyā ò. ⁷ Gbĕ piŋō kà lán gbĕnōn kuri awēpla bà n pínki.

⁸ Pōlu diġō gé aduakεkpen ari mō aakĕ. À yā óŋne kū swĕgbānao, àten yā gāga kūŋwo de ò a yāze e kpata kū à bō Luda kīnaa musu. ⁹ Ama n gbĕkenō sāgbāna kĕ odi Luda yā sro, akū ò zĕ pi vāni bō pari gūn. Akū Pōlu gbĕ kū ò Yesu náani kĕnō sĕte ò bō n tĕ. Akū àdigō yā gāga kūŋwo Tiranu kyókpen lākū gu diġō dō nā. ¹⁰ À kĕ lĕ ari wĕ pla, akū Asia būsudenō Dikiri yā mà Yudanō kū Girikinō n pínki.

Seva néno

¹¹ Luda Pōlu gbà zĕ à daboyā bonsareno kĕ. ¹² Len bee tó ò ísimmawarabōno ke fūranō nā Pōlu mĕea ò gĕe ò nā gyārenōa, ódi werekĕame n tānanō di gomīma. ¹³ Yuda tānagommari kū òdigō kure kenō wĕte ò tāna go kū Dikiri Yesu tĕo ò pi: Ó óare kū Yesu kū Pōlu di a yā waazi ke tĕo, à gomīma. ¹⁴ Yudanō sa'oriki kū ódi piŋe Seva négōgbĕ gbĕnōn supplanō mé ódi ke lĕ. ¹⁵ Akū tāna piŋne: Má Yesu dĕ, akūsō ma Pōlu baaruu mà. Ákōnō sĕ, dín á ūu? ¹⁶ Akū tānade pii kūsirīma à gbāna mōŋne, à n né n pínki à n kīnaa, akū ò bàa lĕ ò bōte ɔn pli gūn punsi. ¹⁷ Kū Efesudenō yā pii mà Yudanō kū Girikinō n pínki, vīna n kū, akū ò Dikiri Yesu tĕ sĕ lei. ¹⁸ Akū gbĕ kū ò Yesu náani kĕnō sù òteni n yākenanō o gupuraa dasidasi. ¹⁹ Pōdammarī kenō n takadanō nākōa ò sù ò kà tĕn pari wāra. Kū ò takada piŋō ɔgō dōdō, ò è à kà andurufu ɔgō mĕn dūbu bupla akuri. ²⁰ Len Dikiri yā ten dagula lĕ àten gbāna kū.

Yakete futena Efesu

²¹ Yā bireno kenaa gbera Pōlu zĕo a nĕsee gūn kū ani bōte kū Masedonia būsuuo kū Girisi būsuuo à gé Yurusalemu à pi tó a gĕe gwe, séde à gé Romu. ²² Akū à a kpányīri gbĕnōn pla kenō zĭ Masedonia, Timōti kū Erasatuo. Akū sĕ à gĕo Asia būsun gāa.

²³ Gōɔ birean yakete fūte manamana Dikiri zĕ yā musu. ²⁴ Andurufupiri ke kun a tōn Demeteriu, àdi Atemi tānakpe taka pi kū andurufuuo. A piŋi dakenō di àre zĕkĕ lĕ zĭ pii. ²⁵ Akū à n kākara kū n gbĕdake kū ódi zĭ bire taka kenō à piŋne: Gbĕnō, á dĕ kū ɔzĭ dime ó bleki ū. ²⁶ Àten e akūsō àten ma lākū Pōlu ten ke nā, kū à pi tāna kū ò n piŋō bi dikirinōnlo. À gbĕnō mīi lite dasidasi, ò a yāze

è. Adi ke Efesu lan adoro, ari kũ Asia bũsu gu dasiome. ²⁷ Yã dí ni f̄s à kisira iwere fá. Adi ke ɔ zĩ letena adonlo, a yã ni tó tãna nɔgbē z̄sk̄s Atemi kpé ke pã, tãna kũ Asia bũsudenɔ kũ andunia gbēnɔ pínki dì donyĩ kenene pi gakuri kò ni é.

²⁸ Kũ ò yã pii mà, n̄ pɔ f̄ē, akũ ò nà wikilenaana ò pi: Efesudenɔ Atemi z̄sk̄s. ²⁹ Wēte wã, gbēnɔ bàa lè òten sí k̄skakarakekin, akũ ò Masedonia bũsu gbēnɔn pla Gayusi kũ Arisitaku kũ òdi gé wētea kũ Pɔluonɔ kũ ò ḡe kũnwo gwe. ³⁰ Pɔlu ye à ḡe zà pii gũn, akũ Yesudenɔ dí wenero. ³¹ Asia bũsu gbē z̄sk̄s kenɔ bi a gbēnannɔme, akũ ò gbēnɔ z̄la ò le dàa àsun ḡe zànlo. ³² K̄skakaranaa yãka, gbēnɔ ten wiki lè òten k̄s yã maro, zaakũ pari d̄s tó b̄yãin ò kàkarairo. ³³ Yudanɔ ɔ s̄s Alesandai à yã o, akũ z̄aa gũn gbēkenɔ ten lé d̄a. Akũ Alesanda ɔ k̄ēne de ò yĩte, à ye à Yudanɔ bàka bo yãn gbēnɔ wára. ³⁴ Kũ ò a d̄s Yuda ũ, akũ n̄ pínki wiki s̄ikũn l̄e l̄e lán awa pla bà ò pi: Efesudenɔ Atemi z̄sk̄s.

³⁵ Akũ wēte gbē z̄sk̄s n̄ zuka zè à pi: Efesudenɔ, gbē s̄inda pínki d̄s kũ á de tãna z̄sk̄s Atemi kpé d̄akpári ũ kũ a surakpasao. ³⁶ Lákũ gbēke ni f̄s à bo abirekũ kperɔ nà, à á z̄ida kũ t̄ene. Àsun yãke ke kũ wãnaoro. ³⁷ A su kũ gbē d̄inɔ la, odi ɔ na ò tãnakpe p̄okearo odi ó tãna t̄s v̄ani síro. ³⁸ A yã mé à tò, tò Demeteriu kũ a p̄iri dakenɔ yã v̄i kũ gbēkeo, yãkpatekegɔɔ kun kũ yãkerinɔ. Ò gé k̄s s̄isi gwe. ³⁹ Tó á yã p̄ande v̄i d̄o, oni ḡs̄ḡár̄e k̄skakarana kũ gb̄anadenɔ gb̄ekaa gũn. ⁴⁰ Zaakũ oni f̄s ò ó taari le zuka kũ ò kà gb̄ara d̄ík̄ina yã. Òni yãzede le ò o zuka pii musuro, zaakũ à gb̄a v̄iro. ⁴¹ Yã bire onaa gb̄eran à gbēnɔ gb̄are.

20

Pɔlu gena Masedonia bũsun kũ Girisio

¹ Kũ zuka làka, Pɔlu Yesudenɔ kàkara à n̄ gb̄a sw̄ē à lé z̄am̄ma, akũ à ḡe Masedonia. ² Kũ àten ḡēte bũsu birela, à gbēnɔ gb̄a sw̄ē kũ yãnɔ dasi ari à ḡe à kào Girisi, ³ akũ à m̄o aak̄s k̄e gwe. Kũ àten gé ḡe gó'iten de à tá Siria bũsun, à mà Yudanɔ lé kp̄akũs̄uai, akũ à z̄èò à era à tá kũ Masedonia kpao. ⁴ Gb̄e kũ ò ḡe zeneno t̄n dí: Berea gb̄e Piru né Sopata kũ Tesalonika gbēnɔ Arisitaku kũ Sekunduo kũ Debi gb̄e Gayusio kũ Tim̄otio kũ Asia bũsu gbēnɔ Tikiku kũ Torofimuo. ⁵ Gb̄e birenɔ d̄owere are ò ḡe, òteni ó dá Toroasi. ⁶ Ók̄nɔ s̄s Burodi Futenasari dikpe gb̄era o ḡe gó'iten Filipi, akũ ḡoɔ s̄oɔro gb̄era o n̄ lé Toroasi. Gwen o azuma do d̄en.

Yutiku letena bona wondon

⁷ Azumanenna z̄i o k̄s kàkara de ò burodi só l̄e l̄e. Pɔlu ten waazi k̄ēne. Kũ à ye à tá tò gu d̄o, akũ à dà yála ari liz̄ando. ⁸ Fitila dasi kũ kpé musu gu kũ ò k̄skakaranan. ⁹ K̄efenna ke vutena wondoo gũn kũ òdi pine Yutiku, àten idekũ d̄ede. Kũ Pɔlu waazikenaa k̄e gb̄ana, i a l̄e, akũ à bò zaa kpé musu pi l̄eu aak̄ode wondoo gũn à l̄ete, akũ ò à s̄e ḡe ũ. ¹⁰ Akũ Pɔlu kipa à k̄usia, akũ à a s̄e à kp̄a kùla à pi: Àsun tò sw̄ē k̄eãguro, à kũ w̄endiio. ¹¹ Kũ à era à didi musu, à burodii lilik̄ōre à s̄ò, akũ à yã ò manamana ari gu d̄o, akũ à dà z̄en. ¹² Akũ ò tà kũ k̄efenna piio b̄ēne, gbēnɔ nèse ȳida kũ manamana.

Zaa Toroasi ai Miletu

¹³ Ók̄nɔ s̄s o ge o ḡe gó'iten, o do Pɔlune are o ta Aso, wēte kũ óni a s̄en. Len à z̄èò l̄e, zaakũ à ye à gé gwe ḡeseme. ¹⁴ Kũ à ó lé Aso, akũ o a s̄e o ge Mitileni. ¹⁵ Kũ gu d̄o, o bo gwe kũ gó'iteo o ge Kio. Gu làa d̄ona o ge Samo, akũ a ḡoɔ aak̄ode z̄in o ka Miletu. ¹⁶ Pɔlu z̄èò yã à do Efesui de ḡoɔ s̄un ḡea Asia bũsunlo

yāi, zaakū àtēn wā de à le à ká Yurusalemu ari Pentikōsi dikpe gō káme, tó ani sí ke.

Pɔlu lézana Efesu gbē zōkōna

17 Pɔlu gbēno zī sōsi gbē zōkōna Efesu à pì ò su Miletu. 18 Kū ò kà, akū à pìnnē: Á dō lākū madi ke nà gɔɔ kū má kú kááo zaa zī kú ma gbá pēte Asia būsun la. 19 Ma zī kē Dikirine zīdabusanaa gūn kú wé'io. Ma wari kē Yudano lékpakūsūnamai yāi. 20 Mádi karana yāke uteárero, ma waazi kēáre ma dàare gupuraa kú á bēno. 21 Ma lé dà Yudano kú Girikinō n pínki ò are dō Ludaa ò ó Dikiri Yesu náani ke. 22 Tera sà maten gé Yurusalemu lākū Luda Nini ma dan nà, yā kú ani ma le gwe má dōro. 23 Wēte kú wēteo Luda Nini ten omene kpēsira kú wētāmmanaao teni n dā. 24 Ama ma wēndi bēere vīmene doro, séde mà yā kú maten péa le mà zī kú Dikiri Yesu dāmenē ke mà a mì de. Ákūme Luda gbēke baarunnakpana gbēnoē ū.

25 Ákōno kú ma kure á té ma kpata kú à bò Luda kīnaa waazi kēárenō, má dō tera sà kú óni wé ke pla doro. 26 A yā mé à tò ma óare gbāra, tó á gbēke sàte, ma yān gwe doro. 27 Ma Luda pɔyenyīna pínki óare, mádi a ke uteárero. 28 Á laakari dō á zīdaa kú sá kú Luda Nini á díte n gbē zōkōno ūno n pínki. Á Luda sōsi gbē kú à n lú kú a zīda aruo pino gwa. 29 Má dō kú ma tanaa gbera lewanna pásī kú ò sāno wēnda vīrono ni sí á té. 30 Bee á gbēkeno ni fute ò yālekpere dañne de ò gbēno gá ò namma. 31 A yā mé à tò àgō kú a laakarīia. Lākū ma lé dà á baadia kú wé'io nà fānantē kú gwāanio wē aakō dagura kāmabonaa sari, à tó a yā gō dōagu.

32 Tera sà mateni á na Ludane a oī kú a gbēke yā kú ani fō à gbāna karaáero, à á gba zé de á baka gō kú kú a gbēno n pínki. 33 Mádi gbēke ogo ke a pókasa ke ni dero. 34 Á dō kú á zīdao kú ma zī kē kú ma zīda oome, akū ma pō kú ó a ni vī kú ma gbēno lē. 35 Má mōáre yā sīnda pínki gūn à zī ke lán dí bà à kpá gbānasaridenōi. Yā kú Dikiri Yesu ò gō dōagu kú à pì gbadana ponna vī de gbasinala.

36 Yā bire onaa gbera à kùte a kosoa kú n gbē sīnda pínki ò adua kē. 37 N wé pà kú wé'io n pínki ò mlēmle Pɔlua ò lé pèpèa. 38 Yā kú à tò n pō sira kú zōkō mé à de kú à pì n wé ni ke pla doro. Akū ò zēne ari gó'ite kīnaa.

21

Pɔlu tana Yurusalemu

1 Ó kēnamma gbera o gē gó'iten o da zén o m̀i pè Kosua. Gu lāa dōnaao o ka Rode, akū bona gwe o gē Patara. 2 Gwen o gó'ite kú àtēn gé Fenisia būsun lèn, akū o gēn o da zén. 3 Kū o Sipiru è zā dire, o pāne ɔzei ótēn gé Siria būsun, akū o ka Taya, gu kú ò gó'ite aso bōtēn. 4 O Yesudeno wēte, akū o azuma do kē kūnwo. N gbēkeno ò Pɔlunē kú Luda Nini gbānao kú àsun gé Yurusalemu. 5 Ama kú gɔɔ pàpa kú óni tá, o fute ótēn tá. Ò gēe zewere n pínki kú n nōno kú n nēno wēte kpe ari ísira léa. Akū o kute ó kosoa o adua kē. 6 Kú o lé zākōa, o gē gó'iten. Mōkōno sō ò èra n bea.

7 Bona Taya o era o da zén ari o ka Tɔləmai. O fō kpà Yesudeno a ke kūnwo gɔɔ do. 8 Kú gu dō, o fute o gē Sizaria. O gē o kipa baarunnakpari Filipi bea. Gbēnon suppla kú ò n sé yāno dome. 9 Á nēngbē annabino vī gbēnon siikō òdi zā ke kōro. 10 O gɔɔ pla kēna gwe gūn annabi kú òdi pine Agabu bò Yudea

bùsun à sù. ¹¹ Kū à sù ó kīnaa, à Pòlu utabaa sè à a zīda gbáno kū a ɔno ylo à pì: Lákū Luda Nini ò nàndí: Gbē kū à bà dí vī, len Yudanɔ ni a yī Yurusalemu ò a kpá buri pāndenɔa le. ¹² Kū o yā pii mà, ókɔno kū wētepidenɔ o kúte kè Pòlune àsun gé Yurusalemuro. ¹³ Akū à pì: Bóyāi átɛn ɔɔ dɔ átɛni ma nèsee yakamenɛɛ? Àsungɔ yīna ũ sero. Bee tó mani ga Yurusalemu Dikiri Yesu tó yāi, ma soru kè kò. ¹⁴ Kū òdi fɔ ò a mile blèro, o kámma bò o pì: Dikiri pɔyenyīna ke. ¹⁵ Abire gbera o soru kè, akū o gē Yurusalemu. ¹⁶ Yesude kū ò kú Sizaria kenɔ gēɛ ò kipa kúoo Sipiru gbē Nasɔ bea. Yesudemɛ a ũ zaa zī.

Pòlu gena Yamisi gwa

¹⁷ Kū o ka Yurusalemu, Yesudenɔ ó sí kú pɔnnao. ¹⁸ Kū gu dɔ, Pòlu gēɛ kúoo Yamisi bea. Gbē zɔkɔno kakarana gwe n pínki. ¹⁹ Pòlu fɔ kpámma, akū à yā kū Luda kè a zī gāi buri pāndenɔ té bābañne mámmam zéazea. ²⁰ Kū ò yā pii mà, ò Luda sáabu kpà. Akū ò pìne: N yā pi gwa, ó gbē. Yudanɔ Yesu náani kè dúbu ũgbangba, akū n pínki kokari vī Musa doka musu. ²¹ Ò mà kú nten yā da Yuda kū ò kú buri pāndenɔ ténɔne ò kpe li Musa dokane, òsun tɔ zɔ n nénɔnero òsungɔ n futeokarayāno kúnaro. ²² Óni ke deraa? Zaakū oni gí n suna yā mairo. ²³ N ke lákū óni onne nà. Ó té gbēnon siikɔ kenɔ lé kè Luda. ²⁴ N n sè à gé gbà bo á zīdane, n n fīna bo de ò le ò mi bo, gbē sīnda pínki gɔ dɔ kū yā kū ò mà n musu bi yāpuranlo. Oni e kú mɔkɔn sɔ n té Musa dokai. ²⁵ Buri pānde Yesu náanikerino sɔ, ò takada kè ò óñne ò zeo ò mi kè nòbo kū ò sa òo tānaaaa kū aruo kū nòbo kútukpanasario kú pāpakenaao.

²⁶ Akū Pòlu gbē pìno sè à tà kúnwo. Kū gu dɔ, ò gbà bò n zīdane, akū à gè Luda ɔnn de à gbàbogɔɔ lé dìte kú sa kú oni ò n baadineeo.

Pòlu kúna Luda ɔnn

²⁷ Kū gbàbona gɔɔ supplā bire kà lakana, Asia bùsu Yuda kenɔ Pòlu è Luda ɔnn. Ò té kà parigu, akū ò a kú. ²⁸ Òten wiki lé ò pì: Isarailano, à ó leo. Gbē díkīna mé àdigɔ yā da gbē sīnda pínkine gu sīnda pínkia, kū à bo ó gbēno yā kpe kū ó dokao kū gu díkīnao. Abire gbera à dɔkè kú Luda ɔnnwo dɔ à gènn kú Girikino. ²⁹ Ò ò le kú ò Efesu gbē Torofimu è kú Pòluo wēte gún yā yāime, akū òten da Pòlu gè káao Luda ɔn gūmme.

³⁰ Wēte wà, gbēno bò kú bàao zaa gu sīnda pínkia ò sù ò Pòlu kú Luda ɔnn ò a gāte ò bò káao. Gwe gɔno ò Luda ɔn pii gbàno tàta. ³¹ Kū ò ye ò a de, yā pi baaru Romu sozano gbē zɔkɔ kīnaa lè, à mà Yurusalemu wà. ³² Gwe gɔno à soza bàdenɔ sè kú a bàsaridenɔ, akū ò gèímma kú bàao. Kū gbēno sozano gbē zɔkɔ pìi è kú sozano leele, ò Pòlu gbēnaa tò. ³³ Akū gbē zɔkɔ pìi nà Pòlui à a kú à pì ò a yī kú mɔkakɔananɔ mèn pla. À n lá à pì: Dín gbē pì uu? Bó yān à kèe? ³⁴ Akū zaa gún gbēno ten wiki lé òten yā dokɔno oro. Kú zuka dí tó gbē zɔkɔ pìi fɔ à yā pì sánsán maro, à pì ò gé káao sozano bùran. ³⁵ Kū ò kà káao didikia, sozano mé ò a sè gbēno nanakɔana yāi. ³⁶ Zaakū gbē sīnda pínki téi kú wikio òten pì: À a de.

Pòlu gina kú a zīdao

³⁷ Kū ò ye ò gē kú Pòluo sozano bùran, akū à gbē zɔkɔ pìi là à pì: Īni we mà yā óñne yā? Akū à a là à pì: Ndì Giriki yā ma yā? ³⁸ Mísila gbē kú à fùte kú gbānadenɔ zīna à gēɛ gbārannan kú bùsuderì gbēnon dúbú siikɔnɔme n ũroo? ³⁹ Pòlu wèa à pì: Yudan ma ũ. Ò ma i Taasu, Silisia bùsumme. Wēte tɔsaridenlo.

Ma wé kemma ñ ma gba zé mà yā o gbēnōnē. ⁴⁰ À a gba zé, akū Pōlu zè didikia à ɔ sè gbēnōnē. Kū ò yīte kítikiti, à yā òñne kū Eberu yāo à pì:

22

¹ Ma gbēnō kū ma marenō, à sã kpá à ma yāze ma tera. ² Kū ò mà àten yā oñne kū Eberu yāo, ò zè kítikiti. Akū Pōlu pì: ³ Yudan ma ũ, ò ma i Taasu, Silisia būsomme, akū ma kefen blè wēte gūn la. Gamalieli kīnaan ma doka kū ó dizinō kūna dàdan a zéa. Má ania vī Ludanē lákū á kun nà gbāra á pínki. ⁴ Ma wé tà donyī zé pì sèrinōa ari ñ gbēkenō gāga, ma gōgbē kū nōgbēnō kùkū ma ñ ká kpésiran. ⁵ Sa'oriki kū gbē zōkōnōn de ma sèedadēnō ũ ñ pínki. Ma takada kū ò ké Damasuku Yudanōne si ñ ɔī, maten gé gwe mà gbē pīnō kùkū mà su kūrīwo Yurusalemu ò wé tārīma.

Pōlu a Yesu zé sena bābannēnaa
(Zīr 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kū má té zén, ma ka káni kū Damasukuo ifāntē kà midangura, akū kánto gupura zōkō bō ludambe à dāmala. ⁷ Ma bo ma letē zīte, akū ma kōtoo mà ò pīmēne: Solu, Solu, à kè dera nten wé tāmāa? ⁸ Akū ma pì: Díme n ũu, Dikiri? Akū à pīmēne: Makūme Yesu Nazera kū nten wé tāa ũ. ⁹ Gbē kū ò kú kūmaonō gupura pīi è, ama odi gbē kū àten yā o kūmao kōto maro. ¹⁰ Akū ma a là: Bón mani kee, Dikiri? Akū à pīmēne mà fute mà gē Damasuku. Gwen oni yā kū a dītemēne mà ke omēne pínki. ¹¹ Gupura pì í gbāna tò ma wé dí gu e doro, akū ma gbēnō ma kū ma ɔa ò gē kūmao Damasuku.

¹² Donyīri ke kú gwe kū òdi pīne Anania. Àdi mì nate Luda dokanē, akūsō Damasuku Yudanō pínki dì a tó nna sí. ¹³ À sù ma kīnaa à zè ma sare, akū à pīmēne: Solu ma gbē, ñ era ñ gu e. Gwe gōnō ma wé wē, akū ma a è. ¹⁴ À pì ò dizinō Luda mé à ma se de mà wé ke pla kú Gbē Manao mà yā ma a lén mà a poyenyīna dō. ¹⁵ À pì manigō de a sèedade ũ màgō yā kū ma è kú yā kū ma màao o gbē sīnda pínkinē. ¹⁶ Akū à pì bón maten dā dōɔ, mà fute mà da'ite ke ma durunnānō ni kēma kū à sīsinaao.

Pōlu zīna buri pāndenō kīnaa

¹⁷ Kū ma era Yurusalemu, maten adua ke Luda ɔnn, akū ma wégupu è. ¹⁸ Ma Dikiri è, à òmēne mà ke likalika mà bo Yurusalemu, zaakū gbēnō ñi yā kū maten o a musu síro. ¹⁹ Akū ma pì Dikirine, ò dō sānsān kū madīgō gē aduakēkpe kū aduakēkpenwo de màgō a nāanikerinō ká kpésiran ògō ñ gbē. ²⁰ Kū òtēni à sèedade Sītivī de sō, makū má kú gwe ma ze kú a dèrinō má ñ utano kūnañne. ²¹ Akū Dikiri pīmēne mà gé, áni ma zī ari buri pāndenō kīnaa zāzā.

Pōlu bi Romu gbēme

²² Ò sã kpá a yāi ari à gēe à kà buri pāndenō yā pīia, akū ò nà wikia ò pì: À a de! Gbē dí taka konna zé vīro! ²³ Òten wiki lé òtēni ñ utano kpuke òten būsutiti fā musu. ²⁴ Akū Romu sozanō gbē zōkōɔ pì ò gē kú Pōluo ñ búrān, ò a gbē kú flāao ari à yāpura o ò le ò yā kú òten wiki dōa a yāi ma. ²⁵ Kū òten Pōlu ɔnō poro de ò a yī, à pì soza bàde kú à kú gwēne: Á a zé vī à Romu gbē gbē yákpatekenaa sari yá? ²⁶ Kū sozaa pì yā pīi mà, à gēe à pì ñ gbē zōkōnōne: Bón ĩni kee? Gbē pì bi Romu gbēme. ²⁷ Akū gbē zōkōɔ pīi sù à Pōlu là à pì: Ñ omēne, Romu gbēme n ũ yá? À wēa à pì: Ee. ²⁸ Akū gbē zōkōɔ pīi pīne: Ma ɔgō dasi

kpàme, akū ma gō Romu gbē ũ. Akū Pōlu pīne: Makū sō ò ma i a ũme. ²⁹ Akū gbē kū ò yei ò yā lalaa yāno bōru kpē gōno. Kū gbē zōkō pī dō kū Pōlu bi Romu gbēme, vīna a kū kū à tò ò mō kàa yāi.

Yuda gbānadenō yākpatekena kū Pōluo

³⁰ A gu dō kū gbē zōkō pī ye à yā kū Yudanō sūo sānsān ma, à mō pōroa, akū à sa'orikinō kū Yuda gbānadenō kākara à sū kū Pōluo n̄ are.

23

¹ Pōlu wé pè gbānadenō à pī: Ma gbēno, yāke teni ma swē vī Luda arero ari kū a gbārao. ² Akū sa'oriki Anania ò a dogarinōne ò a lé a léa. ³ Akū Pōlu pīne: Luda n̄ lé se, bisāsiri kaka né. N̄ vutena nten yākpate ke kūmao doka musu, akū mōkōn sō n̄ bo a kpē, n̄ pī ò ma lé. ⁴ Akū dogari pīno pī: Mōkōmmē nten Luda sa'oriki sōsō le yā? ⁵ Pōlu pī: Gbēno, má dō sa'orikinlo, zaakū ò kē Luda yān ò pī òsun ó būsū gbānade tō vāni síro.

⁶ Pōlu dō kū gbānade pīno gbēkenō bi Sadusinōme, n̄ gbēkenō sō Farisinō, akū à ònne gbāngbān: Ma gbēno, Farisin ma ũ, Farisinō nēn ma ũ. Gēno vuna tāmaa kū má vī yāin āten yākpate ke kūmao. ⁷ Kū à yā pī ò, Farisinō kū Sadusinō fūte kū kōo kū lékpakōao, akū kōkakararinō kpāte leu pla. ⁸ Sadusinō dī pi gēno dī vuro, akūsō malaikanō kū nininō kunlo. Farisinō sō ò zē kū yā pīno pīnki. ⁹ Ò zuka gbāna kà n̄ té, akū Farisi kū òdi doka dañne kenō fūte kū lékpakōa gbānao ò pī: Ódi yā vāni ke le gbē diaro. Tó nini ke malaika mé à yā òne sō bi? ¹⁰ Kū lékpakōa kē gbāna, sozanō gbē zōkō ten vīna ma de gbēno sūn Pōlu ke yākiyakiro yāi, akū à ò a sozanōne ò kīpa ò gē n̄ té ò a kū ò gé kāao n̄ b̄ran.

¹¹ Zī bīrea gwāani Dikiri bō à sū Pōlua à pī: N̄ laakari kpāte! Lākū n̄ ma yā ò Yurusalemu la nà, séde n̄ o Romu dō.

Lékpakūsuna Pōlui

¹² Kū gu dō, Yuda kenō kākara asiri gūn ò la dà ò pī oni pō blero oni í miro ari ò gé Pōlu deo. ¹³ Lékpakūsūrii pīno de gbēnon̄n buplala. ¹⁴ Ò gē sa'orikinō kū gbē zōkōn̄ kīnaa ò pīnne: O si kū Ludao ò pī tó ódi Pōlu dero, tó ò pō blē, Luda láari bowá. ¹⁵ Ákōnō kū gbānadenō á pīnki à gé à ò sozanō gbē zōkōne à suāre kū Pōluo lākū ò pi á ye à a yāno tāasi ká tera de a kākupōla bà. Ókōnō sō ónigō kū soru gūn ò a de zén ari ágō gé ká la.

¹⁶ Kū Pōlu dāre négōgbē n̄ yā kū ò gōgō pīi mà, akū à gē à gē sozanō b̄ran à ò Pōlunē. ¹⁷ Akū Pōlu soza bàde sisi à pīne: N̄ gé kū kefenna dio á gbē zōkō kīnaa, zaakū à ye à baaru ke kpāne. ¹⁸ Akū à a sè à gē kāao n̄ gbē zōkō kīnaa à pī: Pōlu kū ò a dà kpén ma sisi à kúte kēmene mà su n̄ kīnaa kū kefenna dio. À yāke vī à ye à onne. ¹⁹ Akū gbē zōkō pīi kefenna pīi kū a o a gē kāao gukpado n̄ pla, akū à a là à pī: Bó yān n̄ vī n̄ omene? ²⁰ Akū à pī: Yudanō mé ò lé kpākūsū, ò ye ò kúte kenne n̄ su kū Pōluo n̄ gbānadenōne zia, lākū ò pi ò ye ò a yā gwa tera de a kākupōla bà. ²¹ N̄sun weñnero, zaakū n̄ gbēno teni a dā zén ò de gbēnon̄n buplala. Ò la dà ò pi oni pō blero oni í miro ari ò gé a deo. Ò soru kē kō, n̄ yān n̄ sá dōi. ²² Gbē zōkō pīi pī kefenna pīne: N̄sun tó gbēke dō kū n̄ òmenero. Akū à a gbāre.

Pōlu gbarena Sizaria

²³ Akū à soza bàde gbēnōn planō sīsì à pìnnē: À o soza fēnɛdade gbēnōn wàa donōnē ò soru ke ò gé Sizaria ɔkōsì úblegōrō kū sōde gbēnōn baaakō akurino kū sáride gbēnōn wàa donō. ²⁴ À sō yā keke Pōlune à dia à géo būsū gbē zōkō Felisi kīnaa aafia. ²⁵ Akū à takada kēne à pì:

²⁶ Būsū gbē zōkō Felisi, makū Kalaudiu Lisia ma takada dīkīna kēnne ma fō kpàmma. ²⁷ Yudanō mé ò gbē dīkīna kù ò ye ò a de. Kū ma a dō Romu gbē ū, akū ma ge kū sozanō ma a sīmīma. ²⁸ Kū má ye mà a taari kù ò lèa ma, ma a sè ma ge kāao nī yākpatekerino kīnaa. ²⁹ Gwen ma dōn kū taari kù ò lèa bi nī doka yāme, adi yā kù à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³⁰ Kù ò lé kpākūsūi, ò a yā kpāni kēmene, akū ma a gbāemma gōnō ma ò yādenōne ò gé kū a yāo n kīnaa gwe.

³¹ Akū sozanō kè lākū ò ònnē nà ò Pōlu sè ò gēe kāao Antipatari gwāani. ³² Kū gu dō, soza kù òten taa ò gēsēe pino Pōlu nà sōdenōne nī ɔī ò do kāao are, akū ò èra ò tà nī bŭran. ³³ Kū sōdenō kà Sizaria, ò takada pīi kpà būsū gbē zōkō pia, akū ò Pōlu nāne a ɔī. ³⁴ Būsū gbē zōkō pì takada pì kyó kè, akū à Pōlu là būsū kù à bōn. À mà kù Silisia būsūun à bōn, ³⁵ akū à pine: Tó gbē kù ò yā vī kŭnwono sù, mani ma lākū oni ò nà. Akū à pì ògō a dākpā Herōdu kipakia.

24

Yudanō Pōlu káarakpanaa

¹ Gōrō ɔɔrō gbera sa'oriki Anania sù Sizaria kù gbē zōkō kenō kù dokadōri kù òdi pine Tetuluo. Ò sù Pōlu káara kpá būsū gbē zōkō kīnaa. ² Kù ò Pōlu sīsì, Tetulu fŭte àten yā daala à pì: Felisi, kù n arubarikaa ò būsū katena aafia. N zia laasunlana mé à ò būsū kè mana. ³ Òdi n tō nna sí ògō n sáabu kpá gu sīnda pínkin gōrō sīnda pínki. ⁴ Kū má ye mà n yā gágaro, mani wé kemma n sŭru ke kŭoo ò ò yā fitinna dí ma. ⁵ O è kù gbē pì bi guderiiime. Àdi yáketē da Yudanō té andunia gŭn pínki, à de donyīze éke kù òdi nī sīsì Nazeradenō don'arede ū. ⁶ À ye se à Luda ɔn gbà lé, akū ò a kù. ⁷⁻⁸ Tó n a lāla n zīda, ìni taari kù ò lèa yāpura dō. ⁹ Akū Yudanō yā'ì kàra ò pì len yā pino de le.

Pōlu gina kù a zīdao Felisi are

¹⁰ Akū būsū gbē zōkō pīi mīi kè dékū Pōlune de à yā o. Akū Pōlu pì: Lākū má n dō yākpatekeri ū būsū dí gŭn a wè dasi kè, a yāi mateni ma mībona yā ò ma laakarīia. ¹¹ Tó n gbēka, oni onne kù ma gena Yurusalemu mà donyī ke de gōrō kuri awēplalaro. ¹² Odi ma e maten lékpakōa ke kù gbēkeo Luda ɔnnlo. Odi ma e maten yáketē da aduakēkpēnō gŭn ke wēte gŭnlo. ¹³ Gbē pino nī fō ò taari kù ò lèma sēedade lennero. ¹⁴ Ma sì kù zé kù òten sīsì donyīze éke pīi gŭnn maten do ò dizino Ludai. Má yā kù ò kè Musa doka gŭn kù annabino takadanō nāanikena pínki. ¹⁵ Ma wé dō Ludai lán mōkōnō bà, kù gbē manano kù gbē vānino ni vu nī pínki. ¹⁶ A yā mé à tò madigō ma zīda toto gōrō sīnda pínki de ma swè sŭngō vī Luda are ke bisāsiri arero. ¹⁷ Ma wēkena kù ma būsūuo gbera ma era ma su ma ɔ dāmma ma sa ò ¹⁸ Luda ɔnn. Kù maten sa ò ma gbābonaa gbera, akū ò ma le gwe. Mádi gbēnō kákararo, yáketē kunlo. ¹⁹ Asia būsū Yuda kenōme yādenō ū. Séde ò su ò yā bo kō lén n kīnaa. ²⁰ Tó lenlo, ò tò gbē kù ò kù lanō dà kù ò lèma gōrō kù ò yákpate kè kŭmao o. ²¹ Sé yā mēn do kù ma ònnē kù kōto gbānao, gēnō vuna yā musun òten yákpate ke kŭmao.

²² Felisi Yesu zé bókotena dō, akū à lá kù Yudano yāla à pì: Tó sozano gbē zōkō Lisia sù, mani á yā mì deáre. ²³ À ò soza bàdenē àgō Pòlu dākpa, ama à a gba zé à ìam pá, à tó a gbēno kpáí.

Pòlu kunna kpésiran Sizaria

²⁴ Goro pla gbera Felisi sù kù a Yuda nanao kù òdi pine Durusilao. À Pòlu sisi, akū à Kirisi Yesu náanikena yā maa. ²⁵ Pòlu ten yā o manakenaa musu kù zidakūnadōnaao kù yākpatekena kù àten suo, akū vīna Felisi kù à pì: Ñ fute ñ tá gīa. Goro kù ma ò lè mani era mà n sísi. ²⁶ Àten wé dō Pòlui kù ani gusaregba daareme, akū àdigō a sísi gèn baaakō à su fāai bo káao. ²⁷ Kù à kè wē pla, Pòsiu Fesutu vùte Felisi gēne ũ. Kù Felisi ye àgō nna kù Yudano yāi, akū à Pòlu tò dana kpésiran.

25

Pòlu zè kù gena Siza kīnaao

¹ Fesutu vutena kpatan goro aakō gbera à fùte Sizaria à gēe Yurusalemu. ² Gwen sa'orikinō kù Yuda gbānadenō sù a kīnao ò fùte kù Pòlu yāo. Ò wé kèa ³ à sùru ke à tó Pòlu su Yurusalemu. Zaakū ò zèo ò tankute kpákpane zén ò a demē. ⁴ Akū Fesutu piñne: Pòlu kù kpésiran Sizaria, makū sō mani tá gwe tera. ⁵ Á gbānade kenō su ò gé kūmao. Tó à yā vāni kēme, ani o. ⁶ Fesutu kè kūnwō lán goro soraakō ke goro kuri taka bà, akū à era à tà Sizaria. Kù gu dō, à vùte a tintinnwa à pì ò mós kù Pòluo. ⁷ Kù ò sù káao, Yuda kù ò bō Yurusalemunō likai, akū ò yā zōkō kù odi fō ò a sèedade lèronō dia dasidasi. ⁸ Pòlu zè kù a zīdao à pì: Mádi taari ke Yudano doka ke Luda onneno, ke Siza. ⁹ Fesutu ten wete àgō nna kù Yudano, akū à Pòlu là à pì: Ìni we ñ gé Yurusalemu de mà yākpate ke kūnwō gwe yā dínō musu yá? ¹⁰ Pòlu pì: Siza doka kù à kù ò yākpate keomene aren má zen la. Mádi taari ke Yuda keneno lākū mōkōn ñ dō sānsān nà. ¹¹ Tó ma taari kù à kà ò ma de kè, maten gí mà garo. Ama lākū mádi yā kù gbē dínō ten o ma musu ke kero nà, gbēke zé vī à ma kpámáro. Gena Siza kīnaan ma zeo. ¹² Kù Fesutu lé kpákūsū kù a gbēno à pì: Kù Sizame n zeo, a kīnaan Ìni gén.

Gena kù Pòluo kīna Agaripa kù Benisio are

¹³ Goro pla gbera kīna Agaripa kù Benisio sù Sizaria de ò fō kpá Fesutua. ¹⁴ Kù òten goro pla ke gwe yāi, Fesutu bō kù Pòlu yāo kīna piine à pì: Gōgbē ke kù la kù Felisi a tò da kpésiran. ¹⁵ Kù ma ge Yurusalemu, sa'orikinō kù Yuda gbē zōkōnō sùmenē kù a yāo ò pì mà sùru ke mà yā daala. ¹⁶ Ma piñne tó gbē kù ò sù kù a yāo dí zé le à kō e kù gbē kù ò yā vī lèlèno à yā wèmmáro, ókōnō Romudenō odi a kpámáro. ¹⁷ Kù o su la lèlè, mádi zezero. Kù gu dō gōnō, akū ma vute ma tintinnwa ma pì ò mōmene kù adeo. ¹⁸ Gbē kù ò taari lèaa pìno yā ò, odi yā vāni kù maten kpákpa o a musuro. ¹⁹ Ò yākete vī káao ñ donyize yā musu kù gōgbē kù òdi pine Yesu yāo. À gā, akū Pòlu zè kù a kunna wèndin yāo. ²⁰ Ma bídi kè yā pì zé dōnaaa, akū ma a là tó à ye à gé Yurusalemu ò yā pì gōgōne gwe. ²¹ Akū Pòlu pì Romu kīnan a zeo ògō a kūna. Akū ma pì ògō a dākpa ari màgō gé a gbare Sizaa. ²² Akū Agaripa pì Fesutune: Má ye mà gbē pì yā ma ma zīda. Akū Fesutu pì: Ìni yā ma a lén zia.

²³ Kù gu dō Agaripa kù Benisio sù kù gakuri zōkōno, akū ò gē kōkakarakekpen kù soza gbē zōkōnō kù wēte gbē bèeredeno. Kù Fesutu yā

ò, ò sù kù Pɔluo. ²⁴ Akù Fesutu pì: Kí Agaripa kù ákɔnɔ kù á kù kúoo lanɔ pínki, a gbē dí è yá? Yuda kù ò kù Yurusalemuɔ kù gu díno ñ pínki gbē pì yá sè ò sùoma, òten wiki léma ò pì à mana àgɔ kun doro. ²⁵ Makù sɔ, mádi e à yáke kè kù à kà ò a dero, akù lákù à zè kù Sizao nà, ma zeo mà a gbarea. ²⁶ Mádi yá pì gbá dɔ gbasá mà takada kē kínane a yá musuro. A yá mé à tò ma su káao á are, atēnsa mɔkɔn kína Agaripa, de yálananaa gbera mà yá le mà kē. ²⁷ Zaakù purusuna gbaremmána taari kù ò léa sánsán onaa sari zé ví ma kínaaro.

26

Pɔlu a zīda yá bɔkɔtena kína Agaripa are

¹ Akù Agaripa pì Pɔlune: Ní zé ví ñ n yá o. Akù Pɔlu ɔ sè à a zīda yá bɔkɔte à pì: ² Kí Agaripa, ma è ma minna kè, kù ma lè mateni ma zīda yá bɔkɔte n are gbára taari kù Yudanɔ díma pínki yá musu. ³ Atēnsa kù ñ Yudanɔ futeokarayá dɔ pínki kù ñ yáketenɔ. Abire yáí ma wé kemma ñ ma yá dí mamene. ⁴ Yudanɔ ma kunna dɔ zaa ma né fíti zī naana zaa ma bùsun ari Yurusalemu. ⁵ Ò ma dɔ à gii kè. Tó ò yei, oni fɔ ò o kù má kù ó donyirino gá kù à gbána kù Luda yáo kù òdi pì Farisino té. ⁶ Tera sà òten yákpate ke kúmao kù ma wé dɔ lé kù Luda sè ó dizinɔneei yáí. ⁷ Ó buri mèn kuri awεεplanɔ digɔ do Ludai fānantē kù gwāanio wédɔna lésena dokɔnɔ pìii. Kí, támaa pì yáin Yudanɔ fùtemai. ⁸ Bóyáin Luda gēno vunaa kèare yāzesari ũ sée?

⁹ Makù sɔ yá, ma zeo kù yá kù ani bo Yesu Nazera kpe pínkin manigɔ ke. ¹⁰ Len ma kè le Yurusalemu. Sa'orikino ma gba zé, akù ma Luda gbēno kà kpésiran dasi. Tó òteni ñ dede sɔ, ma lé digɔ kù a gümme. ¹¹ Madigɔ gé aduakekpe kù aduakekpeo gèn baaakɔ, màgɔ wé támma mà gá narúma de ò ledi kpá Yesui. Ma pɔ fēnañyí, akù madí gé wari dómma ari buri pānde wētena.

Pɔlu a Yesu zé sēna yá'onaa (Zīr 9:1-19, 22:6-16)

¹² Abire yáí maten gé Damasuku kù doka kù sa'orikino ma gbareooo. ¹³ Kína, kù má té zén kù ifántēo di midangura, ma gupura è à bò ludambe à damala kù ma gbēno, à pásí de ifántēla. ¹⁴ O lete zīte ó pínki, akù ma kòtoo mà ò òmene kù Eberu yáo ò pì: Solu, Solu, à kè dera nten wé támaa? Lèzɔna kù gbáo kyate sari ten wari dómma fá! ¹⁵ Ma pì: Díme n ũu, Dikiri? Akù Dikiri pì: Makúme Yesu kù nten wé taa ũ. ¹⁶ N fute ñ ze. Ma bo ma summa de mà n sé ma zikeri ũme, ñgɔ de yá kù n è kù yá kù mani mɔnnεoo sèedade ũ. ¹⁷ Mani n sura ba Yudanɔ ɔí kù buri pāndenɔ. Mani n zírma ¹⁸ de ñ ñ wé kēñne, ò kpe li gusirane ò are dɔ gupuraa, ò bo Setan gbānan ò gē Luda pɔn, de ñ durunnano le à kēñma, ñ baka gɔ kù kù Luda gbēno ma nāanikena yáí.

Pɔlu zīkena Yesune

¹⁹ Kí Agaripa, akù mé à tò mádi gí ludambe gbē kù à bò à sùma yáiro. ²⁰ Ma waazi kè Damasuku gía kù Yurusalemuo, akù ma kè Yudea bùsu gu sīnda pínki kù buri pāndenɔ kínaao. Ma òñne ò nèse lite ò are dɔ Ludaa, ò yá kù ani tó ò dɔ kù ò nèse lite ke. ²¹ Abire yáin Yudanɔ ma kù Luda ɔnn, ò ye ò ma de. ²² Luda kpányin má kunwo ari kù a gbārao, akù má zena a sèedade ũ né fíti gbē zɔkɔnɔne ñ pínki. Madí yá pānde oro, sé yá kù annabino kù Musao ò à ke baasiro. ²³ Ò pì Arumasihu ni wari le, akù mé ani fute bona gan káaku à gupura yá ò Yudanɔne kù buri pāndenɔ.

²⁴ Kū Pōlu teni a zīda yā bōkōte le, Fesutu wiki dōa à pì: Īa kāmman yā Pōlu? N dōna zōkō mé àteni n mī lite. ²⁵ Akū Pōlu pì: Īa dí kámaro, gbē bēere de Fesutu. Yāzeden maten o, akūsō yāpurame. ²⁶ Kí, lākū n yā birenō dō nà mani fō mà yā onne sūsu vīna sari. Má dō kū a ke dí ke n mī kpero, zaakū yā pì bi gukpado yānlo. ²⁷ Kí Agaripa, n yā kū annabinō òo sī yā? Má dō kū n sī. ²⁸ Akū Agaripa pì Pōlune: Gōrō fīti dí lēn nten da ĩni fō n ma lite mà gō Yesude ūn yā? ²⁹ Pōlu pì: Bee tera ke gikena má yei, tō Luda wē. Adi ke ndonlo, kū gbē kū òteni ma yā ma gbāranō n pínki, ò gō lākū má de nà mòkakōana dīnō baasi. ³⁰ Akū kīna pì kū būsū gbē zōkōō kū Benisio fūte kū gbē kū ò kakarana gwēnō. ³¹ Kū ò bōte, òten o'okōne: Gbē pì dí yā kū à kà ò a de ke ò a da kpēsiran kero. ³² Akū Agaripa pì Fesutune: Tó gbē pì dí ze kū gena Siza kīnaao yāro, de òni fō ò a gbare.

27

Genā kū Pōluo Romu gō'ite gūn

¹ Kū ò zēo ò da Itali zēn, akū ò Pōlu kū purusuna kpara kenō nà soza bàde kū òdi pinē Yuliune a oī. À de soza gā kū òdi pì Siza sozanō don'arēdenō do ū. ² O gē gō'ite kū à bō Adaramitumu gūn, àten bōte kū Asia būsū wētēnō, akū o da zēn. Masedonia būsū gbē Arisitaku Tesalonika kū kūoo. ³ Kū gu dō ò ka Sidō. Yuliu Pōlu kūna kū nēsēdoo, akū à a gbā zē à gé a gbēnō gwa, de ò kpái. ⁴ Kū o bo gwe, o ka í dagura. Kū ĩa ten daōle yāi, akū o do Sipiru būsūui kpe kpa. ⁵ Tāa'ona ĩsira dagura o do Silisia kū Pamfilia būsūncōi, akū o ka Mira, Lisia būsūn. ⁶ Gwen soza bàde pì Alesandaria gō'ite kū àten gé Itali lēn, akū à ó kán. ⁷ Gōrō kenō gūn ó tá būsā. O oī kà ari o ka Sinidu léa. Kū ĩa dí wewere ò gé sūsuro, o pāne o bo Kereti būsū kpe kpa Salamōne sare. ⁸ Ōsikanāa gūn òten pā Keretine, akū o ka gu kū òdi pì Gódkī Manan. A kāni kū wēte kū òdi pì Laseao. ⁹ Lākū o gīi kē zēn nà, ó gena are gō kari yā ū, zaakū Yudano léyīgō gē kō. A yā mé à tò Pōlu lé dàmma ¹⁰ à pì: Gbēnō, ma è tá dí ni su kū ásarū zōkōō kū kisirao. Adi ke gō pì kū a asonō adonlo, kū ókōnōme se. ¹¹ Ama soza bàde gódoōri kū gódeo yā sī de Pōlu pōla. ¹² Gu pì mana ò gó dōn ò bunsire blenlo, akū gbēnō zē dasi kū ò era ò da zēn ò tá. Ō ye ò ká Fenisi, wēte kū à kú Kereti ifálete kpa, tó ani sí ke ò bunsire ble gwe.

Zàgā'ia futena ĩsiralā

¹³ Kū ĩa buse fūte gēnōmidōki kpa, òten da ò fō ò n poyeina kemē. Akū ò n gó pōro ò dà zēn òten pā Keretine kānikāni. ¹⁴ Adi gī kero zàgā'ia gbāna kū òdi pì ĩa pāsī bō Kereti kpi kpa. ¹⁵ À gó lite, ódi fō ò are dōa dorō, akū o gō téi. ¹⁶ Kū à ó kpá luan fitinna kū òdi pì Kodai, à kēwá sàna fīti. Ōsikanāa gūn o ó gó fitinna surababōō lē o kū gwe. ¹⁷ Kū ò sē ò gēo gó zōkōō gūn, akū ò kēke ò bàa dō gó zōkōō pīa. Kū òten vīna ke Libia būsū í sārara gēnane yāi, akū ò gó kúra gbāre ĩn ò gō té ĩai. ¹⁸ Kū gu dō, lākū zàgā'ia kpé àteni ó gó yīpayīpa gbāngbān nà, akū ò nà asonō zuzunāaa í gūn. ¹⁹ A gōrō aakōde zī ò n gó zīkebōnō bōte ò kōte n zīda. ²⁰ À kà gōrō ūgbangba ifantē kū susunōne dí borō, ĩa pāsī pīi kū legūo dí kpátero. Surabana tāmāa kū ò vī yā lākawá pínki.

²¹ O gōrō pla kē ódi le o pō blēro, akū Pōlu fūte à pīinne: Gbēnō, tó a ma yā māmē yā, de ódi fute Kereti, kisira kū ásarū dīnō gbasā à ó léro. ²² Ari tera maten lé daāwa à laakari kpáte! À gbēke ni garo, sé gó pīi yaka. ²³ Gīa gwāani Luda kū má de a pō ū maten doi malaika bō à sūma ²⁴ à pì: Nsun vīna kero, Pōlu. Séde ñ

Siza arε le. Luda gbē kū ò kú kúńwo gó gūnnò bònne aafia ń pínki. ²⁵ A yá mé à tò gbēnò, à laakari kpáte! Má Luda náani vī kū ani ke lákú à òmenε nà. ²⁶ Séde ò ká luan ke í sàran.

²⁷ A gɔɔ gēro donsaride zī gwáani ĩa pásī pì teni ó gáte Adariatiki ĩla ari tera. Akú lizāndo gó gbēnò ten da o ka káni kū í baraomε. ²⁸ Akú ò bà ĩlɔgwabɔɔ gbāre ín, ò è gāsákuru basiikō. Kú à kè saa fiti ò gbāre dɔ, ò lè à lòkotoo kà gāsákuru baaakō. ²⁹ Òten kpna gbèla vīna ke, akú ò kúra mèn siikō gbāre gó pòɔ kpe, akú òten adua ke de gu dɔńma. ³⁰ Gó gbēnò ten zé wete ò bote gó gūn ò bàà lé, akú òten gó surababɔɔ pìi kipa ò da ĩla, òten ke lákú ò ye ò kúranò gbare gó arε bà. ³¹ Akú Pɔlu pìi soza bàdene kū a bàsarideno: Tó gbē bireno dí gō gó gūnlo, áni fī à boro. ³² Akú sozano gó surababɔɔ bānò zōzō ò tò à lète ín.

³³ Kú gu ye à dɔ, Pɔlu kúte kēńne ń pínki ò pó ble à pì: A gɔɔ gēro donsarín gbāra a gō lokona póble sari. ³⁴ Maten kúte keárε à pó ble de à gbāna le à bo aafia. Bee á mikā mèn do ni létero. ³⁵ Pɔlu yá bire onaa gbera à burodii sè à Luda sáabu kpà gbē sīnda pínki wára, akú à è àten só. ³⁶ Ń gbē sīnda pínki laakaríi kpáte, akú ò pó blè sà. ³⁷ Ókōnò kū ó kú gó gūnnò ó pínki o ka gbēnò wàa do kpé baaakō akuri awεesuddo. ³⁸ Kú ò pó blè ò kà, ò póblewe bòte ò kà ín, de gó le à kae futa yáí.

Gó'ite yakanaa

³⁹ Kú gu dɔ, ò sīśīaa lè odi dōro. Kú ò luankore è kú būs'u'atē sàraao, akú ò zèò ò gé kú góo í sàran gwe, tó oni fī. ⁴⁰ Ò kúranò pòro ò dà í gūn, akú ò báli gódɔdɔbɔnò bàà pòro gōnò. Ò gó arε biza pòro ĩane, akú ò mii pè gu sàraa pìia. ⁴¹ Akú ò sī būs'u'atēn dōnaa sari, akú gó zè gwe. Būs'u'atē pìi gó arε kù gíngin adi fī à yīgáro, akú ísókēna kú àten káka kú gbānao ten gó pòɔ kpe yaka. ⁴² Sozano zèò ò purusunano kede, de ń gbēke sún í kpá ò pitińmaro yáí. ⁴³ Ama soza bàde ye à Pɔlu mì sí, akú à gíńne ò ń poyeina ke. À pì íkparinò dońne arε ò kusi ía ò bikú, ⁴⁴ gbē kparano gō té ń kpe lí lèketeno ke gó kasonò musu. Len gbē sīnda pínki í bara lè aafia le.

28

Pɔlu kunna Malata luan

¹ Kú o í bara lè aafia, o mà luan pìi tón Malata. ² Bedeno ó sí kú yenyío manamana. Ò gbānake kpàwáí, ò té sàa lèwεre, zaakú legū nà manaaa, akú ĩa bòte. ³ Pɔlu yáka kete kákara à sù àten ká tén, pitiko kú a gūn. Kú té puusu a pà, à bò à Pɔlu sò a ɔa. ⁴ Kú bedeno mlēε pìi è dɔ a ɔa, ò pikōne: Gbē bire bi gbēderiime yápura. Bee kú à bikú í bara aafia, yápura dí wene agō kunlo. ⁵ Ama Pɔlu mlēε pìi gbāke à dà tén, adi póke kenero. ⁶ Gbēnò wé dɔi kú a ɔ ni ká à lète à ga gwe gōnme. Kú à gii kè, ò è póke dí a lero, akú ò lé lite ò pì, gbē pìi bí tana zōkō keme.

⁷ Gu pìi saren luan gbē zōkō kú òdi pine Publiu be kunwa. Á ò díte gɔɔ aakō à nibōkenaa kèwεre kú yenyío. ⁸ Publiu de wútena kú mēwānao àten badubadu ke. Akú Pɔlu gè a kīnaa à adua kēne, à ɔ nàa à a wèrekōa. ⁹ Kú à kè le, luan pìi gyāre kparano sù a kīnaa, akú ò wèrekōa se. ¹⁰ Ò ó kpe tà manamana. Kú òten tá, ò zānaa kèwεre dɔ.

Pɔlu kana Romu

¹¹ Ó konna luan pīi gūn mō aakō gbera o gē gó'ite kū à bunsirē blē gwen o da zén. Gó pīi bō Alesandaria ò sika tānanō sēedaa kēa. ¹² Kū o ka Sirakusi, o gōrō aakō kē gwe. ¹³ Bona gwe o do í léi ari o gē káo Rēgiumu. Kū gu dō ía bō gènmidōki kpa, a gōrō pladen o ka Putēoli. ¹⁴ Wēte pīi gūnn o Yesudenō lèn. Ó pī ò sūru kē ò azuma do kē kúnwo. O kē le, akū o da Romu zén. ¹⁵ Romu Yesudenō ó baaruu mà, akū ò sù daóle. Gbēkenō ó lé Apiu Eten, gbēkenō sō gu kū òdi pi Kipakimēn'aakōn. Kū Pōlu n é, à Luda sáabu kpá a laakarīi kpàte.

Pōlu waazikēna Romu

¹⁶ Kū o ka Romu, ò Pōlu gbà zé àgō kun adona kū soza kū anigō a dākpaō. ¹⁷ Gōrō aakō gbera Pōlu Yuda gbē zōkōnō sīsī. Kū ò kàkara, à pīinne: Ma gbēnō, mádi zā Yudanōne yākearo. Mádi bo ó dizinō futeokarayāke kperō, akū ò ma kū Yurusalemu ò ma kpa Romudenōa. ¹⁸ Ó ma lala yāi odi yāke le ma musu kū à kà ò ma dero, akū ò ye ò ma gbarē. ¹⁹ Akū Yudanō bō ma kpe. Tilasi ma ze kū gēna Siza kīnaao, adi kē má yā vī kū ma būsū gbēnōnlo. ²⁰ A yā mé à tò ma á gbéka, de ò kō e mà yā o kááo, zaakū gbē kū Isarailanō wé dōi yāin ò mò dí kámai.

²¹ Akū ò pīne: Ódi takada ke le à bō Yudea būsūn n yā musuro. Ó gbēke sō adi bo gwe à sūwēre kū n baaru vānioro. ²² O è à mana ò yā kū n vī ma n lén, zaakū o mà òdi donyīze pī vāni bo gu sīnda pīnkīame.

²³ Ó gōrō ditekōne kū Pōluo, akū ò sù a kīnaa on kū à kīpan dasidasi. À ye ò a yāze dō Yesu yā musu, akū à nà Musa dokaa kū annabinō yānō, à kpata kū à bō Luda kīnaa yā òinne à bōkōtēine zaa kōnkō ari okōsi. ²⁴ Gbēkenō yā kū àten onō zé lè, ama gbēkenō gi. ²⁵ Kū òten kēkōa kū lékpakōao, Pōlu yā mèn do kàrañne à pī: Yā kū Luda Nini dà annabi Isayanē à ò á dizinōne bi yāpurame, kū à pī:

²⁶ Ñ gé ò o gbē kùnōne,
onigō sā kpá yākemanaa sari,
onigō gu gwa yāke'ena sari.

²⁷ Ó nēse vīro de òsun òndō kūro yāi,
n sā gbāna de òsun yā maro yāi,
n wé kukurēna de òsun gu ero yāi,
zaakū ò ye ò are dōma mà n gba aafiario.

²⁸⁻²⁹ A yā mé à tò, àgō dō kū Luda gbēnō zī kū surabana yāo buri pāndenōa. Mókōnōme oni sí.

³⁰ Pōlu kē kpé kū àten fina bo gūn wē pla mámmam. Àdigō gbē kū òdi su fāai bo káanon kū oplapla n pīnki. ³¹ À kpata kū à bō Luda kīnaa yā waazi kēñne à Dikiri Yesu Kiriisī yā dàñne kū laakarīio kpatena, gbēke dí kpānero.

ROMUDENŃ

Gbē sīnda pínki bi durunnakeriime 1:1-3:20

Lákū Luda dì tó yā bo kúńwo nna ná 3:21-4:25

Kunna gbē dufunŃ ũ Kirisi gūn 5:1-8:39

Yā kū Luda ten wete IsarailanŃ musu 9:1-11:36

YesudenŃ yakenaa 12:1-15:13

Pɔlu fɔkpanmanaa 15:14-16:27

Pɔlu fɔkpana RomudenŃa

¹ Makú Pɔlu, Kirisi Yesu zòbleri, Luda ma sisi à ma díte a z̄lri ũ, baaru nna ² kú à ḡnake à a lé sè à annabinŃne ò kè à yān kpàri ũ. ³⁻⁴ A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yāme baaru nna pì ũ. A bisāsirike gūn à bò Dauda buri gūmme. A ludaninike gūn a bona gan mé à m̀wewere kú gbānao kú Luda Néme a ũ. ⁵ Kirisi ma gba zé m̀ḡs̄ de a z̄lri ũ buri sīnda pínkine, de ò le ò a náani ke ò ḡs̄ a yāmarinŃ ũ, de à tó bo. ⁶ Á kú gbē kú Yesu Kirisi n̄ sisi à n̄ s̄enŃ té se. ⁷ Ma takada díkīna kèáre, ák̄onŃ Romude kú Luda yeái à á sisi a ḡs̄ a gbēnŃ ũ pínki. Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafia.

⁸ Káaku gīa ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi gāi á pínki yā musu, kú á ludanaanikēnaa dà anduniala pínki yāi. ⁹ Tó maten adua ke ḡrŃ sīnda pínki, á yā dì s̄amaguro. Ludame ma s̄eedade ũ. Àpiin maten doi kú n̄s̄e m̄en doo mateni a Né yā baaru kpá. ¹⁰ Madiḡs̄ wé kea à zé kekemene lákū à yei ná de mà le mà su á gwa sà. ¹¹ Wésinaále n̄i teni ma de manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágu á z̄inipetena yāi, ¹² de á ludanaanikēna kú ma p̄s̄o le à ó baadi gba sw̄é. ¹³ Ma gbēnŃ, má ye àḡs̄ d̄s̄ kú madiḡs̄ ḡrŃ dite ḡen baaak̄s̄ mà su á gwa,* de mà a z̄i gbē e á té lákū ma è buri pāndenŃ té nà, akú ari tera mádi zé ero. ¹⁴ GirikiyāmarinŃ kú GirikiyāmarisarínŃ n̄ pínki, d̄s̄rinŃ kú d̄s̄risaridenŃ n̄ pínki, n̄ yā ḡs̄ ma yā ũ. ¹⁵ Abire yāi ma m̄èe wà mà baaru nna pì kpá ák̄onŃ RomudenŃne se. ¹⁶ Madì wé'i kú kú baaru nna pì yāoro,† àkūme gbāna kú Luda ò gbē kú òteni a náani kenŃ sura bao ũ, at̄ensa YudanŃ, n̄ gbera buri pāndenŃ. ¹⁷ Baaru nna pì ò owere lákū Luda dì tó yā bo kúńwo nna ná. À de ludanaanikēna yā ũ adome, lákū ò kè Luda yān ná ò pì: Gbē kú Luda tò yā bò k̄aao nna a náani kú àten ke yāi niḡs̄ kun.

BisāsirinŃ bi taaridenŃme Luda kīnaa

¹⁸ Zaa musu Luda dì a p̄f̄ena kipa bisāsiri kú n̄ vānikena dì zé z̄s̄ yāpuranenŃa n̄ p̄akpaina kú n̄ vānikēnaao yāi. ¹⁹ Yā kú oni f̄s̄ ò d̄s̄ Luda yā musu ut̄enañero, Luda mé à yā p̄ii b̄on̄ne gupuraa. ²⁰ Zaa ḡrŃ kú à andunia k̄ate, a gbāna kú àdi lākaro kú a ludakēna kú òdi e kú w̄eroo bò gupuraa a z̄inŃ gūn sw̄aswa. A yā mé à tò bisāsirinŃ kutekēna v̄iro. ²¹ Ò Luda d̄s̄, ama òdi bèere líne a z̄éa ò a s̄áabu kpáro. N̄ laasunnŃ kè p̄ā, akú ò ḡs̄ gusiran n̄ m̄isari yāi.‡ ²² Ò n̄ z̄ida dite ònd̄rinŃ ũ, akú ò ḡs̄ ȳon̄k̄onŃ ũ. ²³ Òdi kúte bisāsiri kú òdi ganŃ kú b̄anŃ kú n̄b̄onŃ kú p̄ó kú òdi t̄aa o kú k̄uaonŃ takane Luda kú àdi garo ḡene ũ.

²⁴ A yā má à tò Luda n̄ kpá gbāsikēnaai, de ò wé'isariyā ke kú k̄so, lákū òdi a ni de n̄ n̄s̄e gūn ná. ²⁵ Ò Luda yāpurade lilin kè kú ékeo. Òdi donyī ke Luda

* 1:13 Z̄ir 19:21 † 1:16 Maa 8:38 ‡ 1:21 Efe 4:17-18 § 1:24 Zab 81:12

pókenanŋe ò doŋyĩ Luda kú à pŋ sĩnda pĩnki kè gēne ũ. Arubarikaden a ũ gɔɔ sĩnda pĩnki! Aami.

²⁶ Abire yāi Luda n kpa wé'isariyā nidenaana. Bee n nɔgbēnŋ yā kú òdi ke lilin kè kú yā kú òdi keroo. ²⁷ Leme se gōgbēnŋ, ò yā kú òdi ke kú nɔgbēnŋ tò, òdi lukakōi. Gōgbē kú gōgbēo di wé'isariyā ke kú kōo, òdi a gbē le n zĩdaa n sātana lén. ²⁸ Lākū odi we ò zè kú Luda dōnaaoro nà, akū à n laasun kè lékperε, de ò yā kú à de ò keronŋ ke. ²⁹ Yā vāni sĩnda pĩnki pèkerεfuma: Nεse pāsĩ, wākū, ĩnikena kōo, nεsegōba vĩna kōo, gbēdenaa, fitii, gbēblena kú manafikikenaao. Kɔɔmɔɔdenŋme n ũ, ³⁰ gbēyakarinŋ, Luda iberenŋ, gbē takikerinŋ, yōgōdenŋ, ĩadārinŋ, vāni laasunlerinŋ, de kú dao yādarisarinŋ, ³¹ mĩsaridenŋ, nāanisaridenŋ, gbēyākerisarinŋ, wēndasaridenŋ. ³² Ò dō kú Luda dīte kú yā bire taka kērinŋ kà ò n dede, ama òdi ze kú a kenanŋ adoro, òdi té ká a kērinŋgume dō.

2

Luda ni yākpate ke a zéa

¹ Abire yāi mɔkŋn kú ndi gbē pānde taari e, n kutekena vĩro. Tó n gbē pānde taari è, n n zĩda dà yāmmε,* zaakū mɔkŋn gbētaari'eri ndi ke le se dō. ² Ò dō kú Luda yākpatekena kú yā bire taka kērinŋ kun a zéame. ³ Mɔkŋn kú ndi yā bire taka kērinŋ taari e, akū ndi ke se, nten da ĩni bo Luda yākpatekenan yá? ⁴ Ke nten dōke kú Luda nnakennena zōkōo kú a menao kú a sũruuome? N dō kú Luda teni a nna kenne de n n nēse lite yāinloo? ⁵ N sāgbāna kè, ndi nēse litero, nten pōfē kakaranyĩ ari Luda pōfēkipamma gɔɔ zĩ, tó Luda yākpatekena kú gbēnŋ a zéa bō gupuraa. ⁶ Ani fĩna bo baadine a yākenaana.† ⁷ Gbē kú òten gakuri kú bèereεo kú mēvānasario wete, akūsō òten yā mana ke kú menaonŋ ni wēndi kú àdi lākaro le. ⁸ Gbē kú n zĩda poyeina ten doŋne are ò gĩ yāpurai ò té yā vāninŋ sō, Luda ni pōfē kú pētēo kipaŋma. ⁹ Wētamma kú wāwāo ni yāvānikeri sĩnda pĩnki le, atēnsa Yudanŋ, n gbera buri pāndenŋ. ¹⁰ Luda ni yāmanakeri sĩnda pĩnki gba gakuri kú bèereεo kú aafiaao, atēnsa Yudanŋ, n gbera buri pāndenŋ. ¹¹ Zaakū Luda di gbēke wé gwaro.

¹² Gbē kú à durunna kè Musa doka dōnaa sari ni kakate le doka pii sari. Gbē kú à durunna kè nana doka pì ōi sō, Luda ni yākpate ke káao doka pii musume. ¹³ Adi ke gbē kú àten doka ma kú sāo mé à mana Ludanero. Gbē kú àten zĩ kea mé ani bo mana. ¹⁴ Tó buri kú ò Musa doka dōronŋ yā kú à kō sioo kè kú n zĩdao, ò doka vĩ n zĩdaaame. ¹⁵ Òten mōwere kú yā kú à kú doka pii gūn kú n nēsemme. N laasun teni a yāpura o dō, zaakū n laasun mēn dorō, a kenŋ di n da yān, a kenŋ di n bon. ¹⁶ Leme yākpatekegɔɔ zĩ Luda ni yākpate ke kú bisāsirinŋ yā kú à utena n nēsen musu Kĩrisi Yesu gāi, lākū baaru nna kú maten kpa ò nà.

Yudanŋ bi dokadarisarinŋme

¹⁷ Mɔkŋn Yuda inaa, n ze kú n Yudakeo, n Musa doka nāani vĩ, nteni ĩa dā kú Luda. ¹⁸ N Luda poyenyina dō kú yā kè à zé vīo, kú ò doka pii dādanne yāi. ¹⁹ Nteni da n de vñanŋ wēde ũ, gbē kú ò kú gusira gūnnŋ fitila ũ, ²⁰ wēsīradenŋ yādanneri ũ, gbē dufunŋ kyódari ũ. Nteni da Luda dokame dōna kú yāpurao mi ũ. ²¹ Mɔkŋn kú ndi yā da gbē pāndenŋe, bōyāi ndi da n zīdaneroo? N pi òsun kpāni oro, mɔkŋn ndi ò se yá? ²² Ndi pi òsun zina kero, akū ndi ke se yá? Ndi tānanŋ gya bo, akū ndi n kpé pōnŋ kpāni ò se yá? ²³ Ndi ĩa dā Luda doka

* 2:1 Mat 7:1-2 † 2:6 Zab 62:12

musu, akū n doka pì danasari dī Luda t́ yaka. ²⁴ Zaakū á yáin buri pāndenƆ digō Luda t́ vāni sí lākū ò kè Luda yān nà.

²⁵ Tó n Luda doka kūna, akū t̀zō àre vīnne. Tó n̄di a yā da sōro, n̄ lēle kū gyɔfɔrɔdenɔme. ²⁶ Tó gyɔfɔrɔde Luda dokanƆ kūna, Luda ni gyɔfɔrɔde pì gwa lēle kū gbē kū à t̀zō zōoro? ²⁷ Bee tó n̄ doka takada pì kūna, akūs̄ n̄ t̀zōna, tó n̄di doka pì daro, gyɔfɔrɔde kū à yā pì kūna ni tó yā danla. ²⁸ Kunna Yuda ũ yāpura bi mēbarayānlo, lemē t̀zōna yāpura bi mēbarayān sero. ²⁹ Kunna Yuda ũ yāpura bi nēsegūnyāme, lemē dɔ t̀zōna yāpura bi nēsegūnyāme se. Luda Nini zīme, adi ke doka takada yānlo. Luda mé àdi gbē bire taka sáabu kpá, adi ke bisásirinlo.

3

¹ Karana kpaten dena Yuda ũ vīi? Àre kpaten t̀zōna vīi? ² À karana vī zōkō yā sīnda pínki gūn. Káaku gīa Luda a yā nānne n̄ ōime. ³ Kū n̄ gbēkenƆ nāani vīro, bón abirekū vīi? N̄ kunna nāani sari ni Luda nāani gboro yá? ⁴ Oi! Lenlo! À tó Luda gō yāpura vī, bee kū gbē sīnda pínki bi ékedeme, lākū ò kè Luda yān nà ò pì:

Tó n yā ò, n yā nigō zé vī,

tó n yákpate kè kúŋwo, n yā ni ble.*

⁵ Tó ó vānike dī Luda manake bo gupuraa, bó yān óni oo? Óni pi Luda vāni kū adi pɔfē kipawá yāin yá? Maten ó lán bisásiri onaa bàme. ⁶ Oi! Lenlo! Tó Luda yāze vīro, à kè dera ani f̄ à yákpate ke kū anduniaoo? ⁷ Gbēke ni pi, tó a ékeke ten Luda nāani kara, akūs̄ àteni a t́ bo, b́yāi ani yā daala lán durunnakerii bāa? ⁸ Tó n ò le n̄teni pi ò yā vāni ke, yā mana ni bon. GbēkenƆ ma t́ vāni sì ò pi len madì o le. Luda yādanlana kō sì kúŋwo.

Gbēke manaro

⁹ Tò! ÓkōnƆ YudanƆ ó sānan yá? Lenlo fá! Zaakū ma YudanƆ kū buri pāndenƆ bōbo n̄ dàn n̄ pínki kō, n̄ pínki bi durunna zònɔme. ¹⁰ Ò kè Luda yān ò pì:

Gbēke manaro, bee mèn do.

¹¹ Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

¹² Ò sāsā n̄ pínki ò gō d̄r̄o sari, yāmanakeri ke kunlo, bee mèn do.†

¹³ N̄ koto de lán mira wēnaa bàme.

Òdi lēnna keŋne,

n̄ légbē bi pitiko seweme,‡

¹⁴ yā ūni kū gbēkanaao n̄ lé pà.§

¹⁵ Ò wāna kū gbēdenaao,

¹⁶ òdi suŋyī kū kisirao kū wētammao,

¹⁷ ò aafia zé d̄oro,

¹⁸ n̄ wé digō Luda wé'i vīro.**

¹⁹ Ó d̄s kū Luda doka pínki de gbē kū ò na doka pì ōnƆ pó ūme, de gbē sīnda pínki lé gō nakōana, andunia gbē sīnda pínki gō taaride ũ Luda kīnaa. ²⁰ Zaakū

* 3:4 Zab 51:4 † 3:12 Zab 53:1-3 ‡ 3:13 Zab 5:9, 140:3 § 3:14 Zab 10:7 ** 3:18 Zab 36:1

gbēke ni bo mana Luda kīnaa doka pì kūna yāiro.†† Luda doka mé àdi tò ò durunna dɔ.

Deran Luda di tò yā bo kūńwo nna nà

²¹ Deran Luda di tò yā bo kūńwo nna nà bò gupuraa sà, lākū a yā kēna Musa doka kū annabinƆ takadanƆ gūn nà. Adi ke a doka kūna yānlo. ²² Luda di tò yā bo kūńwo nna Yesu Kiriisi náanikena yāime. Gbē kū àteni a náani ke sīnda pínki pómé. Gbēke bona adoro, ²³ zaakū baadi durunna kè, ò kīa Luda gakurii. ²⁴ Luda di tò yā bo kūńwo nna gba ũ a gbēke yāi kū Kiriisi Yesu kū à n bó gbānao. ²⁵ Àkūme Luda kpà durunna kútekebo ũ gbē kū òteni a aru náani kēnɔnɛ, de à mɔ baadi pínkine kū adi yā ke a zéaame. À mena yā, adi durunna zīnƆ yā daro, ²⁶ akū à m̀òńne tera kū adi yā ke a zéa. Deran Luda di yā ke a zéa nàn gwe, akūsɔ àdi tò yā bo kū Yesu náanikerinƆ nna.

²⁷ BisásirinƆ ni fɔ ò ía dà dɔ yá? Abirekū ni sí kero. Bóyáii? Zaakū à de zíkēna dokaa yā ũro, Yesu naanikena yāme. ²⁸ Zaakū ma è yā di bo kū gbēo nna Yesu náanikena yāime, zíkēna dokaa baasi. ²⁹ Luda bi YudanƆ Ludame ñtēne yá? Buri pāndenƆ Ludan seroo? Ee, buri pāndenƆ Ludame dɔ. ³⁰ Zaakū Luda mèn dome. Ani tò yā bo kū gbē kū à t̄z̄o z̄ɔo nna a náani kū àten ke yāime, akūsɔ ani tò yā bo kū gyɔfɔrɔde nna a náani dok̄o p̄ii musu. ³¹ Óten doka da p̄oke ũro ludanaanikena yāin yá? Lenlo, óten gbāna kpáaame.

4

Yā bò ku Ibrahĩo nna ludanaanikena yāi

¹ Ók̄o YudanƆ, óni o derame ó dizi káaku Ibrahĩ yā musuu? ² Tó Luda tò yā bò káao nna yā kū à kè yāi, de à à íadāyā lè, ama adi fɔ à dà Luda arero. ³ Deran ò ò nà Luda yānn? Ò pì Ibrahĩ Luda náani kè, akū Luda tò yā bò káao nna a náani kū à kè yāi. * ⁴ Fīnabona zíkēriine bi gbēkekennenaanlo, a ísimmame. ⁵ Bee tò gbē ten yāke kero, tò àten Luda kū àdi tò yā bo kū taaridenƆ nna náani ke, Luda ni tò yā bo káao nna a náani kū àten ke yāi. ⁶ Dauda gbē kū Luda tò yā bò káao nna yākekenaa sari arubarikalena yā ò à pì:

⁷ ArubarikadenƆn gbē kū Luda pɔ kū n̄ taarinƆla à n̄ durunnaƆ kèńmanƆ ũ.

⁸ Arubarikaden gbē kū Dikiri ni a durunna yā daro ũ.†

⁹ Arubarika bire bi gbē kū à t̄z̄o z̄ɔ pómé ado yá, ke gyɔfɔrɔde pómé dɔ? Ò pì Luda tò yā bò kū Ibrahĩo nna, kū à a náani kè yāi. ¹⁰ Deran Ibrahĩ de gɔrɔ kū Luda tò yā bò káao nnaa? À t̄z̄ɔna yā ke gyɔfɔrɔdeme? Adi t̄z̄o z̄ɔro, gyɔfɔrɔdeme. ¹¹ Akū à t̄z̄o z̄ɔ sèeda ũ, kū Luda tò yā bò káao nna a gyɔfɔrɔdekegɔrɔ yāi.‡ Len à de gyɔfɔrɔde kū Luda tò yā bò kūńwo nnaƆ dizi ũ le n̄ pínki n̄ ludanaanikena yāi. ¹² À de gbē kū ò t̄z̄o z̄ɔnƆ dizi ũme dɔ. Adi ke n̄ t̄z̄ɔna yāinlo, kū ò té ó dizi Ibrahĩ gèsegbēei yāime kū à Luda náani kè a gyɔfɔrɔdekegɔrɔa.

Deran Ibrahĩ Luda náani kè nà

¹³ Luda lé sè Ibrahĩne kū a burinƆ à pì, andunia ni gɔ n̄ pɔ ũ.§ Adi ke a doka kūna yāinlo, kū Luda tò yā bò káao nna a náani kū à kè yāime. ¹⁴ Tó gbē kū ò doka kūnanƆ mé oni kí ble, akū ludanaanikena a è v̄iro, akūsɔ Luda lésēnaa

†† 3:20 Zab 143:2, Gal 2:16 * 4:3 Naa 15:6, Gal 3:6 † 4:8 Zab 32:1-2 ‡ 4:11 Naa 17:10 § 4:13 Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29

kè pàpà, ** 15 zaakū doka dī su kū Luda pɔfɛome. Gu kū doka kunlo, taari dīgɔ kú gwero. 16 A yāi pɔ kú Luda a lé sè lena bi a náanikena yāme, de àgɔ de a gbɛke yā ũ. Lésenaa pī sɔ bi Ibrahimī buri pīnɔ pɔme n̄ pīnki, adi ke gbɛ kú ō Musa doka kūna n̄tɛnɛnɔnlo, kú gbɛ kú ōtɛn Luda náani ke lán Ibrahimī b̄anome dɔ. Ibrahimī bi ó pīnki dizime.†† 17 À de ó dizi ũ Luda kīnaa, lákū ò kè Luda yān nà. Luda pī a a dīte buri dasinɔ dizi ũ. Ibrahimī Luda kú àdi wèndi kpá gèna à tó pɔ kú ò kun yāronɔ gɔ kun‡‡ náani kè. 18 À Luda náani kè à wé dɔ pɔ kú gbɛke wé dɔiroi, akū à gɔ buri dasinɔ dizi ũ lákū Luda òne nà à pī, leme a burinɔ nigɔ de le.§§ 19 Ibrahimī kà lán wè basɔoro taka bà. Bee tó à laasun lè a gɔgbɛkeɔsaria kú Sara né'iso tatanaao, a ludanaanikena dí busaro.*** 20 Adi sika ke lé kú Luda sɛnɛsaro, adi gí Luda náani keiro, akū à gbána lè a ludanaanikenaaa à Luda tɔ bò, 21 zaakū à dɔ kú à yā futena vīro, Luda ni fɔ à lé kú à sèe pī ke. 22 Abire yāin Luda tò yā bò káao nna. 23 Ōdi yā bona káao nna pī kè a yāi adoro, 24 ò kè ókɔnɔ kú Luda ni tó yā bo kúoo nnanɔ yāime dɔ, ókɔnɔ kú ōtɛn Luda kú à ó Dikiri Yesu fùte bona gan náani kenɔ. 25 Luda a kpámma de à le à ó taarinɔ kèwɛre yāime, akū à a fùte kú wèndiio, de yā le à bo kúoo nna yāi.

5

Kena nna kú Ludao

1 Lákū Luda tò yā bò kúoo nna nà a náani kú ōtɛn ke yāi, ó nna káao sà ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. 2 A náanikenaa gūn o zé lè a gāi o gɛ Luda gbɛke kú ó kúoo pīi gūn, akū ōtɛn pɔnna ke kú Luda gakuri kú ó wé dɔiio. 3 Adi ke abiren adoro, ōtɛn pɔnna ke kú ó warikenaaoo dɔ, zaakū ó dɔ kú wari dī su kú menao, 4 mena dī su kú dà manao, dà mana dī su kú tãmaaaoo, 5 tãmaa sɔ àdi ó néro, zaakū Luda a yenyī dà ó n̄sɛn a Nini kú à ó gbá gāi. 6 Ó gbãnasarike gūn Kirisi gá ókɔnɔ yāvānikerinɔ gēne ũ gɔrɔ kú Luda dītea. 7 Gana gbɛ mana gēne ũ aragaro. Ke gbɛke ni we à ga gbɛ mana gēne ũ gwɛe, 8 akū Luda m̄wɛre deran á yewái nà, zaakū ó durunnadeke gūnn Kirisi gá ó gēne ũ. 9 Lákū yā bò kúoo nna nà sà a aru yāi, a ó sina Luda pɔfɛa a gāi sika vī dɔ yá? 10 Yā ó ĩni kú Ludaome, akū o ke káao nna a Né gana yāi. Lákū o ke káao nna nà sà, ó surabana a kunna wèndiio yāi sika vī dɔ yá? 11 Adi ke adikiname adoro, ōtɛn pɔnna ke kú Ludao dɔ ó Dikiri Yesu Kirisi kú à tò o ke káao nna gāi.

Kirisi yā lekšana kú Adamuo

12 Gbɛ m̄n do yāin durunna gè andunia gūn,* akū durunna ga i.† Leme dɔ ga kú gbɛ s̄inda pīnkia, kú gbɛ s̄inda pīnki durunna kè yāi. 13 Durunna kú andunia gūn de Musa doka gɔ gé su. Gɔrɔ kú doka kunlo, Luda dí durunna yā daro, 14 ama sena zaa Adamua ari à gèe pé Musaa ga kí blè gbɛ s̄inda pīnkia, bee gbɛ kú odi durunna ke lán Adamu sātɛna b̄aronɔ. Adamu bi gbɛ kú ani su takame.

15 Ama Luda gba ni sí lekša kú Adamu taarioro, zaakū lákū gbɛnɔ gà dasi nà Adamu ado sātɛna yāi, Luda gbɛke kú a gbao kú à kà gbɛnɔa dasi Yesu Kirisi ado gbɛke yāi de abirekūla. 16 Luda gba ni sí lekša kú gbɛ m̄n do durunna p̄ioro. Taari m̄n do pī mé à sū kú yákpatekenaaoo, akū yā vùte bis̄irinɔa. Taarinɔ sū kú Luda gbao, akū yā bò kú gbɛnɔ nna. 17 Lákū Adamu ado taari

** 4:14 Gal 3:18 †† 4:16 Gal 3:7 ‡‡ 4:17 Naa 17:5 §§ 4:18 Naa 15:5 *** 4:19 Naa 17:17

* 5:12 Naa 3:6 † 5:12 Naa 2:17

mé à tò ga sù à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yā kù à sùò zòk5 de abirekùla. Abire yāi gbē kù Luda gbēke kèñne, kù à tò yā bò kùñwo nna gba ùnƆ ni kí ble wèndii gūn. ¹⁸ Abire yāi lākù taari mèn do pii tò yā vùte buri sīnda pínkia nà, leme dƆ yāmanakena mèn do pii di tò buri sīnda pínki bo mana le ò wèndi le. ¹⁹ Lākù gbē mèn do sàgbāna mé à tò gbēnƆ g5 durunnadenƆ ù dasi nà, leme dƆ gbē mèn do yāmana ni tò gbēnƆ bo mana dasi. ²⁰ Doka sù de taari le àg5 kara yāime. Ama kù durunna kàra, Luda gbēke kàra de abirekùla. ²¹ Lākù durunna kíblenaa sù kù gao nà, len dƆ Luda gbēke kíblenaa di tò ò bo mana le, ò wèndi kù àdi lākaro le ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

6

Kunna Kirisi gūn

¹ Óni o derameε? Óni gí òg5 durunna ke de Luda gbēke le àg5 karan yá? ² Oi! Lenlo! ÓkōnƆ kù ó de gènƆ ù durunna yā musu, à kè dera ónig5 kpé òg5 durunna ke dƆ? ³ ÓkōnƆ kù o da'ite kè Kirisi Yesu pƆ ùnƆ, á d5 kù ó leele káao a ga gūnloo? ⁴ O ga káao da'itekēnaa gūn, ò ó vī káao de òg5 kù kù wèndi dufuo, lākù Kirisi bò gan kù a De gbāna gakurio à kun nà.* ⁵ Lākù o g5 káao mè dokōnƆ ù a ga gūn nà, len óni g5 káao le a vunaa gūn se. ⁶ Ó d5 kù ó dà zī gā káao lía, de ó mè durunnade kakate òsun zò ble durunnanε doru, ⁷ zaakù gbē kù à gāa bò durunna yāmmε. ⁸ Lākù o ga kù Kirisio nà, ó a náani vī kù ónig5 kù káao dƆ. ⁹ Ó d5 lākù Kirisi bò gan nà, ani ga doru, ga gbāna vīa doru. ¹⁰ Zaakù gana kù à gā, à gā durunna yā musu gèn dome, kunna kù à kun tera s5, à kun Luda pƆ ùmε. ¹¹ Len àkōnƆ se, à á zīda dite gènƆ ù durunna yā musu le, ánig5 kun Luda pƆ ù Kirisi Yesu gūn. ¹² Abire yāi àsun tò durunna kí ble á mè kù ani gaa á dà vāni doáre are doru. ¹³ Àsun á mēguke kpá durunnaa vānikεbƆ ùro. À á zīda kpá Ludaa gbē kù ò bò gan ò kunnƆ ù, à á mēgunƆ kpáa yāmanakεbƆnƆ ù. ¹⁴ Àsun tò durunna g5 gbāna víáwa doru, zaakù á na doka òiro, séde Luda gbēke.

Yāmanakena zònƆ

¹⁵ Deran gwee? Lākù ó kù doka òi doru nà, séde Luda gbēke òi, ónig5 gí durunna ken yá? Oi! Lenlo! ¹⁶ Á d5 kù tó a á zīda kpà gbēa áten mì natene, á de ade zò ùroo? Tó durunnan a á zīda kpàa, áni game. Tó a mì nāte Ludane s5, áni bo mana. ¹⁷ O sáabu kè kù Ludao, zaakù durunna zònƆnƆ á ù yā, akù a mì nāte yā kù ò dàare zéazeane kù nèse mèn doo. ¹⁸ A bo durunna yān, a g5 yāmanakena zònƆ ù. ¹⁹ Maten yā pi o lākù bisāsiri yā'onaa bà á gbānasarike yāime. Lākù a á mēgunƆ kpá yā pāpākēna kù yā vānio zònƆ ù a yā vāni kè nà, len tera dƆ à á mēgunƆ kpá manakēna zònƆ ù de á kunna g5 adona. ²⁰ Kù á de durunna zònƆ ù yā, á bàka kù kù yāmanakēnaaoro. ²¹ Àre kpaten a lè yā kù a kè yā kù à kēare wé'iyá ù teranƆ musuu? Yā pinƆ lakana bi game. ²² Tera sà lākù a bo durunna yān nà áten do Ludai, á àreen kunna adona ù, a lakana s5 bi wèndi kù àdi lākaro. ²³ Durunna làada bi game, ama gba kù Luda dāwεre kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūnn wèndi kù àdi lākaro ù.

7

Ó kù Musa doka òi doru

* 6:4 Ksl 2:12

¹ Ma gbēnɔ, maten yā oáre lán gbē kú ò Musa doka dōnɔ bà. Á dō kú doka iko vī gbēa gɔɔ kú à kun kú wēndiionloo? ² Len doka pì nɔzāre yì a zāne le gɔɔ kú à kun kú wēndiio. Tó a zā gá, akú doka pì di poroa. ³ Gɔɔ kú a zā kun, tó à gò gō pānde pò ũ, oni pine zinakeriime. Tó a zā gāme sō, doka pìi pōroaan gwe. Tó à gō gō pānde pò ũ sà, abirekú bi zina yāme doro. ⁴ Len ákōnɔ se ma gbēnɔ, a ga doka musu Kirisi mēe gāi, akú a gō gbē kú à vù gan pì pò ũ, de ò le ò karana le Luda pò ũ. ⁵ Kú ó dàa dōwēre are yā, doka mé à tò durunna ni ó kú ó mēe gūn, akú o karana lè ga pò ũ. ⁶ Tera sà o ga pò kú à ó kú zò ũ pì yā musu, o bo dokan, akú óten do Ludai a Nini zé dufu gūn, adi ke doka takada zé zī gūnlo.

Doka kú durunnao

⁷ Ōni pi deramee? Luda doka bi durunna yá? Lenlo fá! Doka pì mé à tò ma durunna dō. Tó doka dí pì òsun pò ni deroro,* de má dō deran pónidena digō de nāro. ⁸ Durunna zeki lè Luda yāditenaa piia, akú à tò pò sīnda pínki ni ma kú. Zaakú má doka dōro, durunna demene yāke ũro. ⁹ Má kun yā doka sari, ama kú ma yāditenaa pìi mà, durunna vù in, ¹⁰ akú ma ga. Yāditenaa kú à de à wēndi kpáma pìi sùmene kú gao. ¹¹ Durunna zeki lè yāditenaa piia, akú à kēke à ma de yā pìi gāi. ¹² Leme doka pìi kunna adona, akúsō Luda yāditenaa pìi kunna adona, à zé vī akúsō à mana. ¹³ Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga imene yā mana gāi, de ò durunna dō durunna ũ yāditenaa pìi gāi.

Zìkana kú durunnao

¹⁴ Ó dō kú doka pì bò Luda kīnaame. Makú sō, dàden ma ũ, má na durunna òī. ¹⁵ Madigō yā kú maten ke gbá dōro, zaakú madi yā kú má ye mà ke kero, yā kú má ye mà keron madi ke.† ¹⁶ Tó yā kú ma kè dí kō sí kú ma poyeinaaoro, ma we kú doka pì mana. ¹⁷ Adi ke makú mé maten kero, durunna kú à kú ma gūmme. ¹⁸ Má dō kú yā mana kú ma gūnlo, ma dà manaro. Madigō ye mà yā mana ke, ama madi fō mà kero. ¹⁹ Yā mana kú má ye mà ke, madi kero. Yā vāni kú má yeiron madi ke. ²⁰ Tó yā kú má yeiron maten ke, adi ke makú mé maten kero, durunna kú à kú ma gūmme. ²¹ Ma è tò má ye mà a mana ke, a vāni mé àdi domene are. ²² Luda doka mé àdi kemene nna ma swēe gūn, ²³ ama ma è iko pānden kú ma mēe gūn, àdigō zì ká kú iko kú à kú ma laasun gūnwō, akú má na durunna iko kú à kú ma mēe gūn pì òī. ²⁴ Makú wēndade ina, dí mé ani ma sí ma mē kú à ma kpa gai dí òī? ²⁵ Ma sáabu kè kú Ludao! Kú ó Dikiri Yesu Kirisi gbānao. Len má de zò ũ Luda dokane ma laasun gūn le, akúsō má de zò ũ durunna ikoone ma dàa gūn.

8

Zìblena kú Luda Nini gbānao

¹ Yákpate ni gbē kú ò kú Kirisi Yesu gūnnɔ ble doro, ² zaakú kunna Kirisi Yesu gūn Luda Nini kú àdi wēndi kpámma gbāna ma bo durunna kú gao ikon. ³ Yā kú Musa doka dí fō à kero bisāsiri gbānasarike yāi, Luda kè. À a zīda Né zì bisāsiri ũ lán ókōnɔ durunnadenɔ bà durunna kēmmana yāi, akú à wé'i dà durunnaa a Né mēe pìi gāi. ⁴ de yā kú doka ten wete yāpura kēwá, ókōnɔ kú ó dàa di dōwēre are doro, sé Luda Nini. ⁵ Gbē kú ní dàa di doñne areno di laakari dɔ ní dà yāa, gbē kú Luda Nini di doñne areno di laakari dɔ Luda Nini yāa. ⁶ Dà

* 7:7 Bon 20:17 † 7:15 Gal 5:17

donnena are bi game. Luda Nini donnena are bi wɛndi kɔ aafiaaome. ⁷ Dà donnena are bi ibereɛena kɔ Ludaaoome. Ade di mi nate Luda dokanero, ani fɛ sero. ⁸ Gbɛ kɔ n̄ dāa di doñne arenɔ yā di ká Ludaguro.

⁹ Ákɔnɔ s̄, á dāa di doáre arero, sé Luda Nini, tó à kú á gūn yāpura. Tó gbɛ Kirisi Nini vī s̄ro, à kun Kirisi pó ūro. ¹⁰ Tó Kirisi kú á gūn, bee tó á mè de gè ū durunna yāi, á nini kumme,* kú Luda tò yā bò kááa nna yāi. ¹¹ Tó Luda kú à Yesu bò gan Nini kú á gūn,† Luda kú à Kirisi pìi vù gan ni wɛndi kpá á mè kú à gàa p̄ia a Nini kú à kú á gūn gāi.

¹² A yā mé à tò ma gbɛnɔ, tɛna ó òdai bi tilasinlo, p̄oyeinaame. ¹³ Tó á té á dāai, áni game. Tó a á yā vāni kenanɔ mi dè kú Luda Nini gbānao s̄, áni ḡo kun. ¹⁴ Gbɛ kú Luda Nini di doñne arenɔ mé ò Luda n̄nɔ ū. ¹⁵ Zaakū nini kú àdi tò ò z̄ ble kú v̄inaaon a l̄ero, Luda Nini kú à tò a ḡo Luda n̄nɔ ūn á vī, akú odì ò ò Ludane kú a gbānao ò pi: Baa, ó De.† ¹⁶ Nini p̄i di o ó ninine kú Luda n̄nɔn ó ū. ¹⁷ Lákū a n̄nɔn ó ū nà, a túbiblerinɔn ó ū. Luda túbiblerinɔn ó ū, óni ble l̄eɛe kú Kirisiome. Tó o wari kè káaa, óni ḡo kú káaa a gakuri gūn. §

Wédna Luda gakurii

¹⁸ Ma è óni fɛ ò ḡo dikina wari lek̄sa kú gakuri kú Luda ni boowere gupuraaro. ¹⁹ Luda p̄okenanɔ s̄inda p̄inki wé ò a n̄nɔ bona gupuraai lakanaa sari. ²⁰ Zaakū Luda tò a p̄okenanɔ ḡe p̄ap̄akenaa gūn p̄inki** Adi ke n̄ p̄oyeinaanlo, Luda mé à kè le, de n̄ wédinaa gūn ²¹ andunia bo yakana kú àten z̄ blene gūn, gbasaa àḡo a z̄ida vī Luda n̄nɔ gakuri gūn. ²² Ó d̄s kú Luda p̄okenanɔ s̄inda p̄inki ten nda kú wāwāo lán n̄'ip̄o bà ari tera. ²³ Adi ke abireme adoro, ók̄nɔ kú ó Luda Nini vī zenkeke ūnɔ, óten nda kp̄ani se ari Luda ḡo ḡe ó mè lite à ó sí a n̄nɔ ū.†† ²⁴ Luda ó sura bà de ò wé ò abirekūi. P̄o kú ò è kú wé ò bi wédina yān doro. Dí mé àdi wé ò p̄o kú à ḡinake à l̄eè? ²⁵ Tó ò wé ò p̄o kú ódi leroi s̄, odìḡo a dá kú menaome.

²⁶ Leme s̄ Luda Nini di kp̄awáí ó gbānasarike gūn, zaakū ó aduakena d̄s a z̄éaro, akú Luda Nini di kúte kewere Ludane kú ndana kú a yā ḡe onalao. ²⁷ Luda di n̄ese gūn e, akús̄ à a Nini laasun d̄s, zaakū Luda Nini di kúte ke Luda gbɛnɔne lákū Luda yei n̄ame. ²⁸ Ó d̄s kú yā s̄inda p̄inki di bo mana gbɛ kú ò ye Ludainɔne, gbɛ kú à n̄ sísi à n̄ sé lákū àten wete n̄nɔ. ²⁹ Zaakū Luda dite zaa káaku kú gbɛ kú à ḡinake à n̄ d̄nɔ bok̄sa kú a Néo, de àḡo de daudu ū dakūna dasinɔ té. ³⁰ Gbɛ kú à n̄ dite zaa káaku p̄inɔn à n̄ sísi, akú à tò yā bò kú gbɛ kú à n̄ sísi p̄inɔo nna, akú à tò gbɛ kú yā bò kúñwo nna p̄inɔ ḡo gakuri vī.

Yenyi kú Luda vī kúoo Kirisi Yesu gūn

³¹ Óni o derame yā bireno musuu? Lákū Luda zè kúoo nà, dí mé ani fɛ à kp̄awere? ³² Lákū adi ḡi kú a z̄ida Néoro nà à a kp̄a ò p̄inki yāi, ani ḡi p̄o s̄inda p̄inki naawere gba ū s̄i yá? ³³ Dí mé ani gbɛ kú Luda n̄ séno káara kee? Luda mé àdi tò yā bò kúñwo nna. ³⁴ Dí mé ani yā daólaa? Kirisi Yesu gá, kú à de abirekúla à èra à fùte, à kú Luda òplai, àten kúte kenewere. ³⁵ Bó mé ani ó k̄ek̄sa kú Kirisi yenyi? Wari ke mè'ummana ke wétammana ke nà ke takasi ke kari ke f̄eneda, n̄ ke ni fɛ yá? ³⁶ À k̄ena Luda yān ò pi:

N yāi ó kú ga léi zaa k̄onko ari òk̄osi,

òdi ó dite lán s̄a kú oni n̄ kùtu kp̄anɔ bà. ‡‡

* 8:10 Yuh 6:63 † 8:11 1K̄o 3:16 ‡ 8:15 Maa 14:36 § 8:17 Gal 4:5-7 ** 8:20 Naa 3:17-19

†† 8:23 2K̄o 5:2-5 ‡‡ 8:36 Zab 44:22

37 Yá bireno gūn pínki ó de zǐblerila kú gbē kú à yewái gbānao. 38 Zaakú má dǵ sánsán kú ga ke wēndi ke malaikano ke tǎnanao ke tera yá ke zia yá ke gbānadeno 39 ke musu póno ke zíte póno ke Luda pókena pāndenŃ, n ke ni fǵ à ó kékǵa kú yenyí kú Luda ví kúooro kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūn.

9

Luda Isarailano sēna a gbēno ũ

1 Maten yǎpura o Kirisi gūmme, mádi éke toro. Ma laasun di we kú Luda Ninio se. 2 Ma pǵsira kē zǵkǵ, ma nēsēe digǵ yakana gǵo sǵnda pínki. 3 Mani fǵ mà wé ke Ludaa à ma bo Kirisi gūn, à láari kema ma Isaraila dakenŃ gēne ũ. 4 MǵkǵnoŃ Luda n sē a nēno ũ,* à a gakuri mǵnne, a bàka kú kúŵwo, à a doka kpámma, à donyíkēnaa dàŵne, à lé sēŵne. 5 Ó de Luda gbē káakuno burino ũ, akúsǵ n buri gūnn Kirisi kú à de gbē sǵnda pínkila bōn bisāsiri ũ. Àkūme Luda kú à kú ògǵ a sáabu kpá gǵo sǵnda pínki ũ. Aami.

6 Adi ke yá kú Luda ò lēte pānlo, zaakú Isaraila gbē sǵnda pínkime Isaraila yǎpura ũro. 7 Adi ke Ibrahim buri sǵnda pínkime Ibrahim pi nēno ũ Luda kǵnaaro, zaakú Luda ò Ibrahimē à pi, Isaaku burinoŃ onigǵ piŵne a burino ũ.† 8 Leme adi ke né kú à n í kú pǵyēinaaonome Luda nēno ũro, né kú à n í Luda lésēnaa musunome buri pino ũ. 9 Zaakú Luda lé sē à pi: Mani era mà su ziki mandara'i, Sara ni né i gǵgbē ũ.‡ 10-12 Adi ke abire adoro. Luda di gbēno sé lákú a pǵyenyínaa bāme, adi ke n yákēna yáinlo, kú à n sísí yáime. Leme kú Rebeka sikanŃ no sǵ kú ó dizi káaku Isaakuo, ari àgǵ gé n i, ari ògǵ gé yá mana ke a vāni ke, Luda pi Rebekane, a kú à bò káaku nigǵ né ũ gbē kpēdene.§ 13 Lákú ò kē Luda yān nà ò pi:

Má ye Yakubui,

Isau sǵ, ma gii.**

14 Óni pi deramee? Yá vāni kú Luda kǵnaan yá? Lenlo fá! 15 Zaakú à pi Musane, gbē kú á ye à sǵru ke kǵaon áni keo, akúsǵ gbē kú á ye à wēnda dǵnen áni dǵne.††

16 A yá mé à tò Luda gbēno sēna dí bo bisāsirino pǵyēinaa gǵiro ke n kokarikenan, à bò Luda sǵru gūmme. 17 Zaakú Luda ò Firi'aunanē a yān à pi: Ma n ka kpatan de mà a gbāna mo gbēnoŃe n musume, ò ma tǵ kpá andunia gūn pínki.‡‡ 18 Leme gbē kú à ye à sǵru ke kǵaon àdi ke kǵao le, akúsǵ gbē kú à ye à a sǵ gbāgbān àdi gbāgbā.

Luda pǵfē kú a sǵruuo

19 Á gbēke ni ma la, bǵyái Luda ten gbēno taari le doo? Dí mé ani fǵ à gí Luda pǵyenyínaaaii? 20 Mǵkǵn bisāsiri ina, díme n ũ gbasa n yá sí Ludalaa? Oro ni a bōri la à pi: Bǵyái n ma bo lán dí bà yá? 21 Orobóri zé ví à oro sáde kú a sásario bo kú ē dokǵno kú à tòtooro? 22 Tó Luda ye à a pǵfē moŵne de ò a gbāna dǵ, akú à mena zǵkǵo kē kú gbē kú ò de à pǵfē kípámma à n kakatenŃ sǵ bi! 23 Tó à abire pii kē, de ókǵno kú à sǵru kē kúooro a gakuri zǵkǵ dǵ sǵ bi, ókǵno kú à gǵnake à ó kēke de ò gē a gakuri pi gūno! 24 Gbē kú Luda n sísí à n sé pínno ũ. Adi ke Yudanome nǵtēnero, kú buri pāndenome se. 25 Lákú Luda ò annabi Osea takadan nà ò pi:

* 9:4 Bon 4:22 † 9:7 Naa 21:12 ‡ 9:9 Naa 18:10 § 9:10-12 Naa 25:23 ** 9:13 Mal 1:2-3

†† 9:15 Bon 33:19 ‡‡ 9:17 Bon 9:16

Buri kũ ò de ma gbēnƆ ũronƆn mani pińne ma gbēnƆ.

Buri kũ má yeńyĩronƆn manigƆ yeńyĩ.

²⁶ Gu kũ Luda pińne ò de a gbēnƆ ũro,

gwen oni ń sísi Luda Wēndide pì nēnƆ.

²⁷ Isaya wiki lē IsarailanƆ yā musu à pì:

Bee tó IsarailanƆn dasi

lán ísirale bũsu'atē bà,

ń kpara kũ à gƆ mé ani bo.

²⁸ Zaakũ Dikiri ni yā kũ à ò ke andunia gũn,

akũsƆ ani a mì de zēnaa sarime.

²⁹ Lákũ Isaya gĩnake à ò nà à pì:

Tó Dikiri Žikaride dí ó buri kenƆ tó yāro,

de o gƆ lán SƆdƆmudenƆ bà,

de o ke lán GƆmƆradenƆ bà.

IsarailanƆ gina Kirisi baaruui

³⁰ Ōni pi derame sàa? Buri pāndenƆ ten wete Luda tó yā bo kũńwo nnaro, akũ

à tò à bò kũńwo nna. À tò yā bò kũńwo nna a náani kũ ò kē yāi. ³¹ IsarailanƆ

sƆ òten wete Luda tó yā bo kũńwo nna doka musu, akũ adi bo kũńwo nnaro.

³² Bóyāii? kũ ò ye Luda tó yā bo kũńwo nna ń yākenaa yāime, adi ke a

náanikena yāinlo. Ò gēe sì gbē kũ àdi ń pātea ³³ lákũ ò kē Luda yān nà:

Ń gwa, maten gbē kũ àdi tó ò gē sí dite ZaiƆ,

gbēsi kũ àdi tó ò fu.

Wé'i ni gbē kũ à a náani kē kũro.

10

¹ Ma gbēnƆ, yā kũ má yei ma swēe gũn mateni a wé ke Ludaame IsarailanƆ surabana ũ. ² Mani fƆ mà ń sèeda ke kũ ò kokari vī kũ Luda yāo, ama ń wé kēnaro. ³ Zaakũ ò dƆ deran Luda di tó yā bo kũńwo nna nàro, akũ òdigƆ wete yā bo kũńwo nna kũ ń zida gbānao. Deran Luda di tó yā bo kũńwo nna nà, odi wero. ⁴ Zaakũ Kirisi Musa doka lé pāpa, de yā bo kũ gbē sīnda pínki kũ à a náani kēo nname.

Surabana bi gbē sīnda pínki pómē

⁵ Deran doka di tó yā bo kũńwo nna nān Musa ò a takadan à pì, gbē kũ à yā pìi kē mé ani wēndi le a gũn. ⁶ Lákũ ludanaanikena di tó yā bo kũńwo nna nà kēna a yān à pì:

Ńsun o n nēsen ñ pi,

dí mé ani gé ludambe à Kirisi kiparo,

⁷ ke dí mé ani gé gyāwān à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yā kũ à òon dí:

Yā pì kũ kũńwo kāni,

à kũ n lén kũ n nēseo.*

Ludanaanikena yā kũ odi a waazi ken yā pì ũ. ⁹ Tó n ò kũ léo gupuraa kũ

Yesume Dikiri ũ, akũsƆ ń sì n swēn kũ Luda a bò gan, ani n sura ba. ¹⁰ Zaakũ

yā pì sina n swēn mé àdi tó yā bo kũńwo nna, akũsƆ yā pì ona kũ n léo mé àdi

n sura ba. ¹¹ À kēna Luda yān ò pì, wé'i ni gbē kũ àtēni a náani ke kũ zikiro.

* **10:8** Dok 30:12-14

¹² YudanŃ kŃ buri pāndenŃ donadona kōnero, zaakŃ Ń pínki Dikiri dokōnŃme, àdi karana ke gbē kŃ òdi a sísìnŃne Ń pínki. ¹³ ZaakŃ Dikiri sísirinŃ ni bo Ń pínki. ¹⁴ Deran gbēnŃ ni a sísi a náanikenaa sarii? Deran oni a náani ke a yāmana sarii? Deran oni a yā ma waazikerii sarii? ¹⁵ Tó òdi waazikerino zīm̃maro, deran oni waazi keŃne nàa? À kēna Luda yān ò pì: Baarunnakparino suna di keŃne nna fá! ¹⁶ Ama adi ke gbē sīnda pínki mé à baaru nna pì siro. AkŃ Isaya pi: Dikiri, dí mé à ó yā sī? ¹⁷ Leme ludanaanikenaa di bo a yāmana kīnaame, yā pì sŃ bi Kirisi yāme. ¹⁸ Ma pì yŃ! Odi manloo? Ò mà.

Ń kòtoo dà anduniala pínki,

Ń yā'onaa gēe ari zīte léa.†

¹⁹ Ma pì yŃ! IsarailanŃ dí dŃro yá? Káaku gīa Musa pì: Mani tó ò gŃba kpá kŃ buri kŃ ò de ma gbē ūronŃ, mani tó Ń pŃ fē bisāsiri wésiradenŃ yā musu.

²⁰ AkŃ Isaya Luda yá ò kŃ kŃgbānao à pì:

Gbē kŃ odi ma ki weteronŃ mé ò ma le, ma a zīda mò gbē kŃ odi ma gbekaronŃe.

²¹ IsarailanŃ yā musu à pì:

Zaa kŃnkŃ ari ŃkŃsi ma Ń dŃ buri ságbānade kŃ ò fēna kŃmaonŃe.

11

Luda dí IsarailanŃ zukŃnaro

¹ Ma pì yŃ? Luda a zīda gbēnŃ zŃkŃnan yá? Lenlo fá! MakŃ bi Isaraila burin ma ū. Ibrahim burin ma ū Biliaminu buri gŃn. * ² Luda dí a gbē kŃ à gīnake à Ń dŃnŃ zukŃnaro. Á Iliasu yā kŃ à kēna Luda yān díkīna dŃroo? KŃ à gēe kŃ IsarailanŃ yāo Luda kīnaa à pì: ³ Dikiri, ò n annabinŃ dède, ò n gbagbakino gbòro. MakŃ mé ma gŃ mado, akŃ òten ma wēe.† ⁴ Luda pì Iliasune deramee? À pì, á gbē kŃ odi kŃte BaalineronŃ kŃna a pŃ ū gbēnŃn dŃbu suppla.‡ ⁵ Leme dŃ Ń gbē kp̃ara kŃ Luda Ń sé a gbēke gŃnnŃ kpé kun ari gbāra. ⁶ LákŃ à Ń sé a gbēke gŃn nà, adi ke Ń yákēna yāinlo. Tó lenlo, de Luda gbēke nigŃ gbēke ūro. ⁷ Deran gwee? IsarailanŃ dí yá kŃ òten wete lero, ama Ń gbē kŃ Luda Ń séno lè. Ń gbē kŃ ò gŃno sá tàta, ⁸ lákŃ à kēna Luda yān nà ò pì:

Luda iweza dàŃne,

akŃ Ń wé dí gu ero,

Ń sá dí yā maro ari kŃ a gbārao.

⁹ Dauda pì dŃ:

Ń dikp̃ekēna gŃŃne tankute ū à Ń kŃ,

à gŃŃne gēsiki ū de à yā lŃŃne.

¹⁰ Ń wé sisi de òsun gu ero,

Ń wó gŃ kokona gŃŃ sīnda pínki.§

¹¹ Ma pì yŃ? KŃ IsarailanŃ gēe sī, ò lēte sānsān yá? Lenlo fá! Ń taarinŃ yāin Luda buri pāndenŃ sura bà, de IsarailanŃ gŃba kpá kŃŃwo yāi. ¹² LákŃ Ń taarinŃ mé à tò andunia karanaa lè nà, akŃsŃ Ń funa mé à tò buri pāndenŃ karanaa lè, oni Ń lé papana yā ò dŃ yá?

Buri pāndenŃ surabanaa

† 10:18 Zab 19:4 * 11:1 Flp 3:5 † 11:3 1Kí 19:10 ‡ 11:4 1Kí 19:18 § 11:10 Zab 69:22-23

13 Maten yā o ákɔnɔ buri pāndenɔnɛ sà. Lákū má de z̄iri ũ buri pāndenɔ kīnaa nà, madì ìa dá ma z̄irikena yā musu, 14 de mà a z̄ida burinɔ nèsɛ vute ò ḡɔba kpá, mà n̄ gbēkenɔ sura ba. 15 Zaakū Luda gina Isarailanɔ mé à tò andunia kè káao nna, tó à èra à n̄ sí dɔ, abire nigɔ de derameɛ? Abire nigɔ bi wèndi ũ gènɔnɛ.

16 Tó ò burapɔ káaku kpà Ludaa, a kpara gò arubarika pɔ ũmɛ. Tó lí z̄ini de Luda pɔ ũ, a gānɔn de a pɔ ũmɛ se. 17 Luda kù lí yāpura gā kenɔ z̄ɔz̄ɔ, akū à mɔkɔn kù n̄ de kùnne lí ũ pè a gbèn, de òḡɔ kun kù kù lí mana z̄ini gbānao. 18 Ñsun kù lí yāpura gā kù à z̄ɔz̄ɔnɔ gya boro. N ke dera nten ìa dāa? Ñ kun lí z̄ini yāime, adi ke lí z̄ini mé à kun n yāiro. 19 Ìni pi, à ligāa pinɔ z̄ɔz̄ɔ de à n pé n̄ gbèn yāime. 20 Lɛmɛ, ama à n̄ z̄ɔz̄ɔ kù odi a náani kero yāi. Mɔkɔn s̄ɔ, n zeki lè kù nten Luda náani ke yāi. Ñsun n z̄ida biro. Ñ laakari ke! 21 Lákū Luda dí gí kù lí yāpura gānɔ z̄ɔz̄ɔiro nà, ani gí n z̄ɔi sero. 22 Ñ gwa lákū Luda mana nà, akūsɔ à pásì. À pásì kù gbē kù ò fūanɔ, akū à mananne, tó n zɛ kù a manakenaao. Tó lenlo, ani n z̄ɔmɛ se. 23 Tó Isarailanɔ n̄ ludanaanikenasari tò, ani era à n̄ pé n̄ gbèmmɛ, zaakū à n̄ pena n̄ gbèn gbāna vī. 24 Tó Luda n z̄ɔ kùnne lía à n pe kù lí yāpuraa lákū òdi kero nà, kù lí gā yāpuranɔ era à pena n̄ z̄ida lía zé vī de abirelaroo?

Isarailanɔ surabana kpɛde

25 Ma gbēnɔ, má ye àḡɔ asiriyā díkīna d̄ɔ, de á wé súngɔ sira à á z̄ida dite ìadārinɔ ũro yāi. Isaraila kparanɔ sāgbāna kù ḡia ari buri pāndenɔ gēna kpata kù à bò Luda kīnaa gūn lé ḡɔ ká. 26 Abire gbera Luda ni Isarailanɔ sura ba n̄ pínki lákū à kēna Luda yān nà kù ò pì: Surabari ni bo Zaiɔ, ani Yakubu burinɔ kēk̄ɔa kù ludad̄nasario.

27 Ma bàka konna kúnwo yān gwe gɔɔ kù mani n̄ durunna kēm̄ma.

28 Baaru nna pi yā musu ò de Luda iberenɔ ũ á yāi. Luda gbēnɔ sɛna yā musu ò de Luda yenyidenɔ ũ n̄ dizi káakunɔ yāi. 29 Zaakū Luda gbanɔ kù gbē kù à n̄ s̄isi à n̄ s̄enɔ dì sí litero. 30 Ákɔnɔ buri pāndenɔ ádi Luda yā ma yāro. Tera sà Luda s̄uru kè kááo kù Isarailanɔ dí a yā maro yāi. 31 Len Isarailanɔ ḡi Luda yā mai le tera, de Luda le à s̄uru ke kááo gbasá à s̄uru ke kúnwo. 32 Luda yādasarike kpà gbē s̄inda pínkia de à le à s̄uru ke kúnwo n̄ pínki yāime.

Luda sáabukpanaa

33 Luda ɔnd̄ɔ kù a d̄ɔnaao z̄ɔk̄ɔke kà z̄à fá! Gbēke ni f̄ɔ à bo yā kù à z̄èo asiriario.

Oni f̄ɔ ò a d̄ɔrɔ d̄ɔro.

34 Dí mé à Dikiri laasun d̄ɔɔ?

Dí mé à yā dānɛ a lédammari ũu?

35 Dí f̄ina mé à d̄ɔ Ludaa kù ani bonɛɛ?*

36 Pɔ s̄inda pínki bò a kīnaame,

ò kun kù a gbānao,

akūsɔ ò kun a pɔ ũ.††

Òḡɔ a tɔ bo gɔɔ s̄inda pínki. Aami.

** 11:35 Ayu 41:11 †† 11:36 1Kɔ 8:6

12

Zikena Ludane

¹ Abire yāi ma gbēnɔ, lākū Luda ó wēnda d̄̀le nà, ma wé kēáwa à á zīda kpáa sa'opɔ bēne mamberusari kū àdi káagu ū. Àkūme á donyíkēna a zéa ū. ² Àsun té andunia tera dí ágbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à ḡ́o dufu de à le à a p̄́yenyīna d̄́, yā kū à mana, akū à nna, akū à papana.

³ Gba kū Luda dāmene yāin maten o á pínkinē, àsun á zīda mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zīda dite a yāpura lén, lākū Luda a gbà zé à a náani ke nà. ⁴ Bīsāsiri mè mèn do gunɔ vī dasi, n̄ baadi kū a zīome. ⁵ Leme, bee kū ó dasikeo, ó mè dokɔnɔ Kirisi gūmme, mègu dakenɔn ó ū.* ⁶ Ó gba bò donadona kōne lākū Luda dāwete nà a gbēke gūn.† Tó annabikeyā'ona gban n̄ vī, n̄ ke n ludanaanikēna lén. ⁷ Tó z̄́rikēnaame, n̄ ke. Tó yādannēnaame, n̄ dañne. ⁸ Tó lédammanaame, n̄ dañma. Tó gbadanaame, n̄ da araga. Tó don'aredekeme, n̄ ke kū kokario. Tó wēndadōnnēnaame, n̄ dōñne kū pōnnao.

⁹ À kū yenyī ḡ́o manafiki sari. À kpe li yā vānine, à ze kū yā manao. ¹⁰ Àḡ́o nna kū k̄́o k̄́o gbēnɔ ū. Àḡ́o wāna kū b̄́erelekōnēnaao. ¹¹ Àḡ́o kokari vī ma'ā sari, á mè ḡ́o wāna Dikiri zī gūn. ¹² À pōnna ke yā kū á wé d̄́i yā musu. À mena f̄́o warikēnaa gūn. À mè kpá wēkēnaaa. ¹³ À kpányī ke Luda gbē kū p̄́o ten kīañmanɔne. Àḡ́o nibɔ ke. ¹⁴ À sa mana o á wētāmmarinɔne. À sa mana oñne, àsun n̄ káro.‡ ¹⁵ À pōnna ke kū pōnnakerinɔ. À ɔɔ d̄́o kū ɔɔd̄́arinɔ. ¹⁶ Àḡ́o kú kú k̄́o nna. Àsun á zīda biro. À gbēnna kpá kú takasidenɔ. Àsun á zīda dite yad̄́rinɔ ūro.§ ¹⁷ Àsun yā vāni fīna bo kú a vānioro. Àḡ́o yā kū à mana gbē sīnda pínkinē ke. ¹⁸ Tó ani sí ke, tó á a zé vī, àḡ́o nna kú gbē sīnda pínkio. ¹⁹ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun m̄́ora ká gbēaro, à a tó kú Ludao. À kēna Luda yān ò p̄́i: Dikiri p̄́i, akāa mé áni fīna boñma, akāa mé áni fīna boñma.

²⁰ Tó nà teni n̄ ibere de, n̄ p̄́oble kpáa. Tó ímime s̄́, n̄ a gba í. Tó n̄ kè le, n̄ teni a ɔ káne a lémme.** ²¹ N̄sun tó yā vāni z̄́i blemmaro. N̄ z̄́i blea kú yā manao.

13

Minatena b̄́usu gbānadenɔne

¹ Gbē sīnda pínki mì nate b̄́usu gbānadenɔne, zaakū iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbānade kú ò kunno dite n̄ pínki. ² Abire yāi gbē kū à bò gbānade yā kpe, ade bò Luda yādítana kpeme. Gbē kú à bò n̄ kpeɔ n̄ zīda dà yāme. ³ Àdi ke yāmanakerinɔ mé òdi vīna ke kpatablerinɔnero, sé yāvānikerinɔ. Tó n̄ ye gbānadenɔ vīna danyīro, n̄ yā mana ke, ani n̄ sáabu kpá. ⁴ Gbānade bi Luda zikeriime n̄ aafia yāi. Tó n̄ yā vāni kè s̄́, n̄ vīna kenē, zaakū à fēneda lokona pānlo. Luda zikeriime, àdi fīna bone yāvānikeriia. ⁵ Abire yāi à mana à mì nateñne. Àdi ke wētāmmāna yāi adonlo, á laasun yāime d̄́o. ⁶ Abire yāin adi be'ɔgo kpá d̄́o, zaakū gbānadenɔ bi Luda zikerinɔme, òten zī p̄́i keneme. ⁷ À baadi fīna boñne pínki. À be'ɔgo kpá a siriia, à á laganɔ takada sí d̄́o. À mì nate gbē kú à de à mì nateneene. À gbē kú à de à a yā da yā da.*

Gɔɔ kà kani, òḡ́o yek̄́i

* 12:5 1Kɔ 12:12 † 12:6 1Kɔ 12:4-11 ‡ 12:14 Luk 6:28 § 12:16 Yaa 3:7 ** 12:20 Yaa 25:21-22

* 13:7 Mat 22:21

⁸ Àsun gbēke fīna séro, sé yekōina fīna baasiro. Gbē kù à ye a gbēdakei, Luda doka pèkereame. ⁹ Ò pì, òsun zina kero, òsun gbē dero, òsun kpāni oro, òsun gbē pò ni dero. † Yā pìno kù yādítēna pānde kù ò kunnò pínki kù yā dí gümme, ò pì: Ngō ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. ¹⁰ Yenyī dì tò gbē yā vāni kè a gbēdakenero. Yenyīme Luda doka papana ū.

¹¹ À ke le, zaakū á goro kù ó kúa díkīna dō. Á vuna in goro kà, zaakū ó surabanaa kà kāni tera de goro kù o Yesu náani kēla. ¹² Gu si à kà zā, gudōnaa kà kāni. Ò mi kē gusira yāna ò gupura gōkebōno sēte. ¹³ Ògō kù ó dōroa fānantē gbēno ū fayasari kōkō kù wēdenaao sari pāpākēna kù wé'isariyāoo sari, lékpakōa kù zāngūoo sari. ¹⁴ À Dikiri Yesu Kirisi yāze sé. Àsun tó à dà zī doāre are à a nidena kero.

14

Kō taari'ēnaa

¹ À gbē kù à busē ludanaanikēnaa gūn sí yāketē sari. ² Gbēkeno ludanaanikēnaa di pōke tē boro, akū gbē kù n ludanaanikēna busanano di nōbo soro. * ³ Gbē kù àdi pò sīnda pínki ble sún gbē kù àdi pò sīnda pínki blero gya boro, akūsō gbē kù àdi pò sīnda pínki blero sún gbē kù àdi pò sīnda pínki ble taari ero, zaakū Luda a sime. ⁴ Díme n ū kù nteni dakeno zíkēri taari ee? Tó à fī ke à fūan yā, a Dikiri yān gwe. Ani fō, zaakū Dikiri gbāna ni tó à fō. ⁵ Gbēkeno si kù goro kenō nna de a kenōla, gbē pāndenō si kù goro sīnda pínki leeleme. Baadi laasun gō dokōno kù yā kù à zēooo. ⁶ Gbē kù àdi goro bo di bo Dikiri yāime. Gbē kù àdi pò sīnda pínki ble di ble kù Dikiri gbānaome, à Luda sáabu kpá. Gbē kù àdi pò tē di tē Dikiri yāime, à Luda sáabu kpá. ⁷ Gbēke digō kun a zīda yāiro, gbēke di ga a zīda yāiro. ⁸ Tó ó kun, ó kun Dikiri pò ūme, tó o ga, o ga Dikiri pò ūme. Ó kunn yā, o gan yā, ó de Dikiri pò ūme. ⁹ Zaakū Kirisi gā à vù de àgō de gyāwāndenō kù gbē bēnenō Dikiri ūme. ¹⁰ Kù nteni n gbēndo taari e sō bi? Mōkōn sō, à kè dera nteni n gbēndo gya bo sō? Luda nigō vutēna a tintinnwa, ó pínki óni bo ò zē a are, † ¹¹ lākū à kēna Luda yān nà Dikiri pì: Kù ma kunnao, gbē sīnda pínki ni kútēme, gbē sīnda pínki ni ma ludakēna dō.

¹² Len baadi ni a zīda yā baba Ludanē le.

Àsun ya kù ani tó a gbēndo fu kero

¹³ Abire yāi òsun kō taari e doro. Kù ani kō taari e, à zēo kù áni yā kù ani tó à à gbēndo fu kero. ¹⁴ Kunna Dikiri Yesu gūn má dō sāsán kù pōble ke digō gbāsī a zīdaro. Ama tó gbē dite kù pò gbāsī, akū àdigō gbāsīne. ¹⁵ Tó n n gbēndo nēsēe yākane pò kù n blē yāi, n yenyī vīnero. Pōble kù n blē yāi òsun gbē kù Kirisi gā a yāi kakatero. ¹⁶ Àsun tó ò pò kù a è à mana gya boáero, ¹⁷ zaakū kpata kù à bō Luda kīnaa bi pōblēna kù pōmināao yāno. Yākēna a zēa kù aafiao kù pōnna kù Luda Nini di ínneō yāme. ¹⁸ Gbē kù àten do Kirisii lán abirekū bà yā di ká Ludagu, akūsō bisāsiri di a sáabu kpá. ¹⁹ Abire yāi ògō kō aafia wetē ògō gbāna karakōne. ²⁰ Òsun Luda zī yaka pōble yāiro. Pōble sīnda pínki maname, ama pò kù ani tó n gbēndo fu blēna manaro. ²¹ Nōbōsonaan yā, wēmīnaan yā, yā kù ani tó n gbēndo fu pínki, à mana n tēme. ²² Pò kù n náani kēe, n tó à gōnne kù Ludao. Arubarikaden gbē kù adi a zīda taari e kù pò kù à zēoro

ũ. ²³ Tó gbē ten sika ke póbile kú àten blea s̄s̄, à a z̄ida dà yámme, kú adi k̄s̄ sé kú a ludanaanikenaao yái. Yá kú adi k̄s̄ sé kú gbē ludanaanikenaao bi durunname.

15

Òḡs̄ yek̄si wéd̄na Ludai gūn

¹ Ók̄s̄n̄o kú ó gbāna ludanaanikena gūnn̄o, séde ò gbē kú ò gbānaron̄o sé lei ñ gbānasarike gūn. Òsunḡs̄ ó p̄oyeina kero. ² Ó baadi ḡs̄ yá kú ani ke a gbēdakene nna ke a bona mana yáI kú a z̄inipetenaao. ³ Zaakū Kirisi di a z̄ida p̄oyeina kero. À kēna Luda yān ò p̄i, gbēn̄o d̄okena kú Ludao ḡs̄ne. * ⁴ Yá kú ò kē yá p̄inki, ò kē lédanawá yáime. Luda yá p̄ii di ó gba mena, àdi ó gba swēe de òḡs̄ támaa v̄i. ⁵ Luda kú àdi ñ gba mena à ñ gba swēe tó àḡs̄ n̄esedok̄n̄o v̄i kú k̄s̄o lákū Kirisi Yesu p̄s̄ bà, ⁶ de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De tó bo kú n̄esedok̄n̄o kú lédok̄n̄o.

⁷ À k̄s̄ sí lákū Kirisi á sí nà Luda t̄s̄bona yái. ⁸ Maten oáre, Kirisi ḡs̄ z̄iri ũ Yudan̄one de à lé kú Luda s̄è ñ dizi káakun̄one papa, òḡs̄ d̄s̄ kú Luda náani v̄i, ⁹ buri pānden̄o s̄s̄ Luda tó bo a s̄uru yái lákū à kēna Luda yān nà ò p̄i: A yá mé à tò mani n sáabu kpá burin̄o té,

mani n tó kpá.†

¹⁰ Ò p̄i d̄o:

Burin̄o, à p̄onna ke kú Luda gbēn̄o.

¹¹ Ò p̄i d̄o:

Ák̄s̄n̄o buri s̄inda p̄inki, à Dikiri tó kpá,

ák̄s̄n̄o b̄usu gbēn̄o s̄inda p̄inki à a táaki lé.‡

¹² Isaya p̄i d̄o:

Yese z̄ini ni b̄òt̄o pá,

ani fute à kí ble buri pānden̄o,

oniḡs̄ wé d̄oi.

¹³ Luda kú gbē s̄inda p̄inki wé d̄oi tó p̄onna p̄ekereáwa kú aafiao a náani kú àten ke yái, de á wéd̄oina kara kú a Nini gbānao.

P̄olu z̄ikena Ludane

¹⁴ Ma gbēn̄o, má d̄s̄ s̄ans̄an kú manake p̄ekereáwa, á yá s̄inda p̄inki d̄s̄ swás̄wa, áni f̄s̄ à lé dak̄sa. ¹⁵ Ma takada di kēnaa gūn ma yáken̄o kē kú swēgbānao ditena de àḡs̄ d̄oágu yái, zaakū Luda ma gba zé ¹⁶ ma ḡs̄ Kirisi Yesu z̄ikeri ũ buri pānden̄one. Maten baaru kú à b̄ò Luda k̄inaa kpáinne, de ñ kunna ḡs̄ adona Luda Nini ḡai, ò ḡs̄ Ludane sa'ob̄o kú àdi káagu ũ. ¹⁷ Kunna Kirisi Yesu gūn maten ña d̄a z̄i kú maten ke Ludane yá musu. ¹⁸ Zaakū má yáke ona v̄iro, tó adi ke yá kú Kirisi kē ma k̄inaa baasiro. À tò buri pānden̄o Luda yá mà ma yá'ona kú ma yákenaao ḡai ¹⁹ kú s̄eedan̄o kú daboyān̄o gbānao kú Luda Nini gbānao. Bona Yurusalemu ma lika w̄ete kú w̄ete ari Ilirikumu b̄usun, ma Kirisi baaru kpàkpaa kē papana. ²⁰ Madiḡs̄ ye ma baaru nna p̄i kpá gu kú òdi Kirisi yá ma z̄ikero, de másun bú ba gbē pānde ḡanlo yái. ²¹ Lákū à kēna Luda yān nà ò p̄i:

Gbē kú odi a yá oíne yáron̄o wé ni kē,
gbē kú odi a baaru ma yáron̄o ni d̄òr̄o d̄s̄.

²² Yá kú àdiḡs̄ kpá ma suna á k̄inaane ḡèn baaak̄s̄n̄ gwe. § ²³ À kà w̄è ũgbangba

* 15:3 Zab 69:9 † 15:9 Zab 18:49 ‡ 15:11 Zab 117:1 § 15:22 Rom 1:13

kū madigō ye mà su á gwa. Tera sà lákū yáke dí gōmēne būsū díkīnanō gūn dorō nà, ²⁴ má támaa vī ò wé sikōle sà ma gena Sapaini būsūn gūn. Tó ma gōrō pla kè kááo kū pōnnao, áni zé kemēne gena gwe. ²⁵ Tera la maten gé kū kpányīo Luda gbēnōne Yurusalemu,** ²⁶ zaakū gbē kū ò kú Masedonia kū Girisinō zèò ò Luda gbē takaside kū ò kú Yurusalemunō kámaza ke. ²⁷ Ò zèò, ama tilasimē. Lákū Yudanō Luda aruzeke kpàatete buri pāndenōne nà, à mana buri pāndenō n andunia aruzeke kpaatete Yudanōne se.†† ²⁸ Tó ma gba pli nàíne n̄ òĩ mà lāka, ma gena Sapaini gūn mani bo á kīnaa. ²⁹ Má dō kū tó mani su á kīnaa, mani suáre kū Kirisi arubarikaao papanamē.

³⁰ Ma gbēnō, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii kū yenyī kū Luda Nini di kpáímao, à fute à ze à Luda wé ke kúmao, ³¹ de à ma bo Yudea Yesusaridenō òĩ, de zī kū mani ke Yurusalemu Luda gbēnō té keíne nna, ³² gbasa mà á le kū pōnnao, tó Luda wè, mani su kámma bo á kīnaa. ³³ Luda Aafiade gō kū kááo á pínki. Aami!

16

Fōkpammanaa

¹ Matēni ó dāre Febe, Kenkerea sōsi gbēnō zīri naáre á òĩ. ² À a sí Dikiri gūn, lákū à mana Luda gbēnō ke kū kōo nà. À kpái kū pō kū à yei á kīnaao pínki, zaakū à kpà gbēnōi dasi kū makūo se.

³ À fō kpá Pirisila kū Akilaooa. Ma zīkeri dakenōmē Kirisi Yesu zī gūn.* ⁴ Ò sī ò n̄ zīda à kari gūn ma yāi. Adi ke makūmē madoro, buri pānde sōsinō gbēnō teni n̄ sáabu kpá pínki dō.

⁵ À fō kpá sōsi gbē kū òdigō kō kakara n̄ ònnnōa.

À fō kpá ma gbē yenyīde Epenetua, àkū kū à Kirisi náani kè Asia būsūn káaku.

⁶ À fō kpá Mariamaa, àkū kū à zī kèáre manamana.

⁷ À fō kpá Andarōniku kū Yuniaooa. Ma buri dake kū ò ó dá kpésiran leelenōmē. Ò tó bō Luda zīrinō té, akūsō ò kú Kirisi gūn ma ā.

⁸ À fō kpá Ampliatu kū à de ma gbē yenyīde ū Dikiri gūnwa.

⁹ À fō kpá Ubanu kū à de ó zīkeri dake ū Kirisi zī gūnwa kū ma gbē yenyīde Satakio.

¹⁰ À fō kpá Apele kū à zena gbāna Kirisi gūnwa.

À fō kpá Arisitōbulu bedenōa.

¹¹ À fō kpá ma Yuda dake Herōdiōa.

À fō kpá Nasisu bede kū ò kú Dikiri gūnnōa.

¹² À fō kpá Tirifena kū Tirifosaooa. Nōgbē pīnō di zī ke Dikirine manamana.

À fō kpá Pesia. Nōgbē yenyīde pī zī kè Dikirine manamana.

¹³ À fō kpá Rufu kū à bō ado Dikiri zī gūnwa kū a da kū maten gwa ma da ūo.

¹⁴ À fō kpá Asinkiritua kū Flegōo kū Emesio kū Patarobao kū Emao kū n̄ Yesude dake kū ò kú leelenō n̄ pínki.

¹⁵ À fō kpá Filōgwa kū Yuliao kū Nerēuo kū a dāreo kū Òlimpao kū Luda gbē kū ò kú leelenō n̄ pínki.

** 15:25 1Kō 16:1 †† 15:27 1Kō 9:11 * 16:3 Zīr 18:2

¹⁶ À fɔ kpákɔ̄a kú Luda gbēnɔ lépɛmmanaao. Kirisi sɔsinɔ gbēnɔ fɔ kpàáwa ń pínki.

Lézammanaa

¹⁷ Ma gbēnɔ, maten oáre à laakari ke gbē kú ò bò yá kú a dàda kpenɔi. Òdi gbēnɔ kékɔ̄a ò gbēnɔ sáte. À kɛ́nma, ¹⁸ zaakú gbē bire takanɔ dì do ó Dikiri Kírisiíro, sé ń gberɛ yá. Òdi taarisaridenɔ sáte kú lénnao kú yádɔ̄o. ¹⁹ Gbē sīnda pínki á mìnatená Dikirinɛ baaruu mà. Maten ponna ke á yá musu. Má ye àgɔ̄ yá mana ɔ̄ndɔ̄ vī àgɔ̄ wésiradenɔ ũ yá vāni musu. ²⁰ Luda Aafiade ni Setan dúgu zɔ̄ á gbá zīte tera. Ó Dikiri Yesu gbēke kɛ́are.

²¹ Ma zíkɛri dake Timɔ̄ti† kú ma buri dakenɔ Lusiu kú Yasɔ̄o kú Sosipatao fɔ kpàáwa.

²² Makú Tetiu kú ma takada dí kè fɔ kpàáwa Dikiri gūn.

²³⁻²⁴ Ma bedɛ Gayusi‡ kú sɔsi gbēnɔ dì kɔ̄ kakara a onn fɔ kpàáwa. Wēte ɔ̄gɔ̄uteri Erasatu fɔ kpàáwa kú ó gbēndo Kaatuo.

Luda tɔ̄bɔ̄naa

²⁵ Tera sà Luda ni fɔ̄ à á gba gbāna kú Yesu Kirisi baaru kú maten kpáo, lákú asiriya kú à utena zaa káaku kú ò biriamenɛo de nà. ²⁶ Luda kú àdigɔ̄ kun ɔ̄rɔ̄ sīnda pínki dìte ò yá kú à kēna annabinɔ takadanɔ gūn pì bo gupuraa sà, de buri sīnda pínki le à dɔ̄ ò Luda náani ke ò gɔ̄ a yāmarinɔ ũ. ²⁷ Ò Luda mèn do ɔ̄ndɔ̄de tɔ̄ bo Yesu Kirisi gāi ari ɔ̄rɔ̄ sīnda pínki! Aami.

KƆRINTIDENƆ TAKADA KAAKU

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆanaa 1:1-4:21

KƆrinti YesudenƆ durunnakenaa 5:1-7:40

ƆgƆ kú kú laakaríio gƆna n̄ zĩdane yá musu 8:1-11:1

Donyĩkenaa 11:2-14:40

GɛnƆ vunaa 15:1-15:58

Pɔlu fɔkpanmanaa 16:1-16:24

Pɔlu fɔkpana KƆrintidenƆa

¹ Makú Pɔlu kú Luda ma sisi à ma se lákú à yei nà, ma gƆ Kirisi Yesu zĩri ù. Makú kú ó gbɛndo Sɔsɔteno, ² ókɔnƆ mé o takada dí kɛ sɔsi gbɛ kú ò kú KƆrintinƆne. Luda á sisi a gbɛnƆ ù, á kunna adona Kirisi Yesu gún lɛle kú gbɛ kú òdigƆ ó Dikiri Yesu Kirisi pì sisi gu sĩnda pĩnki gũnnƆ, ókɔnƆ kú ó Dikiri dokɔnƆ. ³ Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbɛke kɛáre, à á gba aafia.

⁴ MadigƆ Luda sáabu ke gɔɔ sĩnda pĩnki á yá musu gbɛke kú à kɛáre á kunna Kirisi Yesu gún yá. ⁵ Kunna a gún pɔ sĩnda pĩnki kàráare, yá'ona sĩnda pĩnki kú dƆna sĩnda pĩnkio, ⁶ zaakú ó Kirisi yá'onaáre zĩni pɛte á gún, ⁷ akú Luda Nini gba ke dí kĩaáwaro, gɔɔ kú á wé dɔ ó Dikiri Yesu Kirisi a zĩda mɔnaai. ⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi ní tó à ze gbána ari gɔɔ lé ká, de àgƆ kun taari sari a sugɔɔ zĩ. ⁹ Luda náani ví. Àkú mé à á sisi, a gƆ kƆ gbɛ ù kú a Né Yesu Kirisi ó Dikirio.

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆanaa

¹⁰ Ma gbɛnƆ, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii, àgƆ lédokɔnƆ ví kú kƆo á pĩnki, de kƆkƆkƆana le à láka á té, à kƆ kú kú laasun dokɔnƆ kú nɛse mèn doo. ¹¹ Ma gbɛnƆ, ma mà Koloe bedenƆ léi kú yáketé kú á té. ¹² Lákú ma mà nàn dí: Á gbɛkenƆ pì, ò zè kú Pɔluo. GbɛkenƆ pì, ò zè kú Apoloo. GbɛkenƆ pì, ò zè kú Pítao. GbɛkenƆ pì dɔ, ò zè kú Kirisio. ¹³ Kirisi kƆkƆkƆanan yá? Ó Pɔlu pà lía á yáin yá? A da'ite kè kú Pɔlu tƆon yá? ¹⁴ Ma Luda sáabu kè, kú mádi á gbɛke da'ite kero, séde Kirisipu kú Gayusio baasiro. ¹⁵ Lákú à de le nà gbɛke ni le à o a da'ite kè, a gƆ ma iba úro. ¹⁶ Ee, ma Setefana bedenƆ da'ite kè dɔ. Abire baasiro, tó ma gbɛ pánde da'ite kè, adi dɔmagu doro. ¹⁷ Kirisi dí ma zĩ gbɛ da'itekena yáiro, séde a baaru nna kpanaa. Adi ke kú yádƆnaonlo, de a gana lía sún ke páro yáime.

Kirisii bi Luda ɔndɔ kú a gbánaome

¹⁸ Kirisi gana lía bi mĩsariyáme gbɛ kú ɔten sátenƆne. ÓkɔnƆ kú Luda teni ó sura banƆ sƆ, à dewere a gbána ù. ¹⁹ À kɛna Luda yán ò pì:

Mani ɔndɔrinƆ ɔndɔ mĩ de,
mani wézerinƆ wéze ke pá.

²⁰ Ɔndɔri kú máme? Takadadɔri kú máme? Andunia tera dikina yápinkidɔri kú máme? Luda dí andunia ɔndɔ dite mĩsariyá úroo? ²¹ Luda ɔndɔ gún, adi tó andunia gbɛnƆ a dƆ kú n̄ zĩda ɔndɔoro. À kɛne à gbɛ kú ɔteni a náani kenƆ sura ba waazi kú ò dite mĩsariyá ù pii gá. ²² YudanƆ ye dabodaboyá, GirikinƆ dì ɔndɔ wete. ²³ ÓkɔnƆ sƆ, Kirisi gana lía kpákpan ɔten ke, akú àdi tó YudanƆ kpágula, buri pánndenƆ dì pì mĩsariyáme, ²⁴ ama gbɛ kú Luda n̄ sisi à n̄ sénƆ, YudanƆ kú GirikinƆ n̄ pĩnki, Kirisi deñne Luda gbána kú a ɔndɔ ù. ²⁵ Luda mĩsarike pì de bisásiri ɔndɔla. Luda gbánasarike pì de bisásiri gbána.

²⁶ Ma gbɛ̃nɔ, à gwa lákū á de nà gɔrɔ kú Luda á sísi. Dakenɔ kīnaa á daside ɔ̃ndɔro, á paride gbānade ũro, á paride kíne ũro. ²⁷ Luda gbɛ̃ kú ò de andunia mīsaride ũnɔ sè de à wé'i dao ɔ̃ndɔrinɔa. À gbɛ̃ kú ò de andunia gbānasaride ũnɔ sè de à wé'i da gbānadenɔa. ²⁸ À gbɛ̃ kú andunia ní díte kpɛdenɔ ũ, kú òdi ní gya bo akūs̄s̄ ní yá díḡs̄ kunlonɔ sè de à gbɛ̃ kú ní yá díḡs̄ kunnɔ ke kpɛdenɔ ũ, ²⁹ de gbɛ̃ke sún le à ãa dā Luda arero. ³⁰ Ák̄s̄nɔ s̄s̄, Luda tò á kú Kirisi Yesu gūn, akú à ḡs̄ ó ɔ̃ndɔ ũ. Kunna Kirisi p̄i gūn Luda tò yá bò kūoo nna, ó kunna adona, akūs̄s̄ à ó sura bà. ³¹ À yá mé à tò lákū à kēna Luda yān nà, tó gbɛ̃ ye à ãa dā, à dā Dikiri yā musu.

2

Kirisi kú a gana lía yao

¹ Ma gbɛ̃nɔ, kú ma su á kīnaa, ma su Luda yá kpàkpa keáreme, adi ke ma su ɔ̃ndɔ gbāna ke lénna keárenlo. ² Ma zeo kú mani yáke oáreero, séde Yesu Kirisi yá baasiro, atēnsa a gana lía yá. ³ Ma suna á kīnaa gūn ma su kú swēvīnaao kú vīnao kú lukalukanaao. ⁴ Ma waazikēnaa gūn maten yá o kú lénnao ke kú ɔ̃ndɔoro. Ma ò kú Luda Nini gbāna m̄áreɛnaoome, ⁵ de á ludanaanikēna sún bo bisāsiri ɔ̃ndɔ gūnlo, sé Luda gbāna gūn.

Ɔ̃ndɔ kú Luda Nini di dañne

⁶ Bee kú abireo odi ɔ̃ndɔyá o gbɛ̃ kāsaranɔne. Adi ke andunia tera díkīna ɔ̃ndɔ ke a gbānade kú ní gbāna ten lakanɔ pónlo. ⁷ Luda ɔ̃ndɔn óteni o, a poyenyīna kú à utena yá p̄i. À gīnake à díte ó gakuri lena yá zaade adi andunia kátero. ⁸ Andunia tera díkīna gbānade ke ɔ̃ndɔ p̄i d̄oro. Tó ò d̄ome yá, de odi Dikiri gakuride pá líaro. ⁹ Lákū à kēna Luda yān nà ò p̄i:

P̄s̄ kú wé dí ero, akūs̄s̄ s̄á dí maro,

a laasun dí ḡe gbɛ̃ke swēe gūnlo,

àkū Luda a soru kè gbɛ̃ kú ò yeinɔne.

¹⁰ Luda m̄ɔwɛre kú a Nini gbānao, zaakū a Nini p̄i yá s̄inda p̄inki t̄aasikana, bee kú Luda asiri z̄k̄s̄nɔ.

¹¹ Gbɛ̃ke a dake n̄esegūnyá d̄oro, tó adi ke a nini kú à kú a gūn baasiro. Leme d̄o gbɛ̃ke Luda n̄esegūnyá d̄oro, tó adi ke Luda p̄i Nini baasiro. ¹² Andunia dí ninin o l̄ero, Nini kú à bò Luda kīnaan o l̄e, de ò gba kú Luda dàwɛre d̄s̄. ¹³ Yá kú óteni on gwe, adi ke yá kú bisāsiri ɔ̃ndɔ di dañnenlo, yá kú Luda Nini di dañneme. Len odi Luda Nini yá bokote gbɛ̃ kú ò Luda Nini v̄inɔne le. ¹⁴ Andunia gbɛ̃ di Luda Nini yān s̄iro, zaakū à den̄e mīsariyá ũme. Ani f̄s̄ à a m̄i d̄s̄ sero, zaakū Luda Nini p̄i gbānan òdi a yāze d̄so. ¹⁵ Gbɛ̃ kú Luda Nini di done are di yá s̄inda p̄inki zé d̄s̄, gbɛ̃ke s̄s̄ à zé v̄i à a v̄ani boro. ¹⁶ À kēna Luda yān ò p̄i: Dí mé à Dikiri n̄ese d̄s̄ gbasa à lé daaa? Ama ók̄s̄nɔ ó Kirisi n̄ese v̄i.

3

Zíkēna Ludane

¹ Ma gbɛ̃nɔ, mádi f̄s̄ mà yá óare lákū madi o gbɛ̃ kú Luda Nini doñne areɔne b̄aro, akú ma òare lán andunia gbɛ̃nɔ bà, zaakū n̄ékp̄ant̄enɔn á ũ Kirisi gūn. ² V̄in ma kp̄ááwa, adi ke p̄ó lomadenlo, zaakū ádi ká k̄oro. Bee kú terao ádi káro, ³ zaakū dàdenɔn á ũ ari tera. Lákū á z̄ák̄s̄gu nà, akūs̄s̄ á yáket̄e v̄i, dàdenɔn á ũroo? Á dà mé à doáre are. ⁴ Kú á gbɛ̃ke p̄i a ze kú P̄ɔluo, akú gbɛ̃ p̄ande p̄i a ze kú Apoloo, á kú kú á dàaon gweroo? ⁵ Dí n Apolo ũu? Dí n P̄ɔlu ũu? Zík̄er̄inɔn

ó ũ, akū a Kirisi náani kè ó gāi. Ó baadi ten zī kū Dikiri dàne keme. ⁶ Ma pó t̄s̄, Apolo í kàne, akū Luda tò à gbà. ⁷ Leme pót̄ori kū íkariio de póke ũro, sé Luda kū àdi tò à gbà. ⁸ Pót̄ori kū íkariio leeleme. N̄ baadi ni a àre le a zī lémm̄e. ⁹ Luda zikeri daken̄on ó ũ. Luda búgbēen á ũ, Luda kpén á ũ.

¹⁰ Gba kū Luda kèmene mé à tò ma ē p̄te lán ēbori gonide bà, akū gbē p̄nde sù àten kpé p̄i bo. Baadi laakari ke a kp̄bonaaa, ¹¹ zaakū gbēke ni f̄s̄ à ē ke p̄te doro, sé ē kū à p̄t̄ena Yesu Kirisi ũ baasiro. ¹² Tó gbē kpé p̄i d̄s̄ kū wurao ke andurufu ke gbē bèerēde ke tò à d̄s̄ kū lío ke lá ke s̄ēē, ¹³ baadi zī yāpura ni bo gupuraa. Oni e yākpatekeḡo zī, zaakū gu ni d̄s̄ kū téome, oni baadi zī taka gwa té p̄i gūn. ¹⁴ Tó gbē zī kū à k̄ē b̄ò tén aafia, ade ni àre le. ¹⁵ Tó gbē zī té k̄ù, ani kisira le, ade ni bo okori lákū òdi bo tén nà.

¹⁶ Á d̄s̄ kū Luda kpén á ũ, Luda Nini kú á gūnloo? ¹⁷ Tó gbē Luda kpé p̄i yàka, Luda ni ade kakate, zaakū kpé p̄i kunna adoname, akūs̄ ó ák̄on̄ome kpé p̄i ũ.

¹⁸ Gbēke sún a zīda s̄at̄ero. Tó á gbēke t̄eni a zīda dite andunia dík̄ina ònd̄ori ũ, à ḡōn̄ne m̄isaride ũ de à le à ònd̄s̄ kū. ¹⁹ Zaakū andunia dík̄ina ònd̄s̄ de Ludane m̄isariyā ũme. À k̄ēna Luda yān ò p̄i: Àdi ònd̄orin̄o kū n̄ w̄éw̄ē gūn. ²⁰ À k̄ēna d̄o: Dikiri d̄s̄ kū ònd̄orin̄o laasun p̄a. ²¹ Abire yāi gbēke sún ía d̄a bis̄asiri yā musuro. Pó s̄inda p̄ínki bi á p̄ome: ²² P̄olu, Apolo, Pita, andunia, w̄énd̄ii, ga, tera p̄óno, zia p̄ónon yá, n̄ p̄ínki bi á p̄ome. ²³ Ák̄on̄o s̄s̄, Kirisi p̄ón á ũ, Kirisi s̄s̄ bi Luda p̄ome.

4

Kirisi z̄irin̄o

¹ Abire yāi à ó gwa Kirisi z̄ikerin̄o ũ, Luda asiriyā gw̄arin̄o ũ. ² À kū gw̄arin̄o ḡs̄ náani v̄i. ³ Tó ák̄on̄o ke bis̄asiri yākpatekerin̄o ma taari è, yā p̄ame ma k̄inaa. Mad̄i ma zīda manak̄ena ke v̄anik̄ena boro. ⁴ Yāke t̄eni ma sw̄ē v̄iro, ama abirekū ni ma boro, Dikirin̄o ma yākpatekeri ũ. ⁵ Abire yāi àsun ḡīnake à gbēke taari le Dikiri suḡō áro. Ák̄ūme ani gu pu p̄ó kū à utena gusiraaa à nèse yā bo gupuraa. Zī k̄ua baadi ni ma lákū Luda ni a s̄áabu kpá nà.

⁶ Yā kū ma óare d̄in̄o, ma ó makū kū Apoloo yā musume de àḡs̄ yā dík̄ina d̄s̄: Òsun v̄i Luda yálaro. Á gbēke sún ía d̄a à ze kū gbē doo, à bo gbē do kpero. ⁷ B̄s̄ n̄ deon̄laa? N̄ p̄oke v̄i n̄ z̄idane, kū odi n̄ gbaro yá? Ó n̄ gba, akū n̄ten ía d̄a lákū odi n̄ gbaro bà yá? ⁸ A k̄an̄ gwe k̄ò yá? A ke oḡod̄en̄o ũn̄ gwe k̄ò yá? Áten kí ble ó sarin̄o gwe yá? Má ye àḡs̄ kí ble, oḡs̄ leēle. ⁹ Zaakū ma è ók̄on̄o Luda z̄irin̄o, Luda ó dite z̄a lán gbē kū òdi n̄ de pari w̄ara bàme. Gu s̄inda p̄ínki gbē̄n̄o w̄é f̄iwá, malaikan̄o kū bis̄asirin̄o n̄ p̄ínki. ¹⁰ O ḡs̄ m̄isariden̄o ũ Kirisi yāi, akū kunna Kirisi p̄i gūn á de ònd̄orin̄o ũroo? Ó busana akū á gb̄ana v̄iroo? Ó kpebona akū á kpetanaroo? ¹¹ Ari tera nà kū ímio t̄eni ó de, ó té punsi, o ḡs̄ p̄oḡb̄ēnan̄o ũ, bes̄ariden̄o ũ. ¹² Odi zī gb̄ana ke ari ò kpasa. Tó ò ó ká, odi sa mana on̄neme. Tó ò wari d̄w̄á, odi mena f̄s̄. ¹³ Tó ò ó s̄s̄s̄, odi kúte kēn̄neme. Ari tera òteni ò dite andunia b̄ōo p̄óno ũ, gbē s̄inda p̄ínki b̄isa ũ.

¹⁴ Maten yá dí oare w̄é'idanaáwa yáinlo. Maten á gba laakari ma né yenȳiden̄o ũme. ¹⁵ Bee tó Kirisi gūn á gw̄arin̄o kà gb̄ēnon̄o úgbangba, á de'ina dasi. Makū mé ma á í kū Kirisi Yesu baarunnakpanaárēo, akū á kú a gūn. ¹⁶ Abire yāi maten kúte keáre, àḡs̄ ma k̄ena ke. ¹⁷ Abire yāi ma a né yenȳide Tim̄oti z̄láwa. Àpi bi náanideme Dikiri gūn, àkū mé ani ma kunna Kirisi gūn

yákená dɔ́águ. Yá kú madí da sɔ́si gbēnɔ́nɛ wēte kú wēteon gwe. ¹⁸ Á gbēkenɔ́ ten ía dā, lákú mani su á gwaro bà. ¹⁹ Tó Dikiri wè, mani su á gwa tera, mani íadárii pínɔ́ gbána lé e, adí ke n̄ yá'ona adonlo. ²⁰ Zaakú kpata kú à bò Luda kínaa bi yá'ona yánlo, gbánamé. ²¹ Á yei deraméé? Mà suáí kú gòn yá, ke mà su kú yenyíto kú n̄eseyídaome?

5

Pápákená Yesudenɔ́ té

¹ Ma mà pápákenaa gè á té, yá kú a taka kú bee kifirínɔ́ té sero. Ò pí, á gbēnɔ́ doke a de nɔ́ wēte. ² Akú áten ía dā yá? À kú á n̄esee yaka, à gbē kú à yá pí kè bo á té. ³ Bee tó má kú kááoro, ma nini kú kááo, akú ma yákpate kè kú gbē kú à yá pí kèo gònɔ́ lákú ò pí má kú gwe bà. ⁴⁻⁵ Tó a k̄ kákara, tó ó Dikiri Yesu gbána kú kááo, tó ma nini kú kááo, à gbē pí kpá Setanwa kú ó Dikiri Yesu tóo, de a dà kakate, a nini le à bo aafia Dikiri sugɔ́ro zí.

⁶ Á íadána manaro. Á d̄ kú lùbene fiti di flawadéna z̄sk̄ séroo? ⁷ Á lùbene z̄í k̄ote, á ḡ flawa dufu ù a lùbene sari, lákú à k̄ sio àḡ de nà, zaakú Kírisi gá ó Vínla sáne b̄ro ùme. ⁸ A yá mé à tò òḡ kun Burodi Futenasari dikpekerínɔ́ ù yápura gún kú n̄esepuraa. Òsunḡ kun lùbene z̄í dikpekerínɔ́ ù manafiki kú yávaníkennaoo gúnlo.

⁹ Takada kú ma k̄éáre gún ma pí, àsun kakara kú pápákerínɔ́oro. ¹⁰ Adí ke andunia dí pápákerínɔ́ ke wákúdenɔ́ kú gbēblerínɔ́ ke tánagbagbarínɔ́nlo, zaakú tó gbē dík̄n̄ome, séde áni bo andunia gún. ¹¹ Oi, ma óare gbē kú ò pí ó gbēme, akús̄ à de pápákeri ke wákúde ke tánagbagbari ke gbēyakari ke wēderi ke gbēbleri ù, àsun kakara káaoro, àsun ɔ́ kakara káao sero. ¹² Ma bàka ùgba kú yáḡḡs̄na kú Yesusaridenɔ́oo? Á z̄ida gbēnɔ́ mé à k̄ sio à yá ḡḡs̄ kúñworo? ¹³ Luda mé ani yákpate ke kú Yesusaridenɔ́o. À gbē v̄ani pí bo á té.

6

Yákpatekena kú k̄so

¹ Tó á gbēke yá v̄í kú a Yesude dakeo, b̄yái adí gé yákpate ke kú adeo Luda gbēnɔ́ kínaaroo, sé ludad̄risarínɔ́ kínaa? ² Á d̄ kú Luda gbēnɔ́ mé oni yákpate ke kú anduniaoro? Lákú ák̄n̄o mé áni yákpate ke kú anduniaoo nà, ádi ká à yáketenɔ́ ḡḡroo? ³ Á d̄ kú ók̄n̄o mé óni yákpate ke kú malaikan̄oro? Oni andunia dík̄ina p̄s̄ o d̄o yá? ⁴ Tó á yá bire taka ḡḡs̄na v̄í, áni gbē kú ò de s̄si gbēnɔ́nɛ p̄s̄ke ùronɔ́ sé yáḡḡs̄rínɔ́ ù yá? ⁵ Ma abirekú ò de mà w̄é'í daáwa yáime. Á gbēke v̄í á té kú a ònd̄s̄ kà à a gbēnɔ́ yá ḡḡs̄n̄eroo? ⁶ Séto á gbē do a gbēdake sísi yákpateá Yesusaridenɔ́o kínaa yá? ⁷ Lákú á yá v̄í kú k̄so nà, a z̄á yaa k̄ó mámmam. B̄yáin áni we ò á taki keroo? B̄yáin áni tò ò á bleroo? ⁸ Ák̄n̄o adí gbē taki ke, adí gbē ble, bee á k̄ t̄ene. ⁹ Á d̄ kú gbē v̄aninɔ́ ni ḡe kpata kú à bò Luda kínaa gúnloo? Àsun á z̄ida s̄atero, pápákerínɔ́ ke tánagbagbarínɔ́ ke zinakerínɔ́ ke ḡs̄gbē karuanɔ́ ke gbē kú òdi wúte kú n̄ ḡs̄gbē dakeonɔ́ ¹⁰ ke kpáninɔ́ ke wákúdenɔ́ ke wēderínɔ́ ke gbēyakerínɔ́ ke gbēblerínɔ́, n̄ gbēke ni ḡe kpata kú à bò Luda kínaa gúnlo. ¹¹ Á gbēkenɔ́ de lemé yá, akú a zú ò, a ḡs̄ Luda p̄s̄ ù, Luda tò yá bò kááo nna kú Dikiri Yesu Kírisi tóo kú ó Luda Nini gbánao.

Ò pápákená tó

¹² Adì pi, á yá sīnda pínki kena zé vīme. Ama yákeno àre vīro. Adì pi, á yá sīnda pínki kena zé vīme. Ama àsun tó yáke bà kááre á yīnlo. ¹³ Adì pi do, pòble bì nēse pómē, akūsō nēse bì pòble pómē. Bee kù abireo Luda ni n pínki kakate. Mē bì pāpākebonlo, Dikiri pómē, akūsō Dikiri mé à mēe pīi gwàri ũ. ¹⁴ Luda ó Dikiri bò gan, akūsō ani ó bo gan kù a gbānao. ¹⁵ Á dō kù á mē mé à Kirisi mēguno ũroo? Oni Kirisi mēgu sé ò ke karua mēgu ũn yá? Oi! ¹⁶ Á dō kù gbē kù à kākara kù karuaò kē káao mēe dokōno ũnloo? À kēna Luda yān ò pī, n gbēnon pla ni gō mē do ũ. ¹⁷ Gbē kù à kākara kù Dikirio kē káao mēn do Nini gūn. ¹⁸ Á kēkōa kù pāpākenaao. Durunna pānde kù gbē ò ke pínki bàka kù a mēeoro. Pāpākeri sō, àdi durunna ke a mēeneme. ¹⁹ Á dō kù á mē mé à Nini kù Luda á gbá, kù à kù á gūn kpé ũroo? Ákōno á á zīda vīro, ²⁰ Luda á lú, à fīnaa bò. Abire yāi à Luda tó bo kù á mēe.

7

Nɔsɛnaa

¹ Takada kù a kē yá musu, à maname gōgbē gō kun no sari. ² Ama kù pāpākena dàgula yāi, gōgbē sīnda pínki gō a no vī, no gbē sīnda pínki gō a gō vī. ³ Gōgbē gō pō kù à kō sio ke a nanōne. Nōgbē gō ke a zāne le se do. ⁴ Nōgbē mē kun a zīda pō ũro, sé a zā pō ũ. Leme do gōgbē mē kun a zīda pō ũro, sé a nanō pō ũ. ⁵ Àsun gīkōnero, séde a makōne de à laakari do aduakenaanaa gīa, gbasā à á kena ke, de Setan sūn ōndō keáre à fu menaoro yāi. ⁶ Lén ma dàáwa, adi ke tilasinlo. ⁷ Má ye gbē sīnda pínki gō de lán ma bà, ama baadi kù a gba kù Luda dàneome, gbē dí kù a pōo, gbē dire kù a pōo.

⁸ Maten yā díkīna o posenone kù gyaanōno. À mana ògō kun n̄do lán ma bà, ⁹ ama tó oni fō ò n̄ zīda kūro, ò no sé, ò zā ke, zaakū kōsena mana de lukana kōlla.

¹⁰ Maten yā dite nodenone kù gōdeno, adi ke makūnlo, Dikirime. Nōgbē sūn gī a zāiro, ¹¹ gōgbē sūn pé a nanōaro. Tó nōgbē sū à gī a zāi, à gō pose kesō à era a zāi.

¹² Maten o gbē kparanone, adi ke Dikiri mé à òro. Tó á gbēke no Yesusaride vī, akū no pī ye àgō kù káao lele, àsun péaro. ¹³ Leme do tó nōgbē gō Yesusaride vī, akū gō pī ye àgō kù káao lele, àsun gīro. ¹⁴ Zaakū Luda ò gō Yesusaride sí a nanō yāi, akūsō àdi no Yesusaride sí a zā yāi. Tó lenlo, n̄ nēno nigō gbāsīme. Ama tera n̄ kunna adona. ¹⁵ Tó Yesusaride pīi gīi, à gīi. Yā bire taka gūn n̄ kunna kù kō bi tilasinlo. Luda á sīsi, à á sé àgō kun aafīame. ¹⁶ Nōgbē, ke ñni n zā sura ba, n̄ dō yá? Gōgbē, ke ñni n nanō sura ba, n̄ dō yá?

À zɛ kù á gwɛnaao

¹⁷ Baadi zē kù a gwena kù Luda a ditenwo goro kù Dikiri a sisi. Len madi da sōsi gbēnōne le wēte kù wēte pínki. ¹⁸ Luda gbē sīsi tōzōnaden yá, àsun wete à ke gyoforo de ũro. Luda gbē sīsi gyoforoden yá, àsun tō zōro. ¹⁹ Tōzōna yáke vīro, akūsō gyoforo yáke vīro, sé àgō yá kù Luda ditenō kūna. ²⁰ Lákū baadi kun nà goro kù Luda a sīsi, à zeo le. ²¹ Luda n sīsi zò ũn yá? Ñsun a damu kero. Ama tó n su n gō zīdade ũ zé é, n̄ bo zōblenan. ²² Zò kù Dikiri a sīsi gō zīdade ũ Dikiri pīi gūmme. Leme do zīdade kù Dikiri a sīsi gō Kirisi zò ũ. ²³ Luda á lú, à fīnaa bò. Àsun gō bisāsiri zò ũro. ²⁴ Ma gbēno, lákū baadi kun nà goro kù Luda a sīsi, à ze kù Ludaò le.

Kefennanŋ kŭ nŋkparenŋ

²⁵ Kefennanŋ kŭ nŋkparenŋ yā musu mádi yāke ma Dikiri kīnaaro, ama lākū má náani vī Dikiri sūruu gūn nà, lán ma laasun de nān mani oáre. ²⁶ Wétámmana kŭ à kun tera mé à tò, maten da à mana kŭ gbē zε kŭ a kunnaao. ²⁷ Tó n̄ nŋ vī, ñsun pī ñni a gbarero. Tó n̄ vī s̄ro, ñsun wete ñ séro. ²⁸ Tó n̄ s̄ s̄, ñdi durunna kero. Tó nŋkpare zā k̄ s̄, adi durunna kero. Gbē birenŋ n̄ yā le andunian, akū má ye abire taka á lero. ²⁹ Ma gbēnŋ, yā kŭ maten on dí: Goro dí ḡ z̄aro. Zaa tera nodenŋ ḡ lán gbē kŭ ò v̄ronŋ bà. ³⁰ Ɔɔɔronŋ ḡ lán gbē kŭ ò ten ɔɔ ɔɔronŋ bà. P̄nnadenŋ ḡ lán gbē kŭ n̄ p̄ nnaronŋ bà. P̄lurinŋ ḡ lán gbē kŭ ò p̄ke v̄ronŋ bà. ³¹ Anduniablerinŋ ḡ lán gbē kŭ ò ten bleronŋ bà, zaakū lākū andunia dí kun nà tera ten ḡteme.

³² Má ye àḡ kun damu sarime. Pose di laakari ɔ Dikiri yānɔa, yā kŭ à k̄ Dikirigun adi ke. ³³ N̄de di laakari ɔ andunia yānɔa, yā kŭ à k̄ a nanŋgun adi ke, ³⁴ akū àdiḡ kŭ kŭ laasun plao. N̄ pose ke nŋkpare di laakari ɔ Dikiri yānɔa, adi a mè kŭ a ninio kpáa. N̄zāre s̄, adi laakari ɔ andunia yānɔa, yā kŭ à k̄ a zāgun adi ke. ³⁵ Adi ke maten m̄kak̄sana kpáár̄nlo. Ma abirekū ò á aafia yāime, de à yā ke a z̄éa, à á z̄ida kpá Dikiria gu pānde gwanaa sari.

³⁶ Tó gbē nŋkamma vī, tó a séḡro ten ḡ, akū à k̄ene wé'iyā ū, tó à a k̄aka lán dí bà, à a sé lākū à k̄ene nà, adi ke durunna ūro. Ò k̄ sé. ³⁷ Ama tó à yā p̄i b̄ò a n̄semme, akū tilasi dí a kákaro, akū à a z̄ida k̄una d̄s, tó à dà a sw̄en kŭ áni a nŋkpare p̄i séro, à k̄e maname. ³⁸ Leme gbē kŭ à a p̄ s̄ k̄e mana, ama gbē kŭ adi a p̄ séro k̄e mana de abirekūla.

³⁹ N̄gbē bi a zā p̄ome ḡro kŭ a zā kŭ kŭ w̄end̄iio. Tó a zā s̄ ù à andunia tò, à z̄é vī à zā ke kŭ ḡ kŭ à yeiio, ama ḡ p̄i ḡ kun Dikiri p̄ ū. ⁴⁰ Bee kŭ abireo tó à ḡ pose, maten da a p̄ niḡ nna de tó à zā k̄ela. Maten da makū, má Luda Nini vī se.

8*Sa'op̄ble*

¹ Sa'op̄ble yā musu, ó d̄s kŭ ó p̄inki ó d̄sna vī. D̄sna s̄, à sena lei vī, yenyī mé à karana vī. ² Tó gbē ten da á yā d̄s, adi d̄s lākū à kŭ à d̄s nà ḡiāro. ³ Tó gbē ye Ludaí, Luda a d̄s. ⁴ T̄, sa'op̄blena yā musu ó d̄s kŭ t̄ana bi p̄ókeme andunia gūnlo, zaakū Luda m̄en do kunnan ó d̄s. ⁵ Bee tó p̄ kŭ òdi p̄inne t̄ananŋn kŭ musu kŭ z̄iteo, akū dakenŋ k̄inaa t̄ananŋn dimme, dikirinŋn dimme, ⁶ ó k̄inaa Luda m̄en dome, àkūme ó De ū, kŭ p̄ s̄inda p̄inki b̄ò a k̄inaa, akūs̄ ó kun a yāi. Dikiri m̄en dome ɔ, àkūme Yesu Kirisi ū, kŭ p̄ s̄inda p̄inki k̄e, akūs̄ ó kun a ḡai.

⁷ Ama gbē s̄inda p̄inki d̄s lero. Gbēkenŋ k̄s̄ d̄s kŭ t̄ana yāo ari tera, akū òdi p̄ kŭ òteni ble díte sa'op̄ble ū, ò yāke d̄sk̄n̄ero, akū n̄ laasun kŭ z̄éa doro. ⁸ P̄s̄ble mé ani ó na Ludairo. Tó òdi blero, k̄iananlo. Tó o bl̄e, karanaanlo. ⁹ À laakari ke á konna z̄idadenŋ ūi, de ásun ke ḡs̄iki ū gbē kŭ ludanaanikēnaa k̄l̄ar̄manŋn̄ero. ¹⁰ M̄ok̄n̄ kŭ n̄ d̄sna vī, tó gbē kŭ à yāke d̄sk̄n̄ero n e, nten p̄ ble t̄ana kuru, ani a gba sw̄é à sa'op̄ble seroo? ¹¹ Tó n̄ k̄e le, n̄ d̄sna n̄ gbēdake kŭ ludanaanikēna k̄inaa kŭ Kirisi ḡa a yāi k̄akaten gwe. ¹² Tó a durunna k̄e á Yesude dakenŋe a gbē kŭ à yāke d̄sk̄n̄ero karii k̄en gwe, akūs̄ Kirisin a durunna k̄ene. ¹³ Abire yāi tó ma n̄b̄sona mé ani tó ma Yesude dake fu, mani só ziki doro, de ma Yesude dake s̄un furo yāi.

9

ZìrinƆ ní zīda busana Kirisi baaru nna yāi

¹ Má a zīda vīnloo? Zìriin ma ũroo? Mádi wé si ó Dikiri Yesu léroo? Ákǎnme á de ma zī gbè ù Dikiri gūn fá? ² Bee tó má de zìri ù gbè pàndenƆnero, má deáre a ù fá. Kunna Dikiri gūn ma kunna zìri ù sèedaan á ù.

³ Yá kú madì o ma vāniborinƆnen dí: ⁴ Má pǒblena kú pǒminaaó zé vī ma zī gūnloo? ⁵ Má a zé vī màgǎ té kú nƆ Yesudeo gu kú maten gén lán zìri kparanƆ kú Dikiri dakūnanƆ kú Pitao bàroo? ⁶ Makú kú Baanabao ó gbēnƆn pla, ókǎnƆ ó zé vī ò ó Ɔzì tónloo? ⁷ Dí mé àdi soza ble kú a zīda bǎkƆ ƆgƆoo? Dí mé àdi lí ba, akú àdi a né bleroo? Dí mé àdigǎ zù dá, akú àdi a vī miroo?

⁸ Bee kú bisāsiri yākenanƆn ma lèkǎáre, à kú Musa doka gūn leroo? ⁹ À kēna Musa doka takadan ò pì, àsun lésƆ da zùune gƆƆ kú àten pǒwe gbēro. Zùun Luda dì laakari dƆa yá? ¹⁰ Ó yāi à yā pìi òroo? Ee, ó yāin ò yā pìi kè, de búbari gǎ sè wa kú támaaaó, pǒwegbēri gǎ pǎ gbè kú támaaaó, de à a baka le a gūn. ¹¹ Tó o Luda yá tǎ à té, akú o ó bakaa lèáwa, yāken yá? ¹² Tó dakenƆ zé bire vīáwa, óni ó pǎ o dƆ yá? Ódi sète zé bire gūnlo, o yā sīnda pínki fǎ, de òsun zé zǎ Kirisi baaru nnanero yāi. ¹³ Á dǎ kú Luda Ɔn zīkerinƆ dì Luda Ɔn pǎ bleroo? Luda gbagbaki sa'orinƆ dì n baka le gbagbaki pìi gūnloo? ¹⁴ Len Dikiri dite a baarunnakparinƆ gǎ pǎ ble baaru pì kpana yā musu le. ¹⁵ Bee kú abireo mádi zé pínƆ ke séro, akúsǎ mádi abirekú o de ò kemeƆe yāinlo. Ga manamene de abirekúla. Gbēke ni le à kpá ma íadāna dínero. ¹⁶ Kirisi baarunnakpana demene íadāna yā ũro, tilasi mé à gbá díma. Waiyoo makú, tó maten baaru nna pì kpáro. ¹⁷ Tó maten zì pìi ke kú ma zīda pǒyeinaaome, mani wé dƆ ma bakaaimé. Lákú Luda mé à nàmené ma Ɔi nà, à kǎ sǎ kúmaaó mà ke. ¹⁸ Bǎme ma àre ũu? Tó ma baaru nna pìi kpà Ɔsāsānaa sari, tó mádi doka kú má vī baaru nna pì kpanaa gūn kēřmaro, ma àreen gwe.

¹⁹ Bee kú gbēke ma vīro, ma a zīda dite zǎ ù gbè pínkiné, de mà gbēnƆ le dasi yāi. ²⁰ Kú má kú kú YudanƆ, ma gǎ lán n bā, de ò ma yāze e yāi. Kú má kú kú Musa dokadarinƆ, ma gǎ a dàri ù, bee kú à iko vīmaro, de a yā dàrinƆ ma yāze e yāime. ²¹ Kú má kú kú dokadarisarinƆ, ma gǎ lán n bā, de ò ma yāze e yāi. Adi ke ma bo Luda doka zénnlo, Kirisi mé à iko vīma. ²² Kú má kú kú gbè busananƆ, ma busa, de ò ma yāze e yāi. Madì gǎ pǎ sīnda pínki ù gbè sīnda pínkiné, bee dera, de mà le mà n gbēkenƆ sura ba. ²³ Yá kú madì ke pínki, madì ke Kirisi baaru nna yāime, de mà a baka le a arubarikaa gūn.

²⁴ Bàkpakūsūnaa gūn, gbè sīnda pínki mé àdi bàa lé, ama á dǎ kú gbè mèn do mé àdi bleroo? À bàa lé le se, à le à ble. ²⁵ Kǎkǎ'ori sīnda pínki dì a zīda tǔtu ke, àdi a zīda foru ke yā sīnda pínki musu. Àdi ke le fūra kú àdi yaka lena yāi. ÓkǎnƆ sǎ, a pǎ kú àdi yakaro yāime. ²⁶ Abire yāi bà kú maten lé, má dǎ pǎ kú maten péa, àdi ke maten Ɔsi ká gukorianlo. ²⁷ Oi, madì wari dƆ ma mēea, madì ma mēe taki ke, de ma waazikena dakenƆne gbera, másun bo páro yāi.

10

Laakarikena tánagbagbanaai

¹ Ma gbēnƆ, má ye ó dizinƆ yā díkīna dǎágu. Ò tē télukui n pínki, ò taa ò ò bǎte Isira Tēran n pínki. ² Luda n da'ite kè téluku pìi gūn kú ísira pìio n pínki Musa íbanƆ ù. ³ Ò Luda pǎble dokǎnƆ blè n pínki, ⁴ Ò Luda í dokǎnƆ mǎ n pínki,

zaakū ò Luda kpi kù à kù kúnwo í mì. Kpi pì sǝ mé à Kirisi ù. ⁵ Bee kù abireo ñ daside yá dí ká Ludaguro, akù ñ gèe gǝ kpáte gbárannan. ⁶ Yá pì dewere sèeda ù, de òsun yá vání ni de, lákù ò a ni dè nàro. ⁷ Àsungǝ de tánagbagbarinǝ ù lán ñ gbèkenǝ bàro. À kèna Luda yán ò pì: Gbèno vùte òten pǝ ble, òten í mì, akù ò fùte òten pǝpǝ ke. ⁸ Òsungǝ de pǝpǝkerinǝ ù lán ñ gbèkenǝ bàro. Ò pǝpǝ kè, akù ò gàga gǝro dokǝnǝ zì gbènon dúbù baro awee'aakǝ. ⁹ Òsun Dikiri lé ò gwa lán ñ gbèkenǝ bàro. Ò a lè ò gwà, akù mlèno ñ sǝso ò gàga. ¹⁰ Àsun yáketè ká lán ñ gbèkenǝ bàro. Ò yáketè kà, akù ga malaika ñ dede.

¹¹ Yá pì ñ lé sèeda ù ókǝnǝ kù ó kù gǝro kpèdenoane, akù ò kè takadan de ò ó gbao laakari yáí. ¹² Gbè kù àten da á zena gbána, à laakari ke letenaai. ¹³ Yǝogwana ke dí á léro, sède kù àdi gbè sǝnda pínki le baasiro. Luda náani vǝ, ani tó ò á yǝ ò gwa de á gbána lélaro. Yǝogwanaa gūn ani á gba zé à mena fǝ à bon.

¹⁴ Abire yáí ma gbè yenyídenǝ, à mì kè tánagbagbanaaa. ¹⁵ Maten yá oáre laakaridenǝ ù. À yá kù maten oáre laasun lé á zida à gwa. ¹⁶ Toko arubarikade kù odi sáabu kpáoo, tó o mì, ó bàka kù kù Kirisi aruoro? Burodi kù odi lílikǝre, tó o sò, ó bàka kù kù Kirisi mèerooro? ¹⁷ Zaa kù burodi mèn dome, bee kù ó dasikeo ó mè dokǝnǝme, ó baadi a baka vǝ burodi dokǝnǝ pùì gǝmmè. ¹⁸ À gwa Isarailanǝ. Gbè kù à sa'opǝ blè bàka kù kù Luda gbagbakirooro? ¹⁹ Ma ò deramee? Maten o tána sa'opǝble bi pǝken yá? Ke ñ tánanǝ bi pǝken yá? ²⁰ Lenlo, ma pì pǝ kù ò sa òo, ò ò tánaame, adi ke Ludaanlo. Má ye á bàka gǝ kù kù tánaoro. ²¹ Áni fǝ à Dikiri toko í mì kù tána pǝoro. Áni fǝ à Dikiri pǝ ble kù tána pǝoro. ²² Ke ó ye ò Dikiri nèsegǝba futeme? Ò gbána kà a ùn yá?

²³ Òdi pi, yá sǝnda pínki zé vǝ. Leme, ama yá sǝnda pínki àre víro. Òdi pi, yá sǝnda pínki zé vǝ. Leme, ama yá sǝnda pínki karana víro. ²⁴ Gbèke zida yá sún done arero, sé a gbèdake yá. ²⁵ À nǝbǝ kù òten yía eten só yáke gbekanaa sari á laasun yáí, ²⁶ zaakū zǝte kù pǝ kù ò kúanǝ pínki bi Dikiri pǝme. ²⁷ Tó Yesusaride á sísi pǝblea, tó à kèáre, tó a ge, à pǝ kù ò kpááwa ble yáke gbekanaa sari á laasun yáí. ²⁸ Tó ò sù ò óare sa'opǝbleme, àsun blero laasun yáí kù gbè kù à óare yáí. ²⁹ Maten abirekù ò ade laasun yáime, adi ke á pǝnlo.

Gbè pánde laasun yáin manigǝ ma zida víro yá? ³⁰ Tó ma pǝ blè kù sáabukenaao, bǝyáin òdi ma vání bo pǝ kù ma sáabu kèii pì yá musuu? ³¹ Yá kù àten ke pinki, àten pǝ blen yá, àten í min yá, àgǝ a pínki ke Luda tǝbona yáí. ³² Àsun tó Yudanǝ ke Girikinǝ ke Luda sǝsi gbèno fu á yákèna yáíro. ³³ Len madi ke le. Yá sǝnda pínki gūn madi kokari ke, de ma yá ká gbè sǝnda pínkigume. Madi ma zida pǝnna wetero, sé pari pǝ, de ò le ò bo yáí.

11

¹ Àgǝ ma yákènaa dada, lákù madi Kirisi pǝ dada nà.

Nǝgbèno pǝkuna ñ mǝia yá

² Ma á sáabu kpá kù ma yá digǝ dǝágu yá sǝnda pínki gūn, akùsǝ á kèotokǝne kù ma dàárenǝ kùna. ³ Má ye àgǝ dǝ kù Kirisi mé à Kirisi mì ù. ⁴ Gǝgbè kù àten adua ke ke àten annabikeyá ò kù pǝo kuna a mǝia teni a mì kpe bome. ⁵ Nǝgbè kù àten adua ke ke àten annabikeyá ò mǝgbá teni a mì kpe bome, à de lákù à mì kpárankparan bàme. ⁶ Tó nǝgbè dí pǝ kù a mǝiaro, à a mìkà kère. Lákù mìkàkèrena ke mǝbona de nǝgbène wé'iyá ù nà, à pǝ kù a mǝia. ⁷ Adi kù gǝgbè pǝ kù a mǝiaro, kù à de

Luda taka kù a gakurio ù yáí. Nɔgbē sɔ, àkùme gɔgbē gakuri ù. ⁸ Zaakù Luda dí gɔgbē bo nɔgbē gúnlo, nɔgbēn à bò gɔgbē gún. ⁹ Adi gɔgbē ke nɔgbē yairo, nɔgbēn à kè gɔgbē yáí. ¹⁰ Abire yáí kù malaikano yáo dɔ, séde nɔgbē gɔ pɔ kù a mìa a zà doka sèda ù. ¹¹ Dikiri gún nɔgbē kun a zìdane gɔgbē sariro, gɔgbē sɔ, à kun a zìdane nɔgbē sariro. ¹² Lákù nɔgbē bò gɔgbē gún nà, len dɔ gɔgbē dì bo nɔgbē gún le, akùsɔ pɔ sɔnda pínki dì bo Luda kínaame.

¹³ Á yá pii laasun lé à gwa. Nɔgbē aduakena mìgbā mana yá? ¹⁴ Á dɔ á zìdane kù mìkà gbàna de gɔgbēne wé'iyà ùroo? ¹⁵ Ama tó nɔgbē ví, à dené gakuri ùme, zaakù Luda nɔgbē gbà mìkà à daalame. ¹⁶ Tó gbēke ye à lékpakɔa ke, àgɔ dɔ kù ókɔnɔ kù Luda sɔsi gbēnɔ, ó yá pānde kúnaro, sé abirekù.

Dikiri pɔble

(Mat 26:26-29, Maa 14:22-25, Luk 22:14-20)

¹⁷ Yá kù má ye mà daáre tera gún, maní á sáabu kpáro, zaakù á kɔkakaranaa dì vāni iáre de a manala. ¹⁸ Káaku gĩa ma mà, tó a kɔ kākara, adi bo kɔ kpe gá kù gāaome. Ma yá pii sì kpado. ¹⁹ Séde kékékɔana gɔ kù á té, de ò yāpuradeno dɔ á té. ²⁰ Tó a kɔ kākara, adi ke Dikiri pɔblen adi blero, ²¹ zaakù á baadi dì wā a pɔbleime. Nāa dì gbēkenɔ de, wē dì gbēkenɔ de. ²² Á be ví à pɔ ble, à í minloo? Ke adì Luda sɔsi gbēnɔ gya bo à wé'í da pɔsaridenome? Maní oáre deramee? Maní á sáabu kpán yá? Kàí! Maní á sáabu kpá yá bire musuro.

²³ Yá kù ma sì Dikiri kínaa, ma dàáren dí: Zí kù ò Dikiri Yesu kpámma, a gwāani piià à burodii sè, ²⁴ akù à aubarika dàn, à lìlikɔre, akù à pì, a mè kù áni kpá á yāin dí, àgɔ abirekù ke a yá dɔnaágu yáí. ²⁵ Leme dɔ kù ò pɔ blè ò lāka, à toko sè à pì, Luda bàka kunna kù gbēnɔ dufu a aru gāin dí. Tó áten mì, àgɔ ma a yá dɔnaágu yáí. ²⁶ Zaakù tó a burodii pii sò, tó a í pii mì, áten Dikiri ga baaru kpá ari àgɔ gé sume.

²⁷ Abire yáí tó gbē burodii pii sò, tó à Dikiri í pii mì, burodi kù í piiò yādanaa sari, à taari kè Dikirine a mè kù a aruo yá musume. ²⁸ Baadi a zīda yá gwa, gbasa à burodii pì sò, à í pì mì, ²⁹ zaakù tó gbē sò, tó à mì Dikiri mè dɔnaa sari, à yá dà a zìdalame. ³⁰ Abire yáí gyārenɔ kù aafiasaridenɔ kè dasi á té, akùsɔ gbē kù ò kè sarinon kíanaro. ³¹ Tó óni ó zīda yá gwa, Dikiri ni ó taari lero. ³² Tó à ó taari è, átení ó totome, de yá sún daóla kù anduniaoro yáí. ³³ Abire yáí ma gbēnɔ, tó a kɔ kākara, áten Dikiri pɔ ble, àgɔ kɔ dá. ³⁴ Tó nà ten gbē de, à pɔ ble a bea, de á kɔkakarana sún yá iáreero yáí. Maní yá kù gɔnɔ bokotéare, tó ma su.

12

Luda Nini gbanɔ

¹ Ma gbēnɔ, Luda Nini gbanɔ yá musu, má ye àgɔ dɔnasariro. ² Á dɔ kù gɔro kù á de kifirinɔ ù, tāna kù òdi yá oronɔ mé òdigɔ á gáte, ògɔ doáre are. ³ Abire yáí ma ye àgɔ dɔ kù Luda Nini dì didi gbēa à Yesu láari kero, akùsɔ gbēke ni fɔ à o Yesume Dikiri ùro, séto Luda Nini done are.

⁴ Gba buri dasi, ama Luda Nini mèn do piiime. ⁵ Zí buri dasi, ama Dikiri mèn do piiime. ⁶ Gbāna sèedanɔ buri dasi, ama Luda mèn do piiime, àkù mé àdi a pínki ke baadine. ⁷ Luda Nini dì didi baadia gbē sɔnda pínki karana yáime. ⁸ Luda Nini dì gbēke gba zé à ɔndɔ yá o, akù Nini mèn do pii dì gbē pānde gba zé à dɔna yá o. ⁹ Nini mèn do pii dì gbē pānde gba ludanaanikena zé, gbē pānde sɔ gbē werekɔana zé. ¹⁰ Ádi gbē gba daboyákena zé, gbē pānde sɔ annabikéyá'ona zé. Ádi gbē gba zé à nininɔ dɔkɔne. Ádi gbē gba zé à yáke buri o, àdi gbē gba yáke

buri pì bɔkɔtɛna zé. ¹¹ Nini dokɔnɔ mèn do pì mé àdi a pínki ke, àdi gba pì da baadiné lákū à yei nà.

Mè kú a gunɔ

¹² Mè mèn do gunɔn dasi. Bee kú a dasikeo, mè mèn dome pínki. Len ó konna Kirisi gūn de le se. ¹³ Ókɔnɔ pínki, Yudanɔ ke buri pāndenɔ, zɔnɔ ke zīdadɛnɔ, Luda ó ké mè dokɔnɔ ũ kú a Nini mèn do pì gbānaome, à ó gbá a Nini mèn do pì, akú o mì ó pínki. ¹⁴ Mègunɔn dasi, adi ke mèn donlo. ¹⁵ Tó gbá pì, lákū ɔn a ũro nà, á de mè pɔ ũro, abire yāi anigɔ de mè pɔ ũro yá? ¹⁶ Tó sá pì, lákū wén a ũro nà, á de mè pɔ ũro, abire yāi anigɔ de mè pɔ ũro yá? ¹⁷ Tó mè būnu de wé ũ, bɔn oni yá maoo? Tó mè būnu de sá ũ, bɔn oni pɔ gbī maoo? ¹⁸ Lákū à de nà, Luda mègunɔ pèpekere n pínki, lákū à yei nà. ¹⁹ Tó n pínki de mègu buri dokɔnɔ ũ, mè nigɔ kú māmɛɛ? ²⁰ Tera sà mègunɔn dasi, mè mèn dome. ²¹ Wé ni fɔ à pì ɔne a bàka kú káaororo. Leme ɔbò mì ni fɔ à pì gbáne a bàka kú káaororo. ²² Mègu kú ɔten da à kīana, mè ni fɔ à ke a sariro. ²³ Mègu kú ɔten da à gakuri vīro, òdi a kpe ta de mègu kparanɔla. A gu kú ɔteni a ena dite wé'iyā ũ, òdi pɔ nai de mègu kparanɔla, ²⁴ ama a pɔ kú à mana baka kú adiuro. Kú Luda mèè kākara, à gakuri kàra mègu kú gakuri ten kīarūmanɔne de mègu kparanɔla, ²⁵ le mè sūngɔ kpaatetenaro, a gunɔn kɔ yā dɔ. ²⁶ Tó mègunɔ doke ten wari ke, a mègu kparanɔ pínki dī ke káaome. Tó ò mègunɔ doke kpe tà, a mègu kparanɔ pínki dī pɔnna ke káaome.

²⁷ Ákɔnɔmɛ Kirisi mè ũ, akūsɔ á baadi de mèè pì gu ũ. ²⁸ Káaku gīa Luda žirino dite sɔsi gbēnɔne, a plade annabinɔ, a aakɔde yādannerinɔ, abire gbera dabokerinɔ, abire gbera gbē kú à n gbá gbē werekšana zénɔ kú kpanyīrinɔ kú yāgɔgɔrinɔ kú gbē kú òdi yake buri onɔ. ²⁹ Žirino mɛ n ũ n pínki yá? Annabinɔmɛ n ũ n pínki yá? Yādannerino mɛ n ũ n pínki yá? Dabokerino mɛ n ũ n pínki yá? ³⁰ Luda gbē werekšana gba dānne n pínkin yá? Òdi yake buri o n pínkin yá? Òdi yake buri bɔkɔtɛ n pínkin yá? ³¹ À wé pé gba kú ò deñlanɔa.

Tera sà mani zé kú à mana deñla mɔáre.

13

Yenyī

¹ Tó ma yake buri ò, bisāsiri ke malaika pɔ, tó má yenyī vīro, ma kīni kè lán m̀lɛna ke sègēpanaa bàme. ² Tó ma annabikeyā'ona gba le, tó ma yā sīnda pínki asiri mà, akūsɔ má dɔna pínki vī, tó ma ludanaanikenna kà mà kpi go a tía, tó má yenyī vīro, pken ma ũro. ³ Tó ma pɔ kú má vīno kpàate takasidenɔne pínki, tó ma tò ò tɛ sɔma, tó má yenyī vīro, à àre vīmenero.

⁴ Yenyī mena vī, à gbēke vī. Yenyī dī gɔba kpá kuñworo, àdi a zīda biro, àdi ĩa dāro. ⁵ Àdi wé'í dammaro, àdi a zīda yā wetero, àdi fēnyī likalikaro, àdigɔ n yā kūna a nèsee gūnlo. ⁶ Àdi yāa ɔbò yā vāniaro, àdi pɔnna ke kú yāpuraome. ⁷ Yenyī dī yā sīnda pínki fɔ, àdi yā sīnda pínki náani ke, àdigɔ yā sīnda pínki tāmaa vī, àdi mena kú yā pínkio.

⁸ Yenyī lakana vīro. Ama tó annabikeyā'onaame, ani láka, tó sɔ yakeburi'onaame, a lé ni ze, tó dɔnaame, ani gē zéla. ⁹ Zaakū ó dɔna kú ó annabikeyā'onaao dí paparo. ¹⁰ Tó yāpapana gɔɔ sù, a kú adi paparo ni gē zéla. ¹¹ Kú má de né fíti ũ, madì né fíti yá o, madì né fíti laasun lé, madì yā gwa lán né fíti bà. Kú ma ke gbē ɔndɔna ũ, ma ɔ gbàre néfitikeyāi. ¹² Tera la ɔten gu e dígi gūn b̄uruburu, zī birea sɔ òni wé sikɔle. Tera la ma dɔna dí paparo, zī

birea sɔ manɪ yǎ dɔ swǎswa lǎkũ Luda ma dɔ nǎ. ¹³ Tera sà yǎ mèn aakɔ dínɔ mé ò gɔ̃: Ludanaanikena kũ tǎmaaaò kũ yenyĩò, ama yenyĩ mé à deñla.

14

Yakeburi'ona kũ annabikeyá'onaaò

¹ À tó yenyĩ doáre are, à wé pé Luda Nini gbanɔa, atɛnsa annabikeyá'onaa. ² Gbɛ kũ àten yáke buri o ten yǎ o kũ gbɛnɔonlo, sé Luda, zaakũ gbɛke ten maro, àten asiriyá o kũ Luda Nini gbánaomɛ. ³ Gbɛ kũ àten annabikeyá o ten yǎ o kũ gbɛnɔomɛ, àteni n̄ gba gbána, àten lé dařmame, àteni n̄ n̄sɛ kpátɛnnemɛ. ⁴ Gbɛ kũ àten yáke buri o teni a zĩda karamɛ, gbɛ kũ àten annabikeyá o ten sɔsi gbɛnɔ karamɛ. ⁵ Má ye à yáke buri o á pínki, ama má ye à annabikeyá o de abirekũla. Annabikeyá'ori de yákeburi'orila, séto òten bɔkɔte de sɔsi gbɛnɔ le ò kara.

⁶ Ma gbɛnɔ, tó ma suái, akũ ma yáke buri ò kǎáo, bɔ àreen à víáree? Séde ma yǎ'ona gɔ de yǎwɛwɛna ù ke dɔna ke annabikeyá'ona ke yádannɛnaa. ⁷ Len à de le kũ p'ɔborinɔ dɔ. Úra ke mɔɔɔ, tó àten ù bo súuro, oni le ò dɔ deran àten o nà yá? ⁸ Tó kákaki ù dí bo súuro, sozanɔ ni zĩ soru kero. ⁹ Lemɛ ákɔnɔ se, tó àten yáke buri o, akũ òten maro, deran oni yǎ kũ àten o gbá dɔ nǎa? Á yǎ ni gɛ ãamɛ. ¹⁰ Yǎnɔ buri dasi andunia gũn, n̄ ke bɔkɔtenaa sariri. ¹¹ Tó òten buri kũ madi a yǎ maro o, manigɔ de a òriine gbɛ zĩtɔ ùmɛ, akũs̄ anigɔ demɛne gbɛ zĩtɔ ù se. ¹² Lemɛ ákɔnɔ sɔ, lǎkũ á kokari ví kũ Luda Nini gbanɔ nǎ, à kokari ke ágɔ géo are, de sɔsidenɔ le ò kara.

¹³ Abire yǎi yakeburi'ori wé ke de à le à yǎ kũ àten o bɔkɔte. ¹⁴ Tó ma adua kè kũ yáke burio, ma nini mé à kè, ma laasun dí domɛne arero. ¹⁵ Tɔ̃, yǎ pi de deramɛ? Mani adua ke kũ ninio, mani ke kũ laakarĩio dɔ. Mani lè sí kũ ninio, mani sí kũ laakarĩio dɔ. ¹⁶ Tó n̄ Luda tɔ nna sí kũ ninio, deran gbɛ dufu kũ à kũ gwe ni pi, aami, sáabu kũ n̄ kpà yǎ musuu? Zaakũ adi yǎ kũ n̄ òo d̄rɔ d̄ro. ¹⁷ Bee tó n̄ sáabu kpà a zéa, adi n̄ Yesude dake gbána kararo. ¹⁸ Ma Luda sáabu kè, kũ madi yáke buri o deála á pínki, ¹⁹ ama kɔkakaranaa gũn tó ma yǎ mèn sɔɔro ò kũ laakarĩio, ma yǎ dàoñne, à manamɛne de mà yǎ mèn ùgbangba o kũ yáke buriola.

²⁰ Ma gbɛnɔ, á laasun súngɔ de lán nénɔ pɔ bàro. Àgɔ de lán né fitinɔ bà yǎvǎnikɛnaa musu, ama á laasun gɔ de gbɛ òndɔnanɔ pɔ ù. ²¹ À kɛna Luda yǎn ò pi:

Mani buriyá pǎnde o gbɛ díkĩnanɔne gbɛ zĩtɔnɔ lén, bee kũ abireo oni sá kpà ma yǎiro.

²² Abire yǎi yakeburi'ona de sèeda ù Yesu náanikerinɔnero, sé Yesu náanikerisarinɔ. Len dɔ annabikeyá'ona dí ke Yesu náanikerisarinɔ pɔke ùro, sé Yesu náanikerinɔ. ²³ Tó sɔsi gbɛnɔ kɔ kákara n̄ pínki, akũ òten yáke buri o n̄ pínki, tó gbɛ dufunɔ ke Yesusaridenɔ sù gwe, oni pi ãa kǎřmanloo? ²⁴ Tó gbɛ s̄inda pínki ten annabikeyá o sɔ, akũ Yesusaride ke gbɛ dufu sù gwe, ani n̄ pínki yǎze dɔ à a taari e, ²⁵ asiriyá kũ à kũ a n̄sɛn ni bo gupuraa, ani wúte a gberɛa à mi nate Ludane, gbasà à pi Luda kũ à té yǎpura.

Donyikena zé

²⁶ Òni pi deramɛ ma gbɛnɔ? Tó a kɔ kákara, á baadi gɔ lè ví ke yádannɛna ke yǎwɛwɛna ke yákeburi'ona ke yáke buri pi bɔkɔtenaa. Á a pínki ke, de gbɛnɔ le ò kara. ²⁷ Tó òten yáke buri o, gbɛnɔn̄ pla ke aakɔ, àsun de abirekũlaro. Ò

kɔ̄ gba zé, gbē mèn do bɔ̄kɔ̄tɛ. ²⁸ Tó a bɔ̄kɔ̄teri kunlo, à lé nakɔ̄a kɔ̄kakaranaa gūn, à a pɔ̄ o ado kū Ludao. ²⁹ Annabikeyā'orinɔ̄ gbēnɔ̄n pla ke aakɔ̄nɔ̄ yā o, gbē kparanɔ̄ laasun lé n̄ yāa. ³⁰ Tó Luda yā sù gbē kū à vutena, gbē kū àten yā o yīte. ³¹ Á pínki áni f̄ à annabikeyā o dodo, à yā dadakɔ̄ne á pínki, à kɔ̄ kara. ³² Sé annabikeyā'orinɔ̄ gɔ̄ n̄ lé kūna dɔ̄, ³³ zaakū Luda ye yā yàaairo, sé a zéde.

Lákū sɔ̄si gbēnɔ̄ dì ke wēte kū wēteo nà pínki, ³⁴ nɔ̄gbēnɔ̄ gɔ̄ yītena kɔ̄kakaranaa gūn, zaakū ò yā'ona zé vīro. Ò mi nate, lákū ò ò Musa doka gūn nà. ³⁵ Tó ò ye ò yáke dɔ̄, ò n̄ zā gbekai be, zaakū nɔ̄gbē yā'ona kɔ̄kakaranaa gūn bi wé'iyāme. ³⁶ Á kīnaan Luda yā bòn yá? Ke á mèn do yāin à sùu?

³⁷ Tó gbē ten da annabikeyā'oriin a ù ke gbē kū Luda Nini done are, àgɔ̄ dɔ̄ kū yā kū ma kèáre pi bi Dikiri yāditenaaame. ³⁸ Tó gbē pā kpà adii, oni pā kpái se. ³⁹ Abire yāi ma gbēnɔ̄, à wé pé annabikeyā'onaaa, ama àsun gí yákeburionaaairo. ⁴⁰ Á yā sīnda pínki ke a zéa súsú.

15

Kirisi vuna gan

¹ Ma gbēnɔ̄, baaru nna kū ma kpàáre, kū a s̄i a z̄eon, má ye mà era mà dɔ̄águ. ² Baaru nna pi mé ani á sura ba, tó á waazi kū ma kèáre pi kūna. Tó lenlo, á Yesunaanikena kè páme. ³ Yā kū à deñla kū ma s̄i, ma dàáren dí: Kirisi gà ó durunna yāi, lákū à kēna Luda yān nà. ⁴ Ò a v̄i, akū à f̄ute a gɔ̄rɔ̄ aakɔ̄de z̄i, lákū à kēna Luda yān nà. ⁵ Á a z̄ida m̄ò Pitane, akū à a z̄ida m̄ò à ìba gbēnɔ̄n kuri awēplanɔ̄ne dɔ̄. ⁶ Abire gbera à a z̄ida m̄ò ó gbēnɔ̄ne kū ò k̄ò kākara gu dokɔ̄nɔ̄n, ò de gbēnɔ̄n wāa pla kpé basɔ̄rɔ̄la. N̄ daside kun ari tera, ama n̄ gbēkeno andunia tò. ⁷ Abire gbera à a z̄ida m̄ò Yamisine, akū à a z̄ida m̄ò z̄irinɔ̄ne n̄ pínki. ⁸ N̄ pínki gbera à bò à s̄umai, ma gɔ̄ lán né k̄onɔ̄sena bā. ⁹ Zaakū Luda z̄irinɔ̄ té makūme kpé, mádi ká ò ma s̄isi z̄iriro, zaakū ma wari d̄ò s̄osi gbēnɔ̄a. ¹⁰ Gba kū Luda dāmenɛ yāi má de gbē kū má de a ù ù, akūs̄ gba kū à dāmenɛ pi ginaro, zaakū ma kokari kè deñla n̄ pínki. Makū mé ma k̄ero, gba kū Luda dāmenɛ mé à tò ma kè. ¹¹ Tò, à bò ma kīnaan yā ke n̄ kīnaa, yā kū óteni a waazi ke a s̄in gwe.

Gènɔ̄ vuna gan

¹² Lákū óten Kirisi futena gan waazi ke nà, à kè dera á gbēkeno dì o gènɔ̄ ni vuroo? ¹³ Tó gènɔ̄ ni fute ganlo, de Kirisi dí vuro. ¹⁴ Tó Kirisi dí vuro s̄ò, de ó waazikena kè pā, akūs̄ á Kirisi nāanikena kè pā, ¹⁵ o gɔ̄ Luda s̄eedade ékedeno ù, kū o ò à Kirisi vù yāi. Zaakū tó gènɔ̄ dí vuro, de Luda dí a vuro. ¹⁶ Tó Luda dì gènɔ̄ vuro, de Kirisi dí vuro. ¹⁷ Tó Kirisi dí vuro, á Kirisi nāanikena àre vīro, akū á kú á durunna gūn ari tera, ¹⁸ gbē kū ò andunia tò Kirisi gūnnɔ̄ s̄ò, ò s̄áte. ¹⁹ Tó ó kunna kū wēndiio dí yāin ó wé d̄ò Kirisii ado, de wēndadenɔ̄n ò ù de gbē s̄inda pínkila.

²⁰ Yāpura gūn Kirisi f̄ute bona gan, àkū mé à gāavu káaku ù gbē kū ò wùte ò i ònɔ̄ té. ²¹ Lákū ga bò bisāsiri gāi nà, len gènɔ̄ vuna bò bisāsiri gāi le. ²² Kunna Adamu buri ù tò ga dà gbē s̄inda pínkila. Leme d̄ò gbē kū ò kú Kirisi gūnnɔ̄ ni wēndi le n̄ pínki. ²³ Baadi kū a gɔ̄rɔ̄ome. Kirisi mé à gāavu káaku ù, a gbera a gbēnɔ̄ ni vu a sugɔ̄ra. ²⁴ Gbasa gɔ̄rɔ̄ lé ká, Kirisi ni kíke m̄i de pínki kū dokanɔ̄ kū gbānanɔ̄, ani a kpata tó De Ludane. ²⁵ Séde Kirisi gɔ̄ kí ble ari Luda gɔ̄ a ìbereno ke a tintin ù. ²⁶ Ìbere kū ani a kakate kpekpeme ga ù, ²⁷ zaakū Luda pɔ̄

sɪnda pɪnki nà Kirisine a ɔɪ. Kù à pì, pɔ sɪnda pɪnki kù a ɔɪ, ó dɔ kù Luda kù à pɔ sɪnda pɪnki nàne a ɔɪ pì baasime. ²⁸ Tó à pɔ sɪnda pɪnki nàne a ɔɪ, àpɪi Né kù à pɔ sɪnda pɪnki nàne a ɔɪ pì ni mì natene, Luda pì nigɔ de a pɪnki ù pɔ sɪnda pɪnki.

²⁹ Gbē kù òdi da'ite ke gèno gēne ù sɔ bi? Tó gèno di vu yapuraro, bɔyāi òdi da'ite ke ñ gēne ùu? ³⁰ Ókɔno sɔ, bɔyāi odigɔ ó zɪda da kari gùn goro sɪnda pɪnkii? ³¹ Kù ìa kù madì dā á yā musu kunna Kirisi Yesu ó Dikiri gúnwo, madigɔ kù ga léime lákù gu dí dɔ nà. ³² Tó ma zɪda yāin ma ɔsi kài kù nɔbɔ pāsino zaa Efesu, bɔ àreen à vīmenee? Tó gèno ni vuro,

ò pɔ ble, ò í mi,
zaakù óni ga ziamε.

³³ Àsun tó ò á sàtero, gbēnna vāni di dà mana yakame. ³⁴ À su á laakariia sūsu, àsun durunna ke doro, zaakù á gbēkenɔ Luda dɔro. Ma abirekù ò de à á wé'iyā dɔ yāime.

Gàavuno mēε

³⁵ Gbēkenɔ ni pi, gèno ni vu derameε? Mēε kpate takan onigɔ vīi? ³⁶ Yɔnko yāme! Odì pɔ tɔ à bɔte fɔmbabonaa sariro. ³⁷ Tó ò pɔ tɔ, gbadon yoo ke pɔwe pānde, àdi bute pɔwe pì ùro. ³⁸ Luda di tó à bute lákù à dite nāme, baadi kù a burio. ³⁹ Pɔ wèndidenɔ pɪnki mēε dokɔno. Bisāsiri pɔ ado, nɔbɔno pɔ ado, bāno pɔ ado, kpɔno pɔ ado. ⁴⁰ Ludambe pɔno kun, andunia pɔno kun. Ludambe pɔno gakuri ado, andunia pɔno gakuri ado. ⁴¹ Ifāntē gakuri ado, mɔvura pɔ ado, susunenɔ pɔ ado. Bee susune pino ñ gakuri adonadona kɔome.

⁴² Len anigɔ de le gèno vuna goro zɪ. Òdi gè vī à vā, ani vu vānaa sari. ⁴³ Òdi gè vī bēereε sari, ani vu kù gakurio. Òdi gè vī gbāna sari, ani vu kù gbānao. ⁴⁴ Òdi gè vī kù andunia mēεo, ani vu kù wèndi kù àdi lākaro mēεo. Lákù andunia mēεo kun nà, leme wèndi kù àdi lākaro mēεo kun le dɔ. ⁴⁵ À kēna Luda yān ò pi, gbē káaku Adamu gɔ gbē bēne ù, ama Adamu kpede gɔ Nini wèndikpammari ù. ⁴⁶ Adi ke wèndi kù àdi lākaro mēεo mé àdi do areo, andunia mēεo àdi do are, a gbera sà wèndi kù àdi lākaro mēεo. ⁴⁷ Bisāsiri káaku bò būsutiti gümme, a plade bò ludambeme. ⁴⁸ Gbē kù ò de zīte pɔ ùno bòkɔa kù gbē kù à bò zītenwo. Gbē kù ò de ludambe pɔ ùno bòkɔa kù gbē kù à bò ludambεo. ⁴⁹ Lákù ò de gbē kù à bò zīten taka ù nà, len ónigɔ de gbē kù à bò ludambε taka ù le se.

⁵⁰ Yā kù ma òon dí ma gbēno. Tó kpata kù à bò Luda kīnaa bò gupuraa, óni le ò ble kù ó mēεoro. Óni le ógɔ kù gu kù àdi vāro gùn kù ó mēεo kù àdi vāoro. ⁵¹ À ma, mani asiriyā óare. Óni ga ó pɪnkiri, ama óni li ó pɪnki ⁵² kǎnto lán wé'ipakenaa bà kákaki kpede pena zɪ. Zaakù kákaki ni ù bo, gèno ni vu vānaa sari, ókɔno sɔ óni li. ⁵³ Séde ó mēεo kù àdi vā dí gē a kù àdi vāro gùn. Séde ó mēεo kù àdi ga dí gē a kù àdi garo gùn. ⁵⁴ Tó ò mēεo kù àdi vā gē a kù àdi vāro gùn, akusɔ ó mēεo kù àdi ga gē a kù àdi garo gùn, akù yā kù à kēna Luda yān dí ni papa ò pi: Ò zɪi blé gaa, à mùi dè.

⁵⁵ Ga, n zɪblena tɔn deraa?
Ga, n sewe kù mámeε?

⁵⁶ Durunna mé à ga sewe ù, durunna gbāna sɔ àdi bo doka gümme. ⁵⁷ Ò Luda sáabu ke, kù àdi tó ò zɪ ble ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ⁵⁸ Abire yāi ma gbē yenyidenɔ, à ze gbāna gíngin bona kù kpεo sari. À wé tá Dikiri zīa goro sɪnda pɪnki, zaakù á dɔ kù zɪ kù áten ke Dikirine páro.

16

Pɔlu wɛtɛgɛna sorukenaa

¹ Luda gbɛnɔ káamazakɛnaa yá musu, lákū ma ò Galatia bùsu sɔsinɔ gbɛnɔne nà, à ke le se. ² Azumanenna kù azumanennaò á baadi gɔ ɔgɔ kù à lè a gbàna lén bo adona, àgɔ kakara de àsun kámaza pì wɛtɛ gɔrɔ kù ma suro yáí. ³ Tó ma su, mani gbɛ kù a n̄ díte ò génɔ zī Yurusalemu kù takadao kù kámaza kù a kákara piio. ⁴ Tó à kù mà géme s̄, oni gé zeme.

Ya kù Pɔlu kpàkpa à kɛnɔ

⁵ Tó ma bɔte kù Masedonia bùsuuo, mani su á kīnaa, zaakū mani pà Masedonialame. ⁶ Maten kpákpa mà gɔrɔpla ke kááo. Bee bunsirɛ se manigɔ ye mà ble kááo, áni gé zemeɛne gu kù mani gén. ⁷ Tera la má ye mà gɛtɛáwala fáaro, maten kpákpa mà gɔrɔpla ke kááo, tó Dikiri wè. ⁸ Mani gɔ Efesu ari Pentikɔsi dikpe zīme, ⁹ zaakū Luda zé bòmene manamana mà zī mana ke, akús̄ ma ibɛɛnɔn dasi.

¹⁰ Tó Timoti sù à sù, àsun kene búgubugu à vīna keárero, zaakū àten zī ke Dikirine lán ma bàme. ¹¹ Á gbɛke sún a gya boro. À zàna kene de à le à ká ma kīnaa aafia, zaakū makū kù ma gbɛnɔ ó wé dɔi.

¹² Ó gbɛndo Apolo s̄, madigɔ nakaraa gèn baaakɔ à su à á gwa kù ó gbɛ kparanɔ. À ye sunaai gīaro. Tó à zé lè, ani su.

Lédammana kpekpe

¹³ Àgɔ kù á laakarīia, àgɔ zena Yesunaanikɛnaa gūn. Àgɔ wórɔgɔ vī, àgɔ gbàna. ¹⁴ À yá sīnda pínki ke kù yenyío.

¹⁵ Á Setefana bedenɔ d̄s̄, kù mókɔnɔ mé ò Yesude káakunɔ ũ Girisi bùsun, akú ò n̄ zīda kpà ògɔ kpá Luda gbɛnɔi. Ma gbɛnɔ, ma wé kèáwa, ¹⁶ à m̄ natɛ gbɛ bire takanɔne kù gbɛ kù òten kokari ke lele zī dokɔnɔ p̄i gūnnɔ n̄ pínki. ¹⁷ Ma pɔ kè nna Setefana kù Fɔtunatuo kù Akaikuo sunaa, zaakū ò ḡmene á gɛne ũme. ¹⁸ Ò tó ma laakarīi kpàte kù á p̄o. À bèere lí gbɛ bire takanɔne.

¹⁹ Asia bùsu sɔsinɔ gbɛnɔ fɔ kpàáwa. Akila kù Pirisilao kù sɔsi gbɛ kù òdi k̄s̄ kakara n̄ beano fɔ kpàáwa manamana Dikiri gūn. ²⁰ Ó gbɛ kù ò leleɛnɔ fɔ kpàáwa á pínki. À fɔ kpákɔa kù Luda gbɛnɔ lépemmanaao. ²¹ Makū Pɔlu, ma ɔgben dí. Ma fɔ kpàáwa. ²² Tó gbɛke ye Dikiri, Luda láari boa. Ó Dikiri ten su. ²³ Dikiri Yesu gbɛke keáre. ²⁴ Má yeáí á pínki kunna Kirisi Yesu gūn.

KƆRINTIDENƆ TAKADA PLADE

Pɔlu kú Kɔrinti Yesudenɔ 1:1-7:16

Yudea Yesudenɔ káamazakɛnaa 8:1-9:15

Pɔlu gina kú a zɪdao 10:1-13:14

Laakarikpatɛnaa

¹ Makú Pɔlu, Kirisi Yesu žirrii Luda pɔyenyĩnaa gūn kú ó gbɛ Timɔtio, ókɔnɔ mé o takada dí kɛ̀ sɔsi gbɛ kú ò kú Kɔrintinɔnɛ kú Luda gbɛ kú ò kú Girisi būsunnɔ n̄ pínki. ² Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbɛke kɛ́are, à á gba aafiaa.

³ Ó Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá, De Luda wɛ́ndadɔ́nnɛri nɛ̀sekpatɛrii p̄i. ⁴ Àdi ó laakari kpátɛwɛrɛ ó wétámmana s̄inda pínki gūn, de ò le ò gbɛ kú ò kú bee wétámmana kpate taka buri gūnnɔ laakari kpátɛr̄nɛ se kú laakarikpatɛbɔ kú Luda ó laakar̄ii kpátɛowɛrɛo. ⁵ Lákú wari kú Kirisi kɛ̀e di liwáí nà, lɛmɛ dɔ ó laakar̄ii di kpátɛ manamana Kirisi yáí. ⁶ Tó óten wari dɔ, á laakarikpatena kú á surabanaao yáime. Tó Luda ó laakar̄ii kpátɛ, á laakarikpatena yáime, de à le à wari dokɔnɔ kú óten ke f̄s. ⁷ Ó támaa ví á yá musu sikaa sari, zaakú ó d̄s lákú á bàka kú kúoo warikɛnaa gūn nà, lɛn á bàka kú kú ó laakarikpatenaao le dɔ.

⁸ Ó gbɛnɔ, ó ye àḡs d̄s lákú ò ò wé tà Asia būsun nà. Ó mèe ùwá manamana de ó gbána lɛ́la, bee ó wɛ́ndi ó wé dɔi sero. ⁹ Yá dàòla, óten da o game. Abire ó lé, de òsun zɛ kú ó zɪda gbánaoro, séde Luda kú àdi gènnɔ vu gbána. ¹⁰ À ó bó kari z̄k̄sɔ gūn, akús̄o ani ó bon. Àpiin ó wé dɔi à ó bon dɔ ¹¹ adua kú átɛn kɛwɛrɛ gáí. Lɛmɛ gbɛnɔ n̄ sáabu kɛnɛ dasi ó yá musu gbɛke kú à kèwɛrɛ yáí gbɛ dasinɔ aduakɛna sabai.

Pɔlu tá gboronaa

¹² Yá kú odì a ìa dān dí: Ó laasun ten owɛrɛ, kú Luda gbánao ó kú kú nɛ̀sepuraó manafiki sari andunia gūn, atɛnsa á k̄inaa. Andunia ɔ́ndɔ́n ó kúoro, séde Luda gbɛke. ¹³ Odì takada ke kɛ́arero, séde a kú áni a kyó ke à d̄s baasiro. ¹⁴ Lákú á ó d̄s nà fiti tera, má ye à ó d̄s s̄ans̄an, de à ìa d̄á ó yá musu Dikiri Yesu sugɔ z̄i, lákú óni dà á yá musu nà.

¹⁵⁻¹⁶ Yá pi náanikɛnaa gūn ma dite yá, tó matɛn gé Masedonia, mà bɔtɛ á k̄inaa mà á gwa káaku, mà era mà su kú á k̄inao de à arubarika le gènnɔ pla, gbasà à kpámai ma Yudea genaa gūn. ¹⁷ Kú ma tá bire dite, ma yá futɛ kèn yá? Tó ma dite mà yá ke, andunia yá di domɛnɛ arɛ mà pi, ee, ee ke oi, oin yá? ¹⁸ Lákú Luda náani ví nà, yá kú ò óaré bi eemɛ, adi ke oinlo. ¹⁹ Luda Né Yesu Kirisi kú makú kú Silasio kú Timɔtio o a yá waazi kɛ́are bi gbɛ kú àdi pi eemɛ, adi ke oinlo, àkūmɛ Luda ee ù. ²⁰ Zaakú lé kú Luda gbɛ̀ s̄inda pínki yá pura di ke a gūmmɛ. Abire yáí kú Yesu Kirisi t̄so òdi pi, aami, Luda t̄bona yáí. ²¹ Luda mé à ó žini p̄tɛ Kirisi gūn kú ákɔnɔ, à ó dite a p̄ó ù, ²² à a s̄eedaa k̄ewá, à a Nini dà ó swɛ̀n p̄ó kú óni le zɛnkpeke ù.

²³ Luda ma nɛ̀sɛ d̄s, àkūmɛ ma s̄eedade ù. Kú má ye mà á bobo á dānlo yáin mádi gé Kɔrinti doro. ²⁴ Adi ke óten gbána m̄áre á ludanaanikɛnaa musunlo, zaakú a žini p̄tɛ k̄ò, óten z̄i ke k̄áo á p̄onna yáime.

2

1 Akū ma zεo kū mani su á kīnaa kū nēseyakanaao doro. 2 Tó ma tò á nēsee yàka, dí mé ani ma pɔ ke nnaa, tó adi ke ákɔnɔ kū ma á nēsee yàkaárenɔ baasiroo? 3 Ma takada kēáre le, de tó ma su á gwa, ákɔnɔ kū á de à ma pɔ ke nnaɔ sún ma nēsee yakaro yáime. Má dō sánsán kū ma pɔnna bi á pínki pɔnname. 4 Ma takada pii kēáre wari gūn kū pɔsira zɔkɔɔo kū wé'i dasio, adi ke de á pɔ yaka yáinlo, de ágō dō lákū má yeáí nà yáime.

Sùrukena kú taarideo

5 Tò, tó gbēke nēseyakana yā kè, adi ke ma nēseen à yàkaro, á gbē sīnda pínki pómé à yàka, ke á gbēkenɔ, de māsun o à gē onaloro. 6 Wari kū á daside dō gbē piia m̀a. 7 Abire yáí à sùru ke káao tera sà, à a laakari kpátene, de a pɔsira kori sún a dero yáí. 8 Abire yáí ma kúte kēáre, à m̀one súsú kú á yei. 9 Akū mé à tò ma takada birekū kēáre, ma lí p̀etεoáwa, de mà le mà dō tó á yā kū ma óare kūna pínki. 10 Tó a gbē kè kú a taario, madí ade kē se. Zaakū tó ma gbē yā kènε, tó yáke sù à kun, madí ke á yáí Kirisi are, 11 de Setan sún ɔndō kewerero yáí, zaakū ó a manafikinɔ dō.

Luda zikerin

12 Kū ma ka Toroasi de mà Kirisi baaru nna kpá, Dikiri zé b̀omene, 13 ama ma laakari kpatenaro, kú madí ma gbēndo Titu lero yáí. Akū ma lé zámma gwe, ma da Masedonia zén.

14 Ma sáabu kè kú Ludao, zaakū àdigō dowere are gɔɔ sīnda pínki, odigō z̀iblerinɔ ũ Kirisi gūn, odi a dōna gbí dagula gu sīnda pínkia. 15 Zaakū ó de turaretiti gb̀innade kú Kirisi kpàta Ludane ũ gbē kú àteni n̄ sura banɔ té kú gbē kú ò sàtenanɔ. 16 Ó de gē gbí ũ gbēkenɔne, akū àdi ga iñne. Ó de ẁendi gbí ũ gbē kparanɔne, akū àdi ẁendi iñne. Ó dí mé à kà à zī bire kee? 17 Ó de lán gbē kú òdigō laga tá kú Luda yáonɔ bàro. Kirisi gūn odi yā o kú nēsepuraò kú Luda dōnaao a z̀irinɔ ũ.

3

1 O era óteni ó zīda sáabu kpán yá? Ó bàka kú kú sèeda takada kú ò kēáre ke kú a k̀éñneo lán gbēkenɔ bàn yá? 2 Ákɔnɔme ó takada pì ũ kú à kēna ó sẁεea. Gbē sīnda pínki ni f̄ à dō à a kyó ke. 3 Áten m̀óñne gupuraa kú ákɔnɔme takada kú Kirisi kè à nàwere ó ɔí ũ. Adi takada pì kē kú tawadaaoro, à kè kú Luda Ẁendide Niniome. Adi kē gbè anloaro, à kè á sẁεeame.

4 Yā kú ó a náani v̄n gwe Luda are Kirisi gáí. 5 Adi ke o ka ó zīdane ò pi, yā pii b̀ò ó kīnaanlo, Ludame ó gbāna ũ. 6 Akū mé à ó káa, akū ó de a bàka kunna kú gbēɔo dufu z̀ikerinɔ ũ. Adi ke doka kú à kēnanlo, Luda Nini yāme. Zaakū doka dí ga iñne, Nini pì s̄, àdi ẁendi iñne.

7 Kú Luda doka kè gbè anloa, a gakuri b̀ò Musa ánnwa. Bee kú a tékena dí g̀i kero, Isarailanɔ dí f̄ ò gwàro. Tó zé kú àdi ga iñne pii b̀ò kú gakuri bire takao, 8 oni Nini pì zé gakuri yá o dɔ yá? 9 Tó zé kú àdi yā dañla gakuri v̄, zé kú àdi tó yā bo kúnwo nna gakuri deala zà. 10 Pó kú à gakuri v̄ yā gakuri v̄ doro, gakuri kú à deala pì yáí. 11 Tó pó kú adi g̀i kero b̀ò kú gakurio, pó kú àdigō kun gakuri deala zà.

12 Zaakū ó támaa bire taka v̄, odi yā o kú sẁεgbānao, 13 adi ke lán Musa bàro, kú à fáta kú a ánnwa de Isarailanɔ sún a án tékena kú àdi g̀i kero lakana

ero yāi. ¹⁴ Ama n̄ sā gbāna, zaakū ari gbāra tó ọ̀ten Luda bàka kunn̄a kũnw̄o takada kyó ke, fáta dok̄n̄o p̄i diḡs kú n̄ laasunlame. Àdi goro, séto gb̄e kú Kirisi gũn baasiro. ¹⁵ Ari kú a terao tó ọ̀ten Musa takada kyó ke, fáta p̄i diḡs kú n̄ laasunlame. ¹⁶ Ama tó gb̄e are ò Dikiria, fáta p̄i ò goa. ¹⁷ Dikiri piime Luda Nini ũ, akús̄ gu kú Dikiri Nini pi kún, àdi tó ò ḡs n̄ zidane. ¹⁸ Ók̄n̄o kú p̄s gò ó ànnwan̄o, ọ̀ten Dikiri gakuri m̄n̄ne lán dígi bà, odiḡs li lán a bà gakuri ḡs kara gakurila. Dikiri kú à de Luda Nini ũ p̄i k̄naan gwe.

4

Luda z̄rin̄o z̄i

¹ Abire yāi lākū Luda z̄i bire d̄awere a s̄uruu gũn n̄a, odi kpasaro. ² O ɔ gb̄are asiri wé'isariyān̄o, odi yā ke kú manafikiro, akús̄ odi Luda yā kotiro. Odi yāpura oñne s̄usu, de ò ó z̄ida m̄o gb̄e s̄inda p̄inkine Luda are. ³ Tó baaru nna kú ọ̀ten kpá utename, gb̄e kú ò s̄atenan̄on à utenañne. ⁴ Zaakū andunia dík̄ina dikiri Yesusariden̄o wé v̄ina kũñne, de ọ̀sun baaru nna sí, Kirisi kú à de Luda taka ũ gakuri gu puñnero yāime. ⁵ Ó z̄ida kp̄akpan ọ̀ten kero, Yesu Kirisi dikirike kp̄akpan ọ̀ten ke, akús̄ ọ̀ten z̄ò bleáre a yāi. ⁶ Luda p̄i, gu pu gusiran, akú à gu p̄i ó sw̄èn le d̄o. Gupura p̄i de a gakuri kú àten té ke Kirisi ànnwa d̄n̄a ũ.

⁷ Ó aruzeke bire v̄i ó mè kú ò de lán ē oro b̄an̄o gũn, de ò le ò d̄s kú gb̄ana z̄s̄k̄o p̄i b̄ò Luda k̄inaame, adi ke ó k̄inaanlo. ⁸ Odiḡs wari d̄owá kpa s̄inda p̄inkia, bee kú abireo odi fuaro. Odi bídi ke, ama ó t̄amaa ò lākaro. ⁹ Odi wé t̄awá, ama Luda ò ó tónlo. Odi ó p̄ate, ama odi garo. ¹⁰ Ḡo s̄inda p̄inki ó kú Yesu ga taka buri léi, de a kunn̄a le à p̄isi ó mèa yāi. ¹¹ Zaakū ók̄n̄o kú ó b̄en̄en̄o odiḡs kú ga léi Yesu yāi, de a kunn̄a le à p̄isi ó mè kú ani gaa yāi. ¹² Len ga p̄i ten z̄i ke ó gũn le, akús̄ w̄endi ten z̄i ke á gũn. ¹³ À k̄ena Luda takadan ò p̄i: Má Luda náani v̄i, akú ma yā ò. Ók̄n̄o s̄s, o Luda náani dok̄n̄o p̄i k̄e, akú ọ̀ten yā o a yāi. ¹⁴ Zaakū ó d̄s kú lākū Luda Dikiri Yesu v̄u gan n̄a, ani ó vu k̄aao gan se, ani ó k̄ate a are lele kú ák̄n̄o. ¹⁵ Yā d̄in̄o p̄inki teni ó lé á yāi, de Luda gb̄eke kú àten li gb̄en̄o dasi le a s̄aabukpana kara a t̄bona yāi.

Wéd̄na mè dufu

¹⁶ Abire yāi odi kpasaro. Bee tó ó mè ten kakate, ó nini diḡs dufu kú lākū gu diḡs d̄o n̄a. ¹⁷ Ó wétamma ḡo do lekeenle dík̄ina ten gakuri z̄s̄k̄o kú àdi lākaro iwere, kú adi sí lek̄aro. ¹⁸ Ó wé pé p̄s kú òdi wé sialero, sé p̄s kú òdi wé sialero. Zaakū p̄s kú òdi wé siale bi ḡo pla p̄ome. P̄s kú òdi wé sialero s̄s, àdiḡs kun ḡo s̄inda p̄inki.

5

¹ Ó d̄s kú tó ó s̄s kú ó kun kpé ũ andunia dí gũn yāka, Luda ni kpé kú odi bo kú ọ̀oro kp̄awá a bea ari ḡo s̄inda p̄inki. ² Tera s̄s odi nda s̄ò p̄i gũn, ó ye ò ludambe p̄s p̄i da, ³ zaakū tó o bo s̄n̄, óniḡs kun mèa sariro. ⁴ Ḡo kú ó kú s̄s dík̄ina gũn, odi nda lākū ó aso sena bà. Adi ke ó ye ò bo a gũnlo, ó ye ò ludambe p̄s dame, de w̄endi ó s̄s kú ani ga p̄i m̄s. ⁵ Abire yāin̄ Luda ó soru kei, akú à a Nini kp̄awá p̄s kú óni le zenkpeke ũ.

⁶ Abire yāi ó sw̄èe diḡs gb̄ana. Ó d̄s ḡo kú ó kú mè dík̄ina gũn, ó kú Dikiri k̄inaaro. ⁷ Zaakū ludanaanik̄naan ó kúo, adi ke wésinaale yānlo. ⁸ Ó sw̄èe diḡs gb̄ana. Bona s̄ò p̄in̄ gena Dikiri k̄inaan ó yei. ⁹ Kunn̄a mèe gũnn̄ yā, bona a

gūnn yá, odìg̃ wete ó yá káagu. ¹⁰ Zaakū Kirisi nig̃ vutena a t̃ntinnwa, ó pínki óni bo ò ze a ar̃e, ani f̃ina bo ó baadine a kunna m̃e gūn yákenaa, a mana ke a ṽani.

Bisásiriño k̃ena nna k̃u Ludao z̃i

¹¹ Lákū óten ṽina ke Dikiriñe le nà, odì wete gb̃eño yá pì z̃é e. Luda ó d̃s s̃ans̃an, akūs̃ ó ye à ó d̃s á sw̃eñ le d̃o. ¹² Óteni ó z̃ida s̃áabu kp̃ááre d̃onlo, óteni á gba z̃é à Ìa d̃á ó yá musume, de à le à yá we gb̃e k̃u àdì Ìa d̃á k̃u m̃e yáó, adi ke sw̃è yánloa. ¹³ Tó áten da ó m̃ii lít̃e, Luda yáime. Tó ó k̃ú ó d̃òr̃o, á yáime. ¹⁴ Zaakū Kirisi yenyī mé àten t̃é k̃áogu. O è tó gb̃e m̃eñ do g̃à gb̃e s̃inda pínki yáì, ò g̃à ñ pínkiñ gwe. ¹⁵ À g̃à gb̃e s̃inda pínki yáì, de gb̃e k̃u ò g̃ño s̃ung̃s̃ kun ñ z̃ida p̃ó ù doro, séde gb̃e k̃u à g̃à ñ yáì à ṽù p̃s̃.

¹⁶ Abire yáì odì gb̃eke gwa lákū andunia gb̃eño d̃i gwa nà tera doro. Bee k̃u ó Kirisi d̃s lákū andunia gb̃eño a d̃s nà yá, ó a d̃s le tera doro. ¹⁷ Zaakū tó gb̃e k̃u Kirisi gūn, à g̃s̃ gb̃e dufu ù. A kunna z̃i g̃ète, kunna dufu mé à g̃ñe. ¹⁸ Abire bò Luda k̃inaame pínki. À ó k̃é k̃áo nna Kirisi g̃ai, akū à gb̃eño k̃ena nna k̃áo z̃i d̃awere. ¹⁹ Kirisi gūn Luda andunia k̃é k̃áo nna gb̃eño taariño yá danaa sari, akū à gb̃eño k̃ena k̃áo nna pì yá ñawere ó z̃i. ²⁰ Abire yáì Kirisi g̃eñeño ó ù. Luda ten gb̃eño s̃isi ó g̃ai. O k̃úte k̃éare Kirisi gb̃eñ, à ke nna k̃u Ludao. ²¹ Luda tò durunnasari de g̃s̃ durunna k̃útekebo ù ó yáì, de kunna a gūn Luda tó yá bo k̃úoo nna.

6

¹ Zaakū Luda z̃ikeri dakeñoñ ó ù, o k̃úte k̃éare, àsun Luda gb̃eke sí à a ke páro.

² Luda p̃i:

Ma n yá mà a g̃õra,
ma kpanyī surabana g̃õr̃o.

G̃õr̃o k̃à s̃à, gb̃aram̃e surabana g̃õr̃o p̃i ù.

³ Odì yá k̃u ani tó gb̃e fu kero, de òsun ó z̃i taari lero yáì. ⁴ Odì ó z̃ida m̃o gb̃eñone z̃é s̃inda pínki gūn k̃u Luda z̃ikeriñoñ ó ù. Odì mena f̃s̃ manamana k̃u takasio k̃u wario k̃u wétammanaao. ⁵ Ò ó gb̃e, ò ó k̃á kp̃ésiran, ò f̃utewái. O z̃i gb̃ana k̃é, ódì le o i òro, nà ó dé. ⁶ O m̃òñne k̃u ñesepurao k̃u d̃ónaao k̃u s̃ùruuo k̃u manakenaao k̃u Luda Ninio k̃u yenyī manafiki sario ⁷ k̃u yápara'onaaao k̃u Luda gb̃anao. Ó yámanakebõño k̃una ó z̃plan k̃u ó z̃zeo. ⁸ Odì ó kpe ta, òdì ó kpe bo. Odì ó t̃s̃ ṽani sí, òdì ó t̃s̃ nna sí. Yápuradeñoñ ó ù, akū òdì ó dite manafikideño ù. ⁹ Tódeñoñ ó ù, akū òdì ó dite lán gb̃e k̃u ò ñ d̃sroño bà. Ó b̃eñeme fá, akū òdì ó dite g̃eño ù. Odì ó dite p̃ógb̃enaño ù, ama òdì ó dero. ¹⁰ Ó p̃o dig̃s̃ nname, akū òdig̃s̃ ó dite p̃s̃iradeño ù. Odì gb̃eño ke aruzek̃edeño ù dasi, akū òdig̃s̃ ó dite takasideño ù. Ó p̃s̃ s̃inda pínki ṽi, akū òdig̃s̃ ó dite p̃sarideño ù.

¹¹ Korintideño, o yá óare s̃usu, o ó ñes̃e w̃éare. ¹² Odì ó ñes̃eg̃unyá uteárero, ama a á p̃s̃ útwere. ¹³ Ma yá óare lán ma ñeño bà. Lákū o ó ñes̃e w̃éare nà, à á ñes̃e w̃ewere le se.

Àsun ke leeke k̃u Yesusarideñoro

¹⁴ Àsun ke dok̃oño k̃u Yesusarideñoro. Yá mana bàka ùgba k̃u a ṽanioo? Bón gupura k̃u gusirao ṽi k̃u k̃soo? ¹⁵ Kirisi yá ni k̃s̃ sí k̃u Setan p̃so deramee? Derame Yesude bàka nig̃s̃ k̃u k̃u Yesusarideoo? ¹⁶ Luda kp̃é d̃i k̃s̃ sí k̃u t̃anaño yá? Zaakū Luda W̃èndide kp̃éñ ó ù, lákū à ò nà: Manig̃s̃ k̃u k̃únwo, manig̃s̃ kure ñ t̃é,

manigɔ de n Luda ũ,
onigɔ de ma gbɛnɔ ũ.

¹⁷ Abire yai Dikiri pi:

À kɛrɩma, àgɔ kú ádona,
àsun ɔ na pɔ gbásiaro,
mani á sí, ¹⁸ manigɔ denɛ De ũ,
ánigɔ de ma nɛgɔgbɛnɔ ũ kú ma nɛnɔgbɛnɔ.
Dikiri Gbãnasindapinkide mé à ò.

7

¹ Ma gbɛ yenyɩdenɔ, lákú Luda lé sèwɛrɛ lɛ nà, ò mì kɛ yá kú àdi mè kú ninio gbà léa mámmam, ò ó konna adona lé papa vɩnakena Ludanɛ gūn.

Pɔlu pɔ kɛ Kɔrintidenɔna nna

² À tó ó yá gɔ kú á swɛn. Ódi taari kɛ gbɛkenɛro, ódi gbɛke sátero, ódi gbɛke taki kero. ³ Mádi abire o mà yá daálanlo. Ma ò yá kò kú á yá kú ó swɛn ò ga lɛlɛ ke ògɔ kun lɛlɛmɛ. ⁴ Má á náanikena manamana, madí lé gbɛ á yá musu manamana. Ó warikɛnaa gūn pínki ma laakari kpatɛna métɛmɛtɛ, ma pɔ kɛ nna à gɛɔla. ⁵ Bee kú o ka Masedonia busun, ò mé dí kpátero. Wari likawái kpa sínda pínkia, ò fütewái kú fitio, vɩna ó kú. ⁶ Akú Luda kú àdi gbɛ kú ò búsano sé lei ó sé lei Titu sunaa gūn. ⁷ Adi kɛ a sunan adoro, kú a a sè lei yáimɛ ɔ. À piwɛrɛ áteni ma bege kɛ, á kú dɩndɔmɛnɛ gūn, ma yá á kúna gbãna sà, akú ma pɔnna kàra.

⁸ Bee kú takada kú ma kɛáre á nèɛɛ yàka, mádi nèɛɛ litero. Kú ma è takada pi á nèɛɛ yàkaáre gɔɔ pla, de ma nèɛɛ lite yá, ⁹ ama ma pɔ kɛ nna sà. Adi kɛ kú ma á pɔ yàkaáre yáinlo, kú á pɔsira tò a nèɛɛ lite yáimɛ. Á nèɛɛyakanaa pìi bò Luda kínaame. Abire yai ódi ásarú kɛáre. ¹⁰ Pɔsira kú à bò Luda kínaa, àdi tó gbɛ nèɛɛ lite à surabana lɛ, ani dɩndɔmɛnɛ kero. Andunia pɔsira mé àdi ga iɩnɛ. ¹¹ À gwa pɔ kú pɔsira kú à bò Luda kínaa pi íáre. Á mèɛ wà sà, a gi kú á zɩdao, á laakaríi fùtɛ, vɩna á kú, a ma bege kɛ, a wé tã, a n sã gà. Yá pìi gūn pínki a á zɩda mòñnɛ kú á taari vɩ yá pìi gūnlo.

¹² Bee kú ma takada pìi kɛáre, adi kɛ gbɛ kú à taari kɛ ke gbɛ kú ò taari kɛnɛ yáinlo, ma kɛ Luda dɔnaa gúmme, de á yɛnawái lɛ à boárɛ gupuraa. ¹³ Abire yai ò laakari kpatɛna. Ó laakari kpatɛnaa pìi gbera, ó pɔnna kàra manamana Titu pɔnna yá musu, kú á pínki a tò a nini sù yai. ¹⁴ Ma lé gbɛnɛ kú á yáo yá, ádi tó wé'i ma kúro. Lákú o yápura òáre yá sínda pínki gūn nà, lɛn ó légbɛna Titunɛ kɛ yápura ũ lɛ. ¹⁵ Lákú a bèɛrɛɛ lɩnɛ nà, a a kpe tã, akú sɔ a a yá mà á pínki, tó à dɔ á yá piin, a yɛnaái di karamɛ. ¹⁶ Ma pɔ digɔ nna, kú má á náanikɛna yá sínda pínki gūn yai.

8

Kɔkamazakenaa

¹ Ó gbɛnɔ, ò ye àgɔ gbɛkɛ kú Luda kɛ Masedonia búsú sɔsɩnɔ gbɛnɔnɛ dɔ. ² Ní yɔgwanaa kú wétámma pásio gūn, n pɔ kɛ nna manamana, akú bee kú n takaside búgubugukɛo ò gba dànnɛ à gɛɔla. ³ Ma òáre ò gba dà kú nèɛɛ mɛn doo n gbãna lɛn, à de n gbãnala se. ⁴ Ó wé kèwá n zɩda, ò kúte kèwɛrɛ manamana, ò n gba zé n ɔ lɛ àgɔ kú Luda gbɛnɔ káamazakenaa gūn. ⁵ Ó kɛ de pɔ kú ò wé ɔila,

ò ní zīda kpà Dikiria gīa kú ókòno dɔ Luda pɔyenyīnaa gūn. ⁶ Abire yāi o wé kè Titua à gé kámaza yā kú à nàa á té lakiti ke. ⁷ Zaakú á gbāna yā sīnda pínki gūn, ludanaanikena kú yá'onaao kú d̄snaao kú yā sīnda pínki aniao kú yenyī kú á vī kúoo, àḡs gbāna kámaza pì kenaa gūn dɔ.

⁸ Adi ke maten yā diteárenlo, ania kú gbē pāndenɔ kēen maten oáre, de mà á yenyī yāpura d̄s. ⁹ Á ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke d̄s. Póde inaa ḡs p̄saride ū á yāi, akú a p̄sarideke gūn à á ké p̄denɔ ū. ¹⁰ Lákú ma è nà yā p̄i musun dí: Á kú ákòno kú a ze kú yā p̄iio zaa muniyā akús̄s át̄en kenɔ, ¹¹ à yā p̄i lakiti ke sà. Zaakú á soru kè kú a kenna, à ke á gbāna lén. ¹² Tó gbē gba dà kú nèse mèn doo p̄s kú à vī lén, adi ke kú p̄s kú à vīronlo, abire mé àdi ká. ¹³ Adi ke maten aso lago gbē pāndenɔne, maten diárenlo, de à ke lelele. ¹⁴ Tera lán dí bà zaakú p̄s diái, à kpá gbē kú p̄s àdi kīammanɔ, de zīkea tó p̄s d̄inyī, akús̄s p̄s k̄lāáwa, ò kpááwa. Lán abire bà ánḡs lele. ¹⁵ Lákú à kēna Luda yān nà ò p̄i: Gbē kú à s̄ete z̄s̄k̄s p̄s dí dialaro, gbē kú à s̄ete f̄iti p̄s dí k̄iáro.

Titunɔ yā

¹⁶ Ma sáabu kè kú Ludao, kú à tò á yā kú Titu swèn lákú à kú ma swèn nà se. ¹⁷ Á ó yā mà, a mèe wā à su á gwa, lákú a p̄s yei nà. ¹⁸ Ó gbē do kú a t̄s dàgula s̄s̄inɔ gbēno té ní pínki baarunnakpanaa musun o d̄ane. ¹⁹ Abire gbera dɔ s̄s̄inɔ gbēno a dà à gé kúoo kámaza z̄i kú óten ke ke. Óten z̄i p̄i ke Dikiri t̄s̄bona yāime kú ania kú ó v̄i. ²⁰ Ó ye gbēke ó taari e lákú óten ke nà kú gba z̄s̄k̄s kú à na ó ū yāoro. ²¹ Adi ke yā kú à mana Dikirin̄een óten péa adoro, yā kú à mana bisásirin̄ne se. ²² O ó gbēndo pānde d̄áñe dɔ. O a laakarii gwà a lé v̄i, o è à ania v̄i yā sīnda pínki gūn, akús̄s a ania èra à kàra tera, kú à á nāanikena yāi. ²³ Titu dake s̄s̄, ma z̄ikeri dake kú odì á mana wete lelen a ū. Ó gbē kparanɔ s̄s̄, s̄s̄inɔ gbēno z̄irin̄ne, m̄ók̄n̄ne Kirisi t̄s̄borinɔ ū. ²⁴ Abire yāi à m̄òñe kú á yenyī, de s̄s̄i gbē p̄inɔ ḡs d̄s kú lé kú óten gbē á yā musu bi yāpurame.

9

¹ Adi kú mà takada kēáre Luda gbēno k̄s kámaza kenaa p̄i yā musuro, ² zaakú má d̄s kú a nèsemana dà, akú ma lé gbē Masedonia gbēne ma p̄i, Girisi gbēno soru mà zaa muniyā. Á aniakena p̄i ní gbēno mèe f̄ute dasi. ³ Akú ma ó gbē p̄inɔ z̄lāwa de àḡs kú soru gūn lákú ma ò nà, de lé kú o gbē yā p̄i musu sún ke p̄áro. ⁴ Tó Masedonia gbēkenɔ sù kúmao, tó ò è á soru dí manaro, wé'i ní ó kú, kú o á nāanikena yāi., Oni á p̄s o d̄s yá? ⁵ Abire yāi ma dite à mana mà o gbē p̄inɔne ò domene are, ò gba kú a ḡinake a a lé s̄e yā keke káaku, de á soru ḡs mana, àḡs de nèsedo gba ū, adi ke gba tilasinlo.

Gbadana kú nèsedoo

⁶ Àḡs yā d̄ik̄ina d̄s:

Tó n t̄s̄ f̄iti, ìni kē f̄iti,

tó n t̄s̄ z̄s̄k̄s, ìni kē z̄s̄k̄s.

⁷ Baadi kpá lákú à dà a sw̄e gūn nà ánsisinaa sari tilasii sari. Luda ye gbē kú àdi gba da kú p̄nnaooi. ⁸ Luda ni f̄s̄ à tó arubarika sīnda pínki likaái, de ḡoro sīnda pínki p̄s sīnda pínki m̄óáwa yā sīnda pínki gūn ari à f̄e k̄áo à yā mana sīnda pínki keo. ⁹ Lákú à kēna Luda yān nà ò p̄i:

Àdi p' fá takasidenone,
a yámanakena lakana víro.

¹⁰ Lákū Luda di p'burí kpá pót'riia nà kú p' kú òdi bleo, ani p'burí kpááwa, à karaáre, de á manakena ɔ̀be le à ɔ́ tá. ¹¹ Ani á ke p'odeno ũ yá s'inda pínki gūn de àg' gba da dasidasi g'ɔɔ s'inda pínki, gbēno Luda sáabu kpá gba kú a dàíne ó gáí yáí. ¹² Zaakū Luda gbēno p'ókiammana bok'oten kámaza z'í p'í ten ke adoro, ani tó Luda sáabukpana dagula manamaname dɔ. ¹³ Gbēno ni Luda t' bo, zaakū kámaza kú a k'èe p'í ni m'óíne, kú a m'ì nàte Kirisi baaru nna kú a zeoone, akús' a gbēke k'èíne kú gbē s'inda pínki kú n'èse doo. ¹⁴ Oni adua k'èare kú á yáo dana n' swēn Luda gbēke kú à p'isiáwa yáí. ¹⁵ Á Luda sáabu kpá a gba kú à g'è onala yáí.

10

P'olu gina kú a z'ida a z'í yá musu

¹ Makū P'olu, ma kúte k'èare kú Kirisi n'èsey'idao kú a busekeo, makū kú òdi p'í, tó má kú kááo má buse, tó má kú kááo ro s's, madig's pásíare. ² Ma w'é k'èáwa, tó ma su, ásun tó m'ag's pásí kááo, zaakū mani f's m'ag's pásí kú gbē kú òdi p'í andunia yá mé àten dower'e areno. ³ Ó kú andunia gūmme, ama odi z'í ká lán andunia gbēno bàro. ⁴ Ó g'ok'eb'ono bi andunia p'ónlo, Luda g'ok'eb'ono gbána kú odi zeki gbánano gboroonome. Odi éke lékpak'sanan' gboroo ⁵ kú y'og's yá kú àdi g'íne ò Luda d'so pínki. Odi lausun s'inda pínki m'ile ble, de ò m'ì nate Kirisine. ⁶ Tó a m'ì natew'ere m'ámmam, o laka kú ò w'é tá sáyamarisarideno.

⁷ Àdi yá gwa musume. Tó gbē a z'ida n'áanikena kú Kirisi p'ón a ũ, ade g's d'on kú Kirisi p'ón ó ũ lán a bà se. ⁸ Bee tó ma lé gbē à k'è z'ók's doka kú Dikiri kpáwá yá musu, w'é'í ni ma k'uro, zaakū á z'ini petena yáime, adi ke á letena yáinlo. ⁹ Ásun ke lánd's má ye mà v'ina dadaái kú ma takadak'enaao bàro. ¹⁰ Òdi p'í ma takadan' b'èere ví, akús' ò gbána, ama tó ò w'é s'ímale, àdi n' kú gbánaro, ma yá d'í ká p'oke léiro. ¹¹ Gbē kú òten o len' g's d's kú lákū ó yáno de nà takadan' gūn tó ó kú kááo, len' óni ke le, tó o k'è.

¹² Dín ó ũ ò ó z'ida ke l'ele kes' ò ó z'ida lek'sa kú gbē kú òteni n' z'ida sáabu kpáno. Tó ò n' z'ida kpák'us' k'so kes' ò n' z'ida l'ek'sa k'so, òdig's ɔ̀nd'oro. ¹³ Ók'ono s's, óni lé gbē de a l'elaro. Óni gbē ikokeki kú Luda ditew'ere l'emme, kú à à ká á k'inaa se. ¹⁴ Lákū o ka á k'inaa nà, óten v'í ó ikokeki l'elaro, zaakū o su kú Kirisi baaru nnao ari á k'inaa káaku. ¹⁵ Odi lé gbē de a l'ela, ò gbē p'andeno z'í ká ó p'laro. Zaakū á ludanaanikena ten kara, ó ye z'í kú óten ke á t'é'ó tá manamana ari á ká ikokeki kú Luda ditew'ere l'én, ¹⁶ de ò g'è ò baaru nna p'í kpá búsu kú ò kú á areno gūn, l'eg'bēna kú gbē p'andeno t'aragaabanaao sari. ¹⁷ Tó gbē ye a lé gbē, à gbē Dikiri yá musu. ¹⁸ Àdi ke gbē kú àdi a z'ida sáabu kpá mé à manaro, sé gbē kú Dikiri d'í a sáabu kpá.

11

P'olu kú z'iri ékeno

¹ Á mena kúmao kú ma y'ónk'okeo f'iti. Ama àten mena k'ò. ² Lákū Luda di g'ōba kpá nà, len' maten kpá le se á yá musu. Ma á kpá Kirisia á g's m'èn do ũ, de mà á kpáz'aa lákū n'okpare lési bà. ³ Lákū ml'è ɔ̀nd's k'è Awaune nà, à a s'ate, v'ina teni ma kú kú ani á lausun likaraáre le se, de à á nana Kirisia gbás' sari kú n'èsedoo tó. ⁴ Tó gbēke sù à Yesu yá kú à b'ò ado kú ó p'ó waazi k'èare, adi sí

araga. Adì nini kù à bò ado kù pò kù a sìò sí, adì baaru nna kù à bò ado kù pò kù a màò ma. ⁵ Maten da má kīana z̄iri kù a ñ díte z̄òk̄ò kùn̄oi yáke gūnlo. ⁶ Bee tó má lén̄naro, má d̄ona v̄i. O m̄òáre á pínki s̄usu yá s̄inda pínki gūn.

⁷ Kù ma baaru nna kù à bò Luda kīnaa waazi kēáre p̄s̄inaáwa sari, akù ma a z̄ida b̄usa á karana yāi, ma taari k̄en̄ yá? ⁸ Ma s̄osi p̄and̄en̄o gb̄ēn̄o taki k̄è, ma a bakaa l̄emma, de mà le mà z̄i k̄eo á té yāi. ⁹ Ḡor̄o kù má kù k̄ááo, tó p̄ ten kīama, madì wari d̄o gb̄ēkearo. Ó gb̄ē kù ò bò Masedonia b̄usunn̄o s̄umene kù p̄ kù àten kīamao. Maten we mà k̄e á gb̄ēkene aso ūro, akùs̄o mani we mà k̄e á gb̄ēkene aso ūro. ¹⁰ Kù Kirisi yāpura kù à kù ma gūnwo, gb̄ēke ni kp̄ámene mà lé pii gb̄ē Kirisi b̄usunlo. ¹¹ B̄óyāin ma ò l̄ee? Luda d̄ò kù má yeáì.

¹² Yā kù maten k̄e, maniḡò keme, de mà gb̄ē kù òteni ñ z̄i lek̄sa kù ó p̄son̄o z̄ini z̄z̄s̄ kù ñ légb̄enan̄o. ¹³ Gb̄ē bire takan̄o bi z̄iri éken̄ome! Z̄ikeri manafikiden̄ome! Òdi li Kirisi z̄irin̄o ū. ¹⁴ Yā bonsarenlo. Bee Setan pii òdi li gupura malaika ū se. ¹⁵ Zaakù lem̄e, tó a z̄ikerin̄o li yā mana z̄ikerin̄o ū, yābonsarenlo. Kpekpe oni ñ yākenaa gb̄è le.

P̄lu warikena a z̄irike gūn

¹⁶ Ma era maten o d̄o, gb̄ēke s̄un̄ ma gwa ȳonko ūro. Tó len s̄oro, àḡò ma díte lán̄ ȳonko bà, de mà le mà lé gb̄ē f̄iti. ¹⁷ Yā kù maten o, Dikiri mé à ma danlo. Lé kù maten gb̄ē ma z̄ida náanikena gūn, maten gb̄ē ȳonk̄oke gūm̄e. ¹⁸ Lákù gb̄ēn̄o ten lé gb̄ē ñ z̄ida yā musu dasi nà, makù se mani gb̄ē. ¹⁹ Zaakù ák̄on̄o ònd̄orin̄o adì mena f̄i kù misariden̄o kù p̄on̄nao. ²⁰ Tó òteni á ke z̄on̄o ū, tó òteni á aru mi, tó òteni á taki ke, tó òten deñla m̄òáre, tó òteni á s̄an̄ ke, adì mena f̄i. ²¹ Yāpurame, ó buse kù yā pin̄o kenaa! Abire k̄emene wé'iyā ū! Ama pò kù gb̄ē náanikena, àteni a lé gb̄ē, má a náanikena se. Maten abire o ȳonk̄oke gūm̄e. ²² Eberun̄ome ñ ū yá? Àkù ma ū se. Isarailan̄ome ñ ū yá? Àkù ma ū se. Ibrah̄i burin̄ome ñ ū yá? Àkù ma ū se. ²³ Kirisi z̄ikerin̄ome ñ ū yá? Má a z̄ikeri ū deñla. Maten o lán̄ ìade bàme. Ma z̄i k̄è deñla, ma dana kp̄ésiran deñla, má a gb̄ēna lé d̄oro, ma konna ga léi lé v̄iro. ²⁴ Yudan̄o ma gb̄ē kù fl̄aao lé bupla m̄en̄ donsari ari ḡen̄ s̄oro. ²⁵ Ó ma lele kù ḡooò ḡen̄ aak̄ò. Ó ma papa kù gb̄ēo ḡen̄ do. Gó'ite kp̄àte k̄umao ḡen̄ aak̄ò, ma ke ḡor̄o do ísira gūn f̄anant̄e kù gw̄aanio. ²⁶ Ma w̄et̄egena dasin̄o gūn madiḡò kù kariì gūn: Swa kariì, kp̄ani w̄edewen̄o kariì, Yudan̄o kariì, buri p̄and̄en̄o kariì, w̄ete gūn kariì, s̄ente kariì, ísira kariì, Yesude éken̄o kariì. ²⁷ Ma z̄i gb̄āna k̄è kù w̄aw̄ao, ma it̄e k̄è a lé v̄iro, nà ma de, ími ma kù, madiḡò kun p̄oblenaa sari ḡen̄ baaak̄ò, má té punsi ìa gūn. ²⁸ A kparan̄o onaa baasi s̄osin̄o gb̄ēn̄o s̄inda pínki laasun̄o òdi t̄s̄ma lákù gu diḡò d̄o nà. ²⁹ Dí mé ani busa, mà gí busaii? Díni oni k̄è z̄éa à gí ūmaa?

³⁰ Tó à kù mà lé gb̄ē, mani gb̄ē ma gb̄ānasarike musume. ³¹ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De d̄ò kù maten éke toro. Óḡò a s̄áabu kp̄a ḡor̄o s̄inda pínki! ³² Ḡor̄o kù má kù Damasaku, akù kina Areta asakpa pi ò w̄ete pi b̄inilen̄o d̄ákp̄a, de ò le à ma kù yāi, ³³ akù ò ma bo wondoo gūn, ò ma kipa kù bàao t̄anko gūn b̄ini kpe, akù ma bàa sì.

12

P̄lu w̄égupu'ena

¹ À kù tilasi mà lé gb̄ē. Bee kù à àre v̄iro, mani lé pá w̄égupu'enan̄o kù yā kù Dikiri m̄òmenen̄o s̄a. ² Má gb̄ēke d̄ò Kirisi gūn, ò a s̄è ò ḡee k̄aao ari ludambe

aakōden, a wē gēro donsarín dí. À gèe kù mēeon yá, mēe sarín yá, má dōro, sé Luda. ³ Má dō kù ò ade pìi sè ò gèe káao aruzennamme. À gèe kù mēeon yá, mēe sarín yá, Luda mé à dō. ⁴ À yá kù àdi sí oro mà, kù bisāsiri ni fō à babaro. ⁵ Mani lé gbē ade yá musu, mani gbē ma zīda yá musuro, sé ma gbānasaríke yá. ⁶ Bee tó mani lé gbē, adi ke má yōnkōnlo, zaakū yāpuraan mani o. Ama mani lé gbēro, de gbēke sún ma dite de pō kù à èma ke yá kù à mà ma lénlaro. ⁷ De māsun ĩa dā yá zōkō kù Luda mōmenenō musuro yāi, à pō sōtō ma mēe gūn Setan zīri ũ, àgō wé tāma, de māsun ĩa dāro yāi. ⁸ Ma wé kè Dikiria gēn aakō yá pìi musu de à pō pì bo ma mēn, ⁹ akū à pìmenē, a gbēke kù adì kemēne mōma. Gbānasaríke gūnn a gbāna papana di bon. Abire yāi mani lé gbē kù pōnnao ma gbānasaríke musu, de Kirisi gbāna gō kù ma gūn. ¹⁰ Abire yá mé à tò madi pōnna ke kù gbānasaríkeo kù wé'idammaanao kù wario kù takasio kù wétammaanao Kirisi yāi, zaakū gōrō kù gbāna kłaman madīgō gbāna.

Kōrintidenō yā Pōlu kūna gbāna

¹¹ Ma yōnkōyā kè, ákōnō mé a ma dan. Ákōnōmē à de yá à ma sáabu kpá. Bee tó má kun pōke ũro, má kīana zīri kù a n̄ dite zōkō kùnōi yáke gūnlo. ¹² Ma a konna zīri ũ mōáre kù menao manamana sēedakenanō kù yābonsarenō kù daboyānō gūn. ¹³ Bó mé à à kīa sōsinō gbē kparanōaa? Ke kù mádi gō á gbēkene aso ũro yāii? À sùru ke kūmao kù taari dio! ¹⁴ Tera sà ma soru kè mà su á kīnaa a gēn aakōdeo, akūsō mani gō á gbēkene aso ũro. Ákōnō mateni á wete, adi ke à pōnōn maten wetero. Zaakū denō mé òdi aruzeke dite n̄ nēnōne, adi ke nēnō mé òdi diteñero. ¹⁵ Mani fō mà pō kù má v̄i deáre pínki, mà a zīda kpááwa kù pōnnao. Tó ma yenaáí ten kara, á yenamai ni lagon yá? ¹⁶ Bee kù a we kù mádi gōáre aso ũro, gbēnō di pi, wézērin ma ũ, ma pō siáwa kù ūndō. ¹⁷ Ma á blé gbē kù ma n̄ zīáwanō ke gāi yá? ¹⁸ Ma kúte kè Titunē à gé á kīnaa, akū ma ó gbēndo dāne. Titu á blén yá? Ó nēse dokōnōnloo? Ó ágba dokōnōnloo?

¹⁹ Áten da yá óten boki weten yá? Lenlo! Óten yá o kù Luda dōnao konna Kirisi gūmme. Ma gbē yenyīdenō, ma abire óare pínki á zīni pētena yāime. ²⁰ Vīna teni ma kù kù tó ma su á kīnaa, mani á le lākū má ye nāro, akūsō áni ma e lākū á ye nāro. Maten vīna ke fitiine kù nēsegōbaao kù pōfēo kù ania pásīo kù kōyakanaao kù kōpinaao kù ĩadānaao kù zukakanaao. ²¹ Vīna teni ma kù kù tó ma era ma su á kīnaa, ma Luda ni tó wé'i ma kù á are. Gbē kù ò durunna kè yá, ò gbāsī kè, ò pápá kè, ò wé'isariyā kēnō, tó odi nēse lite ò mi kè yá pīnōaro, mani pōsira ke kūñwo.

13

Lédammana kpekpe

¹ Ma suna á gwa gēn aakōden dí. Òdi yá pínki yāpura ma sēedade gbēnōn pla ke gbēnōn aakō léi. ² Ma gīnake ma lé dà gbē kù ò durunna kēnōa yá kù gbē kparanō dō ma suna á kīnaa gēn pladeo, tera ma era maten lé daríma dō bee kù má kù kááoro, tó ma era ma su dō, mani n̄ gbē ke tóro yoo! ³ Áten sēeda wete kù Kirisi ten yá o ma gáin yá? Tò! Adi ke Kirisi gbāna sarinlo, à gbāna á té. ⁴ Bee kù à gà lía gbānasaríke gūn, à kun tera kù Luda gbānaome. Leme konna a gūn ó kù kù gbānasaríkeo le se, ama ónigō kù káao á té kù Luda gbānao.

⁵ Á á zīda tāasi ká à gwa, tó á kù Yesu Kirisi nāanikenaa gūn. À keke à á zīda gwa. Á dō kù Kirisi kù á gūnloo? Tó lenlo, a funame. ⁶ Má dō kù áni e òdi

fuaro. ⁷ Óten wé ke Ludaa de àsun yā vāni ke kero. Adi ke de gbēnŋ ó zĩ sáabu kpá yāinlo, de à a mana ke yāime, bee tó òteni ó gwa gbē funanŋ ũ. ⁸ Óni fŋ ò bo yápura kpero, sé ò zéó. ⁹ Tó ó gbāna vīro, akūsŋ á gbāna, ó pŋ ògŋ nname. Odi adua kéáre de à keke à bo mana. ¹⁰ Ma yā birenŋ kéáre kŋ má kú kááoro, de tó ma su, māsun kéáre pásĩ kŋ doka kŋ Dikiri kpàmaoro. À kpàma á zĩnipetena yāime, adi ke á letena yāinlo.

¹¹ Tŋ, ma gbēnŋ, à ponna ke. À yā keke à bo mana. À ma lédamma ma. À lédokŋnŋ ke àgŋ nna kŋ kŋo, Luda yenyīde aafiade gŋ kú kááo. ¹² À fŋ kpákŋa kŋ Luda gbēnŋ lépemmaanao. Luda gbēnŋ fŋ kpàáwa ní pínki. ¹³ Dikiri Yesu Kirisi gbēke kéáre, Luda gŋ yeái, kŋgbēkena gŋ kú á té kŋ Luda Ninio á pínki.

GALATIANS

Baaru nna pānde kunlo

¹⁻² Makū Pɔlu Luda z̄iri kū ma Yesude dake kū ó ɛɛɛɛnɔ pínki, ókɔnɔ mé o takada dí kè sɔsi gbē kū ò kú Galatia b̄usu gūnnɔnɛ. *fZ̄ir 16:6* Ma kunna z̄iri ú dí bo gb̄enɔ Kĩnaa ke bisāsiri gāiro, Yesu Kiri kú De Luda kú à á fūte bona ganwo mé à ma z̄i. ³ Ó De Luda kú Dikiri Yesu Kiri sio gbēke k̄éáre, à á gba aafia. ⁴ Kiri sio ḡi a w̄èndīií ó De Luda p̄oyenyĩnaaa, à ó durunna k̄èwá de à ó bo andunia tera v̄áni dín. ⁵ Luda mé à gakuri v̄i ḡɔɔ s̄inda pínki! Aami.

⁶ Kū àten k̄pe li Luda kú à á sísi a gbēke gūnne likalika lán dí bà, à are d̄ò zé pānde, yā p̄i b̄ò ma sare manamana. ⁷ Baaru nna pānde ke kunlo. Gbē kú ò ye ò Kiri sio baaru p̄i litenɔ teni á likaramɛ. ⁸ Bee tó ókɔnɔ ke malaika kú à b̄ò ludambe baaru nna kú adi k̄s sé kú a kú o óáreoro waazi k̄éáre, Luda láari boa. ⁹ O óáre yá akús̄ maten óáre d̄ò, tó gbēke baaru nna kú adi k̄s sé kú a kú a màaoro waazi k̄éáre, Luda láari boa.

¹⁰ Maten sáabu wete bisāsirian yá, ke Luda? Maten wete ma yā ká bisāsirigun yá? Tó bisāsirin má ye à kángu ari tera, de Kiri sio z̄òblerīin ma ūro.

Yesu Pɔlu sena a z̄iri ū

¹¹ Ma gb̄enɔ, má ye à d̄s̄ kú baaru nna kú madi k̄pááre dí bo bisāsiri k̄ĩnaaro. ¹² Mádi ma bisāsiri Kĩnaaro, gbēke mé à d̄amenɛro, Yesu Kiri sio mé à b̄ò à s̄uomenɛ.

¹³ A mà lákū má kun nà yā Yudanɔ donȳizen. Ma Luda s̄osi gb̄enɔ wé t̄à p̄ásip̄ási, ma wete mà ní kakate. *fZ̄ir 8:3* ¹⁴ Ma Yudanɔ donȳize p̄i yá kú ɔplapla de ma s̄aranla dasi, ma kokari deńla ó dizinɔ futeokarayā p̄i gūn. ¹⁵ Ama Luda ma dite a p̄s̄ ū zaa ma da gberɛn. Kū ma sísi a gbēke gūn ḡɔɔ k̄ame, ¹⁶ akú à a Né gb̄arema, *fZ̄ir 9:3-6* de mà a baaru nna k̄pá buri pāndenɛ. Mádi ḡe dada gbēke kiaro, ¹⁷ mádi ḡe Yurusalemu gbē kú o kun z̄irinɔ ū ma áno k̄ĩnaaro, ma ḡe Larubunɔ b̄usun ḡɔnɔmɛ, akú ma era ma kun Damasuku.

¹⁸ W̄è aak̄s̄ gberan ma ḡe Yurusalemu, de ò k̄s̄ d̄s̄ kú Pitao, akú ma ke k̄aao ḡɔɔ ḡero. *fZ̄ir 9:26-30* ¹⁹ Mádi z̄iri pānde ero, séde Dikiri dakūna Yamisi. ²⁰ Yá kú ma k̄éáre p̄i, ma sí kú Ludao kú adi ke éken ma t̄oro. ²¹ Abire gbera ma ḡe Siria b̄usun kú Silisia b̄usuuo. ²² Ḡɔɔ b̄irea Kiri sio s̄osi gbē kú ò kú Yudeanɔ dí wé simalero, ²³ ama ò mà ò p̄i, gbē kú àteni ní wé t̄a yā mé àten donȳize kú à wete à kakate pi waazi ke tera sà, ²⁴ akú ò Luda t̄s̄ b̄ò ma yā musu.

2

Pɔlu k̄s̄ȳamana kú z̄iri kparanɔ

¹ W̄è kuri aw̄eesiik̄s̄ gbera ma era ma ḡe Yurusalemu kú Baanabao. *fZ̄ir 15:2-4* Ma Titu s̄è, à ḡe k̄uoo se. ² Ma ḡe gwe, kú Luda mé à b̄ò à s̄uma à p̄i mà ḡe yáime. Akú ma baaru nna kú madi k̄pá buri pāndenɛ b̄òk̄te gbē kú ò de gbē z̄ók̄s̄ ūnɔnɛ n̄t̄ene, de z̄i kú ma k̄è kú a kú maten keo s̄un ke p̄aro. ³ Titu kú ó ɛɛɛɛ, bee kú a Girikikenaao, odi ḡa naa à t̄s̄ z̄oro. ⁴ Yá p̄i fūte Yesude éke kú ò ḡèwái k̄p̄aninɔ musume. Ò ḡèwái de ò ò z̄idadekena Kiri sio gūn asiri gwa ò ò da z̄òblem̄mɛ, ⁵ akú odi we ò m̄i n̄ateńnero bee f̄iti, de à le áḡs̄ baaru nna

pì yápura kúna yáí. ⁶ Gbē kú òteni n gwa gbē zōkō ùnō dí yāke karamenro. Lákū ò de nà dí kemene yāke ūro, zaakū Luda dì gbēke wé gwaro. ⁷ Ò è Luda baaru nna kpána buri pāndenone nāmenē ma ōī, lákū à a kpána Yudanone nà Pitane a ōī nà. ⁸ Zaakū lákū Luda zī kè Pita gáí nà a kúnna zīri ū yā musu Yudanō té, len à zī kè ma gáí buri pāndenō té le. ⁹ Yamisi kú Pitao kú Yuhana kú òteni n gwa sōsi gbègba ùnō gba kú Luda dāmenē dō, akú ò ò kpáwá, ókōnō kú Baanabao kōgbēke sēeda ū. Ò sī ò gé buri pāndenō kīnaa, mōkōnō sō, Yudanō kīnaa. ¹⁰ Yā kú ò yein dí, n takasidenō yā gō dōógú. Gōrō birea sō ó mēè wà kú a kenāao kò.

Yesu náanikena mé àdi ó sura ba

¹¹ Kú Pita sù Antiōku, ma ginē tētētē, kú à zà yāa yáí. ¹² Zaakū ari Yamisi zīrinō gō gé ká, àdi pō ble kú buri pāndenōme. Kú ò kà, akú à bōru kú kpeo à kēmma, kú àten vīna ke Yuda kú ò zè kú tōzōna yāonone yáí. ¹³ Yuda kparanō nāa manafikēnaa pī gūn. Bee Baanaba se ò a gā ò nārima. ¹⁴ Kú ma è ò baaru nna yápura kúna a zéaro, ma ò Pitane n pinki wára: Mōkōn Yuda ina n kun lán buri pānde bà, adi ke lán Yuda bànlo. À kè dera ndi gā na buri pāndenōa, de ògō Yudanō yā kúnnaa?

¹⁵ Yudanōn ó ū inaa gūn, buri pānde durunnakerinōn ó ūro. ¹⁶ Ama ó dō kú gbēke dì bo mana doka pì kena yáiro, séde Yesu Kirisi náanikena ado.*fRom 3:20, 22* Bee ókōnō, o Kirisi Yesu náani kè, de ò le ò bo mana ó Kirisi náanikēnaa pì yáime, adi ke doka pì kena yáinlo, zaakū gbēke dì bo mana dokakúna yáiro.*fZab 143:2* ¹⁷ Gōrō kú óten wete ò bo mana Kirisi gūn, tó o è durunnakerinōn ó ū se, abire pì Kirisi ten durunna gba zén yá? Oi! ¹⁸ Tó ma era maten doka kú ma gbòro keke, doka pì taariden ma ū gwe. ¹⁹ Zaakū ma gō gè ū doka pì musu, akú ma kpe line, de mágō kun Luda pō ū yáí. Ma ga lía kú Kirisio. ²⁰ Makū mé má kun dorō, Kirisi mé à kú ma gūn. Tera sà ma bisāsirikēnaa gūn má kú Luda Né kú à yemai à gí a wèndiia ma yáí náanikēnaa gūmme. ²¹ Maten Luda gbēke da páro. Tó gbē dì bo mana doka pì yáime, de Kirisi gā páme.

3

Musa doka kú ludanaanikēnaao

¹ Ákōnō Galatia yōnkōnō! Ò pō dàáwan yá? O Yesu Kirisi gana lía mōáre a è sánsān. ² Má ye mà yā mèn do gbēkaáwa. A Luda Nini lè dokakúna yáin yá, ke yā kú a màa pì náanikēna yáime? ³ À kè dera a gō yōnkōnō ū lán dí bàa? A naa kú Luda Nini gbānao, akú àten láka kú á zīda gbānao yá? ⁴ Á wari zōkō kè pān yá? Oi, adi ke páro. ⁵ Luda a Nini kpááwa, à daboyānō kè á té á dokakúna yáin yá, ke yā kú a màa pì náanikēna yáime?

⁶ À gwa Ibrahimā. À Luda náani kè, akú Luda tò yā bō káao nna a náani kú à kè yáí.*fNaa 15:6, Rom 4:3* ⁷ Àgō dō kú gbē kú òten Luda náani kenō mé ò Ibrahimī burinō ū.*fRom 4:16* ⁸ Luda yā takada gīnake à a baaru kpā Ibrahimē à pì, Luda nì arubarika da buri sīnda pīnkigu a gáí,*fNaa 12:3* zaakū Luda yā takada pì gīnake à dō kú Luda nì tó yā bo nna kú buri pāndenō a náani kú oni ke yáí. ⁹ Len Luda dì arubarika da gbē kú òteni a náani kenōgu le, lákū à kè a náanikeri Ibrahimē nà. ¹⁰ Gbē kú à zè kú dokakúnaao gō láari pō ūme, zaakū à kēna Luda yān ò pì, gbē kú òdigō yā kú ò kú doka takada gūnnō kúna pīnki a

zéaro bi láari pómé. ¹¹ Ó dṣ sãnsãn kũ Luda dì tó yã bò kũnwò nna dokakũna yãiro, zaakũ ò pì, gbḗ kũ Luda tò yã bò káao nna a náani kũ àten ke yãí mé anigṣ kun. ¹² Doka dí kṣ le kũ ludanaanikenaaro, zaakũ ò pì, gbḗ kũ à yã pìi kèè, ade ni wèndi le a gũn. ¹³ Kirisi gṣ láari pṣ ù ó gḗne ù, à ó bó doka láari gũn, zaakũ à kēna Luda yãn ò pì, gbḗ kũ ò lòko lía bi láari pómé. ¹⁴ Abire kè le de arubarika kũ Luda dà Ibrahimu le à gṣ buri pãndenḡe Kirisi Yesu gãime, de ò Nini kũ Luda a lé sè le a náanikena yãí.

Musa doka kũ Luda lésenaao

¹⁵ Ma gbḗnḡ, bisãsiri yãkena takan maten oáre. Tó gbḗ légbḗe dite, akũsṣ à sèedadeng vī, oni fṣ ò gbororo, oni fṣ ò yake karanlo. ¹⁶ Len Luda lé sè Ibrahimē le kũ a burio. *fNaa 12:7* Luda yã takada dí pì kũ a burinḡ lákũ parin à téfũma bàro, à pì kũ a buriomé. Gbḗ mèn don à téa, àkũme Kirisi ù. ¹⁷ Yã kũ má ye mà on dí: Luda gĩnake à lé sène yã à pì a bàka nigṣ kũ káao. Wè wàa pla kũ mèn baraakurio gberan doka sũ. *fBon 12:40* Doka pì ni fṣ à lésena pìi gbororo, ani fṣ à a ke pãro. ¹⁸ Tó òdi Luda arubarika le dokakũnaa gũn, de adi bo a lésena gũn doro. Ama Luda gbḗke kè Ibrahimē, kũ à a lé sène yãime. *fRom 4:14* ¹⁹ Býyãì à doka ditei dḡḡ? À doka kàra ari Ibrahim buri kũ Luda lé sè a yã musu gṣ sume, de gbḗnḡ le ò dṣ kũ ò de taaridenḡ ù Luda kĩnaa yãí. Luda a doka pìi kpà malaikanḡa, ò nà yãkèkeriine a ḡì, à dite gbḗnḡne. ²⁰ Luda lésena sṣ, a yãme ado, a bàka kũ kũ yãkèkeriioro.

²¹ Tṣ, doka pìi bò Luda lésena kpen yá? Lenlo! Tó doka kũ àdi wèndi kpáĩma kun yã, de o bo mana doka pìi yãí. ²² À kēna Luda yãn ò pì, durunna gbḗ sinda pínki kà kpén, de arubarika kũ Luda a lé sèe pì le à gṣ Yesu Kirisi náanikerinḡ ù a náani kũ òten ke pìi yãí.

²³ Zaade Yesunaanikena dí suro, doka ó ká kpén, à ó kũna purusunanḡ ù ari Yesunaanikena kũ àten su gḗe à bòo gupuraa. ²⁴ Len doka pì de ó gwàri ù le yã ari Kirisi gṣ su, de ò bo mana a náanikena yãí. ²⁵ Lákũ Yesunaanikenaa sũ nà sà, o bo ó gwàri yãn.

²⁶ Kunna Kirisi Yesu gũn á de Luda nénḡ ù á pínki a náani kũ àten ke yãí, ²⁷ zaakũ ákḡnḡ kũ a da'ite kè Kirisi pṣ ùnḡ, a Kirisi dāa sète. ²⁸ Yudano kũ buri pãndenḡ, zḡnḡ kũ zĩdadeng, gṣgbḗnḡ kũ nḡgbḗnḡn donadona kṣnero, zaakũ á pínki pṣ dokḡnḡn á ù kunna Kirisi Yesu gũn. ²⁹ Tó á de Kirisi pṣ ù, á de Ibrahim burinḡ ùme, akũsṣ á de arubarika kũ Luda a lé sèneḗ blèrinḡ ù. *fRom 4:13*

4

¹ Maten oáre, gḡḡ kũ túbibleri de né ù, bee tó a de aruzekenḡn de a pṣ ù pínki, à de zḡlaro. ² Àdi mì nate gwàrinḡne kũ gbḗ zḡkḡn ari gḡḡ kũ a de ditea. ³ Len ókḡn se, gḡḡ kũ ódi kāsara kũro, odì zḡ ble andunia pṣ kũ òdi mì nateĩnenḡne. *fGal 4:9, Kḡl 2:8, 20* ⁴ Kũ gḡḡ kũ Luda dite kà, à a Né zì, ò a ì bisãsiri ina ù Musa doka gũn, ⁵ de à ókḡn kũ òten zḡ ble Musa dokaneng bo, ò gṣ a nénḡ ù. ⁶ Luda a Né Nini dà ó swḗe gũn, kũ ó de a nénḡ ù yãí. Nini pìi dì wiki lé à pì: Baa, ma De! ⁷ Abire yãí zḡḡme n ù doro, néme n ù. Lákũ Luda néme n ù nà, à n ke a túbibleri ùme. *fRom 8:15-17*

Pṣlu bídikena Galatians yaa

⁸ Gḡḡ kũ á Luda dṣro, adi do pṣ kũ ò de Luda ùronḡi. *f1Kḡ 8:4-6* ⁹ Lákũ á Luda dṣ nà tera sà, atēnsa kũ Luda á dṣ, býyãì a era àten are dḡ pṣ gina futa gbānasari pinḡa dḡḡ? Býyãin a era á ye à doñyĩ dḡḡ? ¹⁰ Adì gḡḡ kenḡ kũ mḡ

keno kú dikpe keno kú wè keno tɛ bo.*fRom 14:5, Kɔl 2:16* ¹¹ Vĩna ma kú á yá musu. Ase zĩ pán ma kè á té yá?

¹² Ma gbɛno, ma wé kèáwa, à gɔ lán ma bà, zaakú ma gɔ lán á bà. Ádi taari kemene yáro. ¹³ Á dɔ kú gyákɛnaa gūnn ma baaru nna kpàáre káaku. ¹⁴ Bee kú ma gyákɛna kèáre yɔogwana ũ, ádi ma gya boro ádi lé'i kúmaro, a ma sí lán Luda malaika kesɔ Kirisi Yesu bàme. ¹⁵ Arubarika kú áten kemene yá kè deraa? Mani fɔ mà o á yá musu mà pi, tó ani sí ke yá, de a á wé bòbo a kpàma. ¹⁶ Kú ma yápura óáre yáin ma gɔ á zānguri ũ sà yá? ¹⁷ Gbɛ kúnɔ mɛɛ wá kú á yáo, ama a mana yáinlo. Ó ye à kɛwáme, de à narĩma. ¹⁸ Mɛwána kú gbɛ yáo a mana yáin mé à nna. Ma mɛɛ wá kú á yáo gɔɔ sında pinkime, adi ke gɔɔ kú má kú kááo adonlo. ¹⁹ Ma né yenyĩdeno, mateni á ina wáwá ke dɔ ari Kirisi gɔ sà da á gūn. ²⁰ Má ye màgɔ kú kááo tera, de mà a yá'ona lite, zaakú ma bídi kè á yáame.

Hazara kú Sarao

²¹ Á omene, ákɔno kú á ye doka iko vĩáwanɔ, ádi yá kú à kɛna Musa doka takada gūn maroo? ²² Ó pi Ibrahĩ négɔgbɛno ì gbɛnon pla. Á a do ì kú zɔɔome,*fNaa 16:15* akú à a do ì kú zídadeo.*fNaa 21:1-2* ²³ Zɔɔ pi né ì bisásirikenaa gūmme, akú zídade a pɔ ì Luda lésena yái.*fRom 9:7-8* ²⁴ Nɔgbɛ pino yá dewere yáasi taka ũ, Luda bàka kunna kúńwo yá leu pla ũ. A do bò Sinai kpi kĩnaame, ádi zòkɛna ínne. Ákú mé à Hazara ũ. ²⁵ Á de Sinai kpi kú à kú Larubunɔ búsun yáasi taka ũ. Yurusalemu tera de a ũ dɔ, zaakú áten zò ble kú a gbɛno ní pinkime. ²⁶ Yurusalemu kú à kú musume zídade ũ. Ákúme ó da ũ. ²⁷ Zaakú à kɛna Luda yān ò pi:

N̄ pɔnna ke, mɔkɔn para kú nídi né iro!
N̄ ayuwii ke, mɔkɔn kú nídi nòwáwá kero!
Zaakú mɔkɔn kú n zā pá kpányĩ,
n né dasi de nɔgbɛ kú a zā are dɔa pɔla.

²⁸ Ákɔno sɔ ma gbɛno, Luda lésena nɛnon á ũ lán Isaaku bà. ²⁹ Né kú ò a ì bisásirikenaa gūn wari dɔ né kú ò a ì kú Luda Nini gbānaooa. Len à de le kú a terao. ³⁰ Á kɛna Luda yān derameɛ? Ó pi: N̄ pé zɔɔ piia kú a néo, zaakú zò né ni túbi ble kú zídade néoro.*fNaa 21:10* ³¹ Abire yái ma gbɛno, zò nɛnon ó ũro, zídade nɛnon ó ũ.

5

Gɔna zídadenɔ ũ Kirisi gūn

¹ Gɔna zídadenɔ ũ yáin Kirisi ó bói. À zeo gíngin, àsun tó ò era ò bà kááre á yĩn zɔno ũ doro.

² Makú Pɔlu maten óáre, tó a tò ò tɔɔ zòáre, Kirisi ni karana keárero. ³ Ma era ma ò, ma karaáre, gbɛ kú à tò ò tɔɔ zòáre, séto à mì nate Musa dokane pinki. ⁴ Ákɔno kú áten wete à bo mana doka gūnnɔ, a á zída kè Kirisia, a kè Luda gbɛkɛa. ⁵ Yesu náanikenaa gūn ó bona mana támaa vĩ, ó wé dɔi kú a Nini gbānao. ⁶ Kirisi Yesu gūn tɔzɔna ke tɔzɔnasari yake vĩro, séde Yesu náanikena kú ádi yenyĩ ínne.

⁷ Áten gé are yá manamana. Dí mé à tena yápurai zé zòáreɛ? ⁸ Yá kú a a zé lé dí bo Luda kú à á sísi à á sé kĩnaaro. ⁹ Lùbene fitinna di flawadɛna fute pinki.*f1Kɔ 5:6* ¹⁰ Má á náani vĩ Dikiri gūn, kú áni nɛse pānde daro. Gbɛ kú áteni á likara

sɔ, ani a zĩ gbè le, bee díme. ¹¹ Makū sɔ ma gbēnɔ, tó t̃z̃ɔna waazin maten ke ari gb̃ara, b̃oyáí òteni ma wé t̃ái d̃oo? Tó lem̃e, de Kirisi gana lía yá ni ù gbēkearo. ¹² Gbē kú òteni á líkara kú t̃z̃ɔna ỹaoño gé ò ñ z̃ida f̃ere ke se.

¹³ Ák̃oño sɔ ma gbēnɔ, Luda á sísi à g̃s̃ z̃idadeño ùme, ama àsun tó á g̃ona z̃idadeño ù pi g̃óare p̃oyeinak̃ena zé ùro. Ág̃s̃ mì natek̃one kú yenyí, ¹⁴ zaakū yá mèn do dík̃iname Musa doka sínda pínki mì ù: Ñg̃s̃ ye n gbēdakei lán n z̃ida wèndii bà. ¹⁵ Tó áten saka t̃t̃ok̃sa áten k̃s̃ sóso, à laakari ke k̃kakat̃enaai.

Luda Nini donnena are

¹⁶ Maten oáre, à tó Luda Nini doáre are, á bisásirike p̃oyeina ni láka. ¹⁷ Á bisásirike p̃oyeinaa di k̃s̃ sé kú Luda Nini p̃óro, akūs̃ Luda Nini p̃oyeinaa di k̃s̃ sé kú á bisásirike p̃óro. Òdi gik̃s̃ime, abire yáì adì f̃s̃ à yá kú á yei kero.*fRom 7:15-23* ¹⁸ Tó Luda Nini ten doáre are, doka iko víáwaro.

¹⁹ Ó ó bisásirike dàño d̃s̃ s̃ans̃án: P̃ápakenaa, gb̃ásikenaa, wé'isariyá, ²⁰ tánagbagbanaa, g̃awákenaa, z̃angu, fitii, ñeseg̃baa, ñesewánaa, denlawet̃ena, k̃ek̃k̃s̃anaa, k̃k̃paat̃et̃ena, ²¹ kena kú k̃s̃o ìni, wēdenaa, f̃aai p̃ápá bona kú yá bire takaño. Ma a lé dááwa lákū ma dááwa ná yá, yá bire taka k̃erino ni kpata kú à b̃ò Luda k̃inaa lero.

²² Luda Nini sɔ, àdi yenyí ìñne kú p̃oñnao kú aafiaa kú menao kú gbēkeo kú manak̃enaao kú ñañio ²³ kú busekenaa kú z̃idak̃unad̃s̃naao. Doka ke òdi gí yá bireño takairo. ²⁴ Gbē kú ò de Kirisi Yesu p̃ó ùño ñ bisásirike dáa pà lía kú a p̃ñidenaño kú a p̃oyeinaño l̃ẽle. ²⁵ Lákū ó kú Luda Nini gáì nà, ò a d̃òro sé. ²⁶ Òsung̃s̃ ỹg̃s̃ víro, òsun k̃s̃ d̃k̃s̃aro, òsun g̃s̃baa kpá kú k̃s̃oro.

6

Odana k̃sa

¹ Ma gbēnɔ, tó á gbēke sù à s̃àt̃e à durunna kè, ák̃oño kú Luda Nini ten doáre areño à g̃s̃g̃s̃ k̃aao busebuse, à laakari ke de òsun á ỹs̃ ò gwa sero. ² Ág̃s̃ k̃s̃ aso sé. Áten Kirisi doka papan gwe. ³ Tó gbēke teni a z̃ida gwa p̃óke ù, akūs̃ à kun p̃óke ùro, àteni a z̃ida s̃át̃eme. ⁴ Baadi a yákena t̃aasi ká gbasa à ìa dá. Àsun a yá lek̃sa kú gbē p̃and̃e p̃óro, ⁵ zaakū baadi ni a z̃ida aso s̃éme.

⁶ Gbē kú òten Luda yá dane, à a aruzeke li a danneriine.

⁷ Àsun á z̃ida kekero, Luda dí sí foboro. P̃s̃ kú gbē t̃s̃oñ àdi k̃e. ⁸ Tó gbē t̃s̃ a bisásirike dáaa, ani kakat̃ena ine. Tó gbē t̃s̃ Luda Nini donena are g̃uñ sɔ, ani wèndi kú àdi lákaro ine. ⁹ Òsun kpasa kú yámanak̃enaao, zaakū tó ódi k̃amma booro, óni àre le a g̃r̃oa. ¹⁰ Abire yáì tó o zé lè, òg̃s̃ a mana ke gbē sínda pínki, at̃ensa ó Yesu ñañikeri dakeño.

Lézammanaa

¹¹ À wánz̃án gbàgidigbagidi kú ma k̃e kú ma z̃ida o gwa sà.

¹² Gbē kú òten yá ke gbēnɔ wé yáiño mé òten gá naáwa kú t̃z̃ɔna yá, de òsun wé t̃ám̃ma zena kú Kirisi gana lía yáoro yáì. ¹³ Bee t̃z̃z̃rii p̃iño se, ò doka k̃uñaro. Ó ye à t̃s̃ z̃s̃, de ò le ò ìa dá á s̃eedaa p̃i yá musu yáime. ¹⁴ Mani ìa dá p̃óke yá musuro, séde ó Dikiri Yesu Kirisi gana lía yá baasiro, zaakū a yáì andunia g̃òm̃ene g̃e ù akūs̃ ma g̃s̃ g̃e ù anduniane. ¹⁵ T̃z̃ɔna ke t̃z̃z̃nasari yáke víro, séde g̃ona gbē dufu ù. ¹⁶ Luda gbēke ke gbē kú ò yá pi k̃unañone, à ñ gba aafiaa. M̃ók̃oñome Isaraila yápuraño ù.

¹⁷ Zaa gb̄aragb̄eke sún ma wé tã doro. Wari kũ ò d̀ma Yesu yãì b̀gb̄e kpé kú ma m̀ēēa.

¹⁸ Ma gb̄ēn̄o, ó Dikiri Yesu Kirisi gb̄eke kēáre! Aami.

EFESUDENŊ

Gbēke kù Luda kèwɛɛ Kirisi gūn

¹ Makù Pòlu, Kirisi Yesu z̄irri Luda p̄yenyīnaa gūn, makù mé ma takada dí kè Luda gbē kù òtèn Kirisi Yesu náani kè zaa Efesunɔnɛ. ² Ó De Luda kù Dikiri Yesu Kirisio gbēke kéáɛ, à á gba aafiaa.

³ Ó Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De saabu kpá! Ó konna Kirisi gūn Luda a Nini arubarika s̄inda pínki dàógu zaa musu. ⁴ Á ó sé a gūn andunia katena á, de ó konna ḡɔ denɛ adona mamberu sari. Yenyī gūn ⁵ à ḡinake à ó díte a n̄ɛnɔ ù Yesu Kirisi ḡai, lákù àtèn wete a p̄yenyīnaa gūn nà, ⁶ de à t̄s bo a gbēke gakuride kù à kèwɛɛ a Né yenyīde gūn yái. ⁷ A gūn à ó bó kù a aruo. Á ó taarinɔ kèwá a gbēke z̄sk̄ ⁸ kù à kèwɛɛ à ḡɛ ɔla yái. Ɔnd̄s̄ s̄inda pínki kù wézá s̄inda pínkioo gūn ⁹ à tò o a p̄yenyīna asiri d̄s̄, lákù à z̄èo à kè Kirisi ḡai nà. ¹⁰ Tó a p̄yenyīnaa pì keḡɔrɔ kà, ani p̄ s̄inda pínki kakara Kirisi ñ M̄dene, p̄ kù à kù musu kù z̄iteo pínki. ¹¹ Luda kù àdi yá s̄inda pínki kè lákù à z̄èo a p̄yenyīnaa gūn nà ḡinake à ó díte lákù àtèn wete nà, à ó sé a p̄ ù Kirisi gūn, ¹² de ók̄nɔ kù ó wé d̄o Kirisii zaa káakunɔ òḡɔ de a t̄s gakuride kp̄arinɔ ù. ¹³ Ák̄nɔ s̄s̄, a yāpura yā mà, a baaru nna kù à á sura bàa p̄i si. A gūn Luda a z̄ida s̄eedaa kèáwa a Nini kù à a lé s̄è ù. ¹⁴ Ák̄ume túbi kù óni le zenkpeke ù ari Luda ḡɔ ḡé a gbēnɔ bo, de ò a t̄s gakuride kpá yái.

Pòlu aduakena Efesudenɔnɛ

¹⁵ Abire yái zaa ḡɔrɔ kù ma á Dikiri Yesu náanikɛnaa mà kù yenyī kù á ví kù Luda gbēnɔ ñ pínki, ¹⁶ mádi kámma bo kù Luda saabukpanaa á yá musuro. Á yá diḡɔ d̄magu wéke kù madì kè Ludaaa gūn. ¹⁷ Madì wé kè De gakuride, ó Dikiri Yesu Kirisi Ludaa, de à á gba Ɔnd̄s̄, à á wé kéáɛ kù a Nini gbānao de à le à a d̄s̄ swáswa. ¹⁸ Madì wé kea à á n̄s̄e wéáɛ de à le à támaa kù à á sísia d̄s̄. Á a túbi gakuride aruzekè p̄inɔ díte a gbēnɔnɛ ¹⁹ kù a gbāna z̄sk̄ bonsarɛ kù àtèn z̄i kè ók̄nɔ kù òdi a náani k̄enɔ gūnwɔ. Gbāna z̄sk̄ p̄i z̄i kè Kirisi gūn ²⁰ ḡɔrɔ kù Luda a vù gan, à a vùte a ɔplai zaa musu. ²¹ Gwen Kirisi de kpatablerinɔ kù ikodenɔ kù gbānadɛnɔ kù dikirinɔla ñ pínki kù t̄s kù òdi mì nateñnɛnɔ pínki. Adi kè andunia tera dík̄ina adonlo, kù a p̄ kù ani suome d̄o. ²² Luda tò à iko ví p̄ s̄inda pínkia, akù à a díte p̄ s̄inda pínki m̄ide ù s̄osi gbēnɔnɛ. ²³ S̄osi gbē p̄inɔme Kirisi mè ù, à de Kirisi kù àdi p̄ s̄inda pínki papa gu s̄inda pínkia papana ù.

2

Vu à bona gan gēna wèndin

¹ Á de yá ḡɛnɔ ù Ludanɛ á taarinɔ kù á durunnannɔ yái. ² Á té andunia dík̄ina ágbai, a m̄i n̄atè Ìa gbānadɛnɔ k̄inane, Setan kù à kpé dona ludayádarisarinɔnɛ arɛ pii. ³ Ó pínki ó de lán ñ bà yá se. Òdi p̄ kù ó mè yeii kù yá kù à ó p̄ ḡbào kè. Ó inaa gūn ó de gbē kù Luda ni p̄ɛf̄e kipañmanɔ ù lán dakenɔ bà, ⁴ ama Luda s̄uru z̄sk̄, à yenyī víwɛɛ manamana. ⁵ Ḡɔrɔ kù ó de ḡɛnɔ ù ó taarinɔ yái, à ó fúte kù Kirisio leele. Á á sura bà a gbēke gūn. ⁶ Kirisi Yesu gūn à ó sé à ó vùte k̄āao zaa musu, ⁷ de à le à a gbēke z̄sk̄ bonsarɛ m̄ɔñnɛ andunia kù ani su gūn yái yá mana kù à kèwɛɛ Kirisi Yesu gūn musu. ⁸ Luda á sura bà a gbēke gūn

Yesu náani kú a kè yáì. Abire dí bo á kīnaanlo, Luda mé à á gbá. ⁹ Á surabana dí bo á yákená gáinlo, de gbēke sún Ìa dāoro yáì. ¹⁰ Luda ɔgben ó ù. Kirisi Yesu gūn à ó ké de ɔgō kú kú yá mana kú à gīnake à dītewere kēnao.

Gōna mè dokōnō ù Kirisi gūn

¹¹ Ákōnō kú á de buri pāndenō ù inaa gūn, à laasun lé á konna yāa. Tōzōnadēnō dì á sísi gyɔfɔrōdenō, ama ñ tōzōna de bisāsiri ɔgbe ùmē. ¹² Gōrō bīrea á kun Kirisi sari, á de gbē zītōnō ù Isarailanōne. Á baka kú Luda bàka konna kúnwo kú a lēsennēnaaoo gūnlo. Á kú andunia gūn tāmaa sari ludadōnaa sari. ¹³ Kirisi Yesu gūn tera, ákōnō kú á zā kú Ludao yānō a nai kāni kú Kirisi aru gbānao. ¹⁴ Ákūmē ó konna kú kōo nna ù, à tò Yudanō kú buri pāndenō gō mè dokōnō ù. A mēe gūn à ibere kú à da ñ dagura bīni ù gbòrō, ¹⁵ à Musa doka nà gui kú a yāditenanō de à tò ñ pla ñ pínki gō kāao gbē dufu mēn do ù. Len à tò ò kè kú kōo nna le. ¹⁶ À ibere làka, à ñ pla ñ pínki kè nna kú Ludao mè dokōnō pìi gūn a gana lía yáì. ¹⁷ À sù à kēna nna kú Ludao baaru kpa ákōnō kú á zā kú Ludaonōne kú gbē kú ò kāni kāaonō dō. ¹⁸ Kirisi yáì ó pínki ó zé vī ò na De Ludai kú a Nini dokōnō gbānao.

¹⁹ Abire yáì á de gbē zītōnō ke bōasunō ù doro, a gō bedenō ù kú Luda gbēnō, a ɔndenō ùmē. ²⁰ Ákōnōmē kpé kú Luda bō é kú zīrinō kú annabinō náaa ù, akūsō Kirisi Yesumē à ēpetēgbē ù. ²¹ A gūnn kpé pō sīnda pínki dì kō kūn, àdigō gbā Luda kpé ù Dikiri gūn. ²² A gūn ákōnō se, á de kpé pì bobōnō ù, ákōnōmē Luda Nini kúki ù.

3

Pōlu zīkena buri pāndenō té

¹ Abire mé à tò makū Pōlu, má de purusuna ù Kirisi Yesunē ákōnō buri pāndenō yáì. ² Ádi ma lākū Luda a gbēkekēnēna zī dāmēne mà ke á téroo? ³ Luda a asiriya mōmēne, ma kēáre ffiti kò. ⁴ Tó a a kyó kè, áni fō à dō lākū ma wé kè nà Kirisi asiriya musu. ⁵ Luda dí yā pì o gbēkenē yāro, akū tera sà à mò a zīrinō kú a annabinōne kú a Nini gbānao. ⁶ Yā kú à utēna yā pìn dí: Kirisi Yesu gūn baaru nna mana yáì buri pāndenō gō Luda túbiblerinō ù lēle kú Yudanō, ò gō kúnwo mèdokōnōdenō ù. Ñ baka kú lé kú Luda sēe gūn. ⁷ Ma gō baaru nna pìi kpārì ù gba kú Luda dāmēne, a gbāna tén zī ke ma gūn yáì. ⁸ Makū kú má kīana Luda gbēnō té, Luda gba pìi dāmēne, akū maten Kirisi aruzēke lakanasari baaru kpá buri pāndenōne, ⁹ maten asiriya kú Luda ten wete gbē sīnda pínkine boñne gupuraa. Asiriya pì utēna Luda kú à pō sīnda pínki kè kīnaa zaa káaku, ¹⁰ akū tera sà à tò kpatāblerinō kú ikode kú ò kú musunō a ɔndō buri dasinō dō sōsi gbēnō gāì. ¹¹ Luda poyenyīna kú à kun zaa káaku pì lé pàpa Kirisi Yesu ó Dikiri gāì. ¹² A gūn ó zé vī ò na Ludai kú swēeo kpatena a náanikēna yáì. ¹³ Abire yáì ma wé kēáwa, àsun tó á nēse yaka wari kú maten ke á musu yáiro. Á kpetana yáime.

Kirisi yenyī

¹⁴ Abire yáì madì kúte De Ludane. ¹⁵ A kīnaa a bede kú ò kú musu kú zīteonō ñ tó lèn ñ pínki. ¹⁶ Madì wé kea à á gba gbāna á nēsee gūn kú a Nini gbānao a aruzēke gakuride lén, ¹⁷ de Kirisi vute á swēn a náani kú áten ke yáì, á zīnipetena gō gbāna yenyī gūn, ¹⁸ de à le à a yenyī yàasa kú a gbānao kú a

leio kũ a lòkotooo gbá d5 kũ Luda gbẽno pínki, ¹⁹ de à le à a yenyĩ kũ oni f5 ò a lé d5 pínkiro d5, Luda papana pínki pekereáwa.

²⁰ Luda z5k5! Ani f5 à kewere de lákũ odi a wé ke ke odi a laasun lé nàla manamana kũ gbàna kũ àten zĩ ke ó gũwo. ²¹ Òg5 a t5 kpá s5si gbẽno kũ Kirisi Yesuoo gũn wè kũ wèeo ari goro sinda pínki! Aami.

4

Mèdokõnõkenaa

¹ Makũ kũ má de purusuna ù Dikirine, ma wé kèáwa, á kunna g5 de lákũ Luda á sísi àg5 de nà. ² À k5 f5, àg5 yek5i zĩdabusanaa gũn kũ nèseyĩdao kũ menao.

³ À wé tã àg5 lédokõnõ kũ à bò Luda Nini kĩnaa vĩ bà kũ àdi á dok5a ù. ⁴ Mè mèn dome, akũs5 Nini pìi mèn dome. Len tãmaa kũ Luda á sísìaa mèn do le se. ⁵ Dikiri mèn do, akũs5 donyĩze mèn do kũ da'itekena mèn doo. ⁶ Luda mèn dome ó pínki De ù. Àkũ mé à iko vĩ ó baadia, àdig5 zĩ ke ó gbè sinda pínki gũn, à kũ kũ ó gbè sinda pínki.

⁷ Kirisi gbèke kè ó baadine, lákũ à gba dàwewe nà lén. ⁸ Abire yãì à kèna Luda yãn ò pì:

Kũ à fũte à tà musu, à dò zĩzõnõne are,
à gba dà gbẽnõne.

⁹ A fute à tana musu bire de deramee? Abire pì à kipa ari zĩte gèi gĩa. ¹⁰ Gbè kũ à kipaa piime gbè kũ à fũte à tà ludambe musumusu ù, de à gu sinda pínki pa. ¹¹ Àkũ mé à gbèkenõ gbà zé òg5 de zĩrino ù, gbèkenõ annabino, gbèkenõ baarunnakparino, gbèkenõ pasutono ke yãdannerino, ¹² de Luda gbẽno g5 kũ a zĩ soru gũn, de Kirisi mè gbàna kũ, ¹³ ari ó pínki òg5 gé ká Luda Né náani dokõnõ kenaaa a dõna dokõnõ gũn, de ò g5 gbè papanano ù Kirisi kũ p5 sinda pínki pekere z5k5 lén. ¹⁴ Tó lème ònig5 de né fiti kũ òdi ònd5 kũ manafikio keĩne ò ñ sãtenõ ù doro, kũ yã dufu dannena dì ñ sé lán ìa ke ís5 bà. ¹⁵ Oi, òni yãpura o kũ yenyĩo, ò gbã yã sinda pínki musu Kirisi kũ à de a mì ù gũn. ¹⁶ A gũnn mègu sinda pínki di k5 kũn ò nak5a kũ tĩno gbànao, akũ mègunõ dì zĩ ke a zéa, mèè dig5 gbã àg5 kara kũ yenyĩo.

Kunna zĩ kũ kunna dufuo

¹⁷ Abire yãì maten yã oáre kũ Dikiri t5o, mateni á gbao laakarìi. Àsung5 kun lán kifiri kũ ñ nèsefutake doĩne areno bàro. ¹⁸ Ñ laasun ñ ké yõnko, ò zã kũ wèndi kũ Luda di kpámmao, kũ ñ wé sira, akũs5 ñ sã gbàna yãì. ¹⁹ Ò nèse vĩro, ò ñ zĩda kpá wé'isariyãa, ò dà vãni buri sinda pínki kena ni vĩ. ²⁰ Àkõnõ s5, ádi Kirisi yã dada lero. ²¹ Yesu gũn a a yã mà, a yãpura kũ à vĩ dàda. ²² Ò òáre à ò gbaré á dà zĩ kũ à doáre arei, kũ à yàka á p5nidena vãnino yãì. ²³ Ò òáre à á nèse lite á laasun g5 dufu, ²⁴ áni dà dufu kũ Luda kè lán a p5 bà sé, á kunna nig5 adona kunna yãpurade ù yãzedeke gũn.

²⁵ Abire yãì à ò gbaré manafiki yãì, á baadi g5 yãpura o a gbèdakene, zaakũ mèdokõnõdenõne ó ù. ²⁶ Tó á p5 fè, àsun durunna kero. Àsun tó ifantè gè kpén àg5 kpé p5fènarõ, ²⁷ de àsun Ibilisi gba zéro yãì. ²⁸ Gbè kũ àdi kpãni o yã à kpãni tó. À wé tã à zĩ mana ke kũ a 5o, de à p5 le à bo takasidenõne. ²⁹ Àsun tó yã vãni ke bo á lénlo, séde a zéde kũ ani gbè kara, à ke àre ù gbè kũ òten manõne. ³⁰ Àsun Luda Nini kũ à kũ adona da p5siranlo. À de sèeda kũ Luda kèáwa ari á bona goro zĩ ù. ³¹ Àsun ke ìni kũ gbèkeoro. À p5fè tó kũ pètèo kũ

patana gbānao kù gbēs̄s̄s̄naao kù pās̄ikena buri s̄inda pínkio. ³² Àḡō gbēke ke kù k̄ō. Àḡō k̄ō wēnda gwa. À s̄uru ke kù k̄ō lākū Luda s̄uruu kē k̄áaō nà Kirisi gūn.

5

Kunna gupuran

¹ Lākū á de Luda né yenyīdeno ū nà, à a ágba sé. ² Lākū Kirisi yewáí nà à ḡi a wēndiíi ó yáí sa'obo kù a gb̄i nna Ludane ū, à tó yek̄ōi doáre are le se.

³ Lākū á de Luda gbēno ū nà, adi kù ò pāpākena ke dà vāni buri s̄inda pínki ke wākū yā ma á té sero. ⁴ Wé'isariyā'ona kù yā d̄oro sari onaa kù fāai bēne bonaa mana k̄áaoro d̄o, sé s̄aabukena yā. ⁵ Àḡō d̄ō s̄ans̄an kù pāpākeri ke kes̄ō dāvānide ke kes̄ō wākūde ke ni kpata kù à b̄o Luda k̄inaa ble lele kù Kirisioro. P̄ó kù gbē di a wākū ke ḡō a dikiri ūme. ⁶ Àsun tó gbēke á s̄ate kù yā pā korioro. Yā bire takano mé ani tó Luda p̄ofē kipa a yādarisarin̄o. ⁷ Àsun tó á bàka ḡō kù kūr̄woro. ⁸ Á kù gusiran yā, tera sà Dikiri gūn á kù gupuran. Àḡō kun gupura gbēno ū, ⁹ zaakū gupura di mana buri s̄inda pínki ínne kù yāzedeo kù yāpuraō. ¹⁰ À yā kù àdi ká Dikirigu dada. ¹¹ Á bàka s̄unḡō kù kù gusira yākena kù à karana v̄irooro. À yā biren̄o bobo gupurai. ¹² Bee yā kù gbē p̄ino di ke asiri gūn ona bi wé'iyāme. ¹³ Tó ò b̄o kù yāo gupurai, òdi a s̄usu d̄ō, ¹⁴ zaakū gupura di tó ò p̄ó s̄inda pínki e. Abire yāi òdi p̄i:

I'ori ò vu ò fute bona gan,
Kirisi ni gu punne.

¹⁵ Àḡō á t̄aa'ona d̄ō manamana. Àsunḡō de yōnk̄ono ūro, sé ònd̄orino. ¹⁶ Àḡō yā kù Luda a zé b̄oáre ke, zaakū ḡoro d̄ik̄inan̄on vāni. ¹⁷ Abire yāi àsunḡō de yōnk̄ono ūro, àḡō d̄ō lākū Dikiri p̄oyenyīna de nà. ¹⁸ Àsunḡō kù kù wēdek̄enaoro, àdi pāpā z̄im̄ame, ama à tó Luda Nini ḡō z̄i ke á guu papana, ¹⁹ gbasa à fāai bo kù k̄ō kù zaburao kù Luda t̄okpanaa kù lè kù Luda Nini di daáreo. À lè sí, à Dikiri t̄ó kpá á sw̄èe gūn, ²⁰ àḡō De Luda s̄áabu ke ḡoro s̄inda pínki yā s̄inda pínki gūn kù ó Dikiri Yesu Kirisi t̄oo. ²¹ À mì natek̄one Kirisi v̄ina kù á v̄i yāi.

Ḡōgbē kunna kù a nan̄o

²² Ák̄ono n̄ogbēno, á baadi ḡō mì nate a zāne lākū Dikirin áten kene bà. ²³ Zaakū ḡōgbēme n̄ogbē mì ū, lākū Kirisi de s̄osi gbē kù ò de a mè ūno mì ū nà kù n̄ Surabariio. ²⁴ Lākū s̄osi gbēno di mì nate Kirisine nà, lem̄e se n̄ogbēno ḡō mì nate n̄ zānoe le yā s̄inda pínki gūn.

²⁵ Ák̄ono ḡōgbēno s̄ō, á baadi ḡō ye a nan̄o lākū Kirisi ye s̄osi gbēno nà, à ḡi a wēndiíi a yāi. ²⁶ Á gb̄à b̄one kù ío a yā ḡai de àḡō de a p̄ó ū, ²⁷ de à n̄ kpan'are ke kù gakurio s̄aa sari yitorokūnaa sari mamberu sari gbās̄i sari taari sari. ²⁸ Len à kù ḡōgbē s̄inda pínki ḡō ye a nan̄o le lán a z̄ida m̄e bà. Gbē kù à ye a nan̄o ye a z̄idaim̄e. ²⁹ Gbēke di ḡi a z̄ida m̄eiro. Àdi p̄oble kpáa, àdi laakari d̄oa lākū Kirisi di ke s̄osi gbēnoe nà, ³⁰ kù ó de a m̄eguno ū yāi. ³¹ Abire yāi ḡōgbē ni bo a de kù a dao bea, oni nak̄ōa kù a nan̄o, n̄ gbēnōn pla ni ḡō mè do ū. ³² Asiri z̄ōk̄ó kù yā p̄i gūn, ma è à de le Kirisi dagura kù s̄osi gbēno. ³³ Bee kù abireo à de á yā ū se d̄o. Á baadi ḡō ye a nan̄o lán a z̄ida bà. N̄ogbē s̄ō, à a z̄ā yā da.

6

Néno ya

¹ Ákõno néno, Dikiri gũn àgõ á de kũ á dao yã ma, zaakũ abire mé à mana. ²⁻³ À bèere lí á de kũ á daone, de àgõ aafia à gĩ ke andunia gũn. Yã kũ Luda dite káaku kũ léseanaon gwe.

⁴ Ákõno deno sõ, àsun á néno pɔ yakaro. À ní tũtu ke à lé darũma Yesude négwana ù.

Zõno ya

⁵ Ákõno zõno, àgõ á andunia dí dikirinɔ yã ma kũ nèsedoo kũ vĩnao kũ lukanaao lákũ Kirisin áten kenee bà. ⁶ Àsun zĩ keĩne ní wé yãiro. Àgõ Luda pɔyenyĩna ke kũ yãpuraõ kũ ákõno me Kirisi zõno ù yã. ⁷ Àgõ zĩ ke kũ kokario lákũ Dikirin áten kenee bà, adi ke bisásirinlo. ⁸ Àgõ dõ kũ Dikiri ni baadi yãmanakena fĩna bone, zò kesõ zĩdade.

⁹ Ákõno dikirinɔ sõ, àgõ keĩne le se. À yã pásĩ oĩnena tó. Àgõ dõ kũ mókõno kũ ákõno pĩnki, á Dikiri kũ musu, adi yã ke gbẽke wé yãiro.

Gõkebo kũ Luda kpàwãno

¹⁰ Yã kũ à gõn dí: Àgõ gbãna Dikiri gũn kũ a iko gbãna zõkõno. ¹¹ À gõkebo kũ Luda kpàawãno da pĩnki, de à le à ze gĩngin à lĩlisi õndõ fõ. ¹² Zaakũ adi ke bisásirinɔn óten ɔsi ká kũĩworo, sé nini vãni kũ ò kũ musunɔ. Ò de andunia díkĩna gusira kĩblerinɔ ù kũ ní midenɔ kũ ní ikodenɔ. ¹³ Abire yã à gõkebo pĩnɔ sète à da pĩnki, de à fõ à ze à gĩ gɔɔ vãnia, gbasa à gõ zena gĩngin a pĩnki kenaa gbera. ¹⁴ Àgõ zena gbãna, à yãpura dɔ á pi asa ù, à yãzedeke da mò uta ù. ¹⁵ À kena nna kũ Ludao baaru nna kpá kyate ù, de àgõ kũ kũ soruo. ¹⁶ Àgõ ludanaanikena kũna sēgbako ù gɔɔ sĩnda pĩnki, de à fõ à Setan kà tédenɔ de pĩnki. ¹⁷ À surabana sé à kũ mò fũra ù, àgõ Luda yã kũ à de a Nini fēneda ù kũna. ¹⁸ Àgõ adua ke gɔɔ sĩnda pĩnki, àgõ Luda kpányĩ gbeka yã sĩnda pĩnki gũn kũ a Nini donnena areo. Àgõ itē ke kũ mena zõkõno, àgõ adua ke Luda gbēnɔne ní pĩnki. ¹⁹ À adua kemene dɔ, de tó maten yã o, Luda ma gba lé mà a baaru nna asiri oĩne vĩna sari. ²⁰ Baaru nna pì yãí má de Luda wéde kũ ò dà kpésiran ù. Àgõ adua kemene, de mà baaru nna kpá vĩna sari lákũ à kũ mà kpá nà.

Lézamanaa

²¹ Ó gbēndo yenyĩde Tikiku, Dikiri zĩkeri náanide ni ma baaru kpááre pĩnki, de à le àgõ ma kunna dõ kũ pó kũ maten keo. ²² Ma a zĩáwa de à ó kunna oáreme, á nèse le à yĩda kũ.

²³ Ó gbēno, De Luda kũ Dikiri Yesu Kirisio á gba aafia, à á yena kõi karaáre kũ á ludanaanikenaao. ²⁴ Luda gbẽke ke gbē kũ ò ye ó Dikiri Yesu Kirisii lakanaa sarinɔne ní pĩnki.

FILIPIDENO

Pɔlu aduakena Filipidenɔne

¹ Makú Pɔlu kú Timotio Kirisi Yesu zɔ̀blerinɔ ɔ̀kɔ̀nɔ mé ɔ̀ takada dí kè Luda gbɛ́ kú ɔ̀ kú Filipinɔne konna Kirisi Yesu gūn kú n̄ gbɛ́ zɔ̀kɔ̀nɔ kú n̄ kpanyĩrinɔ.

² Luda ɔ̀ De kú Dikiri Yesu Kirisi gbɛ́ke keáre, á à gba aafiaa.

³ Gɔ̀rɔ̀ kú á yá dɔ̀magu pínki, madigɔ̀ ma Luda sáabu kpáme. ⁴ Ma aduakena gūn pínki madigɔ̀ adua keáre á pínki kú pɔ̀nnao, ⁵ kú á ɔ̀ kakarana kúmao baaru nna kpanaa gūn zaa gɔ̀rɔ̀ kú a mà ari kú a gbáaro yáí. ⁶ Má dɔ̀ sãnsã, lákú Luda ná zĩ manaa á té ná, anigɔ̀ ke, ari á gé m̄ deo Kirisi Yesu sugɔ̀rɔ̀ zĩ.

⁷ À mana kú má á yá kúna á pínki le, zaakú á yá kú ma swèn. Má da kpésirann yá, má ze kú baaru nna piio á yápara ona yáin yá, á pínki á baka ví zé kú Luda ma gba gūn. ⁸ Luda dɔ̀ kú mateni á bege ke á pínki kú Kirisi Yesu yenyí burio.

⁹ Madí adua keáre, de á yenyí gɔ̀ kara ágɔ̀ gé dɔ̀naa gūn kú wékènaao swáswa, ¹⁰ de á yá kú à kú à ke dɔ̀, ágɔ̀ kun n̄sɛpuradenɔ̀ ũ taari sari Kirisi sugɔ̀rɔ̀ zĩ.

¹¹ Àgɔ̀ pana kú yá mana kú ɔ̀di bo Yesu Kirisi k̄naano, de ɔ̀ Luda tɔ̀ bo, ɔ̀ a sáabu kpá.

Kirisime Pɔlu wèndi ũ

¹² Ma gbɛ́nɔ̀, má ye ágɔ̀ dɔ̀ kú yá kú à ma le té kà baaru nna gena areime,

¹³ akú soza k̄nabe dogaranɔ̀ n̄ pínki kú gbɛ́ kparanɔ̀ dɔ̀ kú Kirisi yáin ɔ̀ ma dà kpésiran. ¹⁴ Ma dana kpésiran yáí ɔ̀ gbɛ́nɔ̀ Dikiri náani kè dasi de yála, akú n̄ kùgbàna kàra, ɔ̀ten Luda yá ɔ̀ gbɛ́nɔ̀ne v̄ina sari.

¹⁵ Yápurame, n̄ gbɛ́kenɔ̀ di Kirisi yá waazi ke denlana yáí kú n̄sɛgɔ̀baao, gbɛ́kenɔ̀ s̄s kú n̄sɛmanao. ¹⁶ Gbɛ́ dik̄inanɔ̀ di ke kú yenyiome, zaakú ɔ̀ dɔ̀ kú má zena kú Yesu baarunnakpanaa yáin má ȳina la. ¹⁷ N̄sɛgɔ̀bade pinɔ̀ s̄s,

ɔ̀di Kirisi yá waazi ke denlam̄nnena yáime, adi ke kú n̄sɛpuraonlo. ɔ̀ten da ɔ̀teni n̄ konna kpésiran wari karamene. ¹⁸ Yáken yá? Manafiki gūnn yá,

yápara gūnn yá, a pínki dé, ɔ̀ten Kirisi yá waazi keme. Ma pɔ̀ nna kú abireo, akús̄ ani era à ke nna dɔ̀, ¹⁹ zaakú má dɔ̀ kú adua kú áten kemene kú Yesu Kirisi Nini kpányio ni tó mà bo. ²⁰ Ma wé d̄i, akús̄ má a náani ví manamana,

kú wé'i ni ma kú yáke gūnlo. Tera sà lán yá bà kú kùgbànao mani Kirisi tɔ̀ bo ma m̄e gūn, má kunn yá kes̄ ma gan yá. ²¹ Zaakú Kirisi yáin má kún, ga demene are ũ. ²² Tó ma konna kú wèndiio demene zĩ arede ũ, má dɔ̀ a kú mani séro, ²³ ma laasun kpaatename. Má ye mà tá, de màgɔ̀ kú kú Kirisio. Gwe manamene de gu dila zà. ²⁴ Ama à mana màgɔ̀ kú kú wèndiio á yáí. ²⁵ Abire yá futena v̄iro. Má dɔ̀ kú mani gɔ̀ la màgɔ̀ kú k̄áo á pínki, de à le à gé are kú pɔ̀nnao ludanaanikena gūn.

²⁶ Len gɔ̀rɔ̀ kú mani era mà su á gwa le, áni zé le à ã dá Kirisi Yesu gūn manamana ma yáí. ²⁷ A pínki dé, tó ma su á gwa ke mádi suronlo, à tó á konna k̄s sé kú Kirisi baaru nnao, de tó mateni á baaru ma, mà ma kú á zena ḡingin kú lédok̄nɔ̀, áten ɔ̀si ká kú n̄sɛ m̄en doo baaru nna pi zé yáí. ²⁸ Asun tó á iberenɔ̀ yáke v̄ina á k̄uro. Abire nigɔ̀ deñne s̄eda ũ kú ɔ̀ m̄i p̄e kakatena, ák̄nɔ̀ s̄s áni bo mana. Luda kenan gwe. ²⁹ Zaakú Luda á gbá zé à wari ke Kirisine, adi ke a náanikena adonlo. ³⁰ ɔ̀si kú a è maten ká yá, akús̄ a mà maten ká ari tera, ák̄nɔ̀ á kú ɔ̀si dok̄nɔ̀ pii gūmme.

2

Zidabusanaa

¹ Tó á konna Kirisi gūn lédamma vī, tó a yenyī ten té kpáái, tó á lédokōno vī kú a Ninio, tó á kō wēnda vī kú sùruuo, ² à laasun dokōno ke, àgō yenyī dokōno vī lédokōnodeno ũ, poyeinayádokōnodeno ũ, de ma pōnna gō papana. ³ Àsun yáke ke denlana ke yògōkena yáiro. Zidabusanaa gūn à a gbēdake kú kú bèereeo de á zīdala. ⁴ Gbēke sún laasun lé a zīda mèn do yāaro, à gbē pāndeno pó lé do. ⁵ Àgō nēse kú Kirisi Yesu vī vī se.

⁶ A ludakenaa gūn adi a zīda kena lēle kú Ludao yā daro,

⁷ akū à a zīda gwena tòn, à zīrike sè,

à gō bisāsiri ũ, à bisāsirike sè.

⁸ À a zīda būsà,

à mī nàte ari à gēe à gào,

ari lígbāndurukpana ganaa.

⁹ Abire yāi Luda a sè musu,

à tó kú à de tó sīnda pínkila kpàne,

¹⁰ de tó ò Yesu tó sì,

gbē sīnda pínki ni kútene

ludambe kú zīteo kú zīte gēio,

¹¹ gbē sīnda pínki ni o kú a léo

kú Yesu Kirisimé Dikiri ũ

De Luda tóbona yāi.

À gu puñe andunia gūn

¹² Abire yāi ma gbē yenyīdeno, lākū adi ma yā ma goro kú má kú kááo nà, atēnsa kú má kú kááo tera doro, àgō á bona mana lé papa kú vīnao kú lukanaao. ¹³ Zaakū Luda mé àten zī ke á gūn de àgō ye a poyenyīnaai gbsa à ke. ¹⁴ À yā sīnda pínki ke yákete kú lékpakōanaao sari, ¹⁵ de àgō taari sari, gbāsī sari, Luda né mamberusaridenō ũ tera gbē sātana nēsepāsīdenō té, kú àten gu puñe andunia gūn lán susunenō bà, ¹⁶ àgō wēndi yā kūna, de mà le mà ìa dà kááo Kirisi sugoro zī yāi. Tó àten ke le, de mádi bà pā léro akūsō mádi zī pā kero. ¹⁷ Bee tó ma aru ni kóte á ludanaanikena sa'o'i ũ, ma pō nigō nna, maten pōnna ke kááo á pínki. ¹⁸ Ákōno sō, à pōnna ke le, ò ke lēle.

Timoti kú Epafarōdituo

¹⁹ Kú Dikiri Yesu arubarikaao mani Timoti zīáwa tera, de mà le mà á baaru ma, ma laakari kpáte. ²⁰ Má gbēke vī kú à ye á yāi yápura lākū a bàro. ²¹ Gbē sīnda pínki zīda yā mé àdi done are, adi ke Yesu Kirisi yāno. ²² Á dō lākū Timoti a zīda bi nà, à baaru nna zī kē kúmao lán né kú a deo bà. ²³ Tó má a zēna dō sūsu, má ye mà a zīáwa gōno. ²⁴ Má Dikiri náani vī kú mani su á gwa tera ma zīda.

²⁵ Ma gbē Epafarōditu, ma zīkeri dake, ma zīkari dake kú a a zī à kpámai kú pó kú mateni a ni deno, ma è à mana mà a gbaréawame. ²⁶ Àteni á bege ke á pínki, akūsō a nēsee yàka, kú a a gyákēna baaru mà yāi. ²⁷ À gyá kē yápura ari à kà gana, akū Luda a wēnda gwà. Adi ke àkūme adoro, kú makūome se, de ma pōsira sún kararo yāi. ²⁸ Abire yāi maten wā mà a gbaréawa, de á wé sikōle, á pō ke nna, ma laakari kpáte. ²⁹ À gbānake kpái Dikiri gūn kú pōnna

zōkōō. À bèere lí gbē bire takane. ³⁰ À g̃ f̃iti k̃u ani ga Kirisi z̃i ỹai. À a z̃ida kp̃a gaa de à le à kp̃ányi k̃u áni f̃i à kemenero kemene ỹai.

3

Kirisi d̃naa

¹ Ma gb̃ēñ, ỹa k̃u à g̃ōn d̃i: À p̃onna ke Dikiri g̃ūn. Mani g̃i ỹa k̃u ma óare gb̃ē sísiro. Àk̃ūme aafia úare. ² À laakari ke lewana k̃ūñ, ỹáṽanikeri k̃u òdi ñ ke ỹákiyaki p̃iñ! ³ Ók̃ōñ k̃u òdi donỹi ke Ludane k̃u a Nini gb̃ānao, òdi ãa d̃a Kirisi Yesu g̃ūn, òdi náani kp̃á ó z̃ida ỹāro, ók̃ōñ mé ó t̃ōz̃nade ỹápurañ ũ. ⁴ Mak̃ū, má z̃é ṽi mà náani kp̃a ma z̃idaa. Tó gb̃ē ten da a a z̃ida náani k̃ē, ma a p̃ó k̃ē deala. ⁵ Ma t̃ō z̃ō ma g̃ōr̃ s̃oraak̃ōde z̃i. Isarailan ma ũ inaa g̃ūn, Biliaminu buri, Eberu buri ỹapura. Musa doka musu má kú Farisiñ g̃āa g̃ūn. ⁶ Ma ania k̃ē, ma wé tà s̃osi gb̃ēña. Yákēna a z̃éa Musa doka g̃ūn, gb̃ēke dí f̃i à ma taari èro. ⁷ Ama ỹa k̃u má k̃ūna àre ũ ỹa p̃iñ g̃ōm̃ene àree sari tera Kirisi ỹai. ⁸ A k̃u à deñla ma ỹa s̃inda p̃ínki d̃ite àree sari ma Dikiri Kirisi Yesu d̃ōna k̃u à de a p̃ínkila ỹai. Kirisi p̃i ỹai ma ò gb̃āre ỹa s̃inda p̃ínkii bisa ũ, de màg̃ō a ṽi, ⁹ màg̃ō kú a g̃ūn k̃u ỹa k̃u d̃i tó ò ke nna k̃u Ludao a náanikēna ỹaiio. Luda d̃i tó ỹa bo k̃ūñwo nna dokak̃ūna ỹainlo, àdi tó ỹa bo k̃ūñwo nna Kirisi náanikēna ỹaim̃e. ¹⁰ Ỹa k̃u má yei mé à de mà Kirisi d̃ō k̃u gb̃āna k̃u à f̃uteo bona ganwo, de ma bàka g̃ō k̃u a warikēnaa g̃ūn, mà g̃ō l̃ákū a bà a ganaa g̃ūn ¹¹ gbasa mà g̃ō g̃āvu ũ.

P̃ó k̃u ñten péa lenaa

¹² Adi ke ma lè p̃ínkinlo ak̃ūs̃ má papana g̃iāro. Maten péame, de mà ỹa k̃u Kirisi Yesu ma se a p̃ó ũ ỹai sí ma p̃ó ũ. ¹³ Ma gb̃ēñ, mádi sí ma lè k̃ōro. Ỹa m̃ēn don maten ke, mad̃i ñōñ p̃ó k̃u à kú ma arei, p̃ó k̃u à kú ma kpe laasunl̃ēnaa sari. ¹⁴ Maten pé p̃ó k̃u ma wé d̃oiia, de mà àre k̃u Luda ó sísia gena musu le Kirisi Yesu g̃ai. ¹⁵ Ók̃ōñ gb̃ē papanañ, òg̃ō laasun bire ṽi. Tó á laasun p̃ānde ṽi, Luda ni á wé k̃éare ỹa bire musu. ¹⁶ A p̃ínki dé, gu k̃u o kan d̃i, ò gé are z̃é dok̃ōñ p̃ii g̃ūn.

¹⁷ Ma gb̃ēñ, à ma ágba sé, l̃ákū o a taka k̃éare ña, á wé g̃ō pé gb̃ē k̃u ñ kunna k̃ō s̃ioñ. ¹⁸ Mad̃ig̃ō óare ỹa g̃ēñ baaak̃ō, ak̃ūs̃ ma era maten óare tera d̃o k̃u wé'io, gb̃ēñ kun dasi k̃u ñ yákēna ñ ké Kirisi gana lía ibereñ ũ. ¹⁹ Ò m̃i p̃ē kakatēnaaa. Ñ gbereme ñ dikiri ũ, wé'iyāme ñ ãad̃āb̃o ũ, andunia ỹān ñ laasun d̃ig̃ō k̃ua. ²⁰ Ók̃ōñ s̃ō, ludambe gb̃ēñ ó ũ, ó wé d̃o Surabari k̃u ani bo gwea, àk̃ūme Dikiri Yesu Kirisi ũ. ²¹ Ani ó m̃ē gb̃ānasariñ li lán a m̃ē gakuride bà k̃u a gb̃āna k̃u ani f̃i à tó p̃ó s̃inda p̃ínki m̃i nateareo.

4

Lédammanaa

¹ Abire ỹai ma gb̃ē yenỹide k̃u mateni á bege keñ, ák̃ōñ k̃u á de ma ãad̃āb̃o k̃u mad̃i p̃onna keo ũñ, àg̃ō z̃ena g̃ing̃in Dikiri g̃ūn le, ma gb̃ēñ.

² Ma k̃úte k̃ē Yuodiane k̃u Sintisio òg̃ō l̃édok̃ōñ ṽi Dikiri g̃ūn. ³ M̃ok̃ōñ s̃ō ma gb̃ēndo náanide, ma wé k̃emma, ñ kp̃á ñgb̃ē p̃iñ, zaak̃ū ò s̃i k̃a k̃ūmao baaru nna kpanaa g̃ūn k̃u Kelementio k̃u ma z̃ikeri dakeñ. Ñ t̃ó k̃u w̃ēndi takadan.

⁴ Àg̃ō p̃onna ke Dikiri g̃ūn g̃ōr̃ s̃inda p̃ínki. Ma óare d̃o, à p̃onna ke. ⁵ Á a z̃ida busa gb̃ē s̃inda p̃ínkine. Dikiri sunaa k̃a k̃ani. ⁶ Àsun ỹake damu kero. Ỹa s̃inda

pínki gūn à adua ke, à yā gbeka Ludaa kū sáabukenaao, à á yā'ummananŋ one, 7 ani á nèse kú á laakariio kpáteáre Kirisi Yesu gūn. Nèsekpatena pīi zōkō, à de bisāsiri dōna la.

⁸ Ma gbēnŋ, yā kū à gōáren dí: Yā kú à yāpura vī akūsō à bèere vī, yā kú à zé vī akūsō à gbāsī vīro, yā kú à nna akūsō à arubarika vī, yā kú à mana akūsō òdi a sáabu kpá, àgō laasun lé yā birenŋ musu. ⁹ Yā kú ma dàáre a sī, yā kú a mà ma léi akūsō a èma, à yā birenŋ ke, Luda aafiade nigō kú kááo.

Pɔlu Filipidenŋ sáabukpanaa

¹⁰ Ma pō nna à kè zōkō Dikiri gūn, zaakū á laasun èra à sùma sà. Á ma yā kūna yā fá, zén ádi lero. ¹¹ Mádi o le kú maten takasi ke yáinlo, zaakū ma dà ma zīdane màgō sáabu vī gwena sīnda pínki gūn. ¹² Má takasikena dō akūsō má nnamana dō. Gōrŋ sīnda pínki gu sīnda pínkia kána ke nàa, pōdinyī ke pōkīammana yáke vīmene dorō. ¹³ Mani pō sīnda pínki fō Kirisi kú àdi ma gba gbāna yāi. ¹⁴ Bee kú abireo kú á bàka kú kú ma takasikenaao, a yā mana kè.

¹⁵ Filipidenŋ, á dō kú á zīdao, ma baaru nna kpánaáre káaku gūn, kú ma bo Masedonia būsun, sōsi ke kun kú à kpàmai kú ogo yā bokōtenaaoro, sé ákōnŋ. ¹⁶ Bee gōrŋ kú má kú Tesalonika, a pō kú mateni a ni denŋ kpázāmene de gēn dola. ¹⁷ Adi ke gban maten wetero, á àre karana Luda kīnaan maten wete. ¹⁸ Ma pō kú a kpázāmene lè, à pàpa ari à dìre. Epafarōditu á gbanŋ kpàma, pō mōma sà. À de sa'obŋ kú a gbī nna Ludane akūsō àdi káagu à sī ú. ¹⁹ Ma Luda ni pō kú á a ni vīnŋ kpááwa Kirisi Yesu gūn a aruzeke gakuride lén.

²⁰ Ògō ó Luda ó De tō bo gōrŋ sīnda pínki! Aami.

Léžammanaa

²¹ Á fō kpá Luda gbēnŋ a pínki kunna Kirisi Yesu gūn. Ma gbē kú ó kú lēelēnŋ fō kpááwa. ²² Luda gbēnŋ fō kpááwa ní pínki, atēnsa gbē kú ò kú Siza beano. ²³ Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre á ninin.

KOLŌSEDENŌ

Sáabukpana kũ aduakenaao

¹ Makũ Pɔlu, Kirisi Yesu žirii Luda pɔyenyĩnaa gũn kũ ó gbē Timotio, ókɔnɔ mé o takada dí kè ² ó gbē náanide kũ ò kú adona Kirisi gũn zaa Kolɔsenɔne. Luda ó De gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gɔrɔ sɪnda pínki tó óten adua keáre, odìg̃s Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpáme, ⁴ zaakũ ò á Kirisi Yesu náanikena baaruu mà kũ yenyĩ kũ á vĩ ó gbēnɔneeo n̄ pínki, ⁵ kũ á wé dɔ pɔ kũ à ditenaáre ludambeĩ yáĩ. A yápara yá mà zaa káaku baaru nna kũ ò kpááre gũn. ⁶ Baaru nna pi ten né i àten dagula andunia gũn pínki, lákũ à kè á té nà zaa gɔrɔ kũ a mà, akũ a Luda gbēke súsu d̃. ⁷ Ó gbē yenyĩde ó zíkero dake Epafara mé à yá p̄i dàáre ó gēne ũ. Kirisi zíkero náanideme, ⁸ àkũ mé à yenyĩ kũ Luda Nini á káa òwɛre.

⁹ Abire yáĩ zaa gɔrɔ kũ ò á baaruu mà, odìg̃s wé keáre Ludaa lakanaa sari, de à tó à a pɔyenyĩna d̃s swáswa, a Nini á gba ɔnd̃s kũ wézeo pínki, ¹⁰ de àg̃s kun lákũ Dikiri yei nà, á yá sɪnda pínki káagu, de á yá mana sɪnda pínki kena g̃s dagula, á Luda d̃na g̃s kara, ¹¹ de àg̃s gbāna yá sɪnda pínki gũn a gbāna gakuride lén, de à pɔ sɪnda pínki f̃s kũ menao kũ pɔnnao, ¹² de àg̃s De Luda sáabu kpá, zaakũ à ó ká baka kũ à dite a gbēnɔne gupuranwa. ¹³ À ó bó gusira ikon, à ó ká a Né mèn do yenyĩde kpatan. ¹⁴ A gáin o g̃s židaden̄ ũ, ó durunna kèwá.

Kirisi de pɔ sɪnda pínkila

¹⁵ Kirisi bi Luda kũ òdi e kũ wéoro takame,

Àkũme daudu ũ Luda pɔkenanɔ té pínki.

¹⁶ Luda pɔ kũ à kú musu kũ zíteoo kè pínki a gáĩ,

pɔ kũ òdi enɔ kũ pɔ kũ òdi eronɔ,

kpatablerinɔn yá ke dikirinɔ
ke gbānadenɔ ke ikodenɔ.

Pɔ sɪnda pínki bò a kīnaame,

akũs̄ ò kun a pɔ ũ.

¹⁷ À kun pɔ sɪnda pínki ā,

pɔ sɪnda pínki kun a gáĩme.

¹⁸ Àkũme s̄s̄i gbē kũ ò de a mè ũnɔ mì ũ.

Àkũme naana ũ, gāvuu káaku ũ,

de à g̃s pɔ sɪnda pínki m̄de ũ.

¹⁹ Zaakũ à kà Ludagu a kíkè pínki pekerɛa. ²⁰ À tò pɔ sɪnda pínki kè káao nna a gáĩ, pɔ kũ ò kú zíte ke musunɔn yá. A aru kũ à kòte lía mé à sù kũ kena nna piio.

²¹ A kē Ludaa yá. A ibɛrenɔn á ũ á laasun kũ á vānikenanɔ yáĩ, ²² akũ Luda tò a ke káao nna Kirisi gana a bisāsirikemɛɛ gũn yáĩ sà, de à á kpan'are ke gbāsĩ sari, mamberu sari, taari sari, ²³ tó á zena gbāna á ludanaanikena gũn yīgānaa sari ḡngin, tó ádi kék̄sa kũ t̄maa kũ á vĩ baaru nna kũ a màa gũnworoo. Ò baaru nna p̄i kpà gbē kũ Luda kè zíte lanɔne pínki kũ makũ Pɔlu, ma g̃s a kpàri ũ.

Pɔlu zíkɛna s̄s̄i gbēnɔne

24 Tera sà maten ponna ke kù wari kù maten ke á yáii. Wari kù Kirisi kè sɔsi gbē kù ò de a mè ùnɔ yáin maten pɔ kù à g̃s̃ papa ma mēe gūn. 25 Luda zī dāmene, akù ma g̃s̃ sɔsi gbē pìnɔ kpanyīri ũ. A ma zī mà a yā oáre papana. 26 Asiriya kù à utena gbēnɔne zaa káaku zaade Luda dí andunia kátero mé à bò Luda gbēnɔne gupuraa sà, 27 Luda ye ò d̃s̃ lákù asiriya pì gakuri z̃k̃s̃ nà buri pāndenɔ kīnaa. Asiri pin dí: Kirisi kù á gūn, akù á wé d̃s̃ gakuria. 28 A waazin odi ke gbē sīnda pínkine, odi lé daómma, odi yā dao gbē sīnda pínkine kù ònd̃s̃ sīnda pínkio, de ò gé kù baadio papana Luda are Kirisi gūn. 29 Abire yá maten zī ke, maten kokari ke kù a gbāna kù àten zī ke ma gūnwo gbānaghāna.

2

1 Má ye àg̃s̃ kokari z̃k̃s̃ kù maten keáre d̃s̃, ák̃s̃nɔ kù Laodiseadenɔ kù gbē kù odi wé s̃ik̃s̃leronɔ pínki, 2 de ñ swè le à kpáte, ò lédok̃s̃nɔ ke kù yenyiò, de ñ wé kē swáswa, òg̃s̃ Luda asiriya kù à de Kirisi pì ù d̃s̃. 3 A kīnaan ònd̃s̃ kù d̃s̃naao aruzeke sīnda pínki ùten. 4 Mateni abire oáre, de gbēke sún á sáte kù lénna lékpak̃s̃anaaoro yá. 5 Bee tó má kù kááoro, ma nini kù kááo, ma è áten yā ke a zéa, akús̃s̃ á Kirisi náanikena gbāna, akù ma pò kè nna.

P̃s̃ sīnda pínki p̃ekeremmana Kirisi gūn

6 Lákù a Kirisi Yesu si á Dikiri ũ nà, àg̃s̃ kù a gūn le, 7 á zīni g̃s̃ p̃etena a gūn. À kara a gūn, àg̃s̃ gbāna a náanikenaa gūn lákù ò daáre nà. Àg̃s̃ kù kù sáabukpanaa manamana. 8 À laakari ke de gbēke sún d̃s̃na gbāna kasaáre à á sáte kù bisásiri ònd̃s̃ p̃a korioro. Yā birenɔ di bo futeokarayānɔ kù andunia yákenanɔ kīnaame, adi ke Kirisi kīnaanlo. 9 Zaakù Luda kíkē sīnda pínki p̃ekere Kirisia a bisásirikemēe gūn. 10 Kunna gbē kù à de gbāna sīnda pínki kù iko sīnda pínkioo m̃ide ũ p̃ii gūn, a sīnda pínki p̃ekereáwa. 11 A gūn a t̃s̃ z̃s̃ à bò á dà zīn. Adi ke t̃s̃ kù bisásiri di z̃s̃ñenlo, kù Kirisi di z̃s̃ñeme. 12 Zaakù da'itekēnaa gūn ò á ví káao, akù a fute káao, kù a gbāna kù Luda a fūteo bona gan náani kè yá. 13 Á de g̃enɔ ũ yā Luda kīnaa á taarinɔ kù á dà zīnɔ yá, akù Luda á gbá w̃endi dufu leele kù Kirisio, à s̃uruu kè k̃uoo kù ò taarinɔ pínki. 14 Luda ó taari takada kù à ó dá yān gògo, à sè à pà lía. 15 Kirisi gana lía gbāna si dikirinɔ kù gbānadenɔoaa, à bò k̃úñwo sarapuraa à ñ kpe bò, à ñ kpan'are kè z̃z̃nɔ ũ.

16 Abire yá àsun tó gbēke á taari e p̃s̃blena ke p̃óm̃ina ke dikpe ke m̃o dufu bona ke kámmabog̃r̃o yā musuro. 17 Yā birenɔ pínki bi yā kù ò p̃i ani su takame, yā pìnɔ b̃ok̃t̃enan Kirisi ũ. 18 Àsun tó gbē kù àdi a zīda busa éke p̃s̃ ũ kù àdi donyī ke malaikanɔne á sáte à á bo p̃s̃ kù á wé p̃éanlo. Wégupu'ena yā mé àdig̃s̃ gbāna gbē bire takane, akù àdi a zīda bi p̃a a bisásirikeda laasunnɔ yá. 19 À pena Kirisi kù à de m̃i úaro. Kirisi gūn m̃ègu sīnda pínki di k̃s̃ kù, ò nàk̃s̃a kù t̃ñɔ gbānao, m̃èe p̃ii dig̃s̃ gbá lákù Luda ye à gbá nà.

20 Zaakù a ga kù Kirisio andunia yákenanɔ musu, b̃óyāin adi ñ yāditenenanɔ ma lán andunia gbēnɔ bàa? 21 Odi p̃i, ñsun adikīna na ñ õro, ñsun adikīna í k̃ero, ñsun ɔ na adiaro. 22 P̃s̃ birenɔ pínki di láka kù ñ anfanikenaaome. Bisásiri yádannenan abirenɔ ũ. 23 Yā birenɔ de lán ònd̃s̃ yā bàme, zaakù òdi donyī yā tilasi dañne kù z̃idabusanaao kù warid̃na ñ zīda m̃èeao. Bee kù abireo àdi kpá ó d̃añero.

3

Kunna wɛ̀ndi dufu gūn

¹ Lákū a fute kú Kirisio nà, à tó ludambe yā doáre are, zaakū gwen Kirisi vutena Luda ɔplai. ² À tó à laasun gō kú ludambe yānɔa, àsungō kú andunia póaro. ³ Zaakū a ga, á wɛ̀ndi utena kú Kirisio Luda gūn.

⁴ Lákū Kirisi de á wɛ̀ndi ũ nà, tó à bò gupuraa, ákōnɔ se áni bo kǎao kú gakurio sà. ⁵ Abire yái à andunia yā kú ò kú á nɛ̀ɛɛ gūnnɔ de: Pápákɛnaa, wé'iyá, mɛ̀futɛnaa, yā vāni nidɛna kú wākūuo. Pó kú gbɛ̀ dì a wākū ke gōne a dikiri ũmɛ. ⁶ Yā birenɔ yāin Luda ni pɔ̀fɛna kipa a yāmarisarinɔa. ⁷ Ákōnɔ se, á kú yā pīnɔ gūn yā, ò doáre are. ⁸ À ɔ̀gbare yā dí takanoɔ sà: Pɔ̀fɛnaa, zukakanaa, nɛ̀ɛɛ pásí, gbɛ̀sɔsɔna kú yāpápá'onaao. ⁹ Àsungō éke tokōnero, zaakū a á dà zī kú a yákenanɔ gòala, ¹⁰ a a dufu sɛ̀ kú à kɛ̀ke àten dufu kú de à gō lán a Kèri pó bà. ¹¹ Gwe Yudanɔ kú buri pāndenɔ dokōnɔmɛ kú t̄z̄z̄nadɛnɔ kú gyɔ̀ɔ̀rɔ̀denɔ kú sɛ̀ntɛ gbɛ̀nɔ kú wɛ̀siradenɔ kú z̄nɔ kú z̄ɔ̀dadɛnɔ. Kirisimɛ ń pínki ũ, à kú ń gūn ń pínki.

¹² Abire yái, lákū Luda á sé a gbɛ̀ yenyīdenɔ ũ nà, dà kú ò de à daáwanɔn dí: Wɛ̀nda, gbɛ̀ke, z̄ɔ̀dabusanaa, buseke kú menao. ¹³ À kō f̄s̄. Tó yáke sù à á ká kú k̄s̄o, à s̄uru ke kú k̄s̄o. Lákū Dikiri s̄uru kè kǎáo nà, à ke kú k̄s̄o le se. ¹⁴ A pínki musu à yenyī kú àdi yā pīnɔ kakara swáswa daáwa. ¹⁵ À tó aafia kú à bò Kirisi kīnaa kí ble á swɛ̀ɛ gūn, zaakū kunna kú k̄s̄o aafiaan Luda á s̄ísia mɛ̀dokōnɔdenɔ ũ. Ágō Luda sáabu kpá. ¹⁶ À tó Kirisi yā vutɛki le á nɛ̀sen manamana. Á yā dakōne, à lé dakōa kú ɔ̀nd̄s̄ s̄inda pínki. Sáabukpanaa gūn à lè sí Ludane á swɛ̀ɛ gūn kú zaburao kú t̄ɔ̀kpānaao kú donyī lè nɔ. ¹⁷ Pó kú àten ke ke kú àten o pínki, à ke kú Dikiri Yesu t̄s̄o, à De Luda sáabu kpá a gǎi.

Luda gbɛ̀nɔ kunna kú k̄s̄o

¹⁸ Ákōnɔ nɔgbɛ̀nɔ, á baadi gō mì nate a zāne. Len à kú à ke Dikiri gūn le. ¹⁹ Gōgbɛ̀nɔ, á baadi gō ye a nanɔi. Àsungō pásí kúñworo. ²⁰ Nɛ̀nɔ, à á de kú á dao yā ma yā s̄inda pínki gūn, zaakū abire mé àdi ká Dikirigu. ²¹ Denɔ, àsun á nɛ̀nɔ nɛ̀ɛɛ fute à ń pɔ̀ yakaro. ²² Z̄nɔ s̄s̄ à á andunia dikirinɔ yā ma yā s̄inda pínki gūn. Àsun zī keñne ń wé yairo. Á zī keñne kú nɛ̀ɛɛ mɛ̀n doo, zaakū Dikiri vīnakerinɔ á ũ. ²³ Yā kú àten ke pínki, ágō ke kú yāpuraa, lánd̄s̄ Dikirin àten ke nɛ̀ bà, adí ke bisásirinlo. ²⁴ Ágō d̄s̄ kú áni Dikiri láada le á baka ũ. Dikiri Kirisin àten doi. ²⁵ Yāvānikeri ni a vāni gbè le. Luda dì gbɛ̀ke wé gwaro.

4

¹ Ákōnɔ dikirinɔ, à á z̄nɔ gwa a zéa s̄usu. Ágō d̄s̄ kú ákōnɔ se á Dikiri vī musu. ² À á z̄ɔ̀da kpá aduakɛnaaa kú itɛ̀kenaa kú sáabukpanaa. ³ À wé kewere Ludaa dɔ, à zé bowere ò a yā waazi ke, ò Kirisi asiriya òñne. Abire yāin ò ma dai kpésiran. ⁴ À wé kemene mà yā pi o swáswa, lákū à kú mà o nà. ⁵ Ágō á z̄ɔ̀da kúna d̄s̄ Yesusaridenɔ té kú ɔ̀nd̄s̄o. Ágō yā kú Luda a zé bōáre ke a gɔ̀ɔ̀a. ⁶ À tó á légbɛ̀ gō nna ágō karana vī, de àgō d̄s̄ lákū áni yā lí baadia nà.

Lézammanaa

⁷ Ó gbɛ̀ yenyīde Tikiku ni ma baaru kpááre pínki. Ákūmɛ z̄íkɛri náanide ũ, ó z̄òbleri dakemɛ Dikiri zī gūn. ⁸ Abire yáime mateni a z̄íáwa de à ó kunna oáre, à laakari le à kpáte.

⁹ Á gbēndo Ōnesimu, ó gbē yenyīde náanide ten su káao. Oni pó kú ó kú a gūn gu dia óáre pínki. ¹⁰ Arisitaku kú ó kú leele kpésiran fō kpàáwa kú Baanaba dakūna Maakuo. Ó Maaku yā óáre kò. Tó à sù á kīnaa, à gbānake kpáne. ¹¹ Yesu kú òdi pinē Yusutu fō kpàáwa dō. Yuda kú óten kpata kú à bò Luda kīnaa zī ke leełenō lén gwe. Ma laakari kpatena kúnwo. ¹² Á gbēndo Epafara, Kiriisi Yesu zòbleri fō kpàáwa. Àdigō ania ke kú aduakenaáreō gōrō sīnda pínki, de à le à kàsara kú àgō papana Luda poyenyīnaa gūn. ¹³ Mani fō mà a sèeda ke kú àten zī keáre manamana, ákōnō kú Laodiseadenō kú Ierapolidenō. ¹⁴ Ó likita yenyīde Luku kú Demasio fō kpàáwa. ¹⁵ À fō kpá ó gbē kú ò kú Laodiseanōa kú Nimfao kú sōsi gbē kú òdi kō kakara a beano. ¹⁶ Tó a takada dí kyó kè, à kpá Laodisea sōsi gbēnōa ò a kyó ke, gbasa à n pó kyó ke se. ¹⁷ À o Akipune, à laakari dō Dikiri zī kú ò dàneea, à a mì de. ¹⁸ Makū Pōlu makū mé ma yā dí kè kú ma zīda o, ma fō kpàáwa. À tó ma kunna kpésiran yā gō dōágu. Luda gbēke keáre.

TESALONIKADENƆ TAKADA KAAKU

TesalonikadenƆ zémnnɛnaa

¹ Makú Pɔlu kú Silasio kú Timotio, ókɔ̀nɔ̀ mé o takada díkína kè Tesalonika sɔ̀si gbè kú ò kú De Luda kú Díkiri Yesu Kirisio gúnɔ̀nɔ̀nɛ. Luda gbèke kéáre, à á gba aafiaa. ² Ó aduakɛnaa gún á yá dígɔ̀ dɔ̀ɔ́gu gɔ̀ɔ́ sɛ́nda pínki, odígɔ̀ Luda sáabu kpá á pínki yá musu. ³ Lákú áten zí ke á ludanaanikɛnaaa ná, áten kokari ke yenyí gún, akúsɔ̀ áten mɛna ke wédɔ̀na ó Díkiri Yesu Kirisii yáí, yá pínɔ̀ dígɔ̀ dɔ̀ɔ́gu Luda ó De are. ⁴ Ó gbè Luda yenyídenɔ̀, ó dɔ̀ kú Luda á sé, ⁵ zaakú kú o baaru nna kpááre, ódi su kú yá'onaao adoro, o su kú Luda Nini gbánaome, yá pí ó kúna gbána manamana. Á dɔ̀ lákú ó kú á té ná á aafia yáí, ⁶ akú a gɔ̀ ókɔ̀nɔ̀ kú Díkiri dádarinɔ̀ ù. Wari zɔ̀kɔ̀nɔ̀ gún a yá píi sí kú pɔ̀nna kú Luda Nini dááguo, ⁷ akú a zé mɔ̀ Yesude kú ò kú Masedonia búsu gúnɔ̀nɔ̀nɛ kú Girisi búsuuo pínki. ⁸ Díkiri yá bò á kínaa, adi ze Masedonia kú Kirisio adoro, á Yesu náanikena yá dágula pínki, à baarukpana ví doro. ⁹ Óten o lákú o zé lè á kínaa ná, lákú a kpe lí tánanɔ̀nɛ, a are dɔ̀ Ludaa ná, akú áten do Luda Wéndide Yapuradei, ¹⁰ áteni a Né Yesu kú à a fùte bona gan dá ari à bo ludambe, à su ó sí pɔ̀fè kú Luda ni kipańmaa.

2

Pɔlu zíkɛna Tesalonika

¹ Ma gbèɔ̀, á dɔ̀ kú á zídao, kú ó zé lena á kínaa dí ke páro. ² Á dɔ̀ lákú ò wé tǎwá ná, o wari kè káaku zaa Filipi, akú Luda ó gbá swèè, o a baaru nna kpááre kokari kú kokario. ³ Ó nakaranaáwa de éke zé yá úro. Ódi ke laasun vání ke á takikena yáinlo. ⁴ Lákú Luda ó ká a baaru nna kpanaaa ná, len odí kpáńne le, adi ke bisásiri pɔ̀yeinan óten wetero, sé Luda ó laasun tásakeri pɔ̀. ⁵ Á dɔ̀ kú ódi yá nnanna o gbèkenero, akúsɔ̀ ódi yáke ke kú manafikio wákú yáiro. Ludan ó sèedade ù. ⁶ Ódi sáabu wete bisásiri kínaaro, ákɔ̀nɔ̀ ke gbè pándenɔ̀. ⁷ Bee kú ó a zé ví ò gǎáre aso ù ó Kirisi zíríkɛna yáí, o kè kááo busebuse, lákú nɔ̀gbè nérande dí laakari dɔ̀ a néa ná. ⁸ Kú ó yeáí manamana yáí, ódi zɛo ò baaru nna kú à bò Luda kínaa kpááre adoro, kú ó zída kpááwanaaome dɔ̀, zaakú a gɔ̀ ó gbè yenyídenɔ̀ ù. ⁹ Ma gbèɔ̀, à tó ó zíkɛna kú wario yá dǎgu. Gɔ̀ɔ́ kú óten baaru nna kú à bò Luda kínaa pí kpááre, odígɔ̀ zí ke fánantè kú gwáanio, de òsun gɔ̀ á gbèkenɛ aso úro yáí. ¹⁰ Ákɔ̀nɔ̀me ó sèedadɛnɔ̀ ù, kú Ludao dɔ̀, kú ó kú ákɔ̀nɔ̀ kú a Yesu náani kèɔ̀nɔ̀ té a zéa nèsepuradenɔ̀ ù taari sari. ¹¹ Á dɔ̀ kú o yá kè á baadinɛ lákú de dí ke a nɛnɔ̀nɛ ná. ¹² O lé dàáwa, o á nèsee kpáteáre, o nakaraáwa, de á konna ke lele kú gbè kú Luda n ká kpata gakuride kú à bò a kínaannɔ̀.

¹³ Kú a Luda yá kú o óáre píi mà, ádi díte bisásiri pɔ̀ úro, a sí lákú à de ná, Luda yá yapura ù. Ákú mé áten zí ke ákɔ̀nɔ̀ kú áteni a náani kɛnɔ̀ gún. Abire yáí dɔ̀ odígɔ̀ Luda sáabu kpá lakanaa sari. ¹⁴ Ó gbèɔ̀, á yá kè lele kú Luda gbè kú ò kú Kirisi Yesu gún zaa Yudeanɔ̀, zaakú á búsendɛnɔ̀ wé tǎáwa se lákú Yudanɔ̀ tǎńma ná. ¹⁵ Yudanɔ̀ Díkiri Yesu dè kú annabinɔ̀ dɔ̀, akúsɔ̀ ò pèwá. N yá dí ká Luda guro, ò iberɛɛ sè kú gbè sɛ́nda pínki. ¹⁶ Ódi kpáwere ò yá kú Luda dí gbè sura bao o buri pándenɔ̀nɛ. Len durunna kú òdígɔ̀ ke gɔ̀ɔ́ sɛ́nda pínki dígɔ̀ dídikɔ̀a le. Luda pɔ̀fè kipa n musu áa.

TimƆti zĩna Tesalonika

¹⁷ Ó gbẽ̀nƆ, kũ o kẹ̀k̄s̄a gɔɔ pla, wé mé adi k̄s̄ ero, ama ó laasun kúáwa. O á bege kè manamana, o m̄̀e wà kũ ò wé sik̄s̄le. ¹⁸ Ó ye ò su á gwa dɔ. Makũ Pɔlu ma suna zé w̄̀t̄e à de ḡ̀n do ke ḡ̀n plala, akũ Setan kpàw̄̀e. ¹⁹ Tó ó Dikiri Yesu sù, dí mé aniḡ̀s̄ de ó t̄amaa kũ ó p̄̀nnao kũ ó ḡ̀z̄ub̄̀ōo ũ a ar̄e á baasii? ²⁰ Zaakũ ák̄s̄n̄m̄e ó gakuri kũ ó p̄̀nnao ũ.

3

¹ Kũ ódi f̄̀s̄ ò mena doro, o z̄e o ḡ̀s̄ Ateni ó t̄̄n̄e, ² o ó gbẽ̀ndo TimƆti, Luda z̄ĩkeri dake Kirisi baarunnakpanaa ḡ̀n z̄ĩáwa, de à á gba gb̄̀na à á n̄̀se kpát̄eáre á ludanaanik̄ena ḡ̀n, ³ de á gb̄̀ke laakari sún fute w̄̀t̄ammana pi yairo. Á d̄̀s̄ kũ á z̄ĩdao kũ Luda abire taka dit̄ew̄̀e. ⁴ Gɔɔ kũ ó kũ á k̄inaa, o ḡ̀nake o òáre kũ oni wé t̄áwá, akũ à kè le lákũ á d̄̀s̄ nà. ⁵ Abire yai kũ mani f̄̀s̄ mà mena doro, ma a z̄ĩ à á ludanaanik̄ena gwa. Ke Ibilisi á ȳ̀s̄ à á gwá, ó z̄ĩ kè p̄̀n yá, ó d̄̀ro.

⁶ Kũ TimƆti sù sà, à á ludanaanik̄ena kũ á yenyīo baaruu kpàw̄̀e. À pi ó yá diḡ̀s̄ d̄̀águ kũ laasun manao, akũs̄ át̄eni ó bege ke lákũ ót̄eni á bege ke nà. ⁷ Ma gbẽ̀nƆ, á ludanaanik̄ena yá mé à tò ó laakari kpatena á yá musu ó w̄̀t̄ammana kũ ó wario ḡ̀n p̄̀nki. ⁸ Zaakũ á z̄ena ḡ̀ngin Dikiri ḡ̀n, tera o iam pà sà. ⁹ Óni f̄̀s̄ ò Luda sáabu kpá á yá musu. O ó Luda sáabu kpà manamana kũ p̄̀nna z̄s̄k̄ kũ odi ke a ar̄e á yáii. ¹⁰ Gw̄̀ani kũ f̄̀anant̄e o diḡ̀s̄ wé ke manamana, de ò le ò wé sik̄s̄le, ò p̄̀s̄ kũ à k̄la á ludanaanik̄ena ḡ̀n papaáre.

¹¹ Luda ó De kũ ó Dikiri Yesu zé porow̄̀e ò su ò á gwa. ¹² Dikiri yenyī kũ á v̄̀i kũ k̄s̄o kũ gb̄̀e s̄inda p̄̀nkio karaáre, à dadaála lán yenyī kũ ó v̄̀i k̄áo bà, ¹³ à á sw̄̀e gba gb̄̀na de àḡ̀s̄ kun gb̄̀s̄i sari taarisariden̄o ũ Luda ó De ar̄e ó Dikiri Yesu kũ a gbẽ̀nƆ p̄̀nki suḡ̀o.

4

Kunna lákũ Luda yei nà

¹ Yá kũ à ḡ̀n dí, ma gbẽ̀nƆ, a mà ó k̄inaa lákũ à mana á kunna ká Ludagu nà. Á kunna de le k̄s̄, ama ót̄en wé k̄éáwa, ót̄en kúte k̄éare ó Dikiri Yesu ḡ̀n, àḡ̀s̄ kun le àḡ̀s̄ géo. ² Á yá kũ o dàáre kũ Dikiri Yesu t̄s̄o d̄̀s̄. ³ Luda ye á kunna ḡ̀s̄ adona, à mi k̄e p̄̀p̄̀ak̄enaa. ⁴ Á baadi ḡ̀s̄ á z̄ĩda k̄una d̄̀s̄ kũ b̄̀ēēēo gb̄̀s̄i sari, ⁵ adi ke kũ dà v̄̀ani nid̄enaa lán kifiri kũ ò Luda d̄̀ron̄o b̄̀nlo. ⁶ Yá pīi musu gb̄̀ke sún a gb̄̀dake taki ke ke à taari k̄enero, zaakũ Dikiri ni wé t̄á yá bire taka k̄er̄in̄o a lákũ o ḡ̀nake o òáre nà, o á s̄a ḡ̀o. ⁷ Luda dí ó sísi òḡ̀s̄ kũ kũ gb̄̀s̄īoro, séde ó kunna ḡ̀s̄ adona. ⁸ Abire yai gb̄̀e kũ à gi yadann̄ena díi, adi ke bis̄as̄irin à gīro, Luda kũ àdi a Nini kũ à kũ adona daógun à gi.

⁹ Óni le ò yek̄s̄ina yá oá̄er̄o, zaakũ kũ á z̄ĩdao Luda yek̄s̄inaa dàáre. ¹⁰ Á kunna de le k̄s̄, á ye ó gb̄̀e kũ ò kũ Masedonia b̄̀usu ḡ̀nn̄o ī n̄ p̄̀nki. Ma gbẽ̀nƆ, o lé dàáwa, àḡ̀s̄ ke le àḡ̀s̄ géo, ¹¹ à zé w̄̀t̄e àḡ̀s̄ kun yá̄kete sari, á baadi á z̄ĩda yá ke à á z̄ĩda z̄ĩ ke, lákũ ò dit̄eáre nà, ¹² de á kunna le à ká b̄̀aid̄en̄ōgu, de àsun fu á z̄ĩdaa à da gb̄̀keiro.

Dikiri sunaa

¹³ Ma gbēnɔ, o ye àgɔ yāpura dɔ gbē kù ò andunia tònnɔ yā musu, de á pɔ súngɔ sira lán gbē kù ò támaa vīronɔ bàro yāi. ¹⁴ Zaakù o sì kù Yesu gà à fùte, len dɔ Luda ni tò gbē kù ò andunia tò Yesu gūnnɔ era ò su káao léele.

¹⁵ Yā kù óten oáre díkína bi Dikiri yádannenaame. Ókɔnnɔ gbē kpára kù ónigɔ kun ari Dikiri sugɔɔ zīnɔ, óni do gbē kù ò andunia tòo pínɔne arero. ¹⁶ Dikiri mé ani bo ludambe, à kipa kù yáditennenaao kù malaika gbē zókɔ kòtooo kù Luda kákáki so, gbē kù ò gà Kirisi gūnnɔ ni vu bona gan káaku, ¹⁷ abire gbera ókɔnnɔ gbē kpára kù ó kunnɔ, oni ó sète kúúwo léele ari ludambe lukun ò da Dikirilɛ ía gūn, gbasá ògɔ kù káao ari gɔɔ sīnda pínki. ¹⁸ Abire yāi à kɔ laakari kpáte kù yā piio.

5

¹ Ma gbēnɔ, yā pi kena ke a kegɔɔ oárena zé vīro, ² zaakù á dɔ sánsán lákù kpáni dì su gwáani ná. Len anigɔ de Dikiri sugɔɔ zī le. ³ Tó gbēnɔ ten pi, ó aafia, ó kun ó laakariia, kakatena ni suńma kánton lákù né'iwáwá dì su n̄sindarea ná, oni boro. ⁴ Ákɔnnɔ sɔ ó gbēnɔ, á kù gusiranlo, gɔɔ pi ni suáwa lán kpáni bàro, ⁵ zaakù gupura gbēnɔn á ù, fánantɛ gbēnɔn á ù á pínki. Gwáani ke gusira gbēnɔn ó úro. ⁶ Abire yāi òsun i o lán dakenɔ bàro. Ó ite ke ògɔ kù ó laakariia. ⁷ I'orinɔ dì i o gwáani, wēderinɔ sɔ òdi wēde ke gwáani. ⁸ Ókɔnnɔ sɔ, zaakù fánantɛ gbēnɔn ó ù, ògɔ kù kù laakariio, ò ludanaanikena kù yenyiò da mò uta ù, ò surabana támaa kù mò fura ù. ⁹ Zaakù Luda dí ó dite à pofɛ kipawáro. À ó dite à ó sura ba ó Dikiri Yesu Kirisi gáime. ¹⁰ Ákù mé à gà ó yāi de ògɔ kù káao, tó ó bēne ke o andunia tònnɔ yā. ¹¹ Abire yāi à lé dakɔa, à kɔ gba gbána, lákù áten ke ná.

Pɔlu yáditena Tesalonikadenɔne

¹² Ma gbēnɔ, o wé kèáwa, à bèere lí gbē kù òdi zī ke á ténɔne, kù ò iko víáwa Dikiri gūn, òteni á da zéanɔ. ¹³ Á n̄ gakuri dɔńne manamana yenyi gūn zī kù òten ke yāi. Àgɔ nna kù kɔo. ¹⁴ Ma gbēnɔ, o lé dàáwa, à fayasaridenɔ da zén, à gbē yīdanɔ gba swèe, à laakari dɔ gbānasaridenɔa, à mena kù gbē sīnda pínki. ¹⁵ Á laakari ke, á gbēke sún a vāni fina bo kù a vānioro. À zé wete àgɔ a mana kekɔne kù gbē sīnda pínki gɔɔ sīnda pínki.

¹⁶ Àgɔ kù kù pɔnnao gɔɔ sīnda pínki. ¹⁷ Àgɔ adua ke lakanaa sari. ¹⁸ Àgɔ Luda sáabu kpá yā sīnda pínki musu. Abire mé à deáre a pɔyenyina ù Kirisi Yesu gūn. ¹⁹ Ásun Luda Nini té kù ádi kángu dedero, ²⁰ ásun annabikeyā gya boro. ²¹ Á yā sīnda pínki táasi ká, àgɔ a mana kúna, ²² à mi kē vānikena buri sīnda pínkia.

²³ Luda Aafiade tó á konna gɔ kù adona yā sīnda pínki gūn, à á nini kù á wèndiio kù á m̀eɛo dákpaáre aafia taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugɔɔ. ²⁴ Luda kù à á sísi à á sé náani vī, ani yā pi kéáre.

²⁵ Ma gbēnɔ, à adua kéwɛre. ²⁶ Á fɔ kpá ó gbēnɔa n̄ pínki kù Luda gbēnɔ lépemmanaao. ²⁷ Ma naáre Dikirii, à takada dí kyó ke ó gbēnɔne n̄ pínki. ²⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke kéáre.

TĒSALONIKADENĶ TAKADA PLADE

Yakpatēkena Kirisi sugŗōa

¹ Makū Pōlu kū Silasio kū Timōtio, ókōņō mé o takada dīkīna kē Tesalonika sōsi gbē kū ò kú Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisioo gūnnōne. ² De Luda kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó gbēņō, à kū ògō Luda sáabu kpá á yā musu gŗō sīnda pínki, lākū à mana nà, zaakū á ludanaanikena ten gé are manamana, akūsō yenyī kū á baadi vī kū kōo ten kara. ⁴ Abire yāi odi lé gbē á yā musu Luda sōsino gūn, lākū áten wētāmmana kū wari pínkio fō nà kū menao kū ludanaanikenaao. ⁵ Abire mōwere kú Luda di yā gōgō kú gbēņō a zéame. Abire yāi a ka à gē kpata kú à bō Luda kīnaa gūn kú áten wari ke a yāi. ⁶ Luda di yā ke a zéame. Ani wé tá gbē kú òten wé táawanōa, ⁷ ani ákōņō kú òteni wé táawanō gba ĩampaki kú ókōņō, tó Dikiri Yesu bō ludambe kú a malaika gbānānō ⁸ kú tévuraaō. Ani wé tá ludadōrisari kú odi ó Dikiri Yesu baaru nna sironōa. ⁹ Kakatena lakanasarin Luda ni wé táomma. Oni n kpake Dikiri are kú a gbāna gakurideo. ¹⁰ Tó à sù gŗō pì zī, ani tó bo a gbēņō yā musu, gbasa a nāanikerii pinō a mana bo n pínki. Anigō kú n té, zaakū a yā kú o óare si.

¹¹ Abire yāin odigō adua keáre baala'i, de ó Luda tó á kunna ká gwena kú à á sisia, à yā mana kú a ze kú a kenaaonō kú zī kú áten ke a nāanikena gūnnō pínki papaáre kú a gbānao. ¹² Dikiri Yesu tó ni bo á musu, ákōņō sō á tó ni bo a musu ó Luda kú Dikiri Yesu Kirisi plio gbēke yāi.

2

Ludayadarisari

¹ Ó gbēņō, Yesu Kirisi suna kú ó kōkakaranao de ò daale yā musu, o wé kēáwa, ² àsun tó á laakari fute aragarō. Tó annabi yāke waazi ke takada kú ò pì à bō ó kīnaa pì, Dikiri sugŗōa kà kō, àsun bídi kero. ³ Àsun tó gbēke á sate kú yā bire takaoro, zaakū gŗō bire ni suro, séto gbēņō bona Luda kpe gŗō kà gīa kú ludayadarisari kú à mī pē kakatena zéa bona gupuraaō. ⁴ Ani gī pō kú òdi n dite dikiri unōi kú pō kú òdi donyī keñnenō pínki, ani a zīda bi deñla, ani gé à vute Luda kpén, à a zīda dite Luda ū se. ⁵ Gŗō kú má kú káāo ma yā pīi óare. Ádi dōnloo? ⁶ Á dō pō kú áteni a dādā de àsun bo a gŗō āro yá? ⁷ Zaakū ludayādanasari ten ō tá asiri gūn kō. Ani boro, séto gbē kú áten kpáne gō zén baasiro, ⁸ ludayadarisarii pì ni gbasa à bo sà. Dikiri Yesu ni a de kú a lé'iao, à a kakate kú a suna gakurio. ⁹ Ludayadarisari pì ni su kú Setan gbānao à daboyānō kú yābonsarenō ke kú sēeda éke buri sīnda pínki. ¹⁰ Ani manafiki buri sīnda pínki ke gbē kú ò mī pē kakatena zéanonē, kú ò gī yāpura kú ani n sura bai yāi. ¹¹ Abire yāi Luda ni likarana pāsī zīmma de ò éke náani ke. ¹² Yā ni gbasa à vute gbē kú odi yāpura síro kú òdi pōnna ke kú a vānionōa n pínki.

Luda á sé de à á sura ba

¹³ Ó gbē Dikiri yenyīdenō, à mana ògō Luda sáabu kpá gŗō sīnda pínki á yā musu, zaakū Luda á sé zaa káaku, de à bo kú a Nini kú à tō o gō a pō ū gbānao á yāpura sina yāi. ¹⁴ Luda á sisi à á sé baaru nna kú o kpàáre yāi, de á baka gō kú ó Dikiri Yesu Kirisi gakuri gūn. ¹⁵ Abire yāi ó gbēņō, à ze gbāna, àgō yā kú o dáare kú léo ke takada gūn kūna. ¹⁶ Ó Dikiri Yesu Kirisi kú Luda ó Deo

yewáí, a gbēke gūn à ó laakarii kpàtewere ari gɔɔ sīnda pínki, à támaa mana dàògu. ¹⁷ À á laakari kpátéáre, à á gba gbāna yāmanakena kū yāmana'onaa gūn pínki.

3

À adua kewere

¹ Yā kū à gōn dí, ó gbēnɔ, à adua kewere, de Dikiri yā le à dagula likalika, àgō bēere vīñne lākū à vī á kīnaa nà. ² À adua kewere de à ó bo gbē vāni dɔɔsaridenɔ ɔī, zaakū adi ke gbē sīnda pínki mé à Luda yā sìro. ³ Dikiri náani vī, ani á gba gbāna, ani á sí a vānia. ⁴ O á náani kè Dikiri gūn kū áten yā kū o óárenɔ ke, akūsó ángō ke. ⁵ Dikiri tó à Luda yenyī kū Kirisi menao gbáze dō á swèn.

Òsun ma'a kero

⁶ Ó gbēnɔ, o naáre Dikiri Yesu Kirisii, à kē ó gbē kū ò ma'a vīnɔa, kū òdi zī ke kū yā kū o dàñneoronɔ. ⁷ Á dō kū á zīdao, kū à mana àgō té ó ágbai, zaakū ma'adenɔn ó ũ gɔɔ kū ó kú á téro. ⁸ Ódi gbēke póbble sí o blè fīnabonaa sariro, o zī kè gwāani kū fānantēo, o wari kè ari í sīwá, de òsun gō á gbēkenε aso ũro yāi. ⁹ Ó a zé vī à kpáwáí, ama o kè le de à ó ágba sé yāime. ¹⁰ Gɔɔ kū ó kú kááo, o dīte kū gbē kū à ye zíkēnaairo ni pō blero. ¹¹ O mà kū á gbēkeno ma'a vī, òdi pōke kopiro, séde gudε. ¹² O dīte gbē bire takanɔne, o nañne Dikiri Yesu Kirisii, ò vutēkí kū ò zī ke ò n zīda gwa.

¹³ Ákōnɔ sō ó gbēnɔ, àsun kpasa kū yāmanakēnaaoro. ¹⁴ Tó gbēke dí yā kū o òáre takada dí gūn daro, à a yā bo à dīte. Àsun kakara káaoro, de wé'i le à a kū yāi. ¹⁵ Ama àsun a sé á ibere ũro, à lé daa á gbēndo ũ.

¹⁶ Dikiri Aafiade á gba aafia gɔɔ sīnda pínki yā sīnda pínki gūn. Dikiri gō kú kááo á pínki. ¹⁷ Makū Pɔlu makū mé ma fɔkpammaana dīkīna kè kū ma zīda ɔo. Abirekūme ma takada pínki sēeda ũ, len madì kē le. ¹⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre á pínki.

TIMŌTI TAKADA KAAKU

Yadannerinɔ gbana laakarii

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu ž̄rii lākū Luda ó Surabari kū Kirisi Yesu kū ó wé d̄oio d̄itemene nà, ² ma takada dí k̄enne Timŋti, ma né'ina Yesu zé gūn. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbēke kenne kū sūruuo à n gba aafiaa.

³ Lākū ma nakaramma nà gɔɔ kū maten gé Masedonia b̄usun, n̄ gō Efesu n̄ o gbēkenɔne òsun yā kū àdi kō sé kū Luda yāoro dañne dorō. ⁴ Òsun laakari d̄o gara kū dizinɔ t̄s k̄onwena kū à lé v̄irooa dorō. Abire di su kū lékpak̄anaaooome. Àdi tó Luda zī kū àdi bo a náanikenaa gūn gé arero. ⁵ Ma yā pli d̄ite de ògō yenyī v̄i yāime, yenyī kū àdi bo n̄esepura kū laasunlena dok̄onɔ kū ludanaanikena manafikisarioo gūn. ⁶ Gbēkenɔ p̄a yā pinɔne ò gē yā p̄ap̄a onan. ⁷ Ò ye ògō de Musa doka yadannerinɔ ũ, ama ò yā kū òten o gbáze d̄oro ke yā kū ò z̄eanɔ.

⁸ Ó d̄s kū doka p̄i mana, tó gbē ten zī kea a z̄ea. ⁹ Ó d̄s d̄o kū Luda dí doka d̄ite gbē manan yāiro, séde dokadarisarinɔne kū s̄agb̄anadenɔ kū ludawekerisarinɔ kū durunnakerinɔ kū ludad̄risarinɔ kū donyīrisarinɔ kū de kū dao d̄erinɔ kū gbēderinɔ ¹⁰ kū zinakerinɔ kū p̄ap̄ab̄enekerinɔ kū lágilaginɔ kū ékedeno kū yādimmarinɔ kū gbē kū òdi bo yadannena z̄ede kp̄enɔ n̄ pinki. ¹¹ Yāzede p̄i kō si kū baaru nna gakuride kū Luda arubarikade a kpanaa n̄amene ma ɔio.

Lākū Luda gbēke kè Pɔlune nà

¹² Ma Kirisi Yesu ó Dikiri kū à ma gba gbāna s̄aabu k̄e, zaakū à ma náani k̄e à ma se mà zī keare. ¹³ Ma a t̄s b̄eneɛ si yā, ma wé t̄a a gb̄enɔa, ma gbāna m̄ñne. Bee kū abireo à sūruu k̄e k̄umao, zaakū ma k̄e w̄esirakenaa gūmme kū a náanikenasario. ¹⁴ Akū ó Dikiri gbēke z̄sk̄o k̄emene, à t̄o ma a náani k̄e, akū má yenyī kū à de ó p̄o ũ kunna Kirisi Yesu gūn v̄i. ¹⁵ Yā d̄ik̄ina bi yāpurame, à k̄o ò sí ɔplapla. Kirisi Yesu s̄u andunia gūn durunnakerinɔ surabana yāi. Makū, ma durunna mé à de dakenɔ p̄ola, ¹⁶ akū Luda ma w̄enda gwà, de mena z̄sk̄o kū Kirisi Yesu k̄e kū makū durunnakeri k̄asaraao bo gupuraa, de ògō de s̄eeta ũ gbē kū oni a náani ke ò w̄endi kū àdi lākaro lenɔne. ¹⁷ Luda m̄en do légelege, gɔɔ s̄inda pinki Kina kū àdi garo akūs̄o òdi a e kū w̄eroo gō b̄ere v̄i kū gakurioo gɔɔ s̄inda pinki, aami.

¹⁸ Ma né Timŋti, lākū ò ḡinake ò annabik̄eyā ò n yā musu nà, maten yā p̄i danne, de ògō k̄una n̄ zī mana k̄ao ¹⁹ ludanaanikena gūn kū laakar̄iio kp̄atena. Gbēkeno yā pinɔ kp̄a s̄akoto, akū n̄ ludanaanikena d̄i lé k̄ute. ²⁰ Imeneu kū Alesandao kú n̄ té. Ma n̄ kp̄a Setanwa, de ògō d̄s kū òdi d̄oke kū Ludaoro.

2

Donyīkenaa

¹ Káaku ḡia ma lé d̄amma, à adua ke gbē s̄inda pinkine à zé gbekañne, à k̄ute ke Ludane n̄ yāi kū s̄aabukpanaao. ² À adua ke k̄inanɔne kū gb̄anadenɔ n̄ pinki, de ò le ògō kun aafia yākete sari ludayāmarinɔ ũ, ó kunna gō b̄ere v̄i. ³ Abirekū

mé à mana, àdi ká Luda ó Surabarin. ⁴ À ye gbē sīnda pínki surabana le ògō yāpura dō.

⁵ Zaakū Luda mèn dome, akūsō yákekēri kun mèn do Luda kú bisāsirinō dagura, àkūme bisāsiri Kirisi Yesu ū.

⁶ À a zīda kpà à gbē sīnda pínki bō, akū ò a sēdaa kē a gōra.

⁷ Abire yāi Luda ma dite a kpàkpakeri kú a zīriio ū, de mà a donyī zé yāpurade da buri pāndenōne. Yāpuraan maten o, adi ke ékenlo.

⁸ Má ye gōgbēno adua ke gu sīnda pinkia, ò ɔ sé musu gbāsī sari, pofē kú lēkpakōanaao sari. ⁹ Má ye do nōgbēno n zīda kekē a zēa yōgōkenaao sari, zīdamōnnaa baasi. Adi ke kú mì yōgōde tánaao ke wura kú òso nomanablebōno ke biza ɔgōdenōonlo. ¹⁰ Ò n zīda kekē kú yāmanakēnaao lākū à kú nōgbē donyīrinō ke nà. ¹¹ Nōgbēno yā dada yītena, ò mì nate yā sīnda pínki gūn. ¹² Madì we nōgbēno yā dada gōgbēnōne ke ògō iko vīrīmaro, séde ògō yītena kítikiti. ¹³ Zaakū Adamun Luda kē káaku, a gbera Awau. ¹⁴ Adi ke Adamun ò sātēro, nōgbēn ò sātē à gō taaride ū. ¹⁵ Ama tó nōgbēno mēna fī kú ludanaanikēnaao kú yenyīo kú kúadonaao zīdamōnnaa baasi, oni né i aafia.

3

Sōsi gbē zōkōno

¹ Yā dīkīna bi yāpurame: Tó gbē ye à ke gbē zōkō ū, àten zī mana ni de. ² Gbē zōkō gō kun taari sari, nōmēndode ū, laakaride ū. Àgō a zīda kūna dō gbē fayade ū, nibōkūri ū, gbē kú ani fī à yā dañne ū. ³ Àsungō de wēderi ke gbē pāsī ūro. Àgō de nēsēdode yāketesaride ū. ɔgō sūn done arero. ⁴ Àgō a ɔn kūna dō, a nēno gō mì natene ògō a ɔdōki gwa. ⁵ Zaakū tó gbē a ɔn kūna dōro, ani ke dera à fī à Luda sōsi gbēno gwaa? ⁶ Àsungō de Yesude dufu ūro, de àsun ìa dā à a zīda da yān lán Ibilisi bāro yāi. ⁷ Àgō tó nna vī Yesusaridenō kīnaa do, de òsun a tó ìni sí, à zu Ibilisi tankutenlo yāi.

Sōsi kpanyīrinō

⁸ Leme do kpanyīrinō gō de gbē bèerēdenō ū. Òsungō de lépladenō ūro. Wē yā sūn doñne arero. Òsungō de ɔgō vāni weterinō ūro. ⁹ Ògō Yesu yā asirinō kūna kú nēsēpuraō. ¹⁰ Ò n yā gwa gīa, tó ódi yāke leñmaro, gbasa ò n dite kpanyīrinō ū. ¹¹ Leme do n nōno gō de nōgbē bèerēdenō ū, laakaridenō ū, ògō náani vī yā sīnda pínki gūn. Òsungō de kōrōmōtōdenō ūro. ¹² Kpanyīri gō de nōmēndode ū, àgō a ɔn kú a nēno kūna dō. ¹³ Gbē kú ò n zī kē a zēano gwena nigō mana, n laakari nigō kpatena n Kirisi Yesu náanikēnaa gūn manamana.

Ó donyīze asiri zōkō

¹⁴ Bee kú maten yā dīno onne, ma dite mani su n gwa saa. ¹⁵ Tó ma suna sù à gī kē, má ye nōgō dō lākū à kú ògō kun Luda ɔndenō ū nà. ɔnde pīnōme Luda Wēndide sōsi ū, yāpura pēteki ū kú a gbānalekio. ¹⁶ Ó donyīze asiri kú à bō gupuraa zōkō yāpurame: À bō à sù bisāsiri ū, Luda Nini yāpura kpàa, malaikanō a è.

Ò a yā waazi kè burinɔ té,
ò a náani kè andunia gūn,
Luda a sè à tà kāao gakuri gūn.

4

Tèyanɔ

¹ Luda Nini ò swáswa kù gɔɔ kɔede gbēkenɔ ni pā kpá Yesu zéi, ò té yā kù tãnanɔ di ékedenɔ da a onanyī ò n sáte. ² Manafikide pinɔ a mana dōkōnɛ kù a vānioro, n nēse gana lákū ò pi gē wānan ò kēò bà. ³ Òdi gbēnɔ dādā nɔsenaai kù zãkenaaɔ, akūsɔ òdi pòble tèbona dite gbēnɔnɛ, pòble kù Luda kè a náanikeri kù ò yápura dōnɔ yāi, kù à de ò ble kù sáabukpanaaɔ. ⁴ Pó kù Luda kè sīnda pínki manamɛ. Òsun a ke tè boro, ò ble kù sáabukpanaaɔ, ⁵ zaakù Luda yā kù ó aduakenaao gbāsī bòn.

Kirisi Yesu zikeri mana

⁶ Tó n yā pinɔ dà n gbēnɔnɛ, ñigɔ de Kirisi Yesu zikeri mana ũ kù ò gwà kù ò donyīze yānɔ kù yādanne mana kù n tēiio. ⁷ Ñ mī kē futɛokaragara kù àdi kō sí kù Luda yāoroa. Ñ n zīda tūtu ke de ñgɔ de ludayāmari ũ. ⁸ Mētutukɛnaa àre vī fīti, ama dena ludayāmari ũ àre vī yā sīnda pínki gūn, zaakù abire di su kù wēndiio gbāra kù ziao. ⁹ Yā dīkīna bi yāpuramɛ, à kà ò sí ɔplapla. ¹⁰ Òdi zī ke òdi ɔsi ká a musu, zaakù ó wé dɔ Luda Wēndidei. Àkūmɛ gbē sīnda pínki Surabari ũ, atēnsa a náanikerinɔ.

¹¹ Ñ yā pinɔ diteñne ñ dadañne. ¹² Ñsun tó ò n kefennakɛna gya boro. Ñ tó n kunna zé mɔ Yesu náanikerinɔnɛ yā'onaa gūn kù yãkenaaɔ kù yenyīo kù ludanaanikenaao kù kunna gbāsī sario. ¹³ Ari mǎgɔ su ñ wé tã ñ Luda yā kyó ke gbēnɔnɛ, ñ dañne ñ lé daoñma. ¹⁴ Gba kù Luda dānne gɔɔ kù ò annabikɛyā ò n yā musu, akūsɔ gbē zōkōnɔ ɔ nānamma, ñsun pā kpáiro. ¹⁵ Ñ laakari dɔ yā pinɔa ñ mè kpáa, de gbē sīnda pínki n gena are e. ¹⁶ Ñ n zīda yā kù n yādannenaao tãasi ká. Ñgɔ gé are kù yā pinɔ. Tó n kè le, ñni n zīda sura ba kù gbē kù òten sã kpá n yāinɔomɛ.

5

Gyaanɔ kù don'arɛdenɔ ya

¹ Ñsun kpākē mare zōkōiro. Ñ lé daa lán n de bà. Ñ lé da kefennanɔa lán n vñi kù n dakūnanɔ bà. ² Ñ lé da nɔgbē zōkōɔa lán n da bà, ñ lé da nɔ gbānaa lán n dāre bà kù nēsepurao.

³ Ñ kpá gyaanɔ kù ò gbēke vīronɔi. ⁴ Tó gyaanɔ nénɔ vī ke daikorenɔ, ò n danɔnɔ gwanaa dada gīa n donyīkenaa gūn, ò fīna bo n denɔnɛ kù n danɔ, zaakù abirekù di ká Ludagu. ⁵ Gyaanɔ kù à gbēke vīro wé dɔ Ludai, àgɔ adua ke àgɔ kpányī gbekaa gwāani kù fānantɛo. ⁶ Gyaanɔ kù a zīda poyeinaa di done are bi gēemɛ, bee tó à bēnɛ. ⁷ Ñ yā pinɔ dañne de gbēke sún n taari ero. ⁸ Tó gbē teni a danɔnɔ gwaro, atēnsa a ɔndenɔ, à bò Luda yā kpemɛ, Yesusaride deala. ⁹ Nɔgbē kù à de ò da gyaanɔnɔ tén di: Nɔgbē kù à kà wè baaakɔ, akūsɔ à zã kè gèn do, ¹⁰ ò a dō yāmanakeri ũ, nɛgwari mana ũ, nibɔkūri Luda gbēnɔ gbá pìpiri ũ, takaside kpanyīri ũ, nɔgbē kù à mèe kpá yāmanakɛna pínkia ũ. ¹¹ Ñsun gyaanɔ nɔ gbānanɔ danlo, zaakù tó n gɔ nidɛnaa fūte, n nana Kirisia

ni busame, onigō ye ò zā ke, ¹² ò n zīda da yān, kù ò lé kù ò sène yā gbòro yāi. ¹³ Abire gbèra òdi ma'ā dada, òdigō gēgē ɔn kù ɔnnwo. Adi ke ma'ādenome n̄ ũ adoro, òdi gō gbēpiri guderinɔ ũme dɔ, òdi yā kù à de ò oro o. ¹⁴ Abire yāi má ye gyaanɔ nɔ gbānanɔ zā ke, ò né i ò laakari dɔ bea, de òsun ó ibereɔnɔ gba zé ò ó tó vāni síro yāi. ¹⁵ N̄ gbēkenɔ bò ò tè Setanyī kò. ¹⁶ Tó Yesude nɔgbē ke gyaanɔnɔ vī a bea, àgō kpányī. Àsun tó ò gō sɔsine aso ũro, de ò le ò kpá gyaanɔ kù ò gbēke vīronoi yāi.

¹⁷ Gbē zōkō kù àdi doñne are a zéaa kà ò fīna bone leu pla, atēnsa gbē kù à waazikena kù yādannenaao kokari vī. ¹⁸ Luda yā pi: Àsun léso da zù kù àten pō gbēnero. À pi dɔ: Zīkerii kà à a làada le. ¹⁹ N̄sun gbē kù à sù kù gbē zōkō káarao yā síro, séto sèedadenɔ kà gbēnɔn pla ke aakō baasiro. ²⁰ N̄ kpákē gbē kù ò durunna kēnɔi gbē sīnda pínki wára, de vīna le à gbē kparanɔ kù. ²¹ Ma nanne Luda kù Kirisi Yesuooi kù malaika kù à n̄ sēnɔ, ñgō yā pínɔ kùna, ñsun gbēke tè boro. N̄sun yāke ke gbēkene úblembē yāiro. ²² N̄sun wā n̄ ɔ na gbēa n̄ a da Luda zīnlo. N̄sun tó n̄ ɔ gō kù gbēke durunna gūnlo. Ñgō n̄ zīda kùna gbāsī sari. ²³ N̄sun í pā mi atēnero. Ñgō sēwē gá fíti n̄ n̄sē yāi kù n̄ gyākēna gēn̄ baaakō.

²⁴ Gbēkenɔ durunna di bo gupuraa ari ògō gé a yā gōgō kùñwo, gbēkenɔ sō n̄ pō di bo likalikaro. ²⁵ Leme dɔ yāmanakēnaa di bo gupuraa, bee a kù odi ero ni le à gō utenaro.

6

¹ Gbē kù ò de zò ũnɔ n̄ dikirinɔ dite gbē bèereɔdenɔ ũ ò mì natēñne a sīnda pínki gūn, de òsun Luda tó kù yā kù odi dañneo vāni boro yāi. ² Gbē kù n̄ dikirinɔ de Yesu náanikeri ũnɔ sún dōke kùñwo kù ò de kō gbēnɔ ũ yāiro. Ò zò bleñne manamana, zaakū gbē kù òteni n̄ zī àre blenɔ bi Yesu náanikerinome, n̄ gbē yenyidenome. N̄ yā pínɔ dañne, n̄ lé daorūma.

Yena ɔgɔi

³ Tó gbēke ten yā pānde dañne, akūsō adi ze kù ó Dikiri Yesu Kirisi yāzedeo kù ó zé yādannenaao, ⁴ ìadārīime, à yāke dōro, lékpakōana kori kù yāgwana lakanasario a kù gyā ũ. Yā bireɔnɔ di tó gbēnɔ n̄sēgōba kpá, ò fíti ke, ò kō sōsō, ò laasun vāni lé kù kōo, ⁵ ògō ñni kù kōo. Gbē pínɔ laasun kotina, yāpura n̄ kē, òdigō da donyīkena bi ɔgōwetezeme. ⁶ Donyīkenaa àre zōkō yāpura, tó gbē zè kù pō kù à vīo. ⁷ Zaakū ódi su kù pōkeo andunia gūn laro, óni tá kù pōkeo sōro. ⁸ Tó ò pōble kù pōkasanɔ vī, abirekū m̄ le. ⁹ Gbē kù ò ye ò gō aruzekede ũnɔ di n̄ zīda da yōogwana tankuten. Pónidēna misari kariii di gēngu à n̄ kpá kisira kù kakatēnaaooi. ¹⁰ Yena ɔgɔi mé à de yā vāni sīnda pínki zīni ũ. Gbēkenɔ a kōde kē ari ò kē ó donyīze ò wāwā zōkō kpá n̄ zīdai.

N̄si mana ká

¹¹ Zaakū Luda gbēme n̄ ũ, n̄ bàa sí yā pínɔne, n̄ tó yā mana gō donne are kù yākena a zéaao kù ludanaanikēnaao kù yenyīo kù menao kù busēkenaao. ¹² N̄ ó donyīze ɔsi mana ká, n̄ wēndi kù àdi lákaro sí, zaakū abirekūn Luda n̄ sisia gɔɔ kù n̄ lé mana sēne pari wára. ¹³ Ma nanne Luda kù àdi wēndi kpá pō sīnda pínkiaai kù Kirisi Yesu kù à yā mana ò Pōntiu Pilatinēeo, ¹⁴ ñgō yā kù ò ditenne kùna gbāsī sari taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugɔɔ zī. ¹⁵ Gbānade m̄en do Arubarikade, kīnanɔ Kína, dikirinɔ Dikiri mé ani Kirisi pì bo gupuraa a gɔɔa.

¹⁶ Àkū mé àdi garo ado, àdigō kú gupura kú òdi f̄s ò nairo gūn. Gbēke dí wé sialero, oni f̄s sero. Àkū mé à gakuri kú gbānao vī ḡoṛo sīnda pínki, aami.

¹⁷ Ñ o andunia tera díkīna aruzekedenone, òsun ía dáro. Òsun gbāna le ɔgoda náanisariaro, ò gbāna le Luda kú àdi p̄s sīnda pínki kpáwá z̄sk̄ ò p̄onna keoaa.

¹⁸ Ñ oíne ò a mana ke, ò nna keíne, ò ɔporoíne, ògō gbēke vī. ¹⁹ Lán abirekū bà oni z̄ana mana di ñ z̄idane aruzenna p̄s ũ, oni w̄endi kú à de w̄endi ũ yapura le.

²⁰ Timoti, ñ yā kú Luda n̄anne n ɔĩ kú gbāna. Ñ mì kē ludayādanasari yā p̄p̄a onaaa kú yálekper̄'ona kú òdi pi d̄snaao. ²¹ Gbēkeno z̄eo, akū ò p̄a ó donyīzene.

Luda gbēke keáre.

TIMŌTI TAKADA PLADE

Pɔlu tɛkpana Timŏtigu

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu ž̄rii Luda pɔyenyĩnaa gūn wèndi kú à a lé sè Kirisi Yesu gūn yā musu, ² makū mé ma takada dí kènne, ma né yenyĩde Timŏti. De Luda kú ó Dikiri Kirisi Yesuo gbēke kenne kú sùruuo, à n gba aafiaa.

³ Ma sáabu kè ma dizinɔ Ludane kú madì doi kú nèsepuraò, zaakū n yā digɔ ðmagu lakanaa sari ma aduakena gwāani kú fānantɛoo gūn. ⁴ Tó wétɛ kú à bòmma yā ðmagu, madì n bege kemɛ, madigɔ ye ò wé sikɔle, de ma pɔnna ke zɔkɔ. ⁵ N ludanaanikena kú nèse mèn doo yā ðmagu. N dai Loisi kú n da Yunisio Luda náani kè le se, akūsɔ má dɔ sànsàn kú nten ke le se.

⁶ Abire yāi maten ðngu, ò fute ò ze kú gba kú Luda ðanneo gɔɔ kú ma ɔ namma, ⁷ zaakū Nini kú àdi ó gba gbāna kú yenyio kú zidakūnadɔnaaon Luda kpáwá, adi ke nini vīnadenlo. ⁸ Abire yāi ñsun wé'i kú kú ó Dikiri yā onnenaoro. Ñsun wé'i kú kú ma yāoro, makū kú ò ma da kpésiran Kirisi yāi. Ñ wari kú òdi ke a baaru nna kpana yāi ke kúmao kú Luda gbānao. ⁹ Àkū mé à ó sura bà, à ó sísi o gɔ a pɔ ũ. Adi ke yā kú o kè yāinlo, a zida pɔyenyĩna yāime kú gbēke kú à kèwɛɛo zaade gɔɔ dí naaro. ¹⁰ Gbēke pìi bò gupuraa ó Surabari Kirisi Yesu pì sunaa gūn sà. À ga gbāna kàkate, à wèndi kú mèvānasarioo bōwɛɛ gupuraa a baaru nna kú òdi kpá gūn. ¹¹ Luda ma dite a ž̄ri ũ, de mà baaru pìi kpàkpa ke mà a yā ðañɛ. ¹² Abire yāin maten wari dí kei, ama wé'i ði ma kuro, zaakū má gbē kú ma a náani kè dɔ, akūsɔ má dɔ sànsàn kú ani fɔ à yā kú à nāmenɛ ma ɔi ðakpā ari a sugɔɔ zī. ¹³ Ngɔ yā kú n mà ma lén ari a zīnaa pì kūna yāzededannena ágba ũ kú ludanaanikenaao kú yenyi kú ó vī Kirisi Yesu gūnwo. ¹⁴ Ñ yā mana kú Luda nānne n ɔi kú gbāna kú a Nini kú à kú ó gūn gbānao.

¹⁵ Ñ dɔ kú Asia būsudenɔ ma zukūna n pínki. Figelu kú Emogɛnoo kú n té. ¹⁶ Dikiri wènda dɔ Onesiforu bedenɔne! Zaakū à sù à ma nèse kpatenamene lé vīro, adi wé'i kú kú ma dana kpésiran yāoro. ¹⁷ Kú à sù Romu gɔnɔ, à ma wete ari à gèè à bòma. ¹⁸ Dikiri wènda dɔne yàkpatekegɔɔ zī. Ñ kpányi zɔkɔ kú à kèmenɛ zaa Efesu yā dɔ sànsàn.

2

Kirisi Yesu ž̄ikari mana

¹ Mɔkɔn sɔ ma né, ngɔ gbāna kú gbēke kú Luda vī kúoo Kirisi Yesu gūnwo. ² Yā kú n mà ma ò pari wára, ò na gbē náanidenɔne n ɔi, kú oni fɔ ò dada gbē pāndenɔne. ³ Ñ warikena fɔ kúoo Kirisi Yesu ž̄ikari mana ũ. ⁴ Andunia yā bɔkɔtenaa ði do ž̄ikari kú à kú ž̄ilanne arero, de a yā ká a dikirigu yāi. ⁵ Bākpakūsūri sɔ, tó adi bàa lé a zéaro, ani ž̄iblena fūra lero. ⁶ À kú búbari kú à zī gbāna kè a baka sé káaku. ⁷ Ñ laasun lé yā kú ma òo pìnɔa, zaakū Dikiri ni n gba ɔndɔ a pínki gūn.

⁸ Ñ ðon kú Yesu Kirisi bi Dauda burime, akūsɔ à vù bona gan. Baaru nna kú madì kpán gwe. ⁹ Abire yāin maten wari ke. Ò mɔɔ kàma lán ðakerii bà, ama Luda yā dí sí mò káaro. ¹⁰ Abire yāi madì yā sīnda pínki fɔ gbē kú Luda n sɛnɔ

yāi, de mǎkōnɔ se Luda n̄ sura ba, ò gakuri kù àdi lákaro le kunna Kirisi Yesu gūn. ¹¹ Yā díkīna bi yāpurame:

Tó o ga káao, ónigō kù káao.

¹² Tó o mena f̄s, óni kí ble káao.

Tó o ledi kpàì, ani ledi kpáwái se.

¹³ Tó ó náani víro, à kpé náani vī, zaakū ani we à ledi kpá a zídairo.

Dikiri zikeri mana kù lékpakōanaaoro

¹⁴ N̄ yā pīnɔ dɔ n gbēnɔgu, n̄ nañne Ludai òsun lékpakōana ke yānɔ musuro. À àre víro, àdi gbē kù òten manɔ yakame. ¹⁵ N̄ kokari ke de Luda n sáabu kpá, zikeri kù àdi yā yāpura wēkōañne sūsu ũ, kù wé'i di a kù a zī yā musuro.

¹⁶ N̄ pá yábotena pá kù àdi kō sé kù Luda yáorone. Àdi gbēnɔ ludayádanasari karañneme, ¹⁷ akū yā kù òdi dañne di dañla lán f̄nna bà. Imenɛu kù Filɛtuo kù n̄ té. ¹⁸ Ò kē yāpuraa, òdi pi ò fùte bona gan kò, òdi gbēkenɔ ludanaanikenaa yakañne. ¹⁹ Bee kù abireo ē kù Luda kpàte zena gbāna, ò yā díkīna kēa: Dikiri gbē kù ò de a pō ũnɔ d̄s. Gbē kù àdi Dikiri sísi mì kē yā vānia.

²⁰ Ōn da digō pónɔ vī dasi. Ó a kenɔ kē kù wurao kù andurufuuo yātikisikebɔ ũ, akūsɔ ò a kenɔ kē kù lío kù gb̄lio yāftikɛbɔ ũ. ²¹ Tó gbē ɔ b̄te yā b̄eresari gūn, ani gō yātikisikebɔ ũ, anigō anfāni vī Dikirine, anigō kù adona yāmanakena pínki soru gūn. ²² N̄ bàa sí kefenna pónidenanɔne, n̄ tó manakena kù ludanaanikenaa kù yenyiɔ kù kunna kù kōo nnao donne are leele kù gbē kù òdi Dikiri sísi kù n̄separaonɔ. ²³ N̄ ɔ b̄te misari lékpakōana kù à d̄na ke víron. N̄ d̄s kù àdi fiti da. ²⁴ À mana Dikiri z̄b̄leri gō fiti víro. A n̄se gō do kù gbē s̄inda pínki, yádanneri mana kù àdi gbē f̄s ũ, ²⁵ à gbē kù òdi a yā síronɔ gba laakari busebuse. Òdigō d̄sro ke Luda ni f̄s à n̄ gba zé ò n̄se lite ò yāpura sí, ²⁶ ò bo Ibilisi kù à n̄ kù à n̄ dá a p̄yenyīnaa gūn bàn, n̄ laakari sur̄ma.

3

Bisasirino yakena ḡro kpedenɔa

¹ N̄gō d̄s kù ḡro kpedenɔ nigō pásī. ² Gbēnɔ zīda yā ni doñne are, ɔgɔ ni n̄ swè ble. Onigō de karambaanidenɔ ũ, zīdabirinɔ, gbēs̄s̄s̄rinɔ, de kù dao yādarisarinɔ, guturunɔ, ludayādarisarinɔ, ³ gbēyākerisaridenɔ, s̄urusaridenɔ, gbēyakarino, fayasaridenɔ, aniapāsidenɔ, yā mana iberenɔ, ⁴ bonkpedenɔ, laasunaridenɔ, yōgōdenɔ. Onigō ye p̄nnakenaai de Luda yāla. ⁵ Òdi donyī ke, ama ò ye a gbānairo. N̄ ke zā kù gbē bire takano. ⁶ N̄ gbēkenɔ di gē n̄gbē kù òdi mì gbākenneronɔi, ò n̄ fu kù léo. Durunna s̄aa dà n̄gbē p̄inɔ, dà vāni mé à ḡñne, ⁷ òdigō yā dada ḡro s̄inda pínki, ama òdi fu yāpura kūnaa. ⁸ Lákū Yane kù Yamberesio b̄o Musa kp̄e nà, len gbē p̄inɔ di bo yāpura kp̄e le. N̄ laasun lékp̄ereme, ó donyīze gūn pō ginyīnanɔme. ⁹ Ò gena are vī doro, zaakū gbē s̄inda pínki n̄ yōnk̄oke d̄s, lákū ò Yane kù Yamberesio pō d̄s nà.

Luda yā àree

¹⁰ Mǎkōn s̄s, n̄ témai. N̄ ma kunna d̄s kù ma yádannenaao kù yā kù maten péaao kù ma ludanaanikenaa kù ma menakeo kù ma yenyiɔ kù ma zena gbānao ¹¹ kù wé kù ò t̄mao kù wari kù ma k̄eɔ. N̄ yā kù à ma le Antiokū kù Ikōniuo kù Lisitirao d̄s kù wētāmmana z̄sk̄ kù ma f̄s̄o. Ama Dikiri ma bo

a sīnda pínki gūn. ¹² Gbē kú ò ye òg̃s kun ludayamarinɔ ũ Kirisi Yesu gūnnɔ ni wétámmana le. ¹³ Gbē vāninɔ kú manafikidenɔ vānikena nig̃s karamε. Oni gbēnɔ sātε, mók̃nɔ se onig̃s sātεna. ¹⁴ Mók̃n s̃, ñ ze kú yā kú n dàda n si yāpura ũo. Ñ gbē kú ò dàdanneɔ d̃s, ¹⁵ zaakú ñ Luda yā d̃s zaa n néfítikεg̃ɔɔa. Ani f̃ à n gba ɔnd̃s à n ká Kirisi Yesu náanikena kú àdi ñ sura baa. ¹⁶ Yā kú à kú Luda yān bò Luda kīnaa pínkime. À àre vī, zaakú àdi yāpura dañne, àdi ñ éke káñne ñ ɔī, àdi ñ gba laakarīi, àdi lé dañma yākena a zéaa gūn, ¹⁷ de Luda gbē sorukena ma yāmanakena sīnda pínki zé gūn.

4

¹ Ma nanne Ludai kú Kirisi Yesu kú ani era à su à kpata ble à yākpate ke kú gbē bēnenɔ kú gyāwāndenɔ, ² ñ Luda yā waazi ke. À zé kè kes̃ adi kero, ñg̃s kúo. Ñ yā diteñne, ñ kpākēñyī, ñ lé dañma, ñ yā dañne kú mena z̃k̃ɔɔo. ³ Zaakú g̃ɔɔke ni su kú gbēnɔ ni we ò s̃á kpá Luda yāzededannenaairo. Oni yādanneerinɔ kakarañyī ñ zīda p̃yeyinaaame, de ò yā kú à kàngu dañne. ⁴ Oni ñ kòk̃ɔɔ zu yāpurañe ò are d̃o garanɔa. ⁵ Mók̃n s̃, ñg̃s laakarī vī yā sīnda pínki musu. Ñ wari f̃, ñ baarunnakpari kena ke, ñ n zī lé papa.

Pɔlu kunna ga léi zaa Romu

⁶ Ma g̃ɔɔ p̃apa k̃, oni ma aru k̃tε sa'o'i ũ tera. ⁷ Ma ɔsi mana kà, ma bàa lè ma b̃tε. Má Yesu yā kūna ma a lé p̃apa. ⁸ Kunna mana fūra ditena, àteni ma d̃á s̃á. Dikiri yākpatekeri mana mé ani kúmenε yākpatekεg̃ɔɔ zī. Adi ke makúme ma adoro, kú gbē kú ò ye a sunaainɔ ñ pínkime.

⁹ Ñ zé wete ñ su ma kīnaa likalika. ¹⁰ Demasi ma ton à tà Tesalonika, kú à ye anduniai yāi. Kerεsensi tà Galatia b̃usun, ak̃us̃ Titu tà Dalamatia b̃usun. ¹¹ Luku mé à g̃s kúmao ado. Ñ Maaku sé à m̃ó lele, zaakú àdi kpámai zī gūn manamana. ¹² Ma Tikiku gb̃are Efesu. ¹³ Tó nten su, ñ ma utagyaba kú ma tò Kaapu bea zaa Toroasi sé ñ suomenε kú ma takadanɔ, atēnsa a kú ò kè kú báraonɔ.

¹⁴ Alεsanda sia yā vāni k̃menε manamana. Dikiri ni yā kú à k̃εε p̃i fīna bone. ¹⁵ Ñ laakarī kei, zaakú à b̃ò ò yā k̃pε p̃ásip̃ásī. ¹⁶ Yākpatekena kúmao káaku gūn gb̃eke dí ze kúmaoro, ò ma ton ñ pínki. Luda sún ñ yā p̃i daro. ¹⁷ Dikiri zè kúmao à ma gba gb̃ana, akú ma zé lè ma waazi kè ma a lé p̃apa, buri p̃andenɔ mà ñ pínki. À ma bo músu léi. ¹⁸ Dikiri ni ma bo yā vāni gūn pínki, ani ma sura ba ari mà gé káo a kpatan musu. Àkú mé à gakuri vī g̃ɔɔ sīnda pínki, aami.

Lézammanaa

¹⁹ Ñ f̃ kpá Pirisila kú Akilaooa kú Ŋnesiforu bedenɔ. ²⁰ Erasatu g̃s K̃rinti. Ma Torofimu tò kú gyāo Miletu. ²¹ Ñ zé wete ñ su ari bunsire g̃s ká. Yubulu kú Pudenio kú Linuo kú Kalaudioa kú ó gbēnɔ pínki f̃o kp̃amma. ²² Dikiri g̃s kú kúnwo. À gb̃eke keáre.

TITU

Titu zĩkena Kereti bũsun

¹ Makũ Pɔlu, Luda zɔ̀blerii, Yesu Kirisi zĩriin ma ũ. À ma zĩ mà gbē kũ Luda n̄ sɛnɔ̀ kara a náanikenan mà tó ò a donyĩze yǎpura d̄s, ² de n̄ wé ḡs d̄s wèndi kũ àdi lákaroi kũ Luda a lé sè zaade andunia dí kátero. Àdi éke to s̄oro. ³ Akũ yǎ pii bò gupuraa a gɔ̀ɔa waazi kũ Luda ó Surabarii dàmene ma ke gũn lákũ à d̄ite nà. ⁴ Makũ mé ma takada dí kènne Titu, ma né yǎpura Yesu zé kũ ó kú lele gũn. De Luda kũ Kirisi Yesu ó Surabarii gbēke kenne, à n gba aafiaa.

⁵ Ma n to Kereti, de n̄ yǎ kũ ò ḡs gweno ḡs ḡs, n̄ gbē z̄sk̄nɔ̀ dite wēte kũ wēteo lákũ ma ònne nà. ⁶ À mana gbē z̄sk̄s ḡs kun taari sari n̄mendode ũ. A n̄nɔ̀ ḡs ludanaanikerinɔ̀ ũ, òsunḡs n̄ d̄s né z̄az̄ade s̄agb̄anadenɔ̀ ũro. ⁷ Zaakũ gbē z̄sk̄s bi Luda zĩgwariime, àsunḡs de taaride ke iad̄ari ke p̄f̄eri ke wēderi ke gbē p̄ās̄i ke ɔ̀ḡv̄aniweteri ũro. ⁸ Séde àḡs de nib̄ok̄uri ũ, laakaride kũ à zè kũ yāmanakenaao ũ, gbē s̄usu kũ à kú adona ak̄us̄s̄ à a z̄ida kũna d̄s ũ, ⁹ gbē kũ à zè s̄usu kũ yǎ náanide kũ òdi dañero ũ, de à le à lé da gbē p̄andenɔ̀a kũ yǎzededannenaao piio, à gbē kũ à bò a yǎ kpenɔ̀ éke káinne n̄ ɔ̀i.

¹⁰ Zaakũ s̄ayamarisaride kũ òdi gbēnɔ̀ likara kũ n̄ yǎ'onaonɔ̀n dasi, at̄ensa gbē kũ ò zè kũ t̄z̄ȳaonɔ̀. ¹¹ Òdi ɔ̀n b̄unu yaka. À mana ò léso dañne. Òdi yǎ kũ à de ò dañnero dañne ɔ̀ḡ b̄ene lena yǎi. ¹² Kereti bũsu annabi ke pi, Keretinɔ̀ bi ékedenome, n̄b̄o p̄ās̄inome, ye'uide p̄oke kopirisarinome. ¹³ Yǎ pi bi yǎpurame. Abire yǎi n̄ kp̄ak̄enyi manamana, de ò zé sé s̄usu. ¹⁴ Òsun laakari d̄s Yudano garaaro ke gbē kũ ò kè yǎpuraa yāditenano. ¹⁵ P̄oke diḡs gbās̄i gbās̄isaridenɔ̀nero, ak̄us̄s̄ p̄oke diḡs gbās̄isari ludayadarisari gbās̄idenɔ̀nero, kũ n̄ laasun kũ n̄ n̄es̄eero v̄ani yǎi. ¹⁶ Òdi pi ò Luda d̄s, akũ n̄ yǎkenaa di n̄ éke bo. Begirinome, òdi yǎ maro, òdi f̄s̄ ò yǎ mana ke kero.

2

Yadannena zéde

¹ M̄ok̄n s̄s̄, n̄ yǎ kũ àdi k̄s̄ sé kũ yǎzededannenaao dañne. ² N̄ da mare z̄sk̄nɔ̀ne òḡs n̄ z̄ida kũna d̄s gbē bèeredenɔ̀ ũ, laakaridenɔ̀ ũ. Ò zé sé s̄usu kũ yenyi kũ menao. ³ N̄ da n̄gbē z̄sk̄nɔ̀ne d̄s n̄ kunna ḡs de donyĩri manano kunna ũ. Òsunḡs de guderide ke wē z̄nɔ̀ ũro. Ò yǎ mana dañne, ⁴ de ò lé da n̄z̄arenɔ̀a n̄ baadi ḡs ye a z̄ai kũ a n̄nɔ̀, ⁵ òḡs de laakaridenɔ̀ ũ gbās̄i sari, ò laakari d̄s n̄ ɔ̀n z̄ia, n̄ baadi mi nate a z̄ane de òsun Luda yǎ v̄ani boro yǎi.

⁶ N̄ lé da kefennanɔ̀a d̄s òḡs laakari v̄i. ⁷ N̄ yāmanakena zé m̄óne a p̄inki gũn. N̄ yādannena ḡs bèere v̄i à k̄s̄ sí kũ n̄ yǎkenaa ⁸ kũ yǎzede kũ oni f̄s̄ ò a éke boroo, de wé'i gbē kũ ò b̄o n̄ kpenɔ̀ kũ, òsun yǎ v̄ani le ò o ó yǎ musuro yǎi.

⁹ N̄ lé da z̄nɔ̀a ò mi nate n̄ dikirinɔ̀ne yǎ s̄inda p̄inki gũn, ò yǎ kũ ani kángu ke. Òsun yǎ liim̄aro. ¹⁰ Òsun kp̄ani om̄aro. Ò tó òḡs n̄ d̄s gbē náanidenɔ̀ ũ manamana, de Luda ó Surabari yǎ kũ òdi dañne wé bo yǎ s̄inda p̄inki gũn.

¹¹ Zaakũ Luda gbēke kũ à s̄u kũ surabanaao gbē s̄inda p̄inkinee bò gupuraa. ¹² Gbēke pi ten dawere ò kpe li yǎ kũ adi k̄s̄ sí kũ Luda yāorone kũ andunia p̄onidenano, de òḡs ó z̄ida kũna d̄s gbē manano ũ, ludayamarinɔ̀ ũ andunia

tera díkína gūn, ¹³ ó wé g̃s d̃o g̃r̃o arubarikade kú óten dāa. Àkūme ó Luda z̃s̃k̃s ó Surabari Yesu Kirisi sug̃r̃o gakuride ũ. ¹⁴ À a z̃ída kpà ó yāi, à ó bó vāni s̃inda p̃ínki gūn, à ó gb̃ās̃i g̃ògò, de ò g̃s a z̃ída gb̃ē kú ò yāmanakena ania ṽĩño ũ. ¹⁵ Ñ yā p̃iño dañne ñ lé daor̃mma. Ñ kp̃ak̃ēnỹi kú iko kú ñ ṽĩo p̃ínki. Ñsun tó gb̃ēke n gya boro.

3

Ò laakari d̃o yāmanakena

¹ Ñ d̃o n gb̃ēñogu ò mì nate gb̃ānadeñne kú ikodeño, ò ñ yā ma, òg̃s kú kú yāmanakena s̃inda p̃ínki soruo. ² Ōsun gb̃ēke t̃s̃ vāni síro. Ōg̃s de ñes̃edode yāketesarideño ũ kú ò busana gb̃ē s̃inda p̃ínkine. ³ Zaakū ók̃ño se, ó faya ṽĩ yāro, ludayādarisariññ ó ũ. O s̃āte, ó de p̃onnakena kú dà vāni s̃inda p̃ínkio z̃ñño ũ. Odìg̃s kú ñes̃e vānio kú ñes̃eg̃s̃bao. Ó de b̃egiriño ũ, o z̃āk̃s̃gu. ⁴ Bee kú abireo kú Luda ó Surabari gb̃ēke kú a yenỹio b̃o gupuraa, ⁵ akū à ó sura bà. Adi ke ó yāmanakena yāinlo, kú à ó w̃enda d̃s̃ yāime. À ó zú ò à ó í dufu, à tò o g̃s gb̃ē dufuño ũ kú a Nini ⁶ kú à p̃isiwá gb̃ānao Yesu Kirisi ó Surabarii gāi, ⁷ Abire yāi yā b̃o k̃ūoo nna a gb̃ēke yāi, o g̃s túbibleriño ũ, ó wé d̃o w̃ēndi kú àdi lākaro. ⁸ Yā p̃i bi yāpurame.

Má ye ñ gā na yā p̃iño onaaa manamana, de ludanaanikeriño le ò mè kpá yāmanakena. Abirekū mana, à karana ṽĩ gb̃ēñne. ⁹ Ñ pā misariyā yāgaganaane kú diziño t̃s̃ k̃ñow̃enaao kú fitiio kú lékpak̃s̃ana Musa doka yā musuo, zaakū yā p̃āñome, ò karana ṽĩro. ¹⁰ Ñ kp̃ak̃ē gb̃ē kú àdi tó ò k̃ēk̃s̃aai bee g̃ēñ pla, gbasa ñ péa. ¹¹ Ñg̃s d̃s̃ kú gb̃ē bire taka s̃āte. Durunnakeriime, à a z̃ída b̃b̃o.

Lézammanaa

¹² Tó ma Atema ke Tikiku z̃l̃mma, ñ zé wete ñ su ñ ma le Nik̃opoli, zaakū ma z̃eo mà bunsire láka gwe. ¹³ Ñ ania ke ñ z̃āna ke b̃usu dokad̃ori Zenasine kú Apoloo de p̃óke s̃ún k̃iārim̃aro ñ tá gūn. ¹⁴ À mana ó gb̃ēño yāmanakena dada ò ñ z̃ída kp̃áa, ò yā kú à k̃s̃ s̃ioño b̃ok̃ote de òsung̃s̃ kun p̃āro. ¹⁵ Gb̃ē kú ó kú lẽlẽño f̃o kp̃amma ñ p̃ínki. Ñ f̃o kp̃á gb̃ē kú ò yewái Yesu zé gūñna. Luda gb̃ēke kẽare á p̃ínki.

FILIMÓ

Pɔlu Filimó sáabukpanaa

¹ Makū Pɔlu kú ò ma da kpésiran Kirisi Yesu yáí kú ó Yesude dake Timɔtio, ókɔ̀nɔ mé o takada díkĩna kènne, ó zíkəri dake yenyĩde Filimó ² kú sɔsi gbē kú òdi kɔ kakara n beano kú ó nɔgbē yenyĩde Afiao kú ó zíkəri dake Akipuo. ³ Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke kenne, à n gba aafiaa.

⁴ N yā digō dɔmagu gɔɔ sɪnda pĩnki ma aduakɛnaa gūn, madigō ma Luda sáabu kpá, ⁵ zaakū ma Dikiri Yesu náani kú nten ke baaru ma kú yenyĩ kú n vī kú Luda gbēnɔ n pĩnki. ⁶ Madigō wé ke, de ó kunna kɔo Yesu zén tó n wé kē yā mana kú ó vī kunna Kirisi gūn pĩnki musu. ⁷ Ma gbē, n yena Luda gbēnɔ ma pɔ kē nna manamana, à ma laakarrii kpàtemene, zaakū n n laakarrii kpàtēne.

Pɔlu kutekena Filimone Onesimu yā musu

⁸ Abire yáí, bee kú ma zé kà Kirisi gūn mà yā kú à mana n ke ditenne, ⁹ bee kú abireo ma kúte kènne kú yenyĩo. Makū Pɔlu, ma mare zɔkɔ ina kú ma kunna kpésiran tera Kirisi Yesu yáíio, ¹⁰ ma kúte kènne Onesimu yā musu kú à gō ma né ũ Yesu zé gūn kpésiran la yáí. ¹¹ À anfāni vīnne yāro, ama tera à anfāni vī makū kú mɔkɔ̀nwoone. ¹² Ma a gbàemma, àkūme ma swē ũ. ¹³ Ma kunna kpésiran baaru nna kpana yáí, má ye àgō kú ma sare, de àgō kpámai n gēne ũ, ¹⁴ ama má ye mà yāke ke n lé sariro, de nsun yā mana kemene tilasiro, séde kú n poyeinaao. ¹⁵ Ke anigō Onesimu kemma yā gɔɔ pla de à era à summa àgō kú kúnwo gɔɔ sɪnda pĩnki yáime. ¹⁶ À kun lán zɔ̀ bà doru, zaakū à de zò la, à de n gbē yenyĩde ũ kunna Kirisi gūn. Ma gbē yenyĩdeme. Oni mɔkɔ̀n kú à de n zò ũ, akūsō à gō n gbē ũ Dikiri gūn pɔ o dɔ yá?

¹⁷ Abire yáí tó n ma dite n gbēndo ũ, n gbānake kpáí, lákū ñni kpámai nà. ¹⁸ Tó à zānne yākea ke tó à n fīna kūna, abire gō ma yā ũme. ¹⁹ Makū Pɔlu makū mé ma yā díkĩna kē kú ma zīda ɔo, mani n fīna bonne. Kú n ma fīna kūna n zīda wēndi ũ, mani lé páaro. ²⁰ Tò, ma gbē, kunna Dikiri gūn n yā mana kemene, n ma laakarrii kpàtemene ó kunna Kirisi gūn yáí.

²¹ Ma takada dí kènne, kú má dō kú ñni ma yā ma, akūsō ñni ke de yā kú ma ònnela. ²² Abire gbera n kípaki kekemene dɔ, zaakū má wé dɔi Luda ni ma boare wéke kú áten kea yáí.

Lézammanaa

²³ Epafara kú ó kú lēle kpésiran Kirisi Yesu yáí fɔ kpàmma ²⁴ kú ma zíkəri dakenɔ Maaku kú Arisitakuo kú Demasio kú Lukuo. ²⁵ Dikiri Yesu Kirisi gbēke keare.

EBERUNO

Kirisi de malaikanola 1:1-2:18

Kirisi de Musala 3:1-4:13

Kirisi de Haruna buri sa'orinola 4:14-7:28

Kirisi sa'orikena deñla 8:1-10:39

Ò Luda náani ke 11:1-12:25

Lédammanaa 13:1-13:25

Luda Né de malaikanola

¹ Luda yá ò ó dizinone yá káaku annabinò gáì gèn baaakò zéno gūn dasi,
² ama à yá òwèrè a Né gáì gòrò kpède díkínanòn sà. Né pì gáin Luda andunia
 kèò, à dìtè kù àkù mé anigò pò sīnda pínki vī. ³ Àkù mé à Luda gakuri tékena
 ũ, à de a kunna ũ sānsān. Àkù mé à pò sīnda pínki kūna kù a yá'ona gbānao.
 Durunnanò kēmmana gbera à vùtè musu Luda zòkòde òplai. ⁴ Lákù tó kù à blèè
 pì de malaikanò pòla nà, lèn a zòkò deñla lè. ⁵ Luda yá dí ò malaika kenè yá yá?
 Ma Néme n ũ, ma n i gbāra,
 Kesò:

Manigò de a De ũ,
 anigò de ma Né ũ.

⁶ Kù Luda tò a daudu sù andunia gūn à pì:
 A malaikanò donyī kenè n pínki.

⁷ Malaikanò yá musu à pì:

Adi a zìrinò li ìa ũ,
 a zìkerinò sò tévura ũ.

⁸ A Né yá musu sò à pì:

Luda, ìnigò vutena kiblegbaaa gòrò sīnda pínkime,
 ndigò n kíkègo kūna yázede ũ.

⁹ N yé yāmanakenaai, n zā vānikena gu.

Abire yāi Luda, n Luda, n ka kín,
 à pònna pìsimma de n gbēnola.

¹⁰ Ò pì dò:

Dikiri, n andunia zīni pètè zaa káaku,
 muşu bi n zōzime.

¹¹ N pínki ni gētè, ama ìnigò kun.

Oni zī kù lán pókasa bà,

¹² Ìni n koko lán uta bà,
 ìni n lité lán pókasa bà.

Mòkòn sò, n kuuna digò dokònò,
 n gòrò lakana vīro.

¹³ À yá dí ò malaika kenè yá yá?

N vutè ma òplai

ari màgò n ìberenò kenne n tuntin ũ.

¹⁴ Malaikanò bi nini zìkerinòme n pínki. Luda dì n zī de ò kpá gbē kù oni
 surabana lenoime.

¹ Abire yāi ò yápura kù o mà kù òplapla gíngin, de òsun kē zéaro yāi. ² Zaakù yā kù Luda dìte malaikanò gāi bi tilasime, akù ò finaa bò gbē kù ò gí mai ò pànenòne a zéa, ³ tó ódi surabana zókò pì yā da s̄ro, óni bo yá? Surabana yā pìi bò Dikiri kīnaame, akù gbē kù ò mànò yápura kpàawere. ⁴ Luda era à yápura kpà yā piia kù s̄edano kù yābonsarenò kù daboyā dasi kenano kù a Nini gba kù à kpàateteñeno a poyenyinaa.

Yesu ḡna bisasiri ũ lán ó bà

⁵ Adi ke malaikanon Luda andunia zia kù óteni a yā o nàíne n̄ òíro. ⁶ À kù Luda yān gukea ò pì:

Bón bisasiri ũ kù a yā òḡò ònguu?

Bón a ũ kù ndi laakari òsaa?

⁷ N a kē kīana malaikanoi fēte,
n a kà kpatan kù gakurio kù bèereeo,

⁸ n tò pò s̄inda pínki m̄i nàtene.

Kù Luda tò pò s̄inda pínki m̄i nàtene, adi a ke tó minatenanee sariro. Tera lán dí bà, ódi e kù pò s̄inda pínki m̄i nàtene ḡaro, ⁹ ama o è kù Yesun ò téa. Luda a k̄a malaikanoi ari ḡro pla, de Luda gbēke ḡun à ga gbē s̄inda pínki gēne ũ, akù à a kà kpatan kù gakurio kù bèereeo ga wari kù à kē yāi.

¹⁰ Lákù pò s̄inda pínki bò Luda kīnaa nà, akùs̄ò pò s̄inda pínki de a pò ũ, kù à ye à gē kù gbēno dasi a gakuri ḡun a n̄no ũ, à k̄ò s̄i k̄aao à gbē kù à surabana zé bóíne papa warikena ḡun. ¹¹ Gbē kù ò ḡò Luda gbēno ũ kù gbē kù àdi n̄ ke Luda gbēno ũo, n̄ pínki de dok̄onome. Abire yāi n̄ s̄isina a gbēno ũ ò a wé'i kuro. ¹² À pì:

Mani n tó bo ma gbēno té,
mani n s̄abu kpà k̄kakaranaa ḡun.

¹³ À pì ò:

Mani a náani ke.

À pì ò:

Makume la kù né kù Luda kpàmano.

¹⁴ Zaakù né p̄ino bi bisasirinome, ak̄aa se à ḡò bisasiri ũ lán n̄ bà, de à ga à Ibilisi kù àdi su kù gao kakate, ¹⁵ à gbē kù óten v̄ina ke gane óten zò ble ari n̄ w̄endi lénno bo. ¹⁶ Yápura ḡun malaikanon àten ò dar̄nmaro, Ibrahim̄i burinome.

¹⁷ À k̄ò s̄io à ḡò lán a dak̄unano bà yā s̄inda pínki ḡun, de à ḡò Sa'oriki s̄urude náanide ũ Luda z̄i ḡun, gbēno durunna kútekebo ũ ò. ¹⁸ Lákù à wari kē à yògwanaa f̄ò nà, ani f̄ò à gbē kù óteni n̄ ȳò ò n̄ gwanò faaba ke.

3

Yesu de Musala

¹ Abire yāi ma gbēno, ák̄ono kù Luda á s̄isi a su a kīnaano, à laasun lé Yesu kù Luda a z̄i Sa'oriki kù o z̄eo ũa. ² Náanidem̄e Luda kù à a òitene lákù Musa de nà Luda onn. ³ Lákù onkaterii bèereeo òḡò de onla nà, len Yesu gakuri zókò de Musa p̄ola le. ⁴ On s̄inda pínki a kàteri v̄i, akùs̄ò pò s̄inda pínki Kàterin Luda ũ. ⁵ Luda on z̄ikeri náaniden Musa ũ, yā kù Luda ni o s̄edadame. ⁶ Kirisi s̄ò bede pì néme. Luda a on n̄ane a òí. Ók̄onome on pì ũ, tó ó kpé óten támaa kù ó v̄i lé gbē kù kù gbāno.

Luda gbēno kámmaboki

⁷ Abire yāi lákù Luda Nini ò nà:

Tó a Luda kòtoo mà gbàra,
 8 àsun sàgbàna ke lákù á dizinò kè nàro,
 kù ò ma le ò ma gwa gɔɔ kù ò bò ma kpe gbáranann.

9 Bee kù ò ma yákenanò è wè bupla,
 ò ma le ò ma gwa gwe, ò ma gbàna lé gwà.

10 Akù ma pɔ fɛ gbē pìnɔi,
 ma pì gbē sàsānanòme n̄ ũ,
 odi ma zénò d̄ɔro.

11 Akù ma la dà ma pɔfɛ gūn ma pì,
 oni gē ma kámmabokinlo fá.

12 Ma gbēnò, à laakari ke á gbēke súnḡ swè vāni ludanaanikenasari vī ari à gé kēo Luda Wēndidearo. 13 Gu kù àdi dɔ kù adi pi Gbàra pínki, àḡḡ lé dakōa, de durunna sún á gbēke sàte à sàgbàna kuro yāi. 14 Zaakù Kirisi gbēnò ò ũ, tò ó náani kù ó vī zaa káaku kūna gbānagbāna ari a léa. 15 Lákù ò ò nà:

Tó a a kòtoo mà gbàra,
 àsun sàgbàna ke lákù á dizinò kè nà
 gɔɔ kù ò bò ma kpero.

16 Dínɔn gbē kù ò Luda kòtoo màa ò bò a kpenò ũ, tò adi ke gbē kù Musa n̄ bóté Misilano baasiroo? 17 Dínɔn Luda pɔ fɛnyī ari wè bupla, tò adi ke gbē kù ò durunna kè, n̄ gēe ḡḡ katena gbáranna gūnnò baasiroo? 18 Dínɔn à la dánn̄e kù oni gē a kámmabokinlo, tò adi ke gbē kù ò gi a yā mainò baasiroo? 19 O è kù odi le ò gēnlo n̄ ludanaanikenasari yāi.

4

1 Zaakù gēna kámmabokin kù Luda a lé sè kpé kun, ò laakari ke, de ò gbēke sún kurairo. 2 Zaakù ò baaru nna mà lán n̄ bàme, ama yā kù ò màa pìi àre vīnn̄ero, kù odi ma kù ludanaanikenaaoero yāi. 3 Ókōnò kù ò yā pìi sìnò, odi gē kámmaboki pìn. Mókōnò s̄o Luda pì:

Ma la dà kù pɔfɛo ma pì,
 oni gē ma kámmabokinlo,

À yā bire ò bee kù à a zī m̄i dè zaa anduniakatena gɔɔ, 4 zaakù ò gɔɔ supplade yā ò Luda yān gukea ò pì, gɔɔ supplade zī Luda kámma bò kù zī kù à kēeo pínki.

5 O mà tera à pì, oni gē a kámmabokinlo. 6 Zaakù gbē kù ò baaru nna pìi mà zaa káakunò dí gēnlo, kù odi síro yāi, akù a gēnaa ḡḡ gbē pāndenone. 7 Akù Luda èra à gɔɔ ke dite dɔ òdi pi Gbàra, abire gbera a gi kè akù à Dauda gbà lé, à ò lákù ò ò nà tera:

Tó a a kòtoo mà gbàra,
 àsun sàgbàna kero.

8 Tó Yɔsua gē kūnwo kámmaboki pìn yā, de Luda dí gɔɔ pānde yā ò kpekp̄ero.

9 Àkù mé à tò kámmaboki ḡḡ Luda gbēnò pò ũ. 10 Zaakù gbē kù à gē Luda kámmabokin kámma bò kù a zìome, lákù Luda kámma bò kù a zìo nà. 11 Tó leme, ò wé t̄a ò gē kámmaboki pìn, de ó gbēke sún gí Luda yā mai, à fu lán n̄ bàro yāi.

12 Luda yā bēne, akūs̄s̄ à gbàna, a lé nna de fēneda kpa plaplala. Àdi n̄ z̄s̄ à gē n̄s̄eē gūn ari ninin, àdi gē m̄ep̄ep̄ekerekin ari wá b̄ɔɔgɔn, àdi laasun kù n̄s̄eē yāo gwagwa. 13 Luda pók̄ena ke utenan̄ero, a ke kp̄áne guiro. Luda kù òni ò yān̄ s̄ete ò on̄e d̄i pò s̄inda pínki e ari a bia.

¹⁴ Zaakū ó sa'oriki zókō kú ludambe wèkōa ari Luda kīnaa vī Luda Né Yesu ũ, ògō zé kú ò sè yā kūna gíngin. ¹⁵ Zaakū ó sa'oriki vī kú ani fō à ó wēnda dō ó gbānasarike gūn. Ò a yō ò gwà lán ó bà yā sīnda pínki gūn, adi durunna kero. ¹⁶ Abire yāi ò na Luda Gbēkēkēneri kiblegbaai kú swēeo kpatena, de à ó wé gwa à gbēke kēwera a gōra.

5

¹ Òdi sa'oriki sīnda pínki sé gbēno téme, òdi a dite n wéde ũ Luda kīnaa, àgō gba kpáa, àgō a gbagbañne n durunnao yāi. ² Ani fō à ke kú gbē kú ò sàte n dōnasarike gūnno busebuse, zaakū àpii kú kú gbānasarikeome se. ³ Abire yāi séde à sa o a zīda durunna yā musu, lākū àdi ò gbē kparano pō musu nà dō. ⁴ Gbēke di a zīda ká kpataa pīi gūnlo. Luda mé àdi a ká, lākū à Haruna kàn nà. ⁵ Len se Kirisi dí a zīda ká sa'oriki kpataa gūnlo, Luda mé à a kàn à pī: Ma Néme n ũ, gbāran ma n i.

⁶ À pī Luda yān gukea dō:

Īnigō de sa'ori ũ gōra sīnda pínki lán Melekizēdeki bà.

⁷ Gōra kú Yesu kú andunia gūn à adua kè kú wiki gbānao kú wé'io, à kúte kè Luda kú ani fō à a sí gaaane, akū Luda a yā mà, kú àdi a yā da yāi. ⁸ Bee kú a Ludanēko, à minatena Ludanē dàda a warikenaa gūn. ⁹⁻¹⁰ Kú mana pèkera à làka, Luda a kà sa'oriki ũ lán Melekizēdeki bà, akū à gō surabana kú àdi lākaro boki ũ gbē kú òdi a yā manōne n pínki.

Laakarikena funaai

¹¹ Yā bire musu ò yā vī dasi ò oāre, ama a bōkōtena zī'ūme, zaakū adi yā dōro dō likaro. ¹² Ákōno kú a gīi kèn lán dí bà, à mana àgō de yādannerino ũme, ama ari tera á kpé kú ò era ò Luda yā kú òdi dada gbē dufunōne daāre dō. Yō'i mé à kō si kááo, adi ká à yūku pō blero. ¹³ Zaakū yōmiri sīnda pínki bi néme, adi ká à ɔze dōkōne kú ɔplaoro. ¹⁴ Yūku sō, gbē kāsara kú ò dōne kēono pōme. Ò a mana dōna kōne kú a vānioo dàda.

6

¹ Abire yāi ò Kirisi yādannena káakupōno kpá kpe, ò gé are ari ò gō gbē pēkerenano ũ. Adi ke óni era ògō yátákpātēna dīno gbē sísi dōnlo: Kpelina yā gēnoñe, ludanaanikenaa, ² da'ite yādadanaa, ɔnamanaa, gēno vuna ke zia yákpatekenaa. ³ Tó Luda wè, óni yā bireno kpá kpado ò gé are. ⁴ Zaakū tó gbē wé kè, à Luda gba lè, a baka kú Luda Nini gūmme, ⁵ tó à Luda yā kú andunia kú àten su gbānao í kè, à a nna dō ⁶ tó à fūa, zé kun kú à era à nèse lite doro, zaakū àten Luda Né pá lía dōme, àten wé'i daa gupuraame. ⁷ Tó legū ten ma zīte gēn baaakō àten mōto le, akū à pō kú à àre vī búbarinōne būte, Luda di arubarika dan. ⁸ Tó à lè kú lèkaraaoo būte sō, à ginaame, à zā kú lékēnēnaaoro. Ani mì de kú téome.

⁹ Ákōno sō ma gbē yenyīdeno, bee kú ò ò le, ó laakari kpatena á yā musu kú á kú kú yā mana kú ò bō surabana zé gūnno. ¹⁰ Luda di yā ke a zéa, á yākenano kú yenyī kú á vī káaoo ni sāaguro, zaakū a kpányī kè a gbēnoñe, akūs á kpé àten ke. ¹¹ Ó ye á baadi gō ania vī le ari a léa, de ásun sika ke pō kú á wé dōi yā musuro. ¹² Ásun ma'á kero. À gbē kú òten Luda náani ke kú menao òten pō kú Luda a lé sè leno ágba sé.

Lé kú Luda sè sika vīro

¹³ Goro kú Luda ten lé sé Ibrahīne, kú gbēke kun deala à sí káaoro, a yáin à sí kú a kunnao ¹⁴ à pine, áni arubarika daagu yápura à tó a buri karane. ¹⁵ Ibrahī mena f̄s, akú à pó kú Luda a lé sènɛɛ lè. ¹⁶ Òdi la da kú gbē kú à deñla tóome. Ladana mé àdi tó ò yá yápura dō, akús̄ àdi lékpakōana kékōaṅne. ¹⁷ Luda ye à mó gbē kú a lésena ní gō ní pó ùnɔne swáswa kú a lé litena vīro, akú à sí kú a kunnao. ¹⁸ Leme yá mèn pla kun kú à litena vīro, Luda ní f̄s à éke to a musuro. Yá pino teni ókōno kú o naino gba swè manamana, de ò támaa kú ó wé doi ke sikaa sari. ¹⁹ Ó támaa bire vī ó wèndibadobo ú. À náani vī, akús̄ à gbāna, àdi gē kúoo Luda kúkia lábure kpe, ²⁰ gu kú Yesu gīnake à gèn ó yái, à gò sa'oriki ú ari goro sinda pínki lán Melekizedeeki bà.

7*Sa'oriki Melekizedeeki*

¹ Melekizedeekime Salemu kína ú yá, Luda Musude sa'oriime. Goro kú Ibrahī z̄li blè kínano à ten su, akú Melekizedeeki gèè à dàale, à sa mana òne, ² akú Ibrahī aruzeke kú àten suo pínki kuride kpáa. Melekizedeeki tó pii pí, yázede kína. Abire gbera Salemu kína bire pí, aafia kína. ³ À de kú dao kú dizino vīro, a wèndi naana ke midena vīro. À bò lán Luda Né bàme, sa'oriin a ú goro sinda pínki.

⁴ À gwa lákú à zókō ná. Ó dizi káaku Ibrahī aruzeke kú à sète z̄lan kuride kpáa. ⁵ Musa doka díte Levi buri kú ò de sa'ori ùnɔne, ò pó kuride sí ní Isaraila dakeno, bee kú ní Ibrahī burikɛo. ⁶ Melekizedeeki bi Levi burinlo. Bee kú abireo à Ibrahī póno kuride sí, à sa mana ò Ibrahī kú Luda lé sènɛɛne. ⁷ Sikaa sari gbē kú à sa mana ò gbēne zókō de gbē kú à sa mana ònela. ⁸ Sa'ori kú òdi pó kuride sí pino bi gbē kú òdi ganome. Melekizedeeki s̄s, gbē kú ò pí àdigō kun goro sinda pínkin a ú. ⁹⁻¹⁰ Goro kú Melekizedeeki gèè à dà Ibrahīle, odi Levi i kòro, à kú a dizi de Ibrahī wógbamme. Abire yái oni f̄s ò pí sé, goro kú Ibrahī pó kuride pii kpá, Levi buri kú òdi pó kuride kpámmano mé ò kpá.

Yesu de lán Melekizedeeki bà

¹¹ Levi buri sa'orii pino me doka kú Musa kpá Isarailano z̄ini ú. Tó oni f̄s ò tó gbēno gō pavana, onigō sa'ori pānde ni vī lán Melekizedeeki bà doro, sé Haruna buri sa'ori gāa. ¹² Tó sa'orino lite, séde doka lite. ¹³ Gbē kú ò yá bireno ò a musu bi Isaraila buri kú a gbēke dí sa'ona z̄i ke zikirome. ¹⁴ Zaakú ò dō sánsán kú ó Dikiri bò Yuda buri gbemme. Ódi ma kú Musa sa'ona yá ò buri pii musuro. ¹⁵ Yá kú yá pí wé bòn dí: Sa'ori pānde bò lán Melekizedeeki bà. ¹⁶ A gōna sa'ori ú bi doka ke burike yánlo. A wèndi kú àdi lákaro gbāna yáime. ¹⁷ Zaakú ò pí: Ìnigō de sa'ori ú goro sinda pínki Melekizedeeki gān.

¹⁸ Ó doka kú à kun yá pii kpá kpado, kú à gbānaro, akús̄ à kun póke úro. ¹⁹ Zaakú doka pí dí tó gbēke gō papanaro. Akú támaa kú à sána zé bówere, kú o nao Ludai.

²⁰ Abire gbera Luda dí abirekú ke ladanaa sariro. Gbē kparano gō sa'orino ú ladanaa sarime, ²¹ ama Yesu gō sa'ori ú kú ladanao, kú Luda pine:

Dikiri la dà ani lé sukparo,
à pí anigō de sa'ori ú goro sinda pínki.

²² Ladanaa pí yái Yesume zenkpeke ú kú Luda bàka kunna kúñwo dufu de a z̄ila. ²³ Abire gbera sa'orinon dasi yá, zaakú ga dì tó ògō kú ní z̄i gūn goro sinda

pínkiro. ²⁴ Ama kú Yesu kun gɔɔ sɪnda pínki yáí, a sa'orikɛnaa gɛnɛblena víro. ²⁵ Abire yáí ani f̄s à gbɛ̄ kú òdi na Ludai kú a gbánaonɔ sura ba mámmam, zaakú à kun gɔɔ sɪnda pínki de àḡs̄ kúte keñne Ludane.

²⁶ Sa'oriki bire taka mé à k̄s̄ si kúoo. A kunna adona. À yā vāni ke gbāsī víro. Luda a k̄k̄s̄a kú durunnakerinɔ, à a sè à tào musu ari a kīnaa. ²⁷ A bàka kú kú sa'ona lákú gu diḡs̄ d̄o nào lán sa'oriki kparanɔ bàro. Gb̄ɛ̄ p̄inɔ d̄i sa o n̄ z̄ida durunnanɔ yāí kú n̄ gb̄ɛ̄nɔ p̄onɔ d̄o. Àk̄ā s̄s̄, à ò ḡɛ̄n dome, kú à a z̄ida kp̄a. ²⁸ Musa doka d̄i gb̄ɛ̄nɔ ká sa'orikinɔ ū n̄ gb̄anasarike ḡumme, ama kú Luda si kú a kunnao doka p̄i ditena ḡbera, akú à a Né kú à ḡs̄ papana ari gɔɔ sɪnda pínki kàn.

8

Yesume ó Sa'oriki ū

¹ Yā kú óten o m̄in dí: Ó sa'oriki bire taka vī vutena kiblegbaaa musu Luda z̄k̄s̄de ɔplai. ² Àdi z̄i ke Ludakukia, bizakuta yāpura kú Dikiri d̄on, adi ke p̄ó kú bisásirinɔ d̄onlo. ³ Zaakú suna kú gbanɔ kú sa'onaa yāin òdi sa'oriki sɪnda pínki kái, à mana àp̄ii ḡs̄ p̄ó vī à kp̄a se. ⁴ Tó à kú andunia ḡun, aniḡs̄ de sa'ori ūro, zaakú sa'ori kú òdi su kú gbanɔ lákú doka d̄ite n̄anɔ kun k̄s̄. ⁵ Z̄i kú óten ke bi p̄ó kú à kú musu takame, a ninime. Abire yáí kú Musa ye à bizakuta d̄o, Luda p̄ine à laakari ke à p̄ó kú a a taka m̄one kpi musu ke lákú à de nà pínki. ⁶ Yesu mé à Luda bàka kunna kúoo yākek̄eri ū. Zaakú Luda bàka kunna kúooo p̄i de a bàka kunna kúñwo z̄ila, z̄i kú ò d̄ane de sa'oriki p̄inɔ p̄ola. Luda bàka kunna kúooo p̄i lésena de a z̄ila d̄o. ⁷ Tó Luda bàka kunna kúñwo z̄i p̄i papaname yā, de a plade z̄é víro. ⁸ Kú Dikiri Isarailanɔ taari lè à p̄i: A gɔɔ ten su kú mani ma bàka

kunna kú Isarailanɔ kú Yudanɔ dufu ke.

⁹ Aniḡs̄ de lán ma bàka kunna kú n̄ dizinɔ gɔɔ kú ma n̄ kú n̄ ɔa ma n̄ b̄óte Misila bàro. Zaakú odi ze kú ma bàka kunna kúñwooro, akú ma n̄ tón.

¹⁰ Ma bàka kunna kú Isarailanɔ gɔɔ bireno ḡbera yān dí: Mani ma dokayānɔ dañne n̄ n̄s̄en,

mani k̄ɛ̄ n̄ sw̄ɛ̄ɛa.

Maniḡs̄ de n̄ Luda ū,
oniḡs̄ de ma gb̄ɛ̄nɔ ū.

¹¹ N̄ gb̄eke ni yā dada a dakenero,
n̄ gb̄eke ni ma d̄ona da a gb̄enero,
zaakú n̄ pínki niḡs̄ ma d̄ome,
né fiti gb̄ɛ̄ z̄k̄s̄ n̄ pínki.

¹² Mani s̄uru ke kúñwo kú n̄ taarinɔ,
mani n̄ durunnanɔ yā da doru.

¹³ Kú Luda bàka kunna kúñwo dufu p̄i yā ò, à a káakupɔ z̄i b̄ò. P̄ó kú à z̄i kú à b̄usa, a kp̄ana gui z̄āro.

9

Luda bàka kunna kúñwo z̄i sa'onaa

¹ Luda bàka kunna kúñwo káaku donyī z̄é vī kú Ludakuki kú à kú z̄iteo. ² Fitila kú teburu kú òdi burod̄i kátea Ludaneɛo kú kp̄éda kú òdi p̄i gu kú

10

¹ Musa doka bi yā mana kū àtèn su takame, adi ke yā piinlo. Abire yāi sa dokɔnɔ pì ona gèn baaakɔ wè kū wèeo di fɔ à gbè kū òtèn na Ludaino ke papana zikiro. ²Tó sa pì onaa gbà bò donyīrinɔne gèn do ari gɔrɔ sīnda pínkime yā, de n kú gbāna, ò a onaa tò. ³Yāpura gūn sa'onaa pì mé àdigɔ gbēnɔ durunna yā dɔngu wè kū wèeo. ⁴Zaakū zùsa kū blèkofiníoo aru di fɔ à durunna kēm̄ma zikiro. ⁵Abire yāi kū Kirisi ten su andunia gūn, à pì Ludane:

N̄ ye sa'opɔ ke gbairo,

akū n bisāsiri m̄e kēm̄e.

⁶Sa'opɔ kū òdi ká tén à té kú

kū sa'opɔ kū òdi o durunna yā musuo

dì kánguro.

⁷Akū ma pì: Makūme la!

Lákū ò kè takadan ma yā musu nà

ma su n pɔyenyīna keme, Luda.

⁸Káaku gā à pì, sa'ona kū gbao kū sa kú òdi ká tén à té kúo kú sa kú òdi o durunna yā musuo di ká Ludaguro, à yeiro, bee kú doka mé à dìte. ⁹Akū à pì, akāame dí, a su a pɔyenyīna keme. À a káakupɔ kpà kpado a plade ditena yāi.

¹⁰Luda pɔyenyīnaa pì kenaa gūn Yesu Kirisi a zīda kpà sa'opɔ ũ gèn do, à tò ò kú adona Luda gbēnɔ ũ.

¹¹Gɔrɔ sīnda pínki sa'orinɔ digɔ kú n̄ zī gūmme, ògɔ sa dokɔnɔ kú àdi fɔ à durunna kēm̄ma zikiro o gèn baaakɔ. ¹²Kirisi s̄, à sa ò durunna yā musu gèn dome ari gɔrɔ sīnda pínki, akū à gèe à vùte Luda ɔplai. ¹³Zaa gɔrɔ kua à kú gwe, àtèn dā Luda a iberenɔ keare a tintin ũ. ¹⁴Zaakū sa'ona gèn do pìi gūn, à tò gbè kú à gbà bònnenɔ ḡɔ papana ari gɔrɔ sīnda pínki. ¹⁵Luda Nini èra àtèn yā pì owere dɔ à pì:

¹⁶Ma bàka kunna kúnwo gɔrɔ bireno gbera yān dí:

Mani ma dokayānɔ dañne n̄ nèsee gūn,

mani kē n̄ swèea.

¹⁷Akū gbasa à pì:

Mani n̄ durunna kū n̄ taarinɔ yā da doro.

¹⁸Lákū à n̄ durunna kēm̄ma nà, sa'ona n̄ yāi zé vī doro.

Ò na Ludai

¹⁹Abire yāi ma gbēnɔ, kú Yesu aru gbānao ó gēna Ludakukin zé vī kú swèeo kpatena. ²⁰A wèndi zé dufu bòwera a m̄e gāi à gè kúoo lábure kpɛ ari Ludakukia. ²¹Lákū ò sa'ori zɔkɔ vī nà Luda ɔnkūri ũ, ²²ò na Ludai kú nèse doo kú a nāanikena sika sario kú swè kú ò pìpì ò taari laasun bò a gūnwo kú m̄e kú ò a zú ò kú í swáswo. ²³Ògɔ támaa kú o zeo kúna gíngin, zaakū Luda a lé sè, akús̄ à náani vī. ²⁴Ò laakari dok̄sa, ò té kákɔgu yenyī kú yāmanakenaao yā musu. ²⁵Òsun pá kpá ó k̄kakaranaai lákū gbēkenɔ di ke nàro. Ò lé dak̄sa, atēnsa lákū a è Dikiri sugɔrɔ ten ká káni nà.

²⁶Tó o yāpura mà ò d̄s̄, tó o gi ótèn durunna ke, sa'ona kú ani durunna kēwá kun doro. ²⁷P̄s̄ kú à ḡwɛre mé à de ògɔ wé dɔ yákpatei ũ kú swèkēnguo kú té gbāna kú ani Luda iberenɔ kakateo. ²⁸Òdi gbè kú à gi Musa doka dai de a wé gwanaa sari gbēnɔn pla ke aak̄ s̄eedakpanaa musu. ²⁹Tó gbè gèsee p̄ete Luda Néa, akū à Luda bàka kunna kúnwo aru kú à gbà bòare gya bò, akū à Nini

Gbēkēkenneri s̄s̄s̄, àḡs̄ d̄s̄ k̄u a wétamma niḡs̄ z̄k̄s̄ de abirekula manamana. ³⁰ Zaakū ó yā dikīna òri d̄s̄ à p̄i, akāa mé áni fīna boímma, akāa mé áni fīna boíne. Ò p̄i d̄s̄, Dikiri ni yákpate ke k̄u a gbēn̄. ³¹ Yā pásime, tó n lete n da Luda Wēndide oī.

³² À laasun lé á konna yāa. Á wékēnaa gbera a wari f̄s̄ á ɔsi z̄k̄s̄ kanaa gūn. ³³ Zīken̄a òdi á s̄s̄s̄, òdi á wé t̄a pari gūn. Zīken̄a adi ze k̄u gbē k̄u òteni wé t̄a len̄. ³⁴ A purusunan̄o wēnda d̄s̄. Kū ò á p̄ón̄o siáwa, a we k̄u p̄onnao, zaakū á d̄s̄ k̄u á aruzekē mana k̄u aniḡs̄ kun ḡɔɔ s̄inda p̄ínki vī. ³⁵ Abire yāi ásun tó á w̄ɔɔḡo k̄u à àre víáre z̄k̄s̄ ḡēteáwaro. ³⁶ Séde àḡs̄ mena ví de à p̄ó k̄u Luda a lé s̄e le a p̄yenyīnakēnaa gbera.

³⁷ Zaakū à ḡs̄ f̄itime, ani ḡi kero, k̄u gbē k̄u àten su ni kipa.

³⁸ Gbē mana niḡs̄ kun ma náani k̄u àten ke yāi, ama tó à èra kpe, ma p̄o niḡs̄ nnaro.

³⁹ Gbē k̄u òdi boru k̄u kp̄eo ò ñ z̄ida kakaten̄n̄ ó ūro. Gbē k̄u ò Luda náani k̄e ò surabanaa len̄n̄ ó ū.

11

Gbē káakun̄o ludanaanikēnaa

¹ Ludanaanikēnaame támaa konna Luda kīnaa sikaa sari ū, yā k̄u òdi wé sialero sina yāpura ū. ² Gbē káakun̄o ludanaanikēna mé à tò Luda ñ sáabu kpà.

³ Ó ludanaanikēna mé à tò ó d̄s̄ k̄u a yā'ona mé à andunia k̄ate. P̄s̄ k̄u òdi wé sialeron à p̄ó k̄u òdi wé siale k̄eò.

⁴ Habila ludanaanikēna mé à tò a sa'ona Ludaa mana de Kainu p̄óla. A ludanaanikēna yāin Luda a sáabu kpà, à a dìte gbē mana ū, akū à a gba s̄i. Bee k̄u à gà, ó kp̄e òteni a yā ma Luda náani k̄u à k̄e p̄i yāi.

⁵ En̄oku ludanaanikēna mé à tò Luda a s̄e, de ásun garo yāi. Odi a e doro, k̄u Luda a s̄e bona andunia gūn yāi. Ari Luda ḡs̄ a sé, à a sáabu kpà, à p̄i a yā k̄aagu. ⁶ Gbēke yā di ká Ludagu a náanikēnaa sariro. Séde gbē k̄u àten nai sí k̄u à kun akūs̄s̄ àdi fīna bo a k̄i weterin̄ne.

⁷ Kū Luda lé dà Nuhua yā k̄u odi e yāro musu, akū à Luda náani k̄e, à a yā mà, à ḡó'ite k̄e, à a ɔnden̄o sura bào. A ludanaanikēna mé à tò yā v̄ute andunia, akūs̄s̄ Luda tò yā b̄ò k̄aao nna a náani k̄u à k̄e p̄i yāi.

⁸ Kū Luda Ibrahī sisi de à gé b̄usu k̄u áni kp̄aa àḡs̄ vī gūn, akū Ibrahī Luda náani k̄e, à Luda yā p̄i mà. À b̄ò be, bee k̄u à gu k̄u àten gén p̄i d̄s̄ro. ⁹ À Luda náani k̄e, akū à be p̄ete bizakuta ū b̄usu k̄u Luda a lé s̄enee p̄i gūn nib̄o ū. Len Isaaku k̄u Yakubuo d̄s̄, zaakū Luda lésēnaa p̄i ḡs̄ ñ p̄ó ūme. ¹⁰ Zaakū w̄ete k̄u Luda k̄ate à b̄ò a z̄īni petēnaan Ibrahī wé d̄s̄i.

¹¹ Sara ludanaanikēna mé à tò à z̄é l̄e à n̄ò s̄i, bee k̄u param̄e, akūs̄s̄ à z̄i k̄u, zaakū à d̄s̄ k̄u Luda k̄u à lé s̄eare náani vī. ¹² Bee k̄u à z̄i k̄u, ḡs̄gbē m̄en do p̄i buri k̄e dasi lán susunen̄o ke ísirale b̄usu'atē bà, oni f̄s̄ ò a lé d̄s̄ro.

¹³ Gbē p̄in̄o ḡaga ñ p̄ínki ñ ludanaanikēnaa gūn, p̄ó k̄u à a lé s̄ēñnen̄o lenaa sari. Ò è z̄á dire ò gbánake kp̄ai. Ò p̄i, nib̄o b̄oasun̄me í ū z̄ītea la. ¹⁴ Gbē k̄u òdi ò len̄ ten m̄owere k̄u òteni ñ z̄ida b̄usu ni dem̄e. ¹⁵ Tó b̄usu k̄u ò b̄on begen òten ke yā, de ò z̄é l̄e ò èra ò tà gwe. ¹⁶ Ama b̄usu k̄u a mana de abirekulan òteni a ni de, akū ludam̄be p̄ó ū. Abire yāi tó ò Luda sisi ñ Luda ū, àdi kene wé'iyā ūro, zaakū à w̄era k̄ate ñ p̄ó ū.

17-18 Kū Luda Ibrahī yò à gwà, akū Ibrahī Luda náani kè, à Isaaku kpà sa'opò ũ. Luda lé sène yá à pì, Isaaku burinon onigò piinne a burinon ũ. Bee kū abireo à zè kú a né mèn do pì kpanaao. 19 À sì kú Luda gbàna ni f5 à gèno vu bona gan, akū à de lákū ò pì à èra à Isaaku lè bona gan bà. 20 Isaaku Luda náani kè, akū à sa'ole kè Yakubu kú Isauone. 21 Kū Yakubu kú ga léi, akū à Luda náani kè, à sa'ole kè Yusufu nénone, akū à gbàna lè a gòoa à donyí kè. 22 Kū Yusufu kà gana, akū à Luda náani kè, à Isarailanò bona Misila yá ò kú lákū oni ke kú a gèwao nà.

23 Musa de kú a dao Luda náani kè, akū ò a ùte ari mo aakò a inaa gbera, kú ò è a àlesi mana yá. Odi vīna ke doka kú Firi'auna ditenero. 24 Kū Musa kè zòkò, akū à Luda náani kè, à gi ò a sísi Firi'auna nénogbè né ũ. 25 À sì ò a wé tá kú Luda gbèno de kunna kú ponnao durunna gūn goɔɔ plala. 26 À dite kú wé'i kú òdi daruma Kirisi yá de Misila aruzekela, zaakú ziakezi láadan a wé kúa. 27 A ludanaanikena mé à tò à bò Misila, adi vīna ke Firi'auna pofènero, à zè gíngin lákū à Luda kú òdi e kú wéoro èe bà. 28 A ludanaanikena mé à tò à Vīnla dikpe dite kú aru mamana kpé lé gbliáo, de gbèderi sún ɔ na ní daudunɔaro yá. 29 Isarailanò Luda náani kè, ò bikú Isira Tēraa lán zíte kori bà. Kú Misilanò yáa le, akū í dàníla. 30 Isarailanò Luda náani kè, ò táa ò ò líka Yerikoi ari goɔɔ suppla, akū a bīni kòte. 31 Karua Rahabu Luda náani kè, à gu'asirigwarinò dite à ní gwá manamana, akū adi kakate kú lodayadarisarinɔoro.

32 Mani pì dera do? Mani zé le mà Gidion yá oro ke Baraki ke Samusi ke Yefeta ke Dauda ke Samuéli ke annabinò. 33 Ò Luda náani kè, akū ò zī blè kīnanɔa, ò yá gògò gbènone a zéa, ò lé kú Luda sèñne gbèe lè, ò músunò lé nàkòa, 34 ò té pásí dè, ò bò fēneda léi, ò gbàna lè ní gbānasarike gūn, ò pásí kú zī gūn, ò pè buri pānde zīkarinɔa, 35 ò nɔgbèno né gèno fūte bona gan ò kpámma. 36 Ò ní gbèkenɔa fobò, ò ní gbè kú flāao. Ò mɔò kà ní gbèkenɔa, ò ní ká kpésiran. 37 Ò ní pápa kú gbèeo ò ní dede, ò ní zòkòre pla kú sákasakaao, ò ní dede kú fēnedao. Ò kure sá bára kú blè bárao dana. Ò gò kori, ò ní wé tá, ò ní wari dómma. 38 Andunia kunna dí kò sí kúñworo. Ò likaralikara sèn kú kpi musunɔo, ò kú gbèwewenon kú tšɔwewenɔ. 39 Bee kú Luda gbè pìnɔ sáabu kpà ní pínki a náani kú ò kè yá, odi pò kú à a lé sèñne lero, 40 Luda gīnake à dite, ò gwena mana le de ní pòla, de òsungò papana ó sariro.

12

Luda a gbèno totonaa

1 Abire yáí ókɔnɔ se, lákū sèedadeno diwáí nà le, ò ɔ kpá pò kú òdi kpáwewenɔi kú durunna kú adi ó kakūn aragao pínki, ò bàkpakūsūna kú Luda ditewere lé kú menao. 2 Ò wé pé Yesua kú à bò kú ó ludanaanikena zéo akūsò à zé pii kè papana. A gana líaa f5, adi a wé'iyá daro ponna kú à ditenanɔe lena yá, akū à gèe à vūte Luda kiblegba ɔplai. 3 À laasun lé a yáa, lákū à mena f5 kú durunnakeri kú ò ibere hire taka sè káanonɔ, de àsun kpsa á nèsee yakaro yá. 4 Zaakú á ɔsikana kú durunnao gūn, adi ze a gi ari a ge a gaoro. 5 Nèseyídakūna yá kú ò òáre lán nénò bà sàágun yá? Ò pì: Ma né, tó Dikiri teni n toto, òsun dite páro. Tó à kpákēnyī, òsun tó n ká garo.

6 Zaakū gbē kū Dikiri yeiin àdi toto, àdi wé tã gbē kū à si a né ũa.

7 À wétamma dite totona ũ. Luda mé àten abirekū keáre, kū a nénɔn á ũ yã. Né ke kun kū a de ni gí à a totoi yá? 8 Tó adi á toto lán a né kparanɔ bàro, á de a nénɔ ũro, yìgisarinénɔn á ũ. 9 Ó denɔ vī andunia la kū ò ó toto, akū ò n̄ yã mà. Lákū à de le nà, ò mi naté ó De kū à kú musu de abirekūla òg̃ō kun. 10 Ó denɔ ó toto gɔɔ pla p̄s ũ n̄ ònd̄s lén. Luda ò ó toto ó karana yáime, de ó kunna le àg̃ō adona lán a bà. 11 Totona ke p̄nna vī a gɔɔro, se p̄sira, ama gbē kū totonaa p̄i n̄ kékénɔ ò di a gbè le zã bona mana kū aafiao ũ.

12 Abire yã à á ɔ kū ò g̃ō d̄áino kū á gbá kū ò g̃ō tererenɔ gba gbána, 13 à zé sé súsú, de ák̄nɔ kū àten t̄ɔtenɔ sún kakúnlo, ò g̃ō kū aafiao.

14 À wete àg̃ō nna kū gbē s̄inda p̄inkio, á kunna g̃ō adona, zaakū tó gbē kunna adonaro, ani Dikiri ero. 15 À laakari ke, á gbēke sún kura Luda gbēkekennenaai à g̃ō g̃ōnna ũ á té, à wari d̄ɔ gbēnɔa dasi à n̄ yakaro. 16 Á gbēke s̄ung̃ō de p̄ápakeri ke ludayádarisari ũ lán Isau bàro. À a daudukeze yia p̄s g̃èn do blena yã. 17 Á d̄s kū à sa'ole wete a dea zã, akū Luda g̃ine. Bee kū à wete kū wé'io, adi zé le à yã kū à kè litero.

Luda bàka kunna kúnwo zĩ kú a dufuo

18 Adi ke Sinai kpi kú oni f̄s ò ɔ naaan a nairo, kū àten té kú, à gusira vī kú gu b̄ugubuguo kú zàga'iao 19 kú kákaki yīsampanaa kú Luda kòto gbánao. Kú Isarailanɔ kòtoo pii mà, ò kúte k̄ene ò p̄i, àsun yáke oñne doró, 20 zaakū oni yã kú à d̄iteñne dík̄ina f̄ro à p̄i: Bee p̄kade mé à nà kpi p̄ia, ò pápa kú gbèe ò de. 21 Luda kipanaa p̄i bi v̄ina yáime manamana ari Musa p̄i, v̄ina a kú, àten lukaluka.

22 Ama a na Zaiɔ kp̄ii kú Luda W̄endide wete Yurusalemu kú à kú musuo kú a malaika dasidasi kú ò kakarana gweno 23 kú daudu kú n̄ tó k̄ena gweno k̄ōkakaranao kú Luda kú à de gbē s̄inda p̄inki yákpatekeri ũo kú gyáwán gbē mana kú ò g̃ō papananɔ 24 kú Yesu kú à de Luda bàka kunna kúnwo dufu yákekeri ũo kú a aru f̄afána kú àten yã mana o de Habila p̄lao.

25 À laakari ke, àsun gí yá'orii p̄i yã mairo. Lákū gbē kú ò g̃i Luda lédamma mai z̄ite lanɔ dí boro nà, ók̄nɔ se, lákū Luda ten lé dawá zaa musu, tó o kpe line, oni ó p̄s ò d̄o yá? 26 A kòto z̄ite lukaluka yã, akú à lé sè à p̄i, ani gu lukaluka g̃èn do d̄ɔ, adi ke z̄ite adonlo, kú musuome sà. 27 Kú à p̄i, g̃èn do d̄ɔ, abirekū ten piwete Luda p̄kena kú ani lukaluka p̄inɔ ni g̃ē zélame, de p̄s kú àdi lukaronɔ le àg̃ō kun. 28 Abire yã lákū òten kpata kú àdi yīgāro ble nà, ò Luda sáabu kpá, òg̃ō donyí kene lákū à yei nà, òg̃ō mi natene v̄inakenane g̃un. 29 Zaakū ó Luda bi té kú àdi kúr̄mame.

13

Lédammana

1 À wé tã àg̃ō gbēke vī kú k̄o. 2 À laakari d̄ɔ nib̄okúnnaa, zaakū len gbēkeno malaikanɔ yàrii kè d̄ōnaa sari le. 3 À tó gbē kú ò n̄ ká kp̄ésira g̃un̄n̄ yã d̄águ, lákū á kú kúnwo kp̄ésiran bà, kú gbē kú òten wé t̄ámm̄ano, lákū ák̄n̄ome òten wé t̄áwa bà. 4 Baadi g̃ō n̄osena da yã bèere de ũ. Òsun n̄ wúteki gb̄ásĩ kpáro, zaakū Luda ni yákpate ke kú zinakerinɔ kú p̄ápakerinɔ. 5 Yena ɔg̃i sún doáre arero. À ze kú p̄s kú à v̄io, zaakū Luda p̄i:

Mani n tónlo,
mani pā kpányī zikiro.

⁶ Abire yāi odi kùgbāna ke ò pi:
Dikirime ma kpanyīri ũ,
vīna ni ma kũro.
Bón bisāsiri ni f̄s à kemenee?

Sa yāpura onaa

⁷ À tó á don'arede kũ ò Luda yā òárenᵋ yā dᵋágu. À n̄ kunna tàasi ká ari a léa, á Luda náani ke lán n̄ bà. ⁸ Yesu Kirisi dokᵋnᵋ gīa kũ gbārao ari gᵋᵋ s̄inda pínki. ⁹ Àsun tó ò á sáte kũ yā nibᵋ dasi dannenanᵋoro. À mana ó swè gbāna le Luda gbēke gūn, adi ke sa'opóble kũ àdi àre ke ke gbē kũ ò zèonᵋneronlo. ¹⁰ Bizakuta sa'orinᵋ zé vī ò sa'oki kũ ò vī póble blero. ¹¹ Sa'oriki di gē Ludakukin kũ pókade aruo durunnᵋnᵋ kemmana yāi, akũ òdi a gè kpata bùra kpe. ¹² Abire yāi Yesu gā wēte kpe se, à gbà bò gbēnᵋne kũ a zīda aruo. ¹³ Ò bo ò gé a kīnaa bùra kpe, wé'i ó kũ káao se. ¹⁴ Zaakũ ó wēte kũ anigᵋ kun vī laro, wēte kũ àten sun ó wé d̄i. ¹⁵ Abire yāi ògᵋ Luda sáabu kpá lakanaa sari kũ Yesu gbānao ó sa'ona ũ. Gba kũ a sisirinᵋ di suon gwe. ¹⁶ À laakari dᵋ yāmanakena kũ kᵋgbēkenaaaoa. Sa bire taka ona mé àdi ká Ludagu. ¹⁷ À á don'aredenᵋ yā ma, à mì nateńne, de ò le ò zī ke kũ pᵋnnao, zaakũ ò de gbē kũ oni n̄ zī yā baba Ludanᵋnᵋ ũ. Tó òten zī ke kũ lésuruo, ani àre keáero.

Lézammanaa

¹⁸ À adua kewere. Yáke teni ó swè vīro, odigᵋ ye ògᵋ kũ ó d̄brᵋᵋ yā s̄inda pínki gūn. ¹⁹ Ma wé keáwa à adua kemene, atēnsa mà le mà su á kia likalika.

²⁰ Luda aafiade kũ ó Dikiri Yesu fūte bona gan sādāriki ũ a bàka kunna kũoo gᵋᵋ s̄inda pínki aru gāi, ²¹ à á keke kũ mana pínki, de à a poyenyīna ke, à yā kũ à kàagu ke ó gūn Yesu Kirisi gāi. Àkũ mé à gakuri vī gᵋᵋ s̄inda pínki, aami.

²² Ma gbēnᵋ, ma wé kèáwa, àgᵋ lédamma yā pì kũna kũ menao, zaakũ takada kũ ma kèáre zᵋkᵋro. ²³ Àgᵋ dᵋ kũ ò ó gbē do Timᵋti gbàre. Tó à kà la tera, óni su á gwa lēle. ²⁴ À f̄s kpá á don'aredenᵋ n̄ pínki kũ Luda gbēnᵋ pínki. Itali b̄sudenᵋ f̄s kpááwa. ²⁵ Luda gbēke keáre á pínki.

YAMISI

Yōgwanaa

¹ Yamisi, Luda kù Dikiri Yesu Kirisio zòbleri mé à fò kpà Isaraila buri mèn kuri awεεpla kù ò fàkōananōa.

² Ma gbēnō, wari burinō dasi. À pò kù ani á le dite ponna yā ũ, ³ zaakū á dō kù á ludanaanikēna yōgwana ni mēna iáre. ⁴ À tó mēna papaáwa, de àgō de gbē kàsarano ũ swáswa yáke kīanaáwa sari. ⁵ Tó òndō ten kīa á gbēkea, à wé ke Ludaa, ani a gba, zaakū àdi gbē sīnda pínki gba pò kù nēsēo do taari'ēnaa sari. ⁶ Tó à wé kēa sō, à a náani ke sika sari, zaakū sikade de lán ko vlá bàme. Gu kù ìa kàkan, gwen àdi litan. ⁷ Gbē bire taka sūngō da áni pò le Dikiriaro, ⁸ zaakū a nēsē kun plaplame, akù àdigō sika ke yā kù àten ke gūn pínki.

⁹ Takaside kù à kù ó tē ponna ke, kù Luda a kàra yāi. ¹⁰ Aruzekede ponna ke, kù Luda a làgo yāi, zaakū aruzekedenō ni gēte lán lávu kotēnaa bàme. ¹¹ Ifántē di fute kù a puusu gbānao, à lán di kori ke, a vu di kóte, a manake di láka. Len aruzekede ni kpágui a bokōtenano gūn le.

¹² Arubarikaden gbē kù àdi yōgwana fō ũ, zaakū a bona mana gbera Luda ni wēndi kù à a lé sē gbē kù ò yeainōne kēne yàri ũ. ¹³ Tó yōgwana gbē lè, àsun pi Ludamero, zaakū oni fō ò Luda lé ò gwà kù a vānioro, akūsō àpii di gbēke yō à gwa kù a vānioro. ¹⁴ Baadi yōgwanaa di bo a pónidena kīnaame, akù àdi a wé ble à a gáte. ¹⁵ Akù pónidēnaa pìi di nò sí à né i durunna ũ. Tó durunna zōkō kù sō, àdi ga ime.

¹⁶ Ma gbē yenyīdenō, àsun á zīda sátero. ¹⁷ Gba mana swáswa sīnda pínki di bo musu, De Luda pógupurinō Kēri kīnaame. Àdi litero, a gupura i di lagoro. ¹⁸ A poyenyīnaa gūn à ó í kù a yā yāpuradeo, de ò le ògō arē a pò kù à kēnō té.

Yamana kù a kēnaao

¹⁹ Ma gbē yenyīdenō, à yā dí ma. Àgō yā ma likalika á pínki, ama àsun yā ò likalikaro, àsungō pō fē likalikaro. ²⁰ Zaakū bisāsiri pōfē di su kù yā mana kù Luda yeioro. ²¹ Abire yāi à ò gbare dà vāni kù yā pāsī kù à dàgulanōi pínki. À yā kù ò tō á swēn, kù ani fō à á sura ba sí kù zīdabusanaao.

²² Àsun á zīda sátero, àsun yā pì ma kù sáo páro, à zī kea. ²³ Zaakū gbē kù àdi yā ma, akù àdi zī keoro de lán gbē kù àteni a zīda gwa dígi gūn bàme. ²⁴ A zīda gwanaa gbera, tó à gē zéla, lákū à de nà di sāagu gōnōme. ²⁵ Gbē kù a wé pé Luda doka papanaaa kù àdi tó ò gō zīdadeno ũ, akù àdigō géo arē, àdi ma à sāaguro, àdi zī keame, Luda ni arubarika da adegua a yākenaa gūn.

²⁶ Tó gbē a zīda dite donyīri ũ, akù àdi a lé fōro, àteni a zīda kekeme, àten donyī ke pāme. ²⁷ Donyīkena swáswa kù à taari vī De Ludaneron dí: Ò toneno kù gyaanōnō gwa n wēndake gūn, ògō ó zīda kūna dō gbāsī sari andunia yā musu.

2

Gbē wé gwanaa

¹ Ma gbēnō, ákōnō kù àteni ó Dikiri gakuride Yesu Kirisi náani kēnō, àsun gbē wé gwaro. ² Tó gbē gē á kōkakaranaa gūn wura tánka kù pókasa tékenaao dana, tó takaside kù à bizakasa gbāsī danaa gē se, ³ tó á wé té gbē kù à pókasa tékena danaai, tó a pine à mó à vute gu manan, tó a pì takasidene à gé à ze

dire, kesõ à mós à vute á gbá sare, ⁴ áten k5 tè bome, áten yá gwa kú manafikion gweroo?

⁵ Á ma, ma gbē yenyīdeno. Luda gbē kú ò de gbānasarideno ũ andunia gbēnoe sè òg5 gbāna a náanikenaa gūn, de ò kpata kú à a lé sè gbē kú ò yeinone ble. ⁶ Ák5no s5, áten gbānasaride pino kpe bo. Aruzekedenō mé òdi gbāna bleáwaroo? M5k5no mé òdi á gátē ò gé kááo yákpatekēkiaroo? ⁷ M5k5no mé òdi t5 nna kú à kúáwa yakaroo? ⁸ Luda dokayá mide pì, àg5 ye á gbēdakei lán á zīda wēndii bà. Tó á yá pì kúna yápara, áten yá ke a zéame. ⁹ Tó áten k5 wé gwa s5, áten durunna keme. Doka pìi vùtéáwa, a g5 taaridenō ũn gwe. ¹⁰ Zaakú tó gbē doka kúna pínki, tó à fù mèn doa, à g5 taaride ũ a pínki gūmmē. ¹¹ Luda pì, àsun zina kero. À pì do, àsun gbē dero. Bee tó nídi zina kero, tó n gbē dè, n g5 dokadarisari ũmē. ¹² Ák5no kú Luda ni yá g5g5 kááo doka kú àdi tó ò g5 zīdadeno ũ musu, àg5 yá o, àg5 yá ke lákú à k5 si kááo nà. ¹³ Luda ni yákpate ke kú sūrusaridenō sūruu sari, ama yá ni bo kú sūrudeo nna.

Ludanaanikena kú yāmanakēnaao

¹⁴ Ma gbēno, tó gbē pì, áten Luda náani ke, tó àdi p5ke kero, b5 yān gwee? Ludanaanikena bire taka ni f5 à a bo yá? ¹⁵ Tó á gbē mèn do, g5gbē ke no gbē ten p5kasa kú p5bleo takasi ke, ¹⁶ tó á gbēke pine: Luda n gba aafiaa! Nsun tó ía n dero, ñ p5 ble ñ ká, tó adi wēndibadoo kpáaro, b5n abire ũu? ¹⁷ Leme se ludanaanikena ado p5kekenaa sari bi yá gēemē.

¹⁸ Tó gbē n pì, nten Luda náani ke, akūs5 maten yá ke, mani pinne, ñ n ludanaanikena p5kekenasari mōmēne, mani ma ludanaanikena mōnne ma yākenaa gūn. ¹⁹ N si kú Luda mèn dome. À mana. Bee tānāno se, ò d5 le, akú òdig5 lukaluka. ²⁰ Y5nko! P5 kú à tò ludanaanikena p5kekenasari pā, n ye mà onne yá? ²¹ Kú ó dizi káaku Ibrahī a né Isaaku kpà sa'opo ũ, yá dí bo kááo nna a yākena yāiroo? ²² N è yá? A ludanaanikena kú a yākenaao kpák5ime. A yākena mé à a ludanaanikena pāpai. ²³ Akú Luda yá díkīna pāpa kú à pì, Ibrahī Luda náani kē, akú Luda tò yá bō kááo nna a náani kú à kē yāi. Akú ò t5 kpāne Luda gbēna. ²⁴ A è yá? Yākena mé àdi tó yá bo kú gbēo nna, adi ke ludanaanikena adonlo. ²⁵ Leme do karua Rahabu kē nna kú Luda a yākena yāi, goro kú à gu'asirigwarino dite à n gbare zé kpāni gūn. ²⁶ Lákú mē ninisari de gē ũ nà, len ludanaanikena p5kekenasari de gē ũ le se.

3

Léf5naa

¹ Ma gbēno, àsun ke yādannerino ũ dasiro, zaakú á d5 kú Luda ni wé piti ók5no yādannerino yákpatekegoro zī de gbē kparanla. ² Ó pínki odig5 zā yāa baala'ime. Tó gbē lé dì a ásarú kero, taarisarideme, ani f5 à a mē pínki gbāna f5. ³ Odi sōmō ká sōne de à ó yá ma yāime, akú odi a mile ble. ⁴ Kes5 à gó'ite gwa ísiralá. Bee kú a zōk5keo kú zāga'ia gbāna kú àdi a yīpao, a fībo de fītinleme. Ákú mē àdi a mile ble, akú a fīrii dì a poyeina dane. ⁵ Leme s5, néne bi mēgu fītinleme, akú àdi ía dá kú yá zōk5no.

À gwa lákú té fīti dì sè dasi kpáta nà. ⁶ Néne de lán té bàme, àkūme andunia vāni ũ ó mēe gūn. Àdi tó gbāsī g5 kpá ó mēea pínki. Gyāwān té mé àdi nakara nénea, akú néne dì té kpá ó andunia kunan. ⁷ Bisāsiri nōbōsēnteno tūtūu kē pínki kú bāno kú p5 kú òdi táa o kú kuaono kú kpōno, à kpé áten ke ari tera,

5

Kpakēna aruzekedenɔ

¹ Ákɔ̀nɔ aruzekedenɔ, à yā ma sà. À sɔ̀ dɔ̀, à wiki lé kisira kú ani á le yāi. ² Á aruzekɛnɔ yàka, kòkɔ̀nɔ á pɔ̀kasanɔ sòso. ³ Á ɔ̀gɔ̀ dàa kpà, akú a dàakpanaa pì ni á da yān, ani á mè piti lán té bà. A aruzekɛ̀ dì gɔ̀ɔ̀ kpɛde zī. ⁴ À ma! A ɔ̀gɔ̀zīkɛri kú ò á burapɔ̀nɔ kèárenɔ blè, akú ɔ̀gɔ̀ pì yā Luda ki lè. Pòkèrii pìnɔ wikilɛnaa gè Dikiri Zìkaride sán. ⁵ A á mènà mà zīte la á pɔ̀yeinakenaa gūn. A mèe kpà kùtukpana gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ ù. ⁶ A yā dà gbē mananɔla, a ñ dede, odi giárero.

Mena

⁷ Abire yāi ma gbēnɔ, àgɔ̀ mɛna fɔ̀ ari Dikiri sugɔ̀ɔ̀. À gwa lán búbarii dì a burapɔ̀ bèereede kègɔ̀ɔ̀ dà nà. Àdi mɛna fɔ̀ zaa kaburagɔ̀ɔ̀ ari sakare. ⁸ Ákɔ̀nɔ sɔ̀, à mɛna fɔ̀ à ze gbāna, zaakú Dikiri sugɔ̀ɔ̀ kà kāni. ⁹ Ma gbēnɔ, àsun yáketè kákɔ̀iro, de Luda sún yákpate ke kááoro yāi. Yákpatekerii pì zena kpélele fá! ¹⁰ Ma gbēnɔ, annabi kú ò yā ò yā kú Dikiri tɔ̀onɔ, à mɛna kú ò kè warikɛnaa gūn zé dí taka sé. ¹¹ Odi pì ò arubarika vī, kú ò mɛna fɔ̀ yāime. A Ayuba mɛnakɛna baaruu mà, a mà lákú Dikiri kènɛ nà kpɛkpe, zaakú wènda kú sùruuo papana Dikiria.

¹² Atēnsa ma gbēnɔ, àsun la daro. Àsun pì a sì kú ludambɛo ke kú zīteo kesɔ̀ kú pɔ̀ pāndeoro. À tó á ee gɔ̀ ee. À tó á oi gɔ̀ oi, de yā sún vutɛáwaro yāi.

Aduakɛna ludanaanikɛnaa gūn

¹³ Á gbēke tɛn wari ke yá? À adua ke. Á gbēke pɔ̀ nna yá? À Luda sáabu kpá. ¹⁴ Á gbēke tɛn gyā ke yá? Ade sɔ̀si gbē zòkɔ̀nɔ sísi ò adua kɛnɛ, ò nísi máa kú Dikiri tɔ̀o. ¹⁵ Adua kú ò kè ludanaanikɛnaa gūn ni gyāre pì werekɔ̀a. Dikiri ni a fute. Tó à durunna kè yā sɔ̀, ani kēa. ¹⁶ Abire yāi à á durunnaɔ̀ okɔ̀nɛ, à adua kèkɔ̀nɛ de à le àgɔ̀ aafia. Gbē mana aduakɛna gbāna, àdi zī ke manamana. ¹⁷ Iliasu bi bisāsirimɛ lán ó bà. À adua kè manamana, de legū sún maro, akú legū dí tɔ̀ zītearo ari wè aakɔ̀ kú mɔ̀ suddoo. ¹⁸ À èra à adua kè dɔ̀, akú legū'i bò manamana, zīte pòble kè.

¹⁹ Ma gbēnɔ, tó á gbē mèn do zā yāpura zéa, akú á gbēke èra à a dà zén, ²⁰ àgɔ̀ dɔ̀ kú gbē kú à tò durunnakerii pìi bò sātɛna zén à èra à sù, à a sì gaame, akúsɔ̀ à lá kú durunna dasinɔla.

PITA TAKADA KAAKU

Tamaa kū àdi ní nero

¹ Makū Pita, Yesu Kirisi z̄iri mé à takada dí k̄e Luda gb̄e kū ò de nib̄oṅṅ ù andunia dí ḡun, kū ò f̄ák̄ōana bùsu d̄ik̄īnan̄o ḡūnn̄oṅṅ: P̄ontu, Galatia, Kapadosia, Asia kū Bitiniao. ² De Luda ḡīnake à á d̄ō, akū à á sé, a ḡō a p̄ó ù kū a Nini gb̄ānao, de à mì nat̄e Yesu Kirisine, a aru gb̄à boár̄e. Luda gb̄ēke kū aafiao karaár̄e.

³ Ó Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De s̄áabu kp̄á! A s̄uru z̄ōk̄ō ḡun à ó í dufu kū Yesu Kirisi vuna gan gb̄ānao, akū ó t̄amaa kū àdi ní nero v̄i, ⁴ zaakū túbi kū à dit̄enaár̄e ludambe pii di l̄ákar̄o, àdi gb̄ās̄i kp̄áro, a mana di l̄ákar̄o. ⁵ Luda soru k̄è à l̄àka de à á sur̄a ba a náani kū át̄en ke ȳái, akū àteni á d̄ákp̄á kū a gb̄ānao ari à gé bo kū surabanaa p̄iio gupuraa ḡoṅṅ kp̄ede z̄i. ⁶ Át̄en p̄on̄na ke kū ȳá p̄iio, bee kū áni wari ke ḡīa f̄iti ȳōogwana buri s̄īnda p̄ínki ȳái. ⁷ Lákū òdi wura mana d̄ō té ḡun n̄à, len òt̄eni á ludanaanik̄ena ȳō à gwa le, zaakū á ludanaanik̄enaa pii b̄ēere v̄i de wura kū a gakuri di l̄álala manamana. Tó a bo mana, Luda ní á s̄áabu kp̄á Yesu Kirisi suḡoṅṅ z̄i, ani á kpe ta kū gakurio. ⁸ Bee kū àdi a ero, á yei. Bee kū ádi wé ke pla k̄āao zik̄iro, át̄eni a náani ke, akū át̄en p̄on̄na z̄ōk̄ō kū à ḡē onala ke, ⁹ kū át̄eni á ludanaanik̄ena gb̄ē le á surabana ù ȳái.

¹⁰ Annabin̄o ḡīnake ò gb̄ēke kū Luda ní ke k̄āao ȳá ò, ò surabanaa p̄i ȳá gw̄à, ò a t̄aasii k̄à. ¹¹ Kirisi Nini kū à kú ní ḡun ḡīnake à wari kū Kirisi p̄i ní ke òr̄ine kū gakuri kū ani le a gberao, akū ò w̄ēte ò ȳá p̄i z̄é d̄ō kū a ḡoṅṅ. ¹² Akū Luda tò ò d̄ō kū ȳá kū òt̄en o p̄i de ní ḡoṅṅ p̄ó ùro, á p̄óm̄e. Tera s̄à baarunnakparin̄o ȳá pii òár̄e kū Luda Nini kū Luda pii z̄i bona ludambe gb̄ānao. Bee malaikan̄o se òt̄en òsi k̄á ȳá p̄i d̄ōnaai.

Kunna adona

¹³ Abire ȳái àḡō kú á laakar̄iia, àḡō á z̄īda k̄ūna d̄ō, á wé ḡō d̄ō gb̄ēke kū Luda ní keár̄e Yesu Kirisi suḡoṅṅ z̄i s̄ikaa sari. ¹⁴ Lákū á de Luda né kū òt̄eni a ȳá man̄o ù n̄à, àsun tó dà v̄āni kū á v̄i ȳá á wésiraḡoṅṅ doár̄e arero. ¹⁵ Luda kú adoname. Lákū à á sisi à á sé n̄à, àḡō kú adona á ȳák̄ena s̄īnda p̄ínki ḡun le se. ¹⁶ Zaakū ò k̄ē Luda ȳān ò pi:

Àḡō kú adona,
zaakū má kú adoname.

¹⁷ Zaakū Luda di ȳákp̄ate ke kū baadio a ȳák̄enaaa ní wé gwanaa sari, tó át̄eni a sisi De, à v̄īna keñe á nib̄ōkenaa ḡun la. ¹⁸ Á d̄ō l̄ákū Luda á bó kunna kori kū à de á futeokaraȳá ù ḡun n̄à. Luda dí á bo kū p̄ó kū a gakuri di l̄ákar̄o, lán wura ke andurufu bà, ¹⁹ à á bó kū Kirisi aru gakurideome, kū à de lán s̄āne b̄òṅṅ kū à mamberu v̄īro à gb̄ās̄i v̄īro bà. ²⁰ Luda ḡīnake à a dit̄e zaade adi andunia k̄átero, akū à bòár̄e k̄āao gupuraa ḡoṅṅ kp̄ede d̄ik̄īnan̄o z̄i. ²¹ A ȳá musun át̄en Luda náani ke. Luda a bò gan à gakuri kp̄àa, de à le à a náani ke, á wé ḡō d̄ōi.

²² Lákū m̄inat̄ena ȳāpuran̄e gb̄à bòár̄e n̄à, akū a ḡō k̄ō gb̄ēṅṅ ù manafiki sari, àḡō yek̄ōi kū n̄ēs̄e m̄èn doo. ²³ Luda á í dufu kū a ȳá w̄èndide kū àdiḡō kun gb̄ānao. Ȳá pi de p̄óburi kū àdi ga ùro, p̄óburi kū àdi garome.

²⁴ Gb̄ē s̄īnda p̄ínki de lán s̄ēe bàme,

ń gakuri de lán sèvu bàme pínki.

Sèe di kori ke, a vú di kóte,

²⁵ ama Dikiri yá digō kun gōo sīnda pínki.

Yá pì mé à de baaru nna kù ò kpàáre ù.

2

Gbè wèndide

¹ Abire yáì à yá vāni sīnda pínki tó kù éketona sīnda pínkiò kù manafikio kù nèsègōbao kù kōyakanaao. ² Lákū nēkpántēno digō yō'i ni de nà, àgō Luda yá kù à de lán vī'ipu swáswa bà ni de le se, de à le à gbá á surabana zé gūn, ³ tera sà kù à dō kù Dikiri mana. ⁴ À nai, àkūme gbè wèndide kù ò gù ù, ama Luda a sè bèere de ù. ⁵ Ákōno sō á gbè wèndide kù Luda teni a kpé ē boonō ù. Ákōnome a gbàgbarino ù, adì sa kù àdi káagu o kù a Nini gbānao Yesu Kirisi gāi. ⁶ Zaakù ò kè Luda yan ò pì:

Ñ gwa, maten gbè dite Zaiō,

ēpetena gbè bèere de kù ma sè ù.

Wé'i ni gbē kù àteni a náani ke kuro.

⁷ À de gbè bèere de ù ákōno kù àteni a náani kenōne, ama à de le gbē kù òteni a náani kerōnōnero.

Gbè kù kpéborino pā kpàì

mé à gō kpé kusuru gbè mīde ù.

⁸ Len dō à de:

Gbè kù òdi gē sía ù,

gbèsi kù òdi kpáala ò léte ù.

Ò gēe sía, kù odi Luda yá daro yáì. Len Luda diteñne le.

⁹ Ákōnome buri kù Luda ñ sēno ù, kīnāno kù sa'orino ù, a gbē kù ò kú adonano ù, de à Luda kù à á sisi a bo gusiran, à gē kááo a gupura bonsare de gūn sáabu kpá.

¹⁰ Á de Luda gbēno ù yāro,

ama tera sà a gō ñ ù.

Luda dí sūru ke kááo yāro,

ama tera à kè kááo.

Kunna ludanaanikerisarinō té

¹¹ Ma gbē yenyīdeno, lákū á de nibō kù bōasuno ù nà andunia dí gūn, maten lé daáwa, à mi kē á dà vāni kù òdi zì ká kááonōa. ¹² Àgō kun gbē bèere deno ù kifirino té. Leme dō bee tó ò á dite yāvānikerinō ù, tó ò yá mana kù àten kenō è, oni Luda sáabu kpá gōo kù ani suñyī.

¹³ À mi nate ikode kù bisāsiri ditenōne ñ pínki Dikiri yáì, kína kù à gbāna vī deñlan yá, ¹⁴ ke gbānade kù à dite à wé tá yāvānikerinō à yāmanakerino sáabu kpá. ¹⁵ Luda poyenyīnaan dí: Á yāmanakēnaa gūn, áni yōnko wésiradenō lé yīteñne. ¹⁶ Àgō zīdadenō ù, ama àsun tó á gōna zīdadenō ù gōáre vānikēna zé úro. Àgō kun Luda zōblerino ù. ¹⁷ À bèere li gbē sīnda pínkine. Àgō ye á Yesude dakenō. À vīna ke Ludane. À bèere lí kīnane.

¹⁸ Zīkerino, à mi nate á dikirinōne, à zōkōke dōñne yá sīnda pínki gūn. Adi ke dikiri mana nèsedodenōne ñtēnenlo, ama kù ñ gbē pásīnōme se. ¹⁹ Tó ò wé tááwa pā, tó a mena fōo Luda yáì, abirekù sáabu víáre. ²⁰ Tó ò á gbē á taari yáì,

tó a mena ɓo, abirekū tó nna vī máa? Ama tó a wari kè yá mana kū a kè yāi, tó a mena ɓo, Luda ni á sáabu kpá. ²¹ Abire yáin Luda á sisi à á sé. Kirisi wari kéáre, à zé m̀áare de àg̃o té a gèsegbèei yāi.

²² Adi durunna kero,
odi ma à éke tòro.

²³ Kū ò a s̃s̃s̃, adi yá sínlaro. Kū à wari kè, adi yá pásí ke oñero, à zè kū Luda yákpatekeri manaome. ²⁴ Àkū mé à ó durunnao di a m̀ia, à gào lía, de ó bàka s̀ng̃o kú kú durunnao doro, òg̃o kú yámanakenaa gūn. A flàgbèno mé ò ó gbá aafia. ²⁵ Zaakū a s̃ate lán s̃ano bà yá, akū a are d̀ à D̀ari kú á D̀akp̀ariiooa tera sà.

3

Kunna k̃o

¹ Ǹgbèno s̃s̃, à á z̃ida kpá á z̃ano. Tó ñ gbèkeno ten Luda yá daro, á kunna ni ñ litè. Bee tó ádi yáke oñero, ² oni e kú á kun gbàsí sari, akús̃s̃ a á z̃ida kp̀aríma. ³ Àsun tó á ñomanake g̃o mè yá ũro, m̀itana ke ñomanableno ke p̀okasadanaan yá. ⁴ Ama àg̃o de á ǹesegũnyā kú ádi láraro ũ, ǹeseỹida kú z̃idabusanao. Abirekū mé à bèere vī Ludane. ⁵ Zaakū len ǹgbè donỹiri kú ñ wé d̃o Ludaí yāno ñ z̃ida kèke le, ò ñ z̃ida kpá ñ z̃ano. ⁶ Len Sara de le, ádi Ibrah̃i yá ma, ádi a sísi Baa. Tó áten yá mana ke, tó áten p̃o kú òdi ṽina kene yá daro, a Sara d̃aa s̃en gwe. ⁷ G̃ogbèno s̃s̃, àg̃o kú kúnwo ǹgbèke d̃onnenaa gūn, àg̃o yá maríma, de p̃oke sún kp̀áare á aduakenaa gūno, zaakū á de w̃endi gbableriño ũ leeleme.

⁸ Abire gbera àg̃o lédok̃no vī k̃o á pínki. Àg̃o k̃o w̃enda d̃s̃, àg̃o yek̃s̃i, àg̃o gbèke vī k̃o, à busak̃ne. ⁹ Àsung̃o a ṽani f̃ina bo kú a ṽanioro. Àsung̃o gbè kú à á s̃s̃s̃ s̃s̃s̃oro. À sa mana one, zaakū Luda á sisi de à arubarika daágu yáime.

¹⁰ Gbè kú à ye àg̃o kú nmananan,
akús̃s̃ à ye a kunna g̃o mana,
à a lé kú kú yāṽani'onaao,
àsun tó éke bo a lénlo.

¹¹ Ade kpe li a ṽanine, à a mana ke,
à aafia zé wete àg̃o téi.

¹² Zaakū Dikiri d̃ig̃o gbè manano tàasi ká,
a sá kpá ñ aduakenaai,
ama ádi mikp̃ere zu yāṽanikeriñne.

Wétamma yámanakena yāi

¹³ Tó á kokari vī kú yámanakenaao, dí mé ani wé tááwaa? ¹⁴ Bee tó a wari kè yámanakena yāi, á arubarika vī. Àsung̃o ṽina ke ñ wétammaanero, àsun tó á swè k̃éáguro. ¹⁵ À Kirisi d̃s̃ Dikiri ũ á swèe gūn. Àg̃o kú soru gūn g̃oro s̃inda pínki, de à le à yá we gbè kú àteni á la yá kú á wé d̃oi m̀ia. ¹⁶ Àg̃o oñne busebuse kú bèerelinnenaao. À oñne kú ǹesepurao d̃o, de wé'í gbè kú òteni á s̃s̃s̃ á yámanakena Kirisi gūno kú. ¹⁷ Warikena Luda p̃yenỹinaa gūn yámanakena yāi mana de warikena yāṽanikena yāila.

¹⁸ Kirisi gà g̃èn do durunnak̃emma yāi. Taarisaride gà ók̃no taarideño yāi, de à le à gé k̃oo Luda k̃inaa. Ò a d̃e mèe gūn, akū Luda a ṽu ninike gūn.

¹⁹ A ninike p̃li gūn à g̃e à waazi kè gyáwānde kú ò ñ ká kp̃esiranñne. ²⁰ Ò b̃o Luda yá kp̃eme yá, g̃oro kú à mena ari Nuhu g̃e à gó'ite kè à làkao. Gbè kú

ò bò ín aafia gó pì gáinɔn dasiro, gbɛnɔn sɔraakɔ. ²¹ Í pì mé à de á da'itekɛna kú àdi á sura ba tera taka ũ. Da'itekɛnaa pì bi mè gbásiworona yánlo, lésɛna Ludane kú nèsɛpuraomɛ. Àdi n̄ sura ba, kú Yesu Kírisi bò gan yáí. ²² Á gbána blè malaikanɔa kú tánanɔ kú n̄ gbánadenɔ kú n̄ ikodenɔ, akú à tà ludambe, à kú Luda ɔplai.

4

Bona kunna zīn

¹ Lákū Kírisi wari kè a mèn nà, ákɔnɔ se à nèse bire buri sé, zaakū gbē kú à wari kè a mèn, ade m̄i kè durunnaamɛ. ² Gɔɔ kú à ḡáɛ á kunnaa gūn, á dà vāni súnɡɔ doáɛ arɛ doro, séde Luda pɔyenyīnaa. ³ Á kunna kifirinɔ yákenaa gūn yá m̄le. Yá á kú wé'isariyákenaa gūn kú dàvāninidɛnaa kú wēdekɛnaa kú pāpā kɔkɔ kú wēmikɔkɔ bènɛɔ kú tánagbagbana kú Luda zāguo. ⁴ Kú adì kakara kúnwo n̄ pāpā zɔkɔ pì kɛnaa gūn doro, àdi kɛnne yábonsarɛ ũ, akú òdì á t̄s vāni sí. ⁵ Oni n̄ yákenanɔ baba Ludane, kú à yákpatekɛna kú gbē bɛnɛnɔ kú gyāwāndenɔ soru kè. ⁶ Ò baaru nna kpà bee gyāwānde pinɔne se, de ò le òḡɔ kú ninike gūn lán Luda bà, bee kú yá vùteruma m̄ɛ gūn lán gbē s̄inda pínki bà.

Ludayamarinɔ

⁷ P̄s̄ s̄inda pínki lakanaa kà káni. Abire yáí àḡɔ de laakaridenɔ ũ, àḡɔ á z̄ida kúna d̄s de àḡɔ adua kɛ yáí. ⁸ Yá kú à de a pínkilan dí: Àḡɔ yek̄s̄i kú nèse mèn doo, zaakū yenyī d̄i p̄s̄ kúte durunnaa dasi. ⁹ Á yàri kek̄s̄ne yáketekanaa sari. ¹⁰ Lákū Luda gba dà á baadine nà, à kpák̄s̄i kú gba pinɔ Luda gba buri donadona z̄ikeri mananɔ ũ. ¹¹ Gbē kú à de waazikeri ũ, à Luda yá oñne. Gbē kú à de kpányī ũ, à kpányī kú gbána kú Luda a gbào, de à Luda t̄s kpá yá s̄inda pínki gūn Yesu Kírisi gáí. Ákū mé à gakuri v̄i kú gbánaa gɔɔ s̄inda pínki! Aami.

Warikena Yesudeke yáí

¹² Ma gbē yenyidenɔ, àsun tó ȳogwana pás̄i kú àteni á le bo á sarɛ lákū yá dufu mé à á lé bàro. ¹³ Lákū á bàka kú Kírisi warikɛnaa gūn nà, à p̄onna kɛo de à le àḡɔ p̄onna z̄ɔk̄ v̄i gɔɔ kú Kírisi pì ni bo gupuraa kú gakurio. ¹⁴ Tó ò á s̄s̄s̄ Kírisi t̄s kú à kúáwa yáí, á arubarika v̄i, zaakū Luda Nini gakuride kúáwa. ¹⁵ Á gbēke sún wari kɛ gbēdena ke kpāni'ona ke yábɛnekɛna ke gude yáiro. ¹⁶ Tó a wari kè á Yesudeke yáí, àsun kɛáɛ wé'iyá ũro. À Luda sáabu kpá kú Yesu t̄s kúáwa yáí. ¹⁷ Zaakū wétāmmagɔɔ kà, Luda gbɛnɔn à nàa kúnwo. Lákū ók̄nɔmɛ à nàa kúoo káaku nà, ani láka kú gbē kú ò gi Luda baaru nna mainɔ deramɛɛ? ¹⁸ Zaakū gbē mananɔ surabana z̄i'ũ, yá ni bo kú ludayadarisarinɔ kú durunnakerinɔ deramɛɛ? ¹⁹ Abire yáí gbē kú òten wari kɛ Luda pɔyenyīnaa gūnnɔ n̄ z̄ida na n̄ K̄eri nāanidɛnɛ a ɔ̄i, ò kpé òḡɔ yá mana kɛ.

5

Luda sà kpàsa gwanaa

¹ Maten lé da ákɔnɔ gbē z̄ɔk̄nɔa sà. Gbē z̄ɔk̄nɔ ma ũ se. Má de wari kú Kírisi kèe s̄eedade ũ, akús̄ ma bàka niḡɔ kú kú gakuri kú ani bo gupuraaao se. ² Àḡɔ de kpàsa kú Luda kàtɛáɛ dārinɔ ũ. Á ɔ̄ likai kú pɔyeinaa, adì kɛ tilasinlo, lákū

Luda yei nàme. Adi ke ɔɔwɛtɛna yāinlo. À ke kù nèse mèn doo dé. ³ Àsungõ gbāna mɔ gbē kù ò ñ nááre á ɔĩ pìnɔaro. À tó á kunna gõ á sá pìnɔ da a zéa, ⁴ áni kífura kù a gakuri di lákaro le gɔrɔ kù Sādāriki ni su.

⁵ Ákõnɔ kefennanɔ sɔ, à á zīda kpá gbē zɔkõnɔa. Á pínki à á zīda busakõne à kpákõl, zaakù

Luda di ibere sé kù zīdabirinɔ,
ama à gbēke vī kù zīdabusarinɔ.

⁶ Abire yāi à á zīda busa Luda gbānadene, ani á kara gɔrɔ kù à dītea. ⁷ À á yā'ummananɔ tónɛ pínki, zaakù àdi laakari dɔáwa.

⁸ Á wé gõ dɔ, àgõ kù á laakariia. Á ibere Ibilisi de lán músu ɔɔdɔrii bàme. Àten kpáte keái, àten gbē wete à kù. ⁹ À gíne, à ze gbāna ludanaanikēnaa gūn, zaakù á dõ kù á Yesude dake kù ò kù andunia gūnnɔ ñ pínki ten wari dokõnɔ pì keme se. ¹⁰ Luda Arubarikasīndapinkide á sisi a gakuri kù àdi lákaroa Kirisi gūn. Tó a wari kè fīti, ani á bo mana, ani á ze gíngin, ani á gba gbāna, ani á zīni péte.

¹¹ Àkù mé à gbāna vī ari gɔrɔ sīnda pínki! Aami.

Lézammanaa

¹² Ma takada fīti dí kèáre kù ó gbēndo Silasi ɔome. À demene gbē nāanide ũ. Ma lé dāáwa, má de a sēedade ũ kù yā kù ma ò de Luda gbēke yāpura ũ. À zɛo gíngin. ¹³ Babilonu gbē kù Luda ñ sé lán á bànɔ fɔ kpááwa. Ma né Maaku fɔ kpááwa dɔ. ¹⁴ À fɔ kpákõa kù lépemmaanao yenyī gūn. Luda ákõnɔ kù á kù Kirisi gūnnɔ gba aafia á pínki.

PITA TAKADA PLADE

Yapurakpana sísina kù Luda ó sísia

1 Makū Simo Pita, Yesu Kirisi zòblerii, a zìrii, makūme ma takada dí kè gbè kù ó Luda ó Surabari Yesu Kirisi n̄ gbá zé ò a náani kè lán ó bà à manake gāinone. 2 Gbēke kù aafiaao gō papanaáwa Luda kù ó Dikiri Yesuo dōnaa gūn.

3 Luda ó sé ògō kù a gakuri kù a manakeo gūmme, à tò ó a dō, akū a Ludakegbāna ó gbá pō kù à kù ògō vī, de ó kunna le à ke leele kù a yāo. 4 Len à yā zōkō bēere de kù à a lé sēwerenō kè le, de a yāi ò bo andunia dà vāni kù àdi n̄ yaka gūn ò Luda kunna taka sé. 5 Yā bire yāi à kokari ke manamana, à Luda náani ke manakenaa gūn, à yā mana ke dōnaa gūn, 6 àgō dōna vī á zīda kūnaa gūn, àgō á zīda kūna dō mena gūn, àgō mena vī nana Ludaii gūn, 7 àgō nana Ludai kōgbēke gūn, àgō gbēke vī kōo yenyī gūn. 8 Zaakū tó á yā bireno kūna, akū òten kara, áni gō kun pā karanaa sariro ó Dikiri Yesu Kirisi dōnaa gūn. 9 Gbē kù à yā bireno kūna sōro, à a wé nākōa, à gō vīna ūme. À sán kù Luda durunna kù à kè yāno kēare. 10 Abire yāi ma gbēno, à kokari ke à yāpura kpá sísina kù Luda á sísia à á séa. Tó áten yā bireno ke, áni fu zikiro. 11 Leme oni gbānake kpáái manamana le, áni gō kù kù ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisio a kpata kù àdi lākaro gūn.

12 Abire yāime, bee kù á yā bireno dō, akūsó á zīni petena yāpura kù á kūnaa gūn, manigō yā pino dōágume. 13 Goro kù má kpé kù ma sōo gūn, maten da à mana màgō té káágu yā pino dōnaágu yāi. 14 Má dō kù ma bona ma sōn goro ni ká tera, lākū ó Dikiri Yesu Kirisi gīnake à òmene ná. 15 Mani kokari ke, de yā pino le àgō dōágu goro sinda pinki ma ga gbera.

Kirisi gakuri sēedadens

16 Kù o ó Dikiri Yesu Kirisi suna kù gbānao óare, ódi té gara kù ò dà kù ɔndsooiro. O wé kè pla kù a zōkōkeome, 17 goro kù De Luda bēere leme à a tō bō. À Luda zōkō gakuride kōtoo mà à pi a Né mèn do légelege yenyīden a ū, a yā di káagu. 18 O kōto kù à bō ludambe pii mà goro kù ó kù káao kpi kù à kù adona musu. 19 Abirekū mōwere kù yā kù annabinō ò bi yāpurame. À mana à laakari dō yā piia fitila kù áten gu büruburu pu ūme ari gudōo susune gō gé fute à swēn, de gu le à dōáwa. 20 Á kù à deñla sà àgō dō kù gbēke di fō à yā kù annabii kè Luda yān bōkōte a zīdaro. 21 Annabino yāke di bo bisāsiri poyeinaa gūnlo, ò Luda yā ò lākū a Nini dōñne are nāme.

2

Ékeyādannerinō

1 Annabi ékenō bō yā Isarailanō té. Leme ékeyādannerinō ni bo á té le se. Oni éke kù àdi tó ò kakate ká Luda yādannerenan, ò ledi kpá Dikiri kù à n̄ bóí, oni n̄ zīda kakate kánto. 2 Onigō tényī dasi n̄ wé'isariyākenaa gūn, oni yāpura zé vāni bo n̄ yāi. 3 N̄ wākūkenaa gūn oni á ble kù éke kù òdi bleao. Yākpate vùteríma à gii kè, i di n̄ Kakateri wénlo.

4 Zaakū Luda dí malaika kù ò durunna kēno tōro, à n̄ ká tōno wēe sira kù à kù zīte zīte gūn, àgō n̄ kūna ari yākpatekegoro zī. 5 Adi andunia zī kù a yādarisari kù ò kù a gūnno tōro, à tò í dàñla. Ama à Nuhu kù àdi manakena waazi ke bō

kū gbēnɔn suppla pāndenɔ. ⁶ À yā dà sɔdɔmu kū Gɔmɔraola à n kákate ò g̃s̃ túbu ũ, à n ké le yā kū ani ludayādarisarinɔ le sèeda ũ. ⁷ Ama à Lutu bò, gbē mana kū a nèseē yāka dokadarisari pinɔ wé'isariyākena yāi. ⁸ Gbē mana pì kú n té, yā vāni kū àten e akús̃ àten ma lākū gu dig̃s̃ dɔ nà ũa kū a nèsemana yāi. ⁹ Leme dɔ Dikiri gbē kū ò naainɔ bona yōgwanāa gūn zé d̃s̃, akús̃ à gbē vāni kūna d̃s̃ de à wé taa yākpatekɛgɔɔ zī. ¹⁰ A pās̃in sà gbē kū òdi iko gya bonɔ ũ, n̄ m̄ è dà vāninɔ mè àdi doñne are gbās̃ikenāa gūn.

Ekeyādannerii pinɔ bi kùgbānade karambaanidenɔme. Dɔkena kū malaika gakuridenɔ di n̄ gba vīnaro. ¹¹ Malaika kū n̄ gbāna kū n̄ ikoo de gbē pinɔlanɔ di we ò n̄ t̃s̃ bène sí ò yā dir̄mma Dikiri arero. ¹² Gbē pinɔ di yā kū ò a gbá d̃s̃ro bène bome. Bisās̃iri bára mé à kúr̄mma, ò laasun vīro. Ó n̄ í, de ò n̄ kúkū ò n̄ dede yāime. Oni kakate lán n̄bɔnɔ bà, ¹³ oni a vāni kū ò kè fina boñne. Dāvānikena fānantē di kéñne nna. Gɔɔ kū òten p̃s̃ ble kāáo, òdi p̃nna ke kū n̄ p̃nidenanɔ. N̄ kunna á té bi mamberume kū gbās̃io. ¹⁴ Zinakena kū n̄ wéa, durunnakena di m̄r̄m̄maro. Òdi manafiki ke gbē kū Luda yā dí zīni péte n̄ gūnlonɔne. Wākū n̄ swēe blè. Luda lé kéñneme. ¹⁵ Ó s̃ate, ò kè zé s̃úsua, ò zé dok̃nɔ s̃è kú B̃eɔ né Balamu kū à ye ɔgɔ vāni lenaai. ¹⁶ Zaaki p̃s̃lebūnu'ina yā òne lán bisās̃iri bà, à kp̃k̃ēi a vānikena yā musu, à g̃ine kū a yōnk̃okenāo. ¹⁷ Gbē abirenɔn de lán ís̃eboki kū n̄ í bàbanɔ bàme, lán luku kū à g̃ète kū ïao bà. Gusira níkinikin Luda diteñne yari ũ. ¹⁸ Òdi ïa kori z̃s̃k̃s̃ dá, òdi ònd̃s̃ ke gbē kū ò bò s̃atena zén dufunɔne kū dāvāniyāo kū wé'isariyāo. ¹⁹ Yā kū àdi n̄ yaka z̃nɔme n̄ ũ, akū òdi g̃na zīdadeno ũ lé séñne. Zaakū gbē s̃inda p̃inki bi yā kū à a swēe blèe z̃ɔme.

²⁰ Tó ò bò andunia yāgbās̃ikenan ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi d̃naa gāi, akū ò tò yā p̃ii era à n̄ daguraa kè, à n̄ swēe blè, n̄ kunna kp̃ede vāni de a káakup̃ola. ²¹ Tó odi yāpura zé d̃s̃ yāro, de abirekū manañne de kū ò d̃s̃, gbasa ò kp̃e lì Luda yā kū ò dàñnenela. ²² Yāasi kū ò kè dík̃inanɔ p̃apa n̄ musu yāpura: Gbēda di era a pisii. Leme dɔ: Alede kū ò a zú ò di era à m̄atemate b̃ok̃ɔmm̄e.

3

Dikiri sugɔɔ zī

¹ Ma gbē yenyīdenɔ, takada plade kū ma kèàren dí. Takada mèn pla p̃inki pinɔ gūn ma yā d̃águ de à vu in kū laasun manaome. ² Má ye yā kū Luda annabinɔ ò yānɔ d̃águ kū yā kū ó Dikiri ó Surabarii dite a z̃rinɔne ò óáreɔ. ³ Ág̃s̃ d̃s̃ zaa káaku kū gɔɔ kp̃ede zī zīdap̃oyeinakerinɔ ni su ò á fobo ⁴ ò pi: Adi a suna lé séroo? À kú máa? Ó denɔ g̃a, ama p̃s̃ s̃inda p̃inki kú a gbèn zaa lākū Luda andunia k̃ate n̄ame. ⁵ Kū Luda yā ò yā à musu kū anduniaò kè, ò yā p̃ii kp̃a s̃akoto. À z̃ite bò ín, à a kè í p̃ii g̃aime, ⁶ akū í p̃ii dà andunia káakup̃ola, à a kákate. ⁷ Luda yā'ona dok̃nɔ p̃i mé à tò musu kū andunia tera díó ditena té p̃s̃ ũ ari gɔɔ kū ani yākpate ke kū a yādarisarinɔ, à n̄ kakate.

⁸ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun tó yā dík̃ina s̃ááguro: Gɔɔ do de Dikirine lán wè w̄a s̃ɔro gbēme, wè w̄a s̃ɔro s̃s̃ den̄e lán gɔɔ do bàme. ⁹ Dikiri m̄f̄ē vī kú yā kū à a lé s̃è kenāo lākū gbēkenɔ ten da n̄aro, àten mena ke k̃ááome. À ye gbēke kakatero, à ye gbē s̃inda p̃inki nèse liteme. ¹⁰ Dikiri sugɔɔ nig̃s̃ de lán kp̃ani suna bàme. Zī birea musu ni g̃ète fioo, a p̃ónɔ ni té kú ò pia, z̃ite kú p̃s̃ kú ò kú a gūnnɔ nig̃s̃ kun doro. ¹¹ Zaakū p̃s̃ s̃inda p̃inki ni kakate le, gbē kpate burin ānig̃s̃ de a ũu? À tó á kunna g̃s̃ adona ludayāmarinɔ ũ ¹² wéd̃ona a sugɔɔi,

à wé tá gɔrɔ̀ pì ká likalika. Zĩ pìia musu ni té kù, a puusu wāna ni a pónɔ̀ yó.
¹³ Ókɔ̀nɔ̀ sɔ̀, ó wé dɔ̀ ludambɛ dufu kù zĩtɛ dufuooi kù Luda a lé sèwɛrɛ. Gwen manakɛna nigɔ̀ kún.

¹⁴ Abire yāimɛ ma gbɛ yenyīdenɔ̀, á wédɔ̀na gɔrɔ̀ pìii gūn à kokari kɛ àgɔ̀ kun mamberu sari taari sari, àgɔ̀ nna kù Ludao. ¹⁵ À ó Dikiri menake dite surabana ũ, lākū ó gbɛ yenyīde Pɔ̀lu takada kèáɛ̀rɛ nà kù ɔ̀ndɔ̀ kù Luda a gbàò.

¹⁶ Yā pìnɔ̀n Pɔ̀lu ò takada kù à kè̀nɔ̀ gūn pínki. A takada pì gukenɔ̀ dɔ̀rɔ̀ dɔ̀na zĩ'ũ. Wésiradenɔ̀ kù gbɛ kù n̄ zena gbānaronɔ̀ d̄i yā pìnɔ̀ litɛ kpɛdangara, lākū òdi kɛ nà kù Luda yā takada kparanɔ̀. Lɛn òdi n̄ zīda da kakatenan lɛ.

¹⁷ Ákɔ̀nɔ̀ sɔ̀ ma gbɛ yenyīdenɔ̀, lākū á yā pì dɔ̀ nà kò, à laakari kɛ, de dokadarisarinɔ̀ sún á sātɛ kù n̄ ékɛoro. Àsun bo á zena gbānan à létero. ¹⁸ Àgɔ̀ gbā ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisì gbɛkɛ kù a dɔ̀naaoo gūn. Àkū mé à gakuri vī tera ari gɔrɔ̀ sīnda pínki! Aami.

YUHANA TAKADA KAAKU

Ya wèndide

¹ Yā kū à kun zaa káaku kū o a yā mà, akū o a è kū wéó, o a gwà, o ɔ nàa, yā wèndide pì baaruun óten kpááre. ² Wèndide pìi bò gupuraa, o a è, ókɔnɔmɛ a sèedadɛnɔ ũ. Wèndide pì kú De Luda kīnaame yā, akū à bò à sùwá. A baaruun óten kpááre. ³ Yā kū o mà, akū o èen óten oáre, de ákɔnɔ se à le àgɔ kú kúoo kɔ gbɛnɔ ũ, zaakū ó kun kɔ gbɛnɔ ũ kú De Ludaomɛ kú a Né Yesu Kirisi pìio. ⁴ Óten yā dínɔ oáre de ó pɔnna le àgɔ papana.

Luda bi gupurame

⁵ Baaru kū o mà a kīnaa, óten kpááren dí: Luda bi gupurame, gusira kú a kīnaaro, bee fíti. ⁶ Tó o pì ó kú káao kɔ gbɛnɔ ũ, akū ó kú gusiran, éken óten to, óten zī ke yāpuraaro. ⁷ Tó ó kú gupuran, lákū Luda kú gupuran nà, gbasa ó kun kɔ gbɛnɔ ũ, a Né Yesu aru dì ó durunna sīnda pínki kēwá.

⁸ Tó o pì ó durunna víro, óteni ó zīda kekemɛ, yāpura kúwáro. ⁹ Tó o ó durunna ɔ Ludane, à náani ví, àdi yā ke a zéa, ani ó durunna pínɔ kēwá, ani yā bène pínki gowá. ¹⁰ Tó o pì ódi durunna kero, o Luda dìte ékede úmɛ, a yā kú ó swèɛ gúnlo.

2

¹ Ma né yenyīdenɔ, maten yā bire oáre de àsun durunna kero yáime. Ama tó á gbéke durunna kè, ó Zekúnwode ví De Luda kīnaa, àkūmɛ taarisaride Yesu Kirisi ũ. ² Àkūmɛ ó durunna ɔ kútekebo ũ. Adi ke ó durunna ɔn adoro, kú andunia pínki gbɛnɔ póoomɛ.

³ Tó ó yā kú à dìtenɔ kūna, abirekū m̀wɛre yāpura kú ó a dɔ. ⁴ Tó gbɛ pì á a dɔ, akū à a yā kú à dìtenɔ kúnaro, ékedemɛ, yāpura kú a swèɛ gúnlo. ⁵ Gbɛ kú à a yā kūna sɔ, Luda yenyī papana a gún yāpura. Pɔ kú ani tó ò dɔ kú ó kú a gūnn dí: ⁶ Gbɛ kú à pì á kú a gún, séde àgɔ kun lákū Kirisi kun nà yā.

Ya dufu dītenaa

⁷ Ma gbɛ yenyīdenɔ, adi ke yā dufun maten oáreero, yā zī kú ò dìtáre zaa káakumɛ. Yā zī pìime yā kú a mà ũ. ⁸ Bee kú abireo yā kú maten oáre dufumɛ dɔ, òdi a yāpura e a kīnaa kú á kīnaao, zaakū gusira ten gète, akū gupura yāpura ten pu sà.

⁹ Gbɛ kú à pì a kú gupuran, akū à zā a gbédakegu, ade kú gusira gūmmɛ ari tera. ¹⁰ Gbɛ kú à ye a gbédakei kú gupuran, a yāke dì tó gbéke furo. ¹¹ Gbɛ kú à zā a gbédakegu kú gusiran, à té gusiran, à dɔ gu kú àten génlo, kú gusira a vīna kú yāi.

¹² Ma né yenyīdenɔ, mateni abirekū oáre kú á durunna ɔ kēáwa a tɔ gāi yáime.

¹³ Marenɔ, mateni abirekū oáre kú á gbɛ kú à kun zaa káaku dɔ yáime.

Kefennanɔ, mateni abirekū oáre kú a zīi blè Setanwa yáime.

Ma né yenyīdenɔ, ma oáre kú á De Luda dɔ yáime.

14 Marenɔ, ma òáre
 kú á gbē kú à kun zaa káaku dɔ yáime.
 Kefennanɔ, ma òáre
 kú á gbána vī, Luda yá kú á swèè gūn dɔ,
 akúsɔ a zli blè Setanwa yáime.

15 Àsungɔ ye anduniairo, kesɔ pɔ kú ò kú a gūnnɔ. Tó gbē ye andunia, à ye De Ludairo. 16 Zaakú yá kú à kú andunia gūn pínki, mē pónidena kú wépio kú aruzekε íadānaao, adi bo De Luda kīnaaro, à bò andunia kīnaame. 17 Andunia ten gēte kú a pónidenaao, ama ludapɔyenyīnakεri nigɔ kun gɔɔ sīnda pínkime.

Kirisi ibereε

18 Ma né yenyīdenɔ, gɔɔ kpeden ó kun dí. Lákú a mà kú Kirisi ibereε ten su nà, a ibereεnɔ gīnake ò kè dasi. Abirekú m̀wεεε kú ó kú gɔɔ kpede gūn. 19 Gbē pìnɔ b̀ò ó kīnaame, ama ó gbēnɔnlo. Tó ó gbēnɔmε yá de ò kú kúoo. Ò b̀ò de ò dɔ kú n̄ gbēke de ó gbē ūro yáime.

20 Ákɔnɔ s̄s, Luda a Nini diáre, akú á yápura dɔ á pínki. 21 Ma abire òáre, kú á yápura dɔ yáime, adi ke kú á d̄ro yáinlo. Á dɔ kú éke ke di bo yápura gūnlo. 22 Dín ékede ūu? Gbē kú à gī Yesu Arumasihukεnaaime. Gbē bire takan Kirisi ibere ū, à gī De Ludai kú a Néome. 23 Gbē kú à gī Luda Néi De Luda vīro. Gbē kú à zè kú Luda Néo mé à De Luda vī dɔ.

24 À tó yá kú a mà zaa káaku gɔ kú á swèè gūn. Tó yá kú a mà zaa káaku pì kú á swèè gūn, ákɔnɔ s̄s, anigɔ kú Luda Né gūn kú a Deo. 25 Pɔ kú Kirisi a lé s̀wεwεn ẁendi kú àdi lákaro ū.

26 Ma yá bire òáre gbē kú òteni á sátenɔ yá musu. 27 Ákɔnɔ s̄s, Nini kú a lè Kirisia kú á gūn. Á bàka kú kú gbēke yá dadanaáreoro, zaakú a Nini ten yá sīnda pínki dadaáre, à yápura vī, éke kú a gūnlo. Lákú àten dadaáre nà, àgɔ kú Kirisi gūn le.

28 Tera sà ma né yenyīdenɔ, àgɔ kú a gūn, de gɔɔ kú à b̀ò gupuraa, ó swè gɔ ditena, wé'i sún ó kú a sugɔɔ zīro.

29 Zaakú á dɔ kú Luda mana, àgɔ dɔ kú yámanakεri sīnda pínki bi a néme.

3

Luda nénɔ

1 Á gwa lákú De Luda yewái à kè z̄sk̄ nà ari àdi ó sísi a nénɔ. Ó a ū s̄s! Andunia ó d̄ro, kú adi a d̄ro yái. 2 Ma gbē yenyīdenɔ, Luda nénɔn ó ū tera, lákú ónigɔ de nà dí bo gupuraa k̄ro. Ó dɔ kú gɔɔ kú ani bo gupuraa, ónigɔ de lán a bà, zaakú óni a e lákú à de nà. 3 Gbē kú à wé doi le di a swè pu, lákú Kirisi swè punaa nà.

4 Gbē kú à durunna kèε b̀ò doka kpεmε, zaakú durunnakεna bi bona doka kpεmε. 5 Á dɔ kú Kirisi s̀ù durunnakēmmana yáime, durunna s̄s à kú a swèè gūnlo. 6 Gbē kú à kú a gūn digɔ kpé àgɔ durunna kero. Durunnakεri ke dí a ero, adi a d̄ro.

7 Ma nénɔ, àsun tó gbēke á sátero, yámanakεri mé à mana, lákú Kirisi mana nà. 8 Gbē kú àdi durunna ke bi Ibilisi p̄ome, zaakú Ibilisi durunna kè zaa káakume. Ibilisi yánɔ kakatena yáime Luda Né s̀ù. 9 Gbē kú Luda a ì digɔ kpé àgɔ durunna kero, zaakú Luda buri mé à kú a gūn. Ani f̄s̄ àgɔ kpé gɔ durunna

keru, kù Luda a ì yáì. ¹⁰ Lákù ó Luda nénò dǎkǎne kù Ibilisi nénòon dí: Gbē kù àdi yá mana keru kesǎ gbē kù à ye a gbēdakeiro bi Luda nénlo.

Yekǎnaa

¹¹ Yá kù a mà zaa káakun dí: Ògǎ yekǎì. ¹² Àsungǎ de lán Kainu bàro. À de Setan pǎ ùme, akù à a dakùna dè. Bǎ yá mé à tò à a dèe? Kù a yákèna bène, akùsǎ a dakùna pǎ mana yáime. ¹³ Ma gbēno, tó andunia zǎágu, àsun tó à bo á sarero. ¹⁴ Ó dǎ kù o bo gan o gē wèndii gùn, kù ó ye ó Yesude dakenoi yáì. Gbē kù à ye gbēiro bi gèeme ari tera. ¹⁵ Gbē kù à zǎ a gbēdakegu bi gbēderiime. Á dǎ kù gbēderi ke ògǎ wèndi kù àdi lákaro ví a gùnlo.

¹⁶ Yá kù ó yenyí pì dǎaan dí: Kirisi a zǎda kpá ó yáì. Ókǎno sǎ, séde ò ó zǎda kpá ó Yesude dakeno. ¹⁷ Tó gbē andunia pǎ ví, akù à è a Yesude dake kù pǎnidènaa gùn, tó adi a wènda gwaro, Luda yenyí kù a swèe gùn yá? ¹⁸ Ma né yenyídeno, òsungǎ yekǎì kù léoro. Ògǎ yekǎì yápura gùn kù ó yákènao. ¹⁹ Abire mòwèrè kù yápura gbēnon ó ù, gbasa ó swè le àgǎ ditena Luda are. ²⁰ Tó ó laasun teni ó kù ví sǎ, ó dǎ kù Luda zǎkǎ de ó laasunla, à yá sǎnda pínki dǎ.

²¹ Ma gbē yenyídeno, tó ó laasun teni ó kù víro, ó swè nigǎ ditena Luda are, ²² kù ó yá kù à diteno kùna, akù óten yá kù àdi kene nna ke yáì, óni pǎ kù o gbèkaa e. ²³ Yá kù à ditewèren dí: Ò a Né Yesu Kirisi náani ke, ógǎ yekǎì lákù à ditewèrè nà. ²⁴ Gbē kù à yá kù à diteno kùna kù a gùn, Luda pì kù ade gùn se. Ó dǎ kù à kù ó gùn a Nini kù à kpàwá yáì.

4

Ninino dǎkǎnènaa

¹ Ma gbē yenyídeno, àsun nini sǎnda pínki náani keru. À ninino tàasi ká à gwa, tó ò bò Luda kǎnaame, zaakù annabi ékeno dasi kù andunia gùn. ² Yá kù ani tó à Luda Nini dǎn dí: Nini kù à pì Yesu Kirisi sù bisásiri ù bò Luda kǎnaame. ³ Nini kù àdi ze kù Yesuo lero dí bo Luda kǎnaaro. Kirisi ibere kù a mà àten sun gwe. Á kù andunia gùn kò.

⁴ Ma né yenyídeno, Luda gbēnon á ù, a zǎì blè annabi éke pínno, zaakù gbē kù à kù á gùn zǎkǎ de gbē kù à kù andunia gùnla. ⁵ Andunia gbēno me ñ ù. Abire yáin òdi yá o andunia ágbán, akù andunia gbēno di ñ yá ma. ⁶ Luda gbēnon ó ù. Gbē kù à Luda dǎ dí ó yá ma, gbē kù à de Luda pǎ ùro di ó yá maro. Àkù mé à tò ó Nini yápurade dǎkǎne kù nini ékeo.

Ludame yenyíde ù

⁷ Ma gbē yenyídeno, ògǎ yekǎì, zaakù yenyí di bo Luda kǎnaame. Gbē kù à yenyí pì ví bi Luda néme, à Luda dǎ. ⁸ Gbē kù à yenyí víro Luda dǎro, zaakù Ludame yenyíde ù. ⁹ Lákù Luda a yenyí mòwèrè gupuraa nán dí: À a Né mèn do légelege zǎ andunia gùn, de ò wèndi le kù a gbánao. ¹⁰ Yenyí pìin dí: Adi ke ókǎno mé ó ye Ludairo, Luda mé à yewáì, akù à a Né zǎ ó durunnano kútekebo ù. ¹¹ Ma gbē yenyídeno, lákù Luda yewáì le nà, séde ògǎ yekǎì. ¹² Gbēke dí wé ke pla kù Ludao zikiro, ama tó ó yekǎì, Luda kù ó gùn, akù a yenyí pì papana ó gùn.

¹³ Ó dǎ kù ó kù a gùn akùsǎ à kù ó gùn, kù à a Nini kpàwá yáì. ¹⁴ O è, a sèedadenon ó ù, kù De Luda a Né zǎ andunia Surabari ù. ¹⁵ Gbē kù à ò gupuran

kú Yesu bi Luda Néme, Luda kú a gún, akúsò à kú Luda gún. ¹⁶ Ó Luda yenawái dṣ, akú ó a náani ví.

Ludame yenyíde ù. Gbē kú àdigṣ yenyí ví kú Luda gún, akú Luda kú a gún. ¹⁷ Pṣ kú à tò yenyí pì papana ó gúnṉ dí: Ó swē nigṣ dìtena yákpatekεgrɔ zíme. Zaakú lákú Kirisi de nà, ókṣnɔ se, len ó de le andunia dí gún. ¹⁸ Yenyí pì digṣ vína víro. Yenyí swáswa dì pé vínaa, zaakú vína bi wétamma yáme. Vínade yenyí digṣ swáswaro.

¹⁹ Ókṣnɔ, ó yenyí ví, kú Luda gínake à yewái yáme. ²⁰ Tó gbē pì á ye Ludai, akú à zà a Yesude dakei, ékedeme. Zaakú gbē kú à ye a Yesude dake kú à a èi-ro, ani fṣ àgṣ ye Luda kú adi a eroi yá? ²¹ Yá kú à dìtewerɛn dí: Gbē kú à ye Ludai, séde àgṣ ye a Yesude dakei.

5

Luda Né náanikena

¹ Gbē kú àdi Yesu náani ke Arumasihu ù, Luda mé à ade ì. Gbē kú à ye dei ye a néime se. ² Tó ó ye Ludai, akú ó yá kú à dìtenɔ kúna, abire mé à mṵwere kú ó ye Luda nənɔi. ³ Zaakú yena Ludai mé à de yá kú à dìtenɔ kúna ù. Yá kú à dìte pìnɔ de aso ù sɔro. ⁴ Zaakú gbē kú Luda a ì dì zì ble anduniaame. Ó ludanaanikena mé àdi tó ò zì ble anduniaa. ⁵ Dí mé àdi zì ble anduniaaa? Séde gbē kú à sì kú Yesu bi Luda Néme.

Yesu Kirisi sèedadenɔ

⁶ Yesu Kirisi pìin gbē kú à sù à da'ite kè à a aru kòte ù. Adi ke da'iteme adoro, à da'ite kè à a aru kòte se. Luda Ninin a sèedade ù, zaakú àkúme yápurade ù. ⁷ Sèedadenɔ kun mèn aakṣme. ⁸ Luda Nini kú ì pìio kú aru pìio. Pṣ mèn aakṣ pìnɔ pínɔ dokṣnɔme. ⁹ Lákú odì bisásiri sèedakena sí nà, Luda sèedakena de abirekúla, zaakú Luda yá pìi ò a Né yá musume. ¹⁰ Gbē kú àdi Luda Né náani ke sèedaa pì ví a swēe gún. Gbē kú adi Luda yá síro Luda pìi dìte ékede ùme, zaakú adi yá kú Luda ò a Né musu síro. ¹¹ Yá kú à òon dí: Luda ó gba wèndi kú àdi lákaro, wèndii pì sṣ à kú a Né kínaame. ¹² Gbē kú à Luda Né ví wèndi kú àdi lákaro ví. Gbē kú à Né pì víro wèndii pì víro.

Wèndi kú àdi lákaro

¹³ Maten yá birenɔ oáre, ákṣnɔ kú áten Luda Né náani kenɔ, de àgṣ dṣ kú á wèndi kú àdi lákaro ví. ¹⁴ Pṣ kú à tò ó swēe digṣ dìtena Luda aren dí: Tó ó pṣ wé kèa lákú à pṣ yei nà, àdi sí kúoo. ¹⁵ Lákú ó dṣ kú àdi ó wéke ma nà, ó dṣ kú pṣ kú o wé kèaa pì o gínake o lè kò.

¹⁶ Tó gbē a Yesude dake è, áten durunna kú àdi ñ kakatero ke, à wé ke de Luda a gba wèndii. Durunna kú àdi ñ kakateron má téa. Durunna kú àdi ñ kakate kun, adi ke abirekún ma pì à wé ke a musuro. ¹⁷ Yávánikena sínda pínki bi durunname, ama durunna kú àdi ñ kakatero kun.

¹⁸ Ó dṣ kú gbē kú Luda a ì digṣ kpé àgṣ durunna kero, zaakú Luda Né dì a dákpa, Setan dì fṣ à ɔ naaro. ¹⁹ Ó dṣ kú Luda gbēnɔn ó ù, bee kú andunia pínki kú Setan ɔime. ²⁰ Ó dṣ kú Luda Né sù, akú à ó wé kè, de ò le ò Yápurade dṣ. Ó kú Yápurade pìi gún kú a Né Yesu Kirisio. Àkúme Luda yápurade pì ù. Àkúme wèndi kú àdi lákaro ù.

²¹ Ma né yenyídenɔ, à laakari ke tánanɔi.

YUHANA TAKADA PLADE

Yapura kũ yenyĩ

¹⁻² Makũ gbē z̄sk̄s̄, makũme ma takada díkĩna kē n̄gbē kũ Luda s̄ene kũ a n̄n̄o. Má yeái yapura gũn, yapura kũ à kũ wá gũn, akũs̄ aniḡo kũ kũoo ḡo s̄inda p̄inki yái. Makũme madoro, kũ gbē kũ ò yapura p̄i d̄n̄ome n̄ p̄inki. ³ De Luda kũ a Né Yesu Kirisio gbēke k̄eáre kũ s̄uruuo, ò á tó kũ aafiao yapura kũ yenyĩoo gũn.

⁴ Kũ ma è á né ken̄o kũ yapura gũn lákũ De Luda d̄tewere nà, ma p̄o kē nna manamana. ⁵ Tera sà n̄gbē, mateni wé kemma. Adi ke dokayá dufun maten onnero, yá kũ ò v̄i zaa káakume. Òḡo yek̄si. ⁶ Yenyĩn dí: Òḡo yá kũ Luda d̄t̄en̄o kũna. Yá kũ Luda d̄t̄e p̄iin dí: Òḡo kũ yenyĩ gũn lákũ a mà zaa káaku nà.

⁷ Gbēkerin̄o d̄agula andunia gũn dasi, òdi pi Yesu Kirisi dí su bisásiri ũro. Gbē bire takan̄o bi gbēkerin̄ome, Kirisi iberen̄ome. ⁸ À laakari ke, àsun tó z̄i kũ a kē ke p̄áro. À tó à á láada le papana. ⁹ Gbē kũ à v̄i Kirisi yádannenala Luda d̄s̄ro. Gbē kũ à z̄e kũ yá p̄iio De Luda v̄i kũ a Néo n̄ p̄inki. ¹⁰ Tó gbē s̄u yá dadaáre, tó à yá bire kũnaro, àsun a síro. Àsun gb̄nake kpái sero. ¹¹ Zaakũ gbē kũ à gb̄nake kpái bàka kũ kũ a v̄anikenan̄ome.

Lézmanaa

¹² Má yá v̄i dasi mà oáre, ama má ye mà k̄eáre takada gũnlo. Má t̄amaa v̄i mà su wé kp̄ateái, ò yá o k̄o wédewe, de ò p̄onna le àḡo papana. ¹³ N v̄ini kũ Luda s̄e n̄n̄o f̄o kp̄áawa.

YUHANA TAKADA AAKƆDE

Luda zikerinɔ sinaa

¹ Makū gbē zɔkɔ, makūme ma takada dikina kè ma gbē yenyīde Gayusiɛ. Má yenyī yāpura gūn. ² Ma gbē yenyīde, madigɔ adua kenne, de ñgɔ aafia, yā sīnda pínki le à bo kúnwo nna, lákū n kunna mana nà. ³ Kū ó gbēnɔ sù, ò òmɛne lákū n yāpura kúna nà, n kú a gūn, akū ma pɔ kè nna manamana. ⁴ Gɔrɔ kú ma mà kú ma nénɔn kú yāpura gūn pínki, pɔnna ke demɛne abirelaro.

⁵ Ma gbē yenyīde, n náani vī zī kú ndi ke ó gbēnɔne gūn, atɛnsa nibɔnɔ. ⁶ Ò n yenyī yā ò sɔsi gbēnɔne. N zàna keñne, lákū à mana ò ke Luda zī gūn nà. ⁷ Zaakū ò dà zén kú Kirisi tɔo, odi kpányī le Yesusaridenɔ kīnaaro. ⁸ À kɔ sio ògɔ gbē dí takanɔ yàri ke, de ògɔ de n zikeri dakenɔ ũ yāpura baarukpanaa gūn.

⁹ Ma takada ke kè n sɔsi gbēnɔne, ama Dioterɛfe denlaweteri ye ó yairo. ¹⁰ Abire yāi tó ma su, mani bo kú yā kú àdi kenɔ kú yā vāni kú àdi diwánɔ. Yā pli dì káne pɔke ũro, àdi ó gbēnɔ síro, bee se àdi gí gbē kú ò ye ò n sínɔne, àdi sɔsi zé zɔñne.

¹¹ Ma gbē yenyīde, ñsun yā bènɛ dadaro, sé yā mana. Gbē kú àdi yā mana kemɛ Luda pɔ ũ, gbē kú àdi yā vāni ke Luda dɔro. ¹² Gbē sīnda pínki dì Demeteriu tɔ nna sí. Bee yāpura a zīdanda dì a sáabu kpá se. Ókɔnɔ odi a sáabu kpá dɔ, akū n dɔ kú ó sèedakɛna náani vī.

Lézammanaa

¹³ Má yā vī dasi mà onne, ama má ye mà kenne takada gūnlo. ¹⁴ Má támaa vī ò wé ke pla tera, ò yā o kɔo wédewɛ.

¹⁵ Luda n tó kú aafiao. N gbēnnanɔ fɔ kpamma. N fɔ kpá ó gbēnnanɔa dodo.

TIRE TE YUDU U YORUA

Yudu u s̄awa Yesu Kirisin w̄n̄o turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu s̄o ba s̄osi weesuginu s̄osim̄o ni nu koo de ben Yesun yigb̄enu nu karana. T̄n be ba s̄osi ni m̄o mi, ba w̄awa kom bereteke s̄o. Adama Gusun̄o u koo bu kam koosia nge me u yeruku t̄mbu gabu kua be ba ñ n̄n mem n̄ow̄e. N ween̄ewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusun̄on gari m̄o yi yi s̄a gem sere ka baadommāo. Yiya n weene ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. T̄biribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kir̄o, naasu 17-23.
4. Siara d̄aakibu, naasu 24-25.

T̄biribu

¹ N̄e Yudu, Yesu Kirisin yoo, ne wi na s̄a Yak̄obun w̄n̄o, na be tire teni yoruamme, be be Gusun̄o Baaba u soka. U be k̄i, ma u be k̄su Yesu Kirisin s̄o.

² Gusun̄o u n be w̄n̄w̄andu ka alafia ka k̄iru sosiamme.

Keu koosio weesugibu

(I maa meerio Pie II, 2:1-17)

³ N̄en k̄inasibu, na raa k̄i n be tireru yorua, ne ka be en faaban garin s̄o, adama wee t̄n kua tilasi n ka be tire teni yorua n ka be hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusun̄o u wigibu w̄e n̄n teeru sere ka baadommāo.

⁴ Domi t̄n k̄sobu gaba dua gb̄enum be en suunu s̄o be ba Gusun̄on durom gosikia, bu ka ben kom k̄sum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̄a besen Yinni boko. Saa gas̄o gas̄on diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵ Baa me i ye kpuro ȳe s̄a s̄a, ka me, na k̄i n be yaayasia ma ye Yinni Gusun̄o u Isirelin t̄mbu w̄ra saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia. ⁶ I maa w̄llun ḡradoba yaayo b̄en ayera kun bu turie, ma ba ben tiin w̄a yeru gema ba deri. Gusun̄o u ka bu ȳni b̄okua, u kp̄e yam w̄kuru s̄o ba ka siribun t̄o bentembereru mara. ⁷ Meya maa Sodomu ka Gom̄ra, ka wuu si su su sikerene, si kpuron t̄mbu ba maa daa bereteke kua, t̄n dur̄abu ka t̄n dur̄abu ba tii sankunam̄o. Ba wuu si kpeerasia ka d̄o wi u ku ra gbi, ma n kua ȳreru t̄mbun s̄o.

⁸ Ka me, t̄n k̄so be maa, ben bwisikunu s̄o ba ka toranu tii disi dokem̄o, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyamme ma ba w̄llun yiikogibu w̄mm̄o. ⁹ Adama Miseli, wi u s̄a Gusun̄on ḡradoban wirugii, u ñ k̄aka u Setam taare w̄e ka w̄mburu d̄ama te ba sanna ba M̄owisin goru sikirine, adama u Setam s̄owawa u nee, “Yinni Gusun̄owa u koo nun gerusi.” ¹⁰ Adama t̄n k̄so be, ye ya kun bu yeeri yeya ba w̄mm̄o, ye ba maa m̄o ka marumaruru nge ye yeya ya bu kam koosiam̄o. ¹¹ N̄oni sw̄arugiba ba s̄a. Domi ba Kaenin yira sw̄i, ba tii sure toraru s̄o bu ka are wan s̄o nge me Balamu u kua, ma ba Gusun̄o seesi nge me Kore u kua, ma ba tii kam koosia. ¹² T̄n be, ba s̄awa sankara kowobu be en t̄o baka ni i ra ko k̄irun s̄o s̄o, ba ka be dim̄o, ka sekuru sariru, ba ben tii n̄orim̄o t̄na. Ba s̄awa nge guru winu ni woo ga b̄rikiam̄o, ni nu ku ra ka gura ne. Ba s̄a nge d̄a ni nu derura nu ñ binu m̄o, ni ba wuka ka gb̄nio, ni nu gu mam mam. ¹³ Ba s̄awa nge nim w̄kun nim kure ni nu kukum̄o. Nge me nu nin yakeru k̄om̄o meya ba maa ben sekuru sari kom s̄osim̄o. Ba s̄awa

nge wəllun kperi yi yi yin swaa bie, Gusunə u bu yam wəku te ta kpā yiye tē sɔɔ ba koo dū ka baadomma.

¹⁴ Enəku maa, wi u sāa Adamun sikadobun tōka nɔɔba yiruse u Gusunən gari gerua ben sɔ u nɛɛ, wee, Yinni u sisi ka win gɔrado dɛero dabi dabiru ¹⁵ u ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusunən bɛɛɛ yēru sarirugibu kpuro taarɛ wē ben kom kōsum kpuron sɔ mɛ ba kua Gusunən gɛndun sɔ, ka maa gari kōsin sɔ yi torobu be ba n Gusunən bɛɛɛ yē ba nūn gerusi. ¹⁶ Tɔn be, ba ra n wure, gāanu sari ni nu ra bu wēre, ben binɛ bu kpare. Ba ra woo kana gari gere, ba maa tambu gari dori sɔɔmɔ bu ka yērobun gāanu wa.

Yiirebu ka kirɔ

¹⁷ Adama bɛɛ nɛn kīnasibu, n weenɛ i gari yi yaaya yi bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin gɔroba raa gerua. ¹⁸ Domi ba bɛɛ sɔɔwa ma sanam dāakim sɔɔ tɔn yaako kowoba koo na be Gusunən bɛɛɛ yē sarira koo de ben binɛ ya n bu kpare.

¹⁹ Beya ba ka karanaa naamɔ, ba ben tiin bwisikunu mɔ, ba n Hunde Dɛero mɔ.

²⁰ Adama bɛɛ nɛn kīnasibu, i tii tāsisiɔ bɛɛn naanɛ doke dɛerabu sɔɔ i n kanaru mɔ ka Hunde Dɛeron dam. ²¹ I tii nenuɔ Gusunən kīru sɔɔ, i n ka bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin wɔnwɔndu mara te ta koo ka bɛɛ wāaru te ta ku ra kpe naawa.

²² I ben wɔnwɔndu waawo be ba gɔrusu yiru yiru mɔ. ²³ I n gabu gawamɔ dɔɔ sɔɔn di i n bu faaba mɔ. I maa gabun wɔnwɔndu waawo ta n ka bɛrum mɛnnɛ, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabenɔ ni ben daa ya disinu tɛni.

Sīara dāakibu

²⁴⁻²⁵ Gusunə turo sāa bɛsɛn Faaba kowo wi u koo kpī u bɛɛ kōsu i ku ka wɔruma, kpa u bɛɛ terasia win yiiko sɔɔ taarɛ sariru sɔɔ ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kpāaru ka dam ka girima mɔ saa bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin min di, yee yellun di, ka tē, sere ka baadomma. Ami.

ZIA YĂ BIRINA YUHANANE

Kirisi ena wégupu gŭn 1:1-1:20

Takadakēna sɔsi mèn supplanɔ gbēnɔne 2:1-3:22

Takada kokona kú a káníɔ mèn supplanɔ gogonaao 4:1-8:1

Kákáki mèn supplanɔ penaa 8:2-11:19

Kwá kú n̄bɔ pásí mèn planɔ 12:1-14:20

Luda pɔfē kerē mèn supplanɔ atēna anduniaa 15:1-19:5

Kirisi suna à kí ble zītē 19:6-20:15

Musu dufuo kú zītē dufuo 21:1-22:21

Takada dīkīna boki

¹ Luda yá kú àten su ke mò Yesu Kirisinε de à biri a zòblerinɔne, akú à a malaikaa zī makú Yuhana a zòbleriia, à tò ma yá pì dī. ² Luda yá kú Yesu Kirisi de a sèedade ũn ma è, akú maten o. ³ Arubarikadenɔn gbē kú à zia yá dīkīna kyó kè ũ kú gbē kú ò a yá mà ò kúnano, zaakú a gɔɔ kà káni.

⁴ Makú Yuhana makú mé ma takada dīkīna kè sɔsi mèn suppla kú ò kú Asia būsuu gŭnnɔne. Luda kú à kun yá, à kun tera, akúsɔ àten su kú a Nini mèn suppla kú ò kú a gbà arenɔ ⁵ kú Yesu Kirisi kú à de sèedade yāpura ũo ò gbēke keáre, ò á gba aafia. Yesu piime gāavu káaku ũ, àkūme andunia kínano gbānade ũ. Á yewái, à ó bo ó durunnanɔn kú a aru gbānao, ⁶ à ó ká kpatan Luda a de gbàgbarinɔ ũ. Àkú mé à gakuri kú gbānao vī gɔɔ sīnda pinki! Aami. ⁷ Ñ gwa, àten su ludambe lukun. Gbē sīnda pínki ni a e, bee gbē kú ò a zòno, andunia buri sīnda pínki ni wēnda ɔɔ dɔ a yá musu. Lemε! Aami.

⁸ Dikiri Luda pì: Makūme Alafa kú Omegao ũ, Gbānasīndapinkide kú má kun yá, ma kun tera, akúsɔ maten su.

Yesu Kirisi bo à suna Yuhanaa

⁹ Makú Yuhana á gbē do konna Yesu gŭn kɔ gbēnɔn ó ũ wari gŭn, kīblenaa gŭn, menake gŭn. Ma kú ísira luan kú òdi pi Patamɔ Luda yá kú Yesu de a sèedade ũ yái. ¹⁰ Dikiri gɔɔ zī Luda Nini sùma, akú ma kòto gbāna mà ma kpe lán kákáki'ũ bà ¹¹ à pì: Ñ pó kú n è kē takada gŭn, í kpazá sɔsi mèn suppla kú ò kú wēte dínɔ gŭnnɔne: Efesu, Simiina, Peggamumu, Tiatira, Saadi, Filadelfia kú Laodiseao.

¹² Akú ma lite, de mà gbē kú àten yá o kúmao pi e. Kú ma lite le, ma wura fitiladibɔɔ è mèn suppla. ¹³ Ma gbēke è fitiladibɔɔ pínɔ té lán bisásiri né bà. Á utagyaba dana, àten gáte a gbá léa, à wura asa dɔ a gbān. ¹⁴ A miká de púu táitai lán sáká ke buu bà, a wé de lán ténene bà. ¹⁵ A gbá ten té ke lán mògotē kú òten baasa tévura gŭn bà. A kòto de lán ísòkena kīni bà. ¹⁶ Á susunenɔ kūna a ɔplan mèn suppla, fēneda lénna kpa plapla ten bo a lén. A ān ten té ke lán ifantē gbāna bà.

¹⁷ Kú ma a è, ma letε a gbá sare, ma gɔ sáii. Akú à a ɔpla nàma à pì: Ñsun tó vīna n kŭro. Makūme Arēde kú Kpedeo ũ, ¹⁸ gbē kú àdigɔ kun ũ. Ma ga, akú má kun, akúsɔ manigɔ kun ari gɔɔ sīnda pínki. Má ga kú gyāwánwo m̀nenɔ kūna. ¹⁹ Ñ pó kú n è kē, pó kú ò kunnɔ kú pó kú oni su a kpenɔ pínki. ²⁰ Susune mèn suppla kú n è ma ɔplan pínɔ kú wura fitiladibɔ mèn suppla pínɔ asirin dí: Susune mèn suppla pínɔ bi sɔsi mèn suppla pínɔ zīrinɔme, fitiladibɔ mèn suppla pínɔ bi sɔsi mèn suppla pínɔme.

2

Efesudenɔ ya

¹ N̄ kē Efesu sɔsi z̄iriine: Makū kū má susune mèn supplanɔ kūna ma ɔplan, maten kure wura fitiladibɔ mèn supplanɔ té, makū mé ma yā dīkīna ò. ² Má n yākenanɔ d̄s kū zī kū nten keo kū n menakenaao. Ndi we ñ gbē b̄ɛnenɔ ditero. Gbē kū òdi n̄ zīda dite Luda z̄irinɔ ũ, akūs̄ ò de a ũro, n n̄ lé n gwà n è ékedenome n̄ ũ. ³ N̄ mena f̄, n wari kè ma t̄s yāi, n̄ di kpasaro. ⁴ Ama má yā vī kúnwo. Yenyī kū n̄ vīmene káaku b̄usa. ⁵ N̄ tó n̄ kunna zī zaa ḡɔɔ kū n̄ di busaro yā d̄nḡu. N̄ n̄ese lite, ñḡs̄ yā kū ndi ke yānɔ ke. Tó n̄ di ke lero, mani sunyī, mà n̄ fitiladibɔ go. ⁶ Bee kū abireo n̄ yā dīkīna vī, n̄ zā Nikolaitánɔ yākenanɔn̄ lákū ma zāngu nà. ⁷ Gbē kū à s̄a vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēnɔne ma: Mani gbē kū à z̄li blè gba zé à lí wèndide kū à kú Luda aruzennaa ḡun né ble.

Simiinadenɔ ya

⁸ N̄ kē Simiina sɔsi z̄iriine: Makū kū má de Ar̄ede kū Kp̄edeo ũ, ma ga ma era ma vu, makū mé ma yā dīkīna ò. ⁹ Má wétamma kū òten m̄on̄ne d̄s kū n takasikenaao. Bee kū abireo aruzekedeme n̄ ũ. Gbē kū òdi pi Yudanome n̄ ũ akūs̄ ò de a ũronɔ, kū n̄ aduakεkpe de Setan p̄s ũ, má d̄s lákū òdi yā dimma nà. ¹⁰ N̄sun vīna ke wari kū ñni ken̄ero. N̄ ma, Ibilisi ni á gbēkenɔ ká kp̄ésiran de à á ȳs̄ à gwa, ani wé t̄áawa ari ḡɔɔ kuri. Ñḡs̄ náani vī ari ñḡs̄ gé gao, mani aruzenna kenne ȳari ũ. ¹¹ Gbē kū à s̄a vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēnɔne ma: Ga plade ni wari d̄s gbē kū à z̄li bl̄eearo.

Pεεgamumudenɔ ya

¹² N̄ kē Pεεgamumu sɔsi z̄iriine: Makū kū má f̄ɛn̄eda lénna kpa plapla kūna, makū mé ma yā dīkīna ò. ¹³ Má n̄ k̄uki d̄s, gu kū Setan gbà kumme. N̄ ma yā kūna, n̄ di ledi kp̄amáiro, bee ḡɔɔ kū ò ma s̄eɛda yāpurade Antipa d̄ɛ n̄ w̄ɛten, gu kū Setan kunn̄ pii. ¹⁴ Ama má yā vī kúnwo f̄iti. N̄ gbēnɔ vī gwe kū ò Balamu yā kūna. Balaamu p̄i mé à dà Balakine à Isarailanɔ ḡate à n̄ dá t̄ana p̄s̄blen kū p̄áp̄akenaao. ¹⁵ Leme d̄s n̄ gbēnɔ vī gwe, ò Nikolaitánɔ yā kūna. ¹⁶ Abire yāi n̄ n̄ese lite. Tó n̄ di ke lero, mani sunyī tera mà z̄l ká kúnwo kū f̄ɛn̄eda kū à kú ma lénwo. ¹⁷ Gbē kū à s̄a vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēnɔne ma. Mani gbē kū à z̄li blè gba mana kū à utenaa, mani a gba gbè pura kū ò t̄s̄ dufu k̄èa d̄s. Gbēke t̄s̄ p̄i d̄s̄oro, séde gbē kū ma kp̄áaa p̄ii.

Tiatiradenɔ ya

¹⁸ N̄ kē Tiatira sɔsi z̄iriine: Makū Luda Né kū ma wé de lán t̄ɛn̄ene bà akūs̄ ma gbà de lán m̄ogot̄è bà, makū mé ma yā dīkīna ò. ¹⁹ Má n̄ yākenanɔ d̄s, n̄ yenyī, n̄ ludanaanikenaao, n̄ z̄ikena kū n̄ menakenaao. Má d̄s d̄s kū yā kū nten ke kpekepe mana de a káakup̄la. ²⁰ Ama má yā vī kúnwo. N̄ n̄ogbē Yez̄ebeli kū à a zīda dite annabi ũ gbà zé. Àteni ma z̄òblerinɔ s̄ate, àten dañne ò p̄áp̄a k̄e ò t̄ana p̄s̄ ble. ²¹ Ma a gbà zé à n̄ese lite, ama à ye à a n̄ese lite à p̄áp̄akena t̄oro. ²² N̄ ma, mani a w̄ute gyān, mani tó gbē kū ò p̄áp̄a k̄e k̄aaonɔ wari z̄s̄k̄s̄ ke, tó odi n̄ese lite ò a yā t̄oro. ²³ Mani a ìbanɔ dede kū gagagyāo, s̄osi gbē s̄inda p̄ínki ni d̄s kū makū mé mad̄i gbēnɔ laasun kū n̄ sw̄eɛo gwa, mani f̄ina bo á baadine a yākenaaa. ²⁴ Á Tiatira gbē kpara kū á yā p̄i kúnaro, akūs̄ á yā kū òdi pi Setan asiri z̄s̄k̄s̄ d̄s̄ronɔ, mani aso p̄ande diárero. ²⁵ Á ɔ d̄idi yā kū á kūnaa ari m̄aḡs̄

gé su. ²⁶ Gbē kū à z̄li blè, akūs̄ à yā kū má yein̄o kūna ari a léa, mani a gba zé à gbāna ble burin̄o. ²⁷ Ani kí bleńma kū m̄ò ḡoo à n̄ wíwi lákū òdi ē oro wíwi nà, lán ma De ma gba zé nà. ²⁸ Mani a gba gud̄ona susun̄e d̄o. ²⁹ Gbē kū à s̄a vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēn̄o ma.

3

Saadiden̄o ya

¹ Ñ kē Saadi s̄osi z̄riine: Makū kū má Luda Nini m̄èn supplan̄o kūna kū susun̄e m̄èn supplan̄o, makū mé ma yā dík̄ina ò. Má n̄ yākenan̄o d̄s. Kunna bēne t̄ó mé à d̄omma, ama ḡēme n̄ u. ² Ñ vu, ñ gbē kū ò ḡōnn̄o lé kū fl̄aao ari òḡs̄ gé ga, zaakū ma è n̄ yāke papana ma Ludan̄ero. ³ Abire yā mé à tò yā kū n̄ mà akū n̄ si, ñ tò aḡs̄ d̄ongu, ñḡs̄ kūna, ñ n̄es̄e lite. Tó ndi vuro, mani sunyī lán kp̄ani bà, ñnḡs̄ ḡōo zaka kū mani su d̄oro. ⁴ Bee kū abireo ñ gbēn̄o vī Saadi gwe fiti kū odi ñ p̄okasan̄o gb̄asī kp̄áro. Óni kure l̄ēle kū p̄o purao dana, zaakū ò kà a léi. ⁵ Len gbē kū à z̄li blè niḡs̄ p̄okasa pura dana le. Mani a t̄ó d̄ed̄e w̄èndi takadan zikiro. Mani ze k̄aao ma De kū a malaikan̄o are. ⁶ Gbē kū à s̄a vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēn̄o ma.

Filadelefiaden̄o ya

⁷ Ñ kē Filadelfia s̄osi z̄riine: Makū kū má kú madona yāpurade ũ, má Dauda m̄ōne kūna, madi zé w̄e gbēke di f̄s̄ à a tataro, madi zé tata gbēke di f̄s̄ à a w̄ero, makū mé ma yā dík̄ina ò. ⁸ Má n̄ yākenan̄o d̄s. Ñ ma, ma zé w̄ènne n̄ are, gbēke ni f̄s̄ à a tataro. Bee kū n̄ gbāna fiti, ñ ma yā kūna, ñdi ledi kp̄amairo. ⁹ Setan̄ aduakekp̄e gbē kū òdi ñ z̄ida dite Yudan̄o ũ, akūs̄ ò de a ũron̄o, mani t̄ó ékede pin̄o su ò kút̄enne, oni d̄s̄ kū má yenyī. ¹⁰ Zaakū ñ yā kū ma dit̄enne kūna n̄ f̄s̄ n̄ mena, mani n̄ sí wari kū àteni su andunia pinki ḡūnwa, de à gbē kū ò kú z̄iten̄o ȳs̄ à ñ gwa. ¹¹ Mani su tera. Ñḡs̄ p̄o kū ñ vī kūna gbāna, de gbēke s̄un̄ n̄ láada símmaro yāi. ¹² Mani gbē kū à z̄li blè k̄e ma Luda kp̄e gb̄ēgba ũ. Ani bo zikiro. Mani ma Luda t̄ó k̄ea kū ma Luda w̄ete Yurusalemu dufu kū ani kipa bona a k̄inaa zaa musu t̄so kū ma t̄o dufuo. ¹³ Gbē kū à s̄a vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēn̄o ma.

Laodiseaden̄o ya

¹⁴ Ñ kē Laodisea s̄osi z̄riine: Makū Aami, s̄eeda n̄aanide yāpura kū má de p̄o kū Luda k̄en̄o m̄ide ũ, makū mé ma yā dík̄ina ò. ¹⁵ Má n̄ yākenan̄o d̄s. Ñ yīdaro, akūs̄ ñ w̄anaro. Má ye ñḡs̄ yīda kes̄ w̄ana. ¹⁶ Lákū ñ l̄oḡōḡo nà, ñ w̄anaro akūs̄ ñ yīdaro, mani n̄ pisime. ¹⁷ Ndi pi ɔḡde aruzekede kū ñ p̄oke ni vīrome n̄ ũ. Ñ d̄s̄ kū gbē p̄a p̄otompo barakeri w̄endade takaside v̄inaame n̄ ũro. ¹⁸ Mat̄en lé damma, ñ wura baasana lú ma k̄inaa, de ñ ke ɔḡde ũ. Ñ p̄okasa pura lú ñ da, de ñ n̄ p̄otompoke ute ñ bo w̄e'in. Ñ w̄e eze lú ñ ká n̄ w̄en, de ñ gu e. ¹⁹ Madi kp̄ak̄e gbē kū má yer̄ȳĩn̄si mà ñ toto. Abire yā mé à tò, ñ w̄e t̄a ñ n̄es̄e lite. ²⁰ Ñ gwa, má zena kp̄elele, mat̄en gbà lé. Tó gbē ma k̄otoo mà, akū à zé w̄emene, mani ḡe mà p̄o ble k̄aao, ani ble k̄umao. ²¹ Mani gbē kū à z̄li blè gba zé à vute k̄umao ma gb̄aaa, lákū makū ma z̄li blè ma vute kū ma Deo a gb̄aaa nà. ²² Gbē kū à s̄a vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēn̄o ma.

4

Donyīkena Ludanɛ zaa musu

¹ Abire gbera ma zé è wēna ludambe. Akū ma kòto kū ma mà káaku lán kākāki'ù bàà mà dɔ à pì: Ñ mós la, mani yā kū ani su abire gbera mɔnne. ² Gwe gǔnɔ Luda Nini òdima, akū ma gbàa è ludambe gwe, gbēke vutɛa. ³ Gbē kū à vutɛnaa pì ten té ke lán gbè bèereɛde kū òdi pi diamɔɔ bà kesɔ kaanelia. Ludambefēnɛda lika bára pii, a í de lán lá'i taka bà lán emeradi bà. ⁴ Gbà mèn baro awɛɛsiikɔnɔn likai, gbē zɔkɔ gbēnɔn baro awɛɛsiikɔnɔn vutɛvutɛna bára pìnɔa. Ò pɔ pura dadana, ò wura fura kúkuna. ⁵ Legú ten pí, àteni bo bára pì kīnaa, àteni pūtā, àteni pata. fitila nana gbàa pì are mèn suppla, mɔkɔnɔme Luda Nini mèn supplanɔ ũ. ⁶ Dígi kú gbàa pì are lán ísira bà. A í kè gárangaran lán gbèdigì bà.

Gbàa pìnɔ daguran pɔ bēne mèn siikɔnɔn lika gbàa pii. Wé dɔdɔmɔma kpɛ kú areɔ. ⁷ Pɔ bēne pìnɔ káakupɔ de lán músu bà, a plade de lán zúsaa bà, a aakɔde an de lán bisāsiri ann bà, a siikɔde de lán vau kú àten vura bà. ⁸ Pɔ bēne mèn siikɔ pìnɔ baadi dèmbere vī mèn suddodo. Wé dɔdɔ n dèmbere pìnɔa, a gūn kú kpɛɔ. Fānantē kú gwāanio òdigɔ o lakanaa sari:

Kúadona, kúadona, kúadona,
Dikiri Luda Gbānasīndapinkide.

Ñ kun yā, n kun kú a terao, akūsɔ nten su.

⁹ Gɔrɔ kú pɔ bēne mèn siikɔ pìnɔ gbē kú à vutɛna gbàaa, akūsɔ àdigɔ kun gɔrɔ sīnda pínki pì tɔ kpà, ò bèereɛ linɛ, ò a sáabu kpà, ¹⁰ gbē zɔkɔ gbēnɔn baro awɛɛsiikɔ pìnɔ dī wútɛwutɛ a are ò donyī kenɛ, òdi n fura gogo ò kátɛ gbàa pì are ò pi:

¹¹ Dikiri ó Luda, n ka ò n tɔ kpà,
ò bèereɛ kú gbānao linɛ,
zaakū n pɔ sīnda pínki kè,
n kena kú n kunnao bi n pɔyenyīnaame.

5

Sāne Bɔrɔ kú takada kokonaao

¹ Akū ma takada kokonaa è na gbē kú à vutɛna gbàaa pì ɔplan, ò yā kèa are kú kpɛɔ pínki, ò a lé kùkù kú kani'ɔ lɛu supplao. ² Akū ma malaika gbānade è, àten kpàkpa ke kú kòto gbānao à pì: Dí mé à kà à kani'ɔ dínɔ gogo à takada dí poroo? ³ Ama gbēke kú ludambe ke zíte ke zíte gbáru kú ani fɔ à takada pii poro à gwaro. ⁴ Ma ɔ dɔ manamana, zaakū odi gbēke e kú à kà à takada pii poro à gwaro. ⁵ Akū gbē zɔkɔ pìnɔ doke pimɛne: Ñsun ɔ dɔrɔ. Ñ gwa, Yuda buri Músú kú à de Dauda kpata kú à bɔtɔɔ pà Kína ũ zī blè. Akū mé ani fɔ à kani'ɔ mèn suppla pìnɔ gogo à takada pii poro. ⁶ Akū ma Sāne Bɔrɔ è zena gbàa piia pɔ bēne mèn siikɔ pìnɔ kú gbē zɔkɔ pìnɔ té. À de lākú ò a kùtu kpàa bà. A bēne vī mèn suppla kú wéo mèn suppla. Luda Nini mèn suppla kú à n zī andunia gu sīnda pínkianɔn gwe. ⁷ À gèè à takada pii si gbē kú à vutɛna gbàa pì ɔ. ⁸ Kú à takada pii si, akú pɔ bēne mèn siikɔ pìnɔ kú gbē zɔkɔ gbēnɔn baro awɛɛsiikɔ pìnɔ kùtekute Sāne Bɔrɔ pì are. N baadi mɔrɔ kúna kú wura kerɛ kú turaretiti kán à pàò. Turaretiti pì bi Luda gbēnɔ aduakɛnanɔme. ⁹ Ò lɛ dufu sī òten pi:

N ka n takada pì sí n kani'ɔ pìnɔ gogo,

zaakũ ò n de,
n gbẽnɔ̀ bò Ludanɛ kũ n aruo
buri sīnda pínki gũn, buriyā sīnda pínki gũn,
gbẽ sīnda pínki gũn, b̀usu sīnda pínki gũn.

¹⁰ N ń ká kpatan,
ò g̃ó ó Luda gb̀agbarinɔ̀ ũ,
onig̃ó kí ble zĩte.

¹¹ Akũ ma malaikanɔ̀ è likana gb̀aa piĩ kũ p̀ó b̃ene p̀inɔ̀ kũ gb̃ẽ z̃k̃ɔ̀ p̀inɔ̀
dasidasi, ń dasi kà d̀ubu ũgbangba, oni f̃ó ò ń lé d̃oro. Ma ń k̃ini mà, ¹² ò p̀ì
kũ k̀oto gb̀anao:

Sāne B̀orɔ̀ kũ ò d̃eɛ kà ò iko d̃one
kũ aruzek̃eo kũ ɔ̀nd̃ɔ̀ kũ gb̀anao kũ b̀ereɛeɔ̀
ò a sáabu kpá, ò a t́ kpá.

¹³ Akũ p̀ó kũ Luda k̃e musu kũ z̃iteo kũ z̃ite gb̀aruo kũ ísira gũnwo pínki, bee p̀ó
kũ ò kũ gu sīnda pínkinɔ̀, mà mà ò p̀ì:

Òg̃ó b̀ereɛ kũ gb̀anao d̃ɔ̀
gb̃ẽ kũ à vutena gb̀aaane kũ Sāne B̀orɔ̀o,
onig̃ó ń sáabu kpá, òg̃ó ń t́ kpá g̃orɔ̀ sīnda pínki.

¹⁴ P̀ó b̃ene m̃en siik̃ɔ̀ p̀inɔ̀ p̀ì, aami. Akũ gb̃ẽ z̃k̃ɔ̀ p̀inɔ̀ wùtewute ò donyí k̃ene.

6

Kani'ogogonaa

¹ Ma è Sāne B̀orɔ̀ k̃ani'ò m̃en suppla p̀inɔ̀ káakude gò. Akũ mà mà p̀ó b̃ene m̃en
siik̃ɔ̀ p̀inɔ̀ doke yā ò lán leg̃up̃t̃anaa bà à p̀ì: Ñ m̀s! ² Akũ mà s̃o pura è, gb̃ẽ kũ
à dia sá kũna. Ò kifuraa k̃une, akũ à b̀ò z̃ibleri ũ, de à gé z̃ì ble.

³ Kũ Sāne B̀orɔ̀ k̃ani'ò plade gò, mà mà p̀ó b̃ene plade p̀ì: Ñ m̀s! ⁴ S̃o p̃ande b̀ò
d̃o, à de t̃e zónzon. Ò gb̃ẽ kũ à dia gb̀a z̃é à aafia sí anduniaa, de gb̃ẽnɔ̀ k̃ɔ̀ d̃ede.
Ò f̃eneda z̃k̃ɔ̀ kp̃aa.

⁵ Kũ Sāne B̀orɔ̀ k̃ani'ò aak̃ɔ̀de gò, mà mà p̀ó b̃ene aak̃ɔ̀de p̀ì: Ñ m̀s! Akũ mà s̃o
sira è, gb̃ẽ kũ à dia zaka kũna. ⁶ Ma k̃ini mà lán gb̃ẽ k̀otoo bà, à b̀ò p̀ó b̃ene m̃en
siik̃ɔ̀ p̀inɔ̀ t̃é à p̀ì: Ése zaka lé dome g̃orɔ̀ do z̃ì ɔ̀g̃o ũ. Gbado zaka lé aak̃ɔ̀me g̃orɔ̀
do z̃ì ɔ̀g̃o ũ. Ñsun tó kũ línɔ̀ kũ geepi línɔ̀ yakaro.

⁷ Kũ Sāne B̀orɔ̀ k̃ani'ò siik̃ɔ̀de gò, mà p̀ó b̃ene siik̃ɔ̀de k̀otoo mà à p̀ì: Ñ m̀s!

⁸ Akũ mà s̃o pufau è, gb̃ẽ kũ à dia t̃ón Ga, Gyāwán téi. Ò ń gb̀a z̃é òg̃ó iko ṽi
andunia gb̃ẽnɔ̀ l̃eu siik̃ɔ̀dea, ò ń d̃ede kũ z̃lio kũ ñaao kũ gagagyāo kũ ñb̃o
p̃ásinɔ̀.

⁹ Kũ Sāne B̀orɔ̀ k̃ani'ò s̃orode gò, gb̃ẽ kũ ò ń d̃ede Luda yā ona kũ Yesu
s̃edakpanaao yāi, mà ń gyāwāndenɔ̀ è turaretit̃k̃pataki gb̀aru. ¹⁰ Ò wiki gb̀ana
l̃è ò p̀ì: Dikiri kũ à kũ adona yāpurade, b̃oren ìni yākpate k̃e kũ gb̃ẽ kũ ò kũ
z̃iteo ń ó d̃ena f̃ina boĩmaa? ¹¹ Akũ ò utagyaba pura d̃ada ń baadiñe, ò p̀irine
ò mena f̃i f̃iti ari ñi Yesu z̃òbleri dake kũ oni ń d̃ede lán ń bàño lé gé káo.

¹² Kũ Sāne B̀orɔ̀ k̃ani'ò suddode gò, mà è z̃ite ylg̃ayig̃a p̃ásip̃ási, if̃ant̃e sira
kũ ñikiniki lán b̃iza kũ ò dà òsin bà, m̃ovura t̃era kũ lán aru bà mámmam.
¹³ Susunenɔ̀ b̀ò ludambe, ò k̃ote z̃ite lán z̃aga'ia d̃i líne ísi woro nà. ¹⁴ Ludambe
k̃èk̃ɔ̀a, à k̀okokoko lán p̃eè bà. K̃pinɔ̀ kũ ísira luannɔ̀ s̃ò ń kúkia pínki. ¹⁵ Andunia
k̃inanɔ̀ kũ k̃patablerinɔ̀ kũ soza gb̃ẽ z̃k̃ɔ̀nɔ̀ kũ aruzek̃edenɔ̀ kũ gb̀anadenɔ̀ kũ

gbē sīnda pínkio zòno kesō zīdadeno ùte gbèwēenon kù gbèsòkòno. ¹⁶ N' wiki gò dɔ:

Kpino kù gbēno à daóla,
à ó ute gbē kù à vutena gbàaane,
à ó sí Sāne Bòrɔ pɔfēa.

¹⁷ Zaakù n' pɔfēkipamma gɔrɔ zòkò kà. Dí mé ani fɔ à bonn?

7

Sèedakena Luda zòblerino

¹ Abire gbera ma malaika gbēnon siikōno è zezena andunia kusuru siikōno, n' baadi a kusuru ìa kùna, de ìa sùn pá zīte ke ísira ke lí kearo yái. ² Akù ma malaika pānde è, à bò à fùte ifáboki kpa, à Luda Wēndide sèedakeno kùna. À lé gbāna zù malaika gbēnon siikō kù ò n' gbá zé ó zīte kù ísiraò yaka pinò ³ à pì: Àsun zīte ke ísira ke lino yakaro ari ò sèeda ke ó Luda zòblerino mi'arenò. ⁴ Akù ò gbē kù ò sèedaa pì kèmmāno lé òmene, n' gbēnon dúbú basuppla awēsīikōme. Ò bò Isaraila buri sīnda pínki gūn.

⁵ Yuda burino gbēnon dúbú kuri awēēpla
Rubeni burino gbēnon dúbú kuri awēēpla
Gada burino gbēnon dúbú kuri awēēpla

⁶ Asa burino gbēnon dúbú kuri awēēpla
Nafatali burino gbēnon dúbú kuri awēēpla
Manase burino gbēnon dúbú kuri awēēpla

⁷ Simeò burino gbēnon dúbú kuri awēēpla
Levi burino gbēnon dúbú kuri awēēpla
Isaka burino gbēnon dúbú kuri awēēpla

⁸ Zebuluni burino gbēnon dúbú kuri awēēpla
Yusufu burino gbēnon dúbú kuri awēēpla
Biliaminu burino gbēnon dúbú kuri awēēpla.

Buri sīnda pínki kakarana ludambe

⁹ Abire gbera ma gbēno è dasidasi, oni fɔ ò n' lé dōro. Ò bò būsū sīnda pínki gūn, buri sīnda pínki gūn, gbē sīnda pínki gūn, buriyā sīnda pínki gūn. Ò zezena gbà kù Sāne Bòrɔ arɛ. Ò utagyaba pura dadana, ò zaa lánò kùkùna n' ɔi.

¹⁰ Òten wiki gbāna lé òten pì:
Surabanaa dì bo ó Luda kù à vutena gbàaa
kù Sāne Bòrɔ kiamɛ.

¹¹ Malaikanon zezena ò lika gbà kù gbē zòkōno kù pɔ bēne mèn siikōno n' pínki, akù ò kùtekute gbàa pì arɛ ò donyī kè Ludane ¹² ò pì:

Aami! Ó Luda mé à tɔ vī kù gakurio
kù ɔndō kù sáabuo kù bèereeo
kù ikoo kù gbānao gɔrɔ sīnda pínki. Aami!

¹³ Akù gbē zòkò pinò doke ma la à pì: Dínon gyabapuradari díkīnāno ūu? Ò bò máa? ¹⁴ Ma pīne: Baa, mōkōn mé n' dō. Akù à òmene: Gbē kù ò bò wētamma zòkò gūnno. Ò n' utagyabaa pinò pìpì Sāne Bòrɔ aru gūn à pura kù.

¹⁵ Abire yāin ò kù Luda gbà arɛ,
òten doi a kpén fānantē kù gwāanio.
Gbē kù à vutena gbàaa pì dì a kuta kúnla.

¹⁶ Nà ke ími ni n̄ de doro,
ifântē ni n̄ léro, gu ni wárm̄maro,
¹⁷ zaakū Sāne Bòr̄o kú à kú gbà guragura ni ke n̄ Dàri ù,
ani doñne ar̄e ari isē wēndide bokia,
gbasa Luda ni n̄ wētē warawarañne pínki.

8

Káni'ò supplade gonaa

¹ Kú Sāne Bòr̄o káni'ò supplade gò, ludambe kē kítikiti lákú minti baraakuri taka bà. ² Akú ma malaika gbēn̄on suppla kú òdigò zezena Luda ar̄en̄o è, ò kákáki kpám̄ma mèn suppla.

³ Akú malaika pānde sù à zè turaretitikpataki kú ò pì kú wuraaò sare, à tésib̄o kú ò pì kú wuraaò kúna. Ò turaretiti kpāa dasidasi de à kakara kú Luda gbēn̄o pínki aduakēnaaò à kpata, akú à kpāta gbà ar̄e turaretitikpataki p̄ia. ⁴ Akú turaretiti túsukpe kú Luda gbēn̄o aduakēnaaò fùte malaika ǎ Luda ar̄e. ⁵ Akú malaikaa pì tésib̄o sè, à té sio turaretitikpatakia à pà, akú à zù zíte. Legù ten pata, àten pūtā, àten pí, akú zíte ylgayīgā.

Kakaki mèn supplan̄o penaa

⁶ Malaika gbēn̄on suppla kú ò kákáki mèn suppla kúnaa p̄in̄o a pena soru kē. ⁷ A káakude a kákáki pè, akú ò legùgb̄e kú téo kakarana kú aruo kòte zíte. Zíte leu aakòde té kù, l̄in̄o leu aakòde té kù, s̄è ísi té kù mínm̄o.

⁸ Malaika plade a kákáki pè, akú pò téde bò à s̄i ísiran lán kpi zók̄o bà. Ísira leu aakòde lì aru ù, ⁹ akú ísira pò bēnen̄o leu aakòde gāga, gó'iten̄o leu aakòde yàka.

¹⁰ Malaika aakòde a kákáki pè, akú susun̄e zók̄o kú àten té kú lán s̄ente bàa bò ludambe, à lète à dà swan̄o kú ís̄ebokin̄o leu aakòdela. ¹¹ Susun̄e pì tón Sewe. Í leu aakòde lì sewe ù, akú gb̄e kú ò í p̄ii m̄in̄o gāga dasi a kyàkyā yāi.

¹² Malaika siikòde a kákáki pè, akú ò ifântē leu aakòde lè kú m̄ovuraaò leu aakòde kú susunen̄o leu aakòde, de n̄ leu aakòde sira kú yāi. Akú fānantē leu aakòde ḡò gupurakūnaa sari, len à kun le gwāani d̄o. ¹³ Akú ma vāu è, àten vura musumusu. Ma mà, à wiki gbāna lè à pì: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gb̄e kú ò kú ziten̄o malaika gbēn̄on aakò kú ò ḡò p̄in̄o kákáki'ù kú àten gé bo yāi.

9

¹ Malaika s̄orode a kákáki pè, akú ma susun̄e è, à bò ludambe à lète zíte. Akú ò Zīngow̄e l̄okoto m̄ñne kpāa, ² akú susun̄e pì Zīngò w̄e l̄okoto pì zé w̄e. Túsukpe b̄on lán t̄amate zók̄o túsukpe bà, akú Zīngò w̄e pì túsukpe ifântē sira kù, gu k̄e síi níkiniki. ³ Kwano b̄ote túsukpe pii gūn, ò dà zítela. Ò n̄ gbà gbāna lán andunia f̄in̄o gbāna bà. ⁴ Ò p̄in̄e òsun wari d̄o s̄eero ke lá ke lí ke, séde gb̄e kú ò Luda s̄eada ví n̄ m̄i'ar̄earon̄o. ⁵ Odi n̄ gba zé ò gbēn̄o d̄edero, ama oni n̄ da mè'ummanan ari m̄o s̄oro. N̄ wāwā de lán f̄i gb̄epana wāwā bàme. ⁶ Ḡoro biren̄o gbēn̄o ni ga wete, oni ero. Ga ni ni n̄ de, ama ga ni bàa l̄éñne.

⁷ Kwa p̄in̄o de lán s̄o kú ò soru mà kú z̄lion̄o bà. Ò p̄oke kúkuna lán wura f̄uraa bà, n̄ àn de lán bisásiri ànn bà. ⁸ Ò mikā ví gbānagbāna lán n̄ogb̄e mikā bà, ò sakan̄o ví lán músu saka bà. ⁹ N̄ kùse de lán m̄ò uta bà, n̄ d̄ember̄e k̄ini d̄o lán gò dasi kú s̄on̄o ten gáte z̄li gūn k̄ini bà. ¹⁰ Ò vl̄a ví kú k̄aao lán f̄i p̄ò bà. N̄ gbāna

kú n' vlā pìnɔ, de ò wari dɔɔ gbēnɔ ari mɔ sɔɔro. ¹¹ Zīngowee lòkoto malaikaa pime n' kina ũ. Kū Eberu yāo a tón Abad5. Kū Giriki yāo s5 Apolīs. ¹² Yā pāsī káakupɔ gēte, a mèn planɔ ten su a kpe dɔ.

¹³ Malaika suddode a kākaki pè. Ma kòtoo mà à bò Luda are turaretitik-pataki kú ò pì kú wuraaò bēne siikɔnɔ kpa. ¹⁴ À pì malaika suddode kú à kākaki kúnaane: Ñ malaika gbēnɔn siik5 kú ò yīyīna swada kú òdi pi Yuflati sareno poro. ¹⁵ Akū à malaika gbēnɔn siik5 kú ò n' soru kè wè birea mɔ birea gɔɔ birea gɔɔ zaka bire yāinɔ pòro, de ò bisāsirinɔ leu aak5de dede yāi. ¹⁶ Ò soza s5denɔ dasi lé òmene, ò gbēnɔn mili5 wāa dome. ¹⁷ Wégupu'ena pì gūn lán ma s5 pìnɔ kú n' dirinɔ è nān dí: Ò mɔ utanɔ dadana tēe lán té bà, búgu lán buluu bà, kpà'ikpa'i lán ifantēgb5 bà. S5 pìnɔ m̀ de lán m̀su m̀i bà. Té kú túsukpeo kú ifantēgb5ɔ ten bo n' lén. ¹⁸ Kisira mèn aak5 dikīnānɔ, té kú túsukpeo kú ifantēgb5 kú àten bo n' lé gūnwɔ mé à bisāsirinɔ leu aak5de dède. ¹⁹ Zaakū s5 pìnɔ gbāna kú n' lé gūn kú n' vlāo dɔ. N' vlā de lán mlēe bà, ò m̀i vī kú òdi wari dɔɔ gbēnɔ.

²⁰ Gbē kpara kú odi gaga kisira pì musuronɔ, odi nēse lite ò p5 kú ò kè yā tōro. Ò kpé òten kúte tānanɔne kú p5 kú ò kè kú wuraaò kú andurufuuo kú m̀gotēo kú gbēe kú lío. P5 pìnɔ d̀i gu ero, òdi yā maro, òdi taa o s5ro. ²¹ Odi nēse lite ò n' gbēdena tōro ke n' p5dammana ke n' gbāsīkena ke n' kpāni'ona.

10

Malaika kú takada porona fitinna

¹ Akū ma malaika gbānade pānde è, à bò ludambe, àten kipa. Ludambe luku likai, ludambefēneda kú a mila. A ān de lán ifantē bà, a gbānɔn de lán tēnēne bà. ² À takada fitinna kúna porona. À a ɔpla gbá zè ísira, à a ɔze gbá zè zíte. ³ À wiki gbāna lè lán m̀su pūtāna bà. Kú à wiki lè, legūpūtāna mèn supplanɔ yā ò. ⁴ Kú legūpūtāna mèn suppla pìnɔ yā ò le, má ye mà kē takada gūn, akū ma kòtoo mà, à bò ludambe à pì: Ng5 yā kú legūpūtāna mèn suppla pìnɔ ò kúna asiri gūn, nsun kēro. ⁵ Malaika kú ma è zena ísira kú zíteoaa pì a ɔpla sè à dɔ musu, ⁶ akū à si kú Luda kú à kun gɔɔ sīnda pínkio kú à musu kú zíteo kú ísiraoo kè kú p5 kú ò kú n' gūnnɔ pínki à pì: Aní gí ke doro. ⁷ Malaika supplade kākaki pégɔɔ zī, tó àten su pé, Luda pɔyenyīna kú à utena ni ke, lán à a baaruu kpá a zòbleri annabinɔne nā.

⁸ Akū ma kòto kú ma mà à bò ludambe pìi mà dɔ à pì: Ñ gé n' takada porona kú à na malaika kú à zena ísira kú zíteoo musu ɔi sí. ⁹ Akū ma ge malaikaa pì kīnaa, ma pìne à takada fitinna pì kpāma, akū à pìmene: Ñ sí n' sò. Anig5 nna n' lén lán z5 bà, ama ani ke n' nēseenero. ¹⁰ Akū ma takada fitinna pìi s̀i malaikaa pì ɔi, ma sò. À kè nna ma lén lán z5 bà. Kú ma m̀, adi ke ma nēseenero. ¹¹ Akū ò pìmene mà annabikēyā ò dɔ manamana burinɔ kú būsunɔ kú buriyānɔ kú kīnanɔ yā musu.

11

Sèedade gbēnɔn planɔ

¹ Akū ò leba kpāma p5y5bɔ ũ, ò pìmene: Ñ fute n' Luda kpé y5 kú a gbagbakio, n' donyīri kú ò kú gwenɔ narɔ. ² Ñ a ɔn tó, nsun y5ro, zaakū ò kpá kifirinɔaame. Oni gēse pētepete Luda weraa ari mɔ bupla awēepla. ³ Mani ma sèedade gbēnɔn

planɔ gba zé ò annabikeyā o gɔɔ wàa suddo kù baaakɔoo pìi gūn kù uta kasanɔ dadana. ⁴ Gbē pìnɔn kù lí mèn pla kù fitiladibɔ mèn pla kù ò zena andunia Dikiri arenɔ ũ. ⁵ Tó gbē ten wete à wari dòmuma, té ni bo n lén à n iberere pìnɔ kpáta. Len gbē kù àten wete à wari dòmuma ni ga le. ⁶ Ò ludambe zé tatana gbána vī, de legū sún ma gɔɔ kù òten annabikeyā oro yāi. Ò í litena aru ũ gbána vī dɔ. Oni kisira buri sīnda pínki kpá andunia gɔɔ kù ò yeia.

⁷ Tó ò n sèedaakena laka, nòbɔ pásī kù àdi bo Zingo wèe lókoto gūn ni zī ká kúnwo à zī blemma à n dede. ⁸ N gèno nigō katena wera zōkō kù ò n Dikiri pà lía zéda gūn. Yáasi gūn òdi wera pì sísi Sòdomu ke Misila. ⁹ Gbē sīnda pínki kù buri sīnda pínki kù buriyā sīnda pínki òrinɔ kù búsu sīnda pínki gbēno nì n gèno gwagwa ari gɔɔ aakō kù a kusuo, oni we ò n víro. ¹⁰ Gbē kù ò kú zītenɔ ni pɔnna ke, oni dikpe ke, oni gba dakōne, kù annabi gbēno pla kù ò wari dòmuma pìnɔ gaga yāi.

¹¹ Gɔɔ aakō kù a kusuo pìi gbera Luda tò wisa wèndide gèngu, akù ò fùte ò zè. Vīna gbē kù ò n éno kù manamana. ¹² Akù annabii pìnɔ kòto gbána mà à bò ludambe, à pínne: À fute à mó la. Gɔɔ kù n ibereno wé fírma, akù ò fùte ò tà musu ludambe luku gūn. ¹³ Zī kù zīte yīgāyīgā pásīpāsī, wera pì leu kuride gbòro, akù gbēno dúbu supplanɔ gaga zīteyīgāyīgānaa pìi gūn. Vīna gbē kparan kù, akù ò bèere li Luda Musudene. ¹⁴ Yā pásī plade gēte, a aakode ten ká sà.

Kakaki supplade pɛnaa

¹⁵ Malaika supplade a kákaki pè. Kòto gbánanɔ bò ludambe ò pì:

Andunia kpataa gò ó Dikiri pó ũ

kù kína kù à kàao,

anigō kí ble gɔɔ sīnda pínki.

¹⁶ Gbē zōkō gbēno baro awesii kù ò vutevutena n gbàaa Luda are pìnɔ kùte kute ò donyī kène ¹⁷ ò pì:

Dikiri Luda Gbánasīndapinkide

kù n kun yā akūsō n kun ari tera,

o n sáabu kè,

zaakù n bo kù n gbána zōkōome,

gbasa n na kíblenaa.

¹⁸ Búsu sīnda pínki gbēno pɔ fē,

akù n pɔfē kipaíma.

N yákpatekena kù gyáwāndenɔ gɔɔ kà.

Íni fina bo n zòbleri annabinɔne

kù n gbē kù òten vīna kenneno,

né fíti gbē zōkō,

íni anduniaderinɔ dede.

¹⁹ Akù ò Luda kpé kù à kú musu wè, akù ò Luda bàka kunna kúnwo àkpatii è a gūn. Legū ten pí, àten pata, àten pūtā. Zīte yīgāyīgā, legugbe pásī kòte.

12

Nɔgbē kù kwa zōkōo

¹ Akù ma wé sī sèeda zōkō bonsarele ludambe. Nɔgbē ke ifantē yīna biza ũ, mɔvura kù a gbá gbáru, à susune mèn kuri awεεplanɔ kuna kifura ũ. ² À nòsina, akù nòwāwā fùtea, àten néiwāwā wiki lé. ³ Akù ma wé sī pāndele ludambe

sèeda ũ. Kwā zōkō tēra zónzon kú gwe, a mii mèn suppla, a bēne mèn kuri. À kífura mèn supplanō kúkuna. ⁴À susunenō leu aakōde wòwo ludambe kú a vláo, à kòte zíte, akū à sù à zè nōgbē kú à ye à né i pì are, de à le à né kú ani i pì só yái. ⁵Akū nōgbē pì nēgōgbē kú ani kí ble buri sīnda pínkia kú mō gòoo i. Akū ò né pìi sè ò tà káao Luda kú a gbàao kīnaa. ⁶Nōgbē pìi bàa lè à tà sèn, gu kú Luda kèkene, de ò a gwa gōrō wàa suddo kú baaakōoo gūn.

⁷Akū zī fùte ludambe, Mukaila kú a ibanō zīi kà kú kwā pìio, kwā kú a ibanō zīi kà kúñwo. ⁸Akū nī gbāna kīa, odi vuteki e ludambe dorō. ⁹Ò pè kwā zōkōo pìia ò a bò. Àkū mé à mlè zī kú òdi pì Ibilisi kesō Setan, andunia pínki sàteri ũ. Ò a bò ò zù zíte kú a ibanō leele. ¹⁰Akū ma kòto gbāna mà ludambe à pì:

Ó Luda zīi blè sà,
a gbāna kú a kpataao bò gupuraa,
à ikoo kpà kīna kú à kàa.

Zaakū ò pè yādimmariia ò a bò.

Akū mé àdigō ó gbēnō yaka ó Ludane fānantē kú gwāanio.

¹¹Ó gbēnō zīi blèa kú Sāne Bōrō aru gbānao
kú nī sèedadekeyāo.

Ò gī nī wèndiii ari ò gēe gào.

¹²Abire yāi ákōnō kú á kú ludambenō,
à pōnna ke.

Waiyoo zíte kú ísiraō,
zaakū Ibilisi kīpaáwa kú pōfē zōkōome,
kú à dō kú gōrō kú à gōare kpáraro yái.

¹³Kú kwā è ò a zu zíte, akū à pète nōgbē kú à nēgōgbē i pìii. ¹⁴Akū ò vāu zōkō dēmbere mèn pla kpà nōgbē pìia à vuraō à ke zā kú mlèe pìio, à tá gu kú ò kèkene sèn, de ò a gwa gwe wē aakō kú a kusuo. ¹⁵Mlèe pìi í pìsi nōgbē pìi kpe lán swa bà, de ísō le à a sé, ¹⁶akū zíte nōgbē pìi mii sī, à a lé wē, à í kú à bò kwā lén pìi mii. ¹⁷Akū kwā pìi pō fē nōgbē pìii, à gēe zī ká kú a buri kú ò gōnō, gbē kú ò Luda yā kúna, kú ò kun Yesu sèedade ũnō. ¹⁸Kwā pì zena ísira léa.

13

Nbō pāsī mèn planō

¹Akū ma nbō pāsī è, àten bo ísira pìi gūn, a mii mèn suppla, a bēne mèn kuri. Bēne mèn kuri pìnōn kífura kúkuna. Dōkena kú Ludao tō kēna a mii pìnōa.

²Nbō pāsī kú ma èe pìi bò lán sàboo bà, a pāsī manamana. A lé de lán músu lé bà. Kwā a gbāna kpāa kú a gbāao kú a iko zōkōo. ³A mii pìnō doke de lán ò a kari kē ari à kà ganaa bà, akū a bōo pìi làka. A yā bò andunia gbē sīnda pínki sare, akū ò tēi. ⁴Akū ò donyī kē kwā pìiine, kú à a ikoo kpà nbō pāsī pìia yái. Ò kùte nbō pāsī pìiine dō ò pì: Dí mé à kà nbō pāsī pìi ũu? Dí mé ani fō à zī ká kāoo?

⁵Ò karambaani yā'ona lé kpà nbō pāsī pìia, à Luda tō bēne sío, akū ò a gbà zé à iko ke ari mō bupla awēepa. ⁶Akū à nà dōkena kú Ludaooa, à a tō bēnee sī kú a kúkio kú gbē kú ò kú gwenō. ⁷Ò a gbà zé à zī ká kú Luda gbēnō à zī blemā. Ò a gbà zé dō àgō iko vī buri sīnda pínkia kú gbē sīnda pínkio kú buriyā sīnda pínki òrino kú būsū sīnda pínkio. ⁸Tó adi ke gbē kú nī tó kú wèndi takada gūnnō baasiro, gbē kú ò kú zītenō ni donyī ke nbō pāsī pìiine nī pínki. Takada

pì bi Sāne Bòrɔ kù ò dè zaade Luda dí andunia kátero pómɛ. ⁹ Gbē kù à sá vī yá pì ma.

¹⁰ Gbē kù Luda dìte ò a kù zìzɔ ũ oni a kùme.

Gbē kù Luda dìte ò a de fēnedao fēnedan oni a deo.

Abire ten o Luda gbēnɔne ògɔ mena vī, ògɔ náani vī.

¹¹ Akù ma nòbɔ pāsì pānde è, àten bo zīten. A bēne vī mèn pla lán sāne bòrɔ pɔ bà, ama à yá ò lán kwā bàme. ¹² À nòbɔ pāsì káakupɔ pì iko pínki kè a wára. À tò zīte kù gbē kù ò kúanɔ donyī kè nòbɔ pāsì káakupɔ kù ò a kari kè ari à kà gana a bòò láka pìine. ¹³ À daboyá zókɔnɔ kè, ari se à tò té bò ludambɛ, à lète zīte bisásirinɔ wára. ¹⁴ À gbē kù ò kú zītenɔ sàte kù daboyá kù ò a gbà zé à kè nòbɔ pāsì káakupɔ pì wáranɔ. À pìine ò nòbɔ pāsì kù ò a kari kè kù fēnedao, akù à kpé bēne taka ke. ¹⁵ Ò a gbà zé à wèndii kpà nòbɔ pāsì taka pìia, akù nòbɔ pāsì taka pì yá ò, à tò ò gbē kù ò gì donyī keneinɔ dède. ¹⁶ À tò ò sèeda kè ñ gbē sīnda pínki ɔplaa kesɔ ñ m'are, né fíti gbē zókɔ, aruzekedenɔ kù takasidenɔ, zòɔ kù zīdadenɔ. ¹⁷ Gbē kù à nòbɔ pāsì pì tɔ sèeda vīro kesɔ à tɔ lambaa, ade ni fɔ à pɔ yía kesɔ à lúro. ¹⁸ Ɔndɔyán dí. Gbē kù à wézé vī, à nòbɔ pāsì pì lambaa dɔdɔ, zaakù bisásiri tɔ lambaame. À lamba bi wàa aakɔ kù baaakɔ aweesuddome. (666)

14

Sāne Bòrɔ kù gbē kù à ñ bóno

¹ Akù ma Sāne Bòrɔ pìi è zena Zaiɔ kpia. Gbēnɔn dúbu wàa suppla aweesiikɔ kù káao. A tɔ kù a De tɔo kēna ñ m'arenɔa. ² Ma kīni mà à bò ludambɛ lán ískenena kīni bà, lán legúpútana gbāna bà. Kīni kù ma màa pì de lán mɔɔlerinɔ mɔɔ'u bà. ³ Gbēnɔn dúbu wàa suppla aweesiikɔ pìnɔ ten lè dufu sí gbà kù pɔ bēne mèn siikɔnɔ kù gbē zókɔnɔ are. Gbēke dí fɔ à lèe pìi dàdaro, tó adi ke gbē kù ò ñ bó andunia gūn pìnɔ baasiro. ⁴ Mókɔnɔme gbē kù odi gbāsì ke kù nɔgbēnɔronɔ ũ, kù ò kun lési. Òdigɔ té Sāne Bòrɔɔi gu kù àdi gén pínki. Ò ñ bó gbē káakunɔ ũ Ludane kù Sāne Bòrɔɔ pìio. ⁵ Odi ma ziki kù ò éke tòro, akusɔ ò taari vīro.

Yakpatekɛgɔɔ baarukpanaa

⁶ Akù ma malaika pānde è, àten vura musumusú. À baaru nna kù à kun gɔɔ sīnda pínki kùna, de à kpá gbē kù ò kú zītenɔne, bùsu sīnda pínki, buri sīnda pínki, buriyá sīnda pínki kù gbē sīnda pínki. ⁷ À kòtoo sè gbānagbāna à pì: À vīna ke Ludane, à bèere líne, zaakù a yákpatekena kù gbēnɔ gɔɔ kà. À donyī ke Luda kù à musu kù zīteo kù ísirao kù ísébokinɔ kèene.

⁸ Malaika plade té a kpe à pì: Babilɔnu gbòro! Wera zókɔ pìi gbòro! À tò buri sīnda pínki a pāpākena wē gbāna kù àdi su kù Luda pɔfɛoo mì.

⁹ Malaika aakɔde té ñ kpe, à kòtoo sè gbānagbāna à pì: Tó gbē donyī kè nòbɔ pāsì pìine kù a takao, à a sèedaa sɔ a m'area kesɔ a ɔa, ¹⁰ akù mé ani Luda pētē wē kù ò kà atēne a pɔfɛ tokon mì, ani wāwā ma té kù ifántēgbɔɔo gūn Luda malaikanɔ kù Sāne Bòrɔɔ are. ¹¹ Ñ wétamma túsukpe nigɔ bo gɔɔ sīnda pínki. Gbē kù ò donyī kè nòbɔ pāsì pìine kù a takao, ò a tɔ sèedaa kènnɔn íampana vīro fānantē kù gwāanio. ¹² Abire ten o Luda gbēnɔne ògɔ mena vī, gbē kù ò yá kù à ditenɔ kùna, òten Yesu náani kenɔ.

¹³ Akū ma kòtoo mà, à bò ludambɛ à pì: Ñ adikīna kē. Arubarikadenome gbē kū oni ga kunna Dikiri gūn zaa teranɔ ũ. Luda Nini pì: Lemɛ! Oni kamma bo kú n̄ zio, zaakū n̄ yāmanakena gbè tén̄yī.

Zite pónɔ kēkēnaa

¹⁴ Akū ma ludambɛ luku è, pòke vutena lán bisāsiri bà. À wura fūra kuna, à kòma lénna kūna. ¹⁵ Akū malaika pānde bò Luda kpén, à lé gbāna zù gbē kū à vutena ludambɛ lukuaai à pì: Ñ kòma ká pói n̄ kē, zaakū zite pónɔ mà, à kà kēna. ¹⁶ Akū gbē kū à vutena ludambɛ lukua a kòmaa màte zite, à zite pónɔ kēkē.

¹⁷ Malaika pānde bò musu Luda kpén, à kòma lénna kūna do. ¹⁸ Akū malaika pānde kū à té iko vī bò sa'okia. À lé gbāna zù gbē kū à kòma lénna kūnaa piiii à pì: Ñ n̄ kòma lénna ká geepi yō kú ò kú zitenɔi n̄ zōzō, zaakū n̄ néné mà. ¹⁹ Akū malaikaa pì a kòmaa màte zite, à geepi yōnɔ zōzō, à kà geepi'ifēki zōkō kú à de Luda pɔfēkipabɔ ũ gūn. ²⁰ Ò gēsɛɛ pētɛpɛte geepi yō pīnɔa wētɛ kpe, akū aru bōte geepi'ifēki gūn, à dàgula ari kiloo wāa do kpé basɔro, à lei kà sō sōmɔ léi.

15

Kisira kpekpe mèn supplanɔ kpányīnaa

¹ Akū ma sèeda pānde è ludambɛ, à zōkō, à bò ma sare. Malaika gbēnɔn supplanɔn kisira kpekpe mèn supplanɔ kūna. Abirekūn Luda ni a pɔfēkipamma lākao.

² Akū ma pòke è lán sèbɛɛ bà, à de lán dígi bà kakarana kú téo. Ma gbē kú ò zìi blè nòbɔ pásì piia kú a takao kú a tó lambaaonɔ è zena sèbe kú à de lán dígi bàa pìi sare, ò mɔrɔ kú Luda kpàrímanɔ kúkūna. ³ Òten Luda zòbleri Musa lè sí kú Sāne Bòrɔ lèɛo ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,
n yākenanɔn zōkō, ò bò ó sare.

Buri sīnda pínki Kína,
ndi yā ke a zéa kú yāpura.

⁴ Dikiri, dí mé à n vīna vīroo?

Dí mé ani gí n tó kpáii?

Zaakū n̄ mèn do n̄ kú adona.

Buri sīnda pínki ni su à donyī kenne,
zaakū n̄ yāmanakenanɔ bò gupuraa.

⁵ Abire gbera ma Luda kpé è wēna musu, bizakuta kú à doka kun ũ. ⁶ Akū malaika gbēnɔn suppla kú ò kisira mèn suppla kūnanɔ bōte kpé pìi gūn. Ò táaru biza pura táitai kú àten té ke dadana, wura asa doɔɔna n̄ kūsɛɛa. ⁷ Akū pò bēne mèn siikōnɔ doke wura kerɛ kpà malaika gbēnɔn suppla pīnɔ baadia. Luda kú àdigō bēne gɔrɔ sīnda pínki pɔfē kán à pà. ⁸ Luda gakuri kú a gbānao túsukpe kpé pìi pà. Gbēke ni fō à gēnlo ari malaika gbēnɔn suppla kisira mèn suppla pīnɔ gēɛ à lākao.

16

Luda pɔfēkipana anduniaa

¹ Akū ma kòto gbāna mà bona Luda kpén, à pì malaika gbēnɔn suppla pīnɔne: À gé à Luda pɔfē kú à kú kerɛ mèn suppla pīnɔ gūn atē anduniaa.

² A káakude gèe à a kerε àtē anduniaa. Akū b̀̀b̀b̀unu vāni pāsīno b̀̀o gbē kū ò ǹ̀b̀o pāsī sèeda vī, kū òdi donyī ke a takanena.

³ A plade a kerε àtē ísira. Akū ísira'í g̀̀o lán gè aru bà, p̀̀o bēne kū ò kú a g̀̀nno g̀̀aga pinki.

⁴ A aakōde a kerε àtē swanɔa kū ísēbokino, akū í pino li aru ũ. ⁵ Akū ma mà malaika kū à í iko vī pi:

Kúadonade m̀̀k̀n kū n̄ kun yā,
akūsō n̄ kun kū a terao,
n yákpate kè kúńwo a zéame.

⁶ Ó n gbēno kū n annabino aru k̀̀te,
akū n aru kp̀̀rma ò mi.

À k̀̀o si kúńwo le.

⁷ Akū ma k̀̀oto mà bona sa'okia à pi:
Leme, Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,
n yákpate kè kúńwo a zéame,
akūsō n̄ yāpura vī.

⁸ A siikōde a kerε àtē ifantēa, à tò a té bisāsinno kp̀̀ata. ⁹ A puusu gbāna n̄ pá, akū ò Luda kū à kisira bireno iko vī t̀̀o bēne si. Odi nēse lite ò bēere línero.

¹⁰ A s̀̀oode a kerε àtē ǹ̀b̀o pāsī gbāaa, akū gusira dà a kpatala. Gbēno teni n̄ lé yákte wāwā g̀̀n, ¹¹ akū ò Luda Musude t̀̀o bēne si n̄ wāwā kū n̄ b̀̀b̀unuo yāi. Odi nēse lite ò kpe li n̄ yākenanero.

¹² A suddode a kerε àtē swada kū òdi pi Yuflatia, akū swa pi í bàba, akū zé b̀̀o ifaboki kpa kīnanone. ¹³ Akū ma tānno è mèn aakō lán bl̀̀no bà, òten bo kwā kū ǹ̀b̀o pāsīo kū annabi ékeo lén. ¹⁴ Tāna dabokerinome. Òten gé andunia pinki kīnno kīnaa, de ò n̄ kakara ò z̀̀i ká Luda Gbānasīndapinkide g̀̀o z̀̀k̀o zī yāi. ¹⁵ N̄ ma! Mani su lán kp̀̀ani bàme. Arubarikaden gbē kū á wé g̀̀o d̀̀o ũ, kū à a p̀̀kasanɔ dana de àsun bo p̀̀otompo ò a p̀̀otompoke ero yāi. ¹⁶ Akū tāna pino kīna pino k̀̀akara gu kū òdi pi kū Eberu yāo Amagedō.

¹⁷ À supplade a kerε àtē íaa. Akū k̀̀oto gbāna b̀̀o gbà kīnaa Luda kp̀̀en à pi: À k̀̀en gwe. ¹⁸ Legū ten pí, àten pata, àten pūtá. Zīte ỳ̀g̀ỳg̀ā pāsīpāsī. Zaa lākū bisāsinno kū zīten nà, a taka buri dí ke zikiro, à kè pāsī manamana.

¹⁹ Wéra z̀̀k̀o kp̀̀atek̀̀re leu aakō, akū buri sīnda pinki wéranɔ gb̀̀oro. Wéra z̀̀k̀o Babilono yā d̀̀o Ludagu, akū à a p̀̀fē pāsī wē toko kp̀̀aa, à mi. ²⁰ Ísira luanno g̀̀ete pinki, odi kpino e doro. ²¹ Legugbe z̀̀k̀ono b̀̀o ludambe, ò kà kiloo bupla. Ó sisi bisāsinno, akū ò Luda t̀̀o bēne si legugbe kisira pi yāi, zaakū kisira pi pāsī manamana.

17

Karua kū à di ǹ̀b̀o pāsīa

¹ Malaika gbēno suppla kū ò kerε mèn suppla kūnaa pino doke pimene: N̄ m̀̀o mà yā kū ani wí karua z̀̀k̀o kū à vutena swanɔa dasi m̀̀onne. ² Andunia kīnno p̀̀p̀a kè káao, andunia gbēno a p̀̀p̀akena wē mi ò k̀̀a. ³ Luda Nini dinama pi g̀̀n malaikaa pii g̀̀e kúmao s̄n. Akū ma n̄gbē ke è dina ǹ̀b̀o pāsī tēraa. D̀̀kena kū Ludao t̀̀no fífía, a m̀̀no mèn suppla, a bēnenɔ mèn kuri. ⁴ N̄gbē pi biza tēra kū a gaaruradeo yīna, à z̀̀bleb̀o kū ò pi kū wuraaonɔ dana kū gbē bēeredenɔ kū òsonɔ. À wura toko kūna, t̀̀e p̀̀no kū a p̀̀p̀akena gbāsīno kán à p̀̀a. ⁵ Ó t̀̀o asiride kè a mi'area ò pi:

Wéra zōkō Babilōnu,
pāpākerinō kū andunia tē pōnō da.

⁶Ma è nōgbē pīi Luda gbē kū ò n̄ dede Yesu sèedakpana yāinō aru mi à kǎ, àteni a de lán wē bā.

Kū ma a è, yā pīi bō ma sare manamana. ⁷Akū malaikaa pī ma la à pī: Bó yā mé à tò yā pīi bō n sare? Mani nōgbē pī asiri onne kū nōbō pāsī kū à a sena asirio, kū a mīnō mēn suppla a bēnēnō mēn kurii pīi. ⁸Nōbō pāsī kū n̄ èe pī kun yā, à kun tera doro, akūsō ani bo Zīngō wēe lōkotoo gūn à mī pé kakatēnaaa. Gbē kū ò kú zīte, akūsō n̄ tó kú wēndi takadan zaa andunia naanagōarōnō, tó ò nōbō pāsī kū à kun yā, akū à kun tera doro, ama ani era à su pīi è, a yā ni bo n̄ sare. ⁹Laasunde kū à ɔndō vī yān dí. Mī mēn suppla pīnō bi sīsī mēn suppla kū nōgbē pī vutēnaaōmē. Kīna gbēnōn supplanōmē dō. ¹⁰N̄ gbēnōn sōoro lēte, gbē mēn do kun, gbē mēn do kpé. Tó à sù, ani gī kero. ¹¹Nōbō pāsī kū à kun yā, akū à kun tera doro pī bi kīna sōraakōdemē. Gbēnōn suppla pīnō dokeme dō. Àten mī pé kakatēnaaa. ¹²Bēne mēn kuri kū n̄ èe pīnō bi kīna gbēnōn kuri kū odi kpata ble kōronōmē. Ama oni kí ble gōrō fītinle gūn kū nōbō pāsīo lēle. ¹³N̄ gbēnōn kurii pīnō lédokōnōmē. Oni n̄ gbāna kū n̄ ikooō kpá nōbō pāsī pīia. ¹⁴Oni zī ká kú Sāne Bōrōo, ama ani zī blelūma, zaakū dikirinō Dikirimē, kīnanō Kīname. A gbē náanide kū à n̄ sīsī à n̄ sēnōn kú káao. ¹⁵Akū malaikaa pīi òmēne: Swa kū n̄ è karua vutēnaaō bi gbēnō kū parinō kū burinō kū buriyānōmē. ¹⁶Nōbō pāsī kū bēne mēn kuri kū n̄ èe pīnō ni zā karuaa pīgu. Oni a kakate, ò à tó pótōmpo. Oni a só, oni té sōa. ¹⁷Zaakū Luda a pōyenyīnaa dàrīne n̄ swēn ò lédokōnō kemē. Oni n̄ kpata kpá nōbō pāsī pīia ari Luda yā gé papao. ¹⁸Nōgbē kū n̄ èe pī bi wéra zōkō kū à iko vī andunia kīnanōaame.

18

Babilōnu gboronaa

¹Abire gbera ma malaika pānde è bona ludambe. À iko zōkō vī, à gakuri andunia pura kū. ²À wiki gbāna lè à pī: Babilōnu gbōro, wéra zōkō pīi lēte.

À gō tānanō kúki ũ, tāna buri sīnda pínki tò ũ,
bā kú òdi n̄ tē bo ò zāngunō be ũ.

³Zaakū buri sīnda pínki a pāpākena wē
kū àdi su kū Luda pōfēoo mī.

Andunia kīnanō gbāsī kē káao,
akū andunia lagatarinō kē aruzekedenō ũ
a nnamana zōkō gūn.

⁴Akū ma koto pānde mà bona ludambe à pī:

À bōte wēte pīi gūn ma gbēnō,
de á ɔ sūngō kú a durunnānō gūn
yā kú oni mōnēnō sūn á lero yāi.

⁵Zaakū a durunnānō gbā ò zō ludambea,
akū a dàkenānō dō Ludagu.

⁶À fīna bonē yā kú à kēnīnea,
à kēne a yākenānaa leu pla.

À pētē wē káne a tokon
de pō kú à kārīnela leu pla.

7 À wāwā kū wēndayāo kpai,
lākū à tó bò nnamanaa gūn lén nà.

Zaakū àdi o a swèe gūn,
saraunian a ũ vutena a gbàaa,
gyaanɔ takasiden a ũro,
áni wēnda ke zikiro.

8 A yā mé à tò kisira díkīnanɔ ni a le gɔɔ do,
ga kū wēndao kū nàao.
Té mé ani kúa,
zaakū Dikiri Luda a yākpatekeri gbāna.

9 Andunia kīna kū ò gbāsī kè káao, ò nna mà káaoɔ, tó ò a tékūna luku è,
oni ɔɔ do, oni n zīda kékē. 10 Oni ze zā vīna gūn wāwā kū ò kpai yāi ò pi:
Waiyoo, waiyoo, wéra zɔkɔ!
Wéra ikode Babilonu!
Yā vutemma gɔɔ do gōnɔgōnɔ yā!

11 Andunia lagatarinɔ ni ɔɔ do sɔ, oni wēnda kenɛ, kū gbēke ni n laga díkīnanɔ
lúmma dorɔ yāi: 12 Wura, andurufuu, gbè bèeredenɔ, òsonɔ, biza ɔgɔdenɔ,
biza tēra kū a gaaruradenɔ, siliki, lí mana buri pinkinɔ, pɔ kū òdi ke kū wisa
sakaaoɔ kū lí bèeredenɔ kū m̀gotēnɔ kū m̀sinɔ kū gbè puranɔ pinki, 13 líteke
gbīnnadenɔ, dò pónɔ, turaretitinɔ, lí'ɔnɔ, wē, nísí, flawa, p̀blewenɔ, zùnɔ, sánɔ,
sónɔ kū n gónɔ, zónɔ kū bisásiri wēndinɔ. 14 Oni pine: Pɔ mana kū ndi a ni
denɔ lākamma pinki. N nnamana kū n gakurio p̀tìmma pinki, Ìni kara n n e ziki
doro.

15 Lagatari kū ò kè aruzekedenɔ ũ wéra p̀i gáinɔ ni ze zā vīna gūn wāwā kū
ò kpai yāi. Oni ɔɔ do ò wēnda ke 16 ò pi:
Waiyoo, waiyoo wéra zɔkɔ!

À táaru biza yī yā
kū biza gaaruradeo kū a wé tēradeo.

À zāblebɔ kū ò p̀i kū wuraaonɔ dà yā
kū gbè bèeredenɔ kū òsonɔ.

17 À aruzeke sīnda pinki lāka gɔɔ do gōnɔ.

Gó'ite díkirinɔ kū táa'orinɔ kū gó gbēnɔ kū gbē kū òdi zī ke ísira musunɔ ni ze
zàzà n pinki. 18 Tó ò wéra p̀i tékūna luku è, oni wiki lé ò pi: Wéra ke kun yā kū
a zɔkɔ kà wéra díkīna ũro. 19 Oni ɔɔ do, oni n zīda kékē, oni wēnda ke, oni wiki
lé ò pi:

Waiyoo, waiyoo wéra zɔkɔ!

Gbē kū ò gó'ite vī ísira musunɔ pinki
kè aruzekedenɔ ũ kū aruzeke kū à p̀isiaao,
akū à gò bezī ũ gɔɔ do gōnɔ.

20 À ponna ke a yā musu ludambedenɔ kū Luda gbēnɔ kū a z̀irinɔ kū a
annabínɔ, zaakū Luda mé à fīna bòaaé.

21 Akū malaika gbānade gbè kū à kà wísilɔgbè gbèntē ũ sè à z̀i ísira gūn à p̀i:
Len oni wéra zɔkɔ Babilonu zun le kū gbānao,
oni wéra p̀i e ziki doro.

22 Oni mɔɔ ke gágá
ke kuté kesɔ kakáki'ũ ma n gūn ziki doro.
Oni ɔ̀zikeri ke le n gūn ziki doro.

Oni wísilɔgbè kīni ma n gūn ziki doro.

23 Oni fitila gupura e n gūn ziki doro.

Oni nɔsɛkĩni ma n gũn ziki doro.
 N lagatarinɔ bi andunia gbɛ zɔkɔnɔmɛ yā,
 n pɔ dà buri sīnda pínkia, n ní mùi líte.
 24 Ò annabinɔ kù Luda gbɛnɔ aru lè a gũn
 kù gbɛ kù ò ní dɛdɛ andunia gũnnɔ ní pínki.

19

Pɔnnakɛna ludambɛ

1 Abire gbera ma kòto gbāna mà ludambɛ lán pari yā'onaa bà à pì:
 Aleluya! Ó Luda mé à z̄i blè!
 Àkū mé à gakuri kù gbānao vī ado,
 2 zaakū àdi yákpate ke kũńwo
 a zɛa kù yāpuraomɛ.
 À yákpate kè kù karua z̄kɔ
 kù à andunia yàka kù a pāpākɛnaao.
 À a z̄ɔblerinɔ dɛdɛna fīna bòa.
 3 Ó pì dɔ:
 Aleluya!
 A túsukpe nigɔ dɔ gɔɔ sīnda pínkimɛ.
 4 Gbɛ z̄kɔ gbɛnɔn baro awɛɛsiikɔnɔ kù pɔ bɛnɛ mèn siikɔnɔ wùtewute ò donyĩ
 kè Luda kù à vutena a gbāaanɛ ò pì:
 Aami! Aleluya!

Sānɛ B̄rɔ nɔsɛpɔble

5 Akū ma kòtoo mà bona gbàa pì kīnaa à pì:
 À ó Luda tɔ kpá a z̄ɔblerinɔ á pínki,
 ákɔnɔ kù á a vīna vīnɔ,
 né fítì gbɛ z̄kɔ.
 6 Akū ma kòtoo mà lán pari yā'onaa bà, lán ísɔkɛna kīni bà, lán legüpütāna
 gbāna bà à pì:
 Aleluya!
 Dikiri ó Luda Gbānasīndapinkide nà kīblenaaa.
 7 Ò pɔnna ke, ò yāa dɔ, ò a tɔ kpá,
 zaakū Sānɛ B̄rɔ nɔsɛgɔɔ kà, a nɔ sorumii mà.
 8 Ò táaru biza pura táitai kù àtɛn tɛ ke kpāa à yĩ.
 Táaru biza pì bi Luda gbɛnɔ yāmanakɛnanɔmɛ.
 9 Malaikaa òmɛnɛ: Ñ kē. Arubarikadenɔn gbɛ kù ò ní sīsì Sānɛ B̄rɔ pì
 nɔsɛpɔbleanɔ ũ. À òmɛnɛ dɔ: Luda yā yāpuraan gwe. 10 Ma wute a arɛ de mà
 donyĩ kɛnɛ, akū à òmɛnɛ: Ñ abire tó. Ñ donyĩ ke Ludanɛ. N z̄ɔbleri daken ma ũ
 kù n gbɛ kù ò yā kù Yesu de a sèedade ũ kũnanɔ. Zaakū yā kù Yesu de a sèedade
 ũmɛ annabikɛyā'ona mì ũ.

Kirisi suna dina s̄ puraa

11 Akū ma ludambɛ è wēkɔana, akūs̄ pura bò, gbɛ kù à dia tón Náanide
 Yāpurade. Àdi yákpate ke kũńwo, àdi z̄i ká kũńwo a z̄ɛa. 12 A wé de lán tɛvuraa
 bà, à kífura kúkuna dasi. Tɔ ke kēna a mì'arɛa, gbɛke tɔ pì yāasi d̄s̄ro, akāa
 baasiro. 13 À uta kù ò dà aru gũn dana. À tón Luda Yā. 14 Ludambɛ z̄ikarinɔn
 tɛi, ò didi s̄ puranɔa kù táaru biza pú táitaio dadana. 15 Fɛnɛda lénna tɛn bo
 a lén, de à burinɔ léo. Aní kí blerĩma kù m̄ò ḡoo, aní ḡɛsɛ pɛtɛ gɛepi nénɔa

geepi'ifēki gūn, àkūmε Luda Gbānasīndapinkide pɔfē pāsī ũ. ¹⁶ Ò tó díkīna kè a utaa kú a gbádao:

Kínano Kína, dikirinɔ Dikiri.

¹⁷ Akú ma malaikaa è à zena ifántēn. À lé gbāna zù bā kú òten vura musumusunɔi pínki à pì: À mós à kakara à pòble zòkɔ kú Luda kèáre ble, ¹⁸ de à le à kínano gè só kú soza gbē zòkɔnɔ kú gbānadeno kú sɔno kú n̄ dirino kú gbē sīnda pínkinɔ, zīdadeno kú zòno, né fiti gbē zòkɔ. ¹⁹ Akú ma nòbo pāsī è kú andunia kínano kú n̄ zīkarino, ò kɔ kākara ò zī ká kú gbē kú à di s̄a p̄io kú a zīkarino. ²⁰ Ò nòbo pāsī p̄i kú lεεε kú annabi éke kú à daboyāno kè a areo. Daboyā pinon à gbē kú ò nòbo pāsī sēeda vī, ò kùte a takaneno sàteo. Ò n̄ zú té sēbe kú àten kú kú ifántēgbɔɔo gūn bēne n̄ pla n̄ pínki. ²¹ Gbē kú à di s̄a gbē kparano dēde kú fēneda kú à bò a lé gūnwo, akú bāno n̄ gēno blè ò kà pínki.

20

Kirisi kīblena andunia gūn wē wàa sɔɔro

¹ Akú ma malaikaa è bona ludambe, à Zīngo wēe lòkotoo m̀one kūna kú m̀okakɔana gbigiriio. ² À kwá kú à de ml̄è zī ũ, kú òdi pi Ibilisi ke Setan kú, akú à m̀ò kàa ari wē wàa sɔɔro. ³ Malaikaa p̄i a zú Zīngo wēe lòkotoo p̄i gūn, à zé t̄are à m̀oda k̄ai à k̄a de àsun burino s̄atero ari wē wàa sɔɔro p̄i gé papao. Abire gbera oni a gbarε fiti.

⁴ Akú ma gbāno è kú gbē kú ò vutenaano. Ò n̄ gbá zé ò yákpate ke kú gbēno. Ma gbē kú ò n̄ m̄i z̄ò Luda yā kú Yesu de a sēedade ũ ona yāino è. Odi kùte nòbo pāsī ke a takanero. Odi a sēeda ke n̄ m̄i'are ke n̄ ɔaro. Ò vù gan, ò kí blè kú Kirisio wē wàa sɔɔro. ⁵ Gēno vuna káakupɔn gwe. Gè kparano dí vuro ari wē wàa sɔɔro p̄i ḡe à p̄apao. ⁶ Arubarikadenon gbē kú n̄ baka kú gēno vuna káakupɔ gūnno ũ, ò kú adona. Ga plade iko vīm̄maro. Oniḡɔ de Luda kú Kirisio gbàgbarino ũmε, oniḡɔ kí ble k̄aao ari wē wàa sɔɔro.

Setan zuna t̄en

⁷ Tó wē wàa sɔɔro p̄i p̄apa, oni Setan bo ò a gbarε. ⁸ Ani gé buri kú ò kú andunia kusuru siikɔano s̄ate, Gɔgu kú Magɔguo, ani n̄ kakara, de ò zī ká. N̄ dasi de lán ísirale b̄usu'at̄e bà. ⁹ Ò dà anduniala, ò lika Luda gbēno b̄uraai kú wera kú Luda yeiio, ama té bò ludambe à k̄um̄ma. ¹⁰ Ò Ibilisi kú à n̄ s̄ate sè ò zú té sēbe kú àten kú kú ifántēgbɔɔo gūn, gu kú ò nòbo pāsī kú annabi ékeo z̄un. Oniḡɔ wáwá ma f̄anant̄e kú gw̄aaniio ḡɔno sīnda pínki.

Yákpate kp̄ede kenaa

¹¹ Akú ma gbá pura zòkɔ è kú gbē kú à vutenaanao. Zite kú musuo dibi lè a are, gu kun̄ine doro. ¹² Akú ma gyāwāndenɔ è, né fiti gbē zòkɔ, ò zena gbàa p̄i are. Ò takadano wēwē, akú ò takada p̄ande wē d̄o wēndi takada ũ. Ò yákpate kè kú gyāwāndenɔ n̄ yākenaaa, lákú a kēna takada pinɔ gūn nà. ¹³ Ísira gyāwānde kú ò kú a gūnno kp̄a. Ga kú Gyāwānwɔ gyāwānde kú ò kú n̄ gūnno kp̄a se. Akú ò yákpate kè kú baadio a yākenaaa. ¹⁴ Ò ga kú gyāwānwɔ zú té sēbeε gūn. Té sēbeε p̄i bi ga plademe. ¹⁵ Gbē kú odi n̄ t̄s le wēndi takada gūnlonon ò n̄ zú té sēbeε p̄i gūn.

21

Zīte dufu kū musu dufuo

¹ Akū ma zīte dufu kū musu dufuo è, zaakū zīte káakupɔ kū musu káakupɔɔ gète, akūsɔ́ ísira kun doro. ² Akū ma Luda wéra Yurusalemu dufu è bona musu Luda kīnaa, àten kipa. Ò a kèke lán nɔgbè kū a zāke sorumii màa bà. ³ Akū ma kòto gbàna mà bona gbà kīnaa à pi: Luda vùte kū bisásirinɔ sà, anigɔ́ kú kúńwo, onigɔ́ de a gbèno ù. Luda pi nigɔ́ kú kúńwo a zīda n Luda ù. ⁴ Ani n wétè warawarañne pínki. Ga nigɔ́ kun doro ke wēnda ke ɔ́ɔɔna ke wāwā, zaakū yā zīno gète.

⁵ Akū Gbè kū à vutena gbàaa pi: N ma! Maten pɔ́ sīnda pínki ke dufu. Akū à òmene: N kè, zaakū yā dínɔ náani vī, akūsɔ́ yápurame. ⁶ Akū à òmene: À kèn gwe. Makúme Alafa kú Omegao, Naana kú Lakanaao ù. Gbè kú ími ten de, mani a gba ísè wèndide boki. ⁷ Gbè kú à zīlè blè mé anigɔ́ pɔ́ dínɔ vī pínki. Manigɔ́ de a Luda ù, anigɔ́ de ma né ù. ⁸ Ama vīnadeno kú náanisarideno kú yāvānikerinɔ kú gbèderinɔ kú zinakerinɔ kú ezedenɔ kú tǎnagbagbarinɔ kú manafkidenɔ pínki, n baka nigɔ́ de té sèbe kú àten kú kú ifantègbɔɔo ùme. Ga pladen gwe.

Yurusalemu dufu

⁹ Malaika gbènoɔn suppla kú ò kere mèn suppla kúna, kisira kpede mèn suppla kán à pà pínɔ doke sù à òmene: N mɔ́ mà Sǎne Bòro nɔ dufu mɔnnɛ. ¹⁰ Luda Nini dinama pìi gūn malaikaa pìi ma se à gèe kúmao kpi lei zókɔɔa. À Luda wéra Yurusalemu mòmene bona musu Luda kīnaa, àten kipa. ¹¹ Àten té ke kú Luda gakurio, àten pí lán gbè bèere de bà, lán diamɔɔ bà. ¹² À bīni lei zókɔ́ vī. À gānu mèn kuri awèeplame, malaika gbènoɔn kuri awèeplanɔn zezenan. Isaraila buri mèn kuri awèeplanɔ tó kēna gānu pínɔa. ¹³ Gānu mèn aakɔ́ kú ifáboki kpa, mèn aakɔ́ kú gugbānduru kpa, mèn aakɔ́ kú gènoɔmidɔki kpa, mèn aakɔ́ kú ifálete kpa. ¹⁴ Ò bīni pìi ē pète gbè mèn kuri awèeplanɔa. Sǎne Bòro zīri gbènoɔn kuri awèeplanɔ tó kēna gbèe pínɔa.

¹⁵ Malaika kú àten yā omene pýɔɔɔ kú ò pì kú wuraa kúna, de à wéra pì yɔ kú a gānunɔ kú a bīnio. ¹⁶ Wéra pì kusuru siikɔme, a gbàna kú a yāsaao lèeleme. Akū à wéra pìi yɔ́ kú pýɔɔɔɔ pìio. A gbàna bi kiloo wāa kuri awèeplame. A gbàna kú a yāsaao kú a leio pínki lèeleme. ¹⁷ À a bīni yɔ́ dɔ, a lei gāsákuru basuppla awèesiikɔ́. Malaikaa pì a yɔ́ bisásiri gāsákuru gbàna lémmɛ. ¹⁸ Ò bīni pìi kè kú diamɔɔo. Wéra pì bi wuraa me atēne swáswa lán dígi bà. ¹⁹ Ò gbè kú ò wéra pì bīni pèteaa kèke kú gbè bèere de buri sīnda pínkio.

Ò gbè káakupɔ kèke kú diamɔɔo,
a plade kú safiaao,
a aakɔ́de kú agataao,
a siikɔ́de kú emeradiio,
²⁰ a ɔɔɔrode kú onisiio,
a suddode kú kaaneliaao,
a supplade kú kisolitiio,
a ɔɔraakɔ́de kú beriliio,
a kēndode kú topazaao,
a kuride kú kisopazaao,
a kuri awèedode kú yasintiio,
a kuri awèeplade kú ametisiio.

²¹ Gānu mèn kuri awεεpla pìno bi òso mèn kuri awεεplanome. Ò ní pínki kè kú òsooo mèn dodo. Wéra pì zéda bi wuraame atēne, òdi gu en lán dígi bà.

²² Mádi Luda kpé e wéra pìi gūnlo, zaakú Dikiri Luda Gbānasīndapinkide kú Sāne Bòrɔoome kpé pì ù. ²³ Wéra pì bàka kú kú ifāntē ke mɔvura gupunaaoro. Luda gakuri mé àdi wéra pì pu, akūsō Sāne Bòrɔ de a fitila ù. ²⁴ Burinɔ ni taa o a gupurai, andunia kīnanɔ ni gēn kú í aruzekenɔ. ²⁵ A gānunɔ nigō tatana fānantē zikiro, gwāani nigō kú gwe sōro. ²⁶ Oni gēn kú burinɔ aruzekenɔ kú í pò ɔɔdenɔ. ²⁷ Ama pò gbāsī ke ni gēnlo ke wé'iyākəri ke manafikide, tó adi ke gbē kú Sāne Bòrɔ ní tó kē wēndi takada gūnno baasiro.

22

¹ Akú malaikaa pì swa'i wēndide kú àten bo Luda kú Sāne Bòrɔo gbà kīnaa mòmene, àten té ke lán gbèdigi bà. ² Àten bàa lé wéra zéda guragura. Lí wēndide kú a bara dire kú a bara lao, àdi né i wē do gēn kuri awεεpla, mɔ kú mɔo gēn dodo. Lí pì lánɔ bi burinɔ aafialekiamε. ³ Pɔ kú Luda lé kēne ke nigō kun doro. Luda kú Sāne Bòrɔo gbà nigō kú wéra pìi gūn, a zòblerinɔ sō oni doi. ⁴ Oni a e wédewe, akūsō a tó nigō kú í m'arεa. ⁵ Gwā nigō kun doro, gbēke bàka nigō kú kú fitila ke ifāntē gupuraoro, kú Dikiri Luda ni gu puñne yāi. Onigō kú ble ari ɔɔrɔ sīnda pínki. ⁶ Akú à òmene: Yā birenɔ náani vī, akūsō yāpurame. Dikiri Luda kú àdi do annabinɔne arε mé à a malaikaa zī, de a zòblerinɔ yā kú ani su tera dō.

Yesu ni su tera

⁷ N̄ gwa, mani su tera. Arubarikaden gbē kú à zia yā takada díkīna yā kūna ù.

⁸ Makú Yuhana makūme ma yā birenɔ mà, ma è. Kú ma mà, akūsō ma è, ma kutε malaika kú à yā pìno mòmene gbà sarε mà donyī kēne. ⁹ Akú à òmene: N̄ abire tó. N̄ donyī ke Ludanε. N zòbleri daken ma ù kú n annabi gbēdakenɔ kú gbē kú ò takada díkīna yā kūnanɔ. ¹⁰ Akú à òmene: N̄sun pò kutε zia yā kú à kú takada díkīna gūnwaro, zaakú a ɔɔrɔ kà kāni. ¹¹ Gbē vāni wé tã àgō a vāni ke. Gbāsīde wé tã àgō gbāsī. Gbē mana wé tã àgō a mana ke. Gbē kú à kú adona wé tã àgō kú adona.

¹² N̄ gwa, mani su tera, manigō láada kūna, de mà fīna bo baadine a yākenaaa. ¹³ Alafa kú Omεgaon ma ù, Arεde kú Kpεdeo, Naana kú Lakanaao. ¹⁴ Arubarikadenɔn gbē kú ò ní utagyaba pìpino ù. Onigō zé vī ò gē wéra pì gānunɔ gūn, ò lí wēndide né ble. ¹⁵ Ama kifirinɔ nigō kú gwero, ezedenɔ kú pāpākerinɔ kú gbēderinɔ kú tánagbagbarinɔ kú gbē kú ò ye manafiki yākenaaino.

¹⁶ Makú Yesu ma a malaikaa zī àgō deāre yā pìno sēedade ù sɔsine. Makūme Dauda buri kpata kú à bòtɔ pà Kīna ù, gudɔna susune i nna ù. ¹⁷ Luda Nini kú Sāne Bòrɔ nɔ dufuo di pi, n̄ mós. Gbē kú à yā pìi mà sō, à pi, n̄ mós. Gbē kú ími ten de, à mós. Gbē kú à ye í wēndidei, à sí gba ù.

¹⁸ Matεn pi gbē kú ò annabiketakada díkīna yā mànɔne ní pínki, tó gbē yāke kàra a gūn, Luda ni kisira kú í yā kú takada díkīna gūnno kara adenε. ¹⁹ Tó gbē yāke bò takada díkīna gūn sō, Luda ni ade baka bo a wéran kú lí wēndide kú a yā kú takada díkīna gūnwo.

²⁰ Gbē kú à de yā pìno sēedade ù pì: Yāpurame, mani su tera.

Aami! Dikiri Yesu, n̄ mós!

²¹ Dikiri Yesu gō gbēke vī kú a gbēnɔ ní pínki. Aami!